BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
37 D
15

delle Seruoni di H.P.

MAGNVM SPECVLVM EXEMPLORVM

EX PLVSQVAM SEPTVAGINTA AVCTORIBVS
Pietate, Doctrina, & antiquitate venerandis,

Varijsque Hiſtorijs, tractatibus, & libellis olim excerptum, & primo editum.

A D. Henrico Gran Germano circa annum Domini 1480.

DEINDE VERO AB INNVMERIS MENDIS VINDICATVM, & varijs notis, Auctorumque citationibus illuſtratum; ac Nouorum Exemplorum appendice locupletatum

Per quendam Patrem è Societate IESV.

Nunc demum in hac editione, alijs quæ irrepſerant mendis purgatum; & noua miraculorum B. Virginis & S. Roſarij appendice auctum; per P. Fr. Auguſtinum Petretum de Regio Lectorem Theologum Ord. Prædicatorum.

Recentibus adiectis notis, atque citationibus,

CVM INDICE LOCORVM COMMVNIVM VTILISSIMO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BRIXIÆ,
Apud Franciſcum Tebaldinum. M. DC. IIII.

Cum conſenſu Superiorum.

REVERENDO ADMODVM
D. D. LVDOVICO
BRIGENTIO
EXIMIO THEOLOGO.

Ioannes Baptiſta et Antonius fratres Bozzolæ.
S. P.

OBLATVM fuit nobis piorum quorundam ſacerdotum opera Speculum hoc præclarum Chriſtianarum virtutum, vt typis noſtris excuſum quam plurimis proponeretur ad intuendum proprijsq; actionibus exprimendum; optimum ſtatim conſilium ſimul obortum eſt, maximam vim habitura veterum exempla, ſi viuentis alicuius præclari viri nomen apponeretur, qui, quod communiter vulgo fieri non poſſe cenſetur, vt qua virtute antiqui illi Chriſtianæ religionis proceres pollebant, ea nunc moribus hiſce corruptis vel leuiter adumbretur; exẽplo ſuo tanquam in ſpecula quadam conſtituto hoc etiam tempore ſuis præclaris actionibus referat: Non fuit autem diutius laborandum in huiuſce viuentis ſpeculi inquiſitione; nam cum non deſint tum iſthic tũ alibi quibus laus hæc præclara debeatur; tu tamen primus occurriſti in quem oculorum noſtrorum aciem dirigeremus: promerita enim tua erga nos eggregia quaſi vmbræ quædam in arte pingendi magnopere conferunt ad releuanda inſignia virtutum tuarum delineamenta quibus maiore vi contuentium oculos allicias ad tuique immitationem excites ac prope compellas: nam, quod uix in quemquam vel inſignibus naturæ dotibus inſtructum cadere poſſe videatur, ita certant inter ſe ſuauiſsimo quodam concentu ingenij tui ornamenta & animi virtutes præſtantiſsimæ, vt non modo qui tua conſuetudine delectantur iucundiſsimum capiant fructum ſuauiſsimorum morum tuorum, ſed etiam qui te de facie non nouerunt vir-

tutum tuarum fama commoti ad te amandum & obſeruandum alliciantur vehementer: nam vt ea omittamus, quę certum eſt te non magni facere, liberalium .ſ. diſciplinarum ſtudia quibus à pueritia vſq; ſingulari quadam ingenij felicitate inſtructus es, cui accedente etiã corporis optima conſtitutione vtriuſque Muſicę, vſque ad admirationem, artem calluiſti, eloquentiamque cum philoſophia atque Theologia ita coniunxiſti, vt mirari multos audiuerimus potuiſſe te tam breui temporis ſpacio tantos in vtriſque hiſce facultatibus progreſſus facere, præſertim cum diſpares admodum ac pene oppoſitas naturæ vires ac dotes requirant, quantos præſeferunt tum inſignes conciones tuæ quas ad populum habes, tum acutiſsimæ diſputationes quibus doctrinæ tuæ prętantiam in doctorum virorum conuentibus ſæpe declaraſti. Illud te maxime commendat mirificeque illuſtrat, quod tot tantiſque virtutum præſidijs inſtructus ita rerum humanarum tuiq; ipſius deſpicientia diuitiarum honorumque contẽptu præſtas vt in vno permanentium bonorum ſtudio defixus religione in Deum ſumma, pietate in patriam eximia, benignitate in omnes inuſitata, conſtantique ad omnes res voluntate, Deo & hominibus carus in dies magis, ac magis euadas. Itaque cum ex his iamdiu comperiſſemus te magnum eſſe virtutum præclariſsimarum exemplum ac nitidiſsimum ſpeculum; curauimus pręlo ſubijciendum magnum hoc Speculum Exemplorum, vt inſcriptum tibi e nomine tuo clarius quàm ex ipſius inſcriptione, quantum eſſet appareret. Accipe igitur humaniſsime alterum te; accipe certiſsimum amoris in te noſtri, ac obſeruantiæ monumentum, vt in eo tu te ipſum ſpectes in te cæteri illud admirentur; In vtroque autem proſpiciant omnes Bozzolas tuæ magnæ ſapientiæ, ac humanitati maximè deditos propoſuiſſe mortalibus quod perpetuo quærant, vtro e ſpeculo faciliorem atque certiorem exemplorum ſeriem ad virtutem omnem excolendam auidiſsime depromant. Vale.

Brixiæ Kal. Aprilis. M. DC.IV.

PRO-

PROLOGVS

IN SPECVLVM EXEMPLORVM,

Ex diuerſis libris in vnum laborioſè collectum.

IMPRESSORIA arte iamdudum longè lateque per orbem diffuſa, multiplicatiſque libris quarumcunq; ferè materiarum,frequenter admiratus ſum qua ex re factum ſit,vt nullus vnquam hac arte inſignis librum aliquem in lucem protulerit, qui ex pluribus diuerſorum auctorum opuſculis in vnum congeſta exempla contineret, præſertim cùm ferè omne hominum ampliſſimum genus ad rerum geſtarum cognitiones vehementius aſpiret, nihilq; ſit quod humanum animum abundantius efficaciuſque ad imitationem prouocet,quàm glorioſa facta maiorum. Quamobrem vt teſtatur Valerius Maximus conſules Romani, & hi qui Romanæ Reipublicæ prodeſſe conati ſunt, vt nedum ephœbam adoleſcentum ætatem, verùmetiam omnium ſtudia ad meliora proueherent, lege ſanxerunt, quatenus cantores in conuiuijs præclara præcedentium patrum facta ingenuis vatum carminibus comprehenſa concinerent. Et hoc apud Ethnicos, apud Iudæos autem parili voto, ſed diſſimili fide vir clariſſimus Matathias cùm moriturus lecto decumberet, congeſtis in vnum filijs, vt eorum audaces animos ad fortiter bellandũ pro patrijs legibus concitaret, præcedentium patrum geſta commemorans, ait: Mementote operum patrum,quæ fecerunt in generationibus ſuis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternum. Sic Ioſue,ſic Gedeon,ſic fortiſſimus Ducum Machabæus,cùm vellent ſinguli militum ſuorum ſpiritus, fiducia vacillãte perterritos in prælium animare, in concionem citatis bellaturis fortiſſimè acta maiorum recitarunt. Quod fiebat, vt nec fragor armorum, nec citans ad bellum terribilis tuba,nec rubens in ſanguine crudelior haſta,ita prouocatos ſocios deterreret: quin potius incitatis animis,non ſolùm homines,ſed & beſtias ferociſſimas, & muros ferreos parati eſſent penetrare. Ne igitur Chriſtiana gens, & totius humani generis illuſtrior portio hac tã fructuoſa re ſola careret,horum inſignium virorum tramites inſequens, vtile duxi ex diuerſis patrum hiſtorijs pariter, & exemplorum libris vnum quendam librum colligere, per quem legentium animi non ſolùm rerum geſtarum diuerſitate delectarentur,& ſummi opificis in ſuis ſanctis mirarentur effectus; ſed etiam

præclaris & gloria dignis operibus incitarentur ad probitatem. Et hunc librum non abs re, vt arbitror, Speculum Exemplorum ſtatuo nominare, eo quod facilè quicunque in eo legere contenderit tanquam in puriſſimo ſpeculo, aut decorem ſuum poterit, aut deformitatem conſpicere. Tunc certè cũ ſe aut ſimilem viderit patribus, qui in hoc Speculo ob virtutum inſignia dignis laudibus extolluntur, aut certè eorum ſenſerit vitijs defędatum, quorum in eo ipſo malefacta carpuntur. Rogo igitur te nunc, prædicator ſuperbe, qui vt te ſcientulum monſtres, teque magis, quàm Chriſtum prædices, per ſubtilium materiarum faſtigia volitans, indoctam & ſimplicem Chriſti plebeculam confundis, non informas: Rogo, inquam, te, flecte paululum elatum ſcientia verticem, & turgidum humanis fauoribus pectus inclina. Parce capiti tuo, parce laboribus tuis, & illas magis materias plebium auribus ingere, per quas non tam in tuas laudes, quam in diuinum amorem, & ſuæ vitæ correctionem aſſurgant. At quia ad hæc nil efficacius, nilve fortius mortalium mentes, quam exempla promouent, ſis licet Doctor Theologus non vereare, quæſo, vnum, aut duo, vel ad maius tria ex hoc Speculo exempla collecta materiæ prædicandæ inſerere: eo quod nec ſummus ille Pontifex præclariſſimus Eccleſiæ Doctor Gregorius veritus ſit populo audituro exempla prædicare. Nec illud ſapientiæ vaſtæ ſacrarium Chriſtus erubuerit Galilæorum repentinum interitum, & imparem ſortem Epulonis & Lazari in mediũ ferre, Vade igitur, & tu fac ſimiliter, quia exempla mente efficacius mouent, memoriæ firmiùs hærent, intellectui facilè lucent, delectant auditum, fouẽt affectum, remouent tædium, vitam informant, mores inſtituunt, & dum ſua nouitate ſenſum permulcent, odioſam prædicatori ſomnolentiam fugant. Tempus me narrante deficiet, ſi voluero omnes exemplorum dicendorum vtilitates retexere. Verum nè ſub graui iactura temporis tui, exempla tibi pro tempore, & materia profutura confuſiùs quærere cogereris, ac per hoc tædio redderceris obnoxius, repertorium quoddam materiarum per ordinem alphabeti huic operi præpoſui. Quod ſi ſagacius perſpexeris, nedum facillimè id quod quæris inuenies, verum etiam copioſiſſimam dicendi occaſionem accipies; Priùs tamen quàm in rem ipſam feramur, velim, lector, agnoſcas, quòd non omnia exempla in hoc Speculo Exemplorum poſita ſunt, quæ ſinguli in ſuis libris authores ſcribere voluerunt, quia ſi hoc facere tentaſſem, nedum nimis magnum volumen efficerem, ſed etiam mea æſtimatione quãplurima ſuperflua, & parum ad rem pertinentia in lucem ferre compellerer. Verumque igitur moderans, nec digna ſcriptu tranſilij, nec ea quæ paruam mihi ædificationem habere vera ſunt, in voluminis molem congeſſi: ne ſcilicet, aut parcum emptorem ab emptione prætium, aut ſtudioſum lectorem à lectione, indigna legi materia deterreret. Ea tamen quæ ſcribere placuit eiſdem fermè ſtilo, forma, modo, quibus ab ipſis auctoribus conſcripta inueni ſine vlteriori immutatione annotaui: ne me tam auctorem efficerẽ quàm redderem collectorem, demptis duntaxat quæ in vltima diſtinctione locata ſunt, quæ quia non tam ex libris legi, quam veridica aliorum relatione didici, quia aliud mihi iter nó patuit quomodo calamus ferebatur ipſe conſcripſi. Nunc autem quia impariles noui ferè omnium hominum, & diuerſos affectus, nec eiſdem vijs voluntates ferri mortalium, eſſe quoque fermè tot ſenſus quot capita: pro rato teneo ſtruentem in calle multos habiturum magiſtros, & præſens opus non æquè omnibus placiturum, ſed iſte iſtud, & ille

illud

illud ſibi in eo diſplicére cauſabitur, atque ſic in miſerum collectorem, cui pro labore gratiam debuerant, graues fulminabunt querelas. Quas quia mihi ad ſuperbiam prono non minus profuturas, quàm vanos noui fauores laudantium, quantum me adiuuat Dominus non patientiſſimè modò, quinetiã gratiſſimè feram, hoc vnum petens à lectore ſtipendium, vt pium Ieſum pro me deprecari dignetur, vt de cætero in omnibus quę acturus ſum ſibi malim, quàm hominibus complacere. Præſertim quia temerarium hominum genus tam ad iudicandum procliuum eſt, tamque ferui dis velis ad aliena opera arguenda inuehitur, vt gubernantem omnia Deum auſit nonnũquam arguere, ac contra ſuauiter vniuerſa moderantem blalphemo ore garrire, quòd non ad ſuum libitum arentia fecerit arua virere nec fœcundandis glebis raras imbrium guttas è nubilo cœlo defuderit, Non igitur verebor ſub tali duce contra ſcyllæos canes bellum inire ſemper ſine ratione latrantes. Sed dicat, quiſque quod velit, agat quod libet, arguat, lęceret, reprehendat, & rem aliter atque aliter faciendam ordinandamq́ue fuiſſe dicaci ore ſugillet. Ego Chriſto magis, quàm hominibus placere contendens, contemptis fauoribus tam cito fugacibus, ad laudem Dei animarumq́ue profectus hoc ordine opus incipiam.

CATALOGVS AVCTORVM, EX QVIBVS exempla voluminis huius excerpta ſunt, vel qui citantur, vel qui meminerunt eius quod in exemplo narratur, cum ætate eorundem.

Albertus Krantius vixit ann. 1520.
Albertus Patauinus ord. Eremit. D. Auguſt. 1310.
Ambroſius 380.
Angelus Tancredus ord. Minorum diſcip. S. Franciſci 1246.
Antoninus 1459.
Auguſtinus 432.
Bartholom. de Piſis ord. Minorum 1380.
Beda 710.
Bernardus 1140.
Bernardin. de Buſto ord. Min. 1480.
Bonauentura 1250.
Caſſiadorus 520.
Cæſarius Heiſterbachcenſis ordinis Ciſtercienſis 1200.
Collector exemplorum huius voluminis, circiter annum D. 500.
Chryſoſtomus 380.
Dietmarus. *
Euſebius Cæſarienſis 330.
Fulgoſus ſeu Fulgoſius 1485.
Florentius Harlemius Carthuſ. *
Gerardus de Fracheto ord. Prædic. 1260.
Geruaſius Libiſtinus. *
Gotſchalcus Holen ord. Eremitarum D. Auguſt. 1460.
Gregorius primus Papa 600.
Gregorius Nazianzenus 380.
Gregorius Turonenſis 600.
Guilielmus Pariſienſis Epiſc. 1236.
Guilielmus de Lugduno ord. Prædicatorum 1276.
Hartmanus Scedel, Germanus Hiſtoriographus 1494.
Heliuandus monachus ordin. D. Benedicti 1020.
Heraclides Anachoreta. *
Hermannus Petri Carthuſia. 1428.
Hikemarus Archiep. Rhemenſis 840.
Hieronymus 1384.
Hugarius ſiue Vngarus Min 1497.
Hugo de Sancto Victore 1130.
Humbertus 5. Generalis ord. Prædicatorum 1254.
Iacobus Genuenſis Archiepiſcopus ordin. Prædicat. 1298.
Iacobus de Paradiſo Carthuſ. 1466.
Iacobus Guytrodius Carthuſ. 1472.
Iacobus de Vitriaco 1220.
Ioannes Caſſianus 435.
Ioannes Climachus 340.
Ioannes Aegidius, ſiue Iunior ord. Prædicatorum 1406.
Ioannes Daſſignies Ciſtercien. ord. *
Ioannes Aedeus Minorita *
Ioannes Algrini de Abbatis Villa ord. D. Bened. Epiſc. Sabinenſis Cardin. 1227.
Ioannes Herolt aliàs Diſcip. ord. Prædicatorum 1450.
Ioannes Nauclerus 1500.
Ioannes Nyder ord. Prædic. 1438.
Ioannes Raulinus ord. D. Bened. 1480.
Ioannes Salesberienſis, Anglus Epiſcopus Carnotenſis 1182.
Ioannes de Sconhouia Prior de Grunendal, ideſt, viridis in Brabantia ord. Canonic. S. Aug. 1420.
Ioannes Trithemius Abbas ord. D. Benedicti 1494.
Iordanus 2. General. ord. Prædic. 1266.
Iordanus Saxo, ord. S. Aug. 1410.
Laurentius Surius Carthuſ. 1575.
Leo ord. Min. Diſcip. S. Franciſci 1246.
Ludouicus Granatenſis ord. Præd. 1582.
Martinus Polonus ord. Præd. 1320.
Marulus Spalatenſis 1480.
Nicolaus Dinckelſpule 1420.
Oroſius 450.
Palladius 440.
Paulus Diaconus Aquilenſis 740.
Pelbartus Themeſuar ord. Min. 1496.
Petrus Alphonſus 1100.
Petrus Cantor Pariſienſis 1200.
Petrus Damianus 1050.
Petrus Dorlandus Carthuſ. 1507.
Petrus de Natalib. ord. Præd. 1490.
Petrus Sutor Carthuſianus 1521.
Petrus venerabilis Abbas Cluniacenſis ordin. D. Bened. 1140.
Robertus de Licio ord. Min. 1486.
Ruffinus ord. Min. diſc. S. Franc. 1246.
Sigibertus Gêblacen. ord. S. Bened. 1110.

Sul-

Sulpitius Seuerus 420.
Thomas de Cantip. ord. Præd. 1078.
Thomas à Kempis Canonicus regularis ord. D. Auguſt. 1471.
Victor Vticenſis 540.
Vinc. Bellouacenſis ord. Prędic. 1256.
VVernerus de Laer Rolanuk Carthuſianus 1494.
Vitæ Patrum.
Vitæ Sanctorum.

Indiculus operum ignotorum, vel quorum auctores ignorantur à nobis, è quibus Collector huius Speculi exempla ſumpſit.

Liber de Ortu, ſiue origine Carthuſienſis ordinis.
Liber qui dicitur Vita IESV.
Liber Exemplorum.
Liber exemplorum B. Virginis.
Liber alius exemplorum B. Virginis, qui dicitur Mariale.
Liber qui dicitur Speculum humanæ ſaluatioris.
Hiſtoria Anglorum.
Chronica Priorum maioris domus Carthuſiæ.
Chronica Cappucinorum idiomate Luſitanico ſcripta.
Geſta ſummorum Pontificum.
Chronica Imperatorum.
Chronica Epiſcoporum Leodienſ.
Itinerarium Dietmari.
Magna legenda S. Hugonis Linconienſis Epiſcopi ord. Carthuſiani.

Nomina & ætas authorum, ex quibus huius appendicis exempla deprumpta ſunt.

Albertus Krantius vixit ann. 1517.
Alexander ab Alexandro 1493.
Antonius Senenſis ord. Præd. 1575.
Baptiſta Fulgoſius 1483.
S. Bernardinus 1443.
Bredenbachius 1584.
Chronica Imperatorum.
Chronica Minorum.
Chronica Prædicatorum.
Concilium Nicęnum 2. 790.
Dorotheus Archimandrita 500.
Fortunatus Epiſcopus Pictauienſis 550.
Franciſcus Turrianus è Societate IESV. 1584.
Gotſchalcus Holen ordi. Eremit. D. Auguſt. 1460.
Guilielmus Lindanus 1588.
Hieronymus Platus. *
Hugarus ſiue Vngarius ordinis Minoritarum 1497.
Iacobus Strada. *
Ioannes Albertus VVidmanſtadius 1555.
Ioannes Dieſtamius Blærus 1485.
Ioannes Euoratus Moſchus 612.
Ioannes Gerſon 1427.
Ioannes de Laugoeznou Abbas in Britannia Gallica 1350.
Ioannes Nyder 1438.
Ioannes Thaulerus 1350.
Ioannes Trithemius 1560.
Ioannes Vaſæus 1560.
Iulianus Pomerius Diac. Tolet. *
Laurentius Surius 1575.
Legenda megna S. Dominici.
Lucas Pinellus Societ. IESV. 1597.
Ludouicus Bloſius 1568.
Michael ab Inſulis ord. Præd. 1476.
S. Nilus Abbas 410.
Origenes Sueuicæ. *
Papyrius Maſſonus 1585.
Petrus Caniſius Societ. IESV. 1598.
Petrus Cluniacenſis Abbas 1140.
Petrus Matthæus 1591.
Robertus Bellarminus Cardin. Societat. IESV. 1603.
Rodericus Archiep. Toletanus. *
Seraphinus Razius ord. Præd. 1594.
Sigebertus Gemblacenſis 1110.
Speculum ſpiritualium 1430.
Theodoricus de Apoldia ord. Præd. 1288.
Theoleptus Philadelphiæ Epiſc. *
Thomas à Kempis 1471.
VVolfangus Lazius Cuſpinianus 1555.
Vincentius Bellouacenſis 1256.
Vita Ioannis Damaſceni.

INDEX
CELEBERRIMVS
MAGNI HVIVS SPECVLI EXEMPLORVM,

IN QVO ILLVD EST ADVERTENDVM, QVOD prior numerus eſt Diſtinctionum, poſterior ſingulorum Exemplorum, tertius vero Paginarum.

ABSTINENTIA.

ABSTINENTIÆ Honorato piſcis in mõtibus ſitula hauſtus offertur. Diſtinctione prima, Exemplo primo. pag. 1

Abſtinentem ſe fingens monachus draconi traditur deuorandus diſtinct. i. exem. lxviij. 37

Abſtinentia ſua Macharius confudit ieiunium Thabenenſiotarum monachorum. ij. lxxvi. 95

Abſtinẽntia grauius ſe Niceta Epiſcopus factus macerauit. ij. xxiiij. 104

Abſtinentes duo adoleſcentes mori magis elegerunt, quam commiſſos ficus violare. ij. ccxxx. 166

Abſtinens Serapion omnibus paſſionibus deuictis voracitatem ventris ſe non poſſe ſuperare cauſatur. iiij. xxij. 255

Abſtinens in clauſtro formoſus & ſanus efficitur, qui in ſeculo crapula deditus deformis & debilis extiterat. iiij. lxiiij. 277

Abſtinens Palemon in die Paſcha cum lachrymis Oleum comedere recuſauit. vij. lxxxviij. 469

Abſtinentes fratres infra duos menſes coctum pueris murmurantibus non comederunt. vij. xcvi. 474

Abſtinentiam ſancti Praiecti & ſociorum eius deridentes cadente ſolario oppreſſi ſunt. viij. cliiij. 564

Abſtinentiæ viribus per ieiunium ſputum peſtifer draco occiditur. ix. ij. 578

Abſtinentia curatur prælatus quidam, qui delitijs affluens mente & corpore ægrotauit. ix. iij. 579

Abſtinens quidam crudelis arguitur, quod carnibus pecorum parceret, ſed hominum carnibus veſceretur. ix. ccv. 676

Abſtinentia appetitus luxuriæ in Marina mitigauit. x. xiiij. 693

Abſtinentia, quare in Gula.

Accommodare, quare in Charitas.

ACEDIA.

Acediam facilè ſuperat, qui oculũ ad futuram gloriam, vel pęnã inflectit. x. liiij. 88

Acedia, quare in ſomnolentia, & labor manuum.

Acquieſcere nolle conſilijs, quare in Pertinax.

ADVERSITAS.

Aduerſis neque proſperis motus frater multis miraculis claruit. vi. lxxiiij. 392

Aduerſitate tentari, quare in Tentatio.

ADVLTERIVM.

Adulterium fraude committens quam horribili plaga percutitur. i. lxxxvi. 46

Adulterans vxorem philoſophi quali pœna ſit correctus. ij. ccix. 153

Adultera quædam poſt mortem ab equite quodam gladio transfoditur, & flammis vrenda inijcitur. iiij. lxij. 276

Adulterium execrata nobilis Romana fœmina proprium pectus enſe transfodit. iiij. lxxi. 282

Adulterantem militem ob terrificam faciem homines, beſtia, pecudes ceu dæmonem fugiunt maledictum. v. lxxxi. 237

Adulter peccando gladio conſpicitur perforari, ſed confeſſionis remedio recuratur. ix. iiij. 579

Adulteri grauiſſima pœna viſi ſunt apud inferos cruciari. ix. v. 580

ADVOCATVS.

Aduocati lingua, quam frequenter in vita vendiderat, in mortui ore inueniri non poterat. vi. lxxxvi. 399

Aduocatus immiſericordiſſimus ad iudicium Dei venire citatur. ix. cxxviij. 636

AFFECTVS.

Affectum carnalium parentum triumphãs Abbas Paſtor, pro filio ſororis a iudice comprehenſo intercedere noluit. ij. xxxv. 78

Affe-

Affectum carnalem vicit Pior, qui ſe clauſis oculis ſorori oſtendit. ij. xli. 82
Affectum carnalium amicorum vicit Ioannes, qui poſt vigintiquatuor annos tanquam peregrinum ſe ſorori oſtendit. ij. xlij. 82
Affectum carnalium vincens amicorum Theodorus, & matrem conuertit, & ſororem. ij. xliij. 83
Affectum matris Marcus vicit, qui veſtitus ſacco, fœdatus fumo, clauſis oculis ſe matri viſendum exhibuit. ij. cliij. 128
Affectum filialem vicit Mucius, qui ad præceptum patris vnicum filium in flumen iactare diſpoſuit. ij. ccxxiiij. 164
Affectum carnalium amicorum vincere cupiens, literas ſibi ab eis miſſas in ignem cremandas proiecit. ij. ccxxix. 166
Affectu carnali Abbas moriturus conſanguineum ſuum in Abbatem ſubſtituens graui defunctus pœna mulctatur. iij. lxiij. 232
Affectum parentum & amicorum Albertus puer vicit. v. lxij. 315
Affectum parentum vincens Comitis filius ſpretis conſanguineis, contemptaq; ſecularium veſtium pompa, in religione ſtabilis perdurauit. vij. lxxv. 459
Affectum parentum vincens Theodoſia virgo ornata diademate & cruce poſt mortem apparuit. viij. x. 485
Affectum parentum paganorum viſa gloria Chriſti Celſus puer quanta magnanimitate contempſerit. viij. cij. 541
Affectum mariti & filiorum fœmina quædam in pœnis conſtituta virtute multa deuicit. viij. cxiiij. 552
Affectum mundi atque filiorum pro Chriſto contemnere fœmina quædam maritũ ſuum eleganter edocuit. viij. cxxij. 555
Ambire prælaturam, quære in prælatus, & ſuperbia.

AMICVS.

Amici falſi ſunt peccata, mundus, & diabolus, ſed amici veri ſunt virtutes, & opera virtuoſa & honeſta. iiij. xvij. 251
Amicus verus in neceſsitate probatur. v. xlvi. 309
Amicos carnales ſpernere, quære in Affectus.

AMOR CHRISTI.

Amore Christi carnalem amorem vincere docetur virgo, audiens à Chriſto, Me diligas, qui ſum formoſus. &c. v. cxxx. 348

AMOR ILLICITVS.

Amorem illicitum quædam fœmina in tantum exhorruit, vt maluerit in caldaria bulliri, quam fornicari. ij. lxvi. 95
Amore illicito tentatus frater, vt fortius laboraret, vxorẽ, & filios ex luto finxit, & ſic tentationem ſuperauit. ij. xxiiij. 73
Amore illicito tentatus Græcus adoleſcens tribulatione ſola potuit liberari. ij. lxv. fol. 91
Amore illicito tentatur Ammonius vel vno die pane ſaturatus. ij. lxix. 93
Amore illicito labitur quidam ſenex, quia fœminæ conſortium nõ vitauit. ij. cij. 107
Amore illicito lapſus inobediens ſenex cum puero reuertitur. ij. cv. 109
Amor illicitus, quære etiam in Luxuria.

ANGELVS.

Angelorum multitudinem ſe contra dæmonis tentamenta iuuare paratam abbas Moyſes vidit. ij. xxxi. 76
Angeli ſancti ſe fratribus bona loquentibus miſcuerunt. ij. xlv. 85
Angelus Domini Antonium docuit manibus laborare. ij. cxij. 113
Angelus veſtigia fatigati ſenis numerauit. ij. cxv. 114
Angelus infirmo fratri ſeptem dies deuotiſſimè miniſtrauit. ij. cxviij. 115
Angeli animam patientis fratris, qui ab ebrioſo ſene non receſſit, in cœlum deduxerunt. ij. cxxi. 116
Angelos de conuerſione peccatorum lætãtes vidit Paulus ſimplex. ij. clxxxvij. 142
Angeli peregrinum fratrem moriturum cõſolantur, non autem intraneum. ij. clxxxviij. 143
Angelus iecur infirmi fratris euulſum mundans, & reimponens ſanat eundem. ij. cxcix. 148
Angeli Michael & Gabriel animam peregrini cum canticis in cœlum attollunt. ij. cci. 150
Angeli ſollicitè, ſed diuerſimodè videntes beato Bernardo orationes fratrum ſcribebant. iij. xvij. 190
Angeli excitabant fratres ad deuotè canendum Te Deum, &c. iij. xviij. 190
Angeli moriente quodam fratre oratorium roſis & lilijs conſtrauerunt. iij. xxij. 193
Angelorum dulciſſimos cantus frater quidam in conſolationem ſuæ tribulationis audi-

audiuit. v. ix. 292

Angelus tentatum Liſſardum ſubulcum per ſuperbiam oſtenſis mortuorum ſepulchris reuocauit. vi. xxvij. 370

Angelorum cantus dulciſſimos Comes Iuliacenſis audiuit. vi. xc. 401

Angelus à Maſſeo ad portam pulſare didicit, & fratrem Bernardum flumen tranſuexit. vij. xiiii. 416

Angelicæ nares fœtorem peccatorum ſuper omne cadauer exhorrent. ix. clxiij. 652

Angelus viſus eſt oblationem altaris diuino conſpectui reuerenter offerre. ix. clxxxviij. 669

Angelus iuuenem cecidit in maxillam eo quod malæ ſocietati ſe coniunxerit. x. ix. fol. 691

ANIMA.

Animam propriam quidam ebrioſus dæmoni vendidit & ab eo vna cum corpore ad infernum deuehitur. v. cxxvi. 346

Animarum cura, quære in Prælatus.

Animarum zelus, quære in Zelus.

APOSTATA.

Apoſtata iuuenis à beato Andrea, & beato Gregorio grauiter flagellatur. i. cx. 58

Apoſtatare volens apparente paſſo Chriſto reſipuit. v. cxxxi. 348

Apoſtata monachus & ſacerdos latro efficitur, & purgatorium duorum millium à ſe ipſo ſibi imponitur. vi. vi. 354

Apoſtata monachus & fornicarius rurſus à beato Bernardo cõuertitur. vi. vij. 355

Apoſtatare volens quidam notabilem viſionẽ de duabus vijs habuit. vi. xxxix. 374

Apoſtata conuerſus dum feſtinat fieri Epiſcopus cum furto capitur, & ſuſpenditur. vi. liiij. 381

Apoſtatans conuerſus ex cuculi vocibus longam ſibi vitam promittens citius moritur. vi. lv. 382

Apoſtata Dei iudici præſentatus aut peccata ſoluere, aut in infernum ire præcipitur. viij. liiij. 512

Apoſtatans eremita per obſeſſionem dæmonis ad eremum reuocatur. vij. ciij. 476

Apoſtatare volens Archidiaconus à ſancto Dunſtanno vſque ad mortem percutitur. viij. iij. 481

Apoſtata Iulianus quam horrenda morte punitus eſt. viij. lxxxi. 528

Apoſtatare volens latratibus infernalis canis impeditur. viij. lxxxvij. 533

Apoſtatare volens quidam à dæmonio poſſidetur. viij. lxxxviij. 533

Apoſtaſiæ cauſa fugientes de monaſterio beati Gregorij miraculosè inuenti, atque reducti ſunt. viij. lxxxix. 533

Apoſtatans ſororis amore cum eadem ab inuiſa beſtia laceratur. ix. vi. 580

Apoſtaſiæ ſpiritu tentatus procuratione diaboli decem aureos in cella inuenit. ix. vij. 580

Apoſtatare volens oſtenſione pœnarum inferni, & cœleſtis gaudij à matre defuncta reuocatur. ix. lxxxvij. 609

Apoſtaſiæ ſpiritu tẽtatus frater orationibus ſodalis ſui conſtãs efficitur. ix. cxlvij. 645

Apoſtatare volens iuuenis per Chriſtum ſibi vulnus lateris oſtendentem reuocatur. ix. clix. 650

Simile quaſi ibidem. clx. ibidem.

Apoſtatans patris amore cum eodem repentina morte defungitur. x. xxiij. 709

Apoſtata, quære in exire, & inconſtans.

Arguere, quære in reprehendere.

ARRIANVS.

Arrianus quidam Epiſcopus violenter quãdam eccleſiam ingrediens repentina cæcitate percutitur. i. xlij. 23

Arrogantia, quære in ſuperbia. 42

ASCENSIO CHRISTI.

Aſcenſionis die ſanctus Dunſtannus ad cœleſte regnum inuitatus venire renuit propter zelum animarum. viij. ij. 481

Aſcenſionis Dominicæ loca viſitans, nimiũ creſcente amoris deſiderio, ſciſſo corde cœlos aſcendit. ix. lxxix. 610

Aſſumptio Mariæ, quære in Maria.

ASTVTIA.

Aſtutus & verſipellis infernalibus draconibus circumcinctus nullum inuenire potuit effugium. i. cxij. 59

ATTRITIO.

Attritus quidam peccator iuſſu beati Bernardi communicatur. vi. xv. 362

AVARITIA.

Auarus Conſtantius murmurans propter duodecim aureos egenis datos Epiſcopatu indignus efficitur. i. xiiij. 7

Auarus pecuniam colligens in lagena, quã pauperibus dare conſueuerat, putreſcente crure corrigitur. ij. cxij. 113

Auari diuitis anima à nigris equitibus ad inferna deuehitur. ij. ccij. 151

Auarum conuerſum Præpoſitus Steinueldenſ-

denſis durè correptum à miniſtratione ſua depoſuit. vi. xli. 375
Auarus vſurarius dum eum ſacello pleno pecunia ſepultus eſt, dæmones viſi sũt cor eius pecunia adimplere. vi. lxxxiiij. 398
Auarus Iordanus Cardinalis miſeranda effigie notario ſuo apparens ſe ad iudicem duci confeſſus eſt. vi. xcv. 403
Auarus mendicus argentum comedens ſuffocatur. ix. viij. 580
Auarus moriturus anxiè plorabat, quod diuitias ſuas alijs erat relicturus. ix. ix. 581
Auarus ſacerdos peccata morituri, propter equum in ſe recipiens, per teſtudinẽ eccleſia à dæmonibus portatur. ix. clxv. 653
Auarus, quære etiam in bona iniuſta & vſura.
Audire verbum Dei, quære in verbum Dei.

AVGVRIVM.

Augurio cuculi vitam longam ſibi repromittens turpis apoſtata citius moritur. vi. lv. 382
Auguriatrix quam horribili pœna por mortem addicta ſit. iiij. li. 270

BAPTISMVS.

Baptizatus luſoriè Geneſius mimus conuertitur, & ſic ex theatro ad martyrium, de ioco ad ſerium peruenitur. iiij. xiij. 248

BENEDICTIO.

Benedictam à beato Bernardo bibentes ceruiſiam milites ad Dominum ſubitò conuerſi ſunt. viij. xxvi. 496
Benedicere cibum, quære in cibus.

BENEFICIVM ECCLESIASTICVM.

Beneficiorum pluralitas Philippo Cancellario Pariſienſi cauſam damnationis accerſit. v. xvij. 296
Beneficiorum pluralitatem quidã poſt mortem apparens dixit eſſe cauſam æternæ ſuæ damnationis. v. xviij. 297
Beneficia plura habere dummodo vnum competens eſſet ad victum quidam Cardinalis moriturus dixit eſſe peccatum mortale. v. xix. 298
Et plures alij doctiſſimi viri, vt ibidem habetur, hoc ſenſiſſe videntur.
Beneficia eccleſiaſtica pinguia & plura habentes quidam canonici & prælati mala morte moriuntur. v. xx. 298
Beneficiorum pluralitatem pulchra viſione Maria de Oignies didicit eſſe vitandam. viij. lij. 511
Beneficium eccleſiaſticum pro Domino relinquens quantum eſt à Domino remuneratus. ix. x. 581
Beneficijs eccleſiaſticis promouens nepotes ſuos Epiſcopus in lecto aureo viſus eſt infernale carmen concinere. ix. xi. 581
Beneficia eccleſiaſtica inutiliter conſumens horrenda pœna damnatur. ix. xij. 582

BENEVOLENTIA.

Beneuolentia Macharij conuertitur, qui duris verbis diſcipuli eius in furorem exarſerat. ij. lvi. 88
Beneuolentior fuit abbas Achilles fratri, qui malam de ſe ſuſpitionem habuit, quã cæteris. ij. cxxxvi. 122
Beneuolentia ſenis Manichæus hæreticus orthodoxus efficitur. ij. cl. 127
Beneuolentia ſua abbas Paſtor inuidi fratris ſauciũ pectus ſanauit. ij. clxxiiij. 134
Beneuolentia ſancti Odonis latro conuertitur. iiij. xxxviij. 266
Beneuolentia ſancti Franciſci tres latrones conuerſi ſunt. vij. xxiij. 427
Beneuolentia & oratione ſua Pachomius peruerſum fratrem ad ſanctam compunctionem conuertit. vij. xciij. 471
Beneuolentia ſua Abraham eremita ex lubrica vita reduxit neptem ſuam. viij. xx. 492
Beneuolentia confratris quidam poſt fornicationem ad pœnitentiam redijt. ix. clxvi. 655
Beneuolentia ſeniorum quidam, qui perſuaſu amicorum carnalium eremum deſeruerat, poſt multa peccata ad pœnitentiã reuocatur. ix. cxcvi. 672

BIGAMIA.

Bigamum Ioannes Eleemoſynarius nec pro ducentis millibus modijs tritici, & centum octoginta libris auri voluit ordinare. viij. xxxiiij. 500

BLASPHEMIA.

Blaſphemi in Deum & ſanctum Petrum, gallo iã aſſo reuiuente, lepra, & ſeruitute cũ ſua poſteritate grauantur. i. lxxxv. 46
Blaſphemus clericus ſententiam illam, Omnis qui ſe exaltat, &c. falſam dicens, fulgureo enſe transfigitur. i. xcvij. 52
Blaſphemia ſpiritu tentatus frater à ſancto Pœmene conſolatur. ij. l. 87

Bla-

Blaſphemus iurans per membra Chriſti, & Mariæ cœleſti gladio vulneratur.
iij. xliij. 212
Item ibidem aliud. xliiij. 212
Blaſphemus Simon de Tornaco terribili morte percutitur. v. xcix. 335
Blaſphemiam loquens in ſanctum Hieronymum corpore & anima ad infernum per dæmonem deuectus eſt. vij. lxxxv. 468
Blaſphemus Iulianus apoſtata horribili morte punitur. viij. lxxxi. 528
Blaſphemare, quære etiam in maledicere.

BONA INIVSTE ACQVISITA.

Bona iniuſtè acquiſita retinens Comes cum omni poſteritate ſua ad inferna deſcendit. i. lxxxviij. 48
Bona iniuſtè per mortem occiſi militis retinens Comes terribili equo impoſitus ad inferna portatur. iiij. lxiij. 277
Bona iniuſtè retinens nunquam mortis ſententiam euaſiſſet, niſi per Mariam virginem remixiſſet. v. xl. 317
Bonis iniuſtis per mercationes parentum acquiſitis enutrita mater Mariæ de Oignies æternaliter ſe dicit damnatam.
v. cxxij. 344
Bona iniuſtè ablata retinens Ludouicus Lantgrauius grauiſſimas pœnas inferni ſuſtinuit. vi. v. 353
Bona iniuſtè retinens conuerſus requiem cæleſtem intrare præpeditur. vi. lxxxij. 398
Bona iniuſta cuiuſdam nauclerii omnia perierunt, quibus amiſſis de iuſtis bonis miraculosè ditiſſimus eſt effectus.
viij. xxxij. 499
Bona iniuſtè acquiſita quia ſanctiſſima quædam fœmina non reſtituit purgatorium acerrimum tulit. viij. l. 510
Bona eccleſiaſtica violenter auferens eccleſia ſancti Andreæ primò febribus, deinde morte mulctatus eſt. viij. lxxiij. 525
Bona religioſorum ſecularibus data non ditant eos, ſed magis depauperant. ij. cli. 127
Bonis monaſterij iniuſtè ditatus repente pauper & miſer efficitur. v. xv. 295
Bona monaſterij à germano ſuo abbate iniuſtè accipiens depauperatur, qui cum redderet cœpit diteſcere. vi. xxiiij. 368
Bona monaſterij iniuſtè retinens diſpenſator horribili viſione damnatus apparuit.
x. xxi. 707
Bona iniuſta, quære etiam in debita, in teſtamentum, in vſura.

CALCEI ROSTRATI.

Calceis roſtratis induta fœmina poſt mortem apparuit, quia in vita eius abuſa fuit. vi. xciij. 402
Calceos roſtratos ſolitus facere ſutor plagatur à dæmone. x. xxvij. 712
Callidus, quære in aſtutus.

CANTVS.

Cantor laſciuè vocem inflectens in diuinis laudibus à dæmone irridetur. iij. lxi. 231
Item ibidem. lxij. 232
Canticis Angelorũ anima deuoti fratris ad exitũ prouocatur. ij. cci. 150. & v. ix. 292
Cantantibus & diſcantantibus canonicis ſolus raucus exauditus eſſe cœleſti voce proteſtatur. v. xcvi. 333
Cantans cum elatione ad benedictionem cerei paſchalis à dæmonibus raptus eſſe putatur. vi. xxx. 371
Cantantes clamorosè clerici dæmonis ſaccum impleuerunt. vi. xxxi. ibidem.
Cantus Angelorum quam dulces ſint.
vi. xc. 401
Cantus chorizantium cum auiditate audiens ſoror ſancti Damiani quindecim dierum purgatorio affligitur. ix. cxi. 625

CAPITVLVM.

Capituli locum dæmon introire non audet.
viij. xiij. 487

CHARITAS.

Charitate plenus Paulinus Epiſcopus ſe pro filio viduæ in captiuitatem dedit.
i. xxix. 15
Charitate accenſus Sanctulus ſeipſum pro diacono quodam dedit in mortem.
i. xlviij. 26
Charitate motus Epiſcopus, cum non haberet quod alteri ad comedendum praponeret, vnam de volitantibus ſuper ſe gruibus oratione deiecit. i. lxxvi. 43
Charitatiuè miniſtrat deuotus cæcus illi, qui ſe viſu priuauerat. i. xcv. 51
Charitatem exhibere nolens concedendo camelum Ammoni, mox mortuum camelũ defleuit. ij. xvij. 71
Charitatiui fratres vuam intactam per totam eremum ſibi inuicẽ tranſmiſerunt.
ij. xlviij. 86
Charitatiuus ſenex neglecta indigentia propria camelum ſuum alteri conceſſit.
ij. lx. 89
Charitatiuus frater anſas de ſuis ſportis reſoluens

ſoluens alteri indigenti tranſmiſit. ij. clxxvi. 135
Charitatiui meſſores infirmum non valentem laborare ad mercedes capiendas iuridicè compulerunt. ij. clxxviij. 135
Charitatiui fratres ſancti Franciſci pro alterutro ſe lapidum ictibus opponebant. vij. ij. 408
Charitatis fraternæ obſeruatio docẽte Ioanne Euangeliſta ſufficit ad ſalutem. viij. lxxvi. 526
Charitatiuus hoſpitalarius indifferenter cũctos recipiens canentibus Angelis in cœlos recipitur. x. xiij. 697
Charitatem perturbare quam periculoſum ſit, quære in diſcordia.
Charitatem infirmis exhibere, quære in infirmus.

CARNIVM ABSTINENTIA.

Carnes contra ſtatutum ordinis ob infirmitatem comedere coactus orauit, & ſtatim aſſata perdix reuiuiſcens auolauit. vij. lxij. quære etiam in Gula. 453

CARNIS TENTATIO.

Carnis tentatione vexatus Equitius ab Angelis eunuchizatur. i. vij. 3
Carnis tentationem fugiens Helias rector monialium ab Angelis eunuchizatur. ix. xix. 684
Carnis tentatio, quære in Luxuria.
Carnem affligere, quære in Pœnitere.

CARTHVSIENSIS ORDO.

Carthuſienſis ordo inſtituitur occaſione horribilis mortis cuiuſdam anno Domini M.LXXXIIII. ix. xcvij. 618

CASTITAS.

Caſtus efficitur Equitius per miniſterium Angelorum eunuchizatus. i. vij. 3
Simile de Helia monacho. ix. xix. 584
Caſtitatis amatrix Galla ſecundum matrimonium reſpuit, & a ſancto Petro viſitata ad cœleſtem ſponſum læta perrexit. i. li. 29
Caſtitatis amore quædam bulliri in caldaria maluit, quam virginitatis clauſtra violari. ij. lxvi. 91
Caſtitatis merito duo coniugati in meritis duobus ſanctis patribus præponuntur. ij. cxciij. 145
Caſti viri præſentiam dæmon magis, quam merita Ioannis abbatis expauit. x. ccxix. 160
Caſtitatis merito Imperatrix per beatam virginem ex multis anguſtijs liberatur. iiij. iij. 237
Caſtitatis amore nobilis fœmina cum filiabus ſuis fluminibus ſe mergendam iniecit. iiij. lxx. 281
Caſtiſſima quædam Romana ne adulterio pollueretur nobile pectus enſe transfodit. iiij. lxxi. 282
Caſtitatis merito iuuenis mirabiliter à virgine Maria conuertitur, & à nuptijs ad cœleſtia regna vocatur. v. lix. 316
Caſtitatis zelo fœmina pulchritudinem ſuam timens intuentibus futurum periculum deformari ſe à Domino impetrauit. v. lxxviij. 325
Caſtiſſimi Epiſcopi oculus etiam poſt quadringentos annos caligare non potuit. v. lxxix. 326
Caſta fœmina vetulam ſe decipere volentem nudam procurauit optimè flagellari. v. lxxx. ibidem.
Caſtus Epiſcopus tentantem ſe fœminam cadens in faciem vi verberis deiecit in terram. v. lxxxij. 327
Caſtus prædicator tentantem ſe fœminam ſuper ignem decumbens inuitat ad concubitum. v. lxxxiij. 328
Caſtus iuuenis ab ardente ferro non vritur, ſed corruptus grauiter conflagratur. v. xci. 332
Caſtus presbyter quantam gratiam pro caſtitate vidente Baſilio meruerit. viij. lxxxij. 530
Caſtitatem perpetuam Thomas de Aquino fortiter reſiſtendo promeruit. viij. xciiij. 535
Caſtitas, quære in virginitas.

CASTRARE

Caſtrantes ſeipſos ab Epiſcopis excommunicantur. ij. clxxij. 133
Celebrare, quære in communicare, Euchariſtia, miſſa.

COELESTIS GLORIA.

Cœleſtem gloriam ad breuiſſimum tempus expertus puer omnium hominum linguis loqui didicerat. i. lvij. 32
Cœleſtẽ ciuitatem non niſi per pœnitentiam ſuas veſtes lauãtes intrabũt. iiij. lvij. 274
Cœleſti gloria viſa nobilis, quidam de gente Tartarorum conuertitur. v. cxxv. 346
Cœleſtem gloriam quidam moriturus vidẽs mira narrauit, multa prædixit, aliorum cordium occulta cognouit. vi. lxxviij. 395
Cœleſtem gloriam expertus anxiè de ſuo redi-

diu cauſabatur. vi. lxxix. 396
Cæleſtis proceſſionis intuitu nouitius duritiam ordinis ſancti Franciſci exhorrens confortatus eſt. vij. xix. 423
Cæleſtem gloriam videns latro ſancti Franciſci omnium ſuorum dolorum oblitus eſt. vij. xxiij. 427
Cæleſtis regni intuitu quidã moriturus omnes labores ſuos nihil eſſe fatetur. xij. lij. 448
Cæleſtem theſaurum nulli rei comparabilem tribulationibus ſuis Franciſcus promeruit. vij. xxix. 435
Cæleſtem domum Ioannes Eleemoſynarius à Troilo Epiſcopo triginta libris, quas pauperibus dedit, cõparauit. viij. xli. 506
Cæleſtis premij oſtenſione puer Celſus conuertitur. viij. cij. 541
Cæleſtem coronam ſanctæ Fidi pro paſſionibus datam videns, Capraſius animatur ad pugnam. viij. ciiij. 543
Cæleſtis mercedis intuitu quanta auiditate martyres tribulationes huius temporis expetierunt. viij. cvij. 546
Cæleſtem gloriam & amœnitatem cogitantes tres diſſoluti iuuenes ad Dominum conuertuntur. ix. xlviij. 598
Cæleſtis gloria conſiſtit in viſione faciei diuinæ, quæ omnem decorem creatum excellit. ix. lxiij. 603
Cæleſtis gloriæ conuiuium celebrans miles ducentos annos præ immenſitate lætitiæ vix horæ ſpatiũ arbitratur. ix. lxiiij. 604
Cæleſtis harmoniæ dulcedinem per auiculam audiens frater trecentis annis in nemore perdurauit. ix. lxv. 605
Cæleſtis gloriæ & inferni pœnarum intuitu roboratus nouitius in ordine perdurauit. ix. lxxxi. 616
Cæleſtem ianuam Chriſti paſſione apertã luxurioſi & vani homines rurſus claudunt. ix. cl. 646
Cellam exire, quære in exire.

CIBVS.

Cibos benedicere, quære in crux.
Cibos nimis curioſè diſcernens frater niſi emendatus pitantiam Mariæ impetrare non potuit. iij. xxviij. 199

CINERES SACRI.

Cineres ſacros deridens carnifex denſitate cinerum ſuffocatus eſt. vi. lxxvij. 394

CIRCVNSTATTIÆ PECCATORVM.

Circumſtantias peccatorum ſcrupuloſè confitens frater aurea meruit corona fulciri. vij. xlv. 445
Clementia, quære in beneuolentia & charitas.

COMMVNIO.

Communicantium nomina Angelus Domini Pyamone vidẽte diuerſimodè ſcripſit. ij. xxij. 73
Communicationem corporis Chriſti nimiũ protrahens mulier incantationibus magorum in equum eſt conuerſa. ij. lxxv. 95
Cõmunicans indignè ſacerdos horribili vulnere à Domino verberatur. ij. lxxvij. 96
Communicantium diuerſos eſſe vultus quidam ſanctus Epiſcopus Domino reuelante conſpexit. ij. cxc. 143
Communicans deuotè frater mirabili modo à capitis dolore ſanatur. iij. xxvij. 199
Communicans frater aſperè correpto fratre inconſolato amaritudinem pro dulcedine in ore ſenſit. iij. xxxv. 206
Communicans irreconciliato fratre ſacerdos porcellum interimens, oſculum dulciſſimi Ieſu conſuetum amiſit. iij. lv. 225
Communicans in diſcordia monialium præpoſitus iuſtè à poſſeſſa increpatur. iij. lvi. 226
Communicantũ indignè hoſtiam niuea columba in nocte Natiuitatis abſumens auolauit, & poſt confeſſionem reportauit. vi. viij. 356
Communicans quidam magnus peccator ex attrito contritus & verus pœnitens efficitur. vi. xv. 362
Communicaturus ſodomita rigefactus non valet procedere. vi. xxij. 367
Communicare quidam in inuidia præſumens à dæmone arripitur. viij. cxlix. 566
Communicare, quære etiam in Euchariſtia, & miſſa.
Compunctio, quære in contritio.
Concedere alteri, quære in charitas.
Concordia, quære in diſcordia, & pax.

CONFESSIO.

Confeſſione quidam ab ipſis ferè inferni clauſtris liberatur. i. lxxxvij. 47
Confeſſores indiſcretè confitentes frequenter ad deſperationem inducunt. ij. c. 106

Con-

Confeſſionem coram ducētis fratribus apertam faciens vidente patre peccatorum ſuorum deletionem latro promeruit. ij. ccxxxvi. 168
Confeſſionem protrahens miles à dæmone percutitur, & deſperans defungitur. iij. viij. 182
Confeſſionem imperfectam faciens fœmina, niſi Maria ſubueniſſet, in æternum perijſſet. iij. xlvi. 213
Confiteri volentem protrahens abbas in deſperationem duxit. iij. liiij. 223
Confeſſionem infirmarij mirabili ſtudio dæmones impedire conantur. ibidem.
Confeſſione nobilis quædam fœmina etiam ab infamia liberatur. iiij. iiij. 239
Confeſſionis remedio adulterans miles perditam faciei effigiem recuperauit. v. lxxxi. 327
Confeſſione infirmus in corpore ſanatur. vi. cviij. 338
Confeſſor indiſcretus latronem & apoſtatam verò pœnitentem non vult abſoluere. vi. vi. 334
Confeſſione ſacerdos in ſtabulo ab infamia fornicationis eripitur. vi. xvij. 368
Confeſſione mundatus peccator à dæmone in obſeſſa laudatur, qui eum ante confuderat. vi. xviij. 363
Confeſſionem Alheydis fornicariæ dæmon clamoribus impedire conatur. vi. xix. fol. 364
Confeſſione cuiuſdam tempeſtas maris excitata citò ſedata eſt. vi. xxi. 366
Confeſſionem ſibi mutuo facientes qui ſimul peccauerant, damnandi fuiſſent niſi alteri confeſſi fuiſſent. vi. xxij. 367
Confeſſione videns diabolus homines candidari, voluit & ipſe confiteri. vi. xxiij. fol. 368
Confitens quædam bona quæ fecerat à confeſſore quid confiteri debeat informatur. vi. xxvi. 369
Confeſſione dæmon ipſe fatetur vires ſuas ſuper omnia eneruari. vi. lxxxiij. 398
Confiteri nolens niſi per ſigna tantum turpis apoſtata efficitur. vij. xij. 414
Confitens ſcrupuloſè ſingulas circunſtantias aurea meruit corona fulciri. vij. xlv. fol. 445
Confeſſione nouitius quidam peccata ſua ex charta diabolica omnino deleuit. vij. lix. fol. 452
Confeſſiones pauperum libenter audiens lachrymis eorum ex purgatorio liberatur. vij. lxviij. 456
Confeſſione Aſtionis dæmon vires ſuas ſubuerſas eſſe conqueritur. viij. xxi. 494
Confeſſione, & precibus Malachiæ iracunda fœmina manſuetiſſima efficitur. viij. xlvij. 509
Confeſſione mortalis peccati in ſe abſconditi infirmus pater ſancti Samſonis conualuit. viij. cl. 567
Confeſſione ſanatur miles à vulnere, quod per adulterium contraxerat. ix. iiij. fol. 579
Confeſſionem imperfectam faciens ſcienter fœmina ſubitò moritur, & draconem equitans in horribili ſpecie poſt mortem videbatur. ix. xxxi. 590
Confeſſione neglecta nulla opera pietatis à damnatione poſſunt ſaluare. ix. xxxij. fol. 591
Confeſſionis remedio qui triginta annis dæmoni ſeruiuit ſub homagio miſericordiam Dei conſequitur. ix. xxxv. 592
Item ſimile quaſi ibidem. xxxiiij. ibid.
Confiteri nolens timore pœnitentiæ iniungendæ ad inferna defertur. ix. lxxxviij. fol. 615
Confeſſio ſine propoſito emendæ, ſed ex conſuetudine parum prodeſt. ix. cxlviij. fol. 645
Confitens iuuenis à Spiritu ſancto ad gratiam recipitur, qui impenitens à Patre & Filio condemnabatur. x. i. 683
Confiteri nolens fœmina, ſed indulgentiam lachrymis ſolis ſperans impetrare, a dæmone irridetur. x. xxiiij. 710
Confiteri tentationem, quære in Reuelare.
Confidentiam habere in Domino, quære in Sollicitudo.

CONFIRMATIO.

Confirmatus cæcus non potuit, vt antea, de coloribus iudicare. v. cxxxij. 349

CONSECRATIO.

Conſecrationis verba proferens Ioannes de Alverna totus in ſe amore liqueſcens extaſim paſſus defecit. vij. xxxvi. 439

CONSILIVM.

Conſilijs fratrum non adquieſcens, conſilio

dæmonis illuſus in puteum ſeipſum proiecit. ij. ccxij. 157
Conſilijs prauis quidam negligens frater feruentioribus fratribus vt monaſterium exirent perſuaſit. ij. ccxxxij. 167
Conſilijs ſanis nolens adquieſcere in puteum ſe vidit proiectum. iij. xxv. 196
Conſilio carnali conſanguineum ſuum in abbatem abbas ſubſtituens tanquam malus conſiliator grauiſſima defunctus pœna mulctatur. iij. lxiij. 232
Conſilio praui germani ſeductus Titus vxorem duxit quam vna cum germano enſe tranſuerberans latro ſauus efficitur. vij. lxxxiiij. 467
Conſilijs nolens adquieſcere iuuenis ſubitanea & horribili morte moritur. x. xxvi. fol. 711
Conſilijs non adquieſcere, quære in Pertinax.
Conſortium, quære in Societas.

CONSTANTIA.

Conſtantia pro Domino ſancti martyres omnes tribulationes pertulerunt. viij. cxij. & in ſequentibus. 546
Conſtans proconſul Carthaginis nec minis, nec precibus, nec muneribus oblatis per Dominum ſuum ad Arrianam hæreſim potuit inflecti. viij. cxv. 552
Conſtantia quanta Imperatorum decreta contra Chriſtianos in conſpectu omnium quidam diruperit. viij. cxxix. 558
Conſtantia, quære in Perſeuerantia.

CONSVETVDO.

Conſuetus in luxuria ſenex Nicolaus quanta difficultate emendatus ſit. viij. lxx. fol. 522
Conſuetudo mala quantum noceat. ix. lxviij. 605. & lxviij. 606
Conſuetudines bonas ſeruare, quære in Statuta.
Conſuetudo in peccato ſodomitico quam difficilè vincitur, quære in Sodomia.

CONTEMPLATIO.

Contemplatio Franciſci qualis fuit. vij. x. 413. & xvi. 118
Contemptus mundi, quære in Mundus.

CONTRITIO.

Contritionis vehementia meretrix conuerſa moritur, & ſine purgatorio euolauit. ij. lxiij. 90
Contritus pro peccatis deuotus frater repetitis vicibus mirabiliter à Domino conſolatur. iij. xxxiiij. 205
Contritus in vltima expiratione miles ſceleratus quale purgatorium pertulit. v. cxij. 340
Contriti iuuenis peccata delentur de ſchedula. vi. xi. 359
Contritionis magnitudine peccatrix quædam ante confeſſionem moritur ſub ſermone, & poſt apparens ſaluatam ſe eſſe ſignificauit. v. lxxxviij. 330 & vij. lvij. 451
Contritione vehementi mulier inceſtum cum filio commiſſum confeſſa Papa veniam peccatorum accepit. vi. xij. 360
Contritionem ab extra moriturus oſtendēs, ſed in corde propoſitum emendæ non habens, damnatur. vi. xiiij. 362
Contritionem veram per communionem corporis Chriſti peccator accepit. vi. xv. ibidem.
Contritionem quantam Siluanus ex benignitate Pachomij concepit. vij. xciij. 471
Contritionis remedio iam per dæmones in aera ſubuectus grauiſſimorum peccatorum veniam recepit. ix. xxxvij. 593
Contritionis lachrymis peccatorum catena dirupta eſt. ix. xxxix. 594
Contritionis remedio miles quidam iam moriens veniam peccatorum accepit. ix. xli. 595
Contritus ſub ipſo puncto ſubmerſionis inſolentiſſimus iuuenis ad cœleſtia regna meauit. x. vx. 700

CONVERSIO.

Conuertitur peruerſus Theodorus draconi datus ad deuorandum. i. lxvi. 36
Conuerſionem protrahens vſque ad mortem ſtatim vt pœnitentiam nominari audiſſet obdormiuit. i. xciij. 51
Conuerſa meretrix ſtatim moritur, & ad regna cœleſtia commeruit. ij. lxiij. 90
Conuerſionem Euagrius ſemel & iterum diſtulit, ſed Domini flagellis commonitus perfectè compleuit. ij. lxxxv. 99

Conuertitur latro Paſnucio contra morem ſuum vini calicem potante. ij. clxxv. fol. 135
Conuertitur virgo ex viſione gloriæ tentati patris ſui, & ſuppliciorum matris proſpe rata in mundo. ij. clxxxiij. 138
Conuertitur peccator ex verbo Dei, & quem dæmones ad eccleſiam pertraxerunt, angeli lætantes educunt. ij. clxxxvij. 142
Conuerſionem differens vſque ad mortem, & tunc Deum inuocans à dæmonibus irridetur. ij. ccij. 151
Conuertitur tribunus humilitate duorum Machariorum. ij. cciij. 151
Conuerſionem protrahens miles in deſperationem lapſus animam inter manus diabolorum exhalat. iij. viij. 182
Conuerſionem differens faber ferrarius infernum vidit apertum. iij. ix. 183
Conuertitur Alexander per piſcem à beato Bernardo benedictum. iij. xiiij. 187
Conuerſionis propoſitum relinquens Ioannes Valentiæ Epiſcopus pene fuiſſet de libro vitæ deletus. iij. xv. 188
Conuertit Bernardus ſtudentes Pariſiis in magno numero deuota prece, quos prius non potuit prædicatione. iij. xix. 190
Conuertit Bernardus latronem ductum ad ſuſpendium. iij. xx. 191
Conuertitur inuitus adoleſcens, qui ſæpe Dominum ne conuerteretur rogauerat, audiens in nocte, Si à Clareualle diſceſſeris ante Pentecoſten morieris. iij. xxv. fol. 196
Conuerſione ſua perfecta Arnulphus magnam conſolationem in morte promeruit. iij. xxvi. 197
Conuertitur latro beneuolentia ſancti Odonis. iiij. xxxviij. 266
Conuertitur India ad fidem per captiuos Ediſium & Frumentium. iiij. lxxiiij. fol. 284
Conuertitur Hiberorum gens per mulierem captiuam. iiij. lxxv. ibidem.
Conuertitur gens Burgondionum, eò quod Deum Chriſtianorum ſuorum fidelem adiutorem eſſe audierit. iiij. lxxxij. fol. 288
Conuertitur puer Albertus verbis Iordani, & pulcher Teutonicus ab ipſo Alberto. v. lvij. 315
Conuertitur quidam de gente Tartarorum viſa gloria Chriſti, & ſanctorum eius. v. cxxv. 346
Conuertitur per beatum Bernardum oratione Henricus germanus regis Franciæ. vi. ij. 351
Conuertitur clericus viſa pœna infernali Lantgrauij Ludouici. vi. v. 353
Conuertitur dominus Bernardus humili conuerſatione beati Franciſci. vij. xiij. fol. 414
Conuertuntur tres latrones benignitate ſancti Franciſci. vij. xxiij. 427
Conuerſi authoribus conuerſionis ſuæ in futura vita magnas grates refundunt. vij. xxxv. 438
Conuertitur Magiſter Rolandus omnes delitias citius tranſire conſpiciens. vij. xlvi. 445
Conuertitur quidam ſolemnis magiſter humili admonitione paſtoris ſui. vij. xlviij. fol. 446
Conuerſione ſodalium ſuorum prouocatus ſtudens quidam, proiectis libris quaſi inſanus ad prædicatorum ordinem feſtinauit. vij. xlix. 447
Conuertitur quidam præ delitijs omnem pœnitentiam abhorrens, cum audiſſet, Subter te ſternetur tinea, &c. vij. l. 448
Conuertitur quidam quia vidit teneritudinem ſuam inferni pœnas tolerare non poſſe. vij. li. 448
Conuertuntur duo de vaga vita, vnus voluntariè, alter induſtria ſodalis in ſpeluncam incluſus coactè. vij. lxxvi. 460
Conuertitur Theodorus diuinorum beneficiorum conſideratione compunctus. vij. xci. 470
Conuertitur magiſter Silo viſa pœna diſcipuli ſui. viij. lxv. 520
Conuertitur Ioſeph Iudæus medicus, eò quod beatus Baſilius vltra curſum naturæ vitam ſuam per diem prolongauerit. viij. lxxxiiij. 531
Conuertitur benignitate & oratione Pachomij peruerſus Siluanus, & ex importabili omnibus ſpeculum virtutum efficitur. vij. xciij. 471
Conuertitur Dunſtannus graui infirmitate compulſus. viij. i. 480
Conuertuntur milites ceruiſiam à beato Bernardo benedictam bibentes. viij. xxvi. 496
Conuertitur ſoror Bernardi orationibus &

admonitionibus eius. viij. xxv. 495
Conuerſi in iuuentute ad Dominum quanta præ alijs gloria reſplendebunt. ix. xliij. fol. 596
Conuertitur latro exemplo pœnitentiæ innocentis fratris prouocatus. ix. xlvi. fol. 597
Conuertuntur tres milites cœli gaudia cogitantes. ix. xlvij. 598
Conuerſionem protrahens, & in multis ſtudijs ſtare proponens repentina morte percutitur. ix. xlix. 598
Conuertitur Querricus timore mortis, quia audiuit omnes antiquos patres veteris teſtamenti mortuos. vij. xlix. 447

CHOREA.

Choream ducentes in nocte Natiuitatis maledicti à ſacerdote integro anno chorizarunt. iiij. xlvi. 269
Chorizatrix à dæmone poſſidetur, ſed ab innocente puero mirabiliter liberatur. v. xt. 331
Chorizare ſolita in feſtis baculo quo pila percutitur occiditur, & eius corpus ab infernali tauro diſſipatur. v. cv. 337
Chorizantibus tibicinans à fulmine percutitur, brachium à corpore deuellitur, corpus ex ſepulchro ad inferna rapitur. v. cxxviij. 347
Choream ducens proterua fœmina repentina morte percuſſa eſt. vi. xxxij. 371
Choreas pro Chriſto ſpernens virgo cœleſti choreæ intereſſe promeruit. ix. l. 598
Choreis libenter iuncta fœmina à dæmone rapitur, & pro cantilenis titio ardens ori eius impingitur. ix. li. 599
Choreis feſſa fœmina ad inferna raperetur, niſi Mariæ virginis auxilium inclamaſſet. ix. cvij. 623
Item aliud. cxi. 625

CORPORALIA.

Corporalia lauans deuota fœmina vidit Mariam puerum Ieſum ſuper ea reponentem. ix. lxxvij. 609

CORRECTIO.

Correctionem diſciplinæ ſubterfugiens Hugo de ſancto Victore à dæmonibus grauiſſimè verberatur. v. xli. 307
Correctionem recipere nolentes duo inſolentes iuuenes terrentur à dæmone, & in inſaniam verſi ſunt. v. xliij. 308
Correctionem capitularem dæmon exhorrens capituli locum intrare non audet. viij. xiij. 487
Corrigere pueros, vide in puer.

CORRIPERE.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Epiſcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodem. i. c. 53
Corripere, quære etiam in Reprehendere.

CRINES.

Crines vanè & inordinatè pectinando fœmina pectine igneo ſe poſt mortem viſa eſt pectinare. ix. clij. 647

CRVCIS SIGNVM.

Cruce non ſignans comedendo lactucam monialis obſidetur. i. viij. 4
Cruce ſignatus Iudæus dæmones clamantes audiuit: Væ, væ, vas vacuum, ſed ſignatum. i. xxxi. 16
Crucis ſignum frequenter in pectore pingens operoſiſſimam crucem in pectore habere poſt mortem conſpicitur. v. xxix. fol. 301
Cruce innocens puer mirabiliter ab obſeſſa diabolum effugauit. v. xt. 307
Crucis ſigno ſanctus Franciſcus lupi rapaciſſimi ſæuitiam mitigauit. vij. xx. fol. 424
Crucis ſigno conuerſus vinum bibendum non benedicens à dæmone poſſidetur. vij. lx. 452
Cruce ne Edmundus ſe ſignaret diabolus vtraſque manus eius cohibendo conſtrinxit. viij. ix. 484
Cruce ſe ſignans aſinus ſancti Reguli à dæmonis impetitione defenditur. viij. xcvi. fol. 536
Cruce cibum non benedicens fœmina a dæmone poſſidetur. ix. liij. 600
Crucis ſignaculum formante notario dæmonum æthiopica turba diſparuit. ix. liiij. fol. 600

Cru-

Crucis ſignaculo quidam dæmonum phantaſticum caſtrum ſubuertit. ix. cxl. 642
Crucis & crucifixi memoria, quare in paſſione Domini.

CVLPA.

Culpam humiliter confeſſus innocens Eulalius meruit quod matta ſua igne cremari non potuit. ij. xl. 82
Culpam ex corde cognoſcens ab offenſo fratre ſuſcipitur, qui ante repulſam patiebatur ab eodem. ij. clxxij. 133
Culpam agnoſcentes fratres, qui ſeipſos caſtrauerunt ab excommunicatione ſoluuntur. ij. clxxij. 133
Culpam ſuam ſuperbus dæmon fateri non poteſt, nec Deum Dominum ſuum agnoſcere. v. cxxxv. 350

DAMNATVS.

Damnati tanquam niues viſi ſunt ad inferna deſcendere. ix. lxxx. fol. 610
Simile quaſi habetur ibidem. lxxxij. 613

DARE.

Date & dabitur vobis, &c. vi. xliij. 377

DEBITA.

Debita vidua tardius ſoluens à ſancto Andrea & Gregorio grauiter flagellatur. i. cx. 58
Debita non ſoluens fabro ferrario graui purgatorio poſt mortem affligitur. v. cxxiij. fol. 345

DEDICATIO.

Dedicationem oratorij ſancti Sebaſtiani frequentans mulier vitio carnis polluta nocte præterita a dæmone poſſidetur. i. xvi. 8
Dedicatam eccleſiam Arrianorum dæmon in ſpecie porci extre compellitur. i. xliij. fol. 23
Dedicatur eccleſia ſancti Dionyſij ab ipſo Domino Ieſu. iiij. xxviij. 261
Dedicationem eccleſiæ celebrantes tibicina prouocans ad ludos laſciuos fulmine percutitur. v. cxxviij. 347
Dedicationes propter bona vina frequentans, pice & ſulphure in inferno potatur. vi. xcvij. 404

DEFVNCTI.

Defunctæ matri ſolitos ſeptem pſalmos non ſoluens beatus Bernardus à Domino proclamatur. iij. xi. 185
Defuncti anima orationibus fratrum ſe poſtulat adiuuari. iij. xlvij. 215
Defunctorum animas Domino quoties per cœmeterium iret recommendans quanta iocunditate poſt mortem ab ipſis animabus ſuſceptus ſit. iij. lxiiij. fol. 233
Defunctorum animæ militem pro ſe orare conſuetum ab inimicorum manibus liberarunt. iij. lxv. 234
Defunctorum animæ ſacerdoti oranti pro eis Amen reſponderunt. iij. lxvi. 235
Defunctorum animæ à ſancto Odilone, & eius fratribus a dæmonum manibus liberantur. iiij. xliij. 267
Defuncti Benedicti Papæ anima meritis ſancti Odilonis a purgatorio liberatur. iiij. xliiij. 268
Defunctorum animæ in equis infernalibus viſæ ſunt equitare. iiij. lxi. 276
Defunctus miles miſſis & orationibus ſe petijt adiuuari. iiij. lxij. ibidem.
Defunctorum miſſas indies legens infinitas animarum manus pro ſe coram Epiſcopo fideiubentes aſpexit. v. cxvij. fol. 343
Defuncti filij mortem nimium deflens mater vt in miſſis pro eo lachrymas fundat admonetur. v. cxix. ibidem.
Defunctus Otto Imperator orationes deuotorum pro ſe fieri poſtulauit. v. cxx. ibidem.
Defunctus contra militem, qui equum pauperibus dandum ſibi retinuerat, durius inuehitur. v. cxxi. 344
Defuncti anima pretio laboris quod nondum ſoluerat reddito à purgatorij pœna laxatur. v. cxxij. 345
Defuncti apoſtatæ anima duo millia annorum purgatorij precibus deuotorum adiuta in duos annos commutauit. vi. vi. fol. 354
Defuncto pro ſchlauinia præſtita orationi-

 bus

bus non ſuccurrens ſacerdos a dæmone verberatur.vi.xcviij. 405
Defuncti anima poſt centum Pater noſter fratris Conradi liberatur à pœnis. vij.xxxv. 438
Defunctorum infinitas animas Ioannes de Aluerna celebrans à purgatorio in cælum vidit euolare.vij.xxxix. 442
Defuncti anima à quindecim annorum purgatorio per vnam miſſam liberatur. vij.liij. 449
Defunctorum animæ ab hæredibus ſuis poſtulant adiuuari.vij.lv. 450
Defunctorum triginta tres animæ meritis ſancti Vuichmanni morientis à purgatorio liberantur.vij.lvij. 451
Defuncti anima, qui libenter confeſſiones pauperum audierat, lachrymis eorum à purgatorio educitur.vij.lxviij. 456
Defunctorum animæ officium defunctorum à fratre quodam pro ſe poſtulant celebrari.vij. lxxi. 457
Defunctorum abiectior ſepultura requiem, celebrior verò pœnam nonnunquam ſolet inducere.vij.xcv. 473
Defunctorum commemoratio, quare inſtituta ſit.iiij.xliij.267.& viij.lxiij. 519
Defunctis non eſt detrahendum, ſed eis potius ſubueniendum, & plus valent eis orationes iuſtorum, quam impiorum. viij.lxvij. 521
Defunctam ſororem Malachias miſſis deuotis à purgatorio liberauit.viij.xlvi. fol. 509
Defuncti fratres cauſantur ſe in pœnis detineri, eo quod viui fratres vigilias & cæteras orationes deuotè non perſoluerunt. ix.cxlij. 643
Defunctæ matris animam puer aureo hamo extrahere videtur ex purgatorio. ix.cxliij. 645
Defuncti patris animam in peccato mortali exiſtens filius iuuare non potuit. ix.cxlviij. 645
Defunctorum animabus Euſebius dux miſſis & eleemoſynis ſubueniens, earum adiutorio & ab inimico eripitur, & ad perſeuerantiam exhortatur.ix.clxxxiiij. fol. 672
Defunctorum officium ſæpe legentem ſuſpendens Epiſcopus iturus per cœmeterium acr comminatione a defunctis terretur. ix.clxxxv. 674
Defunctis quomodo ſubuenitur, quære in Oratio, Miſſa, & purgatorium.

DELITIÆ.

Delitioſa vxor ducis Venetiæ iuſto Dei iudicio corpore toto computruit.i.lxxxiiij. fol. 45
Delicatæ Sophiæ corpus poſt mortem grauiter fœtet.i.lxxxiij. 45
Delicati & nobiles ruſticanis operibus non ſunt prægrauandi.ij.cxliij. 124
Delitijs carnis nimis indulgens fœmina in inferna demergitur.ij.clxxxiij. 138
Delitijs huius ſeculi intendentes illi ſimilantur, qui vnicornem fugiens in barathrum prolabitur.iiij.xvi. 251
Delitias cagnis & mundi magiſter Rolandus videns eſſe fugaces, ordinem Prædicatorum intrauit.vij.xlvi. 445
Delitiæ carnales quendam diuitem ad grauiſſimas inferni pœnas deducunt. ix.lxxxv. 614
Delitiæ, quære etiam in Gula.

DÆMON.

Dæmonis nomine vocans mancipium ſuum Stephanus presbyter, vt ſe diſcalciaret, ſtatim ſenſit diabolica factione calceos diſligari. Non ergò leuiter diaboli nomen eſt exprimendum.i.xxxviij. 21
Dæmon ab obſeſſo eiectus porcum ingreditur.i.xxxix. ibidem.
Dæmones de tentatis fratribus Pachomius audiuit colloquentes.ij.xliiij. 84
Dæmones orantes fratres vidente Machario multipliciter illuſerunt.ij.xlix. 86
Dæmon animas in cælum volare volentes in ſpecie gigãtea prohibuit.ij.lxxxviij. 102
Dæmone maluit, quam ſpiritu fornicationis Innocentius ſuum filium poſſideri. ij.lxxxix. 103
Dæmon gloriatur quia ſanctum eremitam ad lapſum carnis poſt quadrageſimum annum perduxerit.ij.cviij. 110
Dæmon pertinacem ad patrum conſilia iuuenem ſeduxit in ſpecie aquilæ.ij.cxxiij. fol. 117
Dæmon in diuerſis formis, nunc Gabrielis, nunc Chriſti ſenes humiles & deuotos decipere non potuit. ij. clxx.& clxxi. 133
Dæmon cum pluribus ampullis fratres ten-

ta-

taturus perrexit. ij. clxxxv. 140
Dæmones peccatorem capiſtro ligatum vidente Paulo ſimplici traxerunt ad eccleſiam. ij. clxxxvij. 142
Dæmon in ſpecie Angeli patri apparens proprium diſcipulum exemplo Abrahæ immolare perſuaſit. ij. ccxiiij. 158
Dæmon Rathbodum regem pulchra ſibi mãſione promiſſa decepit. iiij. xxxiij. 264
Dæmon Matiſconenſe, Comitem, qui quendam iniuſtè occiderat, infernali equo iniectum videntibus cunctis per aera tranſportauit. iiij. lxiij. 277
Dæmon emptam in conuiuio animam cum corpore ad inferna deuexit. v. cxxvi. 346
Dæmon in ſpecie monialis niſus eſt militem longioris vitæ promiſſione decipere. v. cxxxiij. 349
Dæmon mendacem ſe eſſe fatetur. v. cxxxv. fol. 350
Dæmon paſtorem bonum primò prophetia mortis, deinde alijs pluribus tentationibus decipere laborauit. vi. xx. 365
Dæmones caſtaldi Domini verberauerunt ſanctum Franciſcum. vij. viij. 412
Dæmon in ſingulis officinis monaſterij ſe ſui aliquid inuenire lætatur. viij. xiij. 487
Dæmoni homagium faciens pœnitentia & orationibus ſancti Baſilij liberatur. viij. lxxx. 527
Dæmones impediunt contritionem, confeſſionem, & reſtitutionem. ix. xxxviij. 594
Dæmon dat alapum fratri non inclinanti ſe cum caneretur. Et homo factus eſt. ix. lxxv. 608
Dæmones multi cellam vnius eremitæ inquietant, ſed integram ciuitatem vnus regere conſpicitur. ix. cciij. 675
Dæmon poſt ſeptennij tentationem Papam in fornicationem proſtratum, ſandalio eius pro ſigno victoriæ accepto, ſuo principi nunciauit. ix. cciiij. 676
Dæmon, quære etiam in Tentatio.

DERIDERE.

Deridens pauperes mendicantes iuuenis à ſancto Andrea & Gregorio flagellatur. i. cx. 58
Deridens Ludouicum regem Franciæ contorto collo plagatur. v. cxxxiiij. 350
Deridentes pueri ſanctum Magnobodum à Deo plagati ſunt. viij. cliij. 568
Deridentes abſtinentiam Præiecti & ſociorum eius ſolario cadente oppreſſi ſunt. viij. cliiij. 569

DESPICI.

Deſpectum mundo ſe reddens Equitius in altum profecit apud Dominum. i. x. 4
Deſpici ſe videns præ Maſſeo ſanctus Franciſcus valde lætatur. vij. xxviij. 434
Deſpectus mũdi amor, quære in Humilitas.

DESPERATIO.

Deſperare noleas pœnitens in ſepulchro dæmones vociferantes audiuit, viciſti nos. ij. ij. 60
Deſperare nullus debet dum Mucius latro conuertitur. ij. x. 67
Deſperationes tentatus in fornicationem lapſus dixit: Non peccaui. ij. xciij. 104
Deſperare faciens fratrem tentatum grauiſſimè fornicatione tentatur. ij. c. 706
Deſperationem vicit ſenex lapſus, & pœnitentia ſua miraculoſum lumen in nocte Paſchæ promeruit. ij. cix. 111
Deſperatione tentatus frater promiſſione abbatis Potiti de ſalute ſua certus efficitur. iij. xxiij. 193
Deſperans infirmarius ſeipſum iugulat, ſed miſericordia Spiritus ſancti ad pœnitentiam reſeruatur. iij. liiij. 223
Deſperans Hildebrandus latro propter ſolam deſperationem ſe dicit eſſe damnatum. vi. ix. 357
Deſperans vſurarius ab infernali equo ad loca pœnarum deuehitur. vi. x. 358
Deſperatam neptem ſuam Abraham eremita conuertit. viij. xx. 492
Deſperatus non eſt caupo etiam à dæmonibus in aera raptus, & ideò veniam meruit. ix. xxxvij. 593
Deſperatus peccator moriturus charitate & aſtutia ſancti eremitæ ad ſpem vitæ reductus eſt. ix. xl. 594
Deſperatus non eſt miles criminoſus moriturus, ſed ſe virginis filio recommendans veniam impetrauit. ix. xli. 595
Deſperare nemo debet etiam in mortis articulo conſtitutus. x. xv. 700
Deſperatus iuuenis Lubicenſis, ſeipſum occidit. x. xvij. 703

DETRACTIO.

Detractor & ſuam & audientis animam interficit. ij. lix. 89

Detrahens alteri duriſſimo carceri pœnitentiali mancipatur. ij. ccxliij. 122

Detractionum libellos, quos contra ſe Chriſtiani Epiſcopi offerebant, Conſtantinus Imperator exuſſit. iiij. lxxij. 282

Detrahentes ſancto Attalo mala morte interierunt. viij. clij. 568

Detractor in iudicio ſanctos omnes vindictam contra ſe poſtulantes audiuit. ix. lv. 601

Detrahentem clericum Epiſcopus non corrigens cum eo grauiter in purgatorio cruciatur. ix. lvi. 601

Detractor moriturus linguam ſuam percutiens, dixit: iſta lingua peſſima me damnauit. ix. lvij. ibidem.

Detractor poſt mortem apparens linguam igneam vſq; ad terram dependentem dentibus corroſit, & expuit. ix. lviij. 602.

Detrahere, quære etiam in diffamare.

DEVS.

Deus omnia videns in ſpecie peregrini apparuit oculum habens in occipitio. i. cxi. 58

Deus gentilis ſacerdotis infirmæ potentiæ, niſi licentiatus à ſancto Gregorio, loqui non potuit. iiij. lxviij. 280

DIFFAMARE.

Diffamans iniuſtè lectorem fœmina parere non potuit, ſed horribiliter clamans mendacij ſui pœnas perſoluit. ij. xc. 103

Diffamationem de fornicatione Macharius abbas patientiſſimè tulit. ij. clxiij. 131

Diffamans Marinam virginem à dæmone poſſidetur, & ipſa Marina eandem diffamationem patienter ſuſtinens miraculis efficitur glorioſa. ij. ccxi. 155

Diffamans de furato pſalterio Paſnucium adoleſcentem à dæmone poſſidetur. ij. ccxxi. 161

Diffamantes ſanctum Narciſſum iuſtas mendacij ſui pœnas perceperunt. iiij. lxvij. 280

Diffamans alios mendoſè furibundus linguam propriam dentibus laniauit. v. xcij. 332

Diffamare diabolus ſanctum Siluanum ſtuduit, vt edificati exemplo ſcandalum paterentur. vij. lxxviij. 461

Diffamare volens ſanctum Vincetium fœmina à dæmone cœpit fatigari. viij. xvi. 488

DILECTIO DEI.

Diligendum ſe à virgine dicebat Chriſtus, quia formoſus erat, bonus, dulcis, & generoſus. v. cxxx. 348

Diliges Dominum Deum tuum audiens in ſcholis conuertitur. ix. xlv. 597

Diligentis Deum fœminæ cor ſciſſum eſt, & inuentum eſt in eo ſcriptum, Diligo te, &c. quia creaſti, redemiſti, dotaſti me. ix. lxxiiij. 6[illegible]

DIMITTERE.

Dimittenti parricidium occiſori cruci[illegible] Dominus tribus vicibus caput i[illegible] i. cv. [illegible]6

Dimiſit Epiphanius offenſam prius qua membra ſopori dediſſet. ij. xcvi [illegible]06

Dimittens ruſtico fraternam mor[illegible] roſas inclinationes crucifixi prome[illegible] v. xlv. 309

Dimittere nolēs offenſam mortuus audiuit, nec pepercit, nec parcam. ix. xciiij. 618

Dimittere nolentes viſi ſunt ſe mutuo in inferno in partes concidere. ix. xcv ibidem.

Dimittere nolens fœmina acceptura corpus Domini vultum auerit. ix. xcvi. 618

Diſcretio quære in Indiſcretio.

DISCIPLINA.

Diſciplinæ zeloſum ſanctum Attalum perſequentes mala morte plagantur. viij. cly. 568

Diſciplina, quære in Correctio.

DISCORDIA.

Diſcordia ſtudens peruerſus monachus dæmoni ſe dedit, & ad inferna deſcendit. i. xciiij. 51

Diſcordia rumore inflatus presbyter dæmoni ſe famulum tribuit. i. ciiij. 55

Diſcordias graues humilis abbas manſuetudine vicit. i. cvij. 56

Diſcordię renuncians, & pacem reformans latro veniam peccatorum Apollonio monente accepit. ij. v. 65

Di-

Diſcordiæ auctor repentina morte percutitur, & à beſtijs eſſ ſus laceratur. ij. vi. 66

Diſcordantis cum fratribus litigioſi fratris ſuriſculam dæmon ſubuertit. ij. cxvi. 114

Diſcordiæ vitium ſuperantes fœminæ pacificeq; viuentes Machario meritis præponuntur. ij. ccv. 152

Diſcordiæ cuiuſdam magnæ dans occaſionem quidam Epiſcopus ſanctus acerbas purgatorij pœnas exoluit. iij. xxxi. 201

Diſcordiæ diſſenſionis auctor conuerſus quidam propter nouas botas terribili morte interijt. iij. l. 219

Diſcordiæ & diſſenſionis auctor præpoſitus quidam monialium durius à quadam obſeſſa quod celebrare auſus fuerit increpatur. iij. lvi. 226

Diſcordiæ ſedandæ cauſa Gregorius quidam fluuium in aridam oratione conuertit. iiij. lxix. 281

Diſcordias nolens deponere orante Iacobo de Vitriaco morbo caduco corripitur. v. xliij. 308

Diſcordias ſeminans inter virum & fœminam à dæmonibus rapta ad infernum deportatur. ix. xciij. 617

Diſſenſio, quære in Diſcordia.

DIVES.

Diues caſtis apparentibus ad inferna deducitur, ſed paupercula vidua moritura à beata virgine conſolatur. iiij. v. 241

Diuites frequenter ſollicitudinibus laniantur, cum pauperes liberis animis dulce melos ad ſidera fundunt. ix. lx. 602

Diues quidam ſecundum qualitatem delectationum qualitates viſus eſt recepiſſe pœnarum. ix. lxxxv. 614

Diues quære etiam in Auarus.

Diuitiarum contemptus, quære in Paupertatis amator.

DOCERE.

Docens alios quidam ſanctus pater ſeipſum ab errore correxit, nam ad ſeculum tentatus ire diſpoſuit. ij. iij. 61

Docere alios quidam viam vitæ etiam ſub vitæ ſuæ perditione non potuit. iiij. lxxxi. 288

Docens aliud ſodomiticè viuere à morituro maledicitur. v. lxx. 323

Docet mala fœmina innocentem puerum procreare. v. xci. 332

Doceri ſanctus Pachomius à puero ſenex non erubuit. vij. xcvij. 474

DOCTRINA.

Doctrina ſimplici ſancti Epiſcopi philoſophus conuertitur, qui nullis doctorum virorum argumentis potuit ad fidem inflecti. iiij. lxxiij. 283

EBRIETAS.

E*Brius curialis cum iuuencula quam ex baptiſmate ſuſcepit fornicatus gehennalibus flammis exuritur. i. lxi.* 34

Ebrioſus ſenex diſcipuli patientia emendatur. ij. cxxi. 116

Ebrioſus faber ferrarius infernum apertum vidit. iij. ix. 183

Ebrioſi ſacerdotis corpus ſacrorum locorum ſepultura indignum iudicatur. vij. lxxxvi. 436

ECCLESIA.

Eccleſiam violare volentes Longobardi à dæmone poſſidentur. i. xi. 6

Eccleſiam intrans fœmina poſt nocturnum mariti concubitum à dæmone poſſidetur. i. xvi. 8

Eccleſiam tempore orationis exiens monachus à dæmone trahitur, ſed virga percuſſus à beato Benedicto emendatur. i. xxi. 10

Eccleſiam vi intrare volens quidam Arrianus Epiſcopus ſubitanea cæcitate percutitur. i. xlij. 23

Eccleſia Arriana dedicatur à ſancto Gregorio, quapropter dæmon in ſpecie porci eam exire compellitur, & alia multa in eadem eccleſia oſtenduntur. i. xliij. 23

Eccleſiam dormiendi cauſa ſub horis exiẽs à dæmone equitatur, & turpis apoſtata efficitur. iij. lix. 230

Eccleſiam viſitans & audiens cantari, Heu mihi Domine, quia peccaui: compungitur, & ad prædicatorum ordinem ingreditur. vij. xlvij. 446

Eccleſiam tardè adire, & citò exire diabolica factione docemur. viij. xiij. 487

Eccleſiam exeuntem populum ante finem

di

diuinorum Ioannes Eleemoſynarius exiens, & ipſe inter eos ſedens correxit. viij.xliij. 507
Eccleſiam frequenter frequentans diues efficitur, laborioſo vicino eiuſdem officij ad indigentiam perueniente. viij.xlv. 508
Eccleſiæ locum fabulationibus prophanantium a dæmone ſacerdos peccata ſcribi vidit. ix. ciij. 622
Elatio, quære in Superbia.

ELEEMOSYNA.

Eleemoſynam aliorum retinere noluit frater, qui dominis ſuis inuitis annuam penſionem ſoluit. ij. xxxiij. 77
Eleemoſynam datam à ſancta Melania abbas Pambo noluit numerare, vt eam multo melius dominus numeraret. ij.lxxi. 93
Eleemoſynam ſolitam infideli ſollicitudine reſeruans cruris ſui grauiſſima infirmitate corrigitur. x. cxij. 113
Eleemoſynam dandam pauperibus potius, quam amicis & eccleſiis abbas Paſtor aſſeruit. ij. cxli. 123
Eleemoſynam tribuens pauperibus ſenex panibus abundauit, quando tenax frater ad indigentiam duram peruenit. ij. clij. 128
Eleemoſynam ſimoniaci ſacerdotis Stephanus abbas nullatenus adquieuit ſuſcipere. iiij. xxxvi. 265
Eleemoſynam ab Epiphanio per illuſionem ficta morte recipere volens vera morte defungitur. iiij.lxxix. 287
Eleemoſynam Comes Carnotenſium dans ſeipſum vſque ad camiſiam ſpoliauit. v. liij. 312
Eleemoſynam tribuens quoddam monaſterium diteſcebat, ſed cum cepiſſet manũ contrahere, & eleemoſynas non dare, fugatis fratribus, Date, & dabitur vobis, depauperatum eſt. vi. xliij. 377
Eleemoſynam ob vanam gloriam miles faciens perenni pœna inferni damnatur. vi. xciij. 402
Eleemoſynam accipiens ſacerdos, & pro danti, anima non orans grauiſſimè à dæmonibus verberatur. vi. xcviij. 405
Eleemoſynam faciens ſanctus Ioannes Eleemoſynarius centum numiſmatum ligaturam recepit, & ipſam miſericordiam in ſpecie virginis vidit. viij. xxx. 498
Eleemoſynam vni pauperi Ioannes Eleemoſynarius pluries dedit dicens: Ne fortè Dominus meus ſit. viij. xxxi. 498
Et plura notabilia exempla habentur ibidem infra per totam vitam Ioannis Eleemoſynarij.
Eleemoſynam daturus Seraphion, veſtimẽta, Euangelium, & ſeipſum vendidit. viij.xxxviij. 504
Item ibidem habetur de Petro Telonario, qui etiam ſeipſum vendidit.xxxviij. Ib.
Eleemoſyna triginta librarum Ioannes Eleemoſynarius à Troylo Epiſcopo cæleſtem domum comparauit. viij. xli. 506
Eleemoſynam tribuens quidam eo amplius diteſcebat quo plus tribuebat. viij.xlij. fol. 507
Eleemoſyna ſcutellæ argenteæ quam Gregorius naufragio dedit, promoueri in Papam promeruit. viij.xc. 534
Eleemoſyna de iniuſtè adquiſitis facta nec veniam, nec gratiam promeretur. viij. cxli. 563
Eleemoſynario Arnulpho porci in mandato taciturnitatis obediunt. viij.clv. 569
Eleemoſynam dans diaconus ſancti Germani duorum denariorum ducentos ſolidos repente recepit. ix.cxxv. 635
Eleemoſynam tribuens in propria perſona pauperibus Ludouicus Rex Franciæ dixit: Hi ſunt ſtipendiarij, qui pro nobis pugnant. ix. cxxvi. 636
Eleemſoynas largiſſimas tribuens Tyberius Imperator bina vice theſauros abſconditos meruit inuenire. ix.cxxvij. ibidem.
Eleemoſynam largiſſimam quatuor millibus pauperibus tribuens Erdicius vocem audiuit cæleſtem. ix. cxxx. 637
Eleemoſynis impetrans diues, vt pauper pro ſe oraret, & à ſubitanea morte, & ab æterna damnatione tutatur. ix.cxlvi. 644
Eleemoſynam facere nolens vſurarius, potatus liquefacta pecunia, audit dæmones dicentes: aurum ſitiſti, aurum bibe. ix.ccxvi. 681
Eleemoſyna, quære etiam in Miſericordia.

EPISCOPVS.

Epiſcopus ne fieret Ammonius abbas aurem ſibi præcidit. ij. lxviij. 92
Epiſcopus factus abbas Niceta grauiori ſe pænitentia macerauit. ij. xciiij. 104
Epiſcopus, quære infra in Prælatus & Paſtor.

EQVITIVS.

Equitius qualis fuerit. i. vij. & infra. 3

ERVBESCERE.

Erubeſcit peccare fæmina cum Effrem in conſpectu hominum, quæ in conſpectu Dei peccare nõ erubuit. ij.cxxxviij. 122

ESKILLVS.

EsKillus poſtea Dacorum Epiſcopus conuertitur. iij. xxxij. 102

EVCHARISTIA.

Euchariſtiam in formam pueri mutatam, & ab Ang lo in partes ſectam quidam dubitans ſ nex aſpexit.ij.clxxxiij. 140

Euchariſtiam in formam pueri mutatam deuotiſſimus P. gus abbas aſpexit, & amplexus pueru n dulcia oſcula Chriſti labijs fixit. ij. clxxxvi. 141

Euchariſtiam apes facta pyxide cerea canoris concentibus laudauerunt.v.xciij. 332

Euchariſtiæ præſ ntiam dæmonum phantaſma ſuſtinere non potuit.v.cxxix. 348

Euchariſtiæ ſacramentum venerantes apes eccleſiam miri operis conſtruxerunt. vi.lxviij. 390

Euchariſtiæ virtute miracula hæreticorum Albigenſium ſuper aquas ambulantium ceſſauerunt, & ipſi in aquis ſuffocati ſunt. vi.lxix. 390

Euchariſtiam à Deo iudex iuſtus recepit, quam ſibi E iſ opus negauerat.vi.lxx. ibidem.

Euchariſtiam veram ab heſtia non conſecrata deuotus E iſcopus nouit diſcernere. vi. lxxi. 391

Euchariſtiam vene ns miles veſtimenta in lutum procidens non maculauit. vi. lxxij. ibidem.

Euchariſtiæ oblatio captiui catenas, vinculaq́; dirupit. viij. xl. 5 5

Aliud ſimile vide. iij. v. 1 8

Euchariſtiam propter incredulam mulierem Gregorius oratione ſua conuertit in digitum. viij. xci. 534

Euchariſtiam ſumptura fæmina iracunda in extremis vultum cum deſperatione auertit. ix. xcvi. 618

Euchariſtiam acceptam in die Paſcha ſtatim poſt Paſcha chorizationum vanitatibus dehoneſtantes horribili plaga caduntur. ix. clxiiij. 652

Euchariſtiam quidam deuotus miraculosè ſuſcepit, ſed tactu experimentum capere niſus, id quod ſenſit amodo non ſenſit. ix. clxxxvi. 674

Euchariſtiam frangens in miſſa presbyter viſus eſt à puero quodam infantem in fruſta concidere. ix. clxxxvij. 675

Euchariſtiæ ſacramentum ob peruerſi ſacerdotis perfidiam in carnem commutatur. ix. clxxxix. ibidem.

Euchariſtia à Iudæis in Vratiſlauia atrociter vulneratur, & ſanguis Chriſti de nouó effunditur. x. ij. 685

Euchariſtiam dæmones ipſi venerantur. x. iij. 687

Euchariſtiæ ſacramentum ouiculam a lupo raptam cuſtodiuit illæſam. x. v. 689

Euchariſtiam ſumere, quare etiam in Communicare.

EXCOMMVNICATIO.

Excommunicatus pro furto coruus miſera capit infirmitate pedetentim deficere. iij. li. 222

Excommunicata muſca a beato Bernardo repentina morte per pauimenta ſternuntur. iij. lij. 223

Excommunicati militis panem etiam canes edere recuſarunt. iij. liij. 223

Excommunicati ſilua & ſtagnum celerius aruerunt. ix. lxi. 603

Excommunicati domum execrantes ciconia ſuos nidos ad alias domos tranſtulerunt. ix. lxij. ibidem.

Executor teſtamenti, quare in Teſtamentũ.

EXEMPLVM.

Exemplis ſanctis ſubditos prouocans ad meliorem vitam moriturus magna luce deducitur. v. xij. 194

Exemplo bonorum ſodalium fratrum clauſtra petentium quidam ſtudens Pariſienſis proiectis libris & ſerico pallio quaſi inſanus ad Prædicatorum ordinem feſtinauit. vij. xlix. 447

Exemplis homines efficacius ad bonum vel ad malum promouentur. viij.xi. 436

Exem-

Exemplo conſtantiæ ſanctæ Fidis Capraſius animatur ad pugnam. vij. ciiij. 543
Exemplo Serapionis meretrix luxurioſa conuertitur. ix. xliiij. 596
Exemplo pœnitentis & innocentis fratris latro ſauus ad pœnitentiam prouocatur. ix. xlvi. ibidem.
Excitantur quidam patientiſſimi fratres, vt alijs exemplum patientiæ exhiberent. ij. ccxxxvi. & in ſequentibus. 168

EXIRE.

Exire monaſterium ad ſororem viſitandam Ioannes vix poſt xxiiij. annos adquieuit. ij. xlij. 83
Exire cellam ſanctus Nathanael nullius ſuaſu præſumpſit poſtquam ſe de vna diabolica factione eiectum cognouit. ij. lxxiiij. 94
Exire cellam nolens Macharius in limine cellæ ſe proiecit, dicens: Trahite dæmones, trahite. ij. lxxvij. 97
Exire tentatus frater ad conſilium ſenis reuerſus dæmones vociferantes audiuit: Viciſti nos, monache, viciſti. ij. cxlvi. 126
Exire frequenter ſolitus frater à dæmone increpatur. vij. lxi. 453

EXTERIORA.

Exterioribus ſemel deditus abbas, qui vix ab ambitu monaſterij euelli potuit, totus externus efficitur. v. xi. 294

FACIES DIVINA.

Facies diuina quomodo omnem creatum decorem excedat. ix. lxiij. 603

FACIES DÆMONVM.

Facies dæmonum horribiliſſimæ ſunt. ix. lxxxiij. 614

FAMILIARITAS.

Familiaritatem ſecularium habens longiori purgatorio cruciatur. vij. lviij. 451
Familiaritates ſecularium fugere, quære in Fugere.
Fœlicitas mundana, quære in proſperitas.

FOEMINA.

Fœminarum regimen Equitius antea non aſſumpſit, quam eunuchizatus ferè ſexum non ſenſit. i. vij. 3
Fœminæ cohabitans Andreas Fundanæ ciuitatis Epiſcopus proximus lapſui efficitur. i. xxxi. 16
Fœminarum conſortium repediens presbyter quidam ſanctorum Petri & Pauli meruit viſitatione moriturus ad cœleſtia regna vocari. i. l. 28
Fœminæ præſentia ſenex quidam tam vehementer fornicatione tentatur, vt omnes digitos ſuos flamma comburens ardorem non ſenſerit. ij. cvi. 109
Fœminæ familiaritatem vltra debitum admittens vir nudus incedens, fornicationem incurrit, ſed poſt factum pœnituit. ij. cxix. 148
Fœminæ familiaritatem non vt decuit fugiens annoſus & pudicus ſacerdos fornicatur. v. lxxxiiij. 328
Fœminei tactus illecebra monachus irretitus propriam ſororem tentauit conſtuprare. vij. lxxxi. 464
Fœmina viriles deuitans intuitus etiam ſancto Martino ſe viſendam negauit. viij. ciiij. 477
Fœminam ſe ad fornicationem prouocantem Edmundus virga percuſſit, & omnem tentationis impetum ab ea fugauit. viij. v. 483
Fœminæ familiaritate deceptus Genebandus, poſt acceptatam continentiam, cum propria vxore iam in ſororem mutata peccauit. viij. liiij. 412
Fœminæ formam diabolus induit, & Epiſcopum beato Andreæ deuotum ad lapſum præcipitare conatur. viij. lxxij. 523
Fœminarum familiaritas etiam ſanctis quam periculoſa ſit. viij. lxxij. ibid.
Fœminarum aſpectus ſanctus Karilelphus quanta ſollicitudine vitauerit. viij. cxl. fol. 562

FESTVM.

Feſtiuis diebus choreas ducens fœmina baculo quo pila percutitur necatur, cuius corpus infernalis taurus viſus eſt diſſipare. v. cv. 337
Feſtiuis diebus venationibus vacans monſtroſam prolem ex vxore ſuſcepit. v. cvi. fol. 337

Feſtiuos dies dignè celebrans meſſor deuotus diuini operis drachmam in ſegete pendentem inuenit. v. cxvij. 342
Feſtiuitates ſanctorum deuotiſſimè celebrans in feſtiuitate omnium ſanctorum fœlix ad cœleſtia regna meauit. vij. lxxij. 458
Feſtiuis diebus laborans pauper efficitur, dignè celebrans temporalibus rebus multum ditatur. viij. xlv. 508
Feſtiuitatem Natiuitatis Chriſti cum quanta deuotione ſanctus Franciſcus in ſilua Graci celebrauerit. ix. lxxiij. 607
Feſtiuitate Natiuitatis Chriſti inſtante virgo deuota Chriſtum ſupra cor ſuum diligens, dirupto corde cum Angelis cœlos conſcendit. ix. lxxiiij. 608
Ibidem quomodo diabolus dedit alapam fratri, qui audiens cantari, Et homo factus eſt, non inclinauit. ix. lxxv. 608
Item ibidem lxxvi. de ſuperiori dicente, Papa mi puer, Papa. ibidem.
Feſtiuis diebus farinam conſpergens & fermentans cruentatos panes inuenit. ix. cxciij. 671
Feſtiuis diebus ſub ſumma miſſa carnes vendens prodigioſo modo à Domino plagatus eſt. ix. cxciiij. ibidem.
Feſta ſua deuotè celebrantibus ſancti grates magnas referre viſi ſunt. viij. lxiij. fol. 519
Feſtum Conceptionis ſuæ Maria deuotum clericũ celebrare docuit. viij. lxviij. 521
Feſto Natiuitatis diè meritis Incarnationis Chriſti dæmonis malitia coercetur. iij. lxxij. 606
Feſtum Aſcenſionis, quære in Aſcenſio.
Feſtum Epiphaniæ, quære in Rex.
Feſtum Purificationis, quære in Purificatio.

FOETOR.

Fœtore grauiſſimo animæ damnatorum puniuntur. v. iiij. 290
Fœtore horribili damnati fœtebunt. vij. lxxx. 464
Fœtor, quære etiam in Odor.

FICTIO.

Fictus abſtinens monachus draconi deuorandus traditur. i. lxviij. 37
Fictus frater, qui humilitatem verbis præferebat, correptus ſuperbus innotuit. ij. cxxx. 120
Fictus monachus, ad cuius mortem quaſi ſancti hominis tota ciuitas conuenit, à dæmone stridente vulneratur, & ad inferna vt meruit deportatur. ij. cci. 150
Ficta morte volens ab Epiphanio ſancto Epiſcopo eleemoſynam capere vera morte defungitur. iij. lxxix. 187
Fictus & ſuperſtitioſus ſilentij obſeruator relicto habitu religioſo ad ſeculum reuertitur. vij. xij. 414
Fictione quadam & ſancta hypocriſi beatus Dominicus docuit homines ad ſanctam vitam prouocari. viij. xi. 486

FIDES.

Fide hæſitans prophanus mercator animam ſuam dæmoni vendidit, qui eam vnà cũ corpore ad inferna deuexit. v. cxxvi. 346
Fide & oratione ſutor monoculus grauiſſimi montis molem tranſtulit, & regem Tartarorum conuertit. ix. cxlv. 644

FILII.

Filij aliquando propter peccata parentum plagantur. ij. xvi. 71
Filios ſuos in fornicatione adquiſitos perimens, quia confiteri erubuit, damnata eſt. ix. xxxij. 591

FLETVS.

Fletum compunctionis ſtudioſus Antonius in ſcripturis ſacris quæſiuit, & ante mortem meruit certificari de remiſſione peccatorum ſuorum. i. lxx. 38
Flere peccata ſolitus ſanctus Arſenius pannum ſemper in ſinu baiulauit. ij. xlvi. 85
Flere ſemper conſueuit cocus, qui gehennæ flammam ſemper mente recoluit. ij. ccxxxvij. 169
Flere ſolitus peccata ſua ab Angelo commendatur. iij. vi. 179
Flere ſolitus peccata ſua frater repetitis vicibus mirabiliter à Domino conſolatur. iij. xxxiiij. 205
Flere in miſſis pro anima filij fœmina admonetur, quæ ſuperfluas & ſenſuales lachrymas pro morte filij noluit cohibere. v. cxix. 343
Fletu nimio præpeditus inuenis peccata

ſua

ſua confiteri non præualens, in ſchedula miraculoſè delenda conſcripſit. vi. xi. fol. 358
Flens inceſtum cum proprio filio perpetratum fœmina facilè veniam conſequitur. vi. xij. 360
Flere ſolitus peccata ſua auem dulciter concinentem, & ſe ad cœleſtia gaudia inuitantem audiuit. vij. lxvi. 454
Flens pro peccatis catenam peccatorum vna lachryma viſus eſt dirupiſſe. ix. xxxix. 594
Flent cognati frequenter non tam propter morientes, quam propter propria commoda, quibus priuantur. ix. clvij. 650

FORNICATIO.

Fornicarius ſacerdos ſacramentum altaris columba auferente amiſit. vi. viij. 356
Fornicari volentem Chriſtus in ſpecie monachi reuocauit. ix. xxxiiij. 592
Fornicatio, quare in Tentatio, & Luxuria.

FRAVS.

Fraudulenter petentes veſtimenta ab Iſaac, cogniti cum multa confuſione abierunt. i. xxxvi. 20
Fraudulentus vſurarius ab infernali equo ad inferna deuehitur. vi. x. 358
Fraudulentia quadam pia quidam ſodalem ſuum inſolentem in ſpelunca incluſit, & monachum ac eremitam effecit. vij. lxxvi. 460

FVGERE.

Fugiens hominum frequentias monachus, cum à Theodoſio Imperatore fuiſſet occultè viſitatus, latenter nocte aufugit. ij. xxxiiij. 78
Fugiens hominum gloriam & frequentiam abbas Paſtor iudicem Prouinciæ recipere recuſauit. ij. xxxv. 78
Fugere homines docuit quidam ſenex, qui ſemper nudus inceſſit. ij. cxcviij. 148

FVRTVM.

Furatum caballum patienter ſuſtinens Libertinus, flagellum quo minaretur raptoribus dedit. i. ij. 1
Furans olera à ſerpente terretur. i. vi. 3
Furari venientes in hortum Iſaac omnes, inuenti ſunt laborare. i. xxxv. 19
Furatus arietem nec diſcedere potuit, nec abijcere prædam prius quam precibus clericorum iuuaretur. i. xl. 22
Furari volentes dracones deterrent. ij. ix. 67
Furantibus bouem parentibus filius eorum rabidi canis morſu in furiam vertitur. ij. xvi. 71
Furto captam pellem Macharius à leæna recipere noluit, niſi promitteret ſe de cætero pauperum quadrupedia non læſuram. ij. lxxix. 97
Furatus porcellum tonſor ab omnia vidente Deo in ſpecie pauperis ad eum venien te vt reddat admonetur. i. cxi. 58
Furatus codicem veteris & noui teſtamenti patientia ſenis cui furabatur compungitur. ij. cxix. 115
Furantibus res ſuas ſenex etiam oblitum ſacellum reuelauit. ij. cxx. 116
Furantis manus ſenex moriens exoſculatur, dicens: gratias ago manibus iſtis, quia propter eas vado ad regnum. ij. cxxij. 116
Furari ſolitus panem Serapion tamdiu hoc morbo laborabat, quouſque humili reuelatione furtum detegeret. ij. ccxv. 158
Furto diffamatus Paſuncius patientiſſimè tulit. ij. ccxxi. 161
Furari ſolitus nouitius deprehenditur, a dæmone poſſidetur, furit, & moritur. iij. xxix. 200
Furatus anulum coruus excommunicatur, & incipit miſera infirmitate pedetentim deficere. iij. li. 222
Furatus obolum iuuenis non niſi velatam Domini faciem intueri ſinitur. vi. ciij. fol. 406
Furtum perpetrans lupa ſolito more ad eremitam, à quo paſcebatur, ingredi erubeſcit. vij. xcix. 475
Furtum faciens monachus de ſibi commiſſis à dæmonio vexatur. viij. lxxxvi. 433
Furtum, quare etiam in Bona iniuſta.

GLORIA COELESTIS.

Gloriam cœleſtem expertus Marcellus, cum à ſancto Fortunato à mortuis eſſet ſuſcitatus, ingemuit dicens: O quid feciſti. i. xviij. 9

Glo-

Gloriam Chriſti & ſanctorum videns quidam Tartarorum ad fidem conuertitur. v. cxxv. 346
Gloriam cœleſtem expertus dæmon vſque ad diem iudicij paratus eſſet pœnitere, ſi rurſum præberetur ſibi acceſſus. v. cxxxv. 355. *& vi.liij.* 381
Gloriam cœleſtem, quære etiam in cœleſtis.

GLORIA.

Gloriam hominum fugiens monachus à Theodoſio Imperatore ſalutatus aufugit. ij. xxxiij. 78
Gloriam & frequentiam hominum exhorreſcens abbas Paſtor iudicem prouinciæ recipere noluit. ij. xxxv. 78
Gloriam hominum fugiens ſenex denudatus, & ſe lauans in palude dæmonium habere putari voluit. ij. lv. 88
Gloriam hominum fugiens abbas Moyſes iudici ſe viſitare volenti occurrit, dicens: quid Moyſen quæris? fatuus eſt, & hæreticus. ij. cxxvij. 119
Gloriam humanam deuitans Simeon abbas, cum iudicem ſe viſitaturum cognouiſſet, caſeum & panem ſedens in limine manducauit. ij. cxxix. 120
Gloriæ vanæ obuiando non debemus opera bona omittere. ij. cxlix. 127
Gloriam hominum fugiens nomina Piterij, fatuam & dæmoniacam ſe ſimulauit, & honorata à conſororibus nunquam inuenienda aufugit. ij. clxxxij. 137
Gloriam hominum fugiens Pinuſius relicto monaſterio, vbi pater præerat, in alio monaſterio ſub iunioris fratris imperio humillimè militauit. ij. ccxxvi. 165
Gloria vana tentatus quidam frater qualiter reſtiterit. ij. cclix. 174
Gloriam hominum de ſuis virtuoſis operibus quærens fœmina damnatur. ix. cc. 674
Gloria inanis in cantando, quære in Cantare.
Gloria vana, quære in Superbia.

GRATIAS AGERE.

Gratias agens de modicis beneficijs Dei fœmina nobilem iuuenem in maritum accepit. iiij. xix. 253

GVLA.

Guloſa fœmina lactucam comedens obſidetur. i. viij. 4
Guloſus monachus draconi deuorandus traditur. i. lxviij. 37
Guloſus monachus repentina morte in die Natiuitatis Chriſti percutitur. i. lxxxi. fol. 44
Guloſus frater in peccatum ſodomiticum corruit, quia de frixura comedit. i. lxxxij. 45
Guloſius educata caro Sophiæ nobilis fœminæ grauius fœtet. i. lxxxiij. ibidem.
Guloſus Epiſcopus inſanabile gutturis vulnus incurrit. i. xcij. 50
Gula tentatus quidam frater horam prandij vſque ad debitum & regulare tempus protraxit. ij. xxviij. 75
Gulæ ſuæ victores ſancti ſenes cibo verbi Dei ſe reficientes pulmentum comedere neglexerunt. ij. xxix. ibidem.
Gulam ſuam vicit Pior abbas, qui amariſſimam ſemper aquam potauit. ij. xli. 82
Guloſi diſtinguentes inter cibum & cibum, ſtercus viſi ſunt manducare. ij. cxci. 144
Gula victus Serapion paximacem furatum clandeſtinè manducauit. ij. ccxv. 158
Gula tentatus Andreas Archidiaconus monaſterium reliquiſſet, niſi miſericors Deus legumina mirabili quadam ſuauitate condidiſſet. iij. xxi. 192
Guloſus nouitius à dæmonibus gallinam aſſam offerentibus à Clareualle extractus, à dæmone poſſeſſus furens interijt. iij. xxix. 200
Guloſus infirmarius ſeipſum per guttur vulnerauit, ſed mirabili miſericordia Spiritus ſancti pœnitentiæ reſeruatus diu ſuperuixit. iij. liiij. 223
Gulæ impetum domare volens conuerſus latro funibus ventrem ſtrictiſſimè colligauit. iiij. xxxviij. 266
Guloſi fratres miſerabili morte puniti ſunt. iiij. xxxix. 267. *& xl. ibidem.*
Guloſus quidam Elphegi diſcipulus æterna inferni pœna damnatur. iiij. xlv. 268
Guloſi monachi repentina morte percuſſi interierunt. v. iij. 290
Item aliud. v. xxxviij. 306
Guloſus presbyter ſepultus ſe damnatum clamat. v. lxxv. 323
Gulæ deditus prophanus mercator animam ſuã vendidit vni dæmonum. v. cxxvi. fol. 346
Gulam viſo paſſo Chriſto monachus Ciſtercienſis deuicit. v. cxxxi. 348

Gula

Gula acerbiſſimi pomi tentatus pœnitens miles animam expirauit. vi. xlvi. 378
Guloſi Epiſcopi ſtomachum ſcindēdum quidam conuerſus dixit,&c. vi. xlvij. 378
Guloſus infirmitatem claudicando ſimulauit, & à dæmone claudicante irriſus, apoſtatauit. vi. xlix. 380
Guloſorum cibi in inferno ſunt bufones & ſerpentes. vi. xcij. 402
Guloſus & ebrioſus miles ex cruſelino picem & ſulphur cogitur perenniter bibere. vi. xcvij. 404
Gulam ſanctus Franciſcus cum ſancta Clara cæteriſq́; fratribus auditu diuini verbi ſuperantes parum aut nihil comederunt. vij. xviij. 422
Guloſus conuerſus vinum ſine licentia bibens à dæmone poſſidetur. vij. lx. 452
Gulæ ſuæ victor carnes contra ordinem comedere expaueſcens, cito ab infirmitate ſanatur. vij. lxij. 453
Gulæ & conuiuijs dedita anima iudici condemnanda perpetuò præſentatur. vij. lxxxij. 465
Gulæ ſuæ victores Carthuſienſes carnes in piſces conuerti meruerunt. ix. i. 578
Gulam prudens matrona filias monaſticè nutriens cohibere in puellis ſtuduit, quas extra horam prandij etiam aquam bibere vetuit. ix. lxvi. 605
Gulæ ſuæ impetum ſequens mater Auguſtini à famula meribula nominatur. ix. lxvij. ibidem.
Item plura habentur exemplis ſequentibus de gula.
Gula, quære etiam in Ebrietas.
Item in Abſtinentia.

HABITVS MONACHALIS.

Habitum monachalem exuens repentina morte percuſſus ad inferna deducitur. v. iij. 290
Habitus monachalis Ludouico Lantgrauio poſt mortem indutus parum profuit ad ſalutem. vi. lxxxviij. 399
Haſta ludere, quære in Torneamentum.

HENRICVS.

Henrici Imperatoris vita qualis fuerit. iiij. xlviij. & infra. 269
Hæreditas iniuſtè adquiſita, quære in Bona iniuſta, & Vſurarius.

HÆRETICVS.

Hæretici nomen ſuper omnia mala abbas Agathon exhorret. ij. xxxvi. 79
Hæreſi Antropomorphitana Serapion annoſus pater grauiter laborat. ij. ccxviij. fol. 159
Hæreticus quidam cum peruertere putat, ipſe conuertitur, dum per prædicatorem præſtigiæ dæmonum denudantur. v. cxxix. 348
Hæreticus ab obſeſſo flamma crematur, & ob id obſeſſus à dæmone liberatur. v. cxxxvi. 350
Hæretici Albigenſes miracula diabolica fictione operantur. vi. lxix. 390
Hæreticis adhærentes fœminæ quam turpi dæmoni adhæſerint beati Dominici oratione apparuit. viij xiiij. 487
Hieronymus ſanctus ſuis deuotis in neceſſitatibus eorum fideliter ſuccurrit. vij. lxxvij. 461
Et exemplis ibidem ſequentibus.

HORÆ CANONICÆ.

Horas canonicas intempeſtiuè perſoluens ſanctus Seuerinus purgabilibus flammis aduritur. i. xcviij. 52
Horas in lecto perſoluens debilis frater à dæmone accuſatur. i. xcix. 53
Horas beatæ Mariæ quædam virgo didicit, vnde à Maria multum dilecta militem ſe violare volentem conuertit. iiij. viij. fol. 244
Horas beatæ Mariæ dicere ſolitus Ioannes Damaſcenus abſciſſam manum grandi miraculo recepit. iiij. xxiiij. 256
Horas canonicas negligenter ſoluens purgatorium ſuſtinet, ſed fratris Conradi precibus liberatur. vij. xxxv. 438
Horas canonicas Edmundus etiam ſtudens Pariſienſis perſoluit. viij. vi. 484
Horas canonicas cum reuerentia legere ſanctus Ludgerus & verbo docuit, & exemplo monſtrauit. viij. lvi. 514. & lvij. fol. 514
Horas canonicas quia quidam fratres cum debita reuerentia non perſoluerunt, à quodam defuncto grauiter ſunt reprehenſi. ix. cxlij. 643

HOSPITALITAS.

Hoſpitio recipiens dæmonem in ſpecie peregrini filium repente in ignem proiectum ami-

ctum amiſit. i. xvij. 9
Hoſpitalis Cerbonius Epiſcopus mirificè ab vrſo occidendus veneratur. i. xxiij. 18
Hoſpitalis Epiſcopus non habens quod hoſpiti apponeret, volitantem gruem precibus in terram deiecit. i. lxxvi. 43
Hoſpitalitas ciuitatis Oxirinchi multipliciter commendatur. ij. xiij. 69
Hoſpitalitatẽ exhibens cuidam ſancto Gregorio Epiſcopo ſacerdoti idolorum conuerti promeruit. iiij. lxviij. 280
Hoſpitalitatem exhibens ciuis quidam Romanus, inuento balſamo & lapide pretioſo de paupere diues efficitur. v. xlvij. 310
Hoſpita pauperum militiſſa quadam lectũ, in quo leproſum poſuerat, roſis inuenit reſperſum. v. lij. 312
Hoſpes peccata in domo ſua contingentia non corrigens à dæmonibus raptus in aera leuatur, ſed compungitur, & liberatur. ix. xxxvij. 593
Hoſpitalarius omnes indifferenter recipiens concentibus Angelorum ad cœlos deducitur. x. xiij. 697

HVMILITAS.

Humilis Equitius quantum ab hominibus veneratur. i. x. 4
Humillimus Conſtantinus manſionarius deſpicientem ſe ruſticum dulciſſimè amplexatur. i. xij. 6
Humili reſponſo Apollonius iniuriatus gentilem conuertit. ij. xiij. 69
Humiliter ferens omnem iniuriam Agathõ Abbas, hæreticum ſe dici vehementer exhorret. ij. xxxvi. 75
Humilis Eulalij matta cremari igne non potuit. ij. xl. 82
Humilitas, & pallor, & macies decent monachum. ij. li. 89
Humilitas ſola diaboli laqueos poteſt euadere. ij. lvij. 88
Humile ſentire de ſeipſo habens coriarius Antonio magno præponitur. ij. lxviij. 88
Humiliauit ſuo ieiunio Macharius Tabenneſiotas monachos de ſua abſtinentia fortè inaniter gloriantes. ij. lxxvi. 95
Humilis monachus alteram maxillam præbens obſeſſæ percutienti, dæmonem effugauit. ij. clx. 130
Humilitatem Macharij dæmon imitari nõ potuit, licet ieiunia, vigilias, & cætera potuiſſet imitari. ij. clxiiij. 132
Humilis ſenex ad præceptum archimandritæ porcos paſcit, flagello ducit, & reducit. ij. clxvij. ibidem.
Humilitate ſenis ſe inter hædos à ſiniſtris ponendos computantis dæmon de obſeſſo fugatur. ij. clxviij. 133
Humilitate ſua ſenex, quã interrogare aliũ voluit dubij ſui, ſolutionem ab Angelo percipere meruit. ij. clxix. ibid.
Humilis frater à deceptione diaboli in ſpecie Gabrielis apparentis liberatur, quia dixit: vide ne ad alium miſſus ſis. ij. clxx. ibid.
Humilitas deſtruit virtutem inimici. ij. clxxij. 134
Humilitate ſua abbas Paſtor inuidi fratris ſaucium pectus ſanauit. ij. clxxiiij. 134
Humilis domina Piterij fatuam ſe fingens à Domino commendatur. ij. clxxxij. 137
Humilis adoleſcens Comitis filius non veritus eſt in ciuitate patria ſportellas vendere. ij. ccxxxv. 164
Humillimus Pinuſius relicto cœnobio, vbi pater præerat, in alio monaſterio ſub iunioris fratris imperio promptiſſimè militauit. ij. ccxxvi. 165
Humilis frater ante portam monaſterij manens omnibus ingredientibus & egredientibus litaniam fecit ſeptem continuis annis, & ſic ſemper permanere petijt. ij. ccxxxviij. 169
Humilis & annoſus ſenex quomodo ab abbate Iſidoro exercitatur. ij. ccxxxix. 170
Humilis Archidiaconus ab officio depoſitus nouitius efficitur, & humilitate mirabilem gratiam à Domino conſequitur. ij. ccxli. 171
Humilis Vualerici olera vermes lædere non potuerunt. iiij. xxvi. 260
Humilis Edburga filia regis Angliæ furtim acceptos monialium ſoccos lauit, & lotos ſecretè reſtituit. iiij. lij. 271
Humilis Lanfrancus abiectus monaſterium, quod inuenire potuit, intrauit, vbi etiam malè correctus, dum bene legeret ad menſã, malè pronũciauit. iiij. liij. 272
Humilis Bernardus abbas calceos liniens à dæmone irridetur. vi. xxix. 371
Humilis puer Ieſus ſalutationem angelicam perfectiſſimè dicens; cum ad ſuas laudes peruentum eſt, obticuit. vi. lxvi. 389

Humilitatis gratiam oculorum amiſſione mercari cupiens frater Maſſeus, & oculos retinuit, & humilitatis gratiam accepit, ex qua in diuina contemplatione mirabiliter creuit. vij. xxv. 432
Humillimus Auguſtinus de Iterano doctor vtriuſque iuris conuerſus ruſticum & illiteratum ſe fingens cum ſumma alacritate officia deſpectiora compleuit. vij. lxvij. 455
Humilis Pachomius à puero non erubuit diſcere quomodo mattas texere oporteret. vij. xcvij. 474
Humilis Petrus Telonarius cum ignotus erat hominibus inter homines manſit, cum verò cognoſci cœpit, aufugit. viij. xxxvij. 502
Humilis Thomas de Aquino fratrem multo minorem ſe ſequi tanquam ſeruus non deſpexit. viij. xcv. 536
Humilis rex Daciæ regium diadema Chriſto tribuit, poſtquam propriam potentiam friuolam intellexit. ix. lxxi. 606
Humilis Epiſcopus Pariſienſis ſe de paupercula matre natum non erubuit, quam pretioſè veſtitam non recognouit. ix. clv. fol. 649
Humilis magiſter Henricus de Louanio ſubulcus efficitur, & ſicut in ſcholis (nam rector fuerat) loca diſtincta inter iuuenes habuit, ſic poſtmodum ſtatuit inter porcos. x. x. 693
Humilitas veſtium, quære in Veſtimentum, & Veſtus.
Hypocrita, quære in Fictus.

IACTANTIA.

IActantia ſua ſanctus Eleutherius puerum, quem à dæmone liberauerat, rurſum obſideri promeruit. i. xlvi. 25
Idolum, quære in Ydolum per Y.
Ieiunium, quære in Abſtinentia.
Ieſus, quære in Nomen, & Puer.

IMAGO.

Imaginem S. Hieronymi in cella habens quædam pudica virgo à dæmonis acceſſu tutatur. vij. lxxxiij. 466
Impatientia, quære in Iracundia.

IMAGINATIO.

Incantationibus à vexatione dæmonis curanda fœmina ab integra legione dæmonum inuaditur. i. xvi. 8
Incantationibus mulier rarò communicans in equam mutatur. ij. lxxv. 95
Incantationibus dedita fœmina ab eccleſia, in qua defuncta iacebat, à dæmonibus extracta, & equo infernali impoſita, cum clamore ad inferna trahitur. iiij. li. 271
Incantationibus necromaticis deditus ſcholaris è circulo per annulum raptus ad loca pœnalia ducitur, ſed pauens & macer reducitur. vi. xlviij. 379
Incantator ſuis artibus virginem beato Hieronymo deuotam ad alterius libidinem decipere volens grauiter à dæmone flagellatur. vij. lxxxiij. 466
Incantatricem fœminam dolorem capitis paſſus ſanctus puer Bernardus exhorruit. viij. xxij. 495
Incantationum perfidia decipitur fœmina, vt per prophana verba amiſſum penè lumen reciperet. x. xvi. 701
Incantationum perfidia quidam iuuenis per prophanam chartam quaſcunque feras reſerauit. x. xvij. 702
Incantator cum dæmonum turba ad inferna dilabitur. ix. cxl. 642

INCONSTANTIA.

Inconſtans monachus, & in monaſterio perdurare non valens, ſtatim vt monaſterium exijt draconem terribilem in via inuenit. i. xxvi. 15
Inconſtans iuuenis à religione ad ſeculum rediens grauiter a ſancto Andrea & Gregorio verberatur. i. lx. 58
Inconſtantia tentatus Andreas Archidiaconus orationibus fratrum mirabili modo liberatur. iij. xxi. 192
Inconſtans nouitius à dæmonibus gallinam aſſam offerentibus Clareualle extrahitur, & ſtatim vexatus a dæmone, & furens interijt. iij. xxix. 100
Inconſtans frater pœnitens graui infirmitate purgatur. iij. xxxviij. 108
Inconſtans frater à beato Bernardo & Malachia corrigitur. iij. xli. 111
Inconſtantia tentatus quidam in ordine ſancti Franciſci viſa cœleſti atque pulcher-

chen-

eberrima fratrum ordinis illius proceſſione ſtabilitur. vij. xix. 423
Inconſtantia in loco, quare etiam in Apoſta ta, & in Exire.

INDIA.

India per captiuum Frumentium ad fidem conuertitur. iiij. lxxiiij. 284

INDISCRETIO.

Indiſcretus ſenex grauiter à ſpiritu fornicationis tribulatur, eo quod tentatum huiuſmodi tentatione fratrem fecerit deſperare. ij. c. 106
Indiſcreti patres nimio labore & abſtinentia tentatum luxuria fratrem debilitauerunt. ij. cx. 112
Indiſcretus ſenex dæmoniaca ſuaſione deceptus in puteum ſeſe proiecit. ij. ccxij. 157
Indiſcretus frater ſpretis panibus à pagana & fera gente oblatis dura morte defungitur. ij. ccxiij. 157
Indiſcretus pater diabolica ſuaſione ſeductus diſcipulum interimere tentauit, & cij. ccxiiij. 158

INDVLGENTIA.

Indulgentijs licet plenarijs abſolui ſe feciſſet Papa nihilominus damnatus eſt, eo quod ſummus pontifex huiuſmodi indulgentias non confirmaſſet. ix. xxx. 590
Indulgere, quare in Dimittere.

INFERNVS.

Inferni pœnas videns Petrus monachus grauiſſimam pœnitentiam in mundo peregit. i. lxij. 34
Infernales pœnas videns quidam ad vitam redijt, ſed vitioſam conuerſationem ſuam non correxit. i. lxiij. 35
Infernales pœnas nimis acerbas fœmina delitijs freta ſuſtinuit. ij. clxxxij. 137
Infernales pœnas diuerſi diuerſimodè pro meritorum qualitate patiuntur. ij. cciij. 152
Infernalem flammam ſemper cogitans cocus lachrymis madet continue. ij. ccxxxvij. 169
Infernalibus pœnis Drichelmus perterritus mirabilem pœnitentiam egit. iij. vij. 180
Infernum apertum ebrioſus faber ferrarius vidit. iij. ix. 183
Infernali igne calefacta aqua aneum candelabrum ceu liquidam ceram liquefecit. iij. lxiij. 232
Infernales pœnas ſentiens clericus mundo relicto monaſterium intrauit. iiij. lvi. 273
Infernalibus flammis punitur miles torneamentis, & carnis delitijs implicatus. v. ci. 335
Infernales pœnas expertus quidam in ordine Ciſtercienſi grauiſſimam pœnitentiam exegit. vi. iiij. 352
Inferni pœnas grauiſſimas Ludouicus Lantgrauius viſus eſt pertuliſſe. vi. v. 353
Item de eodem. vi. lxxxviij. 399
Infernalis ignis quam ſit acerbus. vi. lxxxix. 400
Infernales cibi bufones ſunt atque ſerpentes. vi. xcij. 402
Infernales pœnas nulla poſſunt quantumlibet numeroſæ linguæ explicare. vi. xciij. ibidem.
Infernales pœnas expertus Euervvach mirabilem reſuſcitatus pœnitentiam egit. vi. xcvi. 403
Infernales pœnas latro per beatum Franciſcum conuerſus breuiſſimo tempore expertus centum quinquaginta annis ſe exiſtimat cruciatum. vij. xxiij. 427
Infernalium vermium memor iuuenis quidam ab inſolentiſſima vita ad Prædicatorum ordinem inuitatur. vij. l. 448
Inferni pœnas quia tener iuuenis vidit ſe ſuſtinere non poſſe ad Prædicatorum ordinem conuertitur. vij. li. 448
Infernalem cappam ſophiſmatibus depictã diſcipulus magiſtri Silonis pro ſyllogiſmorum vanitate promeruit. viij. lxv. 520
Infernalem in domum & barathrum quidam eremita tanquam niues denſiſſimas vidit animas damnatorum decidere. ix. lxxx. 610
Inferni pœnas horribiliſſimas quidam è corpore raptus vidit. ix. lxxxi. ibidem.
Infernales & horrendiſſimas pœnas quidam diues ſuſtinuit, & pro qualitate delectationum qualitates pœnarum recepit. ix. lxxxv. 614
Simile habetur. ix. ccvij. 677
Inferni pœna quã acerba ſit. ix. lxxxvi. 615
Item plura ibidem capitulis ſequentibus.
Inferni pœna quo ad viſionem larualium fa-

ſacierum grauiſſima eſt.ix.lxxxiiij. 614
Infernalis pœna quo ad auditum vocũ terribiliũ eſt nimis acerba. ix.lxxxvij.614
Infernalem pœnam à ſacerdotibus fallaciter prædicari aſſerens illuc deportatur. ix. lxxxviij. 615
Inferni pœnas monialis intuita à fornicatione abſtinuit. ix. cviij. 624
Infernales pœnas diuerſas quidam miles pro diuerſitate criminum patiebatur. ix. cix. ibidem.
Ibidem exemplis præcedentibus, & ſequentibus plura de luxuria inueniuntur.
Inferni pœnas triginta diebus expertus Cãcellarius Pariſienſis diem iudicij propter tædium temporis & multitudinem ad inferna ruentium ſuſpicatur adeſſe. ix. cxcviij. 675

INFIRMITAS.

Infirmis quidam Apollonius vſque ad mortem deuotiſſimè miniſtrauit.ij.lxxiij. 74
Infirmo leproſo Eulagius ſolicitè miniſtrauit. ij. lxxxvij. 101
Infirmo ſeni Angelus Domini officioſiſſimè obſequitur. ij. cxviij. 115
Infirmis miniſtrare ieiunium & omnem pœnitentiam quidam ſenex dixit præcellere. ij. clxxvij. 135
Infirmi & vlceroſi ſenis ſaniem frater plenus victoria & charitate potauit. ij. clxxx. 136
Infirmis deuotè miniſtrans frater de ſalute æterna ante mortem certus efficitur. iij. xxiij. 193
Infirmitatem capitis patienter ferens frater miraculosè à Domino liberatur. iij. xxvij. 199
Infirmus remanet frater quamdiu medicinis confidit, ſed ſanatur poſtquam in Dominũ curã ſui proieciſſet.iij.xxviij. 199
Infirmus Alquirinus infirmis deuotè miniſtrans, & à Domino mirabiliter viſitatur. iij. xxxiij. 204
Infirmitatem ſuam patienter tolerans, ſuauiter modulando, & inaudita carmina decantando ſpiritum Domino commendauit. iij. xxxviij. 208
Infirmarius guloſus cibos infirmorum manducat, & deſperatus ſeipſum iugulat. iij. liiij. 223
Infirmus quanto ſtudio vxor Theodoſii Imperatoris miniſtrauit. iiij. xx. 254
Infirmatur quidam in corpore, poſtquam in anima per peccata cœpit infirmari. v. cxij. 338
Infirmitatem corporis maluit quidam ſuſtinere vſque ad diem iudicij poſtquam purgatorij pœnas fuerat expertus. v. cxv. 341
Infirmus voto religionis emiſſo ſanatur. vi. iij. 352
Infirmitatem claudicando ſimulans, à dæmone claudicãte deridetur. vi.xlix.380
Infirmo leproſo miniſtrans ſanctus Franciſcus, corpus eius, & animam miraculosè ſanauit. vij. xxij. 426
Infirmitate grauiſſima ſanctus Franciſcus Domino atteſtante inueſtiebatur ad vitam ſempiternam. vij. xxix. 435
Infirmitate quaſſatus Auguſtinus de Iterano doctor vtriuſque iuris conuertitur, & ſcientiæ ſuæ titulos reticens humillima officia monaſterij cum ſumma alacritate compleuit. xij. lxvij. 455
Infirmus Palemon abſtinentiæ ſuæ rigorem paululum laxatum reumit.vij. xc. 470
Infirmus quidam frater & regio morbo percuſſus digna laude à ſancto Pachomio collaudatur. vij. xliiij. 445
Infirmitatem corporis patienter tolerans ſecundum Pachomium ieiunante fratre plus meretur. vij. xcviij. 474
Infirmitate preſſus Dunſtannus conuertitur. viij. i. 480
Infirma obſidione dæmonis fœmina dum ſenſit ſe tali modo à multis malis cohiberi patientiſſimè tolerauit. viij. xijr 486
Infirmitatem pluribus ſanitate ſalubriorem eſſe Beatus Thomas Cantuarienſis miraculo monſtrauit. viij. lxxix. 526
Infirmo leproſo miniſtrans presbyter ſpiritu prophetiæ, & magnam gratiam vidente beato Baſilio promeruit.viij.lxxxii.530
Infirmo leproſo compatientes Ebbinus & abbas eius glorioſo miraculo illuſtrari meruerunt, & leproſum ipſum Chriſtum eſſe cognouerunt. viij. clix. 571
Infirmitatem lepræ grauiter ferens miles in deſperationem & impatientiam ductus formoſam animam turpiori lepra fœdauit. ix. xc. 616
Infirmitate lepræ percuſſus præpoſitus pulcherrimus animæ peccatricis vulnera infirmitatis occaſione curauit. ix.xci.616

Infirmitate lepræ percuſſa deuotiſſima atque pulcherrima fœmina omnibus plangentibus ipſa lætabatur. ix. xcij. 617
Infirmitatem corporis patienter ferens anima exitura omnibus membris deuotas grates refudit. ix. cxxxvi. 640
Infirmos ſupra modum abhorrentes frequenter infirmitates eaſdem conſueuerunt incidere. ix. cxxxij. 637
Infirmus leproſus dulciter canit, quia parietem inter ſe & Dominum diuidentem indies videbat diffluere. ix. cxxxviij. 641
Infirmitas corporalis, quare in Tentatio.

INGENIOSVS.

Ingenioſi ad prælaturam magis ſunt apti. v. i. 289

INIMICVS.

Inimicos quidam frater oratione ad pœnitentiam conuertit. iij. xl. 210

INIVRIAS FERRE PATIENTER.

Iniurias patienter ferens Apollonius gentilem virum conuertit. ij. xiiij. 69
Iniurias & opprobria Agathon abbas patientiſſimè tulit, ſed hæretici nomen tetrum vehementer exhorruit. ij. xxvi. 79
Iniuriantibus ſe frater dixit: Iſti ſunt qui occaſionem nobis præbent profectus. ij. lij. 87
Iniuriam paſſus quidam iuuenis riſit, quapropter meruit ad philoſophicam diſciplinam admitti. ij. ccix. 153
Iniurias patienter ferre docuit Ioãnes Eleemoſynarius nepotem ſuum, reddens gratiam pro vindicta illi, qui nepoti ſuo iniuriam fecerat. viij. xxxv. 501
Iniuriam inferre bonis, quare in Perſequi bonos.

INNOCENTIA.

Innocenti puero leæna obedit. ij. xxxvij. 80
Innocentia pueri Achaz multis indicijs declaratur. v. lvi. 313
Innocens puer obſeſſam a dæmone chorizatricem liberauit. v. xc. 337
Innocens puer ignito ferro non vritur, ſtupratus autem grauiter igne laniatur. v. xci. 332
Innocentiam in ſancto Machute mare veneratur. viij. cxlij. 564. & cxliij. 563
Innocentiam & ſanctitatẽ Machutis ignis, cetus & lupus reuerentur. viij. cxliiij. cxlv. ibidem. & cxlvij. 565

INOBEDIENTIA.

Inobediens ſenex, qui infirmus & ſine licentia monaſterium exijt, poſt commiſſam fornicationem cum puero redit. ij. cv. fol. 109
Inobediens adoleſcens ducente aquilam eremum petens poſtea à dæmone decipitur. ij. cxxiiij. 117
Inobediens frater cucullæ petiam ſine licentia aſſuit, & ob id moriturus dæmones lætantes vidit. iij. xlv. 213
Inobediens conuerſus, & ſuperiori ſuo rebellis a dæmonibus rapitur. iij. xlviij. 216
Inobediens prior cum Maria ad cœleſtem patriam pergere prohibetur. iij. xlix. 217
Inobediens & rebellis conuerſus pro bestis nouis ſeditionem mouens terribili morte interijt. iij. l. 219
Inobediens frater ſine licentia phlebotomiam ſuſcipiens, vſque ad ſpiritus emiſſionem ſanguinis fluxum non potuit cohibere. iiij. xli. 267
Inobediens Fulco graui infirmitate vſque ad mortem fatigatur. v. xxiiij. 199
Inobedientiam Adæ pertinaciter ſuggillans ſeruus inobediens efficitur, & perdita gratia Domini ſui effugatur. vi. xliij. 337
Simile habetur. xlv. & etiam xlvi. Ex quibus exemplis apparet quomodo natura laborat ſemper in vetitum.
Inobediens frater dæmoni per obedientiam præcipiens vt ab obſeſſo exiret, ab eodem dæmone irridetur. vij. lxi. 453
Inobediens laicus & nullius volens parere imperijs in æternum damnatur. vij. lxix. 456
Inobediens Aſtion grauiter immunda ſatis tentatione vexatur. viij. xxi. 494

INTENTIO.

Intentione ſiniſtra dæmonem in ſpecie peregrini hoſpitio recipiens, filium in ignem proiectum perdidit. i. xvij. 9

Intentionē furandi calices intrans monaſterium in Clareualle mutato propoſito prior efficitur. vi. i. 351

INTERROGARE.

Interrogare volens alium de dubio ſuo ab Angelo informatur. ij. clxix. 133

INVIDIA.

Inuidus ſacerdos Florentius beato Benedicto venenum dedit, & ſeptem nudas puellas in conſpectu diſcipulorum eius ducere choream ordinauit, & repentina morte interijt. i. xxij. 11
Inuidi fratres vrſum Florentij occidentes morbo elephantino percuſſi interierunt. i. xxxvj. 20
Inuidia actus quidam ſenex alium fratrem baculo è cella ſibi conceſſa expellere diſpoſuit, eo quod plures ad illum fratrem viſitandi gratia confluerent. ij. xxxix. 81
Inuidum fratrem abbas Moyses quanta charitate ſuſcepit. ij. liij. 87
Inuidia aliqua agitati monachi Tabenneſiotæ Macharium de monaſterio eijci poſtularunt. ij. lxxvi. 95
Inuidum fratrem quomodo abbas Paſtor mirabili beneuolentia, humilitate, & induſtria pacauit. ij. clxxiiij. 134
Inuidia inflammatus frater de furato pſalterio Paſnutium diffamauit, & dæmonis obſeſſione plagatur. ij. ccxxi. 161
Inuidus frater attactus odore, qui de præſentia beatæ virginis aduenerat, protinus emendatur. iij. lvij. 227
Inuidi fratris venenum quidam victorioſa obſequioſitate deuicit. vi. xxxvi. 373
Inuidus dæmon perdere animam maluit, quam cœleſtem gloriam obtinere. vi. lij. fol. 381
Inuidus propinans ſancto Samſoni venenum à Deo plagatur. viij. cxlix. 566
Inuidi detractores & perſecutores ſancti Attali horrenda morte puniti ſunt. viij. clij. 568
Inuidentes & diffamantes ſanctum Goarē quomodo plagantur. viij. clxi. 572
Inuidioſè perſequens ſanctum Deicolam terribili plaga percutitur. viij. clx. fol. 571
Inuidus innocenti mortem procurans incidit in foueā quam fecit. ix. cxxxiij. 638
Inuidia, quære etiam in Odium, Diffamare, Diſcordia, & Dimittere.

IOANNES BAPTISTA.

Ioannes Baptiſta deuotum ſibi Sanctulum ne gladio percuteretur præſeruauit. i. xlviij. 16
Ioannes Baptiſta deuotum ſuum vt ſub rigoroſi prioris ſui regimine maneat adhortatur. vij. lxv. 454

IRA.

Iracundi fratris ſporiſculam dæmon tribus vicibus ſubuertit. ij. cxvi. 114
Iram reſponſio mollis lenit. ij. xiiij. 64
Iratus frater dæmoni ingreſſum ad monaſterium ſancti Franciſci præbuit. vij. xxi. fol. 426
Iracundo & impatienti leproſo ſeruiens Franciſcus ipſum a lepra corporis & animæ curauit. vij. xxij. 426
Iratum Bricrium dæmones viſi ſunt ad maledicendum beato Martino concitare. vij. cv. 477
Iracunda fœmina & propter iram alijs importabilis confeſsione & precibus ſancti Malachiæ manſuetiſsima eſt effecta. viij. xlvij. 509
Iracunda fœmina corpus Chriſti ſumptura in extremis vultum auertit. ix. xcvi. 618
Irridere, quære in Deridere.

IVDICIVM DEI.

Iudicio Dei occulto vir bonus tribulationibus, & mulier iniqua delitijs fruitur. ij. clxxxiij. 138
Iudicia Dei occulta cuidam fratri oſtenduntur ab Angelo, qui boni ſenis filium occidit, & peruerſum ſenem muneribus cumulauit. ij. ccx. 154
Iudicia Dei occulta oſtenduntur cuidam fratri, qui animam peregrini ab Angelis Michaele & Gabriele deduci vidit in cœlum, animum verò eremitæ mali à dæmonibus rapi in infernum. ij. cci. 150
Iudicio Dei occulto quidam diues damnandus honorificè ſepelitur, recipiens mercedem in præſenti & deuotus eremita à beſtijs comeditur, vt ſic purgatus ad regnū euolaret cœleſte. ij. clxxxix. 143

Iudicium Dei vehementer expauit frater qui ad iudicium tractus à propria matre confunditur. ij. xcvi. 105
Iudicio Dei examinatus & accuſatus Stephanus in hora mortis miſerandis quibuſdam vocibus fratres perterruit ſibi aſtantes. ij. ccxlvij. 173
Iudicij tubam germanum fratrem timere docuit rex eundem germanum ſuum innocentem mortifera quadam tuba citari faciens. iij. xv. 250
Iudici præſentatus quidam inſolens & indiſciplinatus prælatus nudus ad infernales pœnas protrahitur. v. ij. 289
Iudici præſentandus quidam Cardinalis cum multis alijs miſerabili quadam effigie ducitur. vi. xcv. 403
Iudicante Domino qui per rubeam ſcalam iuſtitiæ aſcendere voluerunt ceciderunt, qui verò ad albam ſcalam miſericordiæ confugerunt Maria ſemper virgine miſericordiſſima ſuſcipiente ſaluati ſunt. vij. xli. 443
Iudici Chriſto præſentatus aut peccata ſoluere, aut ad infernales pœnas ire præcipitur.. vij. liij. 449
Iudici Deo præſentatur anima condemnanda, eo quod pompis mundi conuiuijsq; nimium dedita fuiſſet. vij. lxxxij. 465
Iudicio Dei famoſus doctor Pariſienſis accuſatur, iudicatur, condemnatur, & Bruno cum reliquis, qui Carthuſienſem ordinẽ inchoauerunt, conuertitur. ix. xcvij. 618
Iudicatus quidam religioſus fratri ſuo poſt mortem apparens dixit. Nemo credit nemo credit, nemo credit, quam diſtrictè iudicat Deus, & quam ſeuerè ipſe punit. ix. xcviij. 620
Iudici præſentatus Vdo accuſatur, iudicatur, & condemnatur. ix. clxxv. 659
Simile habes ibidem. clxxvi. 668
Item. clxxvij. *ibidem.*
Item. clxxviij. *ibidem.*

IVDICIVM TEMERARIVM.

Iudicium temerarium in alios iactare non debemus. ij. xcij. 104
Iudicans temerariè culpabilem fratrem abbas Iſaac ab Angelo prohibetur eccleſiam intrare. ij. cxxxij. 121
Iudicantes temerariè culpabilem fratrem abbas Pior congruo exemplo redarguit. ij. cxxxiij. 121
Iudicans ſacerdotem celebraturum ſolitarius, vocem cœleſtem audiuit: Tulerunt ſibi homines iudicium meum. ij. cxxxiiij. *ibidem.*
Iudicans in ſexta feria manducantem mane fratrem, ſolitam deuotionis gratiam amiſit. ij. cxxxv. *ibidem.*
Iudicans temerariè pauperem ſocius ſancti Franciſci pœnitentiam coram paupere facere compellitur. vij. vi. 410
Iudicans temerariè Ioannes Eleemoſynarius monachum ſororem mulierem circumducentem, à Domino pro errore reprehenditur. viij. xxxix. 504
Iudicia temeraria vitanda Ioannes Eleemoſynarius pulchro exemplo demonſtrauit. viij. xliij. 500
Iudicio ſuo deceptus eſt Effrem ſanctus, qui videns gloriam exteriorem beati Baſilij oſtenſam ſibi cœlitus illius ſanctitatem non credidit. viij. lxxxij. 530
Iudicio temerario præuentus eſt eremita, qui beatum Gregorium in Papatus gloria contemptorem diuitiarum eſſe non cenſuit. viij. xcij. 535
Iudicantes temerariè ſanctum Goarẽ, quod mane ex charitate cum pauperibus manducaret, graui fame & ſiti puniuntur. viij. clxi. 572
Iudicans temerariè ſanctum Goarem Epiſcopus iuſtè confuſionis ſuæ verbere corrigitur. viij. clxi. *ibidem.*

IVRARE.

Iurare & maledicere ſolitus puer quinque annorum damnatur. i. lv. 31
Iurans per membra Chriſti, & beatæ virginis celeſti gladio vulneratur. iij. xliij. 212
Item ibidem. xliiij. 113
Iurantes & periurantes tres iuſtas periurij ſui pœnas ſoluerunt. iiij. lxvij. 280
Iurantes & blaſphemantes, & ad teſſeras ludentes in nocte paraſceues Chriſtum Dominum vulnerauerunt. v. ciij. 336
Iurare in mercantijs nolentes primum depauperati ſunt, ſed poſtea multum ditati. vi. xxv. 369
Iuramentum falſum faciens Iudæo Chriſtianus à currus opprimitur ſed per beatũ Nicolaum reſuſcitatur. viij. lxxiij. 525
Iuramentum falſum exigens ab altero tra-

 ctus

ctus ad iudicium grauiter verberatur. ix. xcix. 621

IVRISTA.

Iuriſta lingua frequenter in vita vendita, in mortui ore non eſt inuenta. vi. lxxxvi. 399

IVSTITIA.

Iuſtus abbas Paſtor pro filio ſororis ſuæ à iudice comprehenſo intercedere recuſauit. ij. xxxv. 78

Iuſtus abbas monaſterium ſua iuſtitia plus ditauit, quam cellarius potuiſſet ſua auara aſtutia. vi. xl. 374

Iuſtitiæ amator proprium nepotem occidit, & corpus Chriſti, quod Epiſcopus ſibi negauerat, à Deo recepit. vi. lxx. 390

Iuſtus iudex & legatus cum munus à quodam accepiſſet, & percepiſſet quod cauſam haberet reſignauit. ix. cxxxix. 641

KAROLVS MAGNVS.

KArolus Magnus per beatum Iacobum a dæmonum poteſtate eripitur. iiij. xxxv. 265

KARILELPHVS.

Karilelphus vir ſanctus pro nullis muneribus oblatis ſe reginæ contuendum præbere voluit. viij. cxl. 562

LABORARE.

LAbore manuum quidam frater luxuriæ vitium ſuperabat. ij. xxiiij. 73

Labore manuum abbas Antonius docetur tædium mentis ſuperare. ij. cxiij. 113

Labore itineris fatigati ſenis veſtigia Angelus Domini numerauit. ij. cxv. 114

Laborantis Macharij manus Antonius exoſculans dixit: Multa virtus de manibus iſtis egreditur. ij. cxxv. 118

Laborare manibus docetur frater qui præ nimia tribulatione monachalem regulam amiſit. ij. cxxvi. 119

Laborare nolens Ioannes breuis, ſed angelicam vitam ducere inchoans, à fratre proprio exercitatur. ij. cxxxix. 122

Laborem manuum diſſuadentem fratrem abbas Siluanus longo ieiunio informauit. ij. cxlij. 123

Labore manuum quidam ſecularis diteſcit, qui de religioſis bonis accipiens ad duram inopiam miſer peruenit. ij. cli. 127

Laborans impetuoſius quidam frater dæmonem adiutorem viſus eſt habere. ij. ccxvij. 159

Laborem fugiens quidam negligens frater ſi quem videbat ex iuuenibus in labore ſtrenuum, vt monaſterium exiret perſuaſit. ij. ccxxxij. 167

Laborem totius anni abbas Paulus ſuppoſito igne concremauit. iij. ccxxxij. 167

Laborantes in meſſe fratres Maria virgo, Heliſabet, & Magdalena ſuaui viſitatione conſolatæ ſunt. iij. xxiiij. 195

Labore ſcripturæ expendentis tempus fratris manus poſt viginti annorum ſepulturam incorruptæ durauit. vi. c. 405

Laborare nolens frater Muſca à ſancto Franciſco expellitur. vij. v. 410

Labore minimo grande cœlorum regnum promeremur. vij. lij. 448

Laborantem fideliter fratrem nullum aliud purgatorium habiturum beatus Bernardus promiſit. viij. xxix. 497

Laborantium fratrum ſudorem virgo Maria dignanter collegit. iij. xxiiij. 195

LACHRYMÆ.

Lachrymas compunctionis habentes Theodorus & Siluanus conuertuntur. vij. xci. & xciij. 470. 471

Lachrymę pro peccatis ſine confeſſione non proſunt. x. xxiiij. 710

Lachrymare, quære etiam in Contritio, & Flere.

LASCIVIA.

Laſciua pro formoſis oculis deprecans cæca efficitur. viij. lxxviij. 526

LATRO.

Latrones tres benignitate ſancti Franciſci conuerſi ſunt. vij. xxiij. 427

LAVS DIVINA.

Laudi diuinæ continuè intentus Merulus al-

albis floribus coronatus aulam cæleſtem ingreditur. i. lxxi. 39
Laus diuina, quære in Horas.

LÆTITIA PERFECTA.

Lætitia perfecta in ſuſtinendo iniurias verborum & verberum ſecundum ſancti Franciſci ſententiam conſiſtit. vij. xxvi. 433

LIBERTAS.

Libertas iuueni data reuocauit à bono propoſito, & ad fornicationem detorſit. x. xxv. 710

LINGVA.

Linguam non refrenantes tres moniales fœminæ à beato Bernardo excommunicatæ, poſt mortem eccleſiam viſæ ſunt exire. i. xxiiij. 12
Linguis abſciſſis ſancti Epiſcopi prædicabant. i. xlv. 25
Linguis varijs loqui didicit puer, qui breuiſſimo tempore ſe dicebat in cælum fuiſſe tranſlatum. i. lvij. 26
Linguam Euagrius à ſancto Ammonio arguitur præcidiſſe, eo quod ſe ab informatione aliorum abſtinebat. ij. lxx. 93
Linguam cohibere neſcientes fratres coram Antonio iuſtè confunduntur. ij. xcvij. 105
Linguam & os refrenans Agathon, quamuis iuuenis, inter abbates computari meruit. ij. clxvi. 132
Linguam non bene ſciens refrenare AbaKyrus multipliciter à fratribus exercitatur. ij. ccxl. 170
Lingua maliloquę alios diffamans proprijs dentibus laceratur. v. xcij. 332
Lingua iuriſtæ frequenter in vita vendita in mortui ore non inuenitur. vi. lxxxvi. fol. 399
Linguis varijs ſanctus Antonius de Padua more Apoſtolorum præſente Papa loquebatur. vij. xxxiij. 437
Lingua beneficium muta fœmina nocituram beatus Vincentius noluit impetrare, quamuis ad horam loqui conceſſit. viij. xviij. 491
Linguæ Græca loqui beatus Baſilius ſancto Effrem oratione impetrauit. viij. lxxxiij. fol. 530
Lingua ignea beatus Baſilius à beato Effrem verbum Dei docere conſpicitur. viij. lxxxiij. ibidem.
Linguis ſanctorum abſciſſis Spiritu ſancto afflante loquendi officium non perdiderunt. viij. cxvij. 553
Litigare, quære in Diſcordia.

LITTERÆ.

Litteras carnalium amicorum quidam ſanctus frater in ignem proiecit, ne ex eis inutilium cogitationum materiam acciperet. ij. ccxxix. 166
Locum mutare, quære in Apoſtata, Exire, & Inconſtantia.

LOQVI.

Loquentes de ſacra ſcriptura ſancti ſenes pulmentũ edere neglexerunt. ij. xxix. 75
Loquentibus bona ſancti angeli ſe miſcuerunt; ſed diuerſis ad vaniloquia dæmones in ſpecie porcorum affuerunt. ij. xlv. 85
Loqui de paſſionibus, & rarius de ſcripturis abbas Paſtor conſueuit. ij. cxl. 123
Loquentes ſcurrilia à Deo, vt meruere, plagantur. iij. xxvij. 261
Loqui ſolitus verba iocoſa riſum mouentia graue purgatorium poſt mortem ſuſtinuit. iiij. lviij. 274
Loquentibus Franciſco & fratribus eius de Chriſto, Chriſtus in medio eorum apparuit. vij. xvij. 422
Locutionis locum totum ſuum eſſe diabolus beato Dominico affirmabat. viij. xiij. 487
Loqui in eccleſia qua ratione Ioãnes eleemoſynarius populũ cohibebat. viij. xliij. 507
Loquentium in eccleſia verba dæmon ſcribere à ſacerdote videbatur. ix. ciij. 623
Loqui prudenter cupiens filius regis Angliæ collum gruis petijt, & ob id regnum accepit. ix. cv. ibidem.
Loqui, quære etiam in Lingua, & Silentiũ.

LVPVS.

Lupum ferociſſimum beatus Franciſcus in domeſticum & manſuetiſſimum animal commutauit. vij. xx. 424

LVSVS.

Luſibus vacans iuuenis crebris ictibus pene

vſque ad mortem inuiſibili manu percutitur. iij. xxxvi. 206
Luſibus vacans & iurans cœleſti gladio vulneratur. iij. xliij. 212
Luſibus torneamentorum vacantes horribibili plaga percuſſi ſunt. v. c. 335
De hoc vide plura in Torneamentum.
Luſibus teſſerarum, & iurationibus dediti Chriſtum Dominum vulnerauerunt. v. ciij. 336
Luſibus teſſerarum ſpoliatus ſagittam in cœlum mittit, & ſanguine tinctam recipit. v. ciiij. 337
Luſibus ſuis alios ad ludum concitans tibicen fulmine percuſſus interijt. v. cxxviij. 347
Luſor ſacerdos moriturus plures circa ſe dæmones præſentes conſpexit, quam erant in horreo calami. vi. li. 380
Ludens ad teſſeras infauſtus miles, viſceribus tegulis domus hærentibus, à dæmone deportatur. vi. lvi. 382
Ludi circa funera prohibentur. vij. lv. 450
Luſibus nimium deditus Rufus nepos Cirilli æterna morte ſe dixit eſſe mulctatum. vij. lxxx. 464
Luſibus inſiſtente patre cum filio, filius in ſanctum Hieronymum blaſphemiam dicens à dæmone ad inferos corpore ſimul & anima eſt deuectus. vij. lxxxv. 468
Ludentium ſodalium laſciuiam deuitans Edmundus officioſiſſimè à puero Ieſu ſalutatur. viij. iiij. 482
Luſibus auium deditus graui purgatorio punitur. ix. lxxxiij. 613
Ludo malo quidam iuuenis ferè præmiſſæ virginitatis naufragium pertuliſſet. x. ix. 691

LVXVRIA.

Luxuria inquinans ſe quidam Epiſcopus, qui abſciſſa pro fide lingua loqui poterat, ſtatim poſt lapſum gratiam illam perdidit. i. xlv. 25
Luxurioſus Tiburtius presbyter infernali rogo cremandus imponitur. i. lx. 33
Luxuriam exercens cum iuuencula, quam præcedente die è baptiſmate leuauit, qui dam curialis gehennalibus flammis exuritur. i. lxi 34
Luxurioſa caro Valeriani patricij ex eccleſia Fauſtini, vbi ſepulta iacuit, projici iuſſo præcipitur. i. lxxij. 39
Luxurioſus presbyter gratiam quam in miſſa habere conſueuerat amittit. i. lxxx. 44
Luxuriam ex gula naſci probauit frater, qui poſt eſum concupiſcentiæ frixuræ in peccatum ſodomiticum cecidit. i. lxxxij. 45
Luxurioſus iuuenis cum amaſia ſua igne crematus interijt. i. xciij. 50
Luxurioſus presbyter animam ſimul & ſemen effudit. i. xcvi. 51
Luxuriæ barathrum incidens ſuperbus monacus dæmones clamantes audiuit: O monache, &c. ij. i. 59
Luxuria grauiter tentatur de virtutibus ſuperbiens pater, & ad ſeculum ire diſpoſuit. ij. iij. 61
Luxuriæ tentationum vincere cupiens deuotus frater, pallio ſuo fœtentem carnem defunctæ mulieris extergens naribus horrentibus applicauit. ij. xxiij. 75
Luxuria tentatus frater, vt fortius laboraret vxorem & filios ex luto finxit, & ſic tentationem ſuperauit. ij. xxiiij. ibid.
Luxuria tentatus Græcus adoleſcens tribulatione ſola potuit liberari. ij. lxv. 91
Luxuriam quædam fœmina intantum exhorruit, vt maluerit in caldaria bulliri, quam fornicari. ij. lxvi. ibidem.
Luxuria tentatur Ammonius vel vna die pane ſaturatus. ij. lxix. 93
Luxurioſus ſacerdos vlcere peſſimo percutitur à Domino, & dato iuramento quod de cætero non celebraret, à ſancto Machario curatur. ij. lxxvij. 96
Luxuriantem filium ſuum Innocentius abbas à dæmonio poſtulauit poſſideri. ij. lxxxix. 103
Luxurioſa fœmina lectorem de ſua impregnatione iniuſtè diffamans parere non præualuit. ij. xc. ibidem.
Luxuria lapſus frater contra deſperationem ſeipſum animans, dixit: Non peccaui. ij. xciij. 104
Luxuria grauiſſimè tentatur indiſcretus ſenex, qui fratrem fornicatione tentatum fecit deſperare. ij. c. 106
Luxuriæ tentationem iuuenis frater obediẽtia, ieiunio, & labore deuicit. ij. ci. 107
Luxuria labitur quidam ſenex, quia fœminæ conſortium non vitauit. ij. cij. ibid.
Luxuria lapſus inobediens ſenex cum puero reuertitur. ij. cv. 109
Luxuria tentatus fortiſſimè ſenex omnes digitos

gitos manus exuſſit, & fœminam tantæ tentationis cauſam mortuam ſuſcitauit. ij. cvi. ibidem.
Luxuria lapſus ſenex quidam pœnitentia miraculoſum lumen in die Paſchæ promeruit. ij. cix. 111
Luxurioſus Benedictus Papa horribili gehennæ pœna damnatur. i. cix. 57
Luxurioſi iuuenes virginem violare volentes Angelica viſione terrentur. iiij. xi. 247
Luxurioſi ſacerdotes hic & in futuro plagantur. v. lxxvi. 324
Luxurioſum concubitum non niſi igneus lectus decere indicatur. v. lxxxiij. 328 & vi. lxxvi. 394
Luxurioſus Simon de Tornaco limpidiſſimo ſcientiæ lumine ſpoliatur. v. xcix. 336
Luxurioſa puella diuinitus admonetur, ſed quia non correxit errorem, citius moritur. vi. lxxxvij. 399
Luxuria quidam frater propter præſumptionem ſuam tentatur, & vincitur, & tandem dæmone agitante flammis arſurus iniicitur. vij. lxxxix. 469
Luxuria tentata fœmina dum beatum Vincentium non valet ad laſciuiam inclinare, à dæmone poſſidetur. viij. xvi. 488
Luxuriæ inueteratam conſuetudinem ſenex Nicolaus quanta difficultate deuicerit. viij. lxv. 522
Luxuria inſtigata mater proprium filium ſibi conſentire nolentem in mortem præcipitare conatur. viij. lxxi. 525
Luxuria inſtigatus quidam dæmoni homagium fecit, vt puellam nobilem ſuo matrimonio copularet. viij. lxxx. 527
Luxuria tentantem ſe fœminam Thomas de Aquino fortiter repellens perpetuæ caſtitatis virtutem promeruit. viij. xciiij. ſol. 535
Luxuria quantam nigredinem operetur in anima patet in iudice Dulcicio, qui virgines opprimere volẽs, cacubos et ollas pro eis amplectens, ſicut ab intra, ita extrinſecus totus niger efficitur. viij. c. 539
Luxuria tentatus Pharo Epiſcopus vxorem ſuam, quam olim in ſororem mutauerat, videre voluit, ſed mirabili conſilio mulieris à tentatione liberatur. viij. clviij. 570
Luxuria complendæ intentione intrans ſiluam, niſi Chriſtus ſuccurriſſet, à dæmone fuiſſet ſuffocatus. ix. xxxiij. 592
Luxurioſus vir etiam ſub periculo perdendi viſus fornicatur, dicens, vale amicum lumen. ix. cvi. 623
Luxurioſus miles quam horribili ſpecie ſe videndum exhibuit. ix. cix. 624
Luxuria pollutus & euangelium legere præſumens ab aranea interficitur. ix cx..b.
Luxuria tentatus quidam Papa victus eſt, cuius ſandalia dæmon ſuo principi in ſignum victoriæ demõſtrauit. ix. cxiij. 676
Luxuriæ tentatio in Marina per abſtinentia mitigatur. x. xiiij. 698
Luxurioſus iuuenis Lubicenſis ſeipſum miſerabili morte occidit. x. xvi. 705
Luxuria, quære etiam in Adulterium.

MACIES.

Macies, pallor, & humilitas decent monachum. ij. li. 87

MAGISTER.

Magiſter quidam diſcipulis ſuis omni anno lilium dedit, vt illius floris exemplo ad honeſtatem prouocaret. ix. xxvij. 609

MALEDICERE.

Maledicta imprecatum ſe fuiſſe in interfectores vrſi ſui Florentius fleuit, & per omnes dies vitæ ſuæ vehementer expauit. i. xxxvij. 20
Maledictis aſſuetus puer quinquennis à Mauris de ſinu patris rapitur, & ad inferni flammas perenniter arſurus deducitur. i. lv. 31
Maledicens lapidi quo pedem læſerat homo miſerabili infirmitate percutitur. iiij. vij. 243
Maledicens ſibiipſi, & dæmonibus commendans ſubitò ſubmergitur, & graui pœna purgatorij mulctatur. iiij. lx. 275
Maledicens ſancto Vuilibrordo grauiſſima eſt ſiti percuſſus. viij. lv. 513
Maledicta parentum in filios lata frequenter ſortiuntur flebilẽ effectũ. ix. clvi. 649
Maledictus ſutor à dæmone ad terram proijcitur, & corona ſibi ſanguinea à duro barbitonſore tondetur. x. xxvij. 712

MALEFICIVM.

Maleficijs à poſſeſſion dæmonis curandis fœmina [illegible] innuditur. i. xvi. 8

Quæ-

Quære etiam in Incantatio.

Manducare non debere otioſos,quære in Labore.

Manſuetudo,quære in Beneuolentia.

MARGARETA.

Margaretæ virginis victoriam contra dæmonem iuuenis quidam audiens fœminam, quam dæmonem eſſe putabat, ferè peremit. viij. xvij. 490

B. V. MARIA.

Maria virgo virginem Muſam ſpernere vanitatem ſeculi monuit, & ad ſanctarum virginum conſortium inuitauit. l. liiij. 31

Maria virgo meſſores fratre Reinaldo vidente cum Heliſabet & Magdalena viſitauit. ij. xxiiij. 195

Maria fratrem nimis in medicina confidentem corripuit. ij. xxviij. 199

Maria virgo iuuenem EsKillum, quod non legiſſet. Aue Maria,durius increpauit. ij. xxxij. 202

Maria Aſſumptionis ſuæ die fratrem ex obedientia in grangijs manentem mira deuotione donauit. ij. xxxvij. 207

Mariæ membra peierantes grauiter in hoc mundo a Domino plagati ſunt. ij. xliij. & xliiij. 212. 213

Maria virgo fœminam imperfectè confeſſam à dæmonum captiuitate eripuit. ij. xlvi. 213

Maria præpoſitum monialium ob inobedientiam ſuam noluit ſecum in cœlum deuehere. ij. xlix. 217

Maria diſcordes fratres grandi miraculo pacificauit. ij. lvij. 227

Maria furia repentina fatigatum clericum ſanat,& os illud quod ſæpe in eius laudibus aperuit reddidit ſanitati. iiij.i. 236

Maria clericum ſe per annulum deſponſantem ad eremiticam vitam conuertit. iiij. ij. 236

Maria Imperatricem caſtiſſimam à multis tribulationibus mirabiliter liberauit. iiij. iij. 337

Maria nobilem fœminam ab infamia liberauit. iiij. iiij. 239

Maria paupercułam viduam morituram viſitauit. iiij. v. 241

Maria amico ſuo ſancto Bonito Epiſcopo pulcherrimam veſtem in amoris ſignum tribuit. iiii. vi. 242

Maria virum propter maledicta ſua infirmitate percuſſum reſtaurat. iiij.vii. 243

Maria militem,qui virginem Mariæ nomine inſignitam in ſabbato ſtuprare renuit, ad æternam vitam perduxit. iiij. viij. fol. 244

Maria imaginem pulchram, & dæmonis tetram pingens pictor,ne à dæmone caſu læderetur,ab imagine Mariæ retentus eſt. iiij. ix. 245

Maria deuoto ſuo Ioanni Damaſceno grandi miraculo manum abſciſſum reſtituit. iiij. xxiij. 256

Maria Theophilum, qui dato chirographo dæmonibus Dominum abnegauit,& gratiæ reſtituit & vitæ. iiij. xxiiij. 257

Maria procurauit pauperculæ virgini pſalterium. v. xxvi. 300

Maria ingenioſum fratrem, & in fide dubitantem informat. v. xxxvij. 306

Mariæ ſalutationem ſæpe repetens & relegens miles moritur, & ex eius ore lilium hanc ſalutationem continens excreuiſſe cernitur. v. lviij. 316

Mariæ ſertum ad inſtantiam auunculi perſoluens vagiſſimus iuuenis mirabiliter cõuertitur,ſed mirabilius multo per Mariam ad cœleſtia regna vocatur.v.lix.ib.

*Mariæ virgini tria ſerta indies legens à mortis ſententia liberatur,& vitæ vt confiteatnr defunctus reſtituitur. v.lx.*317

Maria virgo inceſtam Agnetem contra dæmonis fallaciam iuuit, & per eam Iudæã quandam mirabiliter ad fidem conuertit. v. lxi. 318

Mariæ nomen libenter audiens Rachel Iudæa ad chriſtianiſmum conuertitur, & mirabiliter à beata virgine adiuuatur. v. lxij. 319

Maria virgo cuidam latroni ſibi deuoto poſt amputatum caput confiteri poſſe conceſſit. v. lxiij. 320

Maria virgo cuidam Ciſtercienſi pro graui crimine tribulato veniam à puero Ieſu mirabiliter impetrauit. v. lxiiij. 321

Mariæ virginis Aſſumptionis diem prior quidam regularium cum quibuſdã alijs occultè celebrans, Angelos reſponſorium, Fœlix namque,concinentes audiuit. v. xcv. 333

Ma-

Maria virgo moriturum nimis praſumptuo sè exultantem piè redarguit. v. cviij. 338
Maria virgo iuueni, qui negato Chriſto ſe negare noluit, veniam peccatorum impetrauit. vi. xiij. 360
Maria ſalutatione dæmonis virtus minuta eſt. vi. xix. 364
Maria Purificationis die virgo quadam pulchram proceſſionem vidit. vi. lx. 384
Maria amputatam linguam deuoto ſuo reſtituit. vi. lxi. 385
Maria deuoti ſibi pueri Adam ſcabioſum caput curauit. vi. lxij. 386
Maria tentatum fornicatione iuuenem militem eam frequenter ſalutantem liberauit, & ad cœleſtes nuptias inuitauit. vi. lxiij. 386
Maria virgo Beatricis monialis apoſtata loco cuſtodis officio fungebatur. vi. lxiiij. fol. 387
Maria latronem diem ſabbati ieiunantem ad meliora conuertit, morituro contritionem tribuit, honorificam ſepulturam miro modo procurauit. vi. lxv. 388
Maria ſcholaris cuiuſdam animã in ſpecie columbæ ad cœlos deuexi.. vi. xcx. 405
Maria ſalutationem ambulando legens, viſus eſt poſt mortem pulcherrimus caligis ſalutatione Angeli inſcriptis ornatus incedere. vi. ci. 406
Maria virgo ante partum, in partu, & poſt partum fuiſſe per fratrem Egidium prædicatori dubitanti triplici lilio manifeſtatur. vij. xxxij. 436
Maria virgo cum ingenti lumine apparens, Fratri Conrado de Offida filium quem geſtabat in vlnas dedit. vij. xxxvij. 440
Maria ad albam ſcalam miſericordiæ confugientes recipit. vij. xli. 443
Maria virgo prædicatoribus cantantibus, Salue Regina, multa ſigna dilectionis oſtendit. vij. xlij. 444
Simile ibidem. xliij. ibidem & xliiij. 445
Maria capellanus, qui ſemper in omni ſermone exemplum de ea ad dulce os faciendum dixit, concinens & mirabiliter conſolatus obiuit. vij. lvi. 450
Maria quendam deuotum ſibi à latronum truculenta manu abſcondit. vij. lxxiij. fol. 458
Maria virgo à ſancto Edmundo per annulum, & votum caſtitatis deſponſata, ei in omni tribulatione ſuccurrit. viij. v. 484
Maria moritura fœmina calores aſſiduos ſiue belli mitigauit, & vna cum omnibus ſanctis eius exequias celebrauit. viij. l. 510
Maria die Purificationis deuotum cæcum dictatorem reſponſorij, Gaude Maria, illuminauit. viij. lviij. 515
Item aliud circa idem reſponſorium. viij. lix. 516
Maria militem quotidie dicentem, Aue Maria, à ſeruo dæmone quatuordecim annis cuſtodiuit. viij. lx. 517
Maria ſibi deuotã fœminam, militis depauperati, ſed per diabolum ditati, vxorem à malitia diaboli præſeruauit. viij. lxi. 518
Maria filium viduæ, quæ ſibi puerum Ieſũ pia ſimplicitate ex vlnis abſtulerat, & obſidis loco ciſta incluſerat, à vinculis abſoluit, & matri reſtituit. viij. lxij. 519
Maria clericum horas ſuas dicere ſolitum dignanter viſitauit, & à carnalibus nuptijs reuocans, in caſtitate ſeruauit. viij. lxviij. 521
Maria ſuo deuoto clerico ſcriptori pulchritudinem ſuam oſtendit. viij. lxix. 522
Maria capellanum officium ſuum ſæpe dicẽtem, à Thoma Cãtuarienſi ſuſpenſũ, officio priori reſtitui iubet. viij. lxxvij. 526
Maria beatum Baſilium cum populo ſuo ab impijſſimi Iuliani comminatione defendit. viij. lxxxi. 528
Maria cuidam virgini naſum et labia quãdoque ob amorem caſtitatis abſciſſa miraculo grandi reſtituit. ix. xxij. 586
Maria virgo impudicum iuuenem ſalutationem Angelicam frequentatem per delicatum cibum in fœdis vaſculis oblatum emendauit. ix. xxvi. 589
Maria virgo religioſo morituro, & clamãti, Maledicta hora, in qua religioſus factus ſum, miſericorditer ſubuenit. ix. lxxxiiij. 614
Maria laſſum de communi labore fratrum quieſcere & ſomnum capere præcepit. ix. cij. 622
Maria laborantium fratrum ſudorem collegit. ix. ciij. ibid.
Maria diſſolutã fœminam ne à dæmone ad inferna raperetur audiuit. ix. cvij. 623
Maria virgo monialem ne in fornicationem prorueret terribili viſione prohibuit. ix. cviij. 624
Maria quendam Carthuſienſem à dæmonibus liberans, docet vt ſtudeat vilibus eſcis,

eſcis,&c. ix. cxiij. 676
Maria Carthuſienſem diabolica factione pe ne deſperantem adiuuit.ix. cxiiij. ibid.
Maria ex ore deuoti prioris ſertum legentis cernitur collectas roſas in ſertum ſuo capiti impoſuiſſe. ix. cxv. ibidem.
Maria ſatius accepit paucas ſibi ſalutationes angelicas cum deuotione, quam ſine hac multas exolui. ix. cxvi. 628
Maria duas virgines ſibi in filias datas à paupertate ſimul & infamia liberauit. ix. cxvij. ibidem.
Maria deuotiſſimam ſibi filiam paſtoris morituram viſitauit, & caput ſerto ornans ad cœleſtia regna perduxit. ix. cxviij. ibid.
Maria grandi miraculo roſas de corpore defuncti cuiuſdam fratris fecit excreſcere, qui pſalmos quoſdam in eius honore legebat. ix. cxix. 630
Maria cuſtodem factione diaboli in furto deprehenſum & incarceratum mirificè liberauit. ix. cxx. 631
Maria in die Purificationis multis comitata virginibus ſe deuoto & infirmo Epiſcopo amplexandam dedit. ix. cxxi. 633
Maria virgo Thomæ Cantuarienſi pulcherrimam caſulam dedit. ix. cxxij. 634
Maria militi perditum lumẽ reſtituit, quod Iudæo ſe blaſphemanti alapam dederat. ix. cxxiij. ibidem.
Maria miſericordi ſenatori in iudicio ſuccurrit, & in meliorem mutauit. ix. cxxxi. 637
Maria virgo deuotum ſibi à fornacis incendio præſeruauit. ix. cxxxiij. 638
Maria deuotum monachum à duplici grauiſſima tentatione liberauit. ix. cxlij. 643
Maria quendam monachum ad preces ſodalis ſui ab apoſtaſiæ impugnatione liberauit. ix. cxlvij. 645
Maria fratrem tentatione carnali liberauit, qui ſe eius coronam ſanctæ Gertrudi imponere minabatur. x. vi. 689
Maria virgo amplexum negauit iuueni, qui ſolita ſuffragia perſoluere neglexit. x. vij. 690
Maria ſalutatione frater Thomas dæmonem ſe terrentem fugauit. x. viij. 691

MARIA MAGDALENA.

Maria Magdalena lachrymas quanta dignatione Chriſtus Dominus reſeruauit. iij. xxxiiij. 205

MARINA.

Marina virgo iniuſtè diffamata à Domino glorificatur. ij. ccxi. 155

MARTYR.

Martyr effectus Herminigildus quantis miraculis coruſcauit. i. xliiij. 24
Martyres Macharij ad quantum in breui tempore ſanctitatis faſtigium conſcenderunt. ij. cxciiij. 146
Martyres facti Moyſes & ſui coronas cœleſtes meruerunt. ij. ccvij. 153
Martyres quadraginta pulchro & glorioſo martyrio cœleſtes coronas meruere. iiij. xiiij. 249
Martyres coram Deo ſcholares bonæ voluntatis reputantur. vi. xcix. 405

MATRIMONIVM.

Matrimonio illicito implicatus Otto Imperator à proprio filio, Maguntino ſcilicet Epiſcopo corripitur, & non emendatus repentina morte defungitur. i. c. 53
Matrimonio iuncta iracundo viro ſancta Monica mater Auguſtini ita ſe circa virum egit, vt nunquam vel per diem diſſenſerint. ix. cliij. 647

MAXENTIVS.

Maxentij pœna. vi. lxxxix. 400

MECHTILDIS.

Mecthildis regis Scotiæ filia quam miſerabilem atque pauperem vitam duxerit. v. xxxv. 305

MEDICINA.

Medicinis nimis confidens frater, vix tandem potuit à beata virgine pitantiam impetrare. iij. xxviij. 199
Medicinam corporalem Alquirinus licet alijs deuotè impenderit, nunquam ſibijpſi impertitus eſt. iij. xxxiij. 204
Medicinam corporalem quidam infirmus frater admittens à Pachomio ſancto corripitur. v. xciiij. 472

MEN-

MENDACIVM.

Mendacem ſe diabolus ipſe fatetur. v. cxxxv. 350

MERCATOR.

Mercatores ſine periurijs & mendacijs ven dentes primum depauperati ſunt, de hinc plurimum ſunt ditati. vi. xxv. 369

MERCES.

Mercedem ſuam in hac vita recipere noluit, qui dominis ſuis inuitis annuam pen ſionem ſoluit. ij. xxxiij. 77

MERVLVS.

Merulus ex albis floribus coronatus latus pergit in cœlum. i. lxxi. 39

MESSOR.

Meſſores charitatiui infirmum & non labo rantem fratrem ad mercedes capiendas iuridicè compulerunt. ij. clxxviij. 135

MINISTRARE AD MISSAM.

Miniſtrans libenter ad miſſam cum miniſtraret luce cœlica circunfuſus ad cœleſtia migrauit. vij. lxvi. 454
Miniſtrare infirmis, quare in Infirmus.

MIRACVLVM.

Miraculis Florentius in vita, Euticius verò frater eius poſt mortem coruſcauit. i. xxxvij. 20
Miraculum faciens iuuenis frater ab Anto nio celerius in luxuriam lapſurus defletur. ij. cxxviij. 120
Miraculosè ſuper ardentes prunas gradiens frater à dæmone decipitur, obſidetur, flãmis moriturus inijcitur. vij. lxxxix. 469

MISERICORDIA IN PAVPERES.

Miſericordiam nolens in pauperes exhibere Conſtantius presbyter indignus epiſcopatu efficitur. i. xiiij. 7
Miſericors Epiſcopus Bonifacius duodecim aureos egenis datos à virgine Maria miraculosè recepit. i. xv. 8
Miſericors in pauperes Bonifacius puer euacuatum tritico horreum prece fuſa rurſum impleuit. i. xv. ibidem.
Miſericordiſſimus Paulinus ſeipſum pro filio viduæ in captiuitatē dedit. i. xxix. 15
Miſericors in pauperes ſutor ſabbatis eleemoſynam dedit, & domum in cœlis ædificauit. i. lxiij. 35
Miſericors in pauperes Epiſcopus pro hauſtu vini, quē pauperi dari præceperat, dolium vino plenum recepit. i. lxxvij. 43
Miſericors in pauperes abbas lampredam viginti nummis Papiēſibus emptam pauperi poſtulanti donauit. i. lxxviij. ibidem.
Miſericors in pauperes pater familias vnũ quem habebat nummum pauperi tribuit, & ſtatim viginti ſolidos recepit. i. lxxix. fol. 44
Miſericors in pauperem eccleſiam agrum quem habebat totum dedit, duodecim filijs nihil reſeruans. i. cij. 54
Miſericors in indigentes Apollonius tribus menſibus de paucis panibus grandem populum pauit. ij. viij. 66
Miſericordia in pauperes ductus Macharius, cautè quandam ditiſſimam, ſed elatam virginem ſpoliauit. ij. lxxx. 97
Miſericordis in pauperes regis Oſuualdi manus non potuere putreſcere. iij. i. 175
Miſericordis in pauperes Epiphanij œconomus à quodam inuiſibili ſaccum pecunia plenum accepit. iiij. lxxviij. 287
Miſericors in pauperes VVilhelmus abbas Villarienſis bouem, quem propter pregnãtem fœminam occidi fecit, viuum inuenit. v. l. 311
Miſericordiſſima in pauperes vxor militis miraculoſam farinæ multiplicationem meruit, & dulciter canentem auiculam longè ante mortem audiuit. v. li. 312
Miſericors in pauperes Epiſcopus, leproſorum horrendas manus exoſculatur. vi. lxvij. 389
Miſericors in pauperes beatus Franciſcus chlamydem pauperi in eleemoſynam datam in cœlos vidit deferri. vij. iij. 409
Miſericordiſſimus in pauperes Ioannes Eleemoſynarius quanta pauperibus tribuit, fecit, impendit. viij. xxx. 498
Et infra per totam vitam eius.

Miſe-

Miſericordiæ operibus deditus Gennadius de exiſtentia æternæ vitæ per Angelum meruit informari. ix. cxxiiij. 635
Miſericordiæ aures ad preces pauperũ claudens aduocatus terribiliter ad iudicium Dei per Angelũ citatur. ix. cxxviij. 636
Miſericors fœmina vlceroſum pauperem in lectum ſuum collocauit, quapropter Chriſtus apparens marito eam de ſuſpicione adulterij excuſauit. ix. cxxix. ibidem.
Miſericordiæ aditum caſtri ſui præcludens ſenator niſi per Mariam fuiſſet adiutus perijſſet. ix. cxxxi. 637
Miſericordiam non oſtendentes in pauperes immiſericordem interitum iuſto Dei iudicio meruerunt. x. xx. 705
Miſericordia in hoſpitibus recipiendis, quære in Hoſpitalitas.

MISERICORDIA DEI.

Miſericordia Dei ſe abnegantem fratrem non deſeruit. ij. cvij. 109
Miſericordiſſimus Deus iam raptum à dæmonibus cauponem peſſimum, ſed in ipſo raptu compunctum, ad veniam recepit & gratiam. ix. xxxvij. 593
Miſericordia Dei, quære etiam in Confeſſio, Contritio, Conuerſio, Deſperatio, & Pœnitentia.

MISSA.

Miſſæ oblatio quantum defunctis proſit. i. lxxiij. 40. & lxxij. 39
Miſſarum ſolennia deuotè celebrans Caſſius Epiſcopus audiuit, Age quod agis, &c. i. lxxv. 41
Miſſam deuotè celebrans presbyter meruit vt quotidie Angelus Domini ſacrificium de manibus acciperet. i. lxxx. 44
Miſſam celebrans indignè ſacerdos horribili vulnere à Domino verberatur. ij. lxxvij. 96
Miſſarum ſolennijs quidam captiuus adiutus, nulla vi vinculorum potuit ligatus retineri. iij. v. 178
Miſſis fratrum quidam conuerſus Clareuallenſis à dæmonum ſupplicijs liberatur. iij. xvi. 189
Miſſarum tempore quidam ſecularis vir formam ſpecioſiſſimi pueri celebranti oſculum porrigere conſpexit. iij. lv. 225
Miſſas indignè celebrantes erant duo ſacerdotes, quorum vnius os computruit, & alterius manus ſub ipſa celebratione cœleſtis ignis conſumpſit. v. xciij. 333
Miſſam audiens peregrinus à Hieruſalem in patriam per longa terrarum ſpatia vna die perrexit. vi. lxxij. 392
Miſſam deuotiſſimè celebrans Ioannes de Aluerna cùm verba conſecrationis dixiſſet totus in extaſi raptus eſt. vij. xxxvi. 439
Miſſam deuotiſſimè celebrans Ioannes de Aluerna pro defunctis infinitas animas de purgatorio in cœlum vidit euolare. vij. xxxix. 442
Miſſa vna defuncta anima per quindecim annos in purgatorio punienda liberatur. vij. liij. 449
Miſſæ libenter miniſtrans cum miniſtraret luce cœlica circumfuſus ad cœleſtia regna conſcendit. vij. lxvi. 454
Miſſam celebrans in altari ſanctæ Catharinæ in eodem altari poſt mortem dedicationem celebrauit. vij. lxviij. 456
Miſſis cuiuſdam deuoti fratris defunctorũ animæ anxiè ſatis ſe adiuuari poſtularunt. vij. lxxi. 457
Miſſa celebrata pro quodam fodiente argentum ipſum multo tempore oppreſſum ſub rupe præſeruauit, in vita. viij. lxvi. 521
Miſſam frequenter & deuotè audiens à fornacis incendio mirabiliter præſeruatur. ix. cxxxiij. 638
Miſſam deuotè audiens operarius grandi mercede iterum ad eccleſiam mittitur pro diuite oraturus. ix. cxlvi. 644
Miſſam deuotè celebrãtis presbyteri oblationem Angelus Domini viſus eſt cõſpectui diuini patris offerre. ix. clxxxviij. 675
Miſſam in peccato celebrante ſacerdote, viſus eſt in altari puer vehementer renitens ne inſumeretur. ix. cxc. ibid.
Miſſam celebrans ſacerdos, & de piſcibus ſalliendis ſolicitus, vidit dæmonem cacabum cum piſcibus ad altare portantem. x. xxviij. 712

MOYSES.

Moyſes æthiops latro quomodo conuertitur, & qualem vitam duxerit. ij. lxxxi. 98
Et in ſequentibus.
Moyſes abbas qui gladium ſumpſit ſecundum ſententiam Domini gladio voluit interire. ij. ccvij. 153

MONACHVS.

Monachi decus ſunt pallor, & macies cum humilitate, ij li 87
Monachus non ſum ſed monachos vidi, ait Macharius, narrans de duobus qui nudi venerunt cum animalibus adaquare. ij. cxcv. 647
Monachi ſine tribulationibus eſſe non poſſunt. ij. ccvi. 652

MONIALIS.

Monialem matrimonio accipientis Cancerij munera beatus Mennas. & miraculosè nouit, & ſtrenuè reſpuit. i. xli. 22

MORES.

Mores leues deponere Muſa puella in cœlum itura à Virgine Maria præmonetur. i. liij. 31

MORS MORI.

Mori cum Anaſtaſio monachus petijt. & citiſſime optata impetrauit. i xiij 7
Morituri fratres ab albatis viris inſcribuntur. i. lvi. 32
Moriturus Theodorus draconi datur deuorandus i lxvi. 36
Moriturus Griſorius dæmones vidit induciat petij & nihil impetrauit i lxvij 37
Moriturus quidam Chriſti nomen blaſphemans orationibus fratrum ferè ab inferni clauſtris reuocatur. i lxxxvij. 47
Mortuus ad vitam redire recuſat ij xi. 68
Mori timentem Mucius abbas grauiter obiurgauit. ij xij ibidem
Mortem patris nuncianti ſanctus Euagrius dixit: Ceſſa blaſphemare, meus pater immortalis eſt ij lxxxvi. 100
Mortuum mundo ſe exiſtimans ſanctus ſenex bouem fratris ſui de palude extrahere recuſauit ij xci. 104
Moriturus abbas Siſoys Chriſtum, & ſanctos ad ſe deducendum venire conſpexit. ij. cxcvi. 147
Mortem præ oculis habens fornicam frater grauiſſima ſe pœnitentia condemnauit. ij. cxcix. 148
mortis memoria inſtigatus grauiſſimam pænitentiam quidam fecit ij ccxlvi 173
moriturus Stephanus rationem de operibus ſuis reddere cogitur. & horribilibus clamoribus fratres conturbauit. ij. ccxlij. ibidem
moriturus Egbertus multa promiſit, vt ſibi vita fouerotur Domino ſeruiturum iij. ij 175
moriturum quendam ſanctum Epiſcopum hymnis cœleſtibus canora turba proſequitur iij iij. 176
moriturum quodam deuoto monacho Angeli ſanctis laudibus reſonabant, & eccleſia pauimenta ſtrauerunt iij xxij 193
moriturus Arnulphus maximam conſolationem de perfecta conuerſione accepit iij xxvi 197
moriturus Alquirinus mirabiliter à Domino conſolatur iii xxxiij. 204
moriturus quidam frater inaudita carmina concinens animam Domino commendauit iij xxxviij. 208
moritur cõfidenter frater, qui omnibus fratribus ſe obedientiſſimum exhibuerat. iij xxxix. 209
moriturus diues ab infernalibus cattis deterretur, dum paupercula vidua à beata virgine conſolatur iiij v. 241
moriturus dux Damaſci linteamen, quo inuoluendus erat per vexilli ferum ſuum in Damaſco circumferri fecit. iiij lix. 275
moritura ſanctiſſima abbatiſſa à Domino conſolatur v viij. 292
moriturus iuuenis contra defunctum patrẽ petit arma parari v. xl 307
moriturus præſumptuosè ſoluens fræna lætitia à virgine maria corripitur. v. cviij. 338
moriturus frater Chriſtum vidit. & dicẽs, In Galilæa Chriſtum videbimus, &c. ſanctam animam exhalauit. v cix. 338
moriturus criminoſus Comes in ipſa vltima infirmitate tantam pœnitẽtiam egit vt prophetare inciperit. & ſine purgatorio euolaret v cx. 339
mortem longè arbitrans miles. ſpe ſeductus inani, pene ſine ſacramentis obijſſet. v cxxxiij. 349
mortuorum fœtidis viſis ſepulchris Liſſardus nobilis ſubulcus à ſuperbia tumore ſanatur. vi. xxvij. 370
moriturus criminoſus ſacerdos plures dæmones, quàm erant in horreo calami, præſentes circa ſe conſpexit, vi. li. 380

d Mori-

Morituro Cunoni quindecim millia dæmonum affuerunt, de quorum faucibus fratrem precibus ereptus ad cœleſtia regna migrauit. vi. lxxx. 396
Item ſimile habes ibidem lxxxix. 400
Moriturus Euſebius grauiſſimè à dæmonibus tentatur. vij. lxxvij. 461
Moriturum ſe cogitans Guerricus conuertitur. vij. xlix. 447
Moriturum fœminam ſanctus Petrus a dæmonum grauiſſima infeſtatione liberauit. viij. l. 510
Moriturus religioſus quidam clamauit. Maledicta hora in qua religioſus factus ſum. ix. lxxxiiij. 614
Moritura inſolens puella optimis veſtibus ornari ſe faciens, dæmonem vt animam ſuam tolleret inordinatis clamorib. aduocauit. ix. cxij. 625
Moriturus Cartuſienſis, niſi virgo Maria ſubueniſſet, à dæmone fuiſſet in deſperationem deductus. ix cxiiij. 626
Mortui Comitis, & patris ſui putentem ſaniem & horribiles vermes videns filius duram, & incognitem hominibus vitam in Roma duxit. ix. cxxxiij. 639
Moriturus miles doluit multum, quod fidelius temporali Domino, quàm æterno Deo in hoc mundo ſeruiuit. ix. cxxxv. ibidem.
Morituri cuiuſdam patientiſſimi infirmi anima omnibus membris grates reſudit. ix. cxxxvi. 640
Mortis iura, & conſuetudinem niſi pater à iuuenibus remoueret filium de religione in patriã non poteſt recipere ix. cxxxvij. ibidem
Moriturus leproſus audiente milite dulciſſimè Domino decantauit. ix. cxxxviij. 641
Moriturus quidam diues pecunia, & alijs poſſeſſionibus, cùm vxorem ſuam, & filios ſuos non propter ſe, ſed propter res ſuas plangere videret, medietatem omnium bonorum ſuorum pauperibus erogauit. ix. clvij. 650
Moriturus malus ſacerdos leones vidit ignem ſenſit, ad inferna peruenit. ix. clxxvij. 657
Moriturus deuotus iuuenis, qui parentes pro Chriſto reliquerat, Deum affatur, Pater, meus, & mater mea dereliquerũt me, &c. x. xi. 691
Moriturus hoſpitalarius cantus Angelorũ audiuit. x. xiij. 697
Morituro Droſſarto dæmones confluunt, caſtrum concutitur, anima ad inferna defertur. x. xix. 705

MVNDVS.

Mundum cum regno rex Scotorum relinquens moriturus dixit, Domine feci qđ iuſſiſti, imple quod promiſiſti. i. ciij. 55
Mundum cum ſua pompa Arſenius abbas contempſit. ij. xlvi. 85
Mundo mortuus Apollo bouem fratris de foſſa abſtrahere negauit. ij. xci. 104
Mundum relinquens Arnulphus propter Deum centuplum, quod Dominus repromiſit, in hac vita recepit. iij xxvi. 197
Mundi amicitia & breuis eſt & fallax. iiij xvi & xvij. 251
Mundus ſibi ſeruientes, niſi prouidentia ſua ſibijpſis prouiderint, ad æternum exilium & graues miſerias deſtinabit. iiij. xviij. 252
Mundum relicturus Lantfrancus pauperrimum atq; abiectiſſimum conuentum expetijt. iiij. liij. 272
Mundus Comitiſſimam Campaniæ ſibi ſolicitè ſeruientẽ malè præmiauit. v. vi. 298
Mundanam pompam in quodã abbate vox quædam cœleſtis increpauit. v. v. ibid.
Mundum contemnere Mechtildis filia Regis Scotiæ fratrem docuit, & ipſa in maxima paupertate vitam duxit. v. xxxv. 305
Mundanas delitias magiſter Rolandus videns eſſe fugaces, ordinem Prædicatorũ pœnitentiam acturus intrauit. vij. xlvi. 445
Mundum cum parentibus Theodorus reliliquit diuina, & interna inſpiratione cõpunctus vii. xci. 470
Mundum, & beneficia ſua relinquens quanta gloria eſt à Domino muneratus. ix x. 581
Mundum relinquentes in iuuẽtute præ alijs glorioſius videntur in cælum conſcendere. ix. xliij. 596

MVNERA.

Munera ſacrilegi Carcerij Beatus Menwar. & miraculoſè nouit, & ſtrenuè reſpuit i. xli. 22

Mune-

Munera non facile accipienda ſunt, præſertim iudicibus. ix cxxxix. 641

MVRMVRARE.

Murmurantes viſi ſunt ſtercus manducare ij. cxce. 144

MVSA.

Muſa puella à virgine Maria in cœlum vocatur. i. lyij. 31

NATIVITAS CHRISTI.

Natiuitatis Chriſti die indignè celebrans tribus vicibus miſſas, ſacramentum columba deferente amiſit. vi. viij. 356

Natiuitas Chriſti, quare etiã in Feſtiuitas

NECROMANTIA.

Necromanticus cum dæmonum turba ad inferna dilabitur. ix. cxl. 642

Necromantia, quare in Incantatio.

NEGARE DEVM.

Negans Deum, Spiritum Sanctum in ſpecie columba perdidit, ſed pœnitentiam agens rurſum recepit. ij. cvij. 109

Negans Chriſtum à dæmone poſſidetur, & repentina morte percutitur. iij. xi. 247

Negans Chriſtum Theophylus pœnitẽs per Mariam & gratia reſtituitur, & vita. iij. xxyj. 257

Negans Chriſtum quidam iuuenis à patre repellitur, nec ad Iuliani Imperatoris preces in gratiam recipitur, iij. lxxvij. 287

Negare Chriſtum nolens quidam nobilis nudus exercitum camelorum ducere cogitur. iij lxxx. ibidem.

Negare Chriſtum nolens notarius piiſſimo Chriſti crucifixi intuitu reſpicitur. ix. liij. 600

NEGLIGENS.

Negligens minima paulatim ad maiora dilabitur. ij. iij. 61

Negligens repugnator tentationum ſuarum oratione ſancti ſenis iuuari non potuit, quia ipſe ſeipsũ iuuare neglexit ij. xxxij. 76

Negligens frater qui dicere ſolebat, volo ſaluare animam meam, in iudicio vehementer à propria matre confunditur. ij. xcvi. 105

Negligens in conuerſatione frater, feruentibus vt de monaſterio exirent conſuluit ij. ccxxxiij. 167

NOMEN IESVS.

Nomen Ieſus Edmundus fronti ſua inſcribere à puero Ieſu edocetur. viij. iij. 482

Nomen Ieſu cordi Ignatij inſcriptum inuenitur. viij xciij 535

Nomine Ieſus frater Thomas fugauit diabolum ſe in nocte terrentem. x. viij. 691

Nonna Piterij ij clxxxij. 138

OBEDIENTIA.

Obedivit aqua præcepto Sabini Epiſcopi, qui ſcripta ſchedula manu notarij aquam miraculosè compeſcuit, ne terrã eccleſia læderet. i. xxxij. 17

Obedientia ſua quantum profecit Paulus ſimplex. vide ij. xviij. 71

Et exemplis ſequentibus.

Item quomodo tacebat nulli loquens propter præceptum Antonii. ii. xix. 72

Item quomodo quædam irrationabilia ad præceptum Antonij infatigabiliter faciebat ij. xx. ibidem

Obedientiſſimus Paulus ſimplex potentior in miraculis faciendis magno Antonio efficitur ij. xx. 72

Obediens Ioannes ad imperium abbatis ſui terribilẽ viſu leanam ducit. ij xxxij 80

Obediens filius mirabiliter à tentatione fornicationis eripitur ij. ci. 107

Obediens frater reſiſtens ſomnolentia ſua ſub vna nocte ſeptem coronas in cœlo promeruit. ij cxvij. 114

Obedientiſſimus Marcus vocatus à ſene inchoatam literam, o incompletam dereliquit, vnde & à Deo, & hominibus plurimum eſt dilectus. ij cliij. 128

Obediens frater à crocodylis veneratur, fundens preces mortuũ ſuſcitauit, quod abſtinens frater non valuit. ii clvi. 129

Obediẽs frater dilectum filiũ ſuũ ad præceptum ſuperioris ſui in furnum flammino-

mum proiecit, ſed puerum illæſum recepit. ij clvij. 129
Obedientem fratrem abbas Pampo ſuper omnes alios fratres magnificè commendauit ij. clviii. 130
Obediens Ioannes breuis aridum lignum aquam longius afferens per tres continuos annos irrigauit, donec grandi miraculo vireret & obedientia fructum produceret. ij clix. 130
Obedientiſſimus Ioannes etiam impoſſibilia patris iuſſa implere conatur ij. ccxxiii. 163
Obedientiſſimus Mucius dilectum, & vnicum filium in flumen iactare iuſſu abbatis diſpoſuit. ii. ccxxiiii. 164
Obediens Comitis filius non veritus eſt in patria ciuitate ſportas vendere. ij ccxxv 164
Obedientiſſimi adoleſcentes vitam maluerunt perdere, quam commiſſas ficus violare ij. ccxxx. 166
Obediens Iſidorus ſeptem annis antè portã monaſterij ſedit omnibus litaniam faciens ij ccxxxviii, 169
Obediens Laurentius vocatus à patre monaſterij per integram refectionis horam coram eo ante menſam ſedit in genibus. ii. ccxxxix. 170
Et ſequitur ibi de Abakyro.
Obedientia filius Innocentius mori non potuit. ii ccxliii. 172
Obedientia fratris ſtatuta ordinis ſcrupuloſè ſeruantis mica in margaritas commutantur iii x. 184
Obediẽs frater in nocte Aſſumptionis in grãgiis extra monaſterium manens mirabili deuotione à Deo muneratur. iii. xxxvii. 207
Obediens frater confidenter moritur, nec reprehenſione beati Bernardi puſillanimis efficitur iii. xxxix. 209
Obediens Berchartus vocatus à magiſter ſuo retento in manu ducticulo venit, & grandi miraculo id quod ducillabatur in altum excreſcens nullatenus fundebatur iiii. xxxii. 264
Item ſimile viii cxlviii. 566
Obediens conuerſus latro poſt grauem pœnitentiam ad cœlos conſcendit. iiii. xxxviii. 266
Obedientiſſimus Ioannes moritur, & ſanctus Ioannes à Franciſco nominatur. vii. vii. 410
Obedienti Deo Franciſco ſæuiſſima lupi rabies in omnibus obedire compellitur. vii. xx. 424
Obediẽtiſſimus Maſſeus humillima & abiectiſſima officia ad præceptum Franciſci ſolus impleuit. vii. xxvii. 434
Obediens frater carnes ex obedientia comedens ab infirmitate curatur vii lxii. 453
Obediens frater ranis imperat ne de cætero ſua garrulitate fratres inquietent. vii. lxiii. ibidem
Obediens frater dæmones de obſeſſo fugat, & nè vane glorietur etiam ipſe fugit. vii. lxiiii. 454
Obedientem fratrem edaces incendii flammæ nullatenus tetigerunt. vii. ci. 476
Obediunt porci Arnulpho ne grunnirẽt præcipienti viii clv. 569
Obedientiam dormiendi in Arnulpho dæmõ non ferens arguit. viii clvi. ibidem
Obedierunt ſimpliciſſimo ſubulco porci, nec auſi ſunt contra eius præceptũ ẽt coacti ſtaturos terminos trãſmeare x. xii. 696
Obedientia quære inobedientia.
Oblatio ſacra quãtum proſit defunctis, quære in Defunctus, & miſſa.

OCCASIO.

Occaſionem peccati vitauit presbyter, qui moriturus cum fœminam ſibi appropinquaſſe ſenſiſſet, clamauit, Tolle paleam, igniculus adhuc viuit. i. l. 28
Occaſiones peccatorum veri pœnitentes fugere debent. ii ccviii. 153
Occaſiones fornicationis quia nobilis matrona non fugit, cum proprio filio inceſtũ commiſit. iiii. iiii. 239
Occaſiones fornicationis, oſcula, & contrectationes ſummopere vitans puella ſacerdotum percuſſit. v lxxxv. 329
Occaſiones peccatorum fugere quære in Fœmina, & Oculus.

OTIVM

Otioſa verba ſeu detractoria audiens Machutes abbas dormitabat, ſed in diuinis ſemper vigilantiſſimus extitit. ii. ccxxvii 166
Otioſa verba audientes fratres euigilãt, qui ſub diuinis verbis letheo ſomnolentia grauabantur ij ccxxviii ibidem
Otioſi fratres, & in ſpiritualibus ſe nõ exercentes tædio victi ad ſeculum reuerti ſtatuerunt. ix. xlvii. 598

Otio-

Otioſum eſſe, quære in Laborare.

OCVLI.

Oculos malè cuſtodiens in iuuentute Benedictus fœminam in ſeculo vidit, vnde in eremo poſtmodum grauius tentabatur. i. xx. 10
Oculorum mala cuſtodia grauiſſimam Pachon abbas tentationem incurrit, ij. lxvij. 91
Oculos ſuos ſenex cautiſſimè cuſtodiuit, qui reuerſus de Alexandria nullius niſi Epiſcopi faciem dixit ſe vidiſſe ij xcix. 106
Oculorum ſuorū ſollicitus cuſtos abbas Siluanus faciem ſuam cuculla tegebat. ij. cxlv. 125
Oculorum inſpicientium ſe laſciuiam vitata quædam caſta, & pulcherrima mulier petijt à domino deformari. v. l xx. vij 325
Oculos ſuos malè cuſtodiens Guido, per tres annos cōtinuos grauiſſima fornicationis ſpiritu tentatur. v. lxxviij. 326
Oculos cuſtodsti, & caſti Epiſcopi etiam poſt quadringentos annos caligare non potuit. v. lxxix ibid.
Oculos male cuſtodiens iuuenis monachus, qui conſiderauit fœminam non eſſe monoculam graui diſciplina percutitur. vi. xlij 376
Oculos pudicos habendos eſſe ſanctus Franciſcus pulcherrima ſimilitudine fratres edocebat. vij. x. 413
Oculos virorum exoſos habens virgo etiam ſancto Martino ſuos negauit aſpectus. vij ciij 477
Oculos incautius Bernardus adhuc iuuenis in fœminam figens, grauiſſimam tentationem patitur. viij. xxiij. 495
Oculos Rogerius tam ſolicitè cuſtodiuit, vt infra tres annos in medio populi verſans fœmineam faciem non videret. viij. liij. 512
Oculorum ſuorum in cuſtodia ne caperetur Pharao Epiſcopus, vxor eius olim in ſororem mutata, tonſo crine, & cilicio induta, ſe deformem eidem viſendam obtulit, omnemq; tentationem ab eo fugauit. viij. clviij. 570
Oculi quantum laruales dæmonum facies abhorrebant. ix lxxxiij. 614
Oculos duos in occipite Chriſtus habuit, quibus hominem ſuum furantem vidit. i. cxi. 59

ODIVM.

Odio habens Anſelmum, ab Anſelmo ab infernalibus lupis liberatur. iiij. liij. 272
Odium nolens deponere orante Iacobo de Vitriaco morbo caduco corripitur. v. xliij. 308
Odium, quære in Inuidia.

ODOR.

Odorum ſuauitatibus nimis indulgēs vxor ducis Venetiæ diuino iudicio percuſſa horrendius fœtet. i. lxxxiij. 45
Odore aquæ fœtentis olfactus illicebroſos Arſenius correxit ij. xlvij. 85
Olfactus, quære in Odor.

OFFICIVM.

Officia humillima, & abiecta obediēs frater Maſſeus libenter impleuit. vij. xxvij. 434
Officia humillima, & abiecta Auguſtinus de Iterano, ſcientia ſua titulos reticens (erat enim doctor vtriuſque iuris) cum ſumma alacritate impleuit. vij lxvij. 455
Officium humillimum coquinæ quondam ditiſſimus Petrus telonarius libenter pro Domino amplexatur. viij. xxxvij. 502
Officium humillimum ſubulci magiſter Henricus de Louanio eligit, quapropter Deus etiam dæmonis voce eum glorificauit x. x. 693

OMNIVM SANCTORVM FESTVM.

Omnium ſanctorum feſtum deuotè celebrās in feſto omnium ſanctorum fœlix ad cœleſtia regna meauit. vij. lxxij. 458
Operari manibus, quære in Labore.
Oppreſſor, quære in Pauperum oppreſſor.
Opprobria ſuſtinere, quære in Iniurias ſuſtinere, & Patientia.

ORATIO.

Oratione Libertini Franci volentes ſpoliare monaſterium ſuum repentina percutiuntur acriſia. i. iij. 2

Oratione Libertinus cum caligula Honorati mortuum puerum ſuſcitauit. i. iiij. ibidem.

Oratione Bonifacius puer euacuatum tritico horreum rurſum impleuit, rapientem gallinam matris vulpeculam occidit, & gallinam liberauit i. xv. 8

Orationis tempore dæmon monachum trahebat ex eccleſia. i. xxi. 10

Orationibus inſtans ſanctus Iſaac alapam dignanter percutitur, ſed percuſſor à dæmonio arripitur. i xxxv. 19

Orationis frequentiſſimo vſu Tarſilla virgo callos in genibus, & cubitis adquiſiuit i. lxv. 36

Oratio fratrum peruerſum Theodorum à dracone liberauit. i. lxvi. 36

Oratio bonorum quendam moriturum ab ipſis pene inferni clauſtris reuocauit. i. lxxxvij. 47

Orationibus fratrum quidam, qui pœnitentiam pro alio aſſumptam nondum compleuerat, à purgatorio liberatur. i. lxxxix. 48

Oration Apollonius fratribus miraculoſa alimenta impetrauit. ij. vij. 66

Orationibus ſanctis ſenis à fornicatione liberari non potuit negligens frater, quia ipſe ſeipſum non iuuit. ij. xxxy 76

Oratione quidam frater aquam putei fecit in ſublime conſcendere. ij. xxxviij. 80

Orantes fratres vidente ſancto Machario dæmoniaca machinatio multipliciter impedinit. ij. xlix. 86

Orare ſe ſemper docuit Lucius abbas, cum manibus operans eleemoſynas pauperibus dedit. ij cxlviij. 126

Oratione quidam frater cum ad luxuriam per fœminam inuitaretur, ſubitò rapi meruit, & ad flumen collocari. ij clv. 129

Oratione Publii monachi dæmon à Iuliano apoſtata miſſus per decem dies detentus eſt. ii. cxcii. 145

Orationibus inſiſtentibus martyribus Macharii vidit idem Macharius tanquam flammam ignis ex ore vnius ſupra ad Deum in cœlum vſque aſcendere. ii. cxciij. 146

Orationem ſolam neceſſariam dixit Antonius fratribus, qui nihil ſuſtinere valuerunt. ii. cxcvii. 148

Orationes ſolitas pro defuncta matre non exoluens beatus Bernardus à Domino proclamatur. iij xi. 185

Orationes fratrum vidente Beato Bernardo Angeli ſancti diligentiſſimè ſcriptitarunt. iij. xvii. 190

Simile iij. xviij. 190

Oratione prædicationi præmiſſa multitudinem ſtudentium Pariſiis Bernardus conuertit. iii xix. ibidem

Orans pro admonentibus ſe, & pro ſe ſpoliantibus ſicariis latro in cælum recipitur. iii. xl. 210

Oratione captiua mulier reginam, puerumque gentilem ſanauit, & totam gentem Hiberorum ad fidem conuertit iiii. lxxv. 284

Oratione Iacobus Epiſcopus ciuitatem ſuā à grauiſſima obſidione Saporis regis tutauit. iiii. lxxvi. 286

Oratione pauperis Comitem defraudantes duo diſpenſatores eius, præcipiuntur à papa ſoluere eidem Comiti nummum aureum mundo quantitate æqualem. v. x. 293

Orationibus Bernardi, & fratrum eius Henricus frater regis Franciæ conuertitur. vi ii, 351

Orationis locum tardius petendum dæmon voluit, qui pluribus annis pro nola ſuper capellam ponenda ſeruiuit. vi lvii. 382

Orationibus fratrū Cuno moriturus a quindecim millium dæmon faucibus liberatur. vi lxxx. 396

Orans ſanctus Franciſcus nihil haliud loquebatur, niſi Deus meus, & omnia. vii. xiii. 414

Orantibus in lecto matutinas cum ſummo ſtertore apparens dæmon dicebat Ad talē orationem tale debetur incenſum. vii. lxx. 4.7

Oratione ſua Beatus Bernardus quendam triſtiſſimum fratrem ſubito & perſeuerantie exultationis perfudit. viii. xxxvi. 497

Orationes ſanctorum efficaciter interpellant

pr.

pro defunctis apud Deum, quàm iniquorum viij. lxvij. 521
Orans quædam pro formosis oculis ſanctum Thomam penitus excæcatur, viij lxxviij 526
Orans quidam per beatum Thomam ſanatus, vt ſi ſanitas contraria eſſet ſaluti ſuæ rediret infirmitas, iterum infirmatur. viij. lxxix. ibidem
Oratione Beatus Baſilius cum ſuis ad imminenti furore Iuliani liberatur. viij. lxxxi. 528
Oratione, & meritis parentum filij quandoque ſaluabuntur. ix. xci. 616
Orationes paucas cum deuotione plus quã ſine deuotione multas virgo Maria, & Chriſtus expoſcunt. ix. cxvi. 618
Oratione Heliſabet iuuenis ſudabat, æſtuabat, & ſe ad ſanctã vitam dirigebat. ix. cxli. 642
Orare deuotè debemus, & ad Gloria Patri reuerenter inclinare. ix. cxlij. 643
Oratio Dominica ſcilicet Pater noſter, quã efficax ſit pro viuis, & defunctis. ix. cxliij. & cxliiii. 644
Oratione monoculi mons transfertur, & rex Tartarorum ad fidem Chriſti conuertitur. ix. cxlu. ibid.
Oratione pauperis operarii niſi quidam diues adiutus fuiſſet, ſubitanea morte percuſſus in æternum periiſſet. ix. cxlvi. ibidem
Oratione ſodalis ſui quidam monachus ab apoſtaſia liberatur tentatione. ix. cxlvii. 649
Orans prædicator, quia nimium ſolicitauit pro aſino ſuo, ipſum aſinum omnino reiecit. ix. clxx. 636
Orationes ſolitas negligere, quare in Suffragia.
Orare pro defunctis, quare in Defunctus.

ORDO.

Ordinem ſacrum aſſumens clericus per beatum Benedictum à dæmone liberatus rurſum à diabolo vſque ad finem vitæ ſuæ obſidetur. i xxiii. 18
Ordinem ſacerdotii fugiens Iſaac aſello indicante proditur. ii xxv. 74
Ordinem ſacerdotii quamuis abbas Motues cum diſcipulo ſuo ſuſcepiſſet, nullus tamẽ eorum præſumpſit celebrare. ii. lxii. 89
Ordinem epiſcopalem ne cogeretur aſſumere Ammonius abbas aurem ſibiipſi abſcidit. ii. lxviii. 92
Ordinem diaconatus Theodorus exercere non audet, quia ſe diſſimilem ſenſit colũnæ igneæ ſibi cælitus oſtenſæ. ii. clxii. 131
Ordinem ſacerdotii præpropere deſideraſſe videtur, qui catechumenis celebrauit. ii. ccxxxiiii. 168
Ordines ſacros ambiens graui purgatorii pœna ſubiacuit. iii. xlvii. 215
Ordines ſacros appetere ſanctus pater Pachomius monachis multum obeſſe aſſerebat vii. xcii. 478
Ordinem clericatus Ioannes Eleemoſynarius bigamo nec pro centum octoginta libris auri & producentis millibus modiis tritici pauperibus erogãdis dare præſumpſit, viii. xxxiiii, 500
Ordinis diaconatus luxurioſus quidã exercens officium ab aranea interficitur. ix. cx. 625

ORNATVS.

Ornatu vano amicire audens Euſtochium virginem fœmina quadam, ab Angelo corripitur, & à Domino grauiter cum ſuis plagatur. ix. xvii. 584
Ornatus quare in veſtis.
Os cuſtodire, quare in Lingua.

OSCVLVM.

Oſcula quam ſint vitanda virginibus. v. lxxxv. & lxxxvi. 329

OSTENTATIO.

Oſtentatiuus iuuenis miraculum faciens celerius in luxuriam lapſurus ab Antonio defletur. ii. cxxviii. 120
Oſtentationem fugiens abbas Paſtor libentius de paſſionibus, quàm de ſcripturis loqui conſueuit. ii. cxl. 123
Oſtentationem fugere, quare in gloriam humanam fugere.

OXIRINTHI CIVITAS.

Oxirinthi ciuitas multipliciter commendatur. ij. xiij. 69

PATIENTIA.

Patientiſſimus Libertinus ſcabello ſuppedaneo percutitur, humiliter ſuſtinet & ſæuitiam ſui abbatis ad manſuetudinem perduxit i. v. 2

Patientia ſua Iſaac obſeſſum à dæmone liberauit & omnem populum in ſui venerationem excitauit. i xxxv. 19

Patientia Apollonij Philemon ex gentili conuertitur. ij xiij. 69

Patientes monachi petram ſua olera confringentem benigniſſimè tractauerunt. ij xxvi. 74

Patientiſſimi ad iniurias Eulalij matta igne cremari non potuit. ij. xl. 82

Patienter ferens furtum codicis ſui fratrem furantem conuertit ij. cxix. 115

Patienter ſuſtinens ebrioſum ſenem, ab Angelis in cœlum defertur. ij cxxi. 116

Patientiſſimus monachus præbens alteram maxillam percutienti obſeſſa, dæmonem effugauit clamantem O violentia mandatorum Christi ij. clx. 130

Patienter abbas Moyſes de eccleſia pelli ſe ſuſtinuit ij. clxxiij 132

Patientia ſua quidam percuſſus a germano ſuo inſtigato à diabolo dæmonis virtutē triumphauit. ij. clxxiij. 134

Patiens ad iniurias nonna Piterij ſancto Piterio meritis anteſertur ij clxxxij. 137

Patiens iuuenis viſit iniuriam à philoſopho paſſus, quapropter ad philoſophiam admiſſus eſt ij ccix. 153

Patientiſſima virgo Marina quanta humilitate diffamationis opprobrium pertulerit ij ccxi. 155

Patientiam diſcere cupiens quædam matrona religioſa peruerſam fœminam, cui obſequeretur à ſancto Athanaſio petijt, & facile inuentam impetrauit. ij. ccxx. 161

Patientiſſimus iuuenis in conuentu multorum ab abbate Paulo in maxillam palma percuſſus non ſolum non murmurauit, ſed nec rubore quidem, vt aſſolet, vultum perfudit. ij. ccxxij. 162

Patiens Abbabyrus quomodo à menſa expellitur, & alias multipliciter exercitatur ij. ccxl. 170

Item ibidem ſimile. ccxli. 171

Patientiſſimus Innocentius per nouem annos ab indiſcreto patre verberatur, & ſuſtinet. ij. ccxliij 172

Patientiſſimi fratres ſancti Franciſci deſpecti, luto defœdati irriſi & contempti lætabantur. vj. i. 407

Patientiſſimus Bernardus Franciſci diſcipulus Bononiæ multa laſtiſſimè fortiſſimeque ſuſtinuit vij xv. 418

Patientiam inter iniurias continere eſt perfecta lætitia. vij. xxvi. 433

Patiētiſſimus Martinus blaſphemias a Britio factione diaboli contra ſe fulminatas manſuetiſſimè tulit. vij. cv. 477

Patientiſſimus Martinus Britio de riſori ſuo Pontificatus honorem precibus impetrauit. vij. cvi. 478

patientiam quātum ſancti martyres in maximis tribulationibus, & paſſionibus exhibuerunt. viij. cvij. 546

Et poſt per multa capitula.

patientiſſima Menica Mater Auguſtini licet iracundum virum haberet nunquā tamen cum eo per diem diſſenſit. ix cliij. 647

patienter tolerare iniurias, quare etiam in Iniurias ſuſtinere

patientia in amiſſione rerum, quare etiam in Furtum.

patientia in diffamia, quare in Diffamiā.

patientia in paupertate, quare in Pauper.

PACEM PERTVRBARE.

pacis perturbandæ occaſionem dedit ſanctus Balduinus, quapropter purgatorij acerba pœna mulctatus apparuit. iij. xxxi. 201

pacem fraternam occiſo porcello pauperis lædens ſacerdos oſculum dulciſſimi Ieſu conſuetum amiſit, iij lv. 225

pacem perturbare, quare in Diſcordia.

PACIFICVS.

pacificæ inter ſe viuentes fœminæ Machario meritis præponuntur. ij. ccv. 152

pacificus frater ſua probitate inuidi fratris impro-

improbitatem Maria adiuuante deuicit iij. lvij. 227

PAFVNCIVS.

paſuncius adoleſcens de furto diffamatus patientiſſimè tulit. ij. ccxxi. 161

PAPA BENEDICTVS.

papa Benedictus graui purgatorij pœna laceratur i. cviij. 57

papa quidam Benedictus luxurioſam vitã ducens horribili, & æterna pœna damnatur. i. cix. 67

PARTIALITAS.

partiales ciues Aquilani horribili ſunt a Domino *plaga percuſſi. ix clxxx.* 670

partialitas, quære in Diſcordia.

PARENTES.

parentes viſitans ſine benedictione, & licentia ſancti Benedicti mortuus a terra reijcitur i. xxv. 13

parentes viſitare, quære in Affectus.

parentes filijs ſuis non adhibentes debitum diſciplinæ rigorem occaſionem eis prabẽt æternæ damnationis, i. lv. 31

Item vij lxxxv. 468

parentes maledicuntur aut etiam benedicũtur à filijs in regno, vel ſupplicijs, quod ab eis bene maleve instructi ſunt. ix. ccxiiij. 680

parentum peccatis exigentibus filij frequenter plagantur. ij xvi. 73

parentibus non reddens condignam vicem iuuenis, monſtrifi bufonis prodigio emendatur v. xxx iiij 304

parentes contriſtans iuuenis moriturus, defunctum patrem habebat infeſtum. v xl. 307

parentes non ita ſe debent ſpoliare rebus propter filios, vt cum Ioanne de Conaxa ipſi penuriam patiantur. ix cliiij. 648

parentes maledicentes filijs ſuis imprecationis ſuæ miſerabilem viderunt effectum. ix clvi. 649

parentem ſcilicet matrem, gladio terrens propria manu occiditur. x. xviij. 523

parentibus poſt mortem precibus ſubuenire, quære in Defunctus.

parentibus inuitis, ſpiritualem militiam aggreſſa virgo exhæredatur. i xxxix 21

parentibus ſe à ſeruitute diuina retrahere, volentibus Theodoſia virgo poſt mortem apparuit, dicens: Ecce quali gloria me priuare voluiſtis. viii. x. 485

parentes relinquens pro Chriſti nomine iuuenis moriturus clamauit, pater meus, & mater mea dereliquerunt me. x. xi. 699

parentes relinquere, quære in Affectus.

PASCHA.

paſcha die ſenex quidam miraculoſum lumen recepit. qui olim in luxuriam lapſus digne pœnitebat. ij cix. 111

paſcha die comeſturus oleum palemon fleuit, quia Dominum crucifixum recogitauit. vij. lxxxviij. 469

PASSIONIS ANIMI.

paſſionato fratri abbas Achilles ſe beneuolentiorem exhibuit ij. cxxxvi. 122

paſſiones viuere in ſene, licet ipſe non ſenſit, Abraam abbas ratione monſtrauit. ij. cxxxvij. 122

PASSIO CHRISTI.

paſſionis Chriſti memoria cor deuoti viri diruptum eſt, & anima ad cœlum tranſmiſſa. v. xxviij, 307

paſſionem Chriſti Ieſu frequenter in corde deferens prior, operoſiſſimam crucem poſt mortem in pectore habere decernitur. v xxix. 301

paſſionem Chriſti habens ſemper in memoria quidam captiuus nanquam lætabatur, à tyranno inciditur & crucifixi imago in corde eius pulcherrima inuenitur. v. xxx. 302

paſſus Chriſtus generoſam virginem à tentatione carnali, & monachum Ciſtercienſem ab horrore ordinis liberauit v. cxxx. 348. & cxxxi. 348

paſſionis Chriſti meritis quidam frater ſine purgatorio ad cœlum migrauit. vi. cij. 406.

paſſionem Domini ſanctus Franciſcus per

uicem

viam eundo fortiter deplorabat. vii xi. 413
Paſſionis Chriſti deuotus imitator Franciſcus paſſionis ſtigmata miraculoſè ſatis in ſuo corpore ſuſcepit. vii. xvi. 418
Paſſum Dominum recogitās, in die Paſcha oleum edere recuſauit. vii. lxxxviii. 469
Paſſionis, & effuſi ſanguinis Chriſti memoria quā maximè diabolica viros infringuntur. viii. ix. 484
Paſſionem Chriſti quomodo debemus recolere, & quòd nullū ſit Deo acceptius exercitium quam vt paſſionis eius non obliuiſcamur ix clviii. 630
Paſſionis Chriſti frequenti memoria quidā iuuenis apoſtatare volens, docetur mitigare ordinis ſui rigorem, ix. clix. ibidem.
Simile ibidem clx. ibidem
Paſſo Chriſto compatiuntur aues à concentu abſtinentes, & velut mortua deficientes. ix. clxi. ibid.

PASTOR.

Paſtor bonus Paulinus Epiſcopus primo omnia ſua, deinde ſeipſum pro ſubditis dedit i. xxix. 15
Paſtor bonus Babylas Numeoianum Imperatorem quaſi lupum à ſuo ouili repulit. viii. xcviii. 537
Paſtoris debitum officium paulo negligentius executum ſe fuiſſe exiſtimans Maurilius, graui pœnitentia ſemetipſum ſubegit. viii. cvi. 544
Paſtor animarum, quare in Prælatus.

PATER.

Patrem illicito matrimonio irretitū filius Moguntinus Epiſcopus corripit, & incarceratur. i. o. 53

PATRONIS.

Patronum ſuum Equitium inuocantes monachi mirabiliter ab beſtium inuaſione liberantur i xi. 6
Patronus electus Petrus Apoſtolus iuuenē quendam à dæmonum cruciatibus liberauit. i. ci. 54
Patroni ſui reliquias quidam Epiſcopus veneratus à fornicationis crimine preſeruatur. vii. lxxiiii. 458
Patroni ſui Hieronymi adiutorio moriturus Euſebius à dæmonum impugnatione liberatur. vii. lxxvii. 461
Et plura exempla ibidem ſequuntur decentia, & demonſtratiua ſanctum Hieronymum ſuis deuotis extitiſſe fidelem
Patroni ſui, ſcilicet ſancti Andreæ, auxilio quidam Epiſcopus à lapſu carnis eripitur. viii. lxxii. 573
Patroni ſingulorum viſi ſunt pro ſuis veneratoribus iudicem exorare. ix. xiii. 582

PAVLINVS.

Paulinus Epiſcopus ſeipſum pro filio viduæ in captiuitatem dedit. i. xxix. 15

PAVLVS SIMPLEX.

Paulus ſimplex vidit dæmones peccatorum capiſtro portrahentes ij. clxxxvii. 142

PAVPERTAS.

Paupertatis amator Iſaac quantis miraculis claruit. i. xxxv. 19
Pauper Seruulus eleemoſynam acceptam cęteris pauperibus libenter condiuidebat. i lii. 30
Pauper quidam mattam habens cum ſuſtineret frigora ſeipſū conſolatur. ii. cxxiii. 117
Pauperes primitiui fratres ſancti Franciſcus multas miſerias & incommoda gaudenter ſuſtinuerunt. vii. i. 407
Paupertatis amator Franciſcus curioſius menſas fratrum preparatas videns ipſos redarguit. vii. iiii. 409
paupertatis amator Franciſcus cum ſe minora fragmenta, quàm Maſſeum recepiſſe vidiſſet, vehementer exultauit. vii. xxviij. 434
pauperes flumen rapidiſſimum cum fiducia tranſire vidit frater Leo, in quo tēporalibus curis onerati perierunt. vii. xl. 442
Pauper lætus cum gaudio cantat, dum diues ſollicitudinibus varijs laceratur. ix. lx. 602
pauperum oppreſſores mala morte defuncti ſunt ix ccvi. 676
Item ibidem ccvii. 677

Item

Item x xix. 705

pauperibus ſubuenire, quare in Miſericordia.

PECCATOR.

peccator pœnitens in ſepulchro audiuit dæmones vociferantes, Viciſti nos viciſti. ii. ii. 60

peccare fœmina coram hominibus cũ Effrẽ erubuit, ſed coram Deo peccare non expauit ii cxxxviii. 122

peccatores diuerſimodè impediuntur a ſua ſalute ii. clxxxi. 136

peccatum adulterii militem quendam humana effigie ſpoliauit. v. lxxxi 327

peccatis animam vulnerans corpore cœpit infirmari. v. cvii. 338

peccata plorantis iuuenis miraculosè delentur vi xi. 359

Item ſimile xij. 360

Peccatis exigentibus tempeſtas valida in mari concitatur. vi xxi. 366

Peccatum immortalem hominis veſtem fœdat. vi. lxxviij. 395

peccata ſoluere quidam iudici præſentatus præcipitur, aut in infernum ire. vij. liij. 449

peccati turpitudinem exhorreſcens fęmina dæmone maluit, quam peccatis vexari. viij. xij. 486

peccatum mortale pulchrè deſcribitur atq; à Varrone depingitur. ix. clxij. 651

peccatum ſuper omne cadauer coram Deo, & Angelis fœtet. ix clxiij. 652

peccata alterius ſupra ſe inconſultè accipiens propter equum celebraturus à dæmonibus per teſtudinem raptus amplius non comparauit. ix. clxv. 653

Peccans in ſpe eremita à dęmonibus ad infernam portatur. ix. clxviij. 655

peccata deflere, quare in Flere.

POENITENTIA.

pœnitentiam alterius aſſumens, & non complens graui purgatorij pœna affligitur i. lxxxix. 48

pœnitentiam nominare audiens quidam peruerſus monachus moriturus obdormit i xciij. 55

pœnitens in ſepulchro à dæmonibus percutitur cæditur, laceratur, & tandem victor clamantes audiuit: Viciſti nos, viciſti ij ij 60

pœnitere volentem fratrem in hora mortis abbas Mucius increpauit. ij. xy. 68

pœnitens diaconus in fornicationem lapſus aquam Nili precibus aſcendere impetrauit & quos peccando ſcandalizauit, pœnitentia, & miraculo ædificauit. ij. ciij. 108

pœnitentiam agentes incluſi fratres pro incontinẽtia ſua vnus macer alter pinguis ex diuerſa conſideratione effectus eſt ij ciiij. 108

pœnitentia ſua quidam luxuria lapſus miraculoſum lumen in die Paſcha promeruit. ij. civ. 118

pœnitentiam agere deſiderabat abbas Siſoys moriturus, cum tamen talis eſſet, quòd Chriſtus, & ſancti eius ad deducendum eum conuenerunt ij. cxcvi. 147

pœnitentiam grauiſſimam quidam frater poſt fornicationem nudus incedendo peregit ij. cxcix. 148

pœnitentia grauiſſima eo quod idola adoraſſet quidam Epiſcopus condemnauit ſeipſum, & ante mortem certificari meruit, quod pœnitentia ſua accepta eſſet Deo. ii. cc. 149

pœnitentiam mirabilem viſis pœnis inferno Dreshelmus peregit. iii vii 180

pœnitentiam duriſſimam quidam eremita circa Treuerim nudus incedens egit. iii. xxx. 200

pœnitens frater moriturus ex fiducia ſpei inaudita carmina decãtauit. iii. xxxviii 208

pœnitentia ſuas veſtes lauantes inclytam ciuitatem cœleſtem Hieruſalem intrabunt. iiij lvij 274

pœnitens canonicus correctionem humiliter accepit, & occiſus occiſori veniam impetrauit. v xiiij 295

Pœnitentiam grauiſſimam in lecto ægritudinis faciens prophetare meruit, & ſine purgatorio euolauit. v. cx. 339

Pœnitentiam acerbiſſimam egit quidam ſceleratiſſimus vir ad decollandum adiudicatus. v. cxi. ibidem

pœnitentiam minimam diſcretus confeſſor ſceleratiſſimo impoſuit peccatori. v. cxii. 339

pœni-

pœnitens in morte præpoſitus ad cœlum venit. ſic tamen quaſi per ignem. v. cxiij. 341

pœnitentiam atque infirmitatem quamcunque huius mundi paruipendit anima purgatorij pœnam experta. v. cxv. ibidem.

pœnitens in morte Otto Imperator, & omni die ſacerdotibus Chriſti corpus ſuum tradidit flagellandum. v. cxx 343

pœnitentes duo Apoſtatæ mirabiliter ad viam ſalutis reducuntur. vi vi. 350 & vij. 351

pœnitens in religione breuiſſimo tempore Cuno ad cœleſtia regna migrauit. vi. lxxx. 396

pœnitentiam inuiſam Enervvach poſt viſas inferni pœnas in hoc mundo peregit. vi xcvi. 403

pœnitentiam agere exhorrens iuuenis in ordine ſancti Franciſci cœleſtem proceſſionem intuens animatur. vij. xix. 423

pœnitens latro per Franciſcum conuerſus gratiam in præſenti, & in futuro gloriã promeruit. vij. xxiij. 427

pœnitens Genebandus quantas moleſtias à dæmonibus pertulerit. viij lxij 512

pœnitentia qui diabolo homagium fecerat, & orationibus Baſilij miſericordiam, & veniam eſt conſecutus. viij. lxxx. 527

pœnitentiam Arnulphi dæmon impedire volens proſtratus ab Arnulpho pugnis percutitur. viij clvij. 570

pœnitentia quædam fœmina à grauiſſimis adulterorum pœnis eſt præſeruata. ix. v. 580

pœnitentiam agens quidam pro enormi delicto diuino lumine meruit irradiari & vocem audire cœlitus de remiſſione cum certificantem. ix xxxvi. 593

pœnitentiam agere meretrix & latro exẽplo innocentium didicerunt. ix xliij & xlvi. 596

pœnitentiam à confeſſore iniungendam abhorrens confiteri noluit qua ex re à dæmonibus ad inferna meruit deferri. ix. lxxxviij. 615

pœnitens quidam frater etiam poſt fornicationem miraculoſam pluuiam impetrauit. ix. clxvi. 653

pœnitentem militem quantis ſint inſidiarũ factionibus dæmones perſecuti, ix. clxvij 654

pœnitens peccator ab Angelis in cœlum defertur, ſed peruerſus eremita à dæmonibus ad inferna portatur, ix. clxviij. 655

pœnitentiam cum poſſet agere protrahens vſurarius diſperatus de hac vita receſſit. ix ccxv. 681

pœnitentia, quare in Confeſſio, & Conuerſio.

PENTECOSTE.

pentecoſtes diem litibus ſuperborum violatum Henricus Imperator operibus pijs ſanctificat. iiij. xlix 270

pentecoſtes, quare in Spiritus ſanctus.

PEREGRINVS.

peregrinus frater moriturus ab Angelis cõſolatur. ij clxxxviij. 143

peregrini fratris animam Michael, & Gabriel cum canticis in cœlum duxerunt. ij. cci. 150

peregrinus extra patriam mori deſiderat quidam nobilis à Saracenis captus, vt citius ad patriam cœleſtem perueniat v. xxxij. 303

peregrinam vitam Hiſuardus elegit, quia Dominum in Bethlehem pauperrimam vitam duxiſſe conſpexit. ix. xlij 595

PERIVRIVM.

periurus quidam crepantibus primum oculis poſt triduum perfidum ſpiritum exhalauit iiij xxxi. 263

Aliud ſimile. xxxiiij. 265

periuri tres iuſtæ periurij ſui pœnas ſoluerunt, iiij lxxij. 280

periuri præter alias pœnas quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vſque ad quatuor millia ſunt congelati. ix. clxix. 656

PERSEQVI.

perſecutor bonorum Theodoſicus Imperator inter Ioannem Papam, & Symmachum patricium ad Vulcani ollam deducitur. i. lix. 33

Perſequentes abbatem Milidionem cũ ſuis diſci-

diſcipulis mutuis vulneribus in craſtinum corruerunt.ii. cxiiii. 113
Perſecutiones immaniſſimas Chriſtianorũ, & conſtãtiam eorum vide. viii ovii. 546
Et poſt per multa capitula
Perſequens inuidiosè ſanctum Deicolam, & eum caſtrare iubens, in eodem membro percuſſus interiit viii rlx. 571
perſequens bonos iniuſtè & pauperes opprimens horribili pœna viſus eſt poſt mortẽ laniari ix civi 676
Item de eodem ibidem, ccvii. 677

PERTINACIA.

pertinax & partialis in ſentimento ſuo Paſcaſius: etiam miracula faciens purgatoriũ habuit. i. lxix. 38
Pertinax ad conſilia ſeniorum iuuenis ab aquila ducitur, ſed poſtmodum à dæmone miſerè ſeducitur. ii cxxiiii. 117
Pertinax in ſententia ſua defendenda contra Macharium Moyſes à dæmone obſidetur ii. ccxvi 159
Pertinax ad conſilia iuuenis ſubitanea, & horribili morte defungitur. x xxvi. 711
Pietas, quære in Beneuolentia.

PINVSIVS.

Pinuſius qualis fuerit. ii. ccxxvi. 165
Pluralitas Beneficiorum quam damnabilis ſit, quære in Beneficium.

POETA VIRGILIVS.

Poeta Virgilii liber ſerpentium, & ferarum multitudini venenatæ ſimilatur. iiii. xlii. 267

POLLVTIO.

Pollutione nocturna illuſus diaconus à ſancto malachia reprehenditur, quod auſus fuerit ſacris altaribus ita indiſpoſitus miniſtrare. viii. xlviii, 509

PRÆDICARE.

Prædicare iuſſus ab Angelo ſanctus Equitius, miraculo zelo accenſus tacere non potuit, nec valuit à prædicationis ceſſare. i. tz. 4
prædicationis officium præproperè deſideraſſe videtur frater qui ſolus exiſtens ſermonem exhortatorium fecit. ii. ccxxxiiii 168
prædicatione non potuit beatus Bernardus ſtudentis Pariſiis conuertere, quos conuertit deuota oratione. iii. xix. 190
Prædicatorum Ordo magnificè per Conradum Cardinalem commendatur. v. vii. 297
prædicationem propter Inualidi curis medicinam noluit Ioannes de Niuella dimittere. v lxxxviii. 330
prædicator ornatus veſtibus à fatuo irridetur ix clxxi. 656
prædicator poſt ſermonem lauitatibus vacans à vetula deridetur. ix. clxxii. ibidem
prædicator hominum laudem magis, quàm Dei gloriam quærens æterna morte damnatur ix. cxcviii. 673
prædicare, quære in Docere.

PRÆLATVS.

prælaturam appetens Conſtantius, & per duodecim aureos omero diſpenſus, indignus efficitur i. xiiii. 7
prælatus deponendus ſtudens peruerſus monachus diabolo ſe dedit, & impœnitens ad inferna deſcendit i. xciii. 51
prælationis ſtatum abhorrens Ammonius aurem ſibipſi præcidit. ii lxviii. 92
prælationis ſua dignè exercens officium Moguntinus Epiſcopus etiam patri Imperatori peccanti non parcit. ii c. 13
prælationis ſtatum Faſtradus abbas fugiẽs à Maria virgine informatur. iii, xiii 186
prælati nonnunquam nimio rigore ſubditos peruerſos efficiunt iiii lv. 273
prælatis eccleſiæ dæmones de multimoda animarum perditione grates refundunt. iiii. lvi. ibidem
prælatus effectus quidam vagiſſimus iuuenis mores mutauit. v i. 289
prælatus malus iudici præſentatus eſt, accuſatus eſt, denudatus eſt, & ad inferos detractus eſt v. ii. 289
prælatus malus accepto primùm infernali poculo ad inferna detrahitur, v. iii. 290
prælatus quidam reprehenditur, quia præſumeret ſolus pro nouem millibus animabus Domino reſpondere. v. vii. 298
prælatus boni exempli, ſubditos prouo-
cans

cans ad meliora, moriturus maxima luce perfunditur. v. xij. 294
prælatus negligens, quia curam animarum alteri commiſit, purgatorium graue ſuſtinuit v. xvi. 296
prælationis ſtatum recuſans quidam regularis, poſtea cum lumine apparens, dixit ſe de numero damnandorum fuiſſe ſi fuiſſet de numero prælatorum. v. xxii. 299
prælatus quidam à beato Petro coactus legere, quando reduces animas, &c. conuertitur & deſerto ſæculo Ciſtercienſis efficitur. v. xxi. 298
prelatos eccleſiæ principes tenebrarum læti ſalutant, & de perditione animarum eis grates refundunt. v xxiii. 299
prælatus remiſſus deponitur, & peruerſus efficitur. v. xliii. 308
prælatus fidelis præpoſitus Steenueldenſis potius rerum, quàm animæ conuerſi ſui voluit ſuſtinere diſpendia. vi. xli. 375
Et ſimile. xlii. 376
prælatus malus moriens plures circa ſe dæmones, quàm erant in horreo calami, præſentes conſpexit. vi li. 380
prælaturam ambiens conuerſus patibulo ob furtum ſuſpenditur. vi. liiii. 381
prælaturam ambientes monachi regi Franciæ munera pro abbatia ſancti Dionyſii obtulerunt, ſed fruſtra vi lviii. 383
prælatum malum poſt mortem ſubditorum animæ viſæ ſunt cum graui verborum obiurgatione lapidare. vi. xci. 402
prælatus aliis ſanctus Franciſcus exemplo magis quàm verbo docebat vii. viii 412
prælatorum perfectionem & periculum cõſiderans Petrus Alexandrinus Epiſcopus nunquam in ſede Epiſcopali ſedere præſumpſit. viii cv. 544
prælaturam fugiens ſanctus Goar, oratione vt infirmaretur impetrauit. viii. clxiii. 575
prælatum habẽtem eccleſiam cum cura annexa ſaluari poſſe mirandum eſt ſicut cuiuſdam defuncti, & damnati anima aſſerebat. ix. xii. 582
prælationis ſtatum periculoſum eſſe didicit iuuenis in Epiſcopum electus, quem patruus per eleuatum diſcum volui præcepit. ix clxiiii. 657
prælatura malè functus Vdo Epiſcopus terribili iudicio in corpore, & anima eſt præcipitus. ix. clxxv. 659
prælatus malus ad iudicium Dei citatur, accuſatur, moritur, & condemnatur. ix. clxxvi. 668
prælati mali cathedra per iudicem Chriſtũ euertitur. ix. clxxvii. ibidem
prælationis gradum ambiens, & procurata morte Epiſcopi ſuſcipiens, repentina morte percuſſus interiit. ix. clxxviii ibidem
prælaturam multa ſumma emens iuſtè illuditur. ix. clxxix. 670
prælatum ſuum Aquilani ciues dehoneſtantes horribili plaga percuſſi ſunt. ix, clxxx ibidem
prælatus ſuis commodis magis, quàm ſubditorũ inuigilans in furiam verſus defunctus eſt. ix. lxxxi. ibidem
prælatus inſolens, & nimis pompoſè equitãs à ruſtico iuſtiſſimè conuenitur. x. xxix. 713

PRÆSVMPTIO.

præſumptuoſus monachus ſuper carbones incedens à dæmone ſeducitur, obſidetur, & flammis inijcitur. vii. lxxxix. 469
Præſumptio, quære in Superbia.

PROMISSIO.

promiſſam pecuniam non ſoluens ab ingreſſu quietis æternæ præpeditur. vi. lxxxii. 398
Promiſſio, quære in Votum.

PROPOSITVM.

propoſitum bonum negligens effectui mancipare ferè fuiſſet ex libro vitæ deletus. iii. xv. 188
propoſitum firmum emendæ non habens moriturus, licet anxiè pænitere videretur, damnatur vi xiii. 362
propoſitum bonum habens apoſtata in religioſo habitu poſt mortem inuenitur, cum tamen in clericali traditus eſſet ſepulturæ. vi. vii. 355
propoſitum bonum frequenter deſerens pœne fuiſſet ex libro vitæ deletus. ix. xlviii. 598

PROPRIETARIVS.

Proprietarius monachus moriturus à fratribus

tribus non viſitatur, & clamantibus omnibus, pecunia tua tecum ſit in perditionem ſepelitur: ſed poſt triginta dies à purgatorio liberatur. i. lxxiij. 40
Item ſimile quaſi ij. lxiiij. 90
Proprietario monacho Syncletio Baſilius dixit: Et ſenatorem perdidiſti, & monachum non effeciſti ii.cxxxi. 167
proprietarii monachi quantum merito contra votum pecuniam habere debeãt acas puer edocuit. v. lvi. 313
Proprietarius Ianuarius quidam ſicut male vixit ſic, & malè obiit. ix. clxxxii. 671
proprietarius iuuenis eremo relicta ad ſeculum rediit, ſed tandem poſt multa peccata pœnituit. ix. cxcvi. 672

PROSPERITAS.

proſperitate mundana quadam fœmina inferni pœnas promeruit. ii. clxxxiii. 138
proſperitate mundana ſæpe mali fruuntur, dum boni aduerſa fortuna laborant. ii. ccx. 154
proſperitas temporalis frequenter plus iniquis, quàm bonis arridet vt patet de vſurario cuius vineam dæmones lædere noluerunt. v cxxvii. 347
proſperitatem mundanam, & delitias carnales magiſter Rolandus videns fugaces eſſe ordinē Prædicatorum intrauit. vii. xlvi. 445
proſperitas temporalis diuitem quendam cum omnibus ſuis dimerſit in inferos vidente Ambroſio viii. lxxxv. 532
proſperitas ſeculi niſi fuerit temperata ad infernum nos ducit. ix. lxxxv. 614

PRVDENTIA.

prudens rex mittendus in exilium expenſas ſufficientiſſimas cautè præmiſit. iiii. xviii 252

PVER IESVS.

puer Ieſus flens & eiulans à deuoto monacho in nive reperitur v.xxxi. 305
Puerum Ieſum virgo deuota quaſi triennē Angelicam ſalutationem docuit. vi. lxvi 389
puer Ieſus puerum Edmundum ſegregatum ab aliis ambulantem officioſiſſimè ſalutauit. viii iiii. 482
puer Ieſus deuotum ſuppriorem ad cœleſte conuiuium inuitabat, dicens: Ego non papabo te, cum, &c. ix. lxxvi. 608
puerum Ieſum beata virgo ſuper corporalia munda per deuotam fœminam lota repoſuit ix. lxxvii. ibidem
puer Ieſus deuotum monachum cum ſuo abbate ad cœleſte conuiuium inuitauit. ix. lxxviii. ibidem

PVER.

puer Bonifacius in pauperes miſericors horrea frumento vacuata oratione repleuit i. xv. 8
puer quinque annorum maledicere ſolitus ad inferos damnandus deducitur. i. lv. 31
pueri nonnunquam nimio rigore peruerſi redduntur. iiii. lv. 273
puer nobilis ordinis ſancti Benedicti priorē poſt mortem gratias retulit, quòd eum ab inſolentiis correxiſſet. v. xiii. 294
puer Achaz ſeptennis minor efficitur. v. lvi. 313
puer Albertus prædicator efficitur, per quē Pulcher Teutonicus miro modo conuertitur v. lvii. 315
puer quidam innocēs obſeſſam à dæmone mirabiliter liberauit. v. xc. 331
puer innocens ignito ferro non læditur, ſtuprator autem igne grauiter aduritur v. xci 332
puer Auguſtinum docet trinitatis myſteriū nullatenus humana ratione poſſe comprehendi v. xcviii. 334
puer Adam ſæpe legens orationem dominicam à beata virgine ſcabieſi capitis medelam accepit. vi. lxii. 386
pueri Mammetis in perſecutione conſtãtia. viii. xcvii. 537
pueri tres mira animoſitate, & fide in tormētis perſtiterūt immobiles. viii. xcviii. ibidem

PVLCHRITVDO.

pulchritudo corporalis quã multis eſt cauſa periculi. iiii. iii. 237
pulchritudinem ſuam tanquam prædicti-

rem pudoris ſui virgo Angadriſina, petit in turpitudinem commutari. iiii. xxx. 263

PVRGATORIVM.

purgatorium in angularibus termis Paſcaſius accepit.i.lxix, 38
purgatorium ſuum quidam in baluciis habuit, qui à ſacerdote, cui ibidem apparuit per miſſarum ſolemnia liberatur.i.lxxiii 39
purgatorium triginta dierũ proprietarius monachus ſuſtinere compellitur.i.lxxiij. 40
purgatorij pœnas quidam ſuſtinere compellitur, quia pœnitentiam quam pro alio aſſumpſerat non compleuit. i. lxxxix. 48
purgatorij pœna laceratus Benedictus Papa eleemoſynarum largitionibus ſe poſtulat adiuuari.i cviii. 57
purgatorii pœna diuerſos diuerſimodè cruciatos quidam presbyter vidit iii.xxxi. 201
purgatorium grauè negligentes monachi ſuſtinentes ceu anſeres aſſari videntur. iii. lx. 231
Purgatorii pœna multas animas eripuit Ioannes de Niuella cum ad cœlum migraret v lxxxviii. 330
purgatorium grauiſſimum miles quidam pro ſceleratiſſima vita, contritus tamen in hora mortis, accepit v.cxiii. 340
purgatorium ſuſtinere oportuit præpoſitum in morte pœnitentem v cxiiii. 341
Purgatorium vna die ſuſtinens anima præ magnitudine pœnarum multis annis ibidem ſe fuiſſe putauit v.cxv. 341
purgatorium duorum millium annorũ apoſtata quidam & latro elegit vi.vi 354
purgatorii pœnas quidam merito paſſionis Chriſti fœlix euaſit.vi cii. 406
purgatorii pœnas triginta tres animæ meritis ſancti VVichmanni euadunt.vii. lvii. 451
purgatorium longius ſenex monachus, quã nouitius habuit, propter familiaritatis ſæcularium quas contraxit.vii. lviii. 451
purgatorium ſuum anima cuiuſdam in glacie ſuſtinuit quæ à beato Theobaldo xxx miſſis continuis liberata eſt, viii. lx iii. 518
purgatorium nullum habiturum fideliter laboranti fratri beatus Bernardus repromiſit. viii xxix. 497
purgatorium graue ſuſtinuit frater. qui vt nouos ſoccos reciperet, veteres occuluit. ix. xliii. 596
purgatorium vſque ad ſepulturam pro pœnitentia recipiens frater, clamauit: O ſine miſericordia pœnitentia ix clxxxiii. 671

PVRIFICATIO.

purificationis Mariæ feſto quædam deuota virgo pulchrum proceſſionem vidit. vi. lx. 384
purificationis die beata virgo quendam cæcum illuminauit, qui compoſuit reſponſorium Gaude Maria, &c. viii. lviii. 515
Item ibidem aliud miraculum circa idem reſponſorium. viii lix. 516
Purificationis die beata virgo cuidam deuoto Epiſcopo ſe præbuit amplexandam ix. cxxi. 633

QVÆRERE CHRISTVM.

QVærens Chriſtum cum lachrymis Ioannes de Aluerna in ſilua eum inuenit. vii.xxxviii. 440

QVIES.

Quietem, & ſolitudinem ſectantes vultus animarum ſuarum clarius intuentur. ii.xcv. 105

RATIONEM REDDERE.

RAtionem reddere pro debitis exactus Antiochus fatuum ſe eſſe ſimulauit. ii.ccxlv. 172

RATHBODVS.

Rathbodus rex oſtenſa pulchra manſione à dæmone in perfidia ſua permanens, repentina morte percuſſus eſt. iiii. xxxiii. 264

RAD.

RAPTOR.

Raptores caballi Libertini equos ſuos ad flumen nullis verberibus potuerunt adaquare. i. ij. 1
Rebellis, quære in Inobediens.

RECIDIVARE.

Recidiuantes poſt Paſcha horribili plaga percutiuntur. ix. clxiiij. 652
Reconciliari fratri, quære in veniam poſtulare.

RECREATIO.

Recreationem moderatam etiam religioſis admittere licet. ij. cxxxi. 120
Item ſimile viij xxv. 525

REGES TRES.

Reges tres deuotum ſibi regem Daciæ *magnificè mirificis muneribus ditauerunt. ix. cxcij.* 670
Regimen animarum, quære in Paſtor, Prælatus.
Regulam, & ſtatuta ſeruare, quære in Statuta.

RELIGIO.

Religionem tria confundunt, ſcilicet multiplicatio agrorum, ſuperfluitas ædificiorũ & laſciuia vocum. iij. lxij. 232
Religionis ingreſſum prohibentes quali pœna puniendi ſunt, quære in Scandalizare.
Religionis votum, quære in votum.
Relinquere mundum, quære in Mundus.
Relinquere parentes, quære in Parentes, & in Affectus.

RELIQVIÆ.

Reliquias ſanctorum venerãdas eſſe docuit Dominus, *qui frumẽta ſuper corpus Equitij poſita excitato turbine proiecit. i. xi.* 6
Reliquias patroni ſui veneratus Epiſcopus à fornicatione eripitur. vij. lxxiiij. 458

REPREHENDERE.

Reprehendens durius fratrem, & non placans pro conſueta ſuauitate in communione amaritudinem oris perſenſit. iij. xxxv. 206
Reprehenſus ab aliquo quidam deuotus frater deuotiſſimè pro admonente orare conſueuit. iij. xl. 210
Reſiſtere tentationibus, quære in tentatio.

RESTITVTIO.

Reſtituere nolentes malè ablata nec contritione, nec confeſſione iuuãtur. ix. xxxviij. 594
Reſtituere inuenta bona vir quidam iuſtus quanta ſollicitudine conatus ſit. ix. c. 621
Reſtituere conceſſa oblitus puer graui purgatorio laceratur. ix. ci. ibidem
Reſtituere bona iniuſta, quære in Bona iniuſta.

RESVRRECTIO.

Reſurrectionem futuram credibilem facit martyrium ſancti Arriani. viij. xcix. 538

REVELARE.

Reuelans tentationem ſuam Serapion victor diabolum effugauit. ij. ccxv. 158
Reuelare tentationem erubeſcens Rufinus grauiſſimam triſtitiã incurrit. vij xxiiij. 430

RIDERE.

Riſum prouocantia verba quidam magnus ſanctus crebrius proloquens purgatoriũ graue ſuſtinuit. iiij. lviij. 274
Ridere inſolitus rex timore Dei *prohibitus quendam ſe arguentem congruenti exemplo informauit. ix. ccix.* 678
Ridens præſumptuosè in hora mortis à virgine Maria corripitur. v. cviij. 338

RIGOR.

Rigore nimio nonnunquam nouitij in monaſterijs peruerſi redduntur. iiij lv. 273

Rigoroſi prioris regimen pertaſus frater, dũ procuraſſet ſe ad alium deſtinari locum à ſancto Ioanne Baptiſta, vt maneat adhortatur. vij lxv. 454

Rigore ordinis perterritus apoſtatare propoſuit ſed à matre defuncta adiectione pœnarum inferni, & cœleſtis gaudij prohibetur. ix. lxxxvij. 615

ROMVLA.

Romula diu paralyſi tribulata canentibus Angelis in cœlum deuehitur. i. liij. 30

SACERDOS.

Sacerdos indignè celebrans horribili vlcere à Domino verberatur. ij. lxxvij. 96

Sacerdotum vitia quomodo palliãda docuit Conſtantinus. iiij lxxij. 282

Sacerdos nocte Natiuitatis ter indignè celebrans columba deferente ſacramentum amiſit. vi. viij. 356

ſacerdotis indignè celebrantis manus plagatur, nec curatur vi. ix. 357

ſacerdos malus horribili morte ad inferna deducitur. ix. clxxiiij. 637

ſacerdotes quantumlibet mali ſint efficaciã ſacramenti nõ poſſunt minuere, & eſt eis ob res grandes quas tractant reuerentia exhibenda. ix. cxci. 670

ſacerdotium, quare etiam in Miſſa, Ordo, & Euchariſtia.

ſacramentum corporis Dominici, quare in Communicare. Euchariſtia.

ſacramentum confirmationis, quare in Confirmatio.

SALVARI.

Saluantur pauci ſed damnati viſi ſunt tanquam niues ad inferna decidere. ix lxxx. 610

SALVE REGINA.

ſalue Regina deuotè a prædicatoribus decantatum Mariæ ſummopere viſum eſt placuiſſe vij. xlij. 444

ſimile ibidem. xliij. ibidem

ſalue Regina cantantibus ſororibus ſata, terraq; ſibi pertinentia cæteris tempeſtate quaſſis illæſa manſerunt. vij. xliij. 445

SAPIENTIA.

ſapientiam emens à Philoſopho Rex periculum proditoriæ mortis euaſit. v. xcvij. 334

SCANDALVM.

ſcandalizati per peccatum noſtrum frequenter per noſtram pœnitentiam ædificantur ij. ciij. 108

ſcandalum ponens ſeni ad luxuriam fœmina repentina morte percutitur. ij. cvi. 109

ſcandalizatus ſecularis in lætitia Antonij congruo exemplo ædificatur. ij. cxxxi. 120

ſcãdalizatum in ſe Ægyptium fratrem ſenex Romanus ratione ſtudet ædificare ij. cxliij. 124

ſcandalizati fratres in repauſatione eremitarum iuſta abſtinentia corriguntur ij. cxliiij. 125

ſcandalum ponens ſaluti animæ præpoſitus Leodienſis citatus ad iudicem Deum venire compellitur. v. lxxxix. 331

ſcandalizare alios, quare in docere.

SCIENTIA.

ſciẽtia litterarum ſanctulus caruit, ſimplex erat, vix perfectè legere ſciuit, nihilominus mira charitate ac ſanctitate refulſit. i xlviij. 26

ſcientiam omnium linguarum puer armentarius in cœlum ſubtractus citiſſimè didicit i. lvij. 32

ſcientiam cuiuſdam dubij quidam ſenex humilitate meruit, quam ſeptuaginta hebdomadarum ieiunio non potuit impetrare ij clxix. 133

ſcientiam philoſophicam audire nemo niſi

ad.

ad iniurias patiens Athenis ſinebatur. ij. ccix. 153

ſcientiam perdens ſuperbus ſimon de Ternaco horribili morte percuſſus eſt. v. xcix. 335

ſcientiam quidam Pariſienſis ſtudens per quendam lapidem à dæmone præſtitum adquiſiuit. vi. iiij. 352

ſcientia ſupra quam vocationem ſuam decebat deditus conuerſus, dum feſtinat ad epiſcopatum ſuſpenſus eſt in patibulum. vi. liiij. 381

ſcientia ſtudium inchoans miniſter Minorũ à Franciſco maledicitur. vij xxx. 436

Scientia ſua titulos reticens Auguſtinus de Iterano cùm eſſet doctor vtriuſque iuris, cum ſumma alacritate conuerſus, humiliora officia monaſterij adimplenit. vij. lxvij. 455

ſcientia ſubtilium ſcripturarum curioſius inſiſtens, & ob id ſeipſum ſeducens admonetur vt vitas ſanctorũ Patrum, & martyrum triumphos frequentaret. ix. cxcv. 672

ſcientia ſua titulos execratus humilis magiſter Hẽricus de Louanio porcorum rector efficitur. x. x. 693

SCHOLARIS.

ſcholares bonæ voluntatis martyres à beata virgine reputantur. vi xcix. 405

SCRIPTOR.

ſcriptoris digiti poſt viginti annorum ſepulturã incorrupti perſeuerant. vi. c. 405

ſentimentum ſuum pertinaciter defendere, quære in Pertinax.

SEPELIRE.

ſepeliendus facinoroſus præpoſitus à bufonibus quam celerrimè deuoratur ix. ccviij. 678

ſepulchrum humilis Equitij debita voluit Dominus veneratione honorari. i. xi. 6

ſepultus in eccleſia Fauſtini martyris Valerius Patricius eijci rurſum præcipitur. i lxij. 39

ſepulturam in ſterquilinio proprietarius Gregorio iubente ſuſcepit. i. lxxiiij. 40

ſepultura ſacrorum locorum ebrioſi ſacerdotis corpus indignum iudicatur. vij lxxxvij. 468

ſepultura celebrior non prodeſt, ſed ſæpe nocet, iuuat autem abiectior. vii xcv. 473

SERAPION.

ſerapion furtum ſuum humiliter confitetur & à tentatione diaboli citiſſimè liberatur. ii ccxv. 158

SERVIRE DEO.

ſeruum Domini beatus Franciſcus ſe eſſe audiuit, quando ſancta cogitaret, loqueretur, & faceret. vij. ix. 413

ſeruire Deo multo ſalubrius, qui in neceſſitate ſuccurrit, quàm homini, qui in articulo mortis non adiuuat. ix. cxxxv. 639

SILENTIVM.

ſilentium regulare refringere nolentes capti à barbaris duo monachi, grandi miraculo ab hoſtium manibus liberantur. iiij. xxxvij. 266

ſilentium ſeruans iratus monachus Echelredi ducis pietate præmiatur. iiij. xlvij. 269

ſilentio quidam ſanctus Epiſcopus à purgatorio liberatur. iiij. lviij. 274

ſilentium continuum ſeruans monachus flagrans igne monaſterium oratione ſaluauit. v. xxxix. 307

ſilentij ſuperſtitioſus obſeruator ad ſeculum ſecundum Franciſci prophetiam reuertitur. vij. xij. 414

SIMEON.

ſimeonis deuotionem experiri cupiẽs frater Conradus de Offida à virgine Maria puerum Ieſum in vlnas accepit. vij xxxvij. 440

SIMONIA.

ſimoniacè Epiſcopatum tribuens Henricus Imperator, à dæmonibus grauiter tribulatur. iiij. l. 270

ſimoniaci ſacerdotis eleemoſinã abbas Ste-

phanus nullatenus adquieuit accipere. iiij. xxxvi. 265

Simonia deprauatum monaſterium ſanctimonialium beato Hieronymo reuelante horribili ruina corruit. vij lxxix. 463

Simoniacè Ioannes Eleemoſynarius, nec pro ducentis millibus modijs ſrumenti, & cẽtum octoginta libris auri pauperibus erogandis, bigamum voluit ordinare. viij. xxxiij. 50e

SIMPLICITAS.

Simplicitas ſancta Epiſcopi philoſopho omnibus concludenti concluſit. iiij. lxxiij. 283

SINGVLARITAS.

ſingularitate ſua pertinaciſſimus quidam ſenex poſt quinquaginta annos, quibus in eremo habitauit, miſerabiliter à dæmone in puteum præcipitatus eſt. ij. ccxij. 157

ſingularitatis ſuperſtitioſus amator nunquam loquitur, & poſtmodum ad mundum reuertitur. vij. xij. 414

ſobrietas, quære in Abſtinentia.

SOCIETAS.

ſocietas bonorum Theodorum peruerſum à dracone, cui deuorandus datus erat, citiſſimè liberauit. i. lxvi. 36

Societate laicarum puellarum Gordiana ſecularis effecta ſeducitur. i lxv. 36

Sociorum bonorum precibus quidam ab inferni ferè clauſtris liberatur. i. lxxxvij. 47

Societate pudica virginis fretus rex barbarorum conuertitur, & martyrij palma decoratur. iiij. xij. 247

Societate ſancti Serapionis pagani & heretici ad veram fidem conuertuntur. iiij. xxij. 255

Societate mala fretus iuuenis à beato Ioanne Apoſtolo conuerſus peſſimus latro effectus eſt. iiij. lxv. 278

Societate ſanctorum virorum quidam apoſtata, ſed genere nobilis iuuenis ad eremũ reuocatur. ix. cxcvi. 672

Socius malorum cum malis licet innocens eſſet morti adiudicatur. ix. cxcvii. 673

Societatem prauam ſecutus iuuenis Zvvollenſis ab Angelo ad maxillam percutitur x. ix. 691

Societatem ſecularium fugere, quære in Fugere.

Societas mala quanta mala doceat, quære in Docere.

Sodomia, quære in Zodomia.

SOL.

ſolem ſtare iuſſit abbas Muſius ex latrone conuerſus ij. xi. 68

SOLLICITVDO.

Sollicitudinẽ ſuam proijciẽs in dominũ ſanctus Sãctulus vno pane multos operarios per continuos decem dies ſatiauit. i xlvii 26

ſollicitudinem filiorum ſuorum Deo committens, omnia eccleſiæ tribuit, & filios miro modo ditauit i cii. 54

ſollicitudinem ſuam proiiciens in Dominum oratione cibos fratribus impetrauit ii. vii: 66

Item ſimile. viii. ibidem

Sollicitudinem ſuam proiicientes in Dominum fratres in eremo pecunias recipere recuſarunt ii. cxi. 112

ſollicitus nimis de futuro ſenex eleemoſynas dare neglexit, ſed cruris grauiſſima infirmitate corrigitur. ii. cxii. 113

ſollicitudinem ſuam proiiciens in Dominũ abbas Stephanus de neceſſariis commẽtus ſufficientiſſimè meruit prouideri. iii. xii. 185

Sollicitudinem ſuo corpori nimiam impendens à beata virgine tandem vix potuit pitantiam impetrare, quia curam ſuam in Dominum non iactauerit. iii. xxviii. 199

Sollicitudinem ſuam iactans in Dominum ſanctus Frontocum fratribus ſuis miraculoſas eſcas recepit. iiii x. 246

Sollicití quidam fratres Prædicatores, quis eos hoſpitio reciperet, ab Angelo admonentur,

nentur, vt ſollicitudinem ſuam in Dominum proiiciant. v. cxxiiii. 345

Sollicitus pro famulis ſuis piiſſimus Deus vni lupam in ſolatium, alteri ibicem in ciborum diſcretionem prouidit. vii. xcix. &c. 475

Sollicitudinem ſuam iactans in Dominum Hiſuardus à coruo doctus eſt quas debeat in eremo radices manducare. ix. xlii. 595

Soluere debita, quære in Debita.

SOMNIVM.

Somniis immundis vexatus Moyſes noluit à nimio labore quieſcere, donec ſomnia illa ceſſarent. ii. lxxxiiii. 99

SOMNOLENTIA.

Somnolentiæ ſuæ reſiſtens frater obediens vna nocte ſeptem coronas promeruit in in cœlo. ii. cxvii. 114

ſomnolentia grauati fratres cum bona dicerentur, ad vana facti ſunt vigilantiſſimi ii. cxlvii. 126

ſimile. ccxxvii. 166

ſomnolentia nunquam Mathetes abbas ſub verbo Dei, ſed ad verbum detractionis vel otioſum grauabatur. ii. ccxxvii. ibidem

ſomnolentia grauatus miles ſub matutinis audiuit. Talia poſſe pati, &c. iii. lviii. 229

ſomnolentiæ ſub horis nimis indulgens à dæmone equitatur, & turpis apoſtata efficitur iii lix. 230

ſomnolentia ſæpe factione diaboli ſub diuina laude procuratur. vi. xxxvii. & xxxviii 374

ſomno preſſum ſanctum Pachomium Palemon de loco ad locum arenam portare præcepit. vii. lxxxvii. 469

SPECTACVLA.

Spectaculis nimium deditus iuuenis crebris ictibus inuiſibili quadam manu percutitur. iii. xxxvi. 216

SPIRITVS SANCTVS.

Spiritum ſanctum, quem abnegatione Dei frater fugauerat, pœnitentia mediante recepit. ii. cviii. 109

Spiritus ſancti miſericordia in die Pentecoſtes guloſus infirmarius ſeipſum ingulans ad pœnitentiam reſeruatur. iii. liiii. 223

ſpiritus ſanctus ſuper prædicatores celebraturos capitulum, & Veni ſancte Spiritus continentes in ſpecie flammæ deſcendit. vii. xliii. 444

ſpiritus ſanctus iuuenem ad gratiam recepit quẽ Pater, & Filius de æterna morte terruerunt. x. i. 683

STATVS.

ſtatus nõ ſaluat, ſed virtus, vt patet in Paſnucio eremita, qui ſymphoniaco, primario, vici, & negociatori ſimilis ab Angelo indicatur. ii iiii. 63

ſtatus altitudo nondum beatum Antonium ad menſuram coriarii potuit ſubleuare. ii lviii. 88

ſtatu matrimoniali colligati Euchariſtus, & Maria duobus ſenibus patribus à Domino meritis præponuntur. ii. cxiii. 145

ſtatu ſecularem virum dæmon magis, quã abbatem Ioannem expauit. ii. ccxix. 160

STATVTVM.

ſtatuta ordinis ſcrupuloſè cuſtodiens meruit vt mica panis in margaritas mutarentur. iii x. 184

ſtatuta ordinis in infirmitate ſeruans regularem diſciplinam non minuit. v. xxxvi. 306

ſtatuta aſſũpti ordinis ſui Athas puer ignoranter infringens pene vſque ad mortem anxiatur v. lvi. 313

ſtatuta ordinis filia Vienneſis Comitis & in ſeculo violenter detenta ſeruauit. v. lxvi. 322

ſtatutorum regularium negligens obſeruator, quia acum non habuit, abbas fieri nõ potuit xi. lix 384

ſtatuta ordinis ne infringeret infirmus frater orauit, & aſſata perdix reuiuiſcens auolauit ij lxii. 453

STEPHANVS.

Stephanus quidam moriturus grauiſſimè anxiatur ij.ccxlvij. 173

Stephani feſto quidam ſolennis magiſter cõuertitur audiens, quia vidit cœlos apertos.vij.xlvij. 446

STIGMATA.

Stigmata vulnerum Chriſti in ſuo corpore ſanctus Franciſcus recepit.vij xvi. 418

STVDIVM.

Studium vniuerſale ſanctus Benedictus propter conſtudentiũ inſolentias dereliquit. i. xix. 10

Studioſus Antonius, qui fletum compunctionis, non ornatum verborum in lectione quaſiuit. audiuit dimiſſa ſibi eſſe peccata. i. lxx 38

Studium ſcientiæ Bononiæ inchoans miniſter de ordine ſancti Franciſci à Franciſco maledicitur, & ignea atque ſulphurea gutta cum lecto perferatur, & ad inferos deportatur.vii.xxx. 436

Studio vano, & ſyllogiſtico nimis intentus. infernali cappa eſt grauatus.vij lxv. 120

SVFFRAGIVM.

Suffragia ſolita omittens Edmundus per ſanctum Ioannem ferulam in manu tenentẽ terretur.viii vii. 484

Suffragia ſolita negligens Thomas ab amplexu Mariæ repellitur. x. vij. 690

Suffragijs defunctis ſubuenire, quære in Defunctus.

SVPERBIA.

Superbus, & blaſphemus clericus fulgureo enſe percutitur, eo quòd dixit falſam eſſe ſententiam, Omnis qui ſe humiliat, exaltabitur, &c. i.xcvij. 52

Superbum monachum dæmon ad luxuriæ barathrum proiecit clamans: O monache, monache, &c ij.i. 59

Superbiens de virtutibus ſuis monachus annonam cœleſtem amiſit. ij. iij. 61

Superbus iuuenis increpanti ſe ſeniori ſuperbè reſpondit ij. ccxxxv. 168

Superbus frater quomodo dæmonum factione, & illuſione in Angelorum ſe formam transformantium decipitur.iiii.xxi. 254

Superbus, & ſcientia inflatus Simon de Tornaco horribili plaga percutitur, & omni ſcientia ſpoliatur.v.xcix. 333

Superbus dæmon nec Deum Dominũ ſuum recognoſcere, nec ſe peccatorem valet aſſerere. v cxxxv 350

Superbus dæmon omnia ſe in remiſſionem peccatorum facere velle confitetur, ſed humiliare dicit ſe non poſſe.vi xxiij 368

Superbia tentatus nobilis ſubulcus Liſſardus viſis mortuorum fœtidis ſepulchris liberatur. vi xxvij. 370

Superbum caſtum diabolus ſe dicit non timere.vi xxviij. 370

Superb. Helias vicarius ordinis ſancti Frãciſci Angelum fugauit, & tandem apoſtatauit. vii xiiij. 416

Superbia ſpiritu miles conuerſus etiam in ipſa abiectione tentatur vij.xxxi. 436

Superbus Laicus, qui presbyteros, & clericos ceu coquinarios deſpiciebat, in æternum damnatur.vij lxix. 456

Superbus monachus ſuper ardentes carbones ambulans à dæmone decipitur, obſidetur flammis iniicitur. vij. lxxxix. 469

Superbus iuuenis in aurea ſella, & phaleris equitans ſuper omne cadaueris in naribus Angeli fœtet ix. clxiij. 652

Superbus eremita damnatur, & humilis latro ad regna cœleſtia prouehitur. ix. cxcix. 674

Superbia in veſtitu, quære in Veſtis.

SVSPICIO.

Suſpicionem malam quidam infirmus ſenex grandi miraculo expiauit. ij. xxvij. 74

Suſpicio mala, quære in Iudicium temerarium.

TACTVS.

Tactus fœminei illicebra quidã monachus irretitus propriam ſororem conſtuprare tentauit. vij lxxxi. 464

Tactus illicitus, quære in Sodomia.

TAR-

TARSILLA.

Tarſilla amita Gregorij quàm fœlici itinere Domino deducente ad cœleſtia regna meauit.i.lxv. 36

Taxillis ludere, quære in Ludere.

TE DEVM.

Te Deum, deuotius decantari Angeli ſancti mirabiliter procurarunt. iij. xviji. 190

TÆDIVM.

Tædium mẽtis Angelus Domini docuit Antoniũ labore manuum ſuperare. ij. cxiij. 113

Temerè iudicare, quære in Iudicare.

TEMPVS.

Temporis perditionem damnatæ animæ maximè deplorabunt.ix. lxxxix. 616

Tempus inutiliter expendere diuerſis luſibus quære in Ludere.

TENTATIO.

Tentatus carnis dilectationibus ſanctus Benedictus veprium laceratione ſanatur.i. xx. 10

Tentatus tribulationibus ſanctus quidam nomine Spes quantum à Domino dilectus erat miracula circa mortem eius exhibita prodiderunt i.xlix. 28

Tentatus, & tribulatus paralyſi Seruulus continentibus Angelis ad cælum recipitur. i. lij. 30

Tentata, & tribulata paralyſi quædam nomine Romula glorioſa lætaq; morte canẽtibus ſanctorum choris ad cœlum eſt deducta i. liij. 30

Tentatus infirmitate Comes aeris ſerenitatem necnon & totius corporis ſui ſanitatem poſt mortem recepit. i lviij. 33

Tentatus infirmitate ſenex ſuſpicionẽ malam de ſe habitam grandi miraculo poſt mortem expiauit ij xxvij. 74

Tentatione luxuriæ videns ſe proficere quidam ſanctus frater noluit ab ea liberari. ij. xxx. 76

Tentatus luxuria Moyſes abbas beato Iſidoro abbate orante multitudinem Angelorum ad ſe iuuandum paratam conſpexit. ij. xxxi. ibid.

Tentatus luxuria negligens frater non potuit oratione ſenis iuuari, quia ipſe ſeipſum iuuare neglexit. ij. xxxij. 76

Tentatis à dæmonibus fratribus quoſdam rigidè tentatorem repuliſſe, quoſdam verò adquieuiſſe Pachomius pater audiuit ij. xliij. 84

Tentationes varias dæmonum orantes fratres incurrerunt. ij xlix. 86

Tentatus luxuria annoſus Pachon leænæ ſe deuorandum expoſuit. ij. lxvij. 91

Tentatus infirmitate Beniamin abbas ſemper gratias egit, & ipſe infirmior alios ab infirmitate curauit. ij. lxxij. 93

Tentatus luxuria Moyſes Æthiops quàm viriliter reſtituit ij lxxxiij. 99

Tentatio luxuriæ non niſi tertio anno ante mortem ſuam abſtinẽtiſſimum Euagriũ dereliquit. ijj. lxxxvi. 100

Tentatus luxuria ſenex omnes digitos manus exurens ardorem non ſenſit ij. cvi. 109

Tentationibus monachum ad lapſum impellens dæmon à principe ſuo multo honore, & laude præ cęteris afficitur, & magnificè coronatur. ij. cviii. 110

Tentatio luxuriæ plus diuino auxilio, quã noſtro labore deuincitur. ij cx. 112

Tẽtatus luxuria à fœmina frater quidam, oratione fuſa ſubitò rapitur, & ad flumẽ liber à tentatione locatur. ij. clv. 129

Tentationibus, & tribulationibus niſi conculcatus fuerit homo non poterit eſſe monachus. ij. clxi. 131

Tentatum fratrem ſancti patres ad eccleſiã ductum aqua perfuderunt, & pro eo orauerunt ij clxxix 136

Tentatus diuerſis tribulationibus quidam ſanctus vir ad cœli palatia commeauit. ij. clxxxiij. 138

Tentaturum fratres dęmonem Macharius vidit indutum veſte linea ampullis pluribus plena ij. clxxxv. 140

Tentatione, & tribulatione monachi carere non poſſunt ij. ccvi. 152

Tentationibus, & tribulationibus cęleſtem portam intrare merebimur. ij. ccix. 153

Tentantur aduerſis boni, & mali frequen-

ter iniqua fœlicitate fruuntur. ij. cex. 154
Tentatus, & tribulatus à fratribus Abbahyrus ab alijs tentationibus liber efficitur. ij ccxl. 170
Tentatus, & tribulatus infirmitate capitis per communionem corporis Christi miro modo liberatur. iii. xxvii. 199
Tentatur multipliciter ſanctus Thomas de Aquino ordinem exire. v xxvii. 300
Tentatus ſpiritu fornicationis Guido, ſepulta fœmina fœtidiſſima carne faciem, & nares confriſicauit. v lxxviii. 326
Tentati virgo, & monachus Ciſtercienſis ordinis per paſſum Chriſtum liberantur. v. cxxx. 348
& cxxxi. 348
Tentatus ſuperbia nobilis ſubulcus Liſſardus viſis mortuorum ſepulchris liberatur. vi xxvii. 370
Tentatus infirmitate conuerſus miles ſpem ſalutis accepit. vi. xxxi. 397
Tentatus ſpiritu maroris, & blaſphemia Rufinus conſilio Franciſci liberatur, & à Domino mirabiliter conſolatur. vii. xxiiii. 430
Tentantem ſe dæmonem carnalibus verbis Dunſtannus ignita tenella per nares apprehendit viii. i. 480
Tentare ſe diuerſimodè fratres ſecundùm locorum exigentiam diabolus profitetur. viii xiii. 487
Tentatus mirabiliter à dæmonibus pœnitens ſub vna nocte quatuor coronas promeruit. ix. clxvi. 654
Tentatus fortiter monachus quadam nocte coronam gloriæ meruit. ix cci. 675
Tentationibus ciuitatis integræ vnus dæmō ſufficit ſed ad eremitam multi dæmones uix ſufficiunt. ix. cciii. ibidem
Tentatus ſeptem continuis annis quidam Papa tandem in fornicationem labitur, ſed mirabiliter ad pœnitentiam reuocatur. ix. cciiii. 676
Tentatio blaſpemia, quære in Blaſphemia.
Tentationes reuelare, quære in Reuelare.

TESTIS FALSVS.

Teſtis falſus amiſſo naſo corrigitur. iiii xxix. 262
Teſtes falſi iuſto Dei iudicio in hoc mundo plagantur. iiij lxvij. 380

TESTAMENTVM.

Teſtamentum retinens, nec vt debuit exequens. horrenda ſatis morte percutitur. v. cxxi. 344
Teſtamenti executores multas occaſiones retinendi bona iniuſta accipiunt, propter quod, & faciliter à dæmonibus capiuntur. x. xxij. 708

TIMOR DEI.

Timoratus Epiſcopus tempore quarumcunque tempeſtatum ad eccleſiam fugit, & orationibus miſericordiã poſtulauit. iii. iii. 176
Timens Deum diaconus in luxuriam lapſus, euangelium non audet legere, quapropter ad epiſcopatum meruit promoueri iij xlviij. 269

B. THOMAS DE AQVINO.

Thomas de Aquino conuerſus à fratribus ſuis multis perſecutionibus fatigatur. v. xxvij. 300

TORNEAMENTVM.

Torneamentis deditis mirabiliter, & horribiter à Deo plagantur v. c. 335
Torneamẽtis deditus miles mirabiliter poſt mortem à dæmonibus armatur. v. ci. 335
Torneamentis deditus miles vulneratur, moritur infernali equo poſt mortem inſidere videtur. v. cij. 336
Torneamentis deditus miles obſeſſam à dæmonio liberauit, & per eundem dæmonẽ multis clarus victorijs effectus, tandem ſeculum ex integro reliquit, & Chriſto militauit. vi lxxv. 393

TRADITOR.

Traditor poſt mortem ſepultus ab infernalibus canibus laceratur. v. xxv. 300

TRIBVLATIO.

Tribulatione tantũ, & nullo alio remedio Græcus adoleſcens à tentatione fornicationis liberari potuit ij lxv. 93

Tribulatione perdens regulam ſuam manibus laborare docetur.ij. cxxvi. 119
Tribulari in præſenti vita Mauritius Imperator maluit, quam in futura vita puniri.iiij.xxv. 259
Tribulatus à prælatis ſuis quidam frater deuotus canentibus Angelis, Gaudent in cœlis mirificè conſolatur.v ix. 292
Tribulationes maximas primitiui fratres ſancti Franciſci in varijs locis pertulerũt vij i. 407
Tribulationes cum gaudio perferens ſecundum Franciſcum perfectam lætitiam habet.vij xxvi. 433
Tribulationibus, & infirmitatibus ſanctus Franciſcus ad vitam inueſtiebatur æternam.vij. xxix. 435
Tribulatus vehementer Ioannes de Aluerna de ſubtractione diuinæ conſolationis à Domino viſitatur.vij xxxviij. 440
Tribulationes chriſtianis expedire exemplo ſuo docuerunt ſeptem fratres, qui maluerunt paſſionibus ſanctorum communicare, quàm in pace de licentia Imperatoris Chriſto ſeruire.viij.ciij. 542
Tribulationes quantas, & preſſuras ſancti martyres in perſecutionibus pertulerunt. viij.cvij. & in ſequentibus. 546
Tribulationis amore mulier quædam mitiorem eremum cum maiori conſolatione oblatam reſpuit.viij cxviij. 553
Tribulationibus, & tentationibus fœmina in ſpirituali vita perfecta laceſſitur, minus perfectis de ſua quiete gaudentibus. ix cciij. 675
Tribulatio, quære in Tentatio.

TRINITAS.

Trinitatis myſterium humana ratione non poſſe comprehendi puer Auguſtinum docet, qui paruo cochleari in paruam foſſã totum mare nitebatur infundere. v. xcviij. 334

TRISTITIA.

Triſtiſſimum fratrem beatus Bernardus oratione ſua ſubita. & perſeuerantis lætitia perfudit.viij.xxviii. 497

Vana gloria, quære in Gloria, & Superbia.

VENATIO.

Venationibus expendens tempus monſtroſũ filium accepit.v.cvi. 337

VENDERE.

Vendidit prophanus mercator dæmoni animam ſuam, à quo raptus eſt in infernum. v.cxxvi. 346
Vendere, quære in Mercator.

VENIAM POSTVLARE.

Veniam ab inuido fratre abbas Moyses primus poſtulauit ij. liij. 87
Veniam non poſtulans de errore ſanctus monialium confeſſor à Maria deſeritur. iij. xlix. 217
Veniam non poſtulans, neque ſatisfaciens de interempto porcello ſacerdos, oſculum dulciſſimi Ieſu perdidit iij.lv. 225
Veniam poſtulare, quære etiam in culpam agnoſcere.

VENIALIA PECCATA.

Venialia peccata nimium curãs monachus errore ſeducitur.viij li. 511

VERBERARE.

Verberare clericum licet ſi nos laſciuè oſculari voluerit. v.lxxxv. 329

VERBVM DEI.

Verbum Dei audire renuens Theodorus dracone infernali moriturus terretur. i. lxvi. 36
Verbo Dei deuotius refecti ſancti ſenes pulmentum edere neglexerunt.ii. xxix. 75
Verbum Dei inuicem loquentibus fratribus Angeli ſe immiſcuerunt. ij. xlv. 85
Verbum Dei etiam obliuioni traditum animam per quam tranſit puriorem reddit. ii lxi. 89
Verbum Dei audiens Moyſes Æthiops mirabiliter conuertitur, & de ſæuo latrone ſeruus Chriſti mãſuetus efficitur. ii. lxxxi. 98.

Ver-

Verbum Dei audientes fratres dormitarũt, qui ad vana audienda vigilantiſſimi erant. ij.cxlvij. 126

Simile ccxxviij. 166

Verbum Dei audiens peccator a dæmonibus ad eccleſiam ductus ab Angelis rurſum educitur.ij.clxxxvij. 142

Verbum Dei audiens Machetes abbas nunquam dormitabat. ſed ad verbum detractionis ſomnolẽtia grauabatur.ij.ccxxvij 166

Verbo Dei puer Albertus conuertitur. v. lvij. 315

Verba Dei Franciſcus, & ſui colloquentes, viderunt Chriſtum in ſpecie pulchri iuuenis, & in extaſim rapti ſunt.vij.xvij. 422

Verbum Dei loquente Franciſco ad mẽſam ſedente cum ſancta Clara, in extaſim rapitur cum omnibus aſſidẽtibus vij.xviij. ibidem

Verbum Dei ab Antonio prædicatum hæretici contemnunt ſed piſces aquarum cũ deſiderio recipiunt. vij. xxxiij. 437

Verbum Dei audiens doctor Moneta inſolẽtiſſimus atque peruerſiſſimus conuertitur, & plures ſuo exemplo ad conuerſionem incitauit.vij xlvij. 446

Verbo dei quidam ſolennis magiſter conuertitur, & ordinem Prædicatorum ingreditur.vij xlviij. 446

Verbo Dei, illo ſcilicet, ſubter te ſternetur tinea, quidam inſolens iuuenis ad Prædicatorum ordinem intrandum conuertitur. vij l. 448

Verbum Dei audiens meritis VVichmanni meretrix conuertitur. & a pœna purgatorij liberatur. vii lvii. 451

Verbum Dei prædicaturus Dunſtannus in die Aſcenſionis ab Angelis ad cæleſte palatium inuitatus, venire recuſauit. viii. ii. 481

Verbum Dei Edmundus legẽs in ſcholis Pariſienſibus, audientes ad fletum commouit, & plures ad ingreſſum religionis incitauit. viii. viii. 484

Verbum Dei a beato Vincentio audire volẽtes, ab infernalibus equis perterriti ſunt. viii. xix. 491

Verbum hoc diuinæ ſcripturæ, quod Adam nongentorum triginta annorum obijt, audiens Guerricus conuertitur, viii. xlix. 447

Verbum Dei audiens peccator lachrymis madet, quarum vna ſuper catenam peccatorum eius decidens ipſam viſa eſt dirupiſſe ix.xxxix. 594

Verbum illud audiens in ſcholis, Diliges Dominum &c. conuertitur.ix xlv. 597

Verbum Dei libenter audiens virgo quadã militem ſe ſtuprare volentem precibus ſubmerſit. & precibus reuiuere impetrauit.ix.ccx. 679

Verbum Dei audire renuens peruerſus homo vt crucifixi imago aures clauderet ad voces pro eo orantium poſt mortem promeruit. ix.ccxi. ibidem

Verbum Dei audiens vſurarius repente conuertitur, x xxii. 708

VERBVM DVRVM.

Verbis duris exigentibus diſcipulus Macharii percutitur à ſacerdote gentili, quem dulcibus verbis Macharius conuertit.ii. lvi. 88

VERBVM IOCOSVM.

Verba iocosè proferre ſolitus grauiter poſt mortem in de punitur. iiii. lviii. 274

Verbum detractionis, quare in Detractio.

Verbum otioſum, quare in Otioſus.

VERECVNDIA.

Verecundus Ammon cùm crura nudare flumen tranſiturus erubeſceret, ab Angelo tranſportatur. ii. xvii. 71

Verecundia mala peccata in confeſſione celare quare in Confeſſio.

VESTIMENTVM.

Veſtimenta humilia deferens ſanctus Equitius quàm altam ſedem honoris apud Dominum retentauerit i. x. 4

Veſtium ornatu ſuperbus & luxurioſus, cũ amaſia ſua igne crematus interiit. i.xciii 50

Veſtimenta humilia Arſenius quendam Romanus ſenator deferebat, ii.xlvi. 85

Veſtiti

Veſtiti humiliter duo Macharij ditiſſimũ tribunum per humilem habitum ad contemptum mundi perduxerunt ij cciij. 151
Veſtem humilem Faſtradus abbas quantũ dilexit.iij.xiij. 186
Veſtes pretioſæ cuiuſdam abbatis poſt mortem eius igne viſæ ſunt horribiliter ſcintillare iij.xlij. 212
Veſtibus humilibus induti frequenter pretioſis virtutibus intus ornantur. iiij.xv. 250
Veſtibus pretioſis ſuperfluè freta Comitiſſa Campaniæ defuncta miſerrimè ſpoliatur v. vi. 291
Veſtium curioſitatem faceto ludibrio rex in monachos ſtrictos calceos portantes irriſit.vi.xxxiij. 371
Simile vi.xxxiiij. 372
Veſtimentorum laſciuiam quidam nobilis Saracenus in chriſtianis non immeritò reprehendit.vi xxxv. ibidem
Veſtimentorum laſciuiam deridentes dæmones ſuper defluentem pompaticè fimbriam tanquam quadrigam cõſederunt. vi l. 380
Veſtium ornatum fœmina delectata moritura calceos roſtratos fieri præcepit, & defuncta terribiliter apparuit. vi. xciiij. 402
Veſtem aſperam, & duram exhorrẽs quidã nouitius in ordine ſancti Franciſci ſplendidis veſtibus vidit indutos fratres, & conſolatus eſt.vij xix. 423
Veſtibus pompaticis, & conuiuijs nimium deditus, poſt mortem iudici condemnandus perpetuò præſentatur. vii. lxxxij. 465
Veſtium aſperitatem mater Edmundi filios docuit, quibus ſtudentibus cilicıola tranſmittebat.viii.iiii. 482
veſtibus pompaticis induta ſoror beati Bernardi ab Andrea fratre ſuo ſtercus inuolutum nominatur.viii.xxv. 495
veſtimento pretioſo tectus Ioannes Eleemoſynarius, lachrymoſis lamentationibus totam noctem inſomnem ducit viij xxxvi. 501
veſtium ornatu alios ad peccandum inducens fœmina, niſi beatam virginem aduocaſſet, viua a dæmonibus ad infernũ raperetur ix cvij. 623
veſtium ornatu nimium delectata puella moritura optimis veſtibus ſe induit, dicens: Veni, ò diabole, ſuſcipere tu animam meam.ix.cxij. 625
veſtium ornatum Deus maximè in fœminis odit, punit grauiter, damnat æterniliter.ix.cxlix. 646
veſtitus curioſus, & vanus ornatus plures damnat quam ſint dæmones in inferno damnati ix. cl. ibidem
veſtium ornatui nimium dedita fœmina quàm horribiliter filio apparuit, quamque iuſtè damnata ſit ix.cli.ibidem, & clij. 647
veſtibus pretioſis indutam pauperculã matrem ſuam quidam Epiſcopus Pariſienſis noluit recognoſcere, ſed in humili veſte cognouit.ix.clv. 649

VINDICTA.

vindictam cogitans iratus frater, ingreſſũ diabolo ad monaſterium ſancti Franciſci præbuit.vij.xxi. 426
vindictã petens fieri in eum, qui ſibi fecit iniuriam, nepos Ioannis Eleemoſynarij, hoc impetrauit, vt gratiam maiorem acciperet.viij xxxv. 501
vindictam dimittere, quare in Dimittere.

VIRGA.

virga percuſſus monachus, qui in oratione ſtare non valuit, emendatur. i. xxi. 10
virga percuſſa fœmina à beato Edmundo ab omni fornicationis tentatione liberatur, viij.v. 483

VIRGO.

virginis domum ſpoliare non valens Mucius latro conuertitur.ij x. 67
virginitatis amator Ammon ſponſam ſuã conuertit.ij xv. 70
viginem corpus Edilfrida regina quantis priuilegijs poſt mortem præuentum eſt. iij.iiij. 177
virgo quædam, quæ poſt virginitatis votum fornicari noluit, militi ſalutem animæ impetrauit iiij. viij. 244
virgo quædam à duobus laſciuis iuuenibus ſtupraretur ab Angelis cuſtoditur. iiij.

iiij. xi. 247

Virgo Lucia immolata ſua caſtitatem Aciam regem barbarorum ad fidem conuertit & unà cum eo Romæ martyrium conſecrauit. iiij. xij. 247

virgo pudiciſſima Angadriſma pulchritudinem ſuam in deformitatem petijt tranſmutari iiij xxx. 263

virginem ne verbis, & iniurijs illuderetur defendens Baſilides ſubitò ad fidem conuertitur iiij lxvi. 279

virgo ſanctiſſima Iakelina in virili habitu patriam fugit, ſiccis pedibus mare tranſiit, & mirabilem vitam duxit. v. lxv. 321

virginitatem ſuam filia viennenſis Comitis inuitis omnibus cognatis ſuis inuiolatam ſeruauit v lxvi. 322

virginea caro ſancti Theodulphi Imperatoris conſanguinei incorrupta poſt multos annos in Treueri reperitur. v. cxvi. 342

virgo quædam generoſa dum vi tentationis victa ad peccandum ſurgeret, audit à Chriſto, Me diligas, qui ſum formoſus, &c. v cxxx. 348

virgo quædam mirabiles perſecutiones dæmonis ob amorem virginitatis ſuſtinuit. vi xviij. 363

virginitatem habentem, ſed ſuperbum diabolus non timuit. vi. xxviij. 370

virginitas Mariæ triplici lilio declaratur, vij xxxij. 436

virgo quædam pudiciſſima uſque adeo virorum aſpectus vitabat, ut etiam à ſancto Martino videri noluerit. vij ciiij. 477

virginitatis votum faciens ſanctus Edmundus, virginem Mariam annulo aureo ſubarrauit. viij v. 483

virginitatē ſollicitè ſeruaturus beatus Vincentius, iuuante Maria inſidias diaboli declinauit. viij xv. 487

virgo Vincentius à fœmina adamatus in medio flammæ non eſt æſtuatus. viij. xvi. 488

virginitatis ſuæ inſidias ſuſtinens Bernardus. clamauit: Latrones, latrones. viij. xxiiii. 495

virginitatis tuendæ gratia fœmina quædā Leodiēſis diœceſis in rapaciſſimos fluuios ſeipſas præcipitarunt. viij. xlix. 510

virginitatem ſanctarum virginum Agapis, Chionæ, & Hirenæ mira dignatione Dominus defendit viii. c. 539

virginum inæſtimabilis gloria ſanctis Iuliano & Baſiliſſæ oſtenditur viii ci. 540

virginitatem ſuam Domino conſecrare volens ſancta Phara, multas perſecutiones à patre ſuſtinuit. viii. cli. 567

virgo quædam ne perderet pudorem, ad altare confugit ix. xiiii. 583

virginitas, & ſapientia in ſpecie virginum Gregorio Nazianzeno apparuerunt ſecū habitare petentes. ix. xv. 583

virgo captiua precibus dominos ſuos ſanans cū honore ad propria remittitur. ix. xvi. ibidem

virginis Euſtochii propoſitum caſtitatis infringere cupiens quædam matrona Romana per vanum cultū terribiliter plagatur ix. xvii. 584

virginitatem ſuam ne perderet iuuenis quidam dentibus abſciſſam linguam in faciem meretricis expuit. ix. xviij. ibidem

virginitatis ſuæ periculum expaueſcens Helias fœminarum regimen fugiens declinauit, ſed ab Angelis eunuchizatus redire præcipitur. ix xix. 584

virgines duo ſcilicet iuuenis, & adoleſcentula matrimonio iuncti, & in virginitate manſerunt ſtabiles, & poſt mortem licet ſeiuncti eſſent ſepulti, in uno monumento inueniuntur ix. xx. 585

virgo quædam virtute nobilior, quàm genere à Sigiſmundo in ſponſam electa ad altare fugit, & regio diademate contempto monaſterium introiit. ix xxi. 586

virginitatis pericula metuens quædam fœmina naſum, & labia amputauit, & amputata à Maria miraculoſè recepit. ix. xxii. 586

virgo quædam percipiens, quòd rex pulchritudine oculorum ſuorum vulneratus eā concupiſceret, euulſos ipſa crudelitate oculos regi deſtinauit ix. xxiii. 587

virgines plurimè cum ſe à Soldano audiſſēt ſtuprandas, omnes naſum propriis manibus detruncarunt. ix. xxiiii. 587

virgo quædam primò violas, deinde annulū in ſignum deſpōſationis accepit. ix. xxv. 588

virgo præſumptuoſa dicens ſe nolle eſſe in ſtatu Magdalenæ, à lenone turpiſſimo conſtupratur ix. xxviii. 589

virgines qualibus ſint ſertis coronandæ, &

viduæ

viduis præponenda. ix. xxix. ibidem
Virginitas, quare in caſtitas.

VITA ÆTERNA.

Vitam æternam Gennadius per Angelum Domini edocetur. ix. cxxiiii. 635

VOCARI.

Vocati multi pauci vero electi. Nam vidit eremita animas hominum ſicut niues ad inferna decidere, & tantùm tres ad cœleſtia regna commeare. ix. lxxx. 610
Vocantur diuerſi diuerſimodè ad diuinam ſeruitutem, quare in Conuerſio.

VOLVNTAS PROPRIA.

Voluntati propriæ derelictus frater laicus in æternum damnatur. vii. lxix. 456

VOTVM.

Votum non implens quidam Arduinus non iniuſtè damnatur. i. xc. 49
Votum ſuum non implens manum, quam fortè in ſponſione non tetenderat, gladio feriente amiſit. i xci. ibidem
Votum religionis infringens adoleſcens, à dæmonibus multipliciter torquetur. i. ci. 54
Votum religionis non ſoluens vitam miſerabiliter amiſit i cvi. 56
Votum ſolitariæ vitæ protrahens Euagrius grauiſſima infirmitate prægrauatur. ii. lxxxvi. 100
Votum religionis non implens ferè fuiſſet ex libro vitæ deletus. iii. xv 188
Votum ſuum ne infringeret quidam clericus à beata virgine minis deterretur. iiii. ii. 236
Votum religionis miles quidam emittens, repente ſanus de infirmitate efficitur. vi. iii. 252
Vota tria religioſorum ſub ſpecie aurei denarii ſibi Deus à ſancto Franciſco voluit offerri. vii. xvi. 418
Votum virginitatis emittens Edmundus, annulo aureo imaginem Mariæ virginis ſubarrauit. viii v. 483

VRSVS.

Vrſus miraculosè à Florentino quodam inſtituitur. i. xxxvii. 20

VSVRARIVS.

Vſurarii caput per imaginem illiditur & repentina morte mulctatur. v. xlviii. 311
Vſurarii animam duo infernales canes morituram expectant. v. xlix. 311
Vſurarii pecuniam in quodam monaſterio poſitam dæmon cuſtodiuit. v. liiii. 313
Vſurarii pecuniam refellens abbas in breui diues efficitur. v lv. ibidem
Vſurarii vineam dæmones ne læderetur conſeruant. v. cxxvii. 347
Vſurarius deſperans ab infernali equo ad locum pœnarum deuehitur. vi. x. 358
Vſurarii cor dæmones poſt mortem pecuniæ impleuerunt. vi. lxxxiiii. 398
Vſuraria moritura coruos vidit, cuius corpus dæmones è feretro proiicientes tranſtulerunt. vi. lxxxv. ibidem
Vſurarius viſus eſt in inferno, de cuius ventre rami excreuerunt, ad quos omnes hæredes cernuntur eſſe ſuſpenſi. ix. ccxii. 679
Vſurarius, & filius eius viſi ſunt in inferno mutuis ſe maledictis laceſſentes. ix. ccxii. 680
Item de eodem ibidem. ccxiiii. ibidem
Vſurarius pœnitentiam cũ poſſet agere protrahens, tandem deſperatus, ad inferna deuenit. ix ccxv. 681
Vſurarius præcipiens ſibi burſam cum pecunia poſt mortem ad collum ſuſpendi, à dæmonibus viſus eſt liquefacta pecunia potari, dicentibus, Aurum ſit iſti, aurum bibe. ix. ccxvi. 681

VVILHELMVS.

VVilhelmi Comitis Iuliacenſis vita, mors, & pœna deſcribuntur. vi. lxxxix. 400, & xc. 40D

VXOR.

Index Speculi Exemplorum.

VXOR.

Vxorem ſapientem, & non diuitem iuuenis eligen. magnos, & inſperatos theſauros promeruit.iiij.xix. 253

YDOLVM.

YDola adorans quidam Epiſcopus, grandi ſe pœnitentia damnauit.ij cc. 149

Ydolorum ſuorum impotentiam conſiderans quidam ſacerdos gentilium, conuertitur. iiij lxviij. 280

Ydolorum ſuperſtitio, quanta inter gentiles fuerit ix, vltimo. 682

ZELVS.

ZElum quantum Equitius habuit ad animas conuertendas.i. vii Et infra. 3

Zelum magnum ad conuertendas animas habuit magiſter Ioannes de Niuella, vt nec infirmus, nec moriturus à cura animarum deſiſteret v lxxxviij. 230

Zelum feruentem habuit ſanctus Dunſtannus pro grege ſibi commiſſo. viij ij. 481

Zelum magnum habens Ioannes Eleemoſynarius, qua ratione prohibuerit populum exire eccleſiam. viij xliij. 507

Zelo conuertendi Iudæi medici, beatus Baſilius mortem ſuam, contra curſum naturæ, vſque in diem craſtinum differri oratione impetrauit. viij. lxxxiiij. 531

ZODOMIA.

Zodomiæ peccatum monachus commiſit, poſtquam de frixura guloſè comedit. i. lxxxij. 45

Zodomiæ labe ſe polluens fœmina, dæmonē cum indignatione phi, phi, phi, clamātem audiuit v lxvij. 322

Zodomitica fœmina audiuit vocem dæmonis dicentem ſibi, Age miſera, age quod agis, &c. v lxviij 323

Zodomiticus iuuenis pro membro virili inter crura colubrum apprehendit. v. lxix. 323

Zodomiticus quidam nobilis canonicus repentina morte preuentus, clamauit, Va illi qui me docuit. v. lxx. ibidem

Zodomiticus quidam cum id malum perageret clamans, vindicta Dei ſuper me. ſpiritum nefarium exhalauit v. lxxi. ibid.

Zodomitica fœmina corpus ſepultum infernales porci diſtrahebant v. lxxij. 324

Zodomitici viri veſtigia viridia gramina areſcere fecerunt. v. lxxiij. ibidem

Zodomitica prauitate loca infecta rei cæteris locis madentibus aufugit. v. lxxiiij. ibidem.

Zodomitico peccato grauatus monachus, vt factus nō valebat procedere. vi. xxij. 367

Zodomita quidam vxorem ſuam laſciuè contrectans, defluentibus viſceribus in ſeceſſum, vita deceſſit. v lxxxvij 329

Zodomita iuuenis inueteratam in eo peccati conſuetudinem ſe vincere, non poſſe fatetur. x. xxx. 718

Finis Tabulæ magni Speculi Exemplorum.

INCIPIT MAGNVM SPECVLVM EXEMPLORVM,

EX DIVERSIS IN VNVM LABORIOSE COLLECTVM.

ROMA VITTORIO EMANUELE

Ex 1. lib. Dialog. D. Gregorij.

EXEMPLVM I.

Abſtinenti Honorato piſcis in montibus ſitula hauſtus offertur.

VENANTII quondam patricij in Samnij partibus villa fuit, in qua colonus eius filiũ Honoratũ nomine habuit, qui ab annis puerilib⁹ ad amorem cęleſtis patriæ per abſtinentiam exarſit. Cumque tã magna conuerſatione polleret: ſeq; iã ab ocioſo quoque ſermone reſtringeret, multumque, vt præfatus ſum, per abſtinentiam carnẽ domaret, die quadam parentes eius vicinis ſuis conuiuium fecerunt, in quo ad veſcendũ carnes paratæ ſunt: quas dũ ille ad eſum contingere prę abſtinentiæ amore recuſaret, cœperunt eum parentes eius irridere, ac dicere: comede, nunquid tibi in his mõtibus piſcem allaturi ſumus? Illo verò in loco audiri piſces conſueuerant, nõ videri. Sed cum his ſermonibus Honoratus irrideretur, repentè in cõuiuio aqua defuit ad miniſterium, & cùm ſitula lignea, ſicuti mos illic erat, mancipium ad fontem perrexit. Dumq; hauriret aquam, piſcis ſitulã intrauit. Reuerſumq; mancipium ante ora diſcumbentium piſcem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuiſſet Honorato ſufficere. Mirati ſunt oẽs, totaq; illa parẽtum irriſio ceſſauit. Cœpere namq; in Honorato venerari abſtinentiam, quam antè deridebant ſicque à Dei homine irriſionis deterſit opprobria piſcis de monte. Qui cùm magnis virtutibus creſceret, à prædicto Domino ſuo libertate donatus eſt, atque in loco, qui Fũdis dicitur, monaſteriũ conſtruxit: in quo ducentorum ferè monachorũ pater extitit. Ibique vita illius circumquaque exempla dedit eximię cõuerſationis. Nam quadam die ex eo monte, qui eius monaſterio in excelſo prominet, ingentis ſaxi moles erupta eſt, quę per deuexum montis latus veniens totius ruinã cellæ, omniumq; fratrum interitum minabatur. Quam cùm venientem deſuper vir ſanctus vidiſſet, frequenti voce Chriſti nomen inuocans, extenſa mox dextera ſignũ ei crucis oppoſuit, eamque in ipſo deuexi montis latere cadentem fixit, ſicut religioſus vir Laurentius perhibet. Et quia locus non fuerat, in quo inhęrere potuiſſet, aſpicitur ita vt nunc vſq; cernentibus montẽ caſura pendere videatur. [Cap. 1. lib. 1.

EXEMPLVM II.

Furatum caballum patienter ſuſtinens Libertinus flagellum quo duceretur dedit, ſed raptores equos ad flumen nullis verberibus adaquare potuerunt.

VIR reuerendiſſimus Libertinus qui regis Totilę tempore Fundenſis monaſterij præpoſitus fuit, in diſcipulatu Honorati conuerſatus atque eruditus eſt. De quo quãuis virtutes multas plurimorum narratio certa vulgauerit, tamen Laurentius religioſus vir qui nunc ſupereſt, & ei in ipſo tempore familiariſſimus fuit, mul-

ta mihi dicere de illo cõſueuit, ex quibus ea, quæ recolo, pauca narrabo. In eadem prouincia Samnij, quam ſuprà memoraui, idem vir pro vtilitate monaſterij carpebat iter. Dumq; Darida Gothorum dux cum exercitu in loco eodem veniret, Dei ſeruus ex caballo in quo ſedebat ab hominibus eiuſdem proiectus eſt. Qui iumenti perditi damnum libenter ferens, etiam flagellum quod tenebat diripientibus obtulit, dicens: Tollite vt habeatis qualiter hoc iumentum minare poſſitis. Quibus dictis protinus in orationem ſe dedit. Curſu autem rapido prædicti ducis exercitus peruenit ad fluuium nomine Vulturnum, ibique equos ſuos cœperunt ſinguli haſtis tundere, verberibus cædere, calcaribusq; cruentare. Sed tamen equi verberibus cœſi, calcaribus cruentati, fatigari potuerunt, moueri non potuerunt: ſicque aquã fluminis tangere quaſi mortale præcipitium pertimeſcebant. Cumque diu cædendo ſeſſores ſinguli fatigarentur, vnus eorum intulit, quia ex culpa quam ſeruo Dei in via fecerant, illa ſui itineris diſpẽdia tolerabant. Qui ſtatim reuerſi poſt ſe Libertinum reppererunt in oratione proſtratum. Cui cum dicerent: Surge tolle caballum tuum, ille reſpondit. Ite cum bono, ego opus caballo non habeo. Deſcendentes verò inuitum eum in caballũ, de quo depoſuerant, leuauerunt, & protinus abſceſſerunt. Quorum equi tanto curſu illum, quem prius tranſire non poterant, fluuium tranſierunt, ac ſi fluuius ille aquam minimè habuiſſet. Sicque factum eſt, vt dum ſeruo Dei vnus ſuus caballus redditur, omnes à ſingulis reciperentur. Cap. 2. lib. 1.

EXEMPLVM III.

Oratione Libertini Franci volentes ſpoliare monaſterium ſuum, repentina percutiuntur acriſia.

De monaſterio autem præfati Dei ſerui Libertini rumor exierat, quod multas pecunias haberet. Ingreſſi oratorium Franci, qui Campaniæ partes intrauerant, cœperunt ſæuientes Libertinũ quærere: Libertinum clamare, vbi ille in oratione proſtratus iacebat. Mira valde res, quærentes, ſæuientesq; Franci, in oratoriũ ingredientes impingebant, & ipſum videre non poterant; ſicq; ſua cœcitate fruſtrati, à monaſterio vacui ſunt reuerſi. ibidẽ.

EXEMPLVM IIII.

Oratione Libertinus cum caligula Honorati mortuum puerum ſuſcitauit.

Alio quoque tempore abbatis iuſſu, qui abbas Honorato eius magiſtro ſucceſſerat, Libertinus Rauennam pergebat. Pro amore autem eiuſdem venerabilis Honorati quocunque Libertinus ibat eius ſemper caligulam in ſinu portare cõſueuerat. Itaque dum pergeret accidit vt quædam mulier extincti filij corpuſculũ ferret. Quæ dum ſeruum Dei eſſet intuita, amore filij ſuccenſa iumentum eius fręno tenuit, atque cum iuramẽto dixit: Nullatenus recedam, niſi filium meum ſuſcitaueris. At ille inuſitatum habens tale miraculum, expauit petitionis eius iuramentũ, declinare voluit mulierem, ſed nequaquã præualens hæſit animo. Conſiderare libet quale quantumq; in eius pectore certamẽ fuerit. Ibi itaque inter ſe pugnabant humilitas conuerſationis, & pietas matris; timor ne inuſitata præſumeret, dolor ne orbatæ mulieri non ſubueniret. Sed ad maiorem Dei gloriam vicit pietas illud pectus virtutis, quòd ideò fuit validũ, quia deuictum: virtutis enim pectus non eſſet, ſi hoc pietas non viciſſet. Itaque deſcendit, genu flexit, ad cœlum tetendit manus, caligulam de ſinu protulit, ſuper extincti pueri pectus impoſuit. Quo orante anima pueri ad corpus rediјt, quem manu comprehendit, & flenti matri viuentem reddidit, atque iter quod cœperat, peregit. ibidẽ.

EXEMPLVM V.

Patientiſſimus Libertinus ſcabello ſuppedaneo percutitur, humiliter ſuſtinet, & ſæuitiam ſui Abbatis ad manſuetudinẽ perduxit.

Qvadam die is, qui poſt venerabilis Honorati exitum, monaſterij regimen tenebat, contra eundem venerabilem Libertinum in graui iracundia exarſit, ita vt eum manibus cæderet. Et quia virgam qua eum ferire poſſet non inuenit, com-

prehenſo

prehenſo ſcabello ſuppedaneo ei caput & faciem tutudit, totumque illius vultũ tumentem & liuidum reddidit. Qui vehementer cœſus ad ſtratum proprium tacitus receſſit. Die verò altera erat pro vtilitate monaſterij, & cauſa conſtituta exiturus. Expletis ergò hymnis matutinalibus Libertinus ad lectum abbatis venit, orationem ſibi humiliter petijt. Sciens verò ille quantũ à cunctis veneraretur, quãtumque diligeretur, pro iniuria quam ei ingreſſerat, putabat eum ex monaſterio velle recedere: atque requiſiuit, dicens: Quo vis ire? Cui ille reſpondit, Monaſterij cauſa conſtituta eſt, pater, quam declinare nequeo, quia heſterna die ire hodie iterum promiſi, & illuc ire diſpoſui. Tunc ille à fundo cordis conſiderans aſperitatem & duritiã ſuam, humilitatem ac manſuetudinem Libertini, ex lecto proſiliuit, pedes Libertini tenuit, ſe peccaſſe, ſe reũ eſſe teſtatus eſt, qui tanto talique viro tam crudelem facere contumeliam præſumpſiſſet. At Libertinus ſeſe in terram proſternens, eiuſque pedibus prouolutus, ſuę culpæ, non illius ſæuitiæ fuiſſe referebat quod pertulerat. Sicque actum eſt vt ad magnam manſuetudinem perduceretur pater, & humilitas diſcipuli magiſtra fieret magiſtri. Cumque pro vtilitate monaſterij ad conſtitutionem cauſæ egreſſus fuiſſet, multi viri ac noti nobiles, qui eum valdè ſemper honorabant, vehementer admirati ſollicitè ab eo inquirebant, quidnã hoc eſſet, quod tam tumentem ac liuidam faciem haberet. Quibus ille dicebat: Heſterno die ſero peccatis meis facientibus in ſcabello ſuppedaneo impegi, atque hoc pertuli. Sicque vir ſanctus ſeruans in pectore honorem veritatis, & magiſtri, nec patris prodebat vitium, nec falſitatis incurrebat peccatum. ibidem.

EXEMPLVM VI.

Furans olera à ſerpente terretur.

IN eodem monaſterio quidam magnæ vitę monachus erat hortulanus. Fur vero venire conſueuerat, per ſepem aſcendere, & occultè olera auferre. Cùm verò ille multa plantaret, & ſemper minus inueniret, & alia pedibus conculcata, alia direpta conſpiceret: totũ hortum circumiens inuenit iter vnde fur venire conſueuerat. Qui in eundem hortum deambulans, repperit etiam ſerpentem, cui præcipiens dixit: Sequere me. Sicque vſq; ad aditum furis perueniens, imperauit ſerpenti, dicẽs: In nomine Ieſu præcipio tibi vt aditũ cuſtodias, ac furem huc ingredi non permittas. Protinus ſerpens totum ſe in itinere in tranſuerſum tetendit: & ad cellã monachus redijt. Cumq; meridiano tempore cuncti fratres quieſcerẽt, more ſolito fur aduenit, aſcendit ſepem, & dum in hortũ pedem poneret, vidit ſubitò, quia tenſus ſerpens clauſit viam, & tremefactus poſt ſemetipſum concidit, eiuſque pes per calciamentum in ſude ſepis inhæſit, ſicque vſq; dum Hortulanus rediret, deorſum capite pependit. Conſueta hora venit Hortulanus, & pendentẽ in ſepe furem repperit. Serpenti autẽ dixit: Gratias ago Deo, impleſti quòd iuſſi, recede modò. Qui ilicò abſceſſit. Ad furem verò veniens, ait: Quid eſt frater? tradidit te mihi Deus, quia te in labore monachorum furtum totiens facere præſumpſiſti? Qui hæc dicens pedẽ illius à ſæpe, qua inhęſerat, ſoluit, eumq; ſine læſione depoſuit. Cui dixit: Sequere me, quem ſequentem duxit ad horti aditum, & olera quæ furto appetebat auferre, ei cum magna dulcedine præbuit, dicens: Vade, & poſt hoc furtum non facias, ſed cùm neceſſe habes, huc ad me ingredere, & quæ tu cùm peccato laboraſti tollere, ego tibi deuotus dabo. Cap. 3. lib. 1.

EXEMPLVM VII.

Carnis tẽtatione vexatus Equicius ab Angẽlis eunuchizatur, & fœminarum regimen antea non aſſumpſit, quàm eunuchizatus ferè ſexum non ſenſit.

FOrtunati viri venerabilis abbatis monaſterij, quòd appellabatur balneum Ciceronis, aliorumq; etiam virorum venerabiliũ didici relatione quæ narro. Vir ſanctiſſimus Equicius nomine in Valeriæ prouinciæ partibus pro vitæ ſuæ merito apud omnes illic magnæ admirationis habebatur. Qui nimirum Equicius pro ſuæ magnitudine ſanctitatis multorum eadẽ prouincia monaſteriorum pater extitit. Hunc cùm tempore iuuentutis ſuæ acri

certamine carnis incentiua fatigarent:ipſæ ſuæ tentationis anguſtiæ ad orationis ſtudium ſollicitiorem fecerunt. Cumque hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæreret, nocte quadã aſſiſtente angelo eunuchizari ſe vidit, eiuſ quę viſioni apparuit, quòd omnem motũ ex genitalibus eius membris abſcinderet, atque ex eo tempore ita alienus extitit à tentatione, ac ſi ſexum nõ haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio vt viris antæ præerat, ita cępit poſtmodum fœminis præeſſe. Nec tamen diſcipulos ſuos admonere ceſſabat, ne ſe exemplo eius in hac re facilè crederent, & caſuri tentarent donum quòd non accepiſſent. Cap. 4. lib. 1.

EXEMPLVM VIII.

Guloſa fœmina lactucam comedens non facto prius ſigno crucis obſidetur.

Qvadam verò die vna Dei famula ex eodem monaſterio virginum hortum ingreſſa eſt, quę lactucam cõſpiciens concupiuit, eamque ſigno crucis benedicere oblita, auidè momordit: ſed arrepta à diabolo protinus cecidit. Cumque diu vexaretur, eidem patri Equicio ſub celeritate nunciatum eſt, vt veniret cõcitus, & orando ſuccurreret. Moxque vt hortũ idem pater ingreſſus eſt, cœpit ex ore eius quaſi ſatisfaciens ipſe qui hanc arripuerat diabolus clamare, dicens: Ego quid feci? ego quid feci? Sedebam, inquit, hic ſuper lactucam, venit illa, & momordit me. Cui cùm graui indignatione vir Dei præcepit dicens vt abſcederet, & locum in omnipotentis Dei famula non haberet: qui protinus abſceſſit, nec eam vltra cõtingere pręualuit. ibidem.

EXEMPLVM IX.

Prædicare iuſſus ab Angelo ſanctus Equicius mirabili zelo accenſus tacere non potuit, nec valuit à prædicatione ceſſare.

Qvidam verò Felix nomine Mirtinæ prouinciæ nobilis cùm eundẽ venerabilem virum Equicium ſacrũ ordinem non habere conſpiceret, & per ſingula loca diſcurrere, atque ſtudioſè prædicare, eum quadam die familiaritatis auſu adijt dicens: qui ſacrũ ordinẽ non habes, atque à Romano pontifice, ſub quo degis, prędicationis licẽtiam non accepiſti, quo modo prædicare præſumis? Qua eius inquiſitione compulſus vir ſãctus indicauit prædicationis licentiam qualiter acceperit, dicens: Ea quæ mihi loqueris, ego quoque mecum ipſe pertracto: ſed nocte quadam ſpecioſus mihi per viſionem iuuenis aſtitit, atque in linguam meam medicinale ferramentum. i. fleubotomum poſuit, dicens: Ecce poſui verba mea in ore tuo, egredere ad prædicandum. Atque ex illo die etiam cùm voluero, de Deo non poſſum tacere. ibidem.

EXEMPLVM X.

Humilis Equicius quantum ab hominibus honoratur.

Tantus quippe illum ad colligendas animas Deo feruor accenderat, vt ſic monaſterijs præeſſet, quatenus per eccleſias, per caſtra, per vicos, ſingulorumq; fidelium domus circumquaq; diſcurreret, & corda audientium, ad amorem patriæ cęleſtis excitaret. Erat verò valdè vilis in veſtibus, atq; ita deſpectus, vt ſiquis illum fortaſsè neſciret ſalutatus, eũ reſalutare deſpiceret. Et quoties ad alia tendebat loca iumẽto ſedere cõſueuerat, quod deſpicabilius omnibus iumentis in cella potuiſſet reperiri. In quo etiam capiſtro pro fręno, & veruecum pellibus pro ſella vtebatur. Per ſemetipſum ſacros codices ĩ pelliceis ſacculis miſſos dextero, leuoq; latere portare conſueuerat, & quocunque perueniſſet ſcripturarum fontem accipiebat, & rigabat prata mentium. Huius quoque prędicationis opinio ad Romanæ vrbis notitiam peruenit, atque (vt eſt lingua adulantium auditoris ſui animam amplectendo necans) eo tẽpore clerici huius Apoſtolicæ ſedis antiſtiti adulando queſti ſunt dicentes: Quis eſt iſte ruſticus vir qui auctoritatẽ prędicationis ſibi arripuit, & officiũ Apoſtolici Dñi noſtri ſibimet vſurpare indoctus pręſumit? Mittatur igitur, ſi placet, qui huc eũ exhibeat, vt quis ſit eccleſiaſticus vigor agnoſcat. Sicut autẽ moris eſt, vt occupato ĩ multis aĩmo adulatio valdè ſurripiat, ſi ab ipſo cordis oſtio nequaquam

quam citiùs fuerit repulſa, ſuadentibus clericis conſenſum pontifex præbuit, vt ad Romanam vrbem deduci debuiſſet, & quænam ſua eſſet menſura cognoſceret. Iulianum verò tunc defenſorem mittens, qui Sabinenſi Eccleſiæ poſtmodum in Epiſcopatu præfuit, hoc præcepit, vt cùm magno honore eum perduceret, ita vt nihil Dei famulus ex conuentione eadem iniuriæ ſentiret. Qui parere de eo clericorum votis concitus volens feſtinè ad eius monaſteriũ cucurrit, ibiq; abſente illo antiquarios ſcribentes repperit, & vbi abbas eſſet inquiſiuit, qui dixerunt: In valle hac quæ monaſterio ſubiacet fęnum ſecat. Idẽ verò Iulianus ſuperbũ valdè, atque contumacem puerũ habuit, cui vix poterat, vel ipſe dominari. Hunc ergo miſit, vt eum ad ſe ſub celeritate perduceret. Perrexit puer & proteruo ſpiritu pratũ velociter ingreſſus, omneſq; illic intuens fęnum ſecantes inquiſiuit quiſnã eſſet Equicius. Moxque vt audiuit quis eſſet: cum adhuc longè poſitus aſpexit, & immẽſo timore correptus eſt, cępitq; tremore laſſeſcere, ſeq; ipſum nutanti greſſu vix poſſe portare. Qui tremens ad Dei hominẽ peruenit, atq; vlnis ſuis eius genua deoſculans humiliter ſtrinxit, ſuumq; Dñm ei occuriſſe nunciauit, cui reſalutato Dei famul⁹ pręcepit, dicẽs: Leua fœnum viride, porta pabulum iumẽtis, in quibus veniſtis. Ecce ego quia parũ ſupereſt, opere completo te ſubſequor. Is autem qui miſſus fuerat Iulian⁹ defenſor mirabatur valdè, quidnam eſſet quòd redire moraretur puer. Tum ecce reuertentẽ puerum, conſpicit, atque in collo eius fœnum, ex prato ferentem, qui vehementer iratus cępit clamare, dicens: Quid eſt hoc? ego te miſi hominem deducere, & non fęnum portare, cui reſpondit puer: Quem quæris? ecce ſubſequitur. Tum ecce Dei famulus clauatis caligis calciatus falcem fęnariam in collo deferens veniebat. Quẽ adhuc longè poſitum puer Domino ſuo, quia ipſe eſſet quem quęreret nunciauit. Idem verò Iulianus repentè vt vidit Dei famulum ex ipſo habitu deſpexit, eumq; qualiter deberet alloqui proterua mente præparabat. Mox verò vt ſeruus Dei cominus affuit, eiuſdem Iuliani animum intolerabilis pauor inuaſit ita vt tremeret, atque ad inſinuandum hoc ipſum propter quòd venerat vix ſufficere lingua potuiſſet. Qui humiliato mox ſpiritu ad eius genua cucurrit, orationem petijt pro ſe fieri. Et quia pater eius Apoſtolicus Pontifex eum videre vellet indicauit. Vir autem venerandus Equicius cœpit immenſas gratias agere omnipotenti Deo aſſerens quòd ſe per ſummum Pontificẽ gratia ſuperna viſitaſſet. Ilicò vocauit fratres, præcepit hora eadem iumenta præparari, atque executorem ſuum cœpit vehementiſſimè vrgere vt ſtatim exire debuiſſent, cui Iulianus ait: Hoc fieri nullatenus poteſt, quia laſſatus ex itinere hodie non valeo exire. Tunc ille reſpondit: Contriſtas me fili, quia ſi hodierno die non egredimur in craſtino die non exibimus. Dei itaque famulus executoris ſui laſſitudine coactus in monaſterio ſuo eadem nocte demoratus eſt. Tũ ecce ſequẽti die ſub ipſo lucis crepuſculo vehemẽter equo in curſu fatigato ad Iulianum cùm epiſtola puer peruenit, in qua ei pręceptum eſt: ne ſeruum Dei contingere aut mouere de monaſterio auderet. Quem cùm ille requireret cur ſententia eſſet mutata cognouit, quia in nocte eadem quàm ipſe illuc executor miſſus eſt, per viſum Pontifex fuit vehementer perterritus, cur ad exhibendum hominem Dei mittere præſumpſiſſet. Qui protinus ſurrexit, ſeque venerandi viri orationibus commendãs ait: Rogat pater noſter, ne fatigari debeatis. Cumque hoc Dei famulus audiſſet contriſtatus ait: Nunquid non die heſterno dixi, quia ſi non ſtatim pergeremus iam pergere minimè liceret. Tunc pro charitatis exhibitione aliquantulum executorem ſuum in cella retinuit, eique laboris ſui commodum coacto renitentique dedit. Cognoſce ergo Petre, in quanta ſunt Dei cuſtodia, qui in hac vita ſeipſos deſpicere nouerunt, cùm quibus intus ciuibus in honore numerantur, qui deſpecti foris hominibus eſſe non erubeſcunt, quia è cõtra in Dei oculis iacent, qui apud ſuos & proximorum oculos per inanis gloriæ appetitum tument: vnde & quibuſdam veritas ait: Vos eſtis qui iuſtificaſtis voſipſos coram hominibus, Deus autem nouit corda veſtra, quia quòd hominibus altum eſt, abominabile eſt ante Deum. ibidem.

EXEMPLVM XI.

Eccleſiam violare volentes Longobardi à dæmone poſſidentur.

CОrpus huius ſancti viri dum in beati Laurentij martyris oratorio eſſet hu matum ſuper ſepulcrum eius ruſticus qui dam arcam cū frumento poſuit, nec quan tus qualiſq; vir illic iaceret perpendere, aut venerari curabat. Tum repentè turbo cœlitus factus, rebus illic omnibus in ſtabilitate ſua manentibus, arcam quæ ſuper poſita ſepulcro eius fuerat, extulit, longe que proiecit, vt palam cuncti cognoſcerét quanti eſſet meriti is cuius illic corpus iaceret. Eandem Valeriæ prouinciam Lõgobardis intrantibus, ex monaſterio reuerédiſſimi viri Equicij in prædictũ oratoriũ, ad ſepulcrum eius monachi fugerunt. Cũque Longobardi ſæuientes oratorium intraſſent, cœperunt eoſdem monachos foras trahere, vt eos, aut per tormenta diſcuterent, aut gladijs necarent. Quorum vnos ingemuit, atque acri dolore commo tus clamauit. Heu ſancte Equici, placet tibi, vt trahamur foras, & non nos defendas? Ad cuius vocem protinus ſæuientes Longobardos immundus ſpiritus inuaſit. Qui corruētes in terrã tádiu vexati ſunt, quouſque hoc cuncti etiam qui foris erãt Longobardi cognoſcerent, quatenus locũ ſanctum temerare vlterius non auderent. Sicque vir ſanctus cum diſcipulos defendit, etiam multis poſtmodum remedium illic fugientibus præſtitit. ibidem.

EXEMPLVM XII.

Humillimus Conſtantius manſionarius deſpicientem ſe ruſticum dulciſſimè amplexatur.

IVxta Anconitanam ciuitatem Eccleſia beati martyris Stephani ſita eſt, in qua vir venerabilis Conſtantius nomine manſionarij functus officio deſeruiebat, cuius ſanctitatis opinio ſeſe ad notitiã hominũ longè lateque tetenderat, quia iſdem vir funditus terrena deſpiciens toto annisu mentis ad ſola cęleſtia flagrabat. Quadam verò die, dum in eadem Eccleſia deeſſet oleum, & prædictus Dei famulus, vnde lampades accenderet, omnino non haberet, omnes lampades Eccleſiæ impleuit aqua, atque ex more in medio papyrum poſuit, quas allato igne ſuccendit, ſicque aqua exarſit in lampadibus, ac ſi oleũ fuiſſet. Et quia valdè ſanctitatis eius opinio excreuerat, multi hunc ex diuerſis prouincijs anxiè videre ſitiebant. Quadam verò die, ex longinquo loco quidam ruſticus venit ad videndum eum. Eadem verò hora caſu contigerat, vt ſanctus vir Conſtantius ſtans in ligneis gradibus reficiendis lampadibus deſeruiret. Erat autem puſillus valdè, & exili forma atque deſpecta. Cumque is qui venerat ad vidẽdum eum quiſnam eſſet inquireret, atque obnixè peteret, vt ſibi debuiſſet oſtendi, hi qui illũ nouerant monſtrauerunt quis eſſet. Sed ſicut ſtultæ mentis homines meritum ex qualitate corporis metiuntur, eum paruu lum, atque deſpectum videns ipſum nunc omnino non eſſe cœpit credere. In mente enim ruſtica inter hoc quòd audierat & viderat, quaſi facta fuerat quædam rixa, & æſtimabat iam breuem per viſionem eſſe non poſſe, quem tam ingentem audierat per opinionem. Cui ipſum eſſe dum à pluribus fuiſſet aſtructum deſpexit, & deriſit dicens: Ego verò grandem hominem credidi: Iſte autem de homine nihil habet. Quod vt vir Dei Conſtantius audiuit, lampades, quas reficiebat, protinus lætus relinquens concitus deſcendit atq; in eiuſdem ruſtici amplexum ruit, cumque ex amore nimio, conſtringere cępit brachijs & oſculari: magnaſq; gratias agere, quòd de ſe talia iudicaſſet, dicens: Et tu ſolus es qui habuiſti oculos apertos in me. Ex qua repenſandum eſt cuius apud ſe humilitatis fuit, qui deſpicientem ſe ruſticum amplius amauit. Qualis enim quiſque apud ſe lateat contumelia illata probat. Nam ſicut ſuperbi honoribus, ita plerumq; humiles in ſua deſpectione gratulantur. Cumque ſe & in alienis oculis viles aſpiciũt, idcirco gaudent, quia hoc iudicium confirmari intelligunt, quòd de ſeipſis, & apud ſemetipſos habuerunt. Cap. 5. lib. I.

EXEM-

EXEMPLVM XIII.

Monachi octo paulò ante mortem cęleſti voce ò rupe facta vocantur, & mori cũ Anaſtaſio monachus vnus petijt, & citiſſimè optata impetrauit.

VEnerandus vir Anaſtaſius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, cui Deo auctore deſeruio, notarius fuit. Qui ſoli Deo vacare deſiderans ſtriuium deſeruit, monaſteriũ elegit, atque in loco iuxta Nepeſſinam ciuitatem quæ Subpentonia vocatur per annos multos in ſanctis actib⁹ vitam duxit, eique monaſterio ſolerti cuſtodia pręfuit. Quo videlicet in loco ingens deſuper rupes eminet, & profundum ſubter pręcipitium patet. Quadam verò nocte cùm iam omnipotens Deus eiuſdem venerabilis viri Anaſtaſij labores remunerare decreuiſſet, ab alta rupe vox facta eſt, quæ producto ſonitu clamaret dicens: Anaſtaſi veni. Quo vocato alij quoq; ſeptem fratres ex nomine ſuo ſunt vocati. Paruo autem momento ea quæ fuerat emiſſa vox ſiluit, & octauum fratrem vocauit. Quas dum aperte voces congregatio audiſſet, dubium nõ fuit, quia eorum qui vocati fuerant obit⁹ propinquaſſet. Intra paucos ergo dies, primus venerãdus vir Anaſtaſius eductus eſt. Cęteri autem eodem ordine extra carnẽ educti ſunt, quò de rupis vertice fuerant vocati. Frater verò ille ad quem vocandum vox parum ſiluit, atque eum ita nominauit, morientibus alijs paucis diebus vixit & tunc vitam finiuit, vt apertè monſtraretur, quia interiectum vocis ſilentiũ paruum ſpacium viuendi deſignauerat. Sed mira res contigit, quia dum venerabilis vir Anaſtaſius de corpore exiret, erat quidam frater in monaſterio qui ſuper eũ viuere nolebat. Hic prouolutus eius pedibus cœpit ab eo cum lachrymis poſtulare dicens: Peto te per illum ad quem tu vadis, ne ſeptem dies ſuper te in hoc mundo faciam. Antè cuius ſeptimum diem etiam ipſe defunctus eſt, qui tamen in illa nocte inter cęteros non fuerat vocatus, vt apertè clareſceret, quia eius obitum ſola venerabilis Anaſtaſij interceſſio potuiſſet obtinere. Cap. 8, lib. 1.

EXEMPLVM XIIII.

Auarus Conſtantius murmurans propter duodecim aureos egenis datos Epiſcopatu indignus efficitur, quem per illos aureos emere diſpoſuerat.

COnſtantius presbyter nepos Bonifacij in ciuitate quæ Ferentis dicitur, Epiſcopi præcipuę ſanctitatis viri equum ſuum duodecim aureis vendidit, quos in propriam ponens arcam ad exercendum aliud opus diſceſſit. Tum ſubitò ad Epiſcopum pauperes venerunt qui importunè pręcabantur vt eis ſanctus vir Bonifacius Epiſcopus ad conſolationem ſuæ inopiæ aliqnid largiri debuiſſet. Sed vir Dei quia quòd tribueret non habebat, ęſtuare cœpit in cogitatione, ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repentè ad memoriam redijt, quia Conſtantius presbyter nepos eius equum quem ſedere conſueuerat vẽdidiſſet, atque hoc ipſum pretium in arca ſua haberet. Abſente ergo eodem nepote ſuo acceſſit ad arcam, & piè violentus clauſtra arcæ comminuit, duodecim aureos tulit, eoſque indigentibus vt placuit diuiſit. Itaque Cõſtantius presbyter reuerſus ex opere arcam fractam repperit, & caballi ſui precium quòd illic poſuerat non inuenit. Cœpit magna voce perſtrepere, & cùm furore nimio clamare: Omnes hic viuunt, ſolus ergo in hac domo viuere non poſſum. Ad cuius nimirum voces venit Epiſcopus, omneſq; q in eodem Epiſcopatu aderant. Cumq; eum vir Dei locutione blanda temperare voluiſſet, cœpit ille cùm iurgio reſpondere, dicens: Omnes tecum viuunt, ego ſolus hic ante te viuere non poſſum, redde mihi ſolidos meos. Quibus vocibus cõmotus Epiſcopus beatæ Marię virginis Eccleſiam ingreſſus eſt, & eleuatis manibus extenſo veſtimento, ſtando cœpit orare Dominum, vt ei redderet vnde presbyteri furentis mitigare inſaniam potuiſſet. Cumque ſubitò ad veſtimentum ſuum oculos inter extenſa brachia reduxiſſet: repentè in ſinu ſuo duodecim aureos inuenit. Qui mox de eccleſia egreſſus eos ad ſinum furentis presbyteri proiecit, dicens: Ecce habes ſolidos tuos quos quæſiſti: ſed hoc tibi notum ſit, quia poſt mortem meam tu huic Eccleſiæ Epiſcopus non eris, propter auaritiam

tuam. Ex qua ſententiæ veritate colligitur, quia eoſdem ſolidos presbyter prò adipiſcendo Epiſcopatu præparabat: ſed viri Dei ſermo præualuit. Nam idem Cõſtantius in presbyteratus officio vitam finiuit. Cap. 9. lib. 1.

EXEMPLVM XV.

Puer Bonifacius in pauperes miſericors horrea frumento vacuata oratione repleuit: rapientẽ gallinam matris vulpeculam occidit, & gallinam liberauit.

PRæfatus Bonifacius Epiſcopus eo tempore, quo cùm matre ſua puer habitabat, egreſſus hoſpitium, nonnunquàm ſine linea, crebro etiam ſine lanea tunica reuertebatur, quia mox vt nudum quempiam repperiſſet veſtiebat hunc ſe expolians, vt ſe ante Dei oculos obtentu mercedis veſtiret. Quem mater ſua increpare frequenter conſueuerat dicens: Quòd iuſtum non eſſet vt ipſe inops pauperibus veſtimenta largiretur. Quæ quadam die horreum ingreſſa pœnè omne triticum, quòd ſibi in ſtipendium totius anni parauerat, inuenit à filio ſuo pauperibus expenſum. Cumque ſemetipſam alapis pugniſque tunderet, quòd quaſi anni ſubſidia perdidiſſet, ſuperuenit Bonifaci* puer Dei, eamque quibus verbis conſolari valuit cœpit. Quę cùm nihil conſolationis admitteret hanc rogauit, vt ab horreo exire debuiſſet, in quo ex omni eorum tritico paruum, quod inuentum eſt remanſiſſe. Puer autem Dei ſeſe illic protinus in orationem dedit. Qui poſt paululum egreſſus ad horreum matrem reduxit, quod iã tritico plenum inuentum eſt, ſicut plenũ ante non fuerat cùm mater illius totius anni ſumptus ſe congregaſſe gaudebat. Quo viſo miraculo compuncta mater ipſa iam cępit vrgere, vt daret qui ſic celeriter poſſet quæ petiſſet accipere. Hæc itaque in hoſpitij ſui veſtibulo gallinas nutrire conſueuerat, ſed eas ex vicino rure vulpes veniens auferebat. Quadam verò die, dum in eodem veſtibulo puer Bonifacius ſtaret vulpes ex more venit, & gallinã abſtulit. Ipſe autem concitus Eccleſiam intrauit, & ſe in orationem proſternens apertis vocibus, dixit: Placet tibi Domine, vt de nutrimento matris meæ manducare non poſſim, ecce enim gallinas quas nutrit vulpes comedit. Qui ab oratione ſurgens Eccleſiam egreſſus eſt. Mox autem vulpes rediens gallinam, quàm in ore tenebat dimiſit, atque ipſa moriens ante oculos eius in terram cecidit. ibidem.

EXEMPLVM XVI.

Incantationibus à vexatiòne dęmones curanda fœmina ab integra legione dæmonum inuadetur.

MAtrona quædam nobilis in vicinis Tuſciæ partibus habebat nurum, quæ intra breue tempus, quo filium eius acceperat, cum eadem ſocru ſua, ad dedicationem oratorij beati Sebaſtiani martyris fuerat inuitata. Nocte verò eadem qua ſequenti die ad dedicationẽ prædicti oratorij fuerat proceſſura voluptate carnis deuicta à viro ſuo ſeſe abſtinere non potuit. Cumque manè facto conſcientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, proceſſionem verò imperaret verecundia plus erubeſcens, vultum hominumq; Dei iudicium metuens cùm ſocru ſua ad dedicandum oratorium proceſſit. Mox verò vt reliquiæ beati Sebaſtiani martyris oratorium ſunt ingreſſæ, eandẽ prædictę matronæ nurũ ſpũs malignus inuaſit, & corã omni populo vexare cępit. Eiuſdẽ verò oratorij presbyter dũ hanc vehemẽtiſſimè vexari conſpiceret, ex altari protinus ſyndonem tulit: eamque cooperuit. Sed hũc repentè diabolus inuaſit. Et quia vltra vires voluit quicquam præſumere, compulſus eſt in ſua vexatione cognoſcere quid eſſet. Hi ergo qui aderant puellam in manibus oratorio ſublatam ad domum propriam deportauerunt. Cumque hanc antiquus hoſtis vexatione continua vehementer attereret, propinqui ſui eam carnaliter amantes, atq; amando perſequẽtes ad obtinendum ſalutis remedium maleficis tradiderunt, vt eius animam funditus extinguerẽt: cuius carni magicis artibus ad tempus prodeſſe conarentur. Ducta itaq; eſt ad fluuium, atque in aqua merſa, ibiq; diutius incãtationibus agere malefici moliebantur, vt is qui eam inuaſerat exiret. Sed miro omnipotentis Dei iudicio, dum peruerſa arte vnus ab ea repellitur in eam ſubitò legio intrauit. Cępitq; ex illa hora

tot

tot noctibus agitari: tot vocibus clamoribusque perſonare quot ſpiritibus tenebatur. Tunc inito conſilio parentes eius ſuæ perfidiæ culpam fatentes: hanc ad virum venerabilem Fortunatum Epiſcopũ duxerunt, eique reliquerunt: qua ille accepta multis ſe diebus ac noctibus in orationibus dedit: tantoque annifu precibus incubuit, quanto, & in vno corpore contra ſe aſſiſtere legionis aciem inuenit. Tum non poſt multos dies, ita ſanam atque incolumem reddidit, ac ſi in eam proprium ius diabolus nunquam habuiſſet. Cap. 10. lib. 1.

EXEMPLVM XVII.

Intentione ſiniſtra dæmonem in ſpecie peregrini hoſpitio recipiens, filium in ignem proiectum perdidit.

ALio quoque tempore idem vir omnipotentis Dei famulus ex obſeſſo quodam homine immundum ſpiritum excuſſit. Qui malignus ſpiritus cùm veſpeaſcente iam die ſecretam ab hominibus horam cerneret, peregrinum quempiam ſe eſſe ſimulans circumire cœpit ciuitatis plateas, & clamare. O virum ſanctũ Fortunatum Epiſcopum. Ecce quid fecit: peregrinum hominem de hoſpitio ſuo expulit, quæro vbi requieſcere debeam, & in ciuitate eius non inuenio. Tunc quidam in hoſpitio cum vxore ſua, & paruulo filio ad prunas ſedebat, qui vocem eius audiẽs, & quid Epiſcopus ei fecerit requirens hũc inuitauit hoſpitio, & ſedere ſecum iuxta prunas fecit. Cumq́; viciſſim aliqua confabularentur paruulum eius filium idem malignus ſpiritus inuaſit, atque in eaſdem prunas proiecit, ibique mox eius animam excuſſit. Qui orbatus miſer vel quẽ ipſe ſuſceperit, vel quem Epiſcopus expuliſſet agnouit. ibidem.

Petrus.

Quidnam hoc eſſe dicimus vt occidendi auſum in hoſpitio eius antiquus hoſtis acciperet, qui hunc peregrinum æſtimans ad ſe hoſpitalitatis gratia vocaſſet.

Gregorius.

Multa Petre videtur bona, ſed non ſunt, quoniam bono animo non fiunt. Vnde in Euangelio veritas dicit: Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebroſum erit. Quia cùm peruerſa eſt intentio quæ præcedit, prauũ eſt omne opus quòd ſequitur, quamuis rectum eſſe videatur. Ego namque hunc virum, qui dum quaſi hoſpitalitatem exhiberet orbatus eſt, non pietatis opere delectatum æſtimo, ſed Epiſcopi derogatione. Nam pœna ſubſequẽs innotuit, quia præcedens illa ſuſceptio ſine culpa non fuit. Sunt namq; nonnulli, qui idcirco bona facere ſtudent, vt gratiã alienæ operationis obnubilent, nec paſcuntur bono quod faciunt, ſed laude boni qua cæteros premunt. Qua de re exiſtimo hũc virum qui malignum ſpiritum in hoſpitalitate ſuſcepit, oſtentationi potius intendiſſe, quàm operi, vt meliora feciſſe, quàm Epiſcopus videretur, quatenus ipſe ſuſceperit eum, quem vir Dei Fortunatus expuliſſet. ibidem.

EXEMPLVM XVIII.

Gloriam cœleſtem expertus Marcellus cũ à ſancto Fortunato à mortuis eſſet ſuſcitatus, ingemuit dicẽs: O quid feciſti.

IN eadem Tudertina vrbe, in qua Fortunatus vir Dei erat Epiſcopus, Marcellus quidam bonæ actionis vir cum duabus ſororibus ſuis habitauit. Qui eueniente moleſtia corporis ipſo ſacratiſſimo veſperaſcente iam ſabbatho Paſchali defunctus eſt. Cuius corpus cùm longius eſſet efferendum die eodem ſepeliri nõ potuit. Cumque mora eſſet temporis ad explendum debitum ſepulturæ, ſorores eius morte illius afflictæ, cucurrerunt fleutes ad Fortunatum venerabilem, eiq; magnis vocibus clamare cœperunt: Scimus quòd Apoſtolorum vitam tenes, leproſos mundas, cæcos illuminas, veni & reſuſcita mortuum noſtrum. Qui mox vt cognouit fratrem earum defunctum, flere etiam cœpit ipſe de morte ipſius, eiſque reſpondit, dicens: Recedite, & hoc dicere nolite, quia iuſſio omnipotentis Dei eſt, cui contraire nullus hominũ poteſt. Illis itaq; diſcedentibus, triſtis ex morte illius manſit Epiſcopus. Subſequenti autẽ die Dominico, ante exurgẽtis lucis crepuſculum vocatis duobus diaconibus ſuis pertexit ad domum defuncti, acceſſit ad locum vbi iacebat corpus exanime, ibiq; ſe in orationem dedit. Expleta aũt prece ſurrexit, & iuxta corpus defuncti ſedit. Nõ autem grandi voce defun-

defunctum per nomen vocauit dicens: Frater Marcelle veni. Ille autem ac ſi leniter dormiens ad vicinam vocem quamuis modicam fuiſſet excitatus ſtatim aperuit oculos, atque ad Epiſcopum reſpiciens dixit: O quid feciſti? ò quid feciſti? Cui Epiſcopus reſpondit, dicens: Quid feci fili? At ille ait: Duo heſterna die venerunt, qui me eijcientes ex corpore, in bonum locum duxerunt. Hodie autem vnus miſſus eſt nuncius, qui dixit: Reducite eum, quia Fortunatus Epiſcopus in domum illius venit. Quibus verbis expletis, mox ex infirmitate conualuit, & in hac vita diutius manſit. Nec tamen credendum eſt, quia locum quem acceperat perdidit, quia dubium nō eſt quòd interceſſoris ſui precibus potuit poſt mortem melius viuere, qui ante mortem ſtuduit omnipotenti Deo placere. Cap. 11. lib. 1.

Ex ſecundo libro Dialogorum D. Gregorij.

EXEMPLVM XIX.

Beatus Benedictus mundum fugit.

FVIT vir vitę venerabilis Dei gratia Benedictus & nomine, ab ipſo pueritiæ ſuæ tempore corgerens ſenile, ætatē quippe moribus tranſiens, nulli animum voluptati dedit. Sed dum in hac terra adhuc eſſet, quo temporalibus liberè vti potuiſſet: deſpexit iam quaſi aridum mundum cùm floreret. Qui liberaliori genere ex prouincia Mirſię ortus, Romę liberalibus literarum ſtudijs traditus fuerat. Sed cū ex eis multos ire per abrupta vitiorū cerneret, eum quem quaſi in ingreſſu mundi poſuerat retraxit pedē, ne ſi quid de ſcientia eius attingeret, ipſe quoque poſtmodum in immane præcipitium totus iret. Deſpectis itaque literarum ſtudijs relicta domo, rebuſque patrijs, ſoli Deo placere deſiderans, ſanctæ conuerſationis habitū quæſiuit. receſſitque ſcienter neſcius, & ſapienter indoctus. in præfatione lib. 2.

EXEMPLVM XX.

Oculos malè cuſtodiens in iuuentute Benedictus fœminam in ſæculo vidit, vnde in eremo poſtea grauius tentabatur, ſed nudum ſe ſuper vepres voluendo tentationem ſuperauit.

QVadam die dum ſolus eſſet beatus Benedictus, tentator affuit. Nam nigra, paruaque auis quę vulgò merula vocatur, circa eius faciem volitare cępit, eiuſq; vultui importunè inſiſtere, ita vt manu capi poſſet, ſi hanc vir ſanctus tenere voluiſſet, ſed ſigno crucis edito receſſit auis. Tanta autem carnis tentatio aue eadem recedente ſecuta eſt, quantam vir ſanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namque fœminam aliquando viderat, quam malignus ſpiritus ante eius mētis oculos reduxit, tantoque igne ſerui Dei animum in ſpeciem illius accendit, vt ſe in eius pectore amoris flamma vix caperet, & pœnè deſerere eremum voluptate victus deliberaret. Tum ſuperna gratia ſubito reſpectus ad ſemetipſum reuerſus eſt, atq; vrticarum & veprium iuxta denſa ſuccreſcere fruteta conſpiciens, exutus indumento nudum ſe in illis ſpinarum aculeis & vrticarū incendijs proiecit. Ibique diu volutatus toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera, eduxit à corpore vulnus mentis, quoniam voluptatem traxit in dolorem. Cūque bene pœnaliter arderet foris, extinxit, quòd illicitè ardebat intus. Vicit itaque peccatum, quia mutauit incendium. Cap. 2. lib. 2.

EXEMPLVM XXI.

Eccleſiam tempore orationis exiens monachus à dæmone trahitur, ſed virga percuſſus à beato Benedicto emēdatur.

IN vno autem ex Benedicti monaſterijs quæ circumquaque conſtruxerat, quidam monachus fuit, qui ad orationem ſtare non poterat: ſed mox vt ſe fratres ad ſtudium orationis inclinaſſent, ipſe egrediebatur foras, & mente vaga terrena aliqua, & tranſitoria agebat. Cumque ab Abbate ſuo ſæpius fuiſſet admonitus, tandem ad virū Dei ductus eſt, qui ipſe quoque eius ſtultitiā vehementer increpauit, & ad monaſteriu m reuerſus, vix duobus die-

diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nã tertio die ad vſum proprium reuerſus vagari tempore orationis cœpit. Quod cùm ſeruo Dei ab eodem monaſterij patre quẽ conſtituerat, nunciatum eſſet, dixit: Ego veniam, eumq́; per me emendabo. Cumque vir Dei veniſſet in idem monaſteriũ, & conſtituta hora expleta pſalmodia ſeſe fratres in orationem dediſſent, aſpexit ꝙ eundẽ monachum qui manere in oratione non poterat, quidam niger puerulus per veſtimenti fimbriam foras trahebat. Tunc eidem patri monaſterij Pompeiano nomine, & Mauro Dei famulo ſecretò, dixit: Nunquid non aſpicitis, quis eſt qui iſtum monachum foras trahit? Qui reſpõdentes dixerunt: Non. Quibus ait: Oremus vt vos etiam videatis, quem iſte monachus ſequitur. Cumque per biduum eſſet oratum. Maurus monachus vidit, Pompeianus autem eiuſdem monaſterij, pater videre non potuit. Die ergo alia expleta oratione, vir Dei oratorium egreſſus, ſtãtem foris monachum repperit, quẽ pro cæcitate cordis ſui virga percuſſit. Qui ex illo die nihil perſuaſionis vlterius à nigro iam puerulo pertulit, ſed ad orationis ſtudium immobilis permanſit. Sicque antiquus hoſtis dominari non auſus eſt in eius cogitatione, ac ſi ipſe percuſſus fuiſſet ex verbere. Cap. 3. lib. 2.

EXEMPLVM XXII.

Inuidus ſacerdos Florẽtius beato Benedicto venenum dedit, & ſeptẽ nudas puellas in conſpectu diſcipulorum eius ducere choream ordinauit, & repentina morte interijt.

CVm iam monaſteria ſancti Benedicti in amorem Domini noſtri Ieſu Chriſti longè lateque feruescerent, & ſecularẽ vitam multi relinquerent, & ſub leui redemptionis iugo ceruicem cordis edomarent, ſicut mos prauorũ eſt inuidere alijs virtutis bonum, quod ipſi habere non appetunt, vicinæ Eccleſiæ presbyter Florentius nomine antiqui hoſtis malitia percuſſus ſancti viri ſtudijs cœpit æmulari, eiuſque conuerſationi derogare, quoſq́; etiã poſſet ab illius viſitatione compeſcere. Cumque iam ſe cõſpiceret eius profectibus obuiare non poſſe, & conuerſationis illius opinionem creſcere, atque multos ad ſtatum vitæ melioris ipſo quoque opinionis eius præconio indeficiẽter vocari: inuidiæ facibus magis magisq́; ſuccenſus deterior fiebat: quia conuerſationis illius habere appetebat laudem, ſed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiuſdem inuidiæ tenebris cæcatus ad hoc vſque perductus eſt, vt ſeruo omnipotentis Dei infectum veneno panem quaſi pro benedictione tranſmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione ſuſcepit, ſed eum quæ peſtis lateret in pane non latuit. Ad horam verò refectionis illius ex vicina ſilua coruus venire conſueuerat, & panem de manu eius accipere. Qui cùm more ſolito veniſſet panem quem presbyter tranſmiſerat vir Dei ante coruum proiecit, atque ei præcepit, dicens: In nomine Ieſu Chriſti tolle hunc panem, & tali eum in loco proijce, vbi à nullo homine poſſit inueniri. Tunc coruus apèrto ore expanſis alis circa eundem cœpit panem diſcurrere, atque crocitare, ac ſi apertè diceret, & obedire ſe velle, & tamen iuſſa implere nõ poſſe. Cui vir Dei iterum atque iterum præcipiebat, dicens: Leua, leua ſecurus, atque ibi proijce, vbi inueniri non poſſit. Quem diu demoratus quando coruus momordit, properè, leuauit & receſſit. Poſt trium verò horarum ſpacium abiecto pane, redijt, & de manu hominis Dei annonam quam conſueuerat accepit. Venerabilis autem pater contra vitam ſuã inardeſcere ſacerdotis animum videns: illi magis quàm ſibi doluit. Sed prædictus Florentius, quia magiſtri corpus necare non potuit, ſe ad extinguendas diſcipulorum animas accẽdit, ita vt in horto cellæ, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas ſeptem puellas mitteret, quæ corã eis ſibi inuicem manus tenẽtes, & diutius ludentes, illorum mentes ad peruerſitatẽ libidinis inflammarent. Quòd vir Dei de cella conſpiciens, lapſumque adhuc in tenerioribus diſcipulis pertimeſcens, idque pro ſua ſolius fieri perſecutione pertractans: inuidiæ locum dedit, atque oratoria cuncta, quæ conſtruxerat, ſub ſtatutis præpoſitis adiunctis fratribus ordinauit, & paucis ſecum monachis ablatis habitationem mutauit loci. Moxque vt vir Dei eius odia humiliter declinauit, hunc om-

omnipotens Deus terribiliter percuſſit. Nam cùm presbyter prædictus ſtans in ſolario Benedictum diſceſſiſſe, cognoſceret, & exultaret perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipſum in quo ſtabat ſolarium cæcidit, & Benedicti hoſtem conterens extinxit. Quod viri Dei diſcipulus Maurus nomine ſtatim venerabili patri Benedicto, qui adhuc à loco eodem vix decem milibus aberat æſtimauit eſſe nunciandum, dicens: Reuertere quia presbyter qui te perſequebatur extinctus eſt. Quòd vir Dei Benedictus audiens, ſe ſe in grauibus lamẽtis dedit, vel quia Dei inimicus occubuit, vel quia de inimici morte diſcipulus exultauit, qua de re factum eſt, vt eidem quoque diſcipulo pœnitentiam indiceret, quòd mandans talia gaudere de inimici interitu præſumpſiſſet. Cap. 8. lib. 2.

EXEMPLVM XXIII.

Ordinem ſacrum aſſumens clericus per beatum Benedictum à dæmone liberatus, rurſum à diabolo vſque ad finem vitæ ſuæ obſidetur.

EOdem quoque tempore Aquinenſis Eccleſiæ clericus à dæmonio vexabatur, quia à venerabili viro Conſtantio Eccleſiæ eiuſdem antiſtite per multa fuerat martyrum loca tranſmiſſus, vt ſanari potuiſſet. Sed ſancti Dei martyres noluerũt ei donum ſanitatis tribuere, vt quãta eſſet in Benedicto gratia demonſtrarent. Ductus eſt itaque ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Ieſu Chriſto Domino preces fundens, antiquum hoſtem de obſeſſo homine protinus expulit, cui ſanato præcepit, dicens: Vade, & poſt hoc carnem non comedas, ad ſacrum verò ordinẽ accedere nunquam præſumas. Quacunque autem die ad ſacrum ordinem accedere temerariè præſumpſeris; ſtatim iuri diaboli iterum mancipaberis. Deceſſit ergò clericus ſanus, & ſicut terrere ſolet animam pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim cuſtodiuit. Cùm verò poſt annos multos omnes priores illius de hac luce migraſſent, & minores ſuos ſibimet ſuperponi in ſacris ordinibus cerneret, verba viri Dei quaſi ex longo tẽpore oblius poſtpoſuit, atque ad ſacrum ordinem acceſſit, quem mox is qui reliquerat diabolus tenuit, eumque vexare quouſq; animã eius excuteret non ceſſauit. lib. 2. c. 16

EXEMPLVM XXIIII.

Linguam non refrœnantes tres moniales fœminæ à beato Benedicto excommunicatæ poſt mortem eccleſiã viſæ ſunt exire.

NOn longè ab eius monaſterio duæ quædam ſanctimoniales fœminæ nobiliori genere exortæ in loco proprio conuerſabantur. Quibus quidam religioſus vir ad exterioris vitæ vſum præbebat obſequium. Sed ſicut nonnullis ſolet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, vt minus ſe in hoc mundo deſpiciant, qui plus ſe cęteris aliquid fuiſſe meminerunt. Necdum prædictæ ſanctimoniales fœminæ perfectè linguam ſub habitus ſui fræno reſtrinxerant, & eũdem religioſum virum, qui ad exteriora neceſſaria eis obſequium præbebat, incautis ſæpè ſermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui dum diu iſta toleraret perrexit ad Dei hominem, quantaſque pateretur verborum contumelias enarrauit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandauit dicens: Corrigite linguam veſtram, quia ſi non emendaueritis excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis ſententiam non proferẽdo intulit, ſed minando. Ille autem à priſtinis moribus nihil mutatæ intra paucos dies defunctæ ſunt, atque in Eccleſia ſepultæ. Cumque in eadem Eccleſia miſſarum ſolennia celebrarentur, atque ex more diaconus clamaret, ſiquis non communicat det locum, nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino deferre conſueuerat, eas de ſepulchris ſuis progredi, & exire Eccleſiam videbat. Quòd dum ſæpiùs cerneret, quia ad vocem diaconi clamantis exibãt foras, atque intra Eccleſiam permanere non poterant ad memoriam rediit, quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mãdauit. Eas quippe ſe communione priuare dixerat, niſi mores ſuos & verba corrigerent. Tunc ſeruo Dei cùm graui mœrore indicatum eſt. Qui manu ſua protinus oblationem dedit, dicens: Ite, & hanc oblationem pro eis offerri Domino facite, & vlterius excom-

excommunicatæ non erunt. Quæ dum oblatio pro eis fuiſſet oblata, & à diacono iuxta morem clamatum eſſet, vt non communicantes ab Eccleſia exirent, illæ exire ab Eccleſia vlterius viſæ non ſunt. Qua ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos qui communione priuati ſunt minimè recederent, communionem à Domino per ſeruum Dei recepiſſent. Cap. 23. lib. 2

EXEMPLVM XXV.

Parentes viſitans ſine benedictione & licentia ſancti Benedicti mortuus à terra reijcitur.

QVadam quoque die dum quidã eius paruulus monachus parentes ſuos vltra quàm debebat diligens, atq; ad eorum habitaculum tendens, ſine benedictione de monaſterio exiſſet, eodẽ die mox vt ad eos peruenit defunctus eſt. Cũque eſſet ſepultus die altero proiectum foras corpus inuentum eſt, quod rurſum tradere ſepulturæ curauerunt. Sequenti autem die iterum proiectum exterius atque inhumatum, ſicut prius inuenerunt. Tunc concitè ad Benedicti patris veſtigia currentes cùm grandi fletu petierunt, vt ei ſuam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu ſua protinus communionem Dominici corporis dedit dicens: Ite, atque hoc Dominicum corpus ſuper pectus eius cum magna reuerentia ponite, eumque ſic ſepulturæ tradite. Quod cùm factum fuiſſet ſuſceptum corpus eius tenuit terra, nec vltra proiecit. lib. 2. c. 24

EXEMPLVM XXVI.

À monaſterio beati Benedicti recedens monachus, territus apparitione draconis eum in via deuorare volẽtis, ad monaſterium reducitur.

QVidam autem eius monachus mobilitati mẽtem dederat, & permanere in monaſterio nolebat. Cumq; eũ vir Domini aſſiduè corriperet, frequenter admoueret, ipſe verò nullo modo conſentiret in congregatione perſiſtere, atque importunis precibus vt relaxaretur inſueret, quadam die idem venerabilis pater nimietatis tædio affectus, iratus iuſſit vt diſcederet. Qui mox vt monaſterium exijt, contra ſe aſſiſtere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumq; eum idem draco, qui apparuerat deuorare vellet, cœpit ipſe tremens & palpitans magniſque vocibus clamare, dicens: Currite, currite, quia draco ille deuorare me vult. Currentes autem fratres, draconem minimè viderunt, ſed trementem atque palpitantẽ monachum ad monaſterium reduxerunt, qui ſtatim promiſit nunquam ſe eſſe iam à monaſterio receſſurum, atque ex hora eadem in ſua promiſſione permanſit, quippe qui ſancti viri orationibus contra ſe aſſiſtere draconem viderat, quem prius non videndo ſequebatur. Cap. 25. lib. 2.

EXEMPLVM XXVII.

Oratione ſua beata Scholaſtica ſancti Benedicti ſoror impetrata pluuia vehementi fratrem recedere volentem detinuit, vt noctem pijs collocutionibus tranſigeret.

SOror beati Benedicti Scholaſtica nomine omnipotenti Domino ab ipſo infantiæ ſuæ tempore dedicata, ad eum ſemel per annum venire conſueuerat, ad quam vir Dei non longè extra ianuam in poſſeſſione monaſterij deſcendebat. Quadam verò die ex more venit, atque ad eã cum diſcipulis venerabilis eius frater deſcendit, qui totum diem in Dei laudibus ſactiſque colloquijs ducentes, incumbentibus iam noctis tenebris ſimul acceperũt cibos. Cumque adhuc ad menſam ſederent, & intra ſacra colloquia tardior ſe hora protraheret, eadem ſanctimonialis fœmina ſoror eius eum rogauit dicens: Quæſo te ne in iſta nocte me deſeras, vt vſque ad mane de cœleſtis vitæ gaudijs loquamur. Cui ille reſpondit: Quid eſt quòd loqueris ſoror? Manere extra cellam nullatenus poſſum, tanta verò erat cœli ſerenitas, vt nulla in aere nubes appareret. Sanctimonialis autem fœmina cùm verba fratris negantis audiſſet, inſertis digitis manus ſuper menſam poſuit, caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinauit. Cumque leuaret de menſa caput, tanta coruſcationis & tonitrui virtus, tantaque inundatio pluuiæ erupit,

erupit, & neque venerabilis Benedictus, neque fratres qui cum eo aderant extrà loci limen quo conſederant pedem monere potuiſſent. Sanctimonialis quippe fœmina caput in manibus declinans lachrymarum fluuios in menſam fuderat, per quos ſerenitatē aeris ad pluuiam traxit. Nec paulò tardius poſt orationem inundatio illa ſecuta eſt, ſed tanta conuenientia fuit orationis & inundationis, vt de menſa caput iam cum tonitruo leuaret, quatenus vnum idemque eſſet momentū & leuare caput, & pluuiam deponere. Tūc vir Dei inter coruſcos & tonitrua, atque ingētis pluuiæ inundationem videns ſe ad monaſterium remeare nō poſſe, cœpit cōquæri cōtriſtatus, dicens: Parcat tibi Deus omnipotens, ſoror, quid eſt quod feciſti? Cui illa reſpondit: Ecce te rogaui, & audire me noluiſti, rogaui Dominum meū, & exaudiuit me. Modò ergo ſi potes egredere, & me dimiſſa ad monaſterium recede. Ipſe autem extra tectum exire non valens, quia remanere ſponte noluit, in loco manſit inuitus. Sicque factum eſt vt totam noctem peruigilem ducerent, atque per ſacra ſpiritualis vitæ colloquia ſeſe vicaria relatione ſatiarent. Cap. 33. lib. 2.

EXEMPLVM XXVIII.

Beatus Benedictus totum mundum ſub vno ſolis radio collectum vidit, & Germani Capuani Epiſcopi animā in ſphæra ignea ab Angelis in cœlum deferri.

ALio quoque tempore ſeruandus diaconus, atque Abbas eius monaſterij, quod in Campaniæ partibus à Liberio quondam patricio fuerat conſtructum, ad ſanctum Benedictum ire gratia viſitationis ex more conſueuerat, eius quippe monaſterium frequentabat, vt quia idem vir quoque doctrina gratiæ cœleſtis influebat, dulcia ſibi inuicē vitæ verba transfunderent, & ſuauem cibum cœleſtis patriæ, quia adhuc perfectè gaudendo non poterant, ſaltem ſuſpirando guſtarent. Cumque hora iam quietis exiſteret, in cuius turris ſuperioribus ſe venerabilis Benedictus, in huius quoque inferioribus ſe Seruandus diaconus collocauit, quo videlicet in loco inferiora ſuperioribus continuabat aſcenſus. Ante eandem verò turrim largius erat habitaculū, in quo vtriuſque diſcipuli quieſcebant. Cumque vir Dei Benedictus adhuc quieſcentibus fratribus inſtans vigilijs, nocturnæ orationis tempora præueniſſet, ad feneſtram ſtans, & omnipotentem Dominum deprecans, ſubitò intempeſta noctis hora reſpiciens, vidit fuſam lucem deſuper cunctas noctis tenebras effugaſſe, tātoque ſplendore clareſcere, vt diem vinceret lux illa quæ inter tenebras radiaſſet. Mira autem valde res in hac ſpeculatione ſecuta eſt, quia ſicut poſt ipſe narrauit, omnis etiam mundus veluti ſub vno ſolis radio collectus ante oculos eius adductus eſt. Qui venerabilis pater dum intentam oculorum aciē in hoc ſplendore coruſcæ lucis infigeret, vidit Germani Capuani Epiſcopi animam in ſphæra ignea ab Angelis in cœlum deferri. Tunc tanti ſibi teſtem volens adhibere miraculi, Seruandum diaconum iterato bis, terque eius nomine cum clamoris magnitudine vocauit. Cùm ille fuiſſet inſolito tanti viri clamore turbatus, aſcendit, reſpexit, lucisque iam exiguam partem vidit. Cui tamen hoc obſtupeſcenti miraculum vir Dei per ordinē quæ fuerant geſta narrauit, ſtatimque in Caſſinum caſtrum religioſo viro Theoprobo mandauit, vt ad Capuanam vrbem ſub eadem nocte tranſmitteret, & quid de Germano Epiſcopo ageretur agnoſceret, & indicaret. Factumque eſt vt Reuerendiſſimum virum Germanum is qui miſſus fuerat iam defunctum reperiret, & requirens ſubtiliter agnouit eodem momento fuiſſe obitū illius, quo vir Dei eius agnouit aſcenſum.
Cap. 35. lib. 2.

Ex tertio libro Dialogorum D. Gregorij.

EXEMPLVM XXIX.

Paſtor bonus Paulinus Epiſcopus primò omnia ſua, deinde ſeipſum pro ſubditis dedit.

DVM ſæuientium VVandalorum tempore fuiſſet Italia in Campaniæ partibus depopulata, multique eſſent de hac terra in Africanam regionē traducti, vir Domini Paulinus cuncta quæ ad Epiſcopatus vſum habere poterat captiuis indigentibus largitus eſt. Cumq; iam nihil omnino ſupereſſet quod petentibus dari potuiſſet, quadam die quædam vidua aduenit, quæ à regis VVandalorum genero filium ſuum in captiuitatem fuiſſe ductum perhibuit, atque à viro Dei huius precium poſtulauit, ſi fortè illius Dominus hoc dignaretur accipere, & hunc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei magnopere quid petenti fœminæ dare potuiſſet inquirens, nihil apud ſe aliud niſi ſe inuenit, petentique fœminæ reſpondit dicens: Mulier, quod poſſim tibi dare non habeo, ſed memetipſum tolle, me ſeruum iuris tui eſſe profitere, atque vt filiū tuum recipias, me vice illius in ſeruitium trade. Quod illa ex ore tanti viri audiens irriſionem potius credidit, quàm compaſſionem. At ille vt erat vir eloquentiſſimus, & valde in exterioribus quoque ſtudijs eruditus dubitāti fœminæ citius perſuaſit vt audita crederet, & pro receptione filij in ſeruitium tradere nō dubitaret Epiſcopum. Perrexerunt ergo vterque in Africam. Procedente autem regis genero, qui eius filium habebat, vidua rogatura ſe obtulit, ac prius petiuit vt ei filius donari debuiſſet. Quod cùm vir barbarus, typo ſuperbiæ turgidus, gaudio tranſitoriæ proſperitatis inflatus non ſolùm facere, ſed & audire deſpiceret, vidua ſubiunxit dicens: Ecce hominem hunc pro eo vicarium præbeo, & ſolummodo pietatem in me exhibens, mihi filium meum vnicum redde. Cumque ille venuſti vultus hominem conſpexiſſet, quam artem noſſet inquiſiuit. Cui vir Dei Paulinus reſpondit, dicens: Artem quidem aliquā neſcio, ſed hortū bene excolere ſcio. Qđ vir gentilis valde libenter accepit, cùm in nutriendis oleribus quia peritus eſſet, audiuit. Suſcepit itaque ſeruum, & roganti viduæ reddidit filium. Quo accepto vidua ex Africana regione diſceſſit. Paulinus verò excolendi horti ſuſcepit curam. Cumque idem regis gener crebro ingrederetur hortum, ſuumq; hortulanū quædam requireret, & ſapientem valde eſſe hominem videret, amicos cœpit familiares deſerere & ſæpius cum ſuo hortulano colloqui, atq; ſermonibus eius delectari. Cui Paulinus quotidie ad menſam olera, virentesque herbas deferre conſueuerat. & accepto pane ad curam horti remeare. Cumque hoc diutius ageretur, quadam die Domino ſuo ſecum ſecretius loquenti ait: Vide quid agas, & VVandalorum regnum qualiter diſponi debeat, prouide: quia rex citius & cum omni celeritate moriturus eſt. Quod ille audiens, quia ab eodem rege præ cæteris diligebatur, ei minimè tacuit, ſed quid à ſuo hortulano, ſapiēti ſcilicet viro, agnouiſſet, indicauit. Qđ dum rex audiſſet, illico reſpondit: Ego vellem hunc de quo loqueris hominem videre. Cui gener eius venerabilis Paulini temporalis Dominus reſpondit, dicens: Virentes herbas mihi ad prandium deferre conſueuit. Has itaque hunc ad mēſam meam deportare facio, vt quis ſit qui mihi hæc locutus ſit agnoſcas. Factumque eſt. Et dum rex ad prandēdum diſcubuit: Paulinus ex ſuo opere olera quæque & virentia delaturus aduenit. Cumque hunc rex ſubitò conſpexiſſet, intremuit, atque accerſito eius Domino ſibi per filiā propinquo ei ſecretum quod prius abſconderat indicauit, dicens: Verum eſt quod audiſti. Nam nocte hac in ſomnio, ſedentes in tribunalibus contra me iudices vidi, inter quos iſte etiam ſimul ſedebat, & flagellum quod aliquando acceperam, eorū mihi iudicio tollebatur. Sed percontare quiſnam ſit, nam ego hunc tanti meriti virum, popularem, vt conſpicitur, eſſe nō ſuſpicor.

ſuſpicor. Tūc regis gener ſecretò Paulinū tulit, & quiſnā eſſet, inquiſiuit. Cui vir Dei rūdit: Seruus tuus ſum, quem pro filio viduæ vicarium ſuſcepiſti. Cumque ille inſtanter requireret vt non quid eſſet, ſed quid in ſua patria fuiſſet indicaret, atque hoc ab eo facta iteratione frequentis inquiſitionis requireret, vir Dei conſtrictus magniſque coniurationibus, iam nō valens negare quid eſſet, Epiſcopū ſe fuiſſe teſtatus eſt. Quod poſſeſſor eius audiēs valde pertimuit, atque humiliter obtulit, dicens: Pete quod vis, quatenus ad terrā tuam à me cum magno munere reuertaris. Cui vir Domini Paulinus ait: Vnum eſt beneficium quod impendere mihi potes, vt omnes ciuitatis meæ captiuos relaxes. Qui cuncti protinus in Africana regione requiſiti, cum onuſtis frumento nauibus pro venerabilis viri Paulini ſatisfactione in eius comitatu laxati ſunt. Poſt non multos verò dies VVandalorum rex occubuit, & flagellū quod ad ſuam perniciem diſpenſante Deo pro fidelium diſciplina tenuerat, amiſit. Sicque factum eſt, vt omnipotentis Dei famulus Paulinus vera prędiceret, & qui ſe in ſeruitium ſolum tradiderat, cum multis à ſeruitio ad libertatem rediret, illum videlicet imitatus qui formam ſerui aſſumpſit, ne nos eſſemus ſerui peccati. Cuius ſequens veſtigia Paulinus ad tempus volūtariè ſeruus factus eſt ſolus, vt eſſet poſtmodum liber cum multis. Cap. 1. lib. 3.

EXEMPLVM XXX.

Dacius Epiſcopus propter fidem exulans dæmonem è domo quædam deſerta eijcit.

IVſtiniani principis tempore cūm Dacius Mediolanēſis vrbis Epiſcopus cauſa fidei exactus ad Conſtantinopolitanam vrbem pergeret, Corinthi deuenit. Qui dum largam domum ad hoſpitandū quæreret, quæ comitatum illius totum ferre potuiſſet, & vix inueniret, aſpexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamque ſibi præparari ad hoſpitandum iuſſit. Cumque eiuſdem loci incolæ dicerent in ea hunc manere non poſſe, quia multis iā annis hanc diabolus inhabitaret, atq; ideò vacua remanſiſſet, vir venerabilis Dacius reſpondit, dicens: Immo ideò hoſpitari in domo eadem debemus, ſi hāc ſpiritus malignus inuaſit, & ab ea hominum inhabitationem repulit: In ea ſibi igitur præparari lectum præcepit, ſecuruſq; illam, antiqui hoſtis certamina toleraturus, intrauit. Itaque intempeſtę noctis ſilentio cùm vir Dei quieſceret, antiquus hoſtis immenſis vocibus, magniſq; clamoribus cœpit imitari rugitus leonum balatus pecorum, ruditus aſinorum, ſibilos ſerpentum, porcorum grunitus, ſtridoreſq; ſoricū. Tunc repentè Dacius tot beſtiarum vocibus excitatus ſurrexit, vehementer iratus, contra antiquum hoſtem magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contigit miſer, tu ille es qui dixiſti: Ponam ſedem meam ad Aquilonem, & ero ſimilis altiſſimo. Ecce per ſuperbiam tuam, porcis & ſoricibus ſimilis factus es, & qui imitari Deum indignè voluiſti, ecce, vt dignus es beſtias imitaris. Ad quam eius vocem, vt ita dicam, deiectionem ſuam ſpiritus malignus erubuit, An non erubuit, qui eandem domum ad exhibenda monſtra quæ conſueuerat, vlterius non intrauit? Sicque poſtmodum fidelium habitaculum facta eſt, quia dum eam vnus veraciter fidelis ingreſſus eſt, ab ea protinus mendax ſpiritus, atque infidelis abſceſſit. Cap. 4. lib. 3.

EXEMPLVM XXXI.

Fœminæ cohabitans Andreas Fundanæ ciuitatis Epiſcopus proximus lapſui efficitur.

SED ecce dum facta fortium virorum narro, repentè ad memoriam venit quid erga Andream Fundanæ ciuitatis Epiſcopum diuina miſericordia fecerit. Quod tamen ad hoc legentibus vt valeat exopto proficere, quatenus qui corpus ſuum continentiæ dedicant, habitare cum fœminis non præſumant: ne ruina mentem tantò repentina ſurripiat, quanto ad hoc quod malè concupiſcitur, etiam præſentia concupitæ formæ famulatur. Nec res eſt dubia quam narro, quia penè tanti in ea teſtes ſunt, quanti & eiuſdem loci habitatores exiſtunt. Hic namque venerabilis vir cùm vitam multis plenam virtutibus duceret, ſeque ſub ſacerdotali cuſto-

dia

dia in continentiæ arce cuſtodiret, quandam ſanctimonialem fœminam quam ſecum habuerat, noluit ab Epiſcopatus ſui cura repellere, ſed certus de ſua eiusq; cōtinentia ſecum hanc permiſit habitare. Ex qua re actum eſt vt antiquus hoſtis apud eius animum aditum tentationis exquireret. Nam cœpit ſpeciem illius oculis mentis eius imprimere, vt illectus nefanda cogitaret. Quadam verò die Iudæus quidam ex Campaniæ partibus Romam veniens Appiæ carpiebat iter, qui ad Fundanum cliuum perueniēs, cùm iam diem veſperaſcere cerneret, & quo declinare poſſet, minimè reperiret: iuxta Apollinis templum fuit, ibique ſe ad manendum cōtulit. Qui illius loci ſacrilegium timens, quamuis fidem crucis non haberet, ſigno tamen crucis munire ſe curabat. Nocte autem media ipſo ſolitudinis pauore turbatus peruigil iacebat, & repentè conſpiciens vidit malignorum ſpirituum turbā, quaſi in obſequiū cuiuſdam poteſtatis prę ire, eum verò qui cæteris præerat, in eiuſdem gremio loci conſediſſe, qui cœpit ſingulorum ſpirituum obſequentiū ſibi cauſas, actusq; diſcutere, quatenus vnuſquiſque quantum nequitiæ egiſſet inueniret. Cumq; ſinguli ſpiritus ad inquiſitionem eius exponerent quid operati contra bonos fuiſſent, vnus in medium proſilijt, qui in Andreę animum per ſpeciem ſanctimonialis fœminæ, quæ in Epiſcopatu eius habitabat, quandam tentationem carnis commouiſſet aperuit. Cùm verò malignus ſpiritus qui prǫerat hoc inhianter audiret, & tantò ſibi factum lucrum grādе crederet, quantò ſanctioris viri animum ad lapſum perditionis inclinaret: tunc ille ſpiritus qui hæc fatebatur adiunxit: quia aduſq; hoc quoque die præterito veſpertina hora eius mentem traxi, vt in terga eiuſdem ſanctimonialis fœminæ blandiēs alapam daret. Tunc malignus ſpiritus, atq; humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blandè eſt, vt perficeret quod cœpiſſet, quatenus ruinæ illius ſingularem inter cæteros palmam teneret. Cumque Iudæus qui aduenerat hoc vigilans cerneret, & magnæ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem ſpiritu qui cunctis illic obſequentibus præerat iuſſum eſt, vt requirerent quiſnam eſſet ille qui iacere in templo eodem præſumpſiſſet, quem maligni ſpiritus pergentes, & ſubtilius intuentes crucis myſterio ſignatum viderunt, mirantes dixerunt: Væ, væ, væ vacuum, ſed ſignatum. Quibus hoc renunciantibus cuncta illa malignorum ſpirituum turba diſparuit. Iudæus verò qui hæc viderat ilicò ſurrexit, atque ad Epiſcopum cum feſtinatione peruenit. Quem in Eccleſia ſua reperiens, ſeorſum tulit, qua tentatione vrgeretur inquiſiuit. Cui confiteri Epiſcopus tentationem ſuam verecundus noluit. Cùm verò ille diceret quod in illa tali Dei famula praui amoris oculos inieciſſet, atque adhuc Epiſcopus negaret, adiunxit dicens: Quare negas quod inquireris, qui ad hoc veſpere heſterno perductus es, vt in poſteriora eius alapam ferires? Ad quæ nimirum verba deprehenſum ſe Epiſcopus intuens, humiliter confeſſus eſt quod prius pertinaciter negauit. Cuius ruinæ & verecundiæ idē Iudæus conſulens, qualiter hoc cognouiſſet, vel quæ in conuentu malignorum ſpirituum de eo audiuiſſet, indicauit. Quod ille cognoſcens ſeſe protinus in terram in orationem dedit, moxque de ſuo habitaculo non ſolùm eandem Dei famulam, ſed & omnem quoque fœminam quæ in eius illic obſequio habitabat expulit. In eodem verò templo Apollinis beati Andreæ Apoſtoli repentè oratorium fecit, atque omni illa tentatione carnis funditus caruit: Iudæum verò, cuius viſione atque increpatione ſaluatus eſt, ad æternam ſalutem traxit. Nam ſacramentis fidei imbutum, atque aqua baptiſmatis emundatum, ad ſanctæ Eccleſiæ gremium perduxit. Sicque factum eſt vt hebræus idem dum alienæ ſaluti conſuluit, perueniret ad ſuam, & omnipotens Deus inde alterū ad bonam vitam perduceret, vnde in bona vita alterum cuſtodiſſet. Cap. 7. lib. 3.

EXEMPLVM XXXII.

Obediuit aqua præcepto Sabini Epiſcopi, qui ſcripta ſcedula manu notarij aquā miraculosè compoſcuit ne terram Eccleſiæ læderet.

IN Placētina ciuitate Sabinum nomine fuiſſe aſſerunt miræ virtutis Epiſcopū.

Cui cum de die quadam ſuus diaconus nunciaſſet, quod curſus ſui Padus alueum egreſſus Eccleſiæ agros occupaſſet, totaque illic loca nutriendis ſeminibus profutura aqua eiuſdem fluminis teneret, venerabilis vitæ Sabinus Epiſcopus reſpondit, dicens; Vade, & dic ei: mandauit tibi Epiſcopus vt te compeſcas, & ad proprium alueum redeas. Quod diaconus eius audiens deſpexit, & deriſit. Tunc vir Domini accerſito notario dictauit, dicens; Sabinus Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruus commonitorium Pado. Præcipio tibi in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt de alueo tuo in locis iſtis vlterius non exeas, nec terras Eccleſiæ lædere præſumas. Atque eidem notario ſubiunxit, dicens: Vade, hoc ſcribe, & in aquam eiuſdem fluminis proijce. Quo facto ſancti viri præceptum ſuſcipiens, ſtatim ſe à terris Eccleſię fluminis aqua compeſcuit, atque ad proprium alueum reuerſa exire vlterius in loca eadem non præſumpſit. Qua in re Petre quid aliud quàm inobedientium hominũ duritia confunditur, quando in virtute Ieſu elementum irrationale ſancti viri pręceptis obediuit. Cap. 10. lib. 3.

EXEMPLVM XXXIII.

Hoſpitalis Cerbonius Epiſcopus mirificè ab vrſo occidendus honoratur.

VIr quoque vitæ venerabilis Populonij ciuitatis Epiſcopus Cerbonius magnam diebus noſtris ſanctitatis ſuæ probationem dedit. Nam cùm hoſpitalitatis ſtudio valde eſſet intentus, die quadam tranſeuntes milites hoſpitio ſuſcepit, quos ſuſceptos Gothis ſuperuenientibus abſcondit, eorumque vitam ab eorum nequitia abſcondendo ſeruauit. Quod cùm Gothorum regi perfido Totilæ nunciatum fuiſſet, crudelitatis immaniſſimæ veſania ſuccenſus, hunc ad locum qui octauo huius vrbis miliario Merulis dicitur, vbi tunc ipſe cum ſuo exercitu ſedebat, iuſſit deduci, eumque in ſpectaculo populi vrſis ad deuorandum proijci. Cumque idem rex perfidus in ipſo quoque ſpectaculo conſediſſet, ad aſpiciendam mortem Epiſcopi turba magna confluxit populi. Tunc Epiſcopus in medium deductus eſt, atque ad eius mortem immaniſſimus vrſus exquiſitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, ſæui regis animum ſatiaret. Dimiſſus itaque vrſus ex cauea eſt, qui accenſus & concitus Epiſcopum petijt, ſed ſubito ſuæ feritatis oblitus, deflexa ceruice ſummiſſoque humiliter capite, lambere pedes Epiſcopi cœpit, vt patenter omnibus daretur intelligi, quæ erga illum virum Dei & ferina corda eſſent hominum, & quaſi humana beſtiarum. Tunc populus qui ad ſpectaculum venerat mortis, magno clamore verſus eſt in admirationem venerationis. Tunc ad eius reuerentiam colendam rex ipſe permotus eſt, quippe cum quo ſuperno iudicio actum fuerat, vt qui Deum ſequi prius in cuſtodienda vita Epiſcopi noluit, ſaltem ad manſuetudinem beſtiam ſequeretur. Cui rei qui tunc præſentes fuerunt adhuc nonnulli ſuperſunt, eamque cum communi populo illic ſe vidiſſe teſtantur. Cap. 11. lib. 3.

EXEMPLVM XXXIIII.

Corpus Herculani Epiſcopi iuſſu Totilæ regis occiſi poſt quadrageſimum diem integrum, ſanumq; repertum eſt.

TOtilæ autem perfidi regis temporibus Peruſinam vrbem annis ſeptem continuis Gothorum exercitus obſedit. Ex qua multi ciuium fugerunt, qui famis periculum ferre non potuerunt. Anno verò ſeptimo needum finito obſeſſam vrbẽ Gothorum exercitus intrauit. Tunc comes qui eidem exercitui præerat, ad regem Totilam nuncios miſit, exquirens quid de Epiſcopo, vel populo fieri iuberet. Cui præcepit ille, dicens: Epiſcopo prius à vertice vſque ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput illius amputa. Omnem autem populum qui illic inuentus eſt gladio extingue. Tũc idem comes venerabilem virum Herculanum Epiſcopum ſuper vrbis murum deductum capite truncauit, cutem verò eius iam mortui à vertice vſque ad calcaneum incidit, vt ex eius corpore corrigia ſublata videretur. Moxque corpus illius extra murum proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulſi, abſciſum caput ceruici apponentes cum paruulo vno infante, qui illic

extin-

extinctus inuentus eſt, iuxta murum corpus Epiſcopi ſepulturæ tradiderunt. Cũque poſt eandem cædem die xl. rex Totila iuſſiſſet, vt ciues vrbis illius, qui quolibet diſperſi eſſent, ad eam ſine trepidatione aliqua remearent: hi qui prius famem fuerant viuendi licentia accepta reuerſi ſunt. Sed cuius vitæ eorũ Epiſcopus fuerat memores, vbi ſepultũ eſſet corpus illius quæſierunt, vt hoc iuxta debitũ honorem in Eccleſia ſancti Petri humarent. Cumque itum eſſet ad ſepulcrum effoſſa terra inuenerunt corpus pueri pariter humati, vtpote iam die quadrageſimo, tabe corruptum, & vermibus plenum. Corpus verò Epiſcopi ac ſi die eodem eſſet ſepultum, & quod eſſet adhuc magna admiratione venerandũ: quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac ſi nequaquam fuiſſet abſciſum, ſic videlicet vt nulla veſtigia ſectionis apparerent. Cumq; & hoc in terga verterent exquirentes, ſi quod ſignum vel de aliqua monſtrari inciſione potuiſſet, ita ſanum atque intemeratum omne corpus inuentum eſt, ac ſi nulla hoc inciſio ferri tetigiſſet. Cap. 13. lib. 3.

EXEMPLVM XXXV.

Furari venientes in hortum Iſaac omnes inuenti ſunt laborare.

PRioribus quoque temporibus Gothorum fuit iuxta Spoletanam vrbem vir vitæ venerabilis Iſaac nomine, qui vſque ad extrema Gothorum tẽpora penè peruenit, quem noſtrorum multi nouerunt. Hic itaque venerabilis Iſaac ortus ex Italia non fuit, ſed cùm primùm de Syriæ partibus ad Spoletanam vrbem veniſſet, ingreſſus Eccleſiam à cuſtodibus petiuit, vt ſibi quantum vellet licentiæ ſpacium concederetur orandi, eumque horis ſecretioribus egredi nõ vrgerent. Qui mox ad orandum ſtetit, diemque totum peregit in oratione, cui ſequentem continuauit, & noctẽ. Secundo autem die cum nocte ſequenti indefeſſus in precibus perſtitit, diem quoq; tertium orationi coniunxit. Cumque hoc vnus ex cuſtodibus ſuperbię ſpiritu inflatus cerneret, vnde proficere debuit, inde ad defectus ſui damna peruenit. Nam hunc ſimulatorem dicere verbo ruſtico cœpit, in paſtorem clamare, qui ſe tribus diebus, & tribus noctibus orare ante oculos hominum demonſtraret, qui protinus currens virum Dei alapa percuſſit, vt quaſi religioſæ vitæ ſimulator de Eccleſia cum contumelijs exiret, ſed hunc repentè vltor ſpiritus inuaſit, atq; ad viri Dei veſtigia ſtrauit, ac per os ei[9] clamare cœpit, Iſaac me eijcit, Iſaac me eijcit. Vir quippe peregrinus, quo cõſeretur nomine neſciebatur, ſed eius nomẽ ille ſpiritus prodidit, qui ſe ab illo eijci poſſe clamauit, mox autem ſuper vexati corpus vir Dei incubuit, & malignus ſpiritus qui eum inuaſit abſceſſit. In tota vrbe tunc ſtatim quid in Eccleſia factũ fuiſſet innotuit. Currere viri & fœminæ nobiles, atq; ignobiles pariter cœperunt, certatimq; eum rapere in ſuis domibus conabantur. Alij ad conſtruendum monaſterium prædia, alij pecunias, alij ſubſidia quę poterant offerre viro Dei ſuppliciter volebant. Sed ſeruus omnipotentis Domini horum nihil accipiens, egreſſus vrbem non longè deſertum locum reperit, ibiq; ſibi habitaculum humile conſtruxit. Ad quem dum multi pergunt, exemplo illius ad æternæ vitæ deſiderium accendi cœperunt, atq; ſub eius magiſterio in omnipotentis Domini ſe ſeruitium dederũt. Cumq; ei crebrò diſcipuli humiliter innuerẽt, vt pro vſu monaſterij poſſeſſiones, quæ offerebantur acciperent, iſte ſollicitus ſuæ paupertatis cuſtos fortem ſententiam tenebat, dicens: Monachus qui in terra poſſeſſionem quærit monachus non eſt. Sic quippe metuebat paupertatis ſuæ ſecuritatem amittere, ſicut auari diuites ſolent perituras diuitias cuſtodire. Ibi itaque prophetiæ ſpiritu, magniſquè miraculis longè lateque habitantibus vita eius inclaruit. Nam die quadam ad veſperum in hortum monaſterij fecit iactari ferramenta, quæ vſitato nos nomine Vangas vocamus. Dixit itaq; diſcipulis ſuis: Tot vangas in hortum projicite, & citius redite. Nocte verò eadem dum ex more cum fratribus ad exhibendas laudes Deo ſurrexiſſet, præcepit dicens: Ite operarijs noſtris, pulmentum coquite, vt manè primo paratum ſit. Facto autem manè fecit deferr. pulmentum quod parari iuſſerat,

atque hortum cum fratribus ingreſſus, quot Vangas iactari præceperat, tot in eodem loco laborantes operarios inuenit. Ingreſſi quippe fures fuerant, ſed mutata mente per ſpiritum apprehenderunt Vangas quas inuenerũt, & ab ea hora qua ingreſſi fuerant quouſque ad eos vir Dei veniret cuncta horti illius ſpacia quæ inculta fuerant coluerunt. Quibus vir Domini mox vt ingreſſus eſt, ait: Audite fratres, multum laboraſtis, iam quieſcite. Quibus ilicò alimenta quæ detulerant præbuit: eoſque poſt tanti laboris fatigationem refecit: ſufficienter autem refectis ait: Nolite malum facere, quoties de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquillè petite, cum benedictione percipite, & à furti prauitate ceſſate. Quos ſtatim collectis oleribus onuſtari fecit: factumque eſt, vt qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris ſui præmio, & repleti ab eo, & innocui redirent. Cap. 14. lib. 3.

EXEMPLVM XXXVI.

Fraudulenter petẽtes veſtimenta ab Iſaac, cogniti cum multa confuſione abierunt.

ALio quoque tempore acceſſerunt ad Iſaac quidam peregrini miſericordiam poſtulantes, ſciſſis veſtibus, pannis obſiti, ita vt penè nudi viderentur. Cumque ab hoc veſtimenta peterent, eorum verba vir Dei tacitus audiuit. Qui vnum ex diſcipulis ſuis protinus ſilenter vocauit, eique præcepit, dicens: Vade, atque in illa ſilua in loco tali cauam arborem require, & veſtimẽta quæ in ea inuenies defer. Cumque diſcipulus abijſſet, arborem ſicut fuerat iuſſus quæſiuit, veſtimenta reperit, & latenter detulit magiſtro. Quæ vir Dei ſuſcipiens, peregrinis nudis & petentibus reſpondit, & præbuit dicens: Venite quoniam nudi eſtis: ecce tollite & veſtite vos. Hæc illi intuentes recognouerunt quæ poſuerunt magnoq; pudore conſternati ſunt. Et qui fraudulenter veſtimenta quærebant aliena, confuſi receperunt ſua. ibidem.

EXEMPLVM XXXVII.

Vrſus miraculosè à Florentio quodam inſtituitur, & maledicta imprecatum ſe fuiſſe illius interfectoribus fleuit, & tota vita vehementer expauit.

EOdem quoq; tempore in Nurſinę partibus prouinciæ duo viri in vita atq; habitu ſanctæ conuerſationis habitabant, quorum vnus Euthicius: alter verò Florentius dicebatur. Sed idem Euthicius in ſpiritali zelo atque in feruore virtutum excreuerat, multorumque animas ad Deũ perducere exhortando ſatagebat. Florentius verò ſimplicitati atque orationi deditam ducebat vitam. Non longè autem erat monaſterium, quod rectoris ſui morte fuerat deſtitutum, ex quo ſibi monachi eundem Euthicium præeſſe voluerunt. Qui eorum precibus adquieſcens multis annis monaſteriũ rexit, diſcipulorumq; animas in ſtudio ſanctæ conuerſationis exercuit. Ac ne oratorium, in quo prius habitauerat ſolùm remanere potuiſſet, illic venerabilem virum Florentium reliquit. In quo dum ſolus habitaret, die quadam in oratione ſeſe proſtrauit, atq; ab omnipotenti Deo petiuit, vt ei illic ad habitandum aliquod ſolatium donare dignaretur. Qui mox vt compleuit orationem oratorij egreſſus, ante fores vrſum reperit, ſtantem, qui dum caput ad terram reprimeret, & nihil feritatis in ſuis motibus demonſtraret, apertè dabat intelligi, quòd ad viri Dei obſequium veniſſet. Quod vir quoq; Dei protinus agnouit. Et quia in eadem cella pecudes quatuor vel quinque remanſerant, quibus omnino deerat qui paſceret & cuſtodiret, eidem vrſo præcepit, dicens: Vade, atque has oues ad paſtum eijce, ad ſextam verò horam reuertere. Cœpit hoc itaq; indeſinenter agere. Iniungebatur vrſo cura paſtoralis, & quas manducare conſueuerat, paſcebat oues beſtia ieiunans. Cùm vir Domini ieiunare voluiſſet ad nonam, præcipiebat hora eadẽ vrſo cum ouibus reuerti, cùm verò noluiſſet ad ſextam. Atque ita in omnibus mandato viri Dei obtemperabat vrſus, vt neque ad ſextam horam iuſſus, rediret ad nonam, neque ad nonam iuſſus, rediret ad ſextam. Cumque diu hoc ageretur,

cœpit

cœpit in eodem loco tantæ virtutis longè lateque fama creſcere. Sed quia antiquus hoſtis vnde bonos cernit eniteſcere ad gloriam, inde peruerſos per inuidiam rapit ad pœnam: quatuor viri ex diſcipulis beati Euthicij vehementer inuidentes quod eorum magiſter ſigna nō faceret, & is qui ſolus ab eo relictus fuerat, tanto hoc miraculo clarus apparebat, eundem vrſum inſidiantes occiderunt. Cumq; hora qua iuſſus fuerat non rediret, vir Dei Florentius ſuſpicatus eſt rediturum: quem vſq; ad veſperam expectās affligi cœpit, quod is quem ex ſimplicitate multa fratrem vocare conſueuerat, vrſus minimè reuerteretur. Die verò altera perrexit ad agrum, vrſum pariterque oues quæſiturus, quem occiſum reperit. Sed ſollicitè inquirens citius à quibus fuerat occiſus inuenit. Tūc ſeſe in lamentis dedit, fratrum magis malitiam quàm vrſi mortem deplorans. Quē vir venerandus Euthicius ad ſe deductum conſolari ſtuduit. Sed idem vir Domini coram eo magni doloris ſtimulis accenſus, imprecatus eſt dicens: Spero in Deo, quia in hac vita ante oculos hominum ex malitia ſua vindictam recipient, qui nil ſe lædentem vrſum meum occiderunt. Cuius vocem protinus vltio diuina ſecuta eſt. Nam quatuor monachi qui eundem vrſum occiderūt, ſtatim elephantino morbo percuſſi ſunt, vt membris putreſcentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expauit, ſeque ita fratribus maledixiſſe pertimuit. Omni enim tempore vitæ ſuæ flebat: quia exauditus fuerat, ſe crudelem in eorum morte clamabat homicidam. Quod idcirco omnipotentem Deum feciſſe credimus: ne vir miræ ſimplicitatis quantolibet dolore cō motus, intorquere vltra præſumeret iaculum maledictionis. Euthicius verò qui prædicti Florentij in via Dei ſocius fuerat, magis poſt mortem claruit in virtute ſignorū. Nā cùm multa ciues vrbis illius de eo ſolent narrare miracula, illud tamē eſt præcipuum quod vſque ad hæc Longobardorum tempora omnipotens Deus per veſtimentum illius aſſiduè dignatur operari. Nam quoties pluuia deerat, & æſtu nimio terram longa ſiccitas exurebat, collecti in vnum ciues vrbis illius eius tunicam leuare, atque in conſpectu Domini cum precibus offerre conſueuerant. Cum qua dum per agros exorantes pergerēt repentè pluuia tribuebatur, quæ plenè terram ſatiare potuiſſet. Ex qua re patuit, ei⁹ anima quid virtutis intus, quid meriti haberet, cuius foris oſtēſa veſtis ab eis irā conditoris auerteret. Cap. 15. lib. 3.

EXEMPLVM XXXVIII.

Dæmonis nomine vocans mancipium ſuū Stephanus presbyter, vt ſe diſcalciaret, ſtatim ſenſit diabolica factione caleeos diſligari.

Qvidam qui nunc nobiſcum ſunt, rem quam narro teſtantur, quod vir vitæ venerabilis Stephanus nomine, Valeriæ prouinciæ presbyter fuit, huius noſtri Bonifacij diaconi atque diſpenſatoris Eccleſiæ agnatione proximus. Qui quadam die de itinere domum regreſſus, mācipio ſuo negligenter loquens præcepit, dicens: Veni diabole diſcalcia me. Ad cuius vocem mox cęperunt ſe caligarum corrigiæ in ſumma velocitate diſſoluere, vt apertè conſtaret quod ei ipſe qui vocatus fuerat ad extrahendas caligas diabolus obediſſet. Quod mox vt presbyter vidit, vehementer expauit, magnisque vocibus cœpit clamare dicens: Recede miſer, recede, non enim tibi, ſed mancipio meo locutus ſum. Ad cuius vocem protinus receſſit: ita vt (ſicut inuentæ ſunt) magna iam ex parte diſſolutæ remanſerint. Qua in re colligi poteſt quia antiquus hoſtis, qui tam præſto eſt factis corporalibus, quàm nimijs inſidijs noſtris cogitationibus inſiſtat. Cap. 20. lib. 3.

EXEMPLVM XXXIX.

Parentibus inuitis ſpiritualem militiam aggreſſa virgo exhæredatur, poſtea dęmonem ex obſeſſo eijcit.

IN Spolerana vrbe puella quædam iam nubilis cuiuſdam primarij filia cœleſtis vitæ deſiderio exarſit, eique pater reſiſtere ad viam vitæ conatus eſt. Sed contempto patre ſanctæ conuerſationis habitū quæſiuit, ac ſuſcepit. Qua ex re factum eſt, vt eā pater ſuæ ſubſtantiæ exhæredem

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

faceret, nihilque illi aliud niſi ſex vncias vnius poſſeſſiunculæ largiretur: eiusque exemplo prouocatæ cœperunt apud eam multæ nobilioris generis puellæ cōuerti, atque omnipotenti Deo dedicata virginitate ſeruire. Quadam verò die Eleutherius Abbas vir vitæ venerabilis ad eā gratia exhortationis atque ædificationis acceſſerat, & cum eadem verba Dei colloquens ſedebat, tum repentè ex eodem fundo quem in ſex vncias à patre perceperat, cum xenio ruſticus venit. Qui dum ante eos aſſiſteret, maligno ſpiritu correptus cecidit, fatigariq; nimis ſtridoribus atque balatibus cœpit. Tunc ſanctimonialis fœmina ſurrexit, atq; irato vultu magnis clamoribus imperauit eidem dicens: Exi ab eo miſer: exi ab eo miſer. Ad cuius vocē mox per os vexati diabolus reſpondit dicēs: Etſi de iſto exeo, in quē intrabo? Caſu iuxta porcus paruulus paſcebatur. Tūc autē ſanctimonialis fœmina præcepit dicēs: Exi ab eo, & in hunc porcum ingredere. Qui ſtatim de homine exiuit, porcum quem iuſſus fuerat inuaſit, occidit, & receſſit. Cap. 21. lib. 3.

EXEMPLVM XL.

Furatus arietem nec diſcedere potuit, nec abijcere prædam prius quàm precibus clericorum iuuaretur.

IN Valeria prouincia quidam venerabilis ſacerdos aderat, qui cum clericis ſuis in Dei laudibus, boniſque operibus intentus ſanctæ conuerſationis vitam ducebat. Superueniente autem vocationis die defunctus eſt, atque ante Eccleſiam ſepultus eſt. Eidem verò Eccleſiæ caulæ inhærebant ouium, atque idem locus in quo ſepultus erat, ad caſdem oues tendentibus peruius erat. Quadam verò nocte cum clericis intra Eccleſiā pſallentibus fur veniſſet, vt ingreſſus caulas furtum faceret, veruecem tulit, & concitus exijt. Cùm verò veniſſet ad locū vbi vir Domini ſepultus erat, repentè hæſit, & greſſum mouere non potuit. Veruecem quidem de collo poſuit, eumq; dimittere voluit, ſed manū laxare non potuit. Cœpit ergò ſtare miſer cum præda ſua reus, & ligatus, & voluit veruecem dimittere, nec valebat: volebat egredi cum veruece, nec poterat. Miro itaque modo fur qui à viuis videri timuerat: hunc mortuus tenebat. Cùm itaque greſſus manusq; illius fuiſſent obſtricta, immobilis ſtetit. Facto autem manè expletis laudibus Dei, ab Eccleſia egreſſi ſunt clerici, & inuenerunt ignotum hominem veruecem tenentem manu. Res venit in dubium, vtrū veruecem tolleret, an afferret. Sed culpæ reus citius indicauit pœnam. Mirati ſunt omnes, quia ingreſſus fur viri Dei meritò apud prædam ſuā ſtabat ligatus. Qui ſe pro eo protinus in orationem dederūt, ſuisq; precibus vix obtinere valuerunt, vt qui res eorum venerat rapere, ſaltem vacuus exire mereretur. Itaque fur qui diu ſteterat cū præda captiuus, quandoque exiuit vacuus & liber. Cap. 22. lib. 3.

EXEMPLVM XLI.

Carcerij accipientis matrimonio monialem munera beatus Mennas & miraculosè nouit, & ſtrenuè reſpuit.

BEati Mennæ hoc totum ſtudium fuit, nihil in hoc mundo habere, nihil quærere, Omnes qui ad ſe cauſa charitatis veniebant, ad æternæ vitæ deſideria accendere. Si quando autem quorumlibet culpas agnoſceret, nunquam ab increpatione parcere, ſed amoris igne accenſus, ſtudebat in eis vehementer per linguam ſæuire. Conſuetudinem verò vicini vel longè poſiti eiuſdem loci accolæ fecerāt, vt diebus ſingulis per hebdomadam vnuſquiſq; ei oblationes ſuas tranſmitteret, vt eſſet quod ipſe ad ſe venientibus offerre potuiſſet. Quodam verò tempore poſſeſſor quidam Carcerius nomine, immundo deſiderio deuictus, quandam ſanctimonialē fœminam rapuit, ſibiq; illicito matrimonio coniunxit. Quod mox vt vir Dei cognouit, ei per quos poterat, quæ fuerat dignus audire, mandauit. Cumque ille ſceleris ſui conſcius timeret, atque ad virum Dei accedere nequaquam præſumeret, ne fortè hunc aſperè vt delinquentes ſolebat increparet, fecit oblationes, easq; inter aliorum oblationes miſit, vt eius munera ſaltem neſciendo ſuſciperet. Sed cùm coram eo fuiſſent oblationes omnium deporta-

tæ, vir Dei tacitus ſedit, ſingulatim omnes conſiderare ſtuduit,& omnes alias eligens, atque ſeorſum ponens, oblationes quas idem Carcerius tranſmiſerat per ſpiritum cognouit,ſpreuit, & abiecit,dicens. Ite,& dicite ei,oblationem ſuam omnipotenti Deo abſtuliſti, & mihi tuas oblationes tranſmittis? ego tuam oblationē non accipio, quia ſuam oblationem abſtuliſti Deo. Qua ex re actum eſt, vt præſentes quoſque magnus timor inuaderet, cùm vir Dei de abſentibus tam ſcienter iudicaret. Cap. 26. lib. 3.

EXEMPLVM XLII.

Eccleſiam vi intrare volens quidam Arrianus Epiſcopus ſubitanea cæcitate percutitur.

CVM ad Spoletanam vrbem Longobardorum Epiſcopus, ſcilicet Arrianus veniſſet,& locum illic vbi ſolennia ſua ageret non haberet, cœpit ab eius ciuitatis Epiſcopo Eccleſiam petere, quam ſuo errori dedicaret. Quod dum valde Epiſcopus negaret, idem qui venerat Arrianus beati Pauli Apoſtoli illic Eccleſiam cominus ſitam ſe die altero violenter intraturū eſſe profeſſus eſt. Quod eiuſdem Eccleſiæ cuſtos audiens feſtinus cucurrit: Eccleſiam clauſit,ſeris muniuit. Facto autem veſpere omnes lampades extinxit, ſeque in interioribus abſcondit. In ipſo autem ſubſequentis lucis crepuſculo Arrianus Epiſcopus collecta multitudine aduenit, clauſas Eccleſię ianuas effringere paratus, ſed repentè cunctæ ſimul portæ diuinitus concuſſæ,abiectisque longius ſeris apertę ſunt, atque cum magno ſonitu omnia Eccleſię clauſtra patuerunt,& effuſo deſuper lumine,omnes quæ extinctæ fuerunt lampades accenſæ ſunt. Arrianus verò Epiſcopus qui vim facturus aduenerat ſubita cæcitate percuſſus eſt, atque alienis iam manibus ad ſuum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione poſiti omnes agnoſcerent, nequaquam vlterius præſumpſerunt catholica loca temerare. Miro etenim modo res geſta eſt, vt quia eiuſdem Arriani cauſa lampades in Eccleſia beati Pauli fuerat extinctæ, vno eodemque tempore, & ipſe lumen perderet, & in Eccleſia lumen lampades ipſæ reciperent. Cap. 29. lib. 3.

EXEMPLVM XLIII.

Eccleſia Arriana dedicatur à ſancto Gregorio,quapropter dęmon in ſpecie porci eam exire compellitur, & alia multa in eadem Eccleſia oſtenduntur.

SED neque hoc ſileam quod ad eiuſdem damnationem Arrianæ hæreſis in hac quoque vrbe ante biennium ſuperna pietas monſtrauit. Ex his quippe quæ narro, aliud populus agnouit, alia autem ſacerdotes & cuſtodes Eccleſiæ ſe audiſſe & vidiſſe teſtantur. Arrianorum Eccleſia in regione vrbis huius quæ Suburra dicitur,cùm clauſa vſq; ad ante biennium remanſiſſet: placuit vt in fide catholica introductis illic beati Sebaſtiani, & ſanctæ Agathæ virginis martyrum reliquijs dedicari debuiſſet, quod & factum eſt. Nam cum magna multitudine populi veniētes, atque omnipotenti Dei laudes canentes, eandem Eccleſiam ingreſſi ſumus. Cumque iam in ea miſſarum ſolemnia celebrarentur,& præ eiuſdem loci anguſtia populi ſe reprimeret multitudo,quidam ex his qui extra ſacrarium ſtabant porcum ſubitò intra ſuos pedes huc illucque diſcurrere ſenſerunt. Quem dum vnuſquiſq; ſentiret,& iuxta ſe ſtantibus indicaret, idem porcus Eccleſiæ ianuas petijt, & omnes p quos tranſiuit in admirationem commouit: ſed videri à nullo potuit,quamuis ſentiri potuiſſet. Quod idcirco diuina pietas reſpondit,vt cunctis pateſceret,quia de loco eodem immundus habitator exiret. Peracta autem miſſarum celebratione receſſimus, ſed adhuc nocte eadem magnus in eiuſdem Eccleſiæ tectis ſtrepitus factus eſt,ac ſi in eis aliquis errando diſcurreret. Sequenti autem nocte grauior ſonitus excreuit. Tum ſubitò tāto terrore inſonuit, ac ſi omnis illa Eccleſia à fundamētis fuiſſet euerſa: & protinus receſſit,ac nulla illic vlterius inquietudo antiqui hoſtis apparuit: ſed per terroris ſonitum quem fecit innotuit à loco quem diu tenuerat quā coactus exibat. Poſt paucos verò dies in magna ſerenitate aeris ſuper altare eiuſdem Eccleſiæ nubes cœlitus deſcēdit,ſuo-

que illud velamine operuit, omnemque Eccleſiam tanto terrore atque ſuauitate odoris repleuit, vt patentibus ianuis nullus illic præſumeret intrare, & ſacerdotes atq; cuſtodes, & hi qui ad celebranda miſſarum ſolennia venerunt, rem videbant, ingredi minimè poterant, & ſuauitatem mirifici odoris trahebant. Die verò alio cùm in ea lampades ſine lumine dependerent, emiſſo diuinitus lumine ſunt accenſæ. Atq; poſt paucos iterum dies cùm expletis miſſarum ſolennijs extinctis lampadibus cuſtos ex eadem Eccleſia egreſſus fuiſſet, poſt paululum intrauit, & lampades quas extinxerat lucentes reperit, quas negligenter extinxiſſe ſe credidit, atque eas iam ſolicitius extinxit, qui exiens Eccleſiam clauſit. Sed poſt horarum trium ſpacium regreſſus, lampades quas extinxerat lucentes inuenit, vt videlicet ab ipſo lumine aperrè clareſceret, quia locus ille de tenebris ad lucẽ veniſſet. Cap. 30. lib. 3.

EXEMPLVM XLIIII.

Martyr effectus Herminigildus iuſſu patris regis Arriani quantis miraculis coruſcauit.

NVper Herminigildus Liuigildi regis VViſigothorum filius ab Arriana hæreſi ad catholicam fidem viro Reuerẽdiſſimo Leandro Hiſpalitano Epiſcopo dudum mihi in amicitijs familiariter iuncto prædicante conuerſus eſt. Quem pater Arrianus vt ad eandem hæreſim rediret, & præmijs ſuadere, & minis terrere conatus eſt. Cumque ille conſtantiſſimè reſponderet nunquam ſe veram fidẽ poſſe relinquere, quam ſemel agnouiſſet: iratus pater eum priuauit regno rebuſq; omnibus expoliauit. Cumque nec ſic virtutem mentis illius emollire valuiſſet, in arcta illum cuſtodia concludens, collum manusque illius ferro religauit. Cœpit itaque Herminigildus rex iuuenis terrenũ regnum deſpiciens, & forti deſiderio cœleſte quærens in cilicijs iacere, vinculatus omnipotẽti Deo ad confortandum ſe preces effundere: tantoque ſublimius gloriã tranſeuntis modi deſpicere, quanto & religatus agnouerat nihil fuiſſe quod poterat auferri. Superueniente autem Paſchalis feſtiuitatis die, intempeſtæ noctis ſilentio ad eum perfidus pater Arrianum Epiſcopum miſit, vt ex eius manu ſacrilegæ cõſecrationis communionem ſuſciperet, atq; per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Arriano Epiſcopo veniẽti exprobrauit vt debuit, eiuſque à ſe perfidiã dignis increpationibus repulit: quia etſi exterius iacebat ligatus, apud ſe in magno mentis culmine ſtabat ſecurus. Ad ſe itaq; reuerſo Epiſcopo Arrianus pater infremuit, ſtatimq; ſuos apparitores miſit, qui conſtantiſſimum confeſſorem Dei vbi iacebat occiderẽt, quod & factum eſt. Nam mox vt ingreſſi ſunt, ſecurim cerebro illius infigentes, vitam corporis abſtulerunt: hoc quidem valentes in eo perimere, quod ipſe quoque qui peremptus eſt in ſe conſtiterat deſpexiſſe. Sed pro oſtendenda vera eius gloria, ſuperna quoq; non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno ſilentio pſalmodiæ cantus ad corpus eiuſdem regis & martyris audiri: atque ideò veraciter regis, quia martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accenſæ lampades apparebant. Vnde factum eſt vt corpus eius tanquam martyris à cunctis fidelibus venerari debuiſſet. Pater verò perfidus & parricida, commotus pœnitentia hoc feciſſe ſe doluit, nec tamen vſq; ad obtinendam ſalutem pertimuit. Nam quia vera eſſet catholica fides agnouit, ſed gentis ſuæ timore perterritus, ad hanc peruenire non meruit. Qui oborta ægritudine ad extrema perductus eſt, & Leandro Epiſcopo quem prius vehementer afflixerat, Recharedum regem filium, quem in ſua hæreſi relinquebat, commendare curauit: vt in ipſo quoq; talia faceret, qualia in fratre illius ſuis exhortationibus ante feciſſet: qua videlicet commendatione expleta defunctus eſt. Poſt huius mortem Recharedus rex nõ patrem perfidum, ſed fratrem martyrẽ ſecutus, ab Arrianæ hæreſeos prauitate conuerſus eſt, totamque VViſigothorum gentem ita perduxit ad veram fidem, vt nullum ſuo regno militare permitteret, qui regno Dei hoſtis exiſtere per hæreticam perfidiam non timeret. Nec mirum quod veræ fidei prædicator factus eſt, qui frater eſt martyris. Cap. 31. lib. 3.

EXEM-

EXEMPLVM XLV.

Luxuria inquinans ſe quidam Epiſcopus, qui abſciſſa pro fide lingua loqui poterat, ſtatim poſt lapſum gratiam illã perdidit.

IVſtiniani Auguſti temporibus, dum cõtra catholicorum vitam exorta à VVãdalis Arriana perſecutio in Africa vehementer inſaniret, quidam in defenſione veritatis Epiſcopi fortiter perſiſtentes, ad medium ſunt deducti, quos VVãdalorum rex verbis ac muneribus flectere ad perfidiam non valens, tormentis frangere poſſe ſe credidit. Nam cum eis in ipſa defenſione veritatis ſilentium indiceret, nec tamen ipſi contra perfidiam tacerent, ne tacendo forſitan conſenſiſſe viderentur, raptus in furorem, eorum linguas abſcidi radicitus fecit. Res mira & multis nota ſenioribus, quia ita poſt pro defenſione veritatis etiam ſine lingua loquebantur, ſicut prius loqui per linguam conſueuerant. Hi itaque eo tempore profugi ad Conſtantinopolitanam vrbem venerunt. Eo quoque tempore quo pro explendis reſponſis Eccleſiæ ad principem ipſe tranſmiſſus ſum, ſeniorem quendam Epiſcopum reperi, qui adhuc eorum ora ſine lingua loquentia vidiſſe ſe teſtabatur, ita vt apertis oribus clamarent: Ecce videte, linguas non habemus, & loquimur. Videbatur enim à reſpicientibus vt referebat, quia abſciſis radicitus linguis, quaſi quoddam barathrum patebat in gutture, & tamen ore vacuo plena & integra verba formabantur. Quorum vnus illic in luxuriã lapſus mox priuatus eſt dono mirabili. Recto videlicet omnipotẽtis Dei iudicio: vt qui carnis continentiam neglexerat ſeruare, ſine lingua carnea non haberet verba veritatis. Cap. 32. lib. 3.

EXEMPLVM XLVI.

Iactantia ſua ſanctus Eleutheri⁹ puerum, quem à dæmone liberauerat, rurſum obſideri promeruit.

ELeutherius pater monaſterij beati Euangeliſtæ Marci, quod in Spoletanæ vrbis pomerijs ſitum eſt, diu mecum eſt in hac vrbe in meo monaſterio conuerſatus, ibique defunctus eſt. Quem ſui diſcipuli ferebant orando mortuum ſuſcitaſſe. Vir autem tantæ ſimplicitatis erat & omnis compunctionis, vt dubium non eſſet, quod illæ lachrymę, ex tam humili ſimplicique mente editæ, apud omnipotentem Dominum multa obtinere potuiſſent. Huius ergò aliquod miraculum narro, quod inquiſitus mihi ſimpliciter & ipſe fatebatur. Quadam namque die dum iter carperet, facto veſpere cum ad ſecedendum locus deeſſet, in monaſterio virginum deuenit, in quo quidam paruulus puer erat, quem malignus ſpiritus omni nocte vexare conſueuerat. Sed ſanctimoniales fœminæ vt virum Dei ſuſceperunt, eum rogauerunt, dicentes; Tecum pater puer iſte hac nocte maneat. Quod ipſe benignè ſuſcepit; ſecũque eum nocte eadem iacere permiſit. Facto autem manè cœperunt ſanctimoniales fœminæ eundem patrem vigilanter inquirere, ſi quid puer quem dederant nocte eadem feciſſet. Qui miratus cur ita requirerent, reſpondit: Nihil. Tunc illi innotuerunt eiuſdem pueri cauſam: & quod malignus ſpiritus nulla ab eo nocte recederet indicauerunt, ſummopere poſtulantes, vt hunc ad monaſterium ſecum tolleret, quia iam vexationem illius videre nõ poſſent. Conſenſit ſenex, puerum ad monaſterium duxit. Qui cùm multo tempore in monaſterio fuiſſet, atque ad hunc malignus ſpiritus accedere minimè præſumpſiſſet: eiuſdem ſenis anim⁹ de ſalute pueri immoderatius per lætitiam tactus eſt. Nam coram poſitis fratribus dixit, quod diabolus ſibi cum illis ſororibus iocabatur. At verò vbi ad ſeruos Dei ventum eſt, ad hunc puerum accedere non præſumpſit: poſt quam vocem hora eadem ac momento idem puer coram cunctis fratrib⁹ diabolo ſe inuadente vexatus eſt. Quo viſo ſenex ſe protinus in lamenta dedit: quẽ dum lugentem diu fratres conſolari voluiſſent: reſpondit, dicens: Credite mihi, quia in nulli⁹ veſtrum ore hodie panis ingreditur, niſi iſte puer à dæmonio fuerit ereptus. Tunc ſe in orationem cum cunctis fratribus ſtrauit, & eo vſque oratum eſt, quouſque puer à vexatione ſanaretur. Qui & tam perfectè ſanatus eſt, vt ad hunc malignus ſpiritus accedendi auſum vlterius non haberet. Cap. 33. lib. 3.

EXEM.

EXEMPLVM XLVII.

Sollicitudinem ſuam proijciens in Dominum ſanctus Sanctulus vno pane multos operarios per continuos decẽ dies ſatiauit.

PResbyter quidam Sanctulus nomine, quodam tempore cùm in prælo Longobardi oliuam premerent, vt in oleum liquari debuiſſet: ſicut iocundi erat & vultus & animi, vtrem vacuum ad prælum detulit, laborantesq́; Longobardos læto vultu ſalutauit, vtrem protulit, & iubendo potius quàm petendo eum ſibi impleri dixit. Sed gentiles viri, quia toto iam die fruſtra laborauerant, atque ab oliuis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius moleſtè ſuſceperunt, eumq́ue iniurijs inſectati ſũt. Quibus vir Dei lætiori vultu adhuc reſpondit, dicens: Si pro me orctis, & iſtum vtrem Sanctuli impleatis, & ſic ad vos reuertetur. Cumq́ue illi ex oliuis oleum defluere non cernerent, & virum Dei ad implendum, vtrem ſibi inſiſte re viderent, vehementer accenſi maiorib⁹ hunc verborum contumelijs deteſtari cœperunt. Vir autem Dei videns quòd ex prælo oleum nullo modo exiret, aquam ſibi dari petijt, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælum ſuis manibus iactauit. Ex qua protinus benedictione tãta vbertas olei prorupit, vt Longobardi qui prius diu incaſſum laborauerant, non ſolùm ſua vaſcula omnia, ſed vtrem quoque quem vir Dei detulerat implerent. Gratias agebant, quia is qui oleum petere venerat, benedicẽdo dedit quod poſtulabat. Alio quoque tempore dum vehemens vbique fames incubuerat, etiam beati Laurẽtij martyris Eccleſia à Longobardis fuerat incenſa. Quam vir Dei reſtaurari cupiens, multos artifices ac plures ſubminiſtrantes operarios adhibuit, quibus neceſſe erat vt quotidianí ſumptus laborantibus ſine dilatione præberentur. Sed exigente eiuſdem famis neceſſitate panis defuit: cœpere laborantes inſtanter victum quærere, quia vires ad laborem propter inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis conſolabatur foris promittendo quod decrat; ſed ipſe granitcr anxiabatur intus exhibere cibum non valens quem promittebat. Cùm vero huc illucque anxius pergeret, deuenit ad clibanũ, in quo vicinę mulieres pridie coxerant panes, ibiq́; incuruatus, aſpexit, ne fortaſſe à coquentibus panis remanſiſſet. Tum repentè panem miræ magnitudinis, atque inſoliti candoris inuenit, quẽ detulit quidem, ſed deferre artificibus noluit, ne fortaſſe alienus eſſet, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque mulieres hunc detulit, eumq́ue omnibus oſtẽdit, ac ne cui earum remanſiſſet, inquiſiuit. Omnes autem quæ pridie coxerant panem, ſuum hunc eſſe negauerunt, atque panes ſuos ſe integro numero à clibano retuliſſe profeſſæ ſunt. Tunc lætus vir Domini perrexit ad multos artifices cũ vno pane: & vt omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit, & quomodo eis annonam præbuerat indicauit: eiſq́; ad refectionem protinus inuitatis inuentum panem appoſuit. Quibus ſufficienter plenéq́; ſatiatis, plura ex eo quàm ipſe panis fuerat fragmenta collegit. Quæ fruſta die quoq; altero eis ad refectionẽm intulit: ſed idem quod ex fragmentis ſupererat, ipſa quoq; quæ appoſita fuerãt fragmenta ſuperabat. Factumq́ue eſt vt per dies decem omnes illi artifices, atque operarij ex illo vno pane ſatiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quod quotidie edi poſſet, in craſtinum ſupereſſet, ac ſi fragmenta panis illius per eſum creſcerent, & cibum comedentium ora repararent. Cap. 37. lib. 3.

EXEMPLVM XLVIII.

Charitate accenſus Sãctulus ſeipſum pro diacono quodam dedit in mortem, & à ſancto Ioanne Baptiſta, cui deuotus erat, ne gladio percuteretur, præſeruatur.

SEd ne diutius mireris quid in virtute Domini Sãctulus venerãdus vir fecerit exterius, audi ex virtute Domini qualis interius fuit. Die etenim quadam à Longobardis captus quidam diaconus tenebatur ligatus, eumq́; ipſi qui tenuerant, vt interficerent cogitabant. Adueſperaſcente autem die vir Dei Sanctulus ab iiſdem Longobardis petijt vt relaxari, eiq́; vita concedi debuiſſet: quod poſſe ſe facere omnino negauerunt. Cumque mortẽ illius deliberaſſe eos cerneret, petiuit vt ſibi ad cuſtodiam tradi debuiſſet. Cui protinus reſponderunt: Tibi quidem ad cuſtodiendũ

cum

eum damus, ſed ea conditione interpoſita, vt ſi iſte fugerit, pro eo ipſe morieris. Quod vir Dei libenter accipiens, prędictũ diaconũ in ſuam ſuſcepit fidem, quem nocte media cùm Longobardos omnes ſomno graui depreſſos aſpiceret, excitauit, & ait: Surge, & concitus fuge, liberet te omnipotens Deus. Sed idem diaconus promiſſionis eius non immemor, reſpõdit dicens: Fugere pater non poſſum: quia ſi ego fugero, pro me ſine dubio ipſe morieris. Quem vir Dei Sanctulus ad fugiendum cõpulit, dicens: Surge, & vade: te omnipotẽs Deus eripiat: nam & ego in manu eius ſũ. Tantum in me poſſunt facere, quantum in me ipſe permiſerit. Fugit itaque diacon⁹, & quaſi deceptus in medio fideiuſſor remanſit. Facto ergò mane Longobardi qui diaconum ad cuſtodiendum dederant, venerunt, quem dederant petierunt: ſed hũc venerandus presbyter fugiſſe reſpondit: Tunc illi inquiunt: Scis ipſe melius quid conueniat. Seruus autem Domini conſtanter ait: Scio, Cui dixerunt: Bonus homo es, nolumus te per varios cruciatus mori, elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini reſpondit dicens: In manu Dei ſum, ea morte me occidite, qua ipſe me occidi permiſerit. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit, vt eum capite truncare debuiſſent, quatenus ſine graui cruciatu vitam eius compendioſa morte terminarent. Cognito itaque quod Sãctulus, qui inter eos pro ſanctitatis reuerẽtia magni honoris habebatur, occidendus eſſet: omnes qui in eodẽ loco inuenti ſunt Longobardi cõuenerunt, ſicut ſunt nimiæ crudelitatis, læti ad ſpectaculum mortis. Circunſteterunt itaque acies. Vir autem Domini deductus in medium eſt, atque ex omnibus fortibus viris electus eſt vnus, de quo dubiũ non eſſet, quod vno ictu caput eius abſcinderet. Venerandus ergò vir inter armatos deductus, ad ſua arma ſtatim cucurrit nã petiuit vt ſibi paululum licentia daretur orandi. Cui cùm cõceſſum fuiſſet, in terram ſe ſtrauit, & orauit. Qui dum paulò diutius oraret, hunc electus interfector calce pulſauit vt ſurgeret, dicens: Surge, & flexo genu tende ceruicem. Surrexit autem vir Dñi, genu flexit, ceruicem tetẽdit, ſed tenſo collo eductam contra ſe ſpatam intuens, hoc vnum fertur publicè dixiſſe: Sancte Ioannes ſuſcipe illam. Tunc electus carnifex euaginatum gladium tenens, niſu forti in altum brachiũ percuſſurus leuauit, ſed deponere nullo modo potuit, nam repentè diriguit, & erecto in cęlum gladio brachiũ inflexibile remanſit. Tunc oĩs Longobardorum turba quæ ad illud mortis ſpectaculum aderat, in laudis fauorem conuerſa mirari cępit, virumque Dei cum timore venerari, quia profectò claruit cuius ſanctitatis eſſet, qui carnificis ſui brachium in aere ligaſſet. Itaq; poſtulatus vt ſurgeret, ſurrexit: poſtulatus vt brachium ſui carnificis ſanaret, negauit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, niſi mihi antea iuramentum dederit, quia cum manu iſta chriſtianum hominem non occidet. Sed Longobardus idem qui (vt ita dicam) brachium contra Deum tendendo perdiderat, pœna ſua exigente compulſus eſt iurare ſeſe chriſtianum hominem nunquam occidere. Tunc vir Dei pręcepit, dicens: Depone manum deorſum. Qui ſtatim depoſuit, atque illicò adiunxit: Remitte gladium in vaginam. Et ſtatim remiſit. Omnes ergò tantæ virtutis hominem cognoſcentes, boues, & iumenta quæ deprędati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: ſed vir Dei tale ſuſcipere munus renuit: munus autem bonæ mercedis quæſiuit, dicens: Si mihi aliquid vultis cõcedere, omnes captiuos quos habetis mihi tribuite, vt habeam vnde pro vobis debeã orare. Factumq; eſt, quod omnes captiui cum eo dimiſſi ſunt: atq; ſuperna gratia diſponente, cùm ſe vnus pro vno morti obtulit, multos à morte liberauit. Nihil in hac re in Sanctulo mireris: ſed penſa ſi potes, quis ille ſpiritus fuerit, qui eius tã ſimplicem mentem tenuit, atque in tantæ virtutis culmine erexit. Vbi enim eius animus fuit quando mori pro proximo tam conſtanter decreuit, & pro temporali vita fratris vnius deſpexit ſuam, atque ſub gladio ceruicem tetendit. Quæ ergò vis amoris illud cor tenuit, quod mortem ſuã pro vnius ſalute proximi non expauit? Scimus certè quia idem vir venerabilis Sanctulus ipſa elementa quoque literarum plenè nõ nouerat, legis pręcepta neſciebat: ſed quia plenitudo legis eſt charitas, legem totam in Dei ac proximi dilectione ſeruauit, & quod foris in cognitione nõ nouerat, ei intus

tus

tus viuebat in amore, & qui nunquam for taſſe legerat quod de redemptore noſtro Ioannes Apoſtolus dixit: Quoniã ſicut ille pro nobis animam ſuam poſuit: ſic & nos debemus pro fratribus animas ponere, tã ſublime apoſtolicum præceptum faciendo magis, quàm ſciendo nouerat. Comparemus ſi placet cum hac noſtra indocta ſciẽtia illius doctam ignorantiam. Ibi hæc noſtra iacet, vbi illius diſciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur, & quaſi inter fructifera arbuſta poſiti, odoramur poma, nec manducamus. Ille virtutum fructus carpere nouerat, quamuis hos in verbis odorari neſciebat. Cap. 37. lib. 3.

Ex quarto libro Dialogorum D. Gregorij.

EXEMPLVM XLIX.

Tentatus tribulationibus ſanctus quidam nomine Spes quantum à Domino dilectus erat miracula circa eius mortem exhibita prodiderunt.

ADHVC in monaſterio meo poſitus cuiuſdam valde venerabilis viri relatione cognoui quod dico. Aiebat enim, quia venerabilis pr̃ nomine Spes, monaſterium conſtruxit in loco, cui vocabulum Cample eſt, qui ſexti ferè miliarij interiacente ſpacio à vetuſta Nurſiæ vrbe diſiungitur. Hunc omnipotens & miſericors Deus ab æterno verbere flagellando protexit, eiq; diſpenſationis ſuæ maximã & ſeueritatem ſeruauit & gratiam, quantumque eum prius flagellando dilexerat, poſtmodum perfectè ſanando monſtrauit. Eius namq; oculos per quadraginta annorum ſpacia continuæ cęcitatis tenebris preſſit, nullum ei lumen vel extremæ viſionis aperiens. Sed quia nemo in verbere illius gratia ſe deſtituente ſubſiſtit, & niſi idem miſericors pater qui pœnam irrogat, patientiam præſtet, mox per impatientiam peccatum nobis ipſa auget correptio peccatorum: fitque modo miſerabili vt culpa noſtra vnde ſperare debuit terminum, inde ſumat augmentum, idcircò, noſtra Deus infirma conſpiciẽs flagellis ſuis cuſtodiã permiſcet, atque in percuſſione ſua electis filijs nunc miſericorditer iuſtè eſt: vt ſint quibus debeat poſtea iuſtè miſereri. Vnde venerabilem ſenem dum exterioribus tenebris premeret, interna luce nunquam deſtituit. Qui cum flagello fatigaretur corporis, habebat per ſancti ſpiritus cuſtodiam conſolationem cordis. Cùm verò anni iam quadrageſimi fuiſſet in cæcitate tẽpus expletum, ei Dominus lumen reddidit, vicinum ſuum denunciauit obitum, atque vt in monaſterijs circumquaque conſtructis verbum vitæ prædicaret, admonuit: quatenus corporis recepto lumine, viſitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Qui ſtatim iuſſis obtemperans fratrum cęnobia circumijt, mandata vitæ quæ agendo didicerat, prædicauit. Quintodecimo ergò die ad monaſterium ſuum peracta prædicatione reuerſus eſt, ibiq; fratribus conuocatis aſtans in medio ſacramentum Dominici corporis & ſanguinis ſumpſit, moxq; cum eis myſticos pſalmorum cantus exorſus eſt. Qui illis pſallentibus orationi intentus animã reddidit. Omnes verò fratres qui aderant, ex ore eius columbam exiſſe viderunt, quæ mox aperto oratorij tecto egreſſa aſpiciẽtibus fratribus penetrauit cœlum. Cuius idcircò animam in columbæ ſpecie apparuiſſe credendũ eſt, vt omnipotẽs Deus ex hac ipſa ſpecie oſtenderet, ei vir ille quàm ſimplici corde ſeruiſſet. Cap. 10. lib. 4.

EXEMPLVM L.

Fœminarum conſortium repellens presbyter quidam ſanctorum Petri & Pauli meruit viſitatione moriturus ad cœleſtia regna vocari.

IN eadem prouincia Nurſiæ presbyter quidam commiſſam ſibi cum magno timore Domini regebat Eccleſiã. Qui ex tẽpore ordinis accepti presbyteram ſuã vt ſororem diligens, ſed quaſi hoſtem cauẽs, ad ſe propius accedere nunquam ſinebat, eamq; ſibimet appropinquare nulla occaſione permittens, ab ea ſibi familiaritatis communionẽ funditus abſciderat. Habent quippe ſancti viri hoc proprium: nam vt

ſemper

ſemper ab illicitis longè ſint, à ſe plerumque licita abſcindunt. Vnde idem vir ne aliquam per eam vnquam incurreret culpam, ſibi etiam miniſtrari per illam recuſabat neceſſaria. Hic ergò venerabilis presbyter cùm longam vitæ impleſſet ætatē, anno quadrageſimo ordinationis ſuæ inardeſcente grauiter febre correptus ad extrema deductus eſt. Sed cùm eū presbytera ſua conſpiceret, ſolutis iam membris quaſi in mortem diſtenſum, verū ei adhuc vitale ſpiramen ineſſet naribus eius appoſita curauit aure dignoſcere. Quod ille ſentiens, cui tenuiſſimus inerat flatus, quāto anníſu valuit vt loqui potuiſſet, inferucteſcēte ſpiritu collegit vocem atque erupit, dicens: Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, paleam tolle. Illa ergò recedente, creſcente virtute corporis cum magna cœpit lætitia clamare, dicens: Bene veniant Domini mei, bene veniant Domini mei, quid ad tantillum ſeruum veſtrum eſtis dignati conuenire? Venio, venio: gratias ago, gratias ago. Cumque hoc iterata crebrò voce repeteret, quibus hoc diceret, noti ſui qui illum circumſteterunt, requirebant. Quibus ille admirando reſpondit, dicens: Nunquid conueniſſe hic ſanctos Apoſtolos non videtis? beatum Petrum, & Paulum primos Apoſtolorum non aſpicitis? Ad quos iterum conuerſus dicebat: Ecce venio, ecce venio, atque inter hęc verba animam reddidit. Et quia veraciter ſanctos Apoſtolos videret, eos etiam ſequendo teſtatus eſt. Quod plerumque cōtingit iuſtis vt in morte ſua ſanctorum pręcedētium viſiones aſpiciant, ne ipſam mortis ſuæ pœnalem ſententiam pertimeſcant, ſed dum eorum menti æternorum ciuium ſocietas oſtenditur, à carnis ſuæ copulatione ſine doloris & formidinis fatigatione ſoluantur. Cap. 11. lib. 4.

EXEMPLVM LI.

Caſtitatis amatrix Galla ſecundum matrimonium reſpuit, & à ſancto Petro viſitata ad cœleſtē ſponſum læta perrexit.

INterea neque hoc ſilendum arbitror quod mihi perſonarum grauium atque fidelium eſt relatione compertum. Gothorum namque tempore huius vrbis nobiliſſima puella Galla Symmachi conſulis ac Patricij filia inter adoleſcentiæ tempora à marito tradita, in vnius anni ſpacio eius eſt morte viduata. Quam dum feruente mundi copia ad iterandū thalamū & opes & ætas vocarent, magis elegit ſpiritalibus nuptijs copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, ſed ad gaudia ęterna peruenitur: quàm carnalibus nuptijs ſubijci, quę à lętitia ſemper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cùm valde ignea conſperſio corporis ineſſet, cœperunt medici dicere: Quia niſi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbam eſſet habitura; quod ita pòſt factū eſt. Sed ſancta mulier nihil exterioris deformitatis timuit, quæ interioris ſponſi ſpeciē amauit, nec verita eſt ſi hoc in illa fœdaretur, quod à cęleſti ſponſo in ea non amaretur. Mox ergò vt eius coniunx defunctus eſt, abiecto, ſeculari habitu ad omnipotentis Dei ſeruitium ſeſe apud beati Petri Apoſtoli Eccleſiam monaſterio tradidit, ibiq; multis annis ſimplicitati cordis atque orationi dedita, larga indigentibus eleemoſynarum opera impēdit. Cumque omnipotēs Deus perennem iam mercedē reddere eius laboribus decreuiſſet, cancri vlcere in mammilla percuſſa eſt. Nocturno autem tempore ante lectum illius duo candelabra lucere conſueuerant: quia videlicet amica lucis non ſolùm ſpiritales, ſed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ dum nocte quadam ex hac eadē iaceret infirmitate fatigata, vidit beatum Petrū intra vtraq; cādelabra ante lectulū ſuum aſtitiſſe, nec perterrita timuit, ſed ex amore ſumens audaciam exultauit, eique dixit: Quid es Domine mi? Dimiſſa ſunt mihi peccata mea? Cui ille, benigniſſimi vt eſt vultus, inclinato capite annuit, dicens: Dimiſſa, veni. Sed quia quandam ſanctimonialem fœminam in eodem monaſterio præ cæteris diligebat, ilicò Galla ſubiunxit: Rogo vt ſoror Benedicta mecū veniat. Cui ille reſpondit: Non, ſed illa talis tecum veniat. Hæc verò quam petis, die te erit triceſimo ſecutura. His ergò expletis Apoſtoli viſio Aſſiſtentis & colloquentis ablata eſt. At illa protinus cunctę cōgregationis matrem accerſiuit, eique quid viderit, quidue audierit indicauit. Tertio autem die cum eā quę fuerat iuſſa ſoror defuncta eſt. Illa verò quam

ipſa

ipſa popoſcerat, trigeſimo die ſubſecuta eſt. Quod factum nunc vſque in eodē monaſterio manet memorabile. Sicque hoc à præcedentibus matribus traditum, narrare illic ſubtiliter ſolent iuniores, quæ nūc ſunt ſanctimoniales virgines, ac ſi illo in tempore huic tam grandi miraculo & ipſæ affuiſſent. Cap. 13. lib. 4.

EXEMPLVM LII.

Tentatus & tribulatus paralyſi Seruulus concinētibus angelis ad cęlū recipitur.

IN ea porticu quæ euntibus ad Eccleſiā beati Clementis peruia erat, fuit quidā Seruulus nomine, qui quidem pauper rebus, ſed meritis diues erat, quem longa ęgritudo diſſoluerat. Nam ex quo illū ſcire potuimus, vſq; ad finem vitæ paralyticus iacebat. Quid dicam quia ſtare nō poterat, qui nunquam in lecto ſuo ſurgere vel ad ſedendum valebat, nunquam manū ſuam ad os perducere, nunquam ſe potuit in latus aliud declinare? Huic ad ſeruiendum mater cū fratre aderant, & quicquid ex eleemoſyna poterat accipere, hoc eorū manibus pauperibus erogauit. Nequaquā litteras nouit, ſed ſcripturæ ſacræ ſibimet codices emerat, & religioſos quoſque in hoſpitium ſuſcipiens, hos coram ſe legere ſtudioſè faciebat. Factumq; eſt vt iuxta modum ſuum plenè ſacram ſcripturam diſceret, cū ſicut dixi, litteras funditus ignoraret. Studebat in dolore ſemper gratias agere hymnis & Dei laudibus dieb⁹ & noctibus vacare. Sed cùm iam tempus adeſſet, vt tanta eius patientia remunerari debuiſſet, membrorum dolor ad vitalia rediję. Cumque iam ſe morti proximū agnouit, peregrinos viros, atque in hoſpitalitate ſuſceptos admonuit, vt ſurgerent, & cum eo pſalmos pro expectatione ſui exitus decantarent. Cumque cum eis & ipſe moriens pſalleret, voces pſallentium repētè compeſcuit cum terrore magni clamoris, dicens: Tacete: Nunquid non auditis quantæ reſonant laudes in cęlis? Et cùm ad eaſdem laudes quas intus audierat, aure cordis attenderet, ſancta illa anima carne ſoluta eſt. Qua ſcilicet exeunte, tanta illic fragrantia odoris aſperſa eſt, vt omnes illi qui aderant, inęſtimabili ſuauitate replerentur: ita vt per hoc patenter agnoſcerent, quod eam laudes in cœlo ſuſcepiſſent. Cui rei monachus noſter interfuit, qui nunc vſque viuit, & cum magno fletu atteſtari ſolet, quia quouſq; corpus eius ſepulturæ traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non receſſit. Cap. 14. lib. 4.

EXEMPLVM LIII.

Tentata & tribulata paralyſi quædam nomine Rhomula, glorioſa lętaq; morte canentibus ſanctorum choris ad cęlum eſt deducta.

EO tempore quo monaſterium petij, anus quædam Redempta nomine, in ſanctimoniali habitu cōſtituta in vrbe hac iuxta beatæ Mariæ ſemper virginis manebat Eccleſiam. Hęc illius Herundinis diſcipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens ſuper Præneſtinos montes vitam eremiticam duxiſſe ferebatur. Huic autem Redemptæ duæ in eodē habitu diſcipulæ aderant, vna nomine Romula, & altera quæ nunc adhuc ſupereſt, quam quidem facie ſcio, ſed nomine neſcio. Tres itaque hæ in vno habitaculo commorātes, morum quidem diuitijs plenam, ſed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem quam præfatus ſum Romula, aliam condiſcipulam ſuam quam prædixi magnis vitæ meritis anteibat. Erat quippe miræ patiētiæ, ſummæ obedientiæ, cuſtos oris ſui ad ſilentium, ſtudioſa valde ad continuæ orationis vſum. Sed quia plerumque hi quos iā perfectos homines æſtimant, adhuc in oculis ſummi opificis aliquid imperfectionis habent (ſicut ſæpè imperiti homines necdum perfectè ſculpta ſigilla conſpicimus, & iam quaſi perfecta laudamus, quæ tamē adhuc etiam artifex conſiderat & limat, laudari ea audit, & tamen ea tundere meliorando non deſinit) hæc quam prædixi, Romula, ea, quam Gręco vocabulo medici paralyſim vocant, moleſtia corporali pcuſſa eſt, multiſq; annis in lecto decubās, penè omni iacebat membrorum officio deſtituta. Nec tamen hęc eadem eius mentē ad impatientiam flagella perduxerūt. Nā ipſa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum, quæ tantò ſolicitius ad vſum orationis excreuerat, quantò & aliud quodlibet agere nequaquā valebat.

lebat. Nocte ergò quadam eandem Redẽptam, quam præfatus ſum, quæ vtraſq; diſcipulas ſuas filiarũ loco nutriebat, vocauit, dicens: Mater veni, mater veni. Quæ mox cum alia eius condiſcipula ſurrexit, ſicut vtriſq; referentibus & multis res eadem claruit, & ego quoq; in eodem tẽpore agnoui. Cumque noctis medio lectulo iacentis aſſiſterẽt, ſubitò cœlitus lux emiſſa omne illius cellulæ ſpacium impleuit, & ſplendor tãtæ claritatis emicuit, vt corda aſſiſtentium inæſtimabili pauore perſtringeret, atque, vt pòſt ipſæ referebant, omne in eis corpus obrigeſceret, & in ſubitò ſtupore remanerent. Cępit namque quaſi cuiuſdã magnæ multitudinis ingredientis ſonitus audiri, oſtium cellulæ concuti, ac ſi ingredientium turba premeretur, atque, vt dicebant, intrantium multitudinem ſentiebant. Sed nimietate timoris & luminis videre non poterãt: quia earum oculos & pauor depreſſerat, & ipſa tanti luminis claritas reuerberabat, quam lucem protinus miri eſt odoris fragrantia ſubſecuta: ita vt earum animum, quẽ lux emiſſa terruerat, odoris ſuauitas refoueret. Sed cùm vim claritatis ferre nõ poſſent, cępit eadem Romula aſſiſtentem, & tremeentem Redemptam ſuorum morum magiſtram blanda voce conſolari, dicens: Noli timere mater, non morior modò. Cumq; hoc crebrò diceret, paulatim lux quæ emiſſa fuerat, ſubtracta eſt, ſed is qui ſubſecutus eſt odor remanſit. Sicq; dies ſecundus, & tertius tranſiuit, vt aſperſa fragrantia odoris maneret. Nocte ergò quarta eandem magiſtram ſuam iterum vocauit, qua veniente viaticum petijt, & accepit. Necdum verò eadem Redempta, vel alia eius condiſcipula à lectulo iacẽtis abſceſſerat, & ecce ſubitò in platea ante eiuſdem cellulæ oſtium duo chori pſallentiũ conſtiterant, & ſicut dicebant ſexus ex vocibus ſe diſcreuiſſe; pſalmodiæ cantus dicebant viri, & fœminæ reſpondebant. Cũque ante fores cellulæ exhiberentur cœleſtes exequiæ, ſancta illa anima carne ſoluta eſt, atq; in cęlum ducta, quantoq; chori pſallentium altius aſcendebant, tanto cœpit pſalmodia lenius audiri, quouſque & eiuſdem pſalmodiæ ſonitus, & odoris ſuauitas elongata finiretur. Cap. 15. lib. 4.

EXEMPLVM LIIII.

Mores leues deponere Muſa puella in cęlum itura à Virgine Maria pręmonetur.

SED neque hoc ſileam quod prędictus probus Dei famulus de ſorore ſua, Muſa nomine, puella parua narrare conſueuerat, dicens, ꝙ quadam ei nocte per viſionẽ ſãcta Dei genitrix virgo Maria apparuit, atque coæuas eis in albis veſtibus puellas oſtendit. Quibus cùm illa admiſceri appeteret, ſed ſe eis iungere non auderet: beatæ Mariæ ſemper virginis eſt voce requiſita, an vellet cum eis eſſe, atque in eius obſequio viuere. Cui cùm puella eadem diceret, volo: ab ea protinus mandatum accepit, vt nihil vltra leue ac puellare ageret, à riſu, & iocis ſe abſtineret, ſciens per omnia quod inter eas virgines, quas viderat, ad eius obſequium die triceſimo veniret. Quibus viſis in cunctis ſuis moribus puella mutata eſt, omnemq; à ſe leuitatẽ puellaris vitæ magna grauitatis deterſit manu. Cumq; eam parentes eius mutatã eſſe mirarẽtur, requiſita rem retulit, quid ſibi beata Dei genitrix iuſſerit, vel qua die eſſet itura ad obſequium eius indicauit. Tum poſt viceſimum quintum diem febre correpta eſt. Die autem triceſimo cùm hora exitus eius appropinquaſſet, eãdem beatam genitricem Dei cum puellis quas per viſionem viderat, ad ſe venire cõſpexit. Cui etiam ſe vocanti reſpondere cœpit, & depreſſis reuerenter oculis aperta voce clamare: Ecce Domina venio, ecce Domina venio. In qua etiam voce ſpiritũ reddidit, & ex virgineo corpore, habitatura cũ ſanctis virginibus exiuit. C. 17. li. 4.

EXEMPLVM LV.

Puer quinque annorum maledicere ſolẽs ad inferos damnandus deducitur.

ET ſi omnes baptizatos infantes, atque in eadem infantia morientes ingredi regnum cœleſte credendum eſt, oẽs tamen paruulos qui ſcilicet loqui poſſunt, regna cęleſtia ingredi credendum non eſt: quia nonnullis paruulis eiuſdem regni cœleſtis aditus à parentibus clauditur; ſi malè nutriantur. Nam quidã vir cunctis in hac vrbe notiſſimus ante triennium filium habuit annorum (ſicut arbitror) quinque: quem

quem nimis carnaliter diligens remiſſe nutriebat: atque idem paruulus (quod dictu graue eſt) mox vt eius animo aliquid obſtitiſſet, maieſtatem Dei blaſphemare cõſueuerat. Qui in hac ante trienniũ mortalitate percuſſus venit ad mortẽ. Cumq; eum ſuus pater in ſinu teneret (ſicut hi teſtati ſunt qui pręſentes fuerunt) malignos ad ſe ſpiritus veniſſe trementibus oculis puer aſpiciens cœpit clamare: Obſta pater obſta. Qui clamans declinabat faciem, vt ſe ab eis in ſinu patris abſcõderet. Quẽ cùm ille trementem requireret, quid videret, puer adiunxit, dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cùm hoc dixiſſet, maieſtatis nomen protinus blaſphemauit, & animam reddidit. Vt enim omnipotẽs Deus oſtenderet, ꝓ quo reatu talibus fuiſſet executoribus tradit*, vnde viuentem pater ſuus noluit corrigere, hoc morientem permiſit iterate: vt qui diu per diuinitatis patientiam blaſphemus vixerat, quandoq; per diuinitatis iudicium blaſphemaret, & moreretur: quatenus reatum ſuum pater eius agnoſceret, qui paruuli filij animam negligens, non paruulum peccatorem gehennæ ignibus nutriſſet. Cap. 18. lib. 4.

EXEMPLVM LVI.

Morituri fratres ab albatis viris inſcribuntur.

IN monaſterio meo quidam ante decennium Gerontius dicebatur. Qui cùm graui moleſtia corporis fuiſſet depreſſus, in viſione nocturna albatos viros & clari omnino habitus in hoc ipſum monaſteriũ deſcendere de ſuperioribus aſpexit. Qui dum coram lecto iacentis aſſiſterent, vnus eorum dixit: Ad hoc venimus vt de monaſterio Gregorij quoſdam fratres in militiam mittamus, atque alteri præcipiens adiunxit: Scribe Marcellinum, & Valentinianum, atque alios, quorum nunc nomina non recordor. Quibus expletis addidit, dicens: Scribe & hunc ipſum, qui nos aſpicit. Ex qua viſione certus redditus prædictus frater facto mane innotuit fratribus, qui eſſent ex eadem cella morituri, quos ſe etiam denunciauit eſſe ſecuturum. Tum die alia prædicti fratres mori cœperunt, atque ſub eodem ordine ſe in morte ſecuti ſunt, quo fuerunt in deſcriptione nominati. Ad extremum verò & ipſe obijt, qui eoſdem fratres morituros pręuidit. Cap. 26. lib. 4.

EXEMPLVM LVII.

Cœleſtem gloriam ad breuiſſimum tempus expertus puer omnium hominum linguis loqui didicerat.

IN ea mortalitate, quæ patricij Narſi tẽporibus hanc vrbem vehementer afflixit in domo Valeriani Romanæ vrbis aduocati puer Armentarius fuit præcipuæ ſimplicitatis, & humilitatis. Cùm verò eiuſdem aduocati domus eadẽ clade vaſtaretur, idem puer percuſſus eſt, & vſque ad extremum deductus. Qui ſubitò ſublatus à præſentibus, redijt, ſibiq; Dominum ſuũ fecit vocari: cui ait: Et ego in cœlo fui, & qui de hac domo morituri ſunt, agnoui. Ille, atque ille morituri ſunt, tu verò non timeas: quia hoc in tempore moriturus nõ es. Vt verò ſcias quia me fuiſſe in cœlo verum fateor, ecce accepi illic vt linguis omnium loquar. Nunquid non cognitum tibi fuit Græcam linguam me omnino neſciſſe? & tamen Græcè loquor, vt cognoſcas an verum ſit quòd me omnes linguas accepiſſe teſtificor. Cui tunc Græcè Dominus ſuus locutus eſt, atq; ille in eadem lingua reſpondit, vt cuncti qui aderant, mirarentur. In eadem quoque domo prędicti Narſi ſpatari* VVlgar manebat, qui feſtinè ad ægrum deductus ei VVlgarica lingua locutus eſt, ſed ita puer ille in Italia natus, & nutritus in eadem barbara locutione reſpondit, ac ſi eadem fuiſſet gente generatus. Mirati ſunt omnes qui audiebant, atque ex duarum linguarum experimento, quas eum antea neſciſſe nouerant crediderunt de omnibus, quas probare minimè valebant. Tunc per biduum mors eius dilata eſt, ſed die tertio (quo oeculto iudicio neſcitur) manus ac brachia, lacertoſq; ſuos dentibus laniauit, atq; ita à corpore exiuit. Quo mortuo omnes illi quos prædixerat, ex hac protinus luce ſub tracti ſunt, nulluſque in illa domo ex eadem tempeſtate defunctus eſt, qui voce illius denunciatus non eſt. ibidem.

EXEM-

EXEMPLVM LVIII.

Tentatus infirmitate Comes aeris ſerenitatem, necnon & totius corporis ſui ſanitatem poſt mortem recepit.

NEque hoc ſilendum puto quod de Theophanio Centumcellenſis vrbis comite in eadem vrbe poſitus multis atteſtantibus agnoui. Fuit namque vir miſericordiæ actibus deditus, bonis operibus intentus, hoſpitalitati præcipuę ſtudens. Exercendis quidem comitatus curis occupatus, agebat terrena & temporalia, ſed, vt poſt in fine claruit, magis ex debito, quàm ex intentione. Nam cùm propinquante mortis eius tempore grauiſſima aeris tempeſtas obſiſteret, ne ad ſepeliendum duci potuiſſet, eum vxor ſua cum vehementiſſimo fletu inquiſiuit, dicẽs: Quid faciam? quomodo te ad ſepeliendum ejiciο, quæ oſtium domus huius præ nimia egredi tempeſtate non poſſum. Tunc ille reſpondit: Noli mulier flere: quia mox vt ego defunctus fuero, eadem hora ſerenitas rediet. Cuius protinus & vocẽ mors, & mortem ſerenitas ſecuta eſt. Quod ſignum etiam alia admiranda, & non minora ſunt ſigna comitata. Nam manus eius & pedes podagræ humore tumeſcentes, verſi in vulneribus fuerant, & profluente ſanie putrebant? Sed dum corpus ex more ad lauandum eſſet nudatum, ita manus pedeſque eius ſani inuenti ſunt, ac ſi nunquam vulneris aliquid habuiſſent. Ductus itaque, ac ſepultus eſt: eiuſq; coniugi viſum eſt, vt quarto die in ſepulchro illius marmor, quod ſuperpoſitũ fuerat, mutari debuiſſet. Quod videlicet marmor corpori eius ſuperpoſitum dum fuiſſet ablatum, tanta ex corpore eius fragrãtia odoris emanabat, ac ſi ex putreſcente carne ipſius pro vermibus aromata ferbuiſſent. Cap. 27. lib. 4.

EXEMPLVM LIX.

Perſecutor bonorum Theodoricus Rex inter Ioannem Papam, & Symmachum patritium ad Vulcani ollam deducitur.

THeodorici regis temporibus pater ſoceri mei in Sicilia exactionem canonis egerat, atque ad Italiam redibat. Cuius nauis appulſa eſt ad Inſulam, quę Lipparis appellatur. Et quia illic vir quidam ſolitarius magnę virtutis habebatur, dum nautæ nauis armamenta repararent, viſum eſt prædicto patri ſoceri mei ad eũdem virum pergere, ſeque eius orationibus commendare. Quos vir Domini cùm vidiſſet, eis inter alia colloquens dixit: Scitis quia rex Theodoricus mortuus eſt? Cui illi protinus reſponderunt: Abſit, nos eum viuentem dimiſimus, & nihil tale ad nos de eo nunc vſque perlatum eſt. Quibus Dei famulus addidit, dicens: Etiã mortuus eſt, nam heſterna die hora nona inter Ioannem Papam, & Symmachum patricium diſcinctus atque diſcalciatus, & vinctis manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollam iactatus eſt. Quod illi audientes ſollicitè conſcripſerunt diem, atque in Italiam reuerſi, eodem die Theodoricum regẽ fuiſſe inuenerunt mortuũ, quo die eius exitus, atq; ſupplicium Dei famulo fuerat oſtenſum. Et quia Ioannem Papam affligẽdo in cuſtodia occidit, Symmachum quoque patricium ferro trucidauit, ab illis iuſtè mitti in ignem apparuit, quos in hac vita iniuſtè iudicauit. Cap. 30. lib. 4.

EXEMPLVM LX.

Luxurioſus Tyburtius presbyter infernali rogo cremandus imponitur.

GOthorum tempore quidam ſpectabilis vir, Reparatus nomine, venit ad mortem. Qui dum diu immotus ac rigidus iaceret, viſum eſt quòd ab eo funditus flatus vitalis exiſſet, atque exanime remanſit corpus. Cumque eſſent & multi qui conuenerant, & eum iam mortuum familia lugeret, ſubitò redit: & cunctorum plangentium in ſtuporem verſæ ſunt lachrymæ. Qui reuerſus ait. Citius ad Eccleſiam beati Laurentij martyris, quæ ex nomine conditoris Damaſi vocatur, puerum mittite: & quid de Tyburtio presbytero agatur videat, & renunciare feſtinet. Qui videlicet tunc Tyburtius carnalibus deſiderijs ſubiacere ferebatur. Cuius adhuc vitę moruмque bene quoque Florentius eius nunc Eccleſiæ presbyter meminit. Cùm verò puer pergeret, narrauit idem Reparatus qui ad ſe reuerſus fuerat,

quid de illo vbi ductus fuerat agnouit, dicens: Paratus fuit rogus ingens, deductus autẽ Tyburtius presbyter in eo eſt ſuperpoſitus, atque ſuppoſito igni concrematus. Alius autem parabatur rogus, cuius à terra in cœlum cacumen tendi videbatur. Cui emiſſa voce clamatum eſt, cuius eſſet? His ergò dictis ſtatim Reparatus defunctus eſt. Puer verò, qui tranſmiſſus ad Tyburtium fuerat, iam eum mortuum inuenit. Qui videlicet Reparatus ductus ad loca pœnarum, dum vidit, rediјt, narrauit, & obiјt, apertè monſtratur, quia nobis illa, non ſibi viderat, quibus dum adhuc conceſſum eſt viuere, licet & à malis operibus emendare. Rogum verò conſtrui Reparatus vidit, non quòd apud infernum ligna ardeant, vt ignis fiat, ſed narraturus hic viuentibus, illa de incendio prauorum vidit, ex quibus nutriri apud viuentes corporalis ignis ſolet: vt per hæc aſſueta audientes diſcerent, quod de inſuetis timere debuiſſent. Cap. 31. lib. 4.

EXEMPLVM LXI.

Ebrius curialis cum iuuencula, quam ex baptiſmate ſuſcepit, fornicatur gehennalibus flammis exuritur.

QVidam curialis in Valeriana prouincia ſanctiſſimo Paſchali ſabbatho iuuenculam cuiuſdam filiam in baptiſmate ſuſcepit. Qui poſt ieiunium domum reuerſus, multoq; vino inebriatus, eandem filiolã ſuã ſecũ manere petiјt, eamque nocte illa (quod dictu nefas eſt) perdidit. Cumque mane facto ſurrexiſſet, reus cogitare cœpit vt ad balneum pergeret, ac ſi aqua balnei lauaret maculam peccati. Perrexit igitur, lauit, cœpitque trepidè Eccleſiam ingredi. Sed ſi tanto die ad Eccleſiam non iret, erubeſcebat homines: ſi verò iret, pertimeſcebat iudicium Dei. Vicit itaque humana verecundia, perrexit ad Eccleſiam, ſed tremebundus ac pauẽs ſtare cœpit, atque per ſingula momenta ſuſpectus qua hora immundo ſpiritui traderetur, & coram omni populo vexaretur. Cumque vehementer timeret, ei in illa miſſarum celebritate quaſi aduerſi nihil contigit. Qui lætus exiuit, & die altero Eccleſiam iam ſecurius intrauit. Factumque eſt vt per ſex continuos dies lætus ac ſecurus procederet, æſtimans quod eius ſcelus Dominus aut nõ vidiſſet, aut viſum miſericorditer dimiſiſſet. Die autem ſeptimo ſubita morte defunctus eſt. Cumq; ſepulturæ traditus fuiſſet, per longum tẽpus videntibus cunctis de ſepulchro eius flamma exiuit, & tamdiu oſſa eius concremauit, quouſque omne ſepulchrum conſumeret, & terra quæ in tumulo collecta fuerat defoſſa videretur. Quod videlicet omnipotens Deus faciens oſtendit, quid eius anima in occulto pertulit, cuius & corpus ante humanos oculos flamma conſumpſit. Qua in re nobis quoque audientibus hoc exemplum formidinis dare dignatus eſt, quatenus ex hac conſideratione colligamus, quid anima viuens ac ſentiens pro reatu ſuo patitur, ſi tanto ignis ſupplicio etiam inſenſibilia oſſa concremantur. Cap. 32. lib. 4.

EXEMPLVM LXII.

Inferni pœnas videns Petrus monachus grauiſſimam pœnitentiam in mundo peregit.

PEtrus quidã monachus ex regione orius Hyberniæ, loco vaſtæ ſolitudinis, cui Euaſſa nomẽ eſt, inhęrebat. Hic prius quàm eremũ peteret moleſtia corporis interueniente defunctus eſt: ſed protinus corpori reſtitutus, inferni ſe ſupplicia atque innumera loca flammarum vidiſſe teſtabatur: qui etiam quoſdam huius ſeculi potentes in eiſdem flammis ſuſpenſos ſe vidiſſe narrauit. Qui cùm iam deductus eſſet, vt in illo iam & ipſe mergeretur, ſubitò angelum coruſci habitus apparuiſſe fatebatur, qui eum in ignem mergi prohiberet, cui & dixit: Egredere, & qualiter tibi poſt hęc viuendum ſit cautiſſimè attende. Poſt quam vocem paulatim tepeſcentibus membris, ab æterno mortis ſomno euigilans, cuncta quæ circa illum fuerant geſta narrauit, tantiſq; poſtmodũ ſe vigiliјs, ieiuniјsq; conſtrinxit, vt inferni eum vidiſſe & pertimuiſſe tormenta, etſi taceret lingua, conuerſatio loqueretur. Cap. 10. lib. 3.

EXEMPLVM LXIII.

Infernales pœnas videns quidam ad vitam redijt, ſed vitioſam conuerſationem ſuam non correxit.

ANte triennium quoque in hac peſtilentia, quæ hanc vrbem clade vehementiſſima depopulauit (in qua etiam corporali viſu ſagittę cœlitus venire, & ſingulos quoſque ferire videbantur) quidā miles in hac eadem noſtra vrbe percuſſus ad extrema peruenit: qui eductus è corpore, exanimis iacebat, ſed citius redijt, & quæ cum eo fuerant geſta narrauit. Aiebat enim, ſicut tunc res multis innotuit, quia pons erat, ſub quo niger atque caliginoſus fœtoris intolerabilis nebulam exhalās fluuius decurrebat. Tranſacto autem pōte amœna prata erant, atque virentia odoriferis herbarum floribus adornata, in quibus albatorum hominum conuenticula eſſe videbantur. Tantuſque in loco eodem odor ſuauitatis inerat, vt ipſa ſuauitatis fragrantia illic omnes deambulantes habitanteſque ſatiaret. Ibi manſiones diuerſorum ſingulæ multitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis conſtrui: ſed cuius eſſet non potuit agnoſci. Erant verò ſuper ripam prædicti fluminis nonnulla habitacula, ſed alia exurgentis fœtoris nebula tangebantur: alia autem exurgens fœtor ex flumine minimè tangebat. Hæc verò erat in prædicto ponte probatio, vt quiſquis per eum iniuſtorum vellet tranſire, in tenebroſo fœtentique fluuio laberetur. Iuſti verò, quibus culpa non obſtitit, ſecuro per eum greſſu ac libero ad loca amœna peruenirent. Ibi ſe etiam Petrum Eccleſiaſticæ familię maiorem (qui ante quadriennium defunctus eſt) deorſum poſitum in locis iſtis teterrimis magno ferri pondere religatum ac depreſſum vidiſſe confeſſus eſt. Qui dum requireret, cur ita eſſet, ea ſe dixit audiſſe, quæ nos, qui eum in hac eccleſiaſtica domo nouimus, ſciētes acta eius recolimus: dictum namque eſt: Hæc idcircò patitur, quia ſiquid ei pro facienda vltione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis, deſiderio quàm obediētia ſæuiebat: quem ſic fuiſſe nullus qui illū nouit ignorat. Ibi ſe & quendam peregrinum presbyterum vidiſſe fatebatur, qui ad prædictum pontem veniens tanta per eum auctoritate tranſijt, quanta & hic ſinceritate vixit. In eodem ponte quoque Stephanum quēdam ſe cognouiſſe teſtatus eſt, qui dū tranſire voluiſſet, eius pes lapſus eſt, & ex medio corpore iam extra pontem deiectus, atque à quibuſdam teterrimis viris ex flumine ſurgentibus per coxas deorſum, atq; à quibuſdam albatis & ſpecioſiſſimis viris cœpit per brachia ſurſum trahi. Cumque hoc luctamen eſſet, vt hunc boni ſpiritus ſurſum, mali deorſum traherent: ipſe qui hæc videbat ad corp⁹ reuerſus eſt, & quid de eo plenius geſtū ſit minimè cognouit. Qua in re eiuſdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cum eleemoſynarū operatione certabāt. Qui enim per coxas deorſum, per brachia trahebatur ſurſum, patet nimirum, quia & eleemoſynas amauerat, & carnis vitijs perfectè non reſtiterat, quæ eum deorſum trahebant: ſed in illo occulto arbitri examine quod in eo vicerit, & nos, & eum qui vidit, & reuocatus eſt, latet. Conſtat tamen quia idem Stephanus poſtquam & inferni loca vidit, & ad corpus redijt, vitam perfectè minimè correxit: qui poſt multos annos de corpore adhuc ad certamen vitæ & mortis exiuit. Qua de re colligitur, quia ipſa quoque inferni ſupplicia cū demonſtrantur, alijs hoc ad adiutorium, alijs verò ad teſtimonium fiat: vt iſti videant mala quæ caueant: illi verò amplius puniantur, quo inferni ſupplicia iam viſa & cognita vitare noluerant. ibidem.

EXEMPLVM LXIIII.

Miſericors in pauperes ſutor ſabbathis eleemoſynam dedit, & domum in cœlis ædificauit.

IVxta nos quidam Deuſdedit nomine religioſus habitabat, qui calciamenta ſolebat operari: de quo alter per reuelationem vidit, quod eius domus ædificabatur: ſed in ea conſtructores ſui in ſolo die ſabbathi videbantur operari. Qui eiuſdem viri poſtmodū vitā ſubtiliter reqrens, inuenit, quia ex his quæ diebus ſingulis laborabat quicquid ex victu & veſtitu ſupereſſe potuiſſet, die ſabbathi ad beati Petri Eccleſiam deferre conſueuerat, atque indi-

gentibus erogare. Qua ex re perpende; quia non immeritò domus ipſius fabrica ſabbatho creſcebat. ibidem.

EXEMPLVM LXV.

Tarſilla & Æmiliana ſancti Gregorij amitæ quàm fęliciter ad Dominum migrarint; & quomodo Gordiana ſocietate laicarum puellarũ ſecularis effecta eſt.

TRes ſorores pater meus habuit, quæ cunctæ tres ſacræ virgines fuerunt: quarum vna Tarſilla, altera Gordiana, alia Æmiliana dicebatur; vno omnes ardore conuerſæ, vno eodemque tempore ſacratæ, ſub diſtrictione regulari degentes in domo propria ſocialem vitam ducebãt. Cumque eſſent diutius in eadem conuerſatione, cœpit quotidianis incrementis in amorem conditoris ſui Tarſilla, & Æmiliana ſuccreſcere, & cùm ſolo hic eſſent corpore, quotidie animo ad æterna tranſire. At contrà Gordianæ animus cœpit à calore amoris intimi per quotidiana detrimenta tepeſcere, & pauliſper ad huius ſeculi amorem redire. Crebrò autẽ Tarſilla dicere Æmilianæ ſorori ſuæ cum magno gemitu ſolebat: Video Gordianã ſororem meam de noſtra ſorte non eſſe, perpendo enim quia foras defluit, & cor ad quod propoſuit non cuſtodit. Quam curabant quotidie blanda redargutione corripere, atque à leuitate morum ad grauitatem ſui habitus reformare. Quæ quidem reſumebat vultum ſubitò grauitatis inter verba correptionis: ſed cùm eiuſdem hora correptionis tranſiſſet, tranſibat protinꝰ & ſuperducta grauitas honeſtatis, mox que ad leuia verba redibat, puellarũ gaudebat ſocietate laicarum, eique perſona valde oneroſa erat, quæcunque huic mundo deſita non erat. Quadam verò nocte huic Tarſillæ, quæ inter ſorores ſuas virtute continuæ orationis, afflictionis ſtudioſæ, abſtinentiæ ſingularis, grauitate vitæ honorabilis, in honore & culmine ſanctitatis excreuerat, ſicut ipſa narrauit, per viſionem atauus meus Fœlix huius Romanæ Eccleſiæ antiſtes apparuit, eique manſionem perpetuę claritatis oſtendit, dicẽs: Veni, quia in hac te lucis manſione ſuſcipio. Quæ ſubſequenti die mox febre correpta ad diem peruenit extremum. Et ſicut nobilibus fœminis viriſque morientibus multi conueniunt; qui eorum proximos conſolentur, & ſic eadem etiam hora qua emiſit ſpiritum multi viri ac fœminæ eius lectulum circunſteterunt, inter quas mater mea affuit. Tum ſubitò illa ſurſum reſpiciens: Ieſum venientem vidit, & cum magna animaduerſione cœpit circunſtantibus clamare dicens: Recedite, Ieſus venit. Cumque in eum intenderet quem videbat, ſancta illa anima è carne ſoluta eſt. Tantaque ſubitò fragrantia miri odoris aſperſa eſt, vt ipſa quoque ſuauitas cunctis oſtenderet illic auctorem ſuauitatis veniſſe. Cumque corpus eius ad lauandum more mortuorum eſſet nudatum, ꝗ longæ orationis vſu in cubitis eius ac genibus camelorum more inuenta eſt obdurata cutis excreuiſſe: & quid ſpiritus eius ſemper egerit, caro mortua teſtabatur. Hæc autem geſta ſunt ante Dominici natalis diem. Quo tranſacto mox Æmilianæ ſorori ſuæ per viſitationem nocturnæ viſionis apparuit, dicens: Veni, vt quia Dominicum natalem ſine te feci, ſanctã Theophaniam iam tecum faciam. Cui illa protinus de ſororis ſuæ Gordianæ ſalute ſollicitè reſpondit: Et ſi ſola venio, ſororem noſtram Gordianam cui dimitto. Cui, ſicut aſſerebat, triſti vultu iterum dixit: Veni: Gordiana etenim ſoror noſtra inter laicas deputata eſt. Quam viſionem mox moleſtia corporis eſt ſecuta: atque ita vt dictum fuerat ante Dominicæ apparitionis diem eadem moleſtia ingraueſcente defuncta eſt. Gordiana autem mox vt ſolam remanſiſſe ſe reperit, eius prauitas excreuit. Nam oblita Dominici timoris, oblita pudoris & reuerentiæ, oblita conſecrationis conductorem agrorum ſuorum poſtmodum maritum duxit. 4. Dial. cap. 16. & homil. euang. 38.

EXEMPLVM LXVI.

Conuertitur peruerſus Theodorus draconi datus ad deuorandum.

INquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui in meum monaſterium fratrem ſuum moribus & conuerſatione valde religioſum neceſſitate magis, quàm voluntate ſecutus eſt. Cui nimirum graue erat, ſi quis pro ſua aliquid ſalute loque-

loqueretur. Bona autem non ſolùm non facere,ſed & audire non poterat. Nunquã ſe ad ſanctæ conuerſationis habitum veni re iurando, iraſcendo, deridendo teſtabatur: In hac autem peſtilentia,quæ nuper huius vrbis populum ex parte magna con ſumpſit, percuſſus in inguine, perductus eſt ad mortem. Cumq; extremum ſpiritũ ageret,conuenerunt fratres, vt ęgreſſum animæ iſtius orando protegerent,iam cor pus eius ab extrema erat parte præmortuum, in ſolo tantummodò pectore vitalis adhuc calor anhelebat. Cuncti autẽ fratres tanto pro eo cœpere enixius orare, quanto eum iam videbant ſub celeritate diſcedere. Tunc repentè cępit iiſdem fratribus aſſiſtentibus clamare, atque cũ magnis vocibus orationes eorum interrũpere,dicens: Recedite, ecce draconi ad deuorandum datus ſum, qui propter pręſentiã veſtram me deuorare non poteſt. Caput meum in ſuo ore iam abſorbuit: date locũ vt me nõ amplius cruciet, ſed faciat quod facturus eſt. Si ei ad deuorandum datus ſum, quare propter vos moras patior? Tũc fratres ei cęperunt dicere. Quid eſt quod loqueris frater? ſignum tibi ſanctæ crucis imprime. Reſpondebat ille magnis clamoribus, dicens: Volo me ſignare, ſed non poſſum, quia ſquamis huius draconis premor. Cumque hoc fratres audirent, proſtrati in terram cum lachrymis cœperunt pro ereptione illius vehementius orare: & ecce ſubitò cœpit æger cũ magnis vocibus clamare,dicẽs: Gratias ago Deo, ecce draco,qui me ad deuorandum acceperat,fugit,orationibus veſtris expulſus eſt, ſtare non potuit, pro peccatis meis modò intercedite,quia conuerti paratus ſum, & ſecularem vitam funditus relinquere. Hic ergò qui,ſicut iam dictum eſt,ab extrema fuerat corporis parte præmortuus, reſeruatus ad vitam toto ad Deum corde conuerſus eſt: & poſtquam mutatus mẽte diu eſt flagellus attritus, tunc eius anima carne ſoluta eſt. Cap. 37. lib. 4.

EXEMPLVM LVII.
Moriturus Criſorius dæmones vidit, inducias petijt,& nihil impetrauit.

VIr in hoc mũdo valde diues fuit Criſorius nomine, ſed tantùm vitijs plenus, quantùm rebus ſuperbia tumidus, ſuę carnis voluptatibus ſubditus,in adquirendis rebus auaritiæ facibus accẽſus. Sed cùm tot malis Dominus finem ponere decreuiſſet, corporali hunc moleſtia percuſſit: qui ad extremum veniens eadem hora,qua iam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit tetros & nigerrimos ſpiritus coram ſe aſſiſtere, & vehementer imminere,vt ad inferni clauſtra ſe raperent. Cœpit tremiſcere,palleſcere, & ſudare,& magnis vocibus inducias, petere filiumq; ſuum nomine Maximum, quem ipſe iam monachus monachum vidi,nimijs,& turbatis vocibus clamare, dicens: Maxime, curre, nunquam tibi mali aliquid feci, in fide tua me ſuſcipe. Turbatus mox Maximus affuit lugens, & perſtrepens familia conuenit, eos autem quos ille inſiſtentes ſibi grauiter tolerabat ipſi malignos ſpiritus videre non poterant: ſed eorum præſentiam in confuſione, in pallore ac tremore illius qui trahebatur videbant. Pauore autem terræ eorum imaginis huc illuc que vertebatur, in lectulo iacebat,in ſiniſtro latere aſpectum eorum ferre non poterat, vertebatur ad parietem, ibi aderãt. Cumq; conſtrictus nimis relaxari etiã ſe poſſe deſperauit, cœpit magnis vocibus clamare: Inducias vel vſque mane, inducias vel vſque mane. Sed cùm clamaret in ipſis vocibus de habitaculo ſuę carnis euul ſus eſt. De quo nimirum conſtat, quia pro nobis iſta, non pro ſe viderat, vt eius viſio nobis proficiat, quos adhuc diuina potentia lõganimiter expectat. Nam illi tetros ſpiritus ante mortem vidiſſe, & inducias petiſſe quid profuit,qui eaſdem inducias, quas petiuit, non accepit? Cap. 38. lib. 4.

EXEMPLVM LXVIII.
Abſtinentem ſe fingens monachus draconi traditur deuorandus.

EST etiam nunc apud nos Athanaſius presbyter Licaoniæ,qui in diebus ſuis Licaonij rem terribilem narrat euenisse. Ibi namque, vt ait,quoddam monaſteriũ. Congalaton dicitur,in quo quidam monachus magnæ æſtimationis habebatur. Bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni ſua actione compoſitus: ſed, ſicut ex fine res patuit, longè aliter quam

apparebat fuit. Nam cùm ſe ieiunare cum fratribus demonſtraret, occultè manducare conſueuerat. Quod eius vicium fratres omninò neſciebant. Sed corporis ſuperueniente moleſtia ad vitæ extrema perductus eſt. Qui cùm iam eſſet ad finem, fratres ad ſe omnes qui in monaſterio inerãt cõgregari fecit, at illi tali, vt putabãt, viro moriente magnum quid ac delectabile ſe ab eo audire crediderunt. Quibus ipſe afflictus, & tremens compulſus eſt prodere, cui hoſti traditus cogebatur exire. Nam dixit: quando me ieiunare vobiſcum credebatis, occultè comedebam, & nunc ecce ad deuorandum draconi ſum datus, qui cauda ſua genua mea pedeſq; colligauit: caput verò ſuum intra meum os mittens ſpiritum meum ebibens abſtrahit. Quibus dictis ſtatim defunctus eſt, atque vt pœnitendo ſe liberare potuiſſe à dracone, quẽ viderat, expectatus non eſt. Quod nimirũ conſtat, quia ad ſolam vtilitatem audientiũ viderat, qui eũ hoſtẽ, cui traditus fuerat, & innotuit, & non euaſit. ibidẽ.

EXEMPLVM LXIX.

Pertinax & partialis in ſuo ſentimento Paſcaſius etiam miracula faciens purgatorium habuit.

CVM adhuc iuuenculus eſſem, atque in laicali habitu, à maioribus atque ſcientibus audiui, quod Paſcaſius huius Apoſtolicæ ſedis diaconus, cuius apud nos rectiſſimi & luculenti de ſpiritu ſancto libri exiſtunt, miræ ſanctitatis vir fuerit, eleemoſynarum maximè operibus vacãs, cultor pauperum, & contemptor ſui. Sed hic in ea contentione, quæ inardeſcente zelo fidelium inter Symmachum, & Laurentium facta eſt, ad pontificatus ordinẽ Laurentium elegit, & omnium poſt vnanimitate ſuperatus, in ſua tamen ſententia vſque ad diem ſui exitus perſtitit, illum amando, atque præferendo, quem epiſcoporum iudicio prçeſſe ſibi Eccleſia refutauit. Hic itaque cùm temporibus Symmachi Apoſtolicæ ſedis præſulis eſſet defunctus, eius dalmaticam feretro ſuperpoſitã dæmoniacus tetigit, ſtatimque ſanatus eſt. Poſt multum verò temporis Germano Capuano Epiſcopo, cuius ſuperius memoriã feci, medici pro corporis ſalute dictauerant, vt in angularibus thermis lauari debuiſſet. Qui ingreſſus eaſdem thermas, prædictum Paſcaſium diaconem ſtantem & obſequentem in caloribus inuenit: quo viſo vehementer extimuit, & quid illic tãtus vir faceret, inquiſiuit. Cui ille reſpondit: pro nulla alia cauſa in hoc pœnali loco deputatus ſum, niſi quia in tempore Laurentij contra Symmachum ſenſi. Sed quæ ſorte Dominum pro me deprecare: atque in hoc cognoſces, quod exauditus ſis, ſi huc rediens me non inueniris. Qua de re vir Domini Germanus ſe in precibus ſtrinxit, & poſt paucos dies redijt, ſed prædictum Paſcaſium iam in eodem loco minimè inuenit: quia enim non malitiæ, ſed ignorãtiæ errore peccauerat, purgari poſt mortem potuit à peccato: quod tamen credendum eſt, quia ex illa eleemoſynarũ ſuarum largitate hoc obtinuit, vt tunc potuiſſet promereri veniam, cùm iam nihil poſſet operari. Cap. 40. lib. 4.

EXEMPLVM LXX.

Fletum compunctionis ſtudioſus Antonius in ſcripturis ſacris, quæſiuit, & ante mortem meruit certificari de remiſſione peccatorum ſuorum.

QVidam mecum in monaſterio frater Antonius nomine viuebat, qui multis quotidianis lachrymis ad gaudia patriæ cœleſtis anhelabat. Cumque ſtudioſiſſimè & cum magno feruore deſiderij ſacra eloquia meditaretur, nõ in eis verba ſcientiæ, ſed fletum compunctionis inquirebat, quatenus per hæc exercitata mens eius inardeſceret, & ima deſerẽs ad regionem cęleſtis patriæ ad contemplationem volaret. Huic per viſionem nocturnam dictum eſt: Paratus eſto, quia te Dominus iuſſit migrare. Cumque ille ſe non habere ſumptus ad migrandum diceret: reſponſum protinus audiuit, dicens: Si de peccatis tuis agitur dimiſſa ſunt. Quod cùm ſemel audiſſet: & cum magno adhuc metu trepidaret: nocte alia quoque in eiſdem verbis eſt admonitus. Sed cùm poſt quinque dies febre eſſet correptus, fratribus cunctis flentibus, orantibuſq; defunctus eſt. Cap. 47. lib. 4.

EXEM-

EXEMPLVM LXXI.

Laudi diuina continuè intentus Merulus albis floribus coronatus aulam cœleſtẽ ingreditur.

ALius autem frater in eodem monaſterio Merulus dicebatur, vehementer lachrymis, atque eleemoſynis, & orationi intentus: pſalmodiæ autem cantus ex ore illius penè nullo tempore ceſſare conſueuerat, excepto cùm alimenta corpori aut membra dediſſet ſopori. Huic nocturna viſione apparuit, quia ex albis floribus corona de cœlo in caput illius deſcendebat. Qui mox moleſtia corporis occupatus, cũ magna ſecuritate animi atque hilaritate defunctus eſt. Ad cuius ſepulchrum dum Petrus, qui nunc monaſterio præeſt, ſibi ſepulturam facere poſt annos quattuordecim voluiſſet, tanta, vt aſſerit, de eodem ſepulchro illius fragrantia ſuauitatis emanabat, ac ſi illic florum omnium fuiſſent odoramenta congregata. Ex qua re manifeſtè patuit, quàm verũ fuit, quod per nocturnam viſionem vidit. ibidem.

EXEMPLVM LXXII.

Sepultus in Eccleſia Fauſtini martyris Valerius Patricius eijci rurſum propter ipſius lubricitatem præcipitur. Ob eandem etiam cauſam Valẽtinus è templo extrahi videtur.

VAlerianus Patricius in ciuitatem, quę Brixia dicitur, narratur fuiſſe defunctus: cui eiuſdem ciuitatis Epiſcopus accepto præcio locum in Eccleſia præbuit, in quo ſepeliri debuiſſet. Qui videlicet Valerianus vſq; ad ętatem decrepitam leuis atque lubricus extitit, modumq; ſuis prauitatibus ponere contempſit. Eadem verò nocte, qua ſepultus eſt, beatus Fauſtinus martyr, in cuius Eccleſia corpus illius fuerat humatum, cuſtodi ſuo apparuit, dicens: Vade, & dic Epiſcopo, vt proijciat has fœtentes carnes, quas hic poſuit: quia ſi non fecerit die xxx. ipſe morietur. Quã viſionem cuſtos Epiſcopo timuit confiteri, & rurſus admonitus declinauit. Die autem xxx. eiuſdem ciuitatis Epiſcopus cũ veſpertina hora ſanus, atque incolumis ad lectum rediſſet, ſubita & inopinata morte defunctus eſt. Cap. 52. lib. 4.

Valentinus nomine Mediolanenſis Eccleſiæ defenſor defunctus eſt, vir valde lubricus, & cunctis leuitatibus occupatus, cuius corpus in Eccleſia beati martyris Syrĩ ſepultum eſt. Nocte autem media in eadẽ Eccleſia factæ ſunt voces, ac ſi quis violenter ab ea repelleretur, atq; traheretur foras. Ad quas nimirum voces cucurrerunt cuſtodes, & viderunt duos quoſdam teterrimos ſpiritus, qui eiuſdem Valentini pedes quadam ligatura ſtrinxerunt, & cum ab Eccleſia clamantem & nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti ad ſua ſtrata reuerſi ſunt. Mane autem facto aperientes ſepulchrum, in quo idem Valentinus fuerat poſitus, eius corpus non inuenerunt. Cumque extra Eccleſiam quærerent vbi proiectum eſſet, inuenerunt hoc in ſepulchro alio poſitum, ligatis adhuc pedibus manibusque, ſicut de Eccleſia fuerat abſtractum. Ex qua re Petre colligitur, quia his, quos peccata grauia deprimunt, ſi in ſacto loco ſepeliri ſe faciunt, reſtat vt de ſua præſumptione iudicentur, quatenus eos ſacra loca non liberent, ſed & culpa temeritatis accuſet. Cap. 53. lib. 4.

EXEMPLVM LXXIII.

Purgatorium ſuum quidam in balneis habuit, qui à ſacerdote, cui ibidem apparuit, per miſſarum ſolemnia liberatur.

SI culpæ poſt mortem inſolubiles non ſunt, multum ſolet animas etiam poſt mortẽ ſacra oblatio hoſtiæ ſalutaris adiuuare: ita vt hanc nonnunquam ipſę defunctorum animæ videantur expetere. Quidam enim presbyter in diœceſi Centumcellenſis vrbis habitauit, atque Eccleſiæ beati Ioannis, quæ in loco qui Tauteana dicitur, ſita eſt, præerat. Idem presbyter in eodem loco, in quo aquæ calidæ vapores nimios faciunt, quoties neceſſitas corporis exigebat ſe lauare conſueuerat. Vbi dũ die quadam fuiſſet ingreſſus, inuenit quẽdam incognitum virum ad ſuũ obſequiũ præparatum, qui ſibi de pedibus calciamẽta abſtraheret, veſtimenta ſuſciperet, & exeunti de caloribus ſabana pręberet, atque omne miniſterium cum magno famulatu perageret. Cumq; hoc ſępius fieret, idem presbyter die quodam ad balnea itu-

tus intra ſemetipſum cogitans,dixit:Viro illi qui mihi ſolet tam deuotiſſimè ad lauandum obſequi, ingratus apparere non debeo: ſed aliquid mihi neceſſe eſt ei pro munere portare. Tunc duas ſecum oblationum coronas detulit. Qui mox vt peruenit ad locum,hominem inuenit,atq; ex more eius obſequio in omnibus vſus eſt. Lauit, itaque, & cùm iam veſtitus voluit egredi, quod ſecum detulerat obſequenti ſibi viro pro benedictione obtulit, petens vt benignè ſuſciperet quod ei charitatis gratia offerret. Cui ille mœrens afflictuſque reſpondit: Mihi iſta quare das pater? Iſte panis ſanctus eſt,ego hunc manducare non poſſum. Ego etenim quem vides,aliquando loci huius Dominus fui: ſed pro culpis meis hic poſt mortẽ deputat⁹ ſum. Si autem mihi præſtare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, vt pro peccatis meis interuenias.Et tunc exauditum te eſſe cognoſce,cum hic ad lauandum veneris,& minimè me inueneris. In quibus verbis diſparuit, & is qui homo eſſe videbatur,euaneſcendo innotuit,quia ſpiritus fuit. Idem verò presbyter hebdomada cõtinua ſe pro eo in lachrymis afflixit, ſalutarem hoſtiam quotidie obtulit, & reuerſus poſtea ad balneum eum iam minimè inuenit. Qua ex re quantum proſit animabus immolatio ſacræ oblationis oſtenditur, quando hanc & ipſi mortuorum ſpiritus à viuentibus petunt, & ſigna indicãt quibus per eam abſoluti videantur. Cap. 55. lib. 4.

EXEMPLVM LXXIIII.

Proprietarius monachus moriturus à fratribus non viſitatur,& clamantibus omnibus, Pecunia tua tecum ſit in perditionem,ſepelitur; ſed poſt triginta dies à purgatorio liberatur.

SEd nec hoc ſilendum exiſtimo,quod in monaſterio meo ante hoc triennium reminiſcor.Quidam namque monachus Iuſtus nomine, medicinæ arte fuerat imbutus,qui mihi in eodem monaſterio conſtituto ſedulò obſequi,atque in aſſiduis ęgritudinibus meis excubare cõſueuerat. Hic namque languore corporis præuentus ad extremum deductus eſt. Cui in ipſa ſua moleſtia frater germanus nomine Copioſus ſeruiebat,qui ipſe quoque nunc in hac vrbe per eandem medicinæ artem temporalis vitę ſtipendia ſectatur.Sed prædictus Iuſtus cùm iam ſe ad extremum perueniſſe cognouiſſet, eidem Copioſo fratri ſuo, quia occultos tres aureos haberet innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit cęlari, ſed ſubtiliter indagentes, atque illius omnia medicamenta perſcrutãtes,eoſdem tres aureos in medicamine abſcõſos inuenerunt. Quod mox vt mihi nunciatum eſt tantum malum de fratre, qui nobiſcum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia eiuſdem noſtri monaſterij ſemper regula fuerat,vt cuncti fratres ita communiter viuerent, quatenus eis ſingulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mœrore perculſus cogitare cępi, vel quid ad purgationẽ morientis facerem,vel quid in exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Precioſo igitur eiuſdem monaſterij prępoſito ad me accito dixi:vade,& nullus ex fratribus ſe ad eum morientem iungat, nec ſermonem conſolationis ex cuiuſlibet eorũ ore percipiat, ſed cùm in morte conſtitutus fratres quæſierit,ei ſuus frater carnalis dicat, quia pro ſolidis quos habebat,occultè, à cunctis fratribus abominatus ſit, vt ſaltem in morte de culpa ſua mentem illius amaritudo tranſuerberet,atque à peccato,quod perpetrauit,purget.Cùm verò fuerit mortuus, corpus illius cum fratrũ corporibus non ponatur,ſed quolibet foſſam in ſterquilinio facite, & in ea corpus eius proijcite, ibique ſuper eum tres aureos ponite, quos reliquit: ſimul omnes clamantes: Pecunia tua tecum ſit in perditionem: & ſic eum terra operite.In quibus vtriſque rebus, vnam morienti, alteram verò volui viuentibus fratribus prodeſſe: & vt illum mortis amaritudo a culpa ſolubilem faceret,& iſtos auaritiæ tanta damnatio miſceri in culpa prohiberet. Quod ita factum eſt. Nam dum idem monachus perueniſſet ad mortem, atque ſe anxiè quæreret fratribus commendare, nullusque de fratribus ei applicare, & loqui dignaretur, ei carnalis frater cur ab omnibus eſſet abominatus indicauit. Qui protinus pro reatu ſuo vehementer ingemuit, atque in ipſa triſtitia à corpore exiuit, qui ita eſt ſepultus, vt dixeram. Sed

fratres

fratres omnes eadem eius ſententia turbati, cœperunt ſinguli extrema quæque & vilia, & quæ eis habere regulariter ſemper lucuerat, ad medium proferre, vehementerque formidare, nè quid apud ſe eſſet, vnde reprehendi potuiſſent. Cùm verò poſt mortem eius triginta eſſēt dies euoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eiuſque cum dolore graui ſupplicia penſare, & ſi quod eſſet ereptionis eius remedium quærere. Tunc euocato ad me eodem Precioſo præpoſito monaſterij noſtri, triſtis dixi: Diū eſt quod frater ille qui defunctus eſt in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum in quantum poſſumus vt eripiatur adiuuare. Vade itaque, & ab hodierno die diebus xxx. continuis offerre pro eo ſacrificium ſtude, vt nullus omnino prætermittatur dies, quo pro abſolutione illius ſalutaris hoſtia non immoletur. Qui protinus abſceſſit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus atque euolutos dies non numerantibus, idem frater qui defunctus fuerat nocte quadam fratri ſuo germano Copioſo per viſionē apparuit. Quem ille cùm vidiſſet, inquiſiuit, dicens: Quid eſt frater: quomodo es? Cui ipſe reſpondit: Nunc vſque malè fui: ſed iam modò bene ſum: quia hodie communionem recepi. Quod idem Copioſus pergens protinus indicauit in monaſterio fratribus, Fratres verò ſollicitè computauerunt dies, & ipſe dies extiterat quo pro eo triceſima oblatio fuerat impleta. Cumque & Copioſus neſciret, quid pro eo fratres agerent, & fratres ignoraſſent quid de illo Copioſus vidiſſet, vno eodemq; tēpore dum cognoſcit ille quid iſti egerint, atque iſti cognoſcunt quid ille viderit, concordante ſimul & viſione, & ſacrificio res apertè claruit, quia frater qui defunctus fuerat, per ſalutarem hoſtiam ſupplicium euaſit. Cap. 55. lib. 4.

EXEMPLVM LXXV.

Miſſarum ſolennia deuotè celebrans Caſſius Narnienſis Epiſcopus audiuit, Age quod agis, &c.

MVlti noſtrum fratres chariſſimi Caſſium Narnienſis vrbis Epiſcopum nouerunt, cui mos erat quotidianas Deo hoſtias offerre, ita vt penè nullus dies vitæ eius abſcederet, quo non omnipotenti Deo hoſtiam placationis immolaret. Cui tamen ſacrificio valdè concordabat & vita. Nam cuncta quæ habebat in eleemoſynis tribuens, cùm ad horam offerendi ſacrificium veniſſet, velut totus in lachrymas defluens, ſemetipſum cum magna cordis contritione mactabat. Cuius & vitam & exitum à quodam honorabilis vitæ diacono, qui ab eo fuerat nutritus, referente cognoui. Aiebat enim quod quadam nocte eius presbytero per viſum Dominus aſtitit dicens: Vade, & dic Epiſcopo, age quod agis, operare quod operaris, non ceſſet opus tuum, non ceſſet pes tuus, non ceſſet manus tua: natali Apoſtolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Surrexit presbyter, ſed quia e vicino Apoſtolorum natalitius dies imminebat, tam propinqui exitus diem Epiſcopo nunciare pertimuit. Alia nocte Dominus rediit, eiuſque inobedientiam vehementer increpauit, atque eadem iuſſionis ſuæ verba retexuit. Tunc presbyter ſurrexit vt pergeret: ſed rurſus infirmitas cordis impedimentum facta eſt indicandæ reuelationis: ad admonitionem quoque iteratæ iuſſionis obduruit pergere, & quæ viderat manifeſtare neglexit. Sed quia magnam manſuetudinem contemptæ gratię maior ſequi ſolet ira vindictæ, viſione tertia Dominus apparens iam verbis addit verbera, & tam diſtricta cæde mactatus eſt, vt in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis. Surrexit ergò eruditus ex verbere, perrexit ad Epiſcopum, eumque ex more iuxta beati Iuuenalis martyris ſepulchrum ad offerendum ſacrificium conſiſtentem reperit, ſecretum à circunſtantibus petijt, ſeſeque eius pedibus ſtrauit. Cumque eum vbertim flentem Epiſcopus vix ad ſe leuare potuiſſet, lachrymarum cauſas cognoſcere ſtuduit. Ille verò relaturus ordinem viſionis prius veſtimento ex humeris deuoluto detexit plagas corporis, vt ita dicam, teſtes veritatis, & culpæ monſtrauit quanta animaduerſione diſtrictionis membra illius accepta verbera liuore inflicto inſulcauerant. Quæ mox vt Epiſcopus vidit, exhorruit, & quis ſibi talia facere præſumpſiſſet cum magnæ

gnæ obſtupefactionis vocibus inquiſiuit. At ille reſpondit, hæc ſe pro ipſo fuiſſe perpeſſum. Excreuit cum timore admiratio: ſed nullas iam presbyter inquiſitioni eius moras adijciens, ſecretum reuelationis eius aperuit, eique viſionis Dominicæ per ea quę audierat verba enarrauit, dicens: Age quod agis, operare quod operaris, non ceſſet manus tua, non ceſſet pes tuus, natali Apoſtolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Quibus auditis Epiſcopus in oratione ſe cum magna cordis contritione proſtrauit. Et qui oblaturus ſacrificium ad horam tertiam venerat, hoc pro extenſæ orationis magnitudine ad horam nonam vſque protelauit: atque ex illo iam die magis magiſque ei ſunt aucta lucra pietatis. Factusque eſt tam fortis in opere, quàm certus ex munere? quippe qui eum, cui ipſe debitor fuerat, ex promiſſione iam cœperat habere debitorem. Huic autem conſuetudo fuerat annis ſingulis natalitio Apoſtolorum die Romam venire, iamque ex hac reuelatione ſuſpectus venire iuxta morem noluit. Eodemque ergò tempore ſollicitus fuit: ſecundo quoque anno, vel tertio in mortis ſuæ expectatione ſuſpenſus: quarto, quinto, & ſexto ſimiliter. Qui deſperare iam de veritate reuelationis potuerat, ſi verbis fidem verbera non feciſſent. Tamen ecce anno ſeptimo vſque ad expectati natalis ſacras vigilias incolumis peruenit: ſed leuis hunc in vigilijs calor attigit, atque ex ipſo die natalitio filijs ſuis expectantibus miſſarum ſolennia implere ſe poſſe recuſauit. Illi verò, qui de eius erant pariter egreſſione ſuſpecti, ſimiliter ad eum omnes venerunt ſeſe vnanimiter aſtringentes, vt die eodem nequaquam acquieſcerent miſſarum ſolennia celebrari, niſi pro eis apud Dominum idē antiſtes ſuus interceſſor accederet. Tunc ille compulſus in Epiſcopi oratorio miſſam fecit, & manu ſua corpus Dominicum pacemque omnibus tribuit. Qui cuncto miniſterio oblati beneficij peracto, ad lectum redijt, ibique iacens dum ſacerdotes ſuos ac miniſtros circumſtetiſſe ſe cerneret, quaſi vale vltimum dicens, de ſeruando eos vinculo charitatis admonebat, & quanta debuiſſent concordia inter ſe vniri prædicabat. Tum ſubitò inter ipſa ſanctæ exhortationis verba voce terribili clamauit, dicens: Hora eſt. Mox aſſiſtentibus ipſe ſuis manibus linteum dedit, quod ex more morientium ſibi contra faciem tenderetur, quo tenſo ſpiritum emiſit: Sicque ſacra illa anima ad gaudia æterna perueniens, à carnis corruptione ſoluta eſt. Quem fratres chariſſimi, quem vir iſte in morte ſua imitatus eſt, niſi eum quē in vita ſua fuerat contemplatus. Dicens enim, hora eſt, de corpore exijt: quia & Ieſus peractis omnibus cùm dixiſſet: Cōſummatum eſt, inclinato capite, tradidit ſpiritum. Quod igitur Dominus ex poteſtate, hoc egit famulus ex vocatione.

Ecce quotidianæ hoſtię illa cum eleemoſynis, & lachrymis miſſa legatio quantam cum rege veniente gratiæ pacem fecit.

Cap. 16. lib. 4. & lib. 3. cap. 6. & homil. 37. in Euang.

Sequitur exemplum lxxvj. ex Epiſtolis varijs Petri Damiani humilis monachi & eremitæ.

Vincentius in Speculo lib. 25. à cap. 13. vſque ad 64. incluſiuè pleraque ex his narrat. Epiſtola autem hæ Petri Damiani ſunt in tomo 3. bibliothecæ ſanctorum Patrum fol. 655.

EXEMPLVM LXXVI.

Hoſpitalis Epiſcopus non habens quod hoſpiti apponeret volitantem gruem precibus in terram deiecit.

NOVARIENSIS Eccleſiæ narrauit Epiſcopus. Cùm, inquit, in Teutonicorum partibus cuidam Epiſcopo conuiator incederem, & imminente iam refectionis hora quid mihi decenter apponeret non haberet, æſtuare cœpit & anxiè quærere, vnde mihi poſſet in itinere poſitus ſubuenire. Cumque hinc indigentia ſtringeret, illic charitas animam dilataret, in arcto poſitus quid prorſus ageret ignorabat. Tum ecce grues repentè vt lineam inuicem congruentes exprimunt, parilique ſerie quaſi diuerſa vtcunq; ſub vno duce caſtra componunt, ſuper verticē nobis turmatim volitare cœperunt. Tunc in fidei feruore Epiſcopus conſtanter erectus, ait: Domine præcipe vnam de gruibus iſtis ad nos deijci, vt ſeruus tuus de benedictionis tuæ munere ſatisfaciat charitati. Mira exauditionis diuinæ celeritas. Vix verbum ore promitur, & protinus nō parui corporis grus terratenus ante ora noſtra demergitur, ſicque fides, quæ per dilectionem operabatur, impletur.

EXEMPLVM LXXVII.

Miſericors in pauperes Epiſcopus pro hauſtu vini, quem pauperi dari præceperat dolium vino plenum recepit.

ALius item Epiſcopus oppidò ſitiens vinum ſibi afferri præcepit. Cumque pincerna totum quod erat in vaſculo funditus exhauſiſſet in poculum, & Epiſcopo detuliſſet: ecce pauper importunis illud ſibi flagitabat precibus dari, dicens: quia præ aridítate nimia niſi biberet quominus expiraret. E contra miniſter aſſerebat & nil ſe in vaſe reſiduum reliquiſſe, & in eo loco vinum aliud reperire nullatenus poſſe. In his ergò fortis Epiſcopus anguſtijs deprehenſus, cùm & hinc vim ſitis ſufferre non poſſet, illinc autem alio periclitante ſe bibere impium iudicans, auertit ſe à ſe, fratrique laboranti in neceſſitate ſuccurrit. Præcepit ergò pauperi vinum dari. Sed iam quo ſpes bibendi defecerat omnino, eo ſitis Epiſcopi atrocius ſæuiebat: mandauit miniſtro vt vinarium vas requireret, ſi fortè aliquam conſolationis ſtillam vel perexiguam reperiret. Qui diutius abnegans, nihilque ſe reſeruaſſe conſtanter affirmans, tandem non ſpe erectus, ſed imperio magis oppreſſus paruit, & vas, quod vacuum reliquerat, vino plenum nimium admiratus inuenit.

EXEMPLVM LXXVIII.

Miſericors in pauperes Abbas lampredā vigiuti nummis Papienſibus emptam pauperi poſtulanti donauit.

ABbas quidam, vt mihi relatū eſt, ſuauis eduli concupiſcentia ductus, lampredam ſibi præcepit adquiri. Cumque miniſtri dicerent hoc genus eo loco difficilè poſſe inueniri, extitit qui diceret vnā tantùm in venalibus lampredam ſe vidiſſe propoſitam, nullo pacto minus, quàm viginti nummorum Papienſium ſolidis coemendam. Iuſſit Abbas numerare pecuniam. Coquorum autem diligentia iam tè decoctus Abbati piſcis apponitur: ſed antequam tangeretur, ecce pauper ad ianuam hoc potiſſimum ſibi dari, quod Abbati eſſet appoſitū, anxiè poſtulabat. Mox, vt erat, integrum piſcem (nihil hæſitans) vir Domini mittit ad pauperem, ilicò pauper,

per, qui videbatur, cum ipſa paropſide plena piſce in ſublime ſe extulit, & librata manu velut exenium portans, cœlum cunctis videntibus penetrauit. Vnde liquidò approbatur, quia quod indigentibus datur Deo tranſmittitur, & quod in ſinu pauperum occultamus, in cœlo reponimus. Epiſtola 2.

EXEMPLVM LXXIX.

Miſericors in pauperes paterfamilias vnũ quem habebat nummum pauperi tribuit, & ſtatim viginti ſolidos recepit.

PAuper quidam paterfamilias vnum dumtaxat nummum in loculo poſſidebat, quem ad emendum aliquid, quod cum pane comederet, expendere geſtiebat. Cumque ſiccus & aridus à lautioribus alimentis hoc diu negotium in mente verſaret, interim pauper aduenit, miſericordiam poſtulauit: Ille hærens animo velut in quodam meditullio erat conſtitutus. Nam ſi daret, carni metuebat afflictæ: ſi retineret culpam incurrere formidabat denegatæ miſericordiæ. Tandem vicit ſpiritus carnem, & euangelicam imitatus viduã, ſub pauperis ſpecie bono debitori Deo ſuam fœnęratur quantitatem. Redit domi, panis qui ſolebat apponitur; pauper quidem menſa, ſed bona ſpe diues erat conſcientia: damnum ſiquidem carnis compenſabat lucro pietatis. Tunc ecce vir quidam ignotus, & quem antea nunquam viderat, feſtinus, & anxius ligatos linteo in manu eius viginti denariorum ſolidos ponit, dicenſq; eos ſibi à Domino ſuo miſſos, tanquam qui ab eo expectaretur, incunctanter abſceſſit. Cumq; hic attonitus vellet inquirere, ille diſparuit.

EXEMPLVM LXXX.

Luxurioſus presbyter gratiam quam in miſſa habere conſueuerat, amiſit.

PRinceps cuiuſdam ciuitatis presbyterum habebat ſanctæ conuerſationis virum, & in diuinis officijs, præcipuè in ſolennitate miſſarum, indeſinenter aſſiduum. Qui cùm quotidie ſacris myſterijs reuerenter inſiſteret, Angelus Domini ex conſuetudine veniebat, & vidente principe ſacramentum Dominici corporis ex offerentis manibus aſſumebat. Sed criminalis huius vitæ lubrica & incerta conditio. Nam qui angelicis fruebatur mundis obſequijs, in fœdæ luxuriæ voraginẽ repentè prolapſus eſt. Quid plura? Peragendi ſacri miſterij tempus aduenit, preſbyter conſuetudine foris exigente compellitur, ſed grauiter intus conſcientia remordente torquetur, ornatur, accedit, trepidat, palpitat, tamen offerre præſumit. Ecce Angelus, vt aſſuetus fuerat, venit, & inſpectante principe ſpongiam infectam aqua ſuper caput illius expreſſit, totumq; corpus illius tergendo purgauit. Expletis autem myſterijs eandem ſpongiã rurſus expreſſit, omneſque ſordes, atq; ſqualores, quas ex corpore illius ante contraxerat, membris eius omnibus iterum ſuperfudit. Hoc viſo princeps admiratus, obſtupuit, presbyterumq; ſemotis omnibus ſecretè conuenit. Inquiſitus itaque presbyter, ſi non aliquid criminis admiſiſſet, primò quidem, quaſi perhorreſcẽs, facinus abnegat: deinde ſibi malè conſcius, ac principis auctoritate compulſus, tandẽ ſe corruiſſe nocte præterita in quandam eiuſdem principis cubiculariam confitetur.

EXEMPLVM LXXXI.

Guloſus monachus repentina morte in die Natiuitatis Chriſti percutitur.

DVo fratres, alter iuuenis, alter verò ſenex in poſſeſſione Claſſenſis monaſterij, quæ Rauenna dicitur, ad cuſtodiã morabantur. Octauo ſanè die ante natiuitatem Domini, ſexta ſcilicet feria, quæ ſabbathum duodecim lectionum ex more præcedit, dixit iuuenis ad ſeniorem: Frater Leto (ſic enim vocabatur) quomodo viuemus hodie? Cui ſenex: Viue, inquit, vt velis, ego enim & vinum bibam, & in ſolo (ſicut ſcriptum eſt) pane non viuam. Erat enim ille vegetus, obeſus, incolumis, & robuſtus. Factum eſt, appoſita menſa vterque diſcubuit, ſed iſte pane contentus & aqua ſub regulari ſe tenui diſciplina cohibuit: ille verò vinum ſibi, & inſuper quod videbatur indulſit. Qui profectò ſi quòd imminebat agnoſceret, rigorem abſtinẽtiæ ad petulantis gulæ lenocinium non emolliret.

emolliret. Octaua ſiquidem die, dum Dominicæ Natiuitatis gloria mundo tripudiãte clareſceret, ille defunctus eſt. Et cũ feſtiuitatis inuitãte lætitia cæteri prouocarentur ad menſam, ille efferebatur, flentibus vndique propinquis carnalibus ad ſepulchrum. Epiſtola 1. ad fratres mandatorum tranſgreſſores.

EXEMPLVM LXXXII.

Guloſus frater in peccatum ſodomiticum corruit, quia de frixura comedit.

QVidam mihi monachus retulit, quia cùm frixuras quaſdam in refectorio deferret in vaſculo, prurientis eum gulæ ſtimulus pupugit. Moxque ſibimet vnam in os proijciens furtiuè comedit. Sed ilicò tantus eum libidinis ardor inuaſit, vt, quod nunquam eatenus fecerat, nulla ſe ratione cõprimeret, donec per immunditiæ fluxum ſemen ſibi proprijs manibus eieciſſet. Hic itaq; ſeruum ſuum meritò contumacem ſenſit, quia iuxta viri ſapientis elogium, molliter enutriuit. De quo, iure dici poteſt, quia poſt buccellam introiuit in eum ſathanas. Nimirum venter, & genitalia inuicem ſibimet vicina ſunt: & cùm hic incautè reficitur, illa ad contumelias excitantur. Epiſtola 1. vbi ſupra.

EXEMPLVM LXXXIII.

Guloſius educata caro Sophiæ nobilis fœminæ grauius fœtet.

PErpende ergò quia caro, quę nunc accuratis dapibus enutritur, paulò poſt vermibus ſcaturire compellitur, ipſaq; fit eſca tunc rodentium, quæ nunc delectabiliter ſaginatur iocunditate ciborum: ac tanto grauiorem exhalat putrefacta fœtorem, quanto ſuauiorem ſibi procurauit educata mollitiem. Ecce dum iſta deſcribimus Sophia nobis ad memoriam redit, duorum ſcilicet, Marchionum, & Guſonis ſoror, Ranerij filia, quæ ante hoc ferè ſexennium, dum ſana adhuc eſſet & incolumis, abbatem monaſterij ſancti Chriſtophori martyris, vt ſibi ſepulturam conſtrueret, petijt. Illo quoque renitente, & eam delirare perhibente, difficilius impetrauit. Factumq; intra monachorum clauſtra ſepulchrum mox vt ingreſſa conſpexit, neſcio quo iudicio, in ægritudinem corruit, at paulò poſt abortit, & obijt. Cuius profectò tumulus, cùm eſſet gipſis, artificioſiſque cementariorum ſtudijs vndique commonitus, tantam fœtoris illuuiem per continuum anni circulum circiter exhalarit, vt tolerari vix poſſit, nec fratres quieſcere in tota clauſtri illius medietate permitteret. Et cùm multa circumquaque ſepulchra ſubſiſterẽt, eademque minora ſatis impendia percepiſſent: nullum, præter hoc ſolum, moleſtias naribus ingerebat: vt luce clarius innoteſceret, quoniam humana caro quanto tenerius ac mollius educatur, tanto deterius in putredinem ac nauſeã vertitur. Enimuerò fratres cùm me cur id fieret inquiſiſſent, quod mihi videbatur expoſui. Hoc inquam, ad ſalutem veſtram, vt opinor, diuinitus agitur, vt in vno illo corpore, quod tam pulchrum & venuſtum vidiſtis, quid etiam ibi de cæteris mulieribus in tentatione luxuriæ ſentiri debeat, liquidò colligatis: quoniam caro illa & tunc putredo veraciter erat, cùm ad ſpectandũ lubricos intuentium oculos prouocabat: quid enim tunc fuerit nunc euidẽter oſtẽdit. Et quælibet hominis caro, quæ non virere conſpicitur, nequaquam de ſe poſt obitum putredinem generat: ſed quæ ſemper fuerat, tunc ſe tantummodò putredinem manifeſtè declarat. Epiſtola 3. ad Blancam Comitiſſam cap. 9.

EXEMPLVM LXXXIIII.

Odorũ ſuauitatibus nimis indulgẽs vxor Ducis Venetiarum diuino iudicio percuſſa horrendius fœtet.

DVx Venetiarum Conſtantinopolitanæ vrbis ciuem habebat vxorem, quę nimirum tam tenerè, tam delicatè viuebat, vt non modò ſuperſtitioſa (vt ita loquar) ſeſe iocunditate mulcebat, vt etiam communibus ſe aquis dedignaretur abluere: ſed eius ſerui rorem cœli ſatagebant vndecunque colligere, ex quo laborioſum ſatis ſibi balneũ procurarent. Cibos quoque ſuos manibus nõn tangebat, ſed ab eunuchis ſuis alimenta quęque minuta concidebantur in fruſta, quæ mox illa quibuſdam fuſcinulis aureis, atque bidentibus ori ſuo liguriens adhibebat. Eius porrò

cubi-

cubiculum tot tymiamatum aromatumq; generibus redolebat, vt & vobis narrare dedecus fatear, & auditor fortè non credat. Sed omnipotenti Deo quantum huius fœminæ exoſa fuerit ſuperbia, manifeſta docuit vlciſcendo cenſura. Vibrato quippe ſuper eā diuini mucrone iudicij, corpus eius omne computruit, ita vt membra corporis vndiq; cuncta marceſcerent, totumque cubiculum intolerabili prorſus fœtore complerent, nec quiſpiam tantam perferre narium iniuriam potuit. Non coſmeta, non ſeruulus, vix vna dumtaxar ancilla, non ſine ſpeciei redolentis auxilio, in eius obſequij ſedulitate permanſit. Eadem tamen raptim accedebat, & protinus fugiens abſcedebat: diutius enim hoc languore decocta, & miſerabiliter cruciata, amicis quoq; lætantibus, diem clauſit extremum. Quid ergò ſit caro, doceat ipſa caro, quodque perhibet mortua, teſtetur & viua. ibidem cap. 11.

EXEMPLVM LXXXV.

Blaſphemi in Deum & ſanctum Petrum gallo iam aſſo reuiuente lepra, & ſeruitute cum ſua poſteritate grauantur.

PRudentis & honorati apud ſeculum cuiuſdam diaconi didici narratione quod refero. In Bononiæ, inquit, partibus duo quidam viri, qui & amicitiæ inuicem fœdere, & conpaternitatis, ſi ritè recolo, neceſſitudine tenebantur, in conuiuio diſcumbebant. Quibus in menſam allatus eſt gallus, quem videlicet membratim vnus eorum arrepto cultello, vt mos eſt, in fruſta diſſecuit, tritum quoque piper cum liquamine ſuperfudit. Quo facto protinus alter ait: Profectò compater ſic explicuiſti gallum iſtum, vt ipſe ſanctus Petrus, etiamſi velit, reintegrare eum nō poſſit. Cui mox intulit ille: Planè nō modò ſanctus Petrus, ſed & ſi ipſe Deus imperet, gallus hic perpetuò non reſurget: Ad hanc vocem gallus repentè viuus, & plumis vndique coopertus exilijt, alas percuſſit, & cecinit, plumas denique concuſſit, totum liquorem ſuper eos qui veſcebantur aſperſit. Ilicò ſacrilegium blaſphemæ temeritatis digna pœna ſequitur vltionis. Nam & in aſperſione piperis lepra percuſſi ſunt: quam videlicet plagam non modò ipſi vſque ad obitum pertulerunt, ſed & poſteris ſuis in omnes generationes velut quoddam hæreditarium reliquerunt. Vnde factum eſt, vt in famulatum ſubacti ſint ſanctæ Bononienſis Eccleſiæ, quæ videlicet beati Petri Apoſtoli eſt inſignita vocabulo. Quorum progenies, vt relator aſſeruit, hucuſque leproſa, hoc illationis canone cenſita eſt, vt ex operibus manuum ſuarum inſerant Eccleſiæ capiſteria. Sic nimirum duplici pœnæ, lepræ, ſimul, & ſeruitutis, addicti ſupplicijs inſtruuntur, vt iam temerè de diuina potentia non loquantur. Et gallus qui dudū arguerat Petrum in terra negantem, tunc probauit Petrum cum eo, quem negauerat, in cœlo regnantem. Epiſtola 4. ad Deſiderium abbatem Caſſinēſem cap. 13.

EXEMPLVM LXXXVI.

Adulterium fraude cōmittens quàm horribili plaga percutitur.

CVM apud Parmenſe oppidum degerem, ibiq; liberalium artium ſtudijs inſudarem, quoddam me contigit noſſe, quod non inutile videtur ad poſterorum notitiam ſtili currentis articulo tradere. Ad occidentē ſanè prædictæ vrbis eſt quædam extra muros ſita baſilica, gemino beatorum martyrum Geruaſij & Prothaſij titulo decorata. Nocte quadam, quæ videlicet eorundem martyrum natalitia præcedebat, vir quidam maturius ſurrexit, boueſque ſuos ad paſcua remotiora deduxit. Cui conuicinus quidam flamma nequiſſimæ libidinis inflammatus, inſidiatus eſt, vt eius vxorem polluere moliretur. Eadem ergò nocte ad domum eius callidus explorator acceſſit, & occaſione reperta non diutius poſtquam ille cum paſcendis animalibus abijt, ille febricitare diabolica machinatione ſe confingens, in lectum ipſius vxoris vir ſimulatus intrauit. Cumq; velut frigeſcens intremeret, dentium ſtridores emitteret, & crebrius ſingultaret, infœlix mulier tanquam ægroto viro cōpatiens, cœpit eum vlnis aſtringere, lodice contegere, & quibus valebat impendijs refouere. At ille vt dolorem mentē conceperat, peperit iniquitatem. Violat itaq; alienum thorum, ſibiq; procurat interitū, moxq; concitus abijt. Sed ecce vix breui

tem-

temporis ſpatio elapſo maritus rediјt, & ſtratum reperit. Cui protinus vxor vehementer exprobrans, ait: Optimè poteris hodie ſanctorum martyrum, quæ tibi tam contigua eſt, Eccleſiã ingredi, & cum cæteris chriſtianis diuinis intereſſe myſterijs. Cumq; vir attonitus, quid illa loqueretur inquireret, euẽtumq; rei, ſicut cõtigerat, per ordinẽ cognouiſſet, vtriq; ſe deprehendentes irriſos, ac turpiſſima ludiſicatione deluſos intolerabili doloris anguſtia conſternati ſunt. Interea dum populus ad Eccleſiam hinc inde conflueret, vt nocturnæ laudis officium deuotus audiret, tandem & illi reſumpto ſpiritu nihilominus conuenerunt, atque omnis verecundiæ rubore depoſito quærelam ſuam coram omnibus depoſuerunt, præſertim mulier lacertos crines euellens, & vbertimis lachrymis triſtia ora perfundens, lugubres emittebat vlulatus in cœlum, dicens: Domine tu corda noſti hominũ, tu cõſcientiæ meæ teſtis es, quia hac ſanctiſſima nocte etiam proprij thalami amplexus abhorrui, alieno me præſertim miſceri viro penitus ignoraui. Tu ergò Domine non aſpicias oro peccata mea, ſed placeat coram te, vt ſanctorum tuorum vleiſcaris iniuriam. In conſpectu ergò populi tui nunc oſtende virtutem, & ad gloriam ſanctiſſimi nominis tui prode meæ perditionis authorem. Producatur in medium, & immunitatem cruentiſſimi ſceleris de ſuo fraudis auſugio non lucretur. Cumq; multa his ſimilia mulier amaro ſpiritu non clam, ſed vociferando profunderet, & populus ei pio mœrore cõpatiens eiſdẽ votis & precibus diuinam clementiam imploraret, author ſceleris vbi latebat dæmoniaco ſpiritu repentè corripitur, & in furorẽ nimium atque veſaniam rabidus effrænatur: moxq; in Eccleſiam populo nouiter obſtupeſcente proſiliuit, omneſq; in ſui admirationẽ ſemetipſum laniando, ac diſcerpendo conuertit. Dans itaque fremitus, & rugitus, & proprijs ſe manibus crudeliter lacerabat, volans quodammodo, & in alta proſiliens, deinde ſe grauiſſimo impetu in ima demergens: & modò in parietem caput concutiens, modò ſe in pauimentum inſaniendo proſternens, omnia viſcera ſua miſerabiliter conquaſſabat. Hoc itaque malignus cum ſpiritus modo colliderẽ nõ ceſſauit, donec infœlicem ſpiritum coram populo, qui aderat, de corpore euulſit. Videntes autem qui aderant, immenſam authori iuſtitiæ Deo gloriam retulerunt, qui & impunè paſſus non eſt abire peccantem, & innocantẽ cõſulatus eſt mulierẽ. Quando autem mihi hoc reuelatũ eſt, videbantur adhuc ſaxa videri, in quibus impegerat, ſanie illius & cruore rubẽtia. ibid. c. 14

EXEMPLVM LXXXVII.

Confeſſione quidam ab ipſis ferè inferni clauſtris liberatur, qui à fratribus adiutus fuerat.

IN monaſterio beati Silueſtri, quod in Vrbinati conſtitutũ eſt territorio, quidam monachus obijt, & ab incipiente gallicinij nocturnalis articulo vſq; ad ſecundam diei horam cadauer exanime locatum iuxta morem conſuetum, atque fratribus circunquaque pſallentibus in feretro iacuit. Cumque tranſactis iam miſſarum ex maiori parte ſolẽnijs, Agnus Dei iuxta regulam diceretur, ecce repentè qui mortuus iacebat in medio anima redeunte ſurrexit. Stupefacti ſunt fratres, & noua nimis admiratione perterriti, nimirũ quem funeris officium perſoluentes extulerant, nunc vitalem ſpiritum recepiſſe videbant. Ac cùm propius acceſſiſſent, verbaq; audire ex ore eius auidiùs inhiarent, ha ſcelus, maledicta & cõtumelias in Deũ cœpit effundere, benedictum nomen Saluatoris impiè blaſphemare, viuificæ crucis ſignũ vt oſcularetur oblatũ ſacrilego ore conſpuere, intemeratam quoque Dei genitricem ignominioſis non timebat opprobrijs lacerare: Quid, inquiens, pro me pſallitis, vel ſacrificiorum hoſtias offerre tentatis? Ego enim in ipſa flammantia tartara profunda deſcendi, ibiq; meus magiſter, & Dominus Lucifer me irreuocabiliter deputauit. Coronã planè ſuam æream inextinguibili ſemper ardore candentem mihi in capite poſuit, eiuſdem quoq; metalli chlamide, qua induebatur ipſe, me veſtiuit. Erat autẽ chlamys tam longa, vt talotenus flueret, & tam feruenter ignita, vt liquefacta guttas emittere videretur. Cũque fratres eum, vt pœnitentiam ageret, atque vt occulta ſua in medium proferret, vnanimiter hortarentur, ille anathe-

matizabat,

matizabat,& blaſphemabat, & non ſolum pœnitentiæ remedium, ſed & omnia redemptionis noſtræ myſteria ore rabido atque ſacrilego condemnabat. Monachi verò ſemper ad adiutricia orationis arma pio ſtudio recurrentes, cœperunt abiectis indumentis corpora ſua ſcopis illidere, pugnis pectora tundere, pſalmodiæ atq; omnium quibus valebant precum generibus inſudare. Cunctis itaque fratribus in luctuoſis orationibus,& ieiunijs conſtitutis, ac ſub diuinę pietatis expectatione ſuſpenſis, tandem ſupernæ virtutis ſplendor emicuit. Ecce enim deſperatus ille,& voragine maris hiantis abſorptus, ad ſuperficiē redijt. Dei quippe Saluatoris omnipotentiam laudat, nequiſſimis ſathanæ ludificationibus abrenunciat, crucem adorat, pœnitentiam flagitat. Confeſſus eſt autem, quia poſt abrenunciationem ſeculi in fornicationem cecidit, quam tamen eatenus nulli penitus per confeſſionis iudicium patefecit. Laudans igitur,& benedicens Deum vſque in diem alterum vixit, ſicque creatori ſuo mirabiliter reſtitutus, in ſancta de hoc ſeculo cōfeſſione migrauit. Sic nimirum fraternæ orationis fructus effloruit. Quæ videlicet oratio ex ipſis gehennæ viſceribus, prædam rapuit,& de flammarum ſtipula in ſtructura cœleſtis Hieruſalem lapidem viuum poſuit. Epiſtola 5. ad Dominicum cap. 7.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Bona iniuſtè acquiſita retinens Comes cū omni poſteritate ſua ad inferna deſcēdit.

IN Teutonicis partibus Comes quidā diues ac præpotens, ſed (quod in illo ordine hominū prodigium eſt) bonæ opinionis, & inocētis vitæ, prout humanum de eius æſtimatione erat iudicium, ante decennium verò defunctus eſt. Poſt cuius obitum quidam religioſus vir per ſpiritū ad inferna deſcendit, præfatumq; comitem in ſupremo gradu cuiuſdam ſcalæ poſitum vidit. Aiebat namque quia ſcala illa inter ſtridentes & crepitantes vltricis incendij flammas videbatur erecta, atque ad ſuſcipiendos omnes, qui ex eiuſdem comitis genealogia deſcenderent, conſtituta. Erat autem tartarum immane & infinitè patens, atque in profunda diuerſum, vnde ſcala producta ſurgebat. Hoc igitur ordine ſuccedenti vni ſibimet ſeries texebatur, vt cùm quis eorū nouus accederet, primū interim ſcalæ teneret gradū: is autem qui illic repertus erat, alijque omnes ad proximorū ſibi graduum ima deſcenderent. Cumq; alij, atq; alij ex eodem genere homines poſt carnis opera ad præfatam ſcalam per temporū interualla confluerent, alij protinus cedentes, ineuitabilis neceſſitate iudicij ad inferiora migrabant. Planè cùm vir, qui hæc contemplabatur, cauſam huius horrendæ damnationis inquireret,& pręſertim cur ille comes ſui temporis puniretur, qui tam iuſtè, tam honeſtè, tamq; decenter vixiſſet, audiuit, quia propter quandā prædij poſſeſſionem Metenſis Eccleſiæ, quam beato Stephano proauus eius abſtulerat; cui videlicet iam iſte decimus in hæreditate ſucceſſit, omnes iſti nō diuerſo ſupplicio deputati ſūt. Et ſicut eos ad peccandū non diſpar auaritiæ culpa coniunxit: ita nihilominus ad perferendas atrocis pęnas incendij cōmune ſupplicium copulauit. ibid. cap. 8.

EXEMPLVM LXXXIX.

Orationibus fratrum quidam, qui pœnitentiam pro alio aſſumptam nondum compleuerat à purgatorio liberatur.

MOnachus erat in Aretini territorij cœnobio, quod dicitur ad Pinū, multis peccatorū nexibus inuolutus. Cui cùm iuxta quantitatē lapſuū auſterior, & longa nimiū pęnitētia fuiſſet indicta, ille fratris cuiuſdā, cui complexim amicitia familiarius adhærebat, ad cōportandum pęnitentiæ pondus auxiliū petijt. Quod frater prædictus deuotè ſuſcipiens, condignā pęnitentiæ partem tulit, atq; à perſoluendo huius debiti canone ſecurum manere præcepit. Sed dum ille partito leuigatus onere ad ſtrictioris vitæ cenſurā remittitur; iſte ſibi ad ſolutionē prolixioris vitæ ſpacium pollicetur, Aliquanto poſt in ægritudinem cecidit, ac ſubitò mortem, quam procul eſſe ſperabat, incurrit. Fuerat autem frater ille quantū ad ſe irreprehenſibilis vitæ & opinionis inter fratres. Non multis verò poſtmodū diebus pœnitenti monacho in ſomnis apparuit. Cui ille protinus inquiſiuit: Quid erga te Frater agi-

Quo-

Quomodo tibi eſt? Cui quærulis admodũ vocibus reſpondit: Malè, inquit, ac durè, ſed propter te. Nam liber à proprijs, quia tuis me vinculis innodaui, & alienę cautionis obnoxium reddidi, nec perſolui, flagellis atteror: vnde quæſo te, & qua valeo ſupplicatione depoſco, vt vigiles pro te, ac liberes me. Vade itaque, & ſanctum huius loci precare conuentum, vt debita meæ ſponſionis à me neglecta perſoluant, ſicq; me ab iſtis, quæ pręſto ſunt, ſupplicijs eruant. Expergefactus ille, fratribus quod viderat retulit, quod audierat intimauit, preces expoſuit, efficaciter impetrauit. Porrò autem cùm iam fratres præfixam illius pęnitentię quantitatem diuerſis argumentorũ ſpiritualium exercitijs impleuiſſet, pręfato monacho frater ille per viſum rurſus apparuit, eiq; ſerenos ſatis & alacres vultus oſtendit. Interrogatus iterum quid haberet: reſpondit ſe per orationes fratrum non ſolum à pœnalibus incommodis erutum, ſed etiam ad electorum ſortem mirabili dexteræ excelſi nuper mutatione tranſlatum. Benedicta diuinæ clementię diſpenſatio, quæ per mortuos etiam inſtruit viuos, & dum alios verberat, alios qualiter à verberibus eripiantur informat. Audiſti, frater, hiſtoriam: eſto prouidus ad cautelam. Epiſtola 6. ad B. Fratrem.

EXEMPLVM XC.

Votum non implens quidã Arduinus non iniuſtè damnatur.

VIr quidam Arduinus nomine, famoſæ prudentiæ, genere clarus, diuitijs opulentus, certa mihi deuotione ſpoponderat, quod ſi antè non poſſet, ſaltem expleto decennio ad monaſteriũ ſancti Vincentij, quod videlicet in Vrbinati conſtitutum eſt territorio, monaſticum ſuſcepturus declinaret habitum. Tandem termino condictæ pactionis elapſo, cum ego aſſiduus huic exactori inſiſterem, & ille hinc tenendo, inde blandiendo, verbis quidem omne bonum promitteret, ipſius autem conuerſionis effectum quibuſdam tergiuerſationibus protelaret: Rector quoque iam dicti monaſterij illius fauebat votis illius, diſſuadebat conuerti, cuius nimirum per neceſſarijs ſæpe ſuſtentabatur auxilijs. Interea languore corporis irruente decubuit, peccata confeſſus iudicio ſacerdotis abſoluitur, pauperibus, & eccleſijs multa largitur. Interim cunctis quaſi bene compoſitis aſſiſtentes ſibi cognatos & affines ſub hac atteſtatione conſtrinxit: Obſecro, inquit, per charitatem, quę Deus eſt, nemo me reddi huic mortali vitę, quod nihil eſt, depoſcat, ne (quod abſit) imparatum me poſtmodum mors improuiſa reperiat. Aliquanto autem poſt eius obitum tempore prædicto abbati monaſterij ſancti Vincentij vir ille per viſum nocturnæ quietis apparuit. Videbatur autem illi, quod in ſpacioſa quadam campi planitie imperator (ſi ritè teneo) vel quælibet excelſa poteſtas cum totius regni primoribus & copioſo moraretur exercitu. Cumque ille ſtupefactus oculos huc illucq; duceret, ecce Arduinus à quibuſdam tanquã cuſtodibus ducebatur. Heu, inquit abbas, Siſte gradum, fige pedem, quieſce pauliſper, mihi non loqueris, Arduine? Aie frater, quid tibi eſt, lætaris, an pateris? adeſt pœna, vel gloria? Cui triſtis ac flebilis: Cur, ait, me de gloria conſulis, qui iugibus pęnis afficior, & ne ad monumentum quidem reſpirare permittor. Ad quem abbas: Quid (inquit) beatus Vincentius non tibi in neceſſitate nunc ſuccurrit, quia ad collaborandum ſuæ domus adminiſtratoribus tã ſedulò decertaſti. Cui mox ille ſubiunxit: Sanctus, ait, Vincentius diu me ſuũ fecit ſperare colloquium, ſed quia dudum fatigatus hoc obtinere non merui, ſpem hanc omnino fruſtratus iam amiſi. Vbi ſollerter attendendum, quàm recta ſit linea diuinæ iuſtitiæ, imò quàm ardua apud Deum menſura vindictæ. Ille ſiquidem dum adhuc viueret conuertendum ſe in monaſterio beati martyris & promittebat, & differebat: nunc ad eiuſdem martyris venire colloquium, & quaſi ex permiſſione ſperabat, & tamen nullatenus impetrabat. Dignumque fuit, vt abbas potiſſimum hanc cerneret viſionem, qui ſibi ne conuerteretur obſtiterat. Epiſt. 8. ad Fandulphum.

EXEMPLVM XCI.

Votum ſuum non implens, manum quam forte in ſponſione retenderat, gladio feriente amiſit.

ALius etiam ciuis notus mihi atque conſcius in Rauennati ſcilicet vrbe

lege proſtibulum, amicorum atque confinium congregabat nuptiali more conuentum, epulaturis etiam totius affluentiæ prouidet apparatum. Abbas autem dum decederet, iamque fœlicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eũ monachos miſit, eique tam impudens ſcelus ſub diſtrictæ cenſuræ interminatione prohibuit. Ille verò, vt erat conceptæ nequitiæ ſtimulatus instinctu, obtemperare non potuit, ſed temeritate plectibili quicquid nuptialis ordo dictauerat impleuit. Cunctis itaque perſtrepentibus iocis, ac laſciuiæ deditis: presbyter tanquam bos ad uictimam ductus, conuiuium deſerit, thalamos non delectationis, ſed perditionis ingreditur, & (ò terribilis Deus in conſilijs ſuis per filios hominum) repentina morte mulctatur. Vno ſiquidem eodemque momento & ſemen fudit, & animam exhalauit. Sic, ſic remunerari debuit, qui de ſacrario Domini ad exoletum lupanar, ſuumque volutabrum tranſire decreuit.

EXEMPLVM XCVII.

Blaſphemus clericus ſententiam illam, omnis, qui ſe exaltat, &c. falſam dicens, fulgureo enſe transfigitur.

ACcidit vt in Burgundiæ partibus quidam clericus eſſet ſuperbus nimis & tumidus, non modò carnalis vitæ ſecularibus deditus, ſed contra ſuum ordinẽ terribiliter bellicoſus. Hic itaque cùm Eccleſiam ſancti Mauricii inclytam prædiis ditionibus ſuis vſurparet; potens autem quidam è diuerſo ſui iuris eſſe non ſine magna liuoris, atque certaminis animoſitate contenderet, tandem belli dies vtroq; paciſcente ſtatuitur, à multis hinc inde frementium armatorum agminibus conueniretur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hoſtilia caſtra direxit, qui apparatum belli ſolerti ſpeculatione perpenderet, ac ſibi celeriter nunciaret. Fortè tunc clericus miſſam cum his qui dimicaturi erant ſuis fautoribus audiebat. Cumq; ad euangelium veniretur, in fine lectum eſt: Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur, illicò clericus in hanc ſacrilegam vocem protinus erupit: Hæc, inquit, ſententia vera non eſt: nam ſi ego me meisque aduerſariis humiliter inclinaſſem, hodie tot poſſeſſionum atque clientium copias non haberem. Reuerſus autem nuncius Domino ſuo fideliter retulit, non modò quod in belli apparitione conſpexit, ſed hoc etiam, quod ex ore clerici tumidè loquentis audiuit. Tunc ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad ſpem proculdubio obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Conglobatis itaque diuerſorum cuneis armatorum, ex vtraque parte bellum committitur, vires viribus opponuntur, denſa telorum ſilua deponitur, & humanis inflicta cordibus arma graſſantur. Habebat autem clericus equã, quam videlicet præliaturus aſcenderet, tantæ velocitatis & roboris, vt nullus videretur equus, aut mulus ei in dimicando poſſe præferri. Caſu, imò Deo diſponente, contigerat, vt præcedenti nocte iumentum illud ſolutum procul abſcederet, aceruumque ſalis inueniens ex eo plurimum comediſſet. Clericus itaque cum in acie confligeret, ac ſuper aquæ riuulum deueniret, ibique cominus aduerſantium armis arma conferret, iumentum, vt erat aſſumpti ſalis copia ſitibundum, frænum de manu rectoris violenter extorſit, ſuisque totum viribus vendicauit; & præſto caput aquis ad bibendum inhianter immerſit. Ille verò dum ea manu qua ſcutum tenebat confligit, hoſtilibus iaculis faciem coactus expoſuit. Et ecce repentè gladius os eius fulminis more transfixit, taliq; vir reprobus vitam ſuam fine concluſit. Et quã congruè in illa pertulit parte corporis vindictam, qua nigri fellis in Domino vomuerat blaſphemiam. Et cum propheta de talibus dicat: Filii hominum dentes eorum arma & ſagittæ: & lingua eorum machera acuta: qui linguam ſuam & dentes aduerſus Deum gladii more vibrauit, dignè per eadem membra materialis gladii pęnas exoluit. Epiſtola 14. ad Deſiderium abbatem cap. 6.

EXEMPLVM XCVIII.

Horas canonicas intempeſtiuè perſoluẽs ſanctus Seuerinus purgabilibus flammis aduritur.

CLericus quidam Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat: & ecce

bea-

beatus Seuerinus eiuſdem Eccleſiæ nuper Epiſcopus eius habenas apprehendit, eumque retinens ſiſtit. Cumque ille in ſtuporem verſus, & grauiter admiratus, cur tam clarus illic, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret, Da mihi, ait manum tuam, vt quæ circa me ſint non auditu, ſed & tactu diſcas. Cumque datam manum fluctibus Epiſcopus impreſſiſſet, tantus eum ardor abſorbuit, vt vndique carnes eius reſolutæ defluerent, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione ſit apud nos, & fama tua conſonis totius Eccleſiæ præconijs celebretur, cur te peſtilens hæc vorago conſtringit, tantoque (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem ſanctus Epiſcopus: Nihil aliud in me remanſit, ait, vltione plectendum, præter hoc tantùm, quia dum in aula regia conſtitutus imperialibus me cõſilijs vehementer implicui, canonicę ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpacia non perſolui. Mane quippe ſimul omnia coaceruans, tota die negotijs ingruẽtibus ſecura libertate vacabam: Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris huius fero ſupplicium. Sed omnipotentis Dei clemẽtiam vtriq; ſimul humiliter imploremus, vt manum tuam in priſtinæ ſalutis reſtituat ſtatum. Quod cùm fuiſſet factum, Vade, inquit, fili; obſecra fratres noſtros Eccleſię clericos, & alios ſpirituales viros, vt & pro me preces fundant, indigentibꝰ ſubſidia perferant, ſacrificiorum votis inſiſtant. His enim peractis ego mox de vinculo pœnæ huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum ciuium choris lætus adiungar. ibidem cap. 7.

EXEMPLVM XCIX.

Horas in lecto perſoluens debilis fratrer à dæmone accuſatur.

IN hac eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, prior quidam nomine Ioannes, lentis quibuſdam infirmitatibus macilentus videbatur ſemper & gracilis. Hac itaque ſui corporis imbecilli tenuitate conſiſus, ſæpe iacens in lectulo completorium decurrebat. Accidit autem vt dæmoniacus quidam non procul abeſſet, qui multa hominũ ſecreta & obſcænos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Ioannes dæmonem exire præciperet, & quibuſdam exorciſmi quæſtionibus flagellaret: Tunc, ait, ille es, qui ſub cocco hodie completoriũ inſuſurras, & modò me quaſi ſanctus eijcere, & iuris mei vaſculum de meo dominio vis liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mẽdacij cognouit authorem. ibidem cap. 9.

EXEMPLVM C.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Epiſcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodẽ, Otto verò Imperator filij correptione non emendatus repentina morte defungitur.

OTto Rex Teutonicorum, qui poſtmodum Imperator creatus eſt Romanorum, Adalaidem Italię reginam, quę ſibi commater extiterat, ſuſcepit in coniugem. Quem filius eius, qui Mogũtinę præſidebat almificus paſtor Eccleſiæ, cœpit conſtanter arguere, & ſceleſtum, luridumque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus, eum cõprehendi præcepit, & mox carcerali cuſtodiæ mancipauit. Quem per annale circiter ſpacium carcer incluſit: ſed à correctione linguam & terroris vinculum non ligauit. Cum verò pater eum quadrageſimali decurrente ieiunio de cuſtodia decreuiſſet educere, antequam pſalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recuſauit exire. Veruntamen cùm exinde exiſſet, zelo ſacerdotalis auctoritatis accenſus non quieuit: ſed mox in patrem iaculum publicæ excõmunicationis extorſit. O verè dignum regio genere ſacerdotẽ, qui in cauſa Dei non imperiale faſtigium, non paternum recognouit affectum: ſed cùm paternam ac regiam auctoritatem in ſolo Deo conſtituit, hunc hominem eius legibus reſiſtentem à ſe prorſus extraneum reputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduerſum te violenter agere, te verò præiudicium ſuſtinere. Scito prænoſcens, quia die ſancto Pentecoſtes vterque ſimul ſtabimus ante Deum, ibiq; vẽtilabitur inter nos librata iuſtitiæ lance litigium: ibi luce clarius apparebit, quis noſtrũ ęquitatis lineam teneat, quis Dei legibus cõtradicat. Factũq; ex ipſo, quid dictꝰ eſt, ſacroſanctę ſolẽnitatis die, dũ præfatꝰ Auguſtus imperialibus

lege proſtibulum, amicorum atque conſinium congregabat nuptiali more conuentum, epulaturis etiam totius affluentiæ prouidet apparatum. Abbas autem dum decederet, iamque fœlicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eũ monachos miſit, eique tam impudens ſcelus ſub diſtrictæ cenſuræ interminatione prohibuit. Ille verò, vt erat conceptæ nequitiæ ſtimulatus inſtinctu, obtemperare non potuit, ſed temeritate plectibili quicquid nuptialis ordo dictauerat impleuit. Cunctis itaque perſtrepentibus iocis, ac laſciuiæ deditis: presbyter tanquam bos ad victimam ductus, conuiuium deſerit, thalamos non delectationis, ſed perditionis ingreditur, & (ò terribilis Deus in conſilijs ſuis per filios hominum) repentina morte mulctatur. Vno ſiquidem eodemque momento & ſemen fudit, & animam exhalauit. Sic, ſic remunerari debuit, qui de ſacrario Domini ad exoletum lupanar, ſuumque volutabrum tranſire decreuit.

EXEMPLVM XCVII.

Blaſphemus clericus ſententiam illam, omnis, qui ſe exaltat, &c. falſam dicens, fulgureo enſe transfigitur.

ACcidit vt in Burgundiæ partibus quidam clericus eſſet ſuperbus nimis & tumidus, non modò carnalis vitæ ſecularibus deditus, ſed contra ſuum ordinẽ terribiliter bellicoſus. Hic itaque cùm Eccleſiam ſancti Mauricii inclytam prædiis ditionibus ſuis vſurparet; potens autem quidam è diuerſo ſui iuris eſſe non ſine magna liuoris, atque certaminis animoſitate contenderet, tandem belli dies vtroq; paciſcente ſtatuitur, à multis hinc inde frementium armatorum agminibus conuenitur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hoſtilia caſtra direxit, qui apparatum belli ſolerti ſpeculatione perpenderet, ac ſibi celeriter nunciaret. Fortè tunc clericus miſſam cum his qui dimicaturi erant ſuis fautoribus audiebat. Cumq; ad euangelium veniretur, in fine lectum eſt: Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur, illicò clericus in hanc ſacrilegam vocem protinus erupit: Hæc, inquit, ſententia vera non eſt: nam ſi ego me meiſque aduerſariis humiliter inclinaſſem, hodie tot poſſeſſionum atque clientium copias non haberem. Reuerſus autem nuncius Domino ſuo fideliter retulit, non modò quod in belli apparitione conſpexit, ſed hoc etiam, quod ex ore clerici tumidè loquentis audiuit. Tunc ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad ſpem proculdubio obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Conglobatis itaque diuerſorum cuneis armatorum, ex vtraque parte bellum committitur, vires viribus opponuntur, denſa telorum ſilua deponitur, & humanis inflicta cordibus arma graſſantur. Habebat autem clericus equã, quam videlicet præliaturus aſcenderet, tantæ velocitatis & roboris, vt nullus videretur equus, aut mulus ei in dimicando poſſe præferri. Caſu, imò Deo diſponente, contigerat, vt præcedenti nocte iumentum illud ſolutum procul abſcederet, aceruumque ſalis inueniens ex eo plurimum comediſſet. Clericus itaque cum in acie confligeret, ac ſuper aquæ riuulum deueniret, ibique cominus aduerſantium armis arma conferret, iumentum, vt erat aſſumpti ſalis copia ſitibundum, frænum de manu rectoris violenter extorſit, ſuiſque totum viribus vendicauit; & præſto caput aquis ad bibendum inhianter immerſit. Ille verò dum ea manu qua ſcutum tenebat confligit, hoſtilibus iaculis faciem coactus expoſuit. Et ecce repentè gladius os eius fulminis more transfixit, taliq; vir reprobus vitam ſuam fine concluſit. Et quĩ congruè in illa pertulit parte corporis vindictam, qua nigri fellis in Domino vomuerat blaſphemiam. Et cum propheta de talibus dicat: Filii hominum dentes eorum arma & ſagittæ: & lingua eorum machera acuta: qui linguam ſuam & dentes aduerſus Deum gladii more vibrauit, dignè per eadem membra materialis gladii pœnas exoluit. Epiſtola 14. ad Deſiderium abbatem cap. 6.

EXEMPLVM XCVIII.

Horas canonicas intempeſtiuè perſoluẽs ſanctus Seuerinus purgabilibus flammis aduritur.

CLericus quidam Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat: & ecce bea-

beatus Seuerinus eiuſdem Eccleſiæ nuper Epiſcopus eius habenas apprehendit, eumque retinens ſiſtit. Cumque ille in ſtuporem verſus, & grauiter admiratus, cur tam clarus illic, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret, Da mihi, ait manum tuam, vt quæ circa me ſint non auditu, ſed & tactu diſcas. Cumque datam manum fluctibus Epiſcopus impreſſiſſet, tantus eum ardor abſorbuit, vt vndique carnes eius reſolutæ deflueren, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione ſit apud nos, & fama tua conſonis totius Eccleſiæ præconijs celebretur, cur te peſtilens hæc vorago conſtringit, tantoque (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem ſanctus Epiſcopus: Nihil aliud in me remanſit, ait, vltione plectendum, præter hoc tantùm, quia dum in aula regia conſtitutus imperialibus me cõſilijs vehementer implicui, canonicę ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpacia non perſolui. Mane quippe ſimul omnia coaceruans, tota die negotijs ingruẽtibus ſecura libertate vacabam: Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris huius fero ſupplicium, Sed omnipotentis Dei clemẽtiam vtriq; ſimul humiliter imploremus, vt manum tuam in priſtinæ ſalutis reſtituat ſtatum. Quod cùm fuiſſet factum, Vade, inquit, fili, obſecra fratres noſtros Eccleſię clericos, & alios ſpirituales viros, vt & pro me preces fundant, indigentib⁹ ſubſidia perferant, ſacrificiorum votis inſiſtant. His enim peractis ego mox de vinculo pœnæ huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum ciuium choris lætus adiungar. ibidem cap. 7.

EXEMPLVM XCIX.

Horas in lecto perſoluens debilis frater à dæmone accuſatur.

IN hac eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, prior quidam nomine Ioannes, lentis quibuſdam infirmitatibus macilentus videbatur ſemper & gracilis. Hac itaque ſui corporis imbecilli tenuitate confiſus, ſæpe iacens in lectulo completorium decurrebat. Accidit autem vt dæmoniacus quidam non procul abeſſet, qui multa hominũ ſecreta & obſcœnos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Ioannes dęmonem exire præciperet, & quibuſdam exorciſmi quæſtionibus flagellaret: Tunc, ait, ille es, qui ſub cocco hodie completoriũ inſuſurras, & modò me quaſi ſanctus eijcere, & iuris mei vaſculum de meo dominio vis liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mẽdacij cognouit authorem. ibidem cap. 9.

EXEMPLVM C.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Epiſcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodẽ, Otto verò Imperator filij correptione non emendatus repentina morte defungitur.

OTto Rex Teutonicorum, qui poſtmodum Imperator creatus eſt Romanorum, Adalaidem Italię reginam, quę ſibi commater extiterat, ſuſcepit in coniugem. Quem filius eius, qui Mogũtinę præſidebat almificus paſtor Eccleſiæ, cœpit conſtanter arguere, & ſceleſtum, luridumque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus, eum cõprehendi præcepit, & mox carcerali cuſtodiæ mancipauit. Quem per annale circiter ſpacium carcer incluſit: ſed à correctione linguam & terroris vinculum non ligauit. Cum verò pater eum quadrageſimali decurrente ieiunio de cuſtodia decreuiſſet educere, antequam pſalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recuſauit exire. Veruntamen cùm exinde exiſſet, zelo ſacerdotalis auctoritatis accenſus non quieuit: ſed mox in patrem iaculum publicæ excõmunicationis extorſit. O verè dignum regio genere ſacerdotẽ, qui in cauſa Dei non imperiale faſtigium, non paternum recognouit affectum: ſed cùm paternam ac regiam auctoritatem in ſolo Deo conſtituit, hunc hominem eius legibus reſiſtentem à ſe prorſus extraneum reputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduerſum te violenter agere, te verò præiudicium ſuſtinere. Scito prænoſcens, quia die ſancto Pentecoſtes vterque ſimul ſtabimus ante Deum, ibiq; vẽtilabitur inter nos librata iuſtitiæ lance litigium: ibi luce clarius apparebit, quis noſtrũ ęquitatis lineam teneat, quis Dei legibus cõtradicat. Factũq; ex ipſo, quid dict⁹ eſt, ſacroſanctę ſolẽnitatis die, dũ pſat⁹ Auguſtus imperia-

lege proſtibulum, amicorum atque conſinium congregabat nuptiali more conuentum, epulaturis etiam totius affluentiæ prouidet apparatum. Abbas autem dum decederet, iamque fœlicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eũ monachos miſit, eique tam impudens ſcelus ſub diſtrictæ cenſurę interminatione prohibuit. Ille verò, vt erat conceptæ nequitiæ ſtimulatus inſtinctu, obtemperare non potuit, ſed temeritate plectibili quicquid nuptialis ordo dictauerat impleuit. Cunctis itaque perſtrepentibus iocis, ac laſciuiæ deditis: presbyter tanquam bos ad uictimam ductus, conuiuium deſerit, thalamos non delectationis, ſed perditionis ingreditur, & (ò terribilis Deus in conſilijs ſuis per filios hominum) repentina morte mulctatur. Vno ſiquidem eodemque momento & ſemen fudit, & animam exhalauit. Sic, ſic remunerari debuit, qui de ſacrario Domini ad exoletum lupanar, ſuumque volutabrum tranſire decreuit.

EXEMPLVM XCVII.

Blaſphemus clericus ſententiam illam, omnis, qui ſe exaltat, &c. falſam dicens, fulgureo enſe transfigitur.

ACcidit vt in Burgundiæ partibus quidam clericus eſſet ſuperbus nimis & tumidus, non modò carnalis vitæ ſecularibus deditus, ſed contra ſuum ordinẽ terribiliter bellicoſus. Hic itaque cùm Eccleſiam ſancti Mauricii inclytam prædiis ditionibus ſuis vſurparet, potens autem quidam è diuerſo ſui iuris eſſe non ſine magna liuoris, atque certaminis animoſitate contenderet, tandem belli dies vtroq; paciſcente ſtatuitur, à multis hinc inde frementium armatorum agminibus conueniretur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hoſtilia caſtra direxit, qui apparatum belli ſolerti ſpeculatione perpenderet, ac ſibi celeriter nunciaret. Fortè tunc clericus miſſam cum his qui dimicaturi erant ſuis fautoribus audiebat. Cumq; ad euangelium veniretur, in fine lectum eſt: Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur, illicò clericus in hanc ſacrilegam vocem protinus erupit: Hæc, inquit, ſententia vera non eſt: nam ſi ego me meiſque aduerſariis humiliter inclinaſſem, hodie tot poſſeſſionum atque clientium copias non haberem. Reuerſus autem nuncius Domino ſuo fideliter retulit, non modò quod in belli apparitione conſpexit, ſed hoc etiam, quod ex ore clerici tumidè loquentis audiuit. Tunc ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad ſpem proculdubio obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Conglobatis itaque diuerſorum cuneis armatorum, ex vtraque parte bellum committitur, vires viribus opponuntur, denſa telorum ſilua deponitur, & humanis inflicta cordibus arma graſſantur. Habebat autem clericus equã, quam videlicet præliaturus aſcenderet, tantæ velocitatis & roboris, vt nullus videretur equus, aut mulus ei in dimicando poſſe præferri. Caſu, imò Deo diſponente, contigerat, vt præcedenti nocte iumentum illud ſolutum procul abſcederet, aceruumque ſalis inueniens ex eo plurimum comediſſet. Clericus itaque cum in acie confligeret, ac ſuper aquæ riuulum deueniret, ibique cominus aduerſantium armis arma conferret, iumentum, vt erat aſſumpti ſalis copia ſitibundum, frænum de manu rectoris violenter extorſit, ſuiſque totum viribus vendicauit, & præſto caput aquis ad bibendum inhianter immerſit. Ille verò dum ea manu qua ſcutum tenebat confligit, hoſtilibus iaculis faciem coactus expoſuit. Et ecce repentè gladius os eius fulminis more transfixit, talíq; vir reprobus vitam ſuam fine concluſit. Et quã congruè in illa pertulit parte corporis vindictam, qua nigri fellis in Domino vomuerat blaſphemiam. Et cum propheta de talibus dicat: Filii hominum dentes eorum arma & ſagittæ: & lingua eorum machera acuta: qui linguam ſuam & dentes aduerſus Deum gladii more vibrauit, dignè per eadem membra materialis gladii pęnas exoluit. Epiſtola 14. ad Deſiderium abbatem cap. 6.

EXEMPLVM XCVIII.

Horas canonicas intempeſtiuè perſoluẽs ſanctus Seuerinus purgabilibus flammis aduritur.

CLericus quidam Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat: & ecce

bea-

beatus Seuerinus eiuſdem Eccleſiæ nuper Epiſcopus eius habenas apprehendit, eum que retinens ſiſtit. Cumque ille in ſtuporem verſus, & grauiter admiratus, cur tam clarus illic, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret, Da mihi, ait manum tuam, vt quæ circa me ſint non auditu, ſed & tactu diſcas. Cumque datam manum fluctibus Epiſcopus impreſſiſſet, tantus eum ardor abſorbuit, vt vndique carnes eius reſolutæ defluerent, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione ſit apud nos, & fama tua conſonis totius Eccleſiæ præconijs celebretur, cur te peſtilens hæc vorago conſtringit, tantoque (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem ſanctus Epiſcopus: Nihil aliud in me remanſit, ait, vltione plectendum, præter hoc tantùm, quia dum in aula regia conſtitutus imperialibus me cōſilijs vehementer implicui, canonicę ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpacia non perſolui. Mane quippe ſimul omnia coaceruans, tota die negotijs ingruētibus ſecura libertate vacabam: Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris huius fero ſupplicium. Sed omnipotentis Dei clemētiam vtriq; ſimul humiliter imploremus, vt manum tuam in priſtinæ ſalutis reſtituat ſtatum. Quod cùm fuiſſet factum, Vade, inquit, fili, obſecra fratres noſtros Eccleſię clericos, & alios ſpirituales viros, vt & pro me preces fundant, indigentib⁹ ſubſidia perferant, ſacrificiorum votis inſiſtant. His enim peractis ego mox de vinculo pœnæ huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum ciuium choris lætus adiungar. ibidem cap. 7.

EXEMPLVM XCIX.

Horas in lecto perſoluens debilis frater à dæmone accuſatur.

IN hac eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, prior quidam nomine Ioannes, lentis quibuſdam infirmitatibus macilentus videbatur ſemper & gracilis. Hac itaque ſui corporis imbecilli tenuitate confiſus, ſæpe iacens in lectulo completorium decurrebat. Accidit autem vt dæmoniacus quidam non procul abeſſet, qui multa hominū ſecreta & obſcœnos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Ioannes dęmonem exire præciperet, & quibuſdam exorciſmi quæſtionibus flagellaret: Tunc, ait, ille es, qui ſub cocco hodie completoriū inſuſurras, & modò me quaſi ſanctus eijcere, & iuris mei vaſculum de meo dominio vis liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mēdacij cognouit authorem. ibidem cap. 9.

EXEMPLVM C.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Epiſcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodē, Otto verò Imperator filij correptione non emendatus repentina morte defungitur.

OTto Rex Teutonicorum, qui poſtmodum Imperator creatus eſt Romanorum, Adalaidem Italię reginam, quę ſibi commater extiterat, ſuſcepit in coniugem. Quem filius eius, qui Mogūtinę pręſidebat almificus paſtor Eccleſiæ, cœpit conſtanter arguere, & ſceleſtum, luridumque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus, eum cōprehendi præcepit, & mox carcerali cuſtodiæ mancipauit. Quem per annale circiter ſpacium carcer incluſit: ſed à correctione linguam & terroris vinculum non ligauit. Cum verò pater eum quadrageſimali decurrente ieiunio de cuſtodia decreuiſſet educere, antequam pſalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recuſauit exire. Veruntamen cùm exinde exiſſet, zelo ſacerdotalis auctoritatis accenſus non quieuit: ſed mox in patrem iaculum publicæ excōmunicationis extorſit. O verè dignum regio genere ſacerdotē, qui in cauſa Dei non imperiale faſtigium, non paternum recognouit affectum: ſed cùm paternam ac regiam auctoritatem in ſolo Deo conſtituit, hunc hominem eius legibus reſiſtentem à ſe prorſus extraneum reputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduerſum te violenter agere, te verò præiudicium ſuſtinere. Scito prænoſcens, quia die ſancto Pentecoſtes vterque ſimul ſtabimus ante Deum, ibiq; vetilabitur inter nos librata iuſtitiæ lance litigium: ibi luce clarius apparebit, quis noſtrū æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus cōtradicat. Factūq; ex ipſo, quid dict⁹ eſt, ſacroſanctę ſolēnitatis die, dū pſat⁹ Auguſtus imperia

lege proſtibulum, amicorum atque conſilium congregabat nuptiali more conuentum, epulaturis etiam totius affluentiæ prouidet apparatum. Abbas autem dum decederet, iamque fœlicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eũ monachos miſit, eique tam impudens ſcelus ſub diſtrictæ cenſuræ interminatione prohibuit. Ille verò, vt erat conceptæ nequitiæ ſtimulatus inſtinctu, obtemperare non potuit, ſed temeritate plectibili quicquid nuptialis ordo dictauerat impleuit. Cunctis itaque perſtrepentibus iocis, ac laſciuiæ deditis: presbyter tanquam bos ad victimam ductus, conuiuium deſerit, thalamos non delectationis, ſed perditionis ingreditur, & (ô terribilis Deus in conſilijs ſuis per filios hominum) repentina morte mulctatur. Vno ſiquidem eodemque momento & ſemen fudit, & animam exhalauit. Sic, ſic remunerari debuit, qui de ſacrario Domini ad exoletum lupanar, ſuumque volutabrum tranſire decreuit.

EXEMPLVM XCVII.

Blaſphemus clericus ſententiam illam, omnis, qui ſe exaltat, &c. falſam dicens, fulgureo enſe transfigitur.

ACcidit vt in Burgundiæ partibus quidam clericus eſſet ſuperbus nimis & tumidus, non modò carnalis vitæ ſecularibus deditus, ſed contra ſuum ordinẽ terribiliter bellicoſus. Hic itaque cùm Eccleſiam ſancti Mauricii inclytam prædiis ditionibus ſuis vſurparet, potens autem quidam è diuerſo ſui iuris eſſe non ſine magna liuoris, atque certaminis animoſitate contenderet, tandem belli dies vtroq; paciſcente ſtatuitur, à multis hinc inde frementium armatorum agminibus conueniretur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hoſtilia caſtra direxit, qui apparatum belli ſolerti ſpeculatione perpenderet, ac ſibi celeriter nunciaret. Fortè tunc clericus miſſam cum his qui dimicaturi erant ſuis fautoribus audiebat. Cumq; ad euangelium veniretur, in fine lectum eſt: Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur, illicò clericus in hanc ſacrilegam vocem protinus erupit: Hæc, inquit, ſententia vera non eſt: nam ſi ego me meiſque aduerſariis humiliter inclinaſſem, hodie tot poſſeſſionum atque clientium copias non haberem. Reuerſus autem nuncius Domino ſuo fideliter retulit, non modò quod in belli apparitione conſpexit, ſed hoc etiam, quod ex ore clerici tumidè loquentis audiuit. Tunc ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad ſpem proculdubio obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Conglobatis itaque diuerſorum cuneis armatorum, ex vtraque parte bellum committitur, vires viribus opponuntur, denſa telorum ſilua deponitur, & humanis inflicta cordibus arma graſſantur. Habebat autem clericus equã, quam videlicet præliaturus aſcenderet, tantæ velocitatis & roboris, vt nullus videretur equus, aut mulus ei in dimicando poſſe præferri. Caſu, imò Deo diſponente, contigerat, vt præcedenti nocte iumentum illud ſolutum procul abſcederet, aceruumque ſalis inueniens ex eo plurimum comediſſet. Clericus itaque cum in acie confligeret, ac ſuper aquæ riuulum deueniret, ibique cominus aduerſantium armis arma conferret, iumentum, vt erat aſſumpti ſalis copia ſitibundum, frænum de manu rectoris violenter extorſit, ſuiſque totum viribus vendicauit, & præſto caput aquis ad bibendum inhianter immerſit. Ille verò dum ea manu qua ſcutum tenebat confligit, hoſtilibus iaculis faciem coactus expoſuit. Et ecce repentè gladius os eius fulminis more transfixit, taliq; vir reprobus vitam ſuam fine concluſit. Et quã congruè in illa pertulit parte corporis vindictam, qua nigri fellis in Domino vomuerat blaſphemiam. Et cum propheta de talibus dicat: Filii hominum dentes eorum arma & ſagittæ: & lingua eorum machera acuta: qui linguam ſuam & dentes aduerſus Deum gladii more vibrauit, dignè per eadem membra materialis gladii pœnas exoluit. Epiſtola 14. ad Deſiderium abbatem cap. 6.

EXEMPLVM XCVIII.

Horas canonicas intempeſtiuè perſoluẽs ſanctus Seuerinus purgabilibus flammis aduritur.

CLericus quidam Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat: & ecce

bea-

beatus Seuerinus eiuſdem Eccleſiæ nuper Epiſcopus eius habenas apprehendit, cumque retinens ſiſtit. Cumque ille in ſtuporem verſus, & grauiter admiratus, cur tam clarus illic, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret, Da mihi, ait manum tuam, vt quæ circa me ſint non auditu, ſed & tactu diſcas. Cumque datam manum fluctibus Epiſcopus impreſſiſſet, tantus eum ardor abſorbuit, vt vndique carnes eius reſolutæ defluerent, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione ſit apud nos, & fama tua conſonis totius Eccleſiæ præconijs celebretur, cur te peſtilens hæc votago conſtringit, tantoque (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem ſanctus Epiſcopus: Nihil aliud in me remanſit, ait, vltione plectendum, prçter hoc tantùm, quia dum in aula regia conſtitutus imperialibus me cōſilijs vehementer implicui, canonicç ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpacia non perſolui. Mane quippe ſimul omnia coacervans, tota die negotijs ingruētibus ſecura libertate vacabam: Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris huius fero ſupplicium. Sed omnipotentis Dei clemētiam vtriq; ſimul humiliter imploremus, vt manum tuam in priſtinæ ſalutis reſtituat ſtatum. Quod cùm fuiſſet factum, Vade, inquit, fili, obſecra fratres noſtros Eccleſiç clericos, & alios ſpirituales viros, vt & pro me preces fundant, indigentib⁹ ſubſidia perferant, ſacrificiorum votis inſiſtant. His enim peractis ego mox de vinculo pœnæ huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum ciuium choris lætus adiungar. ibidem cap. 7.

EXEMPLVM XCIX.

Horas in lecto perſoluens debilis fratrer à dæmone accuſatur.

IN hac eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, prior quidam nomine Ioannes, lentis quibuſdam infirmitatibus macilentus videbatur ſemper & gracilis. Hac itaque ſui corporis inbecilli tenuitate confiſus, ſæpe iacens in lectulo completorium decurrebat. Accidit autem vt dæmoniacus quidam non procul abeſſet, qui multa hominū ſecreta & obſcœnos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Ioannes dęmonem exire præciperet, & quibuſdam exorciſmi quæſtionibus flagellaret: Tunc, ait, ille es, qui ſub cocco hodie completoriū inſuſurras, & modò me quaſi ſanctus eijcere, & iuris mei vaſculum de meo dominio vis liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mēdacij cognouit authorem. ibidem cap. 9.

EXEMPLVM C.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Epiſcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodē, Otto verò Imperator filij correptione non emendatus repentina morte defungitur.

OTTO Rex Teutonicorum, qui poſtmodum Imperator creatus eſt Romanorum, Adalaidem Italię reginam, quę ſibi commater extiterat, ſuſcepit in coniugem. Quem filius eius, qui Mogūtinę prçſidebat almificus paſtor Eccleſiæ, cœpit conſtanter arguere, & ſceleſtum, luridumque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus, eum cōprehendi præcepit, & mox carcerali cuſtodiæ mancipauit. Quem per annale circiter ſpacium carcer incluſit: ſed à correctione linguam & terroris vinculum non ligauit. Cùm verò pater eum quadrageſimali decurrente ieiunio de cuſtodia decreuiſſet educere, antequam pſalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recuſauit exire. Veruntamen cùm exinde exiſſet, zelo ſacerdotalis auctoritatis accenſus non quieuit: ſed mox in patrem iaculum publicæ excōmunicationis extorſit. O verè dignum regio genere ſacerdotē, qui in cauſa Dei non imperiale faſtigium, non paternum recognouit affectum: ſed cùm paternam ac regiam auctoritatem in ſolo Deo conſtituit, hunc hominem eius legibus reſiſtentem à ſe prorſus extraneum reputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduerſum te violenter agere, te verò præiudicium ſuſtinere. Scito prænoſcens, quia die ſancto Pentecoſtes vterque ſimul ſtabimus ante Deum, ibiq; vētilabitur inter nos librata iuſtitiæ lance iudicium: ibi luce clarius apparebit, quis noſtrū æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus cōtradicat. Factūq; ex ipſo, quid dict⁹ eſt, ſacroſanctę ſolēnitatis die, dū pſal⁹ Auguſtus imperia-

pollebat, & legis peritia ſtrenuus, & grammaticorum regulis competenter inſtructus. Hic meum fidedictor inſtituit, vt ſi ego, ſimul & ipſe relinqueret ſeculū. Quid plura? Tandē ego ad conuerſionē veniens, vt ſponſio redderetur exegi, ſed obtinere non potui. Iſte quippe me gaudendo præmiſit, ſuaque veſtigia ſubſiſtens artificioſè repreſſit. Non multis verò poſtmodum diebus dum hunc aduerſus leuirum ſuum furentis animi liuor accenderet, gladio repentè percuſſa manus eius obriguit, ſicque ſtupefacta deinceps permanſit, & rigida, vt baiulo ſuo dependens magis eſſet oneri, quàm virtuti. Iamque inutilis factus, mundum dùm abijceretur abiecit, & non iam anceps, ſed cum Beniamin totus dexter in ſancta vſque ad obitum conuerſatione permanſit. ibidem cap. 2.

EXEMPLVM XCII.

Guloſus Epiſcop⁹ inſanabile gutturis vulnus incurrit.

INterea quoque Ioannes Conuaclenſis Epiſcopus ad memoriam redit, qui conuerſionem ſuam dum per longa temporum interualla differret, aliquando contigit, vt in fundo ſuo, quem in Saltus poſſidebat territorio, moraretur. Illic itaque conſtitutus, pauperculæ cuidam viduę porcum, quem velut ſpem ſui victus alebat, præcepit auferri, ſuiſque ferculis profuturum non ſegnius præparari. Emittit illa preces, fletus fudit ac gemitus, ſibique indigentiæ ſuæ reddi poſtulat nutrimentum. Sed ſuo venter magis, quam illius neceſſitati impius Epiſcopus dum proprijs prouidet menſis, mandatum paruipendit authoris, qui per prophetam dicit: Subuenite oppreſſo, iudicate pupillo, defendite viduam. Sed qui abſens credebatur inſtituendo pręceptum, præſentem eſſe ſe docuit inferendo iudicium. Nam Epiſcopus dum lachrymas viduæ ſuæ facit delitias gulæ, mox percuſſus in gutture vulnus incurrit, quod nullis medicorum ſtudijs donec vixit euaſit. Hoc itaque præpeditus incommodo, cum iam iuxta ſcripturam ſola vexatio daret intellectum auditui, tandem ſanis conſilijs adquieuit, & Epiſcopales infulas monaſtica profeſſione mutauit, atque in Pampaſiano cœnobio, quod in beatæ Mariæ virginis eſt honore conſtructum, longis poſt temporibus ſuperuixit. Vſque tamen ad obitum tanta leſi gutturis moleſtia laborauit, vt niſi cum magna difficultate traijcere alimenta non poſſet, adeò vt ad geminam ſemper menſam ſuccedentium ſibi fratrum in refectione diſcumberet, vixque tantum cibi caperet, vnde recreare ſtomachum potuiſſet. ibidem cap. 3.

EXEMPLVM XCIII.

Veſtium ornatu ſuperbus luxurioſus cum amaſia ſua igne crematus interijt.

MEmini planè quia & eum apud Parmenſe oppidum liberalium artium ſtudijs docendus inſiſterem, dum adhuc videlicet adoleſcentiæ flore, & noua pubertas indueret faciem, & æſtus libidinis impatienter accenderet carnem, clericus quidam, nomine Teucolinus, pellicem ſuam iuxta meum habebat hoſpitium, vt aiunt, aſpectu lubricam & inhoneſtam, ſatis decore venuſtam. Hic itaque nitidus, & ſemper ornatus atque conſpicuus incedebat: ita vt caput eius nunquam niſi gabelica pellis obtegeret, indumenta carbaſina atq; niuentia fuligo per artem fullonis inficeret, calceus poſtremò ad aquilini roſtri ſpeciem non falleret. Erat illi præterea vox gracilis, ſuauis & tremula, adeò vt in Eccleſia modulans, & audientium corda mulceret, & aſtantis in ſe ora plebis conuerteret. Affluebat vbique delitijs, rugiebant ora flammantia, quotidie cachinnis inuicem atque ludibrijs, oculorum nutibus, ac ſcurrilitatis illecebris feſtiui applaudebant. His ergò furijs & perditis moribus quia corpore contiguus aderam, mente longinquus eſſe non poteram. Quid dicam? quia dum hęc cernerem titillantis luxuriæ moleſtias pertuli, cum etiam poſtquam ad eremum veni eiuſdem lenocinij memoria ſæpius me colaphizare non deſtitit. Sæpe fateor mihi malignus hoſtis hoc propoſuit ſcema, & illos eſſe fęlices ac beatiſſimos, qui tam iocundè viuerent, perſuadere tentauit. Sed ecce huius beatitudinis initium diximus, conſequenter etiam quo fine concluſerint

atrexa.

attexamus. Nam cùm per quinque ferè annorum luſtra in hac luxurioſa voluptate vixiſſent, ante annum, cum commune ipſius ciuitatis flagraret incendium, in vna domo reperti vterique ſimul igne conſumpti ſunt. Sic, ſic nimirum flamma libidinis ignem meruit combuſtionis: & quid dictis vita contulerit, amarus, proh dolor, exitus demonſtrauit. ibidem cap. 10.

EXEMPLVM XCIIII.

Conuerſionem protrahens vſque ad mortem, ſtatim vt pœnitentiam nominari audiſſet, obdormiuit, qui prælatis deponendis ſtudens diabolo ſe dediderat, & ſic impœnitens ad inferna deſcendit.

IN Peruſino monaſterio, ſancti videlicet Saluatoris, cui nuper & ipſe præfui, quidam monachus paulò antè fuerat, nomine Gunizo, aſtutus nimis & callidus, ſecularibus argumentis ac litigioſis contentionibus vehementer intentus. Hic itaque dum & in immutandis abbatibus, & fratribus perturbandis æſtuans non quieſceret, ad hoc vſque peruenit, vt diaboli ad ſuperandos æmulos patrocinium quæreret, & eius ſeditioni etiam corporaliter manciparet: cui tamen ſeductor ſpiritus exigenti antè promiſit, quòd tertio die prius quàm moreretur ſuum exitũ ſibi nunciaret. Credit infœlix, & diu poſtmodum viuens, ita ſub hac deceptoria ſecuritate permanſit. Tandem in ęgritudinem lapſo adeſt fideiuſſor iniquus, & poſt futurum ſicut ſpoponderat obitum innoteſcit. Protinus aduocatis ille fratribus cũcta hęc, quæ cum nequiſſimo pepigerat ſpiritu, per ordinem narrat: cumque illi inſtarent, dicentes: eſto confeſſus, age pœnitentiam: repentè ille obdormiuit, & ſiue pulſantibus, ſiue clamantibus euigilare non poterat. Si verò vel illi cõticeſcerent, vel aliud quid præter pęnitẽtiam loqui vellent, mox ille expergefactus inuicem loquebatur: ſed rurſus audito nomine pœnitentiæ protinus obrigeſcebat inſenſibili ſopore correptus, donec horrendæ morti traditus, ad eum, cui deuotionem fecerat, ſit infeliciter deuolutus. Poſtmodum verò per plures noctes nigra canum turma non ceſſauit ſepulturæ eius aſſiſtere, & quaſi depoſitum cuſtodire, ita vt non minimo videntes horrore concuterentur.

EXEMPLVM XCV.

Charitatiuè miniſtrat deuotus cęcus illi, qui ſe viſu priuauerat.

ADoleſcentem me in Fauentina vrbe propter litterarum ſtudia conſtitutum audire contigit quod enarro. Inter duos ſibi conuicaneos obortis inuicem ſimultatibus, alterius oculos alter effodit. Cæcus itaque poſtmodum cum ſe mundo nimis inutilem vidit, monaſterium petijt. Poſtmodum verò cum & ipſe illator iniuriæ languore correptus conuerſionis habitum anxiè quæreret, ſed ad idem monaſterium deferri, propter illum quẽ crudeliter attrectauerat, incongruum iudicaret, monachis ſuper hac re ſecreto muſſitantibus, tandem fama negotij ad accuſatoris, videlicet non videntis, peruenit auditũ. Cumq; ille quod imminebat leuius didiciſſet, cępit mox obnixè depoſcere, & quibus valebat precibus inſtantiſſimè flagitare, vt illum fratres cum omni charitate ſuſciperẽt: ſemetipſum inſuper cuſtodẽ ac miniſtrum eius obſequijs inſudare iuberent. Importunis ſanè inſiſtens precibus tandem obtinuit, vt quem carnis lumine videre non poterat, perſpicuo charitatis oculo miniſtrabat. Decumbenti itaq; ſedulus miniſter aſſiſtere, tegminibus fouere, neceſſaria quoque porrigere, percipiendis etiam alimentis perſuaſoriè prouocare: nam & ad digeſtionis occultum, vt dicebatur, ſæpe ſe ferre & referrè gaudebat ægrotum. Sic nimirum, ſic, qui gemidum lumẽ carnis amiſerat, charitate ſimul, & patientia, quaſi duobus in animæ facie oculis reſplendebat.

EXEMPLVM XCVI.

Luxurioſus presbyter animam ſimul & ſemen effudit.

NOſtra, vt fertur, contigit ætate quod narro. In Galliarum partibus penes adminiſtrationem ac ditionem cuiuſdam religioſi abbatis, nomine Benedicti, presbyter habitabat. Qui nimirum quanto copia facultatum vberius affluebat, tanto magis religionis & honeſtatis premebatur inopia. Obeũte igitur pellice viduatus, adiecit iterare coniugium. Quid plura? Confęderat ſibi quaſi tabularum

lege proſtibulum, amicorum atque conſi-nium congregabat nuptiali more conuentum, epulaturis etiam totius affluentiæ prouidet apparatum. Abbas autem dum decederet, iamque fœlicem appropinquaret ad exitum, hoc audito, duos ad eũ monachos miſit, eique tam impudens ſcelus ſub diſtrictæ cenſuræ interminatione prohibuit. Ille verò, vt erat conceptæ nequitiæ ſtimulatus inſtinctu, obtemperare non potuit, ſed temeritate plectibili quicquid nuptialis ordo dictauerat impleuit. Cunctis itaque perſtrepentibus iocis, ac laſciuiæ deditis: presbyter tanquam bos ad victimam ductus, conuiuium deſerit, thalamos non delectationis, ſed perditionis ingreditur, & (ò terribilis Deus in conſilijs ſuis per filios hominum) repentina morte mulctatur. Vno ſiquidem eodemque momento & ſemen fudit, & animam exhalauit. Sic, ſic remunerari debuit, qui de ſacrario Domini ad exoletum lupanar, ſuum que volutabrum tranſire decreuit.

EXEMPLVM XCVII.

Blaſphemus clericus ſententiam illam, omnis, qui ſe exaltat, &c. falſam dicens, fulgureo enſe transfigitur.

ACcidit vt in Burgundiæ partibus quidam clericus eſſet ſuperbus nimis & tumidus, non modò carnalis vitæ ſecularibus deditus, ſed contra ſuum ordinẽ terribiliter bellicoſus. Hic itaque cùm Eccleſiam ſancti Mauricij inclytam prædiis ditionibus ſuis vſurparet, potens autem quidam è diuerſo ſui iuris eſſe non ſine magna liuoris, atque certaminis animoſitate contenderet, tandem belli dies vtroq; paciſcente ſtatuitur, à multis hinc inde frequentium armatorum agminibus conueniretur. Potens autem ille, quem diximus, nuncium ad hoſtilia caſtra direxit, qui apparatum belli ſolerti ſpeculatione perpenderet, ac ſibi celeriter nunciaret. Fortè tunc clericus miſſam cum his qui dimicaturi erant ſuis fautoribus audiebat. Cumq; ad euangelium veniretur, in fine lectum eſt: Omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur, illicò clericus in hanc ſacrilegam vocem protinus erupit: Hæc, inquit, ſententia vera non eſt: nam ſi ego me meiſque aduerſariis humiliter inclinaſſem, hodie tot poſſeſſionum atque clientium copias non haberem. Reuerſus autem nuncius Domino ſuo fideliter retulit, non modò quod in belli apparitione conſpexit, ſed hoc etiam, quod ex ore clerici tumidè loquentis audiuit. Tunc ille plaudens in Domino lætus efficitur, atque ad ſpem proculdubio obtinendæ victoriæ milites cohortatur. Conglobatis itaque diuerſorum cuneis armatorum, ex vtraque parte bellum committitur, vires viribus opponuntur, denſa telorum ſilua deponitur, & humanis inflicta cordibus arma graſſantur. Habebat autem clericus equũ, quam videlicet præliaturus aſcenderet, tantæ velocitatis & robotis, vt nullus videretur equus, aut mulus ei in dimicando poſſe præferri. Caſu, imò Deo diſponente, contigerat, vt præcedenti nocte iumentum illud ſolutum procul abſcederet, aceruumque ſalis inueniens ex eo plurimum comediſſet. Clericus itaque cum in acie confligeret, ac ſuper aquæ riuulum deueniret, ibique cominus aduerſantium armis arma conferret, iumentum, vt erat aſſumpti ſalis copia ſitibundum, frænum de manu rectoris violenter extorſit, ſuiſque totum viribus vendicauit; & præſto caput aquis ad bibendum inhianter immerſit. Ille verò dum ea manu qua ſcutum tenebat confligit, hoſtilibus iaculis faciem coactus expoſuit. Et ecce repentè gladius os eius fulminis more transfixit, taliq; vir reprobus vitam ſuam ſine concluſit. Et quã congruè in illa pertulit parte corporis vindictam, qua nigri fellis in Domino vomuerat blaſphemiam. Et cum propheta de talibus dicat: Filii hominum dentes eorum arma & ſagittæ: & lingua eorum machera acuta: qui linguam ſuam & dentes aduerſus Deum gladii more vibrauit, dignè per eadem membra materialis gladii pœnas exoluit. Epiſtola 14. ad Deſiderium abbatem cap. 6.

EXEMPLVM XCVIII.

Horas canonicas intempeſtiuè perſoluẽs ſanctus Seuerinus purgabilibus flammis aduritur.

CLericus quidam Colonienſis Eccleſiæ vadum fluminis tranſibat: & ecce

bea-

beatus Seuerinus eiuſdem Eccleſiæ nuper Epiſcopus eius habenas apprehendit, eum que retinens ſiſtit. Cumque ille in ſtuporem verſus, & grauiter admiratus, cur tam clarus illic, & tam celebris famæ vir moraretur, inquireret, Da mihi, air manum tuam, vt quæ circa me ſint non auditu, ſed & tactu diſcas. Cumque datam manum fluctibus Epiſcopus impreſſiſſet, tantus eum ardor abſorbuit, vt vndique carnes eius reſolutæ defluerent, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione ſit apud nos, & fama tua conſonis totius Eccleſiæ præconijs celebretur, cur te peſtilens hæc vorago conſtringit, tantoque (proh dolor) incendio cruciaris? Ad quem ſanctus Epiſcopus: Nihil aliud in me remanſit, ait, vltione plectendum, præter hoc tantùm, quia dum in aula regia conſtiturus imperialibus me cōſilijs vehementer implicui, canonicę ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpacia non perſolui. Mane quippe ſimul omnia coaceruans, tota die negotijs ingruētibus ſecura libertate vacabam: Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris huius fero ſupplicium. Sed omnipotentis Dei clemētiam vtriq; ſimul humiliter imploremus, vt manum tuam in priſtinæ ſalutis reſtituat ſtatum. Quod cùm fuiſſet factum, Vade, inquit, fili, obſecra fratres noſtros Eccleſię clericos, & alios ſpirituales viros, vt & pro me preces fundant, indigentib° ſubſidia perſerant, ſacrificiorum votis inſiſtant. His enim peractis ego mox de vinculo pœnæ huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum ciuium choris lætus adiungar. ibidem cap. 7.

EXEMPLVM XCIX.

Horas in lecto perſoluens debilis frater à dæmone accuſatur.

IN hac eremo fontis Auellani, vbi nunc habito, prior quidam nomine Ioannes, lentis quibuſdam infirmitatibus macilentus videbatur ſemper & gracilis. Hac itaque ſui corporis imbecilli tenuitate confiſus, ſæpe iacens in lectulo completorium decurrebat. Accidit autem vt dæmoniacus quidam non procul abeſſet, qui multa hominū ſecreta & obſcœnos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Ioannes dæmonem exire præciperet, & quibuſdam exorciſmi quæſtionibus flagellaret: Tunc, ait, ille es, qui ſub cocco hodie completoriū inſuſurras, & modò me quaſi ſanctus ei jcere, & iuris mei vaſculum de meo dominio vis liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mēdacij cognouit authorem. ibidem cap. 9.

EXEMPLVM C.

Corripit patrem Imperatorem Moguntinus Epiſcopus de illicito matrimonio, & incarceratur ab eodē, Otto verò Imperator filij correptione non emendatus repentina morte defungitur.

OTto Rex Teutonicorum, qui poſtmodum Imperator creatus eſt Romanorum, Adalaidem Italię reginam, quę ſibi commater extiterat, ſuſcepit in coniugem. Quem filius eius, qui Mogūtinę præſidebat almificus paſtor Eccleſiæ, cœpit conſtanter arguere, & ſceleſtum, luridumque coniugium publicè condemnare. Pater autem vehementer iratus, eum cōprehendi præcepit, & mox carcerali cuſtodiæ mancipauit. Quem per annale circiter ſpacium carcer incluſit: ſed à correctione linguam & terroris vinculum non ligauit. Cum verò pater eum quadrageſimali decurrente ieiunio de cuſtodia decreuiſſet educere, antequam pſalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recuſanit exire. Veruntamen cùm exinde exiſſet, zelo ſacerdotalis auctoritatis accenſus non quieuit: ſed mox in patrem iaculum publicæ excōmunicationis extorſit. O verè dignum regio genere ſacerdotē, qui in cauſa Dei non imperiale faſtigium, non paternum recognouit affectum: ſed cùm paternam ac regiam auctoritatem in ſolo Deo conſtituit, hunc hominem eius legibus reſiſtentem à ſe prorſus extraneum reputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduerſum te violenter agere, te verò præiudicium ſuſtinere. Scito prænoſcens, quia die ſancto Pentecoſtes vterque ſimul ſtabimus ante Deum, ibiq; vētilabitur inter nos librata iuſtitiæ lance litigium: ibi luce clarius apparebit, quis noſtrū æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus cōtradicat. Factūq; ex ipſo, quid dict° eſt; ſacroſanctę ſolēnitatis die, dū pſat° Auguſtus imperia

libus infulis redimitus multorumq́; pontificum choris, ſiue procerum vallat⁹ agminibus, miſſarum ſolēnijs intereſſet: repentino ſuper eum veniente iudicio inuentus eſt mortuus. ibidem cap. 12.

EXEMPLVM CI.

Votum religionis infringens adoleſcens à dæmonibus multipliciter torquetur, ſed à beato Petro Apoſtolo, quem is in patronum elegerat, liberatur.

ADoleſcens quidam erat in finibus Aquitaniæ, qui cum coæuis ſuis iuuenculis de animarum ſuarum cœpit ſalute tractare. Deliberatione præmiſſa tandem ſtatuunt, & vnanimi inuicem confœderatione proponunt, & mundi huius pōpas abijcere, & ad monaſticę conuerſationis ordinem commigrare. Sed dum res adhuc ſuſpenſa differtur, dum rerum ordo multiplici variatione concutitur, ipſe quoque tener adoleſcentis anim⁹ fixus in ſuo propoſito non tenetur. Quid multa? Mutata poſtmodum mente duxit vxorem. Cūq́ue per proceſſum temporis mens eius memoriam ſancti propoſiti paulatim de ſe prorſus eraderet, & ſub prætextu coniugij ad explendam carnalis illecebræ voluptatem impatientius ebulliret, diuina ſuper eum vigilante clementia, ſubito languore percuſſus eſt, ac paulò poſt ad extrema peruenit. Neceſſarijs igitur ſiue propinquis de iam quaſi defuncti diſputantibus ſepultura, dū in medio poſitum videretur cadauer exanime, vixq́; tenuis quidā motus in eius pectore palpitaret, ecce duo teterrimi ac truci vultu Æthiopes eū, vt ſibi videbatur, tanquam leones inuadunt, rapaci ferocitate corripiunt, de corpore violenter euellunt. Mox pedes ei⁹, & brachia duris alligant nexibus, ſicq́ue velut hædum in phalanga alter poſt alterum baiulare cœperunt. Quos autem dolores, & torſiones ille pertulerit, quot & qualia viderit, vel audierit, per quamplurima eū loca vectauerint, perlongum eſt non tantùm ſtilo digerere, ſed ſimplicibus quoque verbis ex ore per ordinem referentis audire. Hoc tantùm hic inferre ſufficiat, quia dum per obſcuræ caliginis eum loca portarēt, ecce beatus Petrus ſplendid⁹ & coruſcus occurrit, eum de portantium humeris raptum, nexibus quibus angebatur abſoluit. Illi mox rapta præda ſtridentes dentibus, & eiulātes abſcendunt: factumq́; ſibi præiudicium flebiles conqueruntur. Beatus autē Apoſtolus adoleſcentem ad Cluniacenſe monaſterium duxit, eique forinſecus poſito ſeſe, donec ad eum reuerteretur, expectare præcepit. Ego, inquit, meum monaſterium ingrediens viſito, ac per circuitū cuncta perluſtrans quid agatur intendo: deinde conſideratis omnibus redeo. Sed mox vbi iſte relictus eſt ſolus, ecce crudeliores ac acriores ijdē reuertuntur Æthiopes, & non iam per manus & pedes, ſed ipſa genitalia corripiunt, eumq́ue ſic nō ſine grauiſſimo illius dolore ſuſpendunt. Nā & ſi velut roſtro paſſer accipitris, vel aquilinis vnguibus columba rapiatur in pedibus: ſic à reprobis illis ſpiritus miſer iſte corripitur, trahitur, libratur, per verēda ſuſpenditur, & quaſi reportata præda, quæ fuerat perdita, longius aſportatur. Tunc ecce beatus Petr⁹ radianti nimis ac terribili ſplendore conſpicuus ſe tanquā fulmen iniecit, rapinamq́ue ſuam quaſi per impetum violenti ſpiritus apprehendit, & clauibus, quas manu geſtabat, raptores nequiſſimos acerrimè verberauit: mox illū in domum propriam vſque perduxit, reddensque ſpiritum corpori, veramque ſaluti ſubſtantiam reformauit. Nā & ille protinus conualeſcens, & domo ſua diſpoſita, ad Cluniacenſe monaſterium properans ſanctæ conuerſationis habitum feruida deuotione ſuſcepit. ibidem Cap. 15.

EXEMPLVM CII.

Sollicitudinem filiorum ſuorum Deo committens, omnia Eccleſię tribuit, & filios miro modo ditauit.

VIr quidam in Teutonum finibus optimum proprij iuris prædium, diuerſorumq́; prouentum copijs affluēter vberrimis poſſidebat. Habebat autem duodecim filios. Cœpit interea cogitare, quid poſt eius obitum fieret, ſi vnius poſſeſſionis hæreditatem inter tot diuideret cohæredes. Dicebat enim: Ego quidem, qui totum hoc ſolus habeo, ſufficienter & pacificè viuo: ſed vbi tot diuiſores emerſerint, quis eorum ſimultates, quis orientia

in-

inter illos liuoris, & odij iurgia ſuſtinebit? Non enim illic poterit eſſe vnitas voluntatis, vbi tam multifaria fuerit diuerſitas facultatis. Coloni præterea, qui vni parere Domino ſunt contenti, non ſine graui quietis ſuæ iniuria tot dominorum populo reſponſuri ſunt. Tibi ergò Deus omnipotens quicquid eſt mei iuris allodium trado, te ſolum hæredem meę poſſeſſionis eligo, filios autem meos tibi commendo, fac eis, quod in oculis tuis beneplacitum fuerit. Et hoc dicto chirothecam ſuam ſagittæ protinus alligauit, eamque curuato fortiter arcu in vaſti aeris ſuperiora coniecit. Sed mox ſagitta ſine chirotheca in terram relapſa eſt, vt euidenti monſtraretur indicio, quia donum, quod fides obtulit, clementia diuina ſuſcepit. Tunc ille de muneris ſui oblatione fidentior & alacrior factus, poſſeſſionem ſuam cuidam Eccleſiæ tradidit, eamque ſibi perpetuo iure per ſtipulationes & rata firmauit. Breui verò tempore poſt hoc filij ei' tantam bonorum affluentium ſunt abundantia prędıti, tot prædiorum ac cenſuum copia sũt magnificè dilatati, vt eorum quiſque ſummam paternæ facultatis excederet, eiſque circumflua mundi proſperitas in omnibus arrideret. Sic, ſic, qui chirothecam de manu patris terreni in cœlo recepit, ſuper filios ſuos imbrem ſuæ benedictionis influxit exuberanter. Quod igitur in terra Deo datur, in cœlo recipitur, & inde ſperandum eſt præmium, quo præceſſit munus oblatum.

EXEMPLVM CIII.

Mundum cum regno rex Scotorum relinquens moriturus dixit. Domine feci quod iuſſiſti, imple quod promiſiſti.

SCotigenarum Rex primęuo adoleſcentiæ flore pubeſcens, quia pater obijt, ei mox in regalis faſtigij iura ſucceſſit. Sed cùm ſollicitè conſideraret, quàm fragile ſit quicquid in hoc ſeculo tumet, quàm labile quod ſupereminet, quàm velociter extinguibile ſit omnę quod ſplendet, cum coniugatus iam eſſet, decreuit regales infulas regni cœleſtis amore deponere, coronam caputio, purpuram cuculla mutarę. Quid plura? Simulat orationis ſtudium, aggreditur expectationis humanæ procinctum. Apoſtolorum itaque liminum deuotione completa, & ignorante clientium comitatu, monaſticum habitum latenter induit, & ſic à ſe mundum cum regno bene ſemetipſum furatus abiecit. Qui mox languore percuſſus ad extrema peruenit, & vſque ad obitum hoc tanquam fœderatæ conuentionis elogium inclamare non deſtitit: Domine feci quod præcepiſti, imple quod promiſiſti. Quicquid autem ei ab alio diceretur, ab hac voce velut exactione debiti non ceſſabat. Nimirum in vinea conſtitutus repoſcebat numum, quia patrisfamilias ſe nouit impleſſe præceptum. Et licet in vndecima hora fuiſſet conductus, exigebat requiem poſt laborem, & expleta operatione repoſcebat mercedem.

EXEMPLVM CIIII.

Diſcordiæ tumore inflatus presbyter dæmoni ſe famulum tribuit.

ADueſperaſcente iam die in duorum quorundam presbyterorum cordibus ſol inocciduus occidebat, eosque aduerſum ſe mutuis iniuriarum, iurgiorumque conuitijs auctor diſcordiæ ſpiritus accenderat. Cumq; presbyter presbyterum probroſis contumeliarum irriſionibus laceraret, & alter alterum multo mordacitatis ſale, maledictorumque relationibus conſperſiſſet: vnus eorum minaciter intonans, & dentibus ſtridens, correpta lancea iter arripuit, atque ad domum ſuam longius conſtitutam furibundis properare greſſibus cœpit. Sed cum illum iam ſuperueniens caligo noctis obumbraret, & cor eius interiores tenebræ perniciosius poſſiderent, ecce quinque nigri equites cum caballis æquè nigris obuiant, eique is, qui maior videbatur, inſultat: Sæpe, inquit, inſtiti, vt te mihi ſubderes, vt in clientelam meorum contubernalium venires; totiens itaque ſubterfugiens, iam non poteris iugum meæ ditionis euadere. Videbatur enim nobilis quidam vir eſſe, Romanus nomine, qui frequenter eum ſollicitauerat, vt ſibi ſubditus fieret. Presbyter itaque nimij terroris horrore percuſſus, ad præcipientis imperium manus vtraſq; complosit, atque illi manus deditorum more deoſculans, ſe velut in herilis fidem

tuitione commiſit. Quem protinus ille percontans,ſcis,inquit,qui ſum?Ille præſto reſpondens,ait: Nonne tu es Dominus meus Romanus? At ille: Abſit,abſit: ſed ego ſum quidam diabolus,cui tu nunc cõmiſſus es, & indiuidua deinceps ſocietatẽ conſtrictus:ſta igitur in fide,& ſerua quod pollicitus es.Et poſt huiuſmodi verba,vel geſta præſto diſparuit. Tunc ille tremefactus, confuſus, atque perterritus,ad domum non ſine magno trepidationis horrore peruenit. Paulo poſt ad Epiſcopum ſuum ſanctæ memoriæ Tenonem nomine,me quoque præſente, pœnitentiæ flagitator acceſſit:cui mox ſacerdotalis officio dignitatis adempto,cum æſtiuum tunc cauma ferueſceret, & ſecundarum meſſiũ tempus inſtaret,iuxta carinæ reuulam incluſionem cuſtodiæ carceralis indiximus, annorum pœnitentiam competenti moderatione præfiximus, vt in ſpe certæ recuperationis abſque dubio conualeſceret ad hortati hominem ſumus.

EXEMPLVM CV.

Dimittendi patricidium occiſori crucifixus Dominus tribus vicibus caput inclinat.

VIr quidam, vt dicitur, potentiorem ſe hominem interfecit:à cuius etiam filio,more ſeculi, non legibus euangelij, multas moleſtias pertulit, paterni ſcilicet vltor interitus, & ſtrages anhelabat hominum, & frequenter reportabat manubias rapinarum. Inter has homicida deprehenſus anguſtias, imperiale decreuit adire faſtigium, ſi quod fortaſſis in tot calamitatibus poſſet reperire ſolatium. Quo comperto paterni ſanguinis vltor inſequitur, & eum,ſiue vt tribunalium lege conſtringat,ſiue vt repentè gladijs opprimat, impiger comitatur.In Teutonicis verò partibus tunc Imperator degebat.Cũ itaq; præcedẽs modeſtè quaſi ſecurꝰ incederet,ſubſequens autem celerius properaret, tandẽ contigit, vt ſibi inuicem propinquantes, in mutuos vterq; duceretur aſpectus. Sed cum is, qui homicidij reus erat, vix quatuor,vel quinque comitum duceretur auxilio, interfecti verò filius triginta fermè cingeretur obſequijs armatorum:quaternio omnes ſuos cohortatur vt fugiant,ille ſe proſpiciens de perſequentium manibus auolare non poſſe, miſericordiæ patrocinium petijt, ad humilitatis vmbraculum confugium fecit: proiectis igitur armis, brachijs verò in modũ crucis extenſis, ſolo proſternitur,& veniam miſerentiũ præſtolatur. At ille iam victor ad reuerentiam crucis manus reprimendo compeſcuit, vltra etiam ne ab aliquo ferretur inhibuit; poſtremò pacem integram faciẽs ad honorem ſanctæ viuificæ crucis; non modò vitam,ſed & paternæ necis donauit offenſã. Hac igitur inſigni pacta victoria,qua ſcilicet non tam alterius,quam ſui,&,vt ita fatear non tã hoſtis, quàm proprij cordis victor extiterat, ad regis curiam (quia non procul erat) acceſſit. Sed mox vt ad Eccleſiam oraturus ingreditur, res mira & nimium ſtupenda, ſaluatoris imago, quæ in crucem videbatur expreſſa,tribus eum vicibus inclinato capite viſa eſt ſalutare. O quàm glorioſum & inſigne præconium,vt ab auctore miſericordiæ mereretur reuerẽter accipi,qui propter eius reuerentiã omiſerat vindicare: & ab eo reciperet ſalutationis honorem,pro quo ſaluti cõtrariam poſtpoſuit vltionem. Quod protinus cùm Imperator audiuit, honorifica eum & affectuoſa, prout decebat, affabilitate ſuſcepit,& copioſa munerum largitate ditauit.

EXEMPLVM CVI.

Votum religionis non ſoluens vitam miſerabiliter amiſit.

IN maris tempeſtate deprehenſus quidam futurum ſe monachum affectuoſa ſponſione deuouit: ſed naufragio erutus, votum ſoluere huius vitæ amore contempſit. Expleto verò anno ipſo die,quo votum Domino ſuæ conuerſionis obtulerat, Kalendis ſcilicet Ianuarij, dum hincinde diſcurreret,cum ludentibus & cachinnantibus pueris choros duceret,& friuola quędam & ſcurrilia decantaret:ſubitò lapis ſuper eũ de tecto cecidit, & obtriuit. Sic infęlix ille, qui mundum deſerere contẽpſit vltroneus,amiſit inuitus, & fallacem carnis dulcedinem perdidit,qua amando carnem mentitus eſt veritati.

EXEMPLVM CVII.

Diſcordias graues humilis abbas manſuetudine vicit.

IN Galliarũ finibꝰ audiui geſtum fuiſſe quod refero. Inter abbatem,& quendã

ſe-

ſeculi præpotentem orta eſt non leuis de poſſeſſione contentio. Cumque apertis vtriusque fautoribus minis diu certaretur & iurgijs, tandem vt armis ageretur vtrinque condictum eſt. Et ſecularis quidē paratis copijs campum prœliaturus ingreditur, acies ſtruit, cuneos ordinat, atque ad fortiter agendum omnium mentes acerrimus cohortator inflammat. Silueſcũt omnia gladijs, rubent clypei, vociferantium clamor attollitur, minaces armorum fremitus inhorreſcunt, tela ſtringuntur, & aduerſæ partis impetus accenſus ad congrediendũ mentibus expectatur. Abbas autē non in armis terrenis ſpem ſuam, ſed in humanæ ſalutis auctore conſtituens, cunctis, qui pro ſe dimicare conuenerant, ſuum prohibuit comitatum: ſolos autem monachos ſuos equis impoſuit, capita cucullis operiri præcepit. Sicque cum illis velut galeatis, & loricatis fidei munimento, crucisq; vexillo, ad locum certaminis venit. Cumq; vir ille nõ ferrea, vt ſperabat, arma conſpiceret, ſed tanquã cœleſtem & angelicam aciē aduentare cominus aduertiſſet, tantus eum cum ſuis omnibus diuini timoris horror inuaſit, vt deſilientes de equis protinus arma proijcerent, terræ ſe humiliter proſternerent, & indulgentiam flagitarent, &c. Epiſt. 7. ad Firminum.

EXEMPLVM CVIII.

Papa Benedictus graui purgatorij pœna laceratur.

EPiſcopus, ſi rectē tenes, qui Capræis præerat, vidit maiorem Benedictum Papam octauum, qui iam obierat, nigro equo quaſi corporaliter inſidentem. Cumque ille cęptum iter capere cerneret: heu, inquit, nonne tu es Benedictus Papa, quē defunctum liquidò nouimus? Infęlix, inquit, ego ſum. Et ille: Quomodo tibi eſt, pater? Grauibus, ait, tormentis afficior, ſpe tamen, ſi adiutorium præbeatur, de mea recuperatione non priuor: ſed perge, quęſo, ad fratrem meum Ioannem, qui nunc Apoſtolicam occupat ſedem, eique ſunctus delegatione nuncia, vt illam potiſſimam ſummam, quæ in theca reconditur, in pauperes pro mea ſalute diſtribuat, ſicque me redimendum eſſe, quandocunque tamen hoc decreuerit, miſeratio diuina cognoſcat: nam cætera, quę pro me indigentibus tradita ſunt, mihi penitus nihil profuerunt, quia de rapinis ſunt, & de iniuſtis adquiſita. His ergò auditis, Epiſcopus impiger Romam adijt, Ioanni Papæ defuncti fratris verba narrauit, epiſcopalis mox ſarcinæ pondus abiecit, monacum induit, eoq; modo ſalutem ſibi ex aliena calamitate prouidit.
Epiſt. ad Dominicum cap. 4.

EXEMPLVM CIX.

Papa quidam Benedictus luxurioſam vitam ducens horribili & æterna pœna damnatur.

DE æquiuoco quoq; huius Benedicti Papæ, atque nepote, Benedicto nono, qui poſt eum tertius, Ioannes verò ſecundus in Romanæ ſedis manſione ſucceſſit, vnde mihi narrauit Humbertus, quia VVaclus quidam dum iter ageret accidit, vt iuxta molendinum equo inſidens pertranſiret, & ecce repente monſtrum immane conſpexit. Quo viſo ſubitò eum terror inuaſit, & ſtupefactus intremuit. Videbatur autem monſtrum illud dumtaxat in aures aſelli, caudamque deſinere, cætera vrſus erat. Cumque viator ad hoc portentum territus obrigeſceret, fugamque præcipitem formidoloſus iniret, informe prodigium humanæ vocis verba formauit: Noli, inquit, ò vir expaueſcere: hominem me olim fuiſſe, ſicut & nunc es, proculdubio crede: ſed quia beſtialiter vixi, poſt finem vitæ, beſtiæ præferre ſpeciem merui. Porrò cum ille perquireret, quis fuiſſet? Ego, ait, ſolo nomine Benedictus fui, qui nuper Apoſtolicæ ſedis apicem indignus obtinui. Inquiſitus autem, quid iam retributionis haberet? Nunc quidem vſque ad iudicij diem per dumoſa atque ſqualentia, per ſulphurea loca, & fœtores exhalantia, atque incendijs conflagrata rapior & protrahor, poſt extremum verò iudicium corpus meum ſimul & animam irremediabilis cruciatus, & gehennalis barathri me irreuocabilis olla deglutiet, ita vt nulla mihi ſpes recuperationis in poſterum reſtet. Poſt hæc verò huiuſmodi verba diſparuit. Sed cum ego, cur ille in hac ſpecie conſpectus

ſit, indaginem quæro, non deeſſe myſterium ab eo, quod viſum eſt, deprehendo. Nam quia miſerabilis ille ab illo funeſti pontificatus ſui primordio vſq; ad finem vitæ in luxuriæ cœno verſatus eſt, non incongruè viſus eſt ab auribus incipere, & in caudam aſini terminare. ibidem cap. 5.

EXEMPLVM CX.

Apoſtata iuuenis à beato Andrea & beato Gregorio grauiter flagellatur, tum ob apoſtaſiam, tum quòd debita viduæ traditus ſolueret, tum demum quod pauperes mendicantes irrideret.

IN monaſterio, quod Cliuus Scauri dicitur, quodque beatus Gregorius infra Romanæ vrbis mœnia condidit, puer quidam à parentibus, vt Deo deinceps militaret, oblatus eſt. Qui poſtmodum dum iã adoleſceret egreſſus de monaſterio, ad ſeculum redijt, vxoremque ſibi nuptiali fœdere copulauit. Deinde cum iam ad iuuenilem veniſſet ætatem, diuina ſententia repentè percuſſus eſt in gutture, cępitque morti languoris ingraueſcente moleſtia appropinquare. Tandem malè fugitiuus, vt ad monaſterium deportaretur, expetijt, ibique pęnitudinem de ſuis grauitatibus, habitumque monachatus accepit. Cumque vxor eius cum nonnullis alijs lecto iacentis inſiſteret, cępit ille grauiter gemere, vlulatus emittere, & tanquam phreneſim pateretur inordinata vociferatione garrire. Percontantibus autem eis, cur non ille quieſceret: Nonne, inquit, videtis beatum Andream Apoſtolum, ſanctumque Gregorium acerrimis me ſuis verberibus immaniter flagellantes. Vlulans itaque rurſus, ac flebiles voces emittens, paululum reſpirabat, atque dicebat: Modo me verberauerunt, propterea quia monaſterium dimiſi, vxoremque duxi. Interim poſt fletus, & rugitus ad monumentum quieſcens, aiebat: Modo me caſtigauerunt, quia pauperibus mendicantibus, maximè Scotigenis, non modò nihil dedi, ſed eos etiam, quod flagitioſum eſt, irriſi. Rurſus ingeminans ſtridores & gemitus aſſerebat: quoniam ſex numos à vidua quadam paupercula mutuo accepi, & reddere nolui, & quot pedum paſſibus illa laborauit, dum eos ad me veniendo requireret, tot ego nunc ictus à ſanctorum manibus pertuli, dum me pariter verberarēt. Vt ſciatis autem, quia non mentior, perendie hora ſexta de hoc ſeculo migraturus ſum. Erat porrò tunc ſexta feria. Nocte verò qua Dominicus illuceſcebat dies, qui dicitur in ramis palmarum: de lecto cunctis mirantibus non ſegnius exiliens, ſcapulare, atque cilicium, quæ iuxta ſe erant, repentè arripuit, moxque Eccleſiam beati Andreæ attonitus, ac feſtinus intrauit, vbi ſtrato compoſitus, his qui aderant fratribus ait: Ecce ſanctorum verberibus flagellatus, ita de corpore egredior purificatus, ſicut de fonte baptiſmatis mũdus exiui. Inter miſſarum igitur ſacroſancta ſolennia Dominica vix paſſione perlecta, hora qua prędixerat Deo ſpiritum reddidit. Nudato autem ad lauandum ex more cadauere, ſic vibices ac ſtigmata in eius membris vndique videbantur, ac ſi corpus eius materialibus fuiſſet alliſum verberibus.

EXEMPLVM CXI.

Deus omnia videns in ſpecie peregrini apparuit oculum habens in occipitio, & tonſorem operibus miſericordiæ deditum, qui ſuem furatus erat, vt eam redderet admonuit.

QVidam alienam ſuem furtiuè ſurripuit, & caueæ clandeſtinus intruſit: vir tamen ille pietatis operibus intentus eſſe conſueuerat. Interea adeſt diues Ieſus in effigie pauperis, & tam prolixo iam crine deformis egebat arte tonſoris. Ille protinus reuerenter aſſurgens, inter cætera humanitatis impendia, cępit ipſum forcipibus attondere: ſed dum tornat, ac ſatagit, ecce reperit duos oculos in occipitio ſub crinibus latitantes. Expauit homo, ſtupenſque contremuit, & quid vellet eſſe, quod cerneret, pauidus inquiſiuit. Cui mox ille: Ego, inquit, Ieſus vocor, vndique cuncta contemplor: & iſti ſunt oculi, quibus etiam ſuem vidi, quam nuper in cauea concluſiſti. Moxque diſparuit. Ille protinus ad cor rediens, diuinam circa ſe clementiam recognouit, & quod iniquè præſumpſerat, ſatisfactione purgauit. Epiſt. 8. cap. 8.

EXEM-

EXEMPLVM CXII.

Aſtutus & verſipellis infernalibus draconibus circumcinctus nullum inuenire potuit effugium.

IN Longobardiæ finibus vir erat verſipellis ingenij,& acutiſſimę ſubtilitatis, duplex animo, ſermone lepidus, concinnandis fabricandiſque comędijs edoctus, in reperiendis conſilijs vehementer aſtutus. Nunquam enim erigebat brachia contra torrentem, ſed ex quocunque latere mundi cum turbinis aura perflabat, ille protinus aptum calliditatis atque verſutię pallium opponebat. Accidit vt quidam frater nocturna viſione conſpiceret lacū, qui erat igneus, qui flammicomis euaporabat incendijs, & crepitantibus ignium globis terribiliter cernentibus incutiebat horrorem. Quem locū trabalis enormitatis uidebantur obſidere dracones, uariaque ſerpentum genera hinc inde per circuitum ſpatiari. Vir autem ille,quem diximus,in ipſa flammarum ſtridentium uoragine detentus tentabat quidem coarctatus effugere, ſed obſtantibus beſtijs dolebat aditum non patere. Modò ſcilicet ex hac parte fugam parabat, ſed ecce ſerpens obuius adhærebat: per aliam partem erumpere ſatagebat, ſed ecce rurſus alia beſtia laxo gutture frendens occurrerat: Ille rurſus & alia ad euadendum loca tentabat, ſed inſurgentibus belluis omnino meatus aufugij non patebat: Porrò autem cum ueritas dicat. Eadem menſura, qua menſi fueritis, remetietur uobis, hoc illi iuſto Dei iudicio contingebat. Sicut enim ille per carnalis aſtutiæ uanitatem ex quibuſlibet huius ſeculi ſe nouerat laqueis expedire: ita poſtmodum uerſa uice nullo ualebat ingenio ſupplicium quo cruciabatur euadere. Epiſt. 13. ad Deſideriū c. 4.

EX I. LIBRO, QVI DICITVR VITAE PATRVM.

DISTINCTIO SECVNDA.

Admonitio ad Lectorem.

MVTAVIMVS titulum huius libri, & eius loco ſubiecimus antiquorum nomenclationes. Beda in ſuo martyrologio 19. Iulij vocat verba ſeniorum. Dorotheus Archimandrita homilia 4. ad Religioſos ſententias,atq; ſermones ſeniorum. Sophronius in prato ſpirituali c. 55. librum continentem geſta ſenum, &c. 212. vitas Patrum, & ſententias. Recentiores ſecundam partem huius operis Apophthegmata Patrum rectè nuncuparunt. Illuſtriſs. Cardinalis Baronius in ſuis notis ad martyrologium Romanum promittit aliquas annotationes in hos libros,quia verendum eſt ne aliquando commaculati fuerint (a neſcio quibus) inſertis eorum geſtis,qui a Catholicæ fidei tramite receſſerunt, quorum aliquos nominat D. Hieronymus epiſt. ad Cteſiphontem. Verum Collector noſter ſpectatæ fidei, & prudentiæ nulla intulit in hoc ſpeculum,quæ aliquem in erroris præcipitium impellere poſſint.

EXEMPLVM I.

In luxuriæ barathrum incidens ſuperbus monachus dęmones clamantes audiuit, O monache,&c.

ERAT quidam apud nos monachus in hac vicina eremo commanens, cui habitaculum ſpelunca fuit, vir ſummæ abſtinentiæ, quotidianū victum labore manuū quærens, in orationibus die, noctuque perſiſtens, cunctis animi virtutibus florens. Sed hic lætis ſucceſſibus elatus, confidere quaſi in profectibus ſuis cępit,& non Deo totum, ſed ſibimetipſi quod profecerat deputare. Hanc autem eius intuens animæ præſumptionem, continuò tentator accedit,& laqueos parat. Quadam namque die

ad

ad veſperam fingit ſpeciem decoræ mulieris oberrantis per eremum, quæ velut feſſa poſt nimium laborem, accedens ad oſtiũ ſpeluncæ monachi laſſabundam ſe ſimulans ac fatigatam, intrinſecus ſemetipſam proiecit, & aduoluta genibus viri, vt ſui miſereatur exorat dicens: Nox me infœlicem in eremo latitantem comprehendit, iube me ergò requieſcere in angulo cellulæ tuæ, ne fortè efficiar nocturnis beſtis præda. At ille primò miſerationis obtentu recepit eam intra ſpeluncam, requirens quæ ei cauſa errandi per eremum fuerit. Illa cauſam fingit ſatis accuratè, & interim venena blandimentorum, atque illecebræ virus circa omnem textum narrationis interſerit: & nunc ſe miſerandam, nunc etiam defenſione indignã oſtendens, elegantia & ſuauitate ſermonis inclinat animam hominis, & in affectũ ſui illecebroſo amore deflectit. Hinc iam blandiora colloquia, iocus, riſuſque commiſcentur, manus etiam procax ad mentum, barbamque quaſi venerandi ſpecie prętendit. Tum verò palpare cępit ceruicem mollius, collumque lenigare. Quid multa? Ad vltimum mulier captiuum ducit militem Chriſti. Continuò enim perturbari intra ſemetipſum. & libidinum fluctibus æſtuare cępit. Nequaquam laborũ præteritorum, nequaquam profeſſionis, ac propoſiti ſui memor, paciſcitur cum cordis ſui concupiſcentia, & intra arcana cogitationũ ſuarum fœdus cum falſa voluptate cõponit. Inclinat ſtultus latera ſua, & efficitur ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, atque vbi obſcœnos iã conabatur inire amplexus, illa vlulatum teterrimum diræ vocis emittens, vmbra vt erat tenuis, per manus amplectentis elabitur, ipsũque dedecoroſis motibus inanes auras ſectantem cum fœdiſſima irriſione deſeruit. Tunc prætęrea multitudo dæmonum in aere ad hoc ipſum ſpectaculũ congregata, clamore ingenti cũ cachinno exprobrationis elata, dicebat: O Monache, qui te vſque ad cęlum extollebas, quo modo dimerſus es vſque ad infernum? diſce, quia qui ſe extollit, humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, deceptionis ſuæ pudorem non ferens, grauius à ſemetipſo decipitur, quam fuerat à dæmonibus antea deceptus. Cum enim debuerit reparare ſemetipſum, & renocare certamen, ac ſatisfactionis ſuæ lachrymis, & humilitatis fructibus prioris elationis culpam deflere, hoc miſer non fecit: ſed ſemetipſum deſperans, ſicut dicit Apoſtolus, tradidit ſe omni immunditię & iniquitati: regreſſus eſt enim ad vitam ſecularẽ, præda dæmonum factus. Refugit namque conſpectum omnium ſanctorum, ne quis poſſit eum ſalutaribus monitis de præcipitio reuocare. Si enim reddere ſemetipſum priori vitæ & abſtinentiæ voluiſſet, & de immenſa Dei miſericordia, quæ neminem deſpicit, nemini ſinum claudit, ſed omnes pœnitentes benignè recipit, confiſus fuiſſet, a Deo ſuſceptus benignè & piè fuiſſet, & recuperaſſet ſine dubio locum & gratiam ſuam. In vita Ioannis Ægyptij eremitæ.

EXEMPLVM II.

Pęnitens in ſepulchro à dęmonibus percutitur, cęditur, laceratur, & tandẽ victor clamantes audiuit, Viciſti nos, viciſti.

FVit quidam vir in hac proxima ciuitate vitam turpiſſimam per omne facinus ducens, ita vt opinatiſſimus in flagitijs haberetur. Hic aliquando Dei miſeratione compunctus ad pœnitentiam vertitur, & intra ſepulchrum ſe quoddam concludens, priorum ſcelerum polluriones lachrymarum fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem proſtratus, & nec alleuare quidem auſus oculos ad cœlum, neque vocem emittere, & nomen Dei nominare, ſed in ſolis gemitibus & fletibus perdurabat, & tanquam viuens ſepultus de inferno quodammodo iam mugitum cordis gemitumque reddebat. Cumque in his eo poſito ſeptimana vna tranſiſſet, noctu veniunt ad eum dæmones in ſepulchro, clamantes, & dicentes: Quid eſt quod agis, ò impuriſſime, & flagitioſiſſime? Poſtquam omni ſpurcitia, omnique impuritate ſaturatus es, nunc nobis caſtus, & religioſus procedis: & poſtquam ſenuiſti in ſceleribus, nec iam ſufficiunt vires ad facinora, nunc Chriſtianus videri vis, & pudicus, & pœnitens, quaſi alius tibi iam vllus poſſit dari locus ſatiato in malis, niſi ille, qui tibi nobiſcum debetur: vnus ex nobis es, aliud iam eſſe nõ potes, redi ad nos magis, redi, & quod ſupereſt tibi tempus in

fruen-

frueda voluptate nõ perdas, præparamus tibi affluentes delitias, preparamus ſcortũ nobiliſſimum, & cuncta alia, quæ florem tibi poſſint reparare gratiſſimæ iuuentutis. Quid temetipſum varis & inanibus affligis cruciatibus? Quid temetipſum ante tempus ſupplicijs tradis? Quid enim aliud eſſes paſſurꝰ in inferno, niſi hoc quod nũc tibimetipſi infligis? Si te pœna delectat, expecta paululum, & inuenies paratam. Nunc interim fruere muneribus noſtris, quæ dulcia ſemper & grata duxiſti. Hęc, & his ſimilia plura exprobrantibus eis, ille iacebat immobilis, nec auditum ſuum conuertens ad eos, nec vllum penitus ſermonem reſpondens. Cumque illi ſæpius eadem repeterẽt, & alia duriora, nec ille omnino moueretur, in furorem prolapſi dæmones, vbi viderunt ſua contemni verba, verberibus eum conficere aggreſſi ſunt, & multis eum ſupplicijs excrutiatum ſemiuiuum reliquerunt. Nec tamen in tot tantisque crutiatibus moueri ſaltem potuit à loco, in quo orationis cauſa iacuerat. Poſtera die quidam ſuorum requirentes eum humanitatis dumtaxat gratia, inueniunt pœnis incredibilibus affectum, & cauſam percontantes cùm didiciſſent, rogabant eum vt curæ gratia reportari ſe ad domũ propriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tum verò & ſequenti nocte repetentes dæmones, grauioribus eum verberibus cruciant: ſed nec ſic quoque moueri potuit loco, melius eſſe ducẽs ſe mortem ſubire, quàm vltro dęmonibus obedire. Tertia nihilominus nocte multitudo conuenit dæmonum, & abſque vlla miſeratione irruentes in eum, omnibus pęnis, cruciatibusque conficiunt. Cumque iam corpus defeciſſet in ſuppliciis, extremus tamen ſpiritus obſtabat imperio dæmonum. Quod vbi impij peruiderunt, exclamantes voce magna: Viciſti, inquiunt, viciſti. Et mox velut quadam virtute cœlitus ipſi effugati, præcipites abſcedũt, nec ei vltra quicquam ſuæ artis aut ſceleris intendunt. Ipſe verò intantum virtutibus animi profecit, & ita ornatus moribus eſſe fertus eſt, ac ita diuina gratia repletꝰ, vt omnis hæc regio quaſi de cœlo lapſum eũ viderit, & vnũ eſſe ex numero crederet Angelorum, omnes penè ſimul atq; vno ore dicentes: Hæc eſt mutatio dextræ excelſi, Quanti exemplo eius, qui iam ſemetipſos deſperauerant, rurſus ad ſpẽ ſalutis egreſſi ſunt, & emendationem ſui, quam priu deſperauerant, præſumpſerunt. Quanti admiratione eius de ipſo iam inferno peccatorũ retracti ſunt, & ad virtutum indolem reparati? Illo namque tanta immutatione conuerſo, omnibus omnia viſa ſunt poſſibilia. Non ſolum enim emendatio morum florebat in eo, & aſſumptio virtutum, verũ & gratia Dei plurima ei collata eſt. Signa enim & prodigia, quæ ab ipſo facta ſunt, quæque Deus per ipſum tanquam ſuum amicum operari dignatus eſt, quantum apud Deũ haberet meriti teſtabãtur. ibidẽ.

EXEMPLVM III.

Luxuria grauiter tentatur, de virtutibus ſuperbiens pater, & ad ſæculum ire diſpoſuit, ſed alios ad virtutem exhortando conuertitur.

QVidam monachus fuit, qui in eremo hac, q̃ præ cæteris interior eſt, habitabat. Hic dum plures annos in abſtinẽtia perduraſſet, & prouectus tẽpore iam ad ſenilem veniſſet ætatem, omni virtutis flore adornatus, ac totius continentiæ magnitudine ſublimatus, cum in oratione, & hymnis ſedulè Deo deſeruiret, tanquam emerito militi ſuo Dominus remunerationem parat: vtpote qui corpore adhuc poſitus, ad inſtar angelorum, incorporeæ vitæ officijs fungeretur, dignum iudicans annonam cœleſtem præbere ei in deſerto, qui cęleſtem regem iugibus pręſtolabatur excubijs. Volens ergò etiam Deus in hoc ſeculo remunerare eius fidele propoſitum, ad prouidentiæ ſuæ ſollicitudinem eius quotidiani victus reuocat curam. Vt enim cibi vſum popoſciſſet naturæ neceſſitas, ingrediens ſpeluncam ſuam inueniebat menſulę ſuę panem ſuppoſitum mirę ſuauitatis, miriq; candoris. Ex quo refectus, & gratias diuinæ pręſtantiæ referens, rurſus ad hymnos, & orationes conuertebatur. Ad quem multæ reuelationes, multæque ei de futuris rebus à Deo præmonitiones fiebant. In his ergò talibus ac tantis profectibus poſitus, quia quaſi gloriari de meritis ſuis cępit; & cęleſtis beneficij munus vitæ ſuæ meritum duxit, continuò ſubintrat eum parua quædam deſidia animi, tã parua, quã nec poſſet aduertere.

Poſt

Poſt hoc creuit maior negligentia, ita vt tardior fieret ad hymnos, ſed & ad orationem pigrius ſurgeret, pſalmi quoque ipſi non ea qua prius vigilantia cauerentur: ſed vbi parũ quid exhibitum fuiſſet ſoliti miniſterij, anima eius quaſi nimio labore fatigata & impedita quieſcere feſtinabat, quia ſenſus eius reprobus effectus ac ſuperioribus ad inferiora corruerat, & cogitationes ſuæ per diuerſa eum præcipitia capiebant. Erat enim iam in corde ſuo clandeſtina quædam turpis ac nefanda cogitatio, conſuetudo tamẽ prior, velut ſi decurſus aquæ etiam ceſſante remigio adhuc ex priore impetu nauigium ferat, ita vetus inſtitutio ad conſueta hominem officia trahebat: ob quam cauſam & ſtare adhuc in ſuo ſtatu videbatur. Hic ergò cũ poſt orationes cibum ſolitò requiſiſſet ad veſperã, ingreſſus eum locum, in quo reficere conſueuerat, inuenit ſolitò panem menſæ ſuperpoſitum, ex quo refectus nihil de eorũ, quæ in corde ſuo verſabantur, emendatione curauit, neque immutationis ſuæ damna perſenſit, & ſpernentem ſe minima paulatim caſurum non intellexit. Interea cũ graui iã libidinis incendio ſtimularetur, & inflammatus turpi concupiſcentia raperetur rurſus ad ſeculũ, illa interim die cohibuit ſe, & ſolita hymnorum, & orationum miniſteria ex more perſoluit, atque ingreſſus vt cibum ſumeret, panem quidem inuenit menſæ ſuperpoſitum, ſed aliquantulum ſordidiorem: admiratus eſt, & triſtis effectus; intellexit enim quod ad ipſum reſpiceret hoc genus monſtri: tamẽ cibo ſumpto refectus eſt. Die tertio triplicatis vrgere ſtimulis cępit, occupauerunt enim cogitationes eum, quaſi iam præſentis, & ſecum poſitæ, ſecumque accubantis imago mulieris, quam & complecti ſibi videbatur, & ad turpes vſus habere proſtratam. Procedens tamen & ſequenti die ad ſolita pſallendi & orandi officia, ſtabat vagus oculis, & mente captiuus. Cumque ſolito ingreſſus ad veſperum requireret cibum, panem quidem inuenit ſuper menſã, ſed ſordidiſſimum atq; aridiſſimũ, & quaſi à muribus & canibus vndique corroſum. Tunc ille vt vidit ingemuit, & lachrymas fudit, ſed non ita ex corde, nec ita vberes, quæ poſſent flammã tanti ignis extinguere. Veruntamen ſumit cibum, ſed neque quantum volebat, neq; quantum ſolebat. Tunc iterũ cogitationes eum tanquam cohors barbarica vndique circumuallant, & ex omni parte in eum tela iaculantur, ac victum, captiuumque eum ad ſeculum retrahunt. Exurgens ergò cœpit iter agere nocte per eremum, & tendere ad ciuitatẽ. Sed vbi dies factus eſt, ciuitas quidem longè adhuc aberat, ipſe verò cùm rapidiſſimo æſtu torqueretur, & fatigaretur, per eremũ vndiquaque verſus conſiderare oculis cępit, & requirere, ſicubi eſſet in vicino monaſterium. Et cum conſpexiſſet quorũdam fratrum cellùlam, tendebat illuc, vt apud eos requieſceret. Quem vbi adeſſe ſenſerunt ſerui Dei, continuò procurrunt in obuiam, & velut angelum Dei excipientes adorant, pedes lauant, ad orationem inuitant, menſam ponunt, atq; omnia ſecundum diuinum mandatũ complent charitatis officia. Verùm vbi refectus eſt, & paululum requieuit, ex more quaſi ab eruditiſſimo atque opinatiſſimo patre cœperunt verba ædificationis expetere, ac monita ſalutis inquirere: interrogare quoq; eum, quomodo quis diaboli laqueos poſſit effugere, aut ſi quando turpes iniecerit animo cogitationes, quomodo depelli poſſint & abijci. Tunc ille, vt compulſus eſt, monita fratribus dare, & ſalutis eos viam docere, ac de inſidijs dæmonũ, quas ſeruis Dei intendunt, facere ſermonem, illos quidem plenè & ſufficienter edocuit, ſibi verò ipſi ſtimulos compunctionis incẽdit, & in ſemetipſum regreſſus, ait: Quomodo alios ego moneo, & ipſe decipior? Aut quomodo alios corrigo, & meipſum non emẽdo? Age ergò, ò miſer, facito ipſe prior, quę facere alios doces. Cumque huiuſmodi increpationibus vteretur aduerſus ſemetipſum, & intellexiſſet ſe miſerabiliter ſupplantatum, valedicens fratribus continuò ſe curſu rapidiſſimo in eremũ dedit, & ad ſpelũcam de qua diſceſſerat redijt, proſternens ſe Domino in orationem, & dicens: Niſi Dominus adiuuiſſet me, paulominus habitaſſet in inferno anima mea. Et iterũ: Paulominus fui in omni malo, & paulominus conſummauerunt me in terra. In hoc verò completum eſt, quod ait ſcriptura: Frater fratrem adiuuans exaltabitur, ſicut ciuitas munita & fortis. Poſt hæc verò permanſit omni vita ſua in luctu & lachrymis.

mis, videns ſe diuinitus ſibi conceſſum cœleſtis menſæ beneficium perdidiſſe. Cœpit enim in labore rurſus, & ſudore vultus ſui manducare panem ſuum. Concluſit enim ſe intra ſpeluncam, atque in cinere & cilicio iacens tamdiu lugens, flensque permanſit in orationibus, donec aſſiſtens ei angelus Domini diceret ad eum: Suſcepit Dominus pœnitentiam tuam, & repropitiatus eſt tibi: ſed caue ne vltra elatus decipiaris, venient autem ad te fratres, quos tu ipſe docuiſti, deferentes tibi benedictiones, quas ſuſcipere ne recuſes, & ſumens cum eis cibum, gratias age Deo tuo. ibid.

EXEMPLVM IIII.

Status non ſaluat, ſed virtus: vt patet in Paſnucio Eremita, qui ſymphoniaco, primario vici, & negotiatori ſimilis ab angelo iudicatur.

VIdimus & monaſterium ſancti Paſnucij hominis Dei, qui nominatiſſimus in illis locis anachorites, & vltimi inhabitator fuerat deſerti in regione Heracleos ſplendidæ apud Thebaidos vrbem. De hoc ergò fideliſſima patrum narratione cõperimus, quod cũ fuiſſet vitæ angelicæ quodam tempore orauerit Deum, vt ſibi oſtenderet, cui ſanctorũ ſimilis haberetur. Aſſiſtens verò angelus reſpondit ei, quod ſimilis eſſet ſymphoniaco cuidam, qui in vico illo cantandi arte victum quærebat. Tum ille obſtupefactus nouitate reſponſi, cum omni properatione pergens ad vicum, perquirit hominem. Et cùm inueniſſet, ſtudioſiſſimè percotatur ab eo, quidnam ſancti aut religioſi operis geſtum ſit ei, omnesque actus eius curioſius diſcutit. At ille reſpõdit, quod res erat, ſe eſſe indigniſſimę vitę hominem peccatorem, atque ante nõ multum temporis ex latrone ad iſtud, quod nunc exercere videretur, fœdum artificium deuolutum. Paſnucius verò eo magis inſtabat, requirens ſi quid ei fortè vel inter latrocinia pij operis fuiſſet admiſſum. Nihil, inquit, mihi conſcius ſum boni: hoc tamen ſcio, quòd cum inter latrones eſſem, capta eſt à nobis aliquando virgo Dei conſecrata, huius cum cæteri collegæ mei latrones cuperent eripere pudorem, obieci me in medium, & eripui de contaminatione latronum, & nocte deducens eam vſque ad vicum, domui ſuę reſtitui intactam. Alio quoque tempore inueni mulierem honeſtæ formæ in eremo oberrantem. Hæc cum interrogaretur à me, vnde, vel cur, aut quomodo in hoc loco aduenisset? reſpondit: Nihil me interroges infęliciſſimam mulierem, nec cauſas requiras, ſed ſi ancillam placet habere, abduc ito quo vis. Mihi enim infęlici eſt marit⁹, qui debiti fiſcalis gratia ſæpe ſuſpenſus, & flagellatus, ac pęnis omnibus cruciatus, ſeruatur in carcere, nec aliam ob cauſam producitur, niſi vt tormenta patiatur. Tres autem nobis filij fuerunt, qui iam pro eiuſdẽ debiti neceſſitate diſtracti ſunt. Ego quoque miſerrima quæ ad ſimiles pęnas inquiror, de loco ad locum fugitans, inedia, miſeriaque confecta, per hæc nunc latitans oberro loca, triduum hoc iam ſine cibo ducens. Ego vbi hæc audiui, miſeratus induxi eam in ſpeluncam, & refeci animã eius fame collapſam. Dedi etiam trecentos ei ſolidos, pro quibus ſe, ac maritum, & filios non ſolum ſeruituti, ſed & ſupplicijs aſſerebat obnoxios, & reuocata ad ciuitatem omnes eos data pecunia liberauit. Tunc pater Paſnucius: Ego, inquit, nihil tale geſſi, tamen credo etiam ad te perueniſſe, quod celebre Paſnucij nomen inter monachos habeatur. Fuit enim mihi non mediocris ſtudij, vt vitam meam in huiuſmodi extollerem diſciplinis. Deus enim de te mihi reuelauit, quia nihil minus apud eum meriti habeas, quàm ego. Quia ergo vides frater te non minimo loco haberi apud Deum, non negligas animam tuam. At ille ſtatim fiſtulas, quas manu gerebat, abijciens, ſecutus eſt eum ad eremum, & artem muſicam in ſpiritalem commutans vitæ, mentisque harmoniam, per integrum triennium arctiſſimæ ſe tradidit abſtinẽtiæ; in pſalmis & orationibus ſeipſum exercens die noctuque, atque iter cęleſte animi virtutibus agens, inter ſanctorum angelicos choros reddidit ſpiritũ. Poſtquam hunc igitur Paſnucius ex omni exercitio virtutum conſummatum pręmiſit ad Dominum, ipſe acrioribus ſemetipſum ſtudijs quàm prius exercuerat agens, iterũ Domino ſupplicabat, vt ſibi oſtenderet, qui, ei ſimilis eſſet ſuper terram. Fit ergò iterum ad eum vox Domini dicentis:

Si-

Similem te eſſe noſce primario vici illius, qui eſt in proximo. Quibus auditis Paſnucius ſine mora ad eum properãs, pulſat ad oſtiũ domus eius. Ille verò, cui moris erat ſuſcipere hoſpites, occurrit ei, atque intro duxit in domum, lauans quoq; pedes eius, appoſuit menſam, agitq́ue conuiuium. Inter epulas verò percõtari cępit Paſnucius ab hoſpite, qui actus ei, quod ſtudium, cuiusque operis haberet exercitia. Ille verò cum de ſe humilia reſpõderet, & latere in bonis, quàm publicari mallet, perurgebat Paſnucius, dicens ſibi reuelatum eſſe à Domino noſtro Ieſu Chriſto, quod dignus eſſet conſortijs monachorum. At ille magis humiliora de ſemetipſo ſentiens aiebat: Ego quidẽ in nullo mihi ſum boni alicui⁹ conſcius, verum quia verbum Dei factum eſt ad te, eum quem nihil latet celare non poſſum. Hæc ergo quæ in medio multorũ poſita in vſu ſunt loquar. Triginta iã completi ſunt anni, quòd continentiæ conſenſum habere me cum coniuge mea nullus agnouit. Suſcepi autẽ ex ea tres filios, horũ enim cauſa ſolummodo cognita mihi vxor eſt, nec pręter eam alia, nec ipſa vltra iam cognita. Suſcipere hoſpites nunquam ceſſaui, ſed ita eis miniſtraui, vt neminem ante me paterer aduenienti occurrere peregrino. Non dimiſi vnquã de domo mea hoſpitem ſine viatico, pauperem nullum deſpexi, ſed quæ neceſſaria fuerunt præbui. Si in iudicio ſedi, nec filij mei perſonã contra iuſtitiam accepi. Alieni laborũ fructus nunquam introierunt in domum meam. Lites ſi vidi, nunquam præteriui, donec reconciliarem diſſidentes ad pacem. Nemo vnquam deprehẽdit in culpa famulos meos, nunquã greges mei lęſerunt fruges alienas. Volentem ſeminare in rure meo nunquã prohibui, nec vberiora mihi noualia elegi, & illi ſteriliora dereliqui. Quantum in me fuit nunquam permiſi vt potentior infirmum premeret. Semper ſtudui in vita mea vt neminem contriſtarem. Iudiciũ ſi fuit apud me, neminem condemnaui: ſed diſſidentes reuocare in concordiã ſtudui. Hæc interim mihi vitæ inſtitutio Deo donante hactenus fuit. Audiẽs autem hęc Paſnucius, caput eius exoſculat⁹, benedixit eum, dicens: Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas quæ bona ſunt in Hieruſalem. Quia ergò benè hæc, & conuenienter impleſti, illud tibi deeſt, quòd bonorum omnium ſummum eſt, vt omittens cuncta, ipſam veram ſequaris Dei ſapientiam, & ſecretioris ſciẽtiæ inquiras theſauros, ad quos non aliter poteris peruenire, niſi abneges temetipſum, & tollas crucem tuam, & ſequaris Chriſtum. At ille cùm audiſſet hæc, nihil morat⁹, nec omnino in domo ſua ordinãs, ſecutus eſt virum Dei, pergens cum ipſo ad deſertum. Cumq; veniſſent ad flumen, nuſquam reperto nauigio ad transmeandum, Paſnucius præcepit intrare ſecum pedibus fluuiũ, cuius in illis locis profunda habebatur altitudo. Tranſierunt ergo pariter fluuium, ita vt aqua eis vix ad latera perueniret. Vbi verò venerunt ad deſertum, collocat hominem Paſnucius in cellulam quandam haud procul à ſuo monaſterio poſitam, & conuerſationis ſpiritalis ordinẽ tradidit, perfectorumq́ue ſtudiorum exercitia docet, ſcientiæ quoque ei ſecretiora credit. Cumq́ue eum in omnibus inſtruxiſſet, ſemetipſum denuo maioribus exercitijs dedit, exiguos priores deputans labores, quibus conferri potuerat ei qui ſeculi videbatur actib⁹ occupatus. Hoc enim ſibi dicebat: Si iſti qui ſunt in ſeculo tantum bonorum operum faciunt, quanto nos ſtudere debemus plus vel amplius in abſtinentiæ labore eos antecedere. Tempore autem aliquãto in his tranſacto, & ad ſcientiæ perfectionem perducto, animam eius, quam perfectum iam in operibus aſſumpſerat, quadam die Paſnucius ſedens in cella ſua vidit inter angelorum choros aſſumptam dicentium: Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti, inhabitabit in tabernaculis tuis, &c. Et cum hoc audiſſet agnouit aſſumptum eſſe ex hoc mundo virum. Tunc verò Paſnucius perſiſtebat in orationibus, & ieiunijs, ſemetipſum ad maiora & perfectiora extendens: & rurſus orabat Dominũ, vt ſibi oſtenderet, cui ſimilis haberetur inter homines. Rurſ⁹ ei diuina vox reſpondit, dicens: Similis es negotianti ei, quem videris ad te venientem: ſed exurge velociter, & occurre ei. Adeſt enim vir, cui te ſimilem iudicaui. Et Paſnucius ſine mora deſcendens occurrit cuidam negotiatori Alexandrino viginti millium ſolidorũ mercimonia tribus nauib⁹ deferenti ex Thebaide. Et quoniã religioſus erat, & bonorum operum ſtudium gerens,

ſens, decem leguminũ ſaccos pueris ſuis impoſitos ad monaſterium hominis Dei deferebat. Et hæc ei cauſa adeundi Paſnucium fuit. At ille continuò vt eum vidit, quid agis, inquit, ò precioſiſſima & Deo digna anima? Relinque hæc illis, qui de terra ſunt, & de terra cogitant. Tu autem regni Dei, ad quod vocatus es, negotiator efficere, & ſequere Saluatorem, à quo paulò poſt aſſumendus es: quære theſaurum, quem nec fures effodiunt, nec tinea demolitur, deſpice theſaurum periturum, vt adquirere poſſis theſaurum in perpetuum duraturum. At ille nihil omnino differens præcepit pueris ſuis, vt omnia quæ ſupereſſent (multa enim iam ipſe per ſe diſtribuerat) pauperibus erogarent: ipſe verò ſequens ſanctum Paſnucium ad deſertum, in eodem ab eo conſtitutus eſt loco, ex quo & priores ad Dominum Deum noſtrum fuerant aſſumpti. Qui ſimiliter ab eo de omnibus inſtructus exercitijs ſpiritualibus, in diuinæ ſapiẽtiæ ſtudijs permanebat. Breui autem conſummato tempore etiam hic tranſlatus eſt ad congregationes iuſtorum. Et non multo poſt ipſe etiam Paſnucius in ipſis ſummæ abſtinentiæ exercitijs & laboribus vitam ponit. Aſtitit ei etiam Angelus Domini dicens ad eum: Veni iam benedicte, & ingredere ea, quæ tibi debentur, æterna tabernacula. Volo te poſt diuturnam laborum tolerantiam præmio immortalitatis & gloriæ perpetuæ remunerare. Ecce enim mecum adſunt Prophetæ, qui te in ſuum ſuſcipiant chorum. Hoc autẽ prius idcirco tibi non reuelaui, nè fortè elatus damnum aliquod laboris tui incurreres. Et vnum poſt hæc in corpore adhuc poſitus diem ducens, cùm quidam presbyteri ad eum viſitandum veniſſent, omnia eis, quæ ſibi Dominus Ieſus Chriſtus reuelauerat, nota fecit, dicens ad eos, nullum in hoc ſeculo deſpici debere, etiam ſi latro ſit aliquis, aut in ſcena poſitus, etiamſi cultum ruris exerceat, & coniugio videatur aſtrictus, etiãſi negotiator dicatur vt mercimonijs ſeruiat: cùm in omni ordine humanæ vitæ ſunt animæ Deo placentes, & actus aliquos occultos habentes, quibus delectatur Deus. Vnde conſtat non tantum profeſſionem vitæ, aut habitus ſpeciẽ Deo eſſe placitam, quantum ſinceritatem atque perfectionem mentis, & operũ probitatem. Et cùm ſimilia de ſingulis quibuſque diſſeruiſſet tradidit ſpiritum. Euidenter autem presbyteri qui aderant, & omnes fratres viderunt eum ab Angelis ſuſcipi hymnum canentibus & collaudantibus Deum in eo. In vita 16. S. Paſnucij.

EXEMPLVM V.

Diſcordiæ renuncians, & pacẽ reformans latro veniam peccatorũ Apollonio monente accepit.

QVodam tempore certamen erat de finibus inter duos vicos. Hoc cùm nunciatum fuiſſet Apollonio, feſtinus deſcendit ad eos pacis gratia. Sed illi furore contentionis incenſi, nullo genere ad pacis conſilium flectebantur, maximè quia vnius partis populus plurimum fiduciæ in viribus cuiuſdam latronis gerebat, qui eiuſdem certaminis ſignifer videbatur. Hunc cùm videret Apollonius paci reſiſtentem, dixit ad eum: Si mihi ò amice, adquieſcere volueris ad pacem, rogabo Deum meum, & remittet tibi peccata tua. At ille cùm audiſſet, nihil omnino diſtulit, ſed genibus eius prouolutus, ſupplicabat ei. Tunc deinde conuerſus ad turbas, quæ eum fuerant ſecutæ, fecit omnes cum pace diſcedere. Quibus diſcedentibus ipſe permanſit cum homine Dei expectans ab eo promiſſum. Tunc verò Apollonius aſſumens eum, & cum ipſo iter agens ad monaſterium, docebat eum mutare ordinem debere vitæ, & patienter à Deo quærere miſericordiam, promiſſionemque ex fide expectare. Omnia enim poſſibilia dicebat eſſe credenti. Cumque noctis tempore ſimul in monaſterio quieuiſſent, per viſum ambo ſe vident in cœlis eſſe, & aſſiſtere ante tribunal Chriſti. Vident etiam Angelos Dei & ſanctos quoq; adorantes Deum. Et cùm hæc videntes, Deum etiam ipſi adoraſſent, vox Domini ad eos defertur, dicens: Licet nulla ſit communio luci & tenebris, nec ſit aliqua portio fideli cum infideli, tamen tibi donatur ſalus iſtius, pro quo ſupplicaſti Apolloni. Hæc, & alia multa cùm audiſſent in cœleſti viſione poſiti, quæ nec ſermo narrare ſufficit, neque aures audire, ſurrexerunt de ſomno, & quæ viderant fratribus

tribus indicarunt. Admiratio autem ingens eſſe cœpit, cùm vnum atque idem ſomnium vterque narraret. Permanſit autem cum fratribus latro ille iam ſanctus, vitam ſuam moresq; ad omnem innocentiam pietatemq; commutās, tanquam in agnū verſus ex lupo. vitā 7. S. Apollonij.

EXEMPLVM VI.

Diſcordiæ auctor repentina morte percutitur, & à beſtijs effoſſus laceratur.

ADhuc autem in geſtis ſancti Apollonij ferebatur etiam de hoc. Lis quodam tempore dicebatur exorta inter duos vicos, quorum alter chriſtianorum, alter gentilium fuit. Procedunt ex vtraq; parte armatorum turbæ plurimæ, & accidit vt ſanctus Apollonius ſuperueniret. Cūque eos hortaretur ad pacem, quidam eorum, qui inter gentiles quaſi cauſa & caput huius belli erat, homo truculentus & ferus obſiſtebat ei vehementer, dicens nō ſe permittere pacem vſque ad mortem ſuam. Tunc beatus Apollonius ait: Fiat, inquit, vt optas. Nullus enim hic alius præter te perimetur. Sed & congruum honori tuo tibi fiet ſepulchrum, non terra, ſed beſtiarum atque vulturum ventres. Et continuò ſermo eius efficitur veritas. Nullus enim ibi alius ex vtraque parte, niſi ſolus ille cecidit. Quem cùm arena obruiſſent, mane regreſſi inuenerunt eum à beſtijs effoſſum, laniatum, atque à vulturibus deuoratum. Cumque omnes admiratio habuiſſet, quòd ſermo hominis Dei ita fuiſſet impletus, conuerſi ſunt omnes ad fidem Saluatoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctum Apollonium hominem Dei prædicabant. ibidem.

EXEMPLVM VII.

Sollicitudinem ſuam proijciens in Dominū, oratione cibos fratribus impetrauit.

DIes ſanctus aderat Paſchæ, & cùm ſolēnitas vigiliarum, ſacrificiorumq; intra ſpeluncā à ſancto Apollonio & ſuis fratribus fuiſſet expleta, atque ex his, quæ fuerant apud eos, refectio pararetur, (erāt autem eis pauci tantummodo, & ſicci panes, atque olera ex his, quæ ſale aſperſa reponi apud eos ſolent) tunc Apollonius fratres qui ſecum erant ita alloquitur: Si eſt in nobis fides, & verè fideles ſumus ſamuli Chriſti, petat vnuſquiſque noſtrum à Deo ſi quid quaſi in die feſto ſumere libenter habet. At illi ipſi potius, qui eos ætate, & meritis præcellebat, hæc à Deo poſcenda permittunt, ſemetipſos inferiores huius gratiæ iudicantes. Tunc ille cum omni alacritate orationem fudit ad Dominum. Qua expleta cùm omnes reſpondiſſent, Amen, ecce repentè ante fores ſpeluncę aſtare viderūt homines quoſdam ſibi penitus ignotos, qui tam multas copias rerum omnium, quæ ad vſum dūtaxat ciborum pertinent, detulerunt, vt neque tam multa, neque tam diuerſa facilè quiſquam viderit. In quibus erant quædam, quæ omnino in Ægypti regionibus nunquam viſa ſunt, pomorum genera, & magnitudo incredibilis vuæ, & nucis, & ficus, mala quoque punica, & ante tempus faui, atque mellis, ac lactis copia, ingentes dactili, & panes calidi ac mundiſſimi, qui tamen peregrinæ viderentur eſſe prouinciæ. Viri autem, qui hæc detulerant, ſtatim vt ea monachis tradiderunt, quaſi feſtinanter ad eum, à quo miſſi fuerant, redire cupientes mox diſcedūt. Tunc ipſi gratias Domino referentes, ex his, quæ ſibi fuerant delata, veſci cœperunt, quorum tanta fuit copia, vt vſque ad diem Pentecoſtes quotidie miniſtrata ſufficeret, certi quidem de hoc, quòd hæc ſibi à Domino Deo noſtro ſolēnitatis gratia miſſa ſint. ibidem.

EXEMPLVM VIII.

Item ſimile.

ORta eſt aliquando fames apud Thebaidem. Scientes autem habitatores terræ illius, quod monachi, qui cum Apollonio Deo ſeruiebant, frequenter etiam ſine cibo per Domini gratiam paſcebātur, omnes ſimul cum vxoribus & filijs pergunt ad eum, cibum ſimul, benedictionemque poſcentes. At ille nihil dubitans, proferre cœpit ex his, quæ ad vſus fratrū repoſita erant, & dare ſingulis copiosè. Cùm verò tres ſolæ panum ſportæ remanſiſſent, fames autem populum vehemēter vrgeret, iubet proferri in medium ſportas.

nas, quæ ſolæ ſuperfuerant, vnius diei victum monachis præbituræ, & in auditum totius populi, qui famis neceſſitate confluxerat, eleuatis ad Deum oculis manibuſque, ait: Nunquid non valet manus Domini multiplicare hæc? Hæc dicit Spiritus ſanctus: Non deficient panes in ſportis his, donec ſatiemur omnes de frugibus nouis. Et vt plurimi ex his, qui tunc in præſenti fuerant, confirmabant, quatuor continuis menſibus neq; ceſſatum eſt vnquam erogari panes ex ſportis, neq; deeſſe potuit aliquando. ibidem.

EXEMPLVM IX.

Furari volentes dracones deterrent.

FRequenter veniebant ad ſanctum Ammonem latrones panem, quo ſolo veſcebatur, auferẽtes ei, & ſi quid erat, quod ad victum cõtinentiſſimum repoſitum videbatur. Cumque frequenter ab his moleſtiam pateretur, quadam die proceſſit ad eremum. Et inde rediens duos dracones ingentes ſecum comitari iuſſit, atque ad hoſtium ſui monaſterij manere eos præcepit, ingreſſumque ſeruare. Veniunt ex more latrones, & videntes qui eſſent cuſtodes in limine, exanimes & amẽtes effecti, obmutuerunt ſtatim & cõciderunt. Quod vbi ſenior ſenſit, egreſſus inuenit eos ſemineces, accedenſque, atque erigens, increpabat eos, dicens: Cernitis quantum vos duriores eſtis beſtijs? Illæ enim nobis propter Deum obediunt, vos autem nec Deũ timetis, nec vitam ſeruorum Dei inquietare erubeſcitis. Veruntamen introducẽs eos in cellam poſuit menſam, & iubet vt perciperent cibum. Illi verò corde compuncti, & ab omni mentis ſuæ immanitate conuerſi, multis, qui prius Domino ſeruire cœperant, breui meliores fiunt. In tantum enim per pœnitentiam profecerunt, vt non poſt multum temporis etiam ipſi eadem facerent ſigna, eaſdemq; virtutes. vita S. S. Ammonis.

EXEMPLVM X.

Virginis domum ſpoliare volens Mutius latro conuertitur.

ERat quidam vir nobiliſſimus nomine Mutius. Hic autem primò gentilis fuit, latronũ maximus, & ſepulchrorum violator, atq; in omnibus flagitijs opinatiſſimus. Ad quem tali ex modo occaſio ſalutis aduenit. Nocte quadam ad domũ cuiuſdam virginis Deo ſacratæ expoliandi cauſa peruenit. Cumq; machinis quibuſdam, quæ huiuſmodi artificibus ſatis notæ ſunt, domus eius tecta cõſcendiſſet, quærens quali arte, vel quali aditu in penetralia eius irreperet, difficultate perpetrandi operis innexus, plurimum noctis tempus in tectis poſitus ſine vllo effectu tranſegit. Poſt multos verò animi conatus fruſtra adhibitos veluti feſſus ſomno opprimitur, & per viſum ſibi aſſiſtere vidit quendam regio habitu dicentem: Deſine iam ab his flagitijs, & ab effuſione humani ſanguinis ceſſa, atque ab execrabilibus furtis ad laborem religioſum conuerte vigilias, & ſuſcipe cœleſtem angelicamque militiam, atque ex hoc iam animi virtutibus viue, & ego te huius militiæ ducẽ ac principem faciam. At ille cùm gratanter quæ ſibi offerebantur audiſſet, oſtenditur ei grex monachorum, & principatum ſuper eos tenere iubetur. In his euigilãs, aſtantem ſibi virginem vidit, & requirentem quis eſſet, aut vnde, vel cur illuc veniſſet? At ille quaſi amens effectus nihil ei reſpondit, ſed tantùm vt Eccleſiam ſibi oſtenderet rogat. Illa verò cùm intellexiſſet in re aliquid diuini operis eſſe, hominem producit ad Eccleſiam, ac presbyteris offert. Ad quorum ille veſtigia proruens, rogat chriſtianum ſe fieri, & ilicò ſibi pœnitentiam dari. Presbyteri verò, cũ cognoſcerent virum hunc eſſe omniũ flagitiorum actorem, mirantur ſi hæc vera loqueretur. Et cùm perſeuerentia ſui, fidem rei feciſſet, monent eum vt ſi hæc vellet, illa penitus omitteret. Dehinc cùm religionis initia ſuſcepiſſet, orat ſibi dari præcepta, quibus viam ſalutis deberet incedere. At illi tres ei primi pſalmi verſiculos tradunt. Quibus ille diligenter conſideratis ſufficere ſibi ait eos ad viam ſalutis, tribuſq; diebus permanẽs apud eos, ad eremum proficiſcitur, vbi plurimo tẽpore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lachrymis perdurans, cibum ex radicibus capiebat herbarum. Regreſſus autem ad Eccleſiam, tres verſiculos pſalmi, quos perceperat à presbyteris, non ſolùm

verbis,ſed & rebus atq; operibus reddidit Presbyteri verò mirabantur quod ſubitò conuerſus acerrimam ſtatim iniecerit ſibi abſtinentiā, & inſtruentes eum plenius ex diuinis ſcripturis hortabantur eū ſecū demorari. At ille nè videretur eſſe inobediens, vnā apud eos exigens hebdomadā, rurſus ad eremū pergit, atq; ibi per ſeptē continuos annos in omni abſtinentia degens, plenitudinē gratiæ cōſequitur à Domino, ita vt omnes penè ſcripturas memoriter retineret. Panē verò Dominica die tantùm ſumebat, & hunc diuinitus delatum. Nam cùm oraret, ſurgens ab oratione inueniebat panē poſitum, quē nemo detulerat hominum. Hunc vbi cum gratiarū actione ſumpſiſſet, ſufficiebat ei vſq; ad alteram Dominicam. vita 9. S. Copretis.

EXEMPLVM XI.

Solem ſtare iuſſit Abbas Mutius ex latrone conuerſus, & mortuus ad vitam redire recuſat.

QVodam autē tempore iterum de eremo venit ad viſitandos fratres, quos ipſe inſtruxerat Abbas Mutius. Et cùm quidā ex eis in extremis ageret, reuelatū eſt ei à Domino quod moriturus eſſet. Hora autē erat iam ad veſperā declinans. Feſtinabat ergò, vt eū videre poſſet. Vicus autem vbi decumbebat æger longo adhuc aberat ſpatio. Et nolens nocte introire vicū cùm videret iam ſolē demergi, ait ad eū: In nomine Ieſu Chriſti Dñi ſta pauliſper in itinere tuo, & expecta me donec ad vicū perueniā. At ille cùm iam aliqua mergi cœpiſſet ex parte, reſtitit, nec prius occubuit, quā homo Dei perueniret ad vicum. Hoc autē manifeſtum factum eſt omnibus illis, qui ibi conſiſtebāt. Stantes autē & intuentes moras ſolis in occaſum, mirabātur oēs quid ſibi vellet hoc, quòd tot horis in occaſum ſuū non deſcēderet ſol: videntes autē patrē Mutium de eremo venientem, quærebant ab eo, quod hoc ſignum eſſet, quod oſtenderat ſol. At ille reſpondens eis: non meminiſtis vocē Domini, & Saluatoris noſtri dicentem: Si habueritis fidē ſicut granū ſinapis, maiora horū ſigna facietis. At illi cùm intellexiſſent eius fide ſolē ſteriſſe, terrore magno perterriti ſunt, plurimiq; eorum iunxerunt ſe eius diſcipulatui, & ſequi eū cœperunt. Cùm autē ingreſſus fuiſſet domum illius fratris, pro quo feſtinauerat, & inueniſſet eum iam defunctum, oratione facta accedens ad lectulū oſculatus eſt eū, & ait: Quid magis deſiderij habes, frater, abire, & eſſe cū Chriſto, an permanere in carne? Tunc ille recuperato ſpiritu paululū reſedit, & ait ad eū: Quid me reuocas, pater? Melius eſt mihi redire, & eſſe cū Chriſto, permanere autē in carne mihi neceſſariū non eſt. Cui dixit: Dormi ergò in pace fili, & ora pro me. At ille continuò reclinans ſe in lectulo obdormiuit. Hi autē, qui aderant, obſtupuerunt dicentes: Verè homo Dei eſt hic. Tunc ille induit adoleſcentē, vt ſibi moris erat, ſatis decorè, & totam noctem in pſalmis hymniſq; peruigilem ducens, honeſtæ iuuenem tradidit ſepulturæ. ibidem.

EXEMPLVM XII.

Pœnitere volentem fratrem in hora mortis Abbas Mutius increpauit, & tres annos ad pœnitendum impetrauit.

ALium autem fratrem cùm viſitaſſet pater Mutius in lectulo decumbentem, vbi vidit eū quietē mortis difficulter accipere, & grauiter conſcientię ſuæ metu redargui, ait ad eum: Cur imparatus es fili ad profectionē? Accuſatrix, vt video, ignauiæ tuæ tecū pergit conſcientia. Tunc ille exorabat eum, dicens: Obſecro te pater intercede pro me apud Deū, vt mihi paruum ſpatiū tēporis largiatur, quo poſſim emendare vitā meā. At ille dixit ad eum: Nunc ſpatiū pœnitentię requiris, vbi vitę æternæ tempus impleſti. Quid faciebas in omni hoc vitæ tuæ tempore? Non potuiſti vulnera tua curare? Quinimo & recentiora ſemper addebas. At ille cū permanſiſſet orans, ait ei ſenex: Si vltra nō addes malis tuis mala, orabimus pro te Deū. Bonus enim Deus eſt, & patiens, & indulget tibi parum aliquid tēporis vitæ, vt omnia debita tua perſoluas. Et cùm poſt hæc oraſſet Deū, ſurgens de oratione, ait ad eum: Ecce tres annos tibi Dominus conceſſit in hac vita tantùm, vt ex animo ad pœnitentiam conuertaris. Et apprehenſa manu dextra eius, eleuauit eū de lectulo. At ille ſurgens ſine aliqua dilatione ſecutus eſt

cum.

eum ad eremum. Et vbi completi ſunt tres anni, poſtea reuocauit eum ad locum, vnde aſſumpſerat, iam non quaſi hominẽ, ſed quaſi angelum ex homine factũ Deo conſignans, ita vt omnes mirarentur de conuerſatione eius. Cumque veniſſent ad eum fratres plurimi, ſtatuit eum in medio atque ex ipſo ſumens materiam per totã noctem doctrinam de fructibus pœnitentiæ & conuerſionis produxit ad fratres. Ipſo verò ſermonem faciente quaſi dormitare paululum frater ille cœpit, & continuò in pace quieuit. Tuuc facta oratione ſuper eum, omnibus quę ad ſepulturam pertinent ritè completis, ad eremum properanter abſcedit. ibidem.

EXEMPLVM XIII.

Ciuitatis Oxirinti multiplex commendatio.

VEnimus autem & ad ciuitatem quandam Thebaidis Oxirinthum, in qua tanta religionis deprehendimus bona, vt ea nemo dignè ſufficiat enarrare. Repletam namque eam monachis intrinſecus vidimus, & extrinſecus omni parte circundatam. Ædes publicæ, ſi quę in ea fuerãt, & templa ſuperſtitionis antiquæ habitationes nunc erant monachorum, & per totam ciuitatem multo plura monaſteria, quàm domus videbantur. Sunt autem in ipſa vrbe, quia eſt ampla valde, & populoſa, duodecim Eccleſiæ, in quibus publicus agitur populi conuentus, exceptis monaſterijs, in quibus per ſingula orationum domus ſunt. Sed nec portæ ipſæ, nec turres ciuitatis, aut vllus omnino angulus eius monachorum habitationibus vacat, quique per omnem partem ciuitatis die ac nocte hymnos & laudes Deo referentes, totam vrbem quaſi vnam Eccleſiam Dei faciunt. Nullus enim ibi inuenitur, aut hæreticus, aut paganus, ſed omnes ciues chriſtiani, omnes catholici ſunt, vt nihil omnino differat ſi Epiſcopus in platea orationẽ, aut in Eccleſia indicat. Ipſi quoque magiſtratus & principales ciuitatis, & reliqui ciues ſtudioſè per ſingulas portas ſtatuunt, qui obſeruent, vt ſicubi apparuerit peregrinus, aut pauper, certatim ad eũ, qui præoccupauerit, adductus, quæ ſunt neceſſaria conſequatur. De his autẽ, quæ erga nos ab ipſis populis geſta ſunt, videntibus tranſire nos per ciuitatem ſuã, & velut angelis occurrentibus, atque honorem deferentibus, quo modo enarrem, aut de ipſis monachis & virginibus, quorum innumeræ multitudines, vt ſupra diximus, in illa vrbe habentur. Requirentes enim nos à ſancto Epiſcopo loci illi*, viginti milia virginum, & decem milia monachorum inibi haberi compertimus. Quorum omnium affectum erga nos & honorem, quem exhibebant nobis, exponere nec ſermo ſufficit, nec verecundia permittit, quomodo pallia noſtra ſcinderentur, vnoquoque nos ſibi rapiente, & ad ſe abducere cupiente. Vidimus quoque ibi plurimos ſanctorum Patrum diuerſas Dei gratias habentes. Alios in verbo Dei, alios in abſtinentia, alios in ſignis, ac virtutibus. cap. 5. 1. partis.*

EXEMPLVM XIIII.

Patientia Apollonij Philemon ex gentili conuertitur.

TRadebant ſeniores fuiſſe quendam perſecutionis tẽpore nomine Apollonium, qui cùm vitam magnificam egiſſet inter fratres, etiam diaconus ordinatus eſt. Tempore ergo perſecutionis erat ei ſtudium ſingulos quoſque circumire fratres, & cohortari eos ad martyrium. Cumque fuiſſet etiam ipſe deprehenſus, & in carcerem truſus, gentilium plurimi tanquam inſultantes veniebant ad eum, & verbis blaſphemis & impijs cõfutabãt. Inter quos fuit quidam Philemon nomine choraula famoſiſſimus, & omni populo amabilis. Qui cùm multis eum fatigaret iniurijs, impium, & ſceleſtum, & ſeductorem vocans, multorumq; mortalium deceptorẽ, dignumq; eſſe in omnibus odio haberi. Cumque hæc, & multa alia aduerſus eum grauiora loqueretur, reſpondit ei Apollonius: Miſereatur tibi Dominus fili mi, & nihil tibi horum, quę locutus es, reputet ad peccatum. Hæc cùm audiſſet Philemon, corde compunctus eſt, vimque verborum eius ſupra humanum morem in ſua mente perſenſit, intãtum vt ſe chriſtianum repentè fateretur. Et inde ſtatim peruolat ad tribunal iudicis, atque in conſpectu totius populi proclamans. Iniuſtè, inquit, agis, o iudex iniquitatis, viros

religioſos, & amabiles puniens. Quid enim mali chriſtiani vel faciunt, vel docēt? At ille hæc audiens, primò quidem putabat, vtpote loci illius hominem, ioci aliquid proponere. Sed cùm vidiſſet hæc eum ſetiò proſequentem, & cum omni cōſtantia aſſerentem, dixit ad eum: Inſanis, ò Philemon, & mente captus es ſubitò. At ille dixit: Ego non inſanio, ſed tu iniuſtiſſimus, atque inſaniſſimus iudex es, qui tot iuſtos iniuſtè perimis viros. Ego enim chriſtianus ſum, quod eſt genus optimum hominum. Tunc ille coram populo cœpit eum primò plurimis blandimentis reuocare velle in id quod eū nouerat. Sed vbi immobilem vidit, omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito verò quod ex verbis Apollonij hæc facta fuerit permutatio, correptum etiā Apollonium grauioribus ſubdit tormentis, & deceptoris in eū crimen exaggerat. Apollonius verò dixit ad eum: Vtinam & tu iudex, & omnes qui aſſiſtunt, & audiunt me, hunc meum, quem dicis errorem, deceptionemq; ſequeremini. At ille vt hæc audiuit, & ipſum, & Philemonem ignibus tradi in conſpectu populi iuſſit. Ideò poſtquam ingreſſi ſunt flammas, Apollonius cunctis audientibus clamabat ad Dominū dicens: Nè tradas Domine beſtijs animas confitentes tibi: ſed oſtende nobis euidenter ſalutare tuum. Igitur vbi hæc in auditu populi & iudicis ad Dominum locutus eſt Apollonius, repentè nubes repleta rore circundedit viros, & flammas accenſi ignis extinxit. Super quo ſtupefacti & iudex, & populus vna omnes clamare cœperunt: Magnus, & vnus Deus chriſtianorū ſolus immortalis. Sed hæc cùm fuiſſent præfecto Alexandriæ nunciata, ſemetipſo truculentior redditur, & electis quibuſdam de ſuo officio crudeliſſimis & ſæuiſſimis, nō tam hominibus, quàm beſtijs mittit, qui & ipſum iudicem, qui mirabilibus diuinis crediderat, & eos, per quos virtus Dei apparuerat, vinctos Alexādriam perducerent. Igitur cùm adducerentur pariter omnes vincti, affuit gratia Dei in verbo, & cœpit Apollonius eos, qui ſe vinctos ducebant, fidem Dei docere. Quique cum Domini miſericordia credidiſſent, & fidem Dei tota cordis firmitate recepiſſent, ſemetipſos cum his, quos exhibere venerant, vinctos iudici offerunt, & chriſtianos ſe eſſe pariter profitētur, quos cùm præfectus in fide Domini pertinaces & immobiles peruidiſſet, vniuerſos iubet pariter in profundū maris dimergi, ignorans impius quid ageret: hoc enim ſanctis non mors, ſed baptiſmus fuit. Sed horum corpora, Dei ſine dubio prouidentia, integra & illibata maris vnda reportauit ad litus, quæ ab his, qui obſequij cauſa ſimul venerāt, ſuſcepta ac reuocata ſub vno ſepulchri domicilio collocata ſunt, à quibus vſque in præſens tempus virtutes multæ, & ſigna miranda omnibus conſummantur. vita 19.

EXEMPLVM, XV.

Virginitatis amator Ammon ſponſam ſuā conuertit.

INitium ſanè habitationis monaſteriorum, quæ ſunt in Nitria, ſummum tradebant quendam Ammonem, cuius animam cum exiſſet à corpore, vidit ferri ad cęlum ſanctus Antonius, ſicut refert ſcriptura illa, quæ vitam deſcribit Antonij. Hic ergo Ammon locupletibus & generoſis parentibus ortus eſt, à quibus inuitus ad nuptias cogitur. Et cùm parentum effugere non poſſet violentiam, acceptata virgine, cùm intra nuptiales thalamos conueniſſent, & data eis eſſent cubiculi ſecreta ſilentia, alloqui puellam de pudicitia, & de conſeruanda virginitate cępit hortari, dicens: Quia corruptio ſine dubio inuenit corruptionem, & incorruptio incorruptelam ſperat, multo melius eſt ſi vterque noſtrum in virginitate perdurent, quàm vt alter corrumpatur ex altero. Adquieſcit virgo, ſilentio tegitur incorruptionis theſaurus. Cumque plurimo tempore ſolius Dei contenti teſtimonio, Deo magis eſſent, quàm carne ſanguineque coniuncti, poſt obitum parentum ille quidem ad hunc vicini deſerti ſeceſſit locum: virgo verò intra domū reſidens, breui & ipſa multitudini virginum, & ille præfuit multitudini monachorum. vita 30. S. Ammonis.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

Furantibus bouem parentibus, filius eorũ rabidi canis morſu in furiam vertitur.

CVmque ſecretus reſideret Ammon in eremo, adoleſcens quidam, qui morſu canis rabidi in rabiem verſus erat, multis vinctus catenis ad eum deducitur, proſequentibus eum parentibus, & rogantibus pro eo. At ille: Quid mihi moleſti eſtis homines, ſupra merita mea eſt quod petitis: ſed tamen hoc vobis indicare poſſum, quòd in manibus veſtris eſt ſanitas eius. Reddite viduæ bouem, quem furati eſtis, & ſanus vobis reddetur filius veſter. At illi extimuerunt valde, quòd ea, quę in ſecreto geſta ſunt, non latuerunt hominẽ Dei. Gauiſi ſunt tamen, quòd hanc eis viam ſalutis oſtendit. Et ſine mora vt reddiderunt direpta, orante homine Dei, etiã iuueni ſanitas redditur. ibidem.

EXEMPLVM XVII.

Verecundus Ammon cùm crura nudare flumen tranſiturus erubeſceret ab Angelo tranſportatur, & charitatem Ammoni nolens exhibere camelum concedendo, mox eum mortuum defleuit.

ALio quoque tempore cùm veniſſent ad Ammonem, quidam probare volens animos ipſorum, dicit dolium ſibi eſſe neceſſarium, vbi aquam pro aduenientibus congregaret. Et cùm polliciti fuiſſent perlaturos ſe, vnus ex ipſis graue ſibi duxit, dicens poſſe periclitari camelum ſuum, ſi ei tam graue onus imponeret, & ait ad alterum: Tu ſi vis defer, aut ſi potes: ego camelo meo parco, nè moriatur. Tum alter: Mihi, inquit, vt ipſi noſti camelus non eſt, ſed aſinus. Nunquid poteſt, quod camelus portare non valet, aſinus portare? At ille: Fac tu, inquit, vt vis, tu videris, ego enim non interimam camelum meum. Tum ille: Ego, inquit, imponam aſino pondus, quod tu camelo tuo oneroſum dicis, & merita hominis Dei faciunt quod impoſſibile eſt eſſe poſſibile. Et ita impoſitum dolium aſino peruexit vſque ad monaſterium hominis Dei, ita vt nec ſentiret aſinus ſi aliquid oneris portaret. Quem vbi vidit Ammon: Bene feciſti, inquit, in aſino deferens dolium, collegæ enim tui mortuus eſt camelus. Et egreſſus inuenit ita geſtum, vt prædixerat famulus Dei. Sed & multa alia per eum Dominus ſigna oſtendit. Nam & fluuium Nilum cùm tranſire vellet, & exuere ſe erubeſceret, ſubitò in alteram ripã tranſlatus eſt. Beatus autem Antonius in ſumma admiratione vitæ eius inſtitutionem, atque animi virtutes habuiſſe memoratur. ibidem.

EXEMPLVM XVIII.

Obedientia ſua quantum profecit Paulus ſimplex.

FVit quidam inter diſcipulos Antonij Paulus nominè, cognomẽto Simplex. Hic initium conuerſationis ſuæ huiuſmodi habuit. Cùm vxorem ſub oculis ſuis cũ adultero cubantem vidiſſet, nulli quicquã dicens, egreſſus eſt domum, & mœſtitia animi tactus, in eremum ſemetipſum dedit, vbi cùm anxius oberraret, ad monaſterium peruenit Antonij, ibique ex amœnitate loci, & opportunitate cõſilium capit. Cumque adiſſet Antonium, vt iter ab eo ſalutis inquireret, ille intuens hominem ſimplicis naturæ eſſe, reſpondit eum poſſe ſaluari, ſi his quæ à ſe dicerentur obediret, tunc ille omnia quæcunque ſibi præciperet ſe facturum eſſe ſpopondit. Vt ergo promiſſionẽ eius probaret Antonius, ante fores cellæ ſtatim dixit: Hic, inquit, expecta me orans, donec egrediar. Et ingreſſus Antonius manſit intrinſecus per totam diem, & per totam noctem. Per feneſtram tamen ex occulto frequentius reſpiciens, videbat eum indeſinenter orantem, & nuſquam penitus moueri, ſed ſtare in æſtu diei, & rore noctis, & ita eſſe mandati memorem, vt nè parum quidem loco moueretur. Egreſſus die poſtera Antonius, inſtruere eum, & docere de ſingulis cœpit, quomodo opere manuum ſolitudinem ſolaretur, & digitis quidem corporis opus carnale, cogitatione verò mentis, & animi intentione operaretur quæ Dei ſunt. Cibum quoque in veſpera eum ſumere præcepit, ſed obſeruare ne vnquam vſque ad ſaturitatem veniret, & præcipuè in potu, confirmans non minus per aquæ abun-

abundantiam phantaſias animæ fieri, quã per vinum calorem corporis increſcere. Et vbi plenè eum qualiter in ſingulis agere deberet inſtruxit, in vicino ei, hoc eſt, in tribus à ſe milliaribus cellulam conſtituit, ibiq; eum exercere quæ didicerat iubet. Ipſum tamen frequẽtius viſitans gratulabatur, deprehendens eũ in his, quę ſibi tradita fuerant, tota intẽtione & ſollicitudine permanentẽ. in vita Pauli Simplicis.

EXEMPLVM XIX.

Paulus ſimplex tacebat nulli loquens propter præceptum Antonij.

QVadam autem die cùm veniſſent ad ſanctum Antonium fratres magni quidã, & perfecti viri, accidit etiã Paulum adeſſe pariter cũ eis. Et cùm ſermo de profundis reb9 & myſticis haberetur, cumq; de prophetis, & ſaluatore plurima tractarentur, Paulus ex ſimplicitate animi interrogat, ſi Chriſtus prius fuerit, an propheta? Beatus verò Antonius eum pro eo quod tam abſurdè interrogauerat, quaſi erubuiſſet, blando motu, vt erga ſimpliciores ſolebat, ſilere, atque abire eũ iubet. Ille, quia omne quodcunq; ab eo dictum fuiſſet tanquam præceptum Dei ſeruare inſtituerat, abſcedens ad cellam ſuam tanquam mandato accepto ſilentium gerere inſtituit, nec omnino aliquid loqui. Quod cum comperiſſet Antonius, mirari cœpit, vnde hæc illi obſeruãtia placuiſſet, quam à ſe iubebat non eſſe mandatam. Cũque iuſſiſſet eum loqui, & cur ſiluerit indicaret, dixit ei Paulus: Tu pater dixiſti mihi, vt irem, & ſilerem. Et ſtupefactus Antonius, ita ab eo ſermonem, quem ille negligenter protulerat, obſeruatum, omnes, inquit, nos iſte cõdemnat, Cùm enim nos de cœlo Dominum nobis non audiamus loquentem, ab iſto qualiſcunque ſit ſermo, qui ex ore noſtro ceciderit, obſeruatur. Ibidem.

EXEMPLVM XX.

Idem quædam irrationabilia ad præceptũ Antonij infatigabiliter faciebat, ideoq; potentior in miraculis faciẽdis magno Antonio efficitur.

MVlta beatus Antonius docere eum de obediẽtia volens, præcipere ei ſolitus erat etiam quæ ratio & cauſa non pœſceret, in quibus eius animus erga obedientiam probaretur. Haurire namq; aquam aliquando eum iuſſit ex puteo, & in terram tota die effundere, & contextas ſportellas reſoluere, ac denuò texere, & veſtimentum ſuere, atque iterum rurſus reſoluere: & in pluribus huiuſmodi exercitijs ab eo memoratis imbutus eſt, vt in nullo prorſus, etiam eorum quæ contra rationem imperari videbantur, diſceret contradicere, ita per hæc omnia informatus in breui ad perfectionem venit. Ex cuius exemplo docebat beatus Antonius, quod ſi quis velit velociter ad perfectionem venire, non ſibi ipſi fieret magiſter, nec proprijs voluntatibus obediret, etiamſi rectũ videatur eſſe quod velit: ſed ſecundũ mandatũ ſaluatoris obſeruandum eſſe, vt aute omnia vnuſquiſq; abneget ſemetipſum ſibi, & renunciet proprijs volũtatibus, quia & ipſe ſaluator dixit: Ego veni non vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui miſit me. Et vtriq; voluntas Chriſti non erat cõtraria voluntati patris, ſed ne qui venerat obedientiam docere non inueniretur obediẽs, ſi propriam faceret voluntatẽ. Quanto ergò magis nos iudicabimur obediẽntes, ſi proprias non faciamus voluntates. Denique ſupra dictus Paulus exemplo nobis eſt, qui obedientiæ, & ſimplicitatis meritò in tantum ſpiritualium gratiarũ culmen aſcendit, vt multo plures & potentiores per ipſum Dominus, quàm per ſanctũ Antonium faceret. Et quoniã pro affluentia gratiarũ, multitudines ad eum ex omnibus terræ partibus confluebant, vt curarentur ab eo, verens beatus Antonius, nè moleſtia multitudinis fatigaretur, in interiorem eremum, quo accedi facilè ab aliquo non poſſet, manere eum fecit, vt veniẽtes magis ipſe ſuſciperet Antonius. Si quos verò ipſe nõ potuiſſet curare, hos ad Paulum, tanquam ad prolixiorem ſanitatum gratiam habentem, mittebat, & ab illo curabantur. ibidem.

EXEMPLVM XXI.

Magna Pauli Simplicis fiducia.

TAntam autem ſimplicitatis eius fuiſſe apud Deum fiduciam tradunt, vt quodam tempore cùm quidam rabiem patiens

dens in modum canis laniaret omnem, qui auſus fuiſſet ad ſe accedere, & productus fuiſſet ad eum, inſiſtebat orationi vt dæmonem, qui eum vrgebat, fugaret: & cùm non fieret, nec celer ſequeretur effectus, quaſi infantium more indignatus, dixiſſe fertur ad Dominum: Verè non manducabo hodie, ſi eum non curaueris. Et continuo quaſi delitioſo Domino ſatisfactum eſt à Deo, & ſtatim curatus eſt rabidus. ibidem.

EXEMPLVM XXII.
Communicantium nomina Angelus Domini Piamone vidente diuerſimodè ſcripſit.

VIdimus admirabilem presbyterũ nomine Piamonem, totius humilitatis & benignitatis virum, habentem etiam reuelationum gratiam. Denique quodam tempore cùm Domino ſacrificium offerret, vidit Angelum Dei ſtantem iuxta altare, & vniuſcuiuſque monachorum accedentium ad altare ſcribentem nomina in libro, quem tenebat in manibus quorundam tamen non ſcribentem. Cumque diligenter obſeruaſſet ſenior qui eſſent, quorum nomina non ſcripſiſſet, poſtquã ſunt completa myſteria, vnumquemque eorum ſeorſum vocans, percontatur, quod eis in occulto peccati fuiſſet admiſſum, & inuenit ex confeſſione vnumquemque eorum peccati mortalis obnoxium. Tunc hortatur eos pœnitentiam agere, & ſemetipſum cum eis ante Dominum proſternens, die ac nocte tanquam ipſe in eorum peccatis eſſet obnoxius flebat, & tamdiu permanſit cum eis in pœnitentia & lachrymis, donec iterum videret eundem angelum ſtantem, & ſcribẽtem accedentium nomina, & poſteaquam omnium ſcripſit, tunc etiam illos ex nominibus euocantem, & ad reconciliationem altaris inuitantem. At verò vbi hoc ſenior vidit, intellexit eorum ſuſceptam eſſe pœnitentiam, & ſic eos altari tota cum gratulatione reſtituit vita 31. S. Piamonis.

Ex libro ſententiarum & apophthegmatum Patrum.

EXEMPLVM XXIII.
Luxuriæ tentationem vincere cupiens deuotus frater, pallio ſuo fœtentem carnem defunctæ mulieris extergens naribus horrentibus applicauit.

ERAT quidam frater in eremo Scythiæ promptus & alacer in opus Domini ſpirituali conuerſatione. Huic autem inimicus generis humani diabolus immiſit cogitationes, vt recordaretur cuiuſdam notæ ſibi mulieris pulchritudinem, & turbabatur in cogitationibus ſui cordis vehementer. Contigit autem ex diſpẽſatione Domini Ieſu, vt alius quidam frater de Ægypto veniret ad viſitandum eum in charitate Chriſti. Et dum inter ſe loquerentur, euenit ſermo vt diceret ille frater de Ægypto, quia mortua eſt mulier illa. Ipſa autem erat, in cuius perſona impugnabatur frater ille ſupradict⁹. Hæc autem cùm audiſſet frater ille, poſt paucos dies abijt ad locum illum, vbi poſitum erat corpus illius mulieris defunctę, & aperuit nocte ſepulchrum eius, & de pallio ſuo terſit ſaniem putredinis eius: & reuerſus eſt ad cellulam ſuam, ponebatq́; illum fœtorem in conſpectu ſuo, & dicebat cogitationibus ſuis: Ecce habes deſiderium, quod requirebas, ſatia te ex eo. Et ita in illo fœtore cruciabat ſemetipſum, vſquequo ceſſaret ab eo ſordidiſſima impugnatio. § 10.

EXEMPLVM XXIIII.
Amore illicito tentatus frater, vt fortius laboraret, vxorem, & filios ex luto finxit, & ſic tentationem ſuperauit.

ITem alius frater erat in eremo: habitabat autem in loco, qui dicitur Cellia, & impugnabant eum dæmones in paſſione fornicationis. Cogitabat autem apud ſemetipſum, dicens: quia forſitan oportet me magis in opere manuum laborare, vt extenuetur carnalis ſenſus meus. Erat autem idem frater arte figulus. Exurgens autem fecit ĩ luto, & plaſmauit quaſi figurã mulieris, & dixit cogitationib⁹ ſuis: Ecce

vxor tua. Neceſſarium eſt ergò, vt ſuper conſuetudinem addas in opere manuum tuarum. Et poſt aliquantos dies iterum ſimiliter fecit ex luto, & plaſmauit quaſi filiam ſibi,& dixit cogitationibus ſuis: Ecce generauit vxor tua filiam, neceſſarium eſt ergò vt magis magiſq; amplius exerceas opera manuum, vt poſſis paſcere & veſtire te,& vxorem,ac filiam tuam. Et ita prę nimio labore macerauit corpus ſuum, vt non præualeret iam ſupportare tãtum laborem. Tunc dixit cogitationibus ſuis: Quia non præuales nimium iſtum ſuſtine re laborem, neque mulierem requiras. Videns autem Deus feruens propoſitum mẽtis eius pro certamine caſtitatis, abſtulit ab eo moleſtiam impugnationis dęmonũ, & glorificauit Dominum ſuper magnitudine gratiæ eius. §. 14.

EXEMPLVM XXV.

Ordinem ſacerdotij fugiens Iſaac aſello indicante proditur.

CONſilium habuerunt inter ſe ſeniores patres, & omnes monachi habitantes in eremo Scythiæ, & conſenſerunt vt beatus Iſaac presbyter eis ordinaretur in Eccleſia, quæ in ipſa eremo ſita eſt, vbi cõuenit die & hora ſtatuta multitudo monachorum, qui in illa eremo conuerſantur. Andiens autem ſupra dictus abbas Iſaac huiuſcemodi cõncilium, fugit in Ægyptũ, & abſcondit ſe in quodam agro inter fructecta, arbitrans ſe indignum eſſe honore presbyterij. Quam plurimi autem fratrũ ſequebantur, vt comprehenderent eum. Cùm autẽ applicuiſſent ad veſperũ ĩ eodẽ agro fatigati de itinere, erat enim nox, dimiſerunt aſellum, qui eis ſumptus portabat in itinere, vt paſceret. Cum autem paſceretur aſellus, peruenit in locum, vbi ſupra dictus abbas Iſaac latitabat. Cumque illuxiſſet dies requirentes monachi aſellum, peruenerunt ad eundem locum, vbi ſenior ſe occultauerat, & admirantes valde diſpenſationem diuinam, comprehendentes ligare, & conſtringere eum voluerunt, & ita perducere. Venerabilis autem ſenior non permiſit, dicens: Iam non poſſum contradicere vobis, quia forſitan voluntas Dei eſt, vt licet indignus ſuſcipiam ordinem presbyterij. §. 21.

EXEMPLVM XXVI.

Patientes monachi patrem ſua olera confringentem benigniſſimè tractauerunt.

ERant duo quidam fratres monachi pariter in cella commanentes, quorum humilitatem, & patientiam multi etiam de ſanctis patribus collaudabant. Audiens hoc quidam ſanctus vir, voluit probare ſi veram perfectamque humilitatem haberent, & venit ad viſitandum eos. Cumque cum gaudio ſuſcepiſſent eum, & ex more compleſſent orationes & pſalmodiam, egrediens foras cellulam vidit paruum hortum, vbi ſibi olera faciebant. Apprehenſoque baculo cum toto impetu cœpit omnia olera cędendo confringere, ita vt ibi nihil omnino remaneret. Videntes autem ſupradicti fratres nihil penitus dixerunt, ſed nec vultum triſtem, aut turbulentum habentes, rurſus ingreſſi cellulam, veſpertinaſque orationes complentes, adorãtes eundem ſenem, dixerunt: Præcipis Domine, vt eamus, & cum qui remanſit caulem coquentes guſtemus, quia iam hora eſt, vt cibum ſumamus. Tunc ſenior adorauit eos, dicens: Gratias ago Saluatori noſtro Chriſto, quia video Spiritum ſanctum requieſcere in vobis. Et ideò hortor, ac moneo vos fratres chariſſimi vt vſq; in finem cuſtodiatis ſanctę humilitatis, & patientię virtutem, vt ipſa in regno cœleſti vos magnos & ſublimes in conſpectu Domini faciat apparere. §. 22.

EXEMPLVM XXVII.

Tentatus infirmitate ſenex ſuſpicionem malam de ſe habitam grandi miraculo poſt mortem expiauit.

SEnex quidam erat in cœnobio probatiſſimus monachus, & incurrit grauiſſimam ægritudinem. Confectuſque nimia & intolerabili infirmitate per longa tempora laborabat in doloribus multis, nec inuenire poterant fratres qualiter ſuccurrerent ægritudini eius, quoniam ea quæ neceſſaria erant infirmitati eius non habebant in monaſterio. Audiens autem quædam famula Dei de affectione eius, deprecata eſt patrem monaſterij, vt ad cellulam ſuam eum tolleret, & miniſtraret ei, maximè quia facilius inuenire poſſent in ciuitate,

tate, quæ neceſſaria eius ægritudinis videbantur. Præcepit ergò pater monaſterij, vt portarent eum fratres ad cellulam famulæ Dei. Ipſa verò cum omni veneratione ſuſcipiens ſenem, propter nomen Domini miniſtrabat ei pro mercede retributionis æternæ, quam credebat à Chriſto Domino Saluatore noſtro recipere. Cumque tribus & amplius annis obſequeretur & miniſtraret famulo Dei, cœperunt homines mente corrupti ſecundum ſcabiem mentis ſuæ ſuſpicari, quod non ſinceram ſenior haberet conſcientiam de virgine, quæ miniſtrabat ei. Audiens autem hæc ſenior exorabat diuinitatem Chriſti Domini, dicens: Tu Domine Deus noſter, qui ſolus cognoſcis omnia, & vides quoniã multi dolores ſunt ægritudinis meæ, & miſeriæ, & afflictiones tantæ infirmitatis, quæ me ita per tanta conſumit tempora, vt neceſſarium habeam obſequium huius famulæ tuæ, quæ mihi propter nomen tuũ miniſtrat: tribue ei Domine Deus meus condignam mercedem in vitam æternam, ſicut dignatus es propter tuam bonitatem promittere his, qui propter nomen tuum egenis, & infirmis ſuum exhibent miniſterium. Cùm autem appropinquaſſet dies tranſitus eius, conuenerunt ad eum quam plurimi ſancti ſeniores, & fratres de monaſterio, & dixit eis ſenior: Obſecro vos Domini patres, & fratres, vt cùm defunctus fuero collatis baculum meum, & plantetis eum ſuper ſepulchrum meum. Et cũ radices miſerit, feceritque fructum, tunc ſcietis quia munda eſt conſcientia mea a famula Dei, quæ mihi miniſtrabat. Si autẽ non fronduerit, ſcitote quia non ſum mũdus ab ea. Cùm ergò vir Dei exiſſet de corpore, ſecundum præceptum eius ſancti ſeniores plantauerunt baculum eius ſuper ſepulchrum ipſius, & fronduit, accedẽteque tempore protulit fructum. Et admirati ſunt omnes glorificantes Deum. Ad tale enim miraculum de vicinis etiam regionibus multi venientes magnificabãt gratiam Saluatoris. Nam & nos ipſam arbuſtulam vidimus, & benediximus Dominum, qui protegit in omnibus in ſinceritate & veritate ſibi ſeruientes. §. 23.

EXEMPLVM XXVIII.

Gula tentatus quidam frater, horam prandij vſque ad debitum, & regulare tempus protraxit.

Referebant nobis ſancti ſeniores de quodam fratre dicentes: Quoniam quodam tempore ita impugnabant eum dæmones, vt ſtatim hora diei prima tantam famem & defectionem corpori eius facerent, vt penitus ſuſtinere non poſſet. Verumtamẽ ille dicebat in corde ſuo: quia qualitercunque oportet me vel vſque ad tertiam expectare, & tunc cibum ſumere. Cumq; facta fuiſſet hora tertia, iterũ dicebat cogitationibus ſuis: Etiam & nunc violenter oportet me ſuſtinere vſque ad horã ſextam. Et cùm aduenisset hora ſexta, infundebat panem in aqua, dicens: Dum hic panis infunditur, oportet me etiam expectare horam nonam. Cumque hora nonæ aduenisset, ſecundum conſuetudinem cõplebat omnes orationes, & pſalmodiam ſecundum regulam, & ponebat panem vt comederet. Hoc ergò per plurimos dies ſuſtinuit. Quadam autem die ſimiliter ab hora prima vſque ad horam nonam fecit. Cũque hora ſediſſet, vt cibum caperet, vidit de ſportella, vbi panes, j. paximacia repoſita erant, ſurrexiſſe fumum magnum, & egreſſum eſſe per feneſtrã cellulæ eius. Itaque ex illo die nec eſuriit, nec defectio corpori eius facta eſt: ſed magis ita corroboratum eſt in fide, & in abſtinentia cor eius, vt etiam nec poſt biduum delectaret eum cibum percipere, ita Dei gratia auxiliante certamini eius. Per patientiam enim ſuam frater extinxit gaſtrimargiæ, i. gulæ concupiſcentiæ paſſionem. § 3.

EXEMPLVM XXIX.

Loquentes de ſacra ſcriptura ſancti ſenes pulmentum edere neglexerunt.

Qvidam de ſanctis Senioribus ſalutationis cauſa profectus eſt ad alium Seniorem eremitam, qui eum omni gaudio ſuſcepit eum, pro cuius eius aduentu parauit ad refectionem ſenior lenticulę cibum coctum. Dixeruntque inter ſe, vt prius ex more complerent orationes, & pſalmodiam, & poſtea cibum caperent. Cùm autem ingreſſi fuiſſent, pſallebant,

cotum.

totumque pſalterium compleuerunt. Nã & de ſcripturis ſanctis legentes, duos prophetas recitauerunt. Iamque dies abierat, noxque ſimiliter recedebat. Dum ergò orarent, & intentè pſallerent, illuxit alia dies: tuncque primum intellexerũt, quia iam nox tranſiſſet. Iterum autem inter ſe de verbo Dei loquentes, & ſpirituales ſibi ſenſus exponentes, factum eſt vt circa horam nonam ſalutantes ſe inuicem, ita reuerteretur qui venerat ſenex ad cellulam ſuam. Nam refectionem cibi, qui paratus fuerat, obliti ſunt accipere, dum cibũ ſpiritualem perciperent. Veſpere autem facto inuenit ſenior ollam plenam, ſicut parata fuerat, & contriſtatus, dixit: Heu quomodo obliti ſumus percipere pulmen tum iſtud. § 5.

EXEMPLVM XXX.

Tentatione luxuriæ videns ſe proficere quidam ſanctus frater, noluit ab ea liberari.

DIſcipulus cuiuſdam ſancti ſenioris impugnabatur à ſpiritu fornicationis, ſed auxiliante gratia Domini reſiſtebat viriliter peſſimis & immundis cogitationibus cordis ſui, ieiunijsque, & orationibus, & opere manuum affligebat ſe vehementer. Beatus autem ſenior videns eum ita laborantem, dixit ei: Si vis, ò fili, deprecor Deum, vt auferat à te iſtam impugnationem. Ille verò reſpondens, dixit ei: Video pater, quia & ſi laborem ſuſtineo, ſentio tamen fructum in me proficere bonum, quia per occaſionem impugnationis huius & amplius ieiuno, & amplius in vigilijs, & orationibus tolero: veruntamẽ deprecor te, vt ores pro mẽ miſericordiam Domini, vt det mihi virtutem, qua tenus poſſim ſuſtinere, & certare legitimè. Tunc ſanctus ſenior dixit ei: Ecce nunc cognoui fili, quia fideliter intelligis hoc ſpirituale certamen pro patientia ad ſalutem æternam animæ tuę proficere, Ita enim & ſanctus Apoſtolus dicit: Certamẽ bonum certaui, curſum conſummaui, fidẽ ſeruaui, de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, non ſolum mihi, ſed & omnibus, qui diligunt aduentum Domini. § 7.

EXEMPLVM XXXI.

Angelorum multitudinem ſe contra dæmonis tentamenta iuuare paratam abbas Moyſes vidit.

BEato abbati Moyſi, qui habitabat in loco, qui appellabatur Petra, quodam tempore intantum poſuit duriſſimam impugnationem fornicationis dæmon, vt nõ prçualeret ſedere in Cella ſua, ſed abijt ad ſanctum abbatem Iſidorum, & retulit ei violentiam impugnationis ſuæ. Cumque de ſcripturis ſanctis abbas Iſidorus proferens teſtimonia conſolaretur eum, & vt in cellulam reuerteretur rogaret eum, noluit abbas Moyſes pergere ad cellulam ſuam. Tunc abbas Iſidorus pariter cum abbate Moyſe aſcenderunt ad ſuperiora cellulæ, & dixit ei Iſidorus: Reſpice ad occidentem, & vide. Cumque reſpiceret vidit innumerabilem multitudinem dæmonum vehementer cum furore perturbari, & quaſi ad prælium præparatos, feſtinanterque pugnare. Dixit ei iterum abbas Iſidorus: Reſpice ad orientem, & vide. Cumque reſpiceret, vidit innumerabilem multitudinem Angelorum ſanctorum, glorioſum ac ſplendentem ſuper lumen ſolis cęleſtium virtutum exercitum. Ait autem ei abbas Iſidorus: Ecce quos in occidente vidiſti, ipſi ſunt, qui impugnant etiam ſanctos Dei. Nam quos ad orientem conſpexiſti, ipſi ſunt, quos ad adiutorium ſanctis ſuis mittit Dominus. Cognoſce ergò, quia plures ſunt nobiſcum, ſicut dicit Eliſeus propheta. Verum etiam & ſanctus Apoſtolus Ioannes dicit: quia maior eſt qui in nobis eſt, quàm qui in hoc mundo. His additis confortatus in Domino ſanctus abbas Moyſes, reuerſus eſt ad cellulam ſuã, gratias agens, & glorificans Domini Ieſu Chriſti bonitatis potentiam. § 9.

EXEMPLVM XXXII.

Negligens repugnator ſuarum tentationum oratione ſancti ſenis iuuari non potuit, quia ipſe ſeipſum iuuare neglexit.

MOleſtiam ſuſtinebat quidam frater à ſpiritu fornicationis. Abijt autem ad quendam probatiſſimum ſeniorem, & precabatur eum, dicens: Pone tibi ſollicitudinem

tudinem beatiſſime pater, & ora pro me, quia grauiter impugnat me paſſio fornicationis. Hęc cùm audiſſet ſenior orabat intentè die ac nocte pro eo, deprecans Domini miſericordiam, Iterum autem veniebat idem frater, & rogabat ſeniorem, vt magis attentius pro eo rogaret. Similiter autem cum omni ſollicitudine beatus ſenior orabat intentius pro eo: frequenter autem venientem ad ſe monachum vidēs ſenior, & deprecantem ſe vt oraret, valde contriſtatus admirabatur, quia non exaudiret Dominus orationem eius. Orauit autem Dominum, dicens: Domine reuela mihi, vnde in hoc fratre operatio iſta diaboli, quia deprecatus ſum te, & requiem necdum inuenit. Eadem autem nocte reuelauit ei Deus, quia circa illū monachū erat negligentiæ & ignauiæ reſolutio. Ita autem oſtenſum eſt ſancto ſeniori: Vidit ſedentem illum monachum, & ſpiritus fornicationis in diuerſis mulierum formis ante illum ludentes, ipſumq́ꝫ cum eis delectari. Videbat autem & Angelum Domini aſtantem, & indignantem grauiter contra eundem fratrem, quia nō ſurgebat, nec proſternebat ſe in orationibus ad Deum, ſed magis delectabatur in cogitationibus ſuis. Hæc autem oſtenſa ſunt ſancto ſeniori per reuelationem. Cognouit autem quia culpa & negligentia illius monachi erat, vt non exaudirētur orationes eius. Et tunc reuertente fratre dixit ei ſenior, quia culpa tua eſt frater, qui condelectaris cogitationibus malis. Impoſſibile eſt enim diſcedere à te ſpiritum fornicationis immundę alijs orantibus, & Deum pro te deprecantibus, niſi & tu ipſe laborem aſſumas in ieiunijs, & orationibus, & vigilijs multis, cum gemitu deprecans, vt miſericordiam ſuam, & adiutoriū gratiæ ſuæ præbeat tibi Dominus Ieſus, vt poſſis reſiſtere malis cogitationibus. Et medici, qui corporibus hominum medicamenta conficiunt, & adhibent, quāuis omnia cum ſumma diligentia faciant, veruntamen ſi ille qui infirmatur non ſe abſtineat à noxijs cibis, vel de alijs, q̄ ſolent lędere infirmantes, nil proficiet ei cura, & diligentia, ac ſollicitudo medicorum. Similiter etiam & in animæ languoribus euenict. Licet cum omni intentione, & ex toto corde ſancti patres, qui ſunt medici ſpirituales, exorent miſericordiam Chriſti Domini Saluatoris noſtri pro eis, qui orationibus eorum ſe poſtulant adiuuari, niſi & ipſi cum omni intentione mentis tam in orationibus, quàm in omni operé ſpirituali, quæ Deo placitą ſunt fecerint, non eis proficient, negligentibus & reſolutis, & de ſalute animæ minimè cogitantibus orationes ſanctorum. Hęc audiens frater, compunctus eſt corde, & cum omni ſollicitudine ſecundum omnem doctrinā ſenioris ſtatim cum ieiunijs, & orationibus, & vigilijs ſemetipſum afflixit, & meruit miſericordiam Domini, & receſſit ab eo ſpiritus immundæ paſſionis. § 12.

EXEMPLVM XXXIII.

Mercedem ſuam in hac vita recipere noluit, qui dominis ſuis inuitis annuam penſionem ſoluit.

DIcebant ſancti ſeniores patres de quodam monacho iā ſeniore in Scythiæ eremo commanente, quia ſeruus quorundam erat, & per ſingulos annos deſcendebat de eremo in Alexandriam, vbi cōmmanebant Domini eius, deferens eis penſionem, ſicut ſolēt ſerui facere dominis ſuis. Sed domini eius magis reuerentiam pro timore Dei habentes circa eum, honorabant occurrentes, & ſalutantes eum, petēteſque eum vt pro eis Dominum exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluim, & feſtinabat lauare pedes dominis ſuis, cū omni humilitate obſequium eis cupiens exhibere. Ipſi verò non adquieſcebant, vt pedes eorum ablueret, ſed dicebant ei. Noli beatiſſime pater grauare animas noſtras. At ille reſpondens, dicebat: Ego ſeruus veſter ſum. Nam vos dominos meos omnipotens conſtituit, & gratias ago dominio veſtro, quia dignati eſtis me permittere vt ſeruiam Deo viuo, & vero, creatori, ac dominatori cœli & terræ, & ideò detuli vobis penſionem ſeruituris meæ. Domini autem eius contendebant nolētes accipere quam detulerat penſionem. Reſpondens autem monachus, dixit eis. Si nolueritis accipere penſionem meam, ita decreui vt non reuertar in eremum, ſed hic in præſēti permaneo, & ſeruio vobis. Hęc audientes Domini eius acquieuerunt ſuſcipere penſionem, ne contriſtaretur, ſed

vt magis reuerteretur ad loca eremi in cellam ſuam. Illud autem quod in penſionē ſuam etiam nolētibus dabat dominis ſuis, ſtatim vt accipiebant, pauperibus erogabant. Interrogantes autem eundem ſeniorem fratres, dixerunt ei: Obſecramus te pater, vt dicas nobis, cur cum tanta intentione pro ſeruitio tuo penſionem etiā nolentibus, & nimis reſiſtentibus tibi dominis ingeſſiſti. Ad hoc reſpondens ſenior, dixit eis: Ego fratres ideò feſtino pro ſeruitio, quod tanquam dominis meis debeo, penſionem per ſingulos annos adimplere eis, vt quicquid iam cum Domini adiutorio in ieiunijs, & orationibus, ſeu in ſanctis vigilijs, vel in omni opere ſpirituali Chriſto Domino adiuuante laborauero, hoc mihi in æternam vitam & ſalutē animæ meæ proficiat: ne forſitan ſi penſionē pro ſeruitio meo minimè intuleto, iam totus ſpiritualis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me permiſerūt Chriſto Domino ſeruire, & ſpiritualiter conuerſari. § 16.

EXEMPLVM XXXIV.

Gloriam hominum fugiens monachus à Theodoſio Imperatore ſalutatus aufugit.

Referebat autem beatus ſenior Paſtor fratribus, dicens: Quoniam fuit quidam nuper monachus in Cōſtātinopoli tēporibus Theodoſij Imperatoris: hic habitabat in parua cellula foras ciuitatem, vbi ſolent Imperatores egreſſi de ciuitate libenter degere. Audiens ergò Imperator, quod ibi eſſet quidam monachus ſolitarius, qui nunquam egrediebatur de cella, cœpit deambulādo pergere ad locum, vbi erat prædictus monachus præcepitque ſe comitantibus eunuchis, vt nullus appropinquaret ad cellam monachi illius. Ipſe autem ſolus perrexit, pulſauitque oſtium cellulæ. Surrexit verò monachus, & aperuit ei, & non cognouit quod eſſet Imperator: tulerat enim ſibi coronam de capite ſuo, vt non cognoſceretur. Poſt orationē autem reſederunt pariter. Et interrogauit eum Imperator, dicens: Quomodo ſancti patres degunt in Ægypto? Reſpondens monachus, ait: Omnes exorant Deū pro ſalute veſtra. Aſpiciebat autem Imperator intentè cellulam ipſam, & nihil vidit in ea, niſi paucos panes ſiccos in ſporta pendentes: dixitque ei. Da mihi benedictionem abba, vt reficiamur. Statimq; feſtinauit monachus, & miſit aquam, & ſalē, & miſit buccellas, & comederunt pariter. Porrexitque ei calicem aquæ, & bibit. Tūc Theodoſius Imperator dixit: Scis quis ſum ego? Et reſpondens dixit monachus: Neſcio quis ſis domine. Dicit ei: Ego ſum Theodoſius Imperator, & ob deuotionem veni huc. Hoc cū audiſſet monachus proſtrauit ſe ante illum. At ille dixit ei: Beati eſtis vos monachi, qui ſecuri ac liberi de negotijs ſeculi, tranquilla & quieta perfruimini vita, & ſolummodo de ſalute animarum veſtrarū habetis ſollicitudinem, quomodo ad vitam æternam, & ad cœleſtia regna perueniatis. In veritate enim dico tibi, quia certè in palatio natus ſum, & nūc in regno dego, & nunquam ſine ſollicitudine cibum capio. Poſt hæc autem valde honorificè ſalutauit eum Imperator, & ita egreſſus eſt ab eo. Eadem autem nocte cœpit intra ſe cogitare Dei famulus, dicens: Quia non oportet me iam in hoc loco eſſe. Multi enim non ſolùm de populo, ſed etiā de palatio, & de ſenatoribus quāplurimi exemplum Imperatoris ſecuti ad videndum me venturi ſunt, & honorem mihi, tanquam ſeruo Dei deferendo non ceſſabunt. Et illi quidem hæc propter nomen Domini facturi ſunt: ego autē timeo ne forſitan malignus diabolus mihi ſurrepat, & libenter eos ſuſcipiam, & condelectetur cor meum laudibus & honoribus eorum, & per hæc iam incipiam virtutem humilitatis perdere, & laudes atque honores hominum affectare. Hęc ergò omnia homo Dei ſecum cogitans, eadem nocte fugit inde, & perrexit in Ægyptum ad ſanctos patres in eremum. § 18.

EXEMPLVM XXXV.

Affectum carnalium parentum triſiphans abbas Paſtor pro filio ſororis à iudice compræhenſo intercedere noluit, nec iudicem ſuſcipere voluit, vt vanam gloriam fugeret.

De ſancto Paſtore referebāt alij ſancti ſeniores dicentes: quia quodam tempore cùm audiſſet iudex prouinciæ ſanctā opinionem

opinionem ſancti Paſtoris, deſiderabat videre eum, miſítque nuncium deprecans, vt ſuſciperet eum. Beatus autem Paſtor contriſtatus eſt valde, cogitans apud ſemetipſum, quia ſi cœperint perſonæ nobiles venire ad ſalutandum, & honorandũ me, manifeſtum eſt quia & alij multi populares homines frequentabunt me, & neceſſe eſt vt per hęc turbetur ſecreta vitæ meæ conuerſatio, & humilitatis gratiam, quam cum tanto labore auxiliãte Domino Deo noſtro à iuuentute mea ſtudui cuſtodire, forſitan ſurripiente maligno diabolo perdam, & vanæ gloriæ laqueos incurram, quos effugere valde difficile eſt. Hæc ergò apud ſemetipſum cogitans, definiuit quatenus excuſaret magis, & non ſuſciperet iudicem. Contriſtatus autem iudex, quia non ſe ſuſcepiſſet, ait ad officiarium ſuum, quia non merui videre hominem Dei, peccatis meis imputo. Veruntamen nimis deſiderans per quamcumque occaſionem videre ſanctum virum, excogitauit huiuſcemodi cauſam, quæ occaſionem ei præberet videndi eum. Comprehendẽs enim filium ſororis beati Paſtoris miſit in carcerem, vt per iſtam occaſionẽ aut ſuſciperet iudicem, aut certè ad carcerem ipſe veniret, ad rogandum iudicem. Dixitque ad officiarium ſuum: Vt non contriſtetur ſenior ſanctus, mandare ei, ſi voluerit ad me venire, neceſſe eſt vt ſtatim educamus eum de carcere: Talis eſt enim cauſa eius, quæ non poſſit impunè tranſire. Audiens autem hoc mater iuuenis, & ſoror ſancti Paſtoris, abijt in eremum, vbi ſanctus frater eius erat, ſtabatque ad oſtium cellulæ eius, cum multo fletu & vlulatu rogans eum, vt deſcenderet ad iudicem, & rogaret pro filio ſuo. Beatus autem Paſtor non ſolum nihil ad eam dixit, ſed nec oſtium aperuit, vt ingrederetur ad eũ. Tũc illa cœpit maledicere ei, ac dicere: Duriſſime, ac impijſſime, ac ferrea viſcera gerens, quomodo tantus dolor fletus mei non flectit ad miſericordiam, quoniam ipſum vnicum filium habeo, quem in mortis periculo conſtitutum video. Tunc ſenior mandauit ei per fratrem, qui ſibi miniſtrabat, dicens: Vade, dic ei: Paſtor filios non genuit, ideò non dolet. Hæc autem audiens iudex, dixit amicis ſuis: Scribite ad eum, vt epiſtolam precatoriam faciat ad me, quatenus poſſim eum dimittere. Tunc iam quamplurimis ſuadentibus ſanctus ſenior ſcripſit ad iudicem, dicens: Iubeat nobilitas tua diligẽter requirere cauſam illius, & ſi quid dignum morte admiſit, moriatur, quatenus in hoc præſenti ſeculo exoluat crimen peccati ſui, vt euadat æternæ ac perpetuæ gehennæ pœnas. Sin autem nil dignum morte commiſit, quod iuſtum videtur legi, ita de eo iube diſponere. § 19.

EXEMPLVM XXXVI.

Iniurias & opprobria Agathon abbas patientiſſimè tulit, ſed hęretici nomen tetrum vehementer exhorruit.

FVit etiam de magnis patribus quidam ſenior nomine Agathon, nominatiſſimus in virtutes humilitatis, & patientiæ. Quodam autem tempore perrexerunt ad viſitandum eum fratres. Audientes enim de eo, quod magnam humilitatem haberet, volentes probare ſi veræ humilitatis patientiam poſſideret, dixerunt ei: Multi ſcandalizantur in te pater, quia nimis vitio ſuperbiæ tenearis, & ideò alios deſpicias, & pro nihilo eos habeas, ſed & detractiones aduerſus eos loqui non ceſſes. Affirmant etiam quamplurimi, quod ideò hoc agas, quia fornicationis vitio tenearis, & ne ſolus videaris errare, idcircò alijs non ceſſes detrahere. Ad hęc ſenior reſpõdens, ait: Hæc omnia, quæ dixiſtis, vitia in me eſſe cognoſco, nec poſſum negare iã tas iniquitates meas. Procidensq; pronus in terram, adorabat eoſdem fratres, dicẽs: Deprecor vos fratres, vt intentius pro me miſero, & multis peccatis obnoxio Chriſtum Dominum exorare non ceſſetis, vt indulgentiam iniquitatibus meis multis ac malis tribuat. Ad hæc ſupra dicti fratres addentes, dixerunt ei: Non te etiam lateat hoc, quia hęreticum te eſſe quamplurimi affirmare volunt. Hoc cùm audiſſet ſenior, dixit eis: Licet multis alijs peccatis obnoxius ſim, tamen hæreticus penitus non ſim. Abſit hoc ab anima mea. Tũc omnes fratres, qui ad eum venerant, proſtrauerunt ſe in terram ad pedes eius obſecrantes eum, & dicentes: Precamur te abba, vt dicas nobis, cur tanta vitia nobis dicentibus de te in nullo commotus es, de

verbo

verbo autem hæretici valde te commouiſti, & abominatus es, nec ferre potuiſti auditum. Dicit eis ſenior: Illas priores culpas atque peccata propter humilitatẽ ſuſtinui, vt me peccatorem eſſe crederetis. Nouimus enim ſi cuſtodiatur humilitatis virtus, magna eſt ſalus animæ. Nam Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus cùm ei Iudæi multas contumelias & conuitia irrogaſſent, patienter cuncta tolerauit, vt nobis exempla præberet humilitatis. Immiſſi autem falſi teſtes multa aduerſus eum falſa dixerũt, & vſque ad mortem crucis patienter cuncta ſuſtinuit. Ita enim & Apoſtolus Petrus prædicat, dicẽs: Chriſtus paſſus eſt pro nobis, relinquens nobis exemplum, vt ſequamur veſtigia eius. Oportet igitur vt patienter cuncta aduerſa cum humilitate ſuſtineamus. Sermonem autem, quo me hęreticum dixiſtis, non potui ſuſtinere, & valde abominatus ſum, quia hęreſis ſeparatio à Deo eſt. Hæreticus enim ſeparatur à Deo viuo, & vero, & coniungitur diabolo & angelis eius. Alienatus enim a Chriſto iam non habet Deum, quem exoret pro peccatis ſuis, quia ex omni parte perijt. Si autem conuerſus fuerit ad veram & catholicam ſanctæ Eccleſiæ fidẽ, ſuſcipitur à bono & pio Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, & coniungitur Deo vero creatori ac Saluatori noſtro Chriſto, qui eſt in Patre Filius ſemper cũ Spiritu ſancto, ipſi gloria in ſecula ſeculorum. Amen. Illi autem audientes admirati ſunt diſcretionem eius, & ædificati diſceſſerunt. §. 20.

EXEMPLVM XXXVII.
Obediens Ioannes ad imperium abbatis ſui terribilem viſu leænam ducit.

SAncti ſeniores dicebant de diſcipulo abbatis Pauli nomine Ioanne, quod magnam haberet humilitatem, & virtutẽ obedientiæ, vt etiam difficiles cauſas imperanti abbati in nullo penitus contradiceret, ſed nec leuiter in aliquo murmuraret. Cùm autem neceſſarius eſſet in monaſterij vtenſilibus fimus boum, miſit eũ abbas ſuus in proximo vico, vt requireret ibi fimum boum, & cum celeritate afferret ad monaſterium. Erat autem in loco illo mala beſtia leæna: ſtatim ergò egreſſus ſupradictus diſcipulus eius Ioannes ibat ſecundum præceptum abbatis. Cumque pergeret, dixit abbati ſuo: Domine pater audiui quã plurimos dicentes, quod in illo loco mala beſtia leæna ſit. Tunc ſenior quaſi iocularitet dixit ei: Si venerit ſuper te, tene, & alliga eam, adducesq; tecum. Cumque perueniſſet ad locum iam veſpere ſtatim egreſſa leæna irruit ſuper eum. Ille autem comprehendens tenere eam voluit. Illa autem excutiens ſe de manibus eius, aufugit. Sequebatur verò ille, dicens, quia abbas meus præcepit mihi, vt alligatam perducam te ad eum. Continuò ſtetit beſtia, & tenens eam reuertebatur ad monaſterium. Dum autem retardaret in itinere, abbas eius nimis ſollicitus pro eo triſtabatur grauiter, & ecce ſubitò ſuperuenit diſcipulus eius tenens ligatam leænam. Quam cùm vidiſſet ſenior, admiratus valdè gratias agebat Saluatori noſtro Deo, dixitque diſcipulus eius. Ecce Domine ſicut præcepiſti mihi adduxi ligatam leænam. Volens autem ſenior humiliare ſenſum eius, ne extolleret ſe in cogitationibus ſuis diſcipulus eius, ait illi: Sicut tu inſenſatus es, ita & iſtam inſenſatam beſtiam adduxiſti: ſolue ergò, & dimitte eam, vt pergat ad locum ſuum. § 26.

EXEMPLVM XXXVIII.
Oratione quidam frater aquam putei fecit in ſublime conſcendere.

QVidam de ſanctis ſenioribus miſit diſcipulum ſuum ad hauriendũ aquã, oblitus eſt autem tollere funem diſcipulus eius, cum quo hauriret aquam. Cumque perueniſſet ad puteum, contriſtatus eſt valde: & quia longè erat cella eorum, quid ageret, quo ſe verteret neſciebat: dubitabat enim ad cellam reuerti. Tunc anxius nimis proſtrauit ſe in orationem cum lachrymis, dicens. Domine, miſerere mei ſecundum magnam miſericordiam tuam, qui feciſti cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt, qui facis mirabilia magna ſolus, miſerere mihi, propter ſeruum tuum, qui me miſit. Et cùm ſurrexiſſet ab oratione exclamauit: O putee, putee, miſit me ſeruus Chriſti abbas meus, vt hauriam aquam. Statim autem

aſcendit

aſcendit aqua ſurſum ad os putei. Et cùm impleſſet lagenam ſuam frater, abſceſſit glorificās potentiam Domini Saluatoris. Aqua autem putei reuerſa eſt ad locum ſuum. § 27.

EXEMPLVM XXXIX.

Inuidia actus quidam ſenex alium fratrē baculo è cella ſibi conceſſa expellere diſpoſuit, ſed nè id fieret ſollicitus illius diſcipulus impediuit.

REferebant ſancti ſeniores nobis dicentes; quia fuit quidam monachus in eremo Scythiæ. Venit autem ad viſitandos ſanctos patres, qui habitabant in loco qui dicitur Cellia, vbi multitudo monachorum diuiſis habitabat cellulis. Cumque non inueniret ad præſens cellulā, vbi poſſet manere, quidam de ſenioribus habens aliam vacantem cellulam dedit ei, dicens: Interim repauſa in hac cellula donec inuenias vt poſſis manere. Cumque ad viſitandum eum conuenirent quamplurimi fratres deſiderantes ab eo audire verbum ſalutis æternæ (habebat enim gratiam ſpecialem docendi verbum Dei) videns ille ſenior, qui ei ad habitandum præſtiterat cellam, inuidiæ liuore cor eius vulneratum eſt, & indignari cœpit, ac dicere: Quoniam ego tantis temporibus in hoc loco habito, & ad me non conueniunt, niſi rariſſimè, & hoc in diebus feſtis, & ecce ad iſtum pene quotidie fratres quamplurimi vadunt. Dixit autem diſcipulo ſuo: Vade, & dic ei, vt egrediatur de cellula illa, quoniam neceſſaria eſt mihi. Cùm autem perrexiſſet diſcipulus eius ad illum fratrem, dixit ei: Mandauit Abbas meus ſanctitati tuæ, Iube mihi mandare qualiter habeas, audiui enim te infirmari. Ipſe verò remandauit ei, dicens: Ora pro me Domine pater, quia valde ſtomachum doleo. Reuerſus autem diſcipulus, dixit Abbati ſuo: nimis rogat ſanctitatem tuam, vt vel tres dies iubeas inducias ei dari, vt ſibi poſſit aliam cellulam prouidere. Tranſactis tribus diebus iterum miſit diſcipulum ſuum, dicens: Vade, & dic ei, vt egrediatur de cellula mea. Nam ſi rurſus diſtulerit, dices ad eum, quia continuò venio, & cum baculo cædendo expello eum de cellula mea. Pergens autem diſcipulus ad ſupradictum fratrem, dixit ei; Quoniam valde ſollicitus eſt Abbas meus de infirmitate tua, ideò miſit me requirens ſi melius habeas. At ille hæc audiens dixit: Gratias ago Domine ſanctæ charitati tuæ, quia ſollicitus es de me. Veruntamen precibus tuis melius habeo. Reuerſus autem diſcipulus dixit Abbati ſuo: Etiam & nunc ſatis deprecatur ſanctitatem tuam, dicens, vt vſque in diem dominicum expectes eum, & ſtatim egredietur. Cùm autem aduenisset dies dominicus, & non ſtatim egrederetur, accipiens baculum ſenior inflammatus inuidiæ, & iracundiæ ſpiritu, pergebat vt cædendo eum expelleret de cella. Accedens autem diſcipulus eius, dixit ei: Si iubes, pater, præcedo te, & video nè forſitan aliqui fratres ad ſalutādum eum venerint, & ſi viderint te, ſcandalizentur. Præceſſit ergò diſcipulus eius, & ingreſſus ad eum, dixit: Ecce Abbas meus venit ad ſalutandum te. Egredere ergò celerius, & cum gratiarū actione occurre ei, quia pro nimia charitate & dilectione venit ad te. Qui ſtatim ſurgēs cum nimia alacritate occurrit ei. Cumque vidiſſet eum, antequam appropinquaret proſtrauit ſe pronus in terram, adorabatque ſenem cum gratiarum actione, dicens: Retribuat tibi Dominus chariſſime pater bona æterna pro cellula, quam mihi propter nomen eius præſtitiſti, & in cœleſti Hieruſalem inter ſanctos ſuos Chriſtus Dominus tibi glorioſam & ſplendidā præparet manſionem. Hæc autem audiens ſenior, compunctus eſt corde, & proijciens baculum cucurrit in amplexū eius, & oſculatus eſt eum, inuitauitque eum ad cellulam ſuam, vt pariter cum gratiarum actione ſumerent cibum. Vocauit autem ſenior ſupra memoratum diſcipulum ſuum, & interrogauit eum, dicens: Dic mihi fili, ſi dixiſti iſti fratri verba, quæ propter cellulam illam mandaui, vt diceres ei? Tunc diſcipulus eius confeſſus eſt, dicens: Verè Domine dico, quia propter humilitatem, quam tibi exhibere debeo quaſi patri & Domino, ideò non audebam reſpōdere tibi aliquid quando mittebas me ad eum: veruntamen nil illorum dixi, quæ mandabas ad eum. Hæc audiens ſenior, ſtatim ſe proſtrauit in terram ad pedes diſcipuli ſui, dicēs: Ec-

hodierna die tu pater meus eſto, & ego diſcipulus tuus, quoniam te moderatè cum timore,& charitate Dei agente, & meam, & illius fratris animam de peccati laqueo Chriſtus Dominus liberauit. Pro fide enim, & ſancta ſollicitudine, & intentione diſcipuli,qui perfectè in charitate Chriſti diligebat Abbatem ſuum, & anxius timebat, nè per inuidiæ & iracundiæ vitiũ tale aliquid ageret pater eiꝰ ſpiritualis,& perderet omnes ſanctos labores, quos ab ineunte ætate in Chriſti ſeruitio pro vitæ æternæ præmijs laborauerat: & ideò Dominus donauit illis gratiam ſuam,vt in pace Chriſti pariter lætarentur. § 25.

EXEMPLVM XL.

Culpam humiliter confeſſus innocens Eulalius,meruit,quòd matta ſua igne cremari non potuit.

FVit quidam frater in monaſterio, nomine Eulalius, nimis virtute humilitatis ornatus: ſi quid ergò, vt ſolent, culpabile admiſiſſent negligentiores fratres, excuſantes culpas ſuas ſupradictum fratrem aſſerebant eſſe culpabilem. Cumque argueretur à ſenioribus fratribus,non negabat,ſed proſternebat ſe in terrã, & adorans,eos dicebat ſe peccaſſe, negligẽterq; feciſſe. Cùm autem iterum,ac frequenter accuſarent eum, & ſecundum regulã monaſterij biduana,ac triduana ieiunia ei indicerentur ille omnia patiẽter tolerabat. Ignorãtes autem fratres, quia hæc omnia humilitatis virtute patienter ſuſtineret, conuenientes pariter maximè ſeniores ad patrem monaſterij,dixerunt ei: Conſidera pater quid agendum ſit,quamdiu enim ſuſtinere poſſumus negligẽtias,& damna, quæ frater Eulalius facit in monaſterio: iam penè omnia vaſa & vtenſilia monaſterij confracta ſunt, & exterminata per negligentiam eius: quomodo ergò iſte talis tolerandus eſt? Reſpondit autẽ pater monaſterij,& ait:Interim fratres paucos dies ſuſtinete,& poſtea ordinabitur quid de eo competit fieri: hoc dicens dimiſit fratres. Ingreſſus verò cellulã proſtrauit ſe in orationem,obſecrans miſericordiam Dei, vt ei manifeſtare dignaretur, quid ordinare, aut quid diffinire poſſet de ſupradicto fratre,tunc reuelatum eſt ei quid ageret. Cõuocauit ergò omnes fratres Abbas, & dixit eis: Credite mihi fratres, quia magis opto mattam fratris Eulalij cum humilitate, & patientia eius, quàm omnia opera corũ dumtaxat, qui murmurantes in cordibus ſuis operantur in monaſterio. Vt autem oſtendatur vobis quale meritũ apud Deum habeat hic ipſe, præcipio vobis, vt deferantur mihi mattulæ omniũ fratrum. Quas cùm detuliſſent, iuſſit vt accenderẽt ignem, & miſit in eum omnium fratrum mattulas, quæ ſtatim oẽs combuſtæ ſunt, præter mattulam fratris Eulalij, quæ integra reperta eſt,& non eſt combuſta. Cũque hoc vidiſſent omnes fratres,timuerũt valde,& proſternentes ſe in terram, veniã & indulgentiam à Chriſto Domino poſtulabant, & collaudantes admirabantur nimis patientiam & humilitatem fratris Eulalij. Deniq; ex eo honorabant & magnificabant eum tanquam vnũ de magnis patribus. Iſtos autem honores & laudes nõ poterat ſuſtinere frater Eulalius, dicens: Væ mihi infœlici, quia perdidi humilitatem meam, quam per multa tempora adquirere auxiliante & adiuuante me Chriſto feſtinaui. Cõſurgens itaq; nocte egreſſus de monaſterio, fugit in eremum, vbi nullus eum agnoſceret, & ibi in ſpelæo habitauit: noluit enim temporales hominũ laudes,ſed cœleſtem, æternamque gloriã à Saluatore noſtro Chriſto in futuro percipere ſeculo. § 28.

EXEMPLVM XLI.

Affectum carnalem vicit Pior,qui ſe clauſis oculis ſorori oſtendit.

EREmita quidam fuit nomine Pior de antiquis patribus,quem beatus Antonius adoleſcentẽ in ſancto propoſito monachorum inſtruxit. Demoratus eſt autẽ apud beatum Antonium paucos annos. Cumque viginti & quinque eſſet annorũ, abijt ad alium ſecretum eremi locum, vt ſolitarius habitaret, hoc etiam volente & conſentiente beato Antonio. Dixitq; dictus Antonius ad eum: Vade Pior,& habita vbi volueris,& cùm tibi per aliquam rationabilem occaſionẽ reuelauerit Dñs, venies ad me. Cùm autẽ perueniſſet hic ipſe Prior ad locũ, qui ſitus eſt inter Nitriã

&

& eremum Scythiæ, effodit puteum, cogitans apud ſemetipſum quoniam qualemcunque aquam inuenero oportet me ipſa contentum eſſe. Quod & factum eſt, & ad augmentum virtutum eius talis valuit occaſio. Tantum enim ſalſa & amara inuenta eſt aqua, vt ſi quis ad eum viſitandi gratia veniret, in proprio vaſculo aquam ſibi portaret. Remoratus eſt ergò in eodem loco annis triginta. Dicebant ergò ei fratres, vt recederet de ipſo loco propter amaritudinem aquæ. Ipſe autem dixit eis: Si amaritudinem & laborem abſtinentiæ fugiamus, & velimus requiẽ in hoc mundo habere, poſt exitum vitæ huius non percipiemus illa æterna & vera bona, nec fruemur illis perpetuis beati paradiſi delitijs. Dicebant ergò fratres, quia vnum tantùm paximacium, & quinque oliuas in cibo accipiebat, & hoc deambulando foris. Etiã & hoc affirmabant de eo multi ſanctorum patrum, quia triginta & eo amplius annis, ex quo egreſſus eſt de domo parentũ ſuorum, & nunquam ei ſuaſum fuiſſe, etiam cùm defunctos audiſſet parentes ſuos, vt pergeret ad requirendum ſeu viſitandum propinquos ſuos. Veruntamen ſoror eius cùm eſſet vidua habens duos filios iã adoleſcentulos, miſit eos in eremum ad requirendum fratrem ſuum Piorem. Qui cùm diuerſa monaſteria circuiſſent requirentes eum, tandem vix inuenientes illum, dixerunt ei: Nos filij ſororis tuæ ſumus, quæ nimio deſiderio optat te videre ante exitũ ſuum. Ipſe verò non adquieuit petitioni eorum. Perrexerunt ergò adoleſcẽtes ad hominem Dei beatum Antoniũ, indicantes ei pro qua cauſa veniſſent. Miſit autem beatus Antonius, & vocauit eum ad ſe, dixitque ei: Quare frater tanto tẽpore non veniſti ad me? Qui reſpondens, dixit ei: Præcepiſti mihi beatiſſime pater, vt cùm per aliquam occaſionem reuelaret mihi Dominus, tũc venirem ad te, & ecce vſque hactenus non mihi reuelatum eſt. Dixit ei beatus Antonius: Vade, vt videat te ſoror tua. Tunc aſſumpſit ſecum alium monachum, & perrexit ad locum, & domum ſororis ſuæ, & foris prope ianuam atrij clauſis oculis, vt non videret ſororẽ ſuam, ſtetit. Illa autem veniens proiecit ſe ad pedes eius, de nimio enim gaudio anguſtiata eſt. Dicit ei beatus Pior: Ecce ego ſum Pior frater tuus, vide ergò me quantum volueris. Et poſt hoc ſtatim reuerſus eſt in eremum ad cellam ſuam. Hoc autẽ fecit ad erudiendum monachos, vt non daretur eis licẽtia, cùm libitum eis fuerit viſitare patriam, vel parentes ſuos. § 30.

EXEMPLVM XLII.

Affectum carnalium amicorũ vicit Ioannes, qui poſt vigintiquatuor annos tanquam peregrinum ſe ſorori oſtendit.

Abbas Ioannes, qui commanebat in monte, qui vocatur Calamus, habebat ſororem, quæ ex infantia in ſancto propoſito conuerſabatur. Ipſa enim erudiuit & docuit fratrem ſuum eundem Abbatem Ioannem, vt relinqueret vanitatẽ ſeculi huius, & ingrederetur monaſteriũ. Cùm autem ingreſſus fuerat in monaſterium, per viginti & quatuor annos nó eſt egreſſus de monaſterio, nec viſitauit ſororem ſuam. Illa verò nimis deſiderabat videre eum. Nam & frequenter ſcribebat, & mittebat ad eum epiſtolas, petebatque vt ante exitũ eius de corpore veniret ad eã, vt in charitate Chriſti de præſentia ſua lætaretur. Ille autem excuſabat, nolebatq; de monaſterio egredi. Venerabilis autem famula Dei ſoror eius iterum ſcripſit ad eum, dicẽs: quia ſi nolueris venire ad me, neceſſe eſt vt veniam ad te, vt poſt tanta tempora merear adorare tuam ſanctã charitatem. Hæc autem cùm audiſſet ſupradictus Abbas Ioannes, contriſtatus eſt nimis, & cogitabat apud ſemetipſum dicẽs: Quoniam ſi permiſero, vt ad me veniat ſoror mea, de cætero licentia dabitur, vt & alij parentes ac propinqui noſtri veniant ad viſitandum me. Ideoq; tractauit apud ſe, vt magis ipſe pergeret, & viſitaret ſororem ſuam. Accepit autem alios ſecum duos fratres de monaſterio. Et cùm veniſſet ad ianuam monaſterij ſororis ſuæ exclamauit, dicens: Benedicite, & audite peregrinos. Egreſſa eſt autem ſoror eius cum alia famula Dei, & aperuit ianuam, & penitus non cognouit fratrem ſuum. Ipſe autem cognouit ſororem ſuam, ſed non eſt locutus verbũ, nè fortè in voce cognoſceret eum. Monachi autem, qui cũ ipſo venerant, dixerunt ad eam. Rogamus te

Domina mater, vt iubeas nobis aquam dari ad bibendum, quia de itinere fatigati ſumus. Cùm autem accepiſſent, & bibiſſent aquam, facientes orationẽ, & gratias agentes Domino Deo noſtro receſſerunt, & reuerſi ſunt ad monaſterium ſuum. Poſt aliquantos autem dies ſcripſit ad eum ſoror ſua, vt veniret, & videret eam ante exitum ſuum, & orationem faceret in monaſterio eius. Tunc ille reſcripſit ad eam, & direxit epiſtolam per monachum de monaſterio ſuo, dicens: Quia præſtãte gratia Chriſti ego veni ad te, & nullus me agnouit. Tu ipſa verò egreſſa es ad nos, & dediſti nobis aquam, & accepi de manibus tuis, & bibi, & gratias agens reuerſus ſum in monaſterium. Sufficiat ergò tibi, quia vidiſti me, & vlterius non ſis mihi moleſta, ſed ora pro me inceſſanter ad Dominum Deũ noſtrum. § 31.

EXEMPLVM XLIII.

Affectum carnalium vincens amicorum Theodorus & matrem vicit & ſororẽ.

Etiam de beato Theodoro oportet nos exempla virtutum proferre. Hic itaque beatus Theodorus diſcipulus fuit ſancti Pachomij viri de ſanctis patribus, qui fuit pater infinitæ multitudinis monachorum, multorumque monaſteriorum pater in partibus Thebaidæ. Cùm enim in omnibus ſanctitatis fulgeret virtutibus, etiã prophetiæ gratiam à Domino meruit. Multa enim futura ei reuelauit Dominus. Quodam verò tempore ſupra dicti beati Theodori ſoror germana venit ad monaſterium, in quo conuerſabatur idem Theodorus, vt poſt multa tempora videret germanum ſuum. Cumque nunciaſſent ei de aduentu ſororis eius, miſit continuò duos monachos, qui obſeruabant ad ianuã monaſterij, mandauitque per eos ſorori ſuæ dicens: Ecce ſoror audiſti, & cognouiſti quia viuo, nè contriſteris autem quia minimè me vidiſti, ſed magis conſidera vanitatem & inſtabilitatem præſentis mundi, & conuerte cor tuũ, & apprehende ſanctæ vitę conuerſationem, vt peruenire poſſis ad æternam vitam, & ad cœleſtia bona, quæ præparauit diligentibus ſe Dominus, & facientibus mandata eius. Tracta ergò apud te, quia hæc ſola eſt vera & firma ſpes, vt faciat homo præcepta Dei, vt mereatur peruenire ad glorioſa & æterna promiſſa Domini noſtri Ieſu Chriſti. Hæc autem illa cùm audiſſet ſtatim compũcta corde, lachrymas fundebat in cõſpectu Domini, & poſt paululum ingreſſa eſt monaſteriũ virginum famularum Dei, quod in eodẽ vico ſitum eſt, & procedente tempore multiplicabatur in ſancto propoſito famula Chriſti. Hęc autem ita geſta cùm audiſſet mater eorum, deprecata eſt Epiſcopos, dederuntque ei epiſtolas ad ſupradictum ſanctum Pachomium patrẽ monaſteriorũ pro filio eius. Cumque veniſſet, applicuit in monaſterio famularum Dei, & direxit epiſtolas ad patrem monaſterij, obſecrans vt videret filiũ ſuũ. Beatus aũt Pachomius vocauit filium eius Theodorum, & dixit ei: Audiui fili, quia mater tua aduenit propter te. Itaque propter epiſtolas Epiſcoporum, qui ſcripſerunt ad me, vade, & videat te mater tua. Dicit ei Theodorus: præcepiſti mihi Domine, vt videam matrem meam, ſi ergò abiero videre eã poſt tantam ſcientiam ſpiritualem, vereor nè culpabilis inueniar apud Deum. Etenim oportebat me fortitudinem animi mei ad exemplum aliorum fratrum demõſtrare. Et dixit ei Pachomius: quia ſi non vadis, non cõpello te. Sicq; remanſit non exiẽs. Audiens autem mater eius, quia non adquieuit videre eam, nimio affectu feruens in filium, noluit remeare in domum ſuã, ſed permanſit in monaſterio virginum, dicens: quoniam ſi hic permanſero, etiam ſæpe videbo filium meum, cùm inter alios fratres egredietur ad neceſſarias monaſterij cauſas, & exhortationibus eius proficere poſſum in ſanctæ conuerſatione, doctrinaque eius ſpiritualis confirmabit cor meum, vt merear peruenire ad æternam requiem, quam promiſit Dominus noſter Ieſus Chriſtus diligentibus ſe. § 33.

EXEMPLVM XLIIII.

Dæmones de tentatis fratribus Pachomius audiuit colloquentes.

Referebant nobis ſancti patres de eodem beatiſſimo patre Pachomio, qui fuit (vt diximus) multorum monaſteriorũ in regione Tabenenſiotarum præpoſitus,

tus, quoniam frequẽter dicebat fratribus: quia, ſicut teſtis eſt mihi Dominus Deus, ſępe audiui immundos ſpiritus dęmonum loquentes inter ſe diuerſas ac varias artes ſuas, quas contra ſeruientes Deo, & maximè contra monachos habent. Quidam enim ex eis dicebat, quoniam ego contra duriſſimum hominem certamen habeo, & quoties ei immitto peruerſas cogitationes, ille ſtatim ſurgit, & proſternit ſe in orationem cum gemitu orans ſibi adeſſe diuinum auxilium: ego autem illo exurgente cum grandi cõfuſione ab ipſo egredior. Item alius dæmon dicebat, ego ad illum quem obſeruo cùm ei cogitationes in corde miſero, conſentit, & ſuſcipit, & facit eas. Sæpe enim exardeſcere eum in iracundiam facio, & in contentiones rixæ, & pigritiam orationis, & dormitationem in pſalmodia, & non contradicit mihi. Ideoque fratres mei dilectiſſimi ſemper oportet vt cuſtodiatis ſenſum, & animum veſtrum inuocantes nomen Domini noſtri. § 34.

EXEMPLVM XLV.

Angeli ſancti ſe fratribus bona loquentibus miſcuerunt.

FVit quidam vir magnus de ſanctis ſenioribus, cui talem gratiam donauerat Chriſtus, reuelante ei ſpiritu ſancto vt videre poſſet, quod alij non videbant. Referebant ergò ſancti ſeniores: quia aliquando quamplurimi fratres ſedentes ſimul loquebantur inter ſe, & conferebant de ſanctis ſcripturis, quæ ad ſalutem pertinent animarum. Stabant autem circa eos ſancti angeli lætantes in hilari vultu conſiderantes, delectabantur enim de eloquio Domini. Cumque aliud quodcunque inter ſe loquerentur, ſtatim angeli ſancti recedebant longius indignantes contra eos. Veniebant autem porci ſordidiſſimi, & morbo pleni, & volutabant ſe inter eos. Dæmones enim in ſpecie porcorum delectabãtur de ſuperbia, & vana loquela eorum. Beatus autem ſenior hęc videns abijt in ſuam cellulam, & per totam noctem cum grandi fletu, & vlulatu gemendo deflebat miſerias noſtras. Exhortabatur autem ſanctos patres per monaſteria, & commonebat fratres, dicẽs: Cohibete fratres à multiloquio, & ab ocioſis verbis linguam, quia malus interitus animæ generatur, & non intelligimus, quoniam per hæc & Domino Deo, & ſanctis Angelis odibiles ſumus. Dicit enim ſcriptura diuina, quia in multiloquio non effugies peccatum: hæc enim infirmam, & vacuam efficiunt mentem, atque animam noſtram. § 35.

EXEMPLVM XLVI.

Veſtimenta humilia Arſenius quondam Romanus ſenator deferebat.

VIr quidã fuit in palatio ſublimis ſub Theodoſio Imperatore, nomine Arſenius, cuius filios, j. Archadium, atque Honorium Auguſtos de baptiſmo ſuſcepit. Hic itaque Arſenius deſiderio diuini amoris accęnſus, relinquens omnem huius ſeculi gloriam temporalem, perrexit ad eremum Scythiæ, vt inter ſanctos patres ſecretam, & quietam ab omni ſtrepitu mundi huius ageret vitam, & ſuperatis illecebris & delectationibus corporalibus ſub tota mentis intentione adhęreret Domino, ſicut ſcriptum eſt: Adhęſit anima mea poſt te, me autẽ ſuſcepit dextera tua. Dicebant ergò de eo ſancti ſeniores, quia ſicut cùm in ſeculi conuerſatione eſſet nimis precioſis veſtimentis præ omnibus vtebatur, ita poſtmodũ in eremo Scythiæ degens ſtudebat vt omnibus monachis viliora, & deſpectiora veſtimenta haberet. Hic ipſe Arſenius totum tempus vitæ ſuę ſedens ad opus manuum, pannum habebat in ſinu, propter lachrymas, quæ ob deſiderium vitæ æternæ crebrò currebãt ex oculis eius. § 36. & § 153.

EXEMPLVM XLVII.

Odore aquæ fœtentis olfactus illecebroſos Arſenius correxit.

DIcebat autem abbas Daniel de eodem Arſenio, quia cùm operaretur ſportas ex palmarum folijs, mittebat aquá in peluim, vt infunderentur palmæ. Et cùm fœteret brumoſa, & fœculenta aqua odore, non permittebat vt aliam aquam mutarent, ſed ſuper illam fœtidam aliam addebat aquam, vt ſemper fœteret. Interrogabant autem eum fratres, dicentes: Cur non permittis pater vt aqua mutetur, ſed

peſſimo fœtore tota cellula tua repletur? Reſpondens autem ſenior ait: quoniam pro thimiamate, & muſcata, & alijs diuerſis, quibus in ſeculi conuerſatione ſine intermiſſione fruebar, oporter me nunc, dum in hoc corpore ſum, ſuſtinere iſtiuſmodi fœtorem pro ſuauiſſimo odore, vt in die iudicij de illo gehennæ inenarrabili fœtore liberet me Dominus, vt non cũ illo diuite, qui epulabatur in iſto mundo delicioſè & ſplendidè, condemnetur anima mea. ibidem §. 36.

EXEMPLVM XLVIII.

Charitatiui fratres vuam intactam per totum eremum ſibi inuicem tranſmiſerunt.

TEmpore quodam eũm ſancto Machario quidam frater vuam detuliſſet, ipſe, qui ſecundum charitatem non quæ ſua ſunt, ſed quæ alterius cogitaret, ad alium fratrem detulit eam, qui infirmior videbatur. Tũc infirmus gratias egit Deo pro fratris ſeruitio, & ſuſcepit eam: ſed & ipſe nihilominus plus de proximo, quã de ſemetipſo cogitans, ad alium eam pertulit infirmum fratrem, & ille iterum ad alium. Et ſic cùm per omnes celſulas, quę longè à ſemetipſis erant per eremum diſperſæ, vua illa circumlata eſſet, ignorantibus eis quis eam primus miſiſſet, ad vltimũ ipſi defertur, qui eam miſerat. Gratulatus autem ſanctus Macharius, quod tantam videret in fratribus continentiam, tã tamq; charitatem, ad acriora ſemetipſum ſpiritualis vitæ extendit exercitia. §. 38.

EXEMPLVM XLIX.

Dæmones orantes fratres vidente Machario multipliciter illuſerunt.

QVodam tempore nocte in ſpecie monachi dęmon ad oſtium cellulæ ſancti Macharij pulſauerat, dicẽs: Surge abba Machari, & eamus ad collectam, vbi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratia Dei repletus falli non potuit, intellexit enim diaboli fallaciam, & ait: O mendax, & veritatis inimice, quid tibi conſortij, quid tibi ſocietatis eſt cũ collecta & congregatione ſanctorum? At ille ait: Lateт ergò te Machari, quod ſine nobis nullã collecta agitur, nulla congregatio monachorũ? Veni tu denique, & vide bis ibi opera noſtra. Dixit autem Macharius: Imperet tibi Dominus dæmon immunde. Et conuerſus ad orationem petijt à Domino, vt ſibi oſtenderet ſi hoc verum eſſet, quod gloriatus eſt dæmon. Abijt ergò ad collectam, vbi à fratribus vigiliæ celebrabantur, & iterum in oratione Dominum deprecabatur, vt ei veritatem verbi huius oſtenderet. Et ecce vidit per totam Eccleſiã quaſi paruulos quoſdam pueros æthiopes nigros diſcurrere huc atque illuc, & velut volitando deferri. Diſcurrentes autẽ illi æthiopes pueri ſingulis quibuſq; fratribus in oratione poſitis, atque pſallentibus illudebant: ſi cui de eis oculos duobus digitis compreſſiſſent, ſtatim dormitabat: ſi cui verò in os miſiſſent digitum, oſcitare eum faciebant. Item poſt pſalmum cùm ad orãdum ſe proieciſſent fratres, percurrebant iterum ſingulos, & ante alium quidem iacentem in oratione quaſi in mulierum ſpeciem vertebantur, ante alium quaſi ædificantes, aut apportãtes aliquid, aut diuerſa quęque agentes apparebant: & quęcunque dęmones quaſi ludentes formaſſent, hęc orantes illi in cordis ſui cogitatione verſabant. Ab aliquantis tamen fratribus, vbi aliquid horum cępiſſent, quaſi violenter repulſi præcipites deijciebantur, ita vt nec ſtare ante eos, aut tranſire auderent. Alijs etiam iuxta ceruices, & dorſa ludebant. Hæc cùm vidiſſet ſanctus Macharius, grauiter ingemuit, & lachrymas profundens ad Dominum, dixit: Reſpice Domine, & ne ſileas, neque mitigeris Deus: ſed exurge, & diſpergantur inimici tui, & fugiant à facie tua, quoniam anima noſtra repletur illuſionibus. Poſt orationem autem examinandæ veritatis gratia ſeorſum euocatis ſingulis quibuſque fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones diuerſo habitu, & varijs imaginibus ludentes, requirit ab eis, ſi in oratione, vel ædificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diuerſa, q̃ vnicuique per dæmones imaginata viderat. Et ſinguli eorum ita confitebantur in corde ſuo fuiſſe cogitationes, ſicut ille arguebat. Et tunc verè intellectum eſt, quod omnes malæ, & ſuperfluæ, ac vanæ cogitationes, quæ vel pſallentibus, vel ſomnio-

rum,

rum, aut orationum tempore occurrunt, quaſque vnuſquiſq; in corde conceperit, illuſione & inſtinctu dæmonum fiant. Nā ab his, qui omni cuſtodia ſeruant in timore, & amore Dei cor ſuum, illi tenebroſi æthiopes, & hæ, quas immittunt, cogitationes repelluntur. Chriſto enim mens coniuncta, & præcipuè in tempore orationis intenta nihil malum, nihilque ſuperfluum recipit. §. 39.

EXEMPLVM L.

Blaſphemiæ ſpiritu tentatus frater à ſancto Poemene conſolatur.

QVidam frater impugnabatur à ſpiritu blaſphemię, & erubeſcebat dicere. Et vbicunque audiſſet magnos ſenes, pergebat ad eos, vt illis declararet, & cùm perueniſſet mox verecundabatur. Cùm ergò frequenter ad abbatem Poemenem veniret, vidit eum ſenex cogitationes habentem, & ſic dicit ei: Ecce frequenter venis ad me habens cogitationes, & ſic iterum remeas triſtis tecum illas reportans. Dic ergò mihi fili, quid habes? At ille ait: In blaſphemia impugnat me diabolus, & erubeſco dicere. Et mox vt aperuit cauſam lenior eius impugnatio apparuit, & dixit ei ſenior: Ne triſteris fili, quando enim ad te hæc cogitatio venit, dic: Ego hac cauſa non indigeo: blaſphemia tua ſuper te Sathana. Hanc enim cauſam anima mea non vult, quamcumque autē cauſam anima noluerit, non diu permanebit. Et ita ſanus fact⁹ frater ille diſceſſit. § 53.

EXEMPLVM LI.

Monachi decus ſunt pallor & macies cum humilitate.

DVo fratres ad abbatem Heliam venerunt impugnati à cogitationibus. Et videns eos ſenex, quod corpulenti eſſent, tanquam ad diſcipulum ſuum ſubridens, ait: Verè frater ego erubeſco propter te, quia ſic enutriſti corpus tuum, cùm certè profitearis te monachum. Pallor enim & macies cum humilitate, decus eſt monachi. § 60.

EXEMPLVM LII.

Iniuriantibus ſe frater dixit, Iſti ſunt, qui occaſionem nobis præbent profectus.

QVidam frater quantum plus eum aliquis iniuriabatur, aut irridebat, tanto magis ille gaudebat, dicens: Iſti ſunt, qui nobis occaſionem præbent ad profectum noſtrum: qui autem beatificant nos, conturbant animas noſtras. Scriptum eſt enim, quoniam hi, qui beatificant vos, ipſi decipiunt vos. § 76.

EXEMPLVM LIII.

Veniam ab inuido fratre abbas Motues primus poſtulauit.

ABbas Motues aliquando ædificauit ſibi cellulam in loco, qui dicitur Eracleona. Et cùm ibi à multis moleſtaretur, alterum locum introgreſſus eſt, & ſimiliter etiam ibi conſtruxit habitaculum. Sed per inſidias diaboli quidam frater inuentus eſt illic, qui per inuidiam ſemper litē cū eo haberet. Propter qd ſurrexit inde, & ad proprium regreſſus eſt vicum, & fecit ſibi illic quoque cellulam, & recluſit ſemetipſum in ea. Poſt tempus autem aliquantum congregati ſunt ſenes de illo loco, vnde egreſſus eſt, deducentes ſecum etiam illum fratrem, cum quo habuerat litem, quatenus rogarent eum, vt rediret in ſpeluncam ſuam. Poſtquam verò in vnum locum venerunt tam melotes ſuas, quàm illum fratrem ibidem dereliquerunt, ipſi autem profecti ſunt ad ſenem, & pulſantibus illis aperta feneſtra reſpexit eos, & cognouit, dixitque eis: vbi ſunt melotes veſtræ? At illi reſponderunt: Ecce hic in vicino ſunt una cum illo fratre, qui tecum iram habebat. Hoc poſtquam ſenex audiuit, & illos cognouit, præ gaudio oſtium, per quod ingreſſus fuerat, ſecure confregit, & egreſſus cucurrit uſque ad locum, ubi erat ille frater, & prior ipſe pœnitentiam agere apud eum cœpit, & amplexus eſt illum, & introduxit illum in cellam ſuam, & per tres dies conuiuatus eſt cum talibus, qui nunquam habebat conſuetudinem, ut ieiunium ſolueret. Surrexitque poſtea, & profectus eſt cum illis. § 90.

EXEMPLVM LIIII.

Acidiam facilè ſuperat, qui oculum ad futuram gloriam, vel pœnam inflectit.

ALter frater requiſiuit ſenem Achillē, dicens: Cur ſedens in cella mea patior acidiam? Cui ſenex ait: Quia necdum vidiſti requiem, fili, quam ſperamus, nec tormenta, quæ timemus. Si enim ea diligenter inſpiceres, etiamſi vermibus plena eſſet cellula tua vſque ad collum, tu tamē in ipſa iaceres ſine acedia. § 105.

EXEMPLVM LV.

Gloriam hominum fugiens ſenex denudans ſe, & lauans in palude dęmonium habere putare voluit.

QVidam ſenex erat in inferioribus eremi partibus, & ſedebat quieſcens in ſpelunca, vnus autem ſecularis homo religioſus miniſtrabat ei. Contigit verò vt filius ſecularis illius infirmaretur. Multis ergò precibus poſtulabat ſenem, vt veniret in domum ſuam, & faceret orationem pro infante, & ſurgens ſenex ambulabat cum eo. Ille autem præceſſit eum, & ingreſſus in domum ſuam, dixit: Venite in occurſum anachoretæ. Quos cùm ſenex vidiſſet de longè egreſſos cum lampadibus, ſenſit, quod ad ſe venirent, & ſtatim deſpolians ſe veſtimenta ſua, miſit ſe in flumen, & cœpit ea lauare ſtans nudus. Ille autem qui miniſtrabat ei videns hoc, erubuit, & rogauit homines, dicens: Reuertimini, ſenex enim noſter ſenſum perdidit. Veniens verò ad ſenem, dixit ei: Abba, quid hoc feciſti? Omnes enim, qui te viderunt, dixerunt quod dæmonium habet ſenex. Cui ille reſpondit: Et ego volebam hoc audire. § 111.

EXEMPLVM LVI.

Beneuolentia Macharij conuertitur, qui duris verbis diſcipuli eius in furorem exarſerat.

TEmpore quodam abbas Macharius, dum ad montem Nitriæ aſcenderet, diſcipulo ſuo vt ipſum pręiret imperauit. Qui cùm illum præiret, obuiauit illi quidam ſacerdos idolorum curſu concito veniens, & lignum grande portans. Cui exclamans, ait: Quo curris, dæmon. At ille iratus, tantis eum plagis affecit, vt exanimem penè relinqueret; & relicto eo ſacerdos idolorum currebat iterum; progreſſuſque parum obuiauit beato Machario. Qui ait ad eum: Salueris laborator, ſalueris. At ille admiratus, ait: Quid in me boni conſpexiſti, vt ita me ſalutares? Cui ſenex ait: Quia vidi te laborantem, & curris ignorāter. Cui ſacerdos ait: Et ego ex ſalutatione tua compunctus magnum Dei ſeruum te eſſe cognoui; nam alter neſcio quis miſerabilis monachus occurrens mihi iniurias fecit, ſed ego illi plagas pro verbis impoſui. Tunc tenens pedes ſancti Macharij proclamat, dicens: Niſi monachum me feceris, non deſiſtam. Pergentesq; pariter venerunt ad locum, in quo cęſus frater iacebat. Quem vtriq; tollentes, quoniam incedere non poterat, manibus in cellā pertulerunt. Cùm autem cęteri fratres vidiſſent ſacerdotem illum beatum Machariū comitantem, ſtupefacti monachum eū cū admiratione perficiunt, ac multi propter illum ex paganis facti ſunt chriſtiani. Dicebat ergò abbas Macharius, quia ſermo ſuperbus & malus etiam bonos viros cōuertit ad malū: ſermo verò humilis & bonus etiam malos mutat in melius. § 120.

EXEMPLVM LVII.

Humilitas ſola diaboli laqueos poteſt euadere.

BEatus Antonius retulit ſe vidiſſe omnes laqueos inimici ſuper vniuerſam terram explicatos. Et cùm ſuſpirans dixiſſet, quis poſſet hos euadere? vocem ad ſe dicentem audiuit: Humilitas ſola pertranſit, Antoni, quam nullo modo valent contingere. § 121.

EXEMPLVM LVIII.

Status altitudo nondum beatum Antoniū ad menſuram coriarij potuit ſubleuare.

IDem beatus Antonius cùm in cella propria oraret, venit ad eum vox, dicens: Antoni necdum ad menſuram coriarij iſtius, qui in Alexandria eſt, perueniſti. Quo audito ſenex conſurgens manè arrepto baculo feſtinus aduenit Alexandriam.

Cumque.

Cumq; ad deſignatum hominē perueniſſet,& ingreſſus fuiſſet, ille viſo tanto viro obſtupuit. Cui ſenex dixit: refer mihi opera tua,quia propterea de deſerto veni. Qui reſpondit: neſcio me aliquando boni aliquid perpetraſſe, vnde & ex cubili proprio mane conſurgens, antequam in opere meo reſideam, dico quod omnis hæc ciuitas à minore vſque ad maiorem ingrediatur in regnū Dei propter iuſtitias ſuas, ego autem ſolus propter peccata mea pœnam ingrediar ſempiternam, quod verbū antequam quieſcam ſero ex cordis mei recenſeo veritate. Hoc audiens beatus Antonius, dixit ei: In veritate fili, ſicut bonus artifex ſedēs in domo tua cum requie regnum Dei adeptus es: ego autem,velut ſine diſcretione omne tempus meum in ſolitudine conuerſatus, needum verbi tui aſſumpſi menſuram. § 121.

EXEMPLVM LIX.

Detractor & ſuam, & audientis animam interficit.

DIxit Abbas Ypericius: Melius eſt comedere carnes,& vinum bibere,quā comedere in vituperatione carnes fratrū. Sicut enim ſuſurrans ſerpens Euam de paradiſo excuſſit: ita qui fratri ſuo detrahit,non ſolùm ſuam, ſed & audientis animam perdit. § 125.

EXEMPLVM LX.

Charitatiuus ſenex neglecta indigentia propria,camelum alteri conceſſit.

QVidam de ſenibus ex Scythia diſcipulum ſuum trāſmiſit in Aegyptū, vt ei camelum deduceret, quatenus ſportellas,quas fecerat, portaret in Aegyptū. Cùm autem deduceret camelum,alter ſenex obuius ei venit, & dicit ei: Si ſciſſem frater quādo ibas in Aegyptum, dixiſſem tibi vt & mihi alterum camelum adduceres. Quod cùm ille frater proprio Abbati dixiſſet,præ nimia charitate dixit ei ſenex: Vade fili, & duc ei camelum illum, dicens: quia needum parati ſumus,comple neceſſitatem tuam,& vade tu cum ipſo in Aegyptum,& iterum reduc nobis camelum,vt & noſtra vaſa portemus. Cùm ergò hoc feciſſet frater,& iſſet ad illum aliū ſenem, dicens: Abbas Pambo dicit, quia needum parati ſumus,tolle,& comple neceſſitatem tuam. Caricauit, ſiue ſtrauit,& onerauit ſenex camelum, & iuit in Aegyptum. Cùm autem diſcaricaſſet,ſiue exoneraſſet, & deſtrauiſſet, iterum ille frater reducebat camelum, & dixit: Ora pro me pater. Cumq; ſenex requiſiſſet, quo pergeret, reſpondit: In Scythiam vado, vt etiam noſtras ſportellas huc deferā. Quod cùm audiſſet ſenex, compunctus cœpit pœnitere lachrymando dicens: Indulgete mihi dulciſſimi, quoniam charitas veſtra fructum meum abſtulit. § 136.

EXEMPLVM LXI.

Verbum Dei etiam obliuioni traditū,animam,per quam tranſit,puriorē reddit.

QVidam frater dixit ad ſenem: Ecce Abba frequenter interrogo ſeniores patres, vt dicant mihi commonitionem pro ſalute animę meę,& quicquid dixerint mihi nihil ex ipſis retineo. Erāt autem ſeni duo vaſa vacua, & dixit ei ſenex: Vade, & affer vnum ex illis vaſis, & mittens aquam laua illud,& effunde,& pone illud nitidum in locum ſuum. Fecit ergò ita frater ſemel, & bis. Et dixit ei ſenex: vtraque vaſa ſimul affer. Et cùm attuliſſet,dicit ei ſenex: quale eſt ex vtriſq: mundius? Reſpondit frater: Vbi aquam miſi, & laui. Tunc ſenex dicit ei: Sic eſt & anima fili, quæ frequenter audit verba Dei: quamuis enim nihil retineat ex his, quæ interrogat, tamen plus mundatur, quàm illa, quæ non requirit. § 168.

EXEMPLVM LXII.

Ordinem ſacerdotij quamuis Abbas Motues cum diſcipulo ſuo ſuſcepiſſet, nullus tamē eorum præſumpſit celebrare.

ABbas Motues venit aliquando de loco,qui vocatur Ragithā, in partibus Gebolonis, Erat autem cum eo & diſcipulus eius: videns autem illum Epiſcopus loci illius, tenens eum inuitum presbyterum fecit. Et dum pariter comederent, dicit ei Epiſcopus: Indulge mihi Abba, ſcio enim quod hūc honorem nolebas,ſed ego à te benedici deſiderās hoc præſumpſi facere. Cui ſenex præ humilitate dixit:

Et mea cogitatio parum volebat; ſed in hoc nunc laboro, quia diuidi ab eo qui me cum eſt non poſſum, & ſolus non ſufficio orationes meas implere. Dicit ei Epiſcopus: Si ſcis eum dignum, ordino ego & illum. Reſpondit Abbas Motues: Siquidem ſit dignus neſcio, vnum autem ſcio meliorem illum eſſe me. Ordinauit autem & illum. Vtrique tamen ita pertranſierunt vſque ad finem ſuum, vt ad altare quantum ad oblationem conſecrandam nunquam accederent. Vnde dicebat ſenex, Confido in Deo meo, quia non habeo grande iudicium propter ordinationem hanc, quia oblationem non præſumpſi offerre. Nam ordinatio hæc illorum eſt, qui ſine culpa ſunt, ego autem bene me cognoſco. §. 178.

EXEMPLVM LXIII.

Contritionis vehementia meretrix conuerſa moritur, & ſine purgatorio euolauit.

QVidã frater ſedebat in cella in Ægypto in magna humilitate præcipuus. Habebat autem ſororem in ciuitate meretricem, quæ multis animabus perditio fuit. Frequenter ergò monebãt ſenes illum fratrem, & vix potuerunt perſuadere ei, vt veniret ad eam, quatenus per admonitionem ſuam poſſet peccatũ, quod per eam fiebat, vincere. Dum autem veniret ad locum, quidam ex notis videns eum præceſſit, & nunciauit mulieri, dicẽs: Ecce frater tuus venit ad te de eremo. Illa autem hæc audiens, præ gaudio relictis amatoribus ſuis, quibus miniſtrabat, capite diſcooperto ad occurrendũ fratri egreſſa eſt. Et cùm vidiſſet eum, dum tentaret illum complecti, dicit ei ille: Soror mea chariſſima, parce iam animæ tuæ, quoniam propter te multi pereunt: conſidera quanta habes tormenta præparata, niſi citò pœnitere feſtinaueris. Illa autem contremiſcens, dicit ad eum: Et ſcis frater, quia eſt mihi ſalus vlla, an non. Cui ille dixit: ſi volueris, eſt ſalus tibi adhuc. Illa autem iactans ſe ad pedes fratris ſui, petebat vt eam ſecum deduceret in deſertum. Cui frater dixit: Vade, & cooperi caput tuum, & ſequere me. Cui illa reſpondit: eamus velociter, oportet enim magis me deformari, & inter homines nudo capite ambulare, quàm iu officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter ambularent, monebat eam frater ad pœnitentiam. Videns autem ille quia fratres quidam obuiarent ſibi, dicit ad eam: Quoniã necdum omnes ſciunt, quod ſoror mea es, parum de via ſecede, donec iſti tranſeant. Quod cùm feciſſet, poſtquã tranſierunt illi, vocauit eam frater ſuus, dicens: Veni ſoror, eamus viam noſtram. Illa autem non reſpondit ei. Perquirens ergò ille, inuenit eam mortuam, & veſtigia pedum eius plena ſanguine, erat enim diſcalciata. Tunc ille flens, & eiulans, nunciauit ſenioribus patribus omnibus quæ facta fuerãt. At illi contendebant inter ſe de ſaluatione eius. Manifeſtauit autem Deus vni ſeni de ipſa, eo quod nulla ei cura fuit de rebus corporalibus, ſed vt vulnus proprium ſanaret neglexit omnia ſua, & ſuſpirauit grauiter, & fleuit pro peccato ſuo, propterea Deus ſuſcepit pœnitentiã eius. §. 204.

EXEMPLVM LXIIII.

Proprietarij monachi pecunia cum ipſo ſepelitur, & ei dicitur, Pecunia tua tecũ ſit in perditionem.

QVidam frater ex Nitria parcior magis, quã auarior, & neſciens triginta argẽteis Dominum Ieſum venundatum, centum ſolidos, quos lina texendo collegerat, moriens dereliquit. Initum eſt ergò inter monachos de hoc cõſilium (nam in eodem loco circiter quinque millia diuiſis cellulis habitabant) quid facto opus eſſet. Alij pauperibus diſtribuendos eſſe dicebant: alij dandos Eccleſiæ: nonnulli parentibus eius remittendos. Macharius verò, & Pambo, & Iſidorus, cæteriq́ue ſeniores patres, ſancto in eis loquente ſpiritu, decreuerunt infodiendos eſſe cum Domino ſuo, dicentes: Pecunia tua tecum ſit in perditionem. Et nè hoc crudeliter quiſquam factum putet, tantus terror & pauor per totum Ægyptum cunctos monachos inuaſit, vt vnum ſolidum dimiſiſſe grandis apud eos ſit criminis. §. 206.

EXEM-

EXEMPLVM LXV.

Amore illicito tentatus Græcus adoleſcēs tribulatione ſola potuit liberari.

ERat quidam Græcus adoleſcens in Ægypti quodam cœnobio, qui nulla cōtinentia, nulla operis magnitudine flammam carnis poterat extinguere. Cumq; ad patrem monaſterij hæc eius tentatio perlata fuiſſet, hac ille eum arte ſeruauit. Imperauit cuidam viro graui & aſpero, vt iurgijs atque conuitijs inſectaretur adoleſcentem, & poſt irrogatam iniuriā prior veniret ad quæremoniam. Cumque imperata ſibi perficeret, inſuper vocati teſtes pro eo loquebātur, qui contumeliam fecerat adoleſcenti. At ille flere cœpit contra mendacium. Quotidie gemitus, quotidie lachrymæ fluebant. Sedebat ſolus, quia amaritudine repletus eſt, omniq́ue auxilio deſtitutus ad Ieſu pedes iacebat. Quid multa? Ita totus annus deductus eſt. Quo expleto interrogatus adoleſcens ſuper cogitationibus priſtinis, vtrumne adhuc aliquid moleſtè ſuſtineret? Reſpondens dixit: Papæ, viuere mihi non licet, quemadmodum fornicari libet. Ita ergò per hanc artem ſpirituali patre procurante adoleſcens ſuperata libidine ſaluatus eſt. §. 207.

Ex hiſtoria Lauſiaca Palladij ſecundum antiquam verſionem, quàm citauit ante trecentos annos Guillelmus de Peraldo Epiſcopus Lugdunenſis Serm. 1. Domin. 3. poſt Trinitatem.

EXEMPLVM LXVI.

Amorem illicitum quædā fœmina in tantum exhorruit, vt maluerit in caldaria bulliri, quàm fornicari.

TEMPORE Maximiani perſecutoris pulcherrima puella fuit ancilla cuiuſdam, quam multis inuitans promiſſionibus Dominus eius decipere eam non potuit. Nouiſſimè autem exardeſcens in iracundiam, tradidit eam tunc conſtituto Præfecto Alexandriæ interficiendam, quaſi chriſtianam blaſphemantem & Deos & Imperatorem. In ipſis verò perſecutionibus ſummittens ei quoſdā cum pecunijs, dixit: Si conſenſeris voluntati meæ, à pœnis te cuſtodiam: ſi autem permanes in duritia tua, rogabo iudicem vt torqueat te vſque ad mortem, vt non viua derideas voluntatem meam. Adducta autem ante tribunal iudicis diuerſa pœnarū tormenta contemnebat, conſcientia bona munita. In quibus tormentis & caldariā magnam plenā feruenti pice iuſſit ſuccendi iudex. Feruente ergò pice & nimis exardeſcente proponebat ei iudex, dicens: Vade aut ſubdere voluntati Dñi tui, aut certè noueris quia in hanc caldariā te iubeo mitti. Illa autem reſpondit dicens: Non fiant aliquando tales iudices, qui iubeant ſubdi luxuriæ. Fremens ergò iuſſit eam expoliatam mitti in caldariam feruentem pice. Illa autem emiſit vocem dicens: Per caput tui Imperatoris te coniuro, quem colis, ſi ſtatuiſti ſic torquere me, iube me paulatim deponi in caldariam, vt videas quantam mihi patientiam donauit Chriſtus, quem tu ignoras, & non cognoſcis. Et depoſita paulatim in præparatum feruentem cacabum, eadē hora refriguit pix, cum circa collum eius peruenit. Quamplurimi autem videntes tale miraculū confirmati ſunt in fide Domini noſtri Ieſu Chriſti in Alexādrina Eccleſia, qui digni fuerunt terræ manſuetorum, ſicut dicit Dominus in Euangelio: Beati manſueti, quoniam ipſi poſſidebunt terram.

EXEMPLVM LXVII.

Oculorum mala cuſtodia grauiſſimam Pachon Abbas tentationem incurrit.

PAchon quidam nomine ſeptuageſimū agens annum ætatis erat in Scete. Igitur dum grauiter me ſpiritus fornicationis tentaret ſuper concupiſcentia muliebri, exagitantibus me cogitationibus, pe-

nè

nē egreſſus ſum de eremo, compellente me nimia paſſione. Et vicinis quidem mihi monachis non indicaui cauſam, latenter autem perrexi in ſolitudinem, & circuiui ſanctos patres vſq; dies quindecim eos, qui in Scete ſenuiſſent, in quibus reperi Pachonem, quem omnes, qui in illa eremo erant, patres venerabantur. Itaq; præſumpſi ego, & cum lachrymis deprecans eum, confeſſus ſum ei paſſionem, quæ me nimis & inceſſanter non deſinebat impugnare. Et ipſe ait mihi: Non conturbet te hæc cauſa, non enim pateris hoc à negligentia: atteſtatur quippe tibi & locus, & difficultas rerum, & quia non eſt in locis illis vlla viſitatio fœminarum: ſed magis ex inuidia diaboli, qui ſemper inſidiatur, & decipere feſtinat animas hominum. Ecce vt vides me iam ſenem hominem, quadrageſimum annum habeo in hac cella, & auxiliante gratia Chriſti ſolicitus ſum de ſalute animæ meæ, tamen vſque nunc tentationem ſuſtineo? Nam cum ſacramento dicebat mihi, quia ſuper duodecim annos poſt quinquageſimum annum non nocte mihi, non die pepercit, in tantum vt putarem quia fortè reliquit me Deus, & ideò inſtanter & ſine ceſſatione huius moleſtiam paſſionis paterer. Eligi ergò magis mori irrationabiliter, quàm talem pati corporis paſſionem. Egreſſus ergò circuibam penè omnem ſolitudinē, & inueni leænæ ſpeluncam, & poſui me iacere ibi per totum diem nudum, vt ingredientes feræ comederent me. Cùm ergò facta eſſet veſpera, egredientes beſtiæ, maſculus, & fœmina, odorati ſunt me à capite vſq; ad pedes, & lingentes me totum receſſerūt à me. Ego autem putabam quod deuorarent me. Iacui ergò ibi per totam noctem, ſed non acceſſerunt ad me. Cogitaui ergò, quia pepercit mihi Deus, & reuerſus ſum in cellam meam. Poſt paucos autem dies iterum eadem tentatio validius inſurrexit mihi, ita vt penè in blaſphemiam peruenirem. Conuerſus enim dæmon in Aethiopiſſam puellam, quam videram aliquando in iuuentute mea ſpicas in meſſe colligentem, ſedit ſuper genua mea, & vehemēter me commouit, vnde cum nimio furore dedi ei pugnos & alapas in maxillas, & ſtatim non comparuit phantaſma illud. Per biennium autem manus meę, vnde percuſſi quaſi faciē eius, fœtorem & brumam ſufferre non poterā. Deſperabam ergò de ſalute animæ meæ, & præ triſtitia nimia defectio animi affligebat me, & nimio mœrore tabeſcebam. Audiui autē vocem ſanctā in ſenſu meo, & dicentem: Vade Pachon certare, propterea enim hoc permiſi te pati, vt non altū ſapias, nec extollaris in virtutibus tuis, ſed recognoſcas infirmitatem tuam, & nō in conuerſatione tua confidas, ſed ſubditus & humilis ſis in adiutorio Dei confidens. Ita certus effectus de auxiliante miſericordia Domini Saluatoris, pacificos habui reliquos dies. Palladius in hiſtoria Lauſiaca vita 29.

EXEMPLVM LXVIII.

Epiſcopus nè fieret Ammonius Abbas aurem ſibi præcidit.

QVoniam ſupra modum eruditus in omni parte erat Ammonius tam in ſcientia ſcripturarum, quàm etiā ſermonis, dum in quadam ciuitate Epiſcopus defunctus eſſet, amatores Ammonij ſuggeſſerunt Epiſcopo Alexandriæ petentes, vt Ammonium eis ordinaret Epiſcopum. Dixit autem eis Archiepiſcopus: Adducite mihi eum, vt ordinetur Epiſcopus. Illi autem feſtinantes perrexerunt cum adiutorio ad eum. Cùm autem vidiſſet ſe præuentum deprecabatur eos, & cū ſacramento affirmabat non ſuſcipere ſe ordinem Epiſcopatus, neq; de eremo egreſſurum. Illis autem non concedentibus, ſed violenter inſtantibus, præſentibus eis accepit forficem, & aurem ſuam ſiniſtram ab imo abſcidit, dicens eis: Vel nunc certi eſtote, quia impoſſibile eſt me fieri Epiſcopum, quia lex prohibet debilem in aliquo membro fieri ſacerdotem. Tunc relinquentes eum receſſerunt. Abeuntes autem dixerunt Epiſcopo. Et ait eis Epiſcopus: Iſta lex obſeruabatur apud Iudæos, mihi autem etiam eum, qui naſum abſciſum habet, ſi adduxeritis, ita tamen ornatum moribus, vt dignus ſit ſacerdotio, ordinabo eum. Abeuntes ergò iterum rogabant eum. Ipſe autem iurauit, dicens: Quia ſi me coegeritis, etiā linguā meam, ꝓpter quā diligitis me, abſcindo. Ita ergò relinquētes eū receſſerunt. idem vita 12.

EXEM-

EXEMPLVM LXIX.

Amore illicito tentatur Ammonius vel vno die pane ſaturatus.

QVodam verò tempore in eremo ædificanti Ammonio cellam ſuperuenit quidam frater,& dixit ei: Cur in tali ardore æſtus affligis teipſum Abba? Reſpōdensq; beatus Ammonius,ait: Crede mihi frater, quia donante Dei gratia ſcripturas ſanctas memoriæ commendaui. Nam & vetus,& nouum teſtamentum ab ineunte ætate ad plenum didici, necnō etiam ſanctorum antiquorum patrum orthodoxorum ſacerdotum Domini ſexcentas myriadas expoſitionum in lege diuina conſcriptas perlegi, ſicut teſtabantur ei de hoc penè omnes in eremo patres, & ſi vno die ſatiatus fuero pane, & minimè in opere me exercuero,extollit ſenſus meus, & velut irrationalium animaliū efficitur.

EXEMPLVM LXX.

Linguam Euagrius à ſancto Ammonio arguitur præcidiſſe, eo quod ſe ab informatione aliorum abſtinebat.

QVodam tempore adueniens beatus Euagrius ad ſanctum Ammonium viſitationis ſpiritualis gratia,dum multa de ſcripturis inter ſe conferrent, & lætarentur vtrique ſpiritualiter in Domino, poſtmodum dixit Euagrius ad Ammonium quaſi exprobrando ei,quia autem ſibi inciderat. Non times,inquit,graue peccatum,quia vt non acciperes ſacerdotium aurem abſcidiſti? Reſpondens autem Ammonius, dixit ei: Deprecor te, vt exores pro me ad Dominum, vt de alijs peccatis meis indulgentiam accipere merear. Nā de hoc admiſſo nō valde turbatur animus meus, Veruntamen te magis oportet timere,& ſolicitudinē gerere, qui eruditus es ſecundum ſeculi ſapientiam, & tantam ſciētiam diuinarum ſcripturarum habes, quam gratia Dei tibi contulit,vnde poſſes multos populos erudire, & elegiſti magis in eremi ſolitudine degere. Et ego quidē auriculam abſcidi, nam ipſe linguam abſcidiſti, quæ multos populos docere potuit.

EXEMPLVM LXXI.

Eleemoſynam daram à ſancta Melania abbas Pambo noluit nūmerare, vt eā multo melius Dominus numeraret.

REtulit mihi beata Melania, quia in primis cùm aduenissem de Roma in Alexādriam,& audiſſem de Abbatis Pambo virtutibus Iſidorum referentem (qui etiam perduxit me in ſolitudinem ad viſitandum ſanctos patres)obtuli ei vaſa argentea trecentarum librarum, deprecans eum,vt de rebus meis acciperet ad erogādum pauperibus. Ipſe verò ſedebat,& texebat de folijs palmarum ſportellas. Benedixit autem me dicens: Dominus Deus tribuat tibi mercedē. Et dixit diſpenſatori ſuo Theodoro; Suſcipe,& diſpenſa hoc in omni Libya, & inſulis fratribus: hæc enim monaſteria magis indigent. Præcepitque ei nulli in Ægypto dare, eo quod abundantior eſſet prouincia. Ego autem ſtabam expectans quaſi honorari,aut glorificari ſuper quod obtuleram, & nihil audiens ab eo dixi: Vt ſcias Domine quantū eſt,trecenta pondo ſunt. Ipſe verò nec reſpiciens me, reſpondit dicens: Cui obtuliſti hoc filia ponderare opus nō habet.Qui enim ponderat montes,& omnem molem terræ, multo amplius nouit quantitatem huius argenti. Si enim mihi hoc dediſſes, bene mihi diceres quantum eſt, ſi autem Deo obtuliſti, ille qui viduæ minuta non deſpexit pauperis, nec tuam oblationem tradet obliuioni. Palladius vita 10.

EXEMPLVM LXXII.

Tētatus infirmitate Beniamin Abbas ſemper gratias egit, & ipſe infirmior alios ab infirmitate liberauit.

IN monte Nitriæ fuit Beniamin quidā ſanctus vir, qui vixit vſque ad octoginta annos, abſtinentiſſimus, & ſtudium gerens circa virtutes animi. Conſecutus eſt autem à Domino gratiam ſanitatum, & ſi cui manus imponebat, aut oleum benedictum dabat, omnis ab eo infirmitas repellebatur. Hic itaque, qui tantæ gratiæ dignus habitus eſt, ante octo menſes mortis ſuæ hydropicus factus eſt,& in tantum corpus eius tumuit, vt alterum Iob putares. Aſſumens ergò nos beatus Dioſcorus

ſcorus Epiſcopus, me inquam, & beatum Euagrium dixit nobis: Venire, & videte nouum Iob in tanto tumore corporis, & paſſione inſanabili immenſam gratiarum actionem ſemper Deo reddentem. Abeuntes ergò vidimus eum in tanto tumore corporis, vt paruum eius digitum non poſſemus complecti digitis duarum manuum. Intuentes autem hanc paſſionem crudeliſſimam oculos auertebamus. Tunc dicit nobis beatus Beniamin: Orate filioli, vt non interior homo meus hydropicus fiat. Hoc enim corpus neque cùm bene ſe haberet, mihi quidquam profuit, neque cùm malè, me læſit. Per octo ergò menſes ſella eidem ponebatur latior, in qua inceſſabiliter ſedebat propter reliquas neceſſitates corporis. Nec enim iacerę poterat. In hac tamen paſſione poſitus alios ſanabat. Neceſſariò autem narrauimus paſſionem hanc, vt non conturbemur, ſi quando aliqua grauiſſima ægritudo viris iuſtis euenerit. Defuncto autem eo limen de oſtio tulerunt, & poſtes, vt poſſet corpus eius efferri. Tantus erat tumor corporis eius. Palladius vita 13.

EXEMPLVM LXXIII.

Infirmis quidam Apollonius vſq; ad mortem deuotiſſimè miniſtrauit.

Apollonius quidam nomine negotiator fuit, renuncianſque ſeculi actibus, & conuerſus ad ſeruitium Chriſti habitauit in monte Nitriæ, neque artem diſcere potuit, neque vacare in ſcribendis libris præ ſenectute. Viuens autem in ſupradicto monte, xxv. annos, hoc habuit ſtudium, vt ex proprijs pecunijs ac ſuis laboribus omnia neceſſaria compararet de Alexandria, & in omni fraternitate miniſtrabat infirmantibus, & erat videre eum à prima luce, vſq; ad horam nonā per ſingula oſtia ingredientem monaſteriola, nè quis fortè iaceret æger. Portabat autem vuam paſſam, mala granata, panem ſiligineum, oua, & ſimilia, quæ infirmis neceſſaria ſunt. Hanc exercuit conuerſationem in ſenectute ſua. Qui moriens ſimilem ſibi dereliquit apothecarium, rogans eum hanc exercere adminiſtrationem. Quinq; enim millibus monachorum habitantium in monte neceſſaria erat talis adminiſtratio, propter quod eremus eſſet locus ille, & deſertus. Palladius vita 14.

EXEMPLVM LXXIIII.

Exire cellam ſanctus Nathanael nullius ſuaſu præſumpſit, poſtquam ſe de ea diabolica factione eiectum cognouit.

Referebant de Abbate Nathanaele prę cipuè, quia tantam habebat patientię virtutem in cella, vt non moueretur à propoſito ſuo. In qua illuſus initio ab eo, qui omnes illudere feſtinat, & decipit, dæmone, tædio quodam oppreſſus, egreſſus eſt de prima cella, & aliam conſtruxit ſibi prope quendam vicum. Poſtquam autem perfecit eam, habitauit in ea. Poſt tres verò menſes affuit dæmon quadam nocte taurina pelle indutus ſicut carnifex, indumentum habens quaſi militis conſutum, & edens ſtrepitus taurina illa pelle. Ad quem ait beatus Nathanael: Quis es tu, qui talia præſumis ſuper hoſpitiolū meū? Reſpondens autem dæmon, dixit ei: Ego ſum, qui de illa cella te expuli, & veni vt & de hac te effugarem. Cognoſcens autē quia illuſus eſſet, reuertitur ſtatim ad priorem cellam, & complens in ea triginta & ſeptem annos non tranſiuit limen oſtij cellulæ contendens contra dæmonem, qui tot ac tanta ei fecerat, vt eum compelleret egredi è cella, quāta referre ſatis longum eſſet. In quibus obſeruans ſeptem Epiſcoporum ſanctorum virorum viſitationem, ſiue ex Dei permiſſione factam, ſiue ex tentatione maligni, propemodum fecit eum excidere à propoſito ſuo. Epiſcopi enim poſtquam oraſſent, egredientes non deduxit eos Nathanael, nec paſſum pedis. Dicunt ei miniſtri. j. diaconi, ſuperbam rem feciſti, vt non deduceres Epiſcopos. Ipſe autem dixit eis, ego & dominis Epiſcopis, omniq; ſeculo mortuus ſum. Habeo enim occultum propoſitum mentis meæ, ſcit Deus cor meum, qua de cauſa non deduxi eos. Expauens autēm dæmon de circumuentione hac, ſubornauit ſe ante nouem menſes mortis eius, & efficitur quaſi infans nouem annorū minans aſinum portantem panes in cophinis. Et propinquans veſpera profunda ad eius cellam, finxit cadere aſinum, & clamās quaſi infans, Abba (inquit) Nathanael miſerere

mei,

mei, & da mihi manum. Qui audiens vocẽ quaſi infantis aperuit oſtium, & ſtans ab intus, dixit ei: Quis es tu, & quid vis vt faciam tibi? Dicit ei: Illius ſum puerulus, & panes fero, quia conuiuium fratris ipſius eſt, & craſtino ſabbatho illuſceſcente neceſſaria eſt iſta oblatio: deprecor ne deſpicias me, ne fortè à beſtijs & leænis comedar, multæ enim ſunt in illis locis. Stãs autem & ſtupens beatus Nathanael, commotis viſceribus conturbatus cogitabat intra ſe, dicens; quia aut de mandato habeo cadere, aut de propoſito. Poſt hoc autem cogitauit: Melius eſt me non tranſgredi, quàm tantorũ annorum propoſitũ perdere, in confuſionem ſathanæ. Et cùm oraſſet, dicit loquenti ad ſe quaſi infanti: Audi infans, credo in Deũ, cui ſeruio, quia ſi neceſſarium ſit tibi adiutoriũ, tranſmittet tibi Deus, & neque leæna nocebit tibi, neque aliquis. Si autem tentatio, confeſtim reuelabit Deus. Et claudens oſtium introiuit. Confuſus autem dæmon, quia ſuperatus eſt, in turbinem reſolutus eſt quaſi onagri exilientis, & fugientis, & ſonos emittentis. Iſte triumphus beati Nathanael fuit, & hæc conuerſatio, & hic finis. Palladius vita 18.

EXEMPLVM LXXV.

Incantationibus mulier rarò communicans in equam mutatur.

VIr quidam Ægyptius concupiuit ingenuam mulierem maritatam, & nõ valens eam expugnare, locutus eſt malefico dicens: Facito, eã, vt amet me, & age vt proijciat eam vir eius. Accipiens autẽ maleficus, ſufficienter vſus eſt malificio, & fecit eam equam videri. Videns autem vir eius veniens deforis mirabatur, quia in lecto eius equa iaceret, & cœpit plangere, & eiulare. Nam loquebatur animali, & reſponſum non dabat. Itaque precatus eſt presbyteros vici, & adducens oſtendit eis. Qui non inuenerunt calamitatis cauſam. Illa autem vſque ad tres dies, neque fœnum accipiebat quomodo equa, neque panem ſicut homo, vtroque priuata cibo. Ad vltimum vt glorificaretur Deus, & appareret virtus ſancti Macharij, aſcendit in cor viri, vt duceret eam in ſolitudinem, & vinxit eam quaſi equam, & duxit in ſolitudinẽ. Cùm appropinquaret ergò ſtabant fratres iuxta celliã Macharij litigantes, & dicentes, quid adduxiſti huc equam iſtam? Dicit eis, vt miſericordiam conſequatur. Dicunt ei: quid enim habet? Qui reſpondit: Vxor mea erat, & in equam cõuerſa eſt, & hodie habet tertium diem nõ guſtans quicquam. Qui retulerunt ſancto Machario intus oranti, cui illius aduentũ reuelauerat Deus. Reſpondit ergò fratribus, & dicit eis; Equi vos eſtis, qui equorum oculos habetis. Illa autem mulier non eſt transfigurata, ſed ſolùm in oculis eorum, qui ſeducuntur, videtur equa. Et benedicens oleum, à vertice perunxit eam nudam, & ſuperorauit, & ſtatim fecit eam mulierem videri ab omnibus. Dans autẽ ei cibum fecit eam manducare, & dimiſit cum proprio viro gratias referentẽ Deo. Et præcepit ei dicens: Nunquam ceſſes à communione. Hæc autem tibi euenerunt, quia per quinque ſeptimanas non appropinquaſti diuinis. Idem vita 19. Macharij Ægyptij.

EXEMPLVM LXXVI.

Abſtinentia ſua Macharius ieiunium Thabenneſiotarum monachorum confudit.

ERat autem & alius quidã Macharius Alexandrinus presbyter in loco habitans, qui dicitur Cellia: hic ſanctus Macharius audiens quia magnam conuerſationem, & regulam diſciplinæ Thabenneſiotæ monachi haberent, mutato habitu, accipiensq; indumẽta ruſtici per dies xv. aſcendit in Thebaidẽ per ſolitudinem. Et ingreſſus monaſterium Thabenneſiotarũ quærebat Abbatem, vt eius præſentaretur aſpectibus, virũ ſanctum Pachomium nomine probatiſſimũ famulum Dei, gratiam prophetiç habentem, cui occultatus eſt nutu Dei aduentus Macharij. Repræſentatus ergò dixit ei: Deprecor te Domine ſancte Pater ſuſcipe me in monaſteriũ, vt efficiar monachus. Dixit ei Pachomius: Iã ſenectute prouectus abſtinentiam non vales ſuſtinere: fratres enim continentiſſimi ſunt, & non ferens eorum laborem, & ſcandalum paſſus regredieris detrahendo eis. Et non ſuſcepit eũ nec prima, nec ſecunda die vſq; ad dies ſeptem. Cùm ergò perſeueraret etiam ieiunus permanẽs, poſt hoc

dixit

dixit ei: Suſcipe me Abba,& ſi non ieiunauero ſicut alij fratres,operatusq; non fuero ſicut & illi, tunc iube me iactari foras. Hæc audiens abbas iuſſit fratribus, vt ſuſciperent eum. Eſt autem congregatio vnius monaſterij mille quadringenti viri. Multorum enim monaſteriorũ beatus Pachomius pater erat, & multorum milliũ monachorum congregatio erat. Ingreſſus eſt ergò in monaſterium. Tranſacto autem pauco tempore ſuperuenit quadrageſima, & vidit ſingulos quoſq; addentes ieiunijs, & abſtinentiæ. Quidam enim eorum poſt duos dies reficiebant ſe, alij autem poſt quinque dies capiebant cibum, alij verò per totam noctem vigilantes orationibus inſiſtebant, per diem autem opera manuum exercebant. Hic verò ſanctus Macharius ſtabat in angulo tam diebus, quàm noctibus, non diſcedens quoquam vſque dies xl. complerentur. Aduenit & Paſcha, neque tunc panem guſtauit, nec aliud quodque pulmentum, niſi folia tantum de caulibus, & hoc ſemel in ſeptimana die Dominica ſumebat: nec diſcedebat de angulo illo, vbi elegerat ſtare, niſi tantùm corporalis neceſſitatis cauſa, & ſtatim feſtinanter reuertebatur, & claudebat oſtium ſuper ſe, & nihil penitus loquebatur, ſed in ſilentio tantùm labia eius mouebantur, & non ceſſabat continuè & ſine ceſſatione in corde ſuo eloquia Domini, diuinamq; ſcripturæ commemorationem meditari,&opera manuũ inceſſanter exercere multo amplius,quã alij fratres. Hæc fratres videntes, penè omnes ſcandalizati ſunt, murmurantesq; dixerunt præpoſito monaſterij: Vnde nobis hunc adduxiſti tanquã ſine carne degentem ad condemnationem noſtram? Proijce eum, cognoſce,quia valde ſcãdalizantur fratres in eo. Hæc audiens præpoſitus monaſterij admirans tam diſtrictam cõuerſationem eius, orauit Dominum,dicens: Manifeſta mihi peccatori ſeruo tuo Domine, quid agere debeam? Et reuelatum eſt ei, quod ipſe eſſet Macharius. Eduxit autem eum foras in oratorium, vbi altare poſitum erat, & amplectens oſculatus eſt eum, & dixit ei: Verè vir beatus es ſancte Machari, & latuiſti nos. Olim enim ex multo tempore deſiderabamus videre ſanctitatem tuam, & gratias agimus Domino Ieſu, quia in ſpiritualibus bonis, maximeq; in virtute abſtinentiæ erudiſti nos, & paruulos noſtros non alta ſapere in cõuerſatione ſua. Reuertere ergò ad locum tuum,non enim parum ædificaſti nos beatiſſime pater, & ora indeſinenter pro nobis. Idem vita 20. Macharij Alexandrini.

EXEMPLVM LXXVII.

Luxurioſus ſacerdos vlcere peſſimo percutitur à domino, & dato iuramento quod de cætero nõ celebraret, à ſancto Machario curatur.

QVodam tempore viſitationis, atque ædificationis gratia perrexi ego Palladius ad eum,& inueni ante oſtiũ atrij eius iacentem quendam presbyterũ toto tempore vlceribus plenũ, capitis autem eius etiam ipſa oſſa computruerant: qui ideò aduenerat,vt orationibus eius ſanitatem reciperet. Sed ſanctus Macharius non ſuſcipiebat eum. Ego autem proſtraui me in terram ante pedes eius, & deprecabar vt ſuſciperet eum. Reſpõdensq; vir beatus,dixit mihi: Indignus eſt vt ſanitatem recipiat,ſed magis increpa eũ, & ſuade ei, vt nõ audeat accedere ad ſacroſanctũ altare Domini, & offerre ſacrificium Domino,quia fornicãdo offert,& propter hoc caſtigatur. Suade ergò ei, vt reſipiſcat, & condignã agat pœnitentiam, vt miſericordiã à Domino mereatur accipere. Itaque ego egreſſus ad illũ infirmum, dixi ei oĩa. Et ille terribiliter conturbatus, intremuit, iurauitq́: quia in exitũ vitæ ſuæ nõ vſurparet ad altare Domini accedere. Poſt hoc præcepit, vt ingrederetur, ſuſcepitq; eum,& dixit ei: Credis quia Deus eſt,quẽ nihil latet? reſpondit. Etiã domine, Dixit ei: Nunquid potuiſti illudere, aut latere Deum? Reſpondit, non. Ait ergò: Si ergò cognoſcis tanti criminis peccatum tuum, & Dei caſtigationem intelligis, pro qua cauſa tanti mali plaga in corpore tuo eſt,ideoque percuſſus es,ceſſa à malis tuis, & corrige de cætero, & confitere ſemper cum lachrymis pœnitentiæ, & intimo cordis dolore in conſpectu Domini peccatum tuum, vt in die iudicij poſſis aliquam miſericordiam ac pietatem Domini inuenire. Dedit ergò ſacramentum ſe nunquam peccare, neque ad ſacroſanctum

ſanctum altare accedere, nec oblationem conſecrare, ſed ſicut laici ſortem habere. Itaq; poſt hoc impoſuit ei manum,& orauit pro eo ad Dominum, & in paucis diebus ſanus factus eſt, capillique eius creuerunt,& abijt ſanus.ibidem.

EXEMPLVM LXXVIII.

Exire cellam nolens Macharius in limine cellæ ſe proiecit,dicens, Trahite dæmones,trahite.

REferebat autem idē Macharius,quod quodam tempore nimis ei moleſtæ fuerunt cogitationes vanæ gloriæ, ſcilicet vt qualicumque modo eijcerent eum de cella eius,& de ſecreta eremi conuerſatione,ſuggerentes ei vt ædificationis gratia, ad remedium, & ſanitates hominum Romam pergeret pro ſalute animarum multarum. Inerat enim ei gratia Domini contra immundos ſpiritus.Et cum diutius inſiſterent ei huiuſmodi cogitationes,& nec orante eo ceſſarent, iactauit ſe pronus in terram, & extendit pedes ſuos aforis limē oſtij cellulæ ſuæ clamans,& dicentes:Trahite dæmones, trahite, ego enim pedibus meis non vado, ſed ſi poteſtis me hinc abducite. Ego quippe teſtor Deum,quia hic iaceo vſque ad veſperam. Poſtmodum ſurrexit ad conſuetum opus Domini. ibidem.

EXEMPLVM LXXIX.

Furto captam pellem Macharius ab hyæna recipere noluit, niſi promitteret ſe de cætero pauperum quadrupedia non læſuram.

REferebat nobis vir ſummę ſanctitatis Paſnucius diſcipulus eius, quoniam quadam die hyæna accipiens catulum ſuū cęcum obtulit ſancto Machario, & capite pulſans atrij eius oſtium aperuit,& ingreſſa ſedente ſancto viro proiecit catulum ad pedes. Ipſe autem accipiens cum expuit in oculos eius, & orauit, & lactauit eum hyæna,leuauitque eum,& abijt. Altera die pellem ouinam grandem attulit ei hyæna. Sanctus verò pellem videns, dicebat hyænæ: Vnde tibi hoc,niſi quia comediſti cuiuſdam ouē,forſitan & pauperis? Quod ergò de iniuſtitia eſt non accipio à te. Illa verò inclinans caput ſuum in pauimento, deprecabatur eum, & ad pedes ſancti depoſuit pellē.Ipſe verò dicebat ei:Dico tibi,quia non accipiam illam,niſi mihi promiſeris, vt nunquā amodo contriſtes pauperes deuorando quadrupedia eorum. Illa verò quaſi conſentiens nutu capitis ſui quaſi promittebat: tunc ſuſcepit pellem ab ea.ibidem.

EXEMPLVM LXXX.

Miſericordia in pauperes ductus Macharius,cautè quandam ditiſſimam,ſed elatam virginem ſpoliauit.

VIrgo quædam fuit in Alexandria ornatu quidem indumenti humilis, propoſito autem mentis elata,diues in pecunijs nimijs,nunquam autem procedēs, & neque peregrino, aut virginibus ſeu Eccleſię,vel pauperibus minimum quod aliquando porrexit. Hæc multis monitis patrum non abiecit ſiluam diuitiarum. Erat ei & genus non minimum, in quibus adoptauit ſibi filiam germanæ ſuæ, cui nocte & die promittebat ſubſtantiam ſuam. A cęleſti enim deſiderio mentem alienatam gerebat. Huic ergò virgini volens, vt ita dicam, venam incidere ad leuandam auaritiam ſanctiſſimus Macharius presbyter,& præpoſitus pauperum leproſorum, compoſuit & inuenit artem huiuſmodi. Fuerat enim à iuuentute ſua lapidarius,quem dicunt gemmas diſtrahere,qui abijt,& dixit ei: Lapides precioſi,ſmaragdi,& hyacinthi incurrerunt mihi, & ſiue inuentitij ſint,ſiue furtiui docere non poſſum. Precioſi autem ſunt nimis, ita vt non poſſint ęſtimari quàm præclari habeantur, vendit autem qui habet eos quingentis ſolidis: ſi placet tibi eos tollere,da quingentos nummos,& de vno lapide potes accipere quingentos ſolidos. Alios autem in ornamento neptis tuæ præparabis. Virgo autem intentiſſimè audiens delectata eſt, & cadens ad pedes eius,dixit: Per ſanctitatem tuam, ne quis alius eos comparet. Inuitauit ergò eam presbyter dicens: Veni vſque ad cellam meam,& vide eos, quæ non adquiuit, ſed adorans eū dedit quingentos ſoli-

dos dicens: Quomodo vis tolle eos, ego enim cauſam non habeo. Ipſe autem accipiens erogauit pauperibus. Tempore autem tranſacto, eo quod magnæ opinionis ac reuerentiæ erat, reuerebatur eum commonere ſupra dicta virgo. Ad vltimum inueniens eũ in Eccleſia dixit: Rogo te Domine, quid iubes propter lapides illos, pro quibus dedimus quingentos ſolidos. Qui reſpondens dicit ei: Ex tunc quo dediſti mihi aurum tradidi illud in precium gemmarum, & ſi vis venire, & videre eos, in hoſpitio vbi ſunt veni, & vide, ibi enim iacẽt. Et ſi tibi placuerint bene, ſin verò, tolle quod tuum eſt, quæ promptiſſimè perrexit ad cellam. Erat autem hoſpitium pauperum, in quo leproſi iacebant. In inferioribus quidem habebat mulieres, in ſuperioribus verò viros. Adducens ergò eam, inducit eam in ianuam, & dicit ei, quos vis videre prius, hyacinthos, aut ſmaragdos? Dicit ei: quos ipſe vis Domine. Et ait: Ecce iſti ſunt hyacinthi. Iterum autẽ ipſe deduxit eam in inferiora, & oſtendens ei mulieres dixit: Iſti ſunt ſmaragdi, ſi tibi placeret, bene, ſin autem, recipe quod tuum eſt. Itaque verecundiam paſſa, egreſſa eſt. Et abiens ex multa triſtitia infirmata eſt. Poſt hæc etiam gratias egit presbytero. Puella autem, de qua ſolicita erat poſt nuptias ſine filijs defuncta eſt. Palladius vita 6.

EXEMPLVM LXXXI.

Verbum Dei audiens Moyſes Æthiops mirabiliter conuertitur, & de ſæuo latrone ſeruus Chriſti manſuetus efficitur.

QVidam Moyſes nomine, Æthiops genere, ſeruus fuit cuiuſdam curialis, quem propter multam peruerſitatem, & furta, & latronicia proiecit Dominus eius. Dicebatur enim, quia vſque ad homicidia perueniſſet. Compellor autẽ dicere mala eius, vt oſtendam virtutem pœnitentiæ eius. Dicebant ergò, quia dux latronum erat, ſicut ex ipſis operibus eius oſtenditur in furtis & latrocinijs. Deniq; cuidam paſtori malitiam retinens ſubitò voluit in nocte irruere, & interficere eũ. Perquiſiuit autem loca, vbi caulas haberet ouium. Indicatumq; eſt ei, quia trans Nilum eſſet. Ille mordicus tenẽs gladium in ore, tunicam impoſuit ſuper caput ſuum, & tranſnatauit fluuium. Dum ergò ille natarет ita ſtuduit paſtor ille ſe occultare, & latere. Nam ille vtpote latro quatuor arietes occidit, & ligans eos, trahensq; per flumen iterum renatauit. Et egreſſus de flumine, excoriauit eos, & comedens optima quæq; carnium, reliqua in vina diſtraxit, bibitq; decẽ & octo calices. Statimq; quinquaginta millia itinere ſub die fecit, & peruenit ad locum vbi erant ſocij eius. Iſte ergò talis ac tantus latro, in tantis malis cõuerſatus eſt. Quomodo tempore à quodã religioſo viro audiens verbum Dei, & in die iudicij futuram examinationem inter iuſtos & peccatores, inter crimmoſos & sãctos, ac etiam amaras gehennæ, & ignis æterni pœnas, & cruciatus ſine fine in tenebris exterioribus, quæ præparata ſunt iniquis & peccatoribus, item audiens æternam gloriam, & æternos honores, & requiem in regno cœlorum inter angelos ſanctos, quæ præparauit Deus ſanctis & iuſtis ſeruientibus ſibi, compũctus corde cœpit amariſſimè flere cum gemitu & eiulatu. Ingreſſusque monaſterium dedit ſe in pœnitentiam, & cruciabat ſe in multis lachrymis indulgentiam & veniam peccatorum ſuorum pietate & miſericordia Domini poſtulando, & ita permanſit in monaſterio. Palladius vita 22.

EXEMPLVM LXXXII.

Idem latrones cellã eius ingreſſos, ſimul ligauit, & ad eccleſiam detulit, illi autem ſunt conuerſi.

QVodam tempore in cellulam eius latrones ingreſſi ſunt ignorantes quis eſſet. Erant autem quatuor, quos ligauit ſimul, & impoſuit eos ſibi in dorſum, & detulit eos ad eccleſiam fratrũ dicens: Quia iam mihi non expedit nocere alicui, quod iuberis de iſtis diſponite. Tũ illi latrones cognouerunt, quod ipſe eſſet Moyſes, qui fuerat ſceleratiſſimus inter latrones, & compuncti ſunt corde glorificantes Deum, qui non repellit peccatores, ſed ſuſcipit pœnitentes, vt ſaluentur in æterna ſalute. Et hęc dicentes compuncti ſunt corde, & dederunt ſe in pœnitentiam abrenunciantes omnibus malis actibus,

bus, & concupiſcentijs, carnalibusque deſiderijs. ibidem.

EXEMPLVM LXXXIII.

Tentatus luxuria Moyſes Æthiops quam viriliter reſtitit.

HVic Moyſi inſtiterunt dæmones, ſecundum conſuetudinem eius antiquam luxuriam fornicationis ingerentes ei. Qui tam valide tentatus eſt, ſicut ipſe referebat, vt paulominus de propoſito excideret ſuo. Itaque ex hoc validius abſtinebat, & vigilias amplius addebat ſibi, & opera manuum propenſius exercebat tabefaciens corpus ſuum. Denique propoſuit ſibi, ſe non dormire iacētem in mattula, ſed per totam noctem ſtando in cella orabat, & pſalmodiam explebat. Nam parietibus ſe reclinans parum quid ſomni capiebat. ibidem.

EXEMPLVM LXXXIV.

Somnijs immundis vexatus Moyſes noluit à nimio labore quieſcere, donec ſomnia illa ceſſarent.

ITerum poſuit ſibi obſeruantiam aliam. Egrediebatur noctibus, & ibat per cellas ſeniorum, & tollebat hydrias eorum, in quibus ſibi illi hauriebant, & portabat illis aquam. In longinquo enim habebant aquam, & quidam duo millia, alij autem & quinque millia. Quadā verò nocte non ſufferens dæmon feruentem eius fidei conuerſationem, inclinato eo in puteum dum hauriret aquam, percuſſit eum in renes vecte, & reliquit eum. Denique nimio dolore obmutuit, & remanſit velut mortuus. Alia die veniēs quidam haurire aquam, inuenit eum iacentem, & renunciauit beato Iſidoro presbytero Scetę, & miſit, & leuauerunt eum, & detulerunt ad Eccleſiam, & prope per annum ita infirmatus eſt, vt vix reſumeret vires ſuas. Dixit autem ei Iſidorus presbyter: Quieſce Moyſes, & noli indiſcretè præſumere, ſed magis cum diſcretione tam abſtinentiam, quam vigilias, & opera manuum exerce. Reſpondens autē Moyſes ait: Non quieſcam beatiſſime pater, vſquequo quieſcant (adiuuāte me gratia Domini) immundiſſimæ cogitationes, & ſomnia, quæ immittunt nequiſſimi dæmones, ſicut ſcriptum eſt: Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant. Videns autem beatus Iſidorus fixam in Domino fidei eius conſtantiam, ſurrexit, & expandit manus ad orationem, dixitque ei: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti donante gratia eius ex hodierna die iam quieuerunt ſomnia, quæ inquietare te ſolebant. Igitur glorificans, & gratias agens Saluatori Domino, reuerſus eſt ad cellam ſuam. Poſt aliquod autem tempus interrogauit eum Iſidorus presbyter de moleſtia cogitationum carnalium. Et ille reſpondens dixit: Protegente me Chriſto Domino meo, & orationibus tuis nihil tale patior. Huic ergò Deus donauit gratiam ad effugandos ex obſeſſis corporibus dæmones, ita vt muſcas non magis timeamus, quam ille dæmones. Hæc conuerſatio Moyſi Æthiopis, qui etiam ipſe erat inter magnos annumeratus patres: defunctus eſt annorum lxxv. Reliquit verò diſcipulos monachos ſeptuaginta. ibidem.

EXEMPLVM LXXXV.

Conuerſionem Euagrius ſemel & iterum diſtulit, ſed in exceſſu ab Angelo incarceratus, & monitus, & iuramento dato exiens, perfectè compleuit.

BEatus Euagrius primò lector à Baſilio, deinde diaconus a Gregorio Nazianzeno ordinatus eſt. Hic cum eſſet inſtructiſſimus in diuinis ſcripturis contra omnes hæreſes ita florebat, vt in magna ciuitate Conſtantinopolitana ob eloquium potentiſſimum ab omnibus in honore, & dilectione haberetur. Vnde faſcinatio nugacitatis diabolicæ, quæ inſectatur obſcurare bona, immiſit in corde eis cogitationes deſiderii carnalis concupiſcentiæ muliebris. Denique, ſicut poſtmodū nobis ipſe referebat, adamauit eum mulier, quæ erat magnifici cuiuſdā de primatibus palatij viri vxor. Euagrius autem timens Deū, & verens propriam conſcientiam, ac præ oculis ponēs magnitudinem confuſionis, maximeque gaudentes hæreticos, Dominum orabat deprecans Saluatorem Chriſtum, vt impediretur tam rabida mulieris

contra ſe inſtantia. Nam ipſe quidem volebat recedere, ſed non valebat, colligationibus obſequiorum eius detentus. Poſtquam autem multis precibus exorauit Dominum, vt liberaret eum à peccato maximo, quod opere penè perpetrabatur, affuit ei angelica viſitatio in ſpecie militum præfecti, & rapiens eum perduxit in prætorium præfecti, & miſit eum in cuſtodiam carceris, ferreisque catenis ceruicem, & manus eius colligauit. Sed pro qua cauſa hoc pateretur non dicebat ei. Ipſe autem in conſcientia ſua nouerat, qua de cauſa hoc ſuſtineret. Arbitrabatur enim quod vir illius matronæ interpellaſſet accuſans eum. Cùm autem vehementer angeretur, audiebat enim ſtrepitum, & voces aliorum, qui diuerſis ſupplicijs torquebantur apud iudicem pro criminalibus cauſis, ideò permanebat valde territus, & contremiſcens. Cùm autem transfiguraſſet ſe Angelus, qui viſionem concinnauerat, quaſi in figuram eius amici, qui valde diligebat eum, dixit ei, cùm teneretur in vinculis inter quadraginta reorum perſonas, quid hic teneris, domine diacone? Reſpondit Euagrius dicens: In veritate tibi dico, non noui quapropter hic teneor: ſuſpicio autem mihi eſt, quia vir ille magnificus ex præfectis interpellauit contra me iudicem irrationabiliter zelo percuſſus, & timeo nè fortè pecunijs iudex corruptus tormentis me ſubijciat. Reſpondens dixit ei: Si audis me amicum tuum, non expedit tibi in ciuitate hac conuerſari. Reſpondens autẽ Euagrius dixit: Si Deus liberauerit me de anguſtia, & circumuentione hac, & videris me in Conſtantinopoli, ſcito quia iuſtè ſuſtineo pœnas. Ait ei: Affer Euangelium, & iura mihi in Euangelio, quia recedas de ciuitate hac, vt ſollicitus ſis de ſalute animæ tuæ, & liberabo te de hac neceſſitate. Detulit ergò Euangelium, & iurauit dicens, quia vna ſolùm die, vt veſtimenta poſſim in nauim mittere, remoror. Et ſacramento dato, redijt de exceſſu, quem perpeſſus in nocte fuerat, & exurgens cogitauit apud ſe, quia licet in exceſſu fuit ſacramentum, ſed tamen iuraui, & mittens quæ habebat in nauim, venit Hieroſolymam. Suſcepit autem eum beata Melania quondam ſenatrix Romana, cuius filij, & nepotes ſunt primi in ſenatu, nunc autem famula Chriſti vera. Palladius vita 86.

EXEMPLVM LXXXVI.

Vitæ melioris promiſſionem non exequẽs Euagrius diuturna infirmitate corripitur, monitis & precibus ſanctæ Melaniæ ſanatur, eius viuendi modus, & quamdiu tentatione luxuriæ fuerit oppugnatus.

ITerum autem diabolus indurauit cor eius tanquam iuuenis. Cœpit etiã ibi mutare veſtes eius, & in eloquio ſermonis exaltabatur in gloria vana. Deus autem qui propter ſuam miſericordiam magnã impedit occaſiones perditionis noſtræ, permiſit vt nimietas febrium tabefaſceret corpus eius, & infirmitate longa laceraretur per ſex menſes: adhibentes enim ei medici diuerſa medicamina nihil proficiebant. Tunc dixit ei ſancta Melania: Non mihi placet, fili, tam longa infirmitas tua: dic ergò mihi quæ ſunt in corde tuo. Nõ enim eſt abſque permiſſu Dei hæc infirmitas tua. Et ſtatim confeſſus eſt omnia, quę in animo ſuo erant. Ait ei famula Dei: Promitte coram Deo, quia teneas promiſſionem ſolitariæ vitæ, quam Domino ſpopondiſti, & licet peccatrix deprecor Dominum, vt detur tibi tẽpus vitæ tuæ, quatenus adimplere poſſis, quæ pro ſalute animæ tuæ ſtatuiſti. Ipſe verò acquieuit ſalutaribus monitis eius, & in paucis diebus ſanus factus petijt, & deprecatus eſt vt famula Dei pro ſe oraret. Ipſa enim veſtimenta monachalis propoſiti induerat. Egreſſus autem profectus eſt in montem Nitriæ, qui eſt in Ægypto, in quo habitauit duos annos. Tertio autem anno ingreſſus eſt ſolitudinem, & ibi conuerſatus eſt xxiiij. annis cum his, qui ſunt in loco, qui dicitur Cellia. Comedebat autem libram panis in die, & in tres menſes italicum olei: nam nihil coctum ſumebat in cibum, nec aliquid de pomis guſtabat: vir certè ex multa opulentia & abundãtia deliciarũ veniens. Faciebat autem in die orationes cẽtum, exceptis vigilijs nocturnis. Scribebat verò, vt de opere manuũ ſuarũ ſumeret cibum. Pulchrè enim ſcribebat liberalem manũ. Intra paucos ergò annos lumen ſciẽtiæ, & veritatis, & diuinæ ſcientiæ,

tiæ,& diſcretionis ſpirituum gratiã à Domino Chriſto percipere meruit. Quantos autẽ libros,& expoſitiones de diuinis ſcripturis conſcripſit, manifeſtum eſt omnibus,& maximè his,qui præclara eius opuſcula admirantes ad fidem Domini Saluatoris relicto errore conuerſi ſunt. Sexto verò anno conuerſionis eius,in quibus nihil coctum in cibo accipiebat, neceſſitate corporis propter infirmitatẽ ſtomachi coctum cibum accipere compulſus eſt. Panẽ quidem iam non contigit: olera verò, & ptiſanas,ac legumen vſque ad duos annos accipiens,ita defunctus eſt, communicans ſacroſãcto myſterio in Eccleſia in die Epiphaniæ Domini. Referebant autem nobis qui circa eum erant, & obſeruabant eum, quia ante vnũ diem mortis ſuę dixit,quia iam tertius annus eſt,ex quo non moleſtor à carnali concupiſcentia. Certè poſt tantã ac talem vitam,& aridam abſtinentiam,& labores,ac dolores,& orationes ſine intermiſſione. Huic in monaſterio degenti nunciata eſt mors patris ſui qui dixit nuncianti ſibi: Ceſſa blaſphemare,meus enim pater immortalis eſt. ibidem.

EXEMPLVM LXXXVII.

Infirmo leproſo Eulogius ſolicitè miniſtrauit.

EVlogius quidam ſcholaſticus erat & eruditus vir, qui amore diuino compunctus abrenunciauit turbis hominum, omnemq; ſubſtantiam ſuam diſtraxit, & erogauit pauperibus. Itaque paucos denarios in vſus proprios reſeruauit, cogitans apud ſemetipſum, quia operari proprijs manibus non valeo, nec in monaſterij congregationem ingredi poſſum. Inuenit ergò quendam in platea iacẽtem leproſum, qui nec manus habebat, nec pedes, cuius tantummodo lingua vigebat. Stans autem Eulogius prope eum,orauit Dominum,& poſuit quaſi pactum cum Domino,dicẽs: Domine in nomine tuo leuabo hunc leproſum in domum meam,& miniſtrabo ei, & fouebo eum vſque ad mortem, vt propter hunc & ego inueniam miſericordiam tuã. Dona ergò mihi Chriſte Domine patientiam ad huius obſequium, & accedens ad leproſum,dixit ei: Si vis pater, ſuſcipio te in domum meam,& fouebo te. Et ille reſpondens,dixit: Si digneris facere gratias ago. Adduxit ergò aſinum,& leuauit eum, & duxit in domum ſuam, & adhibebat ei curam diligenter. Itaque per annos xv. gubernabatur, & accipiebat curam de manibus Eulogij, & condignè nutriebatur. Poſt xv. autem annos inſidiatus eſt ei diabolus,& clamare cœpit contra Eulogium, multiſq; iniurijs, & detractionibus afficere virum. Dicebat enim ei: Multa mala cõmiſiſti fugitiue, forſitan Domini tui alienas pecunias furatus es,& per me vis à peccatis tuis liberari,& clamabat: Iacta me in plateam, vbi ante iacebam,carnes deſidero manducare. Hoc cum audiſſet Eulogius, obtulit ei carnes in cibum. Iterum ille clamabat: Non acquieſco, ſed, vt dixi, iacta me in plateam,populos volo videre, iacta me vbi me inueniſti. Forſitan ſi manus habuiſſet exuffocare ſe potuit, in tantum eũ dæmon exagitabat. Ideoque valde ſollicitus Eulogius perrexit ad monaſteria virorum Dei,& dixit ei: Quid faciam Domini mei patres, quia in deſperationem me adducit leproſus iſte? Proijcere eũ timeo, quia Deo dextras dedi, & promiſi vſq; ad mortem continere,& fouere eum. Si ergò non proiecero eum,ſed per violentiam tenere voluero,peſſimos dies,& amariſſimas noctes faciet mihi. Ad hęc illi dixerunt ei: Dum adhuc in corpore eſt magnus, ac beatiſſimus famulus Dei pater Antonius aſcẽde in nauim pariter cum illo leproſo, & vade in monaſterium, vbi monachi eius ſunt,& expecta ibi vſquequo dum egrediatur de ſpelunca,& veniat ad monaſterium, & quicquid dixerit tibi,obſerua,& acquieſce eius ſententiæ. Deus enim per ipſum tibi dicet. Miſit ergò leproſum illum in nauim,illeq; pariter aſcendit,& nauigantes venerunt ad monaſterium diſcipulorũ beati Antonii. Euenit autem in alia die, vt veniret pater Antonius iam veſpera peracta. Quando autem adueniebat in monaſterium hanc habebat conſuetudinem: vocabat Macharium,& interrogabat eum, dicens: Frater Machari, venerunt aliqui fratres huc? Reſpondebat: Etiã venerunt. Iterum interrogabat: Ægyptij ſunt, an Hieroſolymitæ? Dederat enim eis ſignum, dicens: Quãdo videritis inquietiores,dicite, quia Ægyptij ſunt; quando autem religio

ſiores,dicite,quia Hieroſolymitæ ſunt. Interrogauit autem ſecundum conſuetudinem,fratres Ægyptij ſunt,an Hieroſolymitæ? Reſpondit Macharius,& dixit:quia mixti ſunt. Quando autem dicebat, quia Ægyptij ſunt, iubebat beatus Antonius vt pulmentum lenticulæ apponerent eis cibum, & quando reſeciſſent, faciebat eis orationem,& dimittebat eos: quando autem dicebat,quia Hieroſolymitæ ſunt,ſedebat per totam noctem diſputans cum eis de verbis Dei,quæ ad ſalutẽ animæ pertinent. In illa ergò veſpera ſedebat, & vocabat omnes fratres. Qui cum aduenissent, ſubitò vocauit:Eulogi,Eulogi,cumtamen nullus indicaſſet nomen eius:tertiò etiam vocatus Eulogius,non reſpondit ei, arbitrabatur enim quod alium Eulogium ex monaſterio vocaret. Tunc dicit ei: Tibi dico Eulogi,qui ab Alexandria veniſti. Reſpondit Eulogius,& dixit: quid iubes Domine? Interrogauit eum Antonius: Quid huc veniſti? Ait Eulogius: Et quis reuelauit tibi nomen meum,cauſamq; manifeſtauit? Dixit ei Antonius: Scio propter quid veniſti:ſed coram omnibus edicito,vt & ipſi audiant. Eulogis dixit: hunc leproſum inueni iacentem in platea, & leuaui eum, & promiſi Deo vt eum fouerem,quatenus & ſaluus efficiar, & ipſe per meum obſequium repauſatione habeat. Et quia poſt tot annos recedere vult à me, & nimis exacerbat me,dum feſtinat recedere,& cogitaui proijcere eum, ideò ad ſanctitatem tuã veni,vt mihi des conſilium quid agere debeam,& ores pro me. Nimis enim ſollicitus ſum, & tribulor pro iſta cauſa. Tunc auſtero vultu reſpiciens eum Antonius dixit: Tu proijcis eum,ſed qui fecit eum nõ proijcit eum. Iactas eum tu, ſed ſuſcitabit Deus meliorem,& conſolabitur eum. Et ſilens Eulogius pauefactus eſt,fremẽs beatus Antonius cœpit aſperioribus verbis increpare leproſum illum, & clamans dicebat ei:Leproſe inueterate dierum malorũ, indigne cœli & terræ, non quieſces blaſphemare Deũ. Ignoras quia Chriſtus eſt, qui miniſtrat tibi, quomodò audes aduerſus Chriſtum talia proloqui? Nunquid nõ propter Chriſtum ſemetipſum ſeruum ſe exhibuit Eulogius ad tuum miniſterium. Increpans ergò & hunc reliquit. Poſt hæc coram omnibus dixit eis, quæ expediebãt ſaluti animę eorum,admonens Eulogium & leproſum,vt non ſepararentur ab alterutro,ſed in cellam veſtram,inquit, pergite. In præſentiarum enim vos viſitat Deus. Tentatio enim hæc euenit, quia vtriq; circa finem eſtis, & coronæ vobis præparantur, ne veniens angelus non inueniat vos in eodem loco,& propoſito,& perdatis tãti temporis mercedem boni operis. His auditis cũ feſtinatione reuerſi ſunt ad propriam cellam. Et poſt xl. dies defunctus eſt Eulogius, & poſt tres dies ſimiliter requieuit leproſus. Poſt aliquos verò dies quidam nomine Cronius de Thebaida deſcendit in monaſterium Alexandrię,& inuenit quoſdam fratres diem tertium leprõſi celebrãtes, quoſdam autem quadrageſimum Eulogij. Agnouit ergò Cronius, & obſtupuit, & accipiens euangelium propoſuit fraternitati, & iurauit referens eis, quomodo omnia quæ euenerunt Eulogio & leproſo prędixit beatus Antonius. Palladius vita 26.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Dæmon animas in cœlum volare volentes in ſpecie gigantis prohibuit.

ETiam hoc referebat nobis Cronius, quia in nocte quadã, dum verbo prolixius nos doceret sãctus pater Antonius & hoc intulit dicens: quia per annum integrum oraui, vt reuelare mihi dignaretur per gratiam ſuam Dominus locum iuſtorum & peccatorum. Et vidi excelſum quendam gigantem vſque ad nubes pertingentem, manus extentas habentem, & ſubter eum ſtagnum velut mare, & ignis flammabat feruebatque velut caldaria, & videbam animas velut in ſpecie auium volantes,& quantæ cumque quidem ſupervolabant manus eius,& caput, ſaluabantur, & vſque ad cœlum perueniebant; quantæ autem vſque ad manus eius perueniſſent non valentes ſuperius volare, percutiebat eas manibus ſuis,& allidebat, cadebantq; in ſtagnum ferueus. Audiui quoq; vocem dicentem mihi: has eſſe animas peccatorum,nam illas,quæ gigantem illum ſuper uolant, ipſas eſſe animas iuſtorum, quas pondus peccati non grauat, & ideò poſſũt ad altiora conſcendere, quæ in paradiſo

Dei

Dei ſaluantur? Aliæ autem ſunt peccatorum, quæ in infernum demerguntur, quia non egerunt pœnitentiam dum in corpore erant, vt indulgentiam peccatorum vel criminum ſuorum à Christi Domini pietate mererentur accipere: nunc autem traduntur ad infernorum tenebras, vbi eſt fletus, & ſtridor dentium præ nimietate pœnarum æternarum. Ibidem vita 27.

EXEMPLVM LXXXIX.

Luxuriantem filium ſuum Innocentius abbas à dæmonio poſtulauit poſſideri.

BEatus Innocentius presbyter in monte Oliueti fuit: iſte ſimplex ſupra modum erat. Nam in palatio clarus in militia fuit. Veruntamen in initio imperij Conſtantini abrenunciauit ſeculo cum vxore ſua. Hic habebat filium nomine Paulum domeſticum, militantem. Hic inſtinctu diaboli peccauit cũ filia presbyteri. Quod cùm audiſſet pater eius Innocentius, orauit Dominum, dicens: Domine Deus amator caſtitatis da ei talem correptionis ſpiritum, vt iam non inueniat tempus peccandi in carne ſua, melius exiſtimans vt magis dæmonio vexaretur, quàm luxuria. Quod & factum eſt. Nam vſque nunc in monte Oliueti ferro vinctus tenetur, quia vexatur ab immundo ſpiritu crudeliter. Ibidem vita 103.

EXEMPLVM XC.

Luxurioſa fœmina lectorem de ſua impregnatione iniuſtè diffamans parere non præualuit.

PResbyteri cuiuſdam filia in Cæſarea Paleſtinæ cecidit infœliciter de virginitatis propoſito, & ab eo, qui eam corruperat, præmonita eſt, vt lectorem incriminaretur. Cum autem concepiſſet, & vtero tumente apparuiſſet crimen, cœpit pater eius requirere, & diſcutere eam. Illa autẽ ſtatim accuſauit lectorem. Hæc audiens pater eius bresbyter retulit Epiſcopo, Epiſcopus verò congregauit presbyteros, & iuſſit vocari lectorem. Interrogatus ab Epiſcopo lector non confitebatur: quod enim nõ fecerat quomodo diceret? Indignatus eſt Epiſcopus, & cum terrore dicit ei: Non cõfiteris infœlix, & immunditia plene? Reſpondens lector dixit: Ego quidem quod erat verum dixi, quia non habeo cauſam, immunis enim ſum: ſi autem iubes quod non eſt verum audiri, ecce dico quia feci. Hoc autem cùm dixiſſet, ſtatim depoſuit eum Epiſcopus de gradu lectoris. Ille autem deprecatus eſt Epiſcopum, & dixit ei: Qui ergo peccaui, iube eã mihi dari vxorem. Neque enim ego ero ex hoc clericus, neque illa virgo: & tradita eſt in poteſtatẽ lectoris. Accipiens ergò eam ab Epiſcopo, & à patre eius, commendauit eam in monaſterium mulierum, & deprecatus eſt diaconiſſam, quæ erat præpoſita ſororibꝰ monaſterij, vt vſquequo generaret ſufferrent eam. Itaque in pauco tempore impleti sũt dies partus, & affuit hora iudicij, gemitus, dolores, anxietas, ac infernales tormentorum dolores, ac partus non egrediebatur. Tranſit prima dies, ſecunda, tertia, & ſeptima dies. Mulier præ nimiis doloribus inferno appropinquabat, non comedit, non bibit, nec dormiuit, ſed clamabat, dicens: Heu mihi infœliciſſimæ, periclitor quam maxime, quia incriminata ſunt lectorem. Abeuntes autem dixerunt patri eius. Pater verò timens ne reprehenderetur, quaſi qui calumniatus lectorem fuiſſet, tacuit alios duos dies. Puella autem in tormentis poſita nec pariebat, nec moriebatur, in tantum vt clamorem eius non ferentes nunciarent Epiſcopo, dicentes: Teſtatur cum ſacramento infœlix illa, clamans diebus ac noctibus, quia criminata eſt lectorem. Tunc miſit Epiſcopus ad eum diaconum, & mandauit ei dicens: Ora, vt liberetur quæ te criminata eſt. Ipſe autem nec reſpondit ei, nec oſtium aperuit. Ex qua die autem ingreſſus clauſerat ſe, deprecabatur Chriſti Domini miſericordiam. Pergit iterum pater ad Epiſcopum, & fit oratio in Eccleſia, & nec ſic liberata eſt. Surgens autem Epiſcopus iuit ad lectorem, & pulſans oſtium, ingreditur ad eum, & dicit ei: Euſchadi ſurge, ſolue quod ligaſti, & cum inclinaſſet genua lector cum Epiſcopo, ſtatim enixa eſt mulier. Præualuit enim deprecatio, & inſtantia orationis ad demonſtrandam calumniam, & arguendam criminatricem: vt ex hoc diſcamus quantum præualet inſtantia orationum de periculis

liberare, & cognoſcamus apud Deum earum potentiam. Palladius vita 141.

EXEMPLVM XCI.

Mundo mortuum ſe exiſtimãs ſanctus ſenex bouem fratris ſui de palude extrahere recuſauit.

AD beatum Apollinem cum germanus ſuus intempeſta nocte veniſſet petens, vt de monaſterio ſuo pauliſper egreſſus, ad eleuandum bouem, qui in paludis cęno cecidiſſet, ei præberet auxilium, flebiliter quærebatur, quia eum ſolus non poſſet eruere. Tum abbas Apollo inſtanter obſecranti ait: Cur iuniorem fratrem noſtrum, quem præteriens viciniorem quam me habuiſti, non rogaſti? Cumque ille mortem olim ſepulti fratris oblitam ex nimia abſtinentia ac ſolitudinis iugitate velut impotem mentis Apollinem exiſtimaret ita reſpondiſſe: quemadmodum, inquit, poteram eum de ſepulchro, qui ante annos xv. obijt, vocare. Abbas Apollo reſpondit ei, dicens: Ignoras me quoque ante annos xx. huic mundo fuiſſe defunctum, nullaque iam poſſe de huius cellulæ ſepulchro, quæ ad præſentis vitę pertinent ſtatum, cuiquam conferre ſolatia, quem intantum Chriſtus ab intentione abrenunciationis mundi abreptum, vel modicum ad trahendum bouem tuum non patitur relaxari, vt ne breuiſſimi quidem momenti inducias ſe ſenſcenti diſcipulo pro patris indulſerit ſepultura. n. 33. ad finem 3. libri.

EXEMPLVM XCII.

Iudicium temerarium in alios iactare non debemus.

QVidam ſenex dixit: Si audieris de aliquo fratre verbum malum, vel quod agat iniqua. Reſponde dicens: Nunquid ego iudex eius ſum? Ipſe hodie, ego cras. Opera quidem eius infirma tibi nota ſunt, & perſcrutaris ea, quare fortia opera eius, & vtilia neſcis? Ego iam mortuus ſum in peccatis, ſufficiunt mihi peccata mea. ibidem nu. 36.

EXEMPLVM XCIII.

Luxuria lapſus frater contra deſperationẽ ſeipſum animans, dixit, Non peccaui.

FRater quidam abijt haurire aquam de flumine, & inueniens mulierem lauantem veſtimenta, peccauit cum ea. Hauriens autem aquam ibat ad cellulam. Inſilierunt autem in eum dæmones per cogitationes, & contriſtabant eum, dicentes: De cætero vbi vadis? non eſt tibi vlterius ſalus, vt quid etiam ſeculum perdis? Intelligens autem frater ille, quia volunt eum omnino perdere, erigens ſe viriliter per conſideriam, dicit cogitationibus ſuis: Vnde ingreſſæ eſtis in me cogitationes malæ, & contriſtatis me, volentes me omnino perdere? Non peccaui, Et iterum dico, non peccaui. Et ingreſſus in cellulam ſuam, continebat ſe ſicut heri, & nudiuſtertius. Reuelauit autem Deus in vicino eius ſeniori, quia frater ille ruens, & in ipſo caſu ſubruiſſet diabolum, & viciſſet. Veniẽs autem ad illum ſenior, dicit illi: quomodo habes frater? Ille reſpondit: bene abba. Dicit ei ſenior: & non es paſſus triſtitiam his diebus? Reſpondit ei frater, Non. Dicit ei ſenior: Reuelauit Deus, quia ruens ſubruiſti diabolum, & viciſti. Tunc frater retulit omnia illi, quæ ſibi aduenisſent. Senior autem dixit, Certè frater diſcretio tua contriuit virtutem inimici. ibidem nu. 42.

EXEMPLVM XCIIII.

Abſtinentia grauius ſe Niceta epiſcopus factus macerauit.

REferebant quidam fratres de abbate Niceta, qui fuit diſcipulus abbatis Silnani, quia quando in cella ſua in monte Sina degebat, moderatè abſtinebat pro neceſſitate corporis: quãdo autem Epiſcopus ordinatus eſt in Faran, nimis conſtrinxit ſeipſum in diutina abſtinentia, & in vigilijs propẽſius, atq; in orationibus intentius agebat. Hæc autem videns diſcipulus eius dixit ei: Quid eſt Dñe hoc, quia quando in eremo conuerſabamur, non tantum in abſtinentia laborabas. Reſpondit ei beatus vir dicens: Conſidera, frater, quoniam ibi eremus erat, & ſecreta vita, ac paupertas: nunc autem egreſſi de eremo cum ſecu-

lari-

laribus conuerſamur hominibus,& multæ ac variç nobis occaſiones occurrũt,& ideò timeo ne in fine vitæ meæ aliqua occaſione Deum offendamus. Si enim ſanctus Apoſtolus Paulus,qui Chriſtũ in ſe loquentem habebat, & qui tantas virtutes animi poſſidebat,vt vſque ad tertium cælum adhuc in corpore poſitus aſcenderet, tamen dicebat: Macero corpus meum,& ſeruituti ſubijcio,ne forſitan alijs prædicans, ipſe reprobus inueniat: quid nos humiles,& peccatores oportet facere? ibid.nu.44.

Ex libris Doctrinæ PP.

EXEMPLVM XCV.

Quietem & ſolitudinem ſectantes vultus animarum ſuarum clarius intuentur.

NARRAVIT quidã quia tres ſtudioſi diligentes ſe facti ſunt monachi. Et vnus quidem ex eis elegit litigantes in pacẽ reducere,iuxta illud,quod dictum eſt:Beati pacifici. Secundus verò viſitare infirmos. Tertius verò abiit quieſcere in ſolitudine.Primus ergò laborans propter lites hominum,non poterat omnes ſanare. Et tædio victus venit ad eum, qui ſeruiebat infirmis, & inueniebat etiam ipſum animo deficientem,& non prçualebat mandatum perficere. Et concordãtes hi duo abierunt videre illum, qui in eremo diſceſſerat, & narrauerunt ei tribulationes ſuas,& rogauerunt eum, vt diceret eis quid ipſe profecerit. Et reticens paululum miſit aquã in ſcyphum, & dicit eis: Attendite in aquam, & erat turbulenta, & poſt modicum rurſum dicit: Attendite modo quomodo limpida facta eſt aqua. Et cum intenderent in aquam, vident tanquam in ſpeculo vultus ſuos. Et tunc dicit eis: Sic eſt qui in medio hominum conſiſtit, ob turbam enim non videt peccata ſua. Cum autem quieuerit, & maxime in ſolitudine,tunc delicta ſua conſpiciet. lib.de quiete nu. 6.

EXEMPLVM XCVI.

Iudicium Dei vehementer expauit frater, qui ad iudicium tractus à propria matre confunditur.

NArrauit quidam ſenex, quod aliquis frater dum conuerti vellet,& prohiberetur à matre ſua,non quieſcebat ab intentione ſua dicens: ſaluare volo animam meam. Illa verò multum reſiſtebat. Cum autem deſiderium eius impedire non potuiſſet,poſtea permiſit. Abiens autem factus eſt monachus, & ſub negligentia vitam ſuam expendit. Cõtigit autem vt mater ſua moreretur,& poſt tempus aliquantum etiã ipſe firmatus eſt infirmitate magna. Et cum factus fuiſſet in exceſſum mẽtis, raptus ad iudicium, inuenit matrem ſuã cum his qui iudicabantur. Illa autem vt vidit eum,obſtupuit,dicens: Quid hoc eſt fili? & tu in hunc locum condemnatus veniſti? Vbi ſunt ſermones tui,quos loquebaris dicendo,ſaluare volo animam meã? Confuſus autem in his,quæ audierat, ipſo dolore ſtupidus factus eſt, ſtabatque non habens quid matri reſpondere poſſet.Iuxta diſpenſationem autem Dei miſericordis poſteaquam hoc vidit,contigit vt repararetur, & euaderet ab inſtanti infirmitate.Et cogitans apud ſe diuinitus factam eſſe huiuſcemodi viſionem, includens ſe de cætero ſedebat, & cogitabat de ſalute ſua, pçnitens,& plorans de his,quæ egerat ſub negligentia prius. Tanta autem ei erat intentio, vt multi eũ rogarent indulgere ſibi paululum, ne fortè læſionem aliquam pateretur de fletu,quem ſupra modum ſibimet indicebat. Ille autem nullo modo voluit conſolari dicens: Si improperium matris meæ ſuſtinere non potui, quomodo Chriſti, & Angelorum eius aduerſum me confuſionem potero in die iudicij ſuſtinere? parte 1. §. 104. & lib. de compunctione nu.5.

EXEMPLVM XCVII.

Linguam cohibere neſcientes fratres coram Antonio iuſtè confunduntur.

FRatres quidam aliquando volentes ire ad Beatum Antonium de loco Scete in-

ingreſſi ſunt nauim, vt irent ad eum, & inueniunt in ipſa naui ſenem, qui ad Antonium ire volebat. Ignorabant autem eum fratres, & ſedentes in naui loquebãtur ſermones patrum, & de ſcripturis, & rurſus de operibus manuum ſuarum. Ille autem ſenex per omnia tacebat. Cum autem veniſſent ad portum, agnouerunt & ipſum ſenem proficiſci ad Antonium abbatem. Cum autem veniſſent ad eum, dicit eis abbas Antonius: Bonum comitatum itineris inueniſtis ſenis huius. Dixit autem & ſeni: Bonos fratres inueniſti tecum abba. Dicit ei ſenex: Boni ſunt quidem, ſed habitatio eorum non habet ianuam. Quicunq; vult intrat in ſtabulum, & ſoluit aſinum. Hoc autem dicebat, quia quodcunque aſcendebat in corde ipſorum, hoc loquebantur. lib. de mortificatione propriæ ſenſualitatis. nu. 1.

EXEMPLVM XCVIII.

Epiphanius Epiſcopus Cyprius ante ſomnum ſemper illis, quibus iratus fuerat, reconciliabatur.

Miſit aliquando Epiphanius Epiſcopus Cyprius, ad abbatem Hilarionẽ rogans eum, & dicens: Veni vt nos videamus, antequam de corpore exeamus. Qui cum veniſſet, gauiſi ſunt ad inuicẽ. Manducantibus autẽ eis allatum eſt eis de auibus quiddam, quod tenens Epiſcopus dedit abbati Hilarioni. Et dicit ei ſenex: Ignoſce mihi pater, quia ex quo accepi habitum iſtum non manducaui qui quã occiſum. Et dixit ei Epiphanius Epiſcopus; Ego autem ex quo accepi habitum iſtum non dimiſi aliquem dormire, qui habebat aliquid aduerſum me, nec ego dormiui habens aduerſus aliquem. Et dixit ei ſenex: Ignoſce mihi, quia tua conuerſatio maior eſt mea. ibidem nu. 5.

EXEMPLVM XCIX.

Oculos ſuos ſenex cautiſſimè cuſtodiuit, qui reuerſus ab Alexandria nullius niſi Epiſcopi faciem dixit ſe vidiſſe.

Aſcendit aliquando presbyter de Scete ad Epiſcopum Alexandrinum, & quando reuerſus eſt in Scete interrogauerunt eum fratres, quomodo eſt ciuitas? Ille autem dixit eis: Credite mihi fratres, ego ibi faciem nullius hominis vidi, niſi tantum Epiſcopi. Illi autem audientes mirati ſunt, & dixerunt: Quid putas facta eſt omnis multitudo? Presbyter verò reſouit hæſitantes, dicens: Extorſi ab animo meo ne intueret faciem hominis. Ex qua relatione profecerunt fratres, vt cuſtodiant ſe ab extollentia oculorum ſuorum. ibidem num. 3 t.

EXEMPLVM C.

Luxuria grauiſſimè tentatur indiſcretus ſenex, qui fratrem fornicatione tentatum fecit deſperare.

Frater quidam erat omnino in conuerſatione ſollicitus. Et cum valde à fornicationis dæmone turbaretur, venit ad quendam ſenem, & retulit ei cogitationes ſuas. Ille autem audiens, quia inexpertus erat, indignatus eſt, & miſerabilem dicebat eſſe illum fratrem, & indignum monachi habitu, quippe qui huiuſmodi cogitationes receperit. Hoc autem audiens frater deſperans in ſeipſo, reliquit propriam cellam, & ad ſeculum redibat. ſecundum autem diſpoſitionem Dei occurrit ei abbas Apollo, & videns eum perturbatum, & nimium triſtem, interrogauit eum, dicens: Fili, quæ eſt cauſa tantæ triſtitiæ? Ille autem ex multa confuſione animi ſui non reſpondit ei quicquam. Poſtea verò cum multum rogaretur à ſene, quę circa ſe agerentur confeſſus eſt, dicens: quia cogitationes fornicationis inquietant me, quod cõfeſſus ſum illi ſeni, & ſecundum verbum eius non eſt mihi ſpes ſalutis. Deſperans ergò meipſum ad ſeculum redeo. Hæc pater Apollo audiens velut ſapiens medicus multum rogabat, & monebat eum, dicens: Noli mirari fili, neque deſperes in teipſo. Ego enim in hac ætate atque conuerſatione valde ab huiuſmodi cogitationibus inquietor, ne ergò deficias huiuſmodi occaſione, quæ non tantum humana ſollicitudine, quantum Dei miſeratione curatur. Tantum hodie dona mihi quod peto, & reuertere ad cellam tuam. Fecit autem ſic. Abbas autem Apollo diſcedens ab eo, perrexit ad cellam ſenis illius, qui ei deſperationem fecerat, & ſtans foris deprecatus eſt Dominum cum lachrymis, dicens: Domine

mine, qui tentationes vtiliter infers, conuerte bellum, quod patitur frater ille, in hunc ſenem, vt per experimentum in ſenectute ſua diſcat, quod tempore longo non didicit, quatenus compatiatur his, qui huiuſmodi tentationibus perturbantur. Qui cum orationem compleſſet, vidit æthiopẽ ſtantem iuxta cellam, & ſagittas mittentem contra illum ſenem. Quibus quaſi perforatus, ſtatim quaſi ebrius à vino huc atque illuc ferebatur, & cum non poſſet tolerare, egreſſus eſt de cella, eademque via, qua & ille iuuenis, ad ſeculum redibat. Abbas autem Apollo intelligens quod factũ erat, occurrit ei, & accedens ad eum dixit: Vbi vadis, & quę eſt cauſa turbationis quę obtinet te? Ille autem ſentiens quia intellexit vir ſanctus quæ ei euenerant, prę verecundia nihil dicebat. Dixit autem abbas Apollo: Reuertere ad cellam tuam, & de cætero agnoſce infirmitatem tuam, & habe apud temetipſum, quia aut ignoratus ſis à diabolo vſque modo, aut contẽptus, propter quod non meruiſti ſecundum virtutum vires habere contra diabolum luctamenta. Quid autem dico luctamenta, qui nec vno die aggreſſionem ipſius portare potuiſti? Hoc autem tibi contigit, quia iuuenem illum à communi aduerſario impugnatum ſuſcipiens, cum debuiſſes eum contra diaboli certamen conſolatorijs monere verbis, etiam in deſperationem poſuiſti, non cogitans illud ſapientiſſimum præceptum, quo iubemur eripere eos, qui ducuntur ad mortem: ſed neque parabolam Saluatoris noſtri dicentis: arundinem quaſſatam non debere confringi, & linum fumigans non extingui. Nemo enim ferre poſſet inſidias aduerſarij, neque bellictis naturæ ignem extinguere, vel retinere, niſi gratia Dei confortaret infirmitatem humanam, quæ in nobis ſaluati diſpenſatione humiliatur: ideò communi oratione Dominum deprecemur, vt aduerſum te emiſſum flagellum auertatur, quoniam ipſe dolorem facit, & iterum ſaluti reſtituit: percutit, & manus eius ſanant. Hæc dicens orationem implet, & ſtatim ab illato ſibi bello ſenex ille liberatus eſt. Quem commonuit abbas Apollo, vt peteret ſibi dari à Deo linguam eruditam, vt ſciret tempus quo oporteat loqui ſermonem. libro de fornicatione nu. 1.

EXEMPLVM CI.

Luxuriæ tentationem iuuenis frater obedientia, ieiunio, & labore deuicit.

VEnit aliquandò quidam in Scete, vt fieret monachus, qui etiam accepit filium ſuum nuper ablactatum. Qui cum factus fuiſſet iuuenis, cęperunt impugnatores dæmones ſollicitare eum. Et dixit patri ſuo: Vado ad ſæculum, quoniam non valeo carnales concupiſcentias ſuſtinere. Pater autem eius conſolabatur eum. Dixit ergò illi iuuenis: Iam ſuſtinere non valeo pater, dimitte me redire ad ſeculum. Dixit ei pater ſu⁹: Audi me fili adhuc ſemel, & tolle tibi quadraginta panes, & folia palmarum dierũ quadraginta, & vade in eremum xl. diebus, & voluntas Domini fiet. Qui obediens patri ſuo ſurrexit, & abiit in eremum, & manſit ibi laborans, & faciens plectas ſeu funiculos de palmis, & panem ſiccum comedens. Et cum ibi dies xx. quieuiſſet, ecce vidit opus quoddam diabolicum venire ſuper ſe, & ſtetit corã eo velut mulier ęthiopiſſa fętida, & turpis aſpectu, ita vt fœtorem eius ſufferre non poſſet, & abijciebat eam à ſe. Et illa dicebat ei: Ego ſum quę in cordibus hominum dulcis appareo, ſed propter obedientiam tuam, & laborem quem ſuſtines, non permiſit me Deus ſeducere te, ſed innotui tibi fœtorem meum. Ille autem ſurrexit, & gratias agens Deo, venit ad patrem ſuum, & dixit ei: Iam nolo ire ad ſeculum pater, vidi enim operationem diaboli, & fœtorẽ eius. Cognouerat autem pater de hoc ipſo, & dicit ei: Si manſiſſes quadraginta dies, & cuſtodiſſes vſque ad finem mandatum meum, maiora haberes videre. lib. de fornicatione nu. 8.

EXEMPLVM CII.

Amore illicito labitur quidam ſenex, quia feminæ conſortium non vitauit.

SEnex quidam ſedebat in longinqua eremo, qui habebat vnam parentem, quæ deſiderabat eum poſt multos annos videre, & exquiſiuit in quo loco habitaret. Surrexit, & venit in viam eremi illius, & inueniens camelarios adiunxit ſe cum illis, & deſi-

tingreſſa eſt in eremum cum eis. Hæc autẽ trahebatur à diabolo. Quæ cùm veniſſet ad ianuam ſenis, ſignis cœpit indicare ſeipſam dicens: Ego ſum illa parens tua, & manſit apud eũm. Erat autem alius monachus ſedens in inferiori parte eremi, qui implebat ſibi ſuriſculã aqua, & hora qua manducare voluiſſet, ſubitò verſabatur ſariſcula, ſiue vaſculum aquarium, & fundebatur aqua. Qui inſpirante Deo dixit in ſe metipſo: Ingredior in eremũ, & dico hoc, quod mihi euenit, de aqua, ſenioribus. Et ſurgens abijt. Et cum ſero factum eſſe dormiuit in templo quodam idolorum iuxta viam, & vidit nocte dęmones dicentes: Iſta nocte præcipitauimus illum monachum in fornicationem. Quod cum audiſſet triſtatus eſt, & perueniens ad ſenem, inuenit eum triſtem, & dicit ei: Quid faciam abba, quia impleo mihi vaſculum aqua, & in hora manducandi effunditur. Et dicit ei ſenex: Tu veniſti interrogare me, quia ſuriſcula tua verſatur: & ego quid faciã, quia hac nocte cecidi in fornicationem. Cui reſpondit: Et ego cognoui. Et dicit ei: Vnde ſcis? Qui dixit: Dormiebam in templo, & audiebam dęmones loquentes de te. Et dixit ſenex: Ecce vado ad ſeculum. Ille autẽ rogabat eum dicens: Non pater, ſed permane in loco iſto, mulierem autem dimitte hinc. Hoc enim ex incurſu inimici cõtigit. Quo audito ſenex ſuſtinuit extẽdens, & aggrauans conuerſationem ſuam cum lachrymis, donec rediret in priorem ordinem ſuum. lib. de fornicatione nu. 9.

EXEMPLVM CIII.

Pœnitens diaconus in fornicationem lapſus aquam Nili precibus aſcendere impetrauit, & quos peccando ſcandalizauit, pœnitentia, & miraculo ædificauit.

FRater quidam interrogauit ſenem dicens: Si contigit hominem in tentationem cadere, quid fit propter eos qui ſcandalizantur in eo? Et narrauit ſenex dicẽs: Diaconus quidam erat nominatus in monaſterio Ægypti. Dum autem quidam curialis inſecutionem iudicis pateretur, venit cum omni domo ſua ad monaſterium, & cooperante iniquo incurrit diaconus ille in mulierem eius, & facta eſt omnibus fratribus confuſio. Ille autem abijt ad quẽdam ſenem, & indicauit ei rem. Senex verò habuit cellam interiorem occultã. Quã cum vidiſſet diaconus ille, dixit: Sepeli me hic ſic viuum, & non indices cuiquam. Et intrauit in obſcuritatẽ illius cellæ, & egit illic pœnitentiam ex veritate. Contigit autem vt poſt aliquantum temporis non aſcenderet aqua in flumine Nili. Et cum omnes litanias facerent, reuelatum eſt cuidam ſanctorũ, quia niſi venerit diaconus, qui abſconſus eſt apud illum talem monachum, non aſcẽderet fluminis aqua. Quod cum audiſſent, admirati ſunt, & venientes eiecerunt eum de loco in quo erat, & orauit, & aſcendit aqua, & qui aliquando ſcandalizati fuerant ædificati ſunt, & poſtea in pœnitentia eius glorificauerunt Deum. lib. de fornicatione nu. 10.

EXEMPLVM CIIII.

Pęnitentiam agẽtes incluſi fratres pro incontinẽtia ſua, vn⁹ macer, alter pinguis ex auerſa conſideratione effectus eſt.

DVo fratres impugnati à fornicatione abierunt, & acceperunt vxores. Poſtea verò dixerunt ad inuicem: Quid lucrati ſumus, quia deſeruimus angelicum ordinem, & venimus in immunditiam iſtã, & poſt hæc in ignem tormenti venturi ſumus? Redeamus ergò iterum in eremum, & agamus de his, quæ præſumpſimus, pęnitentiam. Et venientes ad eremum rogauerunt patres, & ſuſceperunt eos pęnitentes, & confitentes ea quę geſſerant. Et clauſerunt eos annum integrum ſenes, & ambobus æqualiter ad penſum dabant panes, & ad menſuram aquam. Erant autem vultus qualitate conſimiles: & dum completũ fuiſſet tempus pęnitentiæ exierunt, & viderunt patres vnum pallidum & triſtẽ nimis, alium verò clarum & robuſtum. Et mirati ſunt, quoniam & cibum & potum æqualiter acceperant. Et interrogauerunt eum qui triſtis & afflictus erat, dicentes: Quid exercebas cum cogitationibus tuis in cellula tua? Et ille dixit: pro malis quæ feci, quia pęnas, in quas venturus eram, in animo meo reuoluebam, ideò timore adhæſerunt oſſa mea carni meæ. Interrogauerunt autem & alium dicentes: Quid cogitabas in cella tua? Et ille reſpondit: Deo

gratias referebam, quia eruit me de inqui namentis huius mundi, & de futuri ſeculi pœnis, & reuocauit me ad hanc conuerſationem angelicam, & reminiſcẽs Dei mei lætabar. Et dixerunt: æqualis eſt amborum pœnitentia apud Deum, lib. de fornicatione nu. 11.

EXEMPLVM CV.

Amore illicito lapſus inobediens ſenex cum puero reuertitur.

SEnex quidã erat in Scichi, qui cum incurriſſet ægritudinem magnam ſeruiebant ei fratres, & videns ſenex quia laborarent, dixit: Vado in Ægyptum, vt abſoluam fratres iſtos à laboribus ſuis. Et dicit ei abbas Moyſes: Non vadas, quia in fornicationem incurſurus es. Ille autem contriſtatus dicebat: Mortuum eſt corpus meũ, & tu mihi iſta dicis. Surgens ergò abijt in Ægyptum. Quod cum audiſſent homines circumquaque habitantes, offerebant ei multa. Venit etiam ad eum quædam virgo fidelis volens obſequium ſuum ſeni infirmanti impendere. Et poſt aliquantulum temporis cum paululum de ægritudine, qua tenebatur, melius habuiſſet, incurrit in eam, & illa concepit. Interrogata autem à vicinis loci, vnde concepiſſet? illa reſpondit: De hoc ſene. Illi autem ei non credebant. Senex verò dicebat, ego feci: ſed cuſtodite infantem, quem pariturа eſt. Quæ cum genuiſſet puerum, & ablactatus fuiſſet tulit ſenex infantẽ in humeros ſuos, & die qua erat feſtiuitas in Scichi occurrit ibi, & intrauit in Eccleſiam coram multitudine fratrum. Illi autem videntes eum, fleuerunt: qui dixit fratribus: Videtis infantem hunc, filius eſt inobedientiæ. Caute ergò vos fratres, quia in ſenectute hoc feci, & orate pro me. Et pergens ad cellam ſuam, ad initium primæ conuerſationis ſuæ reuerſus eſt. lib. de fornicatione nu. 12.

EXEMPLVM CVI.

Luxuria tentatus fortiſſimè, ſenex omnes digitos manus exuſſit, & fœminam tãtæ tentationis cauſam mortuã ſuſcitauit.

SOlitarius quidam erat in inferioribus partibus Ægypti. Hic erat nominatiſſimus, quia ſolus ſedebat in cella in deſerto loco. Et ecce iuxta operationem ſathanæ mulier quædam inhoneſta audiens de eo, dicebat iuuenibus, quid vultis mihi dare, & decipio iſtum ſolitarium veſtrum? Illi autem conſtituerunt certum quid, quod daturi eſſent ei. Quæ egreſſa veſpere venit in cellam eius velut errans, & cum pulſaſſet cellam eius, egreſſus eſt ille, & videns illam, turbatus eſt, dicens: Quomodo huc veniſti? Illa autem quaſi plorans dicebat: Errando huc veni. Qui cum miſeratione viſcerum moueretur, introduxit eam in atriolum cellulæ ſuæ, & ipſe intrauit interius in cellam, & clauſit. Et ecce infęlix illa clamauit, dicens: Abba, feræ comedunt me hic? Ille autem iterum turbatus eſt, timens etiam iudicium Dei, dicebat: Vnde mihi venit hæc ira? Et aperiens oſtium introduxit eam intro. Cœpit autem diabolus velut ſagittis ſtimulare cor eius in eam. Qui cum intellexiſſet diaboli eſſe ſtimulos, dicebat intra ſemetipſum: Viæ inimici tenebræ ſunt, filiorum autem Dei lux eſt. Et ſurgens incendit lucernam, & cum inflammaretur deſiderio, dicebat: quoniam qui talia agunt in tormenta vadunt. Proba ergò teipſum ex hoc, ſi potes ſuſtinere ignem æternum, & mittebat digitum ſuum in lucernam. Quem cum incendiſſet, ardorem non ſentiebat propter nimiam flammam carnalis concupiſcentiæ. Et ita faciens vſque mane incendit omnes digitos ſuos. Illa autem infęlix videns quod faciebat, præ timore velut lapidea facta eſt. Et venientes mane iuuenes, qui eam miſerant ad monachum illum, dicebant: Venit huc mulier ſero? Ille autem dixit: Etiam, ecce vbi dormit. Et intrantes inuenerunt eam mortuam, & dicunt: Abba, mortua eſt. Tunc ille excutiẽs palliolum ſuum, quo vtebatur, oſtendit eis manus ſuas, dicens, ecce quid fecit mihi filia iſta diaboli, perdidit omnes digitos meos. Et narrans eis quod factum fuerat, dicebat: ſcriptum eſt, Non reddes malum pro malo. Et faciens orationem, ſuſcitauit eam, quæ conuerſa caſtè egit reſiduum tẽpus vitæ ſuæ. ibidem nu. 15.

EXEMPLVM CVII.

Spiritum ſanctum, quem abnegatione Dei frater fugauerat, pęnitentia mediante recepit.

FRater quidam impugnabatur à fornicatione. Contigit autem vt veniret in

in vicum quendam Ægypti, & videns filiã ſacerdotis paganorum adamauit eam. Et dixit patri eius: Da mihi eam vxorem. Ille autem reſpondens, dixit: Nõ poſſum eam dare tibi niſi interrogauero Deum meum. Et abiens ad dæmonem, quem colebat, dixit ei: Ecce monachus quidam venit volens accipere filiam meam, do eam illi? Reſpondens dæmon dixit: Si neget Deum ſuum, & baptiſmum, & propoſitũ monachi, da eam illi. Et veniens dixit ei: Nega Deum tuum, & baptiſmum, & propoſitum monachi, & dabo tibi filiam meã. Ille verò conſenſit, & ſtatim vidit velut columbam exire de ore ſuo, & volare in cœlum. Pergens autem ſacerdos ad dæmonẽ, dixit: Ecce promiſit ſe tria illa facturum: Tunc reſpondens diabolus, dixit ei: Non des ei filiam tuam in vxorem, quia Deus eius non receſſit ab eo, ſed adhuc adiuuabit eum. Et veniens ſacerdos dixit fratri illi: Non poſſum tibi eam dare, quia adhuc Deus tuus adiuuat te, & non receſſit à te. Hæc audiens frater, dixit in ſemetipſo: Si tantam bonitatem oſtendit Deus in me, cum ego infœlix negauerim & ipſum, & baptiſmum, & propoſitum monachi: bonus autem Deus etiam cum tam grande ſcelus commiſi, nunc vſque adiuuat me, cur ego recedam ab eo? Et in ſemetipſum reuerſus, recepit ſobrietatem mentis, & venit in eremum ad magnum quendam ſenem, & narrauit ei rem, quę fuerat facta. Et reſpondit ei ſenex: Sede mecum in ſpelunca, & ieiuna tres habdomadas continuas, & ego deprecor Deum pro te. Et laborauit ſenex pro fratre, & deprecatus eſt Dominum, dicens: Obſecro te Domine, da mihi animam hanc, & ſuſcipe pœnitentiam eius. Et exaudiuit orationem eius Deus: & cum impleta fuiſſet prima hebdomada, venit ſenex ad illum fratrem, & interrogauit eum, dicens: Aliquid vidiſti? Et reſpondens frater dixit: Etiam vidi columbam ſurſum in altitudine cœli contra caput meum volantem. Et reſpondens ſenex dixit ei: Attende tibimetipſi, & deprecare Deum intentè. Secundo verò venit iterum ſenex ad fratrem, & interrogauit eum dicens, vidiſti aliquid? Et reſpondit, vidi columbam venientem iuxta caput meum. Et præcepit ei ſenex dicens: Sobrius eſto mente, & ora. Et completa tertia hebdomada venit iterum ſenex, & interrogauit eum ſenex dicens: aliquid ne plus vidiſti? Et reſpondens ille dixit: Vidi columbam, quæ venit, & ſtetit ſupra caput meum, & extendi manum meam, vt tenerem eam, illa autem ſurgens intrauit in os meum. Et gratias agens Deo ſenex, dixit fratri: Ecce ſuſcepit Deus pœnitentiam tuam, de cætero attende tibimetipſi, & eſto ſollicitus. Et reſpondens frater dixit: Ecce amodo tecum ero donec moriar. ibidem n. 16.

EXEMPLVM CVIII.

Tentationibus monachum ad lapſum impellens dæmõ à principe ſuo multo honore & laude prę cęteris afficitur & magnificè coronatur.

Dicebat quidam de Thebeis ſenibus, quod ipſe eſſet filius ſacerdotis idolorum, & narrabat, cum paruulus ſederem in templo, & vidiſſem patrem meum frequenter ingredi, & ſacrificia offerre idolo, ſemel occultè poſt ipſum intraui, & vidi ſathanam ſedentem, & omnem militiã eius aſtantem ei, & ecce vnus de principibus eius veniens adorauit eum. Cui diabolus dixit: Vnde venis tu? Et ille reſpondit: In illa prouincia erã, & ſuſcitaui illic bella, & perturbationes plurimas, & effuſiones ſanguinis faciens, & veni nunciare tibi. Et diabolus interrogauit: In quantum temporis hoc feciſti? Et ille reſpondit: In triginta diebus. Et diabolus iuſſit eum flagellari, dicens: Tanto tempore hoc ſolum feciſti? Et ecce alius veniens adorauit eũ, & ipſe dixit: Vnde venis tu? Et reſpondit dęmon: In mari eram, & ſuſcitaui commotiones, & dimerſi naues, & multos homines occidens, veni nunciare tibi. Et dixit ei diabolus. Quanto tempore hoc feciſti? Et ille reſpondit: Sunt dies viginti. Et hũc ſimiliter iuſſit flagellari, dicens: Quare in tantis diebus hoc ſolum feciſti? Et tertius veniens adorabat eum. Dixit autẽ & huic: Et tu vnde venis? Et reſpondit: In illa ciuitate fui, & dum ibi fierent nuptię excitaui lites, & multas effuſiones ſanguinis feci, inſuper & ipſum ſponſum occidi, & veni nunciare tibi. Et dixit ei: In quantis diebus hoc feciſti? Et reſpondit, decem. Iuſſit autem & hunc, qui moras fecerat, flagellari.

ri. Venit autem & alter adorare eum, & dixit ei: Vnde venis? Et reſpondit: In eremo eram, & ecce xl. anni ſunt, quod impugno monachum quendã, & vix nocte vna præualui, vt facerem eum fornicari. Quod dia bolus audiens ſurrexit, & oſculatus eſt eũ, & tollens coronam, quam ipſe habebat, poſuit in capite eius, & fecit eum ſibi in vna ſede conſidere, dicens: Magnam rem & fortem egiſti. Et hoc ego cum vidiſſem, vel audiſſem, dixi intra memetipſum: Valde magnus eſt ordo monachorum. Et ita placuit Deo ſalutem donare mihi, & egreſſus ſum, & factus sũ monachus. ibidem. n. 17.

EXEMPLVM CIX.

Luxuria lapſus ſenex quidam, pœnitentia miraculoſum lumen in die Paſchæ promeruit.

MOnachus quidã ſolitarius antiquus, & in conuerſatione proficiens, ſedebat in monte in partibus Antinoij, cuius verbis & actu multi proficiebant. Et cũ talis eſſet, excitatus eſt diabolus ad inuidiam contra eum, ſicut & contra omnes viros virtutum. Et immiſit in animam eius cogitationem talem, vt ei, qui in tali conuerſatione eſſet, non deberet ſeruiri ab alio, aut miniſterium exhiberi, ſed magis debere ipſum alijs miniſtrare. Quod ſi alijs nõ exhiberet miniſterium, ſaltem ſibiipſi ſeruiret, dicens: Vende ergò in ciuitate ſportellas quas facis; & eme tibi quæ opus sũt, & reuertere ad locum tuũ, & nulli ſis oneroſus. Hoc autem ſuggerebat antiquus hoſtis diabolus inuidens quieti eius, & oportunæ vacationi eius ad Deum, & vtilitati multorum: vndique enim diabolus venari eum, & capere feſtinabat. Ille verò tanquã bonæ cogitationi adquieſcens, deſcendit de monaſterio ſuo, & qui erat omnibus admirandus, ignarus tamen huiuſmodi inſidiantis aſtutiæ, notus autẽ & famoſus omnibus à quibus videbatur, exiens cum non poſt longum tempus mulierem vidiſſet, pro incautela ſua ſupplantatus eſt, & incurrit in eam. Et veniens in deſertum locum, ſequente diabolo veſtigia eius, iuxta flumen cecidit. Et cogitans quia gaviſus eſt inimicus de ruina eius, voluit in ſeipſo deſperare, quia ſpiritum Domini contriſtauit, & ſanctos angelos, & venerabiles patres; quorũ multi etiam in ciuitatibus habitantes ſuperauerunt diabolum. Et cum nulli horum ſe facere ſimilem poſſet, contriſtabatur valde, & nõ recordabatur quia Deus eſt qui tribuit virtutem his, qui ad eum deuotiſſimè conuertuntur. Et cæcatus, & non videns peccati ſui curam, voluit ſe in flumen iactare, vt perfectum gaudiũ faceret inimico. Ex multo enim animi dolore infirmatus eſt corpore, & niſi poſteà miſericors Deus auxilium præſtitiſſet ei, ad perfectum gaudium inimici ſine pœnitentia moreretur. Nouiſſimè autẽ in ſe reuerſus, cogitauit maiorem laborẽ in afflictione pœnitentiæ demonſtrare, & ſupplicare Deo in fletu & plãctu. Et ita rediit ad monaſterium ſuum. Et damnans oſtium cellæ ſuæ, ſicut ſolet ſuper mortuum, ita flebat ſupplicans Deo. Ieiunans autem & vigilãs cũ omni anxietate extenuauit corpus ſuum, & nec ſic ſatisfactum putabat animo ſuo, quod congruè pœnituiſſet. Fratribus autem ſæpe venientibus ad eum vtilitatis cauſa, & pulſantibus oſtium, ipſe dicebat: non ſe aperire poſſe, dicens: Sacramento me conſtrinxi vnum annum deuotè pœnitẽtiam agere, ſed orate pro me. Nec enim inueniebat quomodo ſe eis excuſaret, quoniam illi ſcandalizabantur. Hæc audientes de eo, quia erat apud illos honorabilis, & magnus valde monachus. Fecitque totum annum ieiunans intentè, & deuotè pœnitẽtiam agens. Die autem Paſchæ nocte ipſa Dominicæ Reſurrectionis tollens lucernã nouam, & reficiens eam poſuit in cacabo nouo, & cooperiens operculo à ſero ſurrexit ad orationem dicens: Miſericors & miſerator Deus, qui & barbaros ſaluari vis, & ad veritatis agnitionem venire, ad te confugi, fidelium ſaluator miſerere mei, quia plurimum te exacerbaui, & inimicũ meum gaudere feci, & ecce mortuus ſum, obediens ei. Tu Domine & impijs, & his qui ſunt ſine miſericordia miſereris, ſed & proximis miſericordiam impendi præcipis, miſerere humilitati meæ. Apud te enim nihil impoſſibile eſt, quoniam ſecus infernum diſſipata eſt ſicut puluis anima mea. Fac miſericordiam, quia benignus es & miſericors, figmento tuo, qui & corpora quæ non ſunt in die reſurrectionis ſuſcitaturus es. Exaudi me Domine, quia defecit

fecit ſpiritus meus,& infœlix anima mea, tabefactum eſt & corpus meum, quod coinquinaui,& iam viuere non valeo pro eo quod non credidi. Ignoſce peccatori per pœnitentiam duplex habēti peccatum ex deſperatione viuifica me contritū, & igne tuo præcipe hanc lucernam accendi, vt & ego accipiens fiduciam miſericordiæ, & indulgentiæ tuæ, reſiduo tempore vitæ meæ, quod mihi donaueris, mandata tua cuſtodiam, & à timore tuo non recedam, ſed deuote ſeruiam tibi amplius quam pri mò. Et hæc in nocte ipſa reſurrectionis cū multis lachrymis dicens, ſurrexit vt videret ſi accenſa eſſet lucerna. Et detecto caca bo vidit quia non eſſet accenſa, & cecidit iterum in faciem ſuam, rogās Dominum, & dicens: Scio Domine quia certamen factum eſt, vt coronarer, & non ſteti, in pedi bus, magis eligens propter carnis delectationem tormentis impiorum adjci: parce ergò mihi Domine. Ecce enim iterum con fitebor tuæ bonitati turpitudinem meam coram angelis tuis, & coram iuſtis omnibus,& niſi quia ſcādalizari poſſunt, etiam omnibus hominibus confiterer. Deus miſe rere mei,& vt alios erudiam Domine viui fica me. Et ita tribus vicibus orans exaudi tus eſt, & ſurgens inuenit lucernā clarè ar dentem. Et exultans in ſpe, confortatus eſt in gaudio cordis, admirabatúrque de gratia Dei, quia & peccatis eius indulſit,& ſatisfecit iuxta petitionem eius, & animum ipſius, & dicebat: Gratias tibi ago Domine, quia etiam vitæ ſeculi huius indigno miſertus es, in magno & nouo ſigno hoc fiduciam tribuens. Parcis enim & miſereris animabus, quas creaſti. Ita autem perſeuerante eo in confeſſione illuxit dies, & lætabatur in Domino oblitus corporalis cibi. Ignem autem lucernæ illius toto tem pore vitæ ſuæ ſeruauit, oleum ſubinde ſuperfundens, & faciens deſuper quo minus extingueretur. Et ita rurſus diuinus ſpiritus habitauit in eo,& factus eſt apud om nes inſignis humilitatem exhibens in con feſſione, & gratiarum actione Domino cum lætitia; cui etiam ante aliquot dies mortis ſuæ reuelatum eſt de tranſitu ſuo. eodem lib. de fornicatione nu. 20.

EXEMPLVM CX.

Tentatio luxuriæ plus diuino auxilio, quam noſtro labore vincitur.

Dicebant de quodam patre, quia ſecularis fuiſſet, & poſteaquā conuerſus eſt de concupiſcentia vxoris ſuæ frequenter ſtimulatus eſt,& narrabat hoc patrib⁹. Qui cum vidiſſent quod operarius fuiſſet, & maius faceret opus, quam ei dicebant, imponebant ei tam multa, vt debilitaretur corpus eius, ita vt nec ſurgere poſſet. Deo autem diſpenſante venit quidam pater, vt applicaret in Scichi. Et cū veniſſet ad cellam eius, vidit eam apertam, & pertranſiuit admirans quomodo nemo egreſſus eſſet in occurſum eius. Et reuerſus pulſauit, dicens: Ne fortè frater, qui in ea habitat, infirmetur. Et cū pulſaret, intrauit,& inuenit eum infirmum,& dicit ei: Quid habes, pater? Et narrauit ei dicens: Ego de ſeculari vita ſum, & ſolicitat me modo inimicus in vxorem meam, & narraui patribus, & impoſuerunt mihi conuerſationis onera diuerſa,& cum obedienter implere vellem ecce defeci,& tamen ſtimulus creſcit. Audiens hoc ſenex contriſtatus eſt, & dixit ei: Equidem patres vt potentes viri bene impoſuerunt tibi onera quibus graueris, ſed ſi me paruulū audis iacta à te hæc, & ſumme parū cibi in tempore ſuo, & recollige vires tuas, & fac aliquantum opus Dei, & iacta in Dominum cogitationem tuam, quoniam tuo labore hanc rem non poteris ſuperare, corpus enim noſtrum ve lut veſtimentum eſt. Si igitur illud diligen ter tractaueris, ſtabit: ſi autem neglexeris, illud putreſcit. Qui cum audiſſet eum, fecit ita,& intra paucos dies receſſit ab eo ſtimulus. ibidem nu. 27.

EXEMPLVM CXI.

Sollicitudinem ſuam proijcientes in Dominum pecunias recipere recuſarunt.

Venerunt aliquando quidam Græcorum, vt darent eleemoſynam in ciuitatem Oſtracem oſtiatim,& aſſumpſerunt œconomos Eccleſię, vt oſtenderent eis qui neceſſitatem maiorem haberent. Illi autē duxerunt eos ad quendam leproſum,& dederunt ei. Ille verò nolebat accipere, di-

censt

ceus: Ecce modicas palmas habeo quas operor, & plectas facio, & ex eis manduco panem. Et iterum duxerunt eos ad cellam vnius viduæ, quæ erat cum filiabus ſuis. Et cum pulſarent oſtium, cucurrit filia eius ad oſtium nuda. Mater autem eius abierat ad quoddam opus, erat enim candidatrix. Et dabant filię eius veſtimentum, & numos. Illa autem nolebat accipere dicens, veniſſe matrem ſuam, & dixiſſe ſibi: Confide quia voluit Deus, & inueni opus quod faciam hodie, vnde habeamus victũ noſtrum. Et cum veniſſet mater eius, rogabant eam, vt acciperet, & noluit, dicens: Ego habeo procuratorem meum Deum, & vos vultis eum tollere à me hodie. Illi autem cognoſcentes fidem eius glorificauerunt Deum. lib. de paupertate nu. 4.

EXEMPLVM CXII.

Auarus pecuniam colligens in lagena, quã pauperibus dare conſueuerat, putreſcẽte crure corrigitur.

NArrauerunt ſenes de quodam hortulano, qui laboraret, & omnem laborem ſuum expenderet in eleemoſynam, & tantum ſibi retineret, quantum ad victum ſibi ſufficeret. Poſtea verò ſathanas miſit in cor eius, dicens: Collige tibi aliquantã pecuniam, ne cum ſenueris, aut ægrotaueris, opus habeas ad expenſas, & collegit, & impleuit lagenam de numis. Contigit autem eum infirmari, & putreſieri pedem eius, & expendit in medicos quod collectum fuerat, & nihil ei prodeſſe potuit. Poſtea vero venit quidam de expertis medicis, & dixit ei: Niſi inciderıs pedem tuum, totum corpus tuum putreſiet. Et conſtituerunt vt inciderent ei pedem. Illa autem nocte rediens in ſemetipſum, & pœnitẽtiam agens de his, quæ geſſit, ingemuit, & fleuit, dicens: Memor eſto operum meorum priorum Domine, quæ faciebam cũ labore in horto, ex quo pauperibus miniſtrabam. Et cum hoc dixiſſet, aſtitit angelus Domini, & dixit ei: Vbi ſunt numi, quos collegiſti? & vbi eſt ſpes tua, de qua tractaſti. Tunc intelligens dixit: Peccaui Domine, ignoſce mihi, & amodo hoc vlterius non faciam. Tunc angelus Domini tetigit pedem eius, & ſanatus eſt ſtatim, & ſurgens mane abijt in agrum operari. Venit ergo medicus ſecundum conſtitutum tempus cum ferramentis, vt ſecaret pedem eius, & dicunt ei: Exijt mane operari in agrum. Tunc admiratus medicus perrexit in agrum, vbi operabatur ille, & videns eum fodientem terram, glorificauit Deum, qui reddidit ei ſanitatem. ibidem. nu. 7.

EXEMPLVM CXIII.

Angelus Domini Antonium docuit manibus laborare.

SAnctus abbas Antonius cũ ſederet aliquãdo in eremo, animus eius tædium, & confuſionem cogitationum incurrit, & dicebat ad Dominum: Domine volo ſaluus fieri, & non me permittunt cogitationes meæ: quid faciam in hac tribulatione? quomodo ſaluus ero? & modicè aſſurgens cœpit foras ire, & vidit quendam tanquam ſeipſum ſedentem, necnon & operantem, deinde ſurgentem ab opere, & orantem, & iterum ſedentem, & plectam de palmis facientem, inde rurſus ad orationem ſurgentem. Erat autem angelus Domini miſſus ad correptionem, & cautelam dandam Antonio: & audiuit vocem angeli dicentis: Sic fac, & ſaluus eris. Ille autẽ hoc audito magnum gaudium ſumpſit, atque fiduciam. libro de patient. & fortitud. num. 1.

EXEMPLVM CXIIII.

Perſequentes abbatem Miletum, cum ſuis diſcipulis, mutuis vulneribus ſequenti die corruerunt.

NArrabant de abbate Mileto, quia cũ habitaret aliquando cum duobus diſcipulis ſuis in finibus Perſarum, exierunt duo filij Imperatoris ſecundum conſuetudinem ad venationem, & miſerunt retia in longum per millia quadraginta, vt quodcunque intra retia inueniretur, tentum occiderent. Inuentus eſt autem ſenex cum duobus diſcipulis ſuis intra rete. Et cum vidiſſent eum piloſum, & terribilem aſpectu, admirati ſunt, & dixerunt ei: Homo es, an ſpiritus aliquis, dic nobis? Et dixit eis: Homo ſum peccator, & exiui flere

H peccata

peccata mea, & adoro Ieſum Chriſtum filium Dei viui. Illi autem dixerunt ei: Non eſt alius Deus, niſi ſol, & ignis, & aqua: ipſos adora, & ſacrifica eis. Et ille reſpondit: Iſta creaturæ ſunt, & erratis: ſed obſecro vos, conuertimini, & agnoſcite verum Deum, qui & iſta creauit, & cætera omnia. Illi autem deridentes dixerunt: Condemnatum & crucifixum dicis eſſe verum Deum. Et reſpondit: Etiam ipſum, qui crucifixit peccatum, & qui occidit mortem, hunc dico verum Deum eſſe. Illi autem tam ipſi, quàm fratribus, qui cum eo exiebant, inferentes tormenta, cogebant eos ſacrificare. Et duos quidem fratres poſt plurima tormenta decapitauerunt, ſenem autem diebus multis torquebant. Poſtea verò ſtatuerunt eum in quendam locum, & ſagittabant in eum quaſi ad ſignum, vnus à dorſo, alius à pectore. Senex autem dixit eis: Quoniam facti eſtis in conſenſum vnum, vt effundatis ſanguinem innocentem, craſtino in momento hac hora, quæ modo eſt, ſine filijs remanebit mater veſtra, & priuabitur affectu veſtro, & ſagittis proprijs ſanguinem veſtrum inuicem effundetis. Illi autem ſubſannantes verba eius exierunt in craſtino vt venarentur, & contigit vt euaderet de rete eorum vnus ceruus, & aſcenderunt equos, & currebant vt comprehenderent eum. Qui cum iactaſſent ſagittas poſt ipſum, inuicē ſibi in cor dederūt, & mortui ſunt iuxta verbū, quod prædixerat ſenex. ibid. nu. 3.

EXEMPLVM CXV.

Angelus veſtigia fatigati ſenis numerauit.

Senex quidam ſedebat in eremo, qui lōgè habebat aquam à cella ſua xij. milliaria, vbi dum ſemel iret haurire aquam, defecit, & dixit: Quid neceſſe eſt vt hunc laborem patiar, venio, & habitabo circa aquam hanc. Et cum hoc dixiſſet conuerſus eſt, & vidit quendam ſequentem ſe, & numerantem veſtigia ſua. Interrogauit autem eum, dicens: Quis es tu? Et dixit: Angelus Domini ſum, & miſſus ſum numerare veſtigia tua, & dare tibi mercedem. Qui cùm audiſſet ſenex, forti animo factus eſt promptior, & adhuc longius poſuit cellā ſuam ab illa aqua quinque milliaria. lib. de patientia & fortitud. nu. 5.

EXEMPLVM CXVI.

Iracundi fratris ſuriſculam dæmon tribus vicibus ſubuertit.

Frater quidam erat in congregatione inquietus, & frequenter mouebatur ad iram. Dixit ergo in ſemetipſo: Vado, & ſolus habito alicubi, & cum non habuero cū quo dicā, vel audiam, ero quietus, & quieſcet à me paſſio iræ. Egrediens ergo manebat in ſpelunca ſolus. Vna autem die impleuit ſibi ſuriſculam ſeu vas aquarium aqua, & poſuit ſuper terram. Contigit autem vt ſubito verſaretur, ille autem ſecundò, & tertiò impleuit eam, & rurſus verſata eſt: qui commotus furore, tenuit vaſculum ipſum, & fregit illud. In ſe autem reuerſus, cognouit quia ab eodem dæmone iracundiæ ſit illuſus, & dixit: Ecce ſolus ſum, & vicit me. Reuertar ergo in congregationem, quia vbique & patientia opus eſt, & maximè adiutorio Dei, & ſurgens reuerſus eſt in locum ſuum. de patientia nume. 6.

EXEMPLVM CXVII.

Somnolentiæ ſuæ reſiſtens frater obediens: vna nocte ſeptem coronas promeruit in cœlo.

Senex quidam erat in Thebaida ſedens in ſpelunca, & habuit quendam diſcipulum probatum. Conſuetudo autem erat, vt ſenex veſpere doceret diſcipulum, & commoneret eum quæ eſſent animæ profutura. Poſt admonitionem faciebant orationem, & dimittebat eum dormire. Contigit autem laicos quoſdam religioſos ſcientes multam abſtinentiam ſenis venire ad eum, & cum conſolatus fuiſſet eos, diſceſſerunt. Et poſtquam diſceſſerunt, ſedit iterum ſenex veſpere poſt miſſas, ſecundum conſuetudinem admonens illum fratrem, & inſtruens eum, & cum loqueretur grauatus eſt ſomno. Frater autem ſuſtinebat donec excitaretur ſenex, & faceret ei ſecundum conſuetudinem orationem. Cum ergo non euigilāte ſene diu ſederet, diſcipulus illius compulſus eſt cogitationum ſuarum moleſtia, vt recederet, & dormiret. Qui extorquens ſibi, reſtitit cogitationi, & reſedit. Iterum autem compellebatur ſomno, & non abijt. Similiter factū eſt

eſt vſque ſepties, & reſtitit ſemper animo ſuo. Poſt hoc iam media nocte tranſacta euigilauit ſenex, & inuenit eum aſſiſtentẽ ſibi, & dixit ei: Vſque modo non diſceſſiſti? Et ille reſpondit: Non, quia non dimiſeras me, pater. Et ſenex dixit: Et quare me non excitaſti? Et reſpondit: Non præſumpſi pulſare, ne te contribularem. Surgentes autem cœperunt facere matutinas: & poſt matutinarum finem dimiſit ſenex diſcipulum. Qui cum ſederet ſolus, factus eſt in exceſſu mentis, & ecce quidam oſtendebat ei locum glorioſum, & ſedem in eo, & ſuper ſedem ſeptem coronas. Interrogabat autem illum, qui ei hoc oſtendebat, dicens: Cuius ſunt hæc? Et ille dicebat: Diſcipuli tui, & locum quidem, & ſedem pro conuerſatione ſua donauit ei Deus, has autem ſeptem coronas nocte iſta promeruit. Hæc audiens ſenex miratus eſt, & tremefactus vocauit diſcipulum, & dixit ei: Dic mihi, quid feciſti nocte iſta? At ille: Ignoſce mihi pater, quia nihil feci. Senex autem exiſtimans, quia humiliando ſe non confiteretur, dixit ei: Crede, non quieſco niſi dixeris mihi quid feciſti, vel quid cogitaſti nocte hac. Frater autem nihil ſibi conſcius quid egiſſet, non inueniebat quid diceret. Dicebat autem ſeni: Ignoſce mihi pater, quia nihil feci, niſi tantum hoc, quod compulſus motu cogitationum mearum, vt diſcederem, & dormirem, ſepties, ſed quia à te dimiſſus ſecundum conſuetudinem non fueram, non receſſi. Audiens autem hoc ſenex ſtatim intellexit, quia quoties quis reſiſtit cogitationi ſuæ, toties coronatur à Deo. Et fratri quidem huic nihil horũ dixit cauſa vtilitatis ſuæ, ſed alijs narrauit hoc ſpiritualibus fratribus, vt diſcamus quia & pro paruis cogitationibus nobis Deus coronas tribuit. Bonum eſt ergo, vt extorqueat ſibiipſi homo in omni re propter Deum. Etenim ſcriptum eſt: Regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.
lib. de patient. & fortitud. nu. 9.

EXEMPLVM CXVIII.

Angelus infirmo fratri ſeptem dies deuotiſſimè miniſtrauit.

ÆGrotauit aliquando ſenex quidam, qui ſolitarius habitabat, & quia nõ habuit qui ei ſeruiret, ſurgebat, & quodcunq; inueniſſet in cella ſua manducabat. Et dum per aliquot dies iſta faceret, nemo veniebat ad viſitationem eius. Tranſactis autem triginta diebus, & nullo veniente ad eum, miſit Dominus angelum ſuum, qui miniſtraret ei. Et cum ſic fieret per ſeptem dies, recordati ſunt fratres, & dixerunt ad inuicem: Eamus, & videamus ne fortè infirmetur ille ſenex. Cum autem veniſſent, & pulſaſſent, diſceſſit angelus ab eo. Senex autem de intro clamabat: Diſcedite hinc fratres. Illi verò leuantes à cardine oſtium, intrauerunt, & interrogauerunt eum, quare clamauerit. Et ille dixit: Quia triginta dies habui laborans in infirmitate mea, & nemo me viſitauit. Ecce iam ſeptem dies ſunt, ex quo Dominus angelum ſuum miſit miniſtrare mihi. Qui cum veniſſetis, receſſit à me. Et hæc dicens dormiuit in pace. Patres autem valde mirati ſunt, & glorificauerunt Deum, dicentes: quia non derelinquit Dominus ſperantes in ſe. ibidem nu. 10.

EXEMPLVM CXIX.

Patienter ferens furtum codicis ſui, fratrem furantem conuertit.

DIcebant de abbate Anaſtaſio, quia habuerit codicem in membranis valentem ſolidos decem & octo. Continebat autem vetus, & nouum teſtamentum. Et poſitus erat codex iſte in eccleſia, vt quicunque vellet de fratribus legeret. Superueniens autem quidam frater peregrinus, applicuit ad ſenem. Et vt vidit codicem illum, concupiuit eum, & furatus eſt eum, & exiuit, atque diſceſſit. Senex autem non eſt ſecutus poſt ipſum, vt comprehenderet eum, vtpote qui intellexerat quod feciſſet. Ille autem pergens in ciuitatẽ quærebat cui venderet eum. Et cum inueniſſet qui volebat eum comparare, cœpit ſedecim ſolidos precium ipſius poſtulare. Ille verò volens eum comparare, dixit ei: Da mihi primò vt oſtendam eum, & ſic tibi pretium dabo. Dedit ergò illi codicem ad oſtendendum. Quem accipiens ille, qui emere cupiebat, attulit eum ad abbatẽ Anaſtaſium, vt probaret ſi bonus eſſet codex, aut ſi tantum valeret. Dixerat enim ei & quantitatem, quam venditor poſtulabat, & dixit ei ſenex: Eme eum, quia bonus eſt

 codex,

codex, & valet pretium, quod dixit tibi. Ille autem veniens dixit venditori aliter, non ſicut audierat à ſene, dicens: Ecce oſtendi eum abbati Anaſtaſio, & dixit mihi, quia multum eſt, & non valet quantum dixiſti. Ille autem hoc audiens, dixit ei: Nihil aliud dixit tibi ſenex? & reſpondit, nihil. Tunc dicit ei: Iam nolo vendere eũ. Compunctus ergo venit ad ſenem, pœnitentiam agens, & rogabat eum vt reciperet ſuum codicem, ſenex autem nolebat accipere eum. Tunc dixit ei frater, quia ſi non recipis eum, non poſſum ſecurus eſſe. Cui ſenex: Si non potes ſecurus eſſe niſi recipiam eum, ecce recipio illum. Et remanſit frater ille apud eum vſque ad exitum ſuum, proficiens de ſenis patientia. ibidem nu. 11.

EXEMPLVM CXX.

Furantibus res ſuas ſenex etiam oblitum ſacellum reuelauit, & ita latrones conuertit.

VEnerunt aliquando latrones in monaſterium cuiuſdam ſenis, & dixerunt ad eum: Omnia quæ in cella tua ſunt tollere venimus. Et ille dixit: quantum vobis videtur filij tollite. Tulerunt ergo quodcunque inuenerunt in cella, & abierunt. Obliti ſunt autem ibi ſacellum, qui erat abſconſus in cella. Senex verò tollens eum, ſecutus eſt eos clamans, & dicens: Filij, tollite quod obliti eſtis in cella: Illi verò admirantes patientiam ſenis, reuocauerunt, & reſtituerunt omnia in cellam ipſius, & pœnitentiam egerunt omnes ad inuicem, dicentes: Hic verè homo Dei eſt. ibidem nu. 19.

EXEMPLVM CXXI.

Angeli animam patientis fratris, qui ab ebrioſo ſene non receſſit in cœlum deduxerunt.

DIcebat quidam ſenum, quod audierint ab aliquibus viris ſanctis iuuenes eſſe, qui ducatum p[illegible] habeant ſenibus in hac vita. Et narrauerun[t] dicentes: quia erat quidam ſenex ebrioſus, & operabatur vnam mattam in die, & vendebat eam in vicino vico, & bibebat quod accipiebat de pretio eius. Poſtea verò venit ad eũ vnus frater, & manebat cum ipſo, qui ſimiliter operabatur & ipſe mattam vnam. Tollebat autem eam ſenex, & vendebat, ambarumque mattarum pretium expendebat in vino, illi autem afferebat tantum panem ſero. Et cum triennio iugiter feciſſet, nihil locutus eſt frater ille. Poſt hoc verò dixit frater ille in ſemetipſo: Ecce nudus ſum, & panem cum egeſtate comedo, ſurgam ergo, & diſcedam hinc. Iterum autem cogitauit in ſemetipſo, dicens: Vbi habeo ire, ſedeo ego hic propter Deum in hac vita communi. Et ſtatim apparuit ei angelus Domini dicens: Non diſcedas: venięmus enim cras ad te. Et rogauit frater ſenem illum ipſa die, dicens: Non diſcedas hinc alicubi, quia venient hodie mei tollere me. Cum ergo facta fuiſſet hora, qua ſolebat ſenex deſcendere ad vicum, dixit fratri: Non veniunt hodie fili, iam enim tardè eſt. Et ille dixit ei modis omnibus, quia veniunt. Et cum ei loqueretur dormiuit in pace. Senex autem flebat dicens: Heu me fili, quia multis annis ſub negligentia viuo, tu autem in paruo tempore ſaluam feciſti per patientiam animam tuam. Et ex illo die factus eſt ſenex ſobrius & probatus. ibidem nu. 23.

EXEMPLVM CXXII.

Furantis manus ſenex moriens exoſculatur, dicens, gratias ago manibus iſtis, quia propter eas vado ad regna cęlorũ.

DIcebant de quodam fratre, qui ſeni cuidam vicinus erat, quia ingrediebatur, & rapiebat quicquid ſenex habebat in cella ſua, & non obiurgabat eum, ſed extorquebat ſibi plus ſolito manibus operari, dicens: Credo opus habeo fratre iſto, & exigebat à ſe maiorem ſolito laborem, & aſtringebat ventrem ſuum, vt cum indigentia comederet panem. Cum autem mori cœpiſſet ſenex ille, circumſteterunt omnes fratres, & reſpiciens in eum, qui furabatur, dicit ei: Iunge te huc ad me, & tenuit eum, & oſculatus eſt manus eius, dicens: Gratias ago manibus iſtis, fratres, quia propter ipſas vado ad regna cœlorũ. Ille autem compunctus, & pœnitentiam agens factus eſt etiam ipſe probatus monachus, exemplum ſumens de actibus magni illius ſenis, ibidem nu. 24.

EXEM-

EXEMPLVM CXXIII.

De patientia cuiuſdam pauperis.

NArrauit quidam fratrum dicens, quia cum eſſet in Oxirincho, venerunt ibi pauperes in veſpere ſabbathi, vt acciperēt agapem. Et dormientibus eis erat ibi quidam habens tantummodo mattam, cuius medietatem ſibi ſubtermittebat, medietate verò cooperiebatur: erat enim ibi validum frigus: & cum exiſſem ad vrinam audiui vnum murmurantem & gementem de frigore, & conſolabatur ſemetipſum dicens: Gratias tibi ago Domine, quāti ſunt modo diuites in cuſtodia, qui etiam in ferro ſedent, aut pedes habent in ligno conſtrictos, qui neque vrinam ſuam liberè faciunt: ego autem velut Imperator ſum extendens pedes meos, & vbi volo ambulo: Hæc illo dicente ego ſtabam audiens verba eius. Ingrediens autem narraui fratribus, & audientes multum ædificati ſunt. ibidem nu. 25.

EXEMPLVM CXXIIII.

Pertinax ad conſilia ſeniorum iuuenis ab aquila ducitur, ſed poſtmodum à dæmone miſer ſeducitur.

QVidam ſecularis erat adoleſcens habens patrem, & deſiderabat fieri monachus, & dum multum ſupplicaret patri ſuo, vt dimitteret eum conuerti, non adquieſcebat, poſtmodum rogatus a fidelibus amicis vix adquieuit. Et egreſſus frater ille adoleſcēs introiuit monaſterium, & factus monachus cœpit omne opus monaſterij perfectè perficere, & ieiunare quotidie. Cœpit etiam & biduanas abſtinere, ſimiliter autem ſemel in hebdomada reficere: videbat eum abbas eius, & mirabatur, & benedicebat Dominum in abſtinentia, & labore ipſius. Contigit autem poſt aliquod tempus, cœpit frater ipſe ſupplicare abbati ſuo, dicens: Rogo te, abba, vt dimittas me, & vadam in eremum. Dicit ei abbas: Fili noli hoc cogitare, non potes ſufferre talem laborem propter tentationes diaboli, & verſutias eius. Et ſi contigerit tibi tentatio, non inuenies ibi qui te cōſoletur à perturbatione inimici, quę tibi illata fuerit. Ille autem cœpit amplius rogare, vt eum permitteret abire. Videns autem abbas eius, quia eum retinere non poterat, facta oratione dimiſit eum. Poſtmodum dicit abbati ſuo: Rogo te, abba, vt concedas mihi qui oſtendat iter, quo pergere debeam. Et ordinauit cum eo duos monachos, & abierunt cum eo, Ambulantibusq; eis per eremum vnam diem & alteram, defecerunt præ æſtu, & proijcientes ſe in terram iacebant, & ſoporati modico ſomno, ecce aquila venit, percutienſque eos alis ſuis præceſſit procul, & ſedit in terra, & euigilantes aquilam viderunt, & dixerunt ei: Ecce angelus tuus, ſurge, & ſequere eū. Et ſurgens, valedicenſque fratribus ſequebatur eam, & venit vbi ſtabat aquila ipſa. Quæ mox ſurgens volauit vſque ad vnum ſtadium, & iterum ſedit. Similiter ſequebatur eam frater ille, & iterum volauit, & ſedit non longè. Factum verò eſt hoc per horas tres. Poſtmodum autem dum ſequeretur eam diuertit ipſa aquila in dexterā partem ſequentis ſe, & non comparuit. Frater verò nihilominus ſequebatur eam. Et reſpiciens vidit arbores palmarum, & fontem aquæ, & ſpeluncam, & dixit: Ecce locus, quem mihi parauit Dominus. Et ingreſſus cœpit ſedere in ea ſumens cibum dactylorum, & de fonte aquæ bibens. Et fecit prędictus frater ibidem annos ſex neminem videns. Et ecce vna die venit ad eum diabolus in ſimilitudine cuiuſdam abbatis ſenioris habens vultum terribilem. Vidēs autem eum frater ille timuit, & procidens in orationem ſurrexit, & dicit ei diabolus: Oremus iterum frater, & cum ſurrexiſſent dixit diabolus: Quantum temporis habes hic? Et reſpondit: Habeo ſex annos. Dicit ei dæmon: Ecce te vicinum habui, & non potui cognoſcere, niſi ante dies quatuor, quia hic habitares, & ego non longius à te habeo monaſterium, & ecce anni ſunt vndecim quod de monaſterio non exiui niſi hodie, quia cognoui quod hic mihi in vicinio habitares, & cogitaui mecum dicens: Vadam ad hominem Dei iſtum, & cum eo conferam quod poteſt prodeſſe ſaluti animæ meæ. Et hoc dico, frater, quia nihil proficimus ſedentes in cellis iſtis, quia corpus & ſanguinem Chriſti non percipimus, & timeo ne efficiamur exteri ab

eo, ſi nos ab hoc myſterio elongauerimus. Sed tibi dico, frater, ecce hinc tribus milliatibus eſt monaſterium habens presbyterum, eamus ergò dominico die, aut poſt duas hebdomadas, & accipiamus corpus & ſanguinem Chriſti, & reuertamur ad cellas noſtras. Placuit fratri illa ſuaſio diabolica, & veniente die dominico ecce diabolus venit, & dicit: Veniamus, quia hora eſt. Et exeuntes perrexerunt ad prędictū monaſteriū, vbi ille presbyter erat, & ingreſſi monaſteriū miſerunt ſe in orationem, & exurgēs ab oratione frater ille reſpiciens non inuenit qui adduxerat eū ibi, & dixit: Vbi putas perrexit? Num ad commune neceſſarium ambulauit, & cùm diu ſuſtineret, non venit. Poſtmodum autem exiens foras requirebat eum, & cùm non reperiſſet, dixit ad fratres loci illius, interrogans eos: Vbi eſt Abbas ſenex ille, qui mecum ingreſſus eſt in Eccleſiam? Et dicunt ei: Nos neminem vidimus alium niſi te tantùm. Tunc cognouit frater ille, quia dæmon fuiſſet, & dixit: Vide cū qua argutia diabolus eiecit me de cella, ſed tamen non pœnitet me, quia ad opus bonū veni. Percipio corpus & ſanguinem Chriſti, & ſic reuertar in cellam meam. Et poſt miſſas volentem reuerti tenuit eum Abbas monaſterij illius, dicens: Niſi refeceris non dimittemus te. Et cùm percepiſſet cibum, & regredi vellet in cellam ſuā, ecce iterum venit diabolus in ſimilitudine cuiuſdam iuuenis ſecularis, & cœpit eū reſpicere à ſummo capite vſque ad pedes, & dicere, ipſe eſt iſte, non eſt hic, & cœpit eum conſiderare. Et dixit ei frater: Quē ſic reſpicis? At ille ait: Puto non me cognoſcis? Tamen poſt tantùm tēpus quomodo me habes cognoſcere? Ego ſum vicinus patris tui filius illius. Quomodo autem? non eſt dictus pater tuus tali nomine, ſic & mater tua tale nomen non habuit: & tu ſic non vocaris: & mancipia illa & illa ſic non ſunt dicta. Mater verò tua, & ſoror tua ante tres annos mortuæ ſunt. Pater autem tuus modo defunctus eſt, & te fecit hæredem dicens: Cui habeo dimittere ſubſtantiam meam, niſi filio meo viro ſancto, qui reliquit ſeculū, & abijt poſt Deum. Ipſi dimitto omnia bona mea. Modò autem qui timet Deum, & ſcit vbi eſt dicat, & veniens diſtrahat, & eroget ea pauperibus pro anima mea & ſua. Et perrexerunt multi requirentes te, & minimè inuenerunt. Ego autem veniens ex occaſione propter quoddam opus te hic cognoui eſſe. Vnde non facias moras, ſed veni, & vende omnia, & fac ſecundum voluntatem patris tui. Reſpondens frater ille dixit: Non neceſſe habeo reuerti ad ſeculū. Dicit ei diabolus: Si non veneris, & deperierit ſubſtantia illa, in conſpectu Dei tui exinde reddes rationem. Quid enim mali tibi dico, vt venias, & eroges eas pauperibus, & egenis, quomodo bonus diſpenſator, vt non à meretricibus & male viuentibus extricetur, quod pauperibus dimiſſum eſt. Aut quid oneroſum eſt, vt venias, & facias eleemoſynas ſecundum voluntatem patris tui pro anima eius, nè bona ſudore eius parta, quorum tu hæres cōſtitutus es, in manus diſſipatorum perueniāt, & poſtea reuertaris in cellam tuam. Quid multa? ſuadens fratrem depoſuit in ſeculum, & veniens cum eo vſque ad ciuitatem reliquit eum. Voluit autem frater ille ingredi in domum patris ſui tāquam iam defuncto eo, & ecce ipſe pater eius viuus egrediebatur, & videns eum non cognouit. Et ait ad eum, quis es tu? Ipſe verò turbatus nihil poterat reſpondere. Et cępit eum iteratis verbis pater eius interrogare, vnde eſſet. Tunc confuſus dixit ei: Ego ſum filius tuus. Et ait ei: Vt quid reuerſus es? Qui erubeſcens dicere quod verum erat, dixit: Charitas tua me fecit reuerti, quia deſiderabam te: & remanſit ibi. Et poſt aliquantum temporis incurrit fornicationem, & multis ſupplicijs afflictus à patre ſuo, infœlix ipſe aliquam non egit pœnitentiam, ſed remanſit in ſeculo. ibidem nu. 29. & 30.

EXEMPLVM CXXV.

Laboratis Macharij manus Antonius exoſculans, dixit, Multa virtus de manibus iſtis egreditur.

VEnit Abbas Macharius maior ad Abbatem Antonium in montem, & cùm pulſaret oſtium exiuit ad eum, & dixit ei: Tu quis es? Et ait, Ego ſum Macharius, & claudens oſtium intrroijt, & dimiſit eū foris. Et cùm vidiſſet poſtea patientiam eius.

eius, aperuit ei, & gaudens dicebat ei: Multũ tẽpus eſt ex quo te deſiderabam audiẽs de te. Et exhibens ei hoſpitalitatem refecit eum, erat enim feſſus de multò labore. Veſpere autem facto infudit ſibi Abbas Antonius modicas palmas, & dixit ei Abbas Macharius: Da mihi vt & ego infundam quod operer. Ille autem dixit ei: Non habeo plus. Et faciens faſciculum maiorem infudit eum, & ſedentes à ſero, & colloquentes de vtilitate animarum faciebant plectam, ſiue funiculum ſtramineum, & ipſa plecta per feneſtram deſcendebat in ſpeluncam, & ingrediens mane ſanctus Antonius vidit collectionem plectarum Abbatis Macharij, & admiratus eſt, & oſculans manus eius dicebat: Multa virtus de manibus iſtis egreditur. ibidem nu. 33.

EXEMPLVM CXXVI.

Laborare manibus docetur frater, qui prę nimia tribulatione monachalem regulam amiſit.

FRater quidam incidens in tẽtationẽm tribulando perdidit regulam monachi, & cùm iterum vellet obſeruantiæ regularis ſibi dare principia, à tribulatione impediebatur, & dicebat in ſeipſo, quando habeo me ita inuenire ſicut aliquãdo erã, & deficiens animo non præualebat vel inchoare opera monachi. Veniens autem ad quendam ſenem narrauit ei quæ agebantur circa ipſum: ſenex autem audiens ea quibus affligebatur, adhibuit ei tale exemplum, dicens: Homo quidam habuit poſſeſſionem, & negligentia eius in ſentes redacta eſt, & repleta eſt tribulis & ſpinis. Viſum eſt autem ei poſtea, vt excoleret eã, & dixit filio ſuo: Vade, & purga agros poſſeſſionis illius. Et venit filius vt purgaret. Qui cùm reſpexiſſet, vidit multitudinem tribulorum & ſpinarum increuiſſe, & deficiens animo dixit in ſeipſo: quando habeo hæc omnia eradicare & purgare? & proijciens ſe in terram cœpit dormire, hoc autem fecit multis diebus. Poſt hoc venit pater eius, vt videret quod fecerat, & inuenit eũ nihil operatum, & dixit ei: quare vſq; modo nihil feciſti? Et dixit iuuenis ille patri ſuo; Mox vt veniebam operari pater cùm vidiſſem multitudinẽ hanc ſpinarum & tribulorum, reuocabat ab aſſumptione laboris, & à tribulatione proijciebam me in terram, & dormiebã. Tunc dixit ei pater ſuus: Fili ad menſurã latitudinis, qua iacens terram occupas, per dies ſingulos operare, & ita paulatim proficiet opus tuum, & tu puſillanimis nõ efficieris. Quod cùm audiſſet iuuenis fecit ſic, & in paruo tempore purgata eſt, & exculta poſſeſſio eius. Ita ergò & tu frater paulatim operare, & non deficies, & Deus per gratiam ſuam reſtituet te iterũ priori ordini tuo. Hoc audito frater ille abijt, & cum patientia ſedens efficiebat ſicut edoctus fuerat à ſene. Et ſic inueniẽs requiem promouebatur per Dominum Chriſtum. ibidem nu. 45.

EXEMPLVM CXXVII.

Gloriam hominum fugiens Abbas Moyſes iudici ſe viſitare volenti occurrit dicens, Quid Moyſen quæris? fatuus eſt, & hæreticus.

AVdiuit aliquando iudex prouinciæ de Abbate Moyſe, & perrexit in Scete, vt videret eum. Et nunciauerunt ſeni de aduentu eius, & ſurrexit vt fugeret in paludem. Et occurrit ei iudex ille cum ſuis, & interrogauit eum dicens: Dic nobis ſenex, vbi eſt cella Abbatis Moyſi? Et dixit eis: Quid vultis eum inquirere, homo fatuus eſt, & hæreticus? Et veniens iudex ad eccleſiam dixit clericis: Ego audiens de Abbate Moyſe veni vt viderem eum, & ecce occurrit nobis ſenex pergens in Ægyptum, & interrogauimus eum vbi eſt cella Abbatis Moyſi, & dixit nobis, qd eum quæritis, fatuus eſt, & hæreticus. Audientes autem clerici contriſtati ſunt, dicentes: Qualis erat ſenex ille, qui hæc de ſancto homine locutus eſt ad vos? Et illi dixerunt: Senex vetuſtiſſimis veſtimentis vtens, longus, & niger. Et illi dixerunt: Ipſe eſt Abbas Moyſes, & quia noluit videri à vobis, ideò hæc vobis ipſe de ſe dixit. Et multum ædificatus iudex diſceſſit. lib. contra inanem gloriam nu. 3.

EXEMPLVM CXXVIII.

Oſtentatiuus iuuenis miraculum faciens celerius in luxuriam lapſurus à beato Antonio defletur.

AVdiuit aliquando abbas Antonius de quodam iuuene monacho, quia ſignũ quoddam huiuſmodi fecerit in via. Cum vidiſſet quoſdam ſenes iter agentes, & laborantes in ambulando, onagris iuſſit vt venirent, & portarent eos donec peruenirent ad ſe. Illi autem ſenes indicauerunt hoc abbati Antonio. Dixit autem abbas Antonius: Videtur mihi monachus ille ſimilis eſſe naui onuſtæ omnibus bonis, de qua incertum eſt vtrum peruenire poſſit ad portum. Et poſt aliquantum tempus cœpit abbas Antonius flere, & trahere ſibi capillos, & lugere. Quod cum vidiſſent diſcipuli eius, dicũt ei: Quid ploras abba? Et reſpondit ſenex: Magna columna eccleſiæ cecidit modo. Dicebat autem hoc de monacho illo iuuene. Et adiecit dicens: Venite, ambulate ad eum, & videte quod factũ eſt. Perrexerunt ergo diſcipuli eius, & inuenerunt monachum illũ ſupra mattam ſedentem, & flentem peccatum quod fecerat. Videns autem diſcipulos ſenis ait illis. Dicite ſeni, vt oret Deum, vt decem tantum dierum det mihi inducias, & ſpero me ſatisfacturum. Qui quidem intra quinque dies defunctus eſt. ibidem 6.

EXEMPLVM CXXIX.

Gloriam humanam deuitans Symeon abbas, cum iudicem ſe viſitaturum cognouiſſet, caſeum & panem ſedens in limine manducauit.

QVadam vice iudex quidam venit videre abbatem Symeonem, & præcedentes clerici dixerunt ei: Abba paratus eſto, quia iudex audiens de te venit, vt benedicatur à te. Et ille ait: Etiam ego me præparabo, & cooperiens ſe ſacco ſuo, & tollens in manu ſua panem, & caſeum, ſedit in egreſſu cellæ ſuæ, & cœpit manducare. Venit ergo iudex cum officio ſuo, & videntes eum ſpreuerunt, dicentes: Hic eſt monachus ſolitarius, de quo talia audiebamus: & ſtatim receſſerunt, & reuerſi ſunt ad ſe. ibidem 8.

EXEMPLVM CXXX.

Fictus frater qui humilitatem verbis præferebat, correptus ſuperbus innotuit.

DIxit abbas Caſſianus, quia venit frater quidam ad abbatem Serapion, & hortabatur eum ſenex vt ſecundum morem orationem faceret. Ille autem dicens ſe peccatorem, & ipſius monachi habitu indignum, non adquieſcebat. Voluit etiã pedes eius lauare, & eiſdem iterum verbis vſus non adquieſcebat. Fecit autem illum guſtare, & cum guſtateut cœpit ſenex in charitate monere eum, dicens: Fili ſi vis proficere permane in cella tua, & attende tibiipſi, & fac opera manuum tuarum. Non enim tibi tãtum procedere expedit, quantum ſedere in cella tua. Ille autem audiens ita exacerbatus eſt, & vultum mutauit, vt nec latere poſſet ſenem. Dixit autem ei Serapion: vſque modo dicebas peccator ſum, accuſans teipſum tanquam indignus ſis etiam viuere, & quia te in charitate commonui, ita exacerbari debuiſti. Si enim vis reuera humilis eſſe, quæ tibi ab alio imponuntur diſce portare viriliter, & non odioſa verba effundere tibi ipſi. Hæc audiens frater pœnitentiam geſſit coram ſene, & multũ proficiens diſceſſit. ibid. 11.

EXEMPLVM CXXXI.

Scandalizatus ſecularis in lætitia Antonij, congruo exemplo ædificatur.

SVperuenit quidam venationem faciẽs in ſilua agreſtium animalium, & vidit abbatem Antonium gaudentem cum fratribus, & diſplicuit ei. Volens autem ſenex oſtendere ei, quia oporteret aliquando cõdeſcendere fratribus, dixit ei: Pone ſagittam in arcum tuum, & trahe, & fecit ſic. Et dicit ei iterum, trahe, & traxit. Et rurſus dicit ei, trahe adhuc, & dixit ei venator: Si ſupra menſuram traxero, frangetur arcus. Dicit ei abbas Antonius: Ita eſt in omni opere Dei. Si plus à menſura tendimus, fratres citò deficiunt, expedit ergo vna hora relaxare rigorem eorum. Hæc audiens venator compunctus eſt, & multũ proficiens in ſermone ſenis diſceſſit, & fratres confirmati reuerſi ſunt ad locum ſuũ. ibidem nu. 17.

EXEM-

EXEMPLVM CXXXII.

Iudicans temerariè culpabilem fratrem Abbas Iſaac ab Angelo prohibetur cellam intrare.

VEnit Abbas Iſaac de Thebaida in congregationem fratrum, & vidit quendam de fratribus culpabilem, & adiudicauit eum. Cùm autem exiſſet ad eremum, venit Angelus Domini,& ſtetit ante oſtiũ cellæ eius,dicens: Non te permitto intrare. Ille autem rogabat eum dicens: Quę eſt cauſa? Et reſpondens Angelus dixit: Deus me miſit, vt dicerem tibi: vbi iubes vt mittam illum fratrem culpabilem, quẽ adiudicaſti? Et ſtatim Abbas Iſaac pœnitentiam egit dicens: Peccaui,ignoſce mihi. Et dixit Angelus: Surge, ignouit tibi Deus: ſed cuſtodi de cætero nè adiudices quemquam priuſ quàm Deus adiudicet eum. lib. contra iudiciũ temerariũ nu. 2.

EXEMPLVM CXXXIII.

Iudicantes temerariè culpabilem fratrem Abbas Pior cõgruo exemplo redarguit.

FActus eſt aliquando conuentus in Scichi, & loquebantur patres de quodam fratre culpabili. Abbas autem Pior tacebat. Poſtea verò ſurgens egreſſus eſt,& tollens ſaccũ impleuit eum arena, & portabat eum in humeris ſuis, & mittens in ſportellam modicum de ipſa arena, portabat etiam & ipſam antè. Interrogatus autem à patribus quid hoc eſſet? Ille reſpondit: Saccus iſte, qui multam arenam habet, mea peccata ſunt: & quia multa ſunt poſui ea ſupra dorſum meũ,nè doleã pro ipſis,& plorem. Iſta autem arena modica peccata ſunt iſtius fratris, & ſunt ante faciem meã,& in ipſis exerceor iudicans fratrem. Quod non oportet ita fieri,ſed mea magis peccata ante me debent eſſe, & de ipſis cogitare,& rogare Dominũ vt ignoſcat mihi. Audientes autẽ patres dixerũt: Verè hæc eſt via ſalutis. ibidem nu. 6.

EXEMPLVM CXXXIIII.

Iudicans ſacerdotem celebraturum ſolitarius,vocem celeſtem audiuit, Tulerunt ſibi homines iudicium meum.

AD quendam ſolitarium venit preſbyter cuiuſdam baſilicæ,vt conſecraret ei oblationem ad communicandum. Veniens autem quidam ad ipſum ſolitarium, accuſauit apud illum eundem preſbyterum. Qui cùm ex conſuetudine iterũ veniſſet ad eum, vt conſecraret oblationẽ, ſcandalizatus eſt ille ſolitarius, & non aperuit ei. Presbyter autem hoc viſo diſceſſit. Et ecce vox facta eſt ad ſolitarium,dicens:Tulerunt ſibi homines iudiciũ meũ. Et factus eſt velut in exceſſu mentis,& videbat quaſi puteum aureum,& ſitulam auream,& funem aureum,& aquã valde bonam. Videbat autem & leproſum quendam haurientem, & refundentem in vas, & cupiebat bibere, & nõ bibebat, eo quod leproſus erat, ille qui hauriebat. Et ecce vox iterum ad eum dicens: Cur non bibis ex aqua hac? quam cauſam habet qui implet? Implet enim ſolummodũ, & infundit in vas. In ſe autem reuerſus ſolitarius, & conſiderans virtutem viſionis vocauit presbyterũ, & fecit eum ſicut prius ſanctificare ſibi oblationem, ibidem nu. 7.

EXEMPLVM CXLVIII.

Iudicans in feria ſexta manducantem mane fratrem, ſolitam deuotionis gratiã amiſit.

FVerunt duo fratres magnæ vitæ in cõgregatione, & meruerunt ſinguli videre gratiam Dei in alterutro. Factum autem eſt, vt aliquando vnus ex eis egrederetur ſexta feria extra congregationem, & videret aliquem mane manducantem, & dixit ei: Hac hora manducas in ſexta feria? Tantum ei dixit. Die autem ſequenti facta eſt celebratio miſſarum ſecundum conſuetudinem, & ingreſſi eccleſiam, intuens frater eius, vidit gratiam, quæ ei data fuerat, diſceſſiſſe ab eo: & contriſtatus eſt. Qui cùm veniſſet in cellam dicit ei: Quid feciſti frater, quia nõ vidi ſicut pridem gratiam Dei in te? Ille autẽ reſpondens dixit: Ego neq; in actu, neque in cognitione cõſcius mihi ſum alicuius mali. Dixit ei frater eius: Nec ſermonẽ aliquẽ odioſum locutus es? Et recordatus, dixit ei: Etiam heſterno die vidi quẽdam mane manducantem, & dixi ei: hora hac manduças in ſexta feria? hoc eſt peccatum meum; ſed labora mecum duas hebdomadas,

das,& rogemus Deum, vt mihi ignoſcat: & fecerunt ita. Et poſt duas hebdomadas vidit frater gratiam Dei iterum venientē ſupra fratrem ſuum,& cōſolati ſunt, Deo, qui ſolus bonus eſt,gratias referentes. ibidem nu. 8.

EXEMPLVM CXXXVI.

Beneuolentior fuit Abbas Achilles fratri, qui malam de ſe ſuſpicionem habuit, quàm cæteris.

VEnerunt aliquando tres ſenes ad Abbatem Achillem,& vnus ex eis habebat opinionem malam. Dicit autē ei vnus de ſenibus: Abba fac mihi vnam ſagenam ad piſcandum. & ille dixit: non facio. Et alius dixit: Fac nobis vt habeamus memoriam de monaſterio noſtro. Et reſpondit ille: Non mihi vacat. Dicit ei tertius ille,qui habebat opinionem malam. Mihi fac Abba ſagenam, vt habeam de manibus tuis benedictionem. Et ille reſpondit ei: ego tibi faciam. Dixerunt autem ei duo priores ſecretè, quibus non adquieuerat. Quomodo ſic, quia nobis rogantibus noluiſti facere,& huic dixiſti, ego faciam tibi? Reſpondit ſenex: vobis ideò dixi nō facio, quia nec mihi vacat, & non contriſtabimini. Huic autem ſi non fecero dicturus eſt, quia de opinione mea, quæ mala eſt,audiuit ſenex, ideò noluit mihi facere ſagenam,& incidebamus funem ad ſedandum animum eius, nè triſtitia abſorberetur huiuſmodi. lib. de diſcretione nu. 5.

EXEMPLVM CXXXVII.

Abbas Abraham oſtendit ſeni cuidam paſſiones viuere,ſed à ſanctis viris quodāmodo religari.

DIcebat de quodam ſene, quia fecerat quinquaginta annos neque panem comedens,neque aquam bibēs,& dicebat, quia extinxi fornicationem,& auaritiam, & vanam gloriam. At verò Abbas Abraham audiens quod hæc dixiſſet, venit ad eum,& dixit ei:Tu dixiſti hunc ſermonē? & ille reſpondit: Etiam. Et dicit ei Abbas Abraham: Ecce intras in cellam tuā, & inuenis ſupra mattam tuam mulierem, potes non cogitare quia mulier eſt? Et dixit: non: ſed repugno cogitationi meæ, vt non tangam mulierem illam, Dicit ei Abbas Abraham: Ecce igitur non interfeciſti cogitationem, quia viuit, paſſio ipſa alligata eſt. Iterum ſi ambulas in via, & vides lapides & teſtas vaſorum, & inter ipſas iacet aurum, potes mente tua aurum quod videris velut lapides reputare? Et reſpondit: non: ſed reſiſto cogitationi meæ nè colligam illud. Et dicit ei Abbas Abraham: Ecce ergò viuit paſſio,ſed alligata eſt. Et dicit ei iterum Abbas Abraham: Si audieris de duob⁹ fratribus,quia vn⁹ diligit te, & bona de te loquitur,alius autem odit te, & detrahit tibi, & veniant ad te,vtroſque æqualiter ſuſcipies? Et dixit: non: ſed extorqueo animo meo, vt ſimiliter bene faciam ei,qui me odit,ſicut illi,qui me diligit. Et dicit ei Abbas Abraham: viuunt ergò paſſiones, ſed tantummodo à ſanctis viris quodammodo religantur. ibidem nu. 6.

EXEMPLVM CXXXVIII.

Peccare fœmina coram hominibus cum Effrem erubuit, ſed coram Deo peccare non erubuit.

TRanſeunte aliquādo Abbate Effrem vna proſtituta ex immiſſione cuiuſdam cœpit ei blandiri,cupiens eum ſi poſſet ad turpem commixtionem inclinare, vel ſi hoc non poſſet ſaltem ad iracundiā prouocare, quoniam nunquam eum vidit quiſquam iraſcentem,vel litigantem. Ipſe autem dixit ad eam: ſequere me. Cùm ueniſſet autem in loco populoſo, dicit ei: Veni huc,ſicut voluiſti commiſceor tecū. Illa autem videns multitudinem,dicit ei: Quomodo hic poſſumus hoc facere in tanta multitudine aſtantium? Confundimur enim. Ipſe autem dixit: Si homines erubeſcis, quanto magis debes erubeſcere Deum, qui reuelat occulta tenebrarum. Illa autem confuſa,& refutata receſſit abſque opere voluntatis ſuæ ibidem nu. 6.

EXEMPLVM CXXXIX.

Laborare nolens Ioannes breuis, ſed angelicam vitam ducere inchoans, à fratre proprio exercitatur.

DIcebant de Abbate Ioanne breuis ſtaturę,quia dixerit aliquādo fratri ſuo maiori:

maiori: Volo eſſe ſecurus, ſicut Angeli ſunt ſecuri, nil operantes, ſed ſine intermiſſione collaudantes Deum, & mox ſpolians ſe eo quod veſtitus erat abijt in eremum, & facta ibi vna hebdomada reuerſus eſt ad fratrem ſuum, & dum pulſaret oſtium reſpondit ei antequam aperiret, dicēs: Quis es tu? Et ille dixit: Ego ſum Ioannes. Et reſpondens frater eius, dixit ei: Ioannes angelus factus eſt, & vltra inter homines non eſt. Ille autem pulſabat dicens: Ego ſum. Et non aperuit ei, ſed dimiſit eum affligi vſque mane. Poſtea aperiens dixit ei: Si homo es opus habes iterum operari vt viuas. Si autem Angelus es quid quæris intrare cellam? Et ille pœnitentiam agens, dixit: Ignoſce mihi frater, quia peccaui. ibidem nu. 52.

EXEMPLVM CXL.

Oſtentationem fugiens Abbas Paſtor libentius de paſſionibus, quàm de ſcripturis loqui conſueuit.

ABijt quidam frater aliquando de monaſterio Abbatis Paſtoris peregre, & applicuit ad quendam ſolitarium. Erat enim ille habens cum omnibus charitatē, & multi veniebant ad eum. Nunciauit autem ei frater ille quædam de Abbate Paſtore. Qui audiens virtutes animi eius, deſiderauit eum videre. Cùm autem reuerſus eſſet ille frater in Ægyptum, poſt aliquātum temporis ſurgens ſupradictus ſolitarius, venit cum peregrinis in Aegyptum ad eundem fratrem, qui prius applicuerat apud eum, dixerat enim ei vbi maneret. Videns autem eum ille miratus eſt, & valde gauiſus. Dixit autem ei ille ſolitarius oſtende charitatem quam habes in me, & deduc me ad abbatem Paſtorem. Et tollens eum dixit ad ſenem, & nunciauit ei de eo, dicens: Quidam magnus homo, & multam charitatem habens & honorē plurimum in prouincia ſua venit deſiderans te videre. Suſcepit ergò eū cùm gratulatione ſenex, & ſalutantes ſe inuicem reſederunt. Cœpit autem loqui peregrinus ille frater de ſcripturis ſanctis, & de rebus ſpiritualibus. Abbas autem Paſtor auertit faciem ſuam, & non dedit ei reſpōſum. Videns autem ille quod non loqueretur cum eo, cōtriſtatus exijt, & dicit fratri illi, qui eum adduxerat: In vanum iter iſtud aſſumpſi, veni enim ad ſenem, & ecce nec loqui mecum dignatur. Intrauit autem frater ad abbatem Paſtorem, & dicit ei: Abba propter te venit magnus hic vir habens tantam gloriam in loco iſto, quarè non locutus es cum eo? Reſpondit ei ſenex: Iſte de ſurſum eſt, & de cœleſtibus loquitur: ego autem de deorſum ſum, & de terrenis loquor. Si ergò mihi locutus fuiſſet de paſſionibus animæ, ego vtiq; reſpōderem ei. Sed quia de ſpiritualibus loquitur, ego hæc ignoro. Exiens autem frater dixit ei: Senex non citò de ſcripturis inquirit, ſed ſi quis ei loquitur de paſſionibus animæ reſpondet ei. Tunc ille compunctus intrauit ad ſenem, & dixit ei: Quid faciam pater Abba, quia paſſiones animæ dominantur mei, & intuitus eum ſenex gaudens dixit ei: Modò bene veniſti, nunc aperio os meum, & implebo illud bonis. Ille autem valde ædificatus dicebat: Verè hæc eſt via charitatis. Et gratias agens Deo, quia tam ſanctum virum videre meruit, reuerſus eſt in regionem ſuam. ibidem nu. 16.

EXEMPLVM CXLI.

Eleemoſynam dandam pauperibus potius quàm amicis, & Eccleſijs Abbas Paſtor aſſeruit.

ITem frater quidam interrogauit abbatem Paſtorem dicens: Dimiſſa eſt mihi hæreditas, quid facio ex ea? Dicit ei abbas Paſtor: Vade, & poſt tres dies veni, & dico tibi. Venit autem ſicut præfiniuit, & dicit ei ſenex: Quid tibi habeo dicere frater? Si dixero tibi, da eam Eccleſiæ, clerici ſibi faciunt conuiuia ex ea: ſi autem dixero, da eam parentibus tuis, non eſt tibi merces: ſi autem dicam, da pauperibus, ſecurus eris. Quicquid ergò vis vade, fac: ego cauſam non habeo. ibidem 19.

EXEMPLVM CXLII.

Laborem manuum diſſuadentem fratrem Abbas Siluanus longo ieiunio informauit.

VEnit quidam frater ad abbatem Siluanum in montem Sina, & vidit fratres operantes, & dixit ſeni: nolite opera-

ri.

ri cibum qui perit. Maria enim optimam partem elegit. Et dixit ſenex diſcipulo ſuo: Voca Zachariam, & mitte iſtum fratrem in cellam, vbi nihil eſt. Et cùm facta eſſet hora nona, intendebat ad oſtiũ ſi mitterent, & vocarent eum ad mãducandum. Et cùm nemo loqueretur ei, ſurgẽs venit ad ſenem, & dicit ei: Abba fratres hodie non comederunt? Et dixit ſenex: Etiam iam comederunt. Et dixit ei frater ille: Et quare me non vocaſtis? Et reſpondit ſenex: Tu homo ſpiritualis es, & non indiges hoc cibo, nos autẽ carnales ſumus, & volentes manducare propterea operamur manibus noſtris. Tu verò partem bonam elegiſti, legens tota die, & nolens ſumere carnalem cibum. Qui cùm hæc audiſſet, proſtrauit ſe ad pœnitentiam, dicens: Ignoſce mihi abba. Et dixit ei ſenex? Puto opus habet omnino Maria Martha: per Martham enim Maria laudatur. ibidem un. 23.

EXEMPLVM CXLIII.

Scandalizatum in ſe Aegyptum fratrẽ ſenex Romanus ratione ſtudet ædificare.

VEnit aliquãdo monachus quidam ab vrbe Roma, qui in palatio magnum locum habuit, & habitabat in Scichi in vicinitate eccleſiæ. Habebat autem ſecum vnum ſeruum, qui miniſtrabat ei. Videns autem presbyter eccleſię infirmitatẽ eius, & cognoſcens quia de delitijs eſſet vir ille, ex eô quod ei donabat Deus, vel quod in Eccleſiam intrabat, tranſmittebat ei. Qui cùm feciſſet vigintiquinq; annos in Scichi factus eſt vir contemplator, præuidens, & nominatus. Audiens autem quidam de magnis monachis Aegyptijs opinionem eius, venit videre eum, ſperans eõ uerſationem corporalem plus apud eum arduam inuenire. Qui cùm intraſſet ſalutauit eum, & faciẽtes orationem ſederunt. Videns autem eum Aegyptius veſtitum mollibus rebus, & mattam de papyro, & pellem ſtratam ſub ipſo, & modicum capitale ſub capite eius, ſed & pedes mundos habentem, cum caligulis, ſcandalizatus eſt intra ſe de eo, quia in loco illo non erat cõſuetudo taliter conuerſandi, ſed magis duram abſtinentiam habere conſueuerant. Senex autem ille Romanus habens contemplationis ſiue præuidentiæ gratiam, intellexit quia ſcandalizatus fuerat Aegyptius monachus in eo, & dixit miniſtro ſuo: Fac nobis hodie propter abbatẽ, qui venit, bonam diem: & coxit parua olera quæ habebat, & ſurgentes hora competenti comederunt: habuit etiam & modicum vini propter infirmitatem ſuam, & illud biberunt. Et dum factum eſſet veſpere dixerunt duodecim pſalmos, & dormierunt. Similiter autem & nocte. Et ſurgens mane Aegyptius dixit: Ora pro me. Et egreſſus eſt non ædificatus in eo. Et cùm paululum diſceſſiſſet, volens eum ſenex ille Romanus ſanare, miſit poſt ipſum, & reuocauit illum. Et cùm veniſſet cum gaudio iterum ſuſcepit eũ, & interrogauit eum, dicens: Ex qua prouincia es? Et ille dixit: Aegyptius ſum. Et dixit ei: Cuius ciuitatis? Et reſpondit: Ego omnino non fui in ciuitate, nec habitaui aliquando in ciuitate, ſed in agro eram. Et dixit ei, ergò antequam monachus eſſes quid operabaris in poſſeſſione in qua manebas? & reſpondit: Cuſtos eram agrorum. Et dixit illi: Vbi dormiebas? reſpõdit: In agro. Et dixit: Habebas aliquod ſtratum? reſpondit: Ego in agro vnde potui habere ſtramenta, in quibus dormirẽ? Et dixit: Quomodo dormiebas? Reſpondit: In terra nuda. Et dixit: Quid manducabas in agro, aut quale vinum bibebas? iterum reſpondit: Quæ ſunt eſcæ, aut qualis potus in agro? Et dixit: quomodo ergò viuebas? reſpondit: Manducabam panem ſiccum, & ſi inueniebã aliquid de ſalſamentis, & bibebam aquam. Et dixit ſenex: Grandis labor. Et iterum dixit: Erat ibi balneum in poſſeſſione vbi lauareris? & ille dixit: Non, ſed in flumine lauabar quando volebam. Cumque omnia ab eo ſenex per reſponſionem eius exegiſſet, & cognouiſſet modum prioris vitæ eius, atque laboris, volens eum proficere, narrauit ei ſuam vitam præteritam, quam habebat cùm eſſet ſecularis, dicens: Me miſerum quem vides, de magna illa ciuitate Roma ſum, habens in palatio magnũ locum apud Imperatorem, Et cùm audiſſet Aegyptius initia verborum eius, compunctus eſt, & ſollicitè quę dicebantur audiebat. Et ille adiecit dicens: Reliqui ergò Romam, & veni in ſolitudinem iſtam

Et

Et iterum dixit: Me quem vides, habui domos magnas, & pecunias multas, & contempſi eas, & veni in iſtam paruam cellã. Iterum ait. Me quem vides, lectos veſtitos ex auro habui habentes precioſiſſimas veſtes, & pro his dedit mihi Deus mattam hanc de papyro, & hanc pellem: ſed & veſtes meæ inæſtimabili pretio dignæ erant, & pro his vtor his vilibus rebus. Et iterũ dixit: In prandio meo multum auri expẽdebatur, & pro illo dedit mihi Deus modicum oleris, & paruum calicẽ vini. Erant autem & qui ſeruiebant mihi plurimi ſerui, & ecce pro illis iſtum vnum compunxit Deus, vt miniſtret mihi: pro balneo autem profundo modica aqua perfundo pedes meos, & caligulis vtor propter infirmitatem meam. Et rurſus pro calamis, & citharis, vel alio muſicorum opere, quo delectabar in cõuiuijs meis, dico mihi xij. pſalmos in die, & xij. in nocte: Et pro peccatis meis, quæ ante faciebam, modo cum requie exhibeo paruum & inutile miniſterium Deo. Vnde rogo Abba, vt non ſcandalizeris propter infirmitatem meam. Et hæc audiens Aegyptius, atque in ſemetipſum reuerſus, dixit: Væ mihi, quia ego de multa tribulatione, & de plurimo labore ſeculi magis ad pauſandum in conuerſatione monachi veni, & quod nõ habebam tunc, modò habeo: tu autem ex multa delectatione ſeculi, voluntate propria in tribulationem veniſti, & ex multa gloria, atque diuitijs veniſti in humilitatem, & paupertatem. Ex quo multum proficiens diſceſſit, & factus eſt ei amicus, & ſæpe veniebat ad eum ſuæ vtilitatis cauſa. Erat enim vir diſcernens, & repletus bono odore Spiritus ſancti. ibidem nu. 25.

EXEMPLVM CXLIIII.

Scandalizati fratres in repauſatione eremitarum, iuſta abſtinẽtia corriguntur.

FRatres de congregatione venerunt in eremum, & applicuerunt ad quendam eremitam, & ſuſcepit eos cum gaudio, & ſicut eſt conſuetudo eremitis videns eos de labore poſuit menſam extra horam, & quod habuit in cella appoſuit eis, & fouit eos. Et quando factum eſt ſero dixerunt xij. pſalmos, ſimiliter & nocte. Cùm autẽ vigilaſſet ſenex audiuit illos inter ſe loquentes, & dicẽtes: quia ſolitarij viri plus repauſant in eremo, quàm nos in congregatione. Mane autem facto cùm ambulaturi eſſent ad alium vicinum, dixit eis: Salutate eum pro me, & dicite ei: Obſerua, & noli adaquare olera. Ille autem cùm hoc audiſſet, intellexit verbum, & tenuit eos vſque ſero laborantes ieiunijs. Cùm autem ſero factum eſſet, fecit prolixius opus Dei, & poſtea dixit: Ceſſemus modicè propter vos, quia de labore eſtis. Et dixit iterum: Quotidie quidem manducare non ſolemus, ſed propter vos guſtemus modicum. Et appoſuit eis panem ſiccum, & ſal dicens: Ecce propter vos feſtiuitatem habemus hodie, & miſit parum aceti cõ ſale. Et ſurgentes cœperunt pſallere vſque mane. Et dixit eis: Propter vos non poſſumus adimplere regulam noſtrã, vt modicè pauſetis, quia peregrini eſtis. Mane autem facto volebant fugere. Ille autem rogabat eos, dicens: Manete aliquantulum temporis nobiſcum, ſin alias vel propter mandatum, tres dies ſecundũ conſuetudinem eremi facite nobiſcum. Illi autem videntes quia nõ relaxaret eos, fugerunt occultè. ibidem nu. 30.

EXEMPLVM CXLV.

Oculorum ſuorum ſollicitus cuſtos Abbas Siluanus faciem ſuam cuculla tegebat.

SEdente aliquando Abbate Siluano in monte Sina volens diſcipulus eius abire ad quoddam monaſterium ſuum, dixit ſeni: Dimitte aquam, & riga hortum. Ille autem exiens ad dimittendam aquam tegebat faciem ſuam cuculla ſua, tantùm ad pedes ſuos intendens. Contigit autem vt ipſa hora quidam ſuperueniret ad eum, & videns eum à longè conſiderauit quid faceret. Et cùm perueniſſet ad eum dixit ei: Dic mihi Abba, vt quid tegebas cuculla faciem tuam, & ſic adaquabas hortum? Et dixit ei ſenex: Nè viderent oculi mei arbores, & occuparetur mens mea ab opere ſuo in conſideratione earum. lib. de ſobrietate, nu. 5.

EXEM-

EXEMPLVM CXLVI.

Exire tentatus frater ad cõſilium ſenis re uerſus dæmones vociferantes audiuit, Viciſti nos monache, viciſti.

FRater quidã in Cellis infundebat palmulas ſuas. Qui cùm ſediſſet facere plectas, dicit ei cogitatio ſua, vt iret ad quendam ſenem viſitare eum. Et iterum cogitans in ſemetipſo dicebat, poſt paucos dies vadam. Et dicebat ei cogitatus ſuus: Si inter hæc moritur quid faciam: ſed vade modò, vt loquaris ei propter æſtiuum tempus, & iterum dixit intra ſe: ſed nõ eſt modò tempus. Iterum autẽ cogitauit dicens: Sed cùm incides ſcirpum ad mattas, ſit tempus. Rurſus dixit: expendo palmulas iſtas, & tunc vado. Rurſus dixit in ſemetipſo: Sed hodie in bonum aerem facit, & ſurgens reliquit palmas infuſas, & tollens melotem ſiue pelliceam veſtem ſuam ibat. Erat autem ſenex quidã vicinus ei vir præuidens. Qui cùm vidiſſent eum in impetu ambulantem, clamauit, dicens: Captiue, captiue, vbi curris? Veni huc ad me. Qui cùm veniſſet, dicit ei ſenex: Reuertere in cellam tuam. Ille autem frater narrauit ei fluctus, quos pertulerat in cogitationibus ſuis: & ita reuerſus eſt in cellam ſuam. Et cùm ingreſſus fuiſſet in eam proſtrauit ſe, & pœnitentiã egit. Hoc facto voce magna ſubitò dæmones clamauerunt, dicentes: Viciſti nos monache, viciſti nos, & facta eſt matta eius ſupra quam iacebat velut ab igne vſtulata. Dęmones autem velut fumus exterminati ſunt. Sicque frater ille didicit verſutias eorum. ibidem nu. 10.

EXEMPLVM CXLVII.

Somnolentia grauati fratres cùm bona dicerentur, ad vana facti ſunt vigilantiſſimi.

NArrauit Abbas Caſſianus de quodã ſene in eremo ſedente, quia rogauerat Deum, vt donaret ei nè dormitaret aliquando cùm de ſpiritualibus rebus ſermo fieret. Si autem detractionis, aut otioſa verba eſſent, ſtatim in ſomnum conuerteretur, vt non huiuſmodi venenum aures eius exciperent. Hic dicebat diabolũ ſtudioſum eſſe, vt moueret homines ad verba otioſa impugnatorem autẽ totius doctrinæ ſpiritualis. Ad quam rem hoc vtebatur exemplo: Loquente, inquit, me aliquando de vtilitate animarũ ad quoſdam fratres tã profundo ſomno occupati ſunt, vt nec palpebras oculorũ mouere potuiſſent; ego autem volens oſtendere opus dęmoniacum eſſe, otioſarum rerũ verba introduxi, ad quæ illi audiẽtes, ſtatim à ſomno relicti ſunt, ego autem ingemiſcens dixi: Vſq; nunc de cœleſtibus rebus loquebamur, & omnium veſtrum oculi ſomno grauiſſimo tenebantur: quando autẽ ſermo otioſus inuentus eſt, omnes prompti audire cœpiſtis: Propter quod rogo fratres chariſſimi, cognoſcentes maligni dæmonis opus eſſe, attendite vobiſmetipſis cuſtodientes vos à ſomno, quando aliquid de ſpiritualibꝰ facitis, vel auditis. ibid. 18.

EXEMPLVM CXLVIII.

Orare ſe ſemper docuit Lucius Abbas, cũ manibus operans eleemoſynas pauperibus dedit.

VEnerunt aliquando ad Abbatem Lucium in Hennato monachi quidam, qui dicebantur Euchitæ, hoc eſt, oratores. Et interrogauit eos ſenex, dicens: Quod eſt opus manuum veſtrarum. Et illi dixerunt: Nos non contingimus aliquando opus manuum, ſed ſicut dicit Apoſtolus ſine intermiſſione oramus. Dicit eis ſenex: Et non manducatis? Illi autem dixerunt: Etiam manducamus. Et dicit eis: Quando ergò comeditis quis pro vobis orat? Et iterum interrogauit eos dicens: Non dormitis? Et illi dixerunt: Dormimus. Et dicit eis ſenex: Cum dormitis quis pro vobis orat? Et non inuenerunt quid ad hæc reſponderent ei. Et dixit eis: Ignoſcite mihi fratres, quia ecce non facitis ſicut dixiſtis. Ego autem oſtendo vobis, quia operãs manibus meis ſine intermiſſione oro. Sedeo enim iuuante Deo infundens mihi paucas palmulas, & facio ex eis plectam, & dico: Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam: & ſecundum multitudinẽ, &c. Et dicit eis: Oratio eſt, an non? Et dicunt ei: Etiam. Et ille dixit, quando permanſero tota die laborans, & orans corde vel ore, facio plus minus ſedecim nummos, & pono ex eis ad oſtiũ duos

num-

nummos, & reſiduos manduco, & qui accipit illos duos denarios orat pro me tẽpore, quo ego manduco, vel dormio, atque ita per gratiam Dei implebitur in me quod ſcriptum eſt: ſine intermiſſione orate. lib. de oratione. nu.4.

EXEMPLVM CXLIX.

Gloriæ vanæ obuiando non debemus bona opera omittere.

FRater dixit Abbati Paſtori: Si dedero fratri meo modicũ panis, aut aliquid aliud, dæmones polluunt illud vt videatur ad placẽdũ hoĩbus fieri. Et dixit ei ſenex: Et ſi ad placendũ hominibus fiat tale op⁹, non tamen debemus fratribus non præbere quo egent. Dixit autem ei parabolam talem: Duo homines erant agricolæ habitantes in vna ciuitate, & vnus ex eis ſeminans collegit pauca, & ſordida. Alius aũtem negligens ſeminare omnino nihil collegit. Si ergò fames fiat, quis eorum poteſt euadere? Et reſpondit frater ille: Qui fecit parum ac immundum. Et dixit ei ſenex: Ita & nos ſeminemus pauca, etſi immunda, nè famis tempore moriamur. ibidem. nu. 7.

EXEMPLVM CL.

Beneuolentia ſenis, Manichæus hæreticus orthodoxus efficitur.

ERat quidam ſenex in Aegypto habitans in deſerto loco. Erat etiam alter lõgè ab eo Manichæus, & hic erat preſbyter ex his, quos ipſi vocant electos. Qui cùm vellet pergere ad quendam euiſdem erroris hominem, comprehẽdit eum nox in loco illo, in quo erat vir ille, ſanctus, & orthodoxus, & anxiabatur volẽs pulſare, & intrare, & apud eum manere: ſciebat enim quia cognoſceret quod eſſet Manichæus. Et reuocabatur à cogitatione ſua, nè fortè non adquieſceret ſuſcipere eum. Compulſus tamen neceſſitate pulſauit, & aperiens ei ſenex, & cognoſcens eum, ſuſcepit eum cùm hilaritate, & coegit eum orare, & reficiens eum collocauit vbi dormiret. Manichæus autem cogitans in ſe nocte mirabatur, dicẽs: Quoniam nullam ſuſpicionem habet in me, verè hic Dei ſeruus eſt. Et ſurgens mane cecidit ád pedes eius, dicens: Ab hodie orthodoxus ſum, & non recedam à tẽ. Et deinceps remanſit cum eo. lib. de hoſpitalitate, nu.9.

EXEMPLVM CLI.

Bona religioſorum ſecularibus data non ditant eos, ſed magis depauperant.

MOnachus quidam erat habens fratrẽ ſecularem pauperculũ, & quicquid laborabat præbebat ei, ſed quantum ei ille præbebat, tantum ille pauperior fiebat: Pergens autem monachus ille indicauit hoc cuidam ſeni. Senex autem dixit ei: Si me vis audire, nihil vltra præbeas illi: ſed dic ei: Frater quando habui dedi tibi, tu ergò modò labora, & ex eo quod laboraueris præbe mihi, & quicquid tibi attulerit accipe ab eo, & vbi ſcis peregrinum, aut ſenem pauperẽ, da illud, & roga eos vt orẽt pro eo. Ille autem frater audiens hoc, fecit ita. Et veniẽte ad ſe illo ſeculari fratre, locutus eſt ei quemadmodũ dixerat ſenex: & diſceſſit triſtis. Et ecce, prima die tollẽs de horto minuta olera, attulit ei. Accipiẽs autẽ frater attulit ſenibus, & rogauit eos, vt orarent pro eo. Qui cùm accepiſſet benedictionẽ, reuerſus eſt in domũ ſuã. Poſtea verò attulit olera & tres panes, & frater eius fecit ſicut prius, & conſecuta benedictione iterum diſceſſit. Tertiò veniens attulit multas expenſas, & vinũ, & piſces: quod cùm vidiſſet frater eius, miratus eſt, & vocauit pauperes, & refecit eos. Dixit autẽ illi ſeculari fratri ſuo: Non opus habes aliquantis panibus? Et ille dixit: Non Dñe, quoniam quando accipiebã aliquid à te, velut ignis intrauit in domũ meam, & conſumebat illud: nunc autem quando à te nihil accipio, ſuperabundo, & Deus benedixit me. Pergens autem frater indicauit hæc omnia quæ facta fuerãt ſeni, & dixit ei ſenex: Neſcis quia opus monachorũ ignis eſt, & vbicunq; ingreditur, cõſumit. Hoc autem vtile eſt fratri tuo, vt de labore ſuo miſereatur, & orationem à ſanctis viris accipiat, & ita benedictionem conſequens multiplicabitur eius labor. ibidem nu. 11.

EXEMPLVM CLII.

Eleemoſynam tribuens pauperibus ſenex abundauit panibus, quando tenax frater ad indigentiam duram peruenit.

Senex quidam cum alio fratre agebat communem vitam. Erat autem ſenex ille miſericors. Contigit autem vt fieret fames, & cœperũt quidam venire ad oſtiũ eius, vt acciperent agapem: ſenex verò omnibus venientibus miniſtrabat panem. Videns autem frater quod fiebat, dicit ſeni: Da mihi partem meam de panibus, & qđ vis fac de parte tua. Senex autem diuiſit panes, & faciebat more ſolito eleemoſynam de parte ſua. Multi autem concurrebant ad ſenem, audientes quia omnibus daret. Videns autem Deus propoſitum voluntatis eius, benedixit panes. Frater autẽ ille, qui acceperat partem ſuam, & nulli dabat, cõſumpſit panes ſuos, & dixit ſeni: quoniam modicum eſt adhuc quod habeo de panibus meis Abba, ſuſcipe me ad communem vitam. Et dixit ei ſenex: Quomodo vis facio: & cœperunt ſimul eſſe, & cõmuniter viuere. Facta eſt iterum penuria victualium, & veniebant iterum indigentes, vt acciperent agapem. Contigit autẽ vna die, vt intraret frater ille, & videret quia defecerant panes: venit autẽ & pauper poſtulans agapem, ſenex verò dixit fratri illi: da ei panem, & dixit: Iam non habeo pater. Et ſenex: intra, & quære. Ingreſſus autem frater attendit, & vidit repoſitionem, in qua panes haberi ſolebant, repletam panibus. Quod cùm vidiſſet, timuit, & tollens dedit pauperi: atque ita agnoſcens fidem, & virtutem ſenis, glorificauit Deum. ibidem nu. 12.

EXEMPLVM CLIII.

Obedientiſſimus Marcus vocatus à ſene, inchoatam literam o incompletam dereliquit, vnde & à Deo, & hominibus dilectus eſt.

Dicebant de Abbate Syluano, quod habuerit in Scythi diſcipulum, nomine Marcum, & hic fuerit magnæ obedientiæ, quique etiam ſcriptor antiquarius erat. Diligebat autem eum ſenex propter obedientiam ſuam. Habebat autem & alios vndecim diſcipulos, qui contriſtabantur eo quod diligeret eum plus illis. Quod cùm audiſſent vicini, quia plus eum cæteris diſcipulis ſuis diligeret, moleſtè tulerunt. Vna autem die venerunt ad eũ: quos aſſumens ſecum Abbas Syluanus egreſſus eſt de cella ſua, & cœpit diſcipulorũ ſuorum cellas pulſare, dicens: Frater opus te habeo. Et vnus ex eis non eſt ſecutus. Venit autem ad cellam Marci, & pulſauit, dicens: Marce: Ille autem cùm audiſſet vocem ſenis, ſtatim exiuit foras, & miſit eũ ad quoddam monaſterium. Abbas autem Syluanus dixit ſenibus: vbi ſunt cæteri fratres? Et ingreſſus cellam Marci, inuenit quaternionem, quem eadem hora inchoauerat, in quo literam o faciebat, & audita voce ſenis non fixit, nec girauit calamum vltrà, vt impleret, & concluderet literam, quam in manu habebat. Et dixerunt ſenes: Verè Abba, quem tu diligis & nos diligimus, quoniam Deus diligit eũ. lib. de obedientia nu. 1.

EXEMPLVM CLIIII.

Affectum matris Marcus vicit, qui veſtitus ſacco, fœdatus fumo, clauſis oculis ſe matri videndum exhibuit.

Venit aliquãdo mater ſupradicti Marci, vt videret eum, & habebat ſecum plurimum obſequiũ. Ad quàm cùm exiſſet ſenex, dixit ei illa: Abba dic filio meo, vt exeat ad me, & videam eum. Ingreſſus autem ſenex dixit ei: Egredere vt videat te mater tua. Ille autem veſtitus erat ſacco ſciſſo & reconſuto pannis, & caput atque facies eius tincta fumo, & fulgine coquinæ erat. Qui propter obedientiam Abbatis egreſſus eſt quidem, ſed clauſit oculos ſuos, & ita ſalutauit matrem ſuam, vel eos qui venerant cum ipſa dicens: Sani eſtote. Et nemo ex eis nec mater ſua cognouit eum, quia ipſe eſſet. Quæ iterum miſit ad ſenem, dicens: Abba, mitte filium meum, vt videam eum. Et dixit Marco. Nonne dixi tibi, exi vt videat te mater tua? Et dixit Marcus: Egreſſus ſum iuxta verbum tuum pater, veruntamen rogo te, nè mihi vltra dicas illud, vt exeã, nè inobediẽs tibi videar eſſe. Et egreſſus ſenex dixit matri eius: Ipſe eſt qui exiuit ad vos, & ſalutauit vos, dicẽs: Sani eſtote, & cõſolat⁹ eſt eã. & ita diſcedere fecit, ibidem nu. 2.

EXEM-

EXEMPLVM CLV.

Oratione quidam frater cum ad luxuriam per fœminam inuitaretur, ſubitò rapi meruit, & ad flumen collocari.

Senex quidam ſolitarius habuit quendam miniſtrum, manentem in poſſeſſione. Contigit autem ſemel, vt tardante miniſtro, deficerent neceſſaria ſeni. Et cũ interceſſiſſet tempus, vt non veniret miniſter, defecerunt quæ neceſſaria erant ſeni ad victum, & oportebat quod operaretur manibus ſuis. Qui cum affligeretur, nõ habendo quod laboraret, neq; vnde viueret, dixit diſcipulo ſuo: Si vis, vadas ad poſſeſſionem illam, & voces nobis miniſtrũ qui ſolet quæ opus ſunt miniſtrare. Et ille reſpondit: quod iubes facio. Differebat autẽ adhuc ſenex, non præſumens mittere fratrem: & cum diu ſuſtinerent, & tribularentur, non veniente miniſtro illo, dixit iterũ ſenex ad diſcipulum ſuum: Vis ire ad poſſeſſionem, & adducere eum? Et ille reſpondit: quod vis facio. Timebat etiam & diſcipulus ille deſcendere ad poſſeſſionem, ne ſcandalizaretur aliunde: ſed ne inobediẽs eſſet patri ſuo adquieuit abire. Dixit autẽ ei ſenex: Vade, & credo in Deum patrum meorum, quia proteget te ab omni tentatione: & facta oratione dimiſit eum. Veniens autem frater in poſſeſſionem, requiſiuit vbi maneret miniſter ille, & inuenit hoſpitium eius. Contigerat autem eum cum ſuis omnibus ad memoriam parentũ ſuorum extra poſſeſſionem venire, excepta vna filia eius: Quę cum pulſantem fratrem illum audiſſet, venit ad oſtium, & aperuit ei. Et cum interrogaret eam de patre ſuo, illa hortata eſt eum vt intraret hoſpitium, ſimul etiam & trahebat eum: ille verò non adquieſcebat intrare. Sed cum diu eum traheret, præualuit introducere eum ad ſe, & complexa eſt eum, & cœpit eum illectare ad commixtionem corporis ſui. Ille autem videns ſe trahi ad luxuriã, & cogitationibus confundi, ingemiſcens clamauit ad Deum, dicens: Domine, propter orationes patris mei libera me in iſta hora. Et cum hoc dixiſſet, ſubitò inuentus eſt ad flumen, pergens ad monaſterium, & reuerſus eſt illæſus ad abbatem ſuum. ibidem nu. 4.

EXEMPLVM CLVI.

Obediens frater à crocodylis honoratur, orans mortuum ſuſcitauit, quod abſtinens frater non potuit.

Dvo carnales fratres venerunt habitare in quodam monaſterio, ex quibus vnus erat præclaræ continentiæ, alter verò obedientiæ magnæ, cui dicebat pater, fac hoc, & faciebat: & fac illud, & faciebat: De qua re magnam opinionem in monaſterio habebat, quia ita obediens exiſtebat. Punctus autem inuidiæ mucrone frater eius ille continens aduerſus eum, dixit in ſemetipſo: Ego probo iſtum, ſi habet obedientiam: & accedens ad patrem monaſterij dicit ei: Dimitte mecum fratrem meũ, vt eamus alicubi. Et dimiſit abbas ire: & aſſumens eum ille frater abſtinens, voluit tentare eum. Et cum veniſſent ad flumen vbi erat multitudo crocodylorũ, dicit ei: Deſcende in flumen, & tranſi. Et ille mox deſcendit. Venerunt autem crocodyli, & lingebant corpus eius, in nullo lædentes eum. Quòd cum vidiſſet frater eius, dixit ei: Aſcẽde de flumine. Et cum iter agerẽt, inuenerunt corpus inhumatum iacens in via. Et dixit abſtinens ille ad fratrem ſuũ: Si habuiſſemus aliquid vetuſti, vt iactaremus ſuper illud corpus. Et reſpondens ille obediens frater, dixit: Magis orẽmus, & forſitan reſurget. Et ſtãtes ad orationem, atque orantes intentè, ſurrexit mortuus ille. Quo facto, gloriatus eſt abſtinens frater, & dixit: pro continẽtia mea ſuſcitatus eſt mortuus hic. Omnia autem hæc reuelauit Deus abbati monaſterij eorum, & qualiter tentauerit fratrem ſuum de crocodylis, & quomodo ſuſcitatus eſt mortuus ille. Et cum veniſſent ad monaſterium, dixit abbas abſtinenti fratri illi: Quare ita feciſti fratri tuo: Ecce tamen per obedientiam eius mortuus ille ſurrexit. ibidem nu. 5.

EXEMPLVM CLVII.

Obediens frater dilectum filium ſuum ad præceptum ſuperioris ſui in furnum ardentem proiecit, ſed puerum illæſum recepit.

Alter quidam ſecularis vitæ, habens tres filios, renũciauit ſeculo, & venit

ad monaſterium, relinquens filios ſuos in ciuitate. Et cum feciſſet tres annos in monaſterio, cœperunt ei cogitationes ſuæ filios ad memoriam frequenter adducere, & contriſtabatur pro eis valde. Neq; enim dixerat abbati, ſe filios habere. Videns autem abbas eum triſtem, dixit ei: Quid habes, quod triſtis es? Et narrauit ei quia tres filios haberet in ciuitate, & quia vellet eos ad monaſteriū adducere. Præcepit autem abbas vt adduceret eos. Qui cū perrexit ad ciuitatem, inuenit duos ex eis iā eſſe defunctos, vnum verò ſolummodo remanſiſſe. Quem aſſumens venit ad monaſterium, & requirens abbatem, non eum inuenit illic. Interrogauit autem fratres, vbi eſſet abbas. Et illi dixerunt: ad piſtrinum perrexit. Ille verò tollens filium, quem adduxerat, abijt in piſtrinum. Et videns eum abbas venientem ſalutauit, & tenens infantem quem adduxerat amplexatus eſt eū, & oſculabatur, dixitque patri eius: Amas eum? Et ille reſpondit: Etiam. Et rurſus dixit ei: Omnino diligis eum? Reſpondit: Etiam. Hæc cum audiſſet abbas, dixit ei: Tolle ergò ſi amas eum, & mitte in furnū, ſic modò dum ardet furnus. Et tenens eū pater ſuus, iactauit eum in furnum ardentem. Statim autem furnus factus eſt ſicut ros. Ex qua re adquiſiuit gloriam in tempore illo, quemadmodum Abraham patriarcha. ibid. nu. 6.

EXEMPLVM CLVIII.

Obedientem fratrem abbas Pambo ſuper omnes alios fratres magnificè commendauit.

VEnerunt aliquando fratres quatuor de Scythi ad abbatem Pambo, veſtiti pelliccis tunicis, & indicauit vnuſquiſque eorum virtutem alterius, non præſente eo de quo loquebatur. Vnus namque ex eis ieiunabat multum, alter verò nihil poſſidebat, tertius autem habebat pluri̇mam charitatem. De quarto autem dicebant, quia xxij. annos haberet in obedientia permanens ſeniorum. Reſpondit autem eis abbas Pambo: Dico vobis, quia iſtius virtus maior eſt quàm cæterorum, quoniam vnuſquiſque veſtrum virtutem, quam poſſidet, voluntate propria retinuit. Hic autem voluntatem ſuam abijciens, alienæ ſe voluntati ſeruum fecit. Tales enim viri confeſſores ſunt, ſi vſque ad finem ita permanſerint. ibidem. nu. 9.

EXEMPLVM CLIX.

Obediens Ioannes aridum lignum aquam longius adferens per tres continuos annos irrigauit, donec grandi miraculo vireret, & obediētia fructum produceret.

NArrauerunt de abbate Ioanne breuis ſtaturæ, quia perrexit ad quendam ſenem Thebæum genere, commorantem in Scythi, qui ſedebat in eremo. Tollens autem aliquando abbas eius lignum ſiccū plantauit, & dixit ei: Per ſingulos dies mitte ei ad pedem eius lagenam aquæ, donec fructum faciat. Erat autem longè ab eis aqua, ita vt à ſero pergeret, & mane veniret. Poſt tres autem annos viruit lignum illud, & fructum fecit. Sumens autem ex fructu eius ſenex, attulit ad eccleſiam, & dixit fratribus: Accipite, & manducate fructum obedientiæ. ibidem nu. 12.

EXEMPLVM CLX.

Humilis monachus alteram maxillā præbens obſeſſæ percutienti dæmonem effugauit.

DIxit abbas Daniel, quia erat in Babylonia filia cuiuſdam primarij, dęmonium habens. Pater autem diligebat quendam monachum, qui dixit ei: Nemo poteſt curare filiam tuam, niſi quos ſcio ſolitarios: etſi perrexeris ad eos, & rogaueris eos, tamen non adquieſcunt facere propter humilitatem, ſed hoc faciemus. Quādo veniunt afferentes venalia quæ operantur, dicite vos emere velle quæ vendunt, & dum venerint in domum pręcium accepturi, dicemus eis vt faciant orationem, & credo quia ſaluabitur filia tua. Exeuntes ergò in plateam inuenerunt vnum ſenem ſedentem, vt venderet ſportellas ſuas. Et tulerunt eum ſecum in domum, vt quaſi pręcium ſportarum acciperet. Et cum intraſſet monachus ille in domum, venit puella illa, quæ à dęmone vexabatur, & mox dedit alapam monacho illi. Ille autem

tem conuertit ei & aliam maxillam ſecundum diuinum præceptum. Dæmon autem coactus clamare cœpit: O violentia mandatorum Chriſti Ieſu expellit me hinc. Et ſtatim mundata eſt puella illa. Cum autem veniſſet ad ſenes monachus ille, indicauit eis quod factum fuerat, & glorificauerunt Deum, & dixerunt: Conſuetudo eſt diabolicæ ſuperbiæ, humilitate mandatorum Ieſu corruere. lib. de humilitate. nu. 5.

EXEMPLVM CLXI.

Tentationibus & tribulationibus niſi conculcatus fuerit homo, non poterit eſſe monachus.

Abbas Moyſes dixit fratri Zachariæ: Dic mihi quid faciam. Ille autē hoc audiens, iactauit ſe pronus in terram ad pedes eius, dicens: Tu me interrogas pater? Dixit autem ei ſenex: Crede mihi fili Zacharia, quia vidi Spiritum ſanctum deſcendentem in te, & proptĕrea compellor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cucullam ſuam de capite, miſit illam ſub pedibus ſuis, & conculcans dixit: Niſi ita conculcatus fuerit homo, non poteſt monachus eſſe. ibidem nu. 7.

EXEMPLVM CLXII.

Ordinem diaconatus Theodorus exercere non audet, quia ſe diſſimilem ſenſit columnæ igneæ ſibi cœlitus oſtenſæ.

Dicebant de abbate Theodoro, quia cū factus fuiſſet diaconus in Scythi, non adquieſcebat miniſtrare, ſed huc atque illuc fugiebat. Et iterum ſenes adducebant eum, dicentes: Non dereliquas miniſterium tuum. Dixit autem eis abbas Theodorus: Dimittite me, & deprecor Dominū Deum, & ſi oſtenderit mihi quia debeo ſtare in loco miniſterij huius, facio. Et dum deprecaretur Dominum dicebat: Si voluntas tua eſt Domine, vt ſtem in hoc miniſterio, demonſtra mihi. Et oſtenſa eſt ei columna ignis de terra vſque ad cœlum, & vox ſonuit, dicens: Si potes fieri vt columna hæc, vade miniſtra. Ille autem audiens, ſtatuit apud ſe, nullatenus adquieſcere. Qui cum veniſſet ad Eccleſiam, pœnitentiam egerunt apud eum fratres, dicentes: Si non vis miniſtrare, vel calicem tene. Et non adquieuit eis, dicens: Si non me dimittitis, diſcedo de loco iſto. Et ita receſſerunt ab eo. ibidem nu. 9.

EXEMPLVM CLXIII.

Diffamationem de fornicatione Macharius patientiſſimè tulit.

Interrogatus abbas Macharius, pro qua cauſa in Scythi habitauerit, dixit: Quando eram iuuenis, & ſedebam in cella mea in Ægypto, tenuerunt, & fecerunt me clericum in vico. Et cum nollem adquieſcere ad miniſtrandum, fugi ad alium locum, & venit ad me quidam ſecularis homo, ſed vita religioſus, & tollebat à me opus quod feciſſem manibus meis, & miniſtrabat mihi quæ neceſſaria erant. Contigit autem (tentante diabolo) vt virgo quædam in vico illo vitiata à quodam iuuene in lapſum caderet, & cum in vtero habere cępiſſet, interrogata quis eſſet, de quo in vtero haberet, illa dicebat: quia hic ſolitarius eſt, qui mecum dormiuit. Exeuntes autem de vico illo comprehenderunt me, & adducentes ad vicum, appenderunt in collo meo cacabos, & ollas, & auſas vaſorum, & miſerunt me circuire in vico illo, per viam cædentes, atque dicentes: Hic monachus corrupit filiam noſtram, tollite, tollite eum. Et cęciderunt me pene vſque ad mortem. Superueniens autem quidam ſenex, dixit: Quamdiu cæditis monachum iſtum peregrinum? Ille autem, qui mihi ſolebat miniſtrare neceſſaria, ſequebatur retro cum verecundia. Etenim etiam ipſum contumelijs multis affecerunt, dicentes: Ecce ſolitarius monachus, cui tu teſtificabaris, quid fecit? Et dixerunt parentes puellæ illius: quia non dimittimus eum, donec fideiuſſorem præbeat, qui paſcat eam. Et dixi illi, qui mihi miniſtrare ſolebat, & dedit fidem. Et reuerſus ſum in cellam meam, & dedi ei quantas habui ſportellas, dicens: Vende illas, & da illi mulieri meæ manducare. Dicebam autem in animo meo: Machari, ecce inueniſti tibi mulierem: opus habes modo amplius laborare, vt paſcas eam. Et operabar non ſolum in die, ſed etiam in nocte, & tranſmittebam ei. Cum autem veniſſet tēpus infœlici illi vt pare-

ret, traxit plurimos dies in dolore, & non pariebat. Dicunt ergo ei: Quid eſt hoc? Et illa dixit: Scio quare torqueor. Et diu interrogata à parentibus ſuis, quare? reſpondit, quia illi monacho crimen impoſui, & fallens implicaui eum, cum ipſe non habeat cauſam, ſed iuuenis ille talis ipſe mecum dormiuit, & hoc fecit. Audiens autē verba hęc miniſter meus, gaudens venit ad me, & dixit: quia non potuit parere puella illa, donec confitereretur, quia tu nullam cauſam in conceptu eius habuiſſes, & quia mentita ſit aduerſum te. Et ecce, omnes habitatores vici illius voluut venire huc ad cellam tuam, glorificare Deum pœnitentiam apud te acturi. Ego autem audiēs iſta à miniſtro meo, ne affligerent me homines, ſurrexi, & fugi huc in Scychi. Et hoc eſt principium cauſæ propter quam hic habitare cœpi. ibidem nu. 11.

EXEMPLVM CLXIIII.

Humilitatem Machârij dæmon imitari non potuit, licet ieiunia, vigilias, & cætera potuiſſet imitari.

PRæteriens aliquando prædictus abbas Macharius à palude ad cellam ſuam, reuertens portabat palmas. Et ecce, occurrit ei diabolus in via cum falce meſſoria. Voluit autem eum percutere falce illa, ſed non potuit. Et dixit ei: multas violentias patior à te Machari, quia non poſſum prçualere aduerſum te. Ecce enim, quicquid tu facis, & ego facio. Ieiunas tu, ego penitus non manduco: vigilas tu, ego penitus non dormio. Caſtus es tu, & ego nullius fœminæ vnquam contubernio ſum vſus: diuitijs tu renunciaſti, & mihi nullæ omnino diuitiæ ſunt, neque eas habere concupiſco: vnum eſt autem, in quo me ſuperas. Et dicit ei abbas Macharius: Quid eſt illud? Reſpondens diabolus dixit: Humilitas tua, per quam non valeo aduerſum te. ibidem nu. 12.

EXEMPLVM CLXV.

Patienter abbas Moyſes de Eccleſia pelli ſe ſuſtinuit.

DIcebant de abbate Moyſe, qui factus eſt clericus, & impoſuerunt ei ſuper humerale. Et dixit ei Archiepiſcopus: Ecce, factus es candidatus abba Moyſes. Et ille reſpondit: Putas à foris, Domine Papa, vel intus? Volens autem Epiſcopus probare eum, dixit clericis: Quando intrat abbas Moyſes ad altare, expellite eum, & ſequimini, vt audiatis quid dicat. Cum autem cœpiſſent foras mittere eum, dicebant: Exi foras Æthiops. Ille verò egrediens, dicebat: Bene tibi fecerunt cineroſe & cacabate, quia cum homo non ſis, quare te in medio hominum dare præſumpſiſti? ibidem nu. 13.

EXEMPLVM CLXVI.

Linguam & os refrænans Agathon, quamuis iuuenis, inter abbates computari meruit.

NArrauit abbas Ioſeph, quia ſedentibus nobis aliquando cum abbate Paſtore, nominauerit abbatem Agathonem. Et diximus ei: Iuuenis eſt, & quare eum appellas abbatem? Et dixit abbas Paſtor: Quia os ſuum fecit eum appellari abbatē. ibidem nu. 17.

EXEMPLVM CLXVII.

Humilis ſenex ad præceptum Archimandritæ porcos paſcit flagello ducit, & reducit.

SEnex quidam erat ſolitarius vacans in eremo, & dicebat in ſemetipſo: quia perfect' eſſet in virtutibus. Hic orauit Dominum, dicens: Oſtende perfectioni meæ quod deeſt mihi vt faciam. Volens autem Deus humiliare cogitationes eius, dixit, vade ad illum Archimandritam, & quicquid dixerit facito. Reuelauit autē Deus Archimandritæ illi antequam iſle ad illum veniret, dicens: Ecce, ſolitarius ille venit ad te. Dic ergò ei, vt tollat flagellū, & vadat, & paſcat tibi porcos. Veniens ergo ſenex pulſauit oſtium, & ingreſſus ad Archimandritam illum, ſalutauerunt ſe, & cum ſederent, dixit ei ſolitarius ille, qui venerat: Dic mihi, quid faciam, vt ſim ſaluus? Et ille dixit: Facies quodcunque dixero tibi? Er reſpondit: Etiam. Et dixit ei: Ecce, tolle flagellū, & vade paſce porcos hos.

Hi autem, qui eum nouerant, & audierant de eo, cum vidiſſent quia porcos paſceret, dicebant: Vidiſtis illum magnum ſolitariũ, de quo audiebamus? Ecce ſtupuit cor eius, & dęmonio vexatur, & paſcit porcos. Videns autem Dominus Ieſus humilitatem eius, quia ita patienter ſuſtinebat opprobria hominum, præcepit ei iterum redire ad locum ſuum. ibidem nu. 21.

EXEMPLVM CLXVIII.

Humilitate ſenis ſe inter hędos à ſiniſtris ponendos computantis dæmon ab obſeſſo fugatur.

VEnerunt quidam aliquando in Thebaidam ad quendam ſenem, habentem ſecum vnum, qui à dæmonio vexabatur, vt curaretur ab illo ſene. Senex verò cum diu rogaretur, dixit dęmoni: Exi maledicte ſathana de factura Domini Dei. Et reſpondit dæmon ſeni: Exeo: ſed interrogo te vnum verbum, vt dicas mihi: Qui ſunt hœdi, & qui ſunt agni? & dixit ſenex: Hœdi quidem tales ſunt qualis ego, agnos verò Deus ſcit. Et audiens dæmon clamauit voce magna dicens: Ecce propter humilitatem tuam exeo. Et exijt eadem hora. ibidem nu. 27.

EXEMPLVM CLXIX.

Humilitate ſua ſenex, qui interrogare alium voluit, dubij ſui ſolutionem ab Angelo percipere meruit, quam ſeptuaginta hebdomadarum ieiunio non meruit impetrare.

NArrauerunt de quodã ſene, quia perſeuerauerit ieiunãs ſeptuaginta hebdomadas, ſemel in hebdomada reficiens. Hic autem poſtulabat à Deo de quodam ſermone ſcripturarum ſanctarum, & non reuelauit ei Deus. Dixit ergo in ſemetipſo: Ecce tantum laborem ſumpſi, & nihil profeci. Vado ergò ad fratrem meum, & requiro ab eo. Qui cum egreſſus clauſiſſet oſtium ſuum vt abiret, miſſus eſt ad eum angelus Domini, dicens: Septuaginta hebdomadæ, quas ieiunaſti non te fecerunt proximum Deo. Nunc ergò quia ita humiliatus es, vt ad fratrem tuum pergeres, miſſus ſum indicare tibi ſermonem. Et aperiens ei de re eadem quam quærebat, indicauit ei, & mox diſceſſit angelus ab eo. ibidem nu. 33.

EXEMPLVM CLXX.

Humilis frater à deceptione diaboli in ſpecie Gabrielis apparentis liberatur, quia dixit, vide ne ad alium miſſus ſis.

QVidam fratri apparuit diabolus, transfiguratus in angelum lucis, & dixit ei: Ego ſum Gabriel, & miſſus ſum ad te. Ille verò dixit ei: Vide ne ad alium miſſus ſis. Ego enim non ſum dignus, vt angelus ad me mittatur. Diabolus autem ſtatim non comparuit. ibidem nu. 35.

EXEMPLVM CXXI.

Dęmon in forma Chriſti, ſenem humilem decipere non potuit.

NArrauerunt de quodam ſene, quia ſedens in cella ſua, & ſuſtinens tentationes, videbat dæmones manifeſtè, & contemnebat eos. Cum autem diabolus videbat ſe vinci a ſene, venit, & oſtendit ſe ei, dicens: Ego ſum Chriſtus. Videns autem eum ſenex clauſit oculos ſuos. Et dixit ei diabolus: Ego ſum Chriſtus, quare clauſiſti oculos tuos? Et reſpondens ſenex, dixit ei: Ego Chriſtum hic nolo videre, ſed in alia vita. Audiens autem diabolus, non cõparuit. ibidem nu. 37,

EXEMPLVM CLXXII.

Caſtrantes ſeipſos ab Epiſcopis, & ſummo Pontifice excommunicantur.

FRater aliquis contriſtabatur aduerſus alium fratrem. Quod audiens ille, venit ſatisfacere ei. Ille autem non aperuit oſtium cellæ ſuæ. Perrexit ergo ille ad quendam ſenem, & dixit ei cauſam, & reſpondit ei ſenex: Vide ne quaſi iuſtitiam habeas cauſæ apud temetipſum in corde tuo, tanquam culpaturus fratrem tuum, vt teipſum iuſtifices, & illum reprehẽdas: ſed propterea nõ tetigit Deus cor eius, vt aperiat tibi. Veruntamẽ hoc eſt quod dico

tibi, vt vel ſi ille peccauit in te, pœnas in corde tuo, quia tu in illum peccaueris, & fratrem tuum iuſtifices, & tunc Deus dat in corde illius concordare tecum. Et narrauit ei exemplum tale, dicens: Duo quidam erant ſeculares religioſi, & loquentes ſecum egreſſi ſunt, & facti monachi: æmulationem autem habentes vocis euangelicæ, ſed non ſecundum ſcientiam, caſtrauerunt ſe quaſi propter regna cœlorum. Audiens autem hoc Archiepiſcopus, excommunicauit eos. Illi autem putantes, quia bene feciſſent, indignati ſunt contra eum, dicentes: Nos propter regna cœlorum caſtrauimus nos, & hic excõmunicauit nos, eamus, & interpellemus aduerſus eum Hieroſolymorum Archiepiſcopum. Abeuntes autem indicauerunt ei omnia. Et dicit eis Archiepiſcopus Hieroſolymitanus: Et ego vos excommunico. Ex quo iterum contriſtati, abierunt Antiochiam ad Archiepiſcopum, & dixerunt ei omnia, quæ facta ſunt circa ſe & ille ſimiliter excommunicauit eos. Et dixerũt ad ſeipſos: Eamus Romam ad Patriarcham, & ipſe nos vindicat de hominibus iſtis. Abeuntes ergò ad ſummum Archiepiſcopum Romanæ ciuitatis ſuggeſſerunt ei, quæ fecerant eis memorati Archiepiſcopi, dicentes: Venimus ad te, quia tu es caput omnium. Dixit autem eis & ipſe: & ego vos, excommunico, & ſeparati eſtis. Tunc defecerunt animo excommunicati toties, & dixerunt ad ſeipſos: Iſti Epiſcopi ſibi inuicem conſenſũ dederunt, & conſentiunt, propter quod in ſynodis congregantur. Sed eamus ad illum virum ſanctum Epiphanium Epiſcopum de Cypro, quia propheta eſt, & perſonam hominum non accipit. Cum autem proximarent ciuitati eius, reuelatum eſt ei de ipſis: & mittens in occurſum eorum, dixit: Ne intretis ciuitatem iſtam. Tunc illi in ſe reuerſi dixerunt: Pro veritate nos culpabiles ſimus: vt quid ergo nos ipſos iuſtificamus? etiamſi nos illi iniuſtè excõmunicauerunt, nunquid & iſte propheta? Ecce enim Deus reuelauit ei de nobis. Et reprehenderunt ſemetipſos valde de culpa quam fecerant. Tunc videns Deus qui corda nouit, quia ſe pro veritate culpabiles fecerant, reuelauit Epiſcopo Epiphanio, & vltro miſit, & adduxit eos, & conſolatus eos ſuſcepit in communionem. Et ſcripſit de his Archiepiſcopo Alexandriæ: Suſcipe filios tuos, quoniam in veritate pœnitentiam egerunt. Et addidit ſenex, qui hoc exemplum narrauit, dicens: Hæc eſt hominis ſanitas, & hoc eſt quod Deꝰ vult, vt homo culpam ſuam proijciat ante Deum. Hæc cum audiſſet frater, fecit ſecundum verbum ſenis, & pergens pulſauit oſtium fratris. Ille autem mox vt ſenſit eũ, primus de intus pœnitentiam geſſit, aperuitque ſtatim oſtium, & oſculati ſunt ſe inuicem ex animo, & facta eſt inter vtroſque pax magna. ibidem nu. 39.

EXEMPLVM CLXXIII.

Humilitas deſtruit virtutem inimici.

DVo monachi, qui erant carnales fratres, habitabant ſimul, & volebat diabolus ſeparare eos, nec poterat. Semel ergò vnus, qui erat iunior ætate, incendit lucernam, & poſuit eam ſuper candelabrum. Fecit autem opera ſua dæmon, & euertit candelabrum. Pro qua re cecidit eum maior frater cum ira. Ille verò pœnitentiam egit, dicens ei: Habe patientiam in me frater, & iterum accendam eam. Et ecce virtus Domini venit, & torquebat dæmonem illum vſque mane. Dæmon autem nunciauit principi ſuo quod factum fuerat. Et audiuit ſacerdos paganorum id quod retulerat dęmõ, & egreſſus factus eſt monachus, & ab initio conuerſationis ſuæ tenuit humilitatem, dicens: Humilitas ſoluit omnẽ virtutem inimici, ſicut eos ego audiui loquentes, dicendo: quia quando perturbamus monachos, conuertitur vnus ex eis, & agens pœnitentiam, deſtruit omnem virtutem noſtram. ibid. nu. 4.

EXEMPLVM CLXXIIII.

Beneuolentia ſua abbas Paſtor inuidi fratris ſaucium pectus ſanauit.

SEnex quidam erat in Ægypto, antequã veniret illuc abbas Paſtor. Ille autem habebat notitiam hominum, & multum honorem. Cum autem aſcendiſſet abbas Paſtor de Scythi cum ſuis, dimiſerunt homines illum ſenem, & venerunt ad abbatem Paſtorem. Inuidia autẽ tactus ſenex, malè

malè loquebatur de eis. Hoc audiens abbas Paſtor, contriſtabatur, & dicit fratribus ſuis: Quid faciemus de ſene iſto magno, quia nos in tribulationem miſerunt homines, derelinquentes ſenem, & ad nos, qui nihil ſumus, accedentes? Quomodo ergò poſſumus ſanare eum? Et dixit eis: Facite eum aliquid guſtare, & tollite vaſculum vini, & eamus ad eum, & guſtemus ſimul, forſitan per hæc poſſumus ſanare animam eius. Tulerunt ergò quos parauerãt cibos, & perrexerunt ad eum: & dum pulſarent oſtium, reſpondit diſcipulus eius, dicens: Qui eſtis? Et illi reſponderunt: Dic abbati, quia Paſtor eſt, & deſiderat per vos benedici. Hæc autem nunciante ei diſcipulo eius, ille mandauit ei dicens: Vade, quia non vacat mihi. Illi autem perſeuerantes in caumate, dixerant. Non diſcedimus, niſi meruerimus benedictionem ſenis. Senex autem videns perſeuerantiam eorum, & humilitatem, compunctus aperuit eis. Et intrantes guſtauerunt cum eo. Cum autẽ manducarent, dixit ſenex: In veritate dico, minus eſt quod audiui de vobis, centuplum eſt enim quod video in opere veſtro. Factus eſt ergò eis amicus ex illa die. lib. de charitate. nu. 4.

EXEMPLVM CLXXV.

Conuertitur latro cum ſocijs Paſnutio cõtra morem ſuum vini calicem potante.

DIcebant de abbate Paſnutio, quia nõ citò biberet vinum. Ambulans autem aliquando, ſuperuenit in conuentum latronum, & inuenit eos bibentes. Cognouit autem eum qui erat primus latronum, & ſciebat quia non biberet vinum. Videns ergò eum de multo labore, impleuit calicẽ vini, & in alia manu tenuit gladium euaginatum, & dicit ſeni: Si non bibas, occidam te. Senex verò ſciens, quia mandatum Dei vult facere, & volens eum lucrari, accepit & bibit. Ille verò princeps latronum pœnitentiam egit apud eum, dicens: Ignoſce mihi abba, quia contriſtaui te. Et dicit ei ſenex: Credo in Deo meo, quia per hunc calicem faciet tecum miſericordiã, & in hoc ſeculo, & in futuro. Et reſpondit princeps latronum: Et ego credo in Deo, quia ex hoc non faciam alicui quicquam mali. Et lucratus eſt ſenex omne collegiũ latronum illorum per id, quod ſe propter Deum dimiſit voluntati eorum. ibidem nu. 6.

EXEMPLVM CLXXVI.

Charitatiuus frater anſas de ſuis ſportis reſoluens alteri indigenti tranſmiſit.

DIcebant de quodam fratre, qui cùm feciſſet ſportas, & impoſuiſſet eis anſas, audiuit vicinum ſuum alium monachum dicentem: Quid facio, quia proximum eſt mercatũ, & nõ habeo anſas quas imponam ſportelis meis? Ille verò audiẽs reſoluit anſas quas impoſuerat ſportis ſuis, & attulit eas fratri illi vicino, dicens: Ecce, iſtas ſuperfluas habeo, tolle & pone in ſportas tuas. Et fecit opus fratris ſui proficere, proprium autem opus reliquit imperfectum. ibidem. nu. 10.

EXEMPLVM CLXXVII.

Infirmis miniſtrare ieiunium, & omnem pœnitentiam quidam ſenex dixit præcellere.

FRater interrogauit quendam ſenem dicens: Duo ſunt fratres, ex quibus vnus quieſcit in cella ſua, protrahens ieiunium ſex dierum, & multum ſibi laborem imponens: alter verò ægrotantibus deſeruit. Cuius opus magis acceptũ eſt Domino Deo noſtro? Reſpondit ei ſenex: Si frater ille, qui ſex diebus ieiunium leuat, appendat ſe per nares, nõ poteſt ęqualis eſſe illi, qui infirmantibus deſeruit. ibidem nu. 12.

EXEMPLVM CLXXVIII.

Charitatiui meſſores infirmum non valentem laborare, ad mercedes capiendas iuridicè compulerunt.

PErrexerunt aliquando tres fratres ad meſſem, & ſuſceperunt certum ſpatium, ſexaginta modiorum, quod meterent. Vnus autem ex eis, prima ipſa die infirmari cœpit, & reuerſus ad cellam ſuam. Duo autem qui remanſerunt, vnus alteri dixit: Ecce frater, vides, quia incur-

rit in ægritudinem frater noſter: extorque ergo tu animo tuo parum, & ego ſimiliter meo paululũ, & credamus in Deo noſtro; quia per orationes eius implebimus nos duo opera eius, & metemus partem ipſius. Cum ergo expleuiſſent meſſem totius loci illius, quem ſuſceperant, venerunt accipere mercedes ſuas, & vocauerũt fratrem, dicentes: Frater veni accipe laborem tuũ. Et ille dixit eis: Qualem laborem accipiam, qui non meſſui? Et illi dixerunt ei; Orationibus tuis conſummata eſt meſſis, veni ergo accipe mercedem tuam. Facta eſt ergo plurima contentio inter eos de hac re, illo ſcilicet dicente, non accipio, quia non laboraui: illis vero non adquieſcentibus niſi & ipſe acciperet partem ſuã. Abierunt ergo ad iudicium magni ſenis cuiuſdam, & dicit ei frater ille? Perreximus nos tres, vt meteremus in agro cuiuſdam ad mercedes. Cum autẽ veniſſemus ad locum, quẽ meſſuri eſſemus, ipſa prima die in ægritudinem cecidi, & reuerſus ſum in cellam meam, nec vna die metere præualens cum eis, & nunc cogũt me fratres iſti, dicentes: Veni accipe mercedem, vbi non laboraui. Dixerunt autem & illi fratres: Reuera tres fuimus, & perreximus metere, & ſuſcepimus ſpatiũ ſexaginta modiorum quod meteremus, & ſi fuiſſemus toti tres cũ grandi labore vix potuiſſemus explicare illud. Orationibus autem fratris huius nos duo velocius quàm tres potuimus, & demeſſuimus agrum, & dicimus ei: Veni accipe mercedes tuas, & non vult. Hæc audiẽs ſenex, miratus eſt, & dixit vni de monachis ſuis: percute ſignum in cella fratrum, vt congregentur hic omnes. Qui cum veniſſent, dixit eis: Venite fratres, & audite hoc iuſtum iudicium, & indicauit eis omnia ſenex, & adiudicauit illum vt acciperet mercedes ſuas, & faceret ex eis mercedibus, quod ipſe vellet. Et diſceſſit frater ille contriſtatus, & plorans, & ſe præiudicatum fuiſſe dicebat. ibidem nu. 13.

EXEMPLVM CLXXIX.

Tentatum fratrem ſancti patres ad Eccleſiam ductum aqua perfuderunt, & pro eo orarunt.

Dicebat quidam ſenex, quia patres noſtri conſuetudinem habuerunt venire ad cellas nouorum fratrum, qui ſolitarij conuerſari volebant, & viſitabant eos, ne quis eorum à dæmonibus circumueniretur, & à cogitatione ſua læderetur: & ſi quãdo aliquis eorum inueniebatur læſus, adducebant eum ad Eccleſiam, & ponebatur peluis cum aqua, & fiebat oratio pro eo qui tentationibus laborabat, & lauabãt omnes fratres manus ſuas in peluim, & perfundebatur aqua illa frater qui impugnabatur, & ita ſtatim purgabatur. ibidem nu. 14.

EXEMPLVM CLXXX.

Infirmi & vlceroſi ſenis ſaniem frater plenus victoria & charitate potauit.

Qvidam frater erat miniſter cuiuſdam patris. Contigit autem vt vulnus fieret in corpore ſenis, & ſanies multa ex eo cum fœtore proflueret. Dicebat autẽ in cogitatu ſuo frater ille, qui ei deſeruiebat: Diſcede hinc, quia non poteris ſuſtinere fœtorem putredinis huius. Ille vero frater vt reprimeret huiuſmodi cogitationẽ ſuam, tulit vas aquę, & diluit vulnus ſenis illius, & recollegit ipſam aquam in vas, & quoties ſitiebat ex ipſa bibebat. Cœpit autem iterum cogitatio ſua ſollicitare eum, dicens: Si non vis fugere, vel non bibas fœtorem hunc. Frater autem ille laborabat, & toleranter ferebat, bibens lauaturam ſenis illius. Et cum ita miniſtraret ſeni illi, vidit Deus laborem charitatis illius, & illam lauaturam vulneris in aquam mundiſſimam vertit, & ſenem inuiſibili medicamento ſanauit. ibid. nu. 16.

EXEMPLVM CLXXXI.

Peccatores diuerſimodè impediuntur à ſua ſalute.

Dicebat abbas Daniel, qui erat diſcipulus abbatis Arſenij, quia narrauit ei abbas Arſenius, tanquam de aliquo alio, puto tamen quod de ſe dicebat, quia dum ſederet quidam in cella ſua, venit vox dicens ei: Veni, oſtendam tibi opera hominum. Et ſurgens abijt, & duxit eum ad quendam locum, & oſtendit ei Æthiopem incidentem ligna, & facientem ſarcinam

ma-

magnam,& tentabat portare eam, & non poterat,& pro eo vt auferret ex ſarcina illa,ibat iterum,& incidebat ligna, & addebat ad ſarcinam: hoc autem faciebat diutius. Et procedens paululum oſtendit hominem rurſus ſtantem ſuper lacum,& haurientem aquam ex eo, & infundentem in ciſternam pertuſam, quæ ciſterna ipſam aquam iterum refundebat in lacum. Et dicit ei iterum: Veni oſtendam tibi aliud. Et ecce vidit templum,& duos viros ſedentes in equis,& portantes lignum tranſuerſũ, vnum contra vnum. Volebant autem per ianuam introire in templum,& non poterant propter lignum illud quod tranſuerſum portabant, & non inclinantes ſe vnus poſt alium, vt fieret illud lignum directũ, remanſerunt foris extra ianuam. Et cum interrogaſſet quid hoc eſſet: ille reſpondit ei: Hi ſunt qui portant velut iniuſtitia ſuperbię iugum,& non humiliati ſunt vt corrigerent ſe, & ambularent humiliter in viam Chriſti, propter quod & remanſerunt foras à regno Dei. Ille autem qui ligna incidit,homo eſt in peccatis multis,& pro eo vt pœnitentiam agat, & ſubtrahat ſe à peccatis ſuis, magis alias iniquitates adhibet ſupra iniquitates ſuas. Qui autem aquam implet,homo eſt qui bona quidem facit, ſed quia habet etiam in eis permixta mala,per hoc perdit etiam & bona opera ſua. Quapropter conuenit omnem hominem ſobrium eſſe in conſiderandis operibus ſuis, ne in vanum videatur ſuſtinere labores. lib. de prouidentia nu. 2.

EXEMPLVM CLXXXII.

Patiens ad iniurias nonna Piterij, ſancto Piterio meritis antefertur.

NArrauit ſanctus Baſilius Epiſcopus dicens: Fuit quædam virgo in quodam monaſterio fœminarum,quæ ſtultam eſſe ac dæmonem ſe habere ſimulabat,quę vſque adeo ab hominibus alijs pro horrore habebatur, ita vt nec cibum quidem cũ ea acciperent. Talem ſiquidem vitam elegerat, vt à coquina nunquam recedens, totius illic miniſterij impleret officium. Et erat ſecundum vulgare prouerbiũ vniuerſæ domus ſpongia, impletũ in ſe rebus probans quod in ſanctis libris ſcriptum̃ le gimus: Si quis,inquit, ex vobis putat eſſe ſe ſapientem in hoc mundo, ſtultus fit, vt ſapiens fiat. Hæc igitur inuolutum pannis habebat caput, & ita omnibus ſeruiebat. Cæteræ autem virgines tonſæ cucullis cooperiebantur. Nulla aliquando hanc potuit de quadringentis virginibus videre manducantem,nunquam per omne eũum ſuum ſedit ad menſam, à nulla vel modicam partem panis accepit,ſed micas tantũ detergens illarum menſarum, & abluens ollas his ſolis alimonijs contenta viuebat. Nulli vnquam fecit iniuriam, nulla ipſius murmur audiuit,nulli aut parum,aut ſatis locuta eſt. Et certè cum ab omnibus cæderetur,cum omnium viueret odio, maledicta omnium ſuſtineret,ſancto Piterio, cui hoc vocabulum erat,probatiſſimo viro, ſẽ perque in deſerto viuenti, aſtitit angelus Domini quadã die, ſedenti in loco,qui dicitur Porfirice, affatusq́; eſt eũ his verbis: Cur,inquit,grande aliquid te eſſe credis, vt ſanctus in huiuſmodi degẽs loco? Vis videre mulierẽ te ſanctiorem? vade ad Tabenenſiotarium monaſterium fœminarũ, & vnã ex ipſis illic inuenies, in capite habentem coronam, ipſam cognoſce te eſſe meliorem: quæ dum contra tantum populum ſola diebus ac noctibus pugnat, cor ipſius nunquam à Deo recedit. Tu autem vno in loco reſidens, nec quoquã aliquando progediens, per omnes vrbes animo & cogitatione vagaris. Statimq́ue ad ſupra dictum monaſterium venit, & magiſtros fratrum rogauit, vt introducerent eum ad habitaculum fœminarum. Quem mox illi vt virum glorioſum,virum etiam prouectioris ętatis,cũ grandi fiducia introduci fecerũt. Ingreſſus autem, omnes ſorores deſiderauit inſpicere, inter quas ſolam illam, pro qua venerat,non videbat. Ait autem ad poſtremũ: Omnes,inquit,mihi adducite, deeſſe enim mihi videtur aliqua. Dicũt ad eũ: Vnam ſtultam habemus intrinſecus in coquina,ſic enim eam quę à dæmonio vexatur appellant. Et ait ille: Exhibete ad me ipſam quoque,vt eã videam. Quo audito, ſupra memoratam vocare cœperunt, Quæ cum nollet venire, ſentiens,vt credo, aliqd, aut fortaſſis hoc ipſũ diuina reuelatione cognoſcens,dicunt ei: Sãctus Piteri' te videre deſiderat: erat autẽ vir fama & nomine grandis. Cumq́; ad eum fuiſſet exhibita,

bita,& vidiſſet pannos in fronte ipſius inuolutos, proiecit ſe ad pedes eius,dicens: Benedic me,inquit. Rurſus ad ipſius pedes & ipſa corruens: Tu me,inquit,benedic Domine. Omnes verò ſorores obſtupuerunt ſimul,dicentes: Noli abba talem tibi facere iniuriam, fatua eſt enim ipſa quam cernis. Tunc ſanctus Piterius ipſis omnibus ait: Vos magis eſtis fatuæ, nam hæc & veſtra & mea eſt nonna. Hoc enim nomine vocant illi fœminas ſpirituales. Et deprecor Deum, ait, vt ita dignus ipſe in die iudicij merear inueniri. Quo audito omnes ſimul ad pedes eius prociderũt, ſingulæ varia peccata & propria confitentes. Alia autem abluens ſordes catini, ſupra eam ſe fudiſſe dicebat; aliæ verò colaphis eam à ſe verberatam ſæpe memorabant, aliæ nares ipſius ſinapi impletas à ſe eſſe deflebant. Cæteræ quoque diuerſas referebant ſe ei iniurias irrogaſſe: pro quibus omnibus ſanctus ille fuſis Deo precibus, egreſſus eſt. Poſt paucos autem dies non ferens illa tantam ſui gloriam, tantoque ſe nolens ſororum honore cumulari, grauarique credens ſingularum excuſationibus, egreſſa de monaſterio illo occultè, quo ierit, in quem ſe merſerit locum vel quo fine defecerit, ad nullius potuit notitiam peruenire. ibid. nu. 2.

EXEMPLVM CLXXXIII.

Delitijs carnis nimis indulgens fœmina in inferna demergitur, ſed virgo ipſius filia ex viſione gloriæ tentati patris ſui, & ſuppliciorum matris conuertitur.

NArrauit quidam ſenex dicens, quia erat quædam virgo prouecta ætate, valdeque profecerat in timore Dei. Et interrogata à me, quæ res eam ad hanc perduxit conuerſationem, illa ingemiſcens ita cępit dicere: Mihi quidem,ô mirabilis vir, cum adhuc eſſem paruula, erat pater modeſtus ac manſuetus moribus, debilis verò & infirmus corpore: qui ita vixit,curam ſuam agens, vt vix aliquando videretur ab his,qui in eo habitabant vico. Terram autem ſuam aſſiduè operabatur,& ibidem ſemper occupabat vitam ſuam. Si quando fortè ſanus fuiſſet,fructus culturę ſuæ domi portabat. Plurimum autem temporis in lecto languoribus detinebatur, tãtaque ei erat taciturnitas,vt ignorantibus eum ſine voce crederetur eſſe. Mater verò mea erat è contrario curioſa abſque modo,& quæ vltra omnes quæ erant in regione hac turpior eſſet. Sermones verò eius ita ad vniuerſos mouebantur,vt putaretur omne corpus eius lingua eius eſſe. Lites frequentius committebantur ad omnes ab ipſa. In ebrietate autem vini cum viris luxurioſis demorabatur. Diſpenſabat autem & ea quæ domi erant tanquam meretrix peſſima, vt etiam ſubſtantia multa valde non potuiſſet nobis ſufficerę. Nam & huic à patre meo delegata erat cura domus. Corpore autem ſuo ita in turpitudine abutebatur, vt pauci de vico illo potuiſſent effugere libidinem eius. Nunquam corpori eius morbus, vel aliqua infirmitas occurrit, nec dolorem aliquem ſentit: ſed à natiuitate vſque ad vltimum diem ſuum integrum,ſanumque corpus ſuum poſſidebat, nec ei quicquam aduerſi, quod voluptatem eius aliqua ex parte minueret, accidebat. Inter hæc contigit,vt pater meus longa ægritudine fatigatus moreretur, & continuò aer commotus eſt,& pluuia,& coruſcationes,atque tonitrua aerem conturbabant,& neque die neq; nocte imber ceſſans triduo ſuper lectum ſine ſepultura fecit eum manere, ita vt homines vici illius mouentes capita ſua admirarentur quod tantum malum vniuerſos lateret, dicentes: Sic Dei inimicus erat iſte, vt nec terra eum recipiat ad ſepulturam. Sed tamen ne intra domum membra eius diſſoluta, ingreſſum habitantibus prohiberent, imminente adhuc aere turbido & pluuia deſcendente vix aliquando eum ſepulturæ tradidimus. At verò poſt hæc mater mea accepta licentia,cum improbitate maxima corporis ſui vtebatur libidine,& proſtibulum deinde faciens domum ſuam, in tanta luxuria vixerat atque delitijs,vt dum paruula eſſem deficeret nobis ſubſtantia noſtra. Vix autem aliquando cum timore, ſicut mihi videbatur, morte illi adueniente, tantam meruit funeris proſperitatem,vt etiã putaretur aer ſimul exequijs deſeruire funeris eius. Ego autem poſt obitum eius, puellarem egreſſa ætatem,& deſiderijs titillationibusq; iam corpus meum permouentibus, in quadam die ad veſperam, vt

fieri

fieri ſolet, cogitare cœpi atque conſiderare, cuius vitam eligerem ſequendam, verũ patris, qui modeſtè & manſuetè ac ſobriè vixit: ſed rurſus recogitabam illud, quia nihil in vita ſua conſecutus eſt boni, ſed per omne tempus in infirmitate & tribulatione conſumptus eſt, & ita vitæ ſuæ finem accepit, vt nec ſepulturam eius terra reciperet. Si igitur bona eſſet huiuſmodi conuerſatio apud Deum, quare ergò tantorum malorum pater meus pondus eſſet cõſecutus, qui ſic viuere elegit. Sed ſicut mater (cogitatus meus inquit) bonum eſt viuere, & tradere voluptatibus & luxuriæ corpus, ac libidini. Etenim illa nullũ opus turpe prætermiſit. In ebrietate autem omne tempus incolumis atque proſperè degens, ita vitam ſuam expleuit. Quid ergò? Sic oportet me viuere ſicut mater. Melius eſt enim proprijs oculis credere his quæ manifeſta & cognita ſunt, & nihil prætermittere. Et cum placuiſſet mihi miſeræ eius me conſtituere vitæ, ſuperuenit nox, & continuò mihi ſopor accidit. Poſt hos ſermones aſtitit mihi quidam, grãdis quidem corpore, aſpectu autem terribilis. Deinde intuendo me, perterrens iracunda viſione, & aſpera voce interrogabat me: Dic mihi, inquit, puella, qui ſunt cogitatus cordis tui? Ego autem ab aſpectu eius & habitu tremefacta, neq; aſpicere in eum audebam. Maiori verò voce iterum iuſſit, vt ea quæ mihi placuerant, pronunciarem. Ego autem præ timore diſſoluta, & omnium oblita cogitationum, nihil eſſe dicebam. Ille verò negante me, reuocabat in memoriam vniuerſa, quæ in corde meo tractaueram. Ego autem conuicta, ad precem conuerſa, ſupplicabam veniam conſequi, & cauſam ei narrabã huiuſmodi cogitatus. Qui ait mihi: Veni igitur, & vide vtroſq; patrem, & matrem: & quam volueris vitã deinde elige tibi. Et apprehendens manum, trahebat me. Ducens autem in quendam campum paradiſos multos habentẽ, & diuerſos fructus, variaſque arbores, & pulchritudinem inenarrabilẽ, & introduxit me illuc. Occurrens autem mihi pater meus amplexatus eſt, & oſculabatur me, filiam me vocans. Ego verò circumplexa eum, rogabam vt manerem cum eo. At ille: Nunc, inquit, non potes hic eſſe, ſed ſi veſtigia mea ſequi volueris, venies huc nõ poſt multum tempus. Cum autem adhuc ego deprecarer manere cum ipſo, trahens me rurſus per manum, qui ibi me duxerat: Veni, ait, oſtendam tibi & matrem tuam, quæ igni exuritur, vt ſcias ad quem horum velis declinare vitam tuã. Statuẽs autem me in domo tenebroſa atque obſcura omnino, perturbatione ſtridoreque repleta, oſtendit mihi fornacem ignis ardentem, & pice feruentem, & quoſdam illic terribili aſpectu ſtantes ſupra fornacem. Ego autem inſpiciens deorſum, video matrem meam in fornace vſque ad collum dimerſam, ſtridentemq; dentibus, & igni ardentem, & vermium multum fœtorem fieri. Videns autem me illa, filiam me vocans, cum vlulatu clamabat: Heu me, inquit, filia de proprijs operibus hoc patior, quia quaſi deliramenta mihi videbantur vniuerſa, quæ de ſobrietate erant. Opera autem fornicationis, & adulterij non mihi videbantur eſſe tormenta. Ebrietatem verò, & luxuriam non arbitrabar eſſe pœnas, & ecce propter libidinem paruam quantam recipio flammam, ſuſtineó pœnas. Ecce propter exiguas delitias quanta exoluo tormenta. Ecce pro contemptu Dei quales recipio mercedes. Apprehenderunt me vniuerſa innumerabilia mala. Nunc tempus auxilij filia: nunc recordare nutrimentorum filia, quæ à me conſecuta es: nunc retribue beneficium, ſi quid boni aliquando à me accepiſti. Miſerere ergò mei, quæ ardeo in igne, & ab ipſo conſumor. Miſerere mei, quæ in huiuſmodi cruciatibus examinor. Miſerere mei filia, & porrigens manum tuam educ me de loco iſto. Me autem recuſante hoc facere, propter eos qui ibi aſtabant, rurſus cum lachrymis clamabat: Filia mea adiuua me, & noli deſpicere fletum matris tuæ. Memento doloris mei in die parturientis te, & ne me deſpicias, quæ in gehenna ignis depereo. Ego autem voce eius ac lachrymis cõmota, humanum aliquid patiebar, & cœpi cum clamore condolens ei ingemiſcere. Exurgẽtes verò hi qui in domo erant mecum, & accedentes ignem cauſam mugitus mei interrogabant me. Ego autem narraui eis omnia quæ videram. Sic iam vnũ deliberaui hoc, vt patris mei ſequerer vitam, certa facta per ineffabilem miſericordiam Dei, quę pœnæ repoſitę ſunt his, qui ma-

malignè viuere volũt. Talia ſi quidem illa beata virgo ex ipſa viſione cognoſcens, multam eſſe à Deo bonorum operum retributionem,& malorum actuum, & turpis vitæ maximas eſſe pęnas annunciabat. Ideoque efficiamur melioris conſilij nobiſmetipſis,vt poſſimus beati fieri.ibidem num. 3.

EXEMPLVM CLXXXIIII.

Euchariſtiam in formam pueri mutatam, & ab angelo in partes ſectam quidam dubitans ſenex aſpexit.

NArrauit abbas Daniel,qui fuit diſcipulus abbatis Arſenij,dicens: Dixit abbas pater noſter Arſenius de quodam ſene, qui erat magnus in hac vita, ſimplex autem in fide, & errabat pro eo quod erat idiota,& dicebat non eſſe naturale corpus Chriſti panem quem ſumimus, ſed figuram eius eſſe. Hoc autem audientes duo ſenes, quod diceret hunc ſermonem, & ſcientes quod magnus eſſet in vita & conuerſatione,cogitantes verò quia innocenter & ſimpliciter diceret hoc, venerunt ad eum,& dicunt ei: Abba,ſermonem audiuimus cuiuſdam infidelis, qui dicit quia panis quem ſumimus, non naturalę eſt corpus Chriſti,ſed figura eſt eius. Senex autẽ dixit eis:Ego ſum qui hoc dixi.Illi autem rogabant eum dicentes: Abba non ſic teneas,ſed ſicut Eccleſia Catholica tradidit: nos autem credimus quia panis ipſe corpus eſt Chriſti,& calix iſte ſanguinis Chriſti, ſecundum veritatem, non ſecundum figuram. Sed ſicut in principio puluerem de terra accipens, plaſmauit hominem ad imaginem ſuam,& non potes dicere, quia non erat imago Dei, quamuis incomprehenſibilis:ita & panis quẽ dixit, quia corpus meum eſt, credimus quia ſecundum veritatem corpus Chriſti eſt.Senex autem ait illis: Niſi re ipſa cognouero,non mihi ſatisfacit ratio veſtra. Illi autem dixerunt ad eum: Deprecemur Deum hebdomada hac de myſterio hoc, & credimus quia Deus reuelat nobis. Senex verò cum gaudio ſuſcepit ſermonem iſtum, & deprecabatur Deum, dicens: Domine, tu cognoſcis, quia non per malitiam incredulus ſũ rei huius,ſed per ignorantiam:ergò reuela mihi Domine Ieſu Chriſte quod verum eſt. Sed & illi ſenes abeuntes in cellas ſuas rogabant & ipſi Deum,dicentes: Domine Ieſu Chriſte reuela illi ſeni myſteriũ hoc, vt credat, & non perdat laborem ſuum. Exaudiuit ergò Dominus vtroſque,& hebdomada completa venerunt Dominica die ad Eccleſiam, & ſederunt ipſi tres ſoli ſuper ſedile de ſcirpo, quod in modum faſcis erat ligatum, medius autem ſedebat ſenex ille. Aperti ſunt autem intellectuales oculi eorum, & quando poſiti ſunt panes in altari, videbatur eis tantummodo tribus tanquam puerulus iacens ſuper altare. Et cum extendiſſet presbyter manus, vt frangeret panem,deſcendit angelus Domini de cœlo habens cultrum in manu, & ſecauit puerulum illum, ſanguinem verò eius excipiebat in calicem. Cum ergò presbyter frangeret in paruis partibus panem, etiam angelus incidebat pueri membra in modicis partibus. Cum ergò acceſſiſſet ſenex,vt acciperet ſanctam communionem, data eſt ipſi ſoli caro cum ſanguine cruentata. Quod cum vidiſſet pertimuit,& clamauit,dicens: Credo Domine,quia panis qui in altari ponitur corpus tuum eſt, & calix tuus eſt ſanguis. Et ſtatim facta eſt caro illa in manu eius panis ſecundum myſterium, & ſumpſit illud in ore ſuo agens gratias Deo. Dixerunt autẽ ei ſenes: Deus ſcit humanam naturam, quia non poteſt carnibus crudis veſci,& propterea transfigurauit corpus ſuum in panem,& ſanguinem ſuum in vinum,his qui illud fideliter ſuſcipiunt. Et agentes Deo gratias de ſene illo, quia non permiſit Deus perire laborem eius, reuerſi ſunt toti tres cum gaudio ad cellas ſuas.lib.de prouidentia nu.5.

EXEMPLVM CLXXXV.

Dęmon cum pluribus ampullis fratres tentaturus perrexit.

ABbas Macharius habitabat in loco nimis deſerto,erat enim ſolus in eo ſolitarius. In inferiori verò parte erat alia ſolitudo, in qua habitabant plurimi fratres. Obſeruabat autem ſenex ad iter.& vidit ſathanam venientem in habitu hominis,vt tranſiret per cellam eius. Videbatur autem quaſi tunica linea indutus,valde vetuſta,

cuſta, & tota perforata, & per omnia foramina eius pendebant ampullæ. Et dicit ei ſenex: O he maior quo vadis? Et ille dixit: Vado commouere fratres. Senex autem dixit ei: Et vt quid tibi ampullas iſtas? & dixit: Guſtum fratribus porto, Et dixit ei ſenex: Et totas cum guſtu portas? Et reſpondit: Etiam, vt ſi vnum alicui nõ placet, offeram aliud: ſi autem nec illud, dabo & tertium, & ita per ordinem, vt mo dis omnibus vel vnum placeat eis. Et cum hæc dixiſſet, tranſijt: & obſeruabat ſenex cuſtodiens vias, donec ille iterum remearet. Et cum vidiſſet eum ſenex, dixit ei: Saluus ſis. Et reſpondit: vbi mihi ſalus? Et dixit ei ſenex: Quare? Et reſpondit: quia modò omnes ſanctificati ſunt, & nemo mihi adquieſcit. Et dixit ei ſenex: Neminem ergò habes amicum. Reſpondit: Vnum tantum habeo fratrem ibi, vel ipſe mihi ſolus adquieſcit, & quando videt me conuertitur ad me, velut ventus. Senex verò ei: Et quis vocatur ille frater? Reſpondit ei: Theopentus. Et cum hæc dixiſſet, tranſijt. Surgens autem abbas Macharius, perrexit ad inferiorem eremum. Quod cum vidiſſent fratres, acceperunt ramos palmarum, & occurrerunt ei obuiam, & ſinguli eorũm parabant cellas ſuas, incerti ad quem declinaret. Senex autem inquirebat, quis inter eos Theopentus vocaretur in loco iſto: & inueniens eum, intrauit in cellam eius. Theopentus verò ſuſcepit eum cum gaudio. Cum ergò cœpiſſent ſecretè loqui, dixit ei ſenex: Quomodo circa te eſt frater? Et ille dixit: Interim orationibus tuis bene. Dixit ei ſenex: Ne impugnãt te cogitationes? Et ille dixit; Interim bene sũ: erubeſcebat: enim dicere. Et dixit ei ſenex: Ecce quot annos habeo in conuerſatione loci iſtius, & omnes honorant me, & tamen in hac ſenectute mea infeſtus eſt mihi ſpiritus fornicationis. Et reſpondit Theopentus, dicens: Crede abba, quia & mihi. Senex autem ſimulabat & alias cogitationes eſſe moleſtas, donec faceret eum confiteri. Deinde dicit ei: Quomodo ieiunas? & dicit: Ad nonam. Et dicit ei ſenex: Ieiuna vſque ad veſperam, & abſtine, & commenda euangelia, vt memoriter retineas ea, ſed & alias reſiduas ex animo meditare ſcripturas: & ſi tibi aſcenderit cogitatio mala, nunquã deorſum aſpicias, ſed ſemper ſurſum, & ſtatim Dominus addiuuat te. Et corrigens ſenex fratrem illum, reuerſus eſt in ſolitudinem ſuam. Et cum obſeruaret, vidit iterum dæmonem illum, & dicit ei: Vbi vadis iterum? Et ille reſpondit, commouere fratres. Et abijt. Dum autẽ reuerteretur, dicit ei ſenex: Quomodo ſunt fratres illi? Et reſpondit ille: Malè. Senex autem dixit: Quare? Et ille reſpondit: Quia toti ſancti ſunt: & maius malum, quia & vnum quem habui amicum & obedientem mihi, etiã & ipſe (neſcio tamen vnde) ſubuerſus eſt, & nec ipſe mihi adquieſcit iã, ſed omnibus ſanctior factus eſt. Et propterea iuraui me iam non calcare locum illum, niſi poſt longum tempus: & hoc dicens tranſijt, relinquens ſenem. Sanctus verò ſenex intrauit in cellam ſuam, adorans & gratias agens Deo. ibidem nu. 11.

EXEMPLVM CLXXXVI.

Euchariſtiam in forma pueri mutatam deuotiſſimus Plegus abbas aſpexit, & amplexus puerum dulcia oſcula Chriſti labijs fixit.

QVidam presbyter fuit religioſus valde, Plegus nomine, frequenter miſſarum ſolennia celebrans ad corpus sãcti Nyni Epiſcopi & confeſſoris. Qui cum digno moderamine ſanctam Chriſto propitio duceret vitam, cœpit omnipotentem Deum pulſare precibus, vt ſibi monſtraret naturam corporis Chriſti & ſanguinis. Itaque non ex infidelitate, vt aſſolet, ſed ex pietate mentis iſta petiuit. Fuerat enim à pueritia diuinis legibus imbutus, & propter amorem ſuperni regis olim patriæ fines & dulcia liquerat arua, vt Chriſti myſteria exul ſedulè diſceret. Idcirco eius amore magis ſuccenſus quotidie precioſa munera offerebat, poſcebatque ſibi præmonſtrari quæ foret ſpecies latitans ſub forma panis & vini: non quia de corpore Chriſti dubius eſſet, ſed quia ſic Chriſtũ cernere vellet, quem nemo mortalium iam ſupra aſtra leuatum in terris paſſim conſpicere poteſt. Venerat ergò dies, & idem celebrãs piè miſſarum ſolemnia more ſolito, procubuit genibus. Te deprecor, inquit, omnipotens, pande mihi exiguo in hoc myſterio natu-

naturam corporis Chriſti, vt mihi liceat eum conſpicere præſentem corporeo viſu, & formam pueri, quem olim ſinus matris tulit vagientem, nunc manibus contrectare. Quem cum talia precaretur, Angelus de cœlo veniens ſic affatur: Surge, inquit, properè ſi Chriſtum videre placet: adeſt præſens corporeo veſtitus amictu, quem ſacra puerpera geſſit. Tunc venerabilis presbyter pauidus, ab humo vultum erigens, vidit ſuper aram patris filium puerum, quem Simeon infantem portare ſuis vlnis meruit. Cui angelus inquit: qa Chriſtum videre placuit, quem prius ſub ſpecie panis verbis ſacrare ſolebas myſticis, nunc oculis inſpice, attrecta manibus. Tunc ſacerdos cœleſti munere fretus, quod mirũ dictu eſt, vlnis trementibus puerum accepit, & pectus proprium Chriſti pectori iunxit. Deinde profuſus in amplexum dat oſcula Deo, & ſuis labijs preſſit pia labia Chriſti. Quibus ita exactis, præclara Dei filij membra reſtituit in vertice altaris, &, repleuit cœleſti pabulo Chriſti menſam. Tunc rurſus humo proſtratus, deprecatus eſt Deum, vt dignaretur ipſe iterum verti in priſtinam formam, qua expleta, oratione, ſurgens è terra, inuenit corpus Chriſti in formam remeaſſe priorem, vt deprecatus fuerat. ibid. nu. 13.

EXEMPLVM CLXXXVII.

Angelos de conuerſione peccatorum lætantes vidit Paulus ſimplex.

Beatæ memoriæ Paulus ſimplex, diſcipulus abbatis Antonij, narrauit fratribus talem rem. Quia aliquando veni in monaſterium viſitandi gratia, & pro fratrum inſtructione, & poſt conſuetam ad inuicem collocutionem, intrauerunt in Eccleſiam Dei, vt miſſas more ſolito celebrarent. Ipſe autem Paulus intuens vnum quemq; introeuntium in Eccleſiam, quo animo intraret: habebat enim & hanc gratiam ſibi datam à Deo, vt ſic vnumquemque cuius animi eſſet agnoſceret, ſicut & nos facies noſtras videmus inuicem. Ingredientibus ergò omnibus clara facie & ſplendido vultu, ſed & vniuſcuiuſq; angelo gaudente cum eis, vnum vidit nigrum & obſcurum toto corpore, & dæmones ex vtraque parte eum tenentes, & trahentes ad ſeipſos, capiſtro in naribus eius miſſo, ſanctum verò angelum eius de longè lugubrem & triſtem ſequentem eum. Paulus verò lachrymans, & manu frequenter pectus tundens, ſedebat ante Eccleſiam plorans valde eũ, qui talis ei apparuerat. Qui autem videbant eum quod faciebat, & tam celerem eius mutationem & lachrymas & luctum, interrogabant rogantes eum vt diceret quid eſſet quod videbat, timentes ne quid in reprehenſione omnium vidiſſet, pro quo hoc faceret. Poſtulabant etiam vt ad miſſas intraret cum eis. Paulus autem repellens eos, negabat ſe ingreſſurum, & ſedebat foris tacens & plorans nimis illũ, qui ei talis apparuerat. Poſt paululum autem dimiſſo Eccleſiæ conuentu, iterum Paulus attendebat ſingulos exeuntes, vt quorum introitum cognouerat, ſciret quales exiret: & vidit illum virum nigrum & obſcurum toto corpore prius, exeuntem ab Eccleſia clarum quidem vultu, candidum corpore, dæmones autem qui eum antè tenebant poſtea de longè ſequentes. ſanctum verò angelum iuxta ipſum ambulantem, lætum & propinquum, & gaudentem ſuper eum valde. Paulus verò exiliens cum gaudio clamabat benedicens Deum, & dicens; O ineffabilis Dei miſericordia & bonitas: ô diuinæ miſerationis eius innumerabilis bonitas. Currens autẽ & aſcendens ſuper altum gradum, magna voce dicebat: Venite & videte opera Domini, quàm terribilia ſunt, & omni ſtupore digna. Venite, & videte eum qui vult omnes homines ſaluare, & ad agnitionem veritatis venire: venite adoremus, & procidamus ante eum, & dicamus, quia potẽs eſt peccata dimittere. Ad hanc vocem eius omnes ſollicitè cucurrerunt, cupientes audire quæ dicebat. Et conuenientibus omnibus referebat Paulus quæ vidiſſet, antequam in Eccleſiam intrarent, & quæ poſtea. Iterum interrogabat illum virum, & vt diceret ei cauſam, pro qua ei tantam ſubitò mutationem Deus donauerit. Homo ergò ille conuictus à Paulo, coram omnibus, qui circa ipſum erant, apertè narrauit, dicens: Homo peccator ſum, & multo tempore in fornicatione vixi vſque nunc. Ingrediens autem modo in ſanctam Eccleſiam Dei, audiui vocem Iſaiæ prophetæ,

cum

eum legeretur, magis autem Dei vocem loquentis in eo, vbi dicit: Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum de animabus veſtris coram oculis meis, diſcite bene facere: & ſi fuerint peccata veſtra tanquam fenicium, velut nix dealbabuntur: & ſi volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Ego, inquam, fornicator in hoc ſermone compunctus ſum nimis, & ingemiſcens, intra conſcientiam meam dixi ad Deum: Tu Deus, qui veniſti in hunc mundum peccatores ſaluos facere, & qui etiam hæc quæ modò lecta ſunt promiſiſti per prophetam, comple effectu & opere in me peccatore & indigno. Ecce enim amodo promitto tibi, & ſpondeo ſermone, & corde confiteor, quia iam non agam ultrà illud malum, ſed abrenuncio omni iniquitati, & ſeruio tibi amodo in conſciētia munda. Hodie ergò Domine in hac hora ſuſcipe pœnitentem, & interpellantem te, & renunciantem omni peccato. In his ergò promiſſionibus egreſſus ſum de Eccleſia, ſtatuens in anima mea nihil ultra mali agere coram oculis Domini. Quod cum audiſſent omnes, clamauerunt una uoce ad Dominum, dicentes: Quam magnificata ſunt opera tua Domine, omnia in ſapientia feciſti. ibidem. nu. 15.

EXEMPLVM CLXXXVIII.

Angeli peregrinum fratrem moriturum conſolantur, non autem intraneum.

DIxit quidam ſenex, quia erant ei uicini duo fratres, unus peregrinus, & vnus in choris. Erat autem ille peregrinus modicum negligentior: ille verò in choris ſtudioſus valde. Contigit autem vt dormiret ille peregrinus in pace, At ille ſenex vicinus eorum cum eſſet præuidus, vidit multitudinem angelorum deducentium animam eius. Et cum perueniſſet ad cœlū vt intraret, facta eſt quæſtio de eo, & venit deſuper vox, dicens: Manifeſtum eſt, quia modicum negligens fuit, ſed propter peregrinationem eius aperite ei. Et poſt hæc dormiuit ille in choris, & uenit omnis cognatio eius ad eum. Cernens uerò ſenex non uenire angelos ad deducendam animā eius, miratus eſt, & cadens in faciem ſuam in conſpectu Dei dixit: Quomodo peregrinus ille, cùm negligētior fuerit, talem gloriam promeruit: & hic cum eſſet ſtudioſius nihil huiuſmodi meruit? & venit ei vox dicens: Hic ſtudioſus, cum veniſſet vt dormiret, aperuit oculos ſuos, & vidit parentes ſuos flentes, & conſolata eſt anima eius. Peregrinus verò ille, licet negligentior fuerit, nullum ſuorum vidit, & ingemiſcens fleuit, & Deus conſolatus eſt eum. lib. de præuidentia, nu. 21.

EXEMPLVM CLXXXIX.

Iudicio Dei occulto quidam diues damnādus honorificè ſepelitur, & deuotus eremita à beluis comeditur.

NArrauit quidam patrum, quia erat aliquis ſolitarius in eremo Nylopoleos, & miniſtrauit ei quidam ſecularis, ſed fidelis. Fuit autem in eadem ciuitate homo, qui erat diues & impius. Contigit autem vt moreretur ille diues, & deducebat eum tota ciuitas, ſimul & Epiſcopus cum lampadibus. Egreſſus eſt autem ille qui miniſtrabat illi ſolitario, ſecundū conſuetudinem portans ei panes, & inuenit quia comederat eum belua, & cecidit in faciem ſuam in conſpectu Domini, dicens: Non ſurgam hinc, donec demonſtretur mihi à Deo, quæ ſunt hæc: quia ille quidem impius talem apparatum habuit in deducendo, hic verò qui ſeruiuit tibi die ac nocte ita pertulit. Et ecce, angelus veniens dixit ei: Ille impius habuit paruum bonum opus in hoc ſeculo, & recepit illud hic, vt illic nullam requiem inueniat: Iſte autē ſolitarius homo erat ornatus ad omnem virtutem, habebat verò & ipſe vt homo modicum quid culpæ, & recepit illud hic, vt ibi inueniatur purus coram Deo. Et ita cōſolatus in his verbis abijt glorificās Deum ſuper iudicia eius, quia vera ſunt. ibidem nu. 23.

EXEMPLVM CXC.

Communicantiū diuerſos eſſe vultus quidam ſanctus Epiſcopus Domino reuelante conſpexit.

NArrauit quidam ſenex de quodam Epiſcopo, vt maximè ex eo fiduciam ac-

accipientes, diligentiam haberemus noſtræ ſaluti. Nunciauerunt quidam Epiſcopo, qui apud nos cōſiſtebat, ſicut hæc ipſe Epiſcopus referebat, eo quod quædam ſæcularium matronarum duæ eſſent mulieres fideles, quæ quaſi impudicè viuerent. Epiſcopus autem ex his quæ ei nunciata fuerant commotus eſt, & ſuſpicatus ne fortè & aliæ huiuſmodi eſſent, ad deprecandum Deum ſe conuertit, inde certus effici rogans, quod & meruit. Poſt diuinam enim illam atque terribilem conſecrationem, dum accederent ſinguli ad participationē ſancti myſterij, per vultus eorum cernebat, quibus vnaquæque anima ſubiaceret peccatis. Et peccatorum quidem hominū videbat facies nigras, quoſdam verò ipſorum tanquam ab æſtu exuſtas facies habentes, oculos autē igneos & ſanguineos: alios autem eorum claros quidem facie, candidos verò amictu. Et alij quidem dum acciperent corpus Domini, exurebat & incendebat eos: alijs autem ſicut lumen efficiebatur in ſe, & per os ingreſſum omne corū corpus illuſtrabat. Erant autem inter eos etiam, qui ſolitariam vitam elegerant, & alij qui in coniugijs erant, qui & ipſi ita eſſe videbantur. Deinde cōuertit ſe, & cæpit etiam mulieribus diſtribuere, vt cognoſceret & ipſarum quales eſſent animæ. Et vidit ſimili modo ex illis fieri nigras atq; rubeas facies earum ſanguineas quoq; & albas. Inter ipſas autem aduenerunt & illæ duæ mulieres, quæ accuſatæ erant Epiſcopo, propter quas maximè ad hanc precem & præuidentiam venerat. Cernit etiam & ipſas duas, dum accedunt ad ſanctum myſterium, clarum habentes vultum & honorificum, candidis ſtolis. Deinde cū ipſe participatæ fuiſſent myſterijs Chriſti, factæ ſunt ſicut à lumine illuſtratæ. Rurſus Epiſcopus ad ſolitam precem conuertebatur, ſupplicans Deo, diſcere cupiens modū reuelationum, quæ ei demonſtratæ fuerant. Aſtitit autem ei angelus Domini, & de ſingulis interrogare præcipiebat, Sāctus verò Epiſcopus continuò de illis duabus ſciſcitabatur mulieribus, ſi vera eſſet illa prima accuſatio, an falſa. At verò angelus aſſerebat vera eſſet omnia, quæ de eis dicta fuerant. Epiſcopus quoq; ait ad angelum: Et quomodo in perceptione corporis Chriſti ſplendidæ erant facies earum, albas autem ſtolas habebant, lumine quoque fulgebant non paruo? Et angelus: Eo quod pœnituerint de actibns ſuis, & diſceſſerint ab ipſis cū lachrymis, & gemitibus, & eleemoſynis pauperum, & per confeſſionem diuinū meruerunt numerum, & de cætero nequaquā in his malis ambulare promittentes, ſi quidem de prioribus delictis veniam mereantur, & meruerunt propter hoc diuinā immutationem, & à criminibus abſolutæ ſūt, & viuent deinceps ſobriè, piè, ac iuſtè. Ait autem Epiſcopus ad angelum: Obſecro te, dic mihi etiam vultuum differentias eorū, quibus peccatis vnuſquiſque eorum ſubiaceat, vt etiam de his cognoſcens, ab omni liberer ignorantia. Angelus autem Domini dixit ad eum: Hi quidem, qui ſplendido atque hilari ſunt vultu, in ſobrietate, & caſtitate, & iuſtitia viuunt, modeſti quoque, & condolentes, ac miſericordes ſunt. Hi verò, qui nigras habent facies, fornicationis & libidinis operarij ſunt, cæterorumq; ſcelerum & delictorum. Hi verò, qui apparuerunt ſanguinei atque rubei, in malignitate & iniuſtitia viuentes ſunt, amantes detractiones, blaſphemias, & doloſi, & homicidæ ſunt. Rurſum dicit angelus: Adiuua eos, ſi quidem ſalutem eorū deſideras: propterea enim meruiſti orationum tuarum effectum, videndo diſcipulorum peccata, vt per admonitiones atque obſecrationes meliorares eos, & per pœnitentiam conuerteres eos ad Deum, qui pro ipſius mortuus eſt, & reſurrexit à mortuis. Quantacunq; igitur tibi virtus eſt, & ſtudium, ac dilectio circa Dominum tuum Chriſtum, eorum gere prouidentiam, vt conuertantur à peccatis proprijs ad Dominum: ſuadens eis manifeſtanſque, quibus delictis ſubiaceant ne propriam deſperent ſalutē. Ex hoc enim pœnitentibus quidem illis, & conuertentibus ad Dominum, animabus eorum erit ſalus, & epulatio futurorū bonorum: tibi verò erit plurima merces, imitando Dominum tuum, qui cælos quidem non reliquit, in terris autem demōſtratus eſt propter ſalutem hominum. ibid. nu. 4.

EXEMPLVM CXCI.

Murmurantes viſi ſunt ſtercus mādūcare.

MAgnus quidam ſenex erat præuidens. Contigit autem, vt guſtaret cum

cum pluribus fratribus: & comedentibus illis, videbat in ſpiritu idem ſenex ſedens ad menſam quoſdam edētes mel, alios autem panem, alios verò ſtercus. Et admirabatur intra ſemetipſum, & deprecabatur Dominum, dicens: Domine, reuela mihi hoc myſterium, quia idē cibus appoſitus eſt omnibus ſuper menſam: in manducando autem ita mutatus videtur, vt quidam edant mel, quidam autem panem, alij verò ſtercus. Et venit ei vox deſuper, dicens: Quia illi qui manducāt mel, hi ſunt, qui cum timore & tremore, & gratiarum actione edunt ad menſam, & inceſſanter Deum orant, & oratio eorum ſicut incenſum aſcendit ad Dominum, ideoque mel comedunt. Qui autem panem manducant, hi ſunt, qui gratias agentes percipiunt ea, quæ à Deo donata ſunt illis. At verò qui ſtercus manducant, hi ſunt, qui murmurant, & dicunt: hoc bonum eſt, & illud malum eſt. Hæc autem talia non oportet cogitare, ſed magis glorificare Deum, atque laudes ei referre, vt in nobis impleatur illud quod dictum eſt: Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue quid aliud facitis, omnia in nomine Domini facite. ibidem nu. 25.

EXEMPLVM CXCII.

Oratione Publij Monachi dæmon à Iuliano apoſtata miſſus, per decem dies detentus eſt.

Temporibus Iuliani apoſtatæ, cū aſcenderet in Perſidem, miſſus eſt dæmon ab eodem Iuliano, vt velocius vadens in occidentem, adduceret ei aliquod reſponſum inde. Cùm autem perueniſſet dæmon iſte in quendam locum, vbi quidam monachus habitabat, ſtetit ibidem per decem dies immobilis, eo quod non poterat vltra progredi, quia monachus ille nō ceſſabat orando neque die, neque nocte: & regreſſus eſt ſine effectu ad eum, qui miſerat illum. Dixit autem illi Iulianus: Quare tardaſti? Reſpondit ei dæmon, & dixit: Et moras feci, & ſine actione reuerſus ſum: ſuſtinui enim decem dies Publium monachum, ſi fortè ceſſaret ab oratione, vt tranſirem, & redij nihil agens. Tunc impijſſimus Iulianus indignatus, dixit: Cùm regreſſus fuero, faciam in eo vindictam: & intra paucos dies interemptus eſt prouidentia Dei. Continuò vnus ex præfectis, qui cum eo erat, & rem cognouerat, vadens vendidit omnia quæ habebat, & dedit pauperibus: & veniens ad ſenem illū, factus eſt monachus magnus, & ſic quieuit in Domino. lib. de ſignis & mirac. nu. 9.

EXEMPLVM CXCIII.

Caſtitatis merito, duo coniugati in meritis duobus ſanctis patribus præponuntur.

Dvo quidam patrum rogauerūt Deū, vt oſtenderet eis, in quam peruenerint menſuram: & venit eis vox, dicens: Quia in villa illa, quæ eſt in Aegypto, eſt ſecularis quidam, Euchariſtus nomine, & vxor eius vocatur Maria, nondum peruenistis ad menſuram ipſorum. Exurgentes autem illi duo ſenes, venerunt ad vicum illum. Qui percontantes inuenerunt cellam ipſius, & vxorem eius, & dicūt ad mulierem: Vbi eſt vir tuus? At illa dicit eis: Paſtor eſt ouium, & illas paſcit, & introduxit eos in domum ſuam. Cùm verò factū eſſet ſero, venit ipſe Euchariſtus cum ouibus, & videns illos ſeniores, parauit illis menſam, miſitq; aquam in peluim, vt lauaret pedes eorum. Qui dixerunt ei: Nō guſtamus quicquam, niſi indicaueris nobis operationem tuam. Tunc ille Euchariſtus cum humilitate dixit eis: Ego ſum paſtor ouium, & hæc vxor mea. Cùm ergò perſeuerarent illi ſeniores, rogantes eum vt omnia denuntiaret eis. Et cùm nollet eis dicere, dixerunt ei: Deus miſit nos ad te. Audiens autem hoc verbum timuit, & dixit eis: Ecce oues iſtas habemus à parentibus noſtris, & quicquid ex ipſis donauerit nobis Deus facimus in tres partes: partem vnam pauperibus, & vnam partem in ſuſceptionem peregrinorum, & tertiā partem ad vſum noſtrum. Ex quo autem accepi vxorem meam, neque ego pollutus ſum, neq; ipſa, ſed virgo eſt. Singuli autē à nobis remoti dormimus, & nocte quidē induimus nos ſaccos, in die verò veſtimenta noſtra, & vſque nunc nemo hominum hæc nouit. Cumque audiſſent illi patres, admirati ſunt, & receſſerunt glorificantes Deum. libro de exemplis & doctrinis vitæ ſpiritualis. nu. 1.

EXEMPLVM CXCIIII.

Orationibus inſiſtentibus duobus fratribus, vidit Macharius tanquam flammā ignis ex ore vnius ſupra ad Deum in cęlum vſque aſcendere.

DIcebat Abbas Vindemius, quia narrauit Abbas Macharius, dicens: Sedente me aliquando in Scythi, deſcenderunt duo adoleſcētes peregrini, vnus quidem eorū incipiebat mittere barbas, alius verò non adhuc, & venerunt duo ad me, dicentes: Vbi eſt cella Abbatis Macharij? Ego autem dixi eis: Quid eum vultis? Reſponderunt: Audientes de eo venimus videre eum. Dixi ergò eis: Ego ſum. Qui pœnitentiam agentes dixerunt: Hic volumus manere. Ego autem cùm vidiſſem eos delicatos, & quaſi in diuitijs nutritos, dixi eis: Non poteſtis hic ſedere? Dicit ille maior: Et ſi nō poſſumus hic ſedere, pergemus alibi. Dixi ergò apud animū meū: Vt quid eos exacerbando perſequor, & ſcandalizantur? labor ipſe faciet, vt à ſemetipſis recedant. Tunc dixi eis: Venite, facite vobis cellas, ſi poteſtis. Dicunt ei: Oſtende nobis tantummodo, & faciemus: Dedi autem eis ſecurim, & ſportam plenam panibus, & ſal. Oſtendi etiam eis duram petram, dicens: Excidite hinc, & adducite vobis ligna de palude: & cùm impoſueritis tectum, ſedete in eodem loco. Ego autem putabam quod fugerent propter laborem. At illi interrogauerūt me: Quid operamur hic? Dixi eis: Plectas de palmis. Et ſumens folia palmarum de palude, oſtendi eis initium plectæ, & quomodo conſuere deberent. Quibus etiam dixi: Facite ſportas, & date cuſtodibus Eccleſię, & ipſi afferent vobis panes. Poſt hæc receſſi ab eis. Ipſi autem patienter omnia quæcunque eis dixi fecerunt, & non venerunt ad me per tres annos. Suſtinui autē & ego certando cum animo meo, dicens: putas quæ eſt operatio eorum, quia non venerunt interrogare me de cogitationibus ſuis? Qui enim de longinquo ſunt, venerunt ad me: iſti verò de proximo mihi, non venerūt ad me. Nam nec alicubi abierunt, niſi ſolum in Eccleſiam cum ſilentio accipere oblationem. Igitur ego oraui Dominum, ieiunans vna hebdomada, vt demonſtraret mihi operationem ipſorū. Surgens autem poſt illam ſeptimanā, abij ad eos, vt viderem quomodo agerent: & cùm pulſarem, aperuerunt mihi, ac ſalutauerunt tacentes, faciensque orationem ſedi. Innuit autē ille maior minori, vt egrederetur: ipſe verò ſedit facere plectam, nihil loquens: & circa horam nonam ſignificauit percutiens, & venit ille minor, & fecit modicā coctură pulmēti, appoſuit verò & menſam, innuente ei illo maiore, & poſuit ſuper eam tres paximaces, & ſtetit tacens. Ego autem dixi: Surgite, manducemus. Et ſurgentes manducauimus. Attulit verò lagūculam, & bibimus. Cùm autem factum eſſet verſpere, dicunt mihi: Vadis hinc? Reſpondit: Non, ſed hic dormiam. Poſuerūt ergò mihi mattā in parte, & ſibi in alio angulo à parte. Tulerunt etiā cingula ſua, & ſemicinctia, & poſuerūt ſe dormire ſimul ſup mattā ante me. Cumque ſe reclinaſſent, oraui ad Deum, vt mihi reuelaret operationem ipſorum, apertum eſt tectum cellulę, & facta eſt lux tanquam per diem. Ipſi verò non conſpiciebant lumen illud. Cùm verò putarent, quia ego dormirem, tetigit ille maior minorem in latus, & ſurrexerunt, atque cinxerunt ſe. Expandentes quoq; manus in cœlum, ſteterunt cum ſilentio. Ego quidem videbam eos, ipſi verò non me videbant. Ego vidi dæmones ſicut muſcas venientes ſuper illum minorem, & alij quidē venerunt vt ſederent ſuper os eius, alij vero ſuper oculos eius. Et vidi Angelum Domini habentem gladium ignis circumuallantem eum, atque inſectantem ab eo dæmones. Illi verò maiori non poterant appropinquare. Circa mane verò reclinauerūt ſe, & ego feci me quaſi euigilare, & ipſi fecerunt ſimiliter. Dixit autem ille maior hunc ſermonem tantum: Vis dicamus duodecim pſalmos? Et dixi: Etiam. Et pſallebant duodecim pſalmos, & ſenos verſus, & vnum alleluia. Illi verò minori per vnumquemque verſum exibat facula ignis de ore ipſius, & aſcendebat in cœlū. Similiter autem & ille maior, cùm aperiebat os ſuum pſallens, tanquam funiculus ignis de ore ipſius egrediebatur, & pertingebat in cœlum. Et dixi modicum ex animo, ſicut & illi, opus Dei. Exiens autem mane dixi: Orate pro me. Ipſi verò ſatiſfecerunt mihi tacendo: & cognoui, quia

ille

ille maior perfectus eſt: illum verò minorē impugnabat adhuc inimicus. Poſt paucos autem dies dormiuit iſte maior frater, & tertia die ille minor. Et cùm aliqui patrum ad Abbatem Macharium aduenirent, ducebat eos in cellam ipſorum, dicens: Venite, & videte martyrium horum peregrinorum. ibidem nu. 3.

EXEMPLVM CXCV.

Monachus non ſum, ſed monachos vidi, ait, Macharius narrans de duobus, qui nudi venerunt cum animalibus adaquare.

VEni aliquando Abbas Macharius ille Aegyptius de Scychi in montem Nitriæ, in die oblationis, ad monaſterium abbatis Pambo: & dixerūt ei ſeniores loci illius: Dic fratribus verbum ædificationis, pater. Qui ait eis: Ego monachus nō ſum, ſed vidi monachos. Et ait: Sedente me aliquando in cella in Scychi, perurgebant me cogitationes meæ, dicentes: ſurgens vade vſque in eremum, & conſidera quid ibi videas. Et permanſi reluctando huiuſcemodi cogitationibus per quinque annos, dicens: nè fortè à dæmonibus eſt ſuggeſtio hæc? Cùm ergò perſeueraſſet cogitatio iſta in me, abij in eremum, & repperi ibi ſtagnum aquarum, & inſulam in medio eius. Veniebant quoque diuerſa animalia eremi, & bibebant ex eo: inter quæ vidi duos homines nudos, & contremuit corpus meum: putabam enim, quia ſpiritus eſſent. Cumque vidiſſent me illi trepidantem, locuti ſunt ad me, dicentes: Noli timere, & nos homines ſumus. Dixi itaque illis: Vnde eſtis? & quomodo in hanc eremum veniſtis? Qui dixerunt: De cœnobio ſumus, & factus eſt nobis conſenſus, & egreſſi ſumus huc: ecce quadraginta anni ſunt. Erat vnus ex ipſis Lybicus, alius verò Aegyptius. Interrogauerunt autem à me & ipſi, dicentes: Quomodo eſt mundus, & ſi aſcendit aqua Nili ſecundū tempus ſuū, ſi etiam habet mundus abundantiā ſuam? Reſpondi eis: Etiam. Quos & ego interrogaui: Quomodo fieri poſſum monachus? Dicunt mihi: Niſi quis renunciauerit omnibus, quæ in mundo ſunt, non poteſt fieri monachus. Quibus dixi: Ego infirmus ſum, & non poſſum ſicut & vos. Reſponderunt mihi: Si non potes ſicut nos, ſede in cella tua, & plange peccata tua. Interrogaui autem eos dicens: In hyeme non ſentitis frigus, aut in æſtate non accenditur corpus veſtrum ēſtuare? At illi dixerunt: Deus fecit nobis hanc diſpenſationem, vt neque in hyeme frigus, neque in æſtate ardorem ſentiamus. Ideoque dixi vobis, quia ego nondum factus ſum monachus, ſed vidi monachos. Ignoſcite mihi fratres. ibid. nu. 4.

EXEMPLVM CXCVI.

Pœnitentiam agere deſiderabat Abbas Siſoys moriturus, cùm talis eſſet, quòd Chriſtus, & ſancti eius ad deducendum eum conuenerunt.

ABbas Siſoys ſedens in cella ſemper claudebat oſtium ſuum. Dicebant autem de ipſo, quoniam in die dormitionis ſuæ cùm ſederent circa eum patres, reſplenduit tanquam ſol facies eius. Et dicit eis: Ecce Abbas Antonius venit. Et poſt puſillum, rurſus dicit eis: Ecce chorus prophetarum venit. Et iterum amplius facies eius reſplenduit, & dicit: Ecce chorus Apoſtolorum venit. Dupliciter adhuc refulſit facies eius, & ecce ipſe cum aliquibus loquebatur. Deprecati ſunt autem illum ſenes dicentes: Cum quo loqueris pater? Qui dixit eis: Ecce Angeli venerunt accipere me, & rogo vt dimittat pœnitere modicum. Dicunt ei ſeniores: Non indiges pœnitentiā pater. Dixit autem illis: Verè neſcio me vel initium pœnitentiæ feciſſe. Et cognouerunt omnes, quoniam perfectus eſt. Et rurſum facta eſt ſubitò facies illius ſicut ſol, & timuerunt omnes. Dixit autem eis: Videte, ecce Dominus venit, dicens: Afferte mihi vas electionis eremi. Et continuò reddidit ſpiritum, & factū eſt fulgur, & repletus eſt totus ille locus odore ſuauitatis. ibidem nu. 11.

EXEMPLVM CXCVII.

Orationem ſolam neceſſariam dixit Antonius fratribus, qui nihil ſuſtinere valuerunt.

DIxerunt quidam fratres Abbati Antonio: Volumus à te audire verbum quo ſaluari poſſimus. Tunc ait ſenex: Ecce ſcripturas audiſtis, ſufficit vobis. Qui dixerunt: A te volumus pater audire. Reſpondit ei ſenex: Audiſtis Dominum dicentem: Si quis te percuſſerit in maxillam dextram, præbe ei, & alteram. Dicunt ei: Hoc implere non poſſumus. Dicit eis: Ergò ſi alteram præbere non poteſtis, ſaltem de vna ferte patienter. Reſponderunt ei: Hoc non poſſumus. Dicit ejs: Si neque hoc poteſtis, nè velitis percutere magis quàm percuti. Dicunt ei: Hæc non poſſumus. Tunc ſenior ait diſcipulo ſuo: Succos præpara fratribus iſtis, quia nimis infirmi ſunt. Deinde dixit eis: Si nec hoc, nec illud poteſtis, quid faciam vobis? Sola oratio neceſſaria eſt pro vobis.
ibidem nu. 13.

EXEMPLVM CXCVIII.

Fugere homines docuit quidam ſenex, qui ſemper nudus inceſſit.

NArrauerunt de quodam ſolitario, qui exijt in eremum veſtitus lineum ſaccum tantùm. Cumque ambulaſſet tres dies, aſcendit ſupra petram, & vidit ſub ipſa viridem herbam, & hominem paſcentem tanquam beſtjam. Deſcendens autem occultè tenuit eum. Senex verò ille cùm eſſet nudus, nec poterat ferre odorem hominis, anguſtiatus vix potuit euadere de manibus eius, & fugiebat. Ille verò frater exijt, currens poſt ipſum, & clamans: Expecta me, quia propter Deum te ſequor. At ille conuerſus, dixit ei: Et ego propter Deum fugio abs te. Frater iſte poſt hæc proiecit lebitonem, ſiue veſtem pelliceam, qua erat indutus, & ſequebatur eum. Quem cùm vidiſſet ſenex, quia iactauerat indumentum ſuum, ſuſtinuit eum. Et cùm appropinquaſſet ei, dixit ad illum ſenex: Quando proiecisti materiam mundi abs te, & ego te expectaui. Rogabat autem eum ille frater, dicens: Pater dic mihi verbum, quo ſaluus efficiar. Qui dicit ei: Fuge homines, & tace, & ſaluus eris.
ibidem nu. 14.

EXEMPLVM CXCIX.

Pœnitentiam grauiſſimam quidam frater poſt fornicationem nudus incedendo peregit, & Angelus iecur illius ægrotantis euulſum mundans, & reimponēs ſanat eundem.

NArrauit quidam ſolitarius fratribus, qui erant in Helym, vbi ſunt ſeptuaginta arbores palmarum, in loco vbi applicuit Moyſes cum populo Iſrael, quando egreſſus eſt de terra Aegypti, ſic dicens: Cogitaui aliquando me debere ingredi in interiorem eremum, ſi fortè inuenirem aliquem interius habitantem in eremo, & ſeruientem Domino noſtro Ieſu Chriſto. Ambulans autem quatuor dies & noctes, inueni ſpeluncam: & cùm appropinquaſſem, reſpexi intus, & vidi hominem ſedentem, & pulſaui ſecundum conſuetudinem monachorum, vt egredientem ſalutarem eum. At ille non mouebatur: requieuerat enim in pace. Ego autem nihil dubitans, introiui, & cùm tenuiſſem ſcapulas ipſius, confeſtim diſſolutus eſt, & factus eſt puluis. Deinde aſpiciens video colobium ſiue tunicam ſine manicis pendentem. Cùm verò & hoc tenuiſſem, diſſolutum eſt, & in nihilum redactum. Cùm autem & de hoc hæſitarem, egreſſus ſum inde, vt perambularem deſertum: in quo rurſum aliam inuenio ſpeluncam, & veſtigia hominis ibidem. Factus ſum autem alacrior & appropinquans ad ipſam ſpeluncā, iterum pulſaui, & iterum nemo mihi obaudiuit, ingreſſusq; nullū inueni. Stans autem foris ſpeluncam, dicebam intra meipſum, quia huc oportet venire hūc

ſeruum Dei vbicunque fuerit. Cùm verò iam præteriiſſet dies, vidi bubalos venientes, & illum ſeruum Dei venientem cũ eis nudum, & de capillis ſuis cooperientem quæ inhoneſta erant corporis ſui. Qui appropinquans mihi, æſtimabat me ſpiritũ eſſe, & ſtetit ad orationem. Nam multum tentatus fuerat à ſpiritibus, ſicut ipſe poſtea dicebat, ego autem hoc intelligens dicebam ei: Serue Dei, & ego homo ſum: vide veſtigia mea, & contrecta me, quia caro & ſanguis ſum. Cùm verò poſt orationem dicto amen, reſpexiſſet me, & conſolatus fuiſſet, introduxit me in ſpeluncam, & interrogauit me, dicens: Quomodo huc veniſti? Cui ego dixi: Requirendi gratia ſeruos Dei veni in hanc ſolitudinẽ, & non defraudauit me Deꝰ à deſiderio meo. Rurſus autem ego interrogaui eum, dicens: Quomodo & tu huc veniſti? quantum tẽporis hic habes? aut quod eſt alimentum vel quomodo cùm tu quidem ſis nudus non indiges veſtimento aliquo? Qui reſpõdens dixit mihi: Ego in cœnobio erã Thebaide, & opus meum erat lini textura. Subintrauit autem in animo meo cogitatus, vt exiens inde ſingulariter ſederẽ, & poſſem quietus eſſe, & ſuſcipere peregrinos, ac plurimam mercedem poſſiderẽ ex eo, quod adquirerem de opere meo. Vt autẽ conſenſi cogitationi huic, & opere perfeci eam, extens ædificaui mihi monaſteriũ, ibiq; veniebãt qui mihi iniungebãt opus. Cumque iam multum eſſet quod congregaueram, feſtinabam pauperibus ac peregrinis illud diſtribuere. Sed aduerſarius noſter diabolus inuidẽs mihi, ſicut & ſemper: & tunc futuram machinabatur retributionem auferre, eo quod feſtinabam labores meos Deo offerre. Videns autem vnam virginem ſacram iniungẽtem mihi ſpecies, & eas me perficiẽtem atq; reddentẽ, immiſit ei vt rurſus mihi alias demonſtraret ſpecies. At verò vbi iam conſuetudo facta eſt, & fiducia maior, poſtremò etiam tactus manuum, & riſus, ac ſimul conueſci, ad vltimum concepimus dolorem, & perfecimus iniquitatem. Cùm autem manſiſſem cum ea in eadem ruina ſex menſibus, poſtea cogitaui mecum dicens, quia aut hodie, aut craſtino, aut poſt multos annos morti addictus, æternum habeo ſupplicium, Si enim qui vxorem hominis violauerit, æternis pœnis ſubiacebit, quantis tormentis dignus eſt, qui Chriſti ſtuprauit ſponſam? Et ſic in hanc eremum occultè recurri, omnia relinquens illi mulieri. Veniens huc inueni ſpeluncam hanc, atque fontẽ hunc, & iſtam palmam afferentem mihi botriones duodecim dactylorum: per ſingulos menſes affert vnum botrionem, qui mihi ſufficiat per dies triginta, & poſt hũc alius matureſcit: Poſt tempus autem multum creuerunt capilli mei, & cùm quidem dirumperentur veſtimenta mea, de ipſis quã decet partem operio corporis mei. Dum autem rurſus interrogarem, ſi in primordijs difficultatẽ habuiſſet, idem mihi ait: In initijs valde afflictus ſum dolore iecoris, ita vt humi iacens non poſſem ſtans pſalmum dicere, ſed proſtratus in terra, clamabam ad altiſſimũ. Cùm autẽ in ſpelunca eſſem in dolore valido atque defectione, vt etiam egredi iam non poſſem, vidi virum intrantem, ac iuxta me ſtantẽ & dicentem mihi: Quid pateris? Ego autem confortatus ab eo modicum, dixi ei: Epar doleo. Qui dixit mihi: Vbi doles? Cùm verò oſtendiſſem ei, digitos manus ſuæ indirectum coniungens, diuiſit locum illum tanquam cum gladio, & euellens iecur, oſtendit mihi vulnera, & raſo iecore manu ſua, in pannum ipſas ſcabies miſit, atq; rurſum ipſum iecur imponẽs manibꝰ ſuis, locũ ipſum recluſit, & ait mihi: Ecce ſanus factus es, ſerui Domino Ieſu Chriſto ſicut oportet. Et ex tunc ſanus factus ſum, & ſine dolore iam ſum hic. Ego autẽ multum rogaui, vt manerem in interiori ſpelunca, & ait mihi: Non potes ſufferre dæmonum impetus. Et ego hoc ipſum cõſiderans, rogabam, vt oraret pro me, & dimitteret me. Qui cùm oraſſet Dominum Ieſum Chriſtũ, dimiſit me. Hæc vobis narraui ædificationis gratia. ibidem nu. 15.

EXEMPLVM CC.

Pœnitentia grauiſſima, eo quod idola adoraſſet, quidã Epiſcopus cõdemnauit ſeipſum, & ante mortẽ certificari meruit, quòd pœnitentia ſua accepta eſſet Deo.

Dicebat rurſus alius quidam ſenex, ꝗ etiam dignus effectus eſt Epiſco-

patu ciuitatis Oxirinchi, tanquam hæc ab alio audiſſet, ſed ipſe erat qui hoc fecerat. Viſum eſt, inquit, mihi aliquando intrare in interiorem eremũ, quæ eſt circa Oeſa, vbi eſt gens Mazicorum, vt viderem ſi inuenirem fortè aliquem Chriſto ſeruientẽ. Sumens itaque paucos paximaces, & quaſi dierum quatuor aquam in vas, iter meum faciebam. Tranſactis verò quatuor diebus conſumptiſque cibis, hæſitabam quid agerem, & cõfidens dedi meipſum ad pergendum. Ambulaui quoque & alios quatuor dies ſine cibo perdurans. Cumq; ieiunium, & laborem itineris corpus meum nõ ferret, in puſillanimitatem veni, ac ſic iacebam in terra. Veniens autem quidam digito ſuo tetigit labia mea, tanquã ſi medicus de ſputamentis oculum percurans vngat. Statim verò confortatus ſum, ita vt putarem me neque ambulaſſe, neq; famem pertuliſſe. Cùm verò vidiſſem verã hanc virtutem in me, ſurgens ambulabam in deſertum. Præteritis itaque alijs diebus quatuor, rurſus fatigatus defeci. Cũque extendiſſem manum meam in cœlum, ecce vir ille, qui pridem me confortauerat, iterum digito ſuo quaſi liniens labia mea confortauit me. Peracti ſunt autem dies decem & ſeptem. Et poſt hæc inuẽni tugurium, & arborem palmæ, & fontem aquæ, & virũ ſtantem, cuius capilli capitis erant pro indumẽto ipſius, qui capilli eius canitie candidi erãt vt nix. Erat autem & terribilis aſpectu. Cumq; vidiſſet me, ſtetit ad orationem: & completo amen, cognouit me hominem eſſe, & tenens mihi manum interrogabat me, dicens: Quomodo huc veniſti? & ſi adhuc conſtant omnia, quæ ſunt in mundo? ſi adhuc etiã ſunt perſecutiones chriſtianorum. Ego autem dixi ei: Quia veſtri gratia, qui in veritate Domino Ieſu Chriſto ſeruitis, hãc perambulaui eremum: perſecutio verò ceſſauit per potentiam Chriſti. Ediſſere nunc mihi obſecro te, & tu quomodo huc veniſti? At ille cum lamentatione plorans cœpit dicere mihi: Ego Epiſcopus eram, & perſecutione facta, multis mihi illatis iniurijs & ſupplicijs, cùm ferre iam non poſſem tormenta, poſtea idolis ſacrificaui: in meipſum deinde reuerſus, agnoui iniquitatem meam, & dedi meipſum ad moriendũm in hanc eremum, & ſum degens hic annis quadraginta nouem in confeſſione & obſeruatione ad Deum, ſi fortè dimittatur mihi peccatum meum. Et victũ quidem præſtitit mihi Dominus palmã hanc, & hunc fontem, cõſolationem verò indulgentiæ non accepi vſque ad quadraginta octo annos. In hoc autem anno conſolatus eſt me Deus, & indulſit mihi. Hæc autem dicens, repentè ſurrexit, & currens exijt foras, & ſtetit in oratione Domini. Cùm autẽ compleſſet orans, venit ad me. Intuẽs autem ego faciem eius, exterritus trepidaui: factus enim erat tanquã ignis. Dicit quoq; mihi: Noli temere, Dominus enim te miſit, vt tradas corpus meum ſepulturæ. Cùm autem conſummaſſet hæc dicens, ſtatim extendens manus & pedes, finẽ fecit vitæ. Diſſuta ergò tunica mea, ego dimidiam mihi tenui, & dimidiã inuoluto eius ſancto corpuſculo abſcondi in terra. Recondito ergò illo continuò palma illa aruit, & tugurium cecidit: & fons etiam exiccatus eſt. Ego autem multum fleui obſecrans Deum ſi quomodo præſtaret mihi palmam illam, & fontem, vt perſeuerarem in loco illo reſiduum tempus meum. Vt autem hoc non eſt factum, dixi apud me: Non eſt in voluntate Dei. Orans ergò tendebam iterum in ſeculum, & ecce homo ille, qui liniuit labia mea, veniens apparuit mihi, atq; confortauit me. & ita conualui peruenire ad fratres. Et narraui eis hæc, rogans eos ne deſperarent ſemetipſos, ſed per patientiam ſtuderent inuenire Deum. ibidem nu. 16.

EXEMPLVM CCI.

Angeli Michael & Gabriel animam peregrini cum canticis in cœlum attollunt, & fictus monachus ad inferna deportatur.

FRater quidam interrogauit ſenem, dicens: Nomen eſt quod ſaluat, an opus? Reſpondit ei ſenex: Opus. Et ait ſenex: Scio enim fratrem orantem aliquando, & ſtatim exaudiebatur oratio eius. Subintrauit autem in animo eius cogitatus, velle videre animam iuſti, & peccatoris, quomodo abſtrahantur à corpore: & nolens Deus cõtriſtare eum in deſiderio eius, dũ ſederet in cella ſua, ingreſſus eſt lupus ad eum,

eum, & tenens ore ſuo veſtimenta ipſius fratris, trahebat eum foras. Frater autem ille ſequebatur eum. Lupus autem duxit eum vſque ad aliquam ciuitatem, & dimittens illum fratrem receſſit. Cùm verò ſederet foris ciuitatẽ in monaſterio, in quo erat quidam habitans, qui habebat nomẽ quaſi magni ſolitarij, ipſe verò ſolitarius infirmus erat expectãs horam mortis ſuę, frater ille, qui ibidẽ venerat, videbat multam præparationem fieri cereorum, & lãpadarum, propter ſolitarium illum, tanquam per ipſum Deus panem & aquam inhabitantibus ciuitatem illam præſtaret, atque ſaluaret eos: & dicebant, quia ſi hic finierit, omnes ſimul moriemur. Facta aũtem hora exitus illius, vidit frater ille tartaricum inferni deſcendentem ſuper ſolitarium illum, habentem tridentem igneũ, & audiuit vocem dicentem: Sicut anima iſta me non fecit requieſcere vel vna hora in ſe, ſic nequaquam tu miſerearis euellens eam. Depones ergò tartaricus ille quem tenebat tridentem igneum in corde ſolitarij illius, per multas horas torquens eum, abſtraxit animam eius. Poſt hæc autem ingreſſus frater ille in ciuitatem, inuenit hominem peregrinum iacentem in platea ægrotum, non habentẽ qui ei curam adhiberet, & manſit cùm eo diẽ vnum. Et cùm veniſſet hora dormitionis eius, conſpicit frater ille Michaelẽ, & Gabrielem deſcendẽtes propter animã eius, & ſedens vnus à dextris, & alius à ſiniſtris eius, rogabant animam eius, vt egrederetur, & non exibat, quaſi nolens relinquere corpus ſuum. Dicit autem Gabriel Michaeli: Aſſume iam animam iſtam, vt eamus. Cui Michael reſpondit: Iuſſi fuimus à Domino, vt ſine dolore eijciatur, ideoq; non poſſumus cum vi euellere eam. Exclamauit autem Michael voce magna, dicẽs: Domine, quid vis de anima hac, quia non adquieſcit nobis, vt egrediatur? Venit eis vox: Ecce mitto Dauid cum cithara, & omnes pſallentes Hieruſalem, vt audiens pſalmodiam ad vocem ipſorum egrediatur. Cumque deſcendiſſent omnes in circuitu animæ illius cantantes hymnos, ſic exiliens anima illius, ſedit in manibus Michaelis, & aſſumpta eſt cum gaudio. ibidem nu. 17.

EXEMPLVM CCII.

Auari diuitis anima à nigris equitibus ad inferna deuehitur, & ab eis, cùm Deum inuocaret moriens, deridetur.

DIxit iterum qui ſupra de quodam ſene, quia venit aliquando in ciuitatẽ, vt venundaret vaſa quæ operatus fuerat. Et cùm applicuiſſet ea, contigit eum ſedere ante ianuam cuiuſdam diuitis, qui iam moriebatur. Sedens ergò ſenex ille vidit equos nigros, & aſcenſores eorũ nigros, & terribiles habentes ſinguli baculos igneos in manibus ſuis. Cùm verò peruenissent ad ianuam illam, ſtatuerunt equos ſuos foris, & intrauit vnuſquiſque cum feſtinatione: infirmus autem ille videns eos, clamauit voce magna, dicens: Domine adiuua me. At illi dixerunt ei: Nunc memor factus es Dei, quando tibi ſol obſcuratus eſt, quare vſque in hodiernum diem non exquiſiuiſti eum, dum adhuc tibi ſplẽdor erat diei? nunc autem in hac hora non eſt tibi portio ſpei, neque conſolationis. ibidem nu. 18.

EXEMPLVM CCIII.

Conuertitur tribunus humilitate duorũ Machariorum.

DIxerunt patres fuiſſe quendam Macharium, qui in Scyti primus monaſterium fecit. Eſt enim locus ipſe eremi longè à Nitria, habens interuallum itineris diei & noctis. Eſt autem grande periculum euntibus ibidem. Si enim modicũ quis aberrauerit, vagatur periclitans per eremum. Sunt autem illic perfecti omnes viri, nec aliquis imperfectus poteſt in eodem loco tam feroci perdurare, quia omnino aridus eſt, & abſque vlla conſolatione eorum, quæ neceſſaria ſunt. Hic igitur vir prædictus Macharius, cùm eſſet homo de ciuitate, coniunctus eſt aliquando Machario maiori illi. Et cùm veniſſent ad transfretandũm Nilum fluuium, contigit eos ingredi in nauim maiorem, in qua tribuni quidam duo cum multa intrauerunt extollentia, habentes intus redam totam æream, & equos quibus freni aurei erant, & obſecundantes quoſdam milites, & pueros torques habentes, atque aliquos aureis vtentes cingulis. Videntes autem tribuni

buni illi hos duos monachos, veteres pannos indutos, & in angulo ſedentes, beatificabant exiguitatẽ illorum, conſiderantes eos frugaliſſimos eſſe, ſe autem multum diſſimiles eis. Vnus autem ex tribunis illis ait ad illos: Beati eſtis vos, quia huic mundo illuſiſtis. Reſpondens autem ille Vrbanus Macharius, dicit ad eos: Nos quidem mũdo iſti illuſimus, vobis autem hic mundus illuſit. Scito tamen quia non volens hoc dixiſti: vtrique enim beati dicimur. j. Macharij. At ille tribunus compunctus in verbis eius, regreſſus domum, expoliauit ſe veſtimenta ſua, & cœpit eſſe monachus, faciens eleemoſynas multas, ibidem nu. 19.

EXEMPLVM CCIIII.

Infernales pœnas diuerſi diuerſimodè pro meritorum qualitate patiuntur.

DIcebant de eodem abbate maiore Machario, quia dum ambularet aliquando in eremũ, inuenit caput hominis in terra iacens. Quod dum moueret virga palmea, quam habebat in manu, locutum eſt caput illud ad eum. Cui dixit ſenex. Quis es tu? Reſpondit caput illud ad ſenem: Ego eram ſacerdos gẽtilium, qui aliquando commanebant in hoc loco. Tu verò es Abbas Macharius, qui habes Spiritum ſanctum Dei. Quacunque ergò hora miſertus fueris eorum, qui ſunt in tormentis, & oraueris pro eis, tunc conſolantur puſillũ. Dicit ei ſenex: Et quæ eſt iſta conſolatio? Reſpondit illi caput: Quantum diſtat cœlum à terra, tantum eſt ignis ſub pedibus noſtris, & ſuper caput noſtrum. Stantibus autem nobis in medio ignis, nõ eſt vt quis facie ad faciem videat proximum ſuum. Ait ergò ſenex cum fletu: Væ illi diei, in qua natus eſt homo, ſi eſt hæc conſolatio ſupplicij. Rurſus dixit ſenex: Eſt prius tormentum ab his? Reſpõdit caput illud: Maior pœna ſubtus nos eſt. Dicit ei ſenex: Et qui ſunt in ipſa? Dicit ei caput illud: Nos, qui ignorauimus Deum, vel aliquid modicum miſericordiæ habemus: hi verò, qui cognouerunt Deum, & negauerũt eum, nec fecerũt voluntatem eius, hi ſunt qui ſubtus nos ſunt. Et poſt hæc ſumens illud ſenex caput, illud ſepeliuit, ibidem nu. 20.

EXEMPLVM CCV.

Diſcordiæ vitium ſuperantes fœminæ, pacificeq́ue viuentes Machario meritis præponuntur.

ORante eodem Abbate Machario, venit ei vox in cella ſua dicens: Machari nondum perueniſti ad menſurã meriti illarum duarum mulierum illius ciuitatis. Surgens ergò ſenex mane, accepit virgam ſuam palmeam, & cœpit pergere in ciuitatem. Cùm ergò perueniſſet in eã, reperto loco pulſauit ad ianuam. Egreſſa autẽ vna ſuſcepit eum in domum ſuã, & cùm ſediſſet, vocauit eas, quæ cùm veniſſent, ſederunt cũ eo. Ait aũt ad illas ſenex: propter vos tantum laborem pertuli, dicite itaq; mihi nunc operationem veſtram. At illæ dixerunt: Crede nobis, quia hac nocte non fuimus in cubili ſine viris noſtris, quam ergò operationem poſſumus habere? At verò ſenex cũ ſatisfactione rogabat eas, vt manifeſtarent ei actum ſuum. Tũc dixerunt ei: Nos quidem ſecundũ ſeculũ extraneæ ſumus nobis: placuit autem nobis nubere duobus fratribus ſecundũ carnem. Quindecim hodie annos nos duæ habitauimus in hac domo, & neſcimus ſi aliquando litigauimus ad inuicem, aut turpem ſermonem dixit vna ad alterã, ſed in pace & concordia peregimus totum ſpatium hoc. Subintrauit autẽ nobis in animum ingredi in monaſterium virginum, & rogati viri noſtri nõ nobis conſenſerũt in hoc. Cùm verò minimè valuiſſemus obtinere huiuſmodi conſilium, diſpoſuimus vtræque teſtamentum inter nos & Deum, vt vſque ad mortem per os noſtrum non egrediatur ſermo ſecularis. Audiens hoc autem Abbas Macharius, dixit: In veritate quia non eſt virgo, neque ſub marito agens, neque monachus, neque ſecularis, ſed Deus ſecundum vniuſcuiuſque propoſitum omnibus præſtat Spiritum ſanctum. ibidem nu. 21.

EXEMPLVM CCVI.

Tentatione & tribulatione monachi carere non poſſunt.

FRater quidam ſedens ſingularis turbabatur, & pergens ad Abbatẽ Theodorum de Firme, dixit ei, quia conturbaretur. Senex autem dixit ei: Vade, humilia

mentem

mentem tuam, & ſubde te, & habita cum alijs. Abijt ergo in montem, & manſit cũ alijs. Et reuerſus eſt poſtea ad ſenem, & dixit ei: Nec cum alijs hominibus habitans quietem inuenio. Et dixit ei ſenex: Si ſolitarius non requieſcis, neque cum alijs, cur voluiſti te monachum facere? Nonne vt ſuſtineas tribulationes? Dic autẽ mihi, quot annos habes in habitu iſto? Et dicit ei: Octo. Dicit ei ſenex: Crede mihi, habeo in iſto habitu ſeptuaginta annos, & nec vna die potui requiem inuenire, & tu in octo annis vis requiem habere? Ex lib. 5. vitæ SS. PP. nu. 35. ſecundum editionem Colonienſem anni 1548.

EXEMPLVM CCVII.

Moyſes abbas qui gladium ſumpſit ſecundum ſententiam Domini, gladio voluit interire.

Sedentibus aliquando fratribus apud abbatem Moyſem, dixit eis: Ecce barbari hodie in Scythi venient, ſurgite, & fugite. Dicunt ei illi: Et tu non fugies abba? Ille autem dixit eis: Ego per tot annos expecto diem iſtum, vt impleatur ſermo Domini mei Ieſu Chriſti dicẽtis: Omnes qui accipiunt gladium, gladio peribunt. At illi dixerunt ei: Neque nos fugiemus, ſed tecum moriemur. Et ille dixit eis: Ego cauſam non habeo, ſed vnuſquiſque veſtrum videat quomodo ſedeat. Erant autem ibidem ſeptem fratres cũ eo. Et dicit eis: Ecce barbari appropinquauerunt ianuæ. Statim intrantes barbari occiderunt eos. Vnus autem ex eis timore carnali perterritus, fugit, & abſcondit ſe poſt plectas de palma: & vidit ſeptem coronas deſcendentes, & coronantes abbatẽ Moyſen, & ſex fratres, qui cum eo interfecti ſunt. 2. pat. lib. de charitate.

EXEMPLVM CCVIII.

Occaſiones peccatorum veri pœnitentes fugere debent.

Dicebat abbas Ioannes de anima, quæ pœnitere deſiderat. Quædam pulcherrima meretrix fuit in quadã ciuitate, quæ habuit plurimos amatores. Quidam autem vir de ducibus veniens ad eam, dixit: Promitte mihi caſtitatem tuam, & ego accipio te in vxorem. Illa autem promittente, accipiens eam introduxit in domum ſuam. Cum autem à ſuis amatoribus quæreretur, agnito quod ille tam magnus vir ſortitus eam fuiſſet vxorem, dixerunt: Si acceſſerimus ad ianuam hominis tam potentis, cognoueritque deſideria requirentium, proculdubio puniemur, ſed venite poſt dorſum domus, & vtamur ſolito ſibilo. Cumque illa ſibilantium ſonum audierit, deſcendet ad nos, & inueniemur innoxij. Quę cum audiſſet, ſignauit aures ſuas, & exiliens interiora domus ingreſſa eſt, atque clauſit. Hæc itaque locutus ſenior, dicebat meretricem eſſe animam, amatores autem eius vitia, ducem vero dicebat eſſe Chriſtum, domumque eius cœlorum perpetuam manſionem, ſibilatores autem dæmones malignos. Hæc ergo ſi caſta fuerit, & fidelis, ſemper currit ad domum, &c.
Ex lib 5. vitæ SS. PP. nu. 77. ſecundum editionem Colonienſem anni 1548.

EXEMPLVM CCIX.

Adulterans vxorem philoſophi quali pœna ſit correctus.

Abbas Ioannes dicebat quibuſdam fratribus, quia fuerunt tres philoſophi amici, quorum vnus moriens, alteri reliquit filium ſuum commendatum, qui in ætate iuuenili prouectus, nutritoris ſui adulterauit vxorem, quo ſcelere cognito miſſus eſt foras. Deinde cum plurimum pœniteret, non ei conceſſit regreſſum, ſed ait illi: Vade, & eſto tribus annis inter damnatos, qui metalla in flumina deponunt, & ſic indulgeo tibi culpam tuam. Cui reuerſo poſt tres annos, cum iam de peccato ſatisfeciſſet, dicit ei philoſophus: Nec nunc tibi adhuc indulgeo, niſi alijs tribus annis mercedem dederis his, qui te iniurijs & conuitijs affligant. Quod etiam cum ille compleſſet, remiſſo peccato eius, dicit ei magiſter ſuus; Veni modo, & ingredere Athenienſium ciuitatẽ, vt illic ſapientiam diſcere poſſis. Erat autem illic quidã ſenex, ſapientię ſtudioſus, & ſedebat ad portã, omneſq; ingredientes experiẽdi

cauſa conuitijs affligebat. Quod cum eidem iuueni ingredienti faceret, ille exorto cachinno riſit. Cui ſenex dixit: Quid eſt hoc quod agis? ego te iniurior, & tu rides? Cui iuuenis ait: Et non vis vt rideam, cum tribus annis mercedem dederim, vt quidem hoc paterer quod hodie? Tunc dixit ſenex ei: Ingredere ergo ciuitatem, quia dignus es. Hæc autem ſolebat abbas Ioannes referre. Et his ipſe etiam addebat, dicens: Hæc eſt Dei porta, per quam patres noſtri per multas iniurias & tribulationes gaudentes ingreſſi ſunt ciuitatem Dei. Ex lib. 5. vitæ SS. PP. nume. 79. ſecundum editionem Colonienſem anni 1548.

EXEMPLVM CCX.

Tentantur aduerſis boni, & mali frequenter iniqua felicitate fruuntur.

ERat quidam monachus ſolitarius in Ægypto, qui rogabat Deum dicens: Domine oſtende mihi iudicia tua. Et dum multum deprecaretur Dominum, vna die aſtitit ei angelus Domini in ſimilitudine cuiuſdam ſenis, dicens: Veni, ingrediamur iſtam eremum, & requiramus ſanctos patres, vt audiamus ab eis verbum, & benedicamur ab ipſis. Et ingreſſi eremum, poſt multos labores inuenerunt ſpeluncã, & pulſantes, egreſſus eſt ad eos ſenex quidam vir ſanctus, & videns eos cum gaudio ſuſcepit. Et poſt laborem lauit pedes eorum, & poſita menſa refecit eos, & ſternens eis quod habebat, refouit eos. Mane autem facto dimiſit eos cũ gaudio, & exeuntes, tulit ille angelus abſconsè catinum in quo comederant, & abierunt. Videns autem ille quod fecerat, dixit intra ſe: Quid viſum eſt huic ſeni, vt homini ſancto iſti, qui nos cum tali charitate ſuſcepit, catinum iſtum raperet? & dum iter facerent miſit poſt eos abbas ille filium ſuũ, dicens: Reddite catinum, quem ſuſtuliſtis vobiſcum. Reſpondit ei angelus, dicens: Ante nos eſt frater, cui eum dedi: veni, & recipe eum. Et dum ambularet cum eis, impulit eum angelus Domini per præcipitium, & confractus totus mortuus eſt. Videns autem frater ille quod fecerat, cõtriſtatus timuit, dicens: Væ mihi, quid factum eſt homini tam bono? non ſufficiebat, quia catinum eius rapuimus, adhuc & filium eius interfecimus. Et ambulantibus eis in eremo per tres dies, inuenerunt cellam, vbi erat abbas quidam ſenex cum duobus diſcipulis ſuis, dicens: Qui eſtis? quid quæritis? Reſponderunt dicentes: De labore ſumus, & volumus benedici à te, & audire verbum. Mandat ille ſenex eis, dicens: Diſcedite vos, non mihi vacat. Dicũt ei: Rogamus te, ſuſcipite nos in cellam tuam, & repauſamus modicè, quia de grandi labore ſumus. Et iterum mandauit eis: Recedite hinc, vt quid ambulatis ſicut vagi per eremum, & non reſidetis in cellis veſtris? At ipſi cœperunt ſupplicare, dicentes: Veſpera eſt, & ne à feris interficiamur, ſuſcipe nos nocte tantum. Vix aliquando præcepit abbas ille diſcipulo ſuo, dicens: Duc eos intus in ſtabulum, & veſpere facto rogabant, dicentes: Lumen nobis modicum præſtetur, vt videamus vbi iacere debeamus. & non eis conceſſit. Poſt modicum verò petebant dicentes: Propter Deum vel modicum aquæ nobis detur. Tunc vnus ex diſcipulis miſericordia motus, dixit eis: Rogo vos, vt neſciat meus abbas, de annona mea modicum panis do vobis, & aquam. Manſeruntque ſic tota nocte illa in terra. Mane autem facto dixit angelus ad vnũ de diſcipulis eius: Roga Dominum abbatem, vt det nobis orationem, & habemus quid offerre illi. Audiens hoc abbas ille, quia aliquid accepturus eſſet ab eis, mox deſcendit. Et obtulit ei ille angelus catinum, quem ſuſtulerat ab illo viro ſancto, & accepto recluſit ſe, & præcepit illis vt ambularent. Videns autem ille frater hoc qui eum comitabatur, & neſciens quia angelus eſſet, indignatus eſt, & dixit ei: Recede à me, non vltra iam tecum alicubi progrediar. Ecce quanta feciſti tu homini illi tã bono & ſancto, qui nos cum tanta charitate & gratia ſuſcepit: catinum rapuiſti, & filium eius interfeciſti, & iſti homini peſſimo, qui Deum non timet, nec ponit eum ante conſpectũ ſuum, nec alicui miſeretur, ipſi dediſti eũ. Reſpondit angelus, & dixit ei: Nonne tu rogaſti Deum, vt tibi oſtenderet iudicia ſua? Et miſſus ſum monſtrare tibi. Catinus ille, quem à viro ſancto ſuſtuli, non erat de bono, & non decebat vt ille vir tã

ſanctus

ſanctus & bonus in cella ſua aliquid de malo haberet, ſed quod erat de malo venit ad malum, vt addatur ei in ruinam. Filium autem eius ideo interfeci, quia ſi eum non interfeciſſem, hac nocte ipſe patrem ſuum occideret. Audiens autem hoc ille frater, cecidit in faciem ſuam ante pedes eius, cognoſcens quia angelus Domini eſſet. Qui ſtatim receſſit ab eo. Et ille cognouit, quia iuſta ſunt iudicia Dei. Nemo ergo videns bonos affligi aduerſitatibus, aut malos proſperitatibus gaudere, credat id temeritate, aut iniuſtè fieri, quia iudicia Dei iuſta, quamuis occulta. Albertus Patauinus homelia in Euangelium Dominicæ de Paſſione habet hanc narrationem ex vitis Patrum. lib. 5. vitæ SS. PP. nu. 93. ſecundum editionem Colonienſem anni 1548.

EXEMPLVM CCXI.

Diffamans Marinam virginem à dæmone poſſidetur, & ipſa Marina eandem diffamationem patienter ſuſtinens, miraculis efficitur glorioſa.

ERat quidam ſecularis habens vnicam filiam paruulam. Ipſe autem conuerti cupiens commendauit eam cuidam parenti ſuo, & abijt ad monaſterium, quod longè erat de ciuitate milliaria triginta duo. Et ingreſſus perficiebat omne opus quod erat monaſterij, ita vt abbas eius amplius eum quàm cæteros, qui erant in monaſterio, diligeret, eo quod fidelis eſſet & obediens. Contigit autem poſt aliquod tempus, vt recordaretur charitatis filiæ ſuę, & cœpit contriſtari, atque affligi intra ſe: & cum per multos dies hoc faceret, vidit eũ abbas eius ſic tribulatum, & dixit ei: Quid habes frater, quod ſic triſtis ambulas? dic mihi, & Deus qui conſolatur omnes dat tibi auxilium. Tunc ille procidens cum lachrymis ad pedes eius, dixit: Habeo vnũ filium in ciuitate, quem reliqui paruulũ, & recordatus affligor propter eum, & noluit indicare ei quod puella eſſet. Abbas vero eius ignorans cauſam, & nolens eum amittere, quia neceſſarius erat monaſterio, dicit ei: Si diligis eum, vade, & adduc eum huc, & ſit tecum. Et abiens adduxit eam, & dicebatur Marina, & mutauit ei nomen, & vocauit eam Marinum, & dedit eam ad diſcendas litteras intra monaſterium, & erat cum ea. Nullusque de fratribus agnouit quod puella eſſet, & vocabãt eam omnes Marinum. Et cum eſſet annorum quatuordecim, continuò cœpit eam docere pater ſuus viam Domini, & dicebat ei: Vide filia, vt nullus cognoſcat myſterium tuum vſque in finem tuum, & ſollicita ſis ab inſidijs diaboli, ne ſeducaris ab eo, & iſtud ſanctum monaſterium videatur per nos ſolui in conſpectu Chriſti, & ſanctorum angelorum eius cum impijs, ne æternam damnationem accipiamus. Et alia multa docebat eam per ſingulos dies de regno Dei. Dum autem facta eſſet annorum xxvij. defunctus eſt pater eius. Remanſit vero hæc ſola in cella patris ſui, & erat obediens omnibus in monaſterio, ita vt ab abbate ſuo, & ab omnibus diligeretur. Habebat autem monaſterium par boum, & carrum, quia vicinum habebat mare, vbi erat emporium: & ibant monachi, & afferebant quæ neceſſaria erant monaſterio. Vno verò die dicit abbas eius: Frater Marine, quare & tu non vadis cum fratribus, & adiuuas eos? Qui reſpondit: Iuſſiſti pater? Erat autem in ipſo emporio pãdochium. Cœpit ergo frater Marinus frequenter pergere cum carro, & ſi fiebat tardius ad reuertendum, manebat in ipſo pãdochio cum cæteris monachis. Contigit autem per inſidias inimici, vt pandox ille haberet filiam virginem, ad quam ingreſſus miles aliquis concubuit cum ea, & concepit puella de illo milite. Et dum cognitum fuiſſet à parentibus eius, cœperunt affligere puellam, dicentes: Dic nobis, de quo concepiſti? Reſpondit eis, & dixit: De illo monacho, qui dicitur Marinus, q hic frequenter cum carro manſit, ipſe oppreſſit me, & concepi. Statim autem perrexerunt parentes eius ad monaſterium, & dicunt abbati: Ecce Domine abba, quid fecit monachus tuus Marinus? quomodo decepit filiam noſtram? Dixit eis abbas: Sinite, videamus ſi manifeſta ſunt quæ dicitis. Et veniente eo, dicit ei abbas eius: Frater Marine, tu hoc ſcelus operatus es in filia eorum? Stans autem diutius cogitauit intra ſe, & ingemiſcens, dixit: Peccaui pater, pœnitẽtiam ago huic peccato, ora pro me. Ad iracundiam autem commotus abbas, iuſſit eum contundi, & affligi. Et aut

In veritate dico, quia tu, qui hoc malum operatus es, non manebis in hoc monaſterio. Et iactauit eam foras. Ipſa vero nunquam vlli confeſſa eſt myſterium ſuum, ſed abiens iactauit ſe ante fores monaſterij, & iacebat ſuper terram, in pœnitentia affligens ſe, tanquam ipſa peccaſſet, & ab ingredientibus fratribus poſtulabat, vt vel vna buccella panis ei daretur. Hoc faciens per tres annos non ceſſit de monaſterio. Pandocis vero filia peperit filium maſculum, & ablactauit, & adduxit eum mater puellæ, & dum iaceret ibi ante monaſterium, dicit ei: Ecce frater, & reliquit eum ibi, & abijt. Sancta vero ſuſcipiens tanquam proprium filium, de ipſa buccella panis, quam exigebat ab introeuntibus in monaſterium, nutriebat filium alienum. Factum eſt hoc per alios duos annos. Poſtmodum autem videntes fratres, miſericordia compuncti, ingreſſi ad abbatem, rogare cęperunt, vt eum reciperet in monaſterium, dicentes: Abba indulge, & ſuſcipe fratrem Marinum, ecce quinq; anni ſunt, quod in pęnitentia ante ianuam monaſterij iacet, & non receſſit hinc: ſuſcipe eum in pœnitentiam, ſicut Dominus noſter Ieſus Chriſtus præcipit. Vix autem impoſitum eſt ei, & iuſſit eum ingredi, & vocauit eum ad ſe, & ait: Pater tuus fuit vir ſanctus, quod tu noſti, & paruulum introduxit te in monaſterium hoc: nunc autem ingreſſus es cum filio tuo, quem de adulterio habes, vnde oportet te pęnitere, graue enim peccatum feciſti: & hoc tibi iubeo, vt omnes immunditias monaſterij tu ſolus quotidie facias, & aquam ad neceſſaria purganda portes, & calciarium omnibus per ſingulos dies tu perficias, omnibusque ſeruias: in hoc habebis meam gratiam. Sancta vero libenti animo ſuſcipiẽs, omne opus, quod ei iuſſum fuerat, perficiebat. Contigit autem eam inter paucos dies dormire in Domino. Euntes vero fratres, nunciauerunt abbati, dicentes: Frater Marinus defunctus eſt. Dicit eis abbas: Videte fratres quale peccatum fuit, vt nec meruit pęnitentiam: ſed tamen ite, & lauate eum, & ſepelite longè à monaſterio. Et euntes dum lauant eum, cognouerũt quia fęmina eſſet, & cęperunt omnes emittere voces, & tundentes ſe clamabant, quia talis conuerſatio, & patientia ſancta inuenta eſt in ea, cuius myſterium nullus agnouit, & ſic ab eis afflicta eſt: & venientes cũ lachrymis dicunt abbati: Abba veni, & vide fratrem Marinum. Dicit eis: Quid eſt hoc? Fratres dicunt ei iterum: Veni, & vide mirabilia Dei, & vide quid de te agas. Ille territus perrexit, & venit ad corpus, & leuans pallium, vnde coopertum erat, vidit quia mulier eſſet: & mox cecidit, & caput ſuum percutiebat in terram, & vociferabatur, dicens: Coniuro te per Ieſum Chriſtum Dominum, ne me condemnes ante conſpectum Dei, eo quod afflixerim te, quia ignorans feci. Tu domina non dixiſti myſterium tuum, & ego non cognoui in veritate ſanctam conuerſationem tuam. Et iuſſit ſanctum corpus eius in monaſterium intra oratorium reponi. Eadem vero die puella illa arrepta à dæmonio venit ad monaſterium, & confitebatur crimen quod admiſerat, & de quo conceperat, & in ſeptima die repauſationis eius in Domino ibi intra oratorium liberata eſt à dæmonio. Audientes autem qui erant in ipſo emporio, & vicina monaſteria mirabilia quæ facta fuerant, accipientes cruces & cereos, cum hymnis & canticis & pſalmis benedicentes Deum, venerunt in eodem monaſterio: & oratorium ingreſſi, vbi corpus eius requieſcebat, benedixerunt Deum: vbi vſque modo Chriſtus orationibus ſanctæ virginis multa facit mirabilia ad laudem nominis ſui. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum.

In vita ſanctæ Marinæ virginis quæ ſub monachi habitu fuit dicta frater Marinus, Prima parte in vitis Patrum.

Ex prima parte Collationum Caſſiani.

EXEMPLVM CCXII.

Conſilijs fratrum non acquieſcens, conſilio dæmonis illuſus, in puteum ſe proiecit.

NVPER geſtum oculorum veſtrorum vidiſtis obtutibus ſenem, videlicet Heronem, ante paucos admodum dies illuſione zabuli à ſummis ad ima iactum, quem quinquaginta annis in hac eremo commoratum ſingulari diſtrictione rigorem continentiæ tenuiſſe meminimus, & ſolitudinis ſecreta vltra omnes hic commorantes miro feruore ſectatum. Hic igitur quo pacto, quave ratione poſt tantos labores ab inſidiatore deluſus, grauiſſimo corruẽs lapſu cunctos in hac eremo luctuoſo dolore perculit? Nonne quia minus diſcretionis virtute poſſeſſa ſuis diffinitionibus regi, quàm conſilijs, vel collationibus fratrum, atq; inſtitutis maiorum maluit obedire? Siquidem tanto rigore immutabilẽ ieiunijs continentiã ſemper exercuit, & ſolitudinis cellæq; ita iugiter ſecreta ſectatus eſt, vt ad participationem ineundi cũ fraternitate conuiuij ne veneratio quidẽ diei paſchalis aliquando potuerit obtinere: in qua cum fratribus cunctis pro anniuerſaria ſolemnitate in Eccleſia retentatis, ſolus non poterat aggregari, ne quantulumcumque perceptione leguminis parui à ſuo videretur propoſito relaxaſſe. Qua præſumptione deceptus angelum ſathanæ velut angelum lucis cum ſumma veneratione ſuſcipiens, eiusque præceptis prono obediens famulatu, ſemetipſum in puteum, cuius profunditatem oculorum non attingit intuitus, præcipitem dedit, de angeli ſponſione non dubitans, qui eũ pro merito virtutum ac laborum ſuorum nequaquam poſſe firmauerat vlli iam diſcrimini ſubiacere. Cuius rei fidem vt experimento ſuæ ſoſpitatis euidẽtiſſimè cõprobaret, ſupra dicto ſe puteo nocte intẽpeſta eluſum iniecit, magnum ſcilicet virtutis ſuæ meritum probaturus, cum inde exiret illæſus. De quo cum pene iam exanguis ingenti fratrum labore fuiſſet extractus, vitam die tertia finiturus, quod his deterius eſt, ita in deceptionis ſuæ obſtinatione permanſit, vt ei ne experimento quidẽ mortis ſuæ potuerit perſuaderi, quod fuiſſet dæmonum calliditate deluſus. Quamobrem pro meritis tantorum laborum, & annorum numeroſitate, qua in eremo tanto tempore perdurauit, ac miſeratione & humilitate ſumma ab his, qui eius compatiebantur exitio, vix à presbytero abbate Paſnucio potuit obtineri, vt non inter biothanatos reputatus etiã memoria & oblatione pauſantium iudicaretur indignus. 2. Collat. de diſcretione c. 5.

EXEMPLVM CCXIII.

Indiſcretus frater ſpretis panibus à pagana & fera gente oblatis dura morte defungitur.

QVid dicam de illis duobus fratribus, qui cum vltra illam eremum Thebaidos, vbi quondã fuerat Antonius vir ſanctus, habitarẽt, minus cauta diſcretione permoti, euntes per extenſam ſolitudinis vaſtitatem, nullam eſcam penitus ſumere decreuerunt, niſi quã per ſemetipſum Dominus præſtitiſſet. Cumq; errantes eos per deſerta, & deficientes iam fame, à longè Mazites conſpexiſſent, (quæ gens pene cunctis nationibus feris immanior atq; crudelior eſt, non enim eos ad effuſionem ſanguinis, vt nonnullas gentes, deſiderium prædæ, ſed ſola ferocitas mentis inſtigat) eisque contra naturam ferocitatis ſuę cum panibus occurriſſent, vnus ex eis ſubueniente diſcretione, velut à Domino ſibi porrectos, cum gaudio & gratiarum actione ſuſcepit, reputans eſcã ſibi diuinitus miniſtrari, nec ſine Deo factum, vt hi qui ſemper cruore hominum gauderent, deficientibus iam & tabeſcentibus vitæ ſubſtantiã largirentur. Alius vero recuſans cibum velut ab homine ſibi oblatum, inediæ defectione conſumptus eſt. Quorum licet initia ex reprehenſibili perſuaſione deſcenderunt, vnus tamen ſubueniẽte diſcretione id quod temerè, incauteque conce-

conceperat, emendauit: alius autem in ſtulta præſumptione perdurans, ac penitus diſcretionis ignarus, mortem, quam Dominus auferri voluit, ſibi præconſciuit. ibidem cap. 6.

EXEMPLVM CCXIIII.

Indiſcretus pater diabolica ſuaſione ſeductus diſcipulum interimere tentauit.

QVid etiam de illo commemorem, cuius nominis, quia adhuc ſupereſt, nolumus facere mentionem: qui dum longo tempore dæmonem ſuſcepiſſet in angeli claritate, reuelationibus eius innumeris ſæpe deceptus, credidit internuncium eſſe iuſtitiæ. Nam exceptis his, etiā per omnes noctes in cella eius lumen abſque vllius lucernæ præbebat officio. Ad extremum iubetur à dæmone, vt Deo filium ſuum, qui cum eo pariter in monaſterio cōmanebat, offerret: vt ſcilicet hoc ſacrificio Abrahæ patriarchæ meritis æquaretur. Cuius intantum eſt perſuaſione ſeductus, vt parricidium opere feciſſet. niſi cum videns puer cultrum extra conſuetudinem acuendo præparare, & vincula, quibus eum velut oblaturus ad immolandum conſtringere diſponebat, inquirere: præſagio ſceleris futuri perterritus aufugiſſet. ibidem cap. 7.

EXEMPLVM CCXV.

Serapion furtum ſuum humiliter confitetur, & tentatione diaboli citiſſime liberatur.

CVm adhuc, inquit Serapion abbas, eſſem paruulus, & cum abbate Theone commanerem, hæc mihi inimici impugnatione ingeſta fuerat conſuetudo, vt poſtquam refeciſſem hora nona cum ſene, vnum paximacium quotidie in ſinu meo latenter abſconderem, quod ſero ignoranter edebam: quod furtum licet conuenientia voluptatis, & inoliti ſemel deſiderij incontinentia ſiue ceſſatione committerem, expleta tamen concupiſcentia fraudulenta ad meipſum reuertens, grauius ſuper admiſſo furti crimine cruciabar, quā ſuper eius fueram iocundatus voluptate. Cum iſtud moleſtiſſimum opus, velut ab exactoribus mihi Pharaonis indictum viæ laterum, ſingulis diebus explere non ſine cordis mei dolore compelleret, nec tamen eruere me poſſem ab hac eorum ſæuiſſima tyrannide, & clandeſtinum furtū ſeni manifeſtare cōfunderer: contigit Dei nutu de hoc laqueo me captiuitatis volentis eripere, vt quidam fratres cellam ſenis obtentu ædificationis expeterent. Cumq; refectione peracta collatio ſpiritualis cœpiſſet agitari, reſpondensque ſenex propoſitis eorum quæſtionibus de caſtrimargiæ vitio, & occultarum cogitationum dominatione diſſereret, eorumque naturam & atrociſſimam vim, quam haberent donec velarentur, exponeret, ego collationis huius virtute compunctus, & conſcientia redarguente perterritus, velut qui crederem ob hoc ea prolata fuiſſe, quod dominus ſeni ſecreta mei pectoris reuelaſſet, in occultos primum gemitus excitatus, deinde cordis mei compunctione creſcente in apertos ſingultus, lachrymasq; prorumpens, paximacium, quod conſuetudine vitioſa ſubtraxeram clanculum comedendum, de ſinu furti mei conſcio ac ſuſceptore produxi, eumque in medium proferens, quemadmodum quotidie latenter ederem proſtratus in terram cum veniæ poſtulatione confeſſus ſum, & vberrim profuſis lachrymis, vt abſolutionem duriſſimæ captiuitatis à Domino poſcerent imploraui. Tunc ſenex, confide, ait, ô puer: abſoluit te hac captiuitate, etiam me tacente, confeſſio tua. Victorem namque aduerſarium tuum hodie triumphaſti, validius eum tua confeſſione proſternens, quàm ipſe fueras ab eo tua taciturnitate deiectus: quem vtique nequaquam vel tua reſponſione, vel alterius confutans in te hunc vſque permiſeras dominari: ſecundū illam Salomonis ſententiam: Quia non fit contradictio ab his, qui faciunt malum citò, idcirco repletum eſt cor filiorum hominum in ipſis vt faciant mala. Et idcirco iam poſt hanc publicationem iſte nequiſſimus ſpiritus inquietare non poterit, nec in te latibulum ſibi teterrimus ſerpēs deinceps vſurpabit, de tenebris tua ſalutari confeſſione protractus ad lucem. Necdum ſenex hæc verba compleuerat, & ecce lampas accenſa de meo ſinu procedens ita cellam repleuit odore ſulphureo, vt vehementia fœtoris vix in ea nos reſidere permitteret.

teret. Reſumensque admonitionem ſenex: Ecce, inquit, Dominus tibi veritatem ſermonum meorũ viſibiliter approbauit, vt paſſionis illius inſtitorem de corde tuo ſalubri confeſſione depulſum oculis perui deres, patefactumque hoſtem nequaquam locum in te vlterius habiturum aperta eius expulſione cognoſceres. Itaque ſecundum ſententiam ſenis, ita eſt, inquit, in me confeſſionis huius virtute dominatio dæmoniacæ illius tyrannidis extincta, atque in perpetuum conſopita, vt nunquam mihi ne memoriam concupiſcentiæ huius vlterius tentauit inimicus ingerere, nec me poſt hęc aliquando pulſatum furtiui illius deſiderij inſtigatione perſenſerim. ibidem cap. 11.

EXEMPLVM CCXVI.

Pertinax in ſententia ſua defendenda contra Macharium Moyſes à dæmonio obſidetur.

CVm ipſe abbas Moyſes ſingularis & incomparabilis vir ob reprehenſionẽ vnius ſermonis, quem contra abbatẽ Macharium diſputans paulo durius protuliſſet, quadam ſcilicet opinione præuentus, tam diro confeſtim traditus eſt dæmoni, vt humanas egeſtiones ore ſuo repletus ab eo ingereret, quod flagellum purgationis gratioſæ Dominus intuliſſe, ne ſcilicet in eo vel momentanei delicti macula reſideret, velocitate curationis eius, atque auctore remedij demonſtrauit. Nam continuo abbate Machario inoratione ſummiſſo, dicto citius ab eo nequam ſpiritus fugatus abſceſſit. Collat.7.cap.27.

EXEMPLVM CCXVII.

Laborans impetuoſius quidam frater dæmonem adiutorem viſus eſt habere.

QVidam probatiſſimus ſeniorum cum tranſiret iuxta cellam cuiuſdam fratris quadam animi ægritudine laborantis, ſcilicet cauſis mentis grauamina ſuſcitantibus, vtpote qui extruendis reparandiſque ſuperfluis inquietus quotidianis deſtinationibus deſudaret, & eminus conſpexiſſet eum graui malleo ſaxum duriſſimum conterere, vidit æthiopem quendam aſtantem illi, & vna cum eodem ictus mallei iunctis & inſertis manibus illudentem, cumque ad operis illius inſtantiam ignitis facibus inſtigantem, diutiſſimè ſubſtitit, velut impreſſionem duriſſimi dæmonis, vel fraudem tantæ illuſionis admirans. Cum enim nimia laſſitudine frater fatigatus requieſcere, finemque operis voluit imponere, inſtigatione ſpiritus illius animatus iterum reſumere malleum, nec deſinere ab intentione cœpti operis vrgebatur; ita vt iiſdem eius incitamentis infatigabilis ſuſtentatus tanti laboris non ſentiret iniuriam. Tandem igitur ſenex tam dira dæmonis ludificatione permotus, ad cellam fratris diuertit, ſalutansq; eum: Quid, inquit, frater eſt iſtud opus quod agis? Laborauimus, inquit, contra iſtud duriſſimum ſaxum, vixq; potuimus aliquando illud conterere. Ad hæc ſenex: Bene dixiſti vix potuimus: non enim ſolus eras, cum iſtud cæderes, ſed fuit tecum alius, quem non vidiſti, qui tibi in hoc opere non tam adiutor, quàm violentiſſimus impulſor inſtabat. Collat.9.cap.6.

EXEMPLVM CCXVIII.

Hæreſi Antropomorphitana Serapion annoſus pater grauiter laborat.

INter illos, qui Antropomorphitarum hæreſis detinebantur errore, fuit antiquiſſimæ diſtrictionis, atque in actuali diſciplina per omnia conſummatus, nomine Serapion, cuius imperitia ſuper prædicti dogmatis opinione tantum præiudicabat cunctis veram tenentibus fidem, quàntum ipſe vel fidei merito, vel antiquitate temporis omnes ferè monachos anteibat. Cumque hic ſancti presbyteri Paſnucij multis adhortationibus ad tramitem rectæ fidei non poſſet adduci, eo quod nouella ei hæc perſuaſio, nec ab anterioribus aliquando comparata videretur, accidit, vt quidam diaconus ſummæ ſcientiæ vir, nomine Fotinus, deſiderij videndi fratres, qui in eadem eremo commanebant, de Cappadociæ partibus aduenirer. Quem beatus Paſnucius ſumma gratulatione ſuſcipiẽs, ad confirmationem fidei, quæ fuerat Alexandrini pontificis litteris comprehenſa, producens in medium coram cunctis fratribus ſciſcitatur illud, quemadmodum quod in Geneſi dicitur: Faciamus hominẽ

ad

ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, catholicæ totius orientis interpretarentur Eccleſiæ. Cumque ille non ſecundum humilem litteræ ſonum, ſed ſpiritualiter imaginem Dei ac ſimilitudinem tradi ab vniuerſis Eccleſiarum principibus explanaret, idque copioſo ſermone, ac plurimis ſcripturarū teſtimonijs approbaret, nec poſſe in illam immenſam, & incomprehenſibilem, atque inuiſibilem maieſtatem aliquid huiuſmodi cadere, quòd humana compoſitione valeat, ac ſimilitudine circumſcribi: quippe cum incorporea, & incompoſita, ſimplexque natura ſit, quæque ſicut oculis non deprehendi, ita & mente non valeat æſtimari. Tandem ceu ex multis & validiſſimis doctiſſimi viri aſſertionibus motus ad fidem catholicæ traditionis attractus eſt. Cum ſuper hoc eius aſſenſu infinita vel abbatem Paſnucium, vel nos omnes lætitia repleuiſſet, quod ſcilicet virum tantæ antiquitatis virtutibus conſummatum, imperitia ſola ac ſimplicitate ruſticitatis errantem, nequaquam vſque ad finem deuiare Dominus à tramite rectę fidei permiſiſſet, & pro gratiarum actione ſurgentes, preces Domino pariter funderemus, ita eſt in oratione ſenex mente confuſus, eo quod illam Antropomorphitarum imaginem deitatis, quā proponere ſibi in oratione conſueuerat, aboleri de corde ſuo ſentiret, vt in amariſſimos fletus, crebroſq; ſingultus repentè prorumpens, in terramq; proſtratus cum eiulatu validiſſimo proclamaret: Heu me miſerū, tulerunt à me Deū meum, & quē nunc teneam non habeo, vel quem adorē, vel interpellem iam neſcio. Coll. 10. ca. 3.

Ex ſecunda parte Collationum Caſſiani.

EXEMPLVM CCXIX.

Caſti viri præſentiam dæmon magis, quā merita Ioannis abbatis expauit.

SOLEBAT abbas Ioannes non ad imitationis formulam, ſed tantummodo pro admonitione proferre, quia quidam veniens ad prædictum ſenem habitu ſeculari, cum ei quaſdam frugum ſuarum primitias detuliſſet, ferociſſimo quendam dæmonio arreptum ibidem reperit. Qui cū abbatis Ioannis obteſtationes ac præcepta deſpiciens, teſtaretur ſe nūquam ad illius imperium de corpore quod obſederat migraturum, huius aduentu perterritus, cū reuerendiſſima nominis illius inclamatione diſceſſit: cuius tam euidentem gratiam ſenex non mediocriter admiratus, eoque amplius obſtupeſcens, quod hunc in habitu cerneret ſeculari, cœpit ab eo vitæ, ac profeſſionis eius ordinem diligenter inquirere. Cumque ille ſecularem ſe, atque vxorio vinculo obligatum eſſe dixiſſet, beatus Ioannes excellentiā virtutis eius, & gratiæ mente pertractans, quænam illi eſſet conuerſatio attentius explorabat. Ille ſe ruſticum, & quotidiano manuum opere victum quærere, nec vllius boni ſe eſſe conſcium teſtabatur, niſi quod nunquam ante ad ruris opera mane exercenda procederet, neque veſpere domum reuerteretur, niſi in Eccleſia pro quotidianæ vitæ commeatu largitori ſuo Deo gratias retuliſſet, neque ſe vnquam de fructibus aliquid vſurpaſſe, niſi prius Deo primitias eorum, ac decimas obtuliſſet, & nūquam ſe boues ſuos per alienæ meſſis traduxiſſe confinium, niſi prius ora clauſiſſet, ne vel parum damni per incuriā eius proximus ſuſtineret. Et cum hoc quoque abbati Ioanni necdum ad comparationem tantæ gratiæ, qua eum ſibi prælatum eſſe cernebat, idonea viderentur, atque ab eo quidnam eſſet illud, quod tantę gratiæ meritis conferri poſſit, ſciſcitans ſcrutaretur, ille reuerentia tam ſolicitæ inquiſitionis adſtrictus, vxorem ſe parentum vi imperioque compulſum, cum profiteri monachum vellet, ante xj. annos accepiſſe confeſſus eſt, quam nemine etiam nunc conſcio, ſororis loco à ſe virginem custodiri teſtabatur. Quod factum cum audiſſet ſenex, tanta eſt admiratione permotus, vt coram ipſo publicè proclamaret: Non immerito dæmonem, qui ſe deſpexerat, illius non toleraſſe præſentiam, cuius ipſe virtutem non ſolum in iuuentutis ardore, ſed ne nunc quidem ſine diſcrimine caſtitatis auderet appetere. Collat. 14. cap. 7.

EXEMPLVM CCXX.

Patientiam diſcere cupiens quædam matrona religioſa peruerſam fœminam, cui obſequeretur, à ſancto Athanaſio petijt, & facilè inuentam impetrauit.

QVædam religioſa ac miræ patientiæ fœmina cum Alexandriæ commoraretur, eſſetq́; non obſcuris maioribus orta, atque in domo quæ ſibi fuerat à parentibus derelicta religioſe Domino deſeruiret, veniens ad beatæ memoriæ Epiſcopũ Athanaſium precabatur, vt ſibi aliquam alendam viduam daret, quæ Eccleſiaſticis ſumptibus paſcebatur. Et vt petitionẽ ipſius verbis exprimamus: Da mihi, inquit, aliquam de ſororibus quam repauſem. Sacerdos ergo cum laudaſſet propoſitum fœminæ, quòd eam ad opus miſericordiæ vidiſſet eſſe promptiſſimam, iuſſit ex omnibus eligi viduam, quę & honeſtate morũ, & grauitate, ac diſciplina omnibus præferretur, ne fortè deſiderium largitatis percipientis vitio vinceretur: & quæ mercedẽ quæreret in egena, damnum fidei prauis eius moribus offenſa pateretur. Cui cũ domũ abductę omnibus deſeruiret oſequijs, virtutem modeſtiæ eius ac lenitatis experta, videnſq; ſe ab ipſa momentis ſingulis gratiarũ actione, pro humanitatis officio honorari, poſt dies paucos ad memoratũ reuertitur ſacerdotẽ. Rogaueră, inquiens, vt mihi dari præciperes quam ego reficerẽ: & cui morigeris famularer obſequijs. Cumq́; ille nec dũ propoſitum ac deſiderium fœminę intelligens, æſtimaſſet petitionem eius diſſimulatione propoſiti neglectam, cauſaſq́; moræ illius non abſque animi ſui commotione perquirens. protinus agnouiſſet, ei honeſtiorem cæteris viduam deputatam occultè præcepit: vt ea illi quæ cunctis eſſet nequior traderetur: quę ſcilicet iracundia vel rixis vel violentia, ſeu verboſitate atq; etiam vanitate cũctas, quibus hæc vitia dominarentur excederet: quam cum multo facilius inuẽtam ſibiq́; traditam domi habere cœpiſſet, atque eadem ei diligentia, qua priori illi viduæ vel etiam diligentius miniſtrare, hoc ſolum ab ea pro tantis obſequijs recepit gratiæ, vt indignis iugiter afficeretur iniurijs, conuitijs quoq; ab ea exprobrationibuſque continuis vexaretur: obijciente ei & maledicis obtrectationibus increpante: eo quod ſe non ad refrigerium, ſed potius ad cruciatum & contumeliam ab Epiſcopo popoſciſſet, magiſque ſe de requie ad laborem quàm de labore tranſtuliſſet ad requiem. Cum ergo aſſiduitas iurgiorum eouſque prorumperet, vt ne ab iniectione quoque manuum procax mulier temperaret, illa autem humilioris obſequij geminaret officia, non furentem vincere renitendo, ſed ſeipſam ſubijciẽdo, diſcebat, vt multimodis indignitatibus laceſſita ob iurgantis inſaniam, humilitatis manſuetudine deliniret: quibus ad plenum exercitijs confirmata, perfectamq́ue virtutem deſideratæ patientiæ conſecuta, ad memoratum ſacerdotem tam pro electionis illius iudicio, quàm etiam pro beneficio exercitationis ſuę gratias relatura perrexit: eo quod ſecundum deſiderium tandem magiſtram ei patientiæ digniſſimam prouidiſſet: cuius iniurijs iugibus, & quodam paleſtræ oleo quotidie roborata ad ſummam animi patientiam perueniret: & tandem inquiens dediſti mihi quomodo repauſem. Nam illa prior ſuis me potius honorabat ac refrigerabat obſequijs. Collat. 18. cap. 14.

EXEMPLVM CCXXI.

Paſnutius adoleſcens de furto diffamatus patiẽtiſſimè tulit, ſed adoleſcẽs, qui eũ diffamauerat, à dæmone poſſeſſus eſt.

NVnc aliud abbatis Paſnutii pãdamus exemplum, qui illius inſignis atque prædicabilis vbique Sichioticæ eremi, in qua nunc presbyter eſt ſecretis tanto ſtudio ſemper inſedit: vt ei cæteri anachoretæ Bubali cognomen indiderunt: eo quod ingenito (vt ita dixerim) deſiderio ſolitudinis ſemper habitatione gauderet. Itaq; cum tantæ in pueritia ſua eſſet virtutis & gratiæ; vt etiam præclari ac ſummi id tẽporis viri grauitatem eius & immobilem conſtantiam mirarentur, eumq́ue licet minor eſſet ætate, pro virtutum tamen merito ſenioribus exequarent: ſuoq́; ordini ducerent inſerendũ· liuor ille qui aduerſum Iacob Patriarcham fraternos quondam animos inſtigauit quendam de numero fratrum edacis zeli igne ſuccendit; qui neuo quodam ac macula pulchritudinem

eius cupiens deformare, hoc genus malignitatis excogitat; vt pro opportunitate tẽporis caperet, quòd Paſnutius ad Eccleſiã die Dominico proceſſurus, abeſſet à cella, in quam furtim irruens codicem ſuum inter eius plectas quas de palmarum folijs ſolebat texere, latenter abſcondit: ac de continuata factione ſecurus, ipſe quoque, velut puræ ac ſimplicis conſcientiæ ad Eccleſiam venit. Cumque celebrata ex more, omnis fuiſſet ſolemnitas querelam ſancto Iſidoro, qui ante eundem Paſnutium eiuſdem eremi presbyter fuit, coràm cunctis fratribus detulit: aſſerens ſibi codicem de cella furto fuiſſe ſublatum. Cumque eius quærimonia ita cunctorum fratrum præcipuæq; presbyteri animos commouiſſet, vt quid primum ſuſpicarentur, quidve decernerent non haberent, ſumma cũctis admiratione perculſis de tam inauditi illic facinoris nouitate, ille qui detulerat accuſator, vrgebat vt retentis in Eccleſia omnibus miſſi electi quinque cunctorum ſingillatim fratrum cellas ſcrutarentur. Quod cũ tribus ſenioribus à presbytero fuiſſet iniunctum, vniuerſorum cubilia reuoluentes, ad extremum in Paſnutij cellulam abſconditum codicem inter plectas palmarum (quas illi Siras vocant) ſicut eum inſidiator occultauerat reppetere: quem cum inquiſitores confeſtim ad Eccleſiam delatum coram omnibus protuliſſent, Paſnutius licet de conſcientiæ ſuæ ſinceritate ſecurus eſſet; tamen velut qui furti crimen agnoſceret ſatisfactioni ſe totum tradidit: locumque pœnitentiæ ſuppliciter poſtulauit: hoc verecundiæ ſuæ moleſtiæque proſpiciens, ne ſi maculam furti verbis conaretur abluere, inſuper etiam mendacij notaretur, nemine ſcilicet aliud quàm id quod inuentum fuerat ſuſpicante. Cumq; de Eccleſia non tam mente deiectus, quã iudicio fidens protinus abſceſſit: profuſis in oratione iugiter lachrymis triplicatiſque ieiunijs, ſumma ſe etiam in conſpectu hominum mentis humilitate proſtrauit. Sed cum duabus fermè hebdomadibus ita ſe omni contritione carnis & ſpiritus ſubieciſſet, vt die ſabbathi vel Domini, eo non ad percipiendam communionem ſacram, ſed ad proſternendum ſe in limen Eccleſiæ, atque ad veniam ſuppliciter poſtulandam [illegible] occurreret nequaquam paſſus eſt eum occultorum omniũ teſtis & cognitor, vel à ſe amplius conteri, vel ab alijs infamari. Nam quod ille inuentor ſceleris rei ſuæ fur improbus, laudis alienæ callidus infamator, nulloq; homine teſte commiſerat, per diabolum qui ipſius criminis fuerat intẽtor publicauit. Arreptus namque diriſſimo dæmone cunctas factionis occultè patefecit inſidias, criminationumque & fraudum idem fuit proditor, qui commentor. Ita autem ſpiritu illo immundo grauiter vexatus eſt vt ne orationibus quidem ſanctorũ illic conſiſtentium, qui diuinorum chariſmatum merito dæmonibus imperabant, potuerit emendari gratia: ſi nec ipſius Iſidori presbyteri ſingularis crudeliſſimum ab eo excluſerit vexatorem: cui tãta erat virtus, Domini largitate collata, vt ne vſq; ad limina quidem eius quiſquam arreptitius, qui tardius ſanaretur, aliquando perductus ſit Chriſto hanc adoleſcenti Paſnutio gloriam reſeruante, vt illius tantum orationibus cui inſidiatus fuerat purgaretur: & cuius laudi aliquid inuidus inimicus decerpere ſe poſſe crediderat, eius nomẽ pclamãs, & delicti ſui veniam & finem ſupplicij præſentis acciperet. Hæc ergo ille in adoleſcentia ſua futuræ indolis iam tũc indicia præfigurans, lineas quaſdam perfectionis illius, quæ erat maturitate augenda adhuc in annis puerilibus deſignauit. Si igitur ad culmen virtutis eius voluimus peruenire talia nobis exordiorum fundamina iacienda ſunt. Collat. 18. cap. 15.

EXEMPLVM CCXXII.

Patientiſſimus iuuenis in conuentu multorum ab Abbate Paulo in maxillam palma percuſſus non ſolùm non murmurauit, ſed nec rubore quidem, vt aſſolet, vultum perfudit.

IN ingenti atrio ſub diuali quadam monachorum multitudine per duodenariũ numerum diſtinctis ordinibus me conſidente; cum quidnam frater ſuſceptum ferculum paulo tardius intuliſſet, ſub occaſione illius tarditatis, abbas Paulus qui medius miniſtrãtium fratrum ſolicitè diſcurrebat, exerta manu palma eum ſub omnium percuſſit intuitu: ita vt ſonitus etiã aduerſariorum vel longius conſiſtentium auri-

auribus reſultaret. Hoc autem ab eo idcirco factum eſt, vt cunctis qui aderant iuuenis patientiam patefaceret: & omnes qui inter fuiſſent tali ſpectaculo modeſtiæ erudirentur exemplo: quàm maturo autem id ſenior fecit conſilio, res probauit. Nam memorabilis patientiæ iuuenis tanta id animi lenitate ſuſcepit, vt non modo nullus ex ore eius ſermo prolapſus, vel tenuiſſimum murmur tacita labiorum agitatione ſignatum; ſed ne ipſa quidem oris modeſtia atque tranquillitas vel color ſaltem quantulumcumque ſit mutatus. Quod factum non ſolum nobis qui nuper de Syriæ monaſterio venientes patientiæ huius virtutem tam euidentibus perceperamus exemplis: ſed etiam illis ibidem qui expertes non erant talium ſtudiorum, ita mirũ fuit, vt etiam ſummis viris præcipuè per hoc factum conferretur inſtructio, quod ſcilicet patientiam eius correptio paterna non mouerat, ne ſpectaculum quidem tantæ multitudinis vllo vultum ipſius tinxiſſet ruboris indicio. Collat. 19. cap. 1.

Ex Caſſiano de inſtitutis renunciantium.

EXEMPLVM CCXXIII.

Obedientiſſimus Ioannes etiam impoſſibilia patris iuſſa implere conatur.

BEATVS Ioannes ab adoleſcẽtia ſua vſque ad perfectam, virilemque ætatem ſeniori ſuo deſeruiens, donec in huius vitæ conuerſatione durauit, tanta humilitate inhæſit eius obſequijs, vt ipſi quoque ſeni ſtuporem ſummum obedientia eius incuteret. Cuius hanc virtutem vtrum de vera fide ac profunda cordis intentione deſcenderet, an fictitia, & quodammodo coactitia præberetur, volens manifeſtius explorare, quamplura ei etiam ſuperflua, minusque neceſſaria, vel impoſſibilia frequentius iniungebat, ex quibus aliqua ponam, per quæ manifeſtari poſſit ſcire volentibus, vel mentis eius, vel ſubiectionis integritas. Sumpſit namque de lignario ſuo virgultum ſenex, quod olim exciſum vſibus foci fuerat præparatum: dumque coctionis retardat occaſio, non modo aridum, ſed prope putridum iacebat temporis vetuſtate. Cumque hoc fixiſſet coram ipſo in terram præcepit aduecta aqua bis rigari quotidie, vt ſcilicet diurnis humoribus radicatum, atque in antiquam arborẽ reuiuiſcens, diffuſis ramis amœnitatem oculis, atque vmbraculum in æſtu feruenti ſubter reſidẽtibus exhiberet. Quod præceptum veneratione ſolita vlla impoſſibilitatis cõſideratione ſuſcipiens adoleſcẽs, ita quotidianis diebus expleuit, vt aquam per duo fere milliaria indeſinenter apportans, nullatenus lignum rigare ceſſaret: atque per totum anni ſpatium non infirmitas corporis, non feſtiuitatis ſolemnitas, non occupatio neceſſitatis vllius, quæ illum etiam honeſtè excuſarent ab executione mandati, non denique hyemis aſperitas intercidens ab obſeruantia præcepti huius potuit impedire. Cumque hanc ſedulitatem eius tacitus ſenex latenter diebus ſingulis exploraret, videretque eum ſimplici cordis affectu mandatum ſuum velut diuinitus emiſſum, ſine vlla perturbatione vultus, vel rationis diſcuſſione ſeruare; ſinceram humilitatis eius obedientiam comprobans, pariter etiam miſerans tam longum laborem, quem per totum anni ſpatium ſtudio deuotionis impẽderat, ad aridum virgultum accedens: O, inquit, Ioannes, miſitne radices hęc arbor, an nõ? Cumque ille ſe neſcire dixiſſet, ſenex velut inquirens rei veritatem, & tanquam tentans vtrum ſuis radicibus iam vteretur, euulſit coram ipſo leui commotione virgultum, ſicque proijciens illud, præcepit vt deinceps rigare deſineret. Aliquibus ædificari cupientibus beati Ioannis obedientiæ exemplo, vocans eum ſenior: Curre, inquit, Ioannes, ſaxum illud aduolue quantocyus. Qui confeſtim ſaxum illud immane, quod multæ hominum turbę mouere non poſſent, applicita nunc ceruice, nunc toto pectore, toto niſu atque conatu peruoluere contendebat, vt ſudore omnium membrorum ſuorum non ſolum infunderet veſtimentum, ſed etiam ipſum ſaxum ſuis ceruicibus humectaret. In hoc quoque parum metiens impoſſibilitatem præcepti vel facti pro reuerentia ſenioris,

& obſequij ſimplicitate ſincera, qua credebat ſenem tota fide nihil poſſe incaſſum ac ſine ratione præcipere. lib. 4. c. 24. & 26.

EXEMPLVM CCXXIIII.

Affectum filialẽ vicit Mucius, qui ad præceptum patris vnicum filium in flumẽ iactare diſpoſuit.

ABbas Mucius abrenunciare deſiderãs huic mundo tamdiu præ foribus monaſterij excubans perdurauit, donec immobili perſeuerantia ſua, contra omnem conſuetudinem cœnobiorum cũ filio paruo, qui octo circiter erat annorum, vt ſuſciperetur, eliceret. Cumque tandem recepti fuiſſent, confeſtim non ſolum diuerſis præpoſitis tradiri, verumetiam cellæ habitatione ſeiuncti ſunt: ne ſcilicet iugi viſione paruuli reminiſceretur pater ex omni ſua, quam abrenuntians abiecerat, facultate, atque affectione carnali, ſibi ſaltem filium ſupereſſe: & quemadmodum ſe iam diuitem non eſſe ſciebat, ita etiam patrem ſe eſſe dediſceret. Quod vt plenius probaretur, verum videlicet pluris faceret affectionem ſanguinis ac ſuorum viſcerum charitatem, an obedientiam & mortificationem Chriſti, quam renuntiãs quiſque pro eius debet amore præferre, de induſtria negligebatur paruulus, pannis potius quàm veſtimentis indutus, ſordibus quoque ita obſitus ac fœdatus, vt offendere potius quàm delectare paternos oculos poſſet, quoties ab eo fuiſſet aſpectus: etiam colaphis atque alapis expoſitus diuerſorum, quas plerumque ſub obtutibus ſuis innocenti paruulo etiam gratis cernebat inferri, ita vt nunquam genas eius niſi lachrymarum ſordentibus veſtigijs videret infectas. Cumque taliter infans per dies ſingulos ſub oculis eius ageretur, pro amore nihilominus Chriſti, & obedientiæ virtute, rigida ſemper atque immobilia patris viſcera permanſerunt. Non enim reputabat iam ſuum filium, quem ſecum pariter obtulerat Chriſto, nec curabat de præſentibus eius iniurijs: ſed potius exultabat quod eas nequaquam infructuosè tolerare cernebat, parum cogitans de lachrymis eius, ſed de propria humilitate & perfectione ſolicitus. Quam diſtrictionem mentis illius atque immobilem rigorem præuidens cœnobij ſenior, ad comprobandam plenius animi eius conſtantiam, cum plorare quadam die vidiſſet infantem ſimulans ſe aduerſus eum commotum præcepit patri vt tollens eum iactaret in flumen. Tunc ille (velut à Domino ſibi hoc eſſet imperatũ) confeſtim celeri curſu rapiens filium, vlnis proprijs vſque ad oram fluminis iacturus aduexit. Quod profecto feruore fidei & obedientiæ eius fuiſſet opere conſummatum, niſi procurati fuiſſent de induſtria fratres qui ſolicitè ripam fluminis obſiderent, proiectumque iam & quodam modo de fluminis alueo paruulum rapuiſſent, & conſummationem præcepti obſequio patris ac deuotione completam, ab effectu operis atque ipſo fine reuocaſſent. Huius fides atque deuotio intantum Deo fuit accepta, vt diuino ſtatim teſtimonio comprobata ſit. Reuelatum namque eſt continuo ſeniori, hac eum obedientia Abrahæ Patriarchæ opus impleſſe. Cumq; breui tempore tranſacto, idem abbas cœnobij de mundi huius commoratione migraret ad Chriſtum, hunc præponens cunctis fratribus, ſucceſſorem ſui atq; abbatẽ monaſterio dereliquit. lib. 4. 27. & 28.

EXEMPLVM CCXXV.

Obediens Comitis filius non veritus eſt in patria ciuitate ſportas vendere.

NOn tacebimus etiam nobis cognitũ fratrem, ſecundum huius ſæculi ordinem ſummæ familiæ. Nam patre comite ac ditiſſimo oriundus fuit, ſtudijs quoque liberalibus non mediocriter inſtitutus. Qui relictis parentibus cum ad monaſteriũ peruolaſſet, ad comprobandã mentis humilitatem, vel fidei eius ardorẽ, confeſtim ei à ſeniore præceptum eſt, vt decem ſportas, quas neceſſe nõ erat publicè venditari, ceruicibus ſuis onerans diſtrahẽdas per plateas circunferret, adiecta cõditione, qua diutius in hoc officio retineretur, vt ſi fortè eas vnus coemere voluiſſet, non cederet, ſed ſingillatim eas quærentibus venundaret. Quod ille tota deuotione cõpleuit, & omni cõfuſionis verecũdia, pro nomine ac deſiderio Chriſti calcata, ſportas humeris ſuis imponens, pretio ſtatuto diſtraxit, ac pecuniam ad monaſterium

repor-

reportauit: nequaquam perterritus tam vilis & inſueti officij nouitate, nec conſiderans indignitatem rei, nataliumq́; ſplẽdorem, ac venditionis iniuriam, dum illam Chriſti humilitatem, quæ eſt vera nobilitas, per obedientiæ gratiam deſiderat obtinere. ibidem cap. 29.

EXEMPLVM CCXXVI.

Gloriam hominum fugiens Pynuphius relicto monaſterio, vbi pater præerat, in alio monaſterio, ſub iunioris fratris imperiò humillimè militauit.

VIdimus abbatem Pynuphium qui cũ eſſet immanis cœnobij presbyter, qđ eſt in Ægypto, non longè à Panephyſi ciuitate, & cum pro ipſa reuerentia vel vitæ ſuę, vel ętatis ſuę, vel ſacerdotij cunctis venerabilis atque venerandus exiſteret: videns ſe pro hoc ipſo humilitatem illam quam ſecundum ſuæ mentis ardorem concupierat exercere non poſſe: nec habere quo virtutem deſideratæ ſubiectionis extenderet: clam fugiens de cęnobio ſeceſſit ſolus in Thebaidos vltimas partes. Ibique depoſito habitu monachorũ, aſſumpta ſeculari veſte, cœnobium Tabenenſiotarum expetijt, quod ſciebat cunctis eſſe diſtrictius: & in quo ſe vel pro longitudine regionis credidit ignorandum, vel pro magnitudine monaſterij ac multitudine fratrum facilè ſe poſſe celari: vbi diutiſſimè præ foribus perſeuerans cunctorũ fratrũ genibus prouolutus, vt ſuſciperetur ſummis precibus ambiuit. Cumq; multo deſpectu tandẽ fuiſſet admiſſus, quod ſcilicet decrepitus ſenex, & qui omnẽ ſuam in ſeculo peruixiſſet ætatem, cœnobium ingredi tunc poſtularet, quo tempore iã deſeruire ſuis voluptatibus non præualeret: ac ne hoc ipſum quidẽ cauſa religionis expetere eum aſſerebant: ſed famis & inopię neceſſitate conſtrictũ: vt ſeni, nulliq; operi apto horti cura diligentiaq; mandatur: quam ſub alio fratre iuniori, qui eum ſibi creditum retinebat exercens: ita eidẽ ſubdebatur, tantaque obedientia deſideratã humilitatis excolebat virtutem: vt non ſolum ea quæ ad horti diligentiam pertinebant, verùmetiam vniuerſa officia, quæ erant cunctis aſpera & indigna atque ab omnibus ducebantur horrori tota quotidie ſedulitate compleret: quamplura vero etiam nocte conſurgens, ita furtim, vel nullo teſte, vel conſcio occulentibus tenebris efficiebat; vt pènitus auctorem operis nemo deprehenderet. Cumque ibi trienio deliteſcens, per vniuerſam Ægyptum, diſperſis vbique fratribus quæreretur: à quodam tandem viſus qui de Ægypti partibus commearet: vix potuit præ humilitate habitus ſui & vilitate officij, quod gerebat, agnoſci. Nam ſarculo dorſum incuruans, laxabat oleribus terram. Deinde ſtercus humeris ſuis aduectans, eorum radicibus ingerebat. Cum hæc intuens frater, ſuper agnitione eius diutiſſima fuit hæſitatione detentus: propius tandem accedens, non ſolum vultum, verumetiam ſonũ vocis diligenter explorans ad pedes eius cominus procidit. Primo quidem ſuper hoc ſtuporem ſummum videntibus cũctis incuſſit, cur videlicet id faceret ei, qui apud ipſos habebatur extremus: & velut nouitius ac de ſeculo nuper egreſſus. Poſt verò miraculo ſunt maiore percuſſi, cũ eius nomen, quod apud ipſos quoque magna fuerat opinione compertũ, protinus prodidiſſet, à quo vniuerſi fratres prioris ignorantiæ veniam poſtulantes, quod eum videlicet tanto tempore inter iuniores ac paruulos deputaſſent, inuitum ac flentem quod ex inuidia diaboli digna ſibi fuiſſet conuerſatione atq; humilitate fraudatus, quam diutiſſimè inquiſitam tandem ſe aliquando inueniſſe gaudebat: nec meruiſſet vitam ſuam, in illa quam arripuerat ſubiectione finire, ad proprium cęnobium reduxerunt, cuſtodientes eum ſumma diligẽtia, ne ab eis tunc quoque ſimiliter quoquam dilapſus aufugeret. Vbi cum fuiſſet modico tempore demoratus, eodem rurſus humilitatis deſiderio atque ardore ſuccenſus, captans nocturna ſilentia, ita diffugit, vt iam non vicinam prouinciam, ſed incognitas & alienas longè lateque diuiſas regiones expeteret. Nam conſcendens nauim, in Paleſtinæ partes cõmeare curauit, credens ſe tutius latitaturum ſi ad illa ſemetipſum aſportaſſet loca, ĩ quibus nec nomẽ quidem ſuum fuiſſet auditum. Quo cum veniſſet, noſtrum monaſterium protinus expetiuit, qđ non lõgè fuit à ſpeleo, in quo Dominus ex virgine naſci dignatꝰ eſt: in quo per modico tẽpore deliteſcens,

ſecundum Domini ſententiam, tanquam ciuitas ſupra montē poſita diutius abſcondi non potuit. Nam continuè quidam fratrum qui ad loca ſancta de Ægypti partibus, orationis cauſa conuenerant, agnitū cum ſumma vi preſſum precum ad ſuum cœnobium reuocabant. ibid. c. 30. 31.

EXEMPLVM CCXXVII.

Verbum Dei audiens Macheces abbas nunquam dormitabat, ſed ad verbum detractionis ſomnolentia grauabatur.

VIdimus ſenem Machetem nomine à turbis fratrum eminus commorantē, hanc gratiam diuturnis à Domino precibus impetraſſe, vt quotquot diebus & noctibus agitaretur collatio ſpiritalis, nunquam ſomni corpore penitus laxaretur: Si quis verò detractionis verbum ſeu otioſum tētaret inferre in ſomnum, protinus incidebat ac ne vſque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire: lib. 5. c. 29.

EXEMPLVM CCXXVIII.

Verbū Dei audientes fratres dormitarūt, qui ad vana audiēda vigilātiſſimi erāt.

HIc idem Macheces abbas otioſarum fabularum diabolum eſſe fautorem, ſpiritalium collationum impugnatorem ſemper exiſtere his declarauit indicijs. Nam cum fratribus quibuſdam de rebus neceſſarijs ac ſpiritalibus diſputaret eoſque videret lęthæo quodam ſopore demergi, nec poſſe ab oculis ſuis pondus ſomni depellere, otioſam repentè fabulam introduxit. Ad cuius oblectationem cum eos euigilaſſe cōfeſtim atque erectas aures ſuas habere vidiſſet, ingemiſcens ait: Nunc vſque de rebus cœleſtibus loquebamur, & omnium noſtrum oculi lethali dormitatione deprimebantur: at cum otioſa fabula intromiſſa eſt, omnes expergefacti torporem ſomni dominantis excuſſimus: vel ex hoc ergo perpendite quiſnam collationis illius ſpiritualis fuerit impugnator, aut quis huius infructuoſæ fabulę auctor, atque carnalis inſinuator exiſtat. Ille etenim eſſe manifeſtiſſimè deprehēditur, qui malis aggaudens, vel iſtam fouere, vel illā impugnare non deſijt. lib. 5. c. 31.

EXEMPLVM CCXXIX.

Affectum carnalium amicorū vincere cupiens litteras ſibi ab eis miſſas in ignē cremandas proiecit.

NEc minus hoc quoque opus fratris cuiuſdam erga puritatem ſui cordis intenti, & erga contemplationem diuinā valde ſoliciti, commemorare valde neceſſarium reor. Qui cum ei poſt annos quindecim patris ac matris amicorumq; multorum de prouincia Ponti complures epiſtolæ delatæ fuiſſent, accipiens grandem faſciculum litterarum, diuque apud ſemetipſum voluens, quantarum, inquit, cogitationum cauſa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudium, vel ad infructuoſam triſtitiam impelleret, quot diebus horum recordatione qui conſcripſerunt intentionem pectoris mei a propoſita contemplatione reuocabunt. Poſt quantū temporis digerenda eſt hæc mentis conceptæ confuſio, quantoque labore rurſus ille tranquillitatis reparandus eſt ſtatus: ſi ſemel litterarum animus permotus affectu, eorumque recēſendo ſermones & vultus, quos tanto tempore dereliquit, iterū eos reuiſere ipſiſque cohabitare animo & mente cœperit intereſſe. Quos profectò corporaliter deſeruiſſe nihil proderit, ſi corde incipiat intueri eos, ac memoriam quam ſeculo huic renuncians quiſque velut mortuus abdicauit, reuiuiſcens eandē rurſus admiſerit. Hæc voluens in ſuo pectore, non ſolum nullam reſoluere epiſtolam definiuit, ſed ne ipſum quidem faſciculum reſignare, ne ſcilicet eorū qui ſcripſerunt, vel nomina recenſendo, vel vultus recordando à ſpiritus ſui intentione ceſſaret. Itaque vt eum conſtrictum ſuſceperat, igni tradidit concremandum. Ite, inquiens, cogitationes patriæ pariter concremamini, nec me vlteriùs ad illa quæ fugi reuocare tentetis. lib. 5. c. 32.

EXEMPLVM CCXXX.

Abſtinentes duo adoleſcentes mori magis elegerunt, quam cōmiſſos ficus violare.

FIcus de Mareota Lybiæ partibus, velut rem ante in loco illo non viſam, cum quidam abbati Ioanni œconomo in eremo Scythi detuliſſet, qui diſpenſationem ipſius

ſius Eccleſiæ temporibus beati Paphnutij ab eodem ſibi creditam gubernabat, hic confeſtim eas ad ſenem quendam, qui in interioribus deſerti mala valetudine laborabat, per duos adoleſcentes miſit. Siquidem decem & octo millibus longè ab Eccleſia commanebat qui pomis acceptis, cum ad prædicti ſenis tenderent cellam quod ibi perfacilè ſolet etiam ſenioribus deſerti vaſtitate euenire, infuſa repentè denſiſſima nebula tramitem recti itineris perdiderunt. Cumque tota die ac nocte diſcurrentes, per auiam eremi vaſtitatem nequaquam potuiſſent ægrotantis cellam reperire, tam itineris laſſitudine, quàm inedia ſitique confecti, fixis genibus, in orationis officio ſpiritum Domino tradiderunt. Qui poſt hæc veſtigiorum ſuorum indicijs diutiſſimè perquiſiti, quæ in locis illis arenoſis tanquam niuibus impreſſa ſignantur, donec ea vel leui ventorum flatu tenuis arena diſcurrens rurſus operiat, inuentique ſunt ficus intactas vt acceperant reſeruaſſe, eligentes ſcilicet, animam magis, quam fidem depoſiti perdere, vitamque potius amittere temporalē, quàm ſenioris violare mandatum. lib. 5. cap. 40.

EXEMPLVM CCXXXI.

Propietario monacho Sincletico Baſilius dixit, Et ſenatorem perdidiſti, & monachum non effeciſti.

FErtur ſententia ſancti Baſilij Cæſarienſis Epiſcopi, ad quendam prolata Sincleticum, otij torpentem torpore, qui cum ſe renunciaſſe diceret huic mundo, quædam de proprijs facultatibus ſibimet reſeruauit, nolens exercitio ſuarum manuū ſuſtentari, & humilitatem veram nuditatemque, & operis contritionem, monaſterij ſubiectione conquirere, & ſenatore, inquit, Sincletici perdidiſti, & monachum non feciſti. lib. 7. cap. 19.

EXEMPLVM CCXXXII.

Conſilijs prauis quidam negligens frater feruentioribus fratribus vt monaſteriū exirent perſuaſit.

NOuimus fratrem cuius etiam nomen ſi amplius aliquid ex hoc inſtructio nis accederet proderemus; qui cum in cœnobio moraretur, eumque neceſſitas coarctaret, vt ſtatutum operis penſum quotidie œconomo traderet, ne in maiorem operis modum alicuius propenſius laborantis tenderetur, vel confunderetur exemplo, cum in cœnobio quempiam fratrum vidiſſet ingreſſum, qui ardore fidei vellet aliquid amplius operis conſignare, ſi clandeſtinis eum perſuaſionibus reuocare ab huiuſmodi intentione minimè potuiſſet, conſilijs prauis ac ſuſurrationibus ad trāſmigrandum exinde perſuadebat, & quo eum facilius aſportaret, ſe quoque iam olim multis ex cauſis offenſum confingebat à cella diſcedere, ſi ſolatium itineris vel comitis repperiſſet. Cumque eum ad conſenſum occultis obteſtationibus ad exeundum clauſtra monaſterij pellexiſſet, condicens & horam, qua de monaſterio deberet exire, vel locum quo ſe præueniens expectaret, ipſe velut illico ſubſecuturus ibidem ſubſiſtebat. Illo quoque iam pro diſceſſus ſui verecundia non audente ad monaſterium de quo aufugerat vlterius aggregari infœlix fugæ eius auctor in cœnobio reſidebat. lib. 10. c. 20.

EXEMPLVM CCXXXIII.

Laborem totius anni abbas Paulus ſuppoſito igne concremauit.

ABbas Paulus probatiſſimus patrum, cum in eremo vaſtiore cōſiſtens, quæ Porphyrio nuncupatur, palmarum fructibus & horto modico ſecurus, haberet ſufficientem alimoniæ ſuæ victuſque ſubſtantiam, nec poſſet aliquid aliud vnde ſuſtentaretur, operis exercere, eo quòd ab oppidis vel habitabili terra ſeptem manſionibus, vel eo amplius deſerti illius ſepararetur habitatio, pluſq; expeteretur pro mercede vecturæ, quàm valere poſſet pretium operis deſudati, collectis palmarum folijs quotidianum penſum, velut exinde ſuſtentandis, à ſemetipſo iugiter exigebat. Cūq; opere totius anni antrum eius fuiſſet impletum, id quod ſolicita cura laborauerat ſingulis annis igne ſuppoſito concremabat, in tantum probans ſine opere manuū, nec in loco poſſe monachum perdurare, nec ad perfectionis culmen aliquando cōſcendere. lib. 10. c. 24.

EXEMPLVM CCXXXIIII.

Prædicationis officium præproperè deſideraſſe videtur frater, qui ſolus exiſtẽs ſermonem exhortatorium fecit.

Memini cuiuſdam ſenis cum in eremo Scythi commoraretur:qui cum ad cellam cuiuſdam fratris gratia viſitationis adueniẽs oſtio proximaſſet, audiſsetque eum obmurmurantem intrinſecus, paululũ ſubſtitit,cognoſcere volens quidnam de ſcripturis legeret,vel,ſicut eſt mos,operans memoriter receuſeret. Cumque piiſſimus explorator aure diligenter applicita curioſius auſcultaret, ita eum repperit huius ſpiritus impugnatione pellectum, vt in Eccleſia facere ſe crederet exhortatorium plebi ſermonem. Cumq; ſubſiſtens ſenex audiſset eum finiſse, tractatum, & murato rurſum officio celebrare velut diaconum catechumenis miſſam, tunc demum pulſauit oſtium. Qui egreſſus occurtenſque ſeni veneratione ſolita, introducenſque eum quàm olim venerit cogitationum ſuarum conſcientia remordente perquirit, ne ſcilicet diutius ſtans ad oſtium iniuriam pertuliſset: iocularitet ſenex grateque reſpondit: Modo, inquiens, veni, quando tu miſsam catechumenis celebrabas. lib. 11.c. 15.

EXEMPLVM CCXXXV.

Superbus iuuenis increpanti ſe ſeniori ſuperbè reſpondit.

AVdiui in hac dũtaxat regione (quod horret pudetque reuoluere) quendã iuniorum cum à ſuo increparetur abbate, cur humilitatem, quam renuncians pro modico tempore retentarat, cœpiſse excedere, ac diabolica inflari ſuperbia, ſumma contumacia reſpondiſse: Nunquid ob hoc memetipſum humiliaui pro tempore,vt ſemper ſubditus ſim? Ad quod eius tam effrænatum ſceleſtũmque reſponſum ita eſt ſenior obſtupefactus, omniſq; eius interceptus eſt ſermo (velut qui ab illo ipſo antiquo Lucifero verba hæc prolata, non ab homine percepiſset) vt nullam vocem adnectens tantam proteruiam de ore ſuo prorſus emittere,niſi gemitus de corde tantummodo ac ſuſpiria potuerit; illud ſolum tacitus intra ſemetipſum voluens, quod de Saluatore noſtro dicitur: Qui cum in forma Dei eſset, humiliauit ſe,factus obediens (non vt ille ait diabolico ſpiritu ac tumore poſseſsus, pro tempore) ſed vſque ad mortem. lib. 12.ca.28.

Ex Climacho ſecundum antiquam verſionem, quæ præceſſit eam,quæ eſt Ambroſij Camaldulenſis. Angelus de Cingulo, ſiue Clarenus ordinis Minoritarum ante trecentos annos diuinitus græcè tanquam alter Ephrem edoctus vertit eundem Climachum.

EXEMPLVM CCXXXVI.

Confeſſionem coram ducentis fratribus apertam faciens, vidente patre peccatorum ſuorum deletionem latro promeruit.

CONTIGIT quendam ex prædali ordine ad monaſticam cõuerſationem accedere, quem abbas eiuſdem monaſterij ad contemplationem eius inſtitutionis, quæ erat in loco iuſſit per ſeptem dies cum quiete perfrui. Poſt ſeptem verò dies Paſtor eum ſeorſum ad ſe vocans interrogat, & an ſibi cum ipſis cohabitare placeret explorat. Cum verò manifeſtè conſpexiſset ipſum morari velle, cum omni integritate, rurſum interrogat: Quid incongruum aut inhoneſtum ab eo factum fuiſset in mundo? igitur vt vidit ipſum ad verbum ſimul vniuerſa confitentem, iterum tentans dixit ad eum: Volo te hoc coram vniuerſa fraternitate propalare. Ille verò verè ſuum odiens peccatum, & omnem confuſionem contemnens indubitanter ſpopondit, etiam ſi vis, ait, in medio Alexandriæ ciuitatis. Deinde congregat Paſtor vniuerſas in Eccleſia Dominica oues, numero ducentas triginta, & diuina perfecta ſinaxi, in die Dominica, poſt euãgelij complementum induci coram omnibus facit illum ſine quærela obnoxium à quibuſdã ex fratribus tractũ & temperatè per-

percuſſum, manibusq́ue retro vinctum & cilicino ſacco veſtitum, aſperſumq́ue puluere caput habentem, ita quod ex ipſa etiam contemplatione confeſtim commutauerit in planctum & eiulatum vniuerſos ſtupore repletos, non enim aliquis nouerat quod fiebat. Deinde cum ad Eccleſiæ portas propè veniſſet, ſanctū illud benigni iudicis caput clamat ad eum magna voce: ſta, indignus namque es ingreſſus in hæc ſancta. Stupefactus eſt igitur ſuper Paſtoris ex ſanctuario ad ipſum illata voce, exiſtimauit enim ſecundum quod fratres certificauit nouiſſimè ſacramentis, non hominis vocem, ſed tonitrui ſe audiuiſſe procidit quidem continuò in faciem tremefactus, & totus timore conterritus terręque proſtratus, pauimentum lachrymis irrigabat. Permittitur iterum admirabili medico ſalutē ipſius in vniuerſum negotiāte & formam ſalutis & manifeſtè, & efficacis humilitatis, omnibus exhibente, dicere omnia ab ipſo acta ſpecificè, corām cunctis qui cum pauore vniuerſa confitebatur per ſingula omnium auditui peregrina, non ſolum corporalia ſecundum naturam, & præter naturam in rationabilibus, & etiam in irrationabilibus animalibus commiſſa, verum quoq; & vſque ad veneficia, & homicidia quę audire, vel ſcri pro tradere non eſt fas. Igitur confeſſum illum tonderi permittit, atq; cum fratribus numerari, ſapientiam verò illius ſancti admiratus ſeorſum ipſum interrogaui, cuius rei gratia tale peregrinū ſpectaculū peregiſſet. At qui verè medicus erat duorū iſtorum gratia ait. Primo quidē vt confeſſum præſenti cōfuſione à futura cōmutarem. Quod & factum eſt. Non enim ſurrexit à pauimento, ò frater Ioannes, quouſq; omnium indulgentiam eſt ſortitus, & neq; difficile credas. Nam aliquis illic exiſtentium fratrum in me confidens dixit, quia horribilem vidi quendam chartam tenentem ſcriptā, & calamū, & quando peccata, inquis proſtratus iſte dicebat ipſam ille calamo cancellabat, & conſequenter, dixi enim ait: Confitebor aduerſum me iniquitatem meam Domino, & tu remiſiſti iniquitatem peccati mei. Secundum verò eſt, quoniam quoſdam poſſideo non confeſſas offenſiones habentes, illos igitur per hunc exhortabor ad confeſſionem, ſine qua nullus indulgentiam ſortietur. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXVII.

Infernalem flammam ſemper cogitans coquus lachrymis madet continuè.

Vidi quendam coquinarium perpetuò in miniſtratione ploratum & mœrorem poſſidentem, & ſupplicaui nunciare mihi, vnde & quomodo talem gratiā obtinere dignus effectus eſt. Qui violentiā à me paſſus reſpondit: Nunquam me hominibus ſeruire cogitaui, ſed Deo & omni quiete meipſum indignum iudicans; hac ignis viſione, futuræ flammæ memorationem ſemper poſſideo. ibidem.

EXEMPLVM CCXXXVIII.

Obediens Iſidorus ſeptem annis ante portam monaſterij ſedit omnibus litaniam faciens.

Vir quidam nomine Iſidorus ex principatiua dignitate Alexandriæ ciuitatis, ante hos annos abrenunciauit in quodam monaſterio, quem ego ibidem adhuc reperi. Hunc ſanctiſſimus Paſtor monaſterij recipiens, ac verſutum & omnino crudelem dirumq́ue, & arrogantē inſpiciens, per humanam inſpirationem ſyllogizat ſapientiſſimus aſtutiam dæmonij. Et dicit ad Iſidorum: Si verè præelegiſti vtiq; tollere Chriſti iugū, ante omnia te volo obedientiam exercere. Ipſe verò reſpondit: Sicut ferrum fabro, ita & ego ſanctiſſime pater, meipſum trado ſubiectum exiſtere. Ille verò vir magnus confeſtim gymnaſio tradidit quaſi ferrū probationi dictū Iſidorū. Et ait: Volo te, inquit, frater in porta manſionis aſſiſtere, & omni animæ ingredienti & egredienti Litaniā. j. proſtrationē facere & dicere: Ora pro me pater, quia peccaui. Obediuit autem iſte, tanquā Angelus Domino. Igitur ſeptem annos ipſo ibidem faciente, & in profundiſſimā humilitatem & compunctionem veniente, volebat ſanctus ille perpetuus poſt legalem ſeptimanam annorum, & viri incōparabilem patientiam, vt ſuper dignum, annumerare cum fratribus, & ordinatione facere

facere digitum. Ipſe verò plurimas ſupplicationes per alios, & per me infirmum ſcilicet Climachum ad Paſtorem fecit, qđ eum ibidem dimitteret ſuũ perficere curſum, inſerens, & verbo quodammodo obſcurè inſinuans finem iam ſuum, & vocationem appropinquare, quod & factũ eſt. Dimittente eum magiſtro in ordine tali, poſt decimum diem cum gloria glorioſus migrauit ad Dominũ, ſeptima ipſius dormitionis die & portarium manſionis aſſumens. Prædixerat enim ei ille beatus, quoniam ſi participauero fiduciam apud Dominum, ibidem in breui inſeparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximam plenamque certitudinem ipſius obedientiæ inconfuſæ, & adeo imitatiuæ humilitatis. Interrogaui adhuc ſuperſtitem hunc magnum Iſidorũ qualem eius mens operationem poſſidebat in porta degendo: & non abſcondit mihi volens vtilitatem facere ſempiternè memorandus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Vnde cũ omni amaritudine, & violentia, & ſanguine pœnitentiam agebam. Anno autem ipſo completo abſque cordis degebam triſtitia, deinceps à Deo ex patientia, & obedientia mercedem expectans. Ac rurſus alio vno anno finito, & manſionis in monaſterio cum conſenſu cordis reputabam meipſum indignum, & viſione, & colloquio patrum, diuinorum myſteriorum aſſumptione, & faciei cuiuſque contemplatione, deorſum verò oculo intuente & inferiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integrè exorabam. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIX.

Obediens Laurentius vocatus à patre monaſterij per integram refectionis horã corãm eo ante mẽſam ſedit in genibus.

ALiquando in menſa recumbentibus nobis magnus ille prælatus magnus Iſidorus & Doctor os ſanctum ſuum ad aurem meam inclinans, ait: Vis tibi oſtendã in profundiſſima canitie diuinam pruden tiam. At me ſupplicante clamat iuſtus de menſa ſecunda quendam Laurentium nomine circa annos quadraginta octo haben tem in manſione, & ſecundum ſanctuarij presbyterum exiſtentem. Veniens igitur & coram Abbate humiliter genuflectens, benedicitur quidem ab eo, ſed ſurgenti nihil omnino dixit, dimiſit verò ipſum ante menſam ſtantẽ, & non edentem, erat enim refectionis initiũ, ita vt taliter aſtans magnam horam, vel duas penè peragerer, ac per hoc exinde erubeſcerem, vel ſaltem in faciem operatoris inſpicerem, erat totus canus octogeſimum agens annum. Abſq; reſponſione verò vſque ad refectionis cõplementum manens, nobis ſurgentibus, mittitur à ſancto magno Iſidoro triceſimi noni pſalmi principium dicere. Ego verò ſicut nimis malitioſus non deſpexi tentare ſenem. Me verò ipſum interrogante quid aſtans vtique cogitaſſet, ait: Attribuens paſtori Chriſti imaginem, nequaquam penitus cogitaui mihi ab ipſo quicquam iniungi, ſed ex Deo. Vnde pater Ioannes Climache non quaſi coram hominũ menſa, ſed tanquam corã Dei altari Deũ exorans, ſtabam nullam omnino malam cogitationem, vel intentionem erga paſtorem capiens, ex fide mea ad ipſum & charitate. ibidem.

EXEMPLVM CCXL.

Patiens Abbakyrus quomodo à menſa expellitur, & alias multipliciter exercitatur, ſed tentatus & tribulatus à fratribus Abbakyrus ab alijs tentationibus liber efficitur.

INterrogaui quendam fratrem ædificationis gratia quindecim annos in manſione habentem, nomine Abbakyrum, quẽ & maximè ab omnibus ferè læſum videbam. Erat autem quando à miniſtris expellebatur à menſa, modicum enim erat ex natura, circa linguam frater ille incon tinens. Dixit igitur ad eum: Frater Abbakyre, quare à menſa expulſum te quotidie video, & ſine refectione ſæpius dormientem? Qui cum reſpondit: Pater, crede mihi, quia probant me patres mei, ſi monachus fio: ſed non in veritate hoc faciunt. Igitur ego cognoſcens ipſorum atque magni Paſtoris intentionẽ ſine pondere vniuerſa ſuſtineo. Et ecce iſtud cogitans quindecim annos habeo, ſecundum quod & mihi in ingreſſu dixerunt, quia & vſque ad triginta annos abrenunciantes probant.

Et

Et iſte pater Ioannes abſque probatione non perficitur aurum. Suſtineas igitur Generoſus iſte Abbakyrus poſt meum aduentum in monaſterio duorum annorum tempus migrauit ad Dominum, hoc dicens patribus reſolui futurus. Gratias ago Domino Ieſu Chriſto & vobis, quiá propter id quod me tentaſtis in ſalutem, ecce decem & ſeptem annis permanſi ex dęmonijs nō tentatus, quem & iuſti iudicij paſtor, ſicut confeſſorem, cum ibidem requieſcentibus ſanctis dignè collocari præcepit. ibidem.

EXEMPLVM CCXLI.

Item aliud ſimile.

SEd lædo cunctos zelatores beatorum, ſi cum ſilentij ſepulchro ſileo Macedonij diaconi directionem & luctam, hic pręſolicitiſſimus Domino aliquando ſanctæ Theophaniæ. j. Epiphaniæ ſuperueniente ſolemnitate rogat paſtorē ante duos dies in ciuitatem Alexandriæ ire, cuiuſdam familaris indigentiæ gratia, promittens ei quam totius quidē egredi de ciuitate propter ſolemnitatis ſequentiam atq; pręparationem. Igitur oditor boni diabolus impedimentū archidiacono faciens, præparauit eum ab abbate dimiſſum ad manſionē non pertingere in ſancta ſolemnitate iuxta terminū, quem à pręſidente ſuſceperat, quam Paſtor poſt vnū diem ſuperuenientem à diaconatu ſegregat, & in extremorum initiantium loco ſubordinat. Suſcipit bonus patientiæ miniſter, & ſufferentiæ archidiaconus verbum patris atq; ſententiam ſic ſine triſtitia, quaſi nō ipſe, ſed alius fuiſſet increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterū ſanctus & ſapiens reduxit eum ad proprium gradum. Et ecce poſt vnum diem rurſus ab archidiacono exhortatur, quod ipſum in eadem increpatione & ignominia priori conſtituat. Ait enim quia ferè irremiſſibile aliquid in ciuitate culpaui. Sciens verò ſanctus ipſum humilitatis gratia iſtud exquirere, & non dicere vera bonæ concupiſcentiæ operatoris conſenſit, Nam mirum erat canitiem reuerendam videre degentem in incipientium ordine, & omnes integrē deprecantē ſuper ipſo orare, quoniam ait in fornicationem inobedientiæ cecidi. Mihi verò humili referre confiſus eſt hic Macedonius, cuius gratia huius humilitate inſtitutioni voluntariæ pręoccurrit. Nunquam enim ait ſicut nunc euacuationem omnis prælij & luminis diuini dulcedinem in meipſo perſpexi. ibidem.

EXEMPLVM CCXLII.

De Minæ viri admirabilis patientia, & ſepulchro.

CHriſtus Ieſus Dominus noſter volēs me priuare ſancti patris oratione, ante vnā ſeptimanam mei egreſſus aſſumpſit virum mirabilem Minam nomine poſt Paſtorem ſecundario omnia negotia diſponentem, qui LIX. annos in cœnobio habens miniſtrationem omnem peruigil miniſtrabat. Quid igitur? Tertia die perficientibus nobis ſolitum canonem ſanctæ dormitionis, repentè totus chorus in quo detinebatur, boni & ſuauiſſimi odoris repletur fragrātia. Permiſit igitur magnus nos loculum cooperire in quo erat depoſitus. Quo facto vidimus omnes ex ipſius pretioſiſſimis plantis duos fontes, quaſi vngenti boni emanare odoris. Tunc ait magiſter ad omnes: Videte ecce pedū ipſius, & laboris ſudores. Verè ſicut vngentum Deo noſtro oblati ſunt, & accepti atque ſuſcepti. Multas quidem verò & alias directiones de iſto ſanctiſſimo Mina loci, patres nobis annunciauerunt. Dicebant autem & hoc de ipſo, quod aliquando pręſidēs ipſius à Deo donatam patientiā probare volens: redeuntem ad abbatiā & mechaniam abbati ad veſperam facientē, præterijt more ſolito ſuſcipere adorantem, & ita poſitum vſque ad canonis horam eum in terra dimiſit. Tunc igitur eum benedicens vt oſtentationis amatorem, & impatientem redarguens eū ſurgere fecit. Nouerat enim ſanctus quomodo generosè ſufferret, propterea & hoc factum ad ædificationem omniū fecit. Huius verò ſancti Minæ diſcipulus de his quæ erāt apud præceptorem nos certificabat dicens: Quoniam me eum curioſè inquirente, ſi fortè in tali fuiſſe genuflexione ſomno præreptus, affirmabat ſe totum pſalterium terræ proſtratum peroraſſe. ibidem.

EXEM-

facere digitum. Ipſe verò plurimas ſupplicationes per alios, & per me infirmum ſcilicet Climachum ad Paſtorem fecit, qd eum ibidem dimitteret ſuũ perficere curſum, inſerens, & verbo quodammodo obſcurè inſinuans finem iam ſuum, & vocationem appropinquare, quod & factũ eſt. Dimittente eum magiſtro in ordine tali, poſt decimum diem cum gloria glorioſus migrauit ad Dominũ, ſeptima ipſius dormitionis die & portarium manſionis aſſumens. Prædixerat enim ei ille beatus, quoniam ſi participauero fiduciam apud Dominum, ibidem in breui inſeparabilis mihi fies. Quod & factum fuit, ad maximam plenamque certitudinem ipſius obedientiæ inconfuſæ, & adeo imitatiuæ humilitatis. Interrogaui adhuc ſuperſtitem hunc magnum Iſidorũ qualem eius mens operationem poſſidebat in porta degendo: & non abſcondit mihi volens vtilitatem facere ſempiternè memorandus. In principio autem hoc cogitabam, quia pro peccatis meis venditus operor. Vnde cũ omni amaritudine, & violentia, & ſanguine pœnitentiam agebam. Anno autem ipſo completo abſque cordis degebam triſtitia, deinceps à Deo ex patientia, & obedientia mercedem expectans. Ac rurſus alio vno anno finito, & manſionis in monaſterio cum conſenſu cordis reputabam meipſum indignum, & viſione, & colloquio patrum, diuinorum myſteriorum aſſumptione, & faciei cuiuſque contemplatione, deorſum verò oculo intuente & inferiori prudentia pro oratione introeuntes & exeuntes integrè exorabam. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXXXIX.

Obediens Laurentius vocatus à patre monaſterij per integram refectionis horã coràm eo ante mẽſam ſedit in genibus.

ALiquando in menſa recumbentibus nobis magnus ille prælatus magnus Iſidorus & Doctor os ſanctum ſuum ad aurem meam inclinans, ait: Vis tibi oſtendã in profundiſſima canitie diuinam pruden tiam. At me ſupplicante clamat iuſtus de menſa ſecunda quendam Laurentium nomine circa annos quadraginta octo habentem in manſione, & ſecundum ſanctuarij presbyterum exiſtentem. Veniens igitur & coram Abbate humiliter genuflectens, benedicitur quidem ab eo, ſed ſurgenti nihil omnino dixit, dimiſit verò ipſum ante menſam ſtantẽ, & non edentem, erat enim refectionis initiũ, ita vt taliter aſtans magnam horam, vel duas penè peragerct, ac per hoc exinde erubeſcerem, vel ſaltem in faciem operatoris inſpicerem, erat totus canus octogeſimum agens annum. Abſq; reſponſione verò vſque ad refectionis cõplementum manens, nobis ſurgentibus, mittitur à ſancto magno Iſidoro triceſimi noni pſalmi principium dicere. Ego verò ſicut nimis malitioſus non deſpexi tentare ſenem. Me verò ipſum interrogante quid aſtans vtique cogitaſſet, ait: Attribuens paſtori Chriſti imaginem, nequaquam penitus cogitaui mihi ab ipſo quicquam iniungi, ſed ex Deo. Vnde pater Ioannes Climache non quaſi coram hominũ menſa, ſed tanquam corã Dei altari Deũ exorans, ſtabam nullam omnino malam cogitationem, vel intentionem erga paſtorem capiens, ex fide mea ad ipſum & charitate.. ibidem.

EXEMPLVM CCXL.

Patiens Abbakyrus quomodo à menſa expellitur, & alias multipliciter exercitatur, ſed tentatus & tribulatus à fratribus Abbakyrus ab alijs tentationibus liber efficitur.

INterrogaui quendam fratrem ædificationis gratia quindecim annos in manſione habentem, nomine Abbakyrum, quẽ & maximè ab omnibus ferè læſum videbam. Erat autem quando à miniſtris expellebatur à menſa, modicum enim erat ex natura, circa linguam frater ille incon tinens. Dixit igitur ad eum: Frater Abba kyre, quare à menſa expulſum te quotidie video, & ſine refectione ſæpius dormientem? Qui cum reſpondit: Pater, crede mihi, quia probant me patres mei, ſi monachus fio: ſed non in veritate hoc faciunt. Igitur ego cognoſcens ipſorum atque magni Paſtoris intentionẽ ſine pondere vniuerſa ſuſtineo. Et ecce iſtud cogitans quindecim annos habeo, ſecundum quod & mihi in ingreſſu dixerunt, quia & vſque ad triginta annos abrenunciantes probant.

Et

Et iſte pater Ioannes abſque probatione non perficitur aurum. Suſtineas igitur Generoſus iſte Abbakyrus poſt meum aduentum in monaſterio duorum annorum tempus migrauit ad Dominum, hoc dicens pa tribus reſolui futurus. Gratias ago Domino Ieſu Chriſto & vobis, quia propter id quod me tentaſtis in ſalutem, ecce decem & ſeptem annis permanſi ex dæmonijs nō tetratus, quem & iuſti iudicij paſtor, ſicut confeſſorem, cum ibidem requieſcentibus ſanctis dignè collocari præcepit. ibidem.

EXEMPLVM CCXLI.

Item aliud ſimile.

SEd lædo cunctos zelatores beatorum, ſi cum ſilentij ſepulchro ſileo Macedonij diaconi directionem & luctam, hic prę ſolicitiſſimus Domino aliquando ſanctæ Theophaniæ. j. Epiphaniæ ſuperueniente ſolemnitate rogat paſtorē ante duos dies in ciuitatem Alexandriæ ire, cuiuſdam familaris indigentiæ gratia, promittens ei quam totius quidē egredi de ciuitate propter ſolemnitatis ſequentiam atq; præparationem. Igitur oditor boni diabolus impedimentū archidiacono faciens præparauit eum ab abbate dimiſſum ad manſionē non pertingere in ſancta ſolemnitate iuxta terminū, quem à prǣſidente ſuſceperat, quam Paſtor poſt vnū diem ſupernenientem à diaconatu ſegregat, & in extremorum iniuriantium loco ſubordinat. Suſcipit bonus patientiæ miniſter, & ſufferentiæ archidiaconus verbum patris atq; ſententiam ſic ſine triſticia, quaſi nō ipſe, ſed alius fuiſſet increpatus. Agente igitur eo dies quadraginta in ordine tali, iterū ſanctus & ſapiens reduxit eum ad proprium gradum. Et ecce poſt vnum diem rurſus ab archidiacono exhortatur, quod ipſum in eadem increpatione & ignominia prioriconſtituat. Ait enim quia ferè irremiſſibile aliquid in ciuitate culpam. Sciens verò ſanctus ipſum humilitatis gratia iſtud exquirere, & non dicere vera bonæ concupiſcentiæ operatoris conſenſit. Nam miſum erat canitiem reuerendam videre degentem in incipientium ordine, & omnes integrè deprecantē ſuper ipſo orare, quoniam ait in fornicationem inobedientiæ cecidi. Mihi verò humili referre confiſus eſt hic Macedonius, cuius gratia huius humilitate inſtitutioni voluntariæ præoccurrit. Nunquam enim ait ſicut nunc euacuationem omnis prælij & luminis diuini dulcedinem in meipſo perſpexi. ibidem.

EXEMPLVM CCXLII.

De Minæ viri admirabilis patientia, & ſepulchro.

CHriſtus Ieſus Dominus noſter volēs me priuare ſancti patris oratione, ante vnā ſeptimanam mei egreſſus aſſumpſit virum mirabilem Minam nomine poſt Paſtorem ſecundario omnia negotia diſponentem, qui LIX. annos in cœnobio habens miniſtrationem omnem peruigil miniſtrabat. Quid igitur? Tertia die perficientibus nobis ſolitum canonem ſanctæ dormitionis, repentè totus chorus in quo detinebatur, boni & ſuauiſſimi odoris repletur fragrāria. Permiſit igitur magnus nos loculum cooperire in quo erat depoſitus. Quo facto vidimus omnes ex ipſius pretioſiſſimis plantis duos fontes, quaſi vngenti boni emanare odoris. Tunc ait magiſter ad omnes: Videte ecce pedū ipſius, & laboris ſudores. Verè ſicut vngentum Deo noſtro oblati ſunt, & accepti atque ſuſcepti. Multas quidem verò & alias directiones de iſto ſanctiſſimo Mina loci patres nobis annunciauerunt. Dicebant autem & hoc de ipſo, quod aliquando prę ſidēs ipſius à Deo donatam patientiā probare volens: redeuntem ad abbatiā & mechaniam abbati ad veſperam facientē, præterijt more ſolito ſuſcipere adorantem, & ita poſitum vſque ad canonis horam eum in terra dimiſit. Tunc igitur eum benedicens vt oſtentationis amatorem, & impatientem redarguens eū ſurgere fecit. Nouerat enim ſanctus quomodo generosè ſufferret, propterea & hoc factum ad ædificationem omniū fecit. Huius verò ſancti Minæ diſcipulus de his quæ erāt apud præceptorem nos certificabat dicens: Quoniam me eum curioſè inquirente, ſi fortè in tali fuiſſe genuflexione ſomno præreptus, affirmabat ſe totum pſalterium terræ proſtratum peroraſſe. ibidem.

EXEM-

EXEMPLVM CCXLIII.

Detrahens alteri duriſſimo carceri pœnitentiali mancipatur.

QVidã frater proximo quaſi verboſo & nugaci detrahens aliquãdo apud Paſtorẽ, ab ipſo expulſus eſt, qui ad portam manſionis expectauit ſuſtinens hebdomadæ tempus, deprecans introitũ participare & indulgentiam. Cùm verò animarum amator hoc didiciſſet, inquirens ſolicitè & audiens ipſum ſex diebus nil penitus comediſſe: nunciat ei quia verò ſi habitationẽ in manſione omnino vis facere, in pœnitentium ordine te conſtituam. Cùm igitur libenter hoc pœnitens ſuſcepiſſet iuſſit ipſum Paſtor in attributam poſſeſſionem ſuper lapſibus plorantibus introferri. Quod & factum eſt. Igitur à magna manſione locus vno ſigno diſtabat cuſtodia dictus, vel carcer abſque conſolatione. Non enim apparebat ibi fumus aliquando, non vinum, non oleum in cibum, non coctum aliud aliquid, ſed ſolũ panis & herbæ exiguæ. In iſto poſt vocationem præuaricantes ingreſſibiles recludebat, nõ ſimul, ſed ſeorſum & ſeparatim vel duos ad plus, quouſque Dominus de vnoquoque eum certificaſſet. Conſtituit autem ſuper eos in locum virum quendã magnum nomine Iſaac, qui orationem ferè indeſinẽtem à ſibi traditis requirebat, habebat verò vt plurimam palmarum copiam contra impedimentum acidiæ. Hæc eſt vita iſta, & inſtitutio iſta eſt conuerſatio quærentium faciem Dei Iacob. ibid.

EXEMPLVM CCXLIIII.

Patientiſſimus Innocentius per nouem annos ab indiſcreto patre verberatur, & ſuſtinet, & poſt mortem interrogatus reſpondit.

IOannes Opani vir ſummæ perfectionis mihi narrauit quia in manſione mea, quæ eſt Aſia (inde namque iuſtus originẽ traxerat quidam) ſenex omnino negligẽs & incontinens, dico enim non iudicans vt appaream vera dicens: Hic neſcio quomodo poſſedit diſcipulum iuniorem Innocentium nomine, ſimplicem vtique arbitrio ac deliberatione, cogitatione verò & opere prudentem: qui tanta ab iſto huiuſmodi ſene ſuſtinuit, quanta & pluribus fortè, quaſi incredibilia videbuntur. Non enim iniurijs & ignominijs, ſed & plagis & verberibus eum quotidie cruciabat. Ecce verò non irrationabilis patientia eius. Cùm igitur eum quotidie viderem quaſi ſeruum emptitium extrema affectum miſeria, obuians ipſi ſæpe dicebam ad eum: Quid eſt frater Innocenti? quomodo fuit tibi hodie? Et ille confeſtim ſicut ex Domino, quandoque quidem oculum liuidũ quandoque collum, aliquando verò caput plagatum oſtendebat. Cognoſcens igitur ego quia operator eſſet, dicebam ei: Bene, bene ſuſtine, ſaluaberis. Igitur faciens ſub ſene illo immiſericordi annos nouẽ abijt ad Dominum. Sepulto igitur eo in cimiterio patrum, præceptor Innocentij poſt quinque dies ad quendam magnum abijt ſenem, ex degentibus in regione eadem, & dixit ei: Pater Innocentius mortuus eſt. Senex verò cùm audiſſet ait dicenti: Crede ſenex, quia hoc mihi perſuadere nequibis, vt audiam. Ipſe verò ait: Veni & vide. Surrexit ſenex celeriter, & ad cimiterium venit, cum beati pugilis præceptore, & clamat tanquam viuenti ad vere in beata dormitione dormientem, & dicit ei: Frater Innocenti mortuus es? At verò prudens & obediens, & poſt mortem obedientiam oſtendens, reſpondit huic magno ſeni. Pater quomodo eſt poſſibile hominem operatorem obedientiæ mori. Tunc ſenex primo Innocentij præceptor vocatus tremens & pauens in faciem cum lachrymis cecidit, & quærens à congregationis duce propè monumentum cellam facere, ibidem caſtè de cætero vixit, dicẽs patribus ſemper, quia homicidium feci. ibidem.

EXEMPLVM CCXLV.

Rationem reddere pro debitis exactus Antiochius fatuum ſe eſſe ſimulauit.

VNde Ioannes Opani narrans mihi, docebatur ait quis alter in manſione Aſiæ à monacho quodam miti quieto & manſueto, & videns ſeipſum quaſi à ſene honoratum & quietatum, & circumfotũ præintendit optimè quod multis eſt nocumentum, deprecatur ſenem quod eum

à ſe

à ſe dimittat. Habebat enim diſcipulum alium, nec erat ei triſte quod fiebat ex toto. Egreditur igitur ab eo & ſeipſum ſubordinat per epiſtolam præceptoris in quodam Ponti cœnobio. Nocte igitur prima qua cœnobium fuit ingreſſus, videt ſe in ſomnis à quibuſdam ad reddendam rationem exactum, & poſt tributũ ac illius pauendæ valde exactionis terribilis ratione ex reſiduo remanere obligatum, & auri debere ſoluere libras centum. Euigilans igitur diiudicauit viſum & dixit, egene Antioche (hoc enim ei erat nomen) verè multa reſtant de ſolutione debiti noſtri. Cùm ergò permanſiſſem ait ſub indiſcernenti obedientia in cœnobio tribus annis, reputabar vilis, & quaſi peregrinus & extraneus tribulationes ab omnibus patiebar. Non enim erat ibi monachus alius quiſquam peregrinus. Et ecce in ſomnis iterum video quandam chartam remiſſionis & abſolutionis decem librarum mei debiti mihi dantem. Igitur euigilans cognoui viſum & dixi: Adhuc nunc vſque decem, & quandoque vtique tanti debiti ſolutionem complebo, tunc dico mihi ipſi. Humilis Antioche ſuperabundantiori labore & ignominia indiges. Ex tunc igitur cœpi amentiam & ſtultitiam ſimulare, non tamen quidem aliquid in miniſtrationis officio penitus relinquere otioſum. Vnde & immiſericordes patres in tali huiuſmodi ordine & promptitudine me videntes, mihi vniuerſę manſionis grauia opera iniungebant. Perſeuerans igitur per annos xiij. in tali inſtitutione, ad me mihi primo apparentes rurſus venire vidi, & perfectam mihi libertatem à debito ſcribere. Quando igitur in aliquo me tribulabant in manſione degentes rememorabar debiti, & generosè viriliterque ferebam. Iſta huiuſmodi mihi ſapientiſſimus quaſi ex alterius perſona narrauit, propter quod & ſeipſum mutato vocabulo Antiochum vocauit. Hic autem erat, qui vt verax per obedientiam & patientiam dirupit chirographum generosè. Gradu 4. de obedientia.

EXEMPLVM CCXLVI.

Mortis memoria inſtigatus grauiſſimam pœnitentiam quidam fecit.

NON tacebo tibi & ſolitarij Thoribitici in Choreb habitantis inſinuare narrationem. Iſte ſuiipſius animæ nullam curam penitus gerens in omni negligentia ſemper degebat. Extremæ igitur aliquando corpore infirmatus quaſi vnius horæ ſpatio perfectè migrauit à corpore. Et in ſemetipſum iterum rediens deprecabatur quidem non omnes confeſtim recedere, portam verò cellæ obſtruens intus annis xij. manſit cùm nullo colloquium, nec paruum, nec magnum habẽs, nil aliud præter panem & aquam guſtans tantummodo ſedens & ea quæ viderat in extaſi ſtupens, ſic merens intendebat vt nunquã deinceps proprium morem commutaret attentus intendens, exiſtens, & excedens, calidas lachrymas ſine ſtrepitu sẽper fundebat. Cùm autem migraturus eſſet ad Dominum portã deſtruentes intrauimus, & multum deprecantes hoc ſolum ab eo audiuimus. Indulgete mihi. Nemo memoriam mortis noſcens poterit aliquando peccare. Nos verò ſtupebamus ita pri negligentem videntes beata mutatione & transformatione ſic repente mutatum & transformatum. Sepelientes verò eũ ſanctæ in propinquo Caſtri monaſterio, poſt diem ſanctas illius reliquias quærentes non inuenimus. Gradu 6. de memoriæ mortis.

EXEMPLVM CCXLVII.

Stephanus quidam moriturus grauiſſimè anxiatur.

STephanus quidam habitans in montis Sinai loco ſolitariam & tranquillã ſalutans vitam, & remotionis quietem amplectens. Temporibusque pluribus in monaſticæ conuerſationis palæſtra contritus permanens, ieiunijs maximè & lachrymis ornatus exiſtens, & alijs bonis plurimis exuberantibus circũſeptus, poſſedit cellam in iſto ſancto mõte ad deſcenſum ſancti & Dei inſpectoris Heliæ. Iſte igitur perpetuus intẽtione magis efficacis & amplius doloroſæ pœnitentiæ ductus anachoritarum locum aſſumpſit, vocatum

Sydin,

Sydin, faciensq; ibidem aliquos annos in anguſtiſſima & ſuper ardua dieta, quoniã & abſque conſolatione locus erat, & inacceſſibilis fermè hominibus cũctis, & à monaſterio dicto Caſtri quaſi ſeptuaginta milliaribus diſtans: Rurſus circa vitæ ipſius extrema ſenex ad propriam regreditur cellam verticis ſancti. Habebat verò duos diſcipulos Paleſtinos religioſos vtiq; multũ, qui & primo cuſtodierunt cellã ſenis. Faciens igitur paucos in ea dies, infirmatus eſt infirmitate qua & defunctus eſt. Igitur ante vnum ſuæ reſolutionis diem, in extaſi mentis factus apertis oculis intendebat ad dextram lectuli, & ſiniſtram quaſi ad reddendam rationem à quibuſdam exactus, aſtantibus dicebat, audientibus cunctis. Quandoq; namq; ſic, vtiq; veritas eſt, ſed confeſſus ſum, & ieiunaui tantis tẽporibus pro iſto. Quandoq; verò nequaquã ſed verè mentimini, iſtud non feci. Et iterum: Ita verè iſtud ſic, ſed ploraui, ſed miniſtraui. Et rurſus, verè accuſatis & calumniatis me: & erat quandoque, & ſuper quibuſdam dicebat, ita verè, & adhoc dicere aliquid non habeo, in Deo eſt miſericordia. Et erat horrendum ſimul & terribile, & inuiſibile, & irremiſſibile rationis exactæ executorium. Terribile verò & magis patiendum, quia in his quæ ignorabat, & non fecerat, accuſabant, & qui inquirebant eum: Eia, ò quieſcens & anachorita ſuper aliquibus eius offenſionibus dicebat, quia ad hoc quicquam dicere non habeo, neq; ſcio. Iam verò circa quadraginta ferè annos exiſtens monachus, & lachrymarum habens donum. Vę, væ vbi tunc erat Ezechielis vox, vt diceret ad eos: Quia in quacunque die fuerit peccator ad pœnitẽtiam conuerſus, & quę ſequuntur. Et quia in quo te inuenero iudicabo, dicit Dominus. Verè nihil tale ad ſatisfactionem potuit reſpondere, cuius gratia ſoli cognoſcenti gloria. Quidam viri ſine mendacio narrauerũt mihi: quia & Leopardum paſcebat in deſerto ad ſe venientem, & hic tantus ita ſub rationis exactione poſitus diſceſſit à corpore, manifeſtum certitudinaliter omnino non faciens, quod fuerit iudicium, aut quæ ſententia ipſius, aut ante poſitæ, & exactæ rationis finis. Gradu 7. de luctu.

EXEMPLVM CCXLVIII.

Quomodo frater quidam à blaſphemiæ tentatione liberatus ſit.

MOnachus quidam feſtinans & ſollicitus, à blaſphemiæ dæmone moleſtatus per annos viginti, carnes ſuas vigilijs & ieiunijs cruciauit. Et quoniam nullam ſentiebat inde vtilitatem, abiens, & paſſionem in charta ſcribens, cuidam viro ſancto in faciem proſtratus, nec ad eũ ſurſum reſpicere valens, obtulit. Senex autẽ cum eam legiſſet ſubriſit: & ſurſum releuans fratrem, dixit illi: Fili impone manum tuam ſuper ceruicem meam, quod & faciente fratre, dicit magnus: Super collũ meum, ò frater, ſit hoc peccatum, & quæcunque olim fecit, & faciet: ſolum id vlterius non habeas in menſuram. Et affirmabat frater, quia non prius de cella ſenis exierat, quàm vitium exterminatum factum eſt non apparens. Huius rei factus in experientia hoc mihi narrauit gratiarum Deo referens actiones. Gradu 33. de blaſphemia.

EXEMPLVM CCXLIX.

Gloria vana tentatus frater quidam qualiter reſtiterit.

QVidam athletæ Chriſti, feſtinanti ad beatam virtutem humilitatis laudẽ in corde immundi dæmones ſubſeminabant. Ipſe verò machinatus eſt ex inſpiratione diuina, pia circumuentione malignitatem ſpirituum vincere. Surgens quippe ſubordinauit in muro cellulæ ſuæ prædicationes ſanctiſſimarum virtutum: dico verò charitatis perfectæ, humilitatis angelicæ, orationis mundæ, illibatæ & incorruptibilis caſtitatis, & harum huiuſmodi talium. Cùm igitur cogitationes illum laudare incipiebant, dicebat eis eamus ad reprehenſionem. Veniebat ergo & definitiones, ſeu prædicationes legebat, & contra ſeipſum clamabat: Quando iſta poſſederis, tunc cognoſce, quia longè es adhuc à Deo: quia cum poſſederis, ſeruus inutilis es, feciſti quod facere debuiſti. Si verò non, longinquus exiſtis à mandatis Dei. Gradu 25. de humilitate.

DISTIN-

DISTINCTIO TERTIA.

EX ECCLESIASTICA HISTORIA BEDÆ PRESBYTERI DE GENTE ANGLORVM.

EXEMPLVM I.

Miſericordis in pauperes regis Oſvvaldi manus non potuerunt putreſcere.

SANCTI Aidan antiſtitis doctrina, Rex Oſuualdus, cũ ea cui præerat gente Anglorum inſtitutus, nõ ſolum incognita progenitoribus ſuis regna cœlorum ſperare didicit, ſed & regna terrarum pluſquam vlli maiorum ſuorũ ab eodem Deo, qui fecit cœlum & terrã conſecutus eſt. Denique omnes nationes, & prouinciæ Britanniæ, quę in quatuor linguas, ideſt, Britonum, Scotorum, Pictorũ, & Anglorũ, diuiſæ ſunt in ditionẽ accepit: quo regni culmine ſublimatus nihilominus quod mirum dictu eſt pauperibus & peregrinis ſemper humilis & benignus & largus fuit. Denique fertur, quia tempore quodam cum die ſancto Paſchæ cũm præfato Epiſcopo ſilicet Aidan conſediſſet ad prandium, poſitusque eſſet in menſa coram eo diſcus argenteus regalibus epulis refertus, & iam iamque eſſent manus ad panem benedicendum miſſuri, intraſſe ſubitò miniſtrum ipſius cui ſuſcipiendorũ inopum erat cura delegata, & indicaſſe regi, quia multitudo pauperũ vndecumque adueniens maxima per plateas ſederet, poſtulans à rege aliquid eleemoſynæ. Qui mox dapes ſibimet appoſitas deferri pauperibus, ſed & diſcum confringi, atque eiſdem minutatim diuidi præcepit. Quo viſo pontifex qui aſſidebat delectatus tali facto pietatis apprehendit dexteram eius, & ait: Nunquam hæc manus inueteraſcat. Quod & ita iuxta votum benedictionis prouenit. Nam cũm interfecto illo in pugna, manus cum brachio a cætero eſſent corpore reſectæ, contigit vt hactenus incorruptæ perdurent. Denique in vrbe regia, quæ à regina quondam vocabulo Bebba cognominabatur, loculo incluſæ argenteo in Eccleſia ſancti Petri ſeruantur, ac digno à cunctis honore venerantur. lib. 3. cap. 6.

EXEMPLVM II.

Moriturus Egberthus multa promiſit, vt ſibi vita foueretur Domino ſeruituro.

ANNO Incarnationis Domini ſexcenteſimo ſexageſimo quarto, erant in Hybernia inſula multi nobilium ſimul & mediocrium de gente Anglorum, qui tempore Finani & Colmanni Epiſcoporũ, relicta inſula patria, vel diuinæ lectionis, vel continentioris vitæ gratia, illo ſeceſſerat. Et quidam quidem mox ſe monaſticæ conuerſationi fideliter manciparunt: alij magis circumeundo per cellas magiſtrorum lectioni operam dare gaudebant. Quos omnes Scoti libentiſſimè ſuſcipientes, victum eis quotidianum ſine pretio, libros quoque ad legendum & magiſterium gratuitum præbere curabant. Erant inter hos duo iuuenes magnæ indolis, de nobilibus Anglorum Edelchim & Egberth. Hi ergò, cum eſſent in monaſterio, quod in lingua Scotorum Ratmalſigi appellatur: & omnes ſocij illorum, vel mortalitate de hoc ſeculo rapti, vel per alia eſſent loca diſperſi, correpti ſunt ambo morbo mortalitatis, & grauiſſimè afflicti. E quibus Egberth cum ſe æſtimaret moriturum, egreſſus eſt tempore matutino de cubiculo, in quo infirmi quieſcebant, & reſidens ſolus in loco oportuno, cœpit ſedulus cogitare de actibus ſuis, & compunctus memoria peccatorũ ſuorũ faciẽ lachrymis rigabat, atque intimo ex corde Deum deprecabatur, ne adhuc mori deberet, priuſquam præteritas negligentias, quas in pueritia ſiue infantia

ſantia commiſerat, perfectius ex tempore caſtigaret, vel in bonis ſe operibus abundantius exerceret. Vouit etiam votum, quia adeo peregrinus viuere vellet, vt nūquam in inſulam in qua natus eſt Britanniam rediret, atque præter ſolemnem canonici temporis pſalmodiam, ſi non valetudo corporis obſiſteret, quotidie pſalterium totum in memoriam diuinæ laudis decantaret, & in omni ſeptimana diem cū nocte ieiunus tranſiret. Cumq; finitis cū lachrymis precibus & votis domum rediret, inuenit ſodalem dormientem, & ipſe quoq; lectulū conſcendens cœpit in quietem membra laxare. Et cùm paululum quieſceret: expergefactus ſodalis reſpexit eum, & ait: O frater Egberthe, ò quid feciſti? ſperabam quia pariter ad vitā æternam intraremus, veruntamen ſcito, quia quæ poſtulaſti accipies. Didicerat enim per viſionem quid ille petiſſet, & quia petita impetraret. Quid multa? ipſe proxima nocte defunctus eſt. At verò Egberthus decuſſa moleſtia ęgritudinis, conualuit, ac multo poſt tempore viuens acceptumque ſacerdotij gradū condignis ornans actibus, poſt multa virtutum bona, vt deſiderabat ipſe nuper. j. anno Dominicæ Incarnationis ſeptingenteſimo viceſimonono, cū eſſet annorum nonaginta, migrauit ad regna cœleſtia. Duxit autem ipſe vitam ſuā in magna humilitatis manſuetudinis & cōtinentiæ & ſimplicitatis & iuſtitiæ perfectione. Vnde & gētis ſuæ, & illis in quibus exulabat nationibus Scotorū, ſiue Pictorum, & exemplo viuēdi, & inſtantia docendi, & authoritate corripiendi, & pietate largiendi de his quæ à diuitibus acceperat multum profuit. Addidit autem votis quæ diximus, vt ſemper in quadrageſima non plus quam ſemel reficeret in die, non aliud quam panem & lac tenuiſſimum guſtaret, & hoc cum mēſura, quod videlicet lac pridie nouum in phiala ponere ſolebat, & poſt noctem ablata ſuperficie craſſiore, ipſe reſiduum cum modico, vt diximus, pane bibebat, cuius modum continentiæ etiam quadraginta diebus ante natale Domini totidem quoque poſt acta ſolemnia Pentecoſtes, hoc eſt quinquageſimæ ſemper obſeruare curabat. lib. 3. cap. 27.

EXEMPLVM III.

Moriturum quendam ſanctum Epiſcopū hymnis cœleſtibus canora turba proſequitur, qui tempeſtatum tempore ad Eccleſiam fugiens miſericordiam poſtulabat.

CVM ſanctus Epiſcopus Ceadda, in regno Angliæ ſolus in oratorij loco lectioni, vel orationi operam daret, audiuit repente alius quidam deuotus frater (vt poſtea referebat) vocem ſuauiſſimam cantantium atque lętantium de cœlo vſq; ad terras deſcendere, quam videlicet vocē ab euroaſtro, ideſt, ab alto brumalis exortu primo ſe audiſſe dicebat, ac paulatim ſibi appropriare, donec ad tectum vſque ad oratorium, in quo erat Epiſcopus perueniret: quod ingreſſa totū impleuit atq; in gyro circumdedit. At ille dum ſolicitus in ea quæ audiebat animum intenderet audiuit, denuò tranſacto quaſi dimidię horæ ſpatio aſcendere de tecto eiuſdē oratorij idem lætitiæ canticum, & ipſa qua venerat via ad cœlos vſque cum ineffabili dulcedine reuerti. Qui cum aliquantulum horę quaſi attonitus maneret, & quid hoc eſſet ſolerti animo ſcrutaretur, aperuit Epiſcopus feneſtram oratorij, & ſoni tu manu faciens, vt ſæpe conſueuerat, ſi quis foris eſſet intrare ad ſe præcepit. Introiuit ille concitus. Cui dixit antiſtes: Vade cito ad Eccleſiam, & ſeptem de fratribus meis huc facito venire, tu quoq; ſimul adeſto. Qui cùm veniſſent primo admonuit, vt virtutem dilectionis & pacis ad inuicem, & in omnes fideles ſeruarent. Inſtituta quoque diſciplinæ regularis, quæ ab ipſo didiciſſent, & in ipſo vidiſſent, vel in patrū præcedentiū factis ſiue dictis inueniſſent, indefeſſa fide cuſtodirent. Dein de ſubiunxit diem ſui obitus in proximo inſtare. Namq; hoſpes, inquit, ille amabilis Chriſtus ad me hodie venire, meq; de ſeculo euocare dignatus eſt. Propter quod reuertentes ad Eccleſiam, dicite fratribus, vt meum exitum Domino precibus commendent, & ſuum quoq; exitum, cuius hora incerta eſt vigilijs, & orationibus bonis operibus præuenire meminerint. Cumq; hæc & his ſimilia plura loqueretur, atque illi accepta benedictione iam multum triſtes exiſſent: redijt ipſe ſolus qui carmen

cœleſte

cæleſte audierat, & proſternens ſe in terram: Obſecro pater, inquit, licet aliquid interrogare? At ille: Interroga quod vis, inquit. Obſecro, inquit, dicas quod erat canticum illud lætantium, quod audiui venientium de cęlo ſuper oratorium hoc, & poſt tempus redeuntium ad cœlos. Reſpondit ille: Si vocem carminis audiſti & cœleſtes cœtus ſuperuenire cognouiſti, pręcipio tibi in nomine Domini, ne cuiquam hoc ante obitum meum dicas. Reuera autẽ angelorum fuere ſpiritus, qui me ad cęleſtia regna, quæ ſemper amabam ac deſiderabam & præmia vocare venerunt. Et poſt dies ſeptem ſe redituros, ac me ad cęleſtia ſecum adducturos eſſe promiſerunt. Quod quidem vt prædictũ ſibi erat opere cõpletum eſt. Nam confeſtim languore corporis tactus eſt: & hoc per dies ingraueſcente, ſeptimo (vt ei promiſſum eſt) die poſtquã dominici corporis & ſanguinis ſacramentis ſe muniuit, ſoluta ab ergaſtulo corporis anima ſancta ducentibus angelis æterna gaudia appetiuit. Non mirum autem ſi diem mortis, vel potius Domini lętus aſpexit. Quem ſemper dum viueret ſollicitus expectare curauit. Namque inter plura cõtinentiæ, humilitatis, doctrinæ, orationũ, voluntariæ paupertatis, & cæterarum virtutum merita, in tantum erat timori Domini ſubditus, in tantũ iuſtitiam Dei (quæ nullum malum quantulumcunque ſit impunitum relinquit) præ oculis ſemper habuit, in tãtum etiam ſine intermiſſione nouiſſimorum ſuorum in operibus ſuis memor, vt ſicut mihi quidã frater de his, qui me in ſcripturis erudiebat, & erat in monaſterio, ac magiſterio illius educatus, referre ſolebat: ſi fortè legente eo vel aliquid agente flatus maior venti exurgeret, continuò miſericordiam Domini inuocaret rogans eum, vt generi humano, quod pręcioſo ſuo ſanguine redemptum agnoſceret propitiari dignaretur. Si autem violẽtior aura inſiſteret iam clauſo codice in faciem procideret, atque obnoxius orationi incũberet. At ſi procella maior aut nimbus perurgeret, vel etiam coruſci, aut tonitrua horribilia terras, & aera terrerent, tunc veniens ad eccleſiam ſollicitus orationibus ac pſalmis donec ſerenitas aeris rediret fixa mente vacaret. Cumq́; interrogaretur à ſuis, quare hoc faceret, reſpõdebat: Non legiſtis quia intonuit de cęlo Dominus, & altiſſimus dedit vocem ſuam. Miſit ſagittas ſuas, & diſſipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Mouet enim Dominus aera, ventos excitat, iaculatur fulgura, de cœlo tonat, vt terrigenas ad timendum ſe ſuſcitet, vt corda eorũ in memoriam futuri iudicij reuocet, vt ſuperbiam eorum diſſipet, & conturbet audaciam, reducto ad mentem illo tremendo tempore, quando ipſe cœlis ac terris ardẽtibus venturus eſt in nubibus in poteſtate magna & maieſtate, ad iudicandos viuos & mortuos. Propter quod, inquit, oportet nos admonitioni eius cœleſti, debito cum timore & amore reſpondere, & quotiens aere commoto, manum quaſi ad feriendũ minitans erexerit, nec adhuc tamen percutit, mox imploremus eius miſericordiam, vt diſcuſſis penetralibus cordis noſtri atq; purgatis vitiorum ruderibus, ſolliciti ne vnquam percuti mereamur, agamus. lib. 4. cap. 7.

EXEMPLVM IIII.

Virgineum corpus Edilfridæ Reginæ quãtis priuilegijs poſt mortẽ præuentũ eſt.

POſtquam religioſa virgo Edilfrida primo marito defuncto cum rege Egfrido xij. annis matrimonio iuncta, in virginitatis integritate, ſicut & cum primo ſediſſet, habita mariti licẽtia, contempto regno, ſe ad monaſterium monialium contulit perpetuè virgo manſura. In quo cum ſeptem annis Abbatiſſæ gradum tenuiſſet peſtilentiæ morbo percuſſa in lignea tumba defuncta eſt: in qua cum per ſedecim annos ſepulta iacuiſſet, placuit ſorori eius, quæ ei in dignitate ſucceſſerat leuare oſſa eius, & in locello nouo poſita in Eccleſiam transferre. Iuſſitque quoſdam de fratribus quærere lapidem de quo locellum facere potuiſſent. Qui aſcenſa naui venerant ad ciuitatulam quandam deſolatam, non procul inde ſitam, quæ lingua Anglorum Granta ceſtir vocatur, & mox inuenerunt iuxta muros ciuitatis locellum de marmore albo pulcherrimè factũ, operculo quoque ſimilis lapidis aptiſſimi tectum: vnde intelligentes à Domino ſuum iter eſſe proſperatum, gratias agentes

retulerunt ad monaſterium. Cumque corpus ſacræ virginis ac ſponſæ Chriſti aperto ſepulchro eſſet prolatum in lucem, ita incorruptum inuentum eſt; ac ſi eodem die fuiſſet defuncta, ſiue humo condita. Eius enim ſepulta caro corrumpi non potuit, quia à virili contactu incorrupta durauit, imo & vulnus quod moritura vlcere inciſo accepit, cum quo etiam hiante ſepulta erat, tenuiſſimæ cicatricis vix inſignia prętendebat, ſed & linteamina omnia quibus inuolutum erat corpus integra apparuerunt, & ita noua vt ipſa die viderentur eſſe caſtis eius membris circundata, vultus quoque eius velamento detracto ſpecimē quaſi ſuauiter dormientis oſtēdit. lib. 4. cap. 18.

EXEMPLVM. V.

Miſſarum ſolemnijs quidam captiuus adiutus, nulla vi vinculorum potuit ligatus retineri.

IN prelio Egfridi regis contra Edilfrēdum regem Merciorum, in quo occiſus eſt rex EKvini, quiddam mirabile factum eſſe conſtat, quod nequaquam ſilentio prętereundum arbitror, ſed multorum ſaluti ſi referatur fortè proficiendum. Occiſus eſt ibi inter alios de militia eius iuuenis vocabulo ymma. Qui cùm die illa nocte ſequente in cadauera occiſorum ſimilis mortuo iaceret: tandem recepto ſpiritu reuixit: ac reſidens ſua vulnera vt potuit ipſe alligauit. Deinde modicum requietus leuauit ſe, & cœpit abire ſicubi amicos, qui ſui curam agerent poſſet inuenire: quod dum faceret inuentus eſt atque captus à viris hoſtilis exercitus, & ad Dominum ipſorum comitē videlicet Edilredi regis adductus. A quo interrogatus quis eſſet, timuit ſe militem regis fuiſſe confiteri: ruſticum ſe potius & pauperem, atque vxorio vinculo colligatum reſpondit, & propter victum militibus afferendū in expeditionem ſe cum ſuis ſimilibus veniſſe, teſtatus eſt. At ille ſuſcipiens curam vulneribus egit, & ſaneſcere cœpit nocte eum ne effugeret vinciri præcepit, nec tamen vinciri potuit. Nam mox vt abiere qui vinxerant, eadem hora eius ſunt vincula ſoluta. Habebat enim germanum fratrem presbyterum & abbatē monaſterij, qui cum eum in pugna peremptum audiret, venit quærere ſi fortè corpus eius inuenire poſſet, inuentumque alium ſimillimum illi per omnia putauit illum ipſum eſſe, quem ad monaſterium ſuum deferens honorificè ſepeliuit, & pro abſolutione animæ eius ſæpius miſſas facere curauit. Quarum celebratione factum eſt vt nullus eum vincire poſſet, quin continuè ſolueretur. Interea comes qui eum tenebat, mirari & interrogare cœpit, quare ligari nō poſſet, an litteras ſolutorias de qualib⁹ fabulę ferūt, apud ſe haberet, propter quas ligari non poſſet. At ille reſpondit nihil ſe talium artium noſſe, ſed habeo fratrem, inquit, presbyterum in mea prouincia, & ſcio quia ille me interfectum putat eſſe, & pro me miſſas celebrari facit, & ſi nunc in alia vita eſſem ibi anima mea per eius interceſſionem ſolueretur à pœnis. Dumque aliquanto tempore apud comitem teneretur, animaduerterunt qui eum diligentius conſiderabant ex uultu & habitu & ſermonibus eius: quia non erat de paupere uulgo (ut dixerat) ſed de nobilibus. Tunc ſecreto aduocans eum comes interrogauit intentius vnde eſſet: promittens ſe ei nihil facturum pro eo, ſi ſimpliciter ſibi quid fuiſſet proderet: quod dum ille faceret, miniſtrum regis ſe fuiſſe manifeſtans. Reſpondit comes. Et ego per ſingula tua reſponſa cognoueram, quia ruſticus non eras, & quidem nunc dignus es morte, quia omnes fratres & conſanguinei & cognati mei vniuerſi in illa ſunt pugna interempti: nec te tamen occidam: ne fidem mei promiſſi perdiderim. Vt ergò conualuit vendidit eum Lundoniam Friſoni cuidam: ſed nec ab illo, nec cum illuc duceretur vllatenus alligari potuit. Verum cum alia vinculorum ei genera hoſtes impoſuiſſent, diſſoluta ſunt. Cumque vidiſſet qui emeret vinculis eum non potuiſſe cohiberi: donauit ei facultatem ſeſe redimendi ſi poſſet. A tertia enim hora quando miſſæ fieri ſolebant ſæpiſſimè vincula ſoluebantur. At ille dato iureiurando, vt rediret, vel pecuniam ei pro ſe mitteret: venit Cancina ad regem Lotheri qui erat filius ſororis Edildrudæ reginæ, quia & ipſe quondam eiuſdem reginæ miniſter erat: petijtque & accepit ab eo pretium

tiam ſuæ redemptionis, ac ſuo Domino pro ſe vt promiſerat miſit, qui poſt hoc ad patriam reuerſus atque ad ſuum fratrem perueniens replicauit ex ordine cuncta, quæ ſibi aduerſa, quæve in aduerſis ſolatia proueniſſent: cognouitque referente eo illis temporibus maxime fuiſſe vincula ſoluta quibus pro ſe miſſarum celebrata fuerant ſolemnia. lib. 4. cap. 22.

EXEMPLVM VI.

Flere ſolitus peccata ſua ab Angelo commendatur.

ERat in monaſterio virginũ quod Celludi vrbem cognominant vir de genere Scotorum Adamnanus nomine, ducens vitam in continentia & orationibus multum Deo deuotam, ita vt nihil vnquam cibi aut pot⁹ excepta die Dominica & quinta ſabbati acciperet, & ſæpè etiam noctes integras peruigil in oratione tranſigeret. Quæ quidem illi diſtrictio vitæ artioris primò ex neceſſitate emendandæ ſuæ prauitatis obuenerat; ſed procedente tempore neceſſitatem in cõſuetudinem verterat. Si quidem in adoleſcentia ſua ſceleris aliquid commiſerat, quod commiſſum dum ad cor ſuum rediit grauiſſimè exhorruit, & ſe puniendum pro illo à diſtricto iudice exhorruit. Accedens ergò ad ſacerdotem, à quo ſibi ſperabat ſalutis iter poſſe demõſtrari, confeſſus eſt reatum ſuum, petijtq; vt conſilium ſibi daret quo poſſet fugere à futura ira, qui audito eius commiſſo dixit: Grande vulnus, grandioris curam medelæ deſiderat. Et ideò ieiunijs, pſalmis & orationibus quantum vales inſiſte, quo præoccupando faciem Domini in confeſſione propitium eum inuenire poſſis. At ille quem nimius reæ conſcientiæ tenebat dolor, & internis peccatorum vinculis quibus grauabatur ocius deſiderabat abſolui. Adoleſcentior ſum inquit ætate & vegetus corpore, quicquid mihi impoſueris agendum dum ſaluus fiam in die Domini totum facile feram: etiamſi totam noctem ſtando in precibus peragere, ſi integram ſeptimanam iubeas abſtinẽdo tranſigere. Qui dixit: Multum eſt vt tota ſeptimana abſque alimento corporis perdures, ſed biduanum & triduanum ſat eſt obſeruare ieiunium. Hoc facito donec per me dictum tempus rediens ad me quid facere debeas, & quamdiu pœnitentiæ inſiſtere tibi plenius oſtendam. Quibus dictis & deſcripta illi menſura pœnitentiæ abiit ſacerdos, & ingruente cauſa ſubita ſeceſſit Hyberniam vnde originem duxerat, neque vltra ad eum iuxta ſuum condictum rediit. At ille memor præcepti eius ſimul & promiſſi ſui totum ſe lachrymis pœnitentiæ, vigilijs ſanctis, & continentiæ mancipauit, ita vt quinta ſolùm ſabbathi & Dominica ſicut prædiximus reficeret, cæteris ſeptimanæ diebus ieiunus permaneret. Cumque ſacerdotem ſuum Hyberniam ſeceſſiſſe ibique defunctum eſſe audiſſet: ſemper ex eo tempore iuxta condictum eius memoratum continentiæ modum obſeruabat, & quod cauſa timoris diuini ſemel ob reatũ compunctus cœperat, iam cauſa diuini amoris delectatus, præmijs indefeſſus agebat. Quod dum multo tempore ſedulus exequeretur, contigit eum die quadam de monaſterio illo egreſſum longius comitante ſecum vno de fratribus peracto itinere redire. Qui cum monaſterio propinquarent, & ædificia illius ſublimiter erecta aſpicerent, ſolutus eſt in lachrymis vir Dei & triſtitiam cordis vultu iudice prodebat, quod intuens comes quare faceret inquiſiuit. Ait ille: Cuncta hæc quæ cernis ædificia publica, & priuata in proximo eſt vt ignis abſumens in cinerem reuertat. Quod ille audiens mox vt intrauerat monaſterium matri congregationis vocabulo Ebbe curauit indicare. At illa merito turbata de tali præſagio vocauit ad ſe virum & diligentius rem, vel vnde hoc ipſe noſſet inquiſiuit. Qui ait: Nuper occupatus noctu vigilijs & pſalmis vidi aſtantem mihi quendam incogniti vultus, cuius præſentia cum eſſem exterritus, dixit mihi, ne timerem, & quaſi familiari me voce alloquens. Benefacis, inquit, qui tempore iſto nocturnæ quietis non ſomno indulgere, ſed vigilijs & orationibus inſiſtere maluiſti. At ego: Noui, inquam, multum mihi eſſe neceſſe vigilijs ſalutaribus inſiſtere, & pro meis reatibus ſedulo Dominum deprecari. Qui adiiciẽs, verum inquit dicis, quia & tibi & multis opus eſt peccata ſua bonis operibus redimere, & cum ceſſant à laboribus rerum tẽ-

poralium, tunc pro appetitu æternorum bonorum liberius laborare, ſed hoc tamen pauciſſimi faciunt. Si quidem modo hoc totum monaſterium ex ordine perluſtrãs ſingulorum caſas ac tectos inſpexi, & neminem ex omnibus præter te erga ſanitatem animæ ſuæ occupatum repperi, ſed & omnes prorſus viri & fœminæ aut ſomno torpent inerti, aut ad peccata vigilant, Nã & domunculæ quæ ad orandum, vel legendum erant factæ, nunc in comeſſationum & potationum, fabulationum & cæterarum illecebrarum cubilia ſunt conuerſæ. Virgines quoque Deo dicatæ contempta reuerentia ſuæ profeſſionis, quotienſcunque vacant, texendis ſubtilioribus indumentis operam dãt; quibus aut ſeipſas inuicem ſponſarum inſtar in periculum ſui ſtatus adornent, aut exteriorum virorum amicitiam comparent. Vnde merito loco huic & habitatoribus eius grauis de cœlo vindicta flãmis ſæuientibus præparata eſt. Dixit autem Abbatiſſa: Et quare nõ citius hoc compertum mihi reuelare voluiſti? Qui reſpondit: Propter reuerentiam tuam timui ne fortè nimium turbareris, & tamẽ hanc conſolationem habeas, quod in diebus tuis hæc plaga non ſuperueniet, qua diuulgata viſione aliquantulum loci accolæ paucis diebus timere, & ſeipſos inter miſſis facinoribus caſtigare cœperunt. Verum poſt obitum ipſius Abbatiſſæ redierunt ad priſtinas ſordes, imo ſceleratiora fecerunt. Et cum dicerẽt, pax & ſecuritas, ex templo præfatæ vltionis ſunt pęna mulctati. lib. 4. cap. 25.

EXEMPLVM VII.

Pœnitentiam mirabilem viſis pœnis inferni Drichelmus peregit.

ERat paterfamilias in regione Northãimbriorum religioſam vitam cum domo ſua gerens, qui infirmitate corporis tactus, & hac creſcente per dies ad extrema perductus primo tempore noctis defunctus eſt. Sed diluculo requieſcens ac repentè reſidens omnes qui corpori flentes aſſiderant, timore immenſo perculſos, in fugam vertit. Vxor tamen quę eum amplius amabat (quamuis multum tremens & pauida) remanſit: quam ille conſolatus, noli, inquit, timere: quia iã verè ſurrexi à morte qua tenebar, & apud homines ſum iterum viuere permiſſus. Non tamen ea mihi qua ante conſueueram conuerſatione, ſed multum diſſimili ex hoc tempore viuendum eſt. Statimq; ſurgens abijt ad villulæ oratorium, & vſque ad diem in oratione perſiſtens, mox omnem quam poſſederat ſubſtantiam in tres diuiſit portiones: è quibus vnam coniugi, alteram filijs tradidit, tertiam ſibi ipſe retentans ſtatim pauperibus diſtribuit, nec multo poſt ſeculi curis abſolutus ad monaſteriũ Mailros, quod tumidi fluminis circumfluxu maxima ex parte clauditur, peruenit acceptaque tonſura locũ ſecretæ manſionis quam præuiderat abbas intrauit, & ibi vſque ad diem mortis in tanta mentis & corporis contritione durauit, vt multa illum quę alios laterent, vel horrenda, vel deſideranda vidiſſe, etiam ſi lingua ſileret vita loqueretur. Narrauit enim hoc modo quod viderat, lucidus inquit, aſpectu, & clarus erat indumento qui me ducebat. Incedebat autẽ tacens, vt mihi videbatur, cõtra ortum ſolis ſolſtitialem. Cumque ambularemus deuenimus ad vallem multæ latitudinis & profunditatis, infinitæ autẽ longitudinis, quæ ad leuã nobis ſita vnum latus flammis feruentibus nimiũ terribile, alterum furenti grandine nimiũ omnia perflante, atq; vrẽte non minus intolerabile pręferebat. Vtrũque enim erat animabus hominum plenũ, quæ viciſſim hinc ac inde videbatur, quaſi tempeſtatis impetu iactari. Cum enim vim feruoris immenſi tolerare nõ poſſent, proſiliebant miſerè in medium frigoris infeſti, & cum neq; ibi quippiam requiei inuenire valerent, reſiliebant rurſus vrendæ in medium flammarum inextinguibilium. Cumq; infœlici viciſſitudine longè lateq; prout aſpicere poterã ſine vlla quietis interca pedine innumerabilis ſpirituum deformiũ multitudo torqueretur? cogitare cępi quod hic fortaſſe eſſet infernus, de cuius tormentis innumerabilibus ſæpius narrare audiui. Reſpondit cogitationi meæ ductor qui me præcedebat. Non hic infernus eſt ille quem putas. At cum me hoc ſpectaculo tam horrendo perterritũ paulatim in vlteriora produceret, uidi ſubitò ante nos obſcurari incipere loca & tenebris omnia repleri, quas cũ intraremus in tantũ denſatæ ſunt, ut nihil præter ipſas aſpice-

ſpicerem, excepta dumtaxat ſpecie, & veſte eius qui me ducebat. Et cum progrederemur ſola ſub nocte per vmbras, ecce ſubitò apparent ante nos crebri flammarum globi aſcendentes quaſi de puteo magno. Rurſumq; decidentes in eundem, quo cū perductus eſſem, repentè ductor meus diſparuit, ac me ſolum in medio tenebrarū & horrendæ viſionis reliquit. Et cum iidē ignium globi ſine intermiſſione, modo alta peterent, modo rurſus ad inferiora laberentur, cerno omnia quę aſcendebant veſtigia flammarum plena eſſe ſpiritibus hominum qui inſtar fauillarum cum fumo aſcēdentium nunc ad ſublimiora proijcerentur, nunc retractis ignium vaporibus relaberentur in profundū. Sed & fœtor intolerabilis cum iiſdem vaporibus ebulliēs omnia illa loca tenebrarum replēbat. Et cum diutius ibi pauidus conſiſterem vtpote incertus quid agerem, quo verterem greſſū, qui me finis maneret, audio ſubitò poſt tergo ſonitum immaniſſimi fletus ac miſerrimi, ſimul & cachinum crepitantem, quaſi vulgi indocti cantis hoſtibus inſultātis. Vt autem ſonitus idem clarior redditus ad me vſque peruenit conſidero turbam malignorum ſpirituum quæ quinque animas hominum merentes eiulanteſq; ipſa multum exultans, & cachinās medias illas trahebat in tenebras. E quib⁹ videlicet hominibus, vt dinoſcere poteram quidam erat attonſus vt clericus, quidam laicus, quædam fœmina: trahenteſq; eos maligni ſpiritus deſcenderunt in medium barathri illius ardentis. Factumque eſt vt dum longius ſubeuntibus eis fletū hominum & riſum dęmoniorum clarè diſcernere nequirem, ſonum tamen adhuc promiſcuum in auribus haberem. Interea aſcenderūt quidam ſpirituum obſcurorum de abyſſo illa flāmiuoma, & accurrentes circundederūt me, atq; oculis flāmmantibus, & de ore & naribus ignem putridum efflantes angebant: forcipibus quoque igneis, quas tenebant in manibus minitabantur me cōprehendere: nec tamen vllatenus me contingere, tametſi terrere præſumebant. Qui cum vndiq; verſum hoſtibus & cęcitate tenebrarū concluſus huc, illucq; oculos circumferrem, ſi fortè aliundè quid auxilij, quo ſaluarer, veniret, apparuit retro, via qua veneram quaſi fulgor ſtellæ micantis inter tenebras: qui paulatim creſcēs, & ad me ocius feſtinans, vt appropinquauit diſperſi ſunt & aufugerūt omnes qui me forcipibus quærebant rapere ſpiritus infeſti. Ille enim qui adueniens eos fugauit, erat ipſe qui ante me ducebat. Qui mox conuerſus ad dexterum iter quaſi contra ortū ſolis brumalem me ducere cœpit, nec mora exemptum tenebris inter auras me ſerenæ lucis eduxit. Cumq; in luce aperta me duceret, vidi ante nos murum permaximum, cuius neq; longitudini hinc vel inde, neq; altitudini vllus terminus videretur eſſe. Cępi autē mirari quare ad murum accederemus cum in eo nullam ianuā vel feneſtram, vel aſcenſum alicubi aſpicerē. Cum ergò veniſſemus ad murum, ſtatim neſcio quo ordine fuimus in ſummitate eius. Et ecce ibi campus erat latiſſimus & lætiſſimus, tanquam fragrantia vernantiū floſculorum plenus, vt omnem mox fœtorem tenebroſæ fornacis qui me peruaſerat effugaret admirandi huius ſuauitatis odoris. Tanta enim lux cuncta ea loca perfuderat, vt omni ſplendore diei ſiue ſolis meridiani radijs videretur eſſe præclarior. Erant quoque in hoc campo innumera albatorum conuenticula, ſedeſque plurimæ lætantium agminum. Cumque inter choros fęlicium incolarum medius me duceret, cogitare cœpi, quod hoc fortaſſe eſſet regnum cœlorum, de quo prædicare ſæpius audiui. Reſpondit autem ille cogitaui meo inquiens; Hoc non eſt regnum cœlorum quod autumas. Cumque procedentes tranſiſſemus & has manſiones beatorum ſpirituum, aſpicio ante nos multo maiorem luminis gratiam quam prius, in qua etiam vocem cantantium dulciſſimam audiui, ſed & odoris fragrantia miri tanta de loco effundebatur, vt is quem antea deguſtans quaſi maximum rebar iā permodicus eſſe mihi odor videretur, ſicut etiam lux illa campi florentis eximia in comparatione eius quæ nunc apparet lucis tenuiſſima prorſus videbatur ac parua. In cuius amœnitatem loci cum nos intraturos ſperarem, repentè ductor ſubſtitit, & greſſum retorquens ipſa me qua venimus via reduxit. Cumque reuerſi perueniremus ad manſiones illas lætas ſpiritium candidatorum dixit mihi. Scis omnia quæ ſint iſta quæ vidiſti? Reſpon-

ſpondi ego: Nō. Et ait: Vallis illa quam aſpexiſti flammis & frigoribus horrendam rigidis, ipſe eſt locus in quo examinandæ & caſtigandæ ſunt animæ eorum, qui differentes confiteri & emendare ſcelera ſua quæ fecerunt, in ipſo tamen mortis articulo ad pœnitentiam confugiunt, & ſic de corpore exeunt. Qui tamen per confeſſionem, pœnitentiam, & firmum propoſitum emendandi in morte habuerunt, omnes in die iudicij ad regnum cœlorum perueniunt. Multæ enim preces viuentium, & eleemoſynæ, & ieiunia, & maximè celebratio miſſarum, vt etiam ante diem iudicij liberentur adiuuant. Porrò puteus ille flammiuomus ac putridus quem vidiſti, ipſum eſt os gehennæ: in quo qui ſemel inciderit, nunquam inde liberabitur in æuum. Locus iſte florifer in quo pulcherrimam hanc iuuentutem iocundari ac fulgere cōſpicis, ipſe eſt in quo recipiuntur animæ eorum, quæ in bonis quidem operibus de corpore exeunt, non ſunt tamen perfectionis tantæ, vt in regnum cœlorum ſtatim mereantur introduci. Qui tamen omnes in die iudicij ad viſionē Chriſti, & ad gaudia cœleſtis regni intrabunt. Nam quicunque in omni verbo, & opere, & cogitatione perfecti ſunt, mox de corpore egreſſi ad regnum cœleſte perueniunt. Ad cuius vicina pertinet locus iſte, vbi ſonum cantilenæ dulcis cum odore ſuauitatis ac lucis ſplendore audiſti. Tu autem quia nunc ad corpus reuerti, & rurſum inter homines viuere debes, ſi actus tuos curioſius diſcutere & mores, ſermoneſque tuos in rectitudine ac ſimplicitate ſeruare ſtudueris, accipies & ipſe poſt mortem locum māſionis inter hæc quæ cernis agmina lætabunda ſpirituum beatorum. Namque ego cum ad tempus abſceſſiſſem à te ad hoc feci, vt quid de te fieri deberet agnoſcerem. Hæc mihi cum dixiſſet, multum deteſtatus ſum reuerti ad corpus, delectatus nimirum ſuauitate ac decore illius, quem intuebar ſimul & conſortio eorum, quos in illo loco videbam, nec tamē aliquid ductorem meum rogare audebam, ſed interim neſcio quo ordine repentè me inter homines viuere cerno. Hæc & alia quæ viderat idem vir Domini non omnibus paſſim deſidioſis ac vitæ ſuę incurioſis referre volebat, ſed illis ſolummodò, qui vel tormentorum metu perterriti, vel ſpe gaudiorum perennium delectati, profectum pietatis ex eius verbis haurire volebant. Narrauit etiam viſiones ſuas regi Aldfrido vndecumque doctiſſimo, & tam libenter, tamque ſtudioſè ab illo auditus eſt, vt eius rogatu monaſterio Mailros inductus ac monicha ſit tonſura coronatus, atque ad eum audiendum ſæpiſſimè cum illas in partes deueniſſet accedere. Accepit autem in eodem monaſterio locum manſionis ſecretiorem, vbi liberius continuis in orationibus famulatui ſui conditoris vacaret. Et quia locus ille ſupra ripā fluminis erat ſitus, ſolebat hoc crebro ob magnum affectum caſtigandi corporis ingredi, ac ſæpius in eo ſupermeantibus vndis immergi. Sicq; ibidem quamdiu ſuſtinere poſſe videbatur, pſalmis & precibus inſiſtere, fixuſque manere aſcendente aqua fluminis vſque ad lumbos, aliquando vſque ad collum, atque inde egrediens ad terram. Nunquam ipſa veſtimenta vda atque algida deponere curabat, donec ex ſuo corpore caleſierent & ſiccarentur. Cumque tempore hyemali defluentibus circa eum ſemifractarum cruſtis glacierum, quas & ipſe aliquando contriuerat, quo haberet locum ſtandi, ſiue immergi in fluuio, dicerentq; qui videbant, mirum frater Drichelmæ (hoc enim viro nomen erat) quod tantam frigoris aſperitatem vlla ratione tolerare preuales. Reſpondit ille ſimpliciter. (Erat enim homo ſimplicis ingenij ac moderatæ naturæ) frigidiora ego vidi. Et cum dicerent: Mirum quod tam auſteram tenere continentiam vales. Reſpondit: Auſteriora ego vidi: Sicque vſque ad diem vocationis ſuæ, infatigabili cœleſtium bonorum deſiderio corpus ſenile inter quotidiana ieiunia domabat, multorumque & verbo, & conuerſationi ſaluti profuit. lib. 5. c. 13.

EXEMPLVM VIII.

Confeſſionem protrahens miles à dęmone percutitur, & deſperans defungitur.

AT contra fuit quidam in prouincia Merciorum, cuius viſiones ac verba, nec non & conuerſatio plurimis, ſed non ſibimet ipſi profuit. Fuit enim quidam vir temporibus Conradi, qui poſt Edilredum re-

regnauit in laico habitu atque officio mi-litari poſitus, quantum pro induſtria exte-riori, regi placens, tantum pro interna ſui-met negligentia diſplicens. Admonebat er-gò illum ſedulè rex, vt confiteretur, & emendaret ac relinqueret ſcelera, priuſ-quam ſubito mortis ſuperuentu tempus omne pœnitendi & emendandi perderet. Verú ille frequenter licet admonitus ſper-nebat verba ſalutis, ſeſeque tempore ſe-quẽti pœnitentiam acturum promittebat. Hęc inter, tactus infirmitate decidit in le-ctum, atq; acri cœpit dolore torqueri. Ad quem ingreſſus rex (diligebat enim eum multum) hortabatur vt vel tunc antequã moreretur pœnitentiam ageret commiſ-ſorum: At ille reſpondit non ſe tunc velle confiteri peccata ſua, ſed cum ab infirmi-tate reſurgeret, ne fortè exprobrarent ſibi conſodales quod timore mortis faceret eà quæ ſoſpes facere nolebat, fortiter quidẽ vt ſibi videbatur locut⁹, ſed miſerabiliter (vt pòſt patuit) dæmoniaca fraude ſedu-ctus eſt. Cumq; morbo ingraueſcente de-nuò ad eum viſitandum, ac docendum rex intraret, clamauit ſtatim miſerabili voce: Quid vis modo? quid huc veniſti? Non mi-hi aliquid vtilitatis aut ſalutis potes vltra conferre. At ille inquit: Noli ita loqui, vi-de vt ſapias ſanum, non inquit inſanio, ſed peſſimam conſcientiam mihi certus præ oculis habeo. Et quid (inquit) hoc eſt? Pau-lo ante (inquit) intrauerunt domum hanc duo pulcherrimi iuuenes, & reſederũt cir-ca me, vnus ad caput, & vnus ad pedes, prò-tulitque vnus libellum perpulchrum, ſed vehementer modicum, ac mihi legendum dedit, in quo omnia quæ vnquam bona fe-cerim intuens ſcripta reperi, & hæc nimiũ erant pauca & modica. Receperunt codi-cem, neque aliquid mihi dixerunt: Tunc multitudo ſubitò ſuperuenit malignorũ, & horridorum vultu ſpirituum, domum-que hanc mox, & exterius obſedit, & intus maxima ex parte reſidens impleuit. Tunc ille qui & obſcuritate tenebroſæ faciei & primatu ſedis maior eſſe videbatur eorũ, proferens codicem horrendæ viſionis & magnitudinis enormis, & ponderis penè importabilis iuſſit vni ex ſatellitibus ſuis mihi ad legendum deferri. Quem cum le-giſſem omnia ſcelera, non ſolum quæ ope-re vel verbo, ſed etiam quæ tenuiſſima co-gitatione peccaui, manifeſtiſſimè in eo te-tris eſſe litteris ſcripta. Dicebatque ad il-los qui mihi aſſederant viros albatos, & præclaros. Quid hic ſedetis ſcientes certiſ-ſimè, quia noſter eſt iſte. Reſponderunt: Verum dicitis. Accipite, & in cumulum damnationis veſtræ ducite. Quo dicto, ſta-tim diſparuerunt. Surgentes verò nequiſ-ſimi ſpiritus, habentes in manibus candẽs ferrum, percuſſerunt me, vnus in capite, & alius in pede, qui videlicet in magno tor-mento irrepunt interiora corporis mei. Moxque vt ad ſe inuicem perueniunt mo-riar, & paratis ad rapiendum dæmonibus in inferni clauſtra pertrahar. Sicque loque-batur miſer deſperans, & non multo poſt defunctus, pœnitentiam quam ad breue tẽ-pus cum fructu veniæ facere ſuperſedit: in æternum ſine fructu pœnis ſubditus facit. De quo conſtat, quia ſicut Papa Gregorius de quibuſdam ait, non pro ſe iſta cui non profuere, ſed pro alijs, videlicet qui eius interitum cognoſcentes, differre tempus pœnitentiæ dum vacat timerent, ne im-prouiſo tandem mortis articulo præuen-ti, impœnitentes perirent. Quia autem co-dices diuerſos per bonos ſiue malos ſpiri-tus ſibi vidit offerri, ob id ſuperna diſpen-ſatione factũ eſt, vt meminerimus facta & cogitationes noſtras, nón in ventũ deflue-re, ſed ad examen ſummi iudicis cuncta ſeruari, & ſiue per amicos bonos Angelos in fine nobis oſtendenda, ſiue per hoſtes. Quia verò prius candidum codicem pro-tulerunt Angeli, deinde atrum dæmones, illi paruum, iſti enormem, animaduerten-dum eſt, quod in prima ætate bona aliqua fecit, quæ tamen vniuerſa prauè agendo iuuenis obnubilauit. lib. 5. cap. 14.

EXEMPLVM IX.

Conuerſionem differens faber ferrarius in-fernum vidit apertum.

NOui etiam fratrem quendam (quem vtinam non nouiſſem cuius nomen etiam ſi hoc aliquid prodeſſet, dicere poſ-ſum) poſitum in monaſterio nobili, quam-uis vita ignobili, ſed ipſum ignobiliter vi-uentem. Corripiebatur quidem ſedulè à fratribus ac maioribus loci, atque ad caſti-gatiorem vitam conuerti admonebatur, &

quamuis eos audire noluiſſet, tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob neceſſitatem operum ipſius exteriorum. (Erat enim fabrili arte ſingularis) ſeruiebat autem multum ebrietati, & cæteris vitæ remiſſioris illecebris, magiſque in officina ſua die noctuque reſidere, quam ad pſallendum atque orandum in Eccleſia, audiendumque cum fratribus verbum vitæ concurrere cõſueuerat. Vnde accidit illi quod ſolet dicere quidam. Quia qui non vult Eccleſię ianuam ſponte humiliatus ingredi, neceſſe habet ianuam inferni non ſponte damnatus introduci. Percuſſus enim languore atque ad extrema perductus, vocauit fratres, & multum mœrens ac damnato ſimilis cœpit narrare, quia videret inferos apertos, & ſathan demerſum in profundis tartari: Caipham, quoque cum cęteris qui occiderunt dominum iuxta eum flammis vltricibus traditum. In quorum vicino, inquit, heu miſero mihi locum conſpicio æternæ perditionis eſſe præparatũ. Audientes hæc fratres cœperunt diligenter exhortari, vt vel tunc poſitus adhuc in corpore pœnitentiam ageret. Reſpondit ille deſperans. Non eſt mihi tempus mutandi vitam, cum ipſe viderim iudicium meum iam eſſe completum. Talia dicens, ſine viatico ſalutis obijt, & corpus eius in vltimis eſt monaſterij locis humatum, neque aliqui pro eo miſſas facere, vel pſalmos cantare, vel ſaltem orare præſumebant. O quam grandi diſtãtia, diuiſit Deus lucem & tenebras. Beatus protomartyr Stephanus paſſurus mortem pro veritate, vidit cœlos apertos, vidit gloriam Dei Ieſum ſtantẽ à dextris Dei, & vbi erat futurus ipſe poſt mortem, ibi oculos mentis ante mortem, quo letior occumberet miſit. At contra, faber iſte tenebroſæ mentis & actionis, imminente morte vidit tartara, vidit damnationem diaboli & ſequacium eius. Vidit etiam ſuum infœlix inter tales carcerem, quo miſerabilius ipſe deſperata ſalute periret, ſed viuentibus qui hæc cognouiſſent, cauſam ſalutis ſua perditione relinqueret. Factum eſt hoc nuper in prouincia Berniciorum, ac longè, lateque diffamatum multos ad agendam & non differendam ſcelerum ſuorum pœnitudinem prouocauit. Quod utinam ex hac etiam noſtrarum lectione litterarum fiat. lib. 5. cap. 15.

EX GESTIS VIRORVM ILLVSTRIVM Ordinis Ciſtercienſis, & antiquis monumentis, atque arcanis ſchædis variorum monaſteriorum eiuſdem ordinis.

EXEMPLVM X.

Obedientia fratris ſtatuta ordinis ſerupuloſe ſeruantis, micæ in margaritas commutantur.

CANON, id eſt, regula erat monaſterij, quatenus fratribus ad menſam ſedentibus refectione peracta colligerent micas, quę de fragmentis panum deciderẽt, ne in hoc negligentiæ rei corãm Deo inuenirentur. Accidit autem quadam die, vt unus ex fratribus conſcientiæ ſuæ non incurioſus ſeruator, cum cæteris ad menſam reſidens refectione peracta, micas ſecundum conſuetudinem collectas replicatis in uolam digitis clauſas teneret, atque cum multa cordis dulcedine lectioni intẽderet, ſed priuſquam eas ſumeret repentè ad nutum prioris, lector lectionem finiuit. Frater autem in ſeipſo reuerſus obſtupuit, negligentiæque ſuę reatum non ſine magno timore ac pauore recognouit, quid tamen ageret, nec reijcere eas, nec ſumere iam licebat, nimirum utrobique periculo præuaricationis occurrente. Itaque clauſa manu tenet, cogitans hanc negligentiæ culpam non niſi per confeſſionis & pœnitentiæ remedii aboleri poſſe. Dictis uerò gratijs ſigno cõfeſſionis facto, priorem in partem trahit, & cadens in faciem ueniam petit, cũ multa cordis ſimplicitate negligentiam ſuam manifeſtans. Priore autem culpam eius ſicut dignum erat corripiente, & quid de micis feciſſet inquirente: Ecce (inquit)

Domine, hic in manu mea ſunt. Cumque prior præciperet vt eas oſtenderet, ille exerto brachio manum aperuit, & ecce in uola ipſius, pro micis inuentæ ſunt precioſiſſimæ margaritæ. Sed quid putamus, qua re omnipotens Deus, tam glorioſum miraculum, & ſicut uidebatur minus neceſſarium in rebus quoque minimis facere uoluit? Vtique propterea, ut palam cunctis innoteſceret quantum ſibi placeant fratres in congregatione ſpiritu feruentes, qui non ſolum maiora, ſed etiam minima mandata propter timorem ipſius cum ſollicitudine cuſtodiunt. Ioannes d'Aſſignies in Conclaui gallico rerum notabilium ordinis Ciſtercienſis. cap. 7.

EXEMPLVM XI.

Orationes ſolitas prò defuncta matre nō exoluens beatus Bernardus à Domino proclamatur.

PVer domini Bernardus Clareuallenſis Eccleſiæ poſtmodum primus futurus abbas, cum apud Ciſtercium adhuc nouitius eſſet, ſolitus erat diebus ſingulis pro anima matris ſuæ, ſeptem pœnitentiales pſalmos in ſilentio dicere. Die uerò quadam cum ſupradictos pſalmos poſt completorium inchoaſſet, omiſit eos per obliuionem, neſcio an per ſomnolentiam. Antequam autem perdixiſſet ueniens ad ſtratum ſuum, quiete ſoporifera membra refecir, & ſolitam refectionem parenti plenè non impendit. Abbas uerò Stephanus cognita per ſpiritum negligentia, die poſtera conuenit eum, dicens: Frater Bernarde, ubi iam quæſo illos pſalmos tuos heſterna die dimiſiſti, aut cui eos commendaſti? quod audiens adoleſcens vt erat verecundus & timoratus, erubuit: & cœpit intra ſe mirando cogitare, dicens: Domine Deus, quo modo palam factum eſt verbum iſtud de quo mihi ſolus conſcius eram? Et intelligens à viro ſpiritali, ſe eſſe deprehenſum procidit ad pedes eius negligentiam confitens, & indulgentiam petens, qua facilè impetrata, curauit deinceps in huiuſmodi tam priuatis quam publicis obſeruationibus ſollicitior inueniri, & quæ conſulta ratione ſeruanda propoſuiſſet non facilè tranſgredi. F. Ioannes d'Aſſignies Religioſus Cambronenſis in conclaui gallico rerum notabilium ordinis Ciſtercienſis cap. 16.

EXEMPLVM XII.

Sollicitudinem ſuam proijciens in Dominum abbas Stephanus de neceſſarijs conuentui ſufficientiſſimè meruit prouideri.

QVodam tempore cum domus Ciſtercienſis in magna fuiſſet paupertate conſtituta, venerabilis abbas Stephanus vocauit vnum ex fratribus ſuis, & loquens ad eum in ſpiritu Dei, dixit: Vides chariſſime frater, quia magna coarctati ſumus paupertate, & propè eſt vt fratres noſtri fame, & frigore cæteriſque moleſtijs periclitentur, niſi eis concitè ſubueniatur. Vade ergò ad nundines Vercelliaci, quæ proximè inſtant, & compares ibi quadrigas tres, & earum ſingulis trinos equos fortes, quibus maximè indigemus ad onera noſtra comportanda. Cumque quadrigas illas pannis & alimentis alijſque rebus neceſſarijs oneraueris, adduces eos tecum, cum gaudio & proſperitate reuerteris ad nos. Reſpondens autem frater dixit: Paratus ſum, domine pater vt tuis iuſſionibus obſequar, ſi præcium dederis ad illa ſubſidia comparanda. Cui venerandus abbas, in paupertate ſua de miſericordia Dei magnificè præſumens, reſpondit. Verè frater ſcias quia cum ſollicitus, & anxius quærerem vnde neceſſitatibus fratrum noſtrorum ſubuenirem, tres tantum denarij in tota domo iſta reperti ſunt, hos ſi volueris tolle, reliqua verò quæcunque defuerint, tibi Domini noſtri Ieſu Chriſti gratia pro uidebit. Securus itaque vade, quia mittet Angelum ſuum tecum, & proſperum faciet iter tuum. Profectus itaque frater, cū Vercelliacum peruenisset, à quodam viro fideli, & timorato hoſpitio ſuſceptus eſt. Qui dum itineris eius cauſas & fratrum indigentias agnouiſſet, abijt in inſtanti ad quendam locupletiſſimum hominem finitimum ſuum, qui deſperate languens ac pene iam moriens, facultates ſuas pauperibus erogabat. Cumque Ciſtercienſium monachorum (quorum iā in partibus illis ſanctitas celebris habebatur) eidē infirmo penuriam indicaſſet; vocatus eſt ad domum

eius prædictus frater, tantamque pecuniæ ſummam in eleemoſyna ab ipſo moriente recepit, vt cuncta quæ ei iniunxerat abbas, ſufficienter ex ea compararet. Acceptis itaque tribus rhedis, cum nouem quadrigarijs equis onerauit atque ornauit eas cunctis quæ fratrum vſibus opportuna eſſe cognouit, & ita qui vacuus venerat, ſecundũ prophetiam abbatis, plenus & gaudens ad ſuos remeauit. Cumque Ciſtercio appropinquaret, nuntium miſit, qui abbati ſignificaret eius aduentum, pariter & prouentum. Quo audito venerabilis pater exultauit in Domino vehementer, & conuocatis in vnum fratribus, ait: Deus miſerationũ Dominus: Deus miſerationum liberè & liberaliter egit. Verè liberaliter, verè eleganter egiſti nobiſcum Domine procurator & paſtor noſter, aperiens manum tuã, & implens benedictione tua penuriam noſtram. Tunc ordinata proceſſione occurrerunt obuiam fratri vſque ad portam, ita vt ipſe abbas præcederet indutus veſtibus ſacris cum paſtorali virga, miniſtris præcedentibus eum cum cruce, & aqua benedicta. Exceperunt ergò ſolemniter, & multa gratiarum actione eleemoſynam illã, non vt ab homine præſtitam, ſed tanquam cœlitus miſſam benedictionem à Domino, & benedictionem à Deo ſalutari ſuo. Ab illo ergò die, & deinceps, ſicut in illa domo largiente Domino, ſpiritualia ſemper abundant, ita etiam non defuerunt tẽporalia bona, quamuis iuxta ordinis inſtituta parcitas in omnibus obſeruetur. Idem ibidem cap. 17.

EXEMRLVM XIII.

Prælationis ſtatum Faſtradus abbas fugiẽs à virgine Maria informatur, & veſtium humilitate delectatur.

FAſtradus quõdam Ciſtercienſis abbas, eximiæ ſanctitatis, nobilis quidem genere, ſed nobilior morum elegantia fuit, qui liberalibus ſtudijs nõn mediocriter initiatus, ſacris tamen litteris ardentiori deſiderio ſemper inhæſit, ita vt cum poſtmodum ſapientia & ætate proficeret, eas præ oculis & manibus inceſſanter haberet, & ne ad menſam quidem, ſine lectione diuina diſcumbere vellet, quod non modo faciebat in propria domo, verumetiam in ſcholis peregrinando. Hic cum eſſet abbas Catbaenſis decedente piæ memoriæ domino Roberto, qui beato Bernardo ſucceſſerat, electus eſt ad regimen Clareuallis: ad quam tamen electionem venire diſſimulauit, quamuis ex nomine vocaretur, timens vtique ne hoc ſibi accideret, quod ſemper accidere verebatur. Veruntamen antequam legati Clareuallenſes ad eum requirendum peruenire potuiſſent, garrula fama præuolante cognouit, quia in eius perſonam, omnes vnanimiter conueniſſent. Hoc itaque rumore turbatus & anxius fugam arripuit, veniensque ad domũ vallis ſancti Petri (quod eſt monaſterium Carthuſienſis ordinis) per dies aliquot ibidem latuit: vbi cum die noctuque in oratione perſiſteret, factus eſt in mentis exceſſu. Et ecce apparuit ei in magna gloria virgo puerpera Domina Angelorum, portãs in manibus regem gloriæ paruulum ſuum Ieſum; quam cum vidiſſet, procidit ad pedes eius, obſecrans vt ſui miſereretur. Cui beata virgo reſpondit: Quid turbaris, ò homo? Et imponens in vlnas ipſius velut alteri Simeoni nobilem illam ſarcinam quam geſtabat, ait: Accipe filium meum, & ſerua mihi illum. Quo facto ſublata eſt viſio ab oculis eius, & rediens ad ſeipſum intellexit, quoniam à Domino egreſſus eſt ſermo, & quia verè filij Dei & membra Chriſti eius prouidentiæ committebantur. Hac igitur tam læta viſione præmonitus, iam non eſt auſus vltra recalcitrare, ne videretur admonitioni Dei velle reſiſtere. Suſcepto autem tam inſignis cœnobij regimine, quam diſcretum quam ſollicitum quãque benignillimum paſtorem exhibuit ſe, non eſt noſtræ ſimplicitatis exponere. Nã quemadmodum alios præcellebat officio dignitatis: ita etiam præcellebat religionis exemplo, & merito ſanctitatis. Caſtus, pius, humilis, manſuetus, atque modeſtus ſuper omnes quos in diebus meis, vidiſſe me memini. Parſimoniam vero (vt ait ille Seuerus de beato Martino) non eſt neceſſe laudare in eo, cum adhuc in ſeculo poſitus, ita frugaliter vixerit, vt non ſcholaſticus, ſed monachus putaretur. Nam ſicut ipſe quibuſdã intimis ſuis ſecreto innuit, biennio ante conuerſionem ſuam, licet ætate nondum adultus, ita abſtinentiæ operam

dedit

dedit, vt nunquam voluerit pane ſaltem & aqua ſaturari, caruium autem edulium quamuis in ipſo tempore penè vſque ad mortē ægrotaſſet, nunquā ſumere adquieuit. Iam verò monachus factus, quam ſobriè viuendo, imo quam rigidè abſtinendo, corpus in ſeruitutem redigerit, ſuperſedeo dicere, quia (vt verum fatear) vehementior extitit in hac parte. Satis etenim illum ſuper huiuſmodi notaui, quippe qui pluribus annis eidem in menſa ſua miniſtraui. Nam cum in ſeipſo vitia carnis ſuæ ſine miſeratione perſequeretur, ipſi quoque miſeræ carni cui naturaliter inſunt, minus quàm oportebat compati videbatur. Cæterum in exteriori habitu & cultu, pro officij ſui dignitate quam humilis & quam tēperans extiterit, hoc vno quod dicturus ſum facilè aduertere erit. Quadam ſiquidem die, veſtiarius monachus in lectulo illius cucullam (neſcio an tunicā) qua ipſum indui vellet ſolitò meliorem appoſuit. Increpauit eum pater, audiente me dixit. Quid eſt dilecte mi frater, quod facere cupis, vt à communitate fratrū noſtrorum me ſepares, & notabili habitu decolores? An quia abbatis nomine cenſeo, propterea monachus eſſe non debeo? Nunquid idcirco miniſter & ſeruus cōſtitutus ſum aliorum, vt lautioribus epulis debeā ſaginari & cultioribus veſtibus ornari? ſi ergò me diligis, ſi pacem meam quæris, & præceptis meis obedire non deſpicis, precor atque præcipio, ne id amplius facere velis, nam cum ego ſim omniū minimus, & apud Deum indignus, magnum mihi eſt, ſi communi omnium victu, atque veſtitu fuero honoratus. Ex quo enim aſſumptus ſum ad regimen animarum, vnum eſt quod præ cæteris timui, & ſemper timeò, ne occaſione huius adminiſtrationis, pauperem vitam quam profeſſus ſum deſerā, & monachi præmium perdam, ſed quia eius ſanctiſſima vita diutius frui digni nō fuimus, præciſa eſt velut à texente dum adhuc ordiretur. Ipſe verò conſummatus in breui, expleuit tempora multa, placita enim Deo erat anima eius, & angelico conſortio digna. De cuius fœlici tranſitu, mox futuro, cuidam de ſenioribus Clareuallis, videlicet beatæ memoriæ Petro Tholoſano (dē quo in ſequētibus aliqua dicemus) facta eſt huiuſmodi reuelatio. In eodem Conclaui cap. 30. ex antiquis Scædis Combronenſis Monaſterij & libro qui dicitur exordium ordinis Ciſtercienſis.

EXEMPLVM XIIII.

Conuertitur Alexander per piſcem à beato Bernardo benedictum.

Apud Coloniam Agrippinam (quæ eſt inſignis metropolis Germaniæ) fuit magiſter quidam Alexander nomine, canonicus, doctorq; famoſiſſimus in eadem vrbe. Accidit autem vt Dei famulus, beatus Bernardus Clareuallis abbas, iubente ſancto Eugenio Papa, Germaniam ingrederetur, Hieroſolymitanum iter Domino Conrado Imperatori, & populo terrę prędicaturus. Cumque ibidem ſignis & virtutibus innumeris coruſcaret, videns Imperator mirabilia magna, quæ Dominus per eum oſtendebat, compunctus corde, crucis ſignum de manu illius accepit, Hieroſolymam profecturus. Nec diſtulit hoc idem facere, hominum infinita multitudo, ita vt incredibili fidei ardore ſuccenſi, fimbrias de veſtimentis famuli Dei, qui propter hoc ipſum noua frequenter accipere cogebatur, vndique certatim diriperent, ſeque infœlices arbitrabantur, quicunque de indumentis eius, cruces habere non mererentur. Multi quoque ex eis nobiles & ſapientes viri, per manum illius ſeſe Domino reddiderunt, qui in Clareuallem ab eo deducti, & monachi facti, maximum deinceps in Eccleſia Dei fructum Deo attulerunt. E quibus etiam erat vnus, ſupra memoratus vir nobilis Alexander, qui eo tēpore iuuenis & ſecularis ſcientiæ typo turgens, diuitiarum quoque & tranſitorij honoris infulis adornatus, nihil minus quam conuerſionem cogitabat, ſed Deus qui comprehendit ſapientes in aſtutia, mirabili hoc ordine (ſicut ſequentia declarabunt) adimpleuit. Cum enim beatiſſimus pater Bernardus, ipſum de conuerſione monuiſſet, ille ſeculari ſcientia vel opulentia tumens, reſpondit ſe ad præſens nil minus cogitare, vel velle quam habitum ſumere monachalem. Ea ſequenti igitur nocte cum membra ſopori dediſſet, apparuit ei in viſione, idem homo Dei, erigens eum de grabato, in quo grauiter languens iacere

re videbatur, ac reſtituens ſanitati. Deinde tulit habitum ſuum, quo erat ipſe indutus, ex quo contexit Alexandrum. Qui cũ eundem habitum ſemel, & ſecundo reiectum ab humeris indignãter repuliſſet, tertia tandem vice collo eius iniectum & corpori violenter aſtrictum, compulſus eſt retinere. Deinde pater ſanctus baculum quẽ manu tenebat, ipſius manui tradens, futuræ prælationis gratiam denotauit, & ita abire præcepit. Euigilans autem Alexander, nihil adhuc pro huiuſmodi reuelatione molleſcere potuit, ſed in eadem animi duritia perſiſtebat. Eadem verò die cum il le beatiſſimus abbas, ad menſam recumberet, oblatus eſt ei piſcis (qui Parca nominatur) vt ex eo reficeretur, quo viſo vir Dei erectis in cœlum oculis ſuper eundem piſcem diutius orauit, & benedicens illum præfato Alexandro pro pitantia tranſmiſit, non tam cupiens corpus eius quod periturum, & mortale eſt piſce illo cibare, quam animam quæ immortalis eſt, & in perpetuum victura, ſua oratione conuertere. Quem cum ille guſtare inciperet ad primum ilico morſum, meruit in ſemetipſo fideliter experiri quãtę virtutis eſſet oratio famuli & ſeruitoris Dei. Nam repentè mutatus in alterum virum, compunctus eſt valde, & cœpit vbertim ſuper eundem piſcem lachrymas fundere. Mirabatur verò ſeipſum, neſciens quid haberet, vel cur fleret. Tandem recordatus viſionem, quam nocte præterita viderat, intellexit à Domino gratuita eius miſeratione ſe eſſe præuentum: vnde ſupernæ vocationi, ex intimo cordis gratias agens beato Dei famulo incõtinenti ſe reddidit, à quo benignè ſuſceptus, & in Clareualle monachus factus, & deinde brandis ſiluæ paſtor effectus, adeo feruenter in ſanctitate vitæ profecit, vt poſtmodum fieret Ciſtercienſis cœnobij abbas, ac totius ordinis pater vniuerſalis. Hæc nos ſicut ab eodem Dei famulo Alexandro audiuimus, fideli relatione depromſimus. eodem Concla ui rerum notabilium ord. Ciſterc. cap. 32. ex eodem lib. qui dicitur exordium ord. Ciſterc.

EXEMPLVM XVI.

Conuerſionis propoſitum relinquens Ioannes Valentiæ Epiſcopus penè fuiſſet de libro vitæ deletus.

VIr vitę venerabilis Ioannes Eiſcopus, qui de ordine Ciſtercienſi aſſumptus Valentiam, ſatis ſtrenuè rexit Eccleſiam. Dum adhuc eſſet ſecularis, propoſuit in animo ſuo vanitatem ſeculi abijcere, & habitu religionis accepto ſeruire Domino, in ordine & in domo Ciſtercienſi. Cumq; hoc quod ſalubriter propoſuerat per negligentiam differret, cœpit paulatim in mente ipſius feruor ille bonæ intentionis tepeſcere. Interim verò profectus eſt ad ſanctum Iacobum orationis gratia. Qui cùm ab illa peregrinatione, regreſſus fuiſſet in domũ ſuam, eadem nocte apparuit ei per viſionem Dominus Ieſus Chriſtus cum beatis Apoſtolis ſuis, Petro & Iacobo. Porro beatus Iacobus habebat librũ quen dam pulcherrimum, quem & apertum coram Domino tenebat, in quo eiuſdem nomen clerici erat conſcriptum. Et ait Dominus ad ſanctum Petrum: Dele nomen eius de libro meo, quoniam reſiliuit à propoſito ſuo. Accedens autem beatus Iacobus ad Dominum, ait: Obſecro Domine, parce illi, quia peregrinus meus eſt, iamque ſeipſum corrigere feſtinabit. Cumque prædictus clericus pauens & tremẽs hoc ipſum affirmando promitteret, Dominus ait: Et quis me inde ſecurum faciet? Reſpondit beatus Iacobus: Domine, ego fideiuſſor illius ſum. Euigilans autem idem clericus, dum ſecum iſta miraretur, iterum mox obdormiens vidit eandem viſionem. Cumq; beatus Petrus ſupra dictum librum teneret apertum coram Domino, in loco vbi fuerat nomen clerici exaratum, apparuit huiuſmodi inſcriptio: Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Tranſacta verò viſione, expergefactus & gratiã Dei vocantem ſe, toto animo ſecurus relictis vniuerſis mundi vanitatibus, ad domũ Ciſtercienſem feſtinanter acceſſit, ibique probatus & fidelis inuentus, monachicum habitum ſuſcepit. In qua etiam domo religione, & ſapientia proficiens, factus eſt poſtmodum abbas Boneuallis. Inde verò aſſumptus eſt etiam ad Epiſcopatum Valentiæ

lentiæ urbis, quem per annos plurimos ſtrenuè regens, multas ibidem aduerſitates pro defenſione iuſtitiæ tolerauit. Attēdant quæſo iſtud, qui boni aliquid facere proponunt, & ad effectũ producere negligunt, qui nullo ſe reatũ conſtringi putant ſi bonum quod facere propoſuerunt non ſoluant, dummodo non voueant, cum maniſeſtè beatus Gregorius doceat, quia ſi quis in minori bono conſtitutus, mai' aliquod bonum facere proponat, iam ſibi minus illud bonum illicitum fecit. Et ſi non ſoluat, quod propoſuit, quamuis in oculis hominum in minori bono ſtare videatur: iam tamen in oculis omnia cernẽtis Dei, à maiori bono cecidit, qui non ſolum operum, verumetiam cogitationum & intentionum cordis iudex venturus eſt. Certè iſte ſeruus Dei, de quo loquimur nullum votum feciſſe ſcitur, ſed tamen quod ſimpliciter propoſuerat per negligentiam diſtuliſſe, ei tamen ſubtiliſſimus ille ſeruator cordium hoc ita penſauit vt eum de libro vitæ delere præcepiſſet, niſi bonum quod mente conceperat, quam totius effectui mandare curaſſet. eodem conclaui cap. 33. ex libro qui dicitur exordium ſeu narratio ord. Ciſterc.

EXEMPLVM XVI.

Miſſis fratrum, quidam cõuerſus Clareuallenſis à dæmonum ſupplicijs liberatur.

DEfunctus eſt quadam vice conuerſus quidam Clareualle. Cumque concurrentibus fratribus commendationis officium ex more fieret, monachus quidam ſenior magnæ religionis vir, audiuit turbas dæmonum, per centurias ſuas incedentium, cum magni ſtrepitus vociferatione clamare, & dicere: Eia modo benè, eia modo benè: ſolummodo de hac mala valle, vnam animam in noſtræ ſortis partem aquiſiuimus. Cum verò idem ſenior qui hæc audierat, per noctis quietem, ſopori membra dediſſet, frater defunctus, ei in viſu apparuit triſti & lugubri vultu, dicens ad eũ: Quia audiſti heri dæmones de meis ſupplicijs exultantes veni & vide, quam terribili tormento, Dei omnipotentis iuſto iudicio traditus ſum. Et duxit eum ad puteũ quendam, nimis magnæ latitudinis & horrendæ profunditatis, & dixit ei: Ecce in hunc puteum, frequẽter à dæmonibus mittor: quorum tanta eſt crudelitas, vt ſi optio daretur mallem centies ab hominibus, quam ſemel à dæmonibus hic immergi. Manè autem facto, dum quæ audierat & viderat præfatus ſenior beato patri Bernardo retuliſſet, ipſe quoque per ſpiritum ea cognouiſſet, ingemuit & ait: Scio quia niſi grauis cauſa exiſteret, nunquam dæmones talem auſum præſumpſiſſent. Itaque capitulum fratrum ingreſſus, coram omnibus calamitatem fratris defuncti exponit: Dehinc ſalubri exhortatione ſingulorum conſcientias conueniens monebat, vt cautius in via ſanctæ religionis ambularent, multam eſſe malitiam dæmonum erga omnes chriſtianos, præcipuè tamen contra monaſticæ religionis profeſſores affirmans. Poſt hæc fratris animæ in ſupplicijs conſtitutæ ſubuenire eos attentius monens, pſalmis & orationibus miſſarum quoque celebrationibus iram Domini Dei noſtri placare hortatur, ſi fortè pius pater pulſatus præcibus eorum, per ſingularis hoſtiæ immolationem, tyrannicam dæmonum ſuperbiam debellare, & ab eorum nequitia fratris animam dignaretur liberare. Quòd cum fratres deuotiſſimè facerent, paucis euolutis diebus, idem frater defunctus, ſupra dicto ſeniori, iterato apparuit, hilaritate vultus, ſtatum ſuum melioratum eſſe ſignans. Quærente verò ſene, quomodo ſe haberet. Reſpondit Domino Deo noſtro gratias, bene. Rurſus requiſitus quomodo liberatus fuiſſet? ait: Veni & vide. Et continuò introduxit eum in oratorium eiuſdem loci, vbi ad ſingula altaria ſacerdotes ſtabant hoſtiæ immolationem ſumma cum deuotione celebrantes. Ecce (inquit) Hæc ſunt arma gratiæ Dei noſtri, quibus ereptus ſum. Hæc eſt virtus miſericordiæ Dei quæ inuincibilis permanet. Hæc eſt hoſtia illa ſingularis quæ totius peccata mundi tollit. Et verè dico tibi, quia his armis gratiæ Dei. Huic virtuti miſericordiæ Dei, huic hoſtiæ ſalutari non eſt quicquam quod reſiſtere valeat, niſi cor impœnitens. Euigilans autem ſenex de liberatione animę fratris, oppidò gauiſus eſt, modumque viſionis cæteris fratribus exponẽs, tanto eos deuotiores ad immolationem hoſtiæ ſaluta-

tis reddidit, quanto certius eius efficaciã in fratris ereptione, meruerunt experiri.

EXEMPLVM XVII.

Angeli ſollicitè, ſed diuerſimodè vidente beato Bernardo orationes fratrum ſcripticabant.

INtererat aliquando nocturnis vigiliis pater ſanctus Bernardus, ea puritate, & deuotione qua ſolebat, Deo tantum nota & ſibi. Cumque moroſa pſalmodiæ modulatio vigilias protelaret, aperuit Dominus oculos eius. Et ecce reſpiciens vidit ſingulos Angelos iuxta monachos ſtantes, & quod quiſque eorum pſallebat, in ſcedulis more notariorum tam diligenter excipientes, vt nec minimam ſyllabam quanquam negligenter prolatam omitterent. Scribebant verò diuerſo modo, nam quidam eorum ſcribebant auro, alii argento, nonnulli atramẽto, aliqui etiam aqua, quidam verò penitus nihil ſcribebant. Spiritus autem qui hæc reuelabat, intelligentiam quoque diuerſitatis ſcripturæ cordi eius inſpirabat. Qui enim auro ſcribebant, feruentiſſimum in Dei ſeruitio ſtudium, & abſolutam cordis intentionem in his quæ pſallebantur, ſignificabant. Qui autẽ argenteo, minorem quidem feruorem, puram tamen pſallentium deuotionem declarabant. Qui verò atramento, continuũ quorundam bonæ voluntatis vſum in pſalmodiã, licet non cum multa deuotione notabant. Sed qui aqua ſcribebant, exprimebant eos qui ſomnolentia ſeu pigritia preſſi, vel vanis cogitationibus à ſe abducti, videntur quidem aliquid ſignare, ſed cor eorum abſtractum, prorſus non concordat voci. Cæterum illi qui nil ſcribebant, lamentabilem quorundam cordis duritiam redarguebant, qui obliti profeſſionis ſuæ, timoris Dei immemores, aut lætali ſomno prona ſe voluntate immergunt, aut certè vigilãtes, clauſo ore, vanis, & noxiis cogitationibus non ex infirmitate, ſed ex voluntaria intentione occupantur, in conſpectu Domini contra legis præceptum, apparere vacui non pertimeſcunt. Pater itaque ſanctus, qui hæc videbat, recordatus ſententiæ illus, quoniã omnes adminiſtratorii ſpiritus ſunt in miniſterium miſſi, propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis, ſicut proficientium congratulabatur feruori, ſic paterno pietatis affectu deficientium miſerabatur tepiditati.

EXEMPLVM XVIII.

Angeli excitabant fratres ad deuotè canendum Te Deum, &c.

CElebrabantur aliquando ſolemnes vigiliæ & vir Domini, cum ceteris fratribus aderat. Cumque hymnus Te Deum laudamus cantaretur, vidit ſanctos Angelos multa claritate fulgentes, mira etiam vultus alacritate deuotos, qui vtrumque chorum percurrentes, modo hunc, modo illum excitabant. Cantantibus aderant, & quaſi congratulantes aſtabant. Et vt diutius ille hymnus cum deuotione percantaretur, modis omnibus elaborare ſatagebant. Intellexit quoque vir ſanctus, hymnum illum verè eſſe familiarem ipſis, quos tanta inſtantia vidit operam dare, quatenus à fratribus ad honorem Dei cum feruore deuotionis cantaretur. Cuidam etiã fratri ſpirituali videre conceſſum eſt, dum idem hymnus inciperetur, quod ab ore incipientis flamma magna ſplendoris erumpebat, & ſurſum conſcendebat,

EXEMPLVM XIX.

Conuertit beatus Bernardus ſtudentes Pariſiis in magno numero deuota prece, quos prius non potuit prædicatione.

QVadam præterea vice, cum vir Domini Bernardus, cauſa exigẽte Pariſios adiiſſet, rogatu clericorum ingreſſus eſt de more ſcholas eorum, quibus oſtendens formam veræ philoſophiæ, monebat eos attentius de mundi contemptu, & ſubeunda pro Chriſto Domino voluntaria paupertate. Explicito verò ſermone, cum nemo ex eis conuerteretur triſtis egreſſus eſt, eo quod præter votum, & præter ſolitum id ei accidiſſet, veniensque ad domũ cuiuſdam Archidiaconi, qui eum ad hoſpitium ſuum traxerat, ſeceſſit in oratorium ibidem conſtitutum. Cumq; cœpiſſet orare in ſpiritu vehementi, validiſſima compunctione totus in lachrymas reſolutus

eſt,

eſt, ita vt gemitus & ſingultus, quos cohibere non poterat foris audiri cõtingeret, quo comperto præfatus Archidiaconus, à ſociis eius inquirere cœpit, quænam eſſet tanti cauſa mœroris? Reſpondens autem vnus ex eis vir religioſus, quondam abbas Fuſciniaci, nomine Reinaldus (qui ſecretorum famuli Dei magis conſcius erat, & eius etiam relatu iſta cognouimus) dixit ad eum: Homo iſte mirabilis, totus igne charitatis accenſus, & totus in Deo abſorptus nil aliud in mundo deſiderat, niſi tantummodo vt valeat errantes ad viam veritatis reducere, & eorum animas Chriſto conquirere. Et quia modo verbum vitę ſeminauit in ſcholis, & de conuerſione clericorum fructum verbi ſui non recepit, Deum ſibi putat iratum, cuius hodie in ſua prædicatione non præſenſit reſpectũ. Hinc iſta procella gemituum, hinc effuſio lachrymarum, proinde hinc certiſſimè ſpero, quod hodiernam ſterilitate craſtinæ ſatisfactionis vbertas grandi fœnore compenſabit. Mane itaque facto, cum ſcholas repetiſſet prædicator egregius, ad nutum Domini nauem prædicationis duxit in altum, & ſacræ ſcripturæ retia laxauit in capturam. Finito verò ſermone, plurimi ex eiſdem clericis per manum illius ſeſe Domino reddiderũt, quos ille protinus de mundi periculo, tanquam de marinis fluctibus extractos, & vehiculis conductis impoſitos, in ſaluatorium Clareuallis inferre non diſtulit. Tandem egreſſus de ciuitate cum comitatu ſuo vſque ad villam ſancti Dionyſij venit, ibique pernoctauit. Summo verò manè cum eum recto itinere profecturum fratres illius æſtimarent, dixit: Redeundum eſt nobis omnibus Pariſios, quia ſunt adhuc ibi aliqui ex noſtris, quos etiam oportet nos inde adducere, & iungere huic ouili dominico, vt ſit vnus grex & vnus paſtor. Cum ergò cępiſſet introire in ciuitatem, vidit clericos tres à longè in occurſum eius venientes, dixitq; ad ſocios ſuos: Expediuit nos Dominus, iam in viam noſtram proficiſcemur. En iſti ſunt clerici, propter quos venimus. Illi verò accedentes, cum eum adeſſe cognoſcerent, gauiſi ſunt gaudio magno, & dixerunt: O quam deſideratus aduenis, beatiſſime pater, quia propoſitum noſtrum erat adire te, & vix putabamus abeuntem conſequi poſſe. Qui reſpondens, dixit ad illos: Et ego noueram dilectiſſimi, propterea feſtinabam cum panibus occurrere fugientibus vobis, gradiamur itaque ſimul, eroq; per gratiam Dei ductor itineris veſtri. Adiunctis ergò cæteris ſupra nominatis, ſecuti ſunt hominem ſanctum, adhærentes ei, & ſub diſciplina magiſterij eius ſpiritalem militiam exercentes cunctis diebus vitæ ſuæ.

EXEMPLVM XX.

Conuertit beatus Bernardus latronẽ eductum ad ſuſpendium.

CONtigit aliquando eundem Dei famulum Bernardum, pro quibuſdam negotijs adire comitem Theobaldum. Cumque appropinquaret oppido, vbi ille tunc erat, obuiam habuit turbam hominum copioſam, quæ iubente comite, latronem quendam atque famoſum ad ſupplicium pertrahebant, quo viſo clementiſſimus pater apprehendens manu ſua lorum, quo erat miſer aſtrictus, ait tortoribus eius. Dimittite mihi ſicarium iſtum, ego enim volo manibus meis ſuſpendere eum. Audiẽs autem comes aduentum hominis Dei, feſtinauit illicò occurrere ei. Miro namque deuotionis affectu, ſemper eũ dilexit atq; eum honorauit. Cumque videret funem in manu eius, quo latronem poſt ſe trahebat, exhorruit vehementer, & dixit: Heu venerabiliſs pater, quid eſt quod facere voluiſti? vt quid enim furciferum iſtum millies condemnatum, à porta inferi reuocaſti? Nunquid eum ſaluum facere poteris, qui iam totus diabolus factus eſt? Deſperata eſt penitus correctio illius, nec vnquam bene facere poterit, niſi moriẽdo. Sine ergò domine pater, ſine perditionis hominem perditum ire, quoniam de peſtifera vita eius, multorum vita periclitatur. Melius enim eſt per eius mortem multorum vitã ſaluari, quam per eius vitam multos vita priuari, & in mortem incidere. Reſpondens autem pater ſanctus dixit: Scio quidẽ (virorum optimè) ſcio hunc latronem eſſe ſceleratiſſimum, omnium tormentorum acerbitate digniſſimum, non me ergò exiſtimes huiuſcemodi peccatorem impunitum velle relinquere, quin potius cogito

ipſum

ipſum tortoribus tradere, & dignam ex eo capere vltionem, quæ vtiq; tanto dignior erit quanto diuturnior. Tu enim verò illũ decreueras breui ſupplicio, & momentaneo interitu conſummari; ſed ego eum faciam diuturno cruciatu, & morte longiſſima mori. Tu furcis appenſum, per vnum aut per plurimos dies mortuum; in patibulo manere permittes, ego cruci affixum per annos plurimos faciam in pœnis iugiter viuere & pendere. Quo audito, princeps chriſtianiſſimus conticuit, nec auſus eſt vltra contradicere ſermonibus ſancti. Protinus ergò beatiſſimus pater exuta tunica ſua, ex ea induit captiuum ſuum, & attõſa coma capitis eius ſociauit illum ouili dominico de lupo faciens agnum, & de latrone conuerſum. Qui veniens cum eo ad Clareuallem, factus eſt deinceps obediens vſq; ad mortem, pulchrè nominis etymologiam exprimens in conſtantia propoſiti ſui. Conſtantinus enim vocabatur. Itaque triginta (niſi fallor) & eo amplius annos, in ordine ſuperuiuens, migrauit ad Dominum, qui eum per merita beatiſſimi patris noſtri, à duplici morte, corporis videlicet & animæ miſericorditer eripere dignatus eſt.

EXEMPLVM XXI.

Gula tẽtatus Andreas Archidiaconus, monaſterium reliquiſſet, niſi miſericors Deus legumina mirabili quadam ſuauitate condidiſſet.

CONuerſus eſt vir nobiliſſimus Andreas, Virduenſis Archidiaconus, qui cauſa orationis Clareuallem venerat, nec tamen aliquod ad præſens conuerſionis propoſitum habebat. Sed cum orationum ſuffragia petiturus, capitulum introiſſet, videns ſanctæ illius multitudinis ordinẽ, & velut Angelicam conuerſationem compunctus eſt vehementer, & inſiliente in ſe ſpiritu Domini, mutatus eſt in virum alterum. Tanto namque feruore mundum deſeruit, vt ne ad horam quidem, vel pro amicis ſalutandis, vel pro domo rebusque diſponendis ad ſuos remearit, ſed inconti nenti omnia rumpendo moras reliquit, vt Chriſto citius adhæreret. Vt aut gemina crucis impreſſio euidẽtius appareret, alius quidam clericus Ganfredus nomine, cũ eo ſe reddidit, genere quidem humilior, ſed probitate morum & generoſa cõuerſatione forſitan non inferior. Ambo igitur intrantes, ambo ſimul in ordine perſeuerantes, bonam militiam militauerunt. Iamq; cõſummato certamine, benedictionis æternæ participes exiſtunt. Porrò præfatus Andreas, multa in nouitate conuerſionis ſuæ tentamenta ſuſtinuit, ſed dextra cœleſtis quę benedictionem dederat, eum in omnibus illæſum conſeruauit. Erat enim quaſi tenerrimus ligni vermiculus, mollis & delicatus nimis, vt tanto glorioſius in eo dextera Domini triumpharet, quanto infirmius erat vaſculum, in quo virtutem operabatur. Cum enim teneritudinem priſtinæ conuerſationis ægrè dediſceret, & nouiter, inchoatum laborem nimis arduum reputaret, cogitauit vt Loth, quia egreſſus de Sodomis, non poſſet animam ſuam in monte ſaluare, vnde & propoſuit ad aliquem remiſſioris obſeruantiæ ordinẽ declinare. Quod cum ſpiritali patri ſuo venerabili Roberto, iam ſæpius indicaſſet, & eius ſalutaribus monitis ab hac intentione pedem aliquamdiu cohibuiſſet, tandẽ vna die victus à puſillanimitate ſpiritus, & tẽpeſtate, denunciauit ei, quia iam non poterat amplius ſuſtinere. Tunc abbas precibꝰ & blanditijs multis extorſit ab eo, vt ſibiipſi vim faceret, & vſq; ad diem tertiũ patientiam teneret, quo tandem vix impetrato, capitulum fratrum ingreſſus, orationem conuentus ad Deum inſtituit, pro eo fieri. Ipſe etiam pius pater toto mentis anniſu conuerſus ad Dominum, deuotiſſimis precibus orabat vt ouiculam quã diabolus rapere conabatur. Dominus ſua miſericordia conſeruare dignaretur. Eadem itaque die cum idem nouitius ad menſam accederet, piſorum edulium appoſitam reperit, quod genus leguminis ita præ cæteris omnibus faſtidire ſolebat, vt etiam nauſeam ei prouocaret interdum. Intuitus verò pulmentum, quod nimium abhorrebat, conturbatus eſt, & vix fame compellente vt inde aliquid ſumeret reluctanti ſtomacho perſuadere poterat. Et, ò Deus bone quam diues es in miſericordia, teneris & delicatis morem gerens, vt in omnibus cõſilium voluntatis tuæ adimpleatur, & ſanctum nomen tuum glorificetur. Præfatus verò nouitius, cũ cibũ illum vix tenuiter gu-

guſtare cœpiſſet, mirabilem quandam in eo ſenſit ſuauitatem, ita vt carnium vel piſcium eſum ſaporis illius pręſtātia vinceret. Quod vbi deprehendit arrepto protinus, cochleari catinum propius admouit, oblitusque Parſimoniæ coctionem leguminis vorauit, vſque ad fundum. Inter edendum autem digitum frequenter in os mittebat exiſtimãs ſe deprehẽdere poſſe cremia lardi, quæ in legumẽ illud frixa eſſe putabat. Finita autem refectione, feſtinanter abbatem adijt ſolicitè perquirẽs vtrũ nam pręcepiſſet pulmentũ illud ſagimine, vel quauis alia pinguedine propter ipſum ex induſtria condiri. Illo verò negante, cõuenti ſunt etiã ſuper hoc pulmentarij: Tunc & ipſi proteſtati ſunt, in veritate, nil in eo præter ſal & aquã appoſuiſſe. Quo audito, neophitus ille diuinæ circa ſe viſitationis miraculũ letus aduertit, & gratias agens Deo, deinceps à propoſito ordinis moueri non potuit. Cumq; magno Dei munere, ſecunda & tertia die & multo poſtea tempore, prædictã ſuauitatẽ in huiuſmodi cibarijs perſentiret, magiſtra tandem experientia didicit, quia potens eſt Dominus Ieſus cùm voluerit ad conſolationem ſuorum eandẽ ſaporis gratiã conferre leguminibus & oleribus, quã carnibus & piſcibus indidit. Vnde & ſæpe dicebat quia magis nunc delectabatur in comeſtione piſorum & olerum quàm ante faciebat in comeſtione altiliũ & venationũ. ex libro qui dicitur exordium ordinis Ciſterc. & d'Aſſignies conclauis cap. 29.

EXEMPLVM XXII.

Angeli moriente quodam fratre oratoriũ roſis, & lilijs conſtrauerunt.

QVidam de ſpiritalibus filijs reuerendiſſimi patris Roberti, cùm viã anguſtam, & arduam quæ ducit ad vitam, indeclinabili ſtudio cucurriſſet, tandem placuit Domino laboribus eius finem imponere, vt in pace in idipſum dormiens requieſceret, vnde nunquã eſſet receſſurus. Cumque iam inſtaret hora, in qua de huius mundi ſtadio euocandus, & ad cœleſte brauium eſſet inuitandus, dominus abbas cùm cæteris fratribus gratia quietis in lectulo ſuo ſe collocauerat, & ecce ſopor Domini irruit ſuper eum, viditque in ſomnis, duos pulcherrimos adoleſcentes vultu & habitu inſigniter relucẽtes, qui quaſi lilia, roſas & violas, ac diuerſi generis flores in choro Clareuallenſi copioſè ſpargebant, ita vt pauimentum omne pictum, ac varijs coloribus venuſtatum eſſe videretur: quo viſo miratus eſt, & quaſi ſimplicitatem ordinis zelans dixit ad eos: Quid vobis viſum eſt (ò boni iuuenes) contra conſuetudinem noſtram pauimẽtum hoc floribus ſternere, & monaſterio huiuſmodi nouitatem inducere. Illi verò dixerũt ad eum: Noli iſta mirari, neque moleſtus nobis ſis in hac executione officij noſtri, quoniam modo iam in choro iſto celebrabitur noua cuiuſdã noui ſancti feſtiuitas, de cuius ſolemnitate gaudebunt Angeli, & hymnus Domino decantabitur in Sion. Adhuc loquebantur illi, & animum videntis & audientis hæc, in admiratione rapiebant. Tunc, ecce concitatus tabulæ ſtrepitus, excitat dormiẽtem, & vt feſtiuitatem quam celebrandam intus in ſpiritu cognouerat foris ſecundum dignitatẽ officij ſui exequeretur, ſigno conſuetudinario inuitatur. Accurrens ergò cùm cæteris fratribus, properanter venit ad eum, & cùm magna deuotione commendauit animã eius, certiſſimè credens atque confidens, quia hic erat nouus ille ſanctus, de quo in requiem aſſumendo, Angeli ſancti, nouam feſtiuitatem, & nouum gaudiũ eſſent ilicò celebraturi. ibidem.

EXEMPLVM XXIII.

Deſperatione tentatus frater promiſſione abbatis Potiti de ſalute ſua certus efficitur.

FRater quidã magnæ religionis in Clareualle degebat, nomine Bernardus, hic in primordio conuerſionis ſuæ dum peccatorum ſuorum enormitatem, diſtrictiq; iudicis ęquitatem attentius intueretur, tanta formidine motus eſt, vt in deſperationem propemodũ laberetur. Quo cõperto venerabilis abbas ipſius, Potitus, exemplis, & monitis multis ei perſuadere conabatur, quia confeſſus & pęnitens quilibet, quantũlibet reus, nunquã indulgentia priuaretur. Et cùm needum ei hoc modo ſatisfacere poſſet, adiecit, & ait: Ego ſa-

luti tuæ fideiuſſorem me conſtituo, & anima mea pro tua requiratur, dūmodo obediens perſeueres in ordine iſto. Hac ergò promiſſione frater ille magnificè roboratus, ſpiritum diffidentiæ à quo impugnabatur penitus expugnauit, & exultans in Domino cùm tremore miſericordiam, & iudicium deinceps cantare conſueuit. Qui cùm eſſet nobilis genere, nullam generoſitatem arbitrabatur, niſi pro Chriſto pauperem fieri, & ſeruire pauperibus (erat enim infirmarius pauperū) in hoſpitio deputatus, quibus officioſiſſimè ſuperintendens, non ſicut extraneis & mēdicantibus ſeruiebat, ſed tanquā dominis ſuis, & tanquam membris filij Dei. Si quem inter eos morbidum, ſi quem vlceroſum & vermibus ſcaturientem aſpiceret; huic omnē pietatis operam impendens, abluendo, tergendo, atque refocillando, quaſi mater ægrotanti filio iugiter aſſiſtebat. Dum hæc & his ſimilia Dei famulus agere non ceſſaret, contigit vt mortalitas ſæuiens quāplures fratrum inuadens, pertraheret ad mortem. Cùm autem videret ſocios ſuos quotidie ſubtrahi, & ipſe deſiderabat deſiderio magno diſſolui, & ſimiliter eſſe cum Chriſto. Pius verò Dominus, qui ſemper præſto eſt corde contritis, & ſpiritu contribulatis ſeruulis ſuis, decreuit adimplere deſiderium eius. Oborta verò febricula parua, cùm tenuiter ægrotare cœpiſſet, lectulo decubuit. Cumque Dominus abbas introiſſet ad viſitandum illum, mirabatur quod homo feruentiſſimus tam leui occaſione lecto detineretur, vnde & ſubridens aiebat: Nè timeas mi frater Bernarde, quia modo non morieris, ſed adhuc comeſturus es nobiſcum de fabis & oleribus noſtris: Ipſe verò reſpondit: Non timeo pater, non timeo, ſed confido in Domino, quia minimè iam fraudabor à deſiderio meo. Quid multa? Poſt quatuor aut quinque dies ſcintillula creuit in incendiū magnum, & facta eſt peremptoria febris, quæ effimera putabatur. Tunc proprium iudicium abbas reprehēdit, & fratris ſententiam, quam de ſeipſo protulerat præualere cognouit. Appropinquante autem hora emigrationis, inunctus eſt frater oleo ſacramentali. Expleta autem vnctione, factus eſt ſtatim in ſpiritu, & raptus in contemplationem per multum temporis ſpatium iacuit ſine ſenſu, & ſine motu, ita ve penè mortuo ſimilis videretur. Cumque per multam horam, velut exanimis iacens, ſecreta cœli, non præſumptione, ſed gratia ducē rimaretur, tandem ad ſe reuerſus ipſa hilaritate vultus, vbinam fuiſſet, ſatis indicauit. Ad quem pius pater accedens, interrogauit quomodo haberet? qui reſpondens, bene (inquit) mihi, domine mi pater, per indulgentiam Dei. Et nunc chariſſime pater, abſoluo te à debito ſponſionis tuæ multas gratias agens ſolicitudini tuæ, circa me peccatorem. Abbas autem priſtinæ illius obligationis, qua ſeſe pro eiuſdem fratris ſalute reſponſalem fecerat, oblitus, mirabatur vnde loqueretur. Tunc frater expreſſius commoneſecit illum, & ait: Ergò nè excidit tibi, quemadmodum olim ſaluti meæ reſponſalem te conſtituiſti? Ab illa ergò fideiuſſione ſecurum te facio, quia iam de ſaluatione mea, per miſericordiā Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecurus exiſto. Tunc verò abbas ſolicita inquiſitione cœpit ab eo indagare, quonam modo id potuiſti agnoſcere? Quod cùm modis omnibus dicere recuſaret, cernens abbas nil ſe precibus proficere, in nomine Domini per virtutem obedientiæ præcepit, quatenus ea quæ vidiſſet ad ædificationem & conſolationem multorū exponeret, quo audito frater ille infirmus, ita effatus eſt. Quoniam virtus obedientiæ veritatem me ſilere prohibet, rem dicturus ſum vobis, cui fortaſſe fidem dubiā exhibebitis. Sed vt teſtimonium hoc credibile faciam, ſcitote, quia cum fine dicti etiam finem vitæ accipiam. Nouerit ergò dilectio veſtra, me licet miſerum, & indignum Domino fuiſſe præſentatum, cuius beatiſſima indulgentia remiſſionem peccatorum accepi, & ſpem fœlicitatis æternæ per gratiam ipſius in ſinu meo repoſitam habeo. Ex ipſius etiā ſanctiſſimo ore audiui, quia omnes qui obedientes in iſto ordine, vſque ad mortem perſeuerabunt, ſalutem æternam ab ipſo cōſecuturi ſunt. Fratres autem noſtros qui de ſeculo migrauerunt, in magna beatitudine pauſantes aſpexi, & meum etiam locum quē inter eos miſerante Domino iam nunc ſortiturus ſum, præuidi. Cùm ergò iſta dixiſſet, obticuit, ſtatimque fœlicem animam reddidit.

XXIM-

EXEMPLVM XXIIII.

Beatiſſima virgo Maria meſſores fratre Reinaldo vidente cũ Heliſabet & Magdalena viſitauit.

VIr Domini Reinaldus licet ante conuerſionem ſuam, per triginta annos in habitu ſeculari degeret, non tamen ſeculariter vixit, ſed operibus pietatis ſemper inſiſtens, in corpore ſuo glorificare, & portare Deum ſolicitus fuit. Nam inter cætera bona quæ corde integro faciebat, etiam corporis integritatem Domino dedicauit. Suſcepto autem monaſtico habitu in monaſterio ſancti Amandi, viginti, & eo amplius annos ibidem in ſancta conuerſatione tranſegit, vbi & ſanctitatis ſuæ non paruum ſpecimen omnibus dedit. Inde maior virtutum ardore flammeſcens, ad domum Claræuallis Dei æmulatione ſe contulit, antea tamen præmonitus à Deo reuelationibus multis. Suſceptus autem in Clareualle, ilico ad nouam militiam viriliter ſe accinxit, & ex milite veterano, fortiſſimum ſe nobis tyronẽ exhibuit, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, cæteriſq; ſanctæ diſciplinæ obſequijs ſeipſum tota die mortificans. Habebat autem inceſſanter orandi ſtudium, & in oratione mirabilem affluentiam lachrymarum. Quadam igitur die, cùm in laborem meſſis triticeæ, cùm cæteris exiſſet, ſegregatus paululum à conuentu, cùm animi delectatione cœpit intueri metentes, ſecum reputans pariter & admirans, quia videlicet tot ſapientes, tot nobiles, tot delicati ibidem viri, propter amorem Chriſti laboribus, atque ærumnis ſeipſos exponerent, & feruentiſſimum ſolis ardorem cùm tanta alacritate ſuſciperent, ac ſi in horto delitiarum ſuauiſſimæ fragrantiæ poma decerperent, vel in menſa lautioribus epulis plena, delitioſiſſimè conuiuarent. Vnde & protenſis in cœlum oculis ac manibus grates Domino referebat, quod eum tam ſanctæ multitudini quamuis indignum, & peccatorem adiunxerat. Dum hæc & ſimilia animo volueret, & præ immenſitate lætitiæ ſeipſum vix caperet, en ſubitò apparuerũt ei quaſi tres matronæ venerabiles, vultibus roſeis & candidis veſtibus renitentes, quarum vna quæ præcedebat veſte fulgentior, forma venuſtior, & ſtatura procerior apparebat. Deſcendebant verò de monte propinquo & appropinquabant conuentui fratrum in ipſius mõtis latere fruges metentium, quas cum ille vidiſſet præ nimia admiratione turbatus, & ſtupefactus, erupit in vocem huiuſmodi. Domine Deus, quænam ſunt iſtæ fœminæ, tam formoſæ, tam reuerende, quæ præter aliarum conſuetudinem fęminarum, conuentui noſtro appropiant? Et dum talia diceret, aſtitit ei quidam veneranda canitie, ſtola candida coopertus. Qui dixit ad eum: Maior illa quæ cæteras præcedit ipſa eſt virgo mater Chriſti Ieſu, Maria, aliæ quæ ſequuntur ſunt ſancta Eliſabet, & ſancta Maria Magdalena. Ille verò cùm audiſſet matrem Dei nominari, commota ſunt omnia viſcera eius, ſuper pietate nouitatis illius, quàm vehementer amabat. Iterumque percunctatus eſt dicens: Et quo tendit Domine mi Domina noſtra? Cui ille reſpondit: Ad viſitandum meſſores ſuos venit. His itaque dictis, perſona quæ loquebatur repente diſparuit. Quo viſo vir Dei, plus magis intra ſe ſtupuit, & reductis oculis ad ſanctam Dei genitricem, & ad comites eius attonito viſu intendebat in eas. Illæ autem moderatis greſſibus incedentes, venerunt vna poſt aliam, vſque ad conuentum, quem cùm introiſſent, ſeparatim ab inuicem ambulare cœperunt, tanquam gratia viſitationis huc atque illuc inter monachos & conuerſos, & dum ita facerent, tandem ab oculis intuentis euanuerunt, ſeſeque in cœlos, vnde venerunt receperunt. Porrò vir Dei, hærebat fixus, & de loco moueri non poterat, vſquequo miraculum finiretur. Quantum verò de huiuſmodi viſitatione profecerit, quantumque in amorem Dei & beatiſſimæ Dei genetricis excreuerit æmulando conuerſatio eius, & quotidiana virtutum incrementa monſtrabant. In Speculo hiſtoriali narratur, iſtud idem exemplum (vt puto) ſed dicit ibi, quod Reinaldus iſte primo miles fuerit poſt conuerſus cùm quadam die exiſſet ad metendum cùm cæteris, iuſſus eſt ſedere & quieſcere, eo quod delicatas manus, atque ſeniles, labor tantæ difficultatis non admitteret.

Sedens autem percutiebat cor ſuum, & egreferens quod non laboraret cùm cæteris, ita loquebatur apud ſe. O miſer homuncio, quanti ſapientes & nobiles ſecundum carnem hic laborant, qui ſi in ſeculo permanſiſſent, grande nomen habituri eſſent, tu autem hic ſedes tota die ocioſus, inueteratæ dierum malorum, cùm ante te portent pondus diei & æſtus delicati iuueuculi, qui in gloria mundæ conſcientiæ non dederunt maculam peccati. Dum ſic mitateтur fratrum inſtantiam, vidit turbam candidatarum de colle deſcendere, cui præerat quædam forma procerior, & ante eam aliæ duæ, manutergia geſtantes in manibus. Hæc Domina veniens, cum cuneo ſuo, ſalutauit fratres in oſculo ſancto, amplexans brachijs charitatis ſuæ, duabus quoque comitibus linteola prætendentibus extergebat puluerem, & ſudorem de monachorum frontibus, & durius laborantes dulcius conſolabatur. Poſt hæc concordat quaſi cũ exemplo præcedenti.

EXEMPLVM XXV.

Conſilijs ſanis nolens acquieſcere, in puteum ſe vidit proiectum.

Egregius quidã adoleſcentulus de partibus Germaniæ oriundus, comitante magiſtro ſuo ſtudiorum gratia Pariſios adibat, qui cùm tranſitum haberent per domum Clareuallis magiſter illius vidẽs loci conuentum & ordinem (neſcio quo Dei iudicio) compũctus, ad horam petijt, & obtinuit vt ſuſciperetur ad conuerſionem. Cumque rogaret adoleſcentulũ vt ſecum remaneret, penitus non acquieuit. Multum ſiquidem abhorrebat, à conſortio ſimul & colloquio Ciſtercienſium monachorum, ſæpiuſque rogabat Deum, nunquam ſibi dari voluntatem ad ordinẽ illum, cauſa conuerſionis veniendi, ſed magiſtro, fratribuſque monaſterij adhortantibus eũ, dura ceruice reſiſtens nullis prædicationum machinis poterat expugnari. Eadem itaque nocte, cum prædictus adoleſcens monita fratrum mente reuoluerer, facta eſt vox diuinitus ad eum, dicens: Si hinc recedens Pariſios veneris, vſque ad Pentecoſten morieris, & ſine dubio morieris. Ad hanc vocem iuuenculus ille, multum obſtupuit, necdum tamen potuit duritia cordis eius emolliri. Porrò ſequenti nocte, cum ſopori mẽbra dediſſet, videbatur ſibi demerſus eſſe in limo putei profundi. Cumque ibi deſperatus iaceret, ſubitò apparuit ei deſuper ad os putei, beatus Ioannes Euangeliſta, in vultu & habitu ſancti Bernardi, tunc adhuc in corpore viuentis, cum alio quodam ſancto, qui & ipſe ſimillimus videbatur cuidam religioſo monacho, nomine Gerardo, portario Clareuallis, quos cùm ille tremulus & anxius vidiſſet, rogauit artẽtius vt ſui miſererentur. Cui beatus Ioannes reſpondit: Tu ſano conſilio adquieſcere contemnis, & opem flagitas à nobis? Cũque ille promitteret ſe eſſe facturum quicquid illi placeret, tantum vt imminens periculum euadere mereretur. Vis, inquit, fieri monachus in monaſterio Clareuallis? Et ille: Etiam domine mi, libentiſſimè volo. Quod cum firmiter pollicitus fuiſſet, eductum continuo de profundo lacu, liberum eum abire permiſerunt. Mane igitur facto poſtulauit ſe quantocius præſentari beato Bernardo, quem cùm antea non vidiſſet, mox illum in vultu & habitu, deprehendit ipſum pro certo eſſe quem tranſacta nocte ſub conditione conuertendi ſe liberatorem habere meruerat. Proinde miratus vehementer, atque compunctus, protinus eidẽ ſancto viro ſe reddidit, à quo benignè ſuſceptus, mox in ætate teneriori grauitatis, & ſapientiæ canos cunctis mirantibus induit. Porrò prædictus magiſter eius, à propoſito bono citius corruens, & eundem ſecum euertere ſatagens, fundatum in Chriſti amore tyrunculum mouere non potuit. Hic ergò delicatus atque tenerrimus adoleſcẽs, cùm eſſet annorum quatuordecim manum ſuã miſit ad fortia, & lætantibus Angelis & hominibus iugum Chriſti ſuauè portandum aggreditur, & quaſi agnus ad aratrum ſuſcepti ordinis applicatur. Miſerante verò Domino ab ipſis rudimentis conuerſionis ſuæ, iumenti fortitudinem induens, ſed agni manſuetudinem retinens tanta chariſmatũ eminentia à primis annis enituit, vt conuerſationis eius elegantia atq; fragrantia contubernales eius vehementer affecti congratularentur, ſanctæq; deuotionis & humilitatis (quę in ipſo relucabant)

bant) exemplis conformari certatim nitetentur. Hunc poſtea pius Dominus in multis & mirabilibus viſionibus, & conſolationibus benignè dignatus eſt viſitare, vt pater in libro originali.

EXEMPLVM XXVI.

Conuerſione ſua perfecta Arnulphus magnā conſolationē in morte promeruit.

DVM Reuerendiſſimus Pater Bernardus, aliquando prouinciam Flandriç intraſſet, & retia verbi Dei, quaquauerſū in capturam animarum laxaret, & nobiles & literatos viros multos de fluctibus ſeculi, ad litus conuerſionis attraheret, inter cæteros illuſtris quidam vir Arnulphus nomine de maiorta diues & delicatus nimis, in ſecreto, in manibus eius ſe reddidit. Fuit autem vtriuſque conſilium rem ſilentio tegere, propter quædam impedimenta ſeculi vſq; ad vltimum diem, quo egreſſus eſſet de terra, & cognatione ſua. Erat enim magnus paterfamilias ornatus filijs, & fratribus, & diuitijs irretitus, vt abſque ſuorum damno, & ſcandalo graui abrumpere ſe non poſſet, niſi prius domū ſapienter, & cautè diſponeret. Interim verò dum arcani huius negotij cauſam, ipſi duo ſolum in mundo ſcirent, factum eſt verbum Domini ad quēdam ruſticum Armentarium, cum boues minaret ad aratrum, dicens: Vade, dic Arnulpho de maiorta, vt fecum ducat te in Clareuallem, quo proximè iturus eſt ad conuerſionem, & tu cum eo conuertere. Audiuit verò vocem, ſed neminem videbat, facta autem hac voce, cœpit pauper ille attentius orare, vt ſi à Domino ſermo fuiſſet, reuelaret iterum auriculam eius. Et adiecit Dominus ſecundo loqui ad ipſum, repetens eundem ſermonem. Accepta itaque ſecunda voce, oraculo venit ad prætaxatum virum, & ait: Verbum mihi eſt ad te Dominum meum. A quo cùm fuiſſet ductus in partem, procidit ad genua eius, dicens: Obſecro te per Chriſtum Dominum noſtrum, vt ducas me ad Clareuallem, vt ſalues tecum animam meam, & ſi ſcire deſideras, Dominus pius & miſericors, ſecreta tua, cauſa ſalutis meæ, mihi reuelare dignatus eſt. Audiens autem nobilis ille paterfamilias verba iſta, miratus eſt, & lætatus valde, acceptumque hominem conduxit ad ſeipſum, quem etiam poſtmodū indiuiduum comitem itineris pariter & conuerſionis habens, habiturus (vt eredimus) conſortem æternæ retributionis. Explicitis itaque negotijs, pro quibus moram fecerat, venit Clareuallem, tam ſubmiſſus humilitate, quàm ſublimis diuitiarum affluentia, multaque eidem monaſterio de ſuis facultatibus contulit, ſed & alijs nonnullis cœnobijs dona etiam largitus eſt. Sanctus verò Bernardus de conuerſione eius, multum exhilaratus, talem de eo in conuentu fratrum ſententiā protulit. De conuerſione fratris Arnulphi, nec minus admirandus, nec minus glorificandus eſt Chriſtus, quam de reſurrectione Lazari quatriduani: eo videlicet quod in delitijs tantis clauſus, atque ſepultus velut in tumulo iacebat, & quaſi viuens, mortuus erat. Huic autem confitenti cū gemitu & lachrymis multis delicta vniuerſa, quæ in mundo contraxerat, beatus Bernardus intuens cordis eius amariſſimam contritionem, & ad omne opus bonum ſpontaneam voluntatem, iniunxit ei vt Pater noſter, tribus vicibus diceret, atque in ſuo propoſito deinceps vſque ad mortem perduraret. Quo ille audito, contriſtatus, reſpondit: Ne quæſo irrideas famulum tuum beatiſſime Pater. In quo te ait irrideo? At ille ait: Ieiunia ſeptem annorum, vel decem non ſufficerent mihi etiā humiliato in ſacco & cinere, & tu mihi præcipis pater noſter tertio dicere, & in ordine perſeuerare? Et ſanctus ad eum: Ergo ne tu melius noſti, quod te oporteat facere vt ſalueris, an tibi fortè parum videtur ordinem tenere, & in ipſo vſque ad mortem perſeuerare? Ille verò reſpondit: Abſit ab anima mea, tam iniqua præſumptio, ſed propter Deum obſecro, nè mihi parcas in præſenti, vt melius parcas in futuro, & talem nunc impone pœnitentiam, quatenus poſt mortem currens ad requiē ſine pœna perueniam. Cui beatus Pater ait: Fac vt locutus ſum, & ſecurum te facio, quia depoſita mole corporis, mox ad Deum ſine moleſtia peruolabis. Hoc nāque reſponſo quaſi diuinitus accepto, confortatus eſt nimis, adeo vt deinceps nulla tentationum violentia, nulla infirmi-

tatis moleſtia poſſet à curſu deſiderij ſui, quo totus in Deum pergebat aliquatenus retardari. Erat autem circa obſeruationes ordinis, & cuſtodiam cordis ſoliditus, & timoratus nimis, ita vt neminem me vidiſſe recolam tam ſtudioſum conſcientiæ propriæ mundatorem. Mirabatur omnes præſertim confeſſionum auditores, quotidianam inſtantiam, vel potius importunitatem, qua eos quieſcere non ſinebat, ſicut nec ipſe requieſcere poterat confitendo, plangendo, plorando, non ſolum de otioſo ſermone, aut ſigno (ſi quando illi vel raro ſurriperet) verumetiam ſuper vana & leui aliqua cogitatione, quod cæteri hominum exceptis paucis perfectis paruipendere ſolent, ſeipſum ſcrupuloſiſſime dijudicabat, & quaſi de crimine arguebat. Quia verò veraciter ſcriptum eſt: Quem diligit Dominus corripit, flagellat autem omnem filium quem recipit, nunquã huic venerabili viro paternæ miſericordiæ correptio defuit, ſemper in ea carnis vitia reſecans, & virtutes animæ pullulare, & fructificare faciens. Denique per plures annos, vſque ad exitum ſuum, grauibus & diuturnis incõmodis flagellatus eſt, quæ omnia non ſolum æquanimiter tolerabat, verumetiam gloriabatur in illis, ſicut in omnibus diuitijs. Factũ eſt quodam tẽpore dum cõquaſſatus & debilitatus eſſet vſquequaque, ita vt non ſine dolore inclinis ſtare poſſet, nec propter hoc vnquã omitteret, vt non ad omnem gloriæ decantationem, profundè & deuotè diuinæ maieſtati inclinando reuerentiam exhiberet, vt veſpertinæ ſynaxis in Eccleſiã celebraretur. Ipſo verò ſtante in retro choro, iuxta quendam monachum virum æquè ſanctiſſimum, ecce Angelus Domini apparuit ibi in ſpecie pulcherrimi monachi adoleſcentis, cuculla indutus niue candidiore, quem tamen iſte Arnulphus, minimè videbat. Cumque more ſolito ad gloriã pſalmi deuotè inclinaret, Angelus Domini parebat coram eo, & ſupplicantis caput, ſuppoſitis manibus ſuſtentabat, quem cũ prædictus monachus collateralis eiuſdem fratris Arnulphi cerneret, & ex fulgore vultus, & habitu Angelum eſſe deprehenderet, lætatus eſt valde ſuper angelico aſpectu, acceſſitque vt teneret eum, & deuotè amplexaretur. Cumque expanſis manibus vellet tenere, atque conſtringere, ille ſubitò euaneſcens receſſit ab eo, ſed ſubitò iterum apparens, ſtetit in alio loco. Videns verò illum monachus, denuò ſuccurrit ad eum, & ſimili modo nitebatur apprehẽdere eum, ſed mox Angelo diſparente, & protinus alibi reapparente, fruſtratus eſt homo à conatu ſuo. Quod cùm pluries factum fuiſſet, tandem Angelus ex toto diſparuit, & qui ſe videndum obtulerat teneri omnino non pertulit. Laborabat aliquãdo athleta Dei Arnulphus doloribus viſcerum, quibus frequenter nimiũ arctabatur, & erat languor fortiſſimus, ita vt deficiente vitali ſpiritu, quaſi vſque ad mortem anguſtiaretur. Cumque aliquandiu mutus, & inſenſibilis iaceret, de vita ipſius deſperatum eſt, & propter hoc oleo infirmorum iniunctus eſt. At vbi primùm reſpirare potuit, erumpens in vocem confeſſionis, & laudis ait: Vera ſunt omnia quæ dixiſti Domine Ieſu. Quod cùm ſæpius iteraret, ſtupentibus qui aderant & percontantibus quomodo ſe haberet, aut quare iſta diceret, nihil aliud reſpõdebat, niſi quia vera ſunt omnia, quæ locutus eſt Deus. Quidam autem ex ipſis dicebãt, quod præ acerbitate doloris cerebro turbatus eſſet, & quaſi aliena loqueretur. Quibus ille reſpondit: Non eſt ita fratres, ſed ſano capite, & mente ſobria, dico, quia vera ſunt omnia, quæ locutus eſt Dominus Ieſus. At illi dixerunt: Et nos hoc verum eſſe fatemur, ſed tu cur nunc iſta commemoras? Reſpondit: Dominus dicit in euãgelio, quia ſi quis affectibus parentum, & diuitijs mundi propter amorem ipſius renunciauerit, centuplum accipiet in hoc ſeculo, & vitam æternam in futuro, ego itaque vim ſermonis huius, in præſenti experior, & centuplum meum iam nunc in hac vita recipio. Si quidem immenſa doloris iſtius acerbitas, adeo mihi ſapit propter ſpem diuinæ miſerationis, quæ in ea rẽpoſita eſt mihi, vt hac ipſa caruiſſe me nolim, pro centuplicata mũdi ſubſtantia; quã reliqui, qđ ſi ego peccator indignus, adeo lætificor etiã in anguſtijs meis, quomodo putamus, ſancti & perfecti viri tripudiãt, & exultant in conſolationibus ſuis, verè etenim ſpiritale gaudium, quod modo eſt in ſpe, cẽties millies exuperat ſeculare gaudiũ, quod nunc eſt in re. Si quis autẽ ſeculum

lum relinquens, & ad conuerſionē veniēs, centuplum iſtud accipere non meretur, cō ſtat profectò quod adhuc perfectè omnia nō reliquit, ſed ex propria voluntate, quæ eſt mala proprietas ſecum retinet aliquid. Hoc illo dicente, mirati ſunt vniuerſi, ab homine laico, & illiterato ſententiam talem eſſe prolatā, niſi quod manifeſtè dabatur intelligi, quia Spiritus ſanctus qui eū flagellari in corpore grauiter permittebat, intus ſuauiter in anima vngebat.

EXEMPLVM XXVII.

Communicans deuotè frater mirabili modo à capitis dolore ſanatur.

FRater quidam nomine Petrus Cōcles, cū in adoleſcentia ſua, Clareuallis poſt modum futurus abbas, in obſeruātia ſacri ordinis ſatageret, quotidie ſemetipsū exhiberet hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placētem, quoniam omnes piè in Chriſto viuere cupientes, perſecutiones inimici ſuſtinent, permittente Deo, qui omnia ad ſalutem electorum operatur, grauiſſima capitis paſſione laborare cœpit, quam paſſionem fortis miles Chriſti patienter tolerabat, ſtudens ſemper in dolore gratias agere, & viperam propriæ voluntatis à murmure compeſcere. Et licet optaret cum propheta, vt ingrederetur putredo in oſſibus eius, quatenus requieſcere mereretur in die tribulationis, pro eo tamen magis animo grauabatur, quod ſpiritum in eo promptiſſimum ad ardua queq; virtutum caro infirmo pro voto ſubſequi non valebat. Quadam itaque nocte Dominica cū ſacris vigilijs intereſſet, ſentiens ſe præfato incommodo ſolitò amplius ſtimulari, cogitauit exire de choro, & ire pauſatum. Sed mox ſpirante Deo, recogitauit vt propter Dominum vſque ad horam diei primam ſuſtineret, quoniam ipſa die interemeritatis myſterijs pretioſi corporis, & ſanguinis Chriſti participare debebat. Prima verò tranſacta, quamuis doloris immenſitas non ceſſaret, propoſuit tamen tolerare, nec conuentum deſerere vſq; poſt miſſam maiorem, quatenus ſacram poſſet recipere communionem. Cumque iam communicaturus ad gradū altaris accederet, & ſolitam ibidem veniam flexis genibus deuotiſſima humilitate peteret, ecce repente de vertice eius lapſa eſt, quaſi ingens maſſa plumbi, quæ illi per medium frontis veniens, & in pauimentum cadens non paruam colliſionem fecit. Ille verò eiuſdem molis concuſſionem, atq; ruinam apertiſſmè ſentiens, ſed nullam ſpeciem vidēs, de tanta nouitate miratus vehementer obſtupuit. Et ò mira clementia redemptoris noſtri, quia ante frater iſte grauiſſimos quidem dolores ſentiens, ſed tamen ob reuerentiam ſacramentorū ipſius erat quaſi non ſentiens, mox vt eadem ſacramenta fideli deuotione percepit, ab omni priſtina infirmitate eadem hora cōualuit, & ita perfectè curatus eſt, vt nullam deinceps moleſtiam ex ea ſentiret. Ipſe verò gratiæ Dei, nequaquā ingratus exiſtens, adeo in ſancta religione profecit, vt paſtorale officium primum Igniaco, poſtmodum in Clareualle conſecutus, nomen abbatis vita & moribus decorauit, ſubditosq; ſuos per viam veræ humilitatis perducens, Chriſti bonus odor Deo eſſet in omni loco. ex libro dicto exordium ordinis Ciſterc. & ex Conclaui d'Aſſignies cap. 42. & in Specul. hiſt. cap. 29. lib. 29.

EXEMPLVM XXVIII.

Cibos nimis curioſè diſcernens frater, niſi emendatus, pitantiam beatæ Mariæ impetrare non potuit.

FVit item in Clareualle monachus quidam, qui quamuis homo bonæ voluntatis exiſteret, corpore tamen delicatus, atque infirmus erat, & propterea in obſeruatione medicaminum curioſius, atque ſuperſtitioſus. Clemens autem Dominus, qui miſericorditer ſolet errantes corrigere, ipſum voluit ad viam veritatis reducere, taliq; modo viſitationem ſuam ſimpliciter delinquenti propalare dignatus eſt. Aſpiciebat idem frater in viſu noctis, & ecce vniuerſitas fratrum quaſi ad laudes diuini ſeruitij celebrandas ad eccleſiam feſtinabat. Porrò ad oſtium ipſius eccleſiæ, ſtabat illa tam humilis, quàm ſublimis mater miſericordiæ pia virgo Maria, quæ tanquam pretioſi electuarij pyxidem portans, ſingulis fratribus oratorium intrantibus, ſingula ex eo cochlearia dulciſſima ſua manu dignanter tribuebat, & mira dulcedine guſtantes reficiebat. Quo viſo fra-

ter ille gratulatus eſt vehementer, reputans ſecum quod ipſe cœleſtis illius alimoniæ,ſine obſtaculo particeps fieri deberet. Cumque ad manum pijſſimæ procuratricis accederet,benigniſſima diſſimulatrix, & verè mitis virgo, repulit eum dicens: Nunquid meo medicamine opus habes? Nonne ſapiens medicus es? & tuimet curam ſolicitè geris? Vade itaq; vade,& tuis medicamētis ſicut volueris vtere, quoniā de his qui curam ſuam, ſuper Dominum & filium meū iactant,cura eſt mihi. Quod cum ille audiſſet,erubuit, & petens indulgentiam promiſit ei, quod ſe amplius de ipſo nō intromitteret, ſed totam vitæ ſuæ curam Deo,& ſibi committeret. At quam ſponſionem, generale refugium omnium Chriſtianorum ſatisfactione accepta,benigniſſime pœnitenti veniam & gratiam indulſit,& medicamenti ſalutiferæ pitantiæ pabulum impertiuit. Guſtata ergò benedictione cœleſtis antidoti, protinus à ſua teneritudine,& infirmitate frater ille conualuit, & abdicatis omnibus medicamentis & delicatioribus alimentis, ad communes cibos ſe tranſtulit. Ideoque cooperante gratia Dei,in breui decorem & fortitudinem cum ſalute corporis, & animæ pariter induit. lib. 7. Specul. hiſt. Vincent. cap. 108.

EXEMPLVM XXIX.

Furari ſolitus nouitius guloſus à dæmonibus gallinam aſſam offerentibus extractus deprehenditur, à dæmone poſſidetur,furit, & moritur.

CVM adhuc nouitius eſſet deuotus frater Achardus, venerabilis Abbas Bernardus,quadam die, intrauit ad conſolandos nouitios ſuos, ſicut frequenter facere ſolebat. Terminato autem ſermone prædictum Achardum, cùm alijs duobus nouitijs traxit in partem, & præmonuit eos,in ſpiritu prophetico loquens ita. Futurum eſt(inquit) vt nouitius ille(deſignauit autem vnum ex nomine) ante diē craſtinum furtiuè recedat. Vos itaq; vigilate, & eſtote parati,& fugientem cum rapinis, eum fugere non ſinatis. Quo audito,mirati ſunt,& cum ſilentio præſtolati ſunt exitum rei. Profunda verò nocte,duo ex illis cùm fugitiuum in lecto firmiter dormientem aſpicerent,tunc & ipſi dormire cœperunt,veruntamen Achardus, quia certiſſimè credidit verbum à ſancto Patre prolatum, haud poſſe irritum fieri, ſomnolentiæ ſpiritum, qui ei moleſtiſſimus erat,virili conſtantia repellebat. Nūc enim frontem, nunc tempora fricando, modo pilos capitis & barbæ vellicando, modo manus, & faciem lotitans, nunc ad locum de loco ambulando, ſe excitans, tandem fallaciæ ſomnum quo premebatur euicit. Cumq; prope eſſet, vt ſignum ad vigilias pulſaretur, ecce duo quaſi giganteæ magnitudinis æthiopes nigerrimis capis induti, per oſtium domus viſibiliter ingrediuntur. Is verò qui præcedebat gallinam aſſatam in haſtili portabat. Porrò in ipſo verò,colūber ingēs per caput & caudā infixus erat, & eandem gallinam hinc inde cingebat. Cùm tali itaq; pompa, accedunt ad lectū falſi nouitij, & gallinam fumantem naribus applicant dormientis, quo ſtatim expergefacto dæmones egrediuntur,& quid intus in corde eius inuiſibiliter actitaret, horrēdo hoc viſibili ſigno demonſtrauerunt. Cumque euigilaſſet,miſer ille continuò ſurrexit, & veſtimentis onuſtus poſt dæmones exijt, veniensque ad oſtium armarij,quod erat in clauſtro, machinamentis ſuis moliebatur firmatū effringere, ac ſecum tollere libros. Porrò prædictus Achardus, celerrimè ſocios excitat, & prophetatam apoſtatæ fugam ſignis ac nutibus inſinuat. Itaque recedentem pariter inſequentes, reperiunt illum peſſulū oſtij concutientem. Quos vbi ille perſenſit,ilico datis ſaltibus euolat,& præcipiti curſu per oſtia pomerij ruens, murorum tandē ſeptis retinetur, atque reducitur. Die autem facto, cum malorum impœnitens reſipiſcere nollet, quia iam datus erat in reprobum ſenſum, dimiſſus eſt tandem vt abiret in locum ſuum. Eodem verò die arreptus à dæmone,dementiam incurrit, & vſque ad mortem furere non ceſſauit.

EXEMPLVM XXX.

Pœnitentiam duriſſimā quidam eremita circa Treuerim nudus incedēs peregit.

CVM in partibus Germaniæ, idē Dei ſeruus Achardus, pro conſtruendo cœobio quod in territorio Treuerorum

ſitum

ſitum clauſtrum nominatur, aliquando moraretur: cęlitus conceſſum eſt ei videre, & alloqui hominē ſanctum, hominem verè diuitem, magnum quendam ſolitarium, qui in partibus illis multo tempore per monteſ & ſiluas ſine tecto, & veſtimēto pro Chriſti nomine nudus oberrans, herbis agreſtibus, & earum radicibus morituræ carnis vitam ſuſtentabat, & æſtatis ardores, hyemiſque aſperrimos algores incredibili patientia tolerabat, ita vt quadam vice, cum brumali tempore gelu ſolito amplius inhorruiſſet, & nix multa valde de nubibus flueret, & ipſe non habens quo à facie niuis, & frigoris huius fugeret, ſed in terra nudus iacens, non modica ſpiſſitudine niuis totus operiretur, nullumque indicium corporis eius illic eſſet, excepto quod virgula fumantis anhelitus ab ore procedens, ſuperiniectam niuem aliquantulum reliquabat. Huius beati viri admirandas virtutes, & humanæ fragilitatis modum excedentem patientiam, dominus Achardus nouitijs ſuis referebat, quibus rudimenta tyrocinij ipſorum magnificè roborabat, atq; in amorem virtutum non mediocriter accendebat.

EXEMPLVM XXXI.

Diſcordiæ cuiuſdam magnæ dans occaſionem quidam ſanctus Epiſcopus acerbas purgatorij pœnas exoluit, & quidam è purgatorio liberatur propter liberalitatem.

BAlduinus quidam diues in ſeculo, doctrinam reuerendiſſimi patris Bernardi ſecutus, ſpreuit vniuerſas mundi pompas, & voluptates, & in Clareualle viuere cœpit. Cum autem iam non ſoli ſibi viueret, ſed etiam multis aliis verbo, & exemplo prodeſſet in ſalutem, vocante Deo Piſanæ Eccleſiæ (quæ eſt Metropolis Tuſciæ) Archiepiſcopatum ſortitus eſt. Conſecutus verò amplæ huius dignitatis eminentiam, tanta ſpiritalis ſapientiæ luce refulſit, tantaque auctoritate, ac ſpiritus libertate officium ſuum exercuit, tanta nihilominus manſuetudine, verum ſe monachum in pontificali culmine demonſtrauit, vt non ſolum Ciſtercienſis ordo, verumetiam vniuerſi fideles intra Italiam gratularentur, gratias agentes Deo, qui ſplendidiſſimam hanc columnam, & fulcimentum inconcuſſum ſanctæ Eccleſiæ ſuæ, temporibus ipſorum conceſſit. Sed quoniam in rebus humanis, nihil ex omni parte poſſe beatum eſſe plangimus, contigit inſtigante diabolo, vt propter ipſum inter Piſanos, atque Lucenſes populos, gratus, & periculoſa guerra orireтur, quæ etiam poſt obitum ipſius, contentione partium inflammata, atque protelata per aliquot annos durauit, & vix tandem ad pacis, concordiæque vinculum reuocari potuit. Quis fuerit occaſio huius diſſenſionis nihil intereſt, hoc ſolum dicimus, damnoſam & pœnalem tanti pontificis animæ guerram illam extitiſſe, ſicut diuina reuelatione declaratum eſt. Poſt dormitionem nempe huius beati præſulis, aliquanto tempore elapſo fuit in inſula Sardinię, ſacerdos quidam honeſtæ conuerſationis, qui etiam ſibi præerat, & cuidam Eccleſiæ parochiali, erat autem Eccleſia extra villam ædificata, atque ab omni hominum habitatione remota. Quadam itaque die, cum miſſam celebraret hora perceptionis inuenit hoſtiam ſacram ſuper corporale fractam, atque in duas partes à ſeipſa diuiſam, quam ante conſecrauerat integram, & ſanam. Quod vbi conſpexit, turbatus, & anxius cum metu, & admiratione ſacrificium conſummauit. Expleto autem myſterio cæteriſq; dimiſſis, ſolus ibi remanſit. Cumque triſtis eſſet pro ſigno quod acciderat, egreſſus foras venit, & ſtetit ad orientalem plagam eiuſdem Eccleſiæ, dorſo adhærens parieti templi, & facie verſa ad orientem, qui dum ita poſitus, ibidem aliquamdiu ſtaret, & de re quæ ſibi euenerat, timidè & ſolicitè cogitaret, infremuit ſpiritu, & inhorruerunt ſubito pili capitis eius. Tunc irruente in eum, neſcio qua virtute externa, ita defigi, atq; arctari cœpit, vt nullo modo poſſet ſe mouere. Et ecce apertis oculis vidit innumeræ multitudinis turbas equeſtres, & pedeſtres corā eo citatis greſſibus tranſeuntes, erāt autē in eis homines promiſcui ſexus, diuerſæ ætatis, & conditionis, in quibus etiā multos deprehēdebat, quos viuētes in carne, ante cognouerat. Vnus ergo ex eis ipſi presbytero, quondā notus, & charus ad eū acceſſit, & fixo gradu cępit familiariter cū eo lo-

eo loqui. Percontante verò presbytero, quænam eſſet, aut quid ageret, ſeu facéret tanta turbarum infinitas? Reſpondit: Animæ hominum ſunt carne ſolutæ, quæ omnes pro varietate culparum, varijs ſubditæ pœnis, ita ſemper diſcurſu reciproco longè lateque vagantur, hinc inde in mundo. Quædam autem ex eis ocius, quædam tardius liberandæ ſunt, quarundam verò pœnæ inſolubiles permanent. Dum hæc ille loqueretur, reſpiciens presbyter vidit ſupradictum Epiſcopum, demiſſo vultu coram ſe prætereuntem, tanquam diſtricti iudicis, ſententiam patienter ferētem. Viſo ergò eo, ſacerdos vehementer obſtupuit, & cum terrore magnæ admirationis exclamauit, dicens: Væ mihi miſero peccatori, quid eſt hoc quod video? Nunquid iſte eſt Dominus noſter Balduinus, Piſanus quondam Archiepiſcopus, de monaſterio Clareuallis aſſumptus? Reſpondit is qui loquebatur ad eum: Ipſe eſt verè. Et presbyter ait: Hiccine ergo tantæ profeſſionis monachus, & tantæ perfectionis Epiſcopus, deputatus eſt pœnis, quem nos ſperabamus iam in cœlo gaudere cum Angelis. Ille verò reſpondens ait: Pro certo ſcias, & nullatenus dubites, quia ipſe eſt verè ſanctus, celſique meriti pontifex, & magna erit gloria eius coram Deo. Sed quoniam propter ipſum, inter Piſanos atque Lucēſes populos, diuturna iam guerra verſatur, propterea differtur à requie, donec inter illos ad pacem diſcordia reuocetur. Poſt hoc, apparuit eidem presbytero columna quædam iubaris immenſi, cuius claritas vltra communem ſolis valentiam, coruſcare videbatur, de cœlo vſque ad terram porrecta, per quam animā quędam angelico ductu, ad ſidera contendebat. Sciſcitante verò presbytero, quidnam hoc eſſet? Reſpondit alter: Ipſa eſt anima Conſtantini quondam iudicis, & domini Turritani, hæc autem per nouem annos ventis, & pluuiis, & algoribus ſemper expoſita, à die exitus ſui vſque nunc in ſtillicidio domus ſuæ conſtitit, ibique ſuorum exceſſuum pęnas luit. Sed quia miſericors, & liberalis in pauperes extitit, & iudicium iniuriam patientibus fecit, inſuper etiam de malis quæ commiſit, confeſſa, & pœnitens à corpore exiuit, idcirco miſericordiam à Deo conſecuta, hodierna die meretur ab omnibus malis liberari, & ab omnibus bonis ſatianda, ad æternam beatitudinem introduci. Hæc & multa alia ſacerdos ille vidit, & audiuit de ſecretis alterius vitæ. Inter quæ etiam dictum eſt ei, quod eodem anno eſſet moriturus, quodque ſubſecuta mors eius, verum eſſe comprobauit. Sic omnipotens Deus, innoteſcere voluit dilecti ſui pontificis animam quamuis ſanctam, quantulacumque tamen rubigine culpæ fuſcatā, non potuiſſe regnum puritatis intrare, nec fulgorem meridianæ lucis, in qua cęleſtis ſponſus cubat intueri, donec ipſius gratia expiata, & pax inter diſſidentes confirmata eſſet. eodem lib. exordiali ordinis Ciſterc. & in Conclaui D'Aſſig. c. 39.

EXEMPLVM XXXII.

Eskillus poſtea Dacorum Epiſcopus, deinde monachus conuertitur, quem B. Virgo quòd non legiſſet Aue Maria durius increpauit.

VIr magnificus, & cum omni reuerentia nominandus, Eskillus, quondam Dacorum Archiepiſcopus, poſtea verò humilis Ciſtercienſis ordinis monachus, cū adhuc eſſet adoleſcens annorum duodecim, tranſmiſſus eſt à parentibus cauſa ſtudij, in Saxoniæ nobiliſſimam ciuitatem Hildenſemenſem, vbi tandem grauiſſimā incidit valetudinem. Cumque diu lecto decumberet, tandem omnium membrorum, & ſenſuum officio deſtitutus eſt, ita vt ferè mortuus putaretur. Exemptus ergo carnis ſenſibus, ductus eſt in ſpiritu ad quandam manſionem, totam interius quaſi clibanum ardentem. Ad quam cum propiùs accedens, curioſius inſpicere vellet, ſubito erumpens vapor incendij apprehēdit incautum, moxque in illam fornacem flammiuomam traxit inuitum. Qui dum protinus ardere cœpiſſet, iamque nihil niſi mortem, & ignem æternum ſibi ſupereſſe cogitaret, ecce miſerante Deo apparuit ei in vno diuerſorij latere, meatus quidam quaſi tramitis anguſti, de oſtio ad oſtium ducens, qui etiam flammis vacuus eſſe videbatur, quem cernens & ſpe euadendi animatus, conatu quo potuit reptans, ad locum illum refrigerij peruenit, & per illum ad oſtium tendens, celeriter

exijt,

exijt, & fugit palpitans & tremens. Moxque palatium quoddam regale, & amplũ reperiens, & illud ingrediens, vidit reginam cœlorum in throno gloriæ reſidentem: ad quam pauidus accedens, flagitabat obnixè vt ſui miſereretur. Quem protinus illa dedignanter aſpiciens, atque minaciter alloquens quod auſus fuiſſet, in cõſpectu eius apparere, mandat quantotius egredi, & cruciandum ad ignem reuerti. Porrò inter alios matri miſericordiæ aſſiſtentes, apparebant ibi tres viri venerabiles, ſanctus Epiſcopus Hildenſemenſis, Decanus, & alius quidam neſcio quid gerens officij in eadem eccleſia. Hos itaque intuens, & recognoſcens lachrymabiliter deprecabatur, quatenus pijſſimæ Dominæ, pro ipſo ſupplicare dignarẽtur. Quod cum deuotiſſimè facerent, miſericordiſſima diſſimulatrix reſpondit eis, dicens: Quid eſt, quod rogare præſumitis, pro iſto adoleſcente vaniſſimo, meo conſpectu indigno? Hic enim peruerſus, & lubricus nunquam honorauit me, nunquam ſalutationem meam mihi, vel vna vice repræſentauit. Cumque inſtarent vt delicta iuuentutis, & ignorantiam eius, ſolita pietate dimitteret, & ipſe ſe de cætero emendaturum promitteret, acceſſit iterum tremebundus adoleſcens, eam, dicens: Miſerere mihi pijſſima Domina, quia paratus ſum amodo tibi vſque in ſempiternum ſeruire, & te ſuper omnia poſt Deum, venerari, quod ſi genitor meus iſtam calamitatem meam agnoſceret, maxima auri pondera pro mea liberatione libenter impenderet. Talia itaque, dum lamentabili voce depromeret, mater miſericordiæ ſerenata facie reſpiciens eum, dixit: Quid igitur? Putas ne quia valeas teipſum apud me condigno pretio redimere? In hoc enim fortaſſis placere me poſſes, ſi congruum mihi pretium pro tua redemptione perſolueres? Tum ille, non modicè exhilaratus in verbo iſto, fiducialius acceſſit dicens: Etiã atque etiam clementiſſima Domina, ego me optimè redimam, & quicquid mihi dignatio tua præceperit, libentiſſimè faciã, tantummodo eſto mihi propitia, nec in ignem amplius cruciandum remittas. Cui virgo beata reſpondit: Volo igitur vt de quinque generibus annonæ, quinque modios mihi non negligas reddere. Quo illo audito, gratanter accepit, reſpondensque alacriter dixit: Charum eſt mihi chariſſima Domina, quod imponis, & ego menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſupereffluentem, dabo in horreum tuũ. Quod cum in fide ſua, firmiter promiſiſſet, datis fideiuſſoribus prædictis interceſſoribus, dimiſſus eſt, atque beatæ Mariæ virginis interceſſione, ab igne ereptus eſt, & ad pœnitentiam agendam vitæ amiſſæ reſtitutus. Redditus itaque ſibi, confeſtim aperuit oculos, ſurrexit, & ſedit in lectulo. Moxque in iubilum erumpens, clamauit cum gaudio magno, dicẽs: Benedictus Deus, ego liberatus ſum, & amplius non ardebo. Gratias ago tibi ſancta Maria, quia de incendio liberaſti me, & amplius non ardebo. Videntes itaque qui aderant illum, de mortis ianua reuocatum, cum gaudio geſtientem, atque clamantem, ſciſcitabantur ab eo tantæ lætitiæ cauſam. Ipſe vero per multum temporis ſpatium, dicere nil valebat, niſi tantum, Deo gratias, quia amplius non ardebo. Et cum ſæpius illud repetiſſet, conuerſus tandem ad aſtantes, quid vidiſſet per ordinem indicauit rem. Porro in prædicta viſione ſignificatum eſt ei, quia prædicti tres venerabiles viri, quos interceſſores habuit, dum adhuc in carne degeret, eodem eſſent anno de corpore migraturi, quod & factum eſt. Proceſſu verò tẽporis, cum præfatus adoleſcens ætate, pariter & ſapientia creſcẽs, aſſumptus eſſet ad regimen Lundenſis Eccleſiæ, quæ eſt Metropolis Daciæ, non immemor voti ſui, nactus oportunitatem de remotis Galliarum partibus, vbi fontem religionis eſſe cognouerat, non ſolũ quinque, ſed etiam plures ſpiritalis profeſſionis conuentus euocare curabit, inter quos etiam duo de ordine Ciſtercienſi obtinuit, vnum de Ciſtercio, alium de Claraualle. Poſtquam autem audiſſet famã ſancti Bernardi, non contentus ipſum videre in filijs, expoſitis periculis ſe & ſuis omnibus, Claram vallem venit perſona humilis, atq; ſublimis, vbi cum magna deuotione faciens dies non paucos, tunc quidem cum ſancti Bernardi benedictione, in patriam reuerſus eſt. Sed poſt audita morte beati Bernardi, relictis omnibus, atque alteri commiſſo Epiſcopatus officio, exul deuotus Clarevallem venit, atque habitum ipſum

ſum religionis accepit, vbi quanto ſecretius ab omnibus negotijs vacauit, tanto deuotius diuinis obſequijs intendere curabat, orationibus vacare, pro peccatis preteritis myrrham contriti cordis Deo offerre, & gratiam ſupernæ benedictionis ſollicitus implorare. eodem libro quod dicitur Narratio ordinis Ciſterc. ex Conclu. d'Aſſignies cap. 40.

EXEMPLVM XXXIII.

Moriturus Alquirinus diligens peregrinorum, & pauperum ægrotantium curator mirabiliter à Domino cõſolatur.

FVit in cœnobio Clareuallenſi monachus quidam, profeſſioni ſuæ morum integritate concordans Alquirinus nomine, vir religioſus atque ſpiritalis, ſobrius in victu, humilis in veſtitu, & durus admodum caſtigator corporis. Ita namque circumciſus, ac têperatus erat in his quæ ad vſum corporis pertinere videbantur, vt omni voluptate, & vanitate depulſa, ipſis neceſſarijs, etiam parciſſimè vteretur, licet occaſio certum limitem excedendi ſe ei frequenter ingereret. Erat enim peritus in arte medicinæ. Et quamuis magnates, & nobiles terræ, operam eius inceſſanter expectarent, & inuitum, & renitẽtem per diuerſa loca diſtraherent, ipſe tamen ſuper egenos, & pauperes intelligens, magis omnimodam eorum curationi ſollicitudinem impendebat. Nec modo ipſorum ægritudines, liuoreſque curabat, ſed & lãguentium putridas carnes, & ſanie defluẽtia membra ita dignanter, ita diligenter proprijs manibus contrectabat, vt Christi vulnera, fouere putaretur. Et verè ſic erat. Vnde & ipſe Dominus, famulum ſuũ ſecretis conſolationibus ſæpius viſitabat, & ad opus miniſterij huius, mirabiliter incitabat. Quadam igitur vice, vidit huiuſmodi viſionem in Clareualle. In primis audiuit quaſi quendam præcurſorem cœleſtem, præconia voce clamantem, & dicentem: Ecce Ieſus Chriſtus venit, ſurgite, occurrite cito obuiam ſaluatori. Cũque omnes certatim ad videndum Dominum properarent, tunc & ipſe cucurrit, & ſtetit in oſtio clauſtri, per quod venturus eſſe ſperabatur. Itaque ingrediente Domino, acceſſit, & adorauit eum, flagitans vt acciperet benedictionem, & miſericordiã à Deo ſalutari ſuo. Qua percepta, cœpit eum attentius intueri, & miro pietatis affectu compatiebatur ei. Siquidem apparebat ei, tanquam dolens atque infirmus, cõfixus clauis, & lancea perforatus, ac ſi eadem hora, de cruce depoſitus eſſet, ita vt ſanguis vbertim de plagis recentibus emanaret. Porro ipſe Dominus, linteolos mundos, quaſi corporalia tenens, eiſdem vulneribus imprimebat, & cruore deterſo, in terram proijciebat, quos frater ille cum ſumma veneratione recolligens, ac multa deuotione deoſculans, quaſi redemptionem animæ ſuæ, in ſinu ſuo repoſitos conſeruabat. His & huiuſmodi reuelationibus, frequenter à Domino recreatus, non ceſſauit vſque in finem, operari bonum ad omnes, maximè autem ad peregrinos, & pauperes ægrotantes. Quàm verò rigidus in pœnitentia ſeruanda, quamque diſtrictus caſtigator corporis ſui fuerit, ex hoc ſatis apparebat, quod cum indigentibus cunctis, cum feruore charitatis operam impenderet, ſe ſolum in huiuſmodi cura excipiebat, licet enim valitudinarius eſſet, & debilis corpore, nunquam tamen acquieuit carnalem ſibi impendere medicinam, ſed totum ſe Deo committebat, quoniam ipſi cura eſt de nobis. Sciebat nimirum virtutes animæ in corporis infirmitate perfici, nec poſſe monachum ſpiritales à Domino conſolationes percipere, qui circa conſolatiunculas carnis ſuæ tenere ſolicitus, guſtare, & videre negligit quàm ſuauis eſt Dominus. Curſu itaque vitæ ſuę laudabiliter peracto, cum iam tempus inſtaret, quo pro laboribus, & ſanctæ pietatis operibus æternam mercedem acciperet: infirmitate correptus ad extrema peruenit. Cumque venerabilis abbas Pontius ad eum gratia viſitationis veniſſet, quæſiuit ab eo quid ageret, vel quomodo ſe haberet? Ille vero reſpondit: Bene chariſſime pater, bene omnino mecũ agitur, quia vadens vado ad Dominum meum. Quid ergo (inquit) corporalem moleſtiam ęgrè non toleras, & mortis anguſtias non formidas? Ego (inquit) omnia tranquilla, omnia læta conſidero, quia iam præuentus ſum à Domino in benedictionibus dulcedinis, quæ omnem mihi mœrorem à corde, & omnem penè dolorem à corpore tulit.

lit. Reſpondens itaque abbas, dixit ei: Obſecro te dilecte mi frater, vt propter Deum dicas nobis ad ędificationem noſtram, ſi tibi diuinitus eſt aliquid reuelatum. Tunc ait illi: Modo antequam huc intraſtis, apparuit mihi miſero, & indigno Dominus Ieſus Chriſtus, qui propitio ac ſereno vultu me intuens, ac ſigna beatiſſimæ paſſionis ſuæ oſtendens, ait: Ecce peccata tua deleta ſunt à facie mea, veni ergo ſecurus, veni & vide, & deoſculate vulnera mea, quæ tantum dilexiſti, & toties con fouiſti. Tali ergo promiſſione firmatus, mori non timeo, quia poſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo. Et ſcitote quia proxima nocte, ante vigiliam beati Martini migra turus ſum, dum opus Dei celebrabitur in Eccleſia, & tali hora defunctus eſt.

EXEMPLVM XXXIIII.

Contritus pro peccatis deuotus frater, repetitis vicibus mirabiliter à Domino conſolatur.

FRater quidam dum pro peccatis ſuis, quibus Deum nimis offenderat pauidus, & anxius tota die contriſtatus ingrederetur, fletibus & lamentis finem imponere recuſabat, ſciens nimirum confeſſionem oris, abſque cōtritione cordis ad promerendam veniam minus ſufficientem coram Deo iudicari. Cumque volumen timoris Dei, in quo ſcriptę ſunt lamentationes, & væ ſalubri amaritudine ventrem conſcientiæ eius aliquamdiu amaricaſſet, diuina tandem aſpirante gratia, membrana charitatis Dei, in qua ſcriptum eſt carmen, facta eſt in deuotione cordis eius, tanquam mel, dulcis. Cœpit namque primitias quaſdam laborum ſuorum prægustare, & experimento diſcere, quoniam ſacrificium ſpiritus contriti, & humiliati cordis Deus non deſpicit. Nam cum in tanta amaritudine, quam prædiximus cōtinuè conuerſaretur, nocte quadam vidit in viſione Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, tanquam ſacerdotalibus ornamentis indutum, miſſam celebrantem. Quoties vero iuxta ritum ſacrificij, ſe ad populum conuertebat, tollens in manibus ſuis calicem de altari, cunctis qui aderant videndum offerebat. Porro in ipſo calice, nihil aliud erat quàm tantummodo lachrymæ, quibus beata Maria Magdalena, pedes eius in domo Simonis flendo, & pœnitendo rigauerat. Cumque prædictus frater, circa pedes Domini poſitus, iſta videret, percontatus eſt eum, dicens: Obſecro te Domine, vt quid oſtendis nobis calicem iſtum cum lachrymis quæ in eo ſunt? Vt videant (inquit) & ſciant vniuerſi, quantum mihi placet contritio cordis, & pœnitentiæ luctus, qui ad exemplum pœnitentium, tamdiu ſeruaui lachrymas huius peccatricis ad pedes meos flentis, & pœnitentis. Quanto ergo diuinæ maieſtati acceptabiliores eſſe lachrymas pœnitentiæ didicerat, tanto magis incitabatur, & inflammabatur ſpiritus eius in ipſo, ita vt legendo, pſallendo, meditando nihil aliud quæreret, nihil aliud intenderet, niſi vt mentem ad lamenta formaret, & compunctionis gratiam in ſe excitaret, ſciens quoniam regnum cœlorum vim patitur, & violenti talibus armis diripiunt illud. Addidit autem Dominus adhuc con ſolari ſeruum ſuum, qui malorum ſuorum pœnitudine in frixorio diſciplinæ continuæ macerabatur. Vidit namque in viſu noctis ſe quaſi in lacu profundiſſimo fluctuantem, ac periclitantem. Cumque iam euadendi ſpes nulla eſſet, ſubito affuit adiutor in opo rtunitatibus, Dominus noſter Ieſus Chriſtus nudis pedibus ambulans ſuper aquas, qui cum ad eum veniſſet extractum de aquis, dignanter leuauit miſerum in ſinum ſuum, ac poſuit in prato iucundiſſimo viriditate amœno. Conſiderans autem frater ille, tantæ dignationis gratiam, procidit ad pedes Domini Ieſu, & præ immenſitate lætitiæ geſtiens animo, cępit inſatiabili pietatis deſiderio ſibi aſtringere, ac deoſculari pia veſtigia ſaluatoris. Cumque euigilaſſet, ſagaci diſcuſſione examinans, lacū in quo ſubmerſus fuerat, pro fundum vitiorum, ſinū gratiæ in quem dignanter leuatus eſt, remiſſionem indulgentiæ, pratum floridum in quo tranſpoſitus eſt, æternæ quietis viriditatem interpretatus eſt. Et propterea tota mente conuerſus ad Dominum, tanquā præteriti labores ipſius parui fuiſſet, in anteriora ſe extendere cępit, ieiunijs, vigilijs, orationibus continuis, lachrymis, & gemitibus inenarrabilibus à Domino

poſtu-

poſtulans, quatenus indulgentię ipſius largitatem, in viſionis imagine ſibi præoſtenſam, dulci gratia in rei veritate experiri mereretur, & vt hoc ei aliquantis indicijs diuina pietas inſinuare dignaretur. Dominus vero virtutum omnium diſtributor, & earum moderator cum laborantem cõtinuo in gemitu ſuo, & panem doloris aſſiduè comedentem conſolari decerneret, quadam nocte deſiderio, quo ſupra diximus, valde affectus, fratrum vigilijs intererat, & ecce ſubitò pſallens, & orans venit in mentis exceſſum, & vidit. Et ecce perſona quædam nouaculam acutam, & quaſi inſenſibilem leniter ac ſuauiter ducens, per caput ipſius, in momento, in ictu oculi veluti raſit ei barbam, collum & coronam, diuinæ bonitatis indulgentiæ bonitatem ſigno hoc flenti, & ſuſpiranti declarans, veruntamen paucos pilos in vno tẽpore deſerens, vt reor negligentiarum, ſine quibus iſta vita non ducitur homini denotauit. His & huiuſmodi conſolationibus idem frater ſæpius releuatus, inſpirante Domino didicit in ſpe veniæ reſpirare, & de perceptis beneficijs gratias agens, ad ampliora ſuſpirare.

EXEMPLVM XXXV.

Communicans frater aſperè correpto fratre inconſolato amaritudinem pro dulcedine in ore ſenſit.

FRater quidam in ſanctæ religionis obſeruantia feruens, & ſollicitus dum aliquando dominica die ſecundum conſuetudinem ordinis, corpori & ſanguini Chriſti participaſſet, viſum eſt illi tunc, & per totam deinceps diem, quod fauum mellis dulciſſimum in ore teneret. Sequenti quoque dominica dum euchariſtiam ſimiliter percepiſſet, per continuum triduum ſimilem expertus eſt gratiam. Tertia verò dominica, dum diuinam nihilominus alimoniam te accepiſſet, tota iam hebdomada ſemel indultam ſuauitatem ſentire promeruit. Ex tunc ergo & deinceps, hanc panis vitæ dulcedinem multipliciter ex multo tempore ſenſit. Factum eſt autem, vt aliquando quempiam de amicis ſuis pro culpa ſua obiurgans, iuſtæ inuectionis mẽſuram ſupra modum excederet, nec tamen antequam diuinorum ſacramentorũ munus ab altari ſumeret, exaſperatam fratris conſcientiam per ſatisfactionem lenire curauit. Vnde factum eſt, vt hoſtiam pacificam fratre necdum pacificato percipere præſumens, pro mellea ſpiritualis dulcedine ſuauitatis, qua antea refici & recreari cõſueuerat, ſuper fel, & abſinthium amariſſima amaritudine fauces ſuas infectas, tremebundus horreret. Quocirca reatum ſuum ad memoriam quantocius reducens, & pro culpa minus diſcretæ inuectionis, humillima ſatisfactione pœnitentiam agens, apoſtolicam illam ſententiam de cætero ſollicitus obſeruare curauit, in qua ait: Vos qui ſpiritales eſtis, huiuſmodi corripite in ſpiritu lenitatis. Attendãt quæſo iſtud exemplum quicunque æmulatores ordinis ſunt, quicunque zelo iuſtitiæ accenſi, feruent ſpiritu, ne verba fortè iuſtæ correctionis, in arma vertant furoris, & emendationis poculum quod fratribus propinare conantur, tam ſibi quàm alijs per indiſcretionem in perniciem trahant, dum & ſeipſos per iram dilacerant, & quos emendare debuerant, dum exaſperant, exulcerant, & ad excuſandas excuſationes in peccatis prorumpere cõpellunt.

EXEMPLVM XXXVI.

Spectaculis nimium deditus iuuenis, crebris ictibus inuiſibili quadã manu percutitur.

DElicatus quidam adoleſcens aduertere nolens, ideo ferias à clericis & ſanctis patribus inſtitutas, vt vacarent & viderent quoniam ipſe Dominus eſt Deus, non vt ſcacis, aleis, aut quibuſlibet diabolicis nugis intenderent, ſolebat frequenter cum cocuis, & ſodalibus ſuis, ſpectaculis, & ludis varijs diem perdere. Quadam igitur vice, cum ad aliquam domum iocandi cauſa multi confluerent, vt theatricis plauſibus, & luſibus diem ipſum ſolito more conſumerent. Acceſſit etiam illuc præfatus adoleſcens, vt & ipſe paſceret hædos ſuos, de ſpectaculo vanitatis. Erant autem illic aleatores quidam, cum aleis ludẽtes, quos vt melius ex alto proſpiceret, ſuper menſam ibidem poſitam pronus accubabat. Et ecce facta eſt ſuper eum, ſubito quaſi manus hominis, ipſum inuiſibili flagello diutius cædens, quæ caput illius, &

humeros, & dorſum totum veluti pila deſuper feriente, crebris ictibus tundebat. Ipſe verò iacebat immobilis, quid faceret, quo ſe verteret, ignorans. Volebat enim præ nimia doloris anguſtia, in vocem clamoris & planctus erumpere, ſed præ pudore propter frequentiam circumſtrepentis populi non auſus, ne velut inſanus reputaretur, moleſtiam verberum ægerrimè ferebat. In ſemetipſo vero reuerſus, & mortem quaſi iam imminentem præ oculis habens, arguebat ſe, in conſpectu Domini gemens, & in amaritudine animę ſuæ dicens: Ein mi Domine, nunc inuenerunt me peccata mea, & ecce iam morior, & ad inferos cum dolore deſcendo, carens pœnitentiæ fructu. O pater miſericordiarum Deus meus, ſi reſpiciens videris afflictionem peccatoris in anguſtia conſtituti, & me licet indignum de præſenti periculo miſericorditer eripueris, promitto quoniam non ero ingratus beneficijs tuis: ſed continuo ſpretis cunctis quæ ſunt mundi, ſeruum me tibi tradam ſempiternum. Dum hæc & his ſimilia in corde coram Domino loqueretur, facta eſt vox ad ipſum, dicens: Si Clareuallem conuerſionis gratia adire volueris, & in anima, & in corpore ſaluus eris. Ad quam vocem reſpirans, & à Domino ſe viſitatum intelligens ilico reſpōdit: En trado me ſeruum Deo, & domui Clareuallis. Adhuc eadem verba in corde voluebat, cum mox recedente flagello totus etiam dolor euanuit. Sentiens autem factam in ſe miſericordiam, continuo non acquieuit carni, & ſanguini, etſi equitatura ad magnum fuiſſet, ne vnius quidem horæ morulam ſuſtinuiſſet, quin in continenti votum quod vouerat perſolueret, neque enim carnalem illam cogitationem admiſit vt domum rediret, parentes & amicos conſuleret, domum familiamque diſponeret, redditus, agros, cenſusque locaret, ſed omnia hæc abrumpens potius, quàm ſoluens, & cūcta hæc propter Chriſtum arbitratus vt ſtercora, eadem die cōparata equitatura, in craſtinum ſummo mane iter arripuit, à facie ſeculi, tanquam à facie leonis fugiens, vt maneret in ſolitudine. Feruentiſſimo itaque deſiderio veniens Clareuallem (quæ prius vallis abſinthealis dicebatur) fratribus quoq; mordata & ordinem ſuæ conuerſionis expoſuit, tanto iucundiori charitate ſuſceptus eſt, quanto per hæc indicia Domino vitā, conuerſionemque ſuam placere, fratres illi humiliter præſumebāt. Susceptus itaque & probatus, Domino quoque donante fidelis iuuentus, veterem hominē in cū ſuis actibus exuit, & nouum qui ſecūdum Deum creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis, induens, tanta inſtantia Ciſtercienſis ordinis arduos labores, vſque in finem vitæ complexus eſt, vt cunctis ſanctiſſimam eius conuerſationem intuentibus, liquido pateret primam illam conuerſionis eius vocationē, verè ab illo fuiſſe, qui eos quos amat arguit, & caſtigat, omnemque filium quēm recipit, paterna pietate flagellat.

EXEMPLVM XXXVII.

Obediens frater in nocte Aſſumptionis in Grangijs extra monaſterium manens, mirabili deuotione à Deo donatur.

INſtabat aliquando ſacratiſſima ſolemnitas Aſſumptionis (ſi ritè memini) intemeratæ & immaculatæ virginis Dei genitricis Marię, & fratres Grangiarum Clareuallis ob reuerentiam tantæ diei ad abbatem feſtinabant, verum in vna ex his Grāgijs quæ viciniores erant, fuit conuerſus quidam religioſus, ac timens Deum, qui & ſi pro ſimplicitate ſua, perfectiora quæque ſacræ religionis apprehendere ne quibat, bonæ tamen voluntatis, & deuotionis exiſtens, piiſſimam Dei genitricē Dominam noſtram ſincero venetabatur affectu. Cum autem magiſter Grangiæ ordinaret, quiſnam ad abbatiam ire deberet, vel qui ob tutelam domi remanerent. Inter cæteros qui remanſuri erant, eidem fratri cura cuſtodiendarum ouium commiſſa eſt. Quam commiſſionem licet ægerrimè ferret, quoniam ſperabat, & multum deſiderabat diuinis hymnis, & canticis ſpiritalibus intereſſe, quas in honorem reginæ cœli à ſancto illo conuentu, deuotiſſimè perſoluendas fore ſciebat, nihil tamen auſus contradicere, obedientiſſimè patuit imperanti. Vnde accidit vt deuotio ſancta quam mente conceperat, quamque per inquietudinem terrenæ occupationis, quam obedientia iniunxerat perdere timebat, eadem obedientia promptam volunta-

luntatem ipſius remunerante, velut ignis ſcintillans, & æſtuans in præcordijs eius magis, ac magis dilatata feruentior efficeretur. Nocte itaque ſacratiſſimæ celebritatis, dum ſollicitas excubias, ſuper gregẽ ſuum in paſcuis quieſcentem ſeruaret, factum eſt vt ſonitus ſigni matutinalis, quo fratres ad diuinas laudes perſoluendas in cœnobio excitabantur, quodque ob conticinij ſilentium procul audire poterat, aures ipſius reuerberaret. Tum vero concaluit cor eius in ipſo, & in meditatione ipſius, exarſit ignis cogitantis ſanctæ illius multitudinis frequentiam, qualiter ſincero affectu pijſſimę matri miſericordiæ cęleſtis armoniæ laudes in commune perſoluerent, ſeu qualiter ſinguli quique apud ſe in ſecreto ſuo eiuſdem beatæ virginis patrocinium, votis & ſuſpirijs implorarent. Protinus ergo exurgens, tantæque deuotionis pro modulo ſuo particeps effici cupiens, verſus illam plagam cęli qua monaſterium ſitum erat, vultu, & animo intentus ſtabat, dehinc conſuetudinarijs precibus, quæ conuerſis vice matutinarum ſtatutæ ſunt, quanto potuit deuotius expletis, cũ in paupere armariolo cordis ſui enixius quæreret, quid pręcis, ſeu quid laudis Dominæ noſtræ offerret, vnde protelatas, & in lõgum valde productas fratrum vigilias aliquo modo recompenſare potuiſſet, nihil aliud præter ſalutationem eiuſdem piæ Dominæ, quam vtcumque didicerat, ſe ſcire inuenit. Hanc itaque tanquam verbum conſummans & abbreuiatum, in quo plenitudo totius deuotionis inuenire poſſet aſſumens, & oculos ad cœlum dirigens, venias venijs, ſuſpiria ſuſpirijs, ſalutationes ſalutationibus ſuperaddit, in tam religioſo negotio, reliquum noctis & diluculi partem ſine tędio tranſegit. Denique quod non fruſtra in gemitu ſuo laborauerit, nec in caſſum miſericordiam à matre miſericordiæ quæſierit, Dominus reuerendiſſimo abbati Bernardo, per ſpiritum reuelare dignatus eſt. Qui diuinis hymnis expletis, cum in conuentu fratrum ob tantæ ſolemnitatis prærogatiuam commendandam, ſermonem faceret Spiritusſancti gratia vehementer ignitum inter cætera ſic ait: Et quidem fratres mei dulciſſimi, dubitare fas nõ eſt vos Domino Ieſu Chriſto vero regi, necnon & glorioſæ Virgini matri ipſius ſanctum, beneplacens, & acceptabile deuotionis noſtræ ſacrificium, hac nocte obtuliſſe, ideoque fructum laboris veſtri mercedem æternam apud Dominum, & eandem beniguiſſimam & protectricem noſtram vobis repoſitam eſſe, certiſſima fide tenere debetis. Veruntamen ſcire vos volo vnum ex minoribus, & ſimplicioribus noſtris conuerſis, quem obedientia hac nocte in montibus & ſiluis iſtis ſub dio tantæ feſtiuitatis gaudia celebrare coegerat, tam iucundum, tam deuotum, tam feſtiuum Dominæ noſtræ matutinarum exoluiſſe ſeruitium, vt nullius quantacumque ſuſpenſa contemplatio, ſeu intenſa deuotio, ipſius deuotioni quam non alta contemplationis ſublimitas, ſed ſubmiſſa ſanctæ ſimplicitatis humilitas efficit, præferre potuerit. Quo audito, mirati ſunt vniuerſi, præcipuè non ſolum mirati, ſed & gratulati ſunt, & vehementer ædificati fratres laici, quos obedientia tam feſtiuis, quàm priuatis diebus frequenter in diuerſa opera trahebat, certiſſimè ſcientes quoniam ſicut ſepta clauſtri, & parietes templi ſanctum non faciunt timorem Domini negligentem, ſic etiam negotia, quæ cauſa terrenæ neceſſitatis obedientia iniunxerit, nil obeſſe poterunt, puras manus in oratione leuanti.

EXEMPLVM XXXVIII.

Pęnitens frater moriturus ex fiducia ſpei inaudita carmina decantauit.

COnuerſus quidem cum de domo Clareuallis leuitate ſua tertio fuiſſet egreſſus, tertioque receptus, tandemque ſalutaribus monitis, & ſanctis precibus beati Bernardi abbatis compunctus, cœpit apoſtaſiæ ſuæ præcipitium in quo iam tertiò grauiter periclitatus fuerat, totis medullis cordis horrere, quid pœnitentiæ, vel ſatisfactionis Domino pro tam enormi reatu ſuo offerre poſſet, enixius quærere, & inſpirante Domino cogitauit, & intellexit ad promerendam veniam delictorum, & obtinendam gratiam virtutum nihil efficacius, nihil in conſpectu Domini acceptabilius eſſe ſacrificio cordis contriti, & ſpiritus humiliati, quod ſolum regnum cœlorum peruium facere pręualet,

&

& formidabilem cunctis diuinæ iuſtitiæ diſtrictionem gemitibus inenarrabilibus flectere conſueuit. Hæc itaque pietatis arma corripiens: & ſemetipſum contra ſeipſum erigens, primo quidem vniuerſas ordinis obſeruantias ſine diſſimulatrice negligentia, quantum potuit obſeruare ſtuduit, & inſuper quotidianis precibus, & lamentis præterita ſua peccata diluere ſollicitus fuit, ſalubri prorſus exemplo, ſtantes ne laberentur, lapſos, vt erigerentur informans. Cęterum Deo diſponente, qui fortioribus plagis fortiora ſolet adhibere medicamenta; quiq; ineffabil pietate ſua quandoque vaſa contumeliæ transfert in vaſa honoris, & gratiæ, ingreſſa eſt putredo in oſſibus fratris prædicti, & percuſſus eſt circa femora vlcere peſſimo, apoſtemate canceroſo. Et creſcente in dies anguſtia doloris, totus diſtabuit, ita vt carnibus circa locum vlceris vndique corroſis, oſſa nudata pareſcerent, & vulnera vermibus ſcaturirēt. Annis itaque plurimis in grabato carceratus, & diuinæ animaduerſionis flagellis humiliter ſubditus, quot horis viuebat, totidem penè interitionibus ſubiacebat. Erat ergo patienti animæ miſerabilis dolor, & angor à facie putreſcētis corporis ſui, ſimulque ſeruitoribus eius anguſtia cordis immenſa præ horrore, & fœtore quem tabioſum vlcus continuè exhalabat, ſed laboris, & patientiæ huius nihilominus remuneratio copioſa penes Deū vtriſque repoſita. Satagebat autem frater idem infirmus, in doloribus, & preſſuris ſuis ſemper gratias agere, corde credens & ore confitens ſeſe recipere lōgè adhuc imparia meritis. Cum autem iam ad purum fuiſſet in eo ſcoria excocta peccati, vt ſecundum Sapientis dictum, ablata rubigine de argento, egrederetur vas puriſſimum, tandem educta eſt anima illa beata, conflatorio purgationis, & velut argentum igne examinatum, munda, & nitida cum cæteris miſericordiæ vaſis, tranſlata eſt ad palatium ſummi regis. Sed antequā de lacu miſeriæ, & de luto fecis educeretur, ad conſolationem omnium verè pœnitentium, meruit in hac vita prælibare fructum laboris, & patientiæ ſuę, & neſcio quid de ineffabili illa ſuperna dulcedine, ad quam ſine fine fruendam in proximo erat admittenda, prægustare. Qua guſtata tanquam muſto cœleſti inebriatus, protinus erupit in iubilum præconij cœleſtis. Et ſerenata facie cœpit idiota, & qui nunquam cantare, aut legere didicerat, cum ſuauiſſima melodia quoſdam nouos, multumque delectabiles hymnos, ac modulos cantare de canticis Sion. Facta autem hac voce, conuenit multitudo fratrum videre cum grandi miraculo hominem tātis miſerijs, & calamitatibus oppreſſum, in ipſo mortis acceſſu, cantando, ac tripudiando morti inſultantem, & quodammodo dicētem: Vbi eſt mors victoria tua? Ita ergo præcentor noſter modulizans, & alleluia quod in plateis cœleſtis Hieruſalem frequentatur, quodammodo præoccupans, quid poſt mortem carnis facturus eſſet, in carne adhuc corruptibili poſitus, præſago miraculo declarauit. Sicque lætabundus, & laudans in voce exultationis, & confeſſionis beatam animam illam exhalauit. De cuius fœlici conſummatione beatus Bernardus hilaratus, ſermonem deuotiſſimum ad fratres in capitulo fecit, commendans in eo dignum pœnitentiæ fructum, admirabilem patientiam eius, omnibus proponens exemplum.

EXEMPLVM XXXIX.

Obediens frater confidenter moritur, nec reprehenſione beati Bernardi puſillanimis efficitur.

Conuerſus quidam de fratribus Claræuallis innocentis vitæ, & conuerſationis honeſtæ, cum grauiter aliquamdiu ęgrotaſſet, tandem ad extrema deuenit. Intrauit ad eum gratia viſitationis beatus Bernardus, & confortans eum, ait: Cōfide fili, quia migraturus es iam nunc de morte ad vitam, de labore temporali ad requiem ſempiternam. Ille vero cum ingenti fiducia reſpondit: Quidni pergam ad Dominum & Creatorem meum, verè confido, & quantū de miſericordia Domini mei Ieſu Chriſti præſumere audeo, certus ſum quia cito viſurus ſum bona Domini in terra viuentiū. Porro B. Bernardus, vt erat medicus ſapiēs, paſtorq; ſolicitus, timens homini ruſticano, ne tam fida reſpōſio de præſumptionis magis temeritate, quam conſcientię puritate procederet, ait: Signa cor tuū frater, ſigna cor tuum.

quid eſt quod locutus es? vnde tibi ſubrepere potuit tãtæ præſumptionis audacia? Enim verò tu es ille pauperculus, & miſerabilis homo, qui cum nihil aut propè nil haberes in ſeculo, neceſſitate forſitan magis, quàm timore Dei cogente ad nos confugiſti, multis præcibus tandem aditum impetrando: Nos vero cauſa Dei collegimus inopem, & parem te fecimus victu, atq; veſtitu, cæteriſq; cõmunitatibus his qui nobiſcum ſunt ſapientibus, atq; nobilibus viris, & factus es quaſi vnus ex illis. Quid igitur tribuiſti Domino pro omnibus iſtis? Et ecce non ſufficit ingratitudini tuæ, gratis accepiſſe te tot beneficia de manu Domini, niſi & regnum ipſius hæreditario iure vendices tibi. Ad hæc, ille reſpondens blando vultu, & tranquillo animo dixit: Bene pater chariſſime, bene vtique peroraſti, & vera ſunt omnia quæ dixiſti: veruntamen ſi iubes, loquar ad te Dominum & patrem meum, & paucis aperiã vnde mihi pauperi, & miſero ſuggeri potuit tantæ non præſumptionis, ſed (vt ego ſpero) deuotionis occaſio, ſi tamen vera eſt illa prædicatio veſtra quàm nobis ſæpius inculcaſtis, qua ſcilicet regnum Dei, non carnis nobilitate, non terrenis diuitijs poſſidetur, ſed ſola obedientiæ virtute acquiritur. Hanc, inquam, ſententiam, tanquam verbum abbreuiatum à Domino, ſedula commemoratione apud me cõtinui, ponẽs illud quaſi ſignaculum ſupra cor meum, aſſiduè meditãdo; & ſuper brachium meum, ſolicitè operando. Quærite ſi placet ab omnibus magiſtris, & ſocijs q̃bus me obſequi, ac ſeruire iuſſiſtis, ſi cuiquam illorum aliquãdo inobediens fui, ſi de fratribus noſtris, quempiam verbo, aut ſigno vel quolibet alio modo, quantũ in me fuit contriſtaui. Quia ſi operam dedi omnibus in Chriſto obedire, omnibus ſeruire, cunctoſq; per Dei gratiam diligere; quis prohibere me poteſt, vt de miſericordia ipſius nõ confidam. Beatus itaque pater, cum tale reſponſum ab homine ruſticano accepiſſet, gauiſus eſt gaudio magno, & ait: Verè beatus es fili chariſſime, quia caro, & ſanguis non reuelauit tibi ſapientiam hanc, ſed pater cœleſtis ipſe te docuit, ipſe poſuit animam tuam ad vitam, rectiſſimoq; tramite perduxit ad patriam. Iam ergo ſecurus egredere, quoniam patefacta eſt tibi ianua vitæ. Defuncto itaq; fratre, & exequijs celebratis, venerabilis pater de conuerſatione, & conſummatione eius ſermonem in capitulo luculentum ſua illa deuotione, & facundia perorauit, omneſq; illius exemplo, ad amorem obedientiæ mirabiliter accendit, vehementer namq; affectus fuit in reſpõſione illius, & magis congratulabatur ei ſuper obedientiæ virtute, & ſuper ipſius animæ puritate, quam ſi vidiſſet eum ſignis & prodigijs coruſcantem.

EXEMPLVM XL.

Orans pro ſe admonentibus, & pro ſe ſpoliantibus ſicarijs, inimicos ad pœnitentiam conuertit, & moriens lætus in cœlum recipitur.

IN cœnobio Clareuallis, conuerſus quidam extitit vir religioſus, & magnę mãſuetudinis, qui per magiſterium diuinæ gratię didicerat eſſe mitis, & humilis corde. Huic cæteri fratres teſtimonium perhibebant, quod nunquam viſus fuiſſet iraſci, & nunquam quibuſlibet iniurijs prouocatus, ad impacientiam erumpere. Hic inſpirante Deo, ſtatuerat firmiter in animo ſuo, vt quoties à quibuſlibet fratribus iuſtè, ſiue iniuſtè proclamaretur, toties p̃ illis oraret, & pro ſingulis Pater noſter, ad minus vna vice diceret. Cuius etiam exẽplo informati multi Clareuallenſium fratrum, eandem conſuetudinem vſq; nunc, quaſi pro lege cuſtodiunt. Veruntamen ſi accepta Deo, & grata hominibus erat deuotio, videant quæſo quid reſponſuri ſint Deo, in die tremendi examinis eius, qui è contrario nituntur, qui ſi fortè ab aliquo proclamati, vel correpti fuerint, exaſperantur, & ad impatientię verba prorumpunt, & eos qui ſe proclamauerant, vel corripuerant, cũ quanta poſſunt exaggeratione culpæ reclament. Prædictus autem frater, quadam vice pro negotijs Eccleſiæ Clareuallenſis, in via directus, neceſſe habuit per fauces cuiuſdam nemoris, ſolus tranſire. Contigit autem eum ibidem, in manus incidere latronum, qui etiam deſpoliantes eum, iumentum quoque quo vehebatur, cum ſarcinulis rapuerunt, & nil penitus p̃ter ſolam charitatem reliquerunt. Recedentibus vero latronis

tronibus, cum iam paululum proceſſiſſet, ipſe ad orationem proſternitur obſecrans Dominum, vt hanc eis impietatem remitteret. Quidam autem ex ipſis nutu Dei reuerſus, & fratrem illum à longè ſubſecutus, curioſius obſeruabat, volẽs ſcirẽ quid ageret. Et videns eum orationi diutius inſiſtentem, celeri curſu reuertitur ad ſocios, percutiens pectus ſuum, & dicens: Vę nobis miſeris, & damnatis, nam moriemur omnes, qui hunc tam ſanctum hominem, & tam ſancti monaſterij fratrem, malo noſtro tam malè tractauimus. Si quidem ipſo reuelante cognouerunt, quod de Clareualle eſſet. Hinc (inquit) ex quo receſſit à nobis, non ceſſat orare cum gemitu, & lachrymis, nec dubium eſt, quin ipſe Dominum roget etiam pro ſuis inimicis. Quæ audientes latrunculi illi, compuncti ſunt animo, velociterq́; redeuntes inuenerunt illum, adhuc in oratione flexis genibus intentũ. Cui mox vniuerſa quæ abſtulerunt, reſtituunt, & venia ſuppliciter poſtulata, in pace dimittunt. Quo viſo, frater ille ſaluatori Chriſto immenſas gratias referẽs, gauiſus eſt gaudio magno valde, de compunctione prædonum magis, quàm de receptione ſpoliorum. Iſte ergo vir bonus, cum in propoſito ſuo vſq; ad finem vitæ ſuæ, laudabiliter perſeueraſſet, tandem vocante ſe Domino, collectus eſt ad patres ſuos, viſurus bona Domini, in terra viuentium, amodo & vſque in ſempiternum. De cuius glorificatione, viſio talis apparuit eadem qua defunctus eſt die. Erat in monaſterio longius à Clareualle remoto monachus quidam religioſus, qui & ipſe moriens, ad extrema deuenit. Cumq́; iam morti proximus videretur, raptus ab humanis, ita vt à mane vſque ad horam nonam iaceret immobilis. Tandem autem ad ſeipſum reuertitur, virtuteq́; recepta, lingua iterum in verba laxatur. Stupentes vero qui aderant, cauſam ab eo repentinæ diſceſſionis, ac reuerſionis flagitant. Quibus ipſe reſpondit: Hodie inueni me ſubito introductum velut in Paradiſum voluptatis, in locum præclarum nimis, cuius amplitudinem, pulchritudinem, ac amænitatem humani ſenſus anguſtia æſtimare non ſufficit. Videbatur illic prætioſorum vaſorum, aliorumq́ue ornamentorum gloria magna, & diuerſitas multa, infinita quoq; deliciarũ præparatio, quomodo fieri ſolet in aduentu cuiuſpiam potentiſſimi Regis, aut Imperatoris. Erant etiam illic ſancti innumerabiles, immenſa claritate coruſcantes quorum alij iam aduenerant, alij adhuc de cunctis partibus veniebant, quaſi ad grande ſpectaculum certatim properantes, & velut ad diem ſolemnem vndiq; confluentes. Audiebatur pręterea ibidem ſuauitas armoniæ cœleſtis, & reſonabat vndiq; gratiarũ actio, & vox laudis. Ego vero cum in his quæ videbam & audiebam nimis obſtupuiſſem, ſciſcitatus ſum ab Angelo ductore meo, quęnam eſſet tantę ſolemnitatis, & lętitiæ occaſio. Ipſe verò reſpondit: Hæc eſt celebritas noua noui cuiuſdam ſancti, hodie de domo Clareuallis aſſumpti, & in gaudia iſta modo ſolemniter introducendi. Hoc itaq; dicto, iuſſit me citius egredi, atq; ad humana reuerti. Quod cum nimium deteſtarer, obſecrabã medullitus vt ad miſerias corporis, amplius non remitterer. Ille verò reſpondit: Modis omnibus oportet te ad fratres tuos regredi, donec annuncies quę vidiſti, quo facto protinus reuerteris. Huius rei gratia miſſus ſum ad vos, vt & ipſi benefacientes perficiatis, & perſeueretis in bono, ſcientes vtique, quia non deerit merces operi veſtro. Et cum hæc dixiſſet obdormiuit in Domino. Illi ergo ſollicitè tempus, horamq́; notantes, cum requiſiſſent in Clareualle, cognouerunt fratrem ſupradictum eadem die fuiſſe defunctum. Beatus vero Bernardus, cum quidam de fratribus hanc viſionem coram eo, cum grandi admiratione referret, ita reſpondit: Et vos ita miramini? Ego vero magis admiror incredulitatem, & duritiam cordis veſtri, qui adhuc minimè creditis, aut minus fortè aduertitis vocem illam veridicam qua de cęlo clamatur. Beati mortui qui in Domino moriuntur, amodo enim iam dicit Spiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis.

EXEMPLVM XLI.

Inconſtans frater à beato Bernardo, & Malachia corrigitur.

ALius quidam frater, cũ inſtinctu diabolico ita mente corruptus eſſet, vt iam apoſtataret à Deo, & pactum cũ inferno faceret, & ad ſeculũ redire diſponeret,

vidit in viſu noctis beatum Bernardum, ſanctumque Malachiam reuerendiſſimos ipſius loci patronos, in dormitorio deambulãtes, & fratres in lectis ſuis pauſantes, ſingillatim viſitando benedicentes. Qui cum in ordine viſitationis ad lectum videntis hoc deueniſſent, nec tam benignè eũm reſpicere, nec benedictione qua cæteros firmauerant, voluerunt roborare, ſed magis quaſi indignantes aduerſus eũ ſtabant. Sicq; beatus Malachias ad beatũ Bernardũ locutus eſt Homo iſte prauus, & inquietus, nihil omnino boni gerens in animo, non timet iniquitatem meditari in cubili cordis ſui, iamq; prona voluntate diabolicę ſuaſioni aſſenſum dedit, vt ad vomitum ſeculi quàm citius poterit, reuertatur. Quo audito, beatus Bernardus dixit ei: Tu de monaſterio meo fugere quæris, & quo fugies? Crede mihi, quia malo tuo talia cogitaſti. Scio, ſcio, quia ſola vexatio intellectũ dabit auditui, & qui per timorem Dei corrigere neglexiſti, dignis verberibus caſtigatus, vlterius fugere non tentabis. His dictis, cœpit eum crebris ictibus tundere baculo, quem tenebat, & ait: Ecce ſtipẽdia quæ mereris, ſurge nũc, & fuge ſi potes. Euigilãs frater inuenit ſe totum quaſſatũ, ita vt lecto detineretur. Tremens itaque, Priorem quàm citius ad ſe fecit venire. Quo accerſito, cum cordis contritione confeſſus eſt malitiam, quam mente conceperat, Priore quoq; deſidiã, & ſocordiam eius corripiente, & pro reatu pœnitentiam iniungente, frater idem perfectè reſipuit, non habens vltra deſiderium fugiendi.

EXEMPLVM XLII.

Veſtes pretioſæ cuiuſdã abbatis poſt mortẽ eius igne viſæ ſunt horribiliter ſcintillare.

CErta relatione agnouimus quia abbas quidam in Saxonia, quoddam cœnobium Ciſtercienſe regens, panno terræ illius nequaquam vti dignabatur, ſed prætioſos de Flandria pannos, annuatim ſibi comparari faciebat. Quo defuncto, eũ monachi veſtimenta eius inter ſe partirẽtur, prior domus vnam de tunicis eius ſibi retinuit, quam cum quadam ſolemni nocte quaſi pro reuerentia indueret, tanquam ſi candentibus laminis candentis æris vrere tur, terribiliter exclamauit, & deteſtabilẽ veſtẽ longius à ſe proiecit. Quæ prŏiecta, velut cãdens ferrum ſcintillas ex ſe emittere viſa eſt. Attoniti autem ſtupore miraculi, cæteri q de anathemate illo aliquid rapuerant, cũ omni velocitate partes ſingulas in medium proferunt, & in vnum locum componunt ſcintillis creberrimis vndique quaſi de clibano ardenti micãtibus. Nec ceſſauit exitiale prodigium, quouſq; vicini abbates in teſtimonium tam tremẽdi iudicij Dei acciti ſunt.

EXEMPLVM XLIII.

Blaſphemus iurans per membra Chriſti, & Mariæ cęleſti gladio vulneratur.

ERat igitur in partibus illis, homo quidam carnalis, qui dum aleis aliquãdo luderet, & teſſeris ſibi malè cadẽtibus perderet, quicquid in buccam demẽtis veniebat, ore furibundo iurabat. Cumq; iam penè omnia amiſiſſet, alius nefandus quidã aleator acceſſit, & tumida illum indignatione amouens ait. Cede iners, cede, ego ludam pro te, quia tu neſcis ludere, neque iurare. Cumque & ipſe (vt erat filius perditionis) ſimiliter perderet, diabolico furore inflammatus, cœpit omnia Domini noſtri Ieſu Chriſti membra, tam exteriora quàm interiora, quaſi per ordinem iurare, nihil omnino iniuratum dimittere volens. Proferebat igitur iurationes quaſdam, ſeu blaſphemias horribiles, atque inauditas quemadmodum cordis, & oris eius inſtructor, imo vero deſtructor diabolus, excogitabat. Aſt vbi Dei, & hominis Domini omnia mẽbra, furioſo & blaſphemo ore conſumpſit, adiecit ad cumulum ſuæ damnationis, etiam venerandę matris eius ſanctiſſima membra iurare, terribili nimis ſatagens temeritate vniuerſa ſingillatim, atque ſeriatim venenato dente diſcerpere, ita vt ſanæ mẽtis omnes qui aderant, à facie blaſphemantis, & obloquẽtis aures obſtruerent, & pectora tunderent, nedũ iuramẽta omnia, ſacrilegus iurator expleuerat, & ecce repente vltio digna & diuina, inuiſibili & quaſi fulmineo ictu feriens, & perforans ſceleratum, maieſtatis iratæ terribile dedit experimentũ. Percuſſus itaque blaſphemus, corruit, & putans qđ aliquis eũ materiali gladio cõfodiſſet, horren-

horrendo gemitu exclamans ait: Heu, heu miſer, quis es qui me interfeciſti? Cumq; diutius in terra palpitans, & mortiferos gemitus efflans, volutaretur, tandem vrgẽte maligno cui traditus fuerat, abominabilem animam tartareis ignibus concremãdam expuit. Nudato itaque corpore ad lauandum, inuenta eſt in dorſo eius plaga recens, terribili apertura dehiſcens, ac ſi aliqua ſecuris ampliſſima ibidem immerſa fuiſſet, ita vt penetralia cordis, hepatis, & pulmonis funditus apparerent. Quo viſo, conterriti ſunt iuratores, videntes quia zelus Domini exercituum, tam graui animaduerſione mulctauit iuratorem impiũ, atque blaſphemum. Cumque rumor velocius peruolans, tremefactos vndique vicinos traheret ad videndum, quidam de vicinis eius mœſtus accelerabat ad illum. Huic autem itineranti apparuit quidam mortuus homo, quem viuentem ipſe cognouerat, & ait: Agnoſcis ne me? Ego ſum ille defunctus olim tibi non ignotus. Noui ergo quo tendas, ſed incaſſum te fatigas, iam enim morte abſorptus eſt, quem viuentem inuenire te putas. Porro vnum eſt, quod te latere nolo, quia Dominus Ieſus Chriſtus à ſuis contumelioſis, multas iniurias & patitur patienter, & expectat, tanquam patiens creditor, verumetiã immaculatę genitricis ſuæ læſiones, atq; conuitia non facile ſuſtinet, ſed aut præſenti ſupplicio citius punit, aut ſi fortè reſeruat in poſterum, cæteris malis acerbius ferit. His itaque peroratis, defunctus ille qui loquebatur euanuit. Is vero ad locum perueniens, amicum iam mortuum iuxta mortui vaticinium reperit, & referens quod audierat, terrorem terrori, & miraculum miraculo adiecit.

EXEMPLVM XLIIII.

Alius blaſphemus diuinitus punitur.

ITem alium quendam iuratorem impudentem, & execrabilem circa fines ciuitatis Cardocij fuiſſe, affirmabat venerabilis abbas Gherebaldus, qui cum beatæ & intemeratæ Dei genitricis & virginis Mariæ ſacrata, & ſecreta membra ore ſpurciſſimo iurare præſumeret, mox immundo ſpiritu traditus, duriſſima paſſione diu vexatus atq; diſtortus eſt, ita vt oculis euerſis, & facie tota enormiter intumeſcente, linguam ardentem, atq; eiectam longius ab ore porrigeret. Qui cum ita fuiſſet longo, & horrendo tormento excruciatus, tãdem miſerabilem animã dæmoniacis ſpiritibus reddidit, linguamque effrænem quam extraxerat, nec in morte retraxit.

EXEMPLVM XLV.

Inobediens frater cucullæ petiam ſine licentia aſſuit, & ob id moriturus dæmones lætantes vidit.

QVidam Ciſtercienſis, cum infirmitate tactus loquendi officium perdidiſſet, vidit dæmonem tanquam ſimiam in pertica ſedentem, vbi ſcapulare ipſius pendebat. Porrò in ipſum ſcapulare vetus, atque diruptum idem monachus ſciſſuram panni modicam, ſine licentia nuper aſſuerat, quam ille immundus ſpiritus, ſuauiter attrectans, & ſæpè deoſculans etiam lingua lingebat, & manu tractabat. Quod cum ille videret, ingemuit. Et quia loqui non poterat, protenſione digiti, verbiſq; ſemiruptis, quomodo poterat innuebat, vt deriſorem peſſimum amouerent. Fratribus verò mirantibus, & percontantibus quid diceret, aut intenderet, diuina tandem miſeratione, recepit linguæ officium & ait: Nunquid non videtis dæmonem ſedentem in noſtro ſcapulari, & ore ſpurciſſimo lambentem illam petiam, quam nuper in eo ſine licentia conſuere præſumpſi? Expellite ergo quanto citius ſceleratum, & tollite de indumento petiam, ne mihi in finem impius ille deriſor inſultet. Fratres ergo non videntes quem ille videbat, amouerunt ſcapulare de loco, & protinus receſſit dæmon. Frater verò infirmus accepta pœnitentia pro peccato ſuo, rurſus obmutuit, atque poſt paululum in bono fine deceſſit.

EXEMPLVM XLVI.

Confeſſionem imperfectam faciens fœmina, niſi beata Maria ſubueniſſet, in æternum perijſſet.

ERat in territorio Linionicenſi matrona quædam religioſę valde conuerſationis, quæ licet maritali vinculo teneretur, tamẽ ieiunijs, & orationibus, atq; elee-

moſynis cæteriſque religioſis actibus inſiſtens, in habitu ſeculari vitam regularẽ quodammodo ducere videbatur. Veruntamen in adoleſcentia ſua, piaculũ quoddam grande commiſerat, de quo vehemẽter erubeſcens, nunquam illud alicui homini præ nimia verecundia confiteri volebat. Quoties autem presbytero ſuo confitebatur, palliatam de ipſo crimine mentionem faciebat, ita confeſſionem ſuam cõcludens. De omnibus peccatis meis, quæ modo protuli, & quæ non protuli, culpabilem me fateor coram Deo, & vobis. Cumque hunc in fine confeſſionis veluti ſigillatim ſermonem emitteret, trahebat ex imo cordis lõga ſuſpiria, & tota protinus in lachrymis ſoluebatur. Hoc igitur cum per annos plurimos, frequenter atque vniformiter actitabat, ſacerdos vt erat prudens, & ſollicitus, aduertit aliquid peſtiferum latere in corde ipſius. Vnde etiam tẽtabat multis argumentis, idipſum ab ea per confeſſionem elicere. Sed dum nihil hac ſollicitudine proficeret, monuit eam, vicini monaſterij Calacenſis adire priorem, & ei tanquam viro ſanctiſſimo, ſuam conſcientiam totam exponere. Porrò ſacerdos eundem priorem, ſuper huiuſcemodi verbo, ſecretius præmunire curauit. Cum ergo veniſſet ad eum mulier, & ipſi confiteretur, nihil ab ea potuit extorquere, niſi quod presbyter ſolebat audire. Factum eſt autem vt infirmata, & minimè confeſſa moreretur. Cum diutius mortua iacuiſſet tardante filia eius, quæ de alio remotiori vico ad materni corporis exequias vocabatur, dilata eſt interim ſepultura. Quæ cum tandem concito gradu adueniens magnis eiulatibus fleret, & omnes qui aderant ad lamenta conuerterent, repente miſericordiſſima Dei omnipotentis virtute, fœmina quæ defuncta erat iam reuixit, & redeunte in proprium corpus anima, poſt triſte mortis diuortium, factum eſt dulce ſpiritus & carnis conſortium. Tunc quaſi de graui ſomno euigilaſſet, flenti & lamentanti filiæ ſic locuta eſt. Noli timere filia, ceſſent oculi tui, quia iam miſerante Deo reuixi. Diſcinge velaminum impedimenta, quibus amitior vt ſurgere queam. Solutis itaq; cum omni velocitate ligamentis, erecto capite fœmina reſedit. Tunc illa iubente, ſacerdos properanter aſciſcitur, & ſecedentibus cunctis contagium venenoſum protinus per confeſſionem emittitur, atque diluitur. Poſtea verò confluentibus populis ad miraculum intuendum, ipſa mulier ineſtimabilis gratiæ Dei in ſe factæ teſtis, & prænunciatrix effecta, rei geſtæ ordinem cunctis expoſuit, & qualiter per interuentionem piiſſimæ Dei genitricis & virginis Mariæ liberata fuiſſet, hoc modo dicens: Ego miſerabilis peccatrix, dum in hac vita cum hominibus conuerſarer, propter bona quæ faciebam, & religioſam conuerſationem quam prętendebam, videbar quidem coram oculis hominum ſtare, ſed coram oculis omnipotentis Dei in ruina mortis iacebam, cuius mandati præuaricatrix eſſe, impia temeritate non pertimui. Conſtituit enim in ſancta Eccleſia ſua, neminem abſque confeſſione poſſe ſaluari, ego autem miſera licet de cæteris peccatis meis, puram frequenter confeſſionem facerem, tamen quoddam graue peccatum, quod in adoleſcentia mea commiſi, præ nimia verecundia, nulli vnquam hominum auſa fui confiteri, propterea opera bona quæ faciebam, infructuoſa & inutilia mihi reddebam. Veruntamen eundem lapſum meum, ſolebam ſingulis ferè diebus beatiſſimè Dei genitrici Mariæ coram ipſius altari, vel imagine, ſeu vbicunque poteram pœnitendo, lugendo, & flendo, & ipſius miſericordiam miſerabili querimonia implorare; ne me pro hoc peccato meo, pateretur æternæ damnationis ſententiæ ſubiacere. Poſtquam autem mortis debitum ſolui, protinus à malignis ſpiritibus vndique vallata crudeliter rapiebar, impellebar, diſcutiebar, & cum amariſſima exprobratione peccati mei, ad inferni ſupplicia damnanda trahebar. Itaque omni conſilio & auxilio deſtituta, recordata ſum quod hoc ipſum peccatum meum pro quo iuſtam damnationis ſententiam excipiebã, beatiſſimæ Dei genitrici Mariæ flendo, & eiulando frequenter confiteri ſolebam, & continuo modicum ſpei aliquid concipiens, ipſam veram matrem miſericordiæ, & vnicam ſpem miſerorum, ne me miſeram in ſummo neceſſitatis articulo conſtitutã derelinqueret, votis magis atq; ſuſpirijs, quàm verbis orabam. Nec mora,

eadem

eadem conſolatrix & protectio omnium ad ſe confugientium, tanquam ſtella matutina & fulgor meridianus adueniens, terruit, & increpauit dæmones, qui mihi illudebant, quod ſuam ancillam inuadere præſumpſiſſent, iuſſitque quanto citius deponere prædam, ibique dimittere eam, donec à Domino egrederetur ſentẽtia, quid inde iuberet fieri. Cumque dicto citius paruiſſent nequam Spiritus, ipſa mater miſericordiæ accedens ad benedictum filium ſuũ, ait: Obſecro miſericordiam tuã fili, ne tradas beſtijs animam illam, quæ ſuam trãſgreſſionem coram imagine mea toties deplorauit. Cui Dominus: Noſti dilecta mater, quod ſine confeſſione ſaluari non poteſt quiſquam. At illa: Domine tibi omnia poſſibilia ſunt, ne quæſo confundas faciem pauperculæ huius, quæ fiduciã habuit in me, & per multa bona & iuſta opera faciem tuam, licet non ſecundũ ſcientiam, placare curauit. Ait Dominus: Quoniam fas non eſt, vt pro quauis petitione repulſam à me patiaris. Et quoniam extra carnem, locus confitendi, & pœnitendi nõ eſt, placet vt hæc anima proprio corpori reddita, quod malè deliquit, & peius apud ſe retinuit, humiliter pœnitendo confiteatur, ſtatimque reducta debito tandem ordine miſericordiam conſequatur. Mox itaque Domino imperante, & pijſſima Domina noſtra ſollicitè procurante, miſſus eſt ad me Angelus bonus, qui me de omni expectatione Spirituum eripiens, proprio corpori (ſicut cernitis) reſtituit. Nunc ergo confeſſione peracta, tempus eſt vt abeam minimè iam reditura, ſed in æternum miſericordiam Dei cantatura, qui me licet indignam, tremendo ſuo iudicio, eadem miſericordia præueniente, & ſubſequente tam dignanter ſubtraxit. Cum hoc illa dixiſſet, caput in feretro reclinauit, & ſignaculo crucis ſe muniens, ſpiritum exhalauit.

EXEMPLVM XLVII.

Ordines ſacros ambiens graui purgatorij pœnæ ſubiacuit, & fratrum ſuffragia poſtulauit.

Monachus quidam Ciſtercienſis ordinis, religioſa admodum conuerſatione vitam ſuam conſummans, tentationibus, & ærumnis huius miſerabilis vitæ, morte interueniente ſubtractus eſt. Quo defuncto, ſacriſta illius domus, nocte quadam imminente in tempore vigiliarum dum præſtolaretur ſignum horologij, vigilans ſedebat in lecto ſuo. Tum ecce ſpiritus eiuſdem defuncti fratris, tanquam ſolido, & palpabili corpore veſtitus, repente aſtitit coram ipſo, ſicque lamentabili voce allocutus eſt eum. Domine ſacriſta, ego ſum ille frater nuper defunctus, ſed cur ad te venerim, quæſo vt pietatis intuitu penſare digneris. Ego enim dum adhuc eſſem in corpore, licet per gratiam Dei vigilanter ſatis in obſeruantijs ordinis meipſum exercitarem, in vno tamen grauiter deliqui, quod ſcilicet ſacrum diaconatus ordinem carnaliter concupiui, & vt ad hunc honoris gradum aſcenderem ſine reſpectu timoris Dei, valde inquietus fui. Quodque adhuc grauius eſt, abſque condigna pœnitentia huius delicti, de corpore exiui, quia nec tanti ponderis hoc fore putabam, quanti poſt mortem inueni. Sed pius Dominus mihi tibi apparere conceſſit, quatenus qui iam per meipſum mereri nil poſſum, fratrum noſtrorum qui adhuc tam ſibi quàm alijs miſericordiam Dei promereri poſſunt, orationibus debeam adiuuari. Itaque obſecro per pietatem Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus calamitatem meam priori exponas, ipſum roges vt in capitulo me abſoluens, generalem orationem pro mea liberatione fratribus iniungere dignetur. Vt autem noueris hæc quæ vides & audis, phantaſticam nequaquam eſſe illuſionẽ, in augmẽtum veritatis, pſalterium quod portarius ante aliquot dies in capitulo requiſiuit, & nondum inuenit, in illo tali loco repoſitum inuenies. Verum cum ſacriſta hæc audierat, & viderat, & multum miraretur tam inſolitam nouitatem rei, tamen cum eſſet homo maturi conſilij, ipſo die nemini quicquam ſuper hoc verbo locutus eſt, reputans ne fortè tanquam ſomniator, aut à dęmonibus illuſus deriſui haberetur. Nocte vero ſequenti dum ſicut prius vigilãs, & ſedens in lecto ſuo, de his quæ ſibi præterita nocte contigerant attẽtius cogitaret, rurſus ille defunctus ſicut antea vigilanti & ſtupẽti apparuit, dixitq; ei: Nõ rectè agis domine ſacriſta, nõ rectè agis erga me, qui irã Domini porto, quoniam

niam peccaui ei, in cuius manus quàm horrendum ſit incidere, vtinam & tu non experiaris. O ſi ſcire poſſis, quàm grauis eſt etiam minima pęna animę à carne ſolutę profecto non tam negligenter ageres, ſed totis viribus ſuccurrere satageres. Quapropter etiam atq; etiam conteſtor te propter Deũ, ne vltra diſſimules, ſed petitionem meam effectui mandare feſtines, quia ſpero me per orationes fratrum noſtrorũ, apud clementiſſimum iudicem Deum miſericordiam adepturum. Vt autem totius dubietatis ſcrupulus, de corde tuo tollatur, & me ipſum eſſe quem paulo ante viuentem in carne, bene noueras, non dubites, ecce tolle de manibus meis pſalteriũ, qd portarius in capitulo quæſiuit, & necdum inuenit. Tulit itaq; ſacriſta de manibus eius pſalterium, ſuper tam inauditis mirabilibus Dei, vehementer obſtupefactus. Porro cum iam ipſe idem ſacriſta, ſcire volens verum nam ſolidum, & palpabile eſſet corpus, quod videbat, vtrumne ſic ſubiaceret tactui, ſicut viſui, cum haberet propè ſe virgam, tulit eam, & quaſi tangẽdo experientiæ ſatisfacturus, leui ictu vibrauit illam, ſed mox nullo penitus obſtaculo reſultante, quaſi per vacuum aerem, ſic per corpus quod apparebat tranſducta eſt. Mane autem facto, priori, & fratribus quæ viderat, & audierat innotuit, pſalterium etiam quod acceperat, tanquam veritatis pignus protulit. Sicq; fratris illius anima per communes fratrum orationes, & miſſarum celebrationes pęnis (vt credimus) abſoluta, beatitudinis æternæ conſortium Deo miſerante promeruit.

EXEMPLVM XLVIII.

Inobediens conuerſus, & priori ſuo rebellis à dæmonibus rapitur.

CONuerſus quidam Ciſtercienſis ordinis, priori ſuo inobediens, quod ſibi imperabatur, ſuperba mente facere deſpiciens, nullo reſpectu diuini timoris, nullis fratrum blãdis admonitionibus ad hoc poterat induci, vt obediret imperãti, quin imo tumidis, & indiſciplinatis reſponſionibus, hoc ſe nunquã facturum garriebat. Interea ſole ad occaſum vergente, clauditur dies, & ipſe rancoris, & amaritudinis felle plenus, & in contumacia ſua perdurare non pertimeſcens, tanquam pauſaturus in lecto ſuo ſe collocauit. Ecce autem primo cõticinio noctis, cum nec dum dormiſſet, ſed adhuc diræ ſuperbiæ vitio, cor de machinãdo malum ſatisfaceret, aſſunt duo nequã ſpiritus fulgine tetriores, draconibus crudeliores, ſtantes ante lectũ ipſius, quorũ vnus ſic alteri quaſi interrogãdo locutus eſt. Quiſnam eſt iſte qui iacet hic? Reſpondit alter: Conuerſus quidam. Rurſus ille prior qui locutus fuerat quaſi ſubſtomachando, nequaquam (inquit) ſed inobediens quidem & peruerſus eſt. Et cõtinuo ſubiecit alter. Ergo ſi inobediẽs eſt, trahamus eum ad portã, nec ſegnius dicto quod dixerant exequuntur. Nam manus miſero inijciẽtes, & de lectulo minus ſuauiter excutientes, os etiã ipſius ne clamare poſſet obturãtes, de dormitorio & cętu fratrum obedientiũ, inobedientem & contumacẽ traxere crudeliter, deinde per aera eum ferẽtes, cum veniſſent extra ſepta monaſterij, cęperunt illudere ei, ad alterutrũ eum iaculantes, ſicut ſolent homines ludentes, pilã iacere & capere. Cumq; diutius illuſiſſent ei, dimiſerunt eũ, ad horã recedentes ab eo, ſed poſt paululũ reuerſi, cũ ſicut prius cępiſſent illudere ei, ſignum omnipotẽtis ſeruitij ſubito inſonuit, ad cuius tinnitum, tanquã ſi tonitruum de cęlo cũ fragore ſuper eos rueret, territi fugerunt. Miſerũ vero conuerſum iam non ſuperbũ, & contumacem, ſed iã ad inſtar damulæ pauidũ, & tremebundum, in quandã plaudem quę ibi erat, proiecerũt. Qui ſe inde prout poterat proripiens, ſubtus quandam arborem conſedit, totus ex fuligine paludis denigratus, & fędatus. Vbi cũ mẹrore & anguſtia depreſſius ſederet, & tanquam in continenti redituras laruales dæmonum effigies formidaret, aſtitit ei repentè perſona quædam reuerenda, dicens ad illum: Confortare, & noli timere, quoniã maligni illi tenebrarũ miniſtri, ſuperbiæ & cõtumaciæ vltores, tibi vlterius nocere nequaquam præſument. Hæc autẽ iuſto Dei iudicio tibi acciderunt, quia tã ſuperbè inobediens, & rebellis eſſe ſeniori tuo non timuiſti. Mane autem cum conuerſus idem inter cæteros fratres non appareret, & licet multum per officinas quæſitus inueniri non poſſet, ſuſpicati ſunt omnes clandeſtino eum diſceſſu, ad ſeculi vomitum rediſſe. Erat autem ſitus

loci talis, vt coquinarios oporteret ad miniſterium coquinę mundam aquam extra portam haurire. Vnde fratres qui tunc coquinæ officio inſeruiebant, ſummo mane ad hauriendam aquã egreſſi, viderunt conuerſum illum velut amentem, ſub arbore ſedentem, feſtinatoque redeuntes, priori, & fratri quod viderant indicarunt. Prior itaque aſſumptis ſecum aliquot fratribus, exiuit foras ad eum, videnſque eum ſic miſerabiliter ſe habẽtem, quæſiuit quare ita ſederet illic, vel quid illi mali accidiſſet? Ipſe verò caninis rictibus morſum intentans, fratribus ad ſe accedere volentibus, & toruis oculis ſingulos reſpiciens, dicebat. Vos tota nocte hac, vidiſtis me ludibrio fuiſſe malignis ſpiritibus, & nemo ex vobis auxiliũ mihi ferre curauit. Protinus itaq; intellexerunt fratres, eum pro culpa inobedientiæ & contumaciæ ſuæ aliquas pœnas ſoluiſſe, & præcipiente priore ductus in infirmatorium, didicit ex his quæ paſſus eſt, contumax & rebellis non eſſe, & ſicut ſcriptum eſt, tantummodo ſola vexatio intellectum dedit auditui.

EXEMPLVM XLIX.

B. Virgo Maria cultui ſuo deditum præpoſitum monialium ob inobedientiam ſuam noluit ſecum in cœlum deuehere.

IN prouincia quę dicit Germania trans Rhenum, quæ etiam Saxonia vocatur generali nomine, in territorio ciuitatis Paderburnenſis, quam Carolus Magnus Imperator condidit, ſibique in ea palatium ædificauit, extat cœnobium ſanctimonialium Aroſdiſſe vnde nuncupatum, quod ſanctorum Apoſtolorum filiorum Zebedæi ſacro nomine intitulatum, magnæ antiquitus religionis, & diſtrictiſſimæ diſciplinæ fuiſſe dignoſcitur. Huic monaſterio quodam tempore præfuit vir vitæ venerabilis nomine Petrus, de ordine regulariũ canonicorum aſſumptus, quoniam & ipſius monaſterij inſtituta, ſecundum regulam beati Auguſtini depoſita ſunt. Erat ergò homo ille mandatorum Dei ſcrutator ſedulus, & executor deuotus, clarus charitate, humilitate ſubmiſſus, caſtitate præcipuus, quiq; tanquã fidelis paranymphus, & amicus ſponſi ſponſarum Domini ſui ſibi commiſſarum caſtitatem, peruigili ſollicitudine zelabat. Cumque bonis polleret moribus, hoc in conuerſatione ſua præcipuum, velut pretioſam margaritam habebat ſacræ, ſcilicet, venerationi Dei genetricis ſincera cordis affectione inſiſtere, hoſtiam ſalutarem, & ſacrificium ſingulare, per quod peccata mundi tolluntur, in eius honore multa cùm deuotione frequenter immolare, ipſam ſibi in cũctis neceſſitatibus ſuis aduocatam eligere, ipſiusq; ſuffragia lachrymoſis & continuis precibus implorare. Porrò laudabilem cõſuetudinem talem effecerat, vt quoties mellifluum eiuſdem beatę Virginis nomẽ nominari audiſſet, ſi opportunitas petendæ veniæ deeſſet, inclinato reuerenter capite, genibus etiam aliquantulum incuruatis ſalutationem Angelicam eidem matri miſericordiæ, quanto deuotius poterat, recompenſaret. Denique optimi agonis certamine fœliciter conſummato, aduerſa valitudine, febribus cœpit æſtuare, & quanto viciniorem eſſe mortem, ſigna mortis erumpenti annunciabant, tanto ſpecialis patronæ ſuæ Dominæ noſtræ auxilium cœpit enixius flagitare, conſuetudinariam ſibi ſalutationem ipſius frequentius iterare, & vt ad ſeruuli ſui exitum occurrere, ſeque à malignorum ſpirituum nequiſſima crudelitate tueri dignaretur, attentius orare. Itaque paucis diebus ante dormitionem ſuam, vocauit ad ſe prioriſſam eiuſdem loci, nomine Giſlam prudentem valde, & religioſam virginem, quaſdam etiam de ſenioribus ſororibus, dixitque ad illas. En ego ingrediar viam vniuerſæ carnis, & licet pro modulo meo puram Domino ſtuduerim exhibere ſeruiturem, tamen quia neſcit homo, vtrum amore dignus ſit, an odio, diſtricti iudicis ancipitem adhuc ſententiam reformido. Porrò notum vobis facio, quod beata Dei genitrix virgo Maria, Regina cęli, Domina mundi me cras qualẽcumque ſeruulum ſuum circa horam ſextam viſitare, atque (vt ſpero, credo, atque confido) de huius mundi exilio eruere, ſecũq; ad cęleſtis patriæ lucidas manſiones aſſumere dignabitur. Quod enim meis meritis, conſequi poſſe nullatenus præſumo, hoc per ipſius ſanctiſſima merita, mihi

fiducialiter vſurpo. Vos ergò domum totam mundari quantotius facite, ſedilia cõponite, & ornate, ac circa horam quã prædixi, vniuerſas ſorores cum thimiamate, & cæteris adeſſe præcipite. Cumque ergò verſiculum illum ſequentiæ Aſſumptionis beatæ Virginis, te cœli regina, incepero, cunctæ ſimul ſorores in iubilo cordis, & vocis ſequentiam ab eodem verſiculo vſque ad finẽ, alacri deuotione decantent. Verum prioriſſa cæteriſq; ſororibus quæ aderant, fidem continuò dictis eius adhibentibus, vtpote ſanctitatis, & innocentiæ ipſius conſcijs, conuerſus quidam, Theodoricus nomine, ad caput lectuli, in quo homo Dei iacebat, ſtans & incredulus his quæ dicebantur, talia in corde ſuo loquebatur. O verè mobile, & infirmum, omnique verbo credens pectus fœmineum. Ecce enim homo hic in vicino mortis conſtitutus, deficiente ſenſu aliena loquitur, & iſtæ ſorores verba eius, tanquam ex ratione procedentia, vel veritate ſubnixa, putant continuò effectui fore mancipanda. Talia eo cogitante, ſanctus ſacerdos, virtute qua poterat eleuans caput, & ad partem illam vbi conuerſus ſtabat, oculos dirigens, es ne (inquit) hic frater Theodorice? Quo reſpondente: Sum Domine. Accede (ait) huc ad me. Illo quoque protinus accedente. Da (inquit) manum tuã. Obſtupefactus conuerſus, & adhuc eum quaſi minus compotem conſiderans, non auſus tamen contradicere ſermonibus ſancti, dedit manum ſuam. Quam vir Dei apprehẽdens, & digitis ſuis digitos eius fortius ſtringẽs, ſic ait: Sicut verum eſt, quod ego manu mea manum tuam teneo, digitisq; meis digitos tuos ſtringo, ſic verum eſt, quod ego per virtutem gratiæ Dei, locutus ſum. Quod autem tu in ſecreto cordis tui loqueris, falſum eſſe ſcias, me ſcilicet delirare, ſenſuq; turbato neſcire quid dicam. Sic itaq; per vnius increduli prophetiam, ac verè diuinam correptionem, omni dubietatis nubilo à cordibus cæterorum deterſo, tantam gratiam ſpiritali patri ſuo cęlitus fuiſſe collatam, omnes in communi gratulabantur. Iam altera dies illuxerat, & hora quam vir Dei prædixerat, ſole ad centrum feſtinante proximabat, vniuerſitasq; ſororum cùm fratribus laicis adunata, pijſſimæ reginę cœli aduentum tanto certius præſtolabantur, quanto eam is qui prædixerat, manifeſtè miraculo comprobaret. Tanta verò reuerentia mentibus cunctorum qui aderant, circa prætaxatam horam infuſa eſt, vt diuinam aliquam aduenisse virtutem, nemini aſtantium dubitare fas eſſet. Ipſe verò beatus ſacerdos, mirum in modũ ſerenata facie, eleuatis in cœlum oculis, manibusq; ſurſum protenſis, verſiculum quem prædixerat, cantando intonuit, dicens: Te cœli regina, hęc plebecula pijs concelebrat mentibus. Sed quis dignè effari queat, quanta deuotione, & compunctione, quantoq; pietatis affectu, eadem ſequentia à ſororibus percantata ſit. Iacebat interim ſeruus Dei in agonia, raptusque in extaſim, multa de ſecretis cœleſtibus, & de ſtatu eiuſdem cœnobij, per reuelationem cognouit, quæ poſtea prioriſſæ, ſenioribusq; ſororibus indicauit. Omnium verò oculis in eũ defixis, ſubito obnubilata eſt facies eius, & corrugata fronte, mœroris cuiuſdam & anxietatis magnæ dedit inditium, erumpensque in vocem miſerabili lamentatione, talia edidit verba. Cur Domina pijſſima, & miſericordiſſima ſeruum tuũ pauperculum, in hac fece mortalitatis relinquis, quem licet indignum, tam benigna viſitatione conſolari dignata es? Dulciſſimam præſentiam tuam, tantis deſideratam votis, expetitam precibus, & lachrymis, iam iamque morituro dignanter indulſiſti, & nunc ad patriam vitę miſero cõmitatus tui conſortium negas. Cumq; frequenter iterando, Domina pijſſima, Domina miſericordiſſima, ne derelinquas me, tecum volo, tecum volo, cunctos in fletum, & lamenta conuerteret, repentè redditus ſibi, poſtquam propter nimiam defatigationem, corpuſculum modicum conquieuerat, dimiſſis cæteris, & prioriſſa cũ paucis ſenioribus ſecum retenta, ſic locutus eſt. Refocillandi gratia, modicum aliquid liquoris afferte mihi, quatenus ariditate linguæ delinita, fauciumque reumate deterſo, expeditius proferre valeam, quod dicere debeo. Feſtinatò itaque prioriſſa per ſemetipſam modicum vini in vaſculo afferente, mox vt limen domus in qua homo Dei iacebat, attigit, ille cum neque olfatu, neque vllo corporis ſenſu, percipere poſſet, quid illa geſtaret, exclamabat,

bat, dicens: Non domina priorissa, nequaquam afferatis nobis vinum, quia vinum arcana denudat, & vinum apoſtatare facit ſapientes. Audiens illa tam euidenti ſpiritu prophetiæ ſe eſſe deprehenſam, adeo intremuit, vt gradum vix reflectere poſſet. Dehinc modica aqua refocillatus, ita exorſus eſt. Quanta ſit pœna inobedientiæ, & culpæ vtinam ego miſer antequam pœnam experirer, ſubtilius intellexiſſem, vt hoc mentibus veſtris, ſicut neceſſe eſt imprimere valuiſſem. Ecce enim pro reatu inobedientiæ, piiſſima Domina mea in hac lachrymarum valle nunc me reliquit, nec dignum cenſuit, vt ſub protectione ipſius, aereas pertranſiens poteſtates, cœli ſecreta penetrarem. Qualis autem ipſa inobedientia mea fuerit, audite. Accidit aliquando vt plurimi diœceſis huius preſbyteri, improuida calculatione decepti, ieiunium quatuor temporum menſis Septẽbris, illegitimo tempore cum parochianis ſuis celebrarent, in quo errore & ego, canonum ſcita minus vigilanter attendens, prolapſus ſum. In proxima verò ſynodo, cùm hi qui ieiunium legitimo tempore celebrarunt, hanc tranſgreſſionem accuſarent, præceptum eſt in virtute obedientiæ, vt quicunque huius delicti ſibi conſcius eſſet, veniam peteret, & ſe culpabilẽ redderet. Cumque cæteri quos accuſabat conſcientia, malentes periclitari famam, quàm conſcientiã, quod iuſſum fuerat humiliter facerent, ego miſer plus deferens ordini, & opinioni meæ, quã veritati, quia & vnus ex prælatis Eccleſiæ eram, & nonnullius religionis eſſe putabar, hoc confuſionis opprobrium non ſuſtinens, publicè veniam petere erubui. Hoc eſt delictum inobedientiæ, propter quod hodie tanto bono priuatus ſum, & repulſus ab introitu æternæ vitæ, & ſempiternæ gloriæ ad ærumnas mortalitatis huius reuocatus ſum. Porrò priorissa inquirente, vtrumnam peccati illius maculam, per cõfeſſionem, & pœnitentiæ lauacrum non diluiſſet? Illeque ſe hoc non ſemel, ſed pluries confeſſum fuiſſe, aſſeruiſſet: cùm magno admirationis ſtupore priorissa ſubiunxit. Væ mihi peccatrici, Domine pater, quid ergò dicemus de ſacramento cõfeſſionis, ſi tibi non ſemel, ſed pluries cõfitenti, indulgentia eſt negata? quis iã alius mediante confeſſione delictorũ veniã ſperare poterit? At ille dignum memoriæ verbũ reſpondit, dicens: Scire debetis, quoniam ſecundum intentionem, vel contritionẽ pœnitentis, ſiue confitentis, intenſio iudicij, ſiue remiſſio indulgẽtiæ Dei reformatur. Quia enim ego miſer peccatum meũ, ſecundum veram æſtimationem ponderare neglexi, nec quanta oportuit contritione, & compunctione cordis confeſſus ſum, propterea needum indulgentiam conſequi merui. Cumque talia triſtis & mœrens locutus fuiſſet, ſororum quæ præſentes aderant, corda magno terrore concuſſa ſunt, & ad obedientiæ puritatem ſectandam non mediocriter accenſa. Triduo (ſi bene memini) poſtea ſuperuixit, tãto amarius lugens peccatum ſuum, quanto diuini iudicij diſtrictionem euidentius fuerat expertus. Moriens autem mortalitatem magnam, in eadem domo futurã eſſe prædixit, quę etiam mortẽ eius eueſtigiò ſubſecuta eſt: Sicq; in pace conſummans dies ſuos, plenus operibus bonis, appoſitus eſt ad patres ſuos. Veruntamen feſtiuam illã, & omnino glorioſam Aſſumptionem, qua cum beata Dei genitrice Maria, ſanctorũque Angelorum frequentia, aſſumi meruiſſet, ſi culpa non interueniſſet, meritò inobedientiæ perdidit.

EXEMPLVM L.

Diſcordiæ & diſſenſionis auctor conuerſus quidam propter nouas botas terribili morte interijt.

APud prouinciam Germaniæ territorio ciuitatis Vangionũ, quæ eſt Vormacia, extat cœnobium Ciſtercienſis ordinis, de linea Clareuallis, quod Germanica lingua, Schoenaugia vocatur, quodque interpretatum latinè, pulchra Inſula dicitur. In hoc monaſterio temporibus bonæ memoriæ domini Godifridi abbatis, facta eſt aliquando inſtigante maligno, grauiſſimi ſcandali occaſio, talis. Superiori tempore, per negligentiã, ſeu potius indiſcretam beneuolentiam prælatorum, conſuetudo contra formam ordinis præſumpta, in eadem domo inoleuerat, ſcilicet vt conuerſis, ſicut & monachis annuatim nouæ botæ darentur. Cum autem prædictus vir ſtrenuus, de altera domo aſſumptos inueniſſet

niſſet conuerſos, temerario hoc faſtu delectari, laudabili zelo accenſus, præſumptionem peſſimam cenſuit eſſe corrigendam. Itaque priuatim in conſilijs, & publicè in fratrum capitulis cœpit ingenuè de præſumpta fratrum nouitate cauſari, monere, rogare, tandem etiam præcipere vt praua conſuetudo ordinis rectitudini non cõueniens, abſque ſcãdalo diſſenſionis ſi fieri poſſet amputaretur. Sed quia viſcus diræ præſumptionis, carnalium fratrũ mentibus tenaciſſimo glutino miſeræ obſtinationis, ſic inhæſerat, vt abſq; ſcandalo aue li nequaquam poſſet, maluit vir prudens vt ſecundum beati Gregorij ſententiam, ſcandalum magis oriretur, quam veritas relinqueretur. Cœperunt itaque conuerſi, primo quidem in angulis ſuſurrantes murmurare, dehinc conſpiratione paulatim inualeſcente, ſeditionem publicam effrænata inſania meditari. Totius verò mali incentor, & conſpirationis auctor extitit conuerſus quidam, cui dormitorij fratrum ſeruandarum botarum cura cõmiſſa fuerat, qui diabolico ſpiritu repletus, in omni loco ſilentiũ proijciens, nunc ſingulos, nũc ſimul plures conueniebat, ſuadebat, hortabatur, vt nũc conſuetudinẽ ſuã, inſolentiæ fomitem, elationis incentiuũ, quacunq; præcumque, ſeu minarũ occaſione, ſibi paterentur auferri. Cùm enim Dominus abbas ſuſurria eorum primum deprehendiſſet, præcepit per virtutẽ obedientiæ, vt quicunque ex eis ſilentiũ rumperet, ſi ante cibum hoc faceret, eodẽ die, ſin verò poſtea, ſequenti die in pane & aqua ieiunaret. Quod is cuius ſupra memorauimus, nõ conuerſus, ſed peruerſus, nequaquam virtutis amore, ſed vt inuidiam abbati ſuo ſuſcitaret, tanquam cœlitus datam ſententiam ſeruare curabat. Nam cùm penè quotidie conſpirationem conflando, ſilentium frangeret, ſingulis etiam ferè diebus, in pane & aqua ieiunabat, vt vel ſic animos fratrum, in odium abbatis inflaret, qui tam duram, & inhumanam ſententiam promulgaſſet. Interea ſacratiſſima dominici aduentus celebritas ſuperuenit, & conſpirationis procella clandeſtinis ſuſurrijs aucta, & roborata vndique intonabat, iamque publicũ ſcandalum & ipſum grauiſſimum imminebat. Dederat namque prædictus pſeudoconuerſus, cõſilium peſſimum, ſcilicet, vt vigilia natalis Domini congregatis fratribus de Grangijs, vnanimi conſenſu dormitorium monachorum tempore laboris aſcenderent, atque de ſingulorum lectis botas auferentes, minutatim eas ferro ſecarent, manibuſque diſcerperent. Licèt verò prodigioſa hæc, & infamis eorũ nequitia, venerabilis abbatis conſcientiam non lateret, diſſimulauit. Cæterum quanto in tantis anguſtijs, longius aberat humanum conſilium, pariter & auxilium, tanto enixius diuinæ pietatis viſcera ſtatuit interpellanda, monachiſque generalem orationem indicens monebat, vt ſinguli ſecundum poſſibilitatem ſuam Domini miſericordiam peterent, quatenus de tanta inſolentia carnalium fratrum, melius aliquid diſponere de ſua pietate dignaretur. Inſtabat iam præcipua, & feſtiua natalis Domini ſolemnitas. Et ante paucos dies eiuſdem ſolemnitatis, Domino abbate capitulo conuerſorum præſidente, prædictus ſignifer diſſenſionis, & miniſter Sathanæ de indiſcreta abſtinentia, & quia barbam ſuam nouacula penitus abraſiſſet, (quod quidem miſer ille) intentione commouendi ſcandali fecerat, à quibuſdam complicibus ſuis nequaquam zelo ordinis, neque fraternæ charitatis intuitu, ſed ſtudio exercendæ malitiæ proclamatus eſt. Cumq; dominus abbas blando affatu quæreret ab eo, cur hoc feciſſet? & ex tumidis inordinatiſque reſponſionibus eius intelligeret malitiam ipſius eſſe completam, laudabili quodam iuſtitiæ zelo accenſus, ſic ad eum præſago ſpiritu, coram omnibus locutus eſt. Debueram quidem frater, ſalutaribus monitis aggredi contumacem animum tuum, ſi fortè reſipiſceres à laqueis diaboli, à quo captiuus teneris ad ipſius voluntatem, ſed trabs ſuperbiæ oculum cordis tui adeo obnubilauit, vt eam per humilitatem meã eijci nõ poſſe præſumam, & quoniam ſic te ſenſu alienatũ video, vt monita noſtra irrideas potius, quam recipias. Idcirco nunc omnibus hic ſedentibus, de te fiducialiter pronuncio, quia niſi celerius, & ſine dilatione reſipiſcas, atq; humiliato ſpiritu ad ſatisfactionẽ venias, omnipotentis Dei terribile iudicium in breui ſenties. Ecce iterum ac tertiò, dico omnibus hic ſanũ intelle-

tellectum habentibus, quoniam ſicut pius & miſericors Dominus, humilib' dat gratiã, ſic terribilis Deus indeclinabili linea rectitudinis ſuæ ſuperbis reſiſtit. Ideoque tu qui pacis, & inſtitutionis, quam ſancti patres ſanxerunt, publicus hoſtis es, ſi in malitia perſeueraueris, duriſſimum infra paucos dies portabis iudicium. Confido enim in Domino Ieſu, & in glorioſa virgine matre ipſius, cuius nos inutiles ſerui ſumus, quia domum iſtam ab ipſa ſua fundatione, fraternæ charitatis glutino, laudabiliumq; morum diſciplina conſpicuam, non patietur tua nimia improba peruicacia corrumpi. Iam preces fratrum, ſuper inteſtinæ diſcordiæ tabo gementium, ad aures Domini Sabaoth aſcenderant, & Angelus Domini accepta ab eo ſententia, miſerum conſpirationis auctorem percuſſit, ac ſine mora extinxit, pariterque cum eo totius ſcandali turbinem, & præſumptionis nebulam diſſipauit. Veſpera namque diei vigiliam natalis Domini præcedentis, cum poſt completorium de dormitorio deſcendiſſet, & infirmarius conuerſorum, qui quaſi ſecundarius eiuſdem conſpirationis eſſe videbatur, cum quo etiam venenata diſſenſionis conſilia frequentius tractabat, ei occurriſſet; ſubitò vocem cum gemitu doloris valido cœpit emittere, & pallente facie, naribus contractis, oculis etiam de ſtatu ſuo euerſis, mortem incontinenti affuturam, triſtia ſigna declarabant. Turbatus alter cùm iam nutantem cerneret, ne fortè repentino lapſu terræ illideretur medium complexus eſt. Sed adeo ſubitanea mors fuit, vt antequam terram petere poſſet, inter manus tenentis & funeſti ſodalis, miſeram animam exhalaret. Tunc turbati ſunt principes conſpirationis, robuſtos in contumacia ſua obtinuit tremor, obriguerunt omnes diſſenſionis, & ſciſmatis inventores. Accurrerunt vndique ad ſigniferum ſuum conuerſi, & quem poſtero die ad inauditum ſcelus perpetrandum, quaſi ducem ſequi decreuerant, eius (Ieſu bone) cadauer extinctum, miſerabili tumultu in infirmatorium deferentes, in area vbi fratres vita excedere ſolent, conſternati metu & tremore, collocarunt. Non enim paſſus es Domine ſacratiſſimam ſolemnitatem tuam, in qua primum miniſterio Angelorum pax terris annunciata eſt, diſcordiæ & ſciſmatis perturbatione fœdari. Cumque tabula defunctoria ſignum dante, vniuerſorum aures percellerentur maximè propterea quia neminẽ illic ſic proximum morti ſciebant, Dominus Theobaldus tunè ſubcellerarius, poſt modum verò eiuſdem loci abbas, vehementer admiratus iudicium Dei, dominum abbatẽ, qui tunc fortè de dormitorio deſcenderat, ad cõmendationis officium defuncto perſoluendum quantotius inuitauit. Illo quoque celerius accurrente, cum remoto à parte capitis operimẽto, quo corpus tegebatur faciem iacentis intuitus eſſet, comploſis manibus, & ex intimo cordis ſuſpiria trahens. Heu (inquit) miſerrime, ecce quomodo ſine pœnitentia malitiæ tuæ, diuino iudicio extinctus iaces. Et hocipſum ſecundò & tertiò ingeminans. Vtinam (inquit) monita mea contumaci animo non ſpreuiſſes, vtinam miſericordiam Dei æternaliter à te non excluſeris. Aliquamdiu ergò quid ſibi faciendum eſſet, deliberans, tandem conſultius eſſe credidit, vt commendationis officio ex more peracto, corporeque in Eccleſiam delato, poſtero die fratres omnes, tam monachos, quam conuerſos maturius reuocaret, quatenus quid ſibi in tali articulo faciendum eſſet, in commune decernerent. Conuentione autem facta, ſic Dominus abbas in audientia cunctorum locutus eſt. Noſtis fratres chariſſimi, in quam peruerſo propoſito praui cordis, & malitioſæ voluntatis ſuæ homo iſte deprehenſus ſit; quem niſi diſtricta diuini iudicij cenſura, quantotius de medio tuliſſet; domum iſtam optima pace, & concordia hactenus durantem, grauiſſimi ſcandali cauterio, cum complicibus ſuis, quos ad hoc ſuſurrijs, improbiſque perſuaſionibus illexerat, maculaſſe non timuiſſet. Quapropter quoniam peruerſitatem omnes ſcimus, confeſſionem verò ſeu pœnitentiam ipſius non nouimus: corpus eius, inter corpora fratrum noſtrorũ, nequaquam poni debere cenſeo: neq; hoc temeritate aliqua, ſed libramine iuſti iudicij decernere confido. Quo audito continuerunt, & expalluerunt conuerſi: vtque ſibi cũ ſenioribus monachis ſeorſum loquendi licentia daretur, ſuppliciter poſtu-

labaut.

labant. Sanè hoc per indulgentiam domini abbatis conſecuti, cum in partem diuertiſſent conſilij gratia, poſt paululum reuerſi, & ſolotenus coram ipſo proſtrati tã monachi, quam conuerſi: vt miſericordia defuncto non negaretur, multa precũ inſtantia petierunt: ſpondentibus conuerſis, atque ſub atteſtatione diuini nominis aſſeuerantibus, quia ſi Dominus diſtrictionem ſententiæ temperaret, ac defuncto licet minus digno communem ſepulturam non negaret, ſeſe ab omni intentione conceptæ malitiæ ceſſaturos, & ſuper repetitione nouarum botarũ, verbum vlterius nullo modo ſe moturos. Dicebant quidã præterea de ſenioribus, excepto ſermone hoc, alijs vitum extitiſſe ſatis probabilẽ, nec debere ab hominibus iudiciũ ſine miſericordia decerni in eũ, quẽ fortaſſis diuina miſericordia idcirco tẽporaliter puniſſet, nè conceptã malitiã effectui mancipare poſſet, pro quã æternaliter damnari meruiſſet. Conſiderans itaq; dominus abbas ita tempori expedire, & ne fortè nouiſſimus error, peior fieret priore, ſi conuerſi qui hac occaſione facilè ſedari poterãt, in maius aliquod ſcandalum prorumperent, ſimulq; metuens ſibi præproperè auſteriorem, quàm oporteret ſententiã dare, quoniam ſententia conſpiratorum, needum à capitulo generali ꝓmulgata erat, annuit petitioni eorum. Celebratiſque ex more miſſarũ exequiarũ ſolemnijs, inter corpora fratrũ, defunctus frater terræ commendatus eſt. Cęterum Dominus Theobaldus (cuius ſupra mentionem fecimus) cùm eſſet eidem defuncto fratri, ex antiquo intimæ familiaritatis amicitia cõiunctus, ſeq̃ue inuicẽ tam in vita, quàm in morte, cũ alterutrum eorũ decedere contigiſſet, orationũ ſuffragijs aſtrinxiſſent, quoniã idẽ conuerſus, ante conſpirationis turbinem, non contemnendæ religionis extiterat, ſciens ſumma neceſſitate amicum probari, dolẽſq; valde de periculo animę ipſius, quẽ in vita dilexerat, ſtatuit apud ſeipſum annuã pro ipſo facere orationẽ. Indubitanter namq; credidit, quod & ſi exigentibus meritis, precum impendia defuncto nihil emolumenti ferrent, ſibi tamen bonæ voluntatis ſuæ fructũ perditũ ire non poſſe. Cumq̃ue toto illo anno, ſupplices pro eo preces ad Dominum fudiſſet, reuoluto anni circulo idem defunctus, ei in viſu apparuit, lugubri vultu, triſtẽ ſeſe ſubijſſe ſententiam ſignificans. Interrogatus quomodo ſe haberet? reſpondit ſe ab hora exitus ſui vſque ad tempus illud, in vltionem cõtumaciæ & rebellionis grauiſſimorum ſuppliciorum pœnas luiſſe, non tamen de miſericordia Dei vſquequaq; deſperare. BOTÆ de quibus in hoc exemplo fit ſermo, ſunt calciamenta quæ cothurni dicuntur.

EXEMPLVM LI.

Excommunicatus pro furto coruus miſera cœpit infirmitate pedetentim deficere.

IN Saxonia extat monaſterium à Ludouico Imperatore fundatum, quod Corbia noua appellatur. In hoc monaſterio temporibus piæ memoriæ Frederici Imperatoris, erat abbas quidam nomine Cõradus; qui ſecundum pompaticam conſuetudinem Imperialium abbatum, inter cæteras ſecularis gloriæ illecebras annulis aureis vtebatur, lõgè aliter (vt credo) affectus, quàm ille verè pauper, & humilis ſpiritu Clareuallis primus abbas, quẽ (ſicut de eo ſcribitur) plus delectabat raſtrũ, & ſarculus, quàm thiara & annulus. Contigit verò vt quadam vice haberet annulũ aureum, qui erat illi pretioſus. Quem cũ vna dierũ ſedens ád menſam, iuxta morẽ curię cauſa abluendarũ manuum depoſuiſſet, nugis neſcio an ſerijs interuenientibus, aliquanto negligentius ſic ſuper menſam relictus eſt. Aduolans interea domeſticus ales coruus, quem curiales abbatis in delitijs habebant nullo penitus aduertente rapuit ore anulum, nec furti ſe reum eſſe intelligens, peruio volatu in nidulum ſuũ aſportauit. Verum poſtquam exempta eſt fames, epulis, menſiſq; remotis ſurrexere omnes, abbas damnum ſuũ intelligens miniſtrorumq; negligentiã culpans, annulũ quaqua verſum quæri ocius iubet. Sed auctore ſceleris conſcientias omniũ illudente, minimè reperitur. Itaq; tam comminas quam miniſtros ſuſpectos habens abbas, grauiq; indignatione cõmotus mandauit plebanis oppidi, quod ampliſſimũ & ditiſſimum haud longè à muris cœnobij ſitũ, abbatis ſubiacet ditioni, quatenus acerrimam excõmunicationis ſententiã publicè

intor-

intorquerent in eũ, qui ſe hoc ſcelere maculare non timuiſſet. Quo facto cœpit improbus quidem, ſed tamen culpæ ſuæ inſcius fur, paulatim langueſcere, cibũ faſtidire, ludicras crocitationes, exterasq; irrationabilis creaturæ ineptias, per quas ſtultorũ hominum timore Dei negligentiũ animos oblectare ſolebat, ſegnies exercere. De hinc etiam pennas proijcere, ad extremum verò, ipſis quoque plumis tabeſcẽtis carnis corruptionem fugientibus miſerabilis cunctis ſe cernentibus apparere. Factum eſt autem quadam die, domeſticis abbatis ipſo præſente de tam prodigioſa alitis illius immutatione inter ſe quærentibus, remq; tam inſolitam nequaquam ſine cauſa fieri poſſe aſſeuerãtibus, vt & vnus ſic quaſi iocando diceret. Conſiderandum nobis eſt Domine, ne fortè iſte ſit quem quæritis, & hæc horrenda plaga quam cernitis, vinculo anathematis quo innodatus eſt indicium det. Attonitis ad hoc verbum cunctis; vni ex miniſtris præcepit abbas arborem in qua cubile alitis illius erat, & feſtinato aſcendere, ſtratũ ſtipula, & ſarmentorum repugijs ſubornatũ diligentius reuerſare. Qui mox vt aſcendit, repertum anulum ob iniuriam ſordidum vendicauit, nec ſine ſtupore omnium qui aderant, manibus abbatis reſtituit. Ita miſero fure qui atrociſſimas furti pœnas luebat, nec tamen furti ſe reum intelligebat, diuino vt credimus nutu prodito, ad cõſilium diſcretorum virorum, Dominus abbas his qui excommunicationis ſententias dederant, mandauit, quatenus anathema quod reo intorſerant, reſtituto damno celerius relaxarent. Quod poſtquam factum eſt, ſicut prius paulatim deficere, peſtiferaque tabe de die in diem langueſcere prædictus ales viſus fuerat, ita poſtmodũ per incremẽta reuiuiſcere quodammodo, æq; reuireſcere cœpit, quoadusq; priſtinę formæ ſanitatiq; amiſſæ, non ſine magno Dei miraculo integraliter reſtitutus eſt.

EXEMPLVM LII.

Excommunicatæ muſcæ à beato Bernardo repentina morte per pauimenta ſternuntur.

INuenitur etiã in geſtis beati patris noſtri Bernardi, quia cùm ad dedicationẽ nouæ baſilicæ Suſciacenſis cœnobij inuitatus eſſet, tam innumerabilis multitudo muſcarum, propter fœtorem nouæ calcis in Eccleſiam recens linitæ cõuenerat, tantamq; inquietudinem intrantibus generabat, vt fratres valde timerent, ne fortè dedicationis ſolemnitas, quę poſtera die celebranda erat, earum improbitate impediretur. Quod cùm patri ſancto intimatum fuiſſet, ſolita confidentia, quam in Deum habebat vſus, excommunico (inquit) eas. Mane autem facto, vniuerſæ muſcæ illæ anathematis ſpiculo percuſſæ & mortuæ, ita pauimentum omne repleuerũt, vt palis eas in congeriem adunari, geruliſque exportari neceſſe fuerit.

EXEMPLVM LIII.

Excommunicati militis panem etiam canes edere recuſarunt.

SEd & de milite quodam audiuimus, q ob prauitatẽm ſuam publicè excommunicari meruerat, qui cũ ſedens ad menſam, panem canibus proijceret, canes ſolo odore polluti panis exterriti, retrocedebant, & eum tangere nullatenus acquieſcebant. Petrus Damianus epiſt. 2. ad Hildebrandum Papam.

EXEMPLVM LIIII.

Confiteri volentem protrahens abbas in deſperationem duxit, ſed mirabiliter poſt allatas ſibi manus confeſſionis gratiam accepit.

IN vno ex monaſterijs ordinis Præmonſtratenſis, quidam de fratribus aliquando infirmarij officium ſortitus eſt, qui ſecundum ea quę in facie ſunt, competentis religionis, & honeſtæ conuerſationis eſſe videbatur, ſed heu foris per hypocriſim ſobrium, parſimoniæque amatorem ſe eſſe ſimulabat, intus verò, in ſecreto ſuo gulę, & voracitati laxans habenas, obſonium quod fortè ſuauius infirmis præparaſſet, cibosque delicatiores fidei eius ob neceſſitatem infirmorum creditos, non veritus iudicium Dei ſceleratiſſimè inſumebat. Contigit verò vt cùm huic nequiſſimo vitio puniendo temere aliquamdiu ſubiacuiſſet, neſcio quo iudicio compunctus, ad horam confiteri deliberaret. Itaque in

ſacra

ſacra vigilia Pentecoſtes circa horam nonam,cùm iam abbas eiuſdem loci,ad celebrandum officium ipſius diei ſacris veſtibus ornandus eſſet,accedens ad eum ſigna confeſſionis, ſicut moris eſt confiteri volentibus fecit. Abbas autem putans eum de quotidianis negligentijs aliquid habere dicere, renuit, ſignificans vt competentiorem potius horam ad confitendum quæreret, ſe ad celebrãda ſacroſancta myſteria incontinenti eſſe proceſſurum. Repulſus igitur abijt triſtis, eo quod ſcelus omni confuſione, & ignominia plenum dicturus, effectum confeſſionis habere nõ meruiſſet timebatque ne fortè igniculus ille timoris Dei, qui ad præſens in eo accẽſus fuerat,hac dilatione tepeſceret. Tali igitur mœrore affectus, atque ad deſperationem procliuus incedebat. Deniq; ab hora qua repulſam paſſus eſt, vſque ad horam veſperam factione dæmonum varijs, & pernicioſis cogitationibus fluctuans, factus eſt inſipiens elongatus à ſapientia Dei, & Iudam proditorem, qui cœlo terræque peroſus inter vtrumque perijt, infœliciſſima dementia ſtatuit imitari. Iam ſacratiſſimæ ſolemnitati veſpertina ſinaxis à fratribus agebatur, & ille quaſi pro infirmantium ſolatio remoraretur, ſtationem ſuam deſerens, cœtui fratrum ſe ſubtraxit, non inteligens miſer, tanto ſe malignorum ſpirituum inſidijs facilius decipi poſſe, quanto ſe à concilio & cõgregatione iuſtorũ Deum laudantiũ, magis elongare præſumebat. Quid plura? Victus tandem tædio & deſperatione, ipſius quoq; vitæ ſuę odium incurrens, inijt ſtultus pactum cum morte, & fœdus cùm inferno pepigit atque in ipſa ſancta nocte Pentecoſtes, cultrũ gutturi cuius voluptati dedecoroſo lenocinio ſatisfacerat, immergens, eundẽ in ſceleratiſſima interfectione ſui incentorẽ habuit, cuius inſtinctu ciclopicã voracitatem ſectari non timuit. Tunc verò apoſtatæ ſpiritus nequiſſimo tripudiantes gaudio quo ſpecialius, & profundius exultare ſolent, ſi quãdo aliquem de numero religioſorũ ſupplantare potuerint, ignorantesq; præſumptionem ſuã, diuina cenſura celerius eſſe reprimendam, tamq̃ iam plena victoria potiti, conſiliũ iniere, quatenus ſic ſeminecẽ de medio tollentes abſentarẽt, ne fortè antequã penitus expiraret, inuentus à fratribus, quacunq; pietatis arte ad confeſſionis, & pœnitentiæ ſubſidium reuocaretur, ſicq; prædam nefariam tartarei principes amitterent. Cæterum cum neq; in veſperis, neque in ſacris vigilijs frater ille in ordine ſuo in choro appareret, recordatus abbas ſigni confeſſionis quod fecerat, & repulſæ quã ſuſtinuerat, totus intremuit, & quaſi iam præſagiente ſpiritu ſuo, ſibi ne fortè fieret, quod factum eſſe neſciebat, grauiſſima cordis confuſione cœpit vereri. Velociter igitur quibuſdam fratribus accitis, ad inquirendum eum, pauidus & anxius miſit. Quæſitus itaque in infirmatorio cæteriſque locis in quibus inueniri poſſe ſperabatur, minimè repertus eſt, ſed tandẽ curioſius his qui miſſi fuerant, etiã obſtruſos quoſlibet angulos perſcrutantibus, in neceſſarijs infirmorum, culter horrendi ſceleris miniſter cruore infectus, pauimentum quoq; multo ſanguine rubens, triſtẽ euentum recenter admiſſi homicidij, indubijs declarauerunt indicijs. Quo viſo, expauere, & expalluere fratres ad inquirendum deſtinati, atq; illius qui ab initio homicida eſt, crudelem malitiam, aduerſus fratrem puſillanimẽ præualuiſſe ingemuerunt. Sed cum quidnã de cadauere vt putabant extincto, factũ fuiſſet, abdita & obſcura quæq; loca perluſtrando, & perſcrutando diligentius explorarent, nec vllum omnino veſtigium viuentis, vel defuncti reperire valerent, maiore ſtupore percuſſi ſunt, celeriterque regreſſi, lamentabilem fratris, exitij euentum abbati, & fratribus pandere maturauerunt. Oritur mox mœror, & luctus, omnium vox vna fratris rũinam, pro compaſſionis affectu plangentiũ, ſed is præ cæteris impatientius luget, qui paſtoris nomen & officium tenens, miſerabili ouiculæ perditionis occaſionem dediſſe notabatur. Illuxit interea feſtiua deuotione colendus dies Pẽtecoſtes, & fratres optatæ diei reuerentia miſſarum ſolemnia deuotiſſimè celebrantes, omnipotentis clementiam ſuppliciter poſtulabãt, quatenus ſolita pietate quidnam de fratre illo factum fuiſſet, ipſis manifeſtare dignaretur. Et ecce dum ſacra myſteria celebrarentur, quidam de fratribus ſeorſum ſtans ſub turri, quę campanas ſuſtentabat, ſurſum fortè reſpexit, viditque hominem

illum ſui ipſius infœlicitate verè miſerũ, ſed planè magnifica Dei gratia beatum, ſuper murum quendam præruptum, pronum iacere, ita vt renibus deorſum de ipſo muro pendens, incontinenti caſurus eſſe videretur. Attonitus is qui viderat, atque cæteri curioſius conſiderantes, ipſum eſſe deprehendunt, quem fraudibus inimici circumuentum, corpore & anima perijſſe reputabant. Rati verò, cadauer extinctũ ſeſe ſolummodo reperturos, allatis ſcalis aſcenderũt. Sed miſeratione illius, qui neminem prædeſtinatorum ſuorũ perire patitur, ſpirantem adhuc hominem inuenerunt. Quod poſtquam clamore mixto gaudio, ab his qui aſcenderãt cęteris innotuit, exultantibus omnibus, pręcipuè tamen abbate, qui flens & eiulans mortis illius eſſe ſe reũ clamitabat. Gloria tibi Chriſte De⁹, gloria tibi Spiritus Deus à cunctis ingeminatur. Dehinc præcipiente abbate, ſumma cum cautela, diligẽtiaq; depoſitus in infirmatorium delatus eſt, cũctisq; in gutture ipſius horrendi vulneris hiatum cernentibus, & mirantibus præ gaudio, quonã modo ſic mutilatus uiuere poſſet, in lectulo collocatus eſt. Cumq; paululũ conquieuiſſet, accedentes fratres aperturam hiantis enormiter gutturis, manibus compreſſere ne flatus uitalis contrario meatu erumperet, tentantes, ſi uel hoc modo qualitercũque uerba edere poſſet. Sed miſericors Deus, ei quem de tyrãnica hoſtis antiqui malitia potenter eripuerat, faminis quoque officium ad laudem gloriæ ſuæ cõtra uim deficientis naturæ, confeſſionis gratiã concedere dignatus eſt. Quod ubi pia explorãtium fratrũ curioſitas aduertit, contra omnem legem mortalis naturæ, etiam fratrẽ illum ſanitati reſtitui, mox cæderibus cunctis, abbas confeſſionem incautè dilatam, uerè magno munere Dei ſtupendo miraculo tandem recepit. Confitenti quoque pœnitentiam congruam iniunxit, vt plenum & abſolutum eſſet donum, quod Spiritusſanctus, qui pietas Dei dicitur, excellentiſſimo ſolemnitatis ſuæ die prorogare dignatus eſt. Qui tanto propenſius, & deuotius puritatem ſanctæ conuerſationis poſtmodum æmulatus eſt, quanto in ſemetipſo certius expertus fuerat, Leuiathan ſerpentis antiqui virulentis patere morſibus eos, qui ſcemate religionis inſigniti, conſcientias ſuas latebroſis ſceleribus maculare non verentur, &c.

EXEMPLVM LV.

Communicans irreconciliato fratre ſacerdos, porcellum interimẽs, oſculum dulciſſimi Ieſu conſuetum, amiſit.

SAcerdos quidam religioſus, dum pacem quam cœli rege in terræ nato, cœli ciues terrigenis annunciauerũt, in proximo ſuo violare non timuit, admirandam quandam gratiam ſpecialiter à Domino ſibi collatam perdidit, quod ad cautelam torpẽtium deſcribere non pigebit. Hic igitur laudabilis vitæ presbyter, ignauiæ nequaquam marcens ocio, ſatagebat quatenus conuerſationis ſuæ qualitas, ab excellentia gradus ſui nõ diſcreparet. Pręcipuè igitur in oblatione hoſtiæ ſalutaris, in qua filius immolatur patri vt tollat peccata mundi, per ſacrificium cordis contriti, & ſpiritus humiliati ſemetipſum in pręſentia ſummę diuinitatis mactare curauit. Habebat verò parochianum quẽdam, qui licet ſecularis vitæ negotijs implicatus eſſet, fidei tamen integritate, deuotionisq; ſinceritate paſtoris ſui meritis fortaſſis impar non erat. Eius namque doctrina, & exemplo religioſè inſtitutus, eccleſię limina ſine ceſſatione terebat, miſſarũ celebrationi ſedulus obſeruator intererat, ſanctarumq; precum inſtantia cœlos pulſans, in ſimplicitate cordis ſui tempore diuini ſacrificij cum Domino loquebatur. Volens autem Dominus vtrorumq; meritum ad laudem, & gloriam nominis ſui manifeſtare, laici illius tam ſpiritales quam corporales aperuit oculos, cępitq; infra ſacri myſterij actionem, Ieſum Chriſtũ beatis oculis videre ſuper altare, ſtantem iuxta calicẽ ſanctum, qui amborum conſciẽtias perungebat mira ſuauitate præſentiæ ſuæ miſericorditer. Conſecratione verò diuinorũ ſacramentorum ritè peracta, cũ pacis oſculum in populum eſſet diffundendum, & ſacerdos iuxta morem quorundam, ſacram hoſtiam primitus oſcularetur, in ipſa hora pius Dominus accedens, eidẽ miniſtro ſuo pacis oſculum dignantiſſime porrigebat. Is ergò qui ad diuinæ contemplationis

reuerẽdum arcanum admiſſus fueras, iuxta prophetam ſecretũ ſuum ſibi retinuit, & cum frequenter ſpecioſum forma præ filijs hominum videret, nihil tamen presbytero indicare voluit, ne & ipſe vanitatis notarẽtur, ſi tantum Dei myſterium facile ſine magno pondere rationis propalaret, aut ille cui tanta gratia à Domino collata erat, per elationis vitium, eadem ſe gratia, priuaret. Accidit interea vt hortum præfati ſacerdotis, diuerſis herbis & oleribus virentem, cultorique ſuo ipſa viuacitate germinis quodammodo arridentem, pauperis cuiuſdam porcellus, furtiuis irruptionibus intrare conſueſceret; & quia in domo Domini ſui, ob rei familiaris penuriam vnde ventriculum ſuum replere poſſet, non inueniebat, aliunde hoc mendicare compellebatur. Itaq; ſacerdos ęgerrimè ferẽs hortum ſuum vaſtari, cum frequenter pauperem illum admonuiſſet, quatenus porcum ſuum domi teneret, ipſumq; porcum teneras olerum plantas ſuffodiẽtem, cum iniuria verberum extra ſepta horti ſæpius expuliſſet, nec tamen quicquam proficeret, ad extremum dolore ſtimulatus, eundem porcum occidit. Verũ pauper ille animalis ſui interitum cognoſcens, adminiculum ſubſtantiolæ ſuę magna ex parte perdidiſſe ingemuit: volensque agere cũ presbytero, quatenus damnum illatum, ſibi ſecundum leges reſtitueret, illo è contrario horti ſui iacturam exaggerante (quoniã pauper vbique iacet) cum detrimento cauſæ ſuæ deſpectus & ſepultus eſt. Itaque ſacerdos irreconciliatus manẽs pauperi fratri ſuo, ad immolandum veræ reconciliationis hoſtiam, temerarius acceſſit. Sed Dominus Ieſus, qui factus eſt nobis à Deo patre iuſtitia, redemptio, & reconciliatio, diſcordiæ peſte maculato præſentiam ſuam exhibere dignatus non eſt. Ecce namque homo (cuius ſupra meminimus) infra ſacri canonis actionem ſtans, & deuotiſſimè orans, illum in quem deſiderant Angeli proſpicere, ſolito more ſe viſurum ſperabat, ſed fruſtratus à ſpe ſua vehemẽter turbatus eſt, conſiderans ſacerdotem gratia ſibi collata prorſus nudatum, & quaſi nubilo quodã diuinæ indignationis obfuſcatum. Quod igitur verecũda humilitate, ſo la teſtãte conſcientia aliquamdiu celauerat, cauſa exigente ſilẽtio premere noluit, ſed aſſumpto ſeorſum presbytero, qualẽ & quantam gratiã perdidiſſet ſecretus ſuggeſſit, monens & obſecrans, vt ſi in peccatũ aliquod lapſus fuiſſet, & per confeſſionis, & pęnitentiæ remedium diluere illud, quantocius feſtinaret, ſi fortè gratiã amiſſam larga redemptoris noſtri benignitate recipere mereretur. Conſternatus animo ſacerdos, nullius quidẽ criminalis delicti ſe conſcium ſibi eſſe, ſed nec in his quæ in quotidianis exceſſibus euenire poſſunt, cõſcientiam ſe plus ſolito remordere reſpondit, excepto dumtaxat quod hortum ſuũ peſſundari non ſufferens, pauperis illius porcum occidiſſet, eique per ſatisfactionis humilitatem, necdum reconciliatus fuiſſet. Intellexerunt igitur vtrique, pauperum ſuſceptorem Dominum, iniuriam pauperis ſui tanto ſeueriore, quanto occultiore vindicta puniſſe. Feſtinauitque ſacerdos puſillo Domini, per condignam illati damni recompenſationem ſatisfacere, ſed vtrum ſublimem illam gratiam, quam perdiderat recuperauit, nec ne, non cõſtat nobis; quoniam ſeruus Dei, qui eandem cum illo gratiam, vel fortaſſis præ illo percipiebat, cenſorio ſemetipſum caſtigabat ſilentio, ne myſteria Dei paſſim ſine certo neceſſitatis articulo reuelare præſumeret.

EXEMPLVM LVI.

Communicans in diſcordia monialiũ præpoſitus iuſtè à poſſeſſa increpatur.

IN monaſterio quodam ſanctimonialiũ, præpoſitus eiuſdem loci, tractabat aliquando cum ſororibus, quandam poſſeſſionem ipſius cœnobij vendere volens, & vt fieri ſolet ex ſtudijs partium, ſuam ſententiam tanquam ſaniori ſubnixam conſilio defendentium, grauis inter ipſum & ſorores diſcordia exorta eſt. Verum præpoſito dicente ſibi creditam eſſe diſpenſationem, totumque negotium prælationis, ſorores è contrario nitebantur, & grauiter ſcandalizatę receſſerunt. Erat autem fęmina quædã laica in eodem monaſterio, quæ ab immundo ſpiritu vexabatur, pro cuius liberatione, quotidiana precum inſtantia ſorores in communne laborabant, & vt peſtiferum ſpiritum validius vrgere poſsẽt, dominicis eam ſacramentis frequentius par-

participare faciebant. Poſtero itaque die, præpoſitus paruipendens ſcandalum ſororum, perturbatus ipſe cum grauius turbatis eiſdem ſororibus, vt pacificam hoſtiam immolaret, ingreſſus eſt ad altare. Peracta ex more diuinorum munerum cōſecratione, etiam patientem illam cauſa percipiendæ Euchariſtiæ ſibi præſentare fecit. Tum verò ſpiritus nequam, mirum in modum recalcitrans, truculentas, & horriſonas cœpit edere voces, ipſumq; præpoſitum amariſſima inuectione redarguens, dixit: O miſerrimè & infœliciſſimè homūcio, quid facis? Lætalè virus rancoris, & diſcordiæ toto pectore ſpirans, inſuper etiam grauis ſcandali puſillorum Domini, coram oculis ſummæ maieſtatis reus, ad conſecrandam, tractandam, & manducandam carnem altiſſimi impudenter, ſimul & irreuerenter irrumpis? Noueris pro certo, quia conſultius feciſſes, ſi domum Dei hodie non intraſſes, quam tantę præſumptionis cauterio conſcientiam tuam vſtulaſſes. Cumque exorciſmis, & orationibus multis cogeretur, quatenus diuinis ſacramentis reuerentiam exhibens cederet, quoadusque mulier, quam torquebat communicaſſet, per multas difficultates vix cogi poterat, vt de manibus illius, qui diſſenſionis & contentionis vitio ſordebat, Euchariſtiæ gratiam eam ſuſcipere permitteret.

EXEMPLVM LVII.

Pacificus frater ſua probitate, inuidi fratris improbitatem beata Maria iuuante deuicit,

IN monaſterio quodam Ciſtercienſis ordinis, contigit aliquando inter duos quoſdam fratres diſſenſionis, & odij ſeminaria, cauſa ſimultatis cuiuſdam pullulante, verum vno eorum in malitia, & diſcordia perſeuerante, alter per gratiam Dei citò reſipiſcens, quod malum in ſe pullulare recognouit, raſtro compunctionis eradicare quantotius feſtinauit. Quantoque maleuolus ille clāculis, ſeu apertis inſectationibus, irriſionibus, detractionibusvè fratris animum ad amaritudinem perducere nitebatur, tanto iſte in humilitate timoris Dei ſemetipſum ſubmittens liuoris, & patientiæ ſtimulos, quos in corde ipſius aduerſarius exacuere tentabat, confitendo, flendo, & orando vigilanter retundebat. Quicquid autem patiens iſte, & humilis frater conſcientiæ ſuæ præſtabat, dando locū iræ, hoc totum peruerſus, & tumidus ille, ſiniſtrè interpretando ſuperbiæ contemptuique ſuo deputabat, quantoque is efferos animos eius patientia ſua linire tentabat, tanto ille malitiæ ſuæ furijs agitatus, ad perſequendum innocentem miſero liuore magis ac magis incendebatur. Cernens namque inuictum robur mentis collectatoris ſui, de cunctis nequitiæ adinuentionibus ſublimiter triumphare, fortique patientiæ pede, malitiæ ſuæ collum calcare, acriori ſæuiens inuidia, abbatem ſuum lupus ſæuiſſimus adijt, innocentem illum confictо mendacio accuſaturus, vt quem decus innocentię, glorioſum reddebat, peſſimi mendacij fermento, corrupta fama ſi fieri poſſet, humiliaret. Vbi verò frater falſo accuſatus, in cauſam vocatus eſt, ſciens ſcriptum eſſe. Crudelis eſt, qui famam negligit, ſe huius criminis ſibi conſcium non eſſe ingenuè proteſtatus eſt, ſeque ad comprobandam innocentiam ſuam, examen quodcunque placuiſſet, ſpontanea voluntate ſubiturum. Cæterum totam vim graſſantis in ſe doloris, ad negotium tranſtulit pietatis, aſſiduis orationibus, iugibus fletibus, tam pro ſe, quam pro æmulo ſuo, Domini miſericordiam, beatiſſimæq; Dei genitricis pietatem exorans, quatenus diuina gratia, & ſe in charitate firmaret, & in æmulo ſuo magnitudinem malitiæ ſuæ comprimeret, & ad tollendum ſcandali fomitem vnctionem dulcedinis ſuæ coniungeret. Nec fruſtra laborauit in gemitu ſuo, impletum enim eſt in eo, quod ſapientiſſimus Salomon ait: Cum placuerint Domino viæ hominis, etiam inimicos eius conuertet ad pacem. Contigit enim quadam nocte, vt in choro ſtans in ordine ſuo, vigiliarum ſolemnijs intereſſet, & ecce ad memoriam calamitatis ſuæ ſimul & fraterni periculi, cœpit ebullire de intimis cordis eius medullis, fons lachrymarum. Inebriatus itaque vino ſinceriſſimæ charitatis, non ſe poterat in medio fratrum pati, ſed citò ſecretum petens, coram vno de altaribus ad orationem proſternitur, ibique non tam verbis, quam immenſo

rugitu cordis, largiſſimoq; lachrymarum imbre ipſam matrem miſericordiæ, quæ ſpes miſerorum eſſe dignoſcitur, vt ſuam aduerſatijq́ue ſui cauſam ſuſcipere dignaretur ſuppliciter poſtulabat. Nec fefellit ſimplicitatem fidei eius, magnificus e veſtigio ſubſecutus pietatis effectus. Ecce enim dum in multa contritione cordis ſui frequentius iteraret: Pie Domine miſerere, Pia Domina Dei genitrix Maria ſuccurre miſero, prorſus omni conſilio, & auxilio deſtituto. Et adhuc pij murmuris verba corde, & ore voluenti adeſt illa ſpecialis pauperum ſuſceptrix, & peculiare miſerorum refugium Dei genitrix virgo Maria. Vidit enim illam ſublimem Dominam Angelorum ſpem miſerorum, quaſi à dextro latere altaris gradientem, ad ſe venire, vultu & habitu reuerendam; immenſi quoque luminis iubare coruſcantem. Sequebatur verò eam iuuenis ſplendidiſſimus, cœleſti & ipſe gloria inſigniter adornatus: interim dum finito pſalmo, fratres gloriam ſanctæ Trinitati dicerent; & ſicut moris eſt, ob reuerentiam ſummæ maieſtatis omnes pariter inclinarent, ſubſiſtit beata virgo, illumq́ue tam humilem, quam excelſum verticem reuerenter ſubmiſit, & quouſq; fratres Gloria Patri & Filio, & Spiritui ſancto perdicerent, tanquam verè humilis ancilla Domini incliuis permanſit. Poſt hæc, erigens ſe, vultumq́ue ad fratrem in anguſtia conſtitutum dirigens, mellifluis verbis conſolata eſt eũ, dicẽs: Homo Dei ceſſent iam lachrymæ ab oculis tuis, & amaritudo mœroris, quo cor tuũ vehementer affligitur, recedat à te, quia eſt merces operi tuo. Quapropter noueris me ob fidei tuæ deuotionem tam tibi gloriam, quam æmulo tuo veniam à Domino impetraſſe. Frater verò ille nil territus, neque enim turbari poterat, qui ſuauitatis & ſecuritatis matrem videbat, fiducialiter dixit ad eã: Obſecro Domina, quæ es tu, quæ ſic dignârer loqueris ad cor ſeruuli tui, vel quis eſt iuuenis iſte, qui tecum eſt? Ego ſum, ait, Maria mater filij Dei. Iuuenis verò iſte Ioannes eſt Euangeliſta, cuius caſtis obſequijs benigniſſimus filius meus in cruce pro noſtra pendens ſalute me commiſit. Et frater ait: Si ergò tu es illa, per quam ſalus humano generi venit, quam reueretur & laudat vniuerſitas creaturæ, cur quæſo tu tanquam vna de cæteris ipſis etiam Angelicis poteſtatibus honorandum caput tuum inclinas? Pijſſima Domina reſpondit: Scire debes, quia quotieſcunque gloria ſanctæ Trinitati cum metu & reuerentia exhibetur in terris, toties omnes virtutes cœlorum commouentur, & ad laudem ſui creatoris excitantur. His dictis viſio beata videntis ſublata eſt. Porro tam mirifica nectarei odoris ſuauitas eadem hora apparitionis beatæ virginis non ſolum fratris illius, qui mœrore & anxietate tabeſcebat, verum etiam cunctorum tunc in choro deuotè pſallentium penetralia cordis, adeo gratioſa inſpiratione refecit, vt facilè daretur intelligi non materialium aromatum fragrantiam illam, ſed diuinę planè virtutis fuiſſe. Tũ ecce liuidus ille detractor innocentis fratris ſui ſuauiſſimi illius odoris fragrantia, quæ de virgineo corpore intemeratæ & immaculatæ Dei genitricis erupit, inter cæteros, qui hac gratia digni habiti ſunt, attactus, & mox vehemẽter compunctus, cœpit iam ſcelus ſuum veritatis lance trutinare, ſe reum, ſe miſerum, ſeq́ue omnibus tormentis dignum reputare: fratris quoque ſui, quem falſo crimine infamauerat, innocentiam conſequenter beatificaro. Manè autem facto fratribus non ſine magna admiratione inter ſe quærentibus, quidnam tanti odoris ſuauitas, quam nocte pſallentes ſenſerant, portenderet? is qui tanti myſterij conſcius erat abbatem ſecretius adijt, quæ viderat, quæque audierat ſimpliciter pandens, ipſam horam apparitionis beatæ Dei genitricis fuiſſe, qua pſallentium naribus ſuauitatis fragrãtia infuſa eſt, aſſeuerans. Abbate verò ſtupente, difficiliusq́ue fidem dictis adhibente, ecce in aſtipulatione veritatis malitioſus ille infamator innocentis fratris ſuis, pallens & tremens aduenit, deteſtandi criminis ſcenam inuidia cogente fictam potius à ſe, quam veritate ſubnixam flens & eiulans confitetur, ſeq́ue multis modis multoq́ue tempore in perſecutionem ipſius exarſiſſe cum magna cordis contritione deplorat. Porro requiſitus vnde illi tã repentina compunctio, & peccati ſui tam repentina cognitio accidiſſet, reſpondit ſe licet indignum eadẽ gratia ſuauiſſimi odo-

odoris, qua & cæteros fuiſſe perfuſum, moxque vt doni cęleſtis vnctio cordi eius intima penetrauit, in odium malitiæ, & amorem innocentiæ mirum in modum reſpiraſſe. Abbas autem quibuſdam ſpiritualibus ſenioribus refert, & ſuper tantis mirabilibus diuinæ pietatis gratiæ Domino in commune referuntur. At verò frater ille patiens, locum, in quo cœleſtia myſteria cognouerat, tota auiditate repetens, cum deuotiſſimè adoraret illic, vbi ſacros pedes reginæ cœleſtis ſtetiſſe meminerat, ad confirmandum viſionis veritatem melliflum ſuauitatis odorem, quem in ipſa viſione ſenſerat, lapides ipſos reſpirare lætus deprehendit. Quod vbi abbas ipſo celerius nunciante comperit, aſſumptis ſecum quibuſdam religioſis fratribus deſignatū locum cum metu & reuerentia adijt, quod verbis audierat rebus probans. Suauitatem quippe mirifici odoris naribus hauriens, communicato cum fratribus ſuis conſilio, eoſdem lapides erui, atque in ſacrario loco competenti in memoriam tanti miraculi reponi præcepit. Ecce ad literam, & quodammodo manu palpātes probare poſſumus beatos eſſe pacificos, quoniam filij Dei vocabuntur.

EXEMPLVM LVIII.

Somnolentia grauatus miles ſub matutinis auditis, Talia poſſe pati ſoli meruere beati.

CVm ſanctus pater Bernardus per orbem vniuerſum diuerſa ſui ordinis fūdaſſet monaſteria, rogatu Archiepiſcopi Moguntinę vrbis Erbacenſe monaſterium duarum leucarum ſpatio à menibus præfatæ vrbis iuxta ripam Rheni fluminis fundauit. Sanè vicini fideles, necnon & remotiores nonnulli bono odore virtutū ſāctæ congregationis attracti, de plenitudine eius conſilij grauitatem, orationum ſuffragia, periculorum tutamina quærere, & de abundantia ſua pauperum Chriſti inopiā largiter ſupplere, præcipuas etiam ſolennitates quidam deuotionis intuitu illic agere conſueuerunt. De quorum numero miles quidā armis ſtrenuus, nec non natalibus clarus, deuotione nō infimus, nomine Conradus, ſolennem diē Purificationis beatæ Marię virginis & matris ibidem celebrare, ſacriſque vigilijs ob reuerentiam tantæ diei in longū valde productis à principio vſque ad finem deuotus intereſſe ſolebat, quatenus ſanctæ illius multitudinis precibus adiutus, & exhortatione ſolēnis ſermonis recreatus, diuinis miſſarū ſacramentis munitus, lares proprios lætior repetens, benedictionem domui ſui reportaret. Licet enim ſecularis vitæ caſibus interitus, etiā ea quæ mundi ſunt cogitans, vitam fructiferam ſe non habere humiliter recognoſceret, tamen velut vlmus promptiſſima vitem ſpiritalem cum ſuis fructibus temporalia impendendo ſuſtentare ſatagebat. Accidit verò vt quadā vice vrgentioribus rei familiaris occupationibus impeditus, ad prædictā feſtiuitatem minus tēpeſtiuè occurreret, ideoq; profunda iā nocte cubitum vadens, dum ex laſſitudine itineris fatigatos artꝰ in lectulo collocaſſet, alto ſopore depreſſus ſignum vigiliarum, quo fratres ad diuinas laudes perſoluēdas excitabantur, nequaquam audiuit. Poſt horam expergefactus, dum concentus melodiæ in auribus eius reſonaret, celerius de lectulo exiluit. Veniensq́ue in Eccleſiā in parte auſtrali eiuſdem Eccleſiæ, vbi hoſpites diuinis intereſſe ſolent, coram vno de altaribus mœſtus conſedit. Sedens igitur, negligentiamq; ſuā recompenſare volēs, nitebatur ſanctæ deuotionis, quæ per totam Eccleſiam illam tam in cantibus, quā in orationibus certatim feruebat, aliquo modo particeps fieri, ſed fallacia ſōnolentiæ preſſus, ad vigilandum, & orandum ſe minus expeditum eſſe dolebat. Vnde ſibimetipſi iratus, dum in longum extenderētur vigiliæ, nunc quidem ſtabat, nunc verò ſedebat, interdum etiam frontem & tempora manu fricabat, ſicq́ue quaſi arte quadam ſomni violentiā euincere conabatur. Interim conſiderans cum quanta alacritate vocum & mentiū fratres diuinis laudibus inſiſterent, ſimul etiam carnis ſuæ imbecillitatē perhorreſcens, non ſine magnæ admirationis ſtupore, & quaſi cauſando loquebatur ad Dominum, dicens: Domine Deus, quæ eſt hæc tolerantia vltra poſſibilitatem humanæ fragilitatis extenſa, qua fratres iſti velut metas corruptibilis naturæ exceſſerunt, propter te morte afficiuntur tota die & tota nocte. Ecce enim cū in

quotidianis vigilijs, ieiunijsque exerceantur, & inſuper hac nocte vix aliquid ſomni cœperint, nihilominus tamen tota alacritate ſpiritus, tibi Domine, creatori ſuo laudis vota impendere comprobātur. Ego verò miſerabilis peccator nec vnius ſaltem noctis aliquantulum protelatas vigilias propter tuum nomen ſuſtinere valeo, quas iſti continuas propter præmium vitæ æternę ſe ſufferre gloriantur, ita vt nullis omnino calamitatibus cedant, quo minus rurſus ad eoſdem agones ſubeundos valentius inardeſcant. Inter has piæ querelæ meditationes parumper obductis palpebris in ſomnum tenuem quidem, ſed felicem reſolutus eſt, viditque duas perſonas cœleſtis pulchritudinis venuſtate conſpicuas, monaſtico ſchemate reuerendas de choro pſallentium ad ſe egredientes: quarum vna quaſi cogitationibus eius reſpondēs, nequaquam naturali militis illius lingua, hoc eſt, Germanica, ſed verſu latino eleganter compoſito literas penitus ignoranti locutus eſt, dicens: Talia poſſe pati ſoli meruere beati. His dictis confeſtim ſōno excitatus, aperuit oculos, magnoq; Dei miraculo verba quæ audierat memoria retinens, gratias egit Deo. Et licet vim dictorum nequaquam per intelligentiæ acumē diſcere poſſet, tamen quia boni aliquid ſibi eadem portendere certiſſimè ſperabat, reliquum ſibi noctis propulſata viriliter ſomnolentia, quanta potuit deuotione vigilando, & orando tranſegit, magno deſiderio æſtuans, & optans diem fieri, quatenus diuinum oraculum ſibi larga benignitate gratiæ Dei reuelatum priuſquam à memoria excideret, litterato alicui propalaret, cuius adminiculo ad intelligentiam quoq; dictorum pertingere valeret. Mane autem facto expectata opportunitate loquēdi, priorem eiuſdem loci virum valde religioſum ſecretius adijt, quid vidiſſet, vel quid audiſſet ſimpliciter pandens: expoſtulatusq; angelicum dicere verſum abſque obſtaculo linguæ homo idiota, & ſine litteris ſonabat verba latina, iterumque repetebat quouſque præcordijs prioris tenacius impreſſa, labilis memoriæ fugaci lenitate aboleri non poſſent. Mirandis plus miranda ſuccedunt. Mox namque vt verba quæ audierat, ſed non intellexerat, intelligentis conſcientiæ communicauit, ipſoque interpretante vim dictorum comprehendit, recurrens ad armariolum memoriæ vacuum illud protſus inuenit, nec vnquam poſtea verſus, quem ad horam dicerat, ne minimam quidem ſyllabā exprimere valuit. Ædificatus igitur multum in gratia Dei, & confortatus, conſeruatorem loci illius verè credidit eſſe Dominū, penſionemque annui cenſus in eadem eccleſia profeſſus eſt, quem etiam ſingulis annis quoad vixit tempore fideliter ſolue re curauit.

EXEMPLVM LIX.

Somnolentiæ ſub horis nimis indulgens à dæmone equitatur, & turpis apoſtata efficitur.

ERat in monaſterio Ciſtercienſi Euerſabenſi iuuenculus quidam Heuricus nomine, Argentinenſis natione, robuſtus & vegetus corpore, ſed ſpiritali macie fœdus, & debilis corde, quales heu noſtris tēporibus multos videmus & dolemus, plus formidantes temporaliter macerari, quā gehennæ ſupplicijs deputari. Qui videlicet iuuenis licet in cunctis obſeruantijs ordinis ſegnitiei & inefficaciæ à cæteris fratribus notaretur, grauius tamen in executione diuini ſeruitij delinquebat, quod modis omnibus negligebat, cùm vtique multis alijs validius id exequi potuiſſet: & inſuper ſacrarum vigiliarum collectam quaſi cauſa infirmitatis, & doloris frequēter deſerere ſolebat, atq; ad repauſandam miſeram carnem cubitum ire non erubeſcebat. Huius deteſtabilem negligentiam venerabilis prior paterna ſolicitudine nūc quidem publicè, nunc verò priuatim monendo, obſecrando, redarguendo, ſanare cupiebat, ſed fruſtra, ipſo quippe pluris æſtimante carnis ſuæ commodum, quam animæ requiem. Accidit interea vt idem diſſolutus frater laboris & diſciplinæ fugitans ſtationem vigiliarum, ſicut ſolebat, deſerens de choro exiret, quatenus infirmorum matutinis quanto breuius poſſet dictis voluptati carnis ſuæ, cubitum ſe collocando ſatisfaceret. Dominus autem volens oſtendere ſolicito priori quam iuſto zelo moueretur, quantaque eſſet pernities negligentiæ, vel potius contemptus, & ſu-

perbiæ fratris illius, aperuit oculos eius, viditque fratre illo de ſtallo ſe mouiente, & ante gradum altaris ſolum capite modicū quid inclinante, oſtiumque chori egredi feſtinante, teterrimum dæmonem collo eius inſilientem, ipſumque vſq; ad introitum infirmatorij miris modis geſticulando, atque cachinnando, vt verbo inuſitato inertiæq; digno loquar, equitantem. Poſt modicum verò de infirmatorio egredientis humeris ferus agitator rurſus inſilijt, & tanquam vere irrationabile iumentum capiſtro ſocordiæ tractum, flagello turpiſſimæ mollitiei vſque ante ſpondam lectuli, in qua malo ſuo pauſare geſtiebat, minauit. Denique quia nullus corrigere valet eum, qui timorem Dei neglexerit, miſer ille optimi prioris quæ de eo vidiſſet intimantis monita ſpernens, nec clauſtralis, diſciplinæ rigorem, nec ſalutem ſuperficietenus tenere curauit, ſed ſeſſoris ſui mortifera conſilia ſecutus ordinem deſeruit factus apoſtata vilis, vt in falſis bonis, vel potius corruptionibus huius mundi duceret dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcenderet.

EXEMPLVM LX.

Purgatorium graue negligentes monachi ſuſtinentes, ceu anſeres aſſari videntur.

MOnachus quidam in extremis agens antequā decederet raptus eſt in ſpiritu, ductuſque ad loca pœnarum infernalia, viditque quod ſine horrore referre nō poſſumus, animas ſcilicet multas verubus & contis acuminatis infixas ad rogum maximum in modum anſerum torreri & aſſari, ipſoſque crudeliſſimos tortores cum ſufflatorijs, alijſque igneis inſtrumentis miſerorum tormenta totis niſibus aggregātes. Alij verò patellas & ſartagines igniras de ſubtus iacentes ponebant, adipemque, qui de ardentibus iacentium membris fluebat, diligentiſſimè colligentes eūdem rurſus bullientem, & nimis feruentem ſuper eos, à quibus fluebat, refundebant, quam pœnam cæteris cruciatibus intolerabiliorem eis eſſe cōſiderabat. Poſt hæc ductus eſt ad quendam refrigerij locum, vbi multitudinem animarum quaſi poſt grauem aliquem laborem quieſcentium inuenit. Interrogatuſque ab angelo ductore ſuo, ſi ſciret quæ hæc eſſent? ſe neſcire reſpondit. Sanctus verò angelus dixit ei: Hi quos vidiſti ad ignem illum permaximū aſſari, homines ſunt ordinis tui, qui licet criminalibus peccatis ſe nequaquam fœdauerint, non tamen ſicut monet ſcriptura ſeruire Domino in timore & tremore curauerunt, non diſciplinę cēſuram tenere, non quietis & ſilentij patientes eſſe, non denique vigiliarum, & orationum ſolemnem deuotionem, neque laboris ſanctæ pſalmodiæ executionem ſtrenuè ſicut oportet æmulari ſtuduerunt, ſed magis curioſi, faceti, vagi, ſuperflui, deſidioſi, pigri, ſomnolenti, ſignis, iocis, & leuitatibus indulgentes, monaſticæ profeſſionis puritatem violare non timuerunt, qui poſtquam ſecūndum æquiſſimam iuſti iudicis Dei ſētentiam in ſupra viſis pœnis alij breuius, alij prolixius pro quantitate, & qualitate exceſſuum ſuorum purgati fuerint, mediante gratia Dei in hunc refrigerij locū introducuntur, atq; hic poſt horrenda ſupplicia illa pauſantes perfectionem beatitudinis ſuæ cum patientia præſtolantur. lib. 7. Specul. hiſt. Vincent. cap. 109.

EXEMPLVM LXI.

Cantor laſciuè vocem inflectendo in diuinis laudibus à dæmone irridetur.

DIcebat abbas Norimundenſis fuiſſe monachum quandam in vno de cœnobiis Ciſtercienſis ordinis, qui dono nobiliſſimæ vocis exultans, vigorem eius in omni labore ſeruitij Dei expendere dedignabatur: ſed magis propriam gloriam captans, feſtiua quęque reſponſoria, quę pro ſingulari priuilegio vocis ſuę ipſi aſſignabantur, lætus, ſed non timoratus, hilaris, ſed minimè deuotus ſolemnizando cantabat. Factum eſt autem in quadam feſtiuitate dum in omnibus, quæ à conuentu fratrum ad laudem Dei decantabantur, velut mutus & elinguis ſtaret, & verſum reſponſorij ſui non planè in grauibus, ſed in acutis, vel potius in acutiſſimis vocem quatiēdo, tinnulos modulos flexibilitate vocis formando ſolita laſciuia decantaret. Quo finito, vt à quo merces ridiculoſi cantus

ſperanda eſſet intelligeret, tam ipſo, quam cæteris qui circa ipſum erant videntibus, apparuit dęmũculus teter & fuſcus in modum puerili, qui manibus impuris faciens plauſum, & miro modo cachinnans, exclamauit, dicens: O, ò, bene, bene cantauit, optime cantatum eſt.

EXEMPLVM LXII.

Diuina reuelatione virgo quædam cognoſcit in religioſis Deo ſpecialiter diſplicere multiplicationem agrorum, ædificiorum ſuperfluitatem, & vocum laſciuiam.

QVod etiam noſtris tẽporibus eximiæ religionis, & ſpecialis abſtinentiæ sãcta virgo quædam de hac laſciuia cãtus diuina reuelatione inſtructa prodiderit non tacebimus. Cum enim dominus abbas Ciſtercienſis, qui eſt pater Patriarchalis totius ſancti ordinis noſtri, ad eã gratia viſitationis aliquando veniſſet, inter dulcia ęternę vitę colloquia, cępit abbas attentius rogare, quatenus eadẽ Dei famula diuinitus ſibi reuelari depoſceret, quod in ordine Ciſtercienſi puritati veræ religionis magis contrarium per negligentiam irrepſiſſet: Illa verò poſt acceptas inducias, fuſaſque ad Dominum preces, ita reſpondit: Sciatis Domine tria eſſe in ordine veſtro, quæ ſpecialiter oculos ſummæ maieſtatis offendunt, multiplicatio, ſcilicet agrorum, ſuperfluitas ædificiorum, atque laſciuia vocum.

EXEMPLVM LXIII.

Affectu carnali abbas moriturus conſanguineum ſuum in abbatem ſubſtituens, graui defunctus pœna mulctatur.

ABbas cuiuſdam cœnobij monachum quendam nepotem ſuũ à puero enutrierat, & vſque ad ſpectabiles mores profecerat. Contigit verò vt idem abbas extremæ ſortis articulo ſibi imminente, viã vniuerſæ carnis ingreſſurus eſſet. Fratribus itaque quos ſub cura ſua habuerat deſtitutionem ſuam lugentibus (fuerat enim vir prudens) cum de ſubſtitutione alterius tractaretur, diuerſis diuerſa ſentientibus, ne fortè ex ſtudiis partium res in contentionem veniret, communi conſenſu decretum eſt, quatenus vota ſua ipſi, vt patri ſpiritali, committerent, qui conſcientias ſingulorum plenius noſſet, & quem ille ſibi ſucceſſorem depromeret, hunc abſque refragatione vnanimiter in abbatem eligerent. Cum autem prædictus abbas in illa hora tremenda exitus ſui memorari debuiſſet iuſtitiæ Dei ſolius, & purè ſecundũ Deum puram ſibi exhibentibus obedientiã conſulere, carnis & ſanguinis affectione malè illectus, antefatum nepotem ſuũ fratribus illis deſignauit, dicens eum bene eſſe religioſũ, & in exterioribus negotijs prouidum & conſideratiuum. Quod licet ex parte verum fuiſſet, quia tamen nequaquã ſincera intentione, fratrum videlicet vtilitatibus conſulendo, conſiliũ dederat, ſed, quantũ ex pœna quæ ſubſecuta eſt intelligi datur, magis eo intuitu, vt parẽtela ipſius nepotis ſui promotione illuſtrior redderetur, quam diſtrictæ ſententiæ pro hoc reatu ſuo moriens addictus ſit, Dominus eidẽ ſucceſſori minus canonicè adeptę dignitatis demonſtrare dignatus eſt. Erat nãque in eodem monaſterio locus quidam amœnus, & ad refrigerandum accõmodus, atq; in ipſo loco fons perſpicuus, fluenti murmure ſcaturiens, qui per crepidinem alueoli ſui luxuriantibus herbis iocũdus, tam viuacitatem ſui, quam etiam herbarũ gratioſa viriditate animas & oculos attendentiũ mulcebat. Hunc locum defunctus abbas dum vitales adhuc carperet auras refrigerandi gratia frequentare ſolebat, ibi animum omniũ mordentium curarũ æſtibus defatigatum relaxans, tanto liberius, quanto ſecretius euaporare ſinebat. Cuius relaxationis conſuetudinem ſucceſſor ipſius eodem modo tenere decernens, locũ frequentabat & ipſe. Vna verò dierum cũ ſolito more ad prædictum locum accederet, audiuit quaſi de fundo fontis vocẽ lachrymabiliter plangentis, & heu, heu me miſerum ingeminantis. Territus verò vehementer, & conſternatus, vbi propius acceſſit diligentius auſcultans, hanc eſſe prędeceſſoris ſui defuncti abbatis vocẽ ex olim nota ſibi qualitate vocis recognouit. Tunc verò trementibus præ ſtupore labijs, quærenti, quiſnã eſſet, qui illic ita plangeret? eadem vox quaſi de ſub aquis reſpõdit, dicens: Ego ſũ ille conſanguineus tuus quondam

dam abbas, nunc autem miſerabilis ſpiritus, cui tu ad multam confuſionem, & infęlicitatem meā ad regimen monaſterij huius ſucceſſiſti. Interrogatus, cur ita plangeret, quia ardeo, inquit. Rurſus interrogatus, cur arderet, cum religioſa vita ipſius, quam in corpore geſſerat, requiē magis, quam tormenta meruiſſe videretur. Tu inquit, incendij mei cauſa es. Et ait abbas. Ego quare, vel quomodo? Quia, inquit, fratribus quibus indiguus præeram perſonā animarum ſuarum ſaluti proficuam quærentibus, & mihi poſt Deum vota & conſilia ſua committētibus, heu, affinitatis, qua mihi coniunctus eras, lenocinio cœcatus, non ſecundum timorem Dei, ſed ſecundū propriæ voluntatis inſipientiam dedi conſilium, vt te ad apicē huius dignitatis proueherent. Idcirco iuſto Dei iudicio in hoc aquæ alueolo cruciatibus addictus ardeo, liqueſco, deficio, & in nihilum penè redactus, ad eadem tormenta rurſus toleranda reſtauror. Quod ſi certius probare vis friuola non eſſe quæ audis, fac afferri candelabrum æneum, & leuta ſubmiſſione in aquam mitti. Mox pręcipiente abbate, allatum eſt candelabrum æneum, & ſenſim in aquam miſſum, ſtupendo miraculo ita à facie frigidæ illius aquæ liquefactum eſt, ſicut fluit cera à facie ignis, &c.

EXEMPLVM LXIIII.

Defunctorum animas Domino quoties p cœmeterium iret recommendans quanta iucunditate poſt mortem ab ipſis animabus ſusceptus ſit.

IN partibus minoris Britanniæ erat aliquando homo ſecularis, qui licet ſecularibus negotiis deditus, eutæque ei familiaris intentus eſſet, erat tamen fidelis & timoratus, atque in obſeruantia mandatorum Dei pro modulo ſuo deuotus. Inter cætera verò bona quæ vel publicè, vel priuatim ſolo Deo teſtante faciebat, talem ſibi fecerat conſuetudinem, vt ad Eccleſiam vadens, vel inde rediens, ſeu quacunque alia occaſione cœmeterium tranſiens pro animabus fidelium ibidem pauſantiū deuotam Domino precem libaret. Contigit verò, vt expleto tempore vitæ ſuæ de hoc ſeculo nequam migraturus lecto decūberet, cumque iam morti ſe vicinum ſentiret, medijs noctis tenebris miſit ad pręsbyterum ſuum, rogans vt ad viſitādum ſe Dominico ſacramento venire dignaretur. Presbyter verò ſegnitie preſſus, & heu plus diligens carnis ſuæ commodum, quā ſalutem animæ parochiani ſui, pergere recuſauit, diaconum tamen ſuum, nomine Danielem, bonæ conuerſationis virum vice ſua deſtinauit, qui libenter obediens, & iuſſa celeriter complens, poſtquam moriēti viaticum tradidit, ad propria redire nō diſtulit. Mox ergò vt pauperculus ille, ſed meritis diues infirmus, perpetuæ ſanitatis non periturę, diuitiarum lagitorem Chriſtum Dominum ad munimen ſui recepit lætus, hominem exuit, & cum illo, vt credimus, qui pauperum ſuſceptor fieri dignatus eſt, paradiſi portas ingreſſus, lucidas beatorum ſpirituum manſiones accepit. Diaconus verò rediens vbi oſtio Eccleſiæ appropinquauit, inuenit illud apertū: quod clauſum, firmiſſimeque obſeratum dimiſerat. Vnde cum multum obſtupuiſſet, & ancipites mente verſaret cogitationes, mox diuina virtute in eodem loco defixus eſt, vt ſe inde mouere non poſſet. Et ecce repentè in cœmeterio illo audita eſt vox clamantis, & dicentis: Surgite fideles vniuerſi quantocius, & exite de tumulis veſtris quotquot in cœmeterio eſtis, vel requieſcitis, vt conuenientes in Eccleſia commendemus animam huius defuncti chariſſimi noſtri, & rependamus ei vicem beneficij ſui, quoties enim per hoc cœmeterium tranſire ſolebat, toties pro nobis orationem ſpecialem facere conſueuerat. Ad hanc vocem defuncti cœpere velociter exurgere mortui, factusque eſt fragor atque tumultus grādis, cum egrederētur de tumulis ſuis. Porro in Eccleſia videbantur cerei multi hinc inde parietibus affixi, qui eandem baſilicam copioſo lumine illuſtrabant, quam cum defuncti illi ingreſſi fuiſſent, cœperunt melodia ſuaui ibi dominum in communi laudare, & commendationis officium ſolemniter decantare, ita vt vno dicente collectas, & orationes, alij ſubiungerent amen, cæteraſque reſponſiones quemadmodū in choro pſallentiū fieri ſolet. Commendatione verò completa clamatum eſt denuo, vt ſinguli reuerterentur ad loca ſua. Quib⁹ egreſſi de oratorio,

factus eſt iterum ſonitus & colliſio tumulorum, quando ſe in eis relocauerunt, tunc paulatim cœperunt deficere luminaria illa, quæ in Eccleſia videbantur, quouſque penitus extinguerentur. His itaque completis ſolutus eſt clericus ille de loco illo, in quo fixus hęrebat, & intrans oratorium repoſuit ibi ſacramentalia vaſa, quæ ſecũ detulerat, qui cum ad manſionem presbyteri rediſſet, ille trutina inertiæ ſuæ metiens alios, & neminem profunda nocte facile vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius ſtratum repetere, ac dormire. Cui ille reſpondit: Nõ eſt mihi modo pauſandum, ſed tibi potius ſurgendum, atque laborãdum. Iam enim defunctus eſt æger, ad cuius obſequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nuncius venit ſupradicti viri obitum nuncians, aduẽtumque presbyteri flagitans. Surgens itaque licet inuitus ſacerdos cum diacono ſine mora perrexit, & debitum pio funeri obſequium impendit. Porro diaconus ille beneficio gratiæ Dei tam dignanter ſe viſitãtis nequaquam ingratus exiſtens, ſed de viſione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in ſpe habere poterat reliquit, exiensque de terra ſua, & de cognatione ſua, Turonis in monaſterio ſancti Martini religionis habitum ſuſcepit, vbi etiam religioſam vitam agens, fideliumque defunctorũ memoriam agens, proficientibus meritis eiuſdem Eccleſiæ poſtmodum prior conſtitutus eſt.

EXEMPLVM LXV.

Defunctorum animæ militem pro ſe orare conſuetum, ab inimicorum manibus liberarunt.

MIles quidam in actu vel habitu ſeculari ſecularem animum bonorũ operum ſtudijs reprimere ſatagebat, ſeq; mortalem eſſe, & tempore ſuo moriturum fore crebrò recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & deuotione qua poterat frequentius faciebat. Decreuerat namque vt nulla vnquam neceſſitate, nulla feſtinatione atrium Eccleſię tranſiens præpediretur, vt non ſtans facie ad orientem verſa Dominicam orationem pro fidelium animabus intentè diceret, Dominumq; defunctis miſereri ſuppliciter exoraret. Contigit verò vt ab inimicis ſuis inſidiantibus ſibi quadam vice, ita repentè circumueniretur, vt aut in inſtanti periculum mortis incurrere, aut vitam fugę præſidio tutari neceſſe eſſet. Curſu itaq; rapidiſſimo fugiens, caſu accidit vt ad clauſuram, qua cœmeterium cingebatur, currendo deueniret. Quia verò competentiorem compendij ſemitam ad effugiẽdum quos fugiebat nõ inueniebat, citis ſaltibus clauſuræ introitum per medium cœmeterium tranſiens cœpto curſu anhelus inſtabat, verum inter currendum religioſæ conſuetudinis ſuæ, quam longo tempore illibatam ſeruauerat, recordatus concidit corde, & quid ſibi in tanto rerum diſcrimine faciendum eſſet æſtuanti mente penſabat. Aut enim debitum ſpecialem etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc perſoluendum erat, aut debiti præuaricatorem corã iuſto iudice Deo, qui in ſe confidentes in quantiſlibet neceſſitatis articulis ſeruare poteſt, conſcientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & diſcriminis anguſtia diu deliberandi ſpatium non habebat, vicit citò pietas fidei, metum corporeæ fragilitatis, decreuitq; contempta morte fidelibus defunctis, ſolitum precis ſubſidium nequaquam ſubtrahere, ſed ſi ita placeret altiſſimo ſupra tumulos eorum, pro quibus orabat, gladijs inimicorũ confoſſus occumbere. Itaque ſuppreſſo curſu gradum ſiſtit, turbatumque tranquillans animum facie, ſicut ſolebat, ad orientem verſa Dominicam orationem tanto ſinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quanto ſe hanc nouiſſimam ad Deum fundere precem, & quaſi vltimum vale fidelibus defunctis offerre exiſtimabat. Interim verò crudeliſſimo lætalis odii liuore exagitati rapidis paſſibus aduolant inimici, cernentesque reuerenter ſtantem virum, cuius ſanguinem ſitiebant, metu mortis diriguiſſe putabãt, & quaſi iam voti ſui crudelem effectum habituri, de ſcelere incontinenti, vt ſperabant, perpetrando impiè quidem, ſed nõ impunè tripudiabant. Namque vbi præcipitatione furibunda in inſaniam verſi ſepta cœmeterii irrumpere, immunitatem Eccleſiæ Dei violare, & hoſtiam ſubmiſſa ceruice inclinato capite ſtantem intentione-

ne primi fratricidæ immolare feſtinabant, ecce repentè vident armatorum multitudinem magnam totum cœmeteriũ repleſſe, quam defunctorum animas fuiſſe, pro quibus ille orabat non improbabiliter credimus, quæ etiam interceſſorem ſuum ſtipata corona ambientes, vt orationem quã pro eis inchoauerat, abſque impedimento perficere poſſet ſancta ſolicitudine obſeruabant. At verò Deo odibiles illi, ſolo maligno deſiderii voto homicidæ, videntes, tam ſubitam rerum mutationem, & armatorum turbam ſibi imminentẽ ſtupefacti, & mente conſternati fugam velociter inierunt, & qui alienam vitam crudeli occiſione perimere venerant, emolimenti maximi loco reputabant, ſi ſuam fugę prſidio ſeruare potuiſſent. Deuotus autem ille orator nil temporale vidẽs aut ſentiens poſtquam orationem ſuam compleuit curſũ, quem pietatis intuitu tantæ neceſſitatis articulo conſtrictus omiſerat repetens peruia celeritate velut inſequentium inimicorum ſe, manus fugiens properè aufugit, & quia gladios furentium inimicorum de tam proximo ſibi imminentium euadere potuiſſet, miratus expauit. Cæterum poſt aliquantulum temporis, paciſque pulchritudine inter partes ſtabiliter reintegrata cũ familiariter inuicẽ quærerent, illi quidem quid clauſæ extitiſſet, quod mortis periculo ſibi imminente ſic immobilis ſtãs de loco motus non fuiſſet, ille cur vitæ ipſius pepercissent cum oportunitatem perdendi eum nacti fuiſſent, cognita ab alterutrum myſterij veritate Dominum, qui fecit mirabilia magna ſolus, magnificẽ collaudabant, & tam ipſi quam etiam plures alii, qui tam grande miraculum percipere potuerunt, ad orandum pro fidelibus defunctis, non mediocriter accenſi ſunt.

EXEMPLVM LXVI.

Defunctorum animę ſacerdoti oranti pro eis, Amen reſponderunt.

APud Prouinciam quæ Germania trãs Rhenum dicitur, quæ vulgò Saxonia dicitur, in cœnobio quod de Cluniacenſi Eccleſia infra mutos Padeburnenſis ciuitatis conſtructum nomini ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli intitulatũ eſt, fuit priſcis temporibus, dum adhuc Cluniacenſis ordo in ſtatu ſuo vigeret, monachus quidam ſecundum nomen ſuum Chriſtum amans, qui Vamanio naturali nomine vocabatur. Hic cum eſſet ſacerdotali honore præditus officium ſanctum, moribus ſanctis adornare curabat, & diuina myſteria deuotione, qua ſpiritalem miniſtrum decebat, celebrabat. Vt autem tanto deuotius, quanto ſecretius incontaminatum ſacrificium in arca contriti cordis offerre poſſet, capellulam quãdam in honore ſancti Alexii conſecratam, & ab oratorio eiuſdem loci cœmeterio tantum interiacente remotam, cauſa dicendæ miſſæ frequentare ſolebat. Vnde & ipſum cœmeterium reciprocato itinere aſſiduè terere neceſſe habebat. Ad ſacram verò ædem vadens aut inde rediens manum deuotẽ orationis, abſque tędio identitatis porrigebat fidelibus defunctis, & quo ſe tranſactis diebus ſuis incinerandum fore, recogitabat eo incineratorũ pericula piè penſans eorum ſupplicia mitigari ſuppliciter precabatur. Factum eſt autem in vna dierum, dum celebratis ſacris myſteriis redire pignus ſanctæ orationis, his quibus eum debitorem pietas effecerat, ſicut ſolebat perſolueret, completaque oratione in concluſione ſubiungeret. Requieſcant in pace, audiuit manifeſtè multitudinis turbam reſpondentem: Amen, amen. Quod vbi audiuit totus intremuit, & has voces eſſe animarum, pro quibus orabat putans, tam contiguas ſibi viſibiliter eſſe miratus expauit, bonæque cõſuetudinis vſum, quem deuotẽ eatenus ſeruauerat, tanto deinceps propenſiori diligentia proſecutus eſt, quanto deuotionis ſuæ obſequium acceptabile Deo fidelibuſque animabus gratum & fructuoſum exiſtere, tam inuſitati miraculi nouitate lætus agnouit. Sancta ergò, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.

factus eſt iterum ſonitus & colliſio tumulorum, quando ſe in eis relocauerunt, tunc paulatim cœperuut deficere luminaria illa, quæ in Eccleſia videbantur, quouſque penitus extinguerentur. His itaque completis ſolutus eſt clericus ille de loco illo, in quo fixus hęrebat, & intrans oratorium repoſuit ibi ſacramentalia vaſa, quæ ſecũ detulerat, qui cum ad manſionem presbyteri rediſſet, ille trutina inertiæ ſuæ metiens alios, & neminem profunda nocte facile vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius ſtratum repetere, ac dormire. Cui ille reſpondit: Nõ eſt mihi modo pauſandum, ſed tibi potius ſurgendum, atque laborãdum. Iam enim defunctus eſt æger, ad cuius obſequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nuncius venit ſupradicti viri obitum nuncians, aduẽtumque presbyteri flagitans. Surgens itaque licet inuitus ſacerdos cum diacono ſine mora perrexit, & debitum pio funeri obſequium impendit. Porro diaconus ille beneficio gratiæ Dei tam dignanter ſe viſitãtis nequaquam ingratus exiſtens, ſed de viſione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in ſpe habere poterat reliquit, exiensque de terra ſua, & de cognatione ſua, Turonis in monaſterio ſancti Martini religionis habitum ſuſcepit, vbi etiam religioſam vitam agens, fideliumque defunctorũ memoriam agens, proficientibus meritis eiuſdem Eccleſiæ poſtmodùm prior conſtitutus eſt.

EXEMPLVM LXV.

Defunctorum animæ militem pro ſe orare conſuetum, ab inimicorum manibus liberarunt.

Miles quidam in actu vel habitu ſecularium ſecularem animum bonorũ operum ſtudijs reprimere ſatagebat, ſeq; mortalem eſſe, & tempore ſuo moriturum fore crebrò recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & deuotione qua poterat frequentius faciebat. Decreuerat namque vt nulla vnquam neceſſitate, nulla feſtinatione atrium Eccleſię tranſiens prætergrediretur, vt non ſtans facie ad orientem verſa Dominicam orationem pro fidelium animabus intentè diceret, Dominumq; defunctis miſereri ſuppliciter exoraret. Contigit verò vt ab inimicis ſuis inſidiantibus ſibi quadam vice, ita repentè circumueniretur, vt aut in inſtanti periculum mortis incurrere, aut vitam fugę præſidio tutari neceſſe eſſet. Curſu itaq; rapidiſſimo fugiens, caſu accidit vt ad clauſuram, qua cœmeterium cingebatur, curren do deueniret. Quia verò competentiorem compendij ſemitam ad effugiẽdum quos fugiebat nõ inueniebat, citis ſaltibus clauſuræ introitum per medium cœmeterium tranſiens cœpto curſu anhelus inſtabat, verum inter currendum religioſæ conſuetudinis ſuæ, quam longo tempore illibatam ſeruauerat, recordatus concidit corde, & quid ſibi in tanto rerum diſcrimine faciendum eſſet æſtuanti mente penſabat. Aut enim debitum ſpecialem etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc perſoluendum erat, aut debiti præuaricatorem corã iuſto iudice Deo, qui in ſe confidentes in quantiſlibet neceſſitatis articulis ſeruare poteſt, conſcientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & diſcriminis anguſtia diu deliberandi ſpatium non habebat, vicit citò pietas fidei, metum corporeæ fragilitatis, decreuitq; contempta morte fidelibus defunctis, ſolitum precis ſubſidium nequaquam ſubtrahere, ſed ſi ita placeret altiſſimo ſupra tumulos eorum, pro quibus orabat, gladijs inimicorũ confoſſus occumbere. Itaque ſuppreſſo curſu gradum ſiſtit, turbatumque tranquillans animum facie, ſicut ſolebat, ad orientem verſa Dominicam orationem tanto ſinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quanto ſe hanc nouiſſimam ad Deum fundere precem, & quaſi vltimum vale fidelibus defunctis offerre exiſtimabat. Interim verò crudeliſſimo lætalis odii liuore exagitati rapidis paſſibus aduolant inimici, cernentesque reuerenter ſtantem virum, cuius ſanguinem ſitiebant, metu mortis diriguiſſe putabãt, & quaſi iam voti ſui crudelem effectum habituri, de ſcelere incontinuenti, vt ſperabant, perpetrando impiè quidem, ſed nõ impunè tripudiabant. Namque vbi præcipitatione furibunda in inſaniam verſi ſepta cœmeterii irrumpere, immunitatem Eccleſiæ Dei violare, & hoſtiam ſubmiſſa ceruice inclinato capite ſtantem intentione.

ne primi fratricidæ immolare feſtinabant, ecce repentè vident armatorum multitudinem magnam totum cœmeteriũ repleſſe, quam defunctorum animas fuiſſe, pro quibus ille orabat non improbabiliter credimus, quæ etiam intercesſorem ſuum ſtipata corona ambientes, vt orationem quã pro eis inchoauerat, abſque impedimento perficere poſſet ſancta ſolicitudine obſeruabant. At verò Deo odibiles illi, ſolo maligno deſiderii voto homicidæ, videntes, tam ſubitam rerum mutationem, & armatorum turbam ſibi imminentẽ ſtupefacti, & mente conſternati fugam velociter inierunt, & qui alienam vitam crudeli occiſione perimere venerant, emolimenti maximi loco reputabant, ſi ſuam fugę præſidio ſeruare potuiſſent. Deuotus autem ille orator nil temporale vidẽs aut ſentiens poſtquam orationem ſuam compleuit curſũ, quem pietatis intuitu tantæ neceſſitatis articulo conſtrictus omiſerat repetens per viam celeritate velut inſequentium inimicorum ſe, manus fugiens properè aufugit, & quia gladios furentium inimicorum de iam proximo ſibi imminentium euadere potuiſſet, miratus expauit. Cæterum poſt aliquantulum temporis, paciſque pulchritudine inter partes ſtabiliter reintegrata cũ familiariter inuicẽ quærerent, illi quidem quid cauſæ extitiſſet, quod mortis periculo ſibi imminente ſic immobilis ſtãs de loco motus non fuiſſet, ille cur vitæ ipſius pepercisſent cum oportunitatem perdendi eum nacti fuiſſent, cognita ab alterutrum myſterij veritate Dominum, qui fecit mirabilia magna ſolus, magnificẽ collaudabant, & tam ipſi quam etiam plures alii, qui tam grande miraculum percipere potuerunt, ad orandum pro fidelibus defunctis, non mediocriter accenſi ſunt.

EXEMPLVM LXVI.

Defunctorum animę ſacerdoti oranti pro eis, Amen reſponderunt.

APud Prouinciam quæ Germania trãs Rhenum dicitur, quæ vulgò Saxonia dicitur, in cœnobio quod de Cluniacenſi Eccleſia infra muros Padeburnenſis ciuitatis conſtructum nomini ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli intitulatũ eſt, fuit priſcis temporibus, dum adhuc Cluniacenſis ordo in ſtatu ſuo vigeret, monachus quidam ſecundum nomen ſuum Chriſtum amans, qui Vamanio naturali nomine vocabatur. Hic cum eſſet ſacerdotali honore prædıtus officium ſanctum, moribus ſanctis adornare curabat, & diuina myſteria deuotione, qua ſpiritalem miniſtrum decebat, celebrabat. Vt autem tanto deuotius, quanto ſecretius incontaminatum ſacrificium in arca contriti cordis offerre poſſet, capellulam quãdam in honore ſancti Alexii conſecratam, & ab oratorio eiuſdem loci cœmeterio tantum interiacente remotam, cauſa dicendæ miſſæ frequentare ſolebat. Vnde & ipſum cœmeterium reciprocato itinere aſſiduè terere neceſſe habebat. Ad ſacram verò ædem vadens aut inde rediens manum deuotẽ orationis, abſque tędio identitatis porrigebat fidelibus defunctis, & quo ſe tranſactis diebus ſuis incinerandum fore, recogitabat eo incineratorũ pericula piè penſans eorum ſupplicia mitigari ſuppliciter precabatur. Factum eſt autem in vna dierum, dum celebratis ſacris myſteriis redire pignus ſanctæ orationis, his quibus eum debitorem pietas effecerat, ſicut ſolebat perſolueret, completaque oratione in concluſione ſubiungeret. Requieſcant in pace, audiuit manifeſtè multitudinis turbam reſpondentem: Amen, amen. Quod vbi audiuit totus intremuit, & has voces eſſe animarum, pro quibus orabat putans, tam contiguas ſibi viſibiliter eſſe miratus expauit, bonæque cõſuetudinis vſum, quem deuotè catenus ſeruauerat, tanto deinceps propenſiori diligentia proſecutus eſt, quanto deuotionis ſuæ obſequium acceptabile Deo fidelibuſque animabus gratum & fructuoſum extiſtere, tam inuſitati miraculi nouitate lætus agnouit. Sancta ergò, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.

factus eſt iterum ſonitus & colliſio tumulorum, quando ſe in eis relocauerunt, tunc paulatim cœperunt deficere luminaria illa, quæ in Eccleſia videbantur, quouſque penitus extinguerentur. His itaque completis ſolutus eſt clericus ille de loco illo, in quo fixus hærebat, & intrans oratorium repoſuit ibi ſacramentalia vaſa, quæ ſecū detulerat, qui cum ad manſionem presbyteri rediſſet, ille trutina inertiæ ſuæ metiens alios, & neminem profunda nocte facile vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius ſtratum repetere, ac dormire. Cui ille reſpondit: Nō eſt mihi modo pauſandum, ſed tibi potius ſurgendum, atque laborādum. Iam enim defunctus eſt æger, ad cuius obſequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nuncius venit ſupra dicti viri obitum nuncians, aduētumque presbyteri flagitans. Surgens itaque licet inuitus ſacerdos cum diacono ſine mora perrexit, & debitum pio funeri obſequium impendit. Porro diaconus ille beneficio gratiæ Dei tam dignanter ſe viſitātis nequaquam ingratus exiſtens, ſed de viſione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in ſpe habere poterat reliquit, exienſque de terra ſua, & de cognatione ſua, Turonis in monaſterio ſancti Martini religionis habitum ſuſcepit, vbi etiam religioſam vitam agens, fideliumque defunctorū memoriam agens; proficientibus meritis eiuſdem Eccleſiæ poſtmodum prior conſtitutus eſt.

EXEMPLVM LXV.

Defunctorum animæ militem pro ſe orare conſuetum, ab inimicorum manibus liberarunt.

Miles quidam in actu vel habitu ſecularis ſecularem animum bonorū operum ſtudijs reprimere ſatagebat, ſeq; mortalem eſſe, & tempore ſuo moriturum fore crebrò recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & deuotione qua poterat frequentius faciebat. Decreuerat namque vt nulla vnquam neceſſitate, nulla feſtinatione atrium Eccleſię tranſiens præpediretur, vt non ſtans facie ad orientem verſa Dominicam orationem pro fidelium animabus intentè diceret, Dominumq; defunctis miſereri ſuppliciter exoraret. Contigit verò vt ab inimicis ſuis inſidiantibus ſibi quadam vice, ita repentè circumueniretur, vt aut in inſtanti periculum mortis incurreret, aut vitam fugę præſidio tutari neceſſe eſſet. Curſu itaq; rapidiſſimo fugiens, caſu accidit vt ad clauſuram, qua cœmeterium cingebatur, curren do deueniret. Quia verò competentiorem compendij ſemitam ad effugiēdum quos fugiebat nō inueniebat, citis ſaltibus clauſuræ introitum per medium cœmeterium tranſiens cœpto curſu anhelus inſtabat, verum inter currendum religioſæ conſuetudinis ſuæ, quam longo tempore illibatam ſeruauerat, recordatus concidit corde, & quid ſibi in tanto rerum diſcrimine faciendum eſſet æſtuanti mente penſabat. Aut enim debitum ſpecialem etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc perſoluendum erat, aut debiti præuaricatorem corā iuſto iudice Deo, qui in ſe confidentes in quantiſlibet neceſſitatis articulis ſeruare poteſt, conſcientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & diſcriminis anguſtia diu deliberandi ſpatium non habebat, vicit citò pietas fidei, metum corporeæ fragilitatis, decreuitq; contempta morte fidelibus defunctis, ſolitum precis ſubſidium nequaquam ſubtrahere, ſed ſi ita placeret altiſſimo ſupra tumulos eorum, pro quibus orabat, gladijs inimicorū confoſſus occumbere. Itaque ſuppreſſo curſu gradum ſiſtit, turbatumque tranquillans animum facie, ſicut ſolebat, ad orientem verſa Dominicam orationem tanto ſinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quanto ſe hanc nouiſſimam ad Deum fundere precem, & quaſi vltimum vale fidelibus defunctis offerre exiſtimabat. Interim verò crudeliſſimo lætalis odii liuore exagitati rapidis paſſibus aduolant inimici, cernenteſque reuerenter ſtantem virum, cuius ſanguinem ſitiebant, metu mortis diriguiſſe putabāt, & quaſi iam voti ſui crudelem effectum habituri, de ſcelere incontinenti, vt ſperabant, perpetrando impiè quidem, ſed nō impunè tripudiabant. Namque vbi præcipitatione furibunda in inſaniam verſi ſepta cœmeterii irrumpere, immunitatem Eccleſiæ Dei violare, & hoſtiam ſubmiſſa ceruice inclinato capite ſtantem intentio-ne.

ne primi fratricidæ immolare feſtinabant, ecce repentè vident armatorum multitudinem magnam totum cœmeteriū repleſſe, quam defunctorum animas fuiſſe, pro quibus ille orabat non improbabiliter credimus, quæ etiam interceſſorem ſuum ſtipata corona ambientes, vt orationem quā pro eis inchoauerat, abſque impedimento perficere poſſet ſancta ſolicitudine obſeruabant. At verò Deo odibiles illi, ſolo maligno deſiderii voto homicidæ, videntes, tam ſubitam rerum mutationem, & armatorum turbam ſibi imminentē ſtupefacti, & mente conſternati fugam velociter inierunt, & qui alienam vitam crudeli occiſione perimere venerant, emolimenti maximi loco reputabant, ſi ſuam fugę præſidio ſeruare potuiſſent. Deuotus autem ille orator nil temporale vidēs aut ſentiens poſtquam orationem ſuam compleuit curſū, quem pietatis intuitu tantæ neceſſitatis articulo conſtrictus omiſerat repetens peruia celeritate velut inſequentium inimicorum ſe, manus fugiens properè aufugit, & quia gladios furentium inimicorum de tam proximo ſibi imminentium euadere potuiſſet, miratus expauit. Cæterum poſt aliquantulum temporis, pacisque pulchritudine inter partes ſtabiliter reintegrata cū familiariter inuicē quærerent, illi quidem quid cauſæ extitiſſet, quod mortis periculo ſibi imminente ſic immobilis ſtās de loco motus non fuiſſet, ille cur vitæ ipſius pepercinſſent cum oportunitatem perdendi eum nacti fuiſſent, cognita ab alterutrum myſterij veritate Dominum, qui fecit mirabilia magna ſolus, magnificē collaudabant, & tam ipſi quam etiam plures alii, qui tam grande miraculum percipere potuerunt, ad orandum pro fidelibus defunctis, non mediocriter accenſi ſunt.

EXEMPLVM LXVI.

Defunctorum animę ſacerdoti oranti pro eis, Amen reſponderunt.

APud Prouinciam quæ Germania trās Rhenum dicitur, quæ vulgò Saxonia dicitur, in cœnobio quod de Cluniacenſi Eccleſia infra muros Padebürnenſis ciuitatis conſtructum nomini ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli intitulatū eſt, fuit priſcis temporibus, dum adhuc Cluniacenſis ordo in ſtatu ſuo vigeret, monachus quidam ſecundum nomen ſuum Chriſtum amans, qui Vamanio naturali nomine vocabatur. Hic cum eſſet ſacerdotali honore præditus officium ſanctum, moribus ſanctis adornare curabat, & diuina myſteria deuotione, qua ſpiritalem miniſtrum decebat, celebrabat. Vt autem tanto deuotius, quanto ſecretius incontaminatum ſacrificium in arca contriti cordis offerre poſſet, capellulam quādam in honore ſancti Alexii conſecratam, & ab oratorio eiuſdem loci cœmeterio tantum interiacente remotam, cauſa dicendæ miſſæ frequentare ſolebat. Vnde & ipſum cœmeterium reciprocato itinere aſſiduè terere neceſſe habebat. Ad ſacram verò ædem vadens aut inde rediens manum deuotē orationis, abſque tędio identitatis porrigebat fidelibus defunctis, & quo ſe tranſactis diebus ſuis incinerandum fore, recogitabat eo incineratorū pericula piè penſans eorum ſupplicia mitigari ſuppliciter precabatur. Factum eſt autem in vna dierum, dum celebratis ſacris myſteriis redire pignus ſanctæ orationis, his quibus eum debitorem pietas effecerat, ſicut ſolebat perſolueret, completa que oratione in concluſione ſubiungeret: Requieſcant in pace, audiuit manifeſtè multitudinis turbam reſpondentem: Amen, amen. Quod vbi audiuit totus intremuit, & has voces eſſe animarum, pro quibus orabat putans, tam contiguas ſibi viſibiliter eſſe miratus expauit, bonæque cōſuetudinis vſum, quem deuotè eatenus ſeruauerat, tanto deinceps propenſiori diligentia proſecutus eſt, quanto deuotionis ſuæ obſequium acceptabile Deo fidelibusque animabus gratum & fructuoſum exiſtere, tam inuſitati miraculi nouitate lætus agnouit. Sancta ergò, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.

factus eſt iterum ſonitus & colliſio tumulorum, quando ſe in eis relocauerunt, tunc paulatim cœperunt deficere luminaria illa, quæ in Eccleſia videbantur, quouſque penitus extinguerentur. His itaque completis ſolutus eſt clericus ille de loco illo, in quo fixus hęrebat, & intrans oratorium repoſuit ibi ſacramentalia vaſa, quæ ſecũ detulerat, qui cum ad manſionem presbyteri rediſſet, ille trutina inertiæ ſuæ metiens alios, & neminem profunda nocte facile vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius ſtratum repetere, ac dormire. Cui ille reſpondit: Nõ eſt mihi modo pauſandum, ſed tibi potius ſurgendum, atque laborãdum. Iam enim defunctus eſt æger, ad cuius obſequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nuncius venit ſupra dicti viri obitum nuncians, aduẽtumque presbyteri flagitans. Surgens itaque licet inuitus ſacerdos cum diacono ſine mora perrexit, & debitum pio funeri obſequium impendit. Porro diaconus ille beneficio gratiæ Dei tam dignanter ſe viſitãtis nequaquam ingratus exiſtens, ſed de viſione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in ſpe habere poterat reliquit, exienſque de terra ſua, & de cognatione ſua, Turonis in monaſterio ſancti Martini religionis habitum ſuſcepit, vbi etiam religioſam vitam agens, fideliumq́ue defunctorũ memoriam agens, proficientibus meritis eiuſdem Eccleſiæ poſtmodum prior conſtitutus eſt.

EXEMPLVM LXV.

Defunctorum animæ militem pro ſe orare conſuetum, ab inimicorum manibus liberarunt.

Miles quidam in actu vel habitu ſeculari ſecularem animum bonorũ operum ſtudijs reprimere ſatagebat, ſeq́; mortalem eſſe, & tempore ſuo moriturum fore crebrò recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & deuotione quã poterat frequentius faciebat. Decreuerat namque vt nulla vnquam neceſſitate, nulla feſtinatione atrium Eccleſię tranſiens prætpediretur, vt non ſtans facie ad orientem verſa Dominicam orationem pro fidelium animabus intentè diceret, Dominumq́; defunctis miſereri ſuppliciter exoraret. Contigit verò vt ab inimicis ſuis inſidiantibus ſibi quadam vice, ita repentè circumueniretur, vt aut in inſtanti periculum mortis incurrere, aut vitam fugę præſidio tutari neceſſe eſſet. Curſu itaq; rapidiſſimo fugiens, caſu accidit vt ad clauſuram, qua cœmeterium cingebatur, curren do deueniret. Quia verò competentiorem compendij ſemitam ad effugiẽdum quos fugiebat nõ inueniebat, citis ſaltibus clauſuræ introitum per medium cœmeterium tranſiens cœpto curſu anhelus inſtabat, verum inter currendum religioſæ conſuetudinis ſuæ, quam longo tempore illibatam ſeruauerat, recordatus concidit corde, & quid ſibi in tanto rerum diſcrimine faciendum eſſet æſtuanti mente penſabat. Aut enim debitum ſpecialem etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc perſoluendum erat, aut debiti præuaricatorem corã iuſto iudice Deo, qui in ſe confidentes in quantiſlibet neceſſitatis articulis ſeruare poteſt, conſcientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & diſcriminis anguſtia diu deliberandi ſpatium non habebat, vicit citò pietas fidei, metum corporeæ fragilitatis, decreuitq́; contempta morte fidelibus defunctis, ſolitum precis ſubſidium nequaquam ſubtrahere, ſed ſi ita placeret altiſſimo ſupra tumulos eorum, pro quibus orabat, gladijs inimicorũ confoſſus occumbere. Itaque ſuppreſſo curſu gradum ſiſtit, turbatumque tranquillans animum facie, ſicut ſolebat, ad orientem verſa Dominicam orationem tanto ſinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quanto ſe hanc nouiſſimam ad Deum fundere precem, & quaſi vltimum vale fidelibus defunctis offerre exiſtimabat. Interim verò crudeliſſimo lætalis odii liuore exagitati rapidis paſſibus aduolant inimici, cernentesque reuerenter ſtantem virum, cuius ſanguinem ſitiebant, metu mortis diriguiſſe putabãt, & quaſi iam voti ſui crudelem effectum habituri, de ſcelere incontinenti, vt ſperabant, perpetrando impiè quidem, ſed nõ impunè tripudiabant. Namque vbi præcipitatione furibunda in inſaniam verſi ſepta cœmeterii irrumpere, immunitatem Eccleſiæ Dei violare, & hoſtiam ſubmiſſa ceruice inclinato capite ſtantem intentio-

ne.

ne primi fratricidæ immolare feſtinabant, ecce repentè vident armatorum multitudinem magnam totum cœmeterium repleſſe, quam defunctorum animas fuiſſe, pro quibus ille orabat non improbabiliter credimus, quæ etiam interceſſorem ſuum ſtipata corona ambientes, vt orationem quã pro eis inchoauerat, abſque impedimento perficere poſſet ſancta ſolicitudine obſeruabant. At verò Deo odibiles illi, ſolo maligno deſiderii voto homicidæ, videntes, tam ſubitam rerum mutationem, & armatorum turbam ſibi imminentẽ ſtupefacti, & mente conſternati fugam velociter inierunt, & qui alienam vitam crudeli occiſione perimere venerant, emolumenti maximi loco reputabant, ſi ſuam fugæ præſidio ſeruare potuiſſent. Deuotus autem ille orator nil temporale vidẽs aut ſentiens poſtquam orationem ſuam compleuit curſũ, quem pietatis intuitu tantæ neceſſitatis articulo conſtrictus omiſerat repetens per uia celeritate velut inſequentium inimicorum ſe, manus fugiens properè aufugit, & quia gladios furentium inimicorum de iam proximo ſibi imminentium euadere potuiſſet, miratus expauit. Cæterum poſt aliquantulum temporis, paciſque pulchritudine inter partes ſtabiliter reintegrata cũ familiariter inuicẽ quærerent, illi quidem quid cauſæ extitiſſet, quod mortis periculo ſibi imminente ſic immobilis ſtãs de loco motus non fuiſſet, ille cur vitæ ipſius pepercïſſent cum oportunitatem perdendi eum nacti fuiſſent, cognita ab alterutrum myſterij veritate Dominum, qui fecit mirabilia magna ſolus, magnificè collaudabant, & tam ipſi quam etiam plures alii, qui tam grande miraculum percipere potuerunt, ad orandum pro fidelibus defunctis, non mediocriter accenſi ſunt.

EXEMPLVM LXVI.

Defunctorum animæ ſacerdoti oranti pro eis, Amen reſponderunt.

Apud Prouinciam quæ Germania trãs Rhenum dicitur, quæ vulgò Saxonia dicitur, in cœnobio quod de Cluniacenſi Eccleſia infra muros Padeburnenſis ciuitatis conſtructum nomini ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli intitulatũ eſt, fuit priſcis temporibus, dum adhuc Cluniacenſis ordo in ſtatu ſuo vigeret, monachus quidam ſecundum nomen ſuum Chriſtum amans, qui Vamanio naturali nomine vocabatur. Hic cum eſſet ſacerdotali honore præditus officium ſanctum, moribus ſanctis adornare curabat, & diuina myſteria deuotione, qua ſpiritalem miniſtrum decebat, celebrabat. Vt autem tanto deuotius, quanto ſecretius incontaminatum ſacrificium in arca contriti cordis offerre poſſet, capellulam quãdam in honore ſancti Alexii conſecratam, & ab oratorio eiuſdem loci cœmeterio tantum interiacente remotam, cauſa dicendæ miſſæ frequentare ſolebat. Vnde & ipſum cœmeterium reciproco itinere aſſiduè terere neceſſe habebat. Ad ſacram verò ædem vadens aut inde rediens manum deuotè orationis, abſque tędio identitatis porrigebat fidelibus defunctis, & quo ſe tranſactis diebus ſuis incinerandum fore, recogitabat eo incineratorũ pericula piè penſans eorum ſupplicia mitigari ſuppliciter precabatur. Factum eſt autem in vna dierum, dum celebratis ſacris myſteriis redire pignus ſanctæ orationis, his quibus eum debitorem pietas eſſe fecerat, ſicut ſolebat perſolueret, completaque oratione in concluſione ſubiungeret. Requieſcant in pace, audiuit manifeſtè multitudinis turbam reſpondentem: Amen, amen. Quod vbi audiuit totus intremuit, & has voces eſſe animarum, pro quibus orabat putans, tam contiguas ſibi viſibiliter eſſe miratus expauit, bonæque cõſuetudinis vſum, quem deuotè hactenus ſeruauerat, tanto deinceps propenſiori diligentia proſecutus eſt, quanto deuotionis ſuæ obſequium acceptabile Deo, fidelibuſque animabus gratum & fructuoſum exiſtere, tam inuſitati miraculi nouitate lætus agnouit. Sancta ergò, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.

ſperanda eſſet intelligeret, tam ipſo, quam cæteris qui circa ipſum erant videntibus, apparuit dęmũculus teter & fuſcus in modum pueruli, qui manibus impuris faciens plauſum, & miro modo cachinnans, exclamauit, dicens: O, ò, bene, bene cantauit, optime cantatum eſt.

EXEMPLVM LXII.

Diuina reuelatione virgo quædam cognoſcit in religioſis Deo ſpecialiter diſplicere multiplicationem agrorum, ædificiorum ſuperfluitatem, & vocum laſciuiam.

QVod etiam noſtris tẽporibus eximiæ religionis, & ſpecialis abſtinentiæ ſãcta virgo quædam de hac laſciuia cãtus diuina reuelatione inſtructa prodiderit non tacebimus. Cum enim dominus abbas Ciſtercienſis, qui eſt pater Patriarchalis totius ſancti ordinis noſtri, ad eã gratia viſitationis aliquando veniſſet, inter dulcia ęternę vitę colloquia, cępit abbas attentius rogare, quatenus eadẽ Dei famula diuinitus ſibi reuelari depoſceret, quod in ordine Ciſtercienſi puritati veræ religionis magis contrarium per negligentiam irrepſiſſet? Illa verò poſt acceptas inducias, fuſasque ad Dominum preces, ita reſpondit: Sciatis Domine tria eſſe in ordine veſtro, quæ ſpecialiter oculos ſummæ maieſtatis offendunt, multiplicatio, ſcilicet agrorum, ſuperfluitas ædificiorum, atque laſciuia vocum.

EXEMPLVM LXIII.

Affectu carnali abbas moriturus conſanguineum ſuum in abbatem ſubſtituens, graui defunctus pœna mulctatur.

ABbas cuiuſdam cœnobij monachum quendam nepotem ſuũ à puero enutrierat, & vſque ad ſpectabiles mores prouexerat. Contigit verò vt idem abbas extremæ ſortis articulo ſibi imminente, viã vniuerſæ carnis ingreſſurus eſſet. Fratribus itaque quos ſub cura ſua habuerat deſtitutionem ſuam lugentibus (fuerat enim vir prudens) cum de ſubſtitutione alterius tractaretur, diuerſis diuerſa ſentientibus, ne fortè ex ſtudiis partium res in contentionem veniret, communi conſenſu decretum eſt, quatenus vota ſua ipſi, vt patri ſpiritali, committerent, qui conſcientias ſingulorum plenius noſſet, & quem ille ſibi ſucceſſorem depromeret, hunc abſque refragatione vnanimiter in abbatem eligerent. Cum autem prædictus abbas in illa hora tremenda exitus ſui memorari debuiſſet iuſtitiæ Dei ſolius, & purè ſecundũ Deum puram ſibi exhibentibus obedientiã conſulere, carnis & ſanguinis affectione malè illectus, antefatum nepotem ſuũ fratribus illis deſignauit, dicens eum bene eſſe religioſũ, & in exterioribus negotijs prouidum & conſideratiuum. Quod licet ex parte verum fuiſſet, quia tamen nequaquã ſincera intentione, fratrum videlicet vtilitatibus conſulendo, conſiliũ dederat, ſed, quantũ ex pœna quæ ſubſecuta eſt intelligi datur, magis eo intuitu, vt parẽtela ipſius nepotis ſui ꝓmotione illuſtrior redderetur, quam diſtrictæ ſententiæ pro hoc reatu ſuo moriens addictus ſit, Dominus eidẽ ſucceſſori minus canonicè adeptę dignitatis demonſtrare dignatus eſt. Erat nãque in eodem monaſterio locus quidam amenus, & ad refrigerandum accõmodus, atq; in ipſo loco fons perſpicuus, fluenti murmure ſcaturiens, qui per crepidinem alueoli ſui luxuriantibus herbis iocũdus, tam viuacitatem ſui, quam etiam herbarũ gratioſa viriditate animas & oculos attendentiũ mulcebat. Hunc locum defunctus abbas dum vitales adhuc carperet auras refrigerandi gratia frequentare ſolebat, ibi animum omniũ mordentium curarũ æſtibus defatigatum relaxans, tanto liberius, quanto ſecretius euaporare ſinebat. Cuius relaxationis conſuetudinem ſucceſſor ipſius eodem modo tenere decernens, locũ frequentabat & ipſe. Vna verò dierum cũ ſolito more ad prædictum locum accederet, audiuit quaſi de fundo fontis vocẽ lachrymabiliter plangentis, & heu, heu me miſerum ingeminantis. Territus verò vehementer, & conſternatus, vbi propius acceſſit diligentius auſcultans, hanc eſſe prędeceſſoris ſui defuncti abbatis vocẽ ex olim nota ſibi qualitate vocis recognouit. Tunc verò trementibus præ ſtupore labijs, quærenti, quiſnã eſſet, qui illic ita plangeret? eadem vox quaſi de ſub aquis reſpõdit, dicens; Ego ſũ ille conſanguineus tuus quondam

dam abbas, nunc autem miſerabilis ſpiritus, cui tu ad multam confuſionem, & infęlicitatem meā ad regimen monaſterij huius ſucceſſiſti. Interrogatus, cur ita plangeret, quia ardeo, inquit. Rurſus interrogatus, cur arderet, cum religioſa vita ipſius, quam in corpore geſſerat, requiē magis, quam tormenta meruiſſe videretur. Tu inquit, incendij mei cauſa es. Et ait abbas. Ego quare, vel quomodo? Quia, inquit, fratribus quibus indignus præęram perſonā animarum ſuarum ſaluti proficuam quærentibus, & mihi poſt Deum vota & conſilia ſua committētibus, heu, affinitatis, qua mihi coniunctus eras, lenocinio cæcatus, non ſecundum timorem Dei, ſed ſecundū propriæ voluntatis inſipientiam dedi conſilium, vt te ad apicē huius dignitatis proueherent. Idcirco iuſto Dei iudicio in hoc aquæ alueolo cruciatibus addictus ardeo, liqueſco, deficio, & in nihilum penè redactus, ad eadem tormenta rurſus toleranda reſtauror. Quod ſi certius probare vis friuola non eſſe quæ audis, fac afferri candelabrum æneum, & lenta ſubmiſſione in aquam mitti. Mox pręcipiente abbate, allatum eſt candelabrum æneum, & ſenſim in aquam miſſum, ſtupendo miraculo ita à facie frigidæ illius aquæ liquefactum eſt, ſicut fluit cera à facie ignis, &c.

EXEMPLVM LXIIII.

Defunctorum animas Domino quoties p cœmeterium iret recommendans quanta iucunditate poſt mortem ab ipſis animabus ſuſceptus ſit.

IN partibus minoris Britanniæ erat aliquando homo ſecularis, qui licet ſecularibus negotiis deditus, curæque ei familiaris intentus eſſet, erat tamen fidelis & timoratus, atque in obſeruantia mandatorum Dei pro modulo ſuo deuotus. Inter cætera verò bona quæ vel publicè, vel priuatim ſolo Deo teſtante faciebat, talem ſibi fecerat conſuetudinem, vt ad Eccleſiam vadens, vel inde rediens, ſeu quacunque alia occaſione cœmeterium tranſiens pro animabus fidelium ibidem pauſantiū deuotam Domino precem libaret. Contigit verò, vt expleto tempore vitæ ſuæ de hoc ſeculo nequam migraturus lecto decūberet, cumque iam morti ſe vicinum ſentiret, medijs noctis tenebris miſit ad pręsbyterum ſuum, rogans vt ad viſitādum ſe Dominico ſacramento venire dignaretur. Presbyter verò ſegnitie preſſus, & heu plus diligens carnis ſuæ commodum, quā ſalutem animæ parochiani ſui, pergere recuſauit, diaconum tamen ſuum, nomine Danielem, bonæ conuerſationis virum vice ſua deſtinauit, qui libenter obediens, & iuſſa celeriter complens, poſtquam moriēti viaticum tradidit, ad propria redire nō diſtulit. Mox ergò vt pauperculus ille, ſed meritis diues infirmus, perpetuæ ſanitatis non periturę, diuitiarum largitorem Chriſtum Dominum ad munimen ſui recepit lætus, hominem exuit, & cum illo, vt credimus, qui pauperum ſuſceptor fieri dignatus eſt, paradiſi portas ingreſſus, lucidas beatorum ſpirituum manſiones accepit. Diaconus verò rediens vbi oſtio Eccleſiæ appropinquauit, inuenit illud apertū: quod clauſum, firmiſſimeque obſeratum dimiſerat. Vnde cum multum obſtupuiſſet, & ancipites mente verſaret cogitationes, mox diuina virtute in eodem loco defixus eſt, vt ſe inde mouere non poſſet. Et ecce repentè in cœmeterio illo audita eſt vox clamantis, & dicentis: Surgite fideles vniuerſi quantocius, & exite de tumulis veſtris quotquot in cœmeterio eſtis, vel requieſcitis, vt conuenientes in Eccleſia commendemus animam huius defuncti chariſſimi noſtri, & rependamus ei vicem beneficij ſui, quoties enim per hoc cœmeterium tranſire ſolebat, toties pro nobis orationem ſpecialem facere conſueuerat. Ad hanc vocem defuncti cœpere velociter exurgere mortui, factusque eſt fragor atque tumultus grādis, cum egrederētur de tumulis ſuis. Porro in Eccleſia videbantur cerei multi hinc inde parietibus affixi, qui eandem baſilicam copioſo lumine illuſtrabant, quam cum defuncti illi ingreſſi fuiſſent, cœperunt melodia ſuaui ibi dominum in communi laudare, & commendationis officium ſolemniter decantare, ita vt vno dicente collectas, & orationes, alij ſubiungerent amen, cæterasque reſponſiones quemadmodū in choro pſallentiū fieri ſolet. Commendatione verò completa clamatum eſt denuo, vt ſinguli reuerterentur ad loca ſua. Quib⁹ egreſſi de oratorio,

factus eſt iterum ſonitus & colliſio tumulorum, quando ſe in eis relocauerunt, tunc paulatim cœperunt deficere luminaria illa, quæ in Eccleſia videbantur, quouſque penitus extinguerentur. Hìs itaque completis ſolutus eſt clericus ille de loco illo, in quo fixus hęrebat, & intrans oratorium repoſuit ibi ſacramentalia vaſa, quæ ſecũ detulerat, qui cum ad manſionem presbyteri rediſſet, ille trutina inertiæ ſuæ metiens alios, & neminem profunda nocte facile vigilare reputans, pro labore rogabat eum citius ſtratum repetere, ac dormire. Cui ille reſpondit: Nõ eſt mihi modo pauſandum, ſed tibi potius ſurgendum, atque laborãdum. Iam enim defunctus eſt æger, ad cuius obſequia procedere nos oportet. Vix verba finierat, & ecce nuncius venit ſupra dicti viri obitum nuncians, aduẽtumque presbyteri flagitans. Surgens itaque licet inuitus ſacerdos cum diacono ſine mora perrexit, & debitum pio funeri obſequium impendit. Porro diaconus ille beneficio gratiæ Dei tam dignanter ſe viſitãtis nequaquam ingratus exiſtens, ſed de viſione quam viderat affectus vehementer atque compunctus, omnia quæ vel in re, vel in ſpe habere poterat reliquit, exiensque de terra ſua, & de cognatione ſua, Turonis in monaſterio ſancti Martini religionis habitum ſuſcepit, vbi etiam religioſam vitam agens, fideliumque defunctorũ memoriam agens, proficientibus meritis eiuſdem Eccleſiæ poſtmodùm prior conſtitutus eſt.

EXEMPLVM LXV.

Defunctorum animæ militem pro ſe orare conſuetum, ab inimicorum manibus liberarunt.

MIles quidam in actu vel habitu ſeculari ſecularem animum bonorũ operum ſtudijs reprimere ſatagebat, ſeq; mortalem eſſe, & tempore ſuo moriturum fore crebrò recogitans, mortuorum memoriam apud Deum prece & deuotione qua poterat frequentius faciebat. Decreuerat namque vt nulla vnquam neceſſitate, nulla feſtinatione atrium Eccleſię tranſiens præpediretur, vt non ſtans facie ad orientem verſa Dominicam orationem pro fidelium animabus intentè diceret, Dominumq; defunctis miſereri ſuppliciter exoraret. Contigit verò vt ab inimicis ſuis inſidiantibus ſibi quadam vice, ita repentè circumueniretur, vt aut in inſtanti periculum mortis incurrere, aut vitam fugę præſidio tutari neceſſe eſſet. Curſu itaq; rapidiſſimo fugiens, caſu accidit vt ad clauſuram, qua cœmeterium cingebatur, currendo deueniret. Quia verò competentiorem compendij ſemitam ad effugiẽdum quos fugiebat nõ inueniebat, citis ſaltibus clauſuræ introitum per medium cœmeterium tranſiens cœpto curſu anhelus inſtabat, verum inter currendum religioſæ conſuetudinis ſuæ, quam longo tempore illibatam ſeruauerat, recordatus concidit corde, & quid ſibi in tanto rerum diſcrimine faciendum eſſet æſtuanti mente penſabat. Aut enim debitum ſpecialem etiam cum periculo vitæ fidelium animabus tunc perſoluendum erat, aut debiti præuaricatorem corã iuſto iudice Deo, qui in ſe confidentes in quantiſlibet neceſſitatis articulis ſeruare poteſt, conſcientia reum tenebat. Sed quia in tanta temporis & diſcriminis anguſtia diu deliberandi ſpatium non habebat, vicit citò pietas fidei, metum corporeæ fragilitatis, decreuitq; contempta morte fidelibus defunctis, ſolitum precis ſubſidium nequaquam ſubtrahere, ſed ſi ita placeret altiſſimo ſupra tumulos eorum, pro quibus orabat, gladijs inimicorũ confoſſus occumbere. Itaque ſuppreſſo curſu gradum ſiſtit, turbatumque tranquillans animum facie, ſicut ſolebat, ad orientem verſa Dominicam orationem tanto ſinceriori pietatis affectu dicere cœpit, quanto ſe hanc nouiſſimam ad Deum fundere precem, & quaſi vltimum vale fidelibus defunctis offerre exiſtimabat. Interim verò crudeliſſimo lætalis odii liuore exagitati rapidis paſſibus aduolant inimici, cernenteſque reuerenter ſtantem virum, cuius ſanguinem ſitiebant, metu mortis diriguiſſe putabãt, & quaſi iam voti ſui crudelem effectum habituri, de ſcelere incontinenti, vt ſperabant, perpetrando impiè quidem, ſed nõ impunè tripudiabant. Namque vbi præcipitatione furibunda in inſaniam verſi ſepta cœmeterii irrumpere, immunitatem Eccleſiæ Dei violare, & hoſtiam ſubmiſſa ceruice inclinato capite ſtantem intentione.

ne primi fratricidæ immolare feſtinabant, ecce repentè vident armatorum multitudinem magnam totum cœmeteriũ repleſſe, quam defunctorum animas fuiſſe, pro quibus ille orabat non improbabiliter credimus, quæ etiam intercelſorem ſuum ſtipata corona ambientes, vt orationem quã pro eis inchoauerat, abſque impedimento perficere poſſet ſancta ſolicitudine obſeruabant. At verò Deo odibiles illi, ſolo maligno deſiderii voto homicidæ, videntes, tam ſubitam rerum mutationem, & armatorum turbam ſibi imminentẽ ſtupefacti, & mente conſternati fugam velociter inierunt, & qui alienam vitam crudeli occiſione perimere venerant, emolimenti maximi loco reputabant, ſi ſuam fugę præſidio ſeruare potuiſſent. Deuotus autem ille orator nil temporale vidẽs aut ſentiens poſtquam orationem ſuam compleuit curſũ, quem pietatis intuitu tantæ neceſſitatis articulo conſtrictus omiſerat repetens peruia celeritate velut inſequentium inimicorum ſe, manus fugiens properè aufugit, & quia gladios furentium inimicorum de tam proximo ſibi imminentium euadere potuiſſet, miratus expauit. Cæterum poſt aliquantulum temporis, paciſque pulchritudine inter partes ſtabiliter reintegrata cũ familiariter inuicẽ quærerent, illi quidem quid clauſæ extitiſſet, quod mortis periculo ſibi imminente ſic immobilis ſtãs de loco motus non fuiſſet, ille cur vitæ ipſius pepercisſent cum oportunitatem perdendi eum nacti fuiſſent, cognita ab alterutrum myſterij veritate Dominum, qui fecit mirabilia magna ſolus, magnificẽ collaudabant, & tam ipſi quam etiam plures alii, qui tam grande miraculum percipere potuerunt, ad orandum pro fidelibus defunctis, non mediocriter accenſi ſunt.

EXEMPLVM LXVI.

Defunctorum animę ſacerdoti oranti pro eis, Amen reſponderunt.

APud Prouinciam quæ Germania trãs Rhenum dicitur, quæ vulgò Saxonia dicitur, in cœnobio quod de Cluniacenſi Eccleſia infra muros Padeburnenſis ciuitatis conſtructum nomini ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli intitulatũ eſt, fuit priſcis temporibus, dum adhuc Cluniacenſis ordo in ſtatu ſuo vigeret, monachus quidam ſecundum nomen ſuum Chriſtum amans, qui Vamanio naturali nomine vocabatur. Hic cum eſſet ſacerdotali honore præditus officium ſanctum, moribus ſanctis adornare curabat, & diuina myſteria deuotione, qua ſpiritalem miniſtrum decebat, celebrabat. Vt autem tanto deuotius, quanto ſecretius incontaminatum ſacrificium in arca contriti cordis offerre poſſet, capellulam quãdam in honore ſancti Alexii conſecratam, & ab oratorio eiuſdem loci cœmeterio tantum interiacente remotam, cauſa dicendæ miſſæ frequentare ſolebat. Vnde & ipſum cœmeterium reciprocato itinere aſſiduè terere neceſſe habebat. Ad ſacram verò ædem vadens aut inde rediens manum deuotẽ orationis, abſque tędio identitatis porrigebat fidelibus defunctis, & quo ſe tranſactis diebus ſuis incinerandum fore, recogitabat eo incineratorũ pericula piè penſans eorum ſupplicia mitigari ſuppliciter precabatur. Factum eſt autem in vna dierum, dum celebratis ſacris myſteriis redire pignus ſanctæ orationis, his quibus eum debitorem pietas effecerat, ſicut ſolebat perſolueret, completaque oratione in concluſione ſubiungeret: Requieſcant in pace, audiuit manifeſtè multitudinis turbam reſpondentem: Amen, amen. Quod vbi audiuit totus intremuit, & has voces eſſe animarum, pro quibus orabat putans, tam contiguas ſibi viſibiliter eſſe miratus expauit, bonæque cõſuetudinis vſum, quem deuotè eatenus ſeruauerat, tanto deinceps propenſiori diligentia proſecutus eſt, quanto deuotionis ſuæ obſequium acceptabile Deo fidelibuſque animabus gratum & fructuoſum exiſtere, tam inuſitati miraculi nouitate lætus agnouit. Sancta ergò, & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur.

EX SPECVLO HISTORIALI VINCENTII BELVACENSIS,

Ordinis Prædicatorum,

Et ex ſcriptis Helinandi, ordinis Benedictini, quæ refert idem Vincentius ibidem, & ex tripartita hiſtoria Marci Aurelij Caſsiodori.

EXEMPLVM I.

Beata virgo, furia repentina fatigatum clericum ſibi deuotum ſanat, & os illud quod ſæpe in eius laudibus aperuit reddidit ſanitati.

CLERICVS quidam ſuppetente rerum copia ſeculo deditus, matris Domini amorem, & reuerentiam eius, animo ſic omnino indixerat, vt quãdocunque Eccleſiæ ingreſſus, vel per Eccleſiam ei contingeret tranſitus, nulla ſeculi ſolicitudo, nulla ſurrepere poſſet obliuio, quin cum omni deuotione, & humilitate genu flexo illa Angelica ſalutatione eam honoraret, dicens: Aue Maria gratia plena, Dominus tecum. &c. Rurſum genu flexo. Beatus venter, qui te portauit Chriſte, & beata vbera, quæ te lactauerunt Dominum Deum Saluatorem noſtrum. Hic aliquando moleſtia corporis tactus deſperatus eſt, tãtumq; dolor inualuit, vt linguam ſuam, & labia ſua dentibus ſuis commanducaret, idipſum de membris cæteris facturus ſi permitteretur. Cumque iam lingua, & labijs penitus conſumptis, vehemẽter à ſuis ne in alijs membris hoc facerent teneretur, iaceretque horrendus aſpectu, ſenſibus corporis exemptus, vidit iuxta lectuli ſui caput perſonam conſiſtere, pulchra facie, & reuerendo aſpectu, qui quantum datur intelligi, Angelus eius erat, hic ægroti ſui ærumnas deplorans, in hunc modum lamentari videbatur. Quid, ò Domina miſericordiæ, fons pietatis, hoccine eſt gloriæ, & gratię tuæ ſalutatorium, hæccine eſt lingua in beatificationem ventris, & partus tui longo vſu, de ardenti affectu ſic aſſuefacta, vt pene nihil aliud ſonare noſſet in Eccleſia Dei. Domina, Domina, ſi tu dees tuis, quis aderit ſuis? Non ſic Domina, non ſic, ad nihilum deueniet ſpes hominum, ſi in te non incipiunt habere refugium. Hæc cum ille in auribus ægri declamaret, apparuit vtrique mater Domini, & quaſi ſatisfaciens de negligentia in ſeruulum ſuum, de qua inſimulabatur, ad lectũ propius accedit, extractaque vbera viſa eſt protinus immittere in os ægri, & ſancti lactis ſui rore infuſo, ſubito ſuę linguę integritatem, & labijs antiquum decorem, in toto eius corpore priſtinam reſtaurauit, ſanitatem, redditus igitur ſenſibus, cõtinuò ſurrexit ſanus, & incolumis, & factam circa ſe miſericordiam, etiamſi lingua taceret, repentina vitæ, & motum mutatione omnibus cępit prædicare, etenim ſe, & ſua Dei ſeruitio mancipans, de cætero duxit vitam religioſam. lib. 7. cap. 84.

EXEMPLVM II.

Votum ſuum ne infringeret quidam clericus à beata virgine minis deterretur.

QVidam pueri clerici, ante quandam Eccleſiam ludum pilæ exercebant. Quorum vnus qui habebat in manu annulum, quem ei puella quædam donauerat, carnali amore ducta, timens ne fortè aſſidua pilæ percuſſione frangeretur diuertit ad Eccleſiam, vt alicubi eum reponeret,

donec

donec poſt ludum ipſum reciperet. Ingreſſus itaque ante imaginem virginis Mariæ intuitus eam, & admirans eius pulchritudinem, genu flexo deuotè ſalutauit virginem, & addidit. Verè in omnibus formoſior es, & illa etiam, quæ mihi hunc annulum amoris munere condonauit. Ideoque ei renuncio reque deinceps amare, & tibi deſeruire decerno, ita dumtaxat, vt ego vice reddita amore tuo dignus inueniar. Sic igitur præfatus puer annulum ſuum digito imaginis, quem habebat ſurſum erectum indidit. Quo accepto, quaſi conditum comprobans, & fidem adhibens, mirabile dictu digitum ſuum imago conſtrinxit. Quo viſo puer ſtupore permotus circunſtantes aduocat, & rei nouitatem mirantibus ſalutationis ordinem, & voci conditionem enarrat. Quod illi audientes cũ ſeculo renunciare, & votum perſoluere hortabantur, quatenus Dei genitricis ſeruus, & amicus ſicut dixerat haberetur. Ar ille ſpinis diuitiarum obſtantibus, ægre quod monebatur audiens, ingratus extitit, & poſt modicum imagini mentitus, vxorem ducere non expauit. Sed prima nocte nuptiarum, beata virgo Maria, quaſi inter ipſum, & vxorem eius media recumbens apparuit, annulum digito prætendens, & infidelitatis eum arguens. Excitatus ille de ſomno, circa ſe palpitabat quærens imaginem, & non inueniens eam credidit eſſe phantaſma. Iterum à ſomno detentus, vidit eam aſſiſtere, non ſicut prius blande alloquentem, ſed cum indignatione vultum auertentem, & tormenta duriſſima pro contemptu ſui, & voto irrito comminantem. Euigilans igitur, & iterata admonitione perterritus, relictis omnibus, quæ habebat eadem nocte in eremum clam receſſit, vbi habitum monachi vitamque profeſſus, Dominæ, & amicæ ſuæ cunctis diebus vitæ ſuę deuoto animo deſeruiuit. Maluit enim fidem ſeruare Reginæ cœlorum, quam ei ante nuptias promiſerat cum mundicia animæ & corpore impolluto, quam ſponſæ mortali cũ integritatis iactura copulari contra votum quo obligatus erat. lib. 7. cap. 87.

EXEMPLVM III.

Beata virgo Maria imperatricem caſtiſſimam, marito fideliſſimam, & propter corporalem pulchritudinem multa perpeſſam, à tribulationibus liberat.

Fvit quidam Romanus Imperator, cui prouidit Dei clementia vxorem genere, & moribus nobiliſſimam ac pulchritudine honeſtiſſimam, nec turpis ac carnalis delectatio illos captiuabat, ſed inuicem ſobrie & iuſte ſub legali coniugio ſe non mediocriter diligebant. Venit autem in mentem Imperatoris vt pergeret longè, lateq; per orbem viſitare loca ſanctorum. Accepto itaq; aſſenſu à coniuge, & regnũ & quendam fratrem ſuum adoleſcentem attentius ei cõmendans digreſſus eſt. Ipſe autem dictus adoleſcens ſpecie deceptus Imperatricis in amorem eius vehementer exarſit, & tandẽ etiam quo ſtimulo ille vrgeretur, ei aperuit. Cumque Imperatrici pluries moleſtus eſſet, & illa penitus renueret, tandem iuueni cœcato ad eius amplexus ſe venturã ſimulate promiſit. Interim verò turrim quandam parare nõ diſtulit, in qua duos adoleſcentes, & duas puellas ad ſeruiendum iuueni mittere curauit, vt neceſſaria quæq; illi ſurſum cum funibus traherent. Determinato autẽ die quo Imperatrix, & iuuenis turrim illam priuatim conſcenderẽt, vt ille quod deſiderabat expleret gauiſus eſt. Sed illo præeunte, & intrante pudica Domina in domum redijt recenro iuuene in turri. Sedit autem ſub Imperatrice Roma pacifica, donec Imperator rediret ad propria. Poſt quinque annos audiens aduentum eius, gauiſa eſt valde, iuſſitque nobiles, & maiores cleri in occurſum eius ſecum exire, & vicos ciuitaris ornari decenter. Fratrem quoque Imperatoris inconſultè de turri emiſit, vt fratri obuius exiret. Qui in occurſũ illius reginam præuenit, & verſa vice eam malè infamauit. Requiſitus enim à fratre, cur tam afflictus, & pallidus, ac crine deformis eſſet? Reſpondit cum lachrymis: Mi frater chariſſime, peſſima meretrix coniunx tua, ſicut cum multis fornicari conſueuit, & ita me in ſcelus præcipitare ſecũ tentauit, nullus enim ab eius impudico amplexu ex quo receſſiſti prohibitus eſt.

Quod ego ferre non potui, ſed ab ea recedens in quadam turri me nunc vſq; incluſi. Audiens Imperator, quas non ſperauerat de vxore contumelias nunciari, dolore cordis percuſſus, penè exanimis in terram corruit. Poſt ſpatium vnius horæ ſurrexit, & confortatus aſtantium conſolationibus, equum aſcendit. In craſtinum autem Imperatrix cum comitatu multo ad virum ſuum peruenit, quę cum illum, vt dignum erat, amplecti vellet, percuſſa ab eo in faciem grauiter confuſa cecidit: vocatis quoque duobus ſeruis Imperator, dixit: Quia non eſt cum meretrice certandum, ite in ſiluam profundam, & ducite eam ad decollationem. Qui cum ad locum, vbi decollanda erat, perueniſſent, admirantes eius pulchritudinem dixerunt ad inuicem: Priuſquam interficiatur cognoſcamus eã, quia non eſt in mundo pulchrior illa. Irruentibus illis in eam, illa ſuſpiciens in cœlum voce lachrymabili Dei reſpectum, & virginis ſanctæ Mariæ efflagitabat auxilium. Quidam autem nobilis Heros non longè iter faciens cum comitatu multorum, qui limina Apoſtolorum, & loca Sanctorum Romæ viſitauerant, audientes clamoribus reſonare ſiluam, primò putauerunt aliquam feram in retibus corruiſſe, & veloci curſu illuc venerunt. Videntes quẽ tam venerabilem perſonam ſeruos impudicos diſtrahere, morti eos concitè tradiderunt. Requiritur mulier quæ eſſet, & cur illi talia contingerent? At illa celata ſublimitatis altitudine ſupplici vultu, & humili voce rogauit, vt eam Dominus eorum ſecum duceret, & ab ea ancillare obſequium ſaluo honore pudicitiæ reciperet. Qui petitioni eius libenter annuens, illam ad propria perduxit, quã vxor eius honorificè recipiens, vnicum ei filiũ educandum commiſit. Paruulo autem ſuſcepto illa maiorem adhibuit diligentiam, quã ſi ipſa eum genuiſſet. Fugiebat laſciuiam, frequentabat Eccleſiam. Sed nec ibi malignus ſpiritus tẽtare deſijt, vincere tamen eam non valuit. Erat quidam miles in curia, qui ad amorẽ eius pertingere cupiens blandis ſermonibus ac multis promiſſionibus eã, vt ſibi coniugio copularetur tentabat. Illa verò caſtè ſe cum diligere reſpõdens, amore Domini ſui, cuius frater erat, nubere ei omnino negauit: quamobrẽ cœpit miſer tractare in animo, quid mulieri, quæ in tanta eum vilitate habebat, pararet vt occideretur, vel fugaretur. Iraque intempeſta noctis hora ductu diabolico venit, vbi illa dormiebat, & infans ſinu eius ſibi commendatus, gutturque pueri filij fratris ſui cultro per medium ſecuit, & gladium in manu mulieris dormientis relinquens receſſit. Cum ergò ſanguis pueri per medium lecti decurreret, & latus mulieris inficeret, excitata vehementer expauit. Et cum ſe miſerã proclamaſſet, ſolicita mater, & pater de filio ſurgentes concito de lecto venerunt cum lumine ad filium, quem iugulatum vidẽtes, & in manu mulieris cultrum, quantus dolor eos inuaſit, & omnem familiam vix explicari poteſt. Venit deniq; ſceleratiſſimus homicida fictas lachrymas fundens, & voluit occidere tanti ſceleris ignaram, dicẽs fratri ſuo: Adduxiſti huc meretricem pro multis criminibus in alia patria iudicatam interfici, iam vt igni tradatur dignã eam facit mors filij tui. At Heros ille nobilis, & vxor eius eam interfici prohibẽtes, mandauerunt nautis ad portum proximi maris, vt eam in alienam terram ducerẽt. Venit ergò perfuſa lachrymis faciem, comam diſcerpens, cum ſeruis ad mare, & intrauit nauim. Cumque nautæ per altum mare nauigaſſent, conſiderata eius ſpecie, allocuti ſunt eam, vt eis aſſentiret, reſiſtentique ob amorem pudicitiæ dixerunt: Vnum è duobus elige, aut nobis commiſceri, aut in mare præcipitari. Reſpondit illa ſe libentius inter fluctus deficere, quam eorum libidinoſis petitionibus aſſentire: Qui mutato conſilio in quadam alta rupe, quæ ante eos in mari eminebat, Domino prouidente eam reliquerunt: vbi cum totam noctem duxiſſet inſomnem, ſummo diluculo mœrore, & triduano ieiunio afflicta parum obdormiuit. Apparuitque ei ſancta virgo Maria Regina glorię, admirabili facie, ſtellante oculorũ acie, dicens ei: Quia multa propter caſti coniugij ſeruandam fidem ſuſtinuiſti aduerſa, omnis amodo tentatio impiorum à te expellenda eſt, & quas paſſa es, iniuriæ manifeſtabuntur. Collige herbam, quæ eſt ſub capite tuo, & quibuſcunque leproſis dederis hinc bibere in nomine Ieſu Chriſti ſanabuntur. Excitata autem mulier, & viſione lætificata

cum

cum deuotis orationibus herbam collegit, cui ſimilem ante non viderat, & chirothecas de manibus extrahens ſuis, impleuit. Hora autem tertia nautæ à Deo miſſi, iter facientes, iuxta rupem illam vocati ab ea applicuerunt, qui videntes eam tam venerabilem eſſe perſonam, condolentes ei, receptam in nauim duxerunt ad portum. Egreſſa autem de naui inuenit leproſum vultu miſerabilem, attritamque herbæ portiunculam cum vino, dedit ei bibere, & confeſtim ſanatus eſt. Exijt fama eius longè lateque, & venit ad ciuitatem illam, in qua erat impius ille leproſus effectus, qui fratris filium in ſinu huius Dominæ occiderat. Ad hunc multis precibus adducta, ſed nec ab ipſo, nec ab vllo de familia domus cognita, rogatur obnixè à fratre illius leproſi, vt ei ſubueniat, & quicquid mercedis inde velit recipiat. Illa ſe ſubuenire promittit, ſi de omnibus peccatis ſuis coram ea, & ſeptem perſonis confeſſus fuerit. Et ille quidem confitens multa dixit, ſed celabat ſcelus quod in eam cō miſit. Reſpondit ei mulier nihil ei proficere medicinam ſuam abſcondito vllo crimi nali, ſed oportere eos prius animam purgare, & ſanari ab vniuerſis ægritudinibus. antequam medicina aliqua corpori prodeſſe poſſet, nec prodeſſe peccatorum omnium confeſſionem, & detectionem, ſi vnū ex eis conſultò celetur, quoniam largitas diuinæ miſericordiæ vnum peccatum abſque alijs minimè relaxat. Tunc ait frater ſuus, cuius filium interfecerat: Aperi cor tuum, & emunda ab omni peccato, & ſi quid aduerſum me malè egiſti, totum tibi dimittetur. Reſolutus itaque in lachrymas, qualiter egerat manifeſtauit. Audiēs autem Heros expauit vehementer, dicens ſe plus de amiſſione nobiliſſimæ mulieris, quam de morte filij triſtem eſſe. At illa reſpondit: Domine mi, noli contriſtari, ego enim ſum mulier illa, quæ malum pro malo non reddam, ſed bonum pro malo tribuam. Reſtituto illo ſanitati, rogabant eā, vt ibi maneret, & quem ſanauerat in ſponſum acciperet. Quibus non adquieſcens receſſit, & ſanando leproſos nōnullos Romam incognita petijt, ibique plurimos à lepra mundauit. Sed & fratrem Imperatoris, vlciſcente Deo, inuaſerat lepra grauiſſima vſque ad mortem, ad quem curandū adducta, ſed à nullo agnita, ſimili modo & hunc peccatum ſuum, quod in eam commiſerat, confiteri coram Papa, & ſenatu Romano fecit. Quo audito Imperator flens, & pugnis faciem, pectusque percutiens, miſerum ſe exclamauit. Flebāt quoque omnes, qui aderant, & audierant recordationem Imperatricis egregiæ. At illa fletus eorum non ſuſtinens, ſanato prius iuuene, dixit: Ego ſum illa. Tunc quanta lætitia Romanum populū impleuerit non eſt facile dictu. Voluit eā Imperator quaſi à Deo reſuſcitatam in vxorem, & populus in Dominam accipere, ſed intra ſe aliter agens, dixit ad Papam: Votum feci in tribulationibus meis Domino, me nulli vlterius viro coniungere, ſed in monachali veſte caſtimoniam ſeruare. Requiritur ergò anima mea de manu tua, ſi timens, vel diligens hominem plus, quam Deum veſte ſancta non velaueris me. Tunc ille mox eam benedixit, & induit. lib. 7. cap. 90. 91. & 92.

EXEMPLVM IIII.

Confeſſione, & beatæ virginis auxilio nobilis quædam fœmina quæ ſanctè cum marito vixerat, & poſt eius diſceſſum in grauia peccata ceciderat, etiam ab infamia à diabolo procurata, liberatur.

FVit quidam diues Romæ cum vxore ſua, vterque genere nobilis, moribus laudabilis, ſola eis proles deerat, cum ad votum cætera cederent vniuerſa. Conuerſique ad Dominum poſtulabant filium, effuſi in miſericordijs pauperum, commendantes ſe ad omnem continentiam ſecundum Deum. Deus igitur videns afflictionem eorum, dedit mulieri cōceptum, & peperit filium. Quo nato regales apparantur delitiæ, ſonant organa, chori ordinantur, Interea dum de charo filio pater minus cauto amore gratulatur, charitate à carnalitate aliquantiſpèr ſuffocata, non ita deuotè, vt prius, in datoris gloriam aſſurgit, vel gratiam quærit. Aliquoties tamen ad ſe reuerſus compungebatur, nec illius carnalitatis impuritatem ferebat eſſe impunitam. Tandem pepigit fœdus cū Deo, vt ſumptis pennis columbæ in peregrinam regionem, vel in inuiam ſolitudinem

nem auolaret, vbi ignotus viueret, & puritatis, atque pacis internæ ſoliditatem ſeruaret. Sed quia alligatus erat vxori, cor eius ad ſui propoſiti inclinauit aſſenſum. Quæ quidem querulos gemitus ingeminare cœpit, & ſingultibus concuſſo pectore, cum lachrymis dixit: Quamuis moleſtè dulciſſimi vultus tui ſuſtineam abſentiam, hoc ſolum tamen amaricati cordis habeo ſolatium, & gloriandi priuilegium, quod amori meo ſolum video præponi Chriſtum. Et quia votum hoc ſanctiſſimũ ſcio, liberum te dimitto, tantum vt amore caſto me corde retineas. Illo exultante, & in gaudio victricis conſcientiæ exultante, materfamilias ſoluta à lege viri, iam licentius quæ Chriſti erant cogitabat, & liberalitatem in pauperes exercebat. Interea paruulum ſuum à lacte ſuſpenſum, à cunis abſtractum, propenſius nutriebat, & delitijs reficiebat: omni die aut matris hærebat gremio, aut pendebat à collo, omni nocte inter matris vbera morabatur, omni in loco in memoria verſabatur. Sic ſuccedentibus, infantię pueritia, & pueritię adoleſcentia, etiam tunc mater non eum ab amplexibus arcebat, non ab oſculo repellebat, non etiam à lecto. Quid plura? Carnalis amor, quia nõ inuigilauit cautela, ſe inclinauit corruptelæ: filius pro marito admittitur, concepto fœtu mater miſera corde & corpore anguſtiatur, & impellente hinc inde verecundiæ & doloris æſtu penè in deſperationem labitur. Spe autem veniæ ducta, & animata, non deſiſtebat à ieiunijs, orationibus, vigilijs, eleemoſynis. Interim veſte ad hoc congrua, ventris celato tumore, & per falſam hilaritatem vultus cordis diſſimulato dolore, ventum eſt ad diem partus, & tunc magna velut mare contritio eius. Hinc enim dolenti ſuadebat ſilentium timor, & verecundia, hinc impellebant ad planctum dolor & anguſtia: ſic naſcitur infœlix puer, ſumpturus de ortu occaſum, de initio finem. Nam ſæua tigris, vix bene natum arripiens ſuffocauit, & ſuffocatum in ima latrinę proijciens, propera ſepultura damnauit. Et tunc quidem homines tam grande piaculum latuit, ſed mundi princeps, cum in anima captiuam mulierem teneret, cogitauit vt commune trophæum de ipſa ſtatueret, volens etiam in eam ſæuire flagellis, quæ ſibi ſeruierat in flagitijs. Sumpto igitur dæmon ſcholaris clerici ſchemate Romam venit, curiam intrauit, proceres ſalutauit. Interrogatus, quis eſſet? Clericus, inquit, ſum potens in ſcripturis, nullus mihi ſimilis in quæſtionibus ſoluendis, in ſecretis edicendis. Et vt peritiæ meę certam habeatis experientiam, dicat quiſque quicquid perdidit, & ego illi manifeſtabo furti auctorem. Auditiſque omnium cauſis, certo veritatis reſponſo ſingulis ſatisfaciebat, & furti reum, fugam etiam, ſi fur aufugiſſet, propalabat. Ad noui famam coniectoris tam exteri, quam indigenæ conueniebant, latrones fugiebant, aut eſſe quales fuerant, deſinebant. Interea dum ſic placens Regi, & optimatibus eius plebi ſua damna reſeraret, Rege ipſo præſente turbam circumſtantem ſic allocutus eſt: Si vos credulos, & attentos pollicere-mini auditores, mira loquerer, & quiddam vix credibile auditu, horribile dictu, crudele actu vobis enarrarẽ. Miſericordia Domini, quod non eſtis conſumpti, quod Roma funditus non corruit, ac omnino perijt, cum facinus præ omnibus deteſtabile in ea perpetratum ſit. Mulier enim illa, quam ſanctiſſimam dicitis, quæ in vrbis veſtræ plateis & angulis ſibi per hypocriſim famæ titulũ erexit, ſceleratiſſima eſt, & omnium crudeliſſima fęminarum. Commiſit enim crimen quoddam non ſolum horrendum relatu: ſed etiam turpiſſimum memoratu. Nam de proprio filio conceptum filium, propriis manibus trucidauit, & ne videretur, in latrinam proiecit. Ad hanc vocem omneſ conſternati, Noli, inquiunt, blaſphemare munditię ſacrarium, pietatis templum. Multæ enim fœminæ congregauerunt virtutum diuitias, ſed hæc ſupergreſſa eſt vniuerſas. Hoc eſt, inquit ille, quod dixi, quia difficilè credere-tis mihi, veniat vt examinetur, & interim rogus in media platea paretur, in quo ſi cõfeſſa, vel conuicta fuerit, viuęs incẽdatur, ſin autem, ego ligatis manibus à tergo me diis iniiciar flãmis. Placuit Regi, & Satrapis conſilium eius. & miſſis ſatellitibus iuſſit eam honorificè introduci. Cui intranti palatium omnes aſſurrexerunt. Rex autẽ ipſe ſedem ei parari fecit, & ſibi conſidere iuſſit, factoque ſilentio, ait ei: Non te latet noui fama vatis, quem ſuſcitauit Deus in

ſalutem

ſalutem Romanæ gentis, quod autem non parum dolemus in multis te accuſat, & nō ſatis credibilia nobis contra te dicit teſtimonia. Confitere ergò ſi qd feciſti peccatum, & da gloriam Deo, vel purga te à crimine obiecto. Ipſa autem à Spiritu ſancto edocta reſpondit: Quoniam grauis eſt cauſa, & nil ſine conſilio facere docet ſapiens, nec ego tutum fore credo coram Rege, & proceribus eius, ſine conſilij patrocinio allegationem meam exercere, & ſine deliberatione me de obiectis mihi criminibus purgare. Acceptis igitur induciјs egreſſa eſt, non confiſa in homine, ſed toto corde per pœnitentiam confugit ad Chriſtum. Vir autem vitæ venerabilis Lucianus, vel Lucius nomine, tunc temporis Romanam ornabat cathedram, cuius pedibus prouoluta, cum gemitu cordis, & torrente lachrymarum, calamitatis ſuæ recenſuit hiſtoriam, ruptisq́; veſtibus, & euulſis crinibus, requiſiuit ab eo, vtrum per quodcunque malagma pœnitentię curari poſſet vulnus peccatricis conſcientiæ. At ille videns compunctionem in ea eſſe vehementem, & totus ſuper eam pietatis viſceribus affluens, confiſus de Dei miſericordia reatus veniam, & vitæ remedium promiſit, dicens: Animæquior eſto filia, quia maior eſt Dei pietas, quàm quæuis iniquitas. Nam & Petrus per lachrymas non ſolùm reatus ſui veniam, ſed & Apoſtolici principatus obtinuit dignitatem. Sic Maria Magdalena per ſanctificationē lachrymarum, de vaſe contumelię meruit eſſe vas gloriæ. Matrem verò Ieſu Mariā conſulo, vt præ omnibus inuoces, eamq́ue aſſiduis precibus frequentes. Ipſa enim vnica ſpes humanæ reconciliationis, ipſa præcipua cauſa æternæ ſalutis. Nolo autem tibi multa iniungere, quia tempus habes breue, ſed Dominica oratio tibi ſit abſolutio pro peccato. His ſermonibus animata mulier manus in cœlum, cor ad Mariam leuabat, orans eam in multo fletu, vt eius liberaretur interuentu ab impetitione aduerſarij, & à confuſione communi. Statuta itaque die cum familiaribus perrexit ad curiam, & erat eius ſpes de cœleſti adiutorio pendens, & cor maximè in Maria fiduciam habens. Nec deeſſe potuit mater miſericordiæ tam miſerabilibus ſuſpirijs pœnitentis, ſed inuiſibiliter eam protegens præſentia ſuæ maieſtatis, iudicandæ aſtitit ante tribunal terreni iudicis. Hac igitur beata comite mulier intrauit conſiſtorium, & à Rege, & populo reuerenter accepta, conſedit in medio omnibus facta ſpectaculum. Tunc omnium ore clauſo, & aure aperta, rex ait clerico: En quam accuſaſti Domina præſens eſt, narra ſi quid habes. At ille intuitus mulierem mirabatur, quæ hæc eſſet. Reuera enim non ipſa erat, quæ prius, ſed altera, quia per gratiam Spiritus ſancti alterata. Cumque omnes inſtarent, vt loqueretur. Non eſt, inquit, hæc inceſtuoſa, & homicida illa, quam accuſaui. Hæc eſt enim ſancta, hæc ſpecioſa inter filias Hieruſalem: quod enim dicere timeo, & tacere non poſſum. Maria mater Ieſu ei aſſiſtit, eamq́; confouet, & cuſtodit. Ad hanc vocem omnes in ſtuporem verſi, frontes ſuas vexillo crucis armauerunt, & diabolus virtutem ſigni ſalutaris non ſuſtiuens, quaſi fumus euauuit ex oculis eorum, omniſque concio gaudens, Mariæ iura gratiarum perſoluit, & mulier ſic liberata à macula conſcientiæ & famæ, coram populo iuuenit nomen grande, iuxta nomen magnorum, qui ſunt in terra. lib. 7. cap. 93. 94. 95.

EXEMPLVM V.

Diues cattis apparentibus ad inferna deducitur, ſed paupercula vidua moritura à beata virgine conſolatur.

Cvidam parochiæ præerat presbyter in ſeculo potens & glorioſus, ſed non minus vitijs, quàm diuitijs plenus: hic ſub cura ſua habebat diuitem nobilem, & pauperculam viduam: qui vno tempore decumbentes, reſponſum mortis acceperunt in ſemetipſis. Vocatus eſt presbyter, vt morientem diuitem viſitaret, & accepta confeſſione, data communione, exituram animam Deo commendaret: qui de rapienda ſolummodo lana, non de oue curanda ſollicitus, vt diuitis nuncium vidit, ire feſtinauit. Intrauit palatium, penetrauit cubiculum, vbi iacebat diues, purpura & ſerico circūdatus, auro & gemmis ornatus, ſuper plumarum mollitiem reſupinatus. Ibi inuenit circumſtantium

multitudinem, ſeductoria adulatione diuiti ſolatia perſoluentem, coniunx, & filij, atque omnis familia Dominum lamentabatur. Sed & quamplures ex ipſis ad rapiendam hæreditatem ſuſpenſi, licet verbotenus mortem audaciæ, & præſumptionis damnarent, eam tamen tacito cogitationum æſtu precabantur citius venire, & hominem de medio tollere. Itaque presbyter ſecretum petijt, & qualemcunque confeſſionem extorſit. Deinde ſeſſione firmata numi captator, charitatis affectum ſimulans compati cœpit, & condolere, quærere quid vellet, quæ pars corporis grauius ſe haberet. Inter ancipites gladios ſecuritatem, & pacem falſus propheta pollicebatur, verbiſque mendacibus liniebat parietem, cui Dominus ruinam minabatur. Interim ſuperuenit quidam ex parte viduæ, qui diceret eam in extremis agere, & chriſtianæ ſalutis remedia poſtulare. Sed presbyter cùm ſe totum daret ad lactandum peccatorem, nihil reſpondit. At diaconus propè aſſiſtens, pro muliere deſolata ad cor eius loquens, ait: Grande nobis piaculũ, & fœminæ periculum, ſi noſtra negligẽtia ſine cõfeſſionis, & ſacri myſterij participatione eam migrare contigerit. Requiretur enim à manibus noſtris ſanguis ouium noſtrarum, quæ nobis à Deo iuſto iudice creditę ſunt, nec minus pauperum, quàm diuitum curam habere nos oportet, nec minorem de illis, quàm his rationem ſumus reddituri. Properemus ergò, nè noſtra culpa ſine viatico hinc paupercula illa recedere compellatur. Cui felle commoto presbyter ait: O ſani capitis conſilium, pro vili vidua nobilem relinquere patronum. Nè turberis, inquit diaconus, ego ſi iubes infirmam viſitabo. His fauente presbytero, diaconus diſceſſit citò, ſumptaque ſalubri hoſtia ad viduæ tugurium peruenit, quæ rebus quidem vacua, ſed bonis operibus plena, ſuper humum duram, & paruo ſtramine conſtratam collidebat membra ieiunijs exeſa. Ille itaque interno lumine oculos leuans, famulæ Chriſti in cœno iacenti vidit exiſtere excubias de cœlo. Mater enim Ieſu Maria aſſiſtebat cum choro virginali, quæ præferebat linteolum, & vultum ægrotantis à ſudoribus mundans, ſatagebat circa frequens miniſterium. His viſis diaconus ſtupens, ſtetit eminus. Sed cœli regina ſuo filio toto corpore in terram proſtrata, adorauit eum cum ſuis virginibus. Quibus erectis, data fiducia, vir Dei intrauit, Maria etiam ſedem parante ac nè timeret hortante, ſedit, confeſſionẽ viduæ accepit, communionem dedit, & pſalmis obitum eius præmuniuit. Deinde cum gaudio ad domũ diuitis properauit, aſtanſq; in limine vidit nigros cattos circumuallantes lectum diuitis. Quos miſer ille videns, & nimis infeſtos ſentiens, fugiebat clamans: Tollite cattos, tollite, miſero ſubuenite. Vnus tandem æthiops voce minax, vultu terribilis, vncum, quem in manibus geſtabat, faucibus immerſit peccatoris. Infœlix anima nullum in tota conuerſatione ſua refrigerium conſcientiæ reperiens, pauet & trepidat, miſerum mors paulatim occupat. Deniq; æthiops ille furens vncum violenter de palpitantibus faucibus extrahit, & ille horribilem dans vocem, infœlicem ſpiritum dedit. Irruerunt cæteri complices, & peccatricem animam flagris & vulneribus afficientes, immergunt in locum tenebrarum, & lacũ mortis æternæ. Cùm hoc aſpiceret diaconus, tremor tenuit eum, & cadẽs factus eſt in mentis exceſſum. Sed mox ei apparens mater regis gloriæ, Nè timeas, inquit, chariſſime, non tibi diabolica nocebit malignitas, cui parata eſt beatitudo cęleſtis. His blanditijs recreatus, poſtquam ad ſe redijt, conſolatrici ſuæ gratias rependit, & ex his reuelationibus non parum profecit. lib. 7. cap. 96.

EXEMPLVM V.

Beata virgo Maria, amico ſuo ſancto Bonito Epiſcopo, pulcherrimam veſtem in amoris ſignum tribuit.

SAnctus præſul Bonitus Aluernenſis, cùm cor ſuũ perfectè dediſſet, vt perfectè Ieſum, & eius matrẽ diligeret, quadam die templum beati Michaelis cùm turba intrauit, & in angulo baſilicæ, licet inter multos, ſolitudinem cordis ſibi fecit. Conſummatis myſterijs quique in ſua redierunt, & ipſe ſolus in latibulo ſuo remanſit, & cuſtodes quidem, ne quis remanſiſſet, perſcrutati ſunt Eccleſiam: ſed Dei nutu

nutu ſancti viri non potuerunt inuenire latebram, qui obſeratis iam Eccleſiæ foribus, eo ſecurius, quo ſecretius effudit in ſe animam ſuam, factusque in agonia prolixius, & enixius orans vidit huiuſmodi viſionem. Ecce repentè de cœlo ſonuit quaſi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminaribus limen templi cœpit tremere, tanquam intrante multitudine. Aſpiciebat vir ſanctus, & ecce virgo Maria intrabat cum candidato ſanctorum Angelorum, & animarum cœtu, ſicut regina, circumſtante exercitu chorus ille cœleſtis decantabat Dominæ eiusque filio, ipſa quoque vocem ſuam exercuit in Chriſti præconio, per medium chori facta eſt illa proceſſio. Cumque ventum fuiſſet ante altare, quæſitum eſt à quibuſdam ſanctorum, quis haberet miſſam celebrare? En, inquit beata virgo, adeſt Bonitus præſul verè bonus, & ſatis dignus, cui hoc officium debeat committi. Audiens hoc ille pauebat, & retrahebat ſe, cuius rei lapis, qui ei ceſſit, adhuc ſeruat indicium. Tandem quæſitus, & inuentus eſt, deductus, & præſentatus illi beatæ congregationi, & miniſtrantibus ſanctis veſte nuptiali ornatus eſt, ac diuino altari applicitus. Et poſtquam dedit in celebratione ſancti operis operam, ac decenter conſummauit, beata virgo valefaciens dilecto ſuo, pro munere cœleſtem veſtem ei dedit. Res eſt nota ſatis, & apud Aluernenſes admodum celebris, maximè autem in ciuitate Aluerniæ, quæ dicitur Mons clarus, & vſque hodie monſtratur populo veſtimentum illud cœleſte, cuius materies & contexturæ modus à nullo hominum dignoſci poteſt, & eſt eximij candoris, miræque leuitatis, ac lenitatis. lib. 7. cap. 97.

EXEMPLVM VII.

Beata virgo Maria virum propter maledicta ſua infirmitate percuſſum reſtaurat.

QVidam pauperculus homuncio in vicinia Aquicinctenſi habitans, cùm quadam die per villam deambularet, lapidis offenſione pedem, quem nudum habebat, ſibi læſit, & vi doloris ſubſtomachans diabolum nominauit, dicens lapidem illũ in nomine diaboli ibi fuiſſe poſitum. Et ecce vix adhuc ſermone finito, repentè quaſi violenta iniectione aquæ feruentis faciem totam perfundi ſentiens, ſtatim ſubſtitit, & ſe de loco mouere non potuit. Ex oculis eius multa aquarum abundantia guttatim defluere cœpit, ita quod nihil omnino videre potuit, ſed ad domum ſuã reductus, cæcitate oculi dextri perdurante, lumen ſiniſtri recepit. Et ecce tota facies eius in tumorem conuerſa, oculi, naſus, os, ita tumore excreſcente diſparuerunt, vt non niſi deforme monſtrum videretur. Quatuor autem diebus euolutis inflatio illa paulùlum exinaniri cœpit, ſed tota facies eius ita ignitis poſtulis, & veſicis turgentibus repleta eſt, vt ab omnibus elephantico morbo percuſſus diceretur. Poſt hoc morbus ad inferiora deſcendens, à renibus vſque ad ſummos pedum articulos tam miſerabiliter occupauit, vt curuatis poplitibus talì natibus adhærerẽt, adeo vt horrenda contractione totus quodammodo in globum vnum redigeretur. Sicque tota illa inferior corporis pars inſenſibilis manſit, vt ſi quis igne adureret, ardere quidem poſſet, ſed omnino ſentire non poſſet. Nunquam de lecto per ſe ſurgere, nunquam ſe ad ſedendum erigere, vel in quodlibet latus reclinare potuit, ſed ſemper reſupinus iacuit. Per feneſtellam verò, quæ lecto eius contigua erat, à tranſeuntibus ſibi eleemoſynam mitti miſerabiliter vociferando implorabat, vnde ſe ſuosque ſuſtentabat, quamuis autem eum, & paupertatis inopia, & infirmitatis anguſtia grauiter affligeret, ſtudebat tamen in doloribus ſuis Deo ſemper ac continuè gratias agere, & pro benefactoribus ſuis aſſiduè, ac diligenter orare, ieiunijs quoq; operam dare, peccata ſua ſemper præ oculis habere, & pro eis humiliter Deo ſupplicare. Habebat enim illud ſummè in corde: Quem diligo, caſtigo. Credebat enim quicquid ſibi aduerſitatis euenerat, eſſe peccatorum ſuorum medelam. Idcirco ſine omni murmuratione, ſed cum patientia quæ ſibi acciderant perferebat. Appropinquante autem tempore miſerẽdi eius, quo Deus eum liberandũ prouiderat, quadam die reſurrectionis Dominicæ cùm longa fatigatus inedia peruigil iaceret, & apud Aquicinctum ad nocturnas laudes ſigna pulſari audiret, caput erigens, &

verſus præfatum locum protenſis manibus reuerenter inclinans, Saluatoris clementiam exorabat. Tum ecce ſubitò cernit ſibi quandam in ſpecie mulieris, pulcherrimam, ac reuerendi aſpectus & habitus perſonam aſſiſtere, quæ commemorãs ei patientiam, quam in dolore habuerat, & quæ bona fecerat, addidit: Noueris preces tuas eſſe exauditas à Domino, fac ergò quod moneo, & Aquicinctum te deferri facito, atq; in Eccleſia beatæ virginis & matris Dei Mariæ coram imagine ipſius pro ſalute tua interueni, & virtutẽ diuini ſenties auxilij. Quod cùm ille feciſſet, Dei auxilio, & eius matris piæ ſuffragio ad plenum curatus eſt. lib. 7. cap. 97.

EXEMPLVM VIII.

Beata virgo Maria militem, qui virginem Mariæ nomine inſignitam, ſibique deuotam in ſabbatho ſtuprare renuit, ad æternam vitam perduxit.

Erat miles quidam diues, & in bellis famoſus, qui matrimonium ocium reputabat, licet in concupiſcentijs fœminarum eſſet totus. Hic ad quoddam torneamentum in Normanniæ partibus celebrandum cum multo apparatu pergens, cùm per quoddam caſtellum tam oculis, quàm corde vagus tranſiret, iuuenculam quandam in itinere vidit, cuius pulchritudine captus cuidam famulo, & familiari ſuo dixit: Vade, curre, interroga patrem & matrem puellæ, ſi mihi eam conceſſerint vna nocte, dabo eis decem libras, & vnam veſtem ad opus, & ornatũ filiæ ſuæ. Qui cùm iuſſa compleſſet, illa mutatorijs induta, & ad patris imperium, vt iuuenem ſequeretur, inducta, ipſo duce ad militis diuerſorium venit, & poſt cibum & potũ communis lectus ambos recepit. Cumque ille congreſſum cum pudica virgine pararet, & illa ſuſpirioſo corde, ſuę virginitatis captiuitatem expectaret. (Erat autem nox ſabbati, quod deuotio fidelium memoriæ virginis matris conſecrauit.) Miles ait; Chariſſima, quod nomen eſt tibi, cur tale ſuper me aſſumpſiſti lamentũ, cur me accipis quaſi hoſtem, & non amicum? an non diligis, qui te tradidit mihi, patrem tuum? Cui illa voce tremula reſpondit: Maria vocor, digneq; lachrymis afficior, & planctum facio, quia melius eſt mihi mori, quàm turpiter viuere cum virginitatis detrimento, maximè cùm Marię continentiam vouerim & deſponderim me vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto: volueram quidem mores, & habitum ſanctimonialium imitari, niſi patris mei paupertas reclamaret: nam & agnoſco literas, & ex ſcientia Mariæ didici horas, à quodã pauperculo clerico, qui apud patrem meum diuerſorium habet. Tunc ſpiritus Domini deſcendit in mentem militis, & excuſſit de cogitatione eius flammã libidinis, ita vt diceret, quia nox ſabbati eſt, & quia tu vocaris Maria. j. maris ſtella, propter noctis, & nominis huius honorabile ſacramentum, iam nunc ceſſauit, & cor meum à tua inquietudine, & corpus à tua inquinatione, nec operor in te opera tenebrarum, ſed nox hæc, quam diei æternæ mater ſibi dicauit, mihi ſicut diei illuminabitur, ad morum conuerſionem. Et quia, vt dixiſti, voluntarium tibi eſt Chriſto ſeruire in cœtu ſanctimonialium, teſte Deo promitto, quod ſatisfaciam deſiderio tuo, ſi veneris mecum. Tunc illa ſub hac pactionis, & pacis forma, dormiuit tota nocte ſecura. Quam mane facto militis familiares equo impoſitam furtim aſportauerunt, milesq; eam in monaſterio, quod iuxta torneamenti erat locum, contubernio ſanctimonialium tradidit, promittens ſub iureiurando, quod pro mercede eius, locũ multis donarijs honoraret, & ſi vita comes eſſet eam ſingulis annis viſitaret. Sed poſtea inde digreſſus, feria ſecunda in torneamenti congreſſu occiſus eſt, & in eodem loco; ſicut tunc moris erat gloriæ ſecularis, ad titulum ſui nominis ſepultus. Interea virgo Chriſti virgini matri Chriſti, cui ſe probauerat placere, contendens, & ad ſpiritualis illius dilecti ſui reditum pendens, cum gemitu & lachrymis illum Chriſto, & Mariæ commendabat. Sed cæteris militibus ſine illo redeũtibus, iamq; ſpe reuerſionis penitus amiſſa, cùm abbatiſſa ſub fallaci promiſſione mercedis turpẽ virginis intruſionẽ accuſaret, illa beatã Mariam lachrymoſis interpellabat precibus, vt de militis ſtatu reuelationem aliquam vel modicam tanto dolori procuraret.

ſtaret. Cui ipſa Beata virgo Maria ſemetipſam per viſionem exhibuit, dicens: Parce chariſſima, parce fletibus, & ſuſpitijs. Ego ſum mater Ieſu Maria, conſolatrix tua, ſcito, quia quam citò receſſit à te ille tuus in Chriſto dilectus, in torneamenti congreſſu occubuit, eodemque in loco ſepulturam accepit: qui quoniam mihi detulit in te, & bona tibi contulit propter me, veraciter in morte compunctus æternam meruit ſalutem. Ibis ergò ad abbatiſſam, & annunciabis ei ex me, quatenus illuc citius pergat, & corpus huc tranſlatum in cœmeterio reponat, vt per eccleſiaſticorum ſuffragiorum communionem adiuuetur. Hoc autem erit ſignum, quod tibi locuta ſum, roſam ſuper ſepulchrum vernantem reperies in ſuperficie, cuius radix de ore ſepulti pullulat in viſceribus terræ. Illa igitur gaudens Dominæ cœleſtis imperium abbatiſſæ retulit. Sed ab ea hypocriſis, & confictæ viſionis improperium recipiens, cū lachrymis ad beatam virginem recurrit. Cui illa, ſicut prius, mandatum ad abbatiſſam iniunxit, & addidit de quodam peccato eius occulto, quod ipſa confiteri, & lachrymis deberet punire: & ſic cum ſuo conuentu nudis pedibus ad faciendum, quod iubebatur, puro corde & prompto greſſu ire. Quod abbatiſſa audiens, & ſignum recognoſcens, confeſſione data, & ſatisfactione indicta, ad locum properauit, & indicio roſæ corpus militis inuentum, in monaſterium ſuum tranſlatum, honorificè ibidem ſepeliuit. lib. 7. cap. 102. & 103.

EXEMPLVM IX.

Beatæ Mariæ imaginem pulchram, & dæmonis terram pingens pictor nè à dæmone caſu læderetur ab imagine beatæ Mariæ retentus eſt.

Pictor quidam pro vitæ ſuę meritò Dominæ noſtræ familiaris, in patribus Flandriæ fecerat ſibi nomen doctæ manus artificio. Hic quotieſcunq; pingere diabolum neceſſe habebat, turpem turpiter ſicut ars ei ſuggerere poterat expreſſius figurabat. Cui ille in viſione noctis apparuit, & cur eum ſic irritaret cum furore, & ira quæſiuit. Pictor reſpondit: Bene hoc ago, quia ſemper te paſſus ſum omnium, quæ feci, malorum incentorem, & adhuc turpium cogitationum moliris inſidias quibus emollitam animæ meæ demoliaris conſtantiam. Et Sathan graues minas intentans, monebat, vt à ſua læſione ceſſaret. Sed ille ex hoc ipſo animatus eſt, & magis, quàm ante paratus fuit ſuſcitare Leuiathan. Poſtmodum verò vna dierum, ipſe in porticu cuiuſdam Eccleſiæ beatæ Mariæ virginis imaginem pinxit, & iuxta poſſibilitatem artificij, ſicut decebat, opere vario picturæ eidem gloriam & honorem dedit, ac contulit. Sed & iuxta illud, quod ſerpenti dictum eſt: Ipſa conteret caput tuum, ſubtus pedes imaginis diabolum figurauit, nigris coloribus, turpem & tenebroſum, ſicut decebat amatorem turpidinis, & principem tenebrarū. Quod ille non æquis oculis aſpiciens, malignandi à Deo poteſtatem expetijt, & accepit: ſed ſibi ad contumeliam, Chriſto, & matri eius ad gloriam. Adhuc enim ſuſpenſis trocleis, & ſuppoſito firmiter tabolato, monſtrum illud pingebatur, & ecce turbo vehemens omnes illas artis pictoriæ machinas concuſſit, & in terram excuſſit. Quod vt perſenſit homo ſtupidus ad imaginem Dominæ leuauit cor pariter, & manum: quæ mirum dictu, donec venirent, & qui ei ſubuenirent, manu iniecta ipſum retinuit, & ſeruauit illæſum. Tunc omnes qui aderant Chriſtum in matre ſua glorificabant, diabolum in fraudis ſuæ fruſtratione cum riſu, & cachinno blaſphemabant. lib. 7. cap. 104.

Ex ſecunda parte Speculi hiſtorialis.

EXEMPLVM X.

Sollicitudinem ſuam iactans in dominum ſanctus Fronto cum fratribus ſuis miraculoſas eſcas recepit.

FVIT quidā ſanctus nomine Fronto, qui à prima ætate Deo deuotus, & à Petro Apoſtolo Romæ ordinatus, atq; in vrbē Petragoricam, in qua natus eſt, primus deſtinatus Epiſcopus, lxx. monachos ibidem ad ſeruiēdum Domino congregauit. Dumq; cum eis habitans in opere Dei creſceret, à Squirio ciuitatis illius præſide perſecutionem patiebatur. Nam quos Epiſcopus pro Chriſti nomine baptizabat, ille gladio deputabat. Tandem relicta ciuitate cum mobilibus, eremum decreuit petere nudus, vocatisq; fratribus omnibus ait: quid nobis cum mundo, quem crucifiximus nobis. Magnum gerimus animæ detrimentum inter homines habitantes. Cumque placuiſſet ccc. biſacutis, ſeu manticis, & ſeminibus olerū acceptis exeuntes de ciuitate, Chriſto duce per deſertum venerunt ad quendam locum ſuper fluuium Dordoniæ, vbi draco magnus habitabat cum ſerpentum multitudine, quos videntes hi, qui Epiſcopum ſecuti fuerant, metu ducti, cœperunt retrocedere. At ille in Domino confidens, orationi ſe proſtrauit, non baculum terreſtrem, ſed virtutem cœleſtem inter eos oſtendens, & nuſquam comparuerunt. Cōuerſantibus autem eis in eodem loco ab omni delectatione alieno, cœperunt murmurare fratres, dicentes: Nunquid ſola in eremo, caſtitatis eſt cuſtodia, & in vrbibus non eſt? An in eremo ſola Deus exaudit orātes, quem ſtratum delectat ſolatium? Cur itaque non regreſſi in locum noſtrum benedicimus Deum? Audiens vir ſanctus eorum murmura æſtuabat, & pro eis orabat. Nunquam inter eos diuinorum canticorum ceſſauit officium, nec in penuria laſſeſcentes vigilijs defuerunt. Quadam igitur die poſt vigilias vocauit eos ad ſe, & ait: Filioli mei, ſi regnum Dei quærimus, quid de eſcis corporalibus cogitamus. Non oportet carnem fragilem pinguem vermibus exhibere. Onere ieiuniorum aſellus grauandus eſt, nè geſtire incipiat, quando hordeo paſcitur. Comedat ergò paleas, nè recalcitret: quid nos carnis cura torquet morituræ poſt modicum? Curā ergò noſtri Deo dimittamus, & eius teſtamentum teneamus dicentis, nō derelinquam te. Orante igitur eo pro illis indeſinenter. Dominus precē ſerui ſui non oblitus, ſed per Angelum ſuum præſidem Squirium viſitauit, eidemque dixit: Epularis in diuitijs ſplendidè, & ſerui mei in deſerto pereunt fame: feſtina ergò diluculo ex donis, quæ tibi dedi, ſeruis meis eſcas mittere, quod ſi diſtuleris, in te Dei furorem excitabis. Hoc vt audiuit ille, cor eius conſternatum eſt in ſe tota nocte. Mane autem conſurgens mœſtus amicos ſuos & domeſticos vocauit, viſum expoſuit, & ſi quis viā noſſet, vbi famuli Chriſti in eremo habitarent, interrogauit, ſed nullum qui ſe noſſe diceret inuenit. Alia verò nocte à prædicto Angelo viſitatus, graui plagarum cæde percuſſus, mane iterum amicos adducit, cauſam exponit, plagas oſtendit, & quid faciendum eſſet conſilium requiſiuit. Tandem vnus eorum cunctis ſapientior reſpondit: Multitudo camelorum tibi abundat, onera eos his eſcis, quibus eremitæ vtuntur, & dirige eos p viā onuſtos abſq; homine ductore, & ſi tibi à Deo cœli viſitatio eſt, ipſe ad cuneum puerorum ſuorum eos deducet, & depoſitis oneribus animalia tua reuocabit illæſa. Quod & factum eſt. Erant ergò ſeptuaginta cameli cum oneribus directi. Factum eſt ergò dum hora nona fratres hymnos omnes in vnū celebrarēt, primus ante fores excubauit camelus, quē videns Epiſcopus lætus Deum laudauit, & præcepit dicens: Camelis nobis alimoniam ferentibus pedes lauate, eiſque cibaria date. Quod & fecerunt. En, inquit, omnipotens Deus noſtri recordatus, nobis alimoniam per gratiam ſuam direxit, nobiſque ſedentibus Angelus eius camelos perduxit, Non omnia tollamus, ſed dimi-

diorum.

aliorum onerum eulogias, ſeu charitatiua dona Domino reuocemus. Quod cùm placuiſſet omnibus, trigintaquinque ſaccos in horreum reducendos abſtulit. Aliorũ verò camelorum trigintaquinque onera in omnium ſaccos refudit, nè alij portare viderentur, alij leues abirent: & benedicens eos dimiſit abſque indicio viæ, qui per viam qua venerant regreſſi ſunt. Tũc Squirius exultatione fretus, quia camelos omnes ſuſcepit illæſos, exclamauit: Magnus eſt Deus Chriſtianorum rogo te, vt oſtendas mihi viam, qua ambulem, vbi famuli tui habitant, & mihi baptiſmi gratiã præbeant. Tunc profectus ad locum peruenit, & à ſancto Epiſcopo baptiſmum petens obtinuit, & vocauit nomen eius Gregorium. Et exinde qui pridem ſeruis Dei pabula miſerat, anniuerſario tempore onera eiſdem camelis impoſita dirigebat. lib. 9. cap. 43. & 44.

EXEMPLVM XI.

Negans Chriſtum à dæmone poſſidetur, & repentina morte percutitur, & virgo quędam nè à duobus laſciuis iuuenibus ſtupraretur ab Angelis cuſtoditur.

CVM Decius ad ciuitatem Troadem perrexiſſet, oblati ſunt ei tres, Andreas, Paulus, & Nichomachus. Qui cùm omnes chriſtianos ſe profiterentur eſſe, iuſſit Nichomachum apprehenſum proconſul torqueri. Cumq; nimium torqueretur, & iam propè eſſet vt emitteret ſpiritum, exclamauit ſe nunquam fuiſſe chriſtianum, ſed dæmonibus ſacrificaturum. Tunc iuſſus deponi, cùm ſacrificaſſet, arreptus eſt à dęmonio, & eliſus in terra, comedens linguã ſuã dentibus, expirauit. Puella autem quædã virgo Dionyſia annorũ, xvij. exclamauit dicens: O te infideliſſimum hominũ, qui propter vnius horę ſpatium perpetuam, & inenarrabilem pœnã tibi adquiſiſti. Interrogata ergò, confeſſa eſt ſe chriſtianam eſſe, & ideo infœlicem illum plangere, quod non adhuc modicũ toleraſſet, vt perpetuam requiem inueniret. Proconſul iuſſit eam duobus iuuenibus corrumpendam tradi, Andream verò & Paulum recludi. Cumq; iuuenes virginem ad hoſpitium ſuũ duxiſſent, pugnantibus eis vſque ad noctem, vt vim turpitudinis inferrent, inardeſcebat eorum libido. Apparuit autem eis per totam noctem iuuenis ſplendidus, domum illuminans, vnde timore percuſſi ceciderunt ad pedes virginis, rogabantque vt pro eis intercederet, nè quid mali eis contingeret. Videns autem proconſul, quod non poſſet Pauli, & Andreæ perſeuerantiam ſuperare, flagellis cæſos tradidit eos populo, qui traxerunt eos pedibus extra ciuitatem, vt lapidarentur. Quod audiens Dionyſia, cuſtodibus euadẽs, cucurrit ad eos, iactauitque ſe ſuper eorum corpora, dicens: Concidam & ego vobiſcum beati famuli, nec ab hac colluctatione veſtra inueniar aliena. Quod audiens proconſul, iuſſit eam gladio interfici. Paulus verò, & Andræas lapidibus obruti ſunt. lib. 11. cap. 46.

EXEMPLVM XII.

Societate pudica virginis fretus rex barbarorum conuertitur, & martyrij palma decoratur.

25. Iunij.

PAſſa eſt Romę ſancta virgo Lucia, quę Vrbica fuit natione, ſed rapta fuerat ab Anceia barbarorũ rege. Qui cùm eam ductam in patriam ſuam vellet violare, videns illa libidinoſam eius inſaniam: habeo, inquit, ſponſum, qui ſtatim vindicet iniuriam meam in te. At ille ira repletus ait: Et quis eſt ſponſus tuus, vel cuius poteſtatis eſt, vt iniuriam tuam vindicet? Illa fiducialiter reſpondens, & vt ancilla Chriſti nihil metuens, ait: Deum, cui me deuoui, habeo defenſorem, qui in cęlo eſt, & habens poteſtatem vniuerſæ carnis, qui his qui eum cognoſcunt petentibus omnia præſtare poteſt. His ille auditis valde territus eſt, ita vt ex tunc eam vt deam honorare inciperet. Iuſſitque ſtatim ei cubiculum ſeparatim fieri, vbi nullus virorum haberet ingreſſum, & lectum digniſſimũ poni in cubiculo illo, ac puellas ei honorificè obſequi. Vbi illa ingreſſa cœpit orationibus, & ieiunijs vacare, deoque die ac nocte gratias agere, eo quod ancillam ſuam dignatus eſſet in captiuitate reſpicere, tantumq; ei pręſtitiſſet à rege alienigena inuenire. Pro quo ẽtiã frequenter orabat Deum, vt nihil mali ei contingeret,

vel domui eius. Sed & ipſe ad bellum procedens rogabat eam, vt Deum ſuum peteret, quatenus deuictis hoſtibus ſaluus ad domum ſuam rediret. Quod cùm ſemper fieret, eam magis vt matrem honorare cœpit, intelligens quod eius orationibus Deus illum in omnibus adiuuiſſet. Nam quotieſcunque contra aduerſarios, ſiue ſponte, ſiue ab illis prouocatus perrexit, illis proſtratis victor ad domum rediit. Completis autem ibi viginti annis ſancta Lucia præceptum in ſomnis acceperat, vt Romam rediret, eo quod eam ibidē complere martyrium oporteret. Quod cùm illa regi retuliſſet, ille reſpondit: Si hinc ſubducis te, mihi non expedit hic remanere. Nā venient aduerſarij mei, quos Deus ſemper interfecit te orante, & occidēt me. Ad hæc illa: Si placet tibi, veni. Credo enim in Deo meo, quod & te ſibi ſeruum adoptabit, & ſociabit gregi ſuo ſancto. Hæc ille cùm ſtatim audiſſet, domum ſuā, & matronam, ac filios, & omnia ſua derelinquens, cum ancilla Chriſti comitatus eſt, non iam vt barbarus, ſed vt ciuis, non vt lupus, ſed vt ouis; ſimulque Romam venerunt tempore perſecutionis. Poſt paucos dies comprehenſa Lucia adducitur ad ſupplicium. Quod cùm audiſſet Anceia, ſponte occurrit, & ceruicem ſuam cum ea gladio ſuppoſuit, profitens ſe eſſe chriſtianum. Et ſic ambo decollati pariter in paradiſo Dei ſuſcepti ſunt. 12. cap. 97.

EXEMPLVM XIII.

Baptizatus luſoriè Geneſius mimus conuertitur, & ſic ex theatro ad martyriū, de ioco ad ſerium peruenitur.

Temporibus Diocletiani, & Maximiani paſſus eſt Romę martyr Geneſius, qui cùm eſſet in vrbe magiſter artis mimicæ, quadam die voluit Imperatori Diocletiano ludum exhibere de myſterijs obſeruantiæ chriſtianæ. Huius rei gratia ſpectante Imperatore, & omni populo in medio theatri, quaſi ægrotus decumbens, ſe baptizari depoſcit, & mimicè in hæc verba prorupit: Eia noſtri grauem me ſentio, leuis fieri volo. Qui reſponderunt: Quomodo leuem te facimus, nunquid fabri ſumus, & ad runcinam te miſſuri ſumus? His verbis populo in riſum excitato, Geneſius à Domino viſitatus, ait: Veſani, chriſtianus deſidero mori. Quare, inquiunt? Ne, inquit ille, in illā die velut fugitiuus inueniar. Hoc Diocletianus audiuit, & riſum tenere non potuit. Tunc ſicut fuerat ordinatum intrare faciunt exorciſtam & presbyterum, qui iuxta lectū eius ſedentes, dixerunt: Quid ad nos miſiſti, filiole? At ille iam nō ſimulatè, & fictè, ſed ex puro corde reſpondit: quia gratiā Chriſti conſequi cupio, per quam renatus liberer à ruina iniquitatum mearū. Cumque ſacramentorum myſteria cōpleſſent, & veſtibus albis eſſet indutus, quaſi per ludum à militibus eſt raptus, & ad ſimilitudinem ſanctorū de Chriſti nomine diſcutiendus Imperatori eſt exhibitus: ſed cùm ad falſam adducitur paſſionem, ad veram acceſſit confeſſionem. Aſcendens namque ſuper baſim, vbi ſtatua fuerat Veneris ita concionatus eſt: Audi Imperator, & omnis exercitus, ſapientes, & populi vrbis huius. Ego ſemper chriſtianum nomen exhorrui, & in confeſſione permanentibus inſultaui, ac ſuper eos accendebam furias populi. Parentes quoque meos, & affines execratus ſum cauſa nominis chriſtiani, & in tanta deriſione chriſtianos huiuſmodi, vt eorum ſecreta myſteria diligenter perquirerem, non vt crederem, ſed vt de his ludum ac riſum vobis exhiberem. Mox autem vbi me nudum in conſpectu veſtro aqua illa perfudit, & interrogatus credere me reſpondi, vidi ſuper me manum de cœlo venientem, & Angelos Dei flammeo radiantes aſpectu iuxta me ſtantes, qui omnia facinora mea, quæ à iuuentute mea commiſi, ſcripta libro recitantes, dixerunt mihi: Aqua hæc delet omnia iſta, quæ te feciſſe cognoſcis. Cùm ergò aqua baptizatus fuiſſem, ſimul & liber ille perfuſus, niue candidior effectus eſt, ita etiam vt ſignum ſcripturæ præteritæ non demonſtraret. Itaque dum vobis terrenis imperatoribus placere concupiui, cœleſti regi complacui, & dum omnibus riſum extorquere ſtudui, angelis riſū feci. Nunc ergò, ô Imperator, & vos omnes populi, ſicut his ſanctis myſterijs per ignorantiam mecum reſtitiſtis increduli, ita mecum ab hac irriſione ceſſate, credentes verū Deū eſſe Ieſum Chriſtum Dominum, hunc eſſe verum lumē, veritatem, pietatē, ſalutē, &

per

per ipſum vos ad indulgentiam poſſe contingere. Tunc Imperator accenſus furore, iuſſit omnes, qui cum eo luſus meditati fuerant, ante ſe adduci, & virgis fortiter cædi, æſtimans eos ſimiliter credere. At illi cœperunt nomen ſanctum blaſphemare, cum exprobratione dicentes, nos aliter meditati ſumus, iſte autem inſanus factus lætitiam ſuam dimiſit, & planctum ſibi chriſtianitatis aſſumpſit, ac per hoc ſolus experiatur, quod ſolus fecit. Tunc Imperator ſæuiens in Geneſium, in conſpectu populi iuſſit eum cædi fuſtibus, traditque Pluriano præfecto, iubens eum tormentis ad ſacrificia cogi. Cumque diu in eculeo poſitus, vngulis attrectatus, lampadibus inflammatus, in ſancta confeſſione perſiſteret, dicebat iudici: Si centuplicaueris contra me iſta tormenta, Chriſtum mihi de ore, ipſum mihi de corde non poteris auferre. Hæc omnia relata ſunt Imperatori, qui iuſſit eum occidi. Sicq; cum gaudio coronam martyrij, capitis obtruncatione promeruit. viij. Kalendas Septembris. lib. 12. cap. 104.

EXEMPLVM XIIII.

Martyres quadraginta pulchro & glorioſo martyrio cœleſtes coronas meruere.

SVb Licinio paſſi ſunt, vij. idus Martij apud Sebaſten Armeniæ minoris, milites quadraginta ſub Agricolao præſide, quorum præcipui erant: Quirion, & Candidus. Qui Candidus ait Agricolao: Dignè hoc nomen tibi impoſitum eſt, agreſtis enim blanditor es. Sanctus autem Quirion taliter ait ad ſocios: Sæpe pauci multos in fugam conuertimus, nunc verò tres ſunt, qui nos impugnant. Sathanas, & dux Liſias, & præſes Agricolaus, & hi tres vnũ ſunt. Abſit autem, vt hic vnus quadraginta vincat. Iuſſit ſunt deinde lapidibus cædi, ſed miniſtri leuantes lapides alterutrũ ſe cædebant. Exardeſcens autem dux Liſias, & tollens lapidem, vt aliquem ſanctorum percuteret, in faciem præſidis adduxit lapidem, & comminuit faciem eius. Stantibus ſanctis ante faciem præſidis apparuit eis diabolus, tenens dextera manu gladium, ſiniſtra vero draconem, qui dicebat in aurem præſidis; Meus es, Erat autem in Sebaſte ſtagnum habens aquã multam, quod tunc vehementer frigidum erat tempore hyemis Poſiti ſunt ſancti in medio nudi ad veſperum, poſitum eſt autem & balneum iuxta ſtagnum, vt ſi quis vellet reſipicere, fugeret ad balneum. Et ibi poſiti ſunt iuxta cuſtodes milites, & clauicularius. Vnus autem ex illis xl. puſillanimis effectus, refugit ad balneum. qui mox, vt attigit calorem, reſolutus eſt. Quod videntes alij, dixerunt quaſi ex vno ore: ne in fluminibus iraſcaris domine. Clauicularius autem vigilans, & auſcultans, cæteris cuſtodibus dormientibus, vidit de cœlo deſcendentes coronas triginta nouem. Expergefaciens cuſtodes proiecit veſtimenta in facies illorum, & exiluit nudus in ſtagnum clamans: Et ego chriſtianus ſum. Victus autem ſathanas, & transfigurans ſe in virum ligatis manibus, dicit in conſpectu omnium: Væ mihi, victus ſum ab iſtis, & factus ſum ridiculus omnibus, quia non habui vnanimes miniſtros. Vnus autem mater perdurat cum ipſis, cuius filius cæteris erat iunior, quæ timens pro filio ſemper confortabat eum, cuius nomen erat Melithon. Iuſſum eſt igitur omnium crura confringi, & ſimul omnes præter illum iuuenem animas reddiderunt, quorum corpora iuſſa ſunt comburi. Iunior autem relictus eſt ad oram fluminis, quem mater ſuſcipiens in humeris portabat poſt cæteros. Qui dum portaretur lætus emiſit ſpiritum, cuius corpus mater proiecit ſuper ſanctos, & omnes combuſti ſunt. Quorum cineres iactati ſunt in amnem, ſed in loco præcipiti & vadoſo reſtiterunt, & congregati ſunt, & nihil eorum imminuit fluuius. Poſt tres dies reuelati ſunt Epiſcopo ciuitatis ab ipſis ſanctis. Qui accipiens clerum, & populum, perrexit illuc, & viderunt reliquias in aqua fulgentes tanquam luminaria, ſuper quas aqua decurrebat, illarum nil ſecum trahens, & ſi quid alicubi relictum fuerat, à ſplendore demonſtrabatur.

Iſti omnes martyres milites fuerunt natione Cappadoces. lib. 13. cap. 59.

EXEM-

EXEMPLVM XV.

Iudicij diuini tubam timere germanum fratrem rex docuit, eundem germanū ſuum innocentem mortifera quadam tuba citari faciens: item docuit proceres & magnates ſuos veſtibus humilibus indutos, frequenter pretioſis virtutibus intus ornari.

QVidam rex fuit magnus & glorioſus: & factum eſt procedente illo in curru deaurato cum regali obſequio, obuiaſſe illi duos viros attritis & ſordidis indutos veſtibus, attenuatas macie, & pallidas facies habentes. Vt ergo rex vidit illos, deſiliens confeſtim de curru, & in terrā procidens adorauit, & ſurgens amplexatus eſt eos, & affectuosè oſculatus. Magnates vero illius, ac proceres de hoc indignati sūt, arbitrantes eum feciſſe indigna regali gloria: non tamen auſi in facie illum reprehendere, germano fratri eius ſuggeſſerūt, vt ei loqueretur, ne tantæ excellentiæ diademati tantam inferat contumeliam: qui cum fratri ita diceret, & eius humiliationem reprehenderet, ei rex reſponſum dedit, quod tamen ille non intellexit. Conſuetudo autem erat illi regi, quando ſententiam mortis contra aliquem dictabat, præconem ſuum ante ianuam illius cum tuba huic officio deputata mittere. Cuius voce omnes cognoſcebant mortis reum illum eſſe. Veſpere igitur veniente, miſit rex buccinam mortis tubicinare ante ianuam fratris ſui: quam cum audiſſet ille, de ſalute deſperans tota nocte, ſua diſpoſuit, ac ſummo diluculo nigris & lugubribus indutus veſtibus cum vxore, & filijs pergit ad fores palatij flens, ac lugens: quem rex ad ſe ingredi fecit, & videns eū lugentem, ait: O ſtulte & inſipiens, ſi tu ſic timuiſti præconem germani, fratris tui, aduerſus quem te nihil deliquiſſe cognoſcis: quomodo mihi reprehenſionem intuliſti, quia in humilitate ſalutaui, & oſculatus ſum præcones Dei mei ſonorabilius tuba mihi mortem ſignificantes, & terribilem Domini occurſum, cui multa & magna meipſum peccaſſe conſcius ſum. Ecce denique tuam arguens inſipientiam iſto vſus ſum modo. Nunc vero & illorum, qui te ad mei miſerunt reprehenſionem, ſtultitiam arguere curabo: & ita fratrem inſtructum remiſit domum. Præcepit autē fieri de lignis quatuor arcellas, & duas quidem vndique auro coopertas, oſſaque mortuorum putentia mittens in eis, aureis obfirmauit ſeris. Alias vero duas pice & bitumine liniens, repleuit lapidibus pretioſis, & ineſtimabilibus margaritis, & omnium vnguentorum odoribus, funiculiſque cilicinis aſtrinxit. Deinde accerſiri fecit reprehenſores ſuos, magnates ſcilicet illos, & proceres: & poſuit ante eos ipſas quatuor arcellas, vt æſtimarent quanto quidem iſtæ, quanto verò illæ pretio ſint condignæ. Illi itaque deauratas magni pretij indicauerunt. Expedit enim, inquiunt, in ipſis diademata regalia imponi. Quæ vero illinitæ pice & bitumine erant, vili quodam & exiguo pretio dixerunt. Rex autem dixit ad illos: Sciebam & ego talia vos dicturos, exterioribus enim oculis exteriora cernitis, & tamen non ita oporteret facere, ſed internis oculis intrinſecus recondita expedit videre, ſiue honorem, ſiue contumeliam. Et mox præcepit, vt aperirentur arcellæ deauratæ, ex quibus reſeratis dirus fœtor exhalauit, & fœtidiſſimus viſus eſt aſpectus. Ait ergo rex: Iſte typus eſt eorum, qui ſplendidis quidem & glorioſis induuntur veſtibus, & potentia elati ſunt, ſed intrinſecus mortuis & fœtentibus, malignisque operibus referti ſunt. Deinde picatas, bituminataque præcipiens diſſolui & aperiri, cunctos qui aderant lætificauit eorum, quę intus erant, ſplendore & odore. Tunc ait ad illos: Scitis quibus ſimilia ſunt iſta? Humilibus illis, qui vilibus operti erant veſtimentis, quorum vos exteriorem attendentes habitum, contumeliam putatis meam ante faciem eorum in terra adorationem. Ego vero intellectualibus oculis reuerentiam illorum, & decorem conſiderans animarum, glorificatus quidem horum tactu omni corona & regali vniuerſa purpura pretioſiores iſtos exiſtimaui. Illos igitur confundens, docuit ne errarent in his quæ foris apparent, ſed interna attenderent. lib. 15. ca. 10. ex hiſtor. Damaſceni de Barlaam & Ioſaphat.

EXEM-

EXEMPLVM XVI.

Delitijs huius ſeculi intendentes illi ſimi lantur, qui vnicornem fugiens in barathrum prolapſus propter mellis guttā periculum ſuum negligit.

QVidam à facie furentis vnicornis, nō ferens ſonum vocis illius, & terribilium mugituum, fortiter fugiebat ne deuoraretur ab eo. Dum ergo velociter curreret, in magnum quoddam barathrum decidit. Dum autem caderet, manibus extenſis arbuſtulam quandam apprehendit, & fortiter tenuit, & baſe quadam pedibus impreſſis, viſum eſt ſibi in pace de reliquo fore & ſtabilitate. Reſpiciens ergo vidit duos mures, vnum album, & alterum nigrum, corrodentes inceſſanter radicem arbuſtulæ, quam apprehenderat, & iam propè erant vt eam abſcinderent. Conſiderās etiam ipſius barathri fundum, vidit draconem aſpectu terribilem, ignem ſpirantem, & feralibus oculis ipſum aſpicientē, osque terribiliter aperientem, & deuorare eum cupientem. Intuens vero rurſus baſem illam pedibus eius ſuppoſitam, contemplatus eſt quatuor aſpidum capita de pariete prodeuntia, vbi conſiſtebat. Eleuās autem rurſum oculos, vidit de ramis arbuſtulæ modicum mel diſtillans. Dimittens ergo conſiderare quæ circundabant eum mala, ſcilicet ſurſum vnicornem inſanientem, & eum quærentem deuorare, deorſum verò draconem inhiantem, & arbuſtulam cito excidendam, & quod pedes ſuper lubricam baſem & infidelem poſuerat, tātorum ac talium malorum oblitus, ſeipſum illius mellis modici dulcedini tradidit. Hæc ſimilitudo eorum eſt, qui ſeductioni præſentis ſeculi adhæſerunt. Cuius expoſitionem tibi dicam. Vnicornis quidem mortis figuram tenet, quæ ſemper perſequitur, & comprehendere vult genus humanum. Barathrum vero mundus eſt iſte malis plenus & laqueis mortiferis. Arbuſtulam, quæ à duobus muribus inceſſanter incidebatur, quam apprehēdimus, vitæ noſtræ menſura eſt, quæ conſumitur, & dirimitur per horas diei, & noctis, & incisioni appropiat. Quatuor verò aſpides de quatuor fragilibus, & inſtabilibus elementis conſtitutionem humani corporis ſignificant. Quibus inordinatis, & conturbatis, corporis compago diſſoluitur. Cum his crudeliſſimus draco terribilem inferni ventrem figurat, cupiens ſuſcipere eos, qui præſentes delectationes futuris præponunt bonis. Stilla vero mellis ſignificat dulcedinem mūdi, per quam ſeductor ille ſuos amicos non ſinit propriam videre ſalutem. lib. 15. c. 15. ex ead. hiſt.

EXEMPLVM XVII.

Amici falſi ſunt peccata, mundus, & diabolus, ſed amici veri ſunt virtutes, & opera virtutum & honeſta.

SImiles ſunt amatores ſecularium delectationum, & qui harum dulcedine illiciuntur, atque futuris & ſtabilibus fluida & fragilia præferunt, homini qui tres amicos habuit, quorum quidem duos præ cordialiter, & affectuosè honorabat, ac vehementer eorum charitate afficiebatur, & vſque ad mortem pro ipſis agonizans, & periclitari deſiderans, aduerſus tertium multo ferebatur deſpectu, neque honore, neque decenti eum aliquando gratificans dilectione, niſi quandam modicam ad eū ſimulans amicitiam. Venerunt ergo terribiles die quadam quidam milites accelerantes hunc ad Imperatorem ducere, rationem redditurū pro debito decem millium talentorum. Coarctatus vero ille quærebat adiutorem ad ſubueniendum ſibi in terribili rationis poſitione apud Regem. Currens igitur ad primum præ omnibus eorum amicum, dixit ei: Noſti, ô amice, quomodo animam meam ſemper pro te poſui, nunc autem indigeo auxilio tuo in die iſta detinente me neceſſitate. Quomodo ergo promittis mihi nunc auxiliari, & quæ apud te repoſita eſt mihi ſpes dilectiſſime? Reſpondens ergo ille ait: Non ſum amicus tuus, ô homo, neque ſcio quis ſis: habeo enim alios amicos, cū quibus oportet me hodie lætari, & amicos iſtos amodo poſſidebo. Præbeo tamen tibi ciliciola duo, vt habeas ea in via qua ambulas, quæ tamen nihil tibi proderunt, & nullam aliam ſpem à me præſtoleris. Hoc audiens ille, & diffidens de auxilio, quod ſperauerat ab eo, ad ſecundum perrexit amicum, cui & ait: Recordare, amice, quantum accepiſti à me honoris, & gratiæ:

tiæ: hodie vero corruens in tribulationẽ, & aduerſitatem, auxiliatore opus habeo, quantum vero vales ſubuenire nunc indica mihi. Ille vero ait: Non vacat mihi hodie, vt tecum ſubeam agonem, curis enim & ſollicitudinibus circundor, & in tribulatione ſum: modicum tamen tecum pergã, quamuis tibi non ſit profuturum, & ſtatim domum reuerſus proprijs vacabo negotijs. Vacuis ergo manibus inde reuerſus, vndique deſtitutus, lamentabatur ſeipſum de vana ſpe ingratorum amicorum, & de inutilibus laboribus, quos ſæpe pro eorum ſuſtinuit dilectione. Pergit ergo ad tertium amicum, de quo nunquam curam habuit, nec ſocium lætitiæ ſuæ hunc aduocauit, & ait ad eum confuſo, & in terram vultu demiſſo: Non habeo os loquendi ad te, cognoſco enim diligenter, quia nunquam tibi bene feci, nec amicabiliter circa te habui me, ſed aduerſitas apprehendit me duriſſima, & nullam ſpem ſalutis in cæteris amicis meis repperi, veni ad te rogans ſi eſt tibi poſſibile quodlibet auxilium vel modicum impendere, ne tardes memor ignorantiæ meæ. Tunc ille reſpõdit ei hilari, & ſereno vultu: Certè amicũ meum chariſſimum te confiteor eſſe, & modici illius tui beneficij non immemor cum vſura tertibuam tibi. Ne timeas ergo, ne formides, ego enim præcedam te, ego interueniam pro te apud Regem, & non tradam te in manibus inimicorũ tuorum. Confide ergo dilectiſſime, & non triſteris. Tunc compunctus ille, dicebat cum lachrymis: Heu mihi, quid prius lamentabor, aut quid potius plangam? vanum affectum meum repreheudam, quem falſis exhibui amicis, an amentiam meã plangam, quia huic vero, & germano amico nullam oſtendi familiaritatem. Primus amicus eſt diuitiarum poſſeſſio, pro quibus homines multum laborant, de quibus nihil accipiũt in morte, niſi viles pannicu-los. Secundus vxor, filij, & amici, qui non pergunt niſi cum mortuo ad ſepulchrum. Tertius amicus bona opera ſunt, & virtutes, quæ defendunt nos coram iudice. lib. 15. cap. 16. ex ead. hiſtor.

EXEMPLVM XVIII.

Mundus ſibi ſeruientes, niſi prouidentia ſua ſibi ipſis prouiderint, in æternum exilium & miſerias deſtiuabit.

RVrſus ait Barlaam: Ciuitatem quandam didici fuiſſe magnam, cuius ciues talem habebant conſuetudinem antiquitus, vt aſſumerent extraneum aliquẽ, & ignotũ virum nihil legum ciuitatis ſuę, vel traditionum ſcientem, & hunc ſibi Regem conſtituebant, qui omnem poteſtatẽ accipiebat, & ſuarum voluntatum faciendarum facultatem habebat, vſque ad completionem vnius anni. Deinde eo in omni ſecuritate manente, delicijsq́ue, atque ſua uitatibus abſque formidine, & regnum ſibi permanſurum exiſtimante, repente ſurgentes ciues illi contra eum, regali ablata ſtola, nudum trahentes per totam ciuitatem, exulem tranſmittebant in magnam, & longius remotam inſulam, in qua neque cibum, neque veſtimentum inueniẽs, in fame, & nuditate malè atterebatur, præter ſpem conceſſis ſibi delitijs & gaudijs, in triſtitiam rurſus præter ſpem omnem & expectationem tranſmutatus. Interea ordinatus eſt quidam vir in regno, qui nõ exiguo mentis intellectu vigebat, qui tanta ex improuiſo accedente ſibi abundãtia non eſt diſſolutus, nec ab ea raptus, neque eorum qui ante eum regnauerunt, & eiecti miſerè fuerant incuriam ſecutus, ſed ſollicitudinem gerebat, & laborabat animo quomodo ſe, & ſua diſponeret. Dum ergo aſſidua meditatione diligentius iſta tractaret, cognouit per quendam ſapientiſſimum conſiliarium ſuum conſuetudinem ciuium, & locum perennis exilij, & quomodo ſemetipſum oporteret cuſtodire, ſine errore edoctus eſt. Hoc ergo vt agnouit, & quia oporteret illum poſt paululum ad inſulam applicare, & regnum caducum alienigenis dimittere, apertis theſauris ſuis, quorum tunc habebat liberam facultatem ex illis quod vellet facere, accepit pecuniarum multitudinem, auri videlicet, & argenti, & lapidum pretioſorũ ampliſſimum pondus, & fideliſſimis committens famulis in illam præmiſit, ad quã ducendus erat, inſulam. Peracto igitur anni termino, in ſeditionem verſi ciues, nudum,

dum, ſicut & illos, qui ante eum fuerant, in exilium tranſmiſerunt. Tunc cæteri, ſtulti & temporales reges fame malè cruciabantur. Ille vero prouidus in abundantia viuens perpetua, delitias infinitas, atque diuitias habens, timore magno prorſus incuſſo infidelibus & malignis ciuibus, ſapientiſſimo ſeipſum beatificauit cũ ſilio. Ciuitatem ergo intellige vanum iſtũ & deceptorem mũdum, ciues autem principes, & poteſtates dæmonum, mundi rectores, ſiue ſeculares homines, ſapientem qui regem præmonuit de conſuetudine ciuitatis, quemlibet ſanctum doctorem & prædicatorem, exilium futuram vitam, vbi qui anno ſuo, id eſt, tempore huius vitæ, delitijs ſeruierunt, in perpetuas miſerias detrudendi ſunt. Qui verò de futuris ſollicitì opera bona tanquam diuitias præmiſerunt, æternis delitijs fruituri ſunt. lib. 15. cap. 17. ex ead. hiſt.

EXEMPLVM XIX.

Gratias agens de modicis Dei beneficijs fœmina nobilem iuuenem in maritum accepit, qui hanc ſapientem vxorem, & non diuitem eligens magnos & inſperatos theſauros promeruit.

QVidam fuit filius ditiſſimorum parẽtum, cui pater ſuus deſponſauit filiã cuiuſdam nobiliſſimi, & præ omnibus locupletiſſimi Regis nimis pulcherrimam. Mouit ergo ſermonem cum puero de nuptijs, & quomodo facere meditabatur annunciauit, quod ille quaſi rem malam ac nefariam reſpuens, relicto patre in fugam elapſus eſt. Ambulans autem declinauit in domum cuiuſdam ſenis pauperis, propter æſtum diei ſemetipſum repauſaturus. Tunc filia ſenis virgo, quæ erat ei vnigenita, ſedens ante ianuam operabatur manibus, ore autem ſuo Deum laudabat, aſſiduè gratias agens ei de imo cordis. Huius autem laudes iuuenis auſcultans, ait: Quod eſt iſtud, ò mulier, ſtudium tuum, cuius autem rei gratia, cum ita ſis pauper & tenuis, quaſi pro quibuſdam magnis donis gratias referendo ſic laudas Dominum? Quæ reſpondens ait: Neſcis, quia ſicut exigua medicina de magnis laboribus ſępius liberat hominem, ita & in paruis Dei donis, gratiarum actio, magnorũ auctrix bonorum efficitur. Ego quidẽ filia ſum ſenis pauperis, gratias tamen refero Deo pro modicis iſtis donis, & benedico Dominum, certa quoniam qui hæc contulit, & maiora valet dare. Et iſta quidem de his quæ extrinſecus ſunt, & noſtra non ſunt, ex quibus nec multa poſſidentibus lucrum aliquod peruenit, ne dicam, quia & ſæpius damnum ſuſtinent, neque minora accipientibus accidit detrimentũ, eandem veriſque viam pergentibus, & ad eundem peruenientibus finem. Eorum verò quæ magis ſunt neceſſaria, & perfectiſſima, multa & maxima accepi Dei dona, quę innumerabilia & inæſtimabilia ſunt. Nam ſecũdum imaginem Dei facta ſum, & ipſius noticiam habere merui, & ratione præ omnibus animalibus ſum prædita, & ab ipſo Deo inuitata ſum ad vitam per viſcera miſericordiæ eius, cuius & myſteriorum particeps eſſe merui, cui & paradiſi ianua parata eſt, facile ſi voluero introitum mihi præbitura. Pro tantis igitur, & talibus donis: quę indifferẽter diuites percipiunt, & pauperes, vt dignum eſt gratias agere penitus eſt impoſſibile. Si autem & modicam laudationem largitori bonorũ non obtulero, qualem excuſationem habebo? Iuuenis itaque eximium illius ſtupens intellectum, eius patrem accerſiuit, cui dixit: Da mihi vxorem filiam tuam, adamaui enim illam propter intellectum, & pietatem. Tunc ſenex ait: Non licet tibi accipere pauperis filiam, cum parentum diuitum ſis filius. Rurſus autem iuuenis ait: Etiam hanc accipiam, ſi tamen mihi non negaueris eam. Nobilium quippe, & diuitum mihi filia fuit deſponſata, ſed hanc reſpuens fugam arripui, filiam quoque tuam propter pietatem, quam habet in Deum, & præclarum illius intellectum adamãs, copulari mihi prę omnibus cogitaui. Senex autem dixit ad eum: Non poſſum tibi filiam meam dare, vt ducas in domum patris tui, & ab vlnis meis ſepares eam, vnica enim mihi eſt. Sed ego, inquit iuuenis, apud vos manebo, & veſtram ſuſcipiam conuerſationem. Deinde & ſplendidum deponens veſtimentum, ſenis habitum poſtulans induit. Tunc ille ſenex in multis tẽtans eum, & variè ipſius examinans cogitationes, poſtquam cognouit iuramenti illius ſtabilitatem, & quia

nōn amore inſipientiæ detentus petijt eius filiam, ſed pietatis amore elegit pauperrimè viuere, hanc præponens ſuæ gloriæ & nobilitati, tenens cum manu introduxit in ſuum cubiculum, & oſtēdit ei diuitias multas ibi repoſitas, & immenſum pondus pecuniarum, quantum non viderat aliquando iuuenis ille, & ait ad eum: Fili, hæc omnia tibi do, eo quod elegiſti meæ fieri hæres ſubſtantiæ, quam tenens hæreditatem ille omnes ſupergreſſus eſt glorioſos terræ, & diuites.

lib. 15. cap. 19. ex ead. hiſt.

Ex tertia parte Speculi hiſtorialis.

EXEMPLVM XX.

Infirmis quanto ſtudio vxor Theodoſij Imperatoris miniſtrauit.

MVLIER quædam Theodoſij Imperatoris vxor, nomine Placella, claudorum atque debilium maximam habebat curam, non ſeruis, non alijs vtens miniſtris ad hæc officia peragenda, ſed per ſemetipſam hæc agens, ad eorum habitacula veniebat, vnicuique quod opus erat prębēs, quæ per Eccleſiarum xenodochia diſcurrens, ſuis manibus infirmis miniſtrabat ollas eorum extergens, ius guſtans, offerens cochlearia, panem frangens, cibos miniſtrans, calices diluēs, & alia cuncta faciēs, quæ ſeruis & miniſtris mos eſt ſolemniter operari. His autem qui eam de rebus nitebantur talibus prohibere dicebat: Aurum diſtribuere imperij eſt opus, ego autē pro ipſo imperio hoc opus offero bona mihi tribuenti. At viro ſuo ſæpe dicebat: Oportet te, marite, ſemper cogitare, quid dudum fueris, & quid modo ſis, nam ſi ſemper hæc cogitaueris, ingratus benefactori non eris: ſed imperium, quod eo largiente ſuſcepiſti, legaliter gubernabis. Itaq; his, & ſimilibus optima mulier proficere virum ſuū in virtutibus ſedulè hortabatur.

EX FLORIBVS ERACLIDIS, qui dicitur Paradiſus.

EXEMPLVM XXI.

Superbus frater quomodo dæmonum factione, & illuſione in Angelorum ſe formam transformantium decipitur.

QVidam Palęſtinus, nomine Valens, peruenit ad eremum, in qua plurimis annis vixit cum alijs fratribus. Difficiliſque vitæ ſtudium aſſecutus, ad tantū cacumen ſuperbiæ aſcendit, vt diabolicis illuſionibus falleretur, neſcio quid magnū ſe eſſe putans, tanquam Angelorum bonorum viſione, miniſterioque quotidie frueretur. Referebant igitur eius notiſſimi, quod vno die dum in tenebris opus faceret, acus ei, qua ſportulam conſuebat, è manibus cecidiſſet, & dum eam in obſcuro cernere non poſſet, lampade ſibi miniſterio dæmonis accenſa eandem inuenit. Eo igitur ex ipſa inflatione refecto accidit, vt quidam illic peregrini venirent, variaque leguminum & fructuum genera fratribus exhiberent. Quæ cum ſuſcepiſſet ſanctus Macharius fratrum presbyter, ſingulis fratribus puſillum miſit, inter quos & Valenti fratri partem ſuam deſtinauit. Qui latorem ipſum iniurijs confecit, dicens ei: Vade, & dic Machario, quia non ſum deterior illo, & benedictiones ad me tranſmittat. Quo itaque audito Macharius ad eum veniens, & conſilium ei humilitatis dedit, ſed perſuadere non valens, de ruina eius triſtis abſceſſit. Denique diabolus in effigiem Saluatoris transfiguratus, nocte venit ad eum cum choro mille, vt finxerat, Angelorum lampades accenſas tenentium, & cum flammea rota, in qua Saluatorem ſedere ſimulauit, vno ex eis præcedente, eique dicente: Placuit Chriſto conuerſatio tua, & probabilis vitæ fiducia. Et ecce venit ad te, tantum egredere de cella tua, & venientem eminus cernens adora. Egreſſus igitur illum vt Deum adorauit, & ſequenti die congregatis ad Eccleſiam fratribus ait: Ego iam communione non indigeo, Chriſtum enim ipſum hodie vidi. Tunc ſancti patres ferreis vinculis eum illigatum ſecularis vitæ conuerſationi dederunt; vt ex eo tumor eius animi ceſ-

mi ceſſaret, quod nihil commune cum ſanctis haberet, & ſic eum per totum annum proprijs orationibus curauerunt. lib. 17. cap. 55.

EXEMPLVM XXII.

Abſtinens Serapion vt proximos conuertat ſeipſum vendit, & omnibus paſſionibus deuictis voracitatem ventris ſe non poſſe ſuperare cauſatur.

QVidam vir nomine Serapion, qui & Syndonius vocatur, quia veſte non alia, quam Syndone vtebatur, Apathes etiã, i. impaſſibilis vocabatur, qui nullum poſſidendi deſiderium patiebatur, & abſtinentia nimia omnium rerum, & iugi meditatione diuinorum librorum vnius cellulæ quiete non poterat eſſe contentus, ſed per diuerſa trahebatur mens eius. De hoc referebant patres ſancti, quod in quodam oppido viginti ſolidorum pretio ſe paganis nimis diſtraxerit, & in eorum ſeruitio permanſerit, ita vt eis pedes quoque lauaret, donec eos chriſtianos efficeret, & à ludis theatralibus ſepararet: nullumque cibum niſi panem, & aquam ſumere cõſueuerat, nec diuinas ſcripturas legere ceſſabat. Illis autem ad piam, & caſtam vitam conuerſis, cum ei libertatem offerrent, dicentes: quia per ipſum à turpi ſeruitio liberati eſſent, viginti ſolidos, quos pro ſe acceperat, & apud ſe ſeruauerat, reddidit eis, dicens: Quia per me Deus in vobis impleuit, quod volebam, nunc aurum, quod pro me dediſtis, recipite, vt alios quoque quibus ſubuenire poſſim reperiam. Cumque rogatus adquieſcere nollet, vt cum eis tanquam pater eorum, & Dominus remaneret: Dabis ergo, inquiunt, aurum illud pauperibus, quod nos velut arras quaſdã pro ſalute noſtra dediſſe cognouimus. At ille: Date ait vos. Ego enim alienas pecunias non do. Saltem, inquiunt hoc precamur, vt vel poſt anni circulum nos Athenis requiras. Itaque ſeruus Chriſti peregrinando frequenter ad Helladam venit, ac per triduum moratus Athenis à nullo panem quo veſceretur accepit. Neque verò pecuniam habebat, nec peram, vel pellem, vel aliud quicquam ſecum præter ſyndonem, qua erat amictus, ferebat. Cum ergo ieiunus vſque ad quartam diem peruẽniſſet, eſurire fortiter cœpit. Nihil enim peius illo ieiunio, quod extorquetur inuito, ex cuius neceſſitate ſæpe etiam, perfidia procedit. Stetit ergo ſuper colliculum vrbis, vbi primates eiuſdem oppidi conſilium habere conſueuerant, & illuc manus ſuas percutiendo vim ſe maximam pati clamabat, dicens: Athenienſes viri ſuccurrite. Concurrentes itaque ſimul omnes pallijs, & byrris induti, quæſierunt vnde veniſſet, vel quid pati diceret? Ille reſpondit: Genere ſum Ægyptius, conuerſatione monachus, ex quo autem de patria mea vera diſceſſi, in trium fœneratorum manus incurri, quorum duos quidem quocunque modo debitum ſoluens potui euadere, tertius autem adhuc retinet me, nec habeo vnde poſſum ei ſatisfacere. Illis autem quis eſſet, vel vbi degeret requirentibus, qui ei moleſtus eſſet, in omnibus adiutores ſe pollicentibus, ſi hoc eis indicaret, ait: Cupiditas pecuniæ, deſiderium voluptatis, & voracitas ventris, hi tres ſemper mihi moleſti fuerunt à principio iuuentutis. Ex quibus primos duos euaſiſſe iam videor, nec vltra mihi moleſti ſunt, tertium vero ferre non poſſum, cum enim quarto die iam ex neceſſitate ieiunem, vrget me ſeueriſſimus fenatator exigens debitum, & niſi reddidero mortem minatur. Tunc quidam prophetarum obtulerunt ei ſolidum vnum, quo ille ſumpto, & cuidam, qui panes vendebat dato, vno quoque tantum ab eo pane ſuſcepto, mox ab vrbe profectus eſt & nunquam poſtea in eam reuerſus. Vt autem circa Lacedæmonis loca veniens, vnum illic de primoribus vrbis, bonum in cæteris rebus virum, omneſque de domo Manichæos eſſe cognouit, iuxta ſuperius exemplum ſe vendidit, & intra duos annos ab execrabili ſecta tam ipſum, quàm coniugem eius, totamque familiam abſtracto: Eccleſiæ tradidit. lib. 17. cap. 85.

EXEMPLVM XXIII.

Ioannes Damaſcenus Deiparę virgini deuotus, capitur, Domino gratus, filium eius inſtruit: ab Imperatore Theodoſio vocatur, & fraudulenter proditionis accuſatus manu truncatur, ſed eam beata virgo reſtituit inuocata.

IOannes Damaſcenus floruit tempore Theodoſij. Hic ab infantia græcis litteris eruditus, infra duodecim annos omnẽ liberalium artium ſcientiam comprehendit, in amore Dei, ac glorioſæ matris eius ſe exercens, monachalem habitum aſſumpſit, virgo permanens, reginæ virginum horas quotidie ſtudioſiſſimè decantabat. Factus presbyter in eius honore miſſas deuotiſſimè, ac frequentiſſimè celebrabat. Inſuper etiam orationes, antiphonas, reſponſoria, proſaſque facere conſueuerat, quas in eius ſolemnitatibus ad ipſius laudem dulciſſimè decantabat. Tradebant ei nobiles viri proprios filios erudiendos, quos ille non ſolum litteris inſtruebat, ſed etiam ad timorem, & amorem, in omni morum honeſtate diligenter informabat. Quadam die cum egreſſus ciuitatis muros cum ſcholaribus ſuis pauliſper ſpaciaretur, Saraceni ſubito irruentes more ſolito, cum hominum, & animalium multitudine ipſum quoque rapuerunt, ac ſecum in Perſidem detulerunt. Et cum inter prædones prædæ fieret diuiſio, contigit vt cuidam inter illos ditiſſimo Ioannes in partem veniret, qui cæteris ad ſeruitutis opera deputatis, nutu diuino meritis beatæ virginis erga ipſum mitius ageret. Captiuus namque ſeruitutis penſum ſolitum reddere non negligebat, ſed & ieiunijs ac vigilijs inſiſtens, orationes ad beatam virginem deuotiſſimas quotidie dirigebat. Quod ille gentilis animaduertens, eius bona conuerſatione tanquam ſpiritali prædicatione conuictus, ipſum ire ac redire liberum quo vellet infra palatij ſpatia permittebat: Et die quodam ſic eſt eũ allocatus: Mi Ioannes chariſſime, miratus ſum prudentiam tuam, dictandi curialitatem, ſcribendi vtilitatem, cantandi, & organizandi ſuauitatem, ſanctum quoque propoſitum, & conuerſationem. Habeo filiolum nõ minus meipſo mihi charum, quem precor, vt in artibus liberaſibus erudias, & in dictando, ſcribendo, legendo, cãtando ſic eum tibi conformare ſtudeas, vt ſi fortè aliquando à nobis liber receſſeris, in ipſo tamen apud nos quodammodo totus remaneas. Qui puerum obedienter, humiliterque ſuſcipiens, & à primis elementis erudire incipiens, infra paucos annos in omnibus artibus liberalibus inſtructũ adeo reddidit, vt ſi magiſtri ac diſcipuli rhetoricum dictandi genus attenderes, ſi litteræ formam aſpiceres, ſi vocis melodiam audires, nullam eſſe differentiam inter vtramque clamares. Porro cum Imperatori Theodoſio pro vitæ merito, & morum honeſtate, necnon pro eloquentiæ nitore in quibuſdam cauſis neceſſarius videretur, miſſa legatione ſub pęna capitis Domino mandat, vt ei quantocius mitteretur. Qui præcepto imperiali contradicere non auſus, Ioannem Conſtantinopolim ad ipſum honorificè deduci fecit: Imperator eum cum honore ſuſcepit, & ei monaſterium, in quo cum fratribus Deo quiete ſeruiret, in vrbe dedit, vbi & ipſemet ſæpius veniebat, ac de ſtatu regni, & ſalute animę ſuæ familiariter cum eo tractabat. Vt autem bonus Ioannes ad meritorum augmẽtum probaretur adhuc in camino tribulationis, iuuenis, quem in Perſide docuerat ſuum genus dictandi, & propriam manum ſcribendi, nequitiæ ſpiritu exagitatus, epiſtolam proprio ſenſu ingenioq; dictauit, ſcriptamque Conſtantinopolim furtiuè direxit, & in palatij loco, vbi citius à miniſtris inueniri poſſet, iactari præcepit. Erat que talis: Dilectis amicis, qui ſunt in Perſide Damaſcenus Ioannes, monachorum minimus, Salutem. Noueritis Imperatorem robur exercitus ad diuerſa bella in nationes extremas miſiſſe, vrbemque regiã, & finitimas hominibus vacuas remanſiſſe. Quoniam ergo ſapientes eſtis, ſecurè venite, & victoriam vobis paratam abſque mora viriliter obtinete. Inuenta eſt igitur à miniſtris epiſtola, & coram Imperatore perlecta, traditio ab omnibus exclamatur, & quis huius proditionis actor eſſet inquiritur, forma litteræ, ingeniumque ſcribendi reſpicitur, & Ioannes eſſe Imperatori nuntiatur. Statim Ioannes quæritur, & cum iniuria multa ad Imperatoris pręſentiam trahitur, ipſo mirante vnde tam ſubito

bito

bito talis tumultus & contra ſe conſpiratio oritetur. Populus vniuerſus intorquens conuitia mille, non ſacerdotem, ſed proditorem, non monachum, ſed apoſtatam proclamabat, & furibundus vix manus ab eius oculis continebat. Tunc Imperator facto ſilentio ſuſpirans, ait: O nequiſſime Ioannes beneficijs meis ingrate, malum pro bono mihi reddidiſti, Sarabica peſſime, quantum eſt in te patriam tradidiſti, mihique ac meis auferens libertatem, in captiuitatem nos retruſiſti. Oſtenſaque illa epiſtola, reſpondit ita: Verè Domine formam ſcribendi, & dictandi genus meum hoc eſſe cognoui, ſed teſtis eſt mihi Deus, quod eam omnino non feci. Cumque omnes in eum perſtreperent, eo quod veritatem occultare velle videretur, vndique clamabant, vt abſque dilatione morte puniretur. Iudices facto conſilio pari aſſenſu dicunt ipſum, quia ſpecialis amicus Imperatoris fuerat, non debere occidi, ſed manum, qua tantum facinus perpetrauerat, abſcindi, quo facto Ioannes de dolore vulneris, ac diminutione corporis gratias egit Deo: ſed quod in eius honorem amplius offerre ſacrificium non poſſet, pauliſper condoluit. Abſciſa itaque manus officio ſpiculatoris, iuſſu Imperatoris ad teſtimonium tanti ſceleris ſuſpenſa eſt in monaſterio, ac reſidentiæ loco ipſius Ioannis. Ille mox ad imaginem ſpecialis Dominæ ſuæ mancus adueniens, diſcooperto vulnere, & extento ac oſtenſo brachio, cum ea piè rixabatur, inquiens: Hæccine Domina noſtrorum præmia meritorum ſunt? Hæccine tuorum beatitudo ſeruorum? Eſto, Domina mi, dignè pro meritis peccatorem me flagellari voluiſti, ſed vt quid inſtrumentum officij tui permiſiſti penitus abſcindi? Hęc quippe manus hymnorum laudis tuæ cantica ſæpius ſcribendo parabat, & Deo patri ſacratiſſimum corpus, & ſanguinem filij tui multoties in honore tuo ad peccatorum ſalutem offerebat. Cumque talia ſæpius ibi lamentando peroraret, contigit nocte quadam, vt poſt huiuſmodi lamentationem in lectulo feſſus, nec dormiens, nec vigilans ex toto pauſaret. Et ecce regina virginum affuit cum ingenti lumine, hilari facie, tali eum conſolans affamine: Quid agis, inquit, puer meus? Heu, inquit ille, Domina quid me interrogas? Quinimo interrogo te ego: Cum hæc paterer vbi eras? Ecce ad meum, imo ad tuum dedecus in Eccleſia pendet abſciſſa clientis tui manus. At illa: Confortare, inquit, fili in Domino, manum tuam tibi reſtaurare poteſt, qui totum hominē plaſmauit ex nihilo. His dictis eo vidente Eccleſiam illa petijt, delatamque inde manum eius, brachio cum mira benignitate in momento reſtituit. Tunc ille gratias ineffabiles agens, redditas diei luce ſurgit, fratribus conuocatis manum oſtendit, eoſque ſecum ad magnalia Dei glorificandum animauit. Mox ſolemniter indutus, alta voce miſſam de beatiſſima virgine celebrauit. Imperator audito miraculo pedes ad eum venit, & ore proprio manum deoſculans, poſt Dei laudem, & glorioſæ virginis, ab ipſo diligenter inquirit, ſi quem alicubi cognoſceret, qui ſuum dictandi genus, ac ſcribendi formā haberet? Quod ille quidem ei retulit, & ſic rei veritas inquiſita diligentius innotuit. lib. 17. c. 103. 104. & 105.

EXEMPLVM XXIIII.

Ambitione ſeductus Theophilus Chriſtū negat, chirographum ſignatum dæmoni tradit, ſed pœnitens per beatam Deiparam virginem & gratiæ reſtituitur & vitæ.

QVidam vir nomine Theophilus, ſub anno Iuſtiniani nono, fuit in vna ciuitate Ciliciorum ſanctæ Eccleſiæ Vicedominus, moribus & conuerſatione præcipuus, quietè & moderatè ad eccleſiam pertinentia optimè regens. Qui affectualiter à populo & clero dilectus, mortuo eiuſdem ciuitatis Epiſcopo in Epiſcopum eſt electus. Sed cum plurimum reniteretur, conteſtans ſe indignum tanti honoris officio, vi ad Metropolitanū Epiſcopum perductus, ab eo cum gaudio ſuſceptus eſt, & vt voluntati plenum aſſenſum præberet commonitus, videnſque eius nimiam in renitendo cōſtantiam dimiſit eū, & aliū in loco eius promouit ad Epiſcopatus officiū. Porro ordinato Epiſcopo cum ad propriā remeaſſet ciuitatem, quidā de clero inſtigauerunt Epiſcopum, vt amoto illo aliū Eccleſiæ ordinaret Vicedominū.

R Quo

Quo facto callidus hoſtis, & inuidus immittens ei Vicedominatus zelum, & ambitionis æmulationem, intantum eum ſeduxit, vt etiam maleficorum poſtularet auxilium. Itaque cum ingenti deſiderio ambitionis vreretur, ad quendam acceſſit in ciuitate Iudæum diabolicæ artis operatorem nequiſſimum, qui iam in infidelitatis, & perditionis foueam multos immerſerat, ac genibus eius prouolutus, ait: Quæſo adiuua me, quoniam Epiſcopus meus me ad opprobrium adduxit, & hæc in me fecit. Reſpondit ille; Proxima nocte veni ad me, & ducam te ad patronum meũ, qui ſubueniet tibi quomodo volueris.

Quo facto duxit eum ad circum ciuitatis, & ait: Quodcunque videris, vel quemcunque ſonum audieris, ne terrearis. Signum quoque crucis nullo modo tibi imponas. Illo hoc ita ſpondente, ſubito oſtendit ei albos clamidatos cum multitudine cãdelabrorum clamantes, & in medio principem ſedentem. Erat enim diabolus, & miniſtri eius. Tenens autem Iudæus manum Theophili, duxit eum ad illud flagitioſum conſilium. Et ait ei diabolus: vt quid nobis hunc hominẽ adduxiſti? Reſpondit, ab Epiſcopo ſuo præiudicatum, & veſtrum auxilium poſtulantem. Cui diabolus: quale adiutorium dabo homini ſeruiẽti Deo ſuo, tamen ſi ſeruus meus eſſe cupit, ego ei ſubuenio, ita vt plus facere poſſit, quã prius, & imperare omnibus, etiam Epiſcopo.

Audiens Theophilus, ſpopondit omnia ſe facturum quæ diceret: cœpitque deoſculari pedes eius, & rogare eum. Qui ait ad Iudæum: Abneget filium Mariæ, & ipſam, quia odio mihi ſunt, & firmet ſcripto ſe per omnia vtrumque abnegare, & poſt hæc quæcunque voluerit à me impetrabit. Tunc reſpondit Theophilus: Abnego Chriſtum, & matrem eius: faciensque chirographum, impoſita cera ſignauit annulo proprio. Et abſceſſerunt cum nimio perditionis gaudio. In craſtino autem Epiſcopus procuratione diaboli, aut diuina, vt reor, prouidentia motus remoto Vicedomino, quem turpiter promonerat, hunc cum omni honore reuocauit, & duplo quam ante fuerat denuo ſublimauit, ita vt peccaſſe ſe clamaret, quod tam idoneam perſonam aliorum delationibus eieciſſet, & illum inutilem promouiſſet.

Reſtitutus itaque Theophilus cœpit ſuper omnes eleuare ſe, omnibus ſibi obedientibus cum metu & tremore. Cumque paruum tempus in huiuſmodi iactantia moraretur, creator omnium, & redemptor, qui non vult mortem peccatoris, recordatus qualiter prius ille fideliter Eccleſiæ ſuæ miniſtrauerat, & quam pius in miniſtrando egenis extiterat, non deſpexit creaturam ſuam, ſed dedit ei pœnitentiam. Nam in ſe reuerſus, ſobrietate recepta, cœpit affligi in his quæ geſſerat, & ſeipſum acriter arguere. Væ, inquit, mihi miſero, quo ibo? quem rogabo? cuius auxilium implorabo, qui diuino meipſum defraudaui adminiculo? Chriſtum & matrem eius negaui, & feci me ſeruum diaboli per chirographum nefandæ cautionis. Quis putas illam abſtrahere poterit de manu vaſtatoris? Cum hæc & alia ſermocinaretur, tandem inſpiratus diuinitus cum fletibus ait: Licet ſciam Chriſtum Dei filium, quem infœlix infideliter negaui, de virgine Maria natum, ibo tamen ad ipſam, & toto corde ipſam ſolam interpellabo, donec miſericordiam Domini per eius interceſſionem obtineã. Tunc animatus fortiter, cum omni humilitatis deuotione procidit coram templo beatæ virginis, quadraginta diebus, & noctibus perſiſtens in orationibus, & ieiunijs, eam inceſſanter deprecando, vt à maligno dracone, & ab illa, quam geſſerat abnegatione, per ipſam eriperetur. Quibus expletis apparuit glorioſa virgo media nocte, dicens ei: Confitere homo Chriſtum, quem ego peperi, & tu abnegaſti, miſericors enim eſt, & ſuſcipiet lachrymas pœnitentiæ tuæ. Ideo enim ex me carnem ſumere dignatus eſt, vt peccatores ſaluaret. Tunc ille cum reuerentia ſubmiſſo vultu, cum magno vlulatu proteſtatus eſt, dicens: Credo in Deum Patrem, & adoro Filium Dei ex patre ante ſecula, & in nouiſſimis diebus ex te ſancta Maria virgine natum, pro nobis peccatoribus pati dignatum, hoc confiteor, hunc colo, & amplector. Cum ergo hac precatoria cautione offer me ſancta virgo filio tuo. Quod ſpondens beata virgo, cum dies illuxiſſet abſceſſit. Illo vero enixius triduo Dominum poſtulantem cum lachrymis, rurſum illa nebula clarifica apparuit ei hi-

ei hilari vultu & lætis oculis, dicens: Homo Dei, ecce ad petitionem meam ſuſcepit Deus lachrymas tuas, & precibus annuit, ſi tamen vſque ad mortem perſeueraueris in his, quæ filio meo me teſte promiſiſti. Qui reſpondit: Etiam Domina: obſeruabo eum, & non præteribo ſermones meos. Sed ego peccator, & impius rogo perennem fontem benignitatis tuæ, qui in profundum cœni demerſus ſum, vt recipere valeam illam execrabilem abnegationis meæ chartulam ab illo, qui me cœpit, diabolo ſignatam, nam hoc eſt quod ſupra modum titillat animam meam. Cũ in hac triduana poſtulatione perſeueraſſet, iterum eadem virgo Maria in viſione ei apparuit, & eandem cautionis chartulam habens in manu de cera ſigillatam exhibuit, atque eius pectori dormienti ſuperpoſuit, quam ille à ſomno ſurgens inuenit, & lætus effectus, in craſtinum cum eſſet dies dominica pergens ad Eccleſiam, in qua cum populo Epiſcopus aderat, poſt lectionem euangelij proſtrauit ſe pedibus Epiſcopi, eique omnem impietatis ſuæ hiſtoriam retexuit. Poſt hoc etiam qualiter ad fontem miſericordiæ beatam virginem confugiens, eius meritis & precibus per pœnitentiam & lachrymas à Deo veniam meruit, necnon qualiter chirographum ſignatum peſſimæ ſcriptionis cœperit, adiunxit. Et obſecrans, vt coram omnibus legeretur, Epiſcopo porrexit. Omnes itaque clerici, & mulieres tanta Dei miſeratione permoti, diutiſſimè Deo gratias retulerunt. Epiſcopus quoque gaudio repletus, clamabat ad populum, multis exhortationibus eos prouocans ad gratiarum actionem, & Chriſti, ac ſanctæ matris ſuæ virginis glorificationem. Interim autem Theophilus ſolo iacebat proſtratus, quem poſt orationis laudem Epiſcopus ſurgere iuſſit, & ei chartulam illã nefandiſſimam in conſpectu omnium comburere præcepit. Quo facto ingreſſus Epiſcopus miſſarum ſolemnia peregit. Cumque percepiſſet Theophilus ſacræ communionis myſterium, ſtatim refulſit facies eius ſicut ſol. Videntes autem omnes ſubitaneam viri transfigurationem, magis glorificabant Deum, qui facit mirabilia ſolus, & beatæ Mariæ diutiſſimè laudes referebant. Beatus autem Theophilus in locum illum, in quo beatam viderat viſionem, declinans tanquam fixus perſtitit in illo per triduum. Poſt triduum verò omnibus fratribus valedicens, oſculum tribuens, animamque ſuam ſanctæ Trinitati, & beatæ Mariæ liberatrici ſuę commendans, vitam hanc in eodem loco fœliciter finiuit, vbi & corpus eius ſepultum fuit. lib. 21. cap. 69. & 70.

EXEMPLVM XXV.

Tribulari in præſenti vita Mauricius Imperator maluit, quàm in futura vita puniri.

MAuricius Auguſtus Deum timens, malebat in hoc ſeculo facinorũ ſuorum corporali ſupplicio vindictam perſoluere, quàm tormentis gehennalibus cruciari, quod cũ iugiter in orationibus ſuis Dominum deprecaretur, exaudiri meruit. Quadam igitur nocte dum in ſtrato ſuo quieſceret, vidit per ſomnium ante ſe æneam ſtare Saluatoris effigiem, quæ erat ante portam palatij, ex qua eſt emiſſa vox ad eum, dicens: Date Mauricium. Et tenentes eum quidam iudiciarij miniſtri exhibuerunt ei. Tunc ait ad eum Saluatoris imago: Vbi vis reddam tibi mala, quæ meruiſti, hic, an in futuro ſeculo? Et ille: O amator hominum Domine, hic potius, quàm in illo. Tunc iuſſit diuina vox tradi eum, & Conſtantiam eius vxorem, & omnem eorum cognationem Focæ militi. Expergefactus vero miſit ad accerſiendum Philippicum generum ſuum, cui ſibi aſſiſtenti dixit Mauricius: Scis inter agmina noſtra aliquem militem nomine Focam? Cui ille: Scio vnum. Et Imperator: Cuius eſt qualitatis? Qui ait: Iuuenis timidus, & temerarius. Tunc referens Auguſtus Philippico ſomnium, glorificauit magnificè Dominum pro huiuſmodi reuelatione. Poſt hoc autem Mauricius Auguſtus in hoſtili terra poſitus, cum milites ſuos ferro, & rapinis abſtinere compelleret, nec tamen eis conſueta ſtipendia largiretur, Focam rogare cœperunt, vt imperij regnum ſuper eos acciperet, quibus ſæpe dictus Focas obaudiens, regalem purpuram ſumpſit. Quod audiens Mauricius animo diſſolutus, rebus aduerſum ſe fluentibus ceſſit, & in quandam ſiluã mari

contiguam fugit, in qua cum vxore, & quinque filijs iuſſu Focæ Cæſaris interemptus eſt. lib. 22. cap. 18.

EXEMPLVM XXVI.

De ſancto VValarico, & bonis eius initijs, de peregrinatione eius, & ſpiritu prophetico.

QVidam nomine VValaricus beati Columbani diſcipulus, qui de Aluernica quondam regione ortus fuit, oues patris ſui puerulus adhuc paſcebat. Audiens autem qualiter pueri nobilium in ſcholis ſolebant erudiri, eodem deſiderio prouocatus tabellam ſibi fecit, & cum ſumma veneratione, & inſtantiſſima prece impetrauit à magiſtro infantium, vt ſibi ſcriberet alphabetum, & prima elementa monſtraret. Quo facto lætus ad opus ſibi iniunctum remeabat. Sicque in breui Dei fultus auxilio, patre ſuo ignorante, totum parauit pſalterium. Deinde cœpit eccleſiam frequentare. Non multum poſt ſecutus eſt auunculum ſuum ad monaſterium nomine Autuinum, quem ſecutus pater ſuus minis, & terroribus, atque blanditijs reuocare non potuit, quamuis abbas, & fratres eum deprecarentur, vt cum patre rediret, & imponerent ei ieiunia trium, aut duorum dierum ſi hoc non faceret. Illo autē firmiter in propoſito perſiſtente, ait abbas fratribus: Non abijciamus quod nobis Dominus miſit. Poſt hoc cœpit ſemper ad altiora feſtinare, & peregrinationem pro amore Dei appetere. Tunc perrexit ad monaſterium Macharij quondam Altiſiodorenſis Epiſcopi, quod in ſuburbio ipſius ciuitatis in quodam viridario erat cō ſtructum, vbi à præfato pontifice benignè ſuſceptus eſt. Ibi etiam diſtrictiſſimè viuens cœpit à multis prædicari. Ad quem dum viſitanti gratia quidam diues, Labo nomine, deueniſſet, audiens ab eo verbum Dei, cum eo remanſit, nec vltra ad ſeculum eſt reuerſus. Hi duo pariter Luxouiū perrexerunt ad ſanctum Columbanum: ſub huius Colūbani magiſterio factus eſt ſanctus VValaricus hortulanus, quod officium ei iniunctum eſt cauſa humilitatis probandæ. Huius olera nec à vermibus, nec à quoquam animali lædi potuerunt, cum alia olera circumquaque vaſtarētur, quod VValericus fratrum meritis aſcribebat. Tunc cœpit ſanctus Columbanus eū inter probatos monachos reputare, iudicantibus alijs adhuc eum quaſi nouitium inter pulſantes ponēdum. Cum autem ad audiendum verbum Dei à ſancto Columbano fratres certatim properantes intrarent, intrante ſancto VValerico cum cæteris, in ipſo limine ſentiebat ſanctus Colūbanus odorem magnæ fragrantiæ & ſuauitatis ad ſe venire. Poſt hæc quidam è fratribus, nomine VVandolenus, accenſus deſiderio ſancto petijt à ſancto Columbano, vt ei licentiam prædicandi inter gentes concederet, & pro ſolatio fouendæ religionis VValericum ſecum abire permitteret, quod & ille permiſit. Cumque pariter in Neuſtria veniſſent, à rege Clothario remotum locum reſidendi popoſcerunt, & cum ad quendam locum Ambianenſium Gualimago perueniſſent, contigit vt quidam ob reatus ſui meritum in eculeo ſuſpenſus eſſet, & defunctus. Quem cum longè beatus VValericus inſpexiſſet, permotus pietatis viſceribus curſu concito ad ſtipitem peruenit, & prohibentibus eum carnificibus nec cadauer mortuum tangeret, ille tamen intrepidus vinculum ſoluit, & corpus defuncti proprijs manibus ad terram depoſuit, & ſuper membra eius ſupinata ſe cum lachrymis in oratione proſtrauit, ita vt facie ſua faciem illius imprimeret. Sicq; aſtantibus cunctis, imo ſtupentibus, quaſi ex profundo ſomno paulatim calefactis membris mortuus incolumis reuixit. Præfatus autem Rex cum Ambianenſis Pontificis conſenſu locum eis ſecretū, vt petierant, qui Leucanaus dicebatur, cōceſſit: qui vno ex latere vicinitate maris eſt amenus, ex alio currit piſcifer Somnæ fluuius. Ibi ſe beatus Vualericus in quadā cellula ſegregatus à fratribus recluſit, vt omni cura mundi poſtpoſita, ſolito more tantum diuinæ meditationi inſiſteret. Cæteri vero fratres conſtruentes ſibi cellulas, eleemoſyna Regis iubebantur habere ſubſtantiam. Cum autem quædam matrona panem, & flaſcones aliquando per quēdam puerum miſiſſet, puer auiditate potus, & cibi circumuentus, partem ſibi retinuit, partemque aliam ſeruo Dei præſentauit. Qui cum hoc factum diuino numine cognouiſſet, ait: Quod nobis allatū eſt,

inde Deo gratias referimus: ſed & tu fili hoc præuide, ne quid incautè ſumpſeris de illo pane, vel flaſcone, quos tibi in quodam abſcondiſti loco, quia ſerpens iam eſt in illo vaſculo, & in pane illo venenum mortiferum. Tunc puer illico terrore obriguit. Moxque reuerſus cum vaſculum aperuiſſet, & inde anguem exire vidiſſet, illum panem attingere non audebat, ſed tremefactus, & confuſus de hoc quod geſſerat ad ſeruum Dei rediens pœnitentiā egit. lib. 23. cap. 21. & 22.

EXEMPLVM XXVII.

Loquentes ſcurrilia à Deo, vt meruere, plagantur.

IDem amicus Dei cum de quodam loco Caldis ad ſeptē monaſterij tēpore hyemis repedaret, contigit vt per auſteritatē frigoris in domum cuiuſdam presbyteri cum ſodalibus ſuis ad calefaciendū ſe declinaret. At illi, qui tantum hoſpitem eximio cultu venerari debuerant, vt huius ſacro eloquio, ſicut ei mos erat, inſtruerentur, magis ei turpia, & inhoneſta verba vna cum iudice loci illius audacter, & contumaciter loquebantur. At ille, vt ſemper conſueuerat, putridis hominum cicatricibus ſalubria verbi Dei medicamēta imponebat, dicens: Filij, nunquid in euangelio non audiſtis: De omni verbo otioſo rationem reddituri ſumus in die iudicij? Sed illi cōtempto eius præcepto, magis ac magis impuritiſſimis ebulliebant ſermonibus. Tunc ille: Volui, inquit, propter rigorem frigoris, corpuſculum meum ab igne paulisper refouere, ſed veſtris prohibeor ſceleratiſſimis verbis, & nunc etiam exire à vobis non calefactus compellor. Egreſſus itaque de domo puluerem ibi de pedibus ſuis excuſſit, & ad locum deſtinatum iter direxit. Sed illos infœlices & procaces vltio diuina mox ſubſecuta eſt. Nā ille preſbyter, qui rectè ſibi, vel alijs prouidere neglexerat, oculorum ſubito lumen amiſit, & iudici ipſius loci ſtatim emarcuerunt vigilia. Tunc fota pœnitentia ducti, ſupplicabant humiliter, vt iterum famulus Dei domum illam vellet intrare. Sed ille precibus eorum non aſſenſit: itaque vnus in cæcitate ſua permanſit, alius contracto corpore, & putreſcentibus genitalibus de hoc ſeculo migrauit. lib. 23. cap. 23.

EXEMPLVM XXVIII.

Dedicatur eccleſia ſancti Dionyſij ab ipſo Domino Ieſu.

INſtante ſemel die dedicationis Eccleſiæ ſancti Dionyſij Pariſijs vj. Kalend. Martij, nocte quæ diem ipſum præueniebat, populis ab Eccleſia ſecluſis, quatenus die craſtina liberior Epiſcopis præpararetur ingreſſus, res contigit digna memoratu, quæ & temporum futurorum ætatibus fideli innoteſcat relatu. An ianitorum ignorantia incertum habemus, an induſtria contigerit. Leproſus quidam, excubitoribus tamen non incognitus, in Eccleſia prędictorum martyrum fide plenus pernoctauit, ſecretumque locum vigiliarum gratia ſolus occupauit. Reliqui ſi quidem, vt dictum eſt, populi, & ipſius Eccleſiæ cuſtodes forinſecus excubabant. In ipſo autem noctis conticinio, tantum iubar totam illam Eccleſiam illuſtrauit, vt multorum cereorum ſplendor illi iubari cederet, vtpote quam ſol diuinus ſuo iubare illuſtraſſet. Inſomnem ducebat leproſus noctem illam, & præ claritate ineffabili obſtupuit, & ſi quid ſubſequeretur lucem illam ſolertiſſimus expectare cœpit. Ecce autem repente Dominus Ieſus pontificum pontifex cum illis ſuis familiaribus beatis Apoſtolis Petro, & Paulo affuit, ſanctumque illud collegium ſibi adiunxerat martyres glorioſos Dionyſium, Ruſticū, & Eleutherium. Quam viſionem nequaquam, ſicuti prouenire frequenter aſſolet, ſomniātis more videbat, ſed omnes, & omnia viſibilibus oculis perpēdebat. Videbat namque ipſum Dominum Ieſum niueis veſtibus indutum præcedentem, & ſigna ſuæ dedicationis luculēter illis parietibus imprimentem, & officium epiſcopale ſeriatim complentem, ipſumque venerabilem fidelium ſuorum proceſſionem ſubſequentem. Inter quos ſpecialiter & prædilectos Apoſtolos, & inclytos martyres annotauit. Completoque de more dedicationis officio, ad leproſum Saluator acceſſit, eique voce quæ poſſet intelligi dixit: Intrepidus audi, & foris expectātibus noſtris Epiſcopis quæ vidiſti, & quæ tibi mandauero aperi, ne ſolicitentur de cætero pro dedicationis Eccleſiæ officio, quoniam & nos

nos ei manum conſecratoris adhibuimus, & prout vidiſti totum conſecrationis officium expleuimus. Leproſus autem, & pro ordine diu expectatæ viſionis iã ſecurior, & pro Saluatoris alloquio aliquantulum hilarior: Et quis, inquit, Domine, dictis meis aurem credulã accommodabit: ego omnium hominum miſerrimus, & abiectio plebis factus, apud homines teſtandi locum non habeo; quoniam ſicut vides elephantina peſte deformiter laboro. Quid multa? Ad elephantoſum accedit Saluator; & leni tactu faciei eius manum ſuam admouit, eiusque caput circumterigit, & mirum in modum ablata cum ipſis horribilibus puſtulis cute, ipſaque cæſarie leproſum ſanitati poteſtatiuus medicus reſtituit, & ipſam quam capiti eius carnem tunicam detraxerat lapidi qui proximus erat impoſuit, eamq; ſicut heri & nudiuſtertius fuerat effigiatam cum ipſis vlceribus manere fecit; vt ipſam faciem excoriatam faciem veram putares, & de leproſæ effigie nihil dubitares. Et adiecit: Vade, inquit, & ſi tibi non credent, iſtis ſaltem ſignis nullatenus diſcredent. His dictis & lux illa, quæ pro ſui magnitudine multorum luminarium iubar offuſcauerat, receſſit, & beata viſio inſpectantis oculis diſparuit. Dies illuxit, & quidam matricula riorum Eccleſiam ingreſſi ſunt, & in gratiarum actione leproſum reperiunt. Rogat ſe ad Imperatorem conduci; rẽ ſi quidem, inquit, ad eum habeo ſecretam. Ad Dagobertum adducitur, & diuini oraculi ſeriem proloquitur: Verè dedicationem huius Eccleſiæ à Domino Deo factam hac in nocte vidi; & audiui, & ita demum redditus ſum ſoſpitati. Et extendens digitum: Hæc eſt, inquit, feneſtra; per quam Dominus hanc aulam introiuit, ſi mihi non creditis, ſaltem venite; & ipſis operibus credite. Et adduxit eos ad lapidem nobilibus xenijs inſignem. Rex admiratur, quoniam adhuc de veritate ambigebat, videbat hominem peregrinum, & tanquam mendicantem aſpernabatur, & egenum. Tandem diſcredenti detracta ſatisfecit cęſaries, & ſuper lapidem poſita iudex miraculi leproſa fuit effigies. Indubitandum & euidens præbebat teſtimonium decoriati vulcus ſuperſtes indicium: Vt enim verũ fatear lineamenta membrorum capitis, aurium dico, & palpebrarum, oris, & narium ita ſuis locis manebant immarcida, quatenus omni ambiguitate procul expulſa de miraculi veritate ceruicoſi etiam, & increduli ſi qui fuerant ſtuperent, confutarentur, & crederent. Nam, vt magis ſtupeas, mollis cuticula, licet intus inanis & vacua, durans integra ſic riguerat, ac ſi geminis oſſibus ſuſtentaretur, & carnibus aleretur. Albugines etiam, & impetigines elephantinæ percuſſionis ſic dignoſcebantur, vt adhuc ipſæ vlceroſæ cicatrices humore intercutaneo ſudare viderentur. Aſperſus tumor certus admirationem, & gratiarum actionem inuitat Epiſcopos, & cõglobatos ad dedicationem ad laudem cogit populos. Viſum ibant omnes certatim, leproſi capitis formam intuebantur, & admirabantur, & congratulabantur: parietes diuinis inſigniti manibus rei geſtæ teſtimonium perhibebant. Quæ etiam ſigna nec abolita, nec abolenda vſque hodie totum iam factum proclamant. Alloquuntur ſeniores luculenter populos, & oſtenſa omnibus cæſarie tolluntur ambages de medio. Reconditur ceſaries illa cõpetenti in capſula, quam vſque hodie inter honorabiles reliquias, & gazas celebriores illius Eccleſię conſeruant ſcrinia, vtpote quam ipſa Dei manus tetigerat. Conuenerunt autem populi, & quoniam eum ignorauerunt, ex tunc eum ſanctum peregrinum vocitauerunt, lętiores redeũt ad propria, & de diuinitus conſecrata paſſim conteſtantur eccleſia. Dagobertus ſuper hoc non mediocriter lętificatus de honoranda Eccleſia cogitauit, & ne cui de cętero ſubijceretur, niſi Romano Pontifici, priuilegio B. Petri fecit eam muniri. Inſuper etiam regalibus eam donarijs honorauit, cui quicquid de ſuis fiſcis regalibus cõferebat parum fuit. lib. 23. cap. 36. & 37.

EXEMPLVM XXIX.

Teſtis falſus amiſſo naſo corrigitur.

QVidam falſus teſtis nomine Bernninus in rebus Eccleſiæ beati Quintini martyris falſum ferebat teſtimonium, volens quandam ſiluam de prædio quodã penitus auferre. Quem ſanctus martyr in ſomnis redarguit, apprehendensque naſum eius falſatorem proclamauit, læſitq;

cum,

eum, ac deformem fecit in corpore, quo cum à culpa ſanaret, & pulchrum faceret in mente. Ad quod dictum ipſe expergeſa ctus, pedibus calciatis, cum faciem ſuam aqua linire deberet, accerſita coniuge cœpit ei explanare quid in ſomnis vidiſſet. Vt autem peruentum eſt ad hoc qualiter ipſe martyr naſum eius tenens falſatorem eum vocauit, extenſa manu naſum ſuum cæſum recepit, ſtatimque in vaſe quo aqua de manibus eius diffluebat cecidit, qui nimium territus ad Placitum quo ipſa die pro præfata ſilua deberet ire diſtulit. Nec tamen hoc ſupplicio coercitus, inſuper ob ſuperbiæ faſtum aureum ſibi naſum fabricare, catenuliſque aureis aptare conatus eſt. Quem iterum idem ſanctus viſu admonuit, dicens: Nonne tibi naturalem abſtuli naſum, vt te omnibus monſtrarem falſum teſtimonium dixiſſe, & nunc ob ſuperbiam auſus es aureum ſuperponere? Vade igitur nunc, & proijce illum abs te, & cunctis innoteſcere ſtude te falſum teſtimonium protuliſſe. Ob indicium ergo fidei naſus ipſe ex auro multis diebus ad memoriam futurorum ibidem ſeruatus manſit. lib. 23. cap. 90.

EXEMPLVM XXX.

Pulchritudinem ſuam tanquam perditricem puderis ſui virgo Angadriſina petiit in turpitudinem commutari.

Sancta Angadriſina illuſtris Roberti ſui filia, qui generoſa ſtirpe proditus gerulus fuit annuli Regis Lotharij. Hanc religioſiſſimam virginem illuſtris Sinuinus à præfato Roberto expetijt, volens eam Ausberto filio ſuo ſociari: quo ſcilicet Roberto præbente aſſenſum, caſto iuueni caſta deſpondetur puella. Denique ambo integritatem mentis, & corporis caſtè ſeruare cupientes, deprecabantur Dominum, vt voluptatum venena à cordibus eorum dignaretur repellere. Denique orante beata Angadriſina virgine, vt ſpecioſitas illius in deformitatem verteretur; illico Dominus preces eius exaudiuit. Nam facies eius ita exulcerata eſt, ac immundiſſima lepra cooperta mox apparuit, vt à conſortio hominum quicunque eam vidiſſent, exemplo ſegregandam decernerent. Medicorum deinde cucurrit frequentia, ſed quanto inſtantius inſiſtebant, tanto Chriſti ſponſa deformior vlceroſiorque apparebat. Tum pater diuinitus hæc heri intelligens, inquirebat ab ea, vtrum in virginitatis voto vitam elegiſſet finire. Opto id, inquit, mi genitor, & totis niſibus exoro. Nam Chriſtus quem côcupiui ſponſum, ipſe mihi hanc corporis infert moleſtiam, vt animæ tribuat nitorem. Delectat hæc vita præſens pater piè, ſed decipit, quia omne quod eſt in mundo vanitas eſt. Hæc audiens pater illuſtrem accerſiuit Sinuinum, & quæ circa ſuam filiam geſta erant lucidè pandit. Ad hæc Sinuinus reſpondit: Voluntatem Domini in omnibus ſequi oportet, neque eius nutui vllo modo contraire volo. Vocatuſque affuit & beatus Ausbertus, qui diſſociabilem condidit libellum, vt ſancta virgo Angadriſina non ſua, ſed Chriſti Domini vocaretur ſponſa. Hoc facto ad Rothomagum vrbē ſancto Antiſtiti dirigitur Audoeno, vt eius benedictione percepta, & velamine operta, in virginitatis propoſito conſecrari mereretur: quo patrato priſtinæ pulcritudini & ſpeciei elegāti extemplo eſt reddita, ita vt cuncti auditorum dicerent, quia Chriſtus eam ſibi ſponſam & famulam elegiſſet perennem. Denique efficitur gubernatrix cœnobij, quod ſitum eſt iuxta muros vrbis Beluaci. Erat autem ſicut cæteris prælata, ita cunctis humilior, in veſtitu vilis, in cibo mediocris, ab infantia iugi orationi dedita, pudicitia exornatiſſima, hilaritate cordis & corporis clara, patientiæ virtute, charitatis obſequio, eleemoſynarumque largitionibus abundantiſſimè cumulata. His virtutum ſanctarum operibus adornata, in medio virginum veluti lampas refulgebat accenſa. lib. 23. cap. 99.

EXEMPLVM XXXI.

Periurus quidam crepantibus primum oculis, perfidum tertia die ſpiritum exhaluit.

Vir quidam ſceleratus, & auarus ſolidum argenteum à compatre ſuo mutuatus, poſtea fide fraudata, quod acceperat ſe nunquam ab eo accepiſſe iuramēto negauit. Tum ille reſpondit, qui commodatū requirebat: Iura mihi ſuper corpus

beati Audomati, per merita & virtutes ipſius ſancti, quia non acceperis à me, quod à te requiro, & ego negationis tuæ cauſę adquieſco. Cumque ille audaci corde manus ad iuramentum leuaſſet, protinus vltio diuina eſt ſecuta. Nam in loco, quo ſtabat, ambo eius oculi crepuerũt, & poſt hoc tertia die miſerrima morte defunctus eſt. lib. 23. cap. 109.

EXEMPLVM XXXII.

Obediens Bercharius vocatus à magiſtro ſuo tenens in manu duciculo venit, & grandi miraculo id quod ducillabatur in altum excreſcens nullatenus fundebatur.

QVidam vir ſanctus, nomine Bercharius, ſub ſancto Niuardo Remotij Pontifice moribus, & ſcientia imbutus, Luxouienſe monaſterium petijt, vbi ſub abbate ſancto Euſtaſio monaſticam vitam duxit. Cum autem in cura promptuarij rectoris nutu aliquãdo eſſet implicitus, quadam die ſubito iuſſu eius eſt vocatus. Fortè enim tunc promptuarium ingreſſus ante vas ſteterat, & ſudem, quæ vulgo duciculum à potu ſcilicet educendo dicitur, in manu tenens in amphoram potum infundebat. Mirum dictu, ad vnius iuſſionis nutum relictis quæ habebat in manibus, occurrit concitus ardore obedientiæ amphoræ obſeruantiam oblitus. Illoque ante abbatem ſtante, interim potus in vaſculum ſuppoſitum defluere non ceſſans, poſtquã ad ſuperficiem vaſis venit, in modum columnæ ſupernè conſtipatum in gyrum coronari cœpit: vltro cerneres illud liquamen, quod vix clauſum valet contineri, vt quondam Dei populo tranſeunte abſque litoribus Iordanis fluenta, in ſublime tolli, vt liquidò pateſceret, quãta eſſet virtus obedientiæ, cuius fructus nullo modo poteſt in tertis deperito. At ille quod acciderat non ſuo, ſed abbatis merito reputauit. Iam verò regularibus diſciplinis edoctus ad ſanctum Niuardum reuertitur. lib. 23. cap. 114.

EXEMPLVM XXXIII.

Dæmon Rathbodum regem pulchra ſibi manſione promiſſa decepit.

QVidam Rathbodus nomine, rex Friſiæ quomodo à diabolo deceptus fuerit, narrat Ouo puer Friſius à S. VVlfranno morte liberatus, quod cum apparuiſſet ei diabolus in Angelum transfiguratus, caput opertus diademate aureo, cum gemmis, & in veſte auro contexta. In quem cum Rathbodus intenderet, dixit ad eum diabolus: Virorum fortiſſime, quis ita ſeduxit te, vt à cultura deorum velis recedere? Noli hoc facere, ſed mane, in his quę didiciſti, & venies ad domos aureas, quas tibi æternaliter in proximo ſum daturus. Cras igitur accerſi VVlfrannum doctorem chriſtianorum, & ab eo quære, quænam ſit illa manſio æternæ claritatis, quã tibi pollicetur, quàm cum monſtrare nequiuerit, vtriuſque partis mittantur legati, & ego ero dux itineris, & demonſtrabo domum auream, & manſionem pulcherrimam, quam tibi promitto. Euigilans Rathbodus narrauit cuncta ſancto VVlfranno. Qui dixit, illuſorem diabolum ſibi velle illudere. Reſpondit dux ſe futurum chriſtianum, ſi illa pulchra manſio demonſtraretur ſibi à Deo ſuo. Mittitur ergo ſtatim quidam Friſo ex parte ducis, & quidam diaconus ex parte ſancti VVlfranni: qui cum paululum ab oppido proceſſiſſent, obuium habuerunt quendã itineris comitem, qui dixit eis: Properate cito. Nam monſtrabo vobis pulcherrimam manſionem Rathbodo duci præparatam. Illi autem pergentes viam latiſſimam, & loca ignota, viderunt quandam viam diuerſorum generibus marmorum polito opere decoratam, videruntque à longè domum quaſi auream, & peruenerunt ad plateam, quæ ante domum erat, quaſi auro & gemmis ſtratam, intranteſque domum, viderunt domum miræ pulchritudinis, & incredibilis ſplendoris, & in ea thronum miræ magnitudinis. Tunc ductor itineris ait illis: Hæc eſt manſio præparata Rathbodo duci. Ad hæc diaconus obſtupeſcens ait: Si à Deo facta ſunt iſta, perpetuo maneant: ſi à diabolo, cito diſpareant. Et cum ſignaret ſe ſigno ſanctæ

crucis,

crucis, ductor ille tranſijt in diabolum, & domus aurea in lutum. Remanſitq; diaconus, & Friſo in medio locorum paluſtriũ, quæ plena erãt longiſſimis virgultis & carectis. Triduoq; immenſi itineris conficientes iter, reuerſi ſunt ad oppidũ, & ducem mortuum inuenerunt. Narrauerunt quæ viderant ſancto VVlfrano, Friſo autem baptizatus eſt, qui dicebatur Ingomarus, vel Cuningus, qui & ſecutus eſt ſanctum VVlfranum ad monaſterium Fontenellæ. lib. 23. cap. 146.

Ex quarta parte Speculi hiſtorialis.

EXEMPLVM XXXIIII.

Periurus quidam crepuit medius, & poſt duas horas vitam finiuit.

DVÆ ſorores cuiuſdam ducis Francorum venerũt ad Regem Carolum, conquerentes de fratre ſuo, quod hæreditatem eis auferret, conuentus ſuper hoc à Rege, reſpondit ſe nihil eis auferre. Rex autem fecit eum iurare ſuper corpus ſancti Saluij, quod nihil ſororibus ſuis deberet ex his quæ petebant. Qui cùm iuraſſet latus, ſtatim medius crepuit, & per ſecretã alui ſtercora, proruperunt, & exiuit ſanguis ex oculis eius, & auribus, & ore, & naribus, & poſt duas horas vitam finiuit. lib. 24. cap. 24.

EXEMPLVM XXXV.

Carolus magnus per beatum Iacobum à dæmonum poteſtate eripitur.

QVidam vir nomine Turpinus erat apud Viennam in Eccleſia ante altare orans, & cùm raptus in extaſim pſalmum Deus in adiutorium cantaret, vidit teterrorum ſpirituum agmina præterire, & tendere Lotharingiam, quos omnes quidam ſimilis æthiopi longè inſequebatur lento grado. Cui dixit: quo tenditis? Aquiſgranum, inquit, ad mortẽ Caroli, vt eius ſpiritum ad tartara rapiamus. Tunc ille: Adiuro te per nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt peracto itinere ad me redeas. Vix expleto pſalmo ad eum redierunt eodem ordine, & dixit nouiſſimo, cui primum locutus fuerat: Quid egiſtis? Galicianus, inquit, ſine capite (ſanctum Iacobum ſignans) tot, & tantos lapides, & ligna innumera baſilicarum ſuarum inſtatera poſuit, quod magis appenderunt bona, quàm mala, & idcirco animam eius nobis abſtulit, & his dictis euanuit. lib. 24. c. 25.

EXEMPLVM XXXVI.

Eleemoſynam ſimoniaci ſacerdotis Stephanus abbas nullatenus acquieuit ſuſcipere.

ERat abbas Stephanus religionis, paupertatis, & diſciplinæ regularis ardentiſſimus amator, & fideliſſimus æmulator, etiam antequã abbas fieret. Memini enim me audiſſe magiſtrum Petrum cantorem Pariſienſem virum iuſtiſſimum, atque doctiſſimum referentem de abbate iſto Stephano Ciſtercienſi, quod cùm ei quadam die nunciatum eſſet à ſuo cellario nihil haberi in ſuo monaſterio, vnde vel vna die illa fratrum paucitas ſuſtentari poſſet, reſpondit. Sterni te nobis duos aſinos. Qui cùm ſtrati fuiſſent, fecit ſecum aſcendere conuerſum vnum, & iuſſit ei, vt in quodã vico panem mendicaret oſtiatim ad opus fratrum, & ipſe ſimiliter in alio faceret. Et poſtquam ſic feciſſent, & ad vnum locum, quem ei deſignauerat, conuenirent. Factum eſt ita, in loco prædicto ſibi iam redeuntes obuiabant. Tunc ecce abbas videt ſaccũ conuerſi multo pleniorẽ, quàm ſuum, ſubridendo ait: Vbi mendicaſtis, vt video inerrathiori palea collegiſtis, quàm ego, vbi obſecro collegiſtis? quis vobis plus donauit? Reſpondit conuerſus: Preſbyter ille, quẽ vos optimè noſtis, ſacculũ meũ impleuit ferè ſolus totum. Quod audiens abbas ingemuit, & ait: Væ vobis, quare ibi aliquid accepiſtis: neſciebatis, quod presbyter ille ibi ſimoniacè ordinatus ſit, & quod accepit, eſt lepra & rapina. Viuit Dominus, quod de omni quod dedit nobis nil guſtabimus: abſit enim quod peccatum illius, comedamus, & nobis in-

incorporemus. Conuocatiſque paſtoribus ouium, qui non longè erant, totum conuerſi ſaccum in ſinus eorum euacuauit. lib. 26. cap. 2.

EXEMPLVM XXXVII.

Silentium regulare frangere nolentes monachi duo à barbaris capti, grandi miraculo ab hoſtium manibus liberantur.

TEmpore quo ſæuiſſima gens Northmánorum Pictauorum, & Turonum fines vaſtabant, duo fratres ordinis Cluniacenſis Turonis mittebantur. Qui dum caperent iter, & in quendam locum gratia quieſcendi diuertiſſent, ab eiſdem Northmannis noctę capti ſunt, & capere quidē eos, ac ligare manus eorum potuerũt, deinde minati, ſed eorum ſilentium corrum pere nequiuerunt. Mane autem cùm ad locum conſtitutũ applicuiſſent, fratres vt erant ligati ſe paululum ab eis ſequeſtrantes, in terra ſe ꝓſtrauerũt, vt peracto pſalmorum curſu ſilentio finem imponerent. Nondum verò oratione completa venit pars reliqua Northmannorum multa prędа capta, quorum dux cernens fratres in terra iacere, audito quod illi nullo modo poſſent eos loqui facere, barbarica immanitate turgidus, inclinato velut ad feriendum cõto, irruit ſuper eos, metum mortis incutiens, cæteris quoque barbarico ritu manibus plauſum dantibus. At illi vt erãt animo conſtantes in corpore permanſerunt immobiles, quod fiebat iure, & obſeruantia ſanctæ regulæ, ſub qua & mori cupiebant, & viuere. Sed omnipotentis manus eorum exhilaratum ſpectaculum conuertit in luctum. Mox enim vt ille barbarus ad eos appropinquauit, equus, phaleratus cui inſidebat in obliquum reſiliuit, & ſeſſorem eius in terram ſtrauit, & colliſit, quam colliſionem ſtatim febris lætalis ſecuta eſt. Conticuerunt omnes, & verſi in ſtuporem cœperũt quærere inter ſe, quid ex eis deberent facere. Tandem reperto conſilio dignum eſſe cenſuerunt, vt pro vita ſui ducis vnus ex eis cæderetur. Deinde cœperunt ſorte quærere, quem ex eis deberent interimere. Sed ſuper virtutum viros, & ſorte Chriſti connumeratos nullo modo diabolica cadere poterat ſors, ita vt illi obſtupeſcerent, dicentes eos vltra homines eſſe, ſuper quos eorum ſors non potuiſſet cadere. Tunc manus eorum velociter diſſoluerunt, & abire fecerunt. lib. 24 cap. 60.

EXEMPLVM XXXVIII.

Beneuolentia ſancti Odilonis conuertitur latro, qui factus monachus gulæ impetum domare volens funibus ventrem ſtrictiſſimè colligauit, eiq; ante mortẽ apparet beata virgo.

QVodam die, dũ ſanctus Odo Cluniacenſis Abbas iuxta prædonum fines iter haberet, quidã inſigniſſimus latro iuuenis intuens vultum ſancti, & affabilitatem, illico compũctus eſt corde, & pedibus eius aduolutus, vt ſibi miſereretur humiliter deprecabatur. At ille: Vade, inquit, & prius mores tuos corrige, & poſtea monaſticam vitã appete. Cumq; ille inſtaret, præcepit ei, vt ad monaſteriũ eum præcederet: quod & factum eſt. Factus ergò monachus cellario ad obediendum ſubditus eſt. Et cùm idiota eſſet, vtrumq; ei impoſuerunt, ſcilicet obedientiæ iugum, & ſtudiũ literarum: quod ita deuotè peragebat, vt vnam manum obedientiæ porrigeret, altera verò pſalterium ferret. Cũ autem in extremo vitæ laboraret, vocauit pium patrem, ſingularem ſupplicans locutionem. Cui cùm veniam peteret, interrogauit, ſi in aliquo poſt monachatum exceſſiſſet. At ille: Nudo cuidam te ignorante mea culpa tunicam noſtrã tribui, & funem filis contextum de cellario abſtuli. Quem cùm interrogaſſet, quid ex eo feciſſet? Refrenando, inquit, ingluuiem, quam dudum male contraxi, ventrem meum ex eo circumligaui. Tunc ſtupefactus pater, cùm eum à viſceribus eius ſoluere vellet, cutis quæ ei adhæſerat vnà cum ſanie ſecuta eſt. Poſt hæc adiecit, & ait: Hac nocte pater in cœlis per viſionem electus ſum, & obuiauit mihi glorioſiſſima perſona, quæ ait: Cognoſcis ne me? At ego: Nequaquam Domina. Et illa: Ego, inquit, ſum mater miſericordiæ. Cui ego: Quid iubes, vt faciam Domina? At illa reſpondit; Poſt triduũ venies huc tali hora quod & factum eſt. Nam tertia die hora qua dixerat defunctus eſt. Lib. 24. cap. 61.

EXEM-

EXEMPLVM XXXIX.

Guloſus frater miſerabili morte punitur.

SAnctus Odo cùm diſcipulos ſuos regularibus diſciplinis inſtrueret, diuerſorum monachorum mirabilem exceſſum narrauit. His, inquit, diebus duo fratres rapidiſſima rapti ſunt morte, non in vno loco, nec in vna die. Veniens vnus ex eis in domum cuiuſdã ſuæ ſororis, vehementiſſimè ſe eſurire dixit, & refectionem petijt. Cui protinus illa piſces abundanter ſe habere reſpondit, vt comederet qua hora, & quales vellet. Ille quaſi indignatus piſces ſe faſtidire reſpondit, nec iam eos ſe poſſe videre dixit. Tunc armum cuiuſdã animalis ſibi aſſari præcepit, ſed non ferẽs aſſandi moram, portiunculam incidit, & eam in prunas proiecit. Deinde vinum afferri ſibi iuſſit, & carnis morſum auidè ſumpſit, ſed hoc quod ſumpſit, nec inſumere, nec reijcere potuit, ſed vitam cũ cibo perdidit. lib. 24. cap. 67.

EXEMPLVM XL.

Item aliud ſimile.

ALius frater veniens ad domum cuiuſdam parentis ſui ſtatim ad comedendum quæſiuit. Cui cùm reſpondiſſet, quia needum hora comedendi venit, cum indignatione adiecit: Heu tota nocte equitando poſt iniunctam mihi obedientiam laboraui, & nunc vos ieiunare me cogitis: afferte ergò mihi ſi quid habetis. Cui cùm dicerent piſces ſe habere, indignatus huc illucque oculorum intuitus circumferẽs, (ſibat autem circa pedes eius gallinarum grex) quaſi furens baculum arripuit, & eam quæ ei placuit percuſſit, ac furibundo ore dixit: Hæc eſt mihi hodie piſces. Qui autem circumſtabant cùm quodam rubore dicebant: Licet tibi carnem comedere, pater? At ille: Volatile, inquit, non eſt caro: volatilia enim & piſces vnam habent originem. Appoſita eſt ergò coram eo gallina quam occiderat iam aſſata, ex qua offam abſtulit, & momordit, quem morſum nec euomere potuit, nec glutire, ſed eum vita priuauit. libr. 24. cap. 67.

EXEMPLVM XLI.

Inobediens frater ſine licentia phlebotomiam ſuſcipiens, vſq; ad ſpiritus emiſſionem ſanguinis fluxum non potuit cohibere.

QVidam alius frater ex prędicti patris Odonis congregatione illicito tempore ſibi phlæbotomiæ curationem adhibuit. Super quo facto commotus eſt eius animus, quia quamuis eum neceſſitas coegiſſet, tamen abſque eius licentia hoc pręſumere non debuit: mox vena, per quam ſanguis prius effluxerat, dirupta eſt, & quouſque animam redderet à quocunq; medicamine nõ fuit reſtricta. lib. 24. c. 67.

EXEMPLVM XLII.

Poetæ Virgilij liber ſerpentium & ferarũ multitudini venenatæ ſimilatur.

QVodam tempore cùm dormiret pater Odilo, vidit per ſomnium ſub capite ſuo cubare ſerpentium multitudinem, & ferarũ. Subitò capitale excutiens, & exquirens ſuppoſita, inuenit librum Maronis fortè ibi collocatum, mox abiecto codice ſeculari in pace quieuit. Cognouitque modum materiæ libri viſioni congruere, quem ſcematibus & gentilium ritibus plenum indignum erat ceruicali ſancti ſubſterni.

EXEMPLVM XLIII.

Defunctorum animæ à ſancto Odilone, & ſuis fratribus à dæmonum manibus liberantur, & defunctorum commemoratio inſtituitur.

QVidam religioſus reuertens à Hieroſolymis, dum mare tranſiret, eumq; cum alijs multis ventorum horror impelleret, applicuerunt ad inſulam quandam, vel rupem, vbi quidam ſanctus manebat incluſus. Illic ergò aliquamdiu tranquillitatem maris expectans, dum cũ illo incluſo frequenter colloquium haberet, requiſitus eſt verum cœnobium, quod Cluniacum dicitur, & Odilonem eius abbatem noſſet, optimè ſe noſſe perhibuit: quo ſciſcitante, cur hoc ab eo ſeruus Dei inquireret. Sunt, inquit, vicina loca nobis,

bis, ex quibus grauiſſima flammarum euomuntur incendia, in quibus etiam locis animæ diuerſa luunt pro meritorum qualitate tormenta, ad quorum ſemper exaggeranda ſupplicia ſunt innumerabiles dęmones deputati, qui intolerabiles eorum pœnas quotidie renouant, & eos ad rediuiua ſupplicia indeſinenter inſtaurant, quos ego frequenter audiui querulis lamentationibus eiulantes, quod orationibus, & eleemoſynis quorundam, frequenter ex eorum manibus eriperentur animę damnatorum. Inter cætera quoq; per maximam de Cluniacenſi cœtu, & eorum abbate querimoniam faciunt, quia quàm ſæpe per eos ſui iuris vernaculos perdunt. Quamobrem te per Dei nomen obteſtor, vt ſanctis fratribus illis, hęc quę tibi dixi, fideliter referas. Ex noſtra quoque parte denuncies, vt orationibus, & eleemoſynis magis ac magis inſiſtant, præſertim huius intentionis intuitu, vt de manibus dæmonum eos qui ab illis cruciantur educant. Ille ergò regreſſus in patriam cum hoc abbati Odiloni, & fratribus eius retuliſſet, idem pater Odilo per omnia monaſteria ſua generale decretum conſtituit, vt ſicut primo die Nouembris Omnium Sanctorũ ſolemnitas agitur, ita ſequenti die in pſalmis, eleemoſynis, & præcipuè miſſarum ſolemnijs omniũ in Chriſto quieſcẽtium memoria celebretur. lib. 24. cap. 105.

EXEMPLVM XLIIII.

Defuncti Benedicti Papæ anima meritis ſancti Odilonis à purgatorio liberatur.

BEnedictus Papa dum viueret ſanctum Odilonem affectuoſe dilexit, & Apoſtolorum limina frequẽtanti, neceſſarios ſumptus ſæpè miniſtrauit: qui cùm deceſſiſſet Ioãni Portuenſi Epiſcopo, & alijs duobus per ſpeciem nocturnæ viſionis apparuit, eiſque quia in pœnalibus tenebris conſtitutus eſſet indicauit, hoc inſuper addens, quia beati Odilonis meritis eum ſuperna cenſura liberare decreuit à tormentis. Protinus idem Ioannes Epiſcopus Papiam venit, & per monachos cœnobij ſancti Maioli omnem ſancto viro Odiloni ſeriem viſionis exponit, qui mox pſalmodias, & orationes ab omnibus in monaſterio Cluniacenſi fieri, eleemoſynas largiri, & ſacrificiũ Deo myſterij ſalutaris offerri prò illo pręcepit. Per omnia quoque regiminis ſui monaſteria eius ſanctionis edi ra mandauit. Cumque fratres inſtantiſſima douotione hoc facerẽt, Edelbertus monachus, qui hoc obedientiæ fungebatur officio, ſcilicet vt inopes aleret, & neceſſaria miniſtraret, per ſoporem vidit quendã pulcrum & ſerenum aſpectu, magno candidatorum agmine conſtipatum ingredi monaſterium, qui capitulũ, vbi pater Odilo cum fratribus reſidebat, intrauit, & ad ei⁹ genua caput humiliter flexit, & ei gratias egit. Cumque frater ille, ſcilicet Edelbertus, inquireret quiſnã ille eſſet, reſponſum eſt illi, ipſum eſſe Benedictum Papã, qui idcirco viro Dei gratias ageret, quia pijs eius, ſanctorumque fratrum precibus & tartari cruciatum euaſiſſet, & cum beatis ciuibus quieturus ſupernæ Hieruſalẽ ingreſſum meruiſſet. lib. 24. cap. 105.

EXEMPLVM XLV.

Guloſus quidam Elphegi diſcipulus æterna inferni pœna damnatur.

DIſcipuli quidam ſancti Elphegi magiſtri monita ſpernentes, profeſſionis immemores, nihilique communem vitam habentes, medijs noctibus conſueuerant furtiuos cibos edere, ebrietati operã dare, laſciuire, & prorſus inhoneſta quæ latẽs ſinebat audacia perpetrare. Sed ita Dei illũ, qui in hoc ſcelere capitalis erat, horrendo ſubitoque iudicio inuoluens occidit. Nocte verò, quæ diei ſepulturæ illius ſucceſſerat Elphego ſacras de more excubias celebrante, & ſe Domino ſacrificium offerente, contigit infra ambitum monaſterij validas voces audiri quaſi vim inferentium, vel illatam ſuſtinentium: vir Dei ignorans quid eſſet concitè ad monaſterium tendit. Attonitiſque auribus ſonum captans, verba diſcernit, domum irrumpit: & ecce qui nuper obierat miſer afflictus ſolo iacebat, ſuper quem horrendi aſpectus homines ſtabant, qui taureis, & igneis ſerpentibus eum flagellabant. Illoque prę doloris anguſtia vlulante, hoc illi improperabant: Nec tu Deo, nec nos tibi. Eademque ſæpius repetentes, è loco captiuum extraxerunt. Tunc ſanctus rediens,

diens,quod reliquum,erat noctis flens inſomne duxit. Orto autem ſole diſcipulos inſimul compulit & quæ manifeſtâte Deo viderat retulit. Videres alios pallere,alios pſallere, omnes trepidare. At hi, quos mortui ſcelus ſodales habuerat medij pro filium,errorem factum fatentur,praue geſta ſeu malè facta poſtulant vlciſci, nè diuinæ vltioni remaneant obnoxij. Requiſiti autem vbi conueniendi, & conuiuandi locum habuiſſent, illi eum locum deſignant, quo defuncti animam ſpiritus nequam cruciauerāt. Sic pius Deus propter optima viri merita dum vnius ſcelus noluit latere, omnium mala voluit detegere & dum vni noluit parcere, omnium morbos voluit ſanare. lib. 25. cap. 2.

EXEMPLVM XLVI.

Choream ducentes in nocte Natiuitatis maledicti à ſacerdote integro anno chorigarunt.

Contigit in quadam villa Colbeche Halberſtadenſi Saxoniç,decimo Hērici ſecundi Imperatoris anno, vbi erat Eccleſia ſancti Magni martyris, tale quid in vigilia Natalis Domini. Robertus presbyter primam miſsā inchoauerat de nocte. At in cęmeterio Othbertus quidam cum ſodalibus octodecem, viris quindecim, & mulieribus tribus,choreas ducens, & cantilenas ſeculares perſtrepens, ita ſacerdotem impediebant, vt ipſe verba eorū inter ſacra miſſarum ſolemnia,innitus reſonare ferret. Ille mandauit eis, vt tacerent, quo neglecto imprecatus eſt dicens: Placeat Deo,& ſancto Magno,vt ita cantantes per maneatis vſque ad annum. Verba pondus habueruut: filius presbyteri Ioannes ſororem ſuam cantantem per brachia arripuit, & ſtatim illud à corpore auulſit, ſed gutta ſanguinis inde non exiuit. Illa verò toto anno cū cæteris permanſit choreā ducens, & cantitans, & pluuia non cecidit ſuper eos,non frigus, non calor,non fames, non ſitis,non laſſitudo eos affecit: indumēta, vel calciamenta nō ſunt attrita,ſed quaſi vecordes cantabant: primum vſq; ad genua, deinde vſq; ad femora terræ demerſi ſunt. Euoluto anno Herebertus Colonienſis Epiſcopus eos abſoluit à nodo, quo manus eorum ligabantur, & ante altare ſancti Magni reconciliauit. Filia presbyteri cum alijs duabus continuò exanimata eſt. Cæteri continuis tribus noctibus dormierunt,alij poſteà obierunt, & miraculis, vt fertur coruſcarunt, quia valde pœnituerunt. Cæteri pœnam ſuam membrorum tremore prodideruut. lib. 25.cap. 10. Albertus Kantz 4.lib.hiſt.Saxoniçç c.33.Trithemius in chronice monaſterij Hirſatigienſis.

EXEMPLVM XLVII.

Silentium ſeruans iratus monachus Echelredi ducis pietate præmiatur.

Anno Henrici ſecundi Imperatoris decimonono Echelredus quidam nomine,Danos fugiens, venit Northmanniā ad Richardū fratrem vxoris ſuæ Emmæ, filium Richardi ducis, qui cœnobium Fiſcanenſe,quod pater ſuus inchoauerat,perfecit. Hic noctibus cuſtodias famulorum fallens, ad matutinas monachorum ibat, genua flectens in oratione vſque ad lucē. Quadam nocte ſic faciens oſtium monaſterij inuenit obſeratum, qui excuſſo violenter peſſulo ſoporem ſacriſtæ turbauit, qui ſurgens à ſomno, & videns eum plebeio amictu veſtitum in capillos inuolat, & multos colaphos intulit. Ille incredibili patientia nec reſponſum ei dedit. Poſtero die in capitulo querelam depoſuit, & monachum illum ad vicum Argennas ſibi præcepit occurrere,minitans ſe ſic vindicare, quod tota de hoc Gallia loqueretur. Die dicto monachus à iudicibus adductus eſt,quem ille mox abſoluit,& vicū eundem, qui optimi vini ferax eſt, officio ſacriſtæ addixit,pronuncians eum optimū eſſe monachum, qui bene cuſtodiens munus iniunctum,nec etiam iratus ſilentium fregit.lib.25. cap.13.

EXEMPLVM XLVIII.

Henricus tertius Imperator clerico, qui exulare, quàm euangelium poſt peccatum præcedenti nocte cōmiſſum legere maluerat,Epiſcopatum donauit.

Imperator Henricus tertius habebat clericum ſatis literatum, & bonæ vocis, ſed vilem meretriculam amantem ardentius.

dentius. Cùm qua nocte quadam ſolēmni volutatus, manè ad miſſam Imperatoris aſtabit, Imperator diſſimulata ſcientia mandat ei, vt ſe ad euangelium legendum pararet, quod ſcilicet eius melodia delectaretur. Erat autem diaconus ille. Abnuit ille, vt male ſibi conſcius: vrget Imperator, vt probarèt eius conſtantiam, ad extremum renuentem pareņ iubet à patria exulare. Quam ſentētiam amplexus, continuò receſſit: mittitur poſt eum, qui iam compilatis omnibus, in ſarcinulasq; compoſitis, iter maturauerat. Violenter ergò retractus ante Imperatorem ſiſtitur, qui lętum ſubridens, probè, inquit, feciſti. Et ego probitati tuæ gratulor, quod timorem Dei pluripenderis, quàm patriam, plus iram Dei, quàm meam: quapropter habeto Epiſcopatum, qui primus in imperio vacauerit, tantum indecenti amori renuncies. lib. 25. cap. 18.

EXEMPLVM XLIX.

Pentecoſtes diem litibus ſuperborum violatum Henricus Imperator operibus pijs ſanctificat.

IDem Henricus Imperatòr celebrabat Pentecoſten apud Moguntiam, paulò ante miſſam, cùm ſedilia pararentur in Eccleſia, ortum eſt iurgium inter cubicularios Archiepiſcopi, & Abbatis Fuldenſis cœnobij, vtrorum Dominus iuxta Imperatorem ſederet. Nam Fuldenſe cœnobium in Saxonia sācti Galli corpore eſt inſigne, & prædijs ditatum permagnificis, cuius loci Abbas ſexaginta millia armatorum præbet in hoſtem Imperatori, & habet ex antiquo priuilegium, vt in magnis feſtiuitatibus ad dexteram eius ſedeat. Itaque ventum eſt ad pugnā, furoreq; per Eccleſiam graſſante, pauimentum ſanguine inundauit: ſed ſtatim Epiſcopis conuolantibus, pace inter reliquos diſſidentes ſtatura, templum purgatū, & miſſa feſtiuis clamoribus eſt acta. Sequentia autem cantata, & vltimo eius verſu dicto, hunc diem glorioſum feciſti, vox ab aere lapſa eſt: Hunc diem bellicoſum ego feci, rigentibus omnibus præ timore, Imperator diligenter intendens lætitiam inimici: Tu, inquit, omnis malitiæ inuentor ſimul & incentor diem bellicoſum, & arrogantibus luctoſum feciſti, ſed nos per Dei gratiam, qui illum glorioſum fecit, pauperibus gratioſum reddemus, & mox reincepta ſequētia ſolemni ploratu Spiritus ſancti gratiam inuitabat. Intelligens illum aduenaſſe illis implorantibus. Illis cantoribus, omnibus ſimul pectora tundentibus, miſſa acta egenis per præcones conclamatis omnes dapes, quæ ſibi, & curialibus præparabantur, in vſus eorum exhauſit; ipſe obſonia appo nens, ipſe iuxta diſciplinam miniſtrorum de longè conſiſtens, ipſe ſuperflua ciborum abſtergens. lib. 25. cap. 14.

EXEMPLVM L.

Idem aſpero morbo laborauit, quia Epiſcopatum clerico propter ablatam fiſtulam argenteam dederat, eo autem clerico depoſito conualuit.

IDem Henricus tempore Cōradi patris ſui à quodam clerico fiſtulam abſtulerat argenteam, qua pueri ludentes aquam iaculantur, pactus ei Epiſcopatum, cùm foret Imperator, adultus repetenti pollicitum impigrè dedit. Non multò poſt aſpero morbo correptus decubuit. Epiſcopi præſentes triduano ieiunio indicto pro vita eius Domino ſupplicabāt. Conualeſcēs accitum Epiſcopum, quem pro fiſtula fecerat, concilij ſententia depoſuit, confeſſus ſe toto illo triduo dęmones infeſtos, ac valde moleſtos ſibi vidiſſe flammam in ſe per fiſtulam iaculantes, flammā dico adeò pertinacem, vt noſter ignis reſpectu ignis illius iocus putetur. Quemadmodum enim ſe habet pictus ignis ad ignem verū & ardentem, ita ignis infernalis ad hūc noſtrū ignem qui eſt naturalis. Interim verò iuuenem ſeminſtulatum aduenaſſe ferentē calicem aureum immenſæ magnitudinis plenū aqua, cuius viſione, & lacicis aſperſione extinctos ardores euaſerat. Hic erat beatus Laurentius martyr glorioſus, cuius Eccleſiæ tectum longa incuria diſſolutum compaginari fecerat, & præter alia munera calice aureo eandem Eccleſiam honorauit. Eundem Henricum aliquando inimicos fugitantem, ceruα quædam vltra inuadabilem fluuium euexit. lib. 25. cap. 19.

EXEM-

EXEMPLVM LI.

anta ionibus dedica fœmina ab Eccle-
ia, in qua defuncta iacebat, à dæmonib⁹
extracta, & equo infernali impoſita, cū
lamore ad inferna trahitur.

MVlier quædam apud Berbeliam Angliæ villam tempore Henrici tertij peratoris augutatrix, & malefica fuit, æ cùm quadam die conuiuaretur, corni a, quam habebat in delitijs, vocalius ſo ò neſcio quid cornicata eſt: quo audito minæ cultellus de manu excidit ſimul, vultus palluit, ingemiſcens diutiſſimè : Hodie ad vltimum ſulcum peruenit trum meum, hodie audiam, & percipiā inde incommodum. Adhuc ea loquenvenit ad eā nuntius, dicens: Hodie mor is eſt filius tuus, & tota familia ſubita orte interijt. Quo audito continuo dore ſaucia decubuit, vocarique præcepit perſtites liberos, monachum, & monaam, quibus ſingultiendo ait: Ego miſeoili quodam fato meo dæmoniacis artis ſemper inſeruiui ego vitiorum omniū itina, & illecebrarū magiſtra fui, & ſpebam tantum in religione veſtra, à meipdeſperaui. Nunc ergò ſcio dæmones e habituram, exactores in pęna, quos ha i ſuaſores in culpa. Rogo vos per maria viſcera, vt mea tētetis alleuiare torenta, nam de anima ſententiam damnapiùs non reuocabitis. Corpus ergò meū ſuite in corio ceruino, & includite in ladeo ſarcophago, & operculum ferro, & umbo conſtringite, & lapidem ipſum tris magnis catenis circundate. Si triis noctibus ita ſecurè iacuero, quarta die fodietis me in humo, quanquam verear è terra nolit me recipere pro maleficijs eis. Pſalmicines quinquaginta ſint trius noctibus, & miſſæ cantentur pro me ot diebus. Factum eſt vt præceperat, & ihil valuit. Primis enim duabus noſtibus um chori clericorum pſalmos canerent irca corpus, ſinguli dæmones oſtium Ecleſiæ immani obice clauſum leui negotio onfringentes, duas extremas catenas diuperunt, media, quæ laborioſus elaboraa erat, illibata durauit. Tertia noctè cira gallicautum ſtrepitu ad uenientium hoſtium omne monaſterium à fundamento viſum eſt moueri. Vnus autem cæteris vultu terribilior, & ſtatura celſior, ianuas maiori vi concuſſas in fragmenta deiecit, & arroganti geſtu acceſſit ad ſarcophagū, inclamatoque nomine, vt ſurgeret præcepit. Qua reſpondente, Nequeo præ vinculis. Solueris, inquit, & malo tuo. Statimque catenam, quæ cæterorum ferociam eluſerat, nullo conamine vt ſtupam dirupit, & apprehenſa manu palam omnibus ab Eccleſia traxit ad fores, vbi paratus erat equus niger ſuperbè hinniens, vncis ferreis per totum tergum plenus, ſuper quem miſera illa impoſita, ab oculis intuentium cum toto ſodalitio diſparuit. Audiebantur tamē clamores per quatuor ferè milliaria miſerabiles. lib. 25. cap. 26.

EXEMPLVM LII.

Puella Edburga, vix trima euangelia & calicem armillis & monilibus prætulit, & poſtea ſanctimonialis facta, furtim acceptos monialium ſoccos lauit, & lotos ſecretè reſtituit.

QVidam Rex Angliæ, Edvvardus nomine, ex vxore Edelſpiria habuit filias multas. Quarum vna Edburga, dum vix trima eſſet, ſic à patre probata eſt. Poſuerat ille in triclinio diuerſarū profeſſionum ornamenta, hinc calicem & euangelia, inde armillas & monilia. Illuc paruula virgo allata eſt à nutrice, & genibus parentis aſſedit, iuſſaque vtrum vellet eligeret, toruo aſpectu ſecularia deſpiciens, promptè manibus reptans, euangelia & calicem puellari innocentia adorauit. Exclamat cœtus aſſidentium futuræ ſanctitatis auſpicium. Exoſculatus enim puellam pater altioribus eam oſculis dignam æſtimauit: Vade, inquit, quo te vocat diuinitas. Itaque ſanctimonialium habitum induta, in vrbe VVintoniæ ſanctitate multa emicuit, ita vt ſingularum ſociarum ſuarum ſoccos furtim nocte ſurriperet, & diligenter lotos, & iunctos lectis earum rurſum apponeret. lib. 25. cap. 33.

EXEM-

EXEMPLVM LIII.

Mundum relicturus Lantfrancus pauperrimum atque abiectiſſimum conuentum expetijt, vbi etiam malè correctus, dum benè legeret ad menſam, malè pronunciauit.

LAntfrancus Papia ciuitate Italiæ oriũdus, omni ſcientia ſeculari perfectè imbutus, Alpes trãſgreſſus, in Northumãniam venit, & in Ambricacẽſi ciuitate aliquamdiu docuit. Deinde mortalium auram captare vanitatẽ eſſe conſiderans conſilium ſalutis arripuit, & ſtatuit vt propter eum omnia relinqueret, qui omnia fecit. Cumque ire vellet Rothomagum, veſpere in ſilua vltra fluuium Tillam in latrones incidit, qui cuncta quæ habebat tollentes, ligatis à tergo manibus, & caputio cappæ ante oculos eius admoto, adduxerunt eum in deuia, & inter condenſa ſaltus frutecta dimiſerunt. Talibus anguſtijs comprehenſus, neſcius quid ageret, infortunium ſuum lamentabatur. Tandem nocturno ſilentio in ſe reuerſus, & ad Deum conuerſus ait: Domine Deus, tantum tempus in diſcendo expendi, & corpus animumque in ſtudijs literarum attriui, & adhuc quomodo debeam orare, & laudare te non didici: libera me de hac tribulatione, & ego ſic vitam corrigere, & inſtituere curabo, vt tibi ſeruire valeam, & ſciam. Surgente aurora audiuit viatores iter carpentes, & cœpit ab eis vociferando auxilium petere: qui accedentes, & eum ſoluentes, reduxerunt ad viã. Rogauit autem vt vilius & pauperius cœnobium, quod in regione noſcerent, ſibi demonſtrarent. Nolebat enim adire locum vbi literati eſſent, qui eum honori & reuerentiæ haberent. Igitur de conſilio eorum Bectum adijt, vbi venerabilis Abbas Herluinus eiuſdem cœnobij fundator ac nuper ex grandæuo milite in clericum promotus, cum gaudio ſuſcepit. Qui monachus effectus, in diſcendis officijs curã maximam impendebat, vt ſciret laudes Deo perſoluere, ſicut vouerat. Sic per tres annos vixit ſolitarius, gaudens quod neſciebatur, ferè ab hominibus ignotus omni vilitate & extremitate in cœnobio contentus. Et, vt fertur lectionem in Eccleſia nolebat legere, niſi prius cantor eũ audiſſet. Quadam etiam die dum ad menſam legeret, quiddã inter legendum dixit ſicut, dicere debuit, quod præſidenti non placuit, & aliter dicere iuſſit, velut ſi dixit ducete media producta, iuſſit ille eam breuiari, nõ enim prior ille literatus erat, ſed vir ſapiens ſciens magis obedientiam Chriſto deberi, quàm Donato, dimiſit qđ bene pronunciauerat, & dixit quod non rectè videbatur dicere. Cùm autem rumor & fama viri longè lateque percrebuiſſet, clerici accurrunt, illo de licentia Abbatis ſui ſcholam tenente. Laici quoque potentes & nobiles multa pro eius amore eidem Eccleſiæ contulerunt. lib. 25. nu. 36.

EXEMPLVM LIIII.

Odio habens Anſelmum, ab Anſelmo ab infernalibus lupis liberatur.

FRater quidam, qui vereri odio plurimum infeſtus erat Anſelmo cuidam, poſtea Epiſcopo, tunc Abbati, nec poterat vllatenus reſpicere ſimplici oculo, infirmitate eſt depreſſus, & ad extrema perductus. Cumque fratres meridie in lectis ex more quieſcerent, ipſe in domo infirmorum iacens cœpit miſerandas voces emittere, & quaſi quorundam horrendorum aſpectus ſubterfugere geſtiret, pallens, & tremens vultum ſuum deliteſcendo hinc inde commutare. Territi fratres qui aderant, quid haberet quærebant. At ille: Geminos immanes lupos inter brachia ſua me tenere compreſſum, & guttur meum impreſſis dentibus, iam iamque ſuffocare videtis, & quid mihi ſit quæritis? Quo audito vnus ex eis ad Anſelmum, qui in clauſtro emendandis libris intendebat, concitus perrexit, & ei extra clauſtrum educto quid circa infirmum fratrem ageretur patefecit. Tunc ille in ſecretiorem locum ſolus ſecedens, poſt modicum, domum in qua iacebat infirmus, ingrediens leuata manu ſignum crucis edidit, dicens: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Ad quod factum ſtatim ęger conquieuit, & ex hilarato vultu, intimo cordis affectu Deo gratias agere cępit, dicens, quod Anſelmo oſtium ingrediẽte, & manu extenſa ſignũ ſanctæ crucis edente, vidit ex ore eius flãmam

am ignis ad modum lanceæ procedentē, uæ in lupos iaculata eos deterruit, & cele fuga dilapſos procul abegit. Tūc frater nſelmus fratrem de ſalute animæ ſecre- ųs alloquens, ad pœnitentiam & confeſ- onem eius cor inclinauit. Paterna dehinc uctoritate abſolutum, dixit, hora qua fra es ad nonam ſurgerent, præſenti vita di- eſſurum, quod factum eſt. lib. 25. cap. 69.

EXEMPLVM LV.

rælati nonnunquam nimio rigore ſubdi- tos peruerſos efficiunt.

CVm Abbas quidam, qui admodum religioſus habebatur, cum beato An- lmo de his quæ monaſticæ religionis rant loqueretur, & inter alia de pueris in auſtro nutritis verba conferret, adiecit: Quid obſecro fiet de iſtis, non ceſſamus ie ac nocte verberantes eos, & ſemper unt deteriores? Hebetes enim ſunt & be- iales. Ad quē iratus Anſelmus ait: Quam ene nutrimentum veſtrum expendiſtis, ui de hominibus beſtias nutriſtis. Dic mi i quæſo, Abba, ſi plantam arboris in hor- o tuo plantares, & mox illam ex omni arte concluderes, vt ramos ſuos nullate- us extēdere poſſet, qualis arbor inde pro iret? profectò inutilis, incuruis ramis & erplexis: certè hoc facitis de pueris ve- ris. Plantati ſunt per oblationem in hor- o Eccleſiæ, vt creſcant, & fructificēt Deo. os autem intantum eos terroribus, mi- is, & verberibus vndique coarctatis, vt ulla eis penitus liceat libertate potiri, vn e fit quia nihil amoris, pietatis, dulcedi- is circa ſe in vobis ſentiunt, nec illi ali- uius boni in vobis poſtea fidem habeant, ed omnia veſtra ex odio, & inuidia con- ra ſe procedere credant. Contigitque mo o miſerabili ſicut deinceps corpore cre- cunt; ſic in eis odium & ſuſpitio omnis ali creſcat, ſemper proni & incurui ad vi a. Cumq; ad nullum fuerint in vera cha- itate nutriti, nullum niſi depreſſis ſuper- cilijs oculove obliquo valent in- tueri. lib. 25. cap. 70.

EXEMPLVM LVI.

Prælatis eccleſiæ dæmones de multimoda animarum perditione grates refundūt: & pœnas infernales ſentiens clericus, mundo relicto monaſterium intrauit.

IN Nannetis ciuitate, tempore Henrici quarti Imperatoris, erant duo clerici nō dum patientibus annis presbyteri, litteris affatim inſtructi, inter ſe multum amici. Hi pactum inierunt inter ſe, vt vter eorū prior moreretur, alij vigilanti, vel dor- mienti appareret infra xxx. dies. Data, ac ceptaque corporali fide, non multum poſt vnus obijt, & triceſima die alteri vigilan- ti aſtitit, neſcio quid operis molienti, & vultu exāgui & pallido, ad eum ait: Agno- ſcis me? Agnoſco, ille ait, & miror quod tamdiu moratus fueris. Ille prius moram excuſans, tandem ait: Et aduentus meus ſi volueris tibi fiet commodus, mihi omni- no infructuoſus, nam ſempiternis damna- tus ſum ſupplicijs. Ego, ait alter, iuuabo te precibus, ieiunijs, & eleemoſynis multis. At ille reſpondit: Sine pœnitentia ſunt iudicia Dei in inferno. Dum rotat aſtra po lus, dum pulſat litora pontus, pro crimi- nibus meis puniar. Si totus mundus mi- hi remedia exquireret, æterna tamen & innumera pœnarum genera patiar, & vt aliquam ex meis irreuocabilibus pœnis cognoſcas, en vna. Protenditque manum ſanioſo vlcere ſtillantem, Videtur ne, ait, ti bi leuis? Cùm ille leuem ſibi referret vide ri, ipſe mortuus curuatis in volam digitis, tres guttas defluentis tabi ſuper eum ia- culatus eſt, quarum duæ tempora, vna frontem contingentes, cutem ſicut igni- to iaculo penetrauerunt, foramen nucis capax efficientes, illo magnam pœnam eſ- ſe doloris proteſtante clamore. Hoc, in- quit, mortuus erit tibi quamdiu vixeris, & pęnarum mearum graue documentum, &, niſi neglexeris, ſalutis tuę ſingulare mo numentum. Vade ergò dum licet, muta habitum ſimul & animum, & eſto mona- chus, Redonis iacens apud ſanctum Mela- nium. Cumque viuus ad hoc reſpondere nollet, mortuus cum oculi vigore perſtrin gens: Si dubitas, inquit, conuerti miſer, lege litteras iſtas. Et hoc dicens manū pro tendit tetris notis inſcriptā, quibus Satha

nas, & omne ſatellitium inferorum omni eccleſiaſtico cœtui gratias de tartaro emittebant, quod cum ipſi in nullo ſuis voluptatibus deeſſent, tantum numerum ſubditarum animarum paterentur ad inferna deſcendere, prædicationis incuria, quantum nunquam viderant retroacta ſecula. His dictis loquentis aſpectus diſparuit. Audiens hæc, omnia vendens, & dans pauperibus, ſanctum Melanium adijt, & monachus ibi factus optimè conuerſatus eſt. lib. 25. cap. 89.

EXEMPLVM LVII.

Cœleſtem ciuitatem non niſi per pœnitentiam ſuas veſtes lauantes intrabunt.

ANno Domini MCIIII. quidam clericus de Vendopera, cum ſtuderet in ſcholis apud Lugdunum, vidit in viſione noctis quandam vallem ſub quodam monte, ſuper quem ciuitas quædam pulcherrima ſita erat, cuius aſpectus nimium delectabat intuentes, ita vt quiſquis eam videret, de aſpectu illius ſatiari non poſſet, & modis omnibus laboraret quomodo ad eam peruenire valeret. Interea vidit fluuium quendam ſub pede montis, imò circa pedem currentem; quem dum circuiret quærens artem quomodo illum transmearet, vidit ſuper ripam fluminis duodecim pauperes lauãtes in flumine tunicas ſuas. Inter quos erat quidam veſte candidiſſima indutus, multum alijs diſſimilis, qui iuuabat alios in tunicarum ſuarum ablutione, qui poſtquam adiuuerat vnum ibat poſtea adiuuare alium. Tunc clericus, qui hoc videbat, acceſſit ad illum, qui cæteros adiuuabat, & dixit: Quę gens eſtis vos? Qui ait: Iſti pauperes, homines ſunt pœnitentiam agentes, & ſe à peccatis ſuis lauantes, & ego filius Dei Ieſus Chriſtus, ſine cuius auxilio nec iſti, nec alij poſſunt benefacere. Ciuitas hęc pulchra quam vides paradiſus eſt, vbi ego maneo, & quando quis tunicam ſuam lauerit, j. pœnitentiam peregerit, in illam intrabit. Tu ipſe ſatis diu quæſiſti viam, qua itur ad illam, ſed nulla alia via, quam iſta, ducit ad eam. His dictis clericus à ſomno euigilauit, & mirari cœpit de viſione. Cumque non multo poſt rediſſet de ſchola in patriam ſuam, narrauit Epiſcopo Cabilonenſi viſionem hanc, cui familiaris erat, qua audita Epiſcopus ſuaſit ei, vt ſeculum relinqueret, & religionem intraret, commendans ei ſuper omnes ordines nouellum illum ordinem Ciſtercienſem. Ille venit Ciſtercium, & inuenit locum incultum & deſertum, & fratres inter beſtias conuerſantes. Ad portam verò monaſterij, quæ de vimine facta erat, pendebat malleus ferreus, cuius ſonitu ad portam portarius compellabatur ab intrare volentibus. Hoc verò ſonitu portarius vocatus, venit ad eum foras, & inclinans ſe ad eum ſalutauit eum. Quem clericus intuens, ſtatim recognouit ſe eundem vidiſſe inter eos, qui tunicas ſuas in flumine lauabant. Rogauitque eum, vt adduceret ad ſe Abbatem. Abbas igitur, & totus etiam conuentus venit ad eum, & recognouit clericus omnes ſe vidiſſe tunicas ſuas in flumine lauantes. Statímque cecidit ad Abbatis pedes, rogans cum lachrymis, vt ſuſciperetur, qui ſuſceptus nõ multo poſt factus eſt prior. lib. 25. cap. 106.

EXEMPLVM LVIII.

Verba iocosè proferre ſolitus grauiter poſt mortem inde punitur, ſed ſilentio fratrum à purgatorio liberatur.

FRater quidam Durannus nomine de Bredon, prius idiota apparens, poſtea Moſyacenſis Abbas non incongruus, deinde ad Tholoſanum Epiſcopatum ſapientiæ prærogatiua promotus, inter operarios agriculturæ Dei merito ſollicitudinis, & induſtriæ claruit. Hic circumſpectus per cætera, verba riſum mouentia ſæpe incautius proferebat. Qua de re venerandus pater Hugo Abbas, cuius monachus fuerat, multoties eum increpans, nec ſatis proficiens, de futuro interminãs, prophetice ſic commonuit: Ecce frater chariſſime, niſi ludicra vero monacho prorſus interdicta viuens dimiſeris, poſt mortem enormiter apparebis. Quod ſanè vaticiniũ eo migrante conſtat fuiſſe completum. Nam Siguino cuidã capellano patris ſpumoſo ore apparens, poſtulauit flebiliter eius addiuuamen, cui noluit obedire dum viueret. Hoc vbi domino Abbati Siguinus retulit, præcepit vt fratres vna hebdomada

da pro defuncto taciturnitatem proprij oris continuarent. Ad hoc ſeptem fratribus electis, cæteris obedientibus vnus eorum voti contemptor ſilentium interrupit. Rurſus Pontifex eidem denuo reuelatus eſt, valde conqueſtus ſuper illo fratre perfido, qui dum non ſiluit, ſanitatem illius interpolauit. Audiens iſta piiſſimus Hugo præcepit, vt fractura ſilentii, quæ per vnum contigerat, aliorum ſeptem dierum ſilentio ſarciretur: quo facto anima Pontificis tertiò reuelata, in ſtatu Apoſtolico ſe exhibens, purgatori ſuo memorato, ſemperque memorando Hugoni gratias ſuæ integritatis reportauit. lib. 26. cap. 5.

EXEMPLVM LIX.

Moriturus dux Damaſci linteamen, quo inuoluendus erat, per vexilliferum ſuũ in Damaſco circumferri fecit.

ANno MCXCIII. Philippus rex exercitu collecto cœpit Giſorcium, & paulo poſt totũ VVlcaſiuum Northmannicũ, quod rex Angliæ iniuſtè poſſidebat. Eo autem tempore Saladinus obiit apud Damaſcum. Cum autem ſciret ſibi mortẽ imminere, vocauit ſigniferum ſuũ, dicens: Tu qui ſoles ferre vexilla mea per bella, fer vexillum mortis meæ per totũ Damaſcum, ſcilicet vilem panniculum ſuper lanceam, clamitando: Ecce Rex Orientis moriens non fert ſecum niſi hoc palliũ vile, & ſic mortuus eſt. lib. 29. ſpecul. cap. 54. & Antoninus parte 2. tit. 17. cap. 9. §. 13.

Ex ſcriptis Helinandi.

EXEMPLVM LX.

Maledicens ſibiipſi, & dæmonibus commendans ſubitò ſubmergitur, & graui pœna purgatorij mulctatur.

ARCHIDIACONVS quidam nomine Burcardus cognomẽto de Piſanto iturus erat Romam. Rogauit autem Ioannem quendam Aurelianenſem canonicũ, vt quendam clericum Natalem nomine domus ſuæ œconomum ei ſocium daret, qui Tantalus erat in rei familiaris cuſtodia, bonus diſpenſator, & prudens, & fidelis, quod rariſſime in diſpenſatoribus inuenitur. Volebat ergò idem Burcardus hunc habere ſocium itineris ſui, non tam ideò quia eum diligeret, quam quia pecuniæ vt auariſſimus valde timeret. Ille autem tàm nobili perſonæ, & Archidiacono ſuo non potuit negare. Præcepit ergò Natali clerico, vt cum eo iret, & ei tanquam ſibi obediret in omnibus: quod ille inuitus annuit, timens mores Burcardi, cuius auaritiam non ignorabat. Inierunt ergò Dominus & Natalis fœdus quoddam ſecretiſſimum, quod vter ex illis duobus moreretur, intra xxx. dies ſi poſſet ad ſocium ſuum rediret, nil ei in apparitione terroris incutiens, ſed blandè illum commonefaciens, & de ſtatu ſuo certificans. Cum autem iam propè Romam eſſent, accidit quadam die, vt præfatus Burcardus cum Natali clerico rationem ponere deberet de quotidianis expenſis, & de magna ſumma ſingulos numos exigeret, qui in quos vſus abiſſent. Natalis autem, qui tam minutas rationes reddere Domino ſuo non conſueuerat, quippe cui ille tanquam ſibi credebat, iratus aduerſus virum nobilem ſordidiſſimæ prouidentię, cum in reddenda ratione deficeret, ſe quod auditu quoq; horrendum eſt, dęmonibus commendauit. Eodem autem die cum quandam aquam tranſuadarent Burcardus, & Natalis, idem Natalis ſubmerſus eſt. Sequenti verò nocte proxima, cum in lecto ſuo priſtinus Dominus Natalis iſtius quieſceret vigilans, & coram ſe lumen fulgeret in lampade, quia ſemper noctis cõſueuit tenebras horreſcere, ecce Natalis clericus eius ante ipſum aſtitit cappa indutus plauiali, & ſicut ſibi videbatur pulcherrima coloris plũbei. Ipſe autem nihil omnino territus quaſi gra-

culans cœpit ad eam dicere: Natalis bene veneritis, nunquid iam rediјt Archidiaconus? Non, inquit, Domine, ſed ego ſolus redij iuxta cõſtitutum, mortuus enim ſum, nolite ergò timere, ego nullum timorẽ vobis inferam, ſed precor vt ſuccurratis mihi, ego enim in magnis tormentis ſũ. Cur, inquit, ſatis enim honeſtè vixiſtis apud me? Domine, inquit, verum eſt, bene quidẽ mihi eſſet, niſi hodie pręuentus ira me dęmonibus commendaſſem. Rogo autẽ vos, vt quoſcunq; potueritis moneatis, vt nunquam faciant: qui enim ſe commendat dæmonibus, dat eis poteſtatem ſuper ſe, vnde poteſtatẽ habuerunt, vt me ſtatim ſubmergerent, & propter hoc ſolum torqueor. Nam bene confeſſus eram de omnibus peccatis meis, & in nullum reciderâm. Tunc ille: Quomodo tam pulchram cappam habetis, ſi in tormẽtis eſtis? Domine, inquit, hæc cappa, quæ vobis tã pulchra videtur, multo ponderoſior eſt mihi, quam turris Pinarienſis, ſi mihi ſuperpoſita eſſet. Pulchritudo autem iſta ſpes eſt veniæ, quam habeo propter confeſſionem quam feci, ſi mihi tamen ſuccurratur. Cui ait: Certè, inquit, ego vobis ſuccurram quantum potero. Vincent. in Spec. hiſt. lib. 29. c. 118. hæc recitat ex Helinando.

EXEMPLVM LXI.

Defunctorum animę in equis infernalibus viſæ ſunt equitare.

REferebat Elebandus Henrici quondã Remẽſis Archiepiſcopi cubicularius, dicẽs: Dominus meus Archiepiſcopus mittebat me apud Atrebatum. Dum autem circa meridiem apud quoddã nemus appropinquaſſemus ego & famulus meus, qui me præcedebat celerius equitans, vt qui mihi pararet hoſpitiũ, audiuit ille tumultum magnum in nemore, quaſi multiplices & varios equorum fremitus, armorum ſonitus, & velut voces multitudinis impetu proruentis in bellum. Expauefactus ergò ipſe, & equus eius continuò regreſſus eſt ad me. A quo cum quærerem quare reuerteretur, ait: Equus meus nõn fuſte, nec calcaribus cogi poteſt, vt procedat: & ego etiam adeo territus ſum, vt omnino procedere non audeam, mira enim vidi, & audiui. nemus enim iſtud defunctorum animabus, & dæmonibus eſt plenum. Audiui autem illos clamare, & dicere: Iam habemus præpoſitum de area, in proximo autem habebimus Archiepiſcopum Remenſem. Ad quod ego reſpondi: Signum crucis noſtris frontibus imprimamus, & ſecuri procedamus. Cum ergò proceſſiſſem, & ad nemus peruenîſſem, iam vmbræ proceſſerãt, & tamen voces quaſdam confuſas audiui, & fragores armorum, & equorum fremitus: ſed nec vmbras videre, nec voces intelligere potui. Cum autem rediſſemus, jam Archiepiſcopum inuenimus in extremis, nec poſt has voces quinquaginta diebus ſuperuixit, vnde conijcitur eum à ſpiritibus raptum, à quibus auditum fuerat rapiendum. Hinc apparet quales equi ſint, illi ſuper quos aliquando defunctorũ animæ videntur equitare. Sunt enim dęmones ſe in equos transformantes, quorum ſeſſores ſunt animæ miſerrimæ peccatis oneratæ tanquã armis quibuſdam, & clypeis onuſtatæ: ſed reuera proprijs ſceleribus in formis talibus onuſtatæ, iuxta illud propheticum: Deſcenderunt in infernum cũ armis ſuis, j. membris ſuis, quæ fecerũt arma iniquitatis peccato, nolentes ea facere arma iuſtitię Deo. Certum eſt autem equum animal eſſe ſuperbum, & contumax, contẽtionis & belli cupidum, feruens ad coitum, & in libidine prępotentem. Dęmones igitur in equos transformati demonſtrant ſeſſores ſuos ſe huiuſmodi ſceleribus oblectaſſe. Vincent. lib. 29. cap. 119.

EXEMPLVM LXII.

Adultera quædam poſt mortem ab equite quodam gladio trãsfoditur, & flammis vrẽda inijcitur, & eques ille, qui eo modo propter peccata puniebatur, ſe miſſis & orationibus petijt adiuuari.

HViuſmodi equus erat ille, quem Carbonarius monſtrauit Comiti cuidã Niuernenſi. Erat enim Carbonarius iſte vir pauper in ſeculo, ſed diues in Deo, religioſus, & timens Deum, ob quod familiaris erat præfato Comiti. Huic nocte quadam cum vigilaret, & cuſtodire foſſam ſuam carbonificam incenſam acriter, ecce quædam fœmina nuda currens apparuit, & poſt

& poſt eam eques quidam equo nigro inſidens, euaginato gladio velociter equitans, vt fugientem apprehenderet mulierem. Quæ dum fugiens foſſam circumiret, comprehenſa eſt ab eo, & perfoſſa gladio, & facta eſt quaſi mortua. Quã ille proiecit in ignem, & exuſtẽ rurſus extraxit, & poſuit ante ſe ſuper equũ, & abijt. Hæc viſio pluribus noctibus illi oſtenſa eſt. Cum autem quędam de huiuſmodi viſione tam frequẽti nimis anxius cogitaret, ſic cogitabũdus, & triſtis obuiauit Comiti. Miratus Comes traxit eum in partem, & ſecretè requiſiuit ab eo quid haberet, dicens: Si quis tibi fecit iniuriam, vel moleſtiam aliquam intulit, ne celaueris à me, ego enim te bene vindicabo. Si in egeſtate es, ego tibi ſubueniã. Qui reſpondit: Nihil neceſſe habeo de nullo conqueror, ſed hæc, & hæc toties vidi. & vtinam vos vidiſſetis. Certè, inquit Comes eius, tecum vadam, & videbo viſionem hanc magnam. Igitur Comes confeſſus omnia peccata ſua, mutat habitum, & aſſumit ſecum Carbonarium, & abijt cum eo ſolus in ſiluam. Et cum vigilarent circa mediam noctem audiunt quendam buccinantem fortiter, & ſignauit ſe per totũ. Et ecce mulier illa accurrens nuda ſicut prius cępit foſſam fugiens circumire, quã eques ille inſequens, & comprehendens gladio peremit, & in ignem proiecit, & iterum reſumpſit, qua ſuper equum ante ſe poſita cum fugere vellet, Comes adiurauit eũ in nomine Domini, vt ſtaret, & diceret ei qs eſſet, & cur hoc faceret. Tunc ille ſubſiſtẽs ait: Ego ſum veſter ille miles, & hæc eſt illa mulier nobilis vxor illius militis, quem pro amore meo interfecit, vt licentius atque frequentius meo cõcubitu frueretur, & in hoc peccato ambo mortui ſumus, niſi quod heu ſerò in hac ipſa morte pœnituimus: nunc autem tale tormentum patitur, quod ſingulis noctibus à me interficitur, & comburitur. Tantum enim dolorem patitur in ictu gladij, quo eam ferio, quantũ vllus vnquã in morte paſſus eſt, & multo maiorem in combuſtione. Ad hæc Comes: Quis eſt ille equus, ſuper quem ſedetis? Diabolus, inquit, quidam eſt, qui nos ineffabili vexatione torquet. Poſſetne vobis, ait, aliquis ſuccurrere? Poſſet, inquit, ſi vos faceretis in cunctis congregationibus, quę vobis ſubiecta ſunt, orare pro nobis, & à presbyteris celebrari miſſas, & pſalmos à clericis decantari. ibid. cap. 120.

EXEMPLVM LXIII.

Bona iniuſtè per mortem occiſi militis retinens Comes terribili equo impoſitus ad inferna portatur.

Talis equus erat, ſuper quem aſcendit infœlix ille Mariſconenſis Comes, de quo refert Petrus Abbas Cluniacenſis lib. 2. miraculorum cap. 1. quod cum militem quendam iniuſtè occidiſſet, & bona eius occupans hæredes eius exhæredaſſet, apparuit ei miles occiſus terribiliter ſemel, & iterum, admonens vt ſaltem ablata hęredibus ſui reſtitueret. Quod cũ dixiſſet aliquibus de ſuis, illi hoc ſomniũ & friuolum reputauerunt. Tunc tertia vice terribilibus apparens occiſus aſſignauit ei diẽ, quo vellet nollet traheretur alibi reſponſurus. Tunc territus vocauit magnam multitudinem armatorum viſa exponens, & rogans, vt ſi aliquam violentiam ſibi viderent fieri ſubuenirent. Cum ergò aſſignata die in proprio palatio reſideret multis militibus diuerſi ordinis cõſtipatus, repẽte ignotus homo inſidens equo per oſtium palatij ingreſſus, cunctis videntibus, & admirãtibus vſq; ad ipſum peruenit, dicens ſe velle ei colloqui, imperans ei vt ſurgeret, & ſe ſequeretur. Qui inuiſibili potentiæ non valens reſiſtere, ſurrexit, & vſque ad oſtium domus proceſſit, vbi equum paratum inuenit, quem iuſſus ſtatim aſcendit, cuius habenas ille accipiens, qui propter illum venerat, velociſſimo curſu per aera cunctis videntibus ferri cœpit. Ille autem miſerabiliter clamans: Succurrite ciues, ſuccurrite, totam ciuitatem commouit. Omnes autem currentem eũ per aera conſpexerunt, quamdiu naturali oculorum acie potuerunt. Sicque tandem ſubtractus viſibus hominum, factus eſt ęternus ſocius dæmonũ. Vincent. lib. 29. cap. 120.

EXEMPLVM LXIIII.

Abſtinens in clauſtro formoſus & ſanus efficitur, qui in ſeculo crapulæ deditus deformis, & debilis extiterat.

AD conſeruandam ſanitatem nihil efficacius facit, quam cibi & potus iden-

ritas conſeruata. Varia enim fercula variarum ſunt naturarum. Omnis autem talis varietas parit humorum repugnantiam, & omnis humorum repugnantia repugnat ſanitati. Vnde elegantiſſimè, & prudentiſſimè reſpondit quidam de noſtris adoleſcentibus Beluacenſi Epiſcopo eum interroganti, vnde contigerat quod ſanior, & pulchrior eſſet in clauſtro, quam ſolebat eſſe in ſeculo: quia, inquit, vniformiter viuo, & decenter. De quorum primo habeo, vt ſanus ſim: de ſecundo, vt pulcher ſim. In ſeculo enim viuebam tam deformiter, quam multiformiter, de quorum primo turpitudo naſcitur, etiam corporalis, de ſecundo ægritudo. Perrexit quærere, dicens: Quid ergò comediſti hodie? Satis, inquit. Quid heri? Similiter ſatis. Non quæro, inquit, de quantitate, ſed de qualitate. Quid comediſti heri, quid hodie? Heri, inquit, comedi piſa, & olera, & hodie olera, & piſa; cras autem comedam piſa cum oleribus; poſt olera cum piſis. Vide ergò quã pulchro circuitu eandem ſententiam circumduxit, vt varijs modis oſtenderet eadem ſe ſemper diæta vti, quæ præſtat corpori ſanitatem, & pulchritudinem. Vincent. lib. 29. cap. 136.

Ex Eccl. & Tripartita hiſtoria Caſsiodori.

EXEMPLVM LXV.

Societate mala fretus iuuenis à beato Ioanne Apoſtolo conuerſus peſſimus latro effectus eſt.

AVDI fabulam, non fabulam, ſed geſtam de Ioanne Apoſtolo, & memorijs omnium traditam. Cùm poſt Domitiani tyranni obitum de Pathmos inſula Epheſum rediret, rogabatur etiam vicinas luſtrare prouincias, quo vel eccleſias fundaret, in quibus non erant locis, vel in quibus erãt ſacerdotibus ac miniſtris inſtrueret, ſecundum quod ei dè vnoquoque Spiritus ſanctus indicaſſet. Cùm ergò veniſſet ad quandam vrbem haud longè poſitã omnibus eccleſiaſticis ſolemniter adimpletis, vidit iuuenem quendam validum corpore, & vultu elegantem, ſed & animo acrem nimis. Reſpiciensque ad Epiſcopũ, qui nuper fuerat ordinatus: Hunc, inquit, tibi ſummo ſtudio commendo ſub teſtimonio Chriſti, & totius Eccleſiæ. Hunc ille ſuſcipiens, omnem ſe adhibiturum (ſicut præcipiebat) diligentiam pollicetur. Sed iterum, atque iterum eadem ſæpius repetens, iuuenem commendabat attentius, & poſt hæc Epheſum redijt. Tum verò presbyter in domum ſuam adoleſcentem ſuſcepit commendatum, & cum omni diligentia nutrit, fouet, ad vltimum etiam baptiſmi gratiam tradit. Poſt hæc velut confidens gratiæ, qua fuerat communitus, paulo indulgentius habere iuuenem cœpit. Sed ille immatura libertate potitus, & continuò per æquæuos, quibus luxus, & deſidia cordi eſt, amare vitia, & corruptæ viæ incedere tramitem perdocetur. Et primò quidem cõuiuiorum illecebris decipitur, inde nocturnis eum furtis ſibi ſocium participemque conſtituunt, poſt hæc iam ad maiora flagitia pertrahũt. Interea ſenſim iuuenis formabatur, & inſtituebatur ad ſcelera, & q̃ eſſet acer ingenio, ſicut equus infrenis & validus duris morſibus obfirmatis recti itineris lineam derelinquens, rectore contempto rabido curſu totus fertur in præceps. Ita ſuccedentibus temporibus perit. Dedignatur iam de paruis ſceleribus cogitare, grandia molitur, & ex integro perditioni ſe tradens nulli ſe inferiorem eſſe in flagitijs patitur. Deniq; illos ipſos, qui prius magiſtri criminũ fuerant, diſcipulos facit, & latronum ex his turmas, quibus ipſe rex, & princeps violentus præeſſet, inſtituit, & cum his omni crudelitate graſſatur. Verum tempore elapſo, cum rei ita popoſciſſet vtilitas, inuitatur iterum ad illam vrbem Ioannes. Et cum cætera quorum gratia venerat ordinaſſet: Age, inquit, ò Epiſcope, depoſitum repræſenta, quod tibi ego plane, & Chriſtus commendauimus, Eccleſia teſte, quam regis. At ille obſtupuit, primò pecuniam putans à ſe repoſci, quam non acceperat, ſed rurſum conſiderabat nec poſſe fallere Ioannem. Quem Ioannes hærentem videns, iuue-

iuuenem illum, inquit, repeto abs te, & animam fratris. Tunc grauiter ſuſpirans ſenior, & in lachrymas reſolutus: Ille, ait, mortuus eſt. Quomodo, ait, aut quali morte? Deo, ait, mortuus eſt, quia peſſimus, & flagitioſus euaſit, ad vltimum etiam latrocinium aggreſſus eſt. Denique nunc montem quendam cum multa latronum multitudine occupauit. Quibus auditis Apoſtolus veſtem continuò, qua erat indutus ſcidit, & cum ingenti gemitu feriens caput ſuum: Bonum te, inquit, cuſtodem animæ fratris dereliqui, ſed iam nunc mihi equus paretur, & dux itineris. Et confeſtim equum aſcendens, illuc concitus properabat. Cumque perueniſſet ad locum, tenetur ab his latronibus, qui cuſtodias obſeruabant. Sed ille neq; fugere, neq; prorſus declinare vſquam nitens, ingenti tantum voce proclamabat: quia ad hoc ipſum veni, adducite mihi principem veſtrum. Qui cum ueniret armatus, eminus agnito Ioanne Apoſtolo, pudore tactus in fugam uertitur. Ille equo poſt eum admiſſo confeſtim inſequitur fugientem ætatis oblitus, ſimul & clamans: Quid fugis, ô fili, patrem tuum, quid fugis inermem ſenem? Miſer hære, noli timere, habes adhuc ſpẽ uitæ: ego Chriſto rationem reddam pro te, certè & mortem pro te libenter excipiam, ſicut & Dominus excepit pro nobis, & pro tua anima dabo animam meam. Sta tantùm, & crede mihi, quia Chriſtus me miſit. At ille audiens reſtitit, & uultum demiſit in terram, poſt hoc arma proiecit. Tunc deinde tremefactus flebat amariſſimè, & accedentis ad ſe ſenis prouoluitur genibus, gemitibus & ululatibus quibus poterat ſatisfaciens, & uberrimis lachrymarum ſuarum fontibus iterum baptizabatur, occultans ſolùm manum dexteram ſuam. Apoſtolus uerò ſacramento ſe ei à Saluatore impetraturum uẽniã pollicens, ſimulque genibus eius prouolutus, atque ipſam dexteram, ex cuius cædis conſcientia torquebatur, tanquam iam per pœnitentiam purgatam deoſculans, ad eccleſiã reuocat, & indeſinenter pro eo orationes profundens, & cum ipſo pariter ducens crebra ieiunia, indulgentiam à Deo quam ei pollicitus fuerat expetebat. Sed & uarijs conſolationibus ſermonum quaſi quibuſdam præcationibus efferos & exterritos eius animos mitigabat, nec prius abſtitit, quàm eum emẽdatum in omnibus etiã eccleſiæ præficeret, præbens per hoc exempla veræ pœnitentiæ, & documentum ingens nouę generationis, atq; inſignia quędam trophæa viſibilis in eo reſurrectionis oſtendit. Euſeb. lib. 3. hiſt. Eccl. cap. 33. Vincent. lib. 10. cap. 42.

EXEMPLVM LXVI.

Virginem ne verbis & iniurijs illuderetur defendens Baſilides, ſubitò ad fidem conuertitur.

IN noſtram vſque memoriam ab incolis loci perennis virtutum Potamianæ fama celebratur, quod immenſos, & innumeros agones primò pro virginitate & pudicitia deſudauerit, deinde etiam pro martyrio exquiſita, & inaudita tormenta pertulerit, atque ad vltimum vna cum venerabili matre Marcella ignis ſupplicijs conſummata ſit. Tradunt igitur Aquilam (hoc enim erat iudicis nomen) poſtquam crudelibus eam ſupplicijs lacerauerat, ad vltimum ob iniuriam & nobilitatis eius, & caſtitatis cõminatum eſſe Potamianæ, quod eam crudeliſſimis gladiatoribus, vel impudiciſſimis lenonibus traderet. At illa, cum ab ea quid mallet, quidue eligeret, quæreretur, protuliſſe dicitur aduerſus tyrannũ vocem liberam, quæ ob ſuperſtitionem Romani ritus ſacrilega videretur, & ideò ſine mora in eam latam eſſe ſententiam. Cumque Baſilides vnus ex his, quibus implere ſpiculatoris officium mos eſt, ſuſceptam eam duceret ad ſupplicium, ac multitudo impudicorum pariter, & impiorũ Potamianæ verbis, & iniurijs conaretur illudere, Baſilides abigere impudentius irruentes, ac deturbare cœpit humanitatis, & miſerationis obtentu. At illa religioſũ viri votum erga ſe ad propoſitum humanitatis amplexa: Certus eſto, inquit, quod cum abiero ad Dominum meum, ſine mora boni huius tibi remunerationem parabo. Poſt hæc autem verba conſtanter ſuſcepit ſtatuta ſupplicia picis calidæ paulatim per artus & membra diffuſæ, & hoc modo beata virgo è terris migrauit ad cœlum. Non multis autem poſt diebus, Baſilides cum inter collegas ſuos ob cauſam quan-

dam iuramentum poſceretur, ait ſibi non licere. Tunc deinde cum conſtantius affirmaret, pertrahitur ad tribunal, vbi cum perſeueraret in confeſſione, vinculis traditur. Tum verò viſitantibus eum noſtris, & cauſam ſubitæ, ac laudabilis huius permutationis inquirentibus, dixiſſe fertur quod Potamiana poſt diem tertium martyrij ſui noctu aſſiſtens coronam capiti eius impoſuerit, dicens, deprecatam ſe pro ipſo Dominum, & impetraſſe, vt ſecundum quod ſcriptum eſt. Qui recipit martyrem, mercedem martyris conſequatur. Quibus auditis confeſtim fratres ſignum ei dominicum tradunt, & die poſtero ob Domini martyrium capite punitur. Euſeb. lib. 6. cap. 5.

EXEMPLVM LXVII.

Diffamantes ſanctum Narciſſum falſi teſtes, iuſtas mendacij ſui pœnas percepe runt.

ANimi virtus quanta fuerit in beato Narciſſo vno ex eius geſtis opere declarabitur. Is namque cum inter cętera virtutum ſuarum bona eſſet valde conſtantis animi, & iuſti, rectique indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam malè ſibi conſcij, metuentes ne criminum ſuorum ſi arguerentur non poſſent effugere vindictam, præueniunt factionibus, & circumuenire parant eum, cuius iudicium verebantur. Concinnant igitur aduerſus eũ infame ſatis, & noxium crimen. Conueniũt auditores, teſtes ex ſemetipſis producunt, qui ſub ſacramento iuramenti quæ obijciebantur cõfirmarent: quorum vnus teſtis ita, vt igni conſumeretur ſi non vera diceret, imprecabatur, alius vt regio morbo corrumperetur, tertius vt luminibus orbaretur. Et quamuis ne iuramentis quidẽ iſtis quiſquam fidelium, & Deũ timentiũ crederet, eo quod vita Narciſſi, & inſtitutio, & pudicitia ab omnibus noſceretur: ipſe tamen eorum quæ mota ſunt indignitatẽ ac moleſtiam non ferens, ſimul & ſecretã ac philoſophicam vitam habere ſemper deſiderans, ſubterfugit Eccleſię multitudinẽ, & in deſertis locis, atq; angulis ſecretioribus delitescit annis quamplurimis. At non ille magnus diuinæ prouidentiæ oculus quieſcit in longum, ſed in impios vltionem per ea ipſa, quæ ſibi in periurijs ſtatuerant, maledicta molitur. Primus namque ille teſtis parua ignis ſcintilla noctis tempore domo ſua ſucceſſa, cum omni genere ſuo, omnique familia flammis vltricibus conflagrauit: alius repentè ab imis pedibus vſque ad ſummum capitis verticem morbo regio quem fuerat imprecatus, repletus conſumitur. Tertius autem priorum exitum videns, & oculum diuinum non ſe latuiſſe proſpiciens, prorumpit in medium, & audientibus cunctis ſera pœnitentia vniuerſum concinnati ſceleris ordinem pandit. Tantis autem lachrymis immane commiſſum facinus defleт, vt luminibus orbaretur, & ſic figmenti ſui huiuſcemodi pœnas exoluit. Euſeb. lib. 5. cap. 7.

EXEMPLVM LXVIII.

Dæmon gentili ſacerdoti reſponſa præbens, niſi licentiatus à ſancto Gregorio, loqui non potuit, quo viſo ſacerdos ille conuertitur.

ITer ſancto Gregorio Ponti Epiſcopo fuiſſe quondam per Alpes dicitur hyemis tempore, & cum perueniſſet ad ſummum Alpium iugum, niuibus repleta erãt omnia, nullum vſquam diuerſorium. Fanum ibi tantum Apollinis erat, vbi illa nocte quieuit. Sacerdos erat quidã fani eius, cui conſulere ſimulachrum Apollinis mos erat, & reddere reſponſa poſcentibus, ex quo ei etiam alimoniæ quęſtus eſſe videbatur. Igitur poſt digreſſum Gregorij, offert ex conſulta, & reſpõſa poſcere ſacerdos ac cęſſit ex more, nihil inde reſponſi veniebat. Repetit uictimas, ſilentium permanet: iterum, atque iterum litat, ſurdis ingerit fabulam. Cumque ſtupore noui ſilentij æſtuaret ſacerdos, noctu ei aſſiſtens in ſomnis dæmonium, dicit: Quid me illic inuocas, quo iam venire non poſſum? Percontanti cauſam, aduentu ſe Gregorii dicebat expulſum. Quid nunc remedii daretur, cum perquireret, ait, Non aliter licere ſibi ingredi locũ illum, niſi Gregorius permiſiſſet. Quibus auditis ſacerdos occupat uiam, multa apud ſemetipſum uoluens, atque animo recuſante pertractans

uenit ad Gregorium, adortusq; eum rem pandit ex ordine, humanitatis ſuæ atque hoſpitalitatis admonuit, quærelam depulſi numinis ponit, ademptam facultatem quæſtus deplorat, ac reſtitui ſibi omnia in priſtinum ſtatum depoſcit. At nihil moratus, ſcribit epiſtolam in hæc uerba: Gregorius Apollini: permitto tibi redire ad locum tuum, & agere quæ conſueuiſti. Hanc epiſtolam ſacerdos accepit, & ad fanum defert, poſitaque ea iuxta ſimulachrum, affuit dæmon, & dedit reſponſa poſcenti. Tum ille in ſemetipſum conuerſus, ait: Si Gregorius iuſſit, & Deus iſte diſceſſit, non potens redire niſi iuſſus, & rurſum iubente Gregorio reſtitutus eſt, quomodo non multo melior eſt iſto Gregorius, cuius hic obtemperat iuſſis. Clauſis ergò ianuis fani, deſcendit ad Gregorium, epiſtolam ſecum quam acceperat deferens, omnemque apud eum rei geſtæ ordinem pandens, ſimulq; ſe ad pedes eius proſternens, rogat ut illi ſe Deo offerat, cuius uirtute diis gentium Gregorius imperabat. Cumque enixius & pertinacius perſiſteret, catechumenus ab eo factus eſt, & cum ſe uitæ caſtiſſimæ & abſtinentiſſimæ derelictis omnibus non ſolum erroribus dæmonum, ſed & ſeculi actibus mancipaſſet, etiam baptiſma conſecutus eſt; & in tantum uitæ merito, ac fidei uirtute profecit, ut ipſi beato Gregorio in Epiſcopatu ſucceſſor exiſteret. Euſeb. lib. 7. cap. 25.

EXEMPLVM LXIX.

Diſcordiæ ſedandæ cauſa Gregorius quidam ſtagnum in aridam oratione conuertit.

STagnum erat in Ponti regionibus piſcibus copioſum, ex quorum captura prædiuites redditus dominis præſtabantur. Iſta poſſeſſio duob⁹ fratribus forte obuenerat hæreditatis, ſed pecuniæ cupiditas fraternam neceſſitudinem violauit. Coibatur à fratribus tempore captionis non tam ad capiendos piſces, quam ad homines capiendos, cædes ac bella mouebantur, humanus ſanguis pro piſcibus fundebatur. Sed Dei prouidentia affuit aliquando auxilium, aduentusq; Gregorij: vidit prælia, & mortes virorum, furentesq; germanos, quid cauſæ exiſteret, pro qua in exitum ſui, ſuorumque fratres accenderentur, inquirit, nullam niſi capturam piſcium comperit. Tum ille cum pro honore aduentus ſui vtræque partes paululum ſiluiſſent: Nolite, inquit, ò filioli, rationales animas pro mutis animalibus violare, fraternam pacem quæſtus cupiditate diſſoluere, Dei leges & naturę iura pariter temerate: ſed vna mecū ad oram ſtagni exitialis accedite, ego iam vos per virtutem Domini, omni certamine cruentę contentionis abſoluam. Et cum hæc dixiſſet, in conſpectu omnium virgam, quam in manu tenebat, ad primas litoris vndas defigit, & ipſe poſitis genibus palmam tendit ad cœlum, atque his verbis excelſo ſupplicat Deo: Tu Domine Deus patrum noſtrorum, qui dum ibi primus homo Adam peccaſſet, & mandatum tuum præteriſſet, pœnam culpæ illius moderatus ad terram maledictionem detorſiſti, dicens: Maledicta terra in omnibus operibus tuis: tu nunc miſeratus horum iuuenum, fratrumque ſanguinis, qui periclitatur, pręcipe vt maledictæ ſint aquę iſtę in omnibus iſtorum, pro quibus furore ſuccenſi fraternę pietatis obliti ſunt, ita vt nunquam in hoc loco vel piſcis appareat, vel aqua reſideat, ſed ſit campus aratri patiēs, ac frugum ferax, & cuſtos in æternum fraternæ concordiæ perſeueret. Statim vt ille orandi finem fecit, ſe vnda ſubducens, & curſu velociori refugiens à conſpectu ſuperno iuſſa recedere, abyſſis ſuis redditur, & arentem eam pum germanis iam concordibus dereliquit. Sed & in hodiernum diem frugum ferax dicitur eſſe ſolum, quod ante fuerat nauium ferax. Euſeb. lib. 7. cap. 25.

EXEMPLVM LXX.

Caſtitatis amore nobilis fœmina cum filiabus ſuis fluminibus ſe mergendam iniecit.

ADmirabilis quædam fuit, & veneranda fœmina, pulchritudine pariter, & pudicitia formoſa, genere nobilis, & copioſa facultatibus, cui erant duæ filiæ virgines honeſtæ ſatis, & ad maternæ pudicitiæ

tiæ regulam nutritæ, ſpecie ſimul, & moribus æmula ſibi probitate certantes, quas religioſa mater ſecundum præceptum diuinum in timore Dei educauerat. Sed pro his, quæ ſupra diximus, vel naturæ, vel inſtitutionum bonis, prauorum hominum multa erga virgines, earumq; matrem contentio exagitabatur, & ſummo ſtudio, ſummaque diligentia perquirebantur. Cumq; declinandi turbinis gratia ſui abſentiam procuraſſent, agitur omni intentione vt earum præſentia fieret, miſſi in hoc ipſum milites, repertas eas venire Antiochiã cogunt. Sed cum perurgentibus militibus vehiculo impoſitæ iter agerent, talibus religioſa, & pudica mater ad filias vtitur verbis: Scitis dulciſſimæ mihi filiæ, quomodo in diſciplina Dei vos educauerim, ſcitis quod à paruulis nobis Deus nutritor, & inſtitutor extiterit, & caſtitatis bonum ita mecum pariter dilexiſtis, vt ne oculus quidem veſter vnquam, ſicut vobiſcum conſcia ſum, laſciuiore fuerit maculatus aſpectu. Quid ergò nunc agimus videtis, quia omnis iſta vis aut à Deo nos ſtudet, aut pudicitia ſeparare. Proſtituentur ergò publicis lupanaribus membra, quæ aer penè ipſe publicus habuit incognita. Nunc quæſo filiæ, quia nec tam parua nobis in Deo fides eſt, vt mortem pertimeſcamus, nec tã deſpecta pudicitia, vt viuere etiam cum turpitudine cupiamus: Præueniamus carnificum impuras manus, & impudicorum præripiamus incurſus, mundumque hunc, qui nos ad impuram & impudicam compellit, ac pertrahit vitam, pura ac pudica morte damnemus. Cumque talibus exhortationibus filias ad ſimile propoſitum videret accenſas, ad fluuium quendam in itinere poſitum venerunt, vbi ſe humanę neceſſitatis cauſa deſcendiſſe cum ſimulaſſent, & paululum cuſtodes cogente naturali reuerentia ſeceſſiſſent, adductis diligẽtius hinc inde veſtibus, minacis ſe fluuij rapidis iniecere fluentis. Sed & alię duæ virgines per omnia inſignes ſorores, genere nobiles, vita mirabiles, primæ adhuc ætatis, ſpecie pulchræ ſatis, ſed anima pulchriores, ornatis moribus magis, quã monilibus, ſtudijs apprimè probabiles, non ferentes violari publicis edictis, ac legibus caſtitatem, marinis ſe fluctibus dimerſerunt. Euſeb. lib. 8. cap. 12.

Annotatio. Non debet quis ſibi mortem aſciſcere ad tuendam pudicitiam, ſed hæ & aliæ ſimiles creduntur ex inſtinctu Spiritus ſancti hoc feciſſe, & ita non peccaſſe.

EXEMPLVM LXXI.

Adulterium execrata nobilis fœmina Romana proprium pectus enſe transfodit.

SIlere æquum non puto nobiliſſimæ fœminæ in vrbe Roma mirabile factum Soſrouiæ, cuius vir præfectus vrbis Romæ ſub Maxẽtio tyranno agebat. Qui cum de ſupradictæ fœminæ pulchritudine cognouiſſet, vt ei mos erat, miſit ſtupratorũ miniſtros, duci ad ſe fœminam iubet. Illa rem ad maritum detulit, qui cum comperiſſet, multa ſecum voluens, ad vltimum altius ingemiſcens: Et quid, inquit, faciemus, quibus aut hæc toleranda ſunt, aut anima ponenda. Tum illa, vt maritum vidit metu mortis perterritum prodidiſſe pudicitiam, Paululum, ait his qui miſſi fuerant, expectate, donec compoſita vt decet & ornatè procedam. Dehinc ingreſſa cubiculum, cum prius defixis genibus oraſſet, tanquam pudicitiam ſuam Deo immolatura, pectus ac viſcera correpto mucrone tranſuerberat, extremos huiuſmodi nuncios ad tyrannum per aſſiſtentes famulos mittens. Tales, ait, magis placeant Chriſtianæ fines tyranno. lib. 8. Euſeb. cap. 17.

EXEMPLVM LXXII.

Detractionum libellos, quos cõtra ſe chriſtiani epiſcopi offerebant, Conſtantinus Imperator exuſſit.

IN Niceno illo ſolemni concilio cum ex omnibus penè locis Epiſcopi conueniſſent, & vt fieri ſolet diuerſis ex cauſis inter ſe quædam iurgia detuliſſent, interpellabatur Conſtantinus frequenter, à ſingulis offerebantur libelli, culpæ proferebantur, & magis ad hoc, quam ad id pro quo ventum fuerat animos dabant. At ille videns, quod per huiuſmodi iurgia cauſa sũmi negotij fruſtraretur, diem certam ſtatuit, qua vnuſquiſq; epiſcoporum ſi quid querimoniæ haberet videretur deferret.

Et

Et cum reſediſſet ſuſcepit à ſingulis libellos, quos ſimul omnes in ſinu ſuo continens, nec in eis quod contineretur aperiēs; ait ad epiſcopos: Deus vos conſtituit ſacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & idcirco nos à vobis rectè iudicamur. Vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari, propter quod diuinum expectate iudicium; & veſtra iurgia quæcunque ſunt, ad illud diuinum reſeruentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati eſtis dij, & conueniens non eſt, vt homo iudicet deos, ſed ille ſolus, de quo ſcriptum eſt: Deus ſtetit in ſynagoga deorum, in medio autem deos diſcernit. Et ideò his omiſſis illa, quę ad fidem Dei pertinēt, abſque vlla animorum contentione diſtinguite. Cum hoc dixiſſet, omnes ſimul quæ rimoniarum libellos iuſſit exuri, ne innoteſceret vlli homini ſimultas ſacerdotum. Euſeb. lib. 8. cap. 2.

EXEMPLVM LXXIII.

Doctrina ſimplici ſancti epiſcopi philoſophus conuertitur, qui nullis Doctorum virorum argumentis potuit ad fidem inflecti.

CVmque in Niceno concilio eſſet confeſſorum magnus numerus ſacerdotum, omnes Arrij nouitatibus aduerſabantur. Fauebant verò ei viri in quæſtionibus callidi, & ob id ſimplicitati fidei aduerſi. Quantam verò virtutem habebat ſimplicitas fidei, etiam ex his quæ ibi geſta referuntur agnoſcimus. Etenim cum pro ſtudio religioſi Imperatoris Conſtantini ex omni terra ſacerdotes Dei coiſſent, opinione commoti phyſici quoque, & dialectici valde nobiles & opinatiſſimi conuenerūt. In quibus quidam inſignis in arte dialectica per ſingulos dies conflictus ſummi certaminis cum Epiſcopis noſtris viris æquè in dialectica non improbabiliter eruditis mouebat, & fiebat ingens ſpectaculū conuenientibus ad audiendum doctis & literatis viris, nec tamen vllo genere philoſophus concludi à quoquam poterat, aut cōſtringi. Tanta etenim dicendi arte obiectis quæſtionibus occurrebat, vt vbi maximè putaretur aſtrictus, velut anguis lubricus laberetur. Sed vt oſtenderet Deus, quia non in ſermone regnum Dei, ſed in virtute conſiſtit, quidam ex confeſſoribus ſimpliciſſimæ naturę vir, & nihil aliud ſciens, niſi Chriſtum Ieſum, & hunc crucifixum, inter cæteros auditores Epiſcopos aderat. Qui cum vidiſſet philoſophum inſultantem noſtris, & callida ſe diſputationum arte iactantem, poſcit ab omnibus locum, dicens velle ſe paucis cum philoſopho ſermocinari. Tum verò noſtri, qui ſimplicitatem viri, & imperitiam ſermonis dumtaxat noſſent, pauere cęperunt, & velut pudorem quendam pati, ne fortè apud callidos homines riſui efficeretur ſancta ſimplicitas, perſtitit tamen ſenior, & hinc mouit ſermonis exordiū. In nomine, inquit, Ieſu Chriſti philoſophe, audi quæ vera ſunt. Deus vnus eſt, qui fecit cœlum & terram, quique homini, quem de limo terræ formauerat, ſpiritum dedit, vniuerſa quoque quæ videntur, & quæ non videntur, virtute verbi ſui creauit, & ſpiritus ſui ſanctificatione firmauit. Hoc verbum ac ſapientia, quem nos filium dicimus, humanos miſeratus errores ex virgine naſcitur, & per paſſionem mortis à perpetua nos morte liberauit, ac reſurrectione ſua æternam nobis contulit vitam, quem expectamus iudicem omnium, quem credimus eſſe venturum. Credis hæc ita eſſe philoſophe? At ille, velut ſi nunquam vllum ſermonem contradicendi didiciſſet, ita obſtupefactus virtute dictorum, mutus ad omnia, hoc ſolum potuit reſpondere: Ita ſibi videri, nec aliud eſſe, quam quod dixerat. Tum ſenior: Si hæc, inquit, ita credidiſti, ſurge, ſequere me ad ouile Dominicum, & huius fidei ſuſcipe ſignaculum. Et philoſophus conuerſus ad diſcipulos ſuos, vel ad eos, qui audiendi gratia conuenerāt, Audite, inquit, ò eruditi viri: Donec verbis mecum res geſta eſt, verba verbis oppoſui, & quæ dicebantur dicendi arte ſubuerti: vbi verò pro nobis virtus proceſſit ex ore dicentis, non potuerunt reſiſtere verba virtuti, nec homo aduerſari potuit Deo. Et ideò ſi quis veſtrum potuit in his quæ dicta ſunt ſentire quæ ſenſi, credat Chriſto, & ſequatur hunc ſenem, in quo locutus eſt Deus. Ita philoſophus chriſtianus effectus tandem gratulatus eſt ſe victum. Euſeb. lib. 8. cap. 3.

EXEMPLVM LXXIIII.

Conuertitur India ad fidem, per captiuos Ediſium & Frumentium.

MEthodorus quidam philoſophus inſpiciendorum locorum,& vrbes perſcrutandi gratia vlteriorem dicitur Indiã penetraſſe,cuius exemplum imitatus Metropius quidam Tyrius philoſophus ſimili ex cauſa adire Indiam voluit, habens ſecum duos paruulos,quos liberalibus litteris, vtpote propinquos, inſtituebat: quorũ vnus,qui erat iunior,Ediſius, alter Frumentius vocabatur. Igitur peruiſis, & in notitiam captis his, quibus animus paſcebatur, cum philoſophus redire cœpiſſet: aquæ vel cæterorum neceſſariorum cauſa ad portum quendam nauis qua vehebatur applicuit. Moris eſt inibi barbarorum, vt ſi quando fœdus ſibi cum Romanis turbatum vicinæ gentes nunciauerint, omnes qui apud eos ex Romanis inuenti fuerint iugulentur. Inuaditur nauis philoſophi, cuncti cum ipſo pariter perimuntur. Pueruli reperti ſub arbore meditantes, & lectiones ſuas legentes, barbarorum miſeratione ſeruati, ducuntur ad regem. Horum ille alterum, id eſt, Ediſium ſibi pincernã fecit, Frumentio verò, quem quaſi perſpicaciorem deprehenderat, & prudentiorem, rationes ſuas ſcriniaque commiſit. Ex quo & in honore magno apud Regem habiti ſunt,& amore. At verò moriẽs Rex vxorem cum paruo filio regni reliquit hęredem, adoleſcentibus autem quid vellent agendi liberam dedit facultatem. Quos tamen regina ſuppliciter exorat, tanquam quæ nihil haberet in toto regno fidelius, vt ſecum vſquequo adoleſceret filius regẽdi regni gubernaculo potiretur, præcipuè Frumentius, cuius prudentia ad moderandum ſufficeret regnum. Nam alius fidem puram,& ſobriam mentem ſimpliciter exhibebat. Idque cum agerent,& regni gubernacula Frumentius haberet in manibus, Deo mentem eius & animos inſtigante, requirere ſollicitus cœpit, ſi qui inter negotiatores Romanos chriſtiani eſſent, & ipſis poteſtatem maximam dare, ac monere, vt conuenticula per loca ſingula facerent, atque Romano ritu orationis cauſa confluerent. Sed ipſe multo magis eadẽ facere,& ita cæteros cohortari, fauore, & beneficijs inuitare, præſtare quicquid oportunum fuiſſet, loca ædificijs, aliaque neceſſaria pręberę,& omnimodè geſtire, vt chriſtianorum inibi ſemen exurgeret. Sed cũ adoleuiſſet regius puer, cui procurationẽ regni gerebant, expletis omnibus,& ex fide traditis, multum licet detinentibus, & rogantibus vt manerent regina,& filio, ad orbem tamen denuo noſtrum reuertũtur. Et Ediſio feſtinãte Tyrum, parentes, propinquoſque reuiſere, Frumentius Alexandriam pergit, dicens ęquum non eſſe opus occultare diuinum. Igitur rem omnem, vt geſta eſt, exponit Epiſcopo, ac monet, vt prouideat aliquem dignum virum, quem congregatis iam plurimis chriſtianis,& eccleſijs cõſtructis in barbarico ſolo Epiſcopum mittat. Tum verò Athanaſius (nam is nuper ſacerdotium ſuſceperat) attentius,& propenſius Frumentij hęc dicta, geſtaq; conſiderans, in conſilio ſacerdotum ait: Et quem alium inuenimus talem, in quo ſit ſpiritus Dei, ſicut in te, qui hæc ita poſſit implere? Et tradito ei ſacerdotio, rẽdire eum cum Domini gratia iubet, vnde venerat. Qui cum Epiſcopus perrexiſſet ad Indiam, tanta ei data eſſe à Deo virtutum gratia dicitur, vt ſigna per eum fierẽt Apoſtolica,& infinitus numerus barbarorum conuerteretur ad fidem. Ex quo in Indię partibus,& populi chriſtianorum,& Eccleſiæ factæ ſunt,& ſacerdotium cępit. Quæ nos ita geſta non opinione vulgi, ſed Ediſio Tyri presbytero poſtmodum facto, qui Frumentij comes prius fuerat, referẽte cognouimus. Euſeb. lib. 10. cap. 9.

EXEMPLVM LXXV.

Oratione captiua mulier Reginam, puerumq; gentilem ſanauit, & totam gentem Hiberorum ad fidem conuertit.

PEr idem tempus etiam Hiberorum gens, quæ ſub axe Pontico iacet, verbi Dei fœdera,& fidem futuri ſuſcepit regni. Sed huius tanti boni præſtitit cauſam mulier quædam captiua, quæ apud eos reperta, cum fidelem ſatis,& ſobriam vitam duceret, ac pudicam, totiſq; diebus, ac noctibus obſecrationes Deo peruigiles exhiberet, admirationi eſſe ipſa rei nouitas barbaris

barbaris cœpit, & quid hoc ſibi vellet curioſius perquirebant. Illa ſimpliciter vt res erat, Chriſtum Deum ſe hoc ritu colere fatebatur, nihil ex hoc barbari amplius præter nouitatem nominis mirabantur. Verum, vt fieri ſolet, ipſa perſeuerantia curioſitatem quandam mulierculis inferebat, ſi quid emolumenti ex tanta deuotione caperetur. Mos apud eos eſſe dicitur, vt ſi paruulus ægrotet, à matre circumferatur per ſingulas, quo ſcilicet ſi aliquid remedij nouerint conferatur ægrotanti. Cumque mulier quædam paruulum ſuum per omnes circumtuliſſet ex more, nec aliquid remedii cunctas domos luſtrando cepiſſet, venit etiam ad captiuam, vt ſi quid ſciret oſtenderet. Illa ſe humani quidem remedii nil ſcire teſtatur, Deum tamen ſuum Chriſtum, quem colebat, dare et deſperatam ab hominibus ſalutem poſſe confirmat. Cumque cilicio ſuo paruulum ſuperpoſuiſſet, atque ipſa deſuper orationem fudiſſet ad Dominum, ſanum matri reddidit infantem. Sermo defertur ad plures, factique fama magnifici vſque ad aures Reginæ prolabitur, quæ dolore quodam grauiſſimo corporis afflicta in deſperatione maxima erat, rogat ad ſe captiuam deduci. Illa ire abnuit, ne præſumere amplius aliquid quam ſexus ſineret videretur: ipſa ſe Regina ferri ad captiuæ cellulam iubet, quam ſimiliter ſuper cilicium ſuum poſitam, inuocato Chriſti nomine, continuò poſt precem ſanam & alacrem fecit exurgere, Chriſtum eſſe Deum Dei ſummi filium, qui ſalutem hanc contulerat docet, eumque qui ſibi auctor fuiſſet incolumitatis & vitæ commonet inuocandum, ipſum eſſe qui & regibus regna diſtribuit, & mortalibus vitam. At illa cum lætitia domum regreſſa, marito percunctanti cauſam tam ſubitæ ſanitatis aperuit: qui cùm pro ſalute coniugis lætus mulieri munera deferri iuberet, illa, horum, inquit, ò rex, nil captiua dignatur, aurum deſpicit, argentum reſpuit, in ieiunio quaſi cibo paſcitur, hoc ſolùm muneris dabimus, ſi eum qui me illa inuocantem ſanauit Chriſtum Deum colamus. Ad hoc Rex tunc ſegnior fuit, & interim diſtulit, ſæpius licet ab vxore admonitus, donec accidit quadam die venante eo in ſiluis cum comitibus ſuis obſcurari denſiſſimis tenebris diem, & per terræ noctis horrorem luce ſeducta cæcis iter greſſibus denegari. Alii aliò diuerſi ex comitibus oberrant, ipſe ſolus denſiſſima obſcuritate circumdatus, quid ageret, quo ſe verteret neſciebat. Tum repente anxios ſalutis deſperatione animos cogitatio talis aſcendit: Si verè Deus eſt Chriſtus ille, quē vxori ſuæ Captiua prædixerat, nunc ſe de his tenebris liberet, vt ipſū ex hoc omiſſis omnibus coleret, & adoraret. Illico vt hoc nōdum verbo, ſed ſola mente deuouerat, reddita mundo dies Regem ad vrbem perduceit incolumem. Quique reginæ rem protinus vt geſta eſt pandit, & dixit euocari iā iamq; captiuam, & colendi ritum vt ſibi traderet expoſcit, nec ſe vltra alium Deū, quam Chriſtum veneraturum eſſe confirmat. Adeſt Captiua, edocet Chriſtum Deū, ſupplicandi ritum venerandique modum, inquantum de his aperire fas erat fœminæ, pandit; fabricari Eccleſiam monet, formāq; deſcribit. Igitur Rex totius gētis populo conuocato, rem ab initio quæ erga ſe ac reginam geſta & facta fuerat exponit, idemq; edocet, & nondum initiatus ſacris fit Apoſtolus ſuæ gentis & populi. Credūt uiri per regem, fœminæ per reginam, cunctisq; idem uolentibus Eccleſia cōſtruitur inſtanter, & eleuato iam perniciter murorum ambitu tēpus erat, quo columnæ collocari deberent. Cumque erecta prima, & ſecunda, uentum fuiſſet ad tertiam, cōſumptis omnibus machinis, & boum, hominūque uiribus, cum media iam in obliquum fuiſſet erecta, & pars reliqua nullis machinis erigeretur, & repetitis ſecundò, & tertiò, ac ſæpius uiribus, nec loco quidem attritis omnibus moueri potuit. Admiratio erat totius populi, Regis animoſitas hebeſcebat, & quid fieri deberet omnes ſimul latebat. Sed cum interuentu noctis omnes abſceſſiſſent, cunctique mortales, & ipſa opera ceſſarent, Captiua ſola in oratione pernoctans manſit intrinſecus. Tum ecce matutinus & anxius cum ſuis omnibus ingrediens Rex uidit columnā, quam tot machinæ, ac tot populi mouere non quiuerant, erectam, & ſupra baſim ſuā libratè ſuſpenſam, nec tamen ſuppoſitam, ſed quantum unius pedis eſt ſpatium in aere rependentem. Tum uerò omnes populi contuentes, & magnificantes Deum,

ueram

veram eſſe Regis fidem, & Captiuę religionem præſentis miraculi teſtimonio perhibebant. Ecce adhuc mirantibus, & ſtupentibus cunctis, in oculis eorum ſenſim ſupra baſim ſuam nullo cõtingente columna depoſita ſumma libratione cõſedit. Poſt hoc reliquus numerus columnarum tanta facilitate ſuſpẽnſus eſt, vt omnes quę ſuperfuerant ipſa die locarentur. Poſtea verò quã Eccleſia magnificè conſtructa eſt, & populi Dei fidem maiore ardore ſitiebãt, Captiuæ monitis ad Imperatorem Conſtantinũ totius gentis legatio mittitur, res geſta exponitur, ſacerdotes mittere exhortatur, qui cœptum erga ſe Dei munus impleret. Quibus ille cum omni gaudio & honore tranſmiſſis, multo amplius ex hoc lætatus eſt, quam ſi incognitas Romano imperio gentes, & regna ignota iunxiſſet, Euſeb. li. 10. cap. 10.

EXEMPLVM LXXVI.

Oratione Iacobus epiſcopus ciuitatem ſuá à grauiſſima obſidione Saporis Regis tutauit.

ANtiochiam ciuitatem Romanis ſubditam Perſarum exercitus cum ſuo rege Sapore obſidebat. Et cum lxx. dies iugiter obſeruaret, & multa quidem circa hanc molimina poſuiſſet, & vallos atq; foſſas pro capienda vrbe feciſſet, eam nequaquam valuit obtinere. Poſtea verò Perſæ impeto Migdonij fluminis per ciuitatis mediã properantis à longè retinentes, & vtraſque ripas eius facientes celſioris, vt aqua in ſe collecta cócreſceret; quo vi maiori poſſet irruere: cum vidiſſent iam etiã illas, quas fecerant ſublimes, ripas impleri, ſubitò auferentes quas fecerant catharactas, dimiſerunt impetum fluminis contra murum. Qui vehementis aquæ pondus non ferens, eſt inclinatus, & cecidit: quo facto ingrediẽs aqua cum magno impetu etiam aliam partem muri, vnde fluuius ſolebat exire, cum magna ruina depoſuit. Hoc Sapor inſpiciens credit ſe ſine pugna capere ciuitatem. Et illa quidẽ die quieuit, vt fundus fluminis purgaretur, & poſſet ambulari per fluuium. Altera verò die cum omni militia credens per loca ruinoſa murorum ciuitatẽ intrare, vidit murum ex vtraque parte fabricatum. Sacratiſſimus namq; Iacobus ciuitatis Epiſcopus orationibus milites coarmauit, & alios vrbis habitatores. Quo facto & murum reſtituit, & propugnacula fecit, quibus repelleret accedentes, & hoc non ad murũ veniẽs egit, ſed intra templum ſacratum Domino ſupplicans adimpleuit. Porro Saporem non ſolum muri fabrica terruit, ſed etiam altera viſio perturbauit. Vidit enim ſtantẽ ſuper murum quendam imperiali ſchemate circumamictum, & tam purpura, quam diademate reſplendere. Arbitratus autem eſſe Romanorum Imperatorem, mortem minatus eſt eis, qui nunciauerant non eam illic eſſe præſentem. Quibus affirmãtibus vera ſe dixiſſe, & Conſtantium Antiochiæ commorari, ex vultu quem videbãt agnouit eorum verba eſſe veracia, & ait Deum bella gerere pro Romanis. Cumq; hoc grauiter haberet, infœlix ſagittam dimiſit in aerẽm, & cum vidiſſet quia in corpus eius iaculari non potuit, tamen à veſaniæ ſuæ impetu non receſſit. Tunc ergò vir quidã egregius ſacratiſſimo Iacobo ſupplicabat, vt veniret ad murum, & videns barbaros maledictionis iacula emitteret cõtra eos. Flexus ergò venerabilis homo aſcendit in quandam turrim. Et cum multa millia videret exercitus, aliam maledictionem eis non petijt, niſi ciniphes, & culices, vt per parua animalia ſupernam virtutem potuiſſent agnoſcere. Orationẽ verò ſecutæ ſunt nebulę ciniphum, & culicum, & elephantorum quidem promuſcidas, cum ſint cauæ, equorum verò, aliorumq; iumentorũ aures ſimul & nares impleuerunt. At illi ferre paruorum animalium importunitatem non valẽtes, ſeſſores ſuos, ductoreſq; ſuos exceſſos dorſis ꝓiecerũt, & diruptas acies confuderunt, exercitumque relinquentes ſummo impetu fugiebãt. Per hoc territus miſerrimus Imperator, paruam clementẽque correptionem in ſe cognoſcens factã à Deo habente prouidentiam animarum eum piè colentium, ſuum exinde reduxit exercitum, confuſionem non victoriam ex illa obſidione percipiens. lib. 5. hiſt. tripart. cap. 25.

EXEM-

EXEMPLVM LXXVII.

Negans Chriſtum quidam iuuenis à patre repellitur, nec ad Iuliani Imperatoris preces in gratiam recipitur.

INterminabatur impiiſſimus Imperator apoſtata Iulianus per Eccleſias dæmonum ſe ſtatuere ſimulacra. Poſt has ergò minas ab vno viro in Berça debellatus eſt. Is enim nobilis erat, eiuſq; ciuitatis curiæ præſidebat, quem zelus Chriſti reddidit clariorem. Videns namq; filium in impietatem, quę tunc vigebat, fuiſſe demerſum, expulit ſua domo, & coram omnibus abdicauit; qui in viciną ciuitatis itinere aggreſſus Imperatorem ſuam voluntatem, & abdicationē patris innotuit. At ille quieſcere iuueni imperauit, placandum promittens patrem. Cumq; veniſſet in Berœam, nobiles & honoratos conuocauit ad prandiū, inter quos erat & huius pater, quem cum filio in ſuo prandere iuſſit accubitu. Tunc circa medias epulas dixit ad patrē: Non mihi videtur iuſtum vim facere volūtati ad aliud declinādi, & animum ad alia inuitare quæ non vult. Noli itaque eſſe filio violentus ſequi tua dogmata reſpuenti, neq; enim ego tibi vim facio me ſequi, licet cogere valde poſſim. Ille cauſam diuinæ religionis mente percipiens: De iſto, inquit, ò Imperator, erroneo dicis, & Deo odibili, & veritati præponente mendaciū. Cui ille rurſus manſuetudinis induēs vultum: ceſſa, inquit, detrahere. Declinans ab eo vultum, adoleſcenti dixit: Ego tui curā habeo, quoniam patri tuo vt hæc faceret ſuadere non poſſum. Hæc itaque non fruſtra retuli, ſed volens oſtendere nō ſolum illius mirabilis viri fiduciam, ſed quoniā contempta Iuliani à pluribus ſit poteſtas. lib. 6. hiſt. trip. cap. 43.

EXEMPLVM LXXVIII.

Miſericordis in pauperes Epiphanij œconomus à quodam inuiſibili ſaccum pecunia plenum accepit.

EPiphanius Cyprorū Epiſcopus, ad cuius ſepulchrū hactenus dæmones expelluntur, dum ſubſtantiam propriam neceſſitatem ſuſtinentibus erogaſſet, & multis ei quoque offerentibus pecunias manu largiſſima diſpenſaret, contigit vt pecunijs deficiētibus œconomus Eccleſiæ murmuraret. Quo facto aſſiſtēs quidam in domo, in qua manebat œconomus, ſacculum multarum pecuniarum dedit, & ità diſparuit, vt nec qui dedit, nec qui miſit cognoſceretur, quod factum omnes diuinum eſſe iudicauerunt. lib. 9. trip. hiſt. cap. 48.

EXEMPLVM LXXIX.

Eleemoſynam ab Epiphanio per illuſionē ficta morte recipere volens, vera morte defungitur.

QVidam etiam pauperes ſtudentes Epiphaniū arte deludere, vt eis aliquid daret, dum iter ageret, vnus eorum ſupinū ſe pſtrauit in terra, alter ſtabat quaſi mortuum deflens, nec habens vnde eum ſepelire potuiſſet. Epiphanius autē ſuperueniēs orauit, vt ſub quiete dormiret, & ſepulturæ neceſſaria præbuit, ſimulq; conſolatus eſt flentē, dicens: Quieſce fili à lachrymis, nō enim fletu reſuſcitari poterit, eſt enim ineuitabile quod euenit. Cumq; diſceſſiſſet Epiphanius, cœpit ille pulſare ſocium, vt reſurgeret. Et cum hoc ſemel, & ſecundò feciſſet, dicens: Surge, hodie tuis labori bus epulemur, & ille penitus non ſentiret, cognoſcens verè mortuū, cucurrit ad Epiphanium flens, & petens, vt eius ſocium ſuſcitaret. At ille conſolatus eſt eum, hortās ne ferret grauiter quod euenerat, non tamen defunctū denuò ſuſcitauit. Hoc enim credo prouidè geſtum, vt miniſtri Dei nō facilè deludantur. lib. 9. trip. hiſt. cap. 48.

EXEMPLVM LXXX.

Negare Chriſtum nolens quidam nobilis nudus exercitum camelorum ducere cogitur.

HOrmiſda quidam valde nobilis apud Perſas erat, qui patrem præfectum habuerat. Hunc dum Rex agnouiſſet eſſe chriſtianum, deduci fecit, & imperauit, vt ſalutarem negaret Deum. At ille: Nec iuſtum, inquit, nec vtile pręcipis Imperator. Nam ſi ſummo ſupplicio dignus eſt, qui tua ſceptra contempſerit, Imperator, multiplicibus tormentis ſubdendus eſt, qui cūctorum negauerit creatorem. At Imperator

tor cum debuiſſet mirari prudentiã, fortiſſimũ diuitijs, & dignitate nudauit Athletam, iuſſitque vt nudus traheretur camelorũ exercitus. Cumq; plurimi tranſiſſent dies, reſpiciens de ſuperioribus Imperator, vidit illum eminentiſſimum virum ſolis radijs inflammatum, & pulueris ſqualore cõpletum, patriæque nobilitatis memor, eũ ad ſe iuſſit adduci, & laneis veſtibus operiri. Deinde putans, quia tam præcedenti afflictione, quam eius miſeratione molliretur. Vel nunc, inquit, illa obſtinatione exutus nega filium fabri. At ille zelo Dei completus dirupit veſtem, & iactauit, dicens: Si propter hoc putas me à pietate recedere, habe hanc cum impietate quam poſſides. Hanc eius fortitudinem contemplatus, nudum eum à ſuo proiecit imperio. lib. 10. hiſt. Trip. cap. 31.

EXEMPLVM LXXXI.

Docere alios, quidam viam vitę etiam ſub vitæ ſuæ perditione non potuit.

Beniamin Diaconum idem Perſarũ Imperator comprehendens clauſit in carcere. Cumque duo tranſiſſent anni, ſuperuenit legatarius Romanorũ pro alijs cauſis acturus. Et dum agnouiſſet, poſtulauit à Rege, vt dimitteretur diaconus. Porro Rex iuſſit, vt promitteret Beniamin, quia nulli Magorum doctrinam Chriſtianam prędicare preſumeret, & dimitteretur exire. Tunc legatarius quidem cuſtodire Beniamin quæ rex preceperat compromiſit, Beniamin autem audiẽs monita legatarij: Impoſſibile eſt, inquit, non me participare lumen alijs, quod ipſe percepi: quanto enim ſupplicio dignus ſit, qui talenta abſcõdit ſacra euangeliorum teſtatur hiſtoria. Sed Rex tunc horum nihil agnoſcens, iuſſit eum abſolui à vinculis. At ille prędicare nullatenus quieſcebat, & capiẽs eos qui ignorantiæ caligine tenebantur, intelligibili luci iugiter offerebat. Cumque tranſiſſet annus, Regi geſta illius nunciantur. Tunc deductum ad ſe, negare iuſſit quem adoraret Deum. Verũ ille requiſiuit à Rege, dicens: Quo dignus honore eſt, qui ſuũ relinquens regnũ inuadere ſtuduerit alienum. Cumque dixiſſet Rex, morte, nouiſſimoque ſupplicio, ſapientiſſimus vir ille reſpondit: Quid ergò non iuſtè patiatur homo, qui factorem, mundiq; creatorẽm deſerens vnum conſeruorum ſuorum deificare voluerit, & debitum illi cultum iſti magis obtulerit. His ſermonibus Rex accenſus, viginti clauos acui, & totidẽ vnguibus digitorum eius manuum atq; pedum pręcepit infigi. Cumq; hoc ſuppliciũ ab eo deriderì conſpiceret, alium rurſus calamum acutum in eius femore, vnde humana origo deſcendit, iuſſit immitti. Cumq; crebrò eijceretur, & rurſus induceretur, ineffabiles ei dolores operabatur. Poſt hoc verò ſupplicium impius atq; ferox virgã groſſam ſpinis vndiq; plenam per eius meatũ iuſſit induci, & ſic ſpiritum fortiſſimus decertator emiſit. lib. 10. Trip. hiſt. cap. 33.

EXEMPLVM LXXXII.

Conuertitur gens Burgundionũ, eo quod Deum Chriſtianorum, ſuorum fidelem adiutorem eſſe audierit.

Quędam gens vltra Rhenum fluuium eſt Burgondionum. Iſti vitam quietã agunt, & penè omnes fabri lignorum ſunt, ex qua mercede paſcuntur, quorum regionẽ Huni vaſtabant crebra incurſione, & plurimos occidebant. At illi licèt anxietate conſtricti, ad nullũ ſe tamen hominũ contulerunt, ſed alicui Deo ſe cõmittere cogitabant. Tunc audientes, quia Romanorũ Deus fortiter adiuuat ſe timẽtes, omnes communi conſilio ad credulitatem Chriſti confugiunt, veniẽtes in vnã ciuitatem Galliarum rogabant, vt ab Epiſcopo Chriſtianorũ baptiſmã mererẽtur. At ille eos ſeptem diebus faciens ieiunare, & imbuẽs fide, baptizatos, octaua die abire pręcepit. Qui ſumpta fiducia contra tyrannos alacriter feſtinantes, ſpe ſua priuati non ſunt: Nam rex Hunorũ nomine Subtarus cum per noctem fuiſſet ciborũ nimia voracitate corruptus, Burgondiones gentẽ inimicã ſine duce reperientes, & pauci pluribus reſiſtentes factã congreſſione vicerũt. Nam cum eſſent iſti tria millia, circa decẽ millia peremerunt. Et ex illo die cuncta gens feruentiſſimè in chriſtianitate permãſit, lib. 12. hiſt. Trip. cap. 4.

DISTINCTIO QVINTA.

EX LIBRO APVM THOMÆ CANTIPRATENSIS, SIVE DE BRABANTO SVFFRAGANEI CAMERACENSIS ORDINIS PRÆDICATORVM.

EXEMPLVM I.

Prælatus effectus quidam iuuenis leuiſſimus mores mutauit.

ACCIDIT vt quidam canonici in electione Pontificis cõuenire cõcorditer non valentes, ea conditione in Prępoſitum & Decanum vota ſua ſinguli tranſtulerunt, vt nullum extra gremium Eccleſiæ poſtularent. Hlis autem in partem ſecedentibus, vt de Põtificis electione liberius ordinarent, vnus canonicorum prandij horam differre recuſans, extra capitulum in tabernam proximam cucurrit, pranſuſq; ad teſſeras ludere conſedit. Erat autem iuuenis vitæ leuiſſimæ, ſed mirabili ſupra modum callębat ingenio, affabilis, omnibus bonis naturalibus inſignitus. Facta ergò collatione inter ſe Præpoſitus & Decanus videntes, quia in ſuis omnibus ſpiritualem, vel idoneum neminem inuenirēt, conuenerunt in hoc quòd canonicum illũ iuuenem, qui tam mirabili callebat ingenio, in Pontificem eligerent. Facta ergò denunciatione capitulo, ordinatur proceſſio, pergunt proceſſionaliter in tabernam, inuenerunt iuuenem ludo nudatum, renitentem cũ lachrymis in aera rapiunt, portant ad Eccleſiam, oportuno reuertente tẽpore conſecratur. Qui ſtatim vt ſe vidit Epiſcopum, mutatus eſt in virum alterũ. Omnia quæ erant digna officio adeo in ſe perfectiſſimè ordinauit, vt nullũ antiquæ vitæ veſtigium remaneret, ſed vt credi poſſet omni tempore præfuiſſe. Negotia autem Epiſcopatus tali modo gubernabat extrinſecus, vt nihil horũ eum in exercitio ſpiritualiũ impediret. Quid mirum? Donum ſuperueniens virtutis gratuitæ, naturalis boni conuenientiā informauit. Hinc Seneca dicit: Si vis tibi omnia ſubijcere ſubijce te rationi. Multa regere poteris, ſi te ratio rexerit. lib. 1. c. 2. par. 3.

EXEMPLVM II.

Prælatus malus iudici præſentatus eſt, accuſatus, denudatus, & ad inferos detractus eſt.

IVuenis quidam in Theutoniæ partibus ex ſanguine principum pleniſſimè generoſus, ſed moribus & vita degener, Epiſcopatum, malè functus, accepit: qui rapinis, & luxurijs verecundè primò, ſed inuerecundiſſimè poſtmodum operam dedit. Caſtigauit autem eum Dominus flagello multiplici, ſed cũ abuteretur eo in ſuperbiam, dedit eum Dominus in reprobam mortem. Qua in hora venerabilis Conradus Deo dignus Hildemenſis Epiſcopus ad matutinas intempeſtæ noctis ſilentio ſurrexerat, illiſq; dictis reſedit ad ſtudium, facturus in die ſermonem. Nec mora, raptus in ſpiritu, videre ſe viſus eſt Epiſcopum quendam velata facie, ſed infulis inſignitum ad tribunal iudicis rapi. Mox adſunt truci vultu ſatellites, accuſant Epiſcopum: vnus in rapina, alius in cæde hominum, atque alij in luxurijs lubricantem. Tunc iudex aſſeſſoribus ſuis ait: Accuſata diſcutite, librate iudicium, ferte ſententiam: nec mora, aſſeſſores parent iudici, ferunt in commune ſententiam, iudex

approbat latam. Accedunt miniſtri ſuper fuliginem nigriores, & ablata Mitra de capite, Anulum, Caſulam, Dalmaticam, ac reliqua Epiſcopalia veſtimenta detracta, ad pedes iudicis ponunt, nudumque relictum, cum clamore rapiunt eiulantem, & à facie iudicis trahunt ad tartara, nihil ſecum, præter peccata, portantem. Mox aſſeſſores iudicis ſurgunt, & cum cantu ſonoro ſubiungunt: Dum tempus habemus, bonum ad omnes operemur. His viſis in ſpiritu, dictus Hildemenſis Epiſcopus in ſe reuerſus, cogitare cępit, quiſnam fuerit ille miſerabilis præſul. Tum ecce quidã ad oſtium pulſans intromiſſus eſt, cum lachrymis clamans talẽ Epiſcopum in proxima villa veniſſe de veſpere, & ſub eadẽ noctis hora repentina morte ſubtractum. Quo audito ſanctus præſul miſerrimo illi defuncto condoluit, & licet inaniter quantum ad ſubuentionem, pro pietate tamen lachrymas amariſſimas fudit. lib. 1. cap. 3. parte 4.

EXEMPLVM III.

Prælatus malus accepto primùm infernali poculo ad inferna detrahitur.

CONſimilis in malitia, vt mihi frater altioris ordinis & vitæ retulit, quidã Archiepiſcopus Theuroniæ fuit, qui infœliciſſima morte defunctus, cuidam ſanctiſſimo in vita viro in viſione oſtenſus eſt tali modo. Vidit quod anima illius cum miro cruciatu à corpore trahebatur, & in inferno dæmoniorum principi in cathedra reſidenti præſentabatur. Quem officioſè ſalutans, poculum ante ſe poſitum obtulit venienti, dicens: Bene venias, Archipræſul, bene venias, ecce bibas de poculo meo quia mihi longo tempore fideliter & infatigabiliter deſeruiſti. Quod quidem Archiepiſcopus acceptare recuſans (conſcius enim erat nihil boni eſſe in poculo) tandẽ à miniſtris violenter eſt compulſus accipere poculum de manu principis, & bibere quod horrebat. Nec mora, per aures, oculos, os, & nares ſulphurea flamma ſurrexit, & ſic æternis incendijs eſt addictus. Ecce qualis finis indignè ſuſcipientes paſtoralem curam acceperit, & indignè regentes quàm terribilis vindicta damnauit. lib. 1. c. 3. part. 5.

EXEMPLVM IIII.

Guloſi & laſciui monachi repentina morte percuſſi interierunt, quorum vnus ſocio viuenti apparens fœtoris grauiſſimi pœna torqueri ſe demonſtrauit.

ERant in quodam monaſterio nigri ordinis tres monachi, in omni laſciuia diſſoluti. Cumque vna dierum ſeorſum in thalamo ad epulas conſediſſent, vnus buccella panis inuerſa, ſubitò ſtrangulatur: cuius morte nec verecundiam ſaltem paſſi duo reſidui, derelicto loco eminùs iuxta prandium perfecerunt, & ſic in clauſtro ſocij euentum mortui nunciauerunt. Nec diu poſtea, dum dicti duo ſocij, non recogitando quid actum ſit, ad balneandum in fluuium iuxta cœnobium nudati veſtibus deſcendiſſent, vnus ad profundiora digreſſus, ſubmerſus eſt extractus, & ſepultus. Relictus poſt hæc tertius, cũ veſpere dormitum pergẽs, diſcalceaſſet ſe, monachus ſubmerſus nudus apparuit ei, dicens: Ecce quanta pœna damnatus ſum, tu autẽ quid facias tunc ſaltem recogita. Ego quidem immundus & lubricus dignè penitus excrucior: ſed illud multum ad verecundiã damnationis accumulat, quia ſine habitu nudus à dæmonibus irrideor. Tu autem da mihi in quo ſignum meæ damnationis oſtendam. Hæc autem audiens turbatur monachus, & citò detrahens togam tibiæ femoralem, roganti dedit, & ſic defunctus repentè diſparuit. Mira res, vix dies illuxerat, cùm tantus fœtor clauſtri ambitum occupauit, vt ſe omnes extingui horrore fœtoris præanguſtia conclamarent. Narrante autem monacho quid ſibi veſpere contigiſſet, quæſita eſt vndique dicta toga, & tandem inuenta eſt fœtidior omni cadauere, & ſuper fuliginem denigrata: qua humo celerius cooperta, in admirationem conuerſi monachi, plorauerunt. Dictus verò ſocius defuncti ad ordinẽ fratrum Minorum repentè trãſiuit, & vſque nunc tantæ rei certus teſtis, & fœlix viuit. lib. 1. c. 7. p. 3.

EXEM-

EXEMPLVM V.

Mundanam pompam in quodam abbate vox quædam cœleſtis increpauit.

VIdi Abbatem Ciſtercienſis ordinis, virum eruditum ſcientia, atque probatum. Hic cùm die quadam aquam manibus ſumeret, & manutergium coram eo magnates quidam ex vtraque parte tenerent, facta eſt vox huiuſmodi dicens latinè: Quare pannus ante pannoſum? Quod vt venerabilis ille Abbas audiuit, cum timore & horrore manutergium dimiſit repentè. lib. 1, cap. 7. parte 6.

EXEMPLVM VI.

Veſtibus pretioſis ſuperfluè vſa Comitiſſa Campaniæ, defunctâ miſerrimè ſpoliatur.

PRopè noſtra tempora fuit mulier nobiliſſima, Maria Campaniç Comitiſſa: hæc nupta nobiliſſimo Henrico Campaniæ Comiti, filia fuit Ludouici Pij, Regis Francorum; Philippi Regis ſoror, æquè Regis Francorum; quatuor Reges fratres in Anglia habuit; filium Regem in tranſmarinis. Hæc multis annis mortuo marito cum pompoſiſſima ambitione circuiēs, & moriens, talem finem ſortita eſt. Laborauit hæc in extremis, & Abbatem Perſaniæ ſanctiſſimum, & eloquentiſſimum virum migratura venire mandauit. Qui vt venit intromiſſus non eſt, & præ foribus expectauit. Iam enim Comitiſſa deceſſerat, & diſtrahebantur à militibus, & miniſtris, & ſuis omnibus vtenſilia; vaſa aurea, & argentea, veſtes precioſæ, culcitræque purpureæ, & tandem linteamina ipſa cum peplis. Extremò vnus ex garſionibus, mora nimia retardatus, lectum per cornua cō prehendit, & reſupinatum corpus emortuum, eminus in ſtramenta diuoluit. Moras autem Abbate cum tædio ſuſtinente, quidam nobilis ex circumſtantibus indignatus, oſtium infregit violēter, & virum venerabilem intromiſit. Qui cùm introiſſet, & nobile illud corpus nobiliſſimæ Comitiſſæ, nudum in ſtramento reperiſſet, volente quodam ex familia illud ſtraminibus operire. Abbas, exempli prouidus, non ſinebat, ſed libera voce clamabat: O vos omnes, cernite pompam nobiliſſimæ Comitiſſæ Mariæ, videte illud delicatiſſimum corpus, quanto dedecore pudoris obuoluitur, videte quid ei pro multiplici honore, & gloria mūdus exoluit, ecce quàm ſtulta illi mundus commutatione concluſit. Si ergò honor ſecularis in tam nobili perſona damnatus eſt, quid fiet cum clerico, qui cum verecundia etiam mundi, ambit glorias ſæculares. lib. 1. c. 7. parte 7.

EXEMPLVM VII.

Prædicatorum ordo magnificè per Conrardum Cardinalem commendatur, & prælatus quidam reprehenditur, quia præſumeret ſolus pro nouem millibus animabus Domino reſpondere.

VIdimus venerabilem Conrardum, virum nobiliſſimum, primò Abbatem Villarienſem, poſtea Ciſtercienſem, demū Romanæ Curiæ Epiſcopum Cardinalem, qui licet in adminiſtratione prælationis ſuæ mirabili ſagacitate vigebat, nihilominus tamen deditum contemplationi diuinæ, quotieſcunque vacare poterat ſibi ſoli. Hic cum legatus in Alemanniam, vnde nobiliſſimè natus erat, à ſede Apoſtolica mitteretur, venit Pariſios, & videns fratres ordinis Prædicatorum, qui de nouo illuc aduenerant, viſitauit eos. Dubiū autem quid gerēs de eis in corde, orauit Dominum, vt ſibi, ad quid ordo iſte adueniſſet, oſtendere dignaretur. Nec mora oblato & aperto libro, ad quid ordo Prædicatorum adueniſſet reſponſum eſt cogitationi eius. Laudare ſcilicet, benedicere, & prędicare. Qui ſtatim effuſus in Laudē Chriſti, coram eis dixit: Licet alterius profeſſionis ſim habitu, frater tamen veſter ero quamdiu ſubſiſtam in vita, nec vlla vnquā aduerſitate diuellar. Proinde dictus Cardinalis poſtea verbum memoriale reſpondiſſe fertur cuidam in Colonia ſacerdoti. Illi enim in Synodo præſidenti, quidam ſacerdos parochialis conqueſtus eſt, dicēs: Ecce fratres ordinis prædicatorum, qui in damnum noſtrum Coloniam intrauerūt, falcē mittunt in meſſem alienam. Audiūt confeſſiones ſubditorum noſtrorum; & per hoc attrahunt ſibi homines in fauorem. Cui mox Conrardus legatus reſpondit: Quis eſt numerus hominum tibi in

parochia ſubditorum? Et ille: Noue mil-lia, inquit. Et conſignans ſe cruce legatus, dixit: Quis tu es miſerrime, qui tot millibus ſolus ſufficis debitam gubernationis curam impendere? Neſcis hominum perditiſſime, quia debes in tremendo iudicio ante tribunal Chriſti de his omnibus reſpondere, & tu, quia tales habes vicarios, quærularis, qui onus tuum gratis releuãt, ſub cuius onere neſcius conquaſſaris. Ergò ex hac quærela indignum te cura omnimodè iudicaſti, & ideò priuo te omni officio paſtorali. Hoc facto publicauit auctoritatẽ, qua à ſede Apoſtolica fratribus ordinis Prædicatorum ſpecialibus priuilegijs prædicare populis, & audire confeſſiones, per ſanctiſſimos patres Dominum Innocentium tertium, Dominum Honorium quartum, Dominum Gregorium nonum, commiſſum & iniunctum eſt.

lib. 1. c. 9. parte 2. 4. 6. & 7.

EXEMPLVM VIII.

Moritura ſanctiſſima Abbatiſſa à Domino conſolatur.

Vidi Abbatiſſam Ciſtercienſis ordinis in partibus Brabantiæ, in monaſterio quod Vallis Florida nuncupatur. Hæc mulier Genta nomine, nobilis genere, ſed nobilior virtute, pulchra facie, ſed mente decentior. De hac fœmina veritate teſtatiſſima referebant, quia cũ annis ferè xxx. in monaſterio præfuiſſet, nunquam pro cibo vel potu extra conuentum quinque ſolidos expendiſſet: lectus ei in dormitorio communis erat, refectorium in conuentu. Si hora prandij feſſa itinere à foris aduenisſet, conuentum intrauit, & ſocias ſodales ad infirmariam mittebat. Si moniales ſuas ad ſolatium educebat, in medio omnium conſidebat: & aliquid de Deo, vel de ſcripturis, vel etiam de moribus proponebat. Affectus verò monialium talis erat circa eã, vt vix poſſent eius viſione & colloquio ſatiari. Hæc ante mortem per longum tempus elanguit, vt breui compendio in hoc corpore totaliter purgaretur. Cùm autem ego ipſe languidam viſitarẽ, eam ſuper ſtatu ſuo ſecretius requiſiui. Quæ humiliter reſpondens, dixit: Noueris chariſſime intima cordis mei in pace locata per gratiam Dei, & animam meam in omni tranquillitatẽ ſpiritus venientẽ Dominum præſtolari. Nec fruſtrabor, vt ſpero, de eius miſericordiſſima pietate, deſideratiſſima facie eius ſolutis carnis vinculis ſatiari, qua me interdum viuentem dignatus eſt conſolari. Hæc dicens, de lectulo prout potuit ſurrexit, & videntibus monialibus, quæ ei ſedulæ miniſtrabant, locum ante feneſtram cui incumbebat, digito demonſtrauit, & ait: Hic coram nobis omnibus quæ aſtamus tribus noctibus lucidiſſimi ſplendoris globus apparuit, & per maximum noctis ſpacium immobilis perdurauit. Cui ego neſcio quid reſpondens, præſagium futuri minimè dubitaui. Nec mora, cùm vale dicto omnibus receſſiſſem, audiui non multo poſt, beatam mulierem ab hoc ſeculo ad Dominum tranſmigraſſe, globumque lucidiſſimum ignis eius tranſitum præceſſiſſe, quo foret claritate ſiderea illico migratura.

lib. 1. c. 10. parte 3.

EXEMPLVM IX.

Angelorum dulciſſimos cantus, frater quidam in conſolationem ſuæ tribulationis audiuit.

Noui ſecretius canonicum in ordine Regulari, qui aſſiduè orationibus & meditationib⁹ deditus, & ordinis ſui ſcrupuloſiſſimus obſeruator, vix poterat prælatos ſuos erga ſe aliquatenus mitigare. E contra obſequioſus in omnibus, & deuotus, tentabat in bono vincere malitiam, ſed non poterat. Veſpere ergò quodam, ſuper id quod ferre poterat tribulatus, lachrymas amariſſimas fudit, & ad exorandos ſanctos martyres, quorum dies ſolemnis inſtabat, Mauritij ſcilicet, ſociorumque eius, vt eorum mereretur conſolari precibus, & iuuari ſe proſtrauit. Nec mora, vbi poſt longas vigilias intrauit cubiculum, vix ſomno leuiſſimo releuatus, audiuit choros Angelorum cantantium in ſublimi: Gaudent in cœlis animæ ſanctorũ, qui Chriſti veſtigia ſunt ſecuti, & quia pro eius amore ſanguinem ſuum fuderũt, ideò cum Chriſto regnant in æternum. Dixit autem mihi, quia deſcenſus notularum in ipſo cantu, quos Gallicè aualles dicimus, tantæ melodiæ & tantæ dulcedinis exiſtebant, quod niſi Deus aliter ordi-

ordinaſſet, ferè eius animam extra corpus ſine reditu rapuiſſent. At quoniam illo in tempore grauiſſima infirmitate detentus erat, in ſola delectatione ipſius cantus, & corpore, & ſpiritu ita integrè ſoſpitatus eſt, vt vix eum poſtea vlla perturbatio, quantumcunque magna, lædere potuiſſet. lib. 1. c. 11. par. 3.

EXEMPLVM X.

Oratione pauperis Comitem defraudâtes duo diſpenſatores eius, præcipiuntur à Papa ſoluere eidem Comiti nummum aureum mundo quantitate æqualem.

REfertur de nobiliſſimo quodam Comite Campaniæ, qui in remotis orbis partibus receſſurus, virum quendam pauperem, & languidum, atque deuotum, quẽ diu eleemoſynis pauerat, ſuppliciter exorauit, vt pro ſe quotidie rogaret Dominũ vt eum ſanum, & ſine periculo euntem duceret, & reduceret redeuntem. Cui pauper: Sine diligenti, inquit, ſuſtentatione corporis orare non poſſum, cùm ſim exinanitus cerebro, corde debilis, & viribus penitus deſtitutus. Mox Comes duobus diſpenſatoribus, quos in cuſtodiam ſuæ domus relinquebat, præcepit, dicens: Languidum iſtum cibis, & omnibus neceſſarijs corporibus diligentiſſimè procurate. Quod illi promiſerunt ſe facturos, & ſic Comes profectus eſt. Et primum quidem per dies quindecim diſpenſatores illius pauperis recordati, ei neceſſaria miniſtrauerunt. Deinde minus ac minus, ad vltimum penè eius obliti ſunt. Quid plura? Neglectus pauper, orare ceſſauit. Comes autem in via non modicè tribulatus, poſt moram multam ad patriam eſt reuerſus. Nec mora, pauperis recordatus, quærit an viuus ſit, an defunctus: quem adhuc viuum intelligens, viſitauit, dicens: Mortuum, inquit, te putabam chariſſime, iuxta ſolitum orationum tuarum ſuffragia non expertus. Exceptis enim quindecim diebus, aut non multo plus, poſtquam iter arripui, vſque in diẽ qua ad propria ſum reuerſus, nunquam mihi tribulationes, & anguſtiæ defuerunt. Mox igitur pauper obortis lachrymis, dixit: Quando tua beneficia ceſſauerunt à me, adiutorium Dei mei ceſſauit à te. Et Comes poſteriorum oblitus: qualia, inquit, in te beneficia mea defuerunt? Cui pauper: Recedens, ait, hinc duobus domus tuæ diſpenſatoribus præcepiſti, vt me debilem in omnibus neceſſarijs procurarent, quod parum plus quàm diebus quindecim impleuerunt. Ego autem viribus deſtitutus, ad mortem ferè deductus ſum, & ſi pro te preces mittere, ac orare non potui. Stupefactus ergò Comes dictos diſpenſatores præcepit aduocari, & eis coram omnibus dixit: O cunctis ſeruientibus nequiores, qui contra præceptum meum nequiſſimè bonis meis pepercistis, & pauperem hunc, quem patronum ſalutis, & pacis meæ frequenter expertus fueram, non pauiſtis. Et nunc fruſtratus orationũm eius ſuffragijs, pericula & tribulationes inueni, quales nunquam ante in vita mea ſuſtinui, quas quidem, vt certus ſum, euitaſſem, ſi pauperis ſuffragium habuiſſem. Vos ergò reos periculorum meorum bonis omnibus priuo, & exules à terra mea conſtituo. Depulſi ergò à terra Campaniæ, exules per biennium extiterunt. Inde per interuentum nobilium in conſpectu principis ſunt admiſſi. Quibus ille dixit: Nullam prorſus aliam gratiam vobis exhibeo, niſi quam vobis Dominus Papa, veritate narrata, dare cenſuerit. Qui mox illic cum inſperato gaudio iter rapientes, cum literis ſecretum Comitis continentibus, qui eos non exhæredare, ſed pro culpis vexare volebat, ad ſummum Pontificem peruenerũt. Cui narrata aduentus ſui cauſa, literas Papæ in hanc ſententiam retulerunt Comiti: quòd quilibet nummum aureum ſolueret Comiti, & ſic adepti gratiam, facultatibus redderentur. Tunc Comes, Latitudinem, inquit, nummi, & ſpiſſitudinem ab ore Pontificis volo ſcire, & ſic vos ad gratiam, quam mandauit, admittam. Denuo ergò reuerſi ſatellites. Domino Papæ reſponſionem Comitis oſtenderunt. Mox Papa conſcius quid reſponderet, reſcripſit Comiti nummum aureum debere habere latitudinem terræ, & ſpiſſitudinem eius extendi vſque ad altitudinem cœli, eo quòd oratio iuſti, qua Comitem fruſtrauerunt, cœlos penetret, & virtus eius corroboret vniuerſa. Ad hoc mandatum Comes ſatellitibus ait: Videte miſerrimi, quid mihi Dominus Papa reſcripſit? Hũs

nummum aureũ exoluere quis ſufficiet? Videte quanta vos pęna dignos exiſtimet, qui vos debitores tãtæ ſolutionis addixit, quam nec totus mundus ſoluere præualeret. Hinc ergò tertiò redeatis ad Papam, & literas abſolutionis veſtræ pro culpa, qua in me peccaſtis enormiter, apportate: & ſic pœnis ſufficienter exactis, liberi ad propria redeatis. Sic inclytus Comes ille, & in ſeruis quod deliquere puniuit, & alijs poſt futuris dignam orationis fiduciã dereliquit. lib. 1. c. 12. parte 2. & 3.

EXEMPLVM XI.

Exterioribus ſemel deditus abbas, qui vix ab ambitu monaſterij euelli potuit, totus externus efficitur.

ABbas ſancti Matthiæ monaſterij Treuerenſis, vir nobilis, & ſtirpis regiæ, patrem & fratrem duces illuſtres habuit. Hic ab adoleſcentia in omni puritate innocentis, & contemplatiuæ vitę fuerat educatus. Electus ergò à ſuis omnibus in Abbatẽ, annis pluribus adeo deditus fuit actibus ſpiritualibus, & monaſticis ordinis diſciplinis, vt cum difficultate non modica, niſi maioribus vrgentibus cauſis, ab ambitu clauſtri poterat euocari. Quod vidit, & inuidit diabolus, & ſuos officiatos hoſtiliter inſtigauit, vt quaſi importunis impulſibus Abbatem ab ipſo ſecreto vitæ cœleſtis detraherent. Quod ille quidem in primis grauiter pertulit, ſed paulatim exterioris vitæ delectamentis illectus, totas tandem terrenis actibus manus dedit. Ipſe tamen adhuc honeſtate ſeruata, & ſpirituales diligit, & virtutis decus in alijs benedicit. Quod vtique etſi bonum in alijs eſt, melius tamen & optimum ſibi, & ſuis tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus extitiſſet, ſi gratioris vitæ primordia tenuiſſet. lib. 1. c. 13. parte 2. & 3.

EXEMPLVM XII.

Prælatus bonis exemplis ſubditos prouocans ad meliora moriturus maxima luce perfunditur.

DIlectum valde ſocium in ſcholis habui, coæuum fere, & propè parilium ſtudiorum: hic à puero vſque ad finem vitæ à mulieribus incommixtus omnino ſemper fuit. In adoleſcentia ſacerdos factus, in Brabantiæ partibus ſuſcepit regimen animarum, quibus tam diligenti, tãque ſincera cura præfuit, vt quos in bono vincere admonitione non potuit, multimodis prouocare ſtudebat exemplis. Alijs comedentibus, ieiunus ipſe manebat: alijs dormientibus, manebat inſomnis: atque alijs intẽtis ad aleas, ipſe orationibus incumbebat. Quicquid in ſuos vſus deputatũ eſt, cõmune pauperibus faciebat. Si quã ex ouibus aberrare videbat, importunè & opportunè ad reuocandum inſtabat: hæc foris, præter illa quæ intrinſecus maiora latebant. Talibus actibus fermè viginti annis cunctis imitandus emicuit: & cùm Altiſſimo placuit, tali fine defunctus eſt. Febre acutiſſima per aliquot dies laborauit: Et ecce, vbi ſacramentis ſalutaribus præmunitus eſt, & attenuato ſpiritu animam fœlicem emiſit, mox ſine vllo interſtitio coruſcatio tanti luminis reſplenduit, vt per vnam leucam circũquaque, & eò amplius, quaſi dies eſſet clariſſima, in lucem ſubitã noctis tenebræ verterentur. Quid mirũ? Illum recedere ſine luce non decuit, qui multis illuſtratis exemplo altioris vitæ, volatus primos fœliciter vendicauit. Facta eſt in morte beati viri dicta coruſcatio lucis, diffuſa per patriam prima hora noctis, adhuc vigilantibus plurimis: & ipſum lumen emiſſum multa millia hominum vndecunque viderunt, qui ad maioris & gratioris agnitionis, & veritatis lucem in viſione tanti miraculi profecerunt. Beatus ergò ille prælatus qui ſubditis ſuis viam vitæ exemplaris oſtenderit, & volatus altioris exercitij vendicauerit principatum. lib. 1. cap. 14. parte 2.

EXEMPLVM XIII.

Puer nobilis ordinis ſancti Benedicti priori poſt mortem gratias retulit, quod eũ ab inſolentijs correxiſſet.

IN monaſterio nigri ordinis puer quidam nobilis à parentibus traditus eſt diſciplinis regularibus educandus. Et quia erat decoris forma, naturæque donis inſignitus, & ſupra talem ætatem morum honorificentia gratioſus, ſeniores maximè, & qui officijs præerant, puero vltra-

quam

quàm neceſſe erat habenas libertatis relaxabant. Prior autem, qui conuentum ſub Abbate regebat, diſcretiori mente & regimine, ipſius licet peroptimæ naturæ in tali ætate credendum non putabat, quia, vt dicit philoſophus, pueri non tantùm monendi ſunt verbis, ſed etiam arctandi verberibus: aggreſſus eſt iam aliquantulum inſoleſcentem puerum verbis, interdum & verbere, ab illicitis refrenare. Qui puer ad omnem informationem boni, ſtatim, quaſi mollis cera, prioris correptionē accipiens, in adoleſcentem ſanctum & perfectum creuit, & circa viginti annos ætate finita, mortuus, priori apparuit, dicens: Tuæ correctioni gratias ago, prior, qui mecum tua prouidentia id egiſti, nè inſolentia puerili paulatim defluerem, & tandem prolaberer in damnanda. Hæc vt dixit beata anima, tanto ſplendore reſplenduit, vt vix in loco angulus remaneret, q ab illo lumine expers fuit. lib.1.c.17.p.4.

EXEMPLVM XIIII.

Pœnitens canonicus correctionem humiliter accepit, & occiſus occiſori veniam impetrauit.

IN Theutoniæ partibus circa annū Domini M. CC. XLII. adoleſcens quidam nobilis cùm ipſe in lubricitate corporis exceſſiſſet, à ſenibus canonicis, & Decano ab ingreſſu Eccleſiæ arctatus eſt, & infra ſepta monaſterij, quaſi pro agenda pœnitentia, in loco ad hoc deputato reclusus. Qui humiliter valde pœnam ſuſcipiens, flagellabatur interim à Decano, & grauibus conuitijs culpabatur. Eo autem adhuc in pœnitentia exiſtente, contigit eum à cō canonico ſuo innocenter de nocte, & latenter occidi. Vno ergò eadem nocte, ex cōcanonicis, ſancto viro poſt matutinas orāte ſuppliciter, & ſecretò, vidit ſubitò totā Eccleſiam illuſtrari, & apparentem cū multo comitatu ſanctorum glorioſam virginē matrem Chriſti in medio omnium, velut magiſtram, & Dominam conſidere, & ſuper diuerſis negotijs vniuerſalis Eccleſiæ tractatum habere. His finem datis, patronus Eccleſiæ ipſius exorſus eſt, dicens: Et quis ex vobis miſerebitur mei canonici, vt præſentem Domini noſtri matrem pariter rogitemus; vt ſuper piaculo eius ſolita pietate flectatur? Et mox ſupplicantibus ſanctis allata eſt anima, & omnibus dicitur: Quia locus ille ſpecialiter diſciplina viguit, & adoleſcens iſte mortuus diſciplinam libens accepit, & ex corde pœnituit, pro purgatorio cedat ei mors innocens, quam ipſe ſuſtinuit: tu autem anima, pete quod vis, & fiat. Et anima: Pro occiſore, inquit, meo peto, qui me occiſo ſtatim valdè pœnituit, & ad Dominū Apoſtolicum iter arripuit, vt miſericordiam conſequatur. Et mox reſponſum accepit: ſicut dignè petiſti anima, fiet tibi. Hæc vt orans audiuit canonicus, quod vidiſſet expoſuit. Intranteſque locum, occiſum inueniunt, & deplangunt: occiſorem verò mox poſt factum de nocte iter arripuiſſet ad Apoſtolicum repererunt. Seduli ergò priores in cœnobijs, & Decani in canonicis in corrigendis & extirpādis vitijs ſemper ſint, nè etiamſi proprias nō habuerint, ſubditorum negligentijs obruantur. lib.1.c.17.par.5.

EXEMPLVM XV.

Bonis monaſterij iniuſtè ditatus repente pauper & miſer efficitur, ſed Dei iudicium agnoſcens, benedicens, ſeque humilians, & laborans, paulatim cœpit reſurgere.

ERat cliens quidam natus ex ruſticis, qui in ditiſſimo monaſterio patruum habuit aſſumptum à monachis in Abbatē. Vocatus autem à patruo, eques ire didicit, qui prius ire pedes conſueuerat. Ad menſas ſeruire ineptus ponitur, & qui ſolum aratrum contorto collo regere & tenere didicerat, erecta ceruice cibos inferre principibus cogebatur. Quid plura? Ex ruſtico paupere factus eſt diues & inclytus: domui domum coniunxit, redditus auxit redditibus, agro agrum diſtentius copulauit. Hinc villas emit & prędia, & qui olim fuit vnus ex ruſticis, factus eſt Dominus ruſticorum. Tandem eum ad hoc fortuna fallax leuauit, vt ſpreto connubio mulierum ſimplicium, factus miles vxorem ſibi nobilem copularet. Nec diu poſt in hac eo gloria conſtituto, pes ei ſuccisus eſt cui innixus ſtabat, & recidit miſer tantò deiectius, quantò ſublimius fuerat eleuatus. Statim enim mortuo Abbate pa-

ctuo eius, ſpernitur, eijcitur, fugatur ab omnib⁹, & ab Abbate ſucceſſore defuncti, nimium velut monaſterij deprædator impetitur. Conuictus autem, in plurimis minoratus eſt: ſed tamen diues in multis copijs remanſiſſet, niſi eum fortius infortunium ad pauperiem impuliſſet. Mox enim contagia pecorum, agrorum ſterilitas, ruina ædificiorum, ingratitudo ſuorũ ſubſecuta ſunt: vt nulli dubium eſſet, iuſto Dei iudicio tantam infœlicitatem ex iniuſtè congregatis diuitijs ſucceſſiſſe. Extremò ad tantam calamitatem deuenit miſer ille, vt nullus eius miſereretur, nullus ei vel in paruo ſuccurreret, & dignè, quia ex minimo ferè, indignè ſe extulerat ſuper magnos. In ſe ergò, etſi tardè, homo reuerſus, iuſtum in ſe Dei iudicium benedixit. Miſit vxorem cum paruulis ad parentes, laborare proprijs manibus ipſe cœpit, & in ſudore comedere panem ſuum: quod vt viderunt ſui, viderunt & monachi, vel quibus Abbas patruus ſuus bonus extiterat, homini humiliato in pluribus benefici extiterunt. Paulatim ergò tam per laborem quàm per iuuamina cœpit reſurgere, & in paruo tempore ſatis habuit pro ſtatu ſuo. lib. 1. c. 18. part. 2.

EXEMPLVM XVI.

Prælatus quia curam animarum alteri cõmiſit negligenti, graue purgatorium ſuſtinuit.

BRuno in partibus Theutoniæ, in oppido magno, quod Mons Martis dicitur, bonus presbyter & caſtus fuit. Hic conſobrinum habebat presbyterum, æquè Brunonẽ virũ ſciẽtia, & moribus approbatum: hunc auunculus presbyter ſæpius rogabat deuotè, vt dictæ parochiæ curam ſuſciperet, & ipſe iam ſenex religionem intraret. Annuit ille poſt multas preces, inuitus tamen, eò quòd regimen tantæ parochiæ formidaret. Hoc vt obtinuit, Bruno ſenior religionem intrauit, & citò poſt hoc ab hac vita migrauit. Differente autem Brunone iuniore animarum regimen attentare, eò quòd aliud beneficium capellaniæ viginti marcharum ſuperius in caſtro teneret, vicarium pro ſe presbyterum in parochia collocauit. Brunone ergò eodẽ iuniore vna nocte in lectulo quieſcente, apparuit ei in cappa nigra Bruno Senior iam defunctus, & dixit ei in his verſibus loquens: In grege commiſſo malè te geris, & pede ſeiſſo Claudus es, inſpicito quæ pœna futura, redito. Hæc dicens, eleuauit cappam qua videbatur indutus, & ſe grauiter incendi demonſtrauit. Ad hæc Bruno iunior expergefactus, recolit viſionem, & verſus. Et mox iterum reſoluitur in ſoporem, cui eodem ſchemate defunctus apparens, dicens: Tu pœnæ cauſa, requies per te mihi clauſa. Aſpice ſic vri, cibus ignis & eſca futuri. Et hæc dicens, iterum illi tormentum ignis oſtendit. Cui iterum tertiò ſoporato apparens dixit: Mundi delitijs interdum ſeria miſce, Ex his primitijs cape partes, aut reſipiſce. Ad cuius verba Bruno ſurrexit, & flexis genibus ſe impleturum quod auunculo viuenti promiſerat Deo vouit. Nec mora, cum ſplendore nimio manifeſtè defunctus apparens, & viuenti congaudens, dixit: Lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi: in domum Domini ibimus. Et hæc dicens, in ſublime conſcendit. Vide ergò quanti periculi ſit curam animarum recipere, & in manus negligentis relinquere: quod in Brunone ſeniori poteris aduertere, qui curam negligenter deſeruit: & in Brunone minore, qui ſuſceptam alteri incuratè commiſit. lib. 1. c. 19. par. 3.

EXEMPLVM XVII.

De pluralitate beneficiorum ſententia Doctorum: & quomodo beneficiorum pluralitas Philippo Cancellario Pariſienſi cauſam damnationis accerſierit.

VOlo vt quicunque hæc legerit, ſciat me anno ab Incarnatione Domini M. CC. XXXVIII. fuiſſe Pariſijs, vbi venerabilis Guillielmus Pariſienſis Epiſcopus, qui in Theologia iam rexerat, conuocationem fecerat in fratrum Prædicatorum capitulo omnium magiſtrorum. Propoſita ergò quæſtione de pluralitate beneficiorum, ſolerti & valde longa diſputatione probatum eſt, duo beneficia, dummodo vnum valeret quindecim libras Pariſienſes, teneri cum ſalute animæ

non-

non poſſe. Hoc determinauit prædictus Epiſcopus. Hoc frater Hugo ordinis Prædicatorum, poſtmodum Romanæ curiæ Cardinalis. Hoc frater Guerricus, & frater Gaufridus eiuſdem ordinis: frater Ioannes de Rupella ordinis fratrum Minorum, & alij complures magiſtri Theologiæ determinauerunt in ſcholis proprijs ſucceſſiuè. Fuerat autem habita diſputatio longa valde, & multo ſolemnior, ante tres annos, in qua etiam omnes magiſtri Theologiæ, exceptis duobus, determinaſſe probantur idem per omnia, quod & ſupra: quorum vnus fuit magiſter Philippus Cancellarius Pariſienſis, & alter magiſter Arnoldus, poſtmodum Epiſcopus Ambianenſis. Quid autem de iſto Philippo contigerit, audiamus. Agonizantem in morte dictus Guillielmus Pariſienſis Epiſcopus paterna ſolicitudine viſitauit, rogauitque eum, vt ſingulari opinioni cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia ſua, excepto vno, in manus Eccleſiæ reſignaret, hac conditione media, vt ſi conualeſceret, ei ſupplere vellet de ſuo proprio quod dimiſiſſet. Renuit ille, experiri ſe velle dicens, vtrum eſſet damnabile beneficia plura tenere. Mortuus eſt ergo ſic. Poſt paucos dies, cum dictus Pariſienſis Epiſcopus finitis matutinis orare vellet, vidit inter ſe & lumen quaſi vmbram hominis tetram nimis. Eleuata ergo manu conſignat ſe, & ſi ex parte Dei ſit, præcipit vt loquatur. Cui reſpondit apparens: Alienus à Deo ſum, ſed tamen miſera factura eius. Et præſul: Tu quis es, inquit? Cui ille reſpondit: Ego ſum Cancellarius ille dudum miſerrimus. Rurſus Epiſcopus elato altius gemitu: Et quomodo, inquit, tibi eſt ſic dolenti? Malè, ait, imo quàm peſſimè, quia damnatus ſum æterna morte. Et Epiſcopus: Heu, ait, chariſſime, quæ cauſa damnationis tuæ eſt? Tres ſunt, inquit, cauſæ quare morte perpeti ſum damnatus. Vna eſt, quod excreſcentes fructus annuos contra pauperes timidè reſeruaui. Secunda eſt, quod contra ſententiam plurimorum, de pluralitate beneficiorum quaſi licitè tenendorum, opinionem propriam defenſaui, & in hoc me periculo mortalis culpæ commiſi. Tertia eſt, & illa grauiſſima omnium, quod abominabili carnis vitio in ſcandalum multorum multo tempore laboraui. Et ad Epiſcopum mox adiunxit: Eſtne, inquit, finitus mundus? Et Epiſcopus: Miror, ait, te literatiſſimum quondam virum hoc quærere, cum me adhuc viuum cernas, & omnes nos viuentes adhuc mori neceſſe ſit, antequam mundus inſtante iudicio finiatur. Et ille: Non mireris, inquit, quia nec ſcientia, nec opus, nec ratio eſt apud inferos venienti. Et hæc dicens, vmbra ab oculis mirantis euanuit. lib. 1. c. 19. pa. 5. & 6.

EXEMPLVM XVIII.

Beneficiorum pluralitatem quidam poſt mortem apparens dixit ſolam eſſe cauſam ſuæ damnationis æternæ.

SImili modo, cum quidam clericus maximæ litteraturæ, pro me, agonizans in morte, mandaret, & conſilium quæreret, quaſi in proximo migraturus, reduxi ei ad memoriam diſputationem illam ſolemnem, & determinationem de pluralitate beneficiorum Pariſijs factam, cui ille interfuerat doctor magnus, conſuluique illi cum magna inſtantia lachrymarum, vt vnam præbendarum dimitteret, quia duas contra animam ſuam tenuerat, quarum vna ad omnem vitæ copiam omni clerico ſufficere potuiſſet. Tunc ille facie conuerſa diſſimulans, hoc tantum reſpondit: Orate Dominum, vt inſpiret. Nec diu poſtea cum receſſiſſem, & tenuiſſimo ſpiritu vix hærente, hoc idem quod conſulueram ei cuidam conſobrinus ſuus iuuenculus cum maximis lachrymis inclamaret, cũ voce non poſſet, manu innuens, expirauit. Poſt cuius obitum, cum quidam ex noſtris ſtupefactus nimium, cogitaret cur tantus homo, & tantus clericus, ſi mortale peccatum eſſet plura beneficia retinere, in tali ſtatu mortuus extitiſſet: mox quaſi ſemiuigilanti defunctus apparens, dixit: Hæc ſola præbendarum cauſa eſt, pro qua infœlix ego æternaliter ſum damnatus. lib. 1. capitu. 19. parte 7.

EXEMPLVM XIX.

Beneficia plura habere, dummodo vnum competens eſſet ad victum, quidã Cardinalis moriturus dixit eſſe peccatum mortale, & plures alij doctiſſimi viri hoc ſenſiſſe videntur.

SVper hac eadem quæſtione cum beatæ memoriæ Iacobus de Vitriaco, tunc quidem Achonenſis Epiſcopus, poſtea vero Romanæ curiæ Cardinalis, magiſtrum quondam Theologiæ probatiſſimum Robertum de Chorthon, Romani apicis Cardinalem morientem ante primam Damiatæ ciuitatis obſidionem interrogaret, reſpõdit: Dico iam migraturus à vita, quòd mortale & damnabile eſt, dummodo vnũ competens ſit, plura beneficia retinere. Hoc idem magiſter Petrus Cantor ſanctæ Mariæ Pariſienſis dixit, & ſcripſit. Hoc idem magiſter Guiardus Cameracenſis Epiſcopus verbo huiuſmodi confirmauit: Nollem, inquit, pro toto auro Arabiæ vna tantũ nocte duo beneficia retinere, & certus tamen eſſem quod de mane vnum illorum homini idoneo conferretur, & hoc propter vitæ incertæ diſcrimen. Super hoc etiam, narrante fratre Bernardo, quõdam pœnitentiario Domini Papæ, & fratre ordinis Prædicatorum, cum beatiſſimæ memoriæ Papa Gregorius nonus interrogaretur, ſi poſſet de plenitudine poteſtatis ſuæ cum plurimorum beneficiorũ detentoribus diſpenſare? Reſpondit: Non poſſum, inquit, niſi ſuper vexatione tantum detinentium diſpenſare. Quis ergo erit ſapiens, qui fallat ſe, & ſibi ſuper diſpenſatione aliqua blandiatur.
lib. 1. cap. 19. parte 8.

EXEMPLVM XX.

Beneficia eccleſiaſtica pinguia, & plura habentes quidam canonici & prælati mala morte moriuntur.

EGo in quadam ciuitate Epiſcopali annis vndecim adoleui, vbi ſexaginta duo canonici ſub præbendis pinguiſſimis ducentarum fere librarum Pariſienſium in matrice Eccleſia ſeruiebant, quorum pluresérant detentores plurium beneficiorum. Vide ergo qualem vindictam vidi in ipſo turpos detentores. Mihi teſtis, & iudex ſit ſancta Trinitas vnus Deus, quod paucos eorum vidi communi morte defungi, ſed omnes ſubito & reprobè mori: ita quòd quidam eorum, audito quòd vnus ſociorum in nocte ſanus, mane mortuus inuentus eſſet, comploſis manibus dixit: Et quid vultis? ſecundum vſum & conſuetudinem Eccleſiæ mortuus eſt, vt videtis. Vidi ego ipſe in Eccleſia eadem infra paucum tempus quatuor Archidiaconos ſic defungi. Vide ergo lector, & mirare miraculum. Primus eorum de equo phalerato & grandi cecidit, & fractis ceruicibus expirauit. Secundus mane in cathedra ſedens, mortuus eſt repertus. Tertius in choro ſtans, cum ad miſſam eleuatio corporis Chriſti fieret, cecidit reſupinus, & ſubtracta loquela cum ſenſu, quaſi brutum animal, die tertia ſine ſacramentis eccleſiaſticis eſt defunctus. Quartus confeſſionem peccatorum, & ſacramenta recuſans, mortuus eſt, & extra cœmiterium ſepultus.
lib. 1. cap. 19. parte 10.

EXEMPLVM XXI.

Prælatus quidam à beato Petro coactus legere, Quando reduces animas, &c. conuertitur, & deſerto ſæculo Ciſtertienſis efficitur.

PRinceps Apoſtolorum Petrus cuidam prælato multis annis malè regenti in infirmitate vultu ſeuerus apparuit, librũque tenens apertum, legere compulit refutantem. Erat autem hæc ſcriptura in textu libri: Mortificas animas, quæ non moriuntur, & viuificas, quæ non viuunt. Cumque ille horreret nimium amplius legere, vultuque refugeret, Apoſtolus Petrus ſeuerius inſtitit, & vt gloſam textus legeret, quæ in margine videbatur, præcepit. Legit ergo coactus: Quando reduces animas de inferno, quas per tuum deſtitutas exemplum æterno ſupplicio tradidiſti? Et cum ille præ horrore & confuſione reſpondere non poſſet, de viſione ad ſe rediens, ſe ſudantem & ereticantem inuenit. Nec mora, de conſilio cuiuſdam venerabilis viri ſeculum dereliquit, & Chriſti deditus ſeruituti, in monaſterio Hanno. niæ Ciſtercienſis ordinis, quod Camberonum dicitur, beatiſſimo fine quieuit.
lib. 1. c. 20. parte 2.

EXEM-

EXEMPLVM XXII.

Prælationis ſtatum recuſans quidam regularis, poſtea cum lumine apparens, dixit ſe de numero damnandorum fuiſſe, ſi fuiſſet de numero prælatorum.

APud ſanctum Victorem Pariſijs, referentibus canonicis audiui, quòd quidam canonicus regularis erat, vita, genere, & literis pollens. Electus ergo in Epiſcopum, renuit, & pertinaci conſtantia contra plurimorum & maiorum conſiliũ ſe ſubtraxit. Moriturus autem poſt multos annos, ſocius quidam eius, qui eum multum dilexerat, adiurauit eum, quatenus ad ſe, ſi Deus permitteret, reſolutus morte rediret. Et annuit ille, ſtatimque defunctus eſt. Nec dies multi poſt mortem eius effluxerant, cum ecce anima, ſecundum quod promiſerat, rediens, eminus in pariete crucis ſignum impreſſit, dicens: Ne dubites, nec vacilles in viſu, ſed quære quod vis, & me ſinas ad potiora tranſire. Mox ſocius ad viſionem exultans: ſollicitus, inquit, valde fui, ne grauiſſimam ad minus pœnam in purgatorio ſuſtineres, quia refutaſti contra maiorum conſilium tam pertinaciter Præſulatum, in quo ad ſalutem animarum tot & tanta bona facere potuiſſes. Cui anima: In me, inquit, hæc ordinauit clementiſſima bonitas Saluatoris, quia ex tunc timui, & nunc ſcio, quod ſi Epiſcopatus cathedram aſcendiſſem, perpetuæ damnationis periculum incidiſſem. Et hoc dicens, quaſi cum ingenti coruſcationis lumine pertranſiuit. lib. 1. c. 20. par. 4.

EXEMPLVM XXIII.

Prælatos Eccleſiæ principes tenebrarum læti ſalutant, & de perditione animarum grates eis refundunt.

CLericus quidam in ſynodo Epiſcoporum prædicare compulſus, anguſtiabatur non modicum, quidnam dignè poſſet coram tot prælatis eccleſiæ prædicare. At vbi acceſſurus in oratione iaceret, venit ad eum diabolus, dixitque ei: Quid anguſtiaris iſtis clericis prædicare? Dicas eis iſtud, & non aliud: Principes infernalium tenebrarum principes eccleſiarum ſalutant. Læti omnes nos gratias referimus eiſdem, quia cum ipſis prælatis, nobis, eorum ſubditi deuoluuntur, vel offeruntur, & per eorum negligentiam ad nos fere pariter deuoluitur totus mundus. Inuitus quidem tibi dico quod dico, ſed altiſſimi iuſſione coactus. Reſpondit clericus: Mihi quidem, ſi hæc narrauero, non credent. Tunc diabolus tangens maxillam eius: Ecce, ait, ſignum, nigredo inſolita faciei. Hanc antequam prædices, non contingas, quia fruſtra: poſt prædicationẽ verò aqua benedicta delebis. Proceſſit clericus prædicaturus in ſynodo, & admirantibus cunctis in ſigno indito faciei, illa quæ ſibi iuſſa ſunt recitauit, & ad horrorem maximũ cunctorum corda permouit. Hæc eodem anno ab incarnatione Domini M.ccxlviij. fuerunt Pariſijs coram omni populo & clero ſolemniter recitata. lib. 1. c. 20. pa. 8.

EXEMPLVM XXIIII.

Inobediens Fulco graui infirmitate vſque ad mortem fatigatur.

VEnerabilis Fulco de Gandauo natus, canonicus apud Inſulas fuit. Hic ergo, vt ipſe nobis narrauit, à magiſtro Iacobo de Vitriaco legato, & prædicatore crucis contra Albigenſes, rogatus vt ſecum crucem per Flandriam prædicaret renuit. Cui cum inſiſteret per amicos, vt eum adiuuaret in negotio eccleſiæ tam neceſſario & deuoto, renuit ille ſecundò, & nullo modo ſe facturum aſſeruit. Tunc Magiſter Iacobus illum magis præceptum timere confidens: Et ego, inquit, præcipio vobis auctoritate qua fungor, vt in nomine Domini Ieſu Chriſti, in remiſſionem omnium peccatorum veſtrorum illud negotium aſſumatis. Cui dictus Fulco: Nullo modo, inquit, aſſumã: & ego rogo vos, vt nequaquam modo de hoc vlterius fatigetis. Mox Magiſter Iacobus grauiter commotus in corde, & ferè vſque ad lachrymas fatigatus, ait illi: Cum vtique dignè poſſem vos excommunicare auctoritate commiſſa, & omni beneficio iam priuare propter inobedientiam contumacem, nolo tamen, ne grauamen tantum ingerere videar tanto viro. Rogo tamen Deum, qui omnium cordium eſt inſpector, quatenus reddat vos, non ſolum ad illud, quod ſpernitis,

nitis, ſed prorſus inutilem ad omne opus. Mira res, mox ad hæc verba quartana febris eum cum fluxu ventris inuaſit, & vſque ad finem vitæ ſuæ per vigintiquinq; annos irremediabiliter fatigauit. Et audi lector mirum Dei iudicium de hoc viro. Cum talis & tantus eſſet, vt ei Dominus Ieſus Chriſtus (ſicut per Ægidium fratrẽ ordinis Prædicatorum in Gandauo percepimus) ante mortem quaſi recenter extenſus in cruce viſibiliter appareret, & eum ante finem menſis Auguſti prædiceret moriturum, nullo modo tamen Dominus illi in hac vita parcere voluit, quin eum pro inobedientia tanto ſpatio temporis flagellaret. lib.1.c.22.par.2.

EXEMPLVM XXV.

Traditor poſt mortem ſepultus ab infernalibus canibus laceratur.

ERant in Flandria (ſicut à presbytero quodam terræ illius cognoui) duo viri diuites, qui contra ſe grauiter inimici, opportunitatem quærebãt, qualiter vnus alterum caperet, vel necaret. Erat autem quidam nequiſſimus, qui vnius ſeruus fuerat, & nunc alteri ſeruiebat. Ad hunc ergo cui olim ſeruierat veniens, conquæſtus eſt de Domino cuius ad præſens erat ſeruus, ſibique fore perfacilè, vt eius manibus illum tradat: qui gauiſus valde, continuò pactus pecuniam illi dare, & ſpopõdit ſtatim. Et exinde nacta opportunitate, Dominum ſuum tradidit in manus inimici. Quo occiſo, ſtatim venit proditor ille ad amicos partis aduerſæ, & ſimili dolo tradendum illis obtulit occiſorem. Credendum enim ſcelus proditionis in primo, omnibus, niſi ſolis illis cum quibus pactum inierat, latuiſſe, ſed non ſic erat. Comprehenſus ergo ab illis, quibus tradere voluit occiſorem, oblatus eſt iudici, & ſuſpenſus turpi morte necatus eſt: ſed ſcelus eius facto turpiori poſtmodũ claruit. Amicõrum enim precibus patibulo deponi permiſſus, In terra ſepultus eſt. Nec mora, ſequẽti die cum de nocte ſepultus fuiſſet, ignoti canes ſepultum multis videntibus extraxerunt, & membratim inter ſe miſerabiliter diſcerpſerunt. lib.1.c.24. parte 4.

EXEMPLVM XXVI.

Beata virgo Maria procurauit paupercula virgini pſalterium.

FIlia fuit viri pauperrimi, & cum puella nondum ſeptennis miro feruore ſpiritus interius traheretur, rogauit patrem cum lachrymis, vt ſibi pſalterium compararet. Cui pater: Vnde filia pſalterium cõparabo, qui vix tibi quotidie panem lucrari ſufficio? Mox illa conuerſa ad matrem Chriſti, orauit, & dixit: O mater Chriſti, da mihi pſalterium, quod pater dare non poteſt, & ero perpetua ancilla tua. In hac ſimplicitatis prece perſeuerauit illa per annum, & ecce in ſomnis apparuit ei beata virgo Maria, tenens, vt ei videbatur, in manu duo pſalteria, dicens ei: Accipe nunc filia mea quodcumq; ex duobus elegeris. Nec mora, vbi cum maximo tripudio elegit vnum, diſparẽte beata virgine, puella de ſomnis euigilans nihil inuenit in manibus ſuis, & illuſam ſe conquerens à matre Chriſti, flere cœpit vberrimè. Quod cum audiuit pater, irriſit filiæ, & demum conſolatus eſt eam: Vade, inquit, tantum diebus Dominicis ac feſtiuis ad magiſtram, quæ filias diuitum pſalterium docet, & primo diſcas legere, & poſtea beata virgo pſalterium tibi forſitan procurabit. Mira res, quod vbi puella ſimpliciter accepit, & ad magiſtram quæ filias diuitum docebat venit, pſalterium inſpexit, & legit. Et ſi beata Maria multo miraculoſius promiſſum ſuæ dignationis impleuit. Quod vbi viderunt honeſtæ perſonæ, & diuites matronæ parcchiæ, emerunt puellæ pſalterium, & ſequenti tempore, cum eam in Chriſti ſeruitio alacrem cernerent, & deuotam, eidem iuxta Eccleſiam cellulam pro recluſorio locauerunt. lib.1.c.23.par.3.

EXEMPLVM XXVII.

Beatus Thomas de Aquino conuerſus à fratribus ſuis multis perſecutionibus fatigatur.

CVm quidam nobilis adoleſcens, Thomas de Aquino nomine, de Romanorum partibus, vereretur ſecularium ſacerdotum ac prælatorum periculoſum arripere

pere ſtatum, tutius eligens, intrauit ordinem fratrum Prædicatorum Bononiæ. Qui cum Domino ibidem in magno feruore & alacritate ſpiritus deſeruiret, inuidit diabolus, & inſtigauit parentes eius, & maximè duos fratres eius potentiſſimos ac feroces, qui obtinuerunt à Papa, vt ad curiam per litteras Apoſtolicas citaretur. Qui, vt comparuit, iuſſus eſt habitum ordinis deponere, & dignitatibus eccleſiaſticis inſigniri. Quod cum ſperneret mira cōſtātia, à ſuis fratribus raptus eſt, quos prędiximus, & in carcerem clam detruſus: vbi cum graui inedia, frigore, & penuria affligeretur, nūquam tamen tortores eius efficere potuerunt, vt ſaltem habitum ordinis ſuſcepti, vel cibos mutare vellet. Et his omnibus aliquid nequius cogitantes, per quod poſſent auertere animum iuuenilem, ſecum mulieres in carcere per tempus aliquod concluſerunt. Qui fortius quā prius ſpretis illecebris, ſic annis duobus, vel tribus in carcere perdurauit. Romam igitur adiens Magiſter ordinis Prædicatorum piæ & beatæ memoriæ Ioannes, ſuper raptu & incarceratione fratris Imperatori Friderico conqueſtus eſt. Qui re examinata, & inuenta, vt dictum eſt, pręfatos nobiles quæſiuit ad pœnam; nec vllo modo mortis ſententiam euaſiſſent, ſi dictus Magiſter in querimonia perſtitiſſet: ſed veritus eſt iudicium ſanguinis, & Imperatoris etiam animum mitigauit. Grauiter enim, audita tanta inhumanitate fratrum in fratrem, Cæſar commotus erat. Deterriti ergo dicti fratres, ſoluerūt fratrem, qui tranſmiſſus eſt Pariſios à Magiſtro ordinis eiuſdem. Nec diu diſtulit Sathan inſidias ſpargere adoleſcenti. Inſtinctu enim fratrum ſuorum carnalium & amicorum, quos habebat in curia, per litteras Apoſtolicas iterum mandatus eſt. Venienti igitur mox à Papa præcipitur, vt regimen Abbatiæ Montis Caſſini ſuſciperet, quæ vtique maxima erat in Apulię, & Campaniæ partibus prælatura. Septem enim Epiſcopatus ſubiacent Abbati illi, qui & ipſe pōtificale officium omnibus adminiſtrāt. Renuit ergo pręclariſſimus adoleſcens, nec ordinem, vel habitum ſuum deſerere vlla conditione conſenſit. Cui cum Papa concederet, vt in ordine, & habitu ſuo præeſſet officio prædictæ Abbatiæ, noluit ille, & clam prolapſus à curia fugit, & in Coloniam Agrippinam venit, ſtuduitq; in loco illo, quouſq; præclarus lector fratrum ibidem, frater Albertus Pariſios eſt tranſlatus, & pro incomparabili ſcientia, Theologiæ cathedram ſortitus eſt. Poſt quem & idem frater Thomas con ſimilis ſolemnitatis regimen, & cathedrā adeptus eſt: & digno remunerationis honore, ad decus ordinis incolumis perſeuerat. lib. 1. cap. 20. par. 10.

EXEMPLVM XXVIII.

Paſſionis Chriſti memoria cor deuoti viri diruptum eſt, & anima ad cœlum tranſmiſſa.

CIrca annum ab incarnatione Domini M. ccxvj. quidam vir fidelis & bonus de oppido Dinautheo mare tranſijt: & ingreſſus terram ſanctā, loca ſingula, in quibus pedes Domini ſtetiſſe quibuſdam indicijs ferebatur, multa deuotione & lachrymis viſitauit. Cumque veniſſet ad locum Caluariæ, vbi Redemptorem noſtrū audiuit mortis anguſtias, & crucis ſupplicium pertuliſſe, grauiſſimis ſuſpirijs ingemiſcēs, cum clamorē valido & lachrymis dixit: Quid tibi benigniſſime Domine, quid tibi Chriſte retribuā pro omnibus, quæ prius amator amabilis mihi mirabiliter retribuiſti? Vidi prius loca, in quibus natus, & inter homines conuerſatus, doctrinam Euangelicam prædicaſti, & diuinitatis tuæ indicia per miracula demonſtraſti. Hæc quidem ob amorem, & reuerētiam tui ſincero corde complexus ſum: hunc vero locum paſſionis & mortis tuæ æquo animo videre non poſſum, vbi clauis crucifigi, terebrari lancea, & animam pro nobis tradere voluiſti. Hæc vt beatus ille perorauit, exclamans, ruptis vitalibus cordis venis, ſpiritum exhalauit. lib. 1. cap. 25. par. 5.

EXEMPLVM XXIX.

Paſſionem Chriſti Ieſu frequenter in corde deferens prior, operoſiſſimam crucem poſt mortem in pectore habere decernitur.

SEd & de priore ordinis Prædicatorum in Argentina, ciuitate Theutoniæ, rem mirabiliſſimā & deuotā proprijs oculis vidi. Hic, vt fratres mihi teſtatiſſima verita-

ſocius, ſegnitiem eorum redarguit, dicẽs: O miſeri, quid optatis? Redibitis forſitan, & eritis miſeriores in iniurijs pauperum, quam fuiſtis. Hic autem, ſi velletis, poſſetis vtique finem vitæ fœliciſſimum expectare. Et hoc dicens, flexis genibus ad cœlum manus intendit, & oculos, dicens: Nunquam mihi Deus omnipotens redire concedat ad patrios portus, ſed hic ſinat me mortem peracta pœnitentia præſtolari. Mira reſpondentis conſtantia, nec minus mira diſpenſatio Saluatoris. Ambos milites vidimus liberatos poſtea, & fortè malis potioribus, quàm ante irretitos.

Pro illo autem nobiliſſimo, & beatiſſimo viro, cum rex Hieroſolymitanus, & alij multi nobiles laboraſſent, nunquam tamen efficere potuerunt, vt eum à captiuitate gentilium liberarent. Inſuper & hoc ipſum de eo miles ſocius eius, qui mihi hoc retulit, referebat, quod tantum poſt quotidianos labores de nocte orationibus incumbebat, quòd ei quaſi pellis cameli, calli in genibus accreuiſſent. Væ ergo illis, qui ducunt in bonis dies ſuos, & in pũcto ad inferna deſcendunt: Et euge in laboribus dicetur iſti, vt introeat in gaudiũ Domini Dei ſui. lib. 2. cap. 6. par. 3.

EXEMPLVM XXXIIII.

Parentibus non reddens condignam vicem iuuenis, monſtroſi bufonis prodigio emendatur.

IN Normanniæ partibus vir admodum diues erat, ſed ignobilis. Hic habebat filium vnicum & dilectum, quem delicatè educauerat ad robur viri. Conuenit ergo patrem miles quidam nobilis cum amicis, dicens: Filia eſt nobis decora nimis & prudens, per quam, ſi tibi placuerit, poſteritas tua exaltari poterit & iuuari: hãc filio tuo dabimus in vxorem, hoc tamen modo, vt cedas poſſeſſionibus vniuerſis, & filius tibi, & matri quamdiu vixeritis, abũdantiſſimè miniſtrabit. Caſus enim diuerſi ſunt, in quibus filius tuus poſſet, te in poſſeſſione manente, hæreditate fruſtrari. Hoc patre audiente, & hærente ſub dubio, ab amicis tandem, compulſus eſt, etſi mente pauidus, cedere cunctis bonis. Peractis ergo nuptijs, filius & vxor eius anno quidem primo honorauit parentes, victum copioſius miniſtrauit, ſed ſecundo minus, & tertio inuerecundius quàm decebat. Quarto autem anno, ſuggerente vxore, filius parentibus ſuis domunculam paruam in oppoſito domus ſuę cõſtituit, vt minus eſſet indecentia ſenum iuuenibus oneroſa, ibique eis ſecretius neceſſaria inſufficienter miniſtrarent. Pertulit ergo ſenex pater ibidem cum vxore decrepita non modicam egeſtatem, & vix interdum domum filij audebat intrare, ſed per clientulum mandabat ea, quibus carere non poterat. Vna autem dierum accidit, vt mater ex oppoſito domus ſuæ viſa auca infixa verũ in domo filij, diceret viro ſuo? Me fœminam magis decet paucis eſſe contentam, tu autem vadas ad domũ filij, & ſaltem ſemel eſurientem animam ſacies de auca, quam ibidem vidi eſui pręparatam. Hoc autem audito, ſenex innixus baculo, properabat ad domum fili, ſed mox vt eum filius vidit, aucam retraxit ab igne, & clam abſcondit, ſtatimque obuius patri, quid quæreret inquiſiuit. Et mox factum pater notans diſſimulauit, & redijt ad domum ſuam. Filius autem puellæ præcepit, vt mox aucam reponat ad ignem. Nec mora, vbi puella in thalamo aucam vidit, bufonem maximum aucæ pectori hærentem inuenit. Ea ergo clamante accurrit iunior Dominus, niſuſque bufonem excutere, vt violenter inſtitit, bufo ab auca reſiliens, faciem adeo conantis inuaſit, vt nulla arte, vel conſilio deponi poſſet, aut excuti: ſed ſic multis annis, hominis nequitiam, inhærendo, puniuit. Et erat illud ſupremi ſtuporis miraculum, vt ſi quando monſtri illius pars aliqua tangebatur, ac ſi percuteretur in corde, ita homo ſenſibiliter lædebatur. Conterritus igitur mirabiliter, & contritus, adijt diœceſanum Epiſcopum, & cum omni dolore confeſſus, pro pœnitentia recepit ab illo, vt per omnes fines Normanniæ, & Galliæ ciuitates, reuelata facie circuiret, & vbique narraret populis euentum rei, vt per hoc, exemplum ſumerent filij honorare parentes, & diſcerent quàm periculoſum ſit & nociuum, vicem non rependere laboribus, quos ipſi parentes filijs impenderunt. Hunc tamen poſt multam pęnitentiam audiuimus ſanctorum quorun-

dam precibus liberatum, & diſparuiſſe ſubito fœdum monſtrum. lib. 2. c. 7. p. 4.

EXEMPLVM XXXV.

De beata Mechtilde, & eius fratre Alexandro.

MEchtildis, quæ noſtro tempore obdormiſſe probatur, filia regis Scotiæ, vt probabili relatione didicimus, quatuor fratres habuit. Vnum Ducem, qui relicta vxore pro Chriſto, pauperrimus exulauit. Item alium Comitem, qui vitam eremiticam duxit. Item Archiepiſcopum, qui relicto regimine, ordinem Ciſtercienſem intrauit. Quartus fuit Alexander iunior frater, annorum ſedecim. Quem cum pater rex regnare cogeret, Mechtildis ſoror eius, virgo xx. tantum annorum dixit fratri: Alexander frater chariſſime, quid nunc ages? Fratres tui maiores natu mundum terramq; deſeruerunt, vt cœlum adquirerent: regnum ſpreuerunt mortale, vt regna perpetua poſſiderent. Tibi ergo ſoli regnum relictum eſt, pro quo es & cœleſtem gloriam, & animam perditurus. Nec mora, Alexander reſolutus in fletus: Heu, ait, ſoror, quid conſulis facere? paratus ego ſum quicquid iuſſeris adimplere. Quo audito, gauiſa ſoror, accepit fratrem, & mutato habitu ad remotiora traduxit, vbi eum & mulgere vaccas, & lac ad coagulum coadunare, & caſeos optimos facere docuit. Inde venerunt ad Gallias ad Fonij clauſtrum ordinis Ciſtercienſis, vbi ſoror locauit fratrem pro mulſore vaccarũ, & probatus inuentus eſt in optimis caſeis faciendis. Hinc monaſterij fratrem conuerſum factum ſoror alloquitur, dicens: Multum, inquit, apud Deum meritum adquiremus, quod terram, & parentes dimiſimus. Sed in hoc ſpecialiſſimam remunerationem habebimus, ſi vſque ad tempus futurum, quo nos inuicem in cœlo ad conſolationem perpetuam videamus, ad præſens nos, vt noſtrum nullus amplius alterum videat, ab inuicem ſequeſtremus. Hoc audito, fleuit frater, grauius iſtud ducens omnibus quę amiſit. Et licet inuitus, imperat animo, & à ſorore totaliter ſeparatur. Illa autem ad nouẽ milliaria in villam, quæ dicitur Lapion, ibidem manſura ſeceſſit, domunculam paruam habens quaſi aucarum tugurium, ſolo manuum labore viuebat. Donum, vel eleemoſynam accipere cogi non poterat, nec rogari. Cum cęteris pauperibus in Auguſto ſpicas colligere recuſabat, vixque extrema cum porcis, quę vix euaſerant diripientium manus, rariſſimè colligebat: vix aliquid ſubſtratum membris habebat, & caput iacens æquatum humeris: cibum & potum incumbens calloſis genibus capiebat. Hoc idẽ in prolixiſſimis precibus faciebat. In orationibus multotiẽs ita sẽſibus abſtracta erat, vt nec coruſcationes aduerteret, nec tonitrua audiret. Ne autem de fratre eiuſdem Alexandro quod gratius eſt prætermittam. Cum monachus quidam fiſtulatum ex vlcere pectus haberet, oraretque ad tumulum fratris eius iam defuncti, apparuit eidem frater Alexander, ſole lucidior, coronam geſtans in manibus, & corona capitis inſignitus. Cum ergo monachus quæreret, quid corona duplicata ſignaret? Corona, inquit, quam geſto manibus, corona extitit temporalis, quam pro Chriſto deſerui. Corona verò quam geſto in capite, corona eſt quam communem cum Sanctis accepi. Et vt tibi fidetius in iſta viſione credatur, ſecundum fidem tuam ſanus eris ab omni incommodo quo torqueris. Et notandum quod incognitus manſit vſq; in diem mortis ſuæ. Et tunc conſtrictus obediẽtia Prioris ſui, ſe fratrem beatæ Mechtildis de Lapione, & filium regis Scotiæ reuelauit. Fecerat autem eum in nobilitate ſuſpectum factum quoddam, quod multum poſtea doluit eueniſſe. Vir enim nobiliſſimus dominus Hugo de Birmenio, aprum immanis magnitudinis venatu laſſauerat, &, vt natura beſtiæ eſt, ſtare cogerat ad reſiſtendum. Equo autem nobilis ille deſcendẽs, aptato pugione, cum beſtiam vellet impetere, & tamen eius truculentiam formidaret, Frater Alexander, qui vaccas in vicino paſcebat, arrepto pugione de manibus formidantis, beſtiam audacter impetijt, & occidit. Quo viſo, nobilis ille in oſcula Fratris Alexandri illico ruens, verè, inquit, nunquam vaccarum cuſtos, nunquam etiam ruſticus, vndecunque veneris, increuiſti. Soror verò eius beata Mechtildis, vnde & quæ eſſet, per quoſdam milites, qui eam in Scotia viderant, nouẽ annis innotuerat ante mortem: & tunc ſta

tim à terra fugiſſet, niſi violenter retenta ab hominibus extitiſſet. Miraculis multis in vita claruit, & poſt mortem. lib.2.cap.10.pa.3.4.5. & 6.

EXEMPLVM XXXVI.

Statuta ordinis in infirmitate ſeruans regularem diſciplinam non diminuit.

QVendam Ciſtercienſis ordinis laicũ in monaſterio Aquiriç in Brabantia, Hermanum nomine, ægritudine cõtinua laborantem, vexatum contumelijs fratrum falſorum obijcientium quòd non prodeſſet domui, ſed obeſſet, elegãter valde reſpondiſſe cognoui. Dummodo, inquit, ordinem meum, ſecundum quod languor permittit & dolor, in infirmitorio teneam, & animam meam in patientia ſaluem, credo in oculis ſummi Dei melius, gratius, & ſublimius monaſterium promouiſſe, quàm ſi illud in mille marcarum copijs augmentarem. Verè, dignè, iuſtè & optimè dixit. Non enim propter monaſterium animæ, ſed propter animas monaſterium inſtitutum eſt: ſicut non propter locum gentem, ſed propter gentem Dominus locum elegit. lib.2.c.7.par.2.

EXEMPLVM XXXVII.

Maria virgo ingenioſum fratrem, & in fide bubitantem informat.

VIdimus fratrem in ordine Prædicatorum de domo Brugenſi in Flandria, Raynerum nomine, iuuenem ſagacem ingenio, & ſecularibus litteris inſtitutum. Hic ſtatim vt ordinem ingreſſus eſt, acriter ſtudio Theologiæ cœpit inſiſtere. Sed cum nondum illuminata mens, nec orationibus præparata, ſtuperet ad lumen, & minus capax animus vento inconſtantiæ fluctuaret: cœpit cogitare velle diſcutere, quæ ſectarum, Iudæorum, Gentilium, Chriſtianorum potiori veritatis culmine fulciretur. Videbat quidem inter gentiles philoſophos quod naturali ratione regebantur. Videbat & Iudæos legem à Deo antiquitus accepiſſe. Videbat & Chriſtianos Euãgelicis obſeruationibus gloriari. Sed quid in his certius tenendum eſſet ſegnius fluctuabat. Conuenit ergo Iudæos, diſcuſſionem legis propoſuit. Sed cum Fratres ordinis vidiſſent ex frequenti collatione hominem fluctuare, arcendum eũ à talibus cenſuerunt. At quoniam arctatus ignis acrior conſurgit in flammas, iuuenis in tantum, diabolo ſtimulante, grauatus eſt, vt media nocte fugam omnimodam attentaret. Statim ergo, vbi ad exitum portæ venit, obuia illi fit maris ſtella, virgo Maria, ad portum ſalutis deuiũ reductura. Cui dixit: Fluctuaſti à via deuius, & veritatem in fide filij mei te dubitas inueniſſe. Noueris certiſſimè, quòd diuerſis erroribus ſcatet per orbem gentilitas: Iudæi nihil ſolidi tenent, diuerſas vmbras ſequuntur, nequitiæ tenebris offuſcati. Euangelium verò nouæ gratiæ per hoc veritatem habere probatur, quòd charitate, humilitate, caſtitate refulget: quæ tria in ordine quem intraſti purgato mentis oculo prærogatiuè videbis. Ego autem ſum mater Chriſti patrona ordinis tui, quæ non paſſa ſum ſolita pietate tuã caſtam indolem decipi vel perire. Hæc dicens glorioſa virgo diſparuit, & iuuenem confortatum, ac formatum in fide, in magna cordis iocunditate reliquit. Hic idem in ordine tantum profecit, vt lector in ordine fieret, & conſummatus in breui ad potiora tranſiret. lib.2.c.10.par.19.

EXEMPLVM XXXVIII.

Guloſi monachi repentina morte percuſſi interierunt.

ERant duo ſenes monachi, ab ipſis puerilibus annis pares in ſcelere, diſſolutè valde in monaſtica obſeruantia nutriti. Hi ſibi plures ex iuuenibus, in immunditia aſſidui, quotidie copulabant, ſeorſum vacabant epulis, riſibus & cantibus exultabant, & innocentibus & ſimplicibus detrahebant. Cumque de illorum inſolentijs conuentus quotidie non mediocriter tubaretur, nec eſſet qui corrigeret delinquentes, vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus eſt. Vix enim ſinit turbationẽ piorum clauſtralium inultam. Accidit ergo quodam veſpere, vt ſecundum conſuetudinem ſuam eſculento ore ad voraginẽ inhiarent. Vix ori cibis appoſitis, quartum aut quintum morſellum manus obtulerat, cum ecce vnus prædictorum ſenum,

ſubita

ſubita ingluuie ſtrangulatus, euerſis ſtatim oculis expirauit. Territi igitur omnes qui conſederant, ſurrexerunt. Nec diu poſt ſuperſtes veteris ſocij animaduerſione hac non fractus, licet ad momentum horruiſſet, ſicut porcus occiſo à carnifice porco, reſumpta audacia reſedit ad menſam. Et cum enormi crapula, ſic eſt repletus, vt amens penitus portaretur ad lectũ, quaſi brutum animal expirauit. Horrore ergo hoc omnes exemplorum talium perturbati, vitam ſuam & mores in melius correxerunt, communemque vitam & cibum ſtrictiſſimè ſeruauerunt.
lib. 2. cap. 12. par. 5.

EXEMPLVM XXXIX.
Silentium continuum ſeruans monachus flagrans igne monaſterium oratione ſaluauit.

AFfligemium monaſteriũ ordinis ſancti benedicti in Brabantia religione probatiſſimum eſt, & in charitate præcipuum. In hoc cœnobio monachus erat ita ſilentio deditus, quòd infra xvj. annos ab eius ore nec vna verbi ſyllaba per tantum temporis audiretur. Contigit (ſicut à monachis ibidem audiuimus) vt in clauſtro grauiſſimum ignis incẽdium graſſaretur. Tunc idem monachus, videns humanum auxilium non valere, mox ſe contulit ad Dominum, oranſque paululum in ſilentio, linguam diu mutam in hæc verba laxauit: Stes ignis. Hac hora flamma penitus conquieſcas. Mira res: vim virtutis ſuæ oblitus eſt ignis, ſtetitque in verbo viri ſancti, & flamma penitus extincta eſt.
lib. 2. cap. 13. par. 4.

EXEMPLVM XL.
Moriturus iuuenis omnes, etiam parentes, inquietans, contra defunctum patrem petit arma parari.

IN partibus Galliæ quendam iuuenem ſub Philippo Rege, noſtris temporibus, viro religioſo referente, fuiſſe cognouimus Hic ab ineunte ætate peruicaciſſimæ vitæ fuit, ita vt illud quod de Iſmaele ſcriptum eſt: Manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, in eo ita videretur impletum, vt nec parentes proprios quieſcere ſuſtineret, ſed ad amariſſimum vitæ finem perduceret. Poſt quos & ipſe miſerabiliter infirmatus, & in agone mortis poſitus, ſumptis eccleſiaſticis ſacramentis, ſubitò inter manus aſſiſtentium, clamans horribiliter, exiliuit, dicens: Surgite omnes, arma accipite, iuuate me contra proprium patrem, quia omnium inimicorum meorum ductor factus eſt, & me conatur occidere. Hæc dicens, quaſi contra ingredientem multitudinem ad oſtiũ conabatur. Nec mora, cadens, euerſis terribiliter oculis, clamauit expirans: Heu me, pater meus modo validiſſimo lapide frontem meam percutiendo contriuit. Hi autem qui aſſiſtebant, neminem quidem videbant, ſed quaſi turmas ſe comprimentium, & ingredientium audiebant. Vide ergo qui hęc patrem proprium habere propitium potuit, quantæ diuinę vindictæ animaduerſionibus dignus fuit. Non tamen abſolutè eum qui apparuit, illius patrem dixerim, ſed quemcumq; fortè ex ſpiritibus, ſiue bonis, ſiue malis, cum dictum ſit: Armabit creaturam ad vltionem inimicorum contra inſenſatos.
lib. 2. cap. 14. par. 7.

EXEMPLVM LXI.
Correctionem diſciplinæ ſubterfugiens Hugo de ſancto Victore à dæmonibus grauiſſimè verberatur.

APud ſanctum Victorem Pariſijs, in monaſterio canonicorum regulariũ, magiſter Hugo canonicus fuit, qui ſecundus Auguſtinus. j. ſecundus ab Auguſtino in ſcientia dictus eſt. Qui etſi vitæ valde laudabilis fuerit: in hoc minus perfectè fecit, quòd diſciplinas in ſecreto, vel in capitulo cum alijs, pro quotidianis exceſſibus non accepit. Habebat enim carnem tenerrimam, & nimis à pueritia delicatam: quia ergo naturam, vel cõſuetudinem potius minus bonã, in ſe, virtutis exercitio, non euicit, audi quid eum ſuſtinere contigerit. Ad extrema veniens, à quodam concanonico ſuo, qui eum in vita ſua valde dilexerat, adiuratus eſt, quatenus ei poſt obitum appareret. Libenter, inquit, ſi hoc mihi per vitæ & mortis Dominum concedatur. His conditionibus medijs, magiſter Hugo defungitur. Nec multo poſt, redijt

ad ſocium præſtolantem, dicens: Ecce ego, quære quod vis, morari non poſſum. Tunc ille, etſi cum timore, non modicè gratulatus: quomodo, inquit, dilectiſſime, tibi eſt? Bene, ait, nunc mihi eſt: ſed quia dum viuerem renui accipere diſciplinam, vix vllus dæmonum in inferno remanſit, qui non mihi ictum validum dederit ad purgatorium tranſeunti. Ecce nunc chariſſimi, quanto leuius in vita, quàm poſt mortem, vir ille doctiſſimus vapulaſſet. Videant nunc qui in capitulis nec arguere volunt, nec argui. Ceſſant accuſationes, & ideo accreſcunt exceſſus. Defert vnus alteri, vt ſibi ab altero deferatur.
lib. 2. c. 16. par. 5. & 6.

EXEMPLVM XLII.

Correctionem recipere nolentes duo inſolentes iuuenes terrentur à dæmone, & in inſaniam verſi paulo poſt obierunt.

ERant in ſchola duo inſolentiſſimi ſcholares adoleſcentes, qui non ſolum correctiones magiſtri pati nolebant, verum etiam & ad inſolentias & diſſolutiones alios ſtudere volentes ſæpiſſimè compellebant: & hoc quidem magiſter emendare non poterat, nec audebat. Contigit ergo magiſtrum mori, & tertio die aut quarto in media ſchola, in effigie magiſtri, diabolum cum virga ferrea coram omnibus apparere. Nec mora, cum truci vultu in adoleſcentes dictos exurgens, & cum virga illis mortem intentans repente diſparuit. Moxque illi præ pauore in furiam verſi, poſt dies aliquot obierunt. Ex his ergo ſcholares diuinum aduertant iudicium, & magiſtris ſuis ſubdi diſcant, nec vnquam refugiant corrigi, ne eis contingat poſtmodum ſub virga ferrea vapulare.
lib. 2. cap. 16. par. 7.

EXEMPLVM XLIII.

Prælatus in vitiorum correctione remiſſus deponitur, & peruerſus efficitur.

VIdimus in monaſterio quodam monachum, naturali ingenio & ſciētia præditum, virtute caſtitatis, & omni morum honeſtate præclarum. In quo ſolus ille defectus erat, quòd nullam contra peccata rigiditatem habebat, Quem defectum in eo corrigendum ſperantes monachi, cum in Abbatem vnanimiter elegerunt. At ille, factus Abbas, vt ante, in puſillanimitate & ignauia perſtitit: & ex hoc ordo monaſticus notam ſatis grauem diſſolutionis incurrit. Quod ſuperiores eius, ordinarij nimirum, graue ducentes, illum ab officio remouerunt. Quod ille ſupra modum grauiter ferens, ad tantam paulatim impatiētiam venit, vt manus iniquitatis totaliter daret, & ſe impudentiſſimè nequiſſimis in dilapidationem Eccleſiæ ſociaret. Nec diu poſt, cum eſſet poſitus in agonia, importunos exactores ſibi inſtare vidit, ſeq; oportere reddere rationem, non ſolum de ſuis exceſſibus, verum etiam de illorum exceſſibus, quos quandoque corrigere debuit, & non correxit. Exactores ergo cum declinare vellet, nec poſſet, clamans inter anguſtias expirauit. lib. 2. c. 17. par. 2.

EXEMPLVM XLIIII.

Diſcordias nolens deponere orante Iacobo de Vitriaco morbo caduco corripitur.

VEnerabilis Iacobus de Vitriaco crucem Hieroſolymitanam ob ſalutem multorum in Brabantia prædicauit. Contigit autem, vt pacificaturus quadam die mortales inimicitias, iniuriam paſſum, primo ſuppliciter, deinde proſtratus pedibus eius, ſemel, iterum, & tertiò cum multitudine populi præſente rogaret, nec proficeret in rebellem. Conuerſus autem ad populum, dixit palam omnibus: Conteſtor vos, quia qui ſpernit nos, ſpernit & eum qui mittit nos. Rogato ergo Dominum vt tale ſignum oſtendat in obſtinatum hominem, quo cunctis præſentibus pateat eum hoſtiliter contra ſe in retentione odij contra proximum hoc egiſſe. Nec mora: vbi vir ſanctus orationem expleuit, miſer ille euerſis oculis, ſemel, & iterum, & tertiò in terram corruit: oreq; cruorem ſpumans & ſaniem, horroris maximum ſpectaculum omnibus præbuit. Tunc flente populo, reuerendus vir fuſa prece proſtratū erexit. Qui mox integerrimè ſoſpitatus, vbi ante ſe inimicum vidit, quaſi aliquid amiciſſimum rogaturus, cum lachrymis veniam petiuit, ruenſque in oſcula eius, ad lachrymas & laudem Chriſti

Chriſti omnium corda commouit. lib. 2. cap. 18. parte 2.

EXEMPLVM XLV.

Dimittēs ruſtico fraternam mortem amoroſas inclinationes crucifixi promeruit.

NObilis quidam in Germaniæ partibus fratrem vterinum à quodam val de plebeio & ignobili occiſum perdiderat. Fugiente ergo de patria occiſore, contigit vt nobilis ille cum multo comitatu peregrè profectus, impræmeditatè ſoli in agro occurreret occiſori, qui mox extracto gladio vbi inimicum experijt, in terram proſtratus occiſor, clamauit: Miſerere mei nobiliſſime vir, pro illo qui tui mi ſertus & omnium, atque mundum iſtum ſua morte redemit. Repente nobilis animus in lachrymas reſolutus illam quam extenderat manum retraxit. Sed cum hoc ignauiæ adſcriberetur à ſuis, & iterum manum extēderet in proſtratum, iterato reo ob remiſſionem peccatorum eius veniam petente, ſecundo manum depoſuit. Tertioque increpatus à ſuis, cum mortem eer tius intentaret, & miſer ille ob euaſionem anguſtiæ, quam omnis caro eſſet in extremo iudicio perpeſſura, veniam precaretur, reſpondit nobilis genere, ſed nobilior mente: Et ego, inquit, tibi prorſus mortem fratris indulgeo. Nec mora: eadem die, vt audiret miſſam, eccleſiā ingreſſus, vbi coram imagine crucifixi tertio flexit genua, viſus eſt à quodam ſancto viro, ad ſingulas genuflectiones illius nobilis, crucifixus caput ſuum humiliter inclinare. Seorſum ergo vir ſanctus ille, qui ſolus hoc viderat, nobilem euocauit quis eſſet interrogat. Et ille: Miles, inquit, dicor in terra qua natus ſum. Et rurſum ille: Dicas, inquit, chariſſime, nihil celes: In quo confidis te magis diuinam miſericordiam meruiſſe? Tunc miles: Peccator, inquit, ſum, & ſeculo deditus, in nullo prorſus, niſi hodie forſitan, veniam promerui. Et hoc dicens, quid actum ſit retulit. Mox ille, & quid vidiſſet exponens, ad actum vitæ gratioris & meriti nobilem exhortatur. lib. 2. c. 18. par. 3.

EXEMPLVM XLVI.

De duobus fideliſſimis amicis quorum vnus chriſtianus alteri gentili in neceſſitate ſubueniens, eidem conuerſionis ad fidem cauſa fuit.

ERat, vt memini, parum ante noſtra tēpora, iuuenis quidam, ſagax ingenio, diues valde, qui nuncios ſuos per diuerſas mūdi partes cauſa mercationis mittebat. Vt autem venerūt quidam ex i ſis in partibus orientis, repererunt gentilem quendam in omnibus copijs & rebus mundi ſuper omnem modum ditiſſimum, liberalem in omnibus & fidelem. Quid plura? Nunciant illi ſe habere talem Dominum. Vadunt, & redeunt, munera ex parte Domini ſui gentili deferunt, referuntque maiora iuueni Chriſtiano. Et inde tantum amore admirationeque ſuccenditur, quòd properat cum multo comitatu & muneribus in orientem, videre gentilem. Quem ille cū magna gloria & exultatione ſuſceptum, expertus eſt honeſtum hominē moribus, ſagacem ingenio, & præ omnibus liberalem, ſecumq; tenet illum non paruo tempore, nec paruis expenſis. Et cùm redire deliberaret ad patriam, eū ad theſauros incomparabiles introduxit: ſed cū aliquid ille accipere recuſaret conſtantiſſimè, tandem oſtendit illi ſeptem puellas virgines in cōclaui, nobiliſſimas genere, & pulcherrimas in decore, quas ſecūdum ritum ſuū ducere proponebat tempore opportuno, & dixit ei: Ex his tibi vnam eligas in vxorem. Nec mora: iuuenis ſupra modum animo raptus & oculis, vnam elegit, præſtantiorem moribus & decore. Cui gentilis: Optionem, inquit, dedi tibi, & tu quidem mihi præ omnibus dilectiſſimam elegiſti. Et tu quidem, vt ſapiens, experieris quid dederim tibi: & ego, vt minus ſapiens propter te, quid dimiſerim nō cauſabor. Hęc dicens, ſponſæ tradidit condigna munuſcula, & eam tradidit chriſtiano. At ille ad propria veniens, ſponſam ſuam in magna gloria baptizatam, accepit vxorem, & mulierem miræ virtutis inuenit. Ipſe autem auctus gloria & diuitijs, in virū profecit maximum ciuitatis. Gentilis autem frequenter recolens quid in dicta iuuencula perdidiſſet, grauari cępit animo vltra

 quam

quam credi poteſt, & paulatim præ triſtitia contabuit in eo ſpecies atque ſenſus. De die autem in diem, de anno in annum, de tempore in tempus decreſcens rebus, cum nihil curaret de omnibus quæ haberet, tandem ad extremam miſeriam deuē niens, exul de patria, quaſi infatuatus pulſus eſt ab inimicis. Qui cum quid ageret ignoraret, incidit cordi eius, amicum ſuū viſitare debere, pro quo iſta pertulerat, nec poſſe credere eum futurum ſui immemorem, & nunc tanti piaculi contemptorem. Aggreſſus ergo iter, venit ad locum vbi ille manebat. Pulſauit ad portam amici ſui, dixit quis eſſet. Neglexit nuncius verbū: non intromiſſus eſt. Quo facto gentilis cō triſtatus ad mortem, veſpere veniente, ſuper vaſtum Eccleſiæ atrium ſe proiecit. Intempeſtæ ergo noctis ſilentio, quidam latrunculus inſidiatus cuidam tranſeunti, occidit eum, clamq; diſceſſit. Mane autem inuentus eſt homo occiſus iuxta gentilē, & idem gentilis ignotus capitur, & ligatus nobilibus & populo ciuitatis offertur, & illi factum imponitur. Qui cum deſperatione fractus, homicidium non negaret, ille quondam amicus eius, ſtās diutius ſtupefactus, contemplatus eſt hominē, & cognouit, ſtatimque proſiliens cum ille duceretur ad mortem, clamauit. Innocens iſte eſt, ego ſum qui factum feci. Nec mora, dum cum maximo clamore & mœrore populi procumberet decollandus, ille qui factum fecerat, prouidētia diuina, veritus tam nobilem & innocentem hominem deperire, in medium proſiliens, exclamauit. Innocentes ambo, & primus, & ſecundus. Ego ſum ille nequiſſimus, qui homicidiū perpetraui. Mox iudex & proceres ciuitatis mirabiliter ſtupefacti ſimul capiunt dictos tres viros, & factum diligentius perſcrutantes, cum veritatem per omnia cognouiſſent, innocentes abſoluūt, & ipſum reum præ admiratione piaculi dimittunt. Chriſtianus autem ille obuijs manibus & oculis amicum ſuſcepit. Et, vt breuiter dicam, inuitat ad fidem, annuit ille, baptizatus eſt: accepit vxorem nobilem conſobrinam amici: & eo cogente dimidia cum illo bona partitus eſt quę habebat.

Lib. 2. cap. 20. parte 2.

EXEMPLVM XLVII.

Hoſpitalitatem exhibens ciuis quidā Romanus, inuento balſamo, & lapide precioſo, de paupere diues efficitur.

FVit Romæ vir pius & bonus, qui indifferenter homines religioſos & pauperes ad hoſpitium inuitabat. Contigit autem eum confectum ſenio attenuari vel aporiari rebus temporalibus, & anguſtiabatur plus, quòd ſolitam hoſpitalitatem exercere nō poſſet, quàm quòd ad vſus ſuos ſufficientiam non haberet. Cumque vna noctium anxius pro talibus iaceret in lecto ſemiuigilans, audiuit vocem dicentē ſibi. Vidi charitatem tuam, quam in exhibenda hoſpitalitate multo tempore infatigabiliter habuiſti, & per hanc ad vitam deueniſti pauperem. Volo ergo non ſolū in futuro remunerare te, verum etiam in præſenti: Loquere illi diuiti, & de vinea tua quæ melior eſt, cum vinea illius concambium facies. Ipſe autem libenter annuet verbis tuis. Habita ergo illius vinea, in medio illius aceruum fodias in profundum, & ſub eo reperies quod Romanis copijs eſt inuiſum. Ad hanc igitur vocem cum protinus homo non obediret, ſecundo quoque, & tertio idem quod prius vox diuina præcepit. Tunc homo ad diuitem veniens obtulit concambium vinearum. Cui diues: Libenter, inquit, id faciā, & quo melior tua vinea mea, tibi ſoluam. Cui pauper: Nolo, ait, ſed æquo valore concambium fiat, & factum eſt ſic. Mox pauper communicato ſecretæ rei conſilio filio quem habebat, & duabus pariter filiabus, ad aceruum cum eis ſupra dictum accedit in vineam, & incipiunt fodere cū ſpe magna. Cumque diu fodiſſent, nec adhuc effectus ſui ſignum aliquod inueniſſent, cœperunt patri ſuo filius cum ſororibus inſultare. Quibus pater: Nullo, ait, modo poſſū credere quòd fruſtrabor. Acerrio igitur pater cum filijs viriliter inſiſtentes, tandem in profundo inter ingentes lapides, vas marmoreū plenum aqua, & in ore ipſius vaſis ollam vitream plenā balſamo, & in orificio ollæ vas parum fictile, & in eo tres lapides precioſos, ſmaragdum, ſaphyrum, & carbunculum quantitatis non modicę repererūt: Nihil ergo

aquam

aquam in vaſe marmoreo reputantes, eā effuderunt: quæ mox vt eſt effuſa, inſtrumenta æ rea in quibus laborauerant perfuſione contingens, æris colorem in pulcherrimi auri ſpeciem commutauit. Erat enim aqua ex ſanguine & carnibus baſiliſci in modum aquæ roſaceæ per eleuationem facta, qua ſolet ab Alkimiſtis aurum fieri ſophiſticatum: ſed hac aqua Deus noluit dicti viri innocentiam maculari, & ideo effuſa diſperijt. Balſamo verò, cum dictus homo debilitatus viſu, vſus fuiſſet neſcius, quaſi communi oleo per dies aliquot, recuperauit integerrimè viſum. Et poſt, cognito per presbyterum ſuum quod eſſet balſamum, vendidit illud inæſtimabili precio: & pro lapidibus quos inuenerat precioſis, pecunias copioſiſſimas & multas accepit, factusque diues & inclytus, glorificauit Deum, & poſt ſe filios & nepotes ſuos in multis copijs dereliquit. lib. 2. cap. 21. par. 2.

EXEMPLVM XLVIII.

Vſurarij caput per imaginem vſurarij illiditur, & repentina morte mulctatur.

Contigit, vt in porta frontis Eccleſiæ cathedralis in Gallia, imago vſurarij ſculpta deſuper de lapide, quaſi cum ſacculo pecuniæ euidentius præmineret. Vt autem quidam maximus & ditiſſimus vſurarius ciuitatis eccleſiam debuit intrare per portam, imago prædicta vſurarij deſuper cadens ſuper caput intrare conantis illiſit, & repente contritus, turpiter expirauit. lib. 2. c. 22. par. 4.

EXEMPLVM XLIX.

Vſurarij animā duo infernales canes morituram expectant.

Vidi & ego ipſe in Brabantię partibus, vſurarium nequam valde, qui multos nobiles & potentes exhæredauerat, & ipſos pauperes ſpoliauerat ſuper modum. Hic frequenter occurrens religioſis, rogabat quaſi cum lachrymis pro ſe orari, ſed in nullo ſe penitus correxit. Cumq; ſuper hoc eum frequentius arguiſſem, nec tamē in aliquo profeciſſem, accidit vt repentina infirmitate correptus, ad exitum appropinquaret. Et ecce ſubito duo ingentes tenebrarum canes lectum iacentis circuitibus ambiebant. Ipſe verò protracta lingua prope ad longitudinem pedis, dehiſcens horribiliter expirauit. lib. 2. cap. 22. par. 5.

EXEMPLVM L.

Miſericors in pauperes VVillelmus abbas Villarienſis bouem, quem propter pregnantem fœminam occidi fecit, viuum inuenit.

Noſtro tempore, anno ſcilicet ab incarnatione Domini M.ccxxij. abbas VVillelm⁹ nomine, monaſterio Villarieñſi in Brabantiæ partibus præfuit, qui in pauperes largus valde & pius tali occaſione miraculi extitit. Curia erat cœnobio Villarienſi in Loſſenſi comitatu Hasbaniæ, quæ Herx dicebatur, in qua bos conuerſis fratribus ad laborandum fuit elegans forma, pinguedine, & virtute: de cuius carnibus paupercula pregnans comedere irremediabili deſiderio concupiuit. Flebat autem quotidie, & quaſi cum vitæ periculo torquebatur. Dabantur illi bouinæ carnes pulcherrimæ: ſed ad reſtringendam eius concupiſcentiam non valebant. Veniēte ergo Abbate VVillelmo ad curiam, & narrante conuerſo fratre periculum mulieris, reſpondit Abbas: Melius eſt occidi bouem, quàm hominem: ſed ſecretè hoc facias, & comple deſiderium mulieris. Introduxit ergo frater conuerſus bouem veſpere ſecretius in conclaui, & occiſum excoriatumque membratim diuiſit, & repoſuit. Particulam vero quam mulier concupierat in boue eidem mox tranſmiſit. Qua comeſta, ea mulier ex toto cōualuit. Mira res, horrendum ſpectaculum. Mane facto, cum frater conuerſus famulos ſuos ad aratrum ſequeretur, vidit bouem occiſum arantem in aratro, & ſupra quam credi poteſt, terribiliter ſtupefactus, recurrit ad domum, intrat thalamum, requirit carnes repoſitas, nihil de boue prorſus inuenit, nec carnes, nec pellem, nec ſaltem ſanguinem quem effuderat. Huius rei tres fratres in domo, teſtes idonei pro veritate fuerunt, ſed & ipſe carnifex, vir fidelis & bonus, nec non ſuper omnes ipſa mulier, quæ in ſola bouis occiſi carne conualuit. Familiam autem curiæ res penitus

 latuit,

ſtatuit; quia diuulgari abbas ſtrictè prohibuit. Apud ipſum autem abbatem res adeo valuit, vt ſicut ipſe dicebat, qui ante naturaliter parcus fuit, largus ſuper omnes abbates ordinis, & pius in pauperes extitit. lib. 2. cap. 25. par. 5.

EXEMPLVM LI.

Miſericordiſſima in pauperes vxor militis miraculoſam farinæ multiplicationem meruit, & dulciter canentem auiculam longè ante mortem audiuit.

ANno ab incarnatione Dñi M. cxcv. multa per Gallias, & Theutoniæ partes miracula contigerunt. Ex quibus vnũ referam, quod cuidam matronæ in Brabantiæ partibus contigit, quam optimè noui. Erat in illo tempore, citra montes Alpium & Anglicum mare fames perualida, ita vt communis multitudo populi permaxima moreretur. Tunc illa, quam diximus, matrona, genere clara, & opibus, egenis cœpit ſine pondere, menſura; & numero liberaliter erogare. Quod cernens vir eius miles, arctauit eam, & eidẽ farinę menſuram certam per ſingulas hebdomadas dari fecit. Quam, vbi die quadam, totam expenderat, inſtante paupere & petente, præcepit ancillæ Domina, vt diligenter ſcopata ciſta in qua farina fuerat repoſita, pauperi, ſi quid inueniret, afferret, & fecit ancilla vt iuſſerat Domina. Poſt hunc venit & alter, qui ſe nihil comediſſe infra biduum deplorabat. Quod vbi audiuit Domina, fleuit, & iterato iubet ancillæ ſcopare ciſtam, & pauperi aliquid impartiri. Iurat ancilla nihil penitus in ciſta remanſiſſe. Sed inſtante Domina cũ lachrymis vt attentaret, currens impatientius & ciſtam aperiens, plenam florentiſſima ſimila mox inuenit. Ad cuius intuitum, ancilla clamans horrificè, cecidit in extaſi reſupina. Clamore audito, accurrit Domina, accurrit Dominus, accurrunt famuli, & viſo miraculo, in commune Dominum benedicunt. Mox vir ipſe horreum lætus aperiens, omnibus ex illa die aduenientibus dedit: nec defuit annona ſitarcijs, donec ſuperueniente Auguſto propitiaretur Dominus populo quem afflixerat. Dixit autem mihi dictus miles maritus Dominæ, quòd niſi fuiſſet miraculum, nequaquam ſibi tria vel quinque horrea ſuffeciſſent. Sed & ipſa venerabilis & nobilis fœmina mihi ſicut confeſſori ſuo, ſincero animo, & cum gaudio mentis dixit, quòd & nocte & die, ſeptem horis quæ Canonicæ nuncupantur, auis miræ pulchritudinis & decoris, eam dulciſſimis & ineffabilibus vocibus annis ante mortem plurimis conſolaretur. Elanguit enim multo tempore in lecto iacens. Cumque quæſiuiſſem ab ea, cuius auis vocem imitari illa volucris videretur: Nihil, ait, in terrenis eſt quod illius poſſet vocibus comparari. Nec ſolis auribus delector in illis, verum etiam ad cor interius tranſfunditur modulamen, & ex eo ſpiritus meus ad delitias æternales deſiderantius excitatur. lib. 2. c. 25. par. 7. & 8.

EXEMPLVM LII.

Hoſpita pauperum militiſſa quædam lectum, in quo leproſum poſuerat, roſis inuenit reſperſum.

QVòd autem egeni hoſpitijs ſunt inducendi, venerabili fœminæ Adæ de Belomeir tali miraculo demonſtratur. Recedente viro ſuo nobiliſſimo milite, nec, vt ipſa exiſtimauit, diebus pluribus redituro, petens leproſus hoſpitium receptus eſt. Illo ergo gemente & cauſante debilitatem corporis fatigati: petit in lectum ſuauiſſimum ſe deponi. Domina autem nullum lectum habens Domini ſui lecto molliorem, in eo leproſum hominem mox deponit. Nec mora, ex inſperato Dominus rediens, petit in thalamum intromitti. Diſſimulante ergo Domina, conijcit ille aliquem eſſe in thalamo, & irruptione facta, hyemali tempore, lectum ſuum roſis fragrantiſſimis coopertum inuenit. Admiratus igitur, quærit quid factum ſit, indicat vxor. Nec mora, in laudem Chriſti ambo cum lachrymis reſoluuntur. lib. 2. c. 25. par. 13.

EXEMPLVM LIII.

Eleemoſynam Comes Carnotenſium dãs ſeipſum vſque ad camiſiam ſpoliauit.

ILluſtris Domina Aleidis Carnotenſium ac Bleſenſium Comitiſſa, mihi de auo

ſuo retulit, dicens: Nobiliſſimus ac potentiſſimus in Baronibus Galliæ Comes Carnotenſium ac Bleſenſium pariter Theobaldus, liberaliſſimus omnium ſuo tempore extitit in donando. Iſte hyeme media, quę tunc ſolito magis inhorruit, per viam cum multitudine tranſiens, obuium habuit pauperem nudum. Quo clamante, reſpondit Comes: quid petis? Cui pauper: Da mihi cappam quam habes indutam. Nec mora, Comes extractam cappam pauperi dedit, dicens: Si quid vis amplius, petas. Et pauper: Da & ſupertuuicale quod habes. Quo ſtatim habito, tunicam petiuit, quam vt Comes dedit, remanſit in lineis. Cui pauper: Vides, inquit, ò Comes, quòd caput habeā raſum, & nudum, da & pileum. Tunc Comes paululum erubeſcens (caluus enim erat) nunc, inquit, chariſſime, nimis inſiſtis, quia hoc ipſe carere non poſſum. Hoc dicto, relictis veſtibus, pauper euanuit. Comes verò de equo cadens, fecit lamentabilē planctum, & omni tempore poſtea tale quid cauens, omni ſe petenti tribuit.

lib. 2. c. 25. par. 14.

EXEMPLVM LIIII.

Vſurarij pecuniam in quodam monaſterio poſitam dæmon cuſtodiuit.

Accidit noſtro tempore, vt certiſſima relatione didicimus, in quodam monaſterio, vt congeſta cuiuſdam defunctis fœneratoris de Attrebato pecunia in ipſo cœnobio ſeruaretur. Igitur die quadam cùm quidam famoſiſſimæ ſanctitatis monachus, frater VValterus de Beaumont, iuxta ſcrinium in quo pecunia ſeruabatur, oraret, deſuper diabolum ſedere vidit. Territus autem ad horam, ſed ſigno crucis munitus interrogat: quid hic ſedes? quid hic expectas nequiſſime humani generis inimice? Cui ille: Bene, inquit, & iuſtè hic ſedeo: hoc quod meum eſt conſeruando. Nec mora, monachus ad abbatem currens, quid vidiſſet exponit. abbas verò in Attrebatum pecuniam cum omni velocitate remiſit.

lib. 2. c. 26. parte 4.

EXEMPLVM LV.

Vſurarij pecuniam refellens, & retinere nolens abbas in breui diues efficitur.

Sed & hinc quod noſtro ferè tempore, ſub quodam religioſo abbate in Villarienſi monaſterio, in Brabantia contigerit audiamus. Maxima pecuniæ ſumma, librarum fortè mille ſexcentarum, mortuo quodam vſurario in Namurco, in dictum monaſterium eſt delata. Ex qua cùm multæ poſſeſſiones emptæ eſſent, quidam vir arctę conſcientiæ, abbas monaſterio eſt electus. Quod vbi comperit factum, doluit: & venditis ouibus, atq; pecudibus, rebusq; mobilibus, pecuniam in Namurco remiſit, vt ſpoliatis ſingulis redderetur: ſciens ſicut nefas eſt pauperes vſuris ſpoliare (qđ vſurarij facere ſolent) ſic etiam iniuſtum eſſe iniuſtè parta retinere. Nemine autem aſſumere volente reſtitutionis negotia, pecunia iterum ad monaſterium eſt delata. Pius ergò abbas reportantibus indignatus, iuſſit eam iteratò referri, & in foro coram ciuibus, & omni plebe deponi, dicens: Pecuniam qui velit accipiat, noſtram eſſe renuo, quam iniuſtè adquiſitam non dubito. Quod vbi viderunt ciues, ædificati non modicum in hoc facto, communi conſilio, per manus fidelium virorum pecuniam ipſam iniuriatis ſingulis reddiderunt. Monaſterio autem Deus non multò poſt in decuplo plura reſtituit, & quod ante tenuiſſimum & ferè mendicum fuiſſe probatur, modo elegans, & multis copijs opulentum videmus, & ampliatum.

lib. 2. c. 26. parte 5.

EXEMPLVM LVI.

Puer Achas ſeptennis minor efficitur, pueros ad bonum exhortatur, patrē, & matrem arguit, ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum moriturus petit, & poſt mortem ad eius ſepulchrum pſalmū̄m De profundis dicere non potuerunt.

Svb noſtro tēpore nuper, in Thorouth oppido Flandriæ, puer Achas annorum quinque honeſtis valde parentibus oriundus fuit. Qui primò viſis Minoribus Fratribus, à parētibus ſuis lachrymis multis obtinuit, vt eorum habitu veſtiretur.

Sed cùm hoc illi primùm quaſi puerile iudicarent, crederentque ſecundum quod in alijs pueris videri ſolet, obliuione temporis ſimiliter in illo aboleri, animaduerterunt parentes, & vicini eorũ omnes, quòd ſeriosè puer cœpit conſuetudines ordinis modis mirificis obſeruare, incedere nudis pedibus, & dura corda præcingi. Argentũ & aurũ ſummopere vitabat attingere: & in hoc articulo caſus accidit mirus valde. Negotiatores quidam ad hoſpitiũ patris eius hoſpitandi gratia declinauerant, qui viſo in tali puero habitu, mirati ſunt. Et cùm intellexiſſent puerum omnem vitare pecuniam, nummũ in vaſis fundo, quo bibebant, latenter immittunt, & cum modico vini puero porrexerunt. Qui vbi exhauſto vino pecuniã vidit, exclamans horrificè, vas proiecit: tentiſque in cœlum oculis & manibus, cum lachrymis dixit: Tu noſti Deus omnipotens, quòd inſcius meum ordinem violaui. Hinc tremebundus expalluit, & quaſi ad mortem tendens nigredo eius faciem occupauit. Quod videns eius pater, expauit, & currens properè ſacerdotem adduxit, qui puero abſoluto manum imponens, cum à dolore & pœnitudine mitigauit. In platea puer ſedens pueros vicinorum diebus ſolemnibus conuocabat: & eos, ſi diſtorti eſſent in moribus, ſi ſuperbi, ſi ornati veſtibus, arguebat: pœnas inferni pro eorum exceſſibus proponebat, bonis verò pueris cœlorum gloriam promittebat. Interdum eos docebat orationem dominicam, ſcilicet Pater noſter, & quàm bonum eſſet matri Chriſti in ſalutatione Angelica, & genuflexionibus deſeruire. Ad has pueri conuocationes & exhortationes ſenes etiam ipſi cum iunioribus concurrebant, & miro modò delectabantur in prudentia & reſponſis eius. Patrem proprium iurantem, vel leuem in geſtibus, aut ebrioſum ſi quando videret, ei compatiendo, & quaſi cum lachrymis arguebat, dicens: Pater chariſſime: nunquid presbyter noſter in Eccleſia dicit, quia qui talia agunt regnum Dei non poſſidebunt. Matrem quoque ſuam, cùm in ſolemnitate quadam, optimis ſcarleticis & rubicundis veſtibus vteretur, cum graui mœrore corripuit in Eccleſia coram conſidentibus, digitoque demonſtrans imaginem crucifixi: Intuere mater, intuere, & videas Dominum Ieſum in cruce nudum pendentem ſanguine rubricatum, & tu te in contumeliam eius veſtibus ſcarleticis adornaſti? Caue mater, caue chariſſima, nè pro rubore veſtium pœnas æternalis ignis incurras. Nec mora: mater verbum filij non modicum exhorreſcens, veſtes depoſuit, & eis, vel talibus vti vlterius penitus abnegauit. Sed quid moror? Impoſſibile quidem eſſet verbis vnquam attingere, quanta dignitas morum eius, quanta in oratione ſedulitas, quanta oculorum grauitas, quanta incedẽtis humilitas, quanta in loquente congruitas. Et hoc quidẽ mirabilius omnibus excedebat, quòd ætas tantùm & membra exilis corporis, puerũ oſtendebant, mores verò & geſtu eius perfectiſſimum virtutis virũ in omnibus prædicabant. Hic nondum ſeptennem impleuerat ætatem, & cõſummatus in breui expleuit tempora multa. Placita enim erat Deo anima eius. Raptus eſt, nè malitia mutaret intellectum ipſius, aut fictio deciperet animam eius. Appropinquans ergò morti, confeſſus eſt ſacerdoti, ſacramentũ corporis Chriſti poſtulauit. Sed cùm hoc propter generalis Concilij vetitum, nè in ætate tali puero conferretur, ſacerdos facere non auderet: puer cum mira orationis gratia extenſis in cœlum manibus, dixit: Tu noſti Domine Ieſu Chriſte, quòd ſummum deſiderium meum eſt, te habere. Petiui te, ſecique quod debui, & ſpero confidentius: quòd tua præſentia non fruſtrabor. His dictis parentes circumſidentes & flentes conſolatus eſt, & ad meliora prouocans, inter verba exhortationis, orationis, & laudis ſpiritum Deo reddidit impollutum. Nec mora ſine vllo interſtitio habitus ordinis fratrum Minorum, tunica videlicet cum aſſuto caputio, quę ſuper eum extenta iacebat, repentè diſparuit, & nunquam poſtea viſa fuit. Igitur poſt mortem eius, cùm ad ſepulchrum illius ſtantes quidam de fratribus, pſalmum De profundis dicere voluiſſent, nullo conatu, nulla iteratione, hunc finire, vel dicere potuerunt: videlicet vt hoc daretur intelligi, nullis iam ſanctam animam orationũ ſuffragijs indigere. Credo quod & idem mihi ad ſepulchrum illius contigerit rogitanti. Parentes verò pueri, poſt mortem eius, in tantùm exemplo filij profecerunt,

vt omnia oblectamenta ſeculi deſerentes, pater ordinem Prædicatorum, mater autẽ Ciſtercienſem ordinem, ſimul iiſdem temporibus intrauerunt. lib. 2. c. 28. parte 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.

EXEMPLVM LVII.

Affectum parentum & amicorũ Albertus puer vicit, prædicator efficitur, & per eum miro modo Pulcher Theutonicus conuertitur.

Simili deuotione, etſi non ſimili ætate, quia adultus magis, puer nobiliſſimus annorum tredecim, in Theutoniæ partibus fuit. Hic filius Comitis de Flankenberch à matre miſſus eſt ad regem Franciæ cognatum ſuum, cum eius filijs educãdus. At quoniã mos eſt maximè in alienis partibus, compatriotas ſibi inuicem congaudere, accidit vt dictus puer, Albertus nomine, beatiſſimæ memoriæ fratrem Iordanum, magiſtrum ordinis Prædicatorum, natione Theutonicum, eo tempore Pariſijs commorantem, & alios fratres Theutonicos viſitaret. Cumq́ue id ſæpius & diutius faceret, ex collocutione ſancti viri, puero cœperunt terrena vileſcere, & placere cœleſtia, concepitq́ue intrare ordinem, & apud magiſtrum Iordanum occultè pro ordine petere. Erat autem puer parũper imbutus literis. Sed Magiſter inconſtantẽ ducens affectũ pueri, eũ ad regimen Comitatus ſui, cuius ſolus puer legitimus heres erat, vt mãſuetudine ſubditos gubernaret, potius hortabatur. Fact⁹ ergò puer annorũ ſexdecim, per ſolemnes nuncios à matre mandatus eſt, quaſi ducturus vxorem nobiliſſimam, & Comitatus gubernacula ſuſcepturus. Pater enim eius iam longa ętate ſenuerat. Dicit ergò puer militibus & ſeruis ſuis. Eamus videre compatriotas noſtros fratres ordinis Prædicatorum Pariſijs, antequam redeamus. Veniens ergò cum ſuis omnibus ad domũ Fratrum, in conclaui ſeorſum Magiſtrum vocauit & fratres, quorum pedibus prouolutus, dixit: Conteſtor Deum coram vobis, quòd hodie paratus ſum mundum deſerere, & vobiſcum in ordine Chriſto Domino noſtro deſeruire. Quod ſi volentem reſpuitis, videat, & iudicet ipſe Deus, & nõ inultum ire à vobis meum ſanguinem patiatur. Hæc vt dixit puer, Magiſter fleuit, & fratres, & attoniti in verbis eius, arctati ſunt ſpiritu, & ſoli Domino negotium commiſerunt. Conuocato conuentu, cauſam & verba pueri diligenter expoſuerũt, & receptum ſtatim habitu ordinis induerunt. Quod vbi ſuis innotuit, planxerunt valde, & ad patriam reuerſi rumores triſtiſſimos parentibus detulerunt. Cuius pater ſenex aſſumpta copioſa multitudine, venit Pariſios, & cùm filium violenter extrahere conaretur, ferè à nouitijs fratribus laceratus membratim, ad patriã infecto negotio eſt reuerſus. Erat autem ea tẽpeſtate Pariſijs Archidiachonus quidam Theutoniæ, ſpecioſus forma præ omnibus clericis ciuitatis, Theodoricus nomine, nec ab re Pulcher Theutonicus cognomento. Hic quidem ex matre dicti adoleſcentis auunculus erat, qui turbatus grauiter de conſobrino, diu diſtulit videre illum. Tandẽ autẽ cùm repatriare deberet, mandauit ei per clericum ſuum, quòd ad videndum eum ſequenti die veniret. Quod vt audiuit puer, frater Albertus, cucurrit ad magiſtrum, cucurrit etiã ad fratres magis ſpirituales, ſupplicat omnibus vt pro auunculi ſalute, quem ſincerius diligebat, Dominum exorarent. Quo facto, venit Archidiaconus auunculus eius: & in capella ad colloquium conſederunt. Et mox obortis lachrymis dixit puero: Quomodo hoc chariſſime facere potuiſti, vt matrem tuam ſororem meam, quæ te ſolum in filijs ſuperſtitẽ habuit, & me auunculum tuum, qui te præ omnibus diligo, deſereres? Et nunc, vt audio, mater tua prę triſtitia moritur. Ego autem poſt ingreſſum tuum ferè moriturus elangui: nec vnquam vllo ſolatio releuabor, niſi videam te infra annum probationis, licitè ad ſeculum redeuntem. Cui puer cum mira oris gratia reſpondens, quærit: Ecce triũ imaginum figuræ pictæ in feneſtra vitrea coram nobis, quinam ſunt illi chariſſime, quorum memoriã repræſentant? Nonne Chriſti, & matris ſuæ, & Ioannis cõſobrini eius inter cæteros prædilecti? Ex his verè cõijcias, quòd & Chriſtus multùm dilexerat matrem, & in tantum ex paſſione cerneret cruciari, vt animam eius doloris gladius pertranſiret: conſobrinum verò dilectum Ioan-

Ioannem Euangeliſtam, grauatum vltra quàm credi poteſt, doloris anxietate videret, tamen cùm potens eſſet de cruce deſcendere, noluit propter illos, ſed in cruce perſtitit moriturus. A ſimili me ſcias cariſſime huius religionis ſanctæ crucē cum Chriſto & pro ipſo Chriſto Domino conſcendiſſe, & licet matrē mori videam præ dolore, & te cariſſime periclitari, in cruce tamen vſq; ad mortem immobilis permanebo. Et hanc quidē ſi credis mihi, aſcendes & tu: nè te mundi huius, vt cœpit dānabilis labyrinthus inuoluat. Quid plura? Reſolutus Archidiaconus in maximas lachrymas, corde compungitur, conſcientiæ ſtimulis agitatur, & non valebat reſiſtere ſpiritui, qui in puero loquebatur. Super hoc inſtitit orationibus iuuenis, & tādem in paucis diebus Archidiaconum flexit ad ordinem, mirante clero & populo ciuitatis, quòd tam citò leoninum animum ad tantā humilitatē verba pueri domuiſſent. Creuit autem puer frater Albertus in virum perfectum & bonum: & vſque hodie prædicator nobiliſſimus declaratur. Hunc Dominus Papa Epiſcopum maximæ ciuitati præficere voluit: ſed vir ſanctus reſtitit, memorabili verbo dicens: Securius, & lætius moriar frater ordinis, quàm vllo vnquam Epiſcopatus honore ſublimatus. lib.2.c.28.par.11.12.13.

EXEMPLVM LVIII.

Beatæ Mariæ ſalutationem ſæpe repetens & relegēs miles moritur, & ex eius ore lilium hanc ſalutationem continens ex creuiſſe cernitur.

ERat quidam emeritæ militiæ veteranus, qui ſeculo, etſi tardè, renuncians, ſanctum Ciſtercienſem ordinem intrauit. Quæſitus autem à magiſtro nouitiorum ſi ſciret orationem Dominicam, ſcilicet Pater noſter, negauit, ſe nunquam diſcere potuiſſe conteſtans. Quid plura? Fit labor inanis vt diſcat, & cùm non poſſet, præcepit Abbas vt ſaltem illi breuem Angelicæ ſalutationis verſiculum inculcarēt. Quod, etſi multo & diuturno labore, factum eſt tamen. Cùm enim ad exhortationem magiſtri ſui ipſum verſiculum inter prandendum ad vnamquamq; buccellam ferè, nè obliuioni traderet, ruminaret, ex frequenti & longo vſu, tantam in ipſa ſalutatione mentis dulcedinē cōcepit, vt cordi eius & ori ſola memoria matris Chriſti indelebiliter adhæreret. Contigit ergò, vt poſt aliquanta annorū curricula veteranus ille deuotiſſimè moreretur, & ſepeliretur in cœmeterio inter fratres. Mira res. De tumulo eius non multo poſt à parte capitis, arbor naſci ignoti generis viſa eſt, cuius folia literis aureis inſignita, Aue Maria gratia plena, notabiliter ſingula continebant. Quod vbi notum fit Diœceſano Pontifici, ad locum venit ipſe miraculi, radicē arboris per effoſſionem diligentem ſcrutatus eſt, & eam de ore veterani illius ortum habere probauit. Nec mora: vbi diuinæ oſtenſionis arbuſcula debitum officiū executa eſt, in oculis omnium aruit & defecit. Quicunq; ergò matri Chriſti cupis eſſe deuotus, ſalutationem iſtam frequens & deuotus ingemines. Nec credo illi quicquam gratius vocalis laudis offerri. lib.2.c.29. part.9.

EXEMPLVM LIX.

Mariæ ſertum ad inſtantiam auunculi per ſoluens vagiſſimus iuuenis mirabiliter conuertitur, ſed mirabilius per Mariā ad cœleſtia regna vocatur.

IVuenem fuiſſe noſtro tempore in Germaniæ partibus certa relatione didicimus. Hic mortuis parentibus, prauorum conſilio deprauatus, hæreditatem præclarā in ludo teſſerarum & tabernis totaliter diſſipauit. Hic vagabūdus & miſer per patriam ferebatur: qui etſi alias ſtultus, caſtitatem tamen corporis obſeruabat. Quem quidā miles, patruus eius, non modicè miſeratus, obuiū die quadā alloquitur, dicēs: Malè te cōpetit conſobrine chariſſime taliter oberrare, qui clarus genere probum virum & magnū efficere potuiſſes, niſi te talis inſania rapuiſſet. Cuius verba cùm quaſi muliebria iuuenis derideret, ſubiunxit miles: Eſtne aliquid chare fili quod tu pro me facere curares? Cui ille: Eſt vtique. Cui miles: Volo ergò vt glorioſam Dei genitricē Mariā ſalutes quinquaginta vicibus omni die. Cui cùm cachinnādo reſpōderet: Hoc ſemel faciā, & non omni die. Patruus inſtitit, dicens: Hoc te facere omnibus modis oportebit, ſi quādo te oculis

miſe

miſericordiæ ſuę glorioſa virgo reſpiciat, & pro tua miſeria filium ſuũ interpellet. Ad huiuſmodi verba annuit iuuenis,& receſſit inde. Poſt annum contigit patruum videre iuuenem, quem etiã ſi promiſſum ſeruaſſet interrogat. Et ille: Seruaui, inquit,& nollẽ me vllatenus nõ obſeruaſſe. Remiſſius enim mihi eſt, quàm ante in vanitate mundana. Cui patruus cum gaudio dixit: Ergò in ſequenti anno ſeruitiũ tuum Chriſti matri in ſalutationibus duplicabis. Et iuuenis: Fiat, inquit. Exacto autem ſecundo anno reuerſus eſt ad patruũ, dicens: Iam ſuffragante matre Chriſti, omnis vecordia miſerrimi mei ſtatus euanuit & firmo benefaciendi propoſito, voluntatis meæ conſtantia ſtabilitur. Cui patruus cũ lachrymis dixit: Benedicta ſit pietatis mater,& tibi quoq; chariſſime gratias refero, quòd ſalubri cõſilio credidiſti. Nihil ergò reſtat, niſi vt anno præſenti propoſitum tuum fixum experiar, & ſi dignũ inuenero, cõdignas tibi nuptias procurabo. Tu autem medio tẽpore auxiliatricẽ tuã, in ſalutationibus trium quinquâgeſimarũ vel quinquagenarum ſedulus honorabis. Conſentit iuuenis, ſtabilis inuentus eſt, & reuoluto anno perfecit patruus quod promiſit iuueni, conquiſiuit nuptias,& inſtaurato connubio, ex vtraq; parte conuenitnt parentelæ. Poſitis itaq; menſis,& lotis manibus, cùm iam ſponſus & ſponſa comeſturi pariter conſediſſent: ex inopinato memor ſponſus, nondũ ſe ſponſionis debitæ ſalutationes illa die glorioſę virgini, occupatus aliјs perſoluiſſe, repente ſurgens, ſuſurrat patruo, vt paululùm induciet fercula miniſtranda. Quo annuente, ſolus iuuenis intrat thalamũ, ſoluit matri Chriſti quod vouerat tantò deuotius, quantò ſe clementius probauerat exauditũ. Nec mora, vbi extremã ſalutationẽ tertiæ quinquagenæ iam cõpleuit, apparuit illi glorioſa virgo lucidior ſole, tres rogas in ſua tunica iuueni, vnã anteriorem, & duas laterales oſtendens. Ecce, inquit, ſalutationes tuæ literis aureis ſcriptæ, quibus in tribus quinquagenis me ſedulus honoraſti. Et quoniam in tuo corpore, licet vanus & vagus, virginitatẽ conſeruaſti, mox te febris lenta corripiet, & ad me die tertia ſine vlla carnis corruptione peruenies. Hoc dicto glorioſa virgo diſparuit. Iuuenis autem egreſſus hortatur omnes lætari, epulari, & gaudere: ſe verò appetitu comedendi deſtitutũ, & ad præſens cùm eis eſſe non poſſe. Singulis ergò ad menſam conſidentibus,& comedentibus, iuuenis interim lectũ aſcendit,& facto prandio, ſpõſam ſuam, patruũ, & amicos in thalamum conuocauit: & eis quid ſibi contigerit, vel dictum fuerit intimauit. Mortuus eſt ergò iuuenis tertia die, vt prædixit. Sponſa verò eius nulli poſtea nubere volens, in ſancta virginitate permanſit. lib. 2. c. 29. par. 6.

EXEMPLVM LX.

Bona iniuſtè retinens nunquã mortis ſententiam euaſiſſet, niſi per Mariam virginem reuixiſſet.

VIdi & cognoui iuuenem in Brabantiæ partibus generoſum, qui quamuis eſſet ſeculo deditus totaliter, beatæ tamen virgini Mariæ deuotus, quotidie tres dictas quinquagenas in ſalutationibus exoluebat. Infirmatus autem, ad extrema perductus eſt. Cumque per horas diei plurimas mortuus iacuiſſet, reuixit ſubitò, & ſorori moniali, quæ iuxta ſedebat, inclamauit, dicens: Soror ecce redij, citò aduocari facias ſacerdotem. Mirantibus omnibus presbyter aduocatur, & in maxima cordis lætitia palam omnibus confitetur, dicens: Ad tribunal Chriſti iudicis raptus, cùm in tribus maximè à dæmonibus accuſarer, ferriq; deberet ſententia contra me, pijſſima mater Chriſti rogauit filium, vt ad corpus reduceret, locum pœnitentiæ ſuſcepturus. Nec mora, factũ eſt vt rogauit. Vnum de peccatis pro quo damnatus erã, erant decimæ, quas de bonis & agris meis ſubtraxeram ſacerdoti. Secundum erat, quòd cum ſodalibus meis piſces quorundam religioſorum furtiuè ſubtraxeram. Tertium erat, quòd ſegetes & fruges pauperum cum canibus venaticis vagabundus deſtruxeram. Hæc cùm coram omnibus loqueretur, quidam ex manſionarijs dixit. Et cur, inquit, pro damno iſto extremo damnandus eras, cùm nos illud vobis puro corde remiſerimus? Et ille: Mihi quidem veſtra remiſſio nequaquam ſuf fecerat ad ſalutẽ, cùm copioſior eſſem vobis

bis in iniurijs refundēdis, quàm vos mihi in iniurijs dimittendis. Et hoc dicens, reſtituenda damna protinus aſſignauit, ſicque, diſponens rebus & domui, in ſpe & pace mirabili ſpiritum exhalauit.

lib.2.c.29. parte 8.

EXEMPLVM LXI.

Maria virgo inceſtam Agnetem contra dęmonis fallaciam iuuit, & per eam Iudęā quandā mirabiliter ad fidē conuertit, & eandem Agnetem à morte liberauit.

ERat in partibus Theutoniæ monaſterium virginum, quo bellorum euentu funditus deſtructo, ad domos parentum puellæ redire compulſæ ſunt. Quarū vna pulcherrima, Agnes nomine, vbi ad patrem militem redijt, ab eo violenter oppreſſa, mox impręgnata fuit. Ad partum ergò appropinquans, fuit anxia ad deuia, & partu edito, adeſt diabolus in ſpecie monachi, qui ſe eius conſobrinum cōteſtans, & conſcium facti eius, dixit ad eiulantem, & quaſi præ triſtitia deſperantem. Nè tu chariſſima per partum editum cum patre & parentibus confundaris, paruulū in ſtagnum proximum proijce: ſi enim vixerit, latere non poteſt. Tunc mater, miro certaminis pondere fatigata, tandem poſt lachrymas, poſt dolorem, vicit erubeſcentia maternum pectus, & mox paruulum ſubmerſit in ſtagnum: & ſtatim diabolus ad mirè tabeſcentē dolore coniecit. O, inquit omnium fęminarum miſerrima quid nūc reſtat? Melius eſt, vt ſine ſcandalo tui, & tuorum, & grauiore mortis periculo, facta mihi confeſſione in aquā cum filio te ſubmergas. Hoc audito, inclamans mulier, exhorreſcit, & glorioſam virginem matrē Chriſti inuocat contra diabolum adiutricem. Nec mora: vidit dæmonem cum fumo teterrimo diſparentem, & mox effuſa in laudem matris Chriſti, ad ſpem meliorem in prece & lachrymis confortatur. Venit ergò in proximam ciuitatem, & hoſpitio ſuſcepta ab honeſta matrona, locata eſt ab eadem cum quadam Iudæa, Sara nomine, vt eius paruulum enutriret. Manſit ergò annis quinque cum eadem Iudæa, in tanta cordis triſtitia, vt vix eam quis poſſet videre ridentem. Bis in pane & aqua per hebdomadam ieiunabat. Interim Dominæ ſuæ Iudeæ de fide Chriſti, & bonitate, & pietate matris eius, vt erat fœmina prudens & eloquens, prædicabat: & ſenſim cor illius verba ædificantia & efficatia penetrabant. Cuius hortatu orationem Dominicam & Angelicam ſalutationem addiſcens, Chriſtum & matrem eius quotidianis precibus inuocabat. Hinc factum eſt, vt nutrix ipſa, cuidam Fratri ordinis Prædicatorum, nomine Conrardo, confeſſa, mitteretur ad Papam. Obtenta igitur abſolutione, ad patriam eſt reuerſa, & accelerauit viſitare Iudæam dudum Dominam ſuam. Quam illa gratulabundè valde ſuſcipiens, rogauit feſſam quieſcere ſupur lectum. At vbi veſpere Iudæus venit, & cognouit hanc eſſe nutricem, quaſi in furiam raptus eſt, ſuſpectam enim eam quaſi peruertricem ſuæ vxoris habebat, Certè, inquit, malè venit huc inſidiatrix iſta, iam enim occidam eam. Et mox extracto capulo, inuadit dormientem, & tria dedit ei vulnera circa & intra cor. Hoc viſo Iudæa horruit, & intrans thalamum obſerauit. Hinc noctis medio, facto ſigno, Iudęus ſynagogam cum vicinis intrauit. Iudæa autem poſt luctum obdormiens, in ſomnis vidit glorioſiſſimam Dominam cū duabus puellis ad occiſam mulierem intrantem, & ex tribus pyxidibus qùas ferebant, vnamquamque vnguine ſalutari, in rediuiuum ſtatum, mortis vulnera reducentem. Intuere lector, mirare miraculum. Iudæus mane rediens, occiſam fœminam non inuenit, credebatque quòd vxor ſua cadauer mortuum ſubterraſſet. Hoc idem de viro, vxor, illuceſſente die, credebat: & ſuper hac re neuter alterum requiſiuit. Vix dies xl. completi ſunt, & ecce venit mulier peregrina. Iudæamque, & [illegible]um eius ex parte Agnetis officioſiſſimè ſalutauit, & abijt. Tunc Iudæus vxori ait: quid eſt quod illa viuit? nunquid occidi eam? Cui vxor: Potens eſt, inquit, Chriſtus Dominus eius mortuam ſuſcitare. Et Iudæus: Hoc eſt, inquit, quod ſemper timui, quod te apoſtatam, duceret in errorem. Nec mora, hæc dicens comprehendit vxorem, & in thalamo duobus annis recluſit obſtrictam. Hinc accidit, vt ad remotiora tendente Iudæo, vxor euaderet, & cum duobus paruulis, tertium gerens in vtero, ad Eccleſiam fugit: & cum

gau-

gaudio fidelium, qui eam ditiſſimam & honeſtiſſimam nouerant, baptiſma ſuſcepit. Hanc poſtea duo filij eius adoleſcentes, & vna filiarum ſecuti ſunt, & fidem alacriter ſuſceperunt. Manſit autem poſt baptiſma cum filijs dicta dudum Iudæa in Colonienſi diœceſi, & mutato nomine, vocata eſt Gertrudis: & inuenit Agnetem quondam nutricem ſuam, ibidem manentem, & de cõuerſione eius valde gratulantem. Quæſiuit ergò ab Agnete Gertrudis quomodo reuixiſſet? Et illa mirata ſubriſit, dicens: Quare nunquam mortua ſuſcitaret? Ad hæc ſtupefacta Gertrudis: Verè, inquit, vidi, quòd te vir meus tribus vulneribus cultro confodiens, occidit. Et illa ait: Nouit Chriſtus omnipotens, quòd, in ſomnis tantum me vidiſſe, & non ſenſiſſe, videbar occidi. Mane verò offenſam viri tui, ſi manſiſſem, præcogitans, omnibus inſalutatis recedere feſtinaui. Nec mora, Gertrudis aprehenſa veſte circa collum Agnetis lacerauit eam, ſimulque cilicium quo induebatur ad carnem vſque ad pectus medium, & inuenit maniſeſtiſſimas trium vulnerum cicatrices. Manifeſtata ſunt hæc Archiepiſcopo Colonienſi Domino Conrardo. Mortua eſt autem Agnes in maxima pœnitentia & feruore ſpiritus. Annus ſecundus M. ſcilicet C C L X V. eo tempore voluebatur, quo ipſa Agnes à Iudæo occiſa eſt, & per glorioſam Chriſti matrem & virginem ſuſcitata. Gertrudis verò ſuperſtes eſt, miro fidei calore ſuccenſa. lib. 2. c. 29. parte 15.

EXEMPLVM LXII.

Mariæ nomen libenter audiens Rachel Iudæa ad chriſtianiſmum conuertitur, & mirabiliter à beata vergine adiuuatur.

VIdi in Brabantiæ partibus Ciſtercienſis ordinis monialem, in qua conuerſa de Iudaiſmo, opus diuæ Mariæ matris Chriſti glorioſius excellebat. Annorum non plenè quinque, in domo parentum Iudæorum aduertere cœpit animo: cur diſtinctio nominum fieret Iudæorum pariter & Chriſtianorum, cùm vnius vultus atque loquelæ homines eſſent vtriuſque gentis. Mira talis puellæ diſcretio. Inhærebat tamen, vt poſtmodum retulit, auidius audienti, magis Chriſtianum, quã Iudaicum nomen. Et ſpecialiter beatæ Mariæ nomẽ lætabatur audire, cùm Chriſtiani aliquid inuicem petere ſolebant. Furabatur autem ſub vtraque aſſella panem de menſa parentum, & pueris occultè mẽdicis partiebatur, vt regratiando ſibi, Mariæ nomen audiret. In his ergò de tempore in tempus mirè proficiens, ita ſagaciter latitabat, vt neuter parẽtum aliquid ſuper cogitatu filiæ aduertere poſſet, vel audire. Contigit autem vt parentes eius à Colonia in Louanium Brabantiæ oppidum cum filia deuenirent, vbi cùm ſucceſſu temporis in domum cuiuſdam præclari presbyteri, magiſtri Reineri nomine, puella cum chriſtianis pueris aduenisſet, & eam ex nomine nouiſſet presbyter, eamque venire libentius ad ſe frequentius aduertiſſet, interrogauit eam, dicens: Viſne Rachel chariſſima (nam hoc illi nomen erat) fieri chriſtiana? Et illa: Volo, inquit, dummodo erudias me quid ſit fieri Chriſtianam. Tunc presbyter, vt vir ſanctus mirè gauiſus, in ſpiritu ſentiebat de puella futurum neſcio quid diuinum. Et incipiens à conſtitutione mundi, cœpit illi ſcripturas exponere, per quas fides Chriſti, vel ipſe Chriſtus ſignificari poterat, vel oſtendi. Quarum expoſitiones, vt mihi ipſamet dixit, ita integro ſenſu in illa ætate ſex annorum tunc & dimidij diſcretione ſpiritus intellexit, vt rarò oporteret presbyterum rationem aliquã iterare. Hæc eruditio ferè per annum dimidium perdurauit, occulto aditu per quem furtiuè & oportunè raptim puellã edocebat. Et vide admirationis inſigne prodigium. Nunquam Rachel auditu verbi Dei gratiari poterat, vel laſſari, cùm tamen presbyter & Martha miniſtra eius, mulier religioſa & prudens valde, ambo frequenter laſſati ſibi inuicem ſuccederent in docendo. Quid plura? Mox vt parentes in filia cœperunt aduertere cogitatum, conuenientibus Iudæis pluribus conuenerunt in hoc, vt miſſam filiam de Louanio vltra Rhenum ſponſo traderent arctius conſeruandam. Quod vbi puella cognouit, presbytero cum lachrymis indicauit, vt ſi illam eadem nocte non raperet, & Chriſtianam efficeret, perdita eſſet in perpetuum & confuſa. Quod audiens presbyter, puellæ præcepit, vt ad ſolitum

aditum

aditum ſummo mane veniret. Quod cùm ineunctanter annueret, de veſpere matri ſuæ dixit. Sola mater volo hac nocte iacere. Quod dum ſimplex puella dixiſſet, & diutius renuiſſet mater, conſenſit tandem, eidem ſuper ceruical ad pedes ſuos lectulum præcipiens præparari. Iacente ergò puella vſque ad mane, & obliuiſcente penitus quod presbytero præcedenti nocte promiſerat, aſtitit illi glorioſa mater Dei Maria in habitu candido ſuper niuem: & offerens illi virgam ſplendidam quam geſtabat, dixit: Surge Catharina, & iter arripe, grandis enim tibi reſtat via. Hæc illa dicente: Rachel virgam apprehendere credens, de lecto cecidit & exclamauit: cuius clamore excitata matre, & quærente clamoris cauſam; filiaque cautius diſſimulante, mater protinus obdormiuit. Et Rachel ſurgens, ad condictum locum presbyterum mox inuenit. Qui lætus aſſumpſit eam, & venit ad monaſterium, quod Pratū Dominatum dicitur: quod erat ad leucam dimidiam à dicta illa, & gaudentibus cunctis baptizauit eam, nomen Catharinæ imponens ei, quo vocata prius erat à Chriſti matre. Statimq; habitu ordinis induit baptizatam. Nec mora, vt audiuit pater & amici eius quod geſtum eſt, conſternati ſunt, & per ducem Dominum terræ, & per Epiſcopum Leodienſem, tandem per Papam Honorium datis maximis pecunijs laborauerunt, vt infra ætatem legitimam filia ablata parentibus redderetur. Quæ ſi in domo parentum vſque ad duodecim ętatem perſeueraret in fide ſuſcepta, tunc iuſtè Chriſtiano nomini reddi poſſet: cogitantes nequiſſimè medio tempore infantilem animum facilliter inflectere poſſe, vt ad natiua parentum vota rediret. Horum fraudulenta conamina, proh dolor? multi magni & literati viri, pecunia ſuſcepta fouebant. Pro quo presbyter ſupra dictus non modicè tribulatus, ſolum Chriſtum & matrem eius, quæ auctrix fuerat huius facti, multis lachrymis inuocabat. Mira res, & vſque in præſens cunctis ſeculis inaudita. Petijt à presbytero ad omnem citationem, & iudicem ſe puella deduci. Forſan, inquit, iudices flectentur ætate, & ad mei piaculum mouebuntur. Et factum eſt vt petiuit & dixit. Vt enim quadam die apud Leodium venit coram Epiſcopo, clericis, & magnatibus diuerſis, aduocatos & iudices tam conſtanti, quam veridica ratione confudit & mouit, vt voces vlulantium & clamantium cum lachrymis præ ſtupore in Eccleſia ſancti Lamberti à locis diſtantiſſimis audirentur: ita vt omnes manifeſtiſſimè diſcernerent & viderent, in tam exili ætate diuini ſpiritus ſapientiam præualere. Hinc poſt annos duos ceſſatum eſt à lite iuris, & aliud deceptionis tendiculum præparatum. Iuuenis elegantis formæ Iudæus, conductus ad hoc, venit ad monaſterium ſupra dictum, in quo erat puella, & ſimulato animo baptiſma ſuſcepit. Qui cùm ſe fingeret miro modo, quærebat vt puellæ, quaſi cognatæ ſuæ, gratia eruditionis loqui poſſet. Dicebat enim: plus ſuper omnium ſermonibus mihi cognatæ verbum ſalubrius imprimetur. Illa tamen (vt mihi retulit) interius diſcernebat fictum ad fidem iuuenē acceſſiſſe, & ideo nec prece, nec precio, nec vlla obedientia flecti potuit, vt ſolum verbum iuueni loqueretur. Hæc vt viderunt Iudæi miſeri, ceſſauerunt ab illa: iuuenis autem ad vomitum eſt reuerſus. Hanc poſtea tanta gratia potiri vidimus, vt nihil ea ſerenius videri poſſet. Cumque nobilium parentes cum multa ambitione venirent videre filias, & cognatas: hæc coram imagine beatæ Mariæ virginis veniebat, & gratioſo vultu dicebat: Aliæ ſorores noſtræ moniales à matribus & amicis ſolatium habent, & gaudium: ego autem paupercula, pupilla, & indigna ad te Dominam, & cognatam meam fidenter accedo: tu ſola præ omnibus mihi eſto refugium & ſolamen. Et hæc dicentem, quis dubitet eam à miſericordiſſima pietatis matre ſolatio defraudari. lib. 2. c. 29. par. 14.

EXEMPLVM LXIII.

Maria virgo cuidam latroni ſibi deuoto poſt amputatum caput, confiteri poſſe conceſſit.

QVendam in Normanniæ partibus virum flagitioſum valde & impiū fuiſſe audiuimus ſuis temporibus, rapinis, & cædibus hominum debaccantem, quęm

quem inimici ſui in decliuo montis cuiuſdam deprehendentes, amputato capite peremerunt. Cuius caput abſciſſum, trunco corporis in loco manente, in vallẽ ſubiacentem deuolutum eſt, clamans horribiliter per hæc verba: Virgo ſancta Maria da veram confeſſionem. Hoc non paucis horis inceſſanter capite clamãte, vnus inimicorum pro ſacerdote cucurrit in villã. Venit ille, ſed appropinquare non audebat, niſi relatum caput ſuo corpori compaginaretur. Quod vbi factum eſt, aduenit presbyter, ſedit, & loquente capite compaginato confeſſionem illius audiuit. In fine ergò confeſſionis presbyter inquirit, dicens: Miror in miraculo de te facto, ſuper omne miraculum quod audiui: Et ille: Cauſa, inquit, miraculi hæc eſt. Audiui adhuc iuuenis, quod quicunque quartam feriam, aut ſabbathum in honorem virginis Mariæ ieiunaret, veram confeſſionem, antequã ab hac vita diſcederet, multis Chriſti precibus obtineret. Hoc vt audiui, in omni ſceleſtiſſima vita mea dictum ieiunium obſeruaui, alterius verò boni nihil aliud feci. Hoc ſacerdos audito miratus eſt, & ſtatim vbi hoc dicentem & confitentem abſoluit, ſpiritum defunctus efflauit. Nota ergò lector, me non credere neceſſariam ſuper hoc eſſe regulam, vt virgo Maria hoc omnibus impetret, qui prædictis ferijs velint ieiunare: quamquam glorioſa virgo in iſto peccatore tale voluerit miraculum demonſtrare, vt ſedulos dilectores ſuos iuuandos à ſe, & honorandos altius comprobaret. lib. 2. c. 29. parte 18.

EXEMPLVM LXIIII.

Maria virgo cuidam Ciſtercienſi pro graui crimine tribulato veniam à puero Ieſu mirabiliter impetrauit.

Retulit quoq; mihi frater ordinis Prędicatorum, de cuius veritate & ſinceritate non dubito, miraculum de glorioſa Chriſti matre Maria planè pijſſimum. Vir quidam longo tempore deuotus Deo, ordinem Ciſtercienſem intrauit, in quo etſi diu ſanctè vixit, tamen tandem, diabolo tentante deuictus in peccatum cecidit, & multis ex hoc occaſionem ſcandali dedit. Prò quo, vt in illo ordine conſtitutum eſt, grauiſſimè tribulatus eſt. Ad cor tamen cum amariſſima pœnitentia redijt, & ſe ad glorioſam Chriſti matrem in precibus & lachrymis contulit. In magno igitur luctu per tempus non modicum poſitus; tandem die quadam orauit, & raptus in exceſſum mentis, glorioſam virginem vidit, & in brachio eius quaſi lactentem puerum paruulum, ſuper omne pulchritudinẽ ſpecioſum. Cumque videret pro ſe matrem filio ſupplicantem, inſtabat ille, ſe à peccato & tribulationibus liberari rogitans, & ad gratiam prioris uitæ reſtitui. Sed cum puer quaſi renitens, vultum auerteret, & mater ècontra puerum in alteram brachij partem transferret, vt commodius vultui eius vultum ſuæ benignitatis ingereret: ilque iterum vultum auerteret: & auerſum mater frequentius regyraret atq; rogaret, tandem poſt miram & piam ſupplicationem, cuicit mater in filio, & vultum eius ad piaculum ſerenauit, vt peccatum homini ad indulgentiam, & ſtatum prioris vitæ ad gratiam condonaret. Quid mirum? Mariæ enim ſpeciali priuilegio conceſſum eſt, vt ſecundum prophetam, vtrũque arguere poſſit, & manum ponere in ambobus. lib. 2. c. 29. parte 25.

EXEMPLVM LXV.

Virgo ſanctiſſima Iachelina in viri habitu patriam fugit, ſiccis pedibus mare tranſijt, & mirabilem vitam duxit.

Romæ quędam ſanctiſſima virgo fuit, nomine Iachelina. Hæc ſoror nobiliſſimi & ditiſſimi Comitis Apulliæ, ſapientia ac decore præſtantiſſima fuit. Quæ cum à fratre Comite tradi nuptijs cogeretur, aſſumpto virili habitu clam aufugit. Directis ergò nuncijs, per omnes vias, frater Comes eam inſequitur via qua fugiebat. Nullum autem effugium ſoror videns, ad obuium mare ſe contulit, & crucis ſigno ſe ſignans, in mare ſe ex alta rupe proiecit. Quod vbi frater vidit, eiulatu magno ſorori de rupe clamauit. Super omnia mihi ſoror chariſſima, reuertaris ad me: conſtruã tibi monaſterium ditatũ copijs, in quo liberè ſeruies ſoli Deo. Cuius clamores virgo ſancta quaſi ſurda aure p-

tranſiens, per ampla maris ſpatia procedebat. Et vide quanta virtus diuini miraculi. Nimirum natandi artis ignara, oculis ac manibus in cœlum extenſis, quaſi per aridã ambularet, maris profunda tranſibat. Quo tranſito, in deſertiſſimis Græciæ ſiluis tribus annis ſub virili habitu ſanctiſſimo cuidam ſeni eremitæ ſeruiuit, vt ſibi ſpiritualem viuendi modum plenius informaret. Inde verens aſtutias inimici, & nequitias, ne ſe proderet fœminam: quia eremitam erga ſe affici ſolito amplius aduertebat, fugit citra mare, in propinquis Siciliæ deſertis habitatura: & ibi ſuper arborem adiutorio cuiuſdam fidelis viri, arcto valde conſtructo, tugurio, per nouennium latitauit, eodem ſibi viro ita eleemoſynam miniſtrante, vt nunquam propter victum deſcendere cogeretur. Hæc poſtea Romam ſpiritu cogente peruenit, & Innocentium Papam tertium, cum omni clero & populo ciuitatis, ſeuera & audaci redargutione permouit. Hic victus eius longiſſimo tempore fuit. Ter in hebdomada, nullo adiecto, panem cum aqua comedit, & ſuper nudam penitus terram, æquata ceruice pedibus, requieuit. Talia & his ſimilia de virginibus facta & geſta meo tempore, ſi referrem, potius me tempus deſereret, quam exempla. lib. 2. c. 29. par. 32.

EXEMPLVM LXVI.

Virginitatem ſuam filia Viennenſis Comitis, inuitis omnibus cognatis ſuis inuiolatam ſeruauit.

Vidimus enim plures filias Comitum, & Baronum, quæ ſpretis nuptijs, in monaſterijs vel congregationibus virginum vitam cœlibem elegerunt. Quarum inter cæteras vnam Iolendam nomine, filiam Viennenſis Comitis vidi, quæ ad prædicationem cuiuſdam fratris ordinis Prędicatorum VValteri nomine conuerſa eſt. Hæc enim Romanorum moderatoris neptis, & Imperatoris Græciæ conſobrina, & Achaiæ principis ſoror, a parentibus & amicis præparabatur nobiliſſimis nuptijs copulari, vt per eam poſſet eorum poſteritas ſublimari. Illa autem alias intẽdens, ſollicitauit animo matrem & ſorores in Valle beatæ Mariæ in diœceſi Treuerenſi ordinis Prædicatorum inuiſere. Quo vbi venit, cum militibus ex familia, matre alijs intenta, filia vt prius ordinauerat, vocatis in capitulum ſororibus, votum religionis fecit, habitum induit, impoſitum reſponſorium, Regnum mundi, ipſamet inchoauit. Quod conuentum lætiſſimis vocibus proſequentem audit mater, miratur conuentus repentinam lętitiam, mittit vnum ex ſuis videre quid eſſet. Renunciat ille beatiſſimam Iolendam (hoc enim illi nomen erat) habitu ſacri ordinis inſignitam. Quo audito, mater attonita, accurrit rapere filiam furibunda: nec cunctata immunitatem loci violenter infringere, raptam ſecum abduxit, & in palatio Vienníenſi arctiſſimæ cuſtodiæ mancipauit. Et vide quali conſtantia vicerit. Cibis tantũ regularibus ſecundum ordinem contenta, alios comedere nulla cogi violentia poterat. Alia quoque ſtatuta ordinis, à quibus corpus vel animus arceri non poterat, vigilantius obſeruabat. Detracto tantum illi habitu ordinis violenter, coloratis eam veſtibus induebant. Nuditatem enim pati virginalem pudicitiam non decebat. Quid moror verbis? Per Epiſcopos Abbates, & prælatos, & per alterius profeſſionis moniales & religioſos diuerſi generis tentabatur: Nec tamen infra triennium, vel ad reditum ſeculi, vel ſaltem ad laxioris vitæ ordinem animum eius conuertere potuerunt. Dicebat enim verbis innitens Apoſtoli. In ea vocatione qua vocata ſum, immobilis permanebo. Parẽtes igitur & amici à reuocatione illius finaliter deſperati, eam redire ad dictum locum & ordinem permiſerunt. Vbi tantis exemplis vitæ fulget, vt nulla in ea deeſſe virtus dignitatis videatur. lib. 2. cap. 29. par. 33.

EXEMPLVM LXVII.

Sodomiæ labe ſe polluens fœmina dæmonem cum indignatione phi, phi, phi, clamantem audiuit.

Mihi per plures annos in Epiſcopatu Cameracenſi vices gerenti Epiſcopi confeſſionibus audiendis, quædam mulier cum maximo mœrore & pudore eſt confeſſa, ſe aſſuefactam ſcelere ſodomitico in lecto laſciuiſſe, dæmonemque inter ſe, & parie-

parietem cum cachinno clamantem audiſſe, phi, phi, phi, interiectionem ſignificans indignantis. Qua voce confuſa mulier, eadem hora cucurrit ad me, & beneficio abſolutionis accepto, pœnitentiam, etiam vltra quam ſtatui, amariſſimè egit. lib. 2. c. 30. parte 3.

EXEMPLVM LXVIII.

Sodomitica fœmina audiuit vocem dæmonis dicentem ſibi, Age miſera, age quod agis, &c.

SEd & aliam per idem ferè tempus noui, quæ cum multis lachrymis mihi confeſſa eſt, ferè ſe in conſimili vitio polluentem, audiſſe vocem dæmonis, & dixiſſe: Age miſera, age quod agis, bene tibi ſoluetur in proximo quod nunc facis. Nec multo poſt, vbi mulier confeſſa eſt, & à peccato reſilijt, ex timore maximo mortem incurrit, & quod hic per pœnitentiam non expleuit, in purgatorio diris pœnis exoluit. lib. 2. c. 30. parte 4.

EXEMPLVM LXIX.

Sodomiticus iuuenis pro membro virili inter crura colubrum apprehendit.

VEnerabilis Bonifacius quondam Lauſanenſis Epiſcopus, nunc rector in Theologia Pariſijs, mihi tunc & multis alijs retulit, quendam clericum ſe in confeſſione audiſſe, qui malo aſſuefactus vſu, ſe contrectationibus illicitis ad libidinem prouocabat. Proh nefas auditu. Et vide quid ſequitur. Vbi hoc ſemel, vt erat ſolitus, attentaret, manu inter crura loco virilis membri colubrum apprehendit. Quo facto horrore percuſſus, ad confeſſionem mox venit, & ibi in multis lachrymis pœnitentiam egit. lib. 2. c. 30. parte 6.

EXEMPLVM LXX.

Sodomiticus quidam nobilis canonicus repentina morte præuentus clamauit, Væ illi, qui me hoc docuit.

ADoleſcens adhuc, ſodalem habebam in ſcholis parilium ſtudiorum, charum valde, pudicum, & bonum: ſed heu poſtmodum à magiſtro quodam ſuo, per huius crimen vitij deprauatum. Admoniſtus autem per me & alios amicos & familiares ſuos, cur ipſe tantæ nobilitatis vir, talis turpitudinis infamiam pateretur, ceſſauit ille pluries, ſed ſemper iterum in priſtinum labebatur. Ad hunc igitur euentum damnabilem res nefanda peruenit. Venerunt ad eum in ciuitatem, in qua erat canonicus, viri nobiles, conſanguinei eius, & apud eum hoſpitati ſunt, cum multo ſeruientium comitatu. Facta autem cœna cũ ſe locatis hoſpitibus, iuuenis ſopori dediſſet, clamare cœpit, & auxilium fortiter inuocare. Ad Domini ergò ſui clamorem clientes turbati ſurgunt, & rationem nullam in eius clamoribus aduertentes, concanonicos & Decanum accerſunt. Concitus ille venit, ad lectulum reſidet clamitantis, confiteri iuuenem peccata adhortatur, & diuinum, non humanum, auxilium inuocare. Hæc cum Decanus ei magnis vocibus inclamaret, tandem poſt diutinã Decani clamantis vocem, eũ terribilibus oculis inſpexit, dicens: Væ illi qui ſeduxit me. Ad quid, ad quid ſuper me diuinum auxilium inuocabo? Ecce iam video patulum infernum, præſentes dæmones, & ad rapiẽdum me terribiliter inhiantes. Cumq́; omnes, vt potius cruce ſe ſignaret, cum lachrymis inclamarent, ille quaſi nihil aduertens, clauſis oculis auertit faciem, & cum diris clamoribus animam exhalauit. lib. 2. cap. 30. par. 8.

EXEMPLVM LXXI.

Sodomiticus quidam cum id malum perageret, clamãs, Vindicta Dei ſuper me, ſpiritum nefarium exhalauit.

SImilis in vitio quidam de Epiſcopatu Cameracenſi cum ſacerdote ſuo accedens ad me, rogabat vt cum abſoluerem, quẽ recidiuantem per annos plurimos abſolueram, & pœnitentiam ei iniunxeram ſalutarẽ. Quem cum ad diœceſanum Epiſcopum mittere vellem, quaſi grauius affligendum, à ſacerdote rogatus ſum, vt tali conditione abſoluerem pœnitentem, vt flexis genibus coram nobis rogaret Dominum, vt ſi poſtmodum recidiuaret in

ſcelere, cũ mox diuina vindicta puniret: Conſenſi ergò conditioni,& heu mihi miſero quod cõſenſi. Mox ille flexit genua, & vindictam in ſe ſi recidiuaret imprecatus eſt. Abſolui eum, receſſit gaudens. Sed feria tertia aut quarta poſt Paſcha, inſtigante diabolo, paſſus eſt recidiuum, moxque horrificè clamans. Vindicta Dei ſuper me, vt mihi poſtea ſacerdos retulit, amariſſima morte mulctatus eſt. lib. 2. c. 30. parte 9.

EXEMPLVM LXXII.

Sodomitiçç fœminæ corpus ſepultum infernales porci diſtrahebant.

RIcharda quædam huius vitij nefandiſſima vetula fuit, quæ multis annis in monaſterio degens, nihil tamen religionis in eo fuit conſecuta aut virtutis: imò tanto erat deterior, quanto magis profeſſa fuerat ſanctitatem. Mortua ergò, in clauſtro ſepulta eſt. Nec mora, ſequenti nocte ſcropha nigerrima cum porcellis ſeptem coloris eiuſdem, viſa eſt manifeſtè intrare clauſtrum, vetulamque ſepultam effodere, & membratim corpus miſerabile laniare, & viſcera eius longo tractu per clauſtri ambitum diſſipare. Quo facto, cũ porcellis ſcropha diſparuit, & poſt ſe fœda veſtigia dereliquit. Et notandum valde ac mirandum eſt, quod nonnullæ ex monialibus clauſtri ſcropham cum porcellis videre non poterant, ſed grunnitum eorum clarius audiebant. lib. 2. c. 30. parte 5.

EXEMPLVM LXXIII.

Sodomitiei viri veſtigia viridia gramina areſcere fecerunt.

VIdi & quendam huius vitij nefandũ virum, de quo mihi vir boni teſtimonij presbyter referebat: quia cum ille per viride pratum præiret, & presbyter ſequeretur, inuenit veſtigia prætereuntis, in gramine quaſi igne contacta manifeſtiſſimè palluiſſe. Quem & nos poſtea percepimus pro vita ſceleratiſſima morte turpiſſima periiſſe. lib. 2. c. 30. parte 10.

EXEMPLVM LXXIIII.

Sodomitica prauitate infecta loca ros cæteris locis madentibus aufugit.

SAnctæ memoriæ magiſter Petrus quõdam cantor Pariſienſis, cuidam mihi noto narrauit, ſe vidiſſe locum in gramine, vbi de veſpere quidam clerici hoc vitio infecti conſederant, de mane omnibus circa locis abundantiſſimè rore infuſis, ſine vllo rore, quaſi ſceleris conſcium ſicciſſimum remanſiſſe. lib. 2. c. 30. par. 12.

EXEMPLVM LXXV.

Guloſus presbyter ſepultus ſe damnatum clamat, & eius ſocius vitam non emendans turpiter moritur.

ERat in villa Bruxellenſi Brabantiæ ſacerdos quidam, vita & moribus plurimum inhoneſtus. Hic gulæ & luxuriæ deditus, nihil ferè videbatur aliud meditari. Poſt finem autem annorum paucorũ poſtquam presbyter fuerat ordinatus: iuſto Dei iudicio impremeditatè defunctus eſt. Nec multo poſt, quidam presbyter, commenſalis eius & ſocius, cum in crepuſculo noctis viam ageret extra villam, audiuit miſerabilem vocem quaſi ſub terra clamantis & plangentis. Conſternatus autem presbyter: quiſnam eſſet cuius vocem audiret, cruce ſe ſignans, inquirit: Quis es tu? Et vox: Ego, inquit, ſum infelix ſocius tuus. Et rurſus presbyter: Quomodo, inquit, tibi eſt? & quare de humo eloquium tuũ? Cui ille, dato rugitu magno, imò maximo. Væ, inquit, mihi, vę, vę, quoniã clauſit ſuper me puteus os ſuum. Et cum quaſi pennigero volatu vox plangentis deferretur, in longum audita eſt. Mirabilius tamẽ intelligas, ipſum qui hoc audiuit presbyterum, in nullo vitam miſerã prorſus correxiſſe: ſed obijſſe morte turpiſſima, & fœda nequiſſimæ conuerſationis veſtigia dereliquiſſe. lib. 2. c. 30. parte 10.

EXEMPLVM LXXVI.

Luxurioſi ſacerdotes hic & in futuro plagantur.

PResbyter quidam, nomine tantum ſanctus & caſtus, monialem quandam altio-

altioris ordinis iuuenculam ſub religionis ſpecie procurabat. Nacta ergò occaſione, cum ſocia ſeniore iuuencula monialis presbyterum, viſitauit. Poſt lautos autem cibos & potum immoderatum; moniales in vno loco, & presbyter in altero quieſcunt. Mane facto, vetula monialis ſociam iuuenculam ad matutinorum executioné officij niſa eſt excitare. Quam cum ſtrepitu primò, quia ſilentium tenebat, deinde pulſationibus attentaſſet excitare, nec profeciſſet, ſurgens quæſiuit ſociam, nec inuenit. Turbata ergò cum tota familia monialis: cum factum præ confuſione celare vellent, nec poſſent, cum horrore & ſcandalo multorum, ſicut inuenta fuerant, amborum ſimul cadauera ſunt ſepulta. lib. 2. cap. 30. par. 20.

EXEMPLVM LXXVII.

Oculorum inſpicientium ſe laſciuiam verita quædam caſta & pulcherrima mulier petijt à Domino deformari, quæ rurſum oratione priſtinam formam recepit.

IN partibus Sueuiæ, quas Alemania continet, ſicut à fratre VValtero nuper audiui, mulier quædam deuotiſſima erat, vxor militis, & nobilis, pulcherrima etiã ſecundum carnem inter omnes patriç ſuç fœminas reputata. Ad hanc videndam cũ multi nobiles & potentes ſæpius conuenirent, & illa pro viſitatione huiuſmodi grauiter ſæpius turbaretur, ne ſcilicet curioſè videntibus occaſio ſcandali prçberetur: quia ſecundum philoſophum, magno cum periculo cuſtoditur, quod multis placet: oratorium ſola ſuum ſemel intrans, fuſis ad Deum lachrymis dixit: Video mihi Chriſte Ieſu ex carne qua induiſti me, alijs periculum imminere. Licet enim animum meum fortiter fixeris, vt nulla prorſus vanitate commouear: tamen non modicam pertimeſco, dare me poſſe cauſam debilibus, vt tentationum cupidine aliquatenus agitentur. Rogo ergò te miſericordiſſime pater & Domine, vt ſpeciem meã in tantam fœditatem commutes, vt carnis miſerç turpitudo in horrore potior ſit, quam pulchritudo fuerit in honore. Hoc dicto, ſtatim fœtidiſſima lepra contabuit vultus eius, eruperunt puſtulæ: oculi tumuerunt: os lacerum ineptè patuit: naſuſque gibboſa deformitate contortus, alienam penitus faciem demonſtrauit. Nec mora. Egrediente illa, occurrit maritus. Qui vix eam tantum per habitum agnoſcens, quærit ſi ipſa ſit. Et ea dicente. Ego ſum. Mox & ille totus inhorruit, & vt vidit familia, omnes ſimul exclamant in planctum, mirantes pſçcipuè, quid tam ſubitò Dominæ contigiſſet. Turbatis parentibus illius, notiſq; omnibus, & amicis, cõſulitur phyſicus. Reſpondet incurabilem eſſe lepram: nihil aliud eſſe conſilij, niſi quòd extra habitationem hominum collocetur. Quod vt factum eſt, & audiuit Frater ordinis Prædicatorum, qui eius confeſſionem audire ſolebat, venit ad illam, & mirè gaudentem inueniens, quærit cauſam inopinati & ſubiti morbi. Quam vt illa per ordinem enarrauit: frater ille turbatus & miratus non modicè, increpauit eã, dicens: O miſerrima & ſtultiſſima mulierũ, quç in contumeliam & in periculum viri tui opus Dei in te precum inſtantia deſtruxiſti, & parentes & amicos tuos, qui Deum laudauerunt & venerati ſunt in te, ad blaſphemandum nunc per tale infortunium coegiſti. Age nunc chariſſima, inſiſte precibus, vt ad contrarium rei geſtæ diuinam miſericordiam interpelles. Hoc dicto, receſſit frater. Illa autẽ totaliter in lachrymis reſoluta, orauit Dominũ, dicens: Domine pater & dominator vitæ meæ, vt liberiori mente & puriori ſpiritu ſeruiré tibi, hoc mihi flagellum lepræ à tua bonitate expetiui: ſed quia audio à patre meo ſpirituali, cui tota deuotione cõmiſi me, contra ſalutem meam hoc à te omnium Domino petiuiſſe, rogo te per tuam benigniſſimam charitatem, vt me tuũ plaſma reſtituas, ſecundum quod tuç placuerit voluntati. Mira res: vix verba compleuit, & in tanta claritate cutis & elegantia formæ ſubitò ſit facies reſtituta eſt, vt nec in ea vnius rugæ veſtigium, vel ſaltem tenuiſſima macula remaneret. Quo viſo gaudet miles, & vxorem reputat ſibi quaſi redditam rediuiuam. Exultat familia, fama rei geſtæ diffunditur: lætantur amici, applaudit & patria, & inclyta Chriſti pietas ore omnium collaudatur. Et vix quidẽ miles anno dimidio ſuperuixit. Et inclyta mulier

lier eius, non immemor bonitatis Chriſti, cum filia vnica quam habebat, & poſſeſſionibus vniuerſis ad monaſterium ſororum ordinis Prædicatorũ tranſijt, quod Hemberch dicitur, & in eo auctore Deo religioſiſſimè conuerſatur. Vide ergò lector, conſidera virtutem in fœmina, quæ intantum horruit oculum impudicum vt in ſe precum inſtantia lepræ plagam acciperet. lib. 2. cap. 30. parte 29.

EXEMPLVM LXXVIII.

Tentatus ſpiritu fornicationis Guido, ſepultæ fœminæ fœtidiſſima carne faciẽ, & nares confricauit.

VIdi ſanctum virum Magiſtrum Guidonem, presbyterum Beghinarum in Niuella: de quo certiſſimè audiui, quod cum in Sonegio oppido Hannouiæ ſcholas regeret adoleſcens, incautè ſemel ſeminam contemplatus, per annos tres etiam ipſa mortua, intantum tentatus eſt: vt excepto eo quod vigilans ſuſtinebat, omni nocte in ſomnis crederet eſſe præſentem. Sentiens ergò diabolum nõ ceſſare, de nocte clam tumulum mortuæ mulieris aperuit, & nares & faciem in cœno putrefacti corporis iamdiu tenuit, vt penè nimio fœtore ſuffocatus, quaſi mortuus caderet reſupinus. Quæ res intantum valuit ſancto viro, vt nullum poſtea ſtimulum in carne ſentiret. lib. 2. cap. 30. parte 31.

EXEMPLVM LXXIX.

Caſtiſſimi epiſcopi oculus etiã poſt quingentos annos caligare non potuit.

SAnctus Ludouicus Cathalanenſiũ Epiſcopus, fuit vir corpore venuſtiſſimus, & pudicus. Quem vt vidit quædam Galliarum regina, oculos coniecit in eũ, & opportuno loco vocatum, ad concubitum inuitauit. Quam ille toruo vultu, & oculo indignanti deſpiciens, verbis mirificis confutauit. Cuius oculus poſt mortem, etiam in ſicco cadauere extingui & caligari non poterat, vt mihi & multis alijs audientibus magiſter Ioannes de Firmitate, Abbas quondam regularium canonicorum in eadem ciuitate: qui ipſum oculum quaſi cryſtallum lucidiſſimum vidit, & poſtmodum enarrauit. Interfuit iſte Abbas eleuationi dicti ſancti corporis, quod annis plusquã quadringentis in terra iacuerat. Et iuſtè quidem oculus etiam in mortuo corpore extingui non poterat, qui contra mortificantem hoſtem in fragili vaſculo viuidus permanebat. lib. 2. cap. 30. parte 33.

EXEMPLVM LXXX.

Caſta fœmina vetulam ſe decipere volentem, nudam procurauit optimè flagellari.

ERat homo, vt frater ordinis Prædicatorum retulit, faber lignarius, admodum tenuis, vxorem habens pulchram & bonam. In hãc diues quidam pecunia, ſed inops corde, oculos iniecerat impudicos. Miſſa ergò ab eo nefanda vetula, intrat domum iuuenculæ, ſalutat eam quaſi incognitam, reſidet ad ignem. Nec mora, circumductis oculis, fatigatam ſe plangit. Quærit hinc iuuencula vnde veniat, aut quid quærat. Et vetula: Si ipſa ſis neſcio talis nominis, talisque matris filia quam habere me credo in iſta vicinia conſobrinã. Cui iuuencula. Si ſum, neſcio, tali quidem nomine cenſeor, & etiam habui talem matrem. Tunc vetula illa dolo & aſtutijs plena ruens in oſcula iuuenculę, bene, inquit, aſſimilaris optimæ matri tuæ. Tu autem qualem virum habes? Cui illa: Bonum, inquit, opere fabrum lignarium. Mox vetula altius elato gemitu. Heu, inquit, optimæ matris filia, quomodo ad iſtam miſeriam veniſti, vt fabrum habeas virum, quę tot in parentela tua magnos & diuites habuiſti? Hęc dicẽs, quaſi mœſta, nil amplius locuta receſſit. Inde quarta die reuerſa, inquit, Verè multum ſolicitor, vt poſt infortunium ſaltem copioſius rebus valeas abũdare. Iuueni ergò viam qua hoc fieri poterit, ſi mihi conſentis. Eſt in ciuitate iſta vir diues & potens valde, qui te (vt heri mihi dixit cum tuum infortunium deplorarẽ) ſuper omnia diligens, concupiſcit. Cum iſto vbertim habebis quicquid corpori placere poterit, vel decere. Cui iuuencula: Bonum, inquit, virum, & meliorẽ me habeo. Diuitias autem cum peccato augere non cupio. Cui vetula, quaſi blando vultu con-

gratu-

gratulans: Et hinc, inquit, magis te diligo chariſſima. Hæc dicens abijt. Et poſt triduum reuerſa dixit. Veni mecum chariſſima, & eccleſiam pariter glorioſæ virginis viſitemus. Nihil ergò mali ſuſpecta ſimplex iuuẽcula, patet illi, & cum vetula vadit. At vbi ante portam diuitis tranſeunt, vt præordinauerat vetula, iuuencula rapitur, & protrahitur in conclaui. Anguſtiata ergò iuuencula, & eminus ad aures vetulæ ſe inclinans, ait: Mihi hac nocte contigit ſecundum conſuetudinem fœminarum. Ad horam nunc liberes me cognata dulciſſima, & fide data ſpondeo cras redire. Annuit vetula, conſenſit & diues. Hinc ergò, iuuencula domum rediens, quid fiat excogitat. Præparat de vicinia tres fortes & validas fẽminas, & eas cum ſcopis clam in thalamo collocauit. Et quaſi vellet melioribus veſtibus indui, venientem vetulã, velut ad ſuum auxilium, introduxit Firmatoq; oſtio concurrunt fœminæ, & nudatam veſtibus, percutiunt ſcopis miſeram vſque ad ſanguinis effuſionem. Nec ceſſãt à verberibus donec eluctuato conamine vetula oſtium exiliuit, & nuda penitus per plateas aufugit. Mirantibus cunctis, quid factum ſit audiunt, & conſtantem in caſtitate iuuenculam per totam ciuitatem extollunt, pluſque lucrata eſt in honore & gloria bonæ famæ, quam fuiſſet in omnibus copijs & diuitijs adeptura. lib. 2. c. 30. parte 37.

EXEMPLVM LXXXI.

Adulterantem militem ob terrificam faciem homines, beſtiæ, pecudes ceu dæmonem fugiunt maledictum, ſed confeſſionis remedio priſtinam faciei effigiem recuperauit.

QVantum autem malum, & quam deforme luxuria ſit, & ſuper omnia adulterium, Deus omnipotens in quodam milite Theutoniæ demonſtrauit. Hic de latere coniugis intempeſtæ noctis ſilentio exurgens, completo cum aliena flagitio, domum luna lucente redibat. Cuius faciem per feneſtram intrantis vxor eminus contemplata, clamat horrificè. Ad cuius clamorem ancillæ domus, & famuli cõcurrentes, mox ad contuitum Domini pariter clamauerunt, quaſi à conſpectu dæmonis deturpati. Quod vt miles vidit, animaduertit faciem ſuam à propria forma receſſiſſe, & diuino iudicio ſecundum validitatem peccati confuſionis ignominiam induiſſe. Ergò vbi deliciuit vſque mane, properat verſus eccleſiam, vt confeſſus ſacerdoti formam propriam recipere mereretur, cui cum vaccæ, & pecudes villę procedentes ad paſcua longius obuiarent, mordiros dedẽre mugitus, & quaſi ſubitò minaci fulmine conterritæ, quęque quo poſſunt diffugiunt. Idẽ paſtores & obuij quique fecerunt. Sacerdos autem in oſtio eccleſiæ ad dicendas horas reſidens, mox vt illum vidit, ſignauit ſe, & intrans eccleſiã, oſtium poſt ſe clauſit. Tunc miles proſternens ſe ante fores eccleſiæ, Miſerere, inquit, pater ſancte, miſerere miſerrimo peccatori. Non enim ſum ille qui videor, ſed hoc mihi peccatis meis exigentibus accidit, vt in me quaſi laruales facies videatur, ſed pœnitenti iniunge quod vis, & ſic de me quod De⁹ voluerit expectabo. Nec mora, vbi miles cum mira contritione & lachrymis eſt confeſſus, continuò laruales illa confuſio deterſa eſt, & propriam faciẽ cum ſua integritate recepit. lib. 2. cap. 30. parte 40.

EXEMPLVM LXXXII.

Caſtus epiſcopus tentantem ſe fœminam cædens in faciem vi verberis deiecit in terram.

VEnerabilis Ioannis Boſnenſis Epiſcopi, & poſtea Magiſtri ordinis Prædicatorum, vt à fratre ipſius ordinis percepi, factum commendatiſſimum audiamus Fredericum nuper Romanorum Imperatorem luxu corporis impudentiſſimum, hic beatus vir ſecretius arguebat. Quod licet Imperator patienter audire videretur exterius, in corde tamen indignantiſſimè grauabatur. Præcepit ergò cuidã ſuæ pulcherrimæ inter cæteras concubinæ, vt ſanctum virum ſecretius conueniret, & eum ſi vllo modo poſſet inclinaret ad lapſum. Quod vbi illa ſecretius, cõuenientius, & mal[illegible]ius à [illegible] clam in inſidijs Imperatore [illegible] ſibus con[illegible] vbi bea[illegible] [illegible] ruẽ

in maxillam cum virtute percuſſit, & facietenus in terram eliſit. Quo in facto ſanctum virum Imperator in tanta poſtmodum reuerentia habuit, vt vix vlli tantum in eccleſia ſancta crediderit. lib. 2. cap. 30. parte 43.

EXEMPLVM LXXXIII.

Caſtus prędicator tentantem ſe fœminam ſuper ignem decumbens inuitat ad concubitum.

PRædicator quidam & actione & ordine in Hiſpania maximus fuit, qui frater Dominicus dictus, cum beato Dominico ibidem Prædicatorum ordinem ampliauit. Hic opinione ſanctitatis, & gratia acceptiſſimus erat Regi Caſtellæ, & nobilibus vniuerſis. Quod vbi quædam ſoldaria, vt Gallicè vocantur tales, ſed reuera ſolemnis meretrix vidit, & inuidit, dixit regi & ſuis. Quid creditis de iſto homine quem ſanctiſſimum reputatis? Oſtendam vobis quis ipſe ſit, & eum vobis videntibus ad concubitum flectam. Cumque rex meretricem, vt vir vrbanus & nobilis increparet, & illa in periculum vitæ ſuæ ſi non poſſet, hoc inſtanter promitteret, reſpondit rex: Fiat vt ſpopondiſti. Nec mora: vbi quodam die vir beatus in prædicatione ſtabat, publica meretrix ad veſtigia eius cum miro eiulatu & lachrymis, ſpectante populo ſe proſtrauit. Quod vt ille vidit, exhilaratus in ſe, quaſi ſuper pœnitentem compaſſionis lachrymas fudit. Tunc audita confeſſione eius, per multos dies conſolabatur eam, & ipſam, ſecundum quod decebat, mutare habitum fecit. Humilitate ergò & obedientia in omnibus ſimulata, poſt multos circuitus flexuoſos, quos antiquo ſerpente docente tentauerat, ad iſtud tandem inauditi doli tendiculum conuertit ingenium. Fleuit diebus multis, nec vllam lachrymarum cauſam extorquere potuit vir beatus, donec ille promitteret, vt erat innocentiſſimè ſimplex, in ſubuentionem ſalutis illius totaliter ſe daturum. Ad hanc vocem, meretrix, cum clamore valido & lachrymis exclamans: O Deus, inquit, omnipotẽs, quomodo miſerrima merui tantum ſeruum tuum in ſalutem meam ad omne libitum obtinere. Et ille: Audacter, inquit, pete, quod vis, & fiet. Et illa: Verè, inquit, nunc ſcio, qa mei miſertus eſt benignus Deus, vnum ſolummodo reſtat, quo peracta parata ſum, & in mortem, & in pœnam ire, & quæcunque præceperis experiri. Cui ille: Quod eſt, inquit, hoc? Et illa inclinato vultu ſuſpirans, quo nihil minus quam meretrix viliſſima putaretur. Verecundor, inquit, dicere, quod tamen uita comite uitare non poſſum. Niſi enim uice ſola tuo fruar concubitu, meæ ſalutis aut uitæ ſpes eſſe non poteſt. Mox ille dolum uiperę mentis intelligens. Nec hoc, inquit, fruſtraberis, eſto certa. Et hæc dicens aſſignauit ei locum, quo cum ſolum ſummo mane poſt dies quatuor inueniret. Intermedijs igitur diebus uir beatus in oratione continuus pernoctabat. Mulier verò regi & ſuis quod actum ſit occultè indicat, iubens eos ſuum introitum obſeruare. Quid plura? Stupefacto rege cum ſuis, quid fieri debeat præſtolatur. Sanctus uerò Dei à media nocte ad inſtar lecti, ex carbonibus ignem in cella parauerat. Mane ergò pulſante ad oſtium muliere, intromiſit eam uir beatus, baculoque confricans ignem, ut magis igneſceret, mox ſe depoſuit ſuper ignem, dicens: Ecce lectus tali opere dignus, hic cuba mecum, alium nõ habebis. Hoc ut uidit mulier, quaſi mortua cecidit. Milites uerò ipſi⁹ Regis ex inſidijs irruentes, beatũ uirum ſine aduſtione aliqua corporis aut amictus, in medijs ignibus: mulierem autem inrigidatam ad parietem quaſi mortuam inuenerũt. Horrore igitur & admiratione confuſi flexis genibus rogant ab igne ſurgere ſanctum uirum, & ſtultis fęminę præſumptionibus indulgere. Quo facto, extrahunt eum furore miſerrimam, & niſi uir beatus inſtantiſſimè, & cum difficultate ei fuiſſet præſidio, illam ſtatim iubente rege ignibus concremaſſent. In iſto facto per totum regnũ Hiſpaniæ Prædicatorum Ordo recens adhuc, & coaluit, & conualuit ſublimari. lib. 2. cap. 30. parte 45.

EXEMPLVM LXXXIIII.

Fęminę familiaritatẽ non, ut decet, fugiẽs annoſus & pudic⁹ ſacerdos fornicatur.

QVidam clericus à pueritia cælebs & caſtus, poſt longum Theologiæ ſtudium

dium

dium in ſolemni conuentuali eccleſia canoniam eſt adeptus. Animarum ergò zelo ductus, præbendam pro parochiali eccleſia commutauit. In qua cum per ſeptennium fructuoſè multum & fideliter laboraſſet, prædicationeq; & exemplo animas lucratus eſſet Chriſto, quas diabolus conabatur auferre: accidit ut uirgò ſexagenaria, quæ cilicium ipſi ſacerdotis lauare & mundare ſolebat, ſola ſine teſte uel ſocia thalamum ingrederetur. Quid plura? Ad tam nefandum infortunium res deuenit, vt ambo, ſacerdos & mulier antequam ſepararentur, diu ſeruato caſtitatis & uirginitatis lilio fruſtrarentur. Ex qua re mulier in tantum doluit, ut prę nimia amaritudine mortem accelerarret in planctu. Sacerdos uerò expertus incognitam delectationem, in luxuria adhuc, ut credimus, uiliſsimus perſeuerat. lib. 2. c. 30. parte 47.

EXEMPLVM LXXXV.

Puella quædam caſta ad oſcula turpia ſollicitata, rectè ſacerdotem percuſſiſſe docetur.

EXiſtens in oppido magno Brabantiæ Bruxellenſi, uenit ad me puella quædam rebus tenuis, & formoſa, cum multis lachrymis ſibi poſtulans miſereri. Quam cum hortarer dicere mihi quid haberet: illa cum eiulatu magno: Heu, inquit, me miſeram, quia cum ſacerdos quidam uiolenter me uellet opprimere, & oſcularetur me inuitam, illum auerſa manu percuſſi in faciem, & per nares ſanguinolentū reddidi, pro quo, ut mihi dicitur à clericis, Romam me adire modis omnibus oportebit. Tunc ego uix continens à cachinno, & quaſi ſeriosè locutus, terrui illam tanquā grauiter excelliſſet. Tandem iuramentum eius accipiens, quod ſtaret mandato meo, dixi illi: Sub pręſtito iuramento pręcipio tibi, ut ſi ille uel alius presbyter uiolentiam tibi in oſculis, uel contrectationibus facere uoluerit, contracto pugno, ualidè oculum ſi potes excutias contrectanti, nec in hoc ulli ordini parcas, quia caſtitatem tueri licet, ſicut corporis uitam, uerbere. Hoc ut dixi, omnes qui aderant, & ipſam puellam in riſum magnum & lætitiam commutaui. lib. 2. c. 30. parte 52.

EXEMPLVM LXXXVI.

Aliud ſimile.

VIdimus in Galliæ partibus uirginem, cuius uirtutem mirabilem non expedit ſubticere. Hæc utroque orbata parente, in domo fratris militis, loco pediſſequę ſeruiebat. Quæ cū nullius uiri iocos prorſus uellet admittere, ea quadam die in pręparanda ſalſa manibus occupata, quidam ex ſatellitibus eam niſus eſt oſculari, ſed fruſtra. Nam piſtillo, quo ſalſam terebat, eum in capite percuſſit. Tunc ille læſus: O nequiſſima, inquit, quare me uolentem ludere percuſſiſti? Cui illa ſubſtomachans: Et ego, inquit, ludo. In tali ergò rigore uirtutis uirgo nobilis perſeuerans adeo famoſa effecta eſt, ut Comitiſſa de Engoliſſimo eam cum filia ſua regina Angliæ, ut illius inſtrueretur obſequijs, colloeauit. Hæc cum nullo modo poſtea uirum accipere conſentiret, cum multis regijs muneribus & honoribus ad Gallias eſt reuerſa, & in domo hoſpitali apud Pruuinum humilis ſoror effecta eſt: quam nos uidimus eiuſdem domus Magiſtram, & in ſeruitute Chriſti labore & ſenectute confectam. lib. 2. cap. 30. parte 53.

EXEMPLVM LXXXVII.

Sodomita quidam uxorem ſuam laſciuè contrectans, defluentibus uiſceribus in ſeceſſum uita decedit.

VIrum quendam fuiſſe percepimus, qui tali uitio ſubiacebat, ut nullius ei ſufficeret delectatio coitus cum uxore, quin etiam eam contrectationibus illicitis moleſtaret. Ergò, ubi nocte quadam, reclamante uxore, & imprecante uindictam Dei, maritus, uiolenter perpetrato ſcelere, ad uentris officium ſurrexiſſet more ſolito, uentre ſoluto per ſecreta naturæ in cloacam uiſcera eius deſcenderunt. Nec mora, clamans reportatur ad lectum, & publica uoce confeſſus cum durìſſimo manuum cruciatu, quas quaſi ignibus urerentur, abſcindi petijt, in horam diei tertiam expirauit. lib. 2. cap. 30. parte 55.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Zelum magnum ad conuertendas animas habuit magiſter Ioannes de Niuella, vt nec infirmus, nec moriturus à cura animarum deſiſteret, & contritionis magnitudine peccatrix quædam ante confeſſionem moritur ſub ſermone, & poſt apparens ſaluatam ſe eſſe, & eiuſdem magiſtri Ioãnis meritis cũ multis alijs è purgatorio liberatam ſignificauit.

MAgiſter Ioannes de Niuella, Leodičſis eccleſiæ Decanus, diuitias contempſit & gloriam; & in monaſterio de Oignies ad regularem ordinem venit. De hoc beato viro quædam vidimus, & quædam audita narramus. Vix vnquam indulſit ocio vel quieti, quin ſemper indefeſsè in reuocatione animarum pereuntium laboraret. Et vide zelum. Eo diutina & graui podagræ moleſtia laborante, quidam nominatiſſimus Phyſicus à ſuperioribus partibus Galliæ, vt eum in proprijs expẽſis curaret, aduenit. Cumq; à medico quęreret: quantum ſe temporis expendere in morbi remedium oporteret, reſpondit. Perfectiſſimè, inquit, infra menſes quattuor vos curabo. Mox ille tibiã manu percutiens, clamorosè dixit: Heu me miſerum tunc, ſi pro iſta carne (cum Deus voluerit in proximo, putredine reſoluenda) & à prædicatione, & ſalute hominum etiã tribus hebdomadibus ceſſem: & animæ, quas Chriſtus pretio ſui ſanguinis emit, per me interim liberandę, à dæmonibus diſtrahantur. Vos autem Magiſter chariſſime ad patriam redire poteritis cum placebit: bonam voluntatem veſtram, ac labores Chriſtus vobis ipſe reſtituat. Ipſe quidem beatiſſimus homo adeo pius, cum zelo animarum, in pauperes fuit: vt, cum quid daret pauperibus obuiis nil haberet, ſpeciali infirmitate ſemper pro defectu muneris torqueretur, & tũc pro corporali eleemoſyna ſpiritualis beneficii orationem pro eis ſuppliciter exoluebat. Prouidè lector conſidera zelum quem habebat. Agonizabat in morte eo veſpere cuius nocte eſt defunctus. Et ecce vir vagus & nudus ex his quos ribaldos dicimus, in exteriorem partem domus venit, in qua ille interius decumbebat. Rogauit ille vagus de confeſſione colloqui ſancto viro: ſed ei reſponſum eſt, quod non poſſet. Mœſto illo recedente, quendam ex circunſidentibus aduocat vir beatus: Reducite illum, inquit, ad me quem repuliſtis. Hoc audito mirati & confuſi omnes, hominem reduxerunt. Qui, cũ omni diligentia facta confeſſione, & abſolutione ſuſcepta receſſit. Et dixit omnibus vir beatus: Nollem pro mille marchis auri me hominem non audiſſe. Et vide quo fructu. Vix enim per quartam partem leucæ homo ſeceſſit à domo, cum ecce repentina morte percuſſus, cecidit iam defunctus. Nec mora. In ſequenti nocte viro ſãcto migrante ad Dominum, accidit quod ſubiungo. In vlterioribus partibus Angliæ quidam vir ſanctus & bonus prædicationis officio præminebat. Eo autem in ſtatione publica prædicante, quædam peccatrix mulier, amariſſimè contrita vt patuit, in populo cum lachrymis exclamauit: Miſerere mei ſerue Dei, audi miſeram, & abſolue me à peccatis. Tunc ille, vt potuit, eam compeſcuit, & vſque poſt finitum ſermonem expectare præcepit. Quid plura? Iterum poſt paululum cum clamore ſurrexit, & petiit mox audiri. Sed cum iam finiendum ſermonem promitteret prædicator, & illa parum quieſceret, ſurgit iam tertiò, clamat horrificè, cadit in faciem, expirat. Turbatus ergò non modicè cum populo prædicator, orat omnes præſentes cum lachrymis orare Dominum, vt alicui quid ſit factum de anima peccatricis oſtẽdere dignaretur. Interim p tres dies clauſus in cellula prædicator, nil obdormiuit, neque guſtauit, ſed continuè in oratione permanſit. Tertia ergò nocte, anima defunctę lucidior ſuper ſolem apparuit pręſtolãti: Adſum, inquit, anima pro quã oratis, ab omni pœna ſoluta ſum, nihil reſtat niſi ad cœlum ſtatim auolare. Tunc nimium illo interius hæſitanti, reſpondit anima. Hoc ſignum tibi quòd non deciperis. Quidam magiſter Ioannes in partibus Barbantię, in monaſterio de Oignies Leodienſis diœceſis, iſta nunc hora obijt: & ſicut in vita ſemper ſuperafflictos & pauperes pius fuit, ita & nunc, cum poſt mortem ante locum purgatorij, in quo innumerabilis multitudo detinebatur, eius fęlix anima ab angelis deferretur, & ibidem multos recognoſceret quorum auctor ſalutis extite-

exciterat, pietate commotus, pro eis ſupplicitet Dominum exorauit, vt à pęna purgatorii ſoluerentur. Nec mora, exauditus à Domino, & non tantum cum illis pro quibus orauerat: verum etiam cum alijs multis & ego pariter liberata, ad cœlos cum maxima gloria eſt ſuſceptus. Hæc dicens anima ab oculis mirantis euanuit. Ipſe verò in tranſmarinis partibus exiſtens, ſtatim directo cum litteris nuncio, ſicut anima pro ſigno dederat, diem horamq; beati viri migrantis inuenit. lib. 2. cap. 31. parte 3.4.5.

EXEMPLVM LXXXIX.

Scandalum ponens ſaluti animæ & conſobrinum è monaſterio extrahens Præpoſitus Leodienſis, citatus ad iudicem Deum venire compellitur.

MOnaſterium ſancti Iacobi apud Leodium notum multis eſt, & acceptū. Iſtud quidam adoleſcens conſobrinus Eccleſiæ maioris Præpoſiti, cauſa maioris deuotionis & religionis intrauit. Quod vt audiuit Præpoſitus, indignè tulit: & mandat abbati remitti ſibi conſobrinum per clericos. Renuit ille. Tunc Præpoſitus forti manu collecta ſatellitum, intrat violenter cœnobium, rapit iuuenem, & nudatum ſancto habitu, induit ſeculari. Abbas ergò monaſterii collectis primoribus ciuitatis, Epiſcopo conqueritur, & totum clerum pro tantis iniuriis interpellat. Hoc cum indignanter audire vix vellet Epiſcopus, & Abbatem potius impeteret duris verbis: Abbas flexis genibus, cum moderamine dixit. Iudicem contra te, ò Præpoſite in terra habere non poſſum, & ideo contra te Deum ſummum iudicem interpello, vt infra quadraginta dies vterque noſtrum cõpareat coram illo, ſententiam pro meritis accepturus. Ad hoc Præſul cachinnans cum ſuis irriſit hominem, atque ſpreuit, & repulit exprobratum. Quid plura? Quadrageſimo die circa horam nonam mortuus eſt dictus Abbas. Et cum pro eo ſolemniter pulſaretur, ſedens in balneo Præpoſitus, quæſiuit à circumſtantibus, quid hoc eſſet. Mox quidam ingrediens, & requiſitus de ſonitu campanarum, cum reſponderet Abbatem ſancti Iacobi iam defunctum, & pro eo pulſationem fieri tam ſolemnem: illico recordatus Præpoſitus quadrageſimam eſſe diem, qua ſe citatum coram ſummo iudice audierat ab Abbate, conſternatus animo dixit ſuis: Citò, uidete quid faciam. Moriturus ego ſum: comparere me hodie ſummi iudicis aſpectibus oportebit. Nec mora. Poſt hæc uerba, cum balneum egredi feſtinaret, in aſtantium manibus cum diro eiulatu & uocibus expirauit. Illic proculdubio reſpondere compulſus, ubi cauſarum ſtrepitus ceſſat, iuriſperitorum aduocatio conticeſcit: ubi nec preces, nec pretium laborabunt. lib. 2. cap. 35. parte 2.

EXEMPLVM XC.

Puer quidam innocens mirabiliter liberauit, chorizatricem à dęmone obſeſſam.

IN Mechlinia oppido Brabantiæ percepimus puellam quandam ſacro die Dominico cum iuuenibus chorizaſſe diu valde. Fatigata ergò domum rediit. Nec mora: dormitum pergens, dæmone fit repleta. Qua clamante, ſurgit familia, ligant vinculis ſæuientem. Mane ad oratorium glorioſæ virginis extra oppidum deportatur. Frequenter enim ibi Maria virtutum operatrix, miracula plurima demonſtrauit. Quod vbi ſcholares pueri perceperũt, ad locum vbi vexabatur puella, in oratorium cucurrerunt. Quorum vnus annorum ferè duodecim, audacior cæteris atq; ſagacior, cępit compellere & adiurare dęmonium, vt corpus obſeſſum deſereret & exiret. Nec mora. Vbi dæmon circa vmbilicum per tumorem ſe eſſe demonſtrauit, dictus puer cum pollice crucem in cõtrarium fixit; & ſic paulatim per crucem, verſus os aſcendere compulit, donec eum in ſpecie hirſuti vermis, intra hiatum oris hærentem vidit. Quo, miro conatu, ad inferiora redire volente, clamauit populus. Puer inſtanter ſignum ſalutis oppoſuit, & cum maxima violentia dæmonem exire coegit. Eiectum ergò in modum hirſuti vermis, puer audacter dextra comprehendit, & in foſſam paruulã, vbi aqua pluuialis conſederat, mox proiecit. Qui ſtatim in oculis plebis totius diſparens, lætitiæ & laudis materiam dereliquit. Proinde manus

nus pueri à contactu vermis nigredine infecta remanſit. Sed protinus aquæ benedictæ lauamento diſceſſit. Sacroſancta ergò res eſt, eſſe ab omni labe criminum innocentem: ſed ſimul eſſe conuenit ſimplicem & prudentem. lib. 2. cap. 36. parte 4.

EXEMPLVM XCI.

Caſtus iuuenis ab ardente fero nõ vritur, ſed corruptus grauiter conflagratur.

PVer quidam in confinio Burgundiæ fuit, qui in monaſterio ordinis ſancti Benedicti apud Cluniacum ab ipſis, ferè cunabulis innocentiſſimus ac ſimpliciſſimus adoleuit. Adultum ergò iuuenem abbas ſuus pro recreatione vel ioco ſecum proficiſci extra præcepit. Sufferandorum ergò equorum cauſa, Abbate cum ſuis ante domum ferrariam deſcendente, miratus ex ſimplicitate iuuenis, eò quod nunquam tale quid viderat, ferrum candens, nuda illud manu ſine aduſtione aliqua vel læſura eleuans contrectauit. Stupefactus ergò Abbas, & omnes qui præſentes aderant, innocentiã in iuuene venerati ſunt, & rem iteratò ac pluries probauerunt. Poſt hoc, Abbate cum ſuis aliàs occupato, iuuenis interiora domicilij eſt ingreſſus, vbi vxorem fabri cum puero ſuper genua inueniens, miratus, cum paruulo, cui nunquam ſimile viderat, iocabatur. Illico mulier in iuuenem, quaſi inexpertum malitia ſtimulata, ſi talem habere vellet inquirit. Et ille: Libentiſſimè, inquit. Quæ mox neſcium ad concubitum inſtruens, puerũ ſic fieri promittebat. Ergò vbi iuuenis poſt concubitũ innocentia ſpoliatus, egreſſus eſt, ferrum candens vt prius exiſtimãs contrectare, aduſtus grauiter exclamauit. Qua in re Abbas turbatus, non modicum admiratus, animaduertit ex interiori læſura animæ iuuenem foris læſum, & priori innocentia, quę eum contra ignem protexerat, denudatum. Reductum ergò ad monaſterium iuuenem Abbas ſuper geſtis diligenter inquirit, veritatemque ſimpliciſſimè confitetur. Et ſic cum multis lachrymis damnum ſuum tremebundus expauit. lib. 2. cap. 36. parte 2.

EXEMPLVM XCII.

Diffamans alios mendosè, furibundus linguam propriam dentibus laniauit.

NOui ordine, non re: nomine, non actibus ſacerdotem. Hic in tantum vitio linguæ deditus erat, vt potius peſſima mẽtiretur quam non ſocios vel cohabitantes ſibi criminibus infamaret. Hic ante mortem raptus in furiam, tanta in ſe debacchatus eſt cæde, vt proprijs dentibus linguam maliloquam laniaret, & palam cunctis oſtenderet, quod quia lingua ſua dolosè egerat, & venenũ aſpidum ſub labijs eius, quaſi ſepulchrum patens guttur illius fœtorem teterrimum exhalaret. lib. 2. cap. 37. parte 3.

EXEMPLVM XCIII.

Euchariſtiam apes facta pyxide cerea, canoris concentibus laudauerunt.

NArrãte mihi viro ſancto Abbate quodam, audiui hominem pauperem in ſuburbio ciuitatis cuiuſdam aluearia apũ maxima habuiſſe. Cumq; frequentius pauper apes ſolicitus viſitaret, primum aduertit eas ſæpius in die mira alacritate concinere, & poſtea, cum curioſius indagaret, ſexies interpolare concentus, nec vllis cõuehendis cibis operam dare: Nec diu poſt hæc, cum caſu media nocte ſurrexiſſet, vidit ſuper apes totum aerem illuſtrari, & contra conſuetudinem omnium apum, apes ipſas in nocte cantibus modulari. Stupefactus ergò vir, & frequentius rem probans, ad ciuitatis Epiſcopum cum ſuo presbytero venit: narrat de apibus quid agatur. Nec mora: præſul in propria perſona veritatem explorans, ſicut ei dictum fuerat, inuenit. Communicato ergò conſilio probis viris, & euocato populo ciuitatis, quid in aluearj ſit aggreditur experiri. Et fracto vaſę, inuenit in modum pyxidis eburneę vaſculum ex cera candidiſſima in faſtigio alueariis, & in ea ſacramentum corporis Chriſti. Circa ipſum verò, apud choros, in modum phalangarum cœleſtium, excubias celebrantes. Sublato igitur validiſſimo clamore cum lachrymis corpus Chriſti in Eccleſiam detulerunt, & in loco

vbi

ubi inuentum fuit, in remedium languentium innumerabilium, oratorium conſtruxerunt. Cumque iam narrata ubique terrarum fama celebri uulgarentur: duo fures, rei perterriti nouitate, ſponte confeſſi ſunt, quod in uicina Eccleſia corpus Chriſti cum pyxide argentea rapuiſſent: & retenta pyxide, ſacramentum corporis Chriſti iuxta tranſeuntes, ſub alueari prædicto in fuga celeri proieciſſent. lib. 2. cap. 40. parte 1.

EXEMPLVM XCIIII.

Miſſas indignè celebrantes duo ſacerdotes diuinitus puniuntur.

PRopè villam in qua natus fui, ſacerdos lubricus atque immundus fuit. Et cum olim quidem immūdis à mulieribus panem illum legalem ſabbathi, ſignificantem panem uiuum corporis Chriſti, edere non liceret: infœlix ille presbyter hunc quotidie, polluto ore, ſumebat. Et uide uindictam Dei. Os eius circa naſum & mentum, & lingua computruit, ut uix præ fœtore ab amiciſſimis ſuſtineretur. Sed & alius in Gallia fuit, ut quondam puer audiui, cuius manus in miſſa ſuper aram extenſæ, igne cœleſti uſque ad cubitos combuſtæ ſunt. lib. 2. c. 40. parte 6.

EXEMPLVM XCV.

Aſſumptionis beatæ Mariæ diē prior quidam regularium cum quibuſdam alijs occultè celebrans, Angelos reſponſorium, Fœlix namque concinentes audiuit.

VIdi Sueſſionenſem ciuitatem in Gallia excōmunicationi ſubiacuiſſe diutius, & non niſi ſub ſilentio, diuina myſteria clericos miniſtrare. In uigilia igitur Aſſumptionis beatæ Mariæ Dominus Ioannes Prior Canonicorum Regularium ſancti Ioannis in Vineis iuxta muros eiuſdem ciuitatis, aſſumptis ſecum tribus canonicis deuotiſſimis uiris, & nunc omnes defuncti ſunt, in montem proximum ciuitati, in loco ubi quondam eremita reſederat, ad celebrandam ſolemnitatem uirginis glorioſæ ſeceſſerunt. Inclinato autem die, cātatis ueſperis, panem & aquam ſobrio libauerunt. Et Completorio dicto, poſt orationes deuotas & longas, membra ſuper nudam humum (deſertus enim locus erat) vt quieſcerent paulului, proſtrauerunt. Nec mora decentior: ſurgunt ad matutinas, cantant ſuppliciter & deuotè. At vbi ante Laudes Prior nonam lectionem ex more finiuit, ſubitò concentus mirabilis inſonuit Angelorum, & reſponſorium: Fœlix namque, altiſſimis vocibus cātauerunt. Quo vſque ad verſiculum dicto, tantum quatuor ex illa innumerabili multitudine verſum & gloria ſingulariter decantauerunt, multitudine ſemper reſpondente. Poſt repetitionem verò ſecundam, iteratò: Fœlix namque, iuxta morem Gallicum, quatuor Angeli inchoauerunt: & proſequentibus omnibus communiter finierunt. Finito autem reſpōſorio factum eſt ſilentium Angelorum. Priore autem inchoante: Te Deum laudamus, matutinas cum ſuis laudibus perfecerunt. Quibus dictis, quot ſingultus, quot lachrymæ, quot ſuſpiria, in recordatione ſuauiſſimi modulaminis ab imo pectoris ediderūt illi quatuor beatiſſimi, non eſt noſtræ poſſibilitatis euoluere vel effari. lib. 2. c. 40. parte 7.

EXEMPLVM XCVI.

Cantantibus & diſcantantibus canonicis ſolus raucus exauditus eſſe cœleſti voce proteſtatur.

IN Gallia memorabile quoddam circa tempus Philippi regis filij Ludouici regis canoniſati accidiſſe refertur. In quadam eccleſia conuentuali canonicorum ſecularium, præcipua ſancti cuiuſdam feſtiuitas agebatur. In Completorio inter Pater Pater noſter, & Credo, reſponſorium illud: In pace in idipſum, clericis cantantibus & diſcantantibus ſtatim vbi ſecundam repetitionem poſt Gloria patri finierunt, & ſymbolum fidei, Credo, ſub ſilentio dicere debuerunt: vox cœleſtis omnibus audientibus dixit: Nullus exauditur niſi raucus. Stupefacti ergò omnes, aduerterunt deſpectum quendam cum voce lugubri & diſcordanti in angulo conſtitiſſe. Nec aliquis ambigebat, eum ſuper quem vox deſcenderat extitiſſe. lib. 2. cap. 40. parte 10.

EXEM-

EXEMPLVM XCVII.

Sapientiam emens à philoſopho rex periculum proditoriæ mortis euaſit.

ERat quidam nobilis adoleſcens, qui valde ſagax ingenio, regi patri ſucceſſit in regno. Hinc accidit, vt in regia ciuitate nundinis conſtitutis. Rex cum ſodalibus ſuis ad inſpiciendos inſtitores & res venales circuiret. Et videns hominē grandæuum ætate ſedentem in nundinis, quærit quis ſit, & ſi quid venale haberet. Cui ille: Dicor, inquit, philoſophus, ſapientiā venalem habeo. Ad hoc gauiſus Rex, & ſubridens: Bene, inquit, vt iuuenem conſtitutum in regimine mihi competit ſapientiam habere, tu autem videas quantum velis vendere centū marcis. Et ſenex: Vnum, inquit, tibi pro ſtatuto pretio dicam, quod ſi bene tenueris, optimè per illud regeris, & reges. Temerè nil loquaris, temerè nil attentes, niſi prius cogites quid ſequatur. Si plus volueris, addas & pretium. Ad hoc igitur omnibus concitatis in riſum, Rex conſiderantius verbi pondus aduertit, & philoſopho ſtatim ſolui pretium promiſſum imperauit. Verbum autem quod acceperat, in ſuperliminaribus palatij, & in menſis, & in cyphis aureis, & manutergijs ſcribi fecit. Hinc poſtea ſucceſſu temporis rex in ſapientia, & virtute proficiens, inſtituit fortius animum, eripere populum humilem de manu potentium, qui à nobilibus terræ grauiter premebatur, & regnum ſuum in omni iuſtitia gubernare. Pro quo nobiles ſui in ſeditionem verſi, cum nequaquam in manifeſto, propter fauorem populi, contra eum auderent aliquid attentare, occultè quendam raſorem pretio conduxerunt, vt regem in conclaui radendum nouacula iugularet. Ergò vbi rex humectata barba ſe radendum exhibuit, dictus raſor in manutergio, quod erat circa collum regis, ſcriptum legit. Temerè nil attentes, niſi prius cogites quid ſequatur. Et ſuper propoſito ſcelere pauefactus, expalluit, & manum tremulā mox retraxit. Quo viſo rex cauſam exegit, nec ſine cauſa euentum conſiderans, diſſimulantem raſorem, quaſi hoc ſibi ex infirmitate contigiſſet, extendit ad pœnam, & veritatem rei cum tormentis extorſit. Sic ergò rex liberatus à morte, verè didicit, quia melior eſt ſapientia cunctis opibus, & omnia quæ deſiderantur, huic non valent cōparari. lib. 2. c. 43. par. 2.

EXEMPLVM XCVIII.

Trinitatis myſterium humana ratione nō poſſe comprehendi puer Auguſtinum docet, qui paruo cochleari in paruam foſſam totum mare nitebatur infundere.

EO tempore quo beatus Auguſtinus librum de Trinitate compoſuit, illi tale miraculum Deus oſtendit. Hipponenſis ciuitas Africæ nobilis, in qua Beatus Auguſtinus Epiſcopatum adminiſtrauit, ſuper littus maris pulcherrimè ſita erat. Beatus autem Auguſtinus in conſuetudine habebat, vt poſt diuinum ſtudium & laborem, veſpere ſuper littus maris, ſequentibus à longe Epiſcopis & clericis, qui pro conſilio & negotio vniuerſalis Eccleſiæ eum frequentabant, ſolus antecedens deambularet: ne ſcilicet eius contemplationem aut ſtudium colloquentium fabulatio impediret. Cum ergò ſic ſolus incederet, puerulum miræ pulchritudinis ſuper littus maris ſedentem inuenit, qui facta in terra foſſa paruula (ſicut pueri in plateis ludentes ſolent) cochleari argenteo aquam de mari hauriebat, & in illā foſſam paruulam effundebat. Quē vt beatus Auguſtinus ita ſerioſè ſedentem vidit, pedem mox preſſit, & ſtetit: procedens inde puerum ſalutat, & inquirit quid agat. Et puer cum magno ſerio reſpondit: Volo, inquit, totum iſtud exhaurire mare, & iſti foſſæ ſi poſſum infundere. Quo reſponſo, quaſi puerili vir ſanctus in riſum decentiſſimum concitatus, reſpōdit: Et quomodo, inquit, ò bone puer, hoc poteris? Ingēs eſt mare, & paruum cochlear quo hauris, foſſa paruula in quam fundis. Et mox puer: Poſſibilius, inquit, mihi eſt hoc facere quod intēdo, quam & implere quod cogitas. Ad hoc beatus Auguſtinus mirabiliter ſtupefactus, quid hoc eſſet interrogat. Et puer: Cogitatu, ait, voluis & æſtimas volumine breui concludere, quid ſit illud indiuiduæ Trinitatis inexplicabile ſacramentum. Et hoc quidem antequam poſſis, iſti

foſſæ

foſſæ paruulæ potius maris vndas infundam. Hæc dicens puer, repente diſparuit. Beatus verò Auguſtinus Chriſtum in facto glorificans, quam verum puer dixerat, mox aduertit. lib. 2. c. 48. par. 5.

EXEMPLVM XCIX.

Superbia & ſcientia inflatus, luxurioſus, & blaſphemus Simon de Tornaco horribili plaga percutitur, & omni ſcientia ſpoliatur.

MAgiſter Simon de Tornaco Pariſijs in Theologia regebat. Et erat excellens doctor ille ſuo tempore, ſed contra decentiam talis officij incontinens & ſuperbus. Hic cum ſuper omnes doctores ciuitatis auditores haberet, & in ſchola coram omnibus de humilitate altiſſimæ doctrinæ Chriſti quæſtionem, diſputatione præhabita, terminaret, in fine tandem, datus in reprobum ſenſum, in execranda cōtra Chriſtum blaſphemiæ verba prorupit. Tres, ſunt, inquit, qui mundum ſectis ſuis & dogmatibus ſubiugarunt. Moyſes, Chriſtus, & Mahumetus. Moyſes primò Iudaicum populum infatuauit. Secundò Chriſtus à ſuo nomine Chriſtianos. Tertiò gentilem populum Mahumetus. Nec mora. Euerſis oculis pro humana voce mugitū emiſit, & epilepſia ſtatim eliſus in terram, die tertia eiuſdem morbi vindictam accepit. Plaga ergò in ſanabili eum percuſſit omnipotens, & omni ſcientia vſque ad prima litterarum elementa priuauit: ſed grauiori in anima cum hac plaga percuſſus eſt: cum vſque in diem mortis ſuæ quaſi mutus, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & in luxuriæ fœditate permanſit. Et vide ſummæ admirationis miraculū: Aleydem fornicariam concubinam ſuam nominare poterat, & ſciebat: Boetium verò de Trinitate, qui iuxta eum ad ſpectaculum ponebatur, quem olim corde tenus ſcierat, poſt inditam plagam, nec nominare nouerat, nec valebat. Non tranſgrediaris ergò terminos conſtitutos, & pium modum ſemper habeas in ſcripturis. lib. 2. cap. 48. parte 5.

EXEMPLVM C.

Torneamentis dediti mirabiliter & horribiliter à Deo plagantur.

ANno circiter ab incarnatione Domini M.ccxlij. iuxta Nuſſiā ſuper Rhenum oppidum nobile, ad torneamentum multi nobiles, Duces, Comites, Barones, ac milites congregati ſunt. Superuenit quidam frater Bernardus de ordine Prędicatorum cum ſocio, rogauit ſuppliciter, & quaſi cum lachrymis, vt ſibi parcerent, & deſiſterent ab inani propoſito, compaterēturque chriſtianitati, & afflictæ matri Eccleſiæ, quæ illo tempore in Vngaria, Liuonia, & Polonia à Tartaris miſerabiliter vaſtabatur. At cum multi eſſent qui ad preces eius libentius deſtitiſſent, quidam Comes de Caſtris, alias de Marcha dictus, ſubſannauit fratrem, & conſentientes eidem Et congregatis turmis militum, fera le illud torneamentum infœliciſſimus inchoauit. Mane autem eiuſdem diei, vt à pluribus ferebatur, quaſi gleba ingens & lata ſuper aera videbatur, & circa glebam ac ſupra, quaſi coruini generis volucres crocitando diutius volitare. Nec credo aliud quam dęmones hos fuiſſe, qui futuri mali prodigium hoc dederunt. Nec mora. Cum torneamentum hoc fieret milites ac ſatellites in tanta ſtrage, & in tanta multitudine, plurimi ad mortem, nonnulli in veſaniam, pleriq; etiam in languores perpetuos ceciderunt, vt nullus ambigeret ludum hunc, non tantum hominum, ſed veriſſimè vltione diuina dæmonum extitiſſe. Omnes verò mortui vſq; ad trecentos ſexaginta quatuor computati ſunt. Inter quos etiam primus dicitur mortuus Comes ille de Caſtris, q̄ dicto fratri Prædicatori contumaciter contradixit. Sub eadē nocte quo die hæc facta ſunt, in ſpeciebus militum armatorum iuxta villam Brabantiæ, quæ Iſcha maior dicitur, congregationes fieri à dæmonibus, presbytero villę teſte cognouimus. Et hoc credo in ſignum lętitiæ tanti mali. lib. 2. c. 49. parte 4.

EXEMPLVM CI.

Torneamentis deditus miles mirabiliter poſt mortem à dæmonibus armatur.

FVit in Theutoniæ partibus, ſicut à fratre ordinis Prædicatorum audiuimus, qui

qui illius terræ incola fuit, miles potens mirè deditus torneamentis. Mortuus eſt autem miſerabiliter ſicut vixit. Reliquit autem vxorem valde deuotam, & ſanctã, quæ mortuo marito, vt ipſamet magiſtro Alberto fratri ordinis Prędicatorum cum fletu magno narrauit, & ipſe mihi narrauit, rapta eſt ad exceſſum mentis, & vidit circa animam viri ſui dæmones in magna multitudine congregatos. Dixitque vnus eminentior cæteris ad conſortes. Ponite caligas in pedibus eius, quarũ ſpicula penetrent à plantis pedum vſq; ad cerebrũ. Hinc eum lorica induite, cuius ſpicula ante & retro penetrent totum corpus. Hinc galeam capiti eius imponite, cuius ſimiliter ſpicula deſcendendo tranſeant vſq; ad plantas. Hinc ſcutum collo eius imprimite, cuius pondere membris omnibus conquaſſetur. Hęc omnia cũ ad iuſſum principis dæmonum, in animam miſeram complerentur, dixit iteratò dæmonibus: Conſuetudo iſtius erat, vt poſt torneamẽta balneis foueretur, & poſt balnea deponeretur in lectum, & iuxta eum puella tenerior, cuius amplexibus & coitu fruebatur. His omnibus aptate ſimilia. Nec mora: flãmis balnearibus anima cruciata, in lectum candentem ferreum deponitur, & iuxta eum bufo terribilibus oculis ad magnitudinẽ & longitudinem lecti, cuius complexu, contactu, & oſculis adeò exhauſtus eſt, vt magis eum bufonis illius horribilis, quã armorum prædictorum terribilium balnei, vel lecti vexatio cruciaret. Heu quam digna fit pœna talium. Illa autem beata mulier, quæ hæc diſpenſante Deo de anima mariti vidit, omnibus diebus vitæ ſuæ ex recordatione viſionis adeò afflicta fuit, vt nullus poſſet ambigere, qui eam antea cognouiſſet, quin illa ſupra quam credi poteſt, cordis incommodo vexaretur. lib. 2. c. 49. parte 5.

EXEMPLVM CII.

Torneamentis deditus miles vulneratur, moritur, infernali equo poſt mortem inſidere videtur, & corpus illius à coruis & miluis diſcerpitur.

VIdi conſobrinam patris mei, mulierem annorum centũ & triginta. Hęc in villa, in qua nata erat, iuxta Bruxellam in Brabantia, factum huiuſmodi ſuo tempore referebat. In hac villa ſexaginta milites arma portantes ſparſim per parochiã morabantur, vbi nunc vix vnus eſt. Hi omnes cum alijs militibus circumiacentium regionum, ſine vllo armorum præſidio, exceptis lancea, ſcuto, & galea, induti tantum plicata linea tunica, torneamenta frequentius faciebant. Et contigit hoc frequenter. Vna autem dierum accidit, vt in cõgreſſu comparis miles, malè protectus clypeo, in corde lancea feriretur. Cum graui ergò luctu ad domum propriam corpus exanime ſic delatum, in locello componitur. Excubias verò facientibus parentibus & amicis, fit media nocte circa corpus mira confuſio. Et poſt horam egreſſo famulo, & miſſo pro negotio propè villã, obuius ei in equo nigro factus eſt miles occiſus, & dixit illi: Aſcendas retro me, & feram te ad locum quo mitteris propè villam. Territus autem famulus, vt iuſſus eſt aſcendit: & cùm brachijs teneret ſe ad latera ſedentis in equo, & neſcius, manu vulnus lateris tetigiſſet, dixit miles: Fortius infige manum vulneri, & extrahe ferrum lãceæ, quo percuſſus fui. Tremebũdus igitur famulus, fecit quod eſt iuſſus. Ad locũ autem, vbi tranſmiſſus erat, famulo veniẽte, dixit miles: Deſcende nunc, & occiſori meo ſpecialiter dicas, & alijs omnib⁹ quibuſuis, vt veniant ad talem locum, vt videant iudicium Dei factum de me: & in ſignum huius quod me veraciter videris, ferrum lanceæ oſtendas eis. Mane autem facto, famulus ea quæ iuſſus eſt fecit. Et cum ventum eſt ad locum, vbi venire mandauerat, occiſor cum alijs inuenit coruorum & miluorum multitudinem infinitã, qui validis morſibus cadauer miſerabile diſcerpſerunt. lib. 2. c. 49. par. 6.

EXEMPLVM CIII.

Chriſtus cuidam viro probo miſerabiliter plagatus apparens dixit authores ſuæ tantę lęſionis fuiſſe quoſdam, qui teſſeris ludentes iurabant, & blaſphemabant.

IN Brabantiæ partibus, vrbe Louanio, ciuem vidimus generoſum & bonum

qui

qui in nocte ſancta paraſceues [illegible] matutinas ſurgens, tranſibat ante cellariũ in platea, in quo perditiſſimi adoleſcentes ad ludum teſſerarum ſedentes, blaſphemijs, & iuramentis ad inuicẽ contendebant. Tranſiens autem ciuis, inuenit homines plateæ ante cellarium, qui cum magno murmure plangebant hominem quendam ignotum plagatum miſerabiliter, & ſanguine cruentatum. Qui, cùm quæreret auctorem leſionis tantæ quis eſſet, reſponderunt. Iſti, inquiunt, iuuenes qui hic in cellario ad teſſeras ludunt. Mox igitur ingreſſus ciuis improperat ludentibus tali nocte, & eos duris ſanè verbis interrogat, cur hominem ignotum ingreſſum ad eos tã crudeliter verberaſſent. Attoniti autem iuuenes, negant aliquem ad eos intraſſe poſt quam conſederant, aſſerentes nullum ab eis verbo, vel verbere laceſſitum. Et mox cùm ciue ſurgentes, omnes quærunt hominem cruentatum, nec inueniunt. Conuerſique ſinguli ad ſeipſos, animaduertunt iuramentis ſuis terribilibus rurſum Chriſtum Dominum contumelijs affectum, rurſum improperijs cruciari. Hæc cùm mihi frater ordinis Prædicatorum ſub dubio retuliſſet, ego ipſe in dictam vrbem perueniens, interrogaui & quæſiui veritatem rei, & is qui nouit ſub præſtito iuramento narrauit vt ſcripſimus. Addidit quoq; quòd Dominus domus in cuius cellario luſores ſederãt, in dicto facto tanta contritione permotus eſt, vt mediante ciue illo qui hoc narrauit, cum vxore omnia bona diuideret, & quæ per vſuram rapuerat, iniuriatis reſtitueret, & vitam ſuã beatiſſimè terminaret. lib. 2. c. 49. par. 10.

EXEMPLVM CIIII.

Luſibus teſſerarum ſpoliatus ſagittam in cœlum mittit, & ſanguine tinctam recipit.

FRater quidam Ordinis Prædicatorum, bonus & veridicus narrauit mihi, qđ quidam nudatus ludo teſſerarum adeò deſperatus eſt, vt arrepto arcu, ſagittam in aere iaceret, quaſi ipſum cœli Dominum percuſſurus. Et mox ſagitta reuerſa ante faciem iacentis ſanguine recenti infecta reperta eſt. Qui mox irremediabilibus lachrymis reſolutus eſt, & confeſſus vitam ſuam cum mira pœnitentia & deuotione correxit. lib. 2. c. 49. par. 11.

EXEMPLVM CV.

Chorizare ſolita in feſtis baculo, quo pila percutitur, occiditur, & eius corpus ab infernali tauro diſſipatur.

IN villa quadam Brabãtiæ, vt mihi frater Ordinis Prædicatorum narrauit, mulier procax & vana erat, quæ in omni ferè feſto choreas iungere conſueuerat. Et factum eſt, vt iuuenibus viris ad ſaltum iuxtà choream ludentibus, vni eorum pilam ferire conanti, baculus de manu ſambucalis euaderet, & dictam mulierem ducẽtem choream percuſſam in capite mox necaret. Hæc vt viderunt omnes, confuſi ſunt, & corpus ad domum propriam detulerunt, & in feretro poſuerunt. Presbytero verò cum clericis dicturo vigilias veniente, ecce taurus nigerrimus, imò dæmon peſſimus, cum mugitu accurrens, feretrum cum corpore deiecit, & cornibus illud diſſipans membratim confodit: ita vt viſceribus hinc inde diſperſis, fœtor intolerabilis ſpargeretur. Fugientibus ergò cunctis, cadauer laceratum vſq; in craſtinum ſolum relinquitur, quouſque euaporato fœtore proximi eius intrare poſſent ad corpus, & ſublatum extra cœmiterium ſepelire. lib. 2. c. 49. par. 13.

EXEMPLVM CVI.

Feſtiuis diebus venationibus vacans monſtruoſam prolem ex vxore ſuſcepit.

FVit in Theutonia nobilis quidam venationibus in tãtum deditus, vt nullo ſaltem Dominico vel feſto die miſſam audiret, ſed ſemper venationibus intentus eſſet. Corripiebat autem eum frequenter vxor ſua Deo deuota, & ille quaſi muliebres monitus non curabat. Accidit autem, vt ipſa vxor, poſt multos partus editos, imprægnata, puerum pareret abortiuum, habentem caput venatici canis pendentibus auribus & porrectis. Confuſa ergò matre, qui multis matronis nobilibus quæ aſtabant, conſilium fuit omnium, vt terracitius partus obrutus tegeretur. Veniente

ergò à venatione marito eius, quæſiuit quis puer eſſet, quem vxor peperiſſet. Diſſimulantibus autem omnibus cum pudore, inſtat miles extracto gladio, vt ei partus oſtendatur. Et mox timore compulſa mater, ejici de terra iubet prolem, in triſte ſpectaculum, monſtroſam, dicens: Ecce quàm manifeſto prodigio inſipientiã tuã vindicauit omnipotens, qui nullum honorem diebus ſacris, nullam reuerentiam ſacramentis corporis Chriſti præbuiſti: ſed magis ludis venationum indiſcretis temporibus inſtitiſti. Hæc vt vidit nobilis correxit ſe, & egit pœnitentiam de commiſſis. lib. 2. c. 49. par. 17.

EXEMPLVM CVII.

Confeſſione infirmus in corpore ſanatur.

ERat vir multis notus & clarus in Burgundiæ partibus, qui quidem aliquanto tempore in iuuentute ſinceriter conuerſatus, poſtea a virtute tepeſcens, cœpit ad vitam malam declinare. Nec mora: ſqualenti mente tabeſcens, incidit in languorem, nec tamen Dei manum caſtigantis agnouit, ſed mala malis accumulans, pallore vultus & macie, quaſi homo ignis æterni miſerabiliter habilitabatur ad pœnam. Cumque nulla medicorũ cura proficeret, nec ſaltem languentis vitæ cauſam ei aliquis aperiret, tandem in ſe reuerſus, ſolam miſeriæ corporalis cauſam, languorem animæ, diuina miſeratione præueniente, pœnitens intellexit. Confeſſus ergò cum lachrymis cuidam ſanctiſſimo ſacerdoti, ſtatim vbi beneficium abſolutionis accepit, ſimilitudinem ferè bufonum habentia in facie, ſed diuerſificata poſterius, ſeptem animalia cute teterrima, & parua, quaſi vitiorum ſeptem dæmonia, de ore ſimul eiecit. Mira res. vix modico ſpatio temporis interiecto, in tabem animalibus reſolutis, reflorere cœpit caro prorſus & facies pœnitentis, menteque & corpore integerrimè ſoſpitatus, multis poſtea profuit ad exemplum. lib. 2. cap. 5[illegible]. parte 2.

EXEMPLVM CVIII.

Moriturus præſumptuosè ſoluens frænæ lætitiæ, à virgine Maria corripitur.

QVidam canonicus regularis in monaſterio ſancti Ioannis in Vineis apud Sueſſionem in Gallia, vir miræ ſanctitatis & innocentiæ, vt vidimus, ante mortem infirmitate grauiſſima laborauit. Et ecce diabolus, qui ſemper inſidiatur calcaneo noſtro, immiſit mẽti eius præſumptuoſæ exultationis tripudium ita vt lingua & facies eius tanto iubilo reſultaret, quòd omnes circumſtantes eum crederent iam cœleſtem patriam & gloriam intueri, & quòd omnes ſancti in magno deuotionis & exultationis ſpiritu eius exitum expectabant. Solus autem quidam VValterus, cognomento paruus, magnus tamen merito ſanctitatis, de huiuſmodi tripudio morientis tacitus triſtabatur. Cumque moriẽs agonizare inciperet, per ſpatium temporis ab illa exultatione refractus, flere cœpit vberrimè. Ad eum ergò quidam accedens de fratribus, quærit cauſam triſtitiæ poſt [illegible] Et ille: Facias mihi con[illegible] aliter conuenire. Nec mora. Factum eſt vt rogauit, & mox omnibus dixit: Heu chariſſimi vidiſtis in me, ſuggerente diabolo, vanæ & præſumptuoſæ exultationis audaciam, ſed non permiſit me periclitari mater miſericordiæ, & Domina, quæ me redarguit ab ineptæ vanitatis lætitia, & admonuit pòtius cum ſpei moderamine & Dei timore diem vltimum expectare. Vos autem fratres chariſſimi Deum rogate, vt mihi de iſta noxa & alijs multis ignoſcat, & iudicet me non ſecundum opera mea, ſed ſecundum miſericordiam ſuam ſaluet me. Mox vt hæc verba compleuit, & omnes reſpondiſſent Amen, ſolutus in fletum oculis expirauit. lib. 2. c. 50. par. 9.

EXEMPLVM CIX.

Frater quidam moriens Chriſtum ſibi apparentem ſocio demonſtrat, & [illegible] In Galilæa Chriſtum vi[illegible] &c. ſanctam animam exhalauit.

QVidam Frater Ordinis Prædicatorũ in Brugenſi Flandriæ domo lector fuit.

fuit. Hic grauiter infirmatus, cùm lætiſſimo vultu appropinquare videretur morti, quidam frater cum lachrymis flagitauit, vt ſi quid conſolationis accepiſſet à Domino, ſibi dicere dignaretur. Cui ille, ſilere nõ valens præ gaudio: Verè, inquit, accepi: quia Dominus ipſe Ieſus ſe morti meæ præſentialiter adeſſe promiſit. Cui frater. Et ego, inquit, per eundem Dominum conteſtor te, vt mihi digito vel nutibus innuas cùm eum videris præſentem. Cui ille: Faciam, inquit, libenter, ſi quidẽ permiſerit Dominus. Die poſtmodum tertio, morbo ingraueſcente, tabula percuſſa eſt, & fratres ad infirmariam cucurrerunt. Præſtolantibus ergò & orãtibus fratribus, frater moriens digitum cum manu ad certum locum extendit, & circumfuſis oculis cum cantu leniſſimo dicere cœpit: In Galilæa Ieſum videbimus ſicut dixit nobis, Alleluya. Quo finito, ſtatim expirauit. lib. 2. c. 50. part. 10.

EXEMPLVM CX.

Pœnitentiam grauiſſimam in lecto ægritudinis faciens prophetare meruit, & ſine purgatorio euolauit.

IN Germaniæ partibus quidam nobilis Comes, ſed pauperum ſpoliator, ex miſericordiſſima pietate diuina, graui infirmitate eſt correptus, & amariſſimè contritus, omnia ad reſtitutionem poſuit quæ habebat, & irremediabilibus lachrymis quotidie lectum rigans, Angelos & ſanctos Dei ad impetrandam ſibi miſericordiam inuocabat. Decumbens verò toto corpori ſuo tantum ſupplicium ingerebat, vt talos pedum & crura fricaret ad lignum, & cutem & carnem, ac neruos violenta aſſiduitate diuelleret, aquam frigidam in hyeme tanquam ad bibendum acceptam clam pectori ſuperfundebat, vt ex hoc glaciali frigore torqueretur. Nec diu poſt hæc poſitus in agonia, tanto ſpiritu repletus eſt, vt ſicut Chriſtus de Publicano Euãgeliſtam, ita de iſto faceret prophetam. De ſeipſo enim prędixit quòd ſine purgatorio ad requiem euolaret, & eo mortuo, ac Henrico rege defuncto, tota Thuringia maximis calamitatibus ſubiaceret, quod ita etiam factum vidimus. lib. 2. c. 51. par. 2.

EXEMPLVM CXI.

Pœnitentiam acerbiſſimam egit quidam ſceleratiſſimus vir ad decollandum adiudicatus.

QVidam in Theutonia multis rapinis & cædibus per patriam debacchatus, captus & ad decollandum poſitus, petiuit à iudice, & obtinuit tempus prolixius pœnitendi. Et mox aſtanti iuueni cõſobrino ait: Si verè meus amicus es, cooperator eſto mihi miſero in ſalutẽ. Affer obſecro inſtrumentum ferreum, quod dentrix dicitur, quo fęminæ ſubtiliant linum ſuum. Quod vt factum eſt, dixit iuueni: Succeſſiuè mihi manus, vlnas brachia vſq; ad humeros; pedes verò, & tibias, & crura vſque ad nates; poſtea genitalia, aures, oculos, naſum, labia, caput autem ad vltimum amputabis. Iuuene igitur, etſi cum dolore, quod rogatus fuerat exequente, pœnitens ipſe vnumquodque membrum antequam cruciaretur inſtrumenti ferrei dentibus per inflexiones multiplices & perualidas diutius affligebat, dicens. Hic pœnam veſtram pro parte, viliſſima membra ſuſcipite, quibus actu nefario ſcelera perpetraui, & Deum creatorem ac redemptorem meum offendi. Extremo igitur poſt omnem pœnam, trunco corporis cum ſolo capite ſuperſtite, hilari vultu dixit: O vtinam tormentum iſtud, quod reſpectu ſcelerum meorum paruum ſuſtinui, reiterare ſemel, iterum, ac tertiò liceret mihi miſerrimo, & in eo diutius cruciari. Et hoc dicens orat cum lachrymis populum circumſtantem ſe, quatenus ſibi miſero in eleemoſynis pauperũ, & orationibus ſubuenirent. His dictis extẽdit caput, & mox à iuuene decollatur. lib. 2. c. 51. par. 5.

EXEMPLVM CXII.

Pœnitentiam minimam diſcretus confeſſor ſceleratiſſimo impoſuit peccatori, qui præ contritionis magnitudine expirauit.

AD venerabilem virum magiſtrũ Petrũ de Corboel Senonenſem Archiepiſcopum quidam peccator, qui propriã filiam oppreſſerat violenter, gratia confeſſionis venit. Confeſſus igitur in maxima,

& mirabili cõtritione & lachrymis, quæſiuit, ſi vnquam poſſet vllo dolore vel pœna à Domino veniam impetrare. Cui præſul: Ita, inquit, indubitanter, ſi pœnitentiam ſubire volueris tanti mali. Et ille vehementer exclamans: Volo, inquit, etiãſi mille mortes me ſuſtinere volueris. Collachrymatus ergò infœlici, imò iam fœliciſſimo peccatori: Et ego, inquit, tibi ſeptennem tantùm pœnitentiæ pœnam impono. Tunc ille: Quid eſt, ait, quod pœnitentiam tantùm mihi flagitioſiſſimo ſeptennem iniungis, qui, ſi viuerem vſque in finem mundi, tantum facinus pœnis innumerabilibus diluere non valerem. Cui præſul: Vade, inquit, & tres tantùm in pane & aqua ieiuna dies. Tunc amplius ille plorans & contundens ſe, rogabat vt pœnitentiam iniungeret ſalutarem. Supra modum ergò admiratus, & exhilaratus Epiſcopus, tandem diffinitiuè præcepit homini, vt abiret, & tantùm vnum Pater noſter diceret, ſciretque pro certo peccatum iam ſibi eſſe dimiſſum. Nec mora, dirum ille eiulatum emittens, & in terrã procidens, expirauit. Nec dubia fides eſt, ſicut Deo dignus Epiſcopus poſtea prædicauit, quin idem pœnitens ſine vlla purgatorij pœna, tantùm validiſſima contritione purgatus, ad gloriam euolauit.
lib.2.c.51.parte 7.

EXEMPLVM CXIII.

Contritus in vltima expiratione miles ſceleratus quale purgatorium pertulit.

VEnerabilis & Deo digni magiſtri Bonifacij quondam Lauſanenſis Epiſcopi relatione cognoui veridica, quod quidam nobilis ſuæ diœceſis venatum circa montes Alpium pergens, familiam ſuam, inclinata iam die, cum canibus perdidit, ſolusque in ſilua eſt relictus. Illo ergò horrente ſolitudinem, & ſi quid audiret diutius expectante, tandem duos ex canibus latrantes auſcultat. Quos venabulo inſonante confortans, reptando manibus & pedibus, ad locum conatur aſcendere vbi latrantes caniculos audiebat. At cum illuc cum difficultate peruenit, inuenit locum planum, pulchrum valde atque gramineum inter montes. In quo quaſi hominem magnum & elegantem forma, facie tenus proſtratum videns, duas clauas ferreas ad vtrumque latus iacentes horrentibus oculis intuetur. Hunc miris plagis & vulneribus cruentatum dicti duo canes venatici latratibus circuibãt: ſed mox ad conſpectum Domini ſui militis obmuteſcunt. Poſt horrorem autem aſſumpto ſpiritu, dixit proſtrato: Si ex parte Dei es loquaris, & quis ſis, aut vnde veneris edicito. Cui ille: Ex parte Dei ſum, & ordinatione diuina tibi talis appareo, vt in me miſero pœnitentiæ ſumas exemplum. Mortuus ſum, licet tibi corporalis appaream. Miles fui viuens, peccator immaniſſimus ea tempeſtate, qua Richardus rex Angliæ contra Philippum regem Franciæ prælia concitauit. In illa ergò expeditione, quę à Brabantigenis in Pictauia & Gaſconia facta eſt, ego infęlix luxurijs homicidijsq; debacchabar: nec in his alicui conditioni, vel etiam ſexui, flexus miſeratione peperci. Medio igitur tempore validiſſimam febrem acutam incurri: & tamen nec tũc contritus ſum, nec confeſſus, nec Chriſti corporis ſacramenta ſuſcepi. Inſtante autem hora mortis obmutui, & ecce ſupra ſpem miſericordia diuina prauectus ſum, & valida contritione permotus: qui licet loqui non poſſem, tamen lachrymas excuſſi, & in his vitam, Deo propitiante, finiui. Nec mora, defunctus ſum, & duobus dæmonibus traditus nequiſſimis, inſtar clauarum iſtarum ferrearum, tormentis vſq; in diem iudicij cruciandus. Et hodie quidem per aſcenſum montium iſtorum meã miſeram animam impulerunt, & iterum per abrupta eorum eam cum dictis clauis ferreis præcipitem depulerunt. Scias tamen tormentum iſtud tam magnum & tã diuturnum ſpe veniæ, quam in fine mundi habiturus ſum, mirabiliter releuari. Nec mora, vbi ſpiritus ille hæc verba finiuit, corpus quod videbatur acreum cum dictis clauis ferreis quaſi fumus euanuit. Miles autem qui hæc viderat & audierat, à rapinis pauperum & mala vita conuerſus, correctius amodo vixit, & multos alios peccatores ad exempla pęnitentiæ ſua narratione permouit.
lib.2.c.51.par.4.

EXEM-

EXEMPLVM CXIIII.

Pœnitens in morte Præpoſitus ad cœlum venit, ſic tamen quaſi per ignem.

Contigit vt quidam magnus Præpoſitus ciuitatem Magdeburgenſem veſpere quaſi in craſtinum receſſurus intraret. Et ecce de nocte in primo ſomno, ſubita infirmitate compulſus. Priorem fratrum Prædicatorum cum feſtinatione venire mandauit. Venientem ergò Priorem rogauit Præpoſitus inſtanter cum lachrymis, vt eum reciperet ad ordinem, & mox veſtiret. Cui Prior: Cras, inquit, fiet, quia in hoc fratrum conſenſus eſt requirēdus. Et Præpoſitus: Scio, inquit, ſcio quid ſentio. Craſtinum vix habebo. Si diligitis ſalutem animæ meæ feſtinate recipere pœnitentem, quia certus ſum quòd in ſeculo non ſaluabor: Vt ergò inſtantiam viri Prior vidit, perrexit domum, excitauit cōuentum, requirit conſenſum, allegat ſufficientiam viri ad ordinem, etiamſi adhuc aduiuat. Annuit mox conuentus, defertur infirmus in domū, receptus induitur, communicatur, iniungitur, & ante diem vita defungitur. Nec mora. In monaſterio proximo ciuitati quædam monialis vidit in ſomnis, quendam patremfamilias in loco commodo reſidere, ad quem cum multi fratres Ordinis Prędicatorum, quaſi poſt laborem pro denario diurno accedere viderentur, extremo quidam ignotus homo, tardè tamen, protendit manum, vt denarium acciperet tanquam frater. Quē paterfamilias diligenter intuitus. Denarium, inquit, ſed non modò accipies, multis prius remedijs expurgandus. Hæc cū dicta monialis presbytero monaſterij recitaſſet, quæſiniſſetque, ſi quis fratrū Prædicatorum defunctus eſſet, & presbyter ſe fuiſſe de veſpere in domo fratrum, & infirmum vel defunctum neminem inueniſſe reſponderet: mane poſt primam venit Supprior fratrum Prædicatorum, qui promiſerat prædicare conuentui, dixitque prædicare ſe non poſſe, quia defuncti talis fratris ſepulturæ intereſſe deberet.
lib. 2. c. 51. par. 8.

EXEMPLVM CXV.

Pœnitentiam, atque infirmitatem quamcunque huius vitæ paruipendit anima purgatorij pœnam experta.

Qvantæ autem prudentiæ ſit, pœnitentiam agere in hac vita, exemplum ſubſequens demōſtrabit. Erat vir fidelis & bonus, ſicut magiſter Albertus frater Ordinis Prædicatorum ſibi ab his, qui rem familiariter nouerant, traditum referebat, qui poſt diuturnā pęnitētiā, quā ſanus fecerat, incidit in languorē grauiſſimum, quo per annum non modicè tribulatus, rogauit cum lachrymis Dominum, vt tanto dolori finē imponeret, data morte. Nec mora. Miſſus ad eum Angelus Domini, dixit ei: Exaudiuit Dominus precē tuam, ſed eligas quod vis: aut tribus diebus purgatorij pœna torqueberis, ſi nunc diſcedis: aut ſi adhuc per annū in languore manere volueris, ſine vllo purgatorio ad ſuperos euolabis. Tunc ille præſentem pœnam recolens, nec futuram aduertens, reſpondit. Mori potius eligo, & non tantū tribus diebus, ſed quantum Domino placuerit in purgatorio tribulari. Fiat, inqt, Angelus, ſecundum verbū tuum: Nec mora: languens morte ſolutus eſt, & eius anima in purgatorium deportata. Vno ergò exacto die, venit Angelus ad locum purgatorij, vbi anima torquebat, & dixit: Quid nūc agis, ò anima, quæ pro languore vnius anni tribus diebus elegiſti in igne purgatorij detineri? Cui anima: O ſeductor, inquit, non Angele, qui me in pœnis multis annorum circulis pro trium dierū ſpatio fefelliſti. Et Angelus: Non mora, inquit, ſed ineffabili tortura decepta es: quia non niſi vnū diem de tribus in purgatorio exegiſti: tamen adhuc ſi retractare volueris, Dominus tui miſeretur, vt ad corpus tuū, quod nondum ſepultum eſt, reporteris, vt per annum vnum languorem quem expertus es patiaris. Cui anima: Annuo; inquit, vt non per vnum annum tantùm ſed vſq; in finem mundi languore etiam detinear acriori. Hoc dicto anima reportat ad corpus, & per annū in languore detenta, multos quibus hæc retulit ad pœnitentiam animauit, & poſt vnū annū iteratò defuncta, tranſijt ad ſuperna. lib. 2. c. 51. par. 11.

EXEMPLVM CXVI.

Virginea caro ſancti Theodulphi Imperatoris conſanguinei incorrupta poſt multos annos in Treueri reperitur: & quædam alia de eodem.

IN vrbe Germaniæ Treuerenſi, totius Europe antiquiſſima ciuitate, ſtructura quædam mirabilis erat, quæ Helenæ Conſtantini matris palatium dicebatur. Hoc ne ab inimicis præoccuparetur in periculum ciuitatis, à ciuibus eſt deſtructum. In cuius latere à parte Aquilonari oratoriũ paruum inuentum eſt, in quo altare ex alabaſtro candidiſſimum erat, & in latere dextro ſepulchrum. Scriptura verò hæc ſuper ſepulchrum in pariete legebatur. Sancte Theodulphe noſtris precibus miſerere. Ad ſepulchrum igitur ciuibus pariter adunatis, vocati ſunt fratres Prædicatores, & ego caſualiter ſuperueni. Depoſito ergò lapide, corpus inuenimus incorruptum, & apto ſchemate ad cooperiendum naturæ ſecretæ, manus ſuper verendæ demiſſas. De permiſſione verò ciuium, manum eius dexteram quã in ſacrificio corporis Chriſti viuens extenderat, mox abſcidi, & in Louanium fratribus prædicatoribus dedi. Huius reliquias capillorum & vnguium in antiquiſſimo monaſterio iam dictæ ciuitatis, quod Horreum dicitur, cum ſuperſcriptione veteri, & alijs reliquijs ſanctorum inueni. De hoc beato viro, & eius fratre beato Theodorico, qui in alia parte ſtructuræ ſupradictæ incineratus eſt, fama antiquiſſima ferebatur. Fuerunt ambo filij ſororis cuiuſdam Imperatoris Romanorum: quorum beatus Theodulphus iuſſu auunculi filiam regis Britanniæ deſponſauerat adhuc puer. Cumque adoleſcens factus, ſpe gratioris vitæ, ſponſam nollet accipere in vxorem, ſed virgo in perpetuum remanere, Cæſar, indignatione permotus, illum de patria expulit. Qui Treuerim veniens, & habitum monachalem ſuſcipiens, quaſi in arctiſſimo ſpecu, in loco quem diximus ſe recluſit. Erat autem & lectus eius lapideus cum ceruicali lapideo, iuxta oratorium quod prædixi. Secutus verò hunc creditur frater eius, & vitam beatam in eodem loco duxiſſe, Decreto autem & conſilio populi ciuitatis, ſacrum corpus in Eccleſiam fratrum Prędicatorum tranſlatum eſt, & retro altare digna veneratione locatum. Reuolui autẽ poſtea chronicã temporum, & de his duobus fratribus ſcriptum legi: quòd ſub Clodoueo rege Francorum hi viri ſancti & deuoti floruerunt. Credo autem, ſaluo meliori iudicio, dignè quidem beatum Theodulphum pro ſigno incorruptæ virginitatis in carne, incorruptionis gloriam etiam in corpore ſuſcepiſſe. Vnde in libro Sapientiæ dicitur. Incorruptio facit proximum eſſe Deo. lib. 2. c. 53. part. 2.

EXEMPLVM CXVII.

Feſtiuos dies dignè celebrans meſſor deuotus diuini operis drachmam in ſegete pendentem inuenit.

IN Theutoniæ partibus miles quidam ad deponendam herbam de prato conduxerat falcatores. Illis ergò falcantibus in vigilia cuiuſdam ſancti, vbi tempus veſpertinum aduenit, per villas in circuitu compulſabatur. Et mox vnus ad ſocios falcatores: Deſiſtamus ab opere, quia iam veſperæ pulſantur. Sed cùm illi nollent, imò magis verbis eum confunderent, ipſe mox opere derelicto iuit ad veſperas. Tertio autem die ad opus imperfectum cum cæteris redijt, viditque antecedentibus alijs ſe ſolum falcare poſterius oportere, & propter hoc ab omnibus eſt deriſus. Patienter tamen ferẽs riſus omnium & cachinnos, vbi manum ad falcẽ poſuit, ante ſe pendentem in ſarculo graminis drachmam miræ magnitudinis auream mox inuenit. Curuatus ergò in genibus, cum lachrymis Dominũ benedixit. Quo clamante, concurrunt ſocij, concurrit & miles pratorum Dominus, vidit diuinum miraculum, ſcripturamque miles literatus in nummo voce patria legens, hæc, vt interpretari potuimus, continebat: Manus Dei me compegit, & in donum me redegit pauperi, qui non infregit diem ſancto celebrem. Hanc drachmam vxor militis Martha erga pauperem emit, & multis poſtea in rei geſtæ teſtimonium oſtendit. lib. 2. c. 53. par. 9.

EXEMPLVM CXVIII.

Defunctorum miſſas omnibus diebus legens, infinitas animarum manus pro ſe coram Epiſcopo fideiubentes habuit.

Erat presbyter quidam admodum pauper & tenuis, ſed deuotus valde erga animas quæ in purgatorio torquebantur, adeò vt omnibus diebus, nullo excepto, miſſam pro fidelibus defunctis celebraret. Accuſatus ergò pro aliqua re apud Epiſcopum citatus eſt, & confeſſus veritatem ſimpliciter, compellebatur vt mandato ſtaret Epiſcopi, iuraretque & fideiuſſorem poneret pro emenda. Iurauit igitur presbyter, ſed anguſtiabatur vbi fideiuſſorem acciperet qui pro ipſo reſponderet. Nec mora. Oculi Epiſcopi compellentis ſunt aperti, & pluſquam mille manus in aere quaſi ad ſpondendum pro presbytero vidit extenſas. Quo viſo præſul attonitus, dixit: Sufficientes habes qui ſpondent pro te, vade & de beneplacito Dei & meo miſſæ officium pro defunctis exerceas ſicut prius. lib.2.c.53.par.14.

EXEMPLVM CXIX.

Defuncti filij mortem nimium deflés mater, vt in miſſis pro eo lachrymas fundat admonetur.

Matris relatione didici quod narro. Auia mea filium primogenitum habuit indole inſignem, & decore præcipuũ. Quo mortuo, inconſolabiliter doluit: nec fortè ſine præſagio futuri mali. Nam poſt illum habuit alium, qui pompa vanitatis illectus, dilapidator rerum fuit. Matre ergò, vt dictum eſt, primogenitum inconſolabiliter lamentante, apparuerunt ei iuuenes in via quadam, vt viſum eſt ei, cũ ingenti gaudio gradientes. Cumque memor filij, eum inter illos eſſe non videret & fleret, ecce poſt alios filium ſuum lento gradu ſubſequentem agnouit. Cui mater cum graui clamore dixit: Et quid eſt fili quod ſolus, & non cum alijs graderis retardatus? Cui ille, in toga laterali magnũ aquæ pondus oſtendens: Ecce, inquit, mater lachrymæ, quas pro me inaniter effudiſti, quarum pondere ab aliorum perſecutione retardor. Ad Deum ergò lachrymas commutabis, & in præſentia ſacrificij corporis Chriſti cum eleemoſynis pauperum pro me cor pium & deuotũ effundas, & tunc liberator ab incommodo quo nunc grauor. Nota tamen lector diſpenſatione diuina, vel ad conſolationem, vel ad correctionem matris, ſe dixiſſe mortuum iuuenem inanibus lachrymis à comitatu ſodalium retardatum: quia meritis quidem viuentium, defunctorum animæ adiuuari poſſunt, ſed protſus non poſſunt demeritis impediri. lib.2.c.53.par.17.

EXEMPLVM CXX.

Pœnitet in morte Ottho Imperator, & omni die ſacerdotibus Chriſti corpus ſuũ tradidit flagellandum, & poſt mortem orationes deuotorum pro ſe fieri poſtulauit.

Otthone Imperatore mortuo, quædam cognata eius in monaſterio virginum præerat, qui zelo caſtimoniæ circa ſubditas mirè ſeruiebat. Obſeruans ergò die quadam feneſtram locutorij, ſummo mane quendam leniter pulſantem audiuit. Qua aperta, ecce Imperator apparẽs materteræ dixit: Defunctus ego ſum, & in purgatorio pœnis excrucior. Dirigas ergò nuncios ad diuerſa & deuota cœnobia, & decies mille pſalteria pro me legi facias: ita vt ad ſingulos pſalmos accipiatur decem ictuum diſciplina, & ad vnũ quemque verſum addatur ſalutatio Angelica Aue Maria, & oratio Dominica Pater noſter: pſalmus verò, De profundis, quando accipitur diſciplina dicatur. Talibus remedijs poſt mortem viuens merui liberari. Et nota quod idem Ottho, benigniſſimus Imperator, anno præcedenti mortem ſuam, infinitam annonam tempore chariſtiæ diuerſis monaſterijs & pauperibus diuiſerat larga manu. Nec mora. Miſſis nuncijs vt præceperat materteræ, negotium eius ab omnibus ſumma cum deuotione ſuſceptum eſt, & perfectum. Apparens ergo dictæ materteræ ad eundem locum feneſtræ, quem diximus, in aurora, tanta claritate circundatus eſt, vt illa nullo modo cerneret eum, ſed audiuit: Gratias reddo tibi, & pro me miſericordiſſimo Domino gratias age, quia iam à pœ-

nis ereptus ſum,& ad gloriā tranſeo ſempiternam. Nec mireris lector,quia ab illis audiui, qui interfuerunt diutino languori eius & morti, quod omni die ſacerdotibus Chriſti ſuum tradidit corpus flagellandum,& eius contritio tanta fuit, vt ille verè dignus Conradus Hildeſemenſis Epiſcopus teſtaretur,vix ſe poſſe credere, quòd Ottho Imperator, poſt tantam contritionis pœnitentiam, vel ad horam poſt mortem purgatorium ſuſtineret.
lib.2.c.53.par.19.

EXEMPLVM CXXI.

Defunctus contra militem, qui equū pauperibus dandum ſibi retinuerat, durius inuehitur.

IN geſtis ſancti Caroli Magni Regis legimus quod ſubiungo. Eidem regi miles quidam in armis ſtrenuus ſeruierat annis multis. Hic ad extrema perductus ad ſe conſobrinum ſuum clientem, quem ſolum habebat ſuperſtitem,euocauit,dicēs: In comitatu regis annis iam perſtiti ſexaginta, nihil in mundo proprij poſſidens, niſi quod ad militiam pertinebat: & ecce ſolum equum optimum habeo, & ex hoc ſtatuo teſtamentum. Me ergò mortuo, vendes equum & pecuniā pro anima mea totaliter erogabis. Pollicitus eſt cliens, vt ei præceperat auunculus. Mortuo ergò milite,ſatelles vidit equum validum & audacem,& eum nec vendidit,nec pecuniam pro eo ſoluit, ſed eum retinuit, ſtatutum auunculi paruipendens. Circa dimidij verò anni tranſactum ſpatium anima defuncti apparuit ſatelliti manifeſtè dicens: Non curaſti facere quod pro anima mea ſtatueram liberanda,& ideo medio tempore quo per eleemoſynas liberari debuerā paſſus ſum graues pœnas. Sed ecce nunc iudicium dedit operum ponderator omnipotens, & omnes eius aſſeſſores Angeli eſſe iuſtum decreuerunt, vt anima mea ad requiem tranſeat, & anima tua pœnas recipiat quas exacturus adhuc fuerā in tormentis. His dictis repente diſparuit, & mox ſatelles grauiſſimam infirmitatē incurrens, quæ geſta erant confeſſus eſt ſacerdoti,& mortuus pęnas quas merebatur exoluit. Vide ergò lector,quantum peccati ſit & delicti, amicorum aut parentum tardare, vel negligere teſtamentum: quibus ſi effectum haberent accelerarentur ad gloriam,aut ſi non habeant à gloria differantur. Alibi legitur, quòd anima defuncti poſt dies octo illi clienti apparuit, & dixit ei: Quia de te confidebā,res meas diſtribuendas fidei tuæ commiſi: tu verò tanquam infidelis & proditor res meas retinuiſti,quapropter conquæſtus ſum de te ſummo iudici,quia liberationem meam à purgatorio retardaſti. At ego iam purgatus ad regionem viuorum gaudens vado, tu autem poneris, quòd cras ac hora pœnas tantæ infidelitatis exolues. Cùm igitur confuſus & ſtupefactus miſer ille, rei euentum expectaret: ecce ea hora,quā defunctus prædixerat, corui nigri ipſum rapientes leuauerunt in aera, & eo demiſſo ſuper rupem cecidit, & fractis ceruicibus miſerabiliter expirauit.
lib.2.c.53.par.25.

EXEMPLVM CXXII.

Bonis iniuſtis per mercationes parentum acquiſitis enutrita mater Mariæ de Oignies æternaliter ſe dicit damnatam.

MAria de Oignies ſanctiſſima mulier, cuius vitam venerabilis Iacobus Achonenſis quondam Epiſcopus, poſtea Romanæ curiæ Cardinalis, diſerto ſermone conſcripſit. Hæc ergò animabus valde cōpatiens quæ in purgatorio torquebantur, ſuper anima quoque matris ſuæ defunctæ ſolicitabatur in ſpiritu. Sed hoc fruſtra, vt iam patebit. Hanc itaque propter eleemoſynas, & honeſtæ vitæ modum,quo inter mundanos ipſa quoq; mundana vixerat, ſperabat quidem poſſe ſaluari, ſic tamen quaſi per ignem. Super hoc tamen dubio,cùm ipſa timeret: quia iudicia Domini abyſſus multa rogauit Dominum, vt eam certam reddere dignaretur. Cumq; multas in hac re lachrymas funderet, accidit die quadam,vt ad miſſam in Eccleſia iuxta altare, quaſi ad pedes Domini Maria ſederet,& ipſa, horrore percuſſa,videret prope ſe ſpiritum tenebroſum aſtare. Quæ mox ſigno crucis timore fugato, audacter quis eſſet interrogat. Et ſpiritus: Ego,inquit,ſū mater tua. Cui Maria: Quomodo, inquit, tibi eſt mater? Tunc illa: Malè,inquit. Nihil me tuę iuuare potuere

preces, cum me damnatam perpetuò inferni clauſtra detineant. Mox filia elato gemitu: Heu, inquit, mater, quæ cauſa dānationis tuæ? Cui illa: Enutrita, inquit, fui, & vixi in his quæ per iniuſta mercimonia & vſuras adquiſita fuerunt, & conſcia mihi mali, ablata non reſtitui: non curaui aut aduertere volui quid contra Deum in meo hoſpitio, & à mihi ſubditis ageretur, ſed tortuoſas mundi vias ingreſſa, indignum miſera iudicaui, progenitorū meorum veſtigia declinare. Spreui arguentem te ſuper his & alijs malis meis, nec in yllo pœnitui, & ideo infructuoſam vitam morte commutans à futura ſeculi vita depetij. Hæc dicens mater repente diſparuit. Ancilla verò Chriſti conſideratis per ordinem omnibus, etiam in matre damnata iuſtum Dei iudicium benedixit, nec fleuit amplius perpetuæ morti traditam, per quam carnis initia ſumpſerat, quia ratio intellectualis animæ, quam ſolus creauit omnipotens, iudici vniuerſorum Deo ſubdita concordabat. lib. 2. c. 54. par. 18.

EXEMPLVM CXXIII.

Debita non ſoluens fabro ferrario graui purgatorio poſt mortem affligitur, & quædam anima in purgatorio exultabat, quia ei reuelatum erat natum puerum, in cuius primitijs liberanda erat.

NArrantem fratrem Ordinis Prædicatorum his verbis audiui. Pater, ait, meus contra commilitonem ſuum virum diuitem & potentem inimicitias exercēs, fabrum habuit in vicino, qui equos ſuos, & eorum qui ſecum erant, multo tempore ſufferebat. Poſt hoc faber cecidit in languorem, & expenſas per obliuionem vel incuriam nullus fabro ſoluit. Mortuus eſt autem poſt annos ferè triginta pater meus, & apparuit manifeſtè per diem cuidam fideliſſimo ſeruo ſuo, gerens in manibus flammantia ferramenta equorum, dicens: Dicas vxori meæ, vt ſoluat tali homini tale debitum, quo ſic vexor. Poſt hoc non multi dies effluxerant, & ecce ſeruus ille cum amariſſimis lachrymis venit ad me, & quid vidiſſet expoſuit. Collachrymatus ſeruo ambo ad matrem ingredimur. Audit illa quid actum ſit, addit & lachrymas, Acceſſit ad fabrum diutina tabe propè conſumptum: quærit ſi pater meus ei in aliquo moriens tenebatur. Tunc ille, cum lachrymis ſuſpirans, dixit: Heu chariſſima Domina imo etiam in vna marcha: ſed affectus longo tædio monendi poſtmodum incidi in magnum languorem, & ſic ſilui vſque modo. Nec mora, mater ſoluit pauperi integrum debitum, & mox ſoluto iſto cum alijs multis debitis, vt mihi illa ſecretè narrauit, ei pater meus in hunc modum apparuit. Videbatur ei, videre illum in balneo à ſummo capitis vſque ad ima pedum quaſi reſte longa totaliter inuolutum. Cui ille dixit: Apprehende funem, & ſolnas me. Mox illa initium funis accipiens, paulatim ligatum exoluit. Et ſtatim illius ſolutioni congratulans & gratias agens: Sic, inquit, prius fueram obligatus in pœna, quoaduſque ſolueres quo tenebar. Verridica valde relatione didicimus, quendam defunctum ſubito, & ad purgatorium trāſeuntem cuiuſdam ſanctiſſimi viri precibus reuocatum ad vitam. Hic tale quid viſum & auditum in purgatorio referebat. Anima cuiuſdam, quem prius in vita cognouerat grauiſſimè torquebatur. In medijs ergo ignibus, ſubito exultabunda clamauit. Eia miſericordiſſime Deus, nec in finem oblitus es mei. Cui anima conſors in pœna: Vnde, inquit, tibi miſertima in tam horrendis ſupplicijs exultatio? Et illa: Merito, inquit, exultabunda tripudio, quia mihi ſcire à Domino datum eſt: in hoc inſtanti puerum natū, qui longo poſt futurus eſt presbyter, in cuius miſſa prima quam celebrabit, ab his pœnis ad requiem euolabo. lib. 2. c. 53. par. 27. & 31.

EXEMPLVM CXXIIII.

Fratres quidam de corporis refectione ſolliciti, reprehenduntur, eis prouiſum dicitur, ſollicitudinemque de cætero deponere docentur.

COntigit in partibus Galliarū illo ordine nouiter inchoato. Gradientibus duobus fratribus Prædicatoribus ieiuniorum tempore ante paſcha, cum iam inſtaret tempus prandij, hora nona, & ſecum quærerent, quis fidelium eos ad refectionem reciperet in terra tam hominibus, & ignota: ſubito affuit iuxta eos vir elegātis formæ, & habitus peregrini, dicens: Quid confer-

confertis inter vos fratres mei? Illis autē verecundantibus dicere quid dixiſſent, ait eis: Modicæ fidei de hoc inter vos dubij quærebatis, quis vos ad refectionem reciperet in terra hominibus rara & ignota. Chriſto credite veritati, qui non hæſitantibus, & in ſe confidentibus repromiſit, dicens: Primum quærite regnum Dei, & hęc vobis omnia adijcientur. Credidiſti in hoc Chriſto, vt temporalia iſta pro illo dimitteretis, & paupertate regnum cœleſte quęreretis: & nunc de Chriſto diffiditis, ne vos ſine refectione dimittat, & non quaſi filios paſcat? Abſit, & hoc vobis ſignum: tranſibitis campum iſtum, & in valle quadam villam patuulam inuenietis: illic intrantes eccleſiam, inuitabit vos presbyter affectu magno: ſed ſuperueniet miles, qui violenter vos auferet ſacerdoti. Et cum vos deducet, perſona loci, qui alter patronus dicitur, maximis precibus obtinebit vos à milite, & ambos inuitatores veſtros, militem ſcilicet, & presbyterum, vobiſcū largiſſimis ferculis reparabit. Confidite ergo in Deum, & fratres ordinis veſtri exemplo iſto confidere faciatis. Hæc vt dixit, repente diſparuit. Illi autem per ordinem, vt eis prædixerat, omnia reppererunt, & reuertentes Pariſios fratri Henrico de Colonia, & fratribus quibuſdā alijs quæ ſibi contigerant retulerunt.
lib. 2. cap. 54. par. 11.

EXEMPLVM CXXV.

Cœleſti gloria viſa nobilis quidam de gente Tartarorum conuertitur.

CVm quidam nobilis, adhuc gentilis, in exercitu Tartarorum febre acutiſſima laboraret, & materia ad cerebrum aſcendente in furiam raptus eſſet, dormientibus omnibus qui circa illum erant, aufugit nudus, & tribus noctibus, per eremū vaſtiſſimam oberrauit. Tertia igitur nocte, digeſta materia, creticauit, & ad ſe redijt compos mentis. Qui in tenebris horrens ſolitudinem quid faceret, quo ſe verteret neſciebat. Et ecce poſt inſtans modicum, diſcuſſis tenebris, vidit in montis cacumine ingens lumen. Repens ergo manibus & pedibus, aſcendit in montem, & ecce ſuper omnem ſolis fulgorem, regem admirabilem vidit in throno aureo reſidentem, & ad eius dexteram reginam incomparabili decore fulgentem. Vidit etiā mixtim ſeniores & iuuenes in thronis aureis aſſidentes, miniſtroque ex omni parte vultibus ſidereis rutilantes. Hæc vt vidit gentilis, ſuper id quod credi poteſt obſtupuit. Nec mora: vnus miniſtrorum à rege miſſus, eum, veſtibus nudum, induit, & ad regem duxit. Cui rex: Nihil, ait, in rebus humanis ſimile quid vidiſti? Et ille: Nihil, inquit, Domine. Et rex ad eum: Ego ſum, inquit, Chriſtianorū Deus, rex & Dominus ſempiternus. Tu autem redibis ad populum tuum, & perquirens inuenies in gente Hungarica, quę immixta eſt genti tuæ, duos presbyteros chriſtianos, talis habitus, & talis formæ, à quibus erudieris ad normam Chriſtianæ fidei. Hæc vt audiuit gentilis, renuit bonorum ſocietate fruſtrari. Et mox ad eum rex: Impoſſibile eſt, inquit, talem te remanere nobiſcum: ſed ſi Chriſtianorum fidem ſuſceperis vt præcepi, ſocietate iſta iocundiſſima perfrueris. Hoc dicto, miles ſedens in equo albo ſuſcepit illum, & in exercitum Tartarorum, populo mirante, reduxit, fuitque apud eum diebus tribus, & poſt repente diſparuit. Nobilis autem vt iuſſus erat presbyteros quæſiuit, & inuenit: & eruditus ad fidem, cum multis militibus Tartarorum ſacrum baptiſma ſuſcepit, & Chriſtianè poſtmodum ac ſanctè vixit. Veſtes autem, quas, vt diximus, nudus acceperat, præcipui coloris erant & mollitiei: opus verò earum nec plumarium. j. ex acu factum aduerti poterat, nec textrinum: ſed ſuper omne artificium hominis diuina virtute contextum.
lib. 2. cap. 54. parte 14.

EXEMPLVM CXXVI.

Animam propriam quidam ebrioſus dæmoni vendidit, & ab eo vna cum corpore ad infernum deuehitur.

INgluuiei, iuramentis, & maledictionibus in loquendo Gallia præ cæteris fere terris ſtudet auidus. In hac, vt à fratre Ordinis Prædicatorum audiui, accidit qđ ſubiungo. Sedebant quidam viri honeſti quantum ad ſeculum in taberna, & bibebant. Et cum incaluiſſent mero, cœperunt conferre de diuerſis ad inuicem, & inuectus

ctus eſt ſermo quid futurum ſit poſt hanc vitam. Tunc vnus: Vaniſſimè, inquit, à clericis iſtis decipimur, qui dicunt animas ſine corporibus viuere poſt hanc vitam. Hoc dicto in riſum omnibus concitatis, aduenit homo ſtatura fortis & magnus, & reſidens cum illis, vinum poſtulat, bibit, quærit quis ſit ſermo inter eos. De animabus, inquit ille qui ſupra. Si quis eſſet qui eam vellet emere, foro optimo darem eã, & de precio eius in commum omnibus ad bibendũ. Tunc omnibus cachinnantibus, ille qui ſuperuenerat: Talem, inquit, mercatorem quæro, paratus ſum eam emere, dicito, quanti dabis? Et ille elato vultu: Tanti, inquit. Mox conuenientibus eis in precio, ſoluit emptor ſtatim pecuniam, & lætantibus omnibus biberunt pleno calice, non curante ad primum illo quòd animam vendidiſſet. Veſpere autem facto: Tempus eſt, inquit emptor, vt quiſque noſtrum ad propria reuertatur: vos tamen antequam ſeparemur date iudicium: Si quis equum emerit capiſtri vinculo alligatum, nunquid cum equo in ius ementis cederet & capiſtrum: Cui omnes pariter reſponderunt: Vtique cederet. Nec mora: venditorem, quęſtionis & reſpõſionis horrore trementem, emptor cũ anima & corpore videntibus omnibus ſurſum leuauit in aera, & ſecum, vt certum eſt, ad inferna protraxit. Diabolus enim erat in hominis ſpecie. Quis enim alius ſe animarum diceret mercatorem, niſi ille in cuius figura olim ad Abraham dictum eſt: Da mihi animas, cætera tolle tibi. lib. 2. c. 56. par. 2.

EXEMPLVM CXXVII.

Vſurarij vineam ne læderetur dæmones conſeruant.

Vinearum cuſtos ſub tugurio in campeſtribus imminentibus tempeſtatibus latitabat, & audiuit clamãtium voces in aere: Caue, caue. Et alius reſpondebat: Quid cauebo? Et primus: Vineam Petri Richardi ne læſeris. Sopita ergo poſtmodum tempeſtate, ſola vinea Petri Richardi immunis eſt reperta à læſura. Erat autem Petrus Richardus (ſic enim binominis dicebatur) vſurarius peſſimus, & obnoxius multis malis. Ex quo conſiderandum eſt, quòd in comitatu ſpirituum nefandorum amicos, imo potius inimicos, vt ſanius loquar, dæmones habuit, qui ei bona ſua, etſi ad vitæ ſolatium, tamen ad perpetuæ dãnationis cumulum conſeruauerunt. lib. 2. c. 57. parte 3.

EXEMPLVM CXXVIII.

Chorizantibus tibicinans à fulmine percutitur, brachium à corpore diuellitur, corpus ex ſepulchro ad inferna rapitur.

Marchia in Flandriæ Brabantiæ diſtrictu villa populoſiſſima eſt ſita, in qua dedicatio celebrata multos ad ſpectaculum traxerat, & ad luſum. Inter quos quidam tibicen erat, qui chorizantes iuuenes & puellas ſaltationibus & geſticulationibus ſuis ad carmina obſcœna & turpia concitabat. Hinc cœlo nubibus circa veſperas obſcurato, quique ad propria redierunt. Solo autem tibicie, nondum luſibus ſatiato, per viam ad ſolita remeante & canente tibia, ac ſaltante, & poſteriorũ ſonitibus turpiter inſonante, duo pueri paſtores, vbi coruſcationis & tonitrua imminere viderunt, ad dumeta fugerunt, & eis videntibus in tibicinem fulmen cecidit, & extinxit, & eius brachium amputauit. Nec mora: viderunt pueri, quod duo nigerrimi canes ex inſperato venerunt, & inter ſe pendulum extincti brachium deportauerunt. Venientes autem amici, cadauer mortui ad propria detulerunt. Mane autem, dicẽte presbytero quia in atrio fidelium ſepeliendus non eſſet, quem in ludis turpibus tam notabiliter tonitruum occidiſſet, reſponderunt amici: Etſi extinctus ſit tonitruo, tamen ad dedicationem eccleſiæ peregrinus cum alijs occurrit. Permiſit ergo presbyter, etſi dolens, vt in atrio ſit ſepultus. Et vide rectitudinem diuini iudicij. Mane facto ſepulchrum patens inuentum eſt, & loculus in quo iacuerat vacuus & eiectus. Cadauer verò, vt optimè credi poteſt, ſicut & eius brachiũ, à dæmonibus aſportatum eſt. Nota ergo lector, quia tali vindicta digni ſunt, etſi (eis parcente Deo) talis caſus ſemper non puniat, qui turpibus ludis & cantibus ſacra fidelium atria & eccleſiam inhonorant. lib. 2. c. 57. par. 4.

EXEM-

EXEMPLVM CXXIX.

Hęreticus quidam cum peruertere putat, ipſe conuertitur, dum per prædicatorē clam allata ſacroſancta Eucharistia pręſtigiæ dæmonum denudantur.

ANno ab incarnatione Dñi M.ccxxxj. prædicante in Theutonia Magiſtro Conrado contra hæreticos,& ab iiſdem fęliei morte perempto,hęreticus quidam ſe ductus à dęmonibus,fratrem quendam ordinis Prædicatorū ad hæreſim inuitabat. Quem cum videret inſtantiſſimè renitentem,dixit fratri: Pertinax valde es in fide tua,nec tamen de hac,niſi per ſcripta quædam, aliquid certius inſpexiſti. Credere autem ſi velles dictis meis, Chriſtum tibi & matrem eius,ac ſanctos oculata fide mōſtrarem. Mox ille illuſionem dæmonum ſuſpicatus, volens tandem probare quid eſſet:Non immerito,inquit,tibi nunc crederem, ſi promiſſa duceres ad effectum. Gauiſus hæreticus diem fratri ſtatuit. Frater verò pyxidem cum ſacramento corporis Chriſti clam ſecū ſub cappa portauit. Duxit ergo fratrem hæreticus in ſpecu cuiuſdam montis in amplum valde palatiū, quod claritate mirabili relucebat. Nec mora: vt in inferiorem partem palatij peruenerunt, viderunt thronos poſitos quaſi ex auro puriſſimo, in quibus rex fulgore coruſco circundatus erat,& iuxta eum regina ſereno vultu pulcherrima,et ex vtraque parte ſedilia,in quibus ſeniores,quaſi Patriarchæ, vel velut Apoſtoli reſidebant,aſtante maxima multitudine angelorum, & hi omnes luce ſiderea coruſcabāt, vt nihil minus quàm dæmones putarētur. Hos,mox vt vidit hæreticus,cadens in faciem adorauit. Dictus autem frater immotus ſtetit: ſed tanto ſpectaculo vehementer obſtupuit. Et mox ad eum conuerſus hæreticus: Quare, inquit, filium Dei intuens,non adoras? Pronus accedens adora quem vides, & ab ore eius fidei noſtræ ſecreta ſuſcipies. Tunc frater accedens propius, extraxit pyxidem, & obtulit reginæ in ſolio reſidenti,dicens: Si regina es mater Chriſti,ecce filius tuus, quem ſi ſuſceperis,te matrem Dei recognoſcam. Cum hac protinus voce totum illud phantaſticum conciliū euaneſcit, & annihilato fulgore tantæ tenebræ denſuerunt,vt vix frater cum ductore ſuo ad montis exitum regredi potuerint. Conuerſus ergo hæreticus, ad fidem redijt, & miram dæmonis aſtutiam ſtupefactus expauit. lib.2.cap.57.par.23.

EXEMPLVM CXXX.

Amore Chriſti carnalem amorem vincere docetur virgo audiens à Chriſto, Me diligas, qui ſum formoſus,&c.

ERat puella quædam in Brabantiæ partibus inter proceres generoſa, quæ in amorem cuiuſdam iuuenis per multos annos miro dæmonum ſtimulabatur inſultu. Hæc cum mihi frequenter cum multis lachrymis in confeſſione diabolicas inſidias aperiret, conſuli vt ſummopere caueret, ne nutu aut verbo iuueni tentationis occaſio præberetur, & paruit illa diligenter vt monui. Cumque adeo grauiter tentaretur, vt ſomni & cibi perderet appetitum, accidit nocte quadam, vt tanto dæmonum agitaretur impulſu, quòd ſuperueniente aurora ſurgere cogitaret, & clā adire iuuenem, qui in vicinio manebat. Nec mora: vbi ſurgens oculos aperuit, vidit Chriſtum quaſi plagis recentibus crucifixum, leni ſermone dicentem ſibi lingua patria: Me diligas qui ſum formoſus, bonus,dulcis,generoſus. Vnde verſus: Dilige formoſum, dulcemque,bonum,generoſum. Hæc vt dixit,repente diſparuit,& puellam in omni pace & gaudio & gratiarum actione, ab omni tentatione liberrimam dereliquit. lib.2.c.57.par.25.

EXEMPLVM CXXXI.

Apoſtatare volens propter gulæ tentationem,apparente Chriſto paſſo,& panem ſanguine ſuo tinctū offerente reſipuit.

SImili prope modo cuidam militi ad Ciſtercienſem ordinem tranſeunti Chriſtus in viſione ſuccurrit. Nam cum ille grauiſſimè à diabolo ad exitum tentaretur, & de nocte in noctem meditaretur apoſtatare per fugam, ſemel parato ad exitum,& quaſi commodiorem horam in lectulo præſtolanti, & ſemiuigilanti, Chriſtus apparuit in forma perſonatiſſimi viri. Et cum ab illo quæreret, quid ſic iaceus habe-

haberet mali, reſpondit ille: Dolorem cordis habeo, & magnum defectum debilitatis in membris. Cui Dominus groſſum panem hordeaceum offerens, dixit: Surge, & comede panem iſtum. Quem ille turbatus intuitus: Quomodo, inquit, panem iſtum groſſum comederem, qui panem ſimilagineum manducare nō poſſum. Tunc Dominus detecto latere, vulneri pectoris, ſanguine & ſanie profluenti, hordeaceum panem admouit, & tali profluuio madefactū iubet comedere langueſcentem. Mox ille cum horrore diſſiliens: Heu, inquit, quomodo taliter pollutum comederem, quē impollutum recuſabam. Et Dominus quaſi minaci vultu innuens refutanti: Oportet, inquit, vt guſtu ſaltem attentes quid ſapiat panis iſte. Cumque diffugium ille non haberet, & ſuſceptum panem tremebundus ſummis vix labijs attigiſſet, ſenſit in pane ſuper omnem ſuauitatem dulcedinem mirabilem. Quem hianti quidem ore contrectans, totum ſubito cum mira auiditate comedit. Nec mora. Domino diſparente, tentatus ille ad ſe reuerſus eſt, & quid vidiſſet, & ſenſiſſet ſincero corde retractans, ab omni dolore mentis, & carnis tentatione conualuit, & in magna tranquillitate ſpiritus, vſque in finem vitæ permanſit. Quid mirum? Hordeaceus enim panis auſteri ordinis mellea Chriſti lateris perfuſione lenit. Cæſ. li. 2. c. 57. p. 26.

EXEMPLVM CXXXII.

Confirmatus cœcus non potuit, vt antea, de coloribus iudicare.

VEnerabilis Bonifacius quondam Lauſanenſis Epiſcopus me audiente tale quid narrauit. Erat in villa quadam cœcus quidam, qui vaccas totius villæ in paſcuis cuſtodiebat, repellebat a frugibus, & ad cætera loca paſcuis vberiora ducebat: & quod maioris erat prodigij, colores & ſtatum ſingularum vaccarum ſpecialiter diſcernebat. Verbi gratia, vt ſi vaccā talis coloris ab homine petiuiſſes, ſine difficultate vaccam talem tibi apprehenſam in cornibus obtuliſſet. Ad locum autem illum cū quidam Epiſcopus adueniſſet, & de cœco audiſſet talia, & probaſſet, quæſiuit ab illo, ſi Confirmationis ſacramentum ſuſcepiſſet? At ille: Non, inquit. Nec morat Epiſcopus confeſſum confirmauit cęcum, & mox ab eo vaccarum diſcretio eſt ſublata, quoniam dæmonum operatione & miniſterio hoc fiebat. lib. 2. c. 57. par. 32.

EXEMPLVM CXXXIII.

Dæmon in ſpecie monialis niſus eſt militē longioris vitæ promiſſione decipere.

ERat quidam nobilis in VVeſtphaliæ partibus, vir armis ſtrenuus, & præpotens inter ſuos. Hic nocte quadam per ſiluam terribilem tranſiens, audiuit vocem mulieris quaſi in vicino cantantis. Et dixit ſuis: Eſtne quis veſtrum qui mecum vadat mulierem videre cantantem? Omnibus ergo ſimulantibus & diſſimulantibus, & prohibentibus illum, perrexit ſolus, & inuenit ſtantem ſub arbore quaſi nigram monialem extenſis in cœlum manibus cātantem. Quam cum interrogaſſet quid ageret, reſpondit: Hic laudo Deum meum. Credens autem ille aliquem ſanctorum eſſe, rogauit eam, dicens: Dic mihi obſecro quid futurum eſt mihi? Et illa: Multa, inquit, mala feciſti, & adhuc facies, & deuictis inimicis tuis crucem tranſmarinam ſuſcipies, tranſfretabis, & in Chriſti ſeruitio morieris. Ad hæc verba gauiſus ille, receſſit. Et, vt illi prædictum eſt, facta cæde hominum, inimicos deuicit. Qui cum præſtolaretur crucis ſignationem, vt tranſfretaret, incidit in acutiſſimam febrem. Rogantibus ergo & conſulentibus phyſicis & amicis, vt confiteretur peccata, & pœniteret, communiretque ſe eccleſiaſticis ſacramentis, quia ei periculum imminere videretur, noluit ille, nullo modo reputans ſe moriturum. Cumq; ſuper hoc phyſici mirarentur, fratrem illius carnalem magnę indolis clericū mandauerunt. Cui fratris periculum intimantes, ſuper ſalute animæ illius admonendum inſtantius conſulebant. Mox ad fratrem ingreſſus clericus, arguit periculoſius infirmantem. Cui ait miles: Et tu, vt alij, ſtultus inſtas mihi, qui optimè ſcio, quòd modo nequaquam moriar. Cui clericus cum lachrymis dixit: Et vnde hoc habes frater chariſſime? Et ille tandem: Sic, & ſic dictum eſt mihi, quòd crucem accepturus ſum,

ſum, & in terra ſancta morituris in Chriſti ſeruitio. Ad hæc verba frater eius tactus dolore cordis intrinſecus: Verè, inquit, frater chariſſime, ille antiquus hoſtis diabolus tuo nūc inſidiatur calcaneo, qui mendacio ſuo te nunc nititur decipere moriturum. Age ergo ſalutis cauſam, & pœnitere, & impleas quod rogaris. Nec mora: decumbens petit aduocari presbyterum, poſtulat veniam, crimina confitetur, ſtatuit teſtamentum, recipit corpus Chriſti, inungitur, exhalat ſpiritum, & ſi cut credimus ab inſidijs dæmonum liberatur. Nec diu poſtea, defuncti frater clericus, bonitatem Chriſti in fratre mortuo recognoſcens, Prædicatorum ordinem intrans, multa conſtāria ſeculum dereliquit. lib. 2. cap. 57. par. 61.

EXEMPLVM CXXXIIII.

Deridens Ludouicum regem Franciæ con torto collo plagatur.

COmes Gelriæ Ottho curſorem cum literis Pariſios miſerat, curſu præpeti rediturum. Quem redeuntem Comes Ottho interrogans, quæſiuit ſi regem Frāciæ Ludouicum vidiſſet? At ille, vbi more ſubſannantis contorſit collum: Vidi, inquit, vidi illum miſerum papellardum regem, caputium habētem capitis ſuper ſcapulas. Hęc dicens, faciem contorſit ex aduerſo, & ſic facies contorta remanſit toto tempore vitæ ſuæ. lib. 2. c. 53. par. 63.

EXEMPLVM CXXXV.

Dæmon mendacem ſe eſſe fatetur, & propter ſuperbiam dicere non poteſt, Domine Deus meus peccaui, ignoſce mihi.

VIdi in Brabantia mulierē quādam diuitem & honeſtam, poſſeſſam à dæmonio. Quam, cum rogante presbytero religioſo viſitarem, inuenimus eam à vexatione dæmonis quieſcentem, & ſenſatè loquentem vt ſanam. Tunc occultè, nullo aduertente, verſum cantici Moyſi in Deuteronomio, ſecundum quòd olim à ſancto quodam viro audiē ram, tertio repetiui, ad prouocandum dæmonium in obſeſſa: Deum qui te genuit dereliquiſti, & oblitus es Domini creatoris tui. Nec mora: mulier pallere cœpit labijs atque vultu, & duæ venæ in collo eius ad groſſitiē pollicis intumeſcere. Tunc ego: Quare (inquio) peſſime vexare fœminam præſumpſiſti? Et dæmon: Mortuo, inquit, viro ſuo compaſſa, in ſubſidium illius animæ contulit quicquid boni fecerat in hac vita, & ex hoc nacta occaſione vas vacuum mox intraui. Cui ego: Mentiris miſerrime, ex hoc enim quod dedit mediante charitate cumulatum eſt bonum eius. Et ille cum cachinno: Mendax, inquit, ſum, nec mirum ſi mentior. Mox ego: Eſtne illa tam pulchra, ſicut dicitur, cœleſtis patria quam perdidiſti? Et reſpondit: In infinitum pulchrior, quàm dicatur. Et ego: Velleſne redire ad illam patriam ſi poſſes? Et ille: Vellem, inquit, vt poſſem, & me vſque ad diem iudicij omnia excogitata ſupplicia ſuſtinere oporteret. Cui dixi: Et ego promitto tibi in periculum ſalutis meæ promiſſæ ſi mendax inueniar, illam perditam gloriam recuperare te poſſe ſi tantum hęc dixeris: Domine Deus meus peccaui, ignoſce mihi. Et mox ille contorto collo exclamat horrificè. Domine, Domine. Cumque hoc ſæpius cum clamore valido perſonaret, nec vltra in verbis procederet, (Impoſſibile enim ſciebam illi, vt Deum ſuum Dominum recognoſceret, & ſe fateretur peccaſſe, atque ſibi precaretur ignoſci) tandem ſubiunxit: Domine Deus Margaretæ (ſic enim obſeſſa mulier vocabatur) Deum recognoſcere Dominum ſuum indignatus. Tunc ego ad illum: O infœliciſſime omnium creaturarum, ſuperbia eliſit te, & de cœlo depulit, te redire inexpiabilis ſuperbia non permittit. Nec mora: confuſus obmutuit. Et poſt paucos dies, nō tamen tunc, fęminam dereliquit. lib. 2. cap. 57. par. 67.

EXEMPLVM CXXXVI.

Hæreticus ſe fingens arreptum à dæmone, vt mortem euaderet, à clerico obſeſſo comburitur, quo facto clericus liberatur.

ERat circa Cameracum ciuitatem quidam hæreticus, aſtutus valde, qui metuens inquiri, & comburi à fratribus Prædica-

dicatoribus, qui in dicta ciuitate eo tempore plurimos comburebant, finxit ſe arreptum à dæmone, & ob hoc ad ſanctum Aicadrum in Aſpera, obſeſſos curare potentem, ligatus ab amicis deductus eſt, vt in eo non hæreſim propalatam, ſed furiam putarent. Et, vt audiuit quidam clericus obſeſſus à dæmone, & ligatus, quòd Eligius Boogris (ſic enim vocabatur) ligatus poneretur in loco, ſubſequenti nocte idē obſeſſus clericus diuino nutu ſolutus eſt: & aggregans mattas & ſtramina, atque ecclesiæ ſcamna, ſuper ligatum hæreticum cumulauit. Ludum autem & furiam credens ille, diſſimulat quoadusque clericus ignem de lampade ſumens, comburere hæreticum cœpit. Et tunc hæreticus clamauit. Ad cuius vocem expergefacti custodes, cum ignem extinguere niterentur, clericus arrepto gladio, quem caſu iuxta lectum inuenit, omnes violenter abegit, & hæreticum in igne combuſſit. Nec mora: diuino exacto iudicio, clericus à dæmone liberatus, & plenè ſoſpes apparuit. lib. 2. cap. 57. parte 68.

DISTINCTIO SEXTA.

EX ILLVSTRIVM MIRACVLORVM

ET HISTORIARVM MEMORABILIVM Libris Cæſarij Heiſterbachcenſis, Ordinis Ciſtercienſis.

EXEMPLVM I.

Conuertitur poſt profeſſionem frater, qui vt aliquid furaretur religionem ingreſſus fuerat.

RETVLIT mihi frater Godefridus monachus noſter, quondam canonicus ſancti Andreę in Colonia, cum eſſemus ſimul in probatione, rem dignā memoria. Aſſerebat ſibi à quodam monacho Claræuallis bene noto relatum, quendam clericum actu trutanum, quales per diuerſas vagari ſolent prouincias, veniſſe ad Claramuallem, non quidē zelo ordinis, ſed vt aliquid monaſterio raperet ſub pallio religionis. Factus itaque nouitius, cum per totum annum probationis ſuæ inſidiaretur ornamentis eccleſiæ, & propter diligentem cuſtodiam ſatisfacere cordis ſui nequiuiſſet malitię, hęc intra ſe cogitabat: Cum factus fuero monachus, & licuerit miniſtrare, ſiue nota ac labore ipſos calices ſubtraham, ſicque recedam. Ecce tali intentione elegit profeſſionem, promiſit obedientiam, induit cucullam. Sed pius dominus, qui non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat, & peruerſam voluntatem mirabiliter mutauit, & venenum in antidotum miſericorditer conuertit. Induto ergò habitu monachali, contritus & conuerſus adeò profecit in ſancta religione, vt non multo poſt propter meritum vitæ ad dignitatem prioratus aſcenderet in Claræualle. lib. 1. cap. 3.

EXEMPLVM II.

Conuertitur per beatum Bernardum oratione Henricus germanus regis Fräcię.

ACcidit tempore quodam, vt Henricus germanus regis Franciæ veniret in Claräuallem, locutus beato Bernardo ſuper quodam ſeculari negotio. Totum etiam conuentum viſitans, illius ſe orationibus commendauit. Cui venerabilis abbas inter cætera vitæ ſalutaris monita reſpondit: Confido in Domino, te non moriturum in eo in quo nunc es ſtatu, ſed velociter experimento probabis, quantum tibi proſit iſtorum oratio, quos expetiſti. Quod eodem die probatum eſt. Nam multis ſpiritualibus viris exultantibus de eius conuer-

conuerſione, ſui eum lugebant, & tanquã mortuum cernerent, ita inconſolabiliter eiulabant. Cum ſocij, ac tota familia Henricum, vt iam dixi, deplangerent, Andreas quidam Pariſienſis, ex nimia impatientia doloris, quaſi in furorem verſus, Dominum ſuum ebrium, inſanum, mentiſque impotem vociferabat, neque conuitijs, neque blaſphemijs parcens. Et cum Henricus virum ſanctum deprecaretur, vt pro illius conuerſione operam daret, reſpondit: Ne ſis pro illo ſollicitus, anima eius modo in amaritudine eſt, tuus eſt ille. Et cum repeteret audiente Andrea hoc verbum, ille ſanctam religionem plurimum abhorrens, talia in corde ſuo tacitus voluebat, ſicut poſtea confeſſus eſt: In hoc te nuncio falſum eſſe prophetam, de hoc enim certus ſum, quod locutus es verbum, & non fiet. Hoc tibi coram rege, & principibus, & celebri conuentu improperabo, vt falſitas tua omnibus innoteſcat. Et cum altera die recederet, mala omnia monaſterio imprecans, & valde funditus ſubrui deſiderans, in ipſa nocte victus, & quaſi vinctus, trahente ſe gratia, & vim faciente ſpiritu Dei, vix diem expectare potuit, & ad monaſterium reuertens, cunctis mirantibus, alterum ſe exhibendo Saulum, beato viro ſe dedit. lib. 1. c. 19.

EXEMPLVM III.

Votum religionis miles quidam emittẽs, repentè ſanus de infirmitate efficitur.

ANte hoc triennium miles quidã Ludouicus nomine acutis febribus laborabat, & vocatus eſt Dominus abbas, vt infirmum viſitare. Inardeſcente infirmitate, cum miles idem iam omnino eſſet deſperatus, monitus eſt ab abbate, vt ſe ordini redderet, & votum conuerſionis vt mos eſt, verbis exprimeret. Qui cõſilio adquieſcens, mox vt ex cõſenſu vxoris inter manus abbatis ſe reddidiſſet, facies eius cępit immutari, & quodammodo alterari, ita vt pallor verteretur in candorem, & color liuidus proficeret in ruborem, cunctis qui aderant ſtupentibus, & Dei donum in moribundo mirantibus. Et vt pius Dominus adhuc manifeſtius oſtẽderet, quia propter votum ordinis infirmum diſtuliſſet, cœpit miles ſine ſudore, ſine ſanguine, ſine ſternutatione, contra infirmitatis naturã, conualeſcere. Qui non ingratus beneficijs diuinis, deportari ſe fecit ad monaſterium noſtrum, in quo factus nouitius & monachus, non multum poſt migrauit ad Dominum. lib. 1. c. 25.

EXEMPLVM IIII.

Infernales pœnas expertus quidam, qui ſcientiam per lapidem à dæmone pręſtitum acquiſierat, in ordine Ciſtercienſi grauiſſimam pœnitentiam exegit.

ANte annos vigintiquattuor abbas quidam Moribundus fuit, quem talis neceſſitas ad ordinem traxit. Cum eſſet iuuenis cum cæteris ſcholaribus ſtudebat Pariſijs. Qui cum eſſet duri ingenij, labiliſque memoriæ, ita vt pene nihil poſſet capere, vel retinere, ab omnibus irridebatur, ab omnibus idiota iudicabatur. Vnde cœpit turbari, multiſque doloribus cor eius affligi. Contigit autem, vt die quadam infirmaretur, & ecce ſathan affuit, qui diceret ei: Vis mihi facere homagium, & ego tibi dabo ſcientiam omnium literarum? Audiens hæc iuuenis, expauit, & diabolo talia ſuggerenti reſpondit: Redi poſt me ſathanas, quia nunquam eris Dominus meus, neque ego homo tuus. Et cum ei non adquieſceret, manum illius quaſi violenter aperuit, lapidemque imponens, dixit: Quamdiu clauſum tenueris lapidem iſtum in manu tua, ſcies omnia. Recedente inimico, iuuenis ſurrexit, ſcholas intrauit, quæſtiones propoſuit, omneſque diſputando ſuperauit. Mirati ſunt omnes, vnde idiotæ tanta facundia, nouitas tam inuſitata. Ille vero negotium celatum habuit, nec alicui homini cauſam tantę ſcientiæ exponere voluit. Non multo poſt infirmari cœpit vſque ad mortem, vocatus eſt ſacerdos, qui eius audiret confeſſionẽ. Qui inter cætera etiam confeſſus eſt, quomodo à diabolo recepiſſet lapidem, & cũ lapide ſcientiam. Reſpondit ſacerdos: Projce miſer artẽ diaboli, ut expers fias ſcientia Dei. Territus ille lapidem, quem adhuc manus tenebat, proiecit, & cum lapide fallacem ſcientiam depoſuit. Quid plura? Defunctus eſt clericus, & corpus

eius

eius poſitum in eccleſia,ordinatis circa ſe tertium ſcholaribus, qui more chriſtiano pſalmos decantarent Dæmones autem animam tollentes, & ad vallem profundã, terribilem, fumumque ſulphureum euaporantem illam portantes, ordinabant ſe ex vtraque parte vallis. Et qui ſtabant ex vna parte,animam miſeram, ad ſimilitudinem ludi pilæ proijciebant, alij ex parte altera per aera volantem manibus ſuſcipiebant.Quorum vngues ita erant acutiſſimi,vt omne acumen ferri incomparabiliter ſuperarent. A quibus ita torquebatur, ſicut poſtea dicebat, cum eum iactarent,vel exciperent,vt illi tormento nullum genus tormenti poſſet æquiparari. Miſertus illius Dominus,miſit neſcio quã cœleſtem perſonam, virum magnæ reuerentiæ, qui dæmonibus tale nuntium deſcrebat: Audite,præcepit vobis Dominus altiſſimus, vt animam à vobis deceptam dimittatis. Mox omnes ſimul animam dimiſerunt, nec eam amplius tangere præſumpſerunt. Quæ reuerſa ad corpus membra exanimata viuificauit, viuificata erexit,ſcholares circunſidentes in fugam vertit. Deſcendensque de feretro,dicebat ſe viuere, & quid viderit, quidve audierit magis opere, quàm ſermone manifeſtauit. Nam ſtatim conuerſus in ordine Ciſtercienſi tam rigidus fuit ſibi, tam durus caſtigator corporis ſui, vt omnibus qui eum videre poterant patenter daretur intelligi,quia pœnas ſenſerat purgatorij,vel potius inferni. lib.1.c.32.

EXEMPLVM V.

Bona iniuſtè ablata retinens Ludouicus Lantgrauius grauiſſimas pœnas inferni ſuſtinuit,clericus verò viſa infernali pœna conuertitur.

Lantgrauius Thuringiæ Ludouicus peſſimus tyrannus ſibi commiſſum populum indebitis exactionibus deprimebat,poſſeſſiones etiam eccleſiarum iniuſtè vſurpabat,& plura alia mala faciebat, vnde frequẽter à religioſis viris admonitus, reſpondebat:Cœlum cœli Domino,terram autem dedit filijs hominum.Is cum in ſuis peccatis moreretur, duos filios reliquit hæredes, Ludouicum ſcilicet, qui in prima expeditione Hieroſolymitana, quæ facta eſt temporibus Friderici Imperatoris, defunctus eſt, & Hermanum, qui eidem in principatu ſucceſſit,qui nuper obijt. Ludouicus vero,qui ſatis erat tractabilis & humanus, &, vt verius dicam, cæteris tyrannis minus malus, tale edictum propoſuit: Si aliquis eſſet,inquit,qui veris indicijs vera mihi de anima patris mei dicere poſſet, bonam cortem à me reciperet. Audiebat hæc miles quidam pauper, qui fratrem habebat clericum in necromantia quandoque ſatis expeditum. Cui cum verba principis indicaſſet, reſpondit ille: Bone frater,diabolum aliquando per carmina vocare conſueui, ſciſcitabar ab illo quæ volui, iam diu eſt quòd eius colloquijs artibusque renunciaui.Inſtante milite oportunè, importunè, ad memoriam eius reducens propriam paupertatem, promiſſumque honorem, precibus eius tandem clericus victus, dæmonem vocauit. Vocatus, quid vellet inquiſiuit. Reſpondit clericus. Pœnitet me tanto tempore receſſiſſe à te. Indica mihi obſecro, vbi ſit anima Domini mei Lantgrauij?At dæmon: Si vis mecum pergere, ego illum tibi oſtendam. Et ille: Libenter illum viderem, ſi ſine periculo vitæ meæ illum videre poſſem. Cui diabolus:Iuro tibi per altiſſimum, & per tremendum eius iudicium,quia ſi fidei meæ te commiſeris,incolumen te illuc ducam, huc; reducam. Ponit clericus propter fratrem animam ſuam in manibus ſuis, collum dæmonis aſcendit, quem infra breue tempus ante portam inferni depoſuit. Introſpiciens clericus,contemplatus eſt loca nimis horrenda, pœnarumque diuerſa genera, & dæmonem quendam aſpectu terribilem ſuper opertum puteum reſidentem. Clericus vt hæc vidit, totus contremuit, & clamauit dæmon ille ad dæmonem baiulum. Quis eſt ille, quem tenes in collo? Adduc eum huc. Qui reſpondit: Amicus noſter eſt,& iuraui ei per virtutes tuas magnas,quia eum non læderem:ſed animam Lantgrauij Domini ſui oſtenderem, ut omnibus tuam immenſam prædicet uirtutem. Ille uerò ſtatim operculum igneum, cui inſedit,amouit, & tuba ænea puteo immiſſa tam ualidè buccinauit, ut uideretur clerico totus tremere mundus. Poſt horam, ut ei uidebatur, nimis longã

Z puteo

puteo eructante flãmas ſulphureas, Lantgrauius inter ſcintillas aſcendentes ſimul aſcendens, videndum ſe clerico collo tenus præbuit. Ad quem ait: Ecce præſto ſum miſer ille Lantgrauius, quondam Dominus tuus, & vtinam nunquam natus. Cui clericus: Miſſus ſum à filio veſtro, vt ei renunciare poſſim de ſtatu veſtro, & ſi in aliquo poteſtis iuuari, mihi dicere debetis. Reſpondit ille: Statum meum bene vides, hoc tamen ſcias, quia ſi filij mei reſtituere vellent tales poſſeſſiones talium eccleſiarum, (proprijs nominibus eas exprimẽs) quas mihi iniuſtè vſurpaui, & ſub titulo hæreditario ipſis reliqui, magnum animæ meæ conferrent remedium. Cui cum clericus diceret: Domine, non credẽt mihi. Reſpondit: Ego dico tibi ſignum, quod nemo nouit præter me, & filios meos. Accepto ſigno, & Lantgrauio eo vidente puteo immerſo, per dæmonem reductus eſt. Qui licet vitam non perdiderit, ita tamen pallidus & languidus redijt, vt vix agnoſceretur: verba patris filijs retulit, ſigna oſtendit, ſed modicum illi profuit. Non enim in hoc conſentire voluerunt, vt poſſeſſiones reſtituerent. Reſpondit tamen Ludouicus Lantgrauius clerico: Signa cognoſco, patrem meum vidiſſe non dubito, propoſitum tibi præmium dare non renuo. Ad quem ille: Domine cortis veſtra vobis maneat, ego cogitabo quid animæ meæ expediat. Relictis omnibus, factus eſt monachus in ordine Ciſtercienſi, contemnens omnem laborem ſuſtinere temporalem, dummodo pœnam euaderet æternam. lib. 1. cap. 34.

EXEMPLVM VI.

Apoſtata monachus & ſacerdos latro efficitur, & purgatorium duorum millium annorum à ſeipſo ſibi imponitur, ſed duobus annis factis pro eo precibus, & alijs bonis operibus liberatur.

IVuenis quidam nobilis conuerſus eſt in quadam domo ordinis noſtri: habebat autem Epiſcopum quendam cognatum, à quo vnicè amabatur. Qui cognita eius conuerſione, ad monaſterium venit, & vt rediret ad ſeculum verbis quibus poterat ſuaſit, ſed perſuadere non potuit. Anno probationis expleto, factus eſt monachus, & non multo poſt gradatim aſcendens, in ſacerdotem eſt ordinatus. Qui ſuadente diabolo, à quo primus homo eiectus eſt de paradiſo, oblitus voti, oblitus ſacerdotij, &, quod peſſimum eſt, creatoris ſui, ordinem deſeruit. Et quia ad parentes redire erubuit, prædonibus ſe coniunxit. Qui ita datus eſt in reprobum ſenſum, vt qui prius bonis erat melior, poſtea malis fieret deterior. Accidit, vt in obſidione cuiuſdam caſtri telo percuſſus, & perfoſſus, ad extrema deueniret. Deportatus eſt à ſocijs in quandam villam, adhibitis quibuſdam, qui ei mininiſtrarent. Et cum nulla ſpes eſſet euadendi mortem temporalẽ, hortabantur ad confeſſionem, vt ſaltem illius beneficio mortem euaderet æternam. Quibus reſpondit: Quid mihi prodeſſet confeſſio, qui tanta, & tam innumera feci mala, qui tam enormia commiſi ſcelera? Ad hæc illi: Maior eſt Dei miſericordia, quam iniquitas tua. Vix tandem, importunitate victus illorum, ait: Vocate ſacerdotem. Qui cum vocatus adeſſet, & coram infirmo ſederet, pius Dominus, qui potens eſt auferre cor lapideum, & dare cor carneum, tantam cordi eius contulit contritionem, vt ſæpe confeſſionem inciperet, & propter lachrymas & ſingultus in voce deficeret. Tandem collecto ſpiritu in huiuſmodi verba prorupit: Domine peccaui ſuper arenam maris, & monachus ſum ordinis Ciſtercienſis, in ordine ſacerdos factus, ordinem, peccatis meis exigentibus, deſerui; & non mihi ſufficit quod apoſtataui, ſed & prædonibus me cõiunxi, quos in crudelitate ſuperaui: quibus illi tollebant ſubſtantiam, ego abſtuli vitam. Nemini parcebat oculus meus. Si illi quãdoque parcebant humana ducti miſeratione, ego cordis mei impellente malitia nemini, quantum in me fuit, parcere potui. Multorum vxores & filias violaui, incendijs plurima vaſtaui. Enumerauit & alia quam plurima, quodammodo naturã humanam excedentia. Talibus ſacerdos auditis, peccatorũ eius enormitate territus, ſicut ſtultus fuit, ita & ſtultè reſpondit: Maior eſt, inquit, iniquitas veſtra, quàm vt veniam mereamini. Reſpondit ille: Domine literatus ſum, ſæpius audiui, & legi, quia nulla ſit comparatio humanæ malitiæ ad diuinam bonitatem. Ait enim per

pro-

prophetam Ezechielem: In quacunque hora peccator ingemuerit, ſaluus erit. Item, Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. Rogo ergo vos intuitu diuinæ miſericordiæ, vt aliquam mihi dignemini pœnitentiam iniungere. Et ſacerdos: Neſcio, quid tibi iniungere debeam, quia homo perditus es. Reſpondit monachus: Domine, ex quo non ſum dignus à vobis recipere pœnitentiam, ego mihi ipſi pœnitentiam iniungam. Eligo enim duo millia annorum eſſe in purgatorio, vt poſt illos miſericordiam inueniam coram Deo. Ex quo ergo negatis mihi medicinam ſatisfactionis, pero vt non fraudetis me à viatico ſacræ communionis. Reſpondit ei ſtolidus ſacerdos: Si tibi auſus non fui iniungere pœnitentiam, quomodo præſumo tibi dare Chriſti corpus & ſanguinem? Et cum ad neutrum acquieſceret, vnicam tandem rogauit petitionem, dicens: Statum meum in ſcedula ſcribere volo, & vos deferre eam debetis tali Epiſcopo cognato meo, (ex nomine eum deſignans) ſpero quia pro me orabit. Et promiſit ſacerdos. Mortuus eſt monachus, & ad purgatorium deportatus. Et venit ſacerdos ad Epiſcopum, defuncti litteras ei deferens. Quas cum legiſſet amariſſimè fleuit, dixitque ſacerdoti: Nunquam tantum dilexi hominem, dolui de apoſtaſia, doleo de morte: dilexi viuum, diligo mortuum: quia iuuari poteſt, & contritus obijt, orationibus Eccleſiæ meæ non carebit. Et euocans prælatos Epiſcopatus ſui, Abbates ſcilicet, Decanos, Priores, Paſtores Eccleſiarum, quibus commiſſa fuerat cura animarum, & hoc ipſum demãdans monaſterijs ſanctimonialium; rogans cum multa humilitate, & inſtantia, viua voce præſentes, literis abſentes, vt omnes ſpeciales orationes, quas ipſe iniunxit, illo anno animæ iam dicti defuncti impenderent, tam in miſſis, quàm in pſalmis. Ipſe verò præter miſſas, & eleemoſynas, ac orationes peculiares, quas pro eo fecit, ſingulis diebus hoſtiam ſalutarem pro abſolutione animę eius immolauit: quòd ſi fortè in maxima neceſſitate, vel infirmitate, hoc per ſeipſum facere non potuit, alter defectum illum ſuppleuit. Anno cõpleto, in fine miſſæ poſt altare ſtãs defunctus, apparuit Epiſcopo, pallidus, exilis, macilentus, in veſte pulla, vultu habituque ſtatum ſuum benè declarans. Quem cum interrogaſſet, quomodo haberet, vel vnde veniret, reſpondit: In pœnis ſum, & de pœnis venio, ſed gratias ago charitati tuæ, quia annus iſte propter eleemoſynas, & orationes tuas, atque beneficia Eccleſiæ tuæ mihi exhibita, abſtulit mihi mille annorum pœnas, quas ſuſtinere habebam in purgatorio, quod ſi adhuc vno anno ſimilem mihi impenderis opem, omnino liberabor. Audiens hoc Epiſcopus, lætus effectus, Deo gratias egit, miſſiſque literis ad eccleſias ſiue monaſteria, viſionem omnibus expoſuit, & vt adhuc vno anno iniunctas ſeruarent orationes obtinuit. Epiſcopus verò annum ſequentem præcedenti continuauit, tanto in exhibitione feruentior, quanto iam de liberatione ſecurior. Expleto anno, cum Epiſcopus miſſam pro eo celebraret, iterum adfuit illic in cuculla niuea, & facie ſerenata, dicens ſibi omnia optate ſuccedere, & ait Epiſcopo: Remuneret Deus omnipotens charitatem tuam, ſanctiſſime pater, quia propter tuam ſollicitudinem ereptus de pęnis, iam ingredior gaudium Domini, & ecce iſti duo anni reputati ſunt mihi pro duobus millibus annorum. Et non vidit eum amplius. lib. 2. cap. 2.

EXEMPLVM VII.

Apoſtata monachus & fornicarius rurſus à beato Bernardo conuertitur, & propoſitum bonum hãbens poſt mortem in habitu religioſo inuenitur, cum tamẽ in clericali traditus eſſet ſepulturę.

Beatus Bernardus monachum quendã habuit, qui ſuadente inimicõ habitum depoſuit, & parochiam quandam eodem cooperante regendam ſuſcepit. Erat quippe ſacerdos. Et quia ſæpe peccatum peccato punitur, deſertor ordinis in vitium labitur libidinis: concubinam, ſicut multis conſuetudinis eſt, ad ſibi cohabitandum accepit, de qua & liberos genuit. Accidit autem, vt poſt annos plurimos, miſerante Deo, qui neminem vult perire, ſanctus Abbas villam, in qua monachus habitauit, tranſiret, & ad domum illius hoſpitandi gratia diuerteret. Quem ille bene cogno-

ſcens, & quaſi proprium patrem cum multa reuerentia excipiens, deuotè miniſtrauit, & tam ipſi, quàm ſocijs, ac iumentis neceſſaria copiosè procurauit, non tamen recognitus eſt ab Abbate. Mane cum vir ſanctus, dictis matutinis, paratus eſſet ad eundum, nec poſſet loqui ſacerdoti, eo quod maturius ſurgens iſſet ad eccleſiam, ait filio ipſius ſacerdotis: Vade, defer nuntium iſtud Domino tuo. Erat autem puer mutus à natiuitate. Qui præcepto obediens, & etiam præcipientis virtutem in ſe ſentiens, ad patrem cucurrit, & ſancti patris verba, verbis valde abſolutè expreſſit, dicens: Hæc, & hæc mandat tibi Abbas. Pater primam vocem filii audiens, & præ gaudio lachrymans, vt ſecundò & tertiò eadem verba repeteret admonuit, & quid ſibi Abbas fecerit, diligenter inquiſiuit. Cui ille: Nihil aliud mihi fecit, ſed ſolummodo verbis dixit mihi: Vade, dic Domino tuo verba hæc. Ad tam euidēs miraculum ſacerdos compunctus, feſtinanter ad ſanctum virum venit, ſeque cum lachrymis ad pedes illius proſtrauit: Domine pater, inquit, monachus veſter talis, ac talis fui, & tali tempore à monaſterio receſſi. Rogo igitur paternitatem ueſtram, ut liceat mihi redire uobiſcum ad monaſterium, quia Deus in aduentu ueſtro uiſitauit cor meum. Cui ſanctus: Expecta me, & ego peracto negotio ocius reuertens ducam te mecum. Timens ille mortem, quam prius non timebat, reſpondit: Domine timeo interim mori. Ad hæc ille: Hoc pro certo ſcias, quia ſi in tali contritione, ac propoſito mortuus fueris, coram Deo monachus inueneris. Receſſit, redijt, illum recenter mortuum, ac ſepultum audiens, ſepulchrum aperiri præcepit. Dicentibus qui aderant, quid facere vellet, reſpondit: Volo videre vtrum in ſepulchro iaceat monachus, an clericus. Clericum, inquiunt, in habitu clericali ſepeliuimus. Reiecta terra, non in veſte, qua ſepultus fuit, ſed in tonſura, & habitu monachi cunctis apparuit.

Et magnificatus eſt ab omnibus Deus, qui voluntatem pro facto reputat. lib. 2. cap. 3.

EXEMPLVM VIII.

Communicantis indignè hoſtiā niuea columba in nocte Natiuitatis abſumens auolauit, & poſt confeſſionē reportauit.

ANte paucos annos in regno Franciæ erat ſacerdos quidam, qui in ipſa nocte Natalis Domini tranſire debebat per breuem campum de vna villa ad aliam, vt ibidem ſecundum conſuetudinem matutinas diceret, miſſasque celebraret. Opera diaboli, vt creditur, iuxta villam ſola mulier occurrit, & quia ſine teſte fuit, ſolus cum ſola peccauit. Perpetrata culpa tam nefaria, non eum retraxit à maiori contemptu accuſatrix conſcientia, ſed magis timens humanam verecundiam, quàm diuinam vindictam, eccleſiam intrauit, dictiſque matutinis, miſſam de nocte in primo galli cantu ſecundum morem ſolemniter inchoauit. Tranſſubſtantiatione facta, panis videlicet in corpus, & vini in ſanguinem Chriſti, columba niuea ipſo ſacerdote aſpiciente ſuper altare deſcendit, totumq; ebibens quod erat in calice, roſtro ſuo hoſtiam tulit, & auolauit. Videns iſta ſacerdos ſatis, etſi non ſalubriter, eſt territus, & quid faceret non parum perplexus, canonem propter populum circunſtantē quantum ad verba & ſigna compleuit, ſed fructu canonis caruit. Poſt miſſam, decantatis laudibus, cum miſſam de mane diceret, eo quod non haberet qui vicem ſuam ſuppleret, eadem columba hora qua prius iterum venit, ſacramentum abſtulit, & receſſit. Presbyter non ceſſauit à præſumptione ſua, ſed tertio accedens ad altare celebraturus miſſam de die, per eandem columbā, eo modo, quo primo, & ſecundo, ei puer natus ſacramentum corporis & ſanguinis ſui ſubtraxit. Tandem in ſe reuerſus, & de culpa, licet indignus, Dei tamen gratia compunctus, venit ad quendam Abbatem ordinis noſtri, confeſſionē faciens tanti peccati, expoſuit ei omnem ordinem rei cum multis lachrymis. Abbas verò, ſicut vir prudens & diſcretus, contritum eum ex toto corde conſiderās, virtutem contritionis probare volens, pœnitentiam ſuſpendit, & vt ocius iret celebrare præcepit. Ille vero quaſi Deo obediens cōfeſſori ſuo, cum multo timore, &

lachry-

lachrymis ad altare miſſam celebraturus acceſſit. Quem pius Dominus, qui nihil horum odit quæ fecit, ſed diſſimulat peccata hominum propter pœnitentiam, mirabiliter lætificauit. Ante horam ſumptionis columba rediens, tres hoſtias, quas ſingillatim tulerat, ſimul roſtro deferens, corporali impoſuit, & trium miſſarum liquorem de gutture ſuo calici immiſit, ac receſſit. Videns hæc presbyter, gaudio repletus eſt maximo, gratias agens Deo, qui facit mirabilia magna ſolus. Reuerſuſque ad Abbatem, diuinam ei conſolationem recitauit, & vt ab eo in monachum reciperetur humiliter ſupplicauit. Cui reſpondit Abbas: Nō te hoc tempore ſuſcipiam, ſed volo vt mare transeas, & pro peccato tuo tribus annis in hoſpitali infirmantibus ſeruias. Si tunc reuerſus fueris, nullā à me repulſam patieris. Volebat enim, vt per laborem tanti itineris, & pericula maris, pœnam peccati deleret, & pauperes infirmoſque propter opera miſericordiæ ſibi interceſſores faceret. Fecit ille quod Abbas præcepit, & poſt tres annos reuertens, habitum religionis in eius domo ſuſcepit. lib. 2. cap. 5.

EXEMPLVM IX.

Deſperans Hildebrādus latro propter deſperationem maximè damnatū ſe eſſe dicit, & Bertolphus ſine ordine ſacerdotij munera eius exequens minis territus ſeculum deſerit, & à Deo punitur.

Hildebrandus habitans in villa quadam diœceſis Traiectenſis, quæ dicitur Holchoyn, die quadam ſiluam cum alio quodam conciue ſuo intrauit, quem, ſuadente diabolo, cum ſoli eſſent, occidit. Fuerant enim aliquando inter eos inimicitiæ, ſed tunc temporis penitus erant ſopitæ. Reuerſo Hildebrando in villam, interrogabant eum amici occiſi vbi eſſet? Qui reſpondit: Neſcio. Expectantibus die illo, & altero, cum non rediret, qui iam redire non potuit, ſuſpectum habentes iam ductum Hildebrandum propter antiquas inimicitias, coram iudice in cauſam traxerunt, crimenque homicidij impoſuerunt, quo timidè negante, cœpit ipſa facies eū prodere. Et cum inſtantibus illis iam negare non poſſet, confeſſus eſt quia hominem occidiſſet. Statim data ſuper eum ſententia, pœnæ rotali adiudicatus eſt. Cumque duceretur ad mortem, ſacerdos eiuſdem villæ Bertholphus cum alio ſacerdote, qui vocabatur Ioannes, traxerunt eū in partem, ſatis diligenter eum monentes de confeſſione, atque contritione cordis. Et quia miſer homo per ſe ſurgere nō potuit, nec manum ſe ſubleuantem ſenſit, miſerabiliter reſpondit: Quid mihi poſſent illa prodeſſe? Homo enim damnatus ſum. Reuera reſpondit ſicut homo indutatus, & deſperatus. Et ait illi ſacerdos: Adiuro te per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, vt infra dies xxx. mihi appareas, & ſine omni periculo vitæ meæ de ſtatu tuo me certifices. Reſpondit: Si mihi licuerit, libenter hoc faciam. Sicque rotali pœna plexus, de tormento corporis tranſiuit ad tormentum æternæ damnationis. Nocte quadam infra ſtatutum tempus, Bertholpho dormiente in ſtratu ſuo, tantus eſſe cepit circa domum fragor arborum, tam vehemens flatus ventorum, vt ipſa animalia ſtuperent, & vix ſuis loris infra clauſtra ſtabuli retineri poſſent. Expergefactus Bertholphus, reſpexit ad oſtium domus, & ecce ianuæ quaſi ventorum impulſu aperiebantur, viditque Hildebrandum in camino ardente reſidentem, ſibique celerius propinquantem. Territus autem ſupra modum, ſe ſignauit, & vt ſtaret ſub inuocatione diuini nominis præcepit. Ecce hic ſum, ſicut promiſi, inquit. Sciſcitante illo de ſtatu ſuo, reſpondit: Æternaliter damnatus ſum, æterniſque incendijs propter deſperationem maximè deputatus. Si ſecundum tuum conſilium egiſſem pœnitentiam, per pœnam temporalem euaſiſſem æternam. Hoc autem ſcito, quia ſi non fuiſſem viuus à te adiuratus, ne tibi mortuus nocerem, malo tuo huc adueniſſem. Conſulo tibi, vt vitam tuam emendes, ne poſt hanc vitam ſimiles pœnas recipias. Erat autem idem Bertholphus ſacerdos nomine, ſed non re. Nam vſque ad illud tempus ſine ordine presbyterij celebrauit. Qui cum adhuc miſerum amplius interrogare vellet, reſpondit: Nō licet mihi hic diutius morari, quia multi dæmones foris ante oſtium præſtolantur reditum meum. Hoc dicto, ſtatim impulſus, & expulſus, cum ſtridore & vlulatu

maximo ab eo diſceſſit, tranſiensq́; ſecus ſtabulum animalia, ſicut prius, in ſtuporem & commotionem conuertit. Bertholphus vero timore tam horrendæ viſionis ſæculum deſeruit, & in domo quadam ordinis noſtri religionis habitum ſuſcepit. Abbas loci illius, eo quod intellexiſſet eũ virum eſſe literatum & eloquentem, vt ei ad ordines liceret accedere, ſatis apud Dominum Papam Innocentium laborauit, ſed obtinere non potuit. Ante hoc biennium, ſicut mihi retulit Prior de Campo, in manu quam extenderat temere ad arcam Dei, graui morbo, qui anthrax dicitur, punitus eſt. Quæ cum ei, quaſi pro remedio, eo quod morbus ſerpens ſit, abſcinderetur, nihil illi profuit, imo dolori dolor additus mortem ei potius accelerauit. Voluit eum Dominus, vt ſpero, punire in præſenti, ne puniret in futuro. lib. 2. c. 6.

EXEMPLVM X.

Deſperans vſurarius ab infernali equo ad loca pœnarum deuehitur.

EO tempore quo magiſter Ioãnes Xantenſis Scholaſticus, & magiſter Oliuerus Coloniẽſis Scholaſticus, crucem contra Saracenos prædicabant in diœceſi Traiectenſi, erat ibi quidam ruſticus, ſi bene memini, nomine Godeſchalcus, opere vſurarius. Iſte cum cæteris, non ex deuotione, vt poſtea patuit, ſed ex circumſtantium importuna admonitione, crucem ſuſcepit. Cumque diſpenſatores, ex mandato Innocentij Papæ, pecuniam redemptionis colligerent à ſenibus, pauperibus, & infirmis, idem vſurarius ſe pauperem mentiens, cuidam diſpenſatori circa ſummam quinque talentorum dedit, taliq́ue dolo ſacerdotem circumuenit. Teſtati ſunt poſtea vicini eius, quòd dediſſe potuiſſet quadraginta marcas, nec tamen exhæredaſſet liberos ſuos, quod ipſe prætendebat. Deus autem, qui falli non poteſt, eius fallaciam poſtea terribiliter concluſit. Sedebat miſer in tabernis Deum prouocans, eiuſq́ue peregrinis exprobrans in hunc modum: Vos ſtolidi mare tranſibitis, ſubſtantiam veſtram expendetis, vitamq́ue veſtram multis periculis exponetis: ego vero cum vxore, & liberis meis domi reſidens, propter quinque marcas, quibus redemi crucem meam, ſimilem vobis habebo mercedem. Sed iuſtus Dominus, vt pal lam oſtenderet quantum placeret labor, & expenſæ peregrinantium, & quantum eius oculis diſpliceret dolus, ac blaſphemia detrahentis, hominem miſerrimum tradidit ſathanæ, vt diſceret non blaſphemare. Nocte quadam dormiente eo cum vxore ſua in proprio molendino domui ſuæ contiguo, motum quaſi rotæ molentis audiuit. Clamansq́ue ad puerum, dixit ei: Quis admiſit molendinum? vade, vide quis ibi ſit. Iuit puer, & redijt. Nimio enim horrore percuſſus, procedere non potuit. Cui Dominus: Dic quis eſt ibi? Reſpondit: Tantus horror ad oſtium molendini me inuaſit, vt compellerer redire. Et ille: Etiamſi diabolus ibi ſit, ego vadam, & videbo. Iniectaq́ue toga ſcapulis, eo quòd nudus eſſet, ad molendinum venit, oſtium aperuit, introſpexit, in quo horrendam viſionem vidit. Stabant ibi duo equi nigerrimi, & vir quidam deformis eiuſdem coloris iuxta equos, qui dicebat ad ruſticũ: Feſtina, aſcende equum iſtum, quia propter te adductus eſt. Expalluit ille, & contremuit, quia iubentis vocem minus libenter audiuit. Cumq́ue ad talem obedientiã imparatus eſſet, iterato clamat diabolus: Quid tardas? proijce veſtem, & veni. Erat autem crux, quam ſuſceperat, eidem veſti aſſuta. Quid plura? Virtutem diabolicæ vocis per deſperationem in corde ſuo ſentiens, & iam reſiſtere non valens, veſtem reiecit, in molendinum intrauit, equum, imo diabolum, aſcendit. Aſcendit & diabolus equum alterum, & ſub multa celeritate ſimul deducti ſunt ad diuerſa loca pœnarum. In quibus homo miſer patrem & matrem miſerabiliter vidit, alioſq́ue plurimos, quos defunctos ignorauit. Vidit etiam ibi quendam honeſtum militem nuper mortuum, Heliam nomine de Riningem Burgrauium in caſtro Huiſſ, vaccæ furenti inſidentem aduerſo corpore, ita vt dorſum haberet ad cornua vaccæ, quæ huc illucq́; diſcurrebat, & crebris ictibus dorſum militis cruentabat. Cui cum vſurarius diceret: Domine, quare ſuſtinetis tantam pœnam? Reſpondit: Vaccam iſtam rapui ſine miſericordia cuidam viduæ, & ideo ſine miſericordia oportet me ab illa pœnã hanc ſuſtinere. Oſtenſa eſt ei in eiſ-

dem

dem locis ignea ſedes, in qua nulla potuit eſſe quies, ſed ſeſſio pœnalis, & pœna interminabilis, dictumque eſt ei: Modo reuerteris in domum tuam, poſt tres autem dies exuto corpore reuerteris in locum tuum, & mercedem tuam accipies in ſede iſta. Mox à dæmone reductus, & in molendino depoſitus, penè exanimis relictus eſt. Inuentus ibi ab vxore, & familia, atque in lectum deportatus, cum requireretur vbi eſſet, vnde veniret, reſpondit: Ad loca infernalia ductus fui, hæc, atque hæc ibidē vidi: oſtendit mihi in eiſdem locis ductor meus ſedem vnam, & dixit, quia mihi foret præparata, & quia poſt tres dies recepturus eſſem mercedem meam in ea. Vocatus eſt ſub celeritate ſacerdos, & rogatus ab vxore, vt puſillanimem cōfortaret, deſperatum erigeret, & ad ea quæ ſunt ſalutis hortaretur. Quem cum ſacerdos moneret, vt contritionem haberet de peccatis ſuis, & vt puram faceret confeſſionem, dicens neminem debere de Dei miſericordia deſperare, Reſpondit? Quid proſunt verba iſta? Non poſſum conteri, ſuperfluū iudico confiteri: quod de me diſpoſitum eſt, neceſſe eſt impleri. Sedes mea parata eſt, poſt tertium diem illuc veniam, & ſecundum quod geſſi in ea recipiam. Sicq́ue ſine contritione, ſine confeſſione, ſine viatico, & ſacra vnctione, tertio die defunctus, in inferno ſepultus eſt. lib. 2. c. 7.

EXEMPLVM XI.

Fletu nimio prępeditus iuuenis contritus peccata ſua confiteri non præualens, in ſcedula deſcribit, et miraculosè delētur.

A Viris religioſis, & literatis, vt ſunt Abbates, & Scholaſtici, contigiſſe Pariſijs veraciter intellexi. Erat ibi iuuenis quidam in ſtudio, qui, ſuggerente humani generis inimico, talia quædam, peccata cō miſerat, quæ obſtante erubeſcentia nulli hominum confiteri potuit. Cogitans tamen quæ malis præparata ſunt tormenta gehennæ, & quæ bonis abſcōdita ſunt gaudia perennis vitæ, timens etiam quotidie iudicium Dei ſuper ſe, intùs torquebatur morſu conſcientiæ, & foris tabeſcebat in corpore. Quid plura? Tandem miſerante Deo timor ille ſeruilis verecūdiam vicit. Veniens ad ſanctum Victorem, Priorem vocauit, & quia confitendi gratia veniſſet indicauit. Ille paratus ad tale officium, ſicut omnes ſunt fratres eiuſdem monaſterij, ſtatim venit, in loco ad hoc deputato ſedit, præmiſſaque exhortatione, iuuenē confiteri volentem expectauit. Mira res. Tantam hora eadem pius Dominus, cuius natura bonitas eſt, cuius voluntas poteſtas eſt, cuius opus miſericordia eſt, cordi eius contulit contritionem, vt quoties confeſſionem inciperet, toties ſingultibus intercepta vox deficeret. In oculis lachrymæ, ſuſpiria in pectore, ſingultus erant in gutture. Hæc vt vidit Prior, dicebat ſcholari: Vade, & ſcribe peccata tua in ſcedula, & defer ad me. Placuit conſilium iuueni, abijt, ſcripſit, die altera redijt, & ſi confiteri poſſet iterum tentans, vt prius defecit. Et cū nihil proficeret, ſcedulam Priori porrexit. Legit Prior, & obſtupuit, dixitq́ue iuueni: Non ſufficio tibi ſolus dare conſilium, vis vt oſtendam Abbati? Et licentiauit ei. Venit Prior ad Abbatem, & porrexit ſcedulam legendam, rem ei per ordinem exponens. Quid deinde geſtum ſit, audiant peccatores, & conſolentur deſperati, & recreentur. Mox enim vt Abbas chartulam ad legendum aperuit, totam eius continentiam deletam inuenit. Et ait Abbas Priori: Quid legam in ſcedula iſta? nihil in ea ſcriptum eſt. Hæc vt Prior audiuit, ſcedulam ſimul cum Abbate reſpexit, dixitq́ue ad illum: Sciat pro certo paternitas veſtra, ſupra dictum iuuenem in hac ſcedula ſcripſiſſe peccata ſua, & cum à me fuiſſent lecta, vobis etiam donaui legenda: ſed, vt video, miſericors Deus, qui maximam iuuenis contritionem attēdit, culpam iam ſufficienter punitam, iuſtè deleuit. Deletio ſi quidem ipſius ſcripti, abolitionem ſignificat totius delicti. Et aduocantes ſcholarem, oſtenderunt ſcedulam, dicentes eius peccata diuinitus eſſe deleta, quam cum perſpexiſſet, & ex ſignis bene cognouiſſet, in tantum cor eius ex magnitudine gaudij eſt dilatatum, in quantum prius ex magnitudine triſtitiæ fuerat anguſtatum: & nullam ei iniungentes ſatisfactionem, monuerunt quatenus Deo de perceptis beneficijs gratias ageret, atque de cætero cautius viueret. lib. 2. cap. 10.

EXEMPLVM XII.

Contritione vehementi mulier inceſtum cum filio commiſsum confeſsa Papæ veniam peccatorum accepit.

MVlier quædam igne libidinis ſuccẽſa proprium adamauit filium, de quo concepit, & peperit filium alterum. Terrore tam nefariæ commixtionis percuſsa, quo licet momento timens ſe tradi ſathanæ, vel morte ſubitanea interire, Deo miſerante de ſatisfactione anxiari cępit. Poſt habito prius conſilio ſacerdotis ſui, infantulum ſecum tollens, Romam venit, & cum multa importunitate Domini Innocentij Papæ oculis ſe ingeſſit, cum tantis lachrymis & clamoribus cunctis audientibus faciens confeſſionem, vt omnes verteret in ſtuporem. Gėctauit in brachijs infantem, commiſſi facinoris teſtem. Videns Dominus Papa in muliere tantam contritionem, & quia verè eſſet pęnitens, miſericordia motus ſuper eam, ſicut prudens medicus, volens infirmam plenè, & cito ſanare, cõtritionem etiam probare, præcepit vt in tali veſte ibi appareret, in quali venerat ad filium, cum peccaret. Illa confuſionem æternam temporali anteponẽs, mox ſe exuit, veſtes poſuit, in camiſia redijt, & quam paratiſſima foret ad omnem ſatisfactionẽ in tali obedientia ſatis oſtendens. Conſiderans vir literatiſſimus tali obedientiæ, tali verecundiæ, tali pœnitentiæ, nullius peccati pœnam poſſe reſiſtere, coram omnibus dixit ad mulierem: Dimiſſum eſt peccatum tuum. Vade in pace, & nihil amplius iniunxit ei. Audiuit hæc quidam ex Cardinalibus, & cum Phariſæo contra Papam murmurans, iudiciũ eius reprehendit, dicens ad tantam culpam tam breuem pœnitentiam minus ſufficientem. Cui ille reſpondit: Si ego iniuſtè egi cum muliere iſta, & inſufficiens eſt eius coram Deo pœnitẽtia, poteſtatem habeat diabolus ingrediendi corpus meum, & coram omnibus me vexet. Si verò tu iniuſtè me reprehendis, ſimile tibi fiat. Statim diabolus Cardinalem eundem vexare cœpit, per cuius vexationem perfectam mulieris pœnitentiam Deus palam oſtendit. Tandem omniũ oratione purgatus Cardinalis, didicit in ſua vexatione, diuinæ miſericordiæ de cætero non oblatrare. lib. 2. cap. 11.

EXEMPLVM XIII.

Mariæ virgo iuueni, qui negato Chriſto ſe negare noluit, veniam peccatorum impetrauit.

IN diœceſi Leodienſi adoleſcens quidã nobilis habitauit, cui pater moriens, vtpote vir magnus & potens, multas diuitias reliquit. Factus miles idem iuuenis, vt gloriam ſibi conquireret temporalem, in breui ad magnam deductus eſt paupertatem. Cauſa enim laudis humanæ torneamentis totus deditus erat: hiſtrionibus larga manu ſua tribuebat. Et quia ad tales effuſiones redditus anni minus ſufficiebant, hæreditatem paternam vendere compellebatur. Erat autem in proximo manens miles quidam honeſtus & diues, miniſterialis tamen. Huic iuuenis iam dictus allodia, ſiue feuda ſua partim vendebat, partim in vadimonio exponebat. Et cum iam non haberet quod venderet, vel exponeret, cogitabat exulare, tolerabilius iudicans inter extraneos mendicare, quàm inter notos & affines egeſtatis confuſionem ſuſtinere. Habebat autem villicum, hominem quidem malignum, nomine, non re, Chriſtianum, & dæmonum miniſterio totum mancipatum. Videns hic Dominum ſuum triſtem, & triſtitię non ignorans cauſam, dicebat ei: Domine vultis diues fieri? Reſpondit: Libenter diues fierem, dummodo ipſæ diuitiæ eſſe poſſent cum Deo. Et villicus: Nolite timere, ſequimini tantum me, & bene erit vobis. Statim ſecutus eſt miſerum, tanquam ſerpentis vocem Eua, quaſi ſibilum aucupis auicula, in laqueum diaboli celerius deponendus. Et duxit eum in ipſa nocte per quoddam nemus, in locum paluſtrem, & cœpit quaſi cum aliquo habere ſermonẽ. Cui iuuenis: Cũ quo loqueris? Reſpondit Domino ſuo villicus ille iniquitatis: Tacete tantum vos nec ſit vobis cura cum quo loquar. Cumq́ ſecundo loqueretur, & iuuenis iterato ſciſcitaretur, Reſpondit: Cum diabolo. Et cœpit iuuenis nimis horrere. Dicebat villicus diabolo: Domine, ecce virum hunc nobilem Dominum meũ adduxi

duxi gratiæ veſtræ, maieſtati veſtræ ſupplicans, vt veſtro auxilio priſtinis honoribus, atque diuitijs reſtitui mereatur. Ad quem diabolus: Si mihi voluerit eſſe deuotus ac fidelis, dabo ei diuitias magnas, inſuper addam gloriam & honores, quales non habuerunt patres eius. Reſpondit villicus: Libẽter vobis obſequioſus erit, & fidelis, ſi talia fuerit conſecutus. Et ille: Si voluerit iſta à me conſequi, abrenunciare debet in inſtanti altiſſimo. Quod cũ iuuenis audiret, & facere renueret, dicebat ei homo ille perditionis: Quid timetis proferre verbulum vnum? dicite, Abrenuntio. Tandem miſer iuuenis à villico perſuaſus, creatorem ſuum ore negauit, diabolo homagium faciens. Hoc ſcelere perpetrato, diabolus adiecit: Adhuc opus imperfectum eſt, etiam abrenunciare debet matri Altiſſimi. Illa enim eſt quæ maximum nobis infert damnum; quos filius per iuſtitiam abijcit, mater (quia nimis miſericors eſt) ad indulgentiam reducit. Sibilauit iterum ſerpens in aure adoleſcentis, vt Domino ſuo in hoc obediret, vt ſicut filium, ita etiam & matrem abnegaret. Ad quod verbum iuuenis nimis expauit, turbatusque ſupra modum, reſpondit: Hoc nunquam faciam. Quare, inquit, villicus, feciſtis quod maius eſt, facite nunc quod minus eſt. Maior eſt Creator, quàm creatura. Et ille: Nunquam eam negabo, etiam, ſi oportuerit me oſtiatim mendicare, per omnes dies vitæ meæ, & non acquieuit. Sicque infecto negotio, ambo reuerſi ſunt, nihil quidem honoris conſecuti, ſed maximo peccati pondere grauati, villicus ſuadendo, iuuenis verò conſentiendo. Pergentes verò ſimul, venerunt ad quandam eccleſiam, cuius ianuam campanarius exiens reliquerat ſemiclauſam. Mox iuuenis deſiliens de equo, commiſit equum villico, dicens: Expecta me hic, donec reuertar ad te. Et intrans Eccleſiam ante ortum auroræ, proſtrauit ſe ante altare, & ex intimo corde ipſam matrem miſericordiæ cœpit inuocare. Erat autem ſuper idem altare imago ipſius virginis & matris Mariæ puerũ Ieſum in ſinu tenens, & ecce, meritis ipſius præclariſſimæ ſtellæ maris, verus lucifer oriri cœpit in corde ſæpe dicti adoleſcentis, Tantam enim ei Dominus propter honorem matris, quam non negauerat, contritionem donare dignatus eſt, vt pro fletu rugiret, & pro planctu nimijs clamoribus eccleſiam repleret. Eadem hora ſupradictus miles, qui omnia eius bona habebat (diuino, vt creditur, nutu) ad eandem eccleſiã diuertit, & cùm videret apertam, putans ibi diuina celebrari, maximè propter clamores intrinſecus, ſolus intrauit; inueniensque ante altare iuuenem ſibi bene notum lachrymantem, & putans quia ſuam ſolummodo defleret calamitatem, retro quandam columnam ſeceſſit, rei exitum expectans. Cumque terribilẽ illam maieſtatem, quam negauerat, nominare, vel inuocare non auderet, ſed tãtùm pijſſimam genitricem lachrymoſis vocibus pulſaret, vtroque audiente, per os imaginis ſuæ, beata & ſingularis chriſtianorũ aduocata filio loquebatur in hæc verba: Dulciſſime fili, miſerere huic homini. Puer verò matri nil reſpondit, faciem ab ea auertens. Cumque iterum rogaret, hominem ſeductum aſſerens, matri dorſum vertit dicens: Homo iſte negauit me, quid ei faciam? Poſt hæc verba imago ſurrexit puerum ſuper altare poſuit, eiusque pedibus ſe prona proſtrauit, & ait: Rogo fili, vt propter me dimittas ei peccatum hoc. Moxque infans matrem eleuans, reſpondit illi: Mater, nunquam tibi aliquid negare potui. Ecce propter te totum dimitto. Prius dimiſerat culpam propter contritionem, deinde pœnam peccati propter matris interceſſionem. Surgens autem iuuenis, exiuit ex eccleſia, triſtis quidem de culpa, ſed hilaris de indulgentia. Exiuit poſt eum ſæpe dictus miles latenter, & quaſi rem ignoraret, quæſiuit, quare tam humidos, & tumidos ipſemet haberet oculos? Reſpondit: De vento eſt. Et ille: Domine, non me latet cauſa triſtitiæ veſtræ: habeo autem filiã vnicam, ſi vultis illam in vxorem ſuſcipere, omnia veſtra vobis cum ipſã reſtituam, & inſuper & hæreditatum mearum ſucceſſorem conſtituam. Conſentit iuuenis. Reuerſus miles proponit vxori, adquieſcit. Nuptiæ celebrantur, iuueni ſub nomine dotis omnia ſua reſtituuntur.

lib. 2. c. 12.

EXEM-

EXEMPLVM XIIII.

Contritionem ab extra moriturus oſtendens, ſed in corde propoſitum emendæ non habens damnatur.

PAriſijs in Eccleſia ſanctæ Dei genitricis Mariæ Canonicus nuper obijt, qui multa habens ſtipendia, delicatiſſimè vixerat. Et quia ex delitijs maximè, & de his quæ ad gulam pertinent, libido naſcitur, nata nutritur, & quotidianis eius incitamentis augmentatur: idem iuuenis valde tunicam carnis ſuæ maculauit, & tam illo, quàm alijs ſuis peccatis, irã Dei in ſe prouocauit. Tandem per infirmitatem tactus, timore mortis confeſſionem fecit, peccata defleuit, & emendationem promiſit, viaticum accepit, inunctus eſt, & hominem depoſuit: cuius corpus, vtpote viri nobilis, diuitiſque, cum magna pompa ſecularis gloriæ tumulatum eſt. Et erat in illa die tanta ſerenitas, vt ipſe aer eius obſequijs famulari videretur. Dixerunt homines ad inuicem. Multa bona præſtitit Deus homini iſti, nihil enim ei defuit horũ, quæ homo Chriſtianus habere debuit. Dominicis ſacramentis munitus eſt, cum magna gloria ſepultus eſt. Sed homo videt in facie, Deus autem intuetur cor. Poſt paucos dies cuidam ſibi valde familiari apparens, dicebat ſe eſſe damnatum. Cumque miraretur ille, & expaueſceret, pœnitentiam eius, & confeſſionem, factã etiam communionem, & inunctionem cõmemorans, reſpondit defunctus: Vnum bonum mihi defuit, ſine quo nullum horum, quæ enumerata ſunt, mihi prodeſſe potuit. Quid eſt illud, inquit? Reſpondit mortuus: Vera contritio. Licet enim Deo promiſerim conſilio confeſſoris continentiam, ſiue alia quæ ſalutis ſunt: tamẽ dicebat mihi conſcientia, quia ſi conualueris obſeruare non poteris. Et quia cor magis declinabat ad tranſgreſſionem, quã ad voti obſeruationem, nullius peccati merui remiſſionem. Deus requirit fixum propoſitum pœnitendi. lib. 2. cap. 15.

EXEMPLVM XV.

Communicans quidam magnus peccator, ex attrito contritus, & verè pœnitens efficitur.

COntigit in Remis quendam militem infirmari vſque ad mortem. Inſtinctu diaboli idem miles, ſi bene memini, habebat auunculi filiam concubinam, cui tanto conglutinatus fuerat amore, vt non admonitione, neque excommunicatione, neq; aliqua verecũdia humana poſſet, vel vellet ab ea ſeparari. Timore autem mortis vocauit ſacerdotem, ſatis puram, & cũ lachrymis de omnibus ſuis peccatis illi faciens confeſſionem. Quem cùm ſacerdos moneret, vt tam illicitam abiuraret commixtionem, ipſamq; perſonam cognatam ſuam relinqueret, reſpondit: Domine, nõ poſſum. Et ille: Si in tali voluntate mortuus fueris, gaudio cœleſtis vitæ priuaberis, & æterna tormenta te ſuſcipient. Milite in ſua obſtinatione perſeuerante, receſſit ſacerdos cum corpore Domini, quod ſecum detulerat ad communicandum infirmum. Nutu autem diuino, extra domũ ſacerdoti occurrit ſanctus Bernardus Abbas Clareuallis. Quem cùm interrogaſſet, quare infirmum non communicaſſet, cauſamque quæ nota erat omnibus intellexiſſet, ait ſacerdoti: Reuertere mecum ad infirmum. Reuerſi ſunt. Cùm autem ſanctus vir militi iam morituro quæ ſalutis erant ſuaderet, & ille præter iſtam ſolam rem iam dictam, in omnibus obedientiam ſponderet, nouiſſimè ſubiunxit: Nunquid non doles quia non potes habere voluntatem recedendi ab illa? Reſpondit: Domine valde doleo me de hoc non poſſe dolere. Audito hoc verbo Abbas, mox dicit ſacerdoti, vt corpus Domini daret infirmo. Mira res: ſtatim vt Saluator intrauit, facta eſt ſalus huic domui. Ab illa enim hora tam perfectè mutata eſt voluntas eius peruerſa, vt amplius odiret, quàm illicitè amauerat, ita vt ſancto viro cum multis lachrymis diceret: Gratias ago Deo, qui me liberauit, quia modò libentius viderem bufonem, quàm illam. Sicq; in bona confeſſione, & perfecta contritione, migrauit ad Dominum. lib. 2. c. 17.

EXEMPLVM XVI.

Propter lachrymarum donum ab hominibus videri deſiderans, ab apparente dæmone conſpicitur.

MOnachus quidam magnæ opinionis retulit mihi, quando nouitius fui, de quo iam monacho, quòd die quadam, cùm iaceret in oratione ante quoddam altare, & Dominus ei tantam contuliſſet gratiam lachrymarum, vt etiam irrigaret terram, ex immiſſione diaboli, vt poſtea patuit, cordi eius ſuborta eſt inanis gloria, ita vt diceret intra ſe: Vtinam videret aliquis modò iſtam gratiam. Mox is, qui immiſit, adfuit, & ad lachrymas eius ſtans à latere diligentiſſimè reſpexit. Transfigurauerat enim ſe in ſpeciem nigri monachi. Leuans oculos monachus, tam ex horrore mentis, quàm nigredine veſtis, dæmonem totius ſuperbiæ auctotem eſſe deprehendit, & quem per vitium inanis gloriæ inuitauerat, per virtutem humilitatis, & ſignum crucis fugauit. Ob huiuſmodi pericula iubentur à Domino oraturi intrare cubiculum, & claudere oſtium, hoc eſt, vitare laudem humanam. lib. 2. c. 23.

EXEMPLVM XVII.

Confeſſione ſacerdos in ſtabulo ab infamia fornicationis eripitur.

MIles quidam in villa habitauit, cuius vxorem eiuſdem villæ ſacerdos per adulterium maculauit. Dictum eſt militi, quia ſacerdos rem haberet cum vxore ſua. Ille, cùm vir valde prudens eſſet, nec verbis facilè crederet, nullam mentionem facere voluit vxori, ſiue ſacerdoti, veritatẽ verius volens experiri, non tamen ſine ſuſpicione fuit. Contigit vt in quadam villa nõ multum à militis villa remota, quidam obſeſſus eſſet, in quo dæmonium tam nequam erat, vt coram aſtantibus improperaret peccata, quæ per confeſſionem veram non fuiſſent tecta. Quod cùm miles ex multorum didiciſſet relatione, rogauit ſuſpectum ſibi ſacerdotem, vt ad colloquium quoddam ſecum ire nõ recuſaret. Et acquieuit ſacerdos. Cùm veniſſent ſimul in villã, vbi erat obſeſſus conſcius ipſe ſibi ſacerdos, ſuſpectum cœpit habere militem, quia non latebat eum, quòd obſeſſus à tam nequam dæmone in eadem villa habitaret, timenſque periculum vitæ ſuæ, ſi a dæmone proderetur, neceſſitatem uaturæ ſacerdos ſimulans, intrauit ſtabulum ad ſeruum militis, ipſeque pedibus eius proſtratus, ait: Rogo te propter Deũ, vt audias confeſſionem meam. Quem ſeruus expaueſcens, leuauit, audiens, quæ ab illo dicebantur. Facta verò confeſſione, cùm ſibi ſacerdos iniungi peteret pœnitentiam, ſeruus ſatis prudenter reſpondit illi, dicens: Quantum alteri ſacerdoti pro tali crimine iniungeretis, hoc ſit ſatisfactio veſtra. Sicque exiens iam ſecurior, cum milite ad Eccleſiam venit, in qua dæmonioſum offendẽtes, requiſitus eſt à milite in hæc verba: Noſti aliquid de me? hoc enim ex induſtria factum eſt, vt iam dicto ſacerdoti tolleret ſuſpicionem. Cui cùm dæmon neſcio quid reſponderet, adiecit: Quid tibi videtur de iſto Domino? Reſpondit ille: Nihil de eo ſcio. Et cùm hoc dixiſſet lingua Theutonica, Latinè mox ſubiũxit: In ſtabulo iuſtificatus eſt. Nullus tunc aderat clericorum. Non eſt permiſſus loqui Theutonicè, nè miles factum intelligeret, nec tunc facere licuit, vt virtutem confeſſionis ſacerdoti oſtenderet. lib. 3. c. 2.

Hic iuſtificari potuit non vi laico factæ confeſſionis, quæ non eſt ſacramentalis, ſed virtute perfectæ contritionis, quæ eluxet in illo qui confitetur etiam laico ex magna humilitate & verecundia.

EXEMPLVM XVIII.

Virgo quædam mirabiles perſecutiones dæmonis ob amorem virginitatis ſuſtinuit, & peccator confeſſione mundatus laudatur à dæmone, qui eum ante confuderat.

FVit in Brabantia puella quædam religioſa, & voto virginitatis glorioſa, orta de Niuella: inuidens diabolus tantę virtuti in ſpecie viri admodum pulchri, ſatis decenter veſtiti apparens virgini, cœpit illam verbis amatorijs ſollicitare, elenodia offerre, laudare coniugij fœcunditatẽ, virginitatis vituperare ſterilitatem. Cui virgo, neſciens quis eſſet, reſpondit: Virum

rum ducere non propono, Chriſti amori nuprias carnales poſtpono, & contemno. Cumque laſciuus ſpiritus nimis eſſet importunus, in diuerſis locis ad illā veniens, ſciens puella multas eſſe virgines ſe pulchriores, nobiliores, atque ditiores, cœpit amatorem phantaſticum habere ſuſpectū, ita vt ei diceret: Bone Domine, quis, vel vnde eſtis quòd tanto mihi deſiderio copulari affectatis. Cumque ille inuitus ſe proderet, & virgo tanto propenſius inſtaret, tādem dæmon neceſſitate compulſus, confeſſus eſt, dicens: Ego ſum diabolus. Ad quod verbum illa expaueſcens, reſpondit: Vt quid ergò exigis carnale connubium, quod naturæ tuæ dignoſcitur contrarium? At ille: Tu tantùm mihi conſenti, nihil enim aliud à te, niſi copulæ cō ſenſum requiro. Ad quod puel la reſpondit: Modò omnino tibi contradico, fugans illum ſanctæ crucis ſignaculo. Veniensque ad ſacerdotem, reuelauit illi dæmonis inſidias. A quo ſatis edocta nè maligno conſentiret, reuerſa eſt in domum ſuam. Dæmon verò poſt confeſſionem eā omnino non deſerens, de remoto tamen alloquens, in tantum illam vexauit, vt quaſlibet immunditias in eius ſcutellam mitteret cùm manducaret, vnde & mulierum cuſtodiæ ei adhibitæ ſunt. In quacunque domo illa fuit, illic dæmon reſponſa dedit. Ab omnibus quidem audiebatur, ſed à ſola puella videbatur. Eratque tam nequam idem ſpiritus, vt præſentium peccata detegeret, crimina improperaret, nec aliquod peccatum eum lateret, niſi quod vera confeſſio tegeret. Oſtendit & alia ſigna nequitiæ ſuæ, ſtercora, ollaſque confractas fimo plenas ſuper confluentes ſpargebat. Dixerunt ei quidam: Noſti, ò diabole, Dominicam orationem? Reſpondente illo: Optime ſcio. Rogatus eſt illam dicere. Et ait: Pater noſter, qui es in cœlis: nomen tuum, fiat voluntas, & in terra, panem noſtrum quotidianes da nobis hodie, ſed libera nos à malo. Et cùm plures in eadem oratione feciſſet ſaltus, atque barbariſmos, cachinnando ſubiunxit. Ecce ſic vos laici dicere ſoletis orationem veſtram. Requiſitus etiam de ſymbolo, dixit ſe bene, & optimè ſcire, ſic incipiens: Credo Deum Patrem omnipotentem. Cui cùm quidā dicerent, Dicere debes, Credo in Deum; illeq; ſubiungeret: Credo Deo, viri literati, qui tunc erant præſentes, diaboli verbum notantes, & vim accuſatiui intelligentes, inſtiterunt vt diceret: Credo in Deum, & nō poterant eum ad hoc inducere. Salutationem verò Angelicam idem dæmon incipere non potuit, cùm tamen ſe illā ſcire profiteretur. Interrogatus idem dæmon: cur ita raucam haberet vocē? Reſpondit: quia ſemper ardeo. Fuit in vicino vir quidam, qui ſupra dictum dæmonem audire nimis deſiderans, propter turpia quædam, quæ commiſerat, peccata appropinquare non audebat, timens ſibi illa coram omnibus improperari: & veniens ad ſacerdotem confeſſus eſt vniuerſa, voluntate tamē peccandi retenta, factusq; ex eadem confeſſione ſecurior, ad domum venit. Mira res, mox vt limen attigit, & introſpexit, dæmon in aere clamauit: Amice, veni huc, veni, certè te bene dealbaſti. Et ſtatim coram omnibus omnia eius peccata turpia, licet confeſſa, prodidit, vehementer illum confundens. Triſtis effectus, & conſcientia accuſante in ſe reuerſus, ad ſacerdotē redijt, quæ geſta ſunt retulit, cōfeſſionem iterauit, & quia de reliquo emendatius viuere vellet, de corde pollicitus eſt Deo & ſacerdoti. Tunc ſacerdos: Modò, inquit, reuertere ſecurus, non te confundet amplius. Et fecit ſic. Intrante eo domum, quidam ex circunſidentibus dæmoni dixerunt: Ecce amicus tuus iterū venit. Quibus ipſe reſpondit; Quis eſt? Ille, inquiūt, cui paulò ante tam turpia peccata improperaſti. Reſpondit dæmon: Ego ipſi nihil improperaui, neq; aliquid de eo noui mali. Et æſtimauerunt dæmonem mētitum fuiſſe hi, qui hominis ignorauerunt confeſſionem. Sicque per virtutem confeſſionis ipſe euaſit notam maximæ confuſionis. lib. 3. c. 6.

EXEMPLVM XIX.

Beatæ Mariæ ſalutatione virtus dæmonis Alheydē ex fornicaria religioſam vexātis minuta eſt, qui tandē facta ab ea confeſſione generali, quā clamoribus impedire nō potuit, ab eius vexatione ceſſauit.

Bonnæ ciuitatis diœceſis Colonienſis ſacerdos quidam fuit nomine Petrus, eiuſ-

eiuſdem eccleſiæ vicarius. Iſte, neſcio quo Dei iudicio, in cameræ ſuæ oſtio ſe ſuſpendit, cuius concubina, Alheydis nomine, tã horrenda eius morte territa, ſeculum deſeruit, & in cœnobio quodam ſanctimonialium, quod Lanevvade dicitur, religionis habitum ſuſcepit. Die quadam, cùm ſtans in dormitorio, de feneſtra proſpiceret, contemplata eſt iuuenem, imò in iuuene dæmonem, ſtantem iuxta puteum muro dormitorij contiguum: qui ea vidente vnum pedem ſuper lignum, quo ambiebatur puteus, poſuit, & alterum quaſi volitando ad ipſam in feneſtram depoſuit. Quam cùm extenſa manu per caput rapere conaretur, territa retrorſum cecidit, & clamauit penè exanimis facta. Audito ei⁹ clamore, accurrerę ſorores in lectulum ſuum illam reclinantes. Recedentibus illis cùm paululum reſpiraſſet, ſolaque iaceret, dæmon iterum adfuit, & verbis quibuſdam amatorijs eam ſollicitare cœpit. Quæ cùm contradiceret, intelligens ſpiritum eum eſſe malignum, reſpondit ille: Bona Alheydis noli ſic dicere conſenti mihi, & ego te habere faciam virum honeſtũ, probum, nobilem, diuitemque. Quare fame crucias te in hoc loco paupere, vigilijs, alijſque multis incommodis ante tẽpus te interficiendo. Reuertere ad ſeculum, & vtere delitijs, quas Deus homini creauit, nihil tibi me duce deeſſe poterit. Tunc illa: Doleo quòd tam diu te ſecuta ſum. Recede, quia non acquieſcam tibi. Poſt hæc verba dæmon ſuum naſum emungens, contra eam ipſam immunditiam ad parietem tam fortiter proiecit, vt pars aliqua reſiliens veſtimento eius adhæreret: ſicque diſparuit. Eratque emunctio ipſa ſicut pix nigerrima, & tanti fœtoris, vt tolerari non poſſet. Deinde cùm ſpiritus ille nequiſſimus die noctéque eſſet ei infeſtiſſimus, ſuaſerunt quædam ex ſororibus, vt aquam benedictam ſemper paratam haberet, qua venientem aſpergeret. Aliæ verò vt eundem, ſi aquam non timeret, thurificaret. Omnia quidem hæc tentauit, ſed modicum ei profuit. Nam quoties contra ſe ſignum crucis factum vidit, aſperſionẽ etiam, ſiue thurificationem, ad modicum quidem ceſſit, ſed ſtatim redijt. Tunc vna cæteris ſororibus ætate maturior, atque prudentior, ſuaſit ei, quatenus dæmonem propius accederet ſineret, & tunc alta voce ſalutationẽ Angelicam in eius faciẽ iacularet. Quod cùm feciſſet, diabolus ac ſi ſagitta eſſet percuſſus, vel turbine impulſus, aufugit, nec unquam propius ei ex illa hora accedere præſumpſit, dicens, vt alibi habetur: Malus diabolus in buccam eius, qui te hoc docuit. Sanctimonialis verò tali iaculo munita, dæmonẽ ab illa hora vidit ſine terrore, & audiuit ſine timore. Die quadam de his loquens cum viro quodam religioſo, ſuaſit ei ille: dicens, Fac priori tuo confeſſionem generalẽ, purè, plenè, ac deuotè, in quantum occurrit memoriæ, & liberaberis omnino à dæmonibus huius infeſtatione. Cui cum conſilium tale placuiſſet, mox accedens ad priorem, rogauit ſibi præfigi locum, & horam audiendæ confeſſionis. Mane dictis matutinis illa ſe præparans, feſtinauit ad locũ præfixum, capellã ſcilicet monaſterio adhærentem, vbi prior expectabat. Et ecce dæmon occurrens in via feſtinanti, dixit: Alheydis, quo vadis? Et illa: Vado confundere me, & te. Tunc dæmon: O Alheydis, noli, noli, reuertere, reuertere. Reſpondit illa: Sæpius confudiſti me, ego modò confundam te: non reuertar. Quam cũ non poſſet blanditijs, ſiue minis retrahere ſequebatur eam vſque ad locum confeſſionis, ſicut miluus in aere ſuper ipſam volitans. Quæ mox vt genua coram priore flectens, ad confeſſionem os aperuit, ille clamans euanuit, nec vnquam ab illa hora ab ea viſus, vel auditus eſt. Ecce hic habes manifeſtum exemplum, quantæ virtutis ſit confeſſio pura. lib. 3. c. 13.

EXEMPLVM XX.

Dæmon paſtorem bonum primò prophetia mortis, deinde alijs pluribus tentationibus decipere laborauit.

ERat quidam ſacerdos admodum religioſus, & ob vitæ meritum multis dilectus, in partibus noſtris parochiam regens. Inuidens gratiæ eius mille artifex diabolus, nolebat eum apertis tentationibus moleſtare, ſperans illum ſub ſpecie boni ad ſuum conſilium efficacius inclinare. In Angelum lucis ſe transfigurans miniſter ille tenebrarum, oſtendit ſe ſacerdoti, & ait: Amice Dei, miſſus ſum ad te, nunciare

ciare quæ ventura ſunt, atque euenient tibi. Præpara etenim te, quia hoc anno morieris. Sacerdos autem, nullam habens de angelo malo ſuſpicionem, ſed ita credens eſſe futurum vt prædixerat, cœpit ſe diligenter quaſi ad mortem præparare, conſcientiam per confeſſionem mundare, corpus ieiunijs, vigilijs, aſſiduiſque orationibus caſtigare, annonam ſuam cum ſupellectili egentibus erogare. Cumque multi ab eo quærerent, cur tam indiſcretè ſua diſtraheret, vni illorum ſub typo confeſſionis cauſam aperuit, dicens: Angelus Domini reuelauit mihi, quòd hoc anno moriturus ſum. Ille verò, cùm hoc minimè poſſet celare, alteri cuidam ſibi familiari dixit, ſicque per eum ad notitiã totius parœciæ peruenit. Anno completo, ſacerdos non eſt mortuus, & inuentus eſt falſus propheta diabolus. Et quia electis omnia cooperantur in bonum, in eo in quo vir ſanctus videbatur à diabolo deceptus, eſt promotus. Nimis etenim de tã doloſa circumuentione erubeſcens, propter homines ad quos verbum peruenerat, nec hàbens vnde viueret, ſeculum cum parochia deſeruit, & in quadam domo ordinis noſtri, cuius nomen excidit, ſe conuertit. Facto eo nouitio, iterum diabolus adfuit, & huiuſmodi verbis prædictum dolum palliauit: Nè turberis, inquit, homo, quòd mortuus nõ es, vt prædixi, quia Deus ſua prouidentia vitam tuam diſtulit ad multorum ædificationem. Miſſus ſum ab illo, vt tibi aſſiſtam, inſtruam, & cuſtodiam. Et credidit ei ille. Circa quem diabolus frequenter verſabatur, & ſemper, ſicut poſtea notauit, ad ea quæ ad cõmodum carnis ſunt eũ hortabatur. Cùm eum feruor quandoque impelleret amplius orare, vigilare, ſiue manibus laborare, arguit eum, dicens: Diſcretio mater virtutum eſt, diu adhuc poteris viuere, & ideò tibi debes parcere, vt poſſis Deo diu ſeruire. Quando lapidem leuare volebat maiorem, iterum dicebat: Nimis eſt magnus. Leua iſtum. Cùm factus eſſet monachus, ait: Roga priorem, vt concedat tibi ire ad ſingulares labores, quatenus liberius vti poſſis colloquio meo, & ego tuo. Et licentiauit ei prior, vt cauſam cognouit. Nocte quadam volens diabolus dolum diu protractum perducere ad effectum, intempeſta nocte ad lectum monachi acceſſit: Dominus, inquiens, vult remunerare magnos tuos labores, vade ad cameram priuatam, & in tali trabe zona tua ſuſpendas te, vt ſic martyrem recipiat te. Audito hoc verbo, monachus expauit, & contra diabolum crebrius ſpuens, clamauit: Recede inique à me, recede, modò noui quis ſis. Et ſignans ſe, fugauit illum. Statim ſurgens ad lectum prioris acceſſit, & dormientem excitauit, ſignum ei faciens confeſſionis, illo innuente vt expectaret vſque mane, cùm non acquieſceret, ſurrexit, atque cum eo capitulum intrauit. Mox ſe monachus proſternens ad pedes prioris, confeſſus eſt, qualiter à diabolo ſub angeli ſpecie ſit multo tempore deceptus, & per conſilium ſuſpendij à ſe deprehenſus. Confeſſus eſt & alia peccata ſua. Cui cùm prior aliquam pœnitentiam iniunxiſſet, & vt de cætero cautior foret monuiſſet, ad lectum ſuum redijt. Monachus verò ob neceſſitatem naturæ priuatam aſcendens, dum in vna ſedium ſederet, dæmonem per confeſſionẽ exacerbatum cum arcu extento, ſagittaq; impoſita contra ſe vidit ſtantem, & clara voce dicentem: Malo tuo confudiſti me, ecce ideo nunc occidam te. Cui cùm ille reſponderet: Vade maledicte, iam non timeo te: ad ſignum crucis euanuit, ſicque per virtutem confeſſionis liberatus amplius dæmonem non vidit.

EXEMPLVM XXI.

Confeſſione cuiuſdam tempeſtas maris excitata, citò ſedata eſt.

PEregrini quidam (ſicut magiſter Ioannes Xantenſis populo recitauit, ſub ſtationibus crucem prædicans) cùm tempore quodam transfretarẽt in ſuccurſum terræ ſanctæ, orta eſt in mari tempeſtas tã valida, vt nauis ipſa operiretur fluctibus. Fremebant venti, excitabantur fluctus turbulenti, nutabant viri fortiſſimi, ſpes omnis nautarum defecit, vidẽtes ante oculos mortem, cœperunt ſinguli, vnuſquiſq; ſibi vicino de peccatis ſuis facere confeſſionem, & meritò. Nam propter vnius hominis peccata, Dominus eandem excitauerat tempeſtatem. Erat enim in naui illa homo quidam miſerrimus, homo fœtidiſſimus,

cuius

cuius peccata fuere tã grauia, tam turpia, tam horrenda, tam in quãtitate, quàm in qualitate, vt nec ipſum mare pondus illorũ poſſet portare. Cũ enim naturã eius ſit eijcere immũditias quaſlibet corporales, qũo çquanimiter ſuſtineret tãtas immunditias ſpũales. ſ. peccata creatori ſuo cõtraria? Timens homo ille peccator vitæ ſuæ, ſimul & animæ, & ꝓpter ſe oẽs alios periclitari conſiderans, ſurrexit, & ait: Audite fratres, audite: ſi propter peccata tempeſtas hæc orta eſt, ego occaſio ſum tanti periculi, rogo vt audiatis confeſſionem meã. Tacentibus omnibus cępit voce valida tantum venenum peccatorum euomere, vt aures humanæ etiam horrerent audire. Mira clementia Dei: mox vt maſſam iniquitatis per confeſſionem eiecit, mare furens ſiluit, & facta eſt tranquillitas magna, ita vt omnes mirarentur. Miris miranda ſuccedunt: ſtatim vt nauis ad littus peruenit, audita peccata Deus de memorijs ſingulorum deleuit. Bene permiſit vt quãdiu erant in naui concluſi, confunderetur in conſpectu illorum, ſed nè exeuntes forte eius peccata propalarent, vel improperarent, induxit eis obliuionẽ. Bene retinuerunt ſe in mari fuiſſe periclitatos, hominẽ aliquem fuiſſe cõfeſſum, ſed quid dixiſſet prorſus ignorauerunt. lib. 3. c. 21.

Vide notationem ſubiunctã exemplo 17. huius diſtinctionis, de huiuſmodi enim confeſſione eadem eſt ratio, atq; de iſta ſuperiori.

EXEMPLVM XXII.

Confeſſionem ſibi mutuo facientes, qui ſimul peccauerãt, damnandi fuiſſent, niſi alteri confeſſi fuiſſent, & communicaturus ſodomita rigefactus non valet procedere.

IN quodam monaſterio, ſacerdos quidam nuper defunctus eſt, cui abbas ſuus ob meritum vitæ iniunxerat, quatenus fratrum ſuorum confeſſiones audiret. Erat in eadem domo adoleſcẽs quidam, qui ad eum confitendi cauſa frequenter venit: cũ quo, diabolo inſtigante, & humana fragilitate conſentiente, idem confeſſor ſemel tantummodo peccauit. Statim opere perpetrato, cœpit dolere, & flere amariſſimè: dicebatq; iuueni: Malè fecimus, alijs hoc peccatum confiteri ob verecundiam nequimus, ſed conſulo, vt tu mihi confitearis, & ego tibi, alterque ab altero ſuſcipiat pœnitentiam. Quid plura? Placuit iuueni conſilium, confeſſi ſunt peccatum inuicem, & tam duram vnus ab altero ſuſcepit pœnitentiam, qualem nec Abbas, ſiue aliquis confeſſorum illis iniunxiſſet. Paruo poſt tempore ſacerdos idem infirmatus eſt vſque ad mortem, & cùm iam in extremis ageret, & ad exitum valde feſtinaret, timore gehennæ peccatum vtriuſque Abbati dixit: perſonam verò, & peccati conſortem non expreſſit. Defuncto eo Abbas vehementer doluit, quod ſcire non potuit cum quo peccaſſet. Ait tamen intra ſe: Ad confeſſionem veniet tibi, quiſquis eſt iſte. Interim mortuus clara die apparuit adoleſcenti, cùm ipſe eſſet ſolus, facie lurida, & etiam veſte trita. Quem cum ille vidit, mox agnouit, timuit, & exhorruit. Cui mortuus: Sta, nè timeas, quia propter te veni, vt indicem tibi de ſtatu meo. Confortatus iuuenis verbis eius, & animatus, cùm interrogaret vnde veniret, vel quid quæreret? reſpondit ille: In maximis pœnis ſum propter peccatum illud tantùm quòd tecum commiſi. Ignea enim catena genitalia mea aſtringit, qua ſuſpenſus torqueor. Confeſſio illa, quam fecimus inuicem, nihil mihi profuit, quia nihil fuit. Et niſi in extremis quoquo modo peccatum expreſſiſſem, æternaliter damnatus fuiſſem. Cui cùm iuuenis dixiſſet: Eſt aliquid quod poſſit vobis prodeſſe? reſpondit ille: Si tu purè & plenè confeſſus fueris peccatum noſtrum, mihi multum prodeſſet; ſin autem, æterna pœna te ſuſcipiet: ſicque diſparuit. Territus iuuenis recenti viſione, cùm facere vellet confeſſionem Abbati, nec poſſet propter Abbatis abſentiam, interim diſtulit. Intercedente verò temporis dilatione, timor conceptus cœpit tepeſcere, & verecundia creſcere, in tantumque eſt erubeſcẽtia victus, vt cùm Abbas veniſſet, nihil ei confiteretur. Abbas verò non immemor culpæ ſibi confeſſæ, cùm ad confeſſionem non veniret, quẽ quotidie expectauit, cogitauit diligentiſſimè qualiter malè latentem ſalubriter deprehenderet. Præcepitque toti cõuentui, ſacerdotibus, & ordinis inferioris, ſanis, infirmis, vt omnes, neſcio in qua ſolemnitate,

tate, ad maius altare communicarent. Viſum enim eſt ei, quòd nequaquam accedere auderet reus de culpa illa. Sedensque contra altare reſpexit ad ora ſingulorum. Adoleſcens verò hoc propter ſe factũ putans, & ſi ſe ſubtraheret notari timens, cum cæteris acceſſit: qui cùm propinquaſſet altari, tantus eum horror inuaſit, tantus timor perculit, vt & præſumptuoſus vetaretur procedere, & ocyus compelleretur redire veniensque ad Abbatem, fecit ei ſignum confeſſionis. Qui gaudens, & exultans, dicebat intra ſe: Eia certè cœpimus beſtiam, inuenimus prædã, iſte enim eſt. Et ſurgens intrauit cum eo capitulũ: cuius pedibus iuuenis proſtratus, fecit de peccato confeſſionem, & retulit viſionem, ſuſcepit pœnitentiam. Sic per prudentiá medici denudatum ac ſanatum eſt vulnus ſtolidi ægroti. lib. 3. c. 24.

Poteſt quidem eſſe confeſſio valida & abſolutio data ab eo quo cum aliquis peccauit carnaliter, ſed quia ſæpe debita contritio abeſt cùm aliquis confitetur complici, ideò potuit fieri, & poteſt ſæpe accidere, vt talis confeſſio ſit inutilis ad ſalutem.

EXEMPLVM XXIII.

Confeſſione videns diabolus homines candidari, voluit & ipſe confiteri.

SAcerdos quidam cùm tempore quadrageſimali in eccleſia ſua ſederet, & ſibi commiſſorum confeſſiones audiret, alijs recedentibus, atque alijs accedentibus, inter expectantes quidam ſtabar, quantum ad apparentiam corporis iuuenis & robuſtus, confitendi tempus expectans. Omnibus expeditis, ipſe nouiſſimus acceſſit, coram ſacerdote genua flexit, & ad confeſſionem, os aperuit: qui tanta & enormia confeſſus eſt crimina, tam multa homicidia, furta, blaſphemias, periuria, diſcordiæ ſeminaria, & alia his ſimilia, quorum ſe auctorem, incentorem, ſiue ſuggeſtorem dicebat, vt ſacerdos tam horrore quàm tædio eorum grauatus, diceret ad illum: Si mille eſſes annorum, nimis eſſet, tam grauia, & tam multa te commiſiſſe peccata. Ad quod verbum ille reſpondit: Amplius ſum, quàm mille annorum. Tunc amplius territus ſacerdos, ait: Quis ergò es? Reſpondit ille: Dæmon ego ſum, vnus ex his, qui cum Lucifero ceciderunt, peccata mea ex minima parte confeſſus ſum, ſi velles audire reſidua, quæ ſunt innumerabilia, paratus eſſem tibi confiteri. Sciens ſacerdos peccatum diaboli fore inſanabile dixit: Quid tibi commune cum confeſſione, ò diabole? Reſpondit dæmon: Stabam ex oppoſito tui, vidique peccatores ad te accedere, & iuſtos redire, auſcultans valde diligenter quid illi dixerint, quidve eis reſponſum ſit à te, & quòd poſt grauia peccata promittitur eis indulgentia, vitaque æterna. Ego verò ſpetans idẽ conſequi, veni peccata mea confiteri. Sacerdos verò, exemplo ſancti Martini, diabolo fiducialiter reſpondit: Si volueris vti conſilio meo, & agere pœnitentiã de peccatis tuis purè, ſicut hi quos hinc exire vidiſti, ſimilem indulgentiam conſequeris? Reſpondit dæmon: Si tolerabilem mihi iniunxeris ſatisfactionẽ, parebo tibi. Ego, inquit, ſacerdos valde modicam, & minorem his, qui ante te confeſſi ſunt, tibi iniungam pœnitentiam. Vade, & tribus vicibus in die iacta te in terram, ſicque proſtratus dicas, Dominus Deus me⁹ creator meus, peccaui tibi, ignoſce mihi: hoc ſolummodo ſit pœnitentia tua. Cumq; diabolus diceret: Non poſſum hoc facere, nimis eſt mihi graue, reſpondit ſacerdos: Quare in tam modico grauaris? Non poſſum, inquit, me in tãtum humiliare, aliud quicquid iniunxeris, libens ſuſcipiam. Tunc indignatus ſacerdos, ſubiunxit: O diabole, ſi tanta eſt cordis tui ſuperbia, vt nec velis, nec poſſis te in tam modico humiliare Creatori tuo, recede à me, quia neque hic, neque in futuro miſericordiam ab illo conſequeris. Ad quam vocem mox ille euanuit. lib. 3. c. 26.

EXEMPLVM XXIIII.

Bona monaſterij à germano ſuo Abbate iniuſtè accipiens depauperatur, quæ cũ redderet, cœpit diteſcere.

IN monaſterio ſancti Panthaleonis in Colonia Abbas quidam fuit, fratrẽ habens eiuſdem ciuitatis conciuem, quẽ carnaliter diligens, ſæpe pecuniam monaſterij illi occultè largiebatur, quam propriæ ſub-

ſubſtantiæ admiſcens, & in ea negotians, quocunque perrexit, ſemper cum damno redijt. Factaque eſt ei, licet non aduerteret, monaſterij pecunia tanquam ignis, & ſubſtantia propria quaſi ſtipula. Et cùm eſſet in mercationibus ſatis gnarus, atque circumſpectior cæteris ſuis ſodalibus, illorum proſperitatem, ſuumque diſpendium mirari non ſufficiebat. Compaſſus eius fœlicitati Abbas, cum ſemper ei daret, & illi non proficeret, imò ſemper minus haberet, tandem ad paupertatem deuenit. Cui Abbas: Quid eſt frater, quod agis? Quare tam viliter conſumis ſubſtantiam tuam ad confuſionem tuam, atque meam? Reſpondit ille: Valde parcè viuo, mercatum meum diligétiſſimè cuſtodio, & quid ſit quod circa me agitur penitus ignoro. Tãdem in ſe reuerſus, venit ad ſacerdotem, ei omnia circa ſe geſta aperiens per confeſſionem. Cui dixit ſacerdos: Vtere cõſilijs meis, & citò diues eris. Pecunia fratris tui furtum eſt, & ipſa ſubſtantiam tuam deuorauit. De cætero nihil recipias ab eo, & de modico, quod adhuc ſupereſt, negotiare, videbiſque manum Domini ſuper te bonam: quicquid autem lucratus fueris, medietatem fratri tuo reddes, de reliquo tu viues, & hoc tam diu facias, donec omnem pecuniam monaſterij tibi datam illi reſtituas. Mira clementia Dei: obediens homo cõfeſſoris ſui conſilio, in breui adeo ditatus eſt, vt ipſe abundaret, & fratri recepta reſtitueret. Cui cum Abbas diceret: Vnde tibi iſtæ diuitiæ frater? Reſpondit: Quamdiu ſubſtantiam fratrũ tuorum recepi, ſemper pauper, & miſer fui: & tu grauiter peccaſti, non tua mihi largiendo, & ego aliena recipiendo. Ex quo enim de his pœnitui, & furtum adhorrui, benedicente domino noſtro abundaui. lib. 3. cap. 36.

EXEMPLVM XXV.

Iurare in mercantijs nolentes primum depauperati ſunt, ſed poſtea multum ditati.

DVo ciues Colonienſes, inter cætera ſua peccata, confeſſi ſunt duo peccatorum genera, quæ quidẽ in ſe valde ſunt magna, licet propter vſum mercatoribus maximè parua videantur, & quaſi nulla: mendacium ſcilicet, atque periurium. Domine, inquiunt, penè nihil poſſumus emere, nihil vendere, niſi oporteat nos mentiri, iurare, & ſæpe periurare. Quibus cum diceret plebanus: Peccata iſta ſunt valde grauia, & à Saluatore prohibita, ipſo dicẽte: Sit ſermo veſter: eſt, eſt; non, non. Reſponderunt: Non poſſumus hoc præceptũ in negotiationibus noſtris cuſtodire. Ait ſacerdos: Vtamini conſilio meo, & bene ſuccedet vobis. Nolite mentiri, nolite iurare, ſicut mercatum veſtrum dare vultis, ſic ipſum laudate. Et promiſerunt ei, quia tentare vellent vno anno: hoc enim petiuit. Impediente eos ſathana, qui ſemper ſaluti humanæ aduerſatur, penè nihil anno illo vendere potuerunt. Reuerſique an no euoluto ad ſuum plebanum, dixerunt: Obedientia huius anni multum fuit nobis damnoſa, homines à nobis defluunt, nec aliquid ſine iuramẽto vendere poſſumus. Tunc ſacerdos: Nolite timere, quia tentatio eſt: fixum tenete in corde veſtro, quod nulla aduerſitas, nulla paupertas vos à tali propoſito auertat, & Dominus vobis benedicet. Promiſeruntq; ei Domino inſpirante, quia cuſtodire vellent eius conſilium, & Domini præceptum per omnes dies vitæ ſuæ, etiamſi oporteret eos mendicare. Mira res: ſtatim Dominus immiſſam compeſcuit tentationem, & cœperunt eos homines plus quam cæteros mercatores frequentare; factique ſunt in breui diuites, ita vt mirarentur. Et reuerſi ad ſuũ confeſſorem, gratias egerunt, eo quod per eius ſalubre cõſilium à tam grauibus peccatis forent exonerati, & foris in rebus ditati. lib. 3. c. 37.

EXEMPLVM XXVI.

Confitens quædam bona, quæ fecerat, à confeſſore quid confiteri debeat informatur.

HErmannus Decanus Bonnenſis, quãdo plebanus fuit ad ſanctum Martinum in Colonia, venit ad eum quædam mulier tempore quadrageſimali peccata ſua confiteri. Flectens coram eo genua, quicquid ſe boni meminerat commiſiſſe, cœpit enumerare, & cum Phariſæo euãgelico iuſtificare ſe, dicens: Domine, tot ſextis ferijs ſoleo per annum in pane & aqua

ieiunare, eleemoſynas dare, eccleſias frequentare, & multa in hunc modum. Cui plebanus dixit: Ad quid, Domina, veniſtis? nunquid pro iſtis operibus vultis ſuſcipere pęnitentiam? quare nō dicitis peccata veſtra? Reſpondente illa: Nihil mihi conſcia ſum, ait plebanus. Cuius eſtis officij? reſpondit mulier: Ferrum vendere ſoleo. Ad quod ille: Soletis aliquando minores ferri particulas in ligaturis maioribus intermiſcere, vt ſic totum ſimul vendatis. Dicente illa: Soleo reſpondit: Ecce hoc mortale peccatum eſt, quia dolus. Et adiecit: Soletis aliquando mentiri, iurare, periurare, æmulis veſtris maledicere? reſpondit illa: quia in talibus ſæpe excedo. Plebanus dixit: & iſta omnia ſūt peccata mortalia, & niſi pœnitentiam egeritis condignam, ocyus ibitis in gehennam. Tertia illa in verbis eius, peccaſſe ſe recognouit, & quid de cætero confiteri deberet didicit. lib. 3. c. 44.

EXEMPLVM XXVII.

Angelus tentatum Liffardum ſubulcum per ſuperbiam oſtenſis mortuorum ſepulchris reuocauit.

IN Hemmenrode Conuerſus quidam fuit natione Colonienſis, nomine Liffardus, vir ſatis humilis, ac manſuetus: huius erat officij ſues monaſterij cuſtodire. Circa finem vitæ eius, ſicut mihi retulit Dominus Hermannus tunc Abbas, illius tali ordine tentatus eſt à ſpiritu ſuperbię. Cum eſſet ſenex, & diu porcos pauiſſet, talia cœpit in cogitationibus ſuis tractare: Quid eſt quod ago? homo ſū bene natus, ſed propter hoc vile officiū omnibus meis amicis deſpectus: non ero diutius in hoc loco ſubulcus ad illorum cōfuſionem. Ex quo autem mihi non parcitur hic, recedam hinc. Qui cum fixum teneret in animo, quod mane recederet de monaſterio, tentationes diutius non valens ſuſtinere, nocte eadem cum in lecto ſuo ſederet, & vigilaret, perſona quædam reuerenda illi apparuit, & vt ſe ſequeretur manu ſignauit. Mox ille ſurgens calceamenta induit, & præcedentem ſecutus, ad oſtium dormitorij venit: quo cœlitus patefacto, ſimul ad ianuam acceſſerunt eccleſiæ, quam eadem potentia conſiderans apertam, ſimul ingreſſi ſunt. Ita enim ex ſignis erat importunus, vt non poſſet non ſequi præcedentem. Cumque duceretur per medium chorum Conuerſorum, & coram altari ſancti Ioannis Baptiſtæ tranſiens, profundè inclinaret more ordinis, inclinauit & ille, dicens: Bene feciſti ſic profundè inclinādo. Venientesque ad meridionale oſtium eccleſiæ, per quod itur in clauſtrum, videret illud apertum, ſimiliter oſtium quod ducit ad cœmiterium. Vniuerſa hæc oſtia noctibus etiam clauibus firmantur. His viſis frater Liffardus miratus eſt valde, nec tamen auſus fuit illum interrogare: Tu quis es, vel quo me ducis? Ingreſſis eis cœmiteriū, ſtatim aperta ſunt ſepulchra omnia mortuorum, & cum Conuerſum duxiſſet ad hominem recenter ſepultum, dicebat illi: Vides nunc hominem: citò talis eris. Quo vis ire? Quem cum adhuc ducere vellet ad alia corpora putrida, multumque fœtentia, cœpit Conuerſus tremere, & clamare: Parce mihi Domine, parce, non enim illa poſſum videre. Cui ductor reſpōdit: Si non potes hoc quod citò eris videre, vt quid propter modicam ſuperbiam vis de portu ſalutis recedere? Si ergò vis vt parcam tibi, promitte mihi quod non recedas ab hoc loco: & promiſit. Quem cū reduceret, mox clauſa ſūt ſepulchra, clauſa ſunt poſt eos oſtia ſingula, & cum tranſirent ante altare Conuerſorum, ibiq; inclinaret, denuo de hoc eum commēdauit, ſatis oſtendens quod Deo placeret inclinatio profunda. Ingreſſis eis dormitorium, ſtatim poſt eos clauſum eſt oſtiū. Mox verò vt conuerſus in ſuum lectum ſe reclinauit, perſona ducentis diſparuit, & ab illa hora tentatio immiſſa ceſſauit. lib. 4. c. 4.

EXEMPLVM XXVIII.

Virginitatem habentem, ſed ſuperbum diabolus non timuit.

OBſeſſum quēdam amici ſui ad quoddam cœnobium ordinis noſtri, ſpe liberationis traxerunt. Ad quem egreſſus Prior, aſſumpto ſecum monacho magnæ opinionis adoleſcente, quem nouerat virginem corpore, ait dæmoni: Si præceperit tibi monachus iſte vt exeas, quomodo audes.

dęs manere? Reſpondit dæmon: Non eum timeo, ſuperbus eſt enim. lib. 4. c. 5.

EXEMPLVM XXIX.

Humilis Bernardus abbas calceos liniens à dæmone irridetur.

DIe quadam, humilitatis cauſa, ſanctus Abbas Bernardus ſibi iuſſit vnguentum dari, & in calefactorio ignem fieri, qui ſuper ſe oſtium claudens, ne ex opere deſpecto laudem quærere videretur, calceos ſuos inungere cœpit. Inuidens tantæ humilitati ſuperbię ſpiritus, officinam humilitatis in forma honeſti hoſpitis intrauit, & vbi eſſet Abbas clara voce requiſiuit. Ad quem cum vir ſanctus oculos leuaſſet, dæmon clamauit: Vah qualis Abbas. Certè magis deceret illius honeſtatē hoſpitibus occurrere, quam ad confuſionem fratrum ſuorum in calceis inungendis occupari. Statim vir ſanctus per ſanctum ſpiritum illum intelligens ſpiritum eſſe immundum, rurſum ad opus humilitatis oculos reflexit, & ſpiritus ille vento ſus in aerem reſolutus nuſquam comparuit. lib. 4. c. 7.

EXEMPLVM XXX.

Cantans cum elatione ad benedictionem cerei paſchalis à dæmonibus raptus eſſe putatur.

MOnachus quidam erat in monte Caſſino vocem habens ſuauiſſimam. Hic cum in vigilia Paſchæ in veſte leuitica cereum benediceret, & voce dulciſſima dulciſſimam eiuſdem benedictionis melodiam reſonaret, & vox eius in auribus omnium vt muſica in conuiuio vini, benedicto cereo, aliorſum tranſlatus, nuſquam comparuit, & neſcitur vſq; in hodiernum diem à quo ſit tranſlatus, vel in quem locum depoſitus. Puto tamen quod Angelus Domini eum non tranſtulit, quia qui vitam eius nouerant, tale ſibi teſtimonium non dederunt. Magis timetur quod cauſa raptus eius fuerit vitiū ſubortæ elationis, non autem meritum deuotionis. lib. 4. c. 8.

EXEMPLVM XXXI.

Cantantes clamoroſè clerici dęmonis ſacum impleuerunt.

TEmpore quodam clericis quibuſdā in eccleſia quadam ſeculari fortiter & clamoroſè, non deuotè, cantantibus, & voces tumultuoſas in ſublime tollentibus: vidit homo quidam religioſus, qui fortè tunc adfuit, quendam dæmonem in loco eminentiori ſtantem, ſaccum magnum & longum in ſiniſtra manu tenere, qui cantātium voces dextera latius extenſa capiebat, atque in eundem ſaccum mittebat. Illis expleto cantu inter ſe glorantibus, tanquam qui bene & fortiter Deum laudaſſent, reſpondit ille qui vidit viſionem. Bene quidem cantaſtis, ſed ſaccum plenum cantaſtis. Mirantibus illis, & interrogantibus, cur hoc diceret: viſionem eis expoſuit. lib. 4. c. 9.

EXEMPLVM XXXII.

Choream ducens proterua fœmina repentina morte percuſſa eſt.

CVm eſſet quidam Arnoldus paſtor cuiuſdam villæ, & in die Apoſtolorum Petri & Pauli, eius parochiani quendam ludum annuum in choreis & muſicis inſtrumentis recolerent, ipſe habens prædicandi auctoritatem, cum cruce ad choreā acceſſit, & vt à ludo diaboli recederent, omnes monuit, rogauit, & præcepit. Qui cum in eodem loco prædicare cœpiſſet, quidam obedictes ad prædicationem eius venerunt, alij cum indignatione recedentes, contra choream ſteterunt, nonnulli in ſua pertinacia remanſerunt. Inter quos erat vetula vna ſtulta ac ſuperba, quæ quoties ad ſacerdotem Domini in chorea circumeundo veniſſet, contra eum reſpiciēs cantando ſubſanauit: quæ infra triduum ſubitò defuncta eſt, quam vir ſanctus ſic defleuit, ac ſi manibus ſuis illam extinxiſſet. lib. 4. c. 11.

EXEMPLVM XXXIII.

Veſtium curioſitatē faceto ludibrio, Rex in monachos ſtrictos calceos portantes irriſit.

NObilis quidam monaſterium quoddam in Francia ſpoliauit, erat autē

de ordine nigrorum monachorum. Placuit Abbati & fratribus, vt vnus ex monachis ad regem Philippum, qui tunc regnabat, mitteretur, per quem ei violentia militis exponeretur. Miſſus eſt iuuenis ſanguine nobilis, tanquam qui apud Regem propter cognatos aliquid amplius poſſe impetrare, quam cæteri. Veniens ad regē, ait: Domine, vir ille nobilis multum indebitè monaſterium noſtrum damnis & iniuriis vexat, ſæpe fratres ac familiam noſtrā minis ac contumeliis moleſtat. Rogat maieſtatem veſtram humilis conuentus noſter, quatenus intuitu diuinæ remunerationis eundem nobilem ab iniurijs tantis compeſcatis, & ad ſatisfactionem condignam de ablatis compellatis. Conſiderans Rex geſtus, & habitum monachi, ait: Domine, quis, vel vnde eſtis? Cui cum iuuenis diceret: Domine, filius ſum illius, patrem ſuum nominans. Reſpondit rex: Bene nobilis eſtis. Cumq́ue Rex poſt hęc neſcio quid diceret, monachus ſubiunxit: Verè Domine omnia quæ habemus rapuit, & iam penè nihil nobis dimiſit. Ad quod reſpondit Rex: Verè Domine hoc bene apparet in calceis veſtris, ſi aliquid dimiſiſſet vobis corij, calcei veſtri non eſſent tam ſtricti; quanto eſtis cæteris nobilior, tanto etiam eſſe debetis humilior. Tunc volens poſt correptionem illum placare, adiecit: Nō vos grauare debet correctio mea, quia ad bonum veſtrum factum eſt. Reuertimini ad clauſtrum veſtrum, & de cætero non moleſtabit vos nobilis ille. lib. 4. c. 12.

EXEMPLVM XXXIIII.

Aliud exemplum præcedenti ſimile.

PHilippus Rex Romanorū ſimile verbum, neſcio ſi habuerit à iā dicto Rege Francorum, in quendam Abbatem ordinis noſtri iaculauit. Ad quem cum Abbas in equo acceſſiſſet, de neceſſitate domus ſuæ cum illo locuturus, Rex eius calceamenta, quæ nimis erant ſtricta, conſiderauit. Quem cùm interrogaſſet, vnde eſſet: reſpondit ille: Domine, de paupere domo. Et Rex: Bene apparet in calceis veſtris, quod domus veſtra pauper ſit: nam corium ibi carum eſt. De quo verbo valde confuſus Abbas receſſit. lib. 4. c. 13.

EXEMPLVM XXXV.

Saraceni principis in Chriſtianos humanitas, & quomodo veſtimentorum laſciuiam, & alia vitia in chriſtianis non immeritò reprehendit.

FRater VVilhelmus aliquando camerarius noſter, ante conuerſionem canonicus fuerat apud Traiectum inferius. Hic tempore adoleſcentiæ ſuæ ſignatus cruce, gratia Dominici ſepulchri transfretauit. Antequam nauis, in qua erat, portum Achonis attigiſſet, ignem facularum ante ortum auroræ circa ciuitatem in diuerſis locis, tam ipſe, quam cęteri viderunt. Qui cum interrogaſſent nautas cauſam ignis, reſponderunt: Tempus eſt æſtiuum, & ciues propter calorem tentoria ſua ob refrigerium circa ciuitatem metati ſunt. Hoc ita eſſe putantes, in portum Achonis deuenerunt: & tunc primum quia Saraceni obtinuiſſent ciuitatem, cognouerunt. Eodem tempore, peccatis noſtris exigentibus, data fuerat terra ſancta in manus Saladini Regis Syriæ, regnante Frederico Romanorum Imperatore. Noradinus autem filius Saladini, vir naturaliter pius beneficus, tunc erat in ciuitate. Hic cum nauim Chriſtianorum in portu vidiſſet, & eum cauſa aduentus eius, eo quod eſſet ſola, non lateret, miſertus Chriſtianorum, quendam nobilem paganum in lingua Gallica ſatis expeditum ad nauem cum galea miſit, per quem ne timerent mandauit. Vſque ad illam horam ignorabant vtrum eſſent occidendi, vel capiendi. Interim nobilis quidā Chriſtianus de Alemania oriundus, in extremis laborās, omnia ſua arma valde decentia, cum tribus dextrarijs per eundem paganum Noradino miſit, pro vita fratrum illi ſupplicans: Ego, inquit, tribus annis voueram Chriſto in his armis ſeruire, ſed vt video non eſt eius voluntas. Deſtinati ſunt & nuncij Chriſtiani, ex quibus vnus erat frater VVilhelmus, propter ſcientiam linguæ Gallicæ, qui munera principi præſentaret. Noradinus verò, vt vidit xenia tranſmiſſa, cum multa deuotione ſuſcepit, & ſingula, j. loricam, clypeum, galeam, gladiū, necnon & dextrarios deoſculās, quia

per

per ſemetipſum viſitare vellet infirmum, remandauit. Interim milite mortuo, & cautè appenſo lapide in mari proiecto ac demerſo, alioque milite ægroto atque nobili viro in loco infirmantis repoſito, Rex manè cum multis diuerſi coloris galeis egreſſus aduenit, nauē intrauit, & de tranſmiſſis gratias referens ante infirmum ſedit, atque cum medico, quem ſecum adduxerat, de conualeſcentia illius diſputauit. Obtulit & quędam nobiliſſimi generis poma, quæ creuiſſe dicebat in horto patris ſui apud Damaſcum. Deinde ait infirmo: propter te omnibus Chriſtianis benefaciam. A quo cum peterent conductum ad ciuitatem ſanctam Hieruſalem, quam adhuc tenebant Chriſtiani, reſpondit: Non eſſet vobis tutum, neque mihi honeſtum, ſi latrunculi, qui modo per omnes vias illius vagantur, vos læderent, & conductum meum violarent. Egreſſus verò de naui tam ægroto, quam cæteris valedixit, dans eis licentiam repatriandi, contra impetus Saracenorum ſigno teli regalis illos muniens. Tunc ſupra dictus nobilis paganus reducens ſecum in ciuitatem fratrē VVilhelmum, interrogauit eum, dicens: Dic, ò iuuenis, quomodo ſeruant Chriſtiani legem Chriſtianam in terra ſua. Ille dicere nolens quod verum fuit, reſpondit: Satis bene. Ad quod Admiraldus: Ego dicam legem Chriſtianorum terrę huius. Pater meus erat vir nobilis & magnus, & miſit me ad regem Hieroſolymitanorum, vt Gallicum diſcerem apud illum: ipſe verò verſa vice miſit patri meo ſuum filium, ad diſcendum ibi idioma Saracenicum. Vnde omnis vita Chriſtianorum bene & optimè mihi nota eſt. Non fuit aliquis ciuis adeo diues in Hieroſolyma, qui pro pecunia ſororem, filiam, vel (quod execrabilius erat) luxuriæ peregrinorum vxorem propriam non exponeret, ſicq; illos mercedibus laborum ſuorum euacuaret. Ita omnes gulæ, & carnis illecebris dediti erant, vt nihil omnino à pecoribus differrent. Superbia verò ſic in eis regnauit, vt cogitare non ſufficerent, quali modo veſtimenta ſua inciderent, ſtringerent, atque cultellarent. Idem dico de calciamentis. Et adiecit de ſeipſo: Conſidera veſtimenta mea, calceamenta mea, quam ſit rotunda, quam ampla, quam ſimpliciter, & humiliter formata. Sicut nobis retulit idē VVilhelmus, manicas habebat laxas & amplas, ſicut monachus: nulla erat in veſtibus plicarum multiplicitas, nulla curioſitas, licet ipſa veſtium materia foret ſatis prętioſa. Ecce, inquit, iſta ſunt vitia, propter quę eiecit Deus Chriſtianos ſuperbos, & luxurioſos de terra iſta. Non enim diutius potuit tantas illorum iniquitates ſuſtinere. Putas quia noſtris viribus obtinuerimus illam? nequaquam. Nouiſſimè etiam hoc adiecit: Nouimus, quia ex regibus veſtris Chriſtianus Imperator quidam ſurget, Otto nomine, qui terram hanc cum ciuitate Hieruſalē cultui Chriſtiano reſtituet. Nos iſta audientes, ſperabamus quia prophetia illa implenda eſſet in Otthone Imperatore Saxoniæ, qui ante aliquot annos defunctus eſt. Eodem tempore Saladinus humanitatem exhibuit Chriſtianis ſatis magnam. Cum eſſet exercitus Chriſtianorum partim ab eius exercitu occiſus, partim captus, & diſſipatus, reliquias ciuitatum, quæ ſe vltro reddiderunt, in ciuitatibus eiſdem eſſe permiſit, ſub bona tamen cuſtodia. Diebus aliquot elapſis, cum requiſiſſet à ſuis, quomodo ſe haberēt Chriſtiani? Reſponderunt illi: Domine, non aliter viuunt, quam pecora: ludis tantum, gulæ, & illecebris ſeruientes. Tunc iratus, iuſſit eos de ciuitatibus expelli. lib. 4. c. 15.

EXEMPLVM XXXVI.

Inuidi fratris venenum quidam victorioſa obſequioſitate deuicit.

FRater aliquis quendā ex fratribus ſuis ita exoſum habuit, vt ſine cordis ſui cruciatu illum reſpicere nō poſſet. Quod ille ſentiens, & vulnus cordis eius ſanare cupiens, fratrem tam periculosè tentatū, imò in ipſa tentatione omnino ſuperatū, obſequijs charitatis ad ſuum amorē quantum potuit inclinauit: capitale eius vertit: & mollificauit, veſtes excuſſit, calceamenta circa lectum compoſuit, & quicquid ad illius commodum eſſe nouerat in quantū licuit & potuit exhibuit. Sic ille inuidus obſequijs eius victus, & ad cor reductus, conceptum inuidiæ venenum expuit, & quē prius ęquo oculo reſpicere nō potuit, plus poſtea cæteris dilexit. lib. 4. c. 26.

EXEMPLVM XXXVII.

Somnolentia ſæpe factione diaboli ſub diuina laude procuratur.

LOquente me die quadam cum viro valde religioſo ex conuerſis noſtris de his, qui frequenter in choro noſtro dormiunt, ipſe mihi reſpondit: Sciatis pro certo, quod ſomnolentia illa ex diabolo eſt. Die quadam tempore æſtiuo, cum laudes decantarentur, vidi in dorſo fratis VVilhelmi conuerſi cuiuſdam, qui libenter ibi dormiuit, clara die ſerpentem ſerpere, & ſtatim intellexi, quia diabolus eſſet, qui in eius ſomnolentia paſcebatur. Huiuſmodi viſionem, teſte fratre Richardo, dicebat ſe de eodem conuerſo ſæpius vidiſſe. lib.4.cap.32.

EXEMPLVM XXXVIII.

Item aliud ſimile præcedenti.

MIles quidam Bonnenſis, Henricus nomine, tempore quodam quadrageſimali carenam fecit apud nos. Poſtquã reuerſus eſt in domum ſuam, die quadam occurrens Domino Abbati Geuardo, ait ad illum: Domine abbas, vendite mihi lapidem illum, qui iuxta talem columnam oratorij veſtri iacet, & ego dabo pro illo quicquid poſtulaueritis. Cui cum diceret: Ad quid vobis eſt neceſſarius? Reſpondit: Ego illum ponere volo ad lectum meum, quia talis eſt natura eius, vt qui dormire non potuerit, & caput ſuper illum poſuerit, ſtatim dormiat. Illam confuſionem fecerat ei diabolus tempore pœnitentiæ, vt quoties veniens ad eccleſiam ſe ſuper eundem lapidem cauſa orationis reclinaret, mox ei ſomnus ſurreperet. Simile verbũ nobilis quidam, qui ad ſimilem pœnitentiam fuerat in Hemmenrode, fertur dixiſſe: Molliores, inquit, ſunt lapides oratorij clauſtri, omnibus lectiſternijs caſtri mei. Non poterat enim ſe continere, quin tempore orationis in illis dormiret. lib.4. cap. 37.

EXEMPLVM XXXIX.

Apoſtatare volens quidam notabilem viſionem de duabus vijs habuit.

ABbas Philippus de Ottirburg retulit abbati noſtro de quodam ſuo nouitio tentationem ſatis grauem, & ſola Dei reuelatione ſedatam. Cum enim idem nouitius tam grauiter eſſet tentatus, vt à nullo hominum poſſet conſolari, & firmum cœpiſſet propoſitum recedendi, eadem nocte, qua de mane ad ſeculũ redire voluit, tale ſomnium vidit. Viſum eſt ei, quia ſtaret ante oſtium portæ, de qua duas hinc inde conſiderauit vias exire. Vna ex illis vergebat ad dexteram, altera ad ſiniſtram, vtraque tamen ducebat in ſiluam oppoſitam. Stante nouitio in biuio, cum dubitaret quam illarum eligeret, ſenem quendã cominus ſtare conſpexit. Cui ſic ait: Bone vir, ſi noſti, oſtende mihi quæ ex his duabus vijs ſit rectior, & ad ambulandum cõmodior. Ad quod ille reſpondit: Ego plenè & bene te expediam. Via hæc, quæ eſt à dextris, in nemore per breue ſpatium ſpinoſa eſt, inæqualis, lutoſa, & aſpera: poſtea ſequitur campus amœniſſimus, longus, planus, varijſque floribus decoratus. Via verò, quæ eſt à ſiniſtris, in ſilua quidem, commoda eſt, plana, ſicca, lata, & bene trita, ſatiſque delicioſa, ſed non longa: cui campus mox continuatur longus, ſcopuloſus, lutoſus, aſperrimus, etiam ipſi viſui horrẽdus. Ecce totum prædixi tibi, quodcunque volueris elige. Hoc dicto nouitius expergefactus eſt, non dubitans viſionem propter ſe factam, vtpote bene ſuæ tentationi congruentem. lib.4.c.53.

EXEMPLVM XL.

Iuſtus abbas monaſteriũ ſua iuſtitia plus ditauit, quam cellerarius potuiſſet ſua auata aſtutia.

ABbas quidam nigri ordinis, ſicut retulit mihi quidam Abbas de ordine noſtro, venit ad Abbatem quendam Clareuallis, dicens illi: Domine Abba, date mihi falcem, & ego dabo curuum vobis baculum. Ille, quid facere vellet ſtatim intelligens, virum ſuſcepit, habitum mutauit,

uit, & quia hominem prudentem eundem eſſe conſiderauit, non multo poſt domui cuidam ordinis noſtri Abbatem eum pręfecit. Eodem tēpore illius fratres pro quibuſdam poſſeſſionibus cum quibuſdam perſonis ſecularibus contenderunt, ventilata eſt cauſa coram iudicibus, & data eſt ſententia pro Abbate & fratribus. Poſtea cellerarius Abbati ſecretè dicebat: Domine, bene hodie placitauimus: ſciatis tamē cauſam noſtram non, ex omni parte fuiſſe iuſtam. Audito hoc verbo, Abbas ſatis turbatus eſt, tacuit tamen. Sequenti die capitulum intrauit, cellerarium proclamauit, & depoſuit, eo quod auaritiæ ſuæ conſulens, ſuppreſſiſſet veritatem. Et miſſo pro aduerſariis nūtio, ait illis: Boni homines, bona veſtra, veſtra ſint, ego à die hodierna non repetam illa. Qui cum gaudio recedentes, ita in Abbatis ſimplicitate, & iuſtitia ædificati ſunt, vt compuncti ocyus redirent, & bona, pro quibus diu contenderant, grato animo monaſterio liberè conferrent: quæ cum non conſentiret Abbas recipere, reſponderunt: Domine quicquid noſtri iuris fuit in his bonis remittimus, quod ad nos pertinebat Deo in eleemoſynam conferimus. Tunc primum Abbas acquieuit ſua recipere, magis clauſtrum ſuū ædificans ſua ſimplici iuſtitia, quam cellerarius ſua aſtuta auaritia. lib. 4. c. 61.

EXEMPLVM XLI.

Auarum Conuerſum Præpoſitus Steinueldenſis durè correptum à miniſtratione ſua depoſuit.

Apud monaſterium ſancti Chryſanthi Scholaſticus quidam fuit, vir magnę prudentiæ atque ſcientiæ, natione Gallicus, nomine Vlricus, cui cū redditus ſcholaſterię non ſufficerent, neceſſe erat vt debitis obligaretur. Quidam autem ex fratribus Steinueldenſis monaſterij ordinis Præmonſtratenſis, eo quod virum magnæ litteraturæ illum conſpiceret frequenter monuit, vt ad domum ſuam gratia cōuerſionis ſe transferret. Tandem ille diuinitus inſpiratus, in hæc verba reſpondit: Pecuniam aliquantulam debeo, ſoluite illā, & veniam ad vos. Quod cum intellexiſſet Præpoſitus prędicti monaſterij, pecuniam libentiſſimè ſoluit, & Scholaſticus ſtatim habitum ſuſcepit: qui non multo poſt eiuſdem cœnobij factus eſt Præpoſitus. Nondum enim in ordine Pręmonſtratenſi erāt Abbates. Sciens ille cum officio animas ſe regendas ſuſcepiſſe, non pecora, non poſſeſſiones, operam dabat extirpandis vitijs, non pecunijs congregandis: ſciens auaritiam radicem eſſe omnium malorum & vitiorum, Habebat autem vnum Conuerſum in adminiſtratione exteriorum ita ſciolum, & circumſpectum, ita ſollicitum & perfectum, vt omnia per manus eius trāſirent, & cartibus eccleſiæ, quæ neceſſaria erant tam in aratris, quam in pecoribus, ſiue expenſis, ipſe quaſi ſolus vniuerſa prouideret; omnia ipſe erat diſponens, nihil negligens, agrum agro copulans, & vineam vineæ coniungens. Præpoſitus iſta conſiderans, & in ſcriptis legens, nihil auaro eſſe ſceleſtius, die quadam conuerſum ad ſe vocans, ait: Noſti Barbate, quare venerim ad ordinem? Quia non bene exprimere potuit Theutonicum idioma, habere non potuit verba ornata, & ideo quicquid loquebatur Conuerſis, videbatur eſſe peruerſum atque diſtortum. Reſpondit Conuerſus: Non noui Domine. Tunc ille: Ego dicam tibi. Ad hoc enim veni, vt peccata mea in hoc loco defleam. Quare ergò tu veniſti? Reſpondente eo: Domine ſimili de cauſa. Ait Præpoſitus: Si veniſti peccata deflere, formam debueras pœnitentis tenere, hoc eſt, vt frequenter ſis in oratorio, vt vigiles, vt ieiunes, Deumq; pro peccatis tuis iugiter exores. Non enim pœnitentis eſt quod tu facis, vicinos exhæredare, & denſum lutum contra ſe congregare. Ad hæc Conuerſus reſpondit: Domine, bona illa quę comparo agris vel vineis eccleſiæ noſtræ continuantur. Et Præpoſitus: Bene. Cum illa fuerint empta, neceſſe eſt vt etiam emas illa quæ emptis coniunguntur. Noſti quid dicat Eſaias? Væ, inquit, qui iungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis. Nunquid habitabitis vos ſoli in medio terrę? Tu verò auaritiæ tuæ nullum terminum ponis, cum omnia quæ in hac prouincia ſunt à te fuerint comparata, flumenq; Rheni pertranſibis pede. Deinde procedes vſque ad montana, nec ſic quieſces, donec peruenias ad mare. Puto quia ibi gradum ſiſtes, eo quod pela-

gus ſit latum & ſpatioſum, greſſus autem tuus ſtrictus. Mane ergò in clauſtro tuo, frequenta oratorium, vt die noctuque poſſis peccata tua deplangere, expecta paulisper, & habebis ſatis terræ ſubtus te, & ſupra te, & iuxta te, quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Hæc audientes quidam ex fratribus ſenioribus, dixerunt; Domine, ſi Conuerſus iſte fuerit amotus, domus noſtra ſubſiſtere non poterit. Ad quod ille reſpondit: Melius eſt vt domus pereat, quam anima: & non acquieuit petitioni eorum. Tempore illo, quo Reinoldus factus eſt Coloniæ Archiepiſcopus, & eſſent Epiſcopij redditus obligati, curtesque deſolatæ, ſuaſum eſt ei, vt ex diuerſis domibus ordinis Ciſtercienſis diœceſis ſuæ conuerſos fideles atque prouidos accommodaret, qui & curtibus præeſſent, & annuos redditus ſua induſtria reformarent. Qui cum conſilio tali acquieuiſſet, & tam ex Campo, quam ex Monte, domibus religioſis Conuerſos aliquos collegiſſet, ſuaſum eſt ei, vt etiam prædictum conuerſum aſſumeret. Pro quo cum honeſtum miſiſſet nuntium, & ille ex parte Epiſcopi ſalutaſſet Præpoſitum, adiecit: Dominus meus modicam petitionem petit à vobis, quam ei negare non debetis. Cui cum Præpoſitus reſpondiſſet: Non eſt Domini mei rogare me, ſed præcipere. Subiunxit ille: Petit obnixè: vt talem conuerſum ad tales vſus ei accommodetis. Ad quod verbũ Præpoſitus ſatis humiliter, conſtanter, & manſuetè reſpondit: Habeo ducentas oues in tali grangia, in alijs verò tot & tot ſimiliter boues & equos, Dominus meus tollat ex illis quantũ voluerit: Conuerſum verò animæ meæ commiſſum ad tales vſus non habebit. Ego autem non de ouibus & bobus, ſed de cõmiſſis mihi animabus ſummo paſtori in die iudicij rationem redditurus ſum: & non conceſſit ei. Reliquit & aliud ſuæ liberalitatis indiciũ contra auaritiam religioſorum vtile ſatis exemplum. Die quadam antequam amotus eſſet præfato modo ſupra dictus Conuerſus ab adminiſtratione ſua, Prępoſitus ad vnam grãgiarum ſuarum venit: in qua pullum equinum pulchrum ſatis vidit, de quo iam dictum fratrẽ, cuius eſſet, vel vnde veniret, interrogauit. Cui cum Conuerſus reſponderet, talis homo bonus & fidelis amicus noſter moriens cum nobis legauit. Ait Præpoſitus: Vtrum ex deuotione, vel ex aliquo iure legauit eum? Reſpõdit Conuerſus: Ex deceſſu illius emerſit. Nã vxor eius, eo quod eſſet de familia noſtra, iure curmedię illum obtulit. Tũc ille mouens caput, reſpondit pium verbum: Quia bonus homo & amicus noſter fidelis erat, idcirco vxorem eius ſpoliaſti. Redde ergò fœminæ deſtitutæ equum, quia rapina eſt, aliena rapere, vel retinere: tuus enim antea non fuit. lib. 4. c. 62.

EXEMPLVM XLII.

Oculos malè cuſtodiens iuuenis monachus, qui conſiderauit fęminam non eſſe monoculam, graui diſciplina percutitur.

QVia idem Præpoſitus Steinueldenſis vir prudens erat, pro negotijs monaſterij egrediens, ſecum iuuenes minus libenter ducebat. Nouerat enim hoc eis non expedire, propter tentationes diabolicas. Die quadam cum vnum ex adoleſcentibus ſecum adduxiſſet, & ſimul equitantes, neſcio quid, vel vnde conferrent, obuiam habuerunt iuuenculam formoſã. Quam cum ex induſtria equum ſuum retrahendo Præpoſitus ſalutaſſet, officioſiſſimè ſterit illa, & inclinato capite reſalutauit eum. Cum paululum receſſiſſent, volẽs Præpoſitus tentare iuuenem, ait: Puella iſta videbatur mihi multum formoſa fuiſſe. Cui cum ille diceret: Credite mihi Domine, & hoc ipſum viſum eſt mihi. Reſpõdit autem Præpoſitus: Vnum tantum deformat eam, ſcilicet, quod monocula eſt. Reſpondit iuuenis: Verè Domine vtrumque oculum habet, ego enim ſatis diligenter conſideraui eam. Tunc motus Præpoſitus ait: Et ego bene conſiderabo dorſum tuum. Tantæ debueras eſſe ſimplicitatis; vt vtrum eſſet mas, vel fœmina ſcire non poſſes. Reuerſus verò ad monaſterium, dixit ſenioribus: Vos Domini quandoq; arguitis me, quod mecum non educam iuniores. Et exponens eis cauſam, prędictũ iuuenem durius arguit, atque caſtigauit. Tantæ erat litteraturæ, vt tempore quodam pro negotio ordinis ſui Ciſtercium pergens, in capitulo generali faceret ſermonem. lib. 4. c. 62.

EXEMPLVM XLIII.

De ſententia illa Chriſti Domini, Date, & dabitur vobis.

ABbas quidam, vt puto, de ordine nigro, ſicut ex relatione cuiuſdam Abbatis ordinis noſtri didici, hoſpitalis erat valde, & circa pauperes multũ miſericors: & quia in operibus miſericordiæ feruens fuit, tales diſpenſatores domui ſuę ordinare ſtuduit, qui non eius feruorem impedirent, ſed magis incenderent. Quanto plures hoſpites ſuſcepit, quanto plus charitatis pauperibus exhibuit, tanto illi & domui eius Dominus amplius benedixit. Poſt cuius mortem, ſucceſſor eius ſtimulatus auaritia, pietatis officialibus amoris, & eis quos tenaciores nouerat inſtitutis, ait: Prędeceſſor meus nimis erat dapſilis & indiſcretus, eius officiales nimis prodigi, ſic ordinare debemus expẽſas monaſterij atque temperare, vt ſi fortè ſeges noſtra grãdinata fuerit, & tempora cara emerſerint, habeamus vnde pauperibus ſubueniamus. Huiuſmodi verbis auaritiã ſuam pallians, hoſpitalitatem prorſus excluſit, & cõſueta beneficia pauperibus ſubtraxit: charitate ſubtracta proficere non potuit monaſterij ſubſtantia, imò in breui ad tantam deuenerunt paupertatem, vt vix haberent quod fratres manducarent. Die quadam vir quidam venerandæ canitiei venit ad portarium, quæſiuit hoſpitium. Quem ille quidem clanculò, & cum timore collegit, atque hoſpitalitatis officia pro poſſe, & tempore illi exhibens, adiecit: Non te ſcandalizare debet, bone vir, quod tam negligẽter te procuro, quia neceſſitas in cauſa eſt. Aliquando vidi talem ſtatum huius monaſterij, vt ſi veniſſet Epiſcopus, cum magna charitate & abundantia fuiſſet ſuſceptus. Et ille: Duo fratres expulſi ſunt de iſto monaſterio, niſi illi fuerint reuerſi, nunquam bonus erit ſtatus eius. Vnus eorum vocatur, Date, & dabitur vobis vocatur alter: ſicque ab oculis eius receſſit. Portarius autem, cum eſſet clericus, nomina eadem retinuit, Abbati & fratribus audita recitauit. Reſumpta eſt hoſpitalitas, & cœpit mox Dominus eis benedicere, vt prius. lib. 4. c. 68.

EXEMPLVM XLIIII.

Inobedientiam Adæ pertinaciter ſuggillans ſeruus, inobediens efficitur, & perdita gratia Domini ſui effugatur.

QVidam paterfamilias ſeruum habebat fidelem & vtilem, omnium rerũ ſuarum diſpenſatorem. Contigit autem, vt die quadam ſermo eſſet de inobedientia Adæ inter eos, de eſu pomi contra præceptum Domini: & ſeruus indignando illius inconſtantiæ diceret: Vt taceam de Deo, ſi mihi tam diſtrictè aliquid à vobis præciperetur, nunquam tranſgreſſor efficerer. Tacuit tunc Dominus, & poſt dies aliquot cum ille minus ſibi caueret, nec ſermonem contra Adam prolatum in memoria haberet, pyxidem ei clauſã, ſed non firmatam porrexit, atq; tradidit, dicens: Pyxidem iſtam ego cuſtodię tuæ cõmendo, quod ſi aperueris illam, totius laboris tui mercede priuaberis, & etiam gratia mea ſemper & perpetuò carebis. Hoc cum crebrius ei inculcaſſet, & ille in conclaui ſe recepiſſet, ſtatim multis ac diuerſis cogitationibus cœpit fluctuare, varijsque tentationibus æſtuare, quid eſſet in pyxide ſcire deſiderans. Et ſæpius illã vertens, atque circumſpiciens, ait intra ſe: Quid ſi aperuero illam, ſolus ſum, nemo videt, interrogatus negabo, non eſt teſtis, qui me conuincere poſſit. Victus tandem tentatione, pyxidem aperuit, & auicula, quę intus erat clauſa, euolauit. Tũc triſtis effectus valde, myſterium intellexit, & ad Domini pedes pyxidẽ requirentis ſe proſternens, veniam poſtulauit, ſed non inuenit. Ad quem Dominus: Serue nequam, & contumax, tu primum patrem noſtrum de inobedientia iudicans, tuamq; conſtantiam apud me commendans, teipſum condemnaſti. Recede ergò à me, faciem meã de cætero non uidebis. lib. 4. c. 75.

EXEMPLVM XLV.

Aliud ſimile præcedenti.

HEnricus de Vuida miles fuit diues ualde habebat, autem uxorem nobilem ac dilectam. Die quadam cum ſermo inter eos haberetur de culpa Euæ, cœpit

illa,

illa, vt mos eſt mulieribus, eidem maledicere, & de inconſtantia iudicare animi, eo quod pro modico pomo, gulæ ſuæ ſatisfaciens, tantis pœnis ac miſerijs omne genus humanum ſubdidiſſet. Cui maritus reſpondit: Noli illam iudicare, tu fortè in tali tentatione feciſſes ſimile. Ego volo tibi aliquid præcipere, quod minus eſt, & propter amorem meum minimè poteris cuſtodire illud. Reſpondente illa: Quod eſt mandatum? ſubiunxit miles: Vt die illa, qua balneata fueris, paludem curię noſtrę nudis pedibus non ingrediaris: aliis diebus, ſi libet, intres. Erat enim aqua putés, & ſimoſa, ex totius curiæ ſordibus collecta. Illa ſubridente, & præcepti transgreſſionem abhorreſcente, ſubiunxit Henricus: Volo vt pœnam addamus, ſi tu obediens fueris, quadraginta marchas à me recipias; ſin autem totidem mihi ſoluas: & bene placuit ei: Ille verò, ipſa ignoráte, ſecretos cuſtodes paludi adhibuit. Mira res: Ab illa hora matrona tam honeſta, & verecunda nunquam per curiam tranſire poterat, niſi ad prædictam plaudem reſpiceret, & quoties balneabatur, toties de eadem plaude tentabatur. Die quadã exiens de balneo, dixit pediſſeq; ſuæ: Niſi ingreſſa fuero plaudem illam, moriar: ſtatimq; ſuccingens ſe cum circumſpexiſſet, & neminem videre putaret, comitante ancilla, aquam illam fœtidam vſque ad genua intrauit, & huc illucque deambulando bene concupiſcentiæ ſuæ ſatisfecit. Quod ſtatim nunciatum eſt marito eius. Ille gaudens, mox eam vidit, & ait: Quid eſt Domina: fuiſtisne hodie bene balneata? Reſpondente illa: fui, adiecit: In dolio, vel in palude? Ad quod verbum confuſa tacuit, ſciés eum ſuum exceſſum non latere. Tunc ille: Vbi eſt Domina mea conſtantia veſtra, obedientia veſtra, iactantia veſtra? Eua vilius tentata fuiſtis, tepidius reſtitiſtis, turpius cecidiſtis. Reddite ergò quod debetis. Et cum non haberet illa quod ſolueret, omnia veſtimenta eius pretioſa tulit, & per diuerſas perſonas diſtribuit, ſinens eam per aliquod tempus bene torqueri. lib. 4. c. 76.

EXEMPLVM XLVI.

Gula acerbiſſimi pomi tentatus pœnitens miles animam expirauit.

Miles quidam, ſicut audiui à quodam viro religioſo, multa ſcelera commiſerat: tandem ductus pœnitentia venit ad ſacerdotem, de commiſſis facta confeſſione pęnitentiam ſuſcepit, ſed ſuſceptam ſeruare non potuit. Cumque hoc ſæpius actitaſſet, die quadam dixit illi ſacerdos; Nihil ſic proficimus, dic ergo mihi: Eſtne aliquod quod pro peccatis tuis poſſis cuſtodire? Reſpondit ille: Eſt pomus in poſſeſſione mea tali, cuius fructus tam amarus & peſſimus eſt, vt nunquam ex eo comedere poſſim. Si videtur vobis bonum, pęnitentia mea ſit, vt quoadusque viuam, de eiſdem pomis non guſtem. Sciens ſacerdos maximè poſt prohibitionem, excitante carne atque diabolo, conſurgere tentationem, reſpondit: Pro omnibus peccatis tibi iniungo, vt nunquam de fructu eiuſdem arboris ſcienter comedas. Abiit miles pœnitentiam iniunctam quaſi pro nihilo reputans. Sic ſita erat ipſa arbor, vt quoties curiam ſuam exiret, vel intraret, eandem arborem reſpicere poſſet. Reſpiciendo ſemper prohibitionis recordabatur, & recordando mox grauiſſimè tentabatur. Die quadam ante arborem eandem tranſiens, & poma in eo conſiderãs, ab eo, qui primum hominem per lignum prohibitum tentauit, & proſtrauit, tam validè tentatus eſt, vt ad arborem quidem veniret, & ad pomum nunc manum extendendo, nunc extenſam retrahendo, totum penè diem contrarijs niſibus continuaret. Tandem adiuuante gratia triumphans, in tantum concupiſcentiæ reſtitit, vt corde coanguſtato, ſub arbore iacens ſpiritum exhalaret. lib. 4. c. 77.

EXEMPLVM XLVII.

De ſermone monachi illiterati ad Henricum Cardinalem Albanenſem.

Sanctæ recordationis Dominus Henricus Albanenſis Epiſcopus & Cardinalis, anno M. clxxxviij. miſſus à Clemente Papa temporibus Frederici Imperatoris præ-

prædicare crucem in Alemannia contra Saracenos, quoſdam ſibi terræ noſtrę monachos ordinis Ciſtercięſis aſſumpſit. Die quadam cum ſimul equitarent, & ipſe diceret in generali: Quis veſtrum dicet nobis aliquid boni? Reſpondit vnus: Ille, demonſtrato quodã conuerſo monacho laico, cuius nomen excidit. Et præceptum eſt ei ſtatim à Cardinali, vt verbum proponeret exhortationis. Ille primum ſe excuſans, dicens, laicum non debere litteratis aliquid loqui. Tandem ſic exorſus eſt: Quando mortui fuerimus, & deducti ad paradiſum, occurret nobis ſanctus pater noſter Benedictus, viſis nobis monachis cucullatis, cum gaudio introducet: viſo verò Henrico Epiſcopo & Cardinali, mirabitur inflatum eum, & dicet: Quis enim es tu? Et ille: Pater, ego ſum monachus Ciſtercienſis. Reſpondit ſanctus: Nequaquã, monachus corniculatus non eſt. Tunc Hẽrico ſatis pro ſe allegante, tandem huiuſmodi data ſentẽtia, dicet oſtiariis ſanctus Benedictus: Ponite eum ſupinum, & ſtomachum eius ſcindentes aperite: Si inueniretis olera incondita, fabam, piſam, lentem, pultes, cibosq́ue regulares, cum monachis intromittatur. Sin autem, ſed piſces groſſos, & cibos ſeculares atque delicatos, foris maneat. Deinde conuerſus ad Cardinalem, ſubiecit: Quid illa hora dicturus es, pauper Henrice? Ad quod verbum Cardinalis ſubridens, ſermonem cõmendauit. lib. 4. c. 79.

EXEMPLVM XLVIII.

Incantationibus necromanticis deditus ſcholaris, è circulo per anulum raptus, ad loca pœnalia ducitur, ſed pallens & macer reducitur.

Retulit mihi bonæ memoriæ monachus noſter Godeſcalcus de Volmnerſtei, quod ſilere non debeo. Cum die quadam rogaret Philippum quendam necromanticum, vt aliqua ſibi recitaret de arte ſua mirabilia. Reſpondit ille: Dicam vobis rem ſatis mirabilem temporibus meis apud Toletum veraciter geſtam. Cum plures ex diuerſis regionibus ſcholares in eadem ciuitate ſtuderent in arte necromantiæ, iuuenes aliqui de Sueuia, atque Bauaria ſtupenda quædam, & incredibilia à magiſtro ſuo audientes, & utrumnam uera eſſent probare uolentes, dixerunt illi: Magiſter volumus, ut ea quæ nos doces, oculo tenus oſtendas, quatenus aliquem ex ſtudio noſtro fructum capiamus. Quos cũ auerteret, & non acquieſceret, eo quod natio illa gens ſit mirabilis, hora idonea in campum illos duxit, gladio circa illos circulum fecit, monens ſub interminatione mortis, ut infra circulum ſe cohiberẽt, & ne aliquid rogantibus darent, uel ab offerentibus reciperent, præcepit. Recedens ab eis, dæmonibus carminibus ſuis aduocauit. Mox adſunt illi in formis militum decenter armatorum, militiæ ludos circa iuuenes exercentes. Nunc lapſum ſimulabant, nunc lanceas, & enſes contra eos extendebant, omnibus modis ſatagentes, ut illos extra circulum extraherẽt: qui cum ſic nihil proficerẽt, in puellas ſpecioſiſſimas ſe transformantes, choreas circa illos ſcholares ducebant, uarijsq́ue anfractibus iuuenes inuitantes: ex quibus una forma cęteris præſtantior unum ex ſcholaribus elegit, ad quem quoties ueniſſet chorizando, toties anulum aureum porrigebat, intus ſuggerendo, & foris motu corporis ad amorẽ ſuum illum inflammando. Quę cum per multas uices hoc actitaſſet, uictus iuuenis digitum contra anulum extra circulũ porrexit, quem illa mox per eundem extrahens, nuſquam comparuit. Capta præda conuentus malignantium in turbinem reſoluitur, fit clamor & ſtrepitus diſcipulorum, accurrit magiſter, de raptu conſocij conqueruntur omnes. Qui bus ille reſpondit: Ego ſine cauſa ſum, uos me coegiſtis ego uobis prædixeram, quia non eum amodo uidebitis. Ad quod illi: Niſi reſtituas eum nobis, interficiemus te. Timens ille uitæ ſuæ, ſciens Bauaros eſſe furioſos, reſpõdit: Ego tentabo ſi ſpes aliqua poterit eſſe de illo. Vocansq́ue principem dæmoniorum, fidelem ſuum miniſterium illi ad memoriam reuocans, dixit, diſciplinæ eius multum eſſe derogandum, ſeque à diſcipulis occidendum, niſi iuuenis reſtitueretur. Cui diabolus compaſſus, reſpondit: Cras concilium propter te in tali loco celebrabo, tu eſto præſens, & ſi aliquo modo illum per ſententiam obtinere poteris, gratum habebo. Quid plura?

Ad

Ad imperium principis concilium malignantium cogitur, de uiolentia in diſcipulum facta à magiſtro conqueritur, ab aduerſario reſpondetur: Domine, inquit, nō illi feci iniuriam, non uiolentiam, magiſtro ſuo inobediens ipſe fuit, legem circuli non cuſtodiuit. In hunc modum contendentibus illis, diabolus dæmonem quendam ſibi collateralem de ſententia interrogauit, dicens: Oliuere, ſemper curialis fuiſti, contra iuſtitiam perſonam non accipis, ſolue quæſtionem huius litis. Reſpondit ille: Ego iuuenem reſtituendum eſſe iudico magiſtro ſuo. Moxque ad aduerſarium cōuerſus, ait: Redde illum diſcipulum, quia nimis importunus fuiſti. Cæteris ſententiæ eius aſſenſum præbentibus, ad mandatum iudicis eadem hora ſcholaris ab inferis reducitur, magiſtro ſuo reſtituitur, concilium ſoluitur, ad diſcipulos reducta præda magiſter lætus reuertitur. Cuius vultus ita erat macer & pallidus, color tam immutatus, vt hora eadem de ſepulchro uideretur reſuſcitatus: qui ſocijs apud inferos viſa recitans, quam Deo contraria, & execrabilis foret illa diſciplina, magis exemplo quam verbo oſtendit, & à loco recedens, in quodam ordinis noſtri monaſterio monachum ſe fecit. lib. 5. c. 4.

EXEMPLVM XLIX.

Guloſus infirmitatem claudicando ſimulauit, & à dæmone claudicante irriſus apoſtatauit.

IN Hemmenrode ſacerdos quidam venerabilis ad conuerſionem venit, nomine & opere Chriſtianus. Huic dæmones multum importuni fuerunt, & ſæpe illos vidit, tam ante conuerſionem, quam poſt. Huius tempore alter quidam ſacerdos, nomine Carolus, in eodem cęnobio fact⁹ eſt nouitius, & erat eius in probatione ſocius Prior noſter Iſenbardus. Hic inſtinctu diaboli, cuius conſilio vtebatur, gulæ & carnis ſuę commodis nimis conſentiēs, infirmitates ſæpius ſimulauit: qui cum poſitus in infirmatorio tantum carnem nutriret, & ſpiritum negligeret, vadens & rediens de priuata, cum claudicaret, & in coquinam reſpiciendo, quæ ibi præparentur infirmis conſideraret, prædictus Chriſtianus diabolum eum ſequi vidit, qui eo modo, quo ille claudicauerat, & ipſe claudicauit, & ſicut introſpexerat introſpexit, in nullo ab eius geſtibus diſcrepans. Tandē infra annum probationis deficiens, reuerſus eſt ad ollas Ægypti, & ſecuta eſt caro carnem. lib. 5. c. 6.

EXEMPLVM L.

Veſtimentorum laſciuiam deridentes dæmones ſuper defluentem pompaticè fimbriam tanquam quadrigam conſederunt.

RETulit mihi quidam ciuis honeſtus, aſſerens ſuis temporibus Moguntiæ, ſi bene memini, hoc quod dicturus ſum contigiſſe veraciter. Die quadam Dominica, cum ſacerdos in eccleſia, cuius erat plebanus, circuiret, & aqua benedicta populum aſpergeret, ad oſtium eccleſiæ veniens, matronam quandam pompaticè venientem, & ad ſimilitudinem pauonis varijs ornamentis pictam obuiam habuit. In cuius cauda veſtimentorum, quam habebat poſt ſe longiſſimam, multitudinem dæmonum reſidere conſpexit: erant enim parui vt glires, nigri vt Æthiopes, ore cachinnantes, manibus plaudentes, & etiam ſicut piſces intra ſagenam concluſi ſaltantes. Reuera ornatus muliebris ſagena diaboli eſt. Quod vt vidit, dæmonum quadrigam foris expectare fecit, plebem aduocauit, dæmones ne fugerent adiurauit: territa illa ſtetit, & vt viſiones populus videre mereretur, quia vir bonus ac iuſtus valde fuit, orationibus ſuis obtinuit. Intelligens mulier ob veſtimentorum ſuperbiam ſic ſe à dæmonibus eſſe deriſam, domum redijt, veſtimenta mutauit, & tam ipſi, quā cęteris fœminis, eadem viſio occaſio facta eſt humilitatis. lib. 5. c. 7.

EXEMPLVM LI.

Prælatus malus moriens plures circa ſe dęmones conſpexit, quam erant calami in tecto horrei.

IN quodam ſanctimonialium monaſterio, quod in oppido Bonnenſi ſitum eſt, ſacerdos quidam defunctus eſt, Adolphus nomine, vir valde ſecularis & lubricus, iā

dicti

dicti monaſterij plebanus: hic, ſicut mihi retulit quidam ſacerdos, qui fuerat Bonnenſis canonicus, cum die quadam cũ ſuo cognato quodam luderet in aleis, quidam ex parochianis eius flens ſuperuenit, & vt matris ſuæ confeſſionem audire, eamque communicare dignaretur, humiliter & cum lachrymis ſupplicauit. Reſpondente ſacerdote: Non veniam niſi expleto ludo; Et ille valde inſtaret, aſſerens infirmã expectare non poſſe, commotus ſacerdos, ſecum ludenti dixit: Cognate, ego conquæror vobis de homine iſto, qui me quiete ſcere non ſinit. Videns ſe ille nihil proficere, triſtis ac gemens diſceſſit, & infirma ſine confeſſione, atque viatico ab hac luce migrauit. Die autem tertio is, qui cum ſacerdote luſerat, defunctæ filio occurrit, & ſacerdotis querimoniæ recordatus, illum ſine cauſa occidit. Poſt hæc, & alia peccata plurima, ſacerdos idem peremptoriam incidit infirmitatem: qui cum eſſet in deſperatione, quædam cognata eius ſedens coram illo, cum ſignum contritionis videret in eo nullum, triſtis ſic ait: Domine, debilis eſtis valde, præparate vos propter Deum, innocate illum, vt peccata veſtra vobis dimittat, & ſpatium adhuc fructuoſæ pœnitentiæ concedat. Ad quod ille deſperatus reſpondit: Vides horreum illud magnum ex oppoſito noſtri? non ſunt in eius tecto tot calami, quot ſunt circa me dæmones congregati. Et hoc dicto, mox agonizans, expirauit, eos vidẽs adeſſe morituros, quorum conſilio vixerat ſanus, lib. 5. c. 8.

EXEMPLVM LII.

Inuidus dæmon perdere animam maluit, quam cœleſtem gloriam obtinere.

DÆmon quidam cum homine à ſe obſeſſum horribiliter torqueret, & diuerſis per os eius garriendo diuerſa reſpõderet, dictum eſt ei à quodam ex circumſtantibus: Dic diabole, ſi poſſes ad gratiã, in qua fuiſti, redire, quid velles propter hoc laboris ſuſtinere? Reſpondit ille: Si hoc eſſet in meo arbitrio, mallẽ cum vna anima decepta deſcendere in infernum, quam redire in cœlum. Mirantibus omnibus cur ita diceret, iterum hoc verbum reſpondit. Quid de hoc miramini? tanta eſt malitia mea, & tam obſtinatus ſum in illa, vt nõ poſſim aliquid velle boni. Huic verbo alterius cuiuſdam dæmonis ſermo diſcordat. lib. 5. c. 9.

EXEMPLVM LIII.

Gloriam cœleſtem expertus dæmon vſq; ad diem iudicij; paratus eſſet pœnitere, ſi rurſus ad eam ſibi præberetur acceſſus.

IN Eccleſia beati Petri in Colonia, cum fœmina quædam à dæmone obſeſſa miſerabiliter tormentaretur, contigit vt alia obſeſſa ſuperueniret: idem ſpiritus malignus de reditu ad gloriam ſicut ſuperior interrogatus, verbum ſermoni eius valde contrariũ audiente me reſpondit: Si eſſet, inquit, columna ferrea & ignita, raſorijs & calamis acutiſſimis armata, à terra vſque ad cœlum erecta, vſque ad diem iudicij, etiamſi carnẽ haberẽ, in qua pati poſſem, me per illam trahere vellem, nunc aſcendendo, nunc deſcendendo, dummodo redire poſſem ad gloriam, in qua fui. lib. 2. cap. 10.

EXEMPLVM LIIII.

Apoſtata conuerſus dum feſtinat fieri epiſcopus, cum furto capitur, & ſuſpenditur.

IN Campo domo ordinis Ciſtercienſis, quæ ſita eſt in Epiſcopatu Colonienſi, ſicut audiui à quodam ſacerdote ordinis noſtri homine veridico, quem res non latuit, Conuerſus quidam fuit, qui à monachis, cum quibus loquebatur, in tantum literas didicerat, vt textum Alexandri legere ſciret. Huiuſmodi occaſione illectus & deceptus, libellos ſibi ad hoc idoneos occultè fecit conſcribi, cœpitq; in vitio proprietatis delectari, Cũq; huiuſmodi ſtudium eidem Conuerſo ad hoc nimis conuerſo prohiberetur, amore diſcendi apoſtaſiam incurrit, modicum tamen propter ætatem profecit. Deinde ad monaſtetium pœnitentia ductus rediens, & hoc vſque tertiò actitans, nunc ad ſcholas ſeculares exeundo, nunc reuertendo, diabolo copioſam in ſe præbuit materiam decipiẽdi. Viſibiliter enim illi apparens in ſpecie angeli, ait: Diſce fortiter, quia futurum eſt,

eſt,& à Deo diffinitum, vt Halberſtadenſis fias Epiſcopus. Stultus ille diaboli dolos non obſeruans, ſpetabat in ſe antiqua renouanda fore miracula. Quid plura? Dic quadam ſeductor Conuerſo ſe ingerens, clara voce, & hilari facie, dicebat: Hodie Epiſcopus Halberſtadenſis defunctus eſt, feſtina venire ad ciuitatem, cui à Deo Antiſtes deſtinatus es. Ipſius enim cõſilium mutari non poteſt. Statim miſer de monaſterio ſilenter exiens, nocte eadem in domo cuiuſdam honeſti ſacerdotis iuxta oppidum Xantenſe hoſpitatus eſt. Vt autem glorioſè ad ſedem ſuam veniret, nocte ante lucem ſurgens, equum hoſpitis valde bonum ſtrauit, cappam eiuſdem induit, aſcendit, & abijt. Mane familia domus, damno cognito, apoſtatam inſequẽs, apprehendit, ad iudicium ſeculare cum furto tractus, & per ſentẽtiam damnatus, nõ cathedram vt Epiſcopus, ſed ſicut fur patibulum aſcendit. lib. 5. c. 16.

EXEMPLVM LV.

Apoſtatans conuerſus ex cuculi vocibus longam ſibi vitam promittens citius moritur.

NArrauit nobis anno præterito beatæ memoriæ Theobaldus Abbas Eberbacenſis, quod quidam Conuerſus, cũ neſcio quo tenderet, & auem, quę cuculus dicitur, à voce nomen habens, crebrius cantantem audiret, vices interruptionis enumerauit, & vigintiduas inueniens, eaſque quaſi pro omine accipiens, pro annis totidem vices eaſdem ſibi computauit. Eia, inquit, certe xxij. annis adhuc viuã, vt quid tanto tempore mortificem me in ordine? Redibo ad ſeculum, & ſeculo deditus, viginti annis fruar delicijs eius, duobus annis qui ſuper ſunt pœnitebo. Haud dubiũ, quin diabolus, qui ſupra dictum conuerſum, vt Epiſcopus fieret, ad credendum induxerat, aperto ſermone, & huic ſuaſerit, vt tali augurio fidem adhiberet, occulta ſuggeſtione. Sed Dominus, qui augurium odit, aliter quam ille ordinauerat diſpoſuit. Nam duos, quos pœnitentiæ deputauerat, annos eum in ſeculo viuere permiſit, & annos viginti delitijs ordinatos iuſto ſuo iudicio ſubtraxit. Ecce tales ſunt promiſſiones diabolicæ. lib. 5. c. 12.

EXEMPLVM LVI.

Ludens ad teſſeras infauſtus miles, viſceribus tegulis domus hærentibus, à dæmone deportatur.

IN Suſatia, quæ ciuitas eſt Colonienſis diœceſis, miles quidam Thyemo nomine habitabat, qui ſic totus deditus erat ludo teſſerarum, vt non die, non nocte quieſceret, ſemper ſacculum cum nummis ſecum portabat, vt ſe cum ludere volentibus obuiaret. Ita in ludis expeditus & fortunatus erat, vt vix aliquis ab illo ſine dãno recederet. Vt autem poſteris oſtenderetur, quãtum Deo tales ludi, in quibus iræ, inuidia, rixę, & damna ſuſcitantur, peccati verba rotantur, contrarij forent, permiſſũ eſt diabolo, vt cum eo luderet, qui multis illuſerat atque euiſcerarat, qui multorum marſupia euacuarat. Nocte quadam domum eius in ſpecie cuiuſdam hominis ludere volentis intrans, ſaccellumq; nũmis refertum ſub aſcella portans, ad tabulam ſedit, denarios liberaliter appoſuit, teſſeras iactauit, & multa acquiſiuit. Cui cum proſperè ſuccederet, & militi iam pecunia quam apponeret defuiſſet, iratus ait: Nunquid non diabolus tu es? Et ille: Nũc ſatis eſt. Approquinquat enim tempus matutinale, oportet nos ire. Tollensq; illum, per tectum traxit, cuius viſcera tegulis tetrahẽtibus miſerabiliter excuſſit, & quod de eius corpore factum ſit, vel in quem locũ illud proiecerit, vſque hodie tam à filio eius, quam à cæteris qui illum nouerant ignoratur. Mane verò viſcerum eius reliquiæ tegulis inhærentes repertæ ſunt, & in cœmiterio ſepultæ. lib. 5. c. 34.

EXEMPLVM LVII.

De dæmone, qui in ſpecie hominis militi fideliter ſeruiuit.

DÆmon quidam adoleſcentis venuſti ſpeciem induens, ad quendam militẽ venit, obſequium ſuum illi offerens. Cui cum multum placeret, tam in decoro, quã in ſermone, gratanter ab eo ſuſceptus eſt. Qui mox militi ſeruire cœpit diligenter, & tam timidè, tam fideliter, & tam iocundè, vt ſatis ille miraretur: nunquam e-

quum ſuum aſcendit, nunquam deſcendit, quin ille eſſet præparatus, & genu flexo ſtrepam teneret, diſcretum, prouidum, hilarem ſemper ſe exhibuit. Die quadam, dum ſimul equitarent, & veniſſent ad fluuium quendam magnum, miles reſpiciēs, & plures ex inimicis ſuis mortalibus poſt eos venire conſiderans, ait ſeruo: Mortui ſumus, ecce inimici mei poſt me feſtinant, fluuius ex oppoſito eſt, nullus ſupereſt locus refugij, aut occident me, aut capient. Tunc illę: Ne timeas Domine, vadum fluminis huius bene noui, ſequere tātùm me, bene euademus. Reſpondente milite: Nūquam homo fluuium iſtū in hoc loco trāſuadit. Spe tamen euaſionis ſeruum ducem ſecutus, ſine periculo venit ad littus. Et ecce eis tranſpoſitis, hoſtes ex oppoſito litore conſiſtentes, mirati ſunt, dicentes: Quis vnquam audiuit vadum in flumine iſto? non alius niſi diabolus illum tranſiuerit. Timenteſque reuerſi ſunt. Proceſſu verò temporis accidit, vt militis vxor infirmaretur vſque ad mortem, in quadum omnes medicorum artes defeciſſent, ait iterum dæmon Domino ſuo: Si Domina mea inungeretur lacte leonino, ſtatim ſanaretur. Dicente milite: Vnde haberetur lac tale? Reſpondit ille: Ego afferam. Qui vadens, & poſt ſpatium unius horę rediēs, uas plenum ſecum attulit: à quo cum fuiſſet peruncta, mox meliorata priſtinum recuperauit uigorem. Cui cum diceret miles: Vnde habuiſti tam citò lac iſtud? Reſpondit: De montibus attuli Arabiæ: recedens à te, Arabiam iui, leænæ ſpeluncam intraui, catulos abegi, & ipſam mulſi, ſicque reuerſus ſum ad te. Stupente milite ad uerba iſta, & dicente: Quis ergò es tu? Reſpondit ille: Non ſoliciteris de hoc, ſeruus enim tuus ſum ego. Inſtante milite, tandem confeſſus eſt, dicens: Dæmon ego ſum, unus ex illis, qui cum Lucifero ceciderunt. Tunc magis milite ſtupente, ſubiunxit: Si natura diabolus es, quid eſt quod tam fideliter ſeruis homini? Reſpondit dæmon: Magna eſt mihi conſolatio eſſe cum filijs hominum. Dicente milite: Non audeo de cætero uti ſeruitio tuo. Iterum ille reſpondit: Hoc pro certo ſcias, quia ſi me tenueris, nunquam à me, uel propter me aliquid mali tibi eueniet. Nō audeo, inquit, ſed quicquid pro mercede tua poſtulaueris, licet dimidium bonorū meorum, libens tradam tibi. Nunquā homo homini ſeruiuit tam fideliter, & tam utiliter. Per tuam prouidentiam iuxta fluuium mortem euaſi, per te uxor mea recepit ſanitatem. Tunc dæmon: Ex quo tecū eſſe non poteto, nil pro ſeruitio meo, niſi quinque ſolidos requiro. Quos cum recepiſſet, militi illi reddidit, dicens: Peto, ut ex eis nolam compares, & ſuper tectū pauperis illius eccleſiæ ac deſolatę ſuſpendas, ut per eam ſaltem Dominicis diebus fideles ad diuinum conuocentur officium. Sicque ab oculis eius diſparuit, & hoc idcirco dæmon petijt, ut hi, qui hactenus debitam horam officij præuenientes, cum ſum ma deuotione expectabant, eo quod timerent tardius ad diuina myſteria concutterе, de cætero non niſi poſt auditum nolæ ſonum conuenirent. lib. 5. c. 36.

EXEMPLVM LVIII.

Prælaturam ambientes monachi, Regi Frāciæ munera pro Abbatia ſancti Dionyſij obtulerunt, ſed fruſtra.

Ante hoc triennium, defuncto Abbate ſancti Dionyſij gentis Francorum Apoſtoli, cùm ditiſſima illa Abbatia uacaret, & ad eam plures aſpirarent, uenit ad Regem Philippum is, qui in congregatione uidebatur eſſe potior, Præpoſitus uidelicet, pro Abbatia ſupplicans, & dicens: Domine ecce quingentas offero uobis libras, ut propitius mihi ſitis in hac Abbatia. Cui Rex nihil promittēs, ſed ſimoniacū muneris receptione quaſi in arte ſpei ponens, reſpondit: Date pecuniam camerario meo ſecretè. Recedente igitur Præpoſito, & quaſi de regio fauore certificato, Cellerarius de his nihil ſciens, eundem Regem adijt, & Præpoſito ſimilia petens, ſimilem pecuniæ quantitatem obtulit, à quo ſimile reſponſum accepit. Nouiſſimè uenit theſaurorum inſidus cuſtos, & ipſe pro Abbatia Regi quingentas libras offerens. Cui ſicut ſuperioribus reſpōſum eſt. Et licet Rex, ſicut homo prudens, diſſimularet, plurimum tamen ei diſplicebat triū illorum monachorum ambitio, & proprietatis uitium, imò tam execrabile furtum: ſciēs oblatam pecuniam monaſterio fuiſſe

ſub-

ſubtractam. Præfixit tamen cõuentui diẽ, in qua eis Abbatem conſtitueret, eo quod Abbatia in manus eius deuoluta fuiſſet. Sedente Rege in capitulo, verbis ad hoc idoneis premiſſis, cum diligenter circumſpiceret, & perſonas conſideraret, tres predicti monachi, Præpoſitus videlicet, Cellerarius, & Sacriſta, in ſumma expectatione erant poſiti, ſinguli per momenta ſingula Abbatiam ſibi ſperantes eſſe porrigendã. Et licet ſpes ſancta non confundat, omnes tamen in ſua expectatione ſunt confuſi. Nam Rex videns monachorum quendam ſimplicem in angulo capituli reſidẽtem, & nihil minus quam de Abbatia ſperantẽ, inſpiratione diuina vt ſurgeret præcepit, ſtante illo cum verecundia coram principe, dictum eſt ei ab eodem Rege: Domine ei committo vobis Abbatiam ſancti Dionyſij. Quo audito homo ille ſimplex cum Regi non aſſentiret, imò fortiter reclamaret, aſſerens ſe perſonam eſſe humilẽ, priuatam, & deſpectam, atque ad tantam dignitatem nimis indignum, nimisq; inſufficientem, ſe vituperando apud Regem cõmendauit, & coegit eum. Poſtea ſubiecit: Domine, eccleſia iſta plurimis debitis eſt obligata, nec eſt vnde ſoluantur. Cui Rex ſubridendo reſpondit: En in inſtanti mille quingẽtas libras vobis dabo, & cum neceſſe fuerit, vobis accommodabo pecuniã: inſuper auxilium, & conſilium impẽdam: præcepitque camerario ſupradictam pecuniam ei afferri. Adhuc puto viuit, & fortè per eum domus illa melius regitur, quàm per illos eſſet regenda, qui ad eius regimen aſpirauerunt. lib. 6. c. 14.

EXEMPLVM LIX.

De ſimplici monacho, cui Fredericus Imperator contulit Abbatiam occaſione acus.

Ante hæc tempora, cum ſub Imperatore Frederico, huius Frederici auo, vna ex imperialibus Abbatijs vacaret, duo que electi eſſent, nec concordare poſſent, vnus illorum magnam ſummam argenti, quam in monaſterio congregauerat, eidẽ Frederico obtulit, quatenus ſibi aſſiſteret. Et promiſit ei pecunia recepta. Poſtea intelligens aduerſarium eius virum eſſe bonum, ſimplicem, & ordinatum, cœpit cum ſuis habere conſilium, qualiter indignum amoueret, & ob virtutes ſuas electum confirmaret. Et dixit ei quidam: Domine, ſicut audiui, monachi omnes ex regula tenentur acus portare. Sedẽte vobis in capitulo, dicite illi inordinato, vt ad punctionem digitorum veſtrorum acum ſuam vobis accommodet, & cum non habuerit, inuenietis contra eum occaſionem quaſi de irregularitate. Quod cum factum fuiſſet, & ille non haberet, ait alteri: Domine, præſtate vos mihi veſtram. Quam cũ ille mox extraheret, fortè præmonitus, reſpondit Imperator: Vos eſtis monachus in ordine iuſtus, & ideo tanto honore dignus. Ego decreueram honorare aduerſariũ veſtrũ, ſed ille irregularitate ſua ſe reddidit indignum. Bene apparet in his minimis, quod negligens & diſſolutus ſit in maximis. Talique ſophiſmate monachum aſtutum Imperator amouit, & ſimplicem in abbatem promouit. lib. 6. c. 15.

EXEMPLVM LX.

Purificationis beatæ Mariæ feſto quędam deuota virgo pulchram proceſſionem vidit.

In Regno Franciæ villa, quæ Quido dicitur, virgo quædam fuit nobilis & religioſa, ſed paralytica. Huic pater ſuus, vtpote vir magnus & diues, ſacerdotes qui ei diuina celebrarent inſtituit, miniſtros, annuosq; redditus ſufficienter ordinauit: quæ cũ orationibus, ieiunijs, & diuinę contemplationi operam daret, ita illarum dulcedine eſt paſta, vt omnis cibus corporalis ei in nauſeam verteretur, nec aliquid ex eo ſumere poſſet, niſi ſuccum modicum vuarum. Hoſpitalis erat valde, per quam & ſpiritum meruit prophetiæ. Ordinem noſtrum ſummo honore reuerebatur, & hoc ei ſæpiſſime contigiſſe fertur, vt cum aliqui monachorum, ſiue abbatum ab eius hoſpitium diuertere proponerent, illorũ aduentum ipſa prę ſciret, atque admodum hilaris familię prędiceret. Talia, tali die, illi & illi abbates, ſiue monachi ad nos venturi ſunt, præparate neceſſaria. Alio tempore cum die Purificationis Dominæ noſtræ, clericis, alijsq; miniſtris diuino nutu abſentibus ſola iaceret intra ſe triſtis, dicebat: Modò hic ſola iaces, nec aliquid obſe

quij more eccleſiæ vniuerſalis hodie beatæ Dei genitrici impendis. Dum talia in mẽte volueret, ſpiritus eius mirabilis Dei virtute de corpore eductus ab Angelo intra cœleſtem Hjeruſalem eſt deductus. In qua maximam vidit proceſſionem, ex diuerſis eiuſdem beatæ ciuitatis ordinibus, Patriarchis videlicet, Prophetis, Apoſtolis, Martyribus, Confeſſoribus, cæteriſq; fidelibus; ex quibus bini, & bini ſimul incedebant, & candelas ardentes in manibus geſtabant, antiphonas, ſiue reſponſoria ad diem pertinentia, more eccleſiæ militantis, omnes decantabant, ſtationes debitas obſeruabant. Angelus verò virginis ductor alteri cuidam virgini, quam nouerat eſſe conſimilis meriti, illam ſociauit, candelam porrigens ardentem. Tantus erat decor omnium, tanta gloria, in diſpari tamen claritate ſingulorum, vt nulla lingua fari ſufficeret. Saluator verò, qui caput eſt omnium ſanctorum, ſplendor gloriæ, & ſol iuſtitiæ, indutus pontificalibus, mitrã geſtans in capite ſuo, cum baculo, chirothecis, & annulo, & reliquis epiſcopalibus ornamentis, nouiſſimum locum cum matre tenebat, cuius pulchritudinem omnis cœleſtis exercitus mirabatur. Qui cùm poſt tertiam ſtationem inchoaſſet antiphonã: Hodie beata virgo Maria puerum Ieſum, &c. ingreſſi ſunt templum ex auro, gemmiſq; conſtructum. Deinde incœptus eſt miſſæ introitus, & ab omnibus ſimul decantatus. Interim Chriſto introeunte ad altare, poſtquam expletum eſt Kyrie eleiſon à choris alternatim, poſt Gloria in excelſis Deo, &c. quod ipſe inchoauit, beatus protomartyr Stephanus epiſtolam legit de libro Malachiæ Prophetæ. Sanctus verò Ioannes Euangeliſta, Dalmatica indutus, legit euangelium ſecundum Lucã ſcilicet: Poſtquam impleti ſunt dies purgationis, &c. Quo perlecto, Dominus ſecundum morem ordinis noſtri, ad gradum redijt, & ab offerentibus candelas ſuſcepit. Prædicta autem virgo, per ſpiritum ſentiens ſe ad corpus reuerſuram, candelam ſuam offerre noluit, etiã Angelo ſuo præcipiente, volens illam ſecum ad terras portare. Quod Angelus conſiderans, candelã in manu eius fregit, ſuperiorem partem auferens, & inferiorem ei relinquens. Sicque ad corpus reuerſa, partem eandem manu concluſam ſe retinuiſſe inuenit, de qua plurimæ fiebant, & fortè vſque hodie fiũt virtutes. Nam aquam ſuperfuſam infirmi bibunt, & conualeſcunt. Tam manifeſta & ſublimis erat viſio, vt modum eius minimè intelligeret, dicens illud apoſtolicum, dum de ea interrogaretur: Siue in corpore, ſiue extra corpus, neſcio, Deus ſcit. Dominus Euſtachius Abbas de clauſtro viſitator noſter, audiens hanc viſionem quibuſdam Abbatibus referentibus nobis, deſiderio veritatis cognoſcendæ virginem principaliter adijt, & ab eius ore quæ dicta ſunt audiuit. lib.7.c.20.

EXEMPLVM LXI.

Maria amputatam linguam deuoto ſuo reſtituit.

Ante hos annos, cùm Catholici contra Albigenſes hæreticos fuiſſent ſignati, & cùm iam non modicum ab eiſdẽ hæreticis eſſent exacerbati, duo honeſti clerici per terram illorum tranſeuntes, cũ eccleſiam vidiſſent in via deſolatam, ait vnus alteri: Sabbatum eſt, intremus eccleſiam hanc, dicamus miſſam in honore Dominæ noſtræ. Portabant enim ſecum librum, calicem, & indumenta ſacerdotalia. Antequam eſſet miſſa completa, hæreticis proditi ſunt, qui armata manu intrantes, & ſacerdotem de eccleſia trahẽtes, linguã eius radicitus abſciderunt. Quem ſocius multo labore Cluniacum deducens, monachis commendauit. Illi verò, ſicut viri catholici & religioſi, ſacerdotem catholicum & notum propter fidem Chriſti, & genitricis eius honorem tam crudeliter mutilatum, deuotè ſuſcipientes, omnem ei humanitatem exhibuerunt. In nocte verò Epiphaniæ cùm ſolemnes decantarentur vigiliæ, baculo parietem pulſans, miniſtros aduocauit. Qui cùm quærerent quid vellet, & ille ſe in oratorium deportari ſignaret, volentes ei parcere, non acquieuerunt. Tandem importunitate eius attediati in eccleſia eum ducentes, ante altare quoddam depoſuerunt. Qui cum matrem miſericordiæ tota mentis deuotione inuocaſſet, illa ei apparens, & carnem linguæ formam habentem in manu tenens, reſpondit oranti: Quia propter fidem filij mei, & honorem mihi exhibitum lingua

tua priuatus es, aperi os tuum. Quod cùm ipſe feciſſet, digitis ori eius immiſſis, radici linguæ præciſæ eandem carnem coniunxit, & vniuit, ſicq; diſparuit: qui mox cũ Angelo in vocem laudationis erumpens, clara voce clamauit: Aue Maria gratia plena, vſque ad finem, quam ſalutationẽ cùm crebrius repeteret, ſtupentes accurrere miniſtri, accurrerunt & de choro monachi, de tam puro & tã iocundo miraculo Deũ, & eiuſdem genetricem glorificantes. Non immemor collati ſibi beneficij clericus, in eodẽ cœnobio factus eſt monachus. Cùm Ioannes Scholaſticus Xantenſis circa idẽ tempus eſſet in prouincia Albigenſium cũ exercitu Domini, audiens de tanto miraculo, in reditu Cluniacum venit, iam dictũ monachum ſibi oſtendi petiuit. Quo viſo, laudauit Dominum de tanto miraculo hominibus inaudito, qui matris ſuæ honorẽ augere volens, homini non ſolum muto loquelam reſtituit, ſed prorſus elingui linguam reddidit. Noluit enim matris ſuæ honorem mutilatum relinquere, ſciens nõ decere cœli reginam mutilatum habere miniſtrum: erudiens nos ſuis operibus, vt & nos parentes noſtros omni honore proſequamur, & eorum voluntatem, dum modo ad malum nos non impellat, quantum poſſumus ſtudeamus implere. lib. 7. c. 24.

EXEMPLVM LXII.

Maria deuoti ſibi pueri Adam ſcabioſum caput curauit.

ADam ſacerdos & monachus in Lucka monaſterio ordinis noſtri, conſiderans me in huiuſmodi miraculis delectari, ex multa charitate mihi de ſeipſo retulit, quod dicturus ſum. Cùm, inquit, eſſem puer, ita caput habebam ſcabioſum, vt pręfœtore putredinis eius mecum ſedere, vel legere ſcholares recuſarẽt. Prima oratio, quam didici, ſalutatio erat Angelica, adhuc puerulus ſatis eam frequentãs. Cùm apud monaſteriũ VVeſtphaliæ poſitus fuiſſet ad literas, & eundo ad ſcholas, ſiue ad matutinas, quotidie tranſirem per quandam eccleſiam conuentualem ex neceſſitate viæ, ſine intermiſſione ante oratorium, in honore Dei genitricis dedicatum, cum tribus venijs totidem feci ſalutationes. Nocte quadã putans ad matutinas fuiſſe compulſatum, ſurrexi tremens, & cùm veniſſem ad iam dictum monaſterium, clauſumque oratorium clauſum, tribus vicibus ſecundum conſuetudinem genua flectendo Dominam noſtram angelico verſiculo ſalutaui. Surgens verò inueni oſtium apertum, & tanta erat in eccleſia claritas, vt fulgori meridiano aſſimilaretur, quam cùm ſtupidus intraſſem, vidi ante maius altare ſeptem matronas pulcherrimas reſidentes, vnam in medio, quæ cæteris clarior erat, & ſex hinc inde .j. tres à dextris & tres à ſiniſtris, media verò me vocans, cùm propriùs acceſſiſſem, ait: Bone puer, quare non adhibetur cura capiti tuo? Reſpondente me: Domina ſatis circa me laborauerunt amici mei, ſed nihil profecerunt: Subiunxit illa: Noſti quæ ſum? Cui cùm dicerem: Non Domina: reſpondit: Ego ſum mater Chriſti, & Domina huius oratorij, quia mei memoriam ſolitus es habere, ego tibi curam adhibeo. Accipe fructus ligni fuſilis, & fac tibi hodie ex eo lauari caput tribus vicibus ante miſſam, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, ſtatimque curabitur: & dixit Domina noſtra mater Chriſti: Ad me accede Adã. Et feci ſecundum mandatum eius: flectente me coram ea genua mea, manum ſuam benedictam ſuper caput meũ ponens, ait: Ab hac hora vſque ad diem mortis tuæ nõ dolebis caput. Mane verò cuidam fœminæ, quæ me nutriuit, omnia retuli, quæ in vallem proximum deſcendens, & oſtenſos fructus colligens, prædicto modo caput meum lauit, ſtatimque conualui. Dolorem verò capitis nunquam ab illa hora paſſus ſum, cùm tamen hoc in ordine ſatis ſit miraculoſum. lib. 7. c. 25.

EXEMPLVM LXIII.

Maria tentatum fornicatione iuuenẽ militem, eam frequenter ſalutantem liberauit, & ad cœleſtes nuptias inuitauit.

MIles quidam ætate adoleſcens cum quodam milite diuite Domino ſuo, à quo beneficiatus erat, habitabat. Et licet ætate floreret, amplius tamen florebat virtute virginitatis. Inuidia operante diaboli, ad vxorem Domini ſui grauiſſimè cępit tentari. Qui cùm per annum eadem in-

inceſſanter tentatione laboraret, iamque ei intolerabilis eſſet, ſubmota verecundia, Dominæ ſuæ quid pateretur aperuit. A qua repulſam paſſus, amplius affligebatur. Caſta enim erat matrona, & viro ſuo fidelis. Veniens ad quendam eremitam, de cuius conſilio totus pendebat, paſſionem ſuã illi cum lachrymis confeſſus eſt. Cui vir ſanctus fiducialiter reſpondit: O nihil aliud nocet tibi? Ego tibi dabo conſilium, vt deſiderium tuum conſequatur effectũ. Per annum iſtum ſingulis diebus Dei genitricem Mariam centies cum totidem venijs angelico verſiculo ſalutabis, & quicquid volueris per illam impetrabis. Sciebat enim quòd caſtitatis amatrix, iuuenẽ caſtum, licet in errore poſitum, non deſereret. Ipſa enim tantæ pietatis eſt, vt neminem ſe inuocantem, & ſibi fideliter ſeruientem periclitari ſinat. Cumque iuuenis in multa ſimplicitate Dominæ noſtræ iniunctum obſequiũ impenderet, die quadam ſedens in menſa Domini ſui recordatus eſt, quia dies eadem terminus eſſet anni. Et ſtatim ſurgens aſcendit equum ſuũ, vicinamque intrans eccleſiam, orationes ſolitas expleuit. Qui cùm exiret de eccleſia, vidit matronam pulcherrimam omnẽ decorem humanum trãſcendentem, equũ ſuum per frenum tenentem. Miranti quęnam eſſet, illa reſpondit: Placetne tibi ſpecies mea? Dicente milite: Nunquam pulchriorem te vidi. Illa ſubiunxit: Sufficeretne tibi ſi me poſſes habere vxorẽ? Qui cùm reſponderet: Cuilibet Regi bene ſufficeret ſpecies tua, & beatus iudicaretur tuo conſortio. Subiecit illa: Ego enim ero vxor tua, accede ad me, da mihi oſculum, & coegit eum, dixitque: Modò initiatæ ſunt nuptiæ, & in tali die coram filio meo perficientur. Ex quo verbo cognouit eam eſſe matrem Domini. Apprehendensque ſtrepam equi eius, vt aſcenderet præcepit, cuius auctoritate miles preſſus obediuit: ab illa hora tam plenè à libidinis tẽtatione prædicta miles liberatus eſt, vt etiam vxor Domini ſui miraretur. Hęc cùm eremitæ recitaſſet per ordinem, ille genitricis Dei pietatem ſimul, & humilitatem admiratus, reſpondit: Ego intereſſe volo diei nuptiarum tuarum. Interim de rebus tuis diſponas. Quod cùm feciſſet, & eremita veniſſet ad diem præfixum, dixit inueni: Sentis aliquid doloris? Reſpondente illo: Non. Cùm ſecundò poſt horã idipſum ab eo ſciſcitaretur, reſpondit: modò ſentio. Qui poſt paululum agonizans, ſpiritum exhalauit, & cœleſtem thalamũ promiſſas nuptias celebraturus intrauit. lib. 7. c. 33.

EXEMPLVM LXIIII.

Maria virgo Beatricis monialis apoſtatæ loco cuſtodis officio fungebatur.

IN monaſterio quodam ſanctimonialiũ, cuius nomen ignoro, ante nonnullos annos quædam virgo degebat, nomine Beatrix. Erat corpore ſpecioſa, mente deuota, & in obſequio Dei genitricis feruentiſſima. Quoties illi ſpeciales orationes ſiue venias ſecretius offerre potuit, pro maximis delicijs reputauit. Facta verò Cuſtos, hæc egit tanto deuotius, quanto liberius. Quam clericus videns, & concupiſcens, procari cœpit. Illa verba luxuriæ ſpernente, iſto importunius inſtante, ſerpens antiquus tam vehementer pectus eius ſuccendit, vt flammam amoris ferre non poſſet. Accedens verò ad altare beatæ virginis patronæ oratorij, ſic ait: Domina, quanto deuotius potui ſeruiui tibi, ecce claues tuas tibi reſigno, tentationes carnis ſuſtinere diutius non valeo. Poſitiſque ſuper altare clauibus, clam ſecuta eſt clericum. Quam cùm miſer ille corrupiſſet, poſt dies paucos abiecit. Illa cũ non haberet vnde viueret, & ad clauſtrũ redire erubeſceret, facta eſt meretrix: in quo vitio cùm xv. annos tranſegiſſet, die quadã in habitu ſeculari ad portã venit monaſterij, quę cùm dixiſſet portario: Noſti Beatricẽ quandoque huius oratorij Cuſtodem? Reſpõdit: Optimè noui. Eſt enim Domina proba, & ſancta, & ſine querela ab infantia vſq; ad hãc diẽ in hoc monaſterio conuerſata. Illa verba hominis notãs, ſed nõ intelligens, dum abire vellet, mater miſericordiæ in effigie nota ei apparens, ait: Ego per xv. annos abſentiæ tuæ officium tuum ſuppleui, reuertere nunc ad locum tuum, & pœnitentiam age, quia nullus hominũ nouit exceſſum tuũ. In forma ſi quidẽ & habitu illius Dei genitrix vices egerat cuſtodiæ. Quæ mox ingreſſa, quamdiu vixit gratias egit per confeſſionẽ circa ſe geſta manifeſtans. lib. 7. c. 35.

Non autē ex hoc peccādi licentiā ſumere quis poteſt, quia eſſet peccatum in S.S. ita præſumere, & ſi vnifecit, non omnibus faciet. non enim B. V. peccata delectant.

EXEMPLVM LXV.

Maria latronem diem ſabbati ieiunantem ad meliora conuertit, morituro contritionem tribuit, honorificam ſepulturā miro modo procurauit.

IN vicinia ciuitatis Tridentinæ, ſicut mihi retulit quidā Abbas, latro famoſus verſabatur, à quo multi valde deprædabantur, & qui ſe defendere voluerunt, nec potuerunt, occidebantur. Hic cùm die quadam monachum quendam ordinis noſtri obuiam haberet, ſperans quod pecuniam portaret, ait: Niſi voluntariè ſequaris me, occidam te. Quem cùm monachus ſequeretur, & quæreret in via, quis eſſet, vel quid operis haberet, reſpōdit ille: Ego ſum latro ille famoſus, nomen ſuum exprimens. Cui cùm monachus diceret: Iam incipitis caneſcere, & non timetis animæ veſtræ. Reſpondit ille: Non plus quàm pecus. Et tacuit monachus. Veniens in ſpeluncam illius, ait intra ſe: Si poſſes hominem hunc conuertere, magnum Deo præſtares obſequium. Dixitque ad latronem: Si licet mihi aliquid vos interrogare? Reſpondente illo, licet: monachus ſubiunxit: Qualis extitit vita veſtra à principio. Reſpondit ille: peſſima. Quando puer eram, cum omnibus meis coętaneis cōtendebā, factus adoleſcens furtis operam dedi, deinde in virum proficiens, latrocinia exercui, in quibus adeo profeci, vt hodie caput & magiſter ſim omnium latronum huius prouinciæ. Ad quod monachus: Nūquid non timetis pœnas æternas, huiuſmodi operibus præparatas? Dicente illo: De anima nulla mihi quæſtio eſt, eo quòd perdita ſit. Monachus reſpondit: Quid ſi poſſem vobis oſtendere viam ſalutis, velletis mihi acquieſcere, necne? Ait latro: Etiā vobis conſentirem. Et ille: Ieiunate vnam diem in hebdomada, in honorem ſanctæ Mariæ genitricis Dei, & nullum in illa die lædatis, & ſciatis pro certo, quia gratiam magnam apud filium vobis obtinebit. Reſpondit latro: Hæc reuera faciam, & iam voueo, Nihil ea die comedam, nullum deprædabo, nullum lædam. Elegitq; diē ſabbathi, nihil in illo mali operans, imò plurimos à ſociorum manibus deprædandos, ſiue occidendos ob honorem beatæ Virginis eripiens. Eodem tempore Tridentum ab hoſtibus per circuitum vaſtabatur, & exeuntes ſatellites ciuitatis, cùm hoſtes die ſabbati inſequerentur, iam dictum latronem inermem propter diē ſabbati cum cæteris cœperunt: cùm eſſet fortiſſimus, nō ſe defendebat cùm caperetur, non ſe excuſabat, nec loqui voluit interrogatus, cùm duceretur. Veniens in ciuitatem, mox vt cognitus eſt, patibulo adiudicatus eſt. Nutu tamen, vt creditur, beatæ Virginis ſuper pulchritudinem corporis eius iudices moti, in hoc conuenerunt, vt prouincia abiurata viueret. Quod cùm ille abnueret, & diceret: Nō faciā, melius eſt enim, vt hic peccata luam, quàm in futuro. Reſponderunt: Sine nunc, vt decolleris. Non curo, inquit, qualis ſit pœna, dummodo occidar. Et illi: Vis, vt vocetur tibi ſacerdos? Reſpondit: Non eſt neceſſe, omnes enim chriſtiani eſtis, omnibus vobis peccata mea cōfiteor. Quod cū feciſſet cū multa contritione, nihil ſe boni vnquā feciſſe teſtabatur, præter illud ieiunium, quod à monacho didicerat. Sicque extra ciuitatem decollatus eſt, & in eodem loco ſepultus. Nocte eadem vigiles portarum circa eius tumulum luminaria viderunt. Quinque enim matronæ corpus effodientes, & caput corpori adaptantes, poſuerūt in feretro miræ texturæ, purpura ſuperiecta. Ex quibus quatuor ſingulares candelas ardentes in manibus habentes, per quatuor partes feretrum tollentes, quinta, quæ clariſſima omnium erat, cum candela ſequente ad portam vſque venerunt, ibi corpus deponentes. Cuſtodes iſta videntes, timuerunt putantes eſſe phantaſma. Quibus illa dicebat: Dicite Epiſcopo veſtro, vt capellanum meum à vobis decollatum in tali loco eccleſiæ honorificè ſepeliat: minas addens, ſi negligeret, & nominauit ſe. Mane cùm Epiſcopo nunciata eſſent, cum clero & populo exiens, purpuram depoſuit, caput præciſum corpori vnitum videns, expauit, texturamq; purpuræ humanum artificium excedentē admiratus, relatis credidit, hominemque cum timore & honore maximo, non vt

latro-

latronem, ſed ſicut Chriſti martyrem, in loco deſignato ſepeliuit. Ab illo tempore vſque hodie aliquis vix adultus in illa prouincia inuenitur, qui eius exemplo diē ſabbati in honorem Dominæ noſtræ non ieiunet. lib.7.c.59.

Non contemnitur hic confeſſio ſacramentalis, ſed maior confuſio quam quæ in confeſſione ingeritur deſiderata eſt ab eo, qui inter latrones vitam tranſegerat, parū inſtructus in rebus religionis, & vſu Sacramentorum.

EXEMPLVM LXVI.

De virgine, cui Chriſtus apparuit in ætate trienni.

IN Francia virgo quædam Chriſtum in ætate trium annorum, quando iam loqui per naturā poterat, videre deſiderans, hoc vt fieret precibus inſtabat. Erat enim tam perfectæ vitæ, vt non immeritò talia præſumeret, & ſe exaudiri ſperaret à Deo, iuxta vaticinium prophetæ: Voluntatem timentium ſe faciet. Die quadam cùm dicta miſſa, ipſa populo omni egreſſo ſola in eccleſia moram faceret, & oraret, infantē quaſi triennem circa altare deambulantem conſpexit, putans à matre illum ibidem neglectū. Erat enim ſpecioſiſſimus; & tanta gratia vultus eius reſplenduit, vt in illius aſpectu delectata, ad ſe eum vocaret, & manibus demulceret, ſic dicens: Dic mihi, bone puerule, vbi eſt mater tua? Qui cùm nihil ei reſponderet, æſtimans illa, vtpote infantem, nondum poſſe fari, ſubiunxit: Noſti dicere Pater noſter tuum? Ad quod dum non reſponderet, vt prius, adiecit: Dic poſt me, Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum. Et dixit poſt eam infantulus eadem verba, tam hilariter, & tam diſtinctè, vt illa miraretur. Similiter factum eſt de clauſula ſecunda, ſcilicet, Benedicta tu in mulieribus. Cùm verò ei prædiceret: Et benedictus fructus ventris tui, totius humilitatis magiſter, ſua inſpiratione ſciens ſcriptum: Non te laudet os tuum, ſed alienum, eandem clauſulam dicere noluit. Sed mox illa intuente per oſtenſam formam cœlos penetrauit. Tunc primùm virgo venerabilis ſe exauditam intelligens, gratias egit Chriſto, qui tam celeriter impleuit deſiderium ſuum ex ſemetipſo. lib.8.c.8.

EXEMPLVM LXVII.

Miſericors in pauperes Epiſcopus, leproſorum horrendas manus exoſculatur, & leproſi nares lingens, gemmam decidentem ſuſcepit.

ERat in Regno Francorum Epiſcopus quidam, ætate iuuenis, ſed magnæ religionis, nominis eius, ſiue diœceſis eius, non memini. Hic tantæ fuit pietatis, miſericordiæ, ac humilitatis, vt equitans in via neminem leproſorum ſibi occurrentium ſine eleemoſyna præteriret. Sæpe etiam de equo deſcendit, & petentes præueniens, nummis manibus illorum, tanquam Chriſti gazophylacio immiſſis, atq; deoſculatis, iterum aſcendit, & proceſſit. Die quadam dum per ſtratam publicam incederet, leproſus quidam ſecus viā ſtans in agro voce rauciſſima vt ſibi miſereretur clamauit. Erat enim aſpectus eius tā horridus, & quaſi à lepra tam corroſus, vt oculus humanus non ſine cruciatu illum inſpicere poſſet: quem vt ſanctus Epiſcopus vidit, miſericordia motus mox de equo ruit, & ante illum currens obtulit eleemoſynam. Ad quem leproſus: Non ſunt mihi neceſſarij nummi tui. Cui cùm Epiſcopus reſponderet: Quid ergò vis, vt faciam tibi. Ille ſubiunxit: Vt putredinē huius infirmitatis meæ abſtergas: digito oſtendens ſaniem de naribus profluentem magni horroris, atque fœtoris. Quam cū vir beatus, Chriſti amore ſuccenſus, manu tergeret, clamauit ille dicens: Ceſſa, ceſſa, aſperitatem digitorum tuorum tolerare non valeo. Cùmque adhiberet partem camiſiæ ſuæ, quæ de panno fuerat ſatis ſubtili, ſimili clamore prohibitus eſt. Tūc Epiſcopus: Si pati non potes manum, ſi non pannum delicatum, vnde vis, vt abſtergatur? Reſpondit autem leproſus: Nihil aliud patiar, præter linctionem linguæ tuæ. Mox ad illud verbum lucta multum magna ſoboriri cœpit in corde Pontificis inter gratiam & naturam. Illa vt fieret volente, iſta contradicente: ſed gratia Dei cooperante, & naturæ vim

faciente, linguam appoſuit, & promuſcidem elephantinã linxit. Mira res: Mox de naribus eius, qui leproſus videbatur, gemma precioſiſſima lapſa eſt in os Epiſcopi. Et, vt oſtenderet ſe eſſe Chriſtum, qui ad probandam Epiſcopi virtutem finxerat ſe leproſum, in oculis eius glorioſè cœlos aſcendit. Et quia eiuſdem gloriæ particeps futurus eſſet Epiſcopus, aſcendens repromiſit. lib.8.c.32.

EXEMPLVM LXVIII.

Euchariſtię ſacramentum venerantes apes eccleſiam miri operis conſtruxerunt.

MVlier quædam cùm apes multas nutriret, & illæ non proficerent, imò paſſim morerentur, cùm contra hoc remedium circunquaque quæreret, dictum eſt ei, quia ſi Corpus Domini inter illas locaret, mox lues ipſa ceſſaret. Quæ eccleſiã adiens, & ſe communicare velle ſimulans, corpus Domini ſumpſit, quod ſtatim à ſacerdote recedens extraxit, & in vno ex alueolis illud locauit. Mira Dei potentia. Vermiculi Creatorem agnoſcentes, de fanis ſuis dulciſſimis hoſpiti dulciſſimo capellulam miræ ſtructuræ fecerunt, in qua altare eiuſdem materiei erigentes, ſacratiſſimum corpus ſuper illud poſuerunt. Et benedixit Dominus operibus eorum. Proceſſu temporis cùm fœmina idem vaſculũ aperuiſſet, & iam dictum oratorium conſideraſſet, expauit, currenſque ad ſacerdotem, confeſſa eſt ei omnia, & quæ egit, & quæ vidit. Tunc ille aſſumptis parochianis ſuis, ad vaſculum venerunt, apes circunuolantes, & in laudem creatoris reſonantes abegerunt, capellulæ parietes, feneſtras, tectum, campanile, oſtium, & altare admirantes, Corpus Domini, cum laude & gloria retulerunt. Licet autem mirabilis ſit Deus in ſanctis ſuis, mirabilior tamen in his minimis prædicatur. lib.9. c. 8.

EXEMPLVM LXIX.

Euchariſtiæ virtute miracula hæreticorũ Albigenſium ſuper aquas ambulãtium ceſſauerũt, & ipſi in aquis ſuffocati sũt.

TEmpore illo quando manifeſtari cœperunt hæreſes Albigenſes, quidam maligni, virtute diabolica ſuffulti, quædã ſigna atque portenta oſtenderunt, quibus & eaſdem hæreſes roborauerunt, & multos fidelium in fide ſubuerterunt. Super aquas ambulauerunt, & non ſunt ſubmerſi. Cernens hoc ſacerdos quidam fide catholicus, & vita religioſus, ſciens vera ſigna cum falſa doctrina eſſe non poſſe, corpus Domini cũ pyxide ad flumen, vbi illi populis ſuas oſtenſuri erant virtutes, deportauit: dixitque in audientia omnium: Adiuro te diabole per eum, quem in manibus porto, nè in hoc flumine ad hui⁹ populi ſubuerſionem per hos homines tãtas exerceas phantaſias. Poſt hæc verba, illis ſuper vndas fluminis ambulãtibus vt pri⁹, ſacerdos turbatus, Corpus Domini cum pyxide in flumen iactabat. Mira Chriſti potentia. Mox enim vt elementum tetigit ſacramentum, phantaſia ceſſit veritati, & pſeudo illi ſancti, quaſi plumbũ deſcendentes in profundum, ſunt ſubmerſi. Pyxis verò cum ſacramento ſtatim ab Angelis ſublata eſt. Videns ſacerdos hæc omnia de miraculo quidem exultauit, ſed de iactura ſacramenti doluit. Totam verò noctem in lachrymis & gemitu tranſigens, mane pyxidem cum ſacramento reperit ſuper altare. lib.9.c.12.

EXEMPLVM LXX.

Euchariſtiam à Deo iudex iuſtus recepit, quam ſibi Epiſcopus negauerat.

ERkenbaldus de Burban vir nobilis erat & potens, tantus amator iuſtitiæ, vt nullam in iudicijs reſpiceret perſonã. Hic autem cùm grauiter infirmaretur, lectoque decumberet, in proxima cameræ tumultum, clamoreſque fœmineos audiuit. Qui cùm de cauſa ſciſcitaretur, nullus ei circunſtantium veritatẽ dicere præſumpſit. Tunc mittens vnum ex pueris, ait: Præcipio tibi ſub interminatione oculorum tuorum, vt dicas mihi meram veritatem. Cui ille pauens reſpondit. Domine, domicellus meus filius ſororis veſtræ fœminam vi opprimere voluit, & hæc fuit cauſa clamoris. Ad quod verbum valde commotus, dixit militibus: Ite, & ſuſpendite illum. Milites obedientiam ſimulantes, poſtquam egreſſi ſunt, dixerunt adinuicem:

uicem: Si occiderimus iuuenem hunc nobilem, & Dominus noſter, ſicut opinabile eſt, mortuus fuerit, vel morte mulctabimur, vel erimus extorres. Omnia tamen iuueni intimantes, & vt præſentiæ auunculi ſe ſubtraheret commonentes, poſt horas aliquas ad Dominum ſuum ingreſſi, ſe eius impleſſe mandatum affirmauerunt. Quinto verò die, iuuenis æſtimans auunculum de culpa eſſe placatum, vel immemorem, aperto oſtio introſpexit: quem vt infirmus conſpexit, verbis blandis iuxta ſe ſedere præcepit. Vno verò brachio collum eius ſtringens, & manu altera cultellum ſuum clam extrahens, gutturi eius infixit, & occidit. Qui cum planctu & dolore multorum elatus eſt, & toti prouinciæ incuſſit horrorem. Sed Erkenbaldo additus eſt dolor dolori, adeo vt inualeſcente infirmitate, pro Epiſcopo mitteret, petens ſacrum ſibi Corpus deferri. Qui cùm veniſſet, ille cum multis lachrymis & contritione cordis omnia peccata ſua confeſſus eſt, tacita tamen iuuenis interfectione: ſuper quo Epiſcopus iratus, reſpondit: Quare ſubticetis parricidium, quod commiſiſtis in cognatum veſtrum? Dicēte illo: Fuitne hoc peccatũ? Subiecit Epiſcopus: Etiam crudele nimis. Et ille: Ego neque peccatum iudico, neque à Deo mihi remitti depoſco. Reſpondente Epiſcopo: Ego vobis Chriſti corpus non tradam, niſi parricidium idem confiteamini; ſubiunxit vir nobilis. Sciatis Domine, me nō illum occidiſſe ex aliquo rancore, ſiue motu iræ, ſed ſolummodo ex Dei timore, zeloque iuſtitiæ. Nunquam aliquis filiũ ſororis plus diligere potuit, quàm ego dilexi illum. Si mihi corpus Domini mei negaueritis, ego illi corpus & animam meam committo. Hæc autem & dixit, & egit propter exemplum, nè iuſtitiæ, & iudicio derogare videretur. Vix Pontifex limen domus egreſſus fuerat, & ecce ægrotus eum reuocauit, dicens: Reuertimini, domine Epiſcope, reuertimini, vide te ſi in pyxide habeatis Corpus Chriſti: quod cum feciſſet, nec aliquid in ea repeHriſſet, ſubiunxit ille: Ecce quem mihi negaſtis ipſe ſe mihi non negauit: apparuitque hoſtia in ore eius. Et impletum eſt in eo, quod per ſapientem dictum eſt: Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum: quoniam inuenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent in illum. Epiſcopus verò pauens, tantum miraculũ vbique diuulgauit. lib. 9. c. 38.

EXEMPLVM LXXI.

Euchariſtiam veram ab hoſtia non conſecrata deuotus Epiſcop⁹ nouit diſcernere.

MAgiſter Mauritius Pariſiēſis Epiſcopus ante mortem ſuam tam grauiter infirmatus eſt, vt materia rapta in cerebrum, ſenſum ei ſubtraxerit: in tali defectu poſitus, cùm corpus Domini cum inſtantia poſtulaſſet, & hi qui circa eum erāt propter ſenſus inopiam illud ei dare non auderent, procurauerunt cum ſacerdote, vt hoſtiam non benedictam apportaret. Qui cùm veniſſet cum multa reuerentia, qualiter decebat Epiſcopum communicare, mox vt limen domus ſacerdos attigit, Epiſcopus clara voce clamauit: Tolle, tolle, non eſt Dominus Deus. Reuelauerat Deus auriculam eius, vt intelligeret quid circa ſe ageretur. Stupente ſacerdote, nec non & alijs qui aderant, reuerſus eſt, verũ Chriſti corpus deferens. Quod cum verbis catholicis valde, atq; compunctis adorans deuote ſuſcepit, cum quo & ſenſum ad gloriam Dei ſubtractam perfectè recepit. Sicque in bona confeſſione, plenus fide, & charitate migrauit ad Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. lib. 9. c. 43.

Hic hoſtia non benedicta accipitur pro non conſecrata.

EXEMPLVM LXXII.

Euchariſtiam venerans miles, veſtimenta in lutum procidens non maculauit.

TEmpore ſchiſmatis inter Philippum & Ottonem dominus Vuido Cardinalis, aliquando Abbas Ciſtercienſis, cùm miſſus fuiſſet Coloniam, ad confirmandũ electionem Ottonis, bonam illic conſuetudinem inſtituit. Præcepit enim, vt ad eleuationem hoſtiæ omnis populus in eccleſia ad ſonitum nolæ veniam peteret, ſicq; vſque ad calicis benedictionem proſtratus iaceret: præcepit etiam, vt quoties deferendum eſſet ad infirmum, ſcholaris ſiue

campanatius ſacerdotē præcedens per nolam illud proderet, ſicque omnis populus, tam in ſtratis, quàm in domibus Chriſtum adoraret. Retulit eis eodem tempore caſum ſatis miraculoſum. Miles quidam in Francia fuit tantæ deuotionis, vt quotieſcunque Chriſti corpus eleuari, ſiue deferri videret, proſtratus illud adoraret. Contigit, vt die quadam veſtibus ſuis precioſis indutus, intraret ciuitatē. Cumq; platea, in qua equitabat, nimis eſſet lutoſa, ex improuiſo obuium habuit corpus Domini. Quo viſo, modicum intra ſe deliberans, ait: Quid facies modo? ſi in tanta profunditate te proſtraueris, perdita ſunt veſtimenta tua hæc delicata. Si verò nō deſcenderis, ſaluberrimæ conſuetudinis tranſgreſſorem ſemper accuſabit conſcientia. Quid plura? Præualeſcente deuotione, de equo proſiliens, in lutum ſe miſit, in quo flexis genibus, eleuatis manibus corpus Chriſti adorauit. Et quia dulciſſimus Dominus honorantes ſe non ſolùm in futuro remunerat, imò etiam in præſenti nonnunquam rehonorat; hoc egit ſua potentia, vt totius luti nec vna quidem guttula veſtimentis eius adhæreret. Tunc equum cum multa admiratione reaſcendit, & amplius in fide confortatus Deum glorificauit, lib. 9. c. 51.

EXEMPLVM LXXIII.

Miſſam audiens peregrinus à Hieruſalem in patriam per longa terrarum ſpatia vna die porrexit.

IN diœceſi Leodienſi villa, quæ Elſelo dicitur, laicus quidam habitabat religioſus, nomine VVinandus, matris monachi noſtri VVinandi, à quo nomen traxit, auunculus. Hic tempore quodam peregrinationis gratia, cum quibuſdam prouinciæ ſuæ hominibus Hieroſolymā profectus eſt. In die Paſchæ, cùm poſt ſolemnia miſſarum ſe ad reditum illi præpararent, eisque prædictus VVinandus, vt homo valde deuotus, ſuaderet, dicens: Conueniens eſt fratres, vt in hac ſacratiſſima die quieſcentes, omnes eius horas peraudiamus, perſuadere non potuit. Feſtinantibus eis ad portum, ipſe remanſit, omniaque diei officia illius peraudiēs, ſolus poſt eos die ſequenti iter arripuit, Cui perſona magnæ reuerentiæ in equo occurrens, atque ſalutans, ait: Cur ſic, bone homo, ſolus incedis, vel vnde venis? Reſpondente eo: Ab Hieroſolymis venio, & ſic, atque ſic mihi contigit; Ille protinus ſic ſubiunxit: Aſcende, & ſede poſt tergum meum, bene ſequemur ſocios tuos. Quod cùm feciſſet, eadem die iuxta prædictam villā eum depoſuit, dicens: Cognoſcis vbi ſis? dicente illo: Prouinciam quidē cognoſco, ſed quid circa me agatur ignoro, eques adiecit: Quia Chriſtum Ieſum honoraſti, idcirco miſſus ſum, vt te reducerem, ecce domus tua. Vade, & enarra mirabilia, quæ circa te geſta ſunt. Quem cùm noti eius vidiſſent, dixiſſentque, vbi ſunt ſocij tui? reſpondit: Hodie fui in Hieruſalem, & reliquerunt me ibidem præcedentes me. Et non crediderunt ei, dicentes: Senex iſte delirat. Qui ſtatim conciuum ſubſannationes declinans, cum pecunia quæ ei ſupererat ex gratia cœleſtis conuectoris, limina beati Iacobi Apoſtoli petiuit, & antequam ſocij eius redirent ipſe rediJt. Duplici ergò teſtimonio ille glorificatus, peregrinorum videlicet, quòd in Paſcha in Hieruſalem ſit relictus, & cōciuium quòd die ſequenti in Elſelo ſit viſus, ab vtriſque magnificatus eſt Dominus Ieſus Chriſtus, tanta mirabilia vbique diuulgantibus. lib. 10. c. 2.

EXEMPLVM LXXIIII.

Neque aduerſis, neque proſperis motus frater multis miraculis claruit.

REtulit nobis nuper Abbas quidam ordinis noſtri de quodā monacho, cui tanta à Domino conceſſa eſt gratia, vt virtute veſtimentorum eius multi ſanarentur. Sæpe, ſi tamen adhuc viuit, dum fratres veſtes eius induunt, vel cingulo ſe cingunt, ſanantur. Quod cùm quodā tempore eius Abbas cōſideraſſet, nec aliquid ſpecialitatis in illo vidiſſet, his verbis eū ſecretius allocutus eſt: Dic mihi fili, quæ eſt cauſa tantorū miraculorū? Reſpondit ille: Neſcio Domine, nō plus cæteris fratribus oro, non plus vigilo, non plus ieiuno, non plus laboro: ſed vnum ſcio, quòd me non poteſt extollere proſperitas, neque frangere aduerſitas, ſiue de perſona mea, ſiue

etiam

etiam ſit de perſona aliorum. Cui cum dixiſſet Abbas: Non te turbauit, quòd miles talis nuper grangiam noſtram incēdit? Reſpondit: Non. Totum enim Domino Deo commiſi. Si modicum habeo, cum gratiarum actione accipio. Si multum, iterum gratias ago Domino. Et cognouit Abbas, ꝙ cauſa tantæ virtutis eſſet amor Dei, & contemptus rerum terrenarū. lib. 10. c. 6.

EXEMPLVM LXXV.

De dæmone, quem Albertus Scothart, puellæ obſeſſæ cōpaſſus, iočulariter exegit.

Miles quidam religioſus, Albertus nomine, cognomento Scothart, ante cōuerſionem in armis erat tam ſtrenuus, in militia tam nominatus, vt pene omnes nobiles terræ noſtræ certatim ei ſua munuſcula, dextrarios videlicet, & veſtimenta precioſa dirigerent, quatenus illum ſibi aſſociarent. Die vero quadam, dum quędam obſeſſa puella xij. annorum, cuiuſdā militis filia, in quadam ſedens eccleſia, à religioſis exorcizaretur, in riſum reſoluta clamauit: Ecce amicus meus venit. Requirentibus illis, de quo diceret? reſpondit illa: Bene videbitis eum. Dicebat etenim de prædicto milite, qui illa eadem hora ſatis remotus fuerat ab eccleſia: qui quanto plus propinquauit, tanto plus illa exultauit. Qui cum eccleſiam intraret, illa ei aſſurgens, & manibus plaudens, ſalutauit eū, dicens: Ecce iſte eſt amicus meus, cedite, cedite: ſinite illum appropinquare. Erat enim indutus veſtibus purpureis, atque cultellatis. Qui cum acceſſiſſet ad eā, & dixiſſet: Sum ego amicus tuus? Reſpondit per os puellæ diabolus: Etiam amicus meus optimus, omnem enim voluntatem meam facis. De quo verbo miles ſatis turbatus eſt, licet diſſimularet. Subridens tamen, ſic ait: Tu dęmon ſtultus es & fatuus. Si prudens eſſes, nobiſcum ad torneamenta pergeres, in quibus homines capiūtur, & occiduntur. Vt quid ſine cauſa vexas puellam hanc innocuam, quę nō peccauit. Dicente diabolo: Si vis vt tecum pergam, ſiue vt intrem in corpus tuum. Reſpondit miles: Certè non intrabis in me. Et diabolus: Concede, vt ſedeam in ſella tua. Quod cum negaſſet, petiuit locum in aliqua parte equi vel freni, quæ omnia negata ſunt ei. Ad quem rurſus diabolus: Non poſſum pedes currere. Si vis, vt tecum vadam, aliquem mihi ſaltem locum concedas circa te. Miles vero puellæ compaſſus, ait dæmoni: Si illam volueris deſerere, concedā tibi vnam lingulam pallij mei, tali conditione, vt in nullo me lædas, & tamdiu mihi adhæres, quamdiu torneamēta quæro: quando tibi præcepero, bona tua voluntate ſine contradictione recedes. Et iurauit ei diabolus, dicens: Non te lædam, ſed promouebo. Exiensq; de puella lingulæ pallij eius inſilijt, mirabili motu ſe prodens. Ab illa hora tantum gloriæ in torneamentis militi acceſſit, vt quos lancea deijcere vellet, deijceret: quos capere, caperet, cum eunte ibat, & cum loquente loquebatur. Quando prolixius in eccleſia orabat, dicebat: Modo murmuras nimis; quando aqua benedicta ſe aſperſit, iterum aiebat: Vide ne me tangas. Cui miles: Si vna gutta te tetigerit, non mihi placebit. Tempore illo quo crux prædicabatur, cum miles intraret eccleſiam gratia ſignationis, diabolus eum retrahere niſus eſt, dicens: Quid hic agis? Reſpondit miles: Deo propono ſeruire, & tibi renuntiare. Recede ergo à me. Hæc dicēte milite, reſpondit ſathan: Quid tibi in me diſplicuit? nunquam te læſi, ſed ditaui, per me glorioſus factus es nimis. Attamen tecum manere, niſi conſentias, non potero, quia hoc tibi promiſi, & iuraui, dum puellam relinquerem, quia te in nullo læderem, ſed ſemper promouerem. Tunc dixit miles: Ecce crucem iam ſuſcipio, & vt ilico nunquam reuerſurus recedas à me in nomine crucifixi te adiuro. Et reliquit eum diabolus. Qui mox cruce ſignatus mare tranſijt, vbi duobus annis Chriſto Domino militans, reuerſus hoſpitale magnum atq; ditiſſimum peregrinis & pauperibus ædificauit. Habebat enim annuatim plus quàm trecentas libras argenti in redditibus. In quo hoſpitali vſq; hodie cum vxore ſua in habitu religionis membris Chriſti ſeruit, & religioſorum omniū maximè ordinis noſtri ſuſceptor deuotus. Quibus in loco dicere ſolet: Vos Domini Abbates, & vos monachi, nō eſtis ſancti, nos milites torneamētis operā dantes ſancti ſumus, quia dæmones nobis obediunt, & abſq; vlla lęſione nos ſequūtur, illosq; ab hominibus eijcimus. lib. 10. c. 11.

EXEM-

EXEMPLVM LXXVI.

De clerico, qui à meretrice infamatus, incendium non ſenſit.

SCholaſticus Bonnenſis nuper veniens de ſtudio Pariſienſi, hiſtoriam retulit ſatis mirabilem, recentiori tempore illã aſſerens geſtam. Familiam, inquit, cuiuſdam viri nobilis atque potentis de Francia meretrix ſpecioſa ſequebatur. Cum qua cum multi indifferenter peccarent, clericus quidam religioſus eiuſdem nobilis capellanus, de ſubuerſione familiæ dolens, Dominum his verbis allocutus eſt, dicens: Omnis penè familia veſtra meretricis huius contubernio corrumpitur, quorum peccata omnia Deus de manu veſtra requiret. Et ſciat nobilitas veſtra, quòd meo ſeruitio carebitis, ſi non fuerit amota. Mox illa vocatur, verba ei ſacerdotis intimantur, ad quæ ſic reſpondit: Domine, ex inuidia loquitur hoc, quia voluptati eius conſentire nolui, idcirco me perſequitur. Illo reſpondente: Mentiris, vir enim caſtus eſt, illa mox ſubiunxit: Ego celerius faciam vos experiri veritatem. Statim accedens ad clericum ſub forma pœnitentis, lachrymis perfuſa, poſt fictam confeſſionem, adiecit: Domine, tam vehementer de perſona veſtra tentata ſum, niſi mihi conſentiendo ignem à vobis ſuccẽſum extinguatis, viuere ego non potero. Ad quod verbum cum ſe vir iuſtus cruce ſignaſſet, ſequenti die iterum venit, verba iam dicta repetiuit, hoc etiam adijciens: Si non feceritis quod poſtulo, ecce meipſam interficio. Quo audito, cum plurimũ timeret, nec tamen aliquo modo libidini conſentire proponeret, reſpondit: Ecce tali die, tali in loco, ſi volueris tecum dormiam, dummodo te non interfeceris. Sic illa læto animo recedens, Dominum ſuũ mox adijt, & quia capellanus ſuus ſibi talia, ac talia promiſiſſet, procacibus verbis indicauit. Interim clericus ſcholari ſuo præcepit, vt in deſignato loco lectum ex lignis planis componeret, ligna arida cum ſtramine ſubijceret, deinde linteamen decenter ſubextẽderet. Quod & factum eſt. Die vero ſtatuto venit clericus, venit & mulier, ſed clericus ſtipula prius ſuccenſa, lectum aſcendit, illam vt ſimul aſcenderet vocauit. Quæ flammas ex omni parte cernens exurgere, retroceſſit, crebriuſque vocata ad tam horrendos amplexus venire recuſauit. Clericus verò Dei adiutus gratia, non aliter ſenſit illum ignem, quã ventum roris flantem, nec eſt aduſtus capillus eius, neque veſtimenta eius in aliquo ſunt læſa. Quod vt miſera illa vidit, territa, & ad horam de tam grandi miraculo compuncta, tam Domino ſuo, quàm cęteris publicè confeſſa eſt, quòd ſanctum virum ſine cauſa ex ſolo rancore, & inuidia ob vindictam præmiſſæ accuſationis infamaſſet, ipſe vero vir venerabilis non ingratus Domino Deo noſtro, ad ordinem ſe tranſtulit Prædicatorum. lib. 10. c. 34.

EXEMPLVM LXXVII.

Cineres ſacros deridens carnifex denſitate cinerum ſuffocatus eſt.

REtulit mihi Theodoricus noſter monachus, quondam Comes in VVieda, rem ſatis mirabilem. Noui, inquit, Confluentia carnificem quendam, hominem in officio ſuo probum ſatis, nomen illius exprimens. Hic cum tempore quodam, tertia feria ante cineres, totam pene noctem in commeſſationibus expendiſſet, mane, quaſi ad abluendas carnes, cum quodam ſuo collega tabernã intrauit. Cumq; ad officium miſſæ pulſaretur, & fideles ad eccleſiam confluerent, necnon ex eadem taberna, iamque ſoli hi duo illic remanentes potarent, ait alter carnifici: Certè modo diu nimis expectauimus, eamus ergo ad eccleſiam propter ſacros cineres, Cui ille, myſterium cinerum irridendo, reſpõdit: Sede, ego tibi dabo cineres, & tu mihi: tollenſq; cineres de latere, iactauit ſuper caput eius, & ecce mox pęna irriſionis ſubſecuta eſt. Nam ſtatim circa caput, & faciem, tantum ſenſit puluerem, ac ſi follibus ei inſufflaretur. Cumque territus clamaret, tantum ore cineres hauſit, vt penè ſuffocatus fuiſſet. Accurrerunt multi plagam tam mirabilem videntes, ductus eſt in proximam inſulam, in qua non puluis, ſed gramen erat, ſed nihil ei profuit, in Rheno, in pomerio, in ſolatio, neque in aliquo loco à turbine cinerum ſe defendere potuit, à quibus tandem ſuffocatus, pœnam irriſionis ſoluit. lib. 10. c. 53.

EXEM-

EXEMPLVM LXXVIII.

Cœleſtem gloriam quidam moriturus videns mira narrauit, multa prędixit, aliorum cordium occulta cognouit.

ÆGrotauit in Hemmenrode cęnobio ſacerdos, Iſenbardus nomine, cuſtos Eccleſię, plus quàm tricesimum annum agens in ordine, & ad extrema perductus eſt. Media nocte eum ſuper eum miniſtrorum vigilaret diligentia, audierunt eum leni ſuſurrio verba ſonare, timenteſq; ne morti proximus aliena loqueretur, ori loquentis aure adhibita, intellexerunt verba ſublimia ædificationis plena, de gloria cœleſtium, & inenarrabili lætitia ſanctorum. Dignum ergo iudicantes teſtem his idoneum adhiberi, nuntiauerunt hæc Abbati, qui & ipſe graui laborabat infirmitate. Vocatus Abbas adfuit. Interim cecidit horologium, & occaſione ſumpta ſic fari cœpit. Ah quàm ſuauem noctem exegi, quàm delectabili horologio temperando operam dedi, quàm dulces, & quàm ſuaues concentus audiui, choris in cœlo pſallentium interfui. Ah quàm concorditer, quàm delectabiliter pſallebant. In noſtro cantu ſolet eſſe diſſonantia, tædium, laſſitudo, ibi longè aliter eſt. In vnam omnes conueniunt melodiam, ſuper omne quod delectat dulciorem. Infatigabiles laudare non ceſſant, & quanto plus laudant, tanto plus creſcit amor laudandi: & mirabili atque ineffabili modo hoc prouenit in vsū grauiſſimæ quietis, quòd nunquam vacāt à laude creatoris. Ibi enim vidi homines noſtri ordinis ſuper omnes alios eminere claritate, & dignitate, & gratia pręcellere. Qui enim magis hic humiliati ſunt, mediocribus pro Chriſto contenti, glorioſius ibi exultant, abundantiorem accipientes conſolationem, facie ſplendidiſſimi, ſtatura celſi, veſte etiam glorioſi. Cum his autem familiariter conuerſatus ſum, & amico refectus colloquio, apparuerunt etiam mihi fratres noſtri, Dominus VVernherus prior, & dominus Michael, & dominus Arnoldus, & dominus Cuno, & dominus Dauid honore celſi, candidiſſimis induti cucullis, quorum nitor oculis meis tam erat impenetrabilis, quàm radius fulguris coruſcantis. Tanta gloria veſtium delectatus, ſollicitè quærebam, ſi talem ego habiturus eſſem, & dixerunt: Qui viuit irreprehenſibiliter, talem veſtem ſperare poteſt: ſi verò vitium latuerit in conuerſatione, macula apparebit in illa veſte. Culpa enim vitæ, maculam generat in veſte. Immaculatam ergo merebitur ille habere veſtem, qui ſe à maculis ſeruat immunem. Et dixi: Quæ ſunt maculæ? Et illi: Murmuratio, detractio, inuidia, negligentia, & quicquid ſinceritatem cordis maculat, & confundit. Qui talia agunt, in gloria veſtis maculam ponunt. Tu vero pro multis laboribus, & vitæ honeſtate, ſimilem ſortieris veſtem. His dictis faucibus areſactis, viribusque exhauſtis, defecit loquēs. Poſt modicū, inſtillata refocillatus aqua, reſumptoque ſpiritu, ad loquendum ſe parans, ſpem fecit auditoribus. Et ait: Vtinam differret me Dominus, vſque dum completo opere Dei, Dominis noſtris loqui poſſem. Ah quàm læti nuntij baiulus eſſem, quàm læta, quàm ſtupenda narrarem, quæ vidi, quæ audiui, & ſenſi, quæ parata ſunt diligentibus Deum, & in laude eius vigilantibus. Et Abbas: Frater quomodo hæc vidiſti? Et ille: Quater hac nocte raptus ſum ante Deum, pectus meum apertum eſt, & anima mea educta eſt, & ſtatim fui inter choros Angelorum, & vidi Dominam noſtram in immenſa claritate, cū ſuis ſacris virginibus, quæ ſe mihi promiſit in neceſſitate adfuturam, & ſanctum Michaelem cum multo exercitu Angelorum præparatum in auxilium mihi. Nam altari, & memoriæ ſuæ honorem ſolebam ſemper impendere, & innumerabilē multitudinem ſanctorum, & quos ante non videram, ſtatim cognoui. Rurſum ſpiritu & viribus deficiens, loqui ceſſauit. Compulſus itaque de ſorbitiuncula pauxillum accepit, & guſtans ait: O quàm dulcis eſt Dominus guſtantibus. O quantæ eſt ſuauitatis eius abundantia, quàm larga, quàm indeficiens, & omnium delitiarum copijs affluens, qua me in hac nocte reficere dignatus eſt: O dulcedo illa, dulcedo gratiſſima, optabilis, & præſtantiſſima! O quàm ſingularis, quàm excellens, & ineffabilis! Intus enim in corde vtcunque teneo, verbis autem explicare non valeo. Quam ſentire potui, non poſſum effari, rei nimietate victus. Tam fœlici refectione paſtus, hanc refe-

refectionem ſuperaddere ſuperfluum duco. Hæc breue & modicum nutrimentum præſtat, illa in perpetuum reficit, & ſaginat. O quàm beati ſunt, qui illa ſine fine fruituri ſunt! Iubente Abbate, vocati ſunt quidam nouitij, viri quondam in ſeculo clari, virtute militari inſignes, quos ita conſolatus eſt: Verè fœlices eſtis, & ter quaterque beati, qui de vana veſtra conuerſatione, atq; mundana vanitate per diuinam miſericordiam vocati eſtis, partem in cœlis cum iuſtis habituri. Conſtat enim de ſalute veſtra, ſi tamẽ perſeueraueritis. Nam Dominus Dauid indeſinẽter pro vobis preces ad Dominum fundit, quatenus quod ſalubriter inchoaſtis, fœliciter compleatis. Vnum autem eorum nomine exprimens de eo dicebat, niſi portas Clauſtri ingreſſus fuiſſet, mortis æternæ portas non euaſiſſet. Aderant & hoſpites conuertendi gratia de ſedibus ſuis euocati, ſed nimio adhuc rerum temporaliũ amore detenti, rem arduam aggredi dubitabant. Qui fiducialiter accedentes ad virũ Dei, mentiſque fluctuationem confeſſi, quod videlicet velle adiaceret eis, perficere autem bonum non inuenirent, ſupplicabant vt orationibus eius adiuti, mererẽtur in bono ſtabiliri. Et ille: Quãdiu mente adhæretis ſeculo, non poteſtis perfectè placere Deo, nec firmari in bono, habentes voluntatem fixam in malo. Quapropter recedite omnino ab his, quæ inutiliter amatis, & non deerit vobis gratia Saluatoris. Si vidiſſetis quæ ego vidi, omnem gloriam mundi vilem reputaretis. Deinde multa quærebant, ille de patre, ille de fratre, ille de ſuo ſtatu futuro, ille de præſenti. Sed vir Dei ita ſingulis reſponſum temperauit, vt ſecretorum reuelator, & cõſcientiarum inſpector eſſe probaretur. Mox vocante Domino ſancta illa anima carne ſoluta eſt, ad dolores corporis vltra non reditura: ſed, vt credimus, immortalitatis luce veſtienda, & perenni gaudiorũ ſuauitate reficienda. lib. 11. c. 3.

EXEMPLVM LXXIX.

Cœleſtem gloriam expertus anxie de ſuo reditu cauſabatur.

ERat in eadem domo ſimul laicus conuerſus, nomine Obertus, vir moribus ornatus, & actione circumſpectus, à primis adoleſcentiæ annis deſeruiens in ordine, ad omnis iubentis imperium hilaris & promptus. Hic cũ annis circiter triginta fratribus infirmis tam deuotum, quàm ſedulum exhibuiſſet obſequium, ipſe quoq; diuerſa corporis inæqualitate corruptus eſt, & in magnis laboribus ſuperuiuens annis quaſi viginti, longum trahebat martyrium: veruntamẽ, licèt corpore inualidus, animi prouidentia, non deerat fratrum neceſſitatibus, prudenter diſponens omnia. Tandem mortalitatis vrgente procella, & languore inualeſcẽte, diem ſuum fructus, vita ſimul & doloribus ereptus eſt. Nocte beati Stephani, quę proxima eſt natali Domini pulſata eſt tabula defunctorum pro eo, & ſurgentes feſtinanter, aduenerũt fratres, orationibus munientes fratris exitũ. Iacebat autem, vt moris eſt, poſitus ſupra mattam, extremum trahens ſpiritum. Dicta letania, cum adhuc aliquid ſpiramenti ſupereſſe videretur, incepti ſunt ſeptem pſalmi. Inter dicendum, tanquam de leui ſomno excitatus, reuixit, circumferẽs oculos, & iubente Abbate repoſitus eſt in lectum ſuum, & reuerſi ſumus. Quidam autem rei nouitate perculſi, manſerunt circa eum, expectantes donec conualeſceret ſpiritus eius, cupiẽtes audire ab eo quid hoc eſſet miraculi. Poſtquam autem ſibi redditus eſt, ita dicere exorſus eſt: Hic ego quid facio? certè hic eſſe nolo. Eram inter Angelos, cœleſtis harmoniæ ſuauitate demulcebar, deputatus eram beato protomartyri, gloriæ ipſius cõſors, & collega futurus. Hic ergo quid facio? certè redire volo. Poſt modicum, iterum tabula pulſata eſt, & fœliciter obdormiens in Domino, vt credimus, non eſt fraudatus à deſiderio ſuo, partem habiturus in ſorte ſanctorũ. lib. 11. cap. 6.

EXEMPLVM LXXX.

De morte Cunonis de Malburg, cui penè quindecim dæmonum millia interfuerunt.

CVno magnus Dominus Caſtri de Malburg, vir potens & diues in ſeculo, tã valens in militia, ne dicam in malitia, quã vigens in prudentia ſeculari, ante finẽ vitę in ſepe dicto Clauſtro habitum ſuſcepit regu-

regularem. Et quia temporis longinquitate nō poterat, morum probitate dies ſuos dimidiare ſatagebat. Vbi adeo profecit, ꝙ conſummatus in breui expleuit tempora multa, placita enim erat Deo anima illius. Vnde & qui vocauerat eum ad ſuum ſeruitium, non ſolum præſtitit ei veniam delictorum, ſed & in tali ordine pręcognitum ei fecit finem ſuum. Habebat conuentus proletarium pulcherrimum, quem equaritiæ ſuę propter fœtum nobilem deputauerat: quem cum vir nobilis Henricus de Iſenburg concupiſceret, neque pretio habere poſſet, hoc actum eſt, vt abſconsè ſubtractus, ei tranſmitteretur. Quem cum minimè redderet, miſſus eſt prædictus Cuno, qui eidem Henrico fuerat in ſeculo amiciſſimus. Et cum nihil proficeret, videns hominē obſtinatum, irruente in ſe, vt poſt patuit, ſpiritu Dei, ad diuinum eum iudicium appellauit, diem ei præfigens. Quid plura? Henricus appellationem contēpſit, & Cuno domum rediens, omnibus modis quibus potuit ad eundem diem ſe præparauit. Dicebat igitur Abbati: Domine, ſexta feria crucem accepi, ſexta feria transfretaui, ſexta feria in capella mea me vobis tradidi, ſexta feria habitum indui regularem, Deus ſexta feria laborum meorū mihi reſtituit mercedem. Expletis verò iam tribus annis in ſancta conuerſatione, febre correptus eſt. Viſitatus ab amicis, ſe dixit tertia die moriturum. Illi autem recedere volebant, eo ꝙ leuis eſſet eius infirmitas, & nulla adhuc ſigna mortis appareret, ſed ipſe rogabat, ne ſolemnitati ſuæ deeſſent. Et factum eſt, vt moreretur die tertio, hoc eſt in vigilia ſancti Iacobi, ſicut ipſe pręd ixerat. Eo ſanè tēpore erat mulier obſeſſa in villa proxima, quæ hora mortis eiuſdē Cunonis liberata eſt, & venit ad ſacerdotē ſuum, dicens dęmonem exiſſe. Poſt paululum vero rediens diabolus, grauius vexare miſeram cępit. Adducta eſt igitur ad ſacerdotem, qui quaſi concionando cum diabolo, cępit interrogare eum, & dicere: Miſer tu exieras? Ita eſt, inquit. Et vbi, ait, fuiſti infœlix? Ad quod diabolus: Cuno ibi ſuper mattā iacebat, & debebat mori: ad cuius tranſitum feſtinantes penè quindecim millia ſociorum meorum cū maximo tripudio illuc tranſibant. Et videbat mihi nūquā gaudium aliquod habiturus, niſi iuiſſem cum eis. Sciens autem vas iſtud mihi traditum amittere nō poſſe, reliqui illud ad tempus, & iui cū eis. Dixitq; ſacerdos: Quid actum eſt ibi? Reſpondit diabolus: Superuenerunt maledicti tonſurati illi, & circumſtantes cadauer, ita validè populare cęperunt, ꝙ nullus noſtrum propius accedere auſus fuit. Dixit iterum ſacerdos: Et vbi deuenit anima? Reſpondit diabolus: Ad pedes altiſſimi. Et videte boni homines, quanta nobis iniuria ſit illata. Homo iſte nobis ſeruierat plus quàm quadraginta annis, ad omnem volūtatem noſtrā nocte ac die paratiſſimus, & modo tribus annis tantum alteri ſeruiuit Domino, & ille nobis abſtulit eum. Cum igitur nobis anima auferretur, furore commoti, in nos inuicē tota debacchatione graſſati ſumus. Et ego modo non habeo, vbi me vindicē, niſi in hoc vaſculo, quod mihi traditum eſt, ex cuius occupatione doloris remediū aliquantulum recipio. lib. 11. c. 17.

EXEMPLVM LXXXI.

Tentatus infirmitate conuerſus miles, ſpē ſalutis accepit.

ERat quidam miles in Saxonia, Ludolphus nomine, ſed tyrānus actione. Hic cum die quadam veſtibus nouis, ac ſcarlaticis indutus in via equitaret, ruſticum cū curru obuiam habuit. Cuius cum veſtimēta ex rotarum impulſu luto aſpergerētur, ipſe, vtpote miles ſuperbus, cōmotus valde, extracto gladio homini pedem amputauit. Qui poſtea, Deo miſerante, de peccatis ſuis dolēs, in domo ordinis noſtri, quæ Porta vocatur, factus eſt monachus. Non multo poſt in infirmitatem grauem incidens, cum quotidie à ſe mala commiſſa deplangeret, & maximè abſciſſionem iam dicti pedis, infirmario ſe conſolanti reſpondit: Non potero cōſolari, niſi videro ſigna Iob in corpore meo. Et ecce, poſt dies paucos cicatricem, inſtar fili coccinei, contemplatus eſt circa talum ſuum, in eodē pede, & in eodem loco, vbi ruſtico pedem trūcauerat. Qui paulatim cępit computreſcere, ita vt vermes de eo ſcaturirēt. Tunc repletus gaudio, ait: Modo de venia ſpero, quia iam video ſigna Iob in corpore meo. Sicq; in multa cordis contritione, atque gratiarum actione, inualeſcente morbo, ſpiritum reddidit, lib. 11, c, 18.

EXEMPLVM LXXXII.

Bona iniuſtè retinens conuerſus requiem cœleſtem intrare præpeditur.

CONuerſus quidam cum die quadam miſſus ab Abbate ſuo, nauigio tranſiret per fluuium Albim, qui fluit per Saxoniam, nauta ab eo naulum requiſiuit. Qui cum diceret, nihil ſe ad manum habere pecuniæ, reſpondit ille: Date mihi pro pignore cingulum, vel cultellum veſtrum. Non poſſum, inquit, carere his; & mox adiecit: Ego promitto vobis cũ ordine meo, quod dimidium denarium vobis remittã. Et dimiſit eum nauta. Recedẽs ab eo conuerſus, eo quod res modica videretur, promiſſum paruipendit, nihil remittens. Non multo poſt infirmatus, cum omnibus qui aderant mortuus videretur, anima egreſſa, cum ad requiem aſcendere vellet, prædictum dimidium denarium, cuius in confeſſione non meminit, ante oculos habebat: qui adeo creuit, vt mundo maior videretur: eumque ſurſum intendenti obſiſteret, neque aliud eſſet quod impediret, ad angelorum petitionem permiſſa eſt redire ad corpus. Mirantibus cunctis, viſionem retulit: & miſſus ab Abbate nautæ integer denarius, ſub omni celeritate: quem vt ille recepit, eadem hora conuerſus expirauit. lib. 11. c. 35.

EXEMPLVM. LXXXIII.

Confeſſione dæmon ipſe fatetur vires ſuas ſuper omnia eneruari.

MAgiſter Thomas theologus, cum in præſenti expeditione in caſtro peregrinorum in camera quadam, lecto decũbens eſſet moriturus, vidit diabolum in angulo ſtantem: quem cum cognouiſſet, voce Martini allocutus eſt eum dicẽs: Quid hic aſtas cruenta beſtia? Dic mihi quid eſt quod maximè vobis noceat? Cumque ille nihil reſponderet, ſubiunxit: Adiuro te per Deum, qui iudicaturus eſt mortuos & viuos, & ſeculum per ignem, vt dicas mihi huius interrogationis veritatem. Ad quod dæmon reſpondit: Nihil eſt in eccleſia, quod tantum nobis noceat, quod ſic virtutes noſtras eneruet, quàm frequens confeſſio: quando enim homo in peccatis eſt, peccatis dico mortalibus, omnia eius membra ligata ſunt, neque tunc poteſt ſe mouere. Cum vero peccata eadem confitetur, ſtatim liber eſt, & mobilis ad omne bonum. Quo audito doctor ille bonus, & crucis Chriſti fidelis prædicator lætus expirauit. lib. 11. cap. 38.

EXEMPLVM. LXXXIIII.

Auarus vſurarius dum eum ſacello pleno pecunia ſepultus eſt, dæmones viſi ſunt cor eius pecunia adimplere.

IN ciuitate Metenſi, ſicut mihi narrauit Abbas quidam ordinis noſtri, vſurarius quidam defunctus eſt, auarus nimis. Qui cũ moriturus eſſet, ſupplicauit vxori ſuæ, vt crumenam denarijs refertam iuxta ſe poneret in ſepulchrum. Quod cum illa feciſſet, quanto ſecretius potuiſſet, tamen latere non potuit. Accedentes aliqui ſepulchrum latenter aperuerunt, & ecce duos ibi conſpiciantur bufones vnum in ore crumenæ, alterum in pectore. Ille denarios in ore de crumena extrahebat, iſte ſuſcipiens extractos cordi eius immittebat, ac ſi diceret: Nos pecunia ſatiabimus cor tuum inſatiabile. Quibus viſis illi timore perculſi, terram reijcientes, fugerunt. Quid putas animam huius pati in inferno à vermibus immortalibus, ſi tam horrenda in eius corpore demonſtrata ſunt in ſepulchro? lib. 11. cap. 39.

EXEMPLVM LXXXV.

Vſuraria moritura coruos vidit, cuius etiã corpus dæmones è feretro proijcientes tranſtulerunt.

FVit in Bacheim villa proxima, famoſa quædam vſuraria: hæc cum moritura eſſet, campum totum coruis ac cornicibus vidit repletum. Et clamauit fortiter: Ecce modo appropinquant foris ad me. Et adiecit: ò vvi, ò vvi, modo ſunt in tecto, modo in domo, modo pectus meum laniant, modo animam meam extrahunt. Sicque cum vlulatu efflauit ſpiritum, à dæmonibus ad inferos educendum: qui eadem nocte corpus de feretro, multis qui aderant videntibus, tollentes vſque ad tectum leuauerunt, & cum trabi impingerent, iuxta limen oſtij illud cadere ſinentes, confregerunt.

runt. Extincta ſunt luminaria, fugerunt homines, mane in iam dicto loco corpus reperientes, quod beſtiali ſepulturæ tradiderunt. lib. 11. cap. 41.

EXEMPLVM LXXXVI.

Aduocati lingua, quam frequenter in vita vendiderat, in mortui ore inueniri non poterat.

NArrauit mihi ante paucos mēſes aliquis ſacerdos de Saxonia, dicēs: Nuper in terra noſtra quidam Decretiſta nominatus mortuus eſt: qui cum hiaret, lingua in ore eius defuncti non eſt inuenta. Et merito linguam perdidit moriens, qui illam ſæpe vendiderat viuens. Licet in illo diuino examine, vbi aperti erunt libri, & Hieruſalem ſcrutabitur in lucernis, nullus aduocatorum, neque pro ſe, neque pro alijs, aſſignare poterit aliqua falſa loca ex legibus, ſiue decretis: iuſto tamen Dei iudicio, ad tribunal Chriſti iturus, linguam, qua multos vel iniuſtè accuſarat, vel temere defenſarat, amiſit. lib. 11. c. 46.

EXEMPLVM LXXXVII.

Luxurioſa puella diuinitus admonetur, ſed quia non correxit errorem, citius moritur, & à canibus laceratur.

IN villa quadam diœceſis Colonienſis puella quædam, cuiuſdam honeſtæ matronę ancilla, ante aliquos annos defuncta eſt: ſatis enim erat luxurioſa, ſatis vaga, & valde ſecularis. Nocte quadam in ſomnis ante Chriſti tribunal rapta eſt, in cuius circuitu vidit Angelos, & Apoſtolos, Martyres, & reliquorum ordinum ſanctos infinitos. Animabus in medio deductis, illæ ad gloriam, illæ ad ſupplicia iudicabantur. Cumque hæc ancilla videret, & tremeret, accuſante conſcientia, manus ſuppliciter ad iudicem tetendit. Cuius ille miſertus, ait: Quid me oras? da mihi digitum tuum, & ego dabo tibi manus meas, ac ſi diceret: Da mihi modicam fidem, quòd te de tuis vitijs emendes, & ego tibi dabo gratiam meam. Sic euigilauit. Quæ cum retuliſſet cuidam religioſæ matronæ, nomine Aleydi, quæ adhuc ſupereſt, de villa Gynzenních, reſpōdit illa: Miſera, emenda vitam tuam, ſatis commonita es. Illa primum quidem timuit, ſed timor idem citius ceſſauit. Cumq́; vt prius, vitijs priſtinis ſubiaceret, admonitioni flagella adduntur. Nam cum poſt acerrimas infirmitates expiraſſet, & nudata ſuper arcam, tecta tantum linteamine, poſita fuiſſet, duo canes ante domum in curia ſe momorderunt, ſuperuenit tertius, & quartus, deinde omnes canes villæ, qui ſe inuicem mordendo, domum intrantes, linteamen ſuperpoſitum abſtrahentes, dentibus ſuis comminuerūt: qui vix à ruſticis fuſtibus expulſi ſunt. Cadauere vero ſepulto, canes fugati redeuntes, ſuper eius tumulum interrupta bella renouauerunt. Timeo enim quod anima modicum habuerit pacis, ſicut nonnulli interpretati ſunt. lib. 11. c. 59.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Habitus monachalis Ludouico Lantgrauio poſt mortem indutus parum profuit ad ſalutem.

LVdouicus Lantgrauius maximus tyrannus fuit, de quo dictum eſt in principio: hic cum moriturus eſſet, præcepit amicis ſuis, dicens: Mox vt mortuus fuero, cucullam ordinis Ciſtercienſis mihi induite; ſed ne hoc fiat me viuente diligentiſſimè cauete. Obedierunt illi, mortuus eſt, atque cucullatus. Quod vbi miles quidam vidit, commilitones ironicè allocutus eſt, dicens: Verè non eſt ſimilis Domino meo in omni virtute. Quando miles erat, non habuit parem in actibus militię: factus vero monachus, omnibus factus eſt forma diſciplinæ. Videte quàm diligenter cuſtodit ſilētium ſuum, nec vnum quidem verbum loquitur. Anima vero eius, cum educta fuiſſet de corpore, principi dęmoniorum præſentata eſt, ſicuti cuidam manifeſtiſſimè reuelatum eſt. Sedente eodem tartarico ſuper puteum, & ſcyphum manu tenente, huiuſmodi verbis Lantgrauium ſalutauit: Bene veniat dilectus amicus noſter, oſtendite illi triclinia noſtra, apothecas noſtras, cellaria noſtra, ſicque eum huc reducite. Deducto miſero ad loca pœnarum, in quibus nihil aliud erat, niſi planctus, & fletus, & ſtridor dentium, & reducto, ſic princeps principem affatur: Bibe, amice, de ſcypho meo. Illo valde reluctāte, cum nihil proficeret, imo coactus

biberet,

biberet, flamma ſulphurea de oculis, naribusque eius erupit. Poſt hoc ſic inquit: Modo conſiderabis puteum meum, cuius profunditas ſine fundo eſt. Amotoque operimento, eùm in illum miſit, & remouit. Ecce iſte eſt puteus, in quo eum clericus vidit, ſicut prædictum eſt. lib. 12. c. 2.

EXEMPLVM LXXXIX.

VVilhelmi comitis Iuliacẽſis, vita, mors, & pœna deſcribuntur.

IN villa quæ in territorio Bonnenſi eſt ſita, miles quidam nobilis & deuotus, VValterus nomine, habitans, erat tam Dominæ noſtræ, quàm ordini ſatis obſequioſus. Hic cum tempore quodam grauiter infirmaretur; ſolusque iaceret, diabolus illi ad pedes lectuli viſibiliter apparuit. Erat autem, ſicut ipſe nobis retulit, facies eius ad inſtar ſimiæ diſpoſita, cornua habens caprina: in cuius aſpectu cum terreretur, poſtea cõfortatus ait: Quis, vel quid es, vnde venis, & quid quæris? Reſpondit monſtrum: Diabolus ſum, animam tuam tollere veni. Dicente milite: Recede leccator, animam meam non tolles, Chriſto me commendo, Subiũxit ille: VValtere, ſi mihi conſenſeris, homagiumq; feceris, non ſolum incolumitati te reſtituam, quinetiã ſuper omnem tuam progeniem te ditabo. Reſpondit miles: Satis habeo, de diuitijs tuis fallacibus non curo. Vnde ergo tibi theſauri? Infra terminos, inquit, curiæ tuę infiniti occultantur. Cum quo cum miles iam loqui delectaretur, ait: Dic mihi, vbi eſt anima Domini mei VVilhelmi Comitis Iuliacenſis nuper defuncti. Reſpondit diabolus: Noſti caſtra vicina VVolckenburg & Drachenfels? Noui, inquit. Et ille: Per fidem meam tibi dico, ſi ferrea eſſent, tam caſtra, quàm eorum montana, & in illo loco mitterentur, vbi anima ipſius eſt, antequam ſupercilium ſuperius inferiori iungi poſſet, liquefierent. Quo dicto, mox cachinnando ſubiunxit: Arbor iſte balneũ lacteum eſt ei. In futuro, quando corpus ſuum anima reſumet, tunc primum pœnã debitã recipiet. Requiſitus de anima Henrici Comitis Seynenſis, reſpondit: Certè illam habemus. De pœna tamen illius nihil expreſſit. Adiecit etiam interrogare illum de patre ſuo. Ad quod reſpondit ille: Viginti annis & vno illum habuimus, ſed monocula illa, & caluus ille atque pediculoſus, qui in ſolario iacet, nobis eum abſtulerunt. Monoculã vocauit vxorem eius, quæ pro anima eius iugiter lachrymando oculum vnum perdiderat. Caluum dixit filium eius Theodoricum monachum noſtrum, qui ad videndum germanum eodẽ tempore aduenerat. Interrogatus vero de prædicta matrona, reſpondit: Nunquam poteſtati noſtræ addita eſt, eo quod mulier eſſet bona & ſancta. Fratrem autem tuum Lambertum ſic ſellauimus, vt noſtrũ ius euadere non poſſit: qui ante paucos annos defunctus eſt, vir auarus, & pecunioſus. Dicente iterum milite: Dic mihi, de quo loco veniſti nunc ad me? Reſpondit dæmon: Ego, & ſocij mei eramus in exequijs cuiuſdam Abbatiſſæ nigri ordinis, egreſsũ animæ eius præſtolantes. Tunc miles: Quot eratis tibi? Reſpondit dæmon: Noſti nemus in Cottinforſt? Optimè, inquit, noui. Et ille: Non ſunt tot folia in arboribus, quot illic fuimus congregati. Non eſt tam grandis ſylua in prouincia noſtra. Et quid obtinuiſtis ibi? reſpondit: Heu nihil, fœmina fuit religioſa: ſed & Michael Archangelus ſuperueniens cum fuſte ferreo, ſic nos cecidit, & cedendo fugauit, vt diſpergeremur quemadmodum puluis, qui à turbine impellitur. Requiſitus etiam ſi fuiſſet in obitu Domini Geuardi Abbatis noſtri tunc recenter mortui? reſpondit: Non eſt tantum arenæ in littore maris, quot ibi fuimus: ſed modicum ibi obtinuimus, quia pediculoſi illi, more porcorum, in humo iacendo grunnientes, non ſinebant propius nos accedere. Habent præterea domum quandam ſuſurri (capitulũ notans) in qua omnia nobis, quæcunque delinquunt, ſubtrahuntur. Et dixit miles: Quomodo ſtultiſſime auſus fuiſti ad obitum viri tam iuſti venire? Auſus, inquit; Ego præſens fui, vbi Dei filius expirauit, ſedens ſuper brachium crucis. Hoc verbũ à dæmone prolatum, & à laico recitatum, maximè mihi fidem fecit dictorum, eo ꝙ in gloſſa legatur ſuper Tobiam. Dicente VValtero: Quæ fuit portio veſtra in Chriſti morte? reſpondit: Nulla. Malo noſtro illuc venimus, quia virtute morientis turbati, & exagitati, detruſi ſumus in infernum. Multa alia cum dæmone, quotiens

ſolus

ſolus erat, conferebat, quæ poſtquam conualuit multis recitauit. Vis nunc audire, qualis prædicti Comitis VVilhelmi finis fuerit, & pœna? Infirmatus in caſtro ſuo Nedecke, pro quadam contumelia ſibi illata venit Coloniam. Qui cum rediret, in via defectum cordis incurrit, & ait: Ooh nunquam de cætero videbo Coloniam. Cui in terram depoſito cum medicus eius diceret mortem eſſe in ianuis, ſubiecit. Conſulo tibi, vt vxorem tuam recipias. Reſpondente illo: Non faciam. Supplicauit ei pro quodam milite, quem diu incarcerauerat. Nequaquam, inquit, egredietur me viuente. Tunc medicus: Ergo ante diem craſtinum egredietur. Quod ita factum eſt. Cum vero moriturus eſſet, in ſinu cuiuſdam matronæ, quā viro proprio tulerat, iacebat. Cui cum illa diceret: Domine, quid faciam poſt mortem veſtram? Iuueni, inquit, nubere debes militi. Hæc ei verba vltima fuere. Eadem nocte, ſicut mihi retulit Abbas quidam noſtri ordinis, ſanctimonialis quædam ſancti Mauritij in Colonia, in loco pœnarum tranſpoſita eſt, in quibus puteum magni horroris igneo tectum operculo inter flammas vidit ſulphureas. De quo cum ſuum ductorem interrogaſſet, reſpondit ille: Duę tantum animæ in illo ſunt, anima videlicet Maxentij Imperatoris, & anima VVilhelmi Comitis Iuliacenſis. Mane viſum recitans, cum eadem die rumor inſonuiſſet Coloniæ de morte eiuſdem Comitis viſionem fuiſſe veram intellexit. Propter ſimilem culpam iuſtum fuit, vt qui pares erāt in culpa, conformes fierent in pœna. Vtriuſque vitam noui, Maxentij ex lectione, VVilhelmi ex multorum relatione: vterque tyrannus, vterque ſupra modum luxurioſus. Sicut legimus in chronicis, nulla fuit in vrbe Roma, ſiue extra vrbem, matrona tam nobilis, tam pudica, dummodo oculis Maxentij placeret, quin de domo mariti ſublatam corrumperet. Similia faciebat de virginibus, & viduis. Viderunt iſta viri, & ingemuerunt, parentes, & tacuerunt. Tanta erat illius crudelitas, vt cum nimio dolore cordis afficeretur, triſtitiam tamen diſſimularet. Tanta eius extitit tyrannis, vt paſſim ſenatores, ciues, milites occideret, de quibus aliqua habebatur ſuſpitio. VVilhelmus vero non diſſimilia operabatur his, & ſi non pari poteſtate, non tamen impari voluntate. Sicut audiui, ita deditus erat luxurię, & inceſtui, vt vix aliquem haberet miniſterialium, cuius vxorem, aut filiam non attentaret violare, nullam habens differētiam inter matrem & filiam, inter legitimam & ſolutā. Quantæ fuerit circa ſubiectos, ſiue cōprouinciales crudelitatis, omnis nouit Epiſcopatus Colonienſis. Maxentius vxorē propriam occidit, iſte incluſit. Ille perſecutus eſt Eccleſiam, multos propter fidem interficiendo: iſte tempore ſchiſmatis imperij Romani, perſecutus eſt ſedi Apoſtolicæ obedientes, ſacerdotes de ſuis ſedibus eijciendo, quoſdam mutilando, & bona eccleſiarum diripiendo. Hæc acta ſunt in temporibus Innocentij Papæ. lib. 12. c. 5.

EXEMPLVM XC.

VVilhelmus Comes Iuliacenſis poſt mortem incluſæ cuidam terribili forma apparet, qui cum viueret dulciſſimos Angelorum cantus audiuit, nec tamen ideo conuerſus eſt.

Anno præterito canonicus quidā Aquenſis retulit mihi de eodem VVilhelmo viſionem ſatis terribilem. Poſt mortem, inquit, ſuam cuidam incluſæ, cui bene fecerat, viſibiliter apparens vultu lurido ac macilento, ait: Ego ſum miſer ille VVilhelmus quandoque Comes Iuliacenſis. Quem dum illa interrogaſſet de ſtatu ſuo, reſpondit: Totus ardeo. Et cum leuaſſet veſtem viliſſimam, qua indutus videbatur, mox flamma erupit: & ſic cum eiulatu diſparuit. Huic adhuc uiuenti Deus, qui miſericors eſt, ut eum à peccatis reuocaret, aliquid gloriæ ſuæ oſtendit. In die quadam natalis ſui, in canone prioris miſſæ, uoces ſuauiſſimas, cum melodia dulciſſima, quaſi in cœlo eum audire permiſit. Qui mox interrogans Dominum Engilbertum tunc maioris Eccleſiæ in Colonia præpoſitum, nunc Archiepiſcopum, ſi uoces eaſdem bene audiret, & ille ſe audiuiſſe negaret, amplius mirabatur. In canone uero ſecundę miſſæ, necnon & tertiæ eaſdē uoces, quæ diuerſæ erāt ætatis, audiuit. Cum hæc recitata fuiſſent Domino Hermanno Abbati loci ſanctæ Mariæ Comitē adijt, ex ore eius quæ dicta ſunt audiēs.

Inuocauit idem Comes teſtem Deum, nihil ſe mentiri, hæc addens cum iuramento: quia ſi adhuc ſemel mihi talia concederentur audire, omnibus meis paratus eſsẽ abrenuntiare. Modicum tamen cœleſtis hæc conſolatio illi profuit, peccatis eius maximis impedientibus. lib. 12. c. 5.

EXEMPLVM XCI.

Prælatum malum poſt mortem ſubditorũ animæ viſæ ſunt cum graui verborum obiurgatione lapidare.

ERat in quadam villa ſacerdos quidam miſerrimus, luxuriæ, & comeſſationibus vacans, animasque ſibi commiſſas omnino negligens: qui cùm mortuus fuiſſet, parochiani ſub eo defuncti, ſaxis comprehenſis, in locis infernalibus illum arctare cœperunt, & dicere: Tibi commiſſi fuimus, tu nos neglexiſti, & cum peccaremus, neque verbo, neque exemplo nos reuocaſti: tu occaſio noſtrę damnationis fuiſti. Quem cùm agitarent, lapides poſt eũ mittendo, ille in puteum cadens, nuſquã comparuit. Hæc cuidam religioſo de illo ſunt oſtenſa. lib. 12. c. 6.

EXEMPLVM XCII.

Guloſorum cibi in inferno ſunt bufones & ſerpentes.

MIles quidam moriens, bonis de vſura conquiſitis, filium ſuum hæredi tauit. Nocte quadam ad oſtium fortiter pulſans, cum puer occurreret, & quid ibi pulſaret, interrogaret, reſpondit: Intromitte me, ego ſum Dominus huius poſſeſſionis, nomen ſuum exprimens. Puer per foramen ſepis proſpiciens, eumq; cognoſcens, reſpondit: Certè Dominus meus mortuus eſt, non vos intromittam. Cumque mortuus pulſando perſeueraret, nec proficeret, nouiſſimè dixit: Deris piſces iſtos, quibus ego veſcor filio meo, ecce ad portam illos ſuſpendo. Mane exeuntes reperierunt in quodam ligamine multitudinem bufonum, atque ſerpentum. Reuera iſte eſt cibus infernalis, qui igne ſulphureo decoquitur. lib. 12. c. 18.

EXEMPLVM XCIII.

Eleemoſynam ob vanam gloriam miles faciens perenni inferni pœna dãnatur.

NOn multi anni ſunt elapſi, quòd quidã ditiſſimus miniſterialis ducis Bauarię defunctus eſt. Nocte autem quadam caſtrum, in quo vxor eius dormiebat, ſic concuſſum eſt, vt terræmotus fuiſſe videretur. Et ecce oſtio cameræ, in qua illa iacebat, aperto, quodam gigante nigerrimo cum capillis impellente, maritus eius ingreſſus eſt. Quem cũ vidiſſet, & nouiſſet, ad ſe illum vocans, ſuper ſedile lecti ſui reſidere fecit. Nihil verò territa, eo quod frigus eſſet, & ille ſola camiſia indutus fuiſſet, partem operimenti ſui ſcapulis eius ſuperpoſuit. Quem cum de ſtatu ſuo interrogaſſet, multum triſtis reſpondit: Pœnis verè æternis deputatus ſum. Ad quod verbum illa valde multum territa, reſpondit: Quid enim eſt quod dicitis? nõne eleemoſynas magnas feciſtis? oſtium veſtrum peregrinis omnibus patuit, non proſunt vobis beneficia iſta? Reſpondit: Nihil mihi proſunt ad vitam æternam, eo quod ex vana gloria, & tamen ex charitate illa à me facta ſunt. Quem cum de alijs interrogare vellet, iterum reſpondit: Cõceſſum eſt mihi tibi apparere, ſed non licet morari. Ecce ductor meus diabolus foris ſtat, expectans me. Si enim omnia folia arboris verterentur in linguas, tormenta mea exprimere non poſſent. Poſt hoc euocatus, & impulſus, in eius abſceſſu totum caſtrum, vt prius, cõcutitur, voces eiulatus eius diutius audiuntur. lib. 12. c. 19.

EXEMPLVM XCIIII.

Calceis roſtratis induta fœmina poſt mortẽ apparuit, quia in vita eis abuſa fuit.

COncubina cuiuſdam ſacerdotis, cum eſſet moritura, ſicut à quodam religioſo didici, cum multa inſtãtia calceos ſibi nouos, & bene ac pulcherrimè roſtratos fieri petiuit, dicens: Sepelite me in eis, valde enim mihi erunt neceſſarij. Quod cum factum fuiſſet, nocte ſequenti, longè ante lucem, luna ſplendente, miles quidã cum ſeruo ſuo per viam equitans fœmineos eiulatus audiuit. Mirantibus autem

illis

illis valde, quidnam hoc eſſet, ecce mulier rapidiſſimo curſu ad eos properans, clamauit: adiuuate me, adiuuate. Mox miles de equo ſuo deſcendens, & gladio circulum ſibi circumducens, fœminam bene notam infra illum circulum recepit. Sola enim camiſia, & calceis prædictis induta erat. Et ecce, ex remoto vox quaſi venatoris terribiliter buccinantis, necnon & latratus canum venaticorum præcedentium audiuntur. Quibus auditis, illa dum nimis tremeret, miles cognita ab ea cauſa, equum ſeruo committens, tricas capillorũ eius brachio ſuo ſiniſtro circumligauit, dextera gladium tenens extentum. Appropinquãte infernali illo venatore, ait mulier militi: Sine me currere, ſine me currere, ecce appropinquat. Illo fortius illam retinente, miſera diuerſis conatibus militem pulſans, tandem ruptis capillis, effugit: quam diabolus inſecutus, cœpit, equo ſuo eam inijciens, ita vt caput cum brachijs penderet ex vno latere, crura vero ex altero: poſt paululum militi ſic obuians captã prædam deportauit. Qui mane ad villam rediens, quod viderat expoſuit: capillos oſtendit, & cum minus referenti crederent, aperto ſepulchro fœminam capillos ſuos perdidiſſe repererunt. Hæc contigerunt in Archiepiſcopatu Moguntinenſi. lib. 12. cap. 20.

EXEMPLVM XCV.

Auarus Iordanus Cardinalis miſeranda effigie notario ſuo apparens ſe ad iudicem duci confeſſus eſt.

ANte annos paucos Romæ quidã Cardinalis defunctus eſt, nomine Iordanus, qui de ordine quondam Ciſtercienſi aſſumptus fuerat, ſed vita ordini in eo minimè concordabat. Erat enim auarus valde, ſicut à quodam Abbate audiui: habebat autem notarium, nomine Pandolphũ, hũc cum pro quodam negotio neſcio quo miſiſſet, interim expirauit. Eadem hora, cum ille expleto negotio rediret, mane ante lucem cateruam miſerabilem in agro contemplatus eſt. Sedebant homines in iumentis, in ore caudas habentes, verſis dorſis ad capita illorum: quos Iordanus, cuculla indutus, nudis pedibus ſequebatur, duobus dæmonibus ſe deducentibus: in quorum aſpectu dum notarius nimis horreret, clamauit Cardinalis: Pãdolphe, Pandolphe. Subſiſtente clerico, & dicente: Quis es, aut quid clamas? Reſpondit ille: Ego ſum Iordanus Dominus tuus, & mortuus ſum. Dicente illo: Quo ducimini? reſpondit: Ante tribunal Chriſti. Et ille: Noſtis quid de vobis ſit futurum? Non noui, inquit, Deus ſcit, ſed cum illuc venero beatus Petrus de Cardinalia mea pro me redditurus eſt rationem, ſanctus verò Benedictus de cuculla: quod ſi illam mihi obtinere poterit, ſaluabor; ſin autem, damnabor: ſicque oculis eius ſubtractus eſt. lib. 12. cap. 22.

EXEMPLVM CXVI.

Infernales pœnas expertus Euoruuach, mirabilem reſuſcitatus pęnitentiã agit.

THeodoricus Traiectenſis Epiſcopus ſeruum quẽdam habebat, Eueruuach nomine, prouidum ſatis, qui in diuerſis locis bona illius diſpenſauit. Erat in commiſſo fidelis, in adminiſtratione vtilis, diligens ac circumſpectus, propter quod à Domino ſuo amabatur. Vnde quidam ex officialibus ei detrahentes ex inuidia, accuſabant illum apud Epiſcopum dicẽtes: Domine, non fideliter, vt æſtimaris, Eueruuach bona veſtra diſpenſat: conſulimus, vt cum eo computetis. Quod cum factum fuiſſet tam rationabiliter computauit, vt omnem Epiſcopo tolleret ſuſpitionem. Habebat enim omnia notata in chartula. Sciſcitantibus accuſatoribus de computatione, cum Epiſcopus reſpondiſſet: Optimè computauit. Dixerunt illi: Nequaquam, ſed computet nobis audientibus, & conuincetur maximum vobis damnum intuliſſe. Quod cum ei intimatum fuiſſet ab Epiſcopo, ille timens æmulorum inſidias, maximè quia chartulam perdiderat, ait intra ſe: Si aliqnid modò in computatione titubauero, neceſſe erit me vel in corpore torqueri, vel carceris ſqualore vſque ad mortem cruciari. Immiſſione igitur diaboli, cuius inſtinctu ab inuidis indebitè vexabatur; campum ſolus intrauit, ipſumq; diabolum aduocans, ſic affatur, dicens: Domine, ſi mihi ſuccurreris in tanta neceſſitate poſito, homagium tibi faciam, & in omnibus tibi parebo. Cui diabolus reſpondit:

dit: Si abrenunciaueris Altiſſimo, matrique illius, ego te ſuſcipiam, & de omnibus periculis cum multa tuorum confeſſione æmulatorum à me liberaberis. Quid plura? Abrenunciat miſer Chriſto, homagium facit diabolo, proſperè ei ſuccedit computatio. Ab illo tempore cœpit diaboli virtutes magnificare, Chriſtum blaſphemare, adeo vt diceret: qui ſeruiūt Deo, miſeri ſunt, & egent, qui autem ſperant in diabolo, proſperis ſucceſſibus gaudent. Ita totus deditus erat artibus magicis, vt ſi aliquem noſſet ſcholarem eiuſdē diſciplinæ, nummis eum redimeret, vt aliquid ab illo diſcere poſſet. Qui cum xj. annis in hac blaſphemia perſeueraſſet, accidit vt magiſter Oliuerus Scholaſticus Colonienſis in Epiſcopatu Traiectenſi crucem prędicaret: cuius prędicationi ille intantum reſtitit, vt die quadam commotus Oliuerus, diceret ei in audientia totius populi: Tace infœlix, vas enim diaboli es, & diabolus loquitur per os tuum: cum tamen ſtatum eius ignoraret. Euervvach nullum arbitrans gratius obſequium ſe præſtare Domino ſuo, quàm vt inimicum eius occideret, tribus diebus ad diuerſas ſtationes ſecutus eſt Magiſtrum, longo ad hoc cultello præparato, transfodere illum proponens, ſi fortè ſine turbis inueniretur. Et ecce, tertia die ſubita infirmitate præoccupatus, poſt paucos dies impœnitens eſt defunctus: & ab eo, cui ſe reddiderat, ad loca pœnarum deductus eſt: Primo loco (ſicut ipſe reſurgens à mortuis confeſſus eſt Ioanni Scholaſtico Xantenſi, à quo ego quæ dicturus ſum audiui) miſſus eſt in ignem tam intolerabilis ardoris, vt diceret, ſi ex omnibus mundi lignis vnus ignis eſſet confectus, mallem in eo vſque ad diem iudicij ardere, quàm per ſpatium vnius horæ hunc ignem ſuſtinere. Ex quo extractus, iactatus eſt in locum tam frigidiſſimum, vt optaret redire in ignem. Deinde deductus eſt in tenebras palpabiles, tanti horroris, vt diceret intra ſe: Si ſeruiuiſſes centum annis Deo, bene te remuneraſſet, dummodo liceret te redire ad frigus. In hunc modum ſex reliquas pœnas, quas ſcriptura enumerat, pertranſiuit. Quo in extrema pœna poſito, Dominus opera eius priora conſiderans, & vt paſſa, vel viua viuentibus recitaret, miſertus illius, Angelum ſuum miſit ad eum, qui diceret: Ecce talem mercedem recipiunt, qui ſeruiunt diabolo. Subiunxitq́;: Si tibi liceret ad vitam redire, velles pro peccatis tuis ſatisfacere Deo? Ad quod verbum ille ſuſpirans, reſpondit: Domine ſi hoc eſſet poſſibile, nullam abnuerem ſatiſfactionem. Tunc Angelus: Domino placet, vt ad corpus redeas, & quia in cruce peccaſti, per crucem ſatisfacias. Mox ſe in feretro erigens, omnes exceptis duobus iuuenibus, qui conſtantiores erant, in fugam conuertit: quibus & ait: Ne timeatis, quia ego ſum. Statimq́; ſacerdotem acceerſiens, peccata ſua confeſſus eſt, crucem ſuſcepit, & cum Domino Ottone Epiſcopo prædicti Theoderici ſucceſſore transfretauit. In via ſingulis diebus in pane & aqua ieiunabat, iuxta equum ſuum, in quo veſtes eius, & arma portabantur, nudis pedibus cucurrit. Et cum petris ſecantibus ſanguis perfluens viam cruentaret, ſatis à fratribus arguebatur. Quibus reſpondit: Maiora horum ſuſtinui. Qui cum penè omnia ſua in Chriſti ſeruitio expendiſſet, cum prædicto magiſtro Ioanne rediens tranſiuit: de quo cum nauta naulum requireret, nec haberet, ait. Ego vobis ſeruiam quoaduſque volueritis. Ad petitionem tamen prædictorum virorum dimiſſus eſt à nauclero. Qui cum reuerſus fuiſſet ad vxorē ſuam, ſacro igne tactus eſt. Cui ardenti quadam nocte in ſomnis dictum eſt, quia ſi ad eccleſiam ſancti Nicolai accederet, ſtatim conualeſceret: vbi dum orans xiiij. orationes dixiſſet, nec conualuiſſet, deſperatus eſt, dixitq́ue: Sancte Nicolae, quid moraris? Mox vt quintamdecimam incepit, perfectè conualuit, & eſt vſque hodie calor ignis in eius corpore ſine dolore. Quam eccleſiam, quæ in villa quadam ſita eſt, de ſuo patrimonio reædificans, in habitu religioſo cum vxore ſua Deo, & ſancto Nicolao in eo deſeruit. lib. 12. c. 23.

EXEMPLVM XCVII.

Dedicationes propter bona vina frequentās, pice, & ſulphure in inferno potatur.

IN diœceſi Colonienſi, non procul à Colonia, miles quidam erat, nomine Rudingerus, ſic totus deditus vino, vt diuerſarum villarum dedicationes tantum propter bona vina frequentaret. Hic cū infirmatus

matus moriturus eſſet, filia eum rogauit, vt infra xxx. dies ſibi appareret: quo reſpondente: hoc faciam, ſi potero: expirauit. Poſt mortem vero filiæ per viſum apparens, ait: Ecce præſens ſum, ſicut poſtulaſti. Portabat enim vas paruum & fictile, quod vulgo cruſelinum dicitur, in manu ſua, in quali in tabernis potare ſolebat. Dicente filia: Pater, quid eſt in vaſe illo? Reſpondit: Potus meus ex pice, & ſulphure confectus, ſemper ex illo bibo, nec eum epotare valeo: ſicque diſparuit. Et ſtatim intellexit puella, tam ex pręcedenti vita, quàm ex pœna modicam, vel nullam eſſe ſpem ſaluationis eius. Vinum quidē hic blandè ingreditur, ſed nouiſſimè mordebit vt coluber. lib. 12. c. 41.

EXEMPLVM XCVIII.

Defuncto pro ſclauinia præſtita orationibus non ſuccurrens ſacerdos à dæmonio verberatur.

ANte illud tempus, quo occiſus eſt Cōradus Epiſcopus Hildinshemenſis, peregrinus quidam in villa quadam moriens, ſclauiniam ſuam ſacerdoti legauit, animam ſuam illi commendans: quam veſtem ſacerdos quidem ſuſcepit, ſed de anima modicum curauit, ſerui vero, ſiue pueri noctibus ſe illa tegebāt. Nō multo poſt, idem ſacerdos in ordine noſtro factus eſt nouitius. Nocte quadam in dormitorio iacens, & dormiens, per viſionem raptus eſt ad loca pęnarum, in quibus maximus erat dęmonū cōcurſus & occurſus: alij animas adducebant, alij adductas ſuſcipiebāt alij ſuſceptas tormentis debitis immittebant. Magnus illic erat clamor & tumultus, gemitus & planctus. Interim prædictus Epiſcopus clauſtris infernalibus pręſentatur, ſed princeps tenebrarū voce lugubri pręſentantes ſic affatur: Reducite, reducite illum, non enim noſter eſt, innocenter occiſus eſt. Sacerdos talia videns, & pauēs, poſt oſtium ſe occultauit. Videns diabolus prædictam in angulo quodam ſclauiniam, dixit: Cuius eſt veſtis illa? Reſponderunt: Sacerdotis illius, qui ſtat poſt oſtium, quam cum à quodam peregrino in eleemoſyna recepiſſet, nihil beneficij animæ illius impendit. Ad quod diabolus: Valde occupati ſumus, expediamus nos ſtatim ab illo. Tollensq; veſtem, quaſi in fœtidum atq; bulliens lixiuium intinxit, de qua cum faciē, & collum ſacerdotis percuſſiſſet, ille excitatus, fortiter clamauit: Adiuuate, adiuuate. Quem cum ſigno vocis compeſcerent, reſpondit. En morior, en incendor. Tunc ſurgentes inuenerunt caput eius totū inuſtum Sicque in infirmitorium deportauerunt ſemiuiuum. Nullam enim fecerat de eadē negligentia confeſſionē. lib. 12. c. 42.

EXEMPLVM XCIX.

Scholares bonæ volūtatis martyres à beata Virgine reputantur.

IN ciuitate Bonnenſi quædam incluſa erat habitans, religioſa ſatis atque deuota. Hæc cum quadam nocte rimulis cellæ ſuæ ſplendorem immitti cerneret, & diē eſſe putaret, territa propter horas nondū dictas, ſurrexit, feneſtram verſus cœmiteriū aperuit: & ecce, iuxta caput ſepulchri cuiuſdam ſcholaris recenter illic ſepulti, miri decoris fœminam ſtare conſpexit. Gloria vero corporis eius eandem lucem creauerat. Stabat etiam & columba niuea ſuper tumulum, quam illa cito rapiēs, miſit in ſinum ſuum. Incluſa vero licet iam intelligeret quæ eſſet, tamen cum reuerentia quænam foret requiſiuit. Cui illa. Ego ſum mater Chriſti, & animam ſcholaris huius, qui verè martyr eſt, tollere veni. Reuera ſcholares, ſi innocenter viuunt, & libenter diſcunt, martyres ſunt: quod ſi poſtea artes doctas in charitate, maximè in Dei ſeruitio, exercuerint, magnam ex hoc mercedē conſequentur. lib. 12. ca. 46.

EXEMPLVM C.

Scriptoris digiti poſt viginti annorum ſepulturam incorrupti perſeuerant.

IN Arnisberg monaſterio ordinis Pręmonſtratēſis, ſicut audiui à quodam ſacerdote eiuſdem congregationis, ſcriptor quidam erat, Richardus nomine, Anglicus natione: hic plurimos libros in eodem cœnobio manu propria cōſcripſerat, mercedem ſui laboris præſtolans in cœlis. Hic cum fuiſſet defunctus, & in loco notabili ſepultus, poſt xx. annos, tumba eius aperta, manus eius dextera, tam integra, & tā viuida eſt reperta, ac ſi recēter de corpore

animato fuiſſet præciſa. Reliqua caro in puluerem redacta fuit. In teſtimonium tanti miraculi, manus eadem vſque hodie in monaſterio reſeruatur. lib. 12. c. 47.

EXEMPLVM CI.

Beatæ Mariæ ſalutationem ambulando legens, viſus eſt poſt mortem pulcherrimis caligis ſalutatione Angeli inſcriptis ornatus incedere.

CIuis quidā Colonienſis habebat hanc conſuetudinem, vt quotiens ſolus eſſet, ſemper oraret; eūdo ad eccleſiam, ſiue redeundo, vel in curia ſua deambulando, angelicā maximè ruminabat ſalutationē. Qui cum mortuus eſſet, cuidam nepti ſuæ in habitu ſplendido apparebat, in quo, maximè in caligis, & in calceis, ſcriptum erat per totū verſiculus. Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum, &c. Quia, vt dixi, eundem verſiculum deambulando frequentauerat, cruribus eius, & pedibus crebrius inſcriptus apparebat. Ex his quæ dicta ſunt, colligitur quod ſicut Deus ſecundum qualitatem & modum punit peccatum, ita remunerat & meritū, maximè in illis membris oſtendens ſigna gloriæ, per quæ illa merentur. lib. 12. c. 50.

EXEMPLVM CII.

Paſſionis Chriſti meritis quidam frater ſine purgatorio ad cœlum migrauit.

ANte hoc quadriennium, cum Prior quidam de ordine regulariū in quadā corte monaſterij ſui hoſpites collegiſſet, & iam menſa eſſet præparata, ipſe tanto ſopore cœpit affici, vt niſi ocyus dormiret moreretur. Qui cū in lecto ſe reclinaſſet, mox quidam eius conuerſus, qui alteri grangiæ præerat, dormitanti adfuit, dicens: Domine, cum licentia veſtra vado. Et ille: Quo vadis? Reſpondit conuerſus: Ad Deū vado, quia mortuus ſum in hac hora. Et prior: Cum multi perfecti viri tranſeāt per purgatorium, quid eſt quia tu tam abſolutè dicis te ſtatim iturū ad Deum. Ad quod ille reſpondit: Habebam conſuetudinem, vt quotiens tranſirem coram crucifixo, hanc dicerem orationem: Domine, per illam amaritudinem, quam ſuſtinuiſti propter me in cruce, maximè quando anima tua egreſſa eſt de corpore tuo, miſerere animæ meæ in egreſſu ſuo. Et exaudiuit orationē meā Dominus, meiq; miſertus eſt. Et dixit Prior: Quomodo fuit tibi morienti? Reſpondit: Videbatur mihi in agonia, quod totus mundus eſſet lapis vnus, & premeret pectus meum. lib. 12. cap. 51.

EXEMPLVM CIII.

Furatus obolum iuuenis non niſi velatam Domini faciem intueri ſinitur.

CIrca hoc biennium, ſacerdos quidam mortuus eſt in villa diœceſis Colonienſis, de ordine Templariorum, nomine Einolphus, vir ſatis religioſus: quę de illo dicturus ſum, ipſe mihi orè ſuo, non ſemel, ſed ſæpius recitauit. Cū adhuc puer eſſet, in domo materteræ ſuæ infirmatus, ſacrā communionem ſuſcepit. Et cum ſe inungi peteret, quibuſdam diſſuadentibus, dilatū eſt: ſicq; ſine eodem ſacramēto expirauit. Adfuit & Angelus Domini, qui ſibi dixit: Malè actum eſt cum puero iſto, eo quod ſine facta vnctione obierit, & iniunxit eum, anima tamē iam egrediente. Egreſſam verò, diuino vultui præſentauit, quem puer quaſi per velamen contemplabatur, eique ſeuerus valde videbatur. Et ecce, mox diabolus adfuit, qui cum puerū accuſare vellet, nec cauſam vllam inueniret, ait ad eū: Domine, puer iſte obolū germano ſuo furabatur, nec vnquam inde egit pęnitentiā. Iuſtus es, & iuſtè iudicare debes. Nō dimittes reatum, quia nō reſtituit ablatum. Cui Dominus reſpondit: Velles vt pro tātillo puerū hunc damnarē? Mea iuſtitia non eſt abſq; miſericordia. Supplicantibus pro anima vigintiquattuor ſenioribus, qui in circuitu ſedis erāt, culpa remittitur. Moxque ad præceptum Dei deducta, in puteū igneum proiecta eſt, in quo tantam pœnā pertulit, vt poſtea verbis explicare nequiret. Poſt horā ab Angelo, à quo miſſa fuerat, extracta, iudici præſentata eſt. Cuius faciem tunc amoto velamine perſpicuè vidit, tantā familiaritatem, iocunditatē, atq; dulcedinem puero exhibens, vt eam deoſculari potuiſſet, ſi voluiſſet. Et cum ante culpā in humana forma Chriſtū vidiſſet, poſt purgatorium in diuinitate eundē meruit contemplari. Iuxta quē vidit glorioſam eius genitricē, in ſolio ſplendido reſidentem,

dentem, & in circuitu eorum multitudinem Angelorum, Patriarcharum prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, aliorumque iuſtorum. Diabolus vero timens animam perdere, ait ad eum: Bonum eſt, vt reducatur ad corpus, vt ampljus adhuc tibi ſeruiat. Cui Dominus reſpondit: Hoc non dicis propter eius ſalutem, ſed propter tuam nequitiã. Speras enim quod per corpus peccando, cedere poſſit in partem tuam. Data tamen ſententia, anima corpori reſtituitur, mirantibus cunctis qui aderant, quia per ſigna, quæ in puero viderũt, verbis eius credere compulſi ſunt. Puer vero tum amore gloriæ, tum timore pœnæ patriam ſuã deſerens, conuerſionis gratia ad quandam domum ordinis noſtri venit. Cuius deſiderium cum conuerſus homo nequam ac ſuperbus, qui hoſpitio præerat, cognouiſſet, eo audiente, ſic ait: Videte, quando tales garciones monachi fuerint effecti, ſtatim volunt eſſe domini noſtri. In quibus verbis puer adeo ſcãdalizatus eſt, vt à propoſito reſiliret, & ad ordinem Templariorum ſe transferret. lib. 12. cap. 57.

DISTINCTIO SEPTIMA.

EX VITA ET ACTIBVS SANCTI FRANCISCI,

VITIS FRATRVM ORDINIS PRAEDICATORVM & Fratrum Eremitarum D. Auguſtini, & ex vitis SS. Hieronymi, Pachomij, & S. Martini per Seuerum Sulpitium.

Ex vita, & actibus S. Franciſci, & Chronico Minorum ſcripto per Leonem, Ruffinum, & Angelum Tancredum diſcipulos S. Franciſci, & conſanguineos ſanctæ Claræ.

EXEMPLVM I.

Tribulationes maximas primitiui fratres B. Franciſci in varijs locis pertulerunt.

QVODAM tempore duo ex fratribus ſancti patris Franciſci, Florentiæ per ciuitatem mendicantes, hoſpitiũ non poterant inuenire. Venientes autem ad quandam domũ habentem porticum, & in porticu clibanum, dixerunt ad inuicem: Hic poterimus hoſpitari. Rogantes autem dominam domus, vt eos reciperet intra domum, & illa hoc facere recuſante, dixerunt humiliter, vt ſaltem iuxta clibanũ permitteret eos quieſcere illa nocte. Hoc autem conceſſo per illam, venit vir eius, & dixit illi: Quare iſtis ribaldis hoſpitium in noſtro porticu contuliſti? Reſpondit illa: quod noluerat eos in domo recipere, ſed eis conceſſerat extra in porticu iacere, vbi non poterant niſi ligna furari. Noluit ergo vir, quod daretur eis aliquod tegumentum, licet tunc eſſet magnum frigus, quia putabat eos eſſe ribaldos, & fures. Illa autem nocte, cum vſque ad matutinum ſatis ſobrio ſomno iuxta clibanum quieuiſſent, calefacti ſolo calore diuino, & cooperti tegumento Dominæ paupertatis, iuerunt ad viciniorem eccleſiam pro matutinali officio audiẽdo. Et mane facto, iuit illa mulier ad eandem eccleſiam, & videns ibidem fratres illos in oratione deuotè perſiſtere, dixit intra ſe: Si homines iſti eſſent ribaldi, & fures, vt vir meus dicebat, non ſic in oratione perſiſterent reuerenter. Cumque hoc cogitaret, ecce vir quidam, Guido nomine, pauperibus in ipſa eccleſia manẽtibus eleemoſynam tribuebat. Qui cum veniſſet ad fratres, & vellet dare cuilibet eorũ pecuniam, ſicut dabat alijs, recuſauerunt illi pecuniam, & accipere noluerunt. At

ille dixit eis: Quare vos, cum ſitis pauperes, non accipitis denarios, ſicut alij? Reſpõdit frater Bernardus: Verum eſt quod pauperes ſumus, ſed nobis non eſt grauis paupertas, ſicut alijs pauperibus, & iam per Dei gratiam, cuius conſilium compleuimus, voluntariè pauperes facti ſumus. Admiratus vir ille ſuper his, & interrogans eos, ſi nunquam aliquid poſſediſſet, audienſque ab eis, quod multa poſſederant, ſed amore Dei omnia pauperibus dederant. Hic namque, qui ſic reſpõdit, fuit ille frater Bernardus à beato Franciſco ſecundus, quem ſanctiſſimum patrem hodie veraciter credimus, qui primo pacis & pœnitentiæ legationem amplectens, poſt ſanctum Dei cucurrit, venditis omnibus quæ habebat, & erogatis pauperibus, ſecundũ perfectionis euangelicæ conſilium, perſeuerans vſque in finem in ſanctiſſima puritate. Conſiderans ergo dicta mulier, quod fratres denarios noluiſſent, accedens ad eos, dixit, quod libenter eos reciperet intra domum ſuam, ſi vellent illuc accedere gratia hoſpitandi. Cui fratres humiliter reſponderũt: Dominus tibi retribuat pro bona voluntate. Prædictus autem vir, audiens quod fratres non potuerant inueniſſe hoſpitium, duxit eos in domum ſuam, dicens: Ecce hoſpitium à Domino vobis præparatum, manete in eo ſecundum beneplacitum veſtrum. At illi gratias Deo agentes, manſerunt apud illum diebus aliquibus, ædificando tam exemplo, quam verbo in timore Domini, ita quod poſtea multa pauperibus erogauerint. Licet autem ſic benigne tractarentur ab iſto, apud alios tamen intantum viliſſimi habebantur, quod multi parui & magni exprobrarent, & iniuriarentur eis, auferentes quandoque etiam veſtimenta quæ habebant. Cumque ſerui Dei manerent nudi, quia ſecundum formam euangelij vnam tantum tunicam portabant, non repetebant ablata ſibi reſtitui. Si qui vero pietate moti reddere volebant eis ablata, libenter recipiebant. Quidam autem lutum ſuper eos iactabant, alij vero ponentes taxillos in manibus eorum, inuitabant eos ſi ludere vellebant, alij capientes caputia eorum, à tergo poſt dorſum ſuũ ſic ſuſpenſos eos portabant. Hæc & ſimilia faciebant illis, reputantes eos tam viles, quod audacter affligebant ipſos, ſicut volebant. Inſuper in fame, ſiti, frigore, & nuditate immẽſas tribulationes & anguſtias tolerabant: quæ omnia conſtanter & patienter, vt à beato Franciſco fuerant moniti, ſuſtinentes, non triſtabantur, nec turbabantur, nec maledicebant inferentibus eis mala: ſed ſicut viri perfecti & euãgelici, & in magno lucro poſiti, exultabant vehementer in Domino, omne gaudium exiſtimantes, cũ in tentationes & tribulationes huiuſmodi incidebant, atq; iuxta verbum euangelij, pro ſuis perſecutoribus orabãt ſollicitè & feruenter. Vidẽtes igitur homines, quod fratres in ſuis tribulationibus exultabant, orationi & deuotioni ſollicitè, & deuotè inſtabant, nõ recipiebant pecuniam, nec portabant, & maximam charitatem ad inuicẽ habebant, per quam noſcebantur verè eſſe diſcipuli Domini, multi corde compuncti veniebant ad eos, de offenſis, quas fecerant eis, veniam poſtulantes. Ipſi verò ex corde remittebant, dicẽtes: Dominus parcat vobis, atque eos de ſalute ſua ſalubriter admonebant. Quidam autem ipſos fratres rogabant, vt reciperent eos in ſocietatem ſuam. Propter paucitatem autem fratrum in ſocietatem ſuam aliquos receperunt, cum quibus ſic receptis ſtatuto termino omnes ad ſanctam Mariam de Portiuncula ſunt reuerſi. Quando autẽ ſe inuicem reuidebant, tanta iocũditate replebantur, & gaudio, ac ſi nihil recordarẽtur eorum, quæ paſſi erant ab iniquis. Sollicitì erant quotidie orare, & laborare manibus ſuis, vt omnem occaſionem animæ inimicam à ſe penitus effugarent. Surgebant in media nocte ſolliciti, & orabant deuotiſſimè, cum immenſis lachrymis & ſuſpirijs, amore intimo ſe inuicem diligebant, & ſeruiebat vnus alteri, ac nutriebat, ſicut mater filium. Ex chronico minorum gallico lib. 1. cap. 10.

EXEMPLVM II.

Charitatiui fratres S. Franciſci pro alterutro ſe lapidum ictibus opponebant.

TAnta charitas ardebat in eis ꝙ facile ipſis videbatur tradere corpora morti, non ſolũ pro Chriſti amore, ſed etiã pro ſalute animæ, vel corporũ ſuorum confratrum. Vnde quadam die, cum duo ex ipſis fratri-

fratribus ſimul irent, inuenerunt quendã fatuum, qui cœpit lapides iactare in eos. Videns ergò vnus eorum lapides iactari in alterum, oppoſuit ſe ſtatim ictibus lapidum, volens potius ſe percuti, quàm fratrem ſuum, propter charitatem mutuam, qua flagrabat. Sicque parati erant vnus pro altero ponere vitã ſuam. Erant enim in humilitate,& charitate fundati, & radicati, intantum vt vnus reuereretur alterũ quaſi patrem & Dominum, atque illi qui officio prælationis, vel aliqua gratia præcellebant, humiliores & viliores cæteris viderentur. Omnes quoq; ſe totos ad obediendum præbebant, ad præcipientis voluntatem ſe continuò præparantes: non diſcernebant inter iuſtum & iniuſtum præceptum, quia quicquid præcipiebatur putabant eſſe ſecundum Domini voluntatẽ. Ex chronico Minorum Gallico cap. 30.

EXEMPLVM III.

Miſericors in pauperes beatus Franciſcus chlamydem pauperi in eleemoſynam datam in cœlos vidit deferri.

QVadam autem die venit quidam pauper ad eccleſiam ſanctæ Mariæ de Portiuncula, apud quã fratres aliquando morabantur, & eleemoſynam petijt. Erat autem ibi quædã chlamys, quã quidam frater habuerat ſecularis. Cui cũ dixiſſet beatus Franciſcus, vt eam illi pauperi daret, libenter, & velociter dedit ei. Statim propter reuerẽtiam & deuotionẽ, quam habuerat chlamydem illi pauperi dando, viſum eſt ei, quod eleemoſyna illa in cœlum aſcendiſſet, & ſenſit nouo gaudio ſe perfundi. Quando verò declinabãt diuites huius mundi ad eos, recipiebant eos alacriter,& benignè, ſtudentes eos reuocare à malo, & ad pœnitentiam prouocare. Sollicitè etiam petebant, nè mitterentur in terras, vnde erant oriundi, vt fugerent familiaritatem,& conuerſationem conſanguineorum ſuorum, verbumq; ſeruarent propheticum: Extraneus factus ſum fratrib' meis, & peregrinus filijs matris meæ. In paupertate plurimùm lætabantur, quia nonconcupiſcebant diuitias, ſed omnia tranſitoriã ſpernebant, quę poſſunt à mundi hujus amatoribus concupiſci. Præcipuè verò pecuniam quaſi puluerem pedibus conculcabant,& ſicut à beato Franciſco edocti, ipſam cum ſtercore aſini æquali pretio & pondere ponderabant. Gaudebant in Domino continuè, non habentes intra ſe, vt poſſent aliquid contriſtari. Quanto enim à mundo magis erãt diuiſi, tanto magis erant Domino coniuncti, per viam crucis & ſemitas iuſtitiæ incedentes,de arcta via pœnitentiæ,& obſeruationis euangelicæ offendicula remouebant,vt poſteris iter planum fieret, & ſecurum. Ex chronico Minorum gallico c. 9.

EXEMPLVM IIII.

Paupertatis amator beatus Franciſcus curioſius menſas fratrum præparatas videns,ipſos redarguit.

CVm quidam miniſter fratrum veniſſet ad beatum Franciſcum, cauſa celebrandi feſtum Natiuitatis Domini cum eo,in loco fratrum de Reate, fratres occaſione miniſtri, & feſti, parauerunt menſas aliqualiter honorificè, & curiosè ipſo die Natiuitatis, ſuperponentes tobalias pulchras, & albas,& vaſa vitrea. Deſcendens beatus Franciſcus de cella ad comedendũ, vidit menſas in alto poſitas, & ita curiosè paratas. Tunc ſtatim iuit ſecretè, & tulit baculum, & capellum cuiuſdam pauperis, qui illuc venerat ipſo die,& aduocans vnũ de ſocijs ſuis, ſummiſſa voce, exiuit foras oſtium loci, ignorantibus fratribus de domo: ſocius autem remanſit intus iuxta oſtium, fratres verò interim intrauerunt ad menſam. Nam beatus Franciſcus ordinauerat, vt fratres nõ expectarent eum, quando non venerat ſtatim hora comeſtionis. Cumque ſtetiſſet aliquantulum foris, pulſauit oſtium, & ſocius eius ſtatim aperuit ei, & veniens cum capello poſt dorſum, & baculo in manibus, iuit ad oſtium domus, in qua fratres comedebant, ſicut peregrinus & pauper, & clamauit dicens: Amore Domini mei facite eleemoſynam iſti pauperi & infirmo. Miniſter autem,& alijs fratres ſtatim cognouerunt eum. Et reſpondit illi miniſter: Frater, nos etiam ſumus pauperes, & cùm ſimus multi, neceſſariæ ſunt nobis eleemoſynæ quas habemus, ſed amore illius Domini, quẽ nominaſti,

minaſti, intres domũ, & dabimus tibi de eleemoſynis,quas dedit nobis. Et cùm intraſſet,& ſtaret ante menſam fratrum, miniſter dedit ei ſcutellam, in qua comedebat,& de pane ſimiliter. Et accipiens humiliter, ſedit iuxta ignem, coram fratribus ſedentibus ad menſam, & ſuſpirans, dixit ad fratres: Cùm viderem menſam honorificè & curioſè præparatam, conſideraui, quod non erat menſa pauperũ religioſorum, qui quotidie vadunt oſtiatim pro eleemoſynis. Nobis enim chariſſimi magis conuenit ſequi exemplum humilitatis,& paupertatis Chriſti,quàm alijs religioſis, quia ad hoc vocati ſumus, & profeſſi ſumus coram Deo & hominibus, vnde modò videtur quod ſedeam ſicut frater Minor. Nam feſtiuitates Domini, & aliorum ſanctorum magis honorantur cũ inopia & paupertate, per quam ipſi ſancti lucrati ſunt cœlum, quàm cum curioſitate & ſuperfluitate, per quam elongatur à cœlo. Ex hoc autem verecundati ſunt fratres, conſiderantes quod ipſe puram veritatem dicebat. Et quidam ex eis incœperunt fortiter lachrymari,attendentes quo modo ſedebat in terra, & quod ita ſanctè & purè voluit eos corrigere & docere. Admonebat enim fratres, vt ita humiles & honeſtas menſas haberent, quod inde ſeculares poſſent ædificari. Et ſi aliquis pauper ſuperueniret,vt inuitaretur à fratrib⁹, & poſſet ſedere æqualiter iuxta eos, & nõ pauper in terra,& fratres in alto. Ex chronico Minorum gallico lib. 2. c. 17.

EXEMPLVM V.

Laborare nolens frater Muſca à ſancto Franciſco expellitur.

IN primordio religionis cũ fratres manerent apud Tigum Cortum prope Aſſiſium, erat inter eos quidam frater, qui parum orabat, & non laborabat, nec pro eleemoſyna ire volebat, & bene comedebat. Conſiderans hoc beatus Franciſcus, cognouit per Spiritum ſanctũ, quod erat carnalis homo. Et ait illi: Vade viam tuã frater Muſca: quoniam vis comedere laborem fratrum tuorum, & eſſe otioſus in omni opere Dei, ſicut apis otioſa & ſterilis,quæ non lucratur,& non laborat, & comedit laborem & lucrum bonarum apũ: & ſic iuit viam ſuam,& quia carnalis erat, non petijt miſericordiam, nec inuenit. D.Bonauent. cap.5. vitæ S.Franciſci,& in chronico gallico lib.1. c.35.

EXEMPLVM VI.

Iudicans temerariè pauperem ſocius ſancti Franciſci, pœnitentiam coram paupere facere compellitur.

CVm beatus Franciſcus cauſa prædicationis iuiſſet ad quendam locum fratrum,accidit vt ipſa die,qua debebat prædicare,quidam pauper & infirmus veniret ad eum,cui multùm compatiens,cœpit dicere ſocio ſuo de paupertate & infirmitate ipſius. Et ait ille ſocius eius: Frater verum eſt,quod iſte ſatis pauper videtur,ſed fortè in tota prouincia non eſt aliquis voluntate ditior illo. Et ſtatim reprehenſus durè à beato Franciſco, dixit culpam ſuã, & ait ei beatus Franciſcus: Vis de hoc facere pœnitentiam,quam dicam tibi? Qui reſpondit: Libenter faciam. Et dixit ei: Vade, & exue tunicam tuam, & proijce te nudum ad pedes pauperis,& dices ei,quomodo peccaſti in ipſo detrahendo ſibi, & dic ei,vt oret pro te. Iuit ergò ille,& fecit omnia,quæ dixerat illi beatus Franciſcus. Quo facto ſurrexit,& induit tunicam ſuã, & reuerſus eſt ad beatum Franciſcum. Et ait illi beatus Franciſcus: Vis ſcire quomodo peccaſti in illo, imò in Chriſto? Cũ vides pauperem, debes conſiderare illum, in cuius nomine venit.) Chriſtum,qui noſtram paupertatem,& infirmitatem aſſumpſit. Nam infirmitas, & paupertas iſtius eſt quoddam ſpeculũ nobis, per quod ſpeculari & conſiderare debemus cum pietate infirmitatem & paupertatem Domini noſtri Ieſu Chriſti. S. Antoninus parte 3. hiſt. tit. 24. cap.2. §.2. In chronico gallico lib. 1. cap. 49.

EXEMPLVM VII.

Obedientiſſimus Ioannes moritur, & ſanctus Ioannes à beato Franciſco nominatur.

CVm ſanctus pater iuiſſet ad quandam eccleſiam vnius villæ ciuitatis Aſſiſij, cœpit

cœpit eam ſcopare humiliter & mundare: & ſtatim exiuit rumor de ipſo per totam villam. Videbatur enim libenter ab illis hominibus, & libentius audiebatur. Vt autem audiuit hoc quidã ruſticus miræ ſimplicitatis, qui arabat in agro ſuo, Ioannes nomine, ſtatim ad ipſum venit, & inuenit eum ſcopantem eccleſiam humiliter, & de uotè, & ait illi: Frater, da mihi ſcopam, quia volo te adiuuare, & accipiens ſcopam de manibus ſuis, ſcopauit reſiduum, & ſedentibus illis ſimul, ait ille beato Franciſcô: Frater iam eſt diu, quod habui volun tatem ſeruiendi Deo, & maximè poſtquã de te & tuis fratribus rumorẽ audiui, ſed neſciebam qualiter ad te venirem. Nunc autem poſtquam placuit Domino, vt te viderem, volo facere quicquid tibi placuerit. Beatus Franciſcus conſiderans eius feruorem, exultauit in Domino, maximè quia tunc paucos fratres habebat, & videbatur ſibi quod propter ſimplicitem & puritatem ipſius deberet eſſe bonus religioſus. Dixit autem ei: Frater, ſi vis eſſe de vita & ſocietate noſtra, oportet quod expropries te de omnibus tuis, quæ ſiue ſcandalo habere poſſis, & des ea pauperibus ſecundum conſilium ſancti Euangelij, quia illud idem fecerunt omnes fratres mei, qui potuerunt. Quo audito, ſtatim iuit ad agrum, vbi dimiſit boues, & ſoluit illos, & duxit vnum coram beato Franciſco, & dixit ei: Frater, tot annis ſeruiui patri meo, & omnibus de domo mea, & licet ſit parua hæc portio hæreditatis meæ, volo hunc recipere pro parte mea, & ipſum dare pauperibus, ſicut tibi melius videbitur. Videntes autem parentes eius, & fratres ſui, qui erant adhuc parui, quod volebat eos dimittere, cœperunt omnes de domo ſua tam fortiter lachrymari, etiam doloroſas voces cum planctu emittere, quod inde motus eſt beatus Franciſcus ad pietatẽ, quia magna familia & imbecillis erat. Et ait illis beatus Franciſcus. Parate comeſtionem pro omnibus nobis, & comedamus omnes ſimul, & nolite plangere, quia vos faciam valdè lætos. Illi autem ſtatim parauerunt, & omnes ſimul cum magna lætitia comederunt, poſt comeſtionem verò dixit beatus Franciſcus: Ille filius veſter vult ſeruire Deo, & de hoc non debetis contriſtari, ſed plurimùm gaudere. Vobis enim non tantùm ſecundum Deum, ſed & ſecundum ſeculum iſtud imputatur ad magnum honorem, & profectum animarum & corporum, quia de carne veſtra honoratur Deus, & omnes fratres noſtri erunt veſtri filij & fratres: & quia creatura Dei eſt, Deo ſuo creatori vult ſeruire, cui ſeruire regnare eſt: Non poſſum, nec debeo ipſum credere vobis, ſed vt de ipſo habeatis conſolationem, volo quod ipſe expropriet ſe vobis de iſto boue tanquam pauperibus, licet deberet ipſum date alijs pauperibus ſecundum Euangelium. Et cõſolati ſunt omnes in verbis ſancti Franciſci, & maximè læti ſunt de boue, quia redditus fuit eis, quia pauperes erant valdè. Et quia beato Franciſco nimis placebat pura & ſancta ſimplicitas in ſe, & in alijs, ſtatim induit eum pannis religionis, & ducebat ipſum ſecum humiliter pro ſocio ſuo. Erat enim ille tantæ ſimplicitatis, quod ad omnia quæ faciebat ſanctus Franciſcus credebat ſe teneri. Vnde quando beatus Franciſcus ſtabat in aliqua eccleſia, vel aliquo loco ad orando, & iſte volebat eum videre, vt omnibus actibus & geſtibus eius ſe penitus conformaret, ita qđ ſi beatus Franciſcus flectebat genua, vel leuabat manus ad cœlum, vel ſputabat, vel ſuſpirabat, & ipſe omnia ſimiliter faciebat. Cùm autem perpendiſſet hoc beatus Franciſcus, cœpit ipſum de huiuſmodi ſimplicitatibus cum magna lætitia reprehendere. Cui ille reſpondit: Frater, ego promiſi facere omnia quæ tu facis, & ideo oportet me tibi in omnibus conformari. Et de hoc mirabatur, & lætabatur mirabiliter beatus Franciſcus, videns ipſum in tanta ſimplicitate & puritate. Ipſe verò poſtea cœpit intantũ proficere, quod beatus Franciſcus, & alij fratres omnes de ipſius perfectione plurimùm mirabãtur, & poſt modicum tempus mortuus eſt in illo ſancto profectu virtutum, vnde poſtea beatus Franciſcus cum lætitia mentis & corporis inter fratres narrabat de eius cõuerſatione, nominando ipſum non fratrẽ, ſed ſanctum Ioannem. Antoninus parte 3. tit. 24. cap. 7. in præfatione, in chronico gallico lib. 1. c. 29.

EXEMPLVM VIII.

Dæmones caſtaldi Domini verberarunt ſanctum Franciſcum apud dominū Hoſtienſem manentem vnde propter fratrum ædificationem recedere voluit.

QVodam tempore beatus Franciſcus iuit Romam, & viſitauit dominum Hoſtienſem. Et cùm ſtetiſſet aliquibus diebus cum eo, viſitauit etiam dominum Leonem Cardinalem, qui erat beato Franciſco valde deuotus, & quia tunc erat tempus hyemale, & omnino ineptum ad ambulādum, propter frigus, & ventos, & pluuias, rogauit eum, vt diebus aliquot maneret cum ipſo, & vice vnius pauperis victum ab eo reciperet cum alijs pauperibus, qui in domo ſua quotidie comedebant. Hoc autem dixit, quia ſciebat beatū Franciſcum ſemper velle recipi tanquam pauperculum, vbicunq; hoſpitaretur: licet Dominus Papa, & Cardinales cum maxima deuotione & reuerentia ipſum reciperent, & venerarentur vt ſanctum. Et adiecit: Dabo tibi bonam domum remotam, vbi poteris orare, & comedere ſi volueris. Tunc frater Angelus Tancredi, qui erat vnus de duodecim primis fratribus, qui etiam morabatur cum dicto Cardinali, dixit beato Franciſco: Frater, eſt hic prope quædam turris ſpecioſa valde, & remota, vbi poteris tanquam in eremitorio permanere: quam cùm vidiſſet beatus Franciſcus, placuit ſibi, & reuerſus ad Dominum Cardinalem, dixit ei: Domine forſitan manebo apud vos per aliquos dies. Et gauiſus eſt valde Dominus Cardinalis. Iuit ergò frater Angelus & parauit in turri locū pro beato Franciſco, & ſocio eius. Et quia beatus Franciſcus nolebat inde deſcendere, quamdiu maneret apud Cardinalem, nec volebat aliquē intrare ad ipſum, promiſit & ordinauit frater Angelus quotidie portare ſibi & ſocio victum. Cumq́ue iuiſſet illuc beatus Franciſcus cum ſocio ſuo, in prima nocte, quando volebat ibi dormire, venerunt dæmones, & ipſum fortiter verberauerunt. Et aduocans ſocium ſuum, dixit ei: Frater, verberauerunt me dæmones valdè fortiter, & iam volo, vt maneas iuxta me, quia timeo ſtare ſolus: & nocte illa manſit iuxta eum ſocius eius. Nam totus tremebat beatus Franciſcus, & cut homo qui patitur febrem. Vnde per totam noctem vigilauerunt ambo. Interim dicebat beatus Franciſcus ſocio ſuo: Quare verberauerunt me dæmones? & cur data eſt illis poteſtas à Domino nocendi mihi? Et ait: Dæmones ſunt caſtaldi, i. prætores ſiue executores iuſtitiæ Domini noſtri. Sicut enim poteſtas mittit caſtaldum ſuum ad puniendum illum, qui peccauit: ſic Dominus per caſtaldos, ſcilicet per dæmones, qui in hoc mundo ſunt eius miniſtri, quemcunq; diligit, corrigit & caſtigat. Multoties enim ignoranter peccat etiam perfectus religioſus. Vnde cùm nō cognoſcit peccatum ſuum, caſtigatur per diabolum, vt diligenter videat, & conſideret interius, & exterius ea, in quibus offendit: quia quos diligit Dominus de vero amore, in hac vita nihil eis relinquit inultum. Ego verò per miſericordiam & gratiam Dei nō cognoſco me in aliquo offendiſſe, quod per confeſſionem & ſatisfactionem non emendauerim, imò per miſericordiam ſuam hoc donum contulit mihi Deus, quod de omnibus, in quibus placere, vel diſplicere ſibi valeo, in oratione claram cognitionem recipio. Sed poteſt eſſe, quia per caſtaldos ſuos nunc me caſtigauerit, quia licet Dominus Cardinalis libenter mihi miſericordiam faciat, & corpori meo, ſicut neceſſe recipere habet recreationē, fratres mei, qui vadunt per mundum, ſuſtinendo famē, & multas tribulationes, & alij fratres qui morātur in eremitorijs, & paupercu lis domibus, cū audierint qd maneo apud Cardinalem, poterunt habere occaſionē murmurandi aduerſum me, dicentes: Nos ſuſtinemus tot aduerſa, & ipſe habet conſolationes ſuas. Ego autem teneor illis ſemper dare exemplum, quia ad hoc datus ſum eis. Nā magis ædificantur fratres cùm maneo in pauperculis locis inter ipſos, quàm in alijs, & magis patienter portant tribulationes ſuas, cùm audiunt me idē tolerare. Hoc itaq; fuit ſummū & continuum ſtudium patris noſtri, vt in omnibus præberet ſemper bonū exemplum, & alijs fratribus tolleret occaſionē murmurādi de ſe. Et propter hoc ſanus & infirmus tot & tanta paſſus eſt, quòd quicunq; fratres ſcitēt, ſicut nos, qui cum eo fuimus vſque ad diem mortis eius, quotieſcun-

tieſcunque ea legerent, vel ad memoriam reducerent, non poſſent ſe à lachrymis cõtinere, & omnes tribulationes & neceſſitates cum maiori patientia & gaudio ſuſtinerent. Deſcendit ergò beatus Franciſcus ſummo mane de turri, & iuit ad dominũ Cardinalem, narrans ei omnia quæ ſibi acciderant, & quæ contulerat cum ſocio ſuo, imò etiam dixit ei: Homines me putant eſſe ſanctum hominem, & ecce dæmones me de carcere eiecerunt. Et plurimum lætatus eſt dominus Cardinalis cum eo. Verumtamen quia ſciebat & venerabatur eum tanquam ſanctum, noluit contradicere ſibi, poſtquam ibi noluit permanere. Et ſic beatus Franciſcus valefaciens ei, reuerſus eſt ad eremitorium de Fonte colũbarum iuxta Reate. S. Bonauentura in vita S. Franciſci cap. 6. Iacobus Epiſcopus Genuenſis in vita S. Franciſci

EXEMPLVM IX.

Seruum Domini ſe eſſe beatus Franciſcus audiuit, quàm ſancta cogitaret, loqueretur, & faceret.

CONuocauit ſemel beatus Franciſcus multos fratres, & ait illis: Rogaui Dominũ, vt mihi dignaretur oſtendere, quando ſum ſeruus eius, & quando non. Nam nihil aliud vellem, quàm exiſtere ſeruus eius. Ipſe autem benigniſſimus Dominus ſua dignatione mihi reſpondit: Seruum meum veraciter te eſſe cognoſco, cùm ſancta cogitas, loqueris, & operaris. Ideo vocaui vos, fratres, & hæc vobis inſinuaui, vt coram vobis poſſim verecundari, quando videbitis me deficere in omnibus his, vel in aliquo prædictorum.
In chronico gallico c. 83. lib. 1.

EXEMPLVM X.

Quomodo ſanctus Franciſcus pulchritudinem & munditiam honeſtatis amauerit, & fratres amare docuerit.

INter alias virtutes, quas diligebat, & deſiderabat eſſe in fratribus, poſt fundamentum ſanctæ humilitatis, diligebat præcipuè pulchritudinem & munditiam honeſtatis. Vnde volens docere fratres habere oculos pudicos, ſolebat tali ænigmate confingere oculos impudicos. Rex pius & potens miſit ad reginam duos nuncios ſucceſſiuè: reuertitur primus, & verbis tantùm verba reportat, & nihil loquitur de regina, ſiquidem oculos ſuos tenuerat in capite ſapienter, nec aliqualiter proſilluerunt in reginam. Redit alius, & poſt pauca verba longam de reginæ pulchritudine texit hiſtoriam: Verè, inquit, Domine, vidi pulcherrimam mulierem, fœlix qui fruitur illa. Et rex ad illum: Tu, ſerue nequam, in ſponſam meã ieciſti oculos impudicos, patet quod proſpectã ſubtiliter emere voluiſti. Iubet ergò reuocare primum. Et ait illi: Quid tibi de regina videtur? Optimè, inquit, mihi videtur, quia libenter, & patienter audiuit. Ipſa reſpondit ſagaciter. Et ait illi rex: Nunquid formoſitas quidem ineſt ei? Reſpondit ille: Domine mi, tuum ſit hoc inſpicere; meum autem fuit verba perferre. Fertur à rege ſententia: Tu, inquit, habens oculos caſtos eſto in camera mea corpore caſtior, & fruere delitijs meis: hic verò impudicus exeat domum, nè polluat thalamum. Dicebat ergò: Quis non deberet timere reſpicere ſponſam Chriſti, &c.
In eodem chronico Minorum gallico lib. 1. cap. 34.

EXEMPLVM XI.

Paſſionem Domini ſanctus Franciſcus per viam eundo fortiter deplorabat.

QVodam tempore paulò poſt conuerſionem ſuam, cùm ambularet ſolus per viam, non multum longè ab eccleſia ſanctæ Mariæ de Portiuncula, ibat alta voce plangendo. Quidam autem ſpiritualis homo obuiauit illi, & timens nè haberet aliquem dolorem infirmitatis, dixit ei: Quid habes frater? At ille reſpondit: Ita deberem ire per totum mundum, ſine verecundia plangendo paſſionem Domini mei. Tunc ille ſimul cum eo cœpit flere, & fortiter lachrymari. Ex chronico gallico lib. 1. cap. 103.

EXEM-

EXEMPLVM XII.

Fictus & ſuperſtitioſus ſilentij obſeruator, qui confiteri nolebat niſi per ſigna tantùm, turpis apoſtata efficitur.

FVit quidam frater honeſtæ & ſanctæ conuerſationis exterioris, qui die noctuque videbatur ſollicitus circa orationem, & ſilentium ſic obſeruabat continuũ, quod aliquando cùm ſacerdoti confiteretur, ſolis ſignis quibuſdam, & non verbis, confitebatur. Ita enim videbatur eſſe deuotus, & feruens in dilectione Dei, quod ſedens aliquando cum fratribus, licet non loqueretur, audiendo tamen bona verba, interius & exterius mirabiliter lętabatur, ita quod ex hoc ſæpe ad deuotionem fratres alios attrahebat. Cùm autem pluribus annis in cõuerſatione huiuſmodi perſtitiſſet, accidit vt beatus Franciſcus veniret ad locum, vbi ille manebat, qui cùm au diſſet conuerſationem illius, dixit ei: Sciatis in veritate, quia diabolica tentatio eſt, quia non vult confiteri. Interim generalis miniſter venit illuc viſitare beatũ Franciſcum, & cœpit illum commendare corã beato Franciſco. Et ait illi beatus Franciſcus: Crede mihi frater, quoniam à maligno ſpiritu ducitur, & decipitur iſte frater. Dixit generalis miniſter: Mirum mihi videtur, & quaſi incredibile, quod poſſit hoc eſſe de homine, qui habet tot ſigna, & opera ſanctitatis. Et dixit ei beatus Franciſcus: Proba ipſum, dicens illi fratri: Frater, volo penitus, quod bis, vel ſemel ad minus, confitearis in hebdomada. Ille autem poſuit digitum ſuper os ſuum, ducens caput, & oſtendens per ſigna, quod nullatenus hoc faceret, amore ſilentij. Miniſter verò timens illum ſcandalizare, dimiſit eum: & non poſt multos dies egreſſus eſt ordinem frater ille propria voluntate, & redijt ad ſeculum, portans habitũ ſecularem. Factum eſt autem, dum quadã die duo ex ſocijs beati Franciſci ambularent per quandam viam, obuiauerunt illi, qui ambulabat ſolus tanquam peregrinus pauperrimus, cui compatientes, dixerunt: O miſer, vbi eſt honeſta & ſancta conuerſatio tua. Nolebas enim loqui, & oſtẽdere te fratribus tuis, & modò vadis diſcurrendo per mundum, tanquam homo ignorãs Deum. Ille autem cœpit eis loqui, iurando ſæpe in ſua fide, ſicut homines ſeculares. Et dixerunt ei: Miſer homo, cur in fide tua iuras, vt ſeculares, qui non tañtùm à verbis otioſis, ſed etiam ab omnibus ſilebas, & dimiſerunt eum. Et parũ poſt mortuus eſt, & valde admirati fuimus, videntes ſic ad literam eſſe verum, ſicut prædixerat de illo beatus Franciſcus, tempore quo reputabatur ſanctus ille miſer. S. Bonau. in vita S. Franciſci cap. 10. In chronico Minorum latino lib. 12. cap. 28. & gallico lib. 1. cap. 113.

EXEMPLVM XIII.

Conuertitur Dominus Bernardus humili conuerſatione beati Franciſci; & Dominus Syluester eiuſdem feruore, & Domini Bernardi ſanctitate.

CVm ſanctus Franciſcus adhuc eſſet in habitu ſeculari, tamen totus deſpectus, à ſpe ſeculi deſperatus, & propter pœnitentiam totus deformis & ſquallidus, ita vt à multis putaretur inſanus, per magnum tempus ſic eundo per Aſiſium, luto, & lapidibus tam à ſuis, quàm ab extraneis innumeris afficiebatur iniurijs. Ipſe verò patientiſſimè, vt ſurdus & mutus, in omnibus pertranſibat hilari facie. Dominus autem Bernardus de Aſſiſio, qui erat de nobilioribus, & ditioribus, & ſapientioribus de tota ciuitate, cuius conſilijs omnes acquieſcebant, conſiderare ſapienter incœpit tam altum mundi cõtemptum in ſancto Franciſco, & tantam cõſtantiam in iniurijs, & tantã longanimitatẽ in tolerando, ita quod quaſi per duos annos ſic abominatus & deſpectus ab omnibus, ſemper conſtantior videbatur. Dixit in corde ſuo dictus Dominus Bernardus: Nullo modo poſſet eſſe, quod iſte Franciſcus non haberet gratiam Dei. Et inſpiratus à Domino, inuitauit ſanctum Franciſcum, vt manducaret cum eo de ſero. Cui ſanctus Franciſcus humiliter aſſentiens, manducauit cũ eo illo ſero. Dominus autem Bernardus propoſuit in corde ſuo, velle experiri ſanctitatem ſancti Franciſci, vnde inuitauit eum, vt illa nocte in domo ſua quieſceret. Et ſancto Franciſco humiliter annuente, Dominus Bernardus fecit parari lectum in ſua camera propria, in qua iugiter de nocte

nocte lampas ardebat. Sanctus autē Franciſcus, vt intrauit cameram, vt abſconderet diuinam gratiam quā habebat, ſtatim proiecit ſe in lectū, oſtendens ſe velle dormire. Dominus autem Bernardus poſuit in corde ſuo illum latenter obſeruare de nocte. Vnde vſus eſt tali cautela, quod cùm aliquantulū in ſuo lecto quieuiſſet, finxit ſe altè dormire, & profundiſſimè ſtertere. Sanctus autem Frāciſcus ſecretorum Dei fidelis abſconditor, cùm æſtimaret Dominum Bernardū profunde dormire, in profundo noctis ſurgit de lecto, & eleuata facie in cœlum, & eleuatis etiam manibus, & oculis ad Deum, totus intentus, & feruenter ignitus, deuotiſſimè orās, dicebat: De⁹ meus & omnia. Et hæc verba cum tantis lachrymis ingeminabat ad Deum, & cum tanta moroſitate frequentabat, quod vſq; ad matutinum aliud nō dicebat, niſi Deus meus & omnia. Hæc autem dicebat ſanctus Franciſcus, admirans diuinę maieſtatis excellentiam, quæ periclitanti mundo condeſcendere videbatur, & per ipſum ſuum filium de ſalute pauperum diſponebat remedio prouidere. Spiritu enim prophetico illuminatus, præuidendo magnalia, quæ per ipſum ſuum ordinem Deus erat facturus, & eodem docēte ſpiritu ſuā inſufficientiam & paruitatem virtutis conſiderans, inuocabat Dominum, vt quod ipſe non poterat, ipſe Deus perficeret, ſine quo nihil poteſt humana fragilitas: propterea dicebat: Deus meus & omnia. Dominus autem Bernardus, lampade ibi lucente, cuncta videns, & prædicta verba diligenter, & ſancti deuotionem vigili obſeruatione perpēdens, à Spiritu ſancto accenſus in medullis cordis intrinſecus, ſtatim mane facto aduocat ſanctum Franciſcum, & ait: Frater Franciſce, ego penitus propoſui relinquere mundum, & ſequi ad quæcunque mandaueris. Sanctus autem Franciſcus hæc audiens, exultauit in ſpiritu, & cum gaudio magno ait: Domine Bernarde, iſtud eſt opus tam arduū, quod de hoc eſt Domini noſtri Ieſu Chriſti conſilium requirendum, vt ipſe dignetur beneplacitum ſuum nobis oſtendere, qualiter illud perficere debeamus: & ideo pergamus ſimul ad Epiſcopatum, vbi eſt vicinus bonus ſacerdos, & faciemus dici miſſam, qua audita orabimus ibi vſq; ad tertiam. In oratione autem noſtra petemus à Domino noſtro Ieſu Chriſto, vt dignetur nobis oſtendere interna apertione miſſalis viam ſibi beneplacitam, quā debeamus eligere. Dominus autem Bernardus dixit: Placet quod dicis. Iuerunt ergò ad Epiſcopatum, & audita miſſa, & oratione vſq; ad tertiam protelata, ſumpſit ſacerdos pręd
ictus miſſale ad rogationē ſancti Franciſci, & domini Bernardi, & ſigno crucis ſe muniens, aperit Euangelium in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti: in qua apertione primò occurrit: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. In ſecunda apertione occurrit: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam. In tertia occurrit: Nihil tuleritis in via. Et his viſis, dixit ſanctus Franciſcus domino Bernardo: Ecce ſignum Domini, quod habemus: vade, & perficè quæ audiſti, & benedictus ſit Deus noſter Ieſus Chriſtus, qui dignatus eſt viam ſuam euangelicam demonſtrare. Statim autę dominus Bernardus cuncta bona ſua diſtraxit, quę erāt valde magni valoris, & omnia pauperibus tribuebat, portās plenum gremium pecunia, & viduis, & orphanis, peregrinantibus, & Deo ſeruientibus affluenter & liberaliter diſpergebat, ſancto Frāciſco ad omnia ſupradicta ipſum ſociante, & fideliter adiuuante. Dominus autem Silueſter dum diſpergi videret hęc omnia, auaritia ductus, dixit ſancto Franciſco: Tu de quibuſdam lapidibus pro eccleſijs reparandis non plenè ſoluiſti. Sanctus autem Franciſcus admirans eius auaritiam, & nolens cum ipſo cōtendere, vt verus euangelij obſeruator, omni petenti ſe tribuens, miſit manum ſuam in ſinum domini Bernardi, & plenā pecunia poſuit in ſinum domini Silueſtri, & ait: Si adhuc plus petas, plus darem. Ille autem contentus, receſſit. Poſt hæc dominus Silueſter, cùm rediſſet domum, & de ſero cogitaſſet quæ fecerat in die, redarguens auaritiam ſuam, & recogitans feruorem domini Bernardi, & ſanctitatē ſancti Franciſci, in prima, ſecunda, & tertia nocte oſtenſa fuit ſibi crux aurea procedens ex ore ſancti Franciſci, cuius ſummitas cœlos tangebat, & brachia protenſa in latum vſque ad mundi fines videbantur extendi. Propter quod tactus à Do-

mino

mino, cuncta bona ſua diſtraxit, & pauperibus dedit, & factus poſtmodum frater Minor, tantæ fuit ſanctitatis & gratiæ, qđ loquebatur cum Deo, ſicut amicus cum amico, ſicut ſanctus Franciſcus pluries eſt expertus. Dominus verò Bernardus omnibus ſuis diſperſis pro Deo, & omnino pauper euangelicus factus, tantam gratiam à Deo promeruit, quod ſæpe rapiebatur ad Dominum. Et ſanctus Franciſcus prædicabat cum reuerentia dignum, & dicebat quod ipſe ordinem iſtum fundauerat, pro eo quod euangelicam paupertatem omnia pauperibus diſtribuendo ipſe primus incœpit, nihil penitus ſibi reſeruans, ſed nudum ſe offerens brachijs crucifixi, qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen. S. Bonauent. in vita S. Franciſci cap. 3. & lib. 1. chron. Minorum gall. c. 27. & c. 8.

EXEMPLVM XIIII.

Angelus à Maſſæo ad portam pulſare didicit, & fratrem Bernardū flumen tranſuexit: ſuperbus autem Helias Vicarius Ordinis ſancti Franciſci Angelum fugauit, & tandem apoſtatauit.

IN principio ordinis, quando erant pauci fratres, & adhuc non eſſent capta loca, ſanctus Franciſcus iuit ad viſitandum ſanctum Iacobum, ducens ſecum aliquos ſocios, quorum vnus erat frater Bernardus. Cùm autem irent pariter, inuenerūt in quadam terra vnum infirmum, cui cōpatiens ſanctus Franciſcus, dixit fratri Bernardo: Volo fili, quod remaneas ad ſeruiendum iſti infirmo. Qui ſtatim flexis genibus, & capite inclinato, ſuſcepit reuerenter obedientiam ſancti patris. Sanctus autem Franciſcus relicto fratre Bernardo cum dicto infirmo, iuit ad ſanctū Iacobū cum alijs ſocijs. Et cùm ſtaret, & adoraret in ſancto Iacobo, fuit ſibi reuelatū à Deo, quod caperet loca per mundum, eo quod deberet eius ordo in magna multitudine dilatari. Vnde & tunc ex diuino imperio cœpit loca capere circumquaque. Rediēs autem ſanctus Franciſcus per viam primam, inuenit fratrem Bernardum, & infirmum ſibi commiſſum perfectè ſanatū. Vnde ſequenti anno conceſſit ſibi ſanctus Franciſcus, quod frater Bernardus iret ad ſanctum Iacobum. Interim ſanctus Franciſcus redijt in vallem Spoletanam. Et cùm ſtaret in quodam loco deſerto ipſe, & frater Maſſeus, & frater Helias, & quidam alij, quadam die ſanctus Franciſcus iuit in ſiluam ad orandum: ſocij verò eius, habentes eum in magna reuerentia, timebant eius orationem aliqualiter impediri, propter magnalia quæ ſibi Deus in omnibus faciebat. Accidit quod quidam valdè pulcher iuuenis, accinctus veſtes quaſi ad ambulandum paratus, venit ad portam, & pulſauit tam feſtinanter, & diu, quod fuit inſolitum. Accedens autem frater Maſſeus ad portam, ait illi iuueni: Fili, nondum te credo ad portam fratrum fuiſſe, quia neſcis moderatè pulſare. Et iuuenis reſpondit: Quomodo debet fieri? Cui dixit frater Maſſeus: Pulſa ter, & rarò vnam pulſationem poſt aliam, poſtea expecta donec compleat pater noſter, & veniat ad te, & ſi in hoc interuallo non venit, tu iterum pulſa. Iuuenis autem reſpondit: Ego magnam feſtinantiam habeo, ideo ſic pulſo, nam habeo facere magnum iter: veni autem huc, vt loquerer fratri Franciſco, ſed ipſe modò eſt in contemplatione in ſilua, ideo nolo eum impedire: ſed vade mitte mihi fratrem Heliam, audiui quod ipſe eſt valde ſapiens, & ideo volo ſibi facere vnā quæſtionem. Frater autem Maſſeus, cùm dixiſſet fratri Heliæ, vt iret ad eum, tulit moleſtè, & noluit ire ſuperbiens, & iraſcens. Frater autem Maſſeus neſciebat quid faceret, quia ſi dicebat quod non poterat ire, mentiebatur: ſi verò dicebat quod erat turbatus, timebat nè haberet malum exemplum. Et quia interim tardabat venire, iſte iuuenis iterum pulſauit, vt prius. Tunc venit frater ad portam, & ait iuueni: Tu non ſeruaſti doctrinam meam in pulſando. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui anticipans reſponſionem fratris Maſſei, dixit: Frater Helias non vult venire ad me, ſed vade ad fratrem Franciſcum, & dices quod ego veni ad loquendum cum eo, quia verò nolo impedire ipſum, dicas quod mihi mittat fratrem Heliam. Tunc frater Maſſeus iuit ad fratrem Franciſcum ſtantem, & orantē facie eleuata in cœlum, & dixit ei totam

amba-

ambaſiatam dicti iuuenis, & reſponſionẽ fratris Heliæ. Tunc ſanctus Franciſcus, nec ſe mutando de loco, nec faciem declinando à cœlo, dixit: Vade, & dic Heliæ fratri, quod per obedientiam ſtatim vadat ad eum. Frater verò Helias iuit ita turbatus ad portam, quod in aperiendo oſtium cũ impetu fecit validum ſtrepitum & rumorem, dicens iuueni: Quid vis tu? Ille autem iuuenis ait: Caue chariſſime, quia videris turbatus, cum ira impediat animum ne poſſit cernere verum. Tunc frater Helias ait: Dicas quid vis. Et ille; Quæro à te, inquit, vtrum obſeruatoribus ſancti euangelij liceat de omnibus quæ apponuntur, prout Chriſtus tradidit, manducare? & vtrum alicui homini liceat obſeruatoribus ſancti euangelij contraria imponere euangelicæ libertati? Frater Helias reſpondit ſuperbè: Bene ſcio iſta, nolo tibi dicere, vade pro factis tuis. Iuuenis reſpondit: Ego ſcirem melius ad iſtam quæſtionem reſpõdere, quam tu. Frater verò Helias clauſit oſtium cum impetu, & receſſit. Et cum cogitaret intra ſe de dicta quæſtione, hæſitauit, nec enodare ſciebat. Ipſe enim, cum eſſet vicarius ordinis, præſumpſerat vltra euangelia, & regulã ordinare, & conſtitutionem iam fecerat, quod nullus frater in ordine carnes manducaret, ita quod dicta quæſtio erat totaliter contra eum. Vnde cum neſciret declarare, conſiderans prædicti iuuenis modeſtiam, & quod etiam dixerit quæſtionem prædictã eo melius enodare, rediit ad portam, aperiens oſtium, vt ab ipſo iuuene dictam quæſtionem ſibi peteret enodari. Sed aperta porta, nullus apparuit, nec circumquaq; quæſitus poterat reperiri. Ille autem iuuenis erat Angelus Dei, qui propterea ipſum non expectãdo receſſit, quia ſuperba mens non fuit digna habere colloquium angelicũ. Quibus peractis ſanctus Franciſcus, cui omnia fuerunt reuelata, rediens de ſilua, acrius redarguit eum clamore valido fratrem Heliam, dicens: Malè facis frater Helia, & ſuperbè, quia repellis ſanctos Angelos, qui veniunt ad nos viſitandos & inſtruendos. Dico autem tibi, quod timeo vehemẽter, ne tua ſuperbia extra iſtum ordinẽ faciat te fieri. Et ita ſibi in poſterum accidit, ſicut ſanctus Franciſcus ſpiritu prophetico ante dixit. In eodem autem die & hora, qua iſte Angelus à fratre prædicto receſſit, apparuit in eadem ſpecie fratri Bernardo redeũti de ſancto Iacobo, & ſtatim iuxta quendam magnum fluuium, quem trãſire non poterat, ſalutans fratrem Bernardum idiomate proprio dixit: Deus det tibi pacem, ò bone frater. Et frater Bernardus admirans de pulchritudine eius, & de lingua ſibi nota, & de ſalutatione pacifica & de facie læta, interrogauit eum: Vnde te habeo, ò bone iuuenis? Et ille reſpondit: Venio de tali loco, vbi moratur ſanctus Franciſcus, & iui ad colloquendum cũ eo, ſed non potui, quia ſtabat in ſilua ad contemplandum diuina. Et ſtabat cum eo in illo loco frater Maſſeus, & frater Ægidius, & frater Helias. Et frater Maſſeus docuit me ſouare ad portam veſtram: frater verò Helias, quia de quæſtione, quam ſibi feci, me audire contempſit, quando poſtea ſibi pœnituit, & voluit me audire, & videre, non potuit. Et his dictis, ait Angelus fratri Bernardo: Quare, chariſſime, differs vltra fluuium tranſire? Reſpondit: Quia periculum timeo, propter profunditatem aquarũ quas video. Et Angelus dixit: Tranſeamus ſimul, non dubites. Et apprehenſa manu eius, in ictu oculi fratrem Bernardum in alteram partem fluminis incolumem poſuit. Cernens hoc frater Bernardus, quod iſte eſſet Angelus Domini cum magna deuotione, ac reuerentia, ac gaudio dixit: O Angele benedicte Dei, dicas mihi, quod eſt nomen tuum? Qui reſpondit: Quid quæris nomen meum, quod eſt mirabile? Et hoc dicto diſparuit, & reliquit fratrem Bernardum valde conſolatum, ita vt totam viam illam cum gaudio ambulauit. Ipſe verò frater Bernardus diẽ & horam notauit, quando Angelus ſibi apparuit. Et poſtquam peruenit ad locum, vbi ſanctus Franciſcus cum ſocijs prædictis morabatur, omnia illis per ordinem recitauit. Vnde certiſſimè aduerterunt, quod iſte idem Angelus & ipſis & illi eadem die & hora apparuit. Antoninus 3. parte titul. 24. & 2. parte chronici gallici lib. 5. cap. 5. & lib. 1. cap. 109.

EXEMPLVM XV.

Patientiſſimus Bernardus B. Franciſci diſcipulus Bononiæ multa lætiſſimè, fortiſſimeq; ſuſtinuit.

Accidit ſemel in principio ordinis, quod ſanctus Franciſcus miſit fratrẽ Bernardum Bononiam, vt ibi fructificaret Deo ſecundum gratiam à Deo ſibi datam. Frater autem Bernardus cruce Chriſti ſe muniens, & obedientiæ ſociatus, virtute, Bononiam adijt. Quem cum viderent pueri inſolito habitu & deſpecto, multas illi iniurias irrogare cœperũt, quas iniurias frater Bernardus verè ſanctus non ſolum patienter, ſed etiam lætiſſimè ſuſtinebat. Nam quia Chriſti verè eſſet diſcipulus, qui factus eſt abiectio plebis, & opprobrium hominum, pro eius amore in platea dictæ ciuitatis ſe ſtudioſè poſuit, vbi melius illuderetur ab hominibus. Vnde cum ſederet ibi, congregati sũt multi homines circa eum, & quidam trahebant caputium retro, quidam ante, quidam puluerem, quidam verò lapides iactabant in eum, quidam ipſum hinc inde grauiter impingebant. Ad cuncta verò opprobria frater Bernardus gaudens, & patiens permanebat, in nullo penitus renitens, aut murmurãs: imò, quod maius eſt, ad ſimilia opprobria ſuſtinenda per plures dies in dictam plateam ſtudioſè redibat. Et quantumcumque iniurijs afficeretur ab illis, ſemper tamen imperturbatum animum læta facies oſtendebat. Et quia patientia opus perfectum habet & approbatum, ideo quidam iudex ſapiens attendens, & diligenter examinans virtuoſam conſtantiam tot diebus nullo penitus perturbatam, dixit in corde ſuo: Impoſſibile eſt, quòd iſte non ſit ſanctus homo. Et accedẽs ad ſanctum Bernardum, ait: Quis es tu? & ad quid huc veniſti? Frater verò Bernardus miſit manum ſuam in ſinum, & protulit regulam euangelicam ſancti Franciſci, quam in corde portabat, & opere oſtendebat. Ille verò iudex, cum ipſius regulæ ſtatum altiſſimum perlegiſſet, vehementer obſtupuit, cum eſſet homo intelligẽs, & vertens ſe ad ſocios, cum admiratione maxima dixit: Iſtę eſt altior ſtatus, quam ego vnquam viderim, & præterea iſte homo eſt cum ſocijs ſuis de ſanctioribus hominibus iſtius mundi. Vnde magnum peccatum faciunt, qui ſibi iniurias irrogant, quia non iniurijs, ſed maximis honoribus extollendus eſt, cum verè ſit amicus altiſſimi. Et ait illi: Chariſſime, ſi locum vobis aptum exhiberem, vbi cõmodè Deo ſeruiretis, & velletis accipere, ego pro ſalute animę meę libentiſſimè vobis darem. Frater Bernardus reſpondit: Domine chariſſime, credo quod hoc inſpirauit Dominus Ieſus Chriſtus. Tũc dictus iudex fratrem Bernardum ad domum ſuã adducens, cum gaudio & charitatę magna ſuſcepit, & poſtea locum promiſſum ſibi exhibuit, & ad ſuas expenſas totum perfectè & deuotè compleuit, & factus eſt defenſor, & pater præcipuus fratris Bernardi, & ſociorum eius. Frater verò Bernardus propter ſanctam conuerſationem eius cœpit honorari ab hominibus, in tantum vt ſanctos ſe putabant, quod ipſum tangere poterant, vel videre. At verò Bernardus, ſicut verè humilis, & Chriſti diſcipulus, timens ne ſibi honor, qui exhibebatur ibidem, impediret quietem & ſalutem, receſſit, & ad ſanctum Franciſcum rediens, dixit: Locus captus eſt in ciuitate Bononiæ, vnde mittas pater fratreſ, qui morentur ibidem, quia ego ibi lucrum amplius non facio, imò propter magnum honorẽ, qui mihi ibidem exhibetur, timeo plus perdere, quam lucrari. Beatus autem Frãciſcus audiens tanta per ordinem, quæ dominus per fratrem Bernardum fuerat operatus, gaudens & exultans in ſpiritu, cœpit laudare altiſſimum, qui pauperculos crucis diſcipulos ſic in ſalutem populi dilatauit. Et ex tunc aſſumens de ſocijs, miſit eos in Lombardiam, & creſcente deuotione fidelium cœperunt loca plurima circumquaque ad laudem Dei, Chronici gallici partis 2. l. b. 5. cap. 2.

EXEMPLVM XVI.

Contemplatio ſancti Frãciſci qualis fuit: & quomodo vota tria religioſorũ ſub ſpecie aurei denarij ſibi Deus à beato Franciſco voluit offerri.

Accidit autem quodam tempore, antequam haberet ſtigmata Saluatoris, quod de valle Spoletana recedens, in Roman-

mandiolam pergeret. In ipſo autem itinere, cum ad quoddam caſtrum Montis Feretri perueniſſet, celebrabatur tunc ibidē militiæ nouæ magna ſolemnitas. Quod cum didiciſſet pater ſanctus ab incolis, fratri Leoni ſocio ſuo dixit: Eamus ad iſtos, quia cū adiutorio Dei inter eos aliquē fratrem faciemus. In dicta autem ſolēnitate erant multi nobiles de diuerſis partibus congregati, inter quos erat quidā de Tuſcia dominus, Vrlandus nomine, valde diues & nobilis, qui propter miranda, quæ de ſancto Franciſco audierat, magnam deuotionem ad ipſum conceperat, eumque audire & videre cupiebat. Sanctus autem Franciſcus cum prædictum caſtrum intraſſet, vt commodius à multitudine audiretur, ſuper quendam murum aſcendit, & ibidem aſtanti multitudini prædicauit. Et pro themate propoſuit in vulgari ſuo, j. Gallico, quod ſic ſonat in Latino: Tātum eſt bonum quod expecto, quod omnis pœna me delectat. Et ſuper hoc verbo tā deuotè diuina eloquia per linguam eius eructauit Spiritus ſanctus, probando ſcilicet illa per pœnas Martyrum, & Apoſtolorum martyria, & duras pœnitentias Confeſſorum, multaſq; tribulationes Sanctorum, quod omnes aſtabant ſuſpenſa mente, quaſi Angelum attendentes. Inter quos Vrlandus prædictus gauiſus valdè de optata ſancti Franciſci præſentia, & tactus intus de illius prædicatione mirifica, propoſuit omnino cum ſancto patre de animæ ſuæ ſalute tractare. Vnde prædicatione finita, dixit ſancto Franciſco: Pater, ego aliquā vellem tecum de ſalute animæ tractare. Sanctus verò Franciſcus totus diſcretionis ſale conditus, dixit ad eum: Domine, vade hoc manè, & honora amicos tuos, cum tē inuitauerint ad feſtum, & poſt prandium loquemur quantumcumq; volueris. Ille autem aſſentiens, poſt prandium cum ſancto Franciſco de ſalute animæ ſuæ plenius ordinauit, & in fine dixit: Frater Franciſce, ego habeo vnum montem in Tuſcia deuotiſſimum, & ſolitarium valde, & vocatur mons Aluerniæ, multum aptus his, qui ſolitariam vitam deſiderant: ſi enim tibi, & ſocijs tuis mons ille placeret, libentiſſimè pro animæ meæ ſalute eum vobis donarem. Sanctus verò Franciſcus affectuoſiſſimè deſiderabat loca ſolitaria inuenire, vbi poſſet commodius diuinæ cōtemplationi vacare, ita quòd audita oblatione præfata, primo referens laudem Deo qui per ſuos fideles prouidet ſuis ouiculis deinde gratias agēs dicto dñ ino Vrlando, ita reſpondit: Domine, cùm tedieritis ad partes veſtras, ego mittam vobis duos de ſocijs meis, & uos montem illum eis moſtrabitis, & ſi aptus videbitur libentiſſimè veſtram charitatiuam oblationem accepto. Prædictus autem dominus habitabat in quodam ſuo caſtro, prope montem Aluerniæ. Completa igitur ſolemnitate prædicta, & domino ad propria redeunte, ſanctus Franciſcus miſit ad eum duos de ſocijs ſuis, qui ab eo tanquā angeli Dei charitatiuè & libentiſſimè ſūt recepti, & quaſi cum quinquaginta armatis, fortè propter feras, aſſociati, ad dictum mōtem Aluerniæ adducti ſunt. Qui perquirētes vbi poſſet pro habitaculo pię parare, inuenerunt tandem ibidem paruam planiciem, vbi in nomine Domini deliberauerunt commorari. Illi verò ſeculares, qui fratres conduxerunt, cum ſpathis ramos arborum incidentes, de ipſis ramis quoddam tugurium conſtruxerunt. Et capto ibi loco, iuerunt pro ſancto Frāciſco, annunciantes dictum locum eſſe valdè remotum, & aptum contemplationi diuinę: Sanctus verò Franciſcus hoc audiens, & laudes Deo referens, aſſumpto fratre Leone, fratre Maſſeo, & fratre Angelo quondam milite, ſimul cum ipſis ad dictum montem acceſſit. Cum autem aſcenderet montem cum illis ſocijs benedictis, & aliquantulum quieſcerent ad pedem cuiuſdam quercus, multitudo diuerſarum auiū confluit ad beatum Franciſcum cum hilaritate, & cantibus, & alarum ioco, & aliquæ ponebant ſe ſuper caput eius, aliquæ ſuper ſcapulas, aliquę ſuper genua, aliquę in manibus ſancti patris. Quod mirabile nouum cernens ſanctus Franciſcus, dixit ſocijs ſuis: Credo, chariſſimi fratres mei: ꝙ Domino noſtro Ieſu Chriſto placeat, vt locum in hoc monte ſolitariè capiamus, vbi tantā de aduentu noſtro prætendunt lætitiā ſorores noſtræ auiculæ. Et ſurgens totus lætus in ſpiritu, perrexit ad dictū locum, vbi adhuc nihil erat, niſi pauperrimum illud tugurium de ramis arborū. Et prouiſo ſolitario loco, vbi ab alijs ſeque-

ſtratus oraret, fecit inibi pauperculam cellam in latere dicti montis, & præcepit quod nullus ad eum iret de ſocijs ſuis, nec aliquem alium permitterent ire, niſi fratrem Leonem, quia intendebat ibi facere quadrageſimam ad honorem Archangeli Michaelis. Ipſe autem fratri Leoni impoſuit, vt non niſi ſemel in die iret ad eum cum pane & aqua, & ſemel in nocte hora matutinali, in qua hora nihil loquẽdo accederet, ſed dolum proferret, Domine labia mea aperies. Et ſi ipſe responderet. Et os meum annunciabit laudem tuã, ſimul dicerent matutinum. Si verò non reſponderet, ſtatim frater Leo recederet. Et hoc ideo præcepit, quia erat aliquando in tanta extaſi mentis, quod per noctem & diem loqui nõ poterat, ita erat abſorptus in Deum. Quod præceptum frater Leo attentiſſimè obſeruabat, nihilominus tamen ſilenter quantum poterat, quid ſanctus faceret, explorabat; & aliquando inueniebat eum extra cellam eleuatum in aere per tantum ſpatium, quod poterat tãgere pedes eius, & tũc amplexabatur eos, & deoſculabatur cum lachrymis, dicens. Deus propitius eſto mihi peccatori, & per merita huius ſanctiſſimi viri fac me tuam miſericordiam inuenire. Aliquando verò inueniebat eum vſq; ad medias fagos eleuatum à terra. Erant autem ibi de dictis arboribus proceræ altitudinis valde. Aliquando inuenit eũ in tanta altitudine aeris eleuatum à terra, quod vix eum videre valebat, & tunc bonus frater Leo genu flectebat, & totum ſe extendebat in terram, in loco ſcilicet, vnde ſanctus pater orando erat in altum aſſumptus, & idẽ bonus frater Leo orans ac rogans per merita ſancti patris, vt prius ſe Deo recommẽdans, per maximas viſiones diuinæ gratiæ ſentiebat. Et propter iſta, quæ dictus frater Leo ſæpe de ſancto aduerterat, tantam deuotionem ad ipſum habebat, quod multum ſępe cum ſancta calliditate per noctem & diem occulta ſancti Franciſci ſtudia ſcrutabatur. Vnde accidit, vt frater Leo ſemel ad matutinum ad ſanctum Franciſcum, ſicut ſolebat, iret requirere. Et cum ſtatim introiſſet, & dixiſſet: Domine labia mea aperies, &c. vt à ſancto fuerat ordinatum, & ſanctus non reſponderet, lucente luna aduertit, quod ſanctus non ſtabat in cella, & cogitans vt oraret, & per ſiluam hinc inde reſpiciens, audiuit eum loquentem, & appropinquans vt audiret quid diceret, lunæ lumine indicante, vidit ſanctum Franciſcum ſtantem genibus flexis, & facie eleuata in cœlum, ac manibus extenſis ad Deum, & dicentem hæc verba. Quid es tu dulciſſime Deus meus, & quid ſum ego vermiculus, & paruus ſeruus tuus? & hoc ſæpe replicans, & aliud non dicebat. Et reſpiciens vidit vnam flammam ignis pulcherrimam, & valde ſplendentem, & delectabilem oculis, deſcendentem à ſummis cœlorum vſque ad caput ſancti Franciſci. Et de illa flamma vox egrediebatur, & loquebatur cum ſancto Franciſco, & ſanctus Franciſcus reſpondebat loquenti. Sed frater Leo timens, cęlauit ſe retro, ne impediret ſanctum in tã ſanctis ſecretis, ita quod intelligere non poterat quæ verba tunc diceret, vidit tamen quod ſanctus Franciſcus extendit manum ſuam ter ad prædictam flammam. Flamma vero recedente, frater Leo incepit recedere planè, ne ſentiretur à ſancto: ſed audiens ſanctus Franciſcus ſonitum pedum eius, dixit: Præcipio quiſquis es in virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti, quod ſtes fixus, nec te moueas de loco. Cui frater Leo dixit: Ego ſũ pater. Et dixit poſtea frater Leo, quod tũc fuit tanto terrore perterritus, quod ſi terra ſe aperuiſſet, ibi ſe libenter abſcõdiſſet: timebat enim ne ſi ſanctũ offenderet, gratioſam ſocietatem eius amitteret. Nam tãtus erat amor & fides, quam habebat ad ſanctum, quod ſine ipſo nullo modo viuere confidebat. Et propter hoc quandocumque aliqui loquebantur de ſanctis, frater Leo dicebat. Chariſſimi, magni ſunt omnes ſancti, ſed ſanctus Franciſcus etiam eſt de magnis, propter miracula quę Deus operatur per ipſum. Quem ſanctus recognoſcens: Frater, inquit, pecorelle, ad quid huc veniſti? Nonne dixi tibi multoties, quod pro me explorando non vadas? Dicas mihi per obedientiam, aliquid vidiſti? Reſpondit: Pater, audiui te loquentem, & dicentem, & cum multa admiratione frequenter orantem. Quid es tu dulciſſime Deus meus, & quid ſum ego vermiculus, & paruulus ſeruus tuus? Et tunc vidi flammam ignis deſcendentẽ de cœlo tecũ loquentem, & te illi pluries reſpon-

reſpondentem, & manum illi tertiò extẽdentem: ſed quid dixeris ego ignoro. Et genu flectens frater Leo, cum valdè magna reuerentia rogauit ſanctum dicens: Rogo te, pater, vt exponas mihi verba quæ audiui, & doceas illa quę non audiui. Et ſanctus Franciſcus, quia multū diligebat fratrem Leonem, propter puritatem & mãſuetudinem quam habebat, dixit ei: O frater pecorelle Ieſu Chriſti, in his quę audiſti, & vidiſti, erant mihi aperta duo lumina, quorum vnũ eſt de cognitione creatoris, & aliud de cognitione eſt meiipſius. Quando ergò dicebam: Quid es tu Domine omnipotens Deus meus, & qui sũ ego, tunc eram in quodam lumine contemplationis, in quo videbam abyſſum infinitæ bonitatis diuinę, & profundum lachrymoſum vilitatis meæ, propterea dicebam: Quid es Domine ſummè ſapiens, & ſummè bone, & ſummè clemẽs, vt viſites me, qui ſum ſummè vilis, & vermiculus vnus modicus, abominabilis, & deſpectus. Illa verò flamma fuit Deus, qui in ſpecie illa mihi, ſicut Moyſi in flamma, loquebatur. Et inter alia, quæ mihi Deus tunc dixit, petijt à me, quod ego ſibi oblationes tres facerem. Cui ego reſpondi: Domine, ego ſum totus tuus, & nihil habeo niſi tunicã, & chordam, & fœmoralia, & iſta tua ſimiliter ſunt. Quid ergò potero deuotionis magnitudini tuæ offerre? Nam cœlum, & terra, ignis, & aqua, & omnia quæ in eis ſunt tua ſunt Domine, quis enim habet quicquam niſi tuum? Quæ ergò tua ſunt reddimus tibi, cũ aliquid tibi offerimus. Quid ergò potero tibi offerre, Domine Deus, rex cœli & terræ, & vniuerſę creaturæ? Et tunc Deus dixit mihi: Mitte manũ in ſinum tuum, & offer mihi quicquid inueneris. Quod cum feciſſem, inueni vnam monetam de auro tam magnam, & tam fulgentem, & tam pulchram, quam nunquam videram in hoc mundo: & tunc obtuli illam Deo. Dixit verò iterum Deus: Offer mihi iterum, ſicut prius. Ego autem dixi Deo: Domine, ego non habeo, nec amo, nec volo niſi te, & propter amorem tuum deſpexi aurum & omnia, vnde ſi aliqd amplius inuenitur in ſinu, tu poſuiſti illud, & tibi dominatori omniũ reddo. Et hoc feci ter. Et facta trina oblatione, ego genu flexi, & benedixi Deum, qui mihi dedit quod offerre valerẽ. Et ſtatim fuit mihi datum intelligere, quod illa trina oblatio figurabat auream obediẽtiam, paupertatem altiſſimam, & ſplẽdidiſſimam caſtitatem, quas Deus per gratiam ſuam dedit mihi ita perfectè ſeruare, quod in nullo me conſcientia reprehendit. Et ſicut quãdo mittebam manum in ſinum, proferebã illas monetas ipſi Deo, qui illas ibidem poſuerat: ita dedit mihi Deus potentiã in anima, quod de omnibus bonis mihi ab ipſo per ſuam ſanctiſſimam bonitatẽ conceſſis ſemper eum ore & corde laudo & magnifico. Hæc ergò fuerunt verba quæ & audiſti, & manuum extenſio quam vidiſti. Sed caue tibi, frater pecorelle, ne vadas poſt me, deinde explorando, & reuertere ad cellam tuam cum benedictione Dei, & habeas de me curam ſollicitam. Nam ad paucos dies faciet Dominus tam ſtupenda & mirabilia in hoc monte, quod admirabitur totus mundus. Faciet enim noua quædam, quæ nunquam in hoc mundo fecit alicui creaturæ. Quod & poſtea effectus ſubſecutione manifeſtè apparuit. Nunquã enim Deus ante id temporis, quamuis multis ſanctis multas gratias, & amicitiæ pignora oſtenderit, alicui eorum ſtigmata ſuorum benedictorũ vulnerum impreſſit. Alijs enim dedit virtutem morbos curandi, qui nullorum medicaminum ope curari potuerunt. Alijs gratiam expellendi malignos ſpiritus ex hominum obſeſſorũ corporibus in amicitię pignus contulit. Alijs verò futurorũ præſcientiam, quę ſibi propria eſt, impartiri dignatꝰ eſt. Sed beato patri Franciſco, vt ſibi peculialiter dilecto, contulit vt ſibi cõfiguraretur per ſtigmatum ſuſceptionem: quod etenim amoris, dilectionis, & amicitiæ verum ac certiſſimum teſtimonium eſt. Tunc verò frater Leo receſſit valdè bene conſolatus. In illa verò eadem quadrageſima, apparuit in ipſo monte, circa feſtum exaltationis sãctæ Crucis, Chriſtꝰ in ſpecie Seraph alatus, & veluti crucifixus imprimens tã clauos, quam ſtigmata in manibus, & pedibus, ac latere ſancti Franciſci, prout dicit Legenda. Et apparuit cum tanto ſplẽdore de nocte, quod illuminauit montes & valles circumquaq; diſtinctos, amplius quã ſi ſolis claritas affuiſſet, de quo teſtes fuerunt paſtores, qui per partes illas cum gre

gibus vigilabat. Quare verò impreſſa fuerunt ſtigmata illa ſacra ſancto Franciſco, nondum per omnia innotuit, ſed ſicut ipſe ſocijs referebat, hoc præfertur myſterium in futurum. Hanc hiſtoriam habuit frater Iacob⁹ de Maſſa ab ore fratris Leonis, & frater Vgolinus de monte ſanctæ Mariæ ab ore dicti fratris Iacobi, & ego qui ſcripſi ab ore fratris Vgolini, viri per omnia fide digni ad laudem Dei. Antoninus 3. parte hiſtoriæ titulo 24. cap. 2. §. 8. & primæ partis Chronici Gallici Minorũ cap. 55. lib. 2. & li. 1. cap. 99. Bonauentura in vita S. Franciſci cap. 13.

EXEMPLVM XVII.

Verba Dei beatus Franciſcus, & ſui colloquentes, viderunt Chriſtum in ſpecie pulchri iuuenis, & in extaſim rapti ſũt.

SAnctiſſimus pater noſter Franciſcus, qui totum cogitatum ſuum in Chriſto benedicto iactauerat, & totum ſuum ſtudium, & deſiderium & orandi, & legendi ad eius beneplacitum in ſe, & ſocijs ſuis ordinabat. Cum in principio ſuæ conuerſionis quadam vice ſederet pius pater cũ filijs tam benedictis, in feruore ſpiritus vni eorum præcepit, vt in nomine Domini os aperiret, & loqueretur de Deo quicquid ei Spiritus ſanctus ſuggerebat. Cum ille ſine mora & obedienter inciperet, & ſtupenda docẽte Spiritu ſancto eructaret, beatus pater impoſuit ſibi ſilentium. Et alteri præcepit, vt ſimiliter de Deo loqueretur, ſecundum gratiam à Spiritu ſancto ſibi miniſtratam. Et illo obediente, & Dei magnalia per Dei gratiam diffundente, ſanctus Franciſcus huic, ſicut primo, ſilentium imperauit. Et tertio impoſuit, vt ad laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti abſq; præmeditatione aliquid eructaret. Et iſte tertius aliorum exẽplo & humiliter obedientiam adimplendo, tam miranda & arcana de diuinis occultis producebat in lucem, quod nulli dubium erat, quod per ipſum & alios Spiritus ſanctus loquebatur. Cum igitur ſic ſigillatim vaſa illa ſanctorum ſimplicium balſamum diuinæ gratię funderent, ad imperium ſancti patris loquendo mellifluè de diuinis, ecce in medio eorum Dominus Ieſus Chriſtus apparuit, in ſpecie ſpecioſiſſimi iuuenis, cum tanta dulcedine gratiæ omnibus benedicens, quòd tam ſanctus pater, quam cęteri omnes fuerunt rapti, & iacebant in terra, ſicut mortui, de mundo iſto nihil penitus ſentientes. Cum verò ad ſeipſos redirent, dicebat ſanctus pater: Fratres mei dilectiſſimi, gratias agite Domino Ieſu Chriſto, quia placuit ei per ora ſimplicium theſauros diſſeminare cœleſtes, & ipſe aperit os infantium: & linguas ſimplicium facit ſapientiſſimas, & diſertas. Chronico Minorum gallico lib. 1. cap. 30.

EXEMPLVM XVIII.

Gulam ſanctus Franciſcus cum ſancta Clara cæteriſq; fratribus auditu diuini verbi ſuperantes parum aut nihil comederunt.

FRanciſcus ſeruus Dei altiſſimi viuente beatiſſima Clara cum frequẽter illam ſacris ſuis exhortationibus conſolaretur, illa rogauit beatum patrem Franciſcum, quod faceret ei hanc conſolationem, vt ſcilicet ſemel in ſimul manducarent. Beatus autem Franciſcus ſemper hoc facere renuebat. Vnde accidit quod ſocij ſancti patris ſanctæ Claræ deſiderium perpendẽtes, beato Franciſco dixerunt: Pater nobis videtur quod rigor iſte non ſit ſecundum diuinam charitatem, videlicet quod ſororem Claram tam ſanctam, & Deo dilectã non exaudis: præſertim cum ipſa ad tuam prædicationem pompas ſeculi dereliquit: propter quod nedum ſemel ſumere cibũ tecum, ſed ſi cum tanta inſtãtia maiorem gratiam poſtulaſſet, ipſi plantulæ tuæ facere debuiſſes. Reſpondit ſanctus pater Franciſcus. Videtur vobis quod de hoc deſiderio illam exaudiam, dixerunt: Ita pater, nam digna eſt quod hanc conſolationem, ſibi facias. Reſpondit ſanctus Franciſcus. Ex quo vobis videtur: mihi etiam placet. Sed vt plenius conſoletur, volo quod fiat ad ſãctam Mariam de Angelis. Ipſa enim diu ſtetit in ſancto Damiano recluſa: vnde lætificabitur aliquantulum reuidendo locum ſanctæ Mariæ, vbi fuit tonſa, & facta ſponſa Chriſti Domini Ieſu: & ibi comedemus ſimul in nomine Domini. Ordinauit ergò diem qua cum vna ſocia veni-

ret beatiſſima Clara:& veniens,& adorata reuerenter & humiliter beatiſſima virgine Maria, matre Domini ac loco circumquaque ex deuotione luſtrato, hora facta comedendi humilis & diuinus Franciſcus fecit menſam ſicut conſueuerat in plana terra parari. Et ſedit ipſe,& beata Clara, & vnus de ſocijs ſancti patris cum ſocia ſanctæ Claræ,& omnes alij ſocij in menſa illa humili ſunt locati. Pro primo autem ferculo incepit ſanctus Franciſcus loqui de Deo tam ſuauiter & ſancte, & tam altiſſime,& diuine, quod ipſe ſanctus Franciſcus & ſācta Clara,& ſocij,& omnes alij qui erant in menſa illa paupercula, fuerunt rapti tanta abundantia gratiæ altiſſimi. Superuenerunt autem ipſis ſedētibus ſic raptis & oculis, ac manibus in cœlum directis homines de Aſſiſio & de Pictonio: quia vndique per totam viam videbatur eis, quod eccleſia ſanctæ Mariæ de Angelis,& totus locus, & ſilua quæ tunc circa locum erant omnia comburerentur. Propterea vt loco ſuccurrerent homines de Aſſiſio cum feſtinatione concurrerunt credentes firmiter, quod omnia ab igne comburerentur. Quando verò venerunt ad locum, viderunt cuncta pariter illæſa, & intacta. Intrantes autem locum inuenerunt beatum Franciſcum cum ſancta Clara, & cum omnibus ſocijs raptos ad Dominum:& ad menſam illam humillimam omnes ſedentes, & virtute indutos ex alto. Et tunc certitudinaliter aduerterunt, quod ille erat ignis diuinus, q prędictos ſanctos, & ſanctas diuini amoris copioſis conſolationibus inflammabat: vnde receſſerunt valde ædificati & conſolati. Beatus autem Franciſcus & ſancta Clara, & cæteri refecti ſunt tam copioſa diuina conſolatione in anima, quod de cibo corporali parum, aut nihil tetigerunt, aut curauerunt. Poſt hæc ſancta Clara redijt ad ſanctum Damianum, videntes autem eam ſorores fuerunt valde gauiſæ, timuerunt enim ne ſanctus Franciſcus vellet eam mittere ad aliud monaſterium gubernandum, ſicut iam miſerat germanam ſuam Agnetem Florentiam pro Abbatiſſa: & etiam ipſe ſanctæ Claræ aliquando dixerat: Para te ſi oportebit ad eundum, quocunque te miſero. Et illa ſicut veræ obedientiæ filia reſpondebat. Parata ſum pater ire, quocunque tibi placuerit. Et remanſit ſancta Clara multum in Domino conſolata. Ex eodem chronico latino lib. 10. cap. 4. & gallico 2. cap. 30.

EXEMPLVM XIX.

Cœleſtis proceſſionis intuitu, nouitius duritiam ordinis ſancti Franciſci exhorrens, confortatus eſt.

QVidam iuuenis valde nobilis, & delicatus venit ad ordinem ſancti Franciſci, qui indutus habitu fratrum, poſt aliquos dies diabolo inſtigante, cœpit habere in tanta abominatione habitum quem gerebat, quod videbatur ſibi portare ſaccum viliſſimum,& propterea horrebat manicas, abominabatur caputium, & ipſam longitudinem tunicæ, & eius aſperitatem tanquam importabilem æſtimabat. Vnde factum eſt quod creſcente religionis faſtidio, deliberauit penitus reijcere habitum,& redire ad ſeculum. Magiſter autem eius docuerat eum quod quando ante altare conuentus trāſiret, in quo ſeruabatur ſanctiſſimum Chriſti corpus, cum magna reuerentia genibus flexis, & diſcooperto capite,& cācellatis manibus, ſe deuotiſſimè inclinaret. Dictus autem iuuenis hoc ſemper ſolicitè obſeruauit. Accidit autem illa nocte qua deliberauerat dimittere habitum, & redire ad ſeculum, quod oportebat eum altare tranſire, vbi ſicut conſueuerat genuflexit: & ſtatim fuit raptus in ſpiritu, & oſtenſa fuit ſibi mirabilis viſio. Nam vidit quaſi multitudinem infinitam coram eo proceſſionaliter tranſeuntem: omnes verò qui in illa proceſſione beata erant, bini incedebāt, & erant veſtiti in ornatiſſimis diaſperis. Facies autem eorum, & manus, & quicquid apparebat de corpore, ſole ſplendidius radiabat; & ibant cum cantu,& iubilo Angelorum ſolenniſſimè, & dulciſſimè decantando. Inter quos duo nobiliores cæteris incedebant tanta claritate velati, quod mirandum ſtuporem aſpicientibus ingerebant. Et quaſi circa finem proceſſionis prædictæ vidit etiam quendam tanta gloria decoratum, quod videbatur quaſi nouus miles ab omnibus ſingulariter honorari. Dictus autem iuuenis hoc videns, mi-

mirabatur valdè, & neſciebat quid hoc eſſet, nec interrogare tranſeuntes audebat, nec poterat nimia dulcedine ſtupefactus. Sed cum proceſſio pertranſiſſet, & ipſe ad huc videns extremos reſumens audaciam cucurrit, & illos interrogans dixit: O chariſſimi, rogo vos quod dicere placeat qui ſunt iſti tam admirabiles, quos continet hæc veneranda proceſſio. Illi verò conuertentes ad eum ſplendidiſſimas facies, dixerunt: Nos omnes ſumus fratres Minores, qui modo venimus de paradiſo. Et ille rurſũ interrogans ait: Qui ſunt illi duo qui tam excellenter inter alios rutilant? Reſponderunt. Illi duo cæteris clariores, ſunt beatus Franciſcus & ſanctus Antonius. Ille autem vltimus, tantum honoratus, eſt quidã ſanctus frater nouiter mortuus: quem (quia valenter contra tentationes pugnauit, & vſq; ad finem perſeuerauit in ſancto propoſito) ad gaudia æterni regni cum gloria, & triũpho perducimus: non ſolum comitantibus ſanctis, ſed etiã lætantibus angelis. Iſta verò veſtimenta diaſperi, quæ nos tam decora portamus, data ſunt nobis propter aſperas tunicas quas in religione patienter detulimus; & gloriæ claritas quam tu vides, data eſt nobis à Deo propter humilem patientiam, quam fecimus, & propter ſanctam pauper tatem, & obedientiam, & caſtitatem mundiſſimam, quam vſq; in finem hilari mente ſeruauimus. Vnde fili non ſit tibi durũ ſaccum religionis tam fructiferum deferre: quia ſi in ſacco beati Franciſci amore Domini noſtri Ieſu Chriſti mundum ſpernendo, carnẽ mortificando, & contra diabolũ dimicando viriliter te habueris, nobiſcum ſimili veſte fulgebis. Et his dictis iuuenis ad ſe rediјt, & confortatus ex ipſa viſione, omnem tentationem abiecit: culpam coram Gardiano, & alijs fratribus recognouit aſperitatem pœnitentię, & indumẽti, vt diuitias de cętero cõcupiuit, & ſic mutatus in melius, in ſancta vita finiuit. 2. parte Chronici Gallici lib. 10. cap. 25.

EXEMPLVM XX.

Crucis ſigno ſanctus Franciſcus lupi rapaciſſimi ſæuitiam mitigauit.

ACcidit quoddam mirabile, & celebri memoria dignum apud ciuitatem Engubi. Nam cum adhuc viueret ſanctus pater Franciſcus erat in territorio ciuitatis eiuſdem, quidã lupus terribilis magnitudine corporis, & ferociſſimus rabie famis, qui nõ ſolum animalia, ſed homines, & feminas deuorabat: ita quod omnes ciues in tanto terrore tenebat, quod omnes ibant muniti cum egrediebantur terram, acſi deberent ad bella funeſta procedere: nec tamen ſic armati valebant dicti lupi mordaces dentes ac truculentam rabiem euadere quin eidem per infortunium obuiabant. Vnde tãtus terror omnes inuaſit, quod vix aliquis extra portam ciuitatis audebat ſecurus exire. Volens autẽ Deus notificare ſanctitatem beati Franciſci ciuibus ſupra dictis. Cum ipſe beatus pater tunc temporis eſſet ibidem, compatiens illis diſpoſuit exire obuiam dicto lupo: cui ciues dicebant. Caue pater Franciſce, ne portam exeas: quia lupus qui iam multos deuorauit penitus te occidet. Sanctus autem Franciſcus ſperans in Domino Ieſu Chriſto, qui vniuerſę carnis ſpiritibus dominatur: non clypeo protectus, vel galea, ſed ſigno ſanctæ crucis ſe muniens, exiuit portam cum ſocio totam fiduciam ſuam iactans in domino. Et ſic fideliſſimus pater Franciſcus intrepidus exiuit ad lupũ: & ecce multis cernentibus de locis in quibus ad ſpectandum aſcenderant, lupus ille terribilis contra ſanctum Franciſcũ, & ſocium aperto ore cucurrit, contra quẽ ſanctus pater oppoſuit ſignum crucis, & tam à ſe, quam à ſocio virtute diuina lupum compeſcuit: & rurſum retinuit, & os truculenter apertum concluſit, & demum ad uocans eum ait. Veni ad me frater lupe: & ex parte Chriſti tibi præcipio, quod nec mihi, nec alteri noceas. Mirabile dictu, ſtatim facta cruce concluſit os illud terribile: & facto mandato ſtatim ſe ad pedes ſancti iam factus quaſi agnus ex lupo, capite inclinato proſtrauit. Sic autem proſtrato ante ſe, dixit ſanctus Franciſcus: Frater lupe, tu facis multa damna in partibus iſtis, & horrenda maleficia perpetraſti, creaturas Dei ſine miſericordia deſtruendo, non ſolum aũt irrationãlia animalia deſtruis, ſed quod deteſtatioris audaciæ eſt, occidis, & deuoras homines ad imaginem Dei factos: vnde tu es dignus horrenda morte mutilari tanquam prædo, & peſſimus homi-

mi-

micida! propter quod omnes contra te iuſte clamant,& murmurant,& tota iſta ciuitas eſt inimica. Sed frater lupe ego volo inter te,& iſtos facere pacem, ita quod à te ipſi non lædantur amplius: & ipſi tibi omnem offenſam præteritam dimittẽtes, nec homines, nec canes te amplius perſequentur. Et lupus geſtibus corporis & caudę & aurium,ac capitis inclinatione,monſtrabat illa quæ ſanctus dicebat omnimodè acceptare. Et ait iterum ſanctus Franciſcus: Frater lupe ex quo tibi placet facere pacem iſtam: ego promitto tibi, quod faciam tibi dari expenſas quotidie donec vixeris per homines iſtius ciuitatis, ita quod nunquam famem amplius patieris: quia ego ſcio quod quicquid male facis, propter rabiem famis facis. Sed frater mi lupe ex quo adquiram tibi talem gratiã, volo quod tu promittas mihi quod nunquam aliquod animal, vel hominem lædas: promittas mihi iſta. Et lupus ſignum euidens inclinato capite fecit: quod promittebat facere illa quæ ſibi imponebantur à ſancto. Et ſanctus Franciſcus ait: Frater lupe, ego volo quod tu des mihi fidẽ, vt poſſim euidenter credere,quod promittis. Et cum extendiſſet ſanctus Franciſcus manum pro recipienda fide, lupus etiam leuauit pedem anteriorem dextrũ: & blandè, & leniter poſuit ſuper manum ſancti Franciſci ſigno,quo poterat fidem dando. Tunc ſanctus Franciſcus ait: Frater lupe præcipio tibi in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti,quod venias amodo mecum nil dubitans in ciuitatem, ad faciendam pacem iſtam. Et lupus obediens ſtatim cœpit iter cum ſancto Franciſco tanquam manſuetiſſimus agnus: quod videntes illi de ciuitate cœperunt vehementer mirari,& nouitas hæc ſtatim per ciuitatem totam inſonuit: ita quod omnes tam viri, quam mulieres,magni, & parui ad plateã ſimul conuenerunt: quia ſanctus Franciſcus ibi erat cum lupo. Congregata igitur populi maxima multitudine,ſurgens ſanctus Franciſcus,fecit illis mirabilem prædicationem dicens, inter alia, quomodo propter peccata tales peſtilentiæ permittuntur, & quãto ſit periculoſior vorax flãma gehennæ quæ habet in æternum deuorare damnatos,quam rabies lupi quę non poteſt occidere niſi corpus,& quam ſit pauẽdum in barathrum infernale demergi, quando tantam multitudinem vnum par uum animal in tanto pauore, & periculo detinebat. Reuertimini igitur chariſſimi ad Dominum, & facite pœnitentiam dignam, à lupo liberabit vos Deus in præſenti: & in futuro ab ignis barathro deuorantis,& his dictis ait: Audite chariſſimi: frater lupus qui hic corã vobis aſtat,promiſit mihi, & de promiſſione fidem exhibuit facere pacem vobiſcum, & nunquam vos in aliquo lædere: ſi tamen vos promittitis ſibi quotidie expẽſas dare,& ego pro fratre lupo fideiubeo, quod pactum pacis firmiter obſeruabit. Tunc omnes ibi congregati cum clamore valido, promiſerũt lupum nutrire continuè. Et ſanctus Franciſcus corã omnibus dixit lupo, & tu frater lupe promittis ſeruare pactum iſtis ſcilicet,quod nec animal aliquid, nec perſonam alicuius lædas. Et lupus ſe ingeniculans cum inclinatione capitis, & geſtibus corporis,& caudæ, & auriũ blandimentis ſe ſeruaturũ pacta promiſſa omnibus euidenter monſtrauit. Et ſanctus Franciſcus ait: Frater lupe ego volo quod ſicut tu de hoc dediſti fidem cum eſſemus extra portam, ita & hic coram toto populo iſto des mihi fidem, quod iſta obſeruabis, & in fideiuſſione ꝑ te facta minimè delinques. Tunc lupus leuato pede dextro,dedit fidẽ in manu ſancti Franciſci fideiuſſoris ſui coram eunctis aſtantibus,& facta eſt tanta admiratio,& gaudium omnium, tam pro deuotione Sancti,quam pro nouitate miraculi,quam inſuper pro pace lupi,& populi: vt omnes clamarent ad ſidera laudãtes,& benedicentes Dominum Ieſũ Chriſtum, qui eos meritis illius ſancti, de ore feræ peſſimæ liberauit, & de tam horrenda peſtè,in pace poſuit,& quiete. Ex illo igitur die,lupus populo, & populus lupo pacta per ſanctum Franciſcum ordinata ſeruauit, & lupus per duos annos viuens, & per ciuitatem oſtiatim victitans neminem lædens: nec ipſe læſus ab aliquo, fuit curialiter nutritus. Et mirum eſt valdè, quod nunquam latrabat canis aliquis contra eum. Tandem lupus ſeniens,mortuus eſt, de cuius morte ciues plurimum doluerunt: quia dicti lupi pacifica, & benigna patientia quandocumque per ciuitatem per-

pergebat, miram ſancti Franciſci virtutẽ, & ſanctitatem mirificam, in memoriam reuocabat. Ex chronico Minorum gallico lib. 2. cap. 39. & latino lib. 10. cap. 29. & Bartholomæus de Pariſiſ, lib. 1. partis 2. conformitatum fructu 10.

EXEMPLVM XXI.

Vindictam cogitans iratus frater ingreſſum diabolo ad monaſteriũ ſancti Franciſci præbuit.

CVm ſanctus Franciſcus in loco Portiunculæ quadam vice (vt ſibi moris erat) deuotè orationi vacaret, vidit totum locum tanquam à magno exercitu, à dæmonibus obſeſſum, & circundatum. Nullus intrare locũ valebat, eo quod fratres illi tantæ ſanctitatis exiſterent, quod ad quem intrarent, aditum non habebant. Interim verò quidam de fratribus ad iram, & impatientiam commotus, accuſationes, & vindictas contra quendam de ſocijs fabricat: propter quod oſtio virtutis abiecto, & aperta nequitiæ ianua, viam intrandi diabolo præbuit: & ſtatim vidente ſancto Franciſco vnus illorum dæmonum intrauit illum locum, & dictum fratrem tanquam victum, victor aggreditur. Pius autem Pater, & paſtor, qui ſuper curam ſui gregis fideliſſimè vigilabat: aduertens intraſſe lupum, ad vnam de ſuis ouiculis deuorandum, & ſciens per ſpiritum, ouem in tanto periculo poſitam, fecit fratrem prædictum celetrimè ad ſe vocari. Et cum ille obedienter ad paſtorem tam ſollicitũ cucurriſſet, præcepit beatus fratri, vt ſtatim detegeret venenum fabricatum, quod contra proximum in corde ſeruabat: propter quod erat traditus in manus inimici. Ille verò territus vulnus detexit, culpam recognouit, & veniam cum pœnitentia humiliter requiſiuit. Quo facto abſolutus à culpa, & impoſita pœnitentia ſtatim vidente ſancto Franciſco diabolus aufugit: ouis verò erepta de faucibus beſtiæ truculentæ Deo, & beato Franciſco gratias retulit, & in ſancta vita vſque in finem meritis paſtoris ſui perſeuerauit. lib. 2. conformitatum fructu 21.

EXEMPLVM XXII.

Infirmo leproſo miniſtrans ſanctus Franciſcus, corpus eius, & animam miraculosè ſanauit.

ORdinauit beatus pater Franciſcus, quod fratres ſui ordinis ob amorem Chriſti (qui vt leproſus pro nobis voluit reputari) vbicumque eſſent leproſi, eis ſolicitè deſeruirent. Fratres autem tanquã veræ obedientiæ filij, hoc promptiſſimè faciebant. Accidit autem, quod in quodã loco vbi fratribus leproſis ſeruiebatur: erat quidam leproſus ita peſtilens, impatiens, & proteruus quod nulli dubium erat ipſum per malignũ ſpiritum agitari. Nam fratres ſibi ſeruientes, non ſolum horrendis improperijs impetebat, & ſagittabat iniurijs, ſed quod peius erat, eos flagellis, & plagis multimodis vulnerabat, & inſuper quod horrendũ valdè erat, & peſſimum, Chriſtum benedictum, & matrem eius ſanctiſſimam, & alios ſanctos blaſphemabat. Vnde quamuis de iniurijs, & plagis ſuis fratres illi ſtuderent pro poſſe patientiæ meritum cumulare: tamen nullo modo ſibi blaſphemias, & ſuæ matris ſanctiſſimæ ipſorum conſcientia poterat ſuſtinere, ne tanti ſceleris participes eſſe viderentur: quapropter decreuerunt dictum leproſum derelinquere, ne forent blaſphematores Dei, & vaſis diaboli nutritores viderentur. Sed hoc facere noluerũt niſi prius ſancto Franciſco (qui in alio loco morabatur) omnia per ordinem indicaſſent. Quibus auditis ſanctus Frãciſcus ad leproſum acceſſit, & ingreſſus ad eum, dixit: Deus det tibi pacem frater chariſſime. Cui ille: Et qualis mihi pax eſt: imo Deus accepit mihi pacem, qui totus ſum inquit marcidus. Et ſanctus Franciſcus, ait: Chariſſime habe patientiam, quia mala quæ hic corporibus inferuntur ad animæ ſalutem proueniunt, ſi æquanimiter tolerentur. Et ille reſpondit: Quomodo poſſum tolerare patienter, cum mea pœna diu, noctuq; perſeueret? Nam non ſolum ab infirmitate comburor, & crucior, ſed à fratribus quos dediſti mihi ſeruitores vehementer affligor: quia nullus eſt qui mihi ſeruiat, vt oportet. Beatus autem Franciſcus cognoſcens per Spiritum ſanctum,

quod

quod ille à maligno ſpiritu vexabatur, flenit & pro ipſo deuotè Deũ exorauit. Et facta oratione, rediijt ad ipſum, dicens: Chariſſime, ego volo ſeruire tibi, ex quo non es contentus de aliis. Et reſpondit, & dixit: Placet mihi. Sed quid poteris facere pluſquam cæteri? Et ſanctus Franciſcus ait: Quidquid volueris, ego faciam. Et ille: Volo, inquit, quod me laues: totus fœteo in tantum, quod meipſum ferre non poſſum. Sanctus autem Franciſcus fecit calefieri aquam cum multis herbis odoriferis, & expolians illum incœpit ſuis ſanctis manibus lauare leproſum, & alius frater aquã ſuperius infundebat. Et ſicut corpus aqua lauabat exterius, ſic à lepra totũ mundabat, & anima ipſius interius ſanabatur, & mundabatur. Vnde cum ſanari exterius ſe videret, ſtatim ex compunctione nimia cœpit amariſſimè flere. Et ſicut corpus aqua lauabatur, & à lepra mundabatur: ita conſcientia lachrymis baptizabatur, & mundabatur ab omni iniquitate. Cum verò totus eſſet lotus, & ſanatus exterius, perfectè fuit vnctus, & ſanatus interius. Et ideo in tantam compunctionem, & lachrymas prorupit, quod altiſſima voce plorabat, dicens, dignum ſe eſſe inferno propter iniurias illatas fratribus, & pro plagis, & flagellis quæ fecerat in eoſdem, & propter impatientiam, & blaſphemiam contra Deum. Vnde bene per quindecim dies durauit ſibi ille planctus mirabilis, qui ab intimis præcordiis erũpebat, & continuè nihil aliud, quam miſericordiam Dei inuocabat. Et cum hac compunctione, & lachrymis, omnia peccata ſua confeſſus eſt ſacerdoti. Beatus autem Frãciſcus videns iam notum miraculum gratias agens Deo receſſit illinc, & ad partes multum remotas acceſſit, ne dum dictum miraculum fieret notum populo, omnes ad ipſum concurrerent: quod propter humilitatem toto poſſe vitabat. Studebat enim tanquã fidelis, & prudens ſeruus Deo gloriam, & honorem reddere, & ſibi inter homines dedecus, & ignominiam procurare. Dictus verò leproſus poſt illam ſanctitatem, & compunctionem mirabilem ad paucum tempus infirmatus, & bene armatus eccleſiaſticis ſacramentis, de hac vita deceſſit. Sancto autem Franciſco orante in quodam loco remoto in ſilua, apparuit ſibi dictus leproſus defunctus ſpecioſior ſole, ſublimatus in aere, dicens ei: Recognoſcis me? Cui ſanctus Franciſcus: Quis, inquit, es tu? Et ille: Ego ſum leproſus ille quem Chriſtus benedictus, te promerente ſanauit, & hodie vado ad paradiſum, & ad regnum beatum, de quo Deo omnipotenti, & tibi gratias ago. Benedicta ſit anima tua, & corpus tuum, & benedicta ſint verba tua, & opera tua, quia per te multæ animę ſaluabuntur. Et ſcias quod nõ eſt dies, in quo ſancti Angeli, & omnes alii ſancti & ſanctæ nõ referant magnas gratias Deo de ſanctis fructibus, qui per te, & tuum ordinem vndique per orbem patrantur. Et propterea confortare, & gratias redde Deo, & iſta facito cum benedictione Dei. Et his dictis diſparuit, & ſanctus Franciſcus remanſit valde conſolatus. Ex Chronico Minorum.

EXEMPLVM XXIII.

Beneuolentia ſancti Franciſci tres latrones conuerſi ſunt, qui alterius dura correptione fuerunt indignati, quorum vnus cœleſtem gloriam videns, omnium ſuorum dolorum oblitus eſt.

CVm ſemel tranſiret per montem Caſalem, caſtrum quod eſt in diſtrictu Burgi, Sancti ſepulchri, recepit ibi vnum iuuenem nobilem de Burgo dicto, qui cũ veniſſet ad beatum Franciſcum, dixit ei: Pater ego vellem libentiſſimè effici frater veſter. Sanctus verò Franciſcus reſpondit ei: Fili tu es vnus iuuenis delicatus, & nobilis, & aſperitatem noſtram, & paupertatem non poteris ſuſtinere. Ille verò ait: Pater, nonne vos eſtis homines ſicut ego? Sic ergò qui eſtis mei ſimiles ſuſtinetis, ſic & ego cum adiutorio Dei potero ſuſtinere. Quæ reſponſio multum placuit ſancto Franciſco, & ſtatim recepit eum, & benedixit, & fratrem angelum appellauit. Qui ita gratioſè ſe habuit, quod paulo poſt ipſum in prædicto monte Caſali Gardianum inſtituit. In illis autẽ diebus erant tres famoſi latrones in partibus illis, qui vndiq; multa maleficia perpetrabant. Iſti latrones quadam die ad prędictum locum venerunt, rogantes fratrem Angelũ Gardianum, vt eis de comeſtibilibus prouideret

tet. Ipſe verò Gardianus rigida reprehenſione eos redarguens, dixit eis: Vos fures, & ſęuiſſimi homicidę, non ſolum non erubeſcitis labores aliorum prædari: ſed inſuper præſumitis vt effrontes eleemoſynas ſeruis Dei exhibitas deuorare, cum non ſitis digni, quod vos terra ſuſtineat, quia & nullum hominem reueremini, & Deũ qui vos creauit contemnitis. Ite ergò pro factis veſtris, & huc amplius nunquam accedatis. Illi verò turbati valde, cum indignatione maxima receſſerunt. Et ecce eodem die ſanctus Franciſcus ad locũ redijt portans de quæſta quam cum ſocio fecerat, vnam taſtam panis, & vnum vaſculum vini. Cum autem Gardianus (qualiter illos latrones repulerat) retuliſſet, ſanctus Frãciſcus durè redarguit ipſum, dicens quod impiè geſſit, quia peccatores melius reducuntur cum dulcedine pietatis, quam increpatione crudeli. Nam & Chriſtus magiſter noſter cuius euangeliũ ſeruare promiſimus: non, inquit, opus eſt valentibus medicus, ſed malè habentibus. Et non veni vocare iuſtos, ſed peccatores. Et ideo frequenter cum peccatoribus manducabat. Quia verò contra charitatem, contra exemplum Chriſti feciſti, per ſanctã obedientiam præcipio tibi, quod ſtatim accipias taſtam iſtam panis, & vaſculum vini quod adquiſieram, & ſolicitè per montes, & valles dictos latrones quæras donec inuenias, & panes iſtos omnes, & vinum prę ſentabis eis ex parte mea, & poſtea coram illis genu flectas de incurialitate, & crudelitate tua, dicas quam humiliter tuam culpam, & roga illos ex parte mea quod amplius mala iſta non faciant, ſed Deum timeant, & proximos non offendant. Etſi hoc fecerint ego promitto eis de neceſſarijs, pro eorum corporibus continuè prouidere. Et cum his hæc humiliter dixeris, reuertaris. Interim ſanctus Franciſcus rogabat Dominum, vt illorum corda ad pœnitentiam emolliret. Vnde factũ eſt quod cum eleemoſynas illas à ſancto Franciſco tranſmiſſas latrones illi comederent, ad inuicẽ conferre, cœperunt, & dicere. Heu nos miſeros, & infœlices, quam durus, & infernalis cruciatus nos expectat, qui pergimus non ſolum prædando homines, & vulnerando, ſed etiam occidendo: & tamẽ de tam horrẽdis ſceleribus, & homicidijs nullo Dei timore, & compunctione conſcientiæ ſtimulamur. Et ecce iſte ſanctus frater qui venit modo ad nos propter aliqua verba valdè iuſta, propter noſtrã maliciam in nos irrogatam, ſe coram nobis tam humiliter accuſauit. Et inſuper tam ſancti patris liberale promiſſum retulit, & panis, & vini beneficium attulit charitatis. Verè iſti ſunt ſancti Dei qui cœleſtem patriam promerentur: nos filij perditionis æternæ flammas vltrices quotidie nobis noſtris nefãdis ſceleribus cumulamus. Neſcio vtrum de patratis facinoribus, & commiſſis flagitijs, poſſimus à Deo miſericordiam inuenire. Vno verò illorũ prædicta verba dicente, reliqui duo dixerunt: Quid ergò faciendum eſt nobis? Et ille: Eamus ad ſanctum Franciſcum, inquit, etſi ipſe nobis confidentiam tribuat, quod poſſimus de magnis peccatis noſtris miſericordiam inuenire à Deo, quicquid ipſe mandauerit faciamus, vt poſſimus animas noſtras de inferni barathro liberare. In quo conſilio omnes tres concorditer conſenſerunt: & venerunt feſtinanter ad ſanctum Franciſcum, dicentes: Pater nos propter multa, & peſſima peccata noſtra non confidimus poſſe miſericordiam Dei inuenire, ſed ſi tu confidis quod Deus ad ſuam miſericordiam nos recipiat: ecce parati ſumus tecum pœnitentiam facere, & in omnibus quæ nobis præceperis obedire. Quos ſanctus Frãciſcus benignè & charitatiuè ſuſcipiens, exemplis eos multiplicibus exhortando, certos eos de inueniendo Dei miſericordia reddidit, & inſuper ſe illis adquiſiturum à Domino ipſam miſericordiam, & gratiam repromiſit: inſtruens illos etiam quomodo diuinæ miſericordiæ immenſurabilis magnitudo, cuncta peccata noſtra (etiamſi infinita eſſent) pręcellit. Et quomodo teſtante Euangelio & Apoſtolo Paulo: Chriſtus benedictus in hunc mundum pro peccatoribus venit redimendis. Propter quæ ſalubria hortamẽta, tres dicti latrones abrenunciauerunt mundo, & recepti à ſancto patre ſibi tam habitu, quam animo adhæſerunt. Duo autem illorum parum viuentes poſt mutationem laudabilem de præſenti ſeculo, Domino vocante migrauerunt. Tertius verò ſuperuiuens conſiderans multa, & magna peccata quæ fecerat tali pœniten-

tia ſe ſubegit, quod per quindecim annos, exceptis cõmunibus quadrageſimis, quas ſicut alij faciebat, continuè ter in ſeptimana panem tantummodo, & aquam manducabat, & contentus vna tunica incedebat diſcalciatus continuè, & poſt matutinum nunquam dormiebat. Infra illud quindecim annorum tempus ſanctus Franciſcus tranſiuit de hoc mundo ad patrem cœleſtem, cum autem dictus frater diſtrictionẽ hanc pœnitentiæ annis plurimis tenuiſſet, quadam nocte poſt matutinum tanta ſomnolẽtia ſibi ſuperuenit, quod nullis argumẽtis poterat ſomno reſiſtere, nec prout cõſueuerat vigilare. Qui cum reluctari requireret, nec valerẽt orare, tentationi ſuccumbens iuit ad lectũ, vt dormiret: ſtatim autem vt poſuit caput in lecto, fuit ductus in ſpiritu in mõtem excelſum valde, in quo erat profundiſſima ripa, & hinc inde ſaxa prærupta: & diuerſi ſcopuli inæqualiter præminentes. Ille vero à quo ducebatur impulit eum de cacumine dictæ ripæ, qui in præceps ruendo per ſaxa, colliſiones de rupibus in rupibus ſuſtinendo, quãdo ad fundum ripæ peruenit omnia videbantur ſua membra dirupta, & oſſa confracta. Qui dum iaceret ſic malè colliſus, à ſuo ductore vocatur vt ſurgeret, quia magnum adhuc iter facere oporteret. Cui frater reſpondit: Durus homo, & indiſcretus videris, quia cum mẽ videas vſque ad mortem contritum: tamen dicis quod ſurgam; qui ductor accedens, & tangens eum ſtatim ab omni membrorum colliſione perfectè ſanauit. Et tunc oſtendit ei magnam planiciem acutis lapidibus, & ſpinis, & tribulis plenam, vnde illum oportebat diſcalciatum incedere, & ad finem illius planiciei accedere, vbi erat quædam fornax ignita, quæ longè videbatur in quam debebat intra[illegible] Cum autem planiciem illam cum multa anguſtia pertranſiſſet, & ad fornacem illam perueniſſet: dixit Angelus ad illum. Ingredere fornacem iſtam: quia ſic eſt neceſſarium. Ille frater reſpondit: Heu quam durus ductor es: qui cum videas me per iſtam anguſtiſſimam planiciem tam pœnaliter tribulatum, quod maxima quiete indigeam: & tu dicis intra in fornacem? Cum autem aſpiceret circa fornacem vidit vndiq; dæmonẽs cum furcis ignitis aſtantes, quem differentem intrare, cum ipſis furcis eum ſubitò impulerunt. Qui cum ipſum ignẽ intraſſet, & ad ſpacium aliquod ibi ſteriſſet, Angelus expulit eum extra fornacem, dicens: Præpara te ad eundum, quia adhuc habes horribile periculum pertrãnſire. Cui ille dicebat: O duriſſime ductor, qui nulla compaſſione moueris, vides quod ſum quaſi totus combuſtus: & dicis veni adhuc ad horribile periculum. Angelus verò, tangens eum perfectè ſanauit, & duxit eum ad quendam pontem qui tranſuadari non poterat abſque ingenti periculo: quia erat nimis exiguus, & exceſſiuè politus. Sub ponte verò fluuius terribilis defluebat ſerpentibus, & draconibus, ſcorpionibus, & bufonibus, & horrendis fœtoribus plenus. Dixit Angelus: Tranſi pontem iſtum, quia penitus conuenit te tranſire. Ille autem reſpondit: Et quomodo pertranſire potero, quin cadam in tam periculoſum fluuium? Reſpondit Angelus: Venias poſt me, & pone pedem tuum vbi videris, poni meum, & bene tranſibis. Qui incedens poſt Angelum ſuum pedem ponendo, vbi præcedens ponebat, peruenit vſque ad medium pontis cum ſalute. Cum eſſet in medio pontis Angelus volando receſſit, & aſcendit in altum ad quoddam habitaculum, valdè mirabile in altiſſimis collocatum, & bene notauit quomodo Angelus aduolauit. Sed cum remanſiſſet abſque duce in ponte, & illa terribilia animalia fluminis iam capita eleuarent, ad deuorandum illum ſi caderet: ſtabat in tanto errore, quod nullo modo ſciebat quid faceret: quia nec poterat retrò, nec ante procedere. Vnde in tanta tribulatione, & periculo poſitus, inclinauit ſe, & amplexatus eſt pontem. Et videns quod non erat refugium niſi Dei: cœpit ex intimis cordis inuocare Dominum Ieſum Chriſtum, vt per ſuam ſanctiſſimam, ac piiſſimam miſericordiam ſibi ſubuenire dignaretur. Et facta oratione, viſum eſt illi, vt ipſe emitteret alas. De quo gauiſus valdè, expectauit donec creſcerent alæ, ſperans extra fluuium ad locum quo volauerat Angelus tranſuolare. Sed cum nimis feſtinaſſet volare; quia alæ non plenæ creuerant à volatu deficiens, cecidit ſuper pontem: & omnes pennæ inſuper ceciderunt. Qui

ter-

tertius valdè iterum pontem amplectens, Chriſti miſericordiam lachrymabiliter implorabat: & iterũ viſus eſt ſibi, vt emitteret alas. Sed ſicut prius ante perfectionem alarum ad volandum feſtinans, ſecundò cecidit ſuper pontem, & pennæ prius ſimiliter ceciderunt. Qui attendens quod per feſtinantiam perfectè volare non poterat, dixit in corde ſuo. Si alas tertiò emiſero, tamdiu expectabo, donec amplius non deficiam à volatu: & viſum eſt ſibi, quod inter primam, & ſecundam, & tertiam miſſionem alarum, per annos centum quinquaginta, & amplius expectaſſet. Cum autem videretur ſibi, quod alas optimè compleuiſſet, hac tertia vice leuauit ſe valenter in altum, & vſque ad prædictum habitaculum, quò volauerat Angelus, ipſe aduolauit. Cum verò ad illius admirabilis habitationis ianuam perueniret, dixit illi portarius. Quis es tu qui huc veniſti? Qui reſpõdit: Ego ſum frater Minor. Expecta, inquit, vt ducam ſanctum Franciſcum ſi te recognoſcit. Cum autem ille iret pro ſancto Franciſco iſte cœpit muros illius ciuitatis mirabiles reſpicere: & ecce muri illi tanta erant claritate perſpicui, quod cuncta quæ intus fiebant, & choros ſanctorum mirabiles qui intus erant, clarè cernebat. Et cum reſpiceret, ecce beatus Franciſcus, & ſanctus frater Bernardus, & frater Ægidius, & poſt ſanctum Franciſcum tanta multitudo ſanctorum, & ſanctarum Dei, qui ſecuti fuerant illius veſtigia: quod quaſi innumerabilis videbatur. Et cum ſanctus Franciſcus veniſſet ad eum, dixit portario: permittas eum ingredi, quia de fratribus meis eſt. Et tunc ſanctus Franciſcus duxit eum interius, multa ei mirabilia oſtendendo. Statim autem, vt illud ingreſſus eſt, tantam cõſolationem, & dulcedinem ſenſit, quod oblitus eſt omnium tribulationum, quæ ante præceſſerant, ac ſi nunquam in mundo fuiſſet. Poſt hæc dixit ſanctus Franciſcus: Oportet te fili redire ad mundum, & ſeptem diebus morari, in quibus præparate omni præparatione qua vales: quia poſt ſeptem dies, ego pro te veniam, & tunc mecum venies ad locum mirabilem beatorum. Sanctus Franciſcus erat chlamyde tota ſtellis pulcherrimis decoratus, & quinque ſtigmata eius erant, ſicut quinque ſplendidiſſimæ ſtellæ, quæ tanta luce & claritate fulgebant, quod videbantur totam ciuitatem illam radijs illuſtrare. Frater verò Bernardus, habebat in capite coronam ſtellarum pulcherrimam. Frater etiam Ægidius, totus erat valde mirando lumine decoratus, & multos alios ſanctos fratres Minores ibidem cum ſancto Franciſco glorioſos, quos nunquam viderat recognouit. Licentiatus dilectus frater, quamuis cum tædio ad mundum redijt: & cum rediſſet, fratres pulſauerunt ad primam. Non plus autem temporis fluxerat, niſi poſt matutinum vſque ad eiuſdem noctis auroram, quamuis ſibi videretur per plurimos annos abfuiſſe. Ipſe autem prædictus frater, prædictam viſionẽ, & terminum ſeptem dierũ Gardiano ſuo per ordinem recitauit: & ſtatim febricitare cœpit. In ſeptima verò die veniens beatus Franciſcus cum glorioſa comitiua ſanctorum, animam illius fratris in viſione prædicta, Angelo deducente purgatã duxit ad gaudia beatorum. In Chronico Gallico Minorum lib. 1. cap. 86. & 87. & latino lib. 10. cap. 8.

EXEMPLVM XXIIII.

Tentatus ſpiritu mœroris & blaſphemiæ Ruffinus conſilio S. Franciſci liberatur, & à Domino mirabiliter conſolatur.

FRater Rufinus de nobilioribus, de Aſſiſio ſocius beati Franciſci quodam tempore viuente beato Franciſco grauiter à dæmone de prædeſtinatione vexabatur in anima. Nam ſuggerebat cordi eius hoſtis antiquus, quod ipſe non erat de prædeſtinatis ad vitam, & perderet quicquid in religionis ſeruitio faceret. Propter hanc vexationem, per multos dies durantem, totus erat melancholicus, & triſtis effectus, & ſuam pugnam beato Franciſco dicere verecundabatur: nihilominus tamen orationes conſuetas minimè dimittebat. Sed hoſtis antiquus volens ſibi triſtitiam ſuper triſtitiam addere, quæ grauiter vulnerat ſeruos Dei ad pugnam interiorem, addidit etiam exterius impugnare. Vnde apparens ſibi in ſpecie crucifixi, dixit: O fra-

ter Ruſine, quare in orationibus, & in pœnitentia te affligis, cum tu non ſis de prædeſtinatis ad vitam? Et hoc credas mihi, quia ego ſcio quos elegerim, & non credas filio Petri Bernardonis, ſi contrarium tibi dixerit, nec etiam ipſum interroges de iſta materia: quod ipſe, vel alius hoc ignorat, ſed ego qui ſum Dei filius, bene ſcio, ideo credas mihi, pro certo, quod tu es de numero damnatorum. Et ipſe frater Franciſcus tu & pater eius eſt damnatus, & quicunque ſequitur eum decipitur. Frater autem Ruſinus erat ita obtenebratus à principe tenebrarum, quod iam fidem, & amorem in ſancto Franciſco perdiderat, & hoc ſibi dicere non curabat. Sed quod ſancto patri frater Ruſinus non dixit: ſpiritus Domini reuelauit. Vnde ipſe pius pater videns in ſpiritu, tantū dicti fratris Ruſini periculum: miſit fratrem Maſſeū pro ipſo, vt ad eum omnino veniret. Nam frater Ruſinus, & ſanctus Franciſcus ſtabant in loco montis Subaſij prope Aſſiſiū. Frater autē Ruſinus reſpondit fratri Maſſeo. Quid habeo ego facere cū fratre Franciſco? Et tunc frater Maſſeus homo totus Spiritu-ſancto repletus, clarè cognoſcens maligni ſpiritus fallaciam, ait: O frater Ruſine, ne ſcis tu quod ſanctus Franciſcus eſt, ſicut Angelus Domini tot animas illuminauit in mundo, & à quo etiam nos tot diuinæ gratiæ recepimus dona. Vnde ego volo omnino, quod tu venias ad eum, quia ego clarè video à diabolo te deceptum. Statim autem frater Ruſinus venit ad ſanctum Franciſcum, & cum ſanctus Franciſcus vidit eum à longè cœpit clamare. O frater Ruſine catiuelle, cui credidiſti? Et dixit totam ſibi per ordinem tentationem, quam habuerat intus, & extra: & docuit eum quod ille qui prædicta ſuggeſſerat, erat diabolus, & non Chriſtus; ideo nullo modo eius ſuggeſtionibus aſſentiret. Sed quando dicet tibi tu es damnatus tu ſecurè reſpondeas. Aperi os tuum; & ibi ponam ſtercus, & ſit tibi ſignum, quod ipſe eſt diabolus: quo dicto ſeu pronunciato verbo hoc ſtatim fugiet. Adhuc recognoſcere debes ipſum fuiſſe diabolum, quia cor tuum indurauerat ad omne bonum, quod proprium eius officium eſt. Sed Chriſtus benedictus nunquam cor hominis fidelis indurat; imo dicit. Auferam à te cor lapideum, & dabo tibi carneum. Frater verò Ruſinus videns, quod ſanctus Franciſcus dicebat ita totam per ordinem ſeriem tentationis, quatenus intus, & extra vexatus fuerat, cœpit fortiſſimè lachrymari: & adorans ſanctum, ac culpam humiliter recognoſcens, de hoc quod ab ipſo cælauerat, ac totus confortatus eſt in Domino, & per monita patris totus mutatus in melius, dixit ei ſanctus Franciſcus. Vade fili confitearis, & orationis conſuetum ſtudium non dimittas, & ſcias pro certò quod tentatio iſta erit tibi ad magnam vtilitatem, & conſolationem, ſicut experieris in breui. Frater autem Ruſinus redijt ad cellam ſuam ad orandum in ſiluam. Et dum ſtaret cum multis lachrymis ad orandum: ecce venit hoſtis antiquus in perſona Chriſti dicens: Frater Ruſine, nonne dixi tibi quod tu filio petri Bernardonis non crederes, & quia es damnatus, & in orationibus, & lachrymis non labores? Quid enim prodeſt tibi, ſi dum viuis affligeris, & cum morieris, eris damnatus? Cui ſtatim dixit frater Ruſinus, Aperi os tuum, & ibi ponam ſtercus. Tunc diabolus indignatus, receſſit cum tanta tempeſtate, & commotione lapidum montis Subaſij: & per magnum ſpacium fluxit lapidum multitudo; vbi adhuc apparet lapidum horrenda ruina. Nam per vallem etiam dicti montis ſaxa ſe inuicem collidendo, ignem plurimum emittebant: vnde ad tam terribilem ſtrepitum lapidum ſanctus Franciſcus & ſocij admirantes extra dictum locum, vt nouitatem illam aſpicerent, exierunt. Et tunc frater Ruſinus manifeſtè aduertit, quod ipſum hoſtis malignus deceperat. Vnde ſecundò ad ſanctum Franciſcum redijt, & proſternens ſe in terram iterum culpam dixit: qui confortatus à ſancto Franciſco totus pacificus remanſit. Et cum poſt hęc ſtaret cum multis lachrymis orans, ecce Chriſtus benedictus ſibi apparuit, & totam animam ſuam diuino liquefecit amore Dei. Bene feciſti, fili qui credidiſti fratri Franciſco: quia ille qui te contriſtauerat fuit diabolus, ego aūt ſum Ieſus Chriſtus magiſter tuus, & vt de hoc te reddam certiſſimum hoc ſit tibi verum ſingnum, qui donec in iſto mundo eris, nunquam de cætero eris triſtis. Et benedi

xit

xit Chriſtus fratrem Rufinum, & dimiſit eum in tãto gaudio, & dulcedine ſpiritus, & eleuatione mentis, quod die, noctuque erat abſorptus in Domino. Et confirmatus eſt ex tunc in tãta gratia, & benedictione, & ſecuritate ſalutis æternæ, quod totus in virum alterum renouatus eſt. Ad tãtam eleuationem mentis, & perſeuerantiam orationis cõfirmatus eſt infra paruulum circuſum, die, noctuque contemplari diuina, ſi eum aliquis non impediſſet, vnde dicebat ſanctus Franciſcus de eo, quod frater Rufinus erat canonizatus in cœlo, dum adhuc viueret à Domino noſtro Ieſu Chriſto: & quod ipſe non dubitaret in abſentia ſua dicere, ſanctum Rufinum adhuc exiſtentem in terra eſſe canonizatum in cœlo. Prædictus autem frater Rufinus propter magnam cordis attentionem ad Deum, & angelicam mentis quietem quã documque ab aliquo vocabatur, cum tanta grauitate, & dulcedine, & vocis moroſitate ipsũ inuocantibus reſpondebat, quòd videbatur de alio mundo redire: vnde ſemel vocatus à ſocijs, vt iret pro pane. Ille ſicut verè diuinus reſpondit: Frater mi, multum libenter. Cũ verò apud Aſſiſium panem quæreret, ecce ducebatur vnus dæmoniacus fortiter ligatus, & à multis hominibus ſociatus, qui ducebatur ad ſanctum Franciſcum, vt eum à dæmonio liberaret. Qui à longè cum vidiſſet fratrẽ Rufinum ſtatim cœpit clamare, & furere fortiter: & confractis omnibus vinculis de manibus omnium exiliuit. Illi autem de tanta nouitate mirantes, coniurauerunt eum, vt diceret cur modo plus ſolito torqueretur? Qui reſpondit, quia ille frater pauperculus obediens, humilis, & ſanctus frater Rufinus, qui incedit cum taſta: ſuis ſanctis virtutibus, & humilibus orationibus, me incendit, & cruciat, & propterea non poſſum plus ſuſtinere in iſto homine commorari: Et his dictis ſtatim dæmon exiuit. Quod audiens frater Rufinus, quia illi homines, & etiam infirmus ſanatus, illi magnam reuerentiam exhibebant, ipſe ſtatim dedit laudem, & honorem Deo, & Domino noſtro Ieſu Dhriſto, & hortatus eſt illos, vt in his omnibus glorificarent Deum, & ſaluatorem noſtrum, qui eſt benedictus in ſecula. Amen. Antoninus parte 3. titul. 24. §. 7. ex chronicis Minorum, & in chronico gallico lib. 1. cap. 78.

EXEMPLVM XXV.

Humilitatis gratiam oculorum amiſſione mercari cupiens frater Maſſeus, & oculos retinuit, & humilitatis gratiam accepit, ex qua in diuina contemplatione mirabiliter creuit.

Accidit quadam die quod frater Maſſeus vnus de electis ſocijs ſancti patris cum de Deo ſocij loquerentur vnus eorum dixit, quod erat quidam Dei amicus, qui magnam actiuæ vitæ, & contemplatiuæ gratiam poſſidebat, & cum his habebat profundum humilitatis abyſſum, qua ſe peccatorem maximum æſtimabat: quæ humilitas illum ſanctificabat, & confirmabat, & creſcere in dictis donis continue faciebat: & quod melius eſt à Deo nunquam cadere permittebat. Quæ miranda, vt frater Maſſeus audiuit, & aduerteret illum theſaurum eſſe vitæ æternæ, in tantum exarſit amore ad habendam virtutem dictæ humilitatis, Dei amplexu digniſſimam: quod in feruore magno ad cœlum eleuãs faciem voto ſe ſtrinxit firmiſſimo, nunquam velle in iſto mundo lætari, donec humilitatem illam præclariſſimam in anima ſua ſentiret adeſſe. Et hoc voto in propoſito ſancto facto, ſtabat continuò cella recluſus, & interim de eo gemitibus inenarrabilibus continuè ſe affligebat, quia videbatur ſibi ſe eſſe hominem penitus dignum inferno, niſi ad illã humilitatem ſãctiſſimam perueniret, quã ille amicus Dei (quem audierat plenum virtutibus) inferiorem ſe omnibus reputabat, imo ſe penitus dignum inferno. Et dum ſic triſtis frater Maſſeus per dies plurimos permanſiſſet, in fame, & ſiti, & multis lachrymis ſe mactando, accidit quod quadam die intrauit in ſiluam, & eundo per ipſam pro dicto deſiderio vehementi emittebat luctus, clamores, & lachrymoſa ſuſpiria poſtulando virtutem dictam à Domino ſibi dari. Et quia Dominus ſanat contritos corde, & exaudit voces humiliũ: facta eſt ſibi vox de cœlo bis clamans: Frater Maſſee, frater Maſſee. Qui per ſpiritum ſanctum recognoſcens, reſpondit: Domine mi. Et Dominus ad eum. Qui vis

dare:

dare: quid vis dare ad hanc gratiam poſſidendam? Et frater Maſſeus reſpondit. Oculos capitis mei. Et Dominus ad eum. Et ego volo quòd oculos, & gratiam habeas. Frater autem Maſſeus remanſit in tanta gratia optatæ humilitatis, & lumine Dei, quòd continuè erat in iubilo & ſæpè quando orabat faciebat quendam iubilum vniformem, & voce obtuſa faciebat quaſi columba, v, v, v, ac facie hilari, ac iocunda contemplationi vacabat, & ſuper hoc humillimus factus, præ cunctis hominibus ſe minimum reputabat. Interrogauit eum frater Iacobus de Fallerno ſanctæ memoriæ, quare verſum non mutabat in iubilo. Qui reſpondit cum magna lætitia, quia cũ in vna re inuenitur omne bonũ, non oportet quod variat verſum, ad laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Ex chronico gallico Minorum par. 2. lib. 1. cap. 23.

EXEMPLVM XXVI.

Tribulationes cum gaudio perferens ſecundum ſanctum Franciſcum perfectã lætitiam habet.

QVodam tempore hyemali ſanctus Franciſcus veniebat de Peruſio ad ſanctam Mariã de Angelis, & erat cum eo frater Leo, & frigus ipſos acerrimè cruciabat. Vocauit autẽ ſanctus Franciſcus fratrem Leonem qui aliquantulum ipſum præcedebat, dicens: O frater Leo, quamuis fratres Minores dent magnum exemplum ſanctitatis, & honeſtatis, & bonæ ædificationis: tamen ſcribe. j, diligenter nota, quia ibi non eſt perfecta lætitia, & cum aliquantulum ambulaſſet vocauit eum iterum dicens: O frater Leo, quamuis frater Minor illuminet cœcos: contractos extendat, dæmones pellat, ſurdis auditum, claudis greſſum, & multis reſtituat verbum, & quod plus eſt, & quatriduanum reſtituat mortuum, ſcribe, quia ibi non eſt perfecta lætitia. Et rurſum clamans dicebat. O frater Leo, ſi frater Minor ſciret omniũ gentium linguã & omnes, ſcientias & ſcripturas, ita vt ſciret etiam prophetare & reuelare non ſolum futura, ſed etiam conſcientias aliorum: ſcribe, quia non eſt perfecta lætitia, Et adhuc ipſis ambulantibus, iterum clamabat. O frater Leo pecorella Dei, quamuis frater Minor loquatur lingua angelica, & ſciat ſtellarum curſus, & virtutes herbarũ, & ſciat reuelationes theſauri terrarum, & ſi cognoſceret virtutes, & proprietates auium, & piſcium, animalium, & hominum, radicum, arborum, & aquarum, ſcribe bene, & nota diligenter, quia non eſt ibi perfecta lætitia. Et poſt paululum iterum clamauit. O frater Leo, quamuis frater Minor ſciret tam ſolemniter prædicare, vt cõuerteret omnes infideles ad fidem: ſcribe, quia non eſt ibi perfecta lætitia. Durauit autem iſte modus loquendi bene per duo milaria. Frater autem Leo de his omnibus vehementer admirans, dixit. Pater rogo te ex parte Dei, vt dicas mihi vbi eſt perfecta lætitia. Cui ſanctus Franciſcus reſpondit: dicens: Quando veniemus ad ſanctam Mariam de Angelis, ita balneati pluuia, & frigore congelati, luto etiam mirabiliter deturpati, & fame valdè afflictii, & ad portam loci ſonabimus, & portarus veniret dicens: Qui eſtis vos? Et nos dicemus: Nos ſumus duo de fratribus veſtris. Et ille è contrario dicet. Imò eſtis duo ribaldi, qui itis circũquaq; per mundum eleemoſynas pauperum rapiendo, & non aperiret nobis: Sed faceret nos ſtare ad niuem, & aquam in frigore, & fame vſque ad noctem. Tunc ſi nos tot iniurias, & repulſas ſine murmuratione, & turbatione tolerauerimus, propter Deum patienter, & cogitauerimus humiliter, & charitatiuè, quod ille portarius veraciter nos cognoſcat, & quod Deus excitauit linguam ſuam contra nos. O frater Leo ſcribe, quia ibi eſt perfecta lætitia. Etſi autem nos perſeuerauerimus pulſando, & ille portarius tanquam contra importunos multum turbatus exeat, & duriſſimè nos afficiat alapis multis, & magnis, dicẽs: Recedite hinc pultrones viliſſimi, & ite ad hoſpitale, qui enim eſtis? vos penitus hic non manducabitis, neque dormietis. Etſi nos patienter hæc portauerimus, & iniurias cum amore perceperimus toto corde. O frater Leo ſcribe, quia ibi eſt perfecta lætitia. Etſi nos hic vndique afflictos fame vrgente, frigore affligente, nocte inſuper propinquante pulſabimus, clamabimus, & fletu inſtabimus, vt aperia-

tur nobis, & ille deinde ſtimulatus dixerit: Iſti ſunt homines procaciſſimi, & proterui: & ego pacabo eos. Et exiens cum vno fuſte nodoſo, capiens nos per caputium, & ad terram ſuper lutum, & niues proijciet, & taliter nos verberabit cum fuſte, quod vndique nos plagis implebit. Si tot mala, ſi tot iniurias, & verbera cũ gaudio toleremus, cogitãtes quod pęnas Chriſti benedicti patientiſſimè nos tolerare debemus. O frater Leo inter omnia chariſmata ſancti Spiritus, (quæ amicis ſuis Chriſtus conceſſit, & concedit) eſt vincere ſemetipſos, & libenter propter Chriſtum, & charitatem Dei opprobria ſuſtinere. Nam in omnibus mirabilibus ſupra dictis nos gloriari non poſſumus: quia non ſunt noſtra, ſed Dei. Quid enim habes, quod non accepiſti? Si autem accepiſti: quid gloriaris quaſi nõ acceperis? Sed in cruce tribulationis, & afflictionis poſſumus gloriari: quia illud eſt noſtrum. Ideo dixit Apoſtolus: Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini. In chronico Minorum lib. 2. cap. 48.

EXEMPLVM XXVII.

Obedientiſſimus Maſſeus humillima & abiectiſſima officia ad præceptum beati Franciſci ſolus impleuit.

BEatiſſimus pater Franciſcus volens humiliare fratrem Maſſeum, & multiplicia dona, quæ illi præſtabat altiſſimus, de virtute creſcerent, in virtutem. Cum eſſet ſanctus Pater cũ illis primis ſocijs ſuis verè ſanctus, in quodam ſolitario loco, inter quos etiam frater Maſſeus morabatur: dixit quadam vice ſanctus Franciſcus omnibus in ſimul congretatis. O frater Maſſee, omnes iſti tui ſocij habent gratiam orandi, & contemplandi, tu autem habes gratiam verbi Dei ad ſatisfaciendum perſonis aduenientibus, & propterea ego volo vt ad hoc quod poſſint melius orationi, & contemplationi vacare tu facias portã, & eleemoſynam, & coquinam, quando fratres manducabunt, tu extra portam manducabis, ita quod antequam venientes pulſent ad portam tu ſatisfacias illis de aliquibus verbis: ita quod non oporteat exire, niſi te. Et hoc facias in meritum obedientiæ ſalutaris. Qui ſtatim inclinato capite, & extracto caputio, humiliter, obediuit, & per plures dies fecit portam, eleemoſynam, & coquinam. Socij verò eius, ſicut homines illuminati à Deo, cœperunt ſentire in cordibus ſuis intus multam pugnam: eo quod frater Maſſeus eſſet homo magnæ perfectionis, & orationis, ſicut ipſi, & amplius, & tamen erat illi totum impoſitum loci pondus. Propter quod rogauerunt ſanctum patrem quod dicta officia inter eos diſtribuere dignaretur: quia nullo modo conſcientiæ eorum poterant ſuſtinere, quod dictus frater tot oneribus ſubiaceret: nam prætereà ſentiebant ſe in ſuis orationibus crudos, & in conſcientia diſſipatos, niſi frater Maſſeus, à dictis releuetur oneribus. Beatus autem Franciſcus hęc audiens, acquieuit charitatiuis eorum conſilijs, & fratrem Maſſeum vocans, ait: Frater Maſſee iſti ſocij tui volunt partem de officijs quæ tibi impoſui, & ideo volo quod dicta officia inter eos diuidantur. Qui humiliter, & patienter reſpondens, dixit: Pater quicquid mihi in partem, vel totum imponitis, totum à Deo æſtimo factum. Et tunc ſanctus Franciſcus videns charitatem illorum, & fratris Maſſei humilitatem (quia abſque illa nulla virtus eſt acceptabilis coram Deo) gauiſus eſt. Et poſt hoc, officia diſtribuit, & omnes cũ ſpiritus gratia benedixit ad laudem Dei. S. Antoninus parte 3. hyſt. tit. 24. cap. 7. §. 10. chronici gallici Minorum lib. 6. cap. 21.

EXEMPLVM XXVIII.

Deſpici ſe videns prę Maſſeo ſanctus Franciſcus valde lætatur, & qualiter amauerit paupertatem.

FRanciſcus & Maſſeus cũ perueniſſent ad quaſdam habitationes vbi pro neceſſitate corporis (prout regula dicit eos mendicare) oportebat: Franciſcus, quia erat homo deſpectus, & paruus, & propterea inter ignotos deſpiciebatur quaſi ab omnibus, quoſdam bolos vilis panis, & fruſta paruula conquiſiuit. Sed fratri Maſſeo quia erat pulcher homo, & magnꝰ in perſona: dati fuerunt ei plures, & pulcriores: Cum autem ambo ſimul in quodam

loco

loco conueniſſent,& ibi inueniſſent vnum fontem in cuius margine erat lapis latus, & pulcher: de quo valdè gauiſi ſunt ſuper lapidem illum, acquiſita panis fragmentula poſuerunt. Et cum vidiſſet ſanctus Frãciſcus quod fruſtula panis fratris Maſſei eſſent plura, & pulchriora, quam ſua: exultans in ſpiritu pro deſiderio paupertatis ait, O frater Maſſee nos non ſumus digni de tam magno theſauro: & hoc gradatim eleuando vocem, pluries replicauit. Reſpondit frater Maſſeus. Pater chariſſime, quomodo poteſt dici theſaurus, vbi eſt tanta penuria, quando non eſt ibi tabella, neque cultellus, neque ſcutella, neque inciſorium, nec domus, nec menſa, nec ſeruus, nec ancilla? Reſpondit ſanctus Franciſcus. Et hoc reputo magnum theſaurum, vbi nihil eſt de his quæ præparat humana induſtria, ſed quicquid aliquid eſt, totum à prouidentia diuina miniſtratur: ſicut manifeſtè apparet in pane acquiſito, in lapide tam pulchro, in fonte tam limpido. Vnde volo, vt rogemus Deum quod theſaurum ſanctæ paupertatis tam nobilem, qui haberet adminiſtrare, faciat nos toto corde diligere. Et de illis fruſtulis panis,& fonte, cibo, & potu gaudenter cũ hymnis diuinis ſumpto, ſurrexerũt vt verſus Franciam pergerent. Et cum perueniſſent ad quandam Eccleſiam intrantes in eam ſanctus Franciſcus abſcõdit ſe poſt altare ad orandum, & ibi recepit diuinæ viſionis tam exceſſiuum feruorem animã eius, paupertatis concupiſcentia totaliter inflammantem, quod videbatur ex facie, & oris hiatu, quaſi flammas amoris emittere. Et egrediens ad ſocium ſic ignitus, ore vehementer, dicebat. A, a, a, frater Maſſee præbe mihi teipſum: & hoc fecit ter. Frater Maſſeus ſtupens de tam vehemẽti feruore, cùm tertia vice ſanctus Franciſcus dixiſſet: præbe mihi teipſum: immiſit ſe tantum in brachia ſancti patris. Tunc ſanctus Franciſcus cum hiatu magno, & Spiritus ſancti feruore, & clamore valido, reboando A, a, a: leuauit fratrem Maſſeum cum ipſo flatu in aëre, & impulit illum ante ſe, quantum poſſet eſſe vnius longæ lanceæ menſura. Quod videns frater Maſſeus ſtupuit valdè de tam mirando ſancti patris feruore, & retulit poſtea ſocijs, quod in illo ſancti Franciſci impulſu tantam dulcedinem, & ſpiritus ſancti conſolationem perſenſit, quod nunquam in vita ſua conſolationem tam magnam meminerat ſe habuiſſe. Poſt dixit ſanctus Franciſcus fratri Maſſeo. Chariſſime, eamus Romam ad ſanctum Petrũ Apoſtolum, & ad ſanctum Paulum, & rogemus eos, vt doceant nos, & adiuuent poſſidere theſaurum inenarrabilem ſanctiſſimæ paupertatis. Et addidit ſanctus Franciſcus: dicens: Chariſſime, & dilectiſſime frater mi, theſaurus beatificæ paupertatis eſt tam digniſſimus, & tam diuinus, quod nos digni non ſumus illam in vaſis noſtris tam viliſſimis poſſidere: cum paupertas ſit illa virtus cœleſtis, per quam cuncta terrena, & tranſitoria cuncta calcantur, per quam omnes obices tollũtur è medio: & liberè Domino Deo æterno mens humana iungatur. Bartholomæus de Piſis lib. 1. conformitatum fructu 8. Ex chronico Minorum.

EXEMPLVM XXIX.

Cœleſtem theſaurum nulli rei comparabilem tribulationibus ſuis ſanctus Franciſcus promeruit.

CVm ſanctus frater Franciſcus grauiter pateretur in oculis, & veniſſet ad ſanctum Damianum: prima nocte tam grauiter eſt in oculis infirmatus, quod lucem aliquam videre non poterat. Cùm ergò ſteiſſet in cella 50. diebus, in tãto dolore oculorum, & vexatione multiplicium murium à diabolo excitata: quod die, noctuque quieſcere non valebat. Tunc ſanctus pater hoc eſſe flagellum Domini recognoſcens: cœpit Deo gratias agere, & illum toto corde, & ore laudare, & ex intimis præcordijs clamare, quod illis, & multo maioribus anguſtijs dignus eſſet. Et cum hoc rogabat Dominum: dicens: Domine Ieſu Chriſte paſtor bone, cõcede mihi ouiculæ tuæ gratiam, & virtutem, vt in nulla tribulatione anguſtia, vel dolore à te recedam. Et cùm hæc dixiſſet, facta eſt ad eum vox de cœlo: dicens: Franciſce, reſponde mihi. Si tota terra eſſet aurum, & mare, & flumina, & fontes eſſent balſamũ, & omnes montes, & colles, & lapides eſſent lapides precioſi, & tu inuenires alium

theſaurum tãto nobiliorem his omnibus, quanto eſt nobilius aurum, quam terra,& balſamum quam aqua,& lapides precioſi, quam ſaxa, & eſſet tibi datus pro infirmitate tua ille theſaurus tam charus,non deberes multum gaudere? Reſpondit ſanctus Franciſcus: Domine non ſum dignus tam precioſo theſauro. Et Dominus ad eum, ait: Gaude nunc frater Franciſce, quia ille eſt theſaurus vitæ æternæ quem tibi repoſui. Et ex nunc te inueſtio, & iſta infirmitas,& afflictio tua eſt ara illius beati theſauri. Tunc ſanctus Franciſcus eſt valdè lætus effectus. Ex chronico Minorum.

EXEMPLVM XXX.

Studium ſcientiæ Bononiæ inchoans miniſter de ordine ſancti Franciſci à beato Franciſco maledicitur, & ignea gutta cum lecto perforatur, & ad inferos deportatur.

QVidam frater Minor, S. Ioannes de Scinctia tempore beati Franciſci miniſter erat Bononiæ, & valdè literatus, qui abſque licentia beati Franciſci ordinauit ſtudium Bononiæ. Beato autẽ Franciſco abſenti fuit nunciatum tale ſtudium ordinatum eſſe Bononiæ, beatus autem Franciſcus immediatè iuit Bononiã, & durè reprehendit illum miniſtrum, dicens: Tu vis deſtruere ordinem meum, deſiderabam,& volebam exemplo Domini mei fratres meos magis orare,quam legere. Recedens de Bononia ſanctus Franciſcus,maledixit ei dura maledictione: ſtatimque cœpit infirmari, & infirmus per fratres miſit rogando beatum Franciſcum vt retractaret maledictionem: Reſpondit beatus Franciſcus: Illam maledictionem qua illi maledixi,confirmauit in cœlo Dominus Ieſus benedictus,& maledictus eſt. Infirmus itaque miniſter,triſtis iacebat ſuper lectum, malè conſolatus. Et ecce ſubitò deſcendit de alto quædã gutta ignea, & ſulphurea ſuper corpus eius perforans corpus ipſum, & lectum in quo iacebat. Et cum maximo fœtore ipſe miſer expirauit,& diabolus accepit animam ipſius. Ex chronico Minorum gallico lib. 2. cap. 25.

EXEMPLVM XXXI.

Superbiæ ſpiritu miles conuerſus etiam in ipſa abiectione tentatur.

FVit quidam miles fortis, & multas habuit victorias, qui poſtea factus eſt frater Minor. Et cum deriderent eum milites, quia intrauit talem ordinem: quinpotius intraſſet ad templarios,& huiuſmodi vbi poſſet plura bona facere, & cõtinuè eſſe in bello. Reſpondit:Dico vobis quando habeo ſitim, famem, frigus, & huiuſmodi, adhuc cum hoc impugnat me motus ſuperbiæ,concupiſcentiæ & huiuſmodi, quanto magis ſi viderem pedes meos ferreos, & eſſe ſuper equum pulchrum, & huiuſmodi? Et addidit: Hactenus,inquit, fui fortis alios impugnando: de cætero volo eſſe fortis meipſum impugnando. Ex chronico Minorum.

EXEMPLVM XXXII.

Virginitas beatæ virginis Mariæ triplici lilio declaratur.

TEmpore quo viuebat ſanctus frater Aegydius de ordine Minorum, erat quidam magnus magiſter de ordine Prædicatorum, qui per multos annos paſſus eſt dubitationem maximam,de virginitate matris Chriſti. Nam ſibi videbatur impoſſibile,quod mater poſſet eſſe,& virgo. Veruntamen tanquam verè fidelis de tali ſua dubitatione multum dolebat,& cupiebat ab aliquo viro illuminato de tali dubio liberari. Audiens autem quod ſanctus frater Aegidius erat multum illuminatus: acceſſit ad eum. Sanctus autẽ frater Aegidius aduentum,& propoſitum,& pugnam eius præſciens in ſpiritu illi obuiauit, & antequam perueniſſet ad eum cum baculo, quem habebat in manu percutiens terram,dixit: O frater Prædicator,virgo ante partum. Et ſtatim vbi percuſſit cum baculo, eſt ortum vnum lilium pulcherrimum. Et ſecundò percutiens, dixit: O frater Prædicator, virgo in partu, & ortũ eſt aliud liliũ. Et tertiò percutiens dixit:O frater Prædicator,virgo poſt partũ, & cõfeſtim ortũ eſt tertiũ lilium. Et hoc facto frater Ægidius aufugit. Frater verò ille

Prædicator illicò liberatus eſt à tentatione ſua, & ex tunc magnam deuotionem in ſancto fratre Aegydio ſemper habuit. Ex chronici Minorum gallici parte 2. lib. 7. cap. 16.

EXEMPLVM XXXIII.

Linguis varijs ſanctus Antonius de Padua more Apoſtolorum præſente Papa loquebatur.

SAnctus Antonius de Padua vnus de electis diſcipulis beati Franciſci, quem ſanctus Franciſcus ſuum Epiſcopum appellabat, cum prædicabat in concilio coram Papa, & Cardinalibus vbi erant Græci, & Latini, Francigenæ, & Theutonici, Sclaui, & Anglici, & multi alij diuerſarum linguarum, Spiritu ſancto afflatus, lingua apoſtolica inflammatus, eructãs mellifluũ verbum omnes illos, tam diuerſarum linguarum in dicto concilio congregatos luculentiſſimè: & clarè ipſum audientes, & diſtinctè intelligentes reddidit tanta admiratione ſuſpenſos, vt videretur renouatum illud antiquum Apoſtolorum mirabile admirantium, & dicentium: Nonne iſte Hiſpanus eſt? Et quomodo nos omnes audimus per eum linguam noſtram, in qua nati ſumus, Græci, & Latini, Francigenæ, & Theutonici, Sclaui, & Anglici, Lombardi, & Barbari? Papa enim ſtupens ad tam profunda, de ſcripturis diuinis à ſancto Antonio prolata, dixit: Verè iſte arca teſtamenti, & diuinarum ſcripturarum armarium eſt. Ex chronico Minorũ, & Antoninus par. 3. hiſt. tit. 24. cap. 3. §. 2. & in gallico chronico lib. 5. c. 21.

EXEMPLVM XXXIIII.

Verbum Dei à beato Antonio de Padua prædicatum hæretici contemnunt, ſed piſces aquarũ cum deſiderio recipiunt.

OStendere volens Dominus Ieſus benedictus quanta ſanctitas eſſet fideliſſimi ſerui ſui, & quam deuotè audienda eſſet eius prædicatio, ac ſana doctrina per animalia irrationalia .ſ. per piſces redarguit infidelium, & inſipientium hæreticorũq; ſtultitiã, ſicut aſina redarguit inſipientiã Balaam. Nam cum eſſet B. Antonius Arinũ (vbi hæreticorũ magna copia morabatur) volens illos ad lucem veræ fidei, & in viam reducere veritatis, ipſis de ſcripturis catholicis per multos dies prædicabat. Illi verò facti lapidei, per obſtinaciam ipſius ſanctis eloquijs non ſolum non acquieſcere, ſed inſuper auditum præbere contempſerunt. Sanctus verò Antonius Domino inſpirante, acceſſit quodam die, ad os fluminis iuxta mare, & ſtans in ripa (quæ in mari appropinquabar, & fluminis,) incœpit modo prædicationis piſces ex parte Domini aduocare, dicens: Audite verbum Domini piſces maris, & fluminis, ex quo infideles hæretici audire contemnunt: & ecce ſtatim acceſſit ante ſanctum Antonium tanta magnorum, & paruorum piſcium multitudo quod nunquam ſimilis in illis partibus fuit viſa, & omnes tenebant caput aliquantulum extra aquam. Vidiſſes ibi piſces magnos adhærere minoribus, minores ſub alis maiorum pacificè pertranſire, & permanere. Vidiſſes etiam diuerſas piſcium ſpecies, quoſlibet ad ſibi ſimiles currere, & quaſi quendam campum pictum varietate colorum, mirabiliter decoratum, ad ſancti faciem ordinari: vidiſſes ibi turmas piſcium magnorum, & grandium quaſi caſtrorum acies ordinatas, loca ad prædicationem præripere, vidiſſes ibi piſces mediocres loca mediocria capere, & quaſi doctos à Domino abſque truculentia in ſuis locis conſiſtere, vidiſſes ibi piſcium paruulorum multitudinem copioſam, atque populoſam vſquequaque tanquam peregrinos ad indulgentiam properare, & ad ſanctum patrem tanquam ſub tutore propinquiores accedere. Itaque in ſancta prædicatione cœlitus ordinata, primitus piſces minores, ſecundo mediocres, & tertiò vbi erat aqua profundior piſces maximi ſancto Antonio aſſiſtebant. His verò taliter ordinatis incœpit ſanctus Antonius ſolemniter prædicare, dicens: Fratres mei piſces multum tenemini pro veſtro modulo referre gratias Creatori noſtro, qui in veſtrum habitaculum dedit elementum tam nobiliſſimũ, ita vt aquas dulces, & ſalſas prout expedit habeatis. Refugia inſuper multiplicia contulit, vt euitetis incommoda tempeſtatis. Exhibuit inſuper vobis elementum diaphanum, & limpidum, & vias

quibus incedatis,& eſcas quas ſumatis, vt viuere poſſitis. Eſcas quoque vobis neceſſarias præparat Creator benignus, etiam in profundis abyſſi. Vos in creatione mundi benedictione multiplicationis præceptum habuiſtis à Domino. Vos in diluuio cæteris animalibus pereuntibus abſque læſione,reſeruati fuiſtis. Vos pennulis ornati,ac roborati vndique,prout libet diſcurritis. Vobis datum fuit ex imperio reſeruare Ionam prophetã Domini,& poſt tertium diem illum abſque læſione in terram ponere. Vos cenſum Domino Ieſu cum tanquam pauper non haberet, vnde ſtateram ſolueret,obtuliſtis. Vos in cibum regis æterni Domini benedicti ante reſurrectionem ſingulariter fuiſtis. Propter quę omnia multum tenemini laudare,& benedicere Dominum qui tot bona ſingularia iam præ cæteris animalibus recepiſtis. Ad hæc verba,& ſimilia hortamenta aliqui piſces voces emittebant, aliqui aperiębant ora,& omnes capita inclinabãt,ſignis quibus poterant laudabant Altiſſimum. Ad hanc reuerentiam piſcium exhilaratur in ſpiritu ſanctus Antonius,& voce altiſſima clamans, dicebat: Benedictus Deus æternus,quia magis Deũ honorãt piſces aquatici,quàm homines hęretici,& melius audiunt beluæ irrationales, quàm homines infideles. Quanto autem ſanctus Antonius prædicabat,tanto piſcium multitudo creſcebat. Ad quod miraculum concurrens populus ciuitatis, & concurrentes etiam hæretici ſupra dicti, & videntes tam inſolitum miraculum, & meritò admirandum, quod bruta ſancto Antonio præbebant auditum,compuncti corde,omnes ad pedes ſancti Antonij, vt prædicationem illis fąceret,cõſederunt. Tunc ſanctus Antonius aperiens os ſuum, tam mirarabiliter de fide catholica prædicauit, quod hæreticos ibi exiſtentes conuertit, & fideles roboratos in fide, cum gaudio, & benedictione remiſit. Piſces etiam licentiati à ſancto Antonio cuncti lætantes, & gaudentes cum mirandis luſibus,& circuitibus in varias prouincias abierunt. Poſt hæc,poſt multos dies ſanctus Antonius Arimi prędicando magnum fructum fecit in conuerſione,& deuotione hæreticorum, & cleri. lib.5.Chronici gallici.Minorum cap.18.

EXEMPLVM XXXV.

Defuncti anima poſt centum Pater noſter fratris Cõradi liberatur à pœnis,& poſt liberationem illi fratri gratias egit propter conuerſionem,& liberationem.

ZÆlator euangelicæ regulæ beati patris noſtri ſancti Frãciſci ſanctus frater Conradus de Offida fuit religioſæ vitæ, & meriti tanti apud Deum, quod tam in vita ipſius, quàm morte Dominus Ieſus eum multipliciter honorauit. Nam cùm adhuc viueret, & vt Forenſis ad locũ Offidæ veniſſet: fratres eum rogauerunt, quod amore Dei cuidam fratri iuuenculo prædicaret,qui tam inordinatè,& tã pueriliter ſe agebat,quod ſenes, & iuuenes de illa familia plurimum conturbabat, & de horis canonicis,& de alijs regulæ diſciplinis, aut parum, aut nihil curabat. Vnde frater Conradus compatiens illi iuuenculo, & alijs fratribus propter illum multipliciter tribulatis: ad preces illorum humiliter inclinatus,vocauit illum ſeorſum, & in viſceribus charitatis dixit ſibi verba tam efficacia, & diuina, quod ſtatim facta eſt manus Domini ſuper eum iuuenculum, & mutatus eſt in virum alterum, ita quod factus eſt de puero ſenex, ita obediens, ita ſollicitus,& deuotus,ita pacificus,& obſequioſus, & ad omnia virtuoſa opera ita ſtudioſus,quod ſicut antea per ipſum tota familia turbabatur, ita omnes poſt plenã conuerſionem quàm in virtutibus fecerat exultabant, & dilectionem ad eum quaſi ad Angelum ferebant. Poſt hanc verò conuerſionem paucis diebus elapſis infirmatus eſt, & migrauit à ſeculo, de quo fratres multum doluerunt. Poſt mortem verò illius cum frater Conradus, qui conuerterat eum ſtaret in oratione de nocte ante altare dicti conuentus, ecce venit anima eius ante fratrem Conradum tanquam patrem eum deuotè ſalutans,qui ait: Quiſnam es tu? Reſpondit: Ego ſum anima iuuenis nuper defuncti. Cui ille: O fili chariſſime,quid eſt de te? Reſpondit: Pater chariſſime gratiæ Dei, & doctrinæ veſtræ bene mihi eſt,quia nõ ſum damnatus, tamen propter aliquas meas culpas nõ plenè purgatas, propter modicum temporis quod habui, magnas ſuſtineo purgatorias

pœnas:

pœnas: ſed rogo te pater, vt ſicut tua pietate mihi dum viuerem ſuccurriſti, ita nũc in meis cruciatibus digneris ſuccurrere, vt dicas pro me aliqua Pater noſter, quia oratio tua valde acceptabilis eſt corã Deo. Frater verò Conradus libẽter aſſentiens, dixit ſemel Pater noſter, cum (Requiem æternam.) Quo dicto: anima illa dixit: O pater ſancte, quantum profuit mihi, rogo quod iterum mihi dicas. Et cum dixiſſet iterum, anima illa, ait: Pater ſanctè ſicut oras, tota alleuior, & rogo quod orare non ceſſes. Frater verò Conradus ſentiens quod anima illa ſuis orationibus iuuabatur: dixit ſibi centum Pater noſter. Quibus dictis, anima illa dixit: Ex parte Domini noſtri gratias tibi ago, vt ipſe de hac charitate tibi mercedem æternam tribuat: quia propter orationem tuam ego ſum à pœnis omnibus liberata, & pergam nunc ad gloriam paradiſi. Et his dictis perrexit ad Dominum. Frater verò Conradus vt lætificaret fratres totum recitauit per ordinem, quod in nocte præceſſerat, vnde ipſi, & alij fuerunt plurimũ conſolati. Bartholomæus de Piſis lib. 1. Conformitatum Diui Franciſci ad Chriſtum *cap.* 23.

EXEMPLVM XXXVI.

Conſecrationis verba proferens Ioannes de Aluerna, totus in ſe amore liqueſcẽs extaſim paſſus, defecit.

CVm quadam vice Ioannes de Aluerna ſiue de Firmo, ad altare acceſſiſſet ad celebrandum miſſam quam cantare debebat, ampliata eſt ſibi gratia, & creuit in eo amor diuinus, & datus eſt ſibi quidam ſenſus de Deo ineffabilis & inęſtimabilis, quem ſuis verbis nullo modo poterat explicare, & timens ne creſceret tantum ſenſus ille & feruor mirabilis, quod oporteret eum dimittere miſſam, neſciebat quã partem eligeret: vtrum ſic procederet, vel expectaret, tamen quia aliquando ſenſerat ſimile, & Dominus tantum temperauerat, quod ob hoc non dimiſerat miſſam vtcunque confidebat poſſe procedere nihilominus timebat quod euenit: quia tales infuſiones diuinæ non ſunt in hominis poteſtate, Cum ergò proceſſiſſet vſque ad præfationem beatæ virginis, creuit tantum illa illũminatio & gratioſa ſuauitas, quód veniens ad Pridie quam pateretur vix illam ſuauitatem & dulcedinem poterat ſuſtinere. Perueñto autem ad Hoc eſt corpus meum, ingeminans hoc eſt, hoc eſt, & multum frequenter, ita quod quaſi deficiebat pro magnitudine eorũ quę iam ſentiebat in anima. Vnde Gardianus loci ſuccurrens, anxianti ſtabat iuxta eum, & frater etiam cum cereo accenſo poſt eum ſtantibus & timentibus cæteris fratribus cum alijs hominibus & mulieribus multis cum quibus erant aliquæ maiores de prouincia quæ omnes expectantes & timentes more mulierum plangebant. Ipſe vero frater Ioannes quaſi alienatus beatiſſima & ſuauiſſima lætitia, ſtabat improcedens in conſecratione ſanctiſſima complẽda, quia ſciebat Dominum Ieſum Chriſtum, quod non intrabat hoſtiam, vel potius hoſtia nõ tranſubſtantiatur in ipſum donec adiungeret, corpus meum. Et non valens ferre tantam maieſtatem Chriſti, clamauit, corpus meum. Et ſtatim euanuit forma panis, & apparuit Dominus Ieſus Chriſtus Dei filius benedictus, incarnatus, & clarificatus, & oſtendit ei humilitatem quæ eum fecit incarnari, & facit ipſum venire quotidie in manus ſacerdotis. Dicto autem. Hoc eſt corpus meum, mox mirabiliter poſt ſe cecidit retrò: ſed à Gardiano qui ſtabat iuxta eum ne rueret in terram ſuſtentatus eſt. Et concurrentibus fratribus, & alijs hominibus: & mulieribus, qui in eccleſia morabantur, tanquam mortuus in ſacriſtiam deportatur. Erat.n. corpus eius frigefactum ſicut corpus hominis mortui, & digiti manuum erãt contracti tam fortiter, quod vix valebant diſtendi, vel moueri, & ſic iacuit quaſi exanimis à mane vſque ad tertiam magnam. Rogatus autẽ quod per charitatem Dei, quæ ſenſerit dignaretur, dicere: Dixit quod in conficiendo tantum cor ſuum erat liquefactum ad modum ceræ valde diſtemperatæ, & caro ſua videbatur eſſe ſine oſſibus, taliter quod nec membra, nec manus poterat quaſi leuare ad faciendum crucem ſuper hoſtiam, addens quod antequam fieret ſacerdos fuit ſibi oſtenſum, quod debebat ſic deficere in miſſa, ſed quia multas miſſas legerat, ſed non euene

tantam inde recepit gratiam, quod totus ibi extitit renouatus, & ſicut Magdalena pacificatus, & conſolatus. Et tunc frater Ioannes ſentiens tantæ gratiæ donum cœpit gratias agere Deo, & pedes eius humiliter oſculari, erigendo ſe, vt Saluatorem cum gratiarum actione reſpiceret, & Chriſtus benedictus manus ſuas ſanctiſſimas ad oſculandum eidem exhibuit, & expandit in ipſa apertione manuum. Frater Ioannes ſe erigens acceſſit ad pectus Domini Ieſu, & amplexatus eſt Ieſum, & Chriſtus benedictus amplexatus eſt ipſum. Et inde obſculans frater ſanctiſſimũ pectus Chriſti ſenſit tantum odorem diuinum, quod ſi omnia mundi aromata congregarentur in vnum reſpectu illius diuini odoris, fœtor putridus putaretur. Et ſuper hoc de ipſo pectore Saluatoris ingrediebantur radij ſupra dicti illuminantes mẽtem interius, & exterius, & omnia circumquaque, & in hoc amplexu, odore, ac luminibus in ipſo beato pectore Domini Ieſu Chriſti fuit raptus frater Ioannes, & totaliter cõſalatus, & mirabiliter illuſtratus. Nã ex tunc quia de ſacro Dominico pectore potauerat dono ſapientiæ & gratia diuini verbi repletus eſt, verba miranda, & ſuperenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas potauerat de abyſſo pectoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, ideo mentes audientium immutabat & fructus mirabiles faciebat. Ille inſuper odor prædictus, & ſplendor quẽ ibi perſenſerat per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus eſt in dicta ſemita (vnde Dominici pedes perrexerunt) & per amplum ſpatium circumquaque eundem ſplendorem, & odorem per multa tempora ſentiebat. Rediens ad ſe frater Ioannes poſt raptum prædictũ Chriſtus benedictus diſparuit, & ipſe poſtmodum ſemper conſolatus, & illuminatus remanſit. Nam coram Romana curia, & coram Regibus, & Baronibus, & coram Magiſtris, & Doctoribus, tam profunda, & alta lumina eructabat, quod omnes in ſtuporem mirabilem ſermone ſuo conuertebat. Cum ipſe frater Ioannes eſſet homo quaſi ſine literis, tamen quæſtiones ſubtiliſſimas, & altiſſimas de Trinitate, & alijs ſcripturæ myſterijs mirabiliter declarabat. Antoninus par. 3. tit. 24. c. 8. §. 15.

EXEMPLVM XXXIX.

Defunctorum infinitas animas Ioãnes de Alnerna celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare.

CVm dictus frater Ioannes de Aluerna celebraret miſſam in commemoratione omnium Defunctorum, obtulit cũ tanto charitatis affectu, & compaſſione pietatis illud altiſſimum ſacramentum (cuius efficaciam ſuper omnia ſuffragia deſiderant animæ defunctorum) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & melliflua dilectione ſuperna. Quando ergo in dicta deuota miſſa corpus Domini ſanctiſſimum leuaret in altum offerẽs illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipſo creatas, & etiam redemptas de carcere miſericorditer liberaret, vidit quaſi infinitas animas de purgatorio egredi, quaſi multitudinem ſcintillarum de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœleſtem patriam aduolantes, propter merita Chriſti, qui pro humana ſalute in cruce pependit. Antoninus ibid. Ex chron. Minorum.

EXEMPLVM XL.

Pauperes flumen rapidiſſimum cum fiducia tranſire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierunt.

QVodam tempore dum ſanctus Franciſcus eſſet grauiter infirmus, frater Leo ſibi cum multa deuotione, & diligentia ſeruiebat. Cum autem quadã vice frater Leo ſtaret prope beatum Franciſcum, & daret ſe orationi, factus in extaſi ductus eſt ad maximum quoddam flumen, & impetuoſum, & latum, vbi cum aſpiceret trãſeuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui ſtatim ab impetuoſitate fluminis ſubuertebantur, & abſorbebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant, vſque ad tertiam partem fluminis, & peribant, aliqui vſque ad medium, alij quaſi uſque ad finem, qui omnes propter ſarcinas, & onera quæ portabant diuerſimodè ſecundum diuerſas ſarcinas à flumine mergebantur, & peribant crudeliſſimè abſque omnĩ remedio. Frater autem Leo

uidens

videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce ſubito apparuerunt aliqui fratres ſine aliquo onere, vel ſarcina omnis rei, in quibus ſola paupertas ſancta relucebat. Et intrantes flumen tranſibant ſine aliqua læſione. Sanctus vero Franciſcus per ſpiritum ſciens quod frater Leo viderat aliquam viſionem, poſtquam rediijt ad ſe vocauit eum ſanctus Franciſcus, & ait: Dic mihi quæ vidiſti: Et ille recitauit per ordinem cuncta quæ viderat. Cui ſanctus Franciſcus, ait: Vera ſunt quæ vidiſti. Nam flumen eſt mundus. Iſti fratres qui ſorbentur à flumine ſunt illi qui profeſſionem euangelicam paupertatem voluntariam non ſequuntur. Illi vero qui ſine periculo tranſibant ſunt fratres ſpiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilq; carnale amant, aut quærunt aut poſſident, ſed habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti ſunt, ſequentes Chriſtum in cruce nudatũ, & onus crucis eius, & iugum obedientiæ eius leuiſſimum, & ſuaue quotidie amplexantur, ideo faciliter & ſine periculo de temporalibus tranſeunt ad æterna. Ex chronico Minorum gallico. lib. 2. c. 11.

EXEMPLVM XLI.

Iudicante Domino qui per rubeam ſcalam iuſtitiæ aſcendere voluerunt, ceciderunt, qui vero ad albam miſericordiæ confugerunt, Maria ſemper virgine miſericordiſſima ſuſcipiente, ſaluati ſunt.

FRater Leo habuit hanc viſionem. Videbat namque in ſomnis, & ecce iudiciũ parabatur, & angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodam prato magno. Et ecce duæ ſcalæ poſitæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubea, & alia alba, & ambæ attingebant à terra vſque ad cœlum. Apparuit autem Chriſtus in ſummitate rubeæ ſcalæ quaſi iratus, & offenſus. Et beatus Franciſcus prope ipſum inferius, & deſcẽdens aliquantulum, clamabat ad fratres ſuos fortiſſimè, dicẽs: Venite fratres, venite, aſcendite ad Dominum, qui vocat vos confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium, confiſi de clamore patris, currebant & incipiebant aſcendere ſcalam rubeam valenter. Cum aſcenderẽt alius cadebat de tertio gradu, aliꝰ de quarto, alius de decimo, alij de medietate ſcalæ, & alij quaſi de ſummitate ſcalæ. Beatus verò Franciſcus videns hoc, motus compaſſione ad tantam ruinam rogabat Chriſtum iudicem pro filijs ſuis. Chriſtus verò oſtendebat manus ſuas, & latus beato Franciſco, in quibus videbantur renouatę plagæ eius, de quibus etiam ſtillabat ſanguis recentiſſimè, & dicebat: Ecce iſta fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciſcus perſeueraret poſtulans miſericordiam pro fratribus, poſt breuem morulam iterum aliquantulum deſcendebat, & clamabat: Non deſperetis, ſed confidite. Currite ad ſcalam albam, currite, & aſcendite ibi ſuſcipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad ſcalam albam ex admonitione paterna, ecce beata virgo Maria mater Chriſti apparuit in ſummitate ſcalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum ſine labore.

Ex Chronico Minorum latino lib. 6. capitu. 17. & gallico lib. 2. c. 75.

tantam inde recepit gratiam, quod totus ibi extitit renouatus, & ſicut Magdalena pacificatus, & conſolatus. Et tunc frater Ioannes ſentiens tantæ gratiæ donum cœpit gratias agere Deo, & pedes eius humiliter oſculari, erigendo ſe, vt Saluatorem cum gratiarum actione reſpiceret, & Chriſtus benedictus manus ſuas ſanctiſſimas ad oſculandum eidem exhibuit, & expandit in ipſa apertione manuum. Frater Ioannes ſe erigens acceſſit ad pectus Domini Ieſu, & amplexatus eſt Ieſum, & Chriſtus benedictus amplexatus eſt ipſum. Et inde obſculans frater ſanctiſſimũ pectus Chriſti ſenſit tantum odorem diuinum, quod ſi omnia mundi aromata congregarentur in vnum reſpectu illius diuini odoris, fœtor putridus putaretur. Et ſuper hoc de ipſo pectore Saluatoris ingrediebantur radij ſupra dicti illuminantes mẽtem interius, & exterius, & omnia circumquaque, & in hoc amplexu, odore, ac luminibus in ipſo beato pectore Domini Ieſu Chriſti fuit raptus frater Ioannes, & totaliter cõſolatus, & mirabiliter illuſtratus. Nã ex tunc quia de ſacro Dominico pectore potauerat do no ſapientiæ & gratia diuini verbi repletus eſt, verba miranda, & ſuperenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas po tauerat de abyſſo pectoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, ideo mentes audientium immutabat & fructus mirabiles faciebat. Ille inſuper odor prædictus, & ſplendor quẽ ibi perſenſerat per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus eſt in dicta ſemita (vnde Dominici pedes perrexerunt) & per amplum ſpatium circumquaque eundem ſplendorem, & odorem per multa tempora ſentiebat. Rediens ad ſe frater Ioannes poſt raptum prædictũ Chriſtus benedictus diſparuit, & ipſe poſtmodum ſemper conſolatus, & illuminatus remanſit. Nam coram Romana curia, & coram Regibus, & Baronibus, & coram Magiſtris, & Doctoribus, tam profunda, & alta lumina eructabat, quod omnes in ſtuporem mirabilem ſermone ſuo conuertebat. Cum ipſe frater Ioannes eſſet homo quaſi ſine literis, tamen quæſtiones ſubtiliſſimas, & altiſſimas de Trinitate, & alijs ſcripturæ myſterijs mirabiliter declarabat. Antoninus par. 3. tit. 14. c. 8. §. 15.

EXEMPLVM XXXIX.

Defunctorum infinitas animas Ioãnes de Aluerna celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare.

CVm dictus frater Ioannes de Aluerna celebraret miſſam in commemoratione omnium Defunctorum, obtulit cũ tanto charitatis affectu, & compaſſione pietatis illud altiſſimum ſacramentum (cuius efficaciam ſuper omnia ſuffragia deſiderant animæ defunctorum) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & melliflua dilectione ſuperna. Quando ergo in dicta deuota miſſa corpus Domini ſanctiſſimum leuaret in altum offerẽs illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipſo creatas, & etiam redemptas de carcere miſericorditer liberaret, vidit quaſi infinitas animas de purgatorio egredi, quaſi multitudinem ſcintillarum de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœleſtem patriam aduolantes, propter merita Chriſti, qui pro humana ſalute in cruce pependit. Antoninus ibid. Ex chron. Minorum.

EXEMPLVM XL.

Pauperes flumen rapidiſſimum cum fiducia tranſire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierunt.

QVodam tempore dum ſanctus Franciſcus eſſet grauiter infirmus, frater Leo ſibi cum multa deuotione, & diligentia ſeruiebat. Cum autem quadã vice frater Leo ſtaret prope beatum Franciſcum, & daret ſe orationi, factus in extaſi ductus eſt ad maximum quoddam flumen, & impetuoſum, & latum, vbi cum aſpiceret trãſeuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui ſtatim ab impetuoſitate fluminis ſubuertebantur, & abſorbebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant, vſque ad tertiam partem fluminis, & peribant, aliqui vſque ad medium, alij quaſi uſque ad finem, qui omnes propter ſarcinas, & onera quæ portabant diuerſimodè ſecundum diuerſas ſarcinas à flumine mergebantur, & peribant crudeliſſimè abſque omni remedio. Frater autem Leo

uidens

videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce ſubito apparuerunt aliqui fratres ſine aliquo onere, vel ſarcina omnis rei, in quibus ſola paupertas ſancta relucebat. Et intrantes flumen tranſibant ſine aliqua læſione. Sanctus vero Franciſcus per ſpiritum ſciens quod frater Leo viderat aliquam viſionem, poſtquam redijt ad ſe vocauit eum ſanctus Franciſcus, & ait: Dic mihi quæ vidiſti: Et ille recitauit per ordinem cuncta quæ viderat. Cui ſanctus Franciſcus, ait: Vera ſunt quæ vidiſti. Nam flumen eſt mundus. Iſti fratres qui ſorbentur à flumine ſunt illi qui profeſſionem euangelicam paupertatem voluntariam non ſequuntur. Illi vero qui ſine periculo tranſibant ſunt fratres ſpiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilq; carnale amant, aut quærunt aut poſſident, ſed habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti ſunt, ſequentes Chriſtum in cruce nudatũ, & onus crucis eius, & iugum obedientiæ eius leuiſſimum, & ſuaue quotidie amplexantur, ideo faciliter & ſine periculo de temporalibus tranſeunt ad æterna. Ex chronico Minorum gallico. lib. 2. c. 11.

EXEMPLVM XLI.

Iudicante Domino qui per rubeam ſcalam iuſtitiæ aſcendere voluerunt, ceciderunt, qui vero ad albam miſericordiæ confugerunt, Maria ſemper virgine miſericordiſſima ſuſcipiente, ſaluati ſunt.

FRater Leo habuit hanc viſionem. Videbat namque in ſomnis, & ecce iudiciũ parabatur, & angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodam prato magno. Et ecce duæ ſcalæ poſitæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubra, & alia alba, & ambæ attingebant à terra vſque ad cœlum. Apparuit autem Chriſtus in ſummitate rubeæ ſcalæ quaſi iratus, & offenſus. Et beatus Franciſcus prope ipſum inferius, & deſcẽdens aliquantulum, clamabat ad fratres ſuos fortiſſimè, dicẽs: Venite fratres, venite, aſcendite ad Dominum, qui vocat vos confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium, confiſi de clamore patris, currebant & incipiebant aſcendere ſcalam rubeam valenter. Cum aſcenderẽt alius cadebat de tertio gradu, alius de quarto, alius de decimo, alij de medietate ſcalæ, & alij quaſi de ſummitate ſcalæ. Beatus verò Franciſcus videns hoc, motus compaſſione ad tantam ruinam rogabat Chriſtum iudicem pro filijs ſuis. Chriſtus verò oſtendebat manus ſuas, & latus beato Franciſco, in quibus videbantur renouatę plagæ eius, de quibus etiam ſtillabat ſanguis recentiſſimè, & dicebat: Ecce iſta fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciſcus perſeueraret poſtulans miſericordiam pro fratribus, poſt breuem morulam iterum aliquantulum deſcendebat, & clamabat: Non deſperetis, ſed confidite. Currite ad ſcalam albam, currite, & aſcendite ibi ſuſcipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad ſcalam albam ex admonitione paterna, ecce beata virgo Maria mater Chriſti apparuit in ſummitate ſcalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum ſine labore.

Ex Chronico Minorum latino lib. 6. capitu. 17. & gallico lib. 2. c. 75.

tantam inde recepit gratiam, quod totus ibi extitit renouatus, & ſicut Magdalena pacificatus,& conſolatus. Et tunc frater Ioannes ſentiens tantæ gratiæ donum cœpit gratias agere Deo,& pedes eius humiliter oſculari, erigendo ſe, vt Saluatorem cum gratiarum actione reſpiceret, & Chriſtus benedictus manus ſuas ſanctiſſimas ad oſculandum eidem exhibuit,& expandit in ipſa apertione manuum. Frater Ioannes ſe erigens acceſſit ad pectus Domini Ieſu, & amplexatus eſt Ieſum,& Chriſtus benedictus amplexatus eſt ipſum. Et inde obſculans frater ſanctiſſimũ pectus Chriſti ſenſit tantum odorem diuinum, quod ſi omnia mundi aromata congregarentur in vnum reſpectu illius diuini odoris, fœtor putridus putaretur. Et ſuper hoc de ipſo pectore Saluatoris ingrediebantur radij ſupra dicti illuminantes mẽtem interius, & exterius,& omnia circumquaque, & in hoc amplexu, odore, ac luminibus in ipſo beato pectore Domini Ieſu Chriſti fuit raptus frater Ioannes,& totaliter cõſolatus, & mirabiliter illuſtratus. Nã ex tunc quia de ſacro Dominico pectore potauerat dono ſapientiæ & gratia diuini verbi repletus eſt, verba miranda,& ſuperenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas potauerat de abyſſo pectoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, ideo mentes audientium immutabat & fructus mirabiles faciebat. Ille inſuper odor prædictus, & ſplendor quẽ ibi perſenſerat per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus eſt in dicta ſemita (vnde Dominici pedes perrexerunt)& per amplum ſpatium circumquaque eundem ſplendorem, & odorem per multa tempora ſentiebat. Rediens ad ſe frater Ioannes poſt raptum prædictũ Chriſtus benedictus diſparuit, & ipſe poſtmodum ſemper conſolatus, & illuminatus remanſit. Nam coram Romana curia,& coram Regibus,& Baronibus, & coram Magiſtris,& Doctoribus, tam profunda,& alta lumina eructabat, quod omnes in ſtuporem mirabilem ſermone ſuo conuertebat. Cum ipſe frater Ioannes eſſet homo quaſi ſine literis, tamen quæſtiones ſubtiliſſimas,& altiſſimas de Trinitate,& alijs ſcripturæ myſterijs mirabiliter declarabat. Antoninus par.3.tit.24.c.8.§.15.

EXEMPLVM XXXIX.

Defunctorum infinitas animas Ioãnes de Aluerna celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare.

CVm dictus frater Ioannes de Aluerna celebraret miſſam in commemoratione omnium Defunctorum, obtulit cũ tanto charitatis affectu, & compaſſione pietatis illud altiſſimum ſacramentum (cuius efficaciam ſuper omnia ſuffragia deſiderant animæ defunctorum) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & melliflua dilectione ſuperna. Quando ergo in dicta deuota miſſa corpus Domini ſanctiſſimum leuaret in altum offerẽs illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipſo creatas, & etiam redemptas de carcere miſericorditer liberaret, vidit quaſi infinitas animas de purgatorio egredi, quaſi multitudinem ſcintillarum de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœleſtem patriam aduolantes, propter merita Chriſti, qui pro humana ſalute in cruce pependit. Antoninus ibid. Ex chron. Minorum.

EXEMPLVM XL.

Pauperes flumen rapidiſſimum cum fiducia tranſire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierunt.

QVodam tempore dum ſanctus Franciſcus eſſet grauiter infirmus, frater Leo ſibi cum multa deuotione,& diligentia ſeruiebat. Cum autem quadã vice frater Leo ſtaret prope beatum Franciſcum, & daret ſe orationi, factus in extaſi ductus eſt ad maximum quoddam flumen,& impetuoſum,& latum, vbi cum aſpiceret trãſeuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui ſtatim ab impetuoſitate fluminis ſubuertebantur, & abſorbebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant, vſque ad tertiam partem fluminis, & peribant, aliqui vſque ad medium, alij quaſi uſque ad finem, qui omnes propter ſarcinas, & onera quæ portabant diuerſimodè ſecundum diuerſas ſarcinas à flumine mergebantur, & peribant crudeliſſimè abſque omni remedio. Frater autem Leo

uidens

videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce ſubito apparuerunt aliqui fratres ſine aliquo onere, vel ſarcina omnis rei, in quibus ſola paupertas ſancta relucebat. Et intrantes flumen tranſibant ſine aliqua læſione. Sanctus vero Franciſcus per ſpiritum ſciens quod frater Leo viderat aliquam viſionem, poſtquam redijt ad ſe vocauit eum ſanctus Franciſcus, & ait: Dic mihi quæ vidiſti: Et ille recitauit per ordinem cuncta quæ viderat. Cui ſanctus Franciſcus, ait: Vera ſunt quæ vidiſti. Nam flumen eſt mundus. Iſti fratres qui ſorbentur à flumine ſunt illi qui profeſſionem euangelicam paupertatem voluntariam non ſequuntur. Illi vero qui ſine periculo tranſibant ſunt fratres ſpiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilq; carnale amant, aut quærunt aut poſſident, ſed habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti ſunt, ſequentes Chriſtum in cruce nudatũ, & onus crucis eius, & iugum obedientiæ eius leuiſſimum, & ſuaue quotidie amplexantur, ideo faciliter & ſine periculo de temporalibus tranſeunt ad æterna. Ex chronico Minorum gallico. lib. 2. c. 11.

EXEMPLVM XLI.

Iudicante Domino qui per rubeam ſcalam iuſtitiæ aſcendere voluerunt, ceciderunt, qui vero ad albam miſericordiæ confugerunt, Maria ſemper virgine miſericordiſſima ſuſcipiente, ſaluati ſunt.

FRater Leo habuit hanc viſionem. Videbat namque in ſomnis, & ecce iudiciũ parabatur, & angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodam prato magno. Et ecce duæ ſcalæ poſitæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubea, & alia alba, & ambæ attingebant à terra vſque ad cœlum. Apparuit autem Chriſtus in ſummitate rubeæ ſcalæ quaſi iratus, & offenſus. Et beatus Franciſcus prope ipſum inferius, & deſcẽdens aliquantulum, clamabat ad fratres ſuos fortiſſimè, dicẽs: Venite fratres, venite, aſcendite ad Dominum, qui vocat vos confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium, confiſi de clamore patris, currebant & incipiebant aſcendere ſcalam rubeam valenter. Cum aſcenderẽt alius cadebat de tertio gradu, aliꝰ de quarto, alius de decimo, alij de medietate ſcalæ, & alij quaſi de ſummitate ſcalæ. Beatus verò Franciſcus videns hoc, motus compaſſione ad tantam ruinam rogabat Chriſtum iudicem pro filijs ſuis. Chriſtus verò oſtendebat manus ſuas, & latus beato Franciſco, in quibus videbantur renouatę plagæ eius, de quibus etiam ſtillabat ſanguis recentiſſimè, & dicebat: Ecce iſta fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciſcus perſeueraret poſtulans miſericordiam pro fratribus, poſt breuem morulam iterum aliquantulum deſcendebat, & clamabat: Non deſperetis, ſed confidite. Currite ad ſcalam albam, currite, & aſcendite ibi ſuſcipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad ſcalam albam ex admonitione paterna, ecce beata virgo Maria mater Chriſti apparuit in ſummitate ſcalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum ſine labore.

Ex Chronico Minorum latino lib. 6. capitu. 17. & gallico lib. 2. c. 75.

tantam inde recepit gratiam, quod totus ibi extitit renouatus, & ſicut Magdalena pacificatus,& conſolatus. Et tunc frater Ioannes ſentiens tantæ gratiæ donum cœpit gratias agere Deo,& pedes eius humiliter oſculari, erigendo ſe, vt Saluatorem cum gratiarum actione reſpiceret, & Chriſtus benedictus manus ſuas ſanctiſſimas ad oſculandum eidem exhibuit,& expandit in ipſa apertione manuum. Frater Ioannes ſe erigens acceſſit ad pectus Domini Ieſu, & amplexatus eſt Ieſum,& Chriſtus benedictus amplexatus eſt ipſum. Et inde obſculans frater ſanctiſſimũ pectus Chriſti ſenſit tantum odorem diuinum, quod ſi omnia mundi aromata congregarentur in vnum reſpectu illius diuini odoris, fœtor putridus putaretur. Et ſuper hoc de ipſo pectore Saluatoris ingrediebantur radij ſupra dicti illuminantes mẽtem interius, & exterius,& omnia circumquaque, & in hoc amplexu,odore, ac luminibus in ipſo beato pectore Domini Ieſu Chriſti fuit raptus frater Ioannes,& totaliter cõſolatus, & mirabiliter illuſtratus. Nã ex tunc quia de ſacro Dominico pectore potauerat dono ſapientiæ & gratia diuini verbi repletus eſt, verba miranda,& ſuperenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas potauerat de abyſſo pectoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, ideo mentes audientium immutabat & fructus mirabiles faciebat. Ille inſuper odor prædictus, & ſplendor quẽ ibi perſenſerat per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus eſt in dicta ſemita (vnde Dominici pedes perrexerunt)& per amplum ſpatium circumquaque eundem ſplendorem, & odorem per multa tempora ſentiebat. Rediens ad ſe frater Ioannes poſt raptum prædictũ Chriſtus benedictus diſparuit, & ipſe poſtmodum ſemper conſolatus, & illuminatus remanſit. Nam coram Romana curia,& coram Regibus,& Baronibus, & coram Magiſtris,& Doctoribus, tam profunda,& alta lumina eructabat, quod omnes in ſtuporem mirabilem ſermone ſuo conuertebat. Cum ipſe frater Ioannes eſſet homo quaſi ſine literis, tamen quæſtiones ſubtiliſſimas,& altiſſimas de Trinitate,& alijs ſcripturæ myſterijs mirabiliter declarabat. Antoninus par. 3. tit. 24. c. 8. §. 15.

EXEMPLVM XXXIX.

Defunctorum infinitas animas Ioãnes de Aluerna celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare.

CVm dictus frater Ioannes de Aluerna celebraret miſſam in commemoratione omnium Defunctorum, obtulit cũ tanto charitatis affectu, & compaſſione pietatis illud altiſſimum ſacramentum (cuius efficaciam ſuper omnia ſuffragia deſiderant animæ defunctorum) quòd liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & melliflua dilectione ſuperna. Quando ergo in dicta deuota miſſa corpus Domini ſanctiſſimum leuaret in altum offerẽs illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipſo creatas, & etiam redemptas de carcere miſericorditer liberaret, vidit quaſi infinitas animas de purgatorio egredi, quaſi multitudinem ſcintillarum de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœleſtem patriam aduolantes, propter merita Chriſti, qui pro humana ſalute in cruce pependit. Antoninus ibid. Ex chron. Minorum.

EXEMPLVM XL.

Pauperes flumen rapidiſſimum cum fiducia tranſire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierant.

QVodam tempore dum ſanctus Franciſcus eſſet grauiter infirmus, frater Leo ſibi cum multa deuotione,& diligentia ſeruiebat. Cum autem quadã vice frater Leo ſtaret prope beatum Franciſcum, & daret ſe orationi, factus in extaſi ductus eſt ad maximum quoddam flumen,& impetuoſum,& latum, vbi cum aſpiceret trãſeuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui ſtatim ab impetuoſitate fluminis ſubuertebantur, & abſorbebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant, vſque ad tertiam partem fluminis, & peribant, aliqui vſque ad medium, alij quaſi uſque ad finem, qui omnes propter ſarcinas, & onera quæ portabant diuerſimodè ſecundum diuerſas ſarcinas à flumine mergebantur, & peribant crudeliſſimè abſque omni remedio. Frater autem Leo

uidens

videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce ſubito apparuerunt aliqui fratres ſine aliquo onere, vel ſarcina omnis rei, in quibus ſola paupertas ſancta relucebat. Et intrantes flumen tranſibant ſine aliqua læſione. Sanctus vero Franciſcus per ſpiritum ſciens quod frater Leo viderat aliquam viſionem, poſtquam rediijt ad ſe vocauit eum ſanctus Franciſcus, & ait: Dic mihi quæ vidiſti: Et ille recitauit per ordinem cuncta quæ viderat. Cui ſanctus Franciſcus, ait: Vera ſunt quæ vidiſti. Nam flumen eſt mundus. Iſti fratres qui ſorbentur à flumine ſunt illi qui profeſſionem euangelicam paupertatem voluntariam non ſequuntur. Illi vero qui ſine periculo tranſibant ſunt fratres ſpiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilq; carnale amant, aut quærunt aut poſſident, ſed habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti ſunt, ſequentes Chriſtum in cruce nudatũ, & onus crucis eius, & iugum obedientiæ eius leuiſſimum, & ſuaue quotidie amplexantur, ideo faciliter & ſine periculo de temporalibus tranſeunt ad æterna. Ex chronico Minorum gallico. lib. 2. c. 11.

EXEMPLVM XLI.

Iudicante Domino qui per rubeam ſcalam iuſtitiæ aſcendere voluerunt, ceciderunt, qui vero ad albam miſericordiæ confugerunt, Maria ſemper virgine miſericordiſſima ſuſcipiente, ſaluati ſunt.

FRater Leo habuit hanc viſionem. Videbat namque in ſomnis, & ecce iudiciũ parabatur, & angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodam prato magno. Et ecce duæ ſcalæ poſitæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubea, & alia alba, & ambæ attingebant à terra vſque ad cœlum. Apparuit autem Chriſtus in ſummitate rubeæ ſcalæ quaſi iratus, & offenſus. Et beatus Franciſcus prope ipſum inferius, & deſcẽdens aliquantulum, clamabat ad fratres ſuos fortiſſimè, dicẽs: Venite fratres, venite, aſcendite ad Dominum, qui vocat vos confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium, confiſi de clamore patris, currebant & incipiebant aſcendere ſcalam rubeam valenter. Cum aſcenderẽt alius cadebat de tertio gradu, aliꝰ de quarto, alius de decimo, alij de medietate ſcalæ, & alij quaſi de ſummitate ſcalæ. Beatus verò Franciſcus videns hoc, motus compaſſione ad tantam ruinam rogabat Chriſtum iudicem pro filijs ſuis. Chriſtus verò oſtendebat manus ſuas, & latus beato Franciſco, in quibus videbantur renouatę plagæ eius, de quibus etiam ſtillabat ſanguis recentiſſimè, & dicebat: Ecce iſta fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciſcus perſeueraret poſtulans miſericordiam pro fratribus, poſt breuem morulam iterum aliquantulum deſcendebat, & clamabat: Non deſperetis, ſed confidite. Currite ad ſcalam albam, currite, & aſcendite ibi ſuſcipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad ſcalam albam ex admonitione paterna, ecce beata virgo Maria mater Chriſti apparuit in ſummitate ſcalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum ſine labore.

Ex Chronico Minorum latino lib. 6. capitu. 17. & gallico lib. 2. c. 75.

rat, quod fuerat ante prædictum, putabat ſe in hoc fore deceptum. Sed ferè quinquaginta diebus ante Aſſumptionem beatæ Mariæ virginis, in qua hoc iterum habuit ſibi oſtenſum, quòd hoc debebat ſibi contingere circa Aſſumptionem, ſed erat oblitus illius promiſſionis.

EXEMPLVM XXXVII.

Maria virgo cum ingenti lumine apparẽs Fratri Conrado de Offida, filium quem geſtabat in vlnas dedit.

TEmpore fratris Petri verè ſancti, frater Conradus de Offida, cùm iſti duo cum alijs fratribus ſtarent de familia in loco Foranni de cuſtodia Anconitana, frater Conradus acceſſit in ſiluam ad meditandum diuina. Frater autem Petrus clanculò perrexit poſt illum, vt videret quid illi accideret. Frater verò Conradus incœpit beatiſſimam virginem deuotiſſimè lachrymis exorare, vt ſibi hanc gratiam à filio ſuo benedicto impetraret, vt de illa dulcedine, quam ſanctus Simeon in die Purificationis perſenſit, cùm Chriſtum Saluatorem benedictum geſtaret in vlnis, aliquantulum ſentire valeret. Qui exauditus ab illa miſericordiſſima Domina. Ecce regina gloriæ cum filio ſuo benedicto adfuit, eum luminis claritate, quod non ſolùm tenebras effugabat, ſed etiam cuncta lumina ſuperabat, & appropinquans ad fratrem Conradum, puerum illum ſpecioſiſſimum præ filijs hominum poſuit in vlnas eius, quem frater Conradus deuotiſſimè accipiens, & labia labijs imprimens, & pectori pectus aſtringens, totus liqueſiebat in amplexibus, & oſculis charitatis. Frater verò Petrus hæc omnia clara luce cernebat, & inde conſolationem mirabilem ſentiebat, qui latenter manebat in ſilua. Beata verò virgine cum filio recedentibus, & frater Petrus feſtinanter repedauit ad locum. Frater verò Conradus cùm rediſſet totus feſtiuus, & gaudens vocabatur à fratre Petro. O cœlibecoſe multam conſolationem habuiſti hodie. Dicebat frater Conradus: Quid eſt quod dicis frater Petre? quid ſcis tu quid ego habuerim? Reſpondebat frater: Bene ſcio cœlibecoſe, qualiter te virgo beatiſſima, & eius filius benedictus viſitauit. Quod audiens frater Conradus, quia ſicut verè humilis optabat ſecretum, rogauit quod nemini diceret, erat enim tantus amor inter hos duos, quod quaſi cor vnũ, & anima vna videbantur. Etiam frater Conradus in loco Foranni liberauit obſeſſam à dæmone, & ſtatim de dicto loco aufugit, nè mater puellæ liberatæ ipſum inueniret, & concurſus populi fieret. Nam frater Conradus tota nocte illa orauerat, & matri puellæ prædictæ apparuerat, & apparendo filiam liberauerat. Bartholomæus de Piſis lib. 1. Conformitatum S. Franciſci cap. 23. par. 2.

EXEMPLVM XXXVIII.

Tribulatus vehementer Ioannes de Aluerna de ſubtractione diuinæ conſolationis à Domino viſitatur.

SAnctus Ioannes de Aluerna, vel de Firmo, ſupra dictus in loco ordinis tanquam ſtella mirabilis ſplendore gratiæ rutilauit. Hic namq; cùm in iuuenili ætate gereret per ſapientiam cor ſenile, pœnitentię viam (quę cuſtodit corporis, & mentis munditiam) totis viſceribus cupiebat. Vnde cùm adhuc eſſet puerulus, loricam & circulum ferreum portabat ad carnem, & abſtinentiæ crucem quotidiè baiulabat: ita quod dum in ſancto Petro de Firmo cum canonicis moraretur antequam ſancti patris habitum aſſumpſiſſet, illis ſplendidè viuentibus, ipſe ſe abſtinentia & miro rigore frænabat, & inter delitias abſtinentiam martyrum celebrabat. Sed cùm ad ſummum ſtudium angelicum obices ſocios multipliciter pateretur, in tantum vt loricam exuerent, & abſtinentiam impedirent: ipſe inſpiratus à Deo cogitauit mundum cum amatoribus relinquere, & florem ſuæ angelicæ iuuentutis brachijs Crucifixi offerre, in ordine videlicet beati Frãciſci, in quo audierat crucis ſtigmata renouati. Cùm ergò in nomine Domini habitum fratrum Minorum puerulus aſſumpſiſſet, & vni magiſtro commiſſus fuiſſet, pro ſpiritualium diſciplina, cum verba audiret, diuina, aliquando cum magiſtro cor eius, vt cera liqueſcens tantſuauitatis gratia in interiori homine replebapleba-

plebatur, vt exterior homo diſcurrere coactus aliquando per ortum, aliquando per Eccleſiam, aliquando per ſiluam, vndique currebat, vel circuibat quemadmodum flamma interior impellebat. Succeſſu verò temporis hunc angelicum virum in diuerſis ſtatibus, ordinatis actionibus, gratia diuina ſubuexit, quandoque ad ſplendores cherubeos, quandoque ad ignem ſeraphicum, quandoque ad angelica gaudia hunc angelicum virum rapiebat gratia diuina, & quod plus eſt quandoque ad diuina oſcula, & exceſſiuos amoris Chriſti amplexus non ſolum internis guſtibus, ſed & ſignis exterioribus tanquam amicum intimum aſſumebat. Vnde accidit ſibi quodam tempore quod bene per ſpatiũ trium annorum amoris Chriſti igne ſuccenſus, recipiebat conſolationes mirabiles, & frequenter in tali ardore rapiebatur ad Deum. Sed quia Deus curam ſpecialem de ſuis filijs gerit, nunc conſolando proſperis, nunc exercendo aduerſis. Dum frater Ioannes prædictus ſtaret in quodã loco ſubtractus eſt ſibi ille radius, & ſtatus ignitus, & remanſit ſine amore, & lumine, & fuit in mœrore permaximo. Propter quod cum anima ipſius dilecti præſentiam non ſentiret, anxiebatur, & cruciabatur currens & quærens per ſiluam mœrens & anxius dilectum qui ſe modicum diſpenſatiuè abſconderat, ſed nullo modo, nulloque loco Chriſti Ieſu benedicti dulciſſimos amplexus, & ſuauia, & beata oſcula ſicut conſueuerat inuenire valebat. Et hanc tribulationem per dies plurimos ſuſtinuit, eiulans, ſuſpirans, & lachrymans. Cum autem ambularet die quadam per dictam ſiluam in qua ipſemet ſemitam fecerat ad pergendum, & ſic afflictus & deſolatus incederet, adhærens vni fago faciem lachrymoſam in cœlum erexit. Et qui ſanat contritos corde, & alligat contritiones eorum Dominus Ieſus Chriſtus benedictus apparuit in eadem ſemita, nihil tamen dicendo: Quem cum ſic Ioannes recognoſceret, ſtatim ſe proiecit ad pedes ipſius, & gemitibus inenarrabilibus exorabat, & humillimè ſupplicabat, vt ſuccurrere dignaretur, quia ſine te Saluator dulciſſime maneo in tenebris, & mœrore, ſine te agne mitiſſime maneo in anguſtijs & terrore. Illumina me ergo magiſter gratioſiſſime, & paſtor pijſſime quia ſum tua ouicula indigna. Et quia deſiderium quod differtur ad maiorem accendit amorem, Chriſtus benedictus adhuc recedens per ſemitam ſupra dictam nihil penitus ſibi loquebatur. Frater vero Ioannes videns quod Chriſtus benedictus recedebat, & eum nõ exaudiebat, ſurgens iterum cum ſancta importunitate ſicut egenus, & pauper, iterum cucurrit ad Chriſtum, & ad pedes humiliter ſe proſternens cũ lachrymis deuotionis exorauit. O Ieſu dulciſſime miſerere mei, quoniã tribulor, exaudi me in multitudine miſericordiæ tuæ, & in veritate ſalutis tuæ, & redde mihi lætitiã ſalutaris tui, quia miſericordia tua plena eſt terra, tu ſcis quoniam vehementer tribulor, rogo ſuppliciter q̃d animæ meę obtenebratæ ſuccurras velociter. Et iterum ſaluator receſſit nihil loquens fratri Ioanni, & in nullo ipſum conſolans videbatur velle, recedere, vadens per viam ante dictam, faciens ſicut mater cũ puerulo, vt deſiderium eius amplius inflammaret, vnde frater Ioãnes tertio inſecutus Ieſum Chriſtum benedictum lachrymando vehementer pergebat ſicut lactẽs poſt matrem, & paruulus poſt patrem, & humilis diſcipulus poſt magiſtrum miſericordem. Cum autem perueniſſet ad eum Chriſtus benedictus faciem ſuam gratioſam ad fratrem Ioannem conuertit, & expandit venerabiles manus ſuas ſicut ſacerdos quando ſe vertit ad populum. Tunc frater Ioannes vidit radios lucis mirabiles de ſacratiſſimo pectore Chriſti egredientes, non ſolum totam illam ſiluam illuminantes exterius, ſed etiam corpus, & animam interius replentes diuinis ſplendoribus, vnde ſtatim frater Ioannes fuit doctus, quemadmodum humilem & reuerendum actum deberet tenere cum Chriſto benedicto. Nam ſtatim proiecit ſe ad pedes Chriſti. Chriſtus vero benedictus pedes illos ſanctiſſimos clementer ſibi exhibuit vbi tot lachrymas frater Ioannes effudit, quod quaſi videbatur alia Magdalena, rogans quod ad peccata eius non reſpiceret, ſed per ſuam ſanctiſſimã paſſionem, ac aſperſionem ſanguinis glorioſi animã eius reſuſcitare in gratiã diuini amoris dignaretur. Dum autem frater Ioannes ſic inſtanter oraret, & ad pedes Chriſti iaceret,

tantam

tantam inde recepit gratiam, quod totus ibi extitit renouatus, & ſicut Magdalena pacificatus, & conſolatus. Et tunc frater Ioannes ſentiens tantæ gratiæ donum cœpit gratias agere Deo, & pedes eius humiliter oſculari, erigendo ſe, vt Saluatorem cum gratiarum actione reſpiceret, & Chriſtus benedictus manus ſuas ſanctiſſimas ad oſculandum eidem exhibuit, & expandit in ipſa apertione manuum. Frater Ioannes ſe erigens acceſſit ad pectus Domini Ieſu, & amplexatus eſt Ieſum, & Chriſtus benedictus amplexatus eſt ipſum. Et inde obſculans frater ſanctiſſimũ pectus Chriſti ſenſit tantum odorem diuinum, quod ſi omnia mundi aromata congregarentur in vnum reſpectu illius diuini odoris, fœtor putridus putaretur. Et ſuper hoc de ipſo pectore Saluatoris ingrediebantur radij ſupra dicti illuminantes mẽtem interius, & exterius, & omnia circumquaque, & in hoc amplexu, odore, ac luminibus in ipſo beato pectore Domini Ieſu Chriſti fuit raptus frater Ioannes, & totaliter cõſolatus, & mirabiliter illuſtratus. Nã ex tunc quia de ſacro Dominico pectore potauerat dono ſapientiæ & gratia diuini verbi repletus eſt, verba miranda, & ſuperenarrabilia frequentius eructabat. Et quia de ventre eius fluebant flumina aquæ viuæ, quas potauerat de abyſſo pectoris Domini noſtri Ieſu Chriſti, ideo mentes audientium immutabat & fructus mirabiles faciebat. Ille inſuper odor prædictus, & ſplendor quẽ ibi perſenſerat per plures dies in eius anima perdurauerunt. Et quod plus eſt in dicta ſemita (vnde Dominici pedes perrexerunt) & per amplum ſpatium circumquaque eundem ſplendorem, & odorem per multa tempora ſentiebat. Rediens ad ſe frater Ioannes poſt raptum prædictũ Chriſtus benedictus diſparuit, & ipſe poſtmodum ſemper conſolatus, & illuminatus remanſit. Nam coram Romana curia, & coram Regibus, & Baronibus, & coram Magiſtris, & Doctoribus, tam profunda, & alta lumina eructabat, quod omnes in ſtuporem mirabilem ſermone ſuo conuertebat. Cum ipſe frater Ioannes eſſet homo quaſi ſine literis, tamen quæſtiones ſubtiliſſimas, & altiſſimas de Trinitate, & alijs ſcripturæ myſterijs mirabiliter declarabat. Antoninus par. 3. tit. 24. c. 8. §. 15.

EXEMPLVM XXXIX.

Defunctorum infinitas animas Ioãnes de Aluerna celebrans, à purgatorio in cœlum vidit euolare.

CVm dictus frater Ioannes de Aluerna celebraret miſſam in commemoratione omnium Defunctorum, obtulit cũ tanto charitatis affectu, & compaſſione pietatis illud altiſſimum ſacramentum (cuius efficaciam ſuper omnia ſuffragia deſiderant animæ defunctorum) quod liquefiebat totus in dulcedine pietatis, & melliflua dilectione ſuperna. Quando ergo in dicta deuota miſſa corpus Domini ſanctiſſimum leuaret in altum offerẽs illud Deo patri, vt amore illius qui in cruce pependit animas illas ab ipſo creatas, & etiam redemptas de carcere miſericorditer liberaret, vidit quaſi infinitas animas de purgatorio egredi, quaſi multitudinem ſcintillarum de ignita fornace prodeuntium, & vidit illas ad cœleſtem patriam aduolantes, propter merita Chriſti, qui pro humana ſalute in cruce pependit. Antoninus ibid. Ex chron. Minorum.

EXEMPLVM XL.

Pauperes flumen rapidiſſimum cum fiducia tranſire vidit frater Leo, in quo temporalibus curis onerati perierunt.

QVodam tempore dum ſanctus Franciſcus eſſet grauiter infirmus, frater Leo ſibi cum multa deuotione, & diligentia ſeruiebat. Cum autem quadã vice frater Leo ſtaret prope beatum Franciſcum, & daret ſe orationi, factus in extaſi ductus eſt ad maximum quoddam flumen, & impetuoſum, & latum, vbi cum aſpiceret trãſeuntes, vidit aliquos fratres oneratos ingredi dictum flumen, qui ſtatim ab impetuoſitate fluminis ſubuertebantur, & abſorbebat eos vorax profunditas. Aliqui ibant, vſque ad tertiam partem fluminis, & peribant, aliqui vſque ad medium, alij quaſi uſque ad finem, qui omnes propter ſarcinas, & onera quæ portabant diuerſimodè ſecundum diuerſas ſarcinas à flumine mergebantur, & peribant crudeliſſimè abſque omni remedio. Frater autem Leo

uidens

videns tantum periculum compatiebatur illis. Et ecce ſubito apparuerunt aliqui fratres ſine aliquo onere, vel ſarcina omnis rei, in quibus ſola paupertas ſancta relucebat. Et intrantes flumen tranſibant ſine aliqua læſione. Sanctus vero Franciſcus per ſpiritum ſciens quod frater Leo viderat aliquam viſionem, poſtquam redijt ad ſe vocauit eum ſanctus Franciſcus, & ait: Dic mihi quæ vidiſti: Et ille recitauit per ordinem cuncta quæ viderat. Cui ſanctus Franciſcus, ait: Vera ſunt quæ vidiſti. Nam flumen eſt mundus. Iſti fratres qui ſorbentur à flumine ſunt illi qui profeſſionem euangelicam paupertatem voluntariam non ſequuntur. Illi vero qui ſine periculo tranſibant ſunt fratres ſpiritum Dei habentes, qui nihil terrenum, nihilq; carnale amant, aut quærunt aut poſſident, ſed habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti ſunt, ſequentes Chriſtum in cruce nudatũ, & onus crucis eius, & iugum obedientiæ eius leuiſſimum, & ſuaue quotidie amplexantur, ideo faciliter & ſine periculo de temporalibus tranſeunt ad æterna. Ex chronico Minorum gallico. lib. 2. c. 11.

EXEMPLVM XLI.

Iudicante Domino qui per rubeam ſcalam iuſtitiæ aſcendere voluerunt, ceciderunt, qui vero ad albam miſericordiæ confugerunt, Maria ſemper virgine miſericordiſſima ſuſcipiente, ſaluati ſunt.

FRater Leo habuit hanc viſionem. Videbat namque in ſomnis, & ecce iudiciũ parabatur, & angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodam prato magno. Et ecce duæ ſcalæ poſitæ erant, vna ex vna parte, alia ex alia parte, vna erat rubea, & alia alba, & ambæ attingebant à terra vſque ad cœlum. Apparuit autem Chriſtus in ſummitate rubeæ ſcalæ quaſi iratus, & offenſus. Et beatus Franciſcus prope ipſum inferius, & deſcẽdens aliquantulum, clamabat ad fratres ſuos fortiſſimè, dicẽs: Venite fratres, venite, aſcendite ad Dominum, qui vocat vos confidite, ne vos timeatis, venite. Fratres autem multi conueniebant ad iudicium, confiſi de clamore patris, currebant & incipiebant aſcendere ſcalam rubeam valenter. Cum aſcenderẽt alius cadebat de tertio gradu, ali⁹ de quarto, alius de decimo, alij de medietate ſcalæ, & alij quaſi de ſummitate ſcalæ. Beatus verò Franciſcus videns hoc, motus compaſſione ad tantam ruinam rogabat Chriſtum iudicem pro filijs ſuis. Chriſtus verò oſtendebat manus ſuas, & latus beato Franciſco, in quibus videbantur renouatę plagæ eius, de quibus etiam ſtillabat ſanguis recentiſſimè, & dicebat: Ecce iſta fecerunt mihi fratres tui. Dum beatus Franciſcus perſeueraret poſtulans miſericordiam pro fratribus, poſt breuem morulam iterum aliquantulum deſcendebat, & clamabat: Non deſperetis, ſed confidite. Currite ad ſcalam albam, currite, & aſcendite ibi ſuſcipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad ſcalam albam ex admonitione paterna, ecce beata virgo Maria mater Chriſti apparuit in ſummitate ſcalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum ſine labore.

Ex Chronico Minorum latino lib. 6. capitu. 17. & gallico lib. 2. c. 75.

Ex Libello ſeu Tractatu qui dicitur vitas Fratrum Prædicatorum, edito à Frate Gerardo de Fracheto iuſſu Humberti Magiſtri Generalis ordinis Prædicatorum, ex multis quæ in ordine per varias mundi partes contigerant, & illi relata fuere in Comitijs Generalibus eiuſdem ordinis celebratis Pariſijs anno 1266.

EXEMPLVM XLII.

Maria virgo Prædicatoribus cantantibus Salue regina, multa ſigna dilectionis oſtendit.

MArſiliæ fuit mulier multum deuota nomine, & natione Lombarda. Quæ dum quadam die ſtans in Completorio fratrum fuiſſet ſingulari deuotione affecta, in inceptione dulcis antiphonæ, ſcilicet, Salue regina, fuit rapta in ſpiritu, vidit quatuor admiranda, & nobis amanda, & cum multa deuotione omnibus recolenda. Vidit quippe ipſam reginam miſericordiæ cum fratres dicerēt, ſpes noſtra ſalue, ipſos dulciter reſalutantem. Et cum dicerent: Eia ergo aduocata noſtra, ipſam ante filium pro fratribus procidentem, & orantem. Et cum dicerent: Illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte, vidit illam læto & columbino vultu in fratres reſpicientē. Poſt cum cantarent: Et Ieſum benedictū fructum ventris tui nobis poſt hoc exiliū oſtende, vidit ipſam in ætate teuera geſtantem filium, & omnibus & ſingulis eū mul to gaudio protendentem. Hæc autem mulier omnia dicta ſuo confeſſori maturo, & diſcreto diſtinctè, & cum multis lachrymis enarrauit. par. 1. cap. 7. libri qui dicitur Vitas fratrum Prædicatorum.

EXEMPLVM XLIII.

Spiritus ſanctus ſuper Prædicatores celebraturos capitulum, & Veni ſancte Spiritus concinentes, in ſpecie flammæ deſcendit: eiſdemque Salue regina cantantibus, beata virgo multa ſigna dilectionis oſtendit.

IN territorio Amouenſi ſuper fluuium Rhodanum ſitum eſt clauſtrum nobile Taraſchonis, vbi beata Martha Chriſti hoſpita venerabiliter requieſcit. In hoc clauſtro hoſpita fratrum mater domini Olfani militis deuotiſſima Deo, & ordini fuit. Cui quod ſequitur, reuelatum eſt: ſicut ex literis venerabilis viri, & honeſti domini Guidonis Fulcodij, qui poſt, Podiēſis Epiſcopus factus eſt, clarè patet in hunc modum. Viris religioſis patribus, & dominis, Priori, & fratribus Prædicatoribus in mōte Peſſulano, Guido Fulcodij ſalutem, & pacem. Inſtante nuper feſto Pentecoſtes cum ordinis veſtri generale capitulum apud nos celebrandum occurreret, ſoror mea quondam Domina Maria de Taraſchona ſanctorum congregationem tam celebrem, quam iocundam videre deſiderās, per quindecim dies ante feſtum in villam ſancti Ægidij notos, & proximos viſitatura deſcendit. Cumque à pluribus matronis viſitaretur (quæ ſuis ædificabantur alloquijs & exemplis) cœpit à nonnullis earum anxiè ſciſcitari quotiens orationē Dominicā deuotiſſimè dicerent, matrēve Dominiū ſalutarent. Et vt fratribus in capitulo congregatis, ſuum Dominus mitteret ſpiritum, materq; miſericordiæ eos ſua gratia viſitaret, à ſingulis eatū quod poterat orationum extorſit. Laudāda certè ſanctę mulieris deuotio, ſed magis admiranda prudentia. Minus quippe ibi ſufficere iudicans, quod iuxta patrimonii vires fratrum plurimorum neceſſitatibus tēporale ſubſidiū porrigebat, nouo, ſed laudabili quæſtus genere ſatis (vt arbitror) honeſtè mendicans ſpiritualis alimoniæ beneficia corrogabat, impoſſibile reputās ab eo preces plurimorum non exaudiri, qui fidelis in omnibus verbis ſuis ſe ſuorum congregationi fidelium affuturum promittit, & multiplicatis interceſſionibus, theſauros euiſcerat ſuæ pietatis. Sanè ad montem Peſſulanum veniens, cum ſorore, cum in die feſto tantæ ſolemnitatis officium celebraretur in eccleſia noſtra, & ipſa proſtrata orationi tota incumberet

iuxta

iuxta morem cœpit inſtantiſſimè depreca ri Dominum, vt tot fratres in ſuo nomine congregatos reſpiciens (quorum multi per tot terrarum ſpatia laborauerant) eos ſui Spiritus lumine perluſtraret, etſi merita deerant aliquorum, ipſe de ſuæ gratiæ plenitudine, necnon & aliorum meritis defectum illorum miſericorditer ſuppleret. Cum igitur hoc in animo voluerer, importunè petens, & nihil hæſitans hymnum, Veni creator Spiritus inchoante cantore, vidit flammam deſcendere de ſupernis, quæ chorum vſque ad conſummationem inuolueret. Cumque rem viſam conſideraſſet cum gaudio, nemini ſuã viſionem dicens, nec ſuis aſcribens meritis, gratias egit Deo, qui ſicut primos hominum viſitauerat piſcatores, ſic etiam ſuæ beneficia largitatis ad noſtri temporis prædicatores extendit. Porrò cum ad eandem Eccleſiam audiendi completorij cauſa rediſſet, & fratres illam dulcem antiphonam Salue regina cantarent. Regina virginum apparuit viſibiliter monens, vt ab eius pedibus non recederet. Vidit ergo ipſam chori vtramq; partem luſtrantem, ſingulis inclinare cantantibus, & iuxta ceroferarios gradum ſiſtere, vſque ad finem orationis. Dehinc in cœlum rediens, eam affectibus ſecum duxit. Quæ ſibi reddita tãtæ guſtu dulcedinis recreata gratias humiliter retulit in corde ſuo conſeruans vniuerſa. Nam & per triduum in ſingulis cõpletorijs hanc habuit viſionem. Cæterum nec ſorori, nec alii ſeriem facti aperiens, tanquam mulier ſenſata & tacita clauſa tenuit omnia quæ vidit, donec ægritudinẽ vehementi confracta, mortem quam diu ſaluo diuinę conſilio diſpoſitionis optauerat, imminere præſenſit. Tunc vero mihi primum, dehinc ſorori, & filio, poſt priori noſtro Arelatenſi, & tribus fratribus cuncta per ordinem enarrauit. Eodem tempore dicta Domina defuncta eſt, & in cœmiterio fratrum Arelati ſepulta, quia fratres conuentum in Taraſchone nondum habebant. eadem par. 5. cap. 7.

EXEMPLVM XLIIII.

Bona ſororum Salue regina cantantium à tempeſtatis vaſtatione beata virgo præſeruauit.

CVm circa quandam domum ſororum grando & tempeſtas ſata contereret, ſorores perterritæ coruſcationibus eccleſiam intrantes. Salue regina cum multa deuotione cantauerunt, matrem miſericordiæ rogantes, vt eas & terras ſuas quibus ſuſtentabantur, ſua miſericordia, ac pietate ſeruaret. Mira res, ſed ab eo facta qui imperat ventis, & fulgura in pluuiam facit. Cum etenim non ſolum in circuitu, ſed ferè ad iactum baliſtæ omnia ſata grãdine contrita valde fuiſſent, vineæque deſtructæ, omnia quæ ſororum erãt per Dei gratiam, & beatæ Mariæ adiutorium, ſalua, & integra remanſerunt. eadem 1. eiuſdem libri cap. 7.

EXEMPLVM XLV.

Circumſtantias peccatorũ ſcrupuloſè confitẽs frater aurea meruit corona fulciri.

QVidam frater magnæ auctoritatis in ordine vitæ & famę præclarus in prouincia Lombardiæ narrauit, quod cum eſſet nouicius tempore beati Dominici, & poſt confeſſionem quadam nocte poſt matutinas ante altare paululum obdormiuiſſet, audiuit vocem dicentem ſibi: Vade, & iterum, rade caput tuum. Qui euigilans interpretatus eſt, quod iterum moneretur confiteri, & melius circumſtantias omnes. Vnde ad beatum Dominicum ſe proſternens confeſſus eſt omnia cum cõtritione, & maiori attentione quam prius feciſſet. Qui cum poſtmodum paululum recepiſſet quietis, vidit angelum deſcendentem de cœlo, & in manu portantem coronam auream miro modo ornatam, & appropinquans poſuit in capite eius. Euigilans ergo frater ſe multum conſolatum inuenit, & gratias egit Deo. 4. par. cap. 7.

EXEMPLVM XLVI.

Conuertitur magiſter Rolãdus omnes delitias citius tranſire conſpiciens.

CVm magiſter Rolandus Cremonẽſis in feſto quodam de ſcarletico panno haberet nouas & precioſas veſtes, & ſolemnibus epulis interfuiſſet, cum ſocijs, & totam illam diem in luſibus, & vanitatibus, & huiuſmodi vana gloria tranſegiſſet, in ſero ad ſe reuerſus, tacitè intra ſe ait: Vbi

eſt feſtum quod fecimus, & tota illa lætitia quo abijt? Videns ergo quod omnis mũdi lætitia tranſit cito, & ad dolorem conuertitur, ſequenti die ordinem eſt ingreſſus, in quo multis annis deſeruiuit Domino ſanctitate, fama, ſcieutia, & doctrina prælatus. 4. par. cap. 8.

EXEMPLVM XLVII.

Verbum Dei audiens doctor Moneta conciones ne conuerteretur fugiens conuertitur, & plures ſuo exemplo ad conuerſionem incitauit.

CVm ſanctæ memoriæ frater Reginaldus quondam Aurelianẽſis Decanus Bononiæ frequenter prædicationi inſiſteret, & plures magnos clericos, & magiſtros attraheret. Magiſter Moneta (qui tũc in artibus legens in tota Lombardia famoſior erat) viſa conuerſione tantorum cępit timere multum quod caperetur in ſermone illius. Vnde eum inquantum poterat declinabat, & omnes ſcholares ſuos verbo, & exemplo ſuo auertebat à prædicatione eius. In feſto autem ſancti Stephani eum ſcholares prædictum magiſtrum ad ſermonem attraherent, nec ipſe propter ſcholares, nec propter honorem ſe abſentare poſſet dixit eis: Eamus prius ad miſſam. Iuerunt ergo & non tantum vnam, ſed tres audiuerunt. Tunc inſtantibus illis, ait: Eamus nunc ad ſermonem. Veniens ergo inuenit eum prædicantem, & maiorem eccleſiam ita plenam, quod intrare non potuit. Vnde ſtans ad fores eccleſiæ, & auſcultans in primo verbo captus eſt: quod tale erat. Ecce (inquit) video cœlos apertos. Et inquit in præſenti aperti ſunt cœli ad introeundum. Quilibet qui vult poteſt ianuas apertas intrare, videant, & timeãt miſeri negligentes, ne eis qui claudũt Deo cor ſuum, & os, & manus regnũ cœlorum claudatur, & introire non poſſint. Quid ergo tardatis chariſſimi? Ecce aperti ſunt cœli. Finita ergo prædicatione, venit ad eum magiſter Moneta compunctus verbo Dei, & ei ſtatum ſuum, & occupationes exponens in manibus eius profeſſus eſt. Et quia erat multipliciter impeditus, de licentia ipſius fratris Reginaldi per annum & amplius remanſit in habitu ſeculari, non tamen inutiliter. Sicut enim multos prius ab eius prædicatione auerterat: ſic poſteaquam plures non ſolum ad prædicationem: ſed etiam ad ordinem adduxit. Trahebat eos ad ſermonem, & modo hunc, & modo illum ad ordinem inducebat, & cum ſingulis quaſi de nouo profitebatur. Ingreſſus autem ordinem qualis in omni ſanctitate fuerit, quãtum in verbo & doctrina, & hæreſum confutatione profecerit: non de facili poſſet ſcribi. par. 4. cap. 10.

EXEMPLVM XLVIII.

Conuertitur quidam ſolemnis magiſter humili admonitione paſtoris ſui.

FRater quidam qui magnum locum diu tenuit in ordine, cum miſſus fuiſſet ſatis iuuenculus Pariſios ad ſcholas, & vidiſſet ordinem Prædicatorum tunc exurgere, & familiaris eſſet ordini Ciſtercienſi: (cuius ordinis fratres ſolebant reperiri in domo patris ſui) frequenter in orationibus ſuis petebat à Domino, vt concederet ſibi mori in ordine Ciſtercienſi vel fratrũ Prædicatorum. Licet autem ex dono gratiæ diuinæ caueret ſe à multis peccatis, & propter ſpem ſalutis interdum portaret cilicium occultè, & aliquas eleemoſynas faceret, & ad officium diuinum non in feſtis tantum, ſed quaſi omni die ad eccleſiã beatæ Marię, & ad ſermones quaſi ſemper & libenter veniret: tamen nec ad prædicationem magiſtri Iordani, qui tunc multos commouebat, nec alicuius alterius mouebatur ad ingreſſum ordinis. Cum autem poſtquam rexerat, in artibus audiret iura canonica, interdum in mane (ſocijs ſuis neſcientibus) ibat ad ſcholas Theologiæ. Contigit autem in quodam die feſto, auditis veſperis in eccleſia ſancti Petri, in cuius parochia tunc morabatur, redeuntibus alijs ſcholaribus ipſum remanere in vigilijs defunctorum. Cum autem ventum eſſet ad lectiones legendas: incœpit capellanus dictæ eccleſiæ qui ſatis ſimplex videbatur, & bonus, ipſi loqui in hũc modum. Chariſſime, eſtis vos parochianus meus? At ille reſpondit: Domine moror in tali domo. Et ſacerdos. Bene ergo eſtis parochianus meus. Et ideo volo liberare animam

mam meam de vobis. Et poſt. Scitis enim quid vos promiſiſtis Domino in baptiſmo. At ille: Et quid promiſi? Et ſacerdos: Vos, inquit, promiſiſtis vos abrenunciare ſathanæ, & omnibus pompis eius. Ille qui vos portabat loquebatur pro vobis, & reſpondebat, abrenuncio. At ille: Quare dicitis vos hæc? Et ſacerdos: Chariſſime, propter hoc, quia multi ſunt ſcholares qui multum ſe cruciant, & multa ſuſtinent lõgo tempore Pariſijs in ſtudendo, quod nihil eſt niſi pompa ſathanæ. Dicunt enim in corde ſuo, quando ſtudueris Pariſijs, & fueris magiſter in illa, & in illa facultate, rediens ad terram tuam eris famoſus, & reputaberis magnus clericus, honoraberis ab omnibus, dabuntur tibi beneficia, aſcendes ad dignitates, & huiuſmodi. Et quid eſt hoc niſi magna pompa ſathanæ? Chariſſime, caueatis vobis à tali intẽtione in ſtudio veſtro, & videte quomodo multi magni magiſtri, & clerici relinquũt mundũ, aduertentes nunc, quod ferè omnia quæ ſequuntur homines in mundo, pertinent ad pompam ſathanæ. Cum autem hæc diceret ſacerdos, ecce finita lectione vna Clericus incœpit reſponſorium. Heu mihi Domine, quia peccaui nimis in vita mea. Quid faciam miſer, vbi fugiam, niſi ad te Deus meus? & ſic verba ſacerdotis ex vna parte, & cantus prædicti clerici ex altera, quaſi duæ tubæ intrantes ad cor eius, commouerunt eum, in quandam inuſitatam compunctionem magnam, & abundantiã lachrymarum. Recedens ergo inde quocumque ibat, vbicumque ipſe ſtabat, deuotiſſimè geſtabat verba prædicta in viſceribus, & præcipuè illud verbum reſponſorij prædicti. Quid faciam miſer, vbi fugiam, niſi ad te Deus meus? Cum autem hoc reuoluit quaſi continuè in corde videbatur ſibi quaſi quædam vox in anima ſua reſpondere, quo fugies niſi ad ſanctum Iacobum ad fratres prædicatores? In illis autem diebus cum more ſolito iret ad beatã virginem adorandam: tanta data fuit ei multotiens gratia compunctionis, & deuotio lachrymarum, & affectio cordis inconſueto, quod vltro deſipiente ſibi mundo, poſt paucos dies, iuit ad fratres ſibi notos ad ſanctum Iacobum, & ordinauit cum eis de ingreſſu ſuo, poſt ſolutionem debitorũ quorundam. Interim autẽ locutus eſt domino Hugoni, qui factus eſt poſtea Cardinalis, qui fuit magiſter ſuus, & reuelauit ſibi propoſitum ſuum, confidens quia eum non impediret, quia bonus homo fuit, & Baccalaureus in Theologia. Quo audito, ipſe gratias agens Deo, confortabat eum dicens: Sciatis magiſter, quod ego hoc idẽ propoſui: ſed non poſſum ſtatim intrare, quia habeo expedire quædam negocia Domini mei VVilhelmi de Sabaudia, cũ quo nunc ſum ſicut ſcitis. Sed intrate ſecurè, & ſitis ſecurus, quod ego vos ſequar in feſto beati Andreæ. Ipſe, & dominus Hugo in ſequenti quadrageſima in cathedra beati Petri ordinem ſunt ingreſſi. eiuſdem libri qui dicitur Vitas fratrum Prædicatorum parte 4. cap. 10.

EXEMPLVM XLIX.

Conuerſione ſodalium ſuorum prouocatus ſtudẽs quidam, proiectis libris quaſi inſanus ad prędicatorum ordinem feſtinauit, & conuertitur Guerricus timore mortis, quia audiuit omnes antiquos patres veteris teſtamenti obijſſe.

FVit etiam Pariſijs alius magnus clericus, & in Iure peritus, qui audiens ingreſſum quorundam ſcholarium amicorum ſuorum oblitus librorum ſuorum, quos ante ſe tenebat apertos, quos etiam nõ clauſit, oblitus etiam quæ in domo ſua habebat, ſolus quaſi amens factus, curſu feſtinabat ad fratres. Cum autem obuiaſſet cuidam noto ſibi, & quæreret quomodo ſic ſolus curreret, non ſiſtens gradum, hoc ſolum reſpondebat: Ego vado ad Deum. Veniens autem ad locum vbi ſe receperant fratres (quia nondum ibi domum habebant) & inueniens magiſtrum Iordanum, & fratres congregatos proiecto quodam mantello ſerico proſtrauit ſe in medium quaſi ebrius, nihil aliud dicens niſi hoc. Ego ſum Dei, ego ſum Dei. Magiſter autem Iordanus nulla facta alia examinatione, vel reſponſione præmiſſa, hoc ſolum reſpondit: Ex quo eſtis Dei, & nos in eius nomine conſignamus vos ei. Et ſurgens induit eum. Hæc autem duo narrauit qui interfuit illis, & hæc vidit, & audiuit, & vnus ex illis fuit frater Guerricus qui diu in diuerſis locis ſectans ſtudia in Logicalibus,

bus, & quadruuialibus, & naturalibus, & in medicina, & excellenter poſt rexit in ordine in Theologia Pariſijs, retulit introitus ſui hanc fuiſſe cauſam. Semel enim dũ audiret legi in eccleſia. Factum eſt omne tempus quod vixit Adam nongẽti triginta anni, & mortuus eſt. Facti ſunt dies Seth nongenti duodecim anni, & mortuus eſt. Facti ſunt dies Enos nongenti quinq; anni, & mortuus eſt, & cætera quæ ſequuntur de mortibus eorum, qui tamdiu, & tantum vixerunt, quid faciemus, & nos etiam moriemur? Hac ergo vtili, & ſancta cogitatione compunctus, ordinem deuotiſſimè intrauit. Cuius etiam vita quam ſancta, doctrina, quam vtilis, & clara fuerit, notum eſt toti ordini, & eccleſiæ Dei. Ibidem cap. 10. & 11. de Guerrico.

EXEMPLVM L.

Conuertitur quidam præ delitijs omnem pœnitentiam abhorrens, cum audiſſet, ſubter te ſternetur tinea, &c.

ERat quidam ſcholaris Bononię nimiũ delicatus: de quo ſemel ſecundo & tertio viſum eſt cuidam fratri, quod ſi moneretur, ordinẽ intraret. Venit ergo ad Suppriorem fratrem, qui eius compatriota erat, & quod ter viderat, reuelauit. Ille autem reſpondit: Diuitijs & deliciis plenus, vix poterit deſerere vitia adoleſcẽtię ſuę. Cum frater Deo omnia poſſibilia aſſereret, cogitans Supprior, quod res à Domino fieret: cõſenſit, & iuit ad domum illius. Sed cum intraret cameram, & eius delicationem in lecto & veſtimentis attenderet, expauit: nec voluit aliquid ſibi loqui. Sed ſcholaris timens quod ipſum ad ordinem ducere vellet, ait: Frater, ſi vultis aliquid mihi loquĩ, nolo audire niſi promittatis mihi, quod nihil de Deo, mihi dicatis. Tunc Supprior reſpondit: Loquamur de patria, & de parentibus noſtris, & in fine tantum duo verba dicam vobis de Deo. Qui ait: Bene: ſed cauete ne plura dicatis. Cum igitur diutius fuiſſent familiariter locuti, ſurgens Supprior, ait: Recedo, redibo, ſed illa duo verba quæ promiſeram dicam. Scitis vos domine Reginalde, qualem lectum habebunt in alio ſeculo, qui hic non pęnitent in iſto ſeculo? Reſpõdit: non. At ille: Eſaias propheta oſtendit, dicens: Subtus te ſternetur tinea, & operimẽtum tuum erunt vermes. Exponens ei hęc verba, licentiatus ab eo, rediit ad conuentum. Ille autem in tanta meditatione remanſit iſtarum tinearum, & vermiũ; quod nihil aliud poterat cogitare. Quam cogitationem volens per riſus, & ludos, & ſolacia ſociorum remouere à corde non poterat, ſed magis ac magis ei illabebatur. Sicq; amaritudinem quam ex hoc ſentiebat ferre non ſuſtinens, poſt dies aliquos ordinem intrauit, eligens in lecto duro, & paupere reſiduum vitæ pertrãſire: vt poſt mortem in cœlum portaretur ab angelis, magis quam hic laſciuire in ſtratu ſuo, & poſtea ſepeliri in inferno cum tinearum, & vermium corroſione perenni. Quorum hic nec per dies aliquos cogitationem potuit tolerare. eadem par. 4. cap. 12.

EXEMPLVM LI.

Conuertitur quidam quia vidit teneritudinem ſuam inferni pœnas tolerare nõ poſſe.

NArrauit beatæ memoriæ magiſter Iordanus de quodam iuuene nobili pulchro & delicato, quòd cum intraſſet ordinem Prædicatorum ſuadebatur ſibi à quodam magno, & litterato, & amico parentum ſuorum, vt ordinem exiret, & dicebat: Melius eſt vt modo ſine peccato exeas, & ſine nota quam poſtea. Tu tenerrimus es: tam durum ordinem non poteris tolerare. Cui iuuenis ille reſpondit: Cauſam, quam mihi aſſignatis ad exitum, hanc ſcio mihi fuiſſe motiuam ad ingreſſum. Cogitaui enim apud me, dicens: Si nullam aſperitatem poſſum pati in ſeculo, quomodo illas pœnas intolerabiles & innumerabiles ſufferre potero in inferno? Ideo decreui in præſenti iſtam ſuſtinere aſperitatem, vt in alio ſeculo æternam nõ patiar: ſed hic cũ pauperibus pauper ſim, vt diues in regno cœlorum efficiar. eadem parte 4. cap. 12.

EXEMPLVM LII.

Cœleſtis regni intuitu quidam moriturus omnes labores ſuos nihil eſſe fatetur.

CVm quidam nouitius laboraret in extremis in conuentu Argentinenſi in Theu-

Theutonia, & fratres recommendarent animam ipſius creatori, ex inſperato aperuit oculos ſuos, & ait: Audite fratres chariſſimi, mihi accidit ſicut alicui eunti ad forum, & paruo pretio magnas merces emẽti. Ecce enim regnum accipio, & cauſas neſcio meritorum. Et hoc dicto requieuit in pace. libro qui dicitur Vitæ fratrum Prædicatorum parte 5. cap. 2.

EXEMPLVM LIII.

Defuncti anima à quindecim annorũ purgatorio per vnam miſſam liberatur.

FRater Iuo, natione Brito, quondam Prior prouincialis in terra ſancta humilis, gratioſus, & deuotus, ſemel poſt matutinas erat in eccleſia orans. Cumque eleuaſſet oculos verſus lampadem chori, vidit vmbram quaſi fratris ſtantis in habitu ſordido, & peregrino. Cumque quæreret quis eſſet? reſpondit: Ego ſum frater talis, qui nuper obij, & viuens ſpeciali tibi fui amore aſtrictus. Et quærente fratre Iuone, quomodo ſibi eſſet? Reſpondit: malè & durè, in duriſſima pœna debeo eſſe per quindecim annos. Cumque quæreret ab eo, quare tamdiu, & tam durè deberet puniri: qui tam religioſè, & deuotè, & feruenter vixiſſet? Reſpondit: Non quæras quare: quia ſecũdum iudicium Dei, quod æquiſſimum eſt, bene merui tantam pœnam, ſed rogo te vt mihi ſubuenias. Quod ſe libenter pro viribus facturum, promiſit. Cumque dies illuxiſſet cœpit dictus frater Iuo pro prædicto defuncto offerre Deo hoſtiam ſalutarem. Cumque iam conſecratam teneret in manibus, cœpit rogare Dominũ, quaſi ſub his verbis. Domine Ieſu Chriſte, ſi Soldanus Babyloniæ teneret vnum captiuum in vinculis, & camerarius eius qui annis viginti ſeruiuiſſet ei, quando ſurgeret, quando intraret lectum, pro ſeruitio ſuo dictum captiuum peteret dari, Soldanus ei de facili non negaret, Domine non es durior Soldano Saracenorum. Camerarius tuus ſum: aſtiti tibi iam per multos annos, & deuotè ſeruiui. Tenes quaſi captiuum illum dilectũm fratrem meum: igitur pro ſeruitio meo peto, illum mihi dari à clementia tua. Cumque verba iſta cum multis lachrymis iam non ſemel tantum, vel bis, ſed pluries inculcaſſet, poſt multas lachrymas miſſam finiuit. Sequenti verò nocte ſtans in oratione poſt matutinas, dictum fratrem vidit ſtantem ante ſe in habitu candido, & præclaro: quæſiuit ab eo quis eſſet? Qui Reſpondit: Ego ſum frater, qui apparuit tibi hieri. Cumque quæreret ab eo quomodo ei eſſet. Reſpondit: bene per gratiam Dei, petiſti enim me à Domino, & dedit me tibi, & iam liberatus à purgatorio vado ad ſocietatem ſpirituum beatorum. Et hoc dicto ſtatim diſparuit. eiuſdem lib. parte 5. cap. 4.

EXEMPLVM LIIII.

Apoſtata Deo iudici præſentatus, aut peccata ſoluere, aut in infernum ire præcipitur.

IN Anglia rector cuiuſdam eccleſiæ pecunioſus, & luxurioſus infirmatus grauiter, timore mortis habitum fratrũ Prædicatorum ſuſcepit, & cum aliquantulum conualuiſſet, reiecit, & cum ſe multis expoſuiſſet criminibus, à Deo pio patre correctus eſt huiuſmodi viſione. Videbatur enim ſibi ſoporato in hora matutinali, quod videret Chriſtum Dominum in aere ſedentem ad iudicandum, & omnia peccata ſua ſuper caput ſuum eſſe ſcripta, & infernum ſubtus hiantem ad ſe recipiendum. Cumque territus ad Chriſtum reſpiciens clamaret, faciem eius vidit terribilẽ, & ſibi plus intolerabilem, quam infernũ ipſum. Poſt hæc apparuit ei quidam in habitu fratrum Prædicatorum, dicens Chriſto: Domine, quid vis de iſto? Et Dominus, vt ſoluat precium pro peccatis, aut in infernum vadat. Euigilans ergò & hæc ſecũ reuoluens, peccata ſua cum multis lachrymis cõfeſſus eſt fratri Martino lectori fratrum, & habitum cũ multa deuotione reſumpſit. Et poſt menſem iterum infirmatus eſt, frater autem confeſſor eius cum videret eum morti propinquum, turbari propter peccata ſua, dixit: Noli timere chariſſime, ſed audacter præſume de miſericordia Dei. Ego quicquid boni in ordine feci, tibi do, dummodo firmiter ſperes. Et infirmus hæc audiens confortatus, gratias egit. Et perceptis ſacramentis, cum

multa deuotione migrauit. Poſt eius obitum, videbat dictus frater viſionem, quod dictus rector ſordidiſſimis veſtibus ſpoliabatur, & candidiſſimis induebatur. Et rogabat eum confeſſor ſuus frater ille, vt veſtes ſibi conſimiles impetraret à Chriſto. Tunc reſpondebat defunctus: Chariſſime pater, iſtæ ſufficiũt mihi, & tibi. Hoc autem dixit, quia ſibi cõceſſerat bona ſua quæ data non minuuntur, ſed magis accreſcunt. ex lib. vitæ fratrum Prædicatorum parte 5. cap. 5.

EXEMPLVM LV.

Defunctorum animæ ab hæredibus ſuis poſtulant adiuuari.

FRater quidam ad prędicandum miſſus villam quandam intrauerat, & aſcenderat, veſpere ſolatium ad pauſandum. Et ecce in oppoſita domo, perditi adoleſcentes ad funus defuncti conuenerant, & obſcœnis vacantes luſibus vigilabant. Hæc vt audiuit frater flere cœpit vbertimè, prædictorum inſanias miſeratus. Nec mora, vt ſe depoſuit ſuper lectum, quidam aſtitit ei, vt ſibi viſum eſt, dicens: Legatione fungor animarum, in purgatorio purgandarum. Hæc enim mandat ſuis in derelictis poſſeſſionibus conſtitutis. Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Et ait fratri: Ex his verbis cras tibi ſermonis thema accipies, & repelles ludos execrabiles, quos vidiſti, & induces homines, vt defunctorum amicorum piè ſubueniant animabus. Nec diſtulit frater in craſtino, ſepulto corpore iniunctam legationem conuenientibus populis indicare. Tantumque in illo ſermone profecit, vt omnes à minimo vſque ad maiorem ad tantam lachrymarum abundantiam commoueret, vt feruor mirus excitaretur in populo defunctis proximis ſubuenire. Et ludos execrabiles (quos prædiximus) remouerunt. eodem lib. parte 5. cap. 7.

EXEMPLVM LVI.

Beatæ Mariæ capellanus, qui ſemper in omni ſermone exemplum de ea, ad dulce os faciendum, dixit, concinens, & mirabiliter conſolatus obiuit.

FVit in conuentu Metenſi frater quidã qui multum ſeipſum abnegauerat, & quaſi totaliter contempſerat, & in lingua Gallica & Theutonica ferueńter prædicabat. Et maximè in villulis, & inter pauperes libenter conuerſabatur, ad ſiluam pro domibus conſtruendis libenter ibat, & conuentus negotia communia fideliter faciebat, ita vt poſſet dicere cum Apoſtolo, plus omnibus laboraui. In choro ita erectus ſtabat, ſine appodiatione aliqua, vt nec ſedes, nec aſſeres tangere videretur. Hic in amore beatæ virginis totaliter effluebat, & laudes eius deuotiſsimè ſoluebat, & in omni ſermone de ea prædicabat, & in fine ſermonis aliquod miraculum de ea narrabat ad faciẽdum bonũ os eius, vt dicebat in ſuo vulgari. Cum autem ad quendam locum peruenisſet, contigit eũ grauiter infirmari. Et cum quidam ſacerdos honeſtus, qui vice Epiſcopi, fratres in expenſis recipiebat, eum vellet in domũ ſuã recipere, noluit, ſed ad hoſpitale pauperum humiliter declinauit. Et cũ ſuper hoc alij mirarentur, alij indignarentur, dixit: Valde conueniens eſt pauperem fratrem inter pauperes conuerſari, viuere, & mori. Fratres autem de hoſpitali eum deuotè ſuſceperunt, & honeſtum ei locum procurauerunt. In illa autem infirmitate per aliquantulum temporis tantam triſtitiam habuit, vt creditur ex memoria, & recordatione peccatorum ſuorum, quod gemitus inenarrabiles, & alta ſuſpiria, & plãctus anxios emittebat. Cum autem morti appropinquaret, circa mediam noctem, fratre (qui cum eo erat) euigilante, tanta lætitia cordi eius infũditur, os eius nimio iubilo impletur, & plauſus manuum attollitur, quod videtur cor eius laguneulam corporis velle, ſed non valere dirumpere. Et ſuppreſſa voce beatæ virgini quæ ſibi apparens loquebatur, reſpondebat: Bene veniatis chariſſima Domina. Et non ſemel, ſed pluries. Item dicebat: Quare non ſedetis mi chariſſima Domina? Item di-

cebat: Domina, ego ſum capellanus, & pauper prædicator veſter. Et hoc frequenter iterabat ſuppreſſa voce, & poſt modicum interuallum incœpit clara voce cantare. Tu Theophilum deſperantem apoſtatam reduxiſti, & reuocaſti ad gratiam. Iſtud dulciter cantando, aliquoties iterauit, in tantum quod frater qui cum eo erat, & nũquam alias audierat, vel legerat ab eo didicit. Poſt hoc alta voce cœpit cantare. Cõgaudent Angelorum chori glorioſæ virgini. Frater autem qui cum eo erat timens ne aliqui audientes, ſic alta voce cantantem minus bene ædificarentur, dixit ei: Eſtne bonum frater hoc quod ita facitis vos audiri? qui reſpondit: Chariſſime frater nõ credatis, quod propter hypocriſim hęc faciam. Hypocrita malus intrinſecus, bonus extrinſecus abominabilis eſt Deo. Talis homo ſum ego, ſed à laude glorioſæ virginis non valeo me continere. Inſtãte verò hora mortis, cum quaſi iam obmuteſceret, frater dicebat coram eo matutinas ſolus. Et cum frater diceret illum vltimũ verſum pſalterij: Omnis ſpiritus laudet Dominum: erigens ſe aliquantulum, & manus eleuans fratri, vt potuit ſilentiũ indixit. Et aſſumens in ore illam clauſulam: Omnis ſpiritus laudet Dominum, migrauit ad Chriſtum. in additione ad partem 5. eiuſdem libri.

EXEMPLVM LVII.

Contritionis magnitudine peccatrix quædam ante confeſſionem moritur ſub ſermone, & poſt apparens ſaluatam ſe eſſe ſignificauit, & triginta tres animas è purgatorio liberatas, & triginta tres peccatores publicos iuſtificandos meritis beati VVichmanni morientis denunciauit.

VIr Dei die animarum de manè in Roma Theutonicis prędicauit, ſuperuenientesque duæ meretrices, vna alteri dixit: Audiamus hic verbũ Dei ab iſto. Altera verò renuente, & aſcendente prima ad pedes fratris, prædicantis ſe locauit. Modico ergò facto interuallo, alta voce clamare cœpit. Obſecro vos Domine per miſericordiam Chriſti (cuius gloriam prędicatis) quatenus confeſſionem meam, quantotius audiatis, miſeræ peccatricis. Qui eidem reſpondens, ait: Modicum ſuſtine filia, ſtatim veniam, & te audiam. Illa parum quieſcente eadem quæ prius cum clamore repetijt. Illeque vt prius, ſupplicauit. Tertia verò vice poſt modicum ſilentium validius quam prius præmiſſa verba proferens, coram omnibus præſentibus ſpiritum exhalauit. Quod vir ſanctus frater Vlricus videns accurrit, & eam mortuam inueniens precibus ſupplicibus cum populo præſente à Deo reditum vitę illius impetrauit. Quæ reſuſcitata reſpirans, fratri Vlrico dixit: Noſcis fratrem VVichmannum priorẽ Rupinenſem? Qui ait: Noui. At illa: Hac hora qua ego ſpiritum exhalaui anima ſancti illius à corpore egreſſa, ad cœlum Deo vocante, eſt perducta. Cuius meritis clementia Saluatoris Omnipotentis, xxxiij. animas de purgatorio ſecum trauſmittens à pęnis liberauit. Inſuper & xxxiij. peccatores publicos cõuertendos, iuſtificandoſque meritis eiuſdem condonauit, quorum ego vna ſum. Sicque peccata ſua fratri Vlrico confitẽs, & vitam laudabiliter finiens, in breui poſt in Domino fœliciter requieuit.

EXEMPLVM LVIII.

Familiaritatem ſecularium habens longiori purgatorio cruciatur.

DVo erant fratres quorum vnus erat nouitius, alter prædicator erat antiquus, qui in conuentu Colonienſi eodem die defuncti ſunt. Tertia verò die poſt hoc nouitius apparuit infirmario gaudens (vt ipſe retulit) dicens quod propter feruorẽ conuerſionis quem habuit, ita citò purgatus erat. Poſt menſem autem dictus prædicator eidem infirmario apparuit, pulcherrimũ monile habens in pectore, & multos lapides precioſos in veſte, & auream coronam in capite. Cumq; frater quæreret ab eo, cur nouitius tam citò, & hic tam tardè purgatus fuerit, & quid illa inſignia figurabant, reſpõdit? Ego propter familiaritates ſecularium, & verba ſolatij diutius in purgatorio fui, ſed maiorem gloriã ſum adeptus. Monile ſignificat rectã intentionem in Deum. Lapides precioſi animas, quas conuerti. Corona ineffabilem gloriam, quam ſum adeptus. eodem lib. parte 5. cap. 5.

EXEMPLVM LIX.

Confeſſione nouitius quidam peccata ſua ex charta diabolica omnino deleuit.

ERat quidam deuotus iuuenis qui domo, cognatis, patria, patreq; relictis, ſe ad monaſterij Chriſto militaturus, recepit. Vbi cum ſecundum conſuetudinē monaſterij generalem de tota ſua vita Abbati confeſſionem feciſſet, atque arbitraretur ſe integrè confeſſum lætus, & alacer veſperi lectum ingreditur, dicens apud ſe: O ſi iam me mori contingeret, quam celeriter anima mea, integra iam & ſincera confeſſione candidata in pulchri præ milibus Sponſi ſui Chriſti euolaret amplexus? Talibus ſimilibusque affectibus inflammatus obdormiuit. Dormiente igitur adoleſcentulo, venit ad eum quidam teter ſpiritus, qui terribilem præferens vultū, & chartulam quandam in manu tenens, his iuuenem verbis affatur, ô Monache, Monache, noli nimium quaſi bene confeſſus laxare frœna lætitiæ. Falleris non tam mundus es, vti errore deceptus, arbitraris. Et manu chartulam oſtentans. En, inquit, in hac chartula adhuc plura ſcelera ſcripta retineo, quæ tu nulla, aut contritione lauiſti, aut confeſſione deleſti, quibus in extremo Dei examine te habeo accuſare. Ad hoc iuuenis primò perterritus confidentia tamen capta, eo quod nihil ſcienter in confeſſione celauerat. Peto (inquit ad ſpiritum) vt modicum videam chartulam quam oſtentas, vt experientia diſcam te vera locutum, alioquin arbitrabor te ad me terrendum huiuſmodi commentitare mendacia, quia mendax es, & pater mendacij. Ad quod dæmon. Nunc, inquit, tibi chartulam meam non pandam, ſed in iudicio per eam ſuper te mortis procurabo ſententiam, tunc enim videbis, an mentitus ſum tibi, cum te duxero ad tormenta captiuum. Noui fraudem tuam, ſtatim vt ea noſceres quemadmodum & cætera peccata tua, ita & iſta confeſſione deleres, atque mihi illuderes. Interim adoleſcens zelo propriæ ſalutis inſtigatus ſe incipit erigere, & vim velle inferre ſpiritui, atque violenter extorquere, quod precibus obtinere non potuit. Quod dæmon vt intellexit incipit arctius manu chartulam conſtringere per dormitorium monaſterium fugere, manus iuuenis velle euadere, ſed iuuenis velocius inſequitur fugientem. Cumque ſic vterq; per præceps curreret, & dæmon dormitorio deſcenſu cum impetu per valuas Eccleſię fugere feſtinaret, Domino ſic ordinante, ad conſeruatorium aquæ benedictæ impetuoſius impingens, per prona ſolo proſternitur, charta manibus tenta vi ruinæ excutitur, & voti ſui obtinendi iuueni præbetur acceſſus. Nam cū dæmonem hic, chartulam illic collapſam cerneret, rapido curſu recurrit ad cellulā, quam ſigno crucis munitam clauſam, legitque quod ſcriptum erat in ſcedula. Vbi cum nonnulla peccata inueniſſet, quæ ipſe confiteri neglexerat, lachrymis compunctionis totus infuſus Abbatem ſuſcitat, & chartula dæmonis inuenta confitetur, atque ſic tandem chartulam dæmoni legendam reſtituit. Qui vt omnia vidit deletā confuſus diſparuit, ſed iuuenis ſecurior factus per confeſſionem adquiſitam, puritatem ſollicitus in poſterum nitebatur cuſtodire. eodem lib. patre 4. cap. 7.

EXEMPLVM LX.

Crucis ſigno conuerſus vinum bibendum non benedicens à dæmone poſſidetur.

TEmpore beati Dominici Patriarchæ Prędicatorum erat in monaſterio ſuo quidam conuerſus, qui quadam vice ſine licentia in ciuitate extra conuentum, & benedictione nulla præmiſſa, nec vlla cruce conſignans potauit, quo facto repentè cœpit pallere vultum, ſpumare ora, ad terram proruere, & omnibus membris palpitare. Intimātur hoc beato Dominico, qui celerius accurrit, iuſſitque dæmone fatigatum, ad eccleſiam deportari, vbi cum vix à decē fortiſſimis viris eſſet adductus, vno eo flatu omnium inibi lampadum lumen extinxit, euidens dans ſignum ſe principē tenebrarum limpidi luminis radios ferre non poſſe. Cæterum adiurat eum ſanctus per Ieſum Nazarenum, vt quare fratrem ſuum cœpit laceſſere, fateatur. Quid me fruſtra, inquit, dæmon tuis adiurationibus fatigas. Hic homo quem teneo vinum ſine licentia bibit, & nulla cruce cōſignans me pariter cū vino potauit. Deſiſte

ergo

ergò à violentia tua, & noli me meis quæſo ſedibus pellere, quid enim ad te eſt ſi inuicem pacis fœdera pepigimus, & mutua ſumus cohabitatione contenti? Hæc ipſis ſimul loquentibus, fit ſignum ad matutinas, quod vbi dæmon audiuit; heu miſerum (inquit) ſi caputiati ad diuinam laudem conueniunt diutius hic permanere non poſſum. Sicque cum eiulatu fratrem exiens, ſemiuiuum reliquit. Quem B. Dominicus ſuis precibus priſtinę reddidit ſanitati, nunquam in poſterũ ſine cruce, & benedictione bibiturũ. Iacobus Epiſcopus Genuenſis in vita S. Dominici.

Ex vitis fratrum Eremitarum D. Auguſtini ſcriptis à Iordane de Saxonia eiuſdem ordinis.

EXEMPLVM LXI.

Inobediens frater dæmoni per obedientiam præcipiens, vt ab obſeſſo exiret, ab eodem dæmone irridetur.

Qvidam frater ſolitus ſæpè diſcurrere ad ciuitatem reſtrictus eſt à priore ſuo, ira ꝙ non niſi in caſu neceſſitatis deberet exire conuentũ, ſed iſte tot cauſas neceſſitatis finxit, nunc prętẽdendo ſe vocatum ad infirmũ, nunc irè ad emendum pergamenum, nunc ad candelas, nunc hoc, nunc illa quæ videbantur neceſſaria & proficua, & ſub chlamyde talis licentiæ iuit. Hic frater quodam die tranſiens per locum vbi erat homo arreptus à dæmone qui grauiter torquebatur, rogatus ab incoſis loci, vt accederet, & per coniurationes, & orationes ſuas dæmonem expelleret, non valens reſiſtere petentibus venit ad illum, & cùm legiſſet ini tium ſancti euangelij ſecundùm Ioãnem, alia quæ ſibi legenda videbantur ſubiunxit. Præcipio tibi in virtute ſanctæ obediẽtiæ, vt exeas vaſculum iſtud. Tunc dæmon reſpondit, quid tu mihi habes præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ, qui nuquã verus obediens fuiſti. Quod ille audiens verecundatus, & confuſus abſceſſit. lib. 2. cap. 2.

EXEMPLVM LXII.

Obediens frater carnes ex obedientia comedens, ab infirmitate liberatur: qui cùm iterum ob infirmitatẽ carnes edere cogeretur, orauit, & ſtatim aſſata perdix reuiuiſcens, auolauit.

Item de beato fratre Nicolao de Tolentino fertur, quod cùm ſemel grauiter infirmatus eſſet, ita vt fratres de vita eius dubitarent, vocatus medicus iuſſit eum carnes comedere, quod ipſe recuſauit donec prior qui erat in loco hoc ſibi præcepit. Tunc anguſtiatus vir ſanctus vocato priore loci dicit ei. Generali omnino eſt obediendum, hoc eſt quod promiſi, hoc eſt quod Saluatori meo, ſuæ ſanctiſſimæ genitrici, & beato Auguſtino primò obtuli, & vſque ad mortem ſeruare cupiui. Cùm ergò prior, & infirmarius carnes ſibi offerrent comedendas, ipſe omnino obedire volens, accepta parua particula ſemel tantùm guſtauit de carnibus, dicens: Ecce obediui. Nolite me amplius de vitio gulæ moleſtare, quia melioris medici adheſi conſilio. Et tunc celeriter eſt ſanatus. Quod certè non eſui tantillæ carnis, ſed cęleſtis medici medicamini, & merito obedientiæ aſcribebatur. Item fertur de eodẽ quod cùm quadam vice in infirmitate ſua vna perdix aſſata ad manducandũ ſibi fuiſſet apposita, & ipſe de ea comedere recuſaſſet, præceptũ fuit ſibi à priore per obedientiam, vt manum poneret ad manducandum. At ille volens obedire ingemuit, & eleuatis oculis in cęlum facto crucis ſigno manũ ad perdicem poſuit, & ecce perdix reuiuiſcẽs protinus auolauit. li. 2. c. 3.

EXEMPLVM LXIII.

Obediens frater ranis imperat, ne de cætero ſua garrulitate fratres inquietent.

Item audiui de fratre alio valde prompto ad ſingulas obedientias ſuperiorum ſuorum, qui cùm eſſet præparatus ad dicendum miſſam, ranæ (quæ multæ erant in loco illo) tantùm vociferabãtur, quod per eas fratres in deuotione ſua non parũ impediebantur. Dixit ergò prior iſti quaſi ioculatiter. Vade dic illis beſtijs, quod ſer-

uent ſilentiũ. At frater iſte vadens ad locũ fluuialem, vbi ranæ erant facto ſigno crucis dixit hæc verba: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti præcipio vobis, vt taceatis, & ex tunc non eſt auditus clamor huiuſmodi ranarum in illo loco. lib. 2. cap. 3.

EXEMPLVM LXIIII.

Obediens frater dæmones de obſeſſo fugat, & ne vanè glorietur etiam ipſe fugit.

ITem audiui de alio fratre in omni obedientia bene, & diu exercitato, qui quẽdam hominem à pluribus dæmonibus obſeſſum liberauit, coram vniuerſo populo in eccleſia propter hoc congregato. Cùm enim lectis ſanctis euangelijs, & alijs orationibus factis præciperet eis, per ſanctam obedientiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt exirent corpus illud, & nunquam alicui homini nocerent. Dæmones contremiſcentes ad fratris obedientis obedientiam cum magno ſtrepitu exiuerunt, & fœtorẽ intolerabilem poſt ſe reliquerunt. Propter quod populus fratrem illum multum venerari cœpit, quod ipſe inanem gloriã fugiens de terra illa receſſit. lib. 2. cap. 3.

EXEMPLVM LXV.

Rigoroſi prioris regimen pertæſus frater, dum procuraſſet ſe ad alium deſtinari locum, à ſancto Ioanne Baptiſta vt maneat admonetur.

FVit quidam prior in ordine (vt à ſenioribus meis accepi) à pueritia caſtus, religioſus, & deuotus, ſed valde rigoroſus in regimine, & ſub ipſo viguit maxima diſciplina. Nam regularis obſeruantia, & diuinum officium optimè fiebat, & delinquentes ſtrenuè corrigebat. Erat autem inter conuentuales ſuos quidam frater, in beatum Ioannem Baptiſtam, ſingularem deuotionem habens, qui propter rigorem prioris procurauit mitti ad alium conuentũ. Cui apparens ſanctus Ioannes Baptiſta in viſione dixit ei: Noli recedere à priori tuo, quia vtile & ſalubre eſt tibi ſub ipſo eſſe vſque ad mortem. Et ſic idem frater ſub illius manſit prioris regiminis voluntate vſque ad mortem, & tandem deuotè obijt in die Natiuitatis ſancti Ioannis Baptiſtæ. Prior autem diu infirmatus diem claudens extremum magnam gloriam, & multa præmia percepit à Domino, ſicut reuelatum fuit cuidam ſanctæ ſorori. lib. 2. cap. 4.

EXEMPLVM LXVI.

Flere ſolitus peccata autem dulciter conciñentem, & ſe ad cœleſtia gaudia inuitãtem audiuit.

ERat etiam quidam frater iuuenis in Reatina ciuitate nomine Ioannes, ſimplex, humilis & ſemper iocundus, in cibo & potu, & alijs ad communem conuerſationem ſpectantibus, irreprehenſibiliter ſocialis, ſed in abſcondito erat multũ ſpecialis. Hic multæ dilectionis, & charitatis fuit ad omnes fratres, nec vnquam auditũ eſt verbum de ore ſuo, nec viſum aliquod factum, quod à fraterna dilectione diſcreparet. Omnibus obſequioſus fuit, præcipuè infirmis, & hoſpitibus, quorum pedes lauit, veſtimenta excuſſit, & ſua eis accommodauit, & omnem charitatem quam potuit hilariter impendit. Sacerdotibus, inſuper omnibus indifferenter, quibuſcumque potuit, ad miſſam cum ſumma diligẽtia libentiſſimè miniſtrauit. Hic frater ſolitus erat ingredi ortum conuentus, & dũ exiret viſus eſt ſæpius lachrymas fudiſſe, & interrogatus quadam vice, cur fleret, reſpondit: Quia video herbas, arbores, & arbuſta volucres, & terram cum ſuis fructibus obedire Deo, & homines quibus pro obedientia promiſſa eſt vita æterna tranſgredi præcepta creatoris ſui. Hęc gemo, & defleo. Huic fratri fęlicis memorię per aliquot dies ante obitum ſuum philomena veniens, ſingulis diebus ante feneſtram ſuam dulciter cantabat. De quo mirantibus fratribus, & interrogãtibus quid nam hoc eſſet? reſpondit ſubridendo, quaſi iocularitet ſponſam ſuam eſſe inuitantem eum ad paradiſum. Quadam autẽ die miniſtrante ipſo ad miſſam, vidit ſuper altare lucem cœlicam, & eadem die cœpit decumbere, & cum magna deuotione ſpiritũ reddidit ei, qui fecit illum. Et infra eundem annum Deus per ipſum ſanctum fratrem fecit circiter. cl. ſigna glorioſa. lib. 2. cap. 5.

EXEM-

EXEMPLVM LXVII.

Humillimus Auguſtinus de Iterano doctor vtriuſq; iuris conuerſus ruſticum & illiteratum ſe fingens, cum ſumma alacritate officia deſpectoria cõpleuit.

AVguſtinus de Iterano, cum eſſet nobili genere ortus, & vtriuſque iuris famoſus profeſſor, & nihilominus in curia Domini Manfredi regis valde potens, & omnibus charus: Deo diſponente incidit in ægritudinem validam. Cumque timeret ſe moriturum, petiuit à Deo ſpatiũ pœnitentiæ, promittens ſe religionem ingreſſurum, & ſtatim eſt liberatus. Reſtitutus ergò priſtinæ ſanitati diuina vocatione ordinem fratrum eremitarum ſancti Auguſtini in Inſula Siliciæ ingreſſus, voluit vir Dei in ipſo ſuæ conuerſionis primordio, humilitatis iacere fundamentũ: vnde ſanctæ religionis habitum aſſumens occultauit ſuæ ſcientiæ claritatem, generis nobilitatem, & prioris ſtatus ſublimitatem, nequis ex aliquo prædictorum eũ conſiderans veneraretur, & ne ex hoc in cor eius aliqua ſuperbia irrepere poſſet. Factus eſt ergò inter fratres ſtultus, vt à Deo inſtrueretur. Factus eſt pauper, vt diuitijs cœleſtibus ditaretur. Factus eſt vilis mundo, vt apud Deum exaltaretur. Conuerſabatur enim inter fratres, cunctis vilior, & deſpectior, ſciens ſe tanto maioris meriti eſſe apud Deum, quanto pro amore eius magis deſpectus eſſet in mundo, & inter homines. Iactãtiæ autem verbum prioris ſtatus nunquam ex ore eius audiebatur. Quæſtas, & humiliora ſeruitia domus, & quæcumq; viliora, incognitus manens, deuotione, & humilitate, & diligentia nimia adimpleuit. In ipſa verò ſua humilitate gaudens, plorabat quod tantum diſtulerat ſuam conuerſionem ad Deum. Liqueſiebat anima eius amore ſupernę patriæ, pro cuius amore omnia præſentia pro nihilo reputabat. Si quod verbum aliquando cauſa fraternæ correptionis laberetur ex eius ore, quod aliquando ex zelo boni, & deteſtatione mali fraterna charitate ſolitus erat facere, ſtatim ſeipſum condemnans ad pedes fratris proſtratus, veniam poſtulabat. Poſtquam autem vir Dei in Inſula Siliciæ aliquanto tempore fuiſſet cum fratribus magna humilitate conuerſatus, contigit quoſdam fratres de Senis ex obedientia ordinis ad conuentum eiuſdem Inſulæ venire, à quibus cum interrogaſſet vir Dei de locis Senenſis prouinciæ, & didiciſſet quod ibidem eſſent loca eremitica ab hominum habitatione ſemota, & ad vacandum Deo plurimum apta, obtenta licentia à ſuperiore ſuo ad Senenſem prouinciam venit paucis, & vilibus pannis indutus, & fratribus prouincię illius penitus ignotus. Poſitus eſt ergò in quodam eremitario ſanctę Barbarę, quod non longè diſtabat à caſtro ſanctæ Floræ, vbi ſoli Deo vacabat, tantaque dulcedine deuotionis cor eius effluebat, vt plerumq; videretur beatorum agminibus intereſſe, & beatæ quietis præmium prægustare. Quia verò non cognoſcebatur qualis, & quantus eſſet imponebantur ei humilia officia domus, quæ ipſe cum humilitate, & alacritate libens adimplebat, faciebat quæſtas, purgabat domum, paropſides, & alia domus vtenſilia abluebat. Fratres autem conſiderantes eius ſanctam conuerſationem, ac verborum ædificationem (quæ nonnunquam quaſi cum quadam ſimplicitate ex ore eius prodibant) libenter eum audiebant. Erat autem ibi tunc prior frater quidam de Senis vocatus frater Bonus, vir ſatis venerabilis & prudens, qui conſiderans eius bonitatem, & conſilia ſaluberrima eum multum diligebat, delectabaturque de eius humilitate, morũ grauitate, & eloquiorum ſuorum ſuauitate. Cum ergò idem frater Bonus à conuentu ſanctæ Barbaræ ad locum ſancti Antonij per obedientiam ordinis transferretur, ipſum fratrem Auguſtinum ſecum adducit, quem & ſequenti anno factus prior Roſię ſecum retinuit. In quo loco ſeruus Dei omnibus ignotus, diuina diſpoſitione factus eſt cognitus hac occaſione. Cũ enim fratres conuentus Roſiæ quandam haberent in curia quæſtionem, in qua iam fratres ſuccumberent, & de hoc nimium triſtarentur, cum ex hoc quandam poſſeſſionem perderent, de qua conuentus multũ ſuſtentabatur, voluit Deus lucernam (quæ diu ſub modio erat) ſuper candelabrum religionis ponere, vt luceret omnibus qui in ea erant. Videns ergò vir ſanctus fratrum animos turbatos, & cognoſcens fra-

tribus magnam iniuriam fieri, procuratorem adijt, petens ſibi licentiam occultè dari neceſſaria ad ſcribendum. Procurator verò deridebat eum, ignorans quod ſciret ſcribere, vel legere. Ipſo tamen perſeuerante in petendo, porrexit ei calamum, chartam, & atramentum. Qui ſecedens ad partem, ſcripſit verba pauca, licet ſententia multa, quam ſcriptam reddidit procuratori aduerſario exhibendam, quod & factum eſt. Cum autem aduerſarius ſcilicet dominus Iacobus de Pagliateſis hanc ſcripturam legeret, verborum breuitatē, & ſententiæ virtutem prægnantem conſiderās, ait: Diabolus, vel angelus, vel dominus Matthæus de Iterano cum quo ego fui ſtudens Bononiæ qui mortuus eſt in cōflictu domini Manfredi Regis hanc ſcripturam condidit. Ipſe quippe ante ingreſſū ordinis Matthæus vocabatur, ſed in ingreſſu accepit nomen Auguſtinus. Et audiens à procuratore quod quidā frater ruſticus, & ignarus eam ſcripſit, ait non inquit eſt ita. Et ſtatim acceſſit ad locum fratrū in Senis, interrogauit quis eſſet huiuſmodi frater, & cuius patriæ, & qualiter acceſſerit huc. Et reſponſionibus cognitis ſuis conditionis ſuſpicatus eſt, eſſe illū qui erat. Et ſtatim Roſiā pergens, & inueniens quem mortuum æſtimabat, admirans eius humilitatem; ruit in amplexus eius, & oſcula, lachrymas continere non valens. Cumque rogaret eum vir Dei ne eum prodēdo, pacem ſuam perturbaret, ille nullatenus adquieſcēs ad fratres ait: Fratres habetis theſaurum occultum. Hic eſt enim melior homo mundi, teneatis ergò eum vt decet, ſed & quæſtio veſtra terminata eſt pro vobis. Cœperunt ergò eum fratres honorare, & ſibi reuerentiam exhibere. Sed vir Dei vera humilitate fundatus, & homines, & omnē reuerentiam reſpuens, priora opera ſeruilia non dimittens omnino ſicut prius manebat. lib. 2. cap. 7.

EXEMPLVM LXVIII.

Confeſſiones pauperum libenter audiens, lachrymis eorum ex purgatorio liberatur.

Qvidam alius frater bonus prædicator habens multos filios, & filias confeſſionis, hāc virtutem habuit, quod pauperculatum, & deuotarum perſonarum confeſſiones libenter audiebat. Quo iacente in extremis quædam deuota mulier, vidit in exceſſu mentis quod idem frater erat filius perditionis vſque dum iam ſpiritum exhalare debuit, & tunc Dominus miſertus ſaluauit ipſum. Cuius anima tūc egreſſa deſcendit in grauiſſimas incendij pœnas, ſed ipſa die mortis ſuæ vidit lachrymas, & orationes deuotas deuotarum filiarum ſuarum magnam partem incendij eius extinxiſſe. Hora autem liberationis eiuſdem fratris de purgatorio venit vox ad eandem ſororem, dicens: Propera ante altare ſanctæ Catharinę, quia ibi hodie dedicatio erit. In illo enim altari idem frater ſolitus erat celebrare, quæ iuſſa complens vidit fratrem illum duci de purgatorio, & venire ſuper idem altare, & protinus multi filij, & filiæ eius, qui ante obierant, & ad patriam tranſierant, deſcendebant de cœlo ad idem altare. Et ſtatim idē frater cum eis ſolemniter aſcendit. Ex quo exemplo appatuit quam bonum, & ſalubre ſit pauperibus & deſpectis, & deuotis benefacere, & confeſſiones multorū audire propter Deum, quia talium fletibus, & precibus iſte frater fuit citò de purgatorio liberatus. lib. 2. cap. 13.

EXEMPLVM LXIX.

Voluntati propriæ derelictus frater laicus in æternum damnatur.

Fvit quidam frater laicus, & caſtus, & zelator ordinis (vt appatebat) ſed valde ſuperbus, & appetens dominari in conuentu, & in officio potēs eſſe. Fuerat enim procurator, & non poterat ſuſtinere aliquem priorem, niſi ad voluntatem ſuam eſſet, nec procuratorem niſi ſeipſum, & in tertium petiuit callidè abſolui à procuratione, & ſi obtinuit, ſic fecit vt citò rediret. Sacerdotes, & fratres clericos nō plus curabat quam coquinarios, & ſciuit ſic ſe exhibere prælatis zelotypum pro ordine, & conuentu, quod omnia alia de ipſo tolerabant. Iſte in vltima infirmitate ſua tribus diebus iacuit ſine loquela. Et cum in nocte moreretur, quidam frater ſenex vidit, & audiuit in ſomnis terribilia, & excitatus ſuſpicatus eſt fratrē illum eſſe mortuum,

tuum, & accenſa candela præ horrore qui inerat neſciuit quid ageret. Sed cõuerſus ad Deum, dixit: O Domine Deus, an ne vicit frater iſte, an eſt victus? Et audiuit vocẽ dicentem ſibi: Si vis, iam reſpondebitur tibi. Et ipſe expaueſcens, dicebat: Non Domine. Timens quod ſi horridum, quid audiuiſſet de illo, à ſenſu defeciſſet. Quod ergò vigilans non potuit ſuſtinere, ſuſtinuit dormiens, Nam ei dormienti poſtea idem frater in ſomnis apparuit, dicens ſe damnatum eſſe. Et iſto quærente, an ei poſſit in aliquo ſuffragari, ille reſpondit: Non. Interrogauit ergò iſte frater per quid dãnationem meruiſſet. Fecit ille ſicut qui erubeſcit plenè confiteri cõfuſionem ſuã. Attamen parumper reſpondit: Per iſta quibus priores, & fratres volebant mihi benefacere, fecerunt mihi malè. Et hoc dicto diſparuit. Frater autem euigilans, & reuoluens verba illa, & reuoluens mente conuerſationem, & vitam illius inuenit, quod iſta reſponſio per omnia concordauit cum vita, quam ille duxerat in ordine, quia in omnibus dimittebatur ſibi voluntas, & ipſe nullum curabat, nec priorẽ, nec lectorem, nec ſuperiorem, nec aliquẽ alium, ſed omnia in conuentu diſponebat ad libitum ſuum. & hoc tolerabatur in eo propter zelum quem prætendebat. Attendant ergò fratres, & non appetant dimitti ſuæ propriæ voluntati. lib. 2. c. 13.

EXEMPLVM LXX.

Orantes in lecto dæmon irridet.

ITem fertur quod cum duo fratres quadam nocte ſedẽdo in lectis ſuis ſic quaſi cubando dicerent pariter matutinas, adfuit diabolus cum fœtore intolerabili dicens: Ad talem orationem, tale debetur incenſum. lib. 2. cap. 15.

EXEMPLVM LXXI.

Defunctorum animæ officium defunctorum à fratre quodam pro ſe poſtulant celebrari.

BEatus Nicolaus de Tolentino cum ſtaret conuentualiter cum quodam eremitario, quod Vallemanes dicitur, prope ciuitatem Peſautenſem, ex magno deuotionis feruore quotidie multum tempeſtiuè miſſam fuit ſolitus celebrare. Cum autem quadam vice fuiſſet ſcriptus pro hebdomadario ad miſſam conuentualem nocte, die Dominico eo in ſtrato ſuo quieſcẽte, ecce anima quędam voce magna, & eiulatu miſerabili vocauit eum dicẽs: Frater Nicolae vir Dei reſpice in me. Qui in ipſam reſpiciens, etiam recognoſcere ſatagens, ſed non valens, quis eſſet concitus requiſiuit. Quæ reſpondit, dicens: Ego ſum anima fratris peregrini de Anſino, quem viuentem ſeruum tuum noſti, nunc autem crucior in hac flãma, in qua me Deus non ad pœnam æternam quam merui, ſed ad temporalem pœnam de ſua miſericordia deputauit. Te ergò humiliter deprecor, vt hodie digneris miſſam pro mortuis celebrare, vt eripiar ab his flammis. Qui reſpõdit: Iuuet te frater mi Saluator meus, cuius ſanguine es redemptus, ego autẽ quia ad conuentualem miſſam celebrandũ ſum deputatus, præſertim die Dominica cuius officiũ mutari non decet miſſam pro mortuis celebrare non poſſum. At illa ait: Veni venerande pater, veni, & reſpice vtrum te decet adquieſcere tantę multitudini miſerrimæ, quæ me miſit tuam miſericordiã propulſare. Ipſum igitur ad alteram partem eremitorij ducens, quandam planiciem iuxta Peſaurum ei oſtendit, vbi erãt promiſcui ſexus multarum ætatum, ſtatuum, ac etiam ordinum diuerſorum innumerabilis multitudo. Miſerere; inquit, pater, miſerere turbæ, tam miſere, vtile tuum auxilium expectanti. Nam ſi pro nobis dignatus fueris celebrare, maxima pars ab his atrociſſimis pęnis eruetur. Euigilans ergò vir ſanctus magna horum pietate motus cum maxima lachrymarum effuſione, cœpit pro omnibus Saluatorem omnium exorare. Manè autem ante priorem ſuum reuerenter proſtratus, & euitãs iactantiam non plenè, vt viderat ſed aliqualiter cum oportunitate oraculum reſerauit, ſupplicãs vt ipſum pro mortuis illa hebdomada permitteret celebrare. Qui deuotis eius precibus annuens, alium ſubſtituit vice eius. Ipſe verò per totã hebdomadam pro mortuis celebrans die, ac nocte pro oſtenſa ſibi multitudine cũ pręcordialibus lachrymis affectuoſiſſimè exorabat.

Et

Et ecce tranſacta hebdomada illa, eidem dictus frater peregrinus apparuit, & de iam impetrata miſericordia gratias egit, aſſerẽs ſe cum magna parte prædictæ multitudinis à pœnis atrociſſimis Dei miſericordia, & ipſius ſacrificijs liberatos eſſe, & ad cœleſtem gloriam conuolaſſe. Liberaſti, inquit, nos de affligentibus nos, & odientes nos confudiſti. lib. 2. cap. 18.

EXEMPLVM LXXII.

Feſtiuitates ſanctorũm deuotiſſimè celebrans in feſtiuitate omnium ſanctorũ fœlix ad cœleſtia regna meauit.

FVit quidam frater magnæ deuotionis ad Deum, & ſanctos eius, hic tam deuotus erat ad feſta Chriſti, quod quodlibet eius feſtum habebat ſigillatim in charta depictum, & quamdiu quodlibet feſtũ durabat tam diu chartam illius feſti depictã (quam inchoatione feſti in pariete cellæ ſuæ pependerat) pendere dimiſit, ante illam ſedendo, & deuotè inſpiciẽdo orabat, gemebat, & plorabat. Tam deuotus etiam erat ad feſta beatæ virginis, quod quodlibet eius feſtum aliquibus diebus, ante ſuſcipiendo, dicebat mille Aue Maria. Tam deuotus præcipuè ad feſtum omnium Sanctorum, quod antea per vnam ſeptimanã ieiunijs, & caſtigationibus ſe ad ſuſcipiendum feſtum ipſum pręparabat, & per octo dies ad honorem omnium Sanctorum feſtum deuotione ſedula peragebat. Tam deuotus inſuper extitit in ſuis miſſis, quod multum grauabatur, ſi miniſter, vel alia perſona ſtaret, vbi faciem eius videre poterat, quia de oculis eius fluebant lachrymæ, quibus genas ſuas vbertim irrigabat, quod hominibus cælatum eſſe cupiebat. Iſte verò tã deuotus in ſanctos in die omnium Sãctorum, migrauit ad Dominum. Qui poſt aliquas ſeptimanas apparuit cuidam deuoto fratri in ſomnis pulcher, & iocundus indicans ſe ſanctorum collegijs fœliciter ſociatum.

EXEMPLVM LXXIII.

Beatiſſima virgo Maria quendam deuotum ſibi à latronum truculenta manu abſcondit.

AVdiui à quodam Valente fratre noſtro prouinciali, tunc in prouincia ſua, quod cum ipſe quadam vice per Lombardiam tranſiens, vidiſſet latrones inſequentes ſe, non habens refugium aliud proiecit ſe ad ſegetes, erat enim propè tẽpus meſſis. Latrones autem hoc videntes, ad locum vbi ſe abſconderat deuenerunt. Ipſe autem Dei genitricem pro protectiõne vocans, verſum; Monſtra te eſſe matrẽ, &c. deuota mente recitauit. Audierat enim idem frater quoddam miraculum de beata virgine (prout retulit) quomodo quidam puer ſubmerſus, & mortuus ante imaginem beatæ virginis in quodam cœnobio deportatus, & cãtantibus monachis hymnum, Aue maris ſtella, &c. peruentoque ad illum verſum: Monſtra te eſſe matrem, reuiuiſcens puer ille, ſurrexit. Ad efficaciam ergò verborum intentionem ſuã referens, ille frater verſum eundem in corde, & ore ſæpè repetiuit. Quærebant autem eum diligenter latrones in ſegetibus vndique, & licet nonnunquam loco vbi iaceret approximarent, ipſum tamen minimè videbant. Et non inuenientes domum vacui abſceſſerunt, & ſic frater manus eorum ſaluus euaſit protectione virginis glorioſæ. lib. 2. Vitas fratrum Eremit. D. Auguſt. cap. 20.

EXEMPLVM LXXIIII.

Reliquias patroni ſui veneratus, à fornicatione eripitur.

NArrauit mihi quidam Epiſcopus magnus, in quadam familiari collocutione, quomodo olim ipſe in minoribus conſtitutus, ad quendam ſanctum (cuius non recolo) deuotionem habuit ſingularem, cuius etiam reliquias ſemper apud ſe ex deuotione portare conſueuit. Cum autem quadam die familia emiſſa, ipſe ſolus forte cauſa ſtudij in hoſpitio domus ſuæ remanſiſſet, audiuit fortiter pulſari ad oſtium, & ipſe putans aliquem eſſe de

familia

familia ſua iuit, & aperiens oſtium inuenit ibi pulchram mulierem, quæ dicebat ſe habere ſibi loqui. Qua intromiſſa eis cōſidentibus, inter loquendum iſte concupiſcentia carnis ſtimulatus, eam ad concubitum prouocauit, nec illa recuſauit. Cumque iſte iam ad actum carnalem procubuiſſet, recordatus reliquias deuoti ſibi ſancti habere apud ſe, continuit donec reliquias poneret extra camerã in qua erant, exhorrens facinus ſi in præſentia illarum actus illius turpitudinis exerceretur. Cũque ergò ſic occuparetur in diſſoluendo burſam reliquiarum cum ſuis nodulis, & ligaturis, & in deportando eas ad locum ſequeſtratum. Ecce quidam cum rumoroſa importunitate ad oſtium domus pulſauit. At ille depoſitis reliquijs ad locum ſuum cogitabat primitus illum pulſantẽ amouere, vt ſic cum bona oportunitate valeret voluntatem ſuam explere. Cum oſtium aperuiſſet vidit, quod erat vnus magnus dominus amicus ſuus, qui ad videndum eum caſu ſuperuenit. Ille verò Dominus perpendens iſtum in facie, atq; oculis totum inflammatum, ait ad eum: Certè aliquid nequitiæ apparet in te, dic mihi quid ſit. Ipſe autem amico nihil cælare volens, indicauit mulierem adeſſe, ad cuius concubitus iam diſpoſitus fuerat, & iam expleuiſſet niſi cum reliquijs alicuius ſancti occupatus fuiſſet. Quod ille audiens, ſicut vir prudẽs, ait: Verè bonus eſt ſanctus iſte cuius reliquię te à peccato prę ſeruauerunt. Dimitte ergò eam, & ad alia ſolatia properemus, ſicque factum eſt. Et exinde iſte reliquias ſuas maiori deuotione venerabatur.

EXEMPLVM LXXV.

Affectum parentum vincens Comitis filius, ſpretis conſanguineis, contemptaque ſecularium veſtium pompa in religione ſtabilis perdurauit.

AVdiui de quodam iuuene fratre noſtro, nobili quidem genere, quia de pſoapia Comitum Angliæ, ſed animi virtute nobiliori. Hic diuino afflatus ſpiritu, pompis ſeculi renuncians, ordinem Eremitarum ſancti Auguſtini eſt ingreſſus, quem amici eius ſecundum ſeculum, ſed inimici ſecundum Deum (qui valde hoc dolebant) retrahere nitebantur ad ſeculũ, pollicentes ei magnos honores, & diuitias, & potentias in regno, ſed iuuenis in Dei amore fixus, hæc omnia vilipẽdebat, & ſic in bonis principijs religionis permanſit inflexibilis per totum annum probationis. Termino igitur profeſſionis adueniente, amici fortius inſiſtunt mutare molientes iuuenis animum, & nunc blanditijs eum alliciunt, nunc minis, nunc terroribus concutiunt. Rex quippe præceperat eum non violentandum, ſed ſuo arbitrio relinquendum. Sed Chriſti miles, nec blandimentis ſeducitur, nec terroribus cõcutitur. Demum verò cum nimium ſic eſſent in feſti, ipſe intendens vexationem redimere, dixit ſe deliberare velle, & quid Deus ſibi daret eligendum apparere deberet hora profitendi. Læti efficiuntur ſatellites diaboli ſperantes iuuenem à ſuo propoſito reſiliturum. Conſtituto ergò tempore, & hora profitendi confluunt multi proceres, & nobiles regni afferẽtes ſecum pretioſarum veſtium apparatum, quibus idem iuuenis indueretur. Stabant autem conſanguinei ſui, & amici ſecundum ſeculum ad vnam partem, & ad aliam partem conſtitutus fuit prior cum fratribus ſuis, poſitaque erant veſtimenta ſecularia pretioſa ad vnam partem, ad aliam iacebat habitus ordinis. Ipſe verò Chriſti athleta conſtituitur in medio dimicaturus contra diabolum, & pompas eius. Cumque prior proponeret (vt in talibus moris eſt) quomodo oportet eum vnum eligere de duobus, vel ire ad amicos, & indui veſtibus illum pulchris, vel manere in ordine, & indui veſte deſpicabili propter Deum. Confeſtim iuuenis ſpretis conſanguineis, & amicis mundanis, & illorum veſtimentorũ pompa, & gloria, hilaris ad cappam concurrit, ipſamque brachijs aſtringens coram priore ſe proſtrauit, & profeſſionem ſuam recipi poſtulauit. O quantus fletus multorum! Flebant autem fratres præ amore congratulantes ſaluti iuuenis, & tam eleganti exemplo præſtito in hoc facto, flebant amici ſeculares præ dolore, nonnulli verò flebant ex pia quadam compaſſione, & deuotione, eo quod tam nobilis iuuenis tam ardenter, & alacriter ad Chriſti militiam cõuolaret. Videntes autem amici

ci ſui,quod aliud non reſtaret pietate moti,ipſum priori commendabant, & fratribus.Ipſe verò iuuenis profeſſione facta,ſicut in nouiciatu cœperat actibus deuotionis inſiſtere,ſic nunc profeſſus, ſtuduit ſẽper de bono in melius proficere.

EXEMPLVM LXXVI.

Fraudulentia quadam pia quidam ſodalem ſuum inſolentem in ſpelunca incluſit, & monachum ac eremitam effecit.

ERant duo boni ſocij de ordine vagorum, qui diu hiſtrionica libertate per mundum fuerant diuagati, quorum vnus demum compunctus latenter ſe à ſocio ſuo abſtraxit,& in quodã incluſorio quod erat in nemore,ſe recepit. Vbi per aliquot annos pœnitentiam agens, deuotione ſedulà Domino ſeruiebat. At verò ſocius eius vehementer admirans, quonam iſte deuenerit, totam illam circuiens regionẽ ſollicitus ipſum requirebat. Qui tandem audiens,quomodo quidam homo ignotus in tali nemore,in quadam ſpelunca incluſus habitaret,cogitare cœpit, an fortè ille ſocius ſuus eſſet,& gradu concito illo properauit.Cognito quod ipſe eſſet,non modico exhilaratus gaudio, cœpit velle eum allicere,vt exiret, & ad priſtinam ſocietatem rediret, aſſerens quomodo mundus modò multo floridior, & delectabilior foret,quam prius, & multa talia oblectamẽta ei indicauit. Ille verò iam in Dei timore fundatus,nullatenus adquieuit. Sed cũ ille propulſare aures illius non ceſſaret,ille tandem antiquæ artis ingenio, vel fortè diuino nutu cogitans,qualiter vexationem ſuam redimeret, & artem arte falleret,ait ei: Si tu poteris lapidem ab ore ſpeluncæ remouere, & extrahere tecum ibo. Erat enim ſpelunca illa vndique clauſa, & non niſi deſuper per vnum foramẽ introitus, & exitus patebat: quod tamen foramen grandi lapide claudebatur.Quod iſte audiens lætus efficitur, quaſi iam chari ſocij adepto conſenſu,nec mora aſcendit ſuperius lapidem amouit,& ſocium ingenio quo potuit extraxit. Cumque ſimul per nemus pergerent dixerat ille qui fuerat incluſus,ad ſocium ſuum. Ah! quid ſum oblitus,remanſit in cella ſaccus pecuniæ, vis vt reuertamur,& tollamus eum. Qui reſpondit: Omnino tollamus eum nobiſcum. Redeuntes ergò cum veniſſent ad cellam, dixit ille qui prius intus fuerat: Ego longa ſeſſione debilitatus non bene valeo aſcendere, aſcende ergò tu & intra, & pecuniam ad caput lectuli quæras. Et cum ille intraſſet, ille poſt eum aſcendens lapidem ad os ſpeluncæ aduoluit, ſocium que intus incluſit, & deſcendens ad feneſtram,ait:Chare ſocie ego ſpero in miſericordia Dei, quod iam emendauerim peccata mea,ſede tu hic,per tantundem temporis,& emenda peccata tua,& ſerui Deo, quia ſatis diu diabolo ſeruiuiſti. Sed iſte putans eſſe iocum rogauit, vt ſe exire permitteret, ille autem fortius obſerans ſpeluncam, dixit ei quod animum ſuum ad hoc applicaret, quia eum inde nullatenus eſſet emiſſurus. Hortabatur autem eum quotidie verbis ſanctis, & ſedulè miniſtrauit ei. Ipſe autem primitus cum magna impatiẽtia, & indignatione audiuit eum. Sed illo crebrius orante,pro eo,& ſalubribus monitis, & exemplis ſanctorum Patrum eum continuò exhortante,paulatim verbis exhortantis animum adhibere cœpit. Et tandem accedente Dei gratia neceſſitatem in voluntatẽ vertit, & ſic ambo in ſancto propoſito perdurantes vitam ſuam fœliciter terminauerunt.

Ex vita ſancti Hieronymi aſcripta cuidam Cyrillo, geſta à D. Hieronymo ad B. Auguſtinum ſcribenti.

HACTENVS inter opera Auguſtini inuentæ ſunt hę Epiſtolę Cyrilli ad Auguſtinum, & viciſſim Auguſtini ad Cyrillum: ſed meritò ab operibus Auguſtini perſpicaci Doctorum Louanienſium cenſura reiectæ ſunt, quemadmodum ſermones ad fratres in eremo, vtpote quorum author non fuerit illuſtriſſimus & ſanctiſſimus ille Doctor Auguſtinus. Quia tamen ea, quæ illinc deſumpſit Collector horum exemplorum, nec bonis moribus officiunt, nec fidei Chriſtianæ repugnant, ideò non auferenda, ſed toleranda viri docti cenſuerunt.

EXEMPLVM LXXVII.

Moriturus Euſebius grauiſſimè à dæmonibus tentatur.

ADVENIENTE die quo venerabilis Euſebius migraturum ſe ſciebat, tertio die præeunte languore febriū concuſſus validè ſuper terram nudam magiſtri ſui Hieronymi nō immemor ſe nudum fecit deferri à fratribus, admonēs fratres ſingulos in propoſito permanere. Demum ſaccum quo glorioſus induebatur Hieronymus deferri fecit, & ſuper ſe poni. Ordinauitque ſe nudum inſtar glorioſi magiſtri extra eccleſiam (in qua iacebat ſancti Hieronymi cadauer) ſepeliri. Poſt hęc communione accepta, ſe Domino, & glorioſo Hieronymo commendauit, & ſic per triduum locutione, corporalique viſione priuatus, circumſtantibus fratribus, pſalterium, paſſiones Domini, & alia legentibus iacuit. Die autem mortis duabus ferè horis ante beatę animę exitum cœpit venerabilis Euſebius tam horribiles actus agere, vt circumſtantes monachi, velut amentes iacerent in terra. Nam quandoque tranſuerſis oculis, iunctis manibus, facie terribili, diraque voce clamabat. Non faciam, non faciam, mentiris. Poſt hoc faciem in terram, quantum poterat firmans, clamabat: Adiuuate me fratres ne peream. Monachi autem flentes, ac trementes, interrogabāt eum: Quid habes pater? Quibus ille: Non videtis dæmonum agmina quæ me debellare cupiunt. At illi: Quid te facturum volebant cum diceres: non faciam, non faciā. Et ille: Conantur, ait, vt blaſphemus inueniar, & ideò ſic clamabam. Tunc illi: Quare faciem abſcondebas in terra? Ne ait, aſpectum eorum viderem tam terribilem, quod omnes pœnæ nihil ſunt reſpectu illius. Inter hæc verba actus priores reiterans ſic ad extrema deuenit. Fratres autē pauidi, & ſtupentes ſtabant velut mortui, neſcientes quid facerent. Ad extremā autem horam venienti glorioſus eidem Hieronymus apparuit confortans eum; Ad cuius aduentum perterrita dęmonum turba illa euanuit. Et viderunt Hieronymū monachi quidam. Alij autē has voces ab Euſebio audiebant. Vnde venis Pater? Quare tantum moratus es? Cui vox illa audientibus fratribus. Expecta fili, ne formides, quia te non deſeram, quem tantum diligo. Qua voce audita breui diſcurſu tempore venerabilis Euſebius expirauit. Ad cuius corpus fiebant miracula præteritæ vitæ ſanctitatem inſinuantia. Inter quæ quidam monachus ſui monaſterij præ lachrymis, & vigilijs oculorum lumine priuatus, ſtatim vt eius corpus venerandum, facie tetigit, oculorum lumē recepit. Quidam dæmoniacus etiam obuius ſepeliendo corpori, liberatus eſt. epiſt. Cyril. ad Auguſtinum litera I.

EXEMPLVM LXXVIII.

Diffamare diabolus ſanctum Siluanum ſtuduit, vt ſuo ædificati exemplo ſcandalum paterentur.

Beatus Siluanus Archiepiſcopus Nazareth, tanta beatum Hieronymum affectione, & deuotione colebat, ut quic- quid

quid faceret, Dei nomen, & beati Hieronymi præmiſſum inuocaret. Vnde & quaſi ab omnibus Hieronymus nominabatur. Serpens autem antiquus, ſuper viri ſancti Siluani nimia ſanctitate graui ardeſcit inuidia, vt igitur eum infamem redderet, quatenus quos bono exemplo ſubuexerat, malo grauius deijcerentur. Nocte quadam formam ſancti ſumens, nobiliſſimæ mulieri cuidam iam in lecto quieſcenti apparuit, quærens vt ſibi ad turpem cõiunctionem conſentiret. Ad quod conterrita mulier, quid faceret cum hoc videret ignorans, diras cœpit emittere voces cunctos excitans dormientes, non ſolum ſuæ domus, ſed & vicinarum, qui omnes ad mulieris thalamum concurrentes, quid haberet pauidam interrogant. Interea callidus ſerpens ſub lecto cœpit deliteſcere. Re autem cognita, perueniunt vbiq; quærentes ad locum vbi latebat. Et accenſis cãdelis, eundem intuentes, Siluanum Epiſcopum crediderunt. Cuncti igitur in ſtuporem verſi ſunt, ſciebant enim famam ſanctitatis eius. Perquirunt tandem cur tantum velit facinus perpetrare. At ille: Quid feci malè, quoniam hæc me ad hoc inuitauit. Quod audiens illa, mendacem illum lachrymis proclamabat. Qui vt eos ad viri Dei odium acrius inflammaret, talia & tam horrenda cœpit verba profari, vt illi audire renuentes, eum durè exacerbantes, extra domum violenter eijcerent. Manè autem facto omnes Siluanum Epiſcopum hypocritam conclamant, & dignum incendio totaque ciuitas Nazareth adeò contra eum commota eſt, vt audito eius nomine quilibet blaſphemaret. Mira patientia & magnæ ſanctitatis indiciũ. Volat ad innoxij præſulis aures tanti fama diſcriminis, os tamen eius non mouetur ad iniurias, cor manet immobile, ad nullam vertens ſe impatientiam, ſed gratias Deo ſemper agens, ſuo ſe fatetur hoc crimine meruiſſe, gaudenſque dicere conſueuit. Nunquam tam ſe fœlicem, quam cum ſe ab omnibus deſpici, & conculcari conſpiceret. Creuit tantum eius infamia, vt per ciuitates vicinas vſq; Alexandriam ore omnium delata ſit. Ad limen innoxij præſulis nemo iam audebat accedere. Reuoluto itaque anno poſt inchoatam infamiam, vt ſubditorum paululum ſcandalũ mitigaret, ciuitatem Nazareth vir Dei deſerens in eccleſiam vbi glorioſi Hieronymi corpus quieſcit humatum, tanquam in refugij portum veniens, in locum ſepulturæ ſe poſuit oraturus. Quo duabus horis ſic manente, vir quidam nequitiæ ſpiritu accenſus, eccleſiam intrans, ſanctumque reperiens orantem, ad eum velut leo cucurrit, improperans quod honeſtas mulieres ad conſenſum ſuæ libidinis quotidiè prouocaret. Cui agnus innocẽs, gaudens ſe deſpici, vt hoc ſæpe ſibi diceret, inuitauit. Quod latro ille audiens, extractum gladium eleuat, vt in eius guttur immergat. Cui cum hoc verbum, ſuccurre Hieronyme, ſanctus Antiſtes opponeret, in proprium guttur gladium immerſit manu retrouerſa. Caſu igitur alius ſuperueniens, vir nequam hoc quod diuina vltione factum fuerat, vt vidit, à viro Dei illum æſtimans interemptum, extracto gladio Siluanum interficere conabatur, breuiter quod primo contigerat, accidit etiã huic. Vix ſecundus in terram ceciderat, & ecce duo viri egredientes, viderunt quod factum fuerat diuini ignari conſilij: vnus eorum furiæ veſania agitatus, exclamauit: Vſquequo viget tua malitia, & mulieres honeſtas ad tuam prouocas libidinem, & homines occidis in occulto? Certè tuæ nequitiæ hodie finis erit. Et ſubitò furens vibrato enſe accurrit, vt illum extingueret. At vt Siluanus iã tertiò glorioſè Hieronyme ſuccurre clamaſſet: vir ille vt primi duo manu propria ſe interfecit. Vir autem qui cum ipſo venerat ob viſionẽ tremebundus, cum hoc maleficijs imputaret ad fores currens eccleſiæ, quantum potuit exclamauit. Huc omnes accurritæ. Ecce Siluanus maleficus non ſolum fęminas vituperat, ſed homines ſuis incantationibus necat. Fit virorum, atque mulierum copioſus concurſus, omnes clamant eum incendio dignum. Hæc vt ego Cyrillus audiui, pergo flens ad ſpectaculũ. Stabat agnus inter lupos ſæuientes, canes rabidos mitiſſimus, & lætus aſpexit: nihil dicens aliud niſi. Iuſte hęc patior: quia in Deum meum grauiter peccaui. Verberatur innocens, capitur ab omnibus, vt ad ſupplicia deducatur. Cumque iam captus Siluanus extra eccleſiã duceretur: ſubito de loco in quo iacebat glorioſus Hieronymus ſurgit tan-

to

to circumfuſus lumine, vt non poſſet intueri, cunctiſque viſus eſt ſuo tam deuotiſſimo veniens præmia donaturus. Extenſaque manu, dextram Siluani apprehendens, his qui eum tenebant terribiliter imperat, vt dimittant: tantæque virtutis vox extitit, vt omnes præſentes vix voce finita in terram toto corporis vigore deſtituti, ſternerentur. Inter hæc dæmoniaca quædam, catenis ferreis alligata, plurimorum manibus ad eccleſiam deportatur. At vbi mulieris pes limen tangit eccleſiæ: diros clamores, Miſerere, miſerere Hieronyme, nam per te crucior, diabolus per eam non ceſſauit emittere. Cui Hieronymus. Nefande ſpiritus ab hac exi Dei famula, & tuas detege quas erga Siluanum egiſti fallacias in Siluani forma, omnibus te demonſtrans. Tunc diabolus, vt iuſſus eſt in Siluani forma, ita vt ab omnibus Siluanus putaretur, apparuit, & rem quam fecerat ad diffamandum Siluanum enarrauit, his dictis diris clamoribus de tēpo diſparuit. Quod vbi tam mirabile actum eſt: glorioſus Hieronymus dextram Siluani adhuc tenens, ait: Quid optas Siluane chariſſime tibi placitum me facturum? At ille, mi Domine (inquit) vt me hic amplius non relinquas. Ad quem Hieronymus. Quod poſtulas ait, ita fiat. Poſt me ergò velociter, veni. Hęc dicens diſparuit. Interuallo autem horæ unius facto, Siluanus expirauit. Stupent cuncti undique concurrentes, lamentatur quilibet ſe reum quod in Siluanum commiſiſſent: ueniam fletibus deprecantes. Permanent per noctem in eccleſia gementes. Manè autem facto proceſſione, ordinata, deportatur corpus Epiſcopi ad Nazareth tam illius ciuitatis populo, quam iſtius comitatu: atque ſic ibidem in eccleſia digno honore ſepelitur. epiſtola eadē litera Q. & R.

EXEMPLVM LXXIX.

Simonia deprauatum monaſterium ſancti monialium, beato Hieronymo reuelante, horribili ruina corruit.

FVit apud Thebaidem ſuperiorem monaſterium quoddam ferè ducentarum dominarum, diues, beneque recluſum, ac omni honeſtate decoratum: ſed tamen unum quod fuit peſſimum uitium Simoniæ retinebat. Nam hæc ſeruabatur ab eis abuſio, ut nulla poſſit ad eas habitādi gratia accedère, niſi certa pecuniæ quantitas ſecum iret. Nec affectu charitatis: ſed deſiderio pecuniæ recipiebatur. In hoc monaſterio fuit monialis quædam grandæua, ab infantia Deo deuota, quæ uitium hoc horrebat. Cui nocte quadam in oratione poſitæ, apparuit ſanctus Hieronymus locum copioſo lumine illuſtrans, præcepitque ei ut manè ad Abbatiſſam, cęteraſque ſorores pergeret, dicens: quod niſi à peccato iam inolito deſiſterent, ultionem diuinam ſubitò ſuper ſe uiderent. His dictis diſparuit. Perterrita de uiſione, & qs hic fuerit cogitans, totam noctem in oratione tranſegit peruigilem. Manè autem pulſata nola omnes in capitulum congregauit. Surgit illa è medio, quę uiderat, cūctis manifeſtans. Fit illa cunctis irriſio, clamant eam fatuam, & hoc ſomniaſſe. Accepta contumelia læta quidem de ſe, dolens tamen ſororum obſtinationem ad ſolita orationum reuertitur auxilia: orans ne quod uiderat ſororibus eueniret. Poſt decem dies media nocte hac cauſa oranti iterum adeſt Hieronymus iubens, quæ ſemel iam ſecūdò ſororibus inſinuaret. Cui illa: Quis es Domine mi qui iubes talia? Hieronymus, inquit, ſum, & ab oculis eius euanuit. Illa & ſi ſciret earum duritiem: maluit tamen ab eis quaſi fatua derideri, quam præceptis dominicis contraire. Cōgregatis ergò eiſdem cum ſurgens è medio, quæ uiderat uellet intimare ante ſermonē inchoatum, ſurgentes illæ cum cachinno domum exierunt, ſolam illam relinquentes. Tranſactis inſuper diebus tribus dormienti prædictę ſanctimoniali glorioſus Hieronymus ineffabili uallatus angelorum conſortio apparens, eam excitauit, eique præcepit ut citò de monaſterio exiens, futuram uindictam non expectaret. Cumque lachrymis illa oraret ne fieret, reſpōdit Hieronymus. Ad Abbatiſſam ait, pergito & cæteras, dicesq; eis, niſi pęnitentiam egerint hac nocte diuinam ſentient ultionem. Quod ſi contempſerint, exire ne moreris. His dictis diſparuit. His anxia factum capitulum adijt, uehementer campanam trahens, ut aliæ conuenirent. Quod Abbatiſſa audiens, ſciretq; ab

iſta

iſta pulſari, iracunda ad capitulum properat, nullumq́; uolẽs ab ea audire uerbum, minatur quod niſi ceſſaret, eam à monaſterio expelleret. Cui illa. Rogo facias, quod minaris. Nam amplius hoc in loco non manebo, glorioſus Hieronymus mihi apparẽs diuinum iudicium monaſterio mox futurum, mihi patefecit. Hæc audiens Abbatiſſa: deridere cœpit: æſtimans eam ueſano capite iſta fari; conuocanſque oſtiariam, iuſſit ut hanc de monaſterio mox fugaret, iuſſitque ut aliquali hora, extra ſic dimiſſam faceret iterum introire, ut ſic ceſſaret. Hac de re læta ſanctimonialis citius egreſſa eſt lachrymis perfuſa, pro his quæ monaſterio nouerat euenire. Et quid accidit? Penè limen oſtij ſanctimonialis exceſſerat, & ſubitò totum corruens monaſterium omnes oppreſſit, ut ne una quidem remaneret. Sanctimonialis autem illa ad aliud dominarum monaſterium ſe tranſtulit apud Thebaidem inferiorem, ubi hactenus præcipua ſanctitate uiua manet. eadem epiſtola Cyrilli ad Auguſtinũ litera V.

EXEMPLVM LXXX.

Luſibus nimium deditus Rufus, nepos Cyrilli, æterna morte ſe dixit eſſe mulctatum.

NEpos quidã meus (inquit Cyrillus) Rufus nomine: utroque priuatus parente anniculus ad meas deuenit manus. Quem tãta diligentia ſuo infortunio enutriui, ut plures eum à me genitum credidiſſent. Creſcens itaque puer ætate, non ſapientia: ingenti pulchritudine corporis, ſed non animæ, probis moribus, elegantia multæ ſapientiæ decoratus, à cunctis amabatur. Is igitur xviij. ætatis ſuę anno mortuus eſt, flentibus eum cunctis. At ego nimis eum diligens rogaui glorioſum Hieronymum, ut quid ſibi contigerit mihi reuelaret. Oranti itaque mihi die quadam, hora nona tantus fœtor adfuit, ut omnino tolerare non poſſem. Cogitans unde tantus hic fœtor, conſpicio ſupremè infœlicẽ meum nepotem, quaſi catenis igneis religatum, fornacis inſtar flammas fœtidiſſimas emittentem. Cumque itaque tremebundus interrogare ſæpe diſponerem, nec poſſem, reſumpto tandem ſpiritu inquiſiui tremens, ſi ipſe meus nepos eſſet. Heu, inquit ille, vtinam nunquam fuiſſem, ne tam diris pœnis affligerer, nam æternis ſcias me pœnis deputatum. Poſt longam igitur collationẽ, inquiſiui quæ cauſa ſuæ damnationis eſſet, cum tamen in mundo tot virtutibus ſic polleret. Pro nulla alia (inquit) cauſa, niſi quia ludis delectabar. At quia in morte accepta pœnitentia, qua ſi ſtulta ignorantia (vt debebam) nolui confiteri, diuinam non merui veniam adipiſci. Et hoc dicẽs diſparuit. Poſt quem talis fœtor remanſit, quod nullus locum illum audebat introire. eadem epiſtola litera A.

EXEMPLVM LXXXI.

Fœminei tactus illecebra monachus irretitus, propriam ſororem tentauit conſtuprare.

VEnit quidam monachus in partibus Ægypti annis quidem iuuenis, ſed morum grauitate maturus, pudicus, & cũctis monaſterij ſui ſpeculum ſanctitatis, amator ſpecialis ſancti Hieronymi. Hic xij. annis manens in monaſterio cõtinuis orationibus vacabat, lectioniq́ue ſcripturarum, amoreq́; caſtitatis omnium mulierum abhorrebat aſpectus. Huic inuidens diabolus eum grauiſſimis carnis tentationibus ferè tribus menſibus nõ ceſſauit moleſtare, ipſe verò ſe Dei, & glorioſi Hieronymi cuſtodiæ, quotidiè deuotè commendabat. Sic victus diabolus ad calidiora conuertitur. Interea genitoris eius agonizantis cauſa, vt eundem viſitaret, ex monaſterio in ciuitatem ad paternam domum venire compulſus eſt. Clamabat enim pater ſe dolore moriturum, ſi eius viſitatione fruſtraretur. Ob hoc dolens monachus, & caſtitatis ferens periculum, volebat magis in monaſterio manẽdo patrem mori, quã conualere extra monaſterium recedendo. Sed fratrum inductus precibus, pergit ad patrem. At tres dies itaque ibi remanens tanto tœdio afficitur, vt carceri ſe crederet mancipatum. Poſt tertium diem cum contigiſſet eum cum ſorore miræ pulchritudinis patris crura refrigerij cauſa confricare, contigit vt manu ſua ſororis dexteram attingeret, & mox tam diris libidi-

nis ſtimulis in eam cor eius inflammauit, vt niſi verecundia obſtitiſſet, pene eam ſtatim ad illicitum actum proſtrauiſſet, ſicq; euenit egredienti quod timebat. Interim ardore libidinis inflammatus, nil aliud quam ſororis faciem, ea ſcelus ignorante, improbis oculorum viſibus conſpicere, aut cogitare laborabat, monaſterij, & eius diſciplinæ iam totus oblitus. Sanatur interim pater, ſed monachus occaſionibus coloratis, retardat de die in diem ad monaſterium remeare. Manente eo in paterna domo iam tribus menſibus, tam monachi, quam pater ſubitam in eo non ſufficiunt mutationem admirari. Ad monaſterium tandem cum duobus pro ſe miſſis monachis reuertitur: illud referens tædium redeundo quod prius detulerat exeundo. Cœpit igitur iam in monaſterio corpus regere, cor vero non recedit à ſorore. Hoc ſibi ſtudinm ſcriptnrarum, hoc contemplatio diuinorum, vt peccatorum inueniat modum explendorum. Obliuiſcitur in toto miſericordiam diuinam exorare. Cogitanti itaque, quomodo poſſet affectum effectui mancipare, diabolus actor ſceleris, ſtatim hoc fatuum fatuo immittit conſilium, vt in nocte dormientibus cunctis, mutato habitu monachali in laicalem, fugiat clam ad domum patris, lateatque ſub thoro ſororis, donec ea dormiente in eam irruat, libidinem completurus. Placet ſtulto conſilium, iamque ſtudet opere adimplere. Nocte ſequenti ferens claues currit, vt monaſterij fores reſeret, ſed errans tota nocte eas non inuenit, mirante eo donec aurora veniente ad cellam reuerti compellitur. Miratur factum per diem, cogitatq; ſequenti nocte, quod iam non poterat complere. Sequenti nocte propoſitum vt prius implere non potuit, ac per vnum ferè menſem quotidie hoc ei dem euenit, glorioſo eum Hieronymo ſemper impediente. Habebat enim in cella eiuſdem imaginem cui antiqua conſuetudine ductus, per diem ſæpè adhuc genua flectens ſe eidem pluries commendabat. Poſt menſem apparuit idem glorioſus Hieronymus cuidam ſancto illius monaſterij monacho ei, quæ per eum fiebant innoteſcens, mandauitque vt ei diceret, quod propter impenſam ei reuerentiam hucuſque oſtium diu quæſitum inuenire non poſſet, ſed tamen niſi cito reſipiſceret, & ſeſe de ipſius cuſtodia remoueret, & ſic diſparuit. Mane autẽ facto cum hęc monachus alteri diceret, iurat falſum eſſe, & ſibi hæc propter cerebri vacuitatem, ſomnia eueniſſe. Tacet monachus, & recedit. Hic verò gaudens proponit nullam amplius Hieronymo reuerentiam exhibere, vt ſic poſſet quod diu optarat adipiſci. Subtracto igitur Hieronymo honore conſueto, & per conſequens ſibi cuſtodia ſolita, ſicut voluit, ſic effecit. Fugienſque de cœnobio mutato habitu per totum diem domum paternam occultè quærit intrare, intranſque ſero tamdiu latuit ſub lecto ſororis, quouſque æſtimaret eam obdormire. Tunc exuens ſe nudum ſeſe ad ſororis nudum latus applicauit. Ad hæc ſoror ſomno rupto euigilans, & virũ iuxta ſe ſentiens, diris clamoribus ad ſe omnes pariter euocauit. Currunt ad puellæ thalamum cuncti cum lumine, & in lecto inueniunt hunc iacentem. Mirantur parentes, & ſtupent, cæteri etiam condolent. Interrogat a filio pater, tanti cauſam diſcriminis. Ille cauſam, & reatum tacitus confitetur. Voluit enim eum adhuc defendens Hieronymus hanc ſuam ſtultitiam experiri, vt in poſterum aſtutior, & humilior ad cauendum redderetur. Cernens itaque monachus ſic ſe a diabolo illuſum, confuſum atque iam in ſcelere captiuatum, protinus ſuffragijs glorioſi Hieronymi (cui ſemper deuotus extiterat) ſuam culpam recognoſcens in ſeipſum redijt, & de eadem paterna domo egreſſus ſine mora lugens, ac dolens ad pœnitentię fontem properauit. Deinde in ſuo monaſterio receptus, per duos annos in tanta ſe pęnitentia afflixit, vt foret cor hominis inſufficiens cogitare, & completo annorum duorum ſpatio, ex hoc ſeculo fęliciter migrauit. ibid. litera H.

EXEMPLVM LXXXII.

Veſtibus pompaticis, & conuiuijs dedita anima iudici ad æternas pœnas condẽnanda præſentatur.

IN ſuperioribus Ægypti partibus quidã magnæ ſanctitatis monachus degebat Helias nomine, beato Hieronymo adhuc

viuo multum familiaris. Hic quadam vice raptus, vidit ſe in quodam miræ & inauditæ pulchritudinis palatio, vbi per horam gradiens & eius pulchritudine ſatiari non valens, vidit à quibuſdam iuuenibus pulcherrimis quoddam præparari tribunal, ſtratis tapetibus, veſtibus, auro, & gemmis, & multa artificii varietate decoratis, circumquaque pariete inuoluto. In quo rex quidam decorus tantum, vt nihil aliud cuperet quis habere, magna virorum ſole lucidiorum comitatus ſocietate, veniens ſe poſuit, vt iudicia exerceret. Inter hæc cum quædam anima (quam fuiſſe Anchonitanum præſulem ab ibidem exiſtentibus poſtea intellexit) à nequam ſpiritibus catenis, igneiſque vinculis vincta inſtar fornacis flammas erumpens ſulphureas, deportata maieſtati regiæ præſentatur, quæ prius quam de aliquo interrogaretur, cœpit diris vocibus æternis ignibus ſe digniſſimam acclamare. Hanc inter cæteras aſſerens cauſam principalẽ, quoniam vanis mundi pompis intentus, in conuiuiis, & veſtibus, & huiuſmodi mundi ſtultitiis delectabatur. Quibus finitis lata per iudicem ſententia, vt pœnis infernalibus traderetur, donec corpori iuncta duplices pęnas in perpetuum ſuſtineret, mox illam ſecum ferens omnis illa nequam ſpirituum turba inde diris clamoribus receſſerunt.

Eadem epiſt. litera O.

EXEMPLVM LXXXIII.

Incantator ſuis artibus virginẽ beato Hieronymo deuotã alterius impudici ſuaſu ad libidinem pertrahere volens, grauiter à dæmone flagellatur, & inuocatione eiuſdem ſancti liberatur.

Virgo quædam monialis omnium fęminarum pulcherrima, ætate iuuencula, moribus cana, tantam ſuæ virginitati adhibuit cuſtodiam, vt ſedens in cella ſua quotidie, aut legens, aut orans aut aliquid aliud boni exercens, ſummis etiam cauſis exigentibus cellam exire non adquieſceret. Huic inuidens omnis boni inimicus, quendam iuuenem nobilem in huius caſtimonialis amorem incitauit. Qui quidem tantis amorum vrebatur incendiis, vt nec quieſcere poſſet die, noctuque, quomodo eam habere poſſet cogitans. Sæpe igitur ſui amoris incendia nitebatur auribus monialis huius infundere, ſed propter eius pudicitiam non audebat. Tanta igitur amoris conſtringebatur vehementia: vt ſæpe de ipſa voluntatis adimpletione deſperans, ſeipſum aquis tradere vellet ſuffocandum. Omni igitur auxilio deſtitutus magnum quendam iuuenem aduocat, eique magnam pecuniæ quantitatem promittit, ſi ad votum poſſet eam habere ſuorum carminum auxilio. Hic igitur ſuis incantationibus dæmonem aduocat, eumque media nocte ad cellam monialis tranſmiſit, ad cellam itaque accedens dæmon timore imaginis D. Hieronymi in cella depictæ limen cellæ pertranſire nequit. Deſperans igitur de negotio ad mittentem rediit dæmon, eique cur fugerit à cella patefecit, quem magus deriſum dimittens alium aduocat, eumque ad explendum citius hoc opus mittit, fit ſecundo quod primo. Manens tamen hic per horam circa cellam coactus clamare cœpit. Si me Hieronyme hinc ſinis recedere, huc vlterius non reuertar. Ad hanc vocem quæ ſedebat in cella monialis, orationi vacans fortaſſis cum ſic dæmon clamare non ceſſaret, & cæteræ moniales excitatæ præeunte cruce ad locum clamoris tremulæ peruenerunt. Hunc igitur dæmonem agnoſcentes, eundem coniurant, vt debeat qua de cauſa venerit, intimare. Rem itaque pandens aſſerit vlulando, ſe miſerum catenis igneis teneri, conſtrictum à beato Hieronymo, rogans vt ſuis precibus nunquam rediturus, poſſet abire: quibus pro eo orantibus, & Hieronymum glorificantibus, mox dæmon magno ſtridore recedens, magum tantis verberibus affecit, vt multarum horarum ſpatio vix in eo ſpiritus appareret: mei (inquiens) cauſa cruciatus fuiſti, ad illam me mittens monialem. Certè nunc his in te verberibus vindicabor. Tanto igitur magus aſtrictus periculo, videns artibus ſuis ſibi ſubuenire non poſſe: glorioſum inuocat Hieronymum dicens: Promitto tibi ſi tuo adiutus auxilio, nunc à dæmone non occidar (quia cunctis magicis abnegans) à tuo ſeruitio non recedam. Quo dicto, ſtatim dæmon vt fumus euanuit. Per annum

num autem iacuit ex verberibus deſtitutus: vt non niſi alieno ſurgere poſſet auxilio. Poſt quem annum cunctis magicis combuſtis codicibus, omnibus ſuis pauperibus erogatis, in ſpeluncam illam, in qua per triennium glorioſus habitauit Hieronymus ſe incluſit, ibi pœnitens de præteritis multa fulget ſanctitate. Inſanus itaque iuuenis tantis luxuriæ conſtrictus ardoribus omnino ſe videns miſerrimè voluptatis ſuæ defraudari deſiderio, quadam nocte laqueo ſe ſuſpendit, & ſic infœlix temporali ſe vita pariter, & æterna priuauit. Ecce quot malorum cauſam tur piſſimum luxuriæ vitium fore liquet. Nihil enim tam ruinæ corporis pariter, & animæ contiguum: quantum illud turpiſſimum ſcelus arbitramur. Eadem epiſtola litera 3. & 9.

EXEMPLVM LXXXIIII.

Conſilio praui germani ſeductus Titus vxorem duxit, quam vna cum germano enſe tranſuerberans, latro ſæuus efficitur: ſed quia B. Hieronymo deuotus extitit, eiuſdem auxilio cum ſocijs mirè conuertitur.

IN ciuitate Candia quidam pulcherrimus extitit iuuenis Titus nomine, honeſtis moribus, luculentus, carnali non ignobiliori natus progenie, prædiues valdè; totam pæne deuotionem & fiduciam habens in beato Hieronymo. Hic ſiquidem iuuenis virgineo nitens candore, in eiuſdem ſanctæ virginitatis propoſito, vſque ad vigeſimum annum probis vitæ moribus perdurauit: quo itaque tempore cuiuſdam ſui fratris nefando cōſilio incitatus, ſpretis tam nobiliſſimis virginitatis gemmis, auri precioſiſſimum metallum calcans ad carnis ſpurcitias, & lutum ac fœtorem luxuriæ vehementer declinans: puellam quandam omni pulchritudine corporis renitentem, ſibi in matrimonio copulauit: in cuius amoris retibus ita ſe capiens, quod aliud præter ipſam poterat minimè cogitare. Vnde de die in diem cœpit diuina obſequia obliuiſci. At quia miſer dereliquit iuſtitiam, & oblitus fuit Deum ſe alentem: oblitus fuit Deus ſibi miſereri. Completo namque anno, quo cum puella iuuenis ipſe ſatus ſteterat, non vt in matrimonio, ſed cauſa explendæ libidinis copulatus ſuggerente diabolica aſtutia, frater iuuenis puellæ amore illaqueatus, auidè diu quærens eiuſdem amplexibus frui: tandē quæ optauerat eſt adeptus. Huc accertant iuuenes, & exemplo iuuenis ſunt aſtuti. Fiunt nota iuueni puellæ vi[?]o iam peracta, tacens idem cogitat auidè quo valeat modo certitudinem reperire, Expectans diebus aliquot ſe ſimulans hoc neſcire. Aſt die quodam ordinat vrbem deſerens peregrè proficiſci, & latens per diē in ciuitate, nocte media domum veniens reſeratis oſtijs à puella ſeruitrice, clam (vt prius ſimul ordinauerant ambo) vſque ad thalamum (in quo eius frater & vxor in lecto ſtabant) procedens ſibi petit aperiri. Mirantur illi, & timore perterriti vehementi pulſanti negligunt thalami oſtiū reſerare. Tandem confractis ſeris thalami, iuuenis ira, & furore nimio fornacis ardentis inſtat vndecumque inflammatus, vxorem primo euaginato gladio interfecit. Deinde ſub thoro proprium latentem fratrem inueniens, interemit. His itaque geſtis ex ciuitate exiens multo tempore per mundum huc, illucque errans, cum quibuſdam alijs cœpit quoſdam tranſeuntes itinere deprædari, ac etiam iugulare. Permanenti itaque eidem Tito per xx. annos talibus negotijs implicato, glorioſus Hieronymus ſalubre refugium, & vitale, die quodam adueſperaſcente luce, in modum mercatoris ſe monſtrauit: ne ille ſolummodo habitæ deuotionis præmijs priuaretur. Nam ille quamquam tot, & tanta vitia abhorrenda cōtinuè exerceret, tamen in beato Hieronymo deuotionem aliquam retinebat: ita vt eidem quotidie ſe commendans boni aliquid diebus ſingulis ad eius honorē facere nullatenus poſtponebat. Cernens igitur Titus mercatorem nefandis ſocijs ad ſolita nequitiæ opera conuocatis, concito cum eiſdem pergens, concito curſu vibratis lanceis Hieronymo mercatoris inſtar obuiat venienti. Moxque in eum inſurgens à ſocijs eundem præcepit teneri, donec eius lateri gladius infigatur. Deinde manum eleuat interficiendi gladium tenentem, vt ſi elus tantum iam valeat explere. Ad hoc Hieronymus. Amore, inquit, Hieronymi quem tu di-

tu diligis, loquendi aliqua breuis licentia detur mihi: poſtmodum ſi volueris,facito id quod optas. Ad hæc Titus. Amore, inquit, quem nominaſti, & loquendi, & viuendi licentia tibi (vt poſtulas) concedatur: tantum quæ portas mercimonia iam depone. At Hieronymus glorioſus. Ego ipſe ſum Hieronymus, hic propter tuam liberationem veni: ne mihi à te impenſa obſequia in vacuum præterirent. Te tot quæ geſſiſti peccaminum iam pœniteat, ad teipſum redeas,ne formides. Huc vſq; me noueris propter tuam ſalutem, & animæ & corporis ſupplicem apud Deum erga iratam diuinam iuſtitiam extitiſſe, ne in te dignas tibi exerceret ſæuitias. Ad pœnitentiæ igitur quàm citius perge callem, & peccatorum onera iam depone, alioquin me tui cuſtodem & ſupplicem non habebis. His dictis Hieronymus glorioſus ab illorum oculis diſparuit. Ad hęc ſtupefactus Titus,& qui cum illo erant timore, & admiratione tam ingenti ad terram procidens, per horam non potuit eleuari. Tunc ſubito in Titum, & qui cum illo erant Spiritus ſancti gratia eſt effuſa,& lux eos cœlitus illuſtrauit,qui protinus in viros alios iam mutati, ſpretis cunctis ſpurcitijs vitiorum, ad pœnitentiæ tramitem rediere. Deinde ad eremorum antra deuia, & ignota properantes, in magnis ſe corporum aſperitatibus, & vita ſanctiſſima tradiderunt. Eadem epiſt. litera F.

EXEMPLVM LXXXV.

Blaſphemiam loquens in ſanctum Hieronymum, corpore & anima ad infernum per dæmonem deuectus eſt.

IVxta meam (inquit Cyrillus) in qua habito Hieruſalem ædē, nobiliſſimus quidam fuit miles tranſitoriis nimium locuples, qui vnicum habens filium eiuſdem ſtultiſſimi amoris cæcitate percuſſus, non ſolum à prauis non eum corrigere, ſed etiam eum ipſemet praua inſtruere conabatur. Parentes fatui, & iſti ſimiles mentis, quæſo oculos huc inclinent, vt quis finis eueniat non ignorent. Multi enim homines magnas, & corporis inciderūt ruinas, ob prauorum parentum inſipientiam. Creſcens namque illius militis filius cunctis bonis moribus deſtitutus, de die in diem peiorando, totum ſuum tempus amittens in ludis,& blaſphemiis, cunctis immunditiis patre cauſante annum attigit xij. qui quodam aduesperaſcente die ſolitis cum patre ludis inſiſtens, ludum eodem (vt gliſcebat) nō habente, primo prorupit in hęc verba: Si quid ille poteſt Hieronymus qui ludos prohibet, iam exerceat, nam ſe inuito hinc niſi victor non exurgam. Verum hoc dumtaxat proſequente, nequam ſpiritus in teterrimi hominis ſpecie, cunctis videntibus locum in quo ludebant, veloci gradu adiens eundem puerum infœlicem rapuit, ſed quo eum detulit? nulli hominum hactenus eſt compertum. Verum vt puto eū detulit in infernū. eadē epi. lit. D.

EXEMPLVM LXXXVI.

Ebrioſi ſacerdotis corpus ſacrorum locorum ſepultura indignum iudicatur.

SAcerdos quidam impudicus, ebrietati & luxuriæ deditus, miſerrimè de hoc ſeculo migrauit, cuius corpore in cæterorum ſepulto barathro ſacerdotum, vt eius punitio cunctis innoteſceret ad exemplū, ſubſequenti nocte tantus in eccleſia eiuſdem cęmiterii fuit ſtrepitus, quod rumore nimio in illa commorantes excitati, pauore ingenti velut amentes ad eccleſiam cucurrerunt. Stant itaque omnes circa eccleſiam, ſtrepitus vehementes, campanarumque ſonitus audientes, ſed minimè quid videntes, diuinam exorant clementiam, quatenus cur iſta fiant debeat reuelare, ſed nullum exauditionis ſentiunt adiuuamen. Diluculo hoc ceſſante cuncta quæ fuerant in eccleſia reperiunt reuoluta, & quaſi vndique flammis ignium violata. Ad hoc eiuſdem ciuitatis ſcilicet, Candię, pontifex orationes indicens populo, quid ſequenti nocte eueniat præcepit expectari. Ne nimiis ſuccumbam verbis, ſequenti nocte duplex ſtrepitus,& pauoris tribulatio eſt ſecuta. Qua de re repletus populus amaritudine, & dolore, cernens nullū ſibi à Domino adiutorium euenire, ſicut vulnerati (qui in monumētis proiecti dormiunt) exiſtebant. Die autem eluceſcente omnibus in eccleſia pro orationibus cōgregatis, glorioſus Hieronym⁹ ſubito ſepties

ſole ſplendidior, in eccleſiam veniens, ad altareque gradiens cunctis videntibus, & mirantibus per horam fortè ſub ſilentio permanens obſtupenti populo, hæc propter ſacerdotis illius miſerrimi cadauer, ſacris indignè locis conditum ad terrorē peccantium contigiſſe intimauit. Mandans vt cadauer miſerum tartareis poſt reſurrectionem omnium manſionibus deputandum diſſepultum flammis traderēt protinus concremandum, alioquin incœpta peſtilentia non abiret, & ſic ab intuentium oculis eſt inuiſus: Quod vt ordinarat lætabundus populus protinus adimpleuit, & beato Hieronymo laudes præcipuas perſoluendo. Et ſic peſtis poſtea ceſſauit. Eadem epiſtola litera E.

Ex vita ſancti Pachomij.

EXEMPLVM LXXXVII.

Somno preſſum ſanctum Pachomium Palemon de loco ad locum arenam portare præcepit.

MOrabantur Palemon & Pachomius ſimul abſtinentiæ atque precibus operam dantes. Si quādo autem cum nocturnas orationes celebrarent, ſenior Palemon Pachomium ſomno premi vidiſſet, educens eum foras arenam portare de loco ad locum præcipiebat, & tali exercitio mentem eius grauatam ſomni pōdere ſubleuabat, dicens ei: Labora Pachomi, & vigila, nequando (quod abſit) ab incœpto te propoſito moueat is qui tentat, & inanis fiat labor noſter. Cuncta vero obedienter ac ſolicitè Pachomius ſuſcipiens, & in ſanctæ continentiæ profectibus creſcens, venerabilem ſenem nimis alacrem lætumq; reddebat. In vitiſpatrum p. 1. in vita ſancti Pachomij §. 7.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Abſtinens Palemon in die Paſchæ cum lachrymis oleum comedere recuſauit.

ADuenerat aliquando ſacratiſſimus dies Paſchæ, & ait ad Pachomium ſenior Palemon, quoniam cunctorum chriſtianorum vniuerſalis eſt iſta feſtiuitas, nobis quoque para quæ noſtro vſui ſunt congrua. Tunc promptus ad obtemperādum id quod ſibi præceptum eſt impleuit, & præter ſolitum parumper accipiens olei cum ſalibus tritis admiſcuit, (conſueuerat autem edere aggreſtia olera, & alias herbas præter oleum.) Cum ergo præparaſſet, ait ad ſenem: Feci quod paternitas tua imperauit. Cumq; poſt orationes beatus Palemon acceſſiſſet ad menſam, vidiſſetque apparatum cum ſalibus, fricans manibus caput, & vbertim lachrymas fundens, ait: Dominus meus crucifixus eſt, & ego nunc oleum comedam? Cumque rogaret eum Pachomius vt modicum quid ex eo perciperet, nullatenus adquieuit. Ibidem §. 8.

EXEMPLVM LXXXIX.

Superbus monachus ſuper ardentes carbones ambulans, à dæmone decipitur, obſidetur, flammis inijcitur.

CVmque quadam die Palemon & Pachomius ignem accendiſſent, frater quidam dixit ad eos. Si quis eſt fidelis ex vobis, ſtet ſuper hos carbones, & orationē Dominicam ſenſim pronūciet, quem beatus Palemon intelligens ſuperbiæ tumore deceptum, commonuit dicens: Deſine frater ab hac inſania, nec tale quid vlterius loquaris. Qui correptione ſenis non ſolum non profecit melius, ſed plus elatione mentis inflatus ſtare cœpit ſuper ignē audacter, nullo ſibi impetante, & cooperāte diabolo, & Domino permittēnte, nullatenus ignis attactu aduſtus eſt. Hoc itaque cum factum eſſet poſtero die idem frater maturè proficiſcens ac velūt exprobrans eis, ait: Vbi eſt fides veſtra? Poſt non multum autem temporis cernens diabolus hunc ſibi per omnia mancipatum, transfigurat ſe in ſpeciem pulchræ mulieris, & cœpit oſtium cellulæ vehementer extrundere, qui cum aperuiſſet ei, ait ad eū diabolus in forma mulieris: Obſecro te, quia nimis à creditoribus vrgeor, & metuo ne mala me comprehendant, recipias me in cellam tuam, quoniam debitum ſoluere nequeo, Deus enim me direxit ad te.

xerunt: Apud te in ſecreto tuo, vel certè in orationibus plangito, cum vero conuenimus ad menſam cibum ſumere, debes à fletu abſtinere, quia plures è fratribus videntes te plangere, manducare non poſſunt. Et illi cogebant eum fateri, cur ita ſe ſuis dilueret fletibus. Tunc ait ad illos: Non vultis vt plangam, cum videam me multis foueri obſequijs ſanctorum patrum, quorum & puluis pedum mihi venerandus eſt. Nec eis me conferre obſe. quia dignum prorſus exiſtimo. Non ego plango quod homo de ſcena multis pecca tis obnoxius, officia tanta percipiam. Timeo valde ne ſicut Dathan & Abyron me quoque prophanum hiatu ſuo terra deglutiat. Illi namque impiis auſibus, manibuſque pollutis primatum ſibimet vſurpare tentarunt, ego vero poſt tantam cognitionem diuini muneris animæ meæ ſalutem deſidioſa conuerſatione neglexi. Ideo quippe huiuſmodi recolens non erubeſco flere coram omnibus, quia facinora mea multa eſſe cognoſco, quæ iugibus lachrymarum fontibus debeo expiare, quod ſi ipſam miſeram animam per lamenta diffunderem, nihil facerem magnum, quia nullum pro factis meis in præſenti dignū poſſum reperire ſupplicium. Cumque per dies ſingulos idem frater ad meliora proficeret, omneſque propemodum in humilitate ſuperaret, ita de eo ſanctus Pachomius cœpit omnibus dicere. Teſtor fratres ac filij coram Deo & Angelis eius, quia ex quo cœnobium hoc fundatum eſt nullum de fratribus, qui mecum ſunt, vel fuerunt humilitatem meam ſecutum eſſe cognoſco, niſi vnum tantum modo. Quo fratres audito, nonnulli putabant hunc Theodorum, alij Petronium, alij Orſiſiū. Cumque rogaret eum Theodorus vt quis eſſet depromeret, & ſanctus indicare differret, rurſum eum Theodorus vehementer vrgebat. Alii ex fratribus maiores plurimum precabantur vt diceret, quis eſſet, cui tale teſtimonium perhiberet. Tunc reſpondit Pachomius: Si ſcirem eum denuo vanæ gloriæ ſtimulis incitari, nec prorſus oſtenderem, ſed quia proculdubio credo, quod per gratiam Chriſti quantum ei laudes accreuerint, tantum ipſe munus humilitatis adquiret. Idcirco vt eum poſſitis imitari, palam beatificare non deſino. Tu quidem Theodore & quicunque tui ſunt ſimiles in monaſterio certantes, diabolum fortiter viciſtis, vt pulterem, & ſub veſtris pedibus alliſiſtis eum per Dei gratiam cō culcantes, vt puluerem. Sed ſi (quod abſit neglexeritis in aliquo conſurgens is qui ſub veſtigiis veſtris eſt) aduerſum vos graui furore debacchabitur. Iuuenis autem Siluanus quem dudum de monaſterio pellere volebamus, ita proſtrauit inimicum, & à ſenſibus ſuis effugauit vt nuſquam coram eo appareat, altaque humilitate ſuperauit per omnia. Et uos quidem fratres habentes opera iuſtitiæ in his quę geſſiſtis glorioſè confiditis: hic autem quando fortius pugnat, tanto ſe inferiorem iudicat, ex tota mente, totaque virtute inutilem, ſe reprobumque pronuncians. Ideoque denique & lachrymas habet in promptu: quia ſemetipſum in imis humiliat & inclinat, nec alicuius momenti quod gerit exiſtimat. Diabolum autem nil reddit ita inualidum, ſicut humilitas de corde puro: cui tamen correctionis opera probantur adiuncta. Sic itaque vtiliter ante fatus Siluanus per octo annorum curricula, Deo militans curſum vitæ ſuæ finiuit in pace. De cuius exitu teſtatus eſt beatus Pachomius, quod multitudo ſanctorum angelorum cum magna lætitia ſumentes eius animam velut electam hoſtiam Chriſti conſpectibus obtulerunt. Ibidem §. 38.

EXEMPLVM XCIIII.

De Zacheo monacho patientiſſimo, humillimo, & labori manuum addictiſſimo.

Zacheus quidam monachus, poſt longa continentiæ tempora, regio morbo correptus, ſequeſtratus à fratribus habuit cellulam, tota vita ſua pane tātum & ſale contentus. Semper autem pſalmos operabatur, tantamq; contritionem propter Dominum ſuſtinebat, vt ſæpe funiculos intorquens compungerentur manus eius, vt ſanguinis guttæ effluxerint in tantum, vt ex ipſo opere, magna viri tolerantia monſtraretur. In tanta igitur infirmitate corporis conſtitutus, nūquam fratrum collectam deſeruit, ſed ad explendas omnes diuinas orationes ſollicitè conuolauit, nunquam dormiuit interdiu. Conſueue-

ſueuerat autem per ſingulas noctes priuſquam ſomnum caperet, quædam de ſcripturis ſanctis meditari, totaque membra ſua Chriſti ſignaculo muniens glorificabat Dominum, & ita paululū quieſcebat. Deinde circa noctis medium ſurgens, vſq; ad matutinas orationes alacer permanebat. Huius aliquando manus quidam frater inſpiciens operis nimietate, atque violentia fortiter ſauciatas, & reſperſas ſanguine, dicit ei: Quid ita pater duriſſimo te labore diſcrutias, maximè tali infirmitate depreſſus. An fortè metuis nè apud Deum contra has offenſam, vel ocij crimē coniunctum incurras ſi non fueris ſedulò operatus? Scit Dominus quid pateris, & quia nemo tātis tribulationibus afflictus, vllum valet opus attingere, præcipuè tu qui nulla neceſſitate conſtringeris. Nam ſi peregrinis pauperibus pro Deo vſque ad ſufficientiam largimur, quantò magis tibi tanto patri cum deuotione maxima ſeruiemus? Ad quod ille reſpondit: Impoſſibile eſt me non operari. Et frater, ait: Si tibi hoc placet ſaltem manus tuas oleo perunge, nè tantum ſanguinem perfluentes in labore deficiant. Qui conſilio eius acquieſcens fecit quod hortatus eſt eum, & in tantum vulneratæ manus eius grauatæ ſunt, vt nequaquam ſufferre poſſet cruciatus. Ad quem viſendum beatus Pachomius veniens, ait ei: Putabas frater quod te poſſet iuuare oleum? Quis ergò te coegit ita ſedulè laborare, vt ſub prętextu operis in hoc viſibili oleo magis quam in Deo ſpem tuam poneres? Aut nunquid impoſſibile eſt Deo ſanare te, an ignorat ægritudines ſingulorum? Sed vtilitatem conſiderans animarum noſtrarum ſinit ad momentum nos pati triſtitiam, vt toleranti æ perpetua præmia largiatur. Super ipſum igitur curam, ſollicitudinemque iactemus, & quando voluerit, vel quomodo iudicauerit ipſe terminum doloribus noſtris benignus imponet. Qui reſpondens, ait: Ignoſce mihi venerabilis pater, & ora pro me ad Dominum, vt hoc delictum mihi dimittere pro ſua pietate dignetur. Aſſerebant autem plurimi de hoc ipſo ſene, quod per annum integrū ſe defleuit, poſt biduanum ieiunium parumper cibi percipiens. Hunc ſanctus Pachomius monachis proponebat, velut exemplum beatorum operum, firmamētumque virtutum. Ad quem etiam eos qui erant in mœrore poſiti dirigebat, quia habebat & conſolatorium verbum ſicuti nullus alius. Qui vſque ad finem fortiter, & legitimè decertans, in ſenectute ſancta pro doloribus tantis æterna ſolatia recepturus, ad cœleſtia regna tranſiuit. Ibid. §. 52.

EXEMPLVM XCV.

Defunctorum abiectior ſepultura requiē, celebrior verò pœnam nonnunquam ſolet inducere.

CVM ſanctus Pachomius monaſteria (quorum curam gerebat) quadam vice inuiſeret, contigit vt cùm vni ex ipſis appropinquaſſet, quod cuiuſdam fratris exequijs occurrit, qui vitam ſuam negligenter conſumpſerat. Fratres autem monaſterij funus honorificè proſequebantur pſalmos ſolitò concinentes, præſentibus defuncti parentibus ac propinquis. Qui cùm vidiſſent Pachomium feretrum deponunt, vt pro mortuo, nec non & pro ſe Domino ſupplicaret. Qui mox vt orationē debitam perſoluit, conuerſus ad fratres, ait: Definite pſallere, præcepitque defuncti veſtimenta ſplendida (quibus indutus erat) auferri, & coram omnibus exui, & ita cadauer efferri iuſſit præter aliquam pſalmodiam, atque ſepeliri. Fratres igitur cū parentibus, & vniuerſis qui tunc aderant precabantur ſenem, vt conſuetam ſuper eum pſalmodiam celebrari permitteret. Quibus cùm non acquieſceret, cœperunt parentes dicere. Quid eſt hoc ſpectaculum nouum? Noli quæſumus inferre mortuo, quod nec tuam penitus condecet ſanctitatem. Nam & nos hinc maximo notamur opprobrio. Quibus reſpondens Pachomius: Verè fratres ac filij plus vobis, quam præſentis mortui miſereor, quia vobis de viſibili re, ac temporali curantibus, ego de inuiſibili eius ſubſtantia ſollicitudinem geram, & idcirco hæc erga eum fieri iubebam. Et vos quidem maiores illi dolores per hunc honorem quem putatis acquiritis, ego autem quantulamcumque requiem, vel ſatisfactionem per hanc iniuriam præparabo. Sepelite ergò eum ſine pſalmis, vt dixi. Potens eſt Deus benignus

Qui cæcitate mentis pœnitus obſcuratus, nec intelligens quis eſſet qui talia ſibi loqueretur, diabolũ miſer in ſuum recepit exitium. Tunc hoſtis videns eum ad omne ſcelus procliuem immiſit in eum turpẽ concupiſcentiam, qui mox cedens ſuggeſtioni eius, quaſi mulieris amplexus petiuit. Quem ſpiritus immundus inuadens eliſit atrociter, & reſolutus ſuper pauimẽtum velut mortuus diu permanſit. Poſt aliquot autem dies tandem in ſe reuerſus, & dementiæ ſuæ ſero pœnitens ad ſanctum Palemonem venit, & cũ magno fletu quid ſibi accidiſſet expoſuit, dicens: Agnoſco pater, agnoſco, quod ego cauſa perditionis meæ exiſtam. Et ſubito correptus, ab immundo ſpiritu de conſpectu illorum proſiliuit, & per deſerta diſcurrens agebatur infrænis. Peruenit autem ad ciuitatem Panos, & ibi in fornacem ſeſe præcipitans, protinus incendio interijt. Ibidem §. 9.

EXEMPLVM XC.

Infirmus Palemon abſtinentiæ ſuæ rigorẽ paululum laxatum reſumit.

IDem venerabilis Palemon dolore ſplenis (qui ex nimia abſtinentia illi prouenerat) toto corpore graui cœpit ægritudinis incommodo laborare. Rogatus igitur à fratribus aliquibus qui ad eum gratia viſitationis aduenerant, ne penitus corpus debile frangeret, ſed ei quantulumcumque ſolatij pateretur impendi, tandem ceſſit orationibus, vt victu congruo attenuata membra refoueret, ſed hæc diutius non pertulit. Nam grauiores ſolito dolores ſplennis expertus, relicta ciborum inſolentia, ad antiquum victum ſine dilatione reuertitur, dicens: Si martyres Chriſti alij per fruſta lacerati, alij capite cæſi, nõnulli etiam ſunt ignibus concremati, & tamen vſque ad finem fortiter tolerarunt pro fide, cur ego patientiæ præmia paruis cedens doloribus impatienter abijciam, & deſiderio vitę pręſentis afflictiones momentaneas inaniter expaueſcam? Deniq; ſuadentibus adquieui cibos inſolitos ſumere, qui mihi dolores auxerunt potius, quam vllam requiem præſtiterunt. Recurram ergo ad priſtina remedia, & continentiæ ſubſidia non relinquam, in quibus eſt vt ego ſum certus omnis poſt Deum requies, & vera lætitia. Non enim propter homines hæc arma ſuſcepi, ſed ob amorẽ Dei his certare propoſui. Sic itaque viriliter agens intra menſem dierũ, valido languore conſumptus eſt. Ibidem §. 13.

EXEMPLVM XCI.

Conuertitur Theodorus diuinorum beneficiorum conſideratione compunctus.

POſt hęc angelica admonitione Pachomius edoctus ad locum, cui Tabenenſe vocabulum eſt, ſe contulit, atque multiplicatis ibi aliquibus cellulis cœpit adunare diſcipulos: Talis igitur & tanta ſancti patris conuerſatio longè, lateque creſcens alios quidem ad agendas Domino gratias excitabat, plures quoque ad amorem monachicę conuerſationis feruenter accendit, inter quos & Theodorus adoleſcens annorum ferè xiiij. chriſtianis, atque ſecundum ſeculum præclaris ortus parentibus, hoc modo conuerſus eſt. Octauo idus Ianuarias quædam apud Ægyptum celebrabatur ex more feſtiuitas. Cernens itaque Theodorus domum ſuam amplam, ſplendidam, & omnibus bonis abundantẽ, per gratiam Dei compunctus corde, talia ſecum cœpit euoluere. Quid tibi proderit infælix Theodore, ſi totum mundum lucratus fueris, & temporalibus vtens vſquequaque diuitijs ab illis æternis bonis, & immortalibus excludaris? Nullus enim poteſt & præſentibus delitiis perfrui, & perennis gloriæ præmia promereri. Super his ergo fortiter ingemiſcens penetralia ſuæ domus ingreſſus eſt, & procidens in faciem ſuam cum lachrymis, ait: Omnipotens Deus, qui occultorum es cognitor, tu ſcis, quia nihil horum quæ ſunt in hoc ſeculo amori tuo præpono, propter quod obſecro te, vt illuminans animam meam, dirigas ne in æternam mortem obtenebrata peccatis obdormiat, ſed redempta tuo munere per omnia te collaudet, atque glorificet. Hæc eo orante venit mater illius, & videns oculos eius plenos lachrymis, ait: Quis te chariſſime contriſtauit vt ſequeſtreris à nobis. Sollicitj ac dolentes vbique te quærebamus, vt nobiſcum pariter

riter

riter epuleris. Qui reſpondit: Perge, quæſo mater, & cibum ſume, quia nunc ego manducare non poſſum. Et cum ad ſcholas ambularet vt literas diſceret, ieiunabat vſque ad veſperum frequenter, & biduana ieiunia tranſigebat per duos annos, omnibus precioſis & delicatioribus cibis abſtinens, ſeſque ad perfectam continentiã quantum ætas illa patiebatur extendens. Cœpit itaque intra ſe tractare quatenus monaſterium peteret, ſeque ſanctæ regulæ manciparet, & deſerens omnia quæ habebat, quoſdam religioſos viros reperit optima inſtitutione viuentes, habitauitque cum eis in Domini amore proficiens. Hic poſt attractus fama bonæ conuerſationis Pachomij, & fratrum ipſius peruenit tandem ad eos, vbi receptus intra monaſterium quam perfectè, atque ſollicitè Domino ſeruierit, atq; parentes cum omnibus quæ mundi ſunt contempſerit. Require ſupra diſt. I I. exemplo XLIIII. Ibidem §. 29.

EXEMPLVM XCII.

Quomodo ſanctus Pachomius docuerit monachos gloriam non quærere.

POſtmodum ſanctus Pachomius factus eſt pater ferè quinquaginta millium monachorum. Et cum ſolemnitas ex more depoſceret, vt myſteriorum cœleſtium participes fierent è proximis viculis preſbyteros conuocabant, qui eis feſtum lætitiæ ſpiritualis implerent. Non enim patiebatur idem ſenex, inter eos eſſe quempiã qui clericatus officio fungeretur. Dicebat enim multo melius atque commodius monachis non ſolum nullum prorſus honorem quærere primatus & gloriæ, verumetiam occaſiones huiuſcemodi de cœnobijs amputari, quia frequenter hinc inter fratres contentiones, & æmulationes inutiles naſcerentur. Sicut enim ſcintilla ignis cum in meſſem ceciderit non cito extinguitur, & interdum totius anni fructus exuritur, ita cogitatio feralis ambitus ſi in mentes irrepſerit monachorum, vt vel primi cupiant eſſe, vel clerici niſi cito ſuggeſtionis huius ardore de ſuo corde expellant, illicò perdent continentiam multis laboribus adquiſitam. Oportet ergo cum omni manſuetudine, & puritate communicantes Chriſti eccleſijs clericos venerari, quia hoc expedit monachis, nullas autẽ religioſos appetere dignitates. Ibid. §. 24.

EXEMPLVM XCIII.

Beneuolentia & oratione ſua Pachomius peruerſum fratrem ad ſanctam compũctionem conuertit.

QVidam iuuenis nomine Siluanus de Scena, j. de Ludis ſcenicis conuerſus ad ſanctum Pachomium venit, volens in monaſterio commorari, qui cũ ſuſceptus eſſet infectus peruerſa conſuetudine ſeculi, nullis diſciplinæ regulis poterat coercẽri, ſalutemque propriam negligens, ſuis vanitatibus priſtinis, atque regulæ ſe occupabat adeo, vt nonnullos ex fratribus euerteret. Quod plurimi non ferentes ſancto Pachomio ſuggerũt, vt eum de monaſterio pelli præciperet. Ad quam rem non his annuit, ſed æquanimiter ferens admonuit præfatum fratrem, vt ſe corrigeret, & ab antiqua conuerſatione reuocaret. Pro quo etiam Dominum iugiter exorabat, vt ei compunctionem cordis ſolita pietatis abundantia largiretur. Cumque memoratus iuuenis in propria perſiſteret prauitate, & aliis exemplum perditionis oſtenderet ad poſtremum viſum eſt omnibus, vt à ſancta congregatione velut indigniſſimus arceretur. Sed beatus Pachomius hoc idem credit differendum. Quẽ etiam mitiſſimæ atque ſapientiſſima correptione conueniens, & cœleſtibus erudiens inſtitutis, ita diuino timore ſuccendit, & ſic anima eius futurorum de fide cõpuncta eſt, vt ſe deinceps à lachrymis continere non poſſet. Emendatus itaque per omnia magnum cæteris documentum exhibuit, quia in omni loco, & in omni operatione flebat iugiter, & ne tunc quidem cum cibum inter fratres caperet à lamentatione ceſſabat, quæ res permouit etiam multos ex monachis, qui & dixerunt ei. Tandem te à planctu cohibe, nec tanta quæſumus afflictione deiicias. Qui reſpondit: Conor quidem ſicut iubetis à lachrymis temperare, nec poſſum. Pectus enim meum veluti quadam flamma comburẽs, quietum me eſſe non ſinit. Rurſus ipſi dixerunt:

xerunt: Apud te in ſecreto tuo, vel certè in orationibus plangito, cum vero conuenimus ad menſam cibum ſumere, debes à fletu abſtinere, quia plures è fratribus videntes te plangere, manducare non poſſunt. Et illi cogebant eum fateri, cur ita ſe ſuis dilueret fletibus. Tunc ait ad illos: Non vultis vt plangam, cum videam me multis foueri obſequijs ſanctorum patrum, quorum & puluis pedum mihi venerandus eſt. Nec eis me conferre obſequia dignum prorſus exiſtimo. Non ego plango quod homo de ſcena multis peccatis obnoxius, officia tanta percipiam. Timeo valde ne ſicut Dathan & Abyron me quoque prophanum hiatu ſuo terra degluciat. Illi namque impiis auſibus, manibuſque pollutis primatum ſibimet vſurpare tentarunt, ego vero poſt tantam cognitionem diuini muneris animæ meæ ſalutem deſidioſa conuerſatione neglexi. Ideo quippe huiuſmodi recolens non erubeſco flere coram omnibus, quia facinora mea multa eſſe cognoſco, quæ iugibus lachrymarum fontibus debeo expiare, quod ſi ipſam miſeram animam per lamenta diffunderem, nihil facerem magnum, quia nullum pro factis meis in præſenti dignũ poſſum reperire ſupplicium. Cumque per dies ſingulos idem frater ad meliora proficeret, omneſque propemodum in humilitate ſuperaret, ita de eo ſanctus Pachomius cœpit omnibus dicere. Teſtor fratres ac filij coram Deo & Angelis eius, quia ex quo cœnobium hoc fundatum eſt nullum de fratribus, qui mecum ſunt, vel fuerunt humilitatem meam ſecutum eſſe cognoſco, niſi vnum tantum modo. Quo fratres audito, nonnulli putabant hunc Theodorum, alij Petronium, alij Orſiſiũ. Cumque rogaret eum Theodorus vt quis eſſet depromeret, & ſanctus indicare differret, rurſum eum Theodorus vehementer vrgebat. Alii ex fratribus maiores plurimum precabantur vt diceret, quis eſſet, cui tale teſtimonium perhiberet. Tunc reſpondit Pachomius: Si ſcirem eum denuo vanæ gloriæ ſtimulis incitari, nec prorſus oſtenderem, ſed quia proculdubio credo, quod per gratiam Chriſti quantum ei laudes accreuerint, tantum ipſe munus humilitatis adquiret. Idcirco vt eum poſſitis imitari, palam beatificare non deſino. Tu quidem Theodore & quicunque tui ſunt ſimiles in monaſterio certantes, diabolum fortiter viciſtis, vt paſſerem, & ſub veſtris pedibus alliſiſtis eum per Dei gratiam cõculcantes, vt puluerem. Sed ſi (quod abſit neglexeritis in aliquo conſurgens is qui ſub veſtigiis veſtris eſt) aduerſum vos graui furore debacchabitur. Iuuenis autem Siluanus quem dudum de monaſterio pellere volebamus, ita proſtrauit inimicum, & à ſenſibus ſuis effugauit vt nuſquam coram eo appareat, altaque humilitate ſuperauit per omnia. Et uos quidem fratres habentes opera iuſtitiæ in his quę geſſiſtis glorioſè confiditis: hic autem quando fortius pugnat, tanto ſe inferiorem iudicat, ex tota mente, totaque virtute inutilem, ſe reprobumque pronuncians. Ideoque denique & lachrymas habet in promptu: quia ſemetipſum in imis humiliat & inclinat, nec alicuius momenti quod gerit exiſtimat. Diabolum autem nil reddit ita inualidum, ſicut humilitas de corde puro: cui tamen correctionis opera probantur adiuncta. Sic itaque vtiliter ante fatus Siluanus per octo annorum curricula, Deo militans curſum vitæ ſuæ finiuit in pace. De cuius exitu teſtatus eſt beatus Pachomius, quod multitudo ſanctorum angelorum cum magna lætitia ſumentes eius animam velut electam hoſtiam Chriſti conſpectibus obtulerunt. Ibidem §. 38.

EXEMPLVM XCIIII.

De Zacheo monacho patientiſſimo, humillimo, & labori manuum addictiſſimo.

ZAcheus quidam monachus, poſt longa continentiæ tempora, regio morbo correptus, ſequeſtratus à fratribus habuit cellulam, tota vita ſua pane tãtum & ſale contentus. Semper autem pſiatos operabatur, tantamq; contritionem propter Dominum ſuſtinebat, vt ſæpe funiculos intorquens compungerentur manus eius, vt ſanguinis guttæ effluxerint in tantum, vt ex ipſo opere, magna viri tolerantia monſtraretur. In tanta igitur infirmitate corporis conſtitutus, nũquam fratrum collectam deſeruit, ſed ad explendas omnes diuinas orationes ſollicitè conuolauit, nunquam dormiuit interdiu. Con-

ſucue-

ſueuerat autem per ſingulas noctes priuſquam ſomnum caperet, quædam de ſcripturis ſanctis meditari, totaque membra ſua Chriſti ſignaculo muniens glorificabat Dominum, & ita paululũ quieſcebat. Deinde circa noctis medium ſurgens, vſq; ad matutinas orationes alacer permanebat. Huius aliquando manus quidam frater inſpiciens operis nimietate, atque violentia fortiter ſauciatas, & reſperſas ſanguine, dicit ei: Quid ita pater duriſſimo te labore diſcrutias, maximè tali infirmitate depreſſus. An fortè metuis nè apud Deum contra has offenſam, vel ocij crimẽ coniunctum incurras ſi non fueris ſedulò operatus? Scit Dominus quid pateris, & quia nemo tãtis tribulationibus afflictus, vllum valet opus attingere, præcipuè tu qui nulla neceſſitate conſtringeris. Nam ſi peregrinis pauperibus pro Deo vſque ad ſufficientiam largimur, quantò magis tibi tanto patri cum deuotione maxima ſeruiemus? Ad quod ille reſpondit: Impoſſibile eſt me non operari. Et frater, ait: Si tibi hoc placet ſaltem manus tuas oleo perunge, nè tantum ſanguinem perfluentes in labore deficiant. Qui conſilio eius acquieſcens fecit quod hortatus eſt eum, & in tantum vulneratæ manus eius grauatæ ſunt, vt nequaquam ſufferre poſſet cruciatus. Ad quem viſendum beatus Pachomius veniens, ait ei: Putabas frater quod te poſſet iuuare oleum? Quis ergò te coegit ita ſedulè laborare, vt ſub prætextu operis in hoc viſibili oleo magis quam in Deo ſpem tuam poneres? Aut nunquid impoſſibile eſt Deo ſanare te, an ignorat ægritudines ſingulorum? Sed vtilitatem conſiderans animarum noſtrarum ſinit ad momentum nos pati triſtitiam, vt toleran tiæ perpetua præmia largiatur. Super ipſum igitur curam, ſollicitudinemque iactemus, & quando voluerit, vel quomodo iudicauerit ipſe terminum doloribus noſtris benignus imponet. Qui reſpondens, ait: Ignoſce mihi venerabilis pater, & ora pro me ad Dominum, vt hoc delictum mihi dimittere pro ſua pietate dignetur. Aſſerebant autem plurimi de hoc ipſo ſene, quod per annum integrũ ſe defleuit, poſt biduanum ieiunium parumper cibi percipiens. Hunc ſanctus Pachomius monachis proponebat, velut exemplum beatorum operum, firmamẽtumque virtutum. Ad quem etiam eos qui erant in mœrore poſiti dirigebat, quia habebat & conſolatorium verbum ſicuti nullus alius. Qui vſque ad finem fortiter, & legitimè decertans, in ſenectute ſancta pro doloribus tantis æterna ſolaria recepturus, ad cœleſtia regna tranſiuit. Ibid. §. 52.

EXEMPLVM XCV.

Defunctorum abiectior ſepultura requiẽ, celebrior verò pœnam nonnunquam ſolet inducere.

CVM ſanctus Pachomius monaſteria (quorum curam gerebat) quadam vice inuiſeret, contigit vt cùm vni ex ipſis appropinquaſſet, quod cuiuſdam fratris exequijs occurrit, qui vitam ſuam negligenter conſumpſerat. Fratres autem monaſterij funus honorificè proſequebantur pſalmos ſolitò concinentes, præſentibus defuncti parentibus ac propinquis. Qui cùm vidiſſent Pachomium feretrum deponunt, vt pro mortuo, nec non & pro ſe Domino ſupplicaret. Qui mox vt orationẽ debitam perſoluit, conuerſus ad fratres, ait: Deſinite pſallere, præcepitque defuncti veſtimenta ſplendida (quibus indutus erat) auferri, & coram omnibus exui, & ita cadauer efferri iuſſit præter aliquam pſalmodiam, atque ſepeliri. Fratres igitur cũ parentibus, & vniuerſis qui tunc aderant precabantur ſenem, vt conſuetam ſuper eum pſalmodiam celebrari permitteret. Quibus cùm non acquieſceret, cœperunt parentes dicere. Quid eſt hoc ſpectaculum nouum? Noli quæſumus inferre mortuo, quod nec tuam penitus condecet ſanctitatem. Nam & nos hinc maximo notamur opprobrio. Quibus reſpondens Pachomius: Verè fratres ac filij plus vobis, quam præſentis mortui miſereor, quia vobis de viſibili re, ac temporali curantibus, ego de inuiſibili eius ſubſtantia ſollicitudinem geram, & idcirco hæc erga eum fieri iubebam. Et vos quidem maiores illi dolores per hunc honorem quem putatis acquiritis, ego autem quantulamcumque requiem, vel ſatisfactionem per hanc iniuriam præparabo. Sepelite ergò eum ſine pſalmis, vt dixi. Potens eſt Deus benignus

nignus pro ſupplicatione noſtræ paruitatis eum in æternam ſuam requiem collocare. Hæc cùm dixiſſet abierunt, & ſicut venerabilis pater præceperat fecerunt. Ibid. §. 39.

EXEMPLVM XCVI.

Abſtinentes fratres infra duos menſes coctum pueris murmurantibus non comederunt.

ALia quoque vice ſanctus Pater cùm ad quoddam monaſterium ſuũ properaſſet, occurrunt ei fratres congregationis illius, vt ſumma illum veneratione ſuſciperent. Inter quos etiam infantulus quidam illius monaſterij occurrens, clamare cœpit, ac dicere: Verè Pater ex quo hinc ambulaſti, nullus olera aut legumen adhuc coxit. Ad quem ſanctus grata mente, reſpondit: Non contriſteris fili mi, ego iam coquam. Et ingreſſus monaſterium poſt orationem, coquinam intrauit, & inueniens fratrem qui coquinę præerat pſiatos, ideſt mattas operantem, ait ad eum: Dic mihi frater quãtum temporis habes, ex quo non coxiſti fratribus olera, vel legumina. Qui reſpondit: Sunt ferè duo menſes. Et ſanctus: Quare contra præceptum facere voluiſti, vt tãta fratrum negligeretur vtilitas? Qui humiliter reſpondit: Optaueram quidem venerabilis Pater quotidie implere miniſteriũ, ſed quia quicquid coquebam non conſumebatur à fratribus, quia omnes abſtinent, ſoli quippe pueri coctum percipiunt, nè tanto labore paratæ proijcerentur expenſæ, propterea non coxi pulmentum. Ac nè ocioſus eſſem pſiatos elegi cum fratribus texere, ſciens vnum de his qui mihi deputati ſunt ad opus huiuſmodi poſſe ſufficere, vt paruas eſcas, ideſt, oliuas, vel herbulas ad refectionem fratribus appararet. Hæc Pachomius audiẽs iuſſit adferri pſiatos quingentos, quos fecerat frater ille, & omnes fecit comburi, dicens eis: Sicut vos traditam vobis erga diſpenſationem fratrũ regulam deſpexiſtis, ſic ego labores veſtros paſſim concremaui, quatenus cognoſceretis quod pernicioſum ſit patrum inſtituta conuellere, quæ pro animarum ſalute pro uiſa ſunt. An ignoratis quod glorioſum ſit ſemper abſtinere à præſentibus? Nam ſi quis ab ea re, quæ in eius poteſtate eſt, diuina conſideratione ſe continet, magnũ conſequitur à Domino præmium. Ab ea verò re cuius vtendi licentiam non habet, quadam noſcitur neceſſitate cohiberi, & ideò propter neceſſitatem coactam fruſtra videtur expectare mercedem. Denique cùm plures eſcæ appoſitę fuerint ſi fratres partius his vtuntur propter Deũ, ſibi maximam ſpem reponunt. De cibis autem quos non vident, nec facultas eis ad percipier dum vlla tribuitur, quomodo pro parſimonia præmium conceditur. Ideoque propter exiguos ſumptus tanta fratrum non debuit intermitti commoditas. Ibid. §. 45.

EXEMPLVM XCVII.

Humilis Pachomius à puero non erubuit diſcere, quomodo mattas texere oporteret.

INgreſſus aliquando Pachomius quoddam monaſterium, venit poſt orationẽ ad fratres, qui pſiatos operabãtur, ſedensque cum eis cœpit & ipſe texere. Tranſiens autem puerulus qui conſtitutus erat ad obſequium eius, qui ſeptimanam faciebat, intẽdit texentem beatum Pachomiũ, & dicit ei: Non bene Pater operaris. Alio modo Abbas Theodorus intexit. Et mox conſurgens ait ad puerum. Oſtende mihi quomodo texere debeam. Et cùm didiciſſet ab eo ſedit rurſus ad opus ſuum mente tranquillus, & in hoc facto ſuperbiæ ſpiritum comprimens. Nam ſi ſecundum carnem quantuluſcumque ſaperet, nequaquam pueri monitis acquieſceret, ſed potius increpaſſet eum, quod vltra ætatem ſuam loqui præſumpſiſſet. Ibid. §. 47.

EXEMPLVM XCVIII.

Ad patientiam exhortatio.

THeodoro autẽ grauis paſſio capitis, acerrimos dolores excitabat. Qui cùm rogaret Pachomium, vt eum ſuis releuaret orationibus, ait ad eum: Putas fili quod alicui cõtingat dolor, aut paſſio, aut aliquid huiuſmodi ſine permiſſione Dei?

Idcirco in dolore ſuſtine, & in humilitate patientiam habe, & quando voluerit Dominus tibi conferet ſanitatem. Quia ſi te diutius probare dignatur, gratus eſto vt perfectiſſimus Iob, qui in multis tribulationibus benedicebat Domino, & tu quoque ſicut ille pro doloribus tuis maiorem requiem à Domino percipies. Bona quidem eſt abſtinentia, & in oratione perſeuerantia, tamen infirmus maius præmium adipiſcitur cum longanimis, & patiens inuenitur. Ibid. §. 51.

Ex dialogo Seueri de vita ſancti Martini.

EXEMPLVM XCIX.

Furtum perpetrans lupa ſolito more ad eremitam, à quo paſcebatur, ingredi erubeſcit.

POſtumianus virũ vidimus paruo tugurio, quod non niſi vnũ recipere poſſet habitantem. De hoc illud ferebatur, quod ei lupa ſolita erat aſtare cœnanti, nec faciſè vnquam beſtia falleretur, quin illi ad legitimam horam refectionis occurreret, & tamdiu præ foribus expectaret, donec illi panem qui cœnulæ ſuperfuiſſet offerret. Illa manum eius lambere ſolita erat, atque ita quaſi impleto officio, & præſtita conſolatione diſcedere. Sed fortè accidit vt ſanctus ille dum fratrem, qui ad eum venerat deducit abeuntem, diutius abeſſet, & non niſi ſub nocte remearet. Interim beſtia ad conſuetudinarium illud cœnæ tempus occurrit. Vacua cellulâ cùm familiarẽ patronum abeſſe ſentiret, ingreſſa curioſius explorans, vbinam eſſet, habitator, caſu contigua cũ panibus quinque palmitia ſportula pendebat. Ex his vnum præſumit & deuorat, deinde perpetrato ſcelere diſceſſit. Regreſſus eremita vidit ſportulam diſſolutam, non conſtante panum numero. Damnum rei familiaris intelligit, ac propè limen panis abſumpti fragmẽta cognoſcit. Sed non erat incerta ſuſpicio, quæ furtum perſona feciſſet. Ergò cùm ſequentibus diebus ſecundum conſuetudinẽ beſtia non veniſſet, nimirum audacis facti conſcia, ad eum venire diſſimulans cui feciſſet iniuriam ægrè patiebatur eremita ſe alumnæ ſolatio deſtitutum. Poſtremò illius oratione reuocata ſeptimum poſt diẽ adfuit (vt ſolebat ante) cœnanti. Sed vt facilè cerneres verecundiam pœnitentis non auſa propius accedere, deiectis in terrã profundo rubore luminibus, quod palam licebat intelligi quandam veniam precabatur. Quam illius confuſionem miſeratus eremita, iubet eam propius accedere, & manu blanda caput triſte mulcet. Deinde pane duplicato, ream ſuam reficit. Ita indulgentiam conſecuta, officij conſuetudinem depoſito mœrore reparauit.

In vitis Patrum parte 3. cap. 7. Seuerus Sulpitius dial. 1. cap. 8.

EXEMPLVM C.

Ignarus virtutis herbarum eremita, ab ibice doctus, & periculum famis euaſit, & herbarum venena vitauit.

ALter quidam Anachorita, cui nomen illuſtre erat, in parte deſerti (quæ Siem iungitur) habitabat. Hic cùm ſe primùm ad eremum contuliſſet, & herbis, herbarumque radicibus quas prædulces interdum, & ſaporis eximij fert arena victurus, ignarus germinis eligendi noxia plerumque carpebat. Nec erat facilè vim radicis cum ſapore diſcernere, quia omnia æquè dulcia, ſed pleraque occultatione naturæ virus lethale habebant. Cumque ergò edentem vis interna torqueret, & immenſis doloribus vitalia vniuerſa quaterentur, ac frequens vomitus cruciatibus non ferendis ipſam animæ ſedem, ſtomacho iam fatiſcente diſſolueret, omnia iam penitus quæ eſſent edenda formidans, ſeptimum in ieiunijs diem ſpiritu iam deficiente ducebat. Tum ad eum fera (cui ibicis nomen eſt) acceſſit, huic propius aſtanti faſciculum herbarum, quem collectum pridie attingere non audebat, obiecit. Sed fera quæ virulenta erant ore diſcutiens quæ innoxia nouerat eligebat. Ita vir ſanctus eius exemplo quid edere, quid

quid reſpuere deberet edoctus, & periculum famis euaſit, & herbarum venena vitauit. Ibid. c. 9. Seuer. Sulpit. dialag. 1. cap. 10.

EXEMPLVM CI.

Obedientem fratrem edaces incendij flammæ nullatenus tetigerunt.

CVm quidam ſeculi actibus abdicatis monaſterij magnæ diſpoſitionis ingreſſum cœpiſſet rogare, Abbas ei cœpit multa proponere, graues eſſe iſtius diſciplinæ labores, ſua verò dura imperia, quæ nullius facilè valeret implere patientia, aliud potius monaſterium vbi facilioribus legibus viueretur expeteret potius, non tentaret aggredi quod implere non poſſet. Ille verò nihil his terroribus potuit permoueri, ſed magis ita omnem obedientiam polliceri, vt ſi eum Abbas in ignem ire præciperet non recuſaret intrare. Quã illius profeſſionem vbi magiſter accepit, non cunctatus probare profitentem, caſu clibanus ꝓpe ardebat, qui multo igne ſuccenſus coquẽdis panibus parabatur. Exundabat abruptis flamma fornacibus, & intra camini illius concaua totis habenis regnabat incendium. Hoc igitur aduenam illum iubet magiſter intrare. Nec diſtulit parere præcepto medias flammas nihil cõtactus ingreditur, quæ mox tam audaci fide victæ, velut illis quondã Hebræis pueris ceſſare venienti. Superata natura eſt, fugit incendium, & qui putabatur arſurus velut frigido rore perfuſus ſeipſum miratus eſt. Ibid. c. 11. Seuerus Sulpit. dial. 1. cap. 12.

EXEMPLVM CII.

Quidam ſanctus vanæ gloria grauiſſimè tentatus, Deum exorauit, vt permiſſa in ſe diaboli poteſtate ſimilis fieret ijs quos ipſe curauerat.

QVidam ſanctus fugandorum de corporibus obſeſſis dæmonum incredibili præditus poteſtate, inaudita per ſingulos dies ſigna faciebat. Non ſolùm enim præſens, neque verbo tãtum, ſed abſens quoque interdum cilicij ſui fimbrijs, aut epulis miſſis corpora obſeſſa curabat. Hic ergò mirum in modum frequentabatur à populis ex toto ad eum orbe venientibus. Taceo de minoribus, præfecti, comitesque ac diuerſarum iudices poteſtatum, præ foribus illius ſæpè iacuerũt, Epiſcopi quoque ſanctiſſimi ſacerdotali auctoritate depoſita contingi ſe ab eo atque benedici humiliter valdè poſtulantes, ſanctificatos ſe atque diuino munere illuſtratos, quotiens manus illius, veſtemque contingerent non immeritò crediderunt. Hic autem ferebatur ab omni potu in perpetuum penitus, & omnino abſtinere, pro cibo (tibi Sulpici in aurem loquar nè gallus hoc audiat) ſeptem tantum caricis ſuſtentari. Intereã ſancto viro vt ex virtute, honor, ita ex honore vanitas cœpit obrepere, quod malum ille vbi primum potuit in ſe ſentire graſſari diu multumque diſcutere conatus eſt, ſed repelli penitus, velut tacita conſcientia, vanitas, perſeuerante virtute non potuit, vbique nomen eius dæmones fatebantur, excludere à ſe confluentium populos non valebat. Virus interim latens ſerpebat in pectore, & cuius nutu ex aliorum corporibus dæmones fugabantur, ſeipſum occultis cogitationibus vanitatis purgare non potuit. Totis igitur precibus cõuerſus ad Deum fertur oraſſe, vt permiſſa in ſe menſibus quinque diaboli poteſtate ſimilis his fieret, quos ipſe curauerat. Quid multis moror? Ille qui præpotens, ille qui ſignis atque virtutibus toto oriente vulgatus, ille ad cuius limina populi ante confluxerant, ad cuius fores ſummæ iſtius ſeculi ſe proſtrauerunt poteſtates, corruptus à dæmone eſt tentus in vinculis, omnia illa quæ energumeni ſolent ferre perpeſſus, quinto demum menſe purgatus eſt, non tantum dæmone, ſed quod illi erat vtilius atque optatius vanitate. Ibid. c. 13. Seuerus Sulpitius dial. 1. cap. 14.

EXEMPLVM CIII.

Apoſtatans eremita per obſeſſionem dæmonis ad eremum reuocatur.

ADoleſcens quidam in Aſia prædiues opibus, genere clarus, habens vxorẽ & filium paruum, cùm in Aegypto tribunus

nus

nus eſſet, & frequentius aduerſum Blembos expeditionibus quædam loca eremi contigiſſet ſanctorum etiam tabernacula complura vidiſſet, à beato viro Ioanne verbum ſalutis accepit. Nec moratus inutilem militiam cum vano illo honore contemnere, eremũ conſtanter ingreſſus, breui tempore in omni genere virtutum perfectus emicuit, potens ieiunijs, humilitate conſpicuus, fide firmus, fac lè ſe antiquis monachis ſtudio virtutis æquauerat. Tunc interim ſubijt eum cogitatio inuecta per diabolum, quod rectius eſſet vt rediret ad patriam, filiumque vnicum, ac domum totam cum vxore ſaluaret, quod vtriq; eſſet acceptius Deo quã ſi ſolùm ſe ſeculo eripere contentus ſalutem ſuorum non ſine impietate negligeret. Iſtiuſmodi ergò falſæ iuſtitiæ colore ſuperatus, poſt quadriennium ferè cellulam ſuam atque propoſitum eremita deſeruit. Sed vbi ad proximum monaſterium, quod à multis fratribus habitabatur acceſſit, cauſam diſceſſionis atque conſilium quærentibus confitetur. Renitentibus cunctis atque præcipuè loci illius Abbate, malè animo fixa ſententia non potuit euelli. Igitur infœlici ſe obſtinatione proripiens cum dolore omnium digreſſus à fratribus vix ex conſpectu abſceſſerat, impletus à dæmone, cruentaſque ſpumas ore prouoluens dentibus ſeipſum lacerabat. Deinde ad idem monaſterium fratrum humeris reportatus cũ in eo coerceri immundus ſpiritus non valeret, neceſſitate cogente ferreis nexibus alligatur, pedes cum manibus vinciuntur. Non immerita pœna fugitiuo, vt quem non cohibuerat fides, cathenæ cohiberent. Poſt biennium demum oratione ſanctorum ab immundo ſpiritu liberatus, ad eremum vnde diſceſſerat mox regreſſus, & ipſe correctus eſt, alijs poſt futurus exemplo, nè quem aut falſæ iuſtitiæ vmbra decipiat, aut incerta mobilitas inutili leuitate compellat ſemel cœpta deſerere. Ibid. c. 14. Seuerus Sulpitius dial. 1. cap. 15.

EXEMPLVM CIIII.

Virgo quædam pudiciſſima vſque adeo virorum aſpectus vitabat, vt etiam à ſancto Martino videri noluit.

Illud verò Sulpici meminiſſe te credo quo affectu nobis, cùm & tu coram adeſſes illam virginem ſanctus Martinus prædicaret, quæ ita ſe penitus ab omnium virorum oculis remouiſſet, vt nè ipſum quidem ad ſe Martinum cùm eam ille officij cauſa viſitare vellet, admiſerit. Nam cùm propè agellum illius præteriret (in quo ſe ante complures annos pudica cohibebat) audita fide illius atque virtute diuertit, vt tam illuſtris meriti puellam religioſo officio Epiſcopus honoraret. Nos conſequentes gauiſuram illam virginem putabamus, ſi quidem hoc in teſtimonium virtutis ſuæ habituram, ad quam tanti nominis ſacerdos depoſito propoſiti rigore veniſſet. Verùm ipſa fortiſſimi vincula propoſiti, nè Martini quidem contemplatione laxauit. Ita vir beatus accepta per illam fœminam excuſatione laudabili, ab illius foribus quæ videndam ſe, ſalutandamque non dedetat lætus abſceſſit. O virginem glorioſam, quæ nè à Martino quidem paſſa eſt ſe videri. O Martinum beatum qui illam repulſam non ad contumeliam ſuam duxit, ſed magnificans illius cum executione virtutem, inuſitatum in his dumtaxat regionibus gaudebat exemplum. Ergò cùm haud longè ab illa villula nos manere nox imminens coegiſſet, xenium beato viro eadem illa virgo tranſmiſit, fecitque Martinus quod antea non fecerat, nullius enim ille vnquam xenium, nullius munus accepit, nihil ex his quæ virgo venerabilis miſerat refutauit, dicens, benedictionem illius à ſacerdote minimè reſpuendam quæ eſſet multis ſacerdotibus præferenda. Audiant quæſo virgines iſtud exẽplum vt fores ſuas (ſi eas mali obire voluerint) etiam bonis claudant, & nè ad ſe improbis liber ſit acceſſus, non vereantur etiam excludere ſacerdotes. Totus hoc mundus audiat, videri ſe à Martino virgo non paſſa eſt. Seuerus Sulpitius dial. 2. cap. 18.

EXEMPLVM CV.

Patientiſſimus B. Martinus blaſphemias à Bricio factione diaboli contra ſe fulminatas manſuetiſſimè tulit.

Qvodam die dum ſanctus Martinus in area (quæ parua admodum taberna-

naculum ambiebat) in ſuo ſedili ligneo reſediſſet, vidit duos dæmones in excelſa rupe conſiſtere, inde alacres ac lætos vocem iſtiuſmodi adhortationis emittere. Eia te Briccio, eia te Briccio. Credo cernebant miſerrimi eminus propinquantem, conſcij quantum illi rabiem ſpiritus ſuſcitaſſent. Nec mora, Briccio furibundus irrupit ibi plenus inſaniâ, euomit in Martinũ mille conuitia. Obiurgatus enim pridie ab eo fuerat, cur qui nihil vnquam ante clericatum (quippe qui in monaſterio ab ipſo Martino nutritus erat) habuit equos aleret, mancipia compararet. Nam illo tempore arguebatur à multis, quod non ſolùm pueros, ſed etiam puellas ſcitis vultibus coemiſſet. Quibus rebus infœliciſſimus inſano felle commotus, & vt credo præcipuè dæmonum illorum agitatus inſtinctu, Martinũ ita aggreſſus eſt, vt vix manibus temperaret. Cùm quidẽ ſanctus vultu placido, mente tranquilla, infœlicis amentiam per mitia verba cohiberet, ſed ita in eo nequam ſpiritus redundabat, vt ne ſua quidem illi (quamuis vana admodum) mens ſubeſſet, trementibus labijs, incertoque vultu de color præ furore rotabat verba peccati, ſe aſſerens ſanctiorem, quippe qui à primis annis in monaſterio inter ſacras eccleſiæ diſciplinas ipſo Martino educante creuiſſet. Martinum verò, & a principio quod ipſe diffiteri non poſſet, militiæ actibus ſorduiſſe, & nunc per inanes ſuperſtitiones, & phantaſmata viſionum, ridicula prorſus inter deliramenta ſenuiſſe. Hæc dum multa, atque alia quæ reticere melius eſt acerbiora vomuiſſet: egreſſus tandem furore ſatiato quaſi qui ſe penitus vindicaſſet, rabidus ea parte qua venerat, recurrebat. Tum interea credo per Martini orationes fugatis ab illius corde dæmonibus reductus ad pœnitentiam mox reuertitur, atque ad Martini ſe genua proſtrauit veniam humiliter poſcens, fatetur errorem nec ſine dæmone ſe fuiſſe tandem ſanior confitetur. Nec erat apud Martinum labor iſte difficilis, vt ignoſceret ſupplicanti. Tunc & ipſi, & nobis omnibus ſanctus expoſuit qualiter illum à dæmonibus vidiſſet agitari, ſe conuitijs non moueri, quæ magis illi à quo eſſent effuſa, nocuiſſent. Ex inde cùm idem Briccius multis apud eum magniſque criminibus perſæpè præmeretur, cogi non potuit vt eum à presbytero ſubmoueret, nè ſuam perſequi videretur iniuriam, illud commemorans. Si Chriſtus Iudam paſſus eſt, cur ego non patiar Briccionem? Seuerus Sulpitius dial. 3. cap. 10.

EXEMPLVM CVI.

Patientiſſimus B. Martinus Briccio deteſſori ſuo Pontificatus honorem precibus impetrauit.

QVadam autem die dum quidam infirmus medicinam expeteret Bricciũ adhuc diaconum in platea repertũ conuenit. Cui ſimpliciter, ait: Ecce ego præſtolor virum beatum, & neſcio vbi ſit, vel quid operis agat. Cui Briccius: Si, inquir, delirum illum quæris reſpice eminus, ecce cœlum ſolitus ſicut amens reſpicit. Cumque pauper ille occurſu reddito quod petierat impetraſſet, Briccium diaconum vir beatus Martinus alloquitur. Ecce ego, ò Bricci, delirus tibi videor. Cũque ille confuſus hæc audiens dixiſſe ſe denegaret, ſanctus Martinus ait: Nonne aures meæ ad os tuum erant cum hæc eminus loquebaris? Amen dico tibi, quia iam obtinui apud Deum vt poſt me ad pontificatus honorem ſuccederes, ſed noueris te in Epiſcopatu multa paſſurum aduerſa. Briccius hæc audiens irridebat eum, dicẽs: Nonne verum dixi iſtum delira verba proferre. Sic presbyterij honorem deijciens, ſæpius beatum Martinum conuitijs laceſſiuit.

DISTINCTIO OCTAVA.

EX VITIS VARIORVM SANCTORVM,

QVAE REPERIVNTVR IN SPECVLO HIST. Vinc. Beluacenſis Ord. Præd. & pleraque earum à Surio, & Lippomano deſcribuntur, & ex hiſt. Victoris Vticenſis de perſecutione VVandalica, & ex eccleſiaſtica hiſt. Euſebij ſecundum verſionem Ruffini.

Vitæ ſanctorum, ex quibus ſumpta ſunt exempla, & dies menſis, quo eorum memoria celebratur in Eccleſia.

Ex vita ſancti:

Dunſtani, 19. Maij.
Edmundi, 16. Nouemb.
Vincentij Ord. Præd. 5. Apr.
Abraham eremitæ, 29. Oct.
Epictici & Aſtionis.
Bernardi, 20. Auguſt.
Ioannis Eleemoſynarij, 23. Ian.
Malachiæ Epiſcopi, 5. Nou.
Mariæ d'Oignies, 23. Iun.
Rogerij fratris Minorum, 4. Ian.
Remigij, 1. Octobris.
VVillibrodi, 7. Nou.
Ludgeri, 26. Mart.
Ex hiſt. Purificationis,
Aſſumptionis,
Et Natiuitatis B. Virginis,
Et de omnibus Sanctis,
Et Cõmemoratione defunctorũ.
Andreæ, 30. Nou.
Nicolai, 6. Decemb.
Ioannis Apoſtoli, 27. Decemb.
Baſilij, 14. Iun. 1. Ian.
Ambroſij, 4. Apr. 7. Dec.
Gregorij Papæ, 12. Mart.
Ignatij martyris, 1. Febr.
Thomæ de Aquino, 7. Mart.

Ex vita ſancti:

Reguli, 30. Mart.
Mammetis pueri 15. annorũ, 17. Aug.
Babylæ Epiſcopi, 24. Ian.
Agapis, Chioniæ, & Irenes ſororum, 5. April.
Iuliani, & Baſiliſæ, 9. Ian.
Septem fratr. martyrum tempore Diocletiani.
Fidis, 6. Oct.
Petri Alexandrini, 26. Nou.
Maurilij, 13. Sept.
Eugenij Chartag. Epiſcopi, 13. Iul.
Karilelphi, 1. Iul.
Launomari, 19. Ian.
Machuti, 15. Nou.
Columbani, 21. Nou.
Samſonis, 28. Iul.
Pharæ virginis, 7. Decemb.
Atalæ, 10. Mart.
Magnobodi, 16. Oct.
Præiecti, 25. Ian.
Arnulphi de Bruxella, 30. Iun.
Pharonis, 28. Oct.
Ethbini, 19. Oct.
Deicolæ, 18. Ian.
Goaris, 6. Iulij.

Citationes exemplis ſubiunctæ ſumptæ ſunt ex Speculo hiſtoriali Vincentij Beluacenſis Ordinis Prædicatorum.

Ex vita ſancti Dunſtani.

EXEMPLVM I.

Conuertitur Dunſtanus graui infirmitate compulſus, & tentantem ſe dæmonem carnalibus verbis ignita tenella per nares apprehendit.

PRofectus eſt ſanctus Dunſtanus ad Elphegum cognatum ſuum Ventaniæ eccleſiæ Pontificem. A quo cùm frequenter rogaretur vt monachatũ indueret, quatenus qui angelicæ vitæ initia haberet, perſeuerantiã in habitu monſtraret. Reſpondit ille: Excellentioris eſſe gratiæ qui in ſeculo conſenuerit, & tamen quæ digna ſunt monacho fecerit, eo qui ſe monaſterio dedit, nec quicquam aliud præterquam quod ſibi ſtatutum eſt poſt hoc facere potuit, alterum neceſſitatis, alterum libertatis. Ad hoc Epiſcopus ait: Omnibus communis neceſſitas eſt, vt qui ignem gehẽnæ voluerit effugere, ignẽ concupiſcentiæ ſtudeat extinguere, qui nõ multùm extinguitur ſi fomenta eius humanis ſenſibus non ſubtrahuntur. Ad hoc quod in mundo præcipuè appetitur libertas hominis eſt, hac enim amiſſa cætera nequeunt poſſideri. Vt ergò Deo des quod maximè diligis, illa deſinant haberi. Cũque huiuſmodi verbis Epiſcopus inſiſteret illum in ambiguo poſitum grauiſſima febris inuaſit, atque ad deſperationem vitæ perduxit, tandem ex inſperato reualeſcens, hæc ait: Legibus voluptatis renuntio, virginem me virginis filius hucuſque ſeruauit, virginem me regina virginum habebit. Mox accito Epiſcopo poſtulat ſibi indilatè religionis benedictionem dari. Tunc Epiſcopus lætitia perfuſus monachali eum, & ſacerdotali gratia promouit eccleſiæ beatæ virginis Mariæ attitulans, cui eum ab initio parentum ſuorum ſponſio dicauit. Cumque eum contra diaboli inſidias inſtruxiſſet, dimiſit eum pergentem ad generationis ſuæ principium, ibi in eccleſia beatæ virginis manſitabat, operans ea quæ piæ norma religionis exigebat. Cui etiam adhærentem cellam ſiue ſpeleum proprijs laboribus ædificauit, quæ non tam humani habitaculi quam formam gerebat ſepulchri. Vt enim ego qui vidi æſtimo longitudo eius, non amplius quinque pedum, latitudo verò duos, & ſemipedem habet. Porrò altitudo ſtaturam hominis exprimit, & manifeſtat, ſi quis in defoſſa terra conſtiterit. Aliter enim neque ſatis ad pectus porrigitur medium oſtioli, feneſtrellam aperit per quam lumen operanti irradiat. Verùm diabolus nunc ſanctum quoque depellere nititur tugurio. Fallax ergò fallacem adopertus, hominis imagine ſub obſcuro veſpere cellam adoleſcentis petit, immiſſo capite feneſtræ incombit, cernens illum fabrili opere occupatum, poſtulauit ſibi quippiam operis fabricari. Cuius ille calliditatem non aduertens, operi quod poſtulabatur animum intendit. Interim cœpit hoſtis verba peruerſa compoſitione facere, mulierum nomina inſerere, luxurias commemorare: deinde religionem oſtendere, & denuò eadem repetere. Tunc athleta Chriſti quis eſſet intelligens tenacula, quibus ferrum tenebat cœpit fortiter ignire, & ſuppreſſis labijs inuocare Chriſtum. Deinde ſancto furore actus celeriter ea candẽtia de igne rapit, larualem faciem includit, & totis viribus retinens monſtrum introrſus trahit, iamque ſtando vires ſumebat. Cùm igitur is qui tenebatur auulſo pariete tenentis ſe manibus aufugeret, tales immani rugitu fremens vlulatus. O quid fecit caluus iſte, tenui namque, ſed formoſa cæſariæ erat, & ideò de eo talia clamitabat. Manè autem congregata eſt ad eum propinqui populi multitudo ſciſcitans quis ille clamor fuiſſet, qui tanta eos vehementia terruiſſet. Dæmonis ait furor ille fuit, cautè vos ab illo agite, quia ſi vocẽm irati ferre non potuiſtis, ſocietatem damnati quo pacto ſuſtinebitis? Vincent. lib. 24. cap. 73. & 74.

EXEM-

EXEMPLVM II.

Aſcenſionis die ſanctus Dunſtanus ad cœleſte regnum inuitatus, venire renuit, propter zelum animarum.

ANno Ottonis tertij quarto mortuus eſt ſanctus Dunſtanus, cuius vitã deſcripſit Osbernus Cantuariæ cantor, nulli noſtro tempore ſtilo ſecundus, in muſica omnium primus. hic Osbernus de morte eius ſãcti, ſic ſcribit. Inſtabat, inquit, dies Aſcenſionis Dominicæ, & peractis vigilijs remanſit in oratione ſolus in eccleſia Dũſtanus, & vidit. Et ecce innumera candidatorum multitudo coronas aureas in capitibus geſtantium, inæſtimabili fulgore micantium, per eccleſiæ ianuam irrumpens ante ipſum conglobata conſiſtit vna voce eum ſalutans hoc modo: Salue Dunſtane noſter, ſalue. Mandat tibi quem piè deſideras filius Dei, quatenus ſi paratus es venias, & diem hanc ad cuius gaudium ſuſpiras nobiſcum celebres. Ad quod ille imperterritus manens ſciſcitatus eſt, qui eſſent. Cherubin ac Seraphin, inquiunt, ſumus: & reſponde quid velis? Tunc reſpondit ille. Hodie dies ſolemniſſimus eſt, & incumbit mihi pane verbi Dei plebẽ reficere, & oſtendere illi quomodo ad gaudium poſſit peruenire, propter quod & multi cõuenerunt, nec debeo decipere illos, & ideò hodie venire non poſſum. Qui dixerunt: Eia paratus eſto in die ſabbati, præſto ſis hinc nobiſcum Romam venire, & coram ſummo Pontifice Sanctus, Sanctus, Sãctus æternaliter canere. Annuit ille & illi recedunt. Lecto igitur die ad miſſam euãgelio locutus eſt ad plebem qualiter nunquam locutus fuerat, & reuerſus ad altare celebrauit myſteria. Vbi autem ventum eſt ad benedictionem ſuper populum iterum ab altari prædicaturus regreditur, vt non hominem, ſed angelum loqui putares. Iterũ ad altare reuertitur, & data benedictione iterum ad populum redit cunctis ſtupentibus, & mox ad loquendum os aperuit, tanta claritate vultus eius reſplenduit, vt nemo in eum intendere poſſet, obitumque ſuum illis inſtare dixit, promittens ſe illis nunquam defuturum, & tunc ad menſam Domini regreſſus eſt. Eadem die cum à menſa ſumpto cibo ſurrexiſſet, oratorium petijt, & deſignauit locũ, in quo ſe voluit ſepeliri. Mox verò languor cum inuaſit, ſexta feria lecto decubuit, omneſq; aduentantes ad ſequenda veſtigia Domini incitabat. Sabbatho iterum cõmunicatus eſt, & cum horam ſuam expectaret ſubitò cũ lecto, in quo iacebat vſq; ad ſuperiora leuatus eſt, & trabibus obſiſtentibus leniter demiſſus eſt ad terram, hoc vſq; tertiò factum eſt. Tunc ait ad circumſtantes. Vos videtis quo vocor ſi vultis mecum ire, ite via qua inceſſi, Deus qui me vocat ipſe dirigat corda & corpora veſtra ad ſuam voluntatem in pace, & reſponſo omnibus Amen, tranſijt. eadem lib. 24. cap. 94.

EXEMPLVM III.

Apoſtatare volens Archidiaconus à ſãcto Dunſtano vſq; ad mortem percutitur.

QVidam Archidiaconus Lundoniæ cõuerſus eſt in monaſterio ſancti Dunſtani, literarum ſcientulus & cœpit religiosè conuerſari. Poſt annum quo monachus factus eſt ſecretarij officio functus eſt, & cœpit paulatim à religione tepeſcere dum maiori libertate cæteris potiretur. Tandem fugam parabat cum quodã iuuene ſibi conſcio, tamen adhuc animo fluctuabat de hoc quod facturus erat. Statuit autem apud ſe, ſe non diſceſſurum à monaſterio ſine licentia ſancti Dunſtani. Venit itaque ad tumbam eius querelam faciens de illis, & ſuam benedictionem petens, & vt iter ſuum proſequeretur, dixit ſe ipſius ſeruum futurum quocunque pergeret. Veniens poſt chorum inuenit monachum quendam reuerendiſſimám virgam tenentem, & ei innixum ſtantem, & ſe inuidis oculis intuentem, quo viſo expauit, & ab eo diuertere voluit, qui virga oppoſita ait, quo vadis? Innuit ille non eſſe loquendum. At ille, Si loquar nihil ad te, dic quo vadis? Quo, inquit, mea intereſt? Ac Sanctus. Nihil eſt, reuertere ad ſepulchrũ, vbi modo fuiſti, & mutata voluntate intẽtius ora. Reuerſus ille orauit ſicut prius orauerat. Rediens obuium habuit quem prius eodem loco, qui quo tenderet requiſiuit. Cui ille: Quid ad te? Multum, inquit, quod & tu ſi te nõ correxeris in proximo experieris, nunc ergo redi iterum

Hh &

& muta mentem,& muta precem.Cumq́; ille tranſire potius conaretur quam redire, ille vibrata contra eum uirga redire illum coegit. Qui rediens multum pauidus orauit tertiò eundem ſermonem. Et rediens non inuenit eum quem prius inuenerat,putanſq́; ſe bene oraſſe, properauit ad oſtium clauſtri, ubi offendit quē prius offenderat, turbato uultu contra ſe ſtantem,& interrogantem quo pergeret. Qui reſpondit;Quis es tu qui me tanta auctoritate conſtringis? ait: Quæris quis? audi: Ego ſum Dunſtanus poſſeſſor,& Archiepiſcopus huius loci,amator illorum,& adiutor qui uerè ſunt filij huius eccleſiæ.Et tu quomodo ſuffragium meum quæris, qui me,& locum iſtum uis deſerere?Mea licētia hinc nunquam exibis, ſed uelis nolis hic remanebis,hic morieris,& quia me audire contempſiſti, ecce in pœna tua probabis,quod non bene feciſti. Et leuans virgā percuſſit eum tertiò acriter, & in terram proſtrauit,& diſparuit.Ille iacens illic inuentus eſt, & deportatus in infirmatoriū, & cœpit quotidie augmentari infirmitas, nec poterat dignoſci qualis eſſet. Ille autem reuelare nolebat, tandem poſitus eſt ſuper cilicium, & cœpit Litania pro eo dici. Cumque diceretur bis: Sancte Dunſtane ora pro eo, rogauit ſe ſuper lectum poni;dicens ſe modo non moriturum. Et accerſito Henrico priore confeſſus eſt ei omnia, & quod mori non poterat antequam hoc confeſſus fuiſſet. Et accepta pœnitentia & benedictione à priore reddidit ſpiritum.lib.eod.cap.96.

Ex vita ſancti Edmundi.

EXEMPLVM IIII.

Veſtium aſperitatem mater Edmundi filios docuit,quibus ſtudentibus ciliciola transmittebat,& eidem ſancto Edmundo adhuc puero tempore luſus ab alijs pueris ſegregato puer Ieſus apparuit, eumq́; officioſiſſimē ſalutauit.

CVm mitteret ſanctum Edmundum vna cum fratre ſuo mater Pariſios vt liberalibus imbueretur ſtudijs ſeu artibus, modicam pecuniæ ſummam dedit eiſdem mater,dicens illis:Si maternam (vt bonos decet filios) iuſſionem ſeruaueritis confido in Domino, quod in omnibus ipſe prouiſor munificus erit vobis. Duo quoq; dedit eis cilicia præcipiens vt illis ſuper nudo ſe veſtirent,bis,aut ter in hebdomada. Timebat enim ne poſtquam diſcretionis annos attingerent, per deuexa vitiorum, & abrupta voluptatis incederent. Ideoque rudes in arte bellandi familiariter informauit, & prius exercitans quā in belli diſcrimine neceſſariò traherentur. Ipſa etiā Edmundo quem velut ſanctitatis eius præſcia cæteris filijs plus dilexit, dum ſtuderet Pariſijs cum induméntis lineis ciliciū mittere conſueuit. Meritò eum præ cæteris dilexit, qui nuſquam piam matrem pius videlicet filius verbis,aut operibus offendit. Ita namque Deo & piæ matri ſuæ placere ſtuduit,quod omnem à ſe leuitatē reſecans omnino choreis, alijsque ludis, ſeu ſpectaculis ſe ſubtraxit. Diebus quoq; Dominicis,& feſtiuis iuxta monitum matris antequam comederet,pſalteriū ex integro pſallere conſueuit. Et quia amantiſſimus Domini totis viſceribus ſtuduit auctorem vitæ diligere, ipſum in forma puerili eidē puero voluit demonſtrare. Cùm enim pratum quoddam ſpatiandi cauſa coætaneis inuitantibus conſenſiſſet ingredi,ab ipſorum tamen comitatu ſe celerius ſeparauit, ne conſcientiæ puritatem, vel nugis puerilibus, vel ocioſis ſermonibus contingeret maculari. Dum igitur incederet ſolitarius ſacris inſiſtens meditationibus,apparuit ei puer ille candore niueo nitidus,& colore roſeo rubicundus, qui velut à ſummo cœli cardine elapſus, ſubitò ſic eum prior allocutus eſt, officioſiſſimè ſalutando:Salue dilecte mi. Quod cum audiſſet puer in ignoto ſermone pueri, miratus eſt. Quem cum ille pauefactum, & hæſitantem conſpiceret, ipſum denuò alloquens quæſiuit, an ipſe ſibi vel tenuiter notus eſſet. Ille ſimplicitatis columbinæ, reſpondens ſermone ſimplici.Nullam,inquit,

quit, teneo notitiam tui, nec ſum vt æſtimo notus tibi. Adiecit puer. Quomodo ita tibi ſum ignotus, præſertim cum & in ſcholis ad latus tuum ſedeam, & tibi quocunque fueris inſeparabiliter fuerim ſociatus? Deinde ſubdit. In faciem meam reſpice, & ſi quid in fronte mea ſcriptũ ſit, aduerte ſedulus totus corde. Quod cum feciſſet, ſcriptum in ea legit literis cœleſtibus Ieſus Nazarenus. Qui ſtatim quod viderat ei retulit, & ab ipſo protinus audiuit. Hoc eſt nomen meum, quod tibi memoriale ſit in deſiderio animæ, & hoc diligenter & articulatim noctibus imprimè ſingulis fronti tuæ, per hoc enim poteris contra mortem muniri ſubitam, & quiſquis eadem ſcriptura munierit modo conſimili frontem ſuam. His dictis puer ille in quem deſiderant angeli proſpicere diſparuit, ſed in pectore pueri ſui quem viſitate dignatus eſt, non parum dulcedinis reliquit. lib. 31. cap. 68.

EXEMPLVM V.

Virginitatem vouens ſanctus Edmundus virginem Mariam annulo aureo ſubarrauit, & fœminam ſe ad fornicationem prouocantem virga percuſſit, & omnem tentationis impetum ab ea fugauit.

ET cum idem Edmũdus ſingulis in corde virtutibus gratum paraſſet hoſpitium, caſtitatem ſingulariter habere ſtuduit, ſciens quod incorruptio Deo proximum eſſe facit, carnem ſuam nulla vnquã polluit immunditia, ſed in ea permanſit vſque ad obitum virginitas incorrupta. Nam de conſilio cuiuſdam ſacerdotis perpetuam virginitatem coram beatæ virginis vouens imagine, eidem ſe virgini velut Domino cõmendauit, & copulauit perenniter, velut ſponſæ, atq; in ſignum irrefragabilis fœderis eam annulo ſuo ſubarrauit nouo more. Annulo (inquam) quem ad hoc fecit digitum ipſius imaginis inſigniuit. Et vt eidem Dominæ amicæ ſuæ chariſſimæ iugiter impenderet ſalutationis obſequium, in eodem annulo literaliter inſculptum eſt illud aue angelicũ. Ex tunc ergò ſicut ipſe confeſſus eſt, in obitu quotiens eiuſdem clemẽtiſſimæ virginis præſidium inuocauit, in ipſa tentatione, prouentum, in perſecutione ſolatium, in tribulatione remedium, in dolore gaudiũ ſibi celeriter impetrauit. Vt autem eadem ſponſa ſua fœderis inter eos initi recordaretur, & ſponſum dignaretur agnoſcere (qui eam in ſua deſponſarat imagine) in annulo cum quo poſt mortem more pontificali extitit ſepultus, inuentum fuit inſculptum cunctis videntibus, atque mirantibus iſtud aue, ac per hoc in manu pontificis, atque in digito imaginis præcipuum prælucet teſtimonium, per quod enudacius apparet geſtæ rei veritas, & exemplũ. At hoſtis antiquus quo magis eum vidit in virtute proficere, eo magis agitatus inuidia pectoris eius pacem ſtuduit perturbare. Vnde quandam puellam hoſpitæ ſuæ filiam in eius excitauit excidium, vt impudicos oculos in eum iaciens, eius cõmouere tentaret animum, ſignis, ac nutibus, ac ſuſpirijs quaſi dicẽs tacitè: dormi mecum. Sed cum per talia nihil proficeret, apertis cum eo verbis cœpit agere, & multis modis ad amplexus illicitos prouocare. Quam ille vt peſtem fugiens, ſæpius corripuit, ſed illa nec à virulento propoſito (quod mente conceperat) ſe retraxit. Illa velut altera Ægyptia pro illicitis inſtitit, ille velut alter Ioſeph, illicita recuſauit. Tandem de illius importunitate pertæſus quid ſuper hoc eſſet agendũ melius mente contulit, & habito ſecum conſilio puellæ tempus aſſignat veniendi ad locum quo vacare ſtudio conſueuit. Illa ſperans voti ſe compotem fieri aſſignato tempore audacter venit, quam ingreſſam, & quibuſdam ſuperioribus veſtibus ad eius præceptum ſpoliatam arripuit, virgiſque flexibilibus quas ad hoc aptauerat in dorſo peroptimè flagellauit, vt ſic cui colligata erat in corde, ſtultitia, ipſam diſciplinæ diſſolueret dura virga. Fugit illa quę dudum fuerat inſecuta, & vexatio intellectũ dedit auditui, & gratiam appoſuit, ita quod ipſa puella (vt aſſeruit) huiuſmodi tentationem nunquam poſtea taliter tolerauit. Sicque dum reſtitit perſequenti diabolo, ipſe diabolus à puella receſſit ocius, & ab ipſo. lib. 31. cap. 70. & 71.

EXEMPLVM VI.

Horas canonicas S. Edmundus etiam ſtudens quotidie perſoluit, & miſſam audiuit.

FActus autem Edmundus magiſter artium, præter modum tunc legentium miſſam & horas canonicas quotidie prius quam legeret, audire conſueuit, quæ ſcilicet religioſa conſuetudo etiam ſuis ſcholaribus profuit, quos vt ſecum miſſas audire aſſueſcerent, ſic induxit. Et vt hoc liberius exequerentur, in parochia qua degebat fecit capellam conſtrui in honorem ſcilicet beatæ virginis, quam ſemper dilectione coluit ſpeciali. ibid. cap. 73.

EXEMPLVM VII.

Orationem, quam beatæ Virgini, & S. Ioanni Euangeliſtę dicere ſolebat, B. Edmundus omittens corrigitur.

DIe quadam in ſtudio occupatus oblitus eſt orationem illam. O intemerata dicere, quam in honore beatę Virginis, & beati Ioannis Euangeliſtæ dicere conſueuerat diligenter, ac deuotè. Sequenti ei nocte beatus Ioannes apparuit, & vt ei manum ſuam extenderet, imperauit. Gerebat ſi quidem in manu ferulam, qua velut in eum ſæuiens minabatur eius percutere palmam. Viſum eſt ei per comminationis magnitudinem, quod ſi eum percuſſiſſet, ex ictu incurriſſet mortem. At ille mox clementior factus, erectam manum mox ſuſpenſam tenuit, & vt dictam orationem ex tunc dicere non omitteret, familiariter perſuaſit. eod. lib. cap. 73.

EXEMPLVM VIII.

Verbum Dei Edmundus legens in ſcholis Pariſienſibus, audientes ad fletum commouit, & plures ad ingreſſum religionis incitauit.

SAcræ ſcripturæ Edmundus doctor effectus erat, tanquam lucerna ſuper candelabrum poſitus. Erat enim prædicator egregius, diſputator acutiſſimus, lector pius. Et in his omnibus effundebat alijs, quod ipſe hauſerat de fontibus Saluatoris. Frequenter multi, & magni viri qui ad eum in ſcholis audiendum confluebãt, inter legendum à lachrymis ſe continere non valentes, libros claudebant. Mel ſi quidem, & lac ſub lingua habebat. Ideoq; dulcedinem non modicam diſcipulorum mẽtibus inſtillabat. Vnde multi de ſcholis ſuis exierunt doctores eximij, veſtigia ſanctitatis eiuſdem pro viribus ſecuti. Nonnulli etiam eccleſiaſticis honorati, vel potius onerati beneficijs exonerantes, ſeipſos religioni ſe dederunt ei, ſuccenſi facibus lectionis. Nimirum ignis in altari cordis eius ardens, iugiter alijs oſtẽdebat lucis iter. Hinc & quadam nocte vidit per ſomnium in ſcholis ſuis ignem fieri copioſum, de quo ſeptem ardentes extrahebantur faculæ, continentes myſterium rei ſecuturæ. In craſtino enim illius diei dum legeret, intrauit ſcholas Abbas quidam ordinis Ciſtercienſis, qui completis lectionibus adduxit ſecum ſeptem de ſcholaribus ſuis, quos ignis ſeptiformis accẽderat charitatis. Vnde ſpretis temporalibus, & mundo valefacientes, viam vitæ fœliciter arripuerunt in dicti Abbatis monaſterio. ibid. cap. 75.

EXEMPLVM IX.

Cruce ne Edmundus ſe ſignaret diabolus vtraſque manus eius cohibendo conſtrinxit.

HAbuit etiam ſanctus Edmundus pro conſuetudine qualibet die, vel nocte Dominicæ paſſionis inſignia meditãdo recolere, & in eis ſuauiſſimè delectando, illis medullitus inhærere. Quadam itaque feſtiua die multis occupationibus, & curis fatigatus, cum præuidere non poſſet lectionẽ craſtinam, ſequentem noctẽ in vigilijs expendit ferè totam. Vnde circa auroram irrumpente ſomno eius occurrit memoriæ, quod in nulla illius diei hora meditatus fuiſſet iuxta morẽ de Dominica Paſſione. Timens verò ne grauem capitis dolorẽ incurreret, ſi antequam iret ad eccleſiam, & ſcholas non dormiret, elegit aliquantulum quieſcere, ac ſolitam contemplationem in ſpe gratię Dei tunc irrumpere. Cũ ergò ſe inclinaſſet ad lectum, apparuit ei ho-

ei hoſtis antiquus tetrum vultum exhibens, & horrendum. Vnde territus dextram manum leuauit, vt ſignum faceret quam dæmon apprehenſam tenuit, ne leuaret. Ipſe verò confiſus in Domino, quaſi ambidexter ſiniſtram erexit, vt idem faceret ſignaculum, ſed diabolus ipſa ſimiliter apprehenſa, quaſi ſaccus grauiſſimus cecidit ſuper eum. Tunc deficientibus ſibi viribus corporis, orauit in ſpiritu Dominum, vt ſua virtute ſæuientem contereret inimicum. Sicque dæmon ab eo auulſus ſubitò cecidit inter lectum, & parietem proximum in momento. Surgens igitur celeriter & ſic proſtratũ inueniens dæmonem, confortatus in fide ipſum cœpit aggredi velut hoſtem, eumque per horribile guttur eius arripuit, & illud ſtringendo fortiter, ita dixit: Adiuro te per aſperſionem ſanguinis Chriſti, vt mihi non omittas dicere, quid ſit illud, per quod tibi valeam plus nocere, & à meis infeſtinationibus coercere. Et diabolus ait: Per illud quod nunc nominaſti. Et ſic diabolus victus diſparuit ſe victum dolens ab eo, quem ſuis vincendum viribus æſtimauit. ibid. cap. 76.

EXEMPLVM X.

Affectum parentum vincens Theodoſia virgo, ornata diademate & cruce poſt mortem apparuit.

PAſſa eſt ſub Diocletiano apud Cæſaream Paleſtinæ Theodoſia virgo de eadem ciuitate, nobiliſſimo genere orta, anno xviij. parentibus vnica Deo conſecrata elegantis ſpeciei. Dignum quippe erat in tali fabrica Chriſti palatium fabricari. Hæc igitur neſcientibus parentibus ad martyres in carcere recluſos confugit, eiſque ſe coniunxit, & vt orarent pro ea rogauit. Quod cum facerent facta eſt vox de cœlo, dicens: Ego eam oleo athletæ per ungo meoque ſpiritu confirmo ad vincendas omnes cruciationes. Deinde interrogata à præſide Vrbano liberè, ac prudenter ad omnia reſpondebat, pſalmosque frequenter ruminabat, poſt hoc ſtipite capillis ſuſpenſa eſt, in quo cum nuda ſtaret, nubes niuea apparuit, quæ illam velauit. Vrbano autem minante ſe acriora ſupplicia illaturum. Reſpondit? Exurge Vrbane, nullum de parato mihi prandio ferculum fraudes. In omnibus itaque tormentis ſuis quaſi dolorem non ſentiebat, quia anima eius in corona tota pendebat. Amator, inquit, caſtitatis in honeſtis vultibus habitat, fruſtra quoque mihi minaris corruptionem, quia non poteſt caro corrumpi, niſi mens fuerit ante corrupta. Poſt hæc ait præſes, rebellem virginem in anguſtum Heronem coarctate, & eius collo grauiſſimum ſaxum alligate, eamque in mare præcipitate. Quod cum factum fuiſſet ab Angelis ad terram reducta eſt, ſaxum quod ei ad collum pependerat, manibus reportans. Poſt hæc dimiſſi ſunt ad eam leopardus & togala, lenitatis ſuæ ſigna demonſtrantes, & nihil eam læſerunt. Tandem dum decollaretur, viſa eſt de ore eius exire columba, auri ſplendore pulchrior ad cœlum conſcendens. Eadem verò nocte parentibus ſuis cum magno choro virginum apparuit, induta ciclade niuea, crucem auream in manibus, & coronam in capite geſtans, & dicens: Ecce qualis eſt gloria, vnde me priuare volebatis.

Ex vita ſancti Dominici.

EXEMPLVM XI.

Quadam ſancta hypocriſi beatus Dominicus docuit homines ad ſanctam vitam prouocari.

SCiens Dei famulus Dominicus ſecularium corda plus exemplis, quam verbis moueri, ideoque quam plurimos ſub dolo hæreticorum ſuperſtitione illectos pertrahi ad errorem, excogitauit exemplis, exempla retundere, & veris virtutibus ſophiſticas expugnare. Quaſdam enim nobiles Dominas incredulorũ familiares adijt, & apud eas hoſpitio receptus eſt, & per totam quadrageſimam ibi manſit. Igitur vt & ipſe eas oſtenſione ſanctitatis alliceret, tanta ſeipſum cum ſocietate ſua cœpit auſteritate afficere, quanta ſine auxilio diuinæ gratiæ ſuſtinere nequaquam infirmitas humana potuiſſet. Etenim cum ſibi cibi more ſolito parati, ab ipſis hoſpitibus præferrentur. Nos, inquit, huiuſcemodi nunc alimentis non vtimur, panem nobis tantum, & aquam exhibete, & ſic in pane & aqua vir Dei cum ſocio ſuo per totam quadrageſimam ieiunauit vſq; ad Paſcha. Stratus quoq; cum ſibi pararetur ad quieſcendum idoneus: Non, inquit, in hac mollitie, ſed ſuper tabulas quieſcimus. Stratis itaque ſibi nudis tabulis accubuerunt quotidie nudo dormientes in ligno, exemplo eius qui ſomnum mortis ſuſcepit in crucis patibulo. Somnus autem beati Dominici, & ſui ſocij breuis erat. Surgebant enim quam citius, & anticipabant vigilias, orationibus inſiſtentes. Allocutus eſt autẽ beatus Dominicus aliquas ex dominabus illis, & rogauit vt ſibi, & ſocio ſuo cilicia quærerent. Addiditque. Nemo ſciat, ſeruetur ſecretum. Hæc autem faciebat vir ſpiritu Dei repletus, non vt ſibi fauorem laudis humanæ adquireret, ſed vt mentes infidelium ad amorem catholicæ religionis alliceret. Hinc nõnunquam pater ille Sanctus admonebat fratres ſuos, vt cum apud ſeculares eſſent ad proximorum ędificationem aliquam oſtenderent in ſeipſis virtutis apparentiam in abſtinentijs, & vigilijs, verborum quoque ac geſtuum diſciplina, & ſic eos quadam ſancti hypocriſi ad fidei reuerentiam, & virtutis amorem propenſius inuitarent. Vnde & Apoſtolus ſumptus recuſabat accipere, ne quod offẽdiculum præſtaret euangelio Chriſti, virtutes etiam ſuas, & labores, necnon, & Dei reuelationes enumerat vt plures lucrifaciat. lib. 1. cap. 8. vitæ S. Dominici apud Surium.

EXEMPLVM XII.

Peccati turpitudinem exhorreſcens fœmina, dæmone maluit, quam peccatis vexari.

QVędam mulier mundo dedita, carnis illecebris vacabat, ſed culpa, tandem pœna non caruit. Nam hanc magnus ſpiritus per interualla temporũ grauiter vexare cœpit. Erat autem vicina eccleſia in qua tunc temporis prædicatores fratres Florentiæ morabantur. Quo aduenïens vir Dei Dominicus ipſam primitus ad pœnitentiã exhortando perduxit. Poſtmodum etiam vexationi compatiens, ſuis orationibus vt ab ea malignus diſcederet, ſanctus impetrauit, ita vt quæ vix interpolatis diebus, quietem modicam habere poterat, vltra annum vexationis ſuæ ſolitæ moleſtiam non ſentiret. Verum à vexatione carnis libera vexari ſe deterius in animo deprehendit, & in medicina corporis, factus eſt protinus mentis morbus, tantoque negligentius à Dei ſeruitio cœpit tepeſcere, quanto à carnis illecebra rediuiuis tẽtationibus fortius trahebatur. Quod vbi viro Dei expoſuit, illeque beneficium præſtitum in ruinæ ſcandalum verſum vidit, blandè eam, an reduci vellet ad ſtatum priſtinum requiſiuit. Quæ cum voluntati Dei, ſuæque diſcretioni committeret, rogabo (inquit) Dominum filia, vt tibi fiat quod iam ſaluti tuæ magis viderit expedire. Vnde factum eſt, vt nõ poſt multos dies malignus ſpiritus ſuper corpus ancillæ

Chriſti iteratò poteſtatem acciperet, ot jſ; anima ſalua permaneret, & vexatio quæ prius pœna culpæ extitit, poſtmodum fieret conuerſationis remedium, & cumulus meritorum. Vincent. Specul. hiſt. lib. 30. cap. 75. Antoninus parte 3. hiſt. titul. 22. cap. 4. §. 6.

EXEMPLVM XIII.

Sanctus Dominicus dæmonem interrogat, de quibus fratres tentaret in choro, in dormitorio, in refectorio, in locutorio, ſed capitulum dæmon intrare noluit.

QVadam vice dum Dominicus apud Bononiā conſtitutus in eccleſia pernoctaret, diabolus in ſpecie fratris eidem apparuit. Quem vir Dei fratrem æſtimans eidem innuebat, vt cum cæteris fratribus ad quieſcendum pergeret. Ille quaſi deridendo eiſdem ſibi nutibus reſpondebat. Tunc Dominicus quiſnam eſſet, qui ſic eius mandatum contemneret ſcire volens, candelam accendit, & reſpiciēs in eum agnouit, quod eſſet diabolus. Quem cum increparet, mox dæmon de fractione ſilentij inſultare cœpit. Dominicus autem vtpote fratrum magiſtro ſibi loqui licere aſſerens, coegit ipſum vt ſibi diceret, de quo fratres in choro tentaret. Reſpondit: Facio eos tardè venire, & citò exire. Deinde duxit ad dormitorium, de quo ibidē fratres tentaret inquirens. Qui ait: Facio eos minus dormire, tardè ſurgere, ſicque eos aliquando à diuino officio remanere, & interdum immundas cogitationes habere. Deinde ad refectorium duxit eum, & de quo ibi fratres tentaret quęſiuit. Tunc dæmon per menſas ſaliēs plus & minus ſæpius repetendo, dicebat. Quē cum ſanctus Dominicus quid ſibi hoc vellet interrogaret, ait: Quoſdam fratres tento, vt plus comedant, & ſic nimia cibi ſumptione delinquant, quoſdam vt minus ſumant, & ſic in Dei ſeruitio & ordinis ſui obſeruatione debiles fiant. Inde duxit eū ad locutorium, de quo ibidem fratres tentaret inquirens. Tunc ille crebrò linguam reuoluens, mirabilis confuſionis ſonum promebat. Quem cum ſanctus quid hoc vellet interrogaret, ait; Hic locus totus meus eſt. Cum enim ad loquendum fratres conueniunt eos tentare ſtudeo, vt confusè loquantur, & multum ſeſe inutilibus verbis immiſceāt, & vnus alium non expectet. Poſtremò duxit eum ad capitulum, ſed cùm ante oſtium capituli fuiſſet dæmon nullatenus intrare voluit, ſed ait: Hunc locum nunquam ingrediar: quia locus maledictionis eſt, & ibi amitto quod in alijs locis lucror. Nam cùm aliquem fratrem per aliquam negligentiam delinquere fecero, mox in loco hoc maledictionis de ipſa negligentia ſe purgat, & coram omnibus ſe proclamat, & ſic totum amiſiſſe me doleo quod alibi me lucratū gaudebam. Et his dictis euanuit. S. Anton. 3. parte hiſt. titul. 23. cap. 4. §. 6. lib. 3. vitæ S. Dominici cap. 12.

EXEMPLVM XV.

Hæreticis adhærentes fœminæ quam turpi dæmoni adhæſerint beati Dominici orationibus apparuit.

CVm aliquamdiu apud Caſtrum, quod dicitur Phanum Iouis in prædicatione quadam ſanctus Dominicus fidem probans catholicam, hæreticorum perfidiam multipliciter improbaſſet, poſt prædicationem in eccleſia more ſolito remanſit ad orandum, & ecce nouem matronæ, nobiles ex eodem caſtro eccleſiam intrantes ad pedes eius prociderunt, dicentes. Serue Dei adiuua nos, ſi vera ſunt hæc quæ hodie prædicaſti, iamdiu mentes noſtras erroris ſpiritus excæcauit. Nam quos hæreticos tu vocas, bonos homines appellamus, vſque in hodiernum diem credimus & adhæſimus toto corde: nunc autem in medio fluctuamus. Serue Dei adiuua nos, & ora Dominum Deum tuum, vt notam nobis faciat fidem ſuam, in qua viuamus, moriamur, & ſaluemur. Tunc autem vir Dei ſtans aliquamdiu intra ſeipſum orans. Poſt aliquantulum dixit eis. Conſtantes eſtote, expectate intrepidè: confido in Domino Deo meo, quod ipſe qui neminem vult perire, iam oſtēdet vobis qualí Domino hactenus adhæſiſtis. Statimq́; viderunt in medio ſui cattum vnum teterrimum proſilire, qui magni canis præferens quātitatem, habebat groſſos oculos,

& flammantes,linguam longam, latamq; atque ſanguinolentam, & protractam vſque ad vmbilicum, caudam verò habens curtam ſurſumque protenſam, poſteriorem turpitudinem quocunque ſe verteret oſtendebat: de quibus fœtor intolerabilis exhalabat. Cumque circa matrones illas ſe per horam aliquam huc illucque verteret, ad chordam ex qua campana pendebat exiliens, & per eam vſque ad ſuperiora conſcendens,tandem per campanile lapſus diſparuit, fœda poſt ſe veſtigia derelinquens. Conuerſus autem ad matronas illas vir Dei Dominicus,& conſolans eas. Ecce, inquit, per hoc quod coram oculis faciente Deo figuratiuè comparuit, poteſtis aduertere qualis eſt ille,cui hactenꝰ ſequētes hæreticos ſeruiuiſtis.Ille vero Deo gratias referentes,ab illa hora ad fidem catholicam perfectiſſimè ſunt conuerſæ. Vincentius lib. 30. Specul.hiſt. cap. 76. in vita S. Dominici apud Surium lib. 1.c. 8.

Ex vita ſancti Vincentij ordinis Prædicatorum,ſcripta per Petrum Rauſanum Panormitanum ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM XV.

Virginitatem ſollicitè ſeruaturus beatus Vincentius iuuante Maria inſidias diaboli declinauit.

QVodam tempore dum circa quartā horam noctis in cellula ſua beatus Vincentius ordinem prædicatorum dudum ingreſſus, librum illum quem edidit beatus Hieronymus de Mariæ virginitate perpetua legeret,& in ſuauitatem lectionis ipſam virginem obſecraſſet, vt eius virginitatem cuſtodiret, facta eſt ad eum huiuſmodi vox.Non omnes poſſumus eſſe virgines. Namque tam etſi vſque nunc te virginem appellare potuiſti,non tamen vlterius patiar, vt tā honorato nomine gaudeas. Vir Dei ad hæc verba plurimum attendens, intra ſe tacitus,ſollicitusque voluebat quid ſibi vellet ſermo quem audierat. Non enim induci poterat, vt crederet verba illa ex ore Mariæ virginis emanaſſe,quippe quę virginitatis cuſtodes ſemper amauit, cōfortauit, iuuit,magnificauit. Itaque genua flectens ab ipſa virgine petije, ut quid ſignificare uellent illa uerba terrifica, dignaretur oſtendere. Nec multo poſt ei beata uirgo multa cum luce apparuit. Et poſtquam ſui uiſione eum confortauit,lætumque reddidit,hoc pacto locuta eſt. Verba illa ad te paulò ante facta diaboli fuerunt, qui tibi propoſuit bonorum operum difficultatē, ut territus ab incepta uirtute deſiſtas. Tu tamen cautus eſto, ut conſtanti animo perſeueres. Et quanquam crebras tibi parabit inſidias, ac frequenter conabitur ut pericliterur uirginitas tua,atque cæteræ uirtutes quæ in te ſunt corruant, tamē ne diffidas,ſemper ſpera in Domino,quoniam ipſe erit clypeus tuus, quo non ſolū arma diaboli poteris facilè contemnere, ſed & ipſum, cunctasque artes uerſutiæ eius magnanimè ſuperabis. Hæc uerba à uirgine dicta ſunt,eique à Vincentio gratiæ referuntur,& illa diſparuit. Ex eo autem tempore Chriſti militi tantum feruoris accreuit, ut non terreſtris homo, ſed Angelus cœleſtis uideretur. cap. 11.lib.1. apud Surium.

EXEMPLVM XVI.

Virgo Vincentius à fœmina adamatus in medio flammæ non eſt æſtuatus,& à dęmone fatigari cœpta fœmina,quæ eum diffamare uoluerat,ab eo curatur.

ERat beatus Vincentius non ſolum uirtutibus prædirus,ſed etiā corpore pulcher & aſpectu ualdè uenuſtus. Quo fiebat ut eius uirtutes eſſent gratiores, facerentque ut ab omnibus uehemēter amaretur. Fuit igitur Valentiæ mulier quædam tam nobilitate generis clara,quam forma corporis præſtans,quę ſuggerente diabolo capta eſt amore ipſius Vincentij tam ardenter,quod nullam, aut animi, aut corporis quietem habere poterat, ſed ſingulis diebus frequentabat loca,in quibus eum, uel audire,uel alloqui poſſet. Vincentius licet eam ad ſe uenire frequenter uideret,tamē

nihil

nihil tale ſuſpicabatur, ſed arbitrabatur eã aliqua deuotione permoueri (ut à mulieribus fieri conſuetum eſt) quæ ſeruos Dei quadam naturali pietate affectuoſius quam faciunt mares, pijs obſequijs uenerantur. Illa autem in dies uehementiſſimo feruore amoris agitabatur. Quæ tandem quid faceret neſciens, deliberauit grauem corporis ægritudinem fingere, ut ſic haberet oportunitatem alloquendi eum, & eidem manifeſtandi flammas ardentis amoris, qui intrinſecus vrgebat. Itaque lecto ęgrotantium more decubuit, cœpitq; multo cum clamore magnos dolores oſtendere, ac demum in ipſo lecto hac, & illac tã miſerabiliter verſabatur, quod cunctos qui aſtabant ad ſui commiſerationem mirum in modum prouocabat. Aduocantur medici qui nullum ęgritudinis ſignum in ea eſſe cognoſcentes, varia iudicia conferebant, aliqua tamen in ea ægritudo arbitrabatur eſſe. Tandem videntes, quod nimio dolore torquebatur, conſulunt accerſiri ſacerdotem, cui illa confiteretur, ne videlicet inter tanti doloris vehementiam ſine ſacra confeſſione decederet. Eligitur itaque ab ea vir Dei Vincentius, qui celeriter veniens, cameramque in qua decumbebat ingreſſus, ac cunctis qui aderant ex more excluſis, cępit puellam exhortari ad pœnitentiam. Mulier in initio non audet manifeſtare feruorem amoris, quo occupata tenebatur, ſed dicit, facitque ea quæ pro conſuetudine chriſtianæ religionis, ad ritum pertinent confeſſionis. Veruntamẽ inter loquendum ſepe propoſuit amorem quo vrebatur exprimere, ſed quando dicere incipiebat pudor verba labijs hærentia detinebat, & ſic protrahebat vlterius verba, reſpondebat ad ea, de quibus ſanctus vir confeſſor interrogabat eã. Et poſt multa verba vltrò citroque habita, tandem occultum ignem mulier cælare non potuit, ac omni formidine, pudoreque depoſitis, ſcito, inquit, ô frater Vincenti, non me quidem corpore, ſed mente ęgram detineri, & niſi tu mihi pro tua in me miſeratione occurreris, ſcito me illico morituram. Iam enim annus eſt quòd tuo amore adeo ardenter capta ſum, vt non ſolũ ignis ardentis flammis cor meum quaſi exuri ſentiam: ſed frequentiſſimè meipſam proprijs manibus necare decreuerim. Volui tibi ſepiſſimè cordis mei feruorem manifeſtare, ſed me partim pudor tenuit fœmineus, partim nomen ſanctitatis, & innocentię tuę, quę me formidare fecerunt, ne tam execrabile facinus aperuiſſem. Itaq; tanquam deſperans nemini meum ignem indicare volui, tacitumque vſque ad hoc tempus reſeruaui. Mihi vero ſuper hac re iterum atque iterum cogitanti potius viſum eſt, vt debuiſſem hanc corporis ægritudinem fingere, quo loca, tempuſq; oportunum haberem, quibus huiuſmodi ignẽ potuiſſem extinguere, & optata voluptate potiri: quamobrem meum corpus quod cernis eſſe pulcherrimum expono poteſtati tuæ. Sume ergò nunc de me voluptatem, & principium faciamus, vt deinceps ſimus ambo indiſſolubili, ac perpetuo amore coniuncti. Hæc dicens linteum, quo tegebatur amouit, & ſeſe totam nudam exhibuit. Beatus verò confeſſor admiratus impudentis fœminæ audaciam ac ſcelus abominabile execrans, in primis eam commonefecit, vt nudatum corpus tegeret, deinde eam de tam nefando opere abducere multa cum ſeueritate conatus eſt. Poſtremò ei dixit, quod Ieſu Chriſto à tenerrimis annis ſuum corpus, animumque deuouerat: quodque ſe perpetuam caſtitatẽ ſeruaturum promiſerat, & ob idem omnem terrenum amorem abdicauerat, omnẽq; libidinem execratus erat, quibus dictis ab ea protinus diſceſſit. Illa tali reſponſo dedignata mox cogitauit in virum innocentem obiectare infamiam, & tanquam altera Putifaris vxor, voluit clamare ac dicere contra ſanctum Dei, quod eam violenter opprimere voluiſſet. Sed ſumma Dei prouidentia nequaquam paſſa eſt, vt innocenti homini tam execrabilis facinoris infamia opponeretur. Et quam primum impudẽs mulier voluit vocem emittere, ille idem diabolus qui ei nefandum amorem ſuggeſſerat eius corpus grauiſſimè vexare cœpit. Accurrunt igitur cuncti, qui extra camerã expectabant, & tãti clamoris cauſam diligenter ſciſcitantur. Tandem viſis multis ſignis, mulierẽ à dæmone vexari ꝑpenderunt. Aduocantur itaque multi qui ſciebant dæmones adiurare. Adhibentur præterea multa remedia, quæ huiuſmodi vexatis adhiberi conſueuerunt, quæ nihil proficiebant, vt diabolus pelleretur, uerũ dia-

diabolus ipſe eis qui eum ad adiurabant, hoc pacto reſpondebat. Ex hoc corpore nunquam me pellere poteritis, niſi huc venerit vir ille, qui in medio ignis poſitus, non potuit igne comburi. Quærunt igitur omnes quid velint ſibi verba, quæ diabolus proferebat. Poſt lõgam verò huius rei ſciſcitationem, quidam ex eis qui aderant in medium ſurgens. Aduocetur, inquit, frater Vincentius, namque ipſe mulieris huius confeſſionem audiuit, eſt enim vir, & ſcientia: & ſanctitate inſignis, propter quæ certum nobis eſſe debet, quod nemo ſit qui poſſit nobis verius illorum verborum ſignificantiam aperire. Conſentiunt omnes, ac mox ad beatum Vincentium ſe ſe contulerunt, & rem quę ei acciderat aperiunt. Precanturque vt dignetur viſitare fœminam, quæ dum valebat erga eum magnam beneuolentiam ſeſe habere demonſtrauerat. Ipſe tametſi plurimum ſe difficilem oſtendit, tamen ne rem inſuetam facere videretur, quandoquidem ante infirmos viſitare conſueuerat, fecit quod illi voluerunt. Sed tamen ſecum multa cogitans ſeſe Ieſu Chriſto commendauit, eumque precatus eſt, vt pro immenſa clementia ſua dignaretur miſereri mulieris, quæ à dæmone non ſolum in corpore, ſed etiam in anima vexabatur. Poſtquam igitur deuentum eſt ad locum, vbi illa vexata tenebatur, dæmon vlulatum teterrimum emittens. En adeſt (inquit) vir ille, qui in medio ignis poſitus, non fuit ab igne combuſtus, nec deuoratus. Nunc ergò hinc diſcedendum eſt. Hæc dicens protinus abijt, & corpus ſemimortuum dereliquit. Illi verò qui aderant videntes tam grande miraculum obſtupuerunt, eiusque ſanctitatem in maiori veneratione habuerunt. lib. 1. cap. 12. apud Surium.

EXEMPLVM XVII.

Adoleſcens ſimplex orans Deũ, vt permitteret dęmonem ſibi viſibili forma apparere, vt eum vinceret dimicando fœminam à natiuitate mutam, quam dæmonẽ eſſe putabat, interfecit: quæ tamen beati Vincentij precibus, & vitam, & linguæ vſum recepit ad confitendum.

PRædicante beato Vincentio in quadã villa prope Chartuſiam quæ Cathelanorum lingua dicitur Traygſeta, contigit ab eo narrari geſtum illud quod fertur ſanctam Margaretam, diabolum ei in humana ſpecie apparentem proſtraſſe, victumque ſub pedibus tenuiſſe. Inter eos autem qui virũ Dei ſequebãtur, erat adoleſcens quidam Lombardus, cuius erat tãta ſimplicitas, quod nullam terrenarum rerum vtilitatem: ſed ſolum animæ ſalutem affectabat. Qui audiens quantus fuerit Margaretæ triumphus contra diaboli verſutias, cœpit intra ſe multa cogitare, & inter cætera hoc pacto dicebat: O ſi Deus aliquãdo permiſerit vt diabolus voluerit in viſibili ſpecie mecum dimicare, eum certè ſimili modo proſternam, ſecũque pugnabo, quouſque victoriam reportauero. Igitur circa vigeſimam, & primã horam villam egreſſus, captatoque ſibi oportuno loco vbi ſecretius oraret genua flexit, cœpitque inter alia Deum deprecari, vt permitteret diabolum ei viſibili forma apparere, vt videlicet exemplo virginis Margaretæ eum poſſet dimicando ſuperare. Dum talia precaretur superuenit in ipſum locum mulier quædam, quæ falcem manu deferebat miſſa ad metendum herbas, quibus idem locus abũdabat. Erat hæc à Natiuitate muta. Quæ cum veniſſet ad locum & vidiſſet adoleſcentem inter herbas genu flexum, vehementer expauit. & retrocedens cœpit vocem ſine expoſitione ſermonis emittere, & adoleſcenti quibuſdam ſignis manuum, & capitis quaſi minabatur. Adoleſcens cernens fœminã deformiſſimam, vtpote quę erat ætate decrepita, corpore oblonga, facie macilenta, colore ſqualida, laceratas veſtes induta, quæ & altiſſimas voces ſine verborum expreſſione emittebat, eique falce quam portabat manu minari videbatur, eam non fęminam, ſed diabolum in ſpecie fęminę apparẽtem exiſtimauit, credidit preces ſuas à Deo exauditas, quas ob res in eã irruit, & in terram protinus deiecit. Veniſti (inquiens) maledicte diabole, veniſti: non certè me viſibili certamine ſuperabis, quem inuiſibili tentatione ſæpiſſimè ſuperaſti. Hæc dicens crinibus eam arripuit, huc & illuc trahens, modo manibus, modo calcibus, modo falce tamdiu verberauit, rotãq; vulneribus affecit, quouſque ſe morituram reliquit. Ad voces autem vtriuſque ma-

gna

gna multitudo excurrit, & videntes quod factum fuerat, adoleſcentem captum diro carcere detruſerunt. Reuelata ſunt hæc beato Vincentio, qui corpus quod ferè extinctum videbatur, ad ſe portari fecit, ſuper illud more ſuo manũ impoſuit. Quo facto mulier ſtatim reſpirauit. Ipſe autem acceſſiuit quendam ex ſacerdotibus, qui confeſſionem audiret mulieris. Illi autem qui aderant audientes dixerunt viro Dei, hoc fruſtra fieri, quoniam eſſet à natiuitate muta, ac nec audire, nec intelligere ſacerdotem, nec poſſet verbis peccata ſua cõfiteri. His non obſtantibus iterum beatus Vincentius ſacerdoti iubet, vt eius confeſſionem audiat, aſſerens eam diſtinctiſſimè omnia locuturam. Itaq; quicquid vir Dei præceperat, ſacerdos confidenter exequitur. Quam primum autem mulieri pro audienda eius confeſſione appropinquauit, illa quam omnis Cathalonia mutam à natiuitate cognouerat, locuta eſt, cœpitque diligenter confiteri ita diſtinctè ſingula verba pronunciando, non minus quam ſi nunquam muta fuiſſet. Poſt factam confeſſionem petijt ſibi eucharistiam, ac extremam vnctionem miniſtrari. Poſtremò tandem ſeſe Domino commendauit, & audiẽtibus ac ſpectantibus cunctis, qui ad miraculum uidendum conuenerant, nunquam loqui deſijt quouſq; ſpiritum exhalauit. Adoleſcens autem qui eam necauerat beati Vincentij precibus à ſuſpendio liberatus, in Italiam remeauit. Petrus Rauzanus Panormitanus ordinis Prædicatorum lib. 3. hic ſcripſit 5. lib. vitæ S. Vincentij.

EXEMPLVM XVIII.

Linguæ beneficium mutæ fœminæ nociturum beatus Vincentius noluit impetrare, quamuis ad horam loqui conceſſit.

ADerat ſolemnitas ſancti Ioannis Baptiſtę, & prędicante beato Vincentio in urbe Valentiæ per mediam multitudinem ad eum ducta eſt mulier quędam quę erat à natiuitate muta. Ipſe namque perpendens magnam eſſe fidem illorum, materiam intermittens, oculos ad cœlum erexit, & ad mulierem conuerſus coram multitudine eam alloquens, hoc pacto interrogauit: Quid uis filia? Illa reſpõdit: Panem uolo, & officium linguæ. Et Vincentius ad eam: Panem quidem quotidianum quamdiu uixeris habebis, officium uerò linguæ non poteris impetrare: pro futura enim utilitate tua Deus uoluit te tali officio priuare. Si enim loquendi uſum habuiſſes, tãta fuiſſet linguæ tuæ mordacitas, quod uitam corporis & animæ omnino perdidiſſes. Mente igitur Deum magnificare non ceſſes, & caue ne ab eo vlterius petas, quod non immeritò denegabit. Mulier reſpondit: Pater ſancte faciam quod hortaris. Cõfeſtim obmutuit, & uiri à quibus ducta fuerat talis rei admiratione ſtupefacti, inde diſcedentes, eam reduxerunt. Superuixitque ſeptem annis, & ex uita religioſè migrauit. lib. 3. 1. & unico cap. apud Surium.

EXEMPLVM XIX.

Verbum Dei à beato Vincentio audire uolentes ab equis infernalibus perterriti ſunt.

DVm die Dominica Palmarum beatus Vincentius prædicaret apud Murciã ciuitatem ulterioris Hiſpaniæ, & ſpecialiter contra Iudęorum perfidiam, & ſectam Saracenorum, ecce equi aduerſus multitudinem uenientes comparuerunt, unus niger, alter pallidus, tertius rubeus uidebatur, qui erigentes fremitum ac emiſſo ex auribus fumo teterrimo, pedibus uerò puluere concitato, datoque mugitu terribili contra multitudinem prędicationem audientem morſibus, & calcibus irruerũt, tantum impetum facientes, ut multitudo conterrita fugam arripere cogeretur. Vincentius Deo reuelante eos diabolos eſſe cognouit, populum igitur uoce, & manu ſilere faciens. Si homines, inquit, eſtis chriſtiani, qui in Ieſu Chriſto cõfiditis, dęmones non metuatis, ſed omnes crucis armate uos ſignaculo, & procul à nobis abire facietis. Quod ut ab omnibus factum eſt eos adiurauit. Ex parte Ieſu Chriſti uobis præcipio, ut ex urbe diſcedatis, nec alicui noceatis. Poſt uerba hæc terga uerterunt, ac totam ferè urbem percurrentes ex porta quę ſpectat ad meridiem abierunt, nec uſque comparuerunt. Vincentius autem populum commonuit verbis: Eſtote filij conſtan-

ſtantes, nec vos à dæmonibus ſeduci permittatis. Dæmones iſti quos in equorum horribili ſpecie modo vidiſtis, hanc ciuitatem longo tempore poſſederunt, nunc autem ægreferentes quod multa vitia à vobis eradicaui, multumque fructum in vobis ſeminaui, tentauerunt vt alicui ex vobis nocere potuiſſent, ſed detis laudẽ Domino Ieſu qui fecit ne qui eorum inſidijs læderentur. Volo tamen vos reddere certiores, quod ſine perpetratione mali ex vrbe non recedent. Nam eſt inter vos mulier quędam quę filiam virginem domi ſolam reliquit, & huc ad audiendam prædicationem ducere formidauit, & ſi nunc domũ reuerteretur, filiam, & ſtupratorem in eodem lecto comperiret. His dictis redijt ad materiam, de qua dicere cœperat. Interea mulier quædam auditis his, quæ à beato Vincentio dicebantur, domum pergens reperit filiam in lecto cum adoleſcente coeuntem. Quæ tam nefaria viſione ſtupefacta cucurrit ad virum Dei, & coram multitudine confeſſa eſt ſe rei veritatem comperiſſe, ſicut ab eo fuerat dictum. lib. 3. c. vnico apud Surium.

Ex vita ſancti Abraham Eremitæ.

EXEMPLVM XX.

Beneuolentia ſua Abrahām eremita ex lubrica vita reduxit neptem ſuam.

Cum vir ſanctus Abraham eremita fortiſſimus athleta Chriſti in omni virtute, & ſanctitate ſenuiſſet, res apud eum geſta eſt huiuſcemodi. Habuit vir beatus propinquitate germanũ, quo defuncto vnica eius filia annorum ſeptẽ relinquitur. Quam cum parentibus orbatam, amici, notique eius patris intuerentur, ad patruum perducunt. Cumque eam ſenior cerneret, in cella exteriori concluſit. Erat autem inter medium eorum feneſtra modica, per quam docebat eam pſalterium, necnon, & reliquas ſcripturas. Cũ eo itaque in Dei laudibus vigilabat, concinebat pſalmos, & in omnibus virtutibus eum æmulabatur. Atque ſic xx. annis in diuino ſeruitio ſedulò deuotè proficiens diaboli contra ſe prouocauit inuidiam.

Erat enim quidam profeſſionem tantum monachi habens, qui ſub obtentu vtilitatis ad beatum ſenem ſe perrexiſſe ſimulauit, re autem vera illã beatam contemplari, & in ſui amorem trahere nitebatur. Ardor quippe libidinis cor eius vehementer accenderat. Quod cum per integrum annum facere tentauiſſet, tandem aperiens feneſtram miſera fœmina deſcendit ad eũ nefariè conſtupranda. Monachus autem protinus vt eam polluiſſet, ſolam & peccati confuſione deſolatam reliquit, & diſceſſit. Videns igitur ſe confuſam, & contaminatam gemuit, & dilacerans cilicium quo induta erat propriam faciem verberauit, & cœpit eiulans dicere. Heu me miſeram, quid feci? heu quid mali perpeſſa sũ infœliciſſima fœminarum? quomodo obſcurata eſt mens mea in illa hora quando Deũ meum exacerbaui, patruum meum triſtitiarum acutiſſimo enſe transfodi, meipsã interfeci, quanto opprobrio operui animam meam, & dæmones omnes lætificaui? quid agam? quo ibo? quo me vertam? Non audebo iam cœlum inſpicere, cum apud Deum, & homines me mortuam ſciam, nec ad feneſtram illam propinquare amplius valebo, ne fortè ignis exiens ex ea me peccatricem exurat. Melius ergò mihi eſt abire ad aliam patriam, vbi nullus eſt qui me poſſit agnoſcere, vt ibi mutato habitu meipſam amatoribus multis. Proſtituam, per æua morituram, quoniam ſemel mortua ſum, nec remanſit mihi ſpes futuræ ſalutis. Et conſurgens protinus pergit in aliam ciuitatem, vbi in publico hoſpitio ſe proſtituens, de fornicatione ſumptum lucrabatur. Verum cum hæc omnia memoratę fœminę contigiſſet, talis viſio viro ſancto oſtenſa eſt. Videbat draconem terribilem atque immanem valdè, aſpectu ferociſſimo in fortitudine ſibilantem, exeuntem de loco quodam, & vſque ad cellam ſuam venientem: reperiſſe verò ibidem columbam & deglutiſſe eã, & iterum in foueam ſuam remeaſſe. Expergefactus autem contriſtatus eſt nimis, & fleuit amarę, exiſtimans ne fortè perſecutio-

cutionem eccleſiæ futurâm hæc viſio deſi guaret. Cumque hęc dubia mente reuolue ret, poſt duos dies vidit eundem draconẽ eodem modo in ſuam cellam aduenisſe, & poſuiſſe caput ſub pedibus ſui, atque illicò diruptum, columbam quoq; illam quã deuorauerat viuam in ventre eius eſſe repertam, & extendiſſe manum ſuam, & recepiſſe eam viuam nullam in ſe maculam habentem. Expergefactus autem ille vocauit eam ſemel atque iterum, putans eam eſſe in cella ſua, ſed cum ſibi non reſponderet, animaduertit viſionem ſuam certiſſimè ad eam pertinere. Tunc ingemuit, & fleuit & amare profundens lachrymas ait: Heu me quia agnam meam crudeliſſimus lupus dirupit, & filia mea captiua facta eſt, atque ſic attentiſſimè rogans Dominum, vt ad ſe ſuam agnam conuerteret, per duos integros annos in dolore & triſtitia permanſit, nihil percipiens quonam abiiſſet hęc fœmina. Poſt duos verò annos quando iſta prædicta contigerant (quibus hæc columba in ventre draconis abſorpta tenebatur) vbi eſſet, & quemadmodum ſe gereret vir ſanctus comperit, & protinus exiens cellam mutauit habitum, cilicium exuit, militarem veſtem reinduit, velauit faciem quantum potuit, & equum conſcẽdens ad locum vbi erat fœmina iſta peruenit. Ingrediens igitur domum vbi erat, ſollicitos oculos, huc illucq; rotauit cupiens eam videre. Sed cum multa hora pertranſiſſet, & videndi eam minimè daretur occaſio: ſubridens ait ad ſtabularium, ſiue Dominum domus. Audiui, ò amice, quod habes hic puellam pulcherrimam, quam ſi iuberes libenter viderem. Qui vero cum ætatis ſuæ canitiem intueretur ſenectute feſſam, quod ob luxuriam eam cuperet nõ ſperans, ſic dedit ſibi reſponſum. Eſt, inquit, vt tibi compertum eſt admodum ſpecioſa, & penè ſuper id quod natura exigit, ac poſtulat, forma pulchritudinis multum decorata. Cumque verò ſenior nomen requireret, Mariam vocari, ille reſpondit: Tunc hilari vultu, inquit. Quæſo vt eius præſentiam mihi exhibeas, vt cum ea hodie valeam epulari. Quæ cum vocata adeſſet, & in habitu meretricio ſanctus eius patruus eam vidiſſet, penè totum eius corpus præ dolore ſolutum eſt, amaritudinemque læto vultu celauit, & lachrymas erumpentes virili ſexu retinuit: ne fortè ſi eum fœmina cognouiſſet refugeret, & proferens denarium hoſpiti, ſiue Domino domus tribuit dicens: Facito nobis quęſo, ò amice optimam cœnam, vt epulari poſſim cum puella hac. Per longum enim iter cauſa eius amoris adueni. Paratur igitur cœna, & cum inter epulas fœmina beatum virum ſitiſſet amplexata, neſcio quo ſpiritu tacta vehementer ingemuit, & quaſi vim perpeſſa intrinſecus in hęc verba prorupit. Væ mihi (inquit) miſeræ ſoli. Tunc qui præerat domui obſtupefactus, ait: Quid Domina mi Maria ſubitò in tam grauiſſimo ſuſpirio prorupiſti? Hodie duobus annis hic permanes, & nunquam ex te gemitus, vel triſtior ſermo auditus eſt. Beata, inquit, illa eſſem, ſi ante hoc triennium defuncta fuiſſem. Et beatus ſenior ne cognoſceretur, quaſi cum quadam ſeueritate, ait ad eam: Modò cum lætitiæ interſumus, tu peccata tua veniſti commemorare, cohibe hos intempeſtiuos ſingultus, & ſerena frontem tuam quouſq; abiero, & tunc ſi libet lachrymis made. Tunc ipſa quietior facta, reliquum cœnæ cum gaudio celebrauit. Poſtquam igitur epulati fuiſſent, prouocabat eum puella, vt ad cubitandum cubiculum introirent. At ille cum intraſſet cernit lectum in ſublime conſtructum, in quo alacrius confeſtim conſedit dicens fœminæ. Obſera diligenter, & veni accipiam te. Quod cum illa feciſſet. Domina (inquit) Maria appropinqua mihi. Cumque appropinquaſſet tenuit firmiter manum eius, quaſi qui vellet deoſculari eam, & auferens velamentum quo ſe ne facile agnoſceretur operuerat, erupit in lachrymas, & cum eiulatu ſic ait: Filia mea Maria non me agnoſcis? Viſcera mea, nonne ego ſum qui te nutriui? Quis te filia mea interfecit? Vbi quæſo eſt habitus angelicus? vbi continentia tua: vbi fletus? vbi vigiliæ? quomodo ſic à celſiſſimo cœlo vſque ad infernum collapſa es? Quare dulciſſima filia cũ peccaſti, non mihi illicò retuliſti? & ego pro te pœnitentiam peregiſſem, quis ſine peccato eſt, niſi ſolus Deus? Cumque hæc illa audiſſet, & patruum ſuum Abraham agnouiſſet, quaſi lapis effecta inter manus ſe tenentis obriguit, & in terrã corruens nihil reſpondit. At vir ſanctus totus

in

in lachrymas reſolutus, adiecit. Non loqueris mihi filia mea Maria? non loqueris mihi pars viſcerum meorum? Nonne pro pter te filia mea huc veni? Super me ſit hoc peccatum tuum, ego pro eo ſatisfaciam, ego in die iudicij pro te filia mea rationem reddam. Vſque in medium itaque noctis huiuſcemodi ſermonibus conſolabatur eam, & cum lachrymis vberrimis admonebat. Tunc cum paululum reſpiraſſet, & rediiſſet ad ſe velut torrentem lachrymas effundens, ait: Non valeo in te propter confuſionem vultus mei intendere, & quomodo poſſum orationem Deo fundere, & ſponſum meum quem dereliqui inſpicere? Magna nimis eſt iniquitas mea, non poteſt mihi ſpes eſſe ſalutis. At ille ad eam. Super me ſit (inquit) iniquitas tua filia mea, ex meis manibus Deus hoc peccatum requirat, tantum veni mecum, & redi in locum tuum. Quæ ait ſic ad eũ. Si enim ſcis, quod poſſim pœnitentiam agere, & ſatisfactionem meam ſuſcipiat benigniſſimus Deus, ecce vt iubes ego adueniam. Et hoc dicens ponens caput ad pedes eius, tota nocte deflebat & dixit; Quid tibi pro omnibus beneficijs tuis retribuã? quia ſic mei miſertus es: & veniſti huc, vt me ex voragine immunditiæ huius educeres. Diluculo facto ait ad eam: Surge filia, & eamus hinc ad cellam noſtram, & imponens eam ſuper equum trahebat præcedens, & vehementer exultabat incedẽs. Et cum perueniſſet ad proprium locum illam quidem vbi fuerat in interiori cella concluſit, ipſe verò in exteriori permanſit. Hæc itaque cilicio reinduta in humiliatione cordis, & oculorum perdurabat vigilijs, atque ſtrictiſſimis abſtinentijs ſemetipſam conficiens, lachrymabatur etiam peccatum ſuum, & ita vehementer ſuam ruinam lamentabatur, vt ſi quis vel ſaxeum pectus habens eius lamentationem audiſſet in lachrymas ſoluebatur. Quo factum eſt vt Dominus in ſignum acceptatæ pœnitentiæ, & veniæ impetratæ multas ſanitates per eam perficeret. Beatus autem Abraham poſt hæc adhuc decem annos in hac vita perdurans, & cernens optimam pœnitentiam eius glorificans Deum ſeptuageſimo vitæ ſuæ anno quieuit in pace. Vixit autem beata virgo Maria alios quinq; annos poſt obitum patrui ſui, diebus ac noctibus in lamentatione maxima, & lachrymis perſeuerans. Hora autem dormitionis eius omnes præſentes propter ſplendorem in eius vultum intendere non valentes, gloriam Deo retulerunt. In libro ſtilæ PP. in vita S. Abraham eremitæ.

Ex vita ſancti Epictici, & Aſtionis.

EXEMPLVM XXI.

Confeſſione Aſtionis dæmõ vires ſuas ſubuerſas eſſe conquæritur.

CVm aliquando ad hauriendum aquã ex flumine beatiſſimus Aſtion ſine iuſſione vel commẽdatione ſenis Epictici perrexiſſet, turpis quædam cogitatio in via euntc illo mentem eius ſubitò inuaſit, & cum per triduum hic talis, ac tantus vir non potuiſſet de ſuo eam corde extrudere, nimis triſtis effectus eſt, & vultus eius pro hac valde manebat confuſus, quem intuens ſenior ait ad eũ: Quid eſt fili, quod ſic triſtem te intueor, & inſolito mœrore aſpicio confectum? Tunc ille: Ante hoc triduum quando tua venerabilitas cũ hominibus loquebatur pudore vetante, ego te neſciente ad hauriendum aquam ad fluuium perrexi. Eunte verò me in via turpis quædam, & ſatis ſordida cogitatio in mentem aſcendit. Et nunc itaque iam per triduum quantum valeo cum lachrymis, oratione & meditatione ſcripturarum laboro ad expellendum eam, & nullo modo valeo ſuperare. Tunc Epictieus. Et quare abſque mea licentia oſtium cellulæ egreſſus es, vel ſine oratione ſacerdotis Chriſti perrexiſti ad fluuium? An ignoras, quia commendatio præpoſiti ſemper murus inexpugnabilis iunioribus, & lorica fidei ad expugnandum diabolo exiſtit? Et hæc dicens iubet eum ſecum pariter in oratione ad Dominum proſternere. Cumq; diu multumq; Saluatoris miſericordiam precati fuiſſent, & finita oratione ex ſolo ſurrexiſ-

rexiſſent, vidit beatus Aſtion puerum quẽdam nigrum cum ignea facula de ſinu ſuo egredientem, ac talia dicentem. Confeſſio tua Aſtion magnas meas contriuit hodie vires, vna oratio veſtra me inermem in omnibus reddidit ac diſſolutum.

Ex vita ſancti Bernardi.

EXEMPLVM XXII.

Incantatricem fœminam dolorem capitis paſſus ſanctus puer Bernardus exhorruit.

CVM ſanctus Bernardus adhuc puerulus graui dolore capitis vexaretur, decidit in lectum. Adducta eſt ad eum mulier cula forte ignorante matre quaſi dolorem mitigatura carminibus. Quam cum ille appropinquantem ſentiret cum carminalibus inſtrumentis quibus hominibus de vulgò illudere conſueuerat, cum indignatione magna exclamans à ſe repulit, & abiecit. Nec defuit diuina gratia zelo ſancti pueri, ſed continuò ſenſit virtutem, & in ipſo impetu ſurgens ab omni dolore liberatum ſe eſſe cognouit. lib. 1. cap. 2.

EXEMPLVM XXIII.

Oculos incautius Bernardus adhuc iuuenis in fœminam figens, grauiſſimam tentationem patitur, eamq; fortiter ſuperat.

QVadam vice cum curioſius aſpiciendo defixos in quandam fœminam oculos aliquamdiu tenuiſſet, cõtinuò ad ſe reuerſus, & de ſeipſo erubeſcẽs, apud ſemetipſum in ſeipſum vltor ſeueriſſimus extitit. Stagno quippe gelidarum aquarum (quod in proximo erat) collo tenus inſiliens, tamdiu inibi permanſit, donec penè exanguis effectus, per virtutem gratiæ cooperantis, etiam à calore carnis concupiſcentiæ, totus refrigiut, induens illius caſtitatis effectum, qui dicebat: Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne quidem cogitarem de virgine. lib. 1. cap. 3.

EXEMPLVM XXIIII.

Virginitatis ſuæ inſidias ſuſtinens Bernardus clamauit, latrones, latrones.

COntigit item, vt cum ſocijs aliquantis apud matronam quandam hoſpitaretur. Conſiderans autem mulier adoleſcẽtem decorum aſpectu, capta eſt laqueo oculorum ſuorum, & in concupiſcentiam eius exarſit. Cumque tanquam honoratiori omnium ſeorſum lectum ei feciſſet pręparari, ſurgens ipſa de nocte impudenter acceſſit ad eum, quam Bernardus ſentiẽs, nec conſilij inops clamare cœpit, latrones, latrones. Ad quam vocem fugit mulier, familia omnis exurgit, lucerna accenditur, latro quæritur, ſed minimè inuenitur. Ad lectulos ſinguli redeunt, fit ſilentium fiunt tenebræ ſicut prius, pauſant cæteri, ſed non illa miſera. Exurgit denuò, & Bernardi lectulum petit. Sed denuò ille proclamat, latrones, latrones. Quæritur iterum, & latet iterum, nec ab eo qui ſolus nouerat publicabatur. Vſque tertiò improba mulier, ſic repulſa vix tandẽ metu, ſeu deſperatione victa ceſſauit. Cum autem die ſequenti iter agerent arguentes Bernardum ſocij, quidnam totiens ea nocte latrones ſomniauerit, perquirebant. Quibus ille: Veraciter (inquit) aderat latro, & quod mihi precioſius eſt in hac vita (caſtitatem videlicet) hoſpita nitebatur auferre. lib. 1. cap. 3.

EXEMPLVM XXV.

Conuertitur ſoror Bernardi orationibus & admonitionibus eius.

HAbebat autem Bernadus cum fratribus ſuis ſororem, qui poſt eorum ingreſſum ad monaſterium manebat in ſeculo, erat enim in ſeculo nupta, & ſeculo dedita, quæ cum in diuitijs, & delitijs ſeculi periclitaretur, tandẽ aliquando inſpirauit

ei

ei Deus vt fratres ſuos viſitaret. Cumque veniſſet quaſi viſura venerabilem fratrem ſuum, & adeſſet cum comitatu, & apparatu ſuperbo, ille deteſtans & execrans eam tanquam rete diaboli ad capiendas animas, nullatenus adquieſcere voluit exire ad videndum eam. Quod audiens illa confuſa & compuncta vehementer, cum nullus ei fratrum ſuorum occurrere dignaretur, & à fratre ſuo Andrea publicè ob veſtium apparatum ſtercus inuolutũ argueretur, tota in lachrymas reſoluta, & ſi peccatrix ſum (inquit) pro talibus Chriſtus mortuus eſt. Quia enim peccatrix ſum cõſilium, & colloquium bonorum requiro, & ſi deſpicit frater meus carnem meã, non deſpiciat ſeruus Dei animam meam. Veniat, præcipiat, & quicquid præceperit facere parata ſum. Hanc ergò promiſſionẽ tenens exijt ad eam cum fratribus ſuis frater eius. Et quia eam ſeparare à viro ſuo non poterat, primo verbo omnem ei mundi gloriam in cultu veſtium, & in omnibus ſeculi pompis & curioſitatibus interdixit, & formam vitæ matris ſuæ (in qua multo tempore vixit, cum viro ei indixit, & ſic eam à ſe dimiſit. Illa verò obedientiſſimè parens pręcepto, redijt ad propria. Stupebant autem omnes adoleſcentulam nobilem delicatam, ſubita mutatione & habitu, & victu in medio ſeculi vitam ducere eremiticam, inſtare vigilijs, & ieiunijs, & continuis orationibus, & ab omni ſeculo prorſus ſeſe facere alienam: Biennio ſic cũ viro ſuo vixit, & tandem à viro ſuo licentiam nacta monaſterium ſanctimonialiũ introiuit, & multum in gratia Dei profecit. lib. 1. cap. 6.

EXEMPLVM XXVI.

Benedictam à beato Bernardo bibentes ceruiſiam milites ad Dominum ſubitò conuerſi ſunt.

Diuertit aliquando nobilium cohors militum ad Clareuallem, vt ſanctum viderent Abbatem. Propè autem erat ſacrum quadrageſimæ tempus, & illi omnes ferè iuuenes dediti militiæ ſeculari, circuibant quęrẽtes execrabiles illas nundinas, quas vulgo tornetas vocant. Cœpit itaque ab illis petere paucos illos, qui ante quadrageſimam ſuperant dies, ne armis interim vterentur. Quibus obſtinato animo eius adquieſcere monitis renuentibus. Cõfido ait in Domino, quoniam ipſe dabit mihi inducias quas negatis. Et accerſito fratre iubet eis ceruiſiam propinari, benedicens eam, & dicens, vt potionem biberẽt animarum. Biberũt ergò pariter quidam inuiti præ amore ſeculi, metuentes eum, quem poſtea ſunt experti diuinæ virtutis effectum. Vt enim egreſſi ſunt monaſterij fores mutuis ſeſe cœperunt inflammare ſermonibus, quia cor eorum ardens erat in eis. Inſpirãte ergo Deo, & velociter currente verbo eius, eadem hora reuerſi, & conuerſi à vijs ſuis ſpiritali militiæ dextras dederunt, quorum quidam adhuc militant Deo, quidã autem cum eo regnant, carnis vinculis abſoluti. lib. 1. cap. 11.

EXEMPLVM XXVII.

De Aquitaniæ Duce, qui ſchiſmatis author, à D. Bernardo rogatus & monitus nec aquieſcens, tandem à D. Bernardo peracta ſacrificij conſecratione, in præſentia ſanctiſſimæ Euchariſtiæ acrioribus verbis & comminationibus compellatus, epilepſia diuinitus tactus, & mox acquieſcens, ſibi reſtituitur.

Comes quidam Aquitaniæ nomine VVilhelmus erat, qui pro tempore Leonis contra Innocentium eos de ſuis ſedibus expulerat. Quem cũ beatus vir Bernardus cum multis epiſcopis vocaſſet, pro concordia facienda, & ille tandem Innocẽtio cedere ſe velle diceret, ſed nunquam Epiſcopos expulſos admittere ſe poſſe fateretur, quod eum implacabiliter offenderint, vir Dei efficaciora arma arripiens, ad altare ſanctum oblaturus accedit. Intrauerunt eccleſiam quibus licebat diuinis intereſſe myſteriis, & comes ſuſtinebat præ foribus. Peractis ergò conſecrationibus, & pace data, & diffuſa per populum, vir Dei iam non ſe agẽs vt hominem, corpus Domini ſuper patenam ponens ignea facie, & flammeis oculis non ſupplicans, ſed minax foras egreditur, & verbis terribilibus aggreditur ducem dicens: Rogauimus te, & ſpreuiſti nos. Ecce ad te ꝓceſſit filius virginis qui eſt caput, & Dominus Eccleſiæ

ſtæ quem tu perſequeris. Adeſt iudex tuus, in cuius nomine omne genu curuatur, in cuius manu illa anima tua deueniet. Nunquid & ipſum ſpernes, & ſicut ſeruos eius contemnes? Lachrymabantur vniuerſi qui aderant, & orationibus interim præſtolabantur exitum rei, & omnium ſuſpenſa expectatio, neſcio quid diuinum fieri cœlitus expectabat. Videns Comes Abbatem in ſpiritu vehementi procedentem, & ſacratiſſimum corpus Domini ferentem in manibus expauit, & diriguit, membriſque tremebundus ſolo prouoluitur. Eleuatus à militibus rurſum in faciem ruit, nec quippiam alicui loquens, nec intendens in aliquem ſaliuis per barbam defluentibus, cum profundis efflans gemitibus, epilenticus videbatur. Tunc vir Dei ad eum propius acceſſit, & pede pulſans ſurgere iubet, & ſtare ſuper pedes, & audire Dei ſententiam. Præſens eſt, inquit, Pictauienſis Epiſcopus, quem ab Eccleſia ſua expuliſti, vade, & reconciliare ei, & in oſculo ſanctæ pacis cum eo iungito fœdera, & ipſum ad ſedem ſuam reducito, & ſatisfaciens Deo, redde pro contumelia gloriam, & in vniuerſo principatu tuo diſcordes ad charitatis reuoca vnitatem, ſubdere Innocentio Papæ. Audiens hæc Comes auctoritate Spiritus ſancti, & ſacramentorum præſentia victus, nec audebat, nec reſpondere poterat, ſed ſtatim accurrit, & in pacis oſculo recepit Epiſcopum, & eadem qua eum abiurauerat manu, cum totius exultatione ciuitatis ad propriam reduxit ſedem. Hic poſtmodum dicitur mirabilem egiſſe pœnitentiam, & primus pater extitiſſe VVilhelmitarum monachorum. lib. 2. cap. 6.

EXEMPLVM XXVIII.

Triſtiſſimum fratrem beatus Bernardus oratione ſua ſubita & perſeueranti lætitia perfudit.

CVm famulus Dei Bernardus vice quadam plures nobiles, & ſapientes de ſeculi vana conuerſatione poſt ſe traxiſſet, erat inter eos primus quidam, & præcipuus Ganfridus nomine, qui poſt in Claræualle prioris officio functus, beatè defunctus eſt in eodem. Hic igitur cùm Dei famulum ad monaſterium ſequeretur, grauiſſima cœpit tentatione pulſari. Intuitus autem illum vnus è fratribus. Quid eſt (inquit) quod facies tua triſtitiæ quodam nubilo grauiter obuoluta videtur? Cui ille. Scio quod nunquam amplius lætus ero. Quod verbum cùm ad Dei famulum idem frater ſatis anxius retuliſſet, videns ille baſilicam prope viam per quam gradiebatur, diuertit ad eam, & ingreſſus orabat. Cæteris autem de foris præſtolantibus, Ganfridus grauatus tædio ſuper lapidem obdormiuit. Demum cùm ambo pariter ſurrexiſſent, ille de oratione, iſte de ſomno, apparuit idem Ganfridus tanto iocundior, & hilarior cæteris, quantò triſtior prius. Cumque ei prædictus frater verbum mœſtitiæ quod locutus fuerat amicabiliter improperaret. Tunc, inquit, dixi. Nunquam amplius lætus ero, ſed nunc dico. Nunquam amplius triſtis ero. lib. 4. c. 3.

EXEMPLVM XXIX.

Purgatorium nullum habiturum fideliter laboranti fratri beatus Bernardus repromiſit.

NArratur de beatiſſimo Bernardo Claræuallenſi Abbate, quod aliquando in meſſione ſegetum, fratrem conuerſum viderit, deuotè quidem, & vltra vires in agro cum monachis laborantem. Spiritu autem ſancto attactus intrinſecus beatus Bernardus, dixit coram omnibus laborantibus: Eia frater, age quod agis, nullum aliud poſt hanc vitam purgatorium ſuſtinebis. Thomas de Cantiprato lib. 2. Apum c. 5. p. 2.

Ex vita beati Ioannis Eleemoſynarij.

EXEMPLVM XXX.

Eleemoſynā faciens ſanctus Ioannes Eleemoſynarius centum numiſmatum ligaturam recepit, & ipſam miſericordiam in ſpecie virginis vidit.

LOquebatur ſanctus Ioānes Eleemoſynarius his qui ei confidebant. Cùm eſſem (inquiens) in Cypro adhuc iuuenis quaſi annorum quindecim, vidi vna noctium in ſomnis puellam quandam cuius ſpecies ſuper ſolem ſplendebat, ornatam ſuper omnē humanum ſenſum. Quæ venit, & ſtetit ante lectum, & pulſauit me in latere. Expergefactus vidi eam, & æſtimaui eam eſſe mulierem. Figura ergò crucis ſignatus, dixi ei: Quis es tu, & quomodo auſa es intrare ad me Dominū dormientem? Habebat & coronam de oliuarum ramis ſuper caput ſuum. Tunc illa hilari vultu, & ſubridendo dicit mihi. Ego ſum prima filiarum Regis. Cumque hoc audiuiſſem ſtatim adoraui eam. Tunc dicit mihi. Si me poſſideres amicam, ego te ducerem in conſpectu Imperatoris. Etenim nemo habet poteſtatem apud eum ſicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominem fieri, & ſaluare homines. Et hæc dicens diſparuit. Ego itaque in me reuerſus intellexi viſionem, & dixi. Crede quia compaſſio & eleemoſyna eſt, & ideo habebat in capite ex oliuæ folijs coronam. Etenim veraciter compaſſio, & benignitas erga homines Dominum carne veſtiri fecit. Statim ergò veſtiui me, & nullum domus meæ excitaus in eccleſiam abij. Erat enim iam aurora. Et cùm irem obuiaui fratri frigore vexato, & expoliaui me indumento caprino, & dedi ei: dixique intra me. Ecce in hoc ſciam, ſi vtique vera ſit viſio, quam vidi, an dæmoniaca. Et veritate atteſtante nondum eccleſiam intraueram, & ſubitò obuiat mihi quidam albis indutus veſtibus, dans mihi ligaturam centum numiſmatum dicens: Accipe hoc frater, & diſpenſa vt vis. Ego autem præ gaudio ſtatim hæc ſuſcipiens reuerſus ſum volens ei reddere ligaturam illam, quaſi mihil indigens, & amplius non vidi aliquem. Tunc dixi veraciter, non erat phantaſia. Ex illa ergò hora ſæpe dabam confratri aliquid dicens: Videbo ſi mittat mihi Deus, vt dixit centupla. Et cū tentaſſem Deum malè faciens, & ſatisfactum eſſet mihi diuerſis modis, dixi. Ceſſa miſera anima tentando Deum. Theſaurus enim diuitiarum Dei immēſus eſt, pluſque Deus poteſt dare, quàm tu diſtribuere. In vitis patrum par. I. in vita ſancti Ioannis Eleemoſynarij. § 8.

EXEMPLVM XXXI.

Eleemoſynam vni pauperi beatus Ioānes Eleemoſynarius pluries dedit dicens: Nè fortè Dominus meus ſit.

QVidam peregrinorum videns tantā eius compaſſionem, voluit tentare eum. Et indutus veſtimento veteri, adijt eum euntem ad viſitandos infirmos, qui in hoſpitali iacebant. Bis enim per hebdomadam, vel ter ibat illuc, & dicit ad eum: Miſerere mei, quoniam captiuus ſum. Dicit Ioannes datori ſuo: Da ei ſex numiſmata. Deinde cùm hæc accepiſſet vadit, & mutat habitum, & obuiat ei aliunde, & procidit ei, dicens: Miſerere mei, quia coarctor. Dicit denuò Patriarcha datori, Da ei ſex aureos nummos. Cùm ergò iſſet dicit ille diſtributor ad aurem Patriarchæ. Per orationes tuas Domine idem ipſe accepit ſecundò, fecit verò ſeipſum Patriarcha tanquā neſciret. Venit itaque tertiò idem accipere, & tetigit Patriarcham qui aurum ferebat ſignificans, quod ipſe eſſet. Tunc reſpondit ei, Dei amicus ille veraciter miſericors. Da ei duodecim numiſmata, nè fortè Chriſtus meus ſit, & tentet me. Ibid. § 9.

EXEM-

EXEMPLVM XXXII.

Bona iniuſta cuiuſdā Naucleri omnia perierunt, quibus amiſſis de iuſtis bonis miraculosè ditiſſimus eſt effectus.

NAuclerus quidam peregrinus damna pertulit, & accedens Patriarcham rogabat eum multis lachrymis, vt compateretur ei ſicut & omnibus. Præcepit ergò eū accipere quinque libras auri. Cùm accepiſſet has abiens emit euthecam, & miſit in nauim. Mox accidit, vt extra portum naufragium pertuliſſet, nauem verò non perdidit. Acceſſit ergò ad eum, & de bona eius voluntate præſumens, dixit: Miſerere mei, vt Deus mundi miſertus eſt. Cui ille Patriarcha dicit: Crede frater, niſi miſcuiſſes pecunijs eccleſiæ illas pecunias, quæ tibi remanſerant, nullatenus naufragium pertuliſſes. De malis enim habuiſti eas, & perditæ ſunt cum eis quæ fuerunt ex bonis. Verùm præcepit denuò dari ei decē libras auri, denuncians ei nè cōmiſceret eis alias pecunias. Emens præterea euthecam, & nauigans vno die vento valido flante, proiectus eſt in terram, & omnia perdidit, & ipſam nauim, & nō ſunt ſaluatæ niſi animæ tantum. Voluit ergò præ confuſione, & anguſtia iſdem Nauclerus necare ſeipſum, ſed Deus qui ſemper ſaluti hominum prouidet, reuelauit hoc beato Patriarchæ. Et cùm audiſſet quod acciderat ei nunciauit ei, vt veniret ad ſe nihil omnino dubitans. Tunc aſperſit ſe puluere, & accedit eum: Cumque vidiſſet eum in tali habitu ille ſanctus redarguit eum, & dixit ei: Miſereatur tui Dominus. Credo enim quod ab hodierna die nequaquam naufragium incides, vſquequo moriaris, hoc verò tibi contigit, eo quod & ipſa nauis tua ex iniuſtitia eſſet poſſeſſa. Mox ergò Patriarcha iuſſit tradi ei vnam magnā nauim plenam frumento viginti milium modiorum, de illis nauibus quæ eccleſiæ miniſtrabant, quam recipiens exijt ab Alexandria & affirmabat ipſe Nauclerus aſſeuerans, quoniam viginti diebus, ac noctibus nauigauimus vehementi vento, non valentes omnino ſcire, quo eſſemus, neque per ſtellas aut locum excepto, quod gubernator videbat Patriarcham illum ſecum tenentem gubernaculum dicentem ſibi. Nè timeas bene nauigas. Igitur poſt viceſimum diem apparuimus in Inſulis Britanniæ, & deſcendentibus nobis in terram inuenimus illic famem magnam. Cùm ergò dixiſſemus primò ciuitatis, quod frumentum in naui portaremus, dixit: Bene Deus adduxit vos, quicquid vultis eligere, aut per ſingulos modios numiſma vnum, aut eiuſdem ponderis accipite ſtannum. Elegimus itaque dimidium ſie. Naui præterea cum gaudio Alexandriam reuerſa quieuimus, & aſportauit Nauclerus de iſto ſtanno vt venundaret illud. Habebat enim illic antiquum ſocium in negotijs petētem ex eodem ſtanno, & dat ei in ſacco quaſi quinquaginta libras. At ille probare volens ſpeciem ſi bona eſſet, ſoluit illud in ignē, & inuenit argentum purum, putauit ſe eſſe tentatum, retulit ei ſaccum dicēs: Deus indulgeat tibi, nunquid inueniſti me impoſtorem erga te, quia argentum pro ſtanno tentando dediſti mihi? Expaueſcens ergò de ſermone illo Naulerus, dicit: Crede: quia ego pro ſtanno illud habeo. Si verò qui fecit de aqua vinum ipſe per orationes Patriarchæ fecit, & ſtannum argentum nihil mirum. Et vt ſatisfiat tibi veni ad nauim, & vide. Accedentes itaque inuenerunt ſtannum argentum optimum factum. Ibid. § 10.

EXEMPLVM XXXIII.

Sanctus Ioannes Eleemoſynarius minus accepit, quàm accepiſſet, ſi diſpenſator tantùm quantùm ſanctus iuſſerat erogaſſet.

DEſcendente aliquādo ſanctiſſimo iſto in Eccleſiam Dominica die acceſſit ad eum homo qui multas poſſederat facultates, & fures ingreſſi domum eius diſpoliauerunt eum vſque ad ſtramentum. Et cùm multa inquiſitio facta eſſet, & non inueniſſet qui hoc perpetrauerant, cōpulſus eſt multa nimis paupertate deprecari ſanctiſſimum illū Patriarcham, dicens ei calamitatem ſuam. Miſertus ergò illius multùm (fuerat enim ex clariſſimis & magnis principibus) dicit ad autem illius: cui aurum creditum erat, vt daret ei quindecim libras auri. Cùm autem has daturus

abiret & ex diabolica operatione inuidens non dedit ei, niſi quinque libras. Cùm autem reuerteretur de collecta iſdem honorabiliſſimus Archiepiſcopus, dedit ei mulier vidua quinque centenarios auri cum ſcedula quadam quantitatem auri continentem. Cùm autem ſuſcepiſſet conuocauit diſpenſatores, & dixit eis: Quod libras dediſtis illi qui ad me acceſſit. Cui dixerũt: Domine vt iuſſit ſacratiſſima ſanctitas veſtra quindecim libras. Cùm cognouiſſet per inhabitantem in ſe gratiam illos eſſe mentitos, adducit eum qui acciperat, & interrogat eum quid accepiſſet. Illo verò dicente quinque libras, proferẽs de honoranda manu ille Sãctus ſcriptum, quod ſibi traditum fuerat dixit diſpenſatoribus ſuis. A vobis exquirat Deus, quoniam ſi dediſſetis quindecim libras (vt dixit humilitas mea) mulier quæ attulit quinque centenaria, quindecim daret. Et vt certos faciam vos mittens adduxit viduam, quæ attulit ſcriptum quinque centenariorum, & dixit ei: Obſecro te tantùm quingenta talenta voluiſti dare Chriſto, an aliud aliquid? Cum autem ſenſiſſet Deiferum illum cognouiſſe quod fecerat, tremore compreſſa dixit: Per ſcientias, & Domini mei orationes quindecim centenaria ſcripſeram manu mea in pictatio, & ante vnam horam cum ſtarem in ſinaxi, vt darem tibi hoc Domino meo diſſoluens illud importunè legi, & inueni decem deleta à ſeipſo. Tunc ſtupefacta intra memetipſam dixi: Vtique eſt voluntas Dei vt dem niſi quinque. Dimittente autem Patriarcha reuerendam illam fœminam ceciderunt ad pedes eius diſpenſatores, qui transgreſſi ſunt voluntatem eius petentes indulgentiam, & affirmantes nihil tale ſe vlterius facturos. Ibid. § 11.

EXEMPLVM XXXIIII.

Bigamum Ioannes Eleemoſynarius nec pro ducentis millibus modijs tritici, & centum octaginta libris auri voluit ordinare.

INæſtimabili multitudine fugientium à Perſis adueniente Alexandriam, & ſterilitate multa exiſtente in Alexandria, eo quod non ſubiret fluuius Nilus ſecundum conſuetudinem, & auro cuncto erogato quod poſſederat Patriarcha miſit, & accepit mutuò à multis fidelibus circa decem centenaria. His autem iterum conſumptis, & adhuc fame manente, nulloque de cætero mutuum ei dare volente, ſed omnibus pertinaciam famis timentibus, cùm comprimeretur Patriarcha neceſſitate eorum qui ab eo alebantur, & in multa cura & oratione perſeueraret, ſenſit quidam ciuitatis habitator eam (quæ circundederat ſanctiſſimum illum) omnimodam egeſtatem. Qui bigamus exiſtens, deſiderat diaconus ſanctæ Eccleſiæ fieri, & per neceſſitatem (quæ ſanctum vndique Patriarcham circundederat) volebat ſuadere ei vt eum conſecraret. Fecit itaque ei deprecationem per literas continentem ita. In facie quippe ei nõ audebat tale aliquid dicere. Sanctiſſimo, & ter beato patri patrũ Ioanni vicario Chriſti, deprecatio & poſtulatio à Coſma indigno ſeruo ſeruorũ ſanctitatis veſtræ. Ediſcens ſanctiſſime Domine, quod obtines honorandum caput tuum ſecundum Domini permiſſionem, imò pro peccatis noſtris eſcarum penuriã, non iuſtum exiſtimaui ſeruus tuus in refectione conuerſari Domino meo manente in defectu. Sunt igitur indigno ſeruo tuo frumenti ducenta milia modiorum, & auri libræ centum octoginta, quas ego rogo dari Chriſto per te Dominum meum, tantum ego indignus miniſterio veſtri diaconatus perfrui merear, vt per talem cum te Domino ſancti altaris miniſtrationem emunder, à peccatorum meorum luxuria. Dicitur enim verè per ſanctum Apoſtolum. Quoniam ex neceſſitate, & legis tranſlatio fit. Hæc ſuſcipiens Patriarcha, & virum aduocans, ait ad eum: Tu es qui preces nobis per notarium tuum, & filium miſiſti? Quo dicente: Etiam Domine, miſit omnes foras nolens coram omnibus confundere, & cœpit dicere ad eum: Oblatio quidem tua, & multa, & tempori neceſſaria, ſed maculoſa eſt. Et noſti quod in lege ouis ſiue parua, ſiue magna, niſi immaculata eſſet, in ſacrificium non offerebatur. Et ideo ad ſacrificium Cain non reſpexit Deus. Quoniã verò dixiſti frater, quod ex neceſſitate, & legis trãſlatio fiat, de lege veteri hoc dicit Apoſtolus: Nam ait frater Domini Iacobus, quod quicunq; obſeruauerit

uerit totam legem, offendat autem in vno factus eſt omnium reus. De fratribus verò meis egenis, & de ſancta Eccleſia, Deus qui eos nutriuit antequam ego, & tu naſceremur, ipſe, & nunc nutrit eos, tantùm ſi ſermones eius illæſos cuſtodierimus. Ille enim qui tunc quinque panes multiplicauit, poteſt & decem hordei mei modijs benedicere. Quapropter illud dico ad te fili, quod in actibus Apoſtolorum dictũ eſt. Non eſt tibi portio, neque hæreditas in parte hac. Cumque hunc triſtem, & ſine effectu dimiſiſſet nunciatur ei duas magnarum nauium Eccleſiæ ad terram eſſe ſubmiſſas; quas miſerat in Siciliam propter frumentum. Hoc autem audiens beatus ille cadens in terram, gratias agit omnipotenti Deo dicens: Gratias tibi refero Domine, quoniam non permiſiſti ſeruo tuo pecunijs vendere gratiam tuam. Ibid. §. 13.

EXEMPLVM XXXV.

Iniurias patienter ferre docuit Ioannes Eleemoſynarius nepotem ſuum, reddẽs gratiam pro vindicta illi, qui nepoti ſuo iniuriam fecerat.

ISte memorabilis Patriarcha ſanctus Ioannes habebat quendam nepotem nomine Georgium. Vna itaque dierum faciens cum quodam ciuitatis tabernario rixam conuitijs ab eo ſeuerè affectus eſt. Qui dolens non ſolùm quia publicè: verũ etiam quia à viliori inhonoratus eſſet, maximè verò quia erat nepos Patriarchæ ſubijt ad eum in conclaui flens vehementer. Cùm autem hunc æſtuantem ita, & lachrymantem vidiſſet mitiſſimus Patriarcha, interrogat cauſam tantæ anxietatis. Cumque ille præ amaritudine non poſſet exprimere ſermonem, hi qui præſto fuerunt, quando eum exhonorari à tabernario contigerat, cœperunt recitare Archiepiſcopo cauſam, & quia non debuerat (inquiunt) ita ſanctitas veſtra contemni, vt proprios tuos, & propinquos à deſpectis exhonorari pateretur hominibus. Ille autem verus vtique medicus, volens primo veluti emplaſtro quodam curare nepotis ſui furiam talibus verbis cœpit extinguere morbum, & dicere. Et omnino auſus eſt aliquis aperire os, & contradicere tibi? Crede mi fili patri tuo, quoniam faciam in eo hodie rem, vt tota Alexandria miretur. Cumq; vidiſſet eum remedium recepiſſe, & triſtitiam cunctam proieciſſe putantem videlicet quod faceret eum flagellari, & varijs pompis dehoneſtari, dicit ei deoſculans pectus ipſius. Fili ſi ex veritate nepos meæ exiſtis humilitatis præpara teipſum, & flagellari & conuitia pati ab omni homine. Vera enim cognatio non ex ſanguine, & carne, ſed ex virtute mentis agnoſcitur. Confeſtim igitur pro homine illo miſit, & ab omni penſione, & tributo illum liberum fecit, & omnes audientes mirati ſunt, & intellexerunt hoc eſſe id quod dixit, quoniam faciam in eum rem vt tota Alexandria miretur, videlicet quia non ſolùm viciſſitudinem non reddidit, verumetiam pro vltione adiutoriũ impẽdit. Ibid. § 16.

EXEMPLVM XXXVI.

Veſtimento pretioſo tectus Ioannes Eleemoſynarius, lachrymoſis lamentationibus totam noctem inſomnem ducit, veſtimentum vendidit, & donatore illud redimente, & redonante ſæpe vendidit.

ARripuit ſanctus ille, & hoc bonum vt in infimo ſtratu recumberet, & vilibus operimentis in cella ſua vteretur. Qđ cùm vidiſſet quidam poſſeſſorum ciuitatis, quia opertorio ſciſſo, & laneo tegebatur, tranſmiſit ei coopertorium numiſmatum triginta ſex, rogans eum multùm vt eo cooperiretur ad memoriam mittentis. Ille verò hoc ſuſcipiens propter multam viri poſtulationem, coopertus hoc vna nocte, per totam penè noctem dicebat ad ſemetipſum, vt recitabant cubicularij eius. Quis dicet quod humilis Ioannes (habebat enim ſemper in ore verbum iſtud) pallio triginta ſex numiſmatum tegatur, & fratres Chriſti frigore necentur? Quanti ſunt modo qui dentibus ſtrident præ glacie? quanti ſunt mattam vel cilicium habentes ſubtus, & non poſſunt extendere pedes ſuos? quanti dormierunt incœnati habentes duplum cruciatum: tam ex frigore quam ex ieiunio? quanti deſiderant ſaturari de folijs olerum, quæ proijciuntur de coquina mea? quanti ſunt in

ciuitate iſta in hora hac peregrini non habentes vbi hoſpitentur, & in foro iacent fortaſſe & pluuia madefacti? Tu verò expectans etiam æternam iocunditatem aſſe qui, & vinum bibis, & piſces immanes deuoras, & in cubiculis demoraris? Modò autem cum omnibus malis, & in coopertorio triginta ſex numiſmatum te calefacis. Verè benedictus Deus, quia humilis Ioannes alia nocte ſic non cooperietur. Iuſtum eſt enim, & bene acceptum Deo, vt tegantur centum quadraginta fratres, & Domini tui, quam tu infœlix. Mox ergò transmiſit illud in craſtinum, vt venundaretur. Et videns is qui hoc obtulit: emit illud triginta ſex numiſmatibus, & rurſus obtulit Patriarchæ. Cùm verò in craſtinum vidiſſet illud; emit hoc ſimiliter, & obtulit Patriarchæ, depoſcens vt tegeretur eo. Cùm autem tertiò id feciſſet dicit ei gratulabundus ſanctus, videbimus quis deficiet ego, an tu. Erat enim opulentus valdè; & ſuauiter quaſi vindemiabat eum ſanctus, paulatim ab eo multa auferens. Et dicebat ſemper quod poſſet aliquis cū intentione dandi pauperibus expoliare diuites, & ipſam etiam camiſiam ab eis beneuolè auferre, & non peccat, & maximè ſi ſunt aliqui immiſericordes & auari. Duo enim lucratur talis, vnum quidem quia animas illorum ſaluat. alterum autē quoniam & ipſe ex hoc mercedem non modicam habebit. Ibid. §. 21.

EXEMPLVM XXXVII.

Conuertitur Petrus Telonarius, & ex auaro viſione doctus & monitus fit miſericordiſſimus, ſeipſum vendi voluit pro Christo, & officium humillimum coquinæ libenter ſuſcipit.

VT ſanctus Patriarcha alios ad eleemoſynas largiendas prouocaret ſolebat dicere, quod erat in Africa quidam Telonarius diues valde immiſericors vehementer. Semel ergò pauperibus in hyeme ſedentibus ad ſolem, ſeque calefacientibus cœperunt ſinguli domos eleemoſynarum collaudare, & pro eis orare per ſingulos eorum, ſimiliter & domos eleemoſynam non facientiū vituperare. Inter quæ venit in medium eorum nomen Telonarij, & cœperunt ſinguli interrogare proximum. Verè tu frater aliquando accepiſti de domo illa benedictionem? Et omnibus inuicem interrogantibus nullus inuentus eſt accepiſſe aliquando de domo eius aliquid. Dicit ergò vnus ex eis. Quid dabitis mihi, & ego accipiam hodie ex eo benedictionem? Et facientibus cùm eo pactum, venit & ſtat foris portæ domus expectans, quando ad domum ſuam reuerteretur. Ex diſpenſatione autem Dei peruenerunt ſimul ipſe ingrediens portam, & animal portans ſiligines cauſa prandij illius. Videns ergò egenum non inueniens lapidem, per furorem accepit ſiliginem de clitella, & iactauit in faciem eius. Ille ergò ſuſcepit eam, & abijt vt ſatisfaceret confratribus ſuis, quod ex manibus eius accepiſſet eam. Itaq; poſt duos dies ægrotauit infirmitate vſque ad mortem, & vidit in ſomnis ſe raptum ad iudicium, & ſuos actus omnes ſuper ſtateram appendi. In vna quidem acie congregabantur mauri quidam deformes; altera autem acies quorundam erat candidatorum, & terribilium ſpecie qui nihil inuenientes boni, vt ipſi appenderent contra mala opera (quæ collecta erant à mauris) nimis tribulabantur & triſtabantur, & mente conſternabantur, & ad alterutrum dicebant. Ergò nè nihil habemus hic? Tunc dicit vnus eorum. Verè nihil habemus niſi vnā ſiliginem, quam dedit ante duos dies Chriſto, & ipſam non voluntariè. Et mittentibus eius ſiliginem æqualitas facta eſt. Tūc dicunt Telonario hi, qui apparuerant ei candidati. Vade auge ad ſiliginem hanc, alioquin mauri iſti te apprehendent. Euigilans ergò agnouit quæ viſa ſunt ab eo non eſſe mendacia, ſed veracia. Omnia enim quæ à iuuentute ſua fecerat, & quorum ipſe erat oblitus, videbat Aethiopes illos congregare, & deportare ad libram, & dicebat: Si vna ſiligo quam iactaui per furorem ita profuit, à quantis malis liberat ſe, qui dat in ſimplicitate ſua bona indigentibus? Et de cætero ita modeſtus & prudens, atque ſummus eleemoſynator factus eſt, vt etiam corpori proprio non parceret. Contigit enim aliquando ſecundum conſuetudinem procedere eum diluculò ad Teloneū, & obuiauit ei nauta qui à naufragio nudus (vt natus eſt) euaſerat,

&

& cecidit ante eum rogans, vt tegumentũ ab eo acciperet. Ille ergò putans quod egenus eſſet expoliauit ſe eſophorio, ideſt veſte interiori ſua, quod illi melius erat, & dedit ei, rogauitq; eum vt hoc veſtiretur. Pergens verò ille, & erubeſcens hoc veſtiri, dedit illud venditori, vt venundaretur: Quod cùm ad vendendum Telonarius vidiſſet, ſuſpenſum triſtatus eſt vehementer. Et aſcendens domum ſuam nihil guſtauit præ triſtitia, ſed claudens oſtium conclaui ſolus ſedebat plorans, & cogitans quia non fui (inquit) dignus, vt mei memoriã haberet egenus. Cùm ergò anxiaretur ob dormiuit. Et ecce vidit quendam ſpecioſum tanquam ſolem ferentem crucem ſuper caput ſuum, & eſophorium quod dederat nautæ aſſiſtentem ſibi, & dicentem: Quid ploras domine Petre? hoc enim erat ei nomen. Ille verò dixit ad eum, quia domine ex quibus largiris nobis, damus alicui, & in turpe lucrum accipiunt accipientes. Tunc dicit ei: Cognoſcis hoc, & oſtendit ei, quia deintus eſſet veſtitus eſophorio eius. Dicit ei: Ecce ego illo veſtior, & gratias ago voluntati tuæ bonæ: quoniam frigore affligebar, & cooperuiſti me. Ad ſe ergò reuerſus cœpit beatificare egenos, & dicere: Viuit Dominus & ſi inopes Chriſtus meus ſunt: non moriar donec fiam vnus ex eis. Accerſito ergò vno de ſeruis ſuis dicit ei. Secretum volo credere tibi, & ſi publicaueris, aut non audieris me, barbaris vendam te. Dat itaque ei decem libras auri, & dicit ei: Vade & eme negocium tibi, & ſume me, & duc in ſanctam ciuitatem, & vende me alicui chriſtiano, & pretium da pauperibus. Seruo autem recuſante, dicit ei iterum, quoniam ſi me non vendideris, ego vendam te barbaris, vt prædixi tibi. Obediuit ergò ei ſeruus. Et peruenientibus eis ad loca ſancta vendidit eum ſordidis veſtimentis indutum, pro numiſmatibus triginta. Relinquens ergò eum ſeruus abijt Conſtantinopolim promittens, quod nulli hoc manifeſtaret, & quod de pretio nequaquam ſibi retinendo aliquid defraudaret, ſed totum hoc pauperibus daret. Ergò aliquando quidem coquinabat Dño ſuo. Aliquando autem lauabat pannos eius, quamquã nunquam prius in quolibet horum aſſuetus fuiſſet. Affixit autem ſeipſum ieiunio multo. Cùm verò vidiſſet ſe benedici, Dominus eius dicit ei compatiens humilitati ipſius. Volo humilis Petre liberare te, vt ſis de reliquo quaſi frater me'. Ille verò noluit. Viderat autem eum frequenter conuitia ferre, & percuti à ſeruis ſuis (habebant enim eum tanquam amentem) ita vt & nomen ei imponerent amentis. Quotieſcunque ergò tribulabant eũ conſerui eius, & dormiebat in tribulatione apparebat ei, qui in Africa illi apparuerat veſtitus eſophorio eius, tenens illa triginta numiſmata in manu, & dicit ei: Noli mœſtus eſſe frater Petre, ego ſuſcepi pretium tui: ſed ſuſtine vſque dum cognoſcaris. Poſt aliquod verò temporis venerunt à patria eius quidam argenti venditores, vt orarent ad loca ſancta, & inuitauit eos ad prandium dominus domini Petri. Et cùm miniſtraret Petrus ſtatim recognuit eos. Ipſi autem cùm pranderent cœperunt inuicem ad aures dicere. Quam ſimilis eſt puer iſte domino Petro Telonario. Ille verò occultabat quantùm poterat vultum ſuum & non poterant eum cognoſcere. Erat enim propter labores, atque ieiunium immutata facies eius. Diu ergò conſiderantibus eis dicit vnus eis, verè dominus Petrus eſt, ſurgam & tenebo eum, valdè enim imperator audiens triſtatus eſt de eo, quia non comparuit. Foris itaque ſtans audiuit hæc, & ponens cathinum à ſe non eſt ingreſſus, ſed recto curſu cucurrit ad portam. Erat itaque vir ante oſtium mutus, & ſurdus à natiuitate. Feſtinans ergò ſeruus Dei exire dicit ſurdo, & muto. Tibi dico in nomine Chriſti. Ille verò audiuit ſtatim, & dixit: Etiam Domine. Iterum verò ille ad eum: Aperi. Reſpondit ſurdus & mutus ſecundo. Ego Domine. Surrexit ergò ſtatim, & aperuit ei. Et exeunte eo clamauit homo ille coram omnibus gaudens, & exultans: quia audiuit & locutus eſt. Porrò omnibus qui ex eadem domo erant perterritis, quoniã audiebant eum loquentem, iterum dixit ille quondam mutus. Ille qui coquinabat exijt currens, ſed videte nè fortè fuga lapſus ſit. Magnus enim Dei ſeruus eſt. Quando enim diſcedebat dicit mihi, tibi dico in nomine Domini, & mox vidi ex ore eius exeuntem flammam, & tangentem aures meas, & linguam: & ſtatim audiui & locu-

tus ſum. Et reſilientes & perſequentes eum cuncti vlterius non viderunt eum. Tunc pœnitentiam agebant omnes qui in domo illa erant, & ipſe Dominus eius, qđ in tali exhonorantia habuiſſet eum, & maximè hi qui eum vocabant amentem. Ibid. §. 22.

EXEMPLVM XXXVIII.

Eleemoſynam daturus Serapion, veſtimenta, Euangelium, & ſeipſum vendidit.

VAldè diligebat eloqui Ioãnes Patriarcha de actibus ſanctorum Patrum, & eorum qui eleemoſynæ cultores fuerunt. Vnde vna dierum recitat de vita ſancti Serapionis: quia inuenitur amictum ſuum dediſſe egeno, & iterum paululum proceſſiſſe, & illic cuidam frigus patienti obuiaſſe, & illi tunicam præbuiſſe, & quia nudus ſedebat tenens ſanctum Euangelium interrogatus à quodam. Quis te expoliauit Abba? Demonſtrans ſanctum Euangelium ait iſte. Et alio tempore hoc ipſum Euangelium vendidit, & dedit eleemoſynam. Diſcipulo autem ſuo dicente. Abba Euangelium vbi eſt? Reſpondit: Crede fili hoc quod dicitur mihi: vende quæ habes, & da pauperibus, ipſum vendidi, & dedi eis: vt in die iudicij habeamus fiduciam abundantiorem ad Deum, Alio autem tempore vidua quædã ab eodem ſancto Serapione eleemoſynam petijt: quia eſuriebant filij eius, & non aliud habente eo Serapion tradidit ei ſe, vt venderet eum Minis: quos & chriſtianos fecit in paucis diebus. Hæc legens ſanctus de ſancto Serapione: & miratus ſancti induſtriam totus lachrymis infectus, vocans omnes proprios diſpenſatores legit eis omnia de ſancto Serapione: & dicit ad eos: Væ, væ, ò chriſtiani: quid prodeſt homini colloquenti de actionibus ſanctorum Patrum? Credite mihi quia vſque hodie putabam, quia vel aliquid facerem dans quas habere poſſum pecunias, neſciebam autem quod & ſeipſos venderent quidam compaſſione ſuperati. Ibidem §. 23.

EXEMPLVM XXXIX.

Iudicans temerariè Ioannes Eleemoſynarius monachum ſororem mulierem circumducentem, à Domino pro errore reprehenditur.

SVperhonorabat quidem ſemper monachicum ſcema ſanctus Ioannes, & colebat, & compatiebatur vbi maximè reſpiciebat monachum corporalibus vtilitatibus coanguſtatum. Habebat autem & hoc ſuper multos præcipuum, quia accuſationem qualemcunque ſiue mendacem, ſiue veracem non ſuſcipiebat contra aliquem circumamictum monachico habitu. Semel enim euenit eum ex immiſſione quorundam criminatorum pertuliſſe aliquid tale quodam monacho circumeunte in ciuitate cum vna puella iuuencula, & petente eleemoſynam per dies aliquot, quidam qui hoc viderant ſcandalizati ſunt, exiſtimanteſque quod mulier eius eſſet attulerunt Patriarchæ, contra eum querelas dicentes: Propter quid Girouagus iſte angelico habitui monachorum derogat circumducens ſecum iſtam mulierem? Mox ergò Dei famulus volens prohibere contra Deum commiſſa peccata tanquam qui ad hoc officium à Deo eſſet prouectus, pręcepit mulierem quidem flagellis cædi, & ſeparari ab eo, ipſum autem verberari, & in carcerem ſecretè retrudi. Dum verò cũm omni celeritate iuſſio ſancti in opus prodiret, non parcentes ei, cæciderunt eum grauiter eccleſiæ defenſores. Apparuit autem ei nocte per viſum monachus oſtendens ei dorſum ſuum, putrefactum dicens ei: Ita placet tibi Domine Patriarcha, crede mihi hac vna vice, erraſti vt homo, & hæc dicens diſceſſit ab eo. Mane verò facto recordans viſionis noctis ſedebat ſuper lectum ſuum mœſtus, mittit itaque ſtatim & conuocat per cancellarium ſuum monachum de loco in quo erat recluſus, cogitans intra ſe ſi ſimilis eſſet ei qui noctu ſibi apparuerat. Cùm ergò veniſſet cum labore multo (neque enim propter plagas moueri poterat) vultum eius videns Patriarcha remanſit ſine voce immobilis non valens loqui, ſolùm autem manu ſua innuit, vt ſederet prope ſe in lectulo ſuo.

In

In ſemetipſum ergo reuerſus rogauit monachum præcinctum linteo, vt ſine verecũdia diſpoliaret ſe quatenus videret dorſum eius, ſi ita eſſet ſicut in ſomnis viderat, vix ergo ſuaſus, vt id ageret diſpoliauit ſe. Cum ergo diſpoliaretur vt monſtraret dorſum ſuum ſancto, per admirãdum Dei conſilium ſolutus eſt quo erat indutus amictus, & cecidit in terram, & viderunt eum omnes eſſe eunuchum, ſed quia recens erat nulli exiſtebat hoc manifeſtũ. Videntibus ergo eum omnibus, & ſancto Pontifice, & maximè dorſi eius pernitioſa verbera mittens mox abiecit qui hunc inconſideratè tractauerũt. Venerabiliſſimo autem monacho dixit cum ignorantia ſe in eum peccaſſe, & in Deum verum, & admonens eum. Non, inquit, fili ita ſine cuſtodia in ciuitatibus conuerſari eos oportet, qui ſancto angelico veſtro indumento circumamicti ſunt, maximè & fœminam circumducere ad ſcandalum videntium. Tunc monachus cum magna humilitate rationem reddebat ſancto, dicens: Crede Domine non mentior. Gazæ eram ante paucos dies hos, & exeunte me de ciuitate vt venirem, & ſalutarem ſanctum Abbam Cirum, obuiat mihi hæc bene viſa puella foris portam veſpere iam incumbente, & occurrens ad pedes meos rogabat, vt mecum ambularet, dicebat enim ſe Hebræam eſſe, & velle fieri chriſtianam, & cœpit adiurare me verbis horribilibus, vt non dimitterem perire eam. Timens itaque ego iudicium Dei, ſumpſi eam æſtimans quod non mitteret tentationem ſathanas ſpadonibus. Neſciebam vero, quod nemini parcat, igitur venientibus nobis, ſanctiſſimè per orationem perficientibus baptizaui eam ad ſanctum Abbam Cirũ, & circuiui cum ea in ſimplicitate modicum expoſcens ſumptum, quatenus inducerem eam in monaſterium. Cum hæc audiſſet Patriarcha, dixit: Papæ quot abſconſos ſeruos habet Deus, & neſcimus nos humiles? Et narrauit his qui præſto erant viſionem quam viderat noctũ de eo, & protulit Patriarcha cẽtum numiſmata de manu daturus ei. Dei autem amicus ille verè monachus non paſſus aliquid accipere ex eis, dignum memoria locutus eſt verbum ad Patriarcham dicens: Ego non poſtulo Domine hoc, monachus enim ſi fidem habet, horum non indiget, ſi autem horum eget, fidem non habet. Quod maximè amplius ſatisfecit omnibus qui audierant, quod ſeruus Dei eſſet. Genu ergo flexit Patriarchæ & exijt in pace. Ex tunc igitur plus honorabat & hoſpitio recipiebat monachos, & bonos amicos Chriſti, & æſtimatos malos, & ædificauit mox xenodochium ſeorſum, & appellauit hoc receptaculum omnium monachorum.

Ibidem §. 34.

EXEMPLVM XL.

Euchariſtiæ oblatio captiui catenas vincula que dirupit.

MOrtalitate aliquando ciuitatem cõprehendente ibat, & ipſe ſanctus vt videret funerum obſequia. Valde enim dicebat eſſe proficuam ſepulchrorum conſiderationem, multoties conſiderabat eos qui morituri vexationem in exitu animæ patiebantur, & eorum oculos proprijs manibus claudebat, memoriã habere ex hoc volens ſempiternam & curam proprij exitus. Præcipiebat autem & collectiones pro defunctis impigrè perfici. Etenim dicebat, quia ante paucum tempus captiuus ductus eſt quidam ad Perſas, & deſcendens in Perſidam retruſus eſt in carcerẽ, qui appellatur Letheba, hoc eſt obliuio. Quidam ergo fugientes illinc, & venientes in Cyprum interrogati a parentibus illius ſi fortè vidiſſent eum, Reſpondentes dixerunt eis: quia nos proprijs manibus ſepeliuimus eum. Non autem erat iſte, de quo interrogabant eos, ſed alius ei ſimilis. Dixerunt ergo eis menſem, & diem ipſius obitus. Illi vero tanquam pro mortuo faciebant ei tres collectas per ſingulos annos. Poſt quatuor annos itaque venit in Cyprum fuga lapſus à Perſis, dixerunt ergo ei ſui: Verè frater nos audiuimus quod mortuus eſſes, & memoriã tui faciebamus ter in anno. Cum ergo audiſſet, quod in anno fecerunt pro eo memoriã, interrogauit eos in quo die, & in quo menſe hoc celebrarent. Et illis dicẽtibus, ſanctis Theophaniis, & Dominica ſancta ante Pẽtecoſtẽ. Dixit ille: Quia tribus iſtis tẽporibus anni veniebat quidam candidatus vt ſol, & diſſoluebat me inuiſibiliter à vincu-

vinculis ferreis & cuſtodia,& mouebar de ambulando tota die, & nemo recognoſcebat me, & in craſtinum inueniebar vincula ferrea portans. Dicebat igitur ſanctus, quia ex hoc diſcimus habere defunctos requiem quando pro eis collectas facimus, Ibidem §. 25.

EXEMPLVM XLI.

Cęleſtem domum Ioannes Eleemoſynarius à Troilo Epiſcopo triginta libris, quas pauperibus dedit,comparauit.

EVnte aliquando beato hoc Patriarcha ad viſitandos pauperes in locum, qui dicitur Cæſarium,cum quodam Epiſcopo amatore pecuniæ,dixit beatus Patriarcha ad eum: Ama ac honora frater Troile fratres Chriſti,hoc enim erat ei nomen.Nunciauerat enim quidam Patriarchæ quod xxx.libras auri portabat in ipſa hora.Epiſcopus tanquam veritus ſermonem Patriarchæ, imo ad horam calefactus ſingula numiſmata dari omnibus ſedentibus fratribus pręcepit ei,qui xxx.libras illas portabat. Celeriter ergo huiuſmodi quantitas erogata eſt. Recedentibus ergo vtriſque Patriarcha,ſcilicet,& qui inuitam(vt ita dicam)eleemoſynam fecerat, irruit in Troilum propter pecuniarum dationem febris innaturalis, propter quod in lectũ ægrotus ſtatim decidit,inuitatus à Patriarcha per nuncium vt ſecum pranderet, venire recuſauit. Frigore enim & febre ſe vexari pro cauſa quadam dicebat. Igitur cũ hoc audiſſet Patriarcha mox agnouit cauſam,quia propter eleemoſynam, xxx. librarum infirmatus eſt ille inuitus eleemoſynator, erat enim(vt prædictum eſt) valde immiſericors,& amator pecuniæ. Non ſufferens ergo beatus ſe quidem ſupra mẽſam reficere, illum autem ſuper lectũ grauiter cruciari, peruenit celeriter ad eum, & dixit ad eum hilari vultu. Fac charitatem fili Troile. Æſtimabas quod in veritate tibi dixerim dare fratribus huiuſcemodi donum.Ego enim volui præſtare eis ſingula numiſmata propter ſanctam feſtiuitatem, ſed quia non habebat diſtributor meus ſufficientem quantitatem,huius rei gratia mutuam dediſti mihi eam. Et ecce attuli tibi illas triginta libras. Vt vero vidit quantitatem Epiſcopus in honorabili manu Patriarchæ medici, ac deuotiſſimi paſtoris, repentè, ac ſubito febris quidem diſparebat, frigus recedebat, fortitudinis quoque & corporis eius color ad eum reuertebantur, vt ex hoc non poſſet latere hanc eſſe cauſam repente comprehendentis eum infirmitatis. Suſcipiens ergo aurum ab honorandis manibus Patriarchæ, & nihil omnino contradicens expectabat ab eo conſcriptionem abrenunciationis. Fecit hoc autem cum gaudio,ſcribens propriis manibus ita. Deus Domino meo Ioanni beatiſſimo Patriarchæ, da mercedem triginta librarum,quæ datæ ſunt tibi,quoniam ego recepi mea. Hæc itaque accipiens ſanctus ſumpſit ſecum Epiſcopum ad prandium(vt enim iam dictum eſt)ſtatim ſanatus eſt. Volens igitur mercedis redditor Deus corripere eum, ſimul autẽ & ad miſerationem & compaſſionem erigere, oſtendit ei eadem die dormiẽti poſt prandium in ſomnis qua mercede priuatus eſſet. Vidit enim (vt ait)domum cuius pulchritudinem atque magnitudinem non poteſt ars hominum imitari, & ianuã huius totam auream,& ſupra ianuam titulum conſcriptum. Manſio æterna, & requies Troili Epiſcopi. Cum ergo hoc(inquit)legiſſem, gauiſus ſum eo quod legeram,ſciebam enim donandam mihi ab imperatore talis domus epulationem. Nondum autem huiuſmodi tituli ſuperſcriptionem cum gaudio perlegeram, & ecce quidam regius cubicularius habens ſecũ aliquos obſequii diuini. Et cum perueniſſet ad talem nitentis domus ianuam,dixit ad proprios officiales: Deponite titulum, & cum depoſuiſſent,iterum dicit eis: Mutate eum, & ponite quem miſit rex orbis terrarum. Et attulerunt & affixerũt aliud me aſpiciente ſuperſcriptum ita. Manſio æterna ac requies, Ioannis Archiepiſcopi Aldxandriæ empta libris triginta.Et cum hoc(inquit) vidiſſem ſurrexi à ſomno, & magno,ſummoq; paſtori Patriarchę quę viſa ſunt in ſomnis ei enarraui.Proficiens & ipſe hac de cauſa, factus eſt enim ex tunc eleemoſynarius. Ibid.§.27.

EXEM-

EXEMPLVM XLII.

Tentatus quidam de auaritia, ſe neſciente iuſſit dari eleemoſynam, & eo amplius diteſcebat, quo plus tribuebat.

SI verò aliquando audiebat ſapientiſſimus Patriarcha quoniam eleemoſynator eſt talis, adducebat eum in hilaritate ſeorſum, & dicebat ei: Quomodo factus es eleemoſynator, naturaliter an ipſum te violenter cogens? Vnde quidam qui ab eo interrogantur verecundati occultabant, quidam autem dicebant. Propter quod vnus interrogatus à ſancto reſpondit ita. Crede mihi domine, quia nihil do, aut facio boni, veruntamen hoc ipſum quod facio, & præbeo ex quibus Deus & orationes tuæ largiuntur; ita facere aſſueui. Eram prius valde immiſericors & crudelis, & ſemel damna pertuli, & in paupertatem deueni. Cœpit cogitatio mea dicere mihi. Verè ſi eſſes eleemoſynator, non relinqueret te Deus. Statui ergo per ſingulos dies dare quinque æreos nummos pauperibus, & cum cœpiſſem dare, ſtatim ſathanas prohibebat me dicens: Verè quinque nummi iſti ſufficiunt domui ad olera, aut ad balneum percipiendum. Et ſtatim tanquam ſi de faucibus natorum meorum priuarem eos nihil dabam. Cum ergo vidiſſem, quod ſuperarer à vitio, dico puero meo. Per ſingulos dies furare me neſciente quinque nummos, & da eleemoſynam. Ille verò benefaciens cœpit furari decem, quandoque, & ſiliquam. Cum vidiſſet autem quia benedicebamur, & diuitijs abundaremus, cœpit & tremiſſes furari & dare. Semel itaque admirans benedictionem dixi ei. Verè multum profuerunt fili quinque nummi illi, volo ergo vt des decem, tunc dicit mihi, & puer ſubridendo: Vade & ora pro furtis meis, nam verè hodie nō haberemus quem manducaſſemus panem. Sed ſi eſt fur iuſtus ego ſum. Tunc ergo dixit quoniam tremiſſia dabam, & ſiliquas, etiam & ex fide illius aſſueui domine de animo dare. Ædificatus ergo, ſanctus valde dixit ad eum: Crede mihi, quia multas conuerſationes patrum legi, tale aliquid non audiui.

Ibid §. 38.

EXEMPLVM XLIII.

Eccleſiam exeuntem populum ante finem diuinorū Ioannes Eleemoſynarius exiens, & ipſe inter eos ſedens correxit: & quomodo in eccleſia loquentes cohibebat.

LIbenter habuit Patriarcha vt populus in eccleſia perſeueraret, vna enim die eorum volens multos refrenare, vt non egrederentur poſt ſolutionem ſancti euangelij de eccleſia, & ocioſis ſermonibus pro oratione vacarent, quid fecit? Reliquit mox poſtquam lectum eſt euangelium eccleſiā, & ipſe exijt, & ſedit cum turba. Omnibus vero obſtupeſcentibus, dixit ad eos: Filij vbi oues, illic & paſtor. Aut intrate intro & ingrediar, aut manete hic & hic manebo. Ego propter vos deſcendo ad ſanctam eccleſiam, nam poteram facere mihimet miſſas in Epiſcopatu. Semel ergo & bis fecit hoc ipſum, & erudiuit in hoc plebē magnificè & emendauit. Timebant enim ne iterum idem faceret eis ille. Loqui autem in ſacrario neminem permittebat: ſed in conſpectu omnium foras mittebat eū qui loquebatur, dicens: Si ſiquidem vt orares veniſti huc, in hoc mentem tuam, & os tuum vacare exopto. Si vero propter locutionem, ſcriptum eſt: Domus mea, domus orationis vocabitur, noli ergo eam facere ſpeluncam latronum.

Ibidem §. 42. & 43.

EXEMPLVM XLIIII.

Iudicia temeraria vitanda Ioannes Eleemoſynarius pulchro exemplo demonſtrauit.

CVm omnibus bonis ſuis & hoc beatus poſſidebat, quod non condemnaret proximum, nec condemnantem reciperet. Dicam vero eius doctrinam omnibus proficuam de hoc. Iuuenis quidam rapiēs monacham fugit Conſtantinopolim, hoc diſcens iuſtus triſtis factus eſt vſq; ad mortem. Tempore verò tranſacto conſidente eo vna dierum cum quibuſdam clericis, & ſermonem animæ vtilem mouente, venit in medium, & memoria iuuenis qui ancillam Dei rapuerat, & cœperunt qui ſan-

cto aſſidebant anathematizare talem iuuenem, tanquam qui duas animas perdidit, ſuam ſcilicet & ſanctimonialis. Compeſcuit ergo, & reſecauit eos beatus, dicens: Ne filij, ne ſic. Nam oſtendam vobis, quia & vos duo peccata facitis: vnum quidem, quia tranſgredimini mandatum dicentis: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Deinde, quia neſcitis certius ſi vſque hodie peccent, & ſi non pœniteant. Legi enim vitam patris aliquid tale habentem, quia in ciuitate quadam duo monachi abierũt in monaſterium, & cum tranſiret vnus per locum clamabat ei vna fornicaria. Salua me pater: vt Chriſtus meretricem. Ille verò hominum confuſionem omnino non curans, dicit ei: Sequere me. Et tenens eam per manum exiit publicè in ciuitate omnibus aſpicientibus. Facta eſt ergo fama, quia Abbas accepit mulierem dominam Porphiriam (ita enim vocabatur.) Pergentibus ergo eis vt mitteret eam in monaſterium, inuenit mulier puerum in terra proiectum, & ſuſtulit eum vt nutriret illum. Itaque quidam poſt annum venerũt in patriam vbi erat Abbas, & Porphiria quę fuerat de meretricibus, & videntes eam habẽrem puerum, dicunt ei: Veraciter bonum Abbati pullum genuiſti, nõdum enim ſanctum ſcema acceperant. Euntes ergo Tyrum qui viderant eam (inde enim Abbas tulerat illam) diffamauerunt, quia genuit de Abbate Prophiria, & nos vidimus puerulum oculis noſtris ſimilem ei. Quando ergo cognouit ex Deo Abbas obitum ſuũ, dicit Nõnæ Pelagiæ (ſic enim mutauit nomen eius quando tradidit ei ſanctum ſcema) Eamus Tyrum, quia habeo illic reſponſum, & volo vt venias mecum. Illa verò non volens contradicere ei ſecuta eſt eum, & venerunt ambo habentes, & puerulum ſeptem annorum exiſtentem. Cum ergo ægrotaſſet Abbas in infirmitate ad mortem, aſcenderunt ad viſitationem eius de ciuitate vſque ad centum animæ, & dicit: Afferte prunas. Itaque cum veniſſet thuribulum plenum prunis tulit eas in veſtimentum ſuum, & ait: Credite fratres, quia ſicut cuſtodiuit Deus rubum incombuſtum ab igne, & ſicut nec hanc tunicam meam accenderunt prunæ iſtæ: ita nec ego cognoui peccatum mulieris huius. Et omnes mirati ſunt quomodo non ardebat veſtimentum ab igne, & glorificauerunt Deum habentem occultos ſeruos. Ex occaſione autem Nonnæ Pelagiæ quondam meretricis, & aliæ fornicatrices ſecutæ ſunt eam, abrenunciantes mundo cum ea pergentes in monaſterium eius. Seruus enim Dei monachus qui totonderat eam, poſtquã, ſatisfecit omnibus tradidit Deo ſpiritum in pace. Ideo (inquit) dico vobis, ô filij ne præcipites ſitis ad condemnanda, & iudicanda aliena. Ibid. §. 47.

EXEMPLVM XLV.

Eccleſiam frequentans diues efficitur, laborioſo vicino eiuſdem officij ad indigentiam perueniente.

Dvobus calciamenta facientibus, & iuxta ſe laborantibus, vnus quidem habebat filios multos, & vxorem, & patrem, & matrem, Vacabat vero eccleſiæ ſine intermiſſione, & omnes propter Deum alebat de arte ſua. Alter autem quamuis doctior illo eſſet, eo quod non permaneret in eccleſia, ſed etiam dominicis diebus laboraret, nec ſeipſum tantum nutrire valebat. Inuidebat ergo iſte vicino ſuo, & vna vice non ſufferens inuidiam, dicit ei cum ira. Vnde tu ſic diues factus es? ego vero vacans plus quam tu arti meę in paupertatem deueni. Dicit ergo ei volens facere eum vocare eccleſiæ. Inuenio prætium in terra, & inde paulatim diues factus ſum: ſed ſi vis ſemper voco te, veni mecum, & quicquid inuenerimus accipies dimidium. Cum ergo ille adquieſceret, & ſequeretur eum euntem ad eccleſiam ſine intermiſſione benedixit ei Deus, & diuitem fecit. Propter hoc ergo ſanctus Patriarcha fecit illum bonum conſiliarium preſbyterum tanquam dignum, erat enim lector. Ibid. §. 48.

Ex

Ex vita ſancti Malachiæ Epiſcopi.

EXEMPLVM XLVI.

Defunctam ſororem ſanctus Malachias miſſis deuotis à purgatorio liberauit.

HAbebat ſanctiſſimus Malachias ſororem quæ tanquam carnalis & ignara, eorum quæ ſpiritus Dei ſunt, ſpiritum ſalutis atque feruoris omnimodis in fratre laborabat extinguere, ſed triumphabat uirilis Malachias de fœmina atq; pro animi uirtutibus primum quidem ad diaconatus, deinde ad ſacerdotalis culminis apicem eleuatus eſt. Mortua eſt interim ſoror eius illa quam præfati ſumus. Nec prætereundæ uiſiones quas uidit de ea. Huius ſiquidem Sanctus carnalem exhorruerat uitam, & tanto zelo ut ſe uouerat non uiſurum eam in carne uiuentem. At illa carne ſoluta ſolutum eſt uotum, & cœpit uidere in ſpiritu quam in corpore noluit. Quadam nocte audiuit per ſomnium uocem ſibi dicentis, ſororem eius ſtare foris in atrio eccleſiæ, & per totas xxx. dies nihil guſtaſſe. Et euigilans cito intellexit cuius eſcæ inedia marceret, & diligenter diſcuſſo numero dierum quem audierat, ipſam eſſe reperit, ex quo pro ea panem de cœlo uiuum non obtuliſſet. Tum ille qui ſororis non animam oderat, ſed peccatũ, beneficentiam, quam intermiſerat rurſum adorditur, neque id fruſtra. Non multo poſt, & ecce uiſa eſt illi perueniſſe ad limen eccleſiæ: necdum tamen poſſe intrare etiam in ueſte puellæ. Cumque ille perſeueraret curans ne qua die fraudaretur ſolita ſtipe. Secundo uidit eam in ueſte ſubcandida ad miſſam quidem intrare eccleſiam, ſed altare contingere non permitti. Tertio tandem uiſa eſt aggregari cœtui candidatorum in ueſte candida. Videns autem quantum ualet deprecatio iuſti aſſidua ait: Verè regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. D. Bernardus in vita ſancti Malachiæ apud Surium.

EXEMPLVM XLVII.

Confeſſione, & precibus Malachiæ iracunda fœmina manſuetiſſima efficitur.

FVit quædam mulier cui cum ſpiritus iracundiæ & furoris intantum dominaretur, vt non ſolum vicini & cognati fugerent conſortium eius, ſed ipſi filij quoque vix ſuſtinerent habitare cum ea. Clamor & rancor, & tempeſtas valida vbicunque fuiſſet audax & ardens & præceps metuenda lingua, & manu importabilis & inuiſa. Dolentes filij tum pro illa, tum pro ſeipſis trahunt illam ad pręſentiam Malachię lachrymabilem cum fletu quærimoniam deponentes. Vir autem ſanctus, & periculum matris, & incommodum miſerans filiorum ſeorſum aduocat illam, fuerit ne cõfeſſa aliquando peccata ſua ſolicitè percontatur. Reſpondit nequequam. Confitere, inquit. Paret. Et ille iniungens pœnitentiam confitenti, oranſque ſuper eam vt Deus omnipotens det ei ſpiritum manſuetudinis in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, ne vltra iraſcatur iubet. Sequitur tanta manſuetudo, vt pateat omnibus non eſſe aliud, quam admirabilem mutationẽ dextræ excelſi. Fertur adhuc hodie viuere, & tantæ eſſe patientiæ & lenitatis, vt quæ omnes exaſperare ſolebat, nullis modis exaſperari damnis, contumelijs, afflictionibus queat. Sed licet & me iuxta Apoſtolũ abundare in ſenſu meo accipiat quiſque, vt volet, ego iſtud mortui ſuſcitationi cenſeo pręferẽdum, quod exterior quidem ibi, hic vero interior vixerit homo. Ibidem. & Cæſarius lib. 3. c. 39.

EXEMPLVM XLVIII.

Pollutione nocturna illuſus diaconus à S. Malachia reprehenditur, quod auſus fuerit ſacris altaribus ita indiſpoſitus miniſtrare.

CVm ſacramenta offerret Malachias, & appropiaſſet ei diaconus facturus ei aliquid pro officio ſuo, intuitus eum ſacerdos, ingemuit, quod ſenſiſſet penes illũ latere,

latere, quod non conueniret. Peracto ſacrificio ſecreto percontatus de conſcientia ſua confeſſus eſt, & non negauit illuſum ſibi per ſomnium nocte ipſa. Coniungens pœnitentiam, non debueras, inquit, hodie miniſtraſſe, ſed verecunde, te ſubtrahere ſacris, & deferre honorem tantis, tamque diuinis myſterijs, vt hac humilitate purgatus dignus exinde miniſtrares. Ibidem.

Ex vita ſanctæ Mariæ de Oignies.

EXEMPLVM XLIX.

Virginitatis tuendæ gratia fœminæ quædam Leodienſis diœceſis in rapaciſſimos fluuios ſeipſas præcipitarunt.

IN vaſtatione Leodienſis ciuitatis ſatis compertum eſt, quantus fuerit in deuotis matronis, atque virginibus zelus, atque amor tuendę caſtitatis: quæ enim ad eccleſias confugere non poterant in fluuium ſeſe proijciebant, magis eligẽtes mori, quam damnum incurrere caſtitatis. Quædam vero in ſtercoreas ſentinas proſilientes, malebant extingui fœtore quam ſpoliari virginitate. Ita tamen clemens ſponſus ſponſis ſuis dignatus eſt prouidere, quod in tanta multitudine non eſt inuenta aliqua quæ mortem corporis vel detrimentum caſtitatis incurreret. Cum autem vna ſanctarum mulierũ periculosè laboraret in flumine; duo ex hoſtibus cum nauicula ad eam venientes, eam in nauim traxerunt, vt ei turpiter cõmiſerentur. Sed quid egit caſta inter lenones, agna inter lupos: columba inter accipitres? Maluit iterũ fluuio ſubmergi quã corrumpi, a naui proſilijt inter vndas, dũque nauis ex impetu ſalientis mergeretur ſimul illi duo ſummerſi perierunt. Illa vero per gratiam Dei ſine damno corporis & animæ obſequente fluuio ad ripam peruenit. Iacobus de Vitriaco in Prologo in vitam ſanctę Marię de Oignies.

EXEMPLVM L.

Beata Maria morituræ fœminæ calores afflatu flabelli mitigauit, & vna cum omnibus ſanctis eius exequias celebrauit, quæ tamen mulier quia quædam iniuſtè acquiſita non reſtituit, purgatorium acerrimum ſuſtinuit.

QVadam vice cum religioſa quædam vidua quæ diu in ſancta viduitate Deo ſeruierat, & filias ſuas in ſancta virginitate ſponſo cęleſti integras cuſtodiebat: in extremis apud VVillembroec iuxta Niuellam laboraret, vidit Maria de Oignies beatam virginem ſanctæ viduæ aſſiſtentẽ, quæ quaſi quodam flabello euentando eã, feruorem caloris quo torquebatur miſericorditer temperabat. Cum autem eius anima de corpore iam egredi vellet, turba dæmonum inſidiantium nulla orationum inſtantia diſcedere voluit, donec clauiger æthereus, cum vexillo crucifixi confuſos illos eiecit. Cum autem vidua illa iam defuncta eſſet, vidit ancilla Chriſti beatam virginem cum multitudine cœleſtium puellarum pſallentium & laudantium Deũ circa corpus quaſi in duos choros diuiſarum. Cum autem ſacerdos more debito exequias defunctorum perſolueret, tunc ſummus ſacerdos cum ſanctorum multitudine officium (vt videbatur) ei complebat, & mirabiliter eccleſiæ militanti eccleſia triumphans reſpondebat. Cum autem ſepulturæ corpus eius traditum eſſet: vidit Chriſti ancilla etiam eius quæ nondum in hoc ſeculo plenè purgata fuerat: in purgatorio quod ei deerat cõſummare. Nã maritus eius mercator fuerat, & quædã more mercatorum per fraudem adquiſierat. Quoſdam etiam de familia ducis Louanienſis in hoſpitio receperat qui de iniuſtè adquiſitis multa in domo ſua expẽdebant. Et quia de huiſmodi non-

nondum perfectè reſtitutionem fecerant: dicebat ſe adhuc in purgatorio detineri. Quod cum nunciatum eſſet filiæ ſuæ deuotæ virgini Margaretæ de VVillembroec, & eius ſororibus, multas ei orationes adquiſierunt, & pro poſſe ſuo reſtitutionẽ fecerunt. Vnde non multum poſt anima viduæ vitro purior, niue candidior, ſole ſplendidior apparuit ancillæ Chriſti cum iam ad æternas epulas gaudens, & gratias agens inuitata aſcenderet, & quaſi librum vitæ (vt videbatur) in manibus tenens ſummi magiſtri facta ſcholaris legebat. Videant & attendant diligenter qui aleatores & taxillatores in domos ſuas recipiũt, vt ex eis poſſint quæſtum aliquem habere, quique domos ſuas lenonibus, & meretricibus locant ad inhabitandum: quoniã de eis proculdubio graue ſupplicium ſumetur, ſi honeſta illa vidua propter familiam ducis hoſpitam in tanta tormenta miſſa eſt. Iacobus de Vitriaco lib. 2. cap. 3. apud Surium.

EXEMPLVM LI.

Venialia peccata nimium curans monachus errore ſeducitur.

Accidit autem aliquando quod quidã Ciſtercienſis ordinis monachus tantum zelum innocentiæ & puritatis, licet non ſecundum ſcientiã haberet, quod quaſi ad ſtatum primi parentis ex feruore ſpiritus peruenire nitebatur. Cumque diu labore plurimo, ſed caſſo, ſeſe affligendo in abſtinentia, & vigilijs, & orationibus, primum ſtatum innocentiæ recuperare non valeret, primo cecidit in tœdium & accidiam. Volebat enim cibaria ſumere, ſed nullam ſenſibilem delectationẽ dum manducaret ſentire. Studebat primos ſenſualitatis motus non ſolum reprimere, ſed penitus extinguere. Studebat etiam ſine aliquo veniali vitam ſuam in perfecta pueritate cuſtodire. Cum autem dæmonio meridiano inſtigante aſpiraret ad impoſſibile, nec ad quod tendebat poſſet aliquo modo peruenire, etiam quantumcumque laboraret, tãdem in foueam deſperationis præ triſtitia delapſus eſt: adeo quod ſe in ſtatu corruptionis in quo erat nullo modo ſalutem adipiſci ſperabat, vtpote qui venialia quibus omninó careret non poſſumus in hac vita reputabat mortalia. Vnde nec corpus Chriſti aliquo modo etiam diebus illis quibus inſtitutum eſt in ordine volebat ſumere. Frater autem iſte dum ſe ſupra ſe extollere voluit infra ſe miſerabiliter per deſperationem corruit. Cum antẽ morbum animæ eius quidam pius & omnium bonorũ amicus Abbas cognouiſſet, licet ipſe multique alij ad Dominum pro monacho preces effudiſſent, præualuit tamen inimicus, & hoſtis antiquus qui eum quem laqueo fortiſſimo cõſtrinxerat ſine ceſſatione torquebat. Tunc abbas ſanctæ mulieris ſcilicet ſanctæ Mariæ de Oignies amicus, vtpote qui virtutem eius minimè ignorabat quam in ſe aliquãdo per experientiam ſenſerat, ad ancillam Chriſti monachum fecit adduci. Cumque illa pro monacho lachrymoſis ſuſpirijs Domino ſupplicaret, mirum in modum dum ante miſſæ introitum monachus confiteor diceret, & illa inſtantius pro ipſo preces funderet quaſi nigri lapilli ad ſingula verba confeſſionis ex ore monachi videbantur cadere. Tunc illa percipiens in hoc viſu quod obſtinatio deſperationis, & nigredo triſtitię & doloris monachum reliquiſſet, Domino gratias retulit, qui non vult mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur & viuat. Monachus vero poſt miſſam quaſi de lõginqua regione ad ſe reuerſus Chriſti corpus recepit, & ſumpta ſalutari medicina perfectè conualuit. Ibidem.

EXEMPLVM LII.

Beneficiorũ pluralitatem pulchra viſione Maria de Oignies didicit eſſe vitandã.

Qvidam inter amicos ſuos tãto beatæ Mariæ de Oignies charior, quanto humilior, cum haberet præbendam vnam ſibi mediocriter ſufficientem multis deuictus precibus recepit aliam, quæ & dignitate maior, & redditibus abũdantior erat. Cumque ille prout deuotus ſatis & timoratus erat, Chriſti ancillam Mariã de Oignies conſuluiſſet, vtrum Deum in hoc facto offendiſſet, illa modicas more ſuo reſpondendi quærens inducias, tandem diuinitus inſpirata, & diuinis reuelationibus abſque vllo dubietatis ſcrupulo certificata.

ficata. Videbam (inquit) hominem veſtibus albis indutum, & ſatis ad curſum expeditum, nigro pallio ſuperindui & ſarcina inutili onerari. Cum hæc & his ſimilia alia dixiſſet, ille cui iam in Domino præſenſerat id quod illa diuinitus proferebat, primam ſibi ſufficientem retinuit: & aliã ſine mora ne locum alterius ambitioſè occuparet vir prudens, & Deum timens & ſalubri conſilio adquieſcens reſignauit. Eodem lib. 2. cap. 6.

Narrauit qui conſcripſit vitam Rogerij fratris Minorum.

EXEMPLVM LIII.

Oculos Rogerius tam ſolicitè cuſtodiuit, vt infra tres annos in medio populi verſans, fœmineam faciem non videret.

OCulos quanta ſolicitudine ſanctus Rogerius cuſtodiebat, poteſt ſatis perpendi ex hoc quod dixit quadam vice cum iremus ambo ſimul, inuenimus autẽ iuxta domum fratrum quandam dominã, quæ multum erat familiaris, fratrum & benefactrix. Propter quod & ipſe pluries eam in propria domo viſitauerat, & ego ſecum ter vel quater, & cum qua pluries ad portam eccleſiæ locutus fuerat. Cum ergo dominam obuiantem ſalutaſſet dicẽdo. Deus det vobis pacem, & ſic tranſiſſet, quæſiuit à me ſi illa domina erat talis. Cui ego dixi: Non cognoſcitis eam? Non, inquit: quia nunquam vidi eam in facie. Et ego. Quomodo ergo cognoſcitis eam? In veſtimentis (inquit) monialibus ſociæ ſuæ cogitaui eam eſſe. Fortè, inquit, tres anni ſunt, quod non vidi mulierem in facie etiam matrem meam quando iui ad eam, cum tamẽ mater ſua eſſet ſancta mulier & ſenex. Tunc ergo miratus valde, tũ quia pluries videram eum loquentem cũ multis, & pluries prædicantem eis, tum etiam quia ſciebam eum adeo in illo periculo ſecurum, quod non credo aliquem in mundo vix ei ſimilem ſuo tempore fuiſſe, tum quia confirmatus erat, vt nec potuit vltra mortaliter peccare, tum quia ſicut ipſe dixerat mihi ſtando cum mulieribus caſtior efficiebatur. Adeo enim abominabatur eas, quod nullo modo poterat cũ eis diu ſtare, imo aliquando ex nimia abominatione cum conſulebant eum præſciadens moram earum recedebat ab eis, dolens multum quod non poterat ſuſtinere, eo quod oportebat eum pro iiſdem verbis iterum ad eas redire, ſicut ego oculis meis vidi. Præter ea in xij. annis quibus in ordine ſteterat non potui perpendere per confeſſionem vnum motum mentis inordinatum de facto mulierum, licet pluries generaliter fuerit mihi confeſſus. Dixi ergo illi tunc. Cum ſciatis vos eſſe in facto mulierum ſic ſecurum: vnde eſt qđ tantum timetis eas inſpicere? Et ipſe reſpondit: Frater, inquit, in poteſtate hominis eſt vitare occaſionem peccati, & ideo quamdiu facit homo quod in ſe eſt, & dominus facit quod in ſe eſt tuendo hominẽ à peccato. Impoſſibile eſt enim quod Dominus vndiq; deſerat mentem quam poſſidet, niſi habeat culpam. Et dum vitat omnem occaſionem peccati. Ex quo autẽ tu exponis te periculo per occaſionẽ quã poteras vitare, & maximè ad talem tentationem ad quam multum declinat homo ex corruptione naturæ confidens de viribus tuis, cum tamen non poſſes reſiſtere per te, iam tunc Dominus non obligatur te defendere: ſed poteſt ſine omni iniuſtitia te dimittere in tuis viribus quibus cõfidiſti. hoc habetur 1. lib. conformitatum S. Franciſci 2. parte fo. 92. de hoc Rogerio diſcipulo S. Franciſci fit mentio in parte Chroniei Minorum lib. 1. cap. 76. & parte 2. lib. 6. cap. 55.

EXEMPLVM LIIII.

Fœminæ familiaritate deceptus Genebandus poſt acceptatam continentiam cum propria vxore iam in ſororem mutata peccauit.

LEgitur in vita ſancti Remigij quod Genebandum nobilem atque eruditũ qui relicta vxore ſcilicet nepte ſancti Remigii vitam religioſam expetierat Laudunі epiſcopum ordinauit. Qui Genebandus plus quam neceſſe fuit de anteacta vita, & gradus ſublimitate confidens incautè vxorem ſuam quam relinquens mutauerat in ſororem, quaſi pro inſtructione ſalutari frequentius ſe viſitare permiſit. Vnde factum eſt, ut cor uirile blãda colloquia mulieris

lleris molliret, & tandem opus iam ſibi illicitum cum ea perpetraret, atque illa filium ab eo cōceptum generaret. Sed quia culpa hominibus non innotuit ne ſuſpecta mulier haberetur, cœpit vt antea domum epiſcopi frequentare. Sicq́; factum eſt vt tecta hominibus culpa, occaſio fieret iterum relabendi. Concepit iterato illa, & mandat epiſcopo ſe fœminam peperiſſe. Tunc ille in ſe reuerſus amariſſimè defleuit cōmiſſum. Et mittens ad ſanctum Remigium rogauit vt Laudunum quātotius veniret, quo cum perueniſſet Genebandus ei cum multis lachrymis ordinem nefandæ rei confeſſus eſt, & pœnitentiam ſibi debitam imponi poſtulauit. Audiens autē Remigius lamentabilem hiſtoriam eidem collachrymatus eſt. Et facta manſiuncula in modum ſepulchri iuxta eccleſiam ſancti Iuliani Genebandum in ea recluſit. Parochiam autem illius cum ſua ſimul per annos quatuor gubernauit, & vnam diem Dominicam Remis, alteram apud Laudunum celebrauit. Septimo autem anno recluſionis cum idem Genebandus in vigilia cœnæ in oratione pernoctaret, venit Angelus Domini ad ſe, dicens: Exauditæ ſunt orationes patris tui Remigij, ſuſcepit Deus pœnitentiam tuam, & dimiſſum eſt peccatum tuū, ſurge & egredere hinc. Tunc Genebandus in modum crucis ſe iactans in limine dixit. Etiam ſi ipſe Dominus meus Ieſus Chriſtus dignatus fuerit ad me venire peccatorem, hinc non egrediar niſi venerit qui me in eius nomine in hac recluſione conſtituit. Et ſtatim diſcedens Angelus Domini hæc eadem ſancto Remigio Remis conſtituto in viſione narrauit: iubet vt quantotius Laudunum peteret, & Genebandum epiſcopali ſedi reſtitueret. Moxque ſanctus Remigius nihil dubitans Laudunum petijt: & in limine aperto oſtio ſaluo tamen ſigillo, & reſerata ſera Genebandum iacentem reperit, quem cōfeſtim eleuans, ſedi & officio epiſcopali reſtituit, & ita Remis cum gaudio repedauit. Genebandus autem in ſanctitate & iuſtitia poſtea omnes dies vitę ſuæ peregit, Dei gratia prædicans cunctis quanta ſibi feceric Dominus. Hinc Marus apud Surium in vita S. Remigij.

EXEMPLVM LV.

Maledicens ſancto VVillibrordo grauiſſima eſt ſiti percuſſus.

Legitur in vita ſancti VVillibrordi qđ ipſe quodam tempore perrexit more ſolito euangelizādi gratia Friſiam: & propter laborem viæ in pratis cuiuſdam diuitis paululū laſſos, refocillare equos, quos ille diues cernens ægrè ferebat, & eos inde abire pręcepit. Quem vir Dei ne hoc faceret placidiſſimis alloquitur verbis, dicens: Deſine nobis, frater, iniuriam facere. Non enim propter læſionē tui, ſed, vt moris eſt itinerantibus, in his paſcuis paululū quieſcere volumus. Inſtat autem nobis opus euangelicæ prædicationis peragendū: cuius tu mercedis particeps eſſe poteris, ſi nos quantum ad te pertinet benigno adiuueris animo. Vnde magis mente pacifica, & quieta nobiſcum de donis Dei te reficce, nobiſque cœpto itinere pergentibus tu in domum tuam reuertere. Ille autem in malitia ſua multū pertinax noluit aliquo modo deprecatorijs eius adquieſcere verbis, & inſuper cōuitia congeminās opprobriorū iaculatur venena, & deteſtatus cū eo participare conuiuium, domum redire diſpoſuit. Sed perſequente crudelē vltione diuina pro ſacerdotis ſui iniuria mori ſubito inualeſcente nimia ſiti ſe putauit. Cupensq́; ardentem ſtomachū refrigerare, ore quo viro Dei conuitia ingeſſit, potum recipere non valuit. Anhelabāt viſcera. Sed non fuit qui ferre huic lāguori medelam potuiſſet. Sed tandē pœnitentia ductus in ſeipſum reuerſus eſt, & ſerui Dei reditum ſedula expectatione pręſtolabatur. Poſt peractum pij operis negotium, cum beatus pater eadē reuerteretur via, obuius ei homo multū ægrotus venire feſtinabat, & meritam pęnam, quam ob culpam ſuam patiebatur, pro amore Chriſti ſibi orabat auferri. Quē vir Dei miſericordia motus mox abſoluit a pęna, dans illi cum benedictione de ſuo calice bibere, monuitq́; pauperib⁹ Chriſti omnino nō eſſe derogandū, ſed pro viribus eorum neceſſitatibus benigniſſimè cōmunicandum. Sicq́; factum eſt vt de patera qua pri⁹ nolebat bibere, poſtea ſe cōfiteretur hauſiſſe ſalutis remediū. Alcuin⁹ in vita S. VVillibrordi apud Sur.

Ex vita ſancti Ludgeri Monaſterienſis Epiſcopi.

EXEMPLVM LVI.

Horas canonicas cum reuerentia legere ſanctus Ludgerus & verbo docuit, & exemplo monſtrauit.

IMperator Karolus Ludgerum ad ſe pro quadam reipublicæ vtilitate euocari fecit. Qui cum ſecundum eiuſdem præceptum veniſſet & iuxta palatium manſionem accepiſſet, primo ſtatim mane miſſo ad eũ rex cubiculario, ipſum ad ſe venire præcepit. Ea ipſa hora perſoluendis more ſolito curſibus, cum ſuis inſiſtebat. Cum his expletis ſe venturum nuncio reſpõdiſſet, & hoc regi ille retuliſſet, ſecunda quoque vice, & tertia ad eum accerſiendum miſit. Sed ille diuinum ſacrificium cunctis aliis rebus anteponendum eſſe non ignorans: omnino venire diſtulit donec cœptam pſalmodiam conſummaret. Qua finita: in conſpectu regis dum veniſſet, & cur ad imperium ſuum venire cõtempſiſſet, interrogaret. Ad hæc ille vultu intrepido, mente conſtantiori. Ego Imperator, inquit, tuum ſemper ita in omnibus præceptum exequendum putaui, vt tamẽ Deum tibi vtrique præferendum nõ dubitarem, quem omnibus anteponendum omnes norunt, omnes fatentur, hoc mihi præcepiſti, quando paſtoralis curæ ſolicitudinem mihi commendabas, vt Deo primum ſeruiendum ſcirem. Poſt hæc tuis conſequenter imperijs cognoſcerem eſſe obtẽperandum. Hanc tui mandati auctoritatem, hanc iuſtiſſimæ diſcretionis regulam ſecutus, Deum tibi & cunctis in terra mortalibus præponendum non ambigo, neque tutum eſſe credidi quod huic iuſſioni, & perſpicaciſſimæ rationi contrarium eſſet. Ideo non ad regiæ poteſtatis inhonorationem, & contemptum (vt maleuoli criminantur) ſed potius propter tuam ſalutem quæ Deo debeam excolere curaui, & ita conſequenter ad tuum expeditior ſeruitium veni. Hanc eius reſponſionem rex optimus amplexus. Gratias, inquit, tibi habeo Epiſcope quia qualem te eſſe credidi ſemper talem te nunc fore expertus ſum. Nam aliqui quidem fuerunt qui hoc tuum factum aliter interpretandum & ad meam iniuriam retorquendum putarunt. Sed hos vtpote tuæ ſanctitatis inuidos minus deinceps gratos habebo, & nullus de cætero contra te accuſationem me auditurum Deo volente repromitto. Tu vt hactenus feciſti Dei ſemper operare voluntatem, & ſimul nobis deuotus & fidelis pro noſtri imperij ſtatu orare memento. Ita inuidia quam liuidi ſancto viro apud regem facere parabant: ad eius magis apud regem gratiam & gloriam profecit. lib. 1. c. 32. apud Surium.

EXEMPLVM LVII.

Quanta cum reuerentia horas canonicas legi ſanctus Ludgerus voluerit: & quomodo oratione ipſius omnes ſiluæ cuiuſdam arbores, vna tantum excepta, corruentes locum & materiam monaſterio conſtruendo præbuerint.

ALiquando dum in itinere eſſet, lectus illi ad vicinum focum cõſtruebatur. Vnde dum noctu ſtans iuxta lectum matutinas, laudes cum clericis caneret, electis cinere prunis, fumus euaporans in faciem exhalauit. Ille quaſi nihil ſentiens immotus mente ſtabat & corpore. At vnus ex clericis auferre volens incommodũ hoc, curuato genu carbones detexit, & inſufflans ſopitos ſuſcitat ignes. Mane autem vocans clericum ſtrictè ſciſcitatus eſt, quare huius mentis fuerit vt fratris hymnis dimiſſis, ſe potius incuruauit ad conſtruendum focum, & pœnitentiam aliquot dierum illi indicens, docuit clericos: dum ad opus diuinum aſſiſtitur, omnes accurrentes cogitationes amouendas quantum humani cordis fugacitas patitur, & prout diuina clementia ſuppetit nihil aliud cogitandum, nihil aliud agendum. Cum vir Sanctus ad locum VVerdena dictum veniſſet, vt ibi monaſterium cõſtrueret, videntes hi qui cum eo erant locũ ſiluarum denſitate vndique concluſum, epiſcopum ab inſtructione reuocare ſtudebant, dicentes incredibile videri illum locum

poſſe

poſſe habitabilem fieri, quo arborum denſitate & ramorũ obductione, ipſum quoq; cęlum abſconderetur. At ipſe ſpem ſuã in Domino ponens. Quæ, inquit, hominibus impoſſibilia ſunt, Deo poſſibilia ſunt. Proinde in ipſum ſperemus, in ipſum credamus, qui credẽti omnia poſſibilia eſſe promittit. Nocte igitur inſecuta dictis matutinis tentorium clam exiuit, & quodã fratre qui eum latenter obſeruabat vidẽte in oratione ſub quadam arbore ſe proiecit. Erat enim nox luna & ſtellis lucẽtibus admodum clara. Qui cum diutius oraſſet, & ſe à Deo exauditum per ſpiritum agnouiſſet, tentorium cunctis (vt putabat) ignorãtibus repetiuit. Et ecce obſcurata luna, & aſtris obductis tẽpeſtas nimia facta eſt, & venti validi extiterunt. Cumque diluculo ſurrexiſſent vident ſiluam hinc inde erutam fundando monaſterio locum ſatis amplũ dediſſe, & arbores paſſim iacentes pro ædificio ſufficientem lignorum copiã præbuiſſe. Vnde ſanctus Ludgerus eos percontari gratulabundus cępit, an adhuc cœlum ex eo loco conſpecturos ſe crederent. Vna tamẽ arborum ſub qua ſcilicet vir ſanctus nocte orauerat inconcuſſa permanſit, ſub qua ei cella poſita eſt vbi aliquando cum quodam clerico Odelgrimo nomine conferẽs inter alia ſpiritu prophetico ſibi prędixit. Iſtud te noſſe volo, quod tamen me viuẽte publicari interdico, in hoc loco me diem iudicij expectaturum, & vbi nunc ſe deo monumẽtum habiturum. Ita clericus ille arborem quamdiu ibi ſtetit diligẽter obſeruauit, ſed cum poſtea in vſum eccleſiæ quæ ad occidentalem eius partem conſtruebatur pręciſa fuiſſet lapidem in eodẽ loco nullo alio ſciente pro ſigno infodit, qui poſtea cum ibidem ſancto viro ſepulchrum pararetur inuentus & effoſſus eſt. lib. 1. c. 27. 28. 29.

Legitur de Purificatione B. Mariæ Virg.

EXEMPLVM LVIII.

Purificationes die B. Virgo quendam cæcum illuminauit, qui compoſuit reſponſorium, Gaude Maria, &c.

TEmpotibus beati Bonifacij Papæ qui (vt in Eccleſiaſticis hiſtorijs legitur) à Foca Imperatore precibus eximijs obtinuit, quatenus templum Romuli quod ab antiquis Romanorum græce, Pãtheon vocabatur, ſanctæ Dei Eccleſiæ quaſi ad ſupplementum religionis adderet, & in honore beatæ ſemper virginis, ac ſimul omniũ Sanctorum dedicando conſecraret. Facta eſt in vrbe Roma ſeditio inter Iudęosatq; catholicos nõ modica. Impugnabant quippe Iudæi toto veſaniæ impetu fidem incarnationis Chriſti, aſſerentes & virginẽ Mariã de ſemine Ioſeph cui deſponſata erat, non de Spiritu ſancto concepiſſe Chriſtũ, & generaſſe, adijcientes iuxta impijſſimã hæreſim Græcorũ omnibus modis impoſſibile fore virginem contra naturam parere poſſe. Cumq; diutius apud Romam hęc altercatio haberetur, & iam Chriſtiani feruentiſſimo fidei zelo prophanos Iudæos niſi cito reſipiſcerent, & ad baptiſmi gratiam conuolarent, ex vrbe propellere vellent. Erat quidam eiuſdem Romanæ vrbis ciuis cœcus natus, ſed tamen chriſtianis literis apprimè imbutus. Is namq; quodam die eodem chriſtianitatis feruore ſuccenſus, verbo veritatis confliċturus aggreſſus eſt Iudæos, & tanta illos conſtantia redarguit, vt penè omnes inuenirentur, victi & vt falſes teſtes decuit elingues. Ad vltimũ vero Iudæi ad probra conuerſi & cõuitia, ſtomachando valde cœperunt improperare dicentes: Tu cum ſis homo peccator, & in peccatis totus natus, quomodo auſus es fidem Chriſtianorum defendere, & nos ad pugnã laceſſere? Nõne liquido patet Chriſtum tuum adeo impotentem eſſe, vt non poſſet etiam tibi lumina reformare? Ad hæc cœcus. Expectate, inquit, triduo, & videbitis in me magnalia Dei. Erat autẽ poſt triduum venerãda ſolemnitas Purificationis ſanctæ Mariæ quã Græci, ypopanti vocant, quę eſt quarto nonas Februarij, & neceſsè erat vt eadem ſacroſancta feſtiuitas apud præfatam Eccleſiam S. Mariæ virginis ab omni clero Romano eodẽ anno celebrari debuiſſet, quæ tantummodo ſingulis anuis apud S. Mariam maiorẽ fit. Quo audito, Iudæi indignè tulerunt & ſubridẽdo dixerunt: Certè Chriſtus tuus quèm patres noſtri crucifixerunt, non poteſt tibi oculos reddere, qui non potuit ſemetipſum de mortis periculo liberare. Attamen ſi in pręſentia noſtra te illuminauerit, pro

certo nos omnes credere habemus in illũ, & tunc liquidè conſtabit, quod ipſe eſt verè filius Dei, & non ſit alius Saluator mundi. Eo autem pacto hoc affirmare placet, vt ſi quis in Chriſtum non crediderit hoc viſo miraculo, omnium rerum ſuarũ proſcriptionem patiatur, & iniurijs maximis, vtpote maieſtatis reus de vrbe eijciatur. His dictis receſſerunt Iudæi vnuſquiſque in ſua. Cœcus vero clanculo ſe perduci fecit ad Dominum ſuum Bonifacium, & indicauit ei pactum, & conditionem Iudæorum ſuper fide Chriſtianorũ. Quibus Papa auditis, plus ſolito lætus efficitur, atque ſub eodem momento omnibus mandauit Iudæis, quatenus ſine dubio præfatæ ſolemnitati vnanimiter occurrerent. Aduenit autem feſtiuitas illa magna, totusque Romanorum clerus apud præfatam eccleſiam ex more peruigiles celebraturus excubias congregatus eſt, ſimiliter Iudęorum conuentus non modicus habebatur immixtus. Ductus eſt autem cœcus ille in medium plenus fide, & ſpiritu ſapientiæ nihil hæſitans de propoſitis. Dumque ab omnibus fidelibus nocturni ibidem canerentur hymni, & iam octaua lectio recitata fuiſſet, cœcus ante altare Matris Domini perduci ſe rogauit, ibidemque baculo ſuſtentatus canere cœpit quoddam reſponſorium, videlicet, Gaude Maria, quod ſibi ante biduum (quia muſicæ artis gnarus fuerat) compoſuerat in quo tam viuaciter Iudæorum errorem confutauit, vt ſub oculis omnium qui aderant completo verſu eiuſdem reſponſorij, vera lux qui eſt Chriſtus genitricis ſuę interuentu (cuius virginitatis integritas eodem cantu defenſa eſt) lumen ei oculorum clariſſimum reddidit, qui eius mentem primitus fide catholica illuminauit. Quo viſo cunctis miraculo ab omnibus Chriſtianis, illico, Gloria in excelſis Deo canitur, & exultatio ſpiritualis habetur. Iudæi vero ad quingentos viros ſtatim ad baptiſmi conuolarunt gratiam, reliqui fuga lapſi in vrbe Roma viſi vltra non ſunt, vnde placuit ſanctæ Romanæ eccleſiæ, vt idem reſponſorium in eadem feſtiuitate octauum locum perpetualiter obtinere debuiſſet, quatenus memorabile miraculum fidelium cordibus omni tempore ad laudem Chriſti feruentius ſemper inhærere potuiſſet: Ipſo præſtante qui regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Thomas de Cantiprato in Appendice exẽplorum 2. libri breuiter id tangit Pelbartus lib. 3. parte 1. art. 2. cap. 3. Stellarij aſſerit hoc miraculum ſe reperiſſe in Bibliotheca Budenſi.

EXEMPLVM LIX.

De altero miraculo circa idẽ reſponſoriũ.

Contigit poſt multa tẽpora circa hoc idem reſponſorium, Gaude Maria aliud quoddam mirabile miraculum. Nã habitabat in confinio cuiuſdam capellulæ Iudæus quidam Incarnationis Dominicę, ſed præcipuè (ſicut & ſunt omnes Iudæi) virginitatis Mariæ extremus inimicus. Erat autem eodem tempore in eodem parochia ſcholaris quidam eidem virgini valde deuotus, qui ad honorem Dei genitricis (ſed præcipuè in confuſionem & opprobrium illius improbi Iudæi) integritatem virginis nequiter impugnãtis hoc duxit in conſuetudinem, vt inter cætera deuotionis exercitia (quibus eam venerabatur) ſingulis diebus in capellam illam ingreſſus coram ipſius imagine hoc reſpõſorium flexis genibus decantaret deuotè. Audiebat hoc Iudæus quotidie, & quoniam clericus erat, verba intelligens in ſui deriſum compoſita, ingenti tabeſcebat inuidia. Stridensq; in illum dentibus ſuis obſeruabat, ſi quando ſolum illum poſſet inuenire, quatenus hoc ſuum opprobriũ ipſius occiſione terminaret. Et ecce die quadam iuuenem hunc ingreſſum capellulam Iudæus perſecutus eſt, & ſolum illum conſiderans. Nunc, inquit, tantæ tuæ inſolentiæ, mihique diu iniuriæ exhibitæ finem imponam. Arripiensque iuuenem diſcidit in fruſta, ſicque per ſingula membra diſciſum ſub ipſius capellæ gradibus ſepeliuit, ſed virgo beata (quæ miſericordiæ ſuæ officium ingratis atque peccatoribus exhibere conſueuit) huic fideli ſuo famulo, & martyri in tribulatione nõ defuit, ſed corpus pro ſibi impenſo obſequio in fruſta diſciſum recolligẽs, ſurſum miſericorditer viuificauit, præcepitq; iã viuo, vt ſolitũ obſequium exhiberet ei tanto deuotius, quãto pro exhibito famulatu copioſius

ſus ſe ſenſiſſet adiutum. Mox iuuenis ad altare redijt, & idem reſponſorium ſolito multo deuotius decantauit. Cum autẽ ad verba illa perueniſſet: Erubeſcat Iudæus infœlix cum multa cordis fiducia ſecundum altitudinem notarum vocem altius plus ſolito eleuabat, vt ſcilicet altitudine vocis exprimeret magnitudinẽ gratiarum actionis, & Iudæus qui ad delendum Mariæ obſequium, & in ſuæ inuidiæ remedium eum occiderat, audiens rurſum canẽtem quem credebat occiſum amplius veretur, quod & factum eſt. Nam Iudæus audiens illum canentem alium quendam hunc eſſe ſuſpicatus. Veruntamen venit vt videret, atque ſi alius eſſet, rurſus illum occideret. Sed videt & ſtupet, quia quem ipſe ſe ſciebat ſepeliſſe, iam reſurrexiſſe videbat, atque ideo ſe fruſtra tantum facinus commiſiſſe. Tunc iuuenis ne tam glorioſum miraculum ſuo ſilentio cœlaretur, vadens ad paſtorem parochianum, ſingula illi per ordinem enarrauit, oſtendens eidem cicatrices tanquam ſigna quædam in ſingulis inciſionum locis pro confirmatione miraculi derelicta. Paſtor autem pro mirabili hoc diuulgando miraculo populum conuocauit, eiſq́ue de Dei genitricis miſericordia egregium ſermonem fecit. Pro cuius confirmatione ſermonis iuuenem produxit in medium, & quid circa eum contigiſſet per ſingula patefecit. Quod omnis plebs, vt vidit dedit gloriam Deo, & laudem glorioſæ virgini Matri eius, quæ ſibi deuotos in ſui tribulatione non deſerit. Verum cum iudici ciuitatis hoc idem eſset recitatum miraculum, comprehendens Iudæum pro commiſso latrocinio cõdemnauit in mortem. Sed Iudæus Chriſtianum ſe fieri toto corde deſiderauit, & ſic viam obtinens eius virginitatem ſtuduit conatu toto defendere, quam noſcebatur prius impiè & pertinaciter impugnaſse. Idem Thomas de Cantipatro in Appendice ſupradicta breuiter ſimile refert & Pelbartus in Stellario lib. 12. par. vltima c. 1.

Legitur in hiſtoria Annunciationis beatæ Virginis.

EXEMPLVM LX.

Beata Maria militem quotidie dicentem Aue Maria à ſeruo doloſo dęmone quatuordecim annis cuſtodiuit.

QVidam miles quoddam in via communi habebat caſtrum, & omnes trãſeuntes ſine miſeratione aliqua ſpoliabat, virginem tamen Mariam quotidie ſalutabat, nec pro aliquo impedimento emergenti ab ipſa ſalutatione aliqua die ceſsare volebat. Accidit autem vt quidam religioſus vir ſanctus inde tranſitum faceret, & ipſum prædictus miles continuo expoliari iuberet. Vir autem ſanctus rogauit prædones, vt ipſum ad Dominum ſuum deducant, quia ad ipſum haberet ſecreta quæ perferret. Adductus autem rogauit militem, vt omnes de familia ſua & caſtro congregari faceret, vt eis verbum Domini prædicaret. Cum autem congregati fuiſſent, ille ait: Nequaquam hic omnes eſtis, ſed aliquis adhuc deeſt. Cui cum ſe omnes adeſſe aſsererent, aiebat: Diligenter perquirite, & aliquem inuenieris abeſse. Tunc vnus exclamans dixit, quoniã ſolus camerarius illuc non veniſset. Ille autem dixit: Verè ipſe eſt qui ſolus deeſt. Pro eo ergo cito mittitur, & in mediũ deducitur. Cum autem virum Dei vidiſset, reuolutis terribiliter oculis caput inſtar inſani agitabat, nec propius accedere audebat. Vir autem ſanctus dixit ei: Adiuro te per nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt quis ſis nobis ediſseras, & quã ob cauſam huc veneris palam pandas. Cui ille reſpondit: Heu adiuratus prodere cogor inuitus. Ego enim non ſum homo, ſed dæmon qui formam hominis accepi, & xiiij. annis cum hoc milite hic permanſi. Nam princeps noſter me huc miſit, vt die qua ipſe ſuæ Mariç ſalutationem non diceret diligentius obſeruarẽ, & in eum poteſtate accepta ipſum continuo ſtrangularem, & ſic in malis operibus vitam finiendo noſter eſſet. Quacumque enim die ille ſalutationẽ dicebat, in ipſum poteſtatem habere non poteram. Ecce autem de die in diem diligentius obſeruaui, & nullum diem quin

eam ſalutauerit prætermiſit. Hæc miles audiens vehementer obſtupuit, & ad pedes viri Dei ſe proijciens veniam poſtulauit, & in melius deinceps vitam mutauit. Vir autem ſanctus dixit dæmoni: Præcipio tibi dæmon in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt hinc ſtatim abſcedas, & talem hactenus locum poſſideas, vbi nulliglorioſam Dei genitricem inuocanti nocere præſumas. Hæc vbi iuſſa dedit, dæmō abſcedens euanuit. Iacobus de Voragine in feſto Annunciationis B. Virginis.

Legitur in Legenda Aſſumptionis beatæ Virginis.

EXEMPLVM LXI.

Beata Maria ſibi deuotam fœminam militis depauperati, ſed per diabolum ditati, vxorē a malitia diaboli præſeruauit.

MIles quidam potens valde, ac diues dum omnia ſua bona indiſcreta liberalitate diſpergeret ad tātam inopiam deuenit, vt qui conſueuerat magna tribuere, iam inciperet minimis indigere. Habebat autem vxorem pudiciſſimam, & beatæ Mariæ valde deuotam. Appropinquante autem quadam ſolemnitate, in qua prædictus miles multa donaria conſueuerat elargiri, cum iam quid tribueret non haberet, nimia confuſione & verecundia ductus, quouſque prædicta ſolemnitas tranſiſſet deſertum locum mœroris ab amicis expetijt, vt fortunæ ſuæ incommoda plangeret, & verecundiam euitaret. Et ecce ſubito quidam equus valde terribilis terribiliorem habens ſeſſorem, ad eum acceſſit. Cuius aſſeſſor eū alloquitur, & cauſam tantæ ſuæ triſtitiæ ſciſcitatur. Cui cū omnia quæ ſibi contigerant per ordinem enarraſſet, ille ait: Si mihi in modico obtemperare volueris magis quā antea gloria & diuitijs abundabis. Spondet ille principi tenebrarum ſe quicquid iuſſerit libenter facturum, dummodo ipſe ſibi impleat quod promittit. Et ille: Ecce pergens in domum tuam, & in tali loco requiras, & ibidem tot auri & argenti pondera, & tot lapides pretioſos inuenies. Mihi autem hoc facias, vt in tali die vxorem tuam huc ad me adducas. Sub tali promiſſione miles ad domum reuertitur, & in loco de quo ſibi dixerat quærens omnia reperit quæ ſibi prædixerat. Quæ inueniens mox emit palatia, largitur dona, redimit fundos, comparat ſeruos. Appropinquante vero die ſtatuta vxorem ſuam vocauit & dixit: Equum conſcende, quia aliquo longius mecū pergere te oportet. At illa tremens & pauens, & viri imperio contradicere non præſumens, beatæ Mariæ ſe deuotè commendauit, & poſt virum abire cœpit. Cum autem longius proceſſiſſent & in via quandam Eccleſiam inueniſſent, illa de equo deſcendens eccleſiam intrauit viro exterius expectante. Dum vero beatæ Mariæ ſe deuotè commendaret, illa ſubito obdormiuit, & virgo glorioſa prædictæ matronæ in habitu, & qualitate per omnia ſimilis de altari proceſſit, & foras exiens equum conſcendit, matrona illa in eccleſia dormiente & remanente. Vir autem ſuam vxorem eſſe arbitrans, profectus eſt. Cum autem ad locum ſtatutum veniſſet, ecce princeps tenebrarum cum impetu nimio veniebat, & ad locum feſtinabat, ſed cum appropinquaſſet, ſtatim ille infremuit, & tremens ac pauens accedere non præſumpſit, dixitque militi: Infideliſſime hominum, cur mihi taliter illuſiſti, & pro tantis beneficijs mihi talia contuliſti? Ego enim tibi dixeram, vt ad me adduceres tuam coniugem, & tu mihi adduxiſti Domini genitricem, volebam vxorem tuam, & adduxiſti mihi Mariam? Nam cū vxor tua mihi multas inferat iniurias, de ea volebam expetere vltionem. Et tu ad me iſtā adduxiſti, vt me torqueat, & in infernum mittat? Audiens hæc vir vehementer ſtupebat, & præ timore, admiratione nimia loqui non poterat. Sancta autē Maria dixit: Qua temeritate nequā ſpiritus deuotæ meæ nocere præſumpſiſti? Non hoc tibi impunè cedet, & nunc tē hac plecto ſententia, vt in infernum deſcē das, & alicui me cum deuotione inuocanti nocere de cætero non præſumas. Ille autem cum multo eiulatu receſſit, & vir de equo exiliens ſe ad pedes eius proſtrauit. Quem virgo increpans ad ſuam vxorem quæ adhuc in eccleſia dormiebat iubet redire, & omnes diuitias demonis abijcere. Rediens ergo cum adhuc vxorem ſuam dormientem inueniret eam excitauit, & ſibi

ſibi quę accideruant enarrauit. Cum autem domum rediſſent, & omnes dæmones diuitias abieciſſent, in laude virginis deuotiſſimè permanſerunt, & multas poſtmodum diuitias ipſa largiente virgine receperunt. Idem Iacobus de Voragine Archiepiſcopus Genuenſis in feſto Aſſumptionis beatæ Mariæ.

Legitur in hiſtoria de Natiuitate beatæ Mariæ Virginis.

EXEMPLVM LXII.

Beata Maria filium viduæ, quæ ſibi puerũ Ieſum pia ſimplicitate ex vlnis abſtulerat, & obſidis loco ciſtę incluſerat, à vinculis abſoluit, & matri reſtituit.

QVædam mulier ſolatio viri ſui deſtituta, vnicum filium habebat quem tenerrimè diligebat. Quadam autem vice filius eius ab inimicis capitur, & in cuſtodia vinculatur. Quod illa audiens inconſolabiliter flebat, & beatam virginem (cui multum deuota erat) pro liberatione filij importunis precibus exorabat. Tandem videns quia ſic nihil proficeret, eccleſiam in qua erat ſculpta imago beatę Marię virginis ſola intrauit, & coram imagine ſtãs, ipſam ſic alloquitur dicens: Virgo beata pro liberatione filij mei te ſæpè rogaui, & adhuc nequaquã matri miſeræ ſubueniſti? Tuum pro filio meo imploro patrocinium, & adhuc nullum ſentio fructum. Igitur ſicut filius meus mihi ablatus eſt, ſic & ego filium tuum tibi auferam, & obſidem pro filio meo in cuſtodia ponam. Et hæc dicens propius acceſſit, & imaginẽ pueri quam virgo baiulabat auferens domum abijt. Accipienſq́; imaginem pueri ipſam in linteo puriſſimo inuoluit, & in arcam recondens ipſam cum claue diligentius obfirmauit, bonum obſidem pro filio ſuo habere ſe gaudẽs, & ipſum diligenter cuſtodiens. Et ecce ſequenti nocte beata virgo iuueni apparuit, & ianuam carceris aperiens inde vt exeat præcepit, eiq́ue dixit, Matri tuæ fili dices, vt meũ mihi reddat filium, ex quo reddidi ſibi ſuum. Qui exiens ad matrem venit, & qualiter virgo beata eum liberauerit enarrauit. Illa autẽ plurimum exultans imaginem pueri accepit, & ad eccleſiã vadens beatæ Marię reddidit dicẽs: Gratias vobis Domina refero: quia mihi meum vnicum filium reddidiſtis, & nunc vobis filium veſtrum reddo, quia meũ me recepiſſe profiteor. Idem Iacobus in feſto Natiuitatis B. Mariæ Virg.

Legitur in hiſtoria de omnibus Sanctis.

EXEMPLVM LXIII.

Feſta ſua deuotè celebrantibus ſancti grates magnas referre viſi ſunt, & animæ purgatorij auxilium mendicare viſæ ſunt, & commemoratio defunctorum fieri iubetur.

CVm in die omnium Sanctorum Eccleſiæ ſancti Petri cuſtos ex deuotione omnia altaria circuiſſet, & omnium Sanctorum ſuffragia implorasſet, & demum ad altare ſancti Petri rediſſet, ibi paululũ conquieſcens extra ſe rapitur. Et ecce vidit regem regum in ſolio ſublimi conſiſtentem, & omnes Angelos in eius circuitu commorantes. Tunc virgo virginum in diademate præfulgenti aduenit, quam innumerabilis multitudo virginum & cõtinentium ſequebatur. Huic rex protinus aſſurrexit, & poſito ſolio iuxta ſe ſedere fecit. Poſt hoc aduenit quidam veſtitus pilis camelorum, quem ſequebatur multitudo venerabilium ſeniorum. Deinde aduenit alius pontificali habitu decoratus, quẽ aliquorum cohors in habitu conſimili ſequebatur. Poſtea verò proceſſit innumerabilis militiæ multitudo. Poſt quos aduenit turba diuerſarum gentium infinita. Omnes igitur ante regis ſolium aduenerunt, & ipſum flexis genibus adorauerũt. Is autem qui in põtificali habitu erat, matutinas cæteris proſequentibus inchoauit. Angelus autem qui prædictum cuſtodem ducebat, eidem viſionem expoſuit; aſſerẽs virginem in prima acie Matrem Dei eſſe. Veſtitum de pilis camelorum Ioannem Baptiſtam cum Patriarchis pariter, & Prophetis, Pontificali ornatum habitu Petrum cum cæteris Apoſtolis, Milites, Martyres, Turbam reliquam Cõfeſſores. Qui ideo omnes ante regem venerunt, vt pro honore ſibi hac die à mortalibus exhibito gratias agerent, & pro orbe vniuerſo orarent.

rent. Deinde ad locũ alium ipſum duxit, & vtriuſque ſexus homines alios in ſtatis aureis, alios in menſis gaudentes diuerſis delitiis, alios nudos & inopes auxiliũ mendicantes oſtendit. Dixit autem hunc purgatorij locum eſſe. Abundantes vero animas illas eſſe quibus ab amicis per multa ſuffragia copiosè ſubueniebatur. Egentes vero eſſe, quorum cura nullatenus habebatur. Iuſſit ergo vt omnia iſta ſummo pontifici intimaret, vt poſt feſtum omnium Sanctorum diem ſtatueret animarum, vt ſaltem generalia ſuffragia pro illis illa die fierent qui ſpecialia habere nequirent. Iacobus Archiepiſcopus Gennenſis in feſto omnium SS. & Petrus de Natalibus lib. 10. cap. 1.

Legitur in hiſtoria de commemoratione Animarum.

EXEMPLVM LXIIII.

Purgatorium ſuum anima cuiuſdã in glacie ſuſtinuit, quę à B. Theobaldo triginta miſſis continuis, quas dæmon mirè conatus eſt impedire, liberata eſt.

LEgitur quod quidam piſcatores ſancti Theobaldi in Autumno fruſtum magnum glaciei pro piſce prendiderunt, de quo magis quam de piſce gauiſi ſunt, maximè quia epiſcopus dolore pedum laborabat ipſam glaciem eius pedibus ſuppoſuerunt, & magnum ei refrigerium pręſtabat. Quadam verò uice de glacie hominis uocem audiuit. Qui ab epiſcopo adiuratus quis eſſet, dixit: Sum quædam anima quę in hoc gelicidio pro peccatis meis affligor, & liberari poſſem ſi xxx. miſſas ſine interuallo triginta diebus continuis diceres. Qui cum miſſarum medietatem dixiſſet, & ſe iam ad miſſam aliam præparaſſet, diabolica ſuggeſtione cõtigit quod fere omnes homines illius ciuitatis inter ſe bella mouerent. Vnde uocatus epiſcopus ad ſedandam diſcordiam, ſacras deponens ueſtes, miſſam illa die intermiſit. Iterum reincipiens & duas partes complens, exercitus magnus (ut uidebatur) ciuitatem illam obſedit, & compulſus miſſę officium intermiſit. Deinde reincipiens cum omnes vltima excepta dixiſſet, & vltimã inchoare uellet, tota uilla & domus epiſcopi accenſa eſt. Cui cum ſerui dicerent, vt miſſam intermitteret, ille dixit: Etſi tota villa cremari deberet, miſſam non dimitterem. Qua celebrata glacies protinus reſoluta eſt: & ignem quem ſe vidiſſe credebant tanquam phantaſma receſſit & nullum damnum intulit. Iacobus de Voragine Archiepiſcopus Genuenſis, & Petrus de Natalibus lib. 10. c. 8. in die Cõmemorationis Animarum.

EXEMPLVM LXV.

Conuertitur magiſter Sylo viſa pœna diſcipuli ſui ſtudio vano & ſyllogiſtico nimis intenti.

MAgiſter Silo quendam ſuum ſcholarem ægrotantem obnixè rogauit, vt poſt mortem ad ſe rediret, & ſtatum ſuum ſibi renunciaret. Poſt aliquot igitur dies ſibi apparuit cum capa de pergameno toto de ſophiſmatibus deſcripta, & intus flamma ignis tota contecta. Qui requiſitus à magiſtro quiſnam eſſet, ait: Ille vtique ſum qui ad te redire promiſi. Qui de ſtatu ſuo requiſitus, ait: Hæc capa plus ſuper me ponderat, & plus me premit, quam ſi vnam turrim ſupra me haberem. Et eſt mihi data, vt eam portem pro gloria quam in ſophiſmatibus habui. Porro flamma ignis qua cooperta eſt, pelles ſunt delicatæ & variæ quas ferebam, quæ flamma me cruciat & exurit. Sed cum magiſter illam pœnam facilem iudicaret, dixit eidem defunctus, vt manum extenderet, & ſic facilitatem ſuæ pœnæ ſentire poſſet. Cumque manum extendiſſet, ille guttam vnam ſui ſudoris dimiſit, quæ prędicti magiſtri manum ſagitta citius perforauit, ita quod cruciatum mirabilem ſenſit. Et ait: Talis totus eſt ignis. Ille igitur magiſter ex illius pœnæ acerbitate perterritus, ſæculum deliberauit deſerere, & religionem intrare. Vnde mane ſcholaribus congregatis: hos verſus compoſuit. Linquo coax ranis, cras coruis, vanaq; vanis, Ad logicam pergo quæ mortis non timet ergo. Et ſic ſæculum deſerens ad religionem confugit. Petrus Cantor Pariſienſis, & ex eodem Iacobus de Voragine, & Petrus de Natalibus ibidem.

EXEM-

EXEMPLVM LXVI.

Miſſa celebrata pro quodam fodiente argentum ipſum multo tempore oppreſſum ſub rupe præſeruauit in vita.

CVm quidam in quadam rupe argentum foderent ſubitò rupes cecidit,& funditus cunctos extinxit. Vnus autem eorum ſubtus in quodam ſinu ipſius rupis mortem euaſit, inde tamen exire non valuit. Vxor autem illius defunctum æſtimans omni die pro ipſo miſſam celebrari fecit,& panem vnum, & vrceum vini cum candela quotidie offerebat. Cui diabolus inuidens per tres dies continuos eidem in forma humana apparuit, & quo tenderet requiſiuit. Cui cum illa ſui itineris cauſam exponeret, ille aiebat: Noli fruſtra vexari,quia iam miſſa celebrata eſt. Et ſic illa tribus diebus miſſam intermiſit, nec miſſam celebrari fecit. Quidam autem poſt hæc in prædicta rupe argentum fodiens, quandam vocem audiuit de ſubter dicentem,planè percutias:quia capiti meo imminet magnus lapis. Cum autem ille tremeret,& ad hanc vocem audiendā plurimos conuocaſſet, iterum fodit, & ſimilē vocem audiuit. Tunc omnes propius accedentes dixerunt: Quis es tu? Qui reſpondens dixit: Plane percutiatis, quia magnus lapis quaſi ſuper me eadit. Qui à latere fodientes, & ad eum vſq; peruenientes eum ſanum, & incolumen extraxerūt. Et ſciſcitantes quomodo ibi tamdiu vixiſſet, dixit quod qualibet die panis vnus & vrceus vini cum candela accenſa, niſi tantum in tribus diebus ſibi oblatus fuit. Quod vxor eius audiens & vehementer exultans agnouit, quod de oblatione ſua fuerat ſuſtentatus, & quod diabolus eam deceperat nè illis tribus diebus miſſam cātari faceret. Idem Iacobus Archiepiſcopus Genuenſis in die Commemorationis omniū animarum. Simile habet Petrus Cluniacenſis lib. 1. miraculorum cap. 2.

EXEMPLVM LXVII.

Defunctis non eſt detrahendum,ſed eis potius ſubueniendum: & plus valent eis orationes iuſtorum quàm impiorum.

DVm quidam miles in lecto cum vxore ſua eſſet, & luna valde lucens per rimas intraret, mirabatur quomodo homo rationalis creatori non pareret, cum eidem creaturæ irrationales parerent. Et dum cuidam militi defuncto qui ſibi fuerat familiaris detraheret, ſubitò ille qui mortuus fuerat thalamum introiuit, dixitque illi: Amice,noli malè ſuſpicari de aliquo, & condona mihi ſi quid in te peccaui. Cumque ſuper ſtatu ſuo interrogaretur dixit: Varijs pœnis affligor, præcipuè quia tale cœmiterium violaui, & ibi quendam vulnerans cum capa ſua expoliaui,quæ mihi ſuperponitur,& vno monte magis me premit. Rogauitq; vt pro ſe orationes fieri faceret. Cùm autem ille ſibi diceret,an vellet quod à tali,& tali ſacerdote ipſas orationes faceret fieri,ille ad hoc nihil reſpondens caput more renuentis concuſſit. Deinde dixit ſi vellet quod talis eremita pro ſe oraret. Cui ille: Vtinam ille pro me oraret. Quod cùm ſe facturum promitteret, ait ille: Et ego dico tibi, quod ab hac die vſque ad duos annos tu etiam morieris. Sic ille diſparuit, & miles vita ſua in melius mutata in Domino obdormiuit. Idem Iacobus Genuenſis ibidem.

EXEMPLVM LXVIII.

Beata Maria clericum horas ſuas dicere ſolitum dignanter viſitauit, & à carnalibus nuptijs reuocans,in caſtitate ſeruauit, & feſtum ſuæ Conceptionis eum celebrare docuit.

TEmporibus Caroli Regis Francorum clericus quidam ordine leuita Hungariæ Regis germanus, Dei genitricem toto corde diligens, eius horas ſolitus cantare parentum conſilio nubere volens, cū quadam puella valde pulchra contraxit, accepta autem à presbytero nuptiali benedictione die quodam miſſa celebrata, recordatus quod beatæ Marię virginis horas iuxta morē ſuū nō cantauerat illa die, om-

omnes ab eccleſia exire coegit ſponſam domum mittens, ipſe ſolus iuxta altare remanſit. Cumque ſolus Dominicæ matris horas decantaret,& Antiphonam,Pulchra es & decora filia Hieruſalem diceret, ſubitò apparuit ei Domina & perpetua Dei genitrix virgo Maria cum duobus Angelis dextram & leuam eius tenentibus dicens: Si ergò pulchra ſum,& decora,quid eſt quod me dimittis & ſpõſam aliam accipis? Nonne ego pulchrior ſum illa? Nonne ego optima, formoſa? Vidiſti ne tam pulchram? Cui ille: Domina mea (inquit) claritas tua omnem mundi pulchritudinem excellit. Tu es ſuper choros Angelorum eleuata, tu es ſuper cœlos cœlorum exaltata. Quid ergò vis vt ipſe faciam? At illa: Si ſponſam carnalem cui adhęrere vis amore mei dimiſeris,me ſpõſam in cœleſti regno habebis. Et ſi Cõceptionis meę feſtũ annuatim ſexto Idus Decẽbris ſolẽniter celebraueris, & prędicandũ prædicaueris, mecũ in regno vnigeniti mei laureatus eris. His itaque dictis: Domina noſtra ab oculis eius diſparuit. Clericus verò domum redire renuens,abſque parentum conſilio illico ad abbatiá quandam extra patriam profectus, monachali habitu decoratur. Et poſt exiguum temporis meritis beatæ Mariæ virginis (quæ diligentes ſe ſemper decorat & beatificat) vitam beatam finiuit in hoc exilio & ęternam accepit in ſæculo futuro. Sed prius tamen Aquileię Patriarcha factus, feſtum Conceptionis eiuſdem die prædicto quãdiu vixit proprijs octauis celebrauit & celebrandum cunctis prædicauit. Attendant hoc omnes virgines qui amore beatæ virginis coniugio ſponte ſe fraudãt, quantam mercedem precibus beatæ Mariæ virginis in cœlo ſunt recepturi. Idem in fine hiſtoriæ ex epiſtola 9. Anſelmi de Conceptione B. Mariæ.

De viſitatione glorioſæ Virginis Mariæ.

EXEMPLVM LXIX.

Beata virgo Maria deuoto clerico pulchritudinem ſuam oſtendit.

Clericus quidam beatæ Mariæ deuotiſſimus crebris eam precibus fideliter exorabat, vt ſibi ſuam pulchritudinẽ oſtendere dignaretur, quæ in ſcripturis ſacris ſæpius commendatur, vt eſt illud Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula nõ eſt in te,&c. Item Cantic. 7. Quam pulchra es, & quam decora chariſſima in delitijs tuis, &c. Cuius piæ petitioni mater miſericordiæ annuens, per Angelũ ei mandauit, quod tali hora ſibi appareret,ſed tamen ſciret inconueniens & indignum eſſe oculis quibus eam videret, poſtea terrenũ aliquid cernere. Cùm autem reſponderet clericus ſe non curare ſi poſt eius viſionem fieret cæcus, tamen Angelo diſparente cœpit anxiè cogitare, quia ſi viſum penitus amitteret eum mendicare de cætero oporteret. Excogitauit ergò conſilium vno oculo clauſo alterum tantùm ad eam videndam aperire. Apparente autem ſibi beata Virgine tempore aſſignato, inæſtimabilem claritatem & pulchritudinem vidit, & cupiens plenius eam videre etiam oculum quem tenuerat clauſum aperuit, ſed viſio tunc repente diſparuit. Cùm ergò oculo quo eam viderat eſſet orbatus, altero ſaluo manente, ipſe lachrymans eo quod oculo pepercіſſet,ſe cœpit vehementer arguere dicens: Vtinam totus fuiſſem oculus,vt eam vidiſſem plenius. Cùm autem denuò Dominam noſtram inſtantiſſimè exoraret, vt ſe adhuc ſemel ei oſtenderet, quia propterea etiam reſiduum oculũ libenter amitteret, iterato pijſſima virgo Maria ei apparuit, & ſua viſione ineffabiliter conſolata, & reſiduum oculum ſibi ſeruauit,& prius amiſſum reſtituit.
Ioannes Herolt in Promptuario miraculorum B. Virginis exemplo 79.

EXEMPLVM LXX.

Cõſuetus in luxuria ſenex Nicolaus quanta difficultate emendatus ſit.

Legitur in vita ſancti Andreæ quod quidã ſenex nomine Nicolaus adijt Apoſtolum dicens: Domine,ecce iam lxx. anni ſunt vitæ meæ, in quibus ſemper luxuriæ deſeruiui. Accepi autem aliquando Euangelium orans Dominum, vt mihi amodo continentiam largiatur. Sed in ipſo peccato inueteratus, & à mala concupiſcentia illectus, ſtatim ad opus ſolitum reuer-

reuertebar. Quadam igitur vice concupiſcentia inflammatus, oblitus euangeliū quod ſuper me poſueram, ad lupanar iui. Statimq́ue meretrix dixit mihi. Egredere ſene x, egredere, quia Angelus Dei es tu, nè me contingas, neque huc accedere præſumas, video enim ſuper te mirabilia. Stupefactus ad verba meretricis, recolui quod mecum euangeliū detuliſſem. Nunc igitur ſancte Dei pro ſalute mea tua pia oratio intercedat. Audiens hoc beatus Andreas flere cœpit, & à tertia vſque ad horam nonam orauit, & ſurgens noluit comedere, ſed ait: Non comedā donec ſciā ſi Dominus miſerebitur huius ſenis. Cūq́ue diebus quinque ieiunaſſet venit vox ad Andream dicens: Obtines Andrea pro ſene, ſed ſicut ieiunijs maceraſti te, ſic & ipſe ſe affligat ieiunijs, vt ſaluetur. Sicq́ue fecit, & ſex menſibus in pane & aqua ieiunauit, & poſtmodum plenus bonis operibus in pace quieuit. Venit igitur vox ad Andream dicens: Per orationem tuam Nicolaum quem perdideram acquiſiui. Abdias lib. 3. hiſt. Apoſt.

EXEMPLVM LXXI.

Luxuria inſtigata mater proprium filium ſibi conſentire nolentem in mortē præcipitare conatur.

QVidam iuuenis ſecretè ſancto Andreæ dixit: Mater mea pulchrū me videns de opere illicito me attentauit. Cui cùm nullatenus aſſentirem iudicem adijt, volens in me crimen tantæ nequitiæ retorquere, ſed ora pro me nè moriar tam iniuſtè. Nam accuſatus penitus reticebo malens vitam perdere, quam matrem tam turpiter infamare. Iuuenis igitur vocatur ad iudicium, & illico eum Andreas proſequitur. Accuſat mater inſtanter filium, quod ſe voluerit violare. Interrogat pluries iuuenis, an res taliter ſe haberet, nihil penitus reſpondebat. Tunc Andreas matri dixit. Crudeliſſima fœminarum, quæ per tuam libidinem filiū vnicum tuum vis perire. Tunc mulier præpoſito dixit: Domine huic homini filius meus adhæſit poſtquam hæc agere voluit. Iratus itaque iudex iuſſit puerum in ſaccum linitum pice & bitumine mitti, & in flumine proijci. Andream autem in carcere reſeruari, donec excogitaret ſupplicium quo periret. Sed orante Andrea tonitru horribile omnes terruit, & terræ motus ingens cunctos proſtrauit, & mulier à fulmine percuſſa & areſacta corruit. Orantibus autem cæteris Apoſtolum nè perirent, orauit pro eis, & omnia ceſſauerunt. Tunc Præpoſitus credidit, & domus eius tota. Vincentius in Specul. hiſt. lib. 9. c. 67.

EXEMPLVM LXXII.

Fœminæ formam diabolus induit, & Epiſcopum beato Andreę deuotum ad lapſum præcipitare conatur, ſed auxilio patroni ſui in peregrini ſpecie apparentis Epiſcopus liberatur.

EPiſcopus quidam religioſam vitam agens beatum Andream inter cæteros & ſupra ſanctos cæteros in veneratione habebat, ita quod in cunctis ſuis operibus hunc ſemper titulum præponebat, ad honorem Dei, & beati Andreæ. Inuidens igitur viro ſancto hoſtis antiquus ad eum decipiendum tota calliditate ſe contulit, ſeq́ue in formā pulcherrimæ mulieris tranſformauit. Venit igitur ad Palatium Epiſcopi, aſſerens ſe velle confiteri eidem. Mandat Epiſcopus vt ſuo pœnitentiario confiteatur, cui plenitudinem tradiderat poteſtatis. Renunciat illa, quod nulli hominum niſi ſibi ſecreta ſuę conſcientiæ reuelabit. Sicq́ue victus Epiſcopus eam ad ſe venire præcepit. Cui illa: Obſecro Domine miſerere mei. Ego enim in annis puellaribus (vt cernitis) conſtituta, & à pueritia delicatè enutrita, nec nō & regia ſtirpe progenita, huc in peregrino habitu ſola veni. Nam pater meus rex vtiq; valdè potens cuidam magno principi me volebat in coniugium ſociare. Cui reſpondi, quod omnem thorum abominarer maritalem, quia virginitatem meam Chriſto dedicaui in perpetuum, & ideo nunquam poſſem in carnalem copulam conſentire. Denique ſic arctata, quod oportebat me, aut eius voluntati duriſſimæ obedire, aut certè diuerſa ſubire ſupplicia, latenter fugam inij magis eligens exulare, quā ſponſo meo fidem infringere. Audiens verò veſtræ ſanctitatis præconium, ſub alas ve-

ſtræ.

ſtræ protectionis confugi, ſperās me apud vos reperire locum quietis, vbi poſſim cō-templationis carpere ſecreta ſilentia, præſentisque vitæ vitare naufragia, & perturbationes mundi perſtrepentis fugere. Admirans in ea Epiſcopus nobilitatem generis, pulchritudinem corporis, tam immenſum feruorem, & tantæ eloquentiæ venuſtatem, placida & benigna voce reſpondit. Eſto ſecura, ò filia, nec formides, quia ille ob cuius amorem te, & tuos, & tua tam viriliter contempſiſti, tibi ob hoc, & in præſenti cumulum gratiæ, & in futuro plenitudinem gloriæ largietur. Sed & ego ſeruus me & mea tibi offero, eligaſque tibi vbi placuerit manſionem, volo autem vt mecum hodie prandere debeas. Cui illa: Noli, inquit, pater, noli de hac re me rogare, nè fortè ex hoc aliqua ſuſpitionis cauſa proueniat, & nitor famæ veſtræ denigrationem aliquam patiatur. Ad quam Epiſcopus dixit: Plures erimus & non ſoli, & ideò nullis malæ ſuſpitionis ſcrupulus in aliquo pòterit generari. Venientes itaque ad menſam, Epiſcopus & illa ex oppoſito conſederunt, cęteris reſidentibus hinc & inde. Intendit in eam Epiſcopus crebrò eiuſque faciem intueri non deſinit, & pulchritudinem admirari. Sicque dum oculus figitur, animus ſauciatur, & dum eius faciem non deſinit intueri, antiquus hoſtis cor eius graui iaculo vulnerauit. Perpendit ipſe diabolus hoc & pulchritudinē ſuā cœpit magis ac magis augere. Iamq; Epiſcopus proximus erat cōſenſui vt eam de illicito opere attentaret, quando poſſibilitas ſe offerret. Tunc ſubitò quidam peregrinus venit ad oſtiū crebris ictibus, & magnis clamoribus ſibi poſtulans aperiri. Cumque ſibi aperire nollent, & ille clamoribus & ictibus nimis eis fieret importunus, interrogat Epiſcopus mulierē ſi ingreſſum illius hominis acceptaret. Cui illa dixit: Proponatur ſibi aliqua quęſtio ſatis grauis, quam ſi enodare ſciuerit admittatur. Si autem neſcierit, tanquam inſcius & indignus Epiſcopi præſentia repellatur. Fauent omnes eius ſententiæ, & quis ſufficiens eſſet hanc quæſtionem proponere ſciſcitantur. Cumque nullus ſufficiens inuenitur, Epiſcopus dixit: Quis noſtrum ad hoc ſufficiens eſt quam vos, ò Domina, quæ cæteros nos & eloquentia præceditis, & ſapientia plus nobis omnibus rutilatis? Vos ergò hanc proponite quæſtionem. Tunc illa dixit: Interrogetur quod eſt maius miraculum, quod Deus vnquam in parua re fecerit. Interrogatus de hoc peregrinus per nuncium, dixit: Diuerſitas & excellētia facierum. Inter tot enim homines qui fuerunt ab initio mundi, & vſque ad finem futuri ſunt, duo reperiri non poſſent, quorum facies per omnia ſimiles eſſent. In ipſa quoque tam minima facie Deus omnipotens omnes ſenſus corporis collocauit. Audientes omnes eius reſponſionem, admirantes dixerunt: Vera & optima eſt ſolutio quæſtionis. Tunc mulier ait: Proponatur ei quæſtio ſecunda grauior, in qua melius poſſimus eius ſapiētiam experiri. Quæratur ab eo vbi terra ſit altior omni cœlo. Percontatus de hoc peregrinus reſpondit: In cœlo empyreo vbi reſidet corpus Chriſti. Corpus enim Chriſti quod eſt altius omni cœlo eſt de noſtra carne formatum, porro caro noſtra quædam terrea ſubſtantia eſt. Cùm igitur corpus Chriſti ſuper omnes cœlos ſit, & de noſtra carne originem duxerit, caro autem noſtra de terra ſit condita conſtat q𝔡 vbi corpus Chriſti reſidet, ibi proculdubio terra altior cœlo manet. Refert nuncius quid reſpondeat peregrinus. Et ecce omnes reſponſionem eius mirabiliter approbant, & magnificè eius ſapientiam laudār. Tunc iterum illa dixit: Fiat ei tertia quæſtio grauiſſima, & occulta & ad ſoluendū difficilis, & obſcura, vt ſic eius ſapientia tertiò comprobetur, & dignus ſit quod ad menſam Epiſcopi meritò admittatur. Quæratur igitur ſic ab eo. Quantum ſpatij ſit à terra vſque ad cœlum. Requiſitus de hoc peregrinus nuncio dixit: Vade ad eum qui te miſit ad me, & de hoc eum diligentius percontare, ipſe enim melius me nouit hoc, & ideò tibi de hoc melius reſpō debit; nam ipſe illud ſpatium menſurauit, quando de cœlo in abyſſum cecidit ego autem nunquam de cęlo cecidi, & ideo illud ſpatium nunquam menſuraui. Non eſt enim mulier, ſed diabolus qui ſe poſuit in ſimilitudinem mulieris. Audiens hæc nuncius vehementer expauit, & ea quæ audierat coram omnibus recitauit. Mirantibus itaque omnibus & ſtupentibus, antiquus hoſtis de medio corū euanuit. Epiſcopus

autem

autem rediens ad ſe, amarè redarguit ſemetipſum, & de perpetrata culpa veniam lamentabiliter precabatur. Miſitque nuncium vt introduceretur peregrinus, ſed nequaquam amplius inuenitur. Epiſcopus verò tunc populum conuocauit, & ei euidenter expoſuit ordinem geſtæ rei, præcepitq; vt omnes ieiunijs & orationibus inſiſterent, ſi fortè Dominus alicui reuelare dignaretur, quiſnam ille peregrinus fuerit, qui eum à tanto periculo liberauit. Reuelatum eſt illa nocte Epiſcopo, quod beatus Andreas fuerit, qui pro liberatione Epiſcopi ſe poſuerit in habitu peregrini. Cœpit igitur Epiſcopus in deuotione beati Andreæ magis creſcere, & eum exinde in reuerentia plus habere. Iacobus de Voragine Archiepiſcopus Genuenſis in vita S. Andreæ, Thomas de Cantiprato to. lib. 2. apum cap. 53. nu. 5. habet aliquid ſimile de S. Bartholomæo.

EXEMPLVM LXXIII.

Bona eccleſiaſtica violenter auferens eccleſiæ ſancti Andreæ primo febribus, deinde morte mulctatus eſt.

CVm Præpoſitus cuiuſdam ciuitatis agrum ſancti Andreæ abſtuliſſet, & ob hoc grauiſſimis febribus orante Epiſcopo fuiſſet arreptus, ille Epiſcopum rogauit, vt pro ſe oraret & agrum ſibi redderet. Sed cùm orante Epiſcopo ſanitatem recepiſſet, agrum iterum vſurpauit. Tunc Epiſcopus orationi ſe dedit, & omnes lampades eccleſiæ fregit dicens. Hic lumen non accendetur donec Dominus ſe de ſuo inimico vindicet, & eccleſia rem quam amiſit recuperet. Et ecce Præpoſitus iterum grauiſſimis febribus laborauit. Miſitque nuncios Epiſcopo vt pro ſe oraret, & agrum ſuum & alium ſimilem ſibi redderet. Cui cùm Epiſcopus reſponderet. Iam oraui, & audiuit me Dominus. Ipſe ad Epiſcopum ſe portari fecit, & vt eccleſiam intraret ad orandum Epiſcopum coegit. Et dum Epiſcopus eccleſiam ingreditur, ille ſubitò moritur: & ager eccleſię reſtituitur. Idem ibidem.

EXEMPLVM LXXIIII.

Iuramentum falſum faciens Iudæo Chriſtianus à curru opprimitur, ſed per beatum Nicolaum reſuſcitatur.

LEgitur in vita ſancti Nicolai, quod vir quidam ab vno Iudæo quandam ſummam pecuniæ mutuò accepit, iurans ſuper altare ſancti Nicolai (cum alium fideiuſſorem habere nequiret) quod quanto citius poſſet ſibi redderet. Tenente illo diu illam pecuniam, Iudæus eam expoſtulat, ſed ipſe eã ſibi reddidiſſe affirmat. Trahit ergò eum ad iudicium, & iuramentum indicitur debitori. Ille baculum cauatum quem auro minuto impleuerat ſecum detulerat, ac ſi eius adminiculo indigeret. Volens igitur iuramentum facere, Iudæo baculum tradidit reſeruandum. Iurauit ille quod plus ſibi reddidit, quam deberet. Facto autem iuramento baculum ſuum repetijt, & Iudæus ignarus aſtutiæ eum ſibi reddidit. Rediens autem qui fraudem fecerat, in quodam biuio oppreſſus ſomno corruit, currusque cum impetu veniens eum necauit, & plenum baculum auro fregit & aurum effudit. Audiens hoc Iudæus concitus illuc venit. Cumque dolum vidiſſet, & à multis ei ſuggeretur, vt aurum reciperet, omnino renuit niſi qui defunctus fuerat ad vitã beati Nicolai meritis rediret, aſſerens ſe ſi hoc fieret baptiſma ſuſcepturum, & Chriſtianum futurum. Continuò igitur qui defunctus fuerat ſuſcitatſ, & Iudæus in Chriſti nomine baptizatur. Vincent. in Specul. hiſt. lib. 13. cap. 77.

EXEMPLVM LXXV.

Recreationem moderatam etiam religioſis admittere licet.

LEgitur in hiſtoria ſancti Ioannis Apoſtoli, quod cùm auis quæ perdix dicitur, viua beato Ioanni à quodam oblata fuiſſet, & ille eam quaſi demulcendo tangeret, & contrectaret, quidam adoleſcens hoc videns ad coæuos ſuos ridendo dixit: Videte quomodo ille ſenex cum auicula ſicut puer ludit. Quod beatus Ioannes per ſpiritum recognoſcens, iuuenem ad ſe vocauit. Cui dixit adoleſcens: Tu

nè

nè es Ioannes qui talia agis, & tam ſanctus haberis? Quem Ioannes, quid in manu teneret inquiſiuit. Qui cùm ſe arcum tenere diceret, ait: Quid inde facis? Et iuuenis. Aues inde ac beſtias ſagittamus. Cui Apoſtolus: Qualiter? Tunc iuuenis arcū cœpit tendere, & tenſum in manu tenere, ſed cùm ei Apoſtolus nil diceret iuuenis arcum diſtendit. Cui Apoſtolus: Quare fili arcum diſtendiſti? Et ille: Quia ſi diutius tenſus teneretur, ad iaciendum infirmior redderetur. Et Apoſtolus ad hæc: Sic & humana fragilitas ad contemplationem minus valida fieret, ſi ſemper in ſuo rigore conſiſtens fragilitati ſuæ interdum condeſcendere recuſaret. Nā & aquila cunctis auibus celſior volat, & ſolem clarius conſpicit, & tamen neceſſitate naturæ ad ima deſcendit. Sic & humanus animus cū ſe modicum à contemplatione retrahit, crebra reuocatione ardentius ad cœleſtia tendit. Caſſianus collat. 24. cap. 21. & hinc Marus hoc refert.

EXEMPLVM LXXVI.

Charitatis fraternæ obſeruatio docente ſancto Ioanne Euangeliſta ſufficit ad ſalutem.

BEatus Ioānes, vt teſtatur Hieronymus cùm vſque ad ſuam vltimam ſenectutem Epheſi moraretur, & vix inter diſcipulorum manus ad eccleſiam deferretur, nec plura verba dicere poſſet, ad quamlibet pauſam hoc dicebat: Filioli mei diligite alterutrum. Tandem fratres qui cum eo erant admirantes, quod ſemper eadem diceret, dixerunt ei: Magiſter, quare ſemper eadem loqueris? Qui reſpondit: quia præceptum Domini eſt, & ſi ſolū hoc fiat ſufficit. Hierony. in Comment. in epiſtolam ad Galatas lib. 3. cap. 6.

EXEMPLVM LXXVII.

Beata Maria capellanum officium ſuum ſæpe dicentem, à beato Thoma Cantuarienſi ſuſpenſum, officio priori reſtitui iubet.

LEgitur in hiſtoria ſancti Thomæ Cantuariēſis Epiſcopi, quod ſacerdos qui dām miſſam de beata Virgine quotidie celebrabat. Qui Archiepiſcopo accuſatus ab eo accerſitur, & tanquam idiota & inſcius ab officio ſuo ſuſpenditur, atque reijcitur. Cùm autem B. Thomas cilicium ſuum ſuere deberet, & ſub lecto ipſum abſcondiſſet vt ad ſuendum horam captaret, beata Maria ſacerdoti apparuit dicens: Vade ad Archiepiſcopum eique dicas, quòd illa ob cuius amorem miſſas dicebas, eius cilicium quod eſt in tali loco conſuit, & ſetam rubeam de qua illud conſuit ibidē reliquit. Illa igitur tibi mandat quod interdictum quod tibi fecerat debeas relaxare. Quod ille audiens, & ita inueniens ſtupuit, & interdictum relaxans, ſacerdotem hoc habere ſecretum præcepit. In Appendice exemplorum Thomæ à Cantiprato.

EXEMPLVM LXXVIII.

Orans quædam pro formoſis ſanctū Thomam penitùs excæcatur oculis.

QVædam Domina de Anglia varios oculos habere ob laſciuiam & maiorem pulchritudinem affectabat, ſuper hoc votum vouens nudis pedibus ſepulchrum beati Thomæ viſitare. Quæ cū in oratione proſtrata iaceret, ſurgens inuenit ſe penitus exæcatam. Statimque pœnitens cœpit rogare ſanctum Thomam, vt iam non varios, ſed ſaltem ſuos ſibi redderet oculos. Quod tandem multa difficultate vix potuit obtinere. Iacobus Genuenſis in vita huius S.

EXEMPLVM LXXIX.

Orans quidam per beatum Thomam ſanatus, vt ſi ſanitas contraria eſſet ſaluti ſuæ rediret infirmitas, iterum infirmatur.

QVidam quem ſanctus Thomas valdè diligebat, cùm grauiter infirmaretur iuit ad eius tumbam, & pro ſanitate rogauit, & ad libitum impetrauit: ſed dum ſanatus rediret cogitare cœpit, quod illa ſanitas animæ ſuæ forſitan non expediret. Vnde iterum rediens ad ſepulchrum orauit, vt ſi non eſſet vtile animæ ſuæ continuè ipſa infirmitas rediret. Statim-

cumque infirmitas rediji ſicut prius.
Idem Iacobus Genuenſis.

EXEMPLVM LXXX.

Dæmoni homagium faciens pœnitentia, & orationibus ſancti Baſilij liberatur.

Legitur in vita ſancti Baſilij Cæſarienſis Epiſcopi, quod vir quidam venerabilis nomine Proterius filiam vnicam habebat, quam conſecrare Domino diſponebat. Sed diabolus humani generis inimicus hoc aduertens, vnum de ſeruis prædicti Proterij in amorem puellæ plurimum inflammauit. Verùm cùm impoſſibile cerneret, vt ipſe qui ſeruus erat in amplexus tam nobilis puellæ accedere poſſet, ad vnũ de maleficis acceſſit, promittens ei multam pecuniæ quantitatem ſi ad hoc eum iuuare vellet. Cui dixit maleficus: Hoc ego agere non poſſum, ſed ſi vis mittam te ad Dominum meum diabolum, etſi feceris ea quæ ipſe tibi dixerit, deſiderium tuum obtinebis. Et dixit iuuenis: Quæcunque dixeris mihi, faciam. Ille ergò maleficus epiſtolam ad diabolum fecit, & eam per prædictum iuuenem in hæc verba tranſmiſit. Quoniam quidem mi Domine oportet me feſtinanter & ſollicitè quoſque à Chriſtianorum religione abſtrahere, & tuæ adducere voluntati, vt pars tua quotidie multiplicetur. Miſi tibi hũc iuuenem cupiditate in talem puellam exarſum, & poſtulo vt ſuum deſiderium aſſequatur, vt & in iſto glorier, & alios tibi de cætero fidelius valeam aggregare. Et dans ei epiſtolam dixit: Vade, & tali hora noctis ſta ſuper monumentum gentilis, & ibidem dæmones acclama, & hanc chartam in aere exalta, & aderunt tibi ſtatim. Qui vadens dæmones inuocabat, & chartam per aerem eijciebat. Et ecce adeſt princeps tenebrarum vallatus multitudine dæmonum. Qui cùm epiſtolam perlegiſſet, ait ad iuuenem: Credis in me vt tuam compleam voluntatem? Qui ait: Credo Domine. Cui diabolus: Et abnegas Chriſtum tuum? Qui ait: Abnego. Dixit ei diabolus: Perfidi eſtis vos Chriſtiani, quia quãdo me opus habetis ad me venitis, quãdo autem deſiderium veſtrum aſſecuti eſtis, ſtatim me negatis, & ad Chriſtum veſtrum acceditis. Ille autem quia clementiſſimus eſt ſuſcipit vos. Sed ſi vis vt compleam tuam voluntatem fac mihi manu tua ſcriptum, in quo te confitearis abrenunciare Chriſto, & baptiſmati, & Chriſtianæ profeſſioni, vt meus ſis ſeruus, & mecum in iudicio condemnandus. Qui ſtatim manu propria ſcriptum fecit qualiter Chriſto abrenunciaret, & ſe ſeruituti diaboli manciparet. Continuò igitur diabolus accerſiuit ſpiritus qui erant ſuper fornicationem ab ipſo ad tentandum homines deputati, iubens eis vt prædictam puellã accenderent, & cor eius in amorem iuuenis inflammarent. Qui accedentes, cor eius adeo ſuccenderunt, vt puella ſe ad terram proijceret, & ad patrẽ lamentabiliter exclamaret: Miſerere mihi pater, miſerere mihi, quia durè torqueor propter amorem talis pueri noſtri. Miſerere pater viſceribus tuis, & paternũ mihi amorem oſtende, & puerum quem amo, & pro quo crucior mihi coniunge. Sin autem poſt modicum mortuam me videbis, & pro me in die iudicij rationẽ reddes. Pater autem eiulans dicebat: Heu me miſerum, quid contigit miſeræ meæ? Quis meum theſaurum furatus eſt? Quis dulce lumen oculorum meorum extinxit? Ego te volebam cœleſti ſponſo coniungere, & per te ſaluari putabam, & tu in amorem laſciuiæ inſaniſti. Sine filia vt te ſicut diſpoſui Deo coniugam, ne ducas ſenectutem meam cum dolore ad inferos. Illa acclamabat dicens: Pater mi, aut citò deſiderium meum comple, aut poſt modicũ mortuam me videbis. Cùm autem illa amariſſimè fleret, & quaſi inſaniret, pater eius in magna deſolatione poſitus, & amicorum conſilijs deceptus ſuam voluntatẽ compleuit, & eam puero in vxorem dedit, ac vniuerſam ſubſtantiam ei tribuit dicẽs: Vade filia mea verè miſera. Cùm ergò ſimul permanerent iuuenis ille eccleſiam non intrabat, nec ſibi crucis ſignaculum faciebat, nec Deo ſe recommendabat. Vnde de hoc à nonnullis notatus qui vxori ſuæ dixerunt: Scis quia vir tuus quem tibi elegiſti Chriſtianus non eſt, nec eccleſiam ingreditur. Quod illa audiens vehementer extimuit, & humo ſe proſternens vngulis ſeipſam diſcerpere cœpit, & pectus ſuum tundere ac dicere: Heu me miſeram, cur

nata

nata ſum, & nata continuò rapta nō ſum? Cùm ergò viro quæ audierat retuliſſet, & ille nequaquam rem ſic eſſe aſſereret, ſed omnino falſum quod ipſa audierat affirmaret, ait illa: Si vis vt credam tibi, ego & tu cras eccleſiam ingrediamur. Videns ille quod latere non poſſet, narrauit ei totum ordinem geſtæ rei. Quod illa audiens vehementer ingemuit, & ad beatum Baſilium properauit, eique omnia quæ viro ſuo & ſibi cōtigerant enarrauit. Baſilius autem puerum vocans, & omnia ab eo audiens dixit ei: Vis fili reuerti ad Dominum? Qui ait: Vtique Domine, ſed non valeo: quia diabolo ſum profeſſus, & Chriſtum abnegaui, & abnegationis meæ ſcriptum feci, & diabolo ipſum dedi. Cui Baſilius: Non tibi ſit curæ. Benignus eſt enim Dominus, & te pœnitentem ſuſcipient. Et continuò apprehendens puerū ſignum crucis in eius frōte fecit, & ipſum per tres dies recluſit. Poſtea eum viſitauit, & dixit: Quomodo te habes fili? Qui ait: In magna ſum Domine defectione, nec ſufferre clamores eorum & terrores ſeu dilapidationes poſſum, tenentes enim manu ſcriptum meum cauſantur dicentes: Tu veniſti ad nos, non nos ad te. Dixit ſanctus Baſilius: Noli timere fili, tantummodo crede. Et dans ei modicam eſcam, faciensque ſignum crucis iterum eum recluſit, & pro eo orauit. Poſt aliquot dies iterum eum viſitauit, & dixit: Quomodo te habes fili? Qui ait: Pater à longè clamores eorū audio & minas, ſed eos non video. Et dans iterum ei eſcam & ſignans & claudens oſtium abijt, & pro eo orauit. Et quadrageſimo die rediens ait: Quomodo te habes? Qui reſpondens: Bene me habeo ſancte Dei. Vidi enim te hodie in viſu pugnantem pro me, & diabolum vincentem. Poſt hoc eum educens omnem clerum, & religioſos, & populum conuocauit, & omnes pro eo orare admonuit. Tenensque manum pueri ducebat eum ad eccleſiam. Et ecce diabolus cum multitudine dæmonum ad eum venit, & inuiſibiliter apprehendens puerum conabatur eum rapere de manu eius. Et cœpit clamare puer: Sancte Dei adiuua me, & tanta eū improbus inſtantia aggreſſus eſt, vt etiam ſanctum impelleret trahens puerum. Qui ait ad eum: Improbiſſimè non ſufficit tibi perditio tua! niſi & Dei mei tentes plaſma? Diabolus autem dixit ad eum multis audientibus: Præiudicas mihi bona ò Baſili. Tunc omnes clamauerunt Kyrie eleyſon. Dixitque ad eum Baſilius: Increpet te dominus diabole. Qui ait: Præiudicas mihi Baſili. Non abij ego ad eum, ſed ipſe venit ad me. Abnegauit Chriſtum ſuū, & profeſſus eſt mihi, ecce ſcriptum eius in manu habeo. Qui ait: Non ceſſabimus orare donec reddas ſcriptum. Et orante beato Baſilio, & tendente in cœlum manus, ecce cartha per aerem delata ab omnibus viſa venit, & impoſita eſt in manus Baſilij. Quam ille ſuſcipiens dixit puero: Cognoſcis has literas frater? Et ille: Etiam Domine. Manu enim mea ſcriptæ ſunt. Et frangens Baſilius ſcriptum perduxit eum ad eccleſiam, & dignum fecit eū ſancto myſterio. Et bene inſtruens eum & regulam ei dans eum reddidit mulieri.

In vitis patrum parte 1. in vita S. Baſilij cap. 5. & apud Surium to. 1.

EXEMPLVM LXXXI.

Oratione beatus Baſilius cum ſuis ab imminenti furore Iuliani liberatur, ipſo apoſtata horrenda morte punito.

IN illo tempore, Iulianus pergens ad Perſicum bellum venit Cæſaream. Baſilius autem cum ſuis obuiauit ei, & obtulit ei pro benedictione tres hordeaceos panes. Imperator autem iuſſit ſuos quidem accipere panes, & reddere ei fœnum dicens: Hordeum cibus eſt iumentorum, qđ obtulit nobis, recipiat & ipſe fœnū. Quod ſuſcipiens dixit ei. Nos quidem ò Imperator, ex quibus comedimus obtulimus tibi: tu verò ex quibus nutris irrationabilitatem naturæ reddidiſti nobis. Iulianus autem in inſaniam verſus dixit ei: Paſtio fœni iſtius ſin[...]blatione dabitur tibi, quando autem Perſas ſubigens reuerſus fuero deſolabo ciuitatem tuam, & arabo eam, vt fiat farrifera magis quam homifera. Non enim ignoro audaciam populo à te ſuaſam, vt à me adoratam Deam poſtquam eam ſtatuerim confringeret vſque in finem. Et hæc dicens pergebat ad Perſarum regionem. Rediens autem Baſilius in ciuitatem, & conuocans omnem multitudinem narrauit ei Imperatoris verba.

Et

Et conſolans populum, atque conſilium dans dicit: Pecuniam fratres ad nihil vtilem reputantes ſalutis veſtræ prouidentia facite, vt ſi datum fuerit tempus tyranno Imperatori muneribus eum placemus. Qui abeuntes in domos ſuas quæ habebat vnuſquiſque cum tota alacritate attulit ad eum, auri ſcilicet, & argenti, lapidumque precioſorum infinitam multitudinem. Qui videns alacritatem eorum poſuit ea in theſaurario, ſuperſcribens vniuſcuiuſque nomen dicens: quia potens eſt Deus & illius furorem à nobis auferre, & vobis veſtra reſtituere. Statim ergò præcepit clero, & omni populo cum mulieribus & infantulis aſcendere in montem Didimi, in quo honoratur Dei genitricis memorabile templum, & tribus diebus ieiuni ſuſtinentes poſtulauerunt Deum diſſipari iniquum Imperatoris propoſitum. Et ecce adhuc poſtulantibus & vigilantibus illis in oratione vidit Baſilius in viſione multitudinem militiæ cœleſtis hinc inde in monte, & in medio eorum ſuper thronum glorioſum ſedentem quandam in muliebri habitu & dicentem ad proximè ſibi aſtantes. Vocate mihi Mercurium, & abibit interficere nobis Iulianum filium meum, & me tumidè blaſphemantem Sanctus autem cum armatura adueniens iuſſus, ab ea velocius abijt. Et aduocans quæ erat in muliebri habitu magnum Baſilium, dedit ei librum habentem in hiſtoria omnem mundi facturam, dextrorſum verò hominem formatum à Deo. In principio autem libri ſcriptum erat. Dic. In fine autem eius vbi plaſmabatur homo, Parce. Suſcipiens autem librum in præſentia eius legit vſque ad ſubſcriptionem Parce. Et continuò abſque ſomno factus eſt ſub timore & gaudio conuentus. Similem verò viſionem mortis Iuliani vidit etiam eadem nocte Libanius ſophiſta cum eſſet cum eo in Perſide. Expauens verò viſionem Baſilius cum Eubolo ſancto euigilans, venit in ciuitatem, audiensque martyrium ſancti Mercurij, in qua & iacebat, & arma eius conſeruabantur quærens ea & non inueniens vocauit cuſtodem, & ſciſcitabatur ab eo vbi illa fuiſſent. Qui cum ſacramento dicebat illa ibi veſperi fuiſſe, vbi perpetuò conſeruabantur. Credidit ergò indubitanter Baſilius, quia vera eſt viſio, & glorificans Deum qui non deſpicit confidentes in ſe, feſtinatione multa & gaudio inenarrabili recurrit in montem adhuc omnibus dormientibus, quos excitans ad orationem hortatus eſt, & gaudens euangelizauit ex Deo reuelationem ſibi factam, quia iſta nocte interfectus eſt, tyrannus. Et gratias agens reuerſus eſt in ciuitatem. Et veniens rurſus ad martyrium ſancti Mercurij inuenit lanceam illius ſanguine madidam. Et iterum cum omnibus gratias agens Deo, imperauit cunctos venire in magnam eccleſiam, & participare diuinæ adminiſtrationi. Et hortatus eſt omnem populum ibidem ſeptem diebus in oratione manere: Populo autem cum omni clero feſtiuitatem agente vſque in finem ſeptem dierum, omnibus in eccleſia congregatis, ecce Libanius Iuliani quæſtor fuga vſus, venit in ciuitatem & diſcens populi congregationem in eccleſia ocius aduenit annuncians impiam mortem Iuliani, & dicens: Quia cum ſecus flumium eſſet Eufraten, & relicta nocte ſeptima excubia milites cuſtodirent eum, venit quidam ignotus miles in armis & lancea, ualido & terribili impetu perfodit eum, & ſubitò nuſquam comparuit. Ipſe autem miſerrimam uocem emittens cum blaſphemiæ clamore, expirauit. Procidens autem Libanius genibus Baſilij poſtulabat ſibi dari Chriſti ſignaculum. Craſtina die præcepit omnibus Baſilius recipere pecuniam. Qui una uoce dixerunt ad eum: Si mortali Imperatori hæc tribuere uoluimus, ut non deſolaret noſtram ciuitatem, multo magis Chriſto immortali Imperatori oportet offerri ea qui à tanto interitu nos liberauit. Ecce in manibus tuis omnia ſunt, fac de eis ut tibi Deus iuſſerit facere. Qui mirans populi magnanimitatem, etiam nolentibus tertiam partem reddidit. Et de reliquis ueſtiuit omne presbyterium cum ciborio. Altare autem auro puro & gemmis precioſis decorauit. In uita S. Baſilij ſcripta per Amphilocium apud Surium.

EXEMPLVM LXXXII.

Caſtus presbyter quantam gratiam pro caſtitate vidente Baſilio meruerit.

SAnctus quoque Baſilius quodam die ſplendore diuino illuſtratus, exiuit de ciuitate ſua dicens aliquibus diſcipulis. Fili ſequimini me vt videatis mecum gloriam Dei, & admiremur de diſcipulis magiſtrum. Cognouit autem hoc virtute ſpiritus ſancti presbyter Anaſtaſius qui habebat vxorem xl. annis ſecum in virginitate manentem, & ipſe quotidie in pane & aqua ieiunabat excepta die Dominica. Dixitque verbotenus mulieri, vſu autem ſorori ſuæ. Ego vado agricolari, tu ſurge & orna domum, & circa horam nonam thuribulum, & cereos accipiens vade obuiam ſancto Baſilio. qui venit diuertere in domum noſtram peccatorum. Quod cum illa multa cum veneratione & timore feciſſet, ſanctus Baſilius data ei benedictione ait: Quomodo habes domina Theogenia? Quæ expauens in vocatione nominis ſui dixit: Bene ſancte pater. Qui ait: Vbi eſt dominus Anaſtaſius frater tuus? Quæ reſpondit: Domine vir meus eſt & abijt agricolari. Qui dixit: In domo tua, noli turbari. Expauēs mulier his verbis, quia vidit eum omnia ſua ſecreta cognoſcere, ſtupefacta cecidit in terram clamans: Sancte Dei ora pro me peccatrice, quia mirabiles res video circa te. Et faciens ei orationem coram omnibus ait: Extende pannum inter brachia tua. Et cum extendiſſet iuſſit infundi carbones de thuribulo in pannum, & ſuperponens incenſum ambulabat præcedēs eos. Venientibus autem in domum presbyteri obuiauit & ipſe, & oſculatus Sancti pedes ait: Vnde hoc mihi vt veniat ſanctus Dei ad me? Cumque abijſſent in eccleſiam iuſſu Baſilij presbyter ſtetit ad ſanctum miniſterium. Et vidit ſanctus eum quibuſdam dignis tempore eleuationis corporis Dominici, ſpiritum ſanctum in ſpecie ignis circundantem presbyterum, & altare. Cumque communicaſſent & ad domum redijſſent comedentibus illis dixit ei ſanctus Baſilius: Enarra mihi vnde tibi theſaurus iſte, & quæ eſt vita tua? Qui reſpondit: Ego peccator ſum ſubditus tributis publicis habens iuga boum duo, vnum ad miniſtrationem peregrinorum: alterum ad miniſtrationem vectigalium, & iſta mulier eſt coancilla mea miniſtrans pauperibus & mihi. Dicit ei ſanctus: Voca eam ſororem tuam ſicut & eſt, & enarra mihi conuerſationem tuam. Qui ait: Non habeo quicquam boni, & alienus ſum ab omni virtute. Tunc dixit ei Baſilius: Surge, eamus ſimul, & duxit eum ad vnam de cellulis domus, dixitque ei: Aperi mihi oſtium. Reſpondit ei presbyter: Non introeas pater, quia neceſſaria domus ſunt. Dixit ei Baſilius: Et ego in iſta neceſſaria veni. Nolente ergò presbytero aperire, ſanctus aperuit illud ſermone. Et ingrediens inuenit ibi leproſum pluribus membris defluxum, quem nemo ſciebat ibi eſſe niſi presbyter, & eius ſoror. Dixit ergò presbytero: Cur voluiſti mihi occultare theſaurum iſtum tuum? Qui reſpondit: Furioſus eſt pater, & ideo timui ne laberetur in ſermonem. Dixit ei ſanctus: Bene certaſti in illo, ſed ſine me hac nocte miniſtrare ei, vt & ego mercedem accipiam. Tunc reliquerunt ſanctum Dei in cella cum leproſo, clauſeruntque oſtium. At ille tota nocte ſuper eum faciens orationem ſanauit illum, & ſic cum ſuis reuerſus eſt in ciuitatem. Ibidem.

EXEMPLVM LXXXIII.

Iudicio ſuo deceptus eſt ſanctus Effrem, qui videns gloriam exteriorem ſancti Baſilij oſtenſam ſibi cœlitus, illius ſanctitatem non credidit.

SAnctus Abbas Effrem cum eſſet in eremo audiens opera ſancti Baſilij ſine intermiſſione poſtulabat ſibi qualis eſſet reuelari. In extaſi ergò factus vidit columnam ignis, cuius caput pertingebat in cœlum, & audiuit vocem deſuper dicentem. Talis eſt magnus Baſilius. Et accipiens interpretem (neſciebat enim Græcè loqui) venit Cæſaream. In feſto autem Theophaniæ intrans clam eccleſiam vidit procedentem Baſilium in ſtola candida cum clero candidifero. Et ait interpre-

ei ſuo: In vanum laborauimus (vt ſuſpicot) frater. Iſte enim tali ordine cum ſit, non eſt quemadmodum vidi. Et ſtans dicebat ſecum. Nos qui portauimus pondus diei & æſtus nihil conſecuti ſumus, & hic cum ſit in tali honore columna ignis eſt. Hęc eo dicente, miſit Sanctus Archidiaconum ſuum dicens: Vade circa portam occidentalem, & inuenies in angulo Abbatem cum altero quodam: voca eum ad me. Reſpondit Effrem per interpretem: Erraſti frater nos peregrini ſumus. Et abiens Archidiaconus retulit hæc Archiepiſcopo. Quo ſacros libros legente vidit ſanctus Effrem igneam linguam loquentem per os eius. Et dicit ſanctus Archidiacono. Vade dic ei: Domine Effrem intra in presbyterium. Obſtupuit ergò Effrem & genuflexit dicens; Verè magnus Baſilius, verè columna ignis Baſilius, verè Spiritus ſanctus loquitur per os eius. Intrans itaque poſt impletionem miniſterij ſecretarium Baſilius ſalutauit eum dicens: Bene veniſti, ò pater filiorum eremi, qui multiplicaſti in ea diſcipulos Chriſti, & dæmones eliminaſti. Veniſti videre hominem peccatorem, Deus retribuat tibi. Et cum ei omnia quæ in corde ſuo erant prædixiſſet, communicauit ipſe & interpres eius de manibus ſancti. Et faciente eo charitatem, rogauit, vt à Domino poſtularet quatenus Græcè loqueretur. Qui ait: Super virtutem meam poſtulaſti, veni poſtulemus Deum qui voluntatem timentium ſe faciet, &c. Cumque facta oratione ſurrexiſſent, dixit ei Baſilius: Cur non accipis ordinationem presbyterij, quia decet te. Reſpondit Effrem. Quia peccator ſum. Et iacentibus eis in terra poſuit Baſilius manum in Effrem dicens: Quæ ſunt diaconi. Tunc ſanctus Effrem Græca lingua reſpondit: Suſcipe, ſalua, miſerere, & cuſtodi nos Deus tua gratia. Et ſpiritualiter lætantes per triduum eo quod Græcè loqueretur glorificauerunt Deum. Et ordinans ſanctus Baſilius interpretem diaconum, ipſum verò presbyterum, dimiſit eos in pace. ibid. to. 1. Surij. In Vitiſpatrum in vita S. Effrem.

EXEMPLVM LXXXIIII.

Conuertitur Ioſeph Iudæus medicus, eò quod beatus Baſilius vltra curſum naturæ vitam ſuam per diem prolongauerit, idque zelo illius conuertendi.

IOſeph quidam Iudæus egregius in arte medicinalis diſciplinę ſummam ſcientiam habebat in tactu venæ præſcire ante tres vel quinque dies, ſi quis deberet de hac vita tranſire. Sanctus autem presbyter Baſilius frequenter eum vocans ad colloquium, docebat eum viam ſalutis ambulare. Rogabatque eum vt per baptiſmum indueret Chriſtum. Qui non adquieſcebat dicens, quia in fide qua natus ſum in ipſa & finiam. Quando autem ſanctus Baſilius deberet de his transferri tumultibus, vocauit eum ad ſe occaſione medicinalis diſciplinæ, & dicit ei: Quomodo vides quæ erga me ſunt? Ille autem ad tactum venæ ſentiens eius mortem imminete, dixit ad domeſticos eius. Quæ ad ſepulturam ſunt ei veſtimenta neceſſaria præparate ei, ipſe enim iam moritur. Dicit ei magnus Baſilius: Neſcis quid dicis: Dicit ad eum Ioſeph Hebræus: Crede Domine, ſol cum ſole occidet hodie. Dicit ei Sanctus: Et ſi non moriar vſque ad matutinum, quid? Dixit ei Hebræus: Non eſt poſſibile Domine hoc fieri. Vix enim vna hora erit anima tua in te. Sed diſpone iam eccleſiam tuam & res tuas. Non enim obſcurabitur dies hodie in te. Dicit ei Sanctus: Etiam moriaris peccato. Et ſi vixero in craſtinum vſque horam ſextam quid facies? Qui ait: Ego moriar. Dicit ei Sanctus: Etiam moriaris peccato, viuas autem Chriſto tuo. Dicit ei Hebræus, Scio quid dicis. Facio iuſſionem tuam ſi ſicut dicis ſit, cum iuramentis promittens, quia ſi vixerit Dei diſcipulus, omnino accipere ſe Spiritus ſancti gratiam. Dei cultor ergò Pater noſter poſtulauit Deum additionem vitæ dari ſibi, vt illum ſaluaret. Miſit ergò Sanctus mane, & vocat Hebræum. Qui diffidens aduenit putans eum omnino mortuum. Et videns illum viuentem in ſtuporem factus, & proijciens ſe ad pedes eius, dixit: In vero

corde dico, non eſt Deus magnus, ſicut Deus Chriſtianorum,& non eſt Deus amplius eo. Iube ergò ſine omni dilatione dari mihi in Chriſto ſignaculum, & ſanctū baptiſma & toti domui meæ. Dicit ei Sanctus Chriſti: Ego manibus meis baptizabo te,& omnem domum tuam. Procidens ergò iterum medicus, & tangens manum dexteram eius, dixit: Laſſæ factæ ſunt virtutes tuæ Domine,& natura defecit. Dicit ei Sanctus: Habemus naturæ Creatorem confortantem nos, & ſurgens venit in eccleſiam, & coram omni populo baptizauit eum cum tota domo eius, vocans nomen eius Ioannes, adijciens eum ouili ſuo. Et poſt hoc iterum recumbens lecto gratias egit Domino in peregrinatione à corpore, & fide medici. Et eum adhuc gratiæ eſſent in ore eius reddidit ſpiritum. In vita S. Baſilij, vt habetur in vitis PP. cap. 6.

EXEMPLVM LXXXV.

Proſperitas temporalis diuitem quendam cum omnibus ſuis demerſit in inferos vidente beato Ambroſio.

Legitur in legenda ſancti Ambroſij: Quadam vice cum beatus Ambroſius Romam pergeret, & in quadam villa Thuſciæ apud quendam nimis locupletem hoſpitatus fuiſſet, illum hominem ſuper ſtatu tuo ſollicitè requiſiuit. Cui ille reſpondit: Status meus Domine ſemper fœlix extitit & glorioſus. Ecce enim infinitis diuitijs abundo, ſeruos & famulos infinitos habeo, copioſam filiorum & nepotum turbam poſſideo, & omnia ſemper ad vota habui, nec vnquam mihi aliquid aduerſum accidit, nec quod contriſtaret aduenit. Quod audiens Ambroſius vehementer obſtupuit, & his qui ſecum erant in comitatu, dixit: Surgite & hinc quantocius fugiamus, quia Dominus non eſt in loco iſto. Feſtinate filij, feſtinate, nec in fugiendo moram facite, ne nos hic vltio diuina apprehendat, & in peccatis iſtorum nos pariter inuoluat. Cum ergò fugerent & aliquantulum proceſſiſſent, ſubitò ſe terra aperuit,& hominem illum cum vniuerſis quæ ad ſe pertinebant ita abſorbuit, vt nullum inde veſtigium remaneret. Quod cernens Ambroſius dixit: Ecce fratres quam miſericorditer Deus parcit, cum hic aduerſa tribuit, & quam ſeuerè iraſcitur cum ſemper proſpera elargitur. In eodem autem loco fouea profondiſſima remanſiſſe dicitur, quæ vſque hodie in huius teſtimonium perſeuerat. Petrus de Natalibus lib. 2. cap. 36. & Marulus lib. 5. cap. 3.

Ex vita beati Gregorij Papæ.

EXEMPLVM LXXXVI.

Furtum faciens monachus de ſibi commiſſis à dæmonio vexatur, donec culpam fateatur.

QVadam vice beatus Gregorius adhuc Abbas duos fratres de ſuo monaſterio miſit, vt aliquid emere pro eiuſdem monaſterij neceſſitate debuiſſent, vnus iunior qui prudentior videbatur, alter ſenior qui cuſtos iunioris eſſet. Perrexerunt vtriq;, & de pretio quod acceperant ipſe qui cuſtos miſſus fuerat, neſciente altero furtum fecit. Qui mox vt in monaſterium ſunt reuerſi atque ante oratorij limen venerunt, arreptus à dæmone is qui furtum fecerat cecidit. Demiſſus deinde à dæmonio currentibus fratribus Abbatis iuſſu requiſitus eſt, ne fortè de eo quod acceperant furtum feciſſet, negauit. Iterum vexatus eſt, atque dimiſſus. Rurſus requiſitus negauit, atq; vexatus eſt. Octo itaque vicibus negauit, & octo vicibus vexatus eſt. Poſt octauam verò negationem Gregorio interrogante confeſſus eſt, quod nummos furto abſtulerit, eique proſtratus ſe peccaſſe teſtatus eſt, perceptaque pœnitentia vlterius ad eum dęmonium non acceſſit. l. 1. n. 11.

EXEMPLVM LXXXVI.

Apoſtatare volens latratibus infernalis canis impetitur.

ALio quoque tempore dum in die natalitij Andreæ Apoſtoli meridianis horis fratres quieſcerent, ſubitò quidam frater, apertis oculis cœpit tremere, voces ingentes emittere, quibus vocibus teſtabatur ferre ſe non poſſe quod patiebatur. Concurrentes fratres viderunt cœcũ oculis apertis trementem, & clamantem, & à ſenſibus alienum, nihilque quod foris agi poterat ſentientem. Hunc in manu leuauerunt atq; ante altare ſancti Andreæ Apoſtoli iuſſu beati Gregorij proiecerunt, ipſisque pro eo in oratione proſtrati ſunt. Qui ſtatim ad ſe reuerſus confeſſus eſt, quia ſenex quidam ei apparuerit, & canẽ nigrum ad eum dilacerandum dimiſit dicens: Quare fugere voluiſti de monaſterio iſto? Cumque euadere de canis morſibus nullo modo valuiſſem, venerunt quidam monachi & eundem ſenem pro me rogauerunt. Qui ſtatim iuſſit canem abſcedere, & ſic ipſe ad me reuerſus ſum. Hic autẽ frater ſæpè confeſſus eſt poſtea, quod ea die quo iſta pertulerat, conſilium habuerit de monaſterio fugiendi. lib. 1. n. 12.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Apoſtatare volens quidam à dęmonio poſſidetur.

ALlius quoq; monachus diſcedere de monaſterio beati Gregorij latenter voluit. Cumque hoc mente tractaſſet, voluit oratorium ingredi, ſed dæmone corripiente nequiuit. Relinquebatur à dæmonio quamdiu extra oratorium ſtabat. Si verò ingredi conabatur, ſtatim maligno ſpiritui traditus vexabatur. Hoc dum iã ſæpius fieret, tandem Gregorio diſquirente, ſe de monaſterio fugere voluiſſe confeſſus eſt. Eiuſque per triduum cum fratrum precibus, ita pietate Dei curatus eſt, vt ad eum poſtmodum malignus ſpiritus nequaquam accedere tentauiſſet. Dicebat autem ſe beatum Andream dum vexaretur vidiſſe, ſeque ab eo increpatum eſſe, cur de monaſterio vellet abſcedere. lib. 1. num. 13.

EXEMPLVM LXXXIX.

Apoſtaſiæ cauſa fugientes de monaſterio beati Gregorij miraculosè inuenti, atque reducti ſunt.

ALij quoque duo fratres de eodem monaſterio fugerunt: atque aliqua prius fratribus colloquendo ſigna dederunt, quod per viam Appiam deſcendentes Hieroſolymam tenderent. Qui exeun-

tes diuerterunt de itinere, & vt à ſequentibus ſe minimè inueniri potuiſſent, retruſas criptas iuxta Flammeam portam inuenientes in eis ſe occultauerunt. Cum verò veſpertinis horis requiſiti minimè in congregatione eſſent inuenti, aſcenſus caballis eos quidã fratrum ſecuti ſunt per Metronij portam exeuntes, vt eos in Latinam vel Appiam viam ſequerentur. Subitò eis conſilium ortum eſt, vt eos in ſalaria requirerent extra ciuitatem. Igitur pergentes deflexerunt in ſalariam. Eos verò minimè inuenientes per portam Flammeam decreuerunt reuerti. Cumque reuerterentur mox vt equi eorum ante cryptas illas venerunt, quibus ſe abſconderant, fixerunt gradum. Pulſati & compulſi paſſum mouere noluerunt, conſiderauerunt monachi rem talem ſine myſterio eſſe non poſſe. Attenderunt ad cryptas, & viderunt earum aditus maceria eſſe damnatos, ſed caballis ſuis nuſquam euntibus deſcenderunt. Depoſuerunt lapides qui in ore cryptæ poſiti erant, & ingreſſi ſunt, eosque in tenebroſis eiſdem latibulis terræ conſternatos inuenerunt. Qui ad monaſterium reducti ex eodem miraculo, ita meliorati ſunt, vt eis multum poſtea profuerit, ad parum temporis de monaſterio fugiſſe. lib. 1. n. 14.

EXEMPLVM XC.

Eleemoſyna ſcutellæ argenteæ, quam beatus Gregorius naufrago dedit, promoueri in Papam promeruit.

Qvadam vice dum in monaſterio ſuo Gregorius cui Abbas præerat quædã ſcriptitaret, Angelus Domini in ſpecie naufragi ſibi affuit, ſibique miſereri lachrymabiliter poſtulauit. Cum igitur Gregorius ſex argenteos ſibi dari feciſſet, & abijſſet, eadem die iterum redijt, ſeque multa perdidiſſe, pauca verò recepiſſe perhibuit. Qui cum ab eo totidem argenteos recepiſſet, iterum tertia die reuerſus miſereri ſibi importunis clamoribus poſtulauit. Sed Gregorius cum à procuratore ſui monaſterij didiciſſet, nihil dandum præter ſcutellam argenteam, quam mater ſua cum leguminibus mittere ſolebat in monaſterio remanſiſſe, illam ſtatim dari præcepit: Quam ille libenter accipiens lætus abſceſſit. Hic autem Angelus fuit, ſicut ipſe eidem poſtmodum reuelauit. Nam cũ iam Papa eſſet effectus, quadam die præcepit cancellario ſuo, vt duodecim peregrinos vel pauperes ad prandium inuitaret. Qui pergens iuſſa compleuit. Dum autem ſimul diſcumberent intuens Papa numerauit. Et accerſito cancellario cur contra iuſſionem ſuam tertiumdecimum inuitare præſumpſerat, inquiſiuit. Quos cãcellarius numerans & tantum xij. inueniens ait: Crede mihi pater, non ſunt niſi xij. Aduertit ergò Gregorius virum propius diſcumbentem vultum crebrò mutare, & nunc ſe adoleſcentem, nunc verò vetulum ſub quadam veneranda canicie ſimulare. Finito conuiuio illum in cubiculum induxit vehemẽter adiurans, vt ei ſe, nomenque ſuum prodere dignaretur. Qui reſpondens ait: Et cur intertogas de nomine meo quod eſt mirabile? Verumtamẽ ſcito quia ego ſum naufragus ille cui ſcutellam argenteam tribuiſti, quam tibi miſerat cum leguminibus mater tua. Et hoc tibi pro certo ſit cognitũ, quia ab illa die quo mihi hoc dediſti, deſtinauit te Deus eccleſiæ ſuæ Præſulem fieri, & Petri Apoſtoli ſucceſſorem. Cui Gregorius: Et tu quomodo hoc noſti, quod tunc me Dominus eccleſiæ ſuæ Præſulem fieri deſtinauit? At ille: Quoniã Angelus, inquit, eius ſum. Et remiſit me tibi Dominus vt te ſemper debeam protegere, & omne quod petieris per me apud ipſũ valeas impetrare. Statimq; ab eo diſparuit. lib. 2. n. 23.

EXEMPLVM XCI.

Euchariſtiam propter incredulam mulierem beatus Gregorius oratione ſua conuertit in digitum.

MAtrona quædam beato Gregorio ſingulis diebus Dominicis panes offerebat. Qui cum poſt miſſarum ſolemnia corpus Domini ſibi offerret, & diceret: Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti cuſtodiat te in vitam æternam, laſciuè ſubriſit. Ille continuò dexteram ab eius ore conuertens, partem illam Dominici corporis ſuper altare poſuit. Poſtmodum verò coram populo interrogauit eam quam ob

cauſam

cauſam ridere præſumpſerit. At illa: Quia panem (inquit) quem proprijs manibus feceram, tu corpus Dominicum appellabas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris ſe in oratione proſtrauit, & ſurgẽs particulam illam panis inſtar digiti carnem factam reperit, & ſic matronam ad fidem conuertit. Orauit iterum & carnem illam in ſpeciem panis conuerſam vidit, & matronæ ſumendam tradidit. lib. 2. cap. 41.

EXEMPLVM XCII.

Iudicio temerario præuentus eſt eremita, qui beatum Gregorium in Papatus gloria coutemptorem diuitiarum eſſe non cenſuit.

EO tempore fuit quidam eremita vir magnæ virtutis, qui omnia propter Deum reliquerat, & nihil niſi vnam cattã poſſidebat, quam blandiens ſæpè quaſi cohabitatricem in ſuis gremijs confouebat. Orauit igitur Deũ vt ſibi dignaretur oſtẽdere cum quo futuræ remunerationis mãſionem ſperaret, qui illius amore nil ex ſeculi diuitijs poſſideret. Quadam igitur nocte ſibi reuelatur, vt cum Gregorio Romano Pontifice manſionem ſibi ſperare deberet. At ille fortiter ingemiſcens parum ſibi voluntariam paupertatem profuiſſe putabat, ſi cum eo remunerationem acciperet, qui tantis mundialibus diuitijs abundaret. Cum ergò Gregorij diuitias ſuæ paupertati die, noctuque ſuſpirando conferret, alia nocte audiuit Dominum dicentem ſibi: Cum diuitiem non poſſeſſio diuitiarum, ſed cupido faciat, cur audes tuam paupertatem Gregorij diuitijs comparare, qui magis illam cattam quam habes quotidiè palpando diligere comprobaris, quam ille tantas diuitias quas non amando, ſed contemnendo & cunctis liberaliter largiendo diſpergit? Itaque ſolitarius Deo gratias retulit, & qui meritum ſuum decreuiſſe putauerat ſi Gregorio conferretur orare cœpit, vt cum eo manſionem quandoque percipere mereretur. lib. 2. cap. ſine n. 59.

EXEMPLVM XCIII.

Nomen Ieſu cordi beati Ignatij inſcriptum inuenitur.

LEgitur in vita ſancti Ignatij quod inter omnia ſibi tempore paſſionis ſuæ illata tormenta nunquam ab inuocatione nominis Ieſu Chriſti ceſſabat. Quem cum tortores requirerent cur hoc nomen totiens replicaret, reſpondit: Hoc nomen cordi meo inſcriptum habeo, & ideo ab eius inuocatione ceſſare non valeo. Poſtquam à leonibus ſuffocatus eſt, non tamen dilaceratus, tortores volentes curioſius quæ ſanctus dixerat experiri: cor eius à corpore ipſius euellunt, & illud ſcindentes per medium, totum cor eius inſcriptũ hoc nomine Ieſus Chriſtus, literis aureis inueniunt. Vnde ex hoc miraculo plurimi crediderunt. Vincent. lib. 10. cap. 57.

EXEMPLVM XCIIII.

Caſtitatem perpetuam beatus Thomas de Aquino fortiter reſiſtendo promeruit.

LEgitur in vita ſancti Thomæ de Aquino quod cum ipſe inuitis parentibus & fratribus ordinem Prædicatorum introiſſet, non valentibus eum à propoſito retrahere, diabolo inſtigante per multas perſecutiones furtim à ſuis fratribus raptus eſt, & in quodam caſtro cuſtodię mancipatus. Prouidus autem adoleſcens breuiarium, & bibliam à fratribus ordinis petijt, & Domino ordinante ſuſcepit. In qua biblia tam profundè profecit, vt poſtea exiens de paterno carcere in paucis bibliæ punctis dubitaret. Cum autem à ſuis graui inedia frigore & penuria affligeretur, nunquam tamen efficere potuerunt, vt ſaltem habitum ſuſcepti ordinis, vel cibos vellet mutare. Et his omnibus nequius cogitantes per quod poſſent euertere animum iuuenilem, miſerunt ad eum quandam iuuenculam pulcherrimam, quæ eum induceret ad peccandum. Cumque in ſe ſenſiſſet carnis ſtimulum excitari, mox de igne titionem ardentem arripiens, puellam extra cameram effugauit. Et accedens ad angulum cameræ ſignum crucis cum ſummitate titionis parieti impreſſit, & coram

illa cruce ad orationem procumbens Deũ cum lachrymis exorauit, vt nunquam ſtimulum carnis ſentiret qui integritatem mentis & corporis violaret. Cumque ſic orans diutius obdormiuiſſet, apparuerũt ei duo Angeli dicentes ipſum à Deo exauditum, & à pugna quã habuerat obtinuiſſe triumphum. Qui etiam ipſum circa renes ſtringẽtes dixerũt. Ex parte Dei cingimus te cingulo caſtitatis, quod nulla poſſet tentatione diſſolui. Ipſe autem in illa ſtrictura ſenſibilem paſſus dolorem excitatus clamauit. Cuius diuini muneris fuit adeo efficax gratia, vt ex tunc nullum ſentiret ſtimulum illicitæ voluptatæ. In vita S. Thomæ Aquinatis quæ habetur apud Surium ex diuerſis ſumpta.

EXEMPLVM XCV.

Humilis Thomas de Aquino fratrẽ multo minorem ſe ſequi tanquam ſeruus non deſpexit.

Legitur quoque in vita ſua de humili conuerſatione eius, cum ſemel in conuentu Bononiæ eſſet, & more ſolito per clauſtrum contemplaturus incederet, frater quidam alterius conuentus qui eũ doctorem eſſe non nouerat, venit ad eum petita licẽtia à priore, quod cum fratre qui primo ſibi occurreret ciuitatem ad ſua negotia ire liceret, & dixit ei: Bone frater Prior mandat vt venias mecum. Qui ſtatim inclinans caput ſecutus eſt eum. Poſt quem cum non poſſet ſic feſtinanter incedere, ſæpè argutus à ſocio ſe humiliter excuſauit, Ciues verò qui nouerant eum mirati, quod tantus doctor poſt fratrem modicæ conditionis incederet, qui dignus erat vt præiret. Cogitantes ergò hoc ex errore aliquo contigiſſe, indicauerunt fratri quis ille eſſet, quem poſt ſe duceret. Qui conuerſus & ſtupidus factus, petiuit veniam, vt eius ignorantiæ indulgeret. Et conuerſis prædictis ciuibus ad magiſtrum cum reuerentia, & interrogantibus de tantæ humilitatis exemplo benignè reſpondit: In obedientia omnis religio perficitur, qua homo homini propter Deum ſe ſubijcit, ſicut ſe Deus hominibus propter hominem inclinauit, Ibidem.

EXEMPLVM XCVI.

Oratione dominica, & ſymbolo Apoſtolorum ſanctus Regulus dæmonem fugat, illiusq; aſinus cruce ſe ſignans ab eiuſdem dæmonis impetitione defenditur.

Legitur in vita ſancti Reguli Siluanectenſis Epiſcopi, qui fuit à ſancto Clemente cum ſancto Dionyſio in Gallias deſtinatus, quod cum iſte vir Sanctus à viſitatione & informatione vicinarum ciuitatum rediret ad Siluanectum, & adhuc in villa extra ciuitatem cõſtitutus eſſet, erat in prędicta ciuitate matrona quędam Callicia nomine habẽs vnicum filium, quem ſubitò diabolus grauiſſima cœpit vexatione torquere. Audiens autem quod in tali villa eſſet ſanctus Regulus, cucurrit ad eũ multum deſiderans quatenus quantotius ad ciuitatem properaret, vnicumque filium ſuum à dæmonis obſeſſione liberum ſibi redderet. Qui lachrymis eius condolens perrexit, & domum ingreſſus increpato dæmone orationem Dominicam, & ſymbolum ſuper caput pueri legere cœpit. Mox verò dæmon hac oratione territus, diuinoque verbere tortus in veſpertilionem mutatus, egreditur. Et quia immũdiſſimus ſordidum induerat animal, immundum non immeritò quærere volebat hoſpitium. Aſinum namque quo ſanctus Præſul longi labore itineris feſſus leuari ſolebat, videntibus cunctis qui aderant, cum aſſumptæ veſpertilionis forma ingredi voluit. Sed qui quondam quod natura negauerat, aſinum humanis vti coegit loquelis. Hunc aſinum ſancti Reguli meritis ſalutis vexillum, quod nunquam cognouerat componere docuit. Nam pede crucis ſignum in terra figurauit, & quaſi Deum adiutorem ſibi inuocaret erecto in cœlum capite plus ſolitò rudere cępit, Sicque diuina potentia ſancti Præſulis aſinum ab iniquo hoſte liberauit. Tunc magna pars infidelis adhuc populi credidit, eoſque omnes cum puero à quo dæmonium eiecerat baptizauit. Vincent. hiſt. l. 10. cap. 29.

Ex

Ex vita ſancti Mammetis pueri.

EXEMPLVM XCVII.

Pueri Mammetis in perſecutione conſtantia, Deique circa eundem mirabili prouidentia.

TEmporibus Aureliani erat in ciuitate Cæſarea Cappadociæ puer vij. annorum Mammes nomine. Hic mortuis parentibus decretũ Aureliani de cultu idolorum abhorrens, in montem cuius ſilua denſiſſima erat ſeceſſit, ibique viuebat, lectioni tantum & orationi vacans, & lacte gregis ſui ſe paſcens. Audita autem voce cœleſti, vt in campum deſcenderet, deſcendit: ibique virgam & euangelium inueniens ea tulit, & in montem aſcendit. Legente autem eo librum quem inuenerat in campo, conuenerunt illuc diuerſa ferarum genera, quę proſtratæ ipſum adorabant, & poſt fixa genua ſurſum ad eum reſpiciebant. Tandem egreſſis feris maſculinis remanebant ibi fœminæ cum gregibus manſuetis vberibus lacte plenis. Quas puer Dei cum ſuis mulgens, & coagulans & caſeos faciens, cum ſibi abundare vidiſſet, quærens à Domino quid inde faceret reſponſum accepit, vt ad portam Cæſareæ deſcenderet, & pauperibus diſtribueret. Hoc videntes quidam Præſidi Alexandro retulerunt, quod in illo loco magus eſſet, qui omnes feras ſiluarum maleficaret. Tunc iudex equites duos miſit ad eum: Quibus ille obuians in habitaculum ſuum duxit, eisq; caſeum & aquã appoſuit. Quibus manducantibus facta eſt congregatio animalium ſedente eo & legente euangelium. Quod videntes illi cõfugerunt ad eum. Confortauit autem eos puer ſanctus ne timerent. Et dimiſſi ab eo viſa Præſidi retulerunt. Puer autem ſanctus eos ſponte ſecutus coram Præſide Chriſtianum ſe profitens, cum ſacrificare reſpueret, ſuſpenſus torquetur. Cumque gratias agens in cœlum intenderet audita eſt vox, dicens: Confortare Mammes, & viriliter age. Tunc depoſitus, & in carcerẽ miſſus plus quam xl. viros fame penè deficientes ibidem inuenit. Orante autẽ eo columba cœlitus miſſa portans lac & mel per feneſtram intrauit. Accipiens autem illud Mammes ſimul cum eis manducauit. Poſt hæc puer in fornacem mittitur, ſed ſtatim ignis extinguitur. Deinde locato eo in amphitheatro vt à beſtijs lacceraretur, ab eis illæſus relinquitur. Deinde alius quidam leo de monte deſcendens per ciuitatem nullum læſit, ſed feſtinans ad amphiatheatrum ſancto martyri dixit: O natura hominis Spiritu ſancto cooperta, ecce tui cauſa cogor ab Angelis cõtra naturam loqui. Hæc eo dicente amphitheatri oſtia ab Angelis clauſa ſunt, vt nemo egredi poſſet. Et aſcendens leo multitudinem Paganorum & Iudæorum laniauit, ſolusque Præſes cum ſuo officio illæſus remanſit, iubente ſancto ne eum læderet. Tandẽ ſanctus puer ab Angelis euocatus, lapidibus obrutus emiſit ſpiritum.

Ex vita ſancti Babylæ Epiſcopi.

EXEMPLVM XCVIII.

Paſtor bonus Babylas Numerianum Imperatorem quaſi lupum à ſuo ouili repulit, & pueri tres mira animoſitate & fide in tormentis perſtiterunt immobiles.

NVmerianus Imperator cum apud Antiochiam immolaſſet dæmonijs, & vellet ingredi eccleſiam Dei, prohibuit eum Babylas Epiſcopus. Altero verò die præſentato ſibi in conſiſtorio Epiſcopo dixit: Quid mihi hoc feciſti? Neſcis quia rex eſt qui tibi loquebatur? Reſpondit ei Epiſcopus: Me ſeruum humilem placuit Deo, vt conſtitueret paſtorem plebis ſuæ. Ideò cum vidi te lupum venientem ad oues eius, timens ne aliquam perderem prohibui te ab ingreſſu ouilis. Ad quem Cæſar: Ergò tibi lupus viſus ſum, & non rex? Reſpondit Epiſcopus: Secundum in-

indulgentiam Dei rex es, propter peccata noſtra, vt vel ſic verberati reuertamur ad ipſum. At ille; Quis eſt Deus quem colis? Reſpondit Epiſcopus: Virtus, & ſapientia & verbum patris. Ad hæc Numerianus: Quid eſt ergò homo? Ait: Conſtantia vitę, fruitio eorum quæ ſunt à Domino. Tunc iuſſit collo eius imponi torquē ferream, & compedibus pedes eius conſtringi. Et ait: Per Deos decet te torques talis. Reſpō dit ſanctus: Tu qnipe irridens dicis, ſed per filium plus me decorant iſta quam te diadema. Si autem vis ſcire quam magna eſt doctrina noſtra, habeo ſub me tres paruulos quos gratia Dei erudiui. Iube eos adduci & videbis in eis ſapientiam, & ſciē tiam Dei. Et educto Epiſcopo inducti paruuli interrogantur ſi matrem habeant. Illis reſpondentibus quia habemns: Adducta eſt. Ait ei rex: Quæ vocaris, & ſi iſti filij tui ſunt? Reſpondit: Theodola vocor, & ego quidem eos genui, ſed Deo obtuli per paſtorem bonum Babylam qui erudiuit eos in doctrina Dei. Tunc iuſſit eam rex alapari. Quod videntes pueri clamabant: Tyranne noli cædere matrem noſtram, honeſta enim mulier eſt & vera dicit. Tunc etiam pueros in cathaſta leuatos iuſſit percuti, vni quidem duodecim plagas, ſecundo nouem, tertio ſeptem. Tunc pueris Deum benedicentibus, air mater: Gratias tibi ago Domine, quia ſinguli ſecundum numerum annorum cæſi ſunt. Tunc rex eductis eis dixit Epiſcopo: Magiſter inſipientium paruulorum, inuenta eſt falſa promiſſio tua. Nam pueri ſacrificare conſenſerunt, Ad hæc Epiſcopus: Mē tiris: Magiſter ſum ſapiētium puerorum, ſcio quia non conſenſerunt, non autem inſipientium quemadmodum vos. Tunc iuſſit eum rex cum pueris ſuſpendi, & ſuſpenſus dixit eis Epiſcopus: Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi Deus. Ecce ego tormentorum nihil ſentio, nam Chriſtus pro me patitur. Infantes quoque ſuſpenſi clamabant. Tyranne crudelis quare tam bonum paſtorem tam crudeliter torques? Sed hæc faciens maiorem illi gloriam accumulas, tu autem non effugies iudiciū Dei, ſed æterno igne cremaberis. Tunc iuſſit eos amplius torqueri. Ipſi autem clamabant: Miſerrimè non erubeſcis quod conuinceris à tam puſillis paruulis coram omni populo iſto. Non ſentimus pœnas iſtas Deo iuuante nos, tu verò magis cruciaris quam nos. Tunc depoſito Epiſcopo & educto, rex ſingulariter pueros interrogauit. Sed ipſi æquè vt terrentem, promittentem pariter contempſerunt. Tunc rurſus introducto Epiſcopo dixit rex: Hi filij tui ſunt? Reſpondit ſanctus: Voti mei eſt, vt mei in omnibus ſimiles ſint, exceptis peccatis meis. Tūc iuſſit Rex cum infantibus pariter decollari. Et amplexans eos dextera, leuaque dixit. Ecce ego & pueri mei, &c. Infantes verò manus eius oſculantes dixerunt: Domine pater & magiſter noſter pariter conſuemur. Ait Epiſcopus: Benedictus es Domine qui verè ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem tuam. Et oſculatus ſingulos tradidit quæſtionarijs, vt in eius præſentia percuterentur. Quibus percuſſis tradidit etiam ſeipſum. Et ſic pariter educati pariter coronati ad cæleſtia migrauerunt. Chryſoſt. ſer. in Inuentinum Metaphraſtes 4. Sept. Suidas in voce Babylas.

EXEMPLVM XCIX.

Philemon ſagittis impetitus lædi non potuit, mortuusque Arriani iudicis oculo ſagitta extincto viſum reſtituit, conuerſus exinde Arrianus futuræ mortis genus prædicit, terræ infodi iubetur, à Chriſto liberatus in lecto Imperatoris ab eo reperitur, cū ſocijs quatuor ſubmerſus eſt, eorumque corpora à delphinis delata ſunt.

LEgitur in vita ſancti Aſclę, quod cum poſt mortem eius Philemon Choraula ad ſacrificia inuitaretur à iudice Arriano, dixit ei: Si vis vt audiam te audi me prius, & iube vas æneum exhiberi & inſantulum imponi & operiri. Quo facto iuſſit dolium æneum à militibus ſagittari, donec omnes ſagittæ deficerent. Poſt hæc autem infantem eductum illæſum oſtendēs, dixit Præſidi. Sicut vas illud æneum ictibus ſagittarum concuſſum eſt, ſed quod intus latebat lædi non potuit, ſic & corpus noſtrum pro fide Chriſti ſuppliciorum iaculis ſtimulatum innocētiam animę Deo protegente vulnerari non patitur. Tunc iratus Præſes iuſſit eum ſuſpendi, & ſagittis

tis quibus dolium ſagittatum fuerat corpus Philemonis à pedibus vſque ad verticem ſagittari. Et cum totis viribus tela cõtra eum intorſiſſent, nullum in eo iaculum infigi potuit, nec vllum in terram ruebat, ſed omnia in aere dependebant. Cum autem adhuc Præſes vidiſſet eum viuere, vehementer ſtupuit, & volens rem plenius agnoſcere, accedens oculos leuauit, vt videret, & ſtatim vna de ſagittis cadens, eius oculum extinxit. Tunc iuſſit eum deponi, & ait: Redde mihi oculum arte magica quam noſti, & dimittam te. Qui reſpondit: Vt non æſtimes Dominum meum curare non poſſe cum mortuus fuero, lutum fac de terra ſepulchri mei, & ſuperunge oculo tuo ſtatimque ſanaberis. Quo audito, iuſſit eum decollari. Altera autem die Arrianus facto ſicut ei dixerat Philemon ait: In nomine Ieſu Chriſti pro quo iſte martyrium compleuit, vngo oculos meos vt videam & credam. Et ſtatim vidit clamans ſe Chriſtianum eſſe. Cuius conuerſio Diocletianum non latuit, miſitq; quatuor protectores qui eum caperent. A quibus correptus prius iuit ad ſepulchrum ſancti Aſclæ, Philemonis, & Apollonij & ait: Orate pro me Dominum conſortes luminis ſempiterni, vt confortet me, & conſummet in nomine ſuo martyrium meũ. Tunc vox de ſepulchro Philemonis. Confortare, inquit, Arriane, Ieſus in quem credis operabitur pro te. Vade ergò cum his qui venerunt ad te, & ora pro eorum conuerſione. Hoc autem audientes protectores mirati ſunt. Abijt ergò cum illis, & octo ſeruis & familiaribus ſuis. Quibus cũ Alexandriam veniſſent, præcepit eis vt corpus eius ibi expectarent dicens: Octaua die martyrij Diocletianus iubebit me in mari præcipitari cum ſacco arena pleno. Solicitè ergò poſt tres dies, id eſt, xj. die Martij egrediamini ſuper mare circa horam ſextam, & inuenietis corpus meũ ſupra dorſum delphini, quod tollentes ſepelite iuxta corpus Philemonis. Cum igitur cum quatuor protectoribus perueniſſet ad Diocletianum, ille iuſſit in campo foueam profundam fieri, eumque catenis æreis oneratum, & ferro compeditum, ac manibus colligatis cum ingenti circa collum lapide depreſſum in foueam deponi, totamq; terram ſuper eum quæ geſta fuerat remitti, & deſuper milites ludere, blaſphemo quoque ore dicere: Videamus ſi venit Ieſus, & liberet eũ. His patratis Imperator æquum aſcendens abijt in domũ ſuam. Et ingreſſus cubiculum quieti corpus dare poſt iram, vidit vincula & compedes ſupra reclinatorium pendere, & Arrianum in lecto iacere. Qui dixit ſibi: Noli turbari, ego ſum Arrianus quem fodiſti grauatum ferro, & ære & mole arenæ, & venit is quem præualere non credebas Ieſus, qui liberat credentes in ſe. Cum autẽ iuſſiſſet Diocletianus eum in ſacco cum arena mergi, quatuor protectores prædicti tyrannidem eius arguentes, & Chriſtum verum Deum confitentes in quatuor alijs ſaccis pariter in mare proiecti ſunt. Statim autem Dei nutu parati delphini corpora eorum ſuſceperunt, & Alexandriam deportauerunt. Serui autem Arriani quinq; corpora videntes dicebant, quià Arrianus ſe ſolum deferendum prædixerat, vnde non credebant eum ibi eſſe. Vox ergò humana quaſi de ore vnius delphini audita eſt: Nolite dubitare, hic eſt Dominus veſter Arrianus, tollite eum, & hos quatuor qui eadem martyrij gloria coronati ſunt, & ſepelite omnes iuxta ſepulchrum ſancti Aſclæ. Et ita fecerunt. Vincent. lib. 12. cap. 1. & 2.

EXEMPLVM C.

Virginitatem ſanctarum Virginum Agapis, Chionæ, & Hirenæ mira dignatione Dominus defendit.

LEgitur in vita ſanctarum Agapis, Chionæ & Hirenę. Quoniam cum Imperator Diocletianus audiſſet rumores sãctitatis Agapis & Chionæ virginum præſentatis eis ſibi promiſit eis maritos de palatio ſuo per quos illuſtres eſſe poſſent, ſi Chriſtum negantes idola colerent. Cumque nullatenus à Chriſtianitate flecti poſſent, iuſſit præſidi Dulcitio diuerſis tormentis eas affligere. Cum autem præſentatæ eſſent, videns eas, captu oculorum aſtrictus turpiſſimo ſpiritu agebatur, & fecit eas apud talem officialem tradi cuſtodiendas, qui eis libertatem promitteret, ſi captiuæ eius animo conſenſum præbuiſſent. Sed cum nec promiſſionibus, nec terroribus

roribus animum commutarent; auſus eſt ipſe præſes cellulam ingredi, vbi illę orantes noctem Chriſto peruigilem exhibebant, in quo loco omnia coquinæ vtenſilia repoſita erant. Ingreſſus autem cum vellet perficere ad quod eum ardor libidinis impellebat, alienatus mente cœpit ollas amplecti & ſartagines oſculari. In quibus diu ludificatus totus niger, & cacabatus talis cœpit eſſe in veſtibus, & in facie; qualis à diabolo poſſidebatur in mente. Tandem cum ſuis egreſſus eſt qui eum cũ luminaribus expectabant, viſoque eo omnes fugerunt videntes eum talem nullam habentem corporis partem, quę non eſſet inquinata & in partibus ſciſſa. Stantibus enim ancillis Dei & pſallentibus, nullum penitus per eum potuit diabolus impedimentum afferre. Videns ergò Pręſes ſe ab officio ſuo eſſe contemptum, neſciẽs quid de ſe factum eſſet, non eſt reuerſus in domum ſuam, ſed cœpit concito curſu ire ad Palatium Diocletiani Proſternam me inuictiſſimis Imperatoribus, & dicam me ita ab officio meo ludibrio habitum, ac cũ irriſione & clamoribus derelictum. Cumque mane apertum eſſet palatium, & ille totus cacabatus intrare vellet ad regem, alij virgis alij pugnis, alij in eius faciem exufflantes eum impingebant, alij quoq; ridentes, alij iraſcentes eum expellebant, & vix potuerunt eum ſerui ad domum ſuam perducere dicentes: Reſpice te, & reſpice. Clauſerat autem diabolus oculos eius, nec poterat ſeipſum attendere: ſed videbatur ei quod totus mundus eſſe niueis veſtimentis indutus. Mens tamen ſana in eo erat, & ſoli oculi tenebantur à ſathana, quibus Dei martyres obſcœno mentis eonamine reſpexerat. Interea putans ancillarum Dei maleficijs euenisse coram publico tribunali iuſſit eas expoliari, vt corpora eorum nuda aſpiceret, ſed ita fixę in uẽrę ſunt veſtes earum, vt quaſi coria corporibus iuncta putarentur. Hæc attendens Dulcitius & conſternatus ita obdormire cœpit in tribunali, vt nec à pulſantibus poſſet excitari, ſed ſic dormiens ſublatus eſt in domum ſuam, & ibi euigilauit. Hæc audiens Diocletianus tradidit eas Siſinnio, qui ſacrificare nolentes iuſſit viuas incendi. Cum ergò in ignem miſſæ nec veſtimenta earum arderent, dixerunt: Domine Ieſu ne ab hac hora patiaris nos loqui cum his qui te verum Deum negauerũt. His dictis proſtrauerunt ſe in oratione, & immaculatis corporibus, intactis crinibus, integriſque veſtibus, digeſto igne repertæ ſunt. In craſtino etiam iuſſit Hireuam locari in proſtibulo, ſed apparuerunt ducentibus eam duo milites dicentes: Miſit nos comes, vt ducatis eam vbi ego dico. Et duxerunt eam in ſupercilio montis. Tunc videns ſe deluſum Siſinnius, eques perrexit ad montem. Et videns eã orantem, tota die girauit eam, nec tamen potuit ad eam peruenire. Tetendit autem vnus ſeruorum eius arcum, & iaculo perforauit eam. Et ſic cum gloria peruenit ad Dominum. Quarum corpora Anaſtaſia cum gaudio ſepeliuit, orans Dominum vt earum particeps fieri mereretur. Vincen. lib. 12. cap. 59. 60. 61. 62.

EXEMPLVM CI.

Virginum inæſtimabilis gloria ſanctis Iuliano & Baſiliſſæ oſtenditur.

LEgitur in vita ſancti Iuliani & Baſiliſſæ. Quoniam cum idem Iulianus multum hortaretur à parentibus vt vxorem duceret, per quam & genus ſuum conſeruaret, & adoleſcentię lapſus euaderet, orationi ſe dedit auxilium petens à Domino ne virginitatem promiſſam aliqua occaſione violaret. Apparuit autem ei Angelus Domini dicens: Iuliane, ſurge, & parentum voluntatem perfice. Accipies quidem coniugem, non quæ te polluendo à Domino ſeparet, ſed per te virgo tecum perſeueret. Lætificans ergò parentes: ſicut (inquit) deſideraſtis, ecce ſic facio. Quæritur ergò puella diuitijs, nobilitate atque decore præſtantiſſima, nomine Baſiliſſa, quæ & ipſa parentum vnica fuit. Venit ergò dies quo vicini inuitantur ad nuptias, plateæ ferieis ornantur, & aures omnium ſonis muſicorum, & cantilenis virginum oblectabantur, ita vt ſi homo etiã ferreus eſſet, luxuria ſolueretur. Producitur inter hæc onerata gemmis & auro ſponſa de thalamo. Ingreditur iuuenis cum virgine lætus cubiculum, factaque ab eo oratione, tali odore cella repleta eſt, vt videretur ſibi virgo in tali loco con

ſtituta

ſtituta eſſe, vbi vernant lilia & roſæ, & ait ad iuuenē: Miram rem ſentio, cum enim hyemis tempus ſit, ita mihi omnium roſarum & liliorum odor famulatur, vt his ſatiata iam horream thori coniunctionē. Cui Iulianus: Odor qui tibi apparet, Dominus eſt amator caſtitatis, qui integritatem corporis ſeruantibus, vitam repromi ſit æternam. Ait igitur illa: Quæ melior ſalus eſt, quam integritatem cuſtodiendo vitam æternam acquirere? Opto igitur vt pariter in eo virginitatis propoſito perſeueremus. Tunc procidens Iulianus ait: Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis. Quod & ſimiliter fecit. Et ſubitò fundaméta cubiculi commota ſunt, & lux immenſa emicuit, fitque ibi ſpectaculum magnum. Nam ex vna parte ſedebat rex æternus cum multitudine candidatorum, & ex alia parte multitudo virginum, quarum glorioſa virgo tenebat principatum. A parte regis clamabatur, viciſti Iuliane, viciſti. A parte virginis clamabatur. Beata es Baſiliſſa, quæ ſalutaribus monitis conſenſiſti. Et oſtenſus eſt Iuliano liber aureis literis ſcriptus vt legeret, & legit ſic: Iulianus, qui pro amore meo mundum cōtempſit, deputetur in eorum numero, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati. Baſiliſſa verò, quæ ei integro corde ſociata eſt, deputetur in numero virginum, quarum virgo Maria tenet principatum. Et dicebant omnes, Amen. Reliquum ergò noctis in laude tranſigentes, cœperunt ſpiritu, non carne fructificare. Nec dinumerari poſſunt animæ quæ per Iulianum præmittebantur ad Dominum. Similiter & agmina virginum per Baſiliſſam præmittebantur ad Chriſtum. Tempore autem Diocletiani furore perſecutionis incumbente orauerunt Deum, vt omnes per eos conuerſi antequam ipſi migrarent tranſirent ad Dominum. Et tranſierunt in breui mille animæ ad Deum. Deinde ipſa Baſiliſſa ab ipſis iam mortuis inuitata etiam ipſa defuncta eſt. Simeon Metaphraſtes apud Lipomanum tomo 7.

EXEMPLVM CII.

Affectum parentum paganorum viſa gloria Chriſti Celſus puer quanta magnanimitate contempſerit.

VI autem perſecutionis ingraueſcente Pręſes Martianus ſanctum Iulianum poſt dira tormenta, & diuerſis pœnis afflictum, & vinculis ferreis per omne corpus oneratum, iuſſit ſub voce præconis ciuitatem circumire dicens: Hæc merentur Deorum rebelles, & principum contemptores. Et cum veniret ad locum vbi Celſus vnicus filius præſidis ſtudebat, ait puer ad condiſcipulos ſuos: Rem in auditā video, illum ſcilicet Chriſtianum quem ducunt cum multitudine albatorum colloquentem, & coronam ſuper caput eius ex gemmis & auro, cuius fulgor excœcat huius aeris lucem, & alios tres viros albeſcentibus comis, alarumq; volatu in ſimilitudinem aquilarum ſuper eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur, quia dignum eſt tali Deo ſeruire, qui ſuos ſic tuetur, & tali decore circundat. Hoc audientes diſcipuli, & magiſter eius blandè corripientes eum ab intentione reuocare conati ſunt. At ille doctorum volumina abijciens, etiā veſtes quas indutus erat abiecit dicens: Nudū me mater fudit huic ſeculo, quod mundi eſt, mundo relinquo. Hæc dicens per plateas ciuitatis curſum arripuit donec vbi ſanctus Iulianus torquebatur veniens, pedibus eius proſtratus ait: Te ſecundę natiuitatis quā mihi Chriſtus oſtendit patrem agnoſco. Martianum verò genitorem meum veritatis inimicum deſpicio. Tota autem ciuitas concurrebat, & filiū pręſidis ſic vulnera martyris oſculantē mirabatur. Si quis autē voluiſſet ex præcepto præſidis puerum à Iuliani cōplexu auellere, ſtatim manus eius & brachia contrahebantur. Præſentatis ergò eis pręſidi, ait Iuliano Præſes: Spei meæ fructum magicis artibus auferre contendis, & ipſum parentum amorem negare compellis. Hoc eo dicente aduenit, & mater cum multiplicata familia, crine ſoluto, & nudatis vberibus clamans. Quod videns Pręſes clamauit inciſſis veſtibus ad Iulianum: Iuliane crudelis aſpice dolorē patris & matris, & planctum tantæ familiæ, & à magi-

cis

cis artibus innocentem ſolue, & ego Imperatoribus ſuggeram vt illęſus abſcedas. Cui ille reſpondit: Suffragijs tuis opus nõ habeo, nec dimitti deſidero. Ecce adeſt qui à te natus, modo credendo mecum renatus eſt, ipſe tibi & matri reſpondeat. Reſpondit puer: De ſpinis roſæ naſcuntur, nec roſa nata de ſpinis odorem ſuauiſſimum, nec frutex qui roſas genuit amittit aculeos ſuarum pœnarum. Vt ergò conſueſtis pungite, & me odorem ſuauitatis credentibus propinare permittite. Vobis obediant qui perire parati ſunt, me imitẽtur qui de tenebris ad lucem venire contendunt. Ego pro Chriſto vos parentes nego, & per vitam temporalem vitam æternam adquiro. Non poſſum in vos pius eſſe, & in me crudelis. Quid moraris? Quaſi incredulus & crudelis, non quaſi Abrahã paternis manibus apprehende gladium, & victimam offer filium. Vani ſunt vultus veſtri, falſæ lachrymæ ab hac confeſſione pietatis nemo me valebit diſſũgere. Mox ergò iubentur in tenebroſum carcerem vermibus ſcaturientem includi. Quem ingreſſi, ſtatim tenebrę vertuntur in lucem. & ebulliens pœna diſparuit. Hoc videntes milites viginti conuerſi ſunt. Apud Surium to. 1.

EXEMPLVM CIII.

Imperatoris Charini filijs cum ſacerdote carcerem, in quo S. Iulianus cum puero Celſo & xx. militibus tenebatur, diuino iuſſu petentibus clauſtra pateſcũt: ſuſcitat mortuum S. Iulianus, qui de ſtatu ſuo multa refert, ſancti cupis immittuntur, & Celſus matris conuerſionem felici ſucceſſu procurat: templum Iouis ſanctorum precibus corruens paganos multos opprimit, tandemq; multis præcedentibus miraculis ad Dominum fœliciter tranſierunt.

ERant autem ſeptem filij relicti ex genere Charini Imperatoris defuncti. Quos Diocletianus & Maximianus amore patris eorum retinentes, permiſerant ſine aliqua perſecutione Chriſto deſeruire. Et habebant ſecum presbyterũ qui eis ſancta myſteria celebrabat. His ergò iubetur diuinitus, vt cum presbytero carcerẽ peterent, quatenus puer & milites xx. baptiſma ſuſciperent. Statimq; Angelo pręeunte ad carcerem veniunt, & Angeli tactu clauſtra pateſcunt. Hoc audiens Martianus contremuit, & eductis eis de cuſtodia dixit: Cur, ò infantuli adeo optatis mori, quibus permiſſũ eſt arbitrio veſtro Deum colere? Reſpondit ſenior: Maſſa auri naturam ſuæ claritatis obtinet, ſed niſi igne, & malleis, & limis diſſipetur, dignũ capiti regis diadema non perficitur. Ita & nos quidem Chriſtiani ſumus, ſed niſi Iuliani veſtigia ſecuti fuerimus, diadema regis æterni eſſe non poſſumus. Tunc de cõſenſu Imperatoris iubentur cupæ cum pice & ſulphure & cera præparari, & ſinguli ſingulis imponi. Interim autem defertur circa eos corpus mortui. Tunc dixit Præſes Iuliano: Chriſtus veſter mortuos dicitur ſuſcitaſſe. In hoc ergò patebit quod verus Deus ſit, ſi iſtum ſuſcitaueritis. Reſpõdit ille: Licet hoc infidelitas veſtra non mereatur, ne tamen impotentiæ Deum meũ arguatis, ſtatim mira videbitis. Tunc oratione facta coram omnibus ait ad corpus. Tibi dico: In nomine Chriſti, qui Lazarum quatriduanum ſuſcitauit, ſurge. Statim autem ſurgens ille clamabat: O acceptabilis oratio, vbi ducebar, vnde reductus ſum. Præſes irridens ait: Vnde rediſti? At ille: Ducebar, inquit, à quibus neſcio ęthiopibus, quorum ſtatura erat vt gigantum, aſpectus horrendus, oculi vt fornaces ignis, dentes vt leonum, brachia ſicut trabes, vngues vt aquilarum qui lętantes ducebant me in infernum. Sed cum iã in ore putei abyſſi eſſem, beato Iuliano orantę omnis infernus contremuit. Tunc venientes duo albati, & auferentes me de dominatione impiorum huic loco reddiderunt, vt per eum qui ſuſcitauit me illũ agnoſcam, quem nimis negabam. Hoc eo dicente iuſſit Præſes xxxj. cupas parari, & ſanctos immitti. Prius tamen ait Celſus ad patrem iudicem: Per ipſam vanitatem quam colis te obteſtor, vt cum poſt ignem me videris illæſum, permittas me cũ matre triduo habere conſilium. Quod ſi feceris, nec me, nec ipſam amittes. Reſpondit Præſes: Si ex igne exieris quod tamẽ non credo, faciã quod petiſti. Tunc non ferens incendium filij, ſciſſis veſtibus vlulans cũ vxore domum reuertitur. Immiſſis ergò ſan-

ſanctis ſingulis cupis ignis ſuperponitur, & plus quam triginta cubitis flamma leuatur. Fleuit omnis ciuitas quæ conuenerat, ſed de medio ignis melodia pſallentium reſonabat. Tranſiuimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Tunc ſancti rurſus includuntur in cuſtodia, & mater Celſi ſecundum promiſſum cum eis. Orantibus autem eis ſubitò locus motus eſt, ſplendor emicuit, odor conſuetus affuit, & vox pſallentium inſonuit. Hæc autem videns & audiens mulier, clamauit: Nunquam hæc comperi. Nam ita refecta ſum, vt omnium dolorum oblita, illum ſolum Deum credo, pro quo filius meus agonizatur. Cui puer: Verè nunc te matrem meam confiteor, nec tu me amittes, nec ego te ſi ad illud donum mecum contendas pro quo ſancti tanta ſuſtinent. Illa autem iam diuinitus illuſtrata, ſcias (ait) fili nihil me eius amori præponere quem tu diligis, pro qua re quicquid ſaluti meæ neceſſarium cognoſces exerce. Nã & præſenti vita carebo libenter, vt ad illam æternam poſſim vobiſcum pertingere. Tunc ſanctus presbyter Anthonius baptizauit eam. Cui Celſus eius filius in baptiſmi gratia pater factus eſt. Audiens hęc Marcianus iuſſit vxorem ſuam apprehenſam domi ſeruari, ſed appropinquantes ei miniſtri, cœci facti ſunt. Iuſſit autem Marcianus in craſtino viginti milites decollari, ſeptem germanos comburi. Iulianum verò cum Anthonio presbytero matrem, & filium, & illum quẽ infernus reddiderat ſuo iudicio reſeruari. Dixit ergò ſacerdotibus templorum. Ornate templũ Iouis quod ſemel in anno aperitur. Quò adductis ſanctis ait: Ecce tempus ſalutis veſtræ ſi in hoc templo venerando numinibus offeratis. Reſpondit Iulianus: Tempore ergò ſalutis noſtræ fac omnes ſacerdotes eſſe præſentes, vt videant magnitudinem ſacrificij noſtri. Gaudens ergò Præſes iuſſit omnia eorum vincula auferri dicens: Turpe eſt eos catenis teneri, quibus Dij cœperunt eſſe propitij. Congregatis ergò omnibus Iulianus & Anthonius cum omnibus orauerunt dicentes: Deus æternę qui non in manufactis, ſed mundis cordibus habitas, reſpice in ſubuerſionem templi huius, cultorumque eius, vt credant ſolo nomini ſancto tuo. Statim autem ſanctis Amen reſpondentibus, templum ſubuerſum eſt, ſculptilia ceciderunt, ſacerdotes fere mille cum templo demerſi ſunt, & alia magna pars Paganorum interijt. Tunc ait Præſes: O virtus magica, iam nõ miſerebor, nec parcam. Et retruſis eis in carcerem, apparuit multitudo ſanctorũ, etiam prædicti viginti milites, & ſeptem germani, & ſancta Baſiliſſa, cum choro virginum omnes in magna gloria dicentes: Regna cœlorum patefacta ſunt vobis, venite. Altera die iuſſit Præſes Iuliano & puero cutẽ capitis auferri: Anthonio presbytero & Anaſtaſio à morte reuocato, oculos vncinis erui, matrem verò quam credebat pœnas tolerare non poſſe, eculeo applicari. Sed ſtatim vt volebant eam miniſtri punire, excœcati ſunt, Singulis autem Dominus ſanitatem ſubito retribuit. Tũc clamauit Præſes. Heu, heu, vincimur. Quid nunc amplius eis faciam? Iubet ergò omnes feras ad ſanctos in amphitheatro dimitti, quæ ſtatim omnes pedes eorũ lingebant. Poſt hæc iubet eos decollari. Quo facto ſubitò præ terremotu media pars ciuitatis corruit, multitudo infidelis populi à fulgure & tonitru extinguitur, omnia templa idolorum corruerunt. Ipſe autem iudex ſemiuiuus euadens non multo poſt vermibus ebulliens expirauit. Paſſi ſunt octauo idus Ianuarij. Apud Surium to. 1.

EXEMPLVM CIIII.

Cœleſtem coronam ſanctæ fidei pro paſſionibus datam videns Capraſius animatur ad pugnam.

LEgitur in vita ſanctæ Fidis virginis, quod ipſa à cunabulis Chriſtum diligens, cum præ fama ſanctæ vitæ latere nõ poſſet comprehenditur, & Daciano præſentata, Chriſtianam ſe eſſe conſtanter reſpondit. Cumque Deos gentium dęmonia eſſe aſſereus, nec blandimentis, nec minis vt Chriſtum negaret poſſet induci, iuſſu pręſidis ſuper cratem ferream diuaricatis mẽbris, ſubſtratis carbonibus extenſa eſt. Dumq; ſic pro Chriſto torqueretur, multos exemplo ſuo conuertit ad Chriſtum. Tunc quoque ſanctus Capraſius, qui præ timore præſidis iuxta vrbem in rupis cuiuſdã foramine iacebat, cuncta quæ intra

mu-

mutorum ambitum fiebant apertè videbat. Hic cum virginem tam crudeliter puniri cerneret, orauit primò Deum vt eam victricem certamine faceret: deinde vt ſibi præmium martyrij illius demõſtraret. Et ecce vidit protinus columbam niueam de cœlo deſcendentem, quæ coronam auro, gemmiſque lucentem ſuper caput virginis, quam Angelus veſtibus ſpecioſis induerat poſuit, & vt circa virginem Dei virtus clarior appareret, ipſa columba volatu alarum, & rore cœleſti ſic ignem extinxit, vt nihil de incẽdio remaneret. Hęc ergò cernens Capraſius quaſi iam de victoria ſecurus, rupem ſub qua manſerat dextera percuſſit, & fons protinus erumpens meritis ſancti Capraſij omnibus infirmis vſque nunc remedium ſalutis impendit. Exiliens igitur Capraſius ad locum certaminis properauit, & Daciano Chriſtianum ſe offerens, tanta iubentis crudelitate laniatus eſt, vt inter cæteros circumſtantes Primus & Felicianus fratres, propter eius patientiam ad Chriſtũ conuerſi cum ipſo Capraſio & Fide virgine plecterentur. Vincent. lib. 12. cap. 133.

EXEMPLVM CV.

Prælatorum perfectionem, & periculum conſiderans Petrus Alexandrinus Epiſcopus, nunquam in ſede Epiſcopali ſedere præſumpſit.

Legitur in vita ſancti Petri Alexandrini Epiſcopi, quod idem ſanctus tempore Epiſcopatus ſui nunquam in cathedra ſua voluit ſedere, ſed ſuper ſcabellum ipſius cathedræ reſidebat. Propter quod frequenter clerus, & populus conquerebatur, ſed nequaquam adquieſcebat. Nam quotiens aſcendere volebat ipſam cathedram, ſplendor igneus de ipſa ſede egrediens ei apparebat. Cuius aſpectu vir Dei ita accendebatur, vt interdum ſe neſciret eſſe in corpore. Cum autem quadam ſolẽnitate clerus, & Epiſcopi qui aderant de ram humili eius ſeſſione quærerentur, ille coactus & rem celare non valens Cur, inquit, affligitis cor meum, an non videtis virtutem igneam, quæ emicat in ipſo ſolio, & ſpiritum coruſcare non cernitis? Cũque omnes demiſſo capite nihil reſpondent, tantam tẽ audientes, ſubiunxit: Credite mihi filioli, ſi videretis quæ video, cognoſceretis quid eſt virtus ſacerdotalis, & quæ gratia in ipſis habitat, ad cuius maieſtatis præſentiam, ego territus in eadem cathedra ſedere non audeo. Vincent. lib. 13. cap. 15.

EXEMPLVM CVI.

Paſtoris officium debitum paulo negligẽtius executum ſe fuiſſe exiſtimans S. Maurilius, graui pęnitentia ſemetipſũ ſubegit: magna deinde cura quæſitus à ſuis, deoq; iuuante inuentus, magna cũ gloria ad propriam ſedem reducitur.

IN geſtis ſancti Maurilij Epiſcopi Andegauenſis (in cuius conſecratione, ſicut referre ſolebat ſanctus Martinus, non ſolum affuit Spiritus ſanctus in ſpecie columbæ, ſed etiam Angelorum exercitus copioſus) legitur quod cum in baſilica beati Petri Apoſtoli celebraret, aduenit matrona cum moriente puero, quem idẽ vir ſanctus eidẽ ante Epiſcopatũ vt naſceretur precibus obtinuerat apud Dominũ, poſtulans vt filio ſuo quem Domino deuouerat manuum ſuarum impoſitione Spiritum ſanctum daret antequam obiret. Sed remorante paululum Epiſcopo in celebratione puer exceſſit. Beatiſſimus igitur Maurilius expleto miſſæ officio, obituq; pueri qui abſque chriſmatis dono exceſſerat percognito, totum id ſuæ negligẽtiæ deputauit, lachrymis multo tempore irremediabilibus culpã ſuam deflens. Cui cum nec iſta ſufficerent, diu multumque quid ageret ſecum tractans, tandem reperit quod inter conciues tantę negligentię piaculum plenę expiare nequiret, niſi ſingularis elapſus patriam propriam ciueſque relinqueret. Tali igitur reperto conſilio occultè receſſit, & ſanctorũ reliquiorũ. Eccleſię Andegauenſis ſecũ claues exportans. Cum autem perueniſſet ad mare diuina prouidente clementia manẽs in litore diem tranſitus ſui exarauit in lapide. Sicq; aſcenſa puppi inchoati itineris cœpit maturator exiſtere. Cũq; proceſſiſſet in altum, & reliquiarum claues quas ſecũ detulerat cogitaret, inſidiante humani generis inimico, vt dolorem ſuper dolorẽ ſancto viro imponeret, repente claues de-

ma-

manibus lapſæ ſubmerguntur in æquore. Tũc cum lachrymis clamauit Maurilius. Niſi has iterum claues videre meruero, patriam, & vrbem nunquam repetam quã effugio. Tranſmiſſo igitur mari, quo quis eſſet, abſcondere potuiſſet, mutato habitu vni principum regionis adhæſit, profeſſus ſe hortulanum fore, qui cum præficeretur miniſterio, tantam copiam Domino oleribus dabat, vt omnibus quibus neceſſe fuerat ex eiſdem daret ſufficienter, & tamen nunquam olera defecerunt, vnde pluribus placebat, & ab omnibus amabatur. Interea plebs Andegauorum pauore nimium percellitur, crebriſque viſionibus admonetur, vt proprium paſtorem circumquaq; perquireret, niſique Maurilius inuentus ſuæ eccleſię redderetur, vrbem Andegauorum fore celerius ſubuertendam. Vnde eiuſdem regionis nobiles & vulgares collatione facta in vnum cõuenerunt, decretum eligẽtes ex conciuibus quatuor diffuſæ virtutis ac fidei viros, quibus quæ neceſſaria erant ad tanti itineris ſupplenda negotia ſumptibus ex toto collatis prę cipiunt nè vnquam reuertantur donec paſtorem ſuum inueniſſent. Qui functi legatione, & deuotius iuſſa exequentes, omnem fere Europam circuitu ambierunt. Septimo tandem anno in partes Galliæ reuertentes, & minimè quem quærebant inuento, diuino ductu ad portum Oceani maris (qui in Britannia minore manet) peruenerunt: quatenus quem cis mare inuenire non poterãt, trans mare quęrere niterentur. Præſtolantes igitur nauim cũ qua tranſirent, dum reſiderent in litore ſcriptum (quod ſupra diximus) inuenerunt in ſilice. Hic tranſijt Maurilius Andegauorum Epiſcopus. De tam euidenti igitur alacres facti indicio, trans pontum abiere ſecuri. Cumque iam in medio maris eſſent, repentè immanis emerſus è gurgite piſcis proſilijt in nauim, de quo cum Deo gratias retuliſſent, ipſumque piſcem exenterare cœpiſſent, reliquiarum claues (quas Maurilius in mari perdiderat) in piſcis iecore cœperunt. Quas recognoſcentes nimiumque mirantes, turbabantur attoniti metuẽtibus nè cum ipſis Maurilius naufragium paſſus, ſubmerſus eſſet. Demiſſis igitur nauis ancoris in hoc ſtantes, vt de mari reuerterentur, aſſerentes nautis Maurilium eſſe defunctum, ſinguli ſequenti nocte vnum, eundemq́; viſum Domino tribuẽte habuerunt. Nolite, inquit, metuere, nec reuertamini de itinere, cœptum maturate negotium, proculdubio diu quæſitum inuenietis. Mane reddito quid ſinguli viderant, retulerunt. Vnde factum eſt vt Angelico ductu ad domum principis (cum quo Maurilius habitabat) recto itinere ducerentur. Ingreſſi autem illico Maurilium vocari, & cum oleribus (quibus rex vti conſueuerat) accurreret audierunt. Oculorum igitur aciem in partem qua illum audierunt in clamore dirigentes, cum oleribus occurrere ſtatim Maurilium perſpexerunt. Quem cùm cognouiſſent, proſtrati pedibus illius cum magno fletu rogabant, vt propriæ ſubueniret eccleſiæ, atque ciuitati, quæ eius abſentia nihil iam aliud niſi ſupremum præſtolaretur exitium. Ad quorum fletum cum ſe negare non poſſet, obſtupefactus cũ lachrymis repugnare cœpit obnixius dicens: Voto me ac iuramento conſtrinxi, nunquam me ad patriam reuerſurum, niſi claues videre merear iterum quas amiſi. Quibus ſtatim exhibitis, quicquid in mari viderant & pertulerant, ex ordine referebant. Interea iſtiuſmodi circumquaque negotij fama peruolitat: ipſumque ſollicitat regem. Mirantur cuncti & quem vt hortulanum habuerant, nunc vt ſanctiſſimum Præſulem adorant, multis eum muneribus & donarijs honorare concertantes. Tunc Maurilius tot precibus vt regrederetur & miraculis victus, dum ſollicitior de reuerſione cũctaretur, & vigilijs & orationibus inſomnem ducere ſequentem diſponeret noctem: tandem fatigatus ieiunio paululum obdormiens, Angelum Domini vidit dicentem ſibi: Surge Maurili, & populorum te quærentium exeque re votum. Ecce enim tuis precibus atque meritis tibi commiſſas ſeruauit Dominus oues, pro quibus rogaſti, & inſuper reddidit tibi puerum quẽ diutius plorans quęſiſti. Quid multis? Reddito mane concurrentibus vndiq; populis cum honore magno deducitur ad nauem, & traducto ponto cum non minori gloria ad propriã excipitur patriam. Taliterque regreſſus ad vrbem ſpectantibus turbis de Domini promiſſione ſecurus venit ad tumulum pueri.

Quem raſtris diſcoopertum, inuocat plan‐ctibus diutiſſimè Chriſtum. Tandem expleta cum lachrymis oratione vtriq; conſurgunt, Maurilius de oratione, & puer de morte. Quo ſeptiformis Spiritus gratia conſecrato, ex euentu vocauit eum Renatum. Qui ab eodem beato viro diligentius educatus, tātis florere virtutibus promeruit, vt pòſt Maurilium pontificalem eccleſiæ cathedram ſortiretur. Vincent. hiſt. lib. 17. cap. 23. 24. 25. 26.

Ex libro 2. Victoris Vticenſis de perſecutione VVandalica.

EXEMPLVM CVII.

Cœleſtis mercedis intuitu quanta auiditate martyres tribulationes huius temporis expetierunt.

Legitur in vita ſancti Eugenij Carthaginēſis Epiſcopi, quod in Africa Rex Gēſericus obijt circa annū Domini cccclxxiij. Qui quidem fuit rex VVandalorum, & Carthaginenſem cum tota Africa dolosè occupauerat. Quo mortuo ſucceſſit Honoricus filius eius annis octo. Sub hoc beatus Eugenius cum omni clero Carthaginenſi contra Arrianam hæreſim pro Chriſto fortiter agonizat. Hic quidem Honoricus in primordio regni (vt habet ſubtilitas Barbarorum) cœpit mitius & moderatius agere, & maximè circa religionem Chriſtianam. Et vt ſe religioſum oſtenderet, ſolicitus requirebat hæreticos Manichæos, ex quibus multos incendit, & varijs modis perdidit, & præcipuè presbyteros, & diaconos Arrianæ hæreſeos. Deſtinauit autem edictum per notarium ſuū quod publicè legeretur, iubens, vt iuxta petitionem Zenonis Imperatoris, eccleſia Carthaginenſis religionis ſuæ proprium haberet Epiſcopum; quæ iam per viginti‐quatuor annos tali ornamento fuerat deſtituta. Quod dum edictum nobis præſentibus eccleſiæ legeretur gemere cœpimus, eo quod mediantibus dolis malorum eſſet futura perſecutio præparata, & ita legato reſpondimus: Si ita eſt interpoſitis his conditionibus periculoſis eccleſia non vult habere Epiſcopum: gubernet eam Chriſtus, qui ſemper dignatus eſt gubernare. Quam ſuggeſtionem legatus accipere neglexit, ſimul & populus, tunc vt fieret quaſi ignis exarſit, cuius erat clamor intolerabilis qui nulla poſſet ratione ſedari. Ordinato itaque Epiſcopo Eugenio viro ſancto, Deo quoq; accepto, ſublimis nata eſt lætitia, & gaudium cumulatum eſt eccleſiæ Dei, exultans multitudo Catholica ſub barbara dominatione de ordinatione pontificis reparatr. Cœpit enim ille vir Dei per conuerſationem bonam venerabilis & reuerendus haberi, his etiā qui foris erant, & ita eſſe omnibus gratus, vt ſi fas eſſet animam ſuam, pro eodem ponere vniuerſos delectaret: ſed cùm fama eius eſſet vbique celebris atque manifeſta, cœperunt exinde Arrianorū Epiſcopi inuidia graui torqueri, quotidianis eum calumnijs inſectantes. Quid plura? Suggerunt regi de illo; qui præcepit vt ſuper ſuū nequaquam ſederet thronum, nec ad Dei populum verbum faceret conſuetum. Deinde quoque mares & fœminas in habitu barbaro incedentes, in eccleſia conſpicere prohiberet. Ille autem reſpondit vt decuit. Domus Dei omnibus patet, intrantes nullus poteſt repellere. Et maximè, quia ingens erat multitudo noſtrorum Catholicorum in habitu illorum incedentiū ob hoc quod domui regiæ ſeruiebant. Ac vbi ab homine Dei tale reſponſum accepit, ſtatuit in portis eccleſiæ collocari tortores. Qui videntes fœminam, vel virum in ſpecie ſuæ gentis incedentem, illico palis minoribus dentatis iactis in capite, crinibusq́ue in eiſdem collocatis, vehementius ſtringentes ſimul cum capillis omnē pelliculam capitis auferebant. Nonnulli dū hoc eis fieret ſtatim oculos amiſerunt, alij ipſo dolore defuncti ſunt. Mulieres verò poſt hanc pœnam capitibus pelle nudatis, præcone præeunte per plateas ciuitatis ad oſtenſionem ducebantur, ſed ipſæ hoc ſibi lucrum maximum computabant. Nec ſcimus tunc aliquem, eorum etiam pœnis vrgentibus à recto itinere declinaſſe. At vbi iſto modo fidei firmitatem infringere

gere non valuit, illũ cogitat, vt noſtræ religionis homines in aula eius conſtituti, neque annonas, neque ſtipendia ſolita potirentur. Addidit quoque & laboribus eos conterere ruſticanis, & dirigit viros ingenuos, & admodum delicatos ad campum Vticenſem, vt ſub ardentis ſolis incendio ceſpites meſſium deſecarent. Vbi omnes cum gaudio pergentes in Domino lætabãtur. In quorum contubernio quidam fuit aridam habẽs manum, quæ per annos quã plurimos nullum ei præſtiterat obſequiũ. Qui cùm veraciter excuſaret ſe operari non poſſe, magis violenter iuſſus eſt pergere. Sed vbi ad locum ventum eſt, & præſertim pro eo orando ingemuerunt omnes, pietate diuina illa arida incolumis cõfeſſoris reſtituta eſt manus. Hinc iam Honorici perſecutio doloris ac parturitionis noſtræ ſumpſit initium. Ipſe autem qui ſeſe iamdudum omnibus bene oſtenderat, deſiderat poſt obitum ſuum filijs (quod non contigit) regnum ſtatuere. Theodoricum fratrem, filioſque eius, Gunrinisq; fratris nihilominus filios crudeliter cœpit inſequi. Quorum nullum dimitteret niſi eis mors deſiderij ſui voluntatem auferret. Ex lib. 2. Victoris Vticenſis de VVandalica perſecutione.

EXEMPLVM CVIII.

De perſecutionibus immaniſſimis Chriſtianorum, eorumque conſtantia.

AMputatis igitur in breui omnibus quos timebat, & ſolidans ſibi (vt putabat) regnum quod breue fuerat, & caducum, ex parte odioſus atq; ſecurus vniuerſa tela furoris in perſecutiones Eccleſiæ Catholicæ rugiens ſicut leo conuertit. Ante perſecutionis tamen tempeſtatem multis præeuntibus viſionibus & ſignis imminens demonſtratum fuerat malum. Nam fermè ante biennium quàm fieret, vidit quidam Fauſti eccleſiam ſolito in ornatu fulgentem, & dum lætarentur candore tanti fulgoris, cereis quoque fulgentibus, pallijq; velamento ac lampadibus rutilante, ſubitò ait, luminis illius concupiſcibilis extinctꝰ eſt fulgor, ac tenebris ſuccedentibus aduerſarius naribus natus eſt fœtor, & omnis illa ablatorũ turba expellentibus quibuſdam Aethiopibus minata eſt foras, ob hoc lamentandum quod eam in claritate priſtina nequaquã viderit iterum reſtitutam. Nam viſionem iſtam nobis præſentibus ſancto retulit Eugenio. Vidit & quidam presbyter iſtam Fauſti baſilicam refertam turba innumerabilium, & poſt paululum euacuatam, & repletam multitudine porcorum atque caprarum. Iterum alius vidit aream triticeam ventilationi paratam, granis vẽtilatoris iudicio necdum à palea ſeparatis, & dum ingentis maſſæ confuſę magnitudinem miraretur, ſubitò ecce turbo veniens tempeſtatis ſoniuago flatu cœpit aduentum ſuũ ſurgente puluere demonſtrare. Cuius impetu palea illa omnis omnino volauit, remanentibus granis. Poſt hoc venit quidam procerus ſplendido vultu, habituque nitido fulgens, & cœpit grana vacua macilenta, atq; ſimilagini reproba purgãdo proijcere. Quæ diu examinans vix magnitudinem illius maſſæ licet probatæ ad aceruũ tamen perduxit exiguum. Quid vltra? Cenſet primò tyrannus iuſſione terribili, vt nemo in eius palatio militaret, neque publicas ageret actiones, niſi ſe Arrianum feciſſet. Quorum ingens numerus nè fidẽ perderet, vigore inuicto militiam temporalem abiecit, quos poſtea domibus proiectos, omniq; ſubſtantia expoliatos, in inſulis Sicilia, & Sardinia relegauit, quod etiã ſtatuere per totam Africam feſtinauit, vt noſtrorum Epiſcoporũ defunctorum fiſci ſibi ſubſtantiam vendicaſſet. Qui autem defuncto ſuccurrere poterat, non ante ordinaretur, niſi fiſco regali quingentos ſolidos obtuliſſet. Sed hoc ædificium vnde conſtruere niſus eſt diabolus, ſtatim illud deſtruere dignatus eſt Chriſtus. Suggerũt ei domeſtici ſui dicentes: Si iſtud ſeruauerit præceptio veſtra, noſtri Epiſcopi in partibus Thraciæ & alijs regionibus conſtituti peiora incipient pati. Præcepit deinde ſacras virgines congregari, dirigẽs VVandalos cũ ſuæ gentis obſtetricibus ad inſpiciendum & contrectandum contra ius verecũdiæ & pudoris, vbi nec matres aderãt, nec aliqua Catholica matronarum, aliter cruciantes graui ſuſpendio atq; ingentia pondera pedibus colligãtes, laminas quoque ferri ignitas dorſo, ventri mammillis, & lateribus apponebant. Quibus inter

ſupplicia dicebatur: Dicite quod Epiſcopi vobiſcum concumbunt & clerici veſtri. Quarum acerbitate pœnarum plurimas ſcimus tunc extinctas. Aliæ quæ remanſerunt cutibus areſcentibus factæ ſunt curuæ. Nitebatur enim ſemitam inuenire per cuius aditum publicam (ſicut fecit) faceret perſecutionem. Et ita faciens nullo modo inueſtigare potuit, quomodo Chriſti eccleſiam macularet. Ibidem.

EXEMPLVM CIX.

De iiſdem.

QVibus autem proſequar fluminibus lachrymarum quando Epiſcopos, presbyteros, diaconos, & alia eccleſiæ mẽbra (ideſt) quatuor milia nongentos, ſeptuaginta ſex ad exilium eremi deſtinauit, in quibus erant podagri quam plurimi, alij per ætatem annoſam lumine temporali priuati? In quorum numero erat beatus Fœlix Abirritanus Epiſcopus habens iam in Epiſcopatu xliiij. annos. Qui paralyſi morbo percuſſus nec ſentiebat quicquam, nec penitus loquebatur. De quo nos maximè cogitantes, quod non poſſet iumẽto portari, ſuggeſſimus, vt à ſuis rex peteretur, vt ſaltem eum properè moriturum Carthagini eſſe iuſſiſſet, quod ad exilium nulla ratione poſſet adduci. Qui ita fertur tyrannus cum furore dixiſſe. Si animali ſedere non poteſt, iungantur boues indomiti, qui eum colligatum funibus trahendo perducant vbi ego præcepi. Quem ex tranſuerſo ſuper burdonem vinctum, quaſi quendam ligni truncum toto itinere portabamus. Congregantur vniuerſi in Succenſem, & Larenenſem ciuitatem, vt illuc occurrentes Mauri ſibi traditos ad eremum perducerent. Superuenientes igitur comites duo ſubtilitate damnabili blandis ſermonibus cum Dei confeſſoribus agere cœperunt. Quid vobis (inquiunt) videtur vt ita pertinaces ſitis, & Domini noſtri præceptis minimè obtemperetis, qui eſſe poteritis in conſpectu regis honorabiles, ſi eius ſuſtinetis facere voluntatem? Statim illis ingenti vociferatione clamantibus & dicentibus, Chriſtiani ſumus. Trinitatem in vnum Deum inuiolabilem confitemur, includuntur graniori quidem, ſed adhuc latiori cuſtodia. Vbi nobis copiæ dabantur & introire, ac verbum admonitionis fratribus facere, & diuina myſteria celebrare, vbi & infantuli fuere quamplurimi quos genitrices materno ſequebantur affectu, aliæ gaudẽtes, aliæ retrahentes. Aliæ gaudebant ſe martyres peperiſſe, aliæ mouendo diluuio rebaptizationis nitebantur à confeſſione fidei reuocare. Nullum tamen tunc blandimenta fecerunt, nec carnalis pietas aliquem inclinauit ad terram. Nam quædã tunc quæ fecerat anus, breuiter delectat referre. Dum enim iter ageremus cum Dei exercitu comitantes, & fortè magis noctibus promouimus propter ſolis ardorem, conſpicimus mulierculam ſacculum & alia veſtimenta portantem, manu infantulum vnum tenentem, atque his ſermonibus conſolantem. Curre Domine mi, vides vniuerſos ſanctos quomodo pergunt, & feſtinant hilares ad coronam. Quam nos cum increparemus, quod importuna videretur aut viris pro ſexu iũgi, aut exercitu Chriſti ſociari, reſpondit: Benedicite, benedicite, & orate pro me, & iſto nepote paruulo meo cum quo ad exilium pergo, nè inueniat eum ſolum inimicus, & à via veritatis reuocet ad mortẽ. Ad hæc verba repleti lachrymis nihil dicere valuimus, niſi vt fieret voluntas Dei. Sed vbi aduerſarius qui iam fortè dicebat, partibor ſpolia, replebo animam meam, interficiam gladio meo, dominabitur manus mea, nullum potuit occupare. Requirit angusta & teterrima loca, in quorum conclauibus Dei exercitum coarctaret. Tunc eis etiam viſitationis humanæ negata eſt conſolatio. Puniuntur & fuſtibus grauiter affliguntur. Iactantur confeſſores Chriſti anguſtia coarctante, vnus ſuper alium vt agmina locuſtarum (& vt propriè dicitur) vt precioſiſſima grana frumentorũ. In qua cõſtipatione ſecedendi ad naturale officiũ nulla ratio ſinebãt loci, ſed ſtercoris & vrinæ vrgente neceſſitate ibidem faciebant, vt ille tunc fœtor & horror vniuerſa pœnarum genera ſuperaret. Ad quod aliquando datis ingentibus muneribus Mauris, dormientibus VVandalis, vix clam permiſſi ſumus intrare. Qui introeuntes veluti in gurgite luti vſque ad genua cœpimus mergi, illud Hieremiæ videntes

com-

completum fuiſſe. Qui nutriti ſunt in crocеis amplexari ſunt ſtercora ſua. Quid multa? Præcepti ſunt vndique perſtrepentibus Mauris ad iter vbi deſtinati fuerant præparati. Exeuntes igitur die Dominica linita habentes ſtercoribus veſtimenta, & facies ſimul & capita, à Mauris tamen crudeliter minabantur hymnum cũ exultatione Domino decantantes. Hæc eſt gloria in omnibus ſanctis eius. Ibidem.

EXEMPLVM CX.

De iiſdem.

QVantæ & tunc multitudines de diuerſis regionibus & ciuitatibus ad viſendos Dei martyres concurrerint, populorum teſtantur viæ vel ſemitæ: quæ agmina viſentium nequaquam capiebant per vertices montium, & vallium concurrentes, turba fidelium inæſtimabilis deſcẽdebat cereos manibus geſtantes, ſuoſque infantulos veſtigijs martyrum proijcientes ita voce clamabant. Quibus nos miſeros relinquitis dum pergitis ad coronã? Qui hos baptizaturi ſunt paruulos forte aquæ perennis? Qui nobis pœnitentiæ munus collaturi ſunt, & reconciliationis indulgentiam obſtrictis peccatorum vinculis ſoluturi: quia vobis dictum eſt: Quæcunque ſolueritis ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis: Qui ſolemnibus orationibus ſepulturi ſunt morientes, quibus diuini ſacrificij ritus exhibendus eſt conſuetus. Heu nos miſeros & deſolatos homines, qui tanquam oues ſuo paſtore deſtitutæ relinquimur crudelibus & immanibus feris deuorandi, atque dentibus luporum diſcerpendi. Quamdiu vos nobis præfuiſtis, noſtrique curam geſſiſtis, nemo in nós ſæuire atque à via veritatis auertere potuit, vobiſcum & nos libebat pergere ſi liceret, vt tali modo filios à patribus nulla neceſſitas ſepararet. In his vocibus & laudibus nullus iam pergere admiſſus eſt conſolator, ſed arctabatur multitudo ad currendum, vt vbi tunc nauis erat præparata laborioſam caperent manſionem. Qui cũ ſenes deficerent, & alij fortè & ſi iuuenes delicati cœperunt primo haſtilium cuſpidibus ad currendum, & lapidibus tundi, vnde magis deficientes amplius laſſabantur. Poſt verò imperatũ eſt Mauris, vt qui ambulare non poterant ligatis pedibus velut cadauer animalis mortui traherentur per dura & aſpera loca, vbi primo veſtimenta, poſtea membra ſingula carpebantur, quia per gladios acutos petrarum hic caput cõterebatur, alibi latera ſcindebantur, & ita inter trahentium manus ſpiritum exhalabant, quorum numerum colligere nequaquam valuimus multitudine cohærente. Extat tamen per totum aggerem publicũ vilis ſepultura ſanctorum loquentibus tumulis. Reliqui habiliores ad ſolitudinis loca perueniunt, in quibus collocati hordeum ad veſcendum vt iumenta accipiũt, vbi etiam venenatorum animalium atque ſcorpionum tanta eſſe dicitur multitudo, vt ignorãtibus incredibilis videatur. Quæ ſolo flatu etiam procul poſitis veneni virus infundant. Scorpione autem percuſſum nullum dicunt aliquando euaſiſſe. Quorum feritas virulenta vſque ad præſens Chriſto defendente nulli ſeruorum eius nocuiſſe docetur. Sed cùm illi aluntur hordeaceis granis, poſtea & hoc ablatum eſt, quaſi nõ poſſet Deus, qui pluerat patribus manna, paſcere & nunc tali exilio mancipatos. lib. 2.

EXEMPLVM CXI.

De iiſdem.

COgitat acriora aduerſus eccleſiã Dei, vt cui membra aliqua abſciderat, totum laniando perderet corpus. Nam & Eugenio Epiſcopo & vniuerſæ Africæ præceptum direxit in hæc verba. Rex Honoricus VVandalorum, & Alanorum vniuerſis Epiſcopis Omouſionis. Cùm non ſemel, ſed ſæpius conſtet eſſe prohibitum, vt in ſortibus VVandalorum ſacerdotes veſtri conuentus minimè celebrarent, nè ſua ſeditione animas ſubuerterent Chriſtianas. Quam rem ſpernentes plurimi, nunc reperti ſunt contra interdictũ miſſas in ſortibus VVandalorũ facere, aſſerentes ſe integrã regulã rectæ fidei tenere. Et qa in prouincijs à Deo nobis conceſſis ſcandalum eſſe nolumus: ideo Dei prouidẽtia cũ præſenſu ſanctorũ Epiſcoporũ noſ ſtatuiſſe cognoſcite, vt ad diẽ Kalendarũ Ianuariarũ proximè futurã, omiſſa omni excu-

ſatione formidinis omnes Carthaginem veniatis, vt de ratione fidei cum noſtris venerabilibus Epiſcopis poſſitis inire conflictum, & de fide Omouſianorum quam defenditis de diuerſis ſcripturis propriè approbetis, quo poſſit agnoſci, ſi integram fidem teneatis. Huius autem edicti tenorem audientes ſancti ingemuerunt, eo q͏̄d futuræ perſecutionis furorem indicarent. Conuenerunt ergò conſtituto die noſtri Carthaginem. Tandem venitur ad diſputationis conflictum, ad locum ſcilicet quem elegerant aduerſarij. Vitantes igitur noſtri vociferationis tumultus, nè fortè poſt Arriani dicerent, quod eos aliquis noſtrorum oppreſſerit, deligunt de ſe noſtri decem, qui pro omnibus reſponderent: Conuerſi autem noſtri Girillæ Epiſcopo Arriano in ſublime ſedenti dixerunt: Propone quod diſponis. Girilla dixit. Neſcio latinè. Noſtri dixerunt. Semper te latinè eſſe locutũ manifeſtè nouimus, modò excuſare non debes: maximè quia tu huius rei incendium ſuſcitaſti. Si autem noſtram fidem cognoſcere deſideratis, hæc eſt veritas quam tenemus. Regali enim imperio fidei Catholicæ quam tenemus cogimur reddere rationem. Patrem, & Filium, & Spiritũ ſanctum ita in vnitate Deitatis profitemur, vt & patrem in ſua proprietate perſonæ ſubſiſtere, & Filiũ nihilominus in propria extare perſona, atque Spiritum ſanctum perſonæ ſuæ proprietatem retinere fidei confeſſione fateamur. Non enim eundem aſſerentes Patrem quem Filium, neque Filium confitentes, qui Pater ſit, aut Spiritus ſanctus, neque Spiritum ſanctum accipimus, vt aut Pater ſit, aut Filius, ſed ingenitum Patrem, & de Patre genitum Filium, & de Patre, & Filio procedentem Spiritum ſanctum vnius credimus eſſe ſubſtantiæ, vel vnius eſſentiæ: quia ingeniti Patris, & geniti Filij, & procedentis Spiritus ſancti vna eſt Deitas, tres verò perſonarum proprietates, &c. Huius igitur fidei ſancti Epiſcopi longo tractatu de ſcripturis reddentes rationem, dixerunt ad Epiſcopos Arrianos: Hæc eſt fides noſtra euangelicis, & Apoſtolicis traditionibus, & omnium quæ in mundo ſunt Catholicarum Eccleſiarum ſocietate fundata, in qua nos per gratiam Dei omnipotentis permanere vſque in finem terræ huius confidimus & ſperamus. Qui cùm noſter libellus legeretur oblatus, veritatis lumen nequaquam ſufferre cæcis oculis potuerunt, inſanientes vocibus inferentes, grauiterque ferentes quare nos nomine noſtro Catholicos dixerimus, ſtatimq́; mentientes ſuggerunt regi de nobis quod ſtrepitum fecerimus audientiam fugientes. Qui eadem hora accenſus & credens mendacio feſtinauit facere quod volebat. Iamque conſcriptum decretum habens, & occultè cum eodẽ decreto per diuerſas prouincias ſuos homines dirigens, Epiſcopis Carthagine poſitis vna die vniuerſę fabricæ eccleſias clauſit, vniuerſamque ſubſtantiam Epiſcoporum, & eccleſiarum ſuis Epiſcopis munere condonauit. Neſciens quoque quid loqueretur, neque de quibus affirmabat, legem quam Chriſtiani Imperatores noſtri contra eos, & contra alios hæreticos per honorificentiã eccleſiæ Catholicæ dederant, aduerſum nos proponere non erubuerant illi: addentes multa de ſuis, ſicut placuit tyrannicæ poteſtati. Poſt hæc dicta feralia veneno toxicato tranſuerſa iubet cunctos Epiſcopos, qui Carthagini fuerant congregati, quorum iam eccleſias, domos, & ſubſtantiam iam cœperat, in hoſpitijs (quibus erant) expoliari, & expoliatos foris muros propelli. Non animal, non ſeruus, non mutanda quæ ferebant veſtimenta pœnitus dimittuntur. Addidit adhuc vt nullus quempiam eorũ hoſpitio reciperet, aut alimoniam præſtaret. Qui autem miſerationis cauſa facere tentaſſet, cum vniuerſa domo ſua incenderetur. Sapienter tunc etiam proiecti Epiſcopi fecerunt, vt licet mendicantes exinde non abirent. Quia ſi recederent, non tantùm violenter omnino reuocarentur: ſed & mentirentur eos, ſicut mentiti ſunt, fugiſſe conflictum, maximeque quia vbi reuerterentur iam nequaquam fuerat, eccleſiæ ſubſtantia, vel domibus occupatis. Dum ergò gementes in circuitu murorum nudo ſub aere iacerent, factum eſt vt rex impius ad piſcinas exiſſet. Cui vniuerſi occurrere maluerunt dicentes: Vt quid taliter affligimur, pro quibus malis fortè commiſſis iſta perpetimur? Si ad diſputationem ſumus congregati, quare expoliati? Quare traducimur, quare deſeri-

mur,

mur, & ſine eccleſijs & domibus noſtris foris ciuitatē fame, & nuditate laborantes, medijs ſtercoribus volutamur? Quos ille toruis oculis aſpiciens, priuſquam ſuggeſtionem eorum audiſſet, iuſſit ſuper eos equos cum ſeſſoribus ſuperpoſitis dimitti, vt tali violentia poſſent non ſolùm conteri, verùm etiam enecari. Quorum tunc multi contriti ſunt, & præcipuè ſenes. lib. 3.

EXEMPLVM CXII.

De ijſdem.

TVnc deinde iubentur ad quendam locum (qui dicitur Aedes memoriæ) illi viri Dei occurrere, neſcientes fraudem ſibi aptatā. Vbi cùm veniſſent, charta eis oſtenditur inuoluta. Diciturque illis ita ſubtilitate ſerpentis: Dominus rex noſter Honoricus licet doleat quod fueritis contemptores, vt adhuc eius voluntati obedire non tardetis, & eius efficiamini religionis, cuius ipſe eſt, nunc tamen de vobis bonum cogitauit. Si iuraueritis ita vt quod iſta charta continet faciatis, dimittet vos eccleſijs & domibus veſtris. Ad quod vniuerſi Epiſcopi reſponderunt: Semper dicimus, & diximus, & dicturi ſumus, Epiſcopi ſumus, Chriſtiani ſumus, Apoſtolicam fidem, & vnam & veram tenemus. Accelerauerunt quoque illi à rege deſtinati ſcripturæ eius propalare tenorem, qui huiuſmodi ſermonibus fuerat coloratus. Sic enim calumnioſa ſeries continebat. Iurate ſi poſt obitum Domini noſtri regis eius filium Hilberich deſideratis eſſe regem, vel ſi nullus veſtrum ad regiones tranſmarinas epiſtolas dirigat. Qui ſi ſacramentum huius rei dederitis, reſtituet vos eccleſijs veſtris. Cogitauit tunc multorum pia ſimplicitas etiam contra prohibitionem diuinam ſacramentum dare, nè Dei populus in poſterum diceret, quod vitio ſacerdotum, qui iurare noluerunt, non fuerint eccleſiæ reſtitutæ. Alij quoque aſtutiores Epiſcopi ſentientes dolum fraudis, nequaquam iurare voluerunt dicentes, prohibitum fuiſſe euangelica auctoritate ipſo Domino dicente: Non iurabis in toto. Quibus miniſtri regis: In parte ſecedant (inquiunt) qui iurare diſponunt. Qui cùm ſe cederent notarijs ſcribentibus quis quid diceret, & ex qua ciuitate fuiſſet, ſimiliter factum eſt illis, qui non iurauerūt. Statimque pars vtraq; cuſtodiæ mancipatur. Poſt verò fraus quæ celabatur apparuit, iurantibus dictum eſt: Quare contra præceptū euangelij voluiſtis? Iuſſit rex vt ciuitates atque eccleſias veſtras nunquam videatis, ſed relegati in colonias iter ad colendum agrum accipietis, ita tamen vt non pſallatis, neque oretis, aut ad legendum codicē manibus geſtetis, non baptizetis, neq; ordinetis aut reconciliare præſumatis. Similiter non iurantibus ait: Quia regnū Domini noſtri non optatis idcircò iurare noluiſtis. Ob quam cauſam iuſſi eſtis in Choruſcanam Inſulam relegari, vt ligna profutura nauibus dominis incidatis. Addidit itaque beſtia illa ſanguinem ſitiens innocentum, Epiſcopis necdum in exilia directis per vniuerſas Africanæ prouincias terræ vno tempore tortores crudeliſſimos deſtinare, vt nulla remanſiſſet domus, & locus vbi non fuiſſet vlulatus & luctus, vt nulli ætati, nulli parceretur ſexui niſi illis qui eorum ſuccumberent voluntati, hos fuſtibus, illos ſuſpendio, alios ignibus concremabant. Mulieres etiam præcipuè nobiles contra iura naturæ nudas omnino in ſpectaculo publico cruciabat: ex quibus vnam noſtram Dionyſiam curſim ac breuiter nominabo. Victor Vticenſis Epiſcopus lib. 3. VVand. perſec.

EXEMPLVM CXIII.

De ijſdem.

CVm viderent eam non ſolùm audacē eſſe, ſed etiam matronis cæteris pulchriorem, ipſam primò niſi ſunt fuſtibus expoliatam aptare. Quæ cùm pateretur, diceretque de Deo ſummè ſecura qualiter libet cruciate, verecunda tamen membra nolite nudare. Amplius illi magis furentes celſiori loco veſtimentis exutam conſtituunt, ſpectaculum eam omnibus facietes. Quæ inter ictus virgarum dum riuuli ſanguinis toto iam corpore fluitarent libera voce dicebat: Miniſtri diaboli quod ad opprobrium meum facere computatur, ipſa laus mea eſt. Et quia eſſet ſcripturarū diuinarum plena ſcientia aptati arctata pœnis, & ita iam martyr alios ad martyrium

confortabat. Quæ ſuo ſancto exemplo, penè vniuerſam ſuam patriam liberauit. Hæc quoq; cùm filium ſuum vnicum admodum adhuc teneræ ætatis & delicatum nomine Maioricum timore pœnarũ formidoloſum conſpiceret, verberãs cum nutibus oculorum & increpans auctoritate materna, ita confortauit, vt matre multo fortior redderetur. Memento fili mi, qđ in nomine Trinitatis in matre Catholica baptizati ſumus. Non perdamus indumentum noſtræ ſalutis, ne veniens inuitator veſtem non inueniat nuptialem, & dicat miniſtris. Mittite in tenebras exteriores, vbi erit fletus oculorum, & ſtridor dentium. Illa pœna timenda eſt quæ nunquam finitur, illa deſiderãda vita quæ ſemper habetur. Talibus itaque ſolidans filium verbis, velociter martyrem fecit. Amplexansque illa hoſtiam ſuam, quantum potuit vocibus Domino gratias agẽs ad gaudium ſpei futuræ in ſua maluit domo ſepeliri, vt quotiens ſuper ſepulchrũ eius Trinitati preces effunderet, alienam ſe à filio nunquam eſſe confideret. Quanti ergò per eam in illa ciuitate (vt fati ſumus) acquiſiti ſunt Deo longum eſſet enarrare. lib. 3.

EXEMPLVM CXIIII.

Affectum mariti & filiorum fœmina quędam in pœnis conſtituta multa virtute deuicit.

IN ciuitate verò Culuſitana non valeo quæ geſta ſunt nunciare, & ipſam quantitatem martyrum, vel etiam confeſſorum homini impoſſibile eſt ſupputare. Vbi quædam matrona auſtrix ſui nominis victoria, dum in conſpectu vulgi continuato ſuſpendio concremaretur à marito iam perdito, filijs præſentibus taliter rogabatur. Quid pateris coniunx? Si me deſpicis, vel horum quos genuiſti miſerere. Impia, paruulorum quare obliuiſceris vteri tui, & pro nihilo ducis quoſcunque gemitu peperiſti? Vbi ſunt fœdera coniugalis amoris. Vbi ſocietatis vincula quæ inter nos dudum honeſtatis iure tabulę fuerunt conſcriptæ? Reſpice quæſo filios ac maritum, & regiæ iuſſionis implere feſtina præceptum: vt imminentia adhuc tormẽta lucreris, ſimul & mihi doneris, & liberis noſtris. Sed illa nec filiorũ fletus, nec ſerpentis audiens blandimenta, affectum oculorum altius eleuans à terra, mundum cũ ſuis deſiderijs contemnebat. Quam cum continuato ſuſpendio conſpicerent mortuam depoſuerunt prorſus omni parte reanimatam. Quæ poſtea retulit quandam ſibi virginem aſtitiſſe, atq; tetigiſſe membra ſingula, & illicò fuiſſe ſaluatam. lib. 3.

EXEMPLVM CXV.

Conſtans proconſul Carthaginis nec minis, nec precibus, nec muneribus oblatis per dominum ſuum ad Arrianam hęreſim potuit inflecti.

QValiter autem Adrumitanæ ciuitatis ciuem Victorianum tunc proconſulem Carthaginis prædicem, neſcio deficientibus verbis, quo in Africæ partibus nullus ditior fuit. Qui etiam apud impium regem pro rebus ſibi commiſſis fideliſſimus habebatur, mandatur ei à rege familiariter, diciturque quod eum habiturus eſſet præ omnibus, ſi eius præcepto facilem commodaſſet aſſenſum. Sed ille vir Dei miſſis ad ſe tale dedit cum fiducia magna reſponſum. Securus ſum de Chriſto Deo, & Domino meo, & hæc regi dicatis. Surrigat ignibus, adigat beſtijs, excruciet omnium tormentorum genere, ſi conſenſero fruſtra ſum in eccleſia baptizatus. Nam ſi hæc ſola præſens vita fuiſſet, & aliam (quæ vera eſt) non ſperaremus æternam, nec ita feciſſet ad modicum temporaliter gloriari, & ingratus exiſterem qui ſuam mihi fidem contulit Creatori. Ad quod tyrannus excitatus quantorum tormentorum, & quantis eum afflixerit pœnis, humanus ſermo non poterit explicare. Qui tripudians, fœliciter conſummans martyrialem coronam accepit. lib. 3.

EXEMPLVM CXVI.

Quomodo quidam germanum ſuum ad conſtantiam exhortatus eſt.

APud Tabaenſem quoq; ciuitatem geſta quis queat, & certamina marty-

rum

rum explicare? vbi duo germani Aquiſregienſis ciuitatis ſibi ſecuri de Domino inuicem iurauerunt, vt rogarent tortores vt vna pœna, parique ſupplicio torquerentur. Et dum primo ſuſpendio molibus lapidum pedibus alligatis toto die penderent, vnus illorum petiuit ſe deponi, & ſibi inducias dari. Cuius frater alius metuens ne fidem negaret, de ſuſpendio clamabat. Noli, noli frater, non ita iurauimus Chriſto, accuſabo te, cum ante thronum eius terribilem venerimus: quia ſuper corpus & ſanguinem eius iurauimus, vt pro eo inuicem patiamur. Iſta dicens & alia, confortauit germanum ad pręlium paſſionis, qui clamãs ingenti voce dicebat: Adijcite ſupplicijs quæcunque vultis, & pęnis Chriſtianos arctate crudelibus, quod frater meus facturus eſt, hæc etiam & ego. Quantis iam laminis aduſti ſunt ignitis, qualibus vngulis exarati, quibus cruciatibus torti, ipſa res docet, quod eos ipſi tortores à ſua facie proiecerunt, dicentes: Iſtos imitatur vniuerſus populus, vt nullus ad noſtram religionem penitus cõuertatur. Et præcipuè, quia nulli liuores, nulla pęnarum veſtigia in eis penitus videbantur. Ibidem.

EXEMPLVM CXVII.

Linguis ſanctorũ abſciſſis, Spiritu ſancto afflante loquẽdi officiũ non perdiderũt.

IN Typacenſi vero quod geſtũ eſt Mauritaniæ maioris ciuitate, ad laudem Dei dicere feſtinem. Dum ſuæ ciuitati Arrianum Epiſcopum ex notario Cirillę ad perdendas animas ordinatum vidiſſent, omnis ſimul ciuitas euectione, valde proximo ad Hiſpaniam confugit, relictis paucisſimis qui aditum non inuenerant nauigandi. Quos Arrianorum Epiſcopus primo blandimentis, poſtea minis compellere cœpit, vt eos faceret Arrianos: ſed fortes in Domino non ſolum ſuadentis inſaniam irriſerunt, verumetiam publicè myſteria diuina in domo vna congregati, celebrare cœperunt, quod cognoſcens occultè Carthagini relationem aduerſus eos direxit, quæ cum regi innotuiſſent, comitem quendam cum iracundia dirigẽs præcepit, vt in medio foro congregata illuc omni prouincia, linguas eis & manus dextera radicitus abſcinderet. Et Spiritu ſancto pręſtante ita locuti ſunt, & loquuntur, quomodo antea loquebantur. Sed ſi quis incredulus voluerit eſſe, pergat nunc Conſtantinopolim, & ibi reperiet vnum de illis ſubdiaconum reparatum, ob quam cauſam venerabilis nimium in palatio Zenonis Imperatoris habetur, & præcipuè regina mira eum reuerentia veneratur. Sed quis congruo ſermone poſſit aſſequi, aut coaceruare diuerſitates pęnarum, quas ex iuſſu regis ſui, etiã ipſi VVandali in ſuos homines exercuerunt? Ibidem.

EXEMPLVM CXVIII.

Sanctorum tribulationes: & quomodo tribulationis amore mulier quædam mitiorem cum maiori conſolatione oblatam reſpuit.

IN ipſa quoque quæ geſta ſunt Carthaginenſi nitatur ſcriptor ſigillatim aſtruere etiam ſine ornatu ſermonis, nec ipſa nomina tormentorum poterit dicere: Quæ res hodie poſita in promptu demonſtrat alios ſine manibus, alios ſine oculis, alios abſque pedibus, alios truncatos auribus, alios nimio ſuſpendio auulſis ſcapulis, caput eorum quod eminere ſolebat, in medio ſcapularum fuiſſe demerſum, dum iugiter in altis ædibus ſuſpendio cruciantes impulſione manuum, funibus agitatis per vacuum aerem huc atque illuc faciebant vagari pendentes, qui nonnunquam diruptis funibus de illa altitudine ſuſpenſionis ictu valido corruentes, plurimi arcem cerebri cum oculis amiſerunt, alii confractis oſſibus ſpiritum reddiderunt, alij poſt paululum exhalauerũt. Sed qui hoc fabuloſum putat Anium Zenonis legatum interroget. Cuius præſentia præcipuè geſta ſunt, illa ſcilicet cauſa, quia veniens Carthaginem ſeſe pro defenſione eccleſiarum Catholicarũ veniſſe iactabat. Et vt illi oſtẽderet tyrannus, ſe neminem formidare, illis plateis vel vicis plures tortores & crudeliores ſtatuit, in quibus legatis moris eſt aſcendendo ad palatium, & deſcendendo tranſire ad opprobrium, videlicet ipſius publicè, & noſtri iã deficientis temporis fęcem. Tunc igitur

& quædam vxor cuiuſdam Celeritæ regis, nomine Dagili, qui temporibus Genſerici multotiens iam confeſſor extiterat, matrona nobilis ac delicata flagellis ac fuſtibus omnino debilitata, exilio arido & niueo relegatur, vbi nullus hominum fortè conſolationis gratia veniendi haberet acceſſum, relinqués cum gaudio domum, maritum ſimul & filium. Cui poſtea oblatum eſſe dicitur, vt mitiori eremo tranſlata frueretur ſi vellet ſolatio ſociorum. Illa vero ingens ſibi adeſſe gaudium, vbi nullus humanus eſſet conſolationis affectus, ne fieret ſupplicauit. Tunc etiam Eugenio paſtore iam in exilio conſtituto, & vniuerſus clerus Carthaginenſis Eccleſiæ cæde, inediaque maceratus ferè quingenti vel amplius, inter quos quamplurimi erant lectores infantuli gaudentes in Domino procul exilio crudeli traduntur. Ibidem.

EXEMPLVM CXIX.

Quanta cum libertate & conſtantia Murita Arrianum Epiſcopum, quem de ſacro fonte ſuſceperat, coram omnibus infidelitatis coarguit, iudicijque obiectatione mirabiliter torſit.

SEd tunc dum in media vrbe cæderentur, Muritam diaconum cæteris liberiorem non tacere debeo. Fuit quidam Epiſcopus Elpidoforus nomine nimium crudelis. Cui fuerat delegatum membra confeſſoris Chriſti ſupplicijs graſſantibus laniare. Hic enim fuerat apud nos in Eccleſia Fauſti baptizatus. Quem venerabilis Murita diaconus de Alueo fontis ſuſceperat generatum. Poſt vero dum apoſtataret tantę extitit feritatis aduerſus Eccleſiam Dei, vt ſuperior omnibus executor perſecutionis fuiſſet inuentus. Quid multa? Dum primo presbyteri in ſupplicijs macerandi ordine citarentur poſt Archidiaconum Salutarē aptatur pœnis memoratis Murita. Fuit enim ſecundus in officio miniſtrorum. Qui cum Elpidoforo ſedente, & frem̄ente honorabilis ſenior cœpiſſet extendi, priuſquam exueretur clam fortè neſcientibus cunctis, illa quibus cū ſuſcipiens de fonte dudum texerat ſabana baiulabat. Quibus ventilatis ſimulque in oſtenſione cunctorum extentis, in his verbis totam ad fletum & lachrymas commouiſſe dicitur ciuitatem. Hæc ſunt linteamina Elpidofore miniſter erroris, quæ te accuſabunt dum maieſtas venerit iudicantis, cuſtodientur diligentia mea ad teſtimonium tuæ perditionis, ad demergendum te in abyſſum putei ſulphurantis, hæc te immaculatum cinxerunt de fonte ſurgentem, hæc te acrius perſequentur flammantem gehennam cū cœperis poſſidere, quia induiſti te maledictionem ſicut veſtimentum, ſcindens atque amittens verbi baptiſmatis & fidei ſacramentum. Quid facturus es miſer cū ſerui patrisfamilias ad cœnam regiam congregare cœperint inuitatos? Tunc te aliquando vocatum terribiliter indignatus, exutum ſtolam rex conſpiciens nuptialem dicet tibi: Amice, quomodo huc veniſti veſtem non habens nuptialem? Non video quod contuli, non cognoſco quod dedi, perdidiſti militiæ chlamydem, quam (in tela virgineorum membrorum geſto) decem menſibus texi & tendiculæ crucis extendens aqua mundaui, & purpura mei ſanguinis decoraui, ſi conſpicio vultum ſignaculi mei, characterem nō video Trinitatis. Talis intereſſe non poterit epulis meis, Ligate eum manibus & pedibus ſuis funiculis qui ſe ipſum ſeparari voluit voluntariè à Catholicis fratribus ſuis. Ipſe funes extendit continuatos in laqueum, quibus & ſemetipſum vincit, & alios ne ad iſtum venirent conuiuium impediuit. Iuxta ſemitam ſcandalum poſuit, quem tunc cum rubore perpetuo, & dedecore ſempiterno de cōuiuio meo proieci. Hæc & alia Murita dicente, igne conſcientiæ ante ignem æternū obmuteſcens Elpidoforus torquebatur. Ibidem.

EXEMPLVM CXX.

Sanctis in exilium miſſis crudeliter aufertur, quod eis fortè miſeratio chriſtiana victus contulerat profuturum: duodecim infantuli clerici, quod vocales eſſent, ab eiſdem ſanctis ſeparantur, quorum tamen mira etiam poſt ſeparationem eluxit conſtantia.

PArantes igitur vniuerſi dorſa ſua verberibus, alacres ad exilium perguut,

qui-

quibus adhuc in itinere longioris viæ conſtitutis deſtinantur, Epiſcopis Arrianorũ ſuggerentibus (homines immiſericordes ac violenti) vt illud quod eis fortè miſeratio Chriſtiana victui contulerat profuturum, crudeliter auferretur, quibus vnuſquiſque eorum libentius fortè cantabat. Nudus exiui de vtero matris meæ, nudũ etiam me oportet ad exiliũ pergere: quia Dominus nouit eſurientibus cibum porrigere & in deſerto veſtire. Nam & VVandali duo ſub Geneſerico ſæpius confeſſores comitante matre, cõtemptis omnibus diuitijs ſuis cum eiſdem clericis ad exiliũ perrexerunt. De multitudine autem pergentium confeſſorum, ideſt eccleſiæ Carthaginis clericorum ſuggerente quodam ex lectore Theucacio perdito, quos ille nouerat vocales ſtrenuos atque aptos modulis cãtilenę, deſignatione ſua debere dicit duodecim infantulos ſeparari, quos ille dũ Catholicus eſſet tunc diſcipulos habuit. Statim illo ſuggerente ſub feſtinatione dimittuntur, & vi barbarici furoris biſ ſenus numerus puerorum de itinere vocatur. Segregantur corpore, non ſpiritu à grege ſanctorum. Qui timentes præcipitium cum ſuſpirijs lachrymarũ ne diuellerentur, conſtringebant manibus genua ſanctorum. Quos violentia tamen hæretica minacibus ſeparans gladijs Carthagini reuocauit. Sed dum cum eis quaſi cum tali ætate non blanditijs ageretur, ſuperiores ſuis inuenti ſunt annis. Et ne obdormirent in mortem, lucernam ſibi euangelici luminis accenderunt. Indignantur ad hoc grauiter Arriani, & ſe ſeparatos à pueris erubeſcunt. Vnde accenſi ſubditi iterum fuſti cædi iubent, quos iam ante pauciſſimos dies varijs verberibus diſſiparant. Imprimunt vulneribus vulnera, & rurſum pœna reſtaurata crudeſcit. Factum eſt Domino confortante, vt nec ætas iunior deficeret in dolore, & magis animus creſceret roboratus in fide. Quos nunc Carthago miro colit affectu, & quaſi duodecim Apoſtolorum chorum conſpicit puerorum. Vna degunt, ſimul veſcuntur, pariter pſallunt, ſimul in Domino gloriantur. Ibid.

EXEMPLVM CXXI.

Quanta hæreticorum in errore ſuo propaganda fuit violentia & ſolicitudo.

Erat generalis quidem iſta violẽtia tyrannorum. Nam VVandali pro hac re vbiq; fuerant deſtinati, vt tranſeũtes itinera ſacerdotibus ſuis adducerẽt iugulãdos. Nõ licebat ſiue priuatis, ſiue negociatoribus alicubi tranſire, nec aliquid emere, vel vendere niſi haberent charactерẽ beſtiæ in fronte ſua, & manu ſua. Nã Epiſcopi atq; presbyteri illorum cum armatorum manu nocturnis temporibus vicos vel opida circumibant, & ſic deſpicatis poſtibus ianuarum, aquam, gladiumq́ue geſtantes, animarum prędones intrabant, & quos domi repererant, alios fortè in lectis ſoporatos, nimeo imbre atque flumineo reſpergentes, dæmoniaca vociferatione Chriſtianos ſuos ipſi pariter vocitabant, vt ludum potius ſuæ hæreſeos, quàm aliquam religionem oſtenderent. In quo minus capaces & ignari impletum in ſe pollutionis ſacrilegium putabant. Prudentiores verò nihil ſibi quod nolentibus atque dormientibus ingeſtum eſt, obeſſe gaudebant. Nã & multi eadem hora cinerem ſuis capitibus iniecerunt, alij ſeſe, vel quia factum eſt cilicio lugubri texerunt, nonnulli cœno fœtido linierunt, & linteamina violenter impoſita perfida conciderunt, atque in lachrymis, fœtidiſq́ue locis manu fideli proiecerunt. Tali violentia nobis videntibus, in Carthagine filius cuiuſdàm nobilis annorum circiter ſeptem, iuſſu Cirillæ à parentibus ſeparatus eſt ſine verecundia matronali, matre ſolutis crinibus poſt raptores tota vrbe currente clamans, vt poterat, Chriſtianus ſum, per ſanctum Stephanum Chriſtianus ſum. Cui & os obturantes inſontem infantiam in ſuum gurgitem demerſerunt. Ibidem.

EXEMPLVM CXXII.

Affectum mundi atq; filiorum pro Chriſto contemnere fœmina quædam maritum ſuum eleganter edocuit.

Ita de medici filijs venerabilis Liberati factum eſſe probatur. Nam iuſſu regis

cum

cum vxore & liberis ad exilium mitti iubetur, cogitauit impietas Arriana à parentibus paruulos ſuos ſeparare, & per pietatis affectum virtutem proſternere genitorum. Diſiunguntur tenera pignora filiorum. Qui cum vellet Liberatus lachrymas mittere, auctoritate vxoria increpatus, in ipſo meatus exitus ſui illico lachrymæ ſiccauerunt. Ait enim ei coniux. Et propter filios, Liberate, perditurus es animam tuam. Computa eos non fuiſſe natos. Nam & ipſos iudicaturus omnino eſt Chriſtus. Nonne vides eos clamantes & dicentes? Chriſtiani ſumus? Sed hæc mulier quæ in conſpectu iudicum egerit tacendum nón eſt. Nam cum ipſa & maritus, licet ſeorſum, carceris cuſtodia tenerentur, ita vt ſe penitus non uiderent, mãdatur mulieri, diciturq́ue illi: Solue iam duritiam tuam, & vir tuus paruit imperio regis, & noſter factus eſt Chriſtianus. At illa: Videam illum, faciam & ego quod voluerit Deus. Educta igitur de carcere inuenit virum ſuum ſtantem cum ingenti multitudine pro tribunalibus connexum, & verum æſtimans quod finxerant inimici, iniecta manu apprehendens ueſtimenta eius gutturi proxima, videntibus omnibus ſuffocabat eum dicens: Perdite & reprobe, gratia Dei & miſericordia eius indigne, quare uoluiſti ad modicum gloriari, & in æternum perire? Quid tibi aurum proderit, quid argentum? Nunquid liberabunt te de camino gehennæ? Dixit & alia multa: Cum maritus reſpondit: Quid pateris mulier? Quid tibi uidetur: aut quid de me audire forſè potuiſti. Ego in nomine Chriſti Catholicus permaneo, nec aliquando amittere potero quod teneo. Vbi hæretici mendacij ſui conſcij, & detecti fallaciam ſuam colorare minimè potuerunt. Tandem Hunericus iudicio Dei percuſſus ſcatens uermibus miſerabiliter expirauit. Ibidem lib. 3. hucuſq́ue à cap. 107. ex lib. 2. & 3. Victoris Vticeuſis de VVandalica perſecutione.

Sequitur de perſecutionibus diuerſorum Sanctorum tempore Antonini Veri. Ex lib. 5. hiſtor. Eccleſ. Euſebij ſecundum verſionem Ruffini.

EXEMPLVM CXXIII.

Quantus fuerit gentilium in Chriſtianos furor, quantæq́ue calumniæ.

GAlliarũ nobiliſſimæ vrbes ſunt Lugdunẽſium videlicet & Viennenſium, in his quæ & quãta erga Dei martyres geſtaſũt temporibus Antonini Veri, deſcripta per ordinẽ ab eis ad eccleſias tranſmiſſa ſunt. Tribulationis autem noſtræ magnitudinem, & gentilium furorem quem Senis martyribus intenderunt, ſicut eſt enumerare, nec præſentes quidẽ ipſi ſufficimus, nedum ſcriptura comprehendere, Omnibus etenim viribus congreſſus eſt inimicus, ita vt prima nobis domorum prohiberetur habitatio, tum deinde vſus balneorum, poſt etiam proceſſus ad publicum, ad vltimum ne omnino in quolibet loco domi, foriſque publico, priuatoq́ue videremur. Ferebant ergo Dei martyres fortiter acclamationes aduerſum ſeſe, & opprobria atque iniurias populi, & contumelias eorum laudes ſuas ducebant. Sed & verberari ſe ab eis ac lapidari & concludi patiẽter accipiebant, rebus verè ipſis, & patientiæ virtute clamantes: quia non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Denique quodam tempore aſtante tribuno, & prioribus ciuitatis pro ſólis acclamationibus populi correpti, & in carcerẽ truſi ſunt fratres. Accidit autem etiam ſeruos comprehendi quorundam ex noſtris paganos, quoniam quidem publicè iuſſũ fuerat requiri omnes, & teneri. Quique dęmonis inſtinctu eum tormẽta pertimeſcerent, mouentibus ſe in hoc ipſum militibus, commenti ſunt aduerſum nos, velut Athreus fratris ſui occidit duos filios, & neſcienti appoſuit epulandos, & ille comedit ignarus: Edipus autem cum matre concubuit, & alia quæ proloqui aut cogitare nobis fas nõ eſt, & qualia nec credere qui-

dem

dem poſſumus aliquando apud homines geſta. Quæ cum de nobis diffamata fuiſſent in vulgus, horrori maximo & execrationi apud omnes homines eſſe cœpimus, etiam apud eos qui prius aliquid moderationis erga nos ſeruandum eſſe cenſebant, & omnes ſimul fremere aduerſum Chriſtianos, atque inſatiabili odio furere cœperunt. Tunc vidimus impleri illud quod à Domino dictum eſt, quod venit tempus in quo omnis qui occiderit vos putet ſe obſequiũ facere Deo. In præfatione lib. 5.

EXEMPLVM CXXIIII.

De Diaconi Sancti, & Blandinæ conſtantia.

POſt hæc iam ſupra omne narrationis genus eſt & ſuppliciorum & cruciatuum modus, in quo omnes pati atque eodem furore perſiſtebant, vulgus Iudex officium militis perurgentes, præcipuè ſanctum nomine quendam Diaconum, & Blandinam fœminam quæ tanta tolerantia virtutis firmata eſt, vt reſoluerentur prius carnificum manus qui ſibi inuicem ſuccedebant. Denique à prima luce vſque ad veſperam tormenta ſemper innouantes ad vltimum victos ſe confitentur, ſtupentes quomodo in ea ſpiritus permaneret, cum nihil iam in illa ex corpore per ſupplicia reſediſſet. Sed illa verè beata (vt poſtmodum vel ipſa diſſeruit) quotiens vocem confeſſionis emiſit, & Chriſtiana ſum, proclamauit, totiens nouæ vires corpori reddebantur, ex quo intellexit quod vox pia ſenſum doloris extingueret, ſępius & alacrius Chriſtiana ſum, & nihil apud nos mali geritur, proclamabat. Diaconus quoque Sanctus nomine, & ipſa noua pœnarum geneta pertulit, & quæ longè ſubſtantiam humanæ conditionis excederent. At ille vir Deo plenus in tantum crudelitates eorum riſit, vt nunquam dignatus ſit, vel quis eſſet genere, aut domum, vel patriam, vel ſaltem nomen ſuum eis fateri. Sed de his ſingulis interrogatus, nihil aliud in omnibus tormentis niſi Chriſtianum ſe eſſe reſpondit. Hoc mihi nomen, hoc gens & patria eſt, aliud (inquit) omnino nihil ſum quam Chriſtianus. Vnde & incredibili eos agitabat inſania, quod tantis pœnarum generibus cõſumptis extorquere ei, nec pro feſſionem quidem proprij vocabuli potuiſſent. Ad vltimum candentes laminas æris & ferri erga inguinis loca adhibent. Ex quo carnes eius aduſtæ ignibus defluebant, ipſe vero permanebat immobilis, inconcuſſus, intrepidus cœleſtibus fontibus humanas in ſe temperans flammas. Membris omnibus martyr erat, & toto corpore vnum vulnus horrebat. Perit in eo humanæ formæ agnitio, & non ſolum quis eſſet tormentorum crudelitas ne agnoſci poſſit abſtulerat, Chriſtus tamen in eo ſolus recognoſcebatur, oſtendens omnibus quia nihil terribile, vbi diligitur pater, nihil doloris eſt, vbi fides Chriſtus eſt. Cap. 1. lib. 5. hiſt. Euſebij.

EXEMPLVM CXXV.

De beati Fotini Epiſcopi glorioſa confeſſione.

VErum beati Fotini Epiſcopi Lugdunenſis glorioſam confeſſionem fas nõ eſt præterire. Qui quidem cum nonagenaria maior eſſet ætate, & corpore pœnè mortuo ſolo martyrij amore uiuebat. Statuitur pro tribunalibus, impiæ plebis vndique clamor attollitur, hunc ipſum eſſe intonant Chriſtianum. Tum vero à præſide interrogatus quiſnam eſſet Chriſtianorum Deus, reſpondit: Si dignus fueris ſcies, hinc vero cunctos velut rabies immenſi cuiuſdam furoris inuaſit, ita vt qui propè aſtabant pugnis, alij calcibus ſubigerent ſenem, nec ætati, nec grauitati aliquid reuerentiæ tribuentes. Illi vero qui longius erant quicquid furentibus teli veniſſet in manus eminus iaciebant, ita vt vnuſquiſque ſummi ſibi delicti eſſe duceret, niſi aliquid in ſenem ſceleris intuliſſet. Quem cum ſemineccem proieciſſet in carcerem, incontaminatum paulo poſt reddidit ſpiritum. Cap. 1. lib. 5. hiſtoria Euſebij.

EXEM-

EXEMPLVM CXXVI.

Quomodo fidem negantes diuina diſpenſatione carceribus tanquam homicidæ & inceſti traditi fuerint.

PEr idem tempus immẽſa quidem Dei diſpenſatione procuratur, quod nunquam ferè prius à perſecutionibus geſtũ meminimus. Omnes hi qui primo comprehenſi negauerant fidem, correpti traduntur in carcerem. Et non quaſi Chriſtiani iam, ſed tanquam homicidæ & ince ſti detinebantur habentes miſeri duplicẽ pœnam, quoniam quidem cæterorum ſupplicia mitigabat ſpes, & corona martyrij, Chriſtiq; Charitas, & Spiritus ſancti gratia reuelaret afflictos, iſtos autem ipſis pœnalibus catenis, & põdere carceris grauior conſcientia cruciabat, ita vt vultu ipſo, & aſpectu diſcernerentur à cæteris, quia illi producebantur de ſupplicijs læti, & diuinum neſcio quid in ipſis vultibus præferẽtes vincula ſua monilia pretioſa ducebãt, per ſqualorẽ carceris Chriſti bonus odor effecti, ita vt viderentur ſibi non in ergaſtulo, ſed in myrrotheca concluſi. At illi alij triſtes dimerſi, ipſis quoque conſpectibus horridi, & omni turpitudine fœdiores: ſed & ipſis gentilibus in multo opprobrio expoſiti erant, tanquam degeneres, & ignaui qui fidem perdiderint, & crimen inuenerint. Ibidem.

EXEPLVM CXXVII.

Quomodo Attalus gentiles Chriſtianos calumnijs inſectantes redarguerit.

ATtalus quoque populi vocibus poſtulatur (erat enim valde nobilis vir optimæ conſcientiæ.) Cumque circumactus fuiſſet in amphitheatro titulo ſe præcedẽte in quo ſcriptum erat. Attalus Chriſtianus, fremere in cum vulgi furor cœpit, At cum prunis ſubteriectis in ſella ferrea torreretur, cumque nidor aduſtæ carnis ad nares, & ora expectantis populi perferretur, voce magna exclamabat ad plebem. Ecce hoc eſt homines comedere, quod facitis. Quod à nobis velut occultum inquiritis facimus, hęc vos aperta luce committitis. Nos enim neque comedimus homines, neq; aliud quid mali agimus. Ibidẽ.

EXEMPLVM CXXVIII.

De varijs generibus afflictionum, quibus oppugnati ſunt chriſtiani.

NOnuſdecimus agebatur annus Imperij Diocletiani noſtris ſcilicet temporibus, cum edicta principis per omnem terram proponebantur: vt omnes quæ vſquam ſunt eccleſiæ ad ſolum deſtruerentur: ſcripturæ ſacræ igne exurerentur. Si quis alicuius honoris prærogatiua muniretur, ſublata hac maneret infamis. Si quis ſeruorum manſiſſet Chriſtianus, libertatẽ conſequi non poſſet. Iubetur vt omnes qui per loca ſingula eccleſijs præſunt primo quidem inijciantur in vincula: tum deinde omnibus ſupplicijs ſimulacris immolare cogantur. Hinc vero ingens ſpectaculum ſacerdotes Dei effecti ſunt huic mundo, & Angelis, & hominibus cum ad ſupplicia raperentur. Cum vero inde flamma ſumens initium tota per populos ad ſacerdotes exaggeraſſet incendia, poſſibile non eſt numero comprehendi, quanti quotidiè pęnè per ſingulas quaſque vrbes, & prouincias martyres efficiebantur. lib. 8. hiſt. Euſebij c. 2. 3. & 4.

EXEMPLVM CXXIX.

De nobili chriſtiano, qui nimio fidei calore ignitus edicta crudelia publicè diſcerpſit, & multiplicatis tormentis ne quidem triſtis videri potuit.

ETenim apud Nicomediam vir quidã de nobilibus honore & dignitate ſeculi illuſtris ſimul, vt vidit in foro crudelia edicta pendere, calore nimio fidei ignitus, publicè populo inſpectante iniecta manu librum iniquæ legis detraxit, ac minutatim diſcerpſit, Auguſto in eadem vrbe ſimul cum Cæſare conſtituto. Ad quos cum relatum eſſet continuo in eum omni crudelitatis genere deſæuiẽtes, ne ſolum quidem efficere quieuerunt, vt eum mœſtum aliquis videret in pœnis: ſed læto atque hilari vultu cum iam viſcera ſupplicijs defeciſſent, ſpiritus tamen lætabatur in vultu. Ex quo tortores ſui grauius cruciabãtur, quod omnium ſuppliciorum genera conſummabant in eum, quem nec triſtem qui

dem

dem ex his reddere poterant. Antimus autem ipſius vrbis Epiſcopus in Ieſu confeſſione perdurans, martyrij gloriam capitis obtruncatione promeruit, hunc autem tanquam verè bonum paſtorem vniuerſa pœnè gregis ſui multitudo proſequitur. Ibidem cap. 5.

EXEMPLVM CXXX.

Quomodo incendium palatij chriſtianis impoſitum animos gẽtilium in eos ſuccenderit, & quomodo exinde in eos ſæuitum fuerit.

ACcidit namque apud Nicomediam ipſis diebus partem aliquam palatij incendio conflagrare, hoc Imperator à noſtris factum falſa ſuſpicione præſumpſit. Ex quo inæſtimabili furore ſuccenſus iubet omnes noſtros aceruatim collectos, alios quidem gladio obtruncari, alios ignibus conflagrari. Sed in illis per diuinam gratiam maior fidei ignis ardebat. Denique cum aſſiſtentes miniſtri interrogarẽt ſingulos, ſi fortè ſacrificaturi vellent dimitti tam viri quàm mulieres. Ne interrogari quidem ſe patiebantur, ſed vltro vel flammis irruere, vel cædentibus gladijs certatim obiectare ceruices. Cumque etiam illis ipſis ſpectatoribus nimietas crudelitatis horreſceret, miniſtri ſcelerum partem populi nauiculis iniectam in medium pelagus abducunt, ibique in ſententia fidei perſiſtentes, præcipitãt in profundum. In tantum apud eos rabies crudelitatis exarſit, vt egregios pueros martyres effectos, cum ſecundum humanitatis ordinem fuiſſent ſepulturæ mandati, effoderant denuo, & corpora eorum proijcerent in mare, hoc dicentes ne fortè Dij efficiantur Chriſtianorum, & illi qui Deos adorare nolunt, ſeruos noſtros incipiant adorare. Putãt enim quòd diuinus apud nos honor martyribus deferatur. Ibidem cap. 6.

EXEMPLVM CXXXI.

Quomodo præ multitudine martyrum & confeſſorum carceres criminoſis defuerint.

CVm hæc apud Nicomediam agerentur, vbi cruentus Diocletianus in hiabat piorum carnibus, haud ſegnius etiam apud Mitilenem pronunciam, Syriamque omnes eccleſiarũ principes carceribus retrudi edictis principalibus vrgebantur, ſimulq; cum his ex plebe viri ac mulieres, nobileſque & ignobiles rapiebantur, & fiebat vbique ſpectaculum miſerabile ac fœdum. Subito namque inueniebatur in vrbe ſilentium, in carceribus vacuus locus nullus, vt non tam rei ad ergaſtulum duci, quàm ciuitas tota migraſſe videretur ad carcerem. Catenæ quæ homicidis, adulteris, venenarijs, & ſepulchrorum violatoribus fuerant fabricatæ, tunc Epiſcoporũ, & presbyterorum & diaconorum & lectorum, atque omnium religionum hominũ colla cõſtringunt, ita vt ne criminoſis vincula ſupereſſent, nec locus ergaſtuli reſideret. Verum cum perueniſſet ad principem æſtuare carceres, & per innocentium pœnas loca deeſſe criminoſis, noua rurſum decreta mittuntur, vt qui immolare vellet liber abſcederet, qui verò abnueret diuerſis pœnarum generibus interiret. Tum iam quantæ per ſingulas prouincias multitudines martyrum, & præcipuè in Africę aut Mauritaniæ, Thebaidis quoq;, & Ægypti regionibus extiterint, numero comprehendere quis valeat? Ibidem.

EXEMPLVM CXXXII.

Varia tormentorum & crudelitatum genera, quibus ſanctorum martyrum fides & conſtantia tentata eſt.

SEd ne illorum quidem quorũ agones apud Paleſtinam, vel Tyrum (quæ eſt vrbs maxima Phœnicis) præſentes inſpeximus, vt dignum eſt memorare ſufficimus. Tanta enim virtute perſeuerantiæ aduerſum illata ſupplicia pro pietate certatum eſt, vt niſi quis prius Domino & Saluatori noſtro credat dicenti, quia ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi, & eius virtutẽ martyribus ſciat eſſe præſentem, rebus geſtis deroget fidem. At nos (vt diximus) non audita, ſed vt oculis inſpecta narramus. Exquirebantur diuerſa tormentorum genera ſibi inuicem ſuccedentia: Flagris primo per omne corpus carpebãtur, poſt hoc tradebantur ad beſtias, adhibebantur leones,

nes, vrſi, pardi, atq; omne ferarum genus, apri quoque, ſed & tauri, quibus ferro & igni feritas addebatur. Ad hoc Dei cultores denudati ſtatuuntur in medio arenæ loco. Additur adhuc arte intra caueas beſtijs furor, & ita ſemetipſis ſeueriores effectæ proruunt clauſtris: Replent ſubito ſtadium circundantes eccleſiam martyrũ in medio ſitam. Circumeunt ſæpius & ob luſtrant, & diuinæ virtutis adeſſe eis cuſtodiam ſentientes, procul ab eorum corporibus abſcedunt. Mittuntur illico quibus artis eſt inſtigare beſtias aduerſum eos. Verum vt oſtenderetur omnibus, non feritatem deeſſe beſtijs, ſed diuinam adeſſe cuſtodiam, illos ipſos incredibili velocitate diſcerpunt. Et cum iam nullus ex huiuſmodi artificibus auderet accedere, iubentur ipſi ſancti martyres commotis manibus, & velut prouocantibus incitare aduerſum ſe beluas, ſed nec ſic quidem pati aliquid poterant. Verum & ſi fortè fuiſſet ex beluis aliqua concitata, cum veniſſet ad proximum protinus in ſemetipſam conuerſa repedabat. Cum igitur nec ſic quidem aliquid aliud egiſſet humana ſæuitia, iubentur mutari feræ, quæ cum & ipſæ ſimiliter, vt priores, nihil triſte Dei cultoribus intuliſſent, amotis etiam his ſæuiores feras martyribus homines mittunt: qui ſoli poſſent crudelitate feras ſuperare. Gladijs igitur peragunt quod beſtijs nequiuerunt, prohibebant etiam cadauera mandari terræ, ſed iubebant fluctibus dari. Hęc apud Tyrum venerandi Dei martyres deſudarunt. Cap. 7. lib. 8. Eccleſ. hiſto. Euſebij.

EXEMPLVM CXXXIII.

Cœleſtis mercedis intuitu quanta auiditate martyres tribulationes huius temporis experierunt.

APud Thebaidem vero omnem narrationem ſuperat agitata crudelitas. Pro vngulis teſtas fictilium vaſculorum adhibebant, quibus omne corpus eouſque lacerabant, donec totam carnis eraderent cutem. Mulieres quoque nudas, ita vt ne pudenda quidem contegerentur, arte quadam compoſitis machinis vno pede in excelſum ſuſpenſas, & capite in terram diuerſas indigniſſimo ſpeculo expoſitas pendere per diem continuè ſinebant. Alias ſicubi vicinæ ſibi duæ arbores inueniebantur, vi quadam ab vtraque inflectis contra ſe inuicem ramis, eiſque ſingulis ſingulos pedes martyrum obligantes, ſubito ramos quos vi inflexerant relaxabant. Qui cum ad ſitum ſuum naturali impetu referrentur, diſcerptis, diſplicatiſque viſceribus auulſa ſecum membra rapiebant. Verum & noſipſi per idem tempus cum in Ægypti partibus iter ageremus, oculis noſtris inſpeximus, vt ſedenti pro tribunali ſæuiſſimo iudici offerebantur innumeri fideliũ populi, quos ille ſingulos per ordinem cõfeſſos ſe eſſe Chriſtianos capite plecti iubebat. Cumque hi certatim ſe & ſponte gladio ſubijcerent, ille inhumanus, nec multitudinis contemplatione permotus eſt. Egrediuntur cuncti pariter ad cõtiguum mœnibus campum, non carnificum nexibus tracti, ſed fidei vinculis colligati. Nemo defuit cum nemo ſeruaret. Sponte omnes imo & alter alterum præuenientes ceruices cædentibus obiectabant. Defecerunt carnificum manus, & ſuccedentes ſibi inuicem fatigati ſunt, hebetata eſt acies gladij. Videbam feſſos reſidere carnifices, vires reſumere, & animos reparare, mutare gladios, diem quoque ipſum non ſufficere ad pœnam. Nullus tamen ex omnibus ne paruulus quidem, infans deterreri potuit à morte, ſed hoc ſolum ſinguli pauescebant, ne fortè dum proſperum ſol vergens clauderet diem, ſeparatus à cõſortio martyrum remaneret. Sic confidentia fidei cõſtanter & fortiter cum lætitia & exultatione mortem præſentem velut æternæ vitæ principia rapiebant. Denique cum priores quique iugularentur, reliqui non deſidiæ aut torpori animos indulgebant ſed pſallentes & hymnos Deo dicentes locũ quiſque ſui martyrij expectabat, vt hoc agentes etiam extremos ſpiritus in Dei laudibus exhalarent. O verè mirabilis & omni veneratione dignus grex ille, beatorum turma, virorum fortium corona ſplendoris gloriæ Chriſti. lib. 8. cap. 9. hiſtor. Euſebij.

EXEM-

EXEMPLVM CXXXIIII.

De ijſdem martyribus, & eorum conſtantia.

ERant enim expoſiti ſancti martyres omnibus volentibus pro libidine inferre ſupplicia,& ſi quod ars per otium excogitans nouum pœnarum genus detuliſſet, licebat inferri. Iam vero vngulis exarari vetus, & leue ſuppliciũ ducebatur. Quod etſi fortè genus ſupplicij cuiquam fuiſſet adhibitum, non(vt latronibus & homicidis ſolet) latera tantum fodiebantur, ſed & venter & femora, ac tibiæ & vſque ad vngues vngula perueniebat. Sed facies quidem & vultus ac frons à tormentis nõ manebat immunis, quoſdam etiam columnis ligatos, & poſt tergum diſtortis brachijs ſuis vinctos relinquebant. Iam vero hi qui ante præſidem ſuſpendebantur, non id ſolum temporis quo ab eo vel diſcutiebantur, vel cruciabantur: ſed tutum pænè diem cum alijs arctius agerentur in eculeis exigebant, ſi fortè aliqui ex his magis pœnæ continuatione a propoſiti firmitate diſcederent. Tanta verò in his crudelitas erat, & in tantum ab eis omnis penitus humanitatis ſenſus aufugerat, vt poſtea quam omne corpus, vel tormentis vel verberibus fuiſſet abſumptum, trahi nudis pedibus ſurſum iubetur ad carnem, atque ibi neruo, pedibus concluſis recentibus adhuc terga vulneribus reijcerentur in ſolum teſtarum fragmentis ſubter inſtratum. Interea plurimi vſque ad mortem conſtanter, & fortiter perdurantes, alij verò recepta corporis ſanitate ad reparandos denuo agones, diſpenſatores pœnarum ſponte prouocabant, quos illi erubeſcentes rurſum ad tormenta reuocare, ipſa eorum audacia perterriti capite eos cædi iubebant. Ibidem cap. 10.

EXEMPLVM CXXXV.

De eadem martyrum conſtantia.

IAm vero quod apud Phrigiam geſtum eſt, quis audeat præterire, in quo & cõmunia humanitatis & propria Romani regni iura violata ſunt? Vbi vrbem quandam Chriſtianorum ciuiũ, in qua cum & populus omnis, & honorati viri, & magiſtratus Chriſtianos ſe eſſe, nec adquieſcere ad ſacrificandum faterentur, circundari militibus iubet, cunctoſque ſimul cum mulieribus viros, cum paruulis ſenes, cum ciuibus ciuitatem ingenti igne concremari, ita vt nullus penitus ex illa vrbe etiam cum optio volentibus daretur abſcederet. Et hoc in ciues perpetratum eſt, quod in hoſtes egiſſe notam crudelitatis habuiſſet. Ibidem cap. 11.

EXEMPLVM CXXXVI.

De eadem.

QVis enim poſſit uel illa repetere quibus apud Arabiam ſancti martyres ſecuribus cæſi ſunt? Aut quomodo quis retegat quæ in Cappadocia geſta ſunt, ubi crura frangi Dei cultoribus iubẽtur? Quis Meſopotamiæ referat cruciatus, Chriſti Chriſtianos ſui tergoris more ſingulis manibus, pedibuſque ſuſpenſos amariſſimo fumo ſubter iniecto, indignis cruciatibus enecabant. Alij vero lento igne prope adhibito tormentis longioribus abſumebantur. Illa autem quomodo repliceem quæ apud Alexandriam geſta etiam veterum poetarum fabulas vincunt, vbi obtrũcatis auribus atque inhoneſto vulnere naribus, manuum quoque, cæterorumque membrorũ ſummitatibus amputatis truncum ſinebant abire deriſum. Apud Antiochiam verò quomodo recordabor craticulas prius appoſitas, quibus Chriſtiani ſuper impoſiti torrebãtur? Ibidẽ c. 11. & 12.

EXEMPLVM CXXXVII.

De eadem.

SEd inter hæc nobilium duorum iuuenum factum memorabile ſilere non puto. Qui cum comprehenſi ſimulacris immolare cogerentur, aiunt: Ducite nos ad aras. Et cum fuiſſent adducti manus ſuas ardenti igni ſuperponentes, ſi ſubtraxerimus (inquiunt) ſacrificaſſe nos credite, & quoadusque caro omnis in igne deflueret, immobiliter perdurarunt. Ibidem cap. 12.

EXEMPLVM CXXXVIII.

De eadem.

IN regionibus vero Ponti crudelia gerebantur. Arūdines acutæ quibuſdam ſub vnguibus digitorum infigebātur, alij plūbum igni liquefactum, & dorſo diffuſum vſque ad loca putentia (quibus naturalis egeſtio procurari ſolet) infundebatur. Ferra quoq; candentia & reuſta, ardentia abſque vllo humanitatis, miſerationiſque reſpectu ingerebantur per pudenda viſcerum, & naturalium ſecreta membrorum. Sed quid faciam? Quod appellationes ipſæ mihi in admiſſis facinoribus deſunt, & geſtorum ſcelerum nec vocabula quibus enumerari queant, inueniri poſſunt. Suſtinebant tamen omnia fortiſſimi martyres ſi aliquid crudelitatis inueniſſent. Sed cum aliquando iam non ratione, aut humanitate, crudelitatis tamen nimietate ſatiati, reſpicere ad immanitatem ſceleris ſui exiſſent & vidiſſent deſolatas vrbes ciuibus, & optimis rura nudata cultoribus, orbatos filijs patres, & parentes liberis, ad clementiam ſe bonitatemque conuertunt, edictum principale proponunt, vt hoc genus hominum nequaquam quidem ſubiret interitum, omnes tamen qui hanc ſpeciem confeſſionis tenerent, dextris oculis ferro effoſſis, eidemque cauterio aduſtis, ſiniſtro etiam pollice cauterio nihilominus debilitato per ſingulas prouincias in æris ferrique metalla, vel opis, vel pœnæ gratia deportandos. Hæc fuit clementia principalis, qua optimis ciuibus conſultum eſt. Ibidem cap. 13.

EXEMPLVM CXXXIX.

Quanta conſtantia Imperatorum decreta contra chriſtianos in conſpectu omniū quidam dirūperit.

EDiſſa namque Meſopotamiæ vrbs fidelium populorum eſt Thomę Apoſtoli reliquijs decorata, vbi cum Imperator Valens vidiſſet eccleſijs eiectos in campo habere conuenticula, tanta dicitur iracundia accenſus, vt præfectum ſuum pugno percuteret, cur non fuiſſent inde quoque ſicut iuſſerat conturbati. At ille licet eſſet paganus, & iniurijs ab Imperatore fuiſſet affectus, tamen conſideratione humanitatis altera die ad vaſtandum populum procesſurus, facit hoc ipſum ciuibus per occulta indicia clareſcere, quo ſi cauēre ſe poſſent ne inuenirentur in loco. Mane proceſſurus terrorem ſolito maiorem per officium monet, agit omnia quo quam minimi, vel ſi fieri poſſet, nulli periclitarentur. Vidit tamen frequentiorem ſolito populum ad locum rendere, currere præcipites, & feſtinantes tanquam vererentur ne quis deeſſet ad mortem. Interea vidit quandam mulierculam ita feſtinam, & properam domo ſua prorumpere, vt nec clauderet oſtium, nec operiri (vt mulierum habitum decet) diligentius potuiſſet, infantem quoque paruulum ſecum trahentem, curſuque rapido irrupto etiam officij agmine feſtinantem: Tum ille vltra non ferens, apprehendite (inquit) mulierem & huc deducite. Cumque fuiſſet adducta: Quo (inquit) fœlix mulier properas tam feſtinas? Ad campum (ait) quo Catholicorum populus conuenit. Et non audiſti (inquit) quia præfectus illuc pergit, vt omnes interficiat quos inuenerit. Audiui (inquit) & ideo feſtino, vt ibi inueniar. Et quo (inquit) paruulum iſtum trahis? Vt & ipſe (ait) martyrium conſequi mereatur. Quę cum audiſſet moderatiſſimus, redire ad officium, & conuerti vehiculum ad palatium iubet. Et ingreſſus ait: Imperator ſubire mortē (ſi mihi iubeas) paratus ſum, opus vero quod præcipis implere non poſſum. Cumque edocuiſſet cuncta de muliere repreſſit Imperatoris inſaniam. lib. 11. hiſt. Euſebij. cap. 5.

EXEMPLVM CXL.

Feminarum aſpectus ſanctus Karilelphus quanta ſollicitudine vitauerit.

LEgitur in vita Karilelphi quod regina Altrogodis Domini deuotione nobiliſſima, viri Dei vitæ qualitatem audiēs, cibi ſcilicet parſimoniam, & noctium inſomnitatem, veſtium quoque vilitatem. Erat enim ei conſuetudo cinere, & cilicio corpus obuoluere, & quando ſumma exigebat laſſitudo quieti indulgere nuda humo corpus ſubſternere, miſit ad eum apparitores

paritores deſiderans eius præſentia perfrui, & animam ſuam Deo commendare per eius interuentionem. Quia ſi, inquit, precibus meis annuerit omnia fiſci illius (in cuius parte reſidet) prædia, ei tribuã. Quibus auditis vir ſanctus parumper deliberans cogitabat. Vnde talia reginæ, vt tantopere me videre deſideret diutinis ſudoribus incultum, ieiuniorum ſqualore horridum, rurali exercitio ruſticum? Noui certè, noui virulentam veteris hoſtis calliditatem, quia in paradiſi amœnitate per fœminæ imbecillitatem fregit viri vigorem. Ideoq́ue æquum eſt mihi cauere muliebrem aſpectum ne capiar laqueis inimici, ego incolens ſqualida eremi loca. Ite, inquit, optimi iuuenum, & dominæ veſtræ hæc verba referre: Si quid præualuero pro ea exorabo, certum tamen habeat quamdiu in corpore ſuperfuero; faciem me mulieris nequaquam viſurum, neque hoc cœnobiolum, quod Domino præcipiente conſtruxi, ingreſſui mulieris vnquam patebit. Neque enim decet nos, qui de Chriſti ſumus familia, vendere noſtrum mulieribus aſpectum, aut pro capeſſenda terra inimico humani generis animam noſtram proſtituere. Ideoque animum ſuum ab hac intentione ſubmoueat, & fiſci ſui partem cui libuerit attribuat. Quæ conſuetudo in eodem monaſterio Domino fauente hactenus manet inconuulſa. Vincent. in Specul. hiſt. lib. 21. c. 44.

EXEMPLVM CXLI.

Eleemoſyna de iniuſtè acquiſitis facta nec veniam, nec gratiam promeretur.

LEgitur in vita ſancti Launomari Carnotenſis, quod eidem vir nobilis Ermoadus in anguſtia conſtitutus miſit xl. ſolidos obnixè petens, vt interceſſionis eius meritis ſpes ei ſalutis à Deo præſtaretur. Qui accipere recuſans, tandem tamen latore perurgente ſuſcepit. Ingreſſuſq́ue oratorium orationem fudit, vt oblatio viri acceptabilis fieret in conſpectu Dei, & ſuper altare pecuniam depoſuit. Grandiq́ue ſtudio vnumquemque nummum apprehendens manu reuoluebat, & genu ſæpius flectens orabat. Tandemq́; vnum ſolidum quem in ſpiritu mundum, & non ex rapina adquiſitũ cognouit, vſibus ſuis retinuit. Reliquos autem gerulo tradidit & ait: O homo pecunia iſta iniqua eſt, & diuinam non poteſt mutare ſententiam, ſed nec peccatorum remiſſionem impetrare. Nam victimæ impiorum abominabiles ſunt Domino. Sic ille reuerſus ad Dominum ſuum adhuc eum viuentem reperit. Sed morbo inualeſcente ab hac luce eſt abſtractus. Vincent. lib. 21. cap. 84.

EXEMPLVM CXLII.

Innocentiam in ſancto Machute mare veneratur illum vndique cingens, & non ſubmergens.

LEgitur in vita S. Machutis, q̃d dum ipſe puer à matre iã decrepita miraculosè natus eſſet, ſanctus Brandanus Abbas eũ baptizans in filium ſpiritualẽ ſpiritualiter educandum deinceps accepit, & in literis erudiuit. Qui licet ætate tener, animo tamen fortis erat, & ſtabili grauitate fundatus. Igneum quoque vigorem corpuſculi in ſe validum feruere teſtabatur. Ita vt dum eius condiſcipuli præ nimio frigore ſtriderent dentibus, ille iam ſpiritu feruens omnibus horis caleſcebat in corpore, vt ſimplo veſtimento contentus continuè guttas ſudoris emitteret. Itaque more puerorum ipſe & condiſcipuli ad litus maris perrexerunt, vt laborem diſciplinæ iocandi licentia releuarent. Sed cum cæteri ante inundationem maris continuè æſtuantis fugerent, & ludum relinquentes ad ſcholas redirent, puer Sanctus dormiens ſuper faſcem algæ manſit in litore. Cumq́ue appropinquaret mare minimè eum tangens circundedit, nutuq́ue diuino quantum circa eum creſcebat, tantum locus litoris ſuper quem ille iacebat exaltabatur. Tandem puer præ horrore ſonitus maris, & fluctuum euigilans, dum circumſpiciens neminem videret, condiſcipulos nominatim inclamare cœpit. Cui cum nemo reſponderet, ait ſecum: Deus omnipotens, vbi nunc poſitus ſum ego? Ne derelinquas me, ſed adiuua me, & ſalua. Interea magiſter ſollicitè quærebat à diſcipulis, vbi eſſet alumnus eius chariſſimus. Quibus reſpondentibus eum vna cum illis ad litus iſſe, ſequen llum dor

mientem in litore vidiſſe, ſed vtrum poſt ibi remanſerit neſcire. Ingemuit & iam imminente veſpere cum ſcholaſticulis ſuis ad litus maris perrexit. Et ecce inſula nunquam antea viſa in ipſo mari apparuit. Quam cum inter ſe mirati fuiſſent, cœperunt circumquaque per litus, & per vndas maris intueri, ſi fortè cadauer pueri contingeret videre. Quo facto nocte iam inſtante ad monaſterium redierunt, & intrãtes eccleſiam exequias pueri quaſi iã mortui celebrarunt. Nec multo poſt parentes pueri ad Brandanum miſerunt, vt filium eorum ſibi ſanum & incolumen redderet qualem ſibi commiſerunt. Tunc ſancto Brandano inſtanter ea nocte vigilijs, & orationibus inſiſtenti aſtitit Angelus Domini, & ait: Noli timere ſerue Dei, quia puerum de cuius interitu angebaris, Deus omnipotens inter vndas illæſum cõſeruauit. Ecce enim pro eius conſeruatione facta eſt ibi perpetua inſula, vbi quieſcendo permanſerat. Et vt hoc primum diuinæ virtutis in eo declaratum miraculum perpetuo teſtimonio commendetur, mare quod quotidianis prius illic acceſſibus adeſſe, vel receſſibus abeſſe ſolitum erat, nunc iuſſu Dei tam ſtabili profunditate eam inſulam circumcingit, vt nunquam inde recedat, nec quiſquam abſque nauigio illuc peruenire queat. Tunc ſanctus Brandanus gratias agens mane cum fratribus ad litus abijt. Ibique puerum in ſuperiori loco inſulæ odas Domino concinentem conſpexit, gaudenſque eum ſalutauit. Qui omnes ad benedicendum Deum inuitabat. Vincent. lib. 21. cap. 93. 94. 95.

EXEMPLVM CXLIII.

Quomodo faſcis algæ pſalterium ſancti Machutis exceperit, & ad ripam aquis maris minimè madefactum ſuſtulerit.

POſt hæc rogabat dicens. Nunc ſaltem vna hic die permittite permanere, vbi Dei pietas Saluatoris miraculo me dignata eſt illuſtrare, ſed pſalterium meum vt mecum habeam efficite, & non eſt quo ad me perferatur, in mari illud ponite. Tunc magiſtro illud in manu tenente, & in mari mittente faſcis algæ (ſuper quem ipſe dormiebat) accurrit & ſuper ſe pſalterium excepit, & ad ripam ſuper quam puer ſtabat aquis minimè infectum ſuſtulit. In craſtino autem nauiculam pro puero miſerunt, & eum ad monaſterium duxerunt. Tunc eius parentibus ait Brandanus: Nunc filium veſtrum miſericordia Dei ſaluum, & incolumen ſicut ſtomachati mandaſtis recipite, quod audiens puer lachrymabiliter ait: Magiſter ſancte, & mihi venerande præ parentibus, nonne cum euangelium legeretur audiui te dicentem? Nolite vobis vocare patrem ſuper terram. Parentes itaque pœnitentes de legatione durè directa, & veniam flagitantes eum cum magiſtro dimittunt, & ad ſua redeunt. Ibidem cap. 95.

EXEMPLVM CXLIIII.

Quomodo beati Machutis veſtimentum à carbonibus impoſitis illęſum remanſerit, & candela diuinitus ab Angelo accenſa fuerit.

ERat autem mos vt vnus puerorum in hebdomada ſua ferret laternam ante magiſtrum adeuntem noctu baſilicam, matutinalis officij cauſa. Adueniente ergo ſeptimana fœlicis pueri, alij compares ſui inſtigante inuidia extinxerunt focum, quo ad accendendum lucernam ire debebat, cupientes eum ob hoc à magiſtro verbera perpeti. Tunc puer quid ageret ambigens ad officinam vbi ſicera fiebat, petens à confectore ſibi ignem præberi. Illo autem nolente imo pigritante lumen accendere, tandem ab anxiante pigro impoſiti ſunt carbones gremio illius, à quibus nil læſum eſt veſtimentum illius. Reuerſus ad magiſtrum reperit candelam ab Angelo iam diuinitus illuminatam. Itaque omni vita ſua virgo in ſeculo permanens, monaſticum habitum induit & cęlibem vitam duxit. Ibidem cap. 96.

EX-

EXEMPLVM CXLV.

Quomodo idem ſanctus putans inſulam eſſe quod videbat, ſuper cetum celebrauerit, & oratione ipſius completa cetus motu ſuo mortis horrorem fratribus ipſius incutiens tanquam rupes immobilis diuina uirtute permanſerit.

POſt hæc multis miraculis clarus Epiſcopus ordinatus eſt. Audiens uerò de quadam inſula in qua (ut dicebatur) cęli ciues Angeli habitabant, eam cum magiſtro Brandano nauali itinere inquirere ſtatuit. Sed cum diu, longeque in mari uagantes ad optatam inſulam peruenire nõ poſſent, in patriam redire dijudicant. Deniq; carinam à ſtatione ſubmouentes, illuceſcente ſacratiſſima die Paſchæ circumſpicientes, quaſi modicam inſulam uiderunt, ad quam applicuerunt. Illuc ſanctus Machutes ſuggerentibus fratribus miſſarum ſolemnia celebrare cępit. Cumque fratres pſallendo miſſam canerent, peruentum eſt miſſali ordine uſque ad orationem Dominicam. Tunc ſubito tota illa quæ uidebatur, inſula, commota eſt. Erat autem belua (ex his quæ cæte dicuntur) abyſſi incola, tantæ enormitatis & magnitudinis, ut crederetur paulo ante ab Epiſcopo & ſocijs eius inſula eſſe, uel terræ ſpatium aliquod. Aduerterunt igitur ſuperſtantes uiuum animal eſſe, & exterritis omnibus ſeque iam, mergendos & deglutiendos clamantibus, uir Dei fidens in Domino interritus perſtitit, donec impleta miſſa fratrum cateruam confortare cœpit, proponens eis iam Ionam prophetam triduo in ventre cœti incolumen ſeruatum, diuinaque adeſſe ſuffragia vbi deſunt prorſus humana. Tunc diffugientibus cunctis ad nauim, ſanctus vir in oratione ſe ibidem proſtrauit inuocans Deum, vt cœtum illum (cui ſuperſtabat) immobilem faceret, donec illa congregatio fratrum illæſa tranſeundo euaderet. Qua oratione completa, belua virtute diuina quaſi rupes vel mons facta eſt immobilis, donec ſanctus Machutes libero poſt omnes de naui greſſu, deſcenderet. Sicque laudantes Deum proſpero curſu ad patriã redierunt incolumes.

Ibidem cap. 98.

EXEMPLVM CXLVI.

Quomodo eiuſdem cappa pluuijs expoſita, intaminata remanſerit.

DIe autem quadam idem ſanctus Epiſcopus cum aliquot monachis ſuis in agrum cauſa putandi vineam iuit. Et vt poſſet melius ac leuius operari capam in quodam loco vineæ diſpoſuit, peractoque labore cum vellet capam iterum induere, inuentum eſt in ea cuiuſdam ouum auiculæ. Quo comperto vir Dei illius condeſcẽſionis non expers, ſine cuius prouidentia nec vnus paſſer perit ſuper terram, prohibuit indumentum de loco amoueri, donec ſuos auicula fotos pullos excluderet. Interim tamen nulla aeris intemperies, vel pluuia ipſum ſacri Præſulis veſtimentum inficere, vel attaminare vi diuina inhibita, præſumpſit vel temerauit.

Ibidem cap. 99.

EXEMPLVM CXLVII.

Quomodo idem ſanctus lupo, qui aſinum ſancti vſibus deſeruientem deuorauerat, ſtruem lignorum ſuperponi iuſſerit, lupusque ſicut canis domeſticus extiterit.

HVic contulerunt Paganſes de rebus ſuis multa donaria. Inter quos quidam ruſticus contulit ei aſcellum ligna de ſilua vſibus neceſſarijs allaturum. Hunc aſellum Præſul mancipio commendauit. Qui cum vna dierum ligna aſello imponenda decideret, lupus rapaci auiditate eum inuadens occidit, & abſumpſit. Quod ægre ferens famulus partem lignorũ humeris impoſuit, & Præſuli deportauit, narrans quę de aſino acciderant. Qui dixit ei: Dirigito me præuius ad ſiluam. Quam ingreſſus Epiſcopus precibus facillimè obtinuit, præſto ibi adeſſe lupum. Quem iuſſit ſterni more iumenti, ſtruemque lignorum ei ſuperponi, & onuſtum domum minari. Qui lupus poſtea extitit ſicut canis domeſticus, pergens cum famulis ſemper, & rerum cuſtodibus cuſtodiam peruigilẽ & inſtantem ſagaciſſimo dependens aſtu. Obijt hic ſanctus decimo, & ſeptimo Kal. Decembrium. Vincent. lib. 21. cap. 100.

EXEMPLVM CXLVIII.

Obediẽs quidam vocatus à magiſtro ſuo, ſeracto in manu duciculo venit, & grandi miraculo id quod ducillabatur in altum excreſcens nullatenus fundebatur.

Legitur in vita ſancti Colūbani, quod quadam die dum hora refectionis appropinquaret, & miniſter refectorij ceruiſiam adminiſtrare conaretur, vas quod (typrum vocāt) ad cellarium apportauit, & ante vas quo ceruiſia erat condita appoſuit, tractoque ſeraculo meatum in typrum currere ſinit, quem beati Columbani imperio alius è fratribus vocauit. At ille obedientiæ feruens oblitus meatum obſerare, cucurrit ad patrem, ſeraculū (quod duciculum vocant) manu deferens. Poſtquam ſibi vir Dei quod voluerat deprompſit, oblitus negligentiæ celer ad cellariū redijt conijciens nihil in vaſe de quo currebat ceruiſiæ remanſiſſe. Intuitus eſt autem ſupra typrum ceruiſiam creuiſſe, nec minimam quidem ſtillam foris cecidiſſe, vt crederes in longitudine typrum geminatum eſſe, vt qualis & quanta rotunditas infra typri coronam inerat, talis in altum creuiſſet vrna. Sic apparuit & imperantis meritum, & obedientia obſequentis. Eodem lib. cap. 104.

EXEMPLVM CXLIX.

In ordinatione ſancti Samſonis columba ſuper eū ſedere viſa eſt, & inuidus propinans ei vinum, & ita communicans à dæmone poſſidetur.

Legitur in vita Samſonis quod ſanctus Papa Dubricius quadam die veniens ad domum Eſtuti magiſtri ſancti Samſonis cum quo ipſe habitabat, Samſonē diaconum ordinabat, in quo facto grande miraculum interfuit. Tres fratres ibidem ordinati ſunt, duo in presbyterij, & tertius in diaconatus officium. Sed dum ad genua flectenda iuxta morem fratres inuitarentur, vidit Papa ſanctus vna cum magiſtro Eſtuto columbam cœlitus miſſam per feneſtram ſurſum apertam deſcendere, ac ſuper ſanctum Samſonem non (vt eſt moris) aufugitare vel volitare, ſed ſemper ſine vllo penniculæ motu immobiliter ſtare Epiſcopo etiam manum ad confirmandum eum diaconem ſuper eum leuante, illa quod eſt mirabilius, in ſcapula dexteræ eius deſcendit. Ibique conſtanter manſit tamdiu, donec officium ab Epiſcopo confirmaretur totum. Nec longè poſt ab eodem Epiſcopo ordinē presbyterij dignus accepit, & quale ſignum cœlitus viſum eſt quando diaconus factus eſt, tale etiam factum eſt quando presbyteratus ordinem ſuſcepit. Quanto autem in maiori gradu inhæſerat, tanto & in arctioris abſtinentiæ tramitem ſe inſerebat. Qui etiam libidinoſa incentiua adoleſcentiæ ſuæ flore vincens: voluntariam carnis munditiam pro natura habebat, nec vnquam aliquid alicuius animalis ſua tota vita guſtabat. At duo fratres diabolicis impleti venenis (& maximè quidam malus presbyter) ei inuidebant, ſed nullam in eo cauſam reatus inueniebant. Vnde quaſi ebrij & amentes huc & illuc vertebantur. Frater autem illius presbyteri piſtor factus eſt monaſterij. Qui accepto mali fratris conſilio, venenum ſancti Samſonis miſcuit poculo & illum quoddam fricans ei propinauit, & vt fieret probabiliter mortiferum, parum de eo prius animali dedit. Quod ſcilicet animal vt bibit, ſaltum præcipitem dedit, & ſtatim mortuum eſt. Sancto verò Samſoni oranti Spiritus Domini monſtrauit malum ſibi nuper præparatum. At ille de Dei prouiſione confidens, vbi ait: Et ſi mortiferū quid biberint, non eis nocebit, lætus refectorium eſt ingreſſus, eo quod ipſe monaſterii fuit œconomus, pocula fratribus benedicens, & ſanctæ crucis ſignaculum imponens abſque hæſitatione totum bibit, nec vllum vel paruiſſimum cordis dolorem vnquam ex eo ſenſit. Tunc piſtor mali commiſſi pœnituit, & fratrem de liuoris malitia increpauit, ſed in obſtinatione perdurans, nullum aſſenſum bono conſilio præbuit. Sed vindicta Dei velox adfuit. Nam Dominica die proxima de manu ſancti Samſonis communicans, cum buccella in os eius intraſſet, eadem hora à dæmone eſt arreptus, ita vt pallens, tremens ac diſcerpens, ſeque impudēter denudans, labia ſua dentibus morderet, & alios fratres abſque verecundia degarriret. Sed ſancto Samſone ei condo-

lente,

ſente, & pro eo cum lachrymis orante, ſanitatem recepit, maliquè commiſſi pœnitudinem agens, coram omnibus fratribus culpam ſuam agnouit. lib. 21. hiſt. Vicent. cap. 107. & 108.

EXEMPLVM CL.

Confeſſione mortalis peccati in ſe abſconditi infirmus pater ſancti Samſonis conualuit.

LEgitur de eodem quod cum quadam hyeme pater eius ægrotaret ad mortem, affirmabat ſe nunquam vel mortem guſtaturum, vel ſanitatem recepturum, vel ſacrificium orationis percepturum, niſi Samſonem primogenitum ſuum videret, per quem pariter & corporis, & animæ ſanitatem ſe percepturum dicebat. Quod beatus Samſon vt à nuntijs à ſe directis audiuit, apud ſe ingemuit, & ait: Iam niſi fallor Ægyptum reliqui, non eſt opus me in ipſam redire. Potens eſt autem Deus ægrotantem ſanare. Sanctus autem Pius miſericordia motus dixit ei: Quare ſic dicis electe Dei: curam te oportet habere de animarum profectu, tuaque merces grandis erit cum Deo, vbi dum carnalia creuerint, ſpiritualia ſeminentur. Qui reſpondit: Vtinam voluntas Dei fiat. Nam propter Deum, & animarum lucra omnibus paratus ſum. Itaque faciens nuntios progredi ipſe ſubſecutus eſt cum quodam iuuene diacono ſibi ab Abbate aſſociato, pergentesque venerunt ad Amonem patrem ſancti Samſonis, ipſumque ægrotantem in lecto inuenerunt, qui in aduentu eorum gauiſus, capitale quoddam crimen ad mortem (quod in ſe cælauerat) in medium publicauit, deoque ſe ſeruiturum vſque in finem ſuum deuouit, & caput ſuum eadem hora tonderi fecit, vxore ſua maximè ſuggerente & dicente: Non ſolum ego & tu vt decet & conuenit ſeruiamus Deo, ſed & prolem noſtram totam in Dei ſeruitute iungamus, & omnia noſtra Dei tota fiant. Quo aſſentiente præſentatis, quinque fratribus ſuis ſancto Samſoni vna cũ ſorore valde paruula paululum ſilens, reſpondit: Fratres quidem mei boni ſunt & Deo deuoti, ſed hæc puſilla ad mundanas voluptates data eſt, tamen nutrite eam, quia homo eſt. Confirmatis itaque ſuis in bonis operibus, & ad monaſteria fundanda ſuggeſtis, ſanctus Samſon vna cum patre ſuo & auunculo, & diacono in pace perrexit. Eodem lib. cap. 109. & 110.

EXEMPLVM CLI.

Virginitatem ſuam Domino conſecrare volens ſancta Phara, multas perſecutiones à patre ſuſtinuit.

LEgitur in vita ſanctæ Pharæ virginis, cum apud villam Papienſium Dei cultor Euſtaſius à genitore ſanctæ Pharæ officioſiſſimè ſuſceptus eſſet, atque cognouiſſet Pharam beati Columbani benedictione ſacratam, graui oculorum fatigari cæcitate (quam contraxerat continui fletus mœrore eo quod diſponeretur à patre nuptiali operi inſeruire, & ſanctimoniæ vota fruſtrari nuper deliberata) patrem aſperitate verborum obiurgat, dicens hoc ſui eſſe operis, quod virgo afficeretur tanto diſcrimine periculi. Ad hæc ſi quidem pater ſimulatione verborum filię ſe dixit poſt habere nuptiarum coniunctionem, tantum vt ipſius mereretur iocundari corporali ſoſpitate. Itaque vir Dei horum credulus verborum ad locum in quo ægra decubabat puella acceſſit, & vtrum in ſanctimoniali habitu viuere vellet ſciſcitatur. At illa ſuſpirans, ait ſe pudicitiam Angelis ſociam deſiderare, potiuſque ſupernum ſponſum concupiſcere, quã terreno flebiliter inhærere. Mane vero viſus eſt ei aſtitiſſe vir reuerenti vultu, oculis ardentibus, dicens. Certa eſto famula Dei, meiſque promiſſis firma, hodie tibi virum aduenire, qui te ſoſpitati reſtituet. Hac expleta viſione poſt modicum intrante ad eam Euſtaſio viſionis ordinem Phara enarrauit. Tunc Euſtaſius oratione facta, promiſſum diuinitus adiutorium virgini accelerante ſanitate contulit. Quod videns pater voluntatem cordis factis aperuit, ſponſum aduocat, ſponſalia firmat, tempus nuptiarum ſtatuit. At illa fugam arripuit, quæ pauitanti curſu eccleſiam beati Petri ingreſſa, atque in terram proſtrata pugnis tenerum pectus quaſſabat, lachrymiſque terram vbertim irrigans, & beatum Petrum inuocans his verbis

orabat. O Petre qui iuſtis regna reſeras cœleſtia, obſeras iniuſtis, huc ad tua confugi limina, tua volens eſſe virguncula. Et tu (ô Chriſte) qui ſemper flecteris precibus humilium, remittendo ſordes, ſerua virginitatem meam oblatam tibi per æterna ſecula. Quo pater cognito pueros illico dirigit mandans eam in loco interfici, ſed pueri prouido conſilio aliquantulum in eundo conſiſtunt, vt ipſo morarum ſpatio patris mitigaretur ſæuitia. Denique eo veniente atque acriter ſæuiente, miniſtri comminationem artificioſè intentabant. Ad quos illa: Non (inquit) à genitore talia munera debentur filiæ. Sed iocundius eſt mihi in loco hoc pulchram mortem oppetere quam virginitatis florem perdere. Hoc autem, certiſſimè genitor nouerit meus, quia nunquam copulæ nuptiali in vita iſta ſubdi conſentiam. Referentibus ergo famulis hæc Domino ſuo, ille furorem animi nequaquam ſine læſione filiæ mitigare voluit, ſed cuſtodiæ deputans ſeruabat eam ad ea quæ facere diſponebat. Dumque iſta geruntur Dei miſericordia contigit beatum Euſtaſium per ipſum Haguericum reuerti ab hac expletione legationis regis Lotharij, qui cognoſcens tam diram regis animaduerſionem in filia, irreuocabiliter deſæuire, ſtuduit ipſius animi ſæuitiam duris verborum aculeis terebrare, & ad pœnitendum compungere. Neque vero inde redijt quouſque & puellam deſiderato ſanctimoniali habitu per Bondoeſtennum Meldenſem Epiſcopum ornaret, & vt idem Haguericus monaſterium in proprio ſuo famularum Dei congruum habitationi conſtrueret. lib. 23. hiſtor. Vincent. cap. 15. & 16.

EXEMPLVM CLII.

Detrahentes ſancto Attalo mala morte interierunt.

LEgitur in vita ſancti Attali, vel ſanctę Attalæ, quod idem ſanctus Attalus beato Columbano de hac luce migranti ſuccedens, cum egregiè Bobienſe cœnobium regeret, diabolus contra eum aliquorum ſubditorum corda ſuſcitauit, qui ſe dicebant tanti feruoris auſteritatem, & arduas diſciplinæ pondera ferre non poſſe. At ille ſagaciter pia fomenta præbere & mollire corda tumentia nitebatur, ſuadēs reminiſci patres per mortificationem & contemptum pœnitentis vitæ regna cœlorum poſſidere. Cumque ſe nihil proficere iam cerneret, pertinaces ire permiſit. Qui poſtquam ab eo ſegregati ſunt, cum virum Dei ſuis detractionibus laniarent, vnus eorum ſubito igne febrium accenſus inter pœnas incendij clamare cœpit, ſe (ſi poſſet) ad beatum Attalum venire velle, & admiſſi criminis damna pęnitentiæ medicamento lenire. Vix hæc et dicere ſiuit, & ſubito obmutuit: & extremum anhelitum dimiſit. At illi qui aderant videntes iniuriam viri Dei à Deo vindicari, quidam ad eum cum pęnitentia redeunt: Quos ille miro gaudio ſuſcipiens, ſuis locis ſuas recognoſcentes culpas reſtituit. Alij verò qui datum pœnitentiæ locum contempſerunt non redeundo, diuerſis mortibus dirupti ſunt. Nam vnus eorum ſecuri percuſſus interijt, alius dum parui fluminis alueum tranſmearet irretitis poplitibus parua vnda necatus eſt. Tertius cum ſe in mari carinæ tradidiſſet, dimerſus eſt. Vincent. lib. 23. cap. 20.

EXEMPLVM CLIII.

Deridentes pueri ſanctum Magnobodum à Deo plagati ſunt.

LEgitur in vita ſancti Magnobodi Andegauenſis Epiſcopi. Quia cum idem vir ſanctus diœceſim ſibi commiſſam illuſtrando circumiens ad prædiū quod Quartimi acus dicitur perueniſſet, pueri garuli nefanda conuitia ludendo iactabant. Quos illo intuente ſubito vnus ex eis pueri mixtus cum omni pernicitate raptus per aeris vaſta, more globi hac illacque ferebatur: Tunc ſodales cum parentibus triſtes ac territi per deuia quæque ac rupium & vallium anfractus ſectantes nihil profecerunt. Iamq; deſperatione tandem per deuia ac dumoſos tramites facifcētes puerum reppererunt inter condenſa veprium ſemianimem, & vix exilem anhelitum trahentem. Quem parētes cum valde magno gemitu pallio inuolutum, & penè cunctis artubus diſcerptum in præſentia Sancti viri obtulerunt. Qui apprehenſa manu

manu eum leuauit, & vitæ præpotem ac valentem parentibus reddidit. Vincent. lib. 23. cap. 38.

EXEMPLVM CLIIII.

Abſtinentiam ſancti Præiecti, & ſociorum eius deridentes cadente ſolario oppreſſi ſunt.

Legitur in vita ſancti Præiecti, quod die quadam Paſchæ cum ipſe ad menſam in ſolario cum multis alijs reſideret, tres inter eos aderant qui à carnibus abſtinebant, quos cum alij deriderēt, ſanctus Præiectus eos admonuit, vt quos venerari debeant, irridendo non increparent. Sed cùm illi, non ſe corrigerent ſubito pauimentum ſolarij cum irriſoribus cecidit, tantumque Præiectus cum abſtinentibus remanſerant. Ibidem lib. 13. cap. 119.

EXEMPLVM CLV.

Eleemoſynario Arnulpho porci in mandato taciturnitatis obediunt.

Legitur in vita ſancti Arnulphi de Bruxella monachi Ciſtercienſis Conuerſi Villarienſis, quod quodam tempore cùm in Grangia (cui certum nomen eſt) moraretur, id officium impoſitum fuit ei, vt famulo ſibi adiuncto quotienſcunque neceſſe eſſet fruges ſaccis impoſitas, ad monaſterium carrucaret. Iterumque in eiſdem ſaccis panes qui fratribus Grangiæ certis per hebdomadam diebus ſufficere poſſent reportaret. Contigit autem die quadam eum cum curru frugibus onerato ad monaſterium deueniſſe. Cumque ante molendinum ſaccis ac frugibus euacuatis currum ſuum exoneraſſet, cum eodem curru ad proximam Grangiam (quæ noua curia dicitur) profectus eſt. Vbi cùm negotiũ pro quo illuc ierat expleſſet, etiam duos porcos quos à prælato ſuo licenciatus dare pauperibus propoſuerat, in duobus ſaccis includens ora ſaccorum ligauit, eiſque in curru locatis ad monaſterium remeauit. Cumque iam portæ monaſterij appropinquaret, ijdemque porci tanquam animalia inquieta importunè grunnirēt, timens vir Dei nè fortè quiſquam huiuſmodi occaſione in ſuſpitionem laberetur, brutis animalibus tanquam ratione vtentibus locutus eſt dicens: Audite porci, audite verba mea, ſi diſplicet in oculis Dei nè ſicut propoſui in vſus pauperum vos expendam, licentiam habete grunniendi, ſicut & facitis. Si verò gratum eſt, & acceptabile Deo meo, vt per me de carnibus veſtris auida pauperum reficiatur eſuries, præcipio vobis in nomine Domini, vt penitus ab hoc importuno grunnitu ceſſetis. Res mira: Continuò porci illi qui diu, multumque intra ſaccos clamitauerant, præcipientis obedientes adiurationi, atq; imperio grunnire ceſſauerunt. Tunc vir Dei ſilentibus porcis monaſterium ingreſſus ad piſtrinum vſque perrexit, vbi ſaccos ſuos panibus impleuit. Quod dum factũ fuiſſet, & idem ſacci ſuper porcos iactarentur, qui in duobus ſaccis incluſi habebantur, miro modo ac ſi mortui eſſent incitari ad grunnitum minimè potuerunt: quoniam Dominus noſter omnipotens, qui precibus famuli ſui eos quodammodo obmuteſcere fecit, non niſi permiſſione eiuſdem naturalem eius grunnitum reddidit. Igitur panibus onerato curru, in viam ſuã profectus eſt. Cumque iam longè remotus eſſet à muro monaſterij, porcis ſuis licentiam grunniendi (ſicut antea conſueuerant) verbo reddidit, qui ſtatim inquietudine ſolita clamorem emittentes, donec ad Grangiam ventum eſt, grunnire & clamoribus inſanire non ceſſauerunt. Eoſdem autem porcos ſicut propoſuerat pauperibus dedit. Ex Gauſuino de Boſſu Cantore Villarienſi.

EXEMPLVM CLVI.

Obedientiam dormiendi in Arnulpho dæmon non ferens arguit.

Idem æſtatis tempore cùm fratres Grangiæ regulam imitantes monachorum poſt prandium pauſarent in lectis ſuis Dominicis diebus, & feſtiuitatibus ſanctorũ; vir Domini quærens ſibi aliquod diuerſorium vbi orationes ſuas ſecretius ad Dominum funderet, & inter vlnas ſancti amoris interius in ſpiritu ſuo ſuauiter obdormiret, dormire exterius corpore recuſabat. Factum eſt autem vt quidam frater

pro hac te reprehenderet eum coram magiſtro conuerſorum. Qui ſtatim præcepit ei vt alijs ea hora dormientibus ipſe quoque dormiret, nè ſi fortè vigilaret, cęteri fratres, qui compatiebantur corpori eius magnis fatigato cruciatibus, id moleſtè ferrent. Paruit ille præcepto magiſtri ſui, ſicut ad omnia paratus, & obediens erat. Cùm autem poſt prandium intraſſet dormitorium, & calciamenta ſua extraheret, & in lectulo ſuo ſe collocare deberet, aſtitit ei ſubitò dæmon qui ridendo, & irridendo eum in hæc verba prorupit. Eia frater, eia, quid eſt quod agis? vbi eſt nũc ſancta religio tua? & vbi ſunt vigiliæ tuæ, quas hora iſta obſeruare conſueuiſti? Certè feruor tuus pro nihilo reputandus eſt, quoniam membra tua torpore ſinens perſeuerare, negligis in opere quod cœpiſti. Surge ergò velociter, & vigilijs atque orationibus intende, ſicut iampridem feciſti. Cumque vir beatus dæmonem ſibi aſtare conſpiceret, verba eius ſeductoria contemnens, qui eum contra præceptum magiſtri ſui ad vigilandum prouocabat, cum indignatione ait: Recede à me miſer, recede à me, modo enim velis nolis, dormiam, vt confundaris & ſomno meo torquearis. Et cùm hæc dixiſſet, antiquus hoſtis in fugam verſus eſt. Ex eodem.

EXEMPLVM CLVII.

Pœnitentiam Arnulphi dæmon impedire volens, proſtratus ab Arnulpho pugnis percutitur.

RVrſum die quadam dum intra cellã ſuam vir Dei ſolus eſſet, & ſecũdum conſuetudinem flagello ſe attereret, dæmon in forma (quæ ſimilis homunculo videbatur) ſibi apparens, vt de pœnitentialibus eius diſciplinis ſe contriſtari, & torqueri oſtenderet, flagellum illud quo ille ſe percutiebat cum quodam impetu de manu eius excuſſit. Vir autem Domini dæmonem eſſe agnoſcens, ſtatim ſigno crucis ſe muniuit, exertiſque brachijs eũ arripiens ad intus, ab Angelo magni conſilij luctatus eſt cum Angelo mali conſilij, donec tandem eum in terram proſtrauit, pugnoque malignum percutere cœpit. Cumque ille inſaniens, & quodammodo ſubmurmurans diceret: Heu, heu frater tu lædis me. Vir Dei conſtanter reſpondit: Quare (ò peſſime) à læſione tua abſtinerem ſi mihi te lædere concederetur? Ad quod quidem verbum malignus hoſtis non ferens eius conſtantiam, multis cæſus lapis vix tandem de manibus eius mœrẽs, & confuſus euaſit. Ex eodem.

EXEMPLVM CLVIII.

Oculorum ſuorum incuſtodia nè caperetur Pharo Epiſcopus, vxor eius olim in ſororem mutata, tonſa crine, & cilicio induta, ſe deformem eidem viſendam obtulit, & omnem tentationem ab eo fugauit.

LEgitur in vita ſancti Pharonis quod ipſe vxorem ſuam caſtitatis amore mutauit in ſororem. Et cùm hæc ſanctimonialis Deo inſeruiret, ſanctimonię ſtudijs in villa reſidendo (quam vulgo dicunt Pinneundo) præſul Pharo recordatus ipſius amoris ſimul, & pulchritudinis, ad hoc vſque perductus eſt, vt eam ad ſe venire mandaret. Quod famula Dei cum prima auditione renuiſſet agere, non diſtulit Antiſtes Dei mandatum ingeminare. At illa ſecundò huic primam negligentiam coniunxit. Cumque his duobus mandatis tertium adiecisset, illa obſtinatum intelligens animum, argumentoſum excogitauit conſilium, quo Pontificem à propoſito abſtraheret, & ſuam caſtitatem ſeruaret. Etenim ornatum abijciens veſtium totondit cæſariem capitis, & cilicio induto ſeſe contemplandam ei præbuit. Cumque in eam intenderet exhorruit vehementer, facinus ſe deliberaſſe omnino illicitum, atque abſtractum ſe à diſpoſito opere ſagaci conſilio prudentis fœminæ miratus eſt, quæ abiecit ſcandalum pulchritudinis ſuæ à ſe, nè per oculos caperetur corporis prẹparatus miniſter Deo, & ſanctificatũ templum Spiritui ſancto. Vincent. lib. 13. cap. 18.

EXEMPLVM CLIX.

Humiles, & miſericordes duo ſancti viri Chriſtum Dominum in leproſi forma reperiunt, ab eoque mirabili conſolatione recreantur.

Legitur in vita ſancti Ethbini, quod ipſe quadam die cum Abbate ſuo inuenit leproſum iacentem in meſſe totũ vulneribus plenum, flebili voce ab eis auxilium poſtulantem. Qui requiſitus de infirmitate, ſuſpirans ait: Graues dolores quatiuntur in corpore meo, ſed inſuper vnus ineſt dolor tam nociuus, quod ſi hũc diem ſine eius auxilio tranſiero mortem proximam eſſe puto. Nares enim meæ plenę ſtercoris concremantur ab ardore infirmitatis. Ter Ethbinus cum per latera accipiens à terra ſurſum erexit, & VVinguaſoeus ad nares eius manum porrexit. Sed & pauper flebili voce clamare cœpit. Noli ſenior nares manibus capere, quia dolor non permittit. Sed ſi dolorem meum leuiare volueris, neceſſe eſt vt in ore tuo nares meas mittas, & ita trahas. Tunc ille meritis exaltatus humiliauit ſe, & quando putauit dolorem leuiaſſe, pauper in ore ſuo carnem accepit filij Dei. Mox ergò vt ad ſe traxit, gemma mirabilis in os eius cecidit. Beatus autẽ Ethbinus per latera Dominũ tenens ſurſum aſpexit, cœlum apertum vidit, & in capite Domini quem tenebat ſancta crux apparuit, Angeloſque in obuiam Domini venire vidit. Tunc ſacerdoti ait: Pater ſancte ipſum quem teneo manibus, & tu ore Dominum noſtrum qui pro nobis ſeipſum dedit eſſe crede. Cumque Dominum vellet tenere manibus, eleuauit ſe in nubibus, dicens: Non me erubuiſtis ſerui mei in anguſtijs meis, nec ego vos erubeſcam in regno patris mei. Hæreditas veſtra mecum eſt, & his qui veſtri memores fuerunt in orationibus ſuis ſalus in regno meo. His dictis euanuit ex oculis eorum, & cum magna voce receptus eſt in cœlũ. Vocem quidem audiebant, ſed neminem videbant. Cumque ſtupefacti laudaſſent Dominum, VVinguaſoeus Ethbino dixit: Non tuis meritis nobis accidit frater, quia tantæ humilitatis es & obedientię, vt quicquid humana lingua præcipere poteſt, tu in corde deuotiſſimo impleas. At contra Ethbinus ait: Nõ ita pater, ſed tu qui quotidie carnem & ſanguinem immolas Domini, ipſum meruiſti videre in corpore ſuo, quem aſſiduè tenes in animo tuo. Vincent. lib. 21. cap. 114.

EXEMPLVM CLX.

Inuidiosè perſequens ſanctum Deicolam terribili plaga percutitur.

Legitur in vita ſancti Deicolæ diſcipuli S. Columbani, quod ipſe poſt longã monaſterij obedientiam cùm ad deſertũ pergeret, & quaſi erraticus viator conuenientia manendi loca diſquireret, quippe cui pater ſuus ſub obediẽtię titulo denunciauit nè Luxouienſe monaſterium vlterius intraret, inſperato cõtigit vt ſuillum gregem offenderet. Subulcus ab eo interrogatus an in vicinia eſſet aliquis locus habitabilis? Reſpondit eſſe non longè locũ paluſtrem, & fontibus ſatis irriguum, in prædio cuiuſdam præpotentis Vaſalli nomine VVerſarij. Cui vir Sanctus: Potes nè frater, inquit, mihi ducatum præbere, quo poſſim locum ipſum videre? At ille: Poſſum, inquit, aliquo modo, ſed gregem meum abſque prouiſore dimittere non præſumo. Cui beatus Deicolus: Noli, inquit, fili mi tantillum ſpatij, mihi tenaciter negare. Veraciter ſcias, quia ſi mecum pergere diſponis, nec minimum porculum interim perdes, & ſi aliquid diſcredis, ego tibi fuſtem meum conſtituo cuſtodem vicarium, vt in redeundo cognoſcas quantum fides mea valeat cum charitate tua. Hoc dicto fuſtem, quem manugerebat ſolo radicitus fixit, & præcedente ductore ad locum tetendit nominatum. Cũque poſt longum horæ ſpatium porcarius eadem tepedaſſet via, gregem videre ſollicitus, inuenit ſecundum viri pollicitationem gregem ſuum circa fuſtem giratum, ſaturumq; accubaſſe, nec vnum quidem ex illo deeſſe. Vir venerabilis Deicolus ad locum deſideratum perueniens diuino ſemper operi indefeſſus exiſtens (vtpote qui crucifixus erat mundo, totumq; ſemetipſum obtulit Deo) inuenit eccleſiã in cliuo cuiuſdam alti montis poſitam in honore ſancti Martini conſecratam. Vir

autem

autem Domini ſecretum horæ ſpatium expectans, quando ſolus ſoli Deo ſe ſubſternere poſſet, mirum dictu quo Eccleſiæ eiuſdem ianuas ſolus adijt abſque mora nullo reſerante largum illi præbuere ingreſſum, qua de re viri ſtolidiſſimi vltra modum debacchati, legationem quæſtuoſam Domino ſuo, qui tunc temporis in allodio ſuo manebat in loco, qui dicitur villa Callonis tranſmiſerunt dicentes: Placet tibi, Domine, vt monachus quidam capellulam tuam ſibi vĕdicet in oratorium, nec vllus eum eijcere poſſit? His igitur auditis VVerfarius furore præcipiti arreptus, crudelem nimis ſententiam in virũ Dei ſanxit dicens: Ite cum feſtinatione, & ſi quis illum fidelium meorum capere poſſit ſine mora caſtretur. Vix ille mandatum dedit vna eademq; hora in laqueũ (quem ſeruo Dei iniuſtè præparauit) iuſto Dei iudicio miſerabiliter incidit. Nam idem membrum qu[illegible] famulo præcidi iuſſit, mox illi in tumorem verſum eſt, ita vt omnia viſcera eius in eundem locum violenter inciderent, & mortem vicinam pararent. Cumque vehementi dolore vexari videretur, vxor eius Bertildis nomine memor ſententiæ quam viro Dei temerè impoſuit, cum luctu graui eum admonuit dicens: Certè credo, quod propter peregrinum quem ſine cauſa caſtrari iuſſiſti dolor ipſe in te retorſus eſt. Mittam ergò velocius, & accerſiam illum ſi fortè per orationes eius dolor tantus à te effugari poſſit. Sed quia nihil fit in terra ſine cauſa, antequam nuntij ad virum Dei peruenirent, idem & VVerfarius morti ſubactus viuendi finem fecit. Vincent. lib. 23. cap. 2. & 3.

EXEMPLVM CLXI.

Iudicantes temerariè ſanctum Goarem quod mane ex charitate cum pauperibus manducaret, graui fame & ſiti puniuntur, & Epiſcopus eundem temerè iudicans iuſtè confuſionis ſuæ verbere corrigitur.

Legitur in vita ſancti Goaris quod ipſe habitauit in ſuburbio Treuerico, vbi eccleſiolam fecit, multorumque ſanctorum ibidem reliquias collocauit. Ibi die noctuque Deo ſeruiebat in ieiunijs, & vigilijs, prędicatione & oratione, multoſque paganos verbo conuertit, & ægrotos multos oratione ſanauit. Quod videns omnis mali artifex diabolus (vtpote qui generi humano inuidens neminem ſaluari cupit) inuidiæ ſtimulos mentibus eorũ quos ab amore ſancti viri auertere cupiebat ingeſſit. Nactuſque occaſionem legatos Epiſcopi Treuerorum odio ſancti Goaris, odio capitali inflammauit. Itaq; contigit vt legati Epiſcopi Treuerici nomine Ruſtici, ſcilicet Alboinus, & Aluerianus ad cellam viri Dei quaſi ſpeculatores aduenirent, vt ibi aliquam rem nouam vel inanem inuenire poſſent. Viderunt ergò quia more ſolito mane poſt pſalmodiam, & miſſam, cum peregrinis & pauperibus in charitate cibum ſumeret. Quod ipſi non charitate, ſed guloſitate fieri æſtimantes accuſauerunt eum apud Archiepiſcopum dicentes, ſe eum vidiſſe ſine temperamento mane comedere, vel potum ſumere. Quod audiens Archiepiſcopus ſtatim iuſſit ipſos legatos illuc redire, & ſanctum Dei Goarem ſibi præſentari dicens: quod inquiſitionem de ipſo facere vellet, vt poſſit ſcire quo ingenio vel arte talia præſumpſiſſet, plebi ſibi commiſſæ exempla monſtrare. Qui venientes ad beatũ Goarem locuti ſunt ei doloſè, putantes quod accuſationem illam per quam eum infamauerant poſſent blanditijs verborum obregere. Archiepiſcopus (inquiunt) noſter Ruſticus ſalutem tibi mandat, iubetque vt ad colloquium ipſius Treuetis feſtinanter accedas. Hæc audiens homo Dei ſanctus Goar cum gaudio dixit: Faciat mihi Deus vt poſſim ei obedire, quia obedientia eſt ſine mora facienda. Nocte illa fecit illis cœnam ſecundum ſuas vires, & ipſe in Dei laudibus (vt ſolebat) fuit perſeuerans. Mane autem facto poſtquam curſum ſuum finiuit, miſſarum ſolemnia celebrauit. Cumque compleſſet diuinum officium die illo dixit miniſtro ſuo: Fili fac hodie nobis lætum diem de abundãtia noſtra, vt iſti legati Archiepiſcopi ſimul nobiſcum faciant charitatem, quia in itinere ſunt, & forſitan Deus aliquem peregrinum vel pauperem adducet, vt pariter epulemur. Quod audientes illi non potuerunt malignitatem cordis abſcondere, nec ei

voluerunt conſentire. At ſanctus introducto quodam peregrino per charitatem comedit cum illo. Quod videntes legati cũ lætitia ſtrauerunt equos, dicentes: Nunc manifeſtè vidimus quod Archiepiſcopo Domino noſtro nunciemus. Acceptoque à viro Dei cibo & potu in vaſculis ad viati cum itineris, ambulantes cum eo cœperũt fame & ſiti vehementer vrgeri, miſeruntque manus ad ciſteritiam, & ad vtrem, & nihil inuenerunt: cum vtiq; de domi ſancti Goaris ſufficiẽtem in his deportaſſent alimoniam. Et ait Alboinus ad Aluetianum. Talem ego famem & ſitim nunquã habui. Et hæc dicens cecidit de equo ſuo quaſi mortuus. Aluetianus verò conuerſus ait ad famulum Dei Goarem: Succurre nobis pie ſacerdos Chriſti, quia fame & ſiti morimur. Sanctus Goar cum hoc audiſſet, cum gaudio dixit: Hodie filij quando me indignum vidiſtis charitatem facere non debuiſſetis recuſare. Iſta verò quæ nunc patimini ad corripiendum vos Deus meus permittit fieri. Dum hæc illis diceret quos vehementer cruciabat fames, venerunt tres ceruæ miræ magnitudinis quã ſi ſanctam Trinitatem præfigurantes, ſteterunt que à longè ipſos qui loquebantur aſpicientes, quas cùm vidiſſet vir Dei, & inuocaſſet ſanctam Trinitatem iuſſit eas ſtare, quæ cùm ſtetiſſent apprehendit vaſculum & mulſit eas. Quod cum factum fuiſſet præcepit eas abire, & ex ipſo lacte liniuit membra prædictorum virorum, & ſtatim nullum dolorem laſſitudinis (qui in eis de inedia acciderat) ſenſerunt. Hoc remedio confortati mox vt miſerunt manus ad ſacculos victualium, inuenerunt quæ apta erant ad manducandum & bibendum vſque ad abundantiam, & tunc ipſi cœperunt epulari. Cùm admirarentur de his qui viderant & ſtupentes timerent, cœperunt incitatis equis velociter itinerare donec venerunt Treuetis ciuitatem. Seruus autem Dei Goar per oratoria, & eccleſias ſanctorum (ſicut ſolitus erat facere) pergebat, & ſæpè dicti legati feſtinanter venientes ad Epiſcopum Metropolitanũ inuenerunt eum in ſynodo ſedentem in ſolio ſuo vna cum clero. Narrauerunt ei omnia quæ acciderant eis, vel quæ facta viderant ab ipſo ſancto Goare. Quod cùm audiſſet cũ iracundia cœpit dicere: In quantùm intelligentia cordis cõſiderare valeo, cõſuetudo iſtius pertinacis viri qui ſic mane comedit, & beſtias mulget ſine dubio potius deputanda eſt guloſitati quam charitati. Inquirendus eſt tamen quamobrẽ, vel quo humanę laudis deſiderio id faciat, & vtrum ex parte Dei ſit, an ex deceptione aduerſarij. Vix autem verba compleuerat, & ecce vir Dei Goar intrauit domũ in qua ipſe Archiepiſcopus reſidebat. Ingreſſus itaque cœpit qua quauerſum aſpicere, ſi fortè eſſet locus vbi ſtare poſſet diſcipulus eius, & capam ſuam pendere vel abſcondere. Diu ergò circumſpiciens vidit in angulo domus quaſi ſimilitudinem fuſtis, qui certè non erat fuſtis, ſed radius ſolis qui per feneſtrellam penetrabat interiora manſionis. Cumq; appropinquaſſet ad radium ſolis demonſtratum, ſpeciẽ groſſioris perticæ prætendentis appendit capam ſuam ſuper ipſum radium, ibique ſtare præcepit miniſtrum ſuum. Quod cũ vidiſſet Ruſticus Archiepiſcopus vna cum clero ſuo dixit: Videtis nunc quid fecit, verè ſi hæc cauſa ex Deo fuiſſet, tam mane non comediſſet, vel bibiſſet, quia anteriores ſancti per eleemoſynas, & ieiunia intrauerunt in regnum Dei. Hoc autẽ mirabile factum quod video quid ſit omnimodis neſcio. Sed inde non mediocriter ſtupeo, mane comedit & bibit, beſtias mulget, capam etiam ſuam in radio ſolis ſuſpendit. Quid plura? Accedat propius, & reddat rationem circumſidentibus. Tunc venit quidam portans in brachio ſuo infantem tres noctes habentem, qui fuerat proiectus in concham marmoream, vbi pauperculæ mulieres ſolent infantes ſuos iactare. Quem videns Archiepiſcopus, inquit, ad ſanctum Goarem. Nunc oportet vt oſtendas nobis myſterium tuum, ſi verum ſit, an falſum. Si verum eſt per verã obedientiam præcipio tibi, vt facias iſtum infantem nobis innoteſcere genitorẽ ſuũ & genitricem ſuam. Si hoc facere potes credemus tibi, virtutibus tuis. Sin autem nihil tibi credere debemus. Tunc vir Dei ſuſpirauit grauiter, & lachrymas fudit vehementer admirans, quamobrem Põtifex ſuorum vituperator operum talẽ ſibi inanem atque ineptam obedientiam facere præcepiſſet. Et fundens orationem, ait: Trinitas ſancta te inuoco, atque te infans in

Ex vita cuiuſdam ſancti Militis.

EXEMPLVM CLXIII.

Mundi vanitatem & pericula, & pauperũ, lugentium, & tribulationes patientium beatitudinem cogitans Miles diues, delicatus, & literatus omnibus relictis fatuum ſe fecit; ad eum filius Imperatoris diuino iuſſu mittitur, illiq; ſanctitas eius declaratur, ab eoq; honorificè ſepelitur.

QVIDAM Miles diues delicatus, & literatus incœpit cogitare de vanitate mundi, & quod vix aut nunquã poſſet in iſto ſtatu ſaluari, & quod beati eſſent paupe res lugentes, & tribulationem patientes. Qui lætanter recedens à patria ſua venit Conſtantinopolim. In eius introitu inuenit pauperem carbonarium, cui commutauit veſtes ſuas bonas pro ſuis prauis. Intransque fecit ſe fatuum. De die à pueris fuſtigabatur, & flagellabatur multipliciter deluſus. De nocte ſuper ſimarium iacens inuigilabat fletui & orationi; de die autem redibat ad agonem & ludibrium puerorum. Cùm autem duo filij Imperatoris ibi litigarent, minor occidit maiorẽ. Qui ad vltimum compunctus iuit Romã, eumq; Papa miſit ad Patriarcham ſuum, qui miſit eum ad quendam eremitã Aegyptium. Ille miſit eum ad extremam partem ſolitudinis Aegyptiacæ ad quendam tanti meriti, quod crebras habebat diuinas conſolationes, & reuelationes & ſingulis diebus panis cęleſtis mittebatur ei. Cui cùm reuelatum eſſet de aduentu eius pręcurrit ad eum, & tunc panis eis duplicatus mittitur. Poſt refectionem, poſt mutua colloquia & poſt orationes Deo reuelante mittit eum ad Militem ſupra dictum, qui fatuum ſe fingebat, & docuit eum quid faceret, & quod dictum Militem in tali ſimario inueniret. Qui venit Conſtantinopolim latenter, & iuxta primum ſomnum venit ad dictum ſimarium, & eum quẽ quærebat vidit ſurgentem, & euntem ad Eccleſiam ſanctæ Sophiæ, & vidit duos choros pſallentium eum præcedentes, aperientes Eccleſiam, & ſedem ei ad orandum præparantes. Cùm autem diu perſeueraſſet in oratione, & propè matutinas eſſet, ſurrexit: eùm dictis choris egrediens, qui firmantes oſtium ad cœlos aſcendunt. Ille autem ad ſimarium ſuũ regreditur, quẽ dictus iuuenis ſubſequitur ad pedes ſuos procidens, quem credens primo eſſe pueros clamabat nondum eſſe diem. Audiens autem quis eſſet, & cauſam vitæ, & à quibus miſſus eſſet, & quæ viderat, conſuluit ei quid ageret, iniungens ei, & per iuramentum conſtringens dum nè cuiquam in vita ſua factum ſuum reuelaret, manifeſtauit hoſpiti ſuo quis eſſet. Poſtea cùm multi patrè ſuo mortuo litigarent pro regno, eo quod non inueniretur filius eius, & de conſilio ipſius imperiũ repetiuit & obtinuit. Factus autem Imperator videns hominem Dei conſpui & flagellari, &c. Nec audens propter ſuum iuramentum ſigna recognitionis exhibere, vberrimè etiam inter epulas flebat, vel etiam quando ſibi illatas iniurias fieri audiebat. Quadam autem die cùm audiſſet illum bonum fatuum defunctum, proſilijt & ad funus cucurrit flens, & patrem ſuum proclamans reuelando factum ſuum. Inuenta eſt autem quædam charta in manu eius in qua ſcriptum erat, quis, & vnde eſſet, & quare ſic ſe abieciſſet. Imperator autem ex vna parte funus portans, eum honorificè ſepeliri fecit, & ipſum Dominus multorum miraculorum gloria decorauit.

DISTINCTIO NONA.

EX DIVERSORVM AVTHORVM SCRIPTIS ET CHRONICIS COLLECTA.

Ad Lectorem monitio.

NONA diſtinctio continet exempla aliqua, quorum nomina authorum nouimus, ſed opera eorum ad manus noſtras non peruenerũt, ideò non potuimus numerum librorum, vel capitum, vel aliarum ſectionum adſcribere. Aliorum exemplorum quidem opuſculorum, vel tractatuum tituli ponuntur, ſed authorum nomina non ponuntur, qualia, ſunt ex Speculo exemplorũm, ex Mariali, ex Chronicis Imperatorum, Itinerario Dietmari, & quæ ex ſimilibus excepta ſunt: in quibus etiam numerum librorum, capitum, vel ſimiliũm adijcere non potuimus. Nam quamuis ab amicis & varijs bibliothecis illa perquiſierimus, hactenus tamen nanciſci ea non licuit. Quamobrem obteſtamur omnes boni communis ſtudioſos, ſi qua huiuſmodi apud ipſos lateant, vel edant, vel nobis edenda communicẽt. Interea Collectori huius Speculi fides adhibenda eſt, quem reperimus in alijs fidelem relatorem ſeſe ſemper præbuiſſe.

Hęc diſtinctio nona ex diuerſis authoribus & Chronicis ſumpta eſt, quorum nomina ea ſerie ſubiunguntur, qua ab ipſo Collectore in hanc Diſtinctionem adducta ſunt: procedit autem narratio huius Diſtinctionis per locos communes, ordine Alphabetico diſtributos.

Liber de Ortu ſiue origine Carthuſienſis ordinis.
Ioannes Aegidius ſiue Ioannes iunior ordinis Prædicatorum in ſuõ libro, qui dicitur Scala cœli.
Nicolaus Dinelesſpule in libro de 7. donis.
Ioannes Nider ordinis Prædicatorum.
Robertus de Licio.
Liber qui dicitur Vita Ieſu.
Hiſtoria Anglorum.
Ambroſius.
Gregorius Nazianzenus.
Augnſtinus.
Hieronymus.
Heraclides Anachorita in libro qui dicitur Paradiſus.
Gregorius Turonenſis.
Vincentius Beluacenſis.
Iacobus de Vitriaco.
Itinerarium Ditmari.
Iacobus de Paradiſo Doctor Carthuſian.
Gregorius Magnus Papa.
Geruaſius Libiſtinus.
Humbertus ordinis Prædicatorum.
Ex vita Serapionis.
Ioannes Acdeus Minorita, in libro qui dicitur Faſciculus morum.
Ex geſtu S. Iordani ordinis Pràdicatorũ.
Liber exemplorum.
Bonauentura.
Petrus venerabilis Cluniacenſis Abbas.
Liber exemplorum B. Virginis.
Chronica Priorum domus Maioris Carthuſiæ.
Hermannus Petri Carthuſianus.
Liber exemplorum B. Virginis, qui dicitur Mariale.
Ex actibus S. Thomæ Cantuarienſis.
Ex vita S. Pauli.
Paulus Diaconus.

Chro-

Chronica Imperatorum.
Petrus Cantor Pariſienſis.
D. Bernardus.
Ex vita S. Elizabeth.
Guilielmus Pariſienſis.
Liber qui dicitur Speculis humanæ Saluationis.
Tullius in Academicis.
Vitæ Patrum.
Geſta ſummorum Pontificum.
Chryſoſtomus.
Oroſius.
Ioannes Salesberienſis Anglus, Carnotenſis Epiſcopus.

Chronica Epiſcoporum Leodienſium.
Legenda S. Hugonis Linconienſis Epiſcopi ordinis Carthuſiani.
Ex actibus S. Franciſci.
Hiſtoria Romanorum.
Hugo de S. Victore.
Petrus Alphonſus.
Guilielmus Lugdunenſis.
Ioannes de Sconhouia Prior de Grunendal, ordinis canonicorum Regularium D. Auguſt.
Sigibertus Gemblacenſis Ioannes de Abbatiſvilla, Epiſcopus Sabinenſis, Cardinalis.

INDICVLVS COMMVNIVM LOCORVM
Huius nonæ Diſtinctionis, quo monſtratur quoto Exemplo eiuſdem nonæ Diſtinctionis ſinguli incipiant.

A
Abſtinentia. 1
Adulterium. 4
Apoſtata. 6
Auaritia. 8
B
Beneficium eccleſiaſticum. 10
C
Caſtitas. 14
Confeſſio. 30
Contritio. 36
Conuerſio 48
Chorea. 50
Crucis ſigni virtus. 54
D
Detractio. 55
Diuitiæ noxiæ. 59
E
Excommunicatio. 61
G
Gloria cæli. 63
Gula. 66
H
Humilitas. 71
I
Ieſus. 72
Infernus. 80
Infirmitas. 90
Inuidia. 94
Iudicium Dei. 97
Iuramentum. 99
Iuſtitia & iniuſtitia. 100

Exemplo

L
Labor inanum. 102
Locutio. 104
Luxuria. 106
M
Maria mater Dei. 113
Miſericordia in pauperes & infirmos. 124
Miſſæ auditio. 133
Mors. 134
Munera. 139
N
Necromantia. 140
O
Oratio. 141
Ornatus vanus. 149
P
Patientia coniugum. 153
Parentes honorare. 154
Paſſio Domini. 158
Peccatum. 162
Pœnitentia. 166
Periurium. 169
Prædicator. 170
Prælaturus Epiſcopus vel presbyter. 173
Proprietarius. 182
Purgatorium. 183
S
Sacramentum. 186
Sanctorum feſta. 192
Scriptura ſacra. 195
Societas mala. 196

		Exemplo		
Superbia.	198			
T			V	
Tentatio.	201		Verbum Dei.	210
Tyrannus.	205		Vſura.	212
			Y	
Timor.	209		Ydolum.	217

Abſtinentia.

EXEMPLVM I.

Dominis magnis in Carthuſia carnes comedere volentibus, gulæ ſuæ victores Carthuſienſes carnes in piſces conuerti meruerunt.

LEgitur in libro de Ortu Carthuſienſi, quia venerunt non diu poſt fundationem ordinis magni Domini inuiſere Carthuſiam, Epiſcopi, ſcilicet & ſeculares alij, & hoc ante quinquageſimam. Viſitantes igitur fratres ipſos, & inuenientes aliquos ſenes & debiles, carentiæ carnium hoc ex pietate ſua imponentes, inſtabant obnixè apud priorem, vt ob reuerentiam ipſorũ de carnibus quibus totus mundus illo tẽpore vteretur debiles aliquod haberent refocillamen, allegantes pro conſciẽtia priori facienda multos doctos viros timuiſſe de nimia in hoc ordine duritia. Quod dũ prior tanquam magnum nefas in Iſrael abhorrens omnino renuiſſet. Ipſi quaſi cœdẽtes ſibi in hoc, pro ſeipſis ſaltem afferri carnes inſtabãt fortius propter carniſpriuium inſtans eis carere nolentibus. Et hoc tanquam prudentes viri ex induſtria ſperantes priorem præſentibus carnibus emollire. Poſtea aſſentit prior, licet inuitus importunitate eorum victus. Igitur conuerſi vadunt ad Grationopolium multas & diuerſas pro tantis Dominis, & familia adducentes carnes: Mira res: Reuerſi aperiuntur ſarcinæ, inueniuntur illę carnes in veros & optimos commutatę piſces odore, colore, ſapore. Quo viſo exhilaratus Spiritu ſancto prior in talia, vel ſimilia prorupit verba. Videtis clarè venerandi Domini, quod Dominus non vult nos carnibus vti. Stupent & Domini & occaſione nacta ſic gauiſi toti de licentia patris miniſtrant conuentui. Et quotquot illis veſcebantur infirmi ſanati ſunt, & confortati. Domini tamen illi venerandi adhuc modicæ fidei de re tam mirabili facta volentes certificari, mittunt cum conuerſis illis fide dignos de ſuis. Qui reuerſi teſtificati ſunt coram Deo quomodo carnifices iurauerunt carnes ſe veras vendidiſſe, & nullatenus piſces. Sicque Domini illi valedictis fratribus receſſerant, benedicentes Deo & miraculo, quod & vndique prædicauerunt de fratribus Carthuſienſibus ſanctè & Deo deuotè ac placenter viuentibus. Petrus Sutor Carthuſianus lib. 1. de Vita Carthuſiana tract. 3. cap. 8.

EXEMPLVM II.

Abſtinentiæ viribus per ieiunij ſputum peſtifer draco occiditur.

LEgitur in libro qui dicitur Scala cœli, quod draco peſſimus deuorabat homines & iumenta, nec per virtutem armorum, nec per virtutem hominum expelli poterat. Quod attendens quidam ſanctus Epiſcopus dixit: Chariſſimi virtus draconis non eſt fortior quam virtus dæmonis, ſed virtus dæmonis expellitur per orationem & ieiunium: Et ideò affligamus carnem noſtram per ieiunium & orationem, vt Deus miſereatur noſtri. Quod cum per decem dies feciſſent, conuocato vniuerſo populo dixit: Vt cognoſcatis quãta ſit virtus ieiunij, volo vt omnes expuatis in peluim. Tunc ipſe accipiens ſputa fecit circulum circa draconem, qui non valens egredi ex tunc mortuus eſt ibi. Tunc ille Sanctus incœpit clamare & dicere: Sicut virtus ieiunij corporalis interfecit iſtum draconem, ſic virtus ieiunij ſpiritualis expellit omnem virtutem & tentationem dæmonis. Nõ ieiunetis vt dæmones qui nunquam comedunt, ſed voluntatem malam ſeruant. Non ieiunetis ſicut Iudæi qui de die abſtinent, ſed de nocte crapulis & immunditiæ vacant. Non ſicut medici qui ſa-

lutem corporum quærunt, nec ſicut auari qui conātur burſam replere. Ioannes Ægidius alias Iunior ordinis Prædicatorum, author huius libri qui dicitur Scala cœli.

EXEMPLVM III.

Abſtinentia curatur prælatus quidam, qui delicijs affluens mente & corpore ægrotauit.

LEgitur in Scala cœli, quod quidā prælatus fuit qui delitijs affluens erat languidus & miſer, nec medicinis poterat curari. Cum ergò ſemel legiſſet quod abſtinentia erat medicina corporis & animę & ipſe totus erat corruptus in corpore & in mente, vt ex vna medicina vtramque ſanitatem haberet, dimiſit delitias & pompas mundi, ac ordinem Ciſtercienſem intrauit. Quod audiens quidam Archiepiſcopus ad viſitandum eum acceſſit, & reperiens ipſum totaliter curatum, dixit ſibi: Miror multum quomodo delitiæ & medicinæ nocebant, & fabæ & olera vos curauerunt. Cibaria abhorrebātis delicata, & nunc comeditis ſicut lupus. Tunc ille reſpondit: Domine verum dicitis, ſed ego feci ſicut facit lupus, ſicut facit ſerpens, & aquila & ceruus. Qui dum grauātur corruptis humoribus, & volunt vetuſtatem deponere abſtinent & ieiunant, ſic ego feci. Aliter ſicut illa à veneno, ita & ego vetuſtate peccati fuiſſem conſumptus. Idem Ioannes Ægidius.

Adulterium.

EXEMPLVM IIII.

Adulter peccando gladio conſpicitur perforari, ſed confeſſionis remedio recuratur.

NArratur de quodam milite habente vxorem bonam & deuotam, cū qua in omni amore, & pace, & affectu maritali multo tempore vixit. Tandem ſuggeſtione diabolica adamauit miles ille viduam iuxta ſe manentem, vnde ipſa ſibi conſentiente clam in proprio horto ſub quadam arbore pulcherrimā adulterium cōmiſit, & ex tunc de propria vxore ſua quaſi non curauit. Citò autem poſt factum illud accidit, vt nocte quadam miles iſte cum propria vxore ſua dormiret, Et ecce circa mediam noctem cœpit vxor eius terrefacta fortiter clamare. Cum ille ipſam excitaſſet, cauſam tanti clamoris quæſiuit. Cui illa: Territa (inquit) fui in ſomnis. Rurſum obdormiuit Domino ſuo vigilāte adhuc. Et ecce citò poſt cœpit altius clamare. Et ille iterum illam excitans dixit: Quid eſt tibi? Volo omnino vt dicas mihi ſomniū tuum. Et illa: Videbatur (inquit) mihi quod tu eras in horto ſub tali arbore, & vnus tyrannus veniens per medium cordis tui cum gladio acutiſſimo te perforauit. Quod cum vidiſſem de vita tūa te periclitari quam ſumme dilexeram, ſummè contriſtabar, tam lethale vulnus in Domino meo aſpiciens. Quo audito, aduertit ille illud eſſe vulnus peccati animæ ipſius. Et ait illi: Securè iam dormias vſque mane, quia in bono ſtatu ſum. Mane autem facto dixit vxori ſuæ: Non habuiſti requiē bonam iſta nocte, & ideo conſulo vt miſſam audias, & poſtea aliquid comedas, & tunc dormitum vadas, & ego hoſpites expectabo. Quod & factum eſt. Statimq; miſit Dominus pro confeſſore ſuo, fratre, ſcilicet, Minore, qui non multum diſtabat ab eo. Qui cum veniſſet, duxit eū miles ſub arbore prędicta, vbi cum lachrymis exceſſiuis vna cum alijs dictum peccatum eſt cōfeſſus. Et cum paratus eſt grauiſſimam agere pœnitentiam, uidens confeſſor eius ſigna in eo nimiæ contritionis, pro omnibus peccatis ſuis iniunxit ſibi dicere quinquies Aue Maria, non uoluit ei plura iniungere, cum tamen ipſe cum lachrymis multo grauiora petiuiſſet. Poſtea cum dictus miles, & eius confeſſor eodem die in prandio ſediſſent, domina à ſomno excitata cum magno impetu aulam ingreſſa eſt, dominum ſuū frequenter oſculans & amplexans. Cui ille: Quid (inquit) tibi eſt, nūquam in te tantam impudentiam conſideraui? Cui illa reſpondit: Non (inquit) poſſum me continere præ gaudio, quia oblita ſum dolorem priſtinum quem habui in uiſione nocte præcedente. Cum enim modo dormiui uidi apertiſſimè, quia ibi ſub tali arbore uenit quidam medicus, & poſuit quinq; flores in uulnere, unde continuò ſanatus es, hæc eſt cauſa lætitiæ meæ.

EXEMPLVM V.

Adulteri grauiſſima pœna viſi ſunt apud inferos cruciari.

Legitur in libro de ſeptẽ donis, quod quidam valdè bonus homo ſanctæ vitæ & bonę conſcientię, cum pro vxore ſua mortua eleemoſynis, & orationibus vacans, multum ſollicitus eſſet de ſtatu eius. Illa ei apparens dixit: Sequere me. Et dũ ille ſequeretur eam, videbatur ei mulier ſubitò mutari in ſerpentem horribilem. Cum autem ipſe timens fugeret, ait mulier: Noli timere iam videbis, quid factũ ſit circa me. Ipſa autem eo cernente, trãſiuit per quoddam foramen arctum valdè. Et depoſita pelle redijt ad priorem effigiem, & ſic duxit eum in domum teterrimam, in qua vidit perhorreſcendos dęmones apportantes ſartaginem igneam, in quam proiecerunt animam cuiuſdã conſinis ſui bene ſibi noti, & animam vxoris cuiuſdam alterius etiam ſibi noti, & ibi verſabantur & comburebantur ſine interuallo, & ſine in bullienti metallo: Et ait mulier: Cum iſtis quos vides, & bene nouiſti dum viuerent, ego torquerer modo, niſi à peccato meo me Dei miſericordia per pęnitentiam reuocaſſet. Ipſi enim thoro legitimo relicto amore adulterino ſibi inuicem adhæſerunt. Sed illis in peccato ſuo morientibus, Chriſtus pœnitentiam meã ſuſcepit, & hæc dicens euanuit. Nicolaus Dinclaſpule author libri de ſeptẽ donis.

Apoſtata.

EXEMPLVM VI.

Apoſtatans ſororis amore cum eadem ab inuiſa beſtia laceratur.

Legitur in libro de ortu Carthuſienſi. Nouitij cuiuſdam ſoror nobilis venit ad portam clauſtri flens, & eiulans pro eo quod ipſam deſolatam reliquerit ſeculo. Conſuluit prior quod ipſam non videat, ne forte ab ea flexus recedat. Ille è contra ſtultè præſumens de fortitudine ſua eam adijt, & ſtatim miſer cum ea receſſit. Pergentibus ipſis in ſimul, & nõ longè à clauſtro nemuſculum quoddam ingredientibus, vident ruſtici arantes & paſtores beſtiam de ſiluis venire rapturam prius non viſam. Quæ mora in nemuſculo facta modica, ad locum redijt vnde venit. Mirãtes illi quid fecit beſtia, currunt ad nemuſculum. Et ecce inuenerunt membra eorum dilaniata & hinc inde diſperſa. Quod cum nunciaſſet fratribus in clauſtrum, plangebant miſerabilem illorum exitum, mirantes Dei horrendum iudicium. Ex ſexto lib. Chronicorum Petri Dorlandi Carthuſiani.

EXEMPLVM VII.

Apoſtaſia ſpiritu tentatus procuratione diaboli decem aureos in cella inuenit.

IN domo prope Treuerim ordinis Carthuſienſis quidam nouitius Meynardus nomine, fuit à diabolo tentatus, ſed nõ ſic ſuperatus. Nam ſic tentatus fuit, quod ſi aliquantulum pecuniæ habuiſſet ſtatim exiuiſſet, vnde ex abundantia cordis etiã ore ad ſeipſum dixit. Si haberem decem aureos, ego non manerem hic diutius, ſed exirem. Et cum in cella ſua neſcio quid quæreret in quodam loco inuenit decem aureos quaſi recẽter monetatos, & bonos. Quos cum inueniſſet, & fraudem diaboli cognouiſſet confortatus fuit in Domino, & profeſſionẽ faciens & compluribus hoc ad ædificationem narrans perſeuerauit in ordine, xliij. annis vſque ad mortem. Idem ibidem.

Auaritia.

EXEMPLVM VIII.

Auarus mendicus argentum comedens ſuffocatur.

REfert magiſter Ioannes Nider in Formicario. Fidedignorum relatione, dici noſtro tempore fuiſſe virum quendã pecunijs antiquis refertum, & infectum, receptum pro Deo in hoſpitale ciuitatis Conſtantienſis. Qui cum dudum ſibi occultaſſet ex auaritia magnam multitudinem denariorum puri argenti, & veterni deuenit ad extrema, & de farina auenæ ſibi pulmentũm impatientiſſimè clamabãt præparandum. Quod cum factum eſſet, ſedit

ſedit ægrotus ſolus more ſolito in lecto, & loco micarum panis minutatim ſpargere cœpit denarios, quos occultauerat in pulmentum auenæ, & cum cochleari auidiſſimè ori imponebat. Sicque miſer ſuffocatus eſt illico. lib. 3. Formic. cap. 5.

EXEMPLVM IX.

Auarus moriturus anxiè plorabat quod diuitias ſuas alijs eſſet relicturus.

REfert magiſter Robertus de Licio in ſuo Quadrageſimali. Vidi quendam in extremis laborantem, qui ditiſſimus erat, & diuitias non ſine peccato congregauerat. Cumque monerem eum, vt ipſe iam animæ ſalutem quæreret, non libenter audiebat huiuſmodi verba. Quinimò in lectulo in quo iacebat ſe voluens ſuſpirabat, gemebat, imo rugiebat dicens: O quantum laboraui vt theſaurizarem, & alij gaudebunt de theſauris meis. O diuitiæ meæ, ò pecuniæ meæ, ò iocalia mea, quis vos poſſidebit, & quibus vos relinquam? Et in his vel ſimilibus retinens cor, & animum, miſerrimus expirauit.

Beneficium Eccleſiaſticum.

EXEMPLVM X.

Beneficium eccleſiaſticum pro Domino relinquens quantum eſt à Domino remuneratus.

DVo clerici vno corde intrabant monaſterium, & tam exemplariter viuebant vt omnes eos diligerent. Poſt xij. annos vnus moritur. Cui minor ait: Tecum pro Deo parentes & patriam reliqui, ſolare ergò meum exilium tuo reditu, vt ſciam quid meruimus omnia relinquentes. Faciam, inquit, ò dimidium cordis mei Deo propitio. Tu autem dilige mortuum, quia viuus te efficaciter ſicut matrem dilexi. Moritur ergò quaſi dulciter dormiens. Et ecce die ſeptimo redijt mortuus iocunda, & ſplendente facie, dicens: Mi frater Henrice, ſicut audiuimus ſic vidimus in ciuitate Domini virtutum. Dudum iam centuplum accepi, ecce vitã æternam poſſideo. Perferebat autem in dextra eius eccleſiam auream miri artificij, & decoris, ſiniſtra verò cordis locum tegebat. Ille verò viuus ſupra quam dici poteſt exhilaratus ait: Cur mi dulcis frater Gerarde, in manu tua ita reuerenter geris eccleſiam, quæ etiam cor tuum cæles ſolita dilectione edicito? Intrepidus ait, audi quia conſolari te reuerſus ſũ. Noſti quia eccleſiam à meis mihi ſumptuoſè procuratam cum eius honore, & cõmodo amore perfectionis euangelicæ & timore periculi quod eſt in cura animarum reliqui. Quare ſuper omnes reges terræ, & cũctas ſeculi diuitias cũ beatis æternaliter exulto. Tui autem amore cor meum cęlo, quia ipſum pretioſo lapide tanti ſplendoris decoratur, vt viſus tuus mox ex illo cœcaretur, quod conſecutus ſum à Domino meo Ieſu Chriſto, quia eius paſſionis & Incarnationis beneficium quotidie deuotus ruminare ſolebam. Si diligis (inquit) me tolle citò manum libenter pro hoc videndo vnum oculum expendam, quod dixit & fecit. Cum autem nimis ardenter pro tanto gaudio etiam altero priuari deſiderabat, ait illi beatus: Mea interuentione triceſimo die mihi iungeris, & gaudium noſtrũ nemo tollet à nobis. Interim dic fratribus, quia magna eos præmia manent, nemo tepeſcat. Frater verè ſic diſponebat domui ſuæ, j. conſcientiæ, vt nihil liberet niſi cibus animæ. Flentibus autem præ amore fratribus eius triceſimo die iocundè eiſdem valedixit atque migrauit.

EXEMPLVM XI.

Beneficijs eccleſiaſticis promouens nepotes ſuos Epiſcopus in lecto aureo viſus eſt infernale carmen concinere.

LEgitur enim in libro qui dicitur vita Ieſu, quod carnales amici in beneficiorũ collatione alijs dignioribus & melioribus præferuntur; quorum promotoribus væ damnationis propheta cõminatur. Væ (inquiens) qui ædificat Sion in ſanguinibus. Nota verſus. Cum factor rerum priuauit ſemine clerum. Ad ſathanæ votum ſucceſſit turba nepotum. Vnde nota viſionem de quodam Pontifice ad carnales amicos affecto, quæ ſtatim poſt mortẽ eius oſtenſa eſt cuidam legato eccleſiæ in-

via iam poſito. Quodam enim manè cum idem legatus excitatus à ſomno vellet orare, vt conſueuerat, ſubmiſſus eſt quidam lectus in ſuperficie aureis tapetibus circumſeptus in camera vbi quieſcebat, in quo reſidere videbatur ipſe defunctus ad modum Pontificis ornatus, & in giro eius multi de genere ſuo per eum promoti & ditati choream ducebant, & cantilenas lugubres cantantes in hunc modum proclamabant. Maledicta promotio, & exaltatio tua. Tu enim es noſtræ perditionis cauſa. Ille verò circumquaque reſpiciens maledictionem eis ſimiliter imprecabatur dicens: Maledicti vos à Deo, quia propter vos traditus ſum igni perpetuo. Et hoc dicens coopertorium aureum eleuauit, & flamma de lecto cum fumo fœtidiſſimo aſcendit. Et ſic viſio diſpatuit. Hæc autem viſio prædicto legato auunculo illius oſtẽſa eſt, vt ipſe à ſimilibus abſtineret, quia defuncti ſucceſſor erat futurus.

EXEMPLVM XII.

Beneficia eccleſiaſtica inutiliter conſumens horrenda pœna damnatur.

Legitur in hiſtorijs Anglorum, quod fuit quidam clericus canonicus in diuerſis eccleſijs & Decanus in vna. Cumque infirmaretur grauiter, viſitatur à quodam ſancto viro familiari ſuo. Cumque incepiſſet eum monere de via ſalutis, mox obſcurata eſt camera & vox mirabilis terroris audita eſt. Surge, ſurge ſacrilege, expoliator Chriſti & interfector pauperum, veni & accipe indumentum. Cum que ille ſubitò expiraſſet, & corpus eius nigrum tanquam carbo fuiſſet dimiſſum, ſanctus vir cum horrore & timore ad ſuũ monaſterium perrexit, & rogabat Deum vt ei dignaretur oſtendere iudicium illius clerici. Et vna die eo orante apparuit ſub tali forma. Duo equi ignei cum ſellis ſtabant iuxta eum, vnus ante & alter retro, & firmabant pedes anteriores ſuper humeros, & cũ dentibus frangebant oſſa & omnia membra eius, & in qualibet ſella equi ſtabat vna malleta. Cumque Sanctus corrueret præ horrore viſionis, ille Decanus cœpit dicere: Quare vocaſti me miſerum, cum non vis mihi loqui? Cumque reſumptis viribus interrogaſſet quis eſſet? Reſpondit: Ego ſum talis Decanus maledictus & damnatus quondã familiaris tuus. Tunc ſanctus: Quæ eſt iſta horribilis pœna tibi data à Deo? Tunc Decanus: Hi ſunt duo equi ignei, qui inſpirant ignem per omnia membra mea, & conterunt & comedunt omnia mea oſſa ſicut equus comedit ſubſtantias pauperum. Vnus portat peccata mea, & alter peccata populorum, à quibus oblationes, decimas anniuerſaria, & præbendas recepi. Tunc ſanctus: Miror cum fueris mundus homo, diſcretus & eccleſiaſticus, quare ſic es damnatus? Tunc Decanus: Non mireris de hoc, ſed mirare quomodo clericus habens eccleſiã poteſt ſaluari. Cumque ille adiuraſſet eũ, vt diceret cauſam, dixit: Attende ad ſtabulum clericorum, & ad eccleſiam. Illud conſeruatur à pluuia, & à contrarijs, & eccleſia ruit. Attende ad perticas, & ad veſtes clericorum & ſacerdotales. Numerus primarum præ multitudine ignoratur, ſecundæ autem nullæ ſunt, vel ſic fractę aut fœtidæ quod vix poſſunt portari. Attende ad menſam eorum, & ad altare Chriſti. In menſa eorum vaſa aurea & argentea, in altari Dei vix calix ſtanneus reperitur. Scutiferos & meretrices induũt & pauperes ſpoliant, ac hoſpitalitatem fugant, prædicationem abhorrent, ſed laſciuiam & mundum amplexantur, obliuiſcuntur diuinũ officium & rememorant cantilenas. Et hæc eſt porta damnationis, & præcipitij clericorum. Tunc flamma fœtidiſſima Decanum cum equo eleuans cum mirabili dolore à præſentia ſancti viri euanuit.

EXEMPLVM XIII.

Patroni ſingulorum viſi ſunt pro ſuis veneratoribus iudicem exorare, & quidam ſanctus beneficiatum ſuæ eccleſiæ malè viuentem accuſare.

Videbatur cuidam clerico quadam nocte quod Deus federet in iudicio, & ante eum totus mundus vocabatur: quilibet recepturus ſecundum merita ſua. Vidit quod vnuſquiſq; adducebat aliquem ſãctorum cui plus ſeruierat, vt eſſet apud Chriſtum aduocatus ſuus, Ille cogitabat quod rogaret etiam ſanctum illum cuius cano-

canonicus fuerat, cui & ſeruierat cantando, legendo, & ſecum iret ad iudicium ante Chriſtum vt intercederet pro eo, monens eum de ſeruitio ſuo. Tunc ille ſanctus reſpondit. Libenter ibo tecum. Et aſſumpſit ſecum alium quaſi pro teſte, & deuenerunt ſimul ad iudicium. Cumque veniſſent dixit ſanctus: Domine, Domine conqueror de iſto viliſſimo leccatore, qui viginti annis & amplius comedit & bibit præbendam in eccleſia mea, & omne tempus ſuum expendit luxurioſè & turpiter viuendo, nec vna die ſeruiuit ſicut debuit, vnde peto iudicium fieri de iſto leccatore. Huius rei iſte eſt teſtis. Chriſtus reſpondit: Accipite eum, & ligatis manibus & pedibus, proijcite eum in infernum. Ille ergò clericus euigilās quaſi de graui ſomno putabat iam ſe eſſe in inferno. Et dixit illi Sancto: Domine habete præbendam veſtram, quia nunquam plus comedam de ea. Et conuerſus ex hoc religionem intrauit, & ſaluauit animam ſuam.

Caſtitas.

EXEMPLVM XIIII.

Virgo quædam ne perderet pudorem, ad altare confugit, illiusque propinquus quidā ei moleſtior morte ſublatus eſt.

REfert Ambroſius in libro primo de Virginitate, quia puella quædam nobilis ſeculo, nunc nobilior Deo, cum vrgeretur ad nuptias à parentibus & propinquis, ad ſacro ſanctum altare confugit. Quo enim melius virgo quam vbi ſacrificium virginitatis offertur curreret, ne is quidem finis audaciæ. Stabat ad aram Dei pudoris hoſtia, victima caſtitatis, nunc capiti dexteram ſacerdotis imponens, precem poſcens, nunc iuſtè impatientis more, ad ſummum altaris ſubuecta, verticem de palla altaris contexit, melius me (inquiens) quam altare velabitis. Quid agitis vos propinqui? Quid exquirendis adhuc nuptijs ſollicitatis animum? Iamdudum prouiſas habeo nuptias Sponſum offertis, meliorem reperi. Quaſlibet exaggerate diuitias, iactate nobilitatem, prædicate potentiam. Habeo enim cui nemo ſe comparet. Diuitem videlicet mundo, potentem imperio, nobilem cœlo. Si talem habetis non refuto opinionem, ſi non reperitis, non prouidetis mihi, ſed inuidetis. Silentibus cæteris vnus abruptius, ait: Quid ſi (inquit) pater tuus viueret innuptam te pateretur? Tunc illa, maiore religione, moderatiore pietate, & ideo fortaſſe defecit, ne quod mihi impedimentum poſſet afferre. Quod ille reſponſum de patre, de ſe oraculum maturo ſui probauit exitio, decidit enim & mortuus eſt. Ita cæteri eadem ſibi quiſque metuentes, fauere cœperunt qui impedire quærebant nec diſpendium debitarum attulit virginitas facultatum, ſed etiam alimentum integritatis accepit. Habetis puellæ deuotionis præmium parentes cauete offenſionis exēplum. D. Ambroſius in ſupradicto lib. 1. de Virginitate.

EXEMPLVM XV.

Virginitas, & ſapientia in ſpecie virginum Gregorio Nazianzeno apparuerunt ſecum habitare petentes.

GRegorius Naziāzenus ſcribit in Prologo Apologetici, quod ſignaculum caſtitatis integrum cuſtodiens, cum philoſophiæ ſtudijs adhuc iunior apud Athenas floreret, vidit per ſoporem ſtudenti ſibi & legenti duas ſatis decoras dextra, læuaque fœminas conſediſſe. Quas ille caſtitatis inſtinctu oculo toruiore reſpiciens, quænam eſſent, & quid ſibi vellent percū ctabatur. At illæ familiarius eum complectentes aiunt. Ne moleſte capias iuuenis, notæ tibi ſatis, & familares ſumus. Altera ex nobis ſapientia, altera caſtitas dicitur: miſſæ ſumus tecum habitare, quia iocundum ſatis & mundum in corde tuo habitaculum præparaſti. Petrus de Natal. lib. 2. cap. 69. Vincent. Specul. hiſt. lib. 15. c. 90.

EXEMPLVM XVI.

Virgo captiua precibus domos ſuos ſanans cū honore ad propria remittitur.

REfert beatus Auguſtinus in Epiſtola ad Victorianum. Ante paucos annos Seueri Epiſcopi neptis ſanctimonialis à Barbaris rapta atque in captiuitatem du-

cta eſt: ſed per mirabilem Domini miſericordiam cum honore magno ſuis parentibus reſtituta eſt. Domus enim illa barbarorum vbi captiua ingreſſa eſt, ſubita cœpit dominorum infirmitate iactari, ita vt omnes illi barbari niſi fallat tres fratres, vel amplius periculoſa ægritudine laborarent. Quorum mater aduertit puellã Deo dicatam, & credidit quod eius orationibus filij ſui poſſent ab imminentis iã mortis periculo liberari. Petiuit ergò vt oraret pro eis pollicens, quod ſi ſalui facti eſſent, eam ſuis parentibus redderent. Ieiunauit illa & orauit, & continuò exaudita eſt, ad hoc enim factum erat, quantum exitus docuit. Itaque illi tam repentino Dei beneficio ſalute percepta mirantes, & honorãtes quod illorum mater promiſerat, impleuerunt. Hæc ideo facta conſtat, vt diſcamus quoniam & captiua ſancta virginitas etiam inter barbaros non deſeritur à Domino. Auguſtinus Epiſtola 122. ad Victorianum.

EXEMPLVM XVII.

Virginis Euſtochij propoſitum caſtitatis infringere cupiens quædam Romana matrona per vanum cultum terribiliter plagatur.

Hieronymus in Epiſtola ad Lætam. Prætaxata nobiliſſima quondam fœmina iubente viro ſuo Hemetio (qui pater Euſtochij virginis fuit) habitũ Euſtochij, cultumq; mutauit, & neglectum crinem mundano more texuit, vincere cupiens & virginis propoſitum, & matris deſiderium. Et ecce eadem vidit Angelum veniſſe terribili facie minitantem pœnas, & hæc verba frangentem. Tu auſa es viri imperium præferre Chriſto, tu caput virginis Dei tuis ſacrilegis attrectare manibus? Quæ nunc iam areſcent, vt ſentias ex cruciata quid feceris, & finito menſe quinto ad inferna ducaris. Sin autem perſeueraueris in ſcelere, & marito orbaberis & filijs. Omnia per ordinem expleta ſunt, & ſeram miſeræ pœnitentiam velox ſignauit interitus. Sic vleiſcitur Chriſtus in violatoribus templi ſui.

EXEMPLVM XVIII.

Virginitatem ſuam ne perderet iuuenis quidam dentibus abſciſſam lingam in faciem meretricis expuit.

Hieronymus ſub Decio & Valeriano perſecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus Carthagine, fœlici cruore damnati ſunt, multas apud Ægyptum, & Thebaidam eccleſias ſæua tempeſtas depopulata eſt. Votum tunc erat Chriſtianis pro nomine Chriſti gladio percuti. Verum hoſtis callidus tarda ad mortem ſupplicia conquirens, animas iugulare cupiebat, non corpora, & vt ipſe, qui ab eo paſſus eſt, Cyprianus ait, volẽtibus mori non dabatur occidi. Cuius crudelitas ſequenti exemplo notior fiet. Decius iuuenem quendam iuuenili ætate florentẽ in amœniſſimos hortulos adduci præcepit, ibique inter candentia lilia & rubentes roſas cũ leni iuxta murmure ſerperet riuus, & molli ſibilo arborum folia, ventus ſtringeret ſuper ſtratum plumis lectulum ſupinari, & ne inde ſe excutere poſſit, blandis ſertorum nexibus irretitũ relinqui. Quo cum recedentibus cunctis meretrix ſpecioſa veniſſet, cœpit delicatis ſtringere colla complexibus, & (quod dictu nefas eſt) manibus attrectare virilia. Quid ageret miles Chriſti, quo ſe conuerteret neſciebat. Et quem tormenta non vicerant, ſuperabat voluptas. Tandem cœlitus inſpiratus præciſam morditus linguam in oſculantis ſe faciem expuit, ſic libidinis ſenſũ ſuccedens doloris magnitudo ſuperauit. Hieron. in vita S. Pauli Eremitæ.

EXEMPLVM XIX.

Caſtus efficitur Helias monachus, religioſarum curam gerens, Angelorum miniſterio.

Legitur in paradiſo Eraclidis, quia ſanctus Helias monachus amore virtutis ſuccenſus, & fœminei ſexus miſeratione commotus, deuotarum Deo virginum curam habebat, & in quodam grandi monaſterio vſque ad trecentarum fœminarũ numerum colligebat, earumqne conuerſationem ordinabat. Sed cum per biennium iam feciſſet, & adhuc iuuenis xxx.

vel xl. annorum eſſet ſubitò grauem carnis tentationem paſſus eſt, relictoq; monaſterio dum per ſolitudines iugi biduo ieiunus erraret, ait: Domine Deus aut occide me, aut à me tentationum iſtam excludes. Veſpere igitur ei ſomnus irrepſit, & tres Angelos ad ſe veniſſe conſpexit dicentes: Cur es egreſſus de monaſterio fœminatũ? Qui cum timuiſſe ſe diceret, ne aut ſibi, aut illis noceret, illi dixerunt: Si huiuſmodi metus periculo, per nos liberatus fueris rurſus illarum curam ſuſcipis? Cumq; libenter adquieuiſſet; & hoc ipſum exigẽtibus illis iuramento firmaſſet, vnus illorũ manus illius tenuit, & alter pedes, tertiũs verò nouacula teſticulos eius abſcidit, nõ quod verè hoc faceret, ſed quod facere videretur. Angelis autem interrogãtibus an aliquid ſibi profuiſſe ſenſiſſet factum ſuum, vehementer (inquit) intelligo quoddam onus mihi eſſe ſublatum, & ſatis credo me omni quam formidabam moleſtia liberatum. Igitur poſt quinque dies egreſſus, & monaſterium lugentium fęminarum ingreſſus, in cella quadam illic habitauit, & alios quadraginta annos vixit patribus aſſeuerãs, quod nunquam in cor eius cogitatio talis aſcenderat. Palladius vita 35. Vincent. Beluac. in Specul. hiſt. li. 17. cap. 81.

EXEMPLVM XX.

Virgines duo, ſcilicet iuuenis, & adoleſcentula matrimonio iuncti, & in virginitate manſerunt ſtabiles, & poſt mortem, licet ſeiuncti eſſent, ſepulti, in vno monumento inueniuntur.

REfert beatus Gregorius Turonenſis, quod quidam nobiliſſimus iuuenis Romæ de nobilioribus Senatorum cum virgine æquè nobili contraxerit temporibus Archadij, Honorij & beati Martini, non tamen ſponte ſua, ſed parentum, & vi & auctoritate præmebatur, vt in matrimonium conſentiret. Cum itaque ſolemnes nuptiæ celebrarentur lætantibus cunctis, & cantantibus organis, hæc in corde ſuo ſoli Domino decantabat dicens: Fiat cor meum, & corpus meum Domine immaculatum, vt non confundar. Solemniter itaque cunctis nuptialibus celebratis, cum ſe ſò pariter in cubiculum ducerentur, ipſa conuerſa ad parietem, virginitatis ſuæ periculum amariſſima cœpit lamentatione deflere. Miratur iuuenis (vtpote) propoſiti virginalis ignarus, atque tanti cauſam mœroris ſolicita cœpit interrogatione perquirere. Tunc illa profundis gemitibus cordis dolores aperiens. Hæc (inquit) eſt cauſa tanti mœroris, quoniam theſauro virginitatis precioſiſſimo quẽ voto fideli ſoli Deo dedicaueram, nũc inuita priuabor. Reſpondit iuuenis: quod & placeret Deo coniugium, quippe quod ipſe à principio conſtituiſſet hominibus obſeruandum, ex quo proles adquiritur, quę eſt parentum gaudium, hæreſque bonorum. Inſtabat illa contrariè aſſerens virginalẽ ſtatum Domino acceptiſſimum, cuius quidem principium in cœleſtibus ſpiritibus dedicaſſet, atq; poſt hæc in terras veniens virgó manſurus, de ſola virgine naſci voluiſſet. His itaque & pluribus alijs virgine proſequẽte fit conſenſus amborum, vt videlicet caſtitatem ſub ſolo nomine coniugij ambo ſeruarent. Cum autem iã diu ſub ſolo nomine coniugij ſic fideles virgines atque (vt ita dixerim) in igne fideles martyres Chriſti manerent inuſti. Placuit tandẽ Domino ut de fęcibus uitæ pręſentis puellam educeret. Poſtquã autem circa corpus eius eccleſiaſticum compleſſet officiũ, ſtans iuuenis ſupra uxoris (ut putabatur) ſepulchrum manibus extenſis in cęlũ. Gratias (inquit) ago tibi Domine De⁹, atq; hunc theſaurum à te mihi commiſſũ immaculatum, & integrum tibi reſtituo. Tunc illa de tumulo quaſi ſubridens. Cur (inquit) ante tempus ea loqueris, quę non interrogaris (Audiebant poſt cuncti, & mirabantur. Nõ multo verò poſt tempore, etiã iuuenis ipſe euocatus migrauit ad Dominum. Sepultus eſt etiã ipſe, ſed per multum ſpatium a tumulo vxoris putatiuæ. Cumq; non poſt multum tempus exigentibus cauſis circa locum fodientes iuuenis corpus non inuenirent, in ſepulchro virginis quæſitum eſt, atq; repertum, vt videlicet quorum coniunctas animas non ſeparat cęlum, etiam ſepultorum corpora non ſeparat monumentum. Incolæ autem tantis mirabilibus viſis, cum poſt horum duorum memoria veniſſet in medium, duos amantes eos nuncupabant. Gregorius Turonenſis lib. de gloria Confeſ. cap. 32.

EXEM-

EXEMPLVM XXI.

Virgo quædam virtute nobilior, quam genere, à Sigiſmundo in ſponſam electa, ad altare fugit, & regio diademate contempto monaſterium introijt.

REfert Vincentius in Speculo morali. Sigiſmundus rex Lotharingiæ Chriſtianiſſimus iuuenili florens ætate, ne ætas illa ad mala ſemper procliuior per luxuriæ inquinamenta deflueret, ſecundum Apoſtoli conſilium nubere magis elegit quam vri. Audiens ergò de virgine quadã quam per omnes terras virtutum fama vulgauerat, quod videlicet nobilis eſſet origine, fama procerior, atque ſuper hæc omnia caſtitate atque omni virtute præſtantior accenſus eſt animo, vt hanc habere poſſit vxorem, & regni ſui reginam efficeret. Mittit ſolemnes nuncios cum muneribus regijs in Alemaniam, vbi præfata virgo morabatur, pro parentum & virginis requirendo conſenſu. Parentes igitur audientes regis affectum facilè conſentiunt, vtpote qui omnem ſuam poſteritatem talibus nuptijs nobilitandam & ſublimandam eſſe ſperarent. Cumque regales nuncij de virginis conſenſu ſollicitarentur, promiſerunt parentes quoniam ipſi eam ad nuptiarum conſenſum inducerẽt. Timebant enim quoniam ſciebant filiam virginitatis habere propoſitum, ne ſi negaret aſſenſum, tanta gloria de eius parentela periret. Educitur itaque virgo de domo, & de patria omnis fraudis ignara, vtpote quæ neſciebat quo duceretur. Sed cũ peruentum eſſet ad locum, atque intellexiſſet ſe regali matrimonio copulandam, flere cœpit & gemere dicens ſe virginitatem ſuam reginæ & Domino cœli deuouiſſe. Atque ideo nunquam mortali homini ſe nupturam. Quæ enim cum agno virginum gloriã gaudere cupiebat in cœlis, exaltationem etiam regalem cum detrimento caſtitatis non requirebat in terris. Sed parentes atque cognati omni cauebãt ſolertia ne hoc ad regis notitiam perueniret. Verum cum virgini omnis euaſionis demeretur occaſio, tandem die ſtatuto ad eccleſiam ſancti Stephani adducitur in ſponſalibus ornamentis, vt ſcilicet ibi ſolemniter ſecundum morem eccleſiaſticũ regi regaliter iungeretur. Sed vbi ad Eccleſiam ventum eſt videns virgo Chriſti nimis imminere periculum, atque maiori iam libertate potita, infuſa lachrymis gemens ad beatæ virginis altare confugit. Quo per cornu apprehenſo eadem gemẽs repetebat quæ prius, atque nunquam ſe fatebatur ab altari auellendam, niſi ſibi promitteretur virginitas permanſura. Erubeſcunt parentes, imò vt verè dicam inſaniunt ſe ſcilicet eſſe deprehenſos. Mirantur aſſiſtentes, hi quippe cauſam virginis neſciebant. Ad regis aures tandem fama peruenit. Qui vbi ſacrum ſponſæ propoſitum intellexit, deuotionem caſtitatis atq; conſtantiæ propoſitum miratur & laudat, promittens eidem quatenus ſi ab altari ſe pateretur abduci non violator, ſed protector & cuſtos eius caſtitatis exiſteret. Omnia tamen, inquit, ſolemniter præparentur in veſtibus, epulis atq; cæteris nuptialibus tanquam mihi deſponſanda ſit, neque enim dignum eſt cum minori ſolemnitate eam cœlorum regi deſponſari, quã mihi. Fecit itaque eam indui regalibus veſtimentis, atque regalem coronam capiti eius deſuper imponi. Lætantibus igitur omnibus virgine quidem de obtento propoſito caſtitatis, rege verò mirante cum cæteris de deuotione tanta in ætate tam tenera conuiuium celebratum eſt. Quo expleto omnibus regalibus redimitam cũ ingenti gaudio fecit in eccleſiam ſancti Petri monialem collocari. Soli verò parentes eius cum grandi confuſione in ſua reuerſi ſunt, dolentes videlicet quod tam ſperato honore defraudati eſſent. Virgo autem Deo deuota vitam ſuperſtitem in Domini exegit ſeruitio, atque nuptijs huius mũdi ſpretis peruenit ad nuptias æternas. Vincentius Beluacenſis in Speculi Moralis lib. 1. parte 3. diſt. 96.

EXEMPLVM XXII.

Virginitatis pericula metuens quædam fœmina, naſum, & labia amputauit, & amputata à beata Maria recepit.

NObilis quædam virgo nomine Euſemia vouerat caſtitatem in annis puerilibus Domino, & votum ſuum (vt vouerat) ſtrenuè adimplebat, ſe coram Deo, & ho-

hominibus conſeruans irreprehenſibilẽ. Pater huius ſecularis videns eam formoſam (licet inuitam & omnibus viribus renitentem) cuidam comiti deſponſauit. At virgo plena Spiritu ſancto capellam intrabat, & proijciens ſe in terram orabat reginam miſericordiæ, vt eam in voto caſtitatis conſeruaret. Et aduertens quod ratione ſuæ pulchritudinis iacturam caſtitatis patiebatur, accepto cultello: Amplius (inquit) vana pulchritudo occaſio peccati nõ eris. Et hoc dicto naſum ſibi præſcidit & labia. Pater tyrannus audiens hoc, vocato quodam crudeli ſuo ruſtico filiam illi tradidit in ancillam, mandans vt ſub obtentu gratiæ ſuæ illam ſeruitijs ruſticanis manciparet. At ruſticus compati neſciens ſanguini nobili, vltra modum eam laboribus & plagis affligebat. Et hæc illa omnia libenter deuincebat Deo regratians, quod in iſtum ſtatum eam deduxit in quo aliquid pro Deo ſuſtineret. Cum verò in Dei ſeruitio ſeptem annis permanſiſſet, in vigilia Natalis Chriſti, in nocte (vt mos eſt chriſtianis comedere) familia ad menſam ſedente, ipſa cũcurrit in ſtabulum vt laudes redderet ſuo Creatori. Sed ruſticus nõ viſa virgine arrepto baculo eam quęſiuit. Et directis oculis in ſtabulum, fulgor ibidem coruſcus apparuit. Et putans ignem propius acceſſit, & ecce virgo Maria cum multitudine virginum & Angelorum eã confortabat dicens: Conſtans eſto filia, quia pro hoc ſeruitio dabitur tibi corona regni cœleſtis. Quod ruſticus videns totã familiam clamore conuocauit, & viderunt Eufemiam naſum & labia pulcherrima habentem, & facie rutilantem, & omnes qui eam viderant de immenſo dono pulchritudinis Deum laudabant. Cumq; pater eius hoc audiſſet, veniam petens in loco ſtabuli clauſtrum virginum conſtruxit. In quo ſancta Eufemia Deo ſeruiens in breui quieuit in Domino.

EXEMPLVM XXIII.

Virgo quædam percipiens quod rex pulchritudine oculorum ſuorum vulneratus, eam concupiſceret, euulſos pia crudelitate oculos regi deſtinauit.

Refert Iacobus de Vitriaco ſanctimonialem quandam pulchram facie fuiſſe, quam princeps diues & potens (in cuius poteſtate fundatum erat monaſteriũ) concupiuit, & cum nec precibus, nec muneribus ſibi eam vſurpare poſſet, mandauit per nuncios Abbatiſſæ, vt vnũ ex duobus eligeret, aut ſcilicet monialem illam ſibi corrumpendam tranſmitteret, aut ipſe totum monaſterium ignibus conflagraret. Terretur vehementer Abbatiſſa, vtpote quæ ſciret, quoniam niſi quæ deſiderabat obtineret, faceret peiora quam dixerat. Pauida igitur moniali illi ſanctæ regis edictum crudele denunciat. Quæ tremens & dolens cœpit inquirere, cur eam præ cæteris monialibus ſic amaret. Audiuit à nuncijs: Propter pulchritudinem (inquiunt) oculorum tuorum in te tam ardenti amore ſuccenſus eſt. Exhilarata illa atque ſegregata parum à cæteris, ambos ſibi oculos pia crudelitate euulſit, atque componens in diſco præſentauit miniſtris principis dicens: Ite, & principi veſtro hęc præſentate ex me, ei dicentes: Ecce ſagittæ quæ cor tuum tam importuno ardore confoderant. Habes quod deſideraſti, nũc eis vtere pro libito, atque oculos cordis mei intactos, atque illæſos relinque.

EXEMPLVM XXIIII.

Virgines plurimæ cum ſe à Soldano audiſſent ſtuprandas omnes naſum proprijs manibus detruncarunt.

Legitur in Itinerario Ditmari, quia inter Hieruſalem & Bethleem eſt cœnobium vbi erant ſanctimoniales quando terra ſancta perdita fuit pulchræ valde. De quorum pulchritudine dum intellexit Soldanus, voluit eis commiſceri, & præcepit eis vt ſeſe pulchris veſtibus induerent, & ornarent nequitiæ inceſtum paſſuræ. Abbatiſſa autem earum ne ſic ludibrio eſſet carni & diabolo, & ne caſtitatis ſuæ lilium mergeret in luxuriæ cloacam, ſui laboris annullans meritum, ſe ſuaſque maluit mutilare, quam corpore integro facie ſiderea immundiſſimum ſcortum exiſtere. Igitur tanquam diuinitus edocta, cum iam præ foribus eſſet tyrannus, præmiſſa exhortatione hac confortatione vſa eſt. Sorores venerabiles tempus tribulationis ac perſecutionis noſtræ eſt. Soldanus noſtræ

ſtræ virginitatis & pudoris inimicus in promptu eſt, manus eius euadere non poteſtis, vtamini ergò meo conſilio, & quod ego fecero, nos quoque faciatis. Quod dum ratum ſingulæ concepiſſent, ipſa Abbatiſſa primitus ſe naſo mutilauit, & ſingulæ poſtmodum uoluntate ſpontanea ſe mutilauerunt. Quo audito, Soldanus uehementer admirans conſtantiam illarum, & prudentiam obſtupuit, & multum hoc factum, & ſuæ fidei tenacem conſtantiam approbauit.

EXEMPLVM XXV.

Virgo quædam primò uiolas, deinde annulum in ſignum deſponſationis accepit.

REfert magiſter Ioannes Nider in Formicario. In quodam rure propinquo ſatis ciuitati Nurembergēſi eſt uirgo quædam ex pauperculis progenita parentibus. Hæc cum eſſet iunior, modò enim eſt grandæua, uenuſta fuit corpore, & recta animo ac ſimpliciſſima. Nā circa primos ſuæ pubertatis annos Chriſto ſuam uirginitatem dedicare ſtuduit, leuitates iuueniles fugere, & æſtus omnes ſui cordis in Chriſtum Dei filium uelut in ſponſum ſuum cœpit dirigere. Tentauit tunc ex aduerſo & multis annis poſtmodum dæmonis nequitia contra hanc pugilem ſe erigere, & nocturno tempore nunc ſtrepitibus horribilibus: nunc verò inopinatis parietum concuſſionibus, & tandem domus quam inhabitabat ruina phantaſtica à ſanctis quas faciebat orationibus ſanctam virginem terrere conatus eſt, & à cœpto propoſito deijcere. Sed mentita eſt iniquitas ſibi. Nam virgo verbis ſacræ ſcripturæ, & confeſſorum prudentium conſilijs, proprijsque confortata orationibus mediante diuina gratia non modo hoſtis conatus paruipendit, ſed diuina ex prouidentia in ea cœpit his ventorum tentationibus ignis diuini amoris circa ſuum ſponſum inflammari amplius. Affectus enim eo tempore amoris cuiuſdam ad Chriſti deſponſationem maximus cor angebat virginis, nullo quidem fœdo aut terreno permixtus amore, ſed geſtiebat quatenus aliqua ſpecificaretur certitudine ſe à Chriſto velut ſponſam diligi, de quo in prædicationibus ad virgines audierat deuotas exclamationes ſæpius fieri: orationisque eius ad hoc tendebat deſiderium, non abſolutè, ſed conditionaliter, videlicet ſi id Dei voluntati foret beneplacitum. Cum autem in tali deſiderio multis perſeueraſſet mēſibus, quadam die in horto (de cuius opere victitabat) deſiderium pauperis exaudiuit Dominus. Nam cum à iuuentute terrē careret affluentia, hortum ſibi pro victu proprium coluit, & vaccam tenuit vnicā, cuius lac & horti herbas varias frequenter ciuitati intulit, & his venditis victum adquiſiuit tenuem. Vix vllum ſermonem factum ad populum in eadem ciuitate ſolebat negligere, nec differre infra quindenam, aut circiter, vt reciperet diuiniſſimū Euchariſtiæ ſacramentum, præmiſſa prius ſacramentali confeſſione. Igitur dum in horto poſt diuturnæ petitæ arræ vota laboraret, more ſolito in hanc verborum prorupit ſententiam. O vtinam fili Dei ſignū aliquod tuæ deſponſationis ego paupercula & indigna mererer accipere in tali huius horti locello, quo nunc oculis corporeis viſum dirigo. Et ecce in eodem momento & locello vidit tres aut duos circiter violarum amœnos floſculos. Erat autem pro tunc, tempus autumnale, & circa feſtum beati Martini, quando in noſtris partibus nedum omnium florum emareſcere ſolet amœnitas, verumetiam tunc glacierum, & niuium gelicidia omnium fructuum & foliorum vires ab arboribus conſueuerunt decerpere, & enecare herbas in quibuſlibet hortulis. Gauiſa eſt itaque Chriſti virgo, & ex admiratione territa, & tam inſolito ſpectaculo violas manu collegit propria, & conſeruauit ſolicitè, vt exinde amor & ſpes arctius ad ſuum ſponſum gratè ſuccreſcerent. Verum quia poſtmodum ex ſimplicitate nimia tentatio quędam, & ambiguitas in eam incidit, an ne hoc ſignum ſufficiens eſſet arræ illius quam tam ſedulè à Chriſto popoſcerat, ideo preces nouas & ſuſpiria acriora, prioribus ſuo ſponſo cœpit porrigere vt certificaretur amplius. Cum in ſequenti anno iterum in horto ſuo laboraret quodam die, & ibidem in locum certum intuitum dirigeret, optando ex imo cordis deſiderio quatenus ibi reperiret in ſignum Chriſti ferè deſponſationis annulum aliquem

quem ſi diuinæ voluntatis id eſſet. Et en altera vice non ſpreuit Deus preces humilis virginis, ſed reperit materialem quendam annulum quem vidi poſtmodũ. Erat autem coloris albi de minera qua neſcio, argento mundo videbatur ſimilior. Et in clauſtra vbi iungebatur in circulum duæ manus artificioſæ inſculptæ extiterunt, cancellatim ſibi mutuò fidem porrigentes, & ſeſe arctè, conſtringentes. Fuitq; locus inuentionis huius muneris tam inopinatus humanæ coniecturationi, vt omnino deſertus ab alijs videretur hominibus. Tunc annulum virgo gratiſſimè ſeruauit in poſterum, & altiſſimo ſuo ſponſo deinceps (vt antea) in labore manuum ſuarum viuere ſtuduit quam antea lætius. Addidit etiam is quem diligebat vice tertia in qua dã viſione nocturna ſe virgini puræ in loco quodam, vt videbatur mundo in ea forma oſtendere, & ad amplexandum porrigere in qua ſolet pro fidelium libris ſimplicium depingi paruulus virginis, & matris tractatus manibus tempore pueritiæ. Vides igitur ſimplicem virginem à Chriſto conſolatam in præſenti ſeculo. lib. 1. Formit. cap. 2.

EXEMPLVM XXVI.

Beata virgo Maria impudicum iuuenem ſalutationem Angelicam frequentantem per deſicatum cibum in fœdis vaſculis oblatum emendauit.

QVidam turpiſſimæ vitæ Dominam noſtram non deſinebat frequentiſſimè collaudare, & quadam vice cum ipſe multum fameſceret ambulans per terræ vaſtam ſolitudinem, apparuit ei Domina noſtra cum ſpecioſis puellis cibum afferens quam plurimum delicatum in ſcutellis turpibus, & immundis, & ait ei: Comede. Tunc reſpondit & dixit: Cibus bonus eſt, & pulcher, ſed non poſſum ipſum comedere propter immunditiam ſcutellarum. Tunc ait ei Domina noſtra; Laudes quas mihi dicis bonæ ſunt & pulchræ, ſed cor tuum immundum eſt, & ideo tuis laudibus non delector. Poſtmodum verò per pœnitentiam ſe mundauit.

EXEMPLVM XXVII.

Magiſter quidam diſcipulis ſuis omni anno lilium dedit, vt illius floris exemplo eos ad honeſtatem prouocaret.

LEgitur in ſcala cœli Ioannis Iunioris Dominicani, quod fuit quidam magiſter Pariſijs, qui omni anno ſcholaribus ſuis qui eum continuè audiebant, dabat florem lilij. Cumq; quæreretur ab eo qua re hoc faciebat, reſpondit: Quatuor in lilio reperio. Eſt enim ibi triplex color, qui denotat triplicem honeſtatem, cordis, corporis, & intentionis. Eſt ibi odor qui quãdiu non tangitur redolet, ſed ſi tangatur fœtet. Sunt ibi ſeptem folia, & ſeptem grana. Vt ergò clerici & diſcipuli mei habeãt plenariam honeſtatem, fugiant conſortia mulierum, ornent ſe ſeptem virtutibus, & odiant ſeptem peccata mortalia, ideo do eis hunc florem, ſcilicet, lilium.

EXEMPLVM XXVIII.

Virgo præſumptuoſa, dicens ſe nolle eſſe in ſtatu Magdalenæ, à lenone turpiſſimo conſtupratur.

REfert magiſter Iacobus de quadam religioſa, quæ cum diu ſeruaſſet virginitatem ſuam, præſumptuoſè dixit iactando, quod nollet ſimilis eſſe Magdalenę. Quæ ex hac præſumptione infra breue tempus à quodam gartione deflorata incidit in mala peſſima & inaudita.

EXEMPLVM XXIX.

Virgines qualibus ſunt ſertis coronandæ, & viduis præponendę.

TRes erant moniales in vno clauſtro ſociæ ſpeciales, & ex illis erant duæ virgines. Hæc autem ſingulæ ſtudebant ſe deuotas beatæ virgini exhiberẽ. Mortua verò vna virgine, & iã vidua in extremis agente, tertia ſoror ſuperſtes rogabat viduam, vt poſt mortem rediret, & de præmio ſociæ certificaret eandem. Quod promittens (ſi tamẽ foret de beneplacito Dei) expirauit. Die autem triceſima iſta ante altare in orationibus procumbente, appa-

ruit

ruit ſocia vidua inæſtimabili ſplendore fulgēs, nimis, & dicens: Veni quia ad reditum obligaſti me. Et ecce modicam partē præmij mei, ſed benedicta dies in qua nata ſum. Illa verò confortata & reſumpto ſpiritu quæſiuit de ſtatu prioris defunctę. Cui illa dixit: Si totus mundus eſſet pergamenum, & mare incauſtum, & omnia folia, & gramina, ſcriptores cum omnibus hominibus qui fuerunt, & ſunt, & erunt futuri, primò omnes deficerent quam immenſitatem præmij cœleſtis exprimerēt. Sed parumper (ait) ad præſens dicam tibi. Soror noſtra in infinitis claritatibus me præcellit, & meritò, quia ipſa heri choreā cum agno duxit candidam cum multitudine candidarum puellarum cantans canticum ſingulare ſolis virginibus appropriatum, & gerens ſertum de diuinis floribus confectum. Rogaui autem eam vt ſaltem ad horam mihi ſertum concederet, quę ait, non expedit tibi. Tamen ab ipſis floribus dedit mihi quas attuli tibi ſociæ meæ chariſſimæ vt aliqualiter virtutem eorum quantum ſenſus capere poterit humanus perpēdas. Facto ergò ab ea circulari tactu in pauimēto cum floribus, tam miri odoris proceſſit fragrantia, quod illa ſoror præ ſuauitate rapta fuit in extaſim. Et ſic vidua expleto promiſſo ad cœlum rediit. Omnes qui monaſterium intrauerunt per multum tempus ſenſerunt cœleſtem odorem.

Confeſſio.

EXEMPLVM XXX.

Damnatur ſummus Pontifex, qui ad abſolutionis impenſæ fructum & effectum non erat bene diſpoſitus.

REfert Doctor Iacobus de Paradiſo Carthuſienſis in libro ſuo de peccatis mentalibus mortalibus. Romanus quidā Pontifex fini vitæ appropinquans, capellano ſuo auctoritatem Apoſtolicam contulit, ſe abſoluendi ſub plenaria remiſſione, vt fieri ſolet in anno iubileo. Finita confeſſione beneficium abſolutionis obtinuit, obiit. Non multò poſt apparuit eidem capellano vultu mœſtiſſimo & veſte lugubri. Requiſitus an ipſe eſſet Papa defunctus. Reſpondit quod ſic. Requirit capellanus quare tam triſtis appares? Reſpondit: Quoniam æternæ morti adiudicatus ſum. Quare (inquit) capellanus cum tamen beneficium abſolutionis plenariæ tibi confeſſione facta impenſum ſit? Reſpōdit defunctus. Quoniam Supremus iudex abſolutionem illam ratam non habuit. Quibus dictis diſparuit. Vtique Deus creditur hoc voluiſſe reuelari propter nos, vt ſi in viridi ligno hoc factum conſtat, i. in capite eccleſię, in arido. i. in minori auctoritate quid fieret penſaremus.

EXEMPLVM XXXI.

Confeſſionem imperfectam faciens ſcienter fœmina ſubitò moritur, & diaconē equitans in horribili ſpecie poſt mortem videbatur.

LEgitur in Scala cœli. Duo prædicatores ibant per viam, quorum vnus erat pœnitentiarius Domini Papæ & ſanctus homo, & alter multum innocens & pius. Cum ergò irent per viam, & ad quoddam caſtrum veniſſent, in quo erat mulier, quę adulterium commiſerat cum quodam de parentela ſua, & propter enormitatē peccati, & erubeſcentiam humanam xi. annis abſq; confeſſione tenuerat, illa dum vidiſſet iſtos fratres extraneos in eccleſia celebrantes, dixit intra ſe: Iſti non cognoſcent te, nec vnquam redibunt ad partes iſtas, & ideo iſtis dices peccatum. Celebrata miſſa ad pœnitentiarium acceſſit, & ſtante ſocio ſuo ex oppoſito eum peccata ſua confiteretur, ad quamlibet expreſſionem vnius peccati vnus bufo exibat de ore eius, & ſaltando exibat eccleſiam. Tandem confeſſis omnibus peccatis cum veniſſet ad illud, prę verecundia noluit confiteri, & dum ab ſolueretur à pœnitentiario, & ipſa vellet recedere, ſocius pęnitentiarij vidit, quod omnes illi bufones cū vno alio maiori & enormioris formę turmatim ingreſſi ſunt os mulieris, & ventrem. Receſſit mulier non confeſſo peccato, recedunt & fratres. Et cum per vnam leucam iuiſſent, ſocius pęnitentiarij ei reuelauit viſionem, quam viderat de muliere confitente. Qui territus & triſtis dixit: Celauit aliquid in confeſſione. Et cum rediſſent vt eam conuerterent, eam ſuffocatam & mortuam in-

iuuenerunt. Qui contriſtati modo mirabili cum ieiunio & orationibus cęperunt implorare diuinam clementiam, vt digna retur oſtendere quid ſignificaretur per viſionem oſtenſam. Tertia die apparuit eis mulier equitans ſuper draconem, & duo ſerpentes crudeles accingentes collum eius, ſugentes eius vbera, duo bufones terribiles erant ſuper oculos eius, ac de ore eius ignis ſulphureus expirabat, duo canes deuorabant crudeliter manus eius. Et duæ ſagittæ ignitæ immittebantur per aures eius, in capite eius lacertæ ſtabant. Quam cum vidiſſent fratres territi corruerunt. Tunc illa: Nolite timere amici Dei, nam ego ſum illa maledicta mulier, quæ fui vobis alia die confeſſa. Et quia celaui in confeſſione tale peccatum, ſum adiudicata perpetuò huic pęnæ. Tunc pęnitentiarius: Adiuro te per Deum viuum & verum Chriſtum, vt informes me de duobus dubijs. Primum eſt, quid ſignificat hæc diuerſitas pęnarum? Tunc illa: Lacertæ capitis ſunt in punitionem ornamentorum capitis. Bufones oculorum in punitionem corruptorum aſpectuum. Sagittæ ignitæ in punitionem diffamationum, cantationum, & immundorum verborum. Serpentes ſugentes vbera in punitionem, quia ſuſtinui immundos tactus. Sed crudelitas canum in punitionem actuum immundorum, & quia bona dedi, de quibus ſuſtentari pauperes poterant Chriſti, meis amatoribus, equito ſuper draconem, qui inexpreſſibili dolore cruciat, & comburit omnes tibias, & omnia viſcera mea in punitionem immundarum operationum. Tunc pęnitentiarius: Rogo vt ſoluas ſecundum dubium meum, ſcilicet, quæ ſunt peccata ex quibus gentes hodie magis damnantur. Tunc mulier: Hodie per viam peccati ad infernum deſcendunt, ſed mulieres per quatuor genera peccatorum, per peccatum luxuriæ, per peccatũ vani ornatus & pictionis, per peccatum ſortilegij, & per erubeſcentiam confeſſionis. Cum ergò interrogaretur ſi poſſet iuuari, draco cum mirabili cruciatu ſubitò eleuans eam ad infernum portauit.

EXEMPLVM XXXII.

Confeſſione neglecta nulla opera pietatis à damnatione poſſunt liberare.

Legitur in Scala cęli Ioannis Iunioris Dominicani, quod fuit quidam vir iuſtus & honeſtus valdè habens vxorem ſterilem. Rogauerunt ergò ambo Dominum vt miſertus eorum eis prolem cõcederet, & ipſi eam diuino ſeruitio manciparent. Cumque adiuti à Deo filium habuiſſent, & tranſacta pueritia monachum ſtatuiſſent, ſanctiſſimè ſuo Creatori deſeruiuit. Et quia pater alium filium non habebat, vna cum vxore ſua facultates ſuas ſic diſtribuebant pauperibus, vt iam patres pauperum vocarentur. Cum autem quidam iuuenis ſeruitor Domini vxorem adamaſſet, inclinata ad peccatum, ab eo concepit filium, & conceptum occultauit continuãdo, & augmentando largitionem eleemoſynarum. Tandem peperit filium, & extinxit proprijs manibus, & ſub lecto proprio ſepeliuit. Tandem moritur maritus eius. Quo mortuo plus & ſine fręno libidini cępit vacare. Et ideò ſecundò concepit, filium peperit, & extinxit ſuis manibus ſicut primum. Nec confitebatur hæc peccata alicui, ſed in multitudine eleemoſynarum, confiſa ſine confeſſione ſperabat ſaluari. Tandem mulier infirmatur, monetur ad confeſſionem, ſed illa contemnit. Tandem mortua eſt, & in infernum portata. Cuius obitum audiens monachus inſtanter incepit pro iſta orare, ieiunare, celebrare, diſciplinas accipere. Et dum quadam die deuotiſſimè celebraret, vidit matrem ſuam coram ſe, & duos dracones terribiles, mammillas, & totum corpus cruciantes. Cum autem filius interrogaſſet qualiter ei eſſet, reſpondit quod damnata eſſet propter verecundiam confitẽdi, quia nullum bonum proficit, vbi virtus confeſſionis deficit. Tunc filius, quid ſignificant iſti dracones? Tunc mater: Fœtus quos lactare debui proprijs manibus extinxi, & ideò ſunt mihi dati in pœnam æternam. Ioannes Iunior.

EXEM-

EXEMPLVM XXXIII.

Peccatum ſuum propter verecundiam cõfiteri nolens æternaliter damnatur.

LEgitur etiam quod in quodam monaſterio monialium Abbatiſſa habuit, & nutriuit neptem ſuam, quæ in amore cuiuſdam iuuenis exarſit, & conſenſit in actum carnalem, ſed quia congruitatem tẽporis & loci non habuit ipſum peccatum opere non perpetrauit, ipſa uerò poſtmodum infirmata cum ab omnibus caſta & ſancta reputaretur, hoc peccatũ malæ uoluntatis non cõfitens obijt. Et cum Abbatiſſa credens eam fore ſanctam corã Deo, poſt matutinas eam peteret ut pro ipſa intercederet, per duos teterrimos adducta, dixit ſe perpetuò damnatam propter malam uoluntatem, quã confeſſa non fuerat.

EXEMPLVM XXXIIII.

Peccare uolenti Chriſtus apparet, & confiteri monet, ut diaboli poteſtatem effugiat.

IVuenis quidam luxurioſus intentione mala intrauit rubetum, ubi erant infames mulieres. Cui occurrit diabolus dicens: Vade ante te, quia bene tibi ſoluam tuo tempore. Qui dum intraſſet vlterius, occurrit ſibi Chriſtus in habitu cuiuſdam monachi, & quò tenderet requiſiuit, appellans eum filium. & dixit: Vos non eſtis pater meus? At ille: Ego ſum pater tuus. Et aperta cappa oſtendit ei manus & latus quæ ambo erant cruentata, ſicut apud crucifixum ſolet depingi, dicens: Credis ergò nondũ quod ego ſum pater tuus? Tunc ille: Dominus Deus meus. Dixit ei Chriſtus: Vade confiteri, quia ille qui tibi occurrebat ante rubetum eſt diabolus, & expectat te vt tibi frangat collum. Qui cum exiſſet de ſilua cum propoſito confitendi, diabolus eum non agnouit. Et ille interrogauit diabolum, dicens: Quem tu expectas? Cui diabolus: Certè tu nõ es, iſte erat totus noſter, & mihi data fuit poteſtas ſuper eum vt ipſum occiderem, tu verò alter es. Qui intelligens Dei miſericordiam circa ſeipſum intrans clauſtrum confeſſus eſt, & ſic in bono vitam finiuit.

EXEMPLVM XXXV.

Confeſſionis remedio qui triginta annis dæmoni ſeruiuit ſub homagio miſericordiam Dei conſequitur.

LEgitur in Scala cœli Ioannis Iunioris Dominicani, quod duo boni fratres oberrabant in montibus Hyberniæ, qui viam inuenire non valentes dum aſpicerent ante ſe, viderunt quendam hominem paruæ ſtaturæ. Quem cum vocaſſent fugere eos cœpit. Qui cum ſecuti fuiſſent eum, requiſita via noluit reſpondere. Sed cum inſtarent, & inquirerent quis eſſet, dixit: Triginta annis dæmonibus ſeruiui, homagium eis feci, & ſigillum eorum in manibus meis porto, viſitant me in diuerſis figuris, & quicquid præcipiunt facio ſemper. Cumque vnus illorum ſermonem ei faceret allegando acerbitatem pœnarum inferni, vilitatem peccati, & infinitatem diuinæ miſericordiæ, ille compunctus quærit conſilium quomodo poſſet ſaluari. Tunc frater: Confitere omnia peccata tua, quia virtus confeſſionis tanta eſt, vt frangat omnem poteſtatem diaboli, mitiget omnem iram Dei, & induat te omni virtute. Cum ergò ille cum perfecta contritione confeſſus fuiſſet, ſtatim ſigillum dæmonis eſt abraſum. Tunc fratres: Vt cognoſcas magis virtutem confeſſionis, ſta hic in nemore confidenter, & ſi diauolus cui tu feciſti homagium, dum venerit te non cognouerit, Deus tibi indulſit peccata tua. Qui confiſus de miſericordia diuina dæmonem expectauit. Et poſtquam cum magnis equitaturis poſt receſſum fratrum veniſſet dæmon, interrogauit hominem ſi ſeruum eorum vidiſſet, reſpondit: Ego ſum ille, qui triginta annis ſeruiui tibi. Tunc dæmon: Mentiris nequam, nõ vidi te, ſed quæro illum qui ſigillum meum habet in manibus ſuis. Ille ergò audiens acceſſit ad fratres, & perſeuerantes Deo ſeruiuit.

✠

Con-

Contritio.

EXEMPLVM XXXVI.

Poſt peccatum contritus quidam monaſterium intrans,& pœnitentiæ actibus multum inſiſtens de peccati remiſſione diuinitus certificatur.

Refert Gregorius in homilia de decē drachmis. Noſtris partibus Victorinus quidam extitit non inopis ſubſtantiæ, iuxta mediocritatem vitæ. Sed quia regnat plerumque in rerum opulentia carnis culpa, in quoddam facinus lapſus eſt, quod debuiſſet valdè pertimeſcere, ac de ſuæ mortis immanitate cogitare. Reatus igitur ſui conſideratione compunctus erexit ſe,mundi huius omnia reliquit,monaſterium petijt. In quo tantæ humilitatis, tantæ diſcretionis extitit,vt cuncti fratres qui illic ad amorem diuinitatis excreuerant,ſuam cogerentur vitam deſpicere dū illius pœnitentiam viderent. Studuit nam que toto mentis annifu cruciare carnem, voluntates proprias frāgere,furtiuas orationes quærere, quotidianis ſe lachrymis libare,deſpectum ſui appetere, oblatam à fratribus venerationem timere. Hic igitur nocturnas fratrum vigilias præuenire conſueuerat. Et quia mons,in quo monaſterium ſitum eſt ex vno latere in ſecretiori parte prominebat, illic conſuetudinem fecerat ante vigilias egredi,vt ſe quotidie in fletu pœnitentiæ quanto ſecretius,tanto liberius mactaret. Contemplabatur namque diſtrictionem futuri iudicis ſui, & iam eidem iudici concordans, puniebat in lachrymis reatum facinoris ſui. Quadam verò nocte Abbas monaſterij vigilās hunc latenter egredientem intuitus,lento foras pede ſecutus eſt. Quem cùm in ſecreto montis latere cerneret in oratione proſtratum, expectare voluit quando ſurgeret, vt ipſam quoque longanimitatem orationis eius exploraret. Tum ſubitò cœlitus lux emiſſa ſuper eum fuſa eſt, qui in oratione ſtratus iacebat, tantaque ſe in loco illo claritas reſperſit, vt tota pars regionis illius ex eadem luce candeſceret. Quem Abbas vt vidit intremuit & fugit. Cumque poſt longum horæ ſpatium idem frater ad monaſterium redijſſet, Abbas eius vt diſceret an ſuper eum tanti effuſionem luminis agnouiſſet, inquirere eum ſtuduit dicens: Vbi fuiſti? At ille latere poſſe ſe credens,in monaſterio ſe fuiſſe reſpondit: Quo negante Abbàs compulſus eſt dicere, quid vidiſſet. At ille videns ſe eſſe deprehenſum, hoc quoque quod Abbatem latebat aperuit adiungens. Quando ſuper me vidiſti lucem de cœlo deſcendere, vox etiam pariter venit dicens: Dimiſſum eſt peccatum tuum. Et quidem omnipotens Deus peccatum eius potuit tacendo laxare, ſed loquendo per vocem, radiando per lumen, exemplo ſuæ miſericordiæ noſtra ad pœnitentiam voluit corda conuertere. Greg. homil. 34.

EXEMPLVM XXXVII.

Contritionis remedio iam per dæmones in aera ſubuectus grauiſſimorum peccatorum veniam recepit.

Qvidam tabernarius propinans vinū omnes tam bonos quàm malos in ſuam domum recepit, & permiſit ludere,chorizare,blaſphemare, inebriari, lenones & meretrices inſimul peccare. Semel vna die Dominica cùm vinum de cellario portaret,ante ianuam detulit hoſpitibus extra domum ſedentibus, quia domus plena erat hoſpitibus,ecce ventus turbinis eum violenter rapuit, & ſurſum in aera leuauit in conſpectu totius populi, & cùm ſic à dæmonibus leuaretur, clamauit compuncto corde. O Deus, quid fiet de anima mea? Tunc dæmones permiſerunt eum cadere in vno campo dicentes: quia oblitus es omnia trāſitoria,& corpus proprium, Deum ſolùm pro anima tua compuncto corde rogaſti, ideo non poſſumus te vltra conducere, quia Omnipotens non vult permittere noſtram in te exercere voluntatem, eo quod compuncto corde inuocaſti eum, & ſi hoc non feciſſes cum corpore & anima te ad inferna duxiſſemus. Et hoc dicto diſparuerunt,& inuentus in cāmpo reportatus eſt ad domum, & poſtquam conualuit ſe emēdauit,& tabernam amouit, & amplius non permiſit aliquem in domo ſua ludere, vel blaſphemare,vel chorizare, ſiue alia mala in ſua domo exercere.

EXEMPLVM XLI.

Contritionis remedio miles quidam iam moriturus veniam peccatorum accepit.

REfert Robertus de Licio in ſuo Quadrageſimali, quod quidã nobilis, ſed criminoſus, quodam tempore ab inimicis ſuis captus eſt, & quia valde ei erant inuidioſi & exoſi, viſum eſt eis expedire, vt in inſtanti occideretur. Cernens vir nobilis mortem ſibi imminere, & nullum eſſe remedium vitæ, ſupplici voce dixit ad illos: Rogo vos intuitu Dei, vt ad mõdicũ mortem meam differre dignemini, vt alicui ſacerdoti peccata mea poſſim confiteri. Reſponderunt illi: Dilationem illam minus ratam, cùm poſſet interim ab amicis eripi de manibus eorum, & ſic fieret error nouiſſimus peior priore. Cui cùm præcepiſſent, vt ad decollandum ſe proſterneret, dixit hoc verbum: Deus tu ſcis voluntatem meam. Et ſubiunxit: Animam meam virginis filio commendo, ſicque decollatus eſt. Erat autem quidam obſeſſus in ciuitate, cui cùm diceretur, quod de tanti morte tyranni gaudium magnum complices haberent, cùm facinoroſus fuerit miles: Reſpondit dæmon: Nequáquam. Vnũ enim verbum dũ mori debuit protulit, propter quod ſaluatus eſt.

Conuerſio.

EXEMPLVM XLII.

Amore Chriſti ſuccenſus nobilis quidam maxima cum deuotione ſacra terrę ſanctę loca viſitat; deinde vitam ſolitariam eligit, & alimentis deficientibus, in Dominum cogitatum ſuũ iactans, per ceruum herbam quandam ſuauiſſimam in cibum aſſumere docetur.

REfert magiſter. Geruaſius Libiſtinus in libro de mirabilibus terrarum, & Imperialibus ſolatijs. Hiſuardus dominus caſtri Calſini, quod eſt in prouincia propè Folcaquariũ, ad loca ſacra Dominicæ paſſionis viſitanda maxima deuotione feruebat. Diſpoſita itaq; domo & ſingulis mare tranſijt, & tandem poſt multos labores, multaque pericula ad locum diu deſideratum peruenit. Circuit loca ſingula prędicationis, paſſionis, cæteraque vniuerſa, in quibus Dominum aut ſingulare aliquid geſſiſſe, aut docuiſſe conſtabat. Tantoque feruoris igne ſuccenſus eſt, vt profundis gemitibus, pectoris tunſionibus, & lachrymis vberrimis vniuerſa repleret. Veniens tandem ad locum Natiuitatis in Bethlehem, vbi Dominus ipſe cùm diues eſſet in omnibus pro nobis pauper effectus, de matre naſci dignatus eſt, & in alieno pręſepio reclinatus eſt, & iam igneus atque totus in lachrymas reſolutus, cùm aliud præter ſe quod rependeret nõ haberet cogitauit, fixumque firmauit in animo illius amore nunquã ſe reditu tum in patriam, ſed tanquam mendicum & exulem ibidem cum paupere Chriſto vſque in finem pauperẽ permanſurum. Progreſſus igitur peruenit ad montem Carmeli, nè fortè ſi maneret intra fines, qui à peregrinis viſitare cõſueuerant, ipſe non omnino maneret incognitus, ſed per frequentes eorum viſitationes ab illa eum quiete (qua ſoli Deo vacare propoſuit) impediretur. Deſcendit itaque de monte Carmeli in vicinam ſolitudinem miles Chriſti panes ſecum ferens, qui pauco tempore ſufficerent. Illic ergò ab omnibus terrenis impedimentis abſolutus, totum ſe in Dei amorem incendit, atque præter Deum penitus nil curauit. Sumebatque poſt longa ieiunia de ſiccis illis panibus parum, vt in Domini ſeruitio poſſet diutius perdurare. Quibus iam expenſis, cùm de quo in reliquum viueret non haberet, eſſetque in tam vaſta ſolitudine conſtitutus, totam ſpem ſuam in Dominũ erigebat. Cumque iam viribus deficeret præ cibi inedia, timeretque de herbarum radicibus edere, nè pro cibo venenum ſumeret, proſtratus in terram oculos ad Dominum eleuabat dicens: Tu Domine qui per prophetam dixiſti: Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipſe enutriet. Et per temetipſum. Ideo dico vobis nè ſolliciti ſitis, ſcit enim pater veſter, quoniam his omnibus indigetis. Et, Primùm quærite regnum Dei, &c. ſubueni in hac neceſſitate militi tuo, & militiæ licet indignæ ſtipendia præbere dignare, fugit enim à me ſpes omnis auxilij, ideoque ad te conuerſus toto corde mihi poſtulo miſereri. Nec

defuit fideli ſeruo Domini fidele ſubſidiũ. Nam ecce vidit coruum quendam nõ longè à ſe in terra cõſediſſe, qui vnguibus apprehẽſa radice quadam extractam offert, primò quidem diligenter cõſiderandam, deinde edendam militi iam penè præmortuo, tanquam docens quatenus talium foliorum radicibus debeat in poſterum ſuſtentari. Guſtat ille oblatam radicem, & inuenit ſapore quidem dulciſſimam, atq; nutrimenti virtute vigoroſam. Tunc cõfortatus, & Dominum de oblato ſolatio benedicens, totam vitam ſuam deuotiſſimè Domino dedicauit, tanto quidem fidentius, quanto copioſius ab eo ſe ſenſiſſet adiutum. Contigit autem poſt tempora multa, vt quidam peregrini ſerui militis (de quo nobis ſermo eſt) venirent ad terram Sanctam. Cumque deuotionis affectu loca ſingula viſitaſſent, inquirebant ab incolis ſi fortè Dominũ ſuum alicubi poſſent inuenire, nec deſiderio ſuo fraudati ſunt. Cumque ad ipſius domicilium perueniſſent, inuitantur, vt de annona ſua ſecum pariter epularentur. Appoſitis itaq; radicibus cum aqua frigida, in lætitia ſpirituali pariter guſtauerunt. Tandem ab eo dimiſſi, cùm rediſſent in patriam, fatebantur nunquam ſe tantam ſaporis ſuauitatẽ in aliquo etiam quantumcunque delitioſo ferculo inueniſſe. Ipſe autem poſt longam & fidelem perſeuerantiam tandem fœliciter in Domino conquieuit.

EXEMPLVM XLIII.

Mundum relinquentes in iuuentute, præ alijs glorioſius videntur in cœlum conſcendere.

Retulit frater Humbertus magiſter ordinis Prędicatorũ, quod duo ſcholares de eadem natione ſocij & iuuenes religionem intrauerunt, & in eadem religione benè & deuotè apud Deum & homines ſe habuerunt. Cùm autem alter eorum laboraret in extremis, & alter eorum fleret dicens ſe deſolatum manere in aliena terra. Reſpondit æger, quod ſi hoc Deo placeret, & poſſet, cõſolaretur eum poſt mortem, certificans eum de ſtatu ſuo. Cùm autem eo mortuo alius eſſet in oratione, apparuit ſocius eius valdè triſtis & afflictus. Et cùm iſte quærit cauſam, reſpõdit quod pro nulla alia cauſa pateretur pœnam purgatorij, niſi pro hac, quòd cùm darentur noui ſocci, retinebat, & occultabat veteres contra regulę ſtatutum, & adhuc erant abſconditi ad pedes lecti ſui, & rogauit eum vt eos ibi acciperet, & Abbati redderet, & rogaret Abbatem, vt eum de hoc in capitulo abſolueret, & orari faceret, quod & ille fecit. Poſtea apparuit ei lætiſſimus & ſplẽdidiſſimus, rogans vt cum eo foras egrederetur. Quo facto, vidit ante eum tranſeuntem maximam multitudinem candidatorum hominum & fulgentium, & habentium retrò ſuper humeros cruces pulcherrimas in cœlo aſcendentium. Et ſtatim ſecutus eſt ſecundus ordo longè pulchrior fulgentium hominum, & aſcendentium in cœlum, quorum ſinguli habebant ſplendentes cruces in manibus. Poſt hos ſequebatur tertius ordo pulcherrimus hominum candidatorum, & quilibet eorum habebat vnum Angelum ſibi præambulũ, qui crucem fulgentem & ſpecioſiſſimam ante eos ferebat, & tranſibant aſcendentes in cœlum. Cumque ille quæreret à ſocio ſuo quid ſibi vellet hoc? reſpondit: Priores erãt qui intrauerunt ordinẽ in ſenectute, ſecundi qui in virili ætate, tertij qui in adoleſcentia ſua, & cum iſtis deputaberis ſi perſeueraueris in incepto, & beatus eris, & ego cum eis per Dei gratiam aſcendo. Et hoc dicto alios ſecutus eſt, Angelo præcedente & crucem eius baiulante.

EXEMPLVM XLIIII.

Exemplo Serapionis meretrix luxurioſa conuertitur.

Cum Abbas Serapion trãſiret per quendam vicum Aegypti, & videret vnam meretricem ante oſtium domus ſuæ ad capiendas animas præparatam, dixit ei ſenex: Expecta me ſerò, volo ad te de nocte venire. Quem cùm expectaſſet, credens quod aliquid ſecum ſenex deportaret, & neceſſaria ad eſum, veniens clauſit oſtium cum illa. Cui dixit ſenex: Suſtine paruum vſquequo legerim quod habeo. Incipiens autem ſenior pſalterium, finitis pſalmis ſingulis rogabat Deum, vt illam conuerteret.

teret ad pœnitentiam. Quod cùm videret mulier Deum pro ea ſenem orantem, incepit tremere, & orare iuxta ſenem. Finito pſalterio ſenex incipit legere Apoſtolum orando ſimiliter. Meretrix autem intelligens quod non propter peccatum ad eam venerat, ſed propter eius conuerſionem, compuncta eſt, & rogans proſtrata vt duceret eam ad locum vbi faciendo cõdignam pœnitentiam ſaluaret animã ſuã. Tunc ſenior duxit eam ad monaſterium virginum, tradens eam matri virginum dicens, quod non imponeret ei vt alijs, ſed quod ipſa peteret, indulgeret, & ei permitteret ire quo vellet. Cum quibus cùm fuiſſet per paucos dies, videns conuerſationẽ & vitam aſperam aliarum, ait dictę matri: Ego peccatrix ſum. Volo veſpere comedere. Poſt magis agnoſcens ſe, ait, quoniã volebat per quatuor dies ieiunare. Poſt modicum dixit dictæ matri, quod eam in modicam cellam includeret, vbi per modicam feneſtram adminiſtraret opus ſibi condignum, quod ageret propter maxima peccata ſua, quod illa fecit. Dicta autem mulier reliquum tempus in magna ſanctitate vixit.

EXEMPLVM XLV.

Diliges Dominum Deum tuum audiens in ſcholis conuertitur.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidã ſcholaris Pariſijs, qui de terra longinqua veniens, ingreſſus eſt ſcholas Theologiæ cuiuſdam magiſtri qui legebat Matthæum. Cumque prima die qua eius ſcholas intrauit legeretur. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. ille ſubitò ſurrexit, & dum inciperet recedere cunctis admirantibus, & interrogaretur à magiſtro, quid eſſet ſibi dictum, vel factum, quare dimitteret ſcholas ſuas, ille reſpondit, Nihil: ſed antequam plus audiam iſtud volo opere complere. Et egreſſus religionem intrauit. Ioannes Iunior Dominicanus.

EXEMPLVM XLVI.

Conuertitur latro exemplo pœnitentiæ innocentis fratris prouocatus.

Legitur in Scala cœli, quod in quadam regione quidam princeps latronum habitabat, qui tantæ malitiæ, & tantæ ferocitatis fuit, vt omnes tranſeuntes iugularet. Hoc audiens quidam ſanctus Abbas cũ bono equo, & cum bonis indumentis ad locum in quo morabatur perrexit. Et captus ſtatim ductus eſt ad principem latronum. Et cùm interrogaſſet eũ quid vellet, reſpondit latro: Equum & veſtes veſtras. Tunc Abbas: Iuſtum eſt hoc q̃d petis, quia iſta Dei ſunt & communia. Et ideo cum multis annis fuerim vſus, iuſtũ eſt vt & tu vtaris. Sed volo vt dicatis mihi quid facietis de eis. Reſpondit latro: Vendemus, & ememus nobis victui neceſſaria. Tunc Abbas: Fili, quare cum tanto labore & periculo quæritis victum & veſtitum veſtrum? Venite mecum & neceſſaria vobis miniſtrabo. Cumque ille renueret ex eo quod non poſſet comedere fabas. Dixit Abbas: Dabo tibi carnes, & piſces, vinum electum, & panem, & lectũ optimum, & ideo ſequere me. Qui acquieſcens, dum eſſet in monaſterio ſtatuit ei ſeruitorem, qui quotidiè miniſtraret omnia præmiſſa. Et poſt dum latro comederet monachus in præſentia illius de mandato Abbatis in terra ſedens comedebat panem & aquam. Et requiſiuit latro cauſam tantæ pœnitentiæ. Si, inquit, homicidiũ feciſti, aut in fornicatione vixiſti vt tàm grauiter pœniteas? Tunc ſtupens & tremens monachus. Abſit, inquit, à mè vt hominem occiderim, aut vnquam carnem meam luxuriã fœdauerim, quoniã in hoc monaſterio ab ineunte mea ætate conuerſatus ſum. Sed ideo hanc pœnitentiam facio, vt habeam Deum propitium in morte. Tunc latro compunctus cum contritione dixit: Ego miſer infœlix, qui tot furta, tot homicidia, tot adulteria, tot ſacrilegia feci, nunquam ieiunaui, quomodo ergò Deum propitium habebo? Et prouolutus cum lachrymis ad pedes Abbatis, ſic ſe afflixit in pœnitentijs, vt omnes in abſtinentia ſuperaret.
Ioannes Aegidius aliàs Iunior.

EXEMPLVM XLVII.

Cœleſtem gloriam & amœnitatem cogitantes tres diſſoluti iuuenes ad Dominum conuertuntur, quorum vnus etiã pijs meditationibus tempus impẽdens, ſemper hilaris & deuotus inuenitur.

Milites tres ſibi mutuò fidelitatẽ promiſerunt, vt in quacunque neceſſitate ſe non deſererent. Erant in bellis & torneamentis ſtrenui, & ad omnia mundi facta probi. Contigit tandem quadam die tranſiſſe ſiluam omnes in ſilentio. Cùm autem eſſent extra ſiluam vnus eorum dixit: Miror quare ſic obmutuimus in tranſitu ſiluæ huius. Et dixit vnus cauſam ſui ſilentij eſſe hanc, quia videns amœnitatẽ ſiluæ memor fui amœnitatis cœleſtis, quã cauſam etiam cæteri confeſſi ſunt. Quibus ſenior dixit: Credite non ſine cauſa hoc factum eſſe, ſed nutu Dei, vt ſicut hactenus mundo, ita nunc Deo ſeruiamus. Quapropter conſulo vt clauſtrũ ingrediamur, & eandem fidelitatem in Domino habeamus. Quod factum eſt. Et laudabiliter & ſtrenuè per aliquod tempus illi vixerunt. Tandem duo iuniores cœperunt tepeſcere, & hoc inuicem confeſſi ſunt, & conſolationem ab inuicem quæſierunt. Venerunt ergò ad tertium de ſtatu quęrentes ſuo, & inuenerunt eum Deo ſeruientem, hilarem, & deuotum. Videns autem ille vultus eorum triſtes dixit: Ex multo ocio & tædio eſtis triſtes & ſegnes, mihi autem totum tẽpus breue videtur, quia ſemper occupor. Illis autem mirantibus quibus ſtudijs, & occupationibus tempus impenderet, cùm ſicut ipſi illiteratus eſſet, dixit: Tres literas tantùm inueni, quas docuit me magiſter me' in ingreſſu meo, quas legens quotidie nullo vnquam tædio afficior, ſed præ deſiderio legendi deficit mihi tempus. Vna ſcripta eſt nigro colore, quæ ſignificat peccata mea, quæ denigrauerunt animam meam, & falſitatem & inſtabilitatem mundi, & pœnas inferni. Hanc lego à mane vſque ad miſſam. Secunda ſcripta eſt colore rubeo, quæ ſignificat paſſionem Saluatoris noſtri, qui multa pro nobis ſuſtinuit. Hanc lego à miſſa vſque ad nonam, quando emiſit ſpiritum. Tertia ſcripta eſt aureis literis, hæc eſt amœnitas & multiplicitas gaudij cœleſtis. Hanc lego vſque ad Completorium, & ſic expendo tempus meum ſine tædio. Quo audito, cæteri multum accenſi profecerũt de cætero & ipſi.

EXEMPLVM XLVIII.

Propoſitum bonum frequenter deſerens penè fuiſſes ex libro vitæ deletus.

Legitur in Scala cœli, quod fuit clericus immundiſſimę vitæ, cui in viſione ſenex apparuit in manu librum vitæ tenens, in quo erant ſcripta nomina ſaluandorum. Et quia iſte contritus religionem intrauerat, dum in libro legeret, nomen ſuum ita frequenter raſum inuenit, quod vix poterat ſuſtiuere pergamenum. Et petens ab Angelo cauſam, ait: Propoſuiſti pluries correctionem, & tunc erat ſcriptũ, & reſiliendo deletum, & niſi modò religionem intraſſes damnatus fuiſſes. Ioannes Iunior Dominicanus.

EXEMPLVM XLVIIII.

Conuerſionem protrahens, & in multis ſtudijs ſtare proponens repentina morte percutitur.

Legitur in Scala cœli, quod ſcholaris quidam Pariſijs fuit deliberans intrare religionem. Cumq́ue induceret ſocium ſuum ad ſimile opus. Ille reſpondit: Manebo per triennium Pariſijs, vt ſim magiſter in artibus, poſtea per quatuor annos in monte Peſſulano, vt ſim magiſter in medicina, poſtea per quinquennium in Bononia, vt ſim magiſter in legibus, poſtea intrabo religionem. Tunc intrante eo lectũ cum iſtis verbis dum in craſtinum pro lectione vocaretur, inuentus eſt mortuus. Idem Ioannes iunior.

Chorizare.

EXEMPLVM L.

Choreas pro Chriſto ſpernens virgo cœleſti choreæ intereſſe promeruit.

Legitur in Scala cœli, quod quædam virgo militaris & decora valde, cho-

reas

reas miro diligebat affectu. Fratri autem prædicatori ad domũ eius venienti & percunctanti, mos puellæ exponitur, & ei nota veritas non negatur. Frater autem auidus ſalutis eius benignè ſatis requiſiuit vt ſibi reſponderet, dicens: Si daretur tibi optio pro carentia gaudij vnius diei, integro anno ſecundum libitum tuum frui delitijs, vel pro anno chorea vitanda quamdiu vixeris, & tibi cõplacuerit deſiderabilem choream mox habere præſentem, vellesne eligere? Qua reſpondente: Vellem. Concluſit, vis ergo amorem huius tranſitorij circuitus deſpicere, vt cum Chriſto & beata Virgine, & cum omnibus ſanctis eum poſſis perenniter poſſidere. Illa diu tacuit, Tandem ab alto trahens ſpiritum reſpondit: Pro nulla omnino re tranſitoria choreæ delitias abiurarem, ſed ſolummodo ea conditione facerem, vt ipſa æternaliter vti poſſem. Probate ergò, & oſtendite mihi, quod in cœlo chorea ducatur, & faciam quod ſuadetis. Cui frater: ſcriptum eſt in Hieremia. Adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludentium. Item in Pſal. Præuenerunt principes coniuncti pſallentibus in medio iuuencularum tympaniſtriarum. Ibi Beniamin adoleſcentulus, &c. Item in hymno. Quocunq; pergis virgines ſequuntur, atque laudibus poſt te canentes curſitant, hymnoſque dulces perſonant. His & ſimilibus ſcripturæ verbis adiecit probabilem rationem dicens: Scis nè quia beatitudo ſanctorum eſt in omnium deſiderabilium copia & fruitione. Si igitur delectaret ſanctos in cœlis choreas ducere & ibi non eſſent, non planè eſſent beati. Si carerent aliquo optabili, hoc eſſet contra fidei rationem. His illa auditis, & intellectis porrecta manu ad honorẽ Dei, & ſanctiſſimæ virginis Mariæ deuouit. Parentes autem fœlici propoſito delectati ad petitionem eius religionis ſibi habitum acquirebant. In domo igitur paterna per tres annos Deo obedienter, hominibus ſocialiter, patri humiliter ſtuduit famulari. In quarto verò anno dicta ſoror febre grauiſſima corripitur, & de vita eius ab omnibus deſperatur. Cumque iam amici ad ſuſcipiendam extremam vnctionem ſæpius hortarentur, reſpondit: Integra fide & ſumma deuotione ſupplico me inungi, cùm meus pater ſpiritualis, ſcilicet confeſſor aduenerit, quia certa ſum, quod non moriar eo abſente. Rogaui enim eum, & impetraui à ſponſo animæ meæ Ieſu Chriſto tamdiu inducias vitæ meæ. Ecce die tertio frater nihil ſciens de ægrota à remotis partibus aduenit, Dei intuitu benignè ſuſcipitur, humanius tractatur. Cui illa: Pater (ait) ſancte modò debeo vitam commutare, & de licẽtia veſtra facite me inungi. Data igitur ſancta communione & vnctione, à cœlo oculos non deflexit. Tandem hilari vultu fratrem alloquitur. Pater ſancte in cõuerſione mea promiſiſti mihi choream in cœlis, cuius promiſſi iam te liberum eſſe dico. Nam Ieſum & ſanctiſſimam matrem eius vidi cum virginibus, & choream mihi perpetuam præparatam. Laudate Dominum quod vnquã nata fui, intolerabilem quidem pœnam ſuſtinui in his locis, in quibus virgines ſe huic ſæculo adaptare ſolent, ſed illa iam dicitur breui temporis ſpatio terminari, & tũc ſine purgatorio euolabo. Cunctis igitur cernentibus amicis, & prægaudio flentibus expirauit. Ioannes iunior.

EXEMPLVM LI.

Choreis libenter iuncta fœmina à dæmone rapitur, & pro cantilenis titio ardens ori eius impingitur.

PVella quædam in die feſtiuo dum fieret ſermo ad populum, tota die in ludis & choreis ſe exercuit, de ſero ad domũ reuerſa reſedit in limine quieſcens. Sed cum ad dormiendum vix oculos clauſiſſet à duobus dæmonibus ad infernum delata eſt, & ſic combuſta vt nec capillus in corpore ipſius maneret. Et totum corpus eius magnis veſicis occupatum fœtorem intolerabilem exhalauit. Vnus verò dæmon titionem ardentem in os eius trudens dixit: Hoc habe pro cantilenis quas impudicè ſæpius cantaſti. Veſtes eius nullum habuerunt aduſtionis ſignum, quæ clamore & eiulatu euigilãs matri & multis alijs narrauit. Poſt hoc fertur ad hoſpitale, vocatur ſacerdos qui nullum peccatum mortale in ea inuenit, niſi quod libenter interfuit choreis & ludis.

EXEMPLVM LII.

Quam graue ſit malum chorea, quamque Deo diſpliceat viſione declaratur.

LEgitur in libro de ſeptem donis. Iuuenis quidam nobilis Deo dicatus in religione multum proficiens. Hic dum frequentibus orationibus incumberet quadã vice ante crucem orans venit in mentem quid eſſet quod magis ad peccatum alliceret, & honori diuino amplius derogaret, proſtratus itaque ante crucem dum hoc ſibi reuelari deprecaretur iuuenem quendã ſpecie intrare vidit in eccleſiam, & cũ eo chorizantium multitudinem copioſam. Circumeuntes ergò eum in primo circuitu iuuenis ille veniſſet ad crucem, ictum magnum dedit ſuper clauos crucifixi. In ſecundo circuitu percutiebãt vulnera manuum crucifixi. In tertio arreptam crucifixi coronam pedibus conculcabant. In quarto planctum eius deridebant. In quinto faciem cõſpuebant. In ſexto latus eius perforabant. In ſeptimo ipſum blaſphemabant. Cumq; iuuenis in oratione conſtitutus, & iſta conſiderans ſurgeret, vt tot Chriſti vituperia vindicaret, ille qui ducebat choream apprehendit eum dicens: Tu rogaſti Deum, vt oſtenderet tibi quid plus iuuentutem ad peccatum alliceret, & ipſum Dominum vituperaret, & exaudiuit te Deus, idcircò ergò ego princeps tenebrarũ choreas procurans huc veni, vt omnia mala chorizationis tibi exponerem. Nam in chorea primo eſt motus pedum, & oſtenſio calciamentorum, & hoc fit in vituperium clauationis pedum Chriſti. Secundo eſt ibi extenſio brachiorum, & coniunctio digitorum, & hoc fit in vituperium brachiorum Chriſti. Tertio in modum coronæ circumeunt, vel coronam florum, ſiue herbarum portant in capite, & tunc calcatur corona Chriſti. Quarto ſunt ibi cantus in vituperium planctus Chriſti. Quinto eſt ibi ornatus, & iſti ſpuunt in Chriſtum. Sexta eſt ibi lætitia vana in corde eorum, & iſti aperiunt latus Chriſti. Septimo eſt ibi tactus impudicus & oſcula, & hi blaſphemant Chriſtum. Propterhoc itaque Deus ſumme in chorea vituperatur & contemnitur. Ego autem in ea vtor omnibus armis meis ſcilicet viſu, tactu, locutione, cogitatione. Et per has vias homines in vniuerſa mala corruere facio. Nicolaus Dincleſpule.

EXEMPLVM LIII.

Cruce cibum non benedicens fœmina à dæmone poſſidetur.

REfert magiſter Ioannes Nider, quod in Colonia puella xvj. annorum in domo cognatæ ſuæ fregit caſu ollam terream. Ob quod cognata eius grauiter indignabatur. Puella autem ob nimiam irã cognatæ nolens comedere, tandem compulſa à cognata dixit: Si me oportet edere in nomine diaboli fiat. Sic menſam accedit, benedictionem menſæ quam bene ſciebat, dicere neglexit in primo morſello, vt putabat muſcam ori illatam ſenſit, quam cum nulla arte eijcere valeret, deglutiuit, & immediatè obſeſſa fuit. Semper tamen vſum rationis bonum hãbuit, licet ſæpe ſatis vexaretur à dæmone. Cùm autem in domum parentum cum magna mœſtitia reduceretur, & diutiſſimè nullus reperiretur qui eam liberare poſſet, tandẽ quidam frater noſtri ordinis nunc magiſter Gotfridus Sluſſel Sacræ Theologiæ Profeſſor, calamitati parentum & puellæ compatiens, ſe de eius exorcizatione intromiſit, pacto tali præuio, vt ſi liberaretur nihil terreni exorciſtæ daretur, ſed puella in caſtitate ſoluta, ſi vellet liberè, & non in matrimonio de cætero, Deo militaret. Legit igitur Pater præfatus miſſam, & obtulit pro obſeſſa oblationem conſuetam, eadem interfuit officio, & in nullo vexari videbatur. Finitoque officio poſt ſatis diutinum exorciſmi actum, membris omnibus virginei corporis penè præcontuſis exijt dæmon, & ita virgo deinceps Domino in caſtitate ſeruiuit. lib. 5. Formic. cap. 11.

EXEMPLVM LIIII.

Crucis ſignaculum formante notario dæmonum æthiopica turba diſparuit, & imago crucifixi notarium eundem reſpicere viſa eſt.

QVanta ſit virtus ſanctæ crucis patet in illo fideli notario, quem quidam magus decepit, & ad quendam locũ in-

in quem dæmones aduocauerat duxit, promittens quod eum multis diuitijs faceret abundare. Et ecce vidit quendam magnũ Æthiopem ſuper altum thronum ſedentem, & in circuitu eius alios Æthiopes cũ lanceis & fuſtibus ſtantes. Tunc ille magnus Æthiops magum prędictũ vocauit, dicens: Quis eſt iſte puer? Et ille reſpõdit: Domine ſeruus veſter eſt. Et tunc conuerſus dæmon ad notarium ait: Si vis me adorare, & ſeruus meus eſſe, & Chriſtum tuũ negare, faciam te ſedere in dextera mea, & multis copijs ditabo te. Ille autem mox ſignum crucis edidit, & ſe Chriſti ſeruum liberè proclamauit, ſtatimque omnis illa multitudo euanuit. Poſt hoc cum templũ ſanctæ Sophiæ prædictus notarius cũ Domino ſuo intraſſet, & ante Saluatoris imaginem ambo ſtarent: vidit Dominus eius quod prædicta imago ſuper notarium ipſum oculos fixos haberet, & ipſum attente reſpiceret. Quod videns Dominus admirans, iuuenem ex parte dextera ſtare fecit, viditque quod imago in illam iterum partem oculos reflexiſſet, & ſuper notariũ fixos haberet. Rurſus fecit eum ſtare ad partem ſiniſtram. Et ecce iterum imago oculos voluit, & notarium vt prius dignãter aſpexit. Tunc adiuratus à Domino, vt ſibi diceret quid apud Dominum Deum meruiſſet, propter quod ſic eum imago reſpiceret. Dixit ſe nullius boni conſcium eſſe, niſi quod eum coram diabolo negare noluiſſet.

Detractio.

EXEMPLVM LV.

Detractor in iudicio ſanctos omnes uindictam contra ſe poſtulantes audiuit.

FVerunt duo ſocij clerici, quorum vnus detractor erat peſſimus, ſic quod de nullo poterat bonum dicere. Qui infirmitate detentus cum ad pœnitentiam à ſocio moneretur paruipendens mortem in nullo omnino ſe emendauit. Et cum ad extrema appropinquaret, adiuratus à ſocio ſuo promiſit ſibi quod infra xxx. dies appareret ei ſi poſſet, & ſi Deus permitteret, & ſic mortuus eſt, & poſt paucos dies, Deo permittente non pro ſalute ſua, ſed ut cæteri erudirentur exemplo ſuo apparuit ſocio eius ignitus foris incendio infernali. Ad cuius conſpectum ille cum tremore cœpit deficere, & dixit ei: Ego ſum ille infœlix quondam ſocius tuus, pro quo oras inaniter, quia perpetuè ſum dãnatus. Et interrogauit quomodo ſibi ſucceſſit in agone. Reſpondit: Cum eſſem in extremis, ductus fui coram iudice, & cum obmuteſcerem præ timore uidi animas multas ſole lucidiores ad iudicem contra me manus extendere & clamantes. Vindica Domine ſanguinem noſtrum de illo mendace detractore, qui nos apud homines mendaciter infamauit. Ad hanc uocem cũ me iudex inſpiceret torua facie & irato vultu, & ego in eius conſpectu territus & confuſus, & de prolatis contra me malis mihi conſcius, memetipſum & magnam miſericordiam Dei ſum oblitus, & ſic deſperans perpetuè ſum damnatus.

EXEMPLVM LVI.

Detrahentem clericum Epiſcopus nõ corrigens cum eo grauiter in purgatorio torquetur.

LEgitur de quodam Epiſcopo in purgatorio exiſtente, qui uehementer affligebatur in fœtore clerici ſui in inferno exiſtentis & aſcendentis ad ipſum, qui detractiones ſuas libenter audiebat, & eum non ſatis corripuerat, quamquam eſſet in ſe ſatis bonus Epiſcopus.

EXEMPLVM LVII.

Detractor moriturus linguam ſuam percutiens dixit, Iſta lingua peſſima me damnauit.

IN Anglia quidam religioſus ueſte non uita, habitu non actu, detractionibus aſſuetus in extremis exiſtens monitus eſt, & rogatus quod confiteretur, & de ſalute animæ ſuæ ſollicitè cogitaret. Qui reſpondit qd non faceret, interrogatus quare, dixit quod non poterat. Cum autem multis verbis, & perſuaſionibus moneretur, quod in hac extrema neceſſitate tota mentis attentione, & cum fiducia ſpei curreret ad diuinam clemẽtiam implorandam, extrahens

hens linguam, digito percuſſit eam, & dixit: Iſta lingua peſſima me damnauit. Quo dicto lingua ſic intumuit, quod vlterius eam reponere nõ potuit in os ſuum, & ſic horribiliter expirans omnibus detractoribus exemplum damnationis oſtendit.

EXEMPLVM LVIII.

Detractor poſt mortem apparens linguã igneam vſque ad terram dependentem dentibus corroſis, & expuit.

LEgitur in libro, qui dicitur Faſciculus morum, quod ſceleratus quidam omnes detractionibus ſuis lacerare cõſuetus, morte præuentus eſt non confeſſus. Neq; enim merebatur, vt ea lingua peccati venenum euomeret, qua tam frequenter aliorum etiam innocentiam laceraſſet. Apparuit autem non longè poſt mortem cuidã vitæ ſuæ præmia condigna oſtendens. Habebat autem linguam quaſi igneam ab ore vſque ad terram dependentem, quam crebris morſibus idem ipſe momordit, corroſit, & expuit. Cumque particulatim eam vſque ad fundamenta abſciſam eieciſſet, rurſus ad priorem quantitatem reformabatur denuo corrodenda. Quæſiuit viuus à mortuo, quidnam hoc deſignaret. Qui reſpondit: Quoniam dum vixi per hoc mẽbrum maledictum omnes perſequebar, idcirco ab hoc tormento in perpetuum non liberabor. Per quæ enim peccauit, quis per hæc & punietur. Ioannes Ædeus Minorita autor Faſciculi virtutum & vitiorum.

Auaritia.

EXEMPLVM LIX.

Latomus quidam mediocribus opibus rectè vtitur, ditatus opprimit pauperes, omnia perdens ad priſtina pietatis officia redijt.

LEgitur quod quidam Eremita hoſpitatus apud quendam latomum inuenit, quod vnam partem lucri ſui expendebat in neceſſitates ſuas, aliam in eleemoſynas, tertiam in hoſpitalitatem. Cum autẽ egreſſus eſt ad cellam, & rogaret vt Deus ei bona ſua multiplicaret, quia ea ita bene expendebat reſponſum eſt ei, quod fortè ei non expediret. Illo autem non adquieſcente licet pro eo fide iubente conceſſum eſt quod petebat. Nam in mane latomus cum cauſa operandi murum antiquũ frangeret inuenit magnum auri theſaurum, quo accepto factus eſt familiaris Imperatoris & Balliuus & magnus pauperum oppreſſor. Quo facto Eremita raptus ad iudicium vidit Angelos de latomo conquerentes. Quibus reſpondetur quod fideiuſſor reſpondebit. Stupefactus Eremita ſupplicabat beatam Virginem, vt eum iuuaret. Quæ impetrauit vt Eremita ad eum corrigendum mittatur. Quod cum facere vellet, nec ei loqui poſſet, ſed ingerens ſe verberatus fuiſſet reuerſus ad cellam, iterum rapitur ad iudicium, & ſicut prius accuſatus regina eum iuuante liberatus eſt. Mortuo tandem Imperatore, alius ſuccedens Balliũ capere voluit, ſed ille fugiẽs, & omnia ſua perdens ad priſtina officia, & pietatis opera redijt.

EXEMPLVM LX.

Diuites frequenter ſolicitudinibus laniãtur, cum pauperes liberis animis dulce melos ad ſidera fundunt.

QVidam diues & valde pecunioſus habebat domum ſuam maximam, coniunctam tugurio pauperis cuiuſdam laboratoris. Cum autem diues in loco ſuo, & camera præ ſaturitate & ſollicitudine torqueretur, nec poſſet dormire, audiebat pauperem iuxta igniculum ſuum cũ pueris lætantem, & per reſiduum noctis in pace dormiẽtem, vſquequo mane dum vxor ſua vix excitaret eum à ſomno ad laborẽ. Quod audiens diues inuidens eius lætitiæ cogitauit, quod eum faceret participem ſollicitudinum & miſeriarum ſuarum. Et ſurgens de nocte aperuit oſtiũ domus pauperis, quod non erat multum ſeratum, & burſam pecuniæ appendit ad oſtij cauillã, quam mane inueniens pauper & videns, quod erat pecunia noluit ire ad laborem ſolitum timens, ne ſibi furaretur pecunia, ſed gemens & ſollicitus quid inde faceret vt vicini ſui, vel vxor ſua neſcirent eum inueniſſe illam, & vnde veniſſet. Poſuit eam in ſtramine lecti ſui, fingens ſe infirmum,

mum, iacens ſupra pecuniam vſquequo de liberaſſet quid inde faceret. Er dum per plures dies ſic affligeretur, nec cantatet, de nocte intrauit domum eius diues quærens eum. Et cum vxor ſua aſſereret eum infirmum in tenibus. Ego, inquit, ſcio vnde curem eum. Et accedens ad eum ait ei in ſecreto: Redde mihi pecuniam meam, quam in tali loco accepiſti, alioquin faciã te ſuſpendi. Qui timens reddidit pecuniã, & recuperauit ſolitam lætitiam.

Excommunicatio.

EXEMPLVM LXI.

Excommunicati ſilua & ſtagnũ aruerunt.

Legitur in Scala cœli, quod in diœceſi Balleuallenſi quædam eſt arida ſilua & ſterile quoddam ſtagnum iuxta ſiluam. Cuius cauſam aſſerunt incolæ loci talem. Miles quidam abſtulit ſiluam cum ſtagno per violentiam à quibuſdam religioſis. Cum autem Abbas eiuſdem loci, nec precio, nec placitis recuperare poſſet ablatã ſibi poſſeſſionem, venit ad lucum dicens ſiluæ & ſtagno. Sicut veram & debitam iuriſdictionem in vobis habemus, ita ſub interminatione anathematis & excommunicationis vobis inhibeo, ne de cætero fructus vel res aliquas producatis vnde gaudeant, qui vos nobis iniuſtè abſtulerunt, & ex tunc ſilua aruit & ſtagnũ ſterile permãſit. Ioãnes Iunior, ordinis Prędicatorũ.

EXEMPLVM LXII.

Excommunicati domum execrantes ciconiæ ſuos nidos ad alias domos tranſtulerunt.

NArratur quod cum Papa Gregorius ix. ante Papatum legatus ſedis Apoſtolicæ in Lombardia inuenit in quadam ciuitate maiores compugnantes, qui proceſſum eius impediebãt. Cum altera pars ſtaret ad arbitrium eius de pace reformanda & altera contumax nollet conſentire, atq; excommunicaſſet Capitaneum illius diſſenſionis qui ſolus pacem impediebat, & ille excommunicationem contemneret ciconiæ multæ, quæ nidificauerunt ſuper turres & caminos domus eius receſſerunt, & nidos ſuos tranſtulerunt ad domum alterius Capitanei dictæ guerræ, qui paratus erat ſtare ſub mandato prædicti Legati. Quod videns ille contumax humiliauit cor ſuum ad abſolutionem procurandam, & ad voluntatem dicti Legati faciendam. Quo abſoluto dictæ ciconiæ nidos ſuos ſuper domum ſuam reportauerunt.

Gloria Cœli.

EXEMPLVM LXIII.

Cœleſtis gloria conſiſtit in viſione faciei diuinæ, quæ omnem decorem creatum excellit.

COntigit aliquando fratrem Iordanũ generalem Prædicatorum loqui cuidam obſeſſo. Quæſiuit à ſpiritu immundo vbi foret libentius? Reſpondit: In cœlo. Et cum ſcrutaretur cauſam quare magis deſideraret eſſe in cœlo. Reſpondit vt faciem creatoris videret: Quæſiuit magiſter. Quam libenter videret, reſpondit ſpiritus: Paulo amplius vidi quam ad ictum oculi, ſed propter tamdiu denuo videre faciem creatoris in nouiſſimo die, vſque ad diem nouiſſimum ſolus omnium damnatorum ſpirituum pœnas vellem ſuſtinere. Quod audiens magiſter expauit vehementer, ita vt non videretur in eo ſpiritus. Poſtea ad ſe reuerſus dixit ſpiritui. Optime dixiſti mihi, ſed oro te, vt alicuius pulchritudinis comparationem dicas mihi ad pulchritudinem Dei. Er reſpondit ſpiritus nequam. Stultè quęſiuiſti, quia non poteſt enarrari. Sed propter inſtantiam petitionis tuę vnum tibi narrabo, quod tamen friuolum eſt, & penitus nihil reſpectu veritatis. Conſidera, inquit, quod ſi omnes pulchritudines omnium pulchritudinum terrarum, ſiue cœlorum, atque gemmarum vitri, auri, argenti, florum, atque omnium metallorum, & eorum omnium quæ pulchritudine ſua viſum delectant redactę eſſent in vnum, & omnes ſtellæ ad ſolis ſimilitudinẽ lucerent, & ſol præ omnibus ſtellis lucem haberet iam prædictis, & omnes illæ pulchræ ſtellæ, & ſol radios ſuos iactarent in pulchritudinem vnam: Scias hoc pro certo, quod omnis illa pulchritudo huma-

humanam æſtimationem excelleret, & tamen incomparabilis eſſet illa pulchritudo ad pulchritudinem creatoris, ſicut nox eũ tenebroſior eſt ad diem tunc lucidior eſt. Væ ergo illis qui ſeparabuntur ab illa inæſtimabili gloria. Ioannes Herold in ſuo promptuario exemplorum litera G. Simile exemplum habes in lib. 2. Apum ca. 57. nu. 67. & apud Cæſarium lib. 5. c. 10.

EXEMPLVM LXIIII.

Cœleſtis gloriæ conuiuium celebrans miles ducentos annos præ immenſitate lætitiæ vix horæ ſpatium arbitratur.

ERant duo milites ſocij valde familiares, quorum vnus dixit ad ſocium ſuũ: Amice, tali die curiã tenebo, & volo quod tu promittas mihi quod in ea ſeruias. Et ille reſpondit: Et ego tali die curiam tenebo, & volo quod tu ſimiliter ſeruias, & promiſerunt ſibi mutuo. Antequam vero primus teneret curiam ſuam ſocius ſuus defunctus eſt. Conſtituto autem die vnus tenebat curiam ſuam, & ecce in iſto prandio miles ille qui mortuus erat aduenit & miniſtrauit. Finito autem prandio dixit ſocio ſuo: Socie, ecce cõpleui quod tibi promiſi, quia in curia tua miniſtraui, volo ergo quod tu facias quod tu mihi promiſiſti. Ille reſpondit: Socie, nõne mortuus es, & quomodo poſſum ire ad curiam tuam? Ille vero ait: Dominica die quando redibis de miſſa, inuenies ante ianuam tuam ſtantem album equum inſellatum, & duos leporarios albos, & ipſi te ducent ad curiã meam, & reducent huc. Prius tamen dic diligenter omnia peccata tua. Dominica autem die poſt miſſam inuẽit miles equũ & leporarios & confeſtim aſcendit equũ. Interrogauerunt autem quo iret. Ego, inquit, vadam quo Deus volet & reuertar. Tunc cœpit ſequi leporarios per campos & ſiluas & deſerta, & equus ibat tam velociter quod nec ventus poſſet eum ſequi. In quoddam autem nemus venientes inuenerunt domum cuiuſdã Eremitæ vbi ſubſtiterunt leporarij. Tunc miles recogitãs aliqua peccata, de quibus non fuerat confeſſus deſcendit, & illi Eremitæ confeſſus fuit, & iterum ſuper equum aſcendit. Poſtea venerunt ante magnum palatium, & ibi ſubſtiterunt. Miles autem deſcendit, & ecce ſocius ſuus ſcilicet ille mortuus egreſſus eſt ei obuiam, dicens: Ecce multum tardaſti adhuc reſtat tamen vnum ferculum de quo miniſtrabis. Intrans autem palatiũ inuenit certam multitudinem comedentem incomparabilis pulchritudinis. Et ille miles quia finitum erat conuiuium quaſi ſolummodo de vno ferculo miniſtrauit. Et acceſſit ad eũ ſocius ſuus ille mortuus, & ait illi: Chariſſime, oportet te reuerti in domum tuam. Et ille reſpondit: Dimitte me pro Deo hic aliquantulum morari in iſta ſocietate. Cui reſpondit ſocius: Oportet qđ tu ſtatim recedas, quia multo plus moratus es, quam credas. Tunc reduxit eum ad equum, & ille continuè aſcendit, & leporarij præcedebant eum, & venit ad locum vbi manſerat ille Eremita, cui ipſe confeſſus fuerat, & non inuenit, nec domum, nec aliquid niſi mõticulum, in quo fuerat domus Eremitæ, & poſtea venit miles iuxta villam ſuam, & vidit ſiluas extirpatas, & villas immutatas, & cœpit ſupra modum admirari. Tandem peruenit ad domũ ſuam, & inuenit vbi domus ſua fuerat Abbatiam quandam ædificatam, & venit ad portam, & vocauit portarium. Portarius vero quæſiuit ab eo quis ipſe eſſet, & quid vellet: Ille vero reſpondit ſe eſſe Dominum illius loci, & totius villæ. Portarius vero nunciauit Abbati verba militis. Tunc Abbas venit ad portam, & inuenit ibi militem, & conuenit conuentus & tota villa. Cumque miles interrogaret vnde tam cito veniſſet Abbatia in manſione eius. Reſpondit Abbas, quam plus quam per ducentos annos ibi fuerat. Miles autem affirmabat quod eadem die de villa illa diſceſſerat, & Abbatia non erat, ſed domus ſua. Acceſſit autem quidam ſenex, qui dixit ſe audiſſe ab auo patris ſui, qđ quidam Dominus iſtius villę quondam diſceſſerat cum equo albo, & duobus leporarijs qui dixit ſe reuerſurum. Et computato tempore inuenerunt, quod miles ille moram fecerat, plus quam ducẽtos annos, qui tamen non credebat ſe moratum fuiſſe per vnum diem. Tantum enim gaudiũ, & tantam delectationem habuerat in illo conuiuio, quod videbatur ſibi quod ipſe moram non feciſſet, niſi vna hora cum tamẽ per ducentos annos ibi fuiſſet. Sic patet quomodo ſocietas Dei eſt delectabilis.

EXEMPLVM LXV.

Cœleſtis harmoniæ dulcedinem per auiculam audiens frater trecentis annis in nemore perdurauit.

LEgitur in libro exemplorum, quod fuit quidam monachus qui legens in matutinis cum alijs fratribus, Mille anni ante oculos tuos tanquam dies heſterna quæ præterijt, miratus eſt nimis quomodo illud eſſet poſſibile. Erat enim ſanctus & deuotus valde. Poſt matutinas ergo mãſit in choro in ſua deuotione vt conſueuerat, & petiuit ſibi illum verſum reuelari à Deo, & incepit diſcere, & cum ſtaret auis pulcherrima ante oculos eius volauit & auolauit. Sequebatur eam quia totus fuit intentus ad viſionem eius. Tandem volauit extra eccleſiam, tamen ſemper propè ipſum vt poſſet videri, & ita propè vt poſſet apprehendi. Tandem deduxit eum extra clauſtrum, & vlterius deduxit eum ad vnum nemus, quod fuit ante clauſtrum magnum & ſpatioſum valde. Et ibi monachum illum detinebat per dulcem melodiam per trecentos annos nunc auolando, nunc appropinquando quouſque omnes monachi dicti monaſterij eſſent defuncti. Et præ dulcedine cantus dictæ auis nõ eſuriuit, nec ſitiuit, nec comedit, nec bibit, poſtea auis auolans monachum dimiſit. Statim monachus ad ſe reuerſus monaſterium ſuum petijt, quia propè erat, putans ſe eadem nocte poſt matutinas receſſiſſe. Iam erat hora tertia vt ſibi videbatur, & ſe petiuit intromitti. Dixit portarius quis eſſet. Qui dixit: Sum Sacriſta iſtius monaſterij, qui poſt matutinas egreſſus ſum. Portarius putans eum delirum non cognouit eum omnino, tamen requiſiuit ab eo nomina fratrum, ſcilicet Abbatis, Prioris, & cellarij. Recitauit ergo nomina eorum, qui erant temporibus ſuis, & portario omnino incogniti erant. Et admirans monachus, quod non intromitteret eũ, & ſimularet ſe neſcire nomina fratrum; petiuit vt duceret eum ad Abbatẽ. Ductus autem ad Abbatem, nec ipſe cognouit Abbatem, nec Abbas è conuerſo eum. Et inquiſiuit Abbatem de prædeceſſore ſuo, & ſic inuentum fuit quod Abbas ille cum alijs quos nominauit ante trecentos annos eſſet defunctus. Tunc oſtendit Abbati, & omnibus fratribus quid Deus ſecum operatus eſt per tot annos in eremo per auem & illum verſiculum. Mille anni, &c. & de gaudio paradiſi, & tunc ipſum in fratrem receperũt, qui ſtatim ſumptis ſacramentis eccleſiaſticis dulciter obdormiuit in Domino, & ad gaudia vitæ æternæ peruenit.

Gula.

EXEMPLVM LXVI.

Gulam prudens matrona filias monaſticè nutriens cohibere in puellis ſtuduit, quas extra horam prandij etiam aquã bibere vetuit.

AVguſtinus in libro Cõfeſſionum ait, quod erat quadam decrepita mulier, quæ propter ſenectam & optimos mores honorabatur. Hæc curam gerebat filiarũ matris Auguſtini, quæ non permittebat eas præter horas quibus ad menſam parentum moderatiſſime alebantur, etiamſi excandeſcerent ſiti, nec aquam bibere, præcauens conſuetudinem malam, & addẽs verbum ſanum & memoria dignum dicens puellis. Modo aquam bibitis, quia in poteſtate vinum non habetis. Cum autem ad maritos veneritis, & factæ eſtis dominæ apothecarum, & cellariorum aqua vobis tunc vileſcet & ſordebit, ſed mos potandi permanebit, & ſic frẽnabat auiditatem tenerioris ætatis, & ipſam puellarũ ſitim ad honeſtum modum deducebat, vt iam non biberent quod non deceret.
Lib. 9. Confeſſ. cap. 8.

EXEMPLVM LXVII.

Gulæ ſuæ impetum ſequens mater beati Auguſtini, à famula meribibula nominatur.

SImiliter narrat Auguſtinus, quod mater ſua aliquando puella ad mẽſam parentum bibebat vinum modicum, & ita ad illud modicum modica quotidiana addendo in eam conſuetudinem prolapſa eſt, vt plenos mero calices faciliter & hiãter hauriret. Vnde cum ancilla quædam cum ea qua-

quadam die litigaret, obiecit ei hoc crimẽ: vocans eam meribibulam. Quo verbo tanta verecundia eſt percuſſa, quod fœditatẽ ſuæ conſuetudinis reſpexit, & de cætero ſe in hoc correxit. lib. 9. Confeſſ. c. 8.

EXEMPLVM LXVIII.

Commoditatibus corporis infirmus religioſus aſſuetus, cum difficultate ad conuentum ex infirmatio redibat.

Vidi enim quendam deuotum religioſum, qui cum fuiſſet in infirmario aliquanto tempore, & appropinquaret ei dies, in quo oportebat eum redire ad conuentum, aduertens quod angebatur in anima ſua dixit in quodam ſolatio & hilaritate quod ita videbatur ei difficile redire ad conuentum ſicut a principio relicto ſeculo intrare ordinem. Valde ergo cauendum eſt viris ſanctis ab huiuſmodi illaqueatione.

EXEMPLVM LXIX.

Diues delicioſus, multumque incraſſatus, cogitãs ſe idoneum ignis infernalis pabulum factum, pœnitentiam aſſumit.

Legitur in Scala cœli, quod fuit diues quidam qui de ſuo corpore quantum poterat curabat. Delitias in cibis & potibus, in vnguentis & balneis, in lectis & indumentis & ornamentis auidiſſimæ requirebat. Quia verò erat ſapiens, quo ad mundum factus eſt ſeneſcalcus regis Franciæ, & tunc incepit in tantum delitijs affluere, quod pinguedo eius per cutem vix poterat reſtringi. Coquus autem ſuus qui ei cum magno ſtudio ſeruiebat ſemel dixit ſibi: O quam magna inflammatio erit Domine mi, quando iſta pinguedo veſtra erit coniuncta igni inferni. Quod ille conſiderans incepit dicere intra ſe: Verè iſte dicit verum, ſed non ſic erit, & aſſumpta pœnitentia Deum per carnem placauit, qui per eam vituperatus, & offenſus erat. Ioannes Iunior.

EXEMPLVM LXX.

Quomodo honeſtus quidam Epiſcopus gulam mortificauit.

Qvidam Archiepiſcopus magnæ honeſtatis cum ſe poſuiſſet in menſa & apportatæ fuiſſent ei ficus, quas multum diligebat, accepit vnam volens eam comedere ante benedictionem quam tradiderat obliuioni. Cum autem hoc aduertiſſet depoſuit eam, & dixit gulæ ſuæ: Domina gula nimium feſtinabatis, & ideo faciatis hãc pœnitentiam; quia hodie non comedetis ficus, & ſtãtibus ficubus coram ſe non comedit ex eis per totam menſam.

Humilitas.

EXEMPLVM LXXI.

Quomodo Rex quidam, cum regia dignitate humilitatem coniunxerit, regiæq; maieſtatis potentiam paruifecerit.

Rex quidam Norvvegiæ, Daciæ, & Angliæ nomine Chnoch cum floreret maximo vigore Imperij ſui ſedile ſuum in litore maris aſcendẽtis ſtatim poni iuſſit, & alloquens mare ait: Impero tibi ne aſcendas terram meam, nec veſtes, nec mẽbra dominatoris tui madefacere præſumas. Nihilominus mare aſcendit, & terrã ac pedes eius madefecit. Quo facto ille reſiliens ait: Sciant omnes habitatores orbis vanam & friuolam eſſe regis potentiã, nec regis quempiam nomine dignum præter eum, cuius nutui cœlum & terra & mare obediunt. Et nũquam poſtea capiti ſuo coronam auream impoſuit, ſed ſuper imaginem Saluatoris in cruce eam poſuit in laudem regis æterni.

Ieſus.

EXEMPLVM LXXII.

Feſto Natiuitatis die, meritis Incarnationis Chriſti, dęmonis malitia coercetur.

Refert Vincentius Beluacenſis, quia mos eſt Cluniacenſis monaſterij præ cæteris ſolemnitatibus Natiuitatem Domini

mini quodam ſingulari affectu agere; &
cantuum melodijs, cereorum accenſioni-
bus, quodque longè præſtantius eſt ſpiri-
tuali deuotione multa cum lachrymarum
perfuſione cum Angelis ſolemnizarē. Hac
igitur inſtante feſtiuitate fratres more ſo-
lito ſe & ſua omnia præparauerunt. Venē-
rabilis ille pater Hugo, qui adhuc ſenex
ſupererat capitulum, vbi fratres conuene-
rant ingreſſus hæc ad omnes verba protu-
lit. Noueritis fratres benignum Ieſum di-
ſpoſuiſſe noſtris intereſſe ſolemnijs. At
contra hoſtem nequam inuidia laborare
vt aliquas tenebrarum ſuarum nebulas tā-
to ſplēdori poſſet immiſcere. Frater enim
ait quidam: ſe vtique dans intelligi, hac
nocte vidit matrem miſericordiæ, ipſum-
que filium quem præſenti genuit nocte
dulciſſimo gremio continere, eiq; ſancto-
rum Angelorum multitudinem cum im-
menſo lumine aſtare. Et cum in Natiuita-
te Domini monachi cantando recognoſce-
rent beneficium Incarnationis Domini.
Hugo Abbas Cluniacenſis vidit ordines
Angelorum pſallentium, & omne genus
muſicorum dicentium: Gloria in excelſis
Deo. Idem Deus puer exultabat, & cordis
lætitiam geſtu corporis & plauſu manuū
demonſtrabat, & conuerſus ad matrem aie-
bat. Cernis mater noctē Natiuitatis meæ,
quæ imminet gaudijs illuſtrādam, in quā
& Prophetarum oracula, & Angelorum
præconia reuelabuntur, & de meo ex te or-
tu omnia ſimul cęleſtia & terreſtria læta-
buntur. Vbi eſt nunc hoſtis mei damnata
perfidia? Vbi eſt poteſtas quæ ante hoc ſin-
gulare gaudium dominabatur? Quo illo
impudens audito de latibulo ſuo egreſſus
à longè ſe præſentabat, & ignominiosè de-
turpatus cum multo planctu & eiulatu, vt
admitteretur orabat. Et ſi ait in nulla par-
te Eccleſiæ admittor, in aliquo ſaltem re-
liquarum officinarum loco ſuſcipiar. At
filius virginis: Vade, inquit, Lucifer, & ne
te mea ſententia præiudicatum lamente-
ris tenta quod poteris. At ille ſolum adi-
tum capituli petijt, & intrare non potuit.
In tantum enim ſe tumidum & capituli
introitum anguſtum inuenit, vt nullate-
nus introire valeret: Verè enim inflatus
ſuperbię veteris apoſtemate per humilem
aditum non potuit tranſire. Inde ad dor-
mitorium fratrum greſſum conuertit, &
phantaſijs ſolitis ſe eos inquietare poſſe
confidens introire tentauit. Sed eadem
craſſitudine ſua ab oſtio repulſus eſt. Poſ-
tremo ad refectorium nocendi ſpem con-
tulit ibi propter aliquantulam corporis
curam maiorem ſuſpicans mentium incu-
riam, ibi etiam tot obices ex diuinorum
verborum lectione, tot trabes ex deuotio-
ne auditorum, tot repagula reperit ex cha-
ritate ſibi inuicem ſeruientium, vt nullo
modo vltra valens procedere cogeretur
retrocedere. Sic & ab omnibus officinis de-
iectus à conſpectu pijſſimi Redemptoris
& glorioſæ Mariæ matris eius cum ea qua
dignus eſt confuſione peſtifer ille receſſit.
Cauti ergo, ò fratres, eſtote, & immenſas
gratias omnipotenti, & miſericordiſſimo
Saluatori agite, quia & nequiſſimum ho-
ſtem à nobis expulit, & ipſe nobiſcum fe-
ſtum celebraturus intrauit.
Specul. hiſt. lib. 26. c. 7. & Petrus Venerabi-
lis Abbas Cluniacenſis lib. 1. mirac. c. 15.

EXEMPLVM LXXIII.

Feſtiuitatem Natiuitatis Chriſti cum quā-
ta deuotione ſanctus Franciſcus in ſilua
Græcij celebrauerit.

REfert Bonauentura in vita ſancti Frā-
ciſci quia contigit anno tertio ante
obitum ſancti Franciſci vt memoriam Na-
tiuitatis pueri Ieſu ad deuotionem excitā-
dam apud caſtrum Græcij Franciſcus diſ-
poneret agere cum quanta maiori ſolem-
nitate valeret. Ne vero hoc nouitati poſ-
ſet aſcribi à ſummo Pontifice petita & ob-
tenta licentia fecit præparari præſepium,
apportari fœnum, bouem & aſinum ad lo-
cum adduci. Aduocantur fratres, adue-
niunt populi, perſonat ſilua voces, & vene-
rabilis illa nox luminibus copioſis & cla-
ris laudibuſque ſonoris & conſonis reſplē-
dens efficitur atque ſolemnis. Stabat vir
Dei coram præſepio pietate repletus, re-
ſperſus lachrymis & gaudijs ſuperfuſis ce-
lebrantur miſſarum ſolemnia ſuper præ-
ſepe, leuita Chriſti Franciſco euangelium
cantante, prædicat deinde populo circum-
ſtanti de Natiuitate pauperis Regis, quem
cum nominare vellet puerum de Bethleē
præ amoris teneritudine nuncupabat. Mi-
les autem quidam virtuoſus & verax pro-

pter

pter Chriſti amorem ſeculari relicta militia viro Dei magna fuit familiaritate coniunctus Dominus Ioannes de Grecio. Hic ſe vidiſſe aſſeruit puerulum quendam valde formoſum in illo præſepio dormientē, quem beatus Franciſcus ambobus amplexans brachijs excitare videbatur à ſomno. Hanc quidem deuotam militis viſionem non ſolum videntis ſanctitas credibilem facit, ſed & dignata veritas comprobat, & miracula ſubſecuta confirmant. Nā exemplum Chriſti conſideratum à mundo excitatiuum eſt cordium in fide Chriſti torpentium, & fœnum præſepij reſeruatum à populo mirabiliter ſanatiuū brutorum languentium & aliarum repulſiuū peſtium diuerſarum, glorificante Deo per omnia ſeruum ſuum ſanctæque orationis efficaciam euidentibus miraculorum prodigijs demonſtrante.

Bonauentura c. 10. vitæ S. Franciſci.

EXEMPLVM LXXIIII.

Diligentis Deum fœminæ cor ſciſſum eſt, & inuentum eſt in eo ſcriptum, Diligo te &c. quia creaſti, redemiſti, & dotaſti me.

ERat quædam virgo nobilis xiiij. annorum, quæ beatæ virgini valde erat deuota. Hæc glorioſam virginem rogabat continuè ſeptem annis, vt ſibi dignaretur oſtendere filium ſuum. Quæ cum in vigilia Natiuitatis Domini orationis cauſa ſola capellā intraſſet, apparuit ei virgo pulcherrima tenens filium in manibus & allocuta eſt virginem Dei. Accipe filium meum, & lude cum eo. Quæ gaudens fecit. Cui puer: Diligis ne me? Et illa: Omnino. Et ille: Quantum? Tunc illa: Plus quam corpus meum. Cui puer: Si diligis me? Et illa: Plus quam cor meum. Et Ieſus ait: Quantum plus corde tuo diligis me? Et illa: Neſcio dicere ſed ipſum cor loquatur: Quo dicto ſtatim cor eius præ amore ſciſſum eſt. Tunc beata virgo accepta anima eius in concentu Angelorum deduxit in cœlum. Ad cantum verò Angelorum familia cucurrit, & virginem mortuam inuenientes, odore inenarrabili ſunt repleti. Et fratres prędicatores qui aderant cor eius aperientes ſciſſum inuenerunt, & in eo ſcriptum aureis literis. Diligo te plus quam me, quia tu creaſti, redemiſti, dotaſti me.

EXEMPLVM LXXV.

Dæmon dat alapam fratri non inclinanti ſe cum cantaretur, Et homo factus eſt.

QVidam monachus quadam vice ſtetit in choro cum cantaretur, Incarnatus eſt de Spiritu, &c. Et cum alij fratres inclinarent ipſe ſtetit cum erecto collo, & ſe non inclinauit. Adſuit diabolus dans ei alapam dicens: O monache ingrate, quomodo ſic ſtas erecto collo? Cur non inclinas te cum fratribus? nonne audis quod cantatur, quod Deus propter te factus eſt homo? Si propter me miſerum tantum feciſſet, ego ſibi in perpetuum inclinarem.

EXEMPLVM LXXVI.

Superior quidam Ciſtercienſis frequenter Natiuitatis Chriſti myſteria recolens, & Chriſto ſibi cum beata virgine apparenti panem porrigens, ab eo ad cœleſte conuiuium inuitatur.

QVidam Superior Ciſtercienſis ordinis amans tenerrimè infantiam Saluatoris recolebat frequētius qualiter idē Saluator pro nobis à beata virgine conceptus & enixus, & lactatus fuerat, & nutritus, qui per hoc in gratia ſimplicitatis & innocentię profecit mirabiliter, & amicus effectus beatæ virginis hauſit deuotionis gratiam abundanter. Die ergo quodam cum in refectorio cum conuentu comederet, raptus in extaſi vidit beatam virginē forma pulcherrima, & inter brachia puerum pulcherrimum portantem per refectorium intrantem, & ex ſua ſimplicitate nondum intelligens viſionem, mirabatur quomodo mulier contra inſtitutionem & conſuetudinem illius ordinis refectoriū ingredi præſumpſiſſet, & credebat, quod omnes viderent quod ipſe videbat. Et cū ipſa coram ſingulis portaret puerum venit ante ipſum, & ita prope quod puer ſuis pedibus fere tangebat cibum eius nihil dicens: ſed in eum reſpiciens. Tunc Superior porrigens ei panem dixit: Papa

mi puer. Cui reſpondit puer: Non papabo modo, ſed tu poſt triduum papabis mecum panem vitæ æternæ in regno meo. Quo facto diſparuit viſio, & ſtatim infirmitas arripuit ſuperiorem. Qui poſt tres dies iuxta condictum pueri ad Dominum migrauit, papaturus cum ipſo panem viuificantem in æternum Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum qui comeditur ab Angelis & ſanctis non guſtu corporei dentis, ſed intuitu mundi cordis.

EXEMPLVM LXXVII.

Corporalia lauans deuota fœmina uidit Deiparam virginem puerum Ieſum ſuper ea reponentem.

QVædam monialis cuſtos eccleſiæ de immunditia præparamentorum ſolicita diligentem curam pallis & maximè corporalibus adhibebat, quibus primo per presbyteri manus ablutis ipſa ſtudioſius abluebat, & ad ſolem mundiſſimè deſiccabat tegens ea panno mundo ne puluere aut uolatu uolucrum contingeret maculari. Quadam hora ipſa ſtante iuxta pannos, & Aue Maria deuotè ruminante, adfuit Domina noſtra in ſpecie pulcherrimę Dominæ puerum in ulnis geſtans ſupra modum amicabilem, & ſedit prope ipſam. Hæc uero monialis ſilentium tenebat, ſed à Domina & puero faciem non auertebat, & admirando ſtupebat. Tunc Domina filium ſuper pallas ponebat, & illa innuebat manu quod deponeret. Sed Domina noſtra dulciter illi arridens ſuper nudum corporale puerum collocauit. Illa autem clamante quomodo hoc facere auderet. Reſpondit humiliter: Ne mireris, quia filium meum ſuper ſua pono linteamina, nam frequenter reſidet ſuper ea in altari, & ſic vna cum filio euanuit, relinquens tantam ſuauitatem, & dulcorem ſuæ deuotæ quod enarrari ab homine non ualeret. Hoc exemplo apparet quod gratum ſit decorem domus Domini diligere, & munditiam domui Domini adhibere.

EXEMPLVM LXXVIII.

Puer monachus ex ſimplicitate imagini Chriſti cibos deferens, ab eo ad cęleſte conuiuium inuitatur cum Abbate.

IN Abbatia quadam fuit quidam paruus monachus qui imaginem pueri, quem tenebat imago beatæ uirginis Mariæ in quadam capella in manibus diligens teneriimè ex puerili ſimplicitate & innocentia panem & alia cibaria quæ habere poterat ei ſæpius miniſtrabat, & rediens poſtea nihil in ſcutella inueniebat. Cumque flens rogaret puerum vt ſibi loqueretur, & coram ſe comederet, & ille nihil ſibi reſponderet: & Abbas qui latens in capella frequenter orationi inſiſtebat, hæc cum ſępius percepiſſet, vocatum ad ſe puerum cum blanditijs cœpit allicere, & ab eo exegit, vt quicquid ſibi puer diceret ei reuelaret, quod puer ſe facturum promiſit. Quadam vero die cum prædictus monachus coram imagine eſſet, vox ad eum facta eſt dicens: Mandat tibi puer quem tantum diligis, vt venire ad eius nuptias non moreris. Cui puer reſpondit ſe non poſſe ire ſine Abbatis licentia. Quapropter hoc Abbati quantocius indicauit, qui cogitans tempus mercedis recipiendi pro laboribus eſſe idoneum, conuerſus ad Dominum in oratione manus expandit, pandens Domino cordis ſui deſiderium quod habebat eundi ad ſuum conſortium. Interdixit etiam puero monacho ne aliquo modo conſentiret ire ad nuptias dilecti pueri ſine ipſo. Cumque puer iterum vocatus diceret ſe ſine Abbate non audere venire, reſponſum eſt ei quod in die Pentecoſtes cum inciperetur hora tertia. Veni creator Spiritus, ipſe & Abbas ſimul ad nuptias eius peruenirent. Cum igitur dicta dies aduenisset Abbas nihil dubitans de diuino oraculo tenuit puerũ iuxta ſe in choro quam cito monachi hymnum incæperunt, ambo ſpiritum emiſerunt. Et quia voluit puerum virginis pane corporis ſuſtentare, modo paſcitur ab ipſo pane æterno cum Abbate.

EXEMPLVM LXXIX.

Aſcenſionis Dominicæ loca viſitãs nimiū creſcentis amoris deſiderio ſciſſo corde cœlos aſcendit.

LEgitur in libro exemplorum, quod fuit quidam miles qui in partibus vltra marinis omnia loca in quibus Saluator noſter fuerat, ſolicitè cum lachrymis viſitauit, & dum omnia loca ſancta deuotè perquiſiuiſſet, vltimo venit in montem Oliueti, vnde Dominus aſcendit, vbi poſt longam orationem cum lachrymis dixit: Ecce Domine vbique quæſiui te diligenter, nunc cum venerim ad locum vbi cœlos aſcendiſti, neſcio vbi amplius te requiram. Iube ergo ſpiritum meum ſuſcipi, vt ad dextram patris tui videam te reſidentem in gloria. Et his dictis ſpiritum ſuum ſine dolore reddit, & ſocij eius videntes eum mortuum adduxerunt medicum, vt ſcirent quomodo hoc contigiſſet. Et ait medicus: Cuius complexionis erat? Reſponderunt: Iocundus valde, & in amore Dei fuit. Et ait medicus: Propter nimium gaudium ſciſſum eſt cor eius. Et aperientes illud inuenerūt in eo ſcriptum: Amor meus Ieſus Chriſtus. Sic & nos Dominum per ſingula ſua opera & virtutum exercitia quæramus, vt tandem ad eum aſcendere valeamus, & ſedere cum eo ad dextram Dei in die iudicij.

Infernus.

EXEMPLVM LXXX.

Eremita quidam vidit animas hominum ſicut niues ad inferna decidere, & tantum tres ad cœleſtia regna commeare.

LEgitur in libro de Ortu Carthuſiēſi, quod Innocentius ſextus Papa patria Lemouicenſis canoniſta præcipuus, cum adhuc Cardinalis eſſet ſanctum quendam viſitare ſolebat eremitam. Quadam vice venientibus ſe, & ſuis illuc & fortiter pulſantibus non audiebatur vox, neque ſenſus. Tandem irruentibus clientibus in cellam vi & ipſum ſtimulando, & quaſi mortuum excitantibus, clamauit voce magna, dicens: O mi, ò mi, Vidi mirabilia, vidi horribilia. Sciſcitante autem Cardinale diligenter quæ viderat, reſpondit: Ductus ad infernum vidi incidere animas ſicut niues denſiſſimas aerem obnubilantes. Ad purgatorium vero ſicut niuem rariſſimā. Sed ad paradiſum tantum tres introire vidi animas, illius ſcilicet Epiſcopi, & illius prioris Carthuſienſis, ac illius viduæ Romanæ, ſingulas nominans perſonas. Cardinalis igitur vir prudens veritatem ſcire volens viſionis, miſſis hinc inde nuntijs comperit animas illas eadem hora corpore ſolutas. Sicque Cardinalis qui prius timuit aliqualiter de nimio rigore Carthuſienſium, maximè propter carentiam carnium, propter euolationem illius Prioris factus eſt amicus eorum, nouam pro eis procurans fieri domum.

VVernerus Rolenrick Carthuſianus idē refert in ſuo Faſciculo temporum ad annum 1343.

EXEMPLVM LXXXI.

Cœleſtis gloriæ, & inferni pœnarum intuitu roboratus nouitius in ordine perdurauit.

SEcularis quidam de carnis ſuæ virtute famæ titulum ſibi erexit in Anglia. Hic cum ſecularem agens vitam Deum in multis ſibi redderet offenſum, compunctus ſtatuit Hieruſalem proficiſci, vt de ſuo robore, Chriſti ſterneret inimicos. Petijt itaque conſilij cauſa Ciſtercienſe quoddam monaſterium, patefecit votum, Accepit conſilium ſi Hieruſalem placeret inuiſere, illam ſubeat cuius quicumque non erit ciuis, præſentis Hieruſalem viſio nihil confert ad ſalutem. Circumuentus itaque ſalubriter huiuſmodi ſermonibus ab Abbate conuerſus, ad Dominum remanere in monaſterio adquieuit. Addens ergo bonæ primordijs conuerſionis melioris curſum conuerſationis, inuidum ſpiritum in diſciplinæ paleſtra ex bono opere neſciens prouocauit ad pugnam. Impatiēs luctæ cadit à voto, incurrit periculum. Secundo proponit propoſitum, omnino ſe non remanere aſſerit Hieroſolymam perrecturus, quoniam verò Abbas deerat differtur interuentu prioris. Nocte quadam cum à neceſſarijs veniens ad propriam diuerte-

uerteret cellulam, eminus in ſimiæ ſpecie ſuper trabem cellæ vidit antiquum hoſtē. Sciens in monaſterio non haberi huiuſmodi portenta, cognouit eſſe dæmonem ſibi ſub talis beſtiæ forma apparentem. Conſiderans ſe eſſe deprehenſum, virtutis inimicus proſilit de inſidiarum ſpecula, irruit, percutit, ſanguis per os & nares elicitur, & ſic proſtrato Chriſti milite auctor ſceleris diſparuit. Fratres tam de facti fragore quam de læſi fratris clamore excitati, & vehementer perterriti ſurrexerunt, & ſuper re geſta valde dolentes, ſed quomodo fuerat factum, vel quis fecerat neſcientes, fratrem correptum ad lectum detulerunt. Percuſſus itaque frater ſenſibus amiſſis per triduum iacuit, vt plus mortuus quam viuus putaretur. Cui ſic iacenti apparuit ſanctus Benedictus dicens ad eum: Benedicite? Et nouitius reſpondens ſancto Benedicto, ſubiunxit: Quis es Domine? Cui ſanctus: Ego ſum, inquit, frater Benedictus. Et his dictis ſanctus Benedictus ſuſtulit eum in ſpiritu, & dixit ei: Sequere me. Cum ambo ſimul aera carperent ad quoſdam gradus, venerunt arctos & arduos, in ſingulis vero gradibus dæmones bini, & bini reſidebant, qui omnes ad ſuperiora conſcendere nitentes terribiliter infeſtabant. Quos vt vidit nouitius valde expauit, attamen à beati Benedicti veſtigijs non receſſit. Aſcendentibus itaque ſancto, & nouitio nequam ſpiritus ſancto nocere non appoſuerunt, ſed ſubſequentes diſcipulum per gradus ſingulos grauiter afflixerunt. Alius enim ſuffocabat, alius vehementer impellebat, alius pugno eum in dorſo percutiebat, alius illum colaphizabat, & alius illum calumnijs & exprobrationibus deterrebat. Fatigatus itaque nouitius, & tam de Aſcenſionis difficultate, quàm de hoſtium impugnatione non mediocriter afflictus, cœpit nimium deficere, & lentius poſt beatum Benedictū incedere. Animaduertens autem Sanctus diſcipuli ſequentis defectum, conuertens ſe benignè ad eum reuelationis gratia ſuper afflicti caput propriam poſuit manū. Ad cuius tactum mox vires laſſus recepit, & alacriter poſt Sanctum aſcendere feſtinabat. His itaque gradibus aſcenſis, & illis ſereniſſimam puri ætheris regionem ingredientibus, apparuit eis è regione locus miræ viriditatis & amænitatis, in quo quædam capella in aera dependens nimię paruitatis videbatur, vt nouitius multum miraretur. Ad quam cum perueniſſent, beatus Benedictus, primus intrauit & introductum nouitium poſt oſtium ſtare prę cepit. Erat autem in illa capella chorus quaſi virorum candidatorum in circuitu conſidentium. Cui beato conuentui glorioſa Dei genitrix præſidebat, & tanquam regina in veſtitu deaurato inter illos velut ſol inter ſidera ſplendebat. Veniens autem beatus Benedictus ante eam reuerenter inclinans, dixit ei: Benedicite? Illa reſpondente: Dominus. Ait ſanctus: Domina, ecce nouitium adduxi, quem adduci iuſſiſti. Et illa: Exhibete (inquit) eum mihi. Cui exhibito, regina intulit, dicens: Dicito mihi, vis in domo mea ad ſeruiendum mihi ſicut cœpiſti ſemper perſeuerare? Reſpondit: Volo, & nunquam à tuo recedam obſequio. Et beata virgo. Iura (inquit) mihi ſuper altare præſens. Et accedens iurauit & ſtatuit cuſtodire mandata Dei ſui. Cum autem eſſet iuratum, dixit Domina ad ſanctum: Reducite eum. Quem reductum ſtatuit, ſicut ante, poſt oſtium. Tunc beatus Raphael aſſumens nouitium duxit eum in paradiſum. Quo cum appropinquaſſent, eleuans nouitius oculos vidit quaſi ciuitatis deauratos muros valde rutilantes, & ſplendidos, & portam quandam inenarrabili pulchritudine decoram, & artificio mirabili compoſitam, & per totum lapidibus præcioſis & gemmis ornatam. Et introducens illum oſtendit ei amænitatem paradiſi, herbarum varietatem, arborum diuerſitatem, auium concentus, & variorum florum colorem, fructuum abundantiam, ſpecierum redolentiam, & reliquorum omnium viuificæ ſuauitatis affluentiam. Erat autem ibi ſubter vnam arborum limpidiſſimus atque ad intuendum fons hortorum gratiſſimus, puteus aquarum viuentium, cuius fluminis impetus totam illam iam delectabilem lætificat ciuitatem. Et exeuntes inde cœperunt ad diſſimilem & longè aliam deſcendere regionem, ad terram tenebroſam & opertam mortis caligine, terram tenebrarum & miſeriæ, per viam præcipitem & iter lubricum. Deinde oſtendit ei hominem in ignea cathedra reſi-

dentem, ante quem formoſæ mulieres aſtabant, quæ ardentes cereos in eius ora inſtanter intorquebant; quos introductos per viſcera virilia extrahebant. Et hanc pœnam infęlicem iterare non ceſſabant. Homo iſte (inquit) Angelus quem ſic vides cruciari potens in ſæculo fuit ſuæ carnis amicus; ſed animæ inimicus, homo luxurioſus, gulę illecebris, & libidinum colluſionibus deditus. Quod enim videtur reſidere in cathedra, vſq; ad vitæ terminum ſignatur eius in flagitijs perſeuerantia. Et quia mulierum amator fuit, per mulierum ſpecies à malignis ſpiritibus quaſi cereorum facibus inflāmatur, & ſic ſemper iteratis incendijs ſine fine cruciatur. Et quid datur ſibi in pœnis niſi quod ſolicitè quæſiuit in terris? Ignem quęſiuit, ignē inuenit. Et vertentes ſe ad interiora caliginis viderunt hominem quem tetri ſpiritus viuum excoriabant, excoriatū ſale fricabant, atq; ſallitum ſuper cratem ferreā igne ſuppoſito cremabant. Hic (inquit Angelus) quem ſic vides damnatum potens fuit in mundo habens ſub ſe homines, & quoniam ſe illis impium reddidit, & crudelem, ideo & damnationis ſententiā ſortitus eſt conſimilem, vt qui immiſericorditer dominatus eſt hominibus, ęqua lance à duriſſimis crudeliter ſpiritibus torqueretur. Viderunt & alium hominem ſuper equum flammeum ſedentem, ſcutumq; igneū ad collum geſtātem, qui & ſuper equi collum capram viuam portabat, & habitū monachi ad caudam caballi poſt ſe religatum trahebat. De iſto dixit Angelus, quia miles fuit ſatis pauper in mundo, & vitam ſuam ſuſtentabat ex rapto, vnde & capram quam ad teſtimonium rapacitatis geſtabat in pœnis, vni pauperi fœminæ violenter abſtulit. Qui & multa alia mala geſſit, poſitus in corpore, quæ dum potuit non ſtuduit dignè corrigere. Cum autem venit ad exitum, ſe fieri petijt monachum, non veræ gratiæ pœnitentiæ compunctus, ſed inanis gloriæ amore, & humanæ laudis fauore deceptus. Non enim habitum monachi accepit, vt vitam monachi ſi cōualuiſſet, duceret, ſed vt finem ſuum & ſi non vita religionis, ſaltem habitus laudabilem demonſtraret. Et quia longè à veſte ſacra viuendi votum habuit, ideo longè à ſe ſcilicet ad caudam equi ſacrum habitum religatum ſe habere oſtendit. Vnde nec immerito capram & ſcutum, equum & habitum omnia gerit ignea, vt tale ſentiat dānationis tormentum, qui ex præcedentis vitæ ſuæ merito non obtinuit finem bonum. Ex mala enim vita, vix aut rarò quis bonum finem ſortitur, ſed ex bona ſemper vita, bonum ſine dubio finem omnis benè viuens meretur. Qui procedentes inde in alium locum viderunt quaſi religioſas perſonas promiſcui generis monachos, & ſanctimoniales, ſed religionis & ſanctimoniæ indicia non habentes. Quidam namque riſui multo & cachinnis, atque verbis ocioſis dediti erant, quidam turpiloquijs & fabulis, detractionibus, prauis eloquijs & orationibus inſiſtebant, alij gulæ & ventri ſubditi lautioribus cibis & peregrinis poculis ingurgitare ſe ſatagebant, alij immunditijs & fornicationum flagitijs more brutorum animalium ſubiacebant, non quia poſt mortem huiuſmodi ſpecies voluptatum habeāt veritatem, ſed ad cumulum confuſionis tali bus datur in pœnis vitæ præteritæ gerere ſimilitudinem. Vnde ex merito prauę actionis videbantur irruere in eos, quaſi homines teterrimi diuinæ iniuriæ vltores, qui eorum capita nodoſis fuſtibus cædentes, donec excuſſo cerebro, fractiſque cervicibus eliderentur, & præ immanitate vexationis à proprijs ſedibus oculi eorum emererentur, vt qui in terris ſub diſciplinæ iugo noluerunt Deum habere rectorem, dictante iuſtitia, nequā ſpiritum cui famulabantur dirum in pœnis ſentiant exactorem. Introducto autem poſt hæc eo in inferno inferiori, ait Angelus: Eleua ſurſum lumina. Porro ſuſpicientes eminus terribilem viderunt rotam, totam igneam & innexum hominem ſuper eam, quæ cum rotatu agitaretur horribili, dictum eſt ſtupenti & expaueſcenti nogitio. Terribile eſt ualde quod intueris, ſed ecce terribiliora videbis. Et ecce dum hæc dicerentur, cœpit rota à ſummo quo eminebat vſque in inferno inferiori in tempeſtiuis impetibus, ruinoſis anfractibus, infeſtiſq; crepitibus proruere, factuſque eſt tantus fragor in tartaris, ac ſi totus mūdus cum ſuis ædificijs funditus occumberet, & cęlum deſuper cum firmamento corrueret. Cumque rota hæc in puteum barathri ſe terribiliter

ter immergeret, omnes animæ quæ tenebãtur in morte captiuæ cum malignis ſpiritibus furibundis vocibus conclamabant, & miſerum hominem qui in tota verteba tur, inſultantes cuncti pariter percutiebant, deteſtantes & anathematizantes & maledictiones maledictionibus ſubiungẽtes. Hic eſt (inquit) Angelus, infęliciſſimus omnium hominum, homo Iudas Chriſti Ieſu traditor, qui cũ eſſet de numero Apoſtolorum auaritiæ inebriatus veneno, magiſtrum ſuum ac Dominum agnũ Dei benigniſſimum vniuerſitatis auctorẽ, & gubernatorem, humani generis redemptorem, Saluatorem, Deum & hominẽ Ieſum Chriſtum Dei filium, amicum dulcẽ, conſiliarium fidelem, adiutorem fortem, triginta argenteis vendidit, atq; venditum ſub pacis ſigno, quaſi dilectionis oſculo, inimicorum manibus in mortẽ tradidit, & ob tantum reatum lapſus in barathrum deſperatus laqueo ſe peremit. Vnde miſer talem quam cernis deſperationis ſententiam ſibi in æternis ardoribus acquiſiuit. Quoniã quamdiu Chriſtus erit in gloria, tamdiu Iudas ſempiterna punietur vindicta. Qui ſi ad miſericordiã quam iniquis vendiderat cucurriſſet, & miſericordiam à patre miſericordiarũ accepiſſet, & nequaquam in æternum perijſſet. Poſt hæc reduxit Gabriel nouitium, & dixit ei: Viſionẽ iſtã nulli niſi ſoli Abbati tuo reuelare præſumas. Statim autẽ reuixit, qui tribus diebus quaſi omnino mortuus iacuerat, & ob litus mandati præ admiratione clamauit, dicens: Vidi Infernum, vidi Paradiſum. Et ecce adfuit beatus Benedictus cum baculo paſtorali percutiens eum. Ipſe vero ictui manũ obijciens in manu graue vulnus accepit. Cui dixit Sanctus: Lęſus quidem es, & ſatis grauiter in corpore, ſed propter inobedientiam vulnus multo grauius cõcepiſti in conſcientia. Et quia loquendo peccaſti, nouem diebus pęnitendo loquela carebis. Statim autem obmutuit, & præ dolore verberum rurſus quaſi agonizare cœpit. Poſt nouem autem dies iterato conualuit, & ſoli Abbati quæ viderat patefecit. Abbas autem qui tacendi præceptum non acceperat ad ædificationem plurimorum poſtea viſionem nouitij reuelauit.

EXEMPLVM LXXXII.

Ex triginta millibus defunctorum eo die, quo beatus Bernardus obijt, duo ſine purgatorio, & tres cum purgatorio tantum ſaluantur.

REferr Doctor Iacobus de Paradiſo Carthuſienſis quod illa hora qua beatus Bernardus de hoc ſeculo fęliciter migrauit, triginta milia hominum deceſſerunt, inter quos fuit quidam Decanus Eccleſiæ Lingonenſis laudabilis vitæ dum vixit. Hic mundanos honores fugiens vitam ſolitariam elegit in quadam eremo, in qua per xxv. annos conuerſatus eſt. Obijt etiam eodem die quo beatus Bernardus, hic Decanus. Poſt mortem autem apparuit Lingonenſi Epiſcopo cum magna gloria pro ipſius Epiſcopi & omnium hoc audientium admonitione, dicens ei: Age pęnitentiam, emenda vitam, corrige conſcientiam, dimitte ſuperbiam ſimul & auaritiam, aliter nunquam habebis cęleſtem gloriam. Non enim tam facile eſt ſaluari hominem ſicut credũt, quoniam dum ego præſentarer tremendo Dei iudicio, affuerunt ibi triginta milia animarum, de quorum numero vir beatus Bernardus, & ego ſumus ſaluati, tres deſcenderunt in purgatorium, alij omnes ceciderunt in infernum. His dictis diſparuit. Idem narrat S. Vincentius ordinis Prædicatorum ſer. 6. de Septuageſima. Et Martinus Polonus eiuſdem ord. Prædic. in ſuo Promptuario exemplorum cap. 18.

EXEMPLVM LXXXIII.

Luſibus auium deditus graui purgatorio punitur.

QVidam deuotus vir in raptu vidit quẽdam militem in purgatorio qui fuit caſtus, bonus, hoſpitalis & bonæ vitæ, ſed ludo auium nimium deditus, qui propter huiuſmodi ludum habebat quaſi auem in manu et in facie, & in humeris, & brachijs corrodentem fruſtratim, & mirabiliter affligentem. Et requiſitus ab illo deuoto, cur hæc pateretur, cum tamen bonæ vitæ fuiſſet? Reſpondit: Præcepta Dei ſeruaui, nec vnquam vnum de-

narium contra Deum recepi, ſed quia nimium deditus fui ludo auium, & cum canibus venando, ideo hanc grauiſſimam pœnam hoc in purgatorio ſuſtineo, donec purgatus ero, ſed tantum ora Deum pro me, & annuncia filijs meis, & cognatis meis, vt cum ſuffragijs mihi ſubueniant, quia valde crucior in hac pœna. Qui poſtmodum in breui per ſuffragia & orationes bonorum liberatus eſt à purgatorio, & ad cœleſtia regna perductus.

EXEMPLVM LXXXIIII.

Facies dæmonum horribiliſſimæ ſunt.

QVidam religioſus deductus vſque ad extremum vitæ ſuæ, horribiliter clamauit: Maledicta hora in qua religioſus factus fui, & ſiluit. Et poſt pauca facie ſerena, dixit: Non, imo benedicta hora qua intraui in ordinem, & benedicta mater Chriſti quam ſemper dilexi. Et iterum tacuit. Fratres, qui in circuitu eius erant audientes hæc cum lachrymis orabant pro eo. Poſt duas horas dixit fratri aſtanti: Voca fratres noſtros quoniam Dominus exaudiuit orationes eorum. Ingreſſus autem fratribus dixit: Vos ex primo verbo meo quod audiſtis turbati fuiſtis, ſed hæc eſt cauſa clamoris mei, apparuerunt mihi duo dæmones terribiles parati ad recipiendum animam meam, & præ timore extra me raptus maledixi diei meæ. Et dico vobis, ſi hic factus fuiſſet ignis ære mixtus cum ſulphure qui duraret ab hac hora vſque ad finem mundi, & daretur mihi optio vtrum per illum ignem vellem tranſire, aut iterum dæmones in ſimili forma videre, eligerem potius per ignem tranſire. Poſtmodum autem venit illa Regina cœli Mater miſericordiæ & fugauit dæmones, & ea viſa concepi ſpem, & præ gaudio riſi & benedixi eam, quod liberauerat me de tam horribili viſione dæmonum. His igitur dictis fœliciter quieuit in Domino.

EXEMPLVM LXXXV.

Diues quidam ſecundum qualitatem delectationum qualitates viſus eſt recepiſſe pœnarum.

REfert Petrus Venerabilis Abbas Cluniacenſis, quia monachus quidam cũ in extremis vitæ ſuæ eſſet, anima ſua ducta ſit ante infernalem portam. Quæ cum ibi tot diuerſitates pœnarum conſpiceret, vltra quam dici poteſt tremere, & horreſcere cœpit, quod ne faceret Angelus prohibuit. Ibi vero aliquamdiu morante eo, vidit quoſdam dæmones præcurrentes & nimium cachinnantes de perditione animæ cuiuſdam diuitis, quam ſocij ſui ſecum in barathrum damnationis attraxerunt. Venientes autem ad principem dæmoniorum, dixerunt ſe animam amici ſui cum gaudio magno attrahere. Quibus cõgaudens (ſi gaudium infœlicitas dici poteſt) ait: Accipite & pompoſè ſicut ſolitus erat in cathedra ſedere facite, induentes eum ſicut ſolitus erat veſte honorifica. Et ſedere eum fecerunt ſuper ſedem ita inextinguibiliter ardentem, quod ſi totum mare ſuperfunderetur, nullatenus extingueretur. Pallium vero quo eum circumdederunt non minoris flagrãtiæ erat. Illo in ſede miſerabiliter collocato, & infęlicius veſtito princeps ad ſuos ſeruientes ait: Ite & ſicut decens eſt tali amico noſtro poculum noſtræ delectationis propinare. Tunc tanquam ęreum liquorem candentem omni genere fętoris mixtum ori eius appoſuerunt, & appoſitus per omnia membra eius in flammis diffuſus effundebatur, quo potato ioculatores dęmones qui ei iocularentur admiſit. Qui accipientes duo cornua ignibus plena auribus eius appoſuerunt, & corniculari incipientes ſcintillas per oculos eius, & per nares, & per omnia foramina eius emittebant. Deinde in cameram miſit, vt contra delectationes carnales quas ſolebat cum puellis dum adhuc viueret exercere infernales pateretur amaritudines, quæ omnium ſerpentum generibus erat repleta, & ita nimio calore incenſa, quod candentis ferri ſatis euinceret ardorem, à quibus exceptus, quam horribiliter amplexatus, quãque dedecoroſè oſculatus, quamque miſera-

ſtabiliter ſit contrectatus, & per omnia membra diſcerptus, à nobis pius pater remoueat, quod nunquam experiamur, & contra quæque oblectamenta carnalia, quæ prius habuerat viuens, ſingula tormenta infernalia inferebant. Hoc viſo anima monachi ad corpus redijt, & quicquid viderat ob vtilitatem audientiũ pluribus enarrauit.

EXEMPLVM LXXXVI.

Inferni pœna quàm ſit acerba.

LEgitur in Scala cęli, quod dam quidam prædicator contra delitias prædicaſſet, quidam ioculator cuiuſdam principis in ſermone, in platea, in præſentia militum & Baronum propoſuit talem parabolam. Ego ſicut videtis deditus ſum vanitatibus mundi & delitijs, nihilominus in nocte iacens in lecto delicato cogitaui in corde meo hanc cogitationem. Si aliqui venirent & ligarent te in iſto lecto, & in eo ligatus maneres per xx. annos, nonne omnem vanitatem & delitias dimitteres vt poſſes liberari? Certè ſic. Quid ergo facies de ſupplicio æterno inferni ſi te contingat illuc demergi, vbi eſt fletus maximus, ſtridor dentium, commanducatio linguarum, planctus cum deſiderio mortis, blaſphemia Creatoris, & tanta vehementia doloris, quod impetus cogitationum alibi ferre non poterunt?
Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM LXXXVII.

Apoſtatare volens oſtenſione pœnarum inferni, & cœleſtis gaudij à matre defuncta reuocatur.

LEgitur in libro de ſeptem donis quod cum ordo Ciſtercienſis primo incepiſſet in multa rigoris aſperitate, quidam eundem ordinem intrauit, & cum diu & acriter tentatus fuiſſet non valens diutius ſuſtinere proponebat exire. Cui apparuerunt pater ſuus & mater qui fuerant mortui ſalubriter ſibi exitum diſuadentes. Cum iam tertia vice omnino concepiſſet exire, apparuit ei mater multum triſtis quærens quare hoc facere vellet. Qui dũ querularetur, ſe nequaquam poſſe aſperitatem ordinis ſuſtinere, quæſiuit mater ſi poſſet aſperitatem inferni ſuſtinere, etiam ad minimum eius tormentum. Cum autẽ ille diceret quis infernus, aut ordo tantæ auſteritatis, & duritiæ eſſet, cuius quaſi perpetuum ſilentium acerbiſſimum, ſtratum ferreum, rigor aſperrimus, cibus inſipidus? Reſpondit mater: Vis experiri vnum modicum tormẽtum inferni? Cum autem diceret, volo, audiuit tam horrendum grunnitum porcorum, quod nullum poterat ei tormentum comparari. Videbatur autem ſibi, quod cœlum ſcinderetur, & caderet ſuper caput eius. Et cum præ timore clamaret & deficeret, confortauit eum mater, & ceſſauit ille ſonitus. Item mater ait ad eum: Vis audire vnum minimum paradiſi gaudium? At ille: Valde libenter. Et audiuit voces tantæ dulcedinis & ſuauitatis quod excedebant omnem dulcedinem muſicæ armoniæ. Tunc mater ait ad eum: Si vis euadere inferni tormenta, & adipiſci gaudia paradiſi, perſeuera in incepto. Ille autem matri fidelem perſeuerantiam firmiter promiſit, & fideliter adimpleuit.
S. Nicolaus Dincleſpule.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Confiteri nolens timore pœnitentiæ iniungendæ, ad inferna defertur.

PRinceps quidam duxit malam vitam, quem cum hortaretur vxor eius ad cõfeſſionem, dicebat: Non poſſum confiteri, quia timeo quod grauis pœnitentia dabitur mihi. Cui vxor: Et quomodo ſuſtinere poteris pœnas inferni quæ grauiores ſunt, quam aliquæ pœnę huius mundi? Cui ipſe: Putas quod infernus ſit, aut pœna aliqua, aut diabolus, aut vita alia poſt vitam hanc? Sacerdotes enim iſta inuenerunt vt timeantur: Quæ videns, quod nihil proficeret circa eum, dimiſit in pace. Quadam nocte cum iaceret in ſtratu ſuo, dęmones venientes & accipientes ipſum de loco ſuo, ad infernum portauerũt. Vxor autem ſua videns hoc, quia ſancta mulier erat, orauit Deum vt ſibi reuelaret ſtatum viri ſui. Et ecce mane ſurgens corpus viri inuenit quaſi titionem denigratum,

tum, & in manu litteram in qua ſcriptum erat. Iam certificatus ſum quia infernus eſt, & timor quem habui ad agendum pęnitentiam, me illuc deportauit.

EXEMPLVM LXXXIX.

Temporis perditionem damnatæ animæ maximè deplorabunt.

LEgitur in libro de ſeptē donis, quod quidam monachus Clareuallenſis homo grandæuus & multum deuotę conſciētiæ cum quadam vice plus ſolito eſſet intentus orationi, & valde delectabili deuotioni, audiuit vocem quandam miſerabiliter & horribiliter eiulantem. Et cum ipſe flendo rogaret Dominum vt intimaret ei quid hoc eſſet, reſpondit ei vox: Ego ſum anima talis peccatoris, nominans ſe, & deploro ac plango damnationem meā. Sed inter omnia tormenta quæ, patior vnum eſt quod me & alios damnatos maximè mouet ad planctum, quando ſcilicet recordamur gratiæ, Saluatoris nobis exhibitæ & contemptæ. Et maximè quod tempus indultum nobis ad pœnitendum amiſimus, in cuius tam breui horulą tantam miſericordiam potuiſſemus conſecuti fuiſſe. S. Nicolaus Dincleſpule.

Infirmitas.

EXEMPLVM XC.

Infirmitatem lepræ grauiter ferens miles, in deſperationem & impatientiam ductus, formoſam animam turpiori lepra fœdauit.

FVit quidam miles quem vidi in VVeſtfalia, & dicebatur dominus Hermannus de Ludinchuſen. Hic erat alto ſanguine natus, & corporaliter formoſus, fortis & optimè diſpoſitus; ſed occulto Dei iudicio lepra incurabili percuſſus fuit. Et cum incurabilem ſe ſentiret, datus fuit in reprobum ſenſum, & deſperans de ſalute animæ, dixit quaſi indignato animo de Deo: Deus abſtulit mihi formoſum corpus, ego ſibi auferam formoſam animam. Et gloriabatur miſer quaſi vltionem facerct de infirmitate corporis, quod animam ſuam per peccata ſua diabolo traderet. Et ſic poſtmodum timore Dei poſtpoſito publicè ſe peccatis inuoluit, in tantum, vt etiam publicus fieret vſurarius. Sed tandē accreſcentibus doloribus, & cum exire cōpellentibus impęnitens obijt, & extra cimiterium ſepultus eſt. Hermanus Petri Carthuſianus ſermone 7. in orationē Dominicam verbis ijſdem refert exemplum proximè adductū quibus hic exprimitur.

EXEMPLVM XCI.

Infirmitate lepræ percuſſus Prępoſitus pulcherrimus, animæ peccatricis vulnera infirmitatis occaſione curauit.

REfert magiſter Ioannes Nider in Formicario, quod nuper viuebat in eccleſia Maguntina in ſummo canonicorum Præpoſitus clericus ſolo nomine, & nobilis, ſed in armis miles, in veſtitu ſtipendiarius, moribus per omnia diſſolutus, qui licet de altaris latiſſimis viueret beneficijs, horas tamen canonicas velut toxicum fugit. Corpore autem decorus extitit, vt imperatrix quæ hodie viuit referatur dixiſſe ſe pulchriorem non vidiſſe virum. In præfata igitur vita aliquamdiu viuens in multorum ſcandalum, nullius hominis hortamenta, nec correctiones curauit. Hunc igitur Dei manus inopinatè lepra tetigit, quæ dietim nolenti hominum conuerſationem abſcidit, & in domum quandam ſibi propriam Maguntiæ truſit, vbi manens multo tempore impatientia plenus & Dei timore vacuus factus eſt. Tandem tam deformis corpore vt ſecundū in leproſorio parem non haberet. Deinde digitum Dei adeſſe ſentiens, corde contritus, & ore primo ſuæ vitæ facinora confitebatur, cum tantis lachrymis vt omnium mentes ſtuperent qui virum præagnouerunt, patientia denique tanta vſq; ad mortem dotatus eſt, vt quandocumque confeſſor ſuus frater Henricus de Confluentia ſacræ Theologiæ profeſſor noſtri ordinis eum viſitaret, non ab eo peteret mortis accelerationem, vel dolorum quos multipliciter patiebatur imminutionem, ſed ora (inquit) Deum pro me mi pater, quatenus diuina miſericordia mihi mea peccata indulgeat, & in hoc ſeculo ſecet &

vrat quamdiu ſibi placeat. Et in hac patientia tandem in pace requieuit. Quæſiui autem de circunſtantijs viri, vnde tantum donum infami iſti clerico prouenerit. Et reſponſum accepi quod matrem nobilem multum Deo deuotam habuit, quæ viſa & audita filij diſſolutiſſima vita, vota, preces, & eleemoſynas velut pro mortuo ferè ſine fine Deo offerre conſueuit,& pro eo tanquam pro filio perdito ab iſto fieri procurauit, quouſque velut alter paralyticus in lecto iacens carnalium voluptatum inſenſibilis,alienus fide & meritis ſanatus fuit.

lib. 3. Formicarij cap. 3.

EXEMPLVM CXII.

Infirmitate lepræ percuſſa deuotiſſima atque pulcherrima fœmina,omnibus plangentibus ipſa lætabatur.

Domina quædã pulchra facie,ſed pulchrior fide,deuota Deo,pia pauperibus, & eleemoſynis aſſueta, cùm à pijſſimo Patre Deo tanquam filia chariſſima percuſſa fuiſſet,ſubitò plaga lepræ,& tota facie deformata, plangentibus omnibus qui videbant eam,ipſa ſola gaudebat, gratias agens Deo. Viſitans autem eam quidam Epiſcopus,& videns eam ſic horribiliter deturpatam, quæ tam ſpecioſa fuerat, & tam ſancta dicebatur ab omnibus flere cœpit,& Dei iudicium admirari. Illa verò ridens interrogauit eum quare fleret? Reſpondit quod ex compaſſione non poterat à lachrymis abſtinere: Inquirenti verò Epiſcopo quare ipſa riſiſſet. Reſpondit: Domine, ſi quis detineretur in carcere tali pacto, quod nunquam exiret donec muri funditus corruiſſent, ſi videret muros paulatim corruere pro ſua liberatione,gauderet. Vnde cùm anima teneatur in corporis carcere, gaudere debet quando videt corpus ſuum deficere, & ad finem ſuum tendere, proculdubio ſciens exitus ſui tempus propinquare,vt ad ſui redemptoris aſpectum libera reuertatur.

Inuidia.

EXEMPLVM XCIII.

Diſcordias ſeminans inter virum & fœminam à dæmonibus rapta ad infernum deportatur.

Legitur in Scala cœli, quod cùm quædam vetula iret per viam,iuuenis triſtis cum burſa plena denarijs ſedebat iuxta arborẽ. Qui interrogatus à vetula quid haberet? Reſpondit: Dæmon quidã ſum, & affecto ſummè diſcordiam ponere inter talem virum, & vxorem ſuam. Et quia locutio humana mihi deficit, quæ eſt inſtrumentum omnis mali,ideò non poſſum aſſequi quod opto. Sed quia locutio tua mirabilis eſt hoc pacto tibi do hanc pecuniam, vt deducas rem ad effectum. Quæ accedens ad domum mulieris affirmabat ſecretè quod cum quadam adulterabatur vir ſuus, & audiſſet quod tunc ad hoc veniret iuuencula, vt reciperet tunicam pro nefario facto. Tunc accedens ad virum ſecretè indicauit, quod vxor ſua amorem illicitum habebat cum quodam clerico eccleſiæ cathedralis. Et dum loqueretur retro vnam columnam me exiſtente ibi in oratione audiui eos conuenientes, quod in craſtinum redirent & ordinarent de facto. En vetulæ peſſimæ fraudulentia, quod enim magiſter omnis iniquitatis diabolus in pluribus perficere non potuit, illa in breui duxit ad effectum. Tunc miſit iuuenculam ad ſuſcipiendum pannum quẽ vetula emerat, quando viro retulerat illa verba. Quod aſpiciens vxor ſuſpicata eſt omne malum. Et dum in cœna nollet comedere,vir cõcepit quod de clerico vellet cogitare, & tandem ad procurationem vetulæ clericus loquitur cũ domina, quæ locutio viro fuit ſuſpicio mali. Reuertitur vetula ad dominam, conſilium dat vt de pilis barbæ cum raſorio ſumat, & poſtquam eos vir in cibo comederit omnẽ aliã mulierem odibit. Iterum recedit ad virũ vetula, & dixit quod de cõſilio clerici per vxorem illa nocte erat interficiendus, & ideo caueret ne ſomnus opprimeret eum. Cumque vxor cum raſorio vellet accipere de pilis barbæ eius, vir accipiens manuma

num eius clamauit. Lumen accenditur, amici congregantur, diſcordia maxima ſtabilitur. Quod percipiens dæmon, dixit vetulæ: Triginta annis dedi operam vt hanc diſcordiam excitarem, & tu diebus tribus perfeciſti eam. Optimum enim habes linguagium inferni, & digna es melius eo quam ego. Rapuit ergò eam & portauit ſecum. Deus autem per diſcretionem vnius ſacerdotis declarauit malitiam, & vir & vxor ad priſtinum amorem ſunt reducti. Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM XCIIII.

Dimittere nolens offenſam mortuus audiuit, nec pepercit, nec parcam.

Legitur in Scala cœli, quod quidã Burgenſis tantùm fuit rancore infectus, vt iniurias ſibi factas nullo modo indulgere ſibi voluerit. Qui cùm eſſet mortuus, & portatus ad eccleſiam & pſalmi, & orationes dicerentur pro eo; crucifixus retraxit manus clauatas de ligno, & appoſuit auribus ſuis, & vox audita eſt. Nec pepercit, neque parcam. Ioannes Iunior Dominicanus.

EXEMPLVM XCV.

Dimittere nolentes viſi ſunt ſe mutuo in inferno in partes concidere.

Narratur de duobus vicinis in proximo manentibus, & in continua lite perſeuerantibus, qui nulla ratione poterãt concordari, imo ſuo confeſſori eos pacificare volenti, reſponderunt ſe potius in inferno permanſuros, ſine fine quam alter alteri condonaret. Cùm ergò citò poſt inuicem mortui fuiſſent, & ille deuotus confeſſor Deum rogaſſet, de illorum ſtatu ſcire cupiens, deductus eſt in ſpiritu per Angelum ad quendam locum, vbi vidit quandã fornacem ſulphure & pice bullientem, à qua duo homines terribiles ſurrexerunt cum gladijs igniti inuicem in fruſta concidentes. Quæ quidem fruſta diabulus colligens in fornacem proiecit. Quo facto poſt bullitionem citò ſurrexerũt iterum, & ſicut dictum eſt ſecundò, & tertiò fecerunt. Tunc dixit ſibi Angelus: Iſti ſunt duo illi viciui qui nunquam pacem habuerunt in terris, ſed iſtum locum potius elegerunt.

EXEMPLVM XCVI.

Dimittere nolens fœmina acceptura corpus Domini vultum deſperans auertit.

Mulier quædam tam iracunda erat, quod vix aliquis cum ea concordare potuit, & tamen reputabat ſe eſſe ſanctam & deuotam, quia corpus ſuum ieiunijs macerabat, & in orationibus multùm vigilabat & in alijs bonis operibus ſe exercebat, ſed hoc vitium principaliter in ſe habuit, vt quæcunque eam ſemel offendit, illam amplius nunquam dilexit, & nemo illam iracundiam & vindictam ab ea remouere potuit. Tandem grauiter infirmata petijt confeſſorem, & cõfeſſa eſt alia peccata, ſed vitium illud non cõfitebatur. Et cùm ſacerdos pyxidem aperiret, & corpus Domini ſibi porrigere vellet, tunc os ſuum clauſit & ad parietem ſe vertit dicens: Sicut vertebam me ſæpiùs ab alijs qui me offenderunt, & nunquam eis ex corde indulſi, nec eos amando dilexi, & continuè in iracundia ſteti, & alios cũ iracundia mea perturbaui, ſic Deus auertit ſe à me, & me nunquam miſericorditer reſpiciet, nec ego eum lætè videbo, ſed cum omnibus iracũdis dæmonibus damnabor. Et ſic miſera & iracũda mulier expirauit.

Iudicium.

EXEMPLVM XCVII.

Iudicio Dei famoſus Doctor Pariſienſis accuſatur, iudicatur, condemnatur, & Bruno cum reliquis, qui Carthuſiẽſem ordinem inchoauerunt, conuertitur.

Legitur in libro de ortu Carthuſienſi, quod anno 1080. vel circiter, quidã Doctor præcipuus & vita (vt videbatur) & fama, doctrina atque ſcientia inter omnes Doctores Pariſienſes excellenter honoratus, & mirabiliter gratioſus, graui & vltima infirmitate præuentus non diu decumbens diem clauſit extremum. Cumq; tota

die illa qua defunctus eſt more Pariſieñ in aula funere in feretro decumbẽte fuiſſent cantata officia defunctorum, in craſtino mane congregata ibidem vniuerſitate Pariſienſi tam ſcholarium quam Doctorum, vt tam honorabili viro ſolemnis & venerabilis præberetur funeralis officij ſepultura. Cùm igitur reuerendi viri feretrũ in quo funus iacebat eleuare vellent ad eccleſiam deferendũ, ſubitò cunctis ſtupentibus qui mortuus videbatur & erat, eleuato capite reſedit in feretro, ac omnibus audientibus alta & terribili voce clamauit. Iuſto Dei iudicio accuſatus ſum. Et hoc dicto caput depoſuit, & decubuit mortuus ſicut prius. Qua voce cuncti attoniti & territi deliberauerunt ipſum illo die nullo modo fore ſepeliendum, ſed vſque ad craſtinum reſeruandum. Mane ergò ſequenti cùm multitudo magna cõueniſſet, dictumque funus ſicut prius vellent ad eccleſiã deportare, defunctus ſicut prius eleuato capite doloroſa & terribili voce intonuit. Iuſto Dei iudicio iudicatus ſum. Quã vocem multitudo audiens & intelligens ſtupuit plus quam prius. Et alterutrum interrogantes quid vellent etiam ſibi innuere tã inſoliti & inexperti defuncti clamoris, adhuc determinauerunt ipſum vſque ad aliud craſtinum nullatenus tumulandum. Tertio verò die cùm propter iſta prodigia ferè tota ciuitas conueniſſet, & funus cunctis præparatis vellent ad tumulum deportare, defunctus ſicut prius iam tertiò altiſſima & mœſtiſſima voce perſonuit. Iuſto Dei iudicio condemnatus ſum. Qua horribili ſcientia audita quaſi omnes immenſo fuerunt timore & tremore perculſi, certi facti de condemnatione tanti viri, qui inter alios & ſuper alios videbatur honeſtate vitæ, claritate famæ, dignitatis excellentia, & multiplici ſcientia & ſapientia præfulgere. Ea tempeſtate vbi erat magiſter Bruno Doctor famoſus, natione Theutonicus, de ciuitate Colonia, non obſcuris parentibus natus, eccleſiæ etiam, Remenſis canonicus, & ibidẽ ſcholarium magiſter, qui ſupra dictis vocibus ſalubriter territus atque compunctus allocutus eſt quoſdam ſocios ſuos ibi præſentes infra ſcriptis vel ſimilibus verbis dicens: Eia chariſſimi quid faciemus, omnes ſimul peribimus, non ſaluabitur, niſi qui fugerit. Si in viridi hoc fit, in arido quid fiet? Si homo tantæ dignitatis, tantæ literaturæ, tantæ ſcientiæ, qui videbatur tam honeſtæ vitæ, qui erat tam celebris famæ ſic indubitanter eſt damnatus, quid nos miſeri homunculi faciemus? Si lugubri voce vnius homunciońis tam horribili ac ſtupendo timore ac tremore concuſſi, ac ſtupefacti ſumus, quid faciemus cum rugitus Leonis cum extremi iudicij tuba in aures noſtras percrebuerit, cũ omnes audiemus: Surgite mortui venite ad iudicium? Quomodo in tam horribili iudicio vbi columnæ cœli contremiſcent, & Angeli terrebuntur & territi purgabũtur apparere poterimus, vbi tunc latebimus? Impoſſibile erit latere, intolerabile apparere. Fugiamus igitur à facie gladij, præoccupemus faciem Domini in confeſſione. Venite adoremus, & procidamus ante Deum, ploremus coram Domino qui fecit nos. Poſtquam igitur vocem eius audiuimus non obduremus corda noſtra, ſed exeamus de medio Babylonis, egrediamur Pentapolim igne & ſulphure iam ſuccenſam, & exemplo beati Pauli Eremitæ & beati Antonij, Arſenij, & Euagrij, & aliorum ſanctorum, cum beato Ioanne Baptiſta antra deſerti quæramus, in montibus nos ſaluos faciamus, vt æterni iudicis iram & ſententiam damnationis æternæ euadamus, & peruenire poſſimus ad portum & tranquillitatem ſalutis æternæ. His & ſimilibus verbis & ſententijs ſeipſum & quoſdam ſocios ſuos alloquens & exhortans, deliberauerunt ipſe & ſex alij probi viri ſecum abrenunciare mundo, & omnibus pompis eius, & ad perfectam pœnitentiã peragendam Eremi deſerta competentia quærere & ibidem relictis omnibus diuitijs, delitijs & honoribus huius mũdi accipere ſinguli cruces ſuas, & nudum Chriſtum nudi per arctam viam ſequi, quæ ducit ad vitã, & latam ac ſpacioſam deſerere, quæ amatores & ſectatores mundi perducit ad ſupplicia damnatorum. Et quia audierãt famam ſanctitatis ſancti Hugonis Epiſcopi Grandinopolitani, qui prius aliquo tempore eiuſdem magiſtri Brunonis in ſcholis ſocius creditur extitiſſe, Spiritu ſancto inſpirante, ad memoratum ſanctum Epiſcopũ ſimul accedere decreuerunt, & eiuſdem auxilium & conſilium requirere, vt

in eius diœceſi (quam audiuerāt multis deſertis montibus abundare) locum congruū obtinerent, in quo ſuum ſanctum & ſalubre propoſitum poſſent effectui mancipare. Septem igitur ſancti viri infra ſcripti præfata de cauſa ad prædictum ſanctum Epiſcopum duce ſancto Spiritu peruenerunt. Et vt vtar omnino verbis ſcriptis in legenda vitæ ſancti Hugonis Epiſcopi memorati, per ſummum Pontificem Innocentium qui eu m canonizauit approbata & confirmata. Adeſt magiſter Bruno vir religioſus ſcientiaque famoſiſſimus, honeſtatis & grauitatis ac totius maturitatis quaſi quoddam ſimulachrum. Habebat autem ſocios magiſtrum Landuinum, qui poſt eum extitit prior Carthuſiæ, & duos Stephanos, hi ſancti Rufi canonici fuerūt, ſed deſiderio vitæ ſolitariæ eis ſeſe coniunxerunt. Hugonem quoque quem cognominabant capellanum, eo quod ſolus ex ipſis ſacerdotis officio fungeretur, duos quoque laicos quos appellamus conuerſos Andream & Garrinum. Quærebant autem locum Eremiticæ vitæ, cōgruum necdum repererant. Hac igitur ſpe ſimul & ſuaui ſanctæ conuerſationis odore trahente venerunt, quos Epiſcopus non ſolùm gratanter, ſed & reuerenter ſuſcepit & tractauit & voti compotes fecit. Ipſo namque conſulente iuuante & comitante Carthuſiæ ſolitudinem intrauerunt atque conſtruxerunt Anno M. LXXXIIII. Epiſcopi verò dicti ſancti Hugonis quarto. Viderat autem præfatus Sanctus Epiſcopus circa idem tempus per ſomnium in eadem ſolitudine Deum ſuæ dignationi habitaculū conſtruentem, ſtellas etiam ſeptem itineris ſibi ducatum præſtantes. Erant verò hi ſeptem, quapropter non iſtorum tantùm, ſed & eorum qui ſucceſſerunt eis, cōſilia libenter amplexus eſt, & vſq; ad mortem Carthuſiæ habitatores conſilijs ſemper & beneficijs fouit. Licet verò & primitus diuini amoris totus arderet incendijs, non aliter tamen ad diſciplinæ cœleſtis exercitia eorum exemplis ac familiaritate inferbuit, quam ſi flammatæ quis faci plures alias circumponat. Erat autem & cum eis nō vt Dominus aut Epiſcopus, ſed vt ſeruus & frater Humillimus, & ad cunctorum (quantùm in ipſo erat) obſequia paratiſſimus, adeò vt vir venerabilis VVilhelmus tunc prior ſancti Laurentij poſtea ſancti Theofridi Abbas magiſtro Brunoni etiā ipſe religioſa deuotione non mediocriter alligatus, beati Hugonis contubernalis, bini quippe tunc per ſingulas habitabant cellas. Apud magiſtrum Brunonem non leuiter cum conquereretur, quod penè omnia ad humilitatem ſpectantia intra cellam ſibi præriperet officia, & Epiſcopus non ſaltem ſecum vt ſocius, ſed potius conuerſaretur vt famulus. Intantùm autem eremum deuotus incolebat & ſedulus vt eum magiſter Bruno nonnunquam exire compelleret, ita dicens: Ite ad oues veſtras, eisq; quod debetis exoluite. Petrus Sutor Carthuſianus lib. 1. de vita Carthuſiana tract. 2. cap. 2. Fuiſſe Theologiæ Doctorem, hunc miſerum & damnatū hypocritā aſſerunt Carthuſiani Hermannus Petri ſer. 12. in orationem Dominicā, & Iacobus Guytrode cap. 6. Speculi Sacerdotum ſiue lauacri conſcientiæ; verba eius ſunt ſicut narrauerunt patres noſtri, fuit magnus Doctor & presbyter, regens actu Pariſijs in Theologia, magni nominis & famæ: ſed lubricus atq; peccator 20. Alij vocant Iuriſperitum: vtrique verum dicere poſſunt. Fieri enim poteſt vt in Theologia & Iurę ſimul Doctor extiterit, quēadmodum noſtro ſæculo tales reperiūtur.

EXEMPLVM XCVIII.

Iudicatus quidā religioſus fratri ſuo poſt mortem apparens dixit, Nemo credit, nemo credit, nemo credit, quàm diſtrictè iudicat Deus, & quàm ſeuerè ipſe punit.

Refert Doctor Iacobꝰ de Paradiſo Carthuſiēſis in libro de peccatis mentalibus criminalibus. Duo fratres religioſi honeſtæ conuerſationis ſe mutuò cordialiter dilexerunt, inter quos vnus mortuus alteri apparuit in oratione procumbenti, quem viuus videns in vili habito & vultu mœſto inquiſiuit, cur ſic appareret? Reſpō dit defunctus tribus vicibus dicens: Nemo credit, nemo credit, nemo credit. Quæſiuit viuus, quid eſſet quod nemo credit? Reſpondit defunctus: Quam diſtrictè iudicat Deus, & quam ſeuerè punit. His dictis diſparuit, & viuentem fratrem magno timore concuſſum dereliquit.

Iura-

Iuramentum.

EXEMPLVM XCIX.

Iuramentum falſum exigens ab altero tractus ad iudicium grauiter flagellatur.

REfert beatus Auguſtinus in ſermo. 2. Decoll. B. Io. Bapt. quoniam quidā bonus homo citauerat quendam ad iudicium propter quandam ſummā pecuniæ, & ille inſtanter negauit & ſe ad iuramentum exhibuit, quod alius ab eo recepit, licet ſciret eum ſcienter falſum iurare. Mox conſequenti nocte raptus ad iudicium vidit Chriſtum ſedentem in ſede maieſtatis ſuæ, exigentem ab eo rationem de anima illius quæ iurauit ei, & de anima ſua propria, qui cognouit ambas eſſe damnandas. Tunc quæſiuit cur iuramentum ab eo recepiſſet? Et ait: Quia ipſe mihi meum negauit. Et iudex. Nonne potius debuiſti perdere tuam ſubſtantiam, quam ipſius, & tuam animam? Nonne anima melior eſt quam omnis ſubſtantia temporalis? Tunc iudex fecit eum flagellari. Qui euigilans omnia quæ ſibi acciderant enarrauit, & in ſignum huius plagas in corpore & in dorſo ſuo oſtendit, qui nullo modo potuit curari donec pœnituit, & Deus ſibi illud indulſit.

Iuſtitia iniuſtitia.

EXEMPLVM C.

Reſtituere inuēta bona vir quidam iuſtus & pauper quanta ſollicitudine conatus ſit.

REfert Auguſtinus in ſermone de verbis Apoſtoli, ſuper illud: Quod tibi nolueris fieri, alteri nè feceris. Dicā quid homo pauperrimus nobis apud Mediolanum conſtitutus egerit. Inuenit ſacculū (niſi me forte numerus fallit) cum ſolidis fermè ducentis. Memor legis poſuit pitacium publicè. Reddendum enim ſciebat, ſed cui redderet neſciebat. Propoſuit pitacium publicè, qui ſolidos perdidit ad locum illum veniat, & quærat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, inuento & lecto pitacio venit ad hominem, & nè forte quæreret alienum, quæſiuit ſigna, interrogauit qualitatem & ſigillum ſolidorum & numerum. Et cùm ad omnia ille fideliter reſpondiſſet, reddidit quod inuenerat. Ille autem repletus gaudio, & quærens vicem reddere tanquam decimas obtulit ei ſolidos viginti, qui noluit accipere. Obtulit & decem, noluit accipere. Saltem rogauit, vt vel quinque acciperet. Noluit. Ille ſtomachabundus homo proiecit ſacculum, nihil perdidi ait: Si non vis aliquid accipere à me, nec ego aliquid perdidi. Quāle certamen fratres mei? qualis pugna? qualis conflictus? Theatrum mundus, ſpectator Deus. Victus tandem ille quod offerebatur accepit. Continuò totum pauperibus erogauit, vnum ſolidum in domo ſua non dimiſit. Serm. de verbis Apoſtoli cap. 7. Tomo 10.

EXEMPLVM CI.

Reſtituere conceſſa oblitus puer graui purgatorio laceratur.

ERat quidam puer nouem annorum, facetus ſatis in verbis, qui cecidit in grauem infirmitatem, & ſic obijt, & poſt mortem apparuit matri multùm lamētabiliter. Et mater quæſiuit quomodo ſe haberet? Reſpondit: In maximis pœnis ſum. Et mater: Quantæ ſunt pœnæ tuæ? Et puer reſpondit horribile verbum dicens: Si omnes carbones quos carbonarij in vniuerſo mundo à tempore Natiuitatis vſq; hodie arſerunt in vno cumulo iacerent & arderēt, & tu dilecta mater mea in medio cumulo ſtares & arderes, non tantas pœnas ſuſtineres ſicut ego iam in purgatorio ſuſtineo. Mater quæſiuit à puero: Vnde meruiſti tam acerbam pœnam, cùm ſatis obediens fuiſti, & libenter oraſti, nec iuraſti, nec maledixiſti? Puer reſpondit: Ego cōſueui accommodare denarios à familia, & inde emere pira, poma, & nuces, & quando hoſpites honeſtos habuimus dederunt mihi denarios, & hallenſes cum quibus ſolui è conuerſo. Modo autem ſic obijt quod non omnes exolui, idcirco pœnā talem ſuſtineo. Et mater: Poſſum ne ego tibi in aliquo ſuffragari? Reſpondit puer: Si exolueris pro me ſtatim liberarer. Et ſic puer diſparuit? Mater autē vocauit familiam

liam ad ſe dicens: Volo per obedientiam, vt computetis debita pueri mei. Omnibus computatis puer nouem halleuſes poſt ſe in debitis reliquit. Et mater ſtatim perſoluit. Et eodem die puer ſecundariò matri apparuit dicens: O mater dilecta gratiás tibi ago ex quo debita mea perſoluiſti, me à purgatório liberaſti. Ideo cœlos introibo, & Deúm fideliter pro te & patre meo orabo, & pro fratribus & ſororibus & amicis meis ſupplicabo.

Labor manuum.

EXEMPLVM CII.

Beata Maria laſſum de communi labore fratrem quieſcere, & ſomnum capere præcepit.

LEgitur quod vnus deuotus frater laicus, qui erat coquinarius fratrum, ſtabat ante conuentum fratrum multorum, & in continuo labore fuit. Et quoniam frequenter hoſpites ſuperueniebant extra horam communis prandij, vel cœnæ vix tantùm temporis habere potuit, vt orationes debitas perſolueret. Contigit quoque vna die vt multis ſuperuenientibus fratribus tota die occuparetur in labore coquinæ. Tandem poſt completorium ſatis tardè acceſſit ad orationes perſoluendas, & quaſdam peculiares oratiunculas beatæ virgini offerebat: Et quia fatigatus fuit multum ex labore, ſomnus ipſum arripuit, qui excutere à ſe ſomnum conatus magnam luctam habuit in ſomno laſſum corpuſculum deprimente, & feruore deuotionis renitente. Cumque ſic luctaretur apparuit ei Domina pulcherrima dicens: Fili bone mihi ſatisfeciſti, Vade ad dormiendum. De cuius aſpectu gratioſo multa conſolatione repletus eſt.

EXEMPLVM CIII.

Beata Maria laborantium fratrum ſudorem collegit.

ANte aliquot annos comperi rem non incertis teſtimonijs approbatã, quæ regulariter operantibus afferat non parũ ſolatij & opus alleuiet intuitu mercedis & præmij. In vna domo ordinis Ciſterciẽſis res geſta eſt celebris apud Franciam & ab omnibus credita, quia vir magni teſtimonij teſtis eius eſt, à quo & viſa eſt. Meſſis erat, monachi meſſuerunt & ſub pondere diei & æſtus fortiter ſudauerunt. Venit veſperus, itum eſt ad domum, cœnatũ, dormitum, & dormitorium clauſum. Cellarius vir ſanctus, ſapiens, & maturus, talis denique cui ſoli hoc liceret, mercenarijs reſponſurus: Expeditis his venit, & ipſe ad dormitorium, ſed clauſa eſt ianua, quid faceret, pulſaret, ſed turbare noluit requiem monachorum, deſiſteret, ſed requiem non haberet. Malens tamen inquietare ſe quam illos, capitulum intrat, in ſcamno ſe ponit & de iunco capitale inſtruit ſibi. Necdum obdormierat, & ecce virgo omni ſpecie pulchrior obſequẽtibus & lumina præferentibus alijs duabus ingreditur. Aggreditur monachum, an dormiat ſciſcitatur, vigilare ſe dicit. Qui & ipſe quid ibi facere velit, cur contra morem & maximè nocte intrauerunt ſecurus inquirit. At illa? Ego ſum inquit Maria cuius es & tu & domus iſta, & omnes & omnia quę ſunt in domo iſta & in ordine iſto. Portabat autem vas vitreum ad nares ſuas tanquam odorem captans ex eo, dixitque: Viſitaui hodie monachos meos in agro, ſudoremq; eorum collegi mihi in vaſe iſto. Et hic odor optimus coram me, & filio meo, dignè vtique remunerandus prẽmio oportuno. Tum ille: O pia Domina quid tibi tanti eſt labor noſter, qui fit non tam deuotione humilitatis quam neceſſitate inopiæ. At illa inquit: Tu (ait) non audiſti quia voluntas habet pœnam, & neceſſitas pariat coronam? Etſi neceſſitas parit coronam, ſed iam partem accipit voluntas. Siue ergò neceſſitate, ſiue voluntate quod agitis meum eſt. Omnia veſtra mihi vendico, ego ſuſcipio, ego remunero. His dictis diſparuerunt illæ. Et ille obdormiuit ſuauiter, vtique ſic animatus in ſpe, ſic confortatus in fide, voluntarius in labore. Mane facto refert lætus & cõpunctus Abbati. Abbas conuentui? Lætati ſunt omnes, crediderũt omnes, & præ grauitate perſonæ nemo dubitat. Accenduntur animi omnium, ſinguli feruent ad opus, laborantes & ſudantes intantùm, vt ſi Maria adeſſet demum poſſet implere

vas

vas ſuum. Sic ludere ſolet dulcis Maria cum pueris ſuis, ſic in viſu oſtendens ſe illis donum pacis & gratiæ afferens illis. Audiant hæc manſueti & lætentur, puſillanimes, & confortentur, pigri, & excitentur, alacres currant non laſſentur. Omnes Chriſto & beatæ Mariæ dent gloriam, & ab ipſis viciſſim hauriant gratiam.

Locutio.

EXEMPLVM CIIII.

Eccleſiæ locum fabulationibus profanantium à dæmone ſacerdos peccata ſcribit vidit.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidā ſacerdos deuotus qui celebrata miſſa retro altare vidit diabolum ſcribentem in pergameno longiſſimo. Cumque pergamenum ei deficeret cœpit cum dentibus ampliare modo ſutorum, vt maiorem poſſet recipere ſcripturam. Ad quem accedens ſacerdos in virtute Ieſu Chriſti, diabolo præcepit, vt in pœnitentia populi diceret quid ibi ſcripſiſſet. Reſpondit dæmon: Hic ſcripſi omnia peccata, mendacia, detractiones, aſpectus impudicos, cogitationes immundas, vanitates, & omnia peccata populi tui, quæ hodie in eccleſia commiſerunt, quia hæc facta in eccleſijs multùm Deum offendunt, & lætificāt nos inimicos Dei. Tunc ſacerdos aſſumpto pergameno, & peccatis lectis populo nūciauit. Cumque ad monitionem ſacerdotis perfectè fuiſſent confeſſi, illa tota ſcriptura fuit de pergameno deleta. Et ſic dæmon confuſus receſſit.

Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM CV.

Loqui prudenter cupiens filius Regis Angliæ collum gruis petijt, & ob id regnū accepit.

Rex quidam Angliç habens tres filios, iuniori regnum tribuit, eo quod interrogatus quid data optione præ omnibus à Deo poſtularet, reſponderit collum gruis, vt non niſi bene diſcuſſa verba depromeret. Alij autem maiores natu, ſed minores prudentia petierunt, primus fortitudinem, ſecundus verò pulchritudinē, alter verò vt omnes ſibi potentia ſubiugaret, alter vt in ſui amorem omnes alliceret, neuter tamen iuniorem prudenti petitione ſuperauit.

Luxuria.

EXEMPLVM CVI.

Luxurioſus vir etiam ſub periculo perdendi viſus libidinem expleuit, dicens. Vale amicum lumen.

Refert Ambroſius ſuper Lucam, cap. 4 circa finem, quia ſæpè faciente mala conſuetudine etiam ea cōcupiſcimus, quæ ſunt corpori atque ſanitati, etiam ipſi vitę omnino nocitura. Quidā (inquiens) Theotimus cùm graui oculorum incommodo laboraret, & amaret vxorem interdicta ſibi à medico facultate coeundi cupiditatis impatiens, atque impetu libidinis captus moderari nequiuerat. Sciens enim & prudens quod oculos eſſet amiſſurus poſtquā conueniret cum vxore in ipſo æſtu feruentis cupiditatis & conſuetudinis apparatu. Vale (inquit) amicum lumen, ſtatimque expleta libidine interdicta ſibi, luminibus ſuis orbatus eſt.

EXEMPLVM CVII.

Choreis feſſa fęmina ad inferna raperetur niſi Mariç virginis auxiliū inclamaſſet.

Refert Doctor Iacob᷒ de Paradiſo Carthuſienſis, quod quædā matrona beatæ Virgini deuota extitit, proprias proles informādo ad ſimilia, vt ipſam in ſuis neceſſitatibus inuocarent, dicendo Aue Maria, quæ filiam diſſolutam & vagabundam & ſaltatricem habuit, quā ipſa mater pluries correxit, ſed parū in ea profecit, quia pater dilexit eam præ cæteris filijs, eo qđ pulchra & mundana eſſet, & emit ei pulchras & pompoſas veſtes, quæ in vna die Dominica fatigata iuit ad quoddā pomerium ſedens ſub vna arbore volens refocillari. Cui diabolus immediatè adfuit, dicens: Surge, veni mecum. Cui illa: Quiſnam es tu? Et ille: Ego ſum diabolus, cuius propoſitum conaris implere, arma & rete

no-

noſtrum ad animas capiendas, vnde modo recipies pœnam non ſolùm pro peccatis tuis, ſed etiam pro peccatis omnium quos per ornamentum corporis tui ad malas cō cupiſcentias induxiſti. Et diabolus ſtatim violenter nitebatur eam rapere. Et illa clamauit dicens: Virgo Maria adiuua me, ſicut mater eam in pueritia docuit, & ſtatim dixit clara voce: Aue Maria gratia plena, &c. Reſpondit diabolus: Maledicta ſit quæ hanc orationem te docuit. Quàm ſi non dixiſſes, iuſto iudicio Dei ad inferni incendium te traxiſſem, vbi cum tuis æqualibus pœnam condignā pro omnibus quos ad peccandum traxiſti inueniſſes. Quæ poſtmodum nunquam amplius chorizauit, & veſtes pompoſas depoſuit, & vitam & mores humiliter emendauit, & beatæ Virgini amplius vſque ad mortem ſeruiuit.

EXEMPLVM CVIII.

Maria virgo monialem nè in fornicationē laberetur terribili viſione prohibuit.

IN libro exemplorum beatæ virginis legitur, quod ſanctimonialis quædā erat cui amor, & aſſidua memoria beatæ Mariæ Dei genitricis cum ipſa ætate accreuit, ſed fœlicibus eius actibus diabolus inuidens, potentis cuiuſdam prædiuitis oculis pulchrytudinem ejus inijciens, totum eius animum in amorem virginis peruertit. Qui dum crebrius blanditiarum & promiſſionum illecebris animum eius attētaret, ſi vxorē eam habere mereretur, diuitias, gloriam, & præter Deum omnia promittens. Illa conſentiens renuntiauit vitæ, & morti fidem dedit. Condixerunt diem, qua raptam virginem de monaſterio nouus ille adulter ſuo ſociaret coniugio. Poſtea autem cùm in domo parentum illa quieſceret vidit in nocte illa in ſomnis raptam ſe ſuper os putei, qui valdè enormi amplitudine & profunditate oris ſui aperiens barathrum, tam immanes exhalabat fœtores, vt vniuerſum mūdi huius aerem videretur inficere, tam denſas fumi nebulas, vt ſeculi huius claritatem de cœlo videretur effugaſſe. Cumq; totum ſerpentibus & vermibus ſcaturire, & à clamore eorum, qui intus torquebantur horribili quodā ſonitu miraretur immugire, vidit repentè Aethiopes quoſdā ignitos de medio exilientes, & animas damnatas tormētis abſque differentia crudeliter immergentes, à quibus & ipſa correpta cùm intro traheretur, inter ipſas iam deſperationis anguſtias reſpiciens, & circumſpiciens ſi eſſet auxiliator, vidit antiquam patronam & Dominam ſuam matrem Domini ſanctam Mariam, ſed nimis à longè, & ſic à ſe auerſam, vt ex eius viſione vix aliquā ſpem poſſet colligere, tamen toto conatu conuerſa ad illam nomenq́ue ſuum ei inclamans, Domina (inquit) Domina, ſubueni ancillæ tuæ in tam amara neceſſitate conſtitutæ. Poſt multa verba acceſſit pietatis mater ad ream, manumq́ue eius tenuit, procul illicò inimici facti ſunt. Tunc dixit beata virgo: Hi ſunt fructus libidinis, hoc præmium voluptatis. Poſtea beata virgo abijt. Vix euigilauerat, & aderāt nuntij diuitis illius quærentes quid fieri iuberet de neceſſarijs nuptiarum. At illa procul (inquit) procul miniſtri mortis, & incentores æterni iudicij abite. Illisq́ue à facie ſua cum ſumma indignatione perturbatis, parentibus, & omnibus totam rē aperuit, & monaſterio reddita totis ſe viribus pœnitentiæ luctibus, & antiquo propoſito reddens inſtabat quantùm poterat recuperare gratiam Dominæ ſuæ Dei genitricis Mariæ. Liber hic mirac. B. Virginis citat à R.P.M. Seraphino Razio Theologo Dominicano, in libro ſuo exemplorum qui hortulus exemplorum inſcribitur, & dicit ſe, manuſcriptum eum inueniſſe & legiſſe in Italia.

EXEMPLVM CIX.

Luxurioſus miles quàm horribili ſpecie ſe videndum exhibuit.

MIles quidam quandam virginem deflorauit, eo mortuo cùm illa pro eo oraret & fleret, mortuus miles viſibiliter apparuit voce rauca eam alloquens. Quæ cū quæreret cauſam raucitatis eius, ait, quia in vocis dulcedine gloriabar, cantilenas luxurioſas, & ſeculares decantando. Cuius cùm crura nigerrima, & ſcabioſa, & vlceribus plena apparerent, quærenti cauſam reſpondit, quia multùm glo-

riabar

riabar in cruribus meis de pulchritudine more militari illa extendens,& ornans ſuperbè,nunc inter ſpinas gradior, crucior, vulnerorq́; in illis.Iſta iterum dixit:Quis eſt reliquus ſtatus tui corporis?At ille: Aperi oculos tuos & vide,& proiecit palliū à pectore quo amictus videbatur, & vidit maximum bufonem & teterrimum pectori eius inhærentem, ita vt brachijs eius collū ſuum ſtringeret,& os ſuum ori eius iungeret, cuius etiam venter per ventrem eius dependebat, pedibus eius genitalia quaſi quibuſdam loris ſtringere & ligare videbatur. Requiſitus quare hoc pateretur? reſpondit: Pro oſculis lubricis,quibus te & alias mulieres oſculatus ſum,hęc patior, & pro opere libidinis in genitalibus crucior.Cum mulier quęreret vtrum ne ab illis pœnis eſſet liberandus?Reſpondit:Non ores pro me,quia nihil mihi prodeſt,quia æternaliter ſum dānatus, & hoc ideò, quia medicinam pœnitentiæ neglexi. Hoc dicto diſparuit: Fœmina autem recluſorium intrans pœnituit.

EXEMPLVM CX.

Luxuria pollutus, & euangelium legere præſumens ab aranea interficitur.

CArolus Magnus religioſus Auguſtus, cum quadam ſolemni die miſſam ſolita deuotione audiret, diaconus eiuſdem miſſæ lecturus euangelium præcedenti nocte mulierculæ impudicis amplexibus ſe fœdare non timuit.Hoc itaque grauiſſimo piaculo cauteriatam habens conſcientiam,ſanctum Euangelium legere præſūpſit,poſtmodum etiam ſacris myſterijs ſecundum officij ſui exigentiam eadem impudentia miniſterium manibus impuris exhibiturus, ſi non vltio diuina obſtitiſſet. Ecce namq́ue dum verba ſacra labijs pollutis depromeret, aranea deſuper à laquearibus oratorij ſe per filum ſuum ſemel,ſecundò, & tertiò ſuper caput contaminati lectoris demittens, tertia nihilominus vice ipſo Imperatore aſpiciente caput obſcęnum pupugit, ac ſine mora miſerum extinxit.

✠

EXEMPLVM CXI.

Cantus chorizantium cum auiditate audiens ſoror ſancti Damiani,quindecim dierum purgatorio affligitur.

LEgitur quod ſoror ſancti Damiani apparuit poſt obitum ſibi, & dixit ſe eſſe in maximis pœnis.Et ipſe ſanctus Damianus quæſiuit ob quam cauſam eſſet in tantis pœnis,cū tamen ſanctę vitę fuiſſet? Reſpondit? Hanc eſſe cauſam,quod ſemel ſtetiſſet in camera ſua,& audiuit in platea cantus chorizantium cū aliquali dulcedine. Et quia de hoc in præſenti vita non egiſſet pœnitentiam, per quindecim dies deberet puniri in purgatorio.
Florentius Harlemus Carthuſianus inſtitutionis Chriſtianæ lib.2.cap.25.

EXEMPLVM CXII.

Veſtium ornatu nimium delectata puella, moritura optimis veſtibus ſe induit, dicens: Veni, ò diabole, ſuſcipe tu animam meam.

REfert Robertus de litio in ſuo Quadrageſimali, quia in ciuitate Spoletana puella quædam formoſa fuit,quæ vanitatibus ſemper intenta nil de futura vita cogitabat.Hæc infirmitate percuſſa monitiones & hortamenta ſalutis abhorrebat, ſicut mihi retulerunt qui audierūt illam. Tandem inualeſcente morbo cum cerneret infœlix iuuencula de proximo ſibi imminere mortem, rogauit inſtanter matrem vt eam veſtiret præcioſis indumentis quæ ferre conſueuerat, ornaret, poliretq́ue illam tanquam ſi ad nuptias eſſet acceſſura,Annuit ei mater,fecitq́ue quod filia volebat. O terribile iudicium, ò ſtupēdum & admirabile dictu,ſic ornata clamare ſuſpirando cœpit iuuencula: Heu moriar ego ſic pulchra, moriar ego ſic decora,moriar ego in ætate tam tenera?Dicebant illi circunſtātes:Committe te Deo filia,quia benignus & clemens eſt. At illa magis lamentabiliter reſpondebat. Et quid mihi cum Deo?Veni,ò diabole,ſuſcipe tu animam meam.Inter quæ verba expirauit damnata & deſperata.

Maria.

EXEMPLVM CXIII.

Beata Maria quendam Carthuſienſem à dæmonibus liberans, docet vt ſtudeat vilibus eſcis, &c.

Legitur in Chronica Priorum domus maioris Carthuſiæ circa annum Domini M.lxxxij. tempore Guidonis quinti prioris dictæ domus, creditur eueniſſe quod non incongruè videtur ad memoriã reuocandum. Conuerſus quidam ibidem fuit receptus, humilis genere, ac iuuenis ætate, moribus generoſus, vitæque ſanctitate prouectus. Hic toto ſtudio obedientię, humilitati, mortificationi omnẽ quã poterat operam adhibens, mundum ſibi, ſeque mundo non ſolum crucifixerat, ſed etiam ſepelierat amori diuino & ſpecialiter memoriæ matris Domini ita ſe totum deuouerat, vt à bonis viris ipſum, vitamque eius cognoſcentibus nihil ſcire iudicaretur niſi Ieſum Chriſtum & hunc crucifixum, ſacramque ipſius matrem ac perpetuam virginem humanæ ſalutis ſingularem poſt Deum amatricem Mariam. His ſtudijs conuerſionis ſuæ principijs inceptis magis ac magis inſiſtẽs, antiqui hoſtis inuidiam velut nouam ac ſpecialẽ contra ſe excitauit, nec iam occultè, ſed palam. Iacebat ſiquidem quadã nocte in cella, ſibi (vt talium mos eſt) ad laboris ſolamen & orationis ſecretum aſſignata. Tũc ecce multo iam proceſſu noctis ipſi adhuc vigilanti, & cœleſtia meditanti dęmonum turba in ſpecie porcorum agreſtium apparuit, & per totam cellam diſcurſu inſano, ictu horrendo, dentibus longiſſimis ac velut in necem eius exacutis pauefactum & trementem hominem circunſtabant, ſudabat ille præ timore, & quaſi iam iamq; à beſtijs diſcerpendus nil niſi mortem vltimam præſtolabatur. Hæc autem eo patiente adauctus eſt metus. Nam quendam enormis magnitudinis hominem (vt ex corporis ſui indicio ſibi videbatur) dæmonum principem cellam conſpicit intrantem. Qui primò in ingreſſu ſuo conuerſus ad porcos ait: Quid ſegnes eſtis? cur hunc iam non rapuiſtis? cur non diſcerpiſtis? Quid dicitis? Inquiunt porci: Magno conatu facere niſi ſumus, ſed cuncta tentantes nil facere potuimus. Ego (inquit) ille iam faciam quod vos deſides minimè facere potuiſtis. Quo dicto vncum ferreum longis ac recuruis vngulis terribilem minaci manu prætendens, atque ad virum Dei rapiendum, imo ad diſcerpendum adaptans, eum nimio timore pœnæ mente excedere coegit. Sed Deus (cui vir ille bonus ſæpè dicebat, ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo) tentationem tam duram non eſt paſſus vltra procedere, ſed ſua infinita miſericordia (qua ſuis ſemper prouidet) eduxit eum à tentatione & liberauit à malo. Mox enim vt nequam ille manum (vt dictum eſt) ad rapiendum, & vncum (vt videbatur) ferreum ad eum diſcerpendum extendit, ſtatim omnipotentis filij Dei mater verę mater miſericordiæ in qua ille (ſicut dictum eſt) totam ſpem ſuam poſt Deum poſuerat, viſibiliter affuit, & virga leui manu prætenſa, quomodo (inquit) huc deteſtandi venire auſi fuiſtis? Non eſt hic veſter, nec iam in aliquo contra eum poteritis præualere. Dixit hoc, & dicto velocius totum illud nefandum collegium vt fumus euanuit. Perſtitit illa poſt dæmonum fugam cum homine adhuc tremente, eũque his conſolata eſt verbis. Placet (inquit) quod facis, tuique animi deuotionem Deo, mihique gratam noueris. Fac ergò quod facis & de his ad meliora perſeueranter proficere ſtude & vt tibi aliquid ſingulare in mandatis tradam, ſtude vilibus eſcis, operi manuum deuotus inſiſte, amplectere abiectas veſtes. His ergò beata animatum hominem relinquens, cęlum repetijt. Ille autem vt à beata virgine iuſſus fuerat mandata eius ad implere totis viribus nitebatur, vilibus cibis magis quam ſplendidis epulis, vilibus pannis magis quam præcioſis vſque ad mortem contentus. Petrus Venerabilis Abbas Cluniacenſis 1. lib. mirac. cap. 29.

EXEMPLVM CXIIII.

Beata Maria Carthuſienſem diabolica factione pene deſperantem adiuuit.

Legitur in Chronica priorum domus maioris Carthuſiæ, quia fuit quidam magnæ religionis monachus Dominus Petrus

trus Fauerij vocatus. Hic prior domus ſãctæ crucis effectus, pro ſtrenuitate morũ ac ſubtilitate ingenij procurator generalis totius ordinis ad cauſas pertractandas eſt effectus. Cum autem pro iniuncta ſibi obedientia in quadam ciuitate maneret, contigit eum graui infirmitate vexari, ordinationeque (vt creditur) diuina contigit Dominum Hupertum priorem boni paſſus ad ipſum infirmum venire. Quem mox vt infirmus vidit, gauiſus eſt gaudio magno valde, dixitque ei: Frater mi, tu me trades ſepulturæ, ſciensq; finem ſuum adeſſe confeſſione eidem facta, vnctionem cum viatico petijt & accepit. Dicto verò Domino Huperto alia occaſione ab infirmo ad horam recedente, ecce ſathan humani generis inimicus ante lectum eius ſtatim adfuit magnum volumen portans, in quo omnia peccata quæ dictus infirmus commiſerat in tota vita erant conſcripta, qui ante faciem dicti infirmi cum magna proteruia ſe ponens omnia peccata ſua improperabat procaciter cachinnando. Cum autem infirmus præ timore & tremore horribilis viſionis quid reſpõderet neſciret, niſi hoc tantummodo, quia in confeſſione facta confideret indulgentiam peccatorum, magis ac magis ſathan nitebatur eum ad horribilem deſperationem inclinare. Cœpit autem infirmus tremere, palleſcere, ac ferè in barathrum deſperationis iam cadebat, niſi ſuperna eum gratia clementi oculo reſpexiſſet. Subitò namque mœſtorum conſolatio, laborantium fortitudo, deſperatorum releuatio, affuit beatiſſima virgo Maria vltra humanam rationem lucidiſſima, in brachijs ſuis puerum deferens inenarrabiliter ſpecioſum, dictoque infirmo iam ferè deſperato cominus aſtans. Frater mi (inquit) cur times? cur offidis? Per iſtum enim puerum ſpecioſum omnia peccata tua ſunt dimiſſa. Ad hæc verba ſathan qui aduenerat nimium confuſus de loco illo turpiter eſt egreſſus. Statimque ab oculis infirmi cum puero etiam euanuit virgo gratioſa. Tunc infirmus cum tanta lætitia & exultatione cordis remanſit, quanta ſicut referebat ab ipſo exprimi, vel auditore capi non valeat. Cum dictus Dominus Hupertus ad infirmum redijſſet, eidem omnem viſionem enarrauit, Demum poſt matutinas noctis ſequentis ſolus ſeptem pſalmos, cum lætitia prout poterat incœpit decantare. Cum autem in dicendo nimium grauaretur, dictum Dominum Hupertum vt ſe iuuaret, rogauit. Dum verò lætaniam comiter decantarent, veniſſentque ad locum illum in quo dicitur. Omnes ſancti orate pro nobis, ſubitò poſt prędictam poſtulationem eleuans infirmus digitum dextræ manus cum cordis lætitia maxima ſubiunxit dicens: Omnes ſancti qui modo hic eſtis orate pro nobis. Quam poſtulationem crebrius cum magno feruore ingeminans ſpiritum exhalauit.

EXEMPLVM CXV.

Beata Maria ex ore deuoti Prioris ſertum legentis cernitur collectas roſas in ſertum ſuo capiti impoſuiſſe, qua viſione latrones à præmeditato malo deſiſtentes pœnituerunt.

Legitur in libro exemplorum beatæ virginis, quod ſcholaris quidam iuuenis beatæ virgini multum deuotus, hanc ſibi conſuetudinem fecerat, vt de odoriferis floribus, & alijs redolẽtibus ſpeciebus (prout melius habere poterat) imagini beatæ Mariæ quæ in eccleſia habebatur, ſertum quoddã diebus ſingulis mira cordis ſimplicitate ac deuotione faciebat, quo caput imaginis ornare conſueuerat. Parentes igitur clericuli agnitis deuotione, pariter & deſiderio pueri in monaſterium quoddam eum in monachum conſecrandum tradiderunt, qui mox clauſtrali arctatus diſciplinam præ dolore cordis cępit plurimum flere. Cumque Prior quęnã eſſet cauſa tanti fletus interrogaſſet, propter ordinis enim rigorem flere eũ ſuſpicabatur. Reſpondit ei puer: Solitus ſum dietim de cõgregatis hinc inde ſpeciebus ac floribus beatæ Mariæ ſertum componere, ad quod iam exire me videtur loci huius obſeruãtia præpedire. Ad quod Prior: Fili (inquit), chariſſime diebus ſingulis legas quinquaginta Aue Maria, ſic vt ſemper poſt decem legas vnum Pater noſter ad honorem & reuerentiam dilectę Dominæ tuę. Sic nempe ſertum ei facies gratius multo priore. Puer verò iuſſa implẽs per crementa temporum auxit & incrementa

virtutũ. Adeptus anno debitæ ætatis propter vitæ eius probitatem electus eſt in priorem. Contigit ergò eum ex parte officij cum aliquo fratre aliquorſum pergere. Quod vt quibuſdam latronibus innotuit eos à tergo ſunt ſecuti. Recordatus interim Prior ſertum conſuetũ beatæ virgini illo die nondum lectum ad genua cecidit, & maleficiorum inſcius ſertum virginis deuotus impleuit. Stantes autem latrones viderunt Dominam quandam mira gratioſitate formoſam ante eum ſtantem, & per ſingulas ſalutationes rutilantes roſas & flores ab ore eius excipientẽ, & ſertum quoddam ex eis perpulchrum componentem. Finita autem oratione ſua completum eſt & ſertum, quod ipſa Domina proprio capiti imponebat, ſicque ab eorum obtutibus eſt ſubtracta. Clamabant igitur latrones ad patrem: Niſi nobis quæ hæc fuerit Domina quæ vobis aſtabat intimaueritis, nequaquam mortem euadetis. Quibus Prior: Pueri (inquit) nullius eſt nobis Dominæ cognita vel viſa præſentia. Ad quod latrones: Non ſolum quæ vobis aſtitit, ſed & quid legebatis cum vobis aſtaret aperire uobis oportebit. Coactus itaq; Prior rei geſtæ illis ordinem retulit, quomodo videlicet dietim beatam virginem venerari conſueuit. Tunc illi audito miraculo pedibus eius prouoluti, veniam poſtulabant, & vt ſibi confiterẽtur ab eo precibus imperrabant. Sicque emendata deinceps in melius vita fœlici fine, beata quiete in Domino quieuerunt. Prior ergò virgini glorioſę gratias referens ſolitum ſuę deuotionis obſequium tali fretus præſidio, deuotius curauit eidem offerre.

EXEMPLVM CXVI.

Beata Maria ſatius accepit paucas ſibi ſalutationes Angelicas cum deuotione, quam ſine hac multas exolui.

VIrgo quędam religioſa ſecundum numerum pſalmorum centum quinquaginta ſalutationes Angelicas cum totidẽ venijs reginæ cœli ſingulis diebus offerebat. Sed quoniam propter ipſam multiplicitatem minus digna deuotione quã oporteret id faciebat, admonita eſt ab eadem Domina noſtra quatenus reſciſſis duabus partibus quinquaginta ſibi quotidiè ſalutationes cum competentibus venijs intentè & amorosè perſolueret, patenter inſinuans Deo, & ſibi acceptius fore quantum libet parum ſeruitij cum deuotione, quã multum negligenter & ſine deuotione exhibitum.

EXEMPLVM CXVII.

Beata Maria duas virgines ſibi in filias datas à paupertate ſimul & infamia liberauit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quædam mulier nobilis, ſed pauper habẽs duas filias, quas informauit ad amorẽ virginis benedictæ. Paupertate ergò grauata timens corruptionem mundi, ante altare beatæ virginis eas adduxit ſic dicens: O Domina has filias meas virgines mundas tibi offero. Et quia non habeo vnde poſſum eas nutrire, quicquid iuris in eis habeo totum tibi do. Et acceptis manibus puellarum in ſignum verè donationis cõiunxit manibus virginis. Et dum receſſiſſent iuuenem ſplendidum inuenerunt in foribus domus ſuæ, qui obtulit ei centum libras, in quibus ſecretè erat obligatus patri earum. De his mater induit filias, & de neceſſarijs prouidet optimè. Quod attendentes gentes murmurare cœperunt, credentes quod de meretricio hoc haberent. Quod mater audiẽs filiabus aduocatis ſic ait: Ite ad matrem virginem Mariam, & inſtate cum fletibus & deuotione, vt tanquam mater ſubueniat huic infamiæ veſtræ. Quæ ex corde virginem rogantes dũ in quodam feſto ſolemni ipſius virginis ad ſermonem in platea ſederent, in præſentia totius populi Angelus deſcendit de cœlo portans duas capſellas de roſis pulcherrimis albis, & clamando in præſentia totius populi, ſic ait illis duabus virginibus. Iſtas capſellas mittit vobis virgo beata Maria mater veſtra, in ſignum virginitatis veſtrę. Et illis dimiſſis diſparuit: Tũc princeps terræ qui ibi aderat viſo hoc miraculo, duo monaſteria conſtruxit ad honorem beatæ virginis, in quibus iſtas duas conſtituit prioriſſas. Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEM-

EXEMPLVM CXVIII.

Beata Maria deuotiſſimam ſibi filiam paſtoris morituram viſitauit, & caput ſerto ornans ad cœleſtia regna perduxit.

LEgitur in libro exemplorũ beatę virginis, quia cuidam paſtori cõmorãti in villa quadam, filia quædam virgo pudica fuerit, quæ patri in paſcendis gregibus famulabatur. Fuerat autem in loco paſcuali eccleſia quædam deſerta, quam frequenter ingrediens virgo prædicta, orationes ſuas coram imagine glorioſæ virginis Mariæ effundebat. Fuit namq; prædicta eccleſia in honore glorioſæ virginis dedicata, in qua imago quædam formoſa beatæ virginis habebatur, quæ puerulum in gremio continebat, quæ quoniã ab hominibus eccleſia derelicta non frequentabatur, in honore quo decuerat, in veſtitu & in alijs exhibendo minus curabatur, ſic quod inculto habitu inornata ſtabat, vt moris eſt in huiuſmodi eccleſijs deſertis. Ex quo autem virgo prædicta orationes ſuas ſolitas coram eadem imagine ſæpius beatæ virgini offerre conſueuerat, mota ſemel paupertate veſtitus glorioſæ virginis; inter verba cõpaſſionis ſic eſt exorſa. O regina cœli mater Domini mei Ieſu Chriſti, benedicta valdè male apparetis veſtita, ego quoque heu nihil habeo, quo veſtrę paupertati in veſtitu, & ornatu poſſim ſubuenire, ſed quod mihi in veſtitu defuerit exteriori, ſupplebo quo deuotius potero orationum mearum, ac ſalutationũ veſtitu interiori, conaborque vos veſtitu tali orationibus meis fulcire quo reginam nobilem decet decorari. Cumque in hac deuotione ad beatam virginem multis annis ferbuiſſet, & beatæ virgini de ſibi exhibito ſeruitio eam remunerare placuiſſet, tacta languore lecto decubuit. Eodem quoque tempore cum duo fratres nemus ville, in qua beata virgo prædicta iacuit, illis ſic ibi ambulantibus vnus illorũ ſomno nimium præter conſuetudinem grauabatur, dixitque conſocio ſuo oportere ſe omnimodis paululum dormitare. Cui cum alter diceret: Frater, ſi moram hic fecerimus, quoniam nemus iſtud a latronibus plurimis (vt ſcitis) inhabitatur, mortem à latronibus circumuenti incurremus. Reſpondit ille; Niſi à ſomno recreatus fuero, vel ad modicum etiam, recedere non valebo. Quo dicto membra ſopori dabat. Alter verò ipſi aſſidens librũ aperuit, atque orationi incumbebat. Cumque ſic ſederet in oratione deuotus, ecce à longè turbam quandam copioſam pulcherrimarum virginum in veſtitu ſtragulato ſibi vidit appropinquare, quibus qua decuit reuerentia aſſurgebat. Illæ ipſi inclinantes tacitè tranſibant. Poſt has, ecce turbam quandam aliam formoſitate prædicta magis claram ſibi vidit in veſtitu albo appropinquare, quæ vt prædictæ ipſi inclinantes cum ſilentio præteribant. Poſt hanc, ecce tertia quæ præmiſſis pulchritudine præminebat appropinquauit veſtitu rubeo decorata, quam virgo quædam glorioſa aſpectu vltra quam credi poteſt delectabilis, cæteris habitu præclarior ſequebatur, quæ roſis albis & rubeis ex omni parte fuerat conſtipata, habebat ſertum roſeum in capite velut iam recenter de paradiſi amœnitate ſublatum. Cui aſſurgẽs frater prædictus atq; inclinans humiliter ab ea petijt ſibi indicari quæ nam poſſet eſſe ipſa regina tam generoſa. Cumque illa feruorem deſiderij eius conſideraſſet, humiliter inclinans illi reſpondit in hæc verba: Ego ſum Maria mater Dei, quæ neminem peccatorem reſpuo me humiliter inuocantem. Tunc humiliter optanti etiã ſcire quænam poſſent eſſe virgines tam formoſæ, quæ ipſam præteribant. Reſpondit Maria, & dixit: Illæ omnes ſunt virgines quæ virginitatem ſuam vſque ad mortem illibatam ſeruauerunt. Prima turba quam vidiſti veſtibus ſtragulatis ornatã, virgines ſunt quę ſic in mundo ſtabant, vt quaſi in medio virginitatis & matrimonij animo nutarent. Secunda turba quam vidiſti veſtibns albis rutilantẽ, virgines ſunt quæ in mundo virginitatem ſuam filio meo, mihiq; deuouerunt, & vſque ad mortem noſtro adiutorio immaculatam ſeruauerunt. Quapropter earum gloria in multo præcellit gloriam primarum. Tertia turba quam vidiſti veſtitu rubeo corruſcãtem, mihiq; proximè aſſiſtentem, virgines ſunt quæ non ſolum meum exemplũ ſequentes virginitatem vouerunt, verum etiã eandẽ in martyrio ſanguinis ob amorẽ ſponſi ſui effuſione ornauerunt, & iſtæ omnibus alijs in gloria prěminere merue-

runt. Cumque dulciſſima Domina virgo Maria fratrem prædictum ſic gratioſè reſponſo ſuo informaſſet, inſtabat adhuc frater ille humiliter poſtulans ab ea ſibi intimari quonam cum turbis virginum tam formoſis tenderet regina tã glorioſa. Reſpondit Maria: Pergimus in villam proximam virginem quandam iam in extremis agentem viſitare, eamque ob mihi impẽnſum ab ea deuotionis ſeruitium noſtro cõſortio aggregare, quoniam ipſa me (vt vides) tam glorioſo veſtitu ſuis humilibus precibus decorauit. Nos igitur illuc venire diſponimus eandem virginem viſitare, ſicque Domina noſtra ab eo diſceſſit. Cũque ille ſocium ſuum à ſomno excitaſſet, ſurgens ſocius in magno ſui cordis gaudio dixit: Salubri ſomno ſoporatus ſum. Vidi nempe id idem dormiendo quod tu te gaudes vidiſſe vigilando. Eamus proinde videre quo fine ſit hæc virgo ab hoc ſeculo migratura. Euntes igitur in villam ſollicitè requirebant, vbinam inibi virgo aliqua infirmitate laboraret. Cumque omnes ſe de nullius virginis infirmitate ſcire reſpondiſſent, triſtati ſunt fratres illinc quaſi decepti ire velle cogitantes. Et ecce homo quidam illis obuiabat qui virginẽ talem, paſtoris cuiuſdam filiam in fine villæ infirmitate graui laborare affirmabat, quo audito lætificati fratres illuc ibant, virginemq; in ſtraminibus decumbentem inueniebant, cui cum neminem adeſſe vidiſſent eam deuotè ſalutabant. Quibus virgo: Diſcooperite (inquit) fratres capita veſtra, & orate Dominum vt vobis concedat videre pulchram hanc comitiuam hic iuxta me gratioſè congregatam. Ad quam admonitionem fratres ad genua prouoluti diſcoopertis capitibus ſe orationi dederunt, ac omnes virgines ibi adeſſe conſpexerunt, quæ in nemore illos præterierũt, cum multitudine etiam Angelorum viderunt, & Dominam noſtram cæteris omnibus pulchriorem quæ ſertum miræ pulchritudinis virgini præparatum geſtabat in manibus, ſicque parili concentu miræ dulcedinis modulationem in excelſum cãtauerunt. Cumque tali dulcedine cantus anima virginis è corpore fuiſſet reuocata, virgo Maria beata Dei genitrix ſertum roſeum quod manu tenebat capiti eius imponebat, ſicq; miræ dulcedinis recreatione ac lætitia inenarrabili in cœlum ſeſe recipientes, animam virginis ſecum in perpetuum regnaturam conduxerunt.

EXEMPLVM CXIX.

Beata Maria grãdi miraculo roſas de corpore defuncti cuiuſdam fratris fecit excreſcere, qui pſalmos quoſdam in eius honore legebat.

LEgitur in libro exemplorũ beatæ virginis quod in quadam eccleſia in honorem beatæ ac glorioſæ ſemper virginis Mariæ dedicata in monaſterio quodam erat monachus quidã Ioſcio nomine, qui Dominam noſtram virginem Mariam ſingulari deuotione ac reuerentia venerabatur, ſic quod ob amorem magnum nominis Mariæ pro qualibet litera prædicti nominis Maria, pſalmum qui ab vna literarum reuerendi nominis Mariæ inchoabatur, legere dietim conſueuerat. Primo ſolebat legere pſalmum Magnificat, &c. Et pro à primo. Ad Dominum cum tribularer. Pro r Retribue ſeruo tuo. Et pro i In conuertendo. Pro à ſecundo. Ad te leuaui. Ad quemlibet pſalmum verſiculum poſt partum virgo, & collectã. Concede nos famulos tuos, Anno autẽ Domini M.clxiij. in nocte ſancti Andreæ cum fratres ſimul ad cantandas matutinas conueniſſent, atque inchoaſſent. Supprior accepta laterna in manibus, ibat de choro ad chorum conſiderãs vtrum ne aliquis ſomno deceptus illic non adeſſet. Cumque omnes adeſſe cognoſceret excepto fratre ſuo carnali Ioſcione aſſumpta laterna iuit in dormitorium vbi eum præcedẽti veſpere vidit ire dormitum. Cumque veniſſet in dormitorium ante fratris ſui lectiſternium inuenit eum in lecto ſed mortuum, viditq; ex ore eius roſam mirę pulchritudinis exteniſſe, ſimilem quoque roſam vidit ex quolibet oculorum ſuorum atque aurium exortam. Super roſam autem in ore radicatam habebatur inſcripta prima litera nominis Maria, atque primus verſus huius pſalmi Magnificat. Super roſam autem in dextro oculo radicatam, littera a, primus quoque verſus pſalmi Ad Dominum cum tribularer habebatur inſcriptus. Super roſam ſiniſtri oculi r. & primus verſus pſalmi Retribue. Super roſam dextræ auris

lit-

tera i. atque primus verſus pſalmi. In conuertendo. Super roſam ſiniſtræ auris littera a atque primus verſus pſalmi ad te leuaui. Cum autem his mirabilibus viſis ſtuperet ſupprior, cum magno timore ad chorum cucurrit, viſaq; fratribus nunciauit. Cumque fratres ad ſpectaculum conueniſſent, viſo miraculo miro timore conterriti monachum antedictum attingere verebantur, ſed mox miſerunt nuncium & intimabant Epiſcopo ſub cuius ſtabant dominio. Qui referens gratias Deo ac beatæ Mariæ matri eius multum ex audito miraculo eſt gauiſus, eo quod ſic Deo ac glorioſæ matri eius deuotę ſeruientes ſolent remunerari. Epiſcopus quoque indutus Epiſcopalibus ſolemnem proceſſionē cum facibus, cum crucibus atque thuribulis ordinauit, ſicque cum conuentu atque cleri eorum ſolemni collegio venit ad lectum Ioſcionis monachi iam mortui. Eductam autem roſam de ore iam dicti monachi, quæ trahentis manum facile ſubſequebatur, atque in ſuo vigore & decore incorrupta manebat, fecit in cryſtallo quodam formoſo artificioſè ac reuerenter incluſā ſuper altare reponi, vbi ad miraculi euidētiam ab omnibus poſſet videri. Cæteræ verò roſæ mox eductæ aruerunt atque priſtinam pulchritudinem amiſerunt. Epiſcopus verò ſumptum corpus ante ſummum altare quod in honore beatæ Mariæ fuerat conſecratum honore debito ſepeliuit, vbi ad declarandam clementiam virginis & deuoti miniſtri eius meritum oſtendendum plura poſtmodum miracula contigerunt. Hoc accidit in Monaſterio S. Bertini in ciuitate S. Audomari, ſita in Arthefia Belgij prouincia, & monumentum huius rei extat in tabella affixa baſi ex aduerſo Sacelli B. Mariæ virginis, hæc autem Ioſcionis deuotio inſigni iſto miraculo confirmata fuit, tempore Leonis Abbatis ſupradicti cœnobij & Theodorici Flandriæ Comitis.

EXEMPLVM CXX.

Beata Maria cuſtodem factione diaboli in furto deprehenſum, & incarceratum, à carcere & infamia mirificè liberauit.

Legitur in libro quodam exemplorum beatæ virginis, qui vocatur Mariale, quoniam fuerant alicubi duo monaſteria ordinis ſancti Bernardi non longè à ſe inuicem diſtantia, vnum mulierum, aliud virorum, in quibus ſinguli ac ſingulæ iuxta inſtitutionis ſuæ regulam Domino deuotè ſeruiebant. Erant autem & in eiſdem monaſterijs duæ perſonæ quarum vtraque quælibet in ſuo conuentu cuſtodis officio ſeruiebat. Propter morum autem ac ſanctitatis vitæ parilitatem ſe mutua in Domino charitate arctius diligebant, ita vt ibi alter alterius obſequio egeret (prout officij oportunitas ſæpius exigebat) ſibi alternato miniſterio ſeruiebant. Talem autem ſuæ charitati cuſtodiā adhibebant, vt nequaquam ſibi corporali præſentia propinquarent, nec ſibi loquerentur, nec ſuis aſpectibus ſe offerrēt. Feruebant autem ambo in ſeruitio Dei ac glorioſæ Mariæ matris eius. Cuſtos verò conuentus virorum ob ſingularem ad Dominam noſtram deuotionem & reuerentiam, imaginem quandam pulchriorem quo potuit eiuſdem virginis Mariæ ſibi fieri impetrauit, ſub cuius pedibus imaginem dæmonis, econtra quo horribilius ac turpius excogitare potuit ordinari fecit. Poſtquam verò longo tempore in iam dicta deuotione beatæ virgini deuotè ſeruiuiſſet, ſtimulatus de facto prædicti cuſtodis deuotionis omnis inimicus puritatem intentionis eiuſdem amplius ſufferre non potuit, venitque in figura qua eum cuſtos formari fecerat obuiam in quadam nocte cum ad pulſandum ad matutinas ſurrexiſſet, cumque protecruo ac irato vultu intuens, in hæc verba prorupit. Cur hanc mihi opprobrioſam confuſionem exhibuiſti, vt me tam turpi forma faceres depingi ſub pedibus pulchræ illius imaginis Mariæ Dominæ tuæ, vbi contrarijs iuxta ſe poſitis mei figura alia magis eluceſcente horribilior apparet? Niſi me citius depoſueris talem tibi prouidebo confuſionis talionem, vt te me ſic offendiſſe pœniteat. Quo audito cum viſionem eius conceptus horror paululū abſceſſiſſet, cuſtos in hæc ſic verba reſpondit dicens: Recede à me ſathana tuas minas non curo, cui ego ſeruio poterit me bene de tuis manibus eripere. Quo dicto inimicus velut in fugam verſus diſparuit. Poſt hæc multo tempore cum cuſtos minarum diaboli minimè me

morarer, ac doli eius inſcius ſibi minimè prouideret, diabolus humanæ ſalutis ſemper inimicus redijt, & cuſtodi confuſionem quam ſibi promiſerat Deo permittēte inferre curauit. Nocte igitur quadam in primo ſomno ante tempus matutinarum in cuſtodis fœminæ indutus forma, ad cellam cuſtodis velut introitum poſtulans pulſauit. Cuſtos verò tali tempore rumoris inſuetus ſurrexit, & aperiens cellæ ianuam quiſnam ibi eſſet, aut quid ſibi vellet inquiſiuit. Cui diabolus: Ego (inquit) amica tua chariſſima talis monaſterij cuſtos tibi fidelis, quæ quoniam in tui amorem vehementer exarſi, & amoris vehementia tibi amplius abeſſe non potui, magno itaque tractus amore ex monaſterio meo ad te huc perueni, aſſumens præcioſiora cuncta noſtri monaſterij clenodia, quæ nobis longo tempore ſuo valore vitæ neceſſaria poterunt miniſtrare. Nunc igitur ſurge velocius omni mora poſtpoſita, mihique ſociare, quicquid quoque tu præcioſorum clenodiorum ac ornamentorum habere poteris tecum aſſumens, in ignotam regionem, ubi cupita poſſimus frui præſentia ſimul pergamus. Sathanas quoque ſicut cuſtodi loquebatur extrinſecus, ſic tentationibus ſuis animam eius amplius excitando mouebat intrinſecus, ita ut quid illi reſponderēt nō inueniret, ſed uerborum ac tentationum eius uictus importunitate fidem illi adhibuit cellam egreſſus eſt, & quicquid de ſuæ cuſtodiæ commiſſis clenodijs monaſterij & ornamentis habere poterat, in ſaccum unū colligens cum diabolo uelut cum cuſtode dilecta à monaſterio fugam petens abſceſſit. Cum autem per aliquantulum ſpacium à monaſterio receſſiſſent, lachrymabili uoce diabolus conquæſtus eſt ſe quoddā præcioſiſſimum monaſterij ſui clenodiū fuiſſe oblitum, quod omnia habita præcelleret in ualore. Dixitque ad cuſtodem. Tu hic ſede amice chariſſime, & tu reditum meum præſtolare, ego citius quo potero quęſito & allato illo feſtinus ad te redibo. Credit cuſtos & abſcedente diabolo ſolus cum furto remanſit in campo. Diabolus uerò poſtquam receſſit à cuſtode uenit in monaſterium, & ingreſſus dormitorium magnum ſtrepitum commouit clamās alta uoce. Surgite ſurgite & citius cuſtodem qui cuncta furatus eſt inſequentes cōprehendite. Surrexit Abbas & totus conuentus cum eo & perluſtrantes ſingulas clauſuras apertas & præcioſiora quæq; clenodia ac ornamenta monaſterij ſui ſublata inuenerunt. Vnanimiter perinde monaſterium egreſſi, & cuſtodem inſecuti non longè à monaſterio ſolum inuenerunt & furtum cum eo. Quem comprehendentes, cum quid diceret furto præſente confuſus non inueniret, ſecumque uehementer tacitus miraretur quomodo in hoc infortunium perueniſſet, cum in monaſterium reducentes incarceratum ambobus pedibus cyppo arctatis & affixis uſq; in diem craſtinum, quando de facto melius deliberarent dimiſerunt. Alteri quoque monacho ut ad matutinas tempore congruo loco cuſtodis pulſaret committentes, ipſi ſe quieti tradiderunt. Quieſcentibus ſingulis cum cuſtos facti turpitudine confuſus ſolus ſederet in carcere atque cyppo, ſecumque miſerabilem caſum tacita mente cordeque contrito reuolueret, & præ cordis anxietate erumpentibus lachrymis bene contritus amariſſimè fleret, ſolatiumque ſibi ſub ſole nullum ſupereſſe conſpiceret, deuoto corde ſe tranſtulit ad omnium deſolatorum conſolatricem piiſſimam virginem Mariam, caſum ſuum ei conquærens in hæc uerba. O mi Maria omnium peccatorū miſericordiſſima Patrona, quoniam ut noſti corde deuoto tuis me ſeruitijs mancipaui per tuam infinitam clementiam te deprecor, ut mihi caſu hoc lachrymabili innocenter circumuento, tuam miſericordiam gaudeam affuiſſe. Cumque ſic iaceret in oratione & totius ſpei ancoram in matrem miſericordiæ innexiſſet, ecce ſubitò in forma qua eum depingi fecerat ſathanam adeſſe conſpexit, ſibi ſuum infortunium improperātem atq; dicentem. Ecce (inquiens) quomodo quod tibi ante promiſeram, ut ſcilicet de mihi facta iniuria tibi redderem talionem, iam perſolui: Cuſtos cordis dolore confuſus, quid ſuis reſponderet inproperijs non inuenit. Tunc an diabolus: Ecce quod tibi ante prædixeram, iam me cognoſcas impleſſe, ſed tamen Maria Domina tua mora quam ad te gerit compaſſione, me imperiali potentiā quod inuitè facerem compulit, His dictis dæmon ac-

ceſſit & excuſſo cyppo liberauit, & ut illinc recederet imperauit. Cuſtos autẽ cellæ ſuæ ſecretè petijt, ac diabolus in forma cuſtodis transformatus in cyppo carceris pro eo inuitus & compulſus reſedit. Cuſtos quoque totus gratulabundus miſericordiæ glorioſæ uirginis (cuius imperio fuerat liberatus) gratias quas potuit retulit, tempuſque matutinum totus lætabundus expectauit. Cumq; prope eſſet quod in pulſu horologij tempus matutinarum ſignaretur, quod etiam in loco officij ſui frater ordinatus expectauit, eccleſiam introiuit, atque ut ſolet de cantandis matutinis, monachis impulſu ſignum dedit. Quod ut frater uice eius ad pulſandum ordinatus audiuit, mirabatur quisnã ibi eſſe potuit qui ipſum pulſando etiam ante tempus præueniſſet, eo quod dum cuſtos incarceraretur aſſuiſſet. Ad eccleſiam igitur feſtinus accurrit, & cuſtodem pulſantem inueniens, cum vehementer miraretur, Abbatem ac fratres cæteros adijt, & quod cuſtos fracto carcere violenter aufugiſſet, intimauit. Surgentes illi carcerem adeunt, atque vt ſibi videbatur cuſtodem incarceratum, vt eum ante reliquerant inuenerunt. In choro quoque eccleſiæ veniunt atque cuſtodem (vt ibi ſolet) pulſantem aſpiciunt. Dixitque Abbas fratribus ſuis. Tota hac nocte fratres mei diabolica ſumus deceptione vexati. Et accepta aqua benedicta cum pulſantem cuſtodem aſperſiſſet, ille aſperſionem humiliter (vt verè humilis erat) reuerenter accepit. A choro igitur ad carcerem cum cõuentu redijt, vbi vt ſibi videbatur cuſtodem incarceratum ſedentem inuenit. Cũque eum (vt verò cuſtodem ante fecerat) etiam aqua benedicta aſperſiſſet, ille dimiſſo magno fœtore vt fumus euanuit, ſicque diſcordiæ ſeminator maleficus fratres ſingulos cum cuſtode pacificauit inuitus. Cuſtos quoque ſuæ liberationis non ingratus, nec immemor ſtuduit adiutorio glorioſæ virginis in virtutibus proficiendo, pro ſibi impenſo beneficio gratus exiſtere, & in ſeruitio eius aſpirante gratia uſque in finem uitæ ſuæ amplius feruere. Fratres uerò miſſis nuncijs in prænominatum monaſterium uirginum, utrum de hoc negocio nocte illa aliquid percepiſſent, explorare ſtuduerunt. Sed quoniam rei ueritas nulli hominum decepto cuſtode patuit, nullibi aliquid inde auditum fuit. Cuſtos uerò rei euẽtum uſque ad uitæ ſuæ terminum ſecretum tenuit, nulliſque publicauit. Sed cum exteris uicinæ mortis ſignis prodentibus ſe ab hoc ſeculo migraturum eſſe cognoſceret, omnem rei geſtæ ordinem uocato priori intimauit.

EXEMPLVM CXXI.

Beata Maria in die Purificationis multis comitata virginibus ſe deuoto & infirmo Epiſcopo amplexandam dedit, eũque perfectè ſanauit.

LEgitur in libro exemplorum beatæ virginis, quod quidam Epiſcopus deuotus beatæ virgini infirmabatur grauiter, cum autem inſtaret feſtum Purificationis Mariæ rogauit eam vt ſibi ſanitatem impetraret, quatenus eius officium deuotus impleret, ſed non fuit exauditus. Item imminente hora veſpertina in vigilia huius feſti petiuit pro ſanitate corporis, ſed minimè exaudiebatur, quod & tertiò fecit ipſo die hora prima, ſed nihil impetrauit. Domus autem Epiſcopi adhærebat eccleſiæ, ita quod ambitus de eccleſia protendebatur ad domum in qua Epiſcopus infirmus iacebat. Cum autem ipſo die ſolemnis proceſſio fieret à clero, & illa antiphona. Adorna thalamum tuum Siõ, ſecundum conſuetudinem eccleſiæ in circuitu cantaretur, vidit Epiſcopus ſolemnem proceſſionem virginũ pulcherrimarum de eccleſia per ambitum ad ſe venientem, quæ veſtitæ albiſſimis erant. Inter quas vna erat pulchrior omnibus quæ poſt omnes ibat, & pulcherrimum puerum geſtabat in vlnis. Et cum ſic appropinquarent, duæ ex illis virginibus iuxta caput Epiſcopi ſe ponentes Angelicis vocibus inceperunt prędictam Antiphonam ſcilicet, Adorna thalamum tuum; decantare. Quas Epiſcopus vt vidit prout poterat erexit ſe, & in lecto reſedit. Venerabiles autem virgines lectũ eius circunſteterũt, & dulciter cantabant, quod tamen nullus niſi Epiſcopus audiebat, & cum ſic cantaſſent vſque ad locum illum, ſuſcipe regem Chriſtum, amplectere Mariam, quæ eſt coele-

cœle-

cœleſtis porta, acceſſit illa pulchra virgo cum puero, & ſibi illum puerum qui eſt rex regum ad dextrum brachium dedit, & ipſa ſub ſiniſtrum Epiſcopi reſedit & ait. Modo dilecte mi ſuſcipe regem Chriſtum, & amplectere Mariam, & ait: Surge modo ſanus, & vade ad eccleſiam, & fac officiũ mihi & filio meo, & dic populo quid tibi accidit. Et poſt illa hæc venerabilis viſio diſparuit. Surrexit igitur Epiſcopus ſanus, & fortis & cunctis admirantibus, officium deuotè impleuit, & facto ſermone narrauit coram populo præſens miraculum, & poſt paucos dies migrauit ad Dominum, vbi amplectitur Mariam, & eius dilectum filium Dominum noſtrum Ieſũ Chriſtum. Hoc Mariale citat ſæpe Pelbartus in ſuo Stellario.

EXEMPLVM CXXII.

Beata Maria Virgo beato Thomæ Cantuarienſi pulcherrimam caſulam dedit.

SAnctus Thomas Cantuarienſis Epiſcopus in adoleſcẽtia ſua caſtiſſimus erat, vtpote qui beatiſſimę virgini Marię ſuam vouerat caſtitatem. Cum autem eſſet inter ſocios ſicut lilium inter ſpinas, audiuit eos ſeculares ſecularia conferre, & iactantes ſe de ſuis ſpecialibus dominabus, & de clenodijs ſibi datis ab ipſis. Tandem in ioco dixit: Nihil valet quod dicitis & iactetis, ego habeo amicam quæ omnium veſtrum præcellit amicas, quæ mihi clenodium dedit cui nunquam ſimile vidiſtis. Hoc autem totum ſpiritualiter intendebat, ſed ipſi ſecundum mentem ſuam recipere hoc volebant ſupplicantes inſtantiſſimè vt eis clenodium demonſtraret. Et vim iam inferre volentibus aufugit in eccleſiam, & ſe ad orationem contulit rogans vt ſibi tam præſumptuoſum verbum Domina dulciſſima indulgeret. Ecce autem in viſionę ei electiſſima virgo apparuit, conſolans eum flebilem & dicens: Ne timeas, quia optimè & verè excellentiam tuæ amicæ inter ſocios, imo inter omnes homines obtinebis. Deditq; ei pyxidem valde paruulam nimis pulchram. Reuerſus ad ſe, & ab oratione conſurgens lætus abire volebat, ſed ſocij præfati videntes eum iterum pro exhibitione ſui clenodij inſiſtebant. Tandem ſocij è manu eius prę dictam pyxidem rapuerunt, & aperientes viderunt in ipſa parum de purpura, extraxerunt, & prodijt de illa pulcherrima caſula mirabiliter bene facta. Verbum illud mirabile peruenit ad Epiſcopum Cantuarienſem, cui accerſitus Thomas rei indicauit veritatem. Vnde prouidit ei Epiſcopus in ſtudio, & expenſis præordinans eum in animo ſuo ſibi futurum ſucceſſorẽ. Quod & poſt modum factum eſt.

EXEMPLVM CXXIII.

Beata Maria militi perditum lumen reſtituit, quod Iudæo ſe blaſphemanti alapam dederat.

MIles quidam in torneamẽtis & exercitijs ſecularibus ſe plurimum exercebat. Huic euenit infortunium quod talibus ſolet ſæpe euenire. Nam monoculus factus fuit. Sed Dominus qui dixerat: Melius eſſe cum vno oculo ad vitam ingredi, quam cum duobus tendere ad gehennam, qui nouit bonum de malo elicere, fœlici neceſſitate eum compulit ad meliora commutari. Et quia circa diuinum officium, & præcipuè in miſſa glorioſæ virginis Marię deuotiſſimè ſe agebat, quadã die eques proceſſit ad Eccleſiam, in qua Salue ſancta parens ſolemniter cantabatur, qui morem gerens ſolitum ſubſtitit, & miſſam negligere recuſauit. Tunc ecce Iudæus quidam interim à caſu pertranſiuit, inueniẽſque militem, ad nomen Reginæ cœli frequenter genua flectere reſpexit, impieq; ſubſannauit, improperans inter cætera quod ancillam gentis ſuæ tam venerabiliter adoraret. Miles Dominæ ſuæ iniuriã ferre non valens, accenſus zelo fidei, Iudæum percuſſit ad aures, qui mox quærulans & eiulans commouit totam plebem. Accurrensque populus ſciſcitabatur cauſam clamoris, qua percepta, pro diuite fauoris gratia ſententia lata fuit. Miles autem interim videns paratas ſibi inſidias; ſeceſſit in Eccleſiam, auxiliatrici fideliſſimæ negotium ſuum committens. Aſtitit autem anguſtiato illuminatrix cordium, & amiſſum ſibi oculum reſtituit, & viſum lucidiſſimè reparauit. Captus tandem in Eccleſia, & abſtractus ex ea productus & tra-

traditus eſt Iudæo, qui eum minimè recognouit, dicens: Hunc iudicarem me læſiſſe, ſi duos oculos non haberet. Nam huic nihil imputare valeo. Viſo igitur miraculo gaudebant fideles recognoſcentes, & laudantes matrem Domini fidelium adiutricem. Statuerunt ergò fideles, vt in eodem die annis ſingulis Iudæi Iudæum aliquem publicè repræſentent, qui ſine contradictione alapam tam grauẽ ſuſtineat, quam Chriſtianus decreuerit ſibi dãdam.

Miſericordia in pauperes & infirmos.

EXEMPLVM CXXIIII.

Miſericordiæ operibus deditus Gennadius de exiſtentia æternæ vitæ per Angelum meruit informari.

AVguſtinus in Epiſtola ad Euodium. Frater noſter Gennadius notiſſimus ferè omnibus, nobiſque chariſſimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romę ſuæ artis exercitatione prępolluit, vt hominem religioſum noſti atque erga pauperum curam impigra miſericordia, facillimoque animo benignitiſſimum. Dubitabat tamen aliquando (vt nobis modo retulit) cum adhuc eſſet adoleſcens & in his eleemoſynis feruentiſſimus, vtrum eſſet vlla vita poſt mortem. Huius igitur mentem, & opera miſericordiæ, quoniam Deus nullo modo deſereret, apparuit illi in ſomnis conſpicuus iuuenis, & dignus intendi, eique dixit: Sequere me. Quem dum ſequeretur venit ad quandam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextra parte ſonos ſuauiſſimè cantilenæ vltra ſolitã notamq; ſuauitatem. Tunc illi intento quidnam eſſet, ait hymnos eſſe ſanctorum atque beatorum. Siniſtra autem parte quid ſe audiuiſſe meminit, non ſatis memini. Euigilauit & ſomnium fugit, tantumque de illo quantum de ſomnio cogitauit. Illa verò nocte ecce idem iuuenis eidem rurſus apparuit, atque ab illo vtrum cognoſceretur interrogauit. Reſpõdit iſte quod eum bene planeque cognoſceret: Tunc ille quæſiuit vbi ſe noſſet, nec memoria defuit, quod iſte idem reſponderet, totumque viſum illum, hymnoſque ſanctorum ad quos audiendos eo duce venerat, quia recentiſſimos recordabatur facile narrauit. Hinc ille percontatus eſt, vtrum id quod narrauerat in ſomnis vidiſſet, an vigilans? Reſpondit: In ſomnis. At ille: Bene (inquit) recolis. Verum eſt, in ſomnis illa vidiſti, ſed etiam nunc in ſomnis te videre ſcias. Hoc autem cum audiſſet iſte ita eſſe credidit, atque id reſponſione firmauit. Tunc hominem docebat, adiecit & ait: Vbi eſt corpus tuum? Reſpondit: In cubiculo meo. Scis ne (inquit ille) iri eodem corpuſculo nunc eſſe alligatos, & clauſos & otioſos oculos tuos, nihilq; te illis oculis videre? Reſpondit ille, Scio. Tunc ille: Qui ergo nunc ſunt iſti oculi (inquit) quibus me vides? Ad hoc iſte non inueniens quid reſponderet, obticuit. Cui hæſitanti illi, quod his interrogationibus docere mollebatur aperuit, & continuò ſicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtique in dormientẽ, atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur, & tamen ſunt iſti, quibus me intueris, & iſta vteris viſione, ita cum defunctus fueris nihil agentibus oculis carnis tuæ vita tibi inerit qua viuas, ſenſus quoque quo ſentias. Caue iã deinceps ne vitam poſt mortem manere dubites. Ita ſibi homo fidelis ablatam dixit huius rei dubitationem, docente prouidentia ac miſericordia Dei. Auguſtinus epiſt. 100. quæ eſt 2. ad Euodium.

EXEMPLVM CXXV.

Eleemoſynam dans diaconus ſancti Germani duorum denariorum ducentos denarios repente recepit, trecentos recepturus, ſi tres denarios, vt iubebatur, dediſſet.

LEgitur in vita ſancti Germani Antiſiodorenſis Epiſcopi, quod cum pauperes ſibi occurriſſent eleemoſynam poſtulantęs, quæſiuit à diacono quantum haberet in ſumptibus. Qui tantum tres denarios ſe habere reſpõdit, quos ſanctus Germanus pauperibus erogari mandauit. Diaconus verò quaſi prouidus de futuris duos tantum ſolidos erogauit, & vnum ſeruauit. Cum verò ambularent equites in via eis occurrerunt rogantes Germanum, vt Dominum ſuum cum familia ſua tota ægrotantem dignaretur miſericorditer

viſi-

viſitare, offerentes ſibi ducentos ſolidos, quos ipſe mittebat petentes, ut eos acceptare dignaretur. Tunc ſanctus Germanus ait: Diacone, accipe quæ traduntur, & intellige te fraudem feciſſe pauperibus. Si enim tres denarios pauperibus erogaſſes iam nunc trecentos ſolidos recepiſſes. Perrexit ad domum militis, & omnes infirmos in ea ſanauit. Vincentius lib. 20. hiſt. cap. 13.

EXEMPLVM CXXVI.

Eleemoſynam tribuens in propria perſona pauperibus Ludouicus Rex Franciæ dixit: Hi ſunt ſtipendiarij, qui pro nobis pugnant.

LVdouicus Rex Franciæ dixit optimũ verbum, cum pauperes eſſent congregati in curia ſua expectantes eleemoſynam, & crederetur quod ipſe dormiret in camera ſua, alijs dormientibus ipſe exiuit de camera ſua ſolus cum uno famulo portante maximam quantitatem denariorũ, quam in habitu ſcutiferi diſtribuebat manu ſua egenis, & largius eis quos credebat magis egere. Quo completo cum ipſe retruderet ſe in cameram ſuam occurrit ei frater quidam, qui hoc de feneſtra inſpexerat dicens ei: Domine Rex, ego bene uidi factum ueſtrum. Cui Rex ſatis uerecundè ait: Iſti ſunt ſtipendiarij, qui pro nobis pugnant contra aduerſarios noſtros, & ſeruant nobis regnum Franciæ in pace, quibus nos ſoluimus ſtipendia ut meruerunt.

EXEMPLVM CXXVII.

Eleemoſynas largiſſimas tribuens Tiberius Imperator bina uice theſauros abſconditos meruit inuenire.

LEgitur etiam in chronicis Imperatorum, quod Tyberius ſecundus Chriſtianiſſimus Imperator, qui imperauit anno quingenteſimo octogeſimo, largiſſimè dedit eleemoſynas, in tantum ut etiam imperatrix ipſum reprehendit & arguit. Cui ipſe dulciter reſpondit, quod non deberet prouidere, quod & fecit. Nam quadam uice ambulans in palatio ſuo (cuius pauimẽtum fuit ex lapidibus diuerſimodè artificialiter ſculptis) vidit inter alios vnum cui ſignum crucis fuit inſculptum. Et ſtans dixit hæc & ſimilia verba. Ecce ſignum crucis, quod pingimus in frontibus noſtris, poſitum vt pedibus conculcetur. Et præcepit ſtatim illum lapidem erui, ſub quo inuenit alium lapidem, & ſub illo tertium cum ſimili ſigno. Et cũ omnes tres lapides eſſent eruti & amoti, inuenit plus quam mille centenarios auri, & poſtea in loco illo inuenit etiam theſaurum maximum. Sic autem cẽtuplum recepit in hac vita, æternam expectans in futuro. Paulus Diaconus lib. 8. hiſt. de Tyberio Conſtantino.

EXEMPLVM CXXVIII.

Aduocatus immiſericordiſſimus ad iudicium Dei venire citatur.

LEgitur in Scala cœli, quod quidam aduocatus tempore Cariſtiæ ne audiret voces pauperum, ad quandam hæreditatem iuxta Eccleſiam acceſſit, vbi nec defuit populus clamãs fame oppreſſus, quorum voces cum audiret, reſpondit: Non durabo cum iſtis canibus. Et fecit poni mẽſam in alia camera, & ſtatim portã armatus quidam pulſauit, & dixit: Nuncius Dei ſum, & volo loqui cum Domino veſtro. Et cum ſeruus de mandato Domini ſui eum aſſereret ibi non eſſe. Mentiris (inquit) in illa camera ſe tranſtulit, ne ipſe audiret voces pauperum. Et nunc citò eum vt compareat coram Deo redditurus rationem de commiſſis. Statim autem aduocatus infirmatur, hortaturq́; ab amicis vt confiteatur, ſed renuit, & finaliter ad damnationem peruenit. Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM CXXIX.

Miſericors fœmina vlceroſum pauperem in lectum ſuum collocauit, quapropter Chriſtus apparens maritò eam de ſuſpitione adulterij excuſauit.

CVm quædam mulier nobilis conſueta eſſet recipere pauperes in domum ſuam, atque eis ſeruire proprijs manibus, & abluere pedes eorum muito viro, & inhi-

hi,

bibente, & inueniſſet ante domum ſuam pauperem mirabiliter afflictum (vt videbatur) & vlceroſum, compaſſa duxit eum in domum ſuam, viro ſuo abſente. Et cum peteret balneum parauit ei, poſt cum diceret, quod non poſſet quieſcere, niſi in molli lecto, poſuit eum in camera ſua. Cum autem ſubitò vir eius veniens dictam cameram intraſſet, in lecto vxoris inuenit dictum infirmum, quem cũ crederet adulterum, & vellet eum occidere, ſuper lectũ eius apparuit ei Dominus nudus in ea forma, in qua & ipſe pependit in cruce dicens: Quid me perſequeris, qui pro te hæc paſſus ſum? Cum autem ad terram proſtratus oculos erigeret, nihil inuenit, & conuerſus eſt ad Dominum.

EXEMPLVM CXXX.

Eleemoſynam largiſſimam quatuor millibus pauperum tribuens Erdicius vocem audiuit cœleſtem.

Legitur in chronicis quod cum Erdicius Romanorũ Senator eſſet in Burgundia agens rempublicam Romanorum tempore Theodoſij Imperatoris, cum fames maxima Burgundiam oppreſſiſſet, congregauit apud Lingos quatuor milia pauperum, vel amplius, qui non poterant habere vnde ſibi famis tempore prouiderent, & pauit eos ibi quamdiu malum tẽpus durauit, quo ceſſante, fecit eos ad loca ſua cum vehiculis deportari, & audiuit vocem de cœlo dicentem ſibi: Erdici tibi & ſemini tuo panis non deficiet in æternum, quia me in famis tempore in pauperibus membris meis refeciſti. Gregorius Turonenſis lib. 2. hiſt. Franc. cap. 24.

EXEMPLVM CXXXI.

Miſericordiæ aditum caſtri ſui præcludens ſenator, niſi per beatam Mariam fuiſſet adiutus, perijſſet.

Senator quidam magnum caſtrum atque glorioſum in via publica ædificauit ſolo vanitatis intuitu. In cuius porta hos verſus ſcribi fecit. Decretũ detur ne dormiat aut epuletur. Hic gens villana, ſed Achilles, Plato, Diana. Volẽs vt nullus deberet ibidẽ dormire, niſi foret miles ſtrenuus, qui notatur in Achille, philoſophus vel clericus, qui notatur in Platone, virgo nobilis, quæ notatur in Diana. Quadã die tractus eſt in viſione ad iudicium. Cui Dominus dixit: Me, & meos à tuo caſtro uitetis excludere, & ideò non immeritò debeo te meo caſtro, hoc eſt cœlo priuare. Cum autem tremebundus contra ſe ſententiam ferendam expectaret, nec aliquid ſupereſſet effugij, miſer ille in matrem miſericordiæ oculos reflexit, miſericordiam ab ea & ſubſidium poſtulans quam nõ merebatur. Commota igitur ſolita miſericordia beata Maria, pro eo interceſſit, & quod petebat obtinuit, dixitque ei vt prioribus verſibus deletis, hoſpitalitati ſe daret, & ſequentes verſus ei commendauit. Muta decretum, ſanctorum ſuſcipe cetum. Nudum Martinum, Lazarum, Iacobum peregrinum. Ex quibus verſibus innuitur, quod deuoti recipiendi ſunt in hoſpitio, & nudi, & pauperes quod etiam notatur in Martino, infirmi debiles, quod notatur in Lazaro, peregrini & exules, quod notatur in Iacobo. Et ſic per maris ſtellam hic ſenator, qui in mari huius ſeculi errauerat directus eſt, ita quod in Hieruſalem peruenit ciuitatem cęleſtem.

EXEMPLVM CXXXII.

Infirmos ſupra modum abhorrentes frequenter in infirmitates eaſdem conſueuerit incidere.

Refert Petrus Cantor Pariſiẽſis, quod quidam confeſſor, qui audiebat confeſſiones leproſorum fecerat præ horrore infirmitatis eorum in quodam muro feneſtram per quam eos audiebat, & per eandem feneſtram eis etiam ſacramentũ porrigebat. De quo Dominus talem accepit vindictam, quod ſacerdos ille ex media parte corporis ſui leproſus effectus eſt, ſcilicet ex illa parte quam auertebat à leproſis, ex illa autem eius parte quam tenebat aduerſus leproſos ſanus remanſit.

Refert idem Petrus de quodam ſeruo qui in tantum abominabatur leproſos, quod olera quæ Dominus ſuus eis mittebat nolebat eis deferre, qui poſtea diuino iudicio leproſus effectus eſt. Hic Petrus

Can-

Cantor Pariſienſis ſcripſit librum miraculorum ſui temporis, vnde hæc duo exempla ſumpta ſunt.

Miſſæ auditio.

EXEMPLVM CXXXIII.

Beata Maria virgo ſibi deuotum, & ſacrificium miſſæ libenter audientem à fornacis incendio præſeruauit, & in calumniatorem inuidum malum omne conuertit.

MIles quidam à rege valde dilectus iā morti appropinquans, vocauit filiū ſuum, dicens: Fili ego vado ex hac luce ſperans miſericordiam Dei, te relinquens vnicum filium. Impetraui ergò vt vicem meam habeas apud regem. Nunc autem omnem ſubſtantiam tibi ſoli relinquo. Doctrina autem mea quam ſollicitè te volo ſeruare omni auro melior tibi erit. Primò quando quouis modo præuales quotidie miſſam integram audire ne negligas. Secundò vt ſacramentale coniugium ſeruans beatæ virgini Mariæ tota vita tua deuotus perſeneres. Si autem præter virginem beatam Mariam ſponſam nullam habueris, multo ei gratius ſeruitium facis, quia virginitas fructum habet centeſimum, coniugium triceſimum, viduitas ſexageſimum. Qui verò fornicatus excepta propria vxore fuerit, non ſolum non habet fructum aliquem, ſed non ſunt tot capilli in capite eius quot ei in inferno pręparata ſunt propter hoc ſupplicia. Tertiò quod ſemper gaudeas cum Domino & Domina gaudentibus, fleas cum flentibus. Hoc obſerua fili mi memor animæ meæ, quomodo poteris, & ſic expirauit. Adeptus ergò filius patris dignitatem, memor teſtamenti accepti à patre, omnia deuotè ſtuduit obſeruare. Propter ergò amabilem eius & caſtam conuerſationem eius amatur ab omnibus. Tantus denique pudicitiæ amator vt impetentes reginæ pe-diſſequas ac concubitum acriter reprehēderet. Sed quia inuidia ex bonis alterius torqueri ſolet. Accuſatur à quodam ſeruo apud regem de ſuſpecto amore cum regina. Rege autem talibus non credente, ait ille inuidus accuſator. Hoc tibi ſignū ſit me verum dicere, ſi tua pietas impoſito quouis crimine quod reginam contriſtet, quem diligis tranſingulariter mox cum illa vſque ad lachrymas contriſtabitur. Hoc enim ſępè nouit, quia dolentibus ſecundum doctrinam patris ſui condolere ſolet. Ait Rex ſecundum conſilium accuſantis, & inuenitur etiam innocens condolere. Acceſſit igitur iterum ille impius ad regem dicens: Probaſti Domine me verum dicere, & cauto ſcrutinio illud probaſti. Vt ergo ſine tumultu populi pereat, quia diligitur ab omnibus quaſi bonus, conſiliū meum eſt vt ſerò venientibus dicas eis qui coquunt lateres aut calcem, vt primum quem craſtina die ad eos miſeris pręcipitent in fornacem ignis. Placet regi conſilium, iubet (vt audiuit) ab impio faciendum. Mane ergò facto dixit rex innocenti illi militi. Perge ad fornacem calcis aut lateris, & dices magiſtris. Citò implebitis mādatum heri acceptum à rege, qui ſtatim abiens audiuit pulſum campanulæ in eccleſia parua in medio viæ, declinauit ad eam volens audire miſſam, vel orare ſecundum conſilium patris ſui. Fuſa igitur ad beatam virginē oratione commendans ei animam cum corpore, mox Dei nutu ibi dormitare cępit quaſi ad horam dulciter ſatis. Accuſator autem eius tunc ait regi: Vis vt vadam videre quid factum eſt, vt lætum tibi referam nuncium mortem ſcilicet adulteri? Annuente itaque rege anhelo curſu eques peruenit ad fornacem dicens: Perfeciſtis ne adhuc mandatum? qui aſtantes iuxta eum, dixerunt: Non. Minimè tamen moram faciemus. Arreptoque illo præcipitarunt in ignem. Illo reclamante, eiulanteque atque dicente, quod ipſe non eſſet qui comburi deberet, ſed alius miſſus à rege. Mox ſubſequitur innocens ille humiliter dicens eis: Perfeciſtis ne abſque negligentia quod heri de ſecreto conſilio regis audiſtis? Qui dixerūt: Fecimus. Ille verò rediit ad domum neſciens de conſilio. Magiſtris verò ſero redeuntibus ait rex ad illos: Quare venientem ad vos hunc militem non tradidiſtis igni? Reſponderunt quia alius eo prior venit quē deuorauit ignis. Correptus verò innocens à rege pro tarditate, reſpondit: Paululum ad eccleſiā declinaui vt miſſam audirem, commendans beatæ virgini meipſum rogans vt me protegeret, quatenus

mus propoſitum virginitatis quod integrum adhuc in me eſt vſque in finem inuiolabiliter conſeruarem. Poſt hoc ignorans tam dulciter obdormiui, vt me ad paradiſi delitias raptum fuiſſe putarem. Experrectus autem mox tuum (ô rex) compleui mandatum. Cui rex ait: Quid loqueris de propoſito virginitatis cũ non ignorem te iam ex longo inſidiatum eſſe caſtitati reginæ. Licet enim de opere illicito nihil mihi certi conſtiterit, ſigna tamẽ dilectionis experientia ſecreta didici, ſignãs ei quod regina triſtante non gauderet cũ cæteris ex familia, ſed ei collachrymari ſoleret. Tunc iuuenis cum admiratione ait: Audi me, ô rex: Moriente patre meo: quẽ deuotum Deo, & fidelem tibi nouiſti militem, hæc tria ab eo accepi pro teſtamento (narrans ei prædicta documenta) quæ pro meo modulo complere laboraui. Tũc rex valde exhilaratus, expoſuit ei per omnia ordinem de inuidia, & conſilio mortis, dilexit eum ex hoc ſuper omnem familiam ſuam. Innocens autem Deum laudans, in ſeruitute Dei, & beatæ Mariæ deuotus, tandem migrauit ad Dominum. Martinus Polonus in Promptuario exemplorum cap. 18. Bernardinus de Buſto 2. parte Roſarij, ſer. 23. parte 3. lit. H. Ioannes Herolt, ſeu Diſcipulus ſer. 48. de ſanctis circa finem. Chronicum F. Capucinorum idiomate Luſitanico, & Lud. Granatenſis 2. parte catech. cap. 27. §. 10.

Mors.

EXEMPLVM CXXXIIII.

Mortui Comitis & patris ſui putentem ſaniem, & horribiles vermes videns filius, duram & incognitam hominibus vitam Romæ duxit, eoque mortuo omnes campanæ Vrbis vltro ſonuerunt.

Legitur in libro de ſeptẽ donis, quod narrauit quidam Gvvalterus magiſter in Theologia, quod cum Eccleſia quędam conſecrari deberet, & quidam nobilis Comes excommunicatus ibidem ſepultus eijciendus eſſet ꝓpter conſecrationem, patefacto ſepulchro apparuit immaniſſimus bufo ſuper faciem eius, eam operiens & corrodens, & alij vermes & ſerpentes ad quorum aſpectum & horrorem omnes qui aderant fugerunt. Filius autem dicti Comitis iuuenis hæc audiens acceſſit, & viſa ſanie carnis paternæ, & vermium diuerſitate & horrore dixit. Iſti ſunt amici noſtri, quos nutriunt delitiæ noſtræ, hos quieſcere facimus in mollibus lectis, & pictis thalamis, & augmentamus diuerſitate ferculorum. Melius eſt ergò vt extinguantur in vita per pœnitentiam, moleſtentur per ieiunium, vt interfecti à nobis non occurrant in morte. Et relicto principatu, & omni gloria mundi fugit cogitans ſe beatum ſi fieret pauper pro Chriſto. Venit autem Romam vbi in timore Dei corpus ſuum mirabiliter afflixit Carbonarij etiam inibi ſortitus officium, dempto ſolo confeſſore ſuo omnibus hominibus vſque in finem vitæ ſuæ permanſit incognitus. Tandem veniẽs quadam die Romam, vt carbones venderet, ibidem infirmitate graui percuſſus, & vulneratus patientiſſimè & mitiſſimè ſuſtinuit. Deinde uocatus à Chriſto fœliciter euolauit. Quo migrante, omnes urbis campanæ ultro, & per ſe diuina uirtute ſonuerunt. Quod cum tam Papa Ioannes, quam uniuerſus populus uehementiſſimè mirarentur, confeſſor ipſius quidam homo ſanctæ uitæ totum uitæ ſuæ ordinem, & quis eſſet omnibus enarrauit. Quod audientes ſui nobiles & milites qui cum ibidem quæſierunt (licet uiuum non inueniſſent) corpus tamen defuncti ad terram ſuam cum gaudio deduxerunt. Nicolaus Dinckelſpule.

EXEMPLVM CXXXV.

Moriturus miles doluit multum, quod fidelius temporali Domino, quam æterno Deo in hoc mundo ſeruiuit.

Refert Vincentius in Speculo morali, quoniam miles quidam multo tẽpore Marchioni fideliſſimè ſeruiuit adeo, ut propter fidelitatem ſuam Domino chariſſimus haberetur. Hic tandem in grauem incidit infirmitatem, de qua & mortuus eſt. Quod cum Domino ſuo Marchioni nunciatum eſſet, aduenit concitè, conduxit medicos, atque de eius ualitudine percunctatur, multis igitur ægrum

con-

conſolationibus refouens promittit, quoniam ſi in aliquo ipſius eguerit adiutorio, ſe nec laboribus etiam, nec pretio par ſurum. Cumque inſtaret vt æger ſi quid vellet exponeret, fatigatus tandem miles dixit: Si (inquit) pro tantis meis laboribus, & ſeruitio tam fideli aliquod gratum mihi rependere decreuiſti, fac vt aut hora ab his meis doloribus refrigeret, atque ſi hinc contingat exire, vna nocte de fœlici hoſpitio facias mihi prouideri. Cumque Marchio hæc diceret in ſolius Dei nō ſua poteſtate conſiſtere, ſe ſi quid in temporalibus deſideraret libenter collaturū. Reſpondit æger: Perdidi ergo laborem meum, & ſeruitium omne vanè conſumpſi. Denique conuerſus ad aſtantes lachrymis infuſus locutus eſt. Chariſſimi mei videtis nunc in quanta vanitate precioſum tempus meum expenderim huic Domino in tantis periculis animæ meæ obtemperando, qui neque ad vnam horam liberare me poteſt à præſentibus anguſtijs & imminentibus pœnis, de quo ex corde pœniteo. Suadeo vtiq; vobis, vt fatuitatis meæ tam extremum periculum vos faciat cautiores, atque tali Domino in præſenti ſeruiatis, qui vos in hac extrema neceſſitate non ſolum poterit ab anguſtijs præſentibus & futuris pœnis eruere, ſed vita coronari perenni. Et ego chariſſimi ſi orationibus veſtris ad priſtinæ valitudinis ſtatum merear reuocari, ſpondeo quoniam non tam debilium dominorum me rurſus implicabo ſeruitijs, ſed ei ſeruire conabor qui potens eſt, & me & omnes virtute ſua protegere. In tali ita pœnitudine defunctus eſt, magnum cæteris ſuæ compunctionis exemplum derelinquens. De alio pænè ſimili legitur in eodem articulo deprehenſo, qui tamen conualuit atque religionem ingreſſus, in magno feruore indultū ſibi tempus exegit.

EXEMPLVM CXXXVI.

Morituri cuiuſdam patientiſſimi infirmi anima omnibus membris grates refudit.

ERat quidam ſanctus Eremita qui inter cæteras virtutes magnam habebat gratiam infirmis miniſtrare, Hic admonitus per viſionem iuit ad proximam ciuitatem, & dum veniſſet ad portam, vidit quendam horribilem infirmum & fœtidum, quem etiam leproſi inter ſe ſuſtinere non valebant. Huic cum ſanctus Eremita ſeruire cępiſſet, eum in Domino confortans, reſpondit infirmus. Sit Deus altiſſimus benedictus qui mihi hanc donauit infirmitatem. Sed timeo ne Deus minuat mihi pręmium in cœlis propter tuum ſeruitium humile. Et ille: Non eſt ita, ſed pro mea mercede iuſſus ſum huc venire. Sic ſancta lis quotidie inter eos oriebatur, & quanto plus Eremita ſeruiebat, tanto plus ſeruire affectabat, & iufirmus eum ſeruire non ſinebat, vt plus ſuſtinendo plus pręmiaretur. Tunc poſt annos quindeçim expletos infirmus deoſculari cœpit manus Eremitæ, gratias eidem referens de pietate ſibi impertita. Eremita autem rogabat Dominum vt oſtendere dignaretur qualiter hæc anima sācta de corpore egrederetur. Et oſtenſum eſt. Cum enim ad horam nouiſſimam deueniſſet, audiuit vocem dicentem: Veni dilecte mi. Tunc illa fœliciſſima anima ad omnes ſenſus corporis dicebat: Vobis regratior, quia mihi obediſtis. Oculi vanitatem non concupiuiſtis, aures vanitatem non audiſtis, manus in delitijs delectatæ non fuiſtis, pedes ad vana non cucurriſtis, olfatus delitias contempſiſti, guſtus aliquid delicatè non ediſti. Tu igitur, ò corpus mecum in pace quieſce, vt tempore oportuno recipias pro labore æternam remuneratione͂. Et hoc dicto cum concentu Angelorum ſancta anima euolauit ad cœlum.

EXEMPLVM CXXXVII.

Mortis iura & conſuetudinem niſi pater à iuuenibus remoueret, filium de religione in patriam non poteſt recipere.

CVm quidam Dominus de Naguort haberet filium nouum militem euntem ad tyrocinium, & tranſeuntem per Claramuallem videns ſanctam illam ſocietatem, & audiens ab eis pędicari de vanitate huius mundi, & de breuitate huius vitæ, & mercede relinquentium omnia mundana & ſequentium Chriſtum, cogitans.

tanſque quod finis eſſet omnibus commu nis his & illis, intrauit ibi ordinem. Quod cùm patri ſuo fuiſſet nunciatum, ſupramodum animo contriſtabatur, quia quem ſperabat habere hæredem, audiuit vniuerſæ hæreditati renunciaſſe. Quod audiens iuit ad monaſterium dicens, quod Abbatiam deſtrueret niſi ſibi filius redderetur. Sed cùm diſcretus puer furorem audiuit ait: Noli iraſcaris pater mi, nam ſi facias quod tibi dicam, reuertar ad vitam mundanam, & hæreditatem tuam acceptabo. Tunc pater hilariter dixit: Omnia pro re facere ſum paratus, dic quicquid volueris & animo volenti fiet. Tunc iuuenis ait patri. Quædam conſuetudo eſt in terra tua quæ tenet totum ſpatium terræ tuæ, quæ niſi adeſſet ibi libentiſſimè habitarē. Et pater ait: Quæcumque illa fuerit eam pœnitus amouebo, ſi volueris ad ſeculum redire. Tunc filius ait: Conſuetudo eſt in terrâ tua, quod ita cito moriuntur iuuenes ſicut ſenes, quæ niſi prius remota fuerit, ad terram tuam vlterius non redibo. Hoc audiens pater impoſſibilitatem confeſſus, cum ſpiritum Dei loqui audiſſet per filiū ipsū in pace Deo noſtro ſeruire permiſit.

EXEMPLVM CXXXVIII.

Moriturus leproſus audiente milite dulciſſimè Domino decantauit.

QVidam Dominus pergens venari inuenit beſtiam, quam ſolus perſequebatur multùm auidè, ſeruis eius occupatis circa alias feras. Peruenit tandem ad quoddam nemus paruum, & audiuit vocem humanam ſatis dulcem & iocundam. Mirabatur igitur vnde vox illa ſonuit, cogitauit enim quod non potuit eſſe vox ſeruorum. Intrauit igitur nemus, & inuenit leproſum ſatis horribilem aſpectu, cuius carnes defluebant, quem vt vidit erat multum perplexus. Aſſumpſit tamen vires & iuit ad eum, & ſalutauit eum dulciter, & quæſiuit vnde proueniſſet vox illa tā dulcis. Cui leproſus: Ego illam emiſi. Tunc admirans Dominus dixit: Quomodo poteſtis lætari in tantis doloribus cōſtitutus? Reſpondit leproſus: Inter Dominū Deū & me non mediat niſi paries de luto, hoc eſt corpus meum. Quo confracto atque interſtitio diſſipato ad ipſum perueniam. Videns igitur quotidie diſſolui ac debilitari corpus meum gaudeo, & canto præ lætitia cordis expectans diſſolutionem corporis ipſius, vt ſine impedimēto ad Deum fontem viuum valeam peruenire.

Munera.

EXEMPLVM CXXXIX.

Munera non facilè accipienda ſunt, præſertim iudicibus.

REfert beatus Bernardus libro 4. de cōſideratione ad Eugenium ſic dicens: Dignum eſt ad medium venire factum dulcis memoriæ Martini noſtri. Hic enim Cardinalis presbyter functus aliquando legatione in Dacia tam pauper remeauit, vt pœnè expenſis & equis deficiētibus vix perueniret Florentiam. Ibi Epiſcopus loci donauit ei equum quo Piſas vſque vbi nos eramus tunc profectus eſt. Poſtridie (credo) ſecutus eſt Epiſcopus. Erat enim ei ibi cauſa cum aduerſario, & agendi aderat dies. Cœpit itaque requirere ſuffragia amicorum. Cumque per ſingulos ſollicitaretur ventum eſt ad Martinum, & fiducia multo maior erat in illo, quippe qui non poſſet immemor eſſe recentis beneficij. Tum Martinus decepiſti me (inquit.) Neſciebam etenim tibi imminere negotium. Tolle autem equum tuum, ecce in ſtabulo eſt. Et hora eadē reſignauit. Quid enim dices mihi Eugeni? Nonne alterius ſeculi res eſt, rediiſſe legatū de terra auri, ſine auro tranſiſſe? Per terram argenti, & argentum neſciſſe. Donum inſuper quod poterat eſſe ſuſpectum illicò reieciſſe? Refert ibidem beatus Bernardus. Rē loquor quam vidi. Eram cum Epiſcopo Carnotenſi Ganfrido in partibus Aquitaniæ, vbi idem præſul legationem proprijs ſumptibus ſtrenuè adminiſtrauit. Et ecce à quodam presbytero præſentatus eſt illi piſcis, quem vulgi vocant, Sturgionem. Percontatus Legatus quanti venerit. Non accipio (inquit) niſi receperis pretium, & reſignauit ſolidos quinq; inuito & verecūdo. Item cùm eſſemus in quodam oppido Domina illius oppidi obtulit ei pro deuo-

tione cum manutergio tres vel duas paropſides pulchras, ligneas tamen, quas aliquamdiu intuens homo ſcrupuloſæ conſcientiæ laudauit eas, ſed non acquieuit accipere. Quando argenteas accepiſſet, qui ligneas refutauit? O ſi talium daretur copia virorum? D. Bernardus lib. 4. de conſideratione circa medium.

Necromantia.

EXEMPLVM CXL.

Crucis ſignaculo quidam dæmonum phantaſticum caſtrum ſubuertit.

Legitur in Scala cœli, quod fuit apud Toletum quidam maximus Necromanticus, ad quem accedens quidam ſcutifer pauper propter diuitias ſe eius ſeruitio mancipauit. Cùm autem die quadam vna cum magiſtro Domino ſuo ad nemus cum aue venatica veniſſent, viſum fuit illi ſcutifero quod ad ripam cuiuſdam fluminis veniſſent, vltra quod erat caſtrum mirabilis ſtructuræ. Cumque requiſiuiſſet magiſtrum cuius eſſet iſtud caſtrum, Reſpõdit: Domini mei eſt; & cum eo pernoctabimus, para te ad faciendum homagium ſibi. Cumq; incepiſſent ambo tranſire flumẽ ſpeculator clamauit, qui eſſent qui flumen tranſirent. Reſpondit magiſter: Ego amicus ſum Domini Regis. Tunc aperitur pons tornatilis, inclinatur ei, & 40. iuuenes cum torticijs occurrunt, & etiam milites infiniti. Cumque introducti fuiſſent palatium, & Rex deſcendiſſet de aureo ſolio, iuxta ſe poſuit magiſtrum, & quæſiuit cauſam ſui aduentus. Et magiſter: Ideo veni vt dites ſocium meum præſentem, & ab eo recipies homagium. Cumque pro homagio fuiſſet requiſitus, vt abnegaret Patrem, & Filium, & Spiritũ ſanctum, iuuenis ſtupens & dexteram manum eleuans ſignauit ſe, & ait: Ego reddo me Patri, & Filio, & Spiritui ſancto. Tunc ſubitò illa tota curia cum rege & magiſtro in abyſſum deſcendit, ſolo iuuene perterrito remanente.

Ioannes Iunior Dominicanus

Oratio.

EXEMPLVM CXLI.

Oratione Heliſabet iuuenis ſudabat, æſtuabat, & ſe ad ſanctam vitam dirigebat.

Legitur in vita ſanctę Heliſabeth Thuringiæ, quia venit aliquando ad beatã Heliſabet matrona quædam nobilis viſitandi gratia, & cũm ea adoleſcens quidam Bertoldus nomine ſeculariter indutus, quem ſeculi contemptrix Heliſabet ad ſe vocans dixit illi: Videris nimis indiſcretè te habere, & nimis diſſolutè viuere. Reſpondit iuuenis: O Domina mea ſupplico vobis, vt oretis pro me, vt Dominus det mihi gratiam ſeruiendi ei. At illa: Velles ne (ait) vt ego orarem pro te? Et ille: Vellem vtique. Et illa: O (inquit) vt te habilites ad gratiam Dei ſimiliter orando, & ego pro te libentiſſimè orabo. Moxque prouolutis genibus in loco compe enti monaſterij in VVerde cœpit orare pro iuuene. Ipſe quoque iuuenis à longè orationi inſtabat. Et poſtquam vtrique aliquamdiu oraſſent, cœpit iuuenis alta voce clamare, dicens: O Domina ceſſate ab oratione. At illa feruentius inſtabat. Poſtea altius vociferare cœpit, dicens: O Domina ceſſate, quia iam deficio. Nimio nãque calore iuuenis ſudabat, totoque corpore fumabat, & brachia totumq; corpus huc illucque tanquam demens iactabat. Tunc Domina ipſius iuuenis, & duæ beatæ Heliſabet ancillæ accurrentes tenuerũt eum, & inuenerunt eum totum incaluiſſe, veſteſque eius nimio ſudore perfuſas. Sæpius autem iterans clamorem, tandem dixit: In nomine Domini oro, vt ceſſetis ab oratione, quia iam igne conſumor. Et quę tenebant ipſum vix calorem manibus poterant tolerare. Mox autem vt ceſſauit oratio refrigeratus eſt. Et iuuenis ille ad ordinem fratrum Minorum ſe tranſtulit, ſic attractus. Contigit hoc frequentius, & alijs pro quibus ipſa Dominum exorabat. Hugarius ſiue Vngarus Minorita ſer. 109. de Sanctis.

EXEMPLVM CXLII.

Defuncti fratres cauſantur ſe in pœnis eſſe, eo quod viui fratres vigilias, & cæteras orationes deuotè non perſoluerunt.

FVit quidam monachus Ciſtercienſis ordinis bene religioſus ſecundum datam ſibi gratiam in beatæ Mariæ ſeruitio, valdè deuotus. Huic vt in calore religioſi propoſiti eo vtilius, quo humilius deſudaret ſuſcitauit Chriſtus æmulum vnum de conclauſtralibus ſuis, qui in omnibus quæ ageret calumniam ei ſtatuens, verbis & factis eum inſectaretur, nec in hoc ſolū manus Domini ſuper eum extenta, ſed adhuc in flagellis duobus vno corporali, altero ſpirituali. Quotiens enim tonabat auditum tonitrui ferre non valens, ferè vſque ad exitum animæ turbabatur. Sed & guttā quam roſeam vocant certis temporibus ita faciē eius exulcerabat, vt propter aſpectus fœditatem infirmatorium ſæpius & diutius tenere cogeretur. Cumque hac infirmitate grauatus quadam nocte poſt matutinas iiſſet cubitum, increpabat animam ſuam per dolorem compunctionis in lectulo corporeę quietis. Paucis autem diebus ante euolutis breui temporis interuallo monaſterij patrem cū monachis ferè quindecim è corpore Chriſtus vocauerat. Dum ergò ille in orationibus vigilaret, in extaſi factus vidit per medium infirmatorium tranſire exercitum monachorum, inter quos Abbatem ſuum, & monachos illos, qui paulò ante obierunt recognouit, quorum vnus ad eum diuertēs, & ante lectum eius ſubſiſtens ait: Frater chariſſime nos qui hic tranſimus, in monaſterio dum in hoc corpore viueremus, conuerſati ſumus, omnes quidem gloriamur in ſpe, ſed differimur adhuc à regni introitu propter quorundam fratrum negligentiam, quorum alij tardè, alij tæpidè, vel omnes ingratè ſoluunt pſalmos, & orationes, quas debent pro animabus noſtris. Nec ſolummodo rei ſunt apud nos, ſed ipſe Chriſtus multa habet aduerſus eos. Ipſum enim prouocant & excitant ad vomitum dum tœpidè votū vitæ purioris æmulantur, & ſanctæ precepta regulæ ſine ſcrupulo conſcientiæ tranſgrediuntur. Ipſis ſi quidem conuenientibus in vnum tempore & loco orationis & pſalmodiæ iam non eſt ſpiritualem eſcā manducare dum vnuſquiſque præſumit corde vanitatem ad delectandum, & anima eorum nauſeat ſuper manna cœleſti, quaſi leui cibo & contemptibili. Hoc autem iram Dei maximè prouocat, quod in illa hora in qua fratres ob reuerentiam Trinitatis inclinant, aliqui cachinnant, & de otioſis occultè ſignificāt. Alij corpore & corde rigidi vix poſtquam Gloria Patri dictum eſt inclinant, ſed necdùm Spiritui ſancto dicto erecti curioſi per parietes vagantur. Alij in modum ſtatuarum ad orandum ſtantes ſic ſomno ſepulti ſunt, vt neſciant quid agant circa ſe, & nihilominus tamen incuruant ſe, & erigunt ſicut cæteri miſera quadam conſuetudine. Vade, & dic Abbati ex parte noſtra, vt corrigere ſatagat has negligentias fratrum, quibus ad hoc ſpeculator à Domino datus eſt, vt annunciet eis peccata ipſorum. Sic diſparente defuncto monachus latenter ſurgens perrexit ad eccleſiam, & ante quoddam altare priuatim toto affectu cordis orare cœpit. Statimque fuit in ſpiritu. Et reſpiciens per feneſtrā quæ ſuper altare erat, vidit incandeſcere radium ſolis. Et ecce mira pulchritudinis mulier per ipſam feneſtram introiuit. Quæ ſtans iuxta eum dixit ei: Noſti quæ ſum ego? quo reſpondente, neſcio. Ego ſum (inquit) Maria mater Ieſu, quæ veni vt conſoler gemitus tuos, & lenire dolores tuos. Vidi enim lachrymas tuas, & orationes tuas. Et factum eſt cùm hæc diceret, fratribus in choro ad Gloria Patri, more ſuo ſe incuruātibus, ipſa cancellatis manibus reuerenter & profundè vſque dum diceretur, Sicut erat in principio incuruauit ſe. Et rurſum erecta dixit ei: Monachus ille mortuus, qui perſequebatur te multipliciter ſecundum multitudinē malignitatis, qua te perſecutus eſt pœnas recepit. Et vt verum me dicere credas, eſto ſanus ab hac duplici quam ſuſtines infirmitatis peſte. Et tergens manica veſtimenti ſui faciem euanuit ab oculis ipſius. In craſtino verò Abbati rem ſecretè referens indicio faciei mutatæ fidem ipſi, & cæteris fratribus fecit ad honorem Reginæ Angelorum, & Dominæ cœlorum.

EXEMPLVM CXLIII.

Oratio Dominica quàm efficax ſit pro viuis, & defunctis.

QVidam Epiſcopus deuotus vidit in ſomnis puerum piſcantem de puteo cum hamo aureo & linea argentea, & inde pertrahebat vnam pulchram mulierem. Et Epiſcopus euigilans vidit eundem puerum in cœmiterio ſuper vnam tumbam orantem. Et quæſiuit ab eo quid faceret, reſpondit: Pro anima matris dico Pater noſter, & Miſerere. Et intellexit vir ſanctus quod anima illius mulieris liberata eſſet à purgatorio precibus illius pueri, & Pater noſter eſſet hamus aureus, & Miſerere eſſet linea argentea.

EXEMPLVM CXLIIII.

Item aliud de eadem oratione.

LEgitur in libro de ſeptẽ donis, quod fuit quædam deuota matrona quæ in eccleſia quadam cathedrali ſolebat orare, & in angulo ſecretò proſtrata cum maxima deuotione dicebat Pater noſter, & Aue Maria, & Credo in Deum, lachrymis tota liqueſcens, & pauimentum profundens. Epiſcopus autem illius loci homo ſanctæ vitæ, vidit columbam de cœlo venientem, & lachrymas illas colligentem & deferentem in cœlum. Et cùm hæc vicibus multis vidiſſet vocata fœmina illa quæſiuit ab ea quæ eſſet oratio eius. Quæ cùm reſpondiſſet ſibi, dixit Epiſcopus: Quam fœlix eſſes ſi pſalterium ſcires. Quod cùm didiciſſet & oraret, Epiſcopus deinceps non vidit lachrymas nec columbam. Vnde abſtulit ei pſalterium præcipiens, vt ad orationes conſuetas rediret. Quod cùm feciſſet vidit Epiſcopus quod deuotio priſtina & lachrymæ, & columba protinus redierunt. Nicolaus Dincleſpule.

EXEMPLVM CXLV.

Oratione monoculi mons transfertur, & rex Tartarorum ad fidem Chriſti conuertitur.

ANno Domini cxxv. Caliphus Rex Tartarorum conatus eſt extirpare Chriſtianos de regno ſuo, quia Chriſtiani mixti habitabant inter paganos. Vnus autem de conſiliarijs ſuis conſuluit regi, vt omnes vinceret ex euangelio. Nam Chriſtus Deus Chriſtianorum locutus eſt: Si quis Chriſtianus non hæſitauerit & dixerit monti huic, tollere & mittere in mare, fiet ei. Qui conuocauit omnes Chriſtianos, quæſiuit ſi verbum Chriſti & euangelium verum ſit? Reſpondentibus omnibus quod ſic, ſtatim comminatus eſt eis quod niſi infra decem dies hoc, facto oſtenderẽt omnes perirent. Tunc Epiſcopus & ſacerdotes conuocauerunt Chriſtianos, & indicto ieiunio per triduum & orationibus intendentes, rogauerunt Dominum Ieſum Chriſtum vt ſuis fidelibus ſuccurreret. Et reuelatum eſt cuidam Epiſcopo deuoto quod ſutor monoculus dignus eſſet proferre illa verba, & populum Chriſti de periculo eruere. Qui ex humilitate renuit, & ſe peccatorẽ eſſe aſſeruit, tamen ex obedientia, præcepto ſe ſubmiſit. Et Chriſtiani ex vna parte ſteterunt & crucem Chriſti ſecum habuerunt, & Caliphus ex alia parte cum ſuo populo, qui fuerunt parati ad occidendum Chriſtianos. Orauit autem ſutor flexis genibus ne Chriſtus tot Chriſtianos necari permitteret, & præcepit monti vt ſe tolleret, quod & ſtatim factum eſt. Quo viſo Rex baptizatus eſt, & plures cum eo, & ſic fides roborata eſt & augmentata.

EXEMPLVM CXLVI.

Oratione pauperis operarij niſi quidam diues adiutus fuiſſet, ſubitãnea morte percuſſus in æternum perijſſet.

REgitur de quodam paupere operario qui panem pro ſe & pueris ſuis lucrabatur manibus ſuis. Accidit autem quadam die vt iret ad locum vbi conducebantur operarij nimis mane. Tunc cogitauit quod iret ad eccleſiam audire miſſam, & audiuit miſſam deuotè, rogans Deũ vt daret ei lucrari honeſto labore ſuo, ita quod poſſet ſe, vxorem, & pueros nutrire in hac vita ſine peccato. Et cũ deuotione delectus ibi diu remãſiſſet rediJt ad locũ vbi conducebantur operarij nimis tardè, ita quod omnes erant iam conducti. Tũc fuit deſolatus ſicut ille in cuius domo nõ erat fortaſſis

taſſis panis nec argentum. Et dum triſtis de loco conductionis recederet cogitans quid poſſet facere, obuiauit cuidam diuiti Burgenſi, qui quæſiuit ab eo cur non erat conductus. Qui dixit ei quomodo ſibi cõtigerat, & quomodo audierat miſſam, & oblitus erat ſeipſum ibi. Tunc cogitauit ille diues, quod orationes eius eſſent bonæ, & dicit ei: Vade iterum ad eccleſiam tota die, & dabo tibi tantum quantum dabo cæteris operarijs meis, & ora bono corde pro me. Ille autem gaudens quod inuenerat vbi poſſet lucrari, fuit ibi tota die manibus comploſis & genibus flexis pro diuite rogans Deum. Et diues miſit ſibi comedere ſicut cæteris operarijs. Sero redijt & habuit decem denarios ſicut & alij, & adhuc vnum panem vltra. Et cùm rediret ad domum ſuam & ad pueros ſuos obuiauit ei Chriſtus in ſimilitudine hominis ſenis honeſti, & bene induti, & dixit ei: Quantum dedit tibi diues illa die pro ſeruitio tuo? reſpondit: Duodecim denarios, & vnum panem. Tunc dixit ei: Vade ad eum, & dic ei quod malè ſoluit, & niſi melius ſoluat & plus det tibi, male erit ſibi. Tunc ille redijt ad diuitem & dixit ei. Vnus ſenex cui obuiaui remittit me ad vos, dicens, quod vos non dediſtis mihi ſufficientem mercedem, & dixit mihi qđ dicerem vobis quod niſi melius ſoluatis malè erit vobis. Tũc diues dedit ſibi quinque pariſienſes. Et ille receſſit, & iterum obuiauit ſeni, & dixit quod adhuc non ſoluerat ſufficienter, & quod rediret, & diceret ſibi quod adhuc daret ſibi plus. Et tũc ille redijt, & diues dedit ſibi centum ſolidos & vnam veſtem. Et eadem nocte apparuit ei Dominus in viſione dicens ei, quia niſi pauper operarius rogaſſet pro eo, mortuus fuiſſet illa nocte & damnatus. Tunc ille diues compunctus meliorauit ſtatum & vitam, & cœpit dare eleemoſynas largas & eccleſias frequentare, & bona opera facere, ita quod poſtmodũ in bono ſtatu mortuus fuit.

EXEMPLVM CXLVII.

Apoſtaſię ſpiritu tentatus frater orationibus ſodalis ſui conſtans efficitur.

Erant duo ſcholares renunciantes ſeculo, & clauſtrũ ingrediebantur. Diabolus autem tentauit multum vnum eorum, vt ad ſeculum rediret. Qui tentationi reſiſtere non valens, dixit ſocio ſuo: Redire me oportet ad ſeculum. Quem ille retinere non valens ait: Veni prius ad altare beatæ Mariæ virginis, vt ſalutemus eam. Cumque orationem facerent, ille qui tentabatur attediebatur orare, quia cor eius vt citius exiret cruciabatur. Socius autem eius vberrimè cum lachrymis beatam Virginem inuocauit. Tentatus autem vidit Mariã palliõ ſuo lachrymas eius recipientem, & filio ſuo oſtendentem & dicentem. O dulciſſime fili mi qui ſemper exaudis ſuppliciter te inuocantes, ſuſcipe has lachrymas ſerui tui, & effectum petitionis concede. Cui filius. Non eſt fas (ô Mater) vt tibi aliquid denegem, fac cum eo ſicut vis. Tunc ille quaſi de graui ſomno euigilans, ſocium adhuc flentem eleuat, & ad pedes eius procidens ait: Hodie meritis & lachrymis tuis ab omni tentatione ſum liberatus, & ad clauſtrum redeamus, & beatæ Virgini ſeruiamus.

EXEMPLVM CXLVIII.

Confeſſio ſine propoſito emendæ, ſed ex conſuetudine parum prodeſt, & oratio exiſtentis in peccato mortali defunctos non iuuat.

Qvidam filius habuit patrẽ qui obijt, & filius xxxij. annis pro anima patris quotidiè ſpecialem orationem fecit. Cui pater poſt hoc tempus apparuit dicens ſe in magnis pœnis eſſe: Cui filius. Profuit nè tibi oratio mea qua xxx. annis & vltra pro te oraui? Reſpondit pater: Non. Cui filius: Ergò damnationi (vt audio) ſubiaces, ſi nihil oratio tibi profuit? Reſpondit: Fili non damnatus ſum, ſed purgatorio datus, vbi vehementer crucior donec omnia peccata vſque ad nouiſſimũ quadrantem exoluantur. Et ait filius: Cur ergò non proſunt tibi orationes meę? Reſpondit pater: Quia ſemper per illud tempus in peccato mortali fuiſti. Cui filius: Quomodo hoc pater eſſe potuit cùm annis ſingulis confeſſus ſum, ſacramentum Euchariſtiæ ſuſcipiens? Reſpondit pater: Quamuis annis ſingulis confeſſus communicaſti, indignè tamen ſemper ſacramentum accepiſti, quia contritio tua &

confeſſio vera non fuit, quia non ex charitate, ſed ex conſuetudine quadam proceſſit, in ſignum cuius confeſſionem diſtuliſti vſque ad vltimam ſeptimanam Quadrageſimæ quando præ confuſione confeſſionem tuam differre vltra timuiſti, & in nullo poſt ad emendationem te dediſti. In quo reluceret in tam longo tempore firmum propoſitum emendandi te non habuiſſe. Nullum ergò peccatum tuũ Deus tibi in eo tempore indulſit. Qui compunctus poſtmodum verò fuit contritus & cõfeſſus, abijciens omnes mundi vanitates in veſtibus & moribus ac geſtibus, Deoque de reliquo ſeruiendo. Qui tunc deuotius pro patre orauit, & in breui de purgatorio liberauit.

Ornatus vanus.

EXEMPLVM CXLIX.

Veſtium ornatum Deus maximè in fœminis odit, punit grauiter, damnat æternaliter.

LEgitur in Scala cœli, quod dum quædam Domina rogaret frequenter Dominum Deum vt ſibi oſtenderet quid plus in muliere odiret, vt de illis poſſet ſe cuſtodire. Rapta ſemel vidit quandam Comitiſſam ſtare in tormentis maximis, & cruciari abſque miſericordia à crudeliſſimis dæmonibus inferni. Cum autem traheretur de pœna in pœnam, & tranſiret coram iſta (eo quod fuiſſet ſibi familiaris dum viueret) clamauit. Heu heu miſera. Caſta fui, abſtinens fui, & eleemoſynaria, & pro nulla alia re crucior niſi pro ornatu, per quẽ fui peior quam ignis infernalis, qui non cõburit niſi peccatores, & ſibi coniunctos, ſed ornatus meus ſanctos & iuſtos nõ coniunctos & iunctos conſumpſit. Tunc illa quæ hęc videbat dixit ei: Ergò ornatus eſt illud quod plus diſplicet in muliere. Cui damnata: Vanus ornatus eſt fax inflammans omnem ignem peccati, & proditor vendens & tradens caſtra Dei dęmonibus, & eſt imago damnationis æternæ. Tunc venerunt duo teterrimi dæmones cũ lanceis igneis, & perforantes eam poſuerunt in ollam maximã plumbo liquefacto plenam. Tũc iſta ad ſe reuerſa cognouit quod erat illud quod in mulieribus odiebat Deus. Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM CL.

Cœleſtem ianuam Chriſti paſſione apertam luxurioſi & vani homines rurſus claudunt.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidã ſanctus qui dum ſemel oraret in extaſi poſitus, vidit cęlum apertum, & dum ſtaret cum mirabili gaudio, eo quod multi per illam aperturam intrarent, vidit venire duos dracones crudeliſſimos, & illi extendentes rete maximum & ponentes ante illam aperturã prohibebant omnes volentes intrare nè poſſent. Cumque iſte fleret & oraret ad Dominum vt demonſtraret ſibi qui erant dracones, & quid erat illud rete, adfuit ei Angelus dicens: Draco vnus eſt immunditia, draco ſecundus eſt vana gloria, ſed rete eſt laſciuus & vanus ornatus mulierum, & iſte eleuantur per inanem gloriam & immunditiam, & tantam iacturã in mundo faciunt, vt aperturam quam Chriſtus ſuo ſanguine fecit in cœlo claudant nè beneficia cœleſtia poſſint aſcendere, & ne animæ poſſint intrare gloriam beatorum. Et dico tibi quod plures damnantur per illicitas mulierum allectiones, & per varios ornatus, quam ſit numerus ipſe dæmonum infernalium. Idem Ioannes Aegidius ſiue Iunior Dominicanus.

EXEMPLVM CLI.

Veſtium ornatui nimium dedita fœmina quàm horribiliter filio appatuerit, quã que iuſtè damnata ſit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidã religioſus & ſacerdos, qui pro matre ſua mortua continuè celebrabat, & ſe pœnis magnis affligebat. Cùm autem quadã die cũ lachrymis pro ea Deum exoraret, vidit eam coram ſe ſtantem, & equitãtem ſuper draconem crudeliſſimum ignem ſulphureum ſpirantem. Et ab vtraq; parte ipſius ſtabat dæmõ, vnus cũ catenis igneis habentibus aculeos intrantes intra eam, & tenebant ligatam. De capite eius exibant lacertæ multæ, & maximæ, quæ ſugebant cerebrum eius. In oculis eius ſtabant ſcorpiones, & in auribus eius duo crudeliſſimi

liſſimi mures. Simia ſtabat ante eam, & cũ crudiliſſimo lapide corrodebat & frangebat labia, os, & dentes: Serpens maximus cingebat collum, & ſugebat vbera. In manibus erant anuli ignei, & pedes cingebantur ſubtus ventrem draconis. Cumque iſte hæc videns, territus rueret, & non poſſet dicere verbum, illa clamauit: Noli timere fili mi, quia nec ego, nec illi qui mecum, ſunt poſſunt tibi nocere. Ego ſum (inquit) illa maledicta & infœlix mater tua quæ damnata, & æternaliter ſubijci de beo iſtis pœnis. Tunc filius reſumptis viribus ait matri: Cur eſtis damnata, cùm fueritis confeſſa, ſuſcepiſtisque bene Eccleſiaſtica ſacramenta? Reſpondit illa: Ornamentum vanum nihil eſt quam ſaccus vel arca plena ira Dei. Et quia totam iuuentutem meam in laſciuijs & picturis & in ornamentis vanis expendi, damnata ſum: Et licet de iſtis confiterer, non tamẽ cum propoſito dimittendi, quando verò dimiſi, non voluntariè, ſed propter honorem meum, non fui contrita de præcedentibus, nec confeſſa de indigna ſuſceptione ſacramentorum, nec de inordinata confeſſione, & palliatione confeſſionis meæ. Tũc filius: Quid ſignificant iſtæ pœnæ? Reſpondit mater: Draco iſte, quem equito, eſt mihi datus pro conſenſibus corruptionum, quos ego habui, & affectaui, vt alij de me delectationem haberent, & dedi occaſiones multas peccandi. Iſti duo dæmones, qui in vtroque latere me affligunt, vnus eſt pro retributione bonorum, quæ ego feci patri tuo, vt prouideret mihi in vanis ornamentis. Alter eſt pro prouocatione, quam ego faciebam ad alias mulieres, vt ſimilibus ornamẽtis & picturis ſe componerent. Catenæ ſunt mihi datæ propter vanitatem cingulorum, & zonarum argentearum, quas libenter eundo in tunica oſtendebam. Et quot claues argenteas habebant, tot ferrei de iſta catena intrant me qui cruciant me mirabili modo. Vinculum manuum eſt propter corruptos tactus factos. Anuli ignei propter oſtenſionem manuum. Coluber colli eſt propter oſtenſionem pectoris. Et quia ſuſtinui ibi corruptos tactus, ſugit mea vbera cum dolore horribili. Lapis frangens os, & labia, & dentes, & linguam eſt propter corrupta oſcula, propter immunda verba propter laſciuos cantus. Mures aurium ſunt propter corruptum & diſſolutum audirum. Sed ſcorpiones oculorum ſunt propter corruptos aſpectus. Lacertæ capitis ſunt propter alienos crines & ornatus varios, & lotiones indebitas faciei & capitis mei. Vinculatio pedum ſubtus ventrem draconis eſt propter chorizationes & inordinatos diſcurſus, quos ego feci ad oſtenſionem pulchritudinis meæ. Et ideo maledicta ſum in æternũ, nec preces tuæ, nec cuiuſcunque alterius poſſunt imminuere pœnam meam. Et ſubitò cum furore ſe erigẽs draco qui eam portabat tan quam fulgur cum horribili vlulatu receſſit. Idem Ioannes Iunior.

EXEMPLVM CLII.

Crines vanè & inordinatè pectinando fœmina pectine igneo ſe poſt mortem viſa eſt pectinare.

NArrat Dominus VVilhelmus Pariſienſis in tractatu ſuo de vniuerſo, qualiter quædam mulier talibus ſuperuacuis ornatibus intẽdens dum viueret, poſt mortem apparuit cuidam pectens crines ſuos lamentabiliter pectine grandi & ferreo flammeo, dicens ſe hæc pati debere in perpetuum pro meretricio ornatu capillorum, cui intendebat immoderatè dum viueret. Ioannes Galenſis hoc etiam narrat in communiloquio parte 3. c. 2.

Patientia coniugum.

EXEMPLVM CLIII.

Patientiſſima Monica mater Auguſtini, licet iracundum virum haberet, nunquã tamen ab eo per diem diſſenſit.

REfert Auguſtinus in libro Confeſſionum, quia mater eius ſancta Monica vbi nubilis eſt facta tradita viro ſeruiuit ei veluti Domino, & ſategit eum lucrari, loquens illi de moribus virtuoſis. Ita autem tolerauit cubilares iniurias, vt nullã de hac re cum marito haberet ſimultatẽ. Erat enim ille ſicut beneuolentia præcipuus, ita ira feruidus. Sed nouerat hæc non reſiſtere irato viro, non tantùm facto,

ſed nec verbo quidem. Iam verò refracto & quietato cùm oportunum videret, rationem facti ſui reddebat, ſi fortè inconſiderantius commotus fuerat. Denique cum matronæ multæ quarum viri manſuetiores erant plagarum veſtigia, etiam dehoneſtata facie gererent, inter amica colloquia illæ arguebant maritorum vitam. Hæc autem earum linguam veluti per iocum gratantes admonebat dicens, quod ex quo illas tabulas (quæ matrimoniales vocantur) recitari audiſſent tanquam inſtrumenta quibus ancillæ factæ eſſent deputare debuiſſent. Proinde memores conditionis ſuperbire aduerſus dominos non oportere. Cumque mirarentur illæ ſcientes quàm ferocem coniugē ſuſtineret nunquam fuiſſe auditum, aut aliquo indicio claruiſſe, quod ille cæciderit vxorem, aut quod à ſe inuicem vel vnum diem domeſticaliter diſſenſerint, & cauſam familiariter quærerent, docebat illa inſtitutum ſuū quod ſupra memoraui. Quæ obſeruabant, ex parte gratulabantur, quæ non obſeruabant, ſubiectè vexabantur.

Aug. lib. 9. Confeſſ. cap. 9.

Parentes honorare.

EXEMPLVM CLIIII.

Parentes non ita ſe debent ſpoliare bonis propter filios, vt cum Ioanne de Conaxa ipſi penuriam patiantur.

CVm quidam Ioannes Conaxa nomine ditiſſimus eſſet, nec haberet niſi duas filias, nuptui tradidit illas duobus nobilibus ciuitatis. Quas cùm tradidiſſet, in tantùm generos dilexit, vt aurū & argentum, & bona ſua temporalia ſuccedente tempore eis omnia partiretur. Cumque durantibus denarijs ei grati viderentur, ſed deficientibus eis redderentur ingrati, volens cautè ſuæ indigentiæ ſubuenire, tale adinuenit conſilium. Adijt quendam mercatorem ſibi familiarem, & decē millia librarum ab eo ſibi accōmodari ad triū dierum ſpatium poſtulauit. Cumq; pecuniam mutuò acceptam ad domum propriam deportaſſet, in quodam magno feſto generis atque filiabus parat nobile conuiuium. Poſtquam verò comederunt intrauit cubiculum, & ciſtam, quam nouam fieri fecerat cum tribus firmis clauſuris, aperuit camera clauſa, & illam pecuniam quam mutuo acceperat extraxit de ſcrinio, & poſuit ſuper pretioſa tapetia, & eā diligenter commouit cum magno ſonitu, ita quod filiæ poſſent audire ſonum. Et illæ filiæ audientes ſonitum pecuniarum, venerunt occultè ad ianuam, & viderunt per rimas magnam ſummam pecuniarū, & viderunt quod pater reaccepit pecuniā, & diligenter poſuit ad ciſtam, & clauſit eam. Ipſe verò rediit ad filias, & lætabantur, & nihil pro tunc audebant interrogare. Pater verò poſt egreſſum eatùm accepit pecuniam, & reportauit mercatori. Altera verò die filiæ & generi redeunt, & patrem interrogant quanta eſſet pecunia in ſcrinio ſic firmato poſita. Cumque ille fingeret vigintiquinque milia librarum eſſe, quas in depoſito poſuerat, vt ſibi teſtamentum faceret, & relinqueret generis & filiabus, ſi tamen modum quem ipſe ordinauit cùm eas nuptui traderet obſeruarent. Et quæ ſibi magis, quamdiu eſſet in hac vita, beneuola eſſet, magis acciperet poſt mortem. Quo audito, nimium gauiſi ſunt, & cum magna diligentia ipſi honores vſque ad mortem exhibuerunt, & nullam penuriam ſuſtinere permiſerunt, neq; in veſtibus, neque in alijs neceſſarijs corporis, vbi ante ſolebant ei vnum cuſſinum locare, iam duos poſuerunt, & hoc ſpe remunerationis. Appropinquante autem fine vitæ ſuæ vocatis generis, & filiabus ſic eas alloquitur. Antequam moriar non intendens aliud facere teſtamentum, quàm in ſcrinio firmato reliqui, vidi enim charitatem veſtram, quam mihi oſtendiſtis ſatis magnam, de qua Deo regratior & vobis, ideò in tantum diligo vos, quod nullis melius faueo totum quicquid habeo quàm vobis, & ideo volo quod teſtamentū meum ſoluatis in vita mea antequam moriar, vt poſt mortem nullus aliquid inde acquirat quàm vos. Statim ergò corā me dum adhuc viuo fratribus Prędicatoribus, & Minoribus, & Eremitis vnicuique, 50. libras aſſignate curetis, à quibus cùm mortuus fuero claues ſcrinij mei, & depoſiti, quas in ſuo habent depoſito, repetatis, in qualibet claue meum appoſui ſigillum in teſtimonium præmiſſorum. Vnicuiq; autē eccle-

eccleſiæ,& recluſotio certā pecuniæ quantitatem cum lecto decumberet donari fecit. Quod & libenter fecerunt ſpe teſtamenti, quod in proximo expectabant. Cumque diem clauſiſſet extremum,& celebratæ eſſent exequiæ apud prędictos religioſos,depoſitas claues receperunt,quibus acceptis ſcrinium in quo depoſitam pecuniam putabant aperientes,nihil in eo aliud inuenerunt niſi clauam enormiter groſſam &. magnam, in cuius manubrio ſcriptum erat: Ego Ioannes Conaxa tale condo teſtamentum, vt quilibet mactetur hac claua, qui ſeipſo neglecto alterius curam gerit. Quo viſo & lecto multum conturbati ſunt, & patrem maledicebant.

EXEMPLVM CLV.

Veſtibus pretioſis indutam pauperculam matrem ſuam quidam Epiſcopus Pariſienſis noluit recognoſcere, ſed in humili veſte cognouit.

LEgitur in libro de ſeptem donis, quod dum quidam Mauritius factus eſſet Pariſienſis Epiſcopus, mater ſua paupercula vetula hæc audiens Pariſios venit, & in domo cuiuſdam diuitis hoſpitata eſt, cui ipſa reuelauit quod ipſa eſſet mater Epiſcopi, qui eam pretioſis veſtibus adornans nobiliter eam ad Epiſcopum duxit, intimans ei quod eſſet mater ſua. Cui ille: Iſtam matrem meam non recognoſco, quia diues apparet & nobilis, ego autem ſum filius cuiuſdam pauperculæ ruſticanæ fœminæ & incultæ,quæ nunquam habuit ornamentorum culturam, hanc ſi talem viderem,eam vtique recognoſcerem. Illa autem confuſa, ornatu illo depoſito, & reſumpta veſte propria veniens ad filium, honorificè eſt ab eo recognita, & ſuſcepta, & vſque in finem ſuum conuenienter tractata. Vnde manifeſto hoc facto tantam gloriam in eo ab omnibus acquiſiuit, quantam nunquam à quantacumque generis nobilitate habuiſſet. Sanctus Nicolaus Dinckelſpule.

EXEMPLVM CLVI.

Parentes maledicentes filijs ſuis imprecationis ſuæ miſerabilem viderunt effectum.

ANno Domini M.ccl.accidit in diœceſi Eduenſi apud Virgiacum caſtrum ducis Burgundiæ, quòd quidam propter bona materna, quæ malè expendebat in tabernis, & alijs(vt conſueuerat)quodam mane offendit matrem ſuam, ita quod ipſa ira mota imprecata eſt ei ſic. Rogo Deum quod antequam reuertaris, deporteris matri tuæ frigidum exitium feretro mortuus, & malo gladio laceratus. Et quidam alius iuuenis de villa circumiacente parentes ſuos ſępe propter ſuam inſolentiam moleſtabat, vnde ipſa die cum ipſum corrigerent parentes ſui,manu dextera percuſſit patrem ſuum, & pater iratus imprecatus eſt dicens: Manus qua me percuſſiſti rogo Deum vt hodie malo gladio amputetur, & tu infra triduum in tali patibulo ſuſpendaris. Accidit ergo vt illi duo iuuenes poſt dictas imprecationes parentum obuiauerint ſibi mutuo, & vnus inuitauit alium ad tabernam. Quam cum ingreſſi fuiſſent, & biberent, cœperunt litigare, & ſe ad inuicem percutere, Ille, contra quem imprecatus eſt pater. percuſſit alium gladio, & eum eſſent ſoli timens ne clamor excitaretur contra eū ſi alius viuus remaneret, multis vulneribus eum lacerans occidit. Cum autem clamore motus contra eum ad ſiluam fugeret, & illi de caſtro illo eum inſequerentur,cum ſe gladio ſuo defenderet, vnus de inſequentibus manum, qua tenebat gladium, & qua patrem percuſſerat, amputauit. Captus eſt & infra triduum ſuſpenſus eſt in patibulo illo, quo pater fuerat imprecatus. Alius autem deportatus fuit ad domum matris in feretro multis vulneribus confoſſus, vt ipſa fuerat imprecata. Hoc autem cum factum eſſet recens, & quidam frater ordinis Prædicatorum in dicto caſtro prædicaret, mater dicta retulit illi cum lachrymis petens pœnitentiam pro dicta imprecatione.

EXEMPLVM CLVII.

Flent cognati frequenter non tam propter morientes, quàm propter propria commoda, quibus priuantur.

Legitur in Scala cęli, quod quidam miles habens vxorem filios, & filias multum dilectos fuit infirmus ad mortem, cū ergo vxor & filij ſtantes iuxta eum plangerent, & quilibet in ſuo planctu prætenderet ſuam neceſſitatem, miles reſumens vires dixit vxori: Ego dimitto vobis fratres, conſanguineos, & parentes poſſeſſiones, diuitias & reditus magnos. Et omnia iſta, & plura alia dimitto filijs meis, & attendi ad planctum veſtrum & filiorū meorum, & nullus veſtrum plorat, nec plangit me, quia vado ad terram, in qua nullū ſcio me habere amicum, nec conſanguineū, in qua nullas poſſeſſiones habeo ſeu diuitias, ſed nudus recedo & ſolus, neſcio de quibus interrogabor, nec cum quibus potero habere conſilium, nec in quo hoſpitio declinabo, & ideo cum plangitis me propter meum, & lugeatis propter vos, & non propter me, plangam ego meipſum. Et vocato notario deſtruxit teſtamentum factum, & medietatem omnium bonorum ſuorum ſtatim dedit pauperibus. Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

Paſſio Domini.

EXEMPLVM CLVIII.

Paſſionem Chriſti quomodo debemus recolere, & quod nullū ſit Deo acceptius exercitium, quàm vt paſſionis eius non obliuiſcamur.

Scribitur in libro qui appellatur Speculum humanæ ſaluationis, quod quidā deuotus & religioſus vir continuis precibus rogabat Deum, vt ſibi reuelaret quale ſeruitium eſſet ſibi magis acceptum. Quadam igitur vice vidit Dominum Ieſum ad ſe venientem, magnamque crucem in dorſo ferentem ac ſibi dicentem: Non poteris mihi gratius & acceptius obſequium pręſtare, quam quod grauem crucem meā iuues me portare. Et eum ille quæreret, quomodo crucem ſuam ſecum baiularet, reſpōdit Dominus: In corde portabis crucem meam per crebram recordationem & compaſſionem, in ore per deuotam gratiarum actionem, in auribus per pœnarum mearum auidam auditionē, in dorſo per carnis tuę aſſiduam macerationem. Quod ille audiens adimplere ſatagebat. Cap. 43. id habetur, liber hic pius & doctus fuit impreſſus Pariſijs anno 1506.

EXEMPLVM CLIX.

Apoſtatare volens iuuenis per Chriſtū ſibi vulnus lateris oſtendentē reuocatur.

Iuuenis quidam religionem intrans in ſeculo delicatè fuit nutritus, & ideo auſteram vitam ſuæ regulæ vix tenere poterat. Panis erat niger & durus, vinum acre, & omnia grauia videbantur, & ideo à ſuo prælato petiuit licentiam recedendi, dicēs ſe non poſſe portare ordinem. Cui Abbas: Chariſſime fili, nō poteſtis recedere, quia es profeſſus monachus in ordine iſto, ſed magis roga Deum, vt perſeuerare poſſis cū alijs, quia fortaſſis tentatio diaboli eſt. Ille autem tēpore breui adquieuit, & iterum tentatus eſt, & mutato habitu iuit ad ſeculum. Cui eunti apparuit Chriſtus in ſpecie cuiuſdam iuuenis, & ſequebatur eū. Ille vero feſtinabat quaſi deſperatus neſciens quo iret. Chriſtus autem clamabat ad eum dicens: Expecta me. Ille vero amplius currebat. Tunc Dominus vocauit eū nomine proprio, dicens: Frater, expecta me, & ibo tecum. Tunc iratus ille, quod eum fratrem nominauit, admirans quis ei dixiſſet nomen ſuum fortius cępit currere, & altius Chriſtus cępit clamare. Tandem tædio victus expectauit eū. Et Chriſtus ad eum, quò vadis? Cui ille: Quid ad te? ego tranſeo viam meam ſicut tu tuam. Tandem autem ad preces iuuenis dixit ei, quod dimiſiſſet religionem, & iret ad ſeculum. Tunc Chriſtus eleuans veſtem & brachium, latus diſcooperuit, & uidit effluere ſanguinē ex vulneribus Chriſti, & dixit ei: Reuertere ad monaſterium tuū, & panem durum, & alia oneroſa ordinis intinge in latus iſtud, & erit tibi totum ſuaue. Quod ille audiens redijt & ſancta vixit.

EXEMPLVM CLX.

Simili ferè viſione magiſter Alexander religionem egredi cogitans, a propoſiti executione retrahitur.

FVit quidam magiſter nomine Alexander de Ales, qui fuit magnus & egregius clericus, hic intrauit ordinem fratrũ Minorum, ſed ſtatim propria fragilitate remurmurante diſpoſuit finito anno probationis exirẽ. Super quo fratres non modicum dolẽtes vnanimes pro eo preces fuderunt ad Dominum, vt eum in ordine cõfortaret. Accidit ergo quadam nocte vt iſte magiſter iaceret in ſtratu ſuo, & videret in ſomnis vnam ſcalam erectam à terra vſque ad cœlum, & ecce aduenit quidã ſanguinolentus cum magna cruce volens ſcalam aſcendere, ſed præ nimio pondere crucis non potuit, & ſic multis vicibus incepit, ſed nihil profecit. Tandem iſte magiſter accurrens apprehendit vnum cornu crucis volens ipſum iuuare, ſed ſenex cũ indignatione nimia prohibuit dicens, non poſſes hanc magnam crucem portare mecum, qui nõ potes hanc leuem capam pro nomine meo portare? Et ſtatim diſparuit. Magiſter expergefactus & per hanc viſionem crucis confortatus, propoſitum mutauit, & in ordine vitam laudabilem duxit, & laudabiliter finiuit. Senex qui apparuit fuit S. Franciſcus teſte S. Anton. 3. parte hiſt. tit. 24. c. 8. §. 1.

EXEMPLVM CLXI.

Paſſo Chriſto compatiuntur aues a concentu abſtinentes, & velut mortuæ deficientes.

LEgitur in libro exemplorum, quod quidam Anglicus nobilis ad terram ſanctam proficiſcens, habuit ſocium Saracenum, à quo quæſiuit mirabilia. Tranſierunt per quoddam nemus pulcherrimum habens arbores pulchras & proceras. Et reſpiciens vidit ſuper ramos aues pulcherrimas, nullam tamen audiuit cantantem, & quædam iacuerunt velut mortuæ, quædam habuerunt alas expanſas ad modum crucis. Cumque Anglicus requireret cauſam iſtius à Saraceno. Reſpondit Saracenus. Per totum annum in iſto nemore abũdantia auium eſt magna, & earum cantus ſuauiſſimus. Sed in hebdomada paſſionis qua Chriſtus magnus Deus paſſus eſt, omnes moriuntur. Et addidit Saracenus Dominica in paſſione hæc patiuntur, & Dominica Reſurrectionis reuiuiſcunt, quaſi condolentes morti Chriſti, & pro ſua reſurrectione gaudentes. Si hoc faciunt aues animalia irrationalia, multo magis homo cum ſit rationalis debet compati ſuo Saluatori.

Peccatum.

EXEMPLVM CLXII.

Peccatum mortale pulchrè deſcribitur, atque a Varrone depingitur.

TVllius in achademicis quæſtionibus quæſtione quarta commendauit Varronem eo quod ipſe tradidit iura Deorũ, vbi in expoſitione inuenitur quod Varro depinxit peccatum mortale ad ſimilitudinem Deę ſic. Stabat vna regina continuè tremens. In circuitu iſtius reginæ depingebantur tres imagines, prima fuit imagõ Dei, ſecunda diaboli, tertia hominis. Vnde imago peccati mortalis tenebat tres chartas, quas porrigebat iſtis imaginibus vnicuique illarum vnam. In prima charta ad Deum continebatur ſic. Saluatorem meum miſera perdidi & omnes Angelos eius. Væ, væ mihi ad quid nata ſum? Charta directa diabolo ſic erat. Diabolo & Angelis eius homagium feci, quando per cõſenſum in peccatum cecidi. Vel ſic, ad profundum inferni detracta ſum, quia miſericordia Dei me abiecit. Charta tertia directa homini talis erat. Verecundia & confuſio & finis peccati delectans in peccato finaliter confundetur, vel ſic. Omnia mala, omnis horror, omnis tribulatio finis meus, & omnis pœna, vt ſi quis dilexit me, hæc ſibi innoteſcant, hoc patet in diuite epulone. Moraliter ſiue ſpiritualiter iſta imago ſtabat primo tremendo, nam peccator videbit ſupra ſe, retro, à dextris & à ſiniſtris & infra ſe, & nihil inueniet niſi aduerſitatem & dolorem, ſupra ſe cœleſtem curiam quam offendit, ſub ſe infernum paratum animam deuorare, & terram & vermes ad corpus mortuum deuorandum.

Ante

Ante ſe diſtrictum examen iuſti iudicis, vbi omnia peccata ſua coram toto mundo nudabantur ad maximam eius confuſionem. Retro ſe totum tempus perditum vitæ ſuæ,& inutiliter expenſum,de quo redditurus eſt rationem. A dextris diuitias huius vitæ & gratias,quæ eum comprobabunt ingratum cõtra Dominum ſuum poſcentes vltionem. A ſiniſtris vero aduerſas res,& pericula huius vitæ quę ſunt inſtrumenta parata ad pœnitendum. Infra ſe horridas imagines peccatorum, & vermem conſcientiæ partem maximam pœnæ æternæ, vbi nullum refrigerium inueniet,quid ergo reſtat niſi ęterna pœna peccatori. Ibi enim nulla conſolatio erit. Secundo nulla erit eis pœnæ alleuiatio. Tertio nunquam erit ibi liberatio. Dixit qđ in prima litera ad Deum continebatur. Saluatorem meum miſera perdidi,&c. videamus quantum Deus deteſtetur peccatum. Alij enim reges & principes in præiudicium inimicorum depopulabãtur terras eorum, Deus autem ad deteſtationem peccati diſſipauit terram propriam in diluuio,quia ſupra terram increuerat. Omnis quippe caro corruperat viam ſuam, & ſequitur: Non permanebit ſpiritus meus in homine,quia caro eſt. Sed hi principes vaſa aurea & argentea diripiunt, Deus autem propter immunditiã peccati vaſa aurea,j.naturam Angelicam cum toto peccato in infernum proiecit, vaſa argentea, j. naturam humanam de paradiſo abiecit. Alij principes innocentes propter malos non perimunt, vnde Abraam, Abſit à te Domine, vt perdas iuſtum cum impijs. Sed Deus in deteſtationem peccatorũ aliorum hominum etiam vnigenitum patibulo tradidit. Eſa.54. Propter ſcelus populi mei percuſſi eum. Et quis eſt qui propter inimicum vellet occidere filium propriũ? & ſic patet prima charta. Saluatorem meum, &c. Secunda ſcriptura ad diabolum. Ad profundum inferni,&c. Iſtud ſpecialiter eſt multum timendum,primo propter loci profunditatem, ſecundo propter pœnæ acerbitatem,tertio propter dæmonum ſocietatẽ, De his tribus Pſalmiſta, Introibunt ad inferiora terræ,j. ad infernũ, quo ad primum, Tradentur in manus gladij, quo ad ſecundum,Et partes vulpiũ erunt, j.dæmonum, quo ad tertium. Patet ergo ſecunda charta. Tertia ſcriptura ad hominem. Omnia mala,&c. Iſtud eſt timendum etiam ſecundum tria quæ complebunt illam miſeriam. Primum eſt, quod in hac miſeria nulla erit conſolatio. Thren. 1. Non eſt qui conſoletur eam ex omnibus charis eius. Omnes amici ſpreuerunt eã, & facti ſunt ei inimici. Secũdum eſt quod nulla erit eis pœnæ alleuiatio. Vnde Apoca. 14. dicitur. Non habebunt requiem die ac nocte,qui adorauerunt beſtiam, j. diabolum,& imaginem, quod factis modo faciunt peccatores. Tertium quod nunquã ex illa pęna liberatio erit eis. Vnde fit miſeris mors ſine fine.

EXEMPLVM CLXIII.

Angelicæ nares fętorem peccatorum ſuper omne cadauer exhorrent.

Legitur quod Angelus in corpore aſſumpto & eremita gradiebantur ſimul, & appropinquauerũt cadaueri,quod iam per plures dies iacebat, & fętebat. Eremitæ autem obturanti nares, dixit Angelus: Quare nares tuas conſtringis? At ille: Non valeo fętorem illius cadaueris ſuſtinere. Paulo poſt iuuenis quidã pulcher ornatus ſertis floreis cum phaleris, & ſella aurea equitando tranſibat, & cum adhuc longè eſſet, Angelus cępit obturarẽ nares corporis aſſumpti. Cui Eremita valde admirans ait: Quare nares ita ſtringis? Ille reſpondit: Ille iuuenis laſciuus & ſuperbus plus fętet in infinitum coram Deo & Angelis,quam quodcunque cadauer coram hominibus. Anton. par. 4. ſummæ Theol. tit. 14. c. 6. §. 1.

EXEMPLVM CLXIIII.

Euchariſtiam acceptam in die Paſchæ ſtatim poſt Paſcha chorizationum vanitatibus dehoneſtantes horribili plaga cęduntur.

Egitur in geſtis ſummorum Pontificum,quod quidam in die Paſcha ſumpta communione dederũt ſe laſciuis chorizationibus & ebrietatibus, vnde ira Dei cecidit ſuper eos. Nam de ore eorum exibat ſanguis fętidus,& reflexus ad interiora,

ra, ſubito ſuffocabat eos. Aqua ſiue pluuia ſic inundauit vt diſcurrens per omnẽ terram eorum omnia virentia penitus euertit, dracones peſtiferos in via dimiſit, ſic quod nullus poterat ingredi, vel egredi ſine periculo. Cum ergo quidã ſanctus oraret, vt Deus placaretur huic populo, vel ſaltem demonſtraret cauſam tanti flagelli, apparuit ei Angelus, & propoſuit talem quæſtionem. Si aliquis acciperet filiũ Imperatoris, & poneret in fœtidiſſimo carcere, & obſcuriſſimo, & hoc proditoriè, quid deberet tali facere Imperator? Cui ille: Talis deberet interfici, & mutilari membratim. Iterum dixit Angelus: Propono tibi aliud dubium. Vnus accepit pyxidem, in qua reſeruatur corpus Chriſti, & in fœtidiſſimo luto in præſentia multorum eã proijcit & abſcondit, quid ergo debet fieri tali? Reſpondit ſanctus: Deberet cremari tãquam hæreticus. Tunc Angelus: Tales ſunt ciues iſtius terræ, nam filium Dei poſuerunt in fœtidiſſimo & obſcuriſſimo carcere, & vlterius pyxidem. i. corda ipſorum, in quibus conſuetum eſt corpus dominicum reponi, proiecerunt in lutum, & in fimo fœtidiſſimo vanitatum, chorizationum & immunditiarum. Et ideo non eſt mirum ſi iſtis vel maioribus puniantur. Quod cum audiſſent à ſancto Pontifice, pœnitentiam agentes liberati ſunt.

EXEMPLVM CLXV.

Auarus ſacerdos peccata morituri propter equum in ſe recipiens per teſtudinem eccleſiæ à dæmonibus portatur.

QVidam peccator infirmatus, & de ſalute ſua quaſi deſperans, viſitatus fuit à ſuo curato. Qui curatus trepidanti infirmo dixit, quod ſi vellet ſibi dare equum ſuum, ipſe reciperet peccata ſua ſuper ſe. Quod dixit, non propter ſalutem infirmi, ſed vt equum haberet. Quod infirmus acceptauit, & pacto facto defunctus eſt. Cumque ſacerdos ſacris indutus veſtibus officium funerale pro ipſo faceret, viſibiliter corã populo eductus fuit ſurſum per teſtudinem Eccleſiæ, facto in eadem magno foramine in teſtudine, & poſtea idem ſacerdos nuſquam comparuit.

Pœnitentia.

EXEMPLVM CLXVI.

Beneuolentia confratris quidam poſt fornicationem ad pœnitentiam redijt, diuinitusq; paulo poſt Epiſcopo cuidam nunciatur, regionibus imbrium penuria laborantibus non aliter pluuias datas eſſe, quàm ipſius precibus impetratas.

REfert Chryſoſtomus ad Amanticum, quoniam quidam frater poſt multos labores, quos in ſolitudine poſitus deſudauerat, habens ſecum vnum vitæ habitationiſque conſortem, Angelicam vitam ab adoleſcentia vſque ad ipſam iam perduxerat ſenectutẽ, & neſcio quo diabolico inſtinctu quaſi dormiuerit paululum, & ingreſſum in corde ſuo diabolo præbuit, atque in deſiderium mulieris exarſit, qui nec viderat fortaſſis vnquam mulierem, ex quo ad monachorum ſe contulerat vitam. Primo ergo rogare illum, qui ſecum viuebat aggreditur, vt vinum ſibi & carnes ad veſcendum deferret. Quo cunctante, comminari cœpit deſcenſurum ſe ad ciuitatem, non quo veſci carnibus delectaretur, ſed vt occaſionem aliquam deſiderij ſui inueniret explendi. Super his collega ille miratus, & ferens, ne ſi fortè hæc negaret, maioribus ſe traderet malis, quę poſcebat exhibuit, & deſiderio eius ſatisfecit. Sed ille vbi vidit occaſionẽ ſibi fraudis excluſam, apertè iam impudenter reuelat deſideriũ ſuum, & ad ciuitatẽ ſe omnimodis deſcenſurum fatetur. Ille vero vbi multa obijciens retinere non potuit, ad vltimum dimiſit, eminus tamen ſubſequens obſeruauit, quid agere, aut quo ire velit. Vbi autem procul poſitus cernit eũ lupanar ingreſſum, & deſideriũ contagione meretricis expleſſe, conſiderans vim naturalis in homine legis quę in huiuſmodi delictis ſuſcitatur, egreſſũ ſtatim reſupinis manibus amplectitur, & continuo deoſculans, nec omnino increpãs pro lapſu, rogauit vt expleto iã deſiderio ſuo redeat ad eremi ſolitudinem. At ille tantam in eo benignitatem & clementiam videns, erubuit, & quaſi telo verborum, geſtorumque percuſſus eſt, ac ſemetipſum pro his quę cõmiſerat notans

indignatus eſt dicens apud ſe: Poſtquam etiam me omnibus mundi delitijs expoſuero & voluptatibus, in fine ſimiliter pœnitebo, & ſic fiet mihi vt latroni. Cum autem rediret miſer ad ſeculum ſeruire diabolo, contigit eum per aquam tranſire, & cadens de ponte ſubmergitur, & à dæmonibus projjcitur ad inferuum.
Nicolaus Diucleſpule.

Periurium.

EXEMPLVM CLXIX.

Periuri præter alias pœnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vſque ad quatuor millia ſunt congelati.

Refert Oroſius quod Romani Legatos ad plurimas gentes miſerunt, vt firmarent pacem cum eis. Cum autem cũ iuramento pacem firmaſſent cum gente quadam, illi homines proditoriè & clam irruentes in eos occiderunt, & omnes Romanos quotquot tunenerunt, interfecerunt. Sed Dei maledictio in deteſtationẽ periurij & fractionis fidei ſuper eos fuit. Nam panis qui frangebatur ab eis ſanguinem emittebat, animalia domeſtica & blãda cum balatu & hiatu miſerabili fugiebant ad ſiluas, & ad montes deſerendo eorum conſortia. Canes etiam cum lachrymoſis latratibus oberrantes ad modum luporum vindictam poſtulabant de proditione facta. Cum autem auditis rumoribus per Imperatorem Romanum omnes fuiſſent victi in campo, exceptis quatuor millibus qui aſcenderunt ad montes, illi ſtatim congelati, ad modum lapidis facti ſunt immobiles ad Dei vindictam.

EXEMPLVM CLXX.

Orans prædicator quia nimis propter aſinum diſtractus fuit, ipſum aſinum diſtraxit.

Refert Humbertus ſuper regulam Auguſtini, quod quidam zelator animarum diſcurrebat in aſino quem ſolus retinuerat prædicans aſſiduè. Et cum ſemel intraſſet eccleſiam quandam cauſa orandi, relicto aſino ad portam antequam orã do finiuiſſet orationem, ſcilicet, Pater noſter ſemel, cogitauit de aſino multotiens, Verum fortè furaretur eum aliquis, & ſimilia. Quod attendens exiens diſtraxit eum, nolens ab illa hora quod cor ſuum à Deo retraheret.
S. Humbertus in c. 5. in Regulam Auguſt.

EXEMPLVM CLXXI.

Prædicator priuatus veſtibus à fatuo irridetur.

Refert magiſter Humbertus ſuper Regulam beati Auguſtini, quod Pariſijs quidam magiſter Theologiæ ſecularis prædicabat in Vniuerſitate indutus optima capa noua in principio hyemis. Cum autem tenuiter imprimeret verba ſua in cordibus auditorum, quidam fatuus qui erat in medio ſcholarium ſurrexit, & dixit: Tace. Illa veſtis pretioſa quam habes non permittit te audacter dicere veritatem, & fecit ei mirabilem confuſionem.
Idem in eandem Regulam cap. 70.

EXEMPLVM CLXXII.

Prædicator poſt ſermonem leuitatibus vacans à vetula deridetur.

Hvmbertus ſuper Regulam Auguſtini. Accidit quòd cum quidam prædicator laudabiliter prædicaſſet in quadam parochia, & facto prandio recedens extra villam incepit ſe leuitatibus dare cum ſocio ſuo, ſicut fit in aliquibus, cum modo percutiunt ſocium, modo faciunt eum cadere, modo extrahunt ei caputium, & ſimilia. Sequebatur autem eos quadam vetula quæ erat in ſermone, & hoc non aduertebant, quæ incepit dicere multoties: Domine, vos non eſtis ille, qui hodie prædicauit. Cum autem audirent vocem, & reſpicientes viderent vetulam, quæſierũt quid dixiſſet. At illa dixit ei qui prædicauerat: Domine, ego dixi quod vos nõ eſtis ille qui hodie prædicauerat. At ille: Quare hoc dixiſti cũ ego ſim verè ille qui hodie prædicauit? At illa: Domine, nos habemus quẽdam ſacerdotem iuuenem qui valde bene cantat miſſam, ſed interdum ea die qua celebrauit diſcurrit per do-

mos,

mos, interdum cum inuenit iuuenculas ponit manum in ſinum earum & palpat eas, & cum dicitur ei, Domine, quid eſt quod facitis, hodie celebraſtis, reſpondet & dicit: Ego non ſum ille qui celebrauit, ſacerdos enim celebrauit, ſed ego ſum quidam iuuenis & ludo modo, ideo Domine dixi, quod vos non eſtis ille, qui prædicauit exēplo ſacerdotis noſtri. Valde enim vos aliter modo habetis in ludo quàm in ſermone hodierno. Quanta confuſio fuerit illi religioſo ſuper hoc, & quantum ſcandalum vetulæ, qui legit intelligat, & caueat à ſimilibus, ſaltem exemplo mulieris illius quę dixit, Tobiæ 4. Nunquam cum ludentibus me miſcui, neque cum his qui in leuitate ambulant.

Idem ibidem capitulo 73.

Prælatus, Epiſcopus, vel Presbyter.

EXEMPLVM CLXXIII.

Prelationis ſtatum periculoſum eſſe didicit iuuenis in Epiſcopum electus, quem patruus per eleuatum diſcum volui pręcepit.

HIeronymus dicit in regula ſua ad virgines, quia raro per gradus dignitatum aſcendit homo, quin multo grauius non deſcendat. Nolo ergo hoc pertranſire exemplum, quod ſancto quodam mihi referente ſene in eremo, ex veritate ſciui. Cumque iuuenis quidam ſancto propoſito, & vita electus eſſet ad Epiſcopale faſtigium (quo grauius aliquid aut periculoſius nequit cogitari) patruum ſuum quendam virum vtique ſanctum, & prophetiæ ſpiritu plenum eremi incolam, vt eum ad hoc conſuleret, adijt non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir ſanctus nō verbis, ſed ſignis potius percontanti reſpōdit, ne contra Apoſtolum qui deſiderautem Epiſcopatum in bono opere laudat diſſuaderet. Iuſſit igitur ſenex quadratum diſcum à terra vehementer pedibus eleuatum aſcēdere iuuenem, & quater per quatuor diſci latera ſupinum reuoluere ſemetipſum vſque ad oram caſus, ſicque caſu imminente ſi alia ſuccederet reuolutio, mandauit vt extra ſummitatem diſci adhuc ſe reuolueret iterato. Cui cum nepos ſe non poſſe ex timore caſus reſponderet, illico fecit eum deſcendere, & per quandā latam planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum vtriſque eueniret faſtidium. Surge (inquit) & vade quo vis, facitoque quod tibi ſecurius cernitur. Dedignatus itaque iuuenis abſceſſit, & alteri ſancto ſeni patri deliramētum putans factum retulit. A quo de periculo præeminente doctus electioni renunciat, vt teneat quod tutum eſt. Qui poſt modicum fœlici obitu ex ſeculo exiens hilaris & iocundus apparuit patruo, & gratias (inquit) tibi pater refero, & de diſſuaſione Epiſcopatus. Nam ſcito, quod nunc eſſem de numero damnatorum, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporum.

Hieron. in Regula Monacharū c. 15. to. 9.

EXEMPLVM CLXXIIII.

Sacerdos malus emendationem differens horribili morte ad inferna deducitur.

REfert Petrus Cluniacenſis; quia apud caſtrum Lizimacum, quod in Pictauienſi pago eſt ſituatum, nuper quidā preſbyter erat qui ſacerdotalis ordinis ſuper cœleſtem dignitatem miſerrimę vitæ conuerſatione deturpans, non ad animarum (quibus præerat) curam, ſed ad carnis voluptatem explendam ſacro myſterio vtebatur. Territus tamen conſcientiæ malo (ſicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetijt, & Abbati Bonæuallis & fratribus eiuſdem monaſterij ſe in amicitia ſpecietenus copulauit. Qui longo tempore eum de vitæ emendatione commonentes, & vt ſeculo renunciaret aſſiduè exhortantes, nihil ab eo impetrare præter inanem ſpem potuerunt. Nam libenter quæ dicebant audire ſe fingens, & ſemper eos de conuerſione ſuſpendens, de ſocietate ſanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione vel exēplis eorum à malis retrahebatur. In his itaq; perditæ vitæ ſuæ actibus perdurans, & obſtinatione impia iram ſibi in die theſaurizans, in morbum incidit; quo poſt aliquot dies ingraueſcente ad extrema peruenit. Adierat eum prior viſitationis gratia iā dicti monaſterij, atque cum eo per aliquātum diei ſpatium ipſo quoq; rogante

indignatus eſt dicens apud ſe: Poſtquam etiam me omnibus mundi delitijs expoſuero & voluptatibus, in fine ſimiliter pœnitebo, & ſic fiet mihi vt latroni. Cum autem rediret miſer ad ſeculum ſeruire diabolo, contigit eum per aquam tranſire, & cadens de ponte ſubmergitur, & à dæmonibus projicitur ad infernum.
Nicolaus Dincleſpule.

Periurium.

EXEMPLVM CLXIX.

Periuri præter alias pœnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vſque ad quatuor millia ſunt congelati.

REfert Oroſius quod Romani Legatos ad plurimas gentes miſerunt, vt firmarent pacem cum eis. Cum autem cũ iuramento pacem firmaſſent cum gente quadam, illi homines proditoriè & clam irruentes in eos occiderunt, & omnes Romanos quotquot inuenerunt, interfecerunt. Sed Dei maledictio in deteſtationẽ periurij & fractionis fidei ſuper eos fuit. Nam panis qui frangebatur ab eis ſanguinem emittebat, animalia domeſtica & blãda cum balatu & hiatu miſerabili fugiebant ad ſiluas, & ad montes deſerendo eorum conſortia. Canes etiam cum lachrymoſis latratibus oberrantes ad modum lupo rum vindictam poſtulabant de proditione facta. Cum autem auditis rumoribus per Imperatorem Romanum omnes fuiſſent victi in campo, exceptis quatuor millibus qui aſcenderunt ad montes, illi ſtatim congelati, ad modum lapidis facti ſunt immobiles ad Dei vindictam.

EXEMPLVM CLXX.

Orans prædicator quia nimis propter aſinum diſtractus fuit, ipſum aſinum diſtraxit.

REfert Humbertus ſuper regulam Auguſtini, quòd quidam zelator animarum diſcurrebat in aſino quem ſolus retinuerat prædicans aſſiduè. Et cum ſemel intraſſet eccleſiam quandam cauſa orandi, relicto aſino ad portam antequam orã do finiuiſſet orationem, ſcilicet, Pater noſter ſemel, cogitauit de aſino multotiens, Verum fortè furaretur cum aliquis, & ſimilia. Quod attendens exiens diſtraxit eum, nolens ab illa hora quod cor ſuum à Deo retraheret.
S. Humbertus in c. 5. in Regulam Auguſt.

EXEMPLVM CLXXI.

Prædicator ornatus veſtibus à fatuo irridetur.

REfert magiſter Humbertus ſuper Regulam beati Auguſtini, quod Pariſijs quidam magiſter Theologiæ ſecularis prædicabat in Vniuerſitate indutus optima capa noua in principio hyemis. Cum autem teneiter imprimeret verba ſua in cordibus auditorum, quidam fatuus qui erat in medio ſcholarium ſurrexit, & dixit: Tace. Illa veſtis pretioſa quam habes non permittit te audacter dicere veritatem, & fecit ei mirabilem confuſionem.
Idem in eandem Regulam cap. 70.

EXEMPLVM CLXXII.

Prædicator poſt ſermonem leuitatibus vacans à vetula deridetur.

HVmbertus ſuper Regulam Auguſtini. Accidit quòd cum quidam prædicator laudabiliter prædicaſſet in quadam parochia, & facto prandio recedens extra villam incepit ſe leuitatibus dare cum ſocio ſuo, ſicut fit in aliquibus, cum modo percutiunt ſocium, modo faciunt eum cadere, modo extrahunt ei caputium, & ſimilia. Sequebatur autem eos quadam vetula quæ erat in ſermone, & hoc non aduertebant, quæ incepit dicere multoties: Domine, vos non eſtis ille, qui hodie prædicauit. Cum autem audirent vocem, & reſpicientes viderent vetulam, quæſierũt quid dixiſſet. At illa dixit ei qui prædicauerat: Domine, ego dixi quod vos nõ eſtis ille qui hodie prædicauerat. At ille: Quare hoc dixiſti cũ ego ſim verè ille qui hodie prædicauit? At illa: Domine, nos habemus quẽdam ſacerdotem iuuenem qui valdè bene cantat miſſam, ſed interdum ea die qua celebrauit diſcurrit per do-
mos,

mos, interdum cum inuenit iuuenculas ponit manum in ſinum earum & palpat eas, & cum dicitur ei, Domine, quid eſt quod facitis, hodie celebraſtis, reſpondet & dicit: Ego non ſum ille qui celebrauit, ſacerdos enim celebrauit, ſed ego ſum quidam iuuenis & ludo modo, ideo Domine dixi, quod vos non eſtis ille, qui prædicauit exẽplo ſacerdotis noſtri. Valde enim vos aliter modo habetis in ludo quàm in ſermone hodierno. Quanta confuſio fuerit illi religioſo ſuper hoc, & quantum ſcandalum vetulæ, qui legit intelligat, & caueat à ſimilibus, ſaltem exemplo mulieris illius quę dixit, Tobiæ 4. Nunquam cum ludentibus me miſcui, neque cum his qui in leuitate ambulant.

Idem ibidem capitulo 73.

Prælatus, Epiſcopus, vel Presbyter.

EXEMPLVM CLXXIII.

Pręlationis ſtatum periculoſum eſſe didicit iuuenis in Epiſcopum electus, quem patruus per eleuatum diſcum volui pręcepit.

HIeronymus dicit in regula ſua ad virgines, quia raro per gradus dignitatum aſcendit homo, quin multo grauius non deſcendat. Nolo ergo hoc pertranſire exemplum, quod ſancto quodam mihi referente ſene in eremo, ex veritate ſciui. Cumque iuuenis quidam ſancto propoſito, & vita electus eſſet ad Epiſcopale faſtigium (quo grauius aliquid aut periculoſius nequit cogitari) patruum ſuum quendam virum vtique ſanctum, & prophetiæ ſpiritu plenum eremi incolam, vt eum ad hoc conſuleret, adijt non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir ſanctus nõ verbis, ſed ſignis potius percontanti reſpõdit, ne contra Apoſtolum qui deſiderantem Epiſcopatum in bono opere laudat diſſuaderet. Iuſſit igitur ſenex quadratum diſcum à terra vehementer pedibus eleuatum aſcẽdere iuuenem, & quater per quatuor diſci latera ſupinum reuoluere ſemetipſum vſque ad oram caſus, ſicque caſu imminente ſi alia ſuccederet reuolutio, mandauit vt extra ſummitatem diſci adhuc ſe reuolueret iterato. Cui cum nepos ſe non poſſe ex timore caſus reſponderet, illico fecit eum deſcendere, & per quandã latam planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum vtriſque eueniret faſtidium. Surge (inquit) & vade quo vis, facito que quod tibi ſecurius cernitur. Dedignatus itaque iuuenis abſceſſit, & alteri ſancto ſeni patri deliramẽtum putans factum retulit. A quo de periculo præeminente doctus electioni renunciat, vt teneat quod tutum eſt. Qui poſt modicum fœlici obitu ex ſeculo exiens hilaris & iocundus apparuit patruo, & gratias (inquit) tibi pater refero, & de diſſuaſione Epiſcopatus. Nam ſcito, quod nunc eſſem de numero damnatorum, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporum.

Hieron. in Regula Monacharũ c. 15. to. 9.

EXEMPLVM CLXXIIII.

Sacerdos malus emendationem differens horribili morte ad inferna deducitur.

REfert Petrus Cluniacenſis, quia apud caſtrum Lizimacum, quod in Pictauienſi pago eſt ſituatum, nuper quidã preſbyter erat qui ſacerdotalis ordinis ſuper cœleſtem dignitatem miſerrimę vitæ conuerſatione deturpans, non ad animarum (quibus præerat) curam, ſed ad carnis voluptatem explendam ſacro myſterio vtebatur. Territus tamen conſcientiæ malo (ſicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetijt, & Abbati Bonæuallis & fratribus eiuſdem monaſterij ſe in amicitia ſpecietenus copulauit. Qui longo tempore eum de vitæ emendatione commonentes, & vt ſeculo renunciaret aſſiduè exhortantes, nihil ab eo impetrare præter inanem ſpem potuerunt. Nam libenter quæ dicebant audire ſe fingens, & ſemper eos de conuerſione ſuſpendens, de ſocietate ſanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione vel exẽplis eorum à malis retrahebatur. In his itaq; perditæ vitæ ſuæ actibus perdurans, & obſtinatione impia iram ſibi in die theſaurizans, in morbum incidit; quo poſt aliquot dies ingraueſcente ad extrema peruenit. Adierat eum prior viſitationis gratia iã dicti monaſterij, atque cum eo per aliquãtum diei ſpatium ipſo quoq; rogante

Tt per-

indignatus eſt dicens apud ſe: Poſtquam etiam me omnibus mundi delitijs expoſuero & voluptatibus, in fine ſimiliter pœnitebo, & ſic fiet mihi vt latroni. Cum autem rediret miſer ad ſeculum ſeruire diabolo, contigit eum per aquam tranſire, & cadens de ponte ſubmergitur, & à dæmonibus proijcitur ad infernum.
Nicolaus Dincleſpulc.

Periurium.

EXEMPLVM CLXIX.

Periuri præter alias pœnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vſque ad quatuor millia ſunt congelati.

Refert Oroſius quod Romani Legatos ad plurimas gentes miſerunt, vt firmarent pacem cum eis. Cum autem cū iuramento pacem firmaſſent cum gente quadam, illi homines proditoriè & clam irruentes in eos occiderunt, & omnes Romanos quotquot inuenerunt, interfecerunt. Sed Dei maledictio in deteſtationē periurij & fractionis fidei ſuper eos fuit. Nam panis qui frangebatur ab eis ſanguinem emittebat, animalia domeſtica & blāda cum balatu & hiatu miſerabili fugiebant ad ſiluas, & ad montes deſerendo eorum conſortia. Canes etiam cum lachrymoſis lattatibus oberrantes ad modum lu porum vindictam poſtulabant de proditione facta. Cum autem auditis rumoribus per Imperatorem Romanum omnes fuiſſent victi in campo, exceptis quatuor millibus qui aſcenderunt ad montes, illi ſtatim congelati, ad modum lapidis facti ſunt immobiles ad Dei vindictam.

EXEMPLVM CLXX.

Orans prædicator quia nimis propter aſinum diſtractus fuit, ipſum aſinum diſtraxit.

Refert Humbertus ſuper regulam Auguſtini, quòd quidam zelator animarum diſcurrebat in aſino quem ſolus retinuerat prædicans aſſiduè. Et cum ſemel intraſſet eccleſiam quandam cauſa orandi, relicto aſino ad portam antequam orā do finiuiſſet orationem, ſcilicet, Pater noſter ſemel, cogitauit de aſino multotiens, verum fortè furaretur eum aliquis, & ſimilia. Quod attendens exiens diſtraxit eum, nolens ab illa hora quod cor ſuum à Deo retraheret.
S. Humbertus in c. 5. in Regulam Auguſt.

EXEMPLVM CLXXI.

Prædicator ornatus veſtibus à fatuo irridetur.

Refert magiſter Humbertus ſuper Regulam beati Auguſtini, quod Pariſijs quidam magiſter Theologiæ ſecularis prædicabat in Vniuerſitate indutus optima capa noua in principio hyemis. Cum autem tenuiter imprimeret verba ſua in cordibus auditorum, quidam fatuus qui erat in medio ſcholarium ſurrexit, & dixit: Tace. Illa veſtis pretioſa quam habes non permittit te audacter dicere veritatem, & fecit ei mirabilem confuſionem.
Idem in eandem Regulam cap. 70.

EXEMPLVM CLXXII.

Prædicator poſt ſermonem leuitatibus vacans à vetula deridetur.

Humbertus ſuper Regulam Auguſtini. Accidit quòd cum quidam prædicator laudabiliter prædicaſſet in quadam parochia, & facto prandio recedens extra villam incepit ſe leuitatibus dare cum ſocio ſuo, ſicut fit in aliquibus, cum modo percutiunt ſocium, modo faciunt eum cadere, modo extrahunt ei caputium, & ſimilia. Sequebatur autem eos quadam vetula quæ erat in ſermone, & hoc non aduertebant, quæ incepit dicere multoties: Domine, vos non eſtis ille, qui hodie prædicauit. Cum autem audirent vocem, & reſpicientes viderent vetulam, quæſierūt quid dixiſſet. At illa dixit ei qui prædicauerat: Domine, ego dixi quod vos nō eſtis ille qui hodie prædicauerat. At ille: Quare hoc dixiſti cū ego ſim verè ille qui hodie prædicauit? At illa: Domine, nos habemus quēdam ſacerdotem iuuenem qui valde bene cantat miſſam, ſed interdum ea die qua celebrauit diſcurrit per do-

mos,

mos,interdum cum inuenit iuuenculas ponit manum in ſinum earum & palpat eas, & cum dicitur ei, Domine, quid eſt quod facitis, hodie celebraſtis, reſpondet & dicit:Ego non ſum ille qui celebrauit,ſacerdos enim celebrauit, ſed ego ſum quidam iuuenis & ludo modo, ideo Domine dixi, quod vos non eſtis ille,qui prædicauit exẽplo ſacerdotis noſtri. Valde enim vos aliter modo habetis in ludo quàm in ſermone hodierno. Quanta confuſio fuerit illi religioſo ſuper hoc, & quantum ſcandalum vetulæ, qui legit intelligat,& caueat à ſimilibus, ſaltem exemplo mulieris illius quę dixit, Tobiæ 4. Nunquam cum ludentibus me miſcui, neque cum his qui in leuitate ambulant.

Idem ibidem capitulo 73.

Prælatus, Epiſcopus, vel Presbyter.

EXEMPLVM CLXXIII.

Prelationis ſtatum periculoſum eſſe didicit iuuenis in Epiſcopum electus,quem patruus per eleuatum diſcum volui pręcepit.

HIeronymus dicit in regula ſua ad virgines, quia raro per gradus dignitatum aſcendit homo, quin multo grauius non deſcendat.Nolo ergo hoc pertranſire exemplum,quod ſancto quodam mihi referente ſene in eremo, ex veritate ſciui. Cumque iuuenis quidam ſancto propoſito,& vita electus eſſet ad Epiſcopale faſtigium (quo grauius aliquid aut periculoſius nequit cogitari) patruum ſuum quendam virum vtique ſanctum, & prophetiæ ſpiritu plenum eremi incolam, vt eum ad hoc conſuleret,adijt non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir ſanctus nõ verbis,ſed ſignis potius percontanti reſpõdit, ne contra Apoſtolum qui deſiderantem Epiſcopatum in bono opere laudat diſſuaderet.Iuſſit igitur ſenex quadratum diſcum à terra vehementer pedibus eleuatum aſcẽdere iuuenem,& quater per quatuor diſci latera ſupinum reuoluere ſemetipſum vſque ad oram caſus, ſicque caſu imminente ſi alia ſuccederet reuolutio, mandauit vt extra ſummitatem diſci adhuc ſe reuolueret iterato. Cui cum nepos ſe non poſſe ex timore caſus reſponderet, illico fecit eum deſcendere, & per quandã latam planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum vtriſque eueniret faſtidium. Surge (inquit) & vade quo vis,facitoque quod tibi ſecurius cernitur. Dedignatus itaque iuuenis abſceſſit, & alteri ſancto ſeni patri deliramẽtum putans factum retulit. A quo de periculo præeminente doctus electioni renunciat, vt teneat quod tutum eſt. Qui poſt modicum fœlici obitu ex ſeculo exiens hilaris & iocundus apparuit patruo,& gratias(inquit)tibi pater refero, & de diſſuaſione Epiſcopatus. Nam ſcito, quod nunc eſſem de numero damnatorum, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporum.

Hieron.in Regula Monacharũ c.15.to.9.

EXEMPLVM CLXXIIII.

Sacerdos malus emendationem differens horribili morte ad inferna deducitur.

REfert Petrus Cluniacenſis;quia apud caſtrum Lizimacum, quod in Pictauienſi pago eſt ſituatum,nuper quidã preſbyter erat qui ſacerdotalis ordinis ſuper cœleſtem dignitatem miſerrimę vitæ conuerſatione deturpans, non ad animarum (quibus præerat) curam, ſed ad carnis voluptatem explendam ſacro myſterio vtebatur. Territus tamen conſcientiæ malo (ſicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetijt,& Abbati Bonæuallis & fratribus eiuſdem monaſterij ſe in amicitia ſpecietenus copulauit. Qui longo tempore eum de vitæ emendatione commonentes, & vt ſeculo renunciaret aſſiduè exhortantes, nihil ab eo impetrare præter inanem ſpem potuerunt. Nam libenter quæ dicebant audire ſe fingens, & ſemper eos de conuerſione ſuſpendens, de ſocietate ſanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione vel exẽplis eorum à malis retrahebatur. In his itaq; perditæ vitæ ſuæ actibus perdurans,& obſtinatione impia iram ſibi in die theſaurizans,in morbum incidit;quo poſt aliquot dies ingraueſcente ad extrema peruenit. Adierat eum prior viſitationis gratia iã dicti monaſterij, atque cum eo per aliquãtum diei ſpatium ipſo quoq; rogante

indignatus eſt dicens apud ſe: Poſtquam etiam me omnibus mundi delitijs expoſuero & voluptatibus, in fine ſimiliter pęnitebo, & ſic fiet mihi vt latroni. Cum autem rediret miſer ad ſeculum ſeruire diabolo, contigit eum per aquam tranſire, & cadens de ponte ſubmergitur, & à dæmonibus proijcitur ad infernum.

Nicolaus Dincleſpule.

Periurium.

EXEMPLVM CLXIX.

Periuri præter alias pęnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vſque ad quatuor millia ſunt congelati.

REfert Oroſius quod Romani Legatos ad plurimas gentes miſerunt, vt firmarent pacem cum eis. Cum autem cũ iuramento pacem firmaſſent cum gente quadàm, illi homines proditoriè & clam irruentes in eos occiderunt, & omnes Romanos quotquot inuenerunt, interfecerunt. Sed Dei maledictio in deteſtationẽ periurij & fractionis fidei ſuper eos fuit. Nam panis qui frangebatur ab eis ſanguinem emittebat, animalia domeſtica & blãda cum balatu & hiatu miſerabili fugiebant ad ſiluas, & ad montes deſerendo eorum conſortia. Canes etiam cum lachrymoſis latratibus oberrantes ad modum lu porum vindictam poſtulabant de proditione facta. Cum autem auditis rumoribus per Imperatorem Romanum omnes fuiſſent victi in campo, exceptis quatuor millibus qui aſcenderunt ad montes, illi ſtatim congelati, ad modum lapidis facti ſunt immobiles ad Dei vindictam.

EXEMPLVM CLXX.

Orans prædicator quia nimis propter aſinum diſtractus fuit, ipſum aſinum diſtraxit.

REfert Humbertus ſuper regulam Auguſtini, quod quidam zelator animarum diſcurrebat in aſino quem ſolus retinuerat prædicans aſſiduè. Et cum ſemel intraſſet eccleſiam quandam cauſa orandi, relicto aſino ad portam antequam orã do finiuiſſet orationem, ſcilicet, Pater noſter ſemel, cogitauit de aſino multotiens, Verum fortè furaretur eum aliquis, & ſimi lia. Quod attendens exiens diſtraxit eum, nolens ab illa hora quod cor ſuum à Deo retraheret.

S. Humbertus in c. 5. in Regulam Auguſt.

EXEMPLVM CLXXI.

Prædicator ornatus veſtibus à fatuo irridetur.

REfert magiſter Humbertus ſuper Regulam beati Auguſtini, quod Pariſijs quidam magiſter Theologię ſecularis prędicabat in Vniuerſitate indutus optima capa noua in principio hyemis. Cum autem tenuiter imprimeret verba ſua in cordibus auditorum, quidam fatuus qui erat in medio ſcholarium ſurrexit, & dixit: Tace. Illa veſtis pretioſa quam habes non permittit te audacter dicere veritatem, & fecit ei mirabilem confuſionem.

Idem in eandem Regulam cap. 70.

EXEMPLVM CLXXII.

Prædicator poſt ſermonem leuitatibus vacans à vetula deridetur.

HVmbertus ſuper Regulam Auguſtini. Accidit quòd cum quidam prædicator laudabiliter prædicaſſet in quadam parochia, & facto prandio recedens extra villam incepit ſe leuitatibus dare cum ſocio ſuo, ſicut fit in aliquibus, cum modo percutiunt ſocium, modo faciunt eum cadere, modo extrahunt ei caputium, & ſimilia. Sequebatur autem eos quadam vetula quæ erat in ſermone, & hoc non aduertebant, quæ incepit dicere multotiens: Domine, vos non eſtis ille, qui hodie prædicauit. Cum autem audirent vocem, & reſpicientes viderent vetulam, quæſie rũt quid dixiſſet. At illa dixit ei qui prædicauerat: Domine, ego dixi quod vos nõ eſtis ille qui hodie prædicauerat. At ille: Quare hoc dixiſti cũ ego ſim verè ille qui hodie prædicauit? At illa: Domine, nos habemus quẽdam ſacerdotem iuuenem qui valde bene cantat miſſam, ſed interdum ea die qua celebrauit diſcurrit per do-

mos,

mos, interdum cum inuenit iuuenculas ponit manum in ſinum earum & palpat eas, & cum dicitur ei, Domine, quid eſt quod facitis, hodie celebraſtis, reſpondet & dicit: Ego non ſum ille qui celebrauit, ſacerdos enim celebrauit, ſed ego ſum quidam iuuenis & ludo modo, ideo Domine dixi, quod vos non eſtis ille, qui prædicauit exẽplo ſacerdotis noſtri. Valde enim vos aliter modo habetis in ludo quàm in ſermone hodierno. Quanta confuſio fuerit illi religioſo ſuper hoc, & quantum ſcandalum vetulæ, qui legit intelligat, & caueat à ſimilibus, ſaltem exemplo mulieris illius quę dixit, Tobiæ 4. Nunquam cum ludentibus me miſcui, neque cum his qui in leuitate ambulant.

Idem ibidem capitulo 73.

Prælatus, Epiſcopus, vel Presbyter.

EXEMPLVM CLXXIII.

Pręlationis ſtatum periculoſum eſſe didicit iuuenis in Epiſcopum electus, quem patruus per eleuatum diſcum volui pręcepit.

Hieronymus dicit in regula ſua ad virgines, quia raro per gradus dignitatum aſcendit homo, quin multo grauius non deſcendat. Nolo ergo hoc pertranſire exemplum, quod ſancto quodam mihi referente ſene in eremo, ex veritate ſciui. Cumque iuuenis quidam ſancto propoſito, & vita electus eſſet ad Epiſcopale faſtigium (quo grauius aliquid aut periculoſius nequit cogitari) patruum ſuum quendam virum vtique ſanctum, & prophetiæ ſpiritu plenum eremi incolam, vt eum ad hoc conſuleret, adijt non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir ſanctus nõ verbis, ſed ſignis potius percontanti reſpõdit, ne contra Apoſtolum qui deſiderantem Epiſcopatum in bono opere laudat diſſuaderet. Iuſſit igitur ſenex quadratum diſcum à terra vehementer pedibus eleuatum aſcẽdere iuuenem, & quater per quatuor diſci latera ſupinum reuoluere ſemetipſum vſque ad oram caſus, ſicque caſu imminente ſi alia ſuccederet reuolutio, mandauit vt extra ſummitatem diſci adhuc ſe reuolueret iterato. Cui cum nepos ſe non poſſe ex timore caſus reſponderet, illico fecit eum deſcendere, & per quandã latam planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum vtriſque eueniret faſtidium. Surge (inquit) & vade quo vis, facitoque quod tibi ſecurius cernitur. Dedignatus itaque iuuenis abſceſſit, & alteri ſancto ſeni patri deliramẽtum putans factum retulit. A quo de periculo præeminente doctus electioni renunciat, vt teneat quod tutum eſt. Qui poſt modicum fœlici obitu ex ſeculo exiens hilaris & iocundus apparuit patruo, & gratias (inquit) tibi pater refero, & de diſſuaſione Epiſcoparus. Nam ſcito, quod nunc eſſem de numero damnatorum, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporum.

Hieron. in Regula Monacharũ c. 15. to. 9.

EXEMPLVM CLXXIIII.

Sacerdos malus emendationem differens horribili morte ad inferna deducitur.

Refert Petrus Cluniacenſis; quia apud caſtrum Lizimacum, quod in Pictauienſi pago eſt ſituatum, nuper quidã preſbyter erat qui ſacerdotalis ordinis ſuper cœleſtem dignitatem miſerrimę vitæ conuerſatione deturpans, non ad animarum (quibus præerat) curam, ſed ad carnis voluptatem explendam ſacro myſterio vtebatur. Territus tamen conſcientiæ malo (ſicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetijt, & Abbati Bonæuallis & fratribus eiuſdem monaſterij ſe in amicitia ſpecietenus copulauit. Qui longo tempore eum de vitæ emendatione commonentes, & vt ſeculo renunciaret aſſiduè exhortantes, nihil ab eo impetrare præter inanem ſpem potuerunt. Nam libenter quæ dicebant audire ſe fingens, & ſemper eos de conuerſione ſuſpendens, de ſocietate ſanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione vel exẽplis eorum à malis retrahebatur. In his itaq; perditæ vitæ ſuæ actibus perdurans, & obſtinatione impia iram ſibi in die theſaurizans, in morbum incidit; quo poſt aliquot dies ingraueſcente ad extrema peruenit. Aderat eum prior viſitationis gratia iã dicti monaſterij, atque cum eo per aliquãtum diei ſpatium ipſo quoq; rogante

notans miſericordem & optimum collegam ſequitur ad montem. Cumque illuc perueniſſent, exorat vt ſibi in ſecretiori cellula concluſo, adituque obſtructo, panem tantum interiectis diebus, aquámque præberet. Si quis autem de eo requiſiſſet, defunctum ſe eſſe affirmaret. Quibus impetratis, ſemetipſum concluſit, ibiq; manſit, ieiunijs, & orationibus ac lachrymis peccati ſui diluit ſordes. Tempore autem tranſacto non multo, cum prę penuria imbrium vicinas regiones ſiccitas vreret, & omnes qui habitabant in terra illa lugerent, quidā Epiſcopus admonetur in ſomnis adire virum, qui erat intra cellulam concluſus, vt ipſe oraret pro eis, nec aliter dandas eſſe pluuias, niſi illius precibus impetratas. Cumque aſſumptis ſecum nonnullis abijſſet, & collegam eius ſolum vidiſſet, percontabatur de illo quem viſio mandauerat perquirendum; vbi vero defunctum eſſe audiuit, falſum ſe opinabatur in ſomnis vidiſſe. Rurſum ad deprecandum Deum reuertebantur omnes, & iterum eodem quo prius apparenti ſibi eadem monentur. Tunc exorabant Deum, vt ſibi oſtenderet virum confirmantes ſe ad viuentem, non ad mortuum tantæ viſionis auctoritate tranſmiſſos. At ille vbi peccatum reſolutum diuinitus vidit, duxit eos ad hominem Dei. Ad quem cum ingreſſi fuerunt, procidunt ad pedes eius, atque omnem rei geſtę ſeriem pandentes, obſecrant vt neceſſitati eorum oratione ſubueniret. Qui primo quidem excuſabat procul ſe eſſe ab huiuſmodi meritis aſſerens. Ita enim lugebat peccatum tanquā nuper admiſſum, & ante oculos poſitum. Tandem tamen fatigatus aſtantium precibus intelligens Dei eſſe voluntatem, ad ſupplicandum ſe Deum fixis genibus conuertit, & ſtatim ingens copia ſubſecuta eſt pluuiarum, quibus & terra & homines recreati ſunt.

EXEMPLVM CLXVII.

Tentatus mirabiliter à dæmonibus pœnitens, ſub vna nocte quatuor coronas promeruit.

LEgitur in Scala cœli, quod fuit quidā ſanctus pater ad quem plurimi confluebant propter gratiam quam habebat in hortationibus & confeſſionibus: Contigit autem quod de quodam caſtro pergebant ad eum viri & fœminæ, & quæſiuit ab eis miles & Dominus caſtri quo irent & ad quid. Cui cum fuiſſet dictum quod ad talem ſanctum pergebant, vt illi peccata ſua confiterentur, cœpit intra ſe cogitare. Ego melius deberem qui ſemper raptor extiti, & vniuerſorum trāſgreſſor Domini mandatorum, ſed ab alia parte dicebat ſibi cogitatio ſua mala. Nihil tibi prodeſſet, quia pœnitentiam non poſſes facere. Cogitationes tamen ſuperans iuit ad ſanctum confiteri ſua peccata. Confeſſione facta quæſiuit pater ille ab eo ſi ſeptennem pœnitentiam poſſet facere. Quo reſpondente, non poſſum, quęſiuit de tribus annis, poſt de vno, poſt de ſeptem menſibus. Et dixit, non: Poſtmodum autem quęſiuit ſi in quadam eccleſia deſerta quæ ante caſtrum ſuum erat poſſet per totam vnam noctem in remiſſionem omnium peccatorū ſuorū vigilare. Quo annuente, ait: Nō egrediaris ergo de ea tota nocte quicquid tibi contigat. Redijt igitur aſſumpta pœnitentia ad caſtrum ſuum. Et cum veniſſet ad Eccleſiam illam deſertam cogitauit ſecum. Melius eſt quod modo agas pœnitentiam, quam ſi deficeres agere, non enim poſſes de facili redire. Deſcendit autem de equo ſuo & poſuit equum in porta, ipſe vero ſtetit coram altari & orauit, & dum excubaret & nox veniſſet dęmones congregauerunt ſe de tota illa regione. Quibus congregatis dixit vnus qui cæteris maior erat audiente quodam ſancto viro: Hodie amiſimus quendam amicum noſtrum qui ſemper noſter fuit, ſi tamen perſeueret in pęnitentia quæ ſibi fuit iniuncta. Niſi ergo faciamus quod reſiliat, & pęnitentiā abijciat nobis penitus eſt amiſſus: Eſtne aliquis inter nos qui callidè ſciat eum ab eccleſia expellere? Reſpondit vnus: Ego ſi mihi præcipis eum eijciam. Dixit: Vade: Tunc transfigurauit ſe dæmon ille in ſpecie cuiuſdam ſororis militis de cuius conſilio miles omnia faciebat, quia multum diſcreta erat. Venit ergo ad militem, & dixit illi: Quomodo remanſiſtis hic in loco deſerto & ſine defenſione? An neſcitis quod tales inimicantur vobis. Qui ſi vos hic inuenirent in fruſta diuiderent:

derent: Quomodo tantã inſipientiam egiſtis? Exeatis cito & eamus ad caſtrum. Cui ille dixit: Iniunctum eſt mihi in pœnitentia ne tota nocte egrediar, & ideo hinc nullatenus exibo. Reſpondit autem ei ſoror, niſi exieritis de cætero non dabo vobis conſilium, & perdetis amorem meum, & ero vobis contraria in omnibus factis veſtris. Dixit miles: Quicquid inde debeam perdere, ex quo pro peccatorum remiſſione vigilo, nullatenus hinc exibo. Receſſit ille confuſus, & rediit ad dæmonem qui ipſum miſerat dicens: Sic & ſic egi, non potui præualere, durior eſt lapide, nequit à pœnitentia ſeparari. Quæſiuit ſecundo dæmon maior, verum eſſet aliquis qui eum decipere poſſet, & ab eccleſia expellere. Et dixit vnus: Ego ſi mihi præcipis. Reſpondit maior: Vade. Qui iuit & transfigurauit ſe in ſpecie vxoris militis, deferens in duobus brachijs duos filios paruulos, quos miles iſte habebat, & venit ſine tunica & chlamyde, & capillis omnibus laceratis & dixit: Hoſtes veſtri inuaſerunt caſtrum, & cœperunt omnia bona veſtra, & ducunt omnes veſtros captiuos, & me de domo propria turpiter eiecerunt. Sed ſi cito eos perſequamini cum hominibus qui remanſerunt poteritis eos capere, & omnia liberare, & vxoris iniuriam vindicare. Reſpondit illi ſicut & primæ. Tunc illa: Niſi veniatis ecce filios veſtros proijcio, & nunquam illorum de cætero curam habebo, & proiecit illos cum magno ictu in eccleſiæ pauimentum. Nec propter hoc miles de loco orationis in quo fuerat eſt remotus. Rediit ergo ille confuſus ad maiorem diabolum dicens: Durior eſt adamante. Sic & ſic feci. Et dixit dæmon maior: Sumus ne victi? Iterum quæſiuit tertio, an eſſet alius qui poſſet contra militem præualere? Reſpondit quidam: Primus & ſecundus nihil ſciunt tentationis, ſi vero iubes ego decipiam. Iuſſus fuit ille, & ſimulauit quod ignis eſſet accenſus in omnibus quæ erant circa eccleſiam, terra pariter & arbuſta in tantũ quod flamma videbatur intrare per fores eccleſiæ, & per feneſtras. Cœpit ergo diabolus clamare. Venite, venite adiuuate ad extinguendum. Quod miles audiens manebat immotus. Tunc venit diabolus ad fores eccleſiæ dicens: Cuiuſmodi homo es, nonne omnis homo bonus iuuat ad extinguendum ignem? Putas te exaudiri à Deo qui tot bona permittis incendi? Cui miles: Pro nullo (inquit) exibo quod poſſit contingi, quia hoc mihi in pęnitentiam eſt iniunctum. Receſſit igitur tertius confuſus, & qualiter fecerat enarrauit. Tunc maior dæmon ait: Poterimus aliquem inuenire, qui ne confundamur eum ſciat expellere. Iniunctum eſt cuidam qui iuit & in ſacerdotis ſpeciem ſe transfigurat, Venit ad campanam eccleſiæ & pulſauit, & poſt accendit candelas & cępit parare altare. Proſpiciens ante altare vidit militẽ, & ait illi: Nonne tu es talis miles? Reſpondit: Sum. Et ille: Tu es excommunicatus, quia ignem poſuiſti in tali loco & pro tali facto & tali. Egrediaris cito eccleſiam, quia nõ dicam matutinas niſi prius exeas. Reſpondit ſibi miles ſicut alijs: Confuſus igitur diabolus receſſit. Miles vero mane facto iuit ad caſtrum ſuum & inuenit vxorem & filios & ſororem & totum caſtrum ſuũ ſicut prius reliquerat, nihil enim mali acciderat. Et reuelatum fuit ſanctis patribus quod præfatus miles quatuor coronas lucratus fuiſſet in cęlis paratas tentationes quatuor ſuperando. Hoc eſt contra illos qui nihil reſiſtunt diabolo, ſed ad modicam & paruam tentationem frangunt pęnitentias ſibi iniunctas.

Ioannes Iunior ordinis Prædicatorum.

EXEMPLVM CLXVIII.

Pęnitens peccator ab Angelis in cęlum defertur, ſed peruerſus eremita à dæmonibus ad infernum portatur.

Legitur in libro de ſeptem donis, quod quidam latro cum fugaretur ab hoſtibus ſuis & videret ſe manus eorum euadere non poſſe, proſtrauit ſe in modum crucis ſuper terram dicens: quod bene mortẽ meruit, quia Deum multipliciter offendit, & flens confitebatur ſe peccatorem, rogans eos inſtantiſſimè vt Deum de ipſo vindicarent ſingula membra ſua martyrio exponendo. Quidam autem ſolitarius in vicino ibi morabatur, qui multis annis in abſtinentia magna vixit & pęnitentia. Cui reuelatum eſt quod Angeli cum laudibus animam illius latronis in cœlum deportarent. Qui non egit Deo gratias, ſed

indignatus eſt dicens apud ſe: Poſtquam etiam me omnibus mundi delitijs expoſuero & voluptatibus, in fine ſimiliter pęnitebo, & ſic fiet mihi vt latroni. Cum autem rediret miſer ad ſeculum ſeruire diabolo, contigit eum per aquam tranſire, & cadens de ponte ſubmergitur, & à dæmonibus proijcitur ad infernum.

Nicolaus Dincleſpule.

Periurium.

EXEMPLVM CLXIX.

Periuri præter alias pęnas, quas incurrere meruerunt, etiam in lapides vſque ad quatuor millia ſunt congelati.

REfert Oroſius quod Romani Legatos ad plurimas gentes miſerunt, vt firmarent pacem cum eis. Cum autem cũ iuramento pacem firmaſſent cum gente quadam, illi homines proditorie & clam irruentes in eos occiderunt, & omnes Romanos quotquot inuenerunt, interfecerunt. Sed Dei maledictio in deteſtationẽ periurij & fractionis fidei ſuper eos fuit. Nam panis qui frangebatur ab eis ſanguinem emittebat, animalia domeſtica & blãda cum balatu & hiatu miſerabili fugiebant ad ſiluas, & ad montes deſerendo eorum conſortia. Canes etiam cum lachrymoſis latratibus oberrantes ad modum luporum vindictam poſtulabant de proditione facta. Cum autem auditis rumoribus per Imperatorem Romanum omnes fuiſſent victi in campo, exceptis quatuor millibus qui aſcenderunt ad montes, illi ſtatim congelati, ad modum lapidis facti ſunt immobiles ad Dei vindictam.

EXEMPLVM CLXX.

Orans prædicator quia nimis propter aſinum diſtractus fuit, ipſum aſinum diſtraxit.

REfert Humbertus ſuper regulam Auguſtini, quòd quidam zelator animarum diſcurrebat in aſino quem ſolus retinuerat prædicans aſſiduè. Et cum ſemel intraſſet eccleſiam quandam cauſa orandi, relicto aſino ad portam antequam orãdo finiuiſſet orationem, ſcilicet, Pater noſter ſemel, cogitauit de aſino multotiens, verum fortè furaretur eum aliquis, & ſimilia. Quod attendens exiens diſtraxit eum, nolens ab illa hora quod cor ſuum à Deo retraheret.

S. Humbertus in c. 5. in Regulam Auguſt.

EXEMPLVM CLXXI.

Prædicator ornatus veſtibus à fatuo irridetur.

REfert magiſter Humbertus ſuper Regulam beati Auguſtini, quod Pariſijs quidam magiſter Theologię ſecularis prędicabat in Vniuerſitate indutus optima capa noua in principio hyemis. Cum autem tenuiter imprimeret verba ſua in cordibus auditorum, quidam fatuus qui erat in medio ſcholarium ſurrexit, & dixit: Tace. Illa veſtis pretioſa quam habes non permittit te audacter dicere veritatem, & fecit ei mirabilem confuſionem.

Idem in eandem Regulam cap. 70.

EXEMPLVM CLXXII.

Prædicator poſt ſermonem leuitatibus vacans à vetula deridetur.

HVmbertus ſuper Regulam Auguſtini. Accidit quòd cum quidam prædicator laudabiliter prædicaſſet in quadam parochia, & facto prandio recedens extra villam incepit ſe leuitatibus dare cum ſocio ſuo, ſicut fit in aliquibus, cum modo percutiunt ſocium, modo faciunt eum cadere, modo extrahunt ei caputium, & ſimilia. Sequebatur autem eos quædam vetula quæ erat in ſermone, & hoc non aduertebant, quæ incepit dicere multoties: Domine, vos non eſtis ille, qui hodie prædicauit. Cum autem audirent vocem, & reſpicientes viderent vetulam, quæſierũt quid dixiſſet. At illa dixit ei qui prædicauerat: Domine, ego dixi quod vos nõ eſtis ille qui hodie prædicauerat. At ille: Quare hoc dixiſti cũ ego ſim verè ille qui hodie prædicauit? At illa: Domine, nos habemus quẽdam ſacerdotem iuuenem qui valde bene cantat miſſam, ſed interdum ea die qua celebrauit diſcurrit per domos,

mos, interdum cum inuenit iuuenculas ponit manum in ſinum earum & palpat eas, & cum dicitur ei, Domine, quid eſt quod facitis, hodie celebraſtis, reſpondet & dicit: Ego non ſum ille qui celebrauit, ſacerdos enim celebrauit, ſed ego ſum quidam iuuenis & ludo modo, ideo Domine dixi, quod vos non eſtis ille, qui prædicauit exẽplo ſacerdotis noſtri. Valde enim vos aliter modo habetis in ludo quàm in ſermone hodierno. Quanta confuſio fuerit illi religioſo ſuper hoc, & quantum ſcandalum vetulæ, qui legit intelligat, & caueat à ſimilibus, ſaltem exemplo mulieris illius quę dixit, Tobiæ 4. Nunquam cum ludentibus me miſcui, neque cum his qui in leuitate ambulant.

Idem ibidem capitulo 73.

Prælatus, Epiſcopus, vel Presbyter.

EXEMPLVM CLXXIII.

Prælationis ſtatum periculoſum eſſe didicit iuuenis in Epiſcopum electus, quem patruus per eleuatum diſcum volui pręcepit.

HIeronymus dicit in regula ſua ad virgines, quia raro per gradus dignitatum aſcendit homo, quin multo grauius non deſcendat. Nolo ergo hoc pertranſire exemplum, quod ſancto quodam mihi referente ſene in eremo, ex veritate ſciui. Cumque iuuenis quidam ſancto propoſito, & vita electus eſſet ad Epiſcopale faſtigium (quo grauius aliquid aut periculoſius nequit cogitari) patruum ſuum quendam virum vtique ſanctum, & prophetiæ ſpiritu plenum eremi incolam, vt eum ad hoc conſuleret, adijt non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir ſanctus nõ verbis, ſed ſignis potius percontanti reſpõdit, ne contra Apoſtolum qui deſiderantem Epiſcopatum in bono opere laudat diſſuaderet. Iuſſit igitur ſenex quadratum diſcum à terra vehementer pedibus eleuatum aſcẽdere iuuenem, & quater per quatuor diſci latera ſupinum reuoluere ſemetipſum vſque ad oram caſus, ſicque caſu imminente ſi alia ſuccederet reuolutio, mandauit vt extra ſummitatem diſci adhuc ſe reuolueret iterato. Cui cum nepos ſe non poſſe ex timore caſus reſponderet, illico fecit eum deſcendere, & per quandã latam planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum vtriſque eueniret faſtidium. Surge (inquit) & vade quo vis, facitoque quod tibi ſecurius cernitur. Dedignatus itaque iuuenis abſceſſit, & alteri ſancto ſeni patri deliramẽtum putans factum retulit. A quo de periculo præeminente doctus electioni renunciat, vt teneat quod tutum eſt. Qui poſt modicum fœlici obitu ex ſeculo exiens hilaris & iocundus apparuit patruo, & gratias (inquit) tibi pater refero, & de diſſuaſione Epiſcopatus. Nam ſcito, quod nunc eſſem de numero damnatorum, ſi fuiſſem de numero Epiſcoporum.

Hieron. in Regula Monacharũ c. 15. to. 9.

EXEMPLVM CLXXIIII.

Sacerdos malus emendationem differens horribili morte ad inferna deducitur.

REfert Petrus Cluniacenſis, quia apud caſtrum Lizimacum, quod in Pictauienſi pago eſt ſituatum, nuper quidã preſbyter erat qui ſacerdotalis ordinis ſuper cœleſtem dignitatem miſerrimę vitæ conuerſatione deturpans, non ad animarum (quibus præerat) curam, ſed ad carnis voluptatem explendam ſacro myſterio vtebatur. Territus tamen conſcientiæ malo (ſicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetijt, & Abbati Bonæuallis & fratribus eiuſdem monaſterij ſe in amicitia ſpecietenus copulauit. Qui longo tempore eum de vitæ emendatione commonentes, & vt ſeculo renunciaret aſſiduè exhortantes, nihil ab eo impetrare præter inanem ſpem potuerunt. Nam libenter quæ dicebant audire ſe fingens, & ſemper eos de conuerſione ſuſpendens, de ſocietate ſanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione vel exẽplis eorum à malis retrahebatur. In his itaq; perditæ vitæ ſuæ actibus perdurans, & obſtinatione impia iram ſibi in die theſaurizans, in morbum incidit; quo poſt aliquot dies ingraueſcente ad extrema peruenit. Aderat eum prior viſitationis gratia iã dicti monaſterij, atque cum eo per aliquãtum diei ſpatium ipſo quoq; rogante

permanſerat, & nocte ſuperueniente cum cunctis diſcedentibus ſolus lecto eius aſſideret, clamare terribiliter æger ille ad priorem cœpit. Succurre, ſuccurre (ait) ſuccurre: Ecce duo ſuper omnem feritatem leones expauendi in me impetum faciunt, & hianti ore ac rictu feroci per fruſta me decerpunt, totumque conſumere volunt. Deprecare cito Dominum, vt ab his eripiat antequam eorum morſibus cō ſumar. Dicebat hoc & tremebat, & velut deuoraturos fugiens, timore defecto corpori vires addente retrocedebat. Prior vocis ac geſtus illius turbatus terrore, non ſine multo & ipſe timore erat, ad preces tamen ipſa neceſſitate impellente, conuerſus pro miſero illo (vt poterat) Deum exorabat. Quo orante mutata voce æger. Bene (inquit) bene receſſerunt crudeles beſtiæ, & per orationes tuas iam nuſquam apparent, & quia vſque ad vltimum ſpiritum ſemper compos fui extitit, nec (vt quidam morientium ſolent) vel in modico ſenſu imunitus fuit, conuerſus ad priorem loqui cum ipſo de quibuſdam vt ſaniſſimus cœpit. Cumque tam de his, quàm de alijs multa inter ſe verba conferrentur, horæ vero vnius ſpatio elapſo rurſus inclamare longè terribilius quam prius exorſus eſt. En (inquit) en ignis de cœlo vt torrens inundans deſcendit, & ſuper hunc lectum veniens, iamiamque me in fauillam vſque comburit. Feſtina, adiuua, ora, ſi fortè ab hac morte eripi valeam. Et hęc dicens, manibus & brachijs opertoria ſublevabat, & ea (velut aliquid iuuare poſſet) inuiſibilibus ignibus turbatus opponebat. Sed nequaquam. Non enim corporalia tegmina à ſpiritalibus incendijs tegere poterant, quem cęleſti vindicta impia opera exponebant. Prior adaucto timore denuo ad orationem conuertitur, & quantum in tali caſu poſſibile erat, Domini miſericordiam pro eo deprecabatur. Illo (vt ſupra) orationi inſtante poſt paululū patiens gratulationis vocibus preces eius interrupit, dicens: Iam ab igne tutus ſum. Nam dum ſuper me (vt dixi) eum impetu deſcenderet interpoſitus eſt linteus vſque ad quem ignis peruenit, ſed eum tranſire non potuit, iam ab iſto periculo ereptus oro, ne à me diſcedas, quouſque quis illorum finis futurus ſit agnoſcas. Tunc prior qui tam timore quam hoſpitandi neceſſitate recedere nolebat ſubſtitit, & ab oratione ſurgens rurſum ei aſſedit. Cumque eum tantis terroribus anxium conſolaretur, & vt vterque ad inuicem vt prius colloqueretur, ſubito ægrotus ad inuiſibilia erectus obmutuit, eum prior raptum ab humanis intelligens rei exitum præſtolabatur. Tum ecce poſt multum noctis ſpatiū homo ad ſe redijt, & miſerabiliter ingemiſcens ait: Ha, ha, ad iudicium æternum raptus ſum, & heu miſer æterna morte damnatus ſum. Traditus ſum horrendis tortoribus igne inextinguibili cum diabolo & angelis eius perpetuo cruciandus. Ecce, ecce ignita ſartago plena bulienti adipe quam coram me tormentorum miniſtri detulerunt, eamque ad me frigendum vndique ſuccenderunt. Et cum ſæpe nominatus prior orationi (ſicut iam bis fecerat) tertio quoque incubuiſſet, ille ait: Ceſſa, ceſſa, oro pro me orare, ne pro illo vltra fatigeris pro quo nullatenus exaudietis. Priore autem dicente, frater redi ad cor, & miſericordiam dum adhuc viuis à Deo require, ille adiecit. Putas (ait) me inſanum loqui? Non (ait) inſanio, ſed ſana mente ea quæ dixi confirmo. Et cucullam prioris manu tenens eum interrogauit, nonne hoc quod manu teneo cuculla tua eſt? Quo reſpondente: eſt, adiunxit. Sicut hæc veſtis cuculla eſt, & ſicut hoc quod ſubſtratum eſt mihi palea eſt, ſic & hoc quod coram cerno ignita ſartago eſt. Et dum hæc loqueretur gutta inuiſibilis ignis de illa quam videbat ſartagine exiliens in manu eius priore vidente cecidit, & mirabile dictu cutem & carnem vſque ad intima oſſis conſumpſit. Tunc ille acri cum gemitu. En (inquit) indubia rei probatio. Nam ſicut iſta quam vides de ſartagine prolapſa gutta carnis partem conſumpſit, ſic confeſtim me ignea vorago conſumet. Priore ad iſta ſtupente, iterum dixit: Ecce ſartaginem ipſam miniſtri infernales propius afferunt, & vt me in illam inijciant iam iamque manus adaptant. Et poſt modicum: Ecce linteum, in quo iaceo vndique concurrentes accipiunt, & in igneam ſartaginem, æternamque frixuram projjciunt. Hoc velut vltimum vale, mox vt priori atque his qui ad hoc ſpectaculum horrendum conue-

conuenerant, dixit ſubtracta voce, & reflexa ceruice puniendum ſpiritum cōdemnatis ſpiritibus tradidit. Tantus verò terror omnes inuaſit, vt omnes aufugerent, nec aliqui in domo vbi mortui cadauer remanſerat, remanere auderent. Facto mane miſerum cadauer ſepulturæ traditum eſt. Poſt aliquot autem dies cum ad vniuerſos circa poſitos hæc tam terribilis fama perueniſſet, rei veritatem probare volentes, tumulum aperuerunt, & foſſam illam quam in manu adhuc viuentis preſbyteri gutta prænuncia damnationis fecerat, in mortui cadauere inuenerunt. Quæ omnia (ſicut beatus Gregorius dicit) nullo modo propter ſe infœlix presbyter vidit cui nihil ipſa viſio contulit, ſed quanta cautela ſacerdotale officium adminiſtrandum, quam reuerenter diuina myſteria ſit tractanda, ſuperna ſuper eum diſpoſitio demonſtrauit.

Petrus venerabilis Abbas Cluniacenſis libro 1. mirac. cap. 25.

EXEMPLVM CLXXV.

Vdonis Magdeburgenſis inuſitatū & horrendum mortis genus, & terrifica damnatio.

ANno Domini nongenteſimo octogeſimo quinto Ottone tertio imperante apud Parthenopolim, id eſt, Magdeburgum in Saxonia, contigit prodigium terribile nimis, & à ſeculis inauditum, quod quemadmodum factum ſit, ſtilo veraci referam vt omnibus innoteſcat quam malū & quam damnabile ſit in ſtatu prælationis viuere turpiter, & patrimonium Chriſti (res videlicet eccleſiæ) iniuſtè diſtrahere, & ſcandalorum fœtoribus ſubditos corrumpere, & moniales Deo dicatas auſu temerario violare. In prædicta igitur vrbe ſcholaris quidam nomine Vdo liberalibus literis inſudabat. Qui cum eſſet inertis ingenij, nihil omnino proficere poterat, quantumcumque à magiſtris verberibus torqueretur. Quadam autem vice poſt enormes plagas de ſcholis exiens eccleſiam maiorē ad honorem ſancti Mauritij ſociorumq́ue eius magnificè fabricatam intrauit, ibi cum ingenti deuotione ſe proſternens Reginæ cœli clementiam & ſancti Mauritij patrocinium pro illuminatione ſui ingenij implorauit: At ipſe in prece poſitus aliquantulum obdormiuit, cui protinus mater miſericordię apparens dixit: Audiui orationem tuam & vidi afflictionem tuam, & ecce non ſolum ſcientię munus tribuo, imo etiam poſt mortem Epiſcopi qui nunc præeſt eccleſiam principis mei Mauritij tuæ fidelitati commendo, quam ſi bene rexeris, præmium grande conſequeris, ſi autem male in anima & corpore morieris. Et his dictis beata virgo Maria diſparuit, & iuuenis euigilans ſcholas more ſolitò repetiuit. Cumq́ue ad loquendum aperuiſſet os, cœpit omnes diſputando concludere, & in omni ſcientia peritiſſimus apparere. Stupebant autem omnes qui eum audiebant dicentes, vnde huic tanta & tam inſperata ſcientia: Nonne eſt iſte Vdo qui heri mactabatur, vt pecus, & ecce hodie probatur eſſe philoſophus? Poſt biennium autem Archiepiſcopus moritur Magdeburgēſis, & Vdo a cūctis electus Metropolitanus efficitur. Confirmatus igitur & pallio, inſulaq́ue decoratus, aliquantulum diu bene vixit. Et quia honores mutant mores, cœpit proceſſu temporis conſilium matris Dei negligere, & propriæ ſalutis immemor eſſe, & voluptatibus ſeruire, & dilapidare eccleſiæ facultates, & non ſolum ſeculares fœminas, ſed etiam velatas violare, inſuper (quod deterius eſt) abſque vllo timore ad omnia flagitiorum genera habenas laxare. Sicq́ue facta eſt eius vita omnibus odioſa, omnibus deteſtanda, (proh dolor!) Cumq́ue per multa annorum curricula memoratus Epiſcopus aerem, mundumq́ue totum ſuis ſceleribus corrupiſſet, & quadam nocte quandam nigrarum monialium Abbatiſſam de regali cœnobio (quod nunc Vallis liliorum dicitur) Ciſtercienſis ordinis ſecum haberet, audiuit vocem in hæc verba terribiliter intonantem. Ceſſa de ludo, quia luſiſti ſatis Vdo. His auditis multum cachinnans, fictitium ſuſpicabatur. Et malefactor rurſus delitijs ſe inuoluit, factusq́ue durus quaſi lapis, ad prodigioſæ vocis comminationem minimè compungebatur. Sequenti etiam nocte vocem ſimilem audiuit, ſed paruipendens ſtultus ille in duritia ſua perdurauit. Nocte igitur tertia apud Abbatiſſam prædictam cubans, cum

nefandum opus commixtionis libidinoſæ exercuiſſet, vox ſæpe dicta cum ingenti fragore intonuit dicens: Ceſſa de ludo, quia luſiſti ſatis Vdo. Hac igitur voce audita vehementer ſtupefactus, aliquantulū ingemuit, ſed non reſipuit, veruntamen damnationi iam proximus miſer ille coruinum cras ſæpe cecinit, ſed nequaquam ad pœnitentiæ lauacrum properauit. Mira dicturus ſum, vera tamen, quæ ſi Saxones (apud quos geſta ſunt) tacerent, lapides clamarent, ſicut ſequentia manifeſtāt. Poſt menſes igitur tres canonicus quidam eccleſiæ Magdeburgenſis Fredericus nomine in choro ſancti Mauritij exiſtens, & orationi frequentius inſiſtens, Deum pro ſancta vniuerſali Eccleſia precabatur, maximè intentius pro ſua Metropolitana, vt conditor omnium iuſtus iudex aut citius morbidum caput, ſcilicet Vdonem Epiſcopum per interitum de medio tolleret, aut certè in melius commutaret. Verba pondus habuerunt. Ecce ſecuta eſt viſio nimis horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maximè tamen eccleſiarum rectoribus qui gregem dominicum ſibi commiſſum præcedentes, & malis exemplis inficiētes, præcipitant ſæpius in infernum. Vidit ergo, & ecce ventus omnes lampades Eccleſiæ pariter extinxit. Quapropter nimio terrore correptus loco adhæſit, ſteterunt comæ, vox eſt faucibus interclufa. Tunc venerunt duo iuuenes duos cereos geſtantes, & ad altare procedentes hinc inde iuxta cornua aſtiterūt, poſt quos ingreſſi ſunt alij duo, quorum vnus tapetia ante altare decenter ſternebat, alter vero duas aureas cathedras deſuper collocauit. Poſt illos alter quidam ſolus intrauit qui velut pugil ſtrenuus incedebat euaginatum tenens gladium, & ſtans in medio eccleſiæ valenter clamabat: Omnes ſancti quorum hic habentur reliquiæ ſurgite, & venite ad iudicium Dei; His dictis apparuit maxima & præfulgida multitudo vtriuſque ſexus, alij militari habitu adornati, alij pōtificalibus infulis inſigniti. Et hi omnes chorū intrauerunt, & ſecundum ordinem, & ſecundum merita ſua hinc inde ſe inuicem locauerunt. Tunc etiam duodecim viri introierunt in quorum medio gradiebatur quidam ſole ſplendidior, regio diademate & ſceptro adornatus, Apoſtoli enim erant & Dominus Ieſus Chriſtus cœli & terræ Rex, quem mox omnes vt viderunt deuotiſſimè adorauerunt, & ſupra cathedram ſedere fecerunt. Adfuit præterea regina cœlorum & luna & ſtellis clarior, quam clariſſima turba virginum ſequebatur: Sancti vero omnes Dei matrem honorantes, genicularitet ſuſceperunt, cui Dominus noſter Chriſtus mox occurrens, & manum eius apprehendens iuxta ſe venerabiliter collocauit. Et ecce poſtremo apparuit ſanctus Mauritius dux glorioſus cum ſua legione, ſex millibus 666. qui vnanimiter ſe proſternentes adorauerunt, dicentes: Equiſſime iudex, & conditor ſeculorum, da iudicium. His dictis ſurgentes ſteterunt reuerenter præſtolantes. Quibus Dominus reſpondit: Beati mei quid quæritis? & adiecit: Portate Vdonem Epiſcopum. Continuè quidam ex aſtantibus abierunt & miſerum Vdonem de latere Abbatiſſæ trahentes, miſerabiliter adduxerunt. Quem ſanctus Mauritius ſeuerius intuens dixit: Domine mi iudica. Ecce iſte Vdo non Epiſcopus, ſed lupus, non paſtor, ſed raptor, maculator & deuorator gregis tui. Iſte eſt cui Domina mea mater tua ſcientiam donauit, cui hanc eccleſiam ad honorem nominis mei, ſociorumque factam commendauit, prædicens ei ſi bene eam regeret vitam æternam, ſi autem malè, mortem in corpore & in anima mereretur. Iſte miſer eſt qui admonitus ſemel, & iterum & tertio ſe corrigere noluit. Et non ſolum hanc eccleſiam, ſed etiam ſe & omnia ſibi commiſſa prophanando ad nihilum redegit, imo ſponſas tuas ſemper, & vbiq; turpiter & temere violauit. Ergo iudica de eo iudex æquiſſime. His auditis Dominus præſidens in iudicio, ſanctoſque reſpiciens dixit: Quid vobis videtur de iſto? Pugil autem ille ſupradictus voce magna clamabat, dicēs: Reus eſt mortis. Iudex vero & omnes ſancti qui aderant in vnum cōuenerunt, & quale genus mortis ille impius ſuſcipere deberet, inter ſe tractauerūt. Tunc iudex. Caput amittere meruit qui ſine capite tēpus conſumendo in ſordibus computruit. Quod dicto pugil confeſtim præcepit Vdoni vt ceruicem tenderet. Quod cum Vdo feciſſet, & pugil gladium ad ictum leuaſſet, quidam clamauit dicens: Contine

manum tuam donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidam cum calice coram Vdone ſtabat donec pugil miſerrimi hominis collum cum pugno multis vicibus validè percuſſiſſet. Et ecce poſt quemlibet pulſum hoſtia polluta per os Epiſcopi exiens in calicem corruit, quas omnes Regina cœli reuerenter accipiens, diligentiſſimè lauit, & ſuper altare in calice ponens cum ſua turba decenter declinauit, & abijt, & receſſit. Poſt hoc miſerabilem Vdonem pugil ſæpe dictus aggrediens decollauit, ſicque tota illa congregatio Sanctorum diſparuit. Canonicus autem Fredericus ſupradictus homo iuſtus, qui hæc vidit manifeſtè, non in ſomnis, ſed apertis oculis ſtupens & tremens, & lumen in crypta reperiens, omnes Eccleſiæ lampades reaccendit. Cumque de facto adhuc dubius & anxius ſecum miraretur, tandem reſumpta audacia ad locum iudicij paululũ proceſſit, viditque calicem cum hoſtijs in altari, & caput Vdonis à trunco corporis longius proiectum, necnon pauimentum ſanguine madefactum. Poſt hæc omnes Eccleſiæ ianuas obſerauit, & nullum omnino ingredi permittens, donec ſole iam orto omnes clericos & laicos ſimul conuocauit. Tunc ianuas reſerans ſeueriſſimam Dei vltionem Vdonem ſcilicet Epiſcopũ in ſuo ſanguine tabefactum omnibus oſtẽdit, & cuncta quæ viderat & audierat per ordinem enarrauit. Eodem die quidam ex capellanis eius nomine Bruno cum legationem commiſſam peregiſſet Parthenopolim, quod eſt Magdeburg, continuo famulis longe ante ſe præcedentibus ſtuduit remeare. Interim graui oppreſſus ſomno arborem quandam vmbroſam vidit, de equo deſcendit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requieuit. Et ecce ingens globus ſpirituum immondorum cum tubis, tympanis, cum gladijs & fuſtibus, cum lanceis & ſecuribus ad eundem locum gradu concito properabar. Cumq; omnes conueniſſent vnum ex eis qui princeps videbatur, quia erat ſtatura procerior, & vultu terribilior, ſ[illegible] con ſtruentes deſuper ſedere fecerũt. Nec mora al[illegible] cuneus grandis clamans, cachinnans & tripudians eminus apparuit, de quo quidam velociores aquilis præceſſerunt, & fortiter clamauerunt: Date locum, date locum, ecce princeps Vdo noſter chariſſimus appropinquat. His dictis ſatellites ſathanæ miſeram Vdonis animam in effigie corporali catena ignea ad collum eius conſtricta, ad ſuum principem perduxerunt. Cui ſathan protinus aſſurrexit ſalutans eum verbis pacificis in dolo. Bene (inquit) veniſti, ô princeps fautor & dilatator regni noſtri. Ecce paratiſſimus ſum tibi, & omnibus amicis noſtris fidelibus reddere talionem. Cumque Vdo obmuteſceret, ſathan aſſiſtentibus ait: Fatigatus eſt iſte dilectus noſter huc veniendo, & ideo placet nobis vt conſoletur. Date ergo ei manducare. Illo autem trementc, renuente, & caput reuertente crudeles miniſtri ori eius bufones & ſerpentes violenter impreſſerunt, & liquorem ſulphureum poſtmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente ſathan præcipit dicens: Ad balneum principum deducatur. Ecce non procul erat puteus cooperculum habens, quo ablato flamma vorax vſque ad cęlum erumpebat, quæ non ſolum arbores, montes, ſed lapides, imo etiam aquam iuxta manantem velut ſtipulam conſumebat, in quem illam infœlicem Vdonis animam præcipitauerunt. Et poſtmodum extrahentes in modum ferri candentem, & totam igneam ſuo principi detulerunt. Qui ſubridens dixit: Nonne balneum ſuaue habuiſti, ô princeps? Tunc Vdo damnatum omnino ſe videns, cœpit blaſphemare & dicere: Maledictus ſathan tu, & omnis familia tua, omniſq; ſuggeſtio tua, & omne imperium tuum. Maledictus Deus, qui me creauit. Maledicta terra, quæ me portauit. Maledicti parentes, qui me genuerũt, & maledicta omnis creatura in cęlo & in terra. Tunc dæmones vna cũ principe ſuo cœperunt manibus plaudere, & dicere: Verè dignus eſt iſte manere nobiſcum, quia optimè ſcit officium noſtrum. Mittatur ergo nunc ad principalem ſcholam damnatorum, vt videat, audiat, & ſentiat, & addiſcat amplius in ſecula ſeculorum. Vix verba finierant, & ecce vnanimiter in odioſam illam creaturam irruerũt, eamq; tam impetuosè in tartareum illud barathrum iactando immiſerunt, ac ſi cœlum & terra, & omnes montes huius mundi inuicem quaterentur. Capellanus autem ille ſupradictus hæc omnia in ſomnis

nefandum opus commixtionis libidinoſæ exercuiſſet, vox ſæpe dicta cum ingenti fragore intonuit dicens: Ceſſa de ludo, quia luſiſti ſatis Vdo. Hac igitur voce audita vehementer ſtupefactus, aliquantulũ ingemuit, ſed non reſipuit, veruntamen damnationi iam proximus miſer ille coruinum cras ſæpe cecinit, ſed nequaquam ad pœnitentiæ lauacrum properauit. Mira dicturus ſum, vera tamen, quæ ſi Saxones (apud quos geſta ſunt) tacerent, lapides clamarent, ſicut ſequentia manifeſtãt. Poſt menſes igitur três canonicus quidam eccleſiæ Magdeburgenſis Fredericus nomine in choro ſancti Mauritij exiſtens, & orationi frequentius inſiſtens, Deum pro ſancta vniuerſali Eccleſia precabatur, maximè intentius pro ſua Metropolitana, vt conditor omnium iuſtus iudex aut citius morbidum caput, ſcilicet Vdonem Epiſcopum per interitum de medio tolleret, aut certè in melius commutaret. Verba pondus habuerunt. Ecce ſecuta eſt viſio nimis horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maximè tamen eccleſiarum rectoribus qui gregem dominicum ſibi commiſſum præcedentes, & malis exemplis inficiẽtes, præcipitant ſæpius in infernum. Vidit ergo, & ecce ventus omnes lampades Eccleſiæ pariter extinxit. Quapropter nimio terrore correptus loco adhæſit, ſteterunt comæ, vox eſt faucibus intercluſa. Tunc venerunt duo iuuenes duos cereos geſtantes, & ad altare procedentes hinc inde iuxta cornua aſtiterũt, poſt quos ingreſſi ſunt alij duo, quorum vnus tapetia ante altare decenter ſternebat, alter vero duas aureas cathedras deſuper collocauit. Poſt illos alter quidam ſolus intrauit qui velut pugil ſtrenuus incedebat euaginatum tenens gladium, & ſtans in medio eccleſiæ valenter clamabat: Omnes ſancti quorum hic habentur reliquiæ ſurgite, & venite ad iudicium Dei; His dictis apparuit maxima & præfulgida multitudo vtriuſque ſexus, alij militari habitu adornati, alij põtificalibus infulis inſigniti. Et hi omnes chorũ intrauerunt, & ſecundum ordinem, & ſecundum merita ſua hinc inde ſe inuicem locauerunt. Tunc etiam duodecim viri introierunt in quorum medio gradiebatur quidam ſole ſplendidior, regio diademate & ſceptro adornatus, Apoſtoli enim erant & Dominus Ieſus Chriſtus cœli & terræ Rex, quem mox omnes vt viderunt deuotiſſimè adorauerunt, & ſupra cathedram ſedere fecerunt. Adfuit præterea regina cœlorum & luna & ſtellis clarior, quam clariſſima turba virginum ſequebatur: Sancti vero omnes Dei matrem honorantes, geniculariter ſuſceperunt, cui Dominus noſter Chriſtus mox occurrens, & manum eius apprehendens iuxta ſe venerabiliter collocauit. Et ecce poſtremo apparuit ſanctus Mauritius dux glorioſus cum ſua legione, ſex millibus 666: qui vnanimiter ſe proſternentes adorauerunt, dicentes: Equiſſime iudex, & conditor ſeculorum, da iudicium. His dictis ſurgentes ſteterunt reuerenter præſtolantes. Quibus Dominus reſpondit: Beati mei quid quæritis? & adiecit: Portate Vdonem Epiſcopum. Continuè quidam ex aſtantibus abierunt & miſerum Vdonem de latere Abbatiſſæ trahentes, miſerabiliter adduxerunt. Quem ſanctus Mauritius ſeuerius intuens dixit: Domine mi iudica. Ecce iſte Vdo non Epiſcopus, ſed lupus, non paſtor, ſed raptor, maculator & deuorator gregis tui. Iſte eſt cui Domina mea mater tua ſcientiam donauit, cui hanc eccleſiam ad honorem nominis mei, ſociorumque factam commendauit, prædicens ei ſi bene eam regeret vitam æternam, ſi autem malè, mortem in corpore & in anima mereretur. Iſte miſer eſt qui admonitus ſemel, & iterum & tertio ſe corrigere noluit. Et non ſolum hanc eccleſiam, ſed etiam ſe & omnia ſibi commiſſa prophanando ad nihilum redegit, imo ſponſas tuas ſemper, & vbiq; turpiter & temere violauit. Ergo iudica de eo iudex æquiſſime. His auditis Dominus præſidens in iudicio, ſanctoſque reſpiciens dixit: Quid vobis videtur de iſto? Pugil autem ille ſupradictus voce magna clamabat, dicẽs: Reus eſt mortis. Iudex vero & omnes ſancti qui aderant in vnum cõuenerunt, & quale genus mortis ille impius ſuſcipere deberet, inter ſe tractauerũt. Tunc iudex. Caput amittere meruit qui ſine capite tẽpus conſumendo in ſordibus computruit. Quod dicto pugil confeſtim prȩcepit Vdoni vt ceruicem tenderet. Quod cum Vdo feciſſet, & pugil gladium ad ictum leuaſſet, quidam clamauit dicens: Contine

manum

manum tuam donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidam cum calice coram Vdone ſtabat donec pugil miſerrimi hominis collum cum pugno multis vicibus validè percuſſiſſet. Et ecce poſt quemlibet pulſum hoſtia polluta per os Epiſcopi exiens in calicem corruit, quas omnes Regina cœli reuerenter accipiens, diligentiſſimè lauit, & ſuper altare in calice ponens cum ſua turba decenter declinauit, & abijt, & receſſit. Poſt hoc miſerabilem Vdonem pugil ſæpe dictus aggrediens decollauit, ſicque tota illa congregatio Sanctorum diſparuit. Canonicus autem Fredericus ſupradictus homo iuſtus, qui hæc vidit manifeſtè, non in ſomnis, ſed apertis oculis ſtupens & tremens, & lumen in crypta reperiens, omnes Eccleſiæ lampades reaccendit. Cumque de facto adhuc dubius & anxius ſecum miraretur, randem reſumpta audacia ad locum iudicij paululū proceſſit, viditque calicem cum hoſtijs in altari, & caput Vdonis à trunco corporis longius proiectum, necnon pauimentum ſanguine madefactum. Poſt hæc omnes Eccleſiæ ianuas obſerauit, & nullum omnino ingredi permittens, donec ſole iam orto omnes clericos & laicos ſimul conuocauit. Tunc ianuas reſerans ſeueriſſimam Dei vltionem Vdonem ſcilicet Epiſcopū in ſuo ſanguine tabefactum omnibus oſtēdit, & cuncta quæ viderat & audierat per ordinem enarrauit. Eodem die quidam ex capellanis eius nomine Bruno cum legationem commiſſam peregiſſet Parthenopolim, quod eſt Magdeburg, continuo famulis longe ante ſe præcedentibus ſtuduit remeare. Interim graui oppreſſus ſomno arborem quandam vmbroſam vidit, de equo deſcendit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requieuit. Et ecce ingens globus ſpirituum immundorum cum tubis, tympanis, cum gladijs & fuſtibus, cum lāceis & ſecuribus ad eundem locum gradu concito properabat. Cumq; omnes conueniſſent vnum ex eis qui princeps videbatur, quia erat ſtatura procerior, & vultu terribilior, ſoliū conſtruentes deſuper ſedere fecerūt. Nec mora alter cuneus grandis clamans, cachinnans & tripudians eminus apparuit, de quo quidam velociores aquilis præceſſerunt, & fortiter clamauerunt: Date locum, date locum, ecce princeps Vdo noſter chariſſimus appropinquat. His dictis ſatellites ſathanæ miſeram Vdonis animam in effigie corporali catena ignea ad collum eius conſtricta, ad ſuum principem perduxerunt. Cui ſathan protinus aſſurrexit ſalutans eum verbis pacificis in dolo. Bene (inquit) veniſti, ò princeps fautor & dilatator regni noſtri. Ecce paratiſſimus ſum tibi, & omnibus amicis noſtris fidelibus reddere talionem. Cumque Vdo obmuteſceret, ſathan aſſiſtentibus ait: Fatigatus eſt iſte dilectus noſter huc veniendo, & ideo placet nobis vt conſoletur. Date ergo ei manducare. Illo autem tremente, renuente, & caput reuertente crudeles miniſtri ori eius bufones & ſerpentes violenter impreſſerunt, & liquorem ſulphureum poſtmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente ſathan præcipit dicens: Ad balneum principum deducatur. Ecce non procul erat puteus cooperculum habens, quo ablato flamma vorax vſque ad cęlum erumpebat, quæ non ſolum arbores, montes, ſed lapides, imò etiam aquam iuxta manantem velut ſtipulam conſumebat, in quem illam infœlicem Vdonis animam præcipitauerunt. Et poſtmodum extrahentes in modum ferri candentem, & totam igneam ſuo principi detulerunt. Qui ſubridens dixit: Nonne balneum ſuaue habuiſti, ò princeps? Tunc Vdo damnatum omnino ſe videns, cœpit blaſphemare & dicere: Maledictus ſathan tu, & omnis familia tua, omniſq; ſuggeſtio tua, & omne imperium tuum. Maledictus Deus, qui me creauit. Maledicta terra, quæ me portauit. Maledicti parentes, qui me genuerūt, & maledicta omnis creatura in cęlo & in terra. Tunc dæmones vna cū principe ſuo cœperunt manibus plaudere, & dicere: Verè dignus eſt iſte manere nobiſcum, quia optimè ſcit officium noſtrum. Mittatur ergo nunc ad principalem ſcholam damnatorum, vt videat, audiat, & ſentiat, & addiſcat amplius in ſecula ſeculorum. Vix verba finierant, & ecce vnanimiter in odioſam illam creaturam irruerūt, eamq; tam impetuosè in tartareum illud batathrum iactando immiſerunt, ac ſi cœlum & terra, & omnes montes huius mundi inuicem quaterentur. Capellanus autem ille ſupradictus hæc omnia in ſomnis

nefandum opus commixtionis libidinoſæ exercuiſſet, vox ſæpe dicta cum ingenti fragore intonuit dicens: Ceſſa de ludo, quia luſiſti ſatis Vdo. Hac igitur voce audita vehementer ſtupefactus, aliquantulū ingemuit, ſed non reſipuit, veruntamen damnationi iam proximus miſer ille coruinum cras ſæpe cecinit, ſed nequaquam ad pœnitentiæ lauacrum properauit. Mira dicturus ſum, vera tamen, quæ ſi Saxones (apud quos geſta ſunt) tacerent, lapides clamarent, ſicut ſequentia manifeſtāt. Poſt menſes igitur três canonicus quidam eccleſiæ Magdeburgenſis Fredericus nomine in choro ſancti Mauritij exiſtens, & orationi frequentius inſiſtens, Deum pro ſancta vniuerſali Eccleſia precabatur, maximè intentius pro ſua Metropolitana, vt conditor omnium iuſtus iudex aut citius morbidum caput, ſcilicet Vdonem Epiſcopum per interitum de medio tolleret, aut certè in melius commutaret. Verba pondus habuerunt. Ecce ſecuta eſt viſio nimis horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maximè tamen eccleſiarum rectoribus qui gregem dominicum ſibi commiſſum præcedentes, & malis exemplis inficiētes, præcipitant ſæpius in infernum. Vidit ergo, & ecce ventus omnes lampades Eccleſiæ pariter extinxit. Quapropter nimio terrore correptus loco adhæſit, ſteterunt comæ, vox eſt faucibus interclusa. Tunc venerunt duo iuuenes duos cereos geſtantes, & ad altare procedentes hinc inde iuxta cornua aſtiterūt, poſt quos ingreſſi ſunt alij duo, quorum vnus tapetia ante altare decenter ſternebat, alter vero duas aureas cathedras deſuper collocauit. Poſt illos alter quidam ſolus intrauit qui velut pugil ſtrenuus incedebat euaginatum tenens gladium, & ſtans in medio eccleſiæ valenter clamabat: Omnes ſancti quorum hic habentur reliquiæ ſurgite, & venite ad iudicium Dei; His dictis apparuit maxima & præfulgida multitudo vtriuſque ſexus, alij militari habitu adornati, alij pōtificalibus infulis inſigniti. Et hi omnes chorū intrauerunt, & ſecundum ordinem, & ſecundum merita ſua hinc inde ſe inuicem locauerunt. Tunc etiam duodecim viri introierunt in quorum medio gradiebatur quidam ſole ſplendidior, regio diademate & ſceptro adornatus, Apoſtoli enim erant & Dominus Ieſus Chriſtus cœli & terræ Rex, quem mox omnes vt viderunt deuotiſſimè adorauerunt, & ſupra cathedram ſedere fecerunt. Adfuit præterea regina cœlorum & luna & ſtellis clarior, quam clariſſima turba virginum ſequebatur: Sancti vero omnes Dei matrem honorantes, genicularitet ſuſceperunt, cui Dominus noſter Chriſtus mox occurrens, & manum eius apprehendens iuxta ſe venerabiliter collocauit. Et ecce poſtremo apparuit ſanctus Mauritius dux glorioſus cum ſua legione, ſex millibus 666. qui vnanimiter ſe proſternentes adorauerunt, dicentes: Equiſſime iudex, & conditor ſeculorum, da iudicium. His dictis ſurgentes ſteterunt reuerenter præſtolantes. Quibus Dominus reſpondit: Beati mei quid quæritis? & adiecit: Portate Vdonem Epiſcopum. Continuè quidam ex aſtantibus abierunt & miſerum Vdonem de latere Abbatiſſæ trahentes, miſerabiliter adduxerunt. Quem ſanctus Mauritius ſeuerius intuens dixit: Domine mi iudica. Ecce iſte Vdo non Epiſcopus, ſed lupus, non paſtor, ſed raptor, maculator & deuorator gregis tui. Iſte eſt cui Domina mea mater tua ſcientiam donauit, cui hanc eccleſiam ad honorem nominis mei, ſociorumque factam commendauit, prædicens ei ſi bene eam regeret vitam æternam, ſi autem malè, mortem in corpore & in anima mereretur. Iſte miſer eſt qui admonitus ſemel, & iterum & tertio ſe corrigere noluit. Et non ſolum hanc eccleſiam, ſed etiam ſe & omnia ſibi commiſſa prophanando ad nihilum redegit, imo ſponſas tuas ſemper, & vbiq; turpiter & temere violauit. Ergo iudica de eo iudex æquiſſime. His auditis Dominus præſidens in iudicio, ſanctosque reſpiciens dixit: Quid vobis videtur de iſto? Pugil autem ille ſupradictus voce magna clamabat, dicēs: Reus eſt mortis. Iudex vero & omnes ſancti qui aderant in vnum cōuenerunt, & quale genus mortis ille impius ſuſcipere deberet, inter ſe tractauerūt. Tunc iudex. Caput amittere meruit qui ſine capite tēpus conſumendo in ſordibus computruit. Quod dicto pugil confeſtim præcepit Vdoni vt ceruicem tenderet. Quod cum Vdo feciſſet, & pugil gladium ad ictum leuaſſet, quidam clamauit dicens: Contine

manum

manum tuam donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidam cum calice coram Vdone ſtabat donec pugil miſerrimi hominis collum cum pugno multis vicibus validè percuſſiſſet. Et ecce poſt quemlibet pulſum hoſtia polluta per os Epiſcopi exiens in calicem corruit, quas omnes Regina cœli reuerenter accipiens, diligentiſſimè lauit, & ſuper altare in calice ponens cum ſua turba decenter declinauit, & abijt, & receſſit. Poſt hoc miſerabilem Vdonem pugil ſæpe dictus aggrediens decollauit, ſicque tota illa congregatio Sanctorum diſparuit. Canonicus autem Fredericus ſupradictus homo iuſtus, qui hæc vidit manifeſtè, non in ſomnis, ſed apertis oculis ſtupens & tremens, & lumen in crypta reperiens, omnes Eccleſiæ lampades reaccendit. Cumque de facto adhuc dubius & anxius ſecum miraretur, tandem reſumpta audacia ad locum iudicij paululũ proceſſit, viditque calicem cum hoſtijs in altari, & caput Vdonis à trunco corporis longius proiectum, necnon pauimentum ſanguine madefactum. Poſt hæc omnes Eccleſiæ ianuas obſerauit, & nullum omnino ingredi permittens, donec ſole iam orto omnes clericos & laicos ſimul conuocauit. Tunc ianuas reſerans ſeueriſſimam Dei vltionem Vdonem ſcilicet Epiſcopũ in ſuo ſanguine tabefactum omnibus oſtẽdit, & cuncta quæ viderat & audierat per ordinem enarrauit. Eodem die quidam ex capellanis eius nomine Bruno cum legationem commiſſam peregiſſet Parthenopolim, quod eſt Magdeburg, continuo famulis longe ante ſe præcedentibus ſtuduit remeare. Interim graui oppreſſus ſomno arborem quandam vmbroſam vidit, de equo deſcendit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requieuit. Et ecce ingens globus ſpirituum immondorum cum tubis, tympanis, cum gladijs & fuſtibus, cum lãceis & ſecuribus ad eundem locum gradu concito properabat. Cumq; omnes conueniſſent vnum ex eis qui princeps videbatur, quia erat ſtatura procerior, & vultu terribilior, ſ[illegible] conſtruentes deſuper ſedere fecerũt. Nec mora alter cuneus grandis clamans, cachinnans & tripudians eminus apparuit, de quo quidam velocio[illegible]res aquilis præceſſerunt, & fortiter clamauerunt: Date locum, date locum, ecce princeps Vdo noſter chariſſimus appropinquat. His dictis ſatellites ſathanæ miſeram Vdonis animam in effigie corporali catena ignea ad collum eius conſtricta, ad ſuum principem perduxerunt. Cui ſathan protinus aſſurrexit ſalutans eum verbis pacificis in dolo. Bene (inquit) veniſti, ò princeps fautor & dilatator regni noſtri. Ecce paratiſſimus ſum tibi, & omnibus amicis noſtris fidelibus reddere talionem. Cumque Vdo obmuteſceret, ſathan aſſiſtentibus ait: Fatigatus eſt iſte dilectus noſter huc veniendo, & ideo placet nobis vt conſoletur. Date ergo ei manducare. Illo autem tremente, renuente, & caput reuertente crudeles miniſtri ori eius bufones & ſerpentes violenter impreſſerunt, & liquorem ſulphureum poſtmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente ſathan præcipit dicens: Ad balneum principum deducatur. Ecce non procul erat puteus cooperculum habens, quo ablato flamma vorax vſque ad cęlum erumpebat, quæ non ſolum arbores, montes, ſed lapides, imo etiam aquam iuxta manantem velut ſtipulam conſumebat, in quem illam infœlicem Vdonis animam præcipitauerunt. Et poſtmodum extrahentes in modum ferri candentem, & totam igneam ſuo principi detulerunt. Qui ſubridens dixit: Nonne balneum ſuaue habuiſti, ò princeps? Tunc Vdo damnatum omnino ſe videns, cœpit blaſphemare & dicere: Maledictus ſathan tu, & omnis familia tua, omniſq; ſuggeſtio tua, & omne imperium tuum. Maledictus Deus, qui me creauit. Maledicta terra, quæ me portauit. Maledicti parentes, qui me genuerũt, & maledicta omnis creatura in cęlo & in terra. Tunc dæmones vna cũ principe ſuo cœperunt manibus plaudere, & dicere: Verè dignus eſt iſte manere nobiſcum, quia optimè ſcit officium noſtrum. Mittatur ergo nunc ad principalem ſcholam damnatorum, vt videat, audiat, & ſentiat, & addiſcat amplius in ſecula ſeculorum. Vix verba finierant, & ecce vnanimiter in odioſam illam creaturam irruerũt, eamq; tam impetuoſè in tartareum illud barathrum iactando immiſerunt, ac ſi cœlum & terra, & omnes montes huius mundi inuicem quaterentur. Capellanus autem ille ſupradictus hæc omnia in ſomnis

nefandum opus commixtionis libidinoſæ exercuiſſet, vox ſæpe dicta cum ingenti fragore intonuit dicens: Ceſſa de ludo, quia luſiſti ſatis Vdo. Hac igitur voce audita vehementer ſtupefactus, aliquantulũ ingemuit, ſed non reſipuit, veruntamen damnationi iam proximus miſer ille coruinum cras ſæpe cecinit, ſed nequaquam ad pœnitentiæ lauacrum properauit. Mira dicturus ſum, vera tamen, quæ ſi Saxones (apud quos geſta ſunt) tacerent, lapides clamarent, ſicut ſequentia manifeſtãt. Poſt menſes igitur três canonicus quidam eccleſiæ Magdeburgenſis Fredericus nomine in choro ſancti Mauritij exiſtens, & orationi frequentius inſiſtens, Deum pro ſancta vniuerſali Eccleſia precabatur, maximè intentius pro ſua Metropolitana, vt conditor omnium iuſtus iudex aut citius morbidum caput, ſcilicet Vdonem Epiſcopum per interitum de medio tolleret, aut certè in melius commutaret. Verba pondus habuerunt. Ecce ſecuta eſt viſio nimis horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maximè tamen eccleſiarum rectoribus qui gregem dominicum ſibi commiſſum præcedentes, & malis exemplis inficiẽtes, præcipitant ſæpius in infernum. Vidit ergo, & ecce ventus omnes lampades Eccleſiæ pariter extinxit. Quapropter nimio terrore correptus loco adhæſit, ſteterunt comæ, vox eſt faucibus intercluſa. Tunc venerunt duo iuuenes duos cereos geſtantes, & ad altare procedentes hinc inde iuxta cornua aſtiterũt, poſt quos ingreſſi ſunt alij duo, quorum vnus tapetia ante altare decenter ſternebat, alter vero duas aureas cathedras deſuper collocauit. Poſt illos alter quidam ſolus intrauit qui velut pugil ſtrenuus incedebat euaginatum tenens gladium, & ſtans in medio eccleſiæ valenter clamabat: Omnes ſancti quorum hic habentur reliquiæ ſurgite, & venite ad iudicium Dei; His dictis apparuit maxima & præfulgida multitudo vtriuſque ſexus, alij militari habitu adornati, alij põtificalibus infulis inſigniti. Et hi omnes chorũ intrauerunt, & ſecundum ordinem, & ſecundum merita ſua hinc inde ſe inuicem locauerunt. Tunc etiam duodecim viri introierunt in quorum medio gradiebatur quidam ſole ſplendidior, regio diademate & ſceptro adornatus, Apoſtoli enim erant & Dominus Ieſus Chriſtus cœli & terræ Rex, quem mox omnes vt viderunt deuotiſſimè adorauerunt, & ſupra cathedram ſedere fecerunt. Adfuit præterea regina cœlorum & luna & ſtellis clarior, quam clariſſima turba virginum ſequebatur: Sancti vero omnes Dei matrem honorantes, genicularitec ſuſceperunt, cui Dominus noſter Chriſtus mox occurrens, & manum eius apprehendens iuxta ſe venerabiliter collocauit. Et ecce poſtremo apparuit ſanctus Mauritius dux glorioſus cum ſua legione, ſex millibus 666: qui vnanimiter ſe proſternentes adorauerunt, dicentes: Equiſſime iudex, & conditor ſeculorum, da iudicium. His dictis ſurgentes ſteterunt reuerenter præſtolantes. Quibus Dominus reſpondit: Beati mei quid quæritis? & adiecit: Portate Vdonem Epiſcopum. Continuè quidam ex aſtantibus abierunt & miſerum Vdonem de latere Abbatiſſæ trahentes, miſerabiliter adduxerunt. Quem ſanctus Mauritius ſeuerius intuens dixit: Domine mi iudica. Ecce iſte Vdo non Epiſcopus, ſed lupus, non paſtor, ſed raptor, maculator & deuorator gregis tui. Iſte eſt cui Domina mea mater tua ſcientiam donauit, cui hanc eccleſiam ad honorem nominis mei, ſociorumque factam commendauit, prædicens ei ſi bene eam regeret vitam æternam, ſi autem malè, mortem in corpore & in anima mereretur. Iſte miſer eſt qui admonitus ſemel, & iterum & tertio ſe corrigere noluit. Et non ſolum hanc eccleſiam, ſed etiam ſe & omnia ſibi commiſſa prophanando ad nihilum redegit, imo ſponſas tuas ſemper, & vbiq; turpiter & temere violauit. Ergo iudica de eo iudex æquiſſime. His auditis Dominus præſidens in iudicio, ſanctoſque reſpiciens dixit: Quid vobis videtur de iſto? Pugil autem ille ſupradictus voce magna clamabat, dicẽs: Reus eſt mortis. Iudex vero & omnes ſancti qui aderant in vnum cõuenerunt, & quale genus mortis ille impius ſuſcipere deberet, inter ſe tractauerũt. Tunc iudex. Caput amittere meruit qui ſine capite tẽpus conſumendo in ſordibus computruit. Quod dicto pugil confeſtim præcepit Vdoni vt ceruicem tenderet. Quod cum Vdo feciſſet, & pugil gladium ad ictum leuaſſet, quidam clamauit dicens: Contine

manum

manum tuam donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidam cum calice coram Vdone ſtabat donec pugil miſerrimi hominis collum cum pugno multis vicibus validè percuſſiſſet. Et ecce poſt quemlibet pulſum hoſtia polluta per os Epiſcopi exiens in calicem corruit, quas omnes Regina cœli reuerenter accipiens, diligentiſſimè lauit, & ſuper altare in calice ponens cum ſua turba decenter declinauit, & abijt, & receſſit. Poſt hoc miſerabilem Vdonem pugil ſæpe dictus aggrediens decollauit, ſicque tota illa congregatio Sanctorum diſparuit. Canonicus autem Fredericus ſupradictus homo iuſtus, qui hæc vidit manifeſtè, non in ſomnis, ſed apertis oculis ſtupens & tremens, & lumen in crypta reperiens, omnes Eccleſiæ lampades reaccendit. Cumque de facto adhuc dubius & anxius ſecum miraretur, tandem reſumpta audacia ad locum iudicij paululũ proceſſit, viditque calicem cum hoſtijs in altari, & caput Vdonis à trunco corporis longius proiectum, necnon pauimentum ſanguine madefactum. Poſt hæc omnes Eccleſiæ ianuas obſerauit, & nullum omnino ingredi permittens, donec ſole iam orto omnes clericos & laicos ſimul conuocauit. Tunc ianuas reſerans ſeueriſſimam Dei vltionem Vdonem ſcilicet Epiſcopũ in ſuo ſanguine tabefactum omnibus oſtẽdit, & cuncta quæ viderat & audierat per ordinem enarrauit. Eodem die quidam ex capellanis eius nomine Bruno cum legationem commiſſam peregiſſet Parthenopolim, quod eſt Magdeburg, continuo famulis longe ante ſe præcedentibus ſtuduit remeare. Interim graui oppreſſus ſomno arborem quandam vmbroſam vidit, de equo deſcendit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requieuit. Et ecce ingens globus ſpirituum immundorum cum tubis, tympanis, cum gladijs & fuſtibus, cum lãceis & ſecuribus ad eundem locum gradu concito properabat. Cumq; omnes conueniſſent vnum ex eis qui princeps videbatur, quia erat ſtatura procerior, & vultu terribilior, ſ[illegible]liũ conſtruentes deſuper ſedere fecerũt, Nec mora al[illegible] cuneus grandis clamans, cachinnans & tripudians eminus apparuit, de quo quidam veloci[illegible]res aquilis præceſſerunt, & fortiter clamauerunt: Date locum; date locum, ecce princeps Vdo noſter chariſſimus appropinquat. His dictis ſatellites ſathanæ miſeram Vdonis animam in effigie corporali catena ignea ad collum eius conſtricta, ad ſuum principem perduxerunt. Cui ſathan protinus aſſurrexit ſalutans eum verbis pacificis in dolo. Bene (inquit) veniſti, ò princeps fautor & dilatator regni noſtri. Ecce paratiſſimus ſum tibi, & omnibus amicis noſtris fidelibus reddere talionem. Cumque Vdo obmuteſceret, ſathan aſſiſtentibus ait: Fatigatus eſt iſte dilectus noſter huc veniendo, & ideo placet nobis vt conſoletur. Date ergo ei manducare. Illo autem trementе, renuente, & caput reuertente crudeles miniſtri ori eius bufones & ſerpentes violenter impreſſerunt, & liquorem ſulphureum poſtmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente ſathan præcipit dicens: Ad balneum principum deducatur. Ecce non procul erat puteus cooperculum habens, quo ablato flamma vorax vſque ad cęlum erumpebat, quæ non ſolum arbores, montes, ſed lapides, imo etiam aquam iuxta manantem velut ſtipulam conſumebat, in quem illam infœlicem Vdonis animam præcipitauerunt. Et poſtmodum extrahentes in modum ferri candentem, & totam igneam ſuo principi detulerunt. Qui ſubridens dixit: Nonne balneum ſuaue habuiſti, ò princeps? Tunc Vdo damnatum omnino ſe videns, cœpit blaſphemare & dicere: Maledictus ſathan tu, & omnis familia tua, omniſq; ſuggeſtio tua, & omne imperium tuum. Maledictus Deus, qui me creauit. Maledicta terra, quæ me portauit. Maledicti parentes, qui me genuerũt, & maledicta omnis creatura in cęlo & in terra. Tunc dæmones vna cũ principe ſuo cœperunt manibus plaudere, & dicere: Verè dignus eſt iſte manere nobiſcum, quia optimè ſcit officium noſtrum. Mittatur ergo nunc ad principalem ſcholam damnatorum, vt videat, audiat, & ſentiat, & addiſcat amplius in ſecula ſeculorum. Vix verba finierant, & ecce vnanimiter in odioſam illam creaturam irruerũt; eamq; tam impetuosè in tartareum illud barathrum iactando immiſerunt, ac ſi cœlum & terra, & omnes montes huius mundi inuicem quaterentur. Capellanus autem ille ſupradictus hæc omnia in ſomnis

permanſerat, & nocte ſuperueniente cum cunctis diſcedentibus ſolus lecto eius aſſideret, clamaret terribiliter æger ille ad priorem cœpit. Succurre, ſuccurre (ait) ſuccurre: Ecce duo ſuper omnem feritatem leones expauendi in me impetum faciunt,& hianti ore ac rictu feroci per fruſta me decerpunt, totumque conſumere volunt. Deprecare cito Dominum, vt ab his eripiat antequam eorum morſibus cō ſumar. Dicebat hoc & tremebat, & velut deuoraturos fugiens, timore defecto corpori vires addente retrocedebat. Prior vocis ac geſtus illius turbatus terrore,non ſine multo & ipſe timore erat, ad preces tamen ipſa neceſſitate impellente,conuerſus pro miſero illo (vt poterat) Deum exorabat. Quo orante mutata voce æger.

Bene (inquit) bene receſſerunt crudeles beſtiæ,& per orationes tuas iam nuſquam apparent, & quia vſque ad vltimum ſpiritum ſemper compos ſui extitit, nec (vt quidam morientium ſolent) vel in modico ſenſu imminutus fuit,conuerſus ad priorem loqui cum ipſo de quibuſdam vt ſaniſſimus cœpit. Cumque tam de his,quàm de alijs multa inter ſe verba conferrent, horæ vero vnius ſpatio elapſo rurſus inclamare longè terribilius quam prius exorſus eſt. En (inquit) en ignis de cœlo vt torrens inundans deſcendit, & ſuper hunc lectum veniens, iamiamque me in fauillam vſque comburit. Feſtina,adiuua,ora, ſi fortè ab hac morte eripi valeam. Et hęc dicens,manibus & brachijs opertoria ſubleuabat,& ea (velut aliquid iuuare poſſēt) inuiſibilibus ignibus turbatus opponebat. Sed nequaquam. Non enim corporalia tegmina à ſpiritalibus incendijs tegere poterant, quem cęleſti vindicta impia opera exponebant. Prior adaucto timore denuo ad orationem conuertitur, & quantum in tali caſu poſſibile erat, Domini miſericordiam pro eo deprecabatur. Illo (vt ſupra) orationi inſtante poſt paululū patiens gratulationis vocibus preces eius interrupit, dicens: Iam ab igne tutus ſum. Nam dum ſuper me (vt dixi) cum impetu deſcenderet interpoſitus eſt linteus vſque ad quem ignis peruenit, ſed cum tranſire non potuit, iam ab iſto periculo ereptus oro, ne à me diſcedas, quouſque quis illorum finis futurus ſit agnoſcas. Tunc prior qui tam timore quam hoſpitandi neceſſitate recedere nolebat ſubſtitit, & ab oratione ſurgens rurſum ei aſſedit. Cumque eum tantis terroribus anxium conſolaretur, & vt vterque ad inuicem vt prius colloqueretur, ſubito ægrotus ad inuiſibilia ereptus obmutuit, cum prior raptum ab humanis intelligens rei exitum præſtolabatur. Tum ecce poſt multum noctis ſpatiū homo ad ſe redijt,& miſerabiliter ingemiſcens ait: Ha, ha, ad iudicium æternum raptus ſum, & heu miſer æterna morte damnatus ſum. Traditus ſum horrendis tortoribus igne inextinguibili cum diabolo & angelis eius perpetuo cruciandus. Ecce, ecce ignita ſartago plena bullienti adipe quam coram me tormentorum miniſtri detulerunt, eamque ad me frigendum vndique ſuccenderunt. Et cum ſæpe nominatus prior orationi (ſicut iam bis fecerat) tertio quoque incubuiſſet,ille ait: Ceſſa, ceſſa, oro pro me orare, ne pro illo vltra fatigeris pro quo nullatenus exaudieris. Priore autem dicente, frater redi ad cor,& miſericordiam dum adhuc viuis à Deo require, ille adiecit. Putas (ait) me inſanum loqui? Non (ait) inſanio, ſed ſana mente ea quæ dixi confirmo. Et cucullam prioris manu tenens eum interrogauit,nonne hoc quod manu teneo cuculla tua eſt? Quo reſpondente: eſt, adiunxit. Sicut hæc veſtis cuculla eſt, & ſicut hoc quod ſubſtratum eſt mihi palea eſt, ſic & hoc quod coram cerno ignita ſartago eſt. Et dum hæc loqueretur gutta inuiſibilis ignis de illa quam videbat ſartagine exiliens in manu eius priore vidente cecidit, & mirabile dictu cutem & carnem vſque ad intima oſſis conſumpſit.

Tunc ille acri cum gemitu. En (inquit) indubia rei probatio. Nam ſicut iſta quam vides de ſartagine prolapſa gutta carnis partem conſumpſit, ſic confeſtim me ignea vorago conſumet. Priore ad iſta ſtupente, iterum dixit: Ecce ſartaginem ipſam miniſtri infernales propius afferunt, & vt me in illam iniiciant iam iamque manus adaptant. Et poſt modicum: Ecce linteum, in quo iaceo vndique concurrentes accipiunt,& in igneam ſartaginem, æternamque frixuram proijciunt. Hoc velut vltimum vale, mox vt priori atque his qui ad hoc ſpectaculum horrendum

conue-

conuenerant, dixit ſubtracta voce, & reflexa ceruice puniendum ſpiritum eodem natis ſpiritibus tradidit. Tantus verò terror omnes inuaſit, vt omnes aufugerent, nec aliqui in domo vbi mortui cadauer remanſerat, remanere auderent. Facto mane miſerum cadauer ſepulturæ traditum eſt. Poſt aliquot autem dies cum ad vniuerſos circa poſitos hæc tam terribilis fama perueniſſet, rei veritatem probare volentes, tumulum aperuerunt, & foſſam illam quam in manu adhuc viuentis presbyteri gutta prænuncia damnationis fecerat, in mortui cadauere inuenerunt. Quæ omnia (ſicut beatus Gregorius dicit) nullo modo propter ſe infœlix presbyter vidit cui nihil ipſa viſio contulit, ſed quanta cautela ſacerdotale officium adminiſtrandum, quam reuerenter diuina myſteria ſit tractanda, ſuperna ſuper eum diſpoſitio demonſtrauit.

Petrus venerabilis Abbas Cluniacenſis libro 1. mirac. cap. 25.

EXEMPLVM CLXXV.

Vdonis Magdeburgenſis inuſitatū & horrendum mortis genus, & terrifica damnatio.

ANno Domini nongenteſimo octogeſimo quinto Ottone tertio imperante apud Parthenopolim, id eſt, Magdeburgum in Saxonia, contigit prodigium terribile nimis, & à ſeculis inauditum, quod quemadmodum factum ſit, ſtilo veraci referam vt omnibus innoteſcat quam malū & quam damnabile ſit in ſtatu prælationis viuere turpiter, & patrimonium Chriſti (res videlicet eccleſiæ) iniuſtè diſtrahere, & ſcandalorum fœtoribus ſubditos corrumpere, & moniales Deo dicatas auſu temerario violare. In prædicta igitur vrbe ſcholaris quidam nomine Vdo liberalibus literis inſudabat. Qui cum eſſet incertis ingenij, nihil omnino proficere poterat, quantumcumque à magiſtris verberibus torqueretur. Quadam autem vice poſt enormes plagas de ſcholis exiens eccleſiam maiorē ad honorem ſancti Mauritij ſociorumque eius magnificè fabricatam intrauit, ibi cum ingenti deuotione ſe proſternens Reginæ cœli clementiam & ſancti Mauritij patrocinium pro illuminatione ſui ingenij implorauit: At ipſe in prece poſitus aliquantulum obdormiuit, cui protinus mater miſericordię apparens dixit: Audiui orationem tuam & vidi afflictionem tuam, & ecce non ſolum ſcientię munus tribuo, imo etiam poſt mortem Epiſcopi qui nunc præeſt eccleſiam principis mei Mauritij tuæ fidelitati commendo, quam ſi bene rexeris, præmium grande conſequeris, ſi autem male in anima & corpore morieris. Et his dictis beata virgo Maria diſparuit, & iuuenis euigilans ſcholas more ſolito repetiit. Cumque ad loquendum aperuiſſet os, cœpit omnes diſputando concludere, & in omni ſcientia peritiſſimus apparere. Stupebant autem omnes qui eum audiebant dicentes, vnde huic tanta & tam inſperata ſcientia: Nonne eſt iſte Vdo qui heri mactabatur, vt pecus, & ecce hodie probatur eſſe philoſophus? Poſt biennium autem Archiepiſcopus moritur Magdeburgēſis, & Vdo a cūctis electus Metropolitanus efficitur. Confirmatus igitur & pallio, inſulaque decoratus, aliquantulum ſatis bene vixit. Et quia honores mutant mores, cœpit proceſſu temporis conſilium matris Dei negligere, & propriæ ſalutis immemor eſſe, & voluptatibus ſeruire, & dilapidare eccleſiæ facultates, & non ſolum ſeculares fœminas, ſed etiam velatas violare, inſuper (quod deterius eſt) abſque vllo timore ad omnia flagitiorum genera habenas laxare. Sicque facta eſt eius vita omnibus odioſa, omnibus deteſtanda, (proh dolor!) Cumque per multa annorum curricula memoratus Epiſcopus aerem, mundumque totum ſuis ſceleribus corrupiſſet, & quadam nocte quandam nigrarum monialium Abbatiſſam de regali cœnobio (quod nunc Vallis liliorum dicitur) Ciſtercienſis ordinis ſecum haberet, audiuit vocem in hæc verba terribiliter intonantem. Ceſſa de ludo, quia luſiſti ſatis Vdo. His auditis multum cachinnans, fictitium ſuſpicabatur. Et male factor rurſus delitijs ſe inuoluit, factuſque durus quaſi lapis, ad prodigioſæ vocis comminationem minimè compungebatur. Sequenti etiam nocte vocem ſimilem audiuit, ſed paruipendens ſtultus ille in duritia ſua perdurauit. Nocte igitur tertia apud Abbatiſſam prædictam cubans, cum

Tt 2 ne-

manum tuam donec reliquiæ ab eo auferantur. Tunc quidam cum calice coram Vdone ſtabat donec pugil miſerrimi hominis collum cum pugno multis vicibus validè percuſſiſſet. Et ecce poſt quemlibet pulſum hoſtia polluta per os Epiſcopi exiens in calicem corruit, quas omnes Regina cœli reuerenter accipiens, diligentiſſimè lauit, & ſuper altare in calice ponens cum ſua turba decenter declinauit, & abijt, & receſſit. Poſt hoc miſerabilem Vdonem pugil ſæpe dictus aggrediens decollauit, ſicque tota illa congregatio Sanctorum diſparuit. Canonicus autem Fredericus ſupradictus homo iuſtus, qui hæc vidit manifeſtè, non in ſomnis, ſed apertis oculis ſtupens & tremens, & lumen in crypta reperiens, omnes Eccleſiæ lampades reaccendit. Cumque de facto adhuc dubius & anxius ſecum miraretur, tandem reſumpta audacia ad locum iudicij paululū proceſſit, viditque calicem cum hoſtijs in altari, & caput Vdonis à trunco corporis longius proiectum, necnon pauimentum ſanguine madefactum. Poſt hæc omnes Eccleſiæ ianuas obſerauit, & nullum omnino ingredi permittens, donec ſole iam orto omnes clericos & laicos ſimul conuocauit. Tunc ianuas reſerans ſeueriſſimam Dei vltionem Vdonem ſcilicet Epiſcopū in ſuo ſanguine tabefactum omnibus oſtēdit, & cuncta quæ viderat & audierat per ordinem enarrauit. Eodem die quidam ex capellanis eius nomine Bruno cum legationem commiſſam peregiſſet Parthenopolim, quod eſt Magdeburg, continuo famulis longe ante ſe præcedentibus ſtuduit remeare. Interim graui oppreſſus ſomno arborem quandam vmbroſam vidit, de equo deſcendit, & frænum fortiter ad brachium alligans ibidem paululum requieuit. Et ecce ingens globus ſpirituum immondorum cum tubis, tympanis, cum gladijs & fuſtibus, cum lãceis & ſecuribus ad eundem locum gradu concito properabat. Cumq; omnes conueniſſent vnum ex eis qui princeps videbatur, quia erat ſtatura procerior, & vultu terribilior, ſ[illegible] liū conſtruentes deſuper ſedere fecerūt, Nec mora alter cuneus grandis clamans, cachinnans & tripudians eminus apparuit, de quo quidam velociores aquilis præceſſerunt, & fortiter clamauerunt: Date locum; date locum, ecce princeps Vdo noſter chariſſimus appropinquat. His dictis ſatellites ſathanæ miſeram Vdonis animam in effigie corporali catena ignea ad collum eius conſtricta, ad ſuum principem perduxerunt. Cui ſathan protinus aſſurrexit ſalutans eum verbis pacificis in dolo. Bene (inquit) veniſti, ò princeps fautor & dilatator regni noſtri. Ecce paratiſſimus ſum tibi, & omnibus amicis noſtris fidelibus reddere talionem. Cumque Vdo obmuteſceret, ſathan aſſiſtentibus ait: Fatigatus eſt iſte dilectus noſter huc veniendo, & ideo placet nobis vt conſoletur. Date ergo ei manducare. Illo autem tremente, renuente, & caput reuertente crudeles miniſtri ori eius bufones & ſerpentes violenter impreſſerunt, & liquorem ſulphureum poſtmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente ſathan præcipit dicens: Ad balneum principum deducatur. Ecce non procul erat puteus cooperculum habens, quo ablato flamma vorax vſque ad cęlum erumpebat, quæ non ſolum arbores, montes, ſed lapides, imo etiam aquam iuxta manantem velut ſtipulam conſumebat, in quem illam infœlicem Vdonis animam præcipitauerunt. Et poſtmodum extrahentes in modum ferri candentem, & totam igneam ſuo principi detulerunt. Qui ſubridens dixit: Nonne balneum ſuaue habuiſti, ò princeps? Tunc Vdo damnatum omnino ſe videns, cœpit blaſphemare & dicere: Maledictus ſathan tu, & omnis familia tua, omniſq; ſuggeſtio tua, & omne imperium tuum. Maledictus Deus, qui me creauit. Maledicta terra, quæ me portauit. Maledicti parentes, qui me genuerūt, & maledicta omnis creatura in cęlo & in terra. Tunc dæmones vna cū principe ſuo cœperunt manibus plaudere, & dicere: Verè dignus eſt iſte manere nobiſcum, quia optimè ſcit officium noſtrum. Mittatur ergo nunc ad principalem ſcholam damnatorum, vt videat, audiat, & ſentiat, & addiſcat amplius in ſecula ſeculorum. Vix verba finierant, & ecce vnanimiter in odioſam illam creaturam irruerūt, eamq; tam impetuosè in tartareum illud barathrum iactando immiſerunt, ac ſi cœlum & terra, & omnes montes huius mundi inuicem quaterentur. Capellanus autem ille ſupradictus hæc omnia in ſomnis

videns, & audiens tremuit vehementer. Tunc princeps tenebrarum digito eum oſtendens, dixit: Videte ne effugiat clericus ille, qui nos aſpicit, quia ſemper extitit malitiarũ ſuarum cooperator conſcius, & defenſor. Ergo ſicut fuit fautor culpæ, ſic ſit particeps & vindictæ, ideoque & in illum puteum ad ſuum Dominũ demergatur. Quo dicto cum dæmones eum capere vellent, & ipſe fugere conaretur, repente à ſomno exiliens euigilauit, ſicque equus territus tamdiu hinc & inde ſaltabat miſerum trahens hominem, donec à ſua iunctura eius brachium penitus ſoluebatur. Difficulter tandem equum aſcendens Parthenopolim venit, & mox vt Dominum ſuum mortuum eſſe cognouit, viſionem viſioni, terrorem terrori, iudicium iudicio, prodigiũ prodigio cumulauit, & omnia quæ ſibi acciderunt, quæ viderat, & audierat patefecit, oſtendens etiam à ſua cõpage brachium auulſum, & repentinam caniciem in argumentum veritatis. Ciues autem videntes & audientes hoc horribile & inſolitum Domini Dei noſtri iudiciũ vehementer timuerunt, & cadauer ignobile procul ab vrbe in plaude iactauerunt. Quod beſtiæ ferales cum plauſibus & luſibus protinus exceperunt, & huc illucque trahendo morſibus diſcerpſerunt, & ruricolæ iuxta habitantes varijs iniurijs multoriens affecerunt. Tandem inito conſilio glebam illam maledictam de plaude trahentes combuſſerunt, & puluerem in Albam fluuium proiecerunt. Mira res, omnes piſces ſuum gurgitem relinquentes oceanum adierunt, donec letanijs, pſalmodijs, orationibus & pœnitentijs placatus iam Dominus poſt decennium vix tãdem redierunt. Huius horrendi prodigij memoriam ingerit oculis cruor Vdonis, ex ipſius decollatione effuſus ſuper pauimentum marmoreum candidum poſitus, qui tam viſibiliter adhæret pauimento, vt de eſſentia marmoris eſſe quodammodo videatur. Super locum autem illum vbi decollatio eſt facta, ſemper proſternuntur tapetia. Et quando ſuper electos Epiſcopos Te Deum laudamus, iuxta morem canitur, tolluntur, & ibi ad orationem proſternuntur, vt videntes ſibi caueant ne fortè pereant ſicut ille. A Domino verè factum eſt iſtud ad terrorem vtriq; Epiſcoporum illius eccleſiæ, & omnium inutilium prælatorum, vt audientes contremiſcant diuinæ maieſtatis terribile iudicium & ſeueriſſimam vltionem. Trithomius in chronico Hiſaurgienſis Monaſterij, & Naucleras generatione 34. fol. 111. Baptiſta fulgoſus lib. 9. cap. 12. Goſcalcus Holen præcepto 6. Decalogi. Hartmannus Scedel in ſuo chronico de temporibus.

EXEMPLVM CLXXVI.

Prælatus malus ad iudicium Dei citatur, accuſatur, moritur, & condemnatur.

Legitur in Scala cœli, quod fuit quidã Epiſcopus qui plus diuitijs, delitijs & vanis honoribus vacans quam vtilitati & bono exemplo ſubditorum ſuorum, dum ſemel ægrotaret intrauit curſor cum lancea dicens: Citat te ſummus Papa vt venias coram eo ad reddẽdum rationem de ouibus tibi commiſſis, & de hæreditate quam adquiſiuit ſanguine ſuo. Et facta citatione viſum fuit Epiſcopo quod traheretur ad iudicium, & cum eſſet corã Chriſto videbatur ſibi, quod dæmones infinitas rationes adducebant ſuæ damnationis, & præcipue quinque. Prima fuit quod ſpoliabat pauperes, & induebat diuites & meretrices. Secunda fuit, quod veſtes ſacerdotales, & omnia ornamenta domus, & vtenſilia erant aurea & argentea. Tertia erat quod de fimo rei temporalis optimè curauit, ſed de animarum informatione nihil, imo infinitas animas ſuo malo exemplo corrupit. Et oſtenderunt ſibi plus quam duo milia animarum quæ damnatæ fuerant ſub regimine ſuo. Quarta fuit quod ſtudium vanitatum ſummum erat ſtudium, literarum nullum. Quinta erat quod nolebat, nec permittebat quod alij ſaluarentur. Tunc ſummus Papa dixit ſibi. O maledicte quæ ego adquiſiui proprio ſanguine, tu conſumpſiſti vt fulgeres in apparatu regio. Ego adquiſiui manibus crucifixis, & tu expendiſti, cum manus ludo & aleis dediſti. Ego adquiſiui coronam ſpineam portando, ſed tu expendiſti molle puluinar capiti tuo ſupponendo. Ego adquiſiui cum opprobrijs & flagellis, tu conſumis in vaſis argenteis & ſcutellis. Ego adquiſiui nudatus proprijs

indumentis, & tu expendiſti in ſericis veſtibus variatis, & in veſtibus nimiæ vanitatis. Ego adquiſiui fel & acetum potando, ſed tu expendiſti in delicatiſſimis cibarijs vinum & nectar potando. Ego flendo clamaui vt oues ad ouile reducerem, ſed tu clamaſti ad eas vt tanquam lupus mactares. Et ideo aſſigno talem diem ad audiendam ſententiam diffinitiuam. Cum autem de his ſolicitus & anxius euigilaſſet, narrauit familiæ quidnam vidiſſet. Qui volentes ei placere & plus curantes de rebus quam de anima, reprehenderunt eum eo quod curaret de ſomnijs. Et tandem tempus labitur ſine pœnitentia vſque ad diem ſtatutum. Et illo die in illa hora ſibi aſſignata venerunt dæmones horribiles ad cameram ſuam, dicentes: Surge maledicte, & audies ſententiam diffinitiuam à ſummo Pontifice de vita tua. Tunc ipſe clamabat ad ſcutiferos & ad familiam. Expellite illos, expellite illos. Cum autem neminem viderent licet vocem audiſſent, Epiſcopus hoc videns volens in dæmones irruere, & eos de camera expellere, cum tanto impetu venit ad columnam quæ erat in medio cameræ quod fracto capite expirauit. Ioaunes Ægidius ſiue Iunior.

EXEMPLVM CLXXVII.

Prælati mali cathedra per iudicem Chriſtum euertitur.

Homo quidam fuit Thuronis qui conſueuerat venire ad matutinas maioris eccleſiæ. Quadam vero die cum veniſſet ante horam inuenit portam apertam, & ponens ſe retro columnam quandam vidit lucem magnam per eccleſiam iudicē ſedentem in throno, & Angelos eius aſtantes. Venit autem beatus Martinus cum multitudine ſanctorum, & cœpit accuſare grauiter Archiepiſcopum qui tunc locum ſuum tenebat. Citatus autem Archiepiſcopus, venit & ſedit in cathedra pontificalibus indutus. Iterum autem accuſatus à beato Martino cum neſciret quid reſpōderet, ille qui cathedras ſuperborum euertit indignatus, pede percuſſit cathedram eius, & eum cum pede euertit, & ſic viſio diſparuit. Tunc ille bonus homo accedens ad domum Archiepiſcopi excitauit familiam, & fecit videri quomodo eſſet ei, & intrans ad eum inuenerunt eum ſubitaneè defunctum.

EXEMPLVM CLXXVIII.

Prælationis gradum ambiens, & procurata morte Epiſcopi ſuſcipiens, repentina morte percuſſus interijt.

ARchidiaconus quidam ambiens Epiſcopatum inſidiabatur Epiſcopo ſuo bono viro quomodo eum occideret. Et quia conſueuiſſet Epiſcopus mane venire ad matutinas, & præuenite alios ad ſalutandum beatam Virginem, & intrare per quandam paruam portam, Archidiaconus collocauit ibi ſuper portam lapidem. Et veniens Epiſcopus (vt conſueuerat) & aperiens portam, per lapidem cadentem excerebratur & moritur. Archidiaconus autem eum multo labore Epiſcopatum obtinuit. Cumque confirmatus eſſet, & gaudium & conuiuium faceret, quidam princeps ſeruiens ad menſam coram ſe flexis genibus ſubito rapitur ante tribunal ſummi iudicis, & vidit ibi beatam Virginem cum immenſa ſanctorum multitudine Angelorum adducentem dictum Epiſcopum portantem cerebrum ſuū in manibus ſuis, & dixit beata Virgo: Fili mi chariſſime, ecce oſtendo tibi recentem ſanguinem & cerebrum huius dilecti militis mei, quem crudelis proditor & volens tenere dignitatem Pontificalem effudit. Reſpondit Dominus: Quem mittam & quis ibit? Tunc beata Virgo ait: Ecce hic ſeruitor ſuus. Cui Dominus: Præcipio tibi ſub pœna mortis vt cites Dominum tuum peremptoriè, vt ſcilicet cito veniat coram Deo ad tam nefandum crimen reſponſurus. Qui ſtatim rediens turbatus infremuit, & cultellum quem tenebat ad ſeruiendum de manu proiecit, & amariſſimè fleuit. Rogatus ab omnibus, & etiam ab Epiſcopo cauſam pandit. Quo audito, ſtatim Epiſcopus ſubitanea morte percuſſus eſt, & coram omnibus miſerabiliter defunctus eſt.

✠

EXEMPLVM CLXXIX.

Prælaturam multa ſumma emens iuſtè illuditur.

IN Policrato libro 7. cap. 17. legitur de quodam monacho ambitioſo, quòd cũ ad Abbatiam quam pecunia præmerat vocaretur, ille modeſtiam ſimulauit vt auidius peteretur, quaſi onus refugiens & honorem recuſans. Et ſe palam coram omnibus tantæ curæ profitebatur indignum. Quod audiens princeps, verè (inquit) indignus es, quia data mihi tanta pecunia hãc emiſti à me dignitatem, & ſummam expreſſit, ſed per me non ſtat, ſed per te qui te indignum profitebaris quo minus pactum impleatur. Iuſtum ergo eſt te liberum abire, & te domum à propoſito vacuum redire, & alius qui dignus eſt deſtitutæ præficiatur Eccleſiæ, quæ & omnia ſic facta ſunt.

Ioãnes Salesberienſis lib. 7. Policrati c. 17.

EXEMPLVM CLXXX.

Prælatum ſuum Aquilani ciues dehoneſtantes horribili plaga percuſſi ſunt.

EX chronica Pontificum Leodienſium. Nouerint Chriſti fideles vnum ſtupendum miraculum cunctis gentibus prædicandum ad confirmationem & augmentum fidei chriſtianæ, quod his diebus factũ eſt, ſcilicet anno Domini M. ccclxxx. decima die Iunij in ciuitate Aquilana quo die celebrabatur ibidem feſtum ſancti Maximi Epiſcopi confeſſoris, dum infidelis Epiſcopus Aquilanus cum clero & populo voluit facere magnum feſtum, & ſolemnem proceſſionem ad honorem & fidem Roberti Antipapæ (cui adhærebant) cum cantoribus & ſaltatoribus ſonis & tubis fecerunt fieri magnum & honorabile vexillum, ad honorem dicti Antipapæ. In quo pontificaliter depingi fecerũt ad modum veri Papæ dictum Robertum Gippenenſem Antipapam, quem Clementem ſeptimum nominant. Et Dominum Vrbanum Papam ſeptimum verum Chriſti vicarium ad eius ignominiam fecerunt de ligno. Et poſuerunt eum ligatum cum fune in collo ſuper vnum aſellum, & ſic volebant eum ducere in proceſſione. Verum cum hæc eſſent omnia parata ante eccleſiam Epiſcopalem ſancti Maximi, & vellent incedere per ciuitatem proceſſionaliter, vt dictum eſt, Dominus Ieſus abominans & abhorrens tantam iniuriam, & opprobrium quæ fiebant ſuo famulo, & eius vero vicario, ſcilicet domino Vrbano Papæ (licet eſſet clara ſerenitas tẽporis vbique) per aerem immiſit vnam nubem obſcuram plenam dæmonibus ſuper locum proceſſionis & hominum. Quæ nubes fecit tunc in inſtanti tantam tempeſtatem aquarum, grandinum, tonitruorum & ventorum, quod multas domos proſtrauit, homines multos ſubmerſit, & interfecit animalia, magnum fontem Aquilanum abſorbuit, & cooperuit, ita quod non reperitur vlterius, & maximam partem dictæ ciuitatis duxit ad ruinam. Et vltra hoc, dæmones viſibiliter abſtulerunt vexillum Antipapæ & aſportauerunt per aerem ſecum, imago autem lignea domini Vrbani poſita ſuper aſellum manſit ibidem illæſa miraculosè non infuſa, nec in aliquo deturpata: Propter quod ſtupendum euidens, & clarum miraculum omnes Aquilani cœperunt clamare: O beate Vrbane Papa ſeptime, adiuua ne pereamus in hoc tremendo Dei iudicio & miraculo. Et ad iſtos clamores receſſit nubes & ceſſauit tempeſtas. Homines tamen multi perierunt, & animalia & domus. Et ille fons abſorptus eſt ibidem, & hoc eſt verum ad litteram, nam notum eſt Aquilæ, & toti prouinciæ.

EXEMPLVM CLXXXI.

Prælatus ſuis commodis magis, quàm ſubditorum inuigilans, in furiam verſus defunctus eſt.

LEgitur in chronica Pontificũ Leodienſium, quod anno Domini M. ccclxxx. fuit in villario monaſterio Brabantiæ Ciſtercienſis ordinis quidam Abbas, dictus dominus Martinus, qui fuerat miſſus Pariſios, & tantũ profecerat, quod erat Baccalaureus in ſacra Theologia. Cum ergo conuentus elegiſſet eum in Abbatem, adhærebat Duci, & Duciſſæ Brabantiæ, alijſque Dominis, nec curabat de paupere conuentu, imo auferebat fratribus ſuis neceſ-

ſaria,

ſaria, & quæ anteceſſores ſui dederant ſub trahebat. Vnde conuentus pluries fuerat conqueſtus patribus Abbatibus in viſitationibus ſuis, ſed nihil ipſis proderat, quia excuſabat ſe, & vnus dominus ſupportat alium, ita quod parum valent viſitationes, imò generant aliquando odia & rancores. Quadam vice erat vnus infirmus qui manducauit extra butyrum, quia fortè non poterat comedere haleca, quod videns Abbas fecit portari in domum ſuam, de quo frater ille triſtis conqueſtus eſt conuentui. Irati ergò fratres venerunt ad Abbatem improperãtes ei diuitias, & defectus quos eis faciebat. Et tandem iuuenes verberauerunt eum, truſeruntque in carcerẽ violenter, & tenuerunt eum ibi donec petijt veniam ab eis, & promiſit eis ſe omnia redditurum. Cùm autem Abbas fuiſſet extra carcerem, venit Leodium ad Epiſcopum, & tantùm fecit quod ipſe Epiſcopus & Abbas Ciſterciensis iuerunt ad villariũ, facta ibi viſitatione, octo iuuenes qui eum incarcerauerant, poſuerunt in carcerem. Cumque eſſet magna diſcordia inter ipſum Abbatem & conuentum: tandem magnus Baliuus Brabantiæ venit villarium cum magno concilio ad concordandum eos, & cùm ibi pariter omnes eſſent congregati. Abbas prædictus dixit palam coram omnibus. Ego (inquit) precor Dominum noſtrum de villario, & ſanctũ Nicolaum vt demonſtrent aliquod ſignum in eo qui habet iniuriam. Vix verba finierat, & ecce manus Domini ſuper eum, immediatè enim os eius verſum eſt retrorſum, & cœpit rugire ſicut brutum animal, verſuſque fuit in furiam, & ſic obijt peſſima morte.

Proprietarius.

EXEMPLVM CLXXXII.

Proprietarius Ianuarius quidam ſicut malè vixit, ſic & malè obijt.

Auguſtinus ad fratres de eremo. Non ſolùm de malignis ſpiritibus ſæpe mala patimur, ſed etiam à domeſticis dilaniamur, & frequenter peiora ſunt inteſtina bella à quibus homo non cauet, quã forinſeca quæ præuidentur. Ecce enim Abel iuſtus à domeſtico fratre occiditur, Eſau fratrem Iacob fugientem perſequitur. Ioſeph à fratribus venditur, & à diſcipulo Saluator traditur. Hæc omnia mala facta ſunt, quia obedire neglexerunt: Similiter hoc accidit Ianuario noſtro, qui columna paupertatis & obedientiæ inter nos eſſe videbatur. Eius perditionem frequenter flere, & vlulare debemus. Nam ad nos cum lachrymis venit, & paupertatem quamdiu viueret ſeruare promiſit, & tamen vineam & agrum nobis ignorantibus poſſidebat in ſeculo. O profeſſio mortifera, ò proditoris promiſſio. Ore dicebat & corde odiebat, ſanctum credebamus qui omnibus peior erat, & ſic annis vndecim Ianuarius noſter, & amplius (vt audiſtis & vidiſtis) malè vixit, & malè moritur. Quomodo malè vixit, niſi quod ſuum nõ erat ſecretè tenuit? Quomodo etiam malè moritur, niſi quia in fine ſe non recognouit, & obſtinatus in ſuo nobis ignorantibus teſtamentum fecit, & filium quem ſeculo habebat ditauit? O vtinam vel ſaltem in fine nobis dixiſſet, & ab omnibus nobis veniam impetraſſet, ſed nec confuſus fuit, nec eum feciſſe pœnituit, propterea de noſtris nõ eſt, nec dum viueret erat. Ligate igitur manus cadaueris eius, ponentes in panno ligatos, centũ & vndecim ſiclos quos in pariete cellulæ retinebat, flentes & dicentes: Pecunia tua tecum in perditione. Non enim licet nobis ſeruis Dei, eos collocare vel ponere in victu vel veſtitu, vel in opere monaſterij, quia precium maledictionis eſt. Auguſt. ſerm. 5. ad Fratres in eremo.

Purgatorium.

EXEMPLVM CLXXXIII.

Purgatorium vſque ad ſepulturam pro pœnitentia recipiens frater, clamauit: O ſine miſericordia pœnitentia.

Qvidam monachus decedẽs petijt inſtanter Abbatem vt ſolitam decedentium ſibi impertiretur abſolutionem, cum Abbas abſens in loco vicino non poſſet haberi, in promptu ante aduẽtum migrauit. Cùm autem veniſſet, & dictum ei fuiſſet quam inſtanter monachus ille petiuiſſet eum pro abſolutione habenda, funere non-

nondum ſepulto ante quoddam altare decumbens & cogitans de prædictis, vidit ſubitò ante ſe defunctum (vt ſibi videbatur) dicentem : Benedicite, expetentem debitum abſolutionis. Cùm autem Abbas ſtupens reſumpſiſſet ſpiritum, dixit: Miſereatur, &c. Quo facto petijt monachus pœnitentiam. Abbas autem neſciens cuiuſmodi pœnitentia iniungenda eſſet defuncto, dixit quod pro pœnitentia ſtaret in purgatorio quouſque corpus eius ſit ſepultũ. Quo audito defunctus exclamauit ita horribiliter, quod vox eius audita eſt per totã Abbatiam, dicens : O ſine miſericordia præcepiſti me tantùm morari in purgatorio?

EXEMPLVM CLXXXIIII.

Defunctorũ animabus Dux Euſebius miſſis & eleemoſynis ſubueniens, earũ adiutorio & ab inimico eripitur, & ad perſeuerantiam excitatur.

REm vobis refero fratres quam fideli ac probabili relatione audiui modernis accidiſſe temporibus, quæ nos eleemoſynarum virtutẽ doceat, & ad eas vigilanter exercendas accendat, quæ ſcilicet eleemoſynæ non ſolum poſitis in carne proſunt ad indulgentiam peccatorum, ſed & defunctis quibus locus pęnitentiæ non eſt in ſalutem, & redemptionem animarum. Duo Duces varia pugna inter ſe confligebant, quorum alter Sardinenſis, alter Silicienſis erat, Dux Sardiniæ Euſebius, Dux Siliciæ Oſtorgius vocabatur. Erat autem Euſebio ſummum ſtudiũ circa defunctos in celebratione miſſarum, in largitionibus eleemoſynarum, in decimis omnium rerũ ſuarum ſoluendis. Prætcrea vnam ciuitatum ſuarum quam abundantiorem habebat Deo, & liberandis fidelium animabus conſtituit, neq; inde aliquid ad ſuũ vſum accipiebat, imò verò decimas totius regni atque poſſeſſionem eo conduci faciebat. Ibi pauperum maximam turbam congregatam iugiter reficiebat atque veſtiebat, miſſarum verò celebritas paſſim per eccleſias fiebat. Alter verò Oſtorgius qui in regno & exercitu ditior, & potentior illo erat, ſed in hac parte virtutis longè inferior Euſebio, neque ei in omni theſauro mundi comparãdus, qui ſibi de redemptis captiuis quamuis neſcius maiorem copiã parabat, ſicut in conſequentibus res manifeſtabat. Igitur Oſtorgius in vrbem hanc quam dixi Deo ac curis animarum diſpoſitam animum intendit, eamque inſidijs aggreſſus cœpit. Quod vbi Euſebius tunc abſens per nunciũ audiuit, grauiter ægreque ferebat, ita vt diceret ſe malle dimidium regnum amiſiſſe, quam hanc ciuitatem (vt fatebatur) Dei. Cohortatus ergò ſe & ſuos, quid faciemus (inquit) ò boni milites, inultam nè dimittemus iniuriã Dei & noſtram? Congrediamur cum illis viriliter in nomine Domini, vincat quem ipſe iuſtus & omnipotens cœli Rex vincere diſpoſuit. Nam etſi hoſti victoria ceſſerit, nobis pro diuina protectione occumbere erit pulcherrimum. Ad ea verba cõſpirante ac fauente ſuorum frequentia, Dux exercitu vndique aduocato, hoſtem inſequitur, eumque loco munitiſſimo donec ille ſeſe oſtenderet, operitur. Interea deputati cuſtodes caſtrorum in eminentiori loco ſiti, longè lateque proſpectum terræ petebant, ac curioſis circumquaq; oculis perluſtrabant. Tum ecce albatorum facies militum à longè apparuit. Cuſtodes hac viſione de hoſte ſuſpecti ſollicita præſtolatione ſtabant intenti. Cumque quos viderunt paululum appropinquarẽt, tandem plurimam niuei exercitus aciem in niueis equis cum niueis vexillorum ſignis, & candida armatura aduentantem aduertunt, ſtatimque à tam inopinata re attoniti principi anxio nunciare contendunt. At ille inter ſpem, metumque poſitus, quod alba audierat ſpe nihil ſiniſtri eos portendere præſumebat, & idcirco animum erigebat, quia verò audierat aciem bello inſtructam, nè quid hoſtile ſibi minarentur, metuebat. Itaque conſultis primatibus ſuis quatuor idoneos viros eo pręmittit, qui percontarentur eos, vnde & qui ſint, quo tendant, pacifici ne, an hoſtes aduenіant? Appropinquantibus eis ſimiliter de agmine illo candido quatuor equites obuiam mittuntur, qui ad eorũ inquiſitionem idoneam referant reſpõſionem. Occurrentes igitur ſibi nuncij Ducis ſalutant & reſalutant illi officioſè. Legatis itaque Ducis Euſebij cauſam aduentus ſui talis, tantiq; apparatus ſciſcitantibus,

nunc.j

nuncij illi partis alterius audientes primò eos noua viſione perterritos hac amica cō firmant reſponſione. Conſtanter agite, nihil timeatis, nihil cunctemini, erga vos pacifici in hoſtes veſtros venimus armaturi. Nos enim de familia ſummi regis ſumus, & nunc Domino veſtro de bellandū hoſtem venimus adiutores fideliſſimi. Nunciate itaque principi veſtro nè ad noſtrum colloquium venire cunctetur, ac de cætero nihil vereatur. Regreſſi cum multo gaudio nuncij, referunt principi ordinem rei. Continuò quaſi de ſepulchro timoris atque doloris in ſpem reuiuiſcens exultat, triumphat, iamque quaſi victoria parata illi occurrere non trepidat. Qui vt appropinquauit, quatuor & ipſe exercitus illius equites obuiam habuit, eoſque interrogans idem quod priores legati retulerunt, audiuit. A quibus interrogatus, an pro iniuria ciuitatis ab Oſtorgio ablatæ doleret? Reſpondit nimium ſe dolere, ideo maximè quia Deo & ſaluti animarum hanc contuliſſet. Iam (inquiunt) illi vltra non doleas, quia quod Deo omnium bonorum largitori dederis vel dare diſpoſueris, quicunque caſus ſurripuerit tibi non peribit, ſed centuplicatum in cœlo ſemper manebit. Sed nè ſolicitum te longius trahamus, iam nos omne ius tuū ab hoſte dupliciter exigemus. Inſuper aut ſubijcietur tibi, aut vinctus tradetur tuæ poteſtati, tantùm nos audi, & ordinato exercitu feſtina nos ſubſequi. Tunc princeps dans ſe eorum voluntati, & fidei, reuerſus ex his militibus quos habere poterat vnam tantum legionem inſtruxit, & contra ſexaginta millia ſecurus de diuino auxil o ad bellum procedit. Quem exercitus albatorum præcedens, quadraginta (vt videbatur) millia tetendit aciem contra Oſtorgium. Oſtorgius verò vbi tali apparatu ſibi imminentes agnouit, tantæ rei nouitate perculſus, qui ſint, quidve petant, & ipſe per legatos inquirit. Reſpondit his quod & prioribus ſe de familia Dei eſſe, & vt ipſum Ducem illorum Oſtorgiū capiant in vltionem diuinæ iniuriæ ſe venire, niſi ſibi occurrat & Deo conſorti ſuo Euſebio ſuper inuaſa ciuitate ſatisfaciat. Poſtquam ea nuncij vti agnouerant Domino ſuo retulerunt. Ille pauefactus nimis conſilium ſuorum petit, atque vt eos audiuit quo iuſſus erat cum omnibus ſuis copijs acceſſit, percontatuſque viros de mueo exercitu, ſibi occurrentes quod alij atque alij de familia Dei audierunt, & ipſe audiuit. Addiderunt & graues in illum minas dicentes, diuinam iram imminere illi, qui ciuitatem ſibi donatam auſus ſit fraudulenter, & inſidioſè ſubripere. At ille hoc terrore compulſus rogat pacem, promittens temeritatis ſuæ quantamcunque vellent ſatisfactionem, ventum eſt igitur ad exercitum, & ecce inter colloquendum Euſebius cum ſua copia ſuperuenit, ſtatimque Oſtorgius quicquid vſpiam tulerat dupliciter reſtituit, atque inſuper ſeſe cum ſuis omnibus Euſebio ſubdidit. His itaque pacificatis ille candidus exercitus ſatis familiariter allocutus Euſebium, interrogat vtrum nè voluntati eius ſit ſatisfactum. At ille vbi multa cum gratiarum actione ſufficere ſibi reſpondit, ipſe quoque qui eſſent ſubtilius ſciſcitari acceſſit. Nec mora, illi reſpondent: Nos (inquiunt) ſumus defunctorum animæ, quas tuis beneficijs & eleemoſynis larga Domini donauit indulgentia, quibus iam liberatis à peccati, & diaboli captiuitate, lucidas manſiones tribuit in æterna requie. Vnde hoc non pigeat pro nobis feciſſe, quia gratiam Dei omnium fidelium defunctorum pro tanto habes beneficio, & nunc ſcito, quia nos omnes quos vides eripueris, & adhuc multos per benignam Domini prouidentiam eripies, ſi ab hac tua intentione non deſiſtas. Age ergò, & quod prius bene faciebas ex bona voluntate, iam noſtra admonitus oratione ſimul & fidelitate melius iam de reliquo ſatage, vt captiuos quos apud iuſtum iudicem liberas, apud eum interceſſores eos habeas, qui enim per te liberantur, longām tibi vitam & ſalutem propterea orant, vt & alij multi p te redimendi adhuc in pace requieſcant, qui tibi vna cum liberatis indulgentiam, & gratiam ipſius iudicis æterni expoſcant. His dictis poſtulata Ducis remiſſione itinere quo venerunt, viſi ſunt redire. Tunc verò ille prius tanti inexpertus lucri deinceps quantus circa defunctos eleemoſynator accreuerit coniectari potius poterit quam exponi. Hæc ex relatione Domini Abbatis maioris ſanctę & ſummę auctori-

ctoritatis viri agnita habemus, qui in cõtentione horum duorum principum captiuus fuit abductus, dum circa Abbatias quas in illis finibus deponebat eſſet occupatus.

EXEMPLVM CLXXXV.

Defunctorum officium ſæpe legentem ſuſpendens Epiſcopus, iturus per cimiterium acri comminatione à defunctis terretur.

PEtrus Cluniacenſis Abbas dixit, quod quidam ſacerdos conſueuerat ſingulis diebus anni miſſam pro defunctis celebrare, ſcilicet Requiem æternam. Qui cùm de hoc accuſatus eſſet apud ſuum Epiſcopum, ſuſpendit eum ab officio. Cùm autem Epiſcopus in quadam feſtiuitate magna iret ad matutinas, tranſiens per cimiterium viſum eſt ei quod omnes mortui qui erant in cimiterio ſurgerent contra illum ſub illo ſcemate, cuius officij quiſque fuerat in mundo dicentes: Iſte Epiſcopus nullas miſſas nobis dat, inſuper ſacerdotem noſtrum nobis abſtulit, ſed certè niſi emendauerit morietur. Qui non ſolum ſacerdotem abſoluit, imò pro mortuis libenter celebrauit.

Sacramentum.

EXEMPLVM CLXXXVI.

Euchariſtiam quidam deuotus miraculosè ſuſcepit, ſed tactu experimentum capere niſus, id quod ſenſit amodo non ſenſit.

REfert magiſter Ioannes Nider ordinis Prædicatorum in Formicario, qđ fuit quidá vir plebeius laborator ſimplex mundo, ſed Deo reuera prudentior in ciuitate Nurenbergenſi, Bambergenſis diœceſis meo tempore ciuis, modo non nomẽ proprium, ſed vitæ bona fama occurrit. Filius confeſſionis hic extitit prædeceſſoris mei in prioratu Nurenbergenſi fratris Euerardi. Hic igitur ſimplicianus temporali quidem ſubſtantia non mendicus fuit, ſed rebus viuebat ſecundum ſeculum mediocriter. Ad diuina fuit deuotus plurimùm. Nam operibus miſericordiæ de labore & rebus proprijs pauperibus erogabat largiter, peregrinationibus longis aliquotiens corpus macerabat acriter, & in meditatione Dominicæ paſſionis ſe exercere ſolebat multipliciter. Et quia ex his pijs operationibus ad Deum dietim eius animus cœpit inardeſcere, idcirco deſiderium aliquotiens in anno ſumendi diuiniſſimum Euchariſtiæ ſacramentum in eo nõ deſtitit creſcere. Verùm in præfata ciuitate maſculinus ſexus rarius quam fœmineus ad Euchariſtiæ ſacramentum ſolet accedere, formidabat propterea Dei famulus ſacramentum quod cordis æſtu affectabat contra morem crebrius petere nè ſingularis videretur, iuxta illud memorandũ beati Bernardi, Qui facit quod nemo, mirantur omnes. Excogitabat tamen diuino nutu modum aliquem quo mediante acquireret per equipollentiam quod ſumere nequibat per ſacramenti præſentiam. Sciebat enim quod ſemper Dei miſericordia volũtatem bonam pro facto acceptat, quando propria negligentia opus extrinſecum non vetat. Fecit igitur quantum in ſe fuit quicquid potuit ſe ad ſacramẽtum Euchariſtiæ præparando die præſertim & hora qua Euchariſtiã habere veriſimiliter à ſacerdote proprio non valuit. Nam primum ſi oportunitas arriſerat ſacramentaliter præconfeſſus eſt. Cibum præcedenti die ſumpſit moderatius vice ieiunij, deinde deuotione vera per meditationes ſanctas in ara cordis coram Dei viuentis oculis mactare ſe, & aptare ſolebat ſollicitius quo potuit. Et tandem infra miſſæ officiũ & potiſſimè communionis hora omni deſiderio quo poterat à diuina petijt clementia, vt ſe tanti ſacramenti participem efficeret, & bonam voluntatem pro facto acceptaret. In cuius euidentiam vt corpus ſubijceret ſpiritui, & vt diuina bonitas bonæ volũtatis munus acceptaret pro facto, idcirco cùm ſacerdos ore proprio ſacramentum ſub ſpecie panis ſolebat accipere, iſte Dei famulus tunſo pectore tunc etiam ſua labia aperuit. Et ecce mira res. Nam diuino (vt piè credi poteſt) miraculo accidit, vt quãdo ita ſe diſpoſuit, illico linguæ eius hoſtiæ conſecratæ quædam particula adhærere cœpit deuotè, dulciter, & ſenſibiliter, adeo vt neceſſarium videretur ei aut iſtam quam ſenſit particulam de ore

(quod

(quod verebatur) ponere, aut quod faciebat perceptam deglutire. De quo cùm miraretur ſæpius, & tandem dubitaret an illud aduenirer diuinitus, quadam die eùm diuina audiſſet & percepiſſet (vt prætactũ eſt) finito miſſæ officio certiorari volens digitum ori impoſuit, linguam tangere voluit, ſed digito alba quædam particula vt viſus oſtendit inhæſit ſenſibiliter, quam ori reimpoſitam ſumpſit, vt antea, ſed deinceps per decurſum ſuæ vitæ nunquam ſimile meruit percipere, licet à bonis operibus non minus quam prius deſiſteret. Lib. I. Formic. cap. I.

EXEMPLVM CLXXXVII.

Euchariſtiam frangẽs in miſſa presbyter, viſus eſt à puero quodam infantem in fruſta concidere.

LEgitur in Scala cœli, quod frater quidam familiaris cuidam nobili viro, domum eius frequentabat & filium eius vnicum plurimum diligebat, & quia ei iocalia puerilia afferebat, puer ſequebatur eum vbique. Et cùm ad eccleſiam fuiſſet eum ſecutus vbi frater continuè celebrabat, ſtans puer iuxta fratrem vidit manifeſtè in eleuatione corporis puerum in manibus dicti fratris, vidit poſtea fractionem & ſumptionem, & ideo fugit & abſcondit ſe in terra. Quæſitus autem & inuentus nullatenus venire volebat. Cumque frater iſte iuiſſet, & eũ adduceret, puer clamauit: Saluate me, ſaluate me, quia iſte vult me comedere ſicut hodie comedit vnũ pulcherrimum puerum. Inquirẽtes verò cauſam dicti, inuenerunt quod de ſacramento altaris hoc vidiſſet. Ioannes Iunior.

EXEMPLVM CLXXXVIII.

Angelus viſus eſt oblationem altaris diuino conſpectui reuerenter offerre.

LEgitur quia in monaſterio Sauienſi ſub venerabili Patre eiuſdem monaſterij Serione contigit, quod relatu dignũ credimus. Nam die quodam eùm frater quidam diuino fungeretur officio, veniens ad illa verba: Supplices te rogamus omnipotens Deus, iube hoc perferri per manus ſancti Angeli tui in ſublime altare tuum, inclinans ſe iuxta morem, & ſupplicans, vidit Angelicos ciues in circuitu altaris aſtantes hilares & iucundos, & ſtolis miræ pulchritudinis indutos: Inter quos vnus ſupereminens apparebat forma ſublimior, & vultu venuſtior, qui & præ cæteris ſolus de altari ſacram hoſtiam accipiebat, ſolus ſurſum deferebat, & ſolus diuinis conſpectibus præſentabat. Cæteri verò qui aſtabant in tantum illi Angelo congratulabantur, ac ſi quiſque hoſtiam acciperet, ſi deferret, ſi præſentaret. Reflexis oculis ſacerdos ad altare repoſita reperit, miſſa ſumpſit ſanctificantia ſe, & ſanctificata, & ſic plenus gaudio agẽda impleuit.

EXEMPLVM CLXXXIX.

Euchariſtiæ ſacramentum ob peruerſi ſacerdotis perfidiam in carnem commutatur.

LEgitur in legẽda ſancti Hugonis Linconiẽſis Epiſcopi ordinis Carthuſienſis, quod in Francia quidam ſacerdos ſecularis in quadam villa celebrauit, qui malè & turpiter vixit. Cùm autem veniſſet ad hoc, vt ſacramentum Dominicum eleuatum ſuper calicem diuidere deberet, dubitare cœpit, an hoc eſſet verũ corpus Chriſti, & hoc ſpecialiter propter reprobam vitam ſuam hæſitans, ſcilicet vtrũ talis peccator, qualem ſe cognouit conſecrare poſſet. Et ecce ſtatim ipſum ſacramentum in manu ſua pro medietate vertebatur in crudam carnem, reliqua parte eius tenente formam panis priſtinam, & tamen manſit quaſi continuum quoddam & indiuiſum. Quo viſo ſacerdos perterritus totum dimiſit in calicem, & ſubitò ſacramentum ſanguinis fuit mutatum in cruorem, ac ſi de aliquo corpore profluxiſſet, & tunc ſacerdos ille confirmatus in fide per totam vitam pœnitentiam egit.

EXEMPLVM CXC.

Miſſam in peccato celebrante ſacerdote viſus eſt in altari puer vehementer tonitens ne inſumeretur.

SAcerdos quidam ſecularis dum quadam die miſſam celebraret, alius ei aſſi-

ſtens

ſtens vidit in patena tempore ſumptionis non ſpeciem panis, ſed infantis. Quem cùm ſacerdos leuaret vt ſumeret, cœpit infantulus ille faciem auertere, & ne ſumi poſſet, manibus & pedibus reluctari, & nō ſemel iſte homo deuotus hoc vidit, ſed ſæpius. Cui idem ſacerdos quadam vice dixit inter cætera: Quotiens ſumo corpus Chriſti cum tanta difficultate ſumo, quod mirari non ſufficio. Cui ille: Conſulo vt corrigas te, nam hoc & hoc vidi de te. Quod audiens ſacerdos vitam mutauit, emendamque propoſuit. Et cùm poſtea celebrauit viſus eſt ille infans ab illo deuoto homine iunctis manibus & pedibus cū ſumma velocitate illabi in os ſacerdotis.

EXEMPLVM CXCI.

Sacerdotes quantumlibet mali ſint efficaciam ſacramenti minuere non poſſunt, & eis ob res grandes quas tractant reuerentiam exhibendā docuit beatus Franciſcus.

CVm beatus Franciſcus quadam vice intraſſet eccleſiam ad orandum cuius parochialis ſacerdos infamis erat, quia cōcubinam tenebat, quidam hæreticus qui famam ſancti Franciſci audiebat acceſſit ad eum, & volens per eum ſibi populū allicere, fidem ſubuertere, & officium ſacerdotale contemptibile reddere, dixit ei: Ecce nunquid credendum eſt verbis huius, vel factis eius aliqua reuerentia eſt exhibenda qui concubinam tenet, & manus habet pollutas carnem tractādo meretricis? Attendens igitur vir Sanctus hæretici malitiam coram parochianis venit ad ſacerdotem illum, & flectens genua ante eum ait: Si tales ſunt manus illius qualis iſte dicit, neſcio, etſi etiam tales eſſent, ſcio qđ non poſſent inquinare virtutem & efficaciam diuinorum ſacramentorū. Sed quia per iſtas multa beneficia Dei & chariſmata populo Dei fluunt iſtas oſculor ad reuerentiam eorum quę miniſtrant, & cuius authoritate miniſtrant ea. Et hæc dicens & genua flectens coram ſacerdote illo manus eius oſculabatur, confundens hæreticos & eis credentes quotquot aderant. Sacerdotem verò illum humilitate ſua ad emendatiorem vitam prouocauit.

Sanctorum feſta.

EXEMPLVM CXCII.

Tres Reges douotum ſibi Regem Daciæ magnificè mirificis muneribus ditauerunt.

LEgitur in hiſtoria Romanorum, quia Rex quidam Danorum ad tres Reges qui ſtella duce ab Oriente Hieroſolymam venerunt, & Chriſto nato munera obtulerunt, deuotionem magnam habebat, eosque in ſui adiutorium inuocabat. Profectus ergò prædictus Rex Coloniam cum comitatu ſolemni, vbi ſacroſancta corpora eorum honore debito conſeruantur, tres coronas aureas mirabiliter & regaliter fabrefactas eis obtulit. Inſuper plus quam ſex marcharum milia cum ingenti deuotione eccleſijs & pauperibus diſtribuit, magnum ſuę fidei exemplum ibidem fideli populo derelinquens. Quadam autem nocte cùm ad propria remearet & membra ſopori dediſſet, ecce vidit in ſomnis tres Reges coronas quas portauerat in capitibus præferentes cum ingenti lumine ad ſe propius accedere, & audiuit ſingulos ſingulariter dicere talia: Primus igitur qui & ſenior eſſe videbatur, ſic ait: Frater mi fœliciter veniſti, ſed fœlicius ad propria remeabis, Alter dixit: Frater mi multa tribuiſti, ſed tecum plura reportabis. Tertius ſimiliter ait: Frater mi fidē oſtendiſti, ſed expletis viginti tribus annis iugiter in cœleſtibus nobiſcum regnabis. Primus igitur offerens ei pyxidem plenā auro, dixit: Accipe (inquiens) theſaurum ſapientiæ per quam ſubiectum populum iuſtè iudicabis, quia honor regis iudicium diligit. Secundus pyxidem cum myrrha obtulit ei, dicens: Accipe myrrham pœnitentiæ, per quam carnis motus illicitos refrænabis, quia optimè regnat qui ſeipſum bene regit. Non enim alios bene regere, aut coercere poteſt, qui ſeipſum non coercet. Tertius præbuit ei pyxidem plenam thure dicens: Accipe thus deuotionis deuotæ clementiæ, per quam miſeros reuelabis, quia ſicut ros herbam irrigat vt creſcat, ſic dulcis clementia regis vſque ad ſidera prouehit & exaltat. Cumque Rex de magnitudine viſionis miraretur,

ratetur, ſubitò excitatus eſt, & pyxides quas ei illi tres reges obtulerunt, iuxta ſe collocatas reperit. Qui donum Dei lætus accepit, & ad propria rediens omnia quæ in ſomnis audierat quoad vixit deuotiſſimè adimpleuit, & expleto termino ſupradicto regna cœleſtia meruit poſſidere.

EXEMPLVM CXCIII.

Feſtiuis diebus farinam conſpergens, & fermentans, cruentatos panes inuenit.

LEgitur in vita ſancti Hugonis Lincolnienſis quomodo piſtor quidam ſemper die Dominica farinam conſperſerit, atque fermentauerit, de qua nocte ſequenti panes decoqueret, quos die ſequēti venderet recentes. Quos dum ſemel mane ſecundæ feriæ extraheret de clibano, vnus panis calidus frangitur, vnde mox riuus ſanguinis, qui panem circumquaque infecerat, effluxit. Expauit ille, & panem iſtū cruentatum fruſtatim comminuit, & per ſingulas fracturas cruorem ſtillare vidit. Alios etiam omnes panes ſimiliter cruentatos inuenit, quos panes per octo dies apud ſe occultauit, ſed mercenarij hoc ad publicam notitiam perduxerunt Epiſcopi, & ad eius præſentiam vnus panis fuit allatus, qui ſic eſſe conſpexit. Erant etiā alij panes in clibano poſiti, qui poſt crepuſculum diei Dominicæ erant fermentati & impoſiti. Qui cùm extraherentur, & frangarentur nil prodigioſum habentes in ſua naturali qualitate ad vſum hominum vendebantur. Primi autem per monaſteria & eccleſias in monumentum facinoris de tranſgreſſione ſabbati ad terrorem hominum diligenter conſeruabantur.

EXEMPLVM CXCIIII.

Feſtiuis diebus ſub ſumma miſſa carnes vendens prodigioſo modo à Domino plagatus eſt.

CVm quidam deuotus paſtor in partibus VVeſtualiæ nonnullos carnifices videret ſpe vendendarum carnium temporalibus mercantijs ſub ſumma miſſa occupatos, nonnullos etiam ocioſitatis cauſa, vt fabulationibus & leuitatibus ante carnificum domus tempus expendentes, & diem ſabbati violantes, zelo Domini tactus in feruore ſpiritus vt verus paſtor, errantes oues ad viam veritatis reducere prædicationibus & admonitionibus laborauit, minitans vindictam Dei ipſis affuturam, niſi à tam enormi mandatorum ipſius tranſgreſſione reſipiſcerent. Et quoniam populum duræ ceruicis ſubitò à tam praua conſuetudine omnino reuocare non potuit, laborauit ad hoc quatenus & ſi omni ſabbato deberent merito, maximè tamen in quatuor principalioribus feſtis anni circa viſitationes eccleſiarum occupati ab hac peſſima conſuetudine animum reuocarent. Aderat ergò non longa poſt tempora feſtum Pentecoſtes, & quidam ſacerdotis ſui præceptis atque imprecatione conterriti, timore vindictæ ipſius mandatis, immò non ipſius, ſed Domini obediebant. Vnus verò filius belial animo pertinaci macellum ipſum carnes ſuas venditurus ingreditur, quoſdam de ſua ſorte contra ſacerdotis imperium animando. Et ecce virga Domini ſuper eum. Nam ſecunda aut tertia die Pentecoſtes tantam aeris inclementiam Dominus excitauit, coruſcationes atque tonitrua, vt porta ciuitatis ipſius ictu fulmineo ſcinderetur, deſcendenſque fulmen & vaccas ſuas inter quam plures alias vaccas ſub eadem porta quieſcentes inueniens, extinxit continuò, vt ſcilicet palam daretur intelligi quoniam hæc vindicta eſſet inobedientiæ contemptoris illius. Domus quoque iſtius carnificis eodem fulgure ita quaſſata eſt, vt ſcutellis, ollis atque cacabis tinnitum dantibus, ipſa caſum ſubitum minaretur. Factus eſt poſt hoc vir ille infamis in tota illa ciuitate, omnibus clamantibus contra eum quoniam digna eum plaga propter ſabbati irreuerentiam Dominus tetigiſſet.

Scri-

Scriptura.

EXEMPLVM CXCV.

Scientiæ ſubtilium ſcripturarum curioſius inſiſtens, & ob id ſeipſum ſeducens admonetur vt vitas ſanctorum patrum, & martyrum triumphos frequentaret.

REfert Hugo de ſancto Victore in Didaſcolicon de quodam probabilis vitæ, qui multùm flagrabat amore ſcripturarum,& deſiderio ſapientiæ feruebat imprudenter. Spretis namque ſimplicioribus ſcripturis cœpit profunda rimari & obſcura, & ænigmatibus ſcripturarũ enodandis, & myſticis ſacramentorum intellectibus inſiſtere. Sed mens humana non ſuſtinens tantùm pondus nõ ſolùm ab vtilibus,ſed à neceſſarijs actibus cœpit ceſſare, verſoque vento in contrarium ex ſcripturis occaſionem erroris accepit, quibus noluit vti cum moderamine diſcretionis. Sed miſeratione diuina ille tandem per reuelationem eſt admonitus,nè amplius earum ſcripturarum ſtudio incumberet, ſed ſanctorum patrum vitã & martyrũ triũphos frequentaret, ſicque in breui ad ſtatum priſtinum eſt reductus.

Societas mala.

EXEMPLVM CXCVI.

Beneuolentia ſeniorum quidam, qui perſuaſu amicorum carnalium eremum de ſeruerat, poſt multa peccata ad pœnitentiam reuocatur.

CHryſoſtomus in epiſtola ad Amanticum. Adoleſcens (inquit)quidã Vrbani filius Fenicis Prouinciæ à parentibus quidẽ puſillus derelictus eſt, ſed diuitijs, familia, argento, & auro ac poſſeſſionibus locupletiſſimus. Hic quidem contempta omni pompa elationis & iactantiæ quam adoleſcentia præſumere ſolet, & abundantia miniſtrare, ipſis etiam literis liberalibus derelictis ad humilem vitam,& indumenta vilia conuerſus, ad montes & deſerta ſeceſſit, atque ibi per continentiæ philoſophiam exercitatus etiam ſuper ætatem ſuam vitæ magnorum & admirabilium virorum virtutibus ſe conformabat. Poſt hæc etiam ſacri baptiſmi myſterium conſecutus, multo magis aſcẽdebat ad incrementa virtutum. Lætabantur omnes & laudabãt Deum, quod in tantis diuitijs natus,tantiq; generis,& primæ ætatis adoleſcens ſubitò omnis vitæ temporalis vanitate calcata, aſcendere deſiderauit æternæ vitæ faſtigia. Cùm ergò in his exercitijs verſaretur,& in admiratione eſſet omnibus, quidam corruptæ mentis homines iure conſanguinitatis proximi accedere ad eum primo viſendi gratia cœpere.Poſt hæc aſſiduitate colloquij mali rurſus eum ad ea quę ſpreuerat reuocarunt,& abiecta omni ſanctitate(quã aſſumpſerat) de monte aſcendit ad forum. Tunc per medium ciuitatis equo vectus, & curſoribus ſtipatus,cœpit incedere,totamque vrbem quaſi volitans & exultans ambire. Abiecta ſunt pariter fræna caſtitatis ab eo, cui cũ delitijs & luxuria nullum poterat eſſe conſortium. Inde iam obſcœnis amoribus cœpit irretiri, & in omnem turpitudinem captiuari, ita vt nullus hominum fuit qui non ſalutem eius penitus deſperaret. Circumuallabant namque eum examina paraſitorum, circundabant adulatorum greges puſillum adoleſcentem diuitem. Illi autem qui ad reprehendendũ omnia prompti ſunt illud etiam culpabãt, cur omnino vel præſumpſiſſet quidem q̃d obtinere non poterat. Cùm ergò hæc apud quoſque dicerentur, eſſetque facti huius ingẽs pudor deuotis, ſancti quidam viri huius venationis periti ſcientes nihil eſſe deſperandum, armati cœperunt eum obſeruare ſollicitius, & ſi quando in plateis occurriſſet, accedere cum manſuetudine & ſalutare. Et ille primò quidem equo ſedens de alto vix reſalutare, aut reſpondere eis ex latere incedentibus dignabatur, tantum improbitatis & elationis aſſumpſerat. Sed viri illi ſancti nihil horũ iniuriæ arbitrantes, illud ſolum intentum proſpiciebant,quatenus agnum poſſent de dentibus luporum euellere. Cùm igitur frequenter hoc facerent aliquando velut ex amentia quadam in ſe regreſſus, adoleſcens benignitatis eorum erubuit perſeuerantiam, & cœpit primò cum eos eminus occurrere ſibi vidiſſet, equo deſilire, & inclinato capite quæ ab eis dicerentur

audire,

audire, ac proceſſu temporis maiori erga eos vti reuerētia. Et ita per Dei gratiam, & eorum admonitiones à cunctis mortis nexibus (quibus conſtrictus fuerat) euolutus rurſus ad ſolitudinem, rurſus ad montes, & exercitia prioris philoſophiæ repedauit. Et in tantum nunc effulſit, vt poſterioribus exercitijs longè illa priora ſupergreſſus ſit. Didicit autē nunc quæ fuerat lapſus ſui occaſio, illa videlicet quia non ſecundum præceptum euangelicum quæ habuit vendidit & pauperibus erogauit, vt theſaurum ſuum ad cœlos transferret, ſed quia habuit egreſſus eſt. Nunc verò omnia reſpuit quę habuit, atque pauperibus erogauit, & ideo nunc omni ſolicitudine præciſa, cœleſtem vitam incedens ad omnem virtutum perfectionem cautior ex caſu & emendatione peruenit.

EXEMPLVM CXCVII.

Socius malorum cum malis, licet innocens eſſet, morti adiudicatur.

Refert Petrus Alfonſus, quod duo clerici euntes per quandam ciuitatem, in quadam taberna audierunt dulciſſimos cantus, & accedētes inuitati per reſidētes ita dixit vnus alteri: Dixit ſapiens, quod non eſt tranſeundum per ſedes gentis iniquæ, ſed fugiendæ ſunt, & ideo nullo modo intrabo. Alter verò lætus ex dulcedine cantus, & auiditate potus intrauit ad eos altero recedente. Dum ergo ibi fruerētur lætitia ſubito venit rector ciuitatis, & cœpit eos omnes eo quod alibi feciſſent homicidium. Et cum omnes fuiſſent adiudicati ſuſpendio, & clericus vna cum eis dū eſſet in morte, cœpit dicere intra ſe: Nunc cognoſco & experimento percipio, quod malum eſt cum malis ſe aſſociare, veſtem ſuam quando poteſt non lauare, pannum precioſiſſimum in manibus mali ſutoris ponere, vas balſami plenum in latrinam proijcere. Sed quia tardè dolui, iuſtum eſt vt ſim damnatus.

Superbia.

EXEMPLVM CXCVIII.

Propter ſuperbiam, & carnis voluptates damnatus Cancellarius Pariſienſis, cū triginta diebus inferni pœnas expertus eſſet, diem iudicij propter tædium temporis, & multitudinem ad inferna ruentium ſuſpicabatur adeſſe.

Qvidam Cancellarius Pariſijs exiſtēs omnibus acceptiſſimus fuit, qui ita facundus fuit, & litteratus quando prædicauit, quod Prædicatores & fratres Minores omnibus negotijs poſtpoſitis ſermonibus ipſius aſſiduè intereſſe cupiebāt. Quem poſtmodum (cum laboraret in extremis) Epiſcopus ciuitatis diligenter viſitauit, dicens: Pręcipio tibi in virtute obedientiæ, ſi autoritas mea uim debeat habere, licet acceptior me in ſeculo fuiſti, quatenus mihi infra triceſimum diem appareas de ſtatu tuo me certificans. Obijt ille. Triceſimo autem die cum Epiſcopus ille ſolus in camera ſederet, ipſe magna cappa indutus & fętēs magis quam cadauer, putridum ſibi apparuit dicens: Hic ſum ſicut mihi tua pręcepit autoritas. Tunc Epiſcopus perterritus, quomodo ſibi eſſet quæſiuit. Reſpondit: Miſer ſum ego, & perpetualiter damnatus, quia honorem quem per ſcientiam in hoc ſeculo habui non Deo & beatæ virgini attribui, ſed potius de meipſo habere præſumpſi, & in voluptatibus carnis gaudere volui, propter quod ſum perpetualiter damnatus, ita quod nullæ eleemoſynæ vel orationes mihi proſunt. Et ab Epiſcopo quæſiuit qualis hora in mundo eſſet. Reſpondit Epiſcopus & dixit: Hodie eſt triceſima dies, quod ab hoc ſeculo tranſiſti. Tunc dixit Cancellarius, væ, væ. Nos credebamus in inferno, quod dies iudicij eſſet conſummata, quia ſicut nix cadit de cœlo, ita intrant animæ ad infernum. Valefecit ergò Epiſcopo, & receſſit cum magno eiulatu.

✠

EXEMPLVM CXCIX.

Superbus eremita damnatur, & humilis contritusque latro ad regna cœleſtia prouehitur.

REfert frater VVilhelmus Lugdunenſis Epiſcopus quoniam fuit quidam frater in monaſterio quodam multum uerboſus, & ſemel accidit quod loquebatur de non ſibi commiſſis, tunc Abbas dixit ſibi ſerioſè, uade & tace. Qui recedens ab Abbate & cordi ſuo imprimens iſta uerba Abbatis, amplius in monaſterio ſilentium tenuit. Et cum ſic tacuit, tunc ab intra in ſpiritu in tantum profecit, quod Deus ſibi multa ſecreta reuelauit, ita quod alij fratres mirabantur de taciturnitate ſua. Accidit autem quod quidam Eremita in ſilua non longè à monaſterio infirmabatur, qui miſit ad Abbatem ut ad eum ueniret, & ſibi eccleſiaſtica ſacramēta porrigeret. Tunc Abbas duxit illum taciturnum ſecum, & iuit cum ſacramentis ad communicandum illum Eremitam. Tunc in uia quidam latro audiens campanam paruam ſecutus eſt eos uſque ad cellam Eremitæ, & manſit foris reputans ſe indignū, quod deberet intrare cellam tam ſancti uiri. Sed poſtquam Eremita confeſſus eſt & cōmunicauit tunc latro ſtans prope ianuā cum humilitate cordis ſui dixit: O ſi eſſem talis qualis es. Et Eremita in elatione mentis, & complacentia ſui ipſius dixit: Hoc libenter deberes uelle, quod eſſes talis qualis ego ſum. Tunc frater ille taciturnus cœpit flere amarè, & poſtquā Abbas & frater ille receſſerunt, tunc latro ille currit à remotis poſt eos, & inuocauit Deum vt daret ſibi contritionem ueram, & uitæ emendationem, quia iam propoſuit illi Abbati confiteri, & amplius nunquam peccare uelle, ſed pœnitentiam pro peccatis aſſumere, & ſic in veloci curſu ille cecidit & mortuus eſt immediatè. Quod uidēs frater iſte cœpit lætanter ridere. Sed poſt quam Abbas cum iſto fratre ad conuentum redijt, quæſiuit ab iſto fratre quare ſic taceret. Et reſpondit: Pater, ſemel dixiſtis ad me, uade & tace, & ab illo die ſemper tacui, niſi interrogatus fuiſſem. Tunc Abbas dixit, quare tu fleuiſti, cum illum ſanctum Eremitam communicaui, & tu riſiſti cum ille malus latro poſt nos cucurrit, uolens nos ſpoliare uel occidere, & ſic peccādo in peccatis ſuis obijt? Tunc frater reſpondit: Pater cauſa fletus mei fuit iſta, quia cum communicaſti illum Eremitam infirmum, tunc latro ſtetit foris ianuam ex humilitate cordis, dicens: O ſi eſſem talis, qualis tu es? Eremita reſpondit in elatione mentis: hoc poſſes libenter velle, & ſic mortuus eſt & dānatus, ideo fleui. Sed latro qui poſt nos cucurrit habuit firmum propoſitum confitendi, & non ſpoliandi nec occidendi, & ſic currens cecidit & obijt, & Angeli eius animam rapuerunt, & ad cœlum cum gaudio deduxerunt, quia ſua contritio fuit tanta, quod deleuit pœnam & culpam, ideò riſi.

EXEMPLVM CC.

Gloriam hominum de ſuis virtuoſis operibus quærens fœmina damnatur.

REfert Doctor Iacobus de Paradiſo Carthuſienſis, quod quædam virgo deuota ita vitam ſuam duxit ieiunando, vigilando, orando, caſtigando ſe, quod ab omnibus ſancta reputabatur. Contigit autem eam infirmari vſque ad mortem, cuius confeſſionem quidam deuotus ſacerdos audiuit, & ſuam ſpiritualem ſuperbiā ignorauit. Cui poſt obitum ipſa apparuit nigra, & valdè horribilis. Sacerdos autem expaueſcens, quæſiuit quid eſſet. Et fatebatur ſe eſſe illam virginem, quæ quaſi ſancta reputabatur, & ſubiunxit dicens: Ego infœlix tradita ſum infernalibus incendijs cum inferioribus dæmonibus, & cum infimis damnatis æternaliter cruciandа, propter meam propriam complacentiam, & ſpiritualem ſuperbiam quam habui, quod nullam æqualem mihi reputaui, ſed ſuper omnes me extuli, & alios homines iudicaui & ſpreui, propterea ad profundum inferni deſcendi, de quo nunquam liberabor. Nam ſi ſiccatæ eſſent aquæ maris, & fundus repletus arena, & vna auicula centeſimo anno vnum granum educeret, & tunc poſſem ſaluari, omnes pœnas inferni eligerem vſque ad illud tempus ſuſtinere, ſed non ſic, quia in inferno nulla eſt redemptio. Vnde pater ſancte nec tu nec ali-

quis

quis ſanctus alius pro me oret, quia nunquam liberabor.

Tentatio.

EXEMPLVM CCI.

Tentatus fortiter monachus quadam nocte reſiſtendo coronam gloriæ meruit.

ERat quidam monachus Ciſtercienſis qui quadam nocte grauiter tentatus carnaliter ferè ad conſenſum peccati, reſtitit viriliter & vicit ſalubriter. In eadem hebdomada venit quidam conuerſus de Grangia ad priorem domus dicens ei ſecretè: Domine in hac hebdomada viſum eſt mihi in ſomnis quod fortis columna ſtaret coram me, cui ferrum quoddã fuit infixum in quo pendebat pulcherrima corona quaſi corona Imperatoris. Et adfuit quidam pulcherrimus Dominus, qui ambabus manibus tulit coronam de columna, deditque illam in manibus meis dicẽs: Accipe coronam iſtam & defer eam illi monacho, deſignans eum ex nomine, quia hac nocte meruit illam. Quæſitum eſt autem, & ſic inuentum quod illa nocte ſic tentatus fuerat, & reſiſtendo vicerat, & ob hoc coronam meruerat, coronam ſcilicet non illam in viſione oſtenſam, ſed in regno cœlorum percipiendam.

EXEMPLVM CCII.

Tribulationibus & tentationibus fœmina in vita ſpirituali perfecta laceſſitur, alijs minus perfectis de ſua quiete gaudentibus.

LEgitur in libro prioris de Grunnendael fratris Ioannis de Schoenhouia, quod fuit quodam tempore quædam matrona deuota, quæ cum miſſam audiret poſt eleuationem miſſæ vidit quendam pulcherrimum puerulũ ſuper altare currentem (vt ſibi apparebat) & iuxta idem altare ſedebant tres virgines miſſam audientes. Et cucurrit puerulus de altari, & accepit vnam illarum virginũ nimis amicabiliter in brachijs ſuis, & oſculabatur eam nimis amoroſè. Alteram accepit, & pallium ipſius diſcooperuit ab eius oculis, & inſpexit in eius faciem valdè amicabiliter. Sed tertiam accepit per manum, & percuſſit eam cum pugno in faciem, & truſit cum pedibus, & oſtendit ei magnam indignationem, & cucurrit puerulus ad altare, & ibi perdidit eum matrona hæc. Videns autem iſta admirabatur multum, quid iſtud prętenderet, & deſiderauit multum ſcire quid nam iſtud eſſet, ſed & Dominus noſter noluit ſibi hoc fruſtra oſtendiſſe, & alloquebatur eam, & dixit: Prima matrona, cui me tam amicabilem exhibeo, multum eſt nutabunda & imbecillis ad me, & de facili decideret, & verteret ſe ad ſeculum, niſi eſſem ei amicabilis & benignus. Altera melius eſt contenta, dummodo aliquid ſaporis habere poterit & dulcedinis. Sed tertia virgo eſt dilecta ſponſa mea, & qualemcumque amaritudinem illi dedero, ipſa permanet mihi ſemper conſtans & fidelis. Et igitur nota, quod maior ſalus & ſanctitas non conſiſtunt in maiori dulcedine, ſed quando æquanimiter ſcimus tribulationes ſuſtinere, & Deum inde laudare, & in illis gaudere, & diligere facientes nobis mala. Iſte eſt in dilectione ſupremus gradus.

EXEMPLVM CCIII.

Dæmones multi cellam vnius eremitæ inquietant, ſed integram ciuitatem vnus regere conſpicitur.

LEgitur in Vitiſpatrum quod quidam Eremita ductus eſt ab Angelo ad quẽdam locum vbi erat congregatio monachorum, & vidit maximam multitudinem dæmonum volantium ad modum muſcarum in omnibus officinis eorũ. Veniens autem ad quendam locum ciuitatis vidit in ciuitate vnum ſolum dæmonem ſatis ocioſum ſupra portam ciuitatis. Quęrenti autem vnde hæc eſſet? Ait Angelus qui eum ducebat, quod omnes in ciuitate voluntatem diaboli facerent, & ideo vnus diabolus ad eorum cuſtodiam ſufficiebat. In Abbatia autem omnes diabolo reſiſtebant, & ideo ipſos monachos tam multi dæmones impugnabant. Facit enim Lucifer id quod prudens Imperator facere ſolet, qui ſi habet multos hoſtes ſibi aduerſantes, quos vincere cupit, & debella-

re, mittit ad eos multitudinem militum qui eos ſuperare poſſint. Vbi verò victi ſunt hoſtes & ſuperati,& deditionem iam fecerunt, promiſeruntque ſe imperata libenter facturos,vnum eis præficit,qui eos in obedientia & ſubiectione conſeruet. Cõſiderate quæſo omnes Chriſtiani cui Imperatori peccatóres ſubiecti ſunt à quo defecerunt. Defecerunt à Deo glorioſo, quo nihil ſublimius, nihil præſtantius, nihil generoſius,nihil deniq; melius eſt,& ſubiecerunt ſe viliſſimo & immundiſſimo ſpiritui,quo nihil abiectius,nihil fœdius,nihil denique deterius eſt. Erubeſcite tandẽ diabolo parere, & ad Deum à quo defeciſtis redite, cui parere ſumma fœlicitas, ſummaque libertas eſt.

EXEMPLVM CCIIII.

Dæmon poſt ſeptennem tentationem Papam in fornicationem proſtratum, ſandalio eius pro ſigno victoriæ accepto ſuo principi nunciauit: ſed Papa mirabiliter ad pœnitentiam reuocatur.

REfert Sigebertus Gẽblacenſis in chronica ſua. Antidius Biſourionenſis Epiſcopus, aliquando tertia feria poſt palmas tranſiens pontem Duuij fluminis, vidit agmen dæmonũ geſta ſua principi ſuo referentiũ,& inter eos Æthiopem in manibus ſandalium præferentem ad iudicium, quod Romanum præſulẽ (cuius hoc erat) per ſeptem annos impugnatum tandem ad lapſum traxerit, qui vocans ad ſe Æthiopem in virtute Dei, & ſanctæ obedientiæ ſuper eum aſcendens eo vectante Romam venit feria quinta hora celebrandi officij, & dæmone præ foribus expectante. Papæ rem retulit negantem per ſandalium ad pœnitentiam mouit,& miſſa vice eius celebrata, & parte chriſmatis à ſe conſecrati aſſumpta reuectãte Æthiope ad eccleſiam ſuam redijt ſabbato ſancto hora celebrandi officij. Sigebertus in Chronologia ſua ad annum 411.

Ioannes Rauliu Theologiæ Doctor, & doctiſſimus concionator, qui vixit anno. 1480. ſerm. feriæ quintæ poſt Dominicam tertiam quadrageſimæ, dicit abeſſe omnem magicæ artis ſuſpicionem ab hoc facto S. Antidij, quia ſancti vti poſſunt aliquando dæmonis opera, illi imperando, iuxta poteſtatem ſibi traditam à Chriſto, dicente: Ecce dedi vobis poteſtatem ſuper omnem poteſtatem inimici. Sic D. Dominicus coegit dæmonem candelam tenere donec horarum penſum abſoluiſſet. Malefici autem abutuntur opera dæmonum eos inuocando, eiſque ſe ſubijciendo. Quamobrem aliud eſt vti opera dæmonis more ſanctorum,& aliud abuti more magorum.

Tyrannus.

EXEMPLVM CCV.

Abſtinẽs quidam crudelis arguitur, quod carnibus pecorum abſtineret,ſed hominum carnibus veſceretur.

LEgitur in Scala cœli, quod quidam prælatus ſemel erat qui non comedebat carnes,tamen faciebat multas iniuſtas exactiones. Cum igitur ſemel exhæredaſſet vnam viduam, illa cum filijs ſuis in brachijs acceſſit ad eum dicens: Domine tu non comedis carnes mortuas, ſed comedis carnes viuas, quia cum deprædationibus tuis interficis & deuoras omnes ſubditos tuos. Deuora ergò etiam iſtos duos filios meos, & comede eos. Quod ille audiẽs & compunctus reſtituit ei omnia. Patet ex hoc abſtinentiam à carnibus nihil homini perfuturam eſſe, neque vllas caſtigationes corporis, ſi homo non abſtineat à peccatis, & præſertim ab oppreſſione pauperum, quia non prodeſt bonum facere, niſi abſtineatur à malo. Sunt enim duæ partes iuſtitiæ ſcilicet declinare à malo & facere bonum.
Ioannes Iunior.

EXEMPLVM CCVI.

Pauperum oppreſſor, & in eccleſiam & ſeruos Dei ſæuiens quibus tormentis poſt mortem cruciatus fuerit.

LEgitur in libro qui dicitur Faſciculus morum, de quodam principe magno qui non tantum in proximis pauperibus dum adhuc viueret vltra modũ ſæuiebat, vo-

verumetiam ſuper omnia in eccleſia Dei, & ſeruitoribus eius. Vnde ipſo mortuo quidam clericus in curia ſua nutritus, & per eum promotus vehementer ſollicitabatur de eo qui ſic crudeliter vixerat, vtrum damnatus aut ſaluatus eſſet. Accidit autem quadam vice dum ipſe cũ alijs per nemus quoddam tranſiuit, in quo dictus princeps conſueuerat venari, dum ſic ſolicitè cogitabat de illo, ecce nubes denſa ſuper eos venit, in qua denſitate ipſe à ſocijs diuiſus eſt. Cum ergò vagabundus deuiaret, habuit obuiam quendam ſeſſorem in equo magno nigro, qui dixit ei: Si vis ſcire quæ deſideras cito de equo tuo, deſcende, & mecum aſcende, quia ad oſtium aulæ ſecurè ſatis portabit te, vbi cum veneris deſcende, & ad talem cameram intra, & ibi videbis quod optas. Sed ſi vis cum vita euadere, ſtatim cum audieris iſtius equi hinnitum, & chordæ eius ſonitum, equum aſcende, & fuge periculum, & ille fecit omnia quæ præceperat. Cum ergò dictam cameram intraſſet, vidit ibi cathedram ignitam poſitam, in quã duo dæmones impoſuerunt hominem omnibus doloribus aggrauatum. In cuius capite impoſuerunt coronam ignitam. Quo facto intrauit magnus ceruus cum cornibus acutiſſimis, & à cathedra ipsũ impetuosè proijeiens cum cornibus totũ corpus eius dilacerabat, & receſſit, ſed ille per ipſos in cathedra reſtitutus eſt. Et ecce leporarij duo terribiles, & nigri venerunt, & iterũ illum à cathedra retraxerunt, & miſerabiliter lacerauerunt. Quibus egreſſis iterum in cathedra reſtituitur. Intrauit igitur quidam iuuenis cum gladio euaginato, & illum per coronã capitis de cathedra proſtrauit ad terram, & gladium in coronam vſque ad cerebrum infixit, & poſtmodum radendo ipſam totaliter amputauit. Et cũ ad pedes ſuos illam proieciſſet, ſtatim feſtinus exiuit. Cum igitur iterum in cathedra eſſet miſer reſtitutus illum clericum reſpiciens. Ego ſum (inquit) ille quẽ quęris. Sciſcitante ergò clerico, qui eſsẽt quos vidit ſic ipſum cruciantes: Corona (inquit) ignita, quam ſic in capite gero plus ponderat de pœna, quam tota terra mundana. Et quia ſemper Eccleſiã Dei, & clerum in odio habui, & ipſum toto conamine ſeruum feci, & deſtruxi, & coronam eu iuſdam cleri, quaſi radendo conteptibiliter amputaui, ideò coronatus ſic in capite tantam ſuſtineo pęnam. Similiter quia aliquando in illo nemore in venatione fui, & duos homines ſuſpendi feci, quia vltra voluntatem meam duos detinuerunt leporarios, ideò ab illis bis in die torqueor. Quia etiã per delectationem venationis, miſſam & officium diuinum contempſi & omiſi, ideo ceruus ille in toto corpore me lacerat, & affligit ineffabili pœna, in quibus ego habui delectationem maiorem, merito in his afflictus ſic crucior. Et his dictis audiuit ipſe equum hinnire, & chordæ ſonitum, & ſtatim equum aſcendit, & vix euaſit. Filia autem dicti principis iſta narrauit cuidam religioſo homini Ioannes Ædæus Franciſcani ordinis autor libri qui dicitur hic Faſciculus morum.

EXEMPLVM CCVII.

Oppreſſor pauperum mala morte defungitur & damnatur.

Qvidam nobilis erat oppreſſor pauperum & amator mundi, hic cum quieſceret in lecto ſuo, camerarius eius iacens ante camerã rapitur in viſione ante thronum Dei, & vidit quod Dominus ſuus accuſabatur de omnibus quæ geſſerat, pro quibus accepit ſententiam æternæ damnationis, & cum magno triumpho ductus eſt ad Luciferum. Cui Lucifer: Adducite eum ad me, vt dem oſculum fideli ſeruitori meo. Et cum adductus fuiſſet dixit: Non ſit tibi pax in ſecula ſeculorum. Et ait Lucifer: Ipſe conſueuit balneare, ducite eum ad balneum. Cumque ductus fuiſſet ad balneum, laniatur ab vngibus dęmonum: aliqui etiam ignem ſuper eum fundebant. Eductus igitur à balneo ad pręceptum principis inferni, poſitus eſt in lecto inferni, de quo Eſaias dicit. Subtus te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. Et dixit Lucifer miniſtris: Date ei potum de calice ire Dei, & propinatus eſt ei ignis, & ſulphur quæ eſt pars calicis eorum. Qui dum clamaret: Sufficit, dixit Lucifer: Audire ſolet dulces ſymphonias, ſurgant ſymphoniaci. Et ecce duo dæmones cum tubis igneis ignẽ ſic in eius aures ſufflauerunt, vt de oculis, & de

naribus, & ore flamma ignis exiret. Poſt hæc ait Lucifer: Adducite eum ad me, & adducto eo ait: Canta mihi vnam cantatio nem. Cui ille: Quid cantabo? niſi, Maledicta ſit dies, in qua natus ſum. Et dixit Lucifer: Canta meliorem. At ille: Maledictus ſit pater, qui genuit me: Maledicta ſit mater, quæ peperit me. Dixit ei Lucifer: Canta adhuc meliorem mihi cantationem. Tunc miſer ait: Quid cantabo? niſi, Maledictus Deus, qui me naſci permiſit. Hoc eſt (ait Lucifer) quod volui. Tunc dicit miniſtris: Ducite eum ad ſedem quam meruit. Qui protinus proiectus eſt ad vnum puteum, & factus eſt talis ſtrepitus, ac ſi totus mundus & omnia ſimul quæ in eo continentur cum cœlo caderent. Ad quẽ ſtrepitum camerarius euigilans cucurrit ad cameram & Dominum ſuum mortuum inuenit. Ipſe camerarius relicto mundo ordinem intrauit, & Deo vſque in finem vitæ ſuæ ſeruiuit, ne ad illam pœnam in qua Dominum ſuum viderat inueniret.

EXEMPLVM CCVIII.

Plura ſepulchra facinoroſo Præpoſito præparata bufonibus plena reperta ſunt, à quibus tandem corpus eius deuoratum eſt.

Legitur quod in caſtro, quod dicitur Mons deſiderij, erat quidam Præpoſitus valdè facinoroſus, qui cum mortuus eſſet & vellent eum ſepelire, viderunt foſſam ſcaturire bufonibus, tunc fodientes aliud ſepulchrum, inuenerunt illud ſimiliter plenum bufonibus, ſimiliter tertium & decimum. Tunc dixit quidam ſapiens: Quare vultis caſſare iudicium Dei, proijcite cadauer vbi vult Deus proijci illud. Cumque proieciſſent corpus in foſſam vbi erant bufones, deuorauerunt corpus illud totum vſque ad eius oſſa. Tunc omnes qui aderant, cognoſcebant eſſe iudicium Dei.

✠

Timor.

EXEMPLVM CCIX.

Iudicium Dei timendum, quomodo rex ſapiens docuerit.

Legitur de quodam rege, qui raro vel nunquam riſit, & principes illius regis acceſſerunt ad fratrem regis inſtigantes eum, vt regem interrogaret de cauſa ſuæ triſtitiæ, quare nunquam vel raro rideret, ſed ſemper triſtis eſſet. Et Rex reſpõdit fratri ſuo, quod ſibi ſuper hoc alia die reſpondere vellet: Tunc Rex fecit fieri foſſam profundam quam pro dimidietate repleuit cum ignitis carbonibus, & ſuper illam foueam locauit ſedem antiquã & corruptam vetuſtate, & ſuper illam ſedem pependit gladium extractum cum filo, & locauit menſam prope foueam plenam cibarijs pretioſis, cum vino pretioſiſſimo, & locauit fratrem ſuum ſuper ſedẽ illam. Et fecit quatuor viros cum gladijs extractis fratrem ſuum circunſtare, quorum vnus gladium extractum poſuit ſibi à retro, alius ab ante, tertius à dextris, quartus à ſiniſtris: Et Rex fecit accedere viros qui cantauerunt ante eum in tympanis & choris & organis & alijs muſicalibus inſtrumẽtis. Et Rex ait fratri ſuo, gaude & lætare, comede & bibe, & ſis lætus. Et frater ait ad regem: Quomodo poſſum lætari & ridere, cum mihi ſint anguſtiæ vndique. Si video infra me, video carbones ignitos: & ſi me volo vltra menſam mouere, ſedes vetuſta frangitur, & ſic ad ignem cadã: ſi video ſupra me, video gladium euaginatum pendentem in tenero filo: ſi reſpicio ante me vel retro me, vel à dextris, vel à ſiniſtris, vndique ſum circundatus gladijs euaginatis, ſed cum me ſic ſentio in anguſtijs poſitum, nec delector comedere, nec bibere. Tunc rex ait fratri ſuo: Sicut tibi iam eſt, ſic ſemper mihi eſt, quia ſi video ſupra me recognoſco iudicem meum qui iudicaturus eſt me, & cui oportet me reddere rationem de omnibus cogitationibus, verbis & operibus. Si videro infra me conſidero infernalem ignem, & pœnam damnatorum, cum quibus æternaliter damnabor, ſi in vno peccato mortali moriar. Si videro retro me, co-

gnoſco peccata mea, quæ contra Deum commiſi, & ſic tempus meũ inutiliter expendi. Si reſpicio ante me, cognoſco mortem meam ad quam ſingulis diebus vnã dietam facio, & neſcio tempus, nec locum mortis meæ. Si video à ſiniſtris, conſidero dæmones, qui die noctuque quærunt animam meam, & impedire ſalutem Si reſpicio à dextris, tunc cognoſco Angelos Dei, qui mihi ſemper bona inſpirauerũt, & à malis retraxerunt, quibus, heu, non ſatisfeci: nec eorum bonas inſpirationes ſecutus ſum. Et cum iſta ſemper in me, & circa me perpendo, & conſidero, quomodo gaudere poſſum in hoc ſeculo.

Verbum Dei.

EXEMPLVM. CCX.

Verbum Dei libenter audiens virgo quædam, militem ſe ſtuprare volentem precibus ſubmerſit, & precibus iterum ei vitam impetrauit.

LEgitur in Scala cœli, quòd dum quædam virgo iuuencula magnam haberet deuotionem ad verbum Dei, & diſcurreret de loco ad locum, vt audiret ſermones, quidam nobilis attendens eius pulchritudinem ſollicitabat eam ad actum immundum, quæ nullo modo adquieſcẽs, dum ſemel per viam iret ad ſermonem, iſte nobilis cum equo cucurrit poſt eam vt eam raperet. Quod illa attendens cum lachrymis rogauit Deum vt per virtutem ſui verbi conſeruaret virginitatem ſuam. Statim Deus miſit ſibi ſubſidium ſuum, & vertigio adhæſit capiti equi militis, & præcipitando eum in aquam ſubmerſit. Cum autem iſta audito ſermone, Deum rogaſſet, vt per virtutem ſui verbi reſuſcitaret eum, poſt paruulam horam ille ſurrexit, & mirabilia de inferno, & de vtilitate audiendi verbum Dei narrauit. Vnde conuerſus, licet eſſet ignorans, continuè prædicabat & loquebatur de Deo. Ioannes Iunior.

EXEMPLVM CCXI.

Verbum Dei audire renuens peruerſus homo, vt crucifixi imago auræs clauderet ad voces pro eo orantium poſt mortem promeruit.

NArrat Iacobus de Vitriaco, quod erat quidam ruſticus, qui nunquam volebat audire verbum Dei. Qui cum eſſet mortuus & ad eccleſiam delatus, & ſacerdos & alij clerici officium funerale legendo, & cantando facerent, imago crucifixi cœpit obturare aures ſuas manibus à cruce retractis. Quod cum omnes circunſtantes aſpicerent & mirarentur, ait ſacerdos ad populum: Vos ſcitis quod iſte nunquam voluit audire verbum Dei, & ideo eſt nunc in manu diaboli, propter quod Deus obturauit aures ſuas, ne audiat preces quas pro eo fundimus. Sicque intermittentes orationes pro eo, tanquam dãnato, corpus eius in agro cum beſtijs ſepeliebant. Iacobus de Vitriaco ſer. 290. & Raulinus ex eo.

Vſura.

EXEMPLVM CCXII.

Vſurarius viſus eſt in inferno, de cuius vẽtre rami excreuerunt, ad quos omnes hæredes cernuntur eſſe ſuſpenſi.

LEgitur in libro de ſeptẽ donis, quod frater VVilhelmus Pictauienſis miniſter ordinis fratrum Minorum prędicauit in quadam ciuitate, quod quidam frater ordinis ſui, homo valdè religioſus, vidit quadam viſione hominem vnum in medio flammarum proſtratum, de cuius ventro procedebat arbor alta, in cuius ramis homines diuerſi maſculini & fœminini ſexus ſurſum pedibus & capite deorſum ſuſpenſi erant, qui omnes flamma ab imo procedente diuerſimode & acerrimè torquebantur. Sed ille qui in fundo iacebat ſuper omnes alios maximè cruciabatur. Et cum ille frater qui hæc videbat quęreret à ductore ſuo quid hoc eſſet. Ille reſpondit ei: Ille qui iacet in imo pater fuit, & principium generationis iſtorum omnium, & fuit pauper & per vſuras aſcendit.

dit. Alij omnes ſunt filij ſui & nepotes, qui processerunt ab eo, in quibus ipſe delectabatur, & torquentur, quia fuerũt imitatores ſceleris paterni, & quia per vſuras adquiſita poſſederunt nec reſtituerunt. Pater autem ſuper omnes torquetur videndo eos qui per eum in hoc tormentum venerunt, & pro omnibus his pœna ei cumulatur. Nicolaus Dinckelſpule.

EXEMPLVM CCXIII.

Vſurarius & filius eius viſi ſunt in inferno mutuis ſe maledictis laceſſentes.

Legitur in Vitiſpatrum quoniam quidam vſurarius habuit duos filios, quorum vnus compunctus in ſermone verbi Dei dixit patri ſuo: Pater, ſi moreremur in hac vita, tunc moreremur in corpore & anima, ergò reuertere, & redde vnicuique quod ſuum eſt. Cui pater & alius frater indignanter reſponderunt: Debes tu eſſe noſter confeſſor, vade ſi ſic mori nolueris, & nos pmanebimus in bonis noſtris. Qui tacuit & iuit ad eremum, & pauperem vitam ducens, ſeruiuit Domino Ieſu. Tandem moriuntur pater & frater in vſura, & in iniuſtis bonis. Cumque Eremita vir religioſus audiſſet patrem ſuum defunctum & fratrem, miſericordia motus rogabat ſtatum eorũ notificari ſibi. Deus igitur miſericors, & non fruſtrabatur eũ à deſiderio cordis ſui. Vna igitur dierum cum eſſet in oratione ſua venit Angelus Domini ad eum dicens: Fiat tibi quod petiſti. Et manum eius ducens peruenit ad locum quem neſciebat. Cumque ſic ductus fuiſſet per Angelum, vidit magnum montem, & dixit Angelus ad eum: Vis modo videre & audire patrem tuum & fratrem? Qui cum reſponderet, volo: vidit vallem montis fumigantem, & audiuit mirabilem vocem Et primò vidit patrem ſuum bullientem in igne, ſicut vnum piſum in vna magna olla. Qui dixit: Væ, væ, væ, maledicta hora in qua conceptus ſum, & venter qui me portauit. Quem cum audiſſet Eremita tremuit, & dixit: O pater mi es tu hic. Qui reſpondit: Sum dilecte fili, benedictus ſis, quia timuiſti Deum, & cauiſti ſpeluncam & pœnam iſtam horribilem. Sed caue tibi & ſeruias Deo. Et cum ſic loquerentur, ecce venit frater ſuus, ſicut pater in igne natando infra & ſupra, ſicut piſum in olla. Et cœpit filius maledicere patri in pœnis dicens: Maledictus es tu pater in æternum, quia iniuſta bona tua ſuper me hæreditaſti, & ſic me damnaſti. Et è conuerſo pater ad filium dixit: Maledictus ſis tu fili, quia propter te talia iniuſta bona adquiſiui & retinui, & propterea in hanc pœnam deſcendi. Quibus ait filius eremita. Poſſuntne vos aliqua ſuffragia iuuare & prodeſſe? Qui reſponderunt: Non; quia in inferno nulla eſt redemptio, & ſic cum magno eiulatu receſſerunt ad pœnam infernalem. Eremita verò rediens ad ſe pœnitentiam maiorem egit in conſpectu Domini, quam prius. Et ſic ſaluatus eſt à pœna. Guiliel. de Lugd. in Summa vitiorum cap. de auaritia rubrica 2.

EXEMPLVM CCXIIII.

Aliud ſimile præcedenti: & preterea quomodo filius bene inſtitutus in cœlis patrem benedicit.

Fvit quidam ſanctus vir qui deſiderauit videre pœnas damnatorum & gloriam beatorum, hic ductus ad infernum ab angelo, inter alias multas pœnas vidit patrem cum filio, & dicebat pater filio: Fili maledicta ſit hora in qua te genui, quicquid pro te feci ſit maledictum, quia propter te factus ſum vſurarius, vt tu in ſeculo in abundantia remaneres, & multa alia dicebat filio maledicendo. Filius verò è conuerſu dixit patri: Maledicta ſit hora in qua genuiſti me, quia me non docuiſti Dei præcepta, nec facere pœnitentiam, nec audire verbum Dei, nec alia bona, ſed docebas me ſuperbire in veſtibus, in moribus, & falſas venditiones & operationes, & ſic de alijs, & non me corripuiſti de multis malis meis, & ideo damnatus ſum in inferno. Tunc ait ille ſanctus Angelo, qui eum duxit: Malum eſt videre iſta & audire. Tunc accepit eum Angelus, & adduxit eum in paradiſum, vbi vidit patrẽ & filium congaudentes. Et dicebat filius patri: Pater benedicaris à Deo, quia tu me feciſti litteras addiſcere, tu me ad prædicationem & eccleſiã ſæpe inuitaſti, & me corripuiſti cum exceſſi in aliquo, & inſuper

mul-

multa bona & ſalubria me docuiſti, ſcilicet præcepta Dei, Deum timere, & differentiam inter virtutem & vitia, & pręmiũ virtutum, & præmium vitiorum, propter quæ ſaluaui animam meam. Et his ſimilia dicebat pater è conuerſo filio, & multis benedictionibus benedixit filium.

EXEMPLVM CCXV.

Vſurarius pœnitentiam cum poſſet agere protrahens, tandem deſperatus, ad inferna deuenit.

MAgiſter Ioannes de Villa Abbatis Sabinenſis Epiſcopus Cardinalis dicit, quod fuit quidam fœnerator, quem cum moueret ſacerdos eius ad pœnitentiam, ſemper dicebat: Bene adhuc faciam, quia ſatis eſt adhuc de tempore, ſimiliter in infirmitate, bene adhuc faciã, dicebat: Et cum improbè inſtaret ſacerdos videns periculum, ille ſubitò rapitur quaſi mortuus: & cum rediret ſtatim, & adhuc inſtaret ſacerdos, clamauit ęger: O pœnitentia ybi es? de cætero pœnitere non valeo, hoc iudicante iuſto iudice, quia dum facere pęnitentiam potui, non volui. Et hoc dicens mortuus eſt.

EXEMPLVM CCXVI.

Eleemoſynam facere nolens vſurarius, potatus liquefacta pecunia audit dęmones dicentes, aurum ſitiſti, aurum bibe.

IAcobus de Vitriaco refert, quod cũ quidam fœnerator non poſſet induci à ſacerdote ſuo, quod reſtitueret totum, vocauit vxorem & filios & amicos, & ait eis: Sacerdos dicit quod non poſſim ſaluari, niſi reſtituam totum ſecundum voluntatem eorum à quibus accepi, ſed quicquid dicat, ego cum Deo faciam pacem. Fecit ergò tale teſtamentum. Diuiſit pecunias in tres partes, vnam dimiſit vxori, aliam pueris ſuis, tertiam reponi fecit in ſacco, faciens ſuos iurare, quod ſecum eas in ſepulchro ſuo reponerent, vt cum cerneret iudicem ſi impeteret eum de aliquo, haberet vnde poſſet ei placari offerendo ei. Eo autem mortuo & facto vt præceperat, pediſſequa domus facti conſcia dixit cuidã, quem amabat, quod ſi eã in coniugio duceret, doceret eum quomodo diues fieret, & cum illo pacto firmato ſecretum ei reuelauit. Cum autem ille uenilſet de nocte ac aperuiſſet ſepulchrum, inuenit bufones dictæ pecuniæ denarios ardentes per os eius proijcientes, & de uentre iterum extrahentes, & iterum reponentes, qui eo uiſo timuit, & clauſo ſepulchro fugit factũ denuncians. In quo perpenditur qualiter dæmones eius animam in inferno torquebant cum pecunia ſua, ſi ſic torquebant corpus eius in ſepulchro. Alibi legitur quod dæmones pecuniam in ſartaginibus niſi ſunt liquefacere, & in os defuncti illius refundere, dicentes cum horribili clamore: Aurum ſitiſti, aurum bibe. Iſtud bene attendant auari uſurarij, qui ſpem ſuã ponunt in pecunia ſua.

Ydolum.

EXEMPLVM CCXVII.

Idolorum ſacerdos miris fraudibus libidini ſuæ ſatisfaciens tandem deprehenditur & punitur.

SAcerdos erat apud Alexandriam Saturni Tyrannus nomine, hic quaſi ex reſponſo numinis adorantibus in tẽplo nobilibus quibuſque & primarijs uiris, quorum ſibi matronæ ad libidinem placuiſſent, dicebat Saturnum ſibi præcepiſſe, ut uxor ſua pernoctaret in templo. Tum is qui audierat gaudens quod uxor ſua dignatione numinis uocaretur, exornatam, comptam, inſuper & donarijs onuſtam, ne uacua ſcilicet repudiaretur, coniugẽ mittebat ad templum. In conſpectu omniũ conclusa intrinſecus matrona, Tyrannus clauſis ianuis & traditis clauibus diſcedebat. Deinde facto ſilẽtio per occultos & ſubterraneos aditus intra ipſum Saturni ſimulachrum patulis erepebat cauernis. Erat autem ſimulachrũ illud à tergo exeſum, & parieti diligenter annexum ardentibusq; intra ædem luminibus nitens ſupplicãtiq; mulieri, uocem ſubito per ſimulachrum æris concaui proferebat, ita ut pauore & gaudio mulier trepidaret, quod dignã ſe tanti numinis putaret alloquio. Poſtea uerò quã libatum fuerat, uel ad conſternationem

nem maiorem, vel ad libidinis incitamentum deſeruiſſet numen impurum, arte quadam liniolis obductis, repente lumina extinguebantur vniuerſa. Tunc deſcendens obſtupefactæ & conſternatæ mulierculæ adulterij fucum prophanis commentationibus inſerebat. Hæc cum per omnes miſerorum matronas multo iam tempore gererentur, accidit quandam pudicę mentis fœminam horruiſſe facinus & attentius deſignantem cognouiſſe vocem Tyranni, ac domum regreſſa viro de fraude ſceleris indicaſſe. Ille de iniuria coiugis, imò potius ſua ardentius inflammatus ſcriptum Tyrannum ad tormenta deducit. Quo conuicto atque confeſſo, cęciſque fraudibus reuelatis, pudor omnes & dedecus paganorum perſuaſerat domos adulteris matribus incertis patribus liberis ſpurijs deprehenſis. Quibus diuulgatis & proditis raptim cum ſimulachris & ædibus excidebantur & crimina.

Ydolum.

EXEMPLVM CCXVIII.

Idolorum ſuperſtitio quanta inter gentiles fuerit.

IAm verò Canopi quis enumeret ſuperſtitioſa flagitia, vbi prætextu ſacerdotaliũ litterarum (ita etenim appellant antiquas Ægyptiorum litteras magicæ artis) erat pænè publica ſchola, quam cũ velut fontem quendam atq; originem dęmonũ in tantum venerabantur Pagani, vt multum maior celebritas ibi quam apud Alexandriam haberetur. Sed de huius quoq; monſtri errore cuiuſmodi originem tradant, abſurdum non erit paucis exponere. Ferunt aliquando, Chaldæos ignem Deũ ſuum circumferentes cum omnium prouinciarum dijs habuiſſe conflictum, quo ſcilicet qui viciſſet, hic eſſe Deus ab omnibus crederetur, reliquarum prouinciarum dij æris, auri, argentive, aut ligni, aut lapidis, aut ex quacunque materia cõſtabant, qua per ignem proculdubio corrumperentur ex quo ignis locis omnibus obtineret. Hęc cum audiſſet Canopi ſacerdos, callidum quiddam excogitauit. Hydriæ fieri ſolent in Ægypti partibus fictiles vndique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus turbida aqua deſudans defecatior ac purior redditur. Harum illę vnam cera foraminibus obturatis, deſuper etiam varijs coloribus pictam aqua repletam ſtatuit vt Deum & exciſum veteris ſimulachri, quod Menelai gubernatoris ferebatur caput deſuper poſitum diligenter aptauit. Adſunt poſthæc Chaldæi, initur in conflictum, circa Hydriam ignis accenditur, cera qua foramina indurata fuerant reſoluitur, ſudante Hydria ignis extinguitur, ſacerdotis fraude Canapus Chaldæorum victor oſtenditur, vnde ipſum Canopi ſimulachrum pedibus per exiguis, attracto collo, & quaſi ſugillato ventre, tumido in modum hydriæ cum dorſo tereti formatur, & ex hac perſuaſione velut Deus victor omnium colebatur.

DISTINCTIO DECIMA:

EX NARATIS LECTIS ET NOTIS COLLECTORI.

Præfatio Collectoris in 10. Diſtinctionem.

INcipit decima & vltima diſtinctio Speculi exemplorum, in qua habentur exẽpla quæ aut veriſſima relatione didici, aut in libris Theutonicis ſcripta inueni, vel ipſe facta cognoui. Verum vt pulchro atque hierarchico ordine à ſummis ad inferiora deſcendamus. Primo loco ea exempla ponenda ſunt quæ ſpeciali quodam intuitu ipſam diuinam naturam conſpiciunt. Secundo quæ beatam virginem Mariam concernunt. Tertiò ea narrabimus quæ Angelicam naturam conſequuntur. Quarto quæ ad probos virtuoſoq; homines pertinent diſſeremus. Quinto & vltimo & infimo loco non abs re ea locabimus quæ improbi atque peruerſi homines aut paſſi ſunt, aut fecerunt. Qui ordo facile patere poterit curioſius ſingula intuenti.

EXEMPLVM I.

Quomodo Spiritus ſanctus deſperatum iuuenem ad ſpem veniæ ſua benignitate erexit.

ERant duo fratres vterini honeſtis ſatis orti parentibus, qui cauſa diſcendarum litterarum miſſi ad ſtudium Pariſienſe, & ſi parili voto ciuitatem intrauerant, diſpari tamen, & nimis contraria vita incedebant. Nam iunior, vtpote timens Deum, negotium ob quod ad ſtudium venit diligentius proſequens literis operam dabat, inſtabat lectioni, deuotioni animum inclinabat, & (ne ſeſe aliena malitia ab ingenita probitate ſubuerteret) prauorum ſodalitia vt perniciosiſſimã ſalutis ſuæ peſtem ſtuduit euitare, ornabat moribus pueriles annos, ætatem virtute vincebat. Senior verò per alios tramites, non tam incedens, quam deuians, velut erratica ouis, per vitiorum anfractus ferebatur, & dimiſſo ſtudio oblitaque cauſa, ob quam & venerat, inſolentibus quibuſdam ſocijs iunctus, nobile tempus luſibus deducebat, vacabat potibus, taxillis paternam ſubſtantiam diſtrahebat, & (quod his omnibus infœlicius erat) vſque adeo ſemora ſua meretricibus inclinabat, vt velut ingentem quandam iacturam paſſus ingemeret ſi quauis occaſione vel vnum diem abſque fornicationis crimine tranſegiſſet. Cumque ſic continuata malitia miſer plurimos dies perageret, creſceretque vehementius ſemel inchoata peruerſitas, cœpit improba iuuenis fama acrem ipſum inficere puriorem, & ad omnium nares tam horrendum quendam ſcelerum fœtorem ingerere, vt non ſolum ſtudentes, ſed etiam plebeia multitudo reprobã eius vitam inciperet abhorrere. Quod cũ iunior frater didiciſſet, ſemel, bis, ter, iterum atque iterum fratrem poſtulabat, vt intuitu tremendi iudicij à tantis ſceleribus animum reuocaret. Sed cum ille ferreo quodam ſeu æneo pectore ſalubertima monita indies refutaret, nolletque finem dare tantæ miſeriæ, iuuenis zelo fraternæ ſalutis accenſus lachrymatus eſt dicens: Spernis germane dulciſſime ſpiritũ Dei, te nunc per me admonentem, & quaſi ludum paruulorum quicquid minatur irrides, veniet, veniet dies illa, & citò veniet, qua te Spiritui ſancto tam obſtinata mente reſtitiſſe pœnitebit. Et his dictis triſtis abſceſſit. Interim tamen anxiè ſatis petens Dominum, vt ipſe duriſſimum fratris animum ad pœnitentiam emolliret. Dominus autem qui non ſpernit vota piorum nolens pijſſimum iuuenis animũ tam acerbis triſtitiarum procellis diutius agitari, repentina & grauiſſima infirmitate fra-

fratrem percuſſum ad lectum proſtrauit, in quo cum iaceret, & pauida mente quæ feciſſet recoleret, incœpit miſer multitudine ſcelerum preſſus ad barathrũ deſperationis proruere. Quadam igitur nocte vidit virum quendam veneranda tectum canicie, vultu decorum, & fulgida ſtola veſtitum ſibi aſſiſtere, ſeſeque ſeuerius intueri. Vnde quia ſemper præſumit ſæua perturbata conſcientia, animo & mente conſternatus, cępit toto corpore tremere, & territis luminibus in ſeniorē verſis, quiſnam eſſet qui intempeſtæ noctis caligine ad ſe terrendum veniſſet inquirere. Et ſenior: Ego ſum (inquit) pater cęleſtis, qui te cùm non eſſes creaui, qui tabidis ruis membris vitam infudi, qui animam potentijs & corpus ſenſibus illuſtraui, qui ſolem, lunam, & ſidera ad tuum obſequium cœlis infixi, qui te nimia charitate diligens, vt deſerta malitia virtutibus animum dares, vt ageres pęnitentiam, vt corrigeres vitam frequenter admonui. Sed nunc eo quod obſtinata mente monita ſalutis hactenus ſemper abieceris, veni ad te vt dicerem tibi quod ſis filius mortis perpetuæ. Hac igitur reſponſione confuſum & graui ſudore madētem reliquit. Cumq; enim miſer per totum reliquum noctis & poſteram diem timens, ac tremens illam horrendam horam expectaret, qua ſecundum cęleſtis patris oraculũ ad æterna fuerat ſupplicia meaturus, proxima nocte venit ad eum iuuenis quidam uiro priori uultu haud multum diſſimilis, nudus corpore, coronatus ſentibus, crucis grauiſſimam trabem ferens in humeris, qui per lacerum uulneribus pectus abundè ſatis ſanguinem uidebatur effundere. Hic cum propius acceſſiſſet, & iuuenē utrumne ſe agnoſceret interrogaſſet, reſpondit ille: Non agnoſco, ſed meo iudicio illi, qui heſterno ueſpere mala denunciatione deterriuit, uideris eſſe ſimilimus. Et ille: Non mireris, inquit, me ſimilem illi, cum quo mihi eſt una diuinitas, æqualis gloria, coæterna maieſtas. Sum enim Chriſtus Ieſus filius Dei, qui humanī generis miſeratus errores, de cęli ſedibus in intemeratum uirginis uterum deſcendi, unde tanquam ſponſus egreſſus de thalamo, te ut redimerem, miſero apparui mũdo, ubi poſt famem, ſitim, algorem, tandem captus ſum, iudicatus ſum, morte turpiſſima condemnatus ſum. Verum quia tu infęlix rantis beneficijs te præbuiſti immemorem, nunc veni ad te, vt filium mortis ęternę pronunciarem. Et his dictis profluentem à latere cruorem manu comprehenſum in iuuenis vultum proiecit. Sume, inquit, in confuſionem pretioſum ſanguinem, qui cæteris in redemptionē effuſus eſt, & hæc agens diſparuit. Tunc iuuenis omni vigore corporis amiſſo, perdita ſpe obriguit, tremuit, expalluit, & quo ſe de cætero verteret ignorauit. Miſit tamen nuncium ad fratrem ſuum, qui cum veniſſet, vidiſſetque flebilem ſatis fratris effigiem, concuſſis vehementer viſceribus cum eiulatu plorauit. Quomodo, inquiēs, tam velociter expalluit quondam illa facies decora, & ſolitum robur fortiſſimi amiſere lacerti? Quid tibi factum eſt frater mi, quod me iam nunc illa miſerabili fronte deterres, quam paulo antè deſiderauerunt oculi inuiſere puellarum? Quo abijt purpureus ille rubor genarum tuarum, quem me reclamante velut acerbum laqueum fœminei pudoris ante oculos ferebas concinētium in choro fęminarum? Vbi ſunt nunc illi inſolentiſſimi ſodales tui magiſtri, qui te totiens à meo latere rapuerunt, & nunc in baratho tam vaſtæ deſperationis reliquerunt? Oportuerat certè frater mi ſaluberrima illa monita mea, quibus te paulo antè à nefandis operibus nitebar cohibere, non refelli, ne in hanc miſeram iacturam florentis iuuentutis deuenires. Vide ergò nunc an me falſum vatem acceperis, cum te Spiritui ſancto reſtitiſſe doliturum non tam dixi, quam prophetaui. Dic tamen mihi, quid eſt quod conſternata facie & tremulis membris tãto ſudore madeſcis? Si aduerſa valetudo in cauſa eſt, forti animo eſto, plures e grauioribus etiam infirmitatibus conualuerunt. Si te peccata terrent, propone emendam, veniam pete, dole, non deſpera: quippe eſt clementiſſimus Dominus omnipotens Deus, qui in puncto temporis pœnitenti latroni non modo veniam tribuit, quin etiam paradiſum ſpopondit. Ad quæ verba paululum erigens moribundum caput, & omnem rei geſtæ narrans hiſtoriã. Damnauit (inquit) me ſceleſtum filium cęleſtis pater, Chriſtus Ieſus filius Dei cruo

te in meum vultum proiecto, ſanguinem pro me effuſum omnino ac penitus perdirum deſignauit. Quo circa dulcis germane non valeo ſub tantis teſtibus damnationibus meæ, etiamſi ſanguinem fleuero de ſalute præſumere, ſtat namque firma ſuper me æterni iudicis cenſura, remedia pęnitentiæ vacillabunt. Tunc frater cum ingenti fiducia: Et ſi te (inquit) pater, cui aſcribitur veritas, impęnitentem adhuc dãnare viſus ſit, & filius Dei, cui aſſignatur iudicij ęquitas, te in peruerſa voluntate iacentem ſanguinis ſui participatione indignum ratus ſit, nec vel ſic deſperandũ eſt illi, cui tempus datum eſt pœnitendi. Adquieſce igitur vel ſerò monitis meis, & proponens emendam, ſcelerum maculas pio lachrymarum imbre deterge, lugubri ore, profundis ſuſpitijs presbytero venturo vulnera detege, quis ſcit ſi Spiritus ſanctus, q, teſte Bernardo, eſt benignitas Dei, & idem ipſe Deus ita pœnitentem abſoluat. His verbis fratris paululum conſolatus, iuſſit adeſſe presbyterum. Qui dum veniſſet totus in lachrymas reſolutus, cũ tanto dolore animi ſua peccata quibus Deũ offenderat confeſſus eſt, vt interrumpentibus ſermonem gemitibus, vix mentis conceptum valeret exprimere, vix lacerata & ſemirupta verba proferre. Qua confeſſione ritè celebrata, & ſacra vnctione & participatione Dominici corporis munitus, tẽpus quo ex hac vita eſſet migraturus expectabat. Sequenti igitur nocte venit ad eũ alius quidam vir prioribus non diſparem habens uultum, fulgenti alba ueſtitus, habens in dextra ſcapula niueam quandam columbam. Is cum propius acceſſiſſet, dulci quadam beneuolentia uultum ſerenãs, clementes oculos in infirmum contorſit. Quod cum iuuenis aduertiſſet, tum ob ueram pœnitentiam, tum etiam ob beneuolentiſſimos uultus perſonę apparentis, animæquior factus eſt, Quis es tu Domine, inquiens, qui ad me uenire dignatus es, quiq; me tam pijs conſpectibus conſolare uideris prioribus uiſionibus perterritum. Et ille: Ego, inquit, Spiritus ſanctus, qui à Patre filioq; procedens unius sũ cũ ipſis potẽtiæ. Et idcirco nũc ueni ad te, ut nunciarẽ tibi dimiſſa eſſe peccata tua, & peruiũ iter patere ad regna cœleſtia tranſituro. Ad quæ uerba, quaſi ex barathro deſperationis reſurgens ait: O pater pauperum, ò conſolator męrentium animorũ, ò omnium miſerorum dulce refugiũ, quid eſt quod audio? nũ patebunt cęleſtes ualuę mihi, quem Pater & Filius reũ mortis eſſe conteſtati ſunt, cuĩ perennes flammas minati ſunt, à quo tam crebrò tam impudẽter offenſi ſunt? Num hac mea exili pęnitentia hoc terribile decretum incõmutabilis ueritatis poterit immutari? Ad q̃ Spiritus ſanctus reſpondit: Forti animo eſto, nec de ſalute uacilles, ualidos habet pęnitentia vera lacertos. Ipſa certificę maieſtati violentiam infert, vincit inuincibilem, mutat incommutabilem, placat iraſcentem. Sed ne te diutius protrahã, perſeuerans in pœnitentia quam cœpiſti diſpone domui tuæ & virtutibus quibus potes interim thalamum orna, poſt triduum veniemus ad te vt animam tuam ſupra aſtra ferentes gaudijs cœleſtibus iuuehamus, & cum his Spiritus ſanctus diſparuit, iuuenis poſt triduum obijt & ad regna cœleſtia, ob veram quam habuit pœnitentiam fœlix migrauit.

EXEMPLVM II.

Quomodo Iudæi corpus Chriſti in partes ſciderunt & miraculoſum ſanguinem de eodem corpore effuderunt.

QVanquam iam non loquatur propheta, & pœne ceſſaſſe videntur omnia miracula Dei, mundusque ipſe chriſmatibus diuinę clementię videatur orbatus, non tamen piarum atq; ſimplicium mentium fides circa terrificum ſacramentum corporis Ieſu Chriſti vacillet, pariatq; errores, etiam vſq; in noſtram ætatem memoriam fecit Deus mirabilium ſuorum circa eſcam quam dedit timentibus ſe, & vſque nunc tam ſtupenda mirandaq; circa ſacroſanctam Euchariſtiam prodigia fulgent, vt etiã perfidas animas Iudaicæ plebis ſui fulgoris claritate reuerberet, innatamque Hebræis caliginem magis, magisque diſcutiat. Sed quia adhuc iacent in tenebris prodigia lucis, me ſcribẽte, & ſi nõ vniuerſa, plura tamen proiecto lõgius modio ſupra candelabrum omnibus lucẽ fuſura locanda ſunt. Et in primis de his quæ circa venerabilẽ hoſtiam facta ſunt in Vratiſſauia, quæ Theutonicæ Breſlou nuncupata eſt, & in regione Bohemiæ ſita loquamur.

mur. In hac ſi quidem ciuitate (neſcio qua neceſſitate ciues cōpulſi) in illis quatuor temporibus, quæ poſt crucis venire ſolēt, ſolemnem ſatis proceſſionem fieri ſtatuerunt, in qua (vt facilius offenſos oculos diuinæ maieſtatis ad clementiam prouocarent) corpus Chriſti Ieſu filij ſui, cui pro reuerentia nihil negādum arbitrati ſunt, cum debita veneratione portauerunt. Quod cum facerent & deuotæ plebes paſſim per loca in terram proruerunt & exilem hoſtiam ceu Dominū Deum, vt erat, adorarent. Perfidi Iudæi qui fortè in ſuis ſynagogis lateſcentes hoc viderant, cœperunt inuicem arridere, eousque ſcilicet proceſſiſſe Chriſtianam ſimplicitatem, vt eam ipſam hoſtiam quam hi ipſi Chriſtiani manu confecerant, ignis flamma decoxerat, ferrum egit in formam, creatorem cœli & terræ, mariſque confiderent. Vnde inuicem communicato concilio ſtatuerunt ſe non parcituros pecuniæ dummodo huius rei veritatem poſſent experiri. Per tranſitis igitur non multis diebus cū quodam veſperi fere vniuerſi Iudæi prænominatæ ciuitatis in vnam domum congeſti eſſent, celebraſſentque læta conuiuia, præbuit vinum perituris audaciam, & vocantes ad ſe cuſtodem in intempeſta noctis caligne (erat enim hora noctis quaſi vndecima.) Ecce, inquiunt, in hoc vno ſtat huius quem cernis ſacri conuentus ſumma concilij, vt experiri velimus vtrum illa hoſtia quam chriſtiani adorant Deus ſit, vtrum quoque panis ille materia, re, forma, & natura reclamantibus in carnem tranſiuit & ſanguinem, quid igitur dabimus tibi vt tu, cui huius hoſtiæ eſt commiſſa cuſtodia, nobis eam tradas? Stabat attonitus hac noua petitione infœlix cuſtos, & varijs cogitationum procellis æſtuabat. Hinc cum à nefando commercio retraxit timor, illic attraxit auida nummi execranda cupiditas, atque ſic æſtuans expectantibus Iudæis protelabat reſponſum. Dicunt ergò ei: Quid ageris fruſtra cogitationum fluctibus, & nobis ingratas moras intexis. Si vis nobis tradere hoſtiā quam optamus, non te id gratis acturum rere, quia xxx. aureos dabimus tibi. At cuſtos audiens ſe pro exili hoſtiola tanta capturum, breuiſſima conſultatione cum vxore præhabita (nam & ipſam adduxerat) data manu infauſtis emptoribus commercium ſceleſtum firmauit, ea tamen lege promiſſa vt rem ſecretam reſeruarent. Placet vniuerſis prouida vel potius perfida viri conditio. Vnde miſſo cum cuſtode vno ex eis qui hoſtiam ferret xxx. aureos tribuerunt. Pergunt igitur ad eccleſiam ſimul & reſerans tabernaculum alter Iudas, Dominum Deum & creatorem ſuum perfidi Iudæi manibus deferendum aſſignauit. His itaque patratis, abijt cuſtos in domum ſuam, ſed Iudæus cum ad eos qui ſe miſiſſent intraſſet, eleuato in ſublime corpore Ieſu Chriſti. Hic eſt, inquit, panis ille quem Chriſtiani in carnem tranſiſſe dicunt & ſanguinem: Videamus igitur nunc in eo quid lateat. Poſita eſt itaque menſa, impoſitaque hoſtia, quam blaſphemauerunt, conſpuerunt, & incidentes cultris atque lanceolis perforauerunt, & ſic rurſum filium Dei crucifixerunt. Cumque hæc continuato furore peragerent, fierentque furendo ſæuiores, cœpit exiguæ molis hoſtiola tam copioſe cruorem ſparſim per inciſiones effundere, vt per madentem ſanguine menſam hoſtiæ portiones hac illacque diffluerent. Quare perfida multitudo in clamorem concitata, quidnam hoc eſſet obſtupuit. Ad quorum clamorem diuino nutu vigiles qui cuſtodiebant ciuitatem excitati, iacto per feneſtrarum rimas viſu, rem vt facta erat deducerant, quapropter in lachrymas reſoluti, inſolitis clamorum ſtrepitibus, dormientes ciues excitabant. Qui cum quid factum eſſet cognouiſſent, vlulatu, fletu, gemitibus totam ciuitatem perturbabant. Adſunt ſubitò vexilla Chriſti cum crucibus, & accenſis in breui non paucis luminibus, vt graui iniuria offenſum cœli terræque creatorem demulceret, concinens clerus procedit. Sed dum propius acceſſiſſent atque ipſi vidiſſent regem gloriæ in proprio ſanguine fluitare, proiectis vexillis & crucibus ſeſe per prona in terram proijciunt vbi cantibus eorum in gemitus commutatis. O gloriæ vaſtæ ſacrarium, inquinnt, quis te tam grauiter vulnerauit? Quis ſanguinem tuum tam immaniter fudit? Quis te tam atrociter in partes diſſecuit. Væ illis inceſtis manibus quæ te generoſum ſanguinem mortalium oculis viden-

dum præbuerunt. Satius enim fuiſſet te ſub tegumento ſacramentalium ſpecierum, lumine fidei, quam corporalibus oculis intueri. Cumque hæc atque ſimilia ſaucij dolore dixiſſent, ſurgentes à terra menſam ipſam cum corpore in ſanguine profluente, mixtis cantu fletibus ad eccleſiam detulerunt. Vbi cum debita veneratione collectis corporis partibus, & congeſto in vaſculum ſanguine, menſam ipſam in publico loco omnibus viſendam ſuſpendunt. Verum ne fruſtra claruiſſet tam inſigne prodigium, Iudæorum qui hæc viderant, quidam quidem ad finem conuerſi ſunt & ſacri baptiſmatis vnda renati: Quidam verò in ſua perfidia permanentes vſque ad centum quinquaginta (ſi tamen me numerus non fallat) flammis iniecti ſunt, & tragœdiæ per ſe factæ digna ſupplicia ſuſceperunt. At verò cuſtos vt in nullo à magiſtri ſui Iudæ ſucceſſibus deuiaret, exterrens populum, horrendis quibuſdam & deſperatione plenis clamoribus, vna cum vxore ſceleris conſcia laqueo ſuſpenſus interijt.

EXEMPLVM III.

Quomodo diaboli qui ita facti ſunt, vt nullum vererentur, diuina virtute compulſi Sacramento corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti reuerentiam exhibuerunt.

EO tempore quo triumphis elatus dux Burgundiæ Philippus, ſicut & cęteras ſuæ dirioni ſubiectas prouincias, comitatum Hollandiæ non ambigua prouidentia adminiſtrabat circa Alemariam eiuſdem comitatus famoſum oppidum, in monaſterio Regularium, Eilo vulgari vocabulo nominatum, firmiſſima relatione didici contigiſſe, quod ſcilicet quodam tempore dum cuſtos præfati monaſterij in hora ſurgentis auroræ fratres ad primas cōcinendas campanæ compulſu conuocaret, audiuit poſt tergum numeroſæ cuiuſdam multitudinis ſtrepitum inſonare. Et cum ſcire cuperet quinam hi eſſent qui citra aliorum hominum conſuetudinem moremque ea hora ad ſuam eccleſiam commeaſſent, paululum in obliquum reflexa ceruice (ne forte indiſciplinato intuitu intrantem eccleſiam plebem ſcandalizaret) vidit venire quendam procerum ſtatura virum, nigra pendulaque tunica indutum, & ſcapulis more Picardico tumentibus pileum ſublimem in capite deferentem, habentem quoque in pedibus longiſſimis roſtris calceos præminentes, & familiam ſe ſubſequentem multam nimis. Quem cum prędictus cuſtos aliquem principem ob ducis negoria exequenda ab Haga comitis miſſum ſuſpicatus eſt, & officium inchoatum impleuit. Sed dum compulſum campanæ diutius protelaret, pertæſi dæmones (nam illi erant quos viderat) odioſam vocem ſubitò per valuas chori cum fragore irrumpūt, raptas ſedes ſcamnaque confuſo ordine in proſtratum terrore monachum iaciunt. Quo facto, comprehenſo monſtrantiam in qua Chriſti corpus ſumma veneratione dignum reſidet, manibus violenter contra inuicem preſſis ceu fluidam glebam infra ſupraq; vſque ad corpus Ieſu Chriſti indignius compreſſerunt. Corpus tamen ipſum in cuius honore omne genu flectendum eſt, quod etiam barathra tremunt, intactum inuiolatumque reliquerunt, & ſic aquilonari chori vitro ita vt nec reliquiæ quidem remanerent ſecum ſumpto cū ingenti tumultu tota illa dæmonum multitudo verſus feruidum tempeſtatibus mare ferebatur. At vt veſani furoris ſui vbique inſignia remanerent, totum illud vſque ad mare ab eccleſia iter tragœdijs replet. Siquidem hic euulſam radicitus arborē ſtrauit, illic pendulis frondium laciuijs, & vi fractis ramis ſalicem reliquit, hic prodiga lactis vacca repentina clade percuſſa eſt, illic paſcens equus intercluſo dentibus gramine terræ relifus occiſus eſt, vbique prauæ maieſtatis inſignia relinquebāt. Cuſtos verò diuino præſidio ſenſibus redditus vſque hodie (niſi me fallat opinio) mirandum orbi prodigium volētibus audire denunciat. Patet ex hoc crudeli facto quanto odio maligni ſpiritus flagrent aduerſus genus humanum, quorum totus conatus eſt genus humanum ſecum perdere, vt cum ipſi miſeri ſint, miſeriæ ſocios quamplurimos habere poſſint, cum iuxta vulgarum prouerbium, Solatium ſit miſeris ſociū habere in pęnis. Quippe qui mali ſunt, & tāta malitia pleni, vt à malis in-

feren-

ferendis abſtinere non poſſint. Quomodo enim ignis qui calidus eſt non poteſt non calefacere id, cui admotus fuerit? & quomodo ſol qui lucidus eſt, imo fons luminis, non poteſt non illuminare aerem cui præſto eſt. Ita etiam maligni ſpiritus à malo faciendo ceſſare non poſſunt, niſi diuina bonitas eos ſæuire prohibeat. Ex initio huius capitis patet quo circiter tempore Collector horum exemplorum vixerit.

EXEMPLVM IIII.

Quomodo quidam à dæmone percuſſus, virtute venerabilis Sacramenti miraculosè ſanatus eſt.

SVnt iam (ni fallor) elapſi nouem anni quod quidam vir in villa non longè à Traiecto inferiori ſita, veſperi dum ſol vergeret ad occaſum quippiam facturus ſolus egrederetur in proximam domui ſiluam, vbi cum eſſet, neſcio quo iudicio Dei venit quidam giganteæ magnitudinis vir terribilem habens vultum. Is pugno percuſſum ſub genibus virum eiulantem altius, & auxilium inclamantem proſtrauit, abijt, nuſquam comparuit. Quo facto, familia domus ad flebilem viri clamorẽ perterrita ſurgit, ac ingrediens ſiluam virum quærit & inuenit. Cumque pallidum vultu, perdita voce, & verſis horrendius luminibus videret iacentem (quoniam mortalia ſe deſeruere præſidia) ad ſanctorum auxilia recurrerunt. Percuſſum igitur iacentemque virum ad ſanctum Geronem (qui in Egmundia vſque in præſens miraculis claret) cum ſufficienti oblatione deferendum deuouerunt. Quo voto non ambiguis ſpe, fide & charitate fuſo, virum & ſi membrorum viribus deſtitutum, loquentem tamen & ſua infortunia enarrantem, ad domum baiularunt, donec ordinatis his quæ ad viam neceſſaria erant, paucis diebus intercurrentibus ad prænominatum ſanctum inualidum virum deueherent. Cumque pertranſita poſitaque arrepti itineris non modica portione Amſtelredamum Hollandiæ partium non incognitam ciuitatem veniſſent, vſq; adeo languor inualuit, vt ceu celerius moriturum hominem (quoniam aliud congruentius in tali neceſſitate hoſpitiũ non apparuit) ad hoſpitale cogerentur deferre, vt cum fere per ſex ſeptemve hebdomadas mortis imperia anxius expectaret, quadam nocte pulcherrimam vultu & fulgenti ſtola veſtitam virginem aureum diadema in capite præferentem ſibi aſſiſtere vidit, & ex clementi pijſſimæ virginis aſpectu ſumẽs audaciam. Quęnam es tu, inquit, pulcherrima mulierum, quæ non verita pauperrimi hominis miſeram ſortem, huc intrare dignata es, præſertim cum vultu, inceſſu, habitu omnium mortalium decorem fœlix deuiceris. Ad quæ virgo: Ego ſum, inquit, illa humillima fœminarum, miſerorum forte refugium, cuius Dominus humilitatem reſpiciens, inuiolato pudore matrem Dei conſtituit. Et huc nunc veni ad te, vt dicerem tibi quod ſi ſanitatem recipere placet, te ad ſanctum locũ ferri pręcipias, vbi circumductus per venerabile ſacramenti inſigne tabernaculum celerius amiſſum robur & fractas vires recipies, & his dictis ſe in cęlum virgo recepit. At vir manefacto, aduocatam ad ſe mulierẽ cui infirmorum cuſtodia incumbebat, petijt vt ſe indutum veſtibus ad ſanctum locum celerius deportaret. Miratur illa ad petitionem inſolitam, & anhelantem virum mortique proximum, vel paululum moleſtare paueſcit. Admonuit igitur eum vt à nocitura ſibi poſtulatione deſidens, Domino vt animam citius abituram in cœlum deueheret ſupplicaret. Sed cum ille quid vidiſſet audiſſetque fęminæ intimaſſet, & ipſam rem à Deo agi perciperet, aliorum freta auxilio, virum vt petijt ad ſanctum locum (ſic enim nominabatur eccleſia illa vbi venerabile ſacramentum præ cęteris locis ſuæ diuinitatis potentiam dæmonſtrauit) deferebant. Vbi cum eum vt didicerat circa tabernaculum ſemel, bis ter, duxiſſent in girum, quolibet circuitu adauctus viribus, tandem integrè ſanitatis beneficium reportauit, & his qui ſe illuc detuliſſent agilior, exultans & laudans Deum peregrinationem ad ſanctum Geronem, vt vouerat, adimpleuit.

EXEMPLVM V.

Quomodo virtute venerabilis Sacramenti ouis à lupo rapta miraculosè liberatur.

ERat in monaſterio quodam deuotus quidam laicus paſtor ouium ſimplex & timens Dominum Deum. Is cum quadam vice poſt perceptionem corporis Ieſu Chriſti, circa cuſtodiam ouium ſuarum ſollicitus cuſtos aſſiſteret, vidit ſubitò venientem à ſilua lupum, qui raptam è grege mordicus ouem deuehens viam qua venit recurrit. Quod cum laicus frater grauiter ferret, cum ſumma compaſſione oculos in cœlum iaciens. O Chriſte, inquit, paſtor bone, ò tollẽs peccata mundi Agne Dei, quem hodie in cibum ſumpſi, hanc captiuam ouiculam tibi commendo, tu ſerua commiſſam: nam ego eam raptam videre poſſum, iuuare non poſſum. Mirates, hac oratione fuſa, edaciſſimum animal nec auiditate cibi, nec ingluuie ſui ad hoc induci potuit vt ouem tali tutori commiſſam, aut læderet, aut voraret. Illæſam igitur inuiolatamq́ue reiecit. Quam paſtor ingenti gratiarum actione Deo refuſa gregi reſtituit, & recens geſtum miraculum patribus enarrauit.

EXEMPLVM VI.

Quomodo beata virgo tentatum ſpiritu fornicationis fratrem à tentatione liberauit.

ERat quidam presbyter Deo multum deuotus, & naturali quodam caſtitatis dono refulgens ordinis cruciferorum, cuius & ſi mihi nomen non incognitum eſt, nec incerta habitatio, ſubticere tamen vtrumq; volui, nè aut ipſi pudorem (nam verecundus eſt) aut mihi adulationis notam infigerem. Is cum à primordijs florentis iuuentæ ferè vſque ad triceſimum annum, vel nullos omnino ob ingenitam caſtitatem aut admodum paucos carnalium tẽtationum æſtus perſenſiſſet, neſcio qua dæmonis inuidia actum ſit, vt in prouectiori ætate, tam grauibus tentationum carnalium fluctibus inciperet agitari vt de periculo caſtitatis hæſitans, grauiter trepidaret. Cumq́ue dæmon immundas cogitationes die noctuq́ue ingereret, & prædictus frater profundis ſuſpirijs, prodigis lachrymis & ſanctiſſimis precibus, ambigua ſatis victoria decertaret. Tandem ad Reginam virginem Mariam ſpei ſuæ anchoram fixit, ipſamq́ue adiutricem ſub tam acerba certaminis mole ſibi fieri poſtulauit. Verum dum illa non accelera-ret præſidium, ſed nexerat moras anxie repugnanti, vidit quadam vice in altari coram quo ſe in orationem proſtrauit virginis Mariæ, & beatæ Gertrudis imagines vel ſculptas neſcio vel pictas. Sed cum Reginam cœli aureo diademate renitentem & beatam Gertrudem humiliori velo tectam conſpiceret, vt videlicet imparile meritum diſpar habitus denotaret, columbina ſimplicitate plenus in hunc modum cœpit perorare. Non debueras virgo Maria benedicta me crebrius te inuocantem hactenus protraxiſſe, & hucuſque in tuis caſtris militanti diu ſæpeq; optata negaſſe præſidia, cum te & vulgatum nomen miſerorum adiutricem, & regium diadema virginum principem ſignent. Verum nũc quia grauius ſæuiente hoſte in me video periclitari caſtra pudoris, & bellum impar viribus meis impoſitũ cerno, atq; ex hoc conijcio hoſti in ꝓximo ceſſura trophæa, euſque noueris rem proceſſiſſe vt hodie fœlix virgo regium diadema aut retineas, aut amittas. Si iuueris feſſum, manebit tibi. Si vero vel adhuc precantẽm ſpreueris, detracta ſublimi de vertice corona, Gertrudis virginis caput ornabo. At ipſa cum ſe viderit per me hoc honore præuentam, tantis beneficijs non ingrata, à turpibus cogitationum procellis me liberum atque ſecurum efficiet. O Deus, quid non facit innocentis hominis ſancta ſimplicitas? Mox enim vt his verbis genitricem Dei & Reginam cœli conueniſſet, ipſa quaſi tanti honoris faſtigio nolens priuari, minantem ſibi fratrem ab huiuſmodi tentatione tam potenter eripuit, vt poſt illam horã vſque in præſens tempus dicatur carnaliũ tentationum fluctibus non quaſſari, ſed de tunc accepta puritate, nunc quoque lætatur.

EXEMPLVM VII.

Quomodo beata virgo Maria Thomæ à Kempis, negligenti ſolita ſuffragia, amplexum denegauit.

IN monaſterio regularium prope Svvollis vulgari nomine mons ſanctæ Agnetis nominato, erat quidam monachus dictus Thomas à Kempis, quem nedum ſanctiſſima atque innocentiſſima vita religioſum, verumetiam deuotiſſima ſcripta reddidere famoſum. Is cum iuuenis eſſet & Dauentriæ ſcholas frequentaret, deuoti viri magiſtri Florentij qui congregationi, quæ illic eſt nomen impoſuit, regimini ſe ſubiecit, atque eam deuotionem quam in prouectiori ætate copioſè abundeque ſcribens effudit, puer imbibit. Habuit enim deuotus puer inter cætera piæ deuotionis ſuæ exercitia, et amillam cõſuetudinem, vt dierim capta hora certas orationes atque ſuffragia de beata virgine Maria quaſi diurnam penſionem exolueret, nam diligebat eam & vehementer amore ſibi iungebatur. Verùm quia inſtabilis & nutabunda eſt puerilis deuotio, cœpit & in eo laxioribus velis pia hæc conſuetudo nauigare. Pedetentim igitur ſolitas orationes atque ſuffragia primo ad vnam diem, dehinc ad duos aut tres, demum ad quatuor, tandem ad integram ſeptimanam neglexit, & quod magis dolendum eſt poſtremo vniuerſa poſtpoſuit. Quod dum ageret, viſum eſt ſibi in viſione nocturna quaſi ſtaret in atrio prædicti magiſtri Florentij, vbi dum vna cum alijs ſcholaribus qui illuc confluebant ad audiendum diuinum verbum auidas aures ad ea quæ dicebantur inclinaret, conſpexit in nubibus cœli deſuper venientem Dominam mũdi, quæ dum facie decora & fulgenti habitu ad prædictum atrium deſcendiſſet, circuiuit fratres, qui illic verbum Dei audientibus loquebantur. Et nunc hunc, nunc illum amoroſiſſime amplexata, gratias videbatur eis refundere quod tam pijs admonitionibus ſatagere viderentur, nè pretium ſanguinis dulciſſimi filij ſui in illis iuuenibus deperiret. At adoleſcens hæc intuens, & videns virginem in mulieribus benedictam ruere in amplexus fratrum dicentium, ardens & æſtuans liqueſcens & ſperans ſtabat, & in ipſam amoroſum lumen firmius detorquẽs intra ſemetipſum dicebat. Paululum expectabo, & cum fœlix virgo charitatis inſignia cæteris ſufficienter oſtenderit, tunc etiam & mihi, qui eam etſi non digno, ſaltem poſſibili amore proſecutus ſum, habebit amplexum charitatis offerre. Sed heu quia ſæpe in contrarium vadunt ſpes firmæ mortalium, iuuenis oſculum ſperabat dulce pignus amoris, ſed verbum aſperæ increpationis accepit. Si quidem virgo beata poſteaquam ſingulos qui pijs admonitionibus florentem confluentium ſcholarium ætatem ad meliora proueheba nt dulcibus amplexibus demulſiſſet, venit tandem ad prædictum adoleſcentem, & ſerioribus luminibus eum aſpiciens, fruſtra, inquit, amplexum petis ſancti amoris hoſtis acerbe, qui exoſa amicitiæ negligentia, malo conſule fretus, debitam atque ſolitam mihi penſionem flammantium precum non ſoluis. Si quidem vbi nunc ſunt conſuetæ preces tuæ? Quo ſolitæ orationes auolarunt? Vbi mixta ſuſpirijs pia ſuffragia? Nonne refriguit in te charitas, torpuit amor, deuotio quondam habita vacillauit? Et nũc tu quaſi nihil peccatum ſit, ſtas & audaci fronte amplexum maneſ, qui argui magis meruiſti. Et indignabundè vultum auertens: Abi, inquit, abi à me, quia amplexibus meis indignus cẽnſeberis, qui tam facilem precem amatæ ſoluere neglexiſti, atque ſic iuſtis increpationibus laceratum relinquens, cœlis refuſa diſparuit. Cæterum iuuenis poſt viſionem euigilans diſcutit conſcientiam, inuenit culpam, proponit emendationem. Et nè de cætero virginis beatæ fruſtraretur amplexibus, neglecta dimiſſaque ſuffragia ita legenda rearripuit, vt vſque in finem vitæ ſuę nullo ea die auſerit poſt tergare. O fœlix reprehenſio quæ correxit errorem, quæ amoris fœdera paululum dirupta reſartijt, quę negligentiæ neruum excuſſit.

EXEMPLVM VIII.

Quomodo idem frater Thomas à Kempis per benedicta nomina Ieſus Chriſtus, & Angelicam ſalutationem, ſe terrentem dæmonem perfugauit.

CVm quadam vice prædictum fratrem Thomam dæmon vellet deterrere, nocte in teterrima horrendaque forma eidem apparuit, quem cum frater Thomas lecto appropinquare vidiſſet, intremuit primum ad larualem intuitum, & quid cõtra tam horrendi hoſtis inſidias auxilij ſumeret ignorauit. Tandem diuino ſpiritu inſtigatus, Angelicam cœpit ſalutationem tremula voce (nam vehementer extimuit) quam melius potuit perſonare. Sed diabolus, quaſi nihil ad hanc ſalutationem motus, magis magiſque trepido cœpit proximare, quouſque monachus in ſalutatione prædicta euſque perueniſſet, vt Dominus noſter Ieſus Chriſtus amen acclamaret. Quod terrificum nomen vbi dæmon audiuit, quaſi horrendo quodam tonitruo paucfactus, vultum vertit, & quã citiſſimè potuit clamantis vocem aufugit. Videns igitur frater Thomas ad tanti nominis virtutem dæmonem ſtare non poſſe, audacius caput pauidum erexit, & repetitis vicibus benedictũ nomen Ieſus Chriſtus poſt fugientem hoſtem inclamauit, & quo ipſe clamabat fortius, eo vehemẽtius teter ſpiritus fugiebat. Quod vbi cognouit religioſus vir, gratias.agens Domino Deo, dixit apud ſe: Si hoc ſanctiſſimo nomine tam facile poſſum aduerſæ poteſtatis vires infringere, de cætero nolo vt hactenus feci, vel dæmonum machinamenta timere, vel ſub eorum (quamuis horrendis) minis fide vacillante trepidare.

Thomas à Kempis hoc refert par. 3. ſermonẽ ad Nouitios poſt ſer. 2. exemplo 4. & ex humilitate loquitur, quaſi alij acciderit vt notauit.
Iodocus Badius in eius vita.

EXEMPLVM IX.

Quomodo Angelus Domini iuuenẽ quendam eo quod prauis ſocijs ſe iunxiſſet data alapa correxit.

ZVVollis oppidum inſigne Traiectenſis diœceſis eſt, vbi quod dicturus ſũ firma didici relatione contigiſſe. Erat ibi ſicut & in cæteris ſcholis non arguenda cõſuetudo, vt ſcholaribus ibidem frequentantibus vno, vel duobus diebus in ſeptimana concederetur decentibus ludis tenſum ſtudendi rigorem paululum relaxare, nè ſi nimium iuueniles animos indefeſſa ſtudioſitate laſſeſcerent, aut ſcholæ faſtidium, aut ſenſuum perturbata ratione incurrerent detrimentum, nam ſicut duratas trabes ſi nimium flexeris franges, ſic tenera adoleſcentum ingenia ſi immoderato rigore grauaueris præmes. Preſſa enim in ſublime ferri non poſſent. Modus tamen ſecundum Quintilianum in huiuſmodi remiſſionibus ille ſeruandus eſt, nè aut odium ſtudiorum faciant negatæ, aut otij conſuetudinem nimiæ. Quidam igitur eiuſdem oppidi ſcholares hac ſua congeſtione vti volentes, eo pacto luſuri campos intrauerunt, vt hi qui ludentes amitteret bibendam illo veſpere ceruiſiam ſoli ſoluerent, ſuoſq; victores ab expoſitione tutarent. Cumque huiuſmodi luſibus diẽ duxiſſent in veſperum, ac ſufficiente ſymbolo facto remeandum viderent, vnus ex illis qui eorum ſignifer atque dux ad inſolentiam videbatur, quoniam, inquit, ſufficiens ſymbolum luſuum indicio factũ eſt, abundatque pecunia hoc veſpere in potibus conſumenda, nunc quia vrgentibus tenebris eſt oppidum repetendum, vel ſemel adhuc ea lege ludamus, vt quiſquis noſtrorum victor extiterit, quodcunque libuerit eo pacto alijs imperet, vt qui imperantis iuſſa implere contempſerit, vnus & ſolus futuræ cœnæ ſoluat impendia, atq; ſic lucrata hactenus pecunia in aliud tẽpus reſeruetur. Placet omnibus concepta propoſitaq; iunctio, & reparato ludo, quiſq;, vt ſic præcipere cæteris liceat ante atque induſtria qua poteſt elaborat. Verùm quia frequenter fœliciora fata prauis arrident, ſolitaq; improbos comitari fortuna ſecun

dior, is qui omnibus nequior erat iuuáte
victoria præceptor effectus eſt. Vnde ſo-
lemni celebriq; cœna cõpleta cunctis im-
perat ſe ſequantur. Quo imperato ſurgit
nequam à cœna, exit, idem præcedit cæte-
ri ignari & neſcij quo iturum ſceleris du-
cem ſubſequuntur. Heu res nefanda. In-
greditur lupanar infauſtus lupus, & poſt-
quam completa libidine exijſſet vt ſimili-
ter viciſſim omnes facerent ſub pœnalis
pacti euaſione turpis belua imperauit. Pa-
rent omnes nefando præcepto libenti ani-
mo, nã libidine æſtuabant, quod agere iuſſi
ſunt adimplerunt. Vnus tamen ex eis quẽ
nedum forma corporea, quæ in eo elegan-
tiſſima erat decorum effecit, verumetiam
probitas & honeſtas, nec non & virgineus
quidã rubor pulchris reddiderat pulchrio
rem, ad exitiale præceptum exhorrens pal
lentibus genis intremuit, perijt ſodales vt
liber ſibi præberetur egreſſus, maximè qa
hactenus ſeruaſſet inuiolata caſtra pudo-
ris, firmaſſetq; animo ſe vitam potius quã
virginitatem perditurum. His adoleſcen
tis verbis non compuncti, ſed prouocati
ſodales, vi abſtractum à collo palliolum te
nent, nec ſe illud reddituros affirmant, ni-
ſi expectantis ſe fœminæ amplexibus in-
geretur. Num tu, inquiunt, ſeruata caſti-
monia vnus & ſolus noſtram omniũ luxu-
riam irridebis? Tum iuuenis vt obſtinatã
ſodalium malitiam vidit, non ignarus con
ſilij lætos atq; feſtiuos reinduit vultus, &
laceratum doloribus animum ſerena fronte
diſſimulans. Si omnino, inquit, libet me
veſtris amplexibus habere conſortem, va-
leat nunc fœlix virginitas, & cum id tem-
pus exegerit, memorem ſe faciat quod ha-
ctenus cum ſumma veneratione in meis
ſit laribus hoſpitata. Et cum hæc dixiſſet,
rapido curſu ſe ad cubile meretricis, quaſi
concubiturus ingeſſit. In cuius limine cũ
introiturus conſiſteret, verſa in tergũ fron
te, vt minus notaretur ſodalibus inclama-
uit. Num ſolis virginibus cœli patebunt,
& non etiam poſt adulteria Dauid & plu-
res alij regna meruere manſura? Ad hæc
ſodales in riſum concitati plauſum fece-
runt. Ipſe tamẽ anxiè ſatis in intimis cor-
dis ſui penetralibus Dominum noſtrũ Ie-
ſum Chriſtum præcabatur, nè caueam ſcor
ti, naufragum videlicet pelagus virginei
pudoris ingreſſus caſtitatis ſtipendia pate
retur. Atque ſic introiens, firmatis ſolli-
citius forium ſeris, nè quid cum fœmina
loqueretur expectantes pre ianuis ſodales
reſcirent, & geſtientem in ſuos amplexus
fœminam paululum declinans, huiuſce-
modi verbis affatur. Quoniam non igno-
ro infœlix ſoror, quod te in hãc miſeram
infamemq; vitam non tam pudicitiæ odiũ
quam capiendæ pecuniæ amor tranſmiſe-
rit, auſus ſum introire ad te, & nunc amo-
ris arbitris colloqui tibi, cum tamen lon-
gè ſit anima mea vt tecum (in pudicitiæ
vaſtum periculum) velim quicquam per-
uerſe agere, vel virginitatem meam quã
grataria Dei vſque ad mortem inuiolatam
tuebor, tuis aliarumve fœminarum am-
plexibus conſtuprare. Quia igitur me ad
te non iam laſciuia inuexit quam compu-
lit temerata malis praua ſocietas, redime-
re malo quam violare pudorem. Interim
apertis marſupijs non contemnendi va-
loris argenteum nummum protulit quem
fœminæ tribuens ait: Sume hunc num-
mum & ſecretum habe, nullique pandas
quod ſaluis virginitatis ſigillis abs te hac
hora ſeceſſerim, alioquin ſi ſodalibus res
hæc innoteſceret, ſe in mea damna arma-
rent. Accepit nummum proſtituta fœmi-
na, & videns pudicam iuuenis verecundã-
que effigiẽ admirata eſt vehementer ado-
leſcentem tenerum annis, tanta morum
honeſtate & verborum grauitate ſtare con
ſpicuum, vt nec in eam, nec in quamlibet
polluti cubilis partem pudicum lumẽ di-
rexit. Vnde adhortata eſt eum nè à pro-
poſiti ſui puritate decideret ſe rem ſecre-
tam reteſturam ſpopondit, & in pace abi-
re præcepit. At iuuenis cum ad ſocios
expectantes redijſſet, & poſt inſolentes di-
ſcurſus & varios platearum circuitus tem-
pus profundæ noctis quieſcendum præci-
peret, ab eis diuiſus ad propria cõmeauit.
Verùm quia indecens fuerat tantæ probi-
tati tam improbis ſodalibus ſui præbere cõ
ſortium, nõ eſt paſſus pijſſimus Deus, qui
ſemper quos diligit arguit & caſtigat, hãc
offenſam impune prætergredi, ſed tanquã
benigniſſimus paſtor balantis ouiculæ ſuę
hoc modo emendauit errorem. Gradie-
batur ſolus per viam vt iret domùm, haud
parum in ſemetipſo admirans quod po-
tuiſſet illum metuandæ leenæ caueam il-
læſus intactusque euadere. Cumque talia

me-

memorans girato in obliquum gradu in alium vicum diuertiſſet, qui recto itinere ad ſuum hoſpitium dirigebat, ſubitò vidit ante ſe per horrendæ noctis caliginẽ perſonam quandam, cuius virilis facies (nam vir videbatur) micantium aſtrorum lumẽ reuincens inuiſa plateam luce perfudit. Qui appropians dextera manu, tanto ictus impetu in maxillam iuuenis palmã fixit, vt vi verberis in terram relifus palpitaret, dicens: Vel hoc verbere doctus prauæ ſodalitatis virulenta contagia vereare. At iuuenis cũ poſt breuiſſimam horã caſus ſui reſurgeret, viſurus quiſnam ipſum tã violenta alapa conſternaſſet, nullum pręter ſe circa ſe vidit. Qua ex re Angelum ſuũ fuiſſe, qui diuino imperio ipſum de errore cõmiſſo corrigeret, non ambigua æſtimatione arbitratus ad hoſpitium alacer repedauit, non minus de prodigioſa & profutura ſibi correctione gauiſus, quam de verberis acerbitate ſollicitus. Cæterùm nè phantaſticum aliquid circa ſe contigiſſe iuuenis crederet, & ſomnio ſe magis deceptũ eſſe, quam re geſta inſtructum eſſe putaret, diuina diſpenſatione factũ eſt, quod per plures dies cæſa maxilla in tantum diſtenſa pelle tumuerit, vt ad aliquot dies in publicum procedere tanta genarum diſparilitate vereretur. O fœlix iuſti rigoris & è celſiſſimis cœlis miſſa cenſura? quæ dũ vnius errorem digno verbere cecidiſti, euidens dediſti documentum poſteris quantũ Deo Angelisq; diſpliceat inſontem adoleſcentum ætatem inſolentibus ſodalibus commiſceri. Sed nunc in fine exempli quibus te verbis dignè lacerẽ neſcio ſceleſte præceptor, qui dum præuia conuentione & pęnali pacto noueras omnes ſodales præceptis tuis parituros, & non auſuros tua violare imperia, quare non iubendo docuiſti florentis iuuentutis digniſſimam indolem virtutibus animum dare, inuiolata ſeruare caſtra pudoris, & diuinis magis quam tuis iuſſis corda inflectere, niſi quod à magiſtro diabolo idcirco iubereris tam inauditum ludum effingere, vt te ſodalesque tuos ſæuus parricida ſtuprata virginitate perimeres. Sed expecta pauliſper, & videbis tu tuique ſequaces, quam metuendus iudex ægrè pertulerit, animas roſca ſanguinis ſui effuſione redemptas tuis iuſſibus, exemplis & conſilijs periiſſe.

EXEMPLVM X.

Quomodo quidã magiſter Pariſiẽſis ſcientiæ ſuę titulos negligens, ad humillima ſe officia inclinauit.

POſtea quam magiſtri Gerardi nomine, & re magni induſtria atque cõſilio monaſterium regularium canonicorũ in diœceſi Traiectenſi nomine VVindeſim, in toto orbe famoſum fundationis ſuæ rudimẽta iactaſſet, atque in eo viri diuino ſpiritu feruentes, ſub optima diſciplina lateſcerent, baiula fama eos glorificante, nonnulli partarum rerum diuitijs abundantes in ſeculo eductis, imò violentis precibus raptis ex præfato monaſterio prioribus, in diuerſis locis eiuſdem ordinis clauſtra ea lege fundarunt, vt tam ſancta atque iam recens plantata vinea diffuſis quaquauerſum palmitibus arentem ſenio orbem fœlici ebrietate infunderent. Inter quæ, & illud monaſterium non baſſam regularis obſeruantiæ ſedem accepit, quod non longè ab oppido Noerthorenſi fœlicia ſua ſepta locauit, & nunc diues virtutibus, religione & ſanctitate conſpicuum, fœlix germen fœcundæ deuotionis longè lateque diſpergit. In quo id quod dicturus ſum firmiſſima didici relatione contigiſſe. Siquidem idem monaſterium quidã non infimæ famæ magiſter nomine Henricus de Louanio, qui quondam regimen ſcholarium Louanij non ſegniter adminiſtrabat (nam vniuerſale ſtudium tunc ibi non viguit) Chriſto militaturus ingreſſus, inſtantia qua debuit locũ poſtulauit. At fratres qui columnæ videbantur, & quorum in acceptãdis ſpiritualis militiæ tyronibus fuerant vota requirenda, poſtea quam perſonæ dignitatẽ, genus officium, patriã, & robur inualidum reſciuiſſent, communicato inuicem conſilio, talia ſimiliaq; poſtulanti reſponſa tribuerunt. Tam etſi tuũ feruidum pectus, & ſanctiſſimam volũtatem non ſufficiamus debita admiratione proſequi, venerande magiſter, quibus non expauiſti poſt tantam vitæ libertatem & pręclarum officium extra fines natiuæ patriæ hos inualidos lacertos & imbecillem corporis molem huic noſtræ paupertati committere, & laboribus tuis viribus incompetentibus commẽdare, tibi tamen

nobisque conſulimus vt in tua patria vbi monaſteriorum copioſa multitudo eſt, & ordinum non cõtemnenda diuerſitas, tuũ velis propoſitum conſummare, quia vt ipſe videre potes imbecillitas tua chori noſtri grauiſſimam ſtationem, qui etiam robuſtos quoſque viros laceſſit, non valebit ſufferre, nec dignitas tua ad alia quæque abiecta officia quæ laicos magis quam literatos decent patitur inclinare. His ſimilibusque verbis propoſuerunt viro rigorem ordinis, ſpiritualis vitæ arduum iter, & proprij corporis inualidas vires, gradum monaſterij, obedientiæ iugum aſſuetis libertati duriſſimum. Sed venerandus magiſter igne Spiritus ſancti inflammatus, ad hæc nihil territus, coram omnibus in terram proruens ait: Ego ad ſeruiendum Domino veni, veni ad promerendum regna cœleſtia, idcirco nec labor mihi acerbus erit, nec indigna gradui meo cauſabor officia, neque tædioſa imperia ſuſpicabor, per quæ id quod deſiderat anima mea quandoque promerear regnum accipere. Hac conſtanti reſponſione ædificati fratres, iuſſerunt virum hoſpitio recipi, donec maturius deliberari quid de eo fiendum eſſet decernerent. Interim vir Dei anxiè ſatis Dominum ac benedictam matrem eius præcabatur, vt ſaluti ſuæ pro futurum conſilium patribus inſpirarent, & ſibi in ſancto ſuo propoſito ſtabilem voluntatem concederent. Verum quia diues in miſericordia Deus, non patitur ſuam munificentiſſimam largitatem, auaris licet deſiderijs ſanctorum ſuperari, grandi oraculo ac manifeſta viſione nouelli militis ſui preces hoc modo effectui mancipare curauit. Erat eo tempore quo iſta agebantur quidam inter fratres, cuius in acceptandis nouitijs non contemnẽda habebatur auctoritas. Is poſtquam culcitræ ſuę fatigata vigilijs ac laboribus membra colliſiſſet, circumfuſam circa ſe ingenti lumine virginẽ vidit, audiuitq́; dicentem: Dic confratribus tuis nè virum hunc, qui apud vos degit, & cohabitandi vobis locum flagitat, auſint repellere, quia Dominus cum illo eſt, & Spiritus sãctus requieſcit in eo. Ad quam ille: Quæ es tu, ô pulcherrima mulierum, quæ tanta maieſtate hæc imperas? At illa: Virgo Maria ſum ſingulariſſima hui' monaſterij patrona. Quapropter celerius quæ dixi fratribus pande, & ſummopere caue, ne vel vnum iota horũ quæ imperaui decideris. Cumq́; poſt hæc verba ſe Regina cęli in cœlos recepiſſet, & frater ſignificaſſet audita viſaq́; conuentui, tantæ virginis inſtantias admirati, virum cum ſumma charitate amplexi ſunt, & ad probã moræ eis ſolito receperunt. At ipſe non immemor, quod idcirco mundum, patriam, res, ſe, ſuosq́; reliquerit, vt in omni humilitate & labore Domino in ſuis caſtris militaret, ſtatim vt ſe intellexit fratribus annumeratum, ſcientiæ ſuæ ſublimes titulos execratus, ſubulci officium cũ ſumma inſtantia ſibi cõmitti poſtulauit, vt qui eotenus iuuenum magiſter informator ac ductor fuerat, fœlici (vt ſibi videbatur) cõmutatione ſcropharum atque porcorum ductor crearetur. Fratres itaq; licet eum rem ſuo ſtatui, & tantæ ſcientiæ indebitam petere non ambigerent, victi tamẽ importunitate viri, nõ facili admiratione ad tantam humilitatem attoniti, petitum officiũ commiſerunt, fauebant tamen ſibi, vt præ cæteris laicis, intra quorum numerum ſortem accepit, in refectorio monachorum cibum caperet, at ſolatio latinarum lectionum quæ ſub refectionis tempore legebantur frueretur, ea tamen lege præmiſſa vt primum quam refectorium comeſurus intraret, indutus decentiori veſte, ſe fætidi olidique teriſtri quo in porcorum caueis vti ſolebat induuijs ſpoliaret, nè ſcilicet turpi odorũ fragrantia teneriores ad nauſeam prouocaret. Quis calamus ſcribet? Quæ lingua dicet? Quis vel verborum vaſtiſſimus ordo diſcutiet cum quanta alacritate, gaudio, induſtria excellentiſſimus magiſter iſte exoſum etiam ruſticis, qui non niſi deſpectiſſimos ſubulcos ſtatuunt, officium miniſtrauerit, atq; per plures annos compleuerit. Verum nè priſtinæ dignitatis obliuio iam nacti officij contemptum tolerabiliorem faceret, ac perinde præmij pondus minueretur, tale vir induſtrius remedium adinuenit. Diſtincta loca quemadmodũ in ſcholis habere ſolitus erat inter adoleſcentium greges, etiam in porcorum caueis fecit. In quorum vnum dum pendulis auribus informes minaret ſues, in alterũ porcellos cogeret marcidos, ſtrictoque in tertium locum flagello ageret à ruina formoſus, quid agebat fortiſſimus miles,

miles, niſi vt priſtini & ſequentis ſtatuum comparatione præ oculis habita, iugi controuerſia feruentem in bellum animū concitaret, vtque ſic aucta victorijs pugna, victrici animæ illuſtriora prouideret trophæa. Cæterum ſicut nec tenebroſa nox micantium aſtrorum lumen, nec auri fulgorem tetrior terra fœdare poteſt, ſic nec indignioris officij licet obſtruſæ cauernæ huius venerandi magiſtri dignitatem valuerunt contegere. Si quidem non fratres modo, quibus in dies virtutū eius inſignia clarius, clariusq; claruerunt, eum venerati ſunt, verumetiā ſeculares viri celebri eius fama ſuccenſi, in dubijs conſcientiarum ſuarum cauſis eius conſilia poſtulabant, petierunt informationes, preces flagitabant. Inter quos cum quidam honeſtus vir de certis dubijs interogaturus eum, ignoraret quonam modo ad tam venerabilis ſubulci colloquium decentius perueniret, quippe quem pro reuerentia irreuerentius accedere nullus auderet, conſilium à nonnullis accepit, vt facto prandio extra ſepta monaſterij cum ad paſtum porcos minaret, ſe illi adiungeret, quæreretque ex eo lucidiſſima reſponſa capturus. Fecit vir vt erat edoctus, & cum omni reuerentia ſubſequentem porcellos literatum virum expectabat. Venit ille, ſed cum iſte præ verecundia longius ſtaret timeretq; accedere, vocauit eum ad ſe vir ſanctus priuſquam loqueretur, & ait: Hęc & hæc ſunt in corde tuo, de his, & his me interrogare diſponit, atque ſic omnia quę in abditiſſimis pectoris ſui latebris obſtruſa ſecretaque ferebat, ita ſibi ſeriatim diſſeruit quaſi in fronte viri cordis arcana depicta vidiſſet, vnde optimè informatum atque vehementer conſolatum in pace abire permiſit. Et quid de hominibus loquor cum nunquam ſic contra virtutem coniurabitur, vt mortalium hominum genus viros virtute fecundos etiam in abiectiſſimis ſtatibus deſinant admirari? Dæmones ad huius viri virtutem ſtupuerunt.

Porrò cum quadam vice pendula ſordidaque veſte indutus porcorum gregem humillime ante ſe duceret, obuium habuit energumenum hominem, qui dæmonis obſidione vallatus ſtatim vt altiſſimum ſcientia verticem ad tantam abiectionem inclinatum vidiſſet, pallens faciem intremuit, & more ſæuientis apri ſpumam ructans perturbatis vocibus cœpit reboare & dicere: O ſcientiæ vaſtæ ſacrarium, quid agis? Hac lacera ſtola progrederis? Non ita fateor eo tempore inceſſiſti quando in Pariſienſi cathedra doctior doctis Henrice legiſti. Ceſſa igitur, ceſſa, fœtidum fœdis deſere gregem, alios non te tam ſpernenda decuere officia. Ad hæc ſimiliaque verba nihil reſpondens, demiſſo præ verecundia in terram capite humilis magiſter pertranſijt, ſed omnes qui audierunt non minus de venerandi magiſtri humilitate, quam dæmonis voce mirati ſunt, & Deum in ſuis miraculis laudauerunt. Magiſter igitur Henricus per xx. (ni fallor) annos vſque ad decrepitam ſcilicet ætatem ſubulci officium ſolicitiſſimo adminiſtrans fœliciter quieuit in Domino, eo ſublimior in cœlo ſeſſurus, quo humiliorem in terris locum accepit. De quo ſit Deus benedictus in ſecula. Amen.

EXEMPLVM XI.

Quomodo Deus iuuenem à parentibus deſertum in cęleſte regnum benigniſſimè accepit.

NOn diu poſt aurea illa & fœliciſſima tempora quibus magiſter Gerardus magnus, qui totius Germanicæ deuotionis fundator atque promotor extiterat, feruentiſſimo Spiritus ſancti igne inflammatus, ſemina diuini verbi per diœceſim Traiectenſem diſperſerat, atque Domino cooperante, & ſermonem confirmante plurimorum pectora, ad ſpiritualis vitæ amorem inflammarat. Contigit quendam iuuenem Frandrienſium partium non baſſa ſtirpe progenitum. Dauentrienſem ſcholam cauſa diſcendarum literarum inuiſere. Qui dum non multis diebus in ſeculari fuiſſet hoſpitio demoratus, intutum arbitrans cohabitare ſerpentibus, quorundam ſpiritualium virorū regimini ſe ſubijciens, & humilem atque deſpectum habitum induens, deſerto priori hoſpitio, cum eiſdem ſpiritualibus viris cœpit habitare, vt ibi nedum ſcientijs ſcholaſticalibus apprime, vt illic ſcholaribus moris erat imbui poſſet, verum etiā virtutibus & bonis moribus ditaretur. Quod dum garrula

fama (quæ nihil diu ſinit eſſe ſecretum) deferente, pater & mater reſciuiſſent, dolent atque indignè ferunt tam generoſam videlicet prolem ſuam humiliori indutū habitu, deſpectorum virorum imperijs agitari. Vnde deſtinato feſtinantius nuncio, iuueni mandauerunt vt relictis fratribus, quorum regimini ſeſe ſubiecerat, priſtinum hoſpitium ſuum reintraret. Quomodo ſi pertinaci animo eorum iuſſa refelleret, minantur futurum eſſe, vt & ipſi claudant adiutrices manus rebelli filio, ſiti, fame, & frigore perituro. Verum iuuenis illatis minis conſtantior, & ſciens, Deo magis quam hominibus eſſe parendum, nec vllius imperio ſalutem animæ negligendam, cum fratribus manere delegit, malens ſi parentes pietatem in tyrranidē verterent publicæ mēdicitatis opprobrio ſubiacere, quam in ſeculari hoſpitio inter fœminarum greges cum periculo viuere caſtitatis. Quod vbi parentes didicerunt, iraſcuntur filio, cui debuerant aggaudere, & manus claudunt adiutrices. Iuuenis verò conſumptis interim nummis quos ſecum detulerat, cœpit rebus neceſſarijs indigere, & is qui in delitijs atque ſumma omnium rerum copia fuerat enutritus, ſub lacera toga frigora ſuſtinet, patitur ſitim, fame torquetur. Sed, ô robuſtiſſimū noui militis pectus, in omnib⁹ his nec paupertate terretur, nec puſillanimitate deijcitur, nec à ſanctiſſimo propoſito ſuo reuocatur, quin potius repletur ſumma lætitia, quod ob amorem cœleſtis patris ſui, à parentibus carnis ſuæ ceu ſcorto genitus derelinqui meruit, & indigentia rerū fatigari. Verùm clementiſſimus Deus qui non patitur nos tentari ſuper id quod poſſumus, ſed facit cum tentatione prouentum, non ſuſtinuit dulcem filium ſuum in competenti ſibi inopia diutius prægrauari, ſed facili febre correptum ad cœleſtes diuitias inuitauit. Decubuit igitur lecto deuotus adoleſcens, & mortis iura lætus expectans, ad agoniam tandem deuenit. In qua cum paululum laboraſſet, & iam tempus eſſet fœlicem illam animam auolare, reſumptis viribus ſe ſuper ſe erigens in lecto reſedit, & oculis atq; manibus in cęlum ſuſpenſis Deum, qui illic reſederat patrem omnium inuocabat, quo facto forti ſpiritu ac integra voce ad aſtantes ſibi caligantem viſum intorquens ait: Pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem aſſumpſit me. Et his verbis liberum à terrenis contagijs ſpiritum in ſinum cœleſtis patris, non tam emiſit, quā poſuit. De quo ſit Deus benedictus in ſecula. Amen.

EXEMPLVM XII.

Quomodo porci irrationales ſcilicet beſtiæ innocentis & ſimplicis fratris imperio paruerunt.

Erat in diœceſi Monaſterienſi, ſed & nunc eſt inſigne quoddam monaſterium ordinis Cruciferorum, cuius nomen ob certas cauſas ſubticeo, habens in circumiacentibus ſibi locis ſiluas ampliſſimas, ad quas non ſuos modo, verumetiam aliorum porcellos ſumpto condigno precio idcirco minare ſoliti ſunt, vt autumnali tēpore rapidis flatibus deiectas glandes infra tranſeuntes porci colligerent, & ſic dulci pabulo incraſſati eſibus hominū fierent aptiores. Cùm igitur quodam tēpore diues quercubus ſilua delapſis glandibus vltra ſolitum copioſè reſperſa ceret, & monaſterium prædictū non facilè nummum de alienis ſaginandis porcellis in precium caperet (quia ſolet inuidis ſupplicium eſſe aliena fœlicitas) villani circū commorantes, qui & ipſi in proximis ſiluis ſimili ſpe porcos alebant, monachis de ſuo lucro diffauentes, communicato inuicem conſilio ſtatuerunt diligentius ſe obſeruare velle, nè forte porci monachorum exorbatis metis in ſuas ſiluas improuidos pedes defigerent, quatenus vel ſic in monachorū damna ſumpta occaſione ſęuirēt. Percepit iſta ſecretius prior, & ruſticā plebem fraterna inuidia laborantē ingemuit. Nè tamen infauſti deſiderij ſui male ſperatos conſequerentur effectus, aduocatū ad ſe laicum fratrem in ſiluam ire præcepit, atq; ſollicitè agere nè porcelli illic demorati, aut proprias tranſcenderēt metas, aut alienā glandē in ſua damna manducarent. Abijt frater læta fronte, & libentiſſimo animo, quia obediens erat iuſſa facturus, in ſiluā proceſſit. Sed cū multi tranſiſſent dies, & tempus poſt tempus fugaces vices perageret, prædictus frater quippe

qui

qui deuotus eſſet grauiter ferre cœpit, ſe diuinis exemptum myſterijs, nec miſſarũ celebrationibus, nec exceſſuum capitulis cum reliquis fratribus poſſe intereſſe. Vnde pio quodam zelo accenſu, omnes porcellos in vnum congeſtos, his ſimilibusq; verbis affatur: Ecce, inquit, fratres porci, quoniam his diebus quibus vobis ſollicitus cuſtos interfui, ſatis abundeque docui, inſtruxi, informaui, vbi & vbi non liceat vobis paſcentia ora porrigere, peto ne has ampliſſimas metas excedentes, vel conuentui lites, vel vicinis damna laſciuis diſcurſibus excitetis, præſertim quia nec ſpatiamenta licita conceſſaq; vobis arcta ſunt, nec glandium copiæ quibus paſcendi eſtis parciori iacent hic manu diſperſæ. Ego enim iam ad conuentum pergo, vbi torpẽtem iam & languentem animum paululũ refocillabo, atque ſic vos reuiſurus reuertor. His igitur verbis porcellos diuinæ cuſtodiæ commendauit, & abijt. Verum cum iniqui vicini reſciuiſſent porcos cuſtodem non habere, & liberis quo vellent diſcurſibus agi (quippe cũ nullus adeſſet qui prohiberet) ceu iam nunc ad ſua vota prata vi rerent, gauiſi ſunt, clam in inſidijs poſiti ſunt, curioſiſſimo oculo contuiti ſunt, vtrum ne præſcriptas ſibi metas improuidũ pecus tranſuaderet. Sed cum diu deſideraſſent, & ſpei ſuæ fruſtrarentur effectu, porcis impoſitas leges deuoti cuſtodis ſtrictè ſeruantibus, vi eos ad præuaricationem impellere ſtatuerunt. Vnde arreptis fuſtibus, flagris, tridentibus verſus prohibitas ſiluas inuitas beſtias minauerunt. Sed, ò res nimium ad miranda: Cum procelli vi vt dictum eſt acti vſque ad punctum præfixi termini deueniſſent, putauiſſentq; actores iam iamque ſe infauſti voti ſui finem viſuros, memores facti præcepti quod frater impoſuit, reiectis cum impetu vultibus, terrentibus ſe armis contemptis, pede quoque in tranſuerſum girato trans diuaricata impellentium crura rapidis curſibus agebantur. Stabant attoniti hoc vidẽtes hoſtes fraternæ fœlicitatis, & ad rem nimis inſolitam inuidi obſtupuere ſubulci. Demum tamen non minus ſuam inuidiam, quam bruti animalis obedientiam admirantes, proiectis armis depoſitaque inuidia, concito ad priorem monaſterij greſſu abierunt, cui recenter orta prodigia enarrantes, reparata charitate veniam de inuidia pecierunt. De quo ſit Deus benedictus in ſecula. Amen.

EXEMPLVM XIII.

Quomodo charitatiuum hoſpitalariũ concinnentes Angeli ad cœleſtes ſedes deduxerunt.

ERat in eodem monaſterio, de quo iam diximus, laicus quidam frater ad recipiendos hoſpites deputatus. Et is ne temere ſibi iudicium Domini vſurparet, & alienum ſeruum contra præceptum Apoſtoli, qui ſuo Domino aut ſtat aut cadit videretur iudicare, ſine omni perſonarum acceptione bonos & malos, probos & improbos, diſciplinatos & inſolentes cum tanta humilitate, tantaque charitate recepit, pauit, miniſtrauit, quaſi omnium vnica mater eſſet, & ſibi ſoli eorum videretur cura incumbere. Cum igitur in extremis laboraret, & tempus eſſet præmia laborum recipere, contigit quendam laicum fratrem iterum ad infirmariam in qua infirmus decubuit, quandam dulciſſimam melodiam, quaſi concinentium in choro puerorũ ceu à longè reſonantẽ audire, quapropter ſtupens, & vix ſeipſum comprehendens infirmatorium ingreditur, & moriturum vtrũne & ipſe canoras iuuenum voces percepiſſet ſciſcitatur. At ægrotus, paululum, inquit, ante egreſſum tuum ad me introierunt huc quidam formoſi ſatis, ſed mihi incogniti iuuenes, qui cum dulcibus cantilenis aliquamdiu inualidi atq; infirmi corporis mei mitigaſſent dolores, ſuſpicatus ego ſi forte pauperes eſſent, & cantibus eleemoſynas poſtularent, annuo ad eos (dixi.) Dulces filioli mei quamdiu potui cũ omni charitate omnibus pauperibus quãtum permiſit paupertas noſtra libenter miniſtraui: nunc, quia vt videre poteſtis ad hæc facienda vires non ſuppetunt, ad cocum pergite, & hic, quia pius eſt, larga vobis manu eleemoſynam miniſtrabit. Et in hæc verba dimiſi eos, ſed quonam abierunt, vel qui fuerint omnino non ſcio. Quod audiens frater cum huiuſmodi iuuenes infra clauſtra monaſterij penitus viſi non eſſent, vel Angelos fuiſſe, uel alios Sanctos ſuſpicatus, dignam laudem Deo

de exhibita pietate refudit. Hoſpitalarius vero poſt hæc citiſſimæ, ſed & deuotiſſime moriens (vt piè creditur) vna cum concinentibus Angelis ad cœleſtem patriam cõmeauit dignam mercedem pro exhibita charitate capturus, de quo ſit Deus benedictus in ſecula. Amen.

EXEMPLVM XIIII.

Quomodo fœmina de adulterio grauiſſimè tentata abſtinentiæ remedio liberatur.

Legi aliquando in Teutonicali libro, quod erat in ciuitate Ianuenſi virgo quædam pulcherrima facie, nobilis genere, diues rebus, honeſtis orta parentibus, nomine Marina. Hanc cùm quidam ditiſſimus atq; honeſtiſſimus vir, nomine Aronus, in matrimonium accepiſſet, & aliquã diu cum ea in ſumma dilectione vixiſſet, ſecretius eam in thalamum ducens: Scis, inquit, dulciſſima Marina, quomodo negotiationis auxilio, res, famam, honores & vniuerſa quæ habemus accepimus, & per eam in hunc fœliciſſimum ſtatum acceſſimus. Vnde quia in Alexandria res, & cauſæ quas cum cæteris huius officij viris habui inordinatæ relictæ ſunt, niſi tibi acerba eſſet mea abſentia vellem illuc pergere, & ſingula rite ordinare. Et ſic reuerti ad te, nunquam à te niſi per mortem ſeparandus. Ad hæc Marina ingemiſcens: Et ſi grauis eſt mihi, inquit, tua abſentia, & cũ te non videro erit omne tempus longiſſimum, quia tamen tibi vtile viſum eſt, placet quod concepiſti. Age quodlibet, tantũ ne rebus diſpoſitis ad me deſertã ſponſam tuam reuenire cunctetis. At Aronus: Vnum, inquit, eſt ò Marina, quod tui cauſa expaueo. Sicut enim iuuenes & adoleſcentes ciuitatis huius te fœminam decoram eſſe, & pulchris fore pulchriorem, vnde timeo ſi me abſentem audierint, & te legitimi mariti carere tutore, parabunt laqueos pudori tuo, & te in ſui amorẽ fraudibus conabuntur allicere. Quod ſi agerent vt tu pudoris oblita in adulterium laberetis, certe & te honore & me vita priuarent. Ad quæ verba Marina in lachrymas reſoluta: Ne timeas, inquit, ò Arone, Ego enim mallem vita defungi, quam rem tã ſceleſtam admittere. Perge igitur ſecurus, non eſt quod in hac parte formides, quia Deo ferente præſidium præter te nullum amatorem admittam. Tali reſponſo accepto Aronus rebus diſpoſitis in Alexandriã nauigauit. Vbi eum eſſe cum proceres ciuitatis Ianuenſis cognouiſſent, ordinatis ante domum Marinæ choreis, inſtitutis ludis, reſonantibus cantilenis, cor Marinæ nitebantur euertere. Sed Marina vt ſponſionem marito factam illibatam ſeruaret, clauſit fores, feneſtras omnes obſtruxit, oculos ſimul & aures quantum præualebat auertit. Cum igitur poſt multas inſidias caſtum Marinæ pectus vulnerare non poſſent, fieretque fœmina de accepto tropheo liberior, cuſtodiam ſolitam mitigauit. Quod dum faceret, quendam virum pulcherrimum, procerum forma, nomine Dagmannum ante domum ſuam frequẽtius pertranſire videbat, vnde interrogat ab ancillis quiſnam, qualiſve eſſet vir ille, qui tam inſigne decus & corporis & morum præferret. Verum cum audiſſet eum in vtroque iure doctorem, dotatumque ingenti ſcientia, amplius eum cœpit amare, fœlicem ſe iudicans & nimium beatam ſi talis viri amplexibus quandoque vti contingeret. Vt igitur texeret laqueum innocenti, ornatam fulgida veſte ſe ante fores domus ſuæ quotidiæ à Dagmanno viſendam depoſuit, vt ſuo decore tanquam veneno per oculos Dagmanni prætereuntis miſſo, cor ſaucium amore vulneraret. At vero Dagmannus vir prudens cum eſſet & ſapiens, nunquam ad eam vel modicè intuendam oculum vertit, ſed ſibi ſuiſque rebus intentus maturo vultu ſemper prætcrijt. Videns ergo Marina occultis donis ſe non poſſe proficere, vi acta amoris & pudore vacillante, ad aperta certamina fugiebat. Porro miſit nuncium Dagmanno, petens vt ad ſe venire non cunctaretur, Dagmannus vero nihil ſiniſtre ſuſpicatus venit ad eam, ratus quia ſecum de aliqua cauſa iuris haberet conferre. Quem cum Marina in thalamum meretricio cultu ornatum induxiſſet, poſt multas verborum ambages ſe eius amore captam indicauit, petijtque inſtantius, vt mutuis amplexibus fruerentur. Quod vbi audiuit Dagmannus vir vtriq; pudiciſſimus, ingemuit, miſerabile ducens tantum decus tam indebitis

debitis amoris procellis agitari, doluitq; vehementer tam vaſti pudoris armarium adulterinis connubijs conſenſiſſe. Verum volens eius vulneri adhibere remedium, amorem reciprocum ſimulauit. O me fęlicem, inquiens, ò me fauentibus fatis beatum, quod in eam horam mihi venire conceſſum eſt, vt tanto decore frui liceret. Et conuerſus ad Marinam: Sis fœlix pulcherrima fœmina, quæ te primam ad huiuſmodi amorem obtuliſti. Noueris tamen huius cōiunctionis quam vtrique optamus, leue eſſe repagulum atque celerius remouendum, quod quia mihi amica eſſe cœpiſti, liberius intimabo, vt ſi dies in quo tibi iungar ſeſe protraxerit, cauſam dilationis agnoſcas. Cum Bononiæ in ſtudijs vitam agerem contigit quadam vice ſtudentes ſeditionem ſuſcitare. In qua ſeditione quidam quidem vulnerati ſunt, quidam vero etiam morte proſtrati. Quibus ita fientibus armati pręſides in tumultum militibus vallati cucurrererunt, & nonnullos è ſtudentibus captiuantes in carcerem proiecerunt. Inter quos & ego ducebar tanquam vnus ex eis qui tam cruentam ſeditionem in vrbe concitaſſent. Videns ergo me carceris caligine retineri & ſeruari. ad pœnam, votum voui Domino qui conſcientiarum latebras nouit, quod ſi me huius ſceleris expertem liberum & incolumen ad patrium ſolum reduceret, redderetque viuum parentibus, per integri anni ſpatium caſte illibateque viuerem, ac per idem tempus in pane & aqua ieiunarem. Fauit voto conditor rerum, & me miraculosè ſatis vinculis quibus iniuſtè ligabar, abſoluit, reddiditque liberum parentibus, quod paulo ante vehementius flagitabam. Quapropter ne tanto liberatori ingratus exiſterem, & ſponſionis meæ infauſtus infractor, ſtatim vt carcerē liber exiſſem ieiunium promiſſum inchoaui, & eouſque hodie productum eſt, vt lx. tantum ieiunij dies exiſtimem ſupereſſe, quibus tranſactis, vt cito faciēt in tuos amplexus dulciſſima Marina perueniā. Tu interim fortiter age, & amoris noſtri faces foueto. Ad hæc verba alta ferens ſuſpiria Marina, ait: O tempus nimis longum & dies tædioſos animo diligenti, cœpitque anxiari vehementer. Quod videns Dagmannus, dixit fœminæ: Si igitur tibi nimis longè videntur hi lx. dies, tu mecum hoc tempus diuide. Sume tibi xxx. dies ieiunij, & ego xxx. dies mihijpſi reſeruabo, quo fiet vt infra xxx. dierum ſpatium cupidis amplexibus perfruamur. Nam ita voti mei qualitatem moderaui, vt per interpoſitā perſonam vrgentibus cauſis ſatisfacere valeam ſponſioni. Dicebat iſta uir caſtus & ſapiens, non eo quod aliquid mali opere adimplere cogitarit, ſed ut tentatam fœminam abſtinentiæ remedio liberaret. Ad huiuſmodi igitur conſilium vultu & animo exhilarata promptiſſima uoluntate pro Dagmanno ieiunium fœmina inchoauit. Et Dagmannus tunc quidem diſceſſit ab ea, ſed poſt tres dies ad eam reuerſus eſt uiſurus quid ageret, & utrum aſſumptum ieiunium prout promiſerat inuiolatum ſeruaret. Quæ ſtatim ut uidit uenientem, aſſurgit intranti, ſedem locat, charitatis intimæ ſigna demonſtrat. Dagmannus uero monuit eam ut conſtanter agat, & inchoata ieiunia compleat, atque ſic recedens, poſt ſeptem dies reuertitur. Rediens autem uidit in ea paulo ante rubentia ora, ex inedia palluiſſe. Vnde impenſius eam conſolans ſuadet, ne ieiunia ſibi dura exiſtimet, per quæ celerius coniungantur. Et rurſum poſt monitionem abſceſſit. Rediens autem tertio decima quinta die ieiunij, inuenit eam uſque adeo imbecillem factā, ut uix aſſurgere prę ualeret uenienti, & uſque adeo in ea ſanguinem friguiſſe, ut plurimis licet ueſtibus circumamicta eſſet, nullatenus tamen caleſceret. Quam ut prius confortatam derelinquens Dagmannus xxix. die reuertitur, & inuenit eam in lecto recumbentem, & omnibus uiribus uſque adeo deſtitutā, ut uix anhelitum ad loquendum ſufficientem retentaſſet. Quod ubi uidit, quomodo, inquit, nunc tecum agitur Marina dulciſſima? Num inter frigentia membra adhuc ad me feruidum amore pectus obſeruas? Tunc Marina ad ſe reuerſa, intelligensq; prudentem uirum huiuſmodi conſilium, ad ſibi medendum inueniſſe. Grates, inquit, tibi ſapientiſſime uirorum mille refundam, nec vel ſic poſsum tuæ charitatis inſignijs ſatis eſſe, quibus non honori meo, ſed etiā ampliſſimè pudori prouidiſti. Tu igitur uale, & me tibi debitricē teneto, quia tuis muneribus, induſtria, conſi-

conſilio, non ſolum ad te irreuerens amor refriguit, ſed & omnis illiciti amoris ieiunio ſaluberrimo medente vſque adeo ardor auolauit, vt marito reuertenti caſtra pudoris inuiolata ſeruare contendam. Ad qđ me iuuabit Dominus, qui ſit Deus benedictus in ſecula.

EXEMPLVM XV.

Quomodo iuuenis quidam inſolentiſſimæ atque ſceleſtiſſimæ vitæ in vltimo expirationis ſuæ momento verè contritus ad cœleſtia regna meauerit.

IN ciuitate quadam Brabantiæ prout in Teutonicali quodam libro ſcriptū inueni, adoleſcens quidam erat honeſtis natus parentibus, ſed is, vt plerumque contingit, parentelam ſuam luxuria, furtis, ebrietatibus, litibus, alijſque vitijs defœdabat, taliterque ſe in omnibus agebat, vt etiam homines ſanguinis ſui, imo & ipſi parentes ſui, vel rotandum eum, vel confuſibilis patibuli trabe in totius generis ſui dedecus ſuſpendendum timerent. Quapropter ſatius arbitrantes vt nullo ſciente, vel admodum paucis improbitatis ſuæ pœnas exolueret, quam totam progeniem macularet. Captum igitur occultè iudici tradiderunt. Sume, inquiunt, ò iudex hunc filium perditionis, improbitatis auctorem, fornicarium, ignauum, furem, taxillis aſſuetum, & temulentiæ deditum, & clam aquis iniectum merge. Melius eſt enim vt clandeſtinè amicis tantum ſcientibus pereat, quā vt mundo præſente, ſciente atque intuente, aut rotetur, aut pendeat. Iudex impietatis eius famæ non ignarus, cum ligatum manibus & pedibus in ſaccum ſubmergēdum mitteret, proſtratus in terram, ait: Dimitte mihi pro Domino quod te (iuſtitia agente) nam ſceleribus mortem meruiſti, ſubmergam. Compatior enim, & Domino teſte ad acerbos tuos euentus contriſtor. Adoleſcens vero etſi cerneret ſe mortis imperia euadere non poſſe, parentibus ſuis, cognatis & proprio ſanguine contra ſe vehementer appellantibus, obſtinato animo ingemuit, & lachrymis infuſus iudici dixit: Etiamſi ob id perenniter damnari debeā, nec tibi tamen, nec me accuſantibus atq; tradentibus veniam dono. Quibus dictis ſacco immittitur obſtinatus ad veniam, aquis moriturus inijcitur, mortuus rurſum aquis extractis ſecretius ſepelitur. Eadem nocte cum iudex obſtinatum animum iuuenis miraretur, & eum damnatum eſſe pro tot ſceleribus pro rato haberet, ſubito reſpiciens ad lectuli ſui latus, eum quē occiderat ante ſe poſitum vehementer expauit, & quam primum animo reſumpto loqui potuit. Damnatus, inquit, ne es, o adoleſcens, iuſtitia Dei, aut miſericordia Domini reſeruatus ad gratiam. Reſpondit ille: Quamquam actu acerbiſſimis pœnarum agar procellis, & ſupra quam lingua effari poteſt iuſtis ſceleribus meis tormentis fatiger, in gratia tamen mortuus ſum, & æternæ quietis ſedes expecto. Et iudex: Miror ſi vera fateris, præſertim cū totus mundus te dignum gehenna decernat, & maxime ego, amicique tui qui te in tanta oſtinatione ira & odio ſpiritum efflare conſpeximus. Cum, inquit, adoleſcens ſubmerſus in aquam palpitarem, & mortis me inciperent anguſtiæ commouere, diuinæ gratiæ lumine irradiatus plus cœpit dolore me quod obſtinatione, ira, luxuria, cæteriſque vitijs diuinam clementiam offendiſſem, quam quod ſubmerſus vitæ diſpendia ſuſtinerem. Vnde alto clamore cordis mei inter acerbas mortis anguſtias hanc orationem Domino fudi. O pietatis fons indeficiens, & ſceleribus mortalium bonitas inuincibilis pone crucem & mortem tuam inter peccata mea & iuſtitiam tuam. Indulge mihi, quæſo, offenſam, quia nunc pro amore tuo omnibus qui me offenderunt libens offenſas dimitto. Expande nunc brachia tua amor æternæ, & peccatricem animam meam in ſinu tuæ vaſtiſſimæ pietatis recollige, quæ ſi in poſterum vita daretur non te amodo tantis vt hactenus feci ſceleribus lacerarem. Et inter hæc verba ſpiritum emittens pietatis diuinę ianuas aliquando mihi aperiendas agnoui. Audiens hæc iudex attonitus ſtabat, & ad tam ineffabilem pietatē ſtupefactus aiebat: Tibi ne Deus veniam dedit? Tibi ne æternum regnum ſpopondit? Tibi, inquam, lubrico, tibi improbo, tibi non gratia, ſed ſupplicio digno? At iuuenis: Ita fecit, inquit. Tunc iudex totus infuſus lachrymis, nunc ait infœlix de

ſpera-

ſperatio vale. Si quidem ſi Deus tam pius eſt, ad eius miſericordiam penitus pergo, & peccatorum licet me grauiſſimi faſces premant, qui huic quondam ſceleſtiſſimo iuueni veniam dedit, mihi quoque pœnitenti veniam non negabit. Diſparuit interim adoleſcens ſubmerſus, & iudex poſt hæc tribunalibus valedicens, mundanos omnes faſtus depoſuit, ſeculum cum ſuis delitijs dereliquit, & Carthuſienſium ordinem pœniturus intrauit. Vbi cum quadam vice cum alio monacho ſermonē miſceret, & cum multis lachrymis cauſaretur, quod ſecularis iudex exiſtens nonnullos inſontes homines fauore, prece, vel pretio victus vita priuauerit in fletus vehementiſſimos commotus aiebat: O me miſerum hominem, quo me vertam in illa die tremenda cum ante iudicem iuſtum iudex ipſe iniuſtus aſtabo? qui inſontium cruorem ſceleſtior ipſe damnaui? At monachus, vt eum altius ſuſpirantem, atque amarius lachrymantem audiuit. Quid tu, inquit, frater turbaris? Ceſſent nunc tuæ querelæ me fundere lachrymas ſine. Porro tu vt ſecularis iudex corpora aliquando moritura peremiſti, ſed, heu, ego indignus paſtor animarum in ſeculo exiſtens malo meo exemplo atque improba vita animas per æua victuras ſæuus parricida iugulaui. Quo ſermone animæquior factus ſe diuinæ miſericordiæ commendauit, & Dominō in magna compunctione vſque ad mortem ſeruiuit.

EXEMPLVM XVI.

Quomodo fœmina habens liuidos oculos incantationibus nimium credula merito ſuæ perfidiæ vt facilius deciperetur ſanata ſit.

IN Colonia inclyta ciuitate Germaniæ fęmina quędam liuidos & groſſis humoribus concretos oculos habens, cum pedetentim ſe ad cęcitatem creſcente caligine venturam formidaret, nimium confiſa medicorum conſilio, fere totam ſubſtantiam ſuam in non profutura collyria prodiga quadam & inconſulta prodigalitate diſtraxit. Verum cum poſt diuerſorum magiſtrorum varias curas, nihil niſi vacuo ære marſupia infelix fęmina retentaſſet, tarde experta eſt, medicos facilius ſpondere poſſe, quam exhibere medelam. Si quidem id paruum lumē inualidæ lampadis quod acceſſura medicos ſecum tulit impeditū, & cum graui iactura vix reportauit. Omni igitur ſpe recuperandi luminis perdita, audiuit quendam ſtudentium eſſe, qui inſignitas membranas quibuſdam diuinis verbis ad colla infirmorum ſuſpenderet, talique remedio viros fęminasque ab oculorum quibuſuis incommodis liberaret. Credidit fęmina verbis narrantium, & nō tam verbis exhibendis quam erratica fide ſananda ſtudentem illum conſultura accedit. Et ne fruſtra reliquum ſubſtantiolæ ſuæ in magiſtrum expenderet, inquirit ipſa à ſtudente ſi non aliquando ars ſua fefellerit. At ipſe (quia eloquens erat) innumera nomina à ſe curatorum facili pronunciatione retexuit, nullumque friuola ſenſiſſe ſuæ artis remedia, libera fronte fatebatur. Addidit quoque ſe promptiſſima manu capta ſtipendia redditurum, ſi in ea quod in nullo cōtigiſſet ſuæ artis remedia vacillarent. Tali igitur ſponſione animata mulier dato homini pretio inſcriptam membranam cum omni reuerentia, fide, ſpe, deuotione ſericis quibuſdam reſtiolis implicatam tanquam diuina oracula continentem ad colla ſuſpendit. Erat autem inſcriptio talis. Dæmon euellat oculos tuos, & ſtercoribus impleat loca vacantia. Mira res. Vix pauciſſimi dies tranſierunt, & vniuerſi praui humores ab oculis fęminæ fugientes, ceu tenebroſæ nubeculæ à facie venti, impeditam eotenus innatæ lampadis flammam clariſſimam reliquerunt. O quis calamus ſcribet, aut quæ vel facundiſſima lingua effari poſſet cum quanto de hinc membranam illam mulier honore detulerit, quamque ſublimem verba illa ſedem in corde fęminæ huius acceperint per quæ inopinatū luminis ſui fulgorem recepit. Cæterū ne hanc vel quoſcunq; alios tam infauſto prodigio ad exhibendam fidem incantationibus dæmones concitarent, ac per hoc plures animas in barathrum damnationis eijcerent, placuit altiſſimo Deo hoc modo nequitiæ huius pudenda detegere. Erat in diebus illis quo hæc circa mulierem hanc agebantur prædicator quidā non minus vita quā doctrina famoſus. Is cum præſente hac fęmina

fœmina aſpere ſatis (vt merito debuit) contra incantationes inuectus eſſet, dixiſſetq; eas nil poſſe valere, venit ad eum mulier poſtquam de ambone deſcendit, dicens ei: Admiror vehementer qua fronte nil incantationes poſſe prædicare audeas, cum non multis elapſis diebus earum potentiã in mei luminis reparatione experta ſim, receperimque per eas oculorum meorum celerrimam ſanitatem quam nullæ mihi potuerunt medicaminum vires reparare. Et cum his quomodo per appenſam collo membranam ſanata ſit indicauit. Ad quã prædicator: Si habes, inquit, circa te membranam illam per quam te ſanatam retis, peto eam mihi præbe viſendam, vt & ego videam verba illa, quorum te adiutam virtute gloriaris. Tunc fœmina detractam è medijs vberibus chartam legendam præbuit poſtulanti. At cum prædicator legiſſet nequiſſimam illam inſcriptionem, in riſum concitatus ad mulierem ait: O mulier magna eſt fides tua, quæ tam prophanis atque nequiſſimis verbis virtutem infudit, & tibi reddidit ſanitatem, addiditque: Credis ne mulier ſi huiuſmodi verba (& materna lingua verba nefariæ inſcriptionis pronunciat) eſſent ſcripta in ſcedula hac per ea tibi perditi luminis aciẽ poſſe reformari? At fœmina præ indignatione in rugas frõte ſuſcata, nequaquam ait: Quam enim virtutem habere poſſent verba nequiſſima. Tunc ille. Per ſacerdotium meum, inquit, nihil aliud præterquam dixi in hac charta deſcriptum reperio. Tu ergo videris qua te maleuolus ille homo virtute ſanauerit. Suadeo ergo tibi vt confeſſa errorem ad pœnitentiæ remedia feſtines, & illos oculos lachrymis riges, quos non tam fides quam perfidia illuſtrauit. Ad quæ verba fœmina in ſtuporem verſa præ nimia indignatione, & inſcriptionem rupit, & maledicta in auctorem congeminans de cætero ſimilibus rebus fidem non exhibituram pœnituit. De quo ſit benedictus, & cætera.

†

EXEMPLVM XVII.

Quomodo quidam iuuenis per prophaniſſimam quandam chartæ inſcriptionem obſeratas clauſuras aperuit.

ERat quidam ſacerdos in eadem ciuitate Colonienſi vir honeſtæ vitæ, famæ celebris, & in his quæ Chriſtiani dogmatis erant nõ mediocriter inſtitutus. Is adoleſcentem quendam nepotem habuit laicum & ſine literis, quem tenerrimè diligebat. Verum quia ſemper prona eſt ad perfidiam ſtolida & literarũ ignara ruſticitas, prædictus iuuenis incantationibus nimis credulus, à quodam ſodali ſuo non facili prece ſcedulam quandam extorſit, quæ vi inſcriptionis nefariæ diſſilientibus obicibus atque repagulis diſſolutis, ſine clauiũ iuuamento ſeras quaſcunque aperire poſſe atque diſſoluere credebatur, cuius rei ne iuuenis friuolam haberet fiduciam ſtatim cum ſcedulam recepiſſet ſeris eam cũ firma fide applicuit, atque durius obſeratas quotiens libuit reſerauit. De qua re cũ vehementer ſecum ipſe ſtúperet, & efficacem diuinamq; verborum illorum potentiam miraretur, Domino ſuo ſacerdoti rẽ vt erat innotuit, & eo præſente quaſcunq; voluit Applicata charta ſeras diſſoluit. Adhuc ne, inquiens, incantationes nil poſſe fateberis, & impotentem arbitraberis? horum verborum ſcedulam ſacerdoti oſtẽtat maieſtatem, quibus nec repagula ferrata, nec malleis firmata metalla hactenus valuere reſiſtere, quod vt ſacerdos vidit, nullam vim vel firmiſſimam ſeram ſcedulæ illius virtutem poſſe infringere, non tã vi verborum quam famuli ſui perfidia tẽgeri recognouit. Quapropter petita ſcedula atque diſplicata legit, & ita in ea patrijs verbis ſcriptum inuenit Ioãnes, hoc enim erat nomen eius, eſt malus nequam; nihil plus, nihil minus, nihil aliter. Vnde licet vehementer ſe in riſum ſenſerit concitari, horrore tamen perfidiæ virilem maturitatem in vultu retinuit, & ad iuuenem ait: Iſta ne ſunt ſanctiſſima verba illa, de quorum gloriaris potentia? Sunt, inquit, iuuenis. Et ille: Quid ſi in hac charta hæc verba ſcripta eſſent Ioannes eſt malus nequam. Nam ea arbitraris ferarum validã clauſuram poſſe diuellere, & ad ſui obediẽ

tiam

tiam ferrum arctare. Ad quæ verba facie in rugas contracta indignabundus ait: Nequaquam. Tum ille: In veritate, inquit, mihi crede, nihil aliud quam dixi in hac infœlici membrana ſcriptum reperio. Tu ergo videris quibus viribus, quave potentia ſerarum egeris obices diſſilire. Pone igitur fili perfidiam & execrandam artem, his doctus abhorre, ne erroris tui in breuiſſimo tempore ſupplicia pendas. Ad hæc iuuenis de verborum viribus incœpit vacillare, hæſitabundus tamen & ambigua ſpe iterum membranam ſeris applicuit, experiri volens vtrum ne vel adhuc ſicut hactenus fecerāt repagulorum nodos vellent diſſigare. Sed quia fidei imo perfidiæ temeraria vi verba caruerant, obicum iuncturis in ſua ſtatiōne manentibus, nil ſeræ ad temerariam verborum virtutem mouebantur. Quod vbi iuuenis vidit maledictā ſcedulam cum indignatione dilacerans, ignibus cremandas partes iniecit.

EXEMPLVM XVIII.

Quomodo iuuenis quidā ob irreuerētiam parentibus exhibitam & illicitum amorem fæminarūm in reprobam mortem peruenit.

IN imperiali atque mercibus plena ciuitate Lubicenſi quædam venerabilis matrona atque conſulis vxor erat, quæ vno partu tres filios fudit, quorum vnus elephantino morbo percuſſus eſt, alter ſubmerſus eſt, tertius vero de quo nobis eſt ſermo propria manu peremptus eſt. Sed quo ordine, quoue modo, quo item merito hoc factum ſit, ego qui ipſum ſimiliter & germanos ſuos, & omnem parentelam optime noui breuius atq; ſuccinctius quo potero intimabo, vt huius exemplo iuuenes florentis iuuentæ ætate conſpicui, & facile in quācumque partem flexibiles diſcant, & parentibus debitam veneratione impendere, & ſuæ laſciuiæ indomitam cōcupiſcentiam refrenare. Diſcant iterum, & iterum diſcant fœminarum deuitare cō ſortia, cum nec rubens in ſanguine bellicus enſis tot milites ſtrauerit, quot pudibundos iuuenes puellarum conſortia proſtiterere. Hæc ſanctiſſimum Dauid polluit, hæc ſapientiæ vaſtum ſacrarium Salomonem infatuauit, hæc robuſtiſſimos Samſonis lacertos vicit, vt euidens maneret argumentum poſteris nullam ſanctitatem, nullam ſapientiam, nullum robur ſiue potentiam inter fœminarum conſortia indemnem remanere. O vtinam nunc mihi concederetur in tam ſublimis altitudinis mō tem conſcendere, vt omnem adoleſcentū virgineam multitudinem me audire contingeret, quam altis vocibus proclamarē. O vos omnes adoleſcentes qui trāſitis per viam, attendite, & timete ne hæc fęminei decoris profundiſſima vorago vos ſorbeat. Quis ſciet ſi vel unum ex illis hoc ualido clamore cautum efficerem, ne in tam vaſtam quam iſte de quo dicturus ſum perditionis Charybdim laberetur. Sed ne ante hiſtoriam diffluamus, nunc res eſt inchoāda. Erat iſte tertius iuuenis (de quo ſupra narrationem incepimus) elegans forma, decorus facie, ingenio acer, ueſte precioſus, diues rebus, ſed amore fœminarum nimis effuſus. Vnde poſt ſtupra uirginum, poſt multos abuſus ſcortantium meretricum tandem impegit in vnam earum, quę forma vincere dicebatur omnem pulchritudinem Lubicenſium puellarum. Et hæc tam torti amoris uinculo ligatum miſerū in ſua duxit caſtra captiuum, ut nec perditio familiarium rerum, nec refractæ libidinis uires membrorum, nec timor Dei, nec gehennæ terror, nec honeſtas publica, nec amicorum correptio priuata eum ab infauſto meretricis concubitu valuerint ſeparare. Qua ex re factum eſt ut omnibus conſumptis, atque cum meretrice iſta diſtractis, rebus neceſſarijs inciperet indigere. Quod ubi uidit mater, nam pater defunctus erat, quando iſta agebantur, filium ni delicet ſuum indignam natalibus incurriſſe pauperiem, commotis ſuper eo uiſceribus charitatis, quia pia erat, ſemel, bis, ter, iterum atque iterum non modicā pecuniarum ſummā indigenti donauit, monuitq; cum lachrymis, ut memor Dei ſui, generis item & honoris, uel ſaltem ſalutis ſuæ, meretricem deſereret, atque de cætero laſciuiæ ſuæ impetus uirili animo cohiberet. Sed heu! Folſere cœco lumina, ſurdo cecinit philomena. Non enim potuit calibias illas amoris habenas dirumpere, quibus tenebatur fœminæ alligatus, & dura damnatione captiuus. Tandem cum uideret

deret mater quicquid filio tribueret, in vſus cedere meretricis, & nihilominus dulcis pignoris ſui animũ, nec ære nec prece poſſe reuocari, cor obdurauit, clauſit manus, nihil tribuit paupertate grauato. Satius enim duxit filium vnum & ſolum egere, quàm ipſa ſimul cum filio indigere. Videns igitur adoleſcens cum facie ſimul & animum matris circa ſe eſſe mutatum, nec agi res cũ eo vt heri & nudiuſtertius, egeſtate & meretrice malis cõſulibus vſus non ſemel aut bis, ſed pluries & multis vicibus nudato enſe in matrem irruit (horreo dicere) ſub pedibus ſtrauit. Minabatur item ſe colla ſciſſurum niſi ocyus data pecunia duriſſimæ ſuæ neceſſitati ſuccurreret. Mater vero ſub filij velut ſub acerbi hoſtis gladio intremuit, aſtricta tam inſperato periculo, inuita licet quicquid tamen exigebatur donauit. Nulli tamen patricidæ ſobolis ſuæ audaciam atque crudelitatem audebat indicare, verita ne fortè ſi primores ciuitatis, quorum in iudicãdis criminoſis rigida æquitas orbi noſtro patet rem vt facta erat perciperent, etiam in ſuum filium grauiſſimæ improbitatis reum ſeueram vellent ſententiam fulminare. Tacuit ergo & ſilentio quam arctiſſimo potuit, quæ circa eam per filium agebantur cælauit, ſed repẽte neſcio quo proditore tanti facinoris fama pro omnium aures ferebatur, quocirca conuenerunt amici & communicato inuicem conſilio iuueni ſub interminatione vitæ ſuæ ne matrem ſuam de cætero enſe terreret præcepERUNT. At ipſe coercitus atque confuſus rigoroſo mandato, ſtatim exijt domũ matris & in confuſionem totius generis ſui cũ ipſa meretrice in publico lupanari deinceps habitare delegit, vbi poſt conſumptas ſericas veſtes, poſt famem, poſt ſitim, poſt indigentias multas, mœſtus & deſolatus grauiſſimas primum febres, dehinc deſperationem acerbam incurrit, quibus per dierum vices creſcentibus cum molem miſeriæ ſuæ diutius ferre non poſſet, morte exoſis rebus terminum imponendum æſtimauit. Verum ne quis huiuſmodi tragœdiæ exitialem effectum impediret, excogitata cauſa fœminam ſe amplius viuum non viſuram quopiam deſtinauit, qua egreſſa cum ſolus & abſque arbitris miſer domi remanſiſſet, è coquina cultro ſumpto proceſſit in hortum, & in omne latus vagum lumen circumferens cum nullum videret ſe prohibere potentem, diſſutis veſtibus pallidum morbo pectus nudauit, & tento ad ligneam horti maceriam fine manubrij, ne ſcilicet vi ruinæ cederet, tanto impetu ſe in cultelli exaſperatam atq; obuiam aciem egit, vt firmiſſimo pectoris oſſe transfoſſo, ferrum vniuerſis pertranſitis etiã dorſi ſpinam quæ è regione erat violaret. Tali igitur vulnere ſaucius corruit in terram, & profluentem ſanguinem cernens, vehemẽtiori cœpit furia agitari, quod in tanto cruoris pro fluuio atq; inter tam acerbas anguſtias exoſum ſibi ſpiritum nõ valeret exturbare. Pauenda res! Videres eum fixum adhuc in pectore cultrum quantum ex certis ſignis in funere patuit violenter in girum agitare, lacerare viſcera, & ſceleſtum animum in manũ dæmonum non tam emittere quam fugare. Redijt his patratis domum infęlix fęmina, & cum in horto videret dulcẽ amaſium ſuum in mortem proprijs manibus corruiſſe, intremuit, palluit, & in terram decidit. Tandem reſumpto ſpiritu cum ad ſe eſſet reuerſa importunis clamoribus totam viciniam conuocauit, & omnibus per oſtia irruentibus infuſa lachrymis rem vt erat geſta enarrauit. Et ſic per totam ciuitatem de morte iuuenis flebilis fama ferebatur. O quam vehemens anguſtia cor illud maternum comprehendit, fodit, lacerauit in ea hora qua ſibi à narrantibus dicebatur. Veni mulier, vide filium tuum, iacet enim in horto proſtribuli, & ſpiritus eius non eſt in eo. Ipſe ſe ferro fodit, ipſe ſuum ſanguinem fudit, ipſe nunc in te exhibitæ crudelitatis ſupplicia pendit. Cerneres proculdubio ad tantæ tragediæ nuncium, matrem quaſi leęnam raptis catulis irrugire, palleſcere ora, totum corpus intremere, ad locum facinoris non tam modeſte ire, quam inſolenter currere, quo cum veniſſet & vidiſſet inter coruſcos roſarum flores & albeſcentia lilia cruore rubicundum, ſed morte pallidum dulce pignus, tantæ miſeriæ onus non ferens, repẽte in terram corruit, & quaſi vna cum filio moritura expalluit. Flebãt omnes qui iſtis intererant, ſed ipſa præ nimia mentis anguſtia flere non potuit. Tandem tamen paululũ reſumpto ſpiritu lachrymari vberrime

rime cœpit, & madidis oculis in meretricem reflexis. O mulier, inquit, quid feciſti? Maledicta ſit pulchritudo tua, quæ ſi generoſæ prolis meæ antea animum non fodiſſet, hodie horribile ferrum illud eius pectus non intrauiſſet. Væ igitur tibi, quę huius miſeriæ cauſam tribuiſti. His igitur ſimilibusq; verbis aſtantem populum in fletus concitauit. Poſtera igitur die conuenerunt amici, & multa ſumma obtento à iudicibus, vt miſerum funus ſepeliri potuiſſet. (Nam ſecundum leges flammis dari debuerat) in prophanum cimiterium, quod à parte aquilonari cathedralis Eccleſiæ ſitum eſt ſub Tilia (quæ venientibus per forum equorum videtur) infœlicem glebam illam terræ tribuerunt. Vbi cum per vnam & ſolam noctem ſepultus iacuiſſet tantum in craſtinum tumuli terra videbatur concidiſſe, vt ex hoc nonnulli conijcerent dæmones qui animam tulerant etiam corpus abſtuliſſe. Sed quia hoc probatum non habeo, temeratie non affirmo, licet ipſe viderim ſepulchri congeſtam arenam, quæ tempore humationis reliquæ terræ eminentior relinquebatur, in craſtinum vſque adeo decidiſſe, vt vix ſi quis ibi ſepultus eſſet poſſet agnoſci. Iuuenis igitur iſte talem accepit exceſſum, vt euidens daretur exemplum poſteris, quam ſeuero iudicio ſeſe ſubijciant, qui & parentes inhonorant, & fęminarum amoribus inconſulti frena relaxant.

EXEMPLVM XIX.

Quomodo Droſſartus quidam nolens confiteri à dæmonibus ad inferna raptatur.

ERat quidam Droſſartus pauperum oppreſſor, nec Deum nec hominem expaueſcens. Is vltima infirmitate percuſſus medicum mihi non incognitum aduocauit, vt remedia ſalutis corporeæ impenderet infirmanti. At medicus, quia vir prudens erat, & canonum ſtatuta nō ignoraret, ſuaſit ægrotanti vt prius quam medicinam corpori exhiberet, medicum animæ (confeſſorem, ſcilicet) requireret, vt ſi peccata morbo cauſam accerſiſſent, ipſis præuia confeſſione depoſitis aduerſa valitudo auolaret. Ad quæ monita Droſsartus frontem in rugas complicuit, & indignabundus ad medicum dixit: Medicum te, non confeſſorem vel prædicatorem aduenire optaui: Præbe igitur auxilium corpori, animæ auxilium ſuo tempore ipſe reperiam. Fecit medicus vt petebatur remedium corpori quod potuit adhibebat & abijt. Terrenda res. Intercurrentibus pauciſſimis diebus Droſſartus prædictus ad mortem diſponitur, inualuit languor, ad agoniam peruenitur. Aſſiſtunt amici, ſerui, atque tota familia lectum morituri ſtupidi circumſtabant, quibus ita agentibus, tremulum caſtrum quaquauerſum concutitur, arma cæteraque vaſa in parietibus circum circa pendentia quaſi caſura quatiuntur. Inter hæc paſtores cum per totam diem circa gregem ſuum ſollicitas excubias compleuiſsent, & veſperi ea hora qua Droſsartus in agonia non tam certauit, quam victus occubuit, caſtro more ſolito refecturi proximaſsent, ſtrepitum quendam & horribilem armorum audiere fragorem, ita vt totum ipſe caſtrum hoſtium cateruis plenum æſtimarent. Territi igitur, & animo vehementer conſternati longius ſtabant, nec domum tam terribili fragore plenam introire præſumebāt. Cumque in loco per aliquam moram trepidi perſtitiſsent, venerunt qui dicerent: Quid hic ſtatis attoniti, nec conſueta hora caſtrum aſcendiſtis? præſertim cum Dominus noſter in hac hora ſpiritum pariter & vitam amiſerit. Audientes paſtores Droſsartum defunctum fore & infœlicem ſpiritum afflauiſse, ſtatim intellexerunt fragorem illum quem paulo ante audierant, non tam hominum fuiſse, quam dæmonum. Vnde vſque in hodiernum diem dicunt maledictam illam animam à dæmonibus ad inferna tranſlatam. Satius igitur fuiſset pœnituiſse, ac confeſſionis remedia ſanum quæſiuiſse, quam à tam horrendis comitibus ad æterna ſuppliciorum loca fuiſse deductum.

EXEMPLVM XX.

Quomodo ciuitas quędam famoſiſſima eo quod in ea refriguerint officia charitatis cæleſti igne conflagrarit.

IN territorio Pameraſenſi inſigne quoddam oppidū erat, vbi luxuria, ebrietas,

vſura, falſitas, ac nonnulla alia vitiorum genera virulentis imperijs ciuium pectora ſubdidiſſent, crudelitas tamen & immiſericordia in pauperes atque peregrinos vſque adeo omnium animos poſſidebat, vt eis præ famis anguſtia, aut ægrotandum ibi eſſet, aut celerius mœnibus decedendum. Nulli vel admodum pauciſſimis dabatur eleemoſyna, raro clementia, aut miſericordia cuique impendebatur, peregrinis hoſpitia clauſa erant, quæ tamen nonnunquam lenonibus patuerunt. Quid moror verbis. In tantum execrati ſunt laceram mendicantium togam, vt terribilem dente lupam mallent, quam hanc videre præ foribus. In malum prodiga, ad bonum parca, non minus ad pietatem, quam ad diuinum timorē, neſcio lapidea verius, an Calibea dicam. Verum quia hoc experta habet omnis ætas, Deum nullis minus quam immitibus miſereri, docendum iuſtiſſimè reor, nec in iſtis hanc ſeueri iudicis cenſuram fefelliſſe, vt quarumcumque ciuitatum ciues, conſules atque proconſules viri ſimul & hæc legere audireve contigerit, diſcant laſciuiæ minus & miſericordiæ magis operam dare, cum hæc ſola ſit, per quam & robore regna, & ciuitatum mœnia rerum affluentia coaleſcant. Cum igitur prædicti oppidi infœlix populus cōgeſtis crudelitatis augmentis fieret indies ad pietatē rigidior, ad peccata procliuior, & ad diuinum timorem audaci peruerſitate inſenſibilior, compulſus eſt fortiſſimus atque clementiſſimus Deus impietatis malæ firmam arcem graui cenſura ſubuertere. Nec hoc fecit ad clementiam prona diuinitas, niſi prouidenti exemplo probauiſſet habitantium ciuitatem inclementiam vſq; in ipſum perditionis momentum obſtinata malitia durauiſſe. Venit igitur Angelus Domini veſperi exitiale excidium præcedente in ſpecie pauperis peregrini, qui alba (ni fallor) ſed vili toga circundatus tam exeſam pallidam atque miſerandam præbuit perituris effigiem, vt etiam ſi ferrata pectora habuiſſent, merito ea cōſpecta ad clementiam impendendam molleſcerent. Sed heu, durior ferro eorum crudelitas non potuit emolliri. Vnde ab omnium oſtijs cum ſumma execratione atque indignatione repulſus, ad proconſulis tandem oſtium venit. A quo cum ſicut à cæteris hoſpitium & modicam cœnam pro Chriſti nomine ſibi tribui poſtulaſſet, benignè atque charitatiuè amplexus eſt, & in domum cum debita veneratione receptus. Nam is vir totus clemens erat, & in recipiendis peregrinis promptiſſimus. Cum igitur poſt paruam temporis moram Angelus & proconſul amica inuicem collocutione pariter reſediſſent, & hoſpes ex verbis peregrini ardore intimæ charitatis cœpiſſet magis magiſque flammeſcere, ductum in partem virum Angelus Domini docet peccata lachrymis tergere, ſeruare præcepta, miſeris opem pietatis impendere, Deum timere, atque ſic inſtructo ciuitatem celerius igne perituram inſinuat, ad quam inſinuationem cum vir concuſſis valido timore membris cœpiſſet etiam de ſuæ domus ſalute ambigere, Ne paueas Domini nuncius inquit: Tua domus inter flammeos globos libera ſtabit, hoſpitio charitatis non nocebit incendium. Nam ſceleri debetur non charitati ſupplicium. Et his dictis Angelus Domini ex oculis ſe videntis viri diſparuit. Poſtera igitur die fuit rumor iſte per populos, proconſulem videlicet de ciuitatis conflagratione oraculum recepiſſe. Et cum merito ciues cum Niniuitis debuiſſent, ob terribilem denunciationem, ad pœnitentiæ remedia firmiſſima refugiſſe, audaci peruerſitate & obſtinata malitia prauis conſulibus freti, venerabilem virum irridere maluerunt, quod girouago nimium credulus extitiſſet, quam lachrymis irati iudicis animum mitigare. Vnde neceſſe erat & è cœlo demiſſum vatem verum exiſtere, & prodigo perditionis effectu reuerendum virum calumnia liberum remanere. Tremat mundus ad tantum prodigium. Videres ſubito mugire tonitrua, quaſi certam ventorum impulſibus, & repagula orbis immitis tempeſtatibus perturbari. Tandem data vis fulgurū in hanc ciuitatem è cœlo diffuſa eſt, vt nedum inſtar luminoſæ lampadis ignitū globi terribile præbuerint lumen videntibus, ſed inſuper etiam edax incendium tanto impetu in quaſcumque cremabiles res violentiæ ſuæ arma vibrauerit, vt eccleſijs, turribus, domibus, omnibuſque vaſtatis, etiam neſcias flammis cedere petras violaret. Vnde nec in ipſis ſubterra pe-

triſ-

triſque ſitis penoribus res ustæ erant, ſed omnia perditioni patebant, ſola proconſulis domus cum quodam monaſterio inibi conſtituto, inter furentis incendij flammas, integra atque inuiolata permanſit. Homines autem qui in ciuitate erant, quidam verò cum ſuis rebus exuſti ſunt, quidam autem omnibus relictis nudi de incendio egreſſi ſunt, nihil præter animas ſaluare cupientes. O quam fœlicius ſua cum pauperibus diuiſiſſent, quam tanto prodigio res domus & omnia perdidiſsēt.

EXEMPLVM XXI.

Quomodo diſpēſator res monaſterij iniuſtè poſſidens à dęmonibus horrēdo quodā modo ad inferna in equo deuehitur.

VIr quidam in ciuitate Gripeſchvvoldenſi, quæ(ni fallor)in partibus Saxoniæ ſita eſt, diues erat rebus, ſed vt res probabunt fide pauperrimus. Is cum in eadē ciuitate monaſterij cuiuſdam, virorum ne ſcio an monialium, conſtitutus eſſet in rebus temporalibus diſpenſator, monaſterij res quantum ſine nota potuit in ſuos vſus diſtraxit, & ad ſuæ auaritiæ paſcendas fauces inſatiabiles dirupta fidelitate congeſſit. Quod cum diutius peregiſſet, lecto moriturus decubuit. Verum quia nonnunquā Calybea pectora imminente morte timore franguntur, & conſcientiarum tenebroſiſſimæ latebræ diu cęlatas fœditates eructant, vir iſte iniuſtarum rerum mole perterritus, filium ſuum quem(ni fallor) vnicum habuit ſecretius aduocatum, ad ſe ſic affatur. Ecce fili moriturus ſum, & iudici Domino quem nullum latet ſecretū præſentandus. Vt igitur non meæ modo, ſed etiam tuæ ſaluti prouideā, indico tibi me monaſterij, quod noſti nonnullas res iniuſtè hactenus poſſediſſe, quas niſi reddideris te pariter, & me perdita ſalute damnabis. Redde igitur quod tuum non eſt, ne id quod tuum eſſe poteſt ſi iniuſtus fueris regnum amittas. Nam ego id libenter efficerem, ſed nunc ingraueſcente morbo facere prohibeor. Moritur poſt hęc pater, & in cimiterio præfati monaſterij ſepulturæ locum accepit. Sed quia durū eſt ſemel iniuſtè parta relinquere retinere potentem, filius patris admonitione contempta, quod pater iniuſtè congeſſit, iniuſtius ipſe retinuit. O res nimis horrenda & merito pauenda vniuerſis patribus, qui vt ſuis filijs rerum terrenarum copiam relinquāt, vſura, furto, rapina, atq; multis ſimilibus ęquitatis iura dirumpunt, vendunt animas viliſſimo precio, & ſe ſuaſq; proles quibus vitam ęternam prouidere debuerant in perennes flammas ſæui parricidę detorquēt. Cęterū vt incepta proſequamur. Erat non lōgè à cimiterio illo in quo prædictus vir ſepultus iacebat molendinum quoddam, per cuius feneſtras cum is qui molendino præerat vagos oculos circumferret, vidit equitem quendam terribilem vultu, habitu nigrum, nigro equo ſubuectum, ducentem quoque ad latus ſuum alium quendā equum non minus ſuo terribilem. Porro vterq; per vices igneas quaſdam flammas per nares oraq; diffuderat, vt fornacē potius quam beſtias æſtimares. Terretur primum inuiſo prodigio hæc intuens homo, ſed demum cum equitem illū rapido curſu verſus cimiteriū agi conſpiceret, & loco cui inerat proximaſſet. Quiſnam eſſet, & quo pergeret inquiſiuit. Tacuit eques ad primam quæſtionem, ſed cum ille ſecūdo, tertio, iterum atq; iterū quonam pergeret continuatis vocibus clamitaret, in virum terribile lumen eques intorquens. Quid me fatuis, inquit, quæſtionibus laceſſis? Tace ne interrogaſſe quandoq; pæniteat. Et poſt hæc vidente viro ad cimiterium pręfatum proceſſit, vbi cum ante introitum vnū ſcilicet vacuum ſeſſore equū reliquiſſet, cum reliquo cui inſidebat ad ſepulchrum prędicti diuitis pręcipiti greſſu ferebatur, quo cū veniſſet tanto vocis fragore ſepulto, vt foras prodeat imperauit, vt velut vehemētiſſimo quodam tonitruo cęlum terraq; pendula ſtatione contremeret. Stupenda res! Statim hac voce completa remouetur ſepulto ſuperpoſitus lapis, humus iniecta foſſæ reijcitur, peruiū iter patuit prodituro. At cum egreſſus qui ſepultus fuerat vidiſſet equitem illum, ceu ouis trepida viſo leone, intremuit & circumplexus palum qui illic conſtiterat ne abduceretur miſeris precibus poſtulauit. Tum immitis eques contempta ſpretaq; prece, vi auulſum palo eiulantem atq; renitentem ſecum ire coegit. Verum vt omnibus manifeſtum fieret quam grauibus in-

iuſtè adquiſitarum rerum ſarcinis miſer ille onuſtus incederet, quamque ponderoſa damnandorum hominũ futura ſint corpora, factum eſt vt vbicumque per cimiterium iens pedem poſuerit, fere vſque ad genua per duras arenas dimitteret infœlix gleba veſtigia. Cum igitur tam tædioſo itinere ad expectantem præ cimiterio equum perueniſſent, proieciſſetque eques hanc miſeram prædam, diſpenſatorem loquor, indignanter in equum, tanto impetu verſus tartareas domos beſtias egit, vt tribus remotiſſimis ſaltibus primũ in terram datis, nam ſi me non fallit memoria quindecim cubitis à ſeſe diſtabant, reliquum iter libratæ per aera terribiles beſtiæ aquilarum more volantium conſummarunt. At ne res iſta friuolam de ſe audientibus fidem exhiberet, diuina diſpenſatione factum eſt, vt palus ambuſtus viri complexibus, proiecta tumulo eminus petra, viri beſtiarumque preſſa veſtigia, nec non & vacua cadauere hians foſſa, narratæ rei vſque ad præſentem diem irrefragabiles teſtes exiſtant. Cæterum vir ille qui hæc viderat tam horrendi prodigij molem non ferens, poſt nouem dierum acerbam ſatis infirmitatem defunctus eſt, & neſcio quo diuino iudicio huic vitę ſubtractus. Videant ergo quicunque diſpenſatores, ne res ſuæ fidelitati commiſſas iniuſtè aut congregent aut iniuſtè congregatas poſſideant.

EXEMPLVM XXII.

Quomodo dæmon dæmonem viſus eſt irridere, eo quod perditionem vnius animæ fleuerit, cũ magis debuiſſet de quatuor animarum perditione gaudere.

CVm quodam tempore in ambone quidam ſolemnis prædicator capta occaſione vehementer ſatis dureque contra vſurariorum malitiam inueheretur, neſcio qua miſeratione diuina factum ſit, vt quidam illius officij colluſione fœdatus, caſu (nam nunquam ſermones viſitare conſueuerat) eccleſiam pertranſiret. Is cum inter eundum audiſſet ſaluari non poſſe res uſura partas retinere uolentem, nil diutius moratus ibi, abijt, & in huiuſmodi re mala ſibi conſcius vehementer ingemuit, & poſt paucos dies grauiſſimam infirmitatẽ incurrit. Cum igitur lecto decumberet, & mortis imperia uitalia fatigarent, miſſo nuncio præfatum prædicatorem aduocauit. Cui poſtquam cum multis lachrymis vulnera animæ ſuæ confitens detexiſſet, indicaſſetque poſt multa fere omnia bona ſua quæ exuberantiſſima erant vſuræ præſidio adquiſita eſſe, atq; ob id ſe timere niſi ſibi citiſſime daretur ſalubre conſilium, æternæ vitæ gaudia perditurum, prædicator ſciens in rebus arduis nil præcipitanter agẽdum, cępit animo plura reuerſare, atque confitenti viro reſponſum differre. Quod ubi infirmus uidit, quid trepidas, inquit, tuum eſt præcipere, meum obtemperare. Quapropter libere quicquid pro ſalute mea faciendum ceris iube. Parebo etiam quantumcumq; graue uideatur qđ iuſſeris. Tum Prædicator: Non uideo, inquit, tibi fili uiam ſalutis, niſi quatuor fideliſſimis uiris quorum tibi probitas cognita eſt ad hoc electis, illis quos uſuris & fœnore ſpoliaſti res ſuas reſtituas, teq; infirmum atq; inualidum, & omnibus rebus ſpoliatum uelut pauperem & mendicum in publicum hoſpitale ferre præcipias, & ibi uſque ad mortem (quia aliud iter adquirendorum ſumptuum tibi infirmo non patet) de eleemoſynis uiuas. Fauet ægrotus ſalubri conſilio, & protinus aduocatis quatuor, quos fideliſſimos putabat ex amicis ſuis ſubſtantiam ſuam totam eis diſtribuẽdam, à quibus uſuratiè receperat commendauit, & ſe ad publicum hoſpitale recipi cũ debita inſtantia poſtulauit, firmiter ſtatuens in animo ſuo quod ſi ſanitas concederetur uicturo, nunquam ſe contra æquitatem talia tantaq; auſurũ. Poſtera namq; nocte uidit prædictus Prędicator confeſſor ſuus dæmonem quendam in iuuenili forma amarius flentem, & altis uocibus eiulantem, alterum quoque dæmonem uidit in forma ſenili multis canis reſperſum habentem caput, & hunc inſolentibus cachinnis prioris dæmonis anguſtias irridentem. De quo cum uehementer ſecum ipſe ſtuperet, audit ſeniorem dæmonem iuniori dicentem: Cur fatue ploras? Reſpondit iunior: Quomodo, inquit, non merito plorem, cum hunc ſceleſtum hominem quem tam multis annis ſub mea tenui dominatione captiuum,

nunc

nunc cum in tormenta raperem, me videã amiſiſſe. Quid dicam cum ad eum rediero, qui me ad huius hominis damnationem procurandam emiſit. Nunc video, inquit, ſenior dæmon, quod maior in ſenibus quam iuuenibus ſit ſita ſcientia. Falleris miſer. Non enim prolandum, ſed lætandum eſt tibi. Quippe qui non damna ſed lucra recipies, quapropter ceſſent gemitus, inſulſas cohibe ſtulte querelas, & executoribus illis qui ſubſtantiã viri deſpertiendam receperunt retia texe, & fœlici commutatione pro hoc vno homine hos quatuor in tuam videbis poteſtatem commeaſſe. Tunc videlicet cum illam pecuniam quam reddẽdam ſuis poſſeſſoribus ſuſceperunt, vel in parte, vel in toto, vt frequenter huiuſmodi officij homines facere ſoliti ſunt iniuſtius ſibi ſeruauerint. Et tunc cum gratia ad tuum principem qui te deſtinauit remeabis, cũ pro vna anima quatuor animas in abyſſum ſuæ damnationis refuderis. Dæmonibus inter ſe iſta loquentibus, prædicator qui hoc in viſione perceperat ad ſeipſum reuerſus eſt, & nedum illis quatuor viris qui hominis pænitentis ſubſtantiam diſpertiendam receperant viſa auditaque narrauit, ſed etiam in publicis pariter & priuatis ſermonibus ad terrorem cautelamque eorum, qui teſtamenta decedentium deſpenſanda ſuſceperunt, repetitis vicibus prædicauit, Ægrotus autem propter veram pœnitentiam cœleſte regnum accepit. Sed quam iuſtè vel iniuſtè executores negotia ſibi commiſſa peregerint, quòve ex hac vita decedentes deuenerint, Deus nouit, ego non noui. Hoc vnum tamen ſcio Deum dæmones compuliſſe, vt talia inuicem loquerentur, quatenus prædicator deuotus pariter & facundus haberet vnde teſtamentorum executores inſtrueret. Videant igitur quicumque morientium executores ne per alienam ſubſtantiam propriam velint animam condemnare, & pro viliſſimo precio vitam vendere ſempiternam.

EXEMPLVM XXIII.

Quomodo filius amore & perſuaſione patris apoſtatans vna cum patre repentina morte percuſſus eſt.

ERat quidam adoleſcens qui parentibus, cognatis, patria, domo, rebus relictis congregationem quandam deuotorum fratrum de communi vita ingreſſus cœpit Domino in humilitatis ſpiritu deuotus deſeruire. Verum cum pater cuius (ni fallor) vnicus erat reſciuiſſet, amabile videlicet pignus ſuum in aliena patria detineri, perturbatus doluit vehementer & grauiter tulit exoſam abſentiam amatæ prolis, vnde nec amore vitæ perennis, nec terrore pauendi iudicij, nec æterni ſupplicij timore potuit prohibere, ne filium ſuum ab incepto ſalutis itinere reuocaret. Frendens igitur, & ira flagrans ſecum deferens pectus, quaſi vrſa raptis catulis per viam ſæuiebat. Peruenitur tandem ad filium, exitum ſuadet, non auditur, multa promittit, ſpernitur, minatur, deridetur. Effundit interim lachrymas delirus amor & heu per viriles patris barbas effeminatis guttis ſtillantibus militis Chriſti cœpere vires molleſcere, infringi robur, propoſitum vacillare. Quod vbi viderunt deuoti illi fratres commilitones ſcilicet iuuenis, admonito primum patre, vt indecoras ſibi lachrymas cohiberet, detracto paululum à patris latere iuueni perſuaſerunt: Age nunc fortiter, ò ingenue tyro, & noli quæſumus terga præbere telis hoſtilibus. Ecce fremit contra te malignus hoſtis, & per pietatis arces mœnia tuę ſalutis oppugnat. Quapropter ſta, vince, vidę ne ceſſeris. Virilibus nunc age bella lacertis, nam texitur in cęleſtibus pulchrum diadema victori. At contra ſi ad patris nefariam ſuaſionem Chriſti Ieſu crucem proieceris, atque verſá vice flagrantem Sodomam elegeris reuidere, vide ne deſertum per te Chriſtum contra te prouoces, vide ne patri redditus, te, patremque tuum Chriſto ſurripias. Vide ne apoſtatis debitam ſeueri iudicis cenſurã incurras. Solet enim Deus duriori apoſtatas virga ferire. & poſt ſemel violatam amicitiã moleſtior hoſtis exiſtere. Sed, ò inſtabilem exitum rerum mortalium: Iactarunt in ventum

li in capite inuiſo quodam modo ſubuerſi ſunt, & lingua fuligine nigrior, & quaſi gehennali flamma exuſta eſſet per mentum mortifera tabe fœdatum ad pallidum pectus dependerat, vt vel mortuum funus oſtenderet qua pœna apud inferos miſera anima torqueretur. Fratres ergo vehementer ad tam pauendam tragediam perterriti, corpus exanimæ terræ commendabant. Rogo ergo quoſcumq; iuuenes, vt ad quieſcentes Salomonis prouerbijs, omnia faciant ſecundum conſilium, ne poſt factum ipſos pœniteat.

EXEMPLVM XXVII.

Quomodo maledicta in ſuos auctores ſoleant frequenter recidere.

ERat in diœceſi Moguntina ſacerdos quidam paſtor eccleſiæ. Qui dum in quodam feſto die capta occaſione acerbè ſatis contra roſtratos calceos inuectus, ſermonem protelaret, vir quidam de parochianis ſuis arte ſutor præſens aſtiterat, & is, felle commoto, in maledicta prorumpens, patria voce ad plebem ſibi aſſiſtentem aiebat. Deus det huic ſacerdoti epilepſiam, quod dicitur morbus caducus, in coronam ſuam, neſcit ipſe alia prædicare quam de roſtratis calceis. Et indignabundus rapido greſſu eccleſiam exijt & abſceſſit. Verum quia plerumque in ſuos redeunt maledicta magiſtros, vix inſœlix medium iter ad propria meaturus explicarat, & ecce obuium habuit virum quendam ſtatura procerum, viſu terribilem, veſtitu nigerrimum (dæmon hic erat) qui cum furenti adhuc atque turbato animo procedenti proximaſſet, arreptum per capillos maledictum hominem tanto impetu violentiaque in terram deiecit, vt vi actus glomerato eminus viro dæmon auulſam cum ſua pelle & capite comam, manu retinuerit, & ſanguineam coronam miſero durus barbitonſor totonderit. Cumque ad horam perditis ſenſibus in terra iacuiſſet noua corona prophanus ſacerdos, veniunt ad eum, qui eum paulo ante in eccleſia maledicentem audierant, & de repentina viri plaga nimis attoniti, ſeminecem toto vertice cruentatum ad propria retulerunt, vbi cum poſt longam inſaniã tandem perditæ rationis vſum recepiſſet, omnibus ordinem circa ſe geſtæ rei annũcians de cætero duriori verbere doctam linguam à maledictione ſacerdotum cohibuit.

EXEMPLVM XXVIII.

Quomodo ſacerdotem in diuino officio diſtractum dæmon irriſit.

FVit quidam ſacerdos maiorem carni quam ſpiritui curam impendens. Is dum vice quadam honeſtos viros fœminaſque ad ſuum conuiuium inuitaſſet, mancipio cui hoc ex officio incumbebat, non vili precio coemptos piſces igni bulliendos iuſſit apponere, atque huiuſmodi cura diſtractus ad celebranda diuina myſteria, ipſis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus, corde aridus, cura diſperſus, rapido cœpit curſu properare. Cumque in media actione conſiſteret, & flammea merito debuiſſet affectione ſudaſſe, ſolicita mente cogitare cœpit, & importunis curis turbari, ne fortè prædicti piſces aut plus digno, aut minus debito ſalibus iniectis condirentur. Verum cum prædictus ſacerdos ſe ab huiuſmodi & tali hora indecentibus phantaſmatibus non cohiberet. Tum ecce diabolus, ceu terra quadam fuligine tectus, adeſt, ac etiam raptum cacabum è medijs flammis vna cum piſcibus ſecum detulit ad altare. O coce, inquit, non presbyter, cur fatuis curis in diuerſa diſtraheris? Ecce piſces hic ſunt, ecce ſal, (vas enim ſalibus plenum ſimul exhibuit) inijce quantum libuerit, & vel de cætero ſacris altaribus animequior factus aſſiſte, atq; ſic irriſa presbyteri ſuperflua cura, onera quæ portauit ſuo loco reſtituit. O ergo nimis inſtabile cor humanum, cur in tam tremenda hora in diuerſa rapitaris. Ecce cœlum patet precibus, tuis præceptis tota trinitas perſonarum obedit, & vniuerſa cœleſtis curia te ante arás æterni regis ſtantem expaueſcit, & tu miſerá quadam leuitate iactatus de piſcibus ſalliendis curam verſas, ſtansque ante altare Domini Dei noſtri in fumoſas latebras coquinæ circumuadis, vt cogitatione cordis tui coquinalia tractes, quæ neque te, neque principem ſecularem tractare decet.

EX-

EXEMPLVM XXIX.

Quomodo quidam ruſticus quendam Epiſcopum inſolentius equitantem decenti facetia redarguit.

ERat quidam potentiſſimus Epiſcopus partium Germaniæ, qui nedum ſpiritualis, ſed etiam ſecularis iuriſdictionis negotia adminiſtrabat. Is cùm quadam vice veſtitu ferreo, & militum ſtrepenti exercitu circumuallatus per campos equitaret, vidit ruſticum hominem aratri ſui ſtiua relicta in ſuò aggere ſtare, & aperto ore atq; ſtupentibus oculis ſeſe cum ſumma admiratione reſpicere. De quo admiratus Epiſcopus deſerto paululum cepto itinere, equum quo vehebatur verſus ruſticum egit, & inſolita quadam beneuolentia vultum ſerenans ad eum dixit: Haberem aliquid interrogare à te vir bone ſi velles ſimplicia & vera interroganti reſponſa tribuere. Ad quod ruſticus (neſcio à quo ductus) vrbane ſatis reſpondens, dixit: Quis ſum ego, & qui ſunt omnes parẽtes mei vt illuſtriſſimo principi meo, & gratioſo Domino dedigner reſpondere: Et Epiſcopus ait ad eum: Dic ergò mihi quid cogitabas cum hianti ore & diſſutis malis ſtabas, & me ſtupens inſpexeras. Cogitabam, inquit, ruſticus: verum nunc ſanctus Martinus (qui & ipſe Epiſcopus erat) cum tanto ſtrepitu armorum militumque exercitu ſolitus ſit per viam incedere. Ad quod Epiſcopus paululũ rubore ſuffuſus. Ego, inquit, non tantum Epiſcopus ſum & ſpiritualis Dominus, ſed ſum etiam temporalis Dominus, & Dux, & Princeps. Vnde nunc me ducem exhibeo, ſed ſi Epiſcopum libet videre ea die (& diem ſtatuit) ad eccleſiam veni, & Epiſcopum exhibebo. Ad quam reſponſionem modicè in riſum concitatus homo ruralis, Epiſcopo ait: Si non velles egrè ſuſcipere, nec dedignari reſponſum præbere ſerno tuo, haberem & ego quod interrogarem à te. Quære ex me, ait Epiſpopus, quodcunque libuerit, non offendes. Dicit ergò ruſticus: Si, inquit, quod Deus prohibeat, exigentibus meritis dux ad inferna migraret; Epiſcopus noſter quæſo quo pergeret. Qua interrogatione confuſus Epiſcopus cum rubore abſceſſit, & nil ad hæc reſpondens ruralem hominem deſeruit, haud parum inſtructus ruſtici hominis decenti facetia; vt magnopere caueret, ne ſi ducis magis quam Epiſcopi negotia ſollicitare vellet, ducis magis quam Epiſcopi mercedes reciperet. O quot Epiſcopi perierunt, & iã nunc apud inferos tremunt, quia vtramque iuriſdictionem ſecularem ſcilicet & ſpiritualem adminiſtrauerint, qui ſi tantũ ſpiritualium cauſarum negotia tractauiſſent, iam fœlicibus feliciores, in cœleſti regno regnarent, &c.

EXEMPLVM XXX.

Quomodo quidam iuuenis vſque adeo in peccatum ſodomiæ prolapſus ſit, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari.

IN ciuitate Dusborchenſi partium Gelrenſium erat quidam iuuenis qui vſq; adeo ad ſodomitici peccati profundiſſimũ pelagus immerſus eſt, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari. Is cum pluries confeſſus ſemper relaberetur ad priſtina, huiuſmodi & ſimilibus verbis eſt à confeſſore circumuentus ſemel, bis, ter, iterum atque iterum te fili iſta confeſſum & emendam promittentem abſolui. Verũ quia animos tuos video à crimine nolle dirumpere, fateor imbecillitatem meã du cætero te non poſſum abſoluere, niſi fortè vel adhuc velis pedem ab hac miſera inſania reuocare. Quod ſi ſpoponderis, adhuc tui miſertus veniam dabo iuuentuti. Ad quæ iuuenis totus in lachrymas reſolutus, quid, inquit, volo te diutius pater verbis decipere & fallacibus promiſſionibus fallere, ſi infernum ipſum ex vno latere meo flammantem cernerem, viderem que iuxta eum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adoleſcentem aliquẽ cum quo crimen poſſim committere, tam rapidis interdum tentationũ agor procellis quod non à ſcelere abſtinerem, etiamſi certus eſſem ambos nos ſtatim crimine perpetrato ab ipſis dæmonibus ad inferna trahendos & perennis temporibus cõdẽnandos. Nolo igitur promittere q̃d vires excedit. Deſpero, nam ad iſtud malum cui tandum nullum mihi patens iter intueor. Vnde ſi pro hoc ſcelere flammę debentur,

li in capite inuiſo quodam modo ſubuerſi ſunt,& lingua fuligine nigrior,& quaſi gehennali flamma exuſta eſſet per mentum mortifera tabe fœdatum ad pallidum pectus dependerat, vt vel mortuum funus oſtenderet qua pœna apud inferos miſera anima torqueretur. Fratres ergo vehementer ad tam pauendam tragediam perterriti, corpus exanimæ terræ commendabant. Rogo ergo quoſcumq; iuuenes, vt ad quieſcentes Salomonis prouerbijs, omnia faciant ſecundum conſilium, ne poſt factum ipſos pæniteat.

EXEMPLVM XXVII.

Quomodo maledicta in ſuos auctores ſoleant frequenter recidere.

ERat in diœceſi Moguntina ſacerdos quidam paſtor eccleſiæ. Qui dum in quodam feſto die capta occaſione acerbè ſatis contra roſtratos calceos inuectus, ſermonem protelaret, vir quidam de parochianis ſuis arte ſutor præſens aſtiterat,& is, felle commoto, in maledicta prorumpens, patria voce ad plebem ſibi aſſiſtentem aiebat. Deus det huic ſacerdoti epilepſiam, quod dicitur morbus caducus, in coronam ſuam, neſcit ipſe alia prædicare quam de roſtratis calceis. Et indignabundus rapido greſſu eccleſiam exijt & abſceſſit. Verum quia plerumque in ſuos redeunt maledicta magiſtros, vix infœlix medium iter ad propria meaturus explicarat, & ecce obuium habuit virum quendam ſtatura procerum, viſu terribilem, veſtitu nigerrimum (dæmon hic erat) qui cum furenti adhuc atque turbato animo procedenti proximaſſet, arreptum per capillos maledictum hominem tanto impetu violentiaque in terram deiecit, vt vi actus glomerato eminus viro dæmon auulſam cum ſua pelle & capite comam, manu retinuerit, & ſanguineam coronam miſero durus barbitonſor totonderit. Cumque ad horam perditis ſenſibus in terra iacuiſſet noua corona prophanus ſacerdos, veniunt ad eum, qui eum paulo ante in eccleſia maledicentem audierant, & de repentina viri plaga nimis attoniti, ſeminecem toto vertice cruentatum ad propria retulerunt, vbi cum poſt longam inſaniā tandem perditæ rationis vſum recepiſſet, omnibus ordinem circa ſe geſtæ rei annūcians de cætero duriori verbere doctam linguam à maledictione ſacerdotum cohibuit.

EXEMPLVM XXVIII.

Quomodo ſacerdotem in diuino officio diſtractum dæmon irriſit.

FVit quidam ſacerdos maiorem carni quam ſpiritui curam impendens. Is dum vice quadam honeſtos viros fœminaſque ad ſuum conuiuium inuitaſſet, mancipio cui hoc ex officio incumbebat, non vili precio coemptos piſces igni bulliendos iuſſit apponere, atque huiuſmodi cura diſtractus ad celebranda diuina myſteria, ipſis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus, corde aridus, cura diſperſus, rapido cœpit curſu properare. Cumque in media actione conſiſteret,& flammea merito debuiſſet affectione ſudaſſe, ſolicita mente cogitare cœpit, & importunis curis turbari, ne fortè prædicti piſces aut plus digno, aut minus debito ſalibus iniectis condirentur. Verum cum prædictus ſacerdos ſe ab huiuſmodi & tali hora indecentibus phantaſmatibus non cohiberet. Tum ecce diabolus, ceu tetra quadam fuligine tectus, adeſt, ac etiam raptum cacabum è medijs flammis vna cum piſcibus ſecum detulit ad altare. O coce, inquit, non presbyter, cur fatuis curis in diuerſa diſtraheris? Ecce piſces hic ſunt, ecce ſal, (vas enim ſalibus plenum ſimul exhibuit) inijce quantum libuerit, & vel de cætero ſacris altaribus animequior factus aſſiſte, atq; ſic irriſa presbyteri ſuperflua cura, onera quæ portauit ſuo loco reſtituit. O ergo nimis inſtabile cor humanum, cur in tam tremenda hora in diuerſa raptaris. Ecce cœlum patet precibus, tuis præceptis tota trinitas perſonarum obedit, & vniuerſa cœleſtis curia te ante aras æterni regis ſtantem expaueſcit,& tu miſerâ quadam leuitate iactatus de piſcibus ſalliendis curam verſas, ſtanſque ante altare Domini Dei noſtri in fumoſas latebras coquinæ circumuadis, vt cogitatione cordis tui coquinalia tractes, quæ neque te, neque principem ſecularem tractare decet.

EX-

EXEMPLVM XXIX.

Quomodo quidam ruſticus quendam Epiſcopum inſolentius equitantem decenti facetia redarguit.

ERat quidam potentiſſimus Epiſcopus partium Germaniæ, qui nedum ſpiritualis, ſed etiam ſecularis iuriſdictionis negotia adminiſtrabat. Is cùm quadam vice veſtitu ferreo, & militum ſtrepenti exercitu circumuallatus per campos equitaret, vidit ruſticum hominem aratri ſui ſtiua relicta in ſuo aggere ſtare, & aperto ore atq; ſtupentibus oculis ſeſe cum ſumma admiratione reſpicere. De quo admiratus Epiſcopus deſerto paululum cepto itinere, equum quo vehebatur verſus ruſticum egit, & inſolita quadam beneuolentia vultum ſerenans ad eum dixit: Haberem aliquid interrogare à te vir bone ſi velles ſimplicia & vera interroganti reſponſa tribuere. Ad quod ruſticus (neſcio à quo ductus) vrbane ſatis reſpondens, dixit: Quis ſum ego, & qui ſunt omnes parẽtes mei vt illuſtriſſimo principi meo, & gratioſo Domino dedigner reſpondere: Et Epiſcopus ait ad eum: Dic ergò mihi quid cogitabas cum hianti ore & diſſutis malis ſtabas, & me ſtupens inſpexeras. Cogitabam, inquit, ruſticus: vtrumne ſanctus Martinus (qui & ipſe Epiſcopus erat) cum tanto ſtrepitu armorum militumque exercitu ſolitus ſit per viam incedere. Ad quod Epiſcopus paululũ rubore ſuffuſus. Ego, inquit, non tantum Epiſcopus ſum & ſpiritualis Dominus, ſed ſum etiam temporalis Dominus, & Dux, & Princeps. Vnde nunc me ducem exhibeo, ſed ſi Epiſcopum liber videre ea die (& diem ſtatuit) ad eccleſiam veni, & Epiſcopum exhibebo. Ad quam reſponſionem modicè in riſum concitatus homo ruralis, Epiſcopo ait: Si non velles egrè ſuſcipere, nec dedignari reſponſum præbere ſeruo tuo, haberem & ego quod interrogarem à te. Quære ex me, ait Epiſcopus, quodcunque libuerit, non offendes. Dicit ergò ruſticus: Si, inquit, quod Deus prohibeat, exigentibus meritis dux ad inferna migraret; Epiſcopus noſter quæſo quo pergeret. Qua interrogatione confuſus Epiſcopus cum rubore abſceſſit, & nil ad hæc reſpondens ruralem hominem deſeruit, haud parum inſtructus ruſtici hominis decenti facetia; vt magnopere caueret, nè ſi ducis magis quam Epiſcopi negotia ſollicitare vellet, ducis magis quam Epiſcopi mercedes reciperet. O quot Epiſcopi perierunt, & iã nunc apud inferos tremunt, quia vtramque iuriſdictionem ſecularem ſcilicet & ſpiritualem adminiſtrauerint, qui ſi tantũ ſpiritualium cauſarum negotia tractauiſſent, iam fœlicibus feliciores, in cœleſti regno regnarent, &c.

EXEMPLVM XXX.

Quomodo quidam iuuenis vſque adeo in peccatum ſodomiæ prolapſus ſit, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari.

IN ciuitate Dusborchenſi partium Gelrenſium erat quidam iuuenis qui vſq; adeo ad ſodomitici peccati profundiſſimũ pelagus immerſus eſt, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari. Is cum pluries confeſſus ſemper relaberetur ad priſtina, huiuſmodi & ſimilibus verbis eſt à confeſſore circumuentus ſemel, bis, ter, iterum atque iterum te fili iſta confeſſum & emendam promittentem abſolui. Verũ quia animos tuos video à crimine nolle dirumpere, fateor imbecillitatem meã du cætero te non poſſum abſoluere, niſi fortè vel adhuc velis pedem ab hac miſera inſania reuocare. Quod ſi ſpoponderis, adhuc tui miſertus veniam dabo iuuentuti. Ad quæ iuuenis totus in lachrymas reſolutus, quid, inquit, volo te diutius pater verbis decipere & fallacibus promiſſionibus fallere, ſi infernum ipſum ex vno latere meo flammantem cernerem, viderem que iuxta eum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adoleſcentem aliquẽ cum quo crimen poſſim committere, tam rapidis interdum tentationũ agor procellis quod non à ſcelere abſtinerem, etiamſi certus eſſem ambos nos ſtatim crimine perpetrato ab ipſis dæmonibus ad inferna trahendos & perennis temporibus condẽnandos. Nolo igitur promittere qđ vires excedit. Deſpero, nam ad iſtud malum cui tandum nullum mihi patens iter intueor. Vnde ſi pro hoc ſcelere flammę debentur,

cibus

li in capite inuiſo quodam-modo ſubuerſi ſunt,& lingua fuligine nigrior,& quaſi gehennali flamma exuſta eſſet per mentum mortifera tabe fœdatum ad pallidum pectus dependerat,vt vel mortuum funus oſtenderet qua pœna apud inferos miſera anima torqueretur. Fratres ergo vehementer ad tam pauendam tragediam perterriti,corpus exanimæ terræ commendabant. Rogo ergo quoſcumq; iuuenes,vt ad quieſcentes Salomonis prouerbijs, omnia faciant ſecundum conſilium,ne poſt factum ipſos pæniteat.

EXEMPLVM XXVII.

Quomodo maledicta in ſuos auctores ſoleant frequenter recidere.

ERat in diœceſi Moguntina ſacerdos quidam paſtor eccleſiæ. Qui dum in quodam feſto die capta occaſione acerbè ſatis contra roſtratos calceos inuectus,ſermonem protelaret, vir quidam de parochianis ſuis arte ſuſor præſens aſtiterat,& is, felle commoto, in maledicta prorumpens, patria voce ad plebem ſibi aſſiſtentem aiebat. Deus det huic ſacerdoti epilepſiam, quod dicitur morbus caducus, in coronam ſuam, neſcit ipſe alia prædicare quam de roſtratis calceis. Et indignabundus rapido greſſu eccleſiam exiit & abſceſſit. Verum quia plerumque in ſuos redeunt maledicta magiſtros, vix infœlix medium iter ad propria meaturus explicarat, & ecce obuium habuit virum quendam ſtatura procerum, viſu terribilem, veſtitu nigerrimum (dæmon hic erat) qui cum ſurenti adhuc atque turbato animo procedenti proximaſſet, arreptum per ea pillos maledictum hominem tanto impetu violentiaque in terram deiecit, vt ita actus glomerato cminus viro dæmon auulſam cum ſua pelle & capite comam, manu retinuerit, & ſanguineam coronam miſero durus barbitonſor totonderit. Cumque ad horam perditis ſenſibus in terra iacuiſſet noua corona prophanus ſacerdos, veniunt ad eum, qui eum paulo ante in eccleſia maledicentem audierant, & de repentina viri plaga nimis attoniti, ſemineçem toto vertice cruentatum ad propria retulerunt, vbi cum poſt longam inſaniã tandem perditæ rationis vſum recepiſſet, omnibus ordinem circa ſe geſtæ rei annũcians de cætero duriori verbere doctam linguam à maledictione ſacerdotum cohibuit.

EXEMPLVM XXVIII.

Quomodo ſacerdotem in diuino officio diſtractum dæmon irriſit.

FVit quidam ſacerdos maiorem carni quam ſpiritui curam impendens. Is dum vice quadam honeſtos viros fœminaſque ad ſuum conuiuium inuitaſſet, mancipio cui hoc ex officio incumbebat, non vili precio coemptos piſces igni bulliendos iuſſit apponere,atque huiuſmodi cura diſtractus ad celebranda diuina myſteria, ipſis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus,corde aridus,cura diſperſus, rapido cœpit curſu properare. Cumque in media actione conſiſteret,& flamma ea merito debuiſſet affectione ſudaſſe, ſolicita mente cogitare cœpit, & importunis curis turbari, ne fortè prædicti piſces aut plus digno, aut minus debito ſalibus iniectis condirentur. Verum cum prædictus ſacerdos ſe ab huiuſmodi & tali hora indecentibus phantaſmatibus non cohiberet. Tum ecce diabolus,ceu tetra quadam fuligine tectus,adeſt, ac etiam raptum ecabum è medijs flammis vna cum piſcibus ſecum detulit ad altare. O ecce, inquit,non presbyter,cur fatuis curis in diuerſa diſtraheris? Ecce piſces hic ſunt,ecce ſal,(vas enim ſalibus plenum ſimul exhibuit) iniice quantum libuerit, & vel de cætero ſacris altaribus animequior factus aſſiſte, atq; ſic irriſa presbyteri ſuperflua cura, onera quæ portauit ſuo loco reſtituit. O ergo nimis inſtabile cor humanum, cur in tam tremenda hora in diuerſa raperis. Ecce cœlum patet precibus,tuis præceptis tota trinitas perſonarum obedit, & vniuerſa cœleſtis curia te ante aras æternis regis ſtantem expaueſcit,& tu miſera quadam leuitate iactatus de piſcibus fallendis curam verſas,ſtanſque ante altare Domini Dei noſtri in fumoſas latebras coquinæ circumuadis, vt cogitatione cordis tui coquinalia tractes, quæ neque te, neque principem ſecularem tractare decet.

EX-

EXEMPLVM XXIX.

Quomodo quidam ruſticus quendam Epiſcopum inſolentius equitantem decenti facetia redarguit.

Erat quidam potentiſſimus Epiſcopus partium Germaniæ, qui nedum ſpiritualis, ſed etiam ſecularis iuriſdictionis negotia adminiſtrabat. Is cum quadam vice veſtitu ferreo, & militum ſtrepenti exercitu circumuallatus per campos equitaret, vidit ruſticum hominem aratri ſui ſtiua relicta in ſuo aggere ſtare, & aperto ore atq; ſtupentibus oculis ſeſe cum ſumma admiratione reſpicere. De quo admiratus Epiſcopus deſerto paululum cepto itinere, equum quo vehebatur verſus ruſticum egit, & inſolita quadam beneuolentia vultum ſerenans ad eum dixit: Haberem aliquid interrogare à te vir bone ſi velles ſimplicia & vera interroganti reſponſa tribuere. Ad quod ruſticus (neſcio à quo ductus) vrbane ſatis reſpondens, dixit: Quis ſum ego, & qui ſunt omnes parentes mei vt illuſtriſſimo principi meo, & gratioſo Domino dedigner reſpondere: Et Epiſcopus ait ad eum: Dic ergò mihi quid cogitabas cum hianti ore & diffuſis malis ſtabas, & me ſtupens inſpexeras. Cogitabam, inquit, ruſticus: vtrumne ſanctus Martinus (qui & ipſe Epiſcopus erat) cum tanto ſtrepitu armorum militumque exercitu ſolitus ſit per viam incedere. Ad quod Epiſcopus paululũ rubore ſuffuſus. Ego, inquit, non tantum Epiſcopus ſum & ſpiritualis Dominus, ſed ſum etiam temporalis Dominus, & Dux, & Princeps. Vnde nunc me ducem exhibeo, ſed ſi Epiſcopum libet videre ea die (& diem ſtatuit) ad eccleſiam veni, & Epiſcopum exhibebo. Ad quam reſponſionem modicè in riſum concitatus homo rutalis, Epiſcopo ait: Si non velles egrè ſuſcipere, nec dedignari reſponſum præbere ſerno tuo, haberem & ego quod interrogarem à te. Quære ex me, ait Epiſcopus, quodcunque libuerit, non offendes. Dicit ergò ruſticus: Si, inquit, quod Deus prohibeat, exigentibus meritis dux ad inferna migraret; Epiſcopus noſter quæſo quo pergeret. Qua interrogatione confuſus Epiſcopus cum rubore abſceſſit, & nil ad hæc reſpondens ruralem hominem deſeruit, haud parum inſtructus ruſtici hominis decenti facetia; vt magnopere caueret, nè ſi ducis magis quam Epiſcopi negotia ſollicitare vellet, ducis magis quam Epiſcopi mercedes reciperet. O quot Epiſcopi perierunt, & iã nunc apud inferos tremunt, quia vtramque iuriſdictionem ſecularem ſcilicet & ſpiritualem adminiſtrauerint, qui ſi tantũ ſpiritualium cauſarum negotia tractauiſſent, iam fœlicibus feliciores, in cœleſti regno regnarent, &c.

EXEMPLVM XXX.

Quomodo quidam iuuenis vſque adeo in peccatum ſodomiæ prolapſus ſit, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari.

In ciuitate Dusborchenſi partium Gelrenſium erat quidam iuuenis qui vſq; adeo ad ſodomitici peccati profundiſſimũ pelagus immerſus eſt, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari. Is cum pluries confeſſus ſemper relaberetur ad priſtina, huiuſmodi & ſimilibus verbis eſt à confeſſore circumuentus ſemel, bis, ter, iterum atque iterum te fili iſta confeſſum & emendam promittentem abſolui. Verũ quia animos tuos video à crimine nolle dirumpere, fateor imbecillitatem meã du cætero te non poſſum abſoluere, niſi fortè vel adhuc velis pedem ab hac miſera inſania reuocare. Quod ſi ſpoponderis, adhuc tui miſertus veniam dabo iuuentuti. Ad quæ iuuenis totus in lachrymas reſolutus, quid, inquir, volo te diutius pater verbis decipere & fallacibus promiſſionibus fallere, ſi infernum ipſum ex vno latere meo flammantem cernerem, viderem que iuxta eum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adoleſcentem aliquẽ cum quo crimen poſſim committere, tam rapidis interdum tentationũ agor procellis quod non à ſcelere abſtinerem, etiamſi certus eſſem ambos nos ſtatim crimine perpetrato ab ipſis dæmonibus ad inferna trahendos & perennis temporibus condẽnandos. Nolo igitur promittere qd vires excedit. Deſpero, nam ad iſtud malum cui tandum nullum mihi patens iter intueor. Vnde ſi pro hoc ſcelere flammę debentur, cibus

li in capite inuiſo quodam modo ſubuerſi ſunt, & lingua fuligine nigrior, & quaſi gehennali flamma exuſta eſſet per mentum mortifera tabe fœdatum ad pallidum pectus dependerat, vt vel mortuum funus oſtenderet qua pœna apud inferos miſera anima torqueretur. Fratres ergo vehementer ad tam pauendam tragediam perterriti, corpus exanimæ terræ commendabant. Rogo ergo quoſcumq; iuuenes, vt ad quieſcentes Salomonis prouerbijs, omnia faciant ſecundum conſilium, ne poſt factum ipſos pœniteat.

EXEMPLVM XXVII.

Quomodo maledicta in ſuos auctores ſoleant frequenter recidere.

ERat in diœceſi Moguntina ſacerdos quidam paſtor eccleſiæ. Qui dum in quodam feſto die capta occaſione acerbè ſatis contra roſtratos calceos inuectus, ſermonem protelaret, vir quidam de parochianis ſuis arte ſutor præſens aſtiterat, & is, felle commoto, in maledicta prorumpens, patria voce ad plebem ſibi aſſiſtentem aiebat. Deus det huic ſacerdoti epilepſiam, quod dicitur morbus caducus, in coronam ſuam, neſcit ipſe alia prædicare quam de roſtratis calceis. Et indignabundus rapido greſſu eccleſiam exijt & abſceſſit. Verum quia plerumque in ſuos redeunt maledicta magiſtros, vix infœlix medium iter ad propria meatibus explicatat, & ecce obuium habuit virum quendam ſtatura procerum, viſu terribilem, veſtitu nigerrimum (dæmon hic erat) qui cum furenti adhuc atque turbato animo procedenti proximaſſet, arreptum per capillos maledictum hominem tanto impetu violentiaque in terram deiecit, vt ſi actus glomerato eminus viro dæmon auulſam cum ſua pelle & capite comam, manu retinuerit, & ſanguineam coronam miſero durus barbitonſor totonderit. Cumque ad horam perditis ſenſibus in terra iacuiſſet noua corona prophanus ſacerdos, veniunt ad eum, qui cum paulo ante in eccleſia maledicentem audierant, & de repentina viri plaga nimis attoniti, ſemſinecem toto vertice cruentatum ad propria retulerunt, vbi cum poſt longam inſaniã tandem perdite rationis vſum recepiſſet, omnibus ordinem circa ſe geſtæ rei annũcians de cætero duriori verbere doctam linguam à maledictione ſacerdotum cohibuit.

EXEMPLVM XXVIII.

Quomodo ſacerdotem in diuino officio diſtractum dæmon irriſit.

FVit quidam ſacerdos maiorem carni quam ſpiritui curam impendens. Is dum vice quadam honeſtos viros fœminaſque ad ſuum conuiuium inuitaſſet, mancipio cui hoc ex officio incumbebat, non vili precio coemptos piſces igni bulliendos iuſſit apponere, atque huiuſmodi cura diſtractus ad celebranda diuina myſteria, ipſis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus, corde aridus, cura diſperſus, rapido cœpit curſu properare. Cumque in media actione conſiſteret, & flammea merito debuiſſet affectione ſudaſſe, ſolicita mente cogitare cœpit, & importunis curis turbari, ne fortè prædicti piſces aut plus digno, aut minus debito ſalibus iniectis condirentur. Verum cum prædictus ſacerdos ſe ab huiuſmodi & tali hora indecentibus phantaſmatibus non cohiberet. Tum ecce diabolus, ceu tetra quadam fuligine tectus, adeſt, ac etiam captum cacabum è medijs flammis vna cum piſcibus ſecum detulit ad altare. O ecce, inquit, non presbyter, cur fatuis curis in diuerſa diſtraheris? Ecce piſces hic ſunt, ecce ſal, (vas enim ſalibus plenum ſimul exhibuit) inijce quantum libuerit, & vel de cætero ſacris altaribus animequior factus aſſiſte, atq; ſic irriſa presbyteri ſuperflua cura, onera quæ portauit ſuo loco reſtituit. O ergo nimis inſtabile cor humanum, cur in tam tremenda hora in diuerſa raptaris. Ecce cœlum patet precibus, tuis præceptis tota trinitas perſonarum obedit, & vniuerſa cœleſtis curia te ante aras æterni regis ſtantem expauescit, & tu miſerã quadam leuitate iactatus de piſcibus ſalliendis curam verſas, ſtansque ante altare Domini Dei noſtri in fumoſas latebras coquinæ circumuadis, vt cogitatione cordis tuæ coquinalia tractes, quæ neque te, neque principem ſecularem tractare decet.

E X-

EXEMPLVM XXIX.

Quomodo quidam ruſticus quendam Epiſcopum inſolentius equitantem decenti facetia redarguit.

ERat quidam potentiſſimus Epiſcopus partium Germaniæ, qui nedum ſpiritualis, ſed etiam ſecularis iuriſdictionis negotia adminiſtrabat. Is cum quadam vice veſtitu ferreo, & militum ſtrepenti exercitu circumuallatus per campos equitaret, vidit ruſticum hominem aratri ſui ſtiua relicta in ſuo aggere ſtare, & aperto ore atq; ſtupentibus oculis ſeſe cum ſumma admiratione reſpicere. De quo admiratus Epiſcopus deſerto paululum cepto itinere, equum quo vehebatur verſus ruſticum egit, & inſolita quadam beneuolentia vultum ſerenans ad eum dixit: Haberem aliquid interrogare à te vir bone ſi velles ſimplicia & vera interroganti reſponſa tribuere. Ad quod ruſticus (neſcio à quo ductus) vrbane ſatis reſpondens, dixit: Quis ſum ego, & qui ſunt omnes parẽtes mei vt illuſtriſſimo principi meo, & gratioſo Domino dedigner reſpondere: Et Epiſcopus ait ad eum: Dic ergò mihi quid cogitabas cum hianti ore & diffuſis malis ſtabas, & me ſtupens inſpexeras. Cogitabam, inquit, ruſticus: vtrum ne ſanctus Martinus (qui & ipſe Epiſcopus erat) cum tanto ſtrepitu armorum militumque exercitu ſolitus ſit per viam incedere. Ad quod Epiſcopus paululũ rubore ſuffuſus. Ego, inquit, non tantum Epiſcopus ſum & ſpiritualis Dominus, ſed ſum etiam temporalis Dominus, & Dux, & Princeps. Vnde nunc me ducem exhibeo, ſed ſi Epiſcopum libet videre ea die (& diem ſtatuit) ad eccleſiam veni, & Epiſcopum exhibebo. Ad quam reſponſionem modicè in riſum concitatus homo ruralis, Epiſcopo ait: Si non velles egrè ſuſcipere, nec dedignari reſponſum præbere ſerno tuo, haberem & ego quod interrogarem à te. Quære ex me, ait Epiſpopus, quodcunque libuerit, non offendes. Dicit ergò ruſticus: Si, inquit, quod Deus prohibeat, exigentibus meritis dux ad inferna migraret; Epiſcopus noſter quæſo quo pergeret. Qua interrogatione confuſus Epiſcopus cum rubore abſceſſit, & nil ad hæc reſpondens ruralem hominem deſeruit, haud parum inſtructus ruſtici hominis decenti facetia; vt magnopere caueret, nè ſi ducis magis quam Epiſcopi negotia ſollicitare vellet, ducis magis quam Epiſcopi mercedes reciperet. O quot Epiſcopi perierunt, & iã nunc apud inferos tremunt, quia vtramque iuriſdictionem ſecularem ſcilicet & ſpiritualem adminiſtrauerint, qui ſi tantũ ſpiritualium cauſarum negotia tractauiſſent, iam fœlicibus feliciores, in cœleſti regno regnarent, &c.

EXEMPLVM XXX.

Quomodo quidam iuuenis vſque adeo in peccatum ſodomiæ prolapſus ſit, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari.

IN ciuitate Dusborchenſi partium Gelrenſium erat quidam iuuenis qui vſq; adeo ad ſodomitici peccati profundiſſimũ pelagus immerſus eſt, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari. Is cum pluries confeſſus ſemper relaberetur ad priſtina, huiuſmodi & ſimilibus verbis eſt à confeſſore circumuentus ſemel, bis, ter, iterum atque iterum te fili iſta confeſſum & emendam promittentem abſolui. Verũ quia animos tuos video à crimine nolle dirumpere, fateor imbecillitatem meã du cætero te non poſſum abſoluere, niſi fortè vel adhuc velis pedem ab hac miſera inſania reuocare. Quod ſi ſpoponderis, adhuc tui miſertus veniam dabo iuuentuti. Ad quæ iuuenis totus in lachrymas reſolutus, quid, inquit, volo te diutius pater verbis decipere & fallacibus promiſſionibus fallere, ſi infernum ipſum ex vno latere meo flammantem cernerem, viderem que iuxta eum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adoleſcentem aliquẽ cum quo crimen poſſim committere, tam rapidis interdum tentationũ agor procellis quod non à ſcelere abſtinerem, etiamſi certus eſſem ambos nos ſtatim crimine perpetrato ab ipſis dæmonibus ad inferna trahendos & perennis temporibus condẽnandos. Nolo igitur promittere qđ vires excedit. Deſpero, nam ad iſtud malum cui tandum nullum mihi patens iter intueor. Vnde ſi pro hoc ſcelere flammę debentur,

fratres verba ſalubria, iuuenis patrem ad ſeculum ſequitur moriturus. Vbi cùm longos ſuaueſque dies ſeſe habituros in ſimul putauiſſent, ſæuiens Deus in vltionē perfidiæ primo & proximo menſe nondū pertranſito repentina morte vtroſq; percuſſos ad iudicium venire citauit. In quo quam ſeuerum in inuicem parricidæ recepere cenſorem, quam ſtrenuum iudicē, quam acerbum hoſtem, qui criminis molem intelligit non poterit ignorare. Peto ergo quoſcumque patres ne filios ſuos à militia Chriſti velint retrahere, ne ipſos cum filijs in ſimilem ruinam contingat deuenire.

EXEMPLVM XXIIII.

Quomodo fœmina pro peccatis lachrymans, nec tamen volens confiteri à dæmone irridetur.

ERat quædam fœmina, quæ poſtquam omnia peccata ſua in confeſſione detexiſſet, vnum ſolum peccatum in corde retinuit, quod præ mala verecundia non audebat reuelare. Conſcientia tamen propria lacerata vſque adeo grauabatur, vt iens ad eccleſiam ante quoddam altare, ſe totam lachrymis infuſam proſterneret, Dominum poſtulans, vt ſibi illud peccatum, quod nulli hominum auderet aperire abſque confeſſionis remedio remittere dignaretur. Qua in ſuſpirijs perdurante & fletibus, vidit ſacerdos qui tunc in eccleſia aderat dæmonem quendam ſupra hanc fœminam huc atque illuc volitare, & præ immoderata lætitia non potuiſſe cohibere cachinnos. Vnde dæmonem per nomen Ieſu Chriſti coniurans, cur, inquit, maligne intantum exultas, & cum tanta inſolentia laxas frena lætitiæ. Dic, quid vides quod te tantum exhilarat? Reſpondit dæmon: Quomodo non merito riderem, videns quod hæc mulier plorans ac eiulans currit ad inferos, exiſtimat fatua fletibus peccatorum ſordes non confeſſas diluere, ad impoſſibilia ſudat irriſione, non remiſſione digniſſima. Sacerdos igitur hæc audiens ad fœminam tranſit, viſa pandit, ad confeſſionem integram pauidam cohortatur & valuit. Nam fœmina ſtatim pudoris ſui victrix effecta, peccatum quod hactenus malè celauit, humiliter & cum lachrymis eſt confeſſa. Quod cernens dæmon cum clamore valido & tetro in eccleſia fœtore dimiſſo amplius non viſendus diſparuit.

EXEMPLVM XXV.

Quomodo nociuæ ſint iuuenibus datæ pecuniæ & mala libertas, vt pater in exemplo proximo de patre quodam habente quatuor filios volentes religioſi effici & ordinem intrare.

NOui virum quendam conſularem nō baſſa ſede progenitum, neque incognitæ famæ, quem ſi nominare vellem, non vrbes modo, ſed & gentes & patriæ mecum noſſent. Sed ne alicui, aut ruboris pudorem, aut diffamiam generem, reticitis nominibus & viri & oppidi, id quod de eo veriſſima relatione didici, breuius quo potero, intimabo, vt uel ex eo liquide pateat omnibus audituris, quantum pueris iuuenibuſque noceat ad libitum habere pecunias, & intempeſtiuam eis concedere libertatem. Habuit igitur præſignatus vir, exceptis formoſis filiabus, quatuor filios iuuenes certa facie decoros, elegantes forma, probitate inſignes, quorum dum maior natu diuino timore pariter & amore perfuſus ordinem regularium canonicorum, qui tunc, prout & nunc eſt florentiſſimus erat, intraſſet, fatuo dolore ſaucius genitor cum reliquos filios ſeniorem ſecuturos timeret, quendam ſibi familiariſſimum virum adit, cui angores animi ſui profundens. Quid agam? inquit: auelluntur à lateribus meis viſcera mea, & filij mei per quos poſteritas mea nobiliſſimè fuerat propaganda clauſtra petunt. Vnus iam abijt, & (ut ueriſſimus futuri uates euentus) morum probitas ſignat, reliqui duo ad idem faciendum diſponuntur, & couſque peruentum eſt, ut illos non ualeam prohibere. Sed quid de quarto futurum ſit ob imbecillę ætatis dubiam æſtimationem, ignoro ad quem ille. Cohibe, inquit, hos fatuos tuos gemitus, & ad alia quę te inuito eueniunt has ſerua querelas. Nam quod filij tui Chriſti ad militiam pergunt, cur iuſtè cauſabere, non ſatis intueor, cum tu ad id uideris eos educare.

care. Nempe dum reſcindis ab eis efficacē ad laſciuiam magiſtram libertatem, dum prohibiris ea fatui diſcurſus cordis impe- ria, dum pecuniam eis (per quam ad ſecularem inſolentiam paratiſſimum iter eſt) habere non ſinis, me iudice in tuis edibus cogis religioſæ vitæ rudimentis aſſueſci. Et cur indignaberis, ſi id agant in prouectiori ætate, ad quod agendum à te patre duce, magiſtro ſub teneris annis inſtituta cœperunt. Verum ſi illorum quibus nunc times ab religionis ingreſſu, vel veſtigia velis cohibere, audi conſilium. Da marſupijs pecuniam, da greſſibus libertatem, da adoleſcentum fœminarumque laſciua conſortia, & niſi me experta frequenter opinio fallat, facile petita recipies. Fecit vir prout erat edoctus, & iunioribus filijs diuino præſidio in ſua innocentia perdurantibus, ſenior de tribus (qui paulo ante religioſiſſimus erat) mutat animum, mores, propoſitū, & breuiſſimi temporis interuallo incurrente paternam edem, impregnata famula domus, illegitima prole fædauit. Rogo ergo quoſcumque patres ne filijs ſuis intempeſtiuæ libertatem tribuant, & ne eorum marſupia nociua ſibi velint pecunia adimplere.

EXEMPLVM XXVI.

Quomodo pertinax iuuenis & ad maiorum conſilia inflexibilis mala morte deperijt.

NOui iuuenem honeſtiſſimi ſcabini filium, aſtutum ingenio, ſed propriæ prudentiæ plus quam ſuam ætatem decebat animo pertinacius inhærentem. Is cū in quarto loco Dauentrienſis ſcholæ reſideret, neſcio quo ſpiritu inflammatus, prædicatorum ordinem, qui tunc ſicut & nunc noua reformatione abūde refloruit, & reformationis ſuæ palmites longè lateque diſperſit, intrare diſpoſuit. Audierunt hoc quidam, qui iuuenis naturam melius quam ipſe qui fecit perſpexerāt, qui quia hanc rem in conſultam ſibi viderent, ſuaſerunt vt ſtudium ſuum continuaret, & interim de hac re maturius deliberaret. Spernit iuuenis conſulta maiorum, & proprio ſenſui nimis credens, eorum bene viſa contemnit. Reliquit ſtudium, parentibus valefecit, ingreſſus eſt ordinem, mores pariter & habitū immutauit, & iam proſperis velis atque ſecundis ventis primos annos tranſnauigat, vt coetaneos ſuos, nedum promptiſſima voluntate, ſed etiam ſcientiarum profectu præcelleret. Videntes hæc fratres ſui iuueni aggaudebant, & eos qui ſibi contraria conſulere au ſi ſunt quaſi nimis errauiſſent irridebant. Quid plura: Ad ſtudium vniuerſale Roſtockenſe aliquando in doctorem creandus deſtinatur: quo cum veniſſet, vt puta ſubtilis & acer ingenio, per omnibus ſodalibus ſuis in omni arte profecit. Sed, proh dolor: quia difficile eſt diu eſſe bonum, & non potuit eius pertinacia impunita euadere, ſicut in conſcientia creuit, ſic inſolentia pariter & malitia accreuerunt. Perceperunt fratres conuentus ſui iuuenem videlicet illum ruptis diſciplinæ ac probitatis fœderibus per abrupta ferri vitiorum. Scribunt literas, nuncios mittunt: & vt deſerto ſtudio ad conuentum reuertatur expoſtulant. Sed ille ſicut pertinax & nullius ſciens parere imperijs, contemnit ſcripta, remittit etiam vacuos nuncios, in conuentum reuenire recuſat, & paulo poſt ad alium conuentum diſſolutiſſimæ vitæ, & vbi omnis regularis obſeruantiæ diſciplina deperijt, commeauit. Vbi autem cum ad breue tempus & ad pauciſſimos dies, cum inſolentibus fratribus inſolens ipſe inſolenter ſatis vitam tranſegiſſet, reprobam & ſubitaneam mortē, atque horrendum omnibus terminum, tanquam pertinaciæ ſuæ debita præmia cœpit. Siquidem cum quodam veſpere poſt ebrietates & indecentia fratribus diſſoluta conuiuia lectum introiſſet, ſubitus eum horror inuaſit, & præmere cœpit grauis & inopinata infirmitas. Quapropter neſcio quo iturus ſurgit ex lecto, & cum ſuper gradus deſcenſurus perueniſſet, corruit atque ſine confeſſione & alijs æternæ vitæ remedijs pertinacem ſpiritum efflauit. Poſtera die cum eum inter ſolitos ſuos conuentus fratres nō viderent quonam abiſſet, aut quo declinaſſet, vehementius cœperunt admirari. Quæſierunt ergo eū cum ſumma diligentia, & tandē poſt multos circuitus ſuper gradus mortuum atq; defunctum horrenda quadam & terribili effigie iacere conſpexerunt. Porro peu-

li in capite inuiſo quodam modo ſubuerſi ſunt, & lingua fuligine nigrior, & quaſi gehennali flamma exuſta eſſet per mentum mortifera tabe fœdatum ad pallidum pectus dependerat, vt vel mortuum funus oſtenderet qua pœna apud inferos miſera anima torqueretur. Fratres ergo vehementer ad tam pauendam tragediam perterriti, corpus exanimæ terræ commendabant. Rogo ergo quoſcumq; iuuenes, vt ad quieſcentes Salomonis prouerbijs, omnia faciant ſecundum conſilium, ne poſt factum ipſos pæniteat.

EXEMPLVM XXVII.

Quomodo maledicta in ſuos auctores ſoleant frequenter recidere.

ERat in diœceſi Moguntina ſacerdos quidam paſtor eccleſiæ. Qui dum in quodam feſto die capta occaſione acerbè ſatis contra roſtratos calceos inuectus, ſermonem protelaret, vir quidam de parochianis ſuis arte ſutor præſens aſtiterat, & is, felle commoto, in maledicta prorumpens, patria voce ad plebem ſibi aſſiſtentem aiebat. Deus det huic ſacerdoti epilepſiam, quod dicitur morbus caducus, in coronam ſuam, neſcit ipſe alia prædicare quam de roſtratis calceis. Et indignabundus rapido greſſu eccleſiam exijt & abſceſſit. Verum quia plerumque in ſuos redeunt maledicta magiſtros, vix infœlix medium iter ad propria meaturus explicarat, & ecce obuium habuit virum quendam ſtatura procerum, viſu terribilem, veſtitu nigerrimum (dæmon hic erat) qui cum furenti adhuc atque turbato animo procedenti proximaſſet, arreptum per capillos maledictum hominem tanto impetu violentiaque in terram deiecit, vt in actus glomerato eminus viro dæmon auulſam cum ſua pelle & capite comam, manu retinuerit, & ſanguineam coronam miſero durus barbitonſor totonderit. Cumque ad horam perditis ſenſibus in terra iacuiſſet noua corona prophanus ſacerdos, veniunt ad eum, qui eum paulo ante in eccleſia maledicentem audierant, & de repentina viri plaga nimis attoniti, ſeminecem toto vertice cruentatum ad propria retulerunt, vbi cum poſt longam inſaniã tandem perditæ rationis vſum recepiſſet, omnibus ordinem circa ſe geſtæ rei annũcians de cætero duriori verbere doctam linguam à maledictione ſacerdotum cohibuit.

EXEMPLVM XXVIII.

Quomodo ſacerdotem in diuino officio diſtractum dæmon irriſit.

FVit quidam ſacerdos maiorem carni quam ſpiritui curam impendens. Is dum vice quadam honeſtos viros fœminaſque ad ſuum conuiuium inuitaſſet, mancipio cui hoc ex officio incumbebat, non vili precio coemptos piſces igni bulliendos iuſſit apponere, atque huiuſmodi cura diſtractus ad celebranda diuina myſteria, ipſis etiam Angelicis humeris formidanda, mente vagus, corde aridus, cura diſperſus, rapido cœpit curſu properare. Cumque in media actione conſiſteret, & flammea merito debuiſſet affectione ſudaſſe, ſolicita mente cogitare cœpit, & importunis curis turbari, ne fortè prædicti piſces aut plus digno, aut minus debito ſalibus iniectis condirentur. Verum cum prædictus ſacerdos ſe ab huiuſmodi & tali hora indecentibus phantaſmatibus non cohiberet. Tum ecce diabolus, ceu tetra quadam fuligine tectus, adeſt, ac etiam raptum cacabum è medijs flammis vna cum piſcibus ſecum detulit ad altare. O coce, inquit, non presbyter, cur fatuis curis in diuerſa diſtraheris? Ecce piſces hic ſunt, ecce ſal, (vas enim ſalibus plenum ſimul exhibuit) iniice quantum libuerit, & vel de cætero ſacris altaribus animequior factus aſſiſte, atq; ſic irriſa presbyteri ſuperflua cura, onera quæ portauit ſuo loco reſtituit. O ergo nimis inſtabile cor humanum, cur in tam tremenda hora in diuerſa raptaris. Ecce cœlum patet precibus, tuis præceptis tota trinitas perſonarum obedit, & vniuerſa cœleſtis curia te ante aras æterni regis ſtantem expauoſcit, & tu miſerã quadam leuitate iactatus de piſcibus ſalliendis curam verſas, ſtanſque ante altare Domini Dei noſtri in fumoſas latebras coquinæ circumuadis, vt cogitatione cordis tuĩ coquinalia tractes, quæ neque te, neque principem ſecularem tractare decet.

EXEMPLVM XXIX.

Quomodo quidam ruſticus quendam Epiſcopum inſolentius equitantem decenti facetia redarguit.

ERat quidam potentiſſimus Epiſcopus partium Germaniæ, qui nedum ſpiritualis, ſed etiam ſecularis iuriſdictionis negotia adminiſtrabat. Is cum quadam vice veſtitu ferreo, & militum ſtrepenti exercitu circumuallatus per campos equitaret, vidit ruſticum hominem ararri ſui ſtiua relicta in ſuo aggere ſtare, & aperto ore atq; ſtupentibus oculis ſeſe cum ſumma admiratione reſpicere. De quo admiratus Epiſcopus deſerto paululum cepto itinere, equum quo vehebatur verſus ruſticum egit, & inſolita quadam beneuolentiâ vultum ſerenans ad eum dixit: Haberem aliquid interrogare à te vir bone ſi velles ſimplicia & vera interroganti reſponſa tribuere. Ad quod ruſticus (neſcio à quo ductus) vrbane ſatis reſpondens, dixit: Quis ſum ego, & qui ſunt omnes parẽtes mei vt illuſtriſſimo principi meo, & gratioſo Domino dedigner reſpondere: Et Epiſcopus ait ad eum: Dic ergò mihi quid cogitabas cum hianti ore & diſſutis malis ſtabas, & me ſtupens inſpexeras. Cogitabam, inquit, ruſticus: vtrumne ſanctus Martinus (qui & ipſe Epiſcopus erat) cum tanto ſtrepitu armorum militumque exercitu ſolitus ſit per viam incedere. Ad quod Epiſcopus paululũ rubore ſuffuſus. Ego, inquit, non tantum Epiſcopus ſum & ſpiritualis Dominus, ſed ſum etiam temporalis Dominus, & Dux, & Princeps. Vnde nunc me ducem exhibeo, ſed ſi Epiſcopum libet videre ea die (& diem ſtatuit) ad eccleſiam veni, & Epiſcopum exhibebo. Ad quam reſponſionem modicè in riſum concitatus homo ruralis, Epiſcopo ait: Si non velles egrè ſuſcipere, nec dedignari reſponſum præbere ſerno tuo, haberem & ego quod interrogarem à te. Quære ex me, ait Epiſpopus, quodcunque libuerit, non offendes. Dicit ergò ruſticus: Si, inquit, quod Deus prohibeat, exigentibus meritis dux ad inferna migraret; Epiſcopus noſter quæſo quo pergeret. Qua interrogatione confuſus Epiſcopus cum rubore abſceſſit, & nil ad hæc reſpondens ruralem hominem deſeruit, haud parum inſtructus ruſtici hominis decenti facetia, vt magnopere caueret, nè ſi ducis magis quam Epiſcopi negotia ſollicitare vellet, ducis magis quam Epiſcopi mercedes reciperet. O quot Epiſcopi perierunt, & iã nunc apud inferos tremunt, quia vtramque iuriſdictionem ſecularem ſcilicet & ſpiritualem adminiſtrauerint, qui ſi tantũ ſpiritualium cauſarum negotia tractauiſſent, iam fœlicibus feliciores, in cœleſti regno regnarent, &c.

EXEMPLVM XXX.

Quomodo quidam iuuenis vſque adeo in peccatum ſodomiæ prolapſus ſit, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari.

IN ciuitate Dusborchenſi partium Gelrenſium erat quidam iuuenis qui vſq; adeo ad ſodomitici peccati profundiſſimũ pelagus immerſus eſt, vt nec terrore æterni ſupplicij potuerit reuocari. Is cum pluries confeſſus ſemper relaberetur ad priſtina, huiuſmodi & ſimilibus verbis eſt à confeſſore circumuentus ſemel, bis, ter, iterum atque iterum te fili iſta confeſſum & emendam promittentem abſolui. Verũ quia animos tuos video à crimine nolle dirumpere, fateor imbecillitatem meã du cætero te non poſſum abſoluere, niſi fortè vel adhuc velis pedem ab hac miſera inſania reuocare. Quod ſi ſpoponderis, adhuc tui miſertus veniam dabo iuuentuti. Ad quæ iuuenis totus in lachrymas reſolutus, quid, inquit, volo te diutius pater verbis decipere & fallacibus promiſſionibus fallere, ſi infernum ipſum ex vno latere meo flammantem cernerem, viderem que iuxta cum infinita dæmonia, atque ab alio latere intuerer adoleſcentem aliquẽ cum quo crimen poſſim committere, tam rapidis interdum tentationũ agor procellis quod non à ſcelere abſtinerem, etiamſi certus eſſem ambos nos ſtatim crimine perpetrato ab ipſis dæmonibus ad inferna trahendos & perennis temporibus condẽnandos. Nolo igitur promittere qđ vires excedit. Deſpero, nam ad iſtud malum cui tandum nullum mihi patens iter intueor. Vnde ſi pro hoc ſcelere flammę debentur,

cibus futurus ſum, inquit, flammæ perpetuæ, & aliud eſſe non poſſum. Atque ſic deſperatus & ſine abſolutionis beneficio obſtinatus abſceſſit, qui ſi ſe toto corde ad Dominum conuertiſſet, & ſe contra ſe forti animo erexiſſet, nedum de perpetratis ſceleribus veniam, ſed etiam contra perpetranda peccata accepiſſet cautelam præſertim cum humanæ voluntatis tam liberæ vires ſint, & tam fortes lacerti, vt præter increatam illam diuinamque potentiam nullæ eos contrariç poteſtates valeant violare. Solus enim Deus hoc ſibi priuilegium retinuit, vt quandocumque, vbicunque & quomodocunque liberet humanæ voluntati poſſet illabi, & liberrimas eius habenas ad ſua dirigere. Quod tamen nec Angelo poſſe cōceſſit, nec vlli tribuit creaturæ. Verum quia idem Deus optatum atque fœlicem terminum operi huic impoſuit, ſit pro eo laudabilis, benedictus & glorioſus in ſecula, Amen.

Collectoris Magni huius Speculi exemplorum concluſio.

HAEC exempla prout ea cognoui non tam verbis verba, quam ſenſum ſenſui reddens conſcripſi, & plura his ſimilia, vel etiam potiora ſcriptis commendaſſem, niſi me & imprimentis acceleratio & proprij corporis aduerſa valetudo vetuiſſent. Cæterum quia nihil à currentibus bene diſtinctéque videtur. Rogo in fine libri quoſcunque hoc ſpeculum exemplorum inſpecturos, vt ſi fortè aliqua in eo (ſicut indubiè facient) inordinata incompoſitaque repererint benigne remittant, quia tanta feſtinantia atque acceleratione collectum eſt, vt citiſſimi licet ſcriptores fuerint qui collecta dictaque conſcriberent, properantem tamen & feſtinantem nimium collectorem vix valuerint imitari.

APPENDIX

EXEMPLORVM HVIC VOLVMINI RECENTER ADIECTA.

EXEMPLVM I.

Adulterium occultè committentes deteguntur & puniuntur, & falsò huius criminis accuſati innocentia poſt mortem iniuſtè inflictam, ſigno miraculoſo declaratur.

IMPERATOR Otho III. vxorem habuit Mariam de Aragonia fœminam ſterilem, & impudicam. Illa iuuenem muliebri habitu ſecum circumducebat, quo abutebatur, dum cubiculariæ Domicellæ officiũ gereret. Hoc cùm pio Imperatori innotuiſſet, multis Principibus aſtantibus, veſtibus iuuenis ſpoliatur, atque pro fœmina maſculus deprehenditur, vnde iudicio damnatus, viuus exuritur, cùm autem Imperatrix amicorum intercellione veniam impetraſſet, in Italia circa Mutinam Comitem quendam elegantiſſimæ formæ, ſed virum optimũ, in ſui amorem pellicere conata eſt. Qui tale nefas recuſauit: dicens ſe omnino nõ velle thorũ Domini ſui Imperatoris maculare. Quapropter indignata fuit contra eum Regina, & accuſabat eum coram Imperatore (vt Ioſephum olim vxor Phutipharis) quo modo ipſam violenter voluit oppreſſiſſe, & hanc accuſationem falſis probauit teſtibus. Commotus verò Imperator ipſum iuſſit decollari: non obſtante quacunq; contradictione. Tempore verò decollationis, vocauit ad ſe Comes vxorem ſuam legitimam, dicens: Ecce vxor mea prædilecta, innocens ſum huius criminis. Sed modò tolle caput meum, & diligenter ſerua: quia coram Rege debet facere meam expurgationem in igne, & ſic meam coram omnibus declarare innocentiam: quia nunquam contraxi cum aliqua adulterij maculam. Sie ipſa cum eiulatu caput ſuſtulit & diligenter cuſtodiuit. Facto verò aliquo interuallo temporis Imperator Otho cõſtituit diem iudiciariam, in qua vellet reddere vnicuique iuſtitiam. Occurrebat & vxor Comitis implorando iuſtitiam Imperatoris; dicens: Sereniſſime Princeps, quid illi eſt faciendũ qui iniuſtè condemnat, & occidit proximũ ſuũ? Cui Imperator reſpondit: Talis reus eſt mortis. Cui vidua: Tu es ille, qui iniuſtè meum occidiſti maritum. Ecce caput innocenter occiſum: qđ probabo ſi in igne maneat illæſum, & ego ſimiliter maneo illæſa. Ad quod Imperator ſtupefactus ex purgationẽ viduæ admiſit, copioſum ignẽ parari fecit, in quo igne ipſa vidua vna cũ capite ſui viri illæſa permanſit. Tunc multùm importunis precibus inſtabat, & mortem Imperatricis poſtulabat. Videns verò Imperator quòd via iuris mortem declinare vxor ſua non poſſet, inducias xviij. dierũ petijt. Interim Imperator cauſam Comitis occiſi diligenter perſcrutabatur, & Comitem innocentem, & Imperatricem ream mortis inuenit. Et ipſam publicè igni combuſſit, & vxorem Comitis multis muneribus dirauit, atq; territorium eiuſdem Comitis quatuor validiſſimis caſtris ampliauit. Libro 2. Chronicorum Imperatorum Gorſchalcus Holen ſer. 23. partis hyemalis, circa finem. Iacobus Strada in Theſauro Imperatorum. Conradus Lycoſtenes in Theatro mundi, & alij.

ANNOTATIO.

Iacobus Strada, & alij hiſtoriographi dicunt, poſt Comitis mortem, vxorem candenti ferro mariti innocentiam purgaſſe: Forte potuit non ſolum vnico ſigno, ſed duobus Deus oſtendere Imperatori ſuum graue erratum, cui durum erat atque difficile illud agnoſcere, & vxoris propriæ infamiam prodere eamque morti dedere.

EX-

EXEMPLVM II.

Quidam modo ſatis hilari ab adulterio retrahitur.

QVidam vir habuit legitimam vxorē, cum duabus amaſijs, qui voluit ire pro mercemonijs verſus Coloniam. Prima cōcubina rogauit cū quatenus ei emeret pelliciū de pellibus ſilueſtribus. Secunda rogauit cū quatenus portaret ei de nobiliori panno pro tunica vna. Qui annuit iſta facere. Sed de vxore propria parum curauit, interrogauit eam tamen quid deberet ei portare? Reſpondit quod deberet ei portare ſenſus, & ſapientiam ad retrahendum eum ab adulterio, quod etiam affirmauit. Qui veniens Coloniam emptis mercantijs, emit amaſijs ſuis vt promiſerat, ſed ſenſus & ſapientiā emere non poterat, quia ibidem non vendebantur. Qui tandem conſuluit hoſpitem ſuum: dicens ei, qualiter promiſiſſet vxori ſuæ, quod deberet ei emere pro tribus Mauris Colonienſibus ſenſus & ſapientiam quatenus eū retrahere poſſet ab amaſijs. Qui dixit, vendam tibi; & dedit ei talem ſenſum, poſtquam reuerſus fueris; debes accipere gallum, & eum occidere, & cum ſanguine galli te debes totaliter maculare in facie, & induere debes veſtimenta vetera: ſicque ire ad domum primum amaſiæ, dicendo ei, quod ſis vulneratus, & ſpoliatus, & amiſiſti omnia quæ habuiſti; poſtmodū eodem modo debes ire ad ſecundam, & etiam ad propriam vxorem. Qui omnia fecit, quando intrauerat domum primæ concubinæ, lamentabiliter cœpit vlulare, dicens ei: quod omnia ſua bona amiſiſſet, & ſic vulneratus euaſiſſet. Quæ audiens eum eſſe depauperatum, eum de domo expulit, dicens: Recede maledicte: vade ad vxorem propriam tuam: quid ego habeo agere tecum? Qui mox acceſſit ad ſecundam amaſiam: eodem modo, ſicut ad primam dixit; quæ fecit ei ſicut prima. Vltimo venit ad vxorem propriam, & ſicut primæ amaſiæ, & ſecundæ dixerat, etiam ei dicebat: Quæ ei fuit compaſſa, & amplexata eſt eum dicens ei: læto animo eſto; ſi perdidiſti bona temporalia lucrari volumus alia. Videns eius benignitatem: ſtatim intimauit ei quæ finxiſſet: & ſic vidit concubinarum infidelitatem; & depoſt adhæſit vxori ſuæ: & omnia alia empta concubinis, dedit ei; & ſic adeptus eſt ſenſus, & ſapientiam ſibi, & vxori ſuæ. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſer. 43. littera G. partis hyemalis.

EXEMPLVM III.

Aduocati mali pœna.

REfert magiſter Odo de Seritone, qd quidam aduocatus laborauit in extremis, & cum offerretur ei Euchariſtia reſpondit: Iudicetur primo an iuſtum ſit vt eam accipiam. Dixeruntq; aſtantes: Nos hoc iuſtum fore iudicamus. Ad quod ille: Vos qui pares eſtis mihi, iudicare non poteſtis, quia vt dicit lex: Par in parem non habet imperium, & ſic expirauit ſine communione corporis Domini, nec confeſſione: nota quod iſte aduocatus punitus fuit in duobus. Primo in priuatione confeſſionis. Et meritò, quia qui linguam ante ſemper vendidit, eius officium, cū neceſſe haberet amiſit. Secundo in carentia communionis, quia vas contentionis non conuenit authori pacis & quietis. Parte 7. Speculi Spiritualium cap. de Aduocatis.

EXEMPLVM IIII.

Aduocati mali eſt emuncta pecunia & deplumato cliente, fruſtrato illudere.

IDem Odo refert de quadam vidua paupere, quæ conſtituit ſalarium cum quodam cauſidico dando illi nouam bigam. Pars ſibi aduerſa dedit illi bouem, hic igitur placiti inſtante allegauit egregie pro parte viduæ; in fine tamen contra eā concluſit directe, ad quem vidua Domine male vadit biga. Cui cauſidicus: Oportet omnino quod ſic incedat quia bos trahit eam. De talibus quidam egregie & veraciter verſificans dicit:

Raro cauſidico reor eſſe fidem; quoq; dico,
Hoſti pro modico fit amicus, et hoſtis amico.

timeant tales quod ſcriptū eſt in Deuter. Maledictus qui peruertit iudicium aduenæ & pupilli & viduæ.

EXEMPLVM V.

Conſiderata repræſentatione facilis & cre bri Iudicum & procuratorum ad infernum deſcenſus, Iuris Doctor ad religioſam vitam conuertitur.

FRater Ioannes Parens, qui fuit primus Miniſter generalis poſt S. Franciſcum, religionem ingreſſus eſt viuente eodem Sancto. Hic dum eſſet in ſæculo, Doctor erat Iuris, & Iudex ciuitatis Caſſelloniæ prouinciæ Romanæ vnde erat oriundus. Cum ſemel veſperi proſpiciens è feneſtra domus ſuæ laborem porcarij in adigendis ad porcile ſuibus attentius conſideraret, audiuit ſocium porcarij dicentem: ſi vis vt porci citius intrent, inclama: Porci, porci, intrate veſtrum ſtabulum eodem modo quo Procuratores, & Iudices deſcendunt in infernum, quibus verbis à ſubulco prolatis, ſues abſque vllo ſtrepitu confeſtim porcile ingrediuntur. Quod cum videret Iudex, magno iuſtitiæ diuinæ metu perculſus, iudicaturæ ſuæ munus deſeruit, & factus eſt Frater ordinis Minorum cum Filio, qui vitam admodum exemplarem in orationibus, & lachrymis in religione egit, adeoque aſper in refrenanda carnis titillatione fuit, vt eo tempore quo Miniſtri generalis munere fungebatur vniuerſa Ordinis Loca nudis pedibus circumierit, atque ita factum eſt, vt ex verbo iocoſo, & ſpectaculo iucundo ſerias ſuæ conuerſionis cogitationes ſuſceperit.

Ex 2. Voluminis Chronicorum FF. Minorum lib. 10. cap. 35.

EXEMPLVM VI.

De damnatione quorundam propter ambitionem.

REm ſatis notatu dignam hic lubet referre, quia quo loco conuenientius illius fieri queat memoria non noui. Accidit Neapoli in conuentu noſtro ſancti Dominici (ſunt enim ibi præter hunc, ſex vel ſeptem conuentus alij etiam noſtri ordinis) vt poſt Completorium refectionis locum ingrederetur, cui erat illius cura commiſſa qui mox in ingreſſu videt illum fratribus circunquaque refertum, & illi cappas habebant indutas, & tanquam hora foret collationis faciendæ, & illam expectarent, ſedebant. Accurrit ille ſine mora vlla ad priorē, & iſtud illi aperit Prior fratrem delirum putat, vel ſomnia narrantem, attamen dum vrgetur, vadit, videt, & credit, & ille quoq; turbatur, & rem mox confert cum monaſterij grauioribus patribus, & prudentioribus, de quorum conſilio ſacras veſtes aſſumit, & ſacrum Chriſti corpus referendo, toto conuentu comitante ſe illuc confert, & ad illum ſermone directo qui honoratiori loco ſedebat, eos adiurat, vt aperiat quinam ſint, & ad quid venerint, & quid velint: & vt ad hæc reſpondeant, illis præcipit in nomine illius Domini quem geſtabat in manibus. Vt autem quando Prior coram illis comparuit cum venerabili Sacramento, omnes aſſurexerunt quidem, & capita inclinarūt, Caputia tamen taliter demittētes, vt eum minimè viderent, & hoc facto iterum ſederunt: ita iuſſi à Priore vt reſponderent ad propoſita, inclinarunt. Tandem qui inter eos videbatur præcipuus, reſpondēs dixit, quòd ipſi omnes fuerant eiuſdem ordinis religioſi, & pro maiori parte Magiſtri, Priores, Suppriores, Baccalaurei, Lectores, & alijs officijs donati, & quod omnes damnationis ſententiam acceperant, quoniam ambitio multa, ſuperbia, inuidia, & alia huius generis vitia eos fecerant damnatione dignos. Sed quòd diuina permittente clementia iuſſi fuerant illuc venire, vt eos & vniuerſos ordinis cultores commonefacerent, vt ſuæ vocationi ſatisfacerent, nam illi quia minimè id præſtiterant, omnes damnati erāt, & flammis cremabantur æternis: in cuius ſignū cuncti in eos aſpicerent. Et hoc dicto omnes illi cappas apperuerunt, & ſinguli eorum flammis circumcincti & incenſi viſi fuerēt & tunc idem pręcipuus manu in menſa ſignum dedit, & ſic illa viſio euanuit, & totus conuentus manſit timore cōſternatus. Iſtius rei adhuc perſeuerat memoria in illo conuentu noſtro quaſi per traditionem recepta ab antiquis. Nec dubiū quin maximus eo tempore ibi, & alibi fuerit ex viſione illa fructus ſubſequutus & multa regularis vitæ inſtauratio. Nec talis viſio arbitranda eſt propter conuentū illum tantūmodo

modo, ibi accidiſſe, ſed propter vniuerſi ordinis alumnos. Sicuti & quæ Bononiæ audita eſt vox in ſacello D. Dominici Patris noſtri, concinentibus fratribus, &c. Vox illa inſonuit, inquiens, nec ego pater, nec vos filij: propter vniuerſos noſtri ordinis Fratres accidiſſe credenda eſt. Quēadmodum enim in politico regimine aliquot locis ſolenmioribus fieri ſolent earū rerum proclamationes quæ populo intimandæ veniunt, ſic & in iſtis, &c. ſingularis etiam quidam amor diuinus erga illos oſtenditur, & protectio apud quos cōtingunt ſimilia. Et ſicut D. Dominici Patris noſtri curæ, quam Bononienſis noſtri conuentus habet, aſcribi debet, quod vox illa ibi inſonuerit: Nec ego pater, nec vos filij: ſic quoque noſtri Angelici Doctoris D. Thomæ Aquinatis ſingulari profectioni quam illius conuentus regij Neapolitani, quòd in illo talis viſio contigerit ad noſtrorum omnium inſtructionem & emendationem. Frater Antonius Senenſis in Chronico Prędicatorum ad annum 1370. pag. 199.

EXEMPLVM VII.

Blaſphemi ſuperbiam vili minutoque animalculo Deus mirabiliter elidit & confundit.

IN Hiſpania quidam homo leuis ludebat taxillis, & ludo procedente cœpit pecuniam ſuam amittere, dolens igitur de pecuniæ amiſſione, corde orabat Deum, vt ſibi daret lucrum, vel ſaltem poſſet recuperare amiſſum, & quantò plus Deum rogabat, tantò plus amittebat, etiam vbi lucri ſpes apparebat. Amiſſis pecunijs, veſtibus & pœnè omnibus tunc confuſus, lamentans de Deo quòd ipſum non adiuuerit, inſipiens, non intelligens quòd diuina bonitas non patrocinatur crimini hic domū furibundus acceſſit, & armis ſe induēs quaſi ad pugnam proceſſurus, aſcendens equum proceſſit ad plateam vbi multi valentes erant congregati, & omnibus aſtantibus quaſi amens dicit: Si quis eſt amicus & fidelis Dei, qui dicat Deum eſſe aliquid, vadat & ſe armet, & cōgrediatur me cum in nomine Dei ſui, & ego ipſum occidam ſine Deo, & intelliget quod nullus Deus ſit. Attoniti ſinguli ſuper talia nefanda: nullus tamen illi reſpōdere voluit. Sed cui non reſpondit homo, Deus protinus reſpondit, nam qui olim flagellauerat Pharaonem ſe potentiæ ſuæ opponentem non vrſis & leonibus, ſed ranis & muſcis, immiſit Deus huic veſano vnam muſcam, licet eſſet tempus hyemis, quæ cum in faciē ſic inuaſit, & ſic inter galeam & faciem ſe opponens, aculeis ſuis acriter eum læſit, ita quòd opportuit ipſum galeam deponere, & ad terram proijcere. At vbi muſca liberum habuit acceſſum, ſic eum in facie feriebat, quòd ſe defendere non valens, de equo ad terram cecidit, & faciem verſus terram firmans vt poſſet ſe tueri à muſca, quæ etiam ibi fortiter illum inuaſit, nec ceſſauit, quouſq; publicè blaſphemiā, quam ore prophano protulerat, omnibus audientibus cum cordis gemitu reuocauit. Qui etiam dixit, quòd Deus ſolus habet verum eſſe, ſine cuius eſſe nullum ens poteſt eſſe, qui noluit inſaniam & blaſphemiam nimiam per maiorem creaturā puniri: ſed ad meam maiorem confuſionem me deuicit per vnam muſcam, quo dicto, ſtatim muſca eum dereliquit, de quo cuncti qui aderant laudabant Deum qui eſt benedictus in ſæcula. Hugarius ſiue Vngarus Minorita ſerm. 10. in expoſit. Symb. quæ dicitur Gemma Fidei.

EXEMPLVM VIII.

Sanctus Ignatius martyr Deum cantu reciproco laudare inſtituit beatorum exemplo.

LEgitur in Martyrologio de S. Ignatio martyre, qui fuit tertius poſt B. Petrum in eccleſia Antiochena, qui ſemel ad vitam beatorum raptus fuit, & audiuit ibi Deum laudari cātu reciproco dulciſſimo, qui cùm fuerat ad ſe reuerſus, mox inſtituit ſic Deum laudare cantu reciproco. Sic de Græcis venit ad Latinos, ſic legitur qđ in monaſterio Fuldenſi in trecentis annis nunquam ibi ſiluerit vox humaua cū cantu reciproco. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini parte æſtiuali ſerm. 4. litera G.

EXEMPLVM IX.

Religioſis indeuotè cantantibus diabolus apparet.

MOdernis temporibus in oppido Bardis Laminenſis diœceſis, cum fratres noſtri leues, & indeuoti, quadam nocte cū inſolentia, & truphis matutinū cantarent, apertè viderunt diabolum in forma gigantis terribili aſpectu, cum claua chorum intrare, ac ſi tales fratres leues vellet occidere. Quod videntes fratres nimio terrore perterriti, ſtatim deuotionem reſumētes: ſanctumq́; Patrem Auguſtinum inuocantes. Tandem hoſtis ille antiquus cum claua ſua ignea ſuper ſedem percuſſit, quæ veſtigium combuſtionis, in aſſere horribile reliquit, quod ſignum adhuc ibi monſtratur, & ſic hoſtis ille euanuit. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini parte æſtiuali ſer. 4. litera G.

EXEMPLVM X.

Sacerdos quidam coram populo confunditur, qui in cantu vanam gloriam affectauerat.

CAntor quidam ad inſtar aſini peſſimè cantabat, cùm tamen exiſtimaret ſe optimè canere, multumq́ue in voce ſua aſinina delectabatur, qui cùm ſemel cantaret præfationem, mulier quædam incœpit durè flere, & lachrymari; quod percipiens Cantor, putabat quòd fleret prouocata ad fletum, & deuotionem ex cantu ſuo & dulci ſua melodia, & ob hoc magis eleuabat vocem ſuam: & mulier altius flendo clamabat: quare in cantando habuit magnā vanam gloriam, & ſtatim finito cantu vocauit eam coram toto populo, & petijt ab ipſa, quare ita durè fleret? Cui dixit mulier: Domine ego ſum illa infęlix mulier, quæ perdidit altera die aſinum ſuum, quē comederunt lupi, & quandò audio vocem veſtram, recordor aſini mei, quia vos habetis vocem cantandi, ad modum aſini mei. Ideò quandò audio vos, innouantur dolores mei de aſino amiſſo, & ſic coram omnibus fuit confuſus. Gotſchalcus Holen ord. Eremitarum D. Auguſt. ſer. 4. parte æſtiuali litera H.

EXEMPLVM XI.

Caſta, & innupta puella recuſans oſculum impartire Imperatori, & illud reſeruās futuro marito, ab ipſo Principe amplo territorio donatur.

CVm Otho IIII. Imperator, Florentię eſſet, & inter multas forma, atque ętatis flore inſignes fœminas Gualdratam bertham, ipſe plurimum laudaret, puellæ pater, qui aderat, Bellincionus nomine, obtulit facturum ſe, ſi ita eius ferret animus, vt deoſculandæ puellæ copiam haberet, quod cùm puella audiſſet, reſpōdiſſetq́ue: Nullius vnquam, niſi eius qui vir ſuus eſſet, ſuauium accepturam, adeò modeſto principi ea res placuit, vt indignum duceret, ſine prœmio puellam dimittere. Itaq; eam in matrimonium Guidoni Germano locauit, viro non ſolum armis, atque virtute, verum generis quoque nobilitate inſigni, & totam eā vallem quæ ſub Caſentini nomine, in Aretino agro cenſetur, cum Comitatus honore vtriſque dedit. A quibus poſtea familia manauit, quę Comitum Guidorum nuncupata eſt. Baptiſta Fulgoſ. lib. 6. cap. 1.

EXEMPLVM XII.

Charitatis præcepta erga proximum obſeruans mox à ſubmerſione in cœlum ab Angelis deducitur.

LEgitur exemplum quod quidam plebanus ſicut temporalibus diuitijs, ita & vitijs deditus erat; habuit tamen valde deuotam coniugem, ad cuius ſuggeſtionē religioſos habebat in honore. Contigit autē vt ad illius domum diuerterent quidam fratres. Itaque tempore prandij dixit Domina fratribus: Rogo vos boni patres vt dicatis aliqua verba ſalutis, quia illa valde ſunt nobis neceſſaria: ſi Dominus non ægre ferret. Et Dominus ait: Ego ſimiliter peto vt dicatis, ſed breuia verba, quia etiam prædicationem tædioſum mihi eſt audire propter prolixitatē. Tunc vnus fratrum ait: Ego vobis dicam breuia verba tam fructuoſa, quod ſi ea ſeruaueritis, in iudicio generali animā meā,

quia à iuuentute Deo ſeruiui obligo pro anima veſtra. At ille: Dicatis (ait) & ego iureiurando proteſtor ſeruare. Cui ille: Dixit Saluator in Euangelio: Quodcunque vultis vt faciant vobis homines,& vos facite illis. Et rurſus per Thobiam Spiritus ſanctus ait: Quod tibi non vis fieri, alteri nè feceris. Si hæc ſeruaueris proculdubio ſaluus eris. Cui diues: Repete(ait) pater: Quod cum frater feciſſet,& ille didiciſſet, rogat ipſum fratrem, vt ipſa breuiter declararet. Et ille reſpondit: Hic eſt intellectus verborum iſtorum. Quod tu ex quo es magnus Dominus velis, vt tui tibi eſſent fideles, te honorarent, tibique decenter ſeruirent: ſi, cum Deus ſit Dominus tuus, ſis fidelis, ipſum ſolũ adorando, nomen illius honorando, ac illi ſaltem diebus feſtiuis ſeruiendo. Item ſi eſſes pater, deſiderares quod filij tui honorarẽt te, tu quoque ſimiliter facito erga Deum. Itẽ nolles quod quis te occideret, aut adulterium in domo tua committeret, aut bona tua furarentur, vel falſum contra te ferret aliquis teſtimonium, aut concupiſceret bona tua, vel vxorem; ſic tu debes facere, & ſi horum contrarium quandoque quis feciſſet, velles vt de hoc tibi ſatisfaceret. Ait diues: In veritate pauca iſta verba profundam continent ſcientiam: Veruntamen Deo fauẽte ea adimplere curabo. Interim vero cœpit hæc verba ſollicite ruminare, & inuenit ſe in multis illis contraria egiſſe, nam quibuſdam domos, quibuſdam molendinos, quibuſdam poſſeſſiones in pignus diu tenuiſſe, pleriſque iniuriam & verbera intuliſſe recogitabat. Proclamare igitur fecit, ſe omnibus quib⁹ debitor erat ſatisfacturum. Denique cum triſtaretur propter magnam temporaliũ bonorum diminutionem, ait ſuis militibus: Eamus recreationis ergo ad venandum, vnde orta tempeſtate & pluuiarum abundantia cum vacui redirent, vidit in via molendinum cuiuſdam pauperis à torrente diſſipari,& euerti, hominemq; cuius fuerat inſufficientem eſſe ad eum reparandum, ait ſuis: Hoc eſt quod ego promiſi ſeruaturum: ſi enim eſſem talis pauper, optarem vt potentior me adiuuaret. Vnde reſilientes milites de ſuis equis trabes & rotam in locum priſtinum iuſſu iſtius diuitis repoſuerunt. Rurſus progredientes vlterius repererunt quẽdam peregrinum pauperem, quem dum vidiſſet Dominus ait ſuis militibus. Hoc etiam eſt de illis quod ego facere promiſi: ſi enim eſſem adeo pauper optarem vt aliquis mihi auxiliaretur,& humane reficeret. Dixit itaque pauperi: Sequere me & bene tibi prouidebo de hoſpitio & victu. Cui pauper: Dñe(ait) audiui à prædicatoribus qđ Chriſtus tale opus miſericordiæ ſibi deputat exhibitum,& ideo ita remunerat. Venientes pariter ad domũ,& accepta manu pauperis Dñus conſorti ſuæ ait: En ego hoſpitem tibi adduxi, curam ergo iſtius habeto. At illa: In veritate, inquit, vtilis eſt talis hoſpes, pro quo Chriſtus ſe obligabit debitorem. Cumque lautè pauperẽ hoſpitio excepiſſet, ſero prope cubiculũ ſuũ, illi pauperi lectũ ſumptuoſum diſpoſuit: media autem nocte cœpit pauper ſitire & dicere: En ſiti morior. Quod cũ ille Dominus audiſſet, accepto gladio ait: Domina quid eſt hoc? At illa: Auſcultemus Domine attentè,& videamus quid ſit, quo facto aduertunt pauperem dicentẽ: En morior ſiti. Tunc ait Dominus: Hoc etiam eſt quod promiſi ſeruare, qđ ſi ipſe eſſem pauper & neſcirem inter tot gradus quo tranſirem, vehementer deſiderarem quod aliquis mihi potum præſtaret, potum igitur porrigam, qui accepta camiſia iuit ad ciſternam pro capienda aqua, & in illam ruit præceps: mane autem facto, & recedente paupere interrogare cępit Domina famulos ſuos de domino & marito ſuo, de quo vnanimiter nihil ſcire reſponderunt. At illa: Ite (inquit) ad omnes eccleſias & monaſteria inquirentes de illo; quia poſt beatum fratrum aduentum totaliter in alium virum (vt ſcitis) mutatus eſt. Quibus redeuntibus, nec eum inuenientibus ait Domina: Mittite anchoram in ciſternam, ne forte lapſus ſit in illam, quia potum ferre pauperi iuerat. Quo facto extraxerunt illum mortuum, & plangentibus omnibus, conſpiciunt in collo illius circulum aureum angelicis manibus ſic præparatum, quod nec extrahi poſſet, nec iunctura illius vlla appareret: ſed ſcripturam hanc continebat: Nos Angeli prius animam iſtius duximus in cœlum, quàm corpus fuiſſet infrigidatũ in ciſterna, quia in miſericordiæ operibus vitam finiuit.

Qui-

Quibus auditis & viſis, vxor cum familia repleti gaudio magno, vocant Epiſcopum ciuitatis, & ille manibus circulum contractans mirabatur, & protinus hoc miraculum inſinuauit ſummo Pontifici & diuerſis mundi potentibus. Tunc vxor flexis genibus ait. O miſericors Domine Deus, gratias tibi ago quod me tali viro ſociaſti, qui iam certitudinaliter in tua tecum lætatur gloria, adiuua & me Domine Rex æternæ gloriæ, vt conſors illius gloriæ efficí merear: quæ venditis omnibus Chriſto ſeruiuit deuotè. O igitur diuina lex, quam breuis, & quam vtilis. O lex Dei immaculata. O lex chriſtiana ſalutifera, tu contineris in lege naturæ, tu es plena charitate, tu es donum Dei gratuitum, tu ſola rectificas animas & eas ducis ad glorioſam vitam æternam.

Hugarius ſiue Vngarus Minorita in expoſitione Symboli quæ gemma fidei dicitur ſerm. 70.

EXEMPLVM XIII.

Charitas operit peccata aliena.

QVid Amon ſanctiſſimus effecit, cum ad eum fratres quidam veniſſent bili atque ira perciti, dicentes: Eia pater intuere mulierem, quæ in cella huius fratris eſt: Bone Deus! quæ miſerationis viſcera oſtendit, quantam præ ſe tulit anima illa ſanctiſſima charitatem. Cum enim non ignoraret, mulierem ſub pithario ſiue dolioſo abſconditam haberi; latereque ibi, ingreſſus cellam, ſub pitharium ſedit, iuſſitq; vt cellam vniuerſam fratres perſcrutarentur, & quærerent. Sed cum nihil penitus inueniſſent, dixit ad eos: Parcat vobis Deus, fratres. Quo facto penè illos confuſos dimiſit, præmonuitque ne facilè quicquam aduerſus proximum crederēt. Illum verò fratrem correctione ſua modeſtum, ac ſobrium reddidit. Nactus enim opportunum tempus, expulſis omnibus, manum illius apprehendit, & ait illi: Attende tibi frater, & curam tui ſolius habe. Ille verò compunctus ſtatim reſipuit, & ſenis humanitate ſanatus eſt.

S. Dorotheus ſerm. 6. ad monachos.

EXEMPLVM XIIII.

Charitas erga proximos.

LIbet aliquid narrare de eximia miſericordia clementiſſimi Patris Florentij erga inopes & vlceroſos atque deformes, ſolatia amicorum non habentes. Igitur miſericordiſſimus pater pauperum exceptis quotidianis eleemoſynis in pios mendicantium vſus, omni anno in feſto beati Gregorij Papæ duodecim pauperes ſcholares ad honorem ſancti Gregorij ad ſuum prandium inuitare ſolebat, quia beatum Gregorium duodecim pauperes omni die habuiſſe legerat. Et ego ex commiſſione eius aliquos pauperes nominatim mihi expreſſos ad domum eius hora prandij introduxi. Qui cibo potuque refecti alacri corde ad ſcholas redierunt, & de acceptis beneficijs Deo laudes, & magnas grates largifluo hoſpiti ſuo Domino Florentio & fratribus eius retulerunt. Tunc manifeſtè impletum eſt quod per Pſalmiſtam dicitur, & à multis religioſis ante benedictionem menſæ canitur: Edent pauperes, & ſaturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum. Ex vita ſancti Presbyteri D. Florentij Radevvini patris ſpiritualis Thomæ a Kempis. cap. 16.

EXEMPLVM XV.

Aliud charitatis exemplum in pauperes Scholares.

SImiliter in menſe Maio quando herbę agreſtes maximè valent pro medicamentis, pius pater non eſt oblitus pauperum ſuorum: ſciens ergò multos eſſe debiles, ſcabioſos, & vlceroſos; fecit eos ad domum ſuam venire certo die & hora, pro quadam medicina, & corporali balneatione in aquis calidis cum odoriferis herbis ſuſcipienda. Quibus bene balneatis & lotis, lectulum parauit mundiſſimum pro ſudoribus eorum abſtergendis, datoq; poculo & conſolationis verbo, cum ingenti lętitia ibant ad ſua hoſpitia, mutuo inter ſe cōferentes. Quam bonus & pius homo eſt iſte Dominus Florentius, & quam boni fratres ſunt iſti cum eo habitantes, qui nobis propter Deum gratis talia præſtant.

Quodam tempore in quadrageſima, cùm tempora eſſent aliquatenus cara, & pauperes mendicantes grauarentur impie, multi ad ſolatiũ miſericordiſſimi patris Florentij obſecrando confugerunt, ſperantes qualecunque ſubſidium inuenire, quia nemo vacuus, nemo inconſolatus inde conſueuit abire. In tali ergo articulo miſericordiarum pater condoluit fame afflictis & pauperibus deuotis, habitoq; conſilio, cum fratribus ſuis, quęſiuit optimum modum ſuccurrendi egenis, qui ita erant attenuati rebus, vt neq; æs ſirzonis, neq; panes haberent in ſaccellis. Tũc vnanimiter fratres accenſi ſunt ad ſuccurrendum pauperum turmis, & præcipuè in tam ſancto tempore quadrageſimæ, quando aguntur dies pœnitentiæ, & largiora miſericordiæ ſtipendia exuberare debent erga indigentes, panem pro Deo multis precibus poſtulantes, ſicut in Eſaia legitur: Frange eſurienti panem tuum, & egenos vagosq́; induc in domum tuam. Cum videris nudũ operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris. Statuerunt ergò firmiter aliquid ſibi ſubtrahere, & pauperibus contribuere copioſius, atque vltra ſolitum tempus laboris vnam horam adijcere quotidiano operi ſuo per totam quadrageſimam pro pauperibus, & quidquid illa hora ſcribendo lucrarentur, hoc integrè collectum prouiſori pauperum tradere, vt ille conſequẽter neceſſaria alimenta emeret, & indigentibus fideliter miniſtraret. Hoc idem fecerunt in alijs domibus quidam fratres ſcriptores, & officiales ex proprijs laboribus eleemoſynam Deo immolantes, ſeipſos ſponte caſtigantes, & pauperes feliciſſimè recreantes. Idem Thomas à Kempis in vita D. Florentij Rãdevvini cap. 16.

EXEMPLVM XVI.

Clementia ſeueritate, & ſeueritas clementia temperanda eſt.

CVm quidam vitæ Pij V. ſummi Pontificis inſidiatus eſſet, deprehenſæque eſſent literæ eius rei indices, vocatis duobus præſtantiſſimis Cardinalibus eas exhibuit, quas cum reus à ſe ſcriptas, obſignatasque fateretur, ſupplexque procumberet ad pedes Sanctiſſimi ſenis, ait illi Pontifex: optare tuum ſit, vis iure vtar, an miſericordia? cumque ille lachrymans demiſſiſſimè veniã peteret, ei vltro benedixit, impoſita reo, ſibique, & teſtibus qui aderant perpetui ſilentij pœna, ſed tantam eius benignitatem & clementiam quis vnquã tacuiſſet? Fratris verò ſui filium à piratis captum, atque in Africam abductum pecunia redemit, donauitque honeſtis opibus, admonitum ne ijs & abuteretur, & cum ille ſæpe verbis caſtigatus ſatis obſequens non eſſet, Pius cereum accendit, vocatumque ad ſe nepotem ſuum quamprimum abire iuſſit extra Apoſtolicæ ditionis fines, antequam ignis extingueretur. Papirius Maſſonus lib. 6. de epiſcopis Vrbis in vita Pij V.

EXEMPLVM XVII.

De illo qui Dominicum corpus retinere non potuit niſi prius facta confeſſione.

SEd & illud quod apud eundem locum de re ſimili contigit, ſilendum non eſt. Erat ibi iuuenis mundanæ vanitati, & vt in illa ætate homines ſolent, voluptati frena relaxans. Cui cum diu deſeruiret, contigit eum ſuper quadam maritata muliere infamiæ nota aduri. Cumque per aliquantum temporis hac ſuſpicione apud vicinos quosque teneretur accidit; vt incurreret tantam ægritudinem, quæ de vita eius homines cogeret deſperare. Qui cum lecto decumberet, & iam iamque morti proximus fieret, inuitatus eſt ad eum, more Eccleſiaſtico presbyter, vt eius confeſſionem ſuſciperet, & ei morienti viaticum ſalutis humanæ præberet. Cum verò veniſſet hortari eum cœpit & commonere inſtanter, vt peccata ſua confiteri non erubeſceret, crimenq; illud, vnde ſpecialiter infamatus fuerat, ſalubri confeſſione manifeſtaret. Acquieuit ille, & confiteri ſcelera ſua ſtudioſe aggreſſus eſt. Quod dũ expleſſet, & rurſus ſuper præfato crimine à presbytero interrogaretur, mẽtitus eſt dicens, ſe nullatenus reum eſſe. Cumq; presbyter diutina hominis infamia ſuſpicione actus, ab inquiſitione non deſiſteret, ait ille: Sic (inquit) hoc Domini corpus, quod attuliſti ad ſalutẽ ſuſcipere merear; ſicut huius rei, quæ mihi obijcitur aliquando

eul-

culpam non incur. i. Hac presbyter reſpóſione credulus redditus, Dominicam ei communionem iam ſecurus tradidit. Qua ore ſuſcepta, glutiendi virtus ægro protinus ablata eſt. Nam cum paulo antè, quibuſlibet etiam groſſioribus cibis facilis eſſet ad ima deſcenſus, hoc paruiſſimū corporis Chriſti fragmen, non dicam ſtomachum, ſed nec etiam guttur, vel paululum attingere potuit. Hoc ſentiens ille, niti quantum potuit cœpit, vt illud glutire valeret. Quod dum multoties conaretur, & fruſtrari ſemper ſuos conatus cerneret, coactus ipſa glutiendi impotentia, iuxta lectum quo decumbebat, illud exſpuendo proiecit. Cuius rei euentu valdè territus, presbyterum, qui diſceſſerat ad ſe reuocari rogauit. Rediijt ergò presbyter, & infirmum reuiſens cur ſe reuocaſſet quæſiuit. At ille, Spiritu Dei agente, cópunctus confeſſus eſt ſe malè egiſſe, ſe Deo mentitum fuiſſe, verumq́; quod ante negauerat eſſe. Quem cum multo gemitu pœnitentem, & ſatisfacientē is qui aduenerat presbyter intuens, compaſſus confitenti, & męrore confecto, eum vt moris eſt, abſoluit atque rurſus Dominico corpore refecit. Quo ſuſcepto cum tanta libertate glutiuit vt verè tunc appareret non caſu, ſed virtute diuina ne ante hoc ſuſcipere poſſet prohibitum fuiſſe. Poſt hanc igitur reatus confeſſionem, & corporis Chriſti perceptionem, paululum ſuperuiuens in pace quieuit. Hoc non à duobus tantum aut tribus teſtibus didici; ſed à Priore iam dicti loci honeſto, & fide digno viro, & fratribus eiuſdem monaſterij ac multis alijs, quorum quidā ſe hoc vidiſſe, alij à presbytero ſe audiſſe teſtati ſunt. Et quia de confeſſione ſermo incidit, quanta in ea ſit animarum vtilitas, alio adhuc exemplo monſtrare curabo. Petrus Vener. Abbas Cluniac. lib. 1. Mirac. cap. 3.

EXEMPLVM XVIII.

Dè obitu fratris cuiuſdam, & ad vltimum facta confeſſione.

AD monaſterium ſancti Ioannis Angeliacenſis, quod in Xantonenſi pago ſitum, presbyter quidam Gilbertus nomine ad conuerſionem venit, atq; ibi per aliquantum temporis, quo vixit, deuotè conuerſatus eſt. Contigit autem non multo tempore elapſo, cum ex infirmitate, quam incurrebat ad extrema venire. Cūque ſicut mos Chriſtianorum, & maximè monachorum in ſubſtrato cilicio, & cinere à fratribus compoſitus iaceret, atq; horam vocationis ſuę expectaret: fratres monaſterij, vt eius exitum orationibus commendarent venerunt, & eum vndiq; pſallendo circumſteterunt. Qui cum vt defungeretur expectarēt, ecce ſubitò reſumpto ſpiritu, & apertis oculis acclamare cœpit profeſſionem fidei, quæ quotidiè decantatur, hoc eſt, Quicunque vult ſaluus eſſe, &c. Et cum prius idiota, & imperitus litteratum fuiſſe ab omnibus agnoſceretur, ita diſtinctè, & apertè ſingula proferebat, vt à neſcientibus, ſi fortè adeſſent, peritiſſimus in talibus extitiſſe crederetur. Qua de cauſſa omnes, qui aſtabant ſtupefacti euentum rei admirabantur. Qui cum diu admirantes hæſiſſent, tandem Prior Gregorius nomine, cui præ cęteris hoc incūbebat, vir bonæ religionis: intelligens eū aliquid in occulto vidiſſe, ad eum ſe inclinauit, & quæ cauſa clamoris eſſet, vel ſi quicquam quod eos lateret, vidiſſet interrogauit. Ad quod ille: Vidi (ait) perſonam, reuerendæ formę, candidi habitus, & venerandæ caniciei, paulò antè vas cum aqua afferre, mihiq́; dicere. Noueris cauſſā aduentus mei ad te hanc eſſe; vt pedes tuos, qui inquinati ſunt abluā, & eis ablutis totum te mundatum reddam. Cumq́; admirari me ſuper his quę dicebat cerneret, adiecit. Non noſti (ait) ad purgationem tui hanc aquam eſſe neceſſariā, qui tale quod ipſe noſti crimen commiſiſti, quod de induſtria cœlans nulli hactenus reuelare voluiſti? vndè ſcias te nullatenus poſſe ſaluari; niſi quod perniciosè cælaueras, ſalubriter ſtudeas confitendo manifeſtare. Deus verò multa ſua miſericordia, neque pro tanto etiam reatu, te perire permittens ad ſenſus corporeos te redire permittit, vt de tanto crimine confitendo pœnitere, & pęnitendo ſalutem conſequi merearis. Hac igitur de cauſſa, & à vobis abfui, & ad vos redire permiſſus ſum. His ita dictis; alijs remotis, Priorem aduocans peccatum illud ei confeſſus eſt, à quo huius, & omnium peccatorum ſuorum abſolutione ſuſcepta, ſequenti die prima hora diei adſtantibus, & orantibus fratribus, læto

to vultu, bono fine quieuit. Hoc non ab alio, ſed à monacho eiuſdem Monaſterij: Lecto nomine, qui hæc omnia viderat, & audierat agnoui. Hic enim poſtea Cluniacum gratia deuotionis veniens ſcriptor noſter, & filius in Chriſto chariſſimus fuit. Idem ibidem cap. 4.

EXEMPLVM XIX.

De alterius cuiuſdam ficta confeſſione.

ERat penè eodem tempore Frater quidam in Monaſterio, quod in Francia apud Turrim ſuper Maternam ſub iure noſtro eſt, cui cura eiuſdem loci commiſſa fuerat. Qui diuturnæ ægritudinis neceſſitate coactus, Rodulphum tunc Abbatem Monaſterij Catalaunenſis, propter medelam tam animæ, quam corporis, quarum ille rerum non ignarus erat, ad ſe venire rogauit. Ad quem ille, caritate prouocatus, venire non diſtulit, & veniens mox ægrum viſitare curauit. Cumque non mediocriter eum grauari infirmitate cerneret, hortari eum ad confitendum cœpit. Quod ille ſe libenter agere profeſſus, confiteri peccata ſua; ſed non in ſimplicitate ſpiritus aggreſſus eſt. Nam grauiora, & mortifera ſtulto pudore reticēs, quotidiana tantum, & quæ leuia videbantur confitebatur. Qua palliata confeſſione compluta; corpus Dominicum ſibi afferri deprecatus eſt. Quo allato, & præſumptuoſo ore ſuſcepto, cum diu, multumque illud traijcere conaretur, nec valeret cum vino, quod ſuſceperat fruſta omnia comminuti corporis Chriſti in vas, quod ori eius ſuppoſitū fuerat, refundere coactus eſt. Hoc caſu, imò diuino iudicio Abbas, qui aduenerat permotus, & ægrum non planè confeſſione purgatum ratus, rurſus eum admonere cœpit; vt ſi aliquod facinus reticuiſſet vera ſibi confeſſione reuelare non erubeſceret. Qui, & hortatu eius, & diuino inſtinctu compunctus, & ad cor reuerſus eſt, & quidquid peſtis intus latebat euomens, crimina quæ ante letali pudore celauerat, vitali, & vera confeſſione non iam fictè; ſed veraciter corde contrito, & humiliato patefecit. Cumque omni fœce iniquitatis per antidotum pœnitentiæ purgatus fuiſſet, & vera confeſſione per Abbatem prædictum abſolutionem meruiſſet: Euchariſtiam, quam prius reijcere compulſus fuerat, allatam deuotè ſuſcepit, & abſque vlla difficultate, vt ſanctiſſimus aliquis deglutiuit. Et vt de miraculo omnis dubitatio tolleretur, qui particulam corporis Chriſti, quam deglutire non potuit reijcere per fruſta compulſus fuerat: poſt confeſſionem, non ſolum corpus Domini; ſed etiam cibos alios abſque vllo impedimento ſuſcepit. Sic igitur confeſſione, abſolutione, ſacramenti ſumptione frater ille in Domino confortatus, tribus poſteà tantum diebus ſuperuixit, & ſic defunctus eſt. Hoc ab eodem Rodulpho Abbate cognoſcens cunctis legentibus, vel audientibus communicare curaui. Eodem lib. 1. Miraculo Petri Venerabilis cap. 5.

EXEMPLVM XX.

Quædam peccatum aliquod ſubticuerat, ideò grauiter punita fuit.

PArochiani S. Hilarij, deferebant mortuum ad Eccleſiam, vt ſepelirent eū: inuenerunt quandam mulierem integrā ſub terra iacentem, & duos ſerpentes ſugentes ſanguinem de mammillis eius. Viſo hoc miraculo plurimi concurrerunt ad S. Hilarium, qui tunc in Eccleſia erat, & nunciauerunt ei dicentes: vt veniret, & videret miracula Dei. Qui viſo corpore, fleuit amarè, & proſternens ſe ad terram orauit Dominum: & rogauit populum, vt cum eo miſericordiam Dei inuocarent: vt ipſe dignaretur quid hoc corpus malè egiſſet in mundo, oſtenderet, quod non potuit miſceri cum terra, & quare ſerpentes ſic ſugerent. Rediijt ſpiritus ad corpus: & leuauit ſe coram omni populo, dicens: Sancte Hilari, miſerere mihi peccatrici, & confitenti peccata ſua. S. Hilarius ait: Dic mihi peccata tua. Et corpus ait: Domine filia fui viris nobilis, & tenerè nutrita in domo patris mei, & quidam iuuenis concubuit mecū, & genui ab eo duos pueros, & illos occultè interfeci, & illud peccatum celaui præ verecundia, timens infamiam hominum; nec illud peccatū fui confeſſa propter nimium pudorem, ſperans illud emendare, &

& confiteri in ſenectute mea; ſed ego morte præuenta ſum, quia non ſum confeſſa illud peccatum; nunc, Domine, miſerere mei, & ora pro me, quia ego confiteor tibi peccata coram omni populo. Et cum hæc dixiſſet: S. Hilarius poſuit manum ſuper caput eius, & abſoluit eam dicens: Indulgentiam, & remiſſionem, &c. Statim ſerpentes euanuerunt, & cadauer liquefactum eſt ad inſtar niuis præſente ſole. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſerm. 58. partis hiem. littera C.

EXEMPLVM XXI.

Exemplum cuiuſdam fœminæ ad inferos condemnatæ, propter quoddam peccatum à ſe præ pudore in confeſſione impiè occultatum.

IN Italiæ quadam ciuitate quondã fuit nobilis quædam fœmina, quæ prout exteriori ſua conuerſatione præ ſe ferebat ab omnibus tanquam ſancta reputabatur, in eleemoſynis faciendis liberalis erat ecclesias frequentabat, & familiam ſuam in timore Domini gubernabat. Cum ergo, ſub tali pietatis nomine, apud omnes bene audiret, vbi ad extremum vitæ peruenit, poſt mortem ſuam reliquit, inter alias, filiam vnam valde piam, & deuotam, quæ pro prædicta ſua matre in dies ſingulos particularem apud Deum fundebat orationem. Poſt autem aliquot ſeptimanas cum ipſa ſola quadam die eſſet in cubiculo dictæ puellæ accidit; vt ſubitò eoque inuſitato corriperetur tremore membrorum. Et conuertens oculos ad oſtium cubiculi, vndè ipſi videbatur ſe audiuiſſe quendam ſtrepitum, percepit monſtrum horribile viſu, porci excoriati ſpeciem præ ſe ferens ignem, & fetorem grauiſſimum vndequaque emittens. Vndè cum graui timore conſternata, ſurrexiſſet à loco orationis, ad dicti cubiculi feneſtras citiſſimè cucurrit; vt ſe deorſum præcipitaret, & ſic tam cruentæ beſtiæ præſentiam euitaret. Verum audiens illa vocem quandam in hæc verba poſt ſe emiſſam: Siſte gradum filia, filia ſiſte gradum, ipſa à Deo noſtro confortata immota ſubſtitit, audiendi cauſa quid prædictum informe, & horrendum monſtrum ipſi, proponere vellet. Quod voce humana talibus cum ea ſermonibus egit. Nunc intelligas filia, me eſſe tuam infelicem, & maledictam matrem, quæ non obſtante vita irreprehenſibili, & inculpata; nec non & pia conuerſatione mea, quam ſemper in præſentia hominum duxi, nihilominus tamen, propter quædam enormia, & deteſtanda peccata, quæ cum patre tuo fœdiſſimè perpetraui, & præ verecundia nunquam confeſſa ſum, æternis inferni ignibus deputata ſum, & propterea nullas pro me deinceps ad Deum fundes preces. Cumque prædicta eius filia ab ea petijſſet, qualia forent inferni tormenta, reſpondit: Priuationem viſionis diuinæ, præ omnibus maximum eſſe: & poſtea cogitationem qua apprehendunt damnati ſe nunquã liberandos à pœnis. Quibus adiunxit damnatorum exercitium blaſphemare, & maledictis proſequi diuinam iuſtitiam, quæ eos tam acriter hiſce cruciabat, & torquebat ſupplicijs. Denuò interrogata de tempore interiecto, à die mortis eius, vſque ad tempus quo in eam damnationis ſuæ definitiua prolata eſt ſententia, in hunc modum reſpondit: Statim atque ſeparata fuit anima eius à corpore ſine, vt dictum eſt, præuia confeſſione debita, rapta fuit ante tribunal Ieſu Chriſti per malignos ſpiritus, & cum ipſe eam iracundo vultu inſpexiſſet, iudicaſſet atque maledictionis ſententiæ addixiſſet, fuit in inſtanti per cacodæmones præcipitata in inferni teterrimum barathrum: & cum ipſam monuiſſet: ne quid eam vlterius, interrogaret, aliquos ſaltus faciendo ſuper arcas, & ſcamna, quæ lecticam circumſtabant, & eiſdem ſua veſtigia imprimens, tanquam quoddam ferrum candens foret, ab iiſdem dæmonibus de nouo ad infernum tranſportata fuit. Puella autem damnatione miſeræ matris ſuæ admodum afflicta, poſteaquam quibuſdam linteis hæc fœtida veſtigia cooperuiſſet, ſimulque prædictum cubiculum obſeraſſet, confeſtim ad eccleſiam ſe contulit, ac conuocari fecit prædicatorem, qui toto quadrageſimali tempore habuerat conciones ad populum. Patrem videlicet Damianum Bousfole territorij Cremonenſis, cui rem totam prout acciderat plenè enarrauit, Quo facto, ſeſe transferet

ad dictum cubiculum, & vbi vidit monſtri veſtigia, ſimulque fœtidum percepit odorem, locum benedixit, & ſupradictam conſolatus eſt filiam, quæ illi licentiam fecit hoc exemplum publicè annunciandi: quod & ſæpius præſtitit non ſine magno fructu, & emolumento. Illud autem primò mihi recitatum eſt viua voce Reuerẽdi Patris F. Alexandri Capu. in Eccleſia ſanctæ Mariæ nouæ in vrbe Florentina circa annum Domini 1560. me, ibidem operam nauante ſtudio Theologiæ. Qui pater, & frater Alexander vir ſanctus, prout in eius vita deſcripſimus, probè nouit in Longobardiæ prouincia prædictum Patrem Fratrem Damianum noſtri ordinis quondam excellentiſſimum prædicatorẽ. Et poſtea idem etiam exemplum per legi (quamuis nõ exprimatur nomen Fratris Damiani) in tractatu quodam Reſurrectionis, & Aſcenſionis Dominicæ impreſſo, ſtudio & induſtria R. Patris D. Seraphini Bolonienſis Canonici regularis.

EXEMPLVM XXII.

Conſuetudo vitioſa, & inueterata paulatim extirpanda.

LEgitur in vita ſancti Bernardi, quod quidam nobilis in partibus Franciæ in tantum vitio luxuriæ erat aſſuetus, vt nec vno die poſſet continere, admonitusque crebrius ab eodem ſancto, vt à peccato iſto ſe abſtineret. Reſpondit de ſe non poſſe. Tandem die quadam ſanctus dixit ei: Si non vis facere pacem cum Deo, ſaltem treugas trium dierum facias tanto tẽpore à tuo peccato pro Dei amore. Quod ipſe annuit & compleuit. Quibus completis, ait ad eum iterum ſanctus: alijs tribus diebus iterũ abſtine pro amore beatę Mariæ, quod & fecit. Et hoc facto dixit ei ſanctus tertiò: Alijs tribus diebus abſtine pro amore omnium Sanctorum, quibus continenter tranſcurſis, venit ad ſanctum, dicens: Nolo tantummodo treugam cũ Deo facere; ſed & pacem perennem. Conuerſus igitur ex toto corde ad Deum, reliquum vitæ ſuæ tempus bene peregit. Ex 7. parte Speculi Spiritualium cap. de Conſuetudine.

EXEMPLVM XXIII.

Conſuetudo obfirmata furandi, vel alterius vitioſæ paſſionis habitus, difficilè corrigi poteſt.

VVltis enarrem vobis de quodam fratre; qui in habitum paſſionis miſerrimæ delapſus erat? Audite igitur rem, multis lachrymis proſequendam. Cum eſſem in cœnobio, cœperunt fratres neſcio quo pacto, iocòne, an feriò, fortaſſe ioco, cogitationes ſuas ad me deferre. Quin, & Abbas de ſeniorum ſuorum conſenſu, hanc mihi quoque prouinciam iniunxit. Quadam igitur die venit ad me quidam è fratribus, & dicit mihi, da mihi veniam obſecro Domine, & ora pro me. Quoniam, & furtim ſurripio, & comedo. Aio ad eum, cur iſtud agis? Eſurisne, ac fame laboras? Reſpondit, certè equidem: neq; enim mihi ſatis eſt, quod in communi fratrum mẽſa exhibetur, nec audeo quicquam aliud poſtulare, Aio ad eum: cur Abbatem tuum non adis, & neceſſitatem tuam illi inſinuas? Ait ille: pudore quidem teneor, & erubeſco. Vis, inquam ergo illum conueniam, & tuam ipſius neceſſitatem illi inſinuem? Age, inquit, vt lubet pater. Conueni itaque Abbatem, & rem illi totam (vt erat) expono. Abbas verò fac, inquit, vt bonum tibi videtur, & curam illius habe. Tunc aſſumpto illo fratre, ad Oeconomũ me confero, & aio ad eum: Quacunq; hora frater hic ad te veniet, da illi vt edat quantum vult, nihilque prorſus ei denegare velis. Faciebat hoc ille, vt iuſſeram. Non multos verò poſt dies venit ad me iterum frater ille. Et ignoſce, inquit, mi pater, iterum cœpi & furari & furtim comedere. Conuerſus ad eum, cur hoc inquã agis frater? Num œconomus denegat tibi quod petis? ait ille: Nequaquã: imò quicquid peto, libenter exhibet; ſed ego potius erubeſco. Tum ego, erubeſcis, inquam, de me? Reſpondit non. Veni igitur, inquam, ad me, & ſume quicquid velis: & noli amplius poſt hac furari. Fortè tunc mihi cura erat infirmorum, & ægrotantium. Accedebat igitur ad me, & quicquid illi opus erat ſumebat. Poſtmodum verò poſt aliquot dies, cępit denuò furari. Et venit ad me mœrore & triſtitia confectus.

En,

En, inquit, pater denuò furor. Cur, inquã, mi frater, num denego tibi aliquid ex his, quæ vis, & petis? Ait nihil certe. Cur igitur, inquam, furaris? Reſpondit, ignoſce mi Pater: neſcio enim cur id facio. Reuera, inquam, dic mihi quid agis ex his quæ furaris? Reſpondit, Aſino appono ea, atq; ita inuentum eſt. Furabatur enim fabas palmulas, ficus, cepas, & alia id genus, quæ poterat inuenire. Quæ quidem omnia partim ſub lectulo ſuo, partim quocunq; alio in loco poterat, occultabat. Demum cum quid ex eis ageret, prorſus non inueniret, vbi corrupta, & putrida effecta erant, aſino, ac iumentis ea apponebat. En fratres videte quam miſerum ſit paſſiones habere iam inoletas, atque in habitum prolapſas. Conſiderate, obſecro, quæ miſeria, quæ afflictio, qui cruciatus, quæ denique ſit anxietas, in habitum ſcilicet, alicuius morboſæ ac vitioſæ paſſionis deuenire. Sciebat enim infęlix ille, malum hoc eſſe, non ignorabat, ſe peruersè, & nequam agere, lugebat, cruciabatur, & tamen infęlix ab illa conſuetudine inuitus trahebatur, quam ex præcedenti ſocordia & incuria ſibi comparauerat. Vndè probè dicebat Aabas Neſthoron. Si quis trahi ſe à morboſis affectibus, & paſſionibus patietur, futurum, vt breui fiat ſeruus earumdem paſſionum, & mancipium vitiorum. Liberet nos Deus, pro ſua bonitate, & pietate ab huiuſmodi paſſionum habitibus, & prauis conſuetudinibus.

S. Doroth. ſermone 31. ad Monachos.

EXEMPLVM XXIIII.

Caroli Imperatoris, terribilis viſio, damnatorum multorum magnatum tam eccleſiaſticorum quam ſecularium.

Exemplum ponitur in Spec. hiſt. l. 25. de Carolo Imperatore dicente de ſeipſo: Ego Carolus Imperator dono Dei Rex Germanorum, Romanorum Imperator ſacra nocte diei Dominicæ poſt celebratum nocturnum diuinum officium, dum irem repauſare, & vellem ſomnum capere, venit ad me vox terribilis dicens: Carole exibit à te modo ſpiritus tuus in hora non modica, ſtatimque fui raptus in ſpiritu, & qui me ſuſtulit erat candidiſſimus: tenẽs in manu ſua glomerem lineũ, clariſſimum luminis iubar emittentem, ſicut ſolent cometæ facere quando apparent, cœpitque illum diſſoluere, & dixit ad me: Accipe glomeris micantis filum, & liga, & noda firmiter in pollice tuæ manus dexteræ, quia per illum duceris in labyrinthias infernorum pęnas. Hoc dicto, præceſſit me velociter diſtorquens filũ luciflui glomeris, duxitque me in profundiſſimas valles igneas, quæ erant plenæ puteris ardentibus pice, & ſulphure, plumbo, cere, & adipe, & ibi inueni Pontifices Patris mei, & auunculorum meorum. Quos cum pauens interrogarem: cur tam grauia paterentur tormenta? Reſponderunt: fuimus Epiſcopi Patris tui, & auorum tuorum, & dum debuimus illos, & populum de pace, de concordia admonere, ſeminauimus diſcordias, & fuimus incẽſores malorum. Ideò nunc incendimur in iſtis tartareis pœnis, & ſupplicijs. Nos, & alij homicidiorum, & rapinarũ amatores: Huc, & tui Epiſcopi, & ſatellites venient qui idem faciunt. Deinde traxit me ſuper mõtes igneos, de quibus oriebantur paludes, & flumina feruentia, & omnia metallorum genera bullientia, vbi reperi innumeras animas hominum etiam Principum patris mei, & fratrum meorum immerſas vſque ad capillos, alios vſque mentum, alios vſque ad vmbilicum, & clamauerunt ad me eiulando: Dum viximus amauimus cum patre tuo, & fratribus tuis facere prælia, & homicidia, atque rapinas pro cupiditate terrena. Ideò per iſta bullientia flumina, & metallorum diuerſa genera torquemur. Et cum ad hos timidus accederem audiui retrò me animas clamare: Potentes potenter tormenta patientur. Et vidi ſuper ripas fluminis bullientes fornaces piceas, & ſulphureas plenas magnis draconibus, & ſerpentibus, diuerſi generis. Vbi etiam vidi aliquos Patris mei principes, & fratrum meorum, & auunculorũ meorum dicentes mihi: Heu nobis Carole! vides quam grauia habemus tormenta propter noſtram malitiam, & ſuperbiã, & mala conſilia quæ regibus noſtris, & tibi dedimus propter cupiditatem. Cumq; dolendo ingemiſcerem, occurrunt ad me dracones apertis faucibus plenis igne, ſulphure, & pice volentes me deglutire: ſed du-

ductor meus triplicauit ſuper me filum, à cuius claritatis radijs ſuperata ſunt ora eorum ignea. Vidit etiam Patrem ſuum Ludouicum, in quodam dolio pleno ferventis aquæ. Et multa alia, quæ nimis longum eſſet enarrare. Gotſchalcus ſer. 17. littera D. partis æſtiualis.

EXEMPLVM XXV.

Decimæ male perſolutæ diminutionum tritici, benè autem præſtitæ, eiuſdem multiplicationem attulerunt.

Legitur in vita ſancti Anſelmi Cantuarienſis Archiepiſcopi quod quidam Balliuus ipſius fecit colligi fructus autũnales cuiuſdam manerij, ſeu præſidij ſui non reddendo decimas. Cum igitur Sanctus veniſſet, horrea ſua inuenit vix ſemiplena, & diabolum ſedentem ſuper vnum bladi cumulum. Quæſiuit ergo à Balliuo quare cumuli illo anno non erant pleni. Reſpondit ille: quod de hoc miraretur afferẽs omnia blada manerij ibi fuiſſe repoſita etiam ſine præſtatione decimarum. Quod audiens ſanctus ſtatim fecit omnia extrahi, & decimari & iterum reponi, cum reponerentur poſt decimationem, ita multiplicata erant quod ea horrea vix capere poterant. Ex Speculo Spiritualium cap. de Decimis 7. parte.

EXEMPLVM XXVI.

Quidam qui decimas diligenter dare ſolebat fructuum abondantiam conſequitur.

Miles quidam in dandis decimis tantæ fuit diligentiæ, vt ei eſſet ſummũ ſtudium eas ſoluere, ſine mora, & ſine dolo: habebat enim vineam quãdam, ex quà circiter decem carrucas colligere conſueuerat ſingulis annis. Tempore quodam magis ex diuina diſpenſatione, quam ex aeris intemperie, poſtquã collectæ eſſent vnæ vnumq; expreſſum, vna tantummodò carruca inuenta eſt. Quo audito, miles ſeruo ſuo, verbum memoria dignũ reſpõdit. Quod meum, inquit, erat Dominus tulit; ego illi portionem ſuam non auferam, vade, & da ſacerdoti carrucã hanc pro decima. Eodem tempore militis germanus ſacerdos quidam, iuxta prædictam tranſiens vineam, eam vuis refertã vidit, moxque ad militem intrans, de negligentia illum arguit dicens: Quare nondum collecta eſt vinea veſtra? Reſpondit: diu collecta eſt: ſacerdos ſubiunxit: Nequaquã, ſed illam plenam vidi. Quæſitum eſt, & inuentum, quod nunquam vberiores alio anno fructus dediſſet. Ex quo patet, quo modo decimarum ſolutio hominem ditet. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſt. ſer. 99. littera F. parte æſtiuali.

EXEMPLVM XXVII.

Quidam horribili modo ab ebrietate, & in ea à blaſphemijs auocatur.

Qvidam fuit iudex, & potator peſſimus: habens tamẽ vxorem valdè deuotam; qui die noctuque potabat habens vitam valdè periculoſam; ſed mulier Deũ orabat quatenus eum à tali poratione auocaret, dedit eleemoſynam: orabat feruenter. Accidit vna nocte quod plenus potu, à propina rediret, & tranſiens per cœmeterium. Cum autem eſſet in cœmeterio impegit pedem in lapidem: aut truncum. Tunc ex impatientia cœpit maledicere Deo, & B. Mariæ virgini: iurando per mẽbra Chriſti; tranſiens modicum vltra: iterum offendit tibiam in quodam ligno, tunc altius blaſphemauit Chriſto, & eius Matri: iurando per apoſtemata, & vulnera Chriſti. Cum iterum modicum iret, impegit tertiò pedem in ligno, tunc exerabiliter clamauit blaſphemando, & maledicendo Deo, & B. Mariæ Virgini, & omnibus Sanctis, dicens: Maledictus ſit Deus, & Chriſtus, cum Matre ſua; maledicti ſint omnes Sancti in regno cœlorum. Tunc mox ei apparuit imago cuiuſdam hominis mortui, ſtans ante eum, in horribili, & terribili ſpecie, cum ſerpentibus, bufonibus, & alijs vermibus, in corpore ſcaturientibus. Ille vero illo horribili ſpectaculo perterritus: Dixit: quis es tu? quod ego tu eris. Ille autem in ſua ebrietate animatus dixit: Venies mecum ego te inuito ad cœnam. Reſpondit ille, vade, & ſequar te. Cum autem veniſſet ad domum ſuam, dixit vxori, & familiæ

miliç ſuę, quod quędam inuitaſſet, quem non deberent intromittere: & præcepit, vt oſtium clauderetur, ſicut & feneſtræ. Sedente illo in menſa, fores pulſauit inuitatus, quem noluit intromittere. Secundò cum tanto pulſauit ſtrepitu, vt tota domus tremeret, & aperiens oſtium, domum in tam horribili ſpecie intrauit dicens: Inuitaſti me, ecce ad ſum: ego eomedam tecum. Tunc ex timore (excepto eo) omnes fugierunt. Tu, inquit, inuitaſti me ad cœnam tuam: & ego inuito te ad cœnam meam: tertia die venies tali hora, & ſic diſparuit. Altera die dolore, & timore tactus; omnium peccatorum ſuorum confeſſionem inſtituit: Adueniente autem hora indicta, raptus eſt, & deductus cum corpore, & anima ad loca infernalia, vbi vidit omnia genera tormentorum, ſcilicet, potatorum, & guloſorum. Dixit verò mortuus Iudici: Ecce prandium, & cœna mea, comede nunc mecum ſerpentes, bibe ſulphur, picem, & ignem. Ille quaſi præ timore, & horrore pœnarum ſemimortuus, reductus eſt ad locum, vndè aſſumptus fuerat, & apparuit canus, decrepitus, & quaſi mortuus: qui poſtea nunquam riſit, ſed ſemper lachrymatus eſt, & ſtrictiſſimam vitam aſſumpſit, ſeque emendauit. Vtinam ſic contingeret omnibus ebrioſis, qui etiam ſe emendarent, & pœnitentiam agerent.

Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini parte æſtiuali ſerm. 101. littera F.

EXEMPLVM XXVIII.

Eleemoſynam præbens fœneratur Deo.

CVm in Samo Inſula eſſemus, narrabat nobis venerabilis pauperum cultrix, Maria mater Domini Pauli candidati, dicens: Cum eſſem in Ciuitate Niſibiæ, erat ibi Chriſtiana mulier virum habens gentilem. Erant autem pauperes, habebant tamen quinquaginta numiſmata, die verò quadam ait vir vxori ſuæ: Demus hæc numiſmata fœneratori, vt aliquod ſolatium ex eis capiamus: ea enim ſigillatim conſumimus, & deficiunt. Reſpondens autem illa bona vxor, ait viro. Si placet ea fœnerari; veni demus illa ſub fœnore Deo Chriſtianorum. Dicit ei vir eius: Et vbi eſt Deus Chriſtianorum, vt demus ei? At illa: Ego tibi ipſum oſtendam: ſi enim huic dederis ea, non ſolum non illa perdes; ſed & vſuras tibi perſoluet, & capitale duplum reddet. Qui ait illi: Eamus, oſtende, mihi illum, & demus ei. Illa verò aſſumens virum ſuum adduxit in ſanctam Eccleſiam; habet autem illa Eccleſia quinq; magnas ianuas. Cum autem induxiſſet illum in Eccleſiæ porticum, oſtendit ei pauperes dicens: iſtis ſi præbueris, Deus Chriſtianorum ipſa accipit. Iſti enim omnes ſui ſunt. Qui mox cum gaudio numiſmata cœpit erogare pauperibus. Reuerſique ſunt in domum ſuã. Cum verò poſt menſes tres neceſſitate ſumptuũ anguſtiaretur, ait vir vxori ſuæ: Soror, nihil vt video, daturus eſt nobis Deus Chriſtianorum ex debito illo, & nunc anguſtiamur inopia. Reſpondit mulier, & ait illi: Profectò dabit, vade vbi illa dediſti, & exhibebit ea tibi cum omni alacritate. Quo audito, ille currens abijt in ſanctam Eccleſiam, veniensque in locum vbi erogauerat numiſmata pauperibus, & circuiens totam Eccleſiam, neminem vidit, qui ſibi debitum redderet, niſi ſolos pauperes denuò ſedentes. Cum ergò cogitaret in ſe ipſo, cui diceret aliquid, vel à quo exigeret; aſpexit antè pedes ſuos in marmore iacere numiſma vnum ex illis, quæ pauperibus ipſe erogauerat, inclinanſque ſe, & accipiens illud abijt in domum ſuam, & ait coniugi ſuæ: Ecce profectus ſum in Eccleſiam, & crede mihi, mulier, & Deum Chriſtianorum non vidi, vt dixiſti; nullus que mihi aliquid dedit, niſi quod hoc numiſma ibi poſitum vidi, vbi ego prius erogaueram. Tunc ait ad eam mulier illa mirabilis: Ipſe eſt, qui tibi hoc inuiſibiliter præſtitit: Ille enim inuiſibili poteſtate manus ſuæ diſpoſuit hunc modum: Sed vade, Domine mi, eme nobis aliquid, vt comedamus hodie, rurſusque ipſe prouidebit nobis. Abijt ille, & emit ſibi panem, & vinum, & piſcem, & veniens domum dedit vxori. Quæ accipiens piſcem, cœpit ipſum purgare, exenterauſque illum, inuenit in viſceribus eius lapidem valdè mirabilem, ita vt miraretur mulier illius pulchritudinem. Non tamen ſciebat, quid eſſet; ſeruatum autem oſtendit reuer-

tenti viro, dicens: Ecce hunc lapidem in piſce reperi. Videns autem & ipſe miratus eſt quidem ipſius pulchritudinē, ignorabat tamen, quid eſſet: Cum autem eome diſſet, ait vxori: Da mihi lapidem, vt vadam, & vendam illum, ſi quid fortaſſis pretij de illo accipere contingat. Neque enim, vt dixi nouerat & ipſe quid eſſet, vt potè ſimplex & rudis. Tulit itaque lapidem, & abijt ad trapezitam, cuius erat proprium, talia emere, & vendere inuenitque illum iam clauſis omnibus egredientem (ad veſperā enim iam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem? Dixit ei: Quid vis, vt tibi pro eo ſoluam? Accipe, inquit, quinque numiſmata; putans autem venditor, quia illuderet ſibi, dicit ei: Et tantum vis pro illo perſoluere? Exiſtimans trapezita quod ita ille per ironiā loqueretur, ait ipſi: accipe decem pro eo numiſmata. Venditor iterum ſe irrideri arbitratus tacuit. Dicit illi Trapezita: Viginti numiſmata accipe; ille autem tacebat nihil reſpondens: Cum verò ad triginta, quadraginta numiſmata emptor, aſcenderet, & ſe daturum ei iuramento affirmaret, cœpit ille amplius lapidem æſtimare. Paulatim verò emptor aſcendens, vſque ad trecenta numiſmata peruenit, deditque illa vendenti. Ipſe igitur dato lapide, acceptaque pecunia, venit ad vxorem ſuam gaudens: Quæ cum videret illum exultantem dixit: Quanto illum vendidiſti? Putabat autem, quod illum quinque vel decem minutis vendidiſſet. Tunc ille, trecenta numiſmata proferens, dedit illa vxori ſuæ dicens: tantò ſe illum vendidiſſe; illa verò ſummam diuinæ bonitatis clementiam admirans, dixit ei: Ecce Deus Chriſtianorum, qualis eſt, quam bonus, quam gratus, quam diues. Vides quia nō ſolum quinquaginta numiſmata tibi reddidit, quæ tu illi mutuaſti, ſed paucis diebus ipſa tibi ſextuplicata reſtituit? Agnoſce igitur, quia non eſt Deus alius, neque in terra, neque in cœlo, niſi ipſe ſolus. Ille verò miraculo admonitus, cum experimento didiciſſet, & ipſe veritatem, effectus eſt repente Chriſtianus, & glorificauit Deum, & Saluatorem noſtrum Chriſtum cum Patre, & Spiritu ſancto, plurimas referens gratias prouidentiſſimę vxori ſuæ per quam vera Dei notitia ipſi in veritate fuit conceſſa.

Pratum Spirituale Sophronij. c. 185.

EXEMPLVM XXIX.

Epiſcopus punitur ante mortem, miſereque vitam finuit, eò quod deſierit eleemoſynam date, quam dare ſolebant prædeceſſores ipſius.

Legitur in chronicis Epiſcoporum Vſnaburgenſis Eccleſię, quod fuerit quidam Epiſcopus illius Eccleſiæ Bemio nomine, anno Domini 1068. qui ſtatuit certam ſtipem, & eleemoſynam dari per Epiſcopum propter glires. Interim quod illæ dabantur, nunquam in illa diœcſi Glires, vel Catti fuerunt. Dum autem Godfridus de Arnsburg Epiſcopus, illam eleemoſynam dimitteret, ſtatim glirium copia redijt. Anno Domini 1348. & Epiſcopus ille miſerabiliter vitam finiuit.

Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini part. æſtiuali ſerm. 29. littera C.

EXEMPLVM XXX.

Presbyter quidam grauiter punitur, eò quod excommunicationem parum curaret.

Sanctus Eligius excommunicauit quendam presbyterum, & præcepit ei, vt nullo modo miſſam celebrare præſumeret, Presbyter verò Epiſcopi ſui prohibitionem parui pendens, poſt aliquot dies cum vellet celebrare, & ad altare accederet, ſtatim ad terram expirauit. Paſtoris igitur excommunicatio ſiue iuſta, ſiue iniuſta fuerit, ſemper timenda eſt, quia qui iniuſtam excommunicationem patienter ſuffert, cœleſtem meretur coronam.

Gotſchalcus Holen Eremitarum D. Auguſtini parte hiem. ſer. 62. littera C.

EXEMPLVM XXXII.

Vis excommunicationis, & in corpus poteſtas exemplo cuiuſdam mulieris in corpore poſt mortem punitæ, oſtenditur.

Vidi ego tempore, quo eram ſtudens in conuentu Senarum in Italia corpus cuiuſdam mulieris effoſſum, quod iacuerat annis ſeptuaginta in terra, & adhuc integrum in membris omnibus & capillis erat, quod fuit erectum ad murum: ad quod videndum confluebat tota ciuitas. In media verò nocte, ſacriſta volens intrare Eccleſiam, & accendere lampadē, pro matutino cantando. Eo egrediente illud corpus ſequebatur eum, clamando: quia in excommunicatione fuiſſet ſepulta, & idcirco reſolui non poſſet. Vade ergò ad Legatum Papæ, vt mihi beneficium abſolutionis iniungat: tūc reſoluar. Quod factum, mox abſoluta, & corpore aſperſo aqua benedicta, mox fuit reſolutum in cineres, ideoque valdè timenda eſt excommunicatio. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini part. hiemali ſer. 62. littera C.

MIRACVLA TRIA PRO Confirmatione Fidei Euchariſtiæ.

EXEMPLVM XXXIII.

Chriſtus apparet in Sacramento Altaris in forma ſpecioſi pueri.

1.

Accidit, vt vir quidam fidelis occulta impugnatione diaboli tentaretur in fide, qui de Sacramento altaris cœpit quodammodo dubitare de veritate corporis Chriſti: Is ergo cum ſtaret ad audiendam miſſam alicuius deuoti Sacerdotis ſæpè ingemuit, dolens de praua immiſſione ſpiritus maligni, orauitque Dominum, vt ſui in hac vacillatione dignaretur miſereri. Sed miſericors Deus, qui animarum ſaluti uarijs, ac mitis modis occurrere ſolet, præfatum uirum noua, & inſolita uiſione inſtruxit, atque in fide ſuauiter confortauit: uidit namque inter manus ſacerdotis ſibi apparere non ſpeciem panis; ſed formam ſpecioſi pueri præ filijs hominū: & nimium ſtupens, ac tremens gratias egit, & Deum benedixit; Sacerdos verò de his nihil ſciens, officium miſſæ ſolito more cum benedictione compleuit: Non enim propter eum, qui fide, & gratia plenus erat, hæc oſtenſa ſunt, ſed propter infirmum in fide roborandum.

In uita uenerādi Sacerdotis Henrici Brune ſcripta per Thomam à Kempis c. 7.

EXEMPLVM XXXIIII.

Rurſus apparet in forma hominis, ad tollendam dubitationem mulieris, ortam ob defectum ſcientiæ, uel bonæ uitæ conſecrantis Sacerdotis.

1.

ET quia ſermo de uenerabili Sacramēto incidit, adhuc referam conſimile factum de quodam Sacerdote in partibus Friſiæ, ſed minus laudabilis uitæ. Siquidem bonæ memoriæ Fratre noſtro Alardo narrante cognoui, quod erat cum eo quidam presbyter paruæ ſcientiæ, & famæ non claræ. Iſte cum Eccleſiam intraret, ut diuina celebraret, honeſta quædam matrona, quæ eius imperitiam cognouit, cœpit intra ſe de eo ſuſpectè cogitare, ac murmurando dicere. Quid tu imperite uis facere, & quomodo tu indignè poteris tam magnum ſacramētum conficere? Hęc ea cogitante, presbyter cœpit celebrare, & diuina myſteria tractare, & conſecrare. Factum eſt autem dum uenerabile Sacramētum ritu eccleſiaſtico conſecratum eleuaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona ſupradicta uidit in eleuatione, apertis oculis figuram, hominis Chriſti, nimium ſtupida, & perplexa. Finita itaque miſſa hanc viſionem alteri ſacerdoti ſecretè expoſuit, & quid mali de celebrante antea cogitauerit, humiliter confeſſa eſt, qui diligenter geſtæ rei ordinem, & viſionem examinās, matronæ reſpondit. Hoc Deus pro tua ſalute fieri permiſit, ne de cætero malè de ſacerdotibus cogites, nec de vera conſecratione dubites: licet malæ famæ ſint, & in-

di-

dignæ vitæ. Illa hæc audiens firmam fidē tenuit, & Deo iudicium de ſacerdotibus eius commiſit. Ibidem in fine operum Thomæ à Kempis.

EXEMPLVM XXXV.

Nolens remittere offenſam proximo, nō poteſt videre corpus Chriſti in manibus ſacerdotis miſſam celebrantis, qui mox, vt eam condonauit, clarè illud conſpexit.

5.

SEd non te pigeat aliud iterum miraculum, de hoc ſummæ venerationis ſacramento audire: eo namque tempore, quo monaſterium montis ſanctæ Agnetis illic moraturus intraui, quidam deuotus clericus, mecum diu in eodem loco habitans pro quadam cauſſa ad vicinum monaſterium perrexit. Cumque in itinere eſſet, iunxit ſe illi quidam ſecularis, cum eo ſocialiter vadens, ac familiariter colloquēs. Factum eſt autem, dum pariter ambularent, & de Deo conferrent, ait ille ſecularis clerico ſecum comitanti: Dicam tibi, amice dilecte, quid mihi in vita mea breuiter accidit. Longo fui tempore, quod intrans Eccleſiam nunquam potui Sacramētum altaris in manibus ſacerdotis viderē. Exiſtimans autē, quia nimis remotè tunc ſtarem, & præ caligine oculorum non poſſem benè videre, acceſſi propius quantum auſus fui, & licuit; ſed nihil penitus profuit mihi, nihilque inter manus ſacerdotis conſpexi. At iſtud etiam vltra annum mihi euenit, & qua de cauſa non ſatis perpendo tandem in me reuerſus, & multum perplexus ad Sacerdotem me contuli, & cuncta ei in confeſſione denudaui. Ille benignè me audiens, & cautè ſecreta perquirens, inuenit me ſtare in odio cuiuſdam proximi mei, cui pro nulla re volui offenſam qua me offenderat, dimittere. Animaduertens bonus, & diſcretus confeſſor culpam malitiæ meæ, increpando, & admonendo perdocuit me, aſſerens periculoſum valdè fore in tali duritia ſtare: nec poſſe aliquando veniam promereri, niſi ex corde dimitterem offenſas omnes, atq; idcircò mihi iſtud accidere, quia non eſſem dignus diuinum ſacramentum, oculis malignis intueri. Auditis his ſacris monitis, acquieui conſilio ſacerdotis, & toto corde compunctus, remiſi ex integro iniurias, nolens meipſum de cætero vindicare, quatenus poſſem Deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demum Sacerdos me abſolui, & impoſita pœnitentia abire permiſit. His geſtis ſtatim ad Eccleſiam intraui, & miſſam audiui, Deo mihi propitio facto, ſacrum corpus Chriſti in manibus ſacerdotis, oculis meis clariſſime vidi, & gratias agens, Deum in mirabilibus operibus ſuis benedixi.

Idem ibidem.

EXEMPLVM XXXVI.

Illuſtre exemplum honorificè deductæ, & adoratæ Euchariſtiæ anno 1264. à Rudolpho Comite Hasburgico, Auſtriacæ domus primo Romanorum Imperatore deſignato anno 1273. Ex Ioanne Alberto VVidmanſtadio Iuriſconſulto, Senatore Regio, & Heparchiæ Orientalis, Auſtriæ Cancellario, in præfatione, in D. Pauli Epiſtolas, Syriacę editas, & dedicatas Maximiliano Boemiæ Regi, poſtea Romæ Imperatori huius nominis ſecundo, dedicatus anno 1555.

CVm Rudolphus Comes Hasburgicus, antequam Romanorum Imperator deſignatus eſſet, vna cum Regulo Kyburgenſi propinquo ſuo, ad anum fatidicam, in ſacra Heluetiæ ſolitudinis cella abditā, religionis cauſſa proficiſceretur, atque in via ſacerdotem cum Ieſu Chriſti ſacroſancto corpore, vt exituro cuipiam ex hac vita, in proxima caſa viaticum præberet, iter pedibus ingredientem inueniſſet, de equo deſcendit, Sacerdotemq; impoſitum vna cum propinquo ſuo (qui pietate ipſius commotus editur, quique ardentem cereum, & eris campani crotalum præferenti, equum ſuum conceſſerat) vſque ad ægrotum tanquam à pedibus, freniſque miniſter deduxit, indeq; ad ædem ſacram, cui Sacerdos, præſidebat, deduxit, è quo, cū fauſti ominis præfatione, ad Rudolphum, eiuſque poſteritatem omnem pertinentem dimiſſi, ad ſacram cellam cō tenderunt, vbi, adorato Deo, mox Reli-

gioſam, anum, magnæ propter vitæ ſanctitatem, apud omnes venerationis, ſalutant. Quæ veluti plena numine ad Rudolphum conuerſa, pro officio, inquit, & cultu Deo, eiuſque ſacerdoti, abs te nuper tributo, gratiam tibi, poſterisq; tuis cumulatiſſimè referet omnipotens Deus: & ne te vana ſpe induci à me ſuſpiceris. Nouenarium temporis numerũ, quo tibi meæ huius prædictionis efficax ſignum oſtendetur, diligenter obſeruato. Rudolphus igitur nouenis, & diebus, & menſibus elapſis è ſpe ſua, ad nouum indè annum, quo Romanorum Imperator declaratus, fuit, ætate proceſſit: quibus religionis ſanctæ initijs, Romani imperij amplitudo in Auſtriacam domum profecta, certis pietatis rationibus conſeruata, hactenus fuit. Idẽ Ioannes Albertus VVidmanſtadius. Origenes Suæuicæ Doctor Matthæus Galenus Catecheſi 131.

EXEMPLVM XXXVII.

Nobilis Germanus Oſvvaldus Mulſer, in ſacra communione nolens communi laicorum hoſtia contentus eſſe; ſed maiorem, qua Sacerdote celebrantes vtuntur, requirẽs, miraculosè repreſſus eſt.

ANno à natiuitate Domini 1384. quidam Germanus dictus Oſvvaldus Mulſer, ex nobili ortus proſapia in Seueld, ſiue Seefelt, & ibidem in caſtro vulgariter Schloſperg, nuncupato reſidens, tempore Paſchali, quo Chriſti fideles ex præcepto Eccleſiæ ad communionem Euchariſtiæ accedere ſolent maiori Hoſtia, & non vt cæteri laici communicare nitebatur. Ex timore itaque huic ſacerdos perniciosè aſſentiri volebat. Sed dum venerabile Sacramentum ſupra linguam antedicti Oſvvaldi poneretur, ecce miraculosè ante altare terra ſe aperit, ac ſi ipſum Oſvvaldum prorſus deglutire vellet, & in illam vſq; ad genua cecidit; ille verò manibus latus altaris apprehendit; ſed altare iſtic toti inſtar ceræ molleſcere cœpit, manibusque ceſſit. Oſvvaldus præſentem Dei vindictam præſentiens, mox pœnitentia ducitur, veniam à Deo precatur. Cumque hoſtiam deglutire non poſſet, Deo id non permittente, Sacerdos tam in ſacrarium, reponit, quæ etiamnum hodie ſanguineo colore diuinitus tincta, & ex linguæ ſaliua nonnihil contracta conſpicitur. Vbi etiam iam indè ad noſtra vſque tempora plurima fiunt miracula. Ego Tilmannus Bredēbachius ex vrbe in Germaniam reuerſurus, monitus à R. D. Martino Fiſengreinio, vt ad locum iſtum diuerterem, altare ipſum, & in eo manus Oſvvaldi veſtigia vidi, & contrectaui, ac iuxta illud terræ hiatum quo abſorberi cœperat, modò ferreis cancellis obtectum: denique ipſam hoſtiam, & caſtrum in quo vixit cõſpexi. Porrò Oſvvaldus iſte ſic diuinitus correptus, in moleſtam incidit ægritudinem, pœnitentiamque agens, & confeſſus, aliquanto ſuperuixit tempore, demũ mortuus in Domino. Accidit hoc miraculum, ait R. P. Lucas Pinellus in pago Seefelt, tribus milliaribus ab Oeniponto in Germania. Ab aliquot tamen annis tã hoſtia, quam lapis altaris, metu hæreticorum, qui vt inimici huius Sacramenti, ſolent ſupprimere eius miracula, ſunt tranſlata Oenipontum. Exceptum ex tabula ænea, quæ ad perpetuam rei memoriam in templo pagi Seueld, non procul ab Oeniponto in finibus comitatus Tirolis erecta conſpicitur. Bredenbachius collat. ſacrar lib. 1. cap. lv. & P. Lucas Pinellus Societatis Ieſu in ſuo libello meditationum de Euchariſtia cap. de Miraculis Euchariſtia exemp. 4.

EXEMPLVM XXXVIII.

Sanctiſſimum Sacramentum cum ipſo ſacro repoſitorio furtiuè ſublatum, faſcique ſuper mulum impoſitum extra faſcem erumpit, ac in aerta miræ ſubleuatur mirifico ſplendore coruſcans.

ANno 1453, quadam feria quinta, & ſexto die Iunij circa horam 10. grande, virtute ſacratiſſimæ hoſtiæ, Turrini viſum eſt miraculum, prout videre eſt in littera quadam autentica; quæ in hunc vſque diem extat impreſſa, & adhuc in prædicta ciuitate imprimitur, in tanti, ac ſtupendi miraculi perpetuam memoriam. Hiſtoria autem talis eſt. Exiſtente diſcordia quadam inter Frãcos, Sabaudos, & Pedemontanos, ratione quorundam

dam mercatorum, qui vna cum mercibus ſuis retenti,& intercepti fuerant Iſuillæ, accidit locum illum euerſum, ac planè deuaſtatum fuiſſe. Inter alia autem accidit, & hoc, quendam ſcilicet ex eccleſia ſuſtuliſſe tabernaculum argenteum, in quo requieſcebat ſancta hoſtia cōſecrata, quam & in faſce quodam occultauit; Ille verò prædictum faſcem mulo ſuperimponens recta cum illo proceſſit per Suſam Vigilianam,& Riuoli Suſinam, & vbi Taurinum deuenit, per portam exemplo S. Silueſtri proximam mulus ſeſe in terrā pronus deiecit, & abſque humano vllo interueniente medio,& cooperatione dictus ille faſcis ſe ipſum miraculosè reſerauit,& ſimul ſupradictum tabernaculum ex eodem proſiluit, in aera ſe ſubleuans, per magno ſplendeſcens lumine; ita vt ad inſtar ſolis cuiuſdam, ſolares radios emittere videretur. Hoc primò vidit venerabilis quidam vir, nomine Bartholomæus Cocone, qui confeſtim adijt, Reuerendiſſimum Ludouicū Romagnan pro illo tempore Epiſcopum Taurinenſem, qui crucis vexillo comitatus; nec non & omnibus eccleſiaſticis perſonis circumcinctus, ſolemni pompa locum petijt. Quo vbi peruenit, ſtatim in genua proruit, idem omnibus facientibus, qui tam inſolito aderant ſpectaculo: & tunc mirabile dictu, ipſum receptoriū in terram decidit, ipſa ſola hoſtia in aere ſuſpenſa, & ſummè ſplendeſcente. Propter quam cauſam Epiſcopus calicem deferri mandauit,& ſtans deuotè hoſtię eum ſuppoſuit, tum ipſa hoſtia in eū protinus deſcendit, & tunc magna cum ſolemnitate, & reuerentia eam in cathedralē eccleſiam detulit, in qua poſtea fabricatum eſt tabernaculum admodum nobile,& ſpecioſum, quod perdurauit vſq; in tempus quo innouata eſt cathedralis Eccleſia. In cuius facti piam, ſanctamque memoriam extructus fuit in prædicta Eccleſia ſancti Silueſtri, ſacellum ſacratiſſimi ſacramenti, in quo depictum conſpicitur prædictum miraculum, & inſuper ibidem deuotiſſima confraternitas erecta eſt.

P. Seraphinus Razius Doct. Dominicanus in hortulo ſuo exemplorum titulo Euchariſtia exemp. 32.

EXEMPLVM XXXIX.

MIRACVLVM DE EVchariſtia.

IN Valentię regno, anno Domini 1239. maximus Barbarorum exercitus aduerſus mille Chriſtianos, qui in paruo erant oppido, venerunt. Cum autem ipſi viderent ſe tam paucos eſſe, vt indè auxilium ſperare non liceret, & fieri non poſſe humana ratione, quin ſuperarentur à tam numeroſo exercitu, niſi præcipuo Dei miraculo,& gratia defenderentur: curarunt magnopere, vt ſex ex præcipuis ducibus, qui in illo exercitu erant hanc gratiam impetrarent, ſua peccata confitēdo,& ſanctiſſimum Sacramentum ſumendo, quod pauci ſacerdotes ibi,& hoſtes vicini, neq; ſatis temporis quo id omnes facerent. Ipſi autem vbi confeſſi ſunt peccata, miſſam audierunt,& iam ſex formis conſecratis, quas ipſi ſumerent, datum fuit ſignum iā Barbaros oppidum oppugnare: vnde neceſſe illis fuit communionem relinquere, & ad arma ſe conferre. Tunc ſacerdos, qui miſſam celebrabat maxima cum celeritate in Corporalibus ſex formas inuoluit, & ſub quodam ſaxo abdidit. Deus autem cum illorum fidelium Ducum præparationem, bonam voluntatem ſuſcipiendi ſacramenti reſpexiſſet, cumque confidentiæ quam in illo habebant rationem habuiſſet,& auxilij quod ab eo poſtularunt: ita eos animauit,& alios illorum cauſa, vt breui Barbaros diſſiparent, & illorum innumerabiles occiderent,& reliqui ſe in fugam darent; ipſi verò victores reuertentes,& beneficij accepti non ingrati, quod cœperant perficere voluerunt quod erat ſumere ſacratiſſimum ſacramētum. Tunc ſacerdos, vt abdita corporalia expromeret ſe contulit,& cum in altari ea explicaret formas ſanguine aſperſas vidit,& cum Corporalibus conglutinatas, vt hoc tempore cernuntur. Quo myſterio declarato, & Corporalibus retectis maxima fuit admiratio,& deuotio, & lachrymarum vis, quas ibi profuderunt, Deo gratias agendo gloria mque dando quod pro illis tam admirabilem rem feciſſet. Hoc tempore Barbari vires ſuas collegerunt, & omnes vicinos in armis eſſe voluerunt, & iterum

in

in Chriſtianos ſe contulerunt. Ipſi autem beneficio accepto corroborati mandarunt ſacerdoti, vt in loco eminentiori ſe cum Corporalibus ita collocaret, vt ea omnes milites intueri poſſent, vt indè vires ſuſciperent. Quo facto in hoſtes maximo impetu irruerunt, & tantopere cum ijs pugnarunt, vt omnis humus illic eſſet ſanguine, & mortuorum corporibus contecta. Habita hac victoria, & eo bello confecto, quæſtio orta eſt, quonam loco illa precioſa res collocaretur, quiſque cum ea ſe honorare velle ſuſtinebat. Dux autem generalis prudentiſſimè dixit quod cum illud opus Dei eſſet, ad eum quoque ſpectare locum, in quo ſit collocanda, declarare. Hoc æquum viſum eſt omnibus, & in eo conſenſerunt, vt Dei voluntas ſorte cognoſceretur. Ter igitur ſortem extraxerunt, & ſemper Darocæ obtigit, de quo loco erat ille ſacerdos, qui illas formas ſacrarat. Neque hoc contenti fuerunt; ſed ad aliam viam confugerunt, hoc eſt vt mitis inquireretur mula, quæ non amplius per terras Chriſtianorum deambulare ſolita eſſet, & Corporalibus in arca poſitis, ea benè ligata ſuper illa, mula permitteretur quo vellet, ire. Vbi verò conquieſceret, ibi eſſet illi precioſo depoſito locus. Mula præibat, ſacerdotes ſequebantur cũ cereis accenſis, poſt illos ordine ſequebantur milites cum ſuis Ducibus. Dũ in hoc itinere verſabantur, è vicis egrediebãtur ſacerdotes, & gentes Deum laudantes, & coram mula fruges, & trifolium, aut herbam modicam, & alia huiuſmodi ponentes, vt ibi comederet, conquieſceret, & talis ſacratis rebus fruerentur; mula tamen nuſquam cõquieuit quoad Darocam peruenit, & cuiuſdam xenodochij, quod extra ciuitatem erat, portas ingreſſa eſt, & ibi aliud miraculum contigit, mula enim Eccleſiã ingreſſa, humi genua fixit, & ita mortua eſt? Noluit enim Deus, neque conſentaneum fuit, vt quæ beſtia in tali re ſeruierat, ad alium humanæ vitæ vſum ſeruiret. Hoc igitur modo illa Corporalia Darocæ permanſerunt, eò reges, & principes conuenerunt, & alij primarij uiri, ut illud miraculum uiderent, & adorarent Deum, qui in illis corporalibus eſt. Tunc legati ad Vrbanum Papam quartum, ut de ea re eum certiorem facerent, iuerunt, qui multas conceſſit indulgentias ijs, qui iſtas reliquias uiſitarent, & alij ſummi Põtifices eaſdem confirmarunt, & auxerunt, ut in Eccleſiæ Darocæ archiuo apparet. Viginti autem annis poſt hoc miraculum feſtum corporis Chriſti inſtitutum fuit. Hæc eſt huius miraculi ſumma, cuius ueritas, ut comprobetur nullis, niſi oculorũ teſtibus indiget, eorum ſcilicet, qui quotannis ea proprijs cernunt cum ea expromunt Corporalia, ut in illis Deus, qui in illis eſt adoretur. Vbi duo cernuntur miracula. Vnum eſt adhuc illas formas integras, ſine ulla corruptione eſſe iam trecentis, & triginta annis elapſis, ex quo illę formæ ſacratæ fuerunt quod naturaliter fieri non poteſt. Alterum eſt eſſe ſanguine infectas, & aſperſas. De hoc miraculo ſcriptus eſt liber ad inuictiſſimum Carolum huius nominis Imperatorem quintum, & ad glorioſam Imperatricem illius uxorẽ, qui ea uiſerunt, & Dominum, qui in illis eſt, adorarunt. Narrauit in ciuitate Antuerpienſi (dicit Reuerendus Pater Guardianus Fratrum Minorum, oppidi Traiectenſis ad Moſam hoc anno 1602. qui vicario domus Cornelij montis apud Leodium hæc miracula propria manu ſcripta tradidit) illuſtris admodum, ac generoſus uir Lambertus VVyts, qui cum Paranymphi officio fungeretur, duxiſſetque Imperatoris magni filiam Regi Philippo 2. Hiſpaniæ ſponſam uerſus Hiſpaniam, domum reuertens per regnum Arragoniæ, ciuitatem Darocam intrauit, anno 1572. & proprijs oculis idem Corporale aſpexit, præſente Imperatore Rodolpho, & eius fratre germano Erneſto Archiduce. Scriptum quoque hoc miraculum, eſt à Reuerendo Patre Ludouico Granatenſi S. Thom. Profeſſore Dominicano lib. 2. de religionis Chriſtianæ præſtantia fol. 382. in editione Colonienſi, anni 1588. apud Geruuinum Calenium.

✠

EXEM-

EXEMPLVM XL.

Aliud miraculum.

ANno 1258. cum quidam presbyter ſacratiſſimam miſſam Pariſijs celebraret in ſacello quodam aulæ Regiæ, populoque oſtendendam diuiuiſſimam Euchariſtiam ſuſtuliſſet in altum, pro ſpecie panis, plurimi qui aderant formoſiſſimũ conſpexere puerum, quocirca nonnulli rogarunt presbyterum, vt tamdiu in altũ porrectis manibus ſiſteret, quoad Rex accerſeretur. Certior autem tanti miraculi factus Rex Ludouicus, negauit ſe eo profecturum, quod non credẽtibus hæc ſigna exiſterent, ſibi verò perſuaſiſſimum, verè in Euchariſtia Chriſti corpus eſſe. Vide Thomam Boſium lib. 14. de notis Eccleſiæ fol. 172. ex Villaneo, qui circa eadem tempora dicitur claruiſſe. lib. 6. cap. 67.

EXEMPLVM XLI.

Aliud miraculum.

ANno reparatæ ſalutis humanę 1369. in ducatus Barbantiæ regimine exiſtẽnte, Illuſtriſs. Domino Domino VVẽceſlao, filio regis Bohemiæ, & eius pia coniuge Domina Iohanna, filia Iohannis tertij Ducis Brabantiæ, circa feſtum Diui Bauonis, Archiſynagogus quidam Iudæorum, nomine Ionathas, triginta argenteis vulgò dictiš Moutreuen, eſt Viluoert ſche Moutreuen emit thecam, ſiue ciborium quoddam, quo continebantur 16. conſecratæ hoſtiæ, inter quas vna hoſtia erat maiuſcula, hanc cum venerandis hoſtijs ſacratam thecam, eum ab improbo quodam cuſtode ſacelli Diuæ Catherinæ Virginis, & martyris ſiti ſub parochia Diui Ioãnnis Baptiſtæ, extra muros oppidi Bruxellenſis, nactam furto abſtuliſſet, eaſdem ſacras hoſtias ad ſuæ fœcis homines, in alijs locis commorantes, miſit, vt ad Dei contumeliam eaſdem horrendis modis vilipenderent. Factum eſt autem cum ipſa die ſacra Paraſceues, qua ſe Chriſtiani in memoriam Dominicę paſſionis in admiranda pietate, & ſpiritualis deuotionis cultu exercere ſolent, dum Iudæi in vnum locum Bruxellis conſtitutum vulgoque dictum ter ArcKen ſimul conuenillent, pugionibus, & cultris eaſdem hoſtias transfixerũt, & contumelioſè pertractarunt, adeò vt ſanguis indè vbertim, non ſine ſtupore, & incredibili etiam maximè perfidorum Iudæorum admiratione efflueret, quod cum vidiſſent quidam eorum, velut cœleſtis numinis vindicante iuſtitia, in terram veluti mortui corruerunt. Cæteri hoc tam admirando miraculo, & portento percuſſi, & conſternati ab impiiſſimo ſcelere deſtitere. Cum autem nullam inire ſecum rationem poſſent, ad huiuſmodi occultandum miraculum, nullumque non mouerent lapidem, impediendo ne ad Chriſtianorum principum, aliorumque nobiliũ aures peruenirer, ſtatueruut aduocare matronam quandam, nomine Ioannam, à Iudaiſmo ad Chriſtianam, & catholicam fidem antè conuerſam, qua comparente magna pecuniæ ſumma eius animum expugnare conantur, certaque quantitate nummorum ei oblata hoc effecerunt, vt licet non ita libenter, tamen amore pecuniæ ſuperata ſecum auferre ciborium cum transfoſſis hoſtiis, quas pugionibus, & cultris ſuis transfixerant, & indignis modis contumelioſè tractarãt: Interim, cum nollet diuina maieſtas, vt tantum facinus, & immaniſſimum ſcelus in Dei ſacratiſſimum corpus perpetratum quempiam lateret, ſtatim Ioanna prædicta, acri conſcientiæ ſtimulo cœpit exagitari, & propterea cum nullam parandi cordis ſui viam reperire poſſet (non dubium quin ſuadente Deo, & certò ab Angelo præmonita) ſtatuit ſe conferre ad ſuum Parochum. Itaque cum ſub ſigillo cõfeſſionis omne ſcelus ſuo Paſtori indicaſſet; totiusque rei geſtæ ſeriem aperuiſſet, monet eã Dominus Petrus de Heda: (ſic enim is Paſtor vocabatur) vt etiam data opportunitate ciborium ad ſe vna cum hoſtiis transfixis deferat. Quibus receptis, aduocat ille Dominum Gerardum SpiKermam, Eccleſiæ S. Gudulæ Supplebanum, & alterius portionis Capellæ Diui Nicolai Bruxellenſis Rectorem, quatenus in negotio tam arduo quid facto opus foret, conſilio ſimul inito ſecum ſtatuerent. Interim peruenit ſcelus id inauditũ ad aures Venerabilis viri Domini Ioannis de Iſcha, prædictæ Eccleſiæ

Di-

Diuæ Gudulæ Scholaſtici, & Canonici, nec non Reuerendiſſimi Epiſcopi Cameracenſis pro tempore Vicarij generalis, qui ad ſe vocata prædicta Ioanna, vt amplius omnia cognoſcat, eam mandat arcta detineri cuſtodia, vt ſic totius rei ſeries manifeſtius cognoſcatur. Mandat interea Illuſtriſſimus, & Sereniſſimus Dux Brabantiæ VVenceſlaus, Bohemiæ Regis filius omnes Iudæos in ciuitate Bruxellenſi tunc temporis commorantes, & in Suburbijs & locis circumiacentibus moram trahentes, capi, & in publica facinoroſorum hominum cuſtodia poni, quæ vulgò dicitur die Steenpoerte, ibique varijs tormentis adacti facinus confitentur, & proceſſu ſuper eorum facinore exacto, flammis viui adiudicantur comburendi, in loco dicto den VVolendries, extra antiqua mœnia prædictæ ciuitatis conſtituto, poſtquã curribus per totam ciuitatem fuiſſent vecti, & forcipibus ferreis candentibus eorũ carnes laceratæ. Facta eſt autem hæc animaduerſio, in Vigilia Aſcenſionis Dominicæ anno 1370. Eorum quoq; bona omnia fiſco Domini Ducis fuere adiudicata, quemadmodum liquet ex rationibus redditis id temporis, per Godefridum de Ternis, quæſtorem generalem dicti Domini Ducis, in diſtrictu Bruxellenſi, quarum ſumma aſſeruatur in Camera computus.

EXEMPLVM XLII.

Famæ potius, quàm diuitijs ſeruiendum.

QVidam mercator in ciuitate Ianuenſi, Obertus nomine, tantæ legalitatis erat vt quidam quingentos apud eũ aureos depoſuiſſe mendaciter diceret, illeque minimè ſuper hoc chartulam ſeu ſcriptum reperiret, nulloſq; mendoſos teſtes adduceret. Et mercator fideliſſimus diceret ſe depoſitum, minimè recepiſſe. Et ille clamans vociferare vellet: Obertus eum ſtatim vocauit, dicens: Tace fili, accipe quingentos aureos, quos te apud me depoſuiſſe affirmas, ſtatimque ipſi pecuniam numerauit; Malens iniuſtè pecuniã perdere, quam bonæ famę ſui nominis detrahere. Gotſchalcus ſerm. 97. part. æſtiual. litera D.

EXEMPLVM XLIII.

Rex quidam, cum ſubditis ſuis ab idolorũ ſeruitute auocatur, miraculo probante Chriſtum verum eſſe Deum.

TEmpore Othonis primi Imperatoris, quòd Danis qui idola colebant cum Chriſto: cum Popone clerico in conuiuio altercantibus, ſuper cultura Dei, & Deorum; Danis aſſerentibus Ieſum eſſe, non Deum: ſed hominem. Popone verò è cõtra affirmante Ieſum eſſe verum Deũ ſolum, Rex Araldus præcepit clerico, vt fidem propoſitam à ſe, probaret teſtimonio veritatis: quod annuente clerico: ingentis ponderis ferrum ignitum manibus illius ferendum imponitur. Quod cum clericus vſque ad palatium portaſſet abſque vlla leſione; Rex penitus abiecta idolatria: ſe, ſuoſque ad colendum verum Deum conuertit, & clericum ad Epiſcopatum promouit. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini parte æſtiu. ſer. 11. litera D.

EXEMPLVM XLIIII.

Fraus mercatoris depoſitum negantis, ſagaci mulieris cuiuſdam prudentia detegitur.

LEgimus mercatorẽ quendã in ſeruandis depoſitis claræ famæ, ſed vbi erat oportunitas fur erat, & latro. Huius famã quidam extraneus audiẽs, theſaurum non modicum reſeruandum illi reliquit. Poſt annos verò tres homo à mercatore ſuum repetijt accommodatum ſibi depoſitum. Mercator verò ſciens illum, nec teſtes habere ſuper hoc, nec chirógraphũ aliquod depoſitũ negans, ſe ipſum minimè cognoſcere aſſerebat. Quod ille audiens ibat triſtis, & mœrens. Cui cùm obuiaſſet vetula quædam, cauſam tãtæ triſtitię ab eo ſciſcitabatur. Tunc ille, non poteris me iuuare mulier. Ait illa: Obſecro te, vt mihi cauſã tuæ triſtitiæ enarres, fortè tibi conſiliũ ſaluberrimũ dare potero. Victus ergo homo infortuniũ ſuum totum per ordinem mulieri dixit: At ſagax mulier, & prudens vetula. Habesne, inquit, aliquem in hac ciuitate amicum tibi fidelem? Reſpondit

homo, habeo plures. Tunc illa: Vade, inquit, & dic eis, vt emant ſcrinia depicta pulchra, & implentes ea vilibus rebus fingant in eis eſſe gemmas pretioſas, & theſaurum magni valoris, portantes ad mercatorem illum, & dicant ſe velle apud eũ theſaurum magnum deponere, cùm audierint famam legalitatis ſuæ non modicam eſſe, & ire habeant ad partes multum remotas. Illis ergo cum mercatore loquentibus, tu ſuperuenies, petens debitum tuũ, quod tali tempore apud eum depoſuiſti: ſpero enim quòd propter maius lucrum, & adſtantium amicorum tuorum verecundiam, legalitatis ſibi famam imponentiũ, ſtatim tibi theſaurum tuum ex integro reſtituet. Abijt ergo homo ille, & fecit iuxta mulieris conſilium. Amicis ergo cum mercatore loquentibus, de ficto theſauro apud eum deponendo, ſuperuenit & ipſe repetens theſaurum ſuum. Reſpondit mercator, bene te noſco, tu es talis, & tali die & tempore veniſti, & portaſti. Depoſitum tuum optimè cuſtodiui, & procuratori ſuo ait: Vade cito, & da huic depoſitum ſuum, ſicque accipiens depoſitum homo gaudens abijt. Infœlix mercator à ſua defraudatus malitia, vacuus remanſit. Gotſchalcus ſerm. 97. partis æſtiualis litera D.

EXEMPLVM XLV.

De milite, qui per vim abſtulerat ſiluam, cum ſtagno à quibuſdam religioſis.

LEgitur quòd in diœceſi Beluacenſi, vbi eſt quædam arida ſilua, & ſterile quoddam ſtagnum, iuxta ſiluã, cuius cauſam referunt incolæ loci talem; quòd miles quidam abſtulerit eandem ſiluam, cum ſtagno per violentiam, à quibuſdam religioſis. Cùm autem Abbas loci illius nec prece, nec precio, nec placitis recuperare poſſet, venit ad locum dicens ſiluæ, & ſtagno. Sicut debitam, & veram iuriſdictionem in vobis habemus: ita ſub interminatione anathematis, ideſt, excommunicationis vobis inhibemus, nè de cætero fructus vel res aliquas producatis vnde gaudeant, qui vos nobis iniuſtè abſtulerũt. Et ex tunc ſtagnum ſine piſcibus permanſit, & ſilua aruit: ſi enim prælati deificè viuerent, illud poſſent contra ſuos inuaſores obtinere. Simile legitur in legenda S. Remigij de Moſendino: & in legenda S. Laurentij de iudice qui abſtulit tres domos ſancti Laurentij. Tales damnantur niſi reſtituant. Cuius exemplum recitat Cæſarius lib. 1. c. 34. de Lantgrauio Haſſiæ. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſerm. 34. litera D. partis hyemalis.

EXEMPLVM XLVI.

Seruus quidam heri ſui conſenſu, defraudans hoſpites grauiter punitur.

LEgitur quòd in Lõgobardiæ partibus quidam nobilis hoſpitium quoddam adiuerit, cum magna famulorum caterua. Cùm verò equis prima noctis hora pabula data fuiſſent, famulus hoſpitis furtiuè equorum pabula accepit. Cumque ad equum, cui nobilis inſidere ſolebat fur veniſſet: manumque ad tollendum pabulum applicuiſſet: nec equus ipſe furis brachiũ dimittere vellet, & præ nimio dolore clamaret, domicella cum famulis ſuis, & hoſpite concurrerunt, ſed nullo modo dictum furem de dentibus equi remouere poterant, donec vicinorum aures eius rei fama permouiſſet, ſicque iudicatus, & ſuſpenſus poſteà fuit.
Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſer 13. de dedicatione litera F.

EXEMPLVM XLVII.

Admiranda viſio Theophanis de pœnis, ac damnatione illorum, qui ſe ſegregant à catholica, & Apoſtolica Eccleſia ad quaſcunque hæreſes.

SEnex quidam ſedebat in Laura Calamonis iuxta Iordanem fluuium, Ciriacus nomine, magni apud Deum meriti. Ad hunc profectus eſt frater peregrinus ex regione Dora, Theophanes nomine, vt interrogaret ſenem de cognitionibus fornicationis. Quem ſenior hortar cœpit, atque vrgere verbis de pudicitia & caſtitate, frater itaque magnificè ædificatus ait ſeni: Vere, mi pater, ego, niſi in regione

mea Neſtorianis communicarem, tecum permanſiſſem. Cùm verò audiſſet ſenex Neſtorij nomen, afflictus de perditione fratris corripiebat eum, & orabat, vt recederet ab hac peſſima & pernicioſa hæreſi, accederetque ad ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, dicens, non eſſe aliam ſalutis ſpem, niſi rectè ſentiamus, & credamus (vt reuera eſt) ſanctam Mariã Dei genitricem eſſe. Dixit autem frater ille ſeni: Profectò, domine pater, omnes hæreſes ſic dicunt: niſi nobiſcum communices, ſaluus eſſe non poteris. Quid ergò faciam, infœlix, neſcio. Deprecare igitur dominum, vt reipſa me certũ faciat, quænam ſit vera fides. Senex autem cum gaudio fratris verba ſuſcepit, dixitque illi, ſede in ſpelunca mecum, & omnino ſpem in Deo habeto, quia reuelabit tibi ipſius benignitas, quæ ſit vera fides. Dimiſſoque fratre in ſpelunca ſua, egreſſus eſt ſenior propè mare mortuum, orans Deum pro fratre. Circa autem horam nonam diei ſequentis, adſpexit frater quendam adſtantem ſibi adſpectu terribilem, ac dicentem. Veni, & vide veritatem, aſſumẽſque eum, duxit in locum tenebroſum, ac fœtidum, ignes euaporantem. Atque in ipſis ignibus vidit Neſtorium, Eutychen, Apollinarem, Dioſcorum, Seuerum, Arianum, & alios quoſdam. Dixitque illi is qui apparuerat: locus iſte paratus eſt hæreticis, & blaſphemantibus, & his, qui illorum dogmata ſequuntur. Si ergo placet tibi locus, perſiſte in tuo dogmate. Si autem ſupplicium iſtud experiri non vis, accede ad ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, quam te ſenex docet: dico enim tibi, quia ſi omnes virtutes homo operetur, nec rectè credat, in hoc loco cruciabitur. Atque in hoc verbo venit frater in ſemetipſum, & redeũti ſeni narrauit omnia quæ viderat, acceſſitque ad communionem ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ. Remanſit autem cum ſene, impletiſque quatuor cũ illo annis, dormiuit in pace. Ioannes Moſcus Euiratus cap. 36. Prati Siritualis.

EXEMPLVM XLVIII.

Simile exemplũ de pœnis, ac damnatione hæreticorum noſtri temporis.

Conuenit cum præcedenti hiſtoria ſcriptum quoddam, quod mihi vir quidã ætate doctrina, & pietate venerandus communicauit, totamque rei ſeriem à perſonis fide dignis in ipſo loco vbi contigit, cognouit. Anno 1529. Delphis (quæ celebris eſt Hollandiæ ciuitas) in monaſterio ſanctæ Annæ fuit ſanctimonialis quædam vocata Anna, Georgij nota, filia cuiuſdam viri nobilis alterius prouinciæ, inuita pęne in idem monaſterium intruſa, quę cùm annum ætatis ageret 24. in grauem incidit infirmitatem circa horam 7. veſpertinam, ex qua exanimis facta eſt manè circa hora 3. iacuitque omnium vitalium ſenſuum expers ad quartam horæ partem. Tandemque ſibi reſtituta, grauiter ingemuit, oculoſque in Prioriſſam conijciens, ait: Chariſſima mater, vbi nunc fui? Equidem vidi Scribas, & Phariſæos ardentes in barathro gehennæ. Mater verò placidis ſermonibus eã reprimere conabatur, exiſtimans illam mentis impotentiam incurriſſe. Reſpondit illa, ſe nulla mentis inopia laborare, ſed pleniſſimè ſibi conſtare: Vidique, inquit, Lutheranos ardentes in abyſſo inferni. Cumque obiurgaretur à quadam ſorore adſtante prohibereturque talia proloqui, illa mox luculentiori voce ſubiunxit: Tune, inquit, vis vt ſileam? nõ eloquar ſolùm, ſed vociferabor, & eiulabo, quoniam ab omnipotente Deo compellor hæc eloqui, vidique Lutheranos in profundis abyſſi infernalis, & quendam iamdudum hic Delphis defunctum, quem quidem ipſa nec nouerat vnquam, nec viderat; ſed quædam laica mulier lecto aſſiſtens eundem nouerat. Vidi præterea, inquit, illam perſonam, quæ vt ab hac religione monaſtica deficerem, blandis pernicioſiſque ſuggeſtionibus pellicere conabatur, tartareis ignibus mancipatã: ſed gratias ago tibi benigniſſime Ieſu, quòd perſeueraui in hoc ſacro inſtituto, tuum hoc eſt donum, non meritum meum: ſeruiui quidem tibi languidè, ac tepidè ſed pijſſime Ieſu, ſi dignaberis mihi parcere, propono tua gratia cooperante, me ex toto

corde emendare. Poſt hæc ad extremum vitæ agonem deueniens, obruebatur quibuſdam infirmitatibus, quæ à diuerſis ſanctis denominari conſueuerunt. Quas dũ ſuſtinéret admodùm lamentabiliter dicebat Benigniſſime Ieſu, quid cauſæ eſt qđ his plagis tantopere diſcrutior? gratias tamen pro his ago tibi, & profiteor, licet te in ſanctis tuis non blaſphemauerim, tepidè tamen & remiſsè eos colui. O grauiſſima Dei mater Maria, & tu ſacratiſſima Anna nunquam veſtris cultoribus precum veſtrarum ſuffragia ſubtraharis. Vos vero ſãcti, & electi Dei, ignoſcite mihi, quòd non ea qua decuiſſet, veneratione, & cultu vos honorauerim. Et his quidem illa modis culpam ſuam deprecabatur, gratias autem, inquit, ago tibi clementiſſime Deus, quòd plenam nunc aſſequar omnium hoſtium, & periculorum meorum victoriã, quodque in hoc ſacro ordine, & habitu, & religione catholica, nunc vita hac defungar. Quod audiens mater monaſterij, cœpit vbertim lachrymari. Ad quam infirma, noli inquit, flere, ſed mecum diuinæ bonitati gratias age, quòd ætate, & tempore maximè congruo hinc euocor: timeo enim, ſi diu vixiſſem quòd in ſancta hac religione non ſatis cõſtanter perſeueraſſem vſque in finem. Reliquis verò ſororibus dicebat, vt eſſent obedientes, nihil cuiquã darent ſine conſenſu matris, vitam ſeriò emendarent, ac pœnitentiam agerẽt. Poſt hæc dulci voce odas iſtas Eccleſiaſticas decantauit: ſit porta Chriſti peruia Maria mater gratiæ; denique verſum vnum pij cuiuſdam cãtici Germanici, quod incipit: Confido me breui amabilem vultum Domini Ieſu contemplaturam moxque ceſſauit loqui, & poſt horam in Domino obdormiuit. Tilmannus Bredembachius lib. 7. Collat. ſacrar. cap. 26.

EXEMPLVM XLIX.

Clandeſtina mala diu celari non poſſunt.

PAtet quia, cùm quidam Chriſtianus ſe aſſociaſſet cuidam Iudæo, in quadam via, & Chriſtianus vellet Iudæum propter pecuniam occidere. Ait Iudæus: Noli facere hoc malum: quia finaliter totum ſcietur. Ait Chriſtianus: Quis hoc diceret cum ſimus in loco ſecretiſſimo? Reſpondit Iudæus: Perdices quæ coram te volant, ſed ipſe parum curauit, Iudæum interfecit, & pecuniam ei abſtulit. Quadam verò die cum igni aſtaret, & in veru perdices à Domino ipſius captæ aſſarentur, eæ incœperunt ſonitum quendã edere, eo modo, quo ſolent plerumque carnes coctæ. Tunc ille perterritus, ac ſolitò pallidior, memorque à Iudæo dictorum, hinc inde quoque aſpiciens, à Domino (qui aliquid ſubeſſe ſuſpicabatur) deprehenditur, & laqueo ſuſpenſus eſt.
Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini partis æſtiualis ſerm. 99. litera D.

EXEMPLVM L.

Honeſtas & verecundia ſeruanda in membris regendis, & cùm operibus naturæ ſeruitur.

MAximiſianus primus eius nominis Imperator, cui ſucceſſit in Imperio Carolus quintus eius nepos, tantæ fuit honeſtatis & verecundiæ, vt nemo ex cubicularijs vnquam, vel meiere, vel naturæ opera egerere viderit, imò etiam vix medicis vrinam ſuam perſpiciendam permiſerit. Quinetiam cùm inſtantem mortis horam perſentiret, & quid de ſuo corpore poſt obitum fieri vellet, præordinaret: inter alia præcepit, vt ſibi ſtatim ſubligaculum dum viueret induceretur, nè quis poſt mortem eius verenda conſpiceret, perpendant multi Chriſtiani, quàm longè abſint ab illa verecunda honeſtate, qui non verentur coram alijs huiuſmodi operibus ſatisfacere, valentes & ſani, qui ſeceſſibus, & locis ſecretioribus vti poſſent vbi à nemine deprehenderetur, meminerintque illius ſententiæ D. Bernardi ſerm. de vita ſolitaria ad Fratres de Monte: Honeſtas, inquit, amica Deo, & Angelis, quemadmodum è diuersò inhoneſtas, & indecentia immundis dæmonibus, & impuris ſpiritibus, grata eſt, & familiaris.
VVolfangus Lazius, Cuſpinianus & alij.

EXEMPLVM LI.

Honores mutant mores, & inflant mentes.

Filius cuiuſdam carbonarij propter diſcordiam eligentium fuerat electus in Regem ciuitatis. Veniens pater, videns filium ſuum in regalibus inſignijs, interrogauit filium an ipſum agnoſceret? Reſpondit filius: Pater non cognoſco meipſum, quomodo deberem te cognoſcere? Gotſchalcus ſer. 17. par. æſtiu. litera C.

EXEMPLVM LII.

Hoſpitalitas ſubulci Regij laudata, & remunerata, & inhoſpitalitas Regis reprehenſa, & punita.

CVm Germanus Epiſcopus Altiſiodorenſis in Britannia prædicaret, die quodam Regis Britanniæ palatium cum ſuis diſcipulis introiuit, & directo ad Regem nuntio pro vehementi frigore, & ſuperueniente nocte hoſpitium poſtulauit. Sed cum Rex immitis cōcedere noluiſſet; Germanus cum diſcipulis ſuis ſub dio perſiſtens niuem, & grandinem patienter ſuſtinuit. Iamque veniente nocte ſubulcus Regis regreſſus à paſcuis, accepta in palatio præbenda ſua ad proprium tugurium redibat. Is cum ſanctum Germanum conſpexit vehementi frigore cum diſcipulis tabeſcentem, perſonæ dignitate permotus, oro, inquit, quiſquis es Domine, vt tibi, & ſocijs parcas, & veniens ad hoſpitium meum officium paupertatis meæ ſuſcipias benignè. Cumque Germanus ad eum humiliter declinaſſet, porcarius ille vxorem ſuam monuit, vt vitulum vnicū, quem habebat occideret, & hoſpitibus cœnaturis apponeret. Poſt cœnam ergo Germanus mulierem euocat. Iubetque vt oſſa vituli diligenter collecta ſub pellem eius, ante matrem in præſepe collocet. Quo facto vitulus ſine mora ſurrexit, matriq; coaſtans comedere fœnum cœpit. Tunc Germanus hoc audiens rogat hoſpites ſuos, vt ſaluo iure hoſpitij, hoc interim beneficium acceptarent. Facto autem manæ, Germanus ad palatium regreditur, & Regem egreſſurum de palatio præſtolatur. Exeunti feſtinus occurrit, & cur ei ſerò hoſpitium negaſſet, patenter inquiſiuit. Rex ſtupore defixus, & ſancti i auctoritate attonitus reſpondere non potuit. Tunc Germanus, egredere, inquit, & regnū meliori dimitte. Illo hæſitante, Germanus cunctantem impellens. Egredieris, ait, & ſicut Dominus diffiniuit, nequaquam deinceps poteſtate Regia abuteris. Rex autem poteſtatem cęleſtem in præſule reformidans, cum coniuge & liberis indifferenter exiuit & vlterius ingredi non præſumpſit. Tunc Germanus ſubulcum eum cum coniuge venire fecit, & vniuerſo ſtupente palatio regem conſtituit. Ex tūc Reges ex ſubulci genere prodeuntes genti Britonum dominantur. Deo eis humanas mirabiliter ordinante, per beatū Germanum. Vincentius Belnacenſis cap. 21. cap. 11. & Gotſchalcus Holen ſer. 52. partis Hyemalis.

EXEMPLVM LIII.

Fortunam reuerenter habe, quicunq; repente
Diues ab exili, ꝓgrediere loco. Auſon.

VVIligiſus natione Saxo, in villa Stroningen, infimæ cōditionis patre Hatmaxurgo, plauſtrario natus fuit. Ipſe verò ingenio quaſi diuino erat præditus, atque omni genere optimarum virtutum excultus. Itaque literarum doctrina, & prudentia adeo excreuit, vt Othonis ſecundi Romanorum Imperatoris Archicapellanus fieret. Cùm autem ſumma modeſtia, & pietate idem officium optimè exequeretur, ab eodem Othone, in Moguntinæ ſedis faſtigium collocatus eſt, anno ſalutis humanæ 976. Poſteà etiam cùm electores Imperij ab Othone III. quem ipſe educarat, conſtituerentur, ipſe primus Moguntinus elector factus eſt. Ipſe verò agnoſcens quàm facilè genus humanum ſuperbiret, atque in vitia laberetur, vt ſui generis, & conditionis ſæpius, & facilius reminiſceretur, in priuato conclaui, ad quod ſolus clauem habebat, rotam in pariete depingi fecit, cum hac inſcriptione, VViligiſe memineris quid ſis, & quid olim fueris. Hæc rota poſteà in-

inſigne Archiepiſcopatui Moguntinenſi, atque ab Henrico 2. Imperatore confirmatum fuit. Hac ratione factum eſt, vt VVilligiſus viuum humilitatis exemplar, per triginta ſex annos optimè Eccleſiam Moguntinam gubernaret, adeoque Deo, & hominibus gratus eſſet. Tandem verò annis,& laboribus conſumptus,cùm multa hinc inde Monaſteria,& templa erexiſſet in Domino obdormiuit, anno 1011. quo tempore Cæſar Bambergenſem Epiſcoparum fundauit. Ioannes Zieglerus de viris illuſtribus.

EXEMPLVM LIIII.

Ioānes Damaſcenus vilibus officijs,in Religione ſe exercet, humilitati,& mortificationi operam nauans.

DAmaſcenus vir diues, & nobilis, ac magiſtratibus etiam geſtis clarus,ad monaſticam diſciplinam ſe receperat, in qua cum ſeni cuidam traditus eſſet, viſum eſt, huic primum, ac præcipuum in eo humilitatis fundamentum ita iacere, vt eum infimis quibusque perfungi iuberet, ollas tergere, vertere ſordes, ſcaphia purgare, omnia denique obire miniſteria, inſuper etiam; quaſi nullam rem rectè ageret,crebra eum reprehenſione, atque obiurgatione rentare: in qua eum ratione menſes aliquot exercuit, tanto eius profectu, quantum deinde totius vitæ ſanctitas declarauit. Sed tamen tantùm abeſt: vt illæ infimæ, ac ſordidæ etiam, ſi per ſe ſpectentur functiones aliquam Damaſceno inter ſuos notam pepererint,vt potius id ipſum magis eum illuſtrarit, admirantibus omnibus,& in cœlum ferentibus talem in tanto viro, & mūdi,& ſui ipſius deſpicientiā. Ac ipſe quoque ſenex, qui iſta imperitando ſeueriorem perſonam induerat,vbi maturum eſſe vidit, hilariter eum, iucundeque complexus, & tantum ei profectum gratulatus, cum multis laudibus à ſua diſciplina tanquam rude donatum dimiſit. In vita Ioannis Damaſceni, & Hieronymus Platus lib. 1. de bono ſtatu Religioſi cap. 21.

EXEMPLVM LV.

Imagine Beatæ Virginis per Lucam Euangeliſtam depicta, eademque iuſſu Gregorij magni Romæ in ſupplicatione circumgeſtata miraculoſa à peſte liberatio ſubſecuta eſt.

GRegorius cùm ſæuiſſima peſtis Romæ ſæuiret, ac multæ ſimul aliæ calamitates accederent, religioſam in die Reſurrectionis ſupplicationem inſtituit, & Virginis Dei genitricis imaginem in publicum efferri curauit, piamque circumgeſtationem Deus præſenti miraculo comprobauit. Etenim quacunq; ferretur imago peſtilentis cœli grauitas depulſa, & optata ſalubritas in vrbe conſecuta eſt. Vbi gratulantibus omnibus Deo, ecce tibi Angelus,qui ſanctam Virginem his vocibus è cœlo alloqueretur: Regina cœli lætare, alleluia. Quia quem meruiſti portare, alleluia. Reſurrexit,ſicut dixit,alleluia. Quam orationem ſimul atque Gregorius coram audiuit,diuino Spiritu ſtatim excitatus,eam in hunc modum expleuit. Ora pro nobis Deum, alleluia. Quod canticum deinde ſolemne manſit in Eccleſia, & Paſchalis lætitiæ,vel argumentum, vel confirmatio quotannis eſſe cōſueuit. Eandem hiſtoriam à veteribus acceptam, Sigonius quoque confirmat lib. 1. de regno Italiæ. Theodoricus de Apoldia lib. 2. de vita S. Dominici cap. 5.

EXEMPLVM LVI.

Conſtantinus Cypri Epiſcopus in Concilio Nicæno 2.actione 4. de quodam Cyprio, quidam imaginem Deiparæ violans,meritas luit ſuæ impietatis pœnas.

FVir vir Cyprius in vrbe Conſtantia atmentarius, qui orandi cauſa in virginis Deiparę ſacellum conceſſit,atque cùm inter orandum ſuſpiceret, imaginem Virginis ex coloribus in parietibus expreſſā, animaduertit, ac indignabundus dixit: Quorſum hæc? Statimque ſtimulo, quo boues agebat ſublato eidem imagini Virginis dextrum oculum eruit. Egreſſus porrò, dum fortè pecus ad maturandum

iter

iter pungit, ecce ſtimulus conſtringitur, & ea pars, cui ferrum erat infixum, in dextrũ hominis oculum rectà inuolat, ac miſerũ oculo priuat. Narrat hoc Conſtantinus ſanctiſſimus Cypri Epiſcopus coram toto conſeſſu Patrum, verbiſque diſertis adiungit: Hunc ego Conſtantinus virum vidi, & vnoculum etiam ex hac cauſa eſſe cognoſco. Concilij Nicæni 2. actione 4.

EXEMPLVM LVII.

De Ioãne Anachoreta, qui ſe Virgini Deiparæ apud imaginem eius commendãs, poſt reditum candelam ſemper ardentem inuenit.

IOannes Anachoreta vir magni nominis, & præcipuæ ſanctitatis, qui ſenex in ſpelunca quadam vixerit circa villam, quæ dicitur Sochus, viginti propemodum miliaribus diſtans ab Hieroſolymis. Habebat idem in ſua ſpelunca Deiparæ, ac Dominæ noſtræ ſemperque Virginis Mariæ imaginem, eaque matrem Chriſti Filij geſtatricem exprimebat. Qui ſenex, ſi quando religionis cauſa vellet aliò proficiſci, & loca veneranda petere, quod illi erat perquàm vſitatum, de more candelã coram eadem imagine incendebat, & precatione facta, Deo ſeſe, itemque ſuum commendabat, ſimulque in ipſam Deiparæ imaginem intuens, his verbis vtebatur: Sancta Domina noſtra Dei genitrix, quia longum iter facere ſtatui, ac multis diebus abeſſe cogor, tu candelæ huius habe curã, eamque, nè extinguatur iuxta meum deſiderium ſerua. Te quidem comite, & adiuuante hoc ingredior iter. Hæc vbi dixiſſet imagini, in viam ſe dedit, & itinere confecto domum poſtea redijt ita, vt aliquando vnum, ſæpe duos etiam, vel tres, imò quinque, & ſex menſes abeſſet. Semper autem in reditu candelam inuenit integram, & ardentem, ſicut illam ante iter ſuum accenſam reliquerat, nec vnquam vidit extingui. Id quod citra certum, & euidens miraculum fieri neutiquam poterat, Deo haud dubiè per Deiparam hoc prodigium, operante, ac piam ſancti ſenis fiduciam corroborante. Ioannes Moſcus Euiratus in Prato ſpirituali Sophronij c. 180.

EXEMPLVM LVIII.

De imagine Virginis Deiparæ, quam, nè monachus veneraretur, dæmon diſſuadere ſtudet, promittens deinceps ab eo impugnando deſtiturum.

MOnachus quidam ſolitarius, & inſignis Chriſti pugil, iamque grandæuus in monte Oliuarum habitabat, & ab impuro ſpiritu fornicationis acriter impugnabatur. Qui cùm vehementer infeſtaretur, eiulare demum cœpit, ac dicere infeſtanti dæmoni: Quouſq; tandem miſſum me non facies? Recede iam à me, qui mecum quaſi conſenuiſti. Dæmon verò illi ſe viſibilem exhibens, hoc modo reſpõdit: Iura mihi, te nemini mea verba, quæ dicam renunciaturum, ac deinceps te oppugnare deſinam. Iurauit ſenex de ſeruanda fide ſilentij, ac dixit: Per illum, qui in altiſſimis habitat, ea quæ dixeris mihi nemini reuelabo. Tum ille, noli inquit, hanc imaginem adorare, & ego à te impugnando deſiſtam: habebat enim ſenex eo in loco imaginem, quæ Dominæ noſtræ ſanctæ Dei genitricis Mariæ, Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum circumgeſtantis figuram exprimeret, quam & ſolitus erat venerari. Hoc audito, ſenex deliberandi tempus poſtulauit, remque omnem die ſequenti expoſuit Abbati Theodoro Aeliotæ in laura Pharan tunc habitanti. Is monacho reſpondit: Verè illuſus es, Domine Abba, & peccaſti iurando dæmoni: ſed quòd arcanum aperueris, rectè abs te factum eſt. Cæterùm in quodlibet huius vrbis lupanar ingredi te præſtat, quam vt Deum, ac Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vnà cum matre ſua deſinas adorare. Atque in hanc ſententiam plura expoſuit, eiuſque monachi diſcedentis animum in hoc adorandi inſtituto bene confirmatum reliquit. Redijt igitur ad monachum dæmon, & eum illo expoſtulans dixit: Quid hoc rei eſt ſenex nequiſſime? itane ſeruas mihi fidem etiam iuramento firmatam de arcano reticendo? equidem hoc tibi affirmo fore, vt in die iudicij Deum iuratum ſentias, & huius periurij pœnam exſoluas. Reſpondit monachus: me quidam iuraſſe ſcio; ſed nihilominus Dominum, & creatorem adorare pergam: tibi verò nõ obſequar, quidquid etiam promiſerim;

hanc hiſtoriam, qui velint improbè carpant, & calumnientur; nos eam rectè à grauiſſimis Patribus ſeptimæ ſynodi iam pridem approbatam habemus.

Idem in Prato Spirituali Sophronij c. 45.

EXEMPLVM LIX.

Thomas Morus lib. 1. Dialog. cap. 16. & refert Laurentius Surius in Chronicis, de puella quadam nobili, cum alijs quibuſdam à dæmone obſeſſis apud Imaginem Beatæ Virginis Ipiſuuntchij liberatis.

AIt Thomas Morus loco citato, ſe pleraque ſuæ ætatis commemorare poſſe miracula, quę ad imagines, quas ſolent, homines pij etiam peregrè inuiſere, edita ſint, tam ab omni ſuſpicione aliena, tamque amplis fulta teſtimonijs, vt qui ea velit reuocare in dubium, is non multum ab inſania abeſſe videri queat. Interim vnũ recitat admodum illuſtre, quod ante paucos annos in cuiuſdam viri nobilis Rogeri VVentunorthi aliquot proles declaratum ſit diuinitus, præcipuè autem in vnam ex filiabus eius, annorum non amplius duodecim, quam malus dæmon inuaſerat, & multis modis diuexarat. Erat illa iam mentis inops, delirans que procaciter, & petulanter in Deum ipſum incurrebat execrabaturque res quaſque precibus ſacratas, & quod mirum eſt, facilè etiam nullo iudicante à non conſecratis illas internoſcebat; fiebant hæc proculdubio illo efficiente, qui puellam occupabat. Interim verò, tum ſua voluntate, tum diuina admonitione permota eſt, vt ad Sanctæ Mariæ Ipiſnuntchij (eſt hoc Angliæ oppidum) accederet. In illo autem itinere, quæ id temporis alibi dicerentur, & fierent, citra mendacium edicere potuit, multaque, rapta in extaſim rara, & ſublimia promebat, licèt ipſa eorum rudis eſſet, & imperita, vt etiam viri doctiſſimi non mediocriter admirarentur talia ab illa dici poſſe. Vbi porrò ad locum ventum eſt, erat ibi imago beatiſſimæ virginis Mariæ. Coram ea dum illa puella ſiſtitur, aderant perplures ſplẽdidi, & nobiles viri, & ecce ab illo tetro ſpiritu horrendum in modum dilaniatur, facies & oculi terribilem in ſpeciem transformantur os contorquetur & diſtenditur, oculi in maxillas prominent; vt ſine horrore nemo eam poſſet intueri. Aderant & aliæ perſonæ, in quas permittente Deo improbus Sathan mirabiliter ſæuiebat. Atqui mox omnes illæ vnà cum puella perfectæ ſunt redditæ ſanitati. Huic tanto ſpectaculo aderant parentes puellæ, homines & ordinis ampliſſimi, nẽpe equeſtris, & rebus locupletes, aderant & alij ſuper multi, magnæ dignitatis, prudentiæ, & experientiæ. Aberat verò omnis fingendi vel ratio, vel ſuſpicio, tùm quod puella eſſet tenera ætate, tum quod rei ipſius immanitas, & horrenda ſpecies omnem excluderet ſimulationem. Cernens autem puella ſe liberatam, licet pater obluctaretur, mundo huic ilico nuncium remiſit, & in cœnobio bene inſtituto ſanctarum virginum religionem profeſſa monaſticã, & piè & ſanctè vixit. Idem qui ſupra.

EXEMPLVM LX.

Quidam grauiter puniuntur, propter iniuriam imagini illatam.

IN Francia eſt quædam Abbatia, quæ Dolis vocabatur: in qua eſt quædam imago lapidea ad honorem Beatæ Mariæ ſculpta: ad quam, cùm quædam paupercula mulier veniret, orandi gratia aderant ibi duo Brabantini, qui improperantes mulieri imaginem blaſphemabant, vnus etiam lapides in imaginem proijciens, cum vno lapide percuſſit, & fregit brachium pueri Ieſu; & cùm manus illa lapidea cecidiſſet; exierunt guttæ ſanguinis à brachio, ac ſi eſſet hominis viuentis; ſtatimq; in eodẽ loco, qui lapidem proiecerat expirauit. Alter verò, cũ vellet morientem inter brachia ſua colligere, vt ei præberet aliquod adiutorium, ſtatim arreptus eſt à dæmone, & ſequenti die defunctus eſt, & cum turba multa conueniret, vt imaginem, & ſanguinem de lapide fluxũ videret, ipſis videntibus prædicta imago ſcidit veſtimenta ſua, ſcilicet, ornatum lapideum, & collum ſuum, quod firmatum erat monili lapideo, & pectus denudauit vſq; ad mammillas, propter ignominiam, & iniuriã, quę illata fuerat ſibi, & filio ſuo. Hoc contigit anno Domini 1187. tempore quo guerra erat inter Philippum Regẽ

Frau-

Francorum,& Henricum Regem Angliæ, & qui ſcripſit Speculum hiſtoriarum, dicit ſe ſanguinem, & imaginem vidiſſe. Gotſchalcus Holen ord. Erem. D. Auguſt. parte hyem. ſer. 68. littera C. circa finem.

EXEMPLVM LXI.

De Gœſijs ſtatuam D. Antonij inuadentibus & diuina eorundem vindicta.

ANno illo Gęſſiaco 1566. cum per Belgium paſſim Iconoclaſtę in venerandas Sanctorum imagines deſæuirent; Buſciducis accidit quoſdam D. Antonij imaginem gladijs, aſcia, & bipennibus in fruſta concidere, vt incendio via publica abolerent. Verum quid accidit? nō ſanè impunè tulere impij: è veſtigio namq; illa peſte, quam D. Antonij iam olim appellamus Chriſtiani (quod illi depellendæ ſint eius apud Deum pij experti ſæpe Patronum) corripiuntur, totoq; vtriusq; corpore inſtar granorum piperis peſtilens ille ignis ebullit: domū ſeſe recipiunt infelices, quorum plaga ſocij deterriti, rogum deſerūt trepidi. Tam atroci atq; voraci conſumebantur miſeri totum per corpus incendio, vt poſtridiè impiam efflarint animam, & funeſta reliquerint cadauera variorum colorum ſtigmatibus, ceruleis praſinis atris inſignita. Iſtud tam eſt tota vicinia notum, vt plurimos huius rei non ſolum audierimus concorditer hiſtoriam ad viuum depingentes, additis etiam tam ſacrilegorū, quàm familiarum nominibus: ſed publici etiam viderimus Notarij fide nō indigni, neque obſcuri teſtimonium.

D. VVilhelmus Lindanus li. 2. de fugiēdis idolis c. 5. Itē Apologe. ad Germ. to. 2. c. 11.

EXEMPLVM LXII.

De tribus militibus Hugonottis, qui ſtatuam D. Antonij inuadentes horrenda morte perierunt: tertius vero precibus circumſtantium adiutus, cum totus terribili febre æſtuaret, tandem peracto ſacrificio, & adhibita aqua benedicta, ſibi reſtitutus errorem ſuum agnouit.

ANno 76. in Gallijs vſu veniſſe ſcribunt, cuius talem hiſtoriam Pariſijs impreſſam videmus, quæ hic ruditer eſt transfuſa. Anno 1576. 21. Iulij dum dux Alenſonius frater Regis Franciæ eſſet in vrbe Caſtillon, & excubiæ pedeſtrium copiarum in villa quæ dicitur Soulcy, à dicta ciuitate vno plus minus miliari diſtante, agerentur, tres milites male feriati deprehenderunt præ foribus imaginem B. Antonij in petra erectam, ac poſt multa ſcandala ludibria, & dicteria in eam congeſta, caput quidem imaginis galea, manus vero armarunt hallebardia, talia cum execrandis blaſphemijs euomentes. Tu, ſi quid vales, ſi qua tibi poteſtas impræſentiarum nunc eam demonſtra contra nos, ac te defende. Quo dicto ſuis armis imaginem impetunt multis ictibus. Quibus non contenti vnus eorum bis, aut ter diſploſa bombarda, imaginem illam oppugnare aggreditur, ac eius faciem inter mentum, & inferius labrum iaculatus globulo tormentario lacerat ſacrilegus, at non impunè. Nam eodem momento ille impius magno eiulatu clamans, horridumque eiulans, Totus, inquit, ardeo, totus comburor, ſtatimque prolabitur in terram mortuus. In cuius facie eodem loco vbi imaginem violarat, vice reddita ignis ſcelerum vindex, qui totum inde os replebat, velut via facta erumpens perluxit eum deuorans, etiam cum iam miſeram exhalaſſet animam. Secundus vero non minus ſentiens Dei omnipotentis manum, exclamat quoque ignis vim ſe ferre non poſſe, volensque inteſtina tormenta per aquam effugere, in torrentem proximum præceps inſilijt, nec Dei tamen præſentiam effugit. Nam ſtatim aquis ſubmerſus, & ſuffocatus interijt. Porro tertius cernens ſuorum miſerabilem exitum, ſui impos, ac totus exanimis humi affligitur, ac deportatus in proximam domum totus feruentiſſimis febribus æſtuabat, adeoque violentis, ut miſerum de ſe ſpectaculum omnibus exhiberet. Cuius miſeria permoti cognati, amici maximè, & commilitones Catholici, ad templum velut ad aſylum confugere Deo Patri (ſacerdote perquiſito) ſacrificium mediatoris ſolemni cantu coram imagine ſancti Antonij immolare, ac vnanimiter cateruatim prouuentes tam milites, quàm dicti loci incolę Deum ſumma

animi

animi deuotione pro miſeri fratris ſalute conprecari, poſtque ſacrificium, & multas preces afflictum inuiſere, præmiſſiſq; multis alijs orationibus, aquam ei benedictam ſacerdos adſpergebat. E veſtigio miſer ille ſibi redditus crimen agnoſcit, Dei miſericordiam inclamat, ac manus tendens in cœlum humilibus, ac magnis precibus ſuum errorem profeſſus accuſans, omniū deprecationes ſupplex ambit, vt pro ipſo Deum clementiſſimum interpellent. Nec defuit diuina miſericordia: nam ſtatim priſtinæ valetudini, ac menti reſtituitur ea que etiamnum hodie fruitur. Hæc veraciter ſub oculis plus quàm trium millium hominum palam geſta docent, quam reuerentiam venerandis ſanctorum imaginibus debeamus. Nam etſi numen in illis nullum ſit: tamen eorum nobis refricant ſubinde memoriam, quos repræſentant, ac ad glorioſa Dei in ſuis ſanctis opera collaudanda, eorumque pia patrocinia imploranda, pleroſque Chriſtianorum exſtimulant.. Quin & contumelia illata ipſis in Dei ſeruos, imò in communem Dominū redundat. Qui hic aliquando, etſi ſilere videatur, non tamen ſilebit ſemper.

D. VVilhelmus Lindanus lib. 2. cap. 1. de fugiendis idolis.

EXEMPLVM LXIII.

Quidam omnino renuit Domino Deo petenti, vt pœnitentiam ageret.

QVidam homo percuſſus fuit à Domino Deo magna infirmitate, propter enormitatem ſuorum, ſcelerum. Creſcente autem ægritudine, venerunt ad eū amici eius inſtigantes eum ad pœnitentiam, & confeſſionem. Quo audito in furorem verſus eſt dicens: neſcitis, quia ego peccator peſſimus, quid prodeſſet mihi pęnitentia? Dānatus ſum: poſtea venit ad ipſum Chriſtus miſericors Dominus, dicens ei: Ego ſum Ieſus Chriſtus, ꝑ te mortuus, & meæ miſerationes excedūt omnia peccata tua: fac confeſſionem tuam, & miſerebor tui: & ille renuit. Tandem Dominus leuauit palium ſuum, & oſtendit ei omnia vulnera ſua, dicens ei: Hæc omnia pro te ſuſtinui. Te damnare nolo ſi vis pœnitentiam agere; Sed ille nequaquam acquieuit. Tunc pijſſimus Dominus noſter ſanguinem copioſum de latere ſuo, & manu dextera in faciem deſperati proijcit, dicens: Illud ſignum coram omnibus hominibus in extremo iudicio portabis, in ſignum, quia meam miſericordiā habere noluiſti.

Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſer. 58. partis hiem. litera H.

EXEMPLVM LXIIII.

Puerulorum innocentia, & oratio magnifacienda.

REtulerunt viri graues, & fide digniſſimi Dominum Ioannem Gerſon ante obitus ſui diem, in ea vrbe, in qua tum habitabat, multos collegiſſe puerulos, quorū tanquam præceptor erat, quos quotidie ante ſummam miſſam in templum adduxit, clauſiſque vndique oſtijs, ipſe in medio eorum ſtans iubebat, vt verbis gallicis poſt ſeſe in hunc loquerētur tenorem, Mon Dieu, mon Createur ayez pitie de voſtre pauure ſeruiteur Iean Gerſon, hoc eſt Deus meus, Creator meus, miſerere miſeri famuli tui Ioannis Gerſon. Itaque poſt tam ſanctos, & vtiles labores, poſt tam feruentem animarum zelum, tam exacta ſcripta, poſt tantam deuotionem, nouiſſimè infantium, & innocentium interpellationem tantus vir quæſiuit. Nemo te dubitet optime Gerſon, inter diuos collocare. Hæc ex 4. parte operum eius in fine.

EXEMPLVM LXV.

De Innocentia puerorum religioſorum.

CIrca annum D. 1240. claruit vir vitæ inculpatæ, & probatiſſimæ F. Bernardus, qui in Portugallia in conuentu Sanctereneuſi, agens ſacriſtam, puerulos aliquot noſtrę religionis habitum geſtantes, poſt miſſarum peracta myſteria informabat litteris, & moribus. Qui ex domibus maternis ientacula ferentes, poſtquā miſſis aliquot inſeruierant, conſueuerant ad vnam capellam in eadem eccleſia diuertere, & ientaculum ibi ſumere. Porrò in ea erat in altari poſita beatę Virginis imago, & in ſinu eius paruulus Ieſus, qui ſemper paruulorum humilitate delectatur, & ſimplici-

pliſcitate, qui è ſinu matris deſcendens, cũ illis ientaculum faciebat. Poſtquam id aliquot vicibus fecit, paruuli queruli rem ad magiſtrum deferunt, narrantes quòd ille paruulus ad eorum ientaculum ſemper deſcendebat, & nihil in ſymbolum apportabat. Prudens, ac religioſus pater, re iſta ab ore innocentium percepta, eos inſtruxit, vt ſi ille iterum more ſolito ad eos deſcenderet, eum ſic alloquerentur; En Domine, tu ſemper nobiſcum comedis, & nihil ſymboli ferre conſueuiſti ad ientaculum: inuita ergo nos, & magiſtrum noſtrum ſemel in domo patris tui. Et ſic illi inſtructi faciunt, cum paruulus Ieſus more ſolito ad eos deſcendit. Qui eorũ petitioni annuẽs, diem certum deſignauit, quo id præſtaret, & erat dies Aſcenſionis Domini iam iam inſtans. Id mox illi referunt magiſtro, qui ſe præparans, vt cœleſti intereſſet conuiuio, illa die maturè ſe ad celebrandum diſpoſuit, paruulis eiſdem illi miniſtrantibus, & ſacrificio peracto, omnes tres ibi ſimul viuere deſierunt, & omnes tres ſimul eodem fuere reconditi tumulo, & aliquanto tempore poſtmodum elapſo eorum corpora fuerunt ex humili loco, ad altiorem tranſlata, & repoſita in vno ſepulchro, in capella quæ Regum dici conſueuit, & miraculoſa hæc hiſtoria fuit ſuper idem ſepulchrum depicta, & per traditionem quãdam ab antiquis acceptam, fama ad hęc noſtra tempora peruenit. Tandem anno Domini 1277. cum in eodem loco, quo tale erat ſepulchrum, portam quandam oporteret aperiri, inuentæ ſunt horum ſacrorũ corporum reliquiæ, & quidem paruulorũ vno ſuper tectæ linteamine, prædicti vero patris eorũ magiſtri, alio. Quod vero eaſdem omnes illorum trium reliquias ſimul cooperiebat linteamen, adeo candidum, integrum, & incorruptum fuit repertum, quaſi à paucis diebus ante fuiſſet ibi repoſitum, Huius rei fama mox per ciuitatem ſpargitur, accurrit mox ad rem ſtupendã vniuerſus populus, & quæ erga hos beatos habebatur deuotio, & memoria, augetur: & inſtrumento publico ad poſterorũ memoriam, hæc omnia per teſtes prius ſacramento aſtrictos examinata ſcripto traduntur.

Fr. Antonius Senenſis in Chronico Prædicatorum ad annum 1240. litera L. pag. 74.

EXEMPLVM LXVI.

Innocentia non lædenda.

Legitur de Henrico quarto Imperatore (ſic dicit Gobelinus in Chronica ſua) quòd ipſe quendam militem ſuum inſtigauit ad hoc, vt Imperatricem de adulterio appeteret; ſed Imperatrix renuit, & miles inſtat. Tandem Imperatrix dixit: q; Imperatore abſente ſuam voluntatem eſſet adimpletura. Quod Imperator intelligens à milite, ad recedendum ſe diſponit. Et poſtquam receſſiſſe putabatur, veſtimẽta militis induit: & ad cubiculum Imperatricis nocte ſe diuertit. Imperatrix vero quoſdam iuuenes fortes veſtibus fęmineis indutos, penes ſe habuit, & Imperatorem ſub ſpecie militis venientem, per eoſdem fecit fortiter bacul ari, donec ipſe clamauit quòd eſſet Imperator. Et Imperatrix accurrens eum defendit, & poſtea de hoc facto eum acriter impugnauit. Ipſe vero militem iuſſit occidi.

Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſer. 18. par. hiem. littera I.

EXEMPLVM LXVII.

Innocentia iniuſtè accuſata.

Innocens indignè accuſatus à diuina protegitur iuſtitia, ipſo ad Dei præſidium confugiente, & ad eius tribunal prouocante.

FRanciſcus à Britannia Armoricæ Dux Ægidium fratrem, à Conſiliarijs læſæ maieſtatis falsò accuſatum in carcerem cõjecit, vbi cum horrendo famis ſupplicio necaretur, ſiti & inedia conſumeretur, fatalem diem tanti tormẽti metam eſſe prę-uidens, aduocato ad cõſcientiæ inſtructionem, pro viatico ſui itineris præparando, monacho Franciſcano fidem ab eo accepit, vt fratri renunciaret intra quadrageſimum diem ad Dei tribunal ſe ſiſtere oporteret: Franciſcanus, cum Ducem in finibus Normanniæ inueniſſet, mortem fratris, eiuſque ad ſummi Dei iudicium appellationem illi renũciauit Dux eo nuncio perterritus ingenti ſynptoſmate corripitur, & paulatim morbi ſęuitia tabeſcens ad diẽ

condictum è viuis ſublatus eſt.
Ex Britannis Chronicis ita hauſit Petrus Matthæus Sequanus I.V.D. in lectione de iudicum in ferendis ſententijs vero, & neceſſario officio.

EXEMPLVM LXVIII.

Aliud exemplum de eadem materia.

RODOLPHUS Dux Moſcouiæ, cum odij peſtilentis inſidias moliretur aduerſus, quendam equitem auratum, quem ideo vinctum, apprehenſum cruciatum, in ſacco incluſum in profluẽtem proijci iuſſit. Eques iam in ſaccum coniectus, nondum tamen incluſus Ducem, qui ad ſpectaculum acceſſerat, in feneſtra conſpicatus alta voce clamauit. Dux Rodolphe ad tremendum Dei tribunal te voco, vt cauſam aſſignes cur me immerẽtem tam acerba, & indigna morte perimis. Dux eam citationem cum riſu excipiens intrepidè reſpondit: Bene, præito, ego tum adero, exacto prope anno Dux in febriculam incidit, & appellationis recordatus adſtantibus dixit: Nunc mortis meæ tempus inſtat ad iudicium eundum, & ita accidit breui enim poſt mortus eſt.
Idem Petrus Matthæus in ſupra memorata lectione.

EXEMPLVM LXIX.

Aliud iterum ſimile.

PRinceps generoſus quidem, ſed ſcelerum crudeliſſimus vltor, nobiles duos natalium, & ſtemmatis ſplendore conſpicuos perduellionis crimine pertinaciter accuſatos ex altiſſima turre in conſpectu multorum præcipites truſit; illi conſtantiſſimis vocibus innocentiam proteſtabantur, falſas accuſationes vitæ integritate repellebant, ſupplices petebant, ne regis animus clancularijs ſugillatoribus ſeductus in eos ſæuiret, nihil proficiunt, nec mouetur, nec flectitur tantis clamoribus Princeps, inſontes ad diuinum tribunal confugiunt, & his verbis Principem adoriũtur. Cum nec iuri noſtro tuẽdo, nec nobis, crudeliſſime Princeps, relictus ſit locus, nos te ad dies triginta iudicio ſiſtere mandamus, ante ſummi & incorrupti iudicis thronum, vbi ius noſtrum æquiore bilance trutinabitur. Princeps auilem, & dementem illam citationem eſſe opinatus, eamque flocci faciens, trigeſima die, cum ab aulicis ſuis ſomno liberiori indulgere crederetur mortuus inuentus eſt.
Idem Petrus Matthæus ex Fulgoſio retulit in ſupradicta lectione.

EXEMPLVM LXX.

Iniuſtitia & fraus diuitis in pauperem, mira induſtria detegitur.

Petrus Alphontius in ſuo tractatu, cuius cognomen erat refugium pauperum.

CVm quidam diues locaſſet domum ſuam pauperi: diues cogitans illum ſpoliare, poſuit quædam dolia plena in domo ſua, quædam ſemi plena cum oleo, & elapſo termino venit videre illa, & impoſuit pauperi crimen furti, vt inde poſſet eum ſpoliare, & cum eſſet vocatus ad iudicium non reſtabat illi, niſi damnificatio. Ille qui vocabatur refugium pauperum, vocabat ipſum ſeorſum, & inquiſiuit, ſi eſſet innocens? Reſpondit quòd ſic, reuertitur cum eo ad iudicium petijtque vt illa vaſa menſurarentur, adijciens ſi eſſet tantum de fæcibus in ſemiplenis dolijs, ille pauper fuiſſet condemnandus: ſi non, ſed medietas, liberandus, & compertum eſt quòd nunquam erant plena, & ſic liberatus eſt pauper, & diues damnatus.
Gotſchalcus ſer. 16. par. æſt. lit. H. citat ex Speculo hiſt. lib. 55.

EXEMPLVM LXXI.

Terribile exemplum, eius qui inobediens parentibus fuerat.

NOſtra ætate, ait, in Hiſpaniæ citerioris oppido, cui nomen Sui, nõ ita procul Valentia adoleſcens fuit, qui per parentum inobedientiam, eo deuenerat, vt anno octauo decimo propter latrocinia, & publica facinora in vincula coniectus, & ſuſpendio damnatus ſit. Erat etiam tum prorſus imberbis: pendenti vero iam, atq; exanimi ſubito prorumpit barba; moxq;

ſpe-

ſpectante populo, cum illa iam profunda, tum comæ capitis planè canescunt, vt ætatem inferret hominis nonagenarij. Miraculo rei accitus, cum populo, & toto clero accurrit Epiſcopus: omnes in genua proſtrati a expectant, dum oſtendit Deus, quid ſibi monſtrum hoc velit. Atque ecce tibi, Epiſcopus editiorem capiens tumulum ad omnes ait; voluiſſe Deum oſtendere, quantum de vita ijs detrahat, qui de parentum obedientia detraxerunt. Victurum etiam hunc iuuenem fuiſſe ad eam ætatem, quæ iã apparebat in facie, niſi ipſos ſeptuaginta annos parentũ inobediẽtia detraxiſſet. D. Bernardinus 2. Tom. Dominicæ 2. Quadrag. ſer. 27. art. 3. cap. 11.

EXEMPLVM LXXII.

De iudice malo; cuius pellis iudice filio proprio exiſtente cathedræ iudiciali affixa fuit, in aliorum iudicum exemplum.

LEgitur de Cambyſe Rege Perſarum, qui fecit excoriari quendam iudicẽ; & pellem eius affigi ad ſedem iudicialem: & filium illius poſuit ad locum patris, ſcribens deſuper illa metra.

Sit tibi lucerna pellis ſedesq; paterna,
A manib⁹ reſeces munus, ab aure preces.

Gotſchalcus Holen Ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſerm. 2. circumciſionis partis hiemalis.

EXEMPLVM LXXIII.

Iudicium temerarium.

Varia ridicula, & temeraria de eadem re ſunt hominum iudicia, eaq; omnia ineuitabilia.

PAterfamilias quidam aſino inſidẽs foras cum filio ibat, filius vero pedeſter ambulabat. Occurrit eis vna caterua hominum peregrinantium, murmurantium, & dicentium: Quomodo ille inueteratus malorum dierum equitat in aſino, & permittit illum iuuenem fatigari? Quod audiens Pater ſicuti vir erat, qui hominum vana dicteria ſemper vitare conabatur) filio ſuo dixit; Fili, hominibus non placet, quòd aſino inſideam, cum aſcendere debes: quod iuſſu patris filius fecit. At eis occurrit alia caterua hominum etiam murmurantium, & dicentium: Ecce qualiter iſte iuuenis aſino ſuperſedet, & permittit illum ſenem ire pedeſtrem. Quod etiam filius (patri in eo ſimilis) intelligens patri ſuo dixit: Pater, neque eis placet, quòd aſino inſideam. Præſtare videtur (inquit parens) vt vterque conſideat equo: quo facto, vt prius, occurrit multitudo hominũ dicentium, eos aſinum obruere, eosque pudere merito debere. At vbi hoc rurſum animaduertiſſent: decernunt, vt vterque ex equo deſcendat: quo facto, occurrens nihilominus turba alia, eos grauiter imprudentiæ, ac ſtultitæ arguit, quod nimirum aſinum vacuum ire ſinerent, cum tamen ipſi itineris laboribus non parum defatigarentur, à quibus tamen facile per aſinum ſubleuari poſſent. Pater autem tàm varias hominum ſententias expertus, vltimum tentare ſatius eſſe duxit, vt ſcilicet ligatis pedibus anterioribus, & poſterioribus aſini, & pertica per eos ducta, aſinum ipſimet portarent, quod & fecerunt, quibus etiam obuia facta eſt cachinnantiũ hominum multitudo inquientium. Quam hi delirant cum namque ab aſino portari deberent, ipſimet eum portant. Tunc gnato parens, dixit: Omnibus placere haud poſſumus: faciamus quod placet nobis, & non curemus.

Gotſchalcus ordinis Eremitarum D. Auguſtini partis æſtiualis ſer. 100. littera E. circa finem; & Gabriel Barlete ord. Prędſer. fer. 6. 1. hebdomadę Quadrag.

EXEMPLVM LXXIIII.

Ad iudicium Dei iuſtè prouocatus, eadem hora ad quam citatus erat, ſubita morte ſublatus eſt.

REcitat Gobelinus in Chronica ſua, quòd anno Domini 1003. tempore Nemvverci decimi Epiſcopi Paduenſis. Hic Epiſcopus voluit monaſterium Corbienſe cauſſa correctionis viſitare. Sed Vualo Abbas Epiſcopo reſtitit. Quare ad inſtantiam Epiſcopi Abbas ab Imperatore de Abbatia depoſitus. Poſtea accidit quòd quidam monachus eiuſdem

monaſ-

monaſterij Boſo nomine, Epiſcopum volentem ibi quadam vice celebrare, prohibuit, & præparamenta altaris projecit. Quare Epiſcopus illum monachum ad tribunal citauit. Vnde poſtea accidit quòd eadem hora qua Epiſcopus deceſſit, hic Boſo ſub manibus radentis ſibi barbam ſubitanea morte defecit.
Gotſchalcus ſerm. 16. litt. I. par. æſtiual.

EXEMPLVM LXXV.

Iuſtitia cuiuſdam Papæ miraculo oſtenditur Deo approbari.

REcitat Martinus Polonus in Chronica ſua, quòd anno Domini 1068. fuit Papa Gregorius ſextus, qui latrones in partibus Romanis occidit per ſe, faciens peregrinis ſecuritatem. Quare clamabant Romani, quòd eſſet homicida non Papa. Cui poſt infirmo Cardinales dixerunt, ꝙ nō liceret eum inter Papas in Eccleſia ſancti Petri ſepeliri. Quibus reſpondit; quòd ſtultè loquerentur, quoniam Ezechiel 9. Dominus præcepit Sacerdotibus, quòd ſe deberēt ponere murum pro domo Iſrael, ſic ipſe feciſſet, tamen iuſſit, quòd corpus ſuum mortuum poneretur extra Eccleſiā ſancti Petri; ſi voluntate diuina reſeraretur Eccleſia corpus inferrent, ſi autem non, de corpore facerent, quòd vellent. Poſtea turbo diuinitus venit Eccleſiam aperiens, prædictum corpus imponendum monſtrauit.
Gotſchalcus ſer. 24. circa finem par. hiem.

EXEMPLVM LXXVI.

Iuſtitiæ zelus columbæ niueæ apparitione à Deo approbatur.

CVm quodam tēpore capti eſſent tres fabricatores falſæ monetæ, qui mox adiudicati ſūt tali crimine peruulgati per Angliam, ſcilicet per manuum abſciſſionem, quòd dum peruenit ad Archiepiſcopum Cantuarienſem. Die autem Penteco ſtes celebraturus miſſam percūctatus, vtrum lex impleta eſſet? Reſponſum eſt ei ob reuerentiam diei feſti dilatam eſſe pœnam vſque in craſtinum. Reſpondit, nequaquam. Ego hodie de altari non abſcedam donec ſuſtinuerint pœnam: nam negocium ad me reſpicit: Ipſi enim viri in poteſtate eius erant. Hoc dixit, & pro eis qui perdituri erant manus, plorans oſtendit qua affectione hoc dixerit. Quibus punitis aſcendit ad altare læta facie dicens; Nunc confido quòd ſacrificium de manu mea accipiet omnipotens. In qua miſſa dum diceret: Eccleſiam tuam pacificare iuuare, & cuſtodire, & regere digneris, niuea columba cunctis videntibus ſuper eum deſcendit, & alis expanſis ſuper caput eius ſic manſit in ſilentio, donec ſacrificium impleretur.
Gotſchalcus ſer. 16. par. æſtiualis citat ex Speculo hiſtor. lib. 25.

EXEMPLVM LXXVII.

Quidam ſocietatem cum incubo dæmone habet.

ANno Domini 1380. quidam incubus nominans ſe Regem Goldemar, coniunxit ſe familiaritate cuidam viro armorum, mundanis actibus per omnia debito, appellato Neuelugh de Hardenberch, in comitatu de Marcke, prope flumen rure habitanti in caſtro, & loquebatur ſecum, & cum alijs hominibus luſit dulciſſimè in inſtrumento muſicali chordis aptato, luſit ad taxillos. pecunias expoſuit, bibit vinū: & ſæpè cum eo in lecto vno per noctem requieuit. Multi viſitabant eum, tam viri religioſi, quàm ſeculares, quibus reſponſa dedit, ſcilicet crebrè religioſos ad ſuę conditionis reuelationem anhelantes, ſcelera eorum occulta recitando confudit. Hoſpitem prædictum ſæpius de inimicorum ſuorum aduentu præmonuit, & qualiter eorum machinationes euaderet, ipſi conſilia dedit: manus duntaxat palpādas prębuit, ſed videri negauit, & erāt manus graciles, & molles velut, ſi quis tangeret murem: Chriſtianos in verbis: Iudæos in lapidibus prætioſis: & Paganos in herbis ponere aſſeruit. Hæc omnia Gobelinus habet in Chronica ſua: quæ etiam refert Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarū D. Auguſtini ſer. 38. littera G. qui vltra ibidem refert, ſe à multis illud idem audiuiſſe, & poſt annos 26. ab ipſo Neuelugh plenius intellexiſſe. Vnde hic habuit ſororem pulchram:

chram: cuius gratia hunc incubum nonnulli moram ſecum trahere ſuſpicabãtur, vnde ſolitus erat eum nominare generum ſuum, & ipſe docuit eum, vt hoc vſu ſe ſignaret increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus ſanctus, & poſtquàm triennio ſecum morabatur: ſine læſione cuiuſquam receſſit.
Hæc refert vt ſupra diximus Goeſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſt. ſermo. 38. littera G. partis hiem.

EXEMPLVM LXXVIII.

Malitia capta in propria verſutia.

FVit quidam frater ordinis ſancti Benedicti, qui adſpirabat ad Abbatiæ dignitatem; ſciens autem quòd hanc non poterat adipiſci, Abbate viuente, ordinauit per quendam puerum, quem Abbas paternè corrigere ſolebat, quoſdam pulueres venenoſos, dicens puero: ſi hos pulueres ſparſeris ſuper pultes Abbatis in menſa, ſemper te diliget, & nunquam in poſterum ita auſterè te corriget. Innocens puer acceptis pulueribus cogitauit intra ſe. Tu ſparges dimidietatem ſuper pultes, ſi in poſterum inſurget ita Abbatis contra te, facies ſimiliter. Proiectis pulueribus in cibum Abbatis, guſtato cibo, Abbas mortuus eſt. Tunc ille nefarius homicida in eius locum electus eſt, qui eundem puerum ſicut primus correxit. Cogitauit puer, bonum eſt quòd tibi partem reſeruaui pulueris, facies illi Abbati ſicut primo, vt eius amicitias mercari valeas. Puer malitiæ ignarus acceptis pulueribus fecit illi ſicut primo, qui etiam obijt ſicut primus, quia per quę quis peccat, per hæc, & torquetur.
Goeſchalcus ſer. 24. par. hiem.

EXEMPLVM LXXIX.

Ex hiſtoria belli Liuonici, de quodam matrona Lutherana, quæ facto aſſumptæ Virginis Matris die volens balneum ſibi parari, miraculoſa ædium ſuarum cõflagratione diuinitus punita eſt, lignis ad balneũ congeſtis, penitus incõbuſtis.

ANno 1556. ipſo aſſumptæ Virginis Matris die, Terpati ſacerdotes ex recepto Eccleſiæ more diem illum ſolemnẽ habebant, & magno, vt ſolet, cum apparatu, & crebro campanarum pulſu diuinum cultum peragebant. Eam celebritatem, & reuerentiam Virgini Matri ad ſummi numinis honorem exhibitam, cum matrona quædam impendio inuideret, mandat pediſſequæ, vt balneum adparet, caminum inſtruat, ſe cum marito lauari decreuiſſe. Illa ſolemnis feſti Dominam ſubmonere, vtque in alium diem transferat, rogare. Matrona repentè excandeſcens. Quid, inquit, de Maria narras? fuit illa mulier ſimilis mihi, nec vllius potentiæ, aut gratiæ prærogatiuam habet, tu iuſſa mea exequere. Famula, ne Dominam grauius exacerbaret, imperata perficit. Vbi ad caminũ ventum eſt, arida ligna quæ alioqui haud difficulter flammam excipiunt, nulla ope, nullis nutrimentis accendi potuerunt. Illa vbi ſe vndique vertit, laboris fruſtranei pertæſa, tectum omne ardere conſpicit, nec vlla vi flammam extinguere valet. Ignis primum ipſum balneum vaſtat, mox duas contiguas ædes ingenti ciuium omnium terrore populatur. Confluit ex templo vniuerſum vulgus, & vix tandem latius ſerpere incendium prohibent. Poſtero die lignorum faſciculus camino ingeſtus omnino incombuſtus comperiitur.
Tilmannus Bredenbachius lib. 1. ſacrar. collat. cap. 26.

EXEMPLVM LXXX.

VVilhelmus Lindanus lib. 1. c. 1. de fugiẽdis idolis pag. 149. à puerperis D. Virginem rectè inuocari, quomodo puerpera quædam B. Virginis venerationem non ſuſtinens, diuinitus punita ſit.

QVando ad ſolatium puerperarum piè conueniunt matronæ Chriſtianæ, ſolent de more laudatiſſimo coram imagine D. Virginis immolatæ matris Mariæ Chriſtum geſtantis, honoris ſimul, & inuocationis gratia candelam in fidei ſuæ, luciſque animorum ſymbolum accendere, vt ſuis precibus Deum puerperæ faciãt propitium, ne aut abortiant, aut infelicè ter pariant. Contigit annis ſuperioribus quandam mihi notiſſimam (quæ & matris ſuę nomine iam pridem nõ audiebat benè

in cauſa religionis) puerperio laborare, conuocantur cognatæ affines, & vicinæ, vt de more Hollandico fieri ſolet. Vrgentibus puerperij doloribus, candela imagini B. Mariæ, vt ſolet, à quadam cognatarum accenditur. Puerpera ſui veneni, quo à teneris infecta laborabat, non oblita, in illam cœpit excandeſcere, quæ candelam B. Mariæ accenderat, exclamans ſubinde tollendam eſſe, neque ſe ferre poſſe honorem illum imagini fieri, qui Deo debebatur. Vbi exclamare miſera non deſinit, irruunt dolores ſenſim acerbiores, puerumque tandem enixa eſt ita miſerum, vt fruſtulatim in lucem fuerit editus (quemadmodum mihi oculata teſtis narrauit) incredibilibus impiæ matris cruciatibus, & intolerandis tormentis. Neque ſanè à fide alienum videri homini Chriſtiano debet B. Mariam ſine dolore puerperam, ſine mœrore matrem, ſine corruptione virginem religioſè ad auxilium de more inuocatam, puerperis ſingulari ſolatio ſuccurrere. Idem ſupradictus.

EXEMPLVM LXXXI.

D. VVilhelmus Lindanus in apologetico 2. religionis catholicæ cap. 11. De quadam puerpera D. Virginem per blaſphemiam, ſcrofam appellante, quæ mox diuinam perſentiens vltionem, nigellas vno infelici partu edidit ſcrofulas.

MOribus illis de Geuſiorum anno vix dum exortis, muliercula quædã oppido Hollandiæ Aſpera, parturire cœpit: conuenere vicinæ atque cognatæ, vbi illa eniteretur difficilius, & grauiſſimè non minus quàm periculoſiſſimè laboraret, vna circumſtantium pio ex more puerperam admonet, vt D. Virginem Mariam inuocaret auxiliatricem. Cui illa: Quid mihi iſtam, inquit, diris ſcrofam? Erat namque infelix Anabaptiſtarum delirijs capta, qui ſupra omnes fere Diuos, vnam illam ſanctorum ſanctam Deiparam Virginem Mariam execrantur, oderuntque infenſius. Verum quidnam acciderit accipe. Pro maledicti blaſphemia, fuit & Dei plaga, qua nefariam ſuæ matris vindicauit contumeliam: actutum enim illa miſera, quæ ſacro ſanctam virginem Dei genitricem Mariã, impuræ ſuis nomine blaſphemarat, nigellas aliquot in lucem edidit, ſed emortuas ſuculas.

Vnum hoc exemplum, vt Catholicam noſtrã de pia Sanctorum inuocatione doctrinam ſolidè iuxta ac liquido cõfirmat: ita inſanam iſtorum ſacrilegorum Iconoclaſtarum & hagiomachorũ euertit Theomachiam. Quod aduerſarij cum probè haberent perſpectum, collecta his ſuper geſtis informatione, productaque teſtium, quam vocant iuriſperiti, turba, rem longè veriſſimam, & in vulgus notiſſimã ſuo percallido fruſtra conabantur obruere mẽdacio. Illos enim teſtes audire non dignabantur, qui de paradoxi huius puerperij monſtro comperta, viſaque dicere potuiſſent, vti ex ore Notarij N. fide digniſſim⁹ nobis narrauit, alijs plurimis audiẽtibus. Lepidum vero illud, nec minus falſum, qđ in iſtos veritatis hoſtes dictitabat Notarius. Cum enim varios conuocarent, vereque exquirerent teſtes, ad rei tam memorabilis fidem ſemel obruendam, Vos illis videmini perſimiles, inquit, qui de fure ad oſtiarios percunctantur, quem per poſticum ſciunt elapſum. Idem ſupranominatus.

EXEMPLVM LXXXII.

Exemplum memorabile de quodam molitore, qui poſteaquam toto triennio per paralyſin omnium membrorũ ſuorum officio deſtitueretur, tandem à beata Dei genitrice viſitatus, & paulo poſt curatus eſt.

VEnerandus doctrina, & pietate vir Dominus N. ob inſignem animi candorem, & pietatem omnibus charus, mihi expoſuit, ſe ante annos circiter triginta nouiſſe quendam molitorem in pago Lubeke prope Teneremundam in Belgio, qui cum honeſtè inter ſuos viueret, eaque morum facilitate polleret, vt omnes eius deſiderio tenerentur, tandem in prauiſſimã paralyſin incidit, qua toto triennio ita detinebatur, vt omnium membrorum officio deſtitueretur. Itaque cum celebriora feſta & præcipuè D. virginis ſolemnia ex more celebrarẽtur in Eccleſia, diutini ſui languoris pertæſus, crebro ſacratiſſimæ

Dei

Dei genitricis opem implorabat, eidemq; cum gemitu & ſuſpirijs conquerebatur, quod ſuæ ſacræ feſtiuitati iā intereſſe non poſſet. Quòd cum ſæpius deuotè factitaret, tandem noctu D. Virgo cubiculū eius ingreſſa eſt, habens in comitatu complures virgines ſacras, iam in cęleſtibus triūphantes, quę omnes admirabili fulgore & incredibili venuſtate, cubiculum totum illuſtrabant, ipſumque infirmum ineffabili gaudio recreabant. Inter quas ſingulari ſplendore & pulchritudine immenſa præeminebat ſacratiſſima virgo Maria. Quanquam & reliquas virgines omnes (mente ex pręſenti lumine diuinitus illuſtrata) earundemque nomina & ſtatum luculenter diſcernebat. Moxque molitor vxorem ſibi accuſantem compellat, vt è ſomno excitata, tam iucundæ viſionis & admirabilis ſplendoris particeps fieret. Illa vero grauiori ſomno diuinitus detinebatur. Porrò B. Virgo infirmum alloquens, ait: audiuiſſe ſe gemitus & ſuſpiria ipſius, & nunc tandem eum voti ſui comporem fore, cum primum ſe in Eccleſiam ad altare B. Virginis deferri curaret. Multa deinde ipſa beata Virgo eidem infirmo prædixit de impendentibus toti Belgio plagis, ac grauiſſimis tempeſtatibus, prohibens, ne quicquam de illis arcanis cuiquam hominum reuelaret. Poſſe tamen ac debere eū omnes ad meliorem vitam, ac pœnitentiam hortari, ſi fortè plagæ imminentes vel auerterentur, vel Dei miſericordia mitigarentur. Molitor ea viſione recreatus, paulo poſt rogat ſe deferri ad Eccleſiam. Ad quam delatus, ait geſtantibus, vt dimittatur. Dimiſſus, mox quindecim gradus, per quos ad crepidinem altaris ſacratiſſimæ Virginis acceſſus erat, ſolus aſcendit, & iam inde ab eadem hora integram incolumitatem, omniumq; membrorum ſuorum officia recepit. Ille vero deinceps religioſiſſimam & ſanctiſſimam vitam ducere incepit, aſſiduè in templo verſans, orationi & rebus diuinis vſque adeo intentus, vt ex oculis totoque vultu omnibus pateſceret, eum aſſiduè cęleſtia ac diuina meditari, fatebaturque ſe alacri animo gemiculatim rapturum Romam vſque, vt vel modico tempuſculo, eadem tam amabili ac iucunda luce, tamque deſiderabili tot ſacratiſſimarum Virginum adſpectu denuo potiri poſſet. Porro, venerandus vir Dominus N. qui hæc ex ore ipſius molitoris audiuit, cum aliquotiens in concione ſuis auditoribus hanc tam amabilem hiſtoriam exponeret, vidit multos auditorū præ gaudio ac deſiderio rerum cæleſtium in lachrymas ſolui.

Tilmannus Bredenbachius Sacrarum Collationum lib. 2. c. 30.

EXEMPLVM LXXXIII.

De Muliere Laudunenſi, per B. Mariam in medijs flammis illæſa conſeruata.

VIxit circa annum Domini 1094. non procul ab vrbe Laudunenſi quædam mulier, quæ arcanum homicidij crimen à ſe commiſſum in exomologeſi detexerat Sacerdoti, ac deinde poſt acceptam mortis ſententiam, vt flammis ardentibus traderetur ad ſupplicij locū ducebatur. Et quoniam per Deiparæ templum iter habuit, vbi toto populo peccatum ſuum confeſſa eſt, Virgini matri etiam magna cum fiducia ſupplicauit, ſeque totam patrocinio eius commendauit. Hinc digreſſa, & iam ſemel, atque iterum in ignem coniecta, tantum Dei, & Virginis beneficium ſenſit, nihil vt ab igne, quamuis copioſo, & vehementi caperet detrimenti; imo non modo carnem, ſed veſtem etiam ab omni flammarum iniuria ſeruauit ſemper illæſam. Cum hinc admiratio ingens animos populi occuparet, ad dictum Mariæ templum curſitatum eſt, vt vna cum bona muliere Deo, & Virgini gratiæ agerentur, tantumque miraculum ad Virginis inuocationem geſtum communi lætitia celebraretur.

Sigebertus in Chronicis, & citat Petrus Caniſius Theologus in opere de beata Virgine lib. 5. cap. 20.

EXEMPLVM LXXXIIII.

De Hildephonſo, cui apparēs Deipara, veſtem qua in re diuina vteretur donat.

HIldephonſus, quem & alij Idelphonſum, & Alphonſum appellant, vir nō modo vitæ ſanctimonia excellens; ſed etiā doctrinæ præſtantia per celebris, quique

ſuo ſæculo Hæreticos ex Hiſpania profligauit. Fuit is poſt beatum Eugenium Archiepiſcopus Toletanus ante nongentos annos, & in Maria quidem colenda, publiceque prædicanda perquam ſtudioſus, quemadmodum pia eius monumenta teſtantur. Quare cum aliquando multis comitantibus ad altare progrederetur (mirum dictu) ſacroſanctam ſibi Virginem apparentem habuit, & in Epiſcopali cathedra ſedentem vidit, ſibique blandè loquentem audiuit, ſed & veſtem ſacram, velut diuinæ gratiæ, & fauoris ſingularis pignus, & obſidem, qua in facienda re diuina vteretur, ſibi ab illa donatam. Res per totam nota Hiſpaniam.

D. Petrus Caniſius ibidem, citans huius hiſtoriæ teſtes, Iulianum Pomerium Hiſpaniæ Eccleſiæ Diaconum, Rodericum Archiepiſcopum Toletanum, et Ioannem Vagæum Brugenſem.

EXEMPLVM LXXXV.

De Ruperto Abbate Tuitienſi, qui à B. Maria precibus impetrauit docilę ingeniū, & diuinorum intelligentiam.

RVpertus Abbas Tuitiēſis Germanus, qui cum primum ingenio ſe tardum, & ad ſacra diſcenda parum idoneum cerneret, opem ſacræ Virginis ſingulari ſtudio implorauit, vt hanc naturæ difficultatē ſuperare, ac fœlices in ſacris literis progreſſus facere poſſet. Cui virgo Mater nocte apparens promittit, & præſtat, quòd ille tantopere cupiebat, tam excellenti deinde gratia ſcientiaque illuſtratus, vt inter Germanos Theologos eminuerit, ac ſimilem ætas illa non tulerit; qui, & viuus, & mortuus multis claruit miraculis, ſicut Trithemius apertè teſtatur; nec ingratus ille fuiſſe Virgini videtur quā in ſuis monumentis libenter extollit, præſertim ſi commentarios eius in Cantica, et opus de diuinis officijs conſulamus.

Petrus Caniſius ibidem ex Ioanne Trithemio de monaſterio Hirſaugienſi.

EXEMPLVM LXXXVI.

Angeli ſunt ſacroſancti Miſſæ ſacrificij venerabundi ſtipatores, & adminiſtrantium alijs Euchariſtiam ſeduli adiutores.

IOannes Chryſoſtomus ſacerdos admirandus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, immo vero totius orbis ſplendor, vir animi perſpicacis, omni fere tempore, videbat domum Domini refertam Angelorū cœtu, & tunc in primis, cum diuinum, & incruentum ſacrificium offerebatur, quo quidem tempore ſtupore, & lętitia plenus rem præcipuis amicis ſpiritualibus priuatim enarrauit. Cum cœpiſſet, inquit, ſacerdos ſanctum ſacrificium, ſeu oblationē facere, plurimæ ſtatim ex beatis illis virtutibus, è cœlo deſcendentes, ſtolis indutæ ſplendidiſſimis, nudis pedibus, intentis oculis, pronæ, altare magno cum ſilentio, & reuerentia, quoad venerandū illud myſterium expletum fuit circunſteterunt. Deinde huc illuc ſingulæ per totam domum diffuſæ, Epiſcopis, & presbyteris, & diaconibus diſtributionē corporis, & pretioſi ſanguinis miniſtrantibus adhæſerūt, ſatagentes, & ſedulo adiuuantes. Hæc autem ſcribo, vt diuini ſacrificij dignitatem cognoſcentes, caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiecto, adminiſtretis, nec permittatis, vt aliqui inter ſe contendant, & cum tumultu ad ipſum accedant, aut audacter annuant, & è loco ſuo proſiliant, aut huc circumſpiciant, & ignauè, petulanterque ſe gerant: Dicit enim Dominus Moyſi, & per illum omnibus ſacerdotibus: Religioſos, ac verecundos facite filios Iſrael, & ne contemnatis.

Sāctus Nilus abbas epiſtola ad Anaſtaſium Epiſcopum.

EXEMPLVM LXXXVII.

Nolenti audire Miſſam Dominicis, & Feſtis diebus frangitur collum à dæmone.

REcolo me audiſſe à Patribus Peruſinis de quodam homine indurato, qui Dominicis, & diebus feſtiuis, nunquam voluit intrare Eccleſiam, nec audire miſſam, ſed tempore miſſarum aſcendit equum ſuum,

ſuum, & equitauit ad campum, vel de negotio ad negotium: modicum curans de prædicatione, & præcepto Sacerdotum. Tandem cum quadam vice ad miſſam pul ſaretur in die Dominica: aſcendit equum ſuum, equitans ad campum: cui diabolus occurrit, & eum de equo præcipitauit, dicens, quia noluiſti audire miſſam in Dei templo: cum damnatis audiens lamentationes in inferno, mox fregit ipſi collum cum effuſione ſanguinis totius corporis, cuius veſtigia adhuc in eodem loco videntur, in quodam duriſſima lapide, de quo non poteſt deleri, aut ablui.

Idē Gotſchalcus ſer. 5 ... C. par. hyem.

EXEMPLVM LXXXVIII.

Mortificationis ſui, Adolphi Comitis Holſatiæ, inſignis actus.

ADolphus Comes Holſatiæ, ex opulentiſſimo, & potentiſſimo Principe pauperrimus monachus factus eſt, ordinis Minoritarum circa annum Domini 1244. & per mutationem dexteræ excelſi ex glorioſo equite ſæculi, euaſit humilis pedes Chriſti. Is monaſteriū ſui ordinis, ipſe manibus multa molitus in oppido Kijl, vbi nunc requieſcit, curauit erigere, eleemoſynas ſuorum quondam ſubditorum humiliter poſcens, & accipiens: cumque multum ſolicitè laboraret in erectione dicti monaſterij in oppio Kijl, ibat oſtiatim lac in Hydriam mendicans, vt haberent operarij, & fratres quo inter laborandum per æſtum reficerentur. Media iam platea vbi declinare iter non poterat, ibat hydriam baiulans, lacte plenam: & cum obuios habuiſſet filios ſublimes in equis, Comitum more ſæcularium, paſſus eſt humanitus aliquid, vt rubore cæperit perfundi. Sed ille infremuit, & robur mentis aduocans, cum adhuc in conſpectu eſſent filij, hydriam leuatam ſuper caput euertit, ſeſe totum à vertice lacte perfundens, dixitque: Infelix erubuiſti Chriſti pauperiē, baiulare lac in manibus, nunc vel in capite oſtēde quid portaueris. Quis nō iure mire tur tantā humilitatē, patiētiā, fortitudinē? Albertus Krantius li. 8. Saxoniæ c. 7. & Robertus Bellarminus Politianus è Societate Ieſu li. 1. de tranſlatione Imperij Rom. c. 2.

EXEMPLVM LXXXIX.

De miraculo campanæ pulſu, cum foret aliquis moriturus.

EST in conuentu Amorenſi campanula, quæ per plura annorum curricula ſine alicuius ope pulſari conſueuit, & inſolitum ſonum reddere, cū breui foret quiſpiam ex illorum fratrum collegio migraturus ad Dominum. Quo audito, mox ſe cuncti præparare mortis habebant, quaſi iam iam rationem redditur de villicatione. Super quem namque mortis iaculum caderet, dum ignorabant omnes, ſe ad illud excipiendum cuncti præparabant ſedulo. Duraſſe autem dicitur is campanulæ huius pulſus miraculosè fieri ſolitus cum foret aliquis moriturus in illo conuentu per multa tempora.

Antonius Senenſis in Chronico Prædicatorum ad annum 1218. pag. 32.

EXEMPLVM XC.

Abnegata propria voluntate, & relictis propriæ deuotionis exercitijs, maiorē diuinæ gratiæ gradum promptus obediens aſſurgit.

VIrgo quædam in monaſterio degens, & diuino amore flagrans, cum aliquando immenſo dilectiſſimi ſponſi ſui Ieſu Chriſti deſiderio teneretur, ſic illum ex toto corde alloquuta eſt: O vnice fili Dei amabilis, redemptor animæ meæ, vtinam vel ad momentum te in hac vita cernere poſſem. Ad quæ verba mox adſtitit illi, ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus in forma cuiuſdam pueruli. Contigit vero, vt vna ex ſororibus congregationis, ianuam cellæ illius deuotæ Virginis pulſaret, eamque cum feſtinatione ad commune aliquod opus ex obedientia faciendum accerſiret. Audiens Virgo ſancta iuſſionem obedientiæ, puerulo Ieſu ait: En dulciſſime Domine mi Ieſu Chriſte pro explenda obedientia abeo: tu interim me hic expecta obſecro, ſi tibi placet, donec ad te redire liceat. His dictis, è cella exijt, & quod facere iuſſa erat, animo volūtario hilariq; vultu peregit. Deinde magna cum celeritate ad cellam reuerſa eſt: quam cum

aperiret mira quædam, & radiantiſſima lux oculis eius ſe ingeſſit, adeo vt vix eam ſuſtinere poſſet. Vidit igitur amantiſſimũ Dominum ſuum in perfecta ætate, tanquam elegantiſſimum iuuenem viginti & quatuor annorum adſtantem. Vnde ipſa maximo gaudio repleta, ita eum affatur. O dilecte mi Ieſu, quomodo tam grandis tantillo tempore factus es, qui tam puſillus apparebas, cum à te recederem? Dic obſecro, dic vnica ſpes mea, quid id factum ſit. Cui pius, ac dulcis Ieſus reſpondit: O filia chariſſima profunda veloci s, atque impigræ obedientiæ tuæ humilitas, me tam breui tempore, tam grandem effecit. Semper ergo mei amore libenter obedi, ſi mihi continuè ſine medio optas vniri. Poſt quæ verba Dominus diſparuit. Hoc exemplum quoſdam in monaſterijs, alijſque religioſis congregationibus degentes arguit, qui certas orationes legere, aut alia bona opera facere proponunt. Diuerſos modos priuatos, diuerſaque exercitia aſſumentes: à quibus ſi ad obedientiam euocentur, ſtatim innoteſcit, quàm nullam pacem in ſe habeant, ſeq; ipſi multis bonis ſpoliant, hi qui ſuæ proprietati inhærent, qui promptè obedire recuſant, qui gloſſas, & excuſationes quantas poſſunt comminiſcuntur, vt à præclariſſima obedientiæ virtute ſe excutiant, atque proprios modos, & conceptus, propriaq; inſtituta pro ſuo capite proſequi ſinantur. Quod quidem ingens medium inter Deũ, & ipſos conſtituit.

Thaulerus ſer. 1. Dominicę 3. poſt Trinit.
Ioãnes Lanſpergius ſer. 3. de Aſcenſione.
Bloſius in Apologia pro Thaulero.

De paruo Officio B. Mariæ.

EXEMPLVM XCI.

Monaſterium quoddam inſtinctu cuiuſdã religioſi, omittens legere Officium B. Mariæ multa exinde incurrit incommoda: poſtea vero agnoſcens errorem, & prædictum officium reſumens, vixit ab eo tempore in multa pace.

ANtiquitus quibuſdam monaſterijs mos, & conſuetudo non erat recitandi Officium B. Mariæ: quod patet per ipſaſmet regulas S. Benedicti, eo quòd in eiſdem nulla eius fiat mentio. Nihilominus tamen in quodam monaſterio S. Vincentij ſupra montem Pietra rota ſito, vigebat conſuetudo, illud recitandi immediatè poſt diuinum. Accidit autem quendam prædicti monaſterij religioſum doctũ quidem, & eloquentem, verum parum pium, & deuotum ac vitę potius ſecularis, quam regularis, tædio affici ſuper dicto officio. Quodam die, omnibus religioſis in capitulo congregatis, eo prorupit audaciæ, vt veritus non fuerit contra cœli reginam obmurmurare, dicendo illis ſufficere debere ſi recitarent officium ſecundum regulam venerandi, ac ſancti patris Benedicti, & nõ ſibimetipſis tale imponerent iugum, quaſi ipſo facto maiorem alijs monaſterijs ſanctitatem, & obſeruationem prætendentes. Breuiter, ita eos verborum ſuorum improbis lenocinijs in ſuam pertraxit ſentẽtiam, vt omnes monachi conſentirẽt omittere prędictum officium B. Marię. Sed paulo poſt Dominus noſter declarare volens quantum illi diſpliceret matrem ſuam ſic inhonoraſſe, permiſit dictum monaſteriũ talibus, ac tantis afflictionum procellis cõcuti; vt non niſi magnis cum difficultatibus, & ærumnis, religioſis vitam ſuam ſuſtentare poſſent: eo quòd quidam Domini in eorum vicinia commorantes, fundos & terras ipſorum vſurpare cœperunt, ſeruos eorum malè tractabant, ac varijs iniurijs alijs eos afficiebant. Grando inſuper, ac tempeſtatis ſæuitia eorundem agros & campos deuaſtabat, & ex omni parte ita affligebantur, vt tæderet illos viuere. Quapropter circa feſtum Natiuitatis Domini omnibus cõgregatis in vnum, ſimulque ſuper hoc ſuo negotio inter ſe conſulentibus, determinarunt mittere vnum ex ſuis ad quendam pium eremitam ipſis vicinũ, vt aduocaret eum, qui cum eo conſulerent, & ab eo exquirerent modum, ac remedium hiſce malis, & incommodis tã grauibus commodè occurrendi. Sanctus autem vir eorum monaſterium petijt, & eorundem viuendi conſuetudinem, actioneſque diligenter intuens, & examinans cum intellexiſſet eos eo deueniſſe, vt in ſuo officio defecerint, omittendo, modo quo dictum eſt, in eccleſia officium

ſacratiſſimæ Virginis, exclamare cœpit eos ſanctiſſimam Dei genitricem monaſterio ſuo expuliſſe, & eam ob cauſam tanta incommoda eiſdem obueniſſe: Sed eorum miſeriç, & afflictiones ceſſarent caſu, quo ad prædictam miſericordiæ matrem recurrerent, & in monaſterium ſuum reuocarent in proxima, & imminente ſolem nitate ſui ſacratiſſimi puerperij omiſſum ſuum officium reſumentes, & ceſſarent eorum tribulationes. Quod & ita planè accidit: accidit, inquam, eos ſemper pacificã, & tranquillam vitam duxiſſe, ex quo ſuppliciter delicti ſui veniam à dulciſſima, ac ſuauiſſima Dei matre ſuppliciter petierunt, & ſacrum eius officium in communi reſumpſerunt. Et monachus, qui mali conſilij extiterat author, per aliquot menſes detruſus eſt in carcerem in peccati ſui iuſtam pœnitentiam, & punitionem, & ſancto eremitæ ingentes gratiæ ſunt redditç, propter ſanctam, & ſalutarem ſuam monitionem. Ex vetuſtiore codice quodam manuſcripto de miraculis beatiſſimæ Matris Dei, illud ſumpſit.

R. P. Seraphinus Razius Theologus Dominicaneus in Hortulo exemplorum ab ipſo Italicè ſcripto poſt titulum de dilectione inimicorum exemplo 10.

EXEMPLVM XCII.

Quidam iuuenis maternis precibus, & ieiunijs in cœlum deducitur.

Erat quidam iuuenis in villa propè Louanium diſſolutus & leuis, qui languore decubuit. Rogatu igitur matris quidam presbyter zelator animarum venit ad iuuenem, & cum ad confeſſionem, & pœnitentiam induxit, qui mox in multa contritione mortuus eſt. Mater vero eius quinque annis pro ipſo ieiunauit, cum multis lachrimis. Eodem die poſt annos quinque iuuenis apparuit matri dicens: Ecce nunc chariſſima de grauiſſimis pœnis tranſeo ad requiem adiutorio tuo.

Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſerm. de dedicatione 15. littera E.

Ornatus veſtium ſuperfluus.

EXEMPLVM XCIII.

Cuidam fœminæ veſtes, & ornamenta corporis, à dæmone abſtrahuntur.

Erat quædam mulier Pariſijs valde curioſa, & ſolicita in ornando corpore ſplendidis, & precioſis, ne dicam inhoneſtis veſtibus; cumque ſæpè, & rigidè moneretur à ſuo Confeſſorio ordinis Minorum, illa nihilominus nolebat ſe corrigere. Quod videns idem Confeſſarius, ex parte Dei, dixit illi: omnes pompas, ornamenta, margaritas, vniones, lapides precioſos, & alia veſtimenta, quibus velabatur, nihil aliud eſſe, quã diaboli arma, quibus vtebatur ad capiendas, & rapiendas multas animas è manibus ſponſi ſui Ieſu Chriſti. Illa Domicella, auditis his ſermonibus, correpta fuit tam magno Dei timore, vt cum magno feruore, & ſpiritu deuotionis eruperit in hæc verba: Deum obſecro, vt quidquid corpus meum geſtat contra voluntatem ipſius, & quod gratum eſt diabolo, tanquam ſuum, viſibiliter per eundem malignum ſpiritum mihi auferatur. Ecce ſubito in pręſentia omnium, qui erant in Eccleſia ſuper illam fœminam procumbentem in genua ad pedes ſui Confaſſarij, apparuit horribilis quædam vmbra, quæ manu quadam incognita abſtulit illi omnia veſtimenta, quibus tegebatur, nihil aliud illi relinquendo, quàm interiorem tunicam induſio proximam, & interea dum prædicta manus ſpoliabat illam cultu ſuperfluo, & euentis crinibus, margaritis, monilibus, torquibus, & lapillis precioſis, ab aſſiſtentibus audita eſt vox in aere inclamans. Ecce laqueos retia, & vexilla, quibus colligo, & animas hominum intercipio. Omnia illa veſtimenta, & opulentus ornatus cum vmbra, & manu ita diſparuerunt; vt nunquam poſtea viſa fuerint. Qua re conſpecta Domina illa ad Deum ſyncero corde conuerſa eſt, & facta generali confeſſione totius prçteritæ vitæ impendit reſiduum annorum ſuorũ in obſequio diuinæ maieſtatis, quæ vtinam ſupradictum exemplum inſculpat animis perſonarum vtriuſque ſexus, quæ

huiuſmodi vanitatibus obnoxiæ ſunt. Ex 4. lib. 2. partis Annalium FF. Minorum cap. 30.

EXEMPLVM XCIIII.

Mulier defuncta ignominioſa nuditate in altero ſæculo punitur, quæ viuens nimio veſtium ornatu corpus texerat, & onerarat.

ORante in aliqua Eccleſia quodam religioſo ordinis Franciſcani, permiſſu diuino vidit ille fœminam quandam prorſus nudam, exceptis pedibus, qui velabantur crepidis ex corio deaurato; conſpexit etiam duos lupos eam quocunque iret inſequentes, niſi quòd in templum cum ea non intrarent; ſed ad portam eius ſiſterent, & expectarent. Quo conſpecto prædictus religioſus fuſa ad Deum oratione rogauit illam Dominã, vt diceret quæ eſſet, & quare ita nuda incederet, quæ reſpondit, ſum, inquit, fœmina quæ quondam multum temporis inſumpſi in me curioſè, & precioſè veſtienda; ſed tandem ad Deum meipſam conuerti, abiectis omnibus ſupradictis vanitatibus, quæ admodum Deo ſunt odioſæ. Et de his, & omnibus alijs peccatis meis confeſſionem generalem inſtitui, diebus aliquot antequam morerer. Diuina itaque bonitas pro pœnitentia in loco Purgatorij dedit, vt ſic nuda coram omnibus appaream, & ſpeciatim per omnes Eccleſias, in quibus multarum tentationum occaſionem hominibus præbui, qui me tam belle, & precioſè ornatam videbant, & diuina iuſtitia permiſit me geſtare in pedibus has crepidas deauratas, quas vides, quæ licet à me tanquam nimium veteres eſſent relictæ: nihilominus eas poſtea vni pauperi dedi, tãtum mihi proſunt, & profuerunt; vt mitigem, & temperent ardorem ignis Purgatorij. His narratis interrogauit religioſus, qui eſſent illi duo lupi ipſam ſequentes, reſpondit illa eſſe duos ſacerdotes, qui quondam viciſſim fuerant ſui Paſtores, & Curati, quos Deus illa pœna damnauerat; vt ipſam in tali forma ſequerentur, ſuſtinentes vehementem calorem, & pœnam: quia indulſerant & tolerauerant in ipſa vanitates huiuſmodi, quas vt auferret vrgere debebant, alioquin abſolutionis beneficium denegare, cum viderent talibus rebus deditam non abſtinere: nam, inquiebat, ſi ita feciſſent, meipſam emendaſſem, & pariter ſi dominarum, & domicellarum Confeſſarij abſolutionem, ipſis recuſarēt, cum eas talibus vanitatibus obnoxias aſpiciunt, certè vellent nollent, huiuſmodi ſuperfluos cultus, & veſtium pompas relinquerent, propter quas Deus tam rigidè illas punier, vt explicate non queant, & etiam propter, quas terribilem Dominus ſententiam fecit, aduerſus Confeſſarios, & Curatos earum; niſi officio ſuo debitè fungantur, & eas moneant, & niſi abſolutionem denegent, recuſantibus ab eiuſmodi ſuperfluo ornatu deſiſtere. Bone Deus (dicebat illa anima) obſecro te humiliter, & inſtanter, vt ores Deum pro me.

Ex 4. lib. 2. partis Chronicorum FF. Minorum cap. 30.

EXEMPLVM XCV.

Quantum animæ ponderis adferat otium.

QVidam mendicus ſanus, & fortis, otio ſemper vacabat. Hic vero ſæpe monitus fuit, vt laboraret, & communitati deſeruiret, ſed hoc omnino recuſauit. Contigit ſemel vt præ torpore, & otio dormiret acceſſit vnus ſanctus homo, & accepit fruſtum panis de ſacco mendici, & poſuit ſuper pectus medium dormientis, & ſtatim cœpit ſe in ſomno miſerabiliter habere, & vlulare. Qui cum hoc vidiſſet, tulit panem de pectore eius, & eum excitauit dicens: Quid obfuit tibi in ſomnis frater? Qui reſpondit, videbatur mihi, quòd magnus mons iaceret ſuper corpus meum, & depreſſiſſet me vſque profundum inferni. Cui ille homo reſpondit: Erras frater non fuit mons, ſed parua eleemoſyna de ſacco tuo, ergo videas quantum tibi noceat mendicitas.

Gotſchalcus ſer. 75. partis æſtiualis littera E.

EXEMPLVM XCVI.

Patientia habenda exemplo Chriſti paſſi.

IOannes Pachanus alias Pacham, Minorita, Angelus dum Bononiæ in capitulo generali falsò accuſatus, ante CRVCIFIXI imaginem in patientia genua procumbens, obnixè crucifixum rogaſſet, ne cum pateretur falſi criminis accuſari, prece vix finita, cum ſacra crucifixi imago affata eſt, his verbis, quæ etiam hodie leguntur, ante eam imaginem

Et ego quid demerui pendens inter larrones?
Oraui, nec obtinui carnis peritionem,
Calicem mortis ſorbui Patri placere ſtudui per
carnis paſſiones,
Ergo non murmur exeat, ſi non ſit quod oraſti: nec
oraſſe pœniteat, quamuis non imperraſti.
Dum fraudar deſiderium, ad maius beneficium datorem
obligaſti,
Ad me ſi leuas oculum, vides argenro vendi, rradi quoque
per oſculum, & durè comptehendi ac alligari funibus,
confici verberibus: veluti deſperatus præſeuror
Ponrificibus quaſi larro ligarus,
Sic quos amaui fortius, ab his inquam, citius ſum
ſpretus & ligatus,
Ibi clamor, deriſio, ſeueriras minarum,
Omnes impunè faciunr, & quidquid mihi faciunt videtur
eſſe parum,
Saturarus opprobrijs ducor ad Pilatum,
Renouatis iniurijs ruunr in accuſarum,
Hinc homicidam liberant ad mortem ad iudicatum.
Ibi nil valet veritas, ſiue ius allegando:
Sed æmula clamoſitas prænaler inſultando,
Nec Præſes dar præſidia, nec curam gerit curia de
iuſto liberando.
Quaſi vile mancipium danr in Herodis manus,
mox producor in medium, deludor vt inſanus.
Tandem remiſſus Pontio, diræ mortis ſupplicio,
condemnor vt prophanus.
Extra muros eiicior, & ipſe crucem fero.
Marre videnre ſpolior veſtimentis, quæ gero:
Tandem clauis confodior, & in cruce morior, de
vita non deſpero.
Tu ergo vermis non turberis, ſi ſtarim non conſequeris,
quidquid à patre quæris

Quibus ille auditis obſtupuit, & ſpirituali dulcedine recrearus eſt.

Reuer. Parer Henricus VVillot in Athenis Orthodoxorum Sodalitij Franciſcani, ideſt, in Chronico ſcriptorum Ordinis Minorirarum.

†

EXEMPLVM XCVII.

Conquerenti dæmoni criminoſos recipi in monaſterium, peccati veniam promittit D. Martinus, ſi quo modo & ipſe per pœnitentiam reſipiſcere poſſet, & vellet.

PErfidus, horrribilis, trux, lubricus, inuidus, anguis,
Ore cruentatus Martinũ prouocat armis.
Cur habeat monachos oneroſo crimine preſſos.
Cur maculoſa cohors habitet pia ſepta magiſtri.
Ne rea turba malis violet conſortia iuſti,
Morbida neu reliquos vitij contagia fœdent,
Qui male polluerint lauacri venerabilis vndam,
Nec via ſit veniæ perijt quibus orbita lapſis,
Cum ſemel in foueam vix eſt reuocare ruentem,
Tunc Martinus ait hæc contra dæmonis iram.
Perfide, deſipiens, quia non tua commoda cernis,
Hoſtis iniq;, tibi tibi noxie, te perennte,
Si nunc pœniteas, ſi nunc reſipiſcere velles,
Præcipitare animas, vt iam per crimina nolles,
Nec tua ſeruirent alienæ tela ruinæ,
Erroreſque tuos damnares vltime iudex,
De pietate Dei fidens promittere poſſim
Vt tibi tam miſero, miſereri Chriſtus haberet,
Et citò donaret ſcelerata piacula culpæ
O pietas, & celſa fides, præſumptio dulcis,
Quæ promittit opem deceptori, & perituro,
Explicuit votum, ſi non valet ire iuuandum.
Cui minus in poſſe eſt ſatis eſt oſtendere velle,
Nam totum impendit, qui non abſcondit amorem.

Fortunatus Epiſcopus Pictauienſis lib. 2. vitæ ſancti Martini.

EXEMPLVM XCVIII.

Peccator conuerſus, perpendens multos alios dánatos ob minora, & peccata pauciora ijs quæ cõmiſit, debet inde maioris humilitatis, compunctionis, & gratitudinis erga Deum occaſionem capere.

APparens virgo Maria mater Dei, Benedictæ inſigni meretrici Florentinæ, opera D. Dominici conuerſæ, ſic eam monebat. Penſa filia nunc firmiter, & crede quòd multi ſunt æternaliter damnati, qui multo minus peccauerunt, quam tu, immo quidam pro vno peccato mortali. Et vt occulta ſcias, hodie ſubito morietur quidam miles propter peccatum commiſſum cum ſuo ſcorto. Item quatuor in hoc oppido; vnus ciuis qui filios ſuos parum correxit, vnus Curatus Eccleſiæ, quia fuit negligens circa onus, ſcilicet præcipuè in ſibi ſubditorum audiendis peccatis, & ibi inſtruendis. Vnus Religioſus qui non habuit firmum propoſitum viuendi ſemper ſecundum ſtatuta, & regulam ſui ordinis; ad quod propoſitum quilibet Religioſus tenetur, ſub periculo peccati mortalis. Quartus ſacerdos, qui nimis vagabundè & malè perſoluit diuinum officium. Et hi quatuor ex vno iſto oppido damnabuntur hodie. Item hodie duæ ex ſociabus tuis à ribaldis in luxuria iugulabuntur, & æternaliter damnabuntur. Hodie etiam puer ſubmergetur, & damnabitur in Hiſpania, qui annorum octo exiſtens cum ſorore ſua fornicatus eſt, qui etſi opus non compleuit, tamen inchoauit.
Ex tractatu de Roſario B. Virginis R. P. Michaelis ab Inſulis ordinis Prędicatorũ.

EXEMPLVM XCIX.

Quædam ratione diuerſarum intentionũ, diuerſos admodum eiuſdem peregrinationis ſortiuntur effectus.

IVerunt tres puellæ virgines ſemel ad cuiuſdam templi dedicationem, cumque ſimul incederent, venerunt duo fratres, qui eas ſunt comitati, dum vero Eccleſię appropinquarent, alter fratrum dixit ſe in ea celebraturũ, tres autem puellę, dictæ ibidem ſacrum audiuerunt. Cumq;

frater ille deuotus ſtetit in memoria, fuit ſpiritu raptus & vidit quòd ſanctus Angelus de cœlo deſcendit, portans vnum ſertum de rubeis roſis factum, & poſuit in capite vnius iuuenculæ. Secundò vidit quòd Angelus portauit vnum ſertum factum de roſis albis, impoſuitque capiti alterius puellæ. Tertiò vidit quòd vnus diabolus venit portans vnum pelliceum inueteratum, & percuſſit tertiam puellam ſuper caput eius, & etiam portauit chorum, cum quo luſit ante eam. Frater ille ad ſe reuerſus finiuit miſſam, cogitans intra ſe, quid hoc ſignificaret. Finita miſſa interrogauit primam, quid intra miſſam cogitaſſet. Reſpondit: quòd cogitaſſet, de corona ſpinea, cum qua caput Domini noſtri fuit coronatum, ſanguisque ipſius capitis effuſus. At frater ei dixit: ego verò tempore miſſæ vidi Angelum de cœlo deſcendentem, & portantem ſertum de roſis rubeis, quòd impoſuit capiti tuo. Secundã interrogauit, quid ipſa cogitaſſet. Reſpõdit: Cogitaui de Domini noſtri pueritia, & innocentia, quàm affabilis: quàm dulcis: quamq; diligibilis fuerit Chriſti pueritia. Cui etiam dixit frater: Vidi ego infra miſſam Angelum de cœlo deſcendentem, & portantem vnum ſertum ex roſis albis, capitique tuo illud ſuperpoſuit. Tertiam interrogauit, quid illa cogitaſſet. Reſpondit: quod cogitauit quàm prolixus, & quàm tædioſus eſſet ille frater in miſſa; vtinam miſſa finita eſſet, quia poſſem mihi emere pelliceum, & chorizare, & gaudere. Ei verò ſignificauit frater ſe vidiſſe diabolum vnum, pelliceum fœtidũ de inferno portantem, eamq; eodem percutientem, & habẽtem chorum ante eam, chorizantem, & ſaltantem. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini partis æſtiualis ſerm. 100. litera C.

EXEMPLVM C.

De malis quando in peccato perſeuerant relinquendis, perpulchrum, & ſtupendum miraculum.

ANno 1275. Barchinonæ extinctum eſt lumen illud, & religionis pręſtantia & doctrinæ magnitudine ſatis fulgidum, ſcilicet frater Raimundus de Penaforti, natione Cathalanus, patria Barchinonenſis, qui fuerat tertius generalis Magiſter ordinis Prædicatorum. Etiam viuus miraculorum gratia fuit clarus, obijtque ipſo feſto Epiphaniæ Dñi: vnde altera eiuſdem Epiphaniæ fit ſolemne officium illius Barchinonæ, & per illa omnia tria regna, ſcilicet Catalomam, Valentiam, & Aragoniam, iam à tempore Pauli III. ſummi Pont. hic Raimundus vir fuit ſanctiſſimus, & etiam viuens miraculis coruſcus, & quatuor adhuc viuẽs à morte ad vitam reuocaſſe, & 36. poſt obitum literarum monumentis traditum lego. Cumque foret à confeſſionibus regi Aragoniæ Iacobo, eum ſæpe admonuit, vt concubinam quam tenebat, relinqueret, quòd ille ſe iam facturum pollicebatur, ſemper procraſtinando. Demum cum rex ex Barchinona ad Maioricenſem Inſulam tranſfretare decerneret, & ſanctum ſecum in comitatu habere cuperet, & ille id facere renueret, niſi prius concubinam abs ſe abdicaret, ſpopondit rex certiſſimè id facturum, cum ad Inſulam illam perueniret: ſed promiſſis minimè ſtetit. Poſtquàm ergo in prædictam inſulam peruenerunt, & ſanctus regis vitam in malis inueteratam conſiderauit, & quòd ſanctis ſuis monitis nihil proficeret, regem decreuit relinquere, & ſe Barchinonam conferre, nè regis peccato inuolueretur. Id reſciens rex, ſub pœna capitis edicto publico proclamari fecit, nè quiſpiam illum ex illa Inſula in terram firmam tranſueheret. Tunc vir Sanctus diuino ad id ſpiritu ductus, & auxilio fretus cappam ſuã ſuper mare extendit, & ſigno Crucis pręmiſſo illud ingreditur, & baculo quem gerebat ſcapulare ſuum in altum eleuat vt loco veli deſeruiret: & ſic ex Maioricenſi Inſula ſoluit, & mox ſpiritus Domini flauit opportunus, & illa 160. milliaria, quibus Barchinona à Maiorica diſtat, abſolniſſe proditur ſex, aut circiter horarũ ſpatio, & Barchinonã appulit incolumis. Nec tamen prætereundum, quòd cùm Inſula cœpit Sanctus ſoluere, mox ad regem accurrerunt plurimi, illius receſſum illi referentes. Omnia clamoribus implentur, triremes, & varij generis naues à rege mittuntur poſt eum, vt illum reducant. Sed & regia ſolicitudo & conatus, nautarum quo-

Nunc a Clemente VIII. Sanctorũ catalogo additus eſt. & eius feſtũ toto orbe terrarum ſolẽniter celebratur.

quoque omnium naualis peritia, & ſedulitas in caſſum fuere. Cùm verò vir Dei ad littus Barchinonēſe applicuiſſet tanta illius pallij, & cæterarum veſtium ſuarum erat ſiccitas, vt eas aqua minimè videretur attigiſſe, & populus qui confluxerat innumerus, tanta rei nouitate ſtupefactus eius veſtigia exoſculari ſatagebat. Cappæ huius tactu cum ad infirmos defertur Barchinonæ (fit à id frequentiſſimè) & etiam quædam ſubrufa terra, quę eius ſepulchro prodit, in potu vel in pulmento infirmis porrecta à varijs in dies infirmitatis ſanantur. Frater Antonius Senenſis in Chronico Prædicatorū ad annū 1275. pag. 133.

EXEMPLVM CI.

Non eſt pertinacia ſuper pertinaciam mulieris.

VIr, & vxor ſemel ambulauerunt mutuò per ſolum herboſum, dixit vir ꝙ ornatè, & debitè iſtud ſolum herboſum eſt falcatum. E contrà mulier dixit: non eſt falcatum, ſed tonſum. Contra quam aſſeruit, quod eſſet falcatum, mulier verò pertinaciter reſpondit quod eſſet tonſum. Vir iracundia, motus proiecit mulierem ad aquam; Quando autem mulier non potuit amplius loqui, extendit mulier manum, extra aquam faciens ſignum cum digitis in modum forcipis, oſtendens quod eſſet tonſum, vſque ad mortem.
Gotſchalcus ſer. 82. litera E.

EXEMPLVM CII.

Eadem pertinacia muliebris docetur ſequenti narratione.

QVidam habebat vxorem valde pertinacem, quæ cecidit ad flumen, & ſub merſa eſt, & vir eius quærebat eam contra flumen ſurſum. Et cum interrogaretur quare eam quærreret contra flumen, & non inferius. Reſpondit, Vxor mea ſemper mihi fuit cōtraria ore, & opere, ſicut ergo fecit in vita, ſic eam arbitror feciſſe in morte, vnde credo quod contra fluuium aſcenderit.
Idem ibidem, partis æſtiualis.

EXEMPLVM CIII.

Prælatorum poteſtas magna, oſtenditur excommunicationis exemplo.

FVit quidam Comes in Toloſa, fautor, & receptor hæreticorum: & omnis talis ipſo facto, eſt excommunicatus, vnà cū hæreticis. Et quidam S. Abbas fuit ad eundem Comitem miſſus, ad commonendum eum. Qui dum viro ſancto noluit acquieſcere, nec excommunicationem timeret: ſciens vir ſanctus, quia cor peruerſum verbis non compungitur, dixit Comiti: Vt tu, & tui videant factis, quia infecta ſit anima, quæ vinculo excommunicationis eſt innodata, volo mihi apportari album panem, quo allato dixit: O panis licet tu non merearis pœnam excommunicationis; tamen vt in te oſtendatur fidei veritas, excommunico te. Quo dicto, panis inter manus eius albus, mox niger factus eſt: quem in duas partes diuiſit: & interius ſimiliter apparuit niger, & muſcidus, atque corruptus. Tunc ſubiunxit, vt ſciatis virtutem abſolutionis, accepto pane abſoluit eum, qui in priorem ſpeciem & candorem eſt reuerſus.
Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini part. Hyem. ſerm. 62. de litera B.

EXEMPLVM CIIII.

Purgatorij pœna.

FVit etiam in Amorenſi conuentu religioſus quidam pius, & deuotus, & neceſſitudinis iunctus vinculo cum quodam religioſo Minorita, qui ambo dum aliquādo ad inuicem amicabilia miſcerent colloquia, ſibi inuicem polliciti ſunt, quòd qui eorum prius vita fungeretur (ſi Dominus id illis permitteret) indè rediret ad eum, qui in viuis maneret, vt eum ſui ſtatus admonitum redderet. Obijt itaquę primo religioſus Minorita, & poſt dies aliquot dum noſtri ordinis religioſus in refectorio foret, ibi comparuit Minorita defunctus, & aliquamdiu fuerunt confabulati, & nonnulla illi retulit miranda de futura vita, ac demum quomodo in pœnis ageret purgatorij, & cruciatibus maris, & in ve-

veritatis comprobationẽ illius, quod narrabat, manum poſuit ſuper vnam refectorij tabulam, mox illic manſit manus igneę impreſſum veſtigium, quod adhuc hodie ibi inuiſitur, & hoc facto diſparuit præfatus defunctus. Antonius Senenſis in Chronico Prædicatorũ ad annũ 1218. pag. 32.

EXEMPLVM CV.

Religio ſecundum baptiſma eſt.

EST etiam iucundum, & notabile omnino hoc in genere, quod Leontius, Cyprius Epiſcopus, antiquus author, narrat in vita Simeonis Abbatis. Hic enim Simeõ cum vnà cum Ioanne, eiuſdem vterque nobilitatis, in ipſo adoleſcentiæ flore ad monaſterium veniſſent, ac die poſtera religioſo habitu induendi eſſent, quidam ex fratribus ita eis dixerũt (iuuat enim ipſa eius verba ponere, vt ſunt ſimplicia, & nuda) Beati eſtis, quoniam cras regenerabimini, & mundi efficiemini, ſicut nati eſtis, ab omni peccato, perinde ac ſi ipſo die eſſetis baptizati. Quod illi audientes, admirati ſunt ambo, & cucurrerunt ad diuinum Niconẽ Abbatem monaſterij, & ad eius pedes procidérunt, dicentes: Rogamus te, pater, ne nos baptizes. Sumus enim Chriſtiani, & nati ex parentibus Chriſtianis. Is autem, cùm neſciret quidnam audiſſent à patribus cœnobij, dixit eis: Quis enim vult vos, ò filij, baptizare? Illi verò dixerunt: Domini noſtri, patres monaſterij dicunt nobis: cras rebaptizabimini. Tunc intellexit præfectus, eos dixiſſe de ſancto habitu, & ait eis: Rectè dixerunt, filij. Etenim, ſi Deo placuerit, volumus vos cras induere ſancto, & angelico habitu. Platus libro 2. cap. 13. de bono ſtatus Religioſi.

EXEMPLVM CVI.

Securè moritur bonus Religioſus accedentibus fratrum auxilijs, & precibus aſſiduis.

TRaditur de Cunone, Malburchenſis oppidi Domino, qui cùm quadraginta annis in ſæculo, ſæcularibus pęne moribus, vixiſſet, religioſam deinde ſequutus diſciplinam, triennio poſt piè defunctus eſt. Quo tempore narrauit dæmon, qui Energumenam obſidebat, ſe, & alios ex ſuis quindecim mille (tot enim fuiſſe faſſus eſt) in morientis cellam conueniſſe, ſed tamẽ tantum abfuiſſe, vt ei nocuerint, vt nè propius quidem accedere potuerint, repulſi, vt aiebat, clamoribus validis, quos tonſurati illi: (ſic enim Dei hoſtis, famulos Dei, eorumque orationes ludibrio appellabat) lectulo aſſiſtentes fundebant. Adiecit etiam magnam querelam, ex qua ipſa querela religionis vis conſtare nobis poſſit, de inſigni iniuria à Deo ſibi facta, quòd cùm Cuno ille annis quadraginta ipſis dæmonibus, Deo autem tantummodo tribus ſeruiſſet, eum tamen inferni pœnis ereptum, in cœlum euexiſſet.

Hierony. Platus de bono ſtatus Relig. lib. 1. cap. 31.

EXEMPLVM CVII.

Non reformidans luctam cum dæmone in extremo vitæ articulo, Fr. Reginaldus, aſſerit ſe fuiſſe inunctum à B. Virgine Maria.

REginaldus vnus ex ipſis B. Dominici diſcipulis, cùm moneretur, vt ſe extrema vnctione, vt moris eſt, ad luctam cũ dæmone præpararet. Ego, inquit, hanc luctam minimè reformido, quin potius ex pecto lætus, iam enim dudum Mater miſericordiæ me inunxit, in qua plurimum confido, & ad quam cupidè proficiſcor. Quod autem ſe prius ab ea inunctum dicebat, id ita habuerat. Cum ante annos multos grauiſſimè ægrotaret, vigilanti de nocte apparuit Regina cęli cum alijs duabus virginibus, ipſaque ad eum accedens iacentis ocolos, aures, os, & manus vnguento, quod attulerat, proprijs illis manibus liniuit, denique, & pedes in præparationem Euangelij, vt ipſamet, quaſi ex formula orans, adiunxit.

Hieron. Platus eod. lib. & cap.

EXEMPLVM CVIII.

Deus vindictam ſumit de his, qui ſunt in Religioſos iniurij.

ANno 1376. aliquid euenit admodam memorabile, Prælati quidam, neſcio

quo

quo ſpiritu inducti, de Franciſcano ordine abolendo conſilia inter ſe contulerunt, & ad eam rem perficiendam quoddam aliquot Epiſcoporum conuenticulum coegerunt. Erat autem in eadem vrbe Eccleſia præcipua, & in Eccleſiæ feneſtris vitreis duæ imagines pictæ, vna ſancti Pauli, qui enſem, altera S. Franciſci, qui crucem manibus tenebat. Nocte Aedituus viſus eſt ſibi Paulum audire hæc dicentem: Quid agis Franciſce? cur tuam non defendis familiam? Cui ille: Quid faciam? nihil habeo præter crucem: & hæc ipſa me admonet de patientia ſeruanda. Tum Apoſtolus hortari, ne tãtam ferret iniuriam ſuũque ei offerre gladium. Territus Aedituus ſimul ac illuxit, accurrit in templũ, certoque vidit, vtramque imaginem inſignia inter ſe commutaſſe, atque in Pauli dextera crucem adhuc eſſe, Franciſcum verò gladium habere cruore ſtillãtem: quod dum ſecum tacitus, miraretur increbuit rumor, Epiſcopum illum, qui eius conſilij author fuerat, repertum eſſe mortuum, præciſis ceruicibus. Ac ipſe quoque nocturnum viſum narrare cœpit, ac pro eius fide ipſas imagines omnibus oſtentare. Hierony. Platus lib. 1. cap. 33. de bono ſtatus Religioſi.

EXEMPLVM CIX.

Magnum beneficium Dei eſt, vocari ad Religionem, ob quod parentes gaudere potius debeant, quàm triſtari, & conqueri.

COnuenit egregium dictum Iordani, qui proximè poſt B. Dominicum Generalis Magiſter fuit ordinis Prædicatorum, magna vir ſanctitate, atque etiam, vt accepimus auctoritate. Hic enim cum nouitium quẽdam, ſpectantibus aliquot eius ſocijs, ad religioſum habitum admiſiſſet, & deinde multa verba, de religionis felicitate feciſſet, ad extremum eos vberius lachrymantes aſpiciens, ita ad illos ſermonem conuertit: non debere eos flere ex amici diſceſſu, ſed potius ex inuidia, quod ille quidem multò meliorem partem, quã ipſi, eligeret: religioſos enim Deo ſeruire tanquam cubicularios principis, qui ab ipſo intimè, ac familiariſſimè adhibentur, ſæculares autem, ſi modo famulantur, ita famulari, vt qui in coquina, aut alijs eiuſmodi ignobilibus miniſterijs. Itaque vtilius, ac ſalubrius etiam ipſis fore, ſi oculos aperirent, & cogitarent, ſibi quoque ianuam patere, ſi ingredi velint, & ad tanti Regis menſam aſſidere. Nec ſurdis auribus dictum. Vnus enim eorum ſtatim, nè domo quidem reuiſa, alij paulò poſt omnes in eundem ſalutis portum ſe receperunt. Hierony. Platus lib. 1. de bono ſtatus Relig. cap. 4.

EXEMPLVM CX.

De Religioſo maiorem paulò rerum monaſterij temporalium curam gerente, idcircò in officio diuino remiſſione purgatorij pœnis addicto.

APud Valentiam in monaſterio edito à ſanctiſſimo Papa Adriano (quod vocatur monaſterium ſancti Rufi) fuit quidam cellarius, qui propter nimiã ſolicitudinem rerum temporalium monaſterij, vt plurimum dimittebat poſt refectionẽ pſalmum Miſerere mei Deus, loco cuius dicebat breuitatis cauſa pſalmum Laudate Dominum omnes gentes, qui tamen in alijs erat deuotiſſimus. Cum verò mortuus fuerat, faciebat ſpiritus eius mirabilem tẽpeſtatem in cellario. Et cum quadam die apparuiſſet cuidam viro ſancto, ibidem ei locutus eſt, & inter alia petiuit ſanctus ab eo, quam pœnam pateretur, & quare faceret tantum ſtrepitum in cellario. Reſpondit, quòd ipſe pateretur tantam pœnam, quod quaſi eſſet extra ſpem miſericordię, ſi illa pœnã deberet eſſe diuturna, Et hoc ideo. Quia in gratiarum actione, loco Miſerere mei Deus, dixi Pſalmum Laudate Dominum omnes gentes, quaſi miſericordiam Dei renuiſſem. Et adiecit ille ſpiritus, quod ille pſalmus Miſerere mei Deus, debet dici de manè poſt prandium, & Laudate Dominum de ſero poſt cœnã, quando bis comeditur, ad demonſtrandũ, quòd in præſenti vita miſericordia Dei debet inuocari, & in alia vita ex inuenta miſericordia laudari. Ideo, dixit, quòd fui ingratus poſt refectionem, & miſericordiam Dei poſtpoſui, ideo crucior hic. Et cum peteret vir ille, vtrum aliquis eum iuuare poſſet. Reſpondit, quòd ſi monachi

per

per eo orarent, & hoſtiam offerrent, & omni die dicerent Pſal. Miſerere mei Deus, loco ipſorum quos ipſe omiſerat, & ita faceret per annum, quod factũ eſt, qui poſt annum aſſumptus eſt in cœlum. Gotſchalcus ſer. 65. part. æſtiu. litera F.

EXEMPLVM CXI.

Declaratur in quanto honore corporalia, reliquiæque ſanctorum Apoſtolorum, & Martyrum habenda ſunt.

QVidam nobilis, & potens, cum familiaritatem Apoſtolicæ ſedis adeptus eſſet, miſit per legatos petens reliquias ſanctorum Apoſtolorum, ac Martyrum ſibi tranſmitti, quos Gregorius honorabiliter ſuſcepit. Cum autem miſſam celebraſſet in eorum præſentia, pannum ſuper quo celebrauit particulatim diuiſit, & ſcrinijs partes impoſuit, ſuoq; ſigillo muniuit, eiſque tradidit. Qui accepta benedictione gaudentes profecti ſunt. Sed dũ iter caperent primus illorum dixit ſodalibus: aperiamus, & videamus quid ſummus Pontifex miſit Domino noſtro. Confractis Apoſtolicis ſigillis, inuenerunt panni particulas: moxque cum indignatione Romam regreſſi, Archidiaconum adeunt. Vt quid, inquiunt, Dominus Apoſtolicus, tã vilipendit Dominum noſtrum? putabamus nos oſſa Apoſtolorum, aut Martyrũ abhinc ferre, datæ ſunt nobis portiunculæ panni: ac ſi huiuſmodi genus apud nos non eſſet? Qui ducti per Archidiaconum ad Apoſtolicum, eorum ſtultitiam patienter tulit: præcipiens quatenus miſſarum ſolemnijs intereſſent. Finita miſſa accipiens cultellum, vnam panni portionem per medium ſecuit: ex qua ſanguis decurrit, & omnem eandem particulam cruentauit. Videntes igitur legati, & populi ſtupendum miraculum, ceciderunt proni in terram. Et facto ſilentio Gregor. eis dixit: Scitote fratres quòd in conſecratione corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum ob ſanctificationem reliquiarum, in honore Apoſtolorum vel Martyrum eius offerebatur, ſemper illorum ſanguis hos pannos intrauit, qui effuſus eſt, pro nomine eius, ergo ſunt excellenter honorandæ: nam ſi ſepulchrum Chriſti fuit ſanctificatum propter tactum corporis Chriſti mortui, & non glorificati, quantò magis corporale ſanctificatur, propter tactum corporis viui, & glorificati. Gotſchalcus Holen ord. Eremitarum D. Auguſt. ſer. 4. de dedic. litera F.

EXEMPLVM CXII.

Quod poſſidetur iniquè, dimittendum, ne malè retentum, peius diſpereat.

REcitat Philoſophus 5. Polit. quod cũ quidam partem regni ſui dimiſiſſet, quia iniuſtè tenebat, & iniuſto titulo poſſidebat. Increpatus fortiter ab vxore propria quòd deberet verecundari, quòd regnum minus dimitteret filijs ſuis, quàm ipſe à Patre ſuo accepiſſet. Reſpõdit Rex, ſi minus dimittebat in quantitate: maius tamen in temporis diuturnitate. Gotſchalcus ſer. 16. litera M. par. æſtiu.

EXEMPLVM CXIII.

Ter ſtupendum miraculũ de virtute magni Roſarij, ſeu Pſalterij B. Virginis.

FIdeliſſimo famulo virginis Mariæ S. Dominico, Roſarij magni eiuſdem Virginis myſterium (quod centum & quinquaginta ſalutationibus Angelicis, & quindecim orationibus Dominicis conſtat) publicè Carcaſſonæ annunciante, innumera populi multitudo, ſe totam tam ſancto, deuotoque ſeruitio B. Virginis deuonebat. Quidam verò ſectæ Albigenſis hæreticus hoc perſpiciens, ſimul & ægrè ferens, non modò deuotum hoc exercitium, Diuique Dominici conciones damnabat: verùm etiam eo temeritatis, & audaciæ prorupit, vt veritus non ſit tanti viri famam denigrare, & varijs calumnijs ipſum dirè impetere: maiora autem aggreſſus, concionibus B. Dominici publicè, palàq; contradicebat. Vnde factum eſt, vt nonnullos hæreticos, qui & hæreſim abiurare, & ſacro ſe B. Virginis ſeruitio, cultuique mancipare meditabantur, à ſancto propoſito retraheret. Quare Virgo mater manifeſtare cupiens quibuſdam indicijs, & ſignis quàm grata ſibi eſſet iſta ſalutatio, iuſto Dei iudicio in multorum

dæ-

dæmonum vir ille hæreticus venit poteſtatem, vtpote ab ipſis verè obſeſſus: ita vt veſtes ſuas omnes dentibus premeret, ac diſcerperet, aliterve modis inſolitis rabiē ſuam oſtentare vellet. Parentes verò eius eum cohibere cupientes, eundem vi continuerunt, & non ſolum funibus (frangebantur enim illicò) verùm etiam catenis ferreis conſtrinxerunt. Ligatus itaque eo quo diximus modo vociferabatur, blaſphemabat, omni genere idiomatum loquebatur, multorumque peccata publicè detegebat. Quod parentes, & amici eius perſpicientes, eum ad ſeruum Dei B. Dominicū deferre decreuerunt; eum deprecantes, vt quemadmodum à plurimis iam eiecerat dæmonia, ſic & eius miſereri dignaretur. Quo peracto ſtatim atque B. Dominicus Roſarium coram vniuerſo populo (qui excedere credebatur duodecim millia hominum) multum deprædicaſſet; ac concionem habuiſſet, dæmoniacus iſte hæreticus vi delatus eſt, & ad pedes ſancti concionatoris ſiſtere coactus. Omnes autem ab ipſo humillimè petebant, vt quamuis antea ipſi fuiſſet aduerſus, & hoſtis infenſus, ei tamen offenſam remitteret, ac ex eius corpore dæmones eijceret, & depelleret. Res verè admiratione digna: namque in dæmoniaco iſto corpore audiebantur voces quaſi plurium perſonarum ſimul inter ſe colloquentium, toto circunſtanti populo ipſum plenè capiente, clara voce in hæc verba locutus eſt. Gratias tibi ago Domine Deus: beneficio enim huius obſeſſi comprobabitur mea hodie prædicatio, conuerſuſque ad dæmoniacum ait: In nomine virginis Mariæ, cultuſque ipſius, de quo iam verba feci, impero vobis, ò maligni ſpiritus, dæmoneſq; tartarei, vt quęſtionibus, quæ à me vobis proponentur dilucidè coram omni populo reſpondeatis. Primum igitur quæro à vobis, cur hunc hominem ingreſſi fueritis, quotque numero diaboli in ipſo reſideatis. Statimque graues emittentes ploratus, & vlulatus, dixerunt: Væ nobis, nullo modo adiurationi huic tātę obuiare, nec reluctari poſſumus. Tandemque reſpondentes dixerunt: Prima cauſa propter quam homo iſte à nobis obſideatur, eſt peccatum irreuerentiæ in Virginem Dei matrem ab ipſo cōmiſſum, quam & nos ſimiliter ſummo proſequimur odio. Secunda cauſa eſt ipſius incredulitas; ante enim vnū menſem iam elapſum te de eodem prorſus cultu quo nunc concionante Toloſæ, peſſimus hic hæreticus Toloſanus tibi concionanti fidem habere noluit; ſed monitiones tuas ſpernendo teipſum deriſionibus, & cachinnis iniuſtè proſecutus eſt, tibique auſus in concionibus tuis contradicere, hæreſiſque ſuæ ſectatores contra te commouere. Quamobrem iuſto Dei iudicio coacti vſq; ad quindecim millia (eo quod contra pſalterium Virginis Mariæ loqui præſumpſerit) ingreſſi fuimus: neque id ſponte noſtra actū eſt; ſed nobis planè inuitis, nam quantum ad nos attinet, ipſum ingreſſu noſtro torquere minimè prætendebamus, propter lucrum quod per ipſum reportabamus, vtpote, qui tot animas nobis lucrabatur. Tūc iterum B. Dominicus cœpit quærere, cur ad quindecim vſque millia præcisè miſerum illum obſediſſent? Reſponderunt eā illius rei fuiſſe rationem, quod in ſalutatione Angelica quinque dictiones, in Pſalterio, ſiue Roſario quindecim Pater noſter continerentur. Secundò B. Dominicus eos compellauit, dicens: Per hoc Pſalterium, ſiue Roſarium ego vos iterum adiuro, vt mihi dicatis quare vos ipſos ad me adduci permiſeritis? Reſponderunt maximo cum tumultu, id ad ſuam ipſorum confuſionem factum fuiſſe, vtpote, qui ab ipſo iam deuicti, & violenter religari faterentur ſe ante eius conſpectum adductos maximo cum tartarei ſui gurgitis detrimento. Tertiò rogauit num omnia quæ de Roſario B. Virginis publicè propoſuerat, vera eſſent? Tunc magis quàm antea horridas & terribiles emiſerunt voces, & deinde reſpondentes dixerunt: Maledicta ſit illa hora, qua impudicam hāc ſtatuam intrauimus. Væ nobis in æternum: Cur nō eum antequam huc adduceremus, ſuffocauimus? Serius nunc eſt, & id iam præſtare nequimus: Nam flammis ardentibus nos detines adurendos, & duris, diriſque conſtringimur catenis igneis, quibus veritatē ipſam profiteri, & publicare cōpellimur, quamuis id non ſine grandi noſtro præiudicio futurum non ignoremus. Audite igitur, vos Chriſtiani, Chriſtianæque, Dominicus iſte, crudelis, & inſatiabilis noſter hoſtis, & perſecutor, quæcunque, de Maria

eius-

eiuſque Roſario annunciauit, veriſſima ſunt. Sciatisq; te maximam vobis pro veſtræ incredulitatis peccato imminere ruinam, & calamitatem, niſi ipſius verbis, & dictis fidem adhibueritis. Quarto loco rogauit eos quinam eſſet iſte homo, quẽ maximè odiſſent, deteſtarenturque dæmones: Ad quod ſubito reſpondentes, dixerunt: Tu ipſe es, nam tuis precibus, tuo ſe vero viuendi, pœnitendique modo, tuis denique concionibus, multisque viam paradiſi oſtendis, & perfacis, quibus modis, & rationibus, nobis noſtras eripis prædas. Noueritisque totam tenebrarum infelicem cõgregationem, & cohortem infernalem cõtra te commotam, & incitatam eſſe, miſiſſeque fortiſſimos, & maximè noxios ſpiritus, qui quàm poterunt ſubtiliſſimè in te, tuosque, abſque vlla miſericordia impetũ facient, & procul dubio te decipient, & deuictum miſerè ſupplantabunt. Hiſce à B. Dominico auditis, ipſe ad populum conuerſus, ait: O Chriſtiani, abſit à vobis credere omnibus, quæ ab ipſis dicuntur: mendaces enim ſunt, & mendaciorum inuentores. Verùm tamen eſt Dominum Deum, vt eſt omnipotens, poſſe conferre virtutẽ etiam miſerrimo, & viliſſimo peccatori ad debellandos, ſupprimendosque omnes hoſtes, vt à me id hodierno die fieri videris: à me, inquã, qui vnus ſum inter alios omnium quotquot viuunt in hoc mundo peccatorum maximus. Audientes hæc dæmones in hæc verba prorupere, maledicta ſit talis, & tanta humilitas, quæ nos tantopere torquet, & cruciat. Denique denuò B. Dominicus, iniiciendo ſcapulare ſuum in collum poſſeſſi, quæſiuit quinam ſint inter Chriſtianos qui maximè damnentur. Nouum quid, & ſingulare tunc prorſus accidit: nam ſimul ac ſcapulare ſancti viri collum contigit dæmoniaci, protinus è naribus eius defluxit ſanguis ſpiſſus, & craſſus: ex auribus autem lutum ad inſtar veneni cuiuſdam: ore vero deſpumabat. Vnde dixit dæmonibus S. Dominicus: Præcipio vobis in nomine Ieſu, vt hunc miſerum peccatorem torquere deſinatis. Sinas ergo (reſponderunt) nos hinc abire. Quibus S. Dominicus dixit: hinc non recederis, niſi ad quæſtionem paulò ante propoſitam reſpondeatis. Reſponderunt ergo hunc in modum diaboli: Antiſtitum, & principum vtriuſque ſexus maximum habemus numerum colonorum verò, & ruſticorum paruum: licet enim boni, & perfecti non ſint, tamen tantis malis, & peccatis obnoxij non ſunt atque illi: mercatores, & oppidanos quamplurimos habemus: perſæpe enim per auaritiam, fraudes, & ſæpiſſimè per delicias, & voluptates carnales in noſtra clauſtra, barathrumque noſtrum deſcendunt. Deinde ſubiunxit S. Dominicus dicens: de ſacerdotibus verò, & religioſis nullam mentionem facitis. Reſponderunt innumeros ſe poſſidere ſacerdotes, at veros religioſos, nullos. Sed ex iis, qui nõ habita ratione ſtatutorum ſui ordinis, ea temerè violant, ſingulis diebus innumeri ad nos deuoluuntur. Subinterrogauit, & dixit iterum Sanctus: De meis ergò religioſis, & Frãciſcanis quid dicitis. Tũc ad hoc renouatis vocibus, & clamoribus reſponderunt, dicentes: heu, heu, ex illis pro tempore nullum habemus: futurum verò eſt vt infinitos recipiamus, cùm nempe ſeueritas ſtatutorum, ceremoniarum, ipſaque deuotio refrixerint peſſumque ierint. Sexto D. Dominicus perijt, quis eſſet ſanctus in cęlo, quem ipſi magis reformidarent, & quem homines maximè glorificare, diligere & colere deberent? Qua audita petitione omnes ſimul dæmones tã horribilem emiſerunt rugitum, vt populus timore conſternatus promiſcuè rueret in terram: D. verò Dominicus ſingulis ſilentium imponens, eos corroborauit, confortauitque. Mirabile dictu: in rei enim veritate dixiſſes dæmones lamentari, & triſtiſſimè conqueri, dicentes: O Dominice, Dominice, miſerere nobis, pollicemurque nos nunquam tibi nocituros: totus miſericors es erga miſeros peccatores, & nõ ignoras nos eſſe omnium maximos ab omnibus maledictos. Cur ergo tantopere cruciatibus, & tormentis noſtris oblectaris? tibi ſufficiat pęna, quam ex inferno ſuſtinemus. Quibus reſpondit: torquere vos non deſinam, donec quæſtioni meæ ſatisfeceritis: Reſponderunt dæmones: Saltem te rogamus vt id tibi ſecretò, clam, & in ſilentio, non autem palam, & coram tanta hominum, mulierumque multitudine manifeſtare liceat: id enim non ſine magno noſtro præiudicio, & irrecuperabili iactura fieret. Quibus iterum Sanctus dixit:

Ope-

Operam, & oleum perditis: Feſtinate hoc ipſum dilucidè, clariſſimaque voce humana declarare. Tunc tot querelas, tantaque lamẽtá tam triſtia emiſerunt, vt multi circunſtantium ſtulta compaſſione commoti ad ſuſpiria, & fletus prouocarentur. Quã ob cauſam D. Dominicus dæmonibus iterum dixit: Niſi feſtinaueritis quæſtioni meę ſatisfacere, acrius ego, & ſeuerius vos cruciabo: Videns autem ipſos prorſus obmuteſcere, proſtratus in terram, hanc orationem clariſſima voce fudit. O excellentiſſima virgo Maria per virtutem Pſalterij, & Roſarij tui compelle hos humani generis hoſtes quæſtioni meæ ſatisfacere. Hiſce dictis, ex auribus, naribus, & ore hominis confeſtim erupit flamma, nulla tamen vllius aſtantis hominis interueniente læſione. Vnde totus populus graui timore ſimul, & correptus cœpit ſe ſigno crucis munire. Tuncque dæmones in hunc modum exclamando dixerunt: Per paſſionẽ Ieſu Chriſti, & per merita ſacratiſſimæ Virginis, nec non, & per ſuffragia ſanctæ Eccleſiæ rogamus te Dominice, vt nos hinc abire permittas: Angeli enim ſancti (cum tibi placuerit) illud ipſum tibi reuelabunt. Quantum ad nos attinet, falſi ſumus, & mendaces: proindeque dictis noſtris nullam Chriſtiani adhibent fidem. Quapropter deſiſte nos vlterius moleſtare, noſtrique miſerere. Quibus reſpondit Sanctus dicens: Indigni eſtis qui exaudiamini, iterumque flexis genibus talia precatus eſt: O mater ſapientiæ digniſſima, & de cuius ſalutatione, quomodo illa fieri debeat, iam edoctus eſt populus, pro ſalute populi circunſtantis rogo coge hoſce tuos aduerſarios, vt eorum quæ ab ipſis peto puram, & finceram veritatem palam hic profiteantur. Finita oratione ſubitò apparuerunt plus quàm centum Angeli armis aureis ſuccincti, in eorumque medio glorioſiſſima, & beatiſſima mater Dei, quæ virga aurea, quam præ manibus habebat, dæmoniacum percutiens, reſpondere aiebat ſeruo meo Dominico ſecũdum ſuam petitionem. Populus quidem ipſe ad tam excellentem viſionem non eſt admiſſus, ſed ſolus ſanctus Dominicus. Dæmones autem exclamare cœperunt, dicentes: O inimica noſtra, ò noſtra damnatrix, ò noſtra inimica, ò noſtra damnatrix. O confuſio noſtra, quare de cœlo deſcendiſti, vt nos hic ita torqueres? nunc per te, quæ infernum euacuas, & pro peccatoribus tanquam potens aduocata exoras, ò via cœli certiſſima, & ſecuriſſima, cogimur ſine mora & intermiſſione vlla, nobis quamuis inuitis, & cõtra nitentibus, totam rei proferre veritatem. Nunc declarandum nobis eſt, ſimulque publicandum ipſum medium, & modus, quo ipſimet confundemur: vnde væ, & maledictio in æternum noſtris tenebrarum principibus. Audite igitur vos Chriſtiani: hæc Chriſti mater potentiſſimus eſt in præſeruãdis ſuis ſeruis, quò minus præcipites ruant in barathrum noſtrum inferni. Illa eſt, quæ diſſipat, & eneruat, vt ſub tenebras, omnium machinamentorum, & aſtutiarum noſtrarum: detegit omnes noſtras fallacias, & ad nihilum redigit omnes noſtras tentationes: Coactique fatemur neminem nobiſcum damnari, qui eius ſancto cultui, & pio obſequio deuotus perſeuerat. Vnicum ipſius ſuſpirium ab ipſa, & per ipſam Sanctiſſimæ Trinitati oblatũ ſuperat, & excedit omnium ſanctorũ preces, atq; pium, & ſanctum eorum votum, & deſiderium, magiſque eam reformidamus, quàm omnes paradiſi ſanctos, nec cõtra fideles eius famulos quicquam præualere poſſumus. Notum ſit etiam vobis plurimos Chriſtianos in hora mortis ipſam inuocantes contra noſtra iura ſaluari. Et niſi Mariola iſta obſtitiſſet, noſtroſque conatus repreſſiſſet, à longo iam tempore totam Eccleſiam exterminaſſemus: nam ſæpiſſimè vniuerſos Eccleſiæ ſtatus, & ordines à fide deficere feciſſemus. Imò planius, & plenius vi, & neceſſitate compulſi adhuc vobis dicimus nullum in exercitio Roſarij, ſiue Pſalterij ipſius perſeuerantẽ, ęternos inferni ſubire cruciatus: ipſa enim deuotis ſeruis ſuis veram impetrat contritionem, qua fit, vt & peccata ſua confiteantur, & eorundem indulgentiam à Deo conſequantur. Tunc B. Dominicus hortatus eſt ſingulos de populo, vt clara voce, & tractim Roſarium B. Virginis recitarent. Vnde ipſe primus ipſum opus exequens (O res memoratu digniſſima) ad ſingulãm ſalutationem Angelicam, quã & ſanctus, & populus recitabant, multitudo coprioſa dæmonum è corpore miſeri hæretici in ſpeciem carbonum ardẽtium erumpebat.

His

His ita tranſactis, virgo & Mater ſacratiſſima populo ſuam impertiuit benedictionem, cuius virtute ſuauiſſimum ipſe, & ſingularem percepit deuotionis ardorem, & dulcedinem. Atque ita diſparuit B. Virgo: homo verò totus ſanus, & incolumis manſit in præſentia S. Dominici. Quod videntes hæretici, multi ex ipſis ad fidem conuerſi, hæreſim adiurarunt ſtudioſeque Roſarium recitantes, totos ſe ſeruitio B. Virginis Mariæ manciparunt.

Ex Legenda S. Dominici, quæ ex quatuor vitæ ipſius Scriptoribus ſumpta eſt, nempe ex FF. Iordano, Conſtantino, Vmberto, & Theodorico de Alpodia ordinis Dominicani viris pijs, & doctis; Tranſtulit autem illam in Gallicam linguam venerabilis Religioſus eiuſdem ordinis frater Ioannes Martinus conuentus Valencenenſis, qui ſupradictum miraculum refert 2. parte cap. 5. folio 35. colum. 4.

EXEMPLVM CXIIII.

Virtute Roſarij, S. Ludouici Regis Galliæ matri impetrata eſt conceptio, & natiuitas.

CVm concionaretur Patriarcha D. Dominicus, cum magno feruore in Regno Franciæ, Chriſtianiſſima Regina, nomine Blanca, rogauit ipſum, vt vellet ſibi, orationibus, à Deo impetrare filiolum; S. verò Dominicus reſpondit: Regina te exhortor, vt recites Roſarium B. Virginis Mariæ, & compares tibi multa Roſaria, deſque ijs, qui volent legere, promittens ipſi his verbis: Regina ſpera in Deo, quòd ſi hoc feceris, & fueris deuota B. Virgini Deus per ipſius preces, & aliorum, qui legent hoc Roſarium dabit tibi filium ſibi carum, virumque Sanctum. Hoc facto deuota Regina tempore ſtatuto peperit filium, qui fuit Chriſtianiſſimus Rex Ludouicus, inter Sanctos relatus, ob ſuam virtutem, opera, & miracula.

P. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum tit. de B. Maria Virg. exemplo. 26.

EXEMPLVM CXV.

Suæ prolis interfectrix viua defoſſa, & iuſtè à Deo damnanda, viua poſt multas à ſepulturę tempore horas reperitur meritis B. Virginis, cuius Roſarium ſępe legere conſueuerat.

FVit Egræ ciuitate Boemiæ, quædam iuuencula virgo, quæ cum ab aliquo fuiſſet corrupta, & grauida effecta, cum magno timore, & verecundia expectabat tempus partus, nè per eundem partum, notum fieret peccatum ipſius, cumque iuiſſet ad concionem, audiuiſſetque eos, qui deuotè nomina darent, ſodalitati Roſarij, illudque cum deuotione recitarent ab omni prorſus liberari infamia, nomen dedit ſodalitati, Roſariumque maximo cum feruore, & animi deuotione legebat, vſque ad tempus partus, quod cùm aduenisſet, & ſola in cubiculo ſuo remaneret, peperit filium, quem ſuffocauit, & ſub lecto ſepeliuit. Volens autem Deus virtutem Roſarij omnibus notam facere, nec ſolum Roſarij, ſed, & Matris ſuæ ſanctiſſimæ, totum puellæ crimen manifeſtauit, quæ capta, & ad iudicem perducta, cõfeſſo tamen prius delicto, ab ipſo fuit condemnata, vt viua ſepeliretur, effoſſaque fouea, in eandem deiecta, & ſuperiniecta magna terræ copia, in eadem tumulata fuit. Multis deinde interiectis horis audita fuit vox è loco illo ſubterraneo diuerſis vicibus dicẽs: liberate me quia ego ſum viua. Qui hanc vocem audiuerant vocauerunt Sacerdotem, totaque ciuitate accurrente diſcooperta eſt, & viua ab ipſis reperta, ſanaque laudando Deum, & Virginem Mariam, cumque interrogaretur quo modo adhuc viueret, reſpondit cum iuramẽto, eo quòd fuiſſet deuota Virgini ſacræ, & legeret ſuum Roſarium, tum etiam quòd cùm nõ fuiſſet integrè confeſſa deberet damnari ad pęnas inferni: ſed Beata Virgo, inquit, me ſeruauit, vt poſſim integrè, & benè confiteri, vobiſque dico mihi à Beata Virgine monſtratas eſſe pęnas horribiles, quas paſſura eram, ſi non fuiſſem, dedita cultui ipſius dicendo Roſarium. Hæc fœmina vixit, poſtea longo tempore ſana, & abſque vlla læſione magnificando Deum, Matrẽque ipſius ſanctiſſimam, quæ ſibi deuotos

conſeruat. Reuerendus P. Seraphinus Razius in hortulo exemplorum eodem tit. de Maria Virg. exemp. 29.

EXEMPLVM CXVI.

Sacerdos malus etiam honorandus ob miniſterij dignitatem.

FErtur in narrationibus patrum, vidiſſe laicum quendam ſuis oculis ſacerdotem Eccleſiæ, quam frequentabat, in crimine adulterij deprehenſum, adiſſe eum tamen fidenter, & abſque vlla dubitatione, cum poſtero die ſacrificaret, vt ex manibus eius ſanctam Euchariſtiam acciperet. Poſtquam verò accepiſſet, petijſſe ab eo, vt frontem, quam habebat leproſam cruce ſignaret, quod cum feciſſet, lepram quidem tanquam ſquammam excidiſſe, frontem verò ſanam, & nitidam apparuiſſe. Res profectò ſtupenda, & diuini iudicij plena. Non fecit crimen vacuam gratiã, nè præberetur locus obtrectationi ſacerdotum, & nè eos quiuis iudicaret, imò habuit gratia efficacitatem propter dignitatem ſacerdotij, vt doceremur cùm ad ſacerdotes imus, non ad homines, ſed ad Deum nos ire, qui per eos nobis tribuit dona, nosq́; ſanctificat, & quod is, qui cũ fide accedit, efficiatur voti compos, quodq́ue neque vitium ſacerdotis alterius fidei noceat, neque rurſus ſola vita ſacerdotis non credentem iuuet. Sacerdos enim quatenus homo eſt, & infirmitate præditus non poteſt iuuare, vt neque tu rurſus eum cui ſis par in infirmitate: homo enim homini prodeſſe non poteſt. At ſacerdos ſacerdotij dignitate præditus, gratiam ſibi conciliat: ſiquidem donum Dei eſt ſacerdotium, per gratiã verò efficitur Deo propinquior.

Theoleptus Philadelphiæ Epiſcopus lib. 2. de Schiſmate, & refert Frãciſcus Turrianus Societatis Ieſu lib. 2. de Hierarchicis Ordinationibus Miniſtrorum Eccleſiæ Catholicæ cap. vltimo.

EXEMPLVM CXVII.

Corpus cocti pueri ſuſcitatur meritis S. Vincentij, ordinis Prædicatorum.

QVædam mulier prægnans in partibus Britanniæ, vna die venit ad tantum deſiderium humanas carnes comedendi, quòd videbatur ſibi debere mori, ſi non comederet, quòd cùm viro ſuo dixiſſet, & ille negaret implere deſideriũ iſtius ſuæ fœminæ; illa quæ amens erat, capta opportunitate accepit filium ſuum paruulum, quem habebat duorum annorum, vel circiter, & occidit eum diuidens in duas partes, partem vnam coxit de paruuli corpore, vt comederet carnes illas: vir autem eius domum reuerſus, & comperiens tam horrendum factum quanto dolore captus fuerit, quilibet poteſt imaginari: parcens autem fatuitati vxoris accepit partes filij diuiſas, & partim coctas, & portans ad ſepulchrum ſancti Vincentij ordinis Prædicatorum, multum orans pro ſuſcitatione eius, vtroque facto ſuſcitatus eſt puer, mirante tota Britannia, & concurrentibus populis ad videndum tantum prodigium, viderunt omnes diuiſionis ſigna facta in corpore pueri. Hugarius ſiue Vngarus Minorita ſer. 28. Gemmæ fidei.

EXEMPLVM CXVIII.

Deuotus quidam B. Barbaræ mori non poteſt, niſi prius ſuſceptis confeſſionis, & Euchariſtiæ Sacramentis.

TEmpore quo in Vniuerſitate Coloníenſi noſtræ facultatis ſtudens fui, nobilem iuuenem quendam ſtudentem artes noui, adultum, & in verbis (pædagogo ſuo teſte, & me qui confeſſor eius fui) fide dignum valde, cuius relatione didici, quæ ſequuntur. Fuit, inquit, nouiter circa Erckleutz in partibus inferioribus Alemaniæ quidã ſecularis ſimplicianus, qui per orationes, & ieiunia ſæpe ſolebat beatæ virgini Barbaræ præſtare ſpecialia obſequia, in quibus ipſe exorabat ſimpliciter, humiliter, & perſeueranter, vt ſibi virginis interceſſione donaretur, ſine Sacramentis Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ex hac vita nõ migrare. Premere cœperunt interea terram

ram præfatam, & adiacentem patriã guerræ ſuorum nobilium ſe vbi poterant in rebus, & hominibus ad inuicem inuadentiũ. Captiuauit vna autem die Dominus vnus ex eiſdem ſui aduerſarij plures viros, inter quos etiam B. Barbaræ famulus detentus erat, vnaque cum alijs intruſus fuit, addebantur dietim noui captiui veteribus. Et victus, qui parciſſimus fuit, & inhumanus, ex cariſtia non augebatur, ſed minuebatur quotidie, adeo vt præ fame, & inedia multi aliquotiens mortui in carcere reperirentur, & nè fœtore reliquos læderent, per cuſtodes carceris eijciebantur. Inter deficientes autem præ fame ipſe cœpit eſſe B. Barberæ fidelis, qui propè ad duodecimum diem, vel circiter, vltra humanæ naturæ fortitudinem ſine cibo viuebat, quem cum cuſtodes carceris ſæpe vidiſſent, & iudicaſſent in craſtinum moriturum, velut alios eijciendum, protelationem vitæ admirantes, ei tandem dixerunt: Quomodo, quæſumus accidit nobis tecum dicito? vltra humanam valetudinem, iam tot diebus non guſtaſti, mortuo ſimilior es, quàm viuo, nec vlla ſpes eſt de tua conualeſcentia, vnde ergo viuis diutius alijs? Dudum à vobis deſideraui vt ſacerdote vocato confiterer, & viaticũ ſumerem fidelium, ſed proditionem verentes, mihi petitũ denegaſtis, beatæ Barbaræ diu ſeruus extiti, quæ me ſine dictis ſacramẽtis, ſcitote, migrare nõ ſinit. Quo audito, Capitaneum caſtri acceſſerunt, hiſtoriam narrauerunt, & difficulter, vt confeſſor admitteretur obtinuerunt. Confeſſione ſacramentali igitur peracta, mori non poterat, quem beata virgo ſui ſponſi viatico præmuniri volebat. Nam exeſis fame carnibus, moribundus iacebat, ſanari aliàs nequibat, & mori nemo dabat. Tunc iterum ad cuſtodes clamabat; viaticum quæſo per ſacerdotem mihi porrigi curetis, & proculdubio vos faſtidio, & ego mortis doloribus carebo. Admiſſus eſt igitur ſacerdos cum diuiniſſimo Euchariſtiæ Sacramento, quo munitus infirmus, ſtatim requieuit in pace. lib. 4. Formicarij Ioãnis Nyder c. 2.

EXEMPLVM CXIX.

Omittens obſequia B. Barbaræ, terribiliter in apoſtaſia moritur.

TEmpore meo in conuentu Eiſtetenſi noſtri ordinis quidam frater profeſſus ſtetit, qui aliquando B. Barbaræ virgini quibuſdam ſanctis exercitijs crebra præſtitit obſequia, per quam à multis præſeruabatur malis. Torpore autem corporis tandẽ victus, præfata omittere cœpit exercitia, & ſegnitiei intendere. Hunc dicta B. virgo ſibi apparens in ſomno excitauit, & ei dixit (quemadmodum ipſe poſtea retulit.) Tu conſuetis obſequijs dereliquiſti me, & ego ſolitis adiutorijs deſtituam te, hoc flebili audito oraculo territus frater fuit, ſed negligentiam non correxit: nam paulò poſt leuitatibus deditus, ordinis habitum reiecit, & diu apoſtatauit. Tandem iam in anima, & corpore ægrotans venit ad ciuitatis Nurenbergenſis hoſpitale ſine habitu ordinis, & ibi ignotus iacens extremis ſuis appropinquare cœpit miſſum eſt ad cõuentum noſtrum ibidem pro fratre Conrado viro prudenti, vt infirmo conſuleret, quem in apoſtaſiæ vitio quidam eſſe notauerant; quo percepto frater Conradus habitum ordinis ſpecialem abſconditè attulit, & apoſtatæ modis quibus valuit, ſuadebat reinduitionem ſui ordinis. Viſo autem habitu neſcio quo inſtinctu dæmonis, vel infirmitatis, miſer velut equus vmbraticus, veſtem ſanctæ religionis temerariè abiecit, dicens: Cur, inquit, modo me vultis confundere? recedite, recedite, quia ita fiet nullatenus. Mæſto itaque patre abſcedente, miſer, & ægrotus ſtatim agonizauit, & ita ſpiritum efflauit. lib. 2. Formicarij Ioannis Nyder cap. 30.

EXEMPLVM CXX.

Scrupulis liberatur virgo ante mortem.

VIrginem quandam multum deuotam fuiſſe mihi conſtat in ciuitate Nurenbergenſi, Bambergenſis diœceſis, quæ Cunegondis vocabatur. Hæc viuebat more caſtarum, bonarumq; virginum in victu, veſtitu, vitatione ſeculi, & in his quæ ad

Dei cultum pertinebant, ſine querela ad omnē hominem; ſed adeò timida,& ſcrupuloſa in conſcientia extitit,vt vix meminerim in hoc parem reperiſſe. Nam poſt puram, & integram à ſe ſæpe factam confeſſionem ſacramentalem, frequenter grauibus ſtimulabatur ſcrupulis, de inſufficienti confeſſione, vt timebat tranſacta. In minimis rebus, vbi nullum, vel modicum peccatum erat, mortalis criminis lapſum verebatur adeſſe, & ita nulla pace in domo conſcientiæ fruebatur, quicquid enim egit,aut omiſit de genere bonorum, in his ſemper peccatum notabile adfuiſſe ſuſpicabatur. Cœpit itaque ex his inordinatis timoribus in ſexu fragili, naturalis ſua complexio labi plurimùm, & dietim vires deſcreſcebant corporis, quia ſe ſemper plenam peccatis grauibus non diffinitiuè iudicabat; ſed reuerebatur. Timuit ipſa, timuerunt confeſſores eius, & non minus cohabitantes ſibi virgines, ſi in tali ſtatu ſcrupuloſiſſimæ conſcientiæ deprehenderetur prope mortem, fortaſſis deſperationis laqueo ab hoſte maligno caperetur. Intuentes igitur viri prudentes, & animarum medici corporis defectum redundare in animę graue periculum interpretabantur virgini, quæ in periculo erat vſum rationis perdendi, quod ad ieiunia Eccleſiæ quædam nullatenus, ſicut ſana, teneretur. Sciebant enim, quòd labor quotidianus,quo grauabatur,quia pauper erat rebus (alijs enim famulabatur virginibus) & præterita ieiunia, ac abſtinentiæ fomitem libidinis non miniſtrarent, ſed caſtitati ſeruandæ potius ſatis eſſent. Sed ad iſta,triſtitia maior cor eius inuadebat, cùm videlicet,intuebatur ſe priuari inſtrumentis virtutum,quibus communiter plebs fidelium vtitur. Obediuit tamen diſcretis confeſſoribus,licet inuita, & non ſine puſillanimitate maxima. Tandem verò natura deficiente, lecto decubuit,& terminum vitæ appropinquare agnouit. Et ecce diuina arridente gratia ante triduum circiter ſuæ mortis, omnis ſcrupulus, timor, & puſillanimitas plenè animam virginis reliquerunt, ita vt ſumptis Eccleſiæ viaticis,& ſacramentis,ad literam,in pace in idipſum dormiret, & requieſceret, quā ſingulariter in ſpe Dominus tunc conſtituerat. Nam antea de inſolita hilaritate quædam admirantes ſibi ſociæ dicebant virgines, quæ eius præteritum timorem nouerant. Nunquid conſcientia te redarguit modò, ſicut antea,quòd Eccleſiæ quędam ieiunia gradiente corpore non ſeruaſti? Quibus illa reſpondit: Animum ſcio paratum habui ad ieiunandum, ſed quia animarum medici Dei vicem habentes, iſta inhibuerunt, obediui eis, nec exinde pœniteo,aut turbor, ſperans de Chriſti benignitate, ſuo redempta ſanguine ſaluari, & ita requieuit,vt præmiſi in Domino. Lib. 2. Formicarij Ioannis Nyder c. 12.

EXEMPLVM CXXI.

Deuota Prioriſſa Catharina de VVeſthuſen, circa mortem ſcrupulis omnibus liberatur.

NOui nobilem, diuitem, & potentem Dominam, relictam cuiuſdam militis de ciuitate Argentinenſi, quæ Catharina de VVeſthuſen nuncupata eſt. Hæc dum manebat in ſeculo,& in ciuitate prędicta, vbi multæ deuotæ Deo militant viduæ, earundem omnium ſpecialis mater, & patrona extitit, ſed in animo valdè ſcrupuloſa fuit. Cum autem in Columbaria monaſterium ſororum de Subtilia noſtri ordinis reformaretur, relicto ſeculo, ibidem ſanctæ conuerſationis habitu induta eſt,& profeſſa. Et quia vna, vt puto de fortibus mulieribus fuit de quibus Prouerbiorum vltimo Salomon ſcribit, idcircò quibuſdam interiectis annis Prioriſſæ, & Supprioriſſæ gerebat officium ſucceſſiuè in omni charitate, & dilectione: nec fœminæ aliquid deeſſe videbatur perfectionis,niſi quòd plena fuit ſcrupulis, adeo vt cùm illuc in cauſis ordinis venirem, cum ſola hac ſorore me plurimum occupare opus fuit, vt puſillanimitatem eius compeſcerem; Hoc enim bonum præter alia in ſe habuit, vt audito ſuperioris ſui, vel alterius ex fama boni, & ſapientis viri iudicio, in aliqua ſibi dubia materia, ſtatim eidem acquieuit. Timuit ipſa, timuerunt etiam ipſi qui eam nouerant confeſſores, quòd ſi infirmata propinquaret morti, aliquando in his ſcrupulis, præſertim de iteratione à ſe benè confeſſarum rerum in periculo puſillanimitatis amplius poneretur,quàm antea. Sed diuina miſericor-

ricordia quæ præterita fœminæ opera inſpexit, actum eſt per omnia contrarium. Nam vna die ſatis inopinatè, licet quinquaginta annos vix vel non accederet, infirmata eſt, & dietim cœpit deficere, & pro tunc omnis ſcrupulus, & inordinatus timor ab ea penitus abſceſſit: dixitq; ad fratrem Ioannem VVolffhardi, quem, vtpotè deuotum virum, in cõfeſſorem ſpecialem preelegerat. Ecce pater ſcitis quàm erronea fui, & timida in conſcientia nimiũ; ſed Dei gratia nè rimeatis, totum abſceſſit, de peccatis à me confeſſis, & commiſſis remiſſionis gratiam piè, & fidenter ſpero, & credo. Et ita inuocans beatum Petrum Apoſtolum, ſuumq; diſcipulum Apollinarem, quos peculiariſſimè in vita, corde, ore, & opere dilexit, tandem eadem ægritudine, præmunita Eccleſiæ alimẽtis, vita deuotè functa eſt. lib. 2. Formic. Ioan. Nyder c. 12.

EXEMPLVM CXXII.

Pius quidam inopinata morte eripitur, nè haberet ſpacium intendendi ſcrupulis ſuis.

HAbuimus aliquando in conuentu reformato Columbarienſi quendã fratrem, Petrum nomine, qui à primæua conuerſione ſua quã in conuentu Nurenbergenſi primùm inierat, omnium virtutum honeſtate conſpicuus, religionis exemplar fuerat, & ſpeculum, nam ad colligendum eleemoſynas, oſtiatim ſemper paratus, in domo obediens die ac nocte in choro ſedulus, & cunctis affabilis fuit fratribus, ſed conſcientiam, vltrà quàm credi poteſt, timidam ſcrupuloſam, & puſillanimem habuit, omnia tuta timuit, & nimis, vt videbatur. Vnde de his diſcretiores fratres eum ſæpè iocosè vexabant, quem ſciebant æquo animo cuncta tolerare, quæ ſibi contra Deum eſſe non videbantur. Et quamquam eſſet poſtea iam factus ſacerdos, fortis corpore, complexione viuidus, & in annis attingens vix triceſimum, tamen vt ex multis coniecturis habuimus, timor iſte vitalia læſit nimium. Vnde quadam die ſatis improuiſè in ægritudinẽ, neſcio quã, incidit, in qua ſtatim neceſſe fuit, vt decumberet. Cumque bona fide in infirmaria vſu rationis perfectè vtens patientia lenis, & deuotione ſolida feruidus iaceret & immobilis, ſtatim, & inopinatè agonizare cœpit, & religioſis geſtibus diem clauſit extremũm: nam paulò ante præcedenti die more ſolito confeſſus eſt, & miſſam celebrauerat, talemque vitam in ordine ſemper duxerat, quòd de morte improuiſa, & ſubitanea, mala ſaltem, & periculoſa, ſignum periculi non aderat diſcretorum virorum iudicio. Et in Domino confido, quod inopinatus iſte interitus non nocere potuit, ſed fortaſſis diuina clementia, nè puſillus animo mortem timeret nimium, aut eius circunſtantias, ſtatim finem viuendi in corpore dare diſpoſuit animę ſibi placituræ. lib. 2. Ioannis Nyder Formicarij cap. 12.

EXEMPLVM CXXIII.

Supra tumulum ſimplicis pueri Salaun, in vita ſæpe repetentis illa duo verba, Aue Maria, ortum eſt lilium pulcherrimum, cuius flores referebant hęc verba, Aue Maria, literis aureis ſcripta.

TEmpore Vrbani V. circa annum Domini 1350. florebat in innocentia, ſimplicitate, & ſanctitate vitæ admodum auſteræ pauper, rudis, & ſimplex mendicus, nomine Salaun, qui in annis puerilibus ad ſcholas miſſus, nihil potuit aliud diſcere, quàm hæc verba latina, Aue Maria. Cumque in Britannia Gallica oſtiatim per pagos panem quæritaret, repetebat ſupradicta verba, Aue Maria, ter, quater, quinquies, & ſexies ordinariè. Quãobrem illius prouinciæ habitatores ipſius innoxiam, & ſanctã ſimplicitatem intuentes, porrigebãt ei, quod comedere ipſimet ſtatuerant. Tunc Salaun conferebat ſe ad certum, quendam fontem ab vrbe Laudeuenec vna ferme leuca Gallica diſſitum, in cuius aquis ſuum panem, & quicquid mendicato acceperat, macerare, & condire ſolebat, nullo vnquam alio potu, cibove vtens, quàm pane madefacto in ſupradicto fonte. Lectus eius nuda erat humus, capitis ceruical lapis, idq; ſub arbore tortuoſa, & modicum à terra erecta iuxta illum fontem. Hiberno tempore, cùm præ frigore rigeſceret, aſcendebat illã arborem, & ramos flexiles apprehendens, librabat

corpus ſurſum, deorſumque, & hac motoria agitatione temperabat algoris ſæuitiã, pleno ore decantans ſexies, ò Maria! ò Maria! ò Maria! ò Maria! ò Maria! ò Maria! Cumque aliquando increſceret hyemis aſperitas, in aquas fontium per antiperiſtaſin, & contrarietatem qualitatum fumantes inſiliebat, hinc factum eſt, vt incolæ talia facta conſpicientes eum fatuum vocitarent; ſed Deus admirabilis in ſanctis ſuis volens Matris ſuæ famulum excuſatum habere ob innocentiam, & nomen Virginis Mariæ, celebratius reddere, miraculum quod ſequitur edidit: nam cùm defunctum hunc innocentem, & ſimplicẽ Salaun, vicini ſub arbore ſepeliſſent, eodem loco vbi ſolebat ſibi lectum ſternere, qui erat nuda humus fonti adiacens, accidit, vt poſtea pulcherrimum lilium miraculosè ſuper ipſius tumulum creſceret, cuius flores repræſentabant hæc verba, Aue Maria, aureis literis exarata.

Dominus Ioannes de Longoeznou, Abbas Cœnobij regalis Landeuenec, in Britannia Gallica, Diœceſis Cornouallia, qui teſtatur ſe vidiſſe illud miraculum, quique eſt author hymni ad B. Virginem pro defunctis, qui incipit, Languentibus in Purgatorio, in quo ſexies repetitur. O Maria ad imitationem S. Salaun. Scriptum eſt in volumine legendas Sanctorũ Gallicas cõplectente in lucem vulgato, per Doctores Pariſienſes, ad primum diem Nouembris.

EXEMPLVM CXXIIII.

Vxor quædam maritum ſuum multis annis defunctum iuuat, & à pœnis Purgatorij liberat ſolutione debitorum, quæ viuens ipſe contraxerat.

NArrauit mihi quidã ſacerdos, de quodã militari, qui ſolebat à fabro quodam emere omnia equorum ſuorum ferramenta, ſed cum hic militaris propter mortem aduenientem fabro præfato ſatiſfacere non potuiſſet. Poſt annos 30. apparuit vxori ſuæ, ferens ferramenta equorum flammantia, & dicens quod non poſſet redimi, niſi ille faber eſſet perſolutus. At mulier citò fabrum acceſſit, & debitum ſoluit, de poſt apparuit ei, cum claritate gratias ei agens.

Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſer. de dedicatione 15. lit. E.

EXEMPLVM CXXV.

Nunquam ſiniſtrè de proximo ſuſpicari candidi eſt animi, & Deo placentis.

AVdiui equidem de quodam Fratre, qui cum aliquem ex Fratribus conueniret, & cellam eius videret incorruptã, immundam, incompoſitam, dicebat ſecũ. O felicem & hunc beatum Fratrem! En vt terrenarum omnium rerum curam abiecit, & ſic totam ſuam mentem ſurſum ad contemplationem rerum diuinarum extulit. Quandoquidem neque propriæ cellæ componendæ, atque mundandæ aliquam curam gerit. Rurſus ſi ad alium aliquem diuertiſſet, & cellam eius compoſitã, mundam, ornatam, excultamque videret, intra ſe dicebat. En vt defæcata, & munda eſt anima eius Fratris: ſic enim munda eſt, & compoſita cella eius. Nam ad animæ ſuæ ſtatum, & puritatem cellam purgauit, & compoſuit. Neque vnquam profectò de quoquam male ſenſit, aut dixit, hic incompoſitus eſt, & ſordidus atque deſes. Vel hic procax eſt, & vanus, & garrulus! Nunquam de ore ſuo talia proceſſerunt. Sed ex bono, & præclaro mentis ſuæ ſtatu, benè ac piè de omnibus iudicabat, atque hoc pacto de rebus omnibus lucrabatur, & proficiebat Deus optimus maximus, det nobis ſtatum mentis noſtræ optimum, animumque probè, ac piè diſpoſitum, vt poſſimus, & nos ex qualibet re proficere, atque lucrari, & nunquam ſiniſtrè, aut perperam de proximo noſtro ſuſpicari, aut omnino cogitare. Quod ſi fortè aliquando ex mala mentis noſtræ peruerſæ diſpoſitione cogitauerimus, aut ſuſpicati fuerimus, actutum mẽtis noſtræ cogitationem in melius conuertamus. Siquidem proximi noſtri malitiam, & vitioſitatem nolle agnoſcere, miram in nobis parit cum Dei auxilio, bonitatẽ, qua Deus ſummopere placatur. Illi gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

S. Dorotheus ſer. 16. circa finem.

EX-

EXEMPLVM CXXVI.

Diuturnæ ſuſpiciones perſuadent nobis, vt credamus expreſsè ac manifeſtiſſimè cernere ea, quę neque vnquam fuerunt.

REm admirabilem in hoc argumento dicam vobis, quam ego ipſe experimento didici, cum adhuc eſſem in Monaſterio. Fratrem quendam habebamus, qui huiuſmodi paſſionis morbo ſummopere laborabat. Atque ita ſuſpicionibus ſuis perditè addictus erat, vt perſuaderi nullo modo poſſet, rem quamlibet aliter ſe habere, aut eſſe poſſe, quàm vt ſua ſuſpicio, vel cogitatio depingebat. Quotidie igitur illo morbo ſuccreſcente, & inualeſcente, vſque adeò ei dæmones impoſuerunt, erroremque huiuſmodi perſuaſerunt, vt hortum ſemel ad ſpeculandum ingreſſus (ſemper enim obſeruabat, & ſeducebatur) viſus eſt videre quendam ex fratribus furantem ficus, & comedentem. Erat autem paraſceue hora nondum ſecunda. Vt igitur ſibiipſi perſuaſit rem illam verè vidiſſe, egreſſus eſt cum ſilentio, ac rurſus obſeruabat ad horam Synaxeos, idest, quando monachi ad ſacram Communionē congregabantur, vt videret, quidnam frater ille in ea Communione ageret, qui paulò ante ſurripuiſſe ficus, & comediſſe viſus erat. Cum autem aſpexiſſet eum lauantem ſuas manus, quo purius ad percipiendam Communionem ingrederetur, occurrit ad Abbatem, rogatque, vt fratrem illū, qui tunc ingredi volebat cum cæteris fratribus à Communione prohiberet. Nam ego, inquit, eum vidi manè ſurripientem ficus, & comedentem. Interea Frater ille ſumma cum deuotione, & compunctione ingreditur ad ſanctiſſimam oblationem: erat enim ex venerandis Religioſis. Vt igitur eum vidit Abbas ingredientē priuſquam ad presbyterum, à quo communicandus erat, propius accederet, vocat illū, & ait: dic mihi frater, quid feciſti hodie? Ille verò expauit, & ait, vbi Domine? Dicit ad eum Abbas, in horto, quo manè ingreſſus es, quid tibi feciſti? Ille autem velut attonitus rurſus ait: Domine nè quidem vidi hortum hodie, immo neque hic in cœnobio fui hodie. Nam poſt matutinas vigilias œconomus miſit me foras ad reſponſum quoddam perferendum. Diſtabat autem locus ille, quo miſſus fuerat, multis millibus, & eadem hora ſynaxeos, idest, communionis venerat. Tum igitur Abbas, qui œconomum accerſiret mittit. Qui cum aduenisset, ait: quo fratrem hūc hodie miſiſti? Qui reſpondit, ad eundem locum eum miſiſſe, vt illemet Frater ille dixerat, proiectuſque in terram veniam poſtulat, dicens, ignoſce mi pater, quoniā quieſcebas à vigilijs, propterea non permiſi eum petere abs te illuc abeundi facultatem. Perſuaſus igitur Abbas, & huiuſmodi verbis plenam adhibens fidem, cum benedictione eos miſit ad ſacram Communionem. Accerſitum, itaque Fratrem illum, qui ſuſpicionibus agebatur, acriter increpauit, atque à ſacra cōmunione prohibuit. Non ſolum hoc fecit, ſed poſt expletam ſacram communionem, conuocat omnes fratres, & quæ euenerant, non ſine lachrymarum effuſione commemorat, ſuſpicioſum fratrem ſuggilat, atque vituperat coram omnibus volens hoc vnico negotio tria peragere. Nempe diabolum confundere, eum, qui ſuſpicionibus ſcatebat, eaſque ſeminabat palam traducere, ac vituperare, & peccatum fratri hac ratione confuſo remittere, ac condonare, vt auxilium deinceps à Deo conſequeretur, & fratres ſuos firmos, tutos cautosq; redderet, nè vnquam ſcilicet ſuſpiciones admitterent, neque animo poſt hoc tolerarent. Multaque de re hac locutus, nos omnes admonuit, vt à ſuſpicionibus caueamus. Et fratrem illum iubet animo eſſe quietum, neq; vllis ſuſpicionibus poſthac grauaretur. Quandoquidem nihil eſt grauius, nihil moleſtius ſuſpicionibus. Idque exemplo præſenti confirmat, & clarum facit.

S. Dorotheus Sermone 9.

EXEMPLVM CXXVII.

Tempus in magno habendum precio oſtenditur.

SIc legitur de ſancto Nicolao Tolenſi, quòd quando audiuerit horologium ſemper dixerit: O Domine Deus meus, iam iterum vnam hòram temporis conſumpſi,

ſumpſi, de qua oportet me tibi reddere rationem: quia de hoc ſingulariter conqueruntur damnati, ſecundum quod narrat Humbertus; quòd quidam exiſtens in orationibus audiuit quandam vocem lugubrem: & quæſiuit quid eſſet? Reſpondit, ſum anima vna damnata. Et ille: cur tã amare fles? Reſpondit: ego, & omnes damnati de nulla re tantum dolemus, ſicuti de tempore, quod inutiliter conſumpſimus, ideoque formidandum illud iudicium. Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſerm. 7. de dedicatione litera G.

EXEMPLVM CXXVIII.

De mercibus fideliter venditis.

Recitat Cæſarius lib. 10. quòd in oppido Dusberch vidua quædam cereuiſiam coquere, atque vendere ſolebat. Die quadam, cùm ciuitas tota caſu fuiſſet incenſa, ipſumque incendium domui eius appropinquaſſet. Illa iam non habens ſpẽ in auxilio humano, ad diuinum confugit: nam omnia ſua vaſa quibus cereuiſiã emptoribus menſurare ſolebat ad oſtium domus contra flammas ponens, in multa cordis ſui ſimplicitate ſic orauit dicens: Deus iuſtus, & miſericors, ſi vnquam aliquem hominem his menſuris decepi, volo vt domus hæc comburatur; ſi autem feci quod rectum eſt in oculis tuis, precor iuſtitiam tuam, vt in hac hora reſpicias miſericorditer neceſſitatem meam, & ſuppellectili parcere digneris, mira fides fœminæ, mira Dei humilitas, is qui dixit qua menſura menſi fueritis remetietur vobis, ſic flãmam omnia circum ita deuorantem, à domo eius compeſcuit oratione cunctis ſtupentibus, quòd ignis furens materiam cremabilem lamberet, nec incenderet. Gotſchalcus ſerm. 96. par. æſtiu. lit. C.

EXEMPLVM CXXIX.

De Apothecario aquam pluuialem pro diſtillata vendente.

Qvidam Apothecarius in Italia infirmus, vocato Notario, & teſtibus voluit ordinare teſtamẽtum ſuum, dixitque in præſentia teſtium Notario, Scribe, quòd omnia bona relinquo vxori, & filijs, corpus terræ, & vermibus; animã verò trado diabolo cruciandã perpetuè. Stupefacti omnes circunſtantes dixerunt ipſi vt tale teſtamentum reclamaret. Reſpondit nequaquam, quod ſcripſi, ſcripſi. Interrogauerũt eum, cur ſic daret animam diabolo? Reſpondit toties decepi proximum meum vendens aquã pluuialem, pro aqua diſtillata, vt omnis abſit ſpes ſalutis, & ſic mortuus eſt, & ſepultus eſt in cœmiterio. Manè fuit reiectus de ſepulchro, tãquam indignus in loco ſacro ſepeliri. Tandem cadauer illius fuit ſepultum in lacu quodam. Ibi diabolus tot, & tanta operatur, vt nemo ſit auſus illic pertranſire. Idem ibidem litera F.

EXEMPLVM CXXX.

Non eſſe in venditionibus mentiendum.

Monachus quidam laicus accepit in mandato ab Abbate, quòd non deberet mentiri in venditione. Habens quadam die aſinos duos inueteratos venales duxit ad forum. Interrogatus ab emptoribus vtrum aſini valerent. Reſpondit, qđ nihil valerent, eo quòd eſſent inueterati, & depilati ex antiquitate. Sicque tandem reduxit ad Abbatẽ, quia vendere non poterat. Interrogatus ab Abbate, quare non vendidiſſet, reſpondit: quia veritatem dixi, ideo vendere non potui. Idem ibidem litera F.

EXEMPLVM CXXXI.

Mediantibus muſcis, ſumit Deus vindictã de quibuſdam.

Legitur contigiſſe in Anglia, quod blada pulcherrima excreuerant, & appropinquante tempore meſſium, venit quoddam genus muſcarum, in magna multitudine, quod totum illud bladum in tantum conſumpſerunt quod vix infra quinque milliaria vnum quartale bladi inuenerũt. Homines verò illius prouinciæ quaſdam de illis ceperunt, & diligenter inſpicientes inuenerunt eas literis depictis in alis. In vna ala ſcribebatur ita: in alia Dei: vt mani-

manifeſtum eſſet propter demeritum, & vindictam Dei eſſe factum.
Gotſchalcus Holen ordinis Eremitarum D. Auguſtini ſer. 29. pa. æſtiu. litt. D.

EXEMPLVM CXXXII.

Miraculum de homine, qui extruſus è carcere rurſusque in eum intruſus inferna ſe loca adiuiſſe enarrauit.

IN Pelignis oppidum vetuſtum eſt, cuius nomen prætereo lubens, licet obſcura origine, haud tamen ignobile. In eo Dominus, qui vrbi præerat, ſuperbè auareq; ciuibus imperitabat ac trucibus dictis, factisq; in ſubditis ſeruilem in modum animaduertere ſolebat, eosque licet imperata facerent, neque ſegniter mandata exequerentur, ob leues plerumque cauſas pœnis, & damno mulctabat. Fortè autem cũ homo quiſpiam alioqui bonus, ſed tenui re familiari inops atque deſpectus, ipſius Domini venaticum canem, cuius miro ſtudio tenebatur, ita verbere affeciſſet, vt ob id perijſſe putaretur: quum id Dominus reſciſſet, vehementer offenſus, eum truci, & minaci vultu grauiter increpitum, in peſſimum coniecit carcerem: ibique eum vinctus graui cuſtodia teneretur, poſt aliquot dies hi, quibus diligens cura mandata erat, clauſo iam carcere, & tam foribus, quàm omni adito perſepto ne elabi poſſet, eum ad illum accederent, vt ſolebant, in eodẽ intus carcere nuſquam inuenere: qui diu conquiſitus, quum non appareret, nullumque effugij veſtigium extaret, rẽ ad Dominum detulere: quod cum credi vix poſſet, ipſeque mirum in modum obſtupefieret, poſt tres ferme dies, iiſdem foribus peſſulo firmatis, idem ipſe, qui modo carceri addictus fuerat, imprudentibus omnibus, & nemine conſcio, rurſus in eodem intus carcere intruſus apparuit: cuſtodesque vt cibum afferrent aduocauit: qui cum properè acceſſiſſent, omnesque miraculo obſtupefierent eum vultu tetro & horribilem facie, luxatis, vſtisque membris, aliter longè atque pridem fuerat, conſpexere: quem cum interrogaſſent vnde elapſus, & rurſus in eodem intruſus carcere foret, quibuſque in locis fuiſſet, & vnde tam fœdo & tetro vultu emerſiſſet: ipſe velut elinguis, quum nullum proferret verbum, ſed attonito ſtupentique ſimilis foret, vt ad Dominum quantocyus admitteretur poſtulauit; habere quod illi properè nunciaret, magnum, nec differendum. Cumque ad eum protinus admiſſus eſſet rem mirificam & admirabilẽ, ac dictu audituq; formidoloſa, & vix credenda miracula dicere orſus fuit. Nam ſe ab inferis (ſi libet credere) remiſſum enarrauit: ſiquidem cum diutius carceris ſqualorem ferre nequiuerit, ſeu deſperatione deuictus, ſeu iudicium reformidans, inops conſilij, malum dæmonem, vt ſibi præſto eſſet, ſeque ex tam tetro carcere relaxaret, aduocaſſe, dixit; nec multo poſt dæmonem fœdo adſpectu, & terribili facie in eodem intus carcere adſpexiſſe, & ſecum pactum fuiſſe, ab eodemq; & ferreis clauſtris, non ſine graui preſſura extruſum in loca deinde inferna, & profundas vaſtitates, ac in fundum telluris intimæ actum eſſe præcipitem, ſingulaque luſtraſſe, impiorumque ſupplicia, & ſedes conſceleratas, æternasque tenebras, & ærumnas vidiſſe, ac loca fœtida, & formidoloſa, regesque & ſummos duces in abrupto hiatu, & profundo voraginis, denſa merſos caligine afflictari, & furiarum ardentibus facibus agitari: gemitusque & eiulatus, ac dies noctesque ploratus mulierum & virorum audiſſe: pontificesque vidiſſe infulis, trabeis, purpura & auro diſtinctis ac gemmis ornatos, aliasque miſerabiles facies omnis generis hominum, ætatum & ordinum, in cultu vario afflictos, & iacentes inter præaltas voragines, alios immenſo limo hauſtos æternis ſupplicijs & nocte cruciari, ipſorumque damnata ſcelera ſempiterno dolore puniri, inter quos plures, quos nouerat in vita, adnotauit, & præcipuè intimum familiarem, quem, dum in vita ageret, æqualem ſodalemque habuerat, alloquutum dixit; ab eo probè cognitus, & miti ſatis ſermone ab eo requiſitus fuit, quid rerum ageretur, & quid reliqui ſpei ſibi foret. Ipſeque cum præ graui ſeruitio, & crudeli dominatu, vſque ſe premi reſpondiſſet. Illum mandaſſe vt Domino enunciaret, caueret ne quid tale ageret in poſterum, neue graui tributo, & iniquo vectigali ſubditos opprimeret: namque illi vacuam ſedem, quam

prope

prope cernebat, præſtitutam eſſe prędixit. Et haud dubius promiſſi foret, fidemque, vt dicto haberet meminiſſe (inquit) illum debere ſecreti conſilij, & maturæ pactionis, quam dum vna militarent, & in caſtris agerent, clam iniuiſſent: quorũ nemo particeps, aut conſcius vnquam fuit, quod cõſilium cũ memoriter ille enunciaſſet, non ſolum dicta conuentaq;, ſed & ſingula verba ſponſionesque, quibus vterque ad ſtrictus erat, recenſuiſſet, ipſum Dominum ordine hæc audientem, animo ſerio, & attentiore factum mirum in modum obſtupuiſſe, ingensque animo formido incuſſa fuit conſideranti quonam modo, quæ ſibi ſoli credita, & nulli vnquam renunciata fuere homo ille hebes & tardus ingenio, quaſi numine afflatus, explorata haberet, eaque vultu interrito enunciaret. Adijciunt miraculo eundem interrogaſſe illũ, cum quo ſermo erat apud inferos, qui nitido cultu, veſtituque apparato videbatur, nunquid aliquo cruciatu affligerentur, qui inſigni veſte & auro conſpicui forent? illumq; reſpondiſſe perenni incendio, interque maximos cruciatus, & ſempiterno dolore vſque premi & affligi, idque totum quod auro & purpura fulgeret, ignẽ atque incendium eſſe. Et quum ipſe id experiri volens propius manũ purpuræ admouiſſet, admonitum ab eo fuiſſe ne tangeret, & tamẽ efficere nequiſſe, vt non ex caloris afflatu palmam ſibi manus, quam tunc oſtendebat, incendio & ipſi purpuræ admotam deflagraret. Erat enim puſtulis liuentibus, & teterris vlceribus veluti tabe & igne ſacro, maloque quod latius ſerpere videbatur, ferè conſumpta. Referunt præterea qui illum adiuere, eum poſtquã ab inferis emerſit, quaſi mente conſternata, hebetique aurium oculorumque ſenſu affectus foret, ſemper cogitabundum in rarum prodijſſe ſermonem, vixque ſępius interrogatum colloquenti reſpondiſſe. Vultu vero tam tetro, & aſpectu tam deformi reuertiſſe, vt qui dudum à coniuge & liberis probè agnitus foret, is poſtquam remeauit ab inferis, tam diro vultu totiuſque facie corporis diſſimilis effectus eſt, vt vix eundem illum eſſe crederent, ſępiuſque obortis lachrimis, ob faciei diritatem, & ſpeciem hominis fœdiſſimè mutatã notos, affineſque ipſum alloquutos fuiſſe: ægreque vt ante obitum, qui mox conſequutus eſt res ſuas diſpenſaret, & poſteritati conſuleret: vitæ ſpatium habuiſſe. Alexander ab Alexandro Genialium dierum lib. 6. c. 21.

EXEMPLVM CXXXIII.

Admirabilis hiſtoria de quodam fabro defuncto, ac vitæ reſtituto.

CIſca annum Domini 1480. in ducatu & ciuitate Iuliacenſi contigiſſe, multorum fide digniſſimorũ relatione cognouimus, fabrum nempe ferrarium, ex morbo defunctum, loculoque impoſitum. Apud cuius cadauer cum vicini in proximo conclaui, excubias ex more agerent, defunctus diuina diſpenſatione vitę reſtituitur. Qui exurgens faſcijs & linteis funebribus obuolutus, ad excubitores iſtos iam poculis, ſomni vigiliarumque moleſtiam diſcutientes progreditur. Quo viſo territi illi, fugam capeſſunt, ſpectrum eſſe arbitrantes. Faber vero rediuiuus, cum alloquio ſuo terrorem illorum paulatim leniuiſſet, quod reliquum vitæ diuinitus accepit, longe diuerſa quàm prius, ratione tranſegit. Si quidem nunquam ridere aut vanis ſæculoque vſitatis oblectamentis vacare viſus eſt, Cum ad matutinas preces iuge ſacrificium, aut ad veſperas campanarum ſonus ederetur, ille protinus malleo & incude relicta, ad Eccleſiam feſtinabat, nulla Eccleſiaſticarum precum tempora prætermittens, vt quæ, & qualia in altero ſæculo vidiſſet, etſi ipſe taceret, vel ſola vitæ conuerſatio loqueretur. Hiſtoriam eſſe & non fabulam, inter alios retulit ipſius ciuitatis Iuliacenſis quondam ſecretarij filius Guilhelmus, vir doctrina & vitæ integritate commendatiſſ. Confirmauit eandem matrona quædam honeſtiſſima ex cõfinio ciuitatis eiuſdem oriunda, quæ aiebat auum ſuum hunc fabrum rediuiuum nouiſſe. Certè Origenes in cap. 2 Numer. (Hom. 1.) (vbi de ordine populi Dei Moyſes diſſerit.) Si vnuſquiſque, inquit, noſtrũ de cibo & potu ſollicitus ſit, & omnem curam in rebus ſecularibus gerat, vnam vero aut duas horas ex integro die etiã Deo deputet, & ad orationem veniat in Eccleſiam, vel in tranſitu verbum Dei audiat, præ-

Præcipuam vero curam erga ſollicitudinem ſæculi, & ventris expendat: iſte non complet mandatum quod dicit, vt homo ſecundum ordinem ſuum incedat, vel qđ dicit, vt omnia ſecundum ordinem fiant. (1.Cor.14.) Putaui, doctiſſimus ille ſcholæ Alexandrinæ catechiſta Origenes, admodum vicinus Apoſtolico ſæculo, (quo Chriſtiani erant perſeuerantes in communicatione fractionis panis & orationibus, & perdurantes vnanimiter in templo)(Act. 2.) laicos ſuo non facere officio ſatis (de his enim iſtic loquitur) ſi quotidie vnam, vel etiam duas tantum horas precibus & ſacris audiendis darent. Porro de Anna vidua refert Lucas, (Luc. 2.) quod non diſcedebat de templo, ieiunijs, & obſecrationibus ſeruiens nocte ac die. De hoc vtique ſpiritu hauſiſſe, videtur faber iſte rediuiuus, quando nec riſiſſe, nec ſtatuta orationum Eccleſiaſticarum tempora vnquam prætermittere viſus eſt. Sicut autem Drithelmus ille, de quo in præcedenti capite, multis & verbo & cõuerſatione ſaluti fuit, & Rex Alfridus vir vndequaque doctiſſimus, vt Beda ait, eundem Drithelmum & libenter & ſtudioſè audiuit, atque ad eum audiendum ſæpiſſimè acceſſit, ita profecto optandum eſſet, & hæc nouiſſima vltimorum temporum exempla (quæ benigniſſima Dei diſpenſatione ad animos noſtros præſentium rerum contemptu, & futurorum deſiderio inflammandos, nobis exhibentur) quàm plurimis eſſe ſalutifera, vt veteribus finem imponant vitijs, nouamq; dent nouis originem virtutibus. Tilmanus Bredenbachius cap. 9. lib. 8. Sacrar. Collat.

EXEMPLVM CXXXIV.

Hiſtoria recens de admiranda cuiuſdam defuncti apparitione, excepta ex litteris Ven. D. Ioannis N. ex qua eluceſcit auitæ & Catholicæ religionis veritas, & quantopere defunctis proſint ſuffragia viuorum.

RESponſum abs te ſoror, ad poſtremas meas litteras auidè expectans, prætermittere non potui, quin te ſtupendi cuiuſdam miraculi, quod Silueducis his diebus contigit in ædibus Dominæ Vlierdenſis, quàm primum certiorem facere, præſertim cum id negotij mihi ab alijs demandatum ſit. Hiſtoria nec ficta eſt, nec ſomnium, ſed reuera contigit iam præter lapſo die 23. Nouembris, quo nimirum frater noſter maritus tuus eadẽ forma & veſtibus, quibus cum poſtremo Syluæducis eſſet, indutus fuit, nigro videlicet pallio, holoſericis caligis, aperto capite, iunctis manibus apparuit diuerſis & locis & temporibus ancillæ familiæ, cuius ſupra mentionem fecimus. Tandem pallium remouens, horrendam flammam ignis, & oculos quaſi flammam & lumen emittentes oſtendit. Quod ancilla videns, præ timore in defectum animi incidit. Filiæ & earum amita, quæ præſentes erant, cum ex famula patrem ſuum eſſe intelligerẽt, vnicè ab eo contenderunt, vt timore iſthoc depoſito, cum à Deone an aliunde veniret, & an humana ope iuuari queat, rogaret. Illa autem præ timore non potuit. Conſulunt ſuper hac re D. Helrium, & Eccleſiæ Paſtores. Vnus, rogandum eſſe quid peteret, arbitrabatur, alij in contraria erant opinione, quod ſomnia & nugæ putarentur. Mea ſententia rogandum erat, quid veniſſet, auxiliumq; promittendum, ſi legitimis modis præſtari poſſet. Nobis de his rebus deliberantibus, ecce rurſus in forma qua primò, ſcilicet non horrenda apparuit, dicẽs: Quid, non iuuas me? quare times? Nihil tibi fiet. Illa reſpondit: Non habeo ob ſummam trepidationem copiam auxilij, hæc feria ſecunda prima luce contigerunt. Apparuit deinde ad nonam & decimã nihil dicens, verum grauiter ſuſpiria ducẽs, ac demum hora eiuſdem diei ſecunda, dixit: Quid, non iuuas me? Illa dixit: parata ſum te iuuare omnibus modis, quibus per Catholicam Eccleſiam licet. Reſpondit ille: hoc eſt quod hactenus expectaui. Et deducta è cubiculo in atrium, rogauit, vt ſacra quæ pro defunctis fieri conſueuerunt, tria celebrari curaret. Atque vt ſe Orſcorum conferens, iſtic ad altare S. Crucis ſe miſterium offerret, quod ipſe cum infirmus aliquando promiſiſſet ſe oblaturum, neglexerat. Conſolatus, deinde eam petiuit, vt omnem timorem abijceret, quoniã ipſe comitaretur. Petens præterea, vt filiabus & fratri diceret, vt pro ſe orare nõ deſiſterent. Feria tertia, ancilla Orſcotum

abijt

abijt ad implendum eius deſiderium. Ille vero, vti promiſerat, nunquam eam reliquit, imo & præiuit eam in domum vſque ad cubiculum, atque inde in templum ad altare S. Crucis, Ibi vterque flexis poplitibus orauit. Illa neſciens vbi oblationem ſuam relinqueret, ducta eſt ab eo ad gazophylacium ſiue receptaculum oblationũ, cui eandem impoſuit Feria ſexta illa Syluamducis redijt, nullum cum eo miſcens ſermonem, quanquam ſæpè manibus iunctis ſe oſtendebat. Die ſabbathi manè eam è ſomno excitauit, præcepitque vt induta veſtibus, in ęde D. Ioannis ante Ven. Sacramentum aliquid offerret. Ipſe enim hoc aliquando, cum Sylųducis pacis inter ciues componẽdę cauſſa eſſet, vouerat. Quo peracto, redijt circiter medium quartę eiuſdem diei, & excitauit eam dicens: feſtina, tempus meum hic breue eſt. Cumque illa ſe induendo occuparetur, rurſus dixit: feſtina, non dudum hic ero. Moxq; pręceſſit in atrium, in quo ſumma fuit claritas, & petiuit, vt ipſa pro Miſſis celebratis exſolueret in plura eleemoſyna. Ad hęc mandauit fratri dici, vt in fide Catholica perſeueraret conſtans, qualem eum eſſe non dubitabat quidem, monere ſe tamẽ id in primis aiebat, quòd vita mortalium varijs & rerum viciſſitudinibus & fluctuationibus expoſita, ſicut ipſe per experientiam didiciſſet, dum aliquando de Catholicę religionis veritate dubitaret, quod ipſi grauiſſimę pęnę cauſſa & principiũ fuerit. Idem & filiabus ſuis dici petiuit, vtq; amitę ſuę veſtigiis iugiter inſiſterent: monens inſuper, vt ſine intermiſſione pro defunctis fidelibus orarent. Si enim ſentiremus, in quibus eſſent pœnis, quantumque eiſdem preces viuẽtium fidelium proſint, nec horam, imo nec momentum quidem ſine eorum memoria viueremus. Subiunxit quoq; pœnarum ſuarum tempus fuiſſe quinque annorum, ſed quatuor annorum, totidemq; dierum pœnas ſe per amicorum preces euaſiſſe, iamque in perpetuum eſſe ſeruatum: gratias agens ſororibus quibuſdã Boxtellenſibus pro ſuis precibus. Monebat etiam Dominam Vlierdẽſem, vt teſtamentum ſuum incolumis exiſtens faceret, ne in articulo mortis eo condendo occuparetur, ſed ſoli Deo tunc vacare poſſet. Petebat inſuper à fratre, vxori vt nunciaret, vt cum filjs ſuis omnem excoleret concordiam, ne & illi aliquando idem contingat quod ſibi. Rogatus de ſtatu quorundam defunctorum, reſpondit ſe nihil aperire poſſe, quia à Deo ſibi non eſſet conceſſum, hoc tamen addens, vt pro talibus ſine intermiſſione orarent. Demũ actis tam ancillę quàm omnibus qui pro ſe orauerant gratijs, ſuam viciſſim operã illis promittens, cum magno ſplẽdore iunctis manibus in cęlũ perpetuo beatus (vt equidem non ambigo) ferebatur.

Habes breuiter, quę hic hiſce diebus, cum multis aliis circumſtantiis, quas referre longum eſſet, contigerunt, quę non fabulę aniles, aut ſomnia ſunt, ſed reuera ſic ſe res habet, quod iureiurando, & teſtimonio totius familię, ſi res expoſcit, confirmabitur. Atque hęc ideo tibi ſcripſi, vt vna nobiſcum gaudeas: mihi enim prodigio ſimillimum quod nos de fratris noſtri ſalute certos reddit, & in auita noſtra & Catholica religione nos confirmat, quodque non alia ſit ſectanda religio, niſi illa ſola, quàm à S. Romana & Apoſtolica Eccleſia, iám inde ab Apoſtolorum temporibus ad nos veluti per manus traditam accepimus, quàm Chriſtus ſacri oris ſui oraculo plantauit, Apoſtoli tradiderunt, Martyres ſanguinis ſui teſtimonio conſignarunt, vniuerſa vno ore docet atque obſeruat per totum terrarum orbem Eccleſia Catholica. Spero vos alioſque amicos noſtros huius hiſtorię relatione plurimum in fide ſtabiliendos, cunctoſq; horum temporum nouos & pernicioſos errores facilè repudiaturos, qui tã multos, (proh dolor,) in ęternę damnationis voraginẽ pręcipitant. Vale. Curſim Sylųducis, 11. Decemb. anno 1581.

Tilmannus Bredenbachius cap. 4. lib. 8. Collat. Sacrar. 8.

EXEMPLVM CXXXV.

Hiſtoria recens & memorabilis, de quodã Arnoldo Huberto, qui poſt triduanam extaſin, admiranda ſe vidiſſe teſtatus, venientes ad ſe erudiebat ad pietatem.

CVm circa annum Dominicę Incarnationis 1559. in pago Buremalſeno comitatus Burani, qui eſt feudum Ducatus Gel-

Geldriæ, peſtis graſſaretur, Arnoldus Hubertus, nauta, homo coniugatus, ob vitæ integritatem & iuſtitiæ opinionem omnibus gratiſſimus, nocte quadam diuinitus compellatus, mox vxorem excitat. Surge, inquit, ego vocor. Illa quid cauſſa eſſet, interrogante, ipſoq; inſtanter reſpondente, ſe vocari, velleque ſuſcipere Sacramenta Eccleſiaſtica, ſurgunt ambo, Eccleſiam adeunt. Quæ cum noctu ex more clauſa eſſet, coram Crucifixo ante valuas Eccleſiæ erecto proſtratus, diutiſſimè orauit idē Arnoldus. Interim excitatus Parochus ad uenit, cui confitetur, admittiturq; ad participationem diuinorum myſteriorum. Quibus perceptis, domum reuerſus, incidit in extaſin, aut velut quoddam animæ deliquium, ita vt vix eo tempore diſcerni poſſet, viueretne an eſſet mortuus. Tandem poſt triduum ad ſe reuerſus cœpit totus admirabundus clamitare. Vbi, inquit, fui, quæ & qualia vidi. Atque ab eo tempore languidus, per ſemeſtre aut circiter lecto decubit. Interim viſus eſt adſtantibus frequenter aliquid angelicę aut diuinæ viſionis videre, ſemperque præſentibus velut indignans acclamabat. Nihilne videtis? Et quaſi erigens ſeſe è cubili, videbatur appare̅tes angelos prenſando velle co̅plecti, nec ferebat, vt quiſquam verbum inane aut iocoſum proferret aut rideret. Nuncne, inquit, tempus nugandi? Perſonas iuxta ſeculum nobiliores, aut ſtatus eminentioris ęgrè admittebat, itidem nec moniales pleraſq; vitæ paululum licentioſioris. Plebeios vero & ſimpliciores libenter admittebat, erudiens illos ad pietatem & timore̅ Dei, & crebertimè repetens has voces. Quid vidi? quæ & qualia cognoui? vbi ego fui? ſed & crebro in eaſdem extaſes abripiebatur. Illud quoque mirum, quod toto illo ſemeſtri, quo languens decubuit, vngues nunquam ſuccreuerint. Exacto deinde ſemeſtri leniſſima morte velut placidè obdormiens in Domino defunctus eſt. Hiſtoriam eſſe, non fabulam, expoſuit nobis quidā vir integerrimus ac doctiſſimus I. V. Licentiatus, domeſtica conſuetudine mihi notiſſimus, qui eidem Arnoldo proxima fuit affinitate coniunctus, ſæpiſſimeque & valentem & poſtea languentem vidit & audiuit.

Ioannes Dieſtemius Blærus, Prior S. Iacobi Leodienſis, venerabili Petro Dorlando, Diui Carthuſienſis ordinis Profeſſori.

Salutem in Chriſto multam optat.

COLLEGIATA Eccleſia iuſſu B. Martini per Heraclium Leodienſem, Præſulem, Leodij in monte publico fabricata eſt. Siquidem idem Præſul morbo lupino laborans, vbi omnem medicinam aduerſari ſibi aduertit, ad ſepulchrum diui Martini Turonenſis ſe contulit. Vbi cum aliquādiu orationi vacaſſet, vidit noctu, cantantibus matutinas clericis, venire ad ſe duos venerandi habitus Epiſcopos, ex quibus vnus Martinus conſorti ſuo Brictio ſic locutus perhibetur. Dignum mihi videtur frater, vt huic confratri noſtro, qui hic noſtra præſidia deuotus implorat miſerationis affectum impe̅damus. Quo approbante Martinus propius accendens Heraclio pontifici dixit: Surge frater, ſanus, & pete à Capitulo te hic in Canonicum recipi, & pergens ad propriam cathedram, ædifica Eccleſiam in nomine meo, quam huic Eccleſiæ confraternitatis vinculo ſociabis. Itaque hæ duæ Eccleſiæ vſque hodie ſorores ſeſe appellant, ita vt ſi Canonicus vnius Eccleſiæ ad Eccleſiam ſorore̅ venire voluerit, mox quotidianā præbendæ diſtributionem recipere poterit. Igitur vt ad principale propoſitum veniamus, noueris, mi Petre, quòd in hac Eccleſia B. Martini Leodienſis per totam octauam feſti V. Sacramenti ſingularis ſit iubilus, per canoras chori voces, & per clangentes turris campanas eo quòd feſtum hoc in ea initium habuiſſe dicatur. Nam inſigne in ea ſepulchrum cuiuſdam ſanctimonialis, quæ quondam ſolitariam vitam ibide̅ duxiſſe dicitur, monſtratur, cuius meritis, & inſtantia feſtum hoc creditur eſſe promotum. Cumque

per

per multos annos ſuper his curioſius veritatem noſſe cupiens, laboraſſem, & nihil certi à quoquam diſcere potuiſſem, aliquantis dicentibus hoc feſtum initium habuiſſe in monaſterio Montis Cornelij, aliquantis aſſeuerantibus habuiſſe originem in vrbe veteri, appoſui animum ad inueſtigandum per lectionem plurium voluminum, ex quibus præſentem tractatum compilaui, quem tibi corrigendum tranſmitto, quem vbi ad plenum correxeris, correctũ ad me remitti precor, quatenus ex tunc liberius in publicum vadat, qui hactenus apud me incarceratus fuit. Vale.

Petrus Dorlandus Carthuſienſis, venerabili Patri, D. Ioanni Dieſtemio Blęro, Priori ad Sanctum Iacobum in Leodio. S. P. D.

LIBELLVM de inſtitutione feſti Venerabilis Sacramenti, quem ſcitè, & ornatè, ſub Eccleſiaſtico ſtilo edidiſti tibi remitto. Dignus eſt profectò, quem plures videant: eſt enim adeo temperatus, vt & illum indocti non faſtidiant; neque abijciãt ſapientes. Nihil in eo mutaui, quia ferè nihil mutandum aſpicere in eo potui. Mitto altercationem inter te, & Seruatium vtilem quidem; ſed & iucundam in qua inferiores partes tibi dedi, vt tu ipſe poſtulaſti; ſed ita temperanter id egi, vt & tu non mediocriter rideas, & ipſe magnificè glorietur. Prælucet enim in hoc dialogo non minus tua ſapientia dum quæris quàm illius circumſpectio dum reſpondet. Quia, vt dicit Origenes, ex vno eodemque fonte ſapientiæ profluit, & prudenter quærere, & gnauiter reſpondere. Salutabis mihi Dominum ipſum Seruatium, & dices ei, vt in reliquum bono ſit animo: Nam quoties tu illum ſagittis voles configere, ego pro eo ſcutum obijciam Dominus Ieſus felicẽ te conſtituat opto mitiſſime parens. Tu mihi quæſo ocyus reſcribito, diu eſt quòd literas tuas non viderim.

TRA-

TRACTATVS SIVE HISTORIA DE REVELATIONE INSTITVTIONIS FESTI VEN. SACRAMENTI X. CONSTANS ARTICVLIS.

Autore Reuerendo P. IOANNE DIESTEMIO Blgro Priore S. Iacobi Leodienſis, quæ facta eſt S. Iulianæ de monte Cornelij prope Leodium Ordinis Ciſtercienſis, & Euæ Sanctimoniali recluſæ Leodij in monte S. Martini anno 1230. ſub Gregorio 9. & Friderico 2. Imperatore.

ARTICVLVS PRIMVS.

CIRCA annũ Domini milleſimum ducẽteſimum triceſimũ in epiſcopatu Leodienſi, iuxta ciuitatem Leodij in hoſpitali leproſorũ, quod vulgariter vſque hodie, locus Cornelij montis dicitur, fuit virgo omnium virtutum flore renitens, nomine Iuliana. Hæc ab ineunte ætate ibidem nutrita, gradatim ad virtutum, ac etiam ſcientiarum culmẽ per Dei gratiam aſcendit. De cuius virginis humilitate, obedientia, deuotione atque orationum inſtantia, multi libri ſcripti ſunt, in quibus inuenitur crebro in cœlum per mentis exceſſum fuiſſe rapta, atque ſpiritu prophetico euidẽtiſſimè claruiſſe, adeo vt proximorum cogitationes, atq; cordium intentiones proderet. Hæc luctabatur cum diabolo, loquebatur cum Apoſtolis, fulgebat miraculis. Itaque cum hæc ſancta virgo à primis infantię annis ſemper ſeſe orationi mãciparet, crebro vidit, & quaſi ſemper ſuo aſpectui inter orandum ingeri mirabile ſignum, ſcilicet lunam quaſi in ſuo ſplendore, cum aliquanta tamen ſui orbicularis corporis fractione. Et videns mirabatur, & etiam timebat, neſciens quid hoc ſignificaret. Vnde nitebatur totis viribus præfatum ſignum amouere, nec valuit. Tandem cum nulla ſua vel aliorum fidelium precibus amouere poſſet, cœpit cogitare ne forte myſterium aliquod in præfato ſigno lateret. Tum dicit diuino reſponſo ſignificari in luna præſentem Eccleſiã, & in eius fractione defectum vnius ſolemnitatis, quam Deus voluit in Eccleſia celebrari, ad augmentum ſacræ fidei. Accepit proinde præceptum cœlitus, vt hanc ſolemnitatem inchoaret, & celebrandã mundo nuntiaret. Illa vero ad hæc obſtupeſcẽs ſeſe non poſſe reſpondit. Verum quotieſcunque orationi vacabat admonebatur à Domino, vt præceptum iniunctum perficeret, quam ad hoc præ mortalibus cunctis Deus præelegiſſet. Sed illa paruitatis ſuæ conſcia, quę in humilitatis fundamento mentis greſſum fixerat, dixit: Domine, dimitte me, & rem hanc arduam clericis committe. Et reſpondit Dominus: per te omnimodis oportet inchoari, ac deinceps per perſonas humiles promoueri. Inſtabat ergo humilis Iuliana cõtinuis ad Deũ precibus, vt aliam perſonam ad hoc opus eligeret, & vice quadam audiuit ſibi cœlitus pro reſponſo dici: Confiteor tibi Pater cœli, & terræ, qui abſcondiſti hæc à ſapientibus, & reuelaſti ea paruulis. At illa nec ſic acquieſcens reſpondit: Excita Domine temetipſum, excita, & viros eruditos, & me minimam in pace dimitte. Et facta eſt rurſum vox ad eam dicens: Immiſit in os meum canticum nouum carmen Deo noſtro. Iuſtitiam tuam non abſcondi,

veri.

veritatem tuam, & ſalutare tuum. Non abſcondiſti miſericordiam tuam, & veritatem tuam, à conſilio multo.

ARTICVLVS II.

IGITVR Iuliana Chriſti virgo humilis à tempore prædictæ viſionis per curſum annorum viginti precibus, & gemitibus inenarrabilibus inſtitit apud Deum, quatenus alteri perſonæ præfatum negotium cœli conditor committeret. Verum quantum ipſa plus ſe tanto negotio indignam aſſerebat, eo magis humilitatis amator hanc digniorem iudicauit. Acquieſcẽs igitur tandem virgo ſancta, totum ordinem præfatæ legationis Domino Ioanni de Lauſenna Canonico S. Martini Leodiẽſis, quem pro ſuæ ſanctitatis excellentia, plurimum diligebat, patefecit. Et rogauit, vt de his omnibus ſermonem haberet cum his qui clauem ſcientiæ in Dei Eccleſia tenerent. Obtemperat ille, & cuncta proponit Domino Iacobo de Trecis tunc Archidiacono Eccleſiæ Leodienſis viro fideli, & docto, qui pro eruditionis, & vitæ præeminentia poſtmodũ ſupra multa conſtitui meruit. Siquidem poſtea factus eſt Epiſcopus Verdunẽſis, dehinc patriarcha Hieroſolymitanus, demum vniuerſalis Eccleſiæ Pontifex electus dictus eſt Vrbanus 4. Propoſuit etiam præfatus Ioannes duobus magnis luminaribus, quæ tum Leodij vita & ſcientia præfulgebant mortalibus cunctis; ſcilicet Domino Hugoni Prouinciali ordinis Prædicatorum, poſtea Cardinali, & Domino Guyardo Cameracenſi Pręſuli. Propoſuit inſuper Cancellario Pariſienſi, lectoribusque Prædicatorum, & multis alijs perſonis, ſcientia & vita clara præfulgidis. Qui omnes auditis intellectis, & diligenter examinatis præfatis reuelationibus, vno ſpiritu pronunciarunt, efficacem rationem in lege diuina inueniri non poſſe, quare præfata feſtiuitas fieri non deberet. Inſuper, & digniſſimum fore, & ad Dei honorem cedere, & ad profectum, gratiamque electorum aſſerebant, ſi memoriam inſtitutionis tanti Sacramenti ſolemnius, ac ſpecialius ſingulis annis mater Eccleſia celebraret. Quorum ſententię concordiam cum Chriſti virgo cognouiſſet, gratias egit Deo, quòd voluntatis ſuæ reſponſum in tantarum perſonarum ore poſuiſſet.

ARTICVLVS III.

VERVM cum ancilla Chriſti multo affectu deſideraret, vt quæuis alia perſona nomen haberet nouæ ſolemnitatis inſtituendæ, perſonamq; habere cuperet, cum qua ſuper his crebro conferret, & ea quæ ei cœlitus pandebantur, & ex quadam abũdantia cœlari non poterant, audiuit per celebrem famam beghuinæ cuiuſdam Iſabellæ nomine, Hoij commorantis, quam ad perfectionis culmen pius Dominus per multas tribulationes, & flagella prouexit. Quapropter Chriſti virgo Iuliana hanc in ſororem montis Cornelij recipi procurauit. Quam vbi cognouit in multis diuinitus illuminatam, tentare voluit, an quid arcani cœleſtis de inſtitutione nouę ſolemnitatis agnouiſſet, & didicit quòd ea de re Iſabella cognoſceret nihil. Mox ergo Iſabella perpendit quòd virgo Iuliana propter hoc multum anguſtiaretur, ideoque toto illo anno deuotis apud Deum precibus inſtitit, vt in hoc intelligẽtiæ ſuæ oculos luminis creator aperiret. Quo temporis ſpatio euoluto contigit Iſabellam adire conſecratam Deo virginem, Euam recluſam Eccleſiæ S. Martini in Leodio, & intrans Eccleſiam primum ante crucifixũ ſe proſtrauit, vbi mox in ſpiritu rapta docetur cœlitus, quòd hæc ſpecialis diuinæ Euchariſtiæ feſtiuitas ſemper fuerat in ſecreto ſummæ Trinitatis, quodq; iam tempus aduenerat, quo hominibus in quos fines ſæculorum deuenerant, palam declarari deberet. Videbat enim in mentis exceſſu omnium cœleſtium ordinum exercitus cernuis Domino precibus ſupplicantes, vt nunc tandem, ad confirmandam Eccleſiæ militantis fidem, periclitanti mundo hanc feſtiuitatem patefacere feſtinaret. Hac beatifica viſione Domina Iſabella in tantum profecit, vt ex abũdantia ſpiritualis ebrietatis diceret ſe laboraturam pro hac ſolẽnitate inſtituenda, etiamſi mundus obſiſteret vniuerſus. Audiuit hoc Iuliana virgo, & exultauit in ſpiritu, quòd & alia teſtis diuinæ reuelationis, pro noua ſolemnitate inſtituenda, inuenta eſſet. Et factum eſt, vt deinceps hæ duæ ſanctæ mulieres

auden-

audentius, & familiarius ſuper hac noua ſolemnitate inſtituenda ad inuicem ſæpe conferrent.

ARTICVLVS IIII.

POST hæc virgo Iuliana cupiens cõponi officium de ipſa ſolemnitate, cùm non haberet ad manum viros multa ſcientia præditos, à quibus id agi depoſceret, elegit humilem ſuæ domus clericum, parum literatum, & vt hoc opus aggrederetur rogauit. Renititur ille valdè, quòd & ætate iuuenis, & in ſacrarum literarum eruditione puſillus eſſet. Tandem tamen poſt multum reniſum victus authoritate virginis, hac conditione aſſenſum præbuit: vt quoties ille ad ſcribendum ſe daret, illa orationi vacans pro eo Dei clementiam inuocaret. Itaque intra paucos dies totum officium completum eſt, & tanta ſuauitate verborum, atque dulcedine cantus reſonabat, vt etiam ex lapideis cordibus deuotionem extorqueret. Hoc tamen officium à prædicto clerico compoſitum, & à Iuliana correctum antequam in publicum daretur, præfatis magnis Theologis ad corrigendum exhibitũ eſt, quorum omnium vox vna reſpondentium fuit: Opus hoc non abs homine, ſed à patre luminum deſcendiſſe.

ARTICVLVS V.

INTEREA diuulgatum eſt verbũ de inſtituenda noua ſolemnitate V. Sacramenti per totam Leodienſem diœceſim. Et factum eſt verbum hoc in ruinam, & reſurrectionem multorum, & poſitum in ſignum cui contradiceretur: multi ſiquidem Eccleſiaſtici viri vehementer ex aduerſo inſurrexerunt, & valido conamine eam impedire conati ſunt dicentes: Vt quid perditio hæc? Nonne huius ſacramenti ſolemnitas in miſſarum ſolemnijs quotidie recenſetur? Verùm venerabilis Hugo magnis Theologis non impar, ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presbyter Cardinalis digniſſimus, vnius Epiſtolæ propugnaculo omnium aduerſantium rationes validè eliſit, & tã verbo, quàm ſcripto palàm coram omni populo hanc ſolemnitatem Deo, atque Eccleſiæ fore vtilem, luculento ſermone declarauit. Quibus de cauſis Reuerendus Pater Dominus Robertus Leodienſis Antiſtes, in generali ſynodo, ſolemni edicto decreuit, ipſam ſolemnitatem per omnes ſuæ diœceſeos Eccleſias, cum proprio officio à clero celebrari, atque in ea ab omni ſeruili opere debere feriari. Sed morte præuentus obedientiam ſubditorum extorquere non potuit; Nam ſola B. Martini Canonia hanc iuſſionem, cæteris omnibus diſſimulantibus adimplere curauit. In qua ſiquidem ſancti Martini Eccleſia habitauit in tempore illo quædam ſanctimonialis fœmina, nomine Eua, angelicam habens conuerſationẽ, quam prædicta Iuliana per Euangelium Domino genuerat, propter hoc crebrò ad eam veniebat, & de ſecretis cœleſtibus cũ ea conferebat. Quæ Eua pro ſuæ vitæ merito tantam apud Canonicos præfatæ ſancti Martini Eccleſiæ meruerat gratiam, vt ad eius monitionem ſolemnitatem nouã de V. Sacramento primi celebrandam ſuſciperent, infinitis infinitorum hominum latratibus ritè contemptis.

ARTICVLVS VI.

IN diebus illis miſſus eſt à latere ſummi Pontificis ad Alemaniã Dominus Hugo Cardinalis, qui dùm in minoribus eſſet officijs, videlicet Prouincialis Prædicatorum, præfatam ſolemnitatẽ iure poſſe ſolemnizari dogmatizauerat, poſt peragratas Alemaniæ Prouincias, etiam Leodium venit. Quo iubente diuulgatum eſt per totã eam ciuitatem, quòd is qui aduenerat Cardinalis apud S. Martinum celebraturus ſacra, ac ſermonem facturus foret de feſto V. Sacramenti. Quo conuenit multitudo magna, & ipſe Cardinalis intra miſſarum ſolemnia in editiori loco, Apoſtolico eloquio concionatus ad aſtantem fidelem populum, de multiplici fructu nouæ ſolemnitatis, & vt per ſingulos annos celebraretur inſtanter admonuit, diligenter inſtituit, & Apoſtolica authoritate præcepit. Tum maioris Eccleſiæ Canonici ad Cardinalis exhortationem, atque præceptum quamdiu ipſe Cardinalis in his partibus agebat, præfatam ſolemnitatem in ſua Eccleſia celebrauerunt. Verùm id non ex deuotione, aut obedientia ſ

ſed vel ex ſimulatione; aut timore, vt exitus probauit, fecerunt. Siquidem vbi Cardinalis ſeſe in Vrbem recepiſſet, præfati Canonici ipſam ſolemnitatem fieri prohibuerunt; ſed non impunè. Hi enim omnes adeo miſerabiliter hac è vita abſcripti ſunt, vt eorum interitus, laicis verteretur in prouerbium. His tamen non obſtantibus ſancti Martini Eccleſia, à concepta deuotione non receſſit, quinimo quidam è Canonicis cœlitus inſpiratus notabilem annuum cenſum, ex ſuo patrimonio, pro hac ſolemnitate, ſingulis annis perpetuò celebranda ad inſtar Paſchalis feſti cum proprio officio, & decenti luminari ſuæ Eccleſiæ delegauit. Alius autem Canonicus ad extrema vitæ vergens, ſuæ domus medietatem contulit, ad hoc, vt cum plena octaua præfata ſolemnitas ſingulis annis ageretur. Prædicta autem Eua quamquam miro modo ſuper deuotione ſuę Eccleſiæ in ſpiritu exultaret, tamen multum angebatur animo, quòd aliæ Eccleſiæ ab hac deuotione ſe redderent alienas, auerſas, atque rebelles. Et vehementer timebat ne fluxu temporis conceptæ ſolemnitatis memoriam obliuio deleret. Et reſpondit ei Iuliana: Ne timeas, inquit, Domina Eua, profectò enim hæc ſolemnitas per omnes Eccleſias ad profectum omniū electorum exaltabitur. Verum humani generis aduerſarius conabitur ex aduerſo, ſed proficiet nihil.

ARTICVLVS VII.

INGRESSO igitur Domino Roberto Leodienſe Præſule, viam vniuerſæ carnis, beata Iuliana incidit in varias tribulationes, & peregrina obijt in domo Cantoris Foſſenſis anno 1257. in Aprili, & in monaſterio Villarienſi ſepelitur. Vnde factum eſt, vt nulla Eccleſia præter Canoniam beati Martini præfatam ſolemnitatem celebrare curauerit. Verum quoniam (quemadmodum beata Iuliana dicere ſæpe conſueuerat) hæc ſolemnitas fuerat in abſcondito conſilio ſummæ Trinitatis, placuit Altiſſimo illis diebus manifeſtum ſignum facere, quod ad ſui Vicarij, hoc eſt Apoſtolicæ ſedis Præſulis, & omnium aſtantium notitiam perueniret. Igitur Sacerdos veniens Bolſenam (quod eſt oppidum non longe diſtans ab vrbe veteri, in qua Papa Vrbanus quartus tunc cum Curia reſidebat) dum celebraret miſſam, inter verba conſecrationis, dubius in fide, vidit carneis oculis hoſtiam in forma pietatis, & de ea ſanguinem fluere in calicem. Quo territus dum conaretur occultare, & cooperire de corporali apparuit mox forma pietatis in ſingulis partibus Corporalis, & ita coactus eſt populo aſſiſtenti miraculum patefacere, quod vbi populus comperit, ad vrbem veterem properans ſummo Pontifici nunciauit mirabilia, & ſtupenda quæ viderat. Stupente autem Curia per ſummum Pōtificem (qui necdum obliuioni tradiderat, quæ in Leodio approbauerat, dum adhuc apud ſanctū Lambertum reſideret) interueniente conſilio, & aſſenſu Dominorum Cardinalium deliberatum eſt, quòd feſtum Corporis Chriſti per vniuerſam Eccleſiam, ſemel in anno ſolemniter feria quinta, poſt octauas Pentecoſtes, in toto terrarum orbe celebraretur, & vocato B. Thoma de Aquino, qui tum præſens aderat præceptum fuit, vt officium de tali feſto, ſecundum vſum omnium Eccleſiarum componeret. Thomas autem diuinarum armarium ſcripturarum, cuius mentem obedientiæ, & omnium virtutum decor colluſtrauerat, præceptum hoc libenter, breuiter, atque inſigniſſimè compleuit. In cuius rei teſtimonium in foribus Eccleſiæ Bolſenæ depictum eſt miraculum ſacerdotis celebrantis, depictus eſt beatus Thomas ſedens, & ſcribens tanquam Doctor in cathedra circumſtante Curia, huius Sacramenti officium dictans; depictus eſt etiam crucifixus alloquens S. Thomam coram ſe ſuper genua adorantem, & dicens: Bene de me ſcripſiſti Thoma.

ARTICVLVS VIII.

DOMINVS vero Vrbanus quartus volens præfatam deliberationem ad effectum perducere plures decretales deſuper confecit, & ad Præſules Eccleſiarum totius orbis deſtinauit, & recordans ſanctæ, diuinæque reuelationis, atque inſtantiarum ſanctarum mulierum, de quibus Leodij multa viderat, & audierat accerſitis clericis, qui tum de Leodio ad Curiam

vene-

venerant, didicit Dominam Euam adhuc apud Sanctum Martinum viuere, & cum magno deſiderio ſuper inſtituenda ſolemnitate Dominum continuis exorare precibus; Iulianam vero diuerſis anguſtijs, & perſecutionibus iniquorum hominũ Leodium reliquiſſe, atque in partibus Namurcenſibus peregrinari. Quapropter Dominus Apoſtolicus, Dominæ Euæ præ dulcem epiſtolam tranſmiſit, in qua ſuas preces apud Deum exauditas eſſe declarat. Eſt autem exemplar epiſtolæ Papæ, quod ſequitur.

VRBANVS Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, dilectæ in Chriſto filiæ Euæ recluſæ ſancti Martini Leodienſis, S. & Apoſtolicam benedictionem. Scimus, ò filia, quòd magno deſiderio deſiderauit anima tua, vt ſolemne feſtum ſacratiſſimi Corporis D. N. Ieſu Chriſti inſtitueretur in Eccleſia Dei, à Chriſti fidelibus perpetuis temporibus celebrandum, & ideo tibi ſignificamus ad gaudium, quòd nos ad corroborationem catholicæ fidei dignè duximus, ſtatuimus, vt de tam mirabili ſacramento præter quotidianam commemorationem, quam de ipſa Eccleſia facit, ſpecialior, & ſolemnior memoria celebretur, certum ad hoc deſignantes diem, videlicet feriam quintam proximam poſt octauas feſti Pentecoſtes proximè ſequentis. Vt in ipſa feria quinta, deuotæ fidelium turmæ propter hoc ad Eccleſias affectuosè concurrant, ſitque dies illa vniuerſis Chriſticolis noua feſtiuitate iucunda, & ampla iucunditate feſtiua, prout in literis noſtris Apoſtolicis, quas per vniuerſum orbem ſuper hoc dereximus, plenius continetur. Et ſcias, quòd nos huiuſmodi feſtum cum omnibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, nec non cum omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, cæteriſque Eccleſiarum prælatis tunc apud Apoſtolicam ſedem commorantibus (ad hoc, vt videntibus, & audientibus de tanti feſti celebritate ſalubre præberetur exemplum) duximus celebrandũ. Magnificet igitur anima tua Dominum, & exultet ſpiritus tuus in Deo ſalutari tuo, quia viderunt oculi tui ſalutare tuũ, quod parauimus ante faciem omnium populorum. Lætare inſuper quia omnipotens Deus tribuit tibi deſiderium cordis tui, & voluntate labiorum tuorum, non fraudauit te cœleſtis gratiæ plenitudo. Et quia quaternum in quo totum habetur ipſius feſti officium, tibi ſub bulla noſtra per præſentium laborem deſtinamus, volumus, & Apoſtolico ſcripto tibi mandamus, quatenus, quaternum ipſum cum deuotione recipias, & eius copiam perſonis illam petentibus liberaliter, & libenter exhibeas. Et inſtes libenter deuotis ſupplicationibus apud illum, qui memorialetam ſalutiferum de ſeipſo reliquit in terris, vt nobis tribuat ex alto gratiam, commiſſam noſtro regimini Eccleſiam ſuam regendi vtiliter, ad laudem, & gloriam nominis ſui, & ſalubriter gubernandi. Datum apud vrbem veterem ſexto Idus Septembris Pontificatus noſtri anno quarto Chriſti 1264.

ARTICVLVS IX.

VERVM quanquam Apoſtolica mandata omnibus Eccleſijs directa fuiſſent ſuper celebranda noua de V. Sacramento ſolemnitate, omnes tamen Eccleſiæ obedi-re diſſimulauerunt præter Eccleſiam Leodienſem, quæ vbi Apoſtolicum Nuncium cum bullis, decretalibus, ac officio apportatis honorificè ſuſcepit, tanquam deuota filia mox quam celerrimè obediuit, reiecto officio quod virgo Iuliana confici fecerat vtens illo officio, quod beatus Thomas Aquinas confecerat. Itaque ab aduentu præfatarum bullarum tota & ſola Leodienſis diœceſis præfatam ſolemnitatem ſingulis celebrauit annis vſque ad tempora Domini Ioannis Papæ 22. qui floruit anno Domini 1315. qui omnes conſtitutiones Clementis publicauit, & ad vniuerſalia ſtudia tranſmiſit. Et vltra illas ordinationes Vrbani quarti clementinis conſtitutionibus inſertas, nouas indulgentias conceſſit, atque proceſſionem ordinauit.

Ex tunc igitur & deinceps ſolemnitas
hæc per totius orbis Eccleſias
deuotiſſimè acceptata eſt
ad honorem Patris
& Filij, & Spi-
ritus ſan-
cti.
Amen.

ARTICVLVS X.

POSSET quęrere aliquis. Cum dicatur in ſuperioribus quòd ante tempus Domini Ioannis Papæ 22 nullibi celebrabatur de inſtitutione V. Sacramenti feſtū præterquam in diœceſi Leodienſi quomodo non ſaltem in Romana Eccleſia ſolemnizabatur, cum id Papa de conſenſu Cardinalium mandaſſet. Reſpondetur quòd Papa Vrbanus quartus in Pontificatu Apoſtolico ſedit duntaxat annis tribus menſe vno, diebus ſeptem, & epiſtola miſſa Dominæ Euæ ſcripta eſt anno Pontificatus ſui quarto, ſexto Idus Septembris, ac per hoc in fine vitæ eius & ſic eo mortuo, omnis eius iuſſio mortua cum eo videbatur, cum executio nulla ante eius obitum facta fuiſſet. Eodem modo factum fuit in diœceſi Leodienſis, nam quamquam Robertus Leodienſium Pręſul in ſynodo vniuerſali, decreto præcepiſſet, hoc feſtum debere ab omnibus ſubditis ſuis celebrari, quia tamen morte præuentus fuit antequam feſtum Pētecoſtale adueniret nulla Eccleſia præter Canoniam Sancti Martini obedire curauit. An vero D. Hugo Cardinalis huius feſti zelator præcipuus ante Vrbanum vel poſt obierit, necne ignotum nobis eſſe fatemur. Gaudeat igitur ſancta Legia, quæ hoc tā gaudioſum, fructiferum atq; magnificum feſtum matri Eccleſiæ inuexit. Gaudeat præcipuè Eccleſia S. Martini, quæ tam eximium feſtum primum orbe cōtradicente acceptare, celebrare atque publicare meruit. Vos quoque venerabiles Patres qui illius Eccleſiæ filij eſſe meruiſtis honorificate, magnificate, atq; diligite Eccleſiam veſtram, quam Beatus Martinus ſingulariter ſemper defendit & honorat. Quia ſicut ipſe intermiſſarum ſolemnia cœleſti lumine fulciri meruit ita ſuæ Eccleſiæ iſtud inſigne de Venerabili Sacramento gaudium, primum ſuæ deinde vniuerſali Eccleſiæ promeruit. Et vos famulos ſuos, ſi tanti Sacramenti myſterium dignè celebrando honorare cum vitæ ſanctimonia ſtudueritis, ſydereis apud patrem luminum manſionibus donabit, vt videatis Deum Deorum in Syon per omnia ſęcula ſæculorum.

Amen.

APPENDIX EXEMPLORVM, ATQVE MIRACVLORVM BEATAE VIRGINIS,

Et eius Sanctiſſ. Roſarij nouiter adiecta.

Deuotus quidam B.V. miram, ſpiritualemq; coronam faciens ſtupendo miraculo per Virginem a latronibus liberatur.

REFERT quidā reuerendus Abbas ꝙ tres fuere cōſocij: inuicem admodum amore & fide cariſſimi: qui in certis ſuis negocijs vno conſenſu peregrinationem ſatis longam aſſumpſerunt. Quorum vnus erat beatiſſime Virginis perdeuotus: qui quantacunque occupatione eſſet irretitus: moleſtia fatigatus: aduerſitate preſſus: eidem omnimodis ſingulis diebus, auream ſpiritualemque coronam in hunc modum ſumma cum deuotione faciebat. Stans brachijs in crucē poſitis vnum Pater noſter in primis in honorem Dei Patris omnipotentis dicebat: de hinc genua plectens & palmas ad ſydera tendens: quater Angelicam Salutationem. ſcilicet Aue Maria quo deuotius poterat depromebat: propter quatuor exceſſiuas prerogatiuas eidem Virgini ab omnipotente Patre diuinitus collatas: ſanctificationem videlicet in vtero matris: Salutationem Angelicam: Spiritus ſancti obumbrationem: Filij Dei conceptionem. Poſtmodum erigebat ſe: & pari modo ſic erectus Dominicam orationem in modum crucis ad laudem vnigeniti Filij Dei dicens: flexis genibus ſicut prius iterum quattuor Aue Maria deuote decantabat: propter alia quattuor priuilegia ſingulariſſima ſibi ſoli ab ipſo vnigenito Filio Dei & vnico eius Filio condonata: videlicet: quod fuit virgo ſine macula; ſeu virginitatis primiceria: ſine corruptione fecunda: ſine grauamine grauida: ſine dolore puerpera. Tertio denuo prædicto more Pater noſter ad gloriam Spiritus ſancti & totidem Aue Maria: quam magis reuerenter & attente poterat replicabat: ob alias quattuor excellentiſſimas virtutes & dignitates ei à ſacta innunctione Spiritus ſancti interius infuſas: quę fuerunt magnanimitas videlicet fidei in credendo: profunda humilitas in obediendo: maxima diſcretio verbi in loquendo: ſumma perfectio & perſeuerantia operis in agendo. O quantum iſta prętendunt: ſi miſtico fuerint corde diſcuſſa. O quantum in laudem virginis tendunt. O quantum illi ſepius memorata placent. Vnum autem dierum dum iā itinere proceſſiſſent in longū: alijq; duo mane cuncta preparaſſent ad iter: & virginis deuotus ſuam coronam & ſolitam deuotionem in abdito & ſecreto iā facere cepiſſet: accurrunt hi duo ira permoti inclamantes atq; dicentes. Quid tu moras trahis tam diu & quādo tam longum iter perficere & in patriam regredi poterimus: ſi ita tardi & pigri erimus ad ambulandum? Hęc dum dicerent: videntes illum & brachia extendere & genua flectere: magis furia ſucceſſi ipſum illudentes & pertrahentes ad iter velit nolitve coegerunt. Ipſa autem die media duo iſti dum præirent: cupientes iter prolixum, quod proprium eſt viatorum breue conficere: viam aberrantes inciderunt in latrones: qui mox eos penitus diſpoliauerunt: inſuper & multis plagis impoſitis occiderunt. At dum tertius tanti periculi & mali ignarus cogitabūdus ſubſequeretur: ecce ad ſunt ſceleſti hi viri facie profecto & armis crudeliſſimi: arma ſubito parant: in illū vt occidant inſurgunt.

At ille in tam miſerando negocio artoq; periculo omni humano auxilio deſtitut᷑: ad ſuam inuiſceratam & ſemper in periculis paratam miſericordiſſimam Dei matrem ſubito confugit. Rogat igitur & obſecrat: precatur vehementer & crebro: vt ob diutnum amorem & Dei genitricis Mariç merita precioſa permodico interuallo in oculis eorũ ſeparatus pro ſingulari quadam & vnica gratia paululum quid temporis ab eis accipiat: quo conſumpto de eo poſtmodum faciant quicquid Deo dante voluerint. Virgineo iam rore contacti annuunt omnes: conſentiunt morem gerunt. Separatur quantum eſt, iactus lapidis: ſic ſegregatus & ſi ab iniquis videretur ſuam tamen precioſiſſimam & deuotiſſimam coronam ad Virginem glorioſam & ſuam aduocatam in qua ſpem omnem & fidem merito collocarat: ne ſine illa ipſa die moreretur longe ſolito deuotius fidentiuſque facere cepit. Proh Ieſu bonæ quam magnifica & magnificata ſunt opera tua mira nimis & admiranda. Extemplo enim vt in crucem lacrimis perfuſus brachia dedit: & ſuo ore Pater noſter qui es in cęlis depromere cepit: ecce ipſo nec vidente nec ſciente adeſt coram intemerata mater Dei Maria: pulcherrima vt luna ſplendidiſſima vt ſol: & cum ea deuoti deuoteque & palmate Virgines dextera leuaque Caterina atque Lucia. Sedebat virgo clariſſima vt eſt cęli terręque regina in aureo trono. Vbi autẽ deuotus ille mira res prorſus & ſtupenda dicta dominica oratione pro angelica ſalutatione genua flectere cepit: Caterina virginis iuſſu egreſſam ex ore viri redolentem nimis purpuream rubentemque roſam allactiter legit: eamque Lucię quę circulum aureum leua argenteumq; filium dextra tenebat aſſignat & tradit: quam & mox ipſo filio Lucia virgo ſanctiſſima circulo colligauit. Sequitur vir Dei pro ſua conſuetudine deuotionem ſuam: & dum ad virginis prerogatiuas tota cęlo mẽte ſuſpenſus quatuor aue Maria decantaret: pro ſingula quaque ex ore eius dealbatam candidatąm atque flagrantem roſam petnaſcentem circulo cõſuendam Caterina ſanctiſſima Luciæ virgini beatiſſimę contradebat. Pari ſimilique modo vſque tertio hoc factum eſt. Poſtremo vbi circulus aureus rubicundis his tribus roſis inter virgineas duodenaſque dealbatas hinc inde roſas ad inſtar deifice Trinitatis ornatus perfectus eſt: ſanctiſſima Dei mater deuotum ſuum tanta hac corona ſumma cum leticia ſuis manibus coronauit: & ſic demum virginum comitata choris ad ethera conualuit. Iniqui autem perfidique latrones non longe aſtãtes omnia vident: mirantur vndique: ſtupent mirum in modum: rigore pauoreq; perculſi tremunt vehementiſſime. Reuertitur vir deuotus ne fidem datam violaret ad latrones: qui eminus appropinquanti & anxianti aiunt. Quæ ille ſunt mulieres tam ſpecioſiſſime: quæ modo tecum ſunt locutę? At ille. Quid eſt ait quod audio? Nempe vidi neminem; ſed nec vlla hodie mulierum mecum locuta eſt. Quid nam igitur oranus ibi feciſti? Narrat ille ſimplici voce & columbina quid fecerit: quid dixerit quid cogitauerit. Tum illi procul dubio tres aiunt mulieres quam primum brachia in aera poſuiſti aſtiterunt coram te: quarum vna edepol longe ornatior longe pulchrior longe formoſior longe ſpecioſior ſedit in throno: altera duorum quę ad illius dexteram ſtabat nonnullas roſas tuo ore gradientes ſtanti ad leuam altere in circulo neſcimus quo conſuendas aſſignabat. Perfecto circulo illa quæ vt regina & tanquam regina ſedebat in throno & vere incredibili & tremenda maieſtate regina videbatur: tanta te & tali proprijs manibus corona donauit. Hinc oculis in coronam fixis exclamauerunt. O felicem coronam. O rubedo albedoque inuiſa: & admiranda plurimum. O redolentes nimis roſas atque pulcherrimas: quas in preſentiarum habes & geris in fronte. Non enim de hoc mundo non de terra hac quã pedibus conculcamus: ſed de Paradiſo ſine dubio aduenisſe creduntur. Hoc vt audiuit Virginis deuotus & carus: admiratione maxima repletus excellentiſſimã hanc coronam ſuis omni reuerẽtia manibus accipiens: nec ab ea oculos & os diuellere valens: in ea cum lacrimis plurimis Virginem adorauit. Agit illi gratias: non quas debet ſed quas vtcunque poteſt & valet. Latrones facit certiores ſocios quos Dei iudicio prius occiderant non permiſiſſe mane ſuam ſolitam laudem perficere. Digniſſimam illam omnium reginam

Virginem Mariam meritiſſimam Dei matrem: conſocias Caterinam atq; Luciam: in quibus ſingularem deuotionem fidemque gerebat fuiſſe & eſſe declarat. Iſte ait tres roſe purpureę Trinitatem: quæ ſeſe tota per gratiam in Virginis vterũ fudit: hę duodenę candidatę priuilegia Virginis glorioſę deſignant: quæ domini dilectiſſimus Ioannes Euangeliſta in ſua Dominica & vetiſſima reuelatione clare deſcribit. Factum eſt ait, ſignum magnum in cœlo: mulier amicta ſole & luna ſub pedibus eius: & in capite eius corona ſtellarum duodecim. Demum hortatur illos quos & iã Dei ſpiritus repleuerat ad firmam fidem: ad veram pęnitentiam: ad religionem ſanctiſſimam. Aſſentiunt conuertuntur: in viros optimos & ſanctos euadunt. Sed & ipſe tanti beneficij minime ingratus: huic ſeculo nequam terga dedit: & ſub monachicha nigraque veſte perpetuo ſeſe in omni ſanctitate & ſanctimonia virginĩ dedicauit. O igitur exemplum digniſſimum & amplexandum: o ſtupendum miraculũ. O diligenda nimis & admiranda ac vbiq; prædicanda: huius ſanctę Dei genitricis & ſemper Virginis tam præclara tamque ineffabilia pietatis viſceta: quibus ſe continere nullatenus poteſt quin deuotis ſuis in tribulatione poſitis vbiq; intime cõpatiatur: auxilietur ſubueniat & opituletur.

Modus faciliter perorandi ſupra dictam Coronam.

SVpradicta igitur aurea Corona ſtellarum duodecim in honorem glorioſæ Virginis Marię modo infraſcripto ab eius deuotis peragitur: ob memoriam videlicet & reuerentiam duodecim priuilegiorũ quibus à ſanctiſſima indiuiduaque Trinitate præ cæteris donata fuit: quorum in Apocalypſi myſtice fit mentio capitu. 12. vbi dicitur: & in capite eius, ſcilicet Virginis Mariæ corona ſtellarum duodecim.

Primo namq; productis in formam crucis brachijs in honorẽ patris à quo quattuor habuit ſingulariſſima priuilegia: ſemel dominica dicitur oratio, id eſt, vnum Pater noſter: quo completo flexis genibus quater angelica ſalutatio, ſcilicet, quattuor Aue maria: ob reuerentiam & deuotionem ipſorum quattuor priuilegiorum: quæ ſunt iſta videlicet.

In vẽtre matris copioſiſſima ſanctificatio.
Angelica ſalutatio.
Spiritus ſancti ſuperuentio.
Filij Dei conceptio.

Eodem modo in honorem filij à quo quattuor priuilegijs precipuis extitit coronata: ſemel Pater noſter: poſtea flexis genibus quater Aue maria in commemorationem, ſcilicet ipſorum priuilegiorum ab ipſo filio præceptorum: quæ ſunt iſta, ſcilicet quòd fuit.

Virgo ſine macula & virginitatis primiceria.
Sine corruptione fęcunda.
Sine grauamine grauida.
Sine dolore puerpera.

Modo & forma prædictis in honorem ſancti Spiritus ſemel Pater noſter & quater Aue maria: ob reuerentiã & cultum quattuor priuilegiorum ſolemnium: quibus ab ipſo Spiritu ſancto magnifice decorata fuit: quæ ſunt iſta videlicet.

Magnanimitas fidei in credendo.
Profunda humilitas in obediendo
Maxima verbi diſcretio in loquendo.
Summa perfectio & perſeuerantia operis in agendo:

Peractis ſupradictis completa eſt laus ipſa coronę ſtellarum in honorẽ glorioſę Virginis Mariæ: ad cuius nihilominus maiorem laudem addi poteſt & conuenit reuerenda infraſcripta ſalutatio videlicet.

Aue ſtella matutina:
Peccatorum medicina:
Mundi princeps & regina:
Sola virgo digna dici:
Contra tella inimici.
Clipeum pone ſalutis:
Tuę titulum virtutis:
O ſponſa Dei electa:
Eſto nobis via recta.
Ad æterna gaudia. Amen.

℣. Ora pro nobis ſancta Dei genitrix.
℟. Vt digni efficiamur promiſſ. Chriſti.
℣. Domine exaudi orationem meam.

Oratio.

BEatæ & glorioſæ ſemperq; Virginis Mariæ quæſumus domine interceſſio glorioſa nos protegat: & ad vitam perducat ęternam: per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Habentur in additionibus Legendarijs Sanctorum Iacobi de Voragine, ſecūdum ordinem monaſticum impreſſi Mediolani, per Iacobum de Ripa, die 16. Aprilis 1494. in ſolemnitate Beatæ Mariæ, ad Niues.

Ad Aue Maria genua flectere debemus.

IN Prouincia Hungariæ noſtris temporibus. Quidam Frater ordinis minorum duxerat in conſuetudinem, vt quandocunq; ſignū fieret ſero & mane ad Aue Maria: ſicut moris eſt in illa Prouincia flexis genibus ſalutaret B. Virginēm ter dicendo Aue Maria cum tribus genuflexionibus. Cumque quadam die ſignaretur in aurora ad Aue Maria: ipſe torpore quodam, & ignauia ductus noluit aſſurgere, ad ſalutandum Beatam Virginem cum genuflexionibus. Ecce igitur miraculum grande: Vidit ſtatim in viſione mirabili turrim eccleſiæ ſe inclinare, adeo vt crux in ſummitate turris exiſtens terram contigeret ſe inclinando, & hoc tribus vicibus ad trinam ſignationem, quaſi per hoc ſit dictum. Ecce miſer, creatura inſenſibilis ſua quaſi genua flectit, cum ſe inclinat ad terram pro ſigno Aue Maria. Tu autem, cum ſis rationalis, non vis genua flectere ad Aue Maria. Sicq; ille compunctus, & miram Dei manum circa ſe ſentiens ſemper quoad vixit cum reuerentia ter genuflectendo ad ſignationem Benedictam Virginem, cum Aue Maria ſalutauit. Propter quod ſpecialem gratiam à Domino, & benedicta Virgine promeruit.

Pelbartus de Themiſuar ordinis minorum in Stellario B. Virginis. lib. 1. par. 4. art. 2.

Aue Maria fugat Demones.

QVidam ſceleſtus cum ſæpe Beatā Virginem ſalutaſſet, & ſubita morte preuentus Demones rapere voluerunt animā eius, Cumque vnus Angelus diceret, quod licet peccator fuerit, tamen pro deuotione ſolitus fuerat dicere Aue Maria: ſepius. Statim hoc audito Demones, relicta anima fugierunt, & ad merita Beatę Virginis anima ad corpus redijt miraculoſę, pro agenda pœnitentia.

Lætificat Angelos.

CVm quędam anima in peccato mortali exiſtens, ſic deceſſiſſet; & demones gauderent ſuper preda capta Angeli quoque ſancti viderentur contriſtari ſuper periclitatione animæ. Ecce inuentum eſt quod homo ille in vita frequentius B. Mariam ſalutauerit, & officium eius deuotè dixerit, mox Angeli gaudere ceperunt dicentes; Vere perire non poterit, qui hęc fecit: & ſic factum eſt, quia Chriſto iudicante anima ad corpus redijt, & pœnitentiam egit.

Duo hæc Anſelmus libro miraculorum, Cap. xx. & xxvj. & Pel. in Stellario B. Virginis lib. 1. par. 4. art. 3.

Quale verbum ſit carius Virgini.

MVlier quædam Beatę Virgini, multum deuota eum frequenter diceret Aue Maria: ſumma deuotione apud ſe hęc ſepius voluebatur cogitatio. Quæ videlicet verba ex omnibus verbis ſalutationis magis commouerint ad gaudium; & nunc commouere habeant cor Benedictæ Virginis: Cui quadam vice: oranti apparuit piiſſima Virgo Maria, & dixit: Vt tuæ deuotioni ſatisfaciam, in qua mihi ſummè complacet, en tibi reuelare curaui quod deſideras: Scito quod ſuper omnia cor meum letatum eſt, & gaudio repletum eſt ad illa verba, cum audiui ſanctum Angelum dicentem: Dominus tecum, quamobrem: O chariſſima famula mando tibi, vt quotieſcumque dicere habes Aue Maria: cum perueneris ad illa verba Dominus tuum. Planè & moroſè ipſa verba proferas; & ibi cordis, & corporis genua, ac cetuict m flectere ſtudeas: Sciens quod tantum gaudium meo cordi ſic faciens pro tua deuotione accumulas per verba pręmiſſa, quod quaſi iterato conciperem Filium meum dominum Ieſum. In fine denique addas, & dicas, Sancta Maria mater Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti ora pro me, & pro omnibus peccatoribus: & hoc ſimiliter moroſè, & deuotè, quia tantum mihi hęc de-

deprecatio placet, & tantum gaudet cor meum in ſubueniendo peccatoribus, ac ſi iterato filium meum parerem. Hæc dicẽs mira ſuauitate relicta in corde mulieris euanuit B. Virgo ab eius viſione, & hæc mulier quoad vixit, obſeruauit.
Pel. in Stell. vbi ſupra.

Arbor miraculoſa ex ore deuotè dicentis Aue Maria prodijt.

QVidam quaſi tota die Aue Maria, dicebat. Cumque peregrinus iret ipſe per locum ſilueſtrem: quidam latrones credentes, quod eſſet pecunia apud ipſum occiderunt eum inſtigante diabolo, & ſepelierunt eum prope ſtratam in eodem loco: baculum quoque cubitalem, quem portabat in manu ipſe peregrinus fixerunt in terram, ſupra corpus defuncti, ad memoriam. Poſtmodum idem baculus meritis Beatæ Virginis ramos protulit, & frondes, radicem quoque miſit in os defuncti, & facta eſt arbor pulchra, & magna. Cumque progreſſu, temporis quidam magnus clericus inde tranſitum faciens requieſceret ſub vmbra illius arboris, vidit vna cum concomitantibus eum, quod in quolibet folio ſpatenti litera, vt ab omnibus legi poſſet ſcriptum erat. Aue Maria gratia plena, dominus tecum. Admirati quæſierunt ab hominibus, quid hoc eſſet. Illi dixerunt, quod quidam peregrinus quondam fuiſſet ibi occiſus, & baculus infixus terrę, ibi fuiſſet ſupra eius corpus. Igitur accedunt miraculo omnes percuſſi, & aperiunt terram, & ecce inuenerunt corpus integrum, & ſine omni putredine iacere in terra, radiceſque arboris in ore habere. Cognouerunt omnes quia homo ille frequentaſſet in vita dicere, Aue Maria & cæt. & laudarunt Deum, ac Beatam Virginem.
Beatus Anſelmus libro miraculorum cap. xvij.
In Stellario lib. 1. parte 5. art. 1.

✠

Virginis gaudia recenſens ad cœli gaudia ducitur.

QVidam clericus deuotus Marię quotidie contra dolorem quinque vulnerum Chriſti ſic Mariam conſolabatur, dicens. Gaude Dei genitrix, Virgo immaculata: Gaude, quę ab Angelo gaudium ſuſcepiſti: Gaude, quæ genuiſti æterni luminis claritatem: Gaude Mater; Gaude Sãcta Dei genitrix Virgo. Tu ſola mater innupta. Te laudat omnis creatura, & factura. Genitrix lucis, ſis pro nobis quęſumus perpetua interuentrix ad Dominum Ieſum Chriſtum. Et hæc antiphona frequentatur in ſcholis. Cumque languore correptus ad extremum veniſſet: cepit nimio pauore turbari, & anxiari. Cui apparuit S. Maria Virgo dixitque ei. Cur tanto timore trepidas, qui totiens mihi gaudium nunciaſti? Ne paueas quoniam nil mali patieris, ſed gaudij mei quod ſepius præcinebas particeps eris. Audiens hęc ille putauit ſe ſanitati reſtitutum, & dum ſe cum lætitia erigere vellet, anima eius egreſſa eſt, e corpore, & ĩ celeſtia gaudia euolauit.
Beatus Anſelmus libro miracul. cap. xxij.
In Stell. lib. 2. par. 2. art. 2.

Deuota gaudiorum Virginis corona.

QVidam clericus ob deuotionẽ B. Virginis, cum adhuc eſſet ſecularis ſolitus erat ſertum de floribus, vel roſis colligare, & imaginẽ B. Virginis cũ ipſo ſerto decorare; factum eſt Virgine benedicta fauente, quod religionem intrauit, & ſeculo renuntiauit; vbi cum per aliquod tempus permanſiſſet: cepit anxius eſſe quod ſuæ deuotioni ſatisfacere nõ poſſet in eo videlicet quod nequiret flores colligere in religione, & imaginẽ Virginis adornare cum ſerto, ſicut ſolitus erat facere in ſeculo, vnde propoſuit ſe de religione ob hanc ſolam cauſam exiturum. Quadam ergo die cum nimis anxiaretur cor eius in orationem poſito apparuit Beata Virgo, dicens: Fili noli anxius eſſe, nec de religione exire docebo ego te quomodo deuotioni tuę melius hoc ſatisfacere valeas pro ſerto, vt corona, quam mihi in ſeculo de floribus faciebas; Nunc fac mihi ſingulis diebus coronam ſpiritualem hoc modo.

Primo

Primo ob memoriā gaudij mei, quod habui cum Filium meum concepi, dic vnum Pater noſter, Deo gratias agendo de beneficio mihi preſtito, & ſubiungas decem Aue Maria. Secundo ob memoriam gaudij, quod habui Filium in vtero portando, & in viſitatione Heliſabet, Cōſimiliter facies. Tertio ob memoriam gaudij tempore natiuitatis Filij mei, Cōſimiliter facies. Quarto quoque ob memoriam gaudij, qđ habui cum tres magi Filium meum Deū agnoſcentes adorauerunt, Conſimiliter. Quinto ob memoriam gaudij, quod habui, cum Filium meum in templo repperi, & poſtea deſcendit & erat mihi in omnibus ſubditus, & dulciſſime conuerſatus, Conſimiliter. Sexto ob memoriam gaudij, quod habui quando Filius meus reſurrexit, Conſimiliter. Septimo ob memoriā gaudij, quod habui, cum in cœlum aſſumpta ſum, dices primo vnum Pater noſter, & ſubiunges tria Aue Maria. Et ſic in toto erunt ſeptem Pater noſter, & lxiij. Aue Maria. Hoc faciens ſingulis diebus, acceptiorem mihi facies coronam, & tibi magis meritoriam. Hæc dicens euanuit. iſte numerus conſonat numero annorum vitæ B. Virginis quibus vixit in mundo iſto ſecundum aliquos. Ille igitur remanens in religione ſedula deuotione cepit hoc quotidie perficere. Accidit autem quadam vice poſt factam profeſſionem, vt iter ageret per quādam ſiluam cum Fratre ſuo; & ſic in itinere dictam coronam oraret. Secus viam latitantes erant latrones, explorantes per viam tranſeuntes. Qui cū viderent iſtos Fratres, videbatur eis quod vna pulcherrima Virgo aſtaret Fratri oranti dictā coronam, & ad ſingulam ſalutationem eius vnam roſam pulchram colligens alligaret cum aureo filo ad circulare lignum, quod manu videbatur tenere, quaſi faceret quoddam ſertum. Cumq; completa oratione iruiſſēt latrones ſuper Fratres, & eos capientes quererent, & dicerēt. Vbi eſt iſta puella, quæ vobiſcum nūc erat, quo feciſtis eam? Illi negabant dicentes, quod nunquam vellent mulierem, vel fœminam aliquam in ſocietate habere quia vouiſſēt caſtitatem, & conſortia mulierum tenerentur ex regula fugere. Iſti, e contrario aſſerebant vidiſſe cum eis puellā pulcherrimam. Vnde traxerunt eos de via ad partes, vt eos affligerent, & confiterentur quo iſtam puellam feciſſent. Suſpirant Fratres ad Chriſtum, & B. Virginem, & ecce apparuit B. Virgo in aere, cum multitudine Angelorum ferens in capite ſuo ſertum roſeum, & dicens ad latrones. O viliſſimi, & iniqui homines cur audetis meis famulis nocere? Perterriti illi, & ſtupefacti audierunt Virginem benedictam, quaſi gloriando dicere ad Angelos. Ecce quali corona decorauit me iſte Frater: & euanuit. Sicq; factum eſt, quod latrones auditum Fratrē referentem de prędicta oratione, quam B. Virgini perorauerat ad lumen veritatis redeunt, veniam poſtulant, & mundo renūciantes religionem ingrediuntur. Fratres quoque, & omnes iſti quoad vixerunt coronam B. Virginis ſedula deuotione orauerunt quotidie. Vbi ſupra.

Miracula faciendi per prædictam Coronam gratia datur D. Bernardino.

SAnctus Bernardinus de Senis ordinis minorum de obſeruantia, quotidie coronam prædictam ob deuotionem Virginis perorabat; cui die quadam oranti ipſam coronam, apparuit B. Virgo dicens. O mi deuote famule multum mihi complacuit in tua deuotione, ecce quia me hac corona quotidie es honoratus, impetraui a Filio meo tibi gratiam miracula faciendi, & prædicandi; & tandem ſcias te in cęlo mecū ſine fine letari participem meorum gaudiorum. Et ſic ab illo tempore, cepit ſanctus miraculis coruſcare, & maximis gratijs abundare. Idem vbi ſup.

Deuote dicere Magnificat ſanitatem contulit.

BEatus Anſelmus, (ipſomet referente) cum dolorem multū pateretur in pede ex ſpaſmo, & paraliſi, ob deuotionem Virginis cepit conari, vt erectus ſtaret ad officium Virginis, & per conſequens etiā ad Magnificat, quod cum facere cepiſſet ſanitatem conſecutus eſt. Libro miraculorum, in Stellar. lib. 2. par. 3. articu. 3.

✠

Chriſtus exoſculandus offertur.

QVidam Fratres cum de ... dicerent Magnificat, viſum eſt B. Virginem ex altari deſcendere, & ſingulis Fratrum ſuum Ieſum, quaſi paruulum ad oſculandum offerre, in quo mira ſuauitate reficiebantur omnes. Ibidem.

Mirum quod contigit deuotè dicenti Magnificat.

QVuidam Monachus iuuenis in obſequio B. Virginis feruens, & deuotus ita erat intentus in eius horis, & per conſequens in cantico Mariæ, vt non in ſingulis verſibus, ſed in ſingulis verbis memoriam ipſius haberet. Sicq; xvij. annis ſtans in ordine tandem infirmatus ad mortem. Ecce B. Maria eum viſitauit, & prædixit eidem quòd die vij. ad Dominum Ieſum foret migraturus. Addiditque dicens. Quia præ cunctis mihi ſeruiuiſti intenſius faciam tibi, quod nulli alij feci, & cingens brachijs collum, oſculum ei dedit, ac eum benedixit, & euanuit. Hæc ille ſeruari inſtanter requirenti enarrauit. Die autem ſeptima cum appropinquaret ad exitum ſicut erat ei prædictum, apparuit ſibi B. Maria vidente Priore domus cum multitudine Sanctorum, & Angelorum, & ſic dulciſſima viſione, & allocutione conſolatus feliciter migrauit ad Chriſtum. Hæc refert Diſcipulus in promptuario, & in Stell. vbi ſupra.

Deuote recenſens orationem o Intemerata &c. miraculosè liberatur à multis.

QVidam nobilis qui deuotus, & pius ad B. Virginem quãdam orationem ad B. Virginis, nec non Ioannis Euangeliſtæ honorem editam, quæ incipit o Intemerata &c. qualibet die dicebat cum magna deuotione. Cui inuidens Diabolus in aſſumpto corpore damnati hominis cuiuſdam ſe præſentauit ad ſeruiendũ attentè, quem nobilis cum pronum ad omnia, & induſtrium in ſeruitijs vidiſſet poſuit ipſum in quodam hoſpitali quod ipſe nobilis edificauerat ſumptibus proprijs, vtque ibidem ſeruiret attentè infirmis, & pauperibus deputauit prouidendo. Ecce vero diligenter, & mirabili charitate ſecundum apparentiam exequebatur mandatum domini ſeruiendo infirmis, & pauperibus, itaque omnes exiſtẽtes in hoſpitali mirabiles laudes de eo dicebant. Accidit, vt ſemel veniſſet ad dominum ſuum petendo piſces pro aliquibus infirmis in hoſpitali, qui vt dicebat, alia comedere non valebãt. Et dominus miſit ad forum, nec ibi piſces reppererunt, vnde iſte dominus cum ipſo ſeruitore, qui ſcilicet ignorabat fore diabolus aſcendit nauem ad piſcandum, & cũ eſſent in profundo fluminis nitebatur diabolus ſummergere ipſum dominum; Sed ecce fune candidiſſimo nauem cingente, & firmãte de cęlo deſcendente moueri nõ potuit. Tandẽ reuerſi altera quadam die iterum a domino venationes pro infirmis fieri poſtulat dicens, quod aliter viuere plurimi non valebant eorum. Tunc dominus mane ſurgens cũ eo acceptis laqueis, iaculis, canibuſque, & auibus nemus maximũ intrauerunt. Et cum dominus inſequeretur predã iſte diabolus in ſpecie ſeruitoris exiſtentes nitebatur eũ occidere iacula mittẽdo contra eũ quaſi mitterentur contra venandã feram, ſed ſtatim pannus pulcherrimus interponebat ſe inter iaculatorem, & militem, nec eũdem poterat in aliquo nocere, vnde reuerſi cum preda quadam die iſte nobilis cum inuitaſſet quendam epiſcopum rogat eum, vt ſuum hoſpitalem viſitet, qui vna cum nobili accedendo, & videns illũ ſeruire, ac requirens ab infirmis mirabiles comẽdationes de ipſo audiuit. Et mox reuelante Deo cognouit quòd eſſet demon. Præcepit ergo eidem coram omnibus in virtute Ieſu Chriſti, vt quis eſſet diceret, & ad quid veniſſet, & cur illic maneret cauſam aperiret. Mox ille depręhenſus hoſtis fugiens terribiliter ait. Demon ſum principis tenebrarum ſocius, & cogor dicere veritatem. Veni nempe huc, primo vt infirmãtes in hoc hoſpitali priuare quirem confeſſione, & ſacramentorum perceptione. Secundo veni, vt perimerem iſtum militem qui eſt cõtrarius noſtris operibus & ſeruit matri Ieſu, ſed nunc vtroque priuatus ſum, Volui quippe eum ſummergere, & non potui, quia corda ſerica de cęlo demiſſa nauem firmauit, iaculare etiam volui, & nequiui quia è cœlo delapſus pannus aureus ſe interpo-

terponebat & ſagittas ſuſcipiebat, infirmis etiam nocere non potui, quia virtus matris Dei me reprimebat propter vnam orationem, quam iſte miles de facto dicebat quolibet die. His quoque dictis dæmon confuſus cum terrore, & fetore relicto diſparuit, & omnes in laudem Dei, & B. Virginis prorumpunt. Tunc interrogat Epiſcopus quæ eſſet illa oratio, cui miles. O Beata, & Intemerara. Habentur in lib. Scala cœli prædicta. In Stell. lib. 12. par. vltima cap. 8.

B. Virgo denotum ſuum per duos annos mirabiliter conſeruauit, vt non moreretur ſine confeſſione.

QVibuſdam fide dignis viris qui affuerunt, & viderunt referentibus didici quòd cum ad partes Tranſalpinas Imperator Sigiſmundus bellando acceſſiſſet cõtigit 161. quẽdam militem cecidiſſe, poſt multos autem annos cũ iterato idem Imperator partes ad illas cum exercitu acceſſiſſet, ecce omnibus audientibus vox, quaſi fletus, ac lugubris ſibilationis cœpit inſonare. Cumque cuncti quidnam foret, mirarentur; de mandato Imperatoris cœperunt inquirere inter vepres, ſiluaſque, & lucos circumadiacentes. Et ecce repererunt quoddam cadauer iacere in quodam rubo putrefactum adeo quod increſcentes innci, & ſpine, vepriũ ipſum pertranſeundo penetrauerant, & ex illo cadauere ſonus ille flebilis audiebatur reſonare. Vnde clara voce ait aſtantibus, & quid foret conquirentibus dicens. Habetiſne presbyterum, cui confitear, afferte mihi Domini; ego enim iam ante annos plures in bello Sigiſmundi Imperatoris miles affui, & in hoc loco pugnæ corrui. Sed quoniam B. Mariæ in vita mea ſemper deuotè ſeruiui, ideo eius meritis fauẽtibus id mihi à Deo conceſſum eſt, & donatum miſericorditer, nè anima mea, à corpore iſto iam penè cõſumpto, & tabefacto diſſolueretur vt damnationem æternam euaderem. Vnde tota anima mea in me tenetur nec mori poſſum, donec plenè confitear, quia habeo damnabilia crimina quæ comiſeram. Et pro veritate huius confirmanda mox, vt confeſſus fuero, à flebili ſibilo hoc meum cadauer ceſſabit, anima diſſoluta, quæ vſque modo miraculoſe eſt per Virginem Beatam retenta. Tunc obtulerunt ei ſacerdotem, & facta confeſſione, ac abſolutione mox reſoluta anima vocis illius ſonus ceſſauit & tunc tam Imperator, quàm omnes qui aderãt Deum, & B. Virginem laudauerunt. In Stell. lib. 12. parte 2. art. 2.

Quidam ſummerſus, & damnandus deuotione B. Virginis liberatur.

ITem vidi quendam oculis virum qui fide mediante, aſſeruit ſe fuiſſe vna cum duobus ſocijs nauigantibus, & aquis ſubintrantibus in medio flumine Dannubij ſummerſum, alijſque natando euadentibus, ipſe ſolus in profundum deſcendit eo quod natare ignorauit. Et eidem in profundo facta eſt vox dicens. O homo ecce mori deberes, & quia peccata habes damnabilia deberes damnari, ſed ex quo ſeruiuiſti B. Mariæ matri Dei en donatum eſt tibi, vt libereris, & peccata confitearis. Cumque ſui ſocij enatantes in villa prope exiſtente appreciatos piſcatores adduxiſſent, qui hunc; quem credebant ſuffocatum in flumine requirerent. Cum tribus illum diebus quæſiuiſſent nec reperiſſent, & iam vellent abire, ecce illis videntibus, de profundo fluminis ad ripam homo conſcendit, & geſta narrauit, atque mox ad confeſſionem faciendam ad me deuenit. Ibidem.

Peccator vidẽs puerum Ieſum in ſinu Virginis vulneratum, & cruentatum mirabiliter conuertitur.

QVidam miles fuit raptor, & prædarius, nec Deũ timens, ſed omni ſpurcitia vitiorum plenus, habebat tamen vxorem deuotam, quæ eum induxerat vt ad honorem Virginis Mariæ diem Sabbati ieiunaret, & Aue Maria, cum procederet quoque diceret coram imagine B. Virginis. Cumque ſemel iret ad peccandum eccleſiam quam præteribat caſu ingreſſus vidit imaginem Virginis cum ſuo puero in ſinu. Et cum cepiſſet Virginem ſalutare per Aue Maria. vidit puerum Chriſtum vulneratum & eius ſanguinem fluere in gremium matris. Quo viſo obſtupeſa.

peſa ctus dixit. O Domina qui fecit hoc? & Virgo reſpondit. Tu, & cæteri peccatores qui amplius crucifigitis filium meũ, quàm Iudæi. Volebat quoque Virgo ſanguinem filij tergere, & reſtringere, nec poterat. Tunc peccator ille compunctus ad Virginem dixit. O mater miſericordiæ intercede pro me, at illa. Vos peccatores vocatis me matrem miſericordiæ, qui non ceſſatis me facere matrem miſeriæ, & triſtitiæ. at ille. Non domina clementiſſima loquere ſic, ſed memento te eſſe aduocatam peccatorũ, & intercede pro me. Tunc annuit mater ad filinm. O pijſſime fili, amore mei miſerere huic peccatori mihi ſupplicanti. & filius. Noli mater grauari quod te non audio, quia, & ego rogaui patrẽ, vt ſi poſſibile foret, ſcilicet allo modo redimere genus humauum transferret calicem paſſionis à me, & noluit audire me. Tunc mater ait. O fili memento quòd materno amore te viſceribus meis alui, & condona huic peccatori. Et filius ait, Ex iuſtitia tibi oſtendo quòd te exaudire non teneor. Et mater ait. Non ſecundum iuſtitiam cauſemur, ſed ſecũdum miſericordiam, quia ego ſum mater miſericordiæ, ergo propter me miſerere huius peccatoris. Et filius. Et ego ſecundo rogaui patrem transferre calicem, & non audiuit me, Tunc mater iterum dixit. O fili memento omnium laborum noſtrorum, & dolorum, quos ſuſtinui, & dona mihi hunc peccatorem. Et filius. O mater noli grauari, ſed memento quia & ego tertio rogaui patrem, & non audiuit me. Statim autem mater depoſuit filium ſuum ad altare, volens procidere ad pedes eius genuflexo. Quod vidẽs filius dixit. O mater quid ſic vis facere? At illa. Tamdiu ante pedes illos genuflexo prouoluta ſtabo, quouſque ei veniam coucedis. Et filius ait. Abſit hoc à me, quia lege diuina ſancitũ eſt, vt filius honoret matrẽ, & cum ſim filius tuus te honorare volo. Tunc ait: Peccatori iſti propter te, ò mater indulgeo, & in ſignum pacis accedat iſte peccator, & oſculetur vulnera mea. Quod cum ille feciſſet, ecce oſculando omnia ſanabantur vulnera, & ſic cognouit miſericordiam promeruiſſe, & maximas gratias agens Deo, & matri eius lætus abſceſſit, & domum rediens male ablata reſtituit, & mundum deſerens cum ſancta vxore religionem intrantes communi conſenſu ad ſua monaſteria ibi felici fini quieuerunt.

Ioannes Gritſch magiſter ordinis Minorum.
& Pelb. in Stell. lib. 12. par. vlt. c. 7.

✠

FINIS.